શ્રી ગુલાબવીર ગ્રંથમાળા રત્ન ૪ થું.

ॐ શ્રી મહાવીરાય નમઃ ॐ

જૈનાગમશબ્દસંગ્રહ.

અર્દ્ધમાગધી—ગુજરાતી કોષ.

સંપાદકઃ
પૂજ્યપાદશ્રી ગુલાબચંદ્રજી સ્વામીના
શિષ્ય—
શતાવધાની પં. મુનિ શ્રીરત્નચંદ્રજી મહારાજ.
(લીંબડી સંપ્રદાય)

પ્રકાશકઃ
સંઘવી ગુલાબચંદ જસરાજ
શ્રી લીંબડી
(કાઠીયાવાડ)

ઇ સન્ ૧૯૨૬] વિક્રમ સંવત ૧૯૮૩ [વીર સંવત્ ૨૪૫૩

પ્રથમાવૃત્તિ પ્રત ૧૦૦૦

મૂલ્ય રૂ ૩—૮—૦ પોસ્ટેજ જુદું

ધી જશવંતસિંહ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ લીંબડી—કાઠિઆવાડ.

અર્પણપત્રિકા.

ગુરૂવર્ય પૂજ્યપાદશ્રી ગુલાબચંદ્રજીસ્વામી તથા મહારાજશ્રી વીરજીસ્વામી !
આપ બન્ને સહોદરોએ ઘણા વર્ષથી આ સેવકને અભ્યાસ કાર્યમા
અને લેખન કાર્યમા ઘણી સાહાચ્ય આપી ઉપકૃત કર્યો છે એટલુજ
નહી પણ શાસનોપયોગી સાહિત્યપ્રચારના કાર્યમા
આજસુધી સહાયતા આપતા રહો છો તેથી
આભારવશ આ સેવક ભાષાસા-
હિત્યના અંગરૂપ આ પુસ્તક
આપના કર કમલ-
મા અર્પણ
કરે
છે

લિ૦ મુનિ રત્નચંદ્ર.

પ્રસ્તાવના

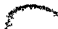

કોષની જરૂરીઆત

કોષ, કોશ, નામમાળા, શબ્દસચય, શબ્દસગ્રહ, શબ્દાર્ણવ, શબ્દરત્નાકર અભિધાન ચિતામણિ, શબ્દકલ્પદ્રુમ, શબ્દરત્નાવલી, વગેરે અનેક શબ્દો લગભગ એક અર્થવાળા છે એ બધા શબ્દો છુટી છુટી પડેલી વસ્તુને એકત્ર કરી સમૂહરૂપે ગોઠવવાનો અર્થ સૂચવે છે ભડાર અથવા ખજાનાને પણ આ કોષ શબ્દ લાગુ પડે છે પૃથ્વીના જુદા જુદા ભાગમા જુદા જુદા નિમિત્તોથી ઉત્પન્ન થતા દ્રવ્યમાથી મ્હેસુલરૂપે કે જકાતરૂપે અમુક અમુક અશ ગ્રહણ કરી, રાજાઓ રાજ્યના રક્ષણ માટે યા પ્રજાનુ પાલન કરવા માટે રાજ્યનો ખજાનો ભરે છે અને તે ખજાનો રાજ્યની સમૃદ્ધિ ગણાય છે તેમ જ ભાષાના જુદા જુદા પુસ્તકોમા વપરાએલા શબ્દોના અર્થનો સશોધનપૂર્વક સગ્રહ કરી વિદ્વાનોએ કોષરૂપે શબ્દના ખજાના તૈયાર કર્યા છે રાજ્યના રક્ષણ માટે ધનના ખજાનાની જેટલી જરૂર છે, તેના કરતા પણ વધારે જરૂર તત્ત્વના રક્ષણ માટે અને ધર્મના પાલન માટે તે તે ભાષાના કોષરૂપે શબ્દના ખજાનાની જરૂરી છે કોષ એ ભાષાની સમૃદ્ધિ છે, ભાષાનુ બળ છે, સાહિત્યનુ જીવન છે, તત્ત્વોને વિસ્તારવાનુ મુખ્ય સાધન છે

આર્યાવર્તની પ્રાચીન ભાષાઓ

ભારતવર્ષના ધર્મસાહિત્યની મુખ્ય બે ભાષાઓ છે સસ્કૃત અને પ્રાકૃત અનુયોગદ્વાર સૂત્રમા આ બે ભાષાઓને પ્રશસ્ત ભાષા કહી છે यदुक्त— " सखया पागया चेव पसत्था इसिभासिया " અર્થાત્ સસ્કૃત અને પ્રાકૃત એ બે ભાષા ઋષિભાષિત અને પ્રશસ્ત છે કાલ પરત્વે સસ્કૃતભાષામા બે ભેદ પડયા છે એક પ્રાચીન સસ્કૃત અને બીજી અર્વાચીન સસ્કૃત વેદની સસ્કૃતભાષા એ પ્રાચીનસસ્કૃત અને મહાભારત આદિની સસ્કૃત ભાષા તે અર્વાચીનસસ્કૃત છે ખરીરીતે તો પાણિનીય આદિ વ્યાકરણકર્તાઓએ સસ્કાર પમાડયા પછીજ સસ્કૃત નામ પ્રસિદ્ધિમા આવ્યુ હોય તે સભવિત છે ગમે તે હો વૈદિકધર્મનુ સાહિત્ય ઘણે ભાગે સસ્કૃત ભાષામા લખાયેલુ છે તેમા વેદો વૈદિકસસ્કૃતમા અને મનુસ્મૃતિ આદિ ધર્મગ્રથો નવીન સસ્કૃતમા રચાયા છે બીજી ભાષા છે પ્રાકૃત તે સાધારણ જનોની બોલાતી ભાષા હતી સસ્કૃત ભાષા વ્યાકરણના નિયમથી બધાયેલી હોવાથી આજ સુધી અવિભક્ત રહી, પણ પ્રાકૃતભાષા તો લોકભાષા હોઈને દેશભેદ અને કાળભેદથી બદલાવા લાગી એટલે તેના અનેક ભેદ પડયા માગધી, શૌરસેની, પૈશાચી, અપભ્રશ વગેરે અનેક નામો ધારણ કરતી પ્રાકૃતભાષા આખા ભારતવર્ષમા પ્રસરી આમા અર્વાચીન પ્રાકૃતભાષાને હમણા બાજુએ મુકી પ્રાચીન પ્રાકૃતભાષાનો વિચાર કરીએ કેમકે તેમા આર્યાવર્તના મુખ્ય બે ધર્મોનુ-બૌદ્ધધર્મ અને જૈનધર્મનુ સાહિત્ય ઉતરેલુ છે પ્રાચીન પ્રાકૃત ભાષાના મુખ્ય બે ભેદ થયા, પાલી અને અર્દ્ધમાગધી તેમા બૌદ્ધ

હિત્ય પાલીભાષામાં લખાયુ અને જૈન આગમસાહિત્ય અદ્ધમાગધીભાષામાં રચાયું ધદેશનો અર્દ્ધ ભાગ અને શૂરસેન દેશનો અર્ધો ભાગ એમ બને દેશની સરહદ ઉપર ચીન સમયમા બોલાતી ભાષાનુ નામ અર્દ્ધમાગધી પડ્યુ હોય એમ સભવિત લાગે છે ની રીતે અર્યાવર્તના મુખ્ય ત્રણ ધર્મોના પ્રાચીન સાહિત્યની જુદી જુદી ત્રણ ભાષા થઇ

દિક સાહિત્ય

દરેક ધર્મસાહિત્યનો આત્મા તે તે ધર્મના તત્ત્વો છે અને ભાષા એ તેનુ શરીર છે વ્યાકરણ, છદ, કોષ, વગેરે તેના અવયવો છે જે સાહિત્યના આ બધા અગો પૂર્ણ હોય તે સાહિત્યનો અભ્યાસ કરવાની વધારે સરળતા થાય અને લોકોમા તેનો વધારે પ્રચાર થાય તે સ્વાભાવિક છે વૈદિક સાહિત્યના કરણ, કોષ, આદિ અગો ઘણા પ્રાચીન સમયથી રચાયા નવીન સસ્કૃતભાષાના તો કરણ, કોષ આદિ ગ્રથો કેટલાએ રચાઇ ગયા છે અમરકોષ, મેદિનીકોષ, અભિધાન-તામણિ, શબ્દકલ્પદ્રુમ, વાચસ્પત્યમુકભિધાન આદિ બાવનથી વધારે કોષો આજે પણ દ્યમાન છે

બાદ્ધ સાહિત્ય.

વૈદિકસાહિત્યની માફક બૌદ્ધસાહિત્યના અગો પણ વ્યાકરણ, કોષ આદિરૂપે ઘણા તૈયાર થયા છે તેને લીધે બૌદ્ધધર્મનો દુનિયાના મોટા ભાગ ઉપર પ્રચાર થએલ જોવામા આવે છે

જૈન સાહિત્ય

જૈનધર્મના તત્ત્વોના ઉપદેશ તીર્થકર મહારાજે અદ્ધમાગધી ભાષામા કર્યો છે એવો ઉલ્લેખ શાસ્ત્રમા અનેક સ્થળે છે જે ભાષામા તીર્થકરે અર્થરૂપે તત્ત્વો પ્રકાશ્યા તે ભાષામા ગણધરોએ સૂત્રો રચ્યા, અર્થાત્ જૈન-ર્મનુ આગમસાહિત્ય અર્દ્ધમાગધી ભાષામા રચાયુ શાસ્ત્રો રચાયા પછી લગભગ એક જાર વર્ષ સુધી તે શાસ્ત્રો પુસ્તકારૂઢ ન થતા પાઠકોની જીભને ટેરવે રહ્યા ગુરૂઓ પોતાના ષ્યોને મોઢેથી શીખવતા અને શિષ્યો મૂળપાઠ કઠસ્થ કરી અર્થની ધારણા કરતા ધારણ રેલ અર્થ અને કઠે કરેલા સૂત્ર શિષ્યો પુન પોતાના નવા શિષ્યોને શીખવતા તેમા કેટલાક ક્ષેપ સૂત્રોને સ્પષ્ટ વિસ્તારથી સમજાવવાને ભદ્રબાહુ સ્વામી વગેરેએ તેને તે ભાષામા નિર્યુક્તિઓ ચી અને ત્યાર પછી કેટલેક વર્ષે કેટલાક સૂત્રો ઉપર ભાષ્યો રચાયા તે પણ પ્રાકૃત ભાષામા હાવીરપ્રભુના નિર્વાણ પછી ૯૮૦ વર્ષે ૨૭ મે, પાટે દેવર્દ્ધિગણિક્ષમાશ્રમણ આચાર્ય યા એમણે બીજા આઠ આચાર્યોની મદદ લઇ વલ્લભીપુર શહેરમા ગુરૂશિષ્યપરપરાથી વણગોચર થયેલ સૂત્રોને પુસ્તકારૂઢ કર્યા વખત જતા સૂત્રની ભાષા અને જમાનાની ાલુ ભાષા વચ્ચે અતર પડયે જતુ હતુ અર્વાચીન ભાષા-પ્રાચીન ભાષાથી જુદી પડી જુદુ જુદુ નામ ધારણ કરતી હતી પ્રાકૃત ભાષાના દેશ અને કાળ પરત્વે અનેક પ્રકારો પડી યુક્યા હતા આ વખતે સસ્કૃત અને પાલી ભાષાની માફક અર્દ્ધમાગધીભાષાને પણ વ્યાકરણ આદિથી નિયમબદ્ધ કરવાની આવશ્યકતા હતી કદાચ જૈનાચાર્યોએ તે રચ્યા હોય, ને પ્રાચી-

તે ઉપલબ્ધ નથી અર્વાચીનપ્રાકૃતના વ્યાકરણો જૈન અને જૈનેતર વિદ્વાનોએ રચ્યા પણ પ્રાચીન પ્રાકૃતભાષા ઉપર જોઇએ તેવુ લક્ષ્ય ન અપાયુ અલબત ત્યાર પછી સૂત્રો ઉપર વ્યાખ્યાઓ-ટીકાઓ રચાઈ પ્રથમ ચૂર્ણિના રૂપમા અને પછી વિસ્તારથી વૃત્તિના રૂપમા શીલાગસૂરિ, અભયદેવસૂરિ વગેરેએ ટીકાઓ લખી પણ તે સસ્કૃતભાષામા, મૂળ ભાષામા નહીં બૌદ્ધધર્મના મૂળ પુસ્તકો પાલીમા અને તેની ટીકાઓ પણ પાલીભાષામા લખાઇ, તેથી પાલી ભાષા આજસુધી એકરૂપે જળવાઈ રહી તેમ જૈન આગમોની ટીકાઓ આગમની ભાષામાજ રચાઈ હોત તો આગમની ભાષાનો આજ મહોળો વિસ્તાર થયો હોત પણ એમ લાગે છે કે આ વખતે જમાનાનૂ વલણ સસ્કૃતભાષા તરફ વળેલુ હોવુ જોઇએ પ્રાકૃતભાષા કરતા સસ્કૃતભાષાનો આદર વધારે થયેલ હોય એમ માનવાને કારણ મળે છે તે વખતના રચાયેલ નાટકોમા ઉત્તમ પાત્રોની સસ્કૃત ભાષા અને હલકા પાત્રોની પ્રાકૃત ભાષા યોજાયેલી જોવામા આવે છે બ્રાહ્મણ વિદ્વાનોની આ અસર જૈન વિદ્વાનો ઉપર થઈ હોય તો તે અસભવિત જેવુ નથી અસ્તુ **समयएव करोति बलाबलम्** ' સમયની બલિહારી છે ટીકારચનાકાળ પછી જૈનાચાર્યોએ હજારો ગ્રથો રચ્યા ' પણ તેમા નેવુ ટકા સસ્કૃત ભાષાના અને દશ ટકા પ્રાકૃત ભાષાના" આવી પરિસ્થિતિ આજસુધી રહી પણ થોડા વર્ષો થયા કઇક વલણ બદલાયુ છે પુરાતત્ત્વોની જેમ જેમ શોધ થવા માડી છે તેમ તેમ પુરાતન ભાષા તરફ લોકોનુ લક્ષ્ય ખેચાયુ છે પુરાતન તત્ત્વોને ધારણ કરનારી બે ભાષાઓ-પાલી અને અર્દ્ધમાગધી શોધકોના વિશ્વાસને પાત્ર બનવા લાગી છે પાલીભાષા, વ્યાકરણ કોષ આદિ અગોથી પૂર્ણાગી બનેલી છે પણ અર્દ્ધમાગધી ભાષાના અગોની ખામી જણાઇ ન મળે તેનુ વ્યાકરણ કે ન મળે કોષ હેમચદ્રસૂરિએ એક વ્યાકરણ અને એક કોષ રચ્યો પણ વ્યાકરણ સસ્કૃત અને પ્રાકૃત ભાષાનુ અને કોષ દેશ્ય શબ્દોનો આપ પ્રયોગોનુ પોતાના વ્યાકરણમા તેમણે સૂચન કર્યું પણ વિકલ્પબહુલતા જાણી તેની ઉપેક્ષા કરી વિક્રમના ૧૧ મા સૈકામા મહાકવિ ધનપાલે પોતાની બ્હેન સુદરીના શિક્ષણ માટે **પાઇઅલચ્છીનામમાળા** નામનો એક ન્હાનો કોષ રચ્યો જે હાલ થોડા વખત પહેલા છપાઇ બ્હાર પડયો છે તે પણ પ્રમાણમા બહુ ન્હાનો છે, વળી પ્રાકૃત ભાષાનોજ તે કોષ કહી શકાય બસ, પ્રાકૃત ભાષાના કહીએ તો આ બેજ કોષ ઉપલબ્ધ છે તેમા પણ એક દેશ્યભાષાનો અને એક પ્રાકૃતભાષાનો અર્દ્ધમાગધીભાષાનો તો એકે નહીં

અભિધાન રાજેન્દ્રની ઉત્પત્તિ.

આગમની ભાષાના આ મુખ્ય અગની ખામી દૂર કરવાનો પ્રથમ પ્રયાસ આજથી લગભગ પાત્રીસ વર્ષ પહેલા શ્રીમુત રાજેન્દ્રસૂરિએ આરભ્યો તેમણે વૃદ્ધાવસ્થામા પણ આગમો, ભાષ્યો, નિર્યુક્તિઓ વગેરે પ્રાચીન અને અર્વાચીન પ્રાકૃત ગ્રથોનુ દોહન કરી શબ્દ સગ્રહ કર્યો અ કારાદિ અનુક્રમે શબ્દાવલિ ગોઠવી દરેક પ્રાકૃત શબ્દની આગળ સસ્કૃત પર્યાય ગોઠવ્યો અર્થ લોકભાષામા આપવાને બદલે સસ્કૃત ભાષામા આપ્યો તે પણ સક્ષેપથી નહીં પણ મ્હોટા વિસ્તારથી, દાખલા તરીકે અણાથી શબ્દનો અર્થ આપવાનો હોય ત્યા અનાથીમુનિનુ આખુ અ ધ્યયન, તેના ઉપરની ટીકાના પાઠોના પાઠ તેમા ગોઠવવામા આવ્યા તેથી તેનો વિસ્તાર વધ્યત

વધી એક એક શબ્દની પાછળ પ્રકરણના પ્રકરણો યોજ્યા તેથી તે શબ્દ કોષને બદલે પ્રકરણ કોષ બ યો સાઈક્લોપીડીયાની માફક અતિ વિસ્તૃત મહાન કોષ થયો તેનુ પ્રકાશન કાર્ય તેમના પરલોક નિવાસ પછી થયુ તેથી લેખકો કે શોધકોના પ્રમાદથી રેફરન્સના આકડા-ઓમા ઘણે ઠેકાણે ભૂલો રહી જવા પામી છે તે પુસ્તક મોટા મોટા સાત ભાગમા રતલામ મુકામે અભિધાનરાજેંદ્રકાર્યાલય તરફથી લગભગ ૨૫૦ રૂપિયાની કિમ્મતે છપાઇ બહાર પડ્યુ છે તે પુસ્તક આગમના ખજાનારૂપે ગણી શકાય પણ સસ્કૃત ન જાણનાર સામાન્ય જનતાને ઉપયોગી ન થઈ શકે એટલે સામાન્ય વર્ગ માટે એક વ્યાપક આગમકોષની જરૂરી-આત ઉભીને ઉભી રહી

અર્દ્ધમાગધી કોષનો જન્મ

ઇંદોર નિવાસી શ્રીયુત ભડારી કેશરીચદજીના મનમા ઉપર કહેલ જરૂરીઆત પુરી પાડવાની ધગશ ઉત્પન્ન થઈ પોતે વ્યાપારી વર્ગના માણસ હોવા છતા અગ્રેજી કેળવણીની સાથે સાધારણ સસ્કૃતજ્ઞાન મેળવેલ હોવાથી આગમકોષના થોડા સાધનો એકઠા કરી શબ્દસગ્રહ કરવાની શરૂઆત કરી કટલાએક આગમો અગ્રેજ વિદ્વાનો તરફથી અગ્રેજી, જર્મની વગેરે ભાષામા તે તે સૂત્રના શબ્દકોષ સાથે છપાયા છે તેમાથી શબ્દો ચુટવાનો આરભ કરી દશબાર હજાર શબ્દો એકઠા કર્યા દરમ્યાન જર્મન નિવાસી ડૉ સ્વાલીએ શ્વેતાબર કોન્ફરન્સની પ્રેરણાથી અને હર્મન જેકોબીની સલાહથી એક પ્રાકૃતકોષ તૈયાર કરવાનો આરભ કરી દીધો વિક્રમ સવત ૧૯૬૮ ની સાલમા શ્રીયુત ભડારી કેશરીચદજીએ પોતાનો શબ્દસગ્રહ ડૉ સ્વાલી ઉપર મોકલી આપ્યો એટલામા યુરોપીય મહાયુદ્ધ ઉપસ્થિત થયુ અને ડૉ સ્વાલીની યોજના પડી ભાગી મોકલેલા શબ્દો પાછા ઇંદોર આવ્યા ભડારીએ તે કામ જૈ સ્થા કોન્ફરન્સની આગળ રજુ કર્યું કોન્ફરન્સે તે સ્વીકાર્યુ પણ તેની સઘળી વ્યવસ્થા ભડારીએજ કરવી એમ ઠર્યું સવત ૧૯૭૭ ની સાલમા શ્રીયુત ભડારી કેશરીચદજીએ ઘણા આગ્રહપૂર્વક તે કામ આ લેખકને સોપ્યુ તે વખતે અમે–ગુરૂમહારાજ શ્રી ગુલાબચદજી સ્વામી તથા મહારાજ શ્રી વીરજી સ્વામી વગેરે ઠાણા ચાર મુબઇ ઘાટકોપરમા ચોમાસુ હતા ત્યાથી કામ શરૂ કર્યું ભડારીએ કરેલ શબ્દસગ્રહ જોયો પણ તે ઉપયોગમા આવે તેમ ન હતો તેથી નવેસરથી સૂત્રોમાથી મૂળ શબ્દો સસ્કૃત પર્યાય અને ગુજરાતી અર્થ સાથે ચુટવાનુ કામ આરભ્યુ શબ્દસગ્રહના કામમા લીંબડી સપ્રદાયના પડિત મહારાજ શ્રી ઉત્તમચદ્રજી સ્વામી, પજાબી ઉપાધ્યાયજી શ્રી આત્મારામજી મહારાજ તથા પૂજ્ય શ્રી ધર્મદાસજી મહારાજના સપ્રદાયના પૂજ્ય શ્રી માધવમુનિ મહારાજ તથા કચ્છી આઠ કોટી મોટી પક્ષના ૫ મુનિ શ્રી દેવચદ્રજી તરફથી કેટલીએક મદદ મળી સવત ૧૯૭૬ ની સાલમા શબ્દ સગ્રહ પુરો થયા પછી વર્ણાનુક્રમે શબ્દાવલિ ગોઠવવાનુ અને સશોધનનુ કામ ચાલ્યુ એકદર ૭ વર્ષે સવત ૧૯૭૮ ની સાલમા તે કોષનુ સપાદન કામ પુરૂ થયુ બીજી બાજુએ તે કોષને સર્વત્ર વ્યાપક બનાવવા હિંદી અને અગ્રેજી ભાષામા અનુવાદ કરાવવાનુ ચાલુ કરી, સ્થા કોન્ફરન્સ તરફથી અજમેર મુકામે પોતાના પ્રેસમા છાપવાનુ કામ પણ શરૂ થયુ સવત ૧૯૭૯ ની સાલમા તે કોષનો એક ભાગ બહાર પડયો જેમા માત્ર

બીજી તરફ કલકત્તામા પડિત હરગોવિદદાસે એક પ્રાકૃત કોષ તૈયાર કરવા માડયો તે માત્ર હિદી ભાષામા જુદા જુદા ભાગમા યોજી તેમણે કલકત્તામા

પ્રાકૃત-હિદી કોષ

બ્હાર પાડયો આજસુધી તેના ત્રણ ભાગ બ્હાર પડયા છે લ અક્ષર સુધીના શબ્દો તેમા આવ્યા છે સ્થા કો ના કોષમા પ્રાચીન અને અર્વાચીન પ્રાકૃત ભાષાઓનો ભેદ દર્શાવવાને માત્ર પ્રાચીન પુસ્તકોનાજ શબ્દો લેવામા આવ્યા છે ત્યારે પ હરગોવિદદાસના કોષમા પ્રાચીન અર્વાચીન બને જાતના શબ્દો લેવામા આવ્યા છે તેઉપરાત દેશ્ય ભાષાના પણ ઘણાખરા શબ્દો તેમા ઉમેરવામા આવ્યા છે એટલે તેને પ્રાકૃત કોષ કહીએ તો કહી શકાય જ્યારે સ્થા કો ના કોષને ઘણે ભાગે આગમનાજ શબ્દો હોવાથી અર્દ્ધમાગધી કહી શકાય અર્દ્ધમાગધી કોષનો એક ભાગ બ્હાર પડયા દરમ્યાન ભડારી કેશરીચદજીની તબીયત બગડી છાપવાનુ કામ અજમેરમા અને વ્યવસ્થા કરનાર ઇદોરમા, તેમા વળી તબીયત નરમ જેથી બીજો ભાગ છાપવાનુ કાર્ય વિલબમા પડયુ

સદરહુ કોષનો પ્રારભ કર્યા પહેલા લગભગ વિક્રમ સવત ૧૯૬૭ ની સાલથી પ્રાકૃત ભાષાનો વિશેષ અભ્યાસ કરી, તેના સાહિત્યની ઉણપ દૂર કરવાનો

અર્દ્ધમાગધી વ્યાકરણ

વિચાર વારવાર મારા મનમા થયા કરતો હતો શ્રીયુત હેમચદ્રાચાર્યના વ્યાકરણને અનુસાર એક માર્ગોપદેશિકા બનાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો પણ તેથી મનને પુરો સતોષ ન થયો કારણ કે આગમના ઘણા પ્રયોગો—આર્ષપ્રયોગો પ્રાકૃત વ્યાકરણના નિયમથી સાધી શકાતા નથી, તેથી આગમભાષાનુ સ્વતત્ર વ્યાકરણ બને તો ઠીક, એવી ઇચ્છા થયા કરતી હતી પણ આગમ પ્રયોગોના બહોળા અભ્યાસ વિના અને આગમના શબ્દસગ્રહ વિના તે કાર્ય પ્રાયે અશક્ય હતુ પરતુ અર્દ્ધમાગધી કોષ તૈયાર થઇ રહ્યા પછી તે કામ શક્ય થવાથી ઇચ્છાને બળ મળ્યુ એટલે તરતજ અર્દ્ધમાગધી વ્યાકરણ બનાવવાનુ કામ હાથમા લેવામા આવ્યુ પણ કોષનુ મેટર બધુ ઇદોર મોકલી દેવામા આવ્યુ હતુ અને પહેલો ભાગ બ્હાર પડયા પછી બીજો ભાગ છાપવાનુ કામ ખોળભે પડયુ હતુ ભડારીજીની તબીયત નાદુરસ્ત હોવાને લીધે વ્યાકરણ માટે જોઇતો શબ્દસગ્રહ મેળવવામા મુશ્કેલી પડવા લાગી બીકાનેરના શેઠ અગરચદજી ભેરોદાનજી શેઠીઆ તરફથી એક માણસ ખાસ ઇદોર શબ્દસશોધન માટે મોકલવામા આવ્યો પણ તેનીએ તબીયત બગડતા તે કામ પુરૂ ન થયુ એટલે શબ્દોના જુના બ્લોકો અને નવા બ્લોકો ઇદોરથી મગાવવાની જરૂર પડી વ્યાકરણ રચવાનુ કામ પુરૂ થયુ પણ કોષનુ મેટર નાની નાની સ્લીપો ઉપર લખાયેલ હોઇને તે સ્લીપો આઘી પાછી થવાનો સભવ હોવાને લીધે વ્યવસ્થિત રૂપમા એક નકલ કરાવી લીધી હોય તો તે સુરક્ષિત રહી શકે, તેમજ વ્યાકરણના સશોધન કાર્યમા પણ કામે લાગી શકે એટલુજ નહી પણ વ્યાકરણ દૃષ્ટિથી તેમા કઇ સુધારો વધારો પણ થઇ શકે, આવા ઇરાદાથી અર્દ્ધમાગધી કોષની નકલ કરાવવાનો નિશ્ચય કર્યો

સવત્ ૧૯૮૧ ના ચૈત્ર માસમા બીકાનેરનિવાસી શેઠ અગરચદજી ભૈરોદાનજી શેઠીઆ તથા પોરબન્દરનિવાસી શેઠ ત્રિભોવનદાસ જેઠાલાલભાઇની સહાનુભૂતિથી લેખકોદ્વારા નકલ કરાવવાનુ કામ શરૂ કર્યું દરમ્યાન કટલાએક વિદ્યાર્થીઓ અને જીજ્ઞાસુઓ તરફથી એવી માગણી થઇ કે પ હર-

ર્ધમાગધી ગુજરાતી પની માગણી.

ાદદાસે હીંદી ભાષા જાણનારાઓ માટે એકલી હીંદી ભાષામા કોષ બ્હાર પાડ્યો છે તેમ રાતી ભાષા જાણનારાઓ માટે એકલી ગુજરાતી ભાષામા એક કોષ બ્હાર પડે તો અ- ા જેવા સાધારણ માણસો તેનો લાભ વધારે પ્રમાણમા લઇ શકે વળી સાધુ સાધ્વીઓ ટા કદનુ પુસ્તક સાથે રાખી ન શકે પણ એક ભાગમા ન્હાના કદનુ પુસ્તક . તો સાથે રાખી શકે આ માગણી કઇક વ્યાજબી જણાતા નકલ કરાવવામા બીજે ઉમેરવામા આવ્યો અને નીચે પ્રમાણે ફેરફાર કરવામા આવ્યો અર્દ્ધમાગધી ત્રિભાષિક મા અને પ હરગોવિદદાસના કોષમા સમાસવાળા શબ્દો એક મુખ્ય શબ્દના પેટામા વવામા આવ્યા છે સાધારણ વર્ગના લોકોને તેમાથી અમુક શબ્દ શોધવામા મુશ્કલી વાનો સભવ છે તેથી આ નકલમા સમાસવાળા શબ્દોને આખા રૂપમા ગોઠવી પેટામા રાખતા મૂળશબ્દોની પક્તિમા વર્ણાનુક્રમ પ્રમાણે ગોઠવવામા આવ્યા જે સમાસને છુટો વાથી બન્ને શબ્દોના અલગ અલગ અર્થ થઇ શકે તેના કટલાએક સમસ્ત શબ્દોને કમી વામા આવ્યા ધાતુ અને ધાતુના રૂપો પહેલા કોષમા દાખલ કરવાનો હેતુ ખાસ કરીને વ્યા- ણ રચના માટે હતો વ્યાકરણ રચના થઇ ગઇ તેમા ધાતુપાઠ દર્શાવવાની સાથે ધાતુના રૂપો ધવામા આવ્યા એટલે નવા કોષમા તેની જરૂરીઆત ઓછી થઇ વળી આ કોષનુ કામ મ બને તેમ સક્ષેપમા કરવાનુ હોવાથી ધાતુઓ અને તેના રૂપાખ્યાનો પણ બાદ કર્યા ષા એક ગુજરાતીજ રાખવામા આવી રેફરન્સો-પ્રમાણનિર્દેશો ખાસ વિદ્વાનો અને શોધકોને પયોગી હોઇ મોટા કોષમા આવી ગયેલ હોવાથી નવા કોષમા તે પણ કમી કરવામા ાવ્યા અર્થમા પણ કેટલેક ઠેકાણે સક્ષેપથી લખાણ કર્યું છે તે પણ સાધારણ વર્ગ સહે ાઇથી ન સમજી શકે તેટલો સક્ષેપ નથી કર્યો આ બધી કરકસરથી મ્હોટા કોષ કરતા ા કોષનુ પ્રમાણ ઘણુ ઓછુ થયુ મ્હોટો કોષ લગભગ ચારસો ફર્મામા પૂર્ણ થવાનો ારે આ કોષ એક સો બે ફર્મામા પૂર્ણ થાય છે

ઉપર બતાવેલ ફેરફાર શિવાય બધારણ બન્ને કોષનુ એકસરખુ છે પ્રથમ અર્દ્ધ માગધી ભાષાનો મૂળ શબ્દ, પછી જાતિ અથવા લિગનો સકેત ત્યારપછી કૌસમા તે શબ્દનો સસ્કૃત પર્યાય સસ્કૃત પર્યાય આપ- ામા ઘણે ભાગે આગમની ટીકાઓનુ અનુસરણ કર્યુ છે કેટલાએક સસ્કૃત પર્યાયો સસ્કૃત ોષોમા નહી મળી શકે તેવા પણ અત્રે આપવામા આવ્યા છે કેટલાએક વનસ્પતિ કે ાણીઓના વિશેષ નામો સસ્કૃત સાહિત્યમા ક્યાય ન મળે તેવા હોવા છતા તેને થોડો ાણો સસ્કૃત સસ્કાર પમાડી તેને તે રૂપમા કૌસમા મુકવામાં આવ્યા છે દેશ્ય ાબ્દોના સસ્કૃત પર્યાય ન હોય જેથી તેવા શબ્દોની સસ્કૃત છાયા ન બનાવતા તેવા શબ્દોમા

ાપનુ બધારણ

સ્કૃત પર્યાયની જગ્યા ખાલી રાખવામા આવી છે ત્યારપછી ગુજરાતી ભાષામા સક્ષિપ્ત

વર્ણાનુક્રમ

બન્ને કોષમા વર્ણાનુક્રમ પણ એક સરખો છે પ્રથમ અ થી ઔ સુધી સ્વર, પછી અનુસ્વાર, ત્યારપછી ક થી હ સુધીના વ્યંજનો, જેમકે ક ના શબ્દો લઇએ તો પ્રથમ कअ, कआ, कइ, कई, कउ, कऊ, कए, कओ, कक, कट्टक, कपण, कस, कक, कह ઇત્યાદી એ સુધીના સ્વરો પુરા થયા પછી જોડાક્ષરનુ સ્થાન રાખવામા આવ્યુ છે, ઉદાહરણ તરીકે ક અક્ષર લઇએ તો, कका, ककि, ककी, ककु, ककू, कके, ककाे, कक्क, कक्ख ઇત્યાદિ ऋ, ऌ, ऐ, औ, એ સ્વરો આ ભાષામા આવતાજ નથી વ્યંજનમા ङ, ञ, સ્વતંત્ર આવતા નથી. અનુસ્વારને પરસવર્ણ થાય ત્યા સયુક્તરૂપે કયાક આવે છે તાલવ્ય શ અને મૂર્ધન્ય ષ ને બન્ને આ ભાષામા કેવળ દંત્ય સકારજ આવે છે એટલે એકદર આઠ સ્વર અને ૨૯ અથવા ઙ, ન ને સાથે લઇએ તો ૩૧ વ્યંજનો છે એકદર ૩૭ અક્ષરોના શબ્દો આ કોષની અંદર ગોઠવવામા આવ્યા છે તેમા સૌથી વધારે શબ્દો સ્વરમા 'અ' ના અને વ્યજનમા 'સ' ના છે સૌથી થોડા શબ્દો ખ, ઘ, ઝ, ટ, ઠ, ડ, ઢ, ધ, ફ, ના છે આ ભાષામા વિજાતીય વ્યંજનોમા ફક્ત હની સાથે ન, મ અને લ નો સયોગ થાય છે તે સિવાયના વિજાતીય વ્યજનોનો પરસ્પર સયોગ થતો નથી સજાતીય વ્યજનોમા વર્ગમાના પહેલા અક્ષરનો બીજા અક્ષર સાથે અને ત્રીજા અક્ષરનો ચોથા સાથે સયોગ થાય છે તે ઉપરાંત અનુનાસિક વર્ણનો પોતાના વર્ગ સાથે સયોગ થાય છે સિવાય બીજા વર્ણ સાથે સયોગ થતો નથી એટલે સયુક્તાક્ષર સસ્કૃત ભાષા કરતા ઘણા થોડા છે ઘણા શબ્દો તો વર્ણવિકાર અને વર્ણલોપથી વધ્યા છે દાખલા તરીકે સંસ્કૃતના અધિકરણ શબ્દના અર્દ્ધમાગધી ભાષામા, અધિકરણ, અધિગરણ, અહિકરણ, અહિગરણ, એમ ચાર વિકલ્પો થયા છે એટલે ચાર ઠેકાણે તે શબ્દ યોજવામા આવ્યો છે એમ કોઇના બે રૂપો, કોઇના ત્રણ રૂપો, કોઇના ચાર રૂપો કે તેથી પણ વધારે રૂપો થયા છે એથી એકદર મ્હોટા કોષમા ૪૦ થી ૪૫ હજાર શબ્દો અને ન્હાના કોષમા આશરે ૨૫ થી ૩૦ હજાર શબ્દોનો સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે જૈન આગમના પ્રાયે બધા શબ્દો પ્રાકૃત કોષમા આવી ગયા છે

નામ ભેદ.

મ્હોટો કોષ અને ન્હાના કોષના પ્રકાશક ભિન્ન ભિન્ન હોવાને લીધે વ્યવહારમા સકીર્ણતા ન થઇ જાય એટલા માટે આ લઘુકોષનુ નામ 'જૈનાગમશબ્દ સગ્રહ' યા 'અર્દ્ધમાગધી–ગુજરાતી કોષ' એવુ રાખવામા આવ્યુ છે

મ્હોટા કોષનુ પરિણામ

જૈનસિધ્ધાતકૌમુદી નામનુ અર્ધમાગધી વ્યાકરણ અને જૈનાગમશબ્દસગ્રહ નામનો અર્દ્ધમાગધી–ગુજરાતી કોષ, આ બને પુસ્તકો ભડારી કેશરીચદજી અને સ્થા કોન્ફરન્સના પ્રયત્નથી તૈયાર કરવામા આવેલ અર્ધ-માગધી ત્રિભાષિક કોષના પરિણામ–ફળરૂપ છે એમ કહીએ તો કઇ ખોટુ નથી કેમકે તે કોષની હાજરીથીજ ઉપર કહેલ બે પુસ્તકોનુ નિર્માણ થોડા વખતમા થોડી મહેનતથી થઇ શકયુ છે, એટલે ઉપરોક્ત બને પુસ્તકો મ્હોટા કોષનેજ આભારી

છે વાચકો જાણીને ખુશી થશે કે મલકાપુરની કોન્ફરન્સમાં અર્દ્ધમાગધી કોષ તરત વવાનો ઠરાવ થયા પછી ઇંદોરમાં ભંડારી સરદારમલજીની દેખરેખ નીચે બીજો ભાગ વવાનું ગઇ સાલથી શરૂ થઇ ગયું છે અને થોડા વખતમાં બહાર પડવા સંભવ છે પછી ત્રીજો અને ચોથો ભાગ પણ એક બે વરસમાં બહાર પડી સાહિત્યપ્રેમીઓને આપશે ત્યાંસુધી આ લઘુકોષ ગુજરાતી ભાઇઓને માટે મ્હોટા કોષની થોડે ઘણે ગરજ પુરી પાડશે તત્ત્વજિજ્ઞાસુઓ અર્ધમાગધી ભાષાના વ્યાકરણ અને કોષની આગમોનો અભ્યાસ કરી, માનસિક જીવન અને આધ્યાત્મિક જીવનની ઉચ્ચભૂમિકાએ વાનો પ્રયત્ન કરતા વીરધર્મનો વિજયવાવટો ફરકાવશે તો આ મારો પ્રયત્ન સફળ માનીશ सुज्ञेषु किं बहुना ! ॐ શાંતિ ! શાંતિ !! શાંતિ !!!

સ્થળ વાંકાનેર
સં ૧૯૮૩ માગશર
શુકલ પૂર્ણિમા

મુનિ રત્નચંદ્ર

પ્રકાશક તરફથી બે બોલ.

જૈનાગમ શબ્દ સંગ્રહ—અર્ધમાગધી-ગુજરાતી કોષનુ પુસ્તક છપાવી વાચક વર્ગની સમક્ષ જાહેરમા મુકતા મ્હને અત્યત આનદ થાય છે શ્રી શ્વેતામ્બર સ્થાનકવાસી કોન્ફરન્સ તરફથી ભડારી કેશરીચદ્રજીની પ્રેરણાથી પડિતમહારાજશ્રી **રત્નચદ્રજીસ્વામીએ** અર્ધ માગધી ભાષાનો એક મોટો કોષ જુદી જુદી ત્રણ ભાષામા તૈયાર કર્યા પછી ગુજરાતી ભાષા જાણનારા વિદ્યાર્થીઓ અને જીજ્ઞાસુઓના લાભના માટે કેવળ ગુજરાતી ભાષામાં એક ન્હાનો કોષ તૈયાર કર્યો ગયા ફાગણ માસમા પડિતમહારાજશ્રી **રત્નચદ્રજીસ્વામી** પોતાના ગુરૂવર્ય પૂજ્ય મહારાજશ્રી **ગુલાબચદ્રજીસ્વામીની** સાથે અત્રે પધાર્યા ત્યારે અર્ધમાગધી-ગુજરાતીકોષની કોપી અમારા જોવામા આવી જુદા જુદા ચાર ભાગમા છપાતા મ્હોટા કોષ કરતા આ ન્હાનો કોષ એકજ ભાગમા પુરો થઇ શકે અને તે સાધુ, સાધ્વીઓ તેમજ અન્ય જીજ્ઞાસુ લોકોને વધારે ઉપયોગી થઇ શકે એમ ધારી મહારાજ શ્રી પાસેથી તે કોપીની માગણી કરતા મહારાજશ્રીએ તે માગણી સ્વીકારી તે ખાતે તેમનો તથા મ્હોટા કોષના વ્યવસ્થાપકોનો ઉપકાર માનીએ છીએ

આ કોષ છપાવવાનો અમારો હેતુ માત્ર સાહિત્ય પ્રચારનો જ છે નફો મેળવવાનો નથી આ કોષની જે પડતર કિંમત રાખેલી છે તેમાથી વસુલ થવાની કીમત પણ આગમ સબધી બીજા નવા નવા પુસ્તકો છપાવવામા ખરચવામા આવશે

મહારાજશ્રીએ ઘણો પરિશ્રમ લઇ આ પુસ્તક તૈયાર કર્યું છે તો આશા છે કે વાચકવર્ગ મહારાજશ્રીની મ્હેનતની કદર કરી બનતી રીતે આ પુસ્તકનો લાભ લેશે અને બરાબર રીતે તેનુ રક્ષણ કરશે

આ કોષના પ્રુફ સુધારનામા વાકાનેરનિવાસી શેઠ જેઠાલાલ કીરચદ તથા શેઠ ખીમચદ જેઠાલાલે નિસ્વાર્થ ભાવે મદદ કરી છે તે ખાતે તે બને ભાઇઓનો ઉપકાર માનીએ છીએ

પુસ્તક સશોધનકાર્યમા મહારાજશ્રીની ઘણીજ ખત હોવાની સાથે પ્રેસ મેનેજરે પણ કાળજી રાખી છે તથાપિ સસ્કૃત ટાઇપની ખામીને લીધે કેટલાએક અનુસ્વાર, રેફ અને બીજા અક્ષરો ઉડી જવા પામ્યા છે તેથી શુદ્ધિપત્રક લાગુ થયુ છે તે બીના અમારા અત-કરણને ડખે છે પણ બીજો ઉપાય ન રહેવાથી લાચાર થઇ વાચકવર્ગ પાસેથી ક્ષમા માગીએ છીએ

આશા રાખીએ છીએ કે શુદ્ધિપત્રક ઉપરથી વાચકવર્ગ ભૂલો સુધારી લેશે અમે ધાર્યુ હતુ તેટલા સમયમા આ પુસ્તક પ્રેસ મેનેજરે તૈયાર કરી આપ્યુ તેથી તે બાબત સતોષ જાહેર કરીએ છીએ

સ ૧૯૮૩ પોસ સુદી ૧૫ — સ્થળ લીંબડી

વાર સોમ — લી સંઘવી ગુલાબચંદ જશરાજ.

१५

કોષાન્તર્ગત સંકેતોનો ખુલાસો.

પુ૦ પુંલિંગ

સ્રી૦ સ્રીલિંગ

ન૦ નપુંસકલિંગ

પુ૦ ન૦ પુંલિંગ અને નપુંસકલિંગ

પુ૦ સ્રી૦ પુંલિંગ અને સ્રીલિંગ

ત્રિ૦ પુંલિંગ, સ્રીલિંગ અને નપુંસકલિંગ

ક્રિ વિ ક્રિયાવિશેષણ

અ૦ અવ્યય

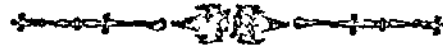

જે જૈનાગમો અને ગ્રંથોમાંથી શબ્દો લેવામાં આવ્યા છે તેનું સૂચીપત્ર.

૧ અતગડદસા સૂત્ર
૨ અનુયોગદ્વાર સૂત્ર
૩ અનુત્તરોવવાઇ સૂત્ર
૪ આઉરપચ્ચક્ખાણપઇન્નો
૫ આચારાગ સૂત્ર
૬ આવશ્યક સૂત્ર
૭ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર
૮ ઉપાસકદશા સૂત્ર
૯ ઓઘનિર્યુક્તિ
૧૦ ઔપપાતિક (ઉવવાઇ) સૂત્ર
૧૧ કર્મગ્રંથ
૧૨ કમ્મપયડિ
૧૩ કલ્પસૂત્ર
૧૪ ગચ્છાચાર પઇન્નો
૧૫ ગણિવિજ્જા પઇન્નો
૧૬ ચઉસરણ પઇન્નો
૧૭ ચદ્રપ્રજ્ઞપ્તિ સૂત્ર
૧૮ જમ્બૂદ્વીપપન્નતિ સૂત્ર
૧૯ જીવાભિગમ સૂત્ર
૨૦ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂત્ર
૨૧ ઠાણાગ સૂત્ર
૨૨ તદુલવેયાલીય પઇન્નો
૨૩ દશવૈકાલિક સૂત્ર
૨૪ દશાશ્રુતસ્કધ સૂત્ર
૨૫ નદી સૂત્ર
૨૬ નિરયાવલિકા સૂત્ર
૨૭ કપ્પવડિસિયા સૂત્ર
૨૮ પુપ્ફિયા સૂત્ર
૨૯ પુપ્ફચૂલિયા સૂત્ર
૩૦ વહ્નિદસા સૂત્ર
૩૧ નિસીથ સૂત્ર
૩૨ પચાશક
૩૩ પિડનિર્યુક્તિ
૩૪ પન્નવણા સૂત્ર
૩૫ પ્રવચનસારોદ્ધાર
૩૬ પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર
૩૭ ભગવતી સૂત્ર
૩૮ ભત્તપચ્ચક્ખાણ પઇન્નો
૩૯ મહાપચ્ચક્ખાણ પઇન્નો
૪૦ રાયપસેણી સૂત્ર
૪૧ વિપાક સૂત્ર
૪૨ વિશેષાવશ્યક
૪૩ વેદકલ્પ—બૃહત્કલ્પ સૂત્ર
૪૪ વ્યવહાર સૂત્ર
૪૫ સસ્તારક પઇન્નો
૪૬ સમવાયાગ સૂત્ર
૪૭ સુપાસનાહ ચરિત પ્રથમ ભાગ
૪૮ સૂયગડાગ સૂત્ર
૪૯ સૂર્ય પ્રજ્ઞપ્તિ સૂત્ર.

॥ श्रीजैनागमशब्दसंग्रह. ॥

मङ्गलाचरणम्—

सुरिंदविंदाच्चियपायपोम्म
कम्माहुईदसियभावहोम
जिणेसर त सिरिवद्धमाण
णमामि णिच्च मणसाऽसमाण ॥ १ ॥

सखेवेण सुत्तेहिन्तो
काऊण सद्दसगह
सखेवरुइजोगाए
कोसो इमो रइज्जइ ॥ २ ॥

अ अ० (च) અને વળી (२) પાદપૂરણાર્થે વપરાતો અવ્યય

अअगर पु० (अजगर) મોટો સાપ અજગર

अइ अ० (अति) અતિશય, ઘણુ

अइआर पु० (अतिचार) વ્રત, કે પ્રતિજ્ઞા ભાગવાની તૈયારી કરવી, વ્રત વિરાધવાની કોશિશ

अइइ स्त्री० (अदिति) પુનર્વસુ નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

अइउक्कस त्रि० (अत्युत्कर्ष) અભિમાન રહિત

अइकाय पु० (अतिकाय) દક્ષિણ દિશામા રહેનાર મહોરગ જાતિના વ્યતર દેવતાનો ઈંદ્ર (२) त्रि० મોટા શરીરવાળુ

अइक्कत त्रि० (अतिक्रान्त) ઉલ્લઘન કરેલુ (२) જે વખત મુકરર કરેલ હોય તેને ઉલ્લઘીને કરેલુ તપ અથવા પચ્ચખાણ

अइक्कन्तचारि त्रि० (अतिक्रान्तचारिन्) મર્યાદાનુ ઉલ્લઘન કરી વિચરનાર

अइक्कम पु० (अतिक्रम) લીધેલ વ્રત-પચ્ચખાણ અથવા પ્રતિજ્ઞા ભાગવાનો સકલ્પ કે ઇચ્છા કરવી તે (२) ઉલ્લઘ્ન કરવુ, અતિક્રમણ કરવુ *

अइक्कमणिज्ज त्रि० (अतिक्रमणीय) ઉલ્લઘવા કરવા યોગ્ય

अइगअ त्रि० (अतिगत) એકવાર મરી ફરી તેમાજ ઉત્પન્ન થયેલ, વારવાર ઉપજેલ

अइगमण न० (अतिगमन) જવા આવવાનો માર્ગ

अइगुण पु० (अतिगुण) અતિશય પ્રભાવવાળા ગુણ

अइच्छिय त्रि० (अतिक्रान्त) અતિક્રમણ કરેલ, અન્યત્ર ગમન કરેલ (૨) ઉલ્લંધન કરેલ

अइजाअ पु० (अतिजात) જાતિ અથવા પિતા કરતા વધારે સંપતિ અને કીર્તિ મેળવનાર પરાક્રમી પુત્ર (૨) વિજાતીય, ભિન્નજાતીય

अइण न० (अजिन) ચામડુ, ચર્મ

अइणिद्धमहुरत्त न० (अतिस्निग्धमधुरत्व) જે વચનમા અત્યન્ત સ્નિગ્ધતા અને મધુરતા ઘી ગોળની માફક રહેલ છે એવા તીર્થંકરના વચનનો અતિશય, તીર્થંકરની વાણીનો ૧૯ મો અતિશય

अइतेया स्त्री० (अतितेजा) ચતુર્દશી, ચૌદશની રાત્રિનુ નામ

अइत्था स्त्री० (अदित्सा) ભિક્ષા ન આપવાની ઇચ્છા

अइत्थावणा स्त्री० (अतिस्थापना) ઉલ્લંઘન કરવા યોગ્ય કર્મસ્થિતિ, અબાધાકાલ ઉપરાતની કર્મસ્થિતિ

अइत्थिय त्रि० (अतिस्थित) ઉલ્લંઘન કરી રહેલ

अइदंपज्ज न० (ऐदम्पर्य) તાત્પર્ય, ભાવાર્થ ગર્ભિત તત્ત્વ

अइदूसमा स्त्री० (अतिदुष्षमा) દુષ્મદુષ્ષમ નામે અવસર્પિણી કાલનો છટ્ઠો અને ઉત્સર્પિણીનો પહેલો આરો

अइधाडिय. त्रि० (अतिघ्राडित) ભમાવેલુ

अइपंडुकंवलसिला स्त्री० (अतिपाण्डुकम्बलशिला) મેરૂ પર્વત ઉપરની દક્ષિણદિશા તરફની અભિષેક શિલા

अइपडागा स्त्री० (अतिपताका) પતાકા ઉપર

अइपरिणाम पु० (अतिपरिणाम) શાસ્ત્રમા બતાવેલ અપવાદ કરતા પણ વધારે અપવાદનો આશ્રય કરનાર, ઉત્સૂત્રમતિવાળો

अइपास पु० (अतिपार्श्व) ભરતક્ષેત્રના કુંથુનાથ સ્વામીના સમકાલીન ઇરવત ક્ષેત્રના તીર્થંકરનુ નામ

अइप्पसग पु० (अतिप्रसङ्ग) અતિ પરિચય કરવો તે (૨) અતિવ્યાપ્તિ, લક્ષ્યને મુકી લક્ષ્યથી બહાર લક્ષણનુ જવુ તે

अइबल पु० (अतिबल) આવતી ચોવીસીના પાચમા વાસુદેવનુ નામ (૨) ભરત ચક્રીનો પૌત્ર મહાયશાનો પુત્ર (૩) ત્રિ અતિ બલવાન્, ઘણી શક્તિવાળુ

अइभार पु० (अतिभार) હદ ઉપરાતનો ભાર (૨) પહેલા અણુવ્રતનો ચોથો અતિચાર

अइभाररोवण न० (अतिभाररोपण) અતિભાર ભરવો તે, શ્રાવકના પહેલા વ્રતનો ચોથો અતિચાર

अइभूमि स्त्री० (अतिभूमि) જે જગ્યા ઉપર સાધુઓને જવા માટે ગૃહસ્થની મના છે તે જગ્યા

अइमंच पु० (अतिमञ्च) માચા ઉપરનો માચો

अइमट्टिया स्त्री० (अतिमृत्तिका) માટીની ગાર, કાદવ

अइमत्त / **अइमाय** त्रि० (अतिमात्र) માત્રા–પરિમાણ ઉપરાતનુ

अइमाया स्त्री० (अतिमात्रा) અધિક પ્રમાણ

अइमुत्त पु० (अतिमुक्त) અંતગડસૂત્રના છઠ્ઠા વર્ગના ૧૫ મા અધ્યયનનુ નામ (૨) પોલાસપુરના વિજયરાજાનો પુત્ર, 'અઇમુત્ત કુમાર સમણ' નામના બાળ સાધુ, કે જેને માટે ભગવતીમા સ્થવિર સાધુઓએ સિદ્ધિવિષયક પ્રશ્ન પૂછ્યો હતો (૩) માધવીલતા (૪) ત્રિ [illegible]

अइमुत्तग पु० (अतिमुक्तक) માધવી વેલ (૨) પૂર્ણ રીતે મુક્ત થયેલો, અતિ છુટો થયેલો

अइमुत्तगचद पु० (अतिमुक्तचन्द्र) રાહુથી મુક્ત થયેલો ચન્દ્રમા (૨) ઘુહારની ધમણ

अइमुत्तया स्त्री० (अतिमुक्तिका) માધવી વેલ, વાસતી

अइमुत्तलया स्त्री० (अतिमुक्तलता) માધવી-મોગરાની વેલ

अइयाण. न० (अतियान) નગરમા પ્રવેશ કરવો તે

अइयाणइड्ढि स्त्री० (अतियानर्द्धि) રાજા નગરમા પ્રવેશ કરે તે વખતે બજાર-હાટ પક્તિ વગેરે શણગારવામા આવે તે

अइयाणगिह न० (अतियानगृह) નગરમા પ્રવેશ કરતા દરવાજા પાસે જે ઘર હોય તે

अइयाय त्रि० (अतियात) રવાના થઇ ગયેલ

अइयायरक्ख त्रि० (अत्यात्मरक्ष) પાપ કર્મથી આત્માને સસારમા રખડાવનાર

अइयार पु० (अतिचार) (૧) જે દોષથી વ્રત મલીન થાય, કે ભાગે તેવો દોષ (૨) અતિક્રમ તથા વ્યતિક્રમ પછી અને અણાચાર પહેલાની જે દોષની સ્થિતિ તે અપરાધ કે દોષનુ ત્રીજુ પગથીઉં (૩) શ્રાવક વ્રતના ૯૯ અતિચારમાનો એક

अइयारचरण न० (अतिचारचरण) દોષવાળુ ચારિત્ર

अइर त्रि० (अतिरोहित) નહી છુપાવેલુ, પ્રગટ

अइर पु० (सागर) સમુદ્ર

अइर न० (अजिर) આગણુ, ચોક

अइरत्त पु० (अतिरात्र) અધિક તિથિ દિવસની વૃદ્ધિ

अइरत्तकबला स्त्री० (अतिरक्तकम्बला) મેરૂના શિખર ઉપરની એક શિલા

अइरा अ० (अचिरात्) તત્કાલ એકદમ

अइरा }
अइराणी } स्त्री० (अचिरा) ૧૬ મા તીર્થકર અથવા ૫ મા ચક્રવર્તી શાતિનાથની માતા

अइरित्त त्रि० (अतिरिक्त) ભિન્ન જૂદુ (૨) અધિક, વધારે

अइरूव पु० (अतिरूप) ભૂત દેવતાની એક જાત

अइरेक }
अइरेग } पु० (अतिरेक) વધારો, વિશેષતા
अइरेय }

अइव अ० (अतीव) બહુ, વધારે

अइवट्टण न० (अतिवर्तन) ઉલ્લઘન કરવુ

अइवत्तिय त्रि० (अतिवृत्तिक) નિર્દોષ, દોષ રહિત (૨) ઉલ્લઘન કરનાર

अइवाइ त्रि० (अतिपातिन्) હિસા કરનાર ઘાતકી

अइवाइत्तार त्रि० (अतिपातयितृ) અતિપાત-હિંસા કરનાર, નાશ કરનાર

अइवाय पु० (अतिपात) હિસા નાશ

अइवासा स्त्री० (अतिवर्षा) જોરનો વરસાદ, ધોધમાર વૃષ્ટિ

अइविगिट्ठ न० (अतिविकृष्ट) ત્રણ, ચાર, કે તેથી વધારે ઉપવાસ ભેગા કરવા તે આકરૂ તપ

अइविज्ज त्रि० (अतिविद्य) આગમના સદ્ભાવને જાણનાર

अइवुट्ठि स्त्री० (अतिवृष्टि) અતિવૃષ્ટિ, હદથી વધારે વરસાદ

अइवेल अ० (अतिवेलम्) વેળા-કાળ ઉલ્લઘીને

अइवेला स्त्री० (अतिवेला) સાધુના આચારની મર્યાદા

अइसपओग पु० (अतिसम्प्रयोग) એક દ્રવ્યની સાથે બીજા દ્રવ્યનો અતિશય યોગ કરવો તે

अइसय पु० (अतिशय) અતિશય ઘણુ (૨) પ્રભાવ

अइसयणाणि पु० (अतिशयज्ञानिन्) અવધિ આદિ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનયુક્ત

साइ त्रि० (अतिशायिन्) કેવલ, મન પર્યવ અને અવધિજ્ઞાનવાળા, પ્રભાવક પુરૂષ

सेस पु० (अतिशेष) અસાધારણ પ્રભાવ, તીર્થંકર અને તેમની વાણીનો અદ્ભુત પ્રભાવ (૨) અવશિષ્ટ, બાકી રહેલુ

सेसि त्रि० (अतिशेषिन्) અતિશયથી યુક્ત, પ્રભાવશાળી

सेसिय त्रि० (अतिशेषित) મહિમાવત, સમૃદ્ધ

हि पु० (अतिथि) અભ્યાગત, અતિથિ

य त्रि० (अतीत) પસાર થયેલ, ઉલ્લઘી ગયેલ (૨) કઈ કારણસર પર્યુષણાદિ પર્વમા કરવાનુ તપ કે પચ્ચખાણ પર્વ વીત્યા પછી કરવુ તે, દશ પ્રકારના પચ્ચ ખાણમાનુ બીજુ પચ્ચખાણ

यकाल पु० (अतीतकाल) ગયેલો કાલ, ભૂતકાલ

यपच्चक्खाण न० (अतीतप्रत्याख्यान) ભૂતકાળમા કરવા યોગ્ય પચ્ચખાણ, પચ્ચખાણના દશ પ્રકારમાનો એક પ્રકાર

व अ० (अतीव) અત્યત, ઘણુજ

सार पु० (अतीसार) સગ્રહણી નામનો રોગ, (૨) એક રાજાનુ નામ

उज्झ त्रि० (अयोध्य) પરસૈન્યથી જેમા પ્રવેશ ન કરી શકાય તેવા નગર, કિલ્લા વગેરે, યુદ્ધમા જેની બરોબરી બીજો કોઈ કરી શકે નહિ તે

उज्झा स्त्री० (अयोध्या) ગધિલાવતી વિજયની મુખ્ય રાજધાની (૨) વિનીતાઉપર નામક અયોધ્યા નગરી

उण त्रि० (अगुण) વિંશતિ આદિ દશકાની પૂર્વે મૂકાતો શબ્દ, જેનો અર્થ એક ઓછો થાય છે

अउणत्तरि स्त्री० (अगुणसप्तति) ઓગણ ગીત્તેર, ૬૯

अउणत्तीस स्त्री० (अगुणत्रिंशत्) ઓગણ ત્રીસ, ૨૯ ની સખ્યા

अउणपरण स्त्री० (अगुणपञ्चाशत्) ઓગણ પચાસની સખ્યા, ૪૯

अउणपन्नास स्त्री० (अगुणपञ्चाशत्) ઓગણપચાસ, ૪૯ ની સખ્યા

अउणपरणा स्त्री० (अगुणपञ्चाशत) ઓગણ પચાસ, ૪૯

अउणवीस स्त्री० (अउणविंशति) ઓગણીસ, ૧૯ ની સખ્યા

अउणसत्तरि स्त्री० (अगुणसप्तति) ઓગણોતેર, ૬૯ ની સખ્યા

अउणासीति स्त्री० (अगुणाशीति) ઓગણા-એંશી, ૭૯ ની સખ્યા

अउमाण न० (अवमान) અપમાન, અનાદર

अउय पु० न० (अयुत) ૮૪ લાખ અઉઅગ પ્રમાણે કાલ વિભાગ

अउयग पु० न० (अयुताङ्ग) ૮૪ લાખ અર્થનિપૂર પ્રમાણે કાલ વિભાગ

अउल त्रि० (अतुल) જેની તુલના થઈ શકે નહિ તેવુ, અસાધારણ કે અદ્વિતીય

अउव्व त्रि० (अपूर्व) પૂર્વે ન જોએલુ

अओ अ० (अत) અહીંથી (૨) એટલા માટે, એ કારણથી

अओ न० (अयस्) લોઢુ

अओघण पु० (अयोघन) લોઢાનો હથોડો

अओज्झ त्रि० (अयोध्य) યુદ્ધ યોગ્ય નહિ

अओपर अ० (अत परम्) એ પછી

अओमुह पु० (अयोमुख) આ નામનો એક અન્તર્દ્વીપ (૨) ત્રિ તેમા રહેનાર

अक पु० (अङ्क) એક જાતનો સફેદ મણિ (૨) એક જાતનુ રત્ન, અગ્નિ...

આકડા (૬) આકડાની લિપિ, ૧૮ લિપિમાની એક (૭) મનુષ્યના પ્રશસ્ત ૩૨ લક્ષણોમાનો એક
अंककंड પુ૰ (अङ्ककाण्ड) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખરકાડનો એક ભાગ
अंककरेल्लुग પુ૰ (अङ्ककरेल्लुक) પાણીમાની એક જાતની વનસ્પતિ
अंकट्ठिइ સ્ત્રી૰ (अङ्कस्थिति) આકડા તથા રેખાને વિચિત્ર રીતે સ્થાપવા તે (૨) ૭૨ કળામાની ૪૩ મી કળા
अंकण ન૰ (अङ्कन) તપાવેલ સળીયાથી વાછરડા વગેરેને આકવા-શિયાળના પગ વગેરેને આકારે ચિન્હ કરવુ તે (૨) આકનાર અને ગણતરી મેળવનાર
अंकणा સ્ત્રી૰ (अङ्कना) ચિન્હ કરનારી
अंकधर પુ૰ (अङ्कधर) ચન્દ્ર
अंकधाई સ્ત્રી૰ (अङ्कधात्री) ખોળામા બેસાડી બાળકને રમાડનાર ધાવ માતા, પાચ પ્રકારની ધાવ માતામાની એક
अंकमुह ન૰ (अङ्कमुख) પદ્માસનનો અગ્રભાગ
अंकलिवि સ્ત્રી૰ (अङ्कलिपि) અક લિપિ અઢાર લિપિમાની એક
अंकवडंसय પુ૰ (अङ्कावतंसक) ઇશાન ઇન્દ્રના મુખ્ય વિમાનનુ નામ
अंकवणिय પુ૰ (अङ्कवणिज्) અક રત્નના વ્યાપારી
अंकहर પુ૰ (अङ्कधर) ચન્દ્રમા
अंकावई સ્ત્રી૰ (अङ्कावती) મહાવિદેહની સીતોદા નદીને જમણે કાઠે આવેલી ૨૪ વિજયની રાજધાની (૨) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડવાની પહેલી વિજયની સરહદ ઉપરનો વખારાપર્વત
अंकिल्ल પુ૰ ( ) નટ નાચનાર
अंकिय ત્રિ૰ (अङ्कित) અકિત થયેલ ચિન્હ સહિત
अंकुडग પુ૰ (अङ्कुटक) નાગના દાતના આકાર જેવી ખૂટી
अंकुर પુ૰ (अङ्कुर) પાદડાનો પ્રથમ નીકળેલ ફણગો, પાદડાની શરૂઆતની લાલ ટીશી
अंकुरिय ત્રિ૰ (अङ्कुरित) અકુરયુક્ત, જેમા અકુર ઉત્પન્ન થયેલો હોય તે
अंकुस ન૰ (अङ्कुश) હાથીના માથામા મારવાનુ હથિયાર લોઢાનો એક પાસથી વાળેલ આકડો (૨) અકુશને આકારે હાથ પગની રેખા (૩) વૃક્ષના પલ્લવ છેદવાનુ સન્યાસીનુ એક ઉપકરણ (૪) માળા લટકાવવાનો ચન્દરવામાનો અકુશાકાર આકડો (૫) મહાશુક્રદેવલોકના એક વિમાનનુ નામ (૬) વન્દનાનો એક દોષ (૭) ૮૮ ગ્રહોમાનો એક
अंकुसा સ્ત્રી૰ (अङ्कुशा) ચૌદમા શ્રી અનતનાથ તીર્થંકરની શાસન દેવીનુ નામ
अंकेल्लण ન૰ (अङ्केलन) ઘોડાને મારવાનો ચાબુક
अंकेसाइणी સ્ત્રી૰ (अङ्कशायिनी) ખોળામા સુવાવાળી પુત્રી જેવી
अंकोल्ल પુ૰ (अङ्कोल) અકોલનુ ઝાડ
अंग ન૰ (अङ्ग) અગ ફરકવાના શુભાશુભ ફલ બતાવનાર નિમિત્ત શાસ્ત્ર ૨૯ પાપ સૂત્રમાનુ એક (૨) ત્રિ૰ શરીરનો વિકાર શરીરસબધી શારીરિક
अंग ન૰ (अङ्ग) શરીરના અવયવ મસ્તક વગેરે શરીરના આઠ અગ (૨) મુખ્ય અવયવ પ્રધાન અગ (૩) પુ દેશ વિશેષ જેને હાલ બિહાર કહે છે (૪) અગસૂત્ર આચારાગાદિ ૧૧ અગ (૫) અ૰ વાક્યાલકારમા ' કિમગ ' એ રૂપે આવે છે (૬) કારણ (૭) મિત્રતાનુ આમત્રણ-સબોધન
अंगइ પુ૰ (अङ्गजित्) ભગવાન પાર્શ્વનાથ સ્વામી પાસે દિક્ષા અગીકાર કરનાર એક ગૃહસ્થનુ નામ

साइ त्रि० (अतिशायिन्) केवल, मन पर्यव अने अवधिज्ञानवाळा, प्रभावक पुरुष

सेस पु० (अतिशेष) असाधारण प्रभाव, तीर्थंकर अने तेमनी वाणीनो अद्भुत प्रभाव (२) अवशिष्ट, बाकी रहेलु

सेसि त्रि० (अतिशेषिन्) अतिशयथी युक्त, प्रभावशाळी

सेसिय त्रि० (अतिशेषित) महिमावंत, समृद्ध

हि पु० (अतिथि) अभ्यागत, अतिथि

य त्रि० (अतीत) पसार थयेल, उल्लंघी गयेल (२) कंई कारणसर पर्युषणादि पर्वमा करवानु तप के पच्चखाण पर्व वीत्या पछी करवु ते, दश प्रकारना पच्चखाणमानु बीजु पच्चखाण

इयकाल पु० (अतीतकाल) गयेलो काल, भूतकाल

इयपच्चक्खाण न० (अतीतप्रत्याख्यान) भूतकाळमा करवा योग्य पच्चखाण, पच्चखाणना दश प्रकारमानो एक प्रकार

ईव अ० (अतीव) अत्यंत, घणुज

ईसार पु० (अतीसार) संग्रहणी नामनो रोग, (२) एक राजानु नाम

उज्झ त्रि० (अयोध्य) परसैन्यथी जेमा प्रवेश न करी शकाय तेवा नगर, किल्ला वगेरे, युद्धमा जेनी बरोबरी बीजो कोई करी शके नहि ते

उज्झा स्त्री० (अयोध्या) भविनावती विजयनी मुख्य राजधानी (२) विनीतापुर नामक अयोध्या नगरी

उण त्रि० (अगुण) विंशति आदि दशकानी पूर्वे मूकातो शब्द, जेनो अर्थ एक ओछो थाय छे

अउणत्तरि स्त्री० (अगुणसप्तति) ओगणोतेर, ६९

अउणत्तीस स्त्री० (अगुणत्रिंशत्) ओगणत्रीस, २९ नी संख्या

अउणपएण स्त्री० (अगुणपञ्चाशत्) ओगणपचासनी संख्या, ४९

अउणपन्नास स्त्री० (अगुणपञ्चाशत्) ओगणपचास, ४९ नी संख्या

अउणपणास स्त्री० (अगुणपञ्चाशत्) ओगणपचास, ४९

अउणवीस स्त्री० (अउणविंशति) ओगणीस, १९ नी संख्या

अउणसत्तरि स्त्री० (अगुणसप्तति) ओगणोतेर, ६९ नी संख्या

अउणासीति स्त्री० (अगुणाशीति) ओगणाएंशी, ७९ नी संख्या

अउमाण न० (अवमान) अपमान, अनादर

अउय पु० न० (अयुत) ८४ लाख अउअंग प्रमाणे काल विभाग

अउयंग पु० न० (अयुताङ्ग) ८४ लाख अर्थनिपूर प्रमाणे काल विभाग

अउल त्रि० (अतुल) जेनी तुलना थई शके नहि तेवु, असाधारण के अद्वितीय

अउव्व त्रि० (अपूर्व) पूर्वे न जोयेलु

अओ अ० (अत) अहींथी (२) एटला माटे, ए कारणथी

अओ न० (अयस्) लोढु

अओघण पु० (अयोघन) लोढानो हथोडो

अओज्झ त्रि० (अयोध्य) युद्ध योग्य नहि

अओपर अ० (अतःपरम्) ए पछी

अओमुह पु० (अयोमुख) आ नामनो एक अन्तर्द्वीप (२) त्रि तेमा रहेनार

अक पु० (अङ्क) एक जातनो सफेद मणि (२) एक जातनु रत्न, सचित्त पृथ्वी;

अंगारमद्दग पु० (अङ्गारमर्दक) રુદ્રદેવ નામના એક અભવ્ય આચાર્ય
अंगारिय त्रि० (अङ्गारित) અગાર રોગવાળી ગેરડી (२) કોયલાની પેઠે બળી ગયેલું
अंगाल पु० (अङ्गार) અંગારો, કોયલો
अंगाहिव पु० (अङ्गाधिप) અંગ દેશનો રાજા
अंगिरस न० (आङ्गिरस) અંગિરસ-ગૌતમ ગોત્રની એક શાખા, (२) पु० આ શાખામાં ઉત્પન્ન થએલ પુરૂષ
अंगीकड } त्रि० (अङ्गीकृत) અંગીકાર કરેલું,
अंगीकय } સ્વીકારેલું
अंगुट्ठ पु० (अङ्गुष्ठ) અંગુઠો
अंगुट्ठपसिण पु० न० (अङ्गुष्ठप्रश्न) અંગુઠામાં દેવતાનું આવાહન કરી અંગુઠાથીજ જવાબ દેવાની વિદ્યા (२) ' પ્રશ્ન વ્યાકરણ' સૂત્રનું એક નવમું લુપ્ત અધ્યયન
अंगुल न० (अङ्गुल) આંગળ, આઠ આઠ જવ જેટલા ભરપનું એક માપ, વેંતનો બારમો ભાગ
अंगुलि स्त्री० (अङ्गुलि) આંગળી (હાથ પગની)
अंगुलिकोस पु० (अङ्गुलीकोश) આંગળીમાં પહેરવાની અંગુઠડી
अंगुलिज्जग न० (अङ्गुलीयक) આંગળીના આભરણો, વેઢ, વીંટી વગેરે
अंगुलिफोडण न० (अङ्गुलिस्फोटन) આંગળીના ટચાકા વગાડવા તે
अंगुलिभमुहा स्त्री० (अङ्गुलीभ्रू) કાઉસગ્ગનો એક દોષ, કાઉસગ્ગમાં આંગળીના વેઢા ગણવાથી લાગતો દોષ
अंगुलिया स्त्री० (अङ्गुलिका) આંગળી
अंगुवंग पु० (अङ्गोपाङ्ग) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ
अंगोवंग न० (अङ्गोपाङ्ग) મસ્તકાદિ અંગ અને અંગુલિ આદિ ઉપાંગ
अंगोवंगणाम न० (अङ्गोपाङ्गनामन्) જેના ઉદયથી શરીર રૂપે લીધેલ પુદ્ગળો અંગ ઉપાંગ રૂપે પરિણમે તે નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ, અંગોપાંગ નામકર્મ
अंचि पु० (अञ्चि) ગતિ કરવી તે, જવું તે
अंचि पु० (आञ्चि) આવવું તે
अंचिअ न० (अञ्चित) એક પ્રકારનું નાટક, દેવતાના ૩૨ નાટકમાંનું ૨૫ મું નાટક (२) त्रि० પૂજ્ય, ગજમાન્ય (३) न० એકવાર જવું તે
अंचिय त्रि० (अञ्चित) પૂજાયેલું
अंचियंचिय न० (अञ्चिताञ्चित) ગમનાગમન, આડેથી ત્યાં અને ત્યાંથી આંહિ જવું આવવું તે, ગતિ આગતિ, ગમાગમ
अंचियरिभिय न० (अञ्चितरिभित) એક પ્રકારનું નાટક, દેવતાના ૩૨ નાટકમાંનું ૨૭ મું નાટક
अंछण न० (कर्षण) ખેંચવું તે
अंजण न० (अञ्जन) આંજણ, કાજળ (२) સૌવીરાંજન, સુરમો (३) રસાંજન, રસવતી (४) તપાવેલ લોઢાની સળીથી આંખમાં દુઃખ ઉત્પન્ન કરવું તે (५) આંખ આંજવી, આંખમાં કાજળ વગેરે આંજવું તે (६) રત્નની એકજાત (७) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખરકાંડનો દશમો ભાગ (८) રમ્ય વિજયની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરનો વખારા પર્વત (९) આઠમા દેવલોકનું એ નામનું એક વિમાન (१०) રૂચકવર પર્વતનું સાતમું કૂટ (११) એ નામનો એક વેલંધર દેવતા (१२) દ્વીપકુમારના ઇન્દ્રના ત્રીજા લોકપાલનું નામ (१३) ઉદધિકુમારના પ્રભંજન નામના ઇન્દ્રના ચોથા લોકપાલનું નામ (१४) વનસ્પતિ વિશેષ (१५) વાયુકુમાર જાતિના ઇન્દ્રનું નામ
अंजणई स्त्री० (अञ्जनकी) એ નામની એક લતા-વેલ

अंगंगीभाव पु० (अङ्गाङ्गीभाव) અભેદભાવ, અભિન્નતા-ભિન્નતા રહિત ભાવ
अंगचूलिया स्त्री० (अङ्गचूलिका) આચારાદિ અંગની ચૂલિકા, કાલિક સૂત્રવિશેષ
अंगच्छिहिय त्रि० (अङ्गच्छिन्न) છેદાયેલુ અંગ
अंगजणवय न० (अङ्गजनपद) અંગ દેશ
अंगण पु० न० (अङ्गण) આંગણુ, ફળિયુ
अंगणा स्त्री० (अङ्गना) અંગના, સ્ત્રી
अंगपडियारिया स्त्री० (अङ्गप्रतिचारिका) શરીરની સેવા કરનારી દાસી, અંદરનુ કામ કરનાર દાસી
अंगपविट्ठ त्रि० (अङ्गप्रविष्ट) અંગશાસ્ત્રાન્તર્ગત શ્રુત વિભાગ, આચારાંગ આદિ બાર અંગ
अंगप्फुरणा स्त्री० (अङ्गस्फुरणा) અંગનુ ફરકવુ
अंगबाहिर त्रि० (अङ्गबाह्य) શ્રુતનો એક વિભાગ, ઉત્તરાધ્યયનાદિ અંગ બહારનાં સૂત્રો
अंगभंजण न० (अङ्गभञ्जन) આળસ મરડી, શરીરના અવયવોને મોડવા
अंगमंग न० (अङ्गाङ्ग) અંગઉપાંગ, અવયવના અવયવ
अंगमंदिर न० (अङ्गमन्दिर) ચંપાનગરીની બહારનુ એક ઉદ્યાન
अंगमद्द पु० (अङ्गमर्द) અંગનુ મર્દન કરનાર માણસ
अंगमद्दिया स्त्री० (अङ्गमर्दिका) અંગનુ મર્દન કરનાર દાસી
अंगय पु० न० (अङ्गद) બાજુબંધ, બાહુ આભરણ
अंगरक्ख त्रि० (अङ्गरक्ष) } शरीरनी रक्षा
अंगरक्खग त्रि० (अङ्गरक्षक) } કરનાર
अंगराग पु० (अङ्गराग) અંગ ઉપર મસળવાના કેસર ચંદન વગેરે સુગંધી પદાર્થ
अंगराय पु० (अङ्गराज) અંગ દેશનો રાજા કર્ણ
अंगरुह त्रि० (अङ्गरुह) શરીરથી ઉત્પન્ન થયેલ, પુત્ર
अंगरुहा स्त्री० (अङ्गरुहा) પુત્રી
अंगलोग पु० (अङ्गलोक) દેશ વિશેષ
अंगवंस पु० (अङ्गवंश) અંગ દેશના રાજાનો વંશ
अंगवियार पु० (अङ्गविकार) અંગ સ્ફુરણના ફલાફલનુ કથન
अंगविज्जा स्त्री० (अङ्गविद्या) અંગ ફરકવાના શુભાશુભ ફળ જાણવાની વિદ્યા (૨) નિમિત્તાદિ ફલાફલ બતાવનાર એક શાસ્ત્ર
अंगवियार पु० (अङ्गविचार) શરીર સબંધી વિચાર કરવો તે
अंगसंचाल पु० (अङ्गसंचाल) શરીરના અવયવોનુ સહજ-થોડુ ચાલવુ તે
अंगाणंगपविट्ठ त्रि० (अङ्गानङ्गप्रविष्ट) અંગપ્રવિષ્ટ-આચારાંગ વગેરે સૂત્ર અને અનંગપ્રવિષ્ટ-આવશ્યક વગેરે સૂત્ર
अंगादाण न० (अङ्गादान) પુરુષેન્દ્રિય, પુરુષનુ ચિન્હ
अंगार पु० (अङ्गार) અગ્નિ, બળતો કોલસો (૨) સ્વાદિષ્ટ અન્ન અને તેના દાતારની પ્રશંસા કરતા સાધુને લાગતો આહારનો એક દોષ, ઇંગાલ દોષ
अंगारक पु० (अङ्गारक) મંગલ નામનો ગ્રહ, ૮૮ ગ્રહમાનો એક ગ્રહ
अंगारकड्ढिणी स्त्री० (अङ्गारकर्षिणी) અગ્નિ ફેરવવાનો લોઢાનો સળીઓ
अंगारदाह पु० (अङ्गारदाह) જ્યાં લાકડાં બાળી કોલસા પાડવામાં આવે છે તે સ્થાન
अंगारपतावणा स्त्री० (अङ्गार प्रतापना) ટાઢ ઉડાડવાને અગ્નિ પાસે જઇ શરીર તપાવવુ તે, તાપણી

अंगारमद्दग पु० (अङ्गारमर्दक) રુદ્રદેવ નામના એક અભવ્ય આચાર્ય

अंगारिय ત્રિ० (अङ्गारित) અંગાર રોગવાળી શેરડી, (૨) કોયલાની પેઠે બળી ગયેલું

अंगाल पु० (अङ्गार) અંગારો, કોયલો

अंगाहिव पु० (अङ्गाधिप) અંગ દેશનો રાજા

अंगिरस न० (आङ्गिरस) અંગિરસ-ગૌતમ ગોત્રની એક શાખા, (૨) પુ० આ શાખામાં ઉત્પન્ન થયેલ પુરુષ

अंगीकड } **अंगीकय** } ત્રિ० (अङ्गीकृत) અંગીકાર કરેલું, સ્વીકારેલું

अंगुट्ठ पु० (अङ्गुष्ठ) અંગૂઠો

अंगुट्ठपसिण पु० न० (अङ्गुष्ठप्रश्न) અંગૂઠામાં દેવતાનું આવાહન કરી અંગૂઠાથીજ જવાબ દેવાની વિદ્યા (૨) 'પ્રશ્ન વ્યાકરણ' સૂત્રનું એક નવમું લુપ્ત અધ્યયન

अंगुल न० (अङ्गुल) આંગળ, આઠ આઠ જવ જેટલા ભરપનું એક માપ, વેંતનો બારમો ભાગ

अंगुलि स्त्री० (अङ्गुलि) આંગળી (હાથ પગની)

अंगुलिकोस पु० (अङ्गुलीकोश) આંગળીમાં પહેરવાની અંગુઠડી

अंगुलिज्जग न० (अङ्गुलीयक) આંગળીના આભરણો, વેઢ, વીંટી વગેરે

अंगुलिफोडण न० (अङ्गुलिस्फोटन) આંગળીના ટચાકા વગાડવા તે

अंगुलिभमुहा स्त्री० (अङ्गुलीभ्रू) કાઉસગ્ગનો એક દોષ, કાઉસગ્ગમાં આંગળીના વેઢા ગણવાથી લાગતો દોષ

अंगुलिया स्त्री० (अङ्गुलिका) આંગળી

अंगुवंग पु० (अङ्गोपाङ्ग) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ

अंगोवंग न० (अङ्गोपाङ्ग) મસ્તકાદિ અંગ અને અંગુલિ આદિ ઉપાંગ

अंगोवंगणाम न० (अङ्गोपाङ्गनामन्) જેના ઉદયથી શરીર રૂપે લીધેલ પુદ્ગળો અંગ ઉપાંગ રૂપે પરિણમે તે નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ, અંગોપાંગ નામકર્મ

अंचि पु० (अञ्चि) ગતિ કરવી તે, જવું તે

अंचि पु० (आञ्चि) આવવું તે

अंचिअ न० (अञ्चित) એક પ્રકારનું નાટક, દેવતાના ૩૨ નાટકમાંનું ૨૫ મું નાટક (૨) ત્રિ० પૂજ્ય, રાજમાન્ય (૩) न० એકવાર જવું તે

अंचिय ત્રિ० (अञ्चित) પૂજાયેલું

अंचियंचिय न० (अञ्चिताञ्चित) ગમનાગમન, આદિથી ત્યાં અને ત્યાંથી આદિ જવું આવવું તે, ગતિ આગતિ, ગમાગમ

अंचियरिभिय न० (अञ्चितरिभित) એક પ્રકારનું નાટક, દેવતાના ૩૨ નાટકમાંનું ૨૭ મું નાટક

अंछण न० (कर्षण) ખેંચવું તે

अंजण न० (अञ्जन) આંજણ, કાજળ (૨) સૌવીરાંજન, સુરમો (૩) રસાંજન, રસવતી (૪) તપાવેલ લોઢાની સળીથી આંખમાં દુઃખ ઉત્પન્ન કરવું તે (૫) આંખ આંજવી, આંખમાં કાજળ વગેરે આંજવું તે (૬) રત્નની એક જાત (૭) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખરકાંડનો દશમો ભાગ (૮) ૨૪મા વિજયની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરનો વખારા પર્વત (૯) આઠમા દેવલોકનું એ નામનું એક વિમાન (૧૦) રૂચકવર પર્વતનું સાતમું કૂટ (૧૧) એ નામનો એક વેલંધર દેવતા (૧૨) દ્વીપકુમારના ઇન્દ્રના ત્રીજા લોકપાલનું નામ (૧૩) ઉદધિકુમારના પ્રભંજન નામના ઇન્દ્રના ચોથા લોકપાલનું નામ (૧૪) વનસ્પતિ વિશેષ (૧૫) વાયુકુમાર જાતિના ઇન્દ્રનું નામ

अंजणई स्त्री० (अञ्जनकी) એ નામની એક લતા-વેલ

अंजणकोसिया स्त्री० (अञ्जनकोशिका) એ નામની એક વનસ્પતિ

अंजणग पु० (अञ्जनक) અંજન રત્નમય પર્વત વિશેષ, નંદીશ્વર દ્વીપમા આવેલ અજનગિરિ પર્વત

अंजणगिरि पु० (अञ्जनगिरि) કાળા રંગનો પર્વત વિશેષ, નંદીશ્વર દ્વીપમા આવેલ અજનગિરિ પર્વત

अंजणजोग पु० (अञ्जनयोग) ૭૨ કલામાની સત્તાવીસમી કળા

अंजणधाउ पु० (अञ्जनधातु) ધાતુ વિશેષ, સુરમો

अंजणपव्वय पु० (अञ्जनपर्वत) નંદીશ્વર દ્વીપનો એક પર્વત

अंजणपुलक न०
अंजणपुलग पु०
अंजणपुलय (अञ्जनपुलक) રત્નની એક જાત

अंजणपुलाग पु० (अञ्जनपुलाक) અજન પુલાક કાડ, ખરકાંડનો ૧૧ મો વિભાગ

अंजणप्पभा स्त्री० (अञ्जनप्रभा) ચોથી નરકનુ નામ

अंजणरिट्ठ पु० (अञ्जनरिष्ट) વાયુ કુમારના ઇન્દ્રનુ નામ

अंजणसलागा स्त्री० (अञ्जनशलाका) આંજવાની સળી

अंजणसिद्ध त्रि० (अञ्जनसिद्ध) આંખમા આંજણ આંજીને અદ્રશ્ય થઇ જવાની શક્તિવાળા

अंजणा स्त्री० (अञ्जना) જંબુવૃક્ષના નૈઋત્ય ખુણાની એક વાવડીનુ નામ (૨) ચોથી નરકનુ નામ (૩) એક પુષ્કરિણી

अंजणिया स्त्री० (अञ्जनिका) આંજણુ રાખવાની ડબ્બી

अंजलि पु० स्त्री० (अञ्जलि) ખોબો, કરસંપુટ (૨) બે હાથ જોડી મસ્તકે લગાડવા તે

अंजलिउड पु० (अञ्जलिपुट) બે હાથનો સંપુટ

अंजलिकम्म न० (अञ्जलिकर्मन्) બે હાથ જોડવા તે

अंजलिप्पगह पु० (अञ्जलिप्रग्रह) બે હાથ જોડી નમસ્કાર કરવો તે

अंजु त्रि० (ऋजु) સરલ, માયા પ્રપંચ રહિત (૨) સયમી, સજમધારી (૩) નિર્દોષ, પવિત્ર

अंजुआ
अंजुया स्त्री० (अञ्जुका) સત્તરમા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વીનુ નામ

अंजू स्त्री० (अञ्जू) શક્રેન્દ્રની ચોથી અગ્રમહિષીનુ નામ (૨) ધનદેવ-સાર્થવાહની પુત્રી (૩) 'વિપાક' સૂત્રનુ એક અધ્યયન (૪) 'જ્ઞાતા ધર્મકથા' સૂત્રનુ એક અધ્યયન

अंड पु० (अण्ड) ઇંડુ, કીડી વગેરેના ઇંડા (૨) વિપાક સૂત્રનુ અંડનામનુ ત્રીજુ અધ્યયન (૩) મોરના ઇંડાના દ્રષ્ટાંતનુ જ્ઞાતા સૂત્રનુ ત્રીજુ અધ્યયન (૪) ઉત્તર ભરતમાનો એક દેશ

अंडउड न० (अण्डपुट) ઇંડાનુ કોટલુ

अंडकड त्रि० (अण्डकृत) ઇંડામાથી થયેલ, ઇંડાએ કરેલ

अंडय त्रि० (अण्डज) ઇંડામાથી ઉત્પન્ન થયેલ પ્રાણી (૨) કોશેટામાથી ઉત્પન્ન થતો તાતણો (૩) રેશમી વસ્ત્ર

अंडयगाहि पु० (अण्डजग्राहिन्) ઇંડામાથી ઉત્પન્ન થયેલ પ્રાણીને પકડનાર

अंडसुहुम न० (अण्डसूक्ष्म) ઝીણા ઇંડા, માખી, કીડી, ગરોળી વગેરેના ઇંડા

अंडु न० (अन्दू) દેરાકળા, હાથકડી

अंत न० (आन्त्र) આતરડા

अंत त्रि० (आन्त) ખાતા ખાતા વધેલુ

अंत अ० (अन्तर्) અન્દર, માહે

अंत त्रि० (अन्त्य) અંતિમ, છેલ્લુ

अंत पु० (अन्त) પર્યંત, છેડો (૨) ભેદ, પ્રકાર (૩) રાગદ્વેષ (૪) ભૂમિભાગ, પ્રદેશ (૫) સમીપ, પાસે (૬) નિર્ણય, ચુકાદો (૭) વિનાશ, ભગ (૮) રોગ, બિમારી (૯) ત્રિ૦ અસુદર, ઇંદ્રિયોને પ્રતિકૂળ (૧૦) ક્ષુદ્ર, તુચ્છ

अतअ पु० (अन्तक) કામઠાનો છેડો

अंतकड त्रि० (अन्तकृत) જેણે સસારનો અત કર્યો હોય તે

अंतकम्म न० (अन्तकर्मन्) લુગડાની કોર, વસ્ત્રની કિનારી

अंतकर त्रि० (अन्तकर) સસારનો અત કરનાર

अन्तकरण त्रि० (अन्तकरण) નાશ કરવાવાળો

अतकाल पु० (अन्तकाल) મરણકાલ (૨) પ્રલયકાલ

अन्तकिरिया स्त्री० (अन्तक्रिया) સસાર યા કર્મનો અત કરવાની ક્રિયા (૨) સકલ કર્મ ક્ષય રૂપ મોક્ષ (૩) પન્નવણાના વીસમા પદનુ નામ

अतकुल न० (अन्तकुल) હલકુ કુળ

अतक्खरिया स्त्री० (अन्त्याक्षरिका) બ્રાહ્મી લિપિનો એક ભેદ, ૧૮ લિપિમાની નવમી લિપિ (૨) ૬૩ મી કળા

अतग पु० (अन्तक) છેડો અત (૨) त्रि० વિનાશકારક, અત કરનાર (૩) દુષ્પ રિત્યજ, મુશ્કેલીથી છોડી શકાય તેવુ (૪) અન્તગત થઈ ગયેલુ, સમાઇ ગયેલુ (૫) પર્યન્ત, પ્રાતભાગ

अतगड त्रि० (अन्तकृत) જેણે સસારનો અને જન્મ મરણનો અત કર્યો એવા તીર્થંકરાદિ

अतगडदसा स्त्री० (अन्तकृद्दशा) "અત ગડદશા" નામનુ આઠમુ અગ સૂત્ર જેમા આઠ વર્ગમા ૯૦ અધ્યયનનો સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે

अतगडभूमि स्त्री० (अन्तकृतभूमि) સસારનો અત કરનાર નિર્વાણગામિમહાપુરુષોની ભૂમિ-નિર્વાણસમય

अंतगय न० (अन्तगत) આનુગામિક અ વધિ જ્ઞાનનો એક ભેદ

अंतचरय पु० (अन्तचरक) ગૃહસ્થે ભોજન કર્યા પછી અવશેષ રહ્યુ હોય, તેની ગવે ષણા કરનાર અભિગ્રહ ધારી સાધુ

अतचारि पु० (अन्तचारिन्) તુચ્છ આહાર લેવાનો અભિગ્રહ ધરનાર સાધુ

अतजीवि पु० (अन्तजीविन्) ગૃહસ્થે ખાતા શેષ રહેલ આહાર વ્હોરી તેના ઉપર જીવન ચલાવનાર સાધુ

अतद्धाण न० (अन्तर्धान) ગેબ થઇ જવુ, અદ્રશ્ય થઇ જવુ

अतद्धाणिया } **अतद्धाणी** } स्त्री० (अन्तर्धानिका) અદ્રશ્ય થઇ જવાની વિદ્યા

अतपाल पु० (अन्तपाल) દેશની સીમા કે સરહદનુ રક્ષણ કરનાર પુરૂષ

अंतभाव पु० (अन्तर्भाव) સમાવેશ

अतमुहुत्त न० (अन्तर्मुहूर्त्त) મુહૂર્તથી અન્દરનો સમય, મુહૂર્તથી ઓછો કાલ

अतर त्रि० (आन्तर) અદરનુ અત કરણ સબધી

अतर न० (अन्तर) આતરૂ, વ્યવધાન (૨) બે વસ્તુ વચ્ચેનુ અથવા એક વસ્તુની બે પરિસ્થિતિ વચ્ચેનુ કાળ આશ્રી છેટુ (૩) અતરાલ વચ્ચેનો ભાગ (૪) ભેદ, વિશેષતા (૫) વખત, અવસર (૬) મર્મ એબ (૭) વિઘ્ન આડખિલ (૮) વિના વગર (૯) પુ० આચાર કલ્પ

अतरग त्रि० (अन्तरङ्ग) અગત્યનુ

अतरजिया } **अतरंजी** } स्त्री० (अन्तरञ्जिका) એ નામની એક નગરી

अतरकद पु० (अन्तरकन्द) પાણીમા ઉત્પન્ન થતી એક જાતની વનસ્પતિ

अंतरकरण न० (अन्तरकरण) અનિવૃત્તિકરણના અંતભાગમાં મિથ્યાત્વમોહનીયના દળિયાને બે ભાગે વ્હેંચવાની ક્રિયા કરનાર એક પ્રકારના અધ્યવસાય, સમ્યક્ત્વના કારણરૂપ અધ્યવસાય વિશેષ

अंतरगय त्रि० (अन्तर्गत) અંતર્ભાવ પામેલું, અંદર આવી ગયેલું

अंतरगिह न० (अन्तरगृह) બે ઘરની વચ્ચેનું અંતર

अंतरजाय न० (अन्तरजात) ભાષાના જે પુદ્ગલો અંતરાલે સમશ્રેણીમાં રહીનેજ ભાષા પરિણામને પામે છે તે ભાષા પરિણત પુદ્ગલ

अंतरणई स्त्री० (अन्तरनदी) મહાનદીની અપેક્ષાએ નાની નદી

अंतरदीव पु० (अन्तर्द्वीप) ચુલ્લહિમવંત અને શિખરી પર્વતની લવણસમુદ્ર તરફ નીકળેલ દાઢા ઉપરના દ્વીપ, ૫૬ અંતરદ્વીપ

अंतरदीवग पु० स्त्री० (अन्तर्द्वीपग) અંતરદ્વીપમાં રહેનાર

अंतरदीविया स्त्री० (आन्तरद्वीपिका) છપ્પન અંતરદ્વીપમાં ઉત્પન્ન થયેલી સ્ત્રી

अंतरद्धा स्त्री० (अन्तर्द्धान) અંતર્ધાન થવું, ભ્રંશ-નાશ થવો તે

अंतरद्धा स्त्री० (अन्तरद्धा) મધ્યકાળ, વચલો સમય

अंतरपल्ली स्त्री० (अन्तरपल्ली) મૂળ ક્ષેત્રથી અઢી ગાઉ ઉપરનું ગામડું

अंतरप्प पु० (अन्तरात्मन्) શરીર અંતર્ગત આત્મા

अंतरभाव पु० (आन्तरभाव) પરમાર્થ

अंतरभासिल्ल पु० (अन्तरभाषावत्) ગુર્વાદિક બોલતા હોય તેની વચ્ચે બોલી ઉઠનાર શિષ્ય

अंतरभूय त्रि० (अन्तर्भूत) અંતર્ભૂત થયેલ, બીજામાં મળી ગયેલ

अंतरसत्तु पु० (अन्तरशत्रु) કામક્રોધાદિ વગેરે શરીરની અંદરના શત્રુઓ

अन्तरहिय त्रि० (अन्तर्हित) ગુપ્ત, અદૃશ્ય

अंतरा अ० (अन्तरा) મધ્યે, વચ્ચે, (૨) પહેલાં, અગાઉ

अंतराइय न० (आन्तरायिक) દાન આદિમાં વિઘ્ન નાખનાર અંતરાય કર્મ (૨) અન્તરાય કર્મજનક પાપ (૩) વિઘ્ન, રોકાઇ જવું તે

अंतराइयकम्म न० (आन्तरायिककर्मन्) અંતરાય કર્મ

अंतरापह पु० (अन्तरापथ) જ્યાં જવું છે અને જ્યાંથી જવું છે તે બે વચ્ચેનો માર્ગ

अंतरामंथ पु० (अन्तरामन्थ) કેવલસમુદ્ઘાત ક્રિયામાં મથનાકારનો સમય

अंतराय न० (अन्तराय) કર્મનો આઠમો ભેદ, દાન, લાભ, ભોગ, ઉપભોગ અને વીર્ય–સામર્થ્યમાં વિઘ્ન નાખનાર કર્મ. (૨) વિઘ્ન, નડતર

अंतराल न० (अन्तराल) વચ્ચેનો ભાગ

अंतरावण न० (अन्तरापण) અંદરનું હાટ

अंतरावास पु० (अन्तरावास) મુસાફરીમાં વચ્ચે વચ્ચે મજલ દર મજલ મેલાણ કરવું તે

अंतरावास पु० (अन्तरवर्ष) વર્ષાકાળ

अंतरिक्ख न० (अन्तरिक्ष) આકાશમાં થતા ગ્રહવેધઆદિનું શુભાશુભ ફલ જણાવનાર નિમિત્તશાસ્ત્ર

अंतरिक्ख त्रि० (आन्तरिक्ष) આકાશનું, આકાશ સબંધી

अंतरिक्खजाय त्रि० (अन्तरिक्षजात) જમીનથી અધર રહેલ મહેલ વગેરે વસ્તુ

अंतरिज्ज न० (अंतरीय) વસ્ત્ર, કપડાં (૨) પથારી નીચેનું વસ્ત્ર

अंतरिज्जिया स्त्री० (अन्तरीया) વેસવાડિય ગણથી નીકળેલ ત્રીજી શાખા

अंतरिय त्रि० (अन्तरित) આન્તરે–છેટે રહેલ

अंतरिया स्त्री० (अन्तरिका) આંતરૂં, છેટું (૨) વિવક્ષિત વસ્તુની સમાપ્તિ

अंतरुच्छुय न० (अन्तरिक्षुक) શેરડીની વચની ગાંઠ
अंतरेण अ० (अन्तरेण) વિના, વગર
अंतरोअग पु० न० (अन्तरोदक) પાણીની અન્દર રહેલ દ્વીપ
अंतलिक्ख न० (अन्तरीक्ष) આકાશ (૨) આકાશમાં થતા ઉલ્કાપાત, ગંધર્વનગર, ગ્રહવેધ વગેરે (૩) આકાશમાં થતા ગ્રહવેધાદિના ફલાફલ બતાવનાર નિમિત્ત શાસ્ત્ર
अंतलिक्खोदय न० (अन्तरीक्षोदक) વરસાદનું પાણી
अंतवत त्रि० (अन्तवत्) અંત-છેડાવાળું
अंतसो अ० (अन्तशस्) છેવટ, અંતે
अंताइ त्रि० (आन्तादिन्) તુચ્છ આહાર લેનાર, અંતાહારી (મુનિ)
अंतालित्तय त्रि० (अन्तर्लिप्त) માંહે લિંપેલું
अन्ताहार पु० (अन्ताहार) ખાતાં બાકી રહેલો હોય તે આહાર (૨) હલકું ધાન્ય, ચણા વાલ વગેરે
अंति त्रि० (अन्तिन्) જાત્યાદિની અપેક્ષાએ ઉત્તમોત્તમ
अंति त्रि० (अन्त्य) છેલ્લું અન્તમાં ઉત્પન્ન થયેલ
अंतिम त्रि० (अन्तिम) છેલ્લું, છેવટનું
अंतिमराई स्त्री० (अन्तिमरात्रि) રાત્રિનો છેડો છેલ્લો ભાગ
अंतिमलोभ पु० (अन्तिमलोभ) ચાર ચોકડીમાંની છેલ્લી સંજ્વલની ચોકડીનો લોભ જેની વધારામાં વધારે ૧૫ દિવસની સ્થિતિ હોય તે લોભ
अंतिमसरीरिय पु० (अन्तिमशरीरिन्) ચરમશરીરી જીવ છેલ્લું શરીર ધારણ કરનાર અર્થાત્ જેને તેજ ભવમાં મોક્ષ જવું છે તે
अंतिय न० (अन्तिक) પાસે, સમીપ
अंते अ० (अन्तर्) માંહે, અંદર
अंतेउर न० (अन्तःपुर) અંતઃપુર, જનાનખાનું
अंतेउरपरियाल पु० (अन्तःपुरपरिवार) અંતઃપુરનો પરિવાર, દાસ દાસી વગેરે
अंतेउरिया स्त्री० (अन्तःपुरिका) અંતઃપુરમાં રહેનારી સ્ત્રી, રાજાની રાણી
अंतेपुरिय त्रि० (अन्तःपुरिक) અંતઃપુર સંબંધી
अंतेवासि पु० (अन्तेवासिन्) શિષ્ય, પાસે રહેનાર હજુરી (૨) આજ્ઞા ઉઠાવનાર, સમીપવર્તી
अंतो अ० (अन्तर्) અંદર, મધ્યે
अंतोकोडीकोडि त्रि० (अन्तःकोटिकोटि) કોડાકોડિ સાગરોપમની અંદરનું
अंतोखरिया स्त्री० (अन्तःखरिका) ગામમાં રહેનાર વેશ્યા
अंतोगय त्रि० (अन्तर्गत) અંતર્ભૂત તેની અંદર આવી ગયેલ
अंतोदुट्ठ पु० न० (अन्तर्दुष्ट) અંદર રહી પીડા કરનાર શલ્ય
अंतोधूम पु० (अन्तर्धूम) ઘરની અંદર ધુંધવાતો ધુમાડો
अंतोमज्झावसाणिय न० (अन्तर्मध्यावसानिक) અભિનયના ચાર પ્રકારમાંનો છેલ્લો પ્રકાર
अंतोमुहुत्त न० (अन्तर्मुहूर्त) બે ઘડીની અંદરનો સમય
अंतोमुहुत्तिअ त्रि० (अन्तर्मौहूर्तिक) જેનું કાળપરિમાણ અંતર્મુહૂર્તની અંદરનું છે તે
अंतोलित्तय त्रि० (अन्तर्लिप्तक) અંદર લિંપેલું
अंतोवट्ट त्रि० (अन्तर्वृत्त) અંદરના ભાગમાં ગોળ અંતરગોળ
अंतोवाहिणी स्त्री० (अन्तर्वाहिनी) કુમુદવિજયની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરની મહાવિદેહની બાર અન્તર્નદીમાંની એક

अंतोसल्ल त्रि॰ (अन्तश्शल्य) અંદરનું શલ્ય, બહાર ન દેખાતો જખમ. (૨) જેણે અપરાધ કરી આલોચના નથી કરી તે, જેના મનમાં અપરાધરૂપ શલ્ય છે તે

अंतोसल्लमरण न॰ (अन्तश्शल्यमरण) અંતોશલ્ય મરણ–માયા નિયાણું વગેરે શલ્ય રાખીને મરવું તે, બાલ મરણનો એક પ્રકાર

अंतोहियय न॰ (अन्तर्हृदय) અંત:કરણ, મન

अंदु स्त्री॰ (अन्दु) બેડી, જંજીર (૨) સાંકલ

अंदोलग पु॰ (आन्दोलक) હિંડોળો, હિંચકો

अंदोलिय त्रि॰ (आन्दोलित) આન્દોલન આપેલું, હીંચકાવેલું

अंदोलण न॰ (आन्दोलन) હિંડોળાખાટ (૨) માર્ગ વિશેષ

अंध पु॰ (अन्ध्र) અંધ્રદેશ, જગન્નાથની નીચે આવેલ એક દેશ (૨) त्रि॰ અંધ્રદેશવાસી મનુષ્ય

अंध त्रि॰ (अन्ध) આંધળો, નેત્રહીન (૨) જ્ઞાનરહિત, અજ્ઞાની

अंधकंटइज्ज न॰ (अन्धकण्टकीय) કાંટાપર ચાલનાર આંધળા માણસની પેઠે અવિચારિત ગમન કરવું તે

अंधकार पु॰ (अन्धकार) અંધારૂં, અંધકાર

अंधग पु॰ (अन्धक) વૃક્ષ, ઝાડ

अंधगवण्हि पु॰ (अन्धकवह्नि) બાદર અગ્નિ, ઝાડના લાકડાને આશ્રી ઉત્પન્ન થયેલ અગ્નિ (૨) સૂક્ષ્મ અગ્નિ

अंधगवण्हि पु॰ (अन्धकवृष्णि) સમુદ્રવિજય રાજાનું અમર નામ

अंधगार पु॰ (अन्धकार) અંધારૂં

अंधत्तम न॰ (अन्धतमस्) અંધકાર, અંધારૂ

अंधपुरिस पु॰ (अन्धपुरुष) જન્માંધ, જન્મથી આંધળો

अंधयार पु॰ (अन्धकार) અંધારૂં

अंधयारखेत्त न॰ (अन्धकारक्षेत्र) જ્યાં સૂર્યનો પ્રકાશ ન પડે તે પ્રદેશ

अंधयारपक्ख पु॰ (अन्धकारपक्ष) કૃષ્ણપક્ષ, અંધારીઉં

अंधरूव पु॰ न॰ (अधरूप) શૂન્યાકાર, જેનું શરીર અવયવ રહિત છે તે

अंधत्तरिज्जी स्त्री॰ (अन्धयित्री) આંધળા બનાવવાની એક વિદ્યા

अंधार पु॰ (अन्धकार) અંધારૂ

अंधारिय त्रि॰ (अन्धकारित) અંધકારમય કરેલ

अंधिय पु॰ स्त्री॰ (अन्धिक) ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

अंधिल्ल त्रि॰ (अन्ध) જન્માંધ, જન્મથી આંધળું

अंब पु॰ (अम्ब) પંદર પરમાધામીમાંનો એક

अंब पु॰ (आम्र) આંબાનું ઝાડ, આંબો (૨) કેરી, આંબાનું ફળ (૩) કેરીના ગોટલાનું ધોણું

अंब त्रि॰ (अम्ल) ખાટું

अंब न॰ (आम्ल) છાશ વગેરેથી સંસ્કારેલ પદાર્થ

अंबखुज्ज न॰ (आम्रकुब्ज) આંબાના ફળની પેઠે વક્રાકારે સ્થિતિ કરવી તે, આસનનો એક પ્રકાર

अंबट्ठ पु॰ (अम्बष्ट) માતાના પક્ષની અપેક્ષાએ આર્ય જાતિ, માતાના પક્ષે આર્ય (૨) બ્રાહ્મણ પુરૂષ અને વૈશ્ય સ્ત્રીથી ઉત્પન્ન થયેલ એક અવાંતર જાતિ

अंबड पु॰ (अम्बड) અંબડ નામે એક સન્યાસી (૨) જંબુદ્વીપના ભરતખંડમાં થનાર બાવીશમા તીર્થંકરના પૂર્વભવનું નામ

अंबडजीव पु॰ (अम्बडजीव) અંબડ નામના તાપસનો જીવ

अंबधाई स्त्री॰ (अम्बधात्री) ધાવમાતા, બાળકને ધવરાવનારી માતા

अंबपल्लवपविभत्ति न॰ (आम्रपल्लवप्रविभक्ति) જેમાં આંબાના પલ્લવની રચના વિશેષ કરવામાં આવે એવું એક નાટ્ય, બત્રીસ પ્રકારના નાટકમાંનું એક

अंबपेसिया स्त्री० (आम्रपेशिका) કેરીની ચીર

अंबफल न० (आम्रफल) કેરી

अंबर न० (अम्बर) આકાશ (૨) વસ્ત્ર (૩) ઉમરાનું ઝાડ

अंबरतल न० (अम्बरतल) આકાશનું તળ-સપાટી

अंबरतिलय पु० (अम्बरतिलक) એ નામનો એક પર્વત

अंबरवत्थ न० (अम्बरवस्त्र) સ્વચ્છ કપડું

अंबरस न० (अम्बर) આકાશ

अंबरिस / अंबरीस पु० न० (अम्बरीष) ભુંજારાના ભાડનો ભાગ, ભઠ્ઠી (૨) પરમ જાતિ પૈકી બીજી જાતના પરમાધામી (૩) કોષ્ટક

अंबरिसि पु० (अम्बर्षि) પરમ જાતિ પૈકી બીજી જાતના પરમાધામી (૨) ઉજ્જયિની નગરીના રહીશ એક બ્રાહ્મણ

अंबलसाग पु० (अम्लशाक) એક જાતની વનસ્પતિ

अंबसालवण न० (आम्रशालवन) આમલકપ્પા નગરીના ઈશાન ખુણામાં આવેલું આંબાનું વન

अंबा स्त्री० (अम्बा) માતા જનની (૨) નેમનાથ પ્રભુના શાસનની અધિષ્ઠાત્રી દેવી (૩) એ નામની એક વધી

अंबाडग / अंबाडय पु० (आम्रातक) અંબાડાનું ઝાડ બહુ બીજવાળા વૃક્ષની એક જાત (૨) અંબાડાનું ફળ (૩) અંબાડાના ફળનું ધોવણ

अंबालिया स्त्री० (अम्लिका) આમલી

अंबावल्ली स्त्री० (अम्लवल्ली) ખાટા સ્વાદની એક વેલ

अंबिया स्त्री० (अम्बिका) પાંચમા વાસુદેવની માતા

अंबिल न० (आचाम्ल) આયંબિલ તપનો એક પ્રકાર

अंबिल पु० (अम्ल) ખાટો રસ ખટાશ (૨) ત્રિ० ખટાશવાળું, ખાટું

अंबिल न० (अम्ल) એક જાતની હરી વનસ્પતિ

अंबिलणाम न० (अम्लनामन्) નામ કર્મની ૯૩ પ્રકૃતિમાંની એક

अंबिलरस पु० (अम्लरस) ખાટો રસ

अंबिलिया स्त्री० (आम्लिका) આમલીનું ઝાડ

अंबु न० (अम्बु) પાણી જળ

अंबुणाह पु० (अम्बुनाथ) સમુદ્ર

अंबुत्थंभ पु० (अम्बुस्तम्भ) પાણીને રોકવાની એક કળા ૭૨ કળામાંની ૧૩ મી કળા

अंबुभक्खि त्रि० (अम्बुभक्षिन्) પાણી ઉપર જીવનાર

अंबुवासि त्रि० (अम्बुवासिन्) પાણીમાં રહેવાવાળો

अंस पु० (अंश) ભાગ હિસ્સો (૨) અવયવ ખંડ (૩) ભેદ વિકલ્પ (૪) પર્યાય, ધર્મ, અને ગુણ

अंस / अंसल पु० (अंस) સ્કંધ ખભો

अंसि स्त्री० (अश्रि) ખુણો

अंसिया स्त्री० (अर्शस्) અર્શ ગુહ્યપ્રદેશમાં મસાનો રોગ

अंसिया स्त्री० (अंश) નાનો ભાગ હિસ્સો

अंसु न० (अश्रु) આંસુ નેત્રજળ

अंसुय पु० (अंशुक) ચીન દેશમાં થતા ઉના વખતમાં બનતું ભીડની ધાગનું ચીક ચીનાઇ ચીર (૨) વસ્ત્ર વિશેષ રૂના વસ્ત્રની એક જાત (૩) પોશાક વેશ

अकंपिय पु० (अकम्पित) વિરાગનું ના

अकइ त्रि० (अकवि) અકાવ્યજ્ઞ અજાણ

अकंड न० (अकाण्ड) અનવસર, વખત વગર

अकंडूयग } पु० (अकण्डूयक) शरीरमा
अकडूयय } चळ आवे तोपण खजवाळे नहि ते, अभिग्रह विशेषधारी साधु

अकंत त्रि० (अकान्त) कान्ति विनानुं, सौन्दर्य रहित (२) अणगमतु, अप्रिय

अकंपिय पु० (अकम्पित) महावीर स्वामीना आठमा गणधर

अकज्ज न० (अकार्य) न करवा योग्य कार्य, अघटित काम

अकराग पु० (अकर्ण) लवण समुद्रमा सातमो जोजन उपर आवेलो एक अतरद्वीप, १७ मो अतरद्वीप (२) त्रि ते अंतरद्वीपमा रहेनार मनुष्य

अकराणछिन्न त्रि० (अकर्णछिन्न) अखड कानवाळो, जेणे कान छेदाव्या नथी ते

अकति त्रि० (अकति) गणत्रीमा न आवे तेटला, असख्य

अकतिसचिय पु० (अकतिसंचित) एक समये असख्याता उत्पन्न थता जीव

अकप्प त्रि० (अकल्प) कल्पे नहि तेवु, खपे नहि तेवु

अकप्पठिय पु० (अकल्पस्थित) अचेलकादि दश प्रकारना कल्प–मर्यादा रहित, वचेना २२ तीर्थंकरना साधु

अकप्पिय त्रि० (अकल्पिक) अयोग्य, अकल्पनिक

अकम्म न० (अकर्मन्) कर्मनो अभाव, आश्रव निरोध (२) पु० कर्मरहित, मुक्तात्मा

अकम्मंस पु० (अकर्मांश) कर्मरज रहित (२) घातीकर्म रहित स्नातक विशेष, केवळी

अकम्मकारि त्रि० (अकर्मकारिन्) अयोग्य काम करनार

अकम्मभूम पु० (अकर्मभौम) असि, मसी अने कसी ए त्रण प्रकारना कर्म–व्यापार विना कल्पवृक्ष उपर आधार राखी जीवन निर्वाह करनार, जुगलिया

अकम्मभूमि. स्त्री० (अकर्मभूमि) भोग भूमि, कृषि आदि कर्मरहित कल्पवृक्षवाळी भूमि

अकम्मभूमिय पु० स्त्री० (अकर्मभूमिज) त्रीस अकर्म भूमि–भोग भूमिना मनुष्य, जुगलिया

अकम्मया स्त्री० (अकर्मता) कर्मनो अभाव, कर्मनो उच्छेद

अकम्मवीरिय न० (अकर्मवीर्य) पडितवीर्य, पडितभावसहित सामर्थ्य

अकम्हा अ० (अकस्मात्) एकदम, अचानक

अकम्हादंड पु० (अकस्माद्दण्ड) धार्या वगर ओचितु एकने हणता बीजु हणाइ जाय ते, चोथु क्रियास्थानक

अकम्हादंडवत्तिय पु० न० (अकस्माद्दण्ड प्रत्ययिक) चोथु क्रियास्थानक, एकने मारवानु धारी मारता अकस्मात् बीजाने मारी नाखवु ते

अकम्हाभय न० (अकस्माद्भय) बाह्य निमित्त विना कल्पना मात्रथी उत्पन्न थतु भय, सात भयमानु एक

अकय त्रि० (अकृत) न करेलु (२) साधुने उद्देशीने न बनावेलु

अकयपुराग त्रि० (अकृतपुण्य) पुण्यथी रहित होय ते, जेणे पुण्य कर्युं नथी ते

अकयलक्खण त्रि० (अकृतलक्षण) खराब लक्षणवाळु, अपलक्षणु

अकयसुय पु० (अकृतश्रुत) अगीतार्थ, शास्त्रवेत्ता नहि

अकयागम पुं० (अकृतागम) अकृताभ्यागमन, न करेल पाप वगेरेना फळनी प्राप्ति

अकरणि स्त्री० (अकरणि) आक्रोश वचनथी काम करवानी ना पाडवी ते

अकलेवर पु० (अकलेवर) शरीर रहित, सिद्ध भगवान्

अकसाइ पु० (अकषायिन्) क्रोधादि कषाय रहित अकषायी

अकसाय त्रि० (अकषाय) કષાયનો સર્વથા ક્ષય કરનાર

अकसायमोहणिज्ज न० (अकषायमोहनीय) હાસ્યાદિનોકષાયરૂપ મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ

अकसायि त्रि० (अकषायिन्) ક્રોધાદિ કષાય રહિત, અકષાયી

अकसिण त्रि० (अकृत्स्न) અપૂર્ણ, અધુરૂ (૨) જેનાથી મોટો બીજો સ્કંધ છે તે, અપૂર્ણ સ્કંધ

अकसिणा स्त्री० (अकृत्स्ना) પ્રાયશ્ચિત્તનો ચોથો પ્રકાર, જેમા વધારે તપ સમાઇ શકે તે પ્રાયશ્ચિત

अकाइय पु० (अकायिक) કાયા રહિત જીવ, સિદ્ધ ભગવાન્

अकाम पु० (अकाम) ઇચ્છાનો અભાવ, ઇચ્છા નહિ (૨) જ્યા સર્વ ઇચ્છાની નિવૃત્તિ થાય છે તે, મોક્ષ (૩) ત્રિ० વિષય-કામના રહિત

अकामकिच्च त्रि० (अकामकृत्य) ઇચ્છા વિના કામ કરનાર

अकामछुहा स्त्री० (अकामक्षुधा) નિર્જરાની ઇચ્છા વિના પરતન્ત્રપણે ભુખ વેઠવી તે

अकामणिगरण त्रि० (अकामनिकरण) જેમા અનિચ્છાનુ કારણ છે એવુ

अकामणिज्जरा स्त्री (अकामनिर्जरा) નિર્જરાની ઇચ્છા વિના પરાધીનપણે ભુખ તરસ વગેરે સહન કરવા તે

अकामतण्हा स्त्री० (अकामतृष्णा) નિર્જરાની ઇચ્છા વિના પરતન્ત્રતાએ તૃષા વેઠવી તે

अकामबम्भचेरवास पु० (अकामब्रह्मचर्यवास) નિર્જરાની ઇચ્છા વિના કોઈના દબાણથી બ્રહ્મચર્ય પાળવુ તે

अकाममरण न० (अकाममरण) બાલમરણ, અજ્ઞાનપણે વિષય આદિની આસક્તિમા થતુ મરણ

अकामिय त्रि० (अकामिक) નિરભિલાષી, ઇચ્છાવગરનો

अकामिय त्रि० (अकाम्य) ન ઇચ્છવા યોગ્ય, અનિષ્ટ

अकामिया स्त्री० (अकामिता) અનિચ્છા, ઇચ્છાનો અભાવ

अकाय पु (अकाय) કાયા રહિત જીવ, સિદ્ધ ભગવાન્

अकारअ / अकारग त्रि० (अकारक) અપથ્ય (૨) અકર્તા, ક્રિયા શૂન્ય (૩) અરુચિ, જમવાની ઇચ્છા ન થાય તેવો રોગ

अकारगवाइ त्रि० (अकारकवादिन्) આત્મા નિષ્ક્રિય છે એવુ માનનાર

अकारि त्रि० (अकारिन्) નહિ કરવાવાળો, નહિ કરનાર

अकारिय त्रि० (अकारित) ન કરાવેલુ

अकाल पु० (अकाल) અનવસર, કુવખત (૨) દુષ્કાળ દુકાળ (૩) ગોચરી આદિનો નિષિદ્ધકાળ કવેળા

अकालचारि पु० (अकालचारिन्) કવખતે ગોચરી આદિ કરનાર

अकालदोहल पु० (अकालदोहद) કવેળાએ ઉત્પન્ન થતો દોહદ-ગર્ભવતી સ્ત્રીને થતી ઇચ્છા

अकालपरिभोइ त्रि० (अकालपरिभोगिन्) રાત્રિ ભોજન કરનાર રાત્રે ખાનાર

अकालपरिहीण न० (अकालपरिहीन) ઘણુ જલ્દી, તત્કાલ

अकालवासि पु० (अकालवर्षिन्) માવઠાનો વરસાદ, કવખતે વરસનાર (૨) વગર જરૂરીઆતે દાનાદિ દેનાર

अकालसमय पु० (अकालसमय) વિપરીત સમય

अकालिय त्रि० (अकालिक) વખત પહેલ્યા પહેલાનુ અકાળ પ્રાપ્ત થયેલ

अकाहल त्रि०(अकाहल) સ્પષ્ટ અક્ષર ભાષી

अक्खिवण न० (आक्षेपण) ચિત્તનું વ્યગ્રપણું
अक्खिवेयणा स्त्री० (अक्षिवेदना) આંખની પીડા (૨) આંખનો રોગ
अक्खीण त्रि (अक्षीण) ક્ષય ન પામેલું, પુરૂં ન થયેલું (૨) અખૂટ
अक्खीणपडिभोइ पु० (अक्षीणपरिभोगिन्) સચેત આહાર લેનાર
अक्खीणमहाणसिय पु० (अक्षीणमहानसिक) જે લબ્ધિના પ્રભાવથી હજારો માણસોને જમાડે તોપણ પોતે ન ખાય ત્યાંસુધી અન્ન ખુટે નહિ તેની લબ્ધિવાળો માણસ-સાધુ
अक्खीणमहाणसी स्त्री० (अक्षीणमहानसी) જેનાથી થોડા અન્નમાં હજારો માણસોને જમાડી શકાય તેવી એક પ્રકારની લબ્ધિ
अक्खीरमहुसप्पिय पु० (अक्षीरमधुसर्पिष्क) દૂધ, ઘીઆદિ વર્જનાર-અભિગ્રહધારી સાધુ
अक्खुडिअ त्रि० ( ) ઠેસ લાગેલ, આખડેલ
अक्खुद्द पु० (अक्षुद्र) ગંભીર-ઉદાર શ્રાવક, શ્રાવકના એકવીસ ગુણમાંનો પહેલો ગુણ
अक्खुपुरी स्त्री० (अक्षुपुरी) એ નામની એક નગરી
अक्खेत्त न० (अक्षेत्र) ખાર જમીન, પાકને અયોગ્ય ભૂમિ
अक्खेत्तवासि त्रि० (अक्षेत्रवर्षिन्) ઉખર જમીનમાં વરસનાર (૨) પાત્રાપાત્રની પરીક્ષા વિના દાન દેનાર
अक्खेव पु० (आक्षेप) પૂર્વપક્ષ, આશંકા કરી પૂછવું તે (૨) બીજાના હાથમાંથી દ્રવ્યનું હરણ કરવું તે, ગૌણચોરીનો ૧૯ મો ભેદ
अक्खेवणी स्त्री० (आक्षेपणी) જેથી શ્રોતાનું તત્વ પ્રત્યે આકર્ષણ થાય તેવી ધર્મકથા, ચાર ધર્મકથામાંની એક
अक्खेवि त्रि० (आक्षेपिन्) વશીકરણ આદિથી પારકું દ્રવ્ય હરનાર
अक्खोड पु० (अक्षोट) અખરોટનું ઝાડ (૨) न० તેનું ફળ
अक्खोभ त्रि० (अक्षोभ) ક્ષોભ રહિત, નિશ્ચલ (૨) અંતગડ સૂત્રના પહેલા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનું નામ (૩) અંધક વૃષ્ણિ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર
अक्खोवंग न० (अक्षोपाङ्ग) ગાડાની ધરીને તેલ વગેરે ચોપડવામાં આવે છે તે
अक्खोवंजण न० (अक्षोपाञ्जन) ગાડાની ધરીને તેલ આદિ પદાર્થ ચોપડવા તે
अक्खोह त्रि० (अक्षोभ) જુઓ 'અક્ખોભ' ૨૦૬
अखंड त्रि० (अखण्ड) પરિપૂર્ણ, ભાંગેલું નહિ તે (૨) નિરંતર, અવિચ્છિન્ન
अखंडिय त्रि० (अखण्डित) જુઓ 'અખંડ' ૨૦૬
अखंपण त्रि० ( ) સાફ, સ્વચ્છ
अखज्ज न० (अखाद्य) અખાજ, ખાવાને અયોગ્ય પદાર્થ
अखाग पु० (आख्याक) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ
अखिल त्रि० (अखिल) આખું, સંપૂર્ણ
अगइ स्त्री० (अगति) અપ્રશસ્ત ગતિ, નરક આદિ ગતિ
अगंथ पु० (अग्रन्थ) નિર્ગ્રંથ, સાધુ (૨) त्रि० ધનરહિત
अगंधण पु० (अगन्धन) સર્પની એક જાત, કે જે આગમાં બળવાનું પસંદ કરે પણ ઝેર પાછું ચુસે નહિ
अगड पु० (अवट) કૂવો
अगड त्रि० (अकृत) ન કરેલ
अगडदत्त पु० (अगडदत्त) શંખપુરના સુંદર રાજાની સુલસા રાણીનો પુત્ર
अगडसुय त्रि० (अकृतश्रुत) આચારાંગ, નિશીથ આદિ સૂત્રનો જેણે અભ્યાસ કર્યો નથી તે

अगणि पु० (अग्नि) આગ, અગ્નિ
अगणिकाय पु० (अग्निकाय) અગ્નિના જીવ, તેઉકાય
अगत्थि पु० (आगस्ति) એ નામનો ૮૮ ગ્રહમાનો ૪૫ મો ગ્રહ
अगत्थिय पु० (अगस्तिक) અગથિયાનુ ઝાડ
अगम न० (अगम) આકાશ
अगमिय न० (अगमिक) જેની ગાથા વગેરે પરસ્પર સરખા નથી એવુ શ્રુત, આચારાગાદિ કાલિક શ્રુત
अगम्म त्रि० (अगम्य) જાવાને યોગ્ય નહિ તે (૨) રતિ ક્રીડા કરવા યોગ્ય નહિ તે, મા, બ્હેન વગેરે
अगम्मगामि पु० (अगम्यगामिन्) મા, બ્હેન સાથે વ્યભિચાર સેવનાર, પરદારા સાથે ગમન કરનાર
अगर पु० (आकर) ખાણ–જેમાથી સોનુ, રૂપુ વગેરે ખનીજ પદાર્થ નીકળે તે (૨) મીઠાના અગર
अगर पु० (अगर) એક જાતનો ધૂપ સુગન્ધી પદાર્થ
अगरला स्त्री० (अगरला) જે વાણીની અદર અક્ષર, અર્થ વગેરે સ્પષ્ટ હોય તે વાણી
अगरु न० (अगरु) અગર ચદન, એક જાતનો સુગન્ધી પદાર્થ
अगरुलहु त्रि० (अगुरुलघु) ગુરૂલઘુ નહિ તે જે ભારે નહિ અને હલકુ પણ નહિ તે–જેવા આકાશ પ્રદેશ વગેરે
अगरुवर पु० (अगरुवर) કૃષ્ણાગર, કાળો અગર
अगलुय पु० (अगरुक) અગર કૃષ્ણાગર
अगविट्ठ त्रि० (अगवेषित) આહારાદિની તપાસ નહિ કરેલ
अगहण त्रि० (अग्रहण) જે પુદ્ગલવર્ગણા ઔદારિકાદિ શરીરરૂપે ગ્રહણ ન થઇ શકે તે
अगहणतरिय त्रि० (अग्रहणान्तरित) ગ્રહણ ન થઇ શકે તેવી વર્ગણાને આતરે રહેલ
अगाढ त्रि० (अगाढ) તત્ત્વનિષ્ઠ, જેણે શાસ્ત્રો અવગાહેલ છે તે (૨) त्रि० તીવ્ર વગેરેની સાધારણ વેદના
अगाढपरण त्रि० (अगाढप्रज्ञ) તત્ત્વમા નિષ્ઠા પામેલી જેની સમજ છે તે
अगामिय त्रि० (आगामिक) ભવિષ્યમા આવનારાળુ
अगामिया स्त्री० (अग्रामिका) જેની અદર કોઇ ગામ નથી તેવી અટવી
अगार पु० (अगार) ઘર મકાન (૨) ગૃહસ્થાશ્રમ ગૃહવાસ (૩) છુટછાટ મોકળ (૪) છુટછાટવાળો ધર્મ, શ્રાવક ધર્મ
अगारत्थ पु० (अगारस्थ) ગૃહસ્થ, ગૃહસ્થાશ્રમી
अगारवास पु० (अगारवास) ગૃહવાસ, ગૃહસ્થાશ્રમ
अगारि पु० (अगारिन्) ગૃહસ્થ, ગૃહસ્થાશ્રમી
अगारिकम्म न० (अगारिकमन्) ગૃહસ્થનુ કર્મ–આચરણ, સાવદ્ય ક્રિયા
अगाह त्रि० (अगाध) અગાધ–થાગ વગરનુ ગભીર–ગહન
अगिणि पु० (अग्नि) અગ્નિ આગ
अगिला स्त्री० (अग्लानि) ખેદનો અભાવ, ઉત્સાહ–હોશ
अगिलाण त्रि० (अग्लान) ગ્લાનિરહિત ઉત્સાહી
अगिह त्रि० (अगृह) ઘરનો ત્યાગ કરનાર (મુનિ)
अगिहीभूय त्रि० (अगृहीभूत) ગૃહસ્થાશ્રમી નહિ થયેલ
अगीय त्रि० (अगीत) શાસ્ત્રનો અજાણ અગીતાર્થ
अगीयत्थ त्रि० (अगीतार्थ) શાસ્ત્રનો અજાણ અગીતાર્થ
अगुण पु० (अगुण) અવિનય, પ્રમાદ આદિ અવગુણ (૨) त्रि० ગુણ રહિત ગુણ વગરનો

अगुणत्तीस स्त्री० (एकोनत्रिंशत) ઓગણત્રીશ, ૨૯

अगुणप्पेहि त्रि० (अगुणप्रेक्षिन्) અવગુણ જોવાવાળો, દોષદર્શી

अगुरु पुं० (अगुरु) અગર ચન્દન

अगुरुअ न (अगुरुक) અગુરૂલઘુ નામકર્મ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ

अगुरुल्लहु त्रि० (अगुरुलघु) જુઓ 'અગરૂલહુ' શબ્દ

अगुरुल्लहुचउक्क न० (अगुरुलघुचतुष्क) અગુરૂ લઘુ ૧, ઉપઘાત ૨, પરાઘાત ૩ અને શ્વાસોચ્છ્વાસ ૪, એ નામકર્મની ચાર પ્રકૃતિઓનો સમુદાય

अगुरुल्लहुणाम न० (अगुरुलघुनामन्) નામ કર્મનો એક ભેદ, કે જેના ઉદયથી જીવ અતિ ભારે નહિ તેમ અતિ હલકુ નહિ તેવુ શરીર પામે તે

अग्ग न० (अग्र) અગ્રભાગ, આગલો ભાગ (૨) ટોચ, અણી (૩) છેડાનો ભાગ, પ્રાંત ભાગ (૪) ભવોપગ્રાહી–અઘાતિ કર્મ (૫) પરિમાણ, વજન. (૬) પ્રધાન–રત્નાદિ (૭) त्रि० શ્રેષ્ઠ, સર્વોપરી

अग्ग त्रि० (अग्र्य) અગ્રેસર, શિરોમણિ

अग्गओ अ० (अग्रतस्) આગળ

अग्गकेस पुं० (अग्र्यकेश) વાલાગ્ર, કેશનો અગ્ર ભાગ

अग्गजीह न० (अग्र्यजिह्व) જીભનો અગ્ર ભાગ, જિહ્વાગ્ર

अग्गणीअ न० (अग्र्यानीक) મોરચાનુ સૈન્ય

अग्गतावस पुं०(अग्र्यतापस) ધનિષ્ઠા નક્ષત્રનુ ગોત્ર

अग्गदत्त. पुं० (अग्रदत्त) ઇરવત ક્ષેત્રના ચાલુ ચોવીસીના તેવીસમા તીર્થંકરનુ નામ

अग्गदार न० (अग्र्यद्वार) આગલુ બારણુ

अग्गपिंड पुं० (अग्र्यपिण्ड) ભિક્ષા આપવા માટે, અથવા કાગડા કુતરાને નાખવા માટે પહેલેથી કાઢી રાખેલો ખોરાકનો ભાગ

अग्गबीय पुं० (अग्र्यबीज) અગ્રભાગ જેનો બીજ છે તેવી વનસ્પતિ, અગ્રભાગ રોપવાથી ઉગે છે તે

अग्गमहिसी स्त्री० (अग्र्यमहिषी) પટ્ટરાણી ઇંદ્રાણી

अग्गरस पुं० (अग्र्यरस) મુખ્ય રસ, શૃંગાર રસ

अग्गल न० (अर्गल) ૮૬ મા મહાગ્રહનુ નામ (૨) ભોગળ–બારણાને આડુ મૂકવાનુ લાકડુ, આગળીઓ

अग्गलपासग पुं० (अर्गलपाशक) ભોગળના પાસા, જેમા ભોગળ નાખવામા આવે છે તે

अग्गलपासाय पुं० (अर्गलप्रासाद) જ્યા ભોગળ દેવામા આવે છે તે ઘર

अग्गला स्त्री० (अर्गला) ભોગળ, બારણુ વાસવાનો આગળીયો (૨) સાંકળ, જંજીર

अग्गसिर न० (अग्र्यशिरस्) માથાનો આગલો ભાગ

अग्गसिहर न० (अग्र्यशिखर) વનસ્પતિની ટોચ-ઉપરનો ભાગ

अग्गसोंडा पुं० (अग्र्यशुण्डा) હાથીની સૂંઢનો આગલો ભાગ

अग्गह पुं० (आग्रह) આગ્રહ, હઠ

अग्गहण न० (अग्रहण) અસ્વીકાર, ન ગ્રહણ કરવુ તે

अग्गहणवग्गणा स्त्री० (अग्रहणवर्गणा) વર્ગણા વિશેષ, ઔદારિક શરીરાદિરૂપે ગ્રહણ ન થઇ શકે એવો પુદ્ગલ સમૂહ

अग्गहणा स्त्री० (अग्रहणा) ઔદારિકાદિ શરીરરૂપે ગ્રહણ ન થઇ શકે તેવા પુદ્ગળની વર્ગણા–સમૂહ

अग्गहणिय पुं० न० (अग्राह्निक) અધરણી, સીમંતોન્નયન

अग्गहत्थ पुं० (अग्र्यहस्त) હાથનો આગલો ભાગ

अग्गाणीय न० (अग्रायणीय) સર્વ દ્રવ્ય, ગુણ અને પર્યાયનુ પરિમાણ દર્શાવનાર ૧૪ પૂર્વમાનો બીજો પૂર્વ

अग्गि पु० (अग्नि) અગ્નિ, દેવતા (૨) કૃતિકા નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા અગ્નિ દેવતા (૩) ભવનપતિ દેવતાની એક જાત, અગ્નિકુમાર દેવતા

अग्गिउत्त पु० (अग्निपुत्र) ભરતક્ષેત્રના ૨૩ મા પાર્શ્વનાથસ્વામિના સમકાલીન ઐરવત ક્ષેત્રના તીર્થંકર

अग्गिकाअ पु० (अग्निकाय) અગ્નિના જીવ, તેઉકાય

अग्गिकुमार पु (अग्निकुमार) અગ્નિકુમાર નામે ભવનપતિ દેવતાની પાચમી જાતિ (૨) સ્ત્રી० એ જાતની દેવી

अग्गिच्च पु० (आग्नेय) ઉત્તર તરફની બે કૃષ્ણરાજીની વચ્ચે આગ્નેયાભ વિમાનમા વસતા આઠમી જાતના લોકાન્તિક દેવતા (૨) ન० કૌશિક ગોત્રની એક શાખા (૩) પુ० તે શાખામાનો પુરુષ (૪) ત્રિ० અગ્નિ સબધી

अग्गिच्चाभ न० (आग्नेयाभ) ઉત્તર તરફની બે કૃષ્ણરાજી વચ્ચેનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

अग्गिथंभणिया स्त्री० (अग्निस्तम्भनिका) અગ્નિ સ્તભન કરનારી વિદ્યા

अग्गिदत्त पु० (अग्निदत्त) આર્ય ભદ્રબાહુના શિષ્યનુ નામ

अग्गिदहण न० (अग्निदहन) અગ્નિદાહ મૃતકનો અગ્નિ સસ્કાર

अग्गिदास पु० (अग्निदास) અગ્નિ દેવતા ॥ સબધથી કોઇ માણસનુ આપવામા આવેલુ નામ

अग्गिदेव पु० (अग्निदेव) અગ્નિ દેવતાના સબધથી કોઇ માણસનુ આપવામા આવેલુ નામ

अग्गिधम्म पु० (अग्निधर्म) અગ્નિ દેવતાના સબધથી કોઇ માણસનુ આપવામા આવેલુ નામ

अग्गिपयोग पु० (अग्निप्रयोग) અગ્નિનો પ્રયોગ, અગ્નિ સળગાવવો તે

अग्गिप्पभा स्त्री० (अग्निप्रभा) બારમા તીર્થંકરની પ્રવજ્યા પાલખીનુ નામ, પ્રવજ્યા મહોત્સવમા જે પાલખીમા બેઠા હતા તેનુ નામ

अग्गिभूइ पु० (अग्निभूति) શ્રી મહાવીર સ્વામીના બીજા ગણધરનુ નામ (૨) મહાવીર સ્વામીનુ આગલા દસમા ભવનુ નામ

अग्गिम त्रि० (अग्रिम) આગલુ, આગળનુ (૨) શ્રેષ્ઠ, મુખ્ય

अग्गिमाणव पु० (अग्निमानव) દક્ષિણ તરફના અગ્નિકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર

अग्गिमित्ता स्त्री० (अग्निमित्रा) ગોશાળાના શિષ્ય પોલાસપુરવાસી શકડાલ કુભારની સ્ત્રીનુ નામ

अग्गिमेह पु० (अग्निमेघ) અગ્નિની પેઠે શરીરમા દાહ ઉત્પન્ન કરનાર વરસાદ

अग्गिय पु० (अग्निज) ભસ્મક વ્યાધિ જેમા ખાધેલુ સર્વ ભસ્મરૂપ થઇ જાય અને ભૂખ મટે નહિ તેવો એક રોગ (૨) વત્સગોત્રનુ એક અવાતર-પેટાગોત્ર

अग्गिरक्खिय पु० (अग्निरक्षित) એ નામનો એક માણસ

अग्गिल्ल त्रि० (अग्रिम) આગલો, પહેલાનો (૨) ૮૮ ગ્રહમાના ૫૫ મા ગ્રહનુ નામ

अग्गिवेस पु० (अग्निवेश्मन्) પક્ષના ચૌદમા દિવસનુ નામ (૨) દિવસના ૨૨ મા મુહૂર્તનુ નામ (૩) કૃતિકા નક્ષત્રનુ ગોત્ર

अग्गिवेसायण पु० (अग्निवेश्यायन) દિવસના ૨૩ મા મુહૂર્તનુ નામ (૨) ગોશાળાના પાચમા દિશાચર સાધુનુ નામ (૩) સુધર્માસ્વામીનુ ગોત્ર (૪) ત્રિ० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થનાર

अग्गिसम्म पु० (अग्निशर्मन्) એ નામનો કોઇ બ્રાહ્મણ

अग्गिसिह पु० (अग्निशिख) દક્ષિણ દિશાના અગ્નિકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર

अग्गिसीह पु० (अग्निसिंह) ચાલુ અવસર્પિણીના સાતમા બલદેવ અને વાસુદેવના પિતાનુ નામ

अग्गिसेण पु० (अग्निषेण) ચાલુ અવસર્પિણીમા જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા થયેલા ત્રીજા તથા એકવીસમા તીર્થંકરનુ નામ (૨) એ નામનો એક માણસ

अग्गिसेवण न० (अग्निसेवन) અગ્નિનુ સેવન કરવુ, તાપણી કરી તપવુ તે

अग्गिहुय पु० (अग्निहुत) જેણે અગ્નિમા હોમ કીધો છે એવો તાપસ, તાપસની એક જાત

अग्गिहोत्त न० (अग्निहोत्र) બ્રાહ્મણધર્મ પ્રમાણે મન્ત્રોચ્ચારપૂર્વક ઘી, જવ, તલ વગેરે અગ્નિમા હોમાય છે તે દ્રવ્ય અગ્નિહોત્ર છે, અને જૈનદૃષ્ટિએ ધર્મધ્યાન રૂપ અગ્નિમા કર્મરૂપ ઇંધણ હોમવા તે વાસ્તવિક ભાવ અગ્નિહોત્ર

अग्गिहोत्तवाइ पु० (अग्निहोत्रवादिन्) દ્રવ્ય-બાહ્ય અગ્નિહોત્રથીજ સ્વર્ગ પ્રાપ્તિ માનનાર વાદી

अग्गिहोम पु० (अग्निहोम) અગ્નિમા હોમવુ તે

अग्गुज्जाण न० (अग्र्योद्यान) નગરની બહારનુ શ્રેષ્ઠ ઉદ્યાન

अग्गेई स्त्री० (आग्नेयी) અગ્નિકોણ, દક્ષિણ અને પૂર્વ દિશાની વચ્ચેનો ખુણો-વિદિશા

अग्गेईदिसा स्त्री० (आग्नेयीदिशा) અગ્નિખુણો, પૂર્વ દક્ષિણ વચ્ચેની વિદિશા

अग्गेणिय } **अग्गेणीय** } न० (अग्रायणीय) ચૌદ પૂર્વમાનો બીજો પૂર્વ

अग्गेय न० (आग्नेय) વત્સગોત્રની શાખા

अग्गेसर त्रि० (अग्रेसर) અગ્રેસર-આગેવાન પ્રમુખ

अग्गोदय न० (अग्र्योदक) લવણ સમુદ્રના વચ્ચોવચ્ચ દશહજાર જોજન પ્રમાણ ડગમાળો છે તેના ઉપર જે બે ગાઉ પાણીની શિખા વધઘટ થાય છે તે

अग्घ पु० (अर्घ) પૂજાની સામગ્રી ... મરચુ કરચાદિ જલચર જીવ (૩) કિંમત મૂલ્ય

अग्घाडग पु० (आघ्रातक) એ નામની એક જાતની વનસ્પતિ, અઘાડો

अग्घाय त्रि० (आघ्रात) સુંઘેલુ, ગંધ લીધેલુ

अघाइ त्रि० (अघातिन्) આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણોની ઘાત ન કરનાર

अघाइकम्म न० (अघातिकर्मन्) આત્મગુણની સાક્ષાત ઘાત ન કરે તેવા વેદનીય આદિ કર્મ

अचंकमण न० (अचङ्क्रमण) ચાલવાની શક્તિનો અભાવ, ન ચાલવુ તે

अचंकारियभट्टा स्त्री० (अचङ्कारितभट्टा) ... ન્ય શેઠની પુત્રી, કે જેને પોતાની આજ્ઞા ઉઠાવે તેવા પતિ સાથે પરણાવી હતી

अचक्किय त्रि० (अचकित) પરિષહ આદિથી ચકિત થાય નહિ તેવો, ત્રાસ ન પામે તેવો

अचक्खु न० (अचक्षुष्) આખ સિવાયની બીજી ચાર ઇન્દ્રિયો અને મન (૨) ત્રિ० આખ વગરનો

अचक्खुदंसण न० (अचक्षुर्दर्शन) આખ સિવાય બીજી ઇંદ્રિયોથી સામાન્ય જ્ઞાન થાય તે

अचक्खुदंसणावरण न० (अचक्षुर्दर्शनावरण) દર્શનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ, કે જેના ઉદયથી જીવ અચક્ષુદર્શન ન પામે

अचक्खुदंसणि त्रि० (अचक्षुर्दर्शनिन्) ચક્ષુ દર્શન વગરનો જીવ, એક ઇંદ્રિયથી ...

अचक्खुफास पु० (अचक्षुस्पर्श) અંધકાર, અંધારૂ

अचक्खुविसय पु० (अचक्षुर्विषय) દૃષ્ટિગોચર નહિ તે, આંખથી ન દેખાય તે

अचक्खुस त्रि० (अचाक्षुष) આંખથી ન દેખાય તેવું જેનું ચાક્ષુષ પ્રત્યક્ષ ન થાય તેવું

अचर पु० (अचर) પૃથ્વીઆદિ સ્થાવર જીવ

अचरम } त्रि० (अचरम) સંસાર મધ્ય
अचरिम } વર્તી, સંસારને છેડે આવેલા નહિ

अचल त्रि० (अचल) ચલાયમાન નહિ, સ્થિર (૨) દશ દશારમાંના એક દશાર્હ (૩) મલ્લિનાથના પૂર્વ ભવનો (મહાબલના ભવનો) એક મિત્ર, કે જેણે તેમની સાથે દીક્ષા લીધી હતી (૪) ચાલુ અવસર્પિણીના પહેલા બળદેવનું નામ (૫) અંતગડ સૂત્રના બીજા વર્ગના પાંચમા અધ્યયનનું નામ, અંધકવૃષ્ણિ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર

अचलपुर न० (अचलपुर) બ્રહ્મદ્વીપની પાસે આવેલા આભીર દેશમાનું એક નગર, કે જેમાં રેવતીનક્ષત્ર આચાર્યના શિષ્યોએ દીક્ષા લીધી

अचलभाय पु० (अचलभ्रातृ) મહાવીરસ્વામીના નવમા ગણધર

अचला स्त्री० (अचला) શક્રેન્દ્રની સાતમી અગ્રમહિષી (૨) પૃથ્વી

अचलिय न० (अचलित) વસ્ત્ર તથા શરીર હાલે નહિ એવી રીતે પડિલેહણ કરવું તે, પડિલેહણનો એક ગુણ (૨) त्रि० અચલ, ચલાયમાન ન થયેલ

अचलियकम्म न० (अचलितकर्मन्) અચલિત કર્મ, ઉદયમાં આવેલ નહિ એવું કર્મ

अचाइय त्रि० (   ) અશક્ત, અસમર્થ

अचाय पु० (अत्याग) ન તજવું ત્યાગ ન કરવો

अचित्त पु० (अचित) નાટકનો એક પ્રકાર

अचिंत त्रि० (अचिन्त्य) અકલ, અતર્ક્ય, કળવામાં ન આવે તેવું

अचित्त त्रि० (अचित्त) અચેત, નિર્જીવ

अचित्तपइट्ठिय त्रि० (अचित्तप्रतिष्ठित) અચિત્તને આશ્રી રહેલ

अचियत्त त्रि० (   ) અનિષ્ટ, અપ્રિય (૨) ગુરૂ ઉપર પૂજ્ય ભાવ નહિ રાખનાર (૩) સ્ત્રી० અપ્રીતિ, પ્રેમનો અભાવ

अचिर अ० (अचिरम्) જલદી, તરતજ

अचिरकाल पु० (अचिरकाल) તત્કાલ

अचिरवत्त त्रि० (अचिरवृत्त) તરતનું, થોડા વખતનું બનેલું

अचिरा अ० (अचिरात्) તત્કાલ, હમણાજ

अचिरोग्गय पु० (अचिरोद्गत) તરત ઉગેલો સૂર્ય, બાલ સૂર્ય

अचेयकड त्रि० (अचेत कृत) અચેત વસ્તુથી બનેલું

अचेयण त्रि० (अचेतन) ચેતન રહિત, નિર્જીવ

अचेल त्रि० (अचेल) વસ્ત્ર વગરનો (૨) અલ્પ વસ્ત્રધારી (૩) અચેલ-વસ્ત્રનો પરિષહ (૪) न० વસ્ત્રનો અભાવ (૫) અલ્પકિંમતી વસ્ત્ર (૬) त्रि० જીર્ણવસ્ત્ર વાળા (૭) મેલાવસ્ત્રવાળા

अचेलग पु० (अचेलक) વસ્ત્ર ન રાખવાનો અર્થાત્ સફેદ અને માનોપેત અલ્પ વસ્ત્ર રાખવાનો ધર્મ-આચાર, પહેલા અને છેલ્લા તીર્થંકરના સાધુઓનો આચાર

अचेलगधम्म पु० (अचेलकधर्म) પહેલા અને છેલ્લા તીર્થંકરના સાધુઓનો આચાર

अचेलपरिसह पु० (अचेलपरिषह) વસ્ત્રની તંગીનું કષ્ટ સહન કરવું તે, ૨૨ પરિષહમાંનો એક વસ્ત્રનો પરિષહ

अचोक्ख त्रि० (अचोक्ष) અશુદ્ધ, અપવિત્ર

अचोरिय न० (अचौर्य) ચોરીનો અભાવ

अच्चुदय न० (अत्युदक) ઘણો વરસાદ, ઘણુ પાણી
अच्चुन्नय त्रि० (अत्युन्नत) ઘણુ ઉંચુ
अच्चुय पु० (अच्युत) જુઓ 'અચ્ચુત' શબ્દ
अच्चुयकप्प पु० (अच्युतकल्प) જુઓ 'અચ્ચુતકપ્પ' શબ્દ
अच्चुयवडिंसग पु० (अच्युतावतंसक) બારમા દેવલોકનુ એક વિમાન
अच्चुया स्त्री० (अच्युता) શ્રીપદ્મપ્રભુ તથા શ્રીકુન્થુનાથ સ્વામીની શાસનદેવી
अच्छ त्रि० (अच्छ) સ્ફટિકના જેવુ સ્વચ્છ, નિર્મળ (૨) પુ૦ મેરૂપર્વત (૩) એ નામનો એક આર્યદેશ (૪) સ્ફટિક
अच्छ पु (ऋक्ष) રીંછ
अच्छ न० (अक्ष) આખ
अच्छंद त्रि० (अच्छन्द) પરાધીન, પરતન
अच्छण न० (आसन) બેઠક, આસન (૨) પાલખી વગેરે સુખાસન
अच्छण पु (अक्षण) અહિંસા, દયા
अच्छणअ न० (आसनक) સ્વાધ્યાયભૂમિ, સ્વાધ્યાય સ્થાન
अच्छणघर न० (आसनगृह) બેઠકનુ સ્થાન, વિશ્રામ સ્થાન
अच्छणजोय पु० (अक्षणयोग) અહિંસામય પ્રવૃત્તિ
अच्छणिउर न० (अक्षनिकुर) ૮૪ લાખ અક્ષનિકુરાગ પ્રમાણ કાળવિભાગ
अच्छणिउरग न० (अक्षनिकुराङ्ग) ૮૪ લાખ નલિન પ્રમાણ એક કાળવિભાગ
अच्छभल्ल पु० (ऋक्षभल्ल) રીંછ
अच्छरकारक त्रि० (आश्चर्यकारक) આશ્ચર્ય ઉપજાવે એવુ, વિસ્મયકારી
अच्छरय पु० (आस्तरक) એક જાતનુ પથારીપર બિછાવવાનુ વસ્ત્ર
अच्छरस त्रि० (अच्छरस) અતિ નિર્મળ, એટલુ નિર્મળ કે જેમા પાસેની વસ્તુનુ પ્રતિબિંબ પડે
अच्छरसा } स्त्री० (अप्सरस्) દેવાગના,
अच्छरा } અપ્સરા (૨) સૌધર્મેન્દ્રની બીજી અગ્રમહિષી (૩) શક્રેન્દ્રની છઠ્ઠી અગ્રમહિષી (૪) જ્ઞાતાધર્મકથાનુ એક અધ્યયન
अच्छरा स्त्री० ( ) ચપટી વગાડવી તે
अच्छराणिवाय पु० ( ) આખનો પલકારો મારીએ કે ચપટી વગાડીએ તેટલો કાળ
अच्छरिय त्रि० (आस्तृत) આચ્છાદિત, ઢાંકેલુ
अच्छवि पु० (अच्छवि) કાયાના યોગને રોકનાર સ્નાતક, ચૌદમા ગુણઠાણાવાળા સાધુ (૨) જીવન્મુક્ત યોગી
अच्छविकर पु० (अक्षपिकर) પ્રશસ્ત વિનયનો એક પ્રકાર, પોતાને અને પરને દુ ખ ન ઉપજે તેવી રીતે મનને યોજવુ તે
अच्छा स्त्री० (अच्छा) વરૂણ દેશની રાજધાની
अच्छि न० (अक्षि) નેત્ર, ચક્ષુ
अच्छिज्ज त्रि० (आच्छेद्य) બાળકાદિ પાસેથી છીનવી લઇને આહારાદિ સાધુને આપવાથી લાગતો એક દોષ, ઉદ્ગમનના ૧૬ દોષમાંનો ૧૪ મો દોષ
अच्छिण्ण त्रि० (अच्छिन्न) અવિચ્છિન્ન, નિરતર
अच्छिण्णच्छेदणइय न० (अच्छिन्नच्छेदनयिक) અછિન્નચ્છેદ નયની અપેક્ષાએ રચેલા સૂત્ર, ગોશાલાના મતના સૂત્રની પરિપાટી
अच्छिण्णच्छेदणय पु० (अच्छिन्नच्छेदनय) પરસ્પર અવિભક્તસૂત્રોનો છેદ-વિભાગ ઇચ્છનાર નય વિશેષ
अच्छित्ति स्त्री० (अच्छित्ति) અવ્યવચ્છેદ, વિચ્છેદનો અભાવ (૨) ત્રિ૦ નિત્ય, નાશરહિત

अच्छिद्द त्रि० (अच्छिद्र) છિદ્ર વગરનુ, નિબિડ-ધાટુ (૨) ગોશાળાના ૬ દિશાચર સાધુમાના ચોથા દિશાચર સાધુ (૩) નિર્દોષ

अच्छिपत्त न० (अक्षिपत्र) આખની પાપણ

अच्छिपव्व न० (अक्षिपर्वन्) આખને સાધો, બે આખ વચ્ચેનો અતરાલ

अच्छिमल पु० (अक्षिमल) આખનો મેલ, પીયો-પોપડા

अच्छिय न० (अक्षिक) કાઇ એક વૃક્ષનુ ફળ, રગવામા ઉપયોગી કાઇ ઝાડનુ ફળ

अच्छिरोडय पु० (अक्षिरोडक) ચાર ઇંદ્રિય-વાળા જીવની એક જાત

अच्छिल पु० (अक्षिल) ચાર ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

अच्छिल्ल त्रि० (अक्षिमत्) આખવાળુ પ્રાણી, ચાર ઇન્દ્રિયવાળો જીવ

अच्छिविचित्त न० (अक्षिविचित्र) વિચિત્ર આખવાળો ચતુરિંદ્રિય જીવ વિશેષ

अच्छिवेहग पु० (अक्षिवेधक) ચાર ઇન્દ્રિય-વાળા જીવની એક જાત

अच्छिसूल पु० (अक्षिशूल) આખનુ શૂલ, ૧૬ રોગમાનો એક રોગ

अच्छी स्त्री० (आच्छी) અચ્છ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી સ્ત્રી

अच्छुत्ता स्त्री० ( ) ૨૦ મા તીર્થં-કરની શાસનદેવીનુ નામ

अच्छुय त्रि० (आस्तृत) આચ્છાદિત કરેલુ, ઢાંકેલુ

अच्छेज्ज न० (आच्छेद्य) કાઇ ા હાથમાથી લઇ સાધુને આપવુ તે, આહારનો એક દોષ

अच्छेर पु० (आश्चर्य) આશ્ચર્યકારક બનાવ, અછેરૂં

अच्छोड न० (आच्छोटन) જોરથી પછાડવુ-ઝીકવુ તે

अज पु० (अज) બકરો

अजइ स्त्री० (अयति) અવિરતિ, અવ્રતીપણુ

अजय त्रि० (अयत) યત્ના-જયણા રહિત (૨) સાવદ્ય ક્રિયાથી નિવૃત્ત ન થયેલ સાધુ (૩) ત્રિ० અવિરતસમ્યગ્દૃષ્ટિ, ચોથા ગુણઠાણાવાળો (૪) ન० યત્નાનો અભાવ

अजयगुण पु० (अयतगुण) અવિરતિ સમ્ય-ગ્દૃષ્ટિગુણવાળુ, ચોથુ ગુણઠાણુ

अजर त्रि० (अजर) જરા રહિત, ઘડપણ વગરનો (૨) પુ સિદ્ધભગવાન્-મુક્તાત્મા

अजरामर. न० (अजरामर) જ્યા જરા મરણ નથી એવુ સ્થાન. (૨) પુ० જરા મરણ રહિત, અમર

अजस न (अयशस्) અપયશ, અપકીર્તિ

अजसोकित्ति स्त्री० (अयशकीर्त्ति) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ, કે જેના ઉદયથી જીવ અપયશ પામે

अजसोकित्तिणाम न० (अयशकीर्त्तिनामन्) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ, કે જેના ઉદયથી જીવ અપકીર્તિ પામે

अजस्सं अ० (अजस्रम्) નિરતર, હમેશા

अजहराणमणुक्कोस / अजहण्णुक्कोस } त्रि० (अजघन्योत्कर्ष) જઘન્ય કે ઉત્કૃષ્ટ નહિ તે, મધ્યમ

अजहत्थ न० (अयथार्थ) અયથાર્થ નામ, ગુણહીન નામ

अजा स्त्री० (अजा) બકરી

अजाणिया स्त्री० (अज्ञानिका-अज्ञा) અજાણી સ્ત્રી, સમજ વગરની (૨) જાણ્યા વિના દેખાદેખીથી કે કાઇના કહેવાથી કરેલી પાપની નિવૃત્તિ

अजाणुय त्रि० (अज्ञायक) અજ્ઞ, નહિ જાણવાવાળા

अजाणू स्त्री० (अज्ञा) જુઓ 'અજાણિયા' શબ્દ

अजाय त्रि० (अजात) નહિ બનેલુ, નહિ ઉત્પન્ન થયેલું (૨) અગીતાર્થ, શાસ્ત્રના અજાણ

अजाया स्त्री० (अजाता) સાધુએ નાખી દેવાની ચીજ યતના સહિત પરઠવવી તે

अजायाहार त्रि० (अजाताहार) નિર્દોષ આહાર ન મળવાથી આહાર વિના ચલાવી લેનાર (સાધુ)

अजिअ पु० (अजीव) અજીવ, જીવ નહિ તે

अजिआ स्त्री० (अजिता) બીજા તીર્થંકર અજીતનાથની શાસનદેવીનું નામ

अजिण न० (अजिन) હરણ આદિનુ ચામડુ (૨) ચામડુ ધારણ કરવુ તે (૩) પુ० જીન-તીર્થંકર નહિ તે, વીતરાગ નહિ તે (૪) त्रि० જીન-ભગવાનની બરોબર સત્ય ઉપદેશક જૈન સાધુ

अजिरण न० (अजीर्ण) અપચો, ખોરાક પાચન ન થાય તે

अजित पु० (अजित) અજિત નામે બીજા તીર્થંકર

अजिय त्रि० (अजित) કોઈથી જિતાય નહિ તેવો, કોઈથી પરાજય પામે નહિ તેવો (૨) ભરતક્ષેત્રની ચાલુ ચોવીસીના બીજા તીર્થંકરનું નામ (૩) નવમા સુવિધિનાથ તીર્થંકરના યક્ષનુ નામ

अजियजिणिंद पु० (अजितजिनेन्द्र) ચાલુ અવસર્પિણીના ભરતક્ષેત્રના બીજા તીર્થંકર

अजियसेण पु० (अजितसेन) જમ્બુદ્વીપના ઈરવતક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ નવમા તીર્થંકરનું નામ (૨) અંતગડસૂત્રના ત્રીજા વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ (૩) ભદ્દલપુર નિવાસી નાગ ગાથાપતિની પત્ની સુલસાના પુત્ર (૪) ચોથા કુલગર

अजिया स्त्री० (अजिता) ચોથા તીર્થંકર શ્રી અભિનન્દન સ્વામીની મુખ્ય સાધ્વી

अजीर / **अजीरण** / **अजीरय** न० (अजीर्ण) અપચો, અજીર્ણ

अजीव पु० (अजीव) જડ, ચૈતન્યરહિત પદાર્થ

अजीवकरण न० (अजीवकरण) જીવના પ્રયોગથી નિર્જીવ વસ્તુને લેપ, રૂપ વગેરે સસ્કાર કરવા તે

अजीवकाय पु० (अजीवकाय) જીવ રહિત કાય-ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય અને પુદ્ગલાસ્તિકાય

अजीवकायसंजम पु० (अजीवकायसंयम) પુસ્તક, વસ્ત્ર, પાન આદિ લેતા મૂકતા યત્ના રાખવી તે, કોઈ જીવને દુખ ન ઉપજાવવુ તે

अजीवकायारम्भ पु० (अजीवकायारम्भ) વસ્ત્ર, પાત્રાદિ લેતા મૂકતા જીવને દુખ ઉપજાવવુ તે, આરંભિયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवकिरिया स्त्री० (अजीवक्रिया) અજીવનો વ્યાપાર, અજીવપુદ્ગલસમૂહનુ ઈર્યાપથિકબંધ કે સાંપરાયિકબંધરૂપે પરિણમવુ તે

अजीवणिस्सिय त्रि० (अजीवनिश्रित) અજીવને આશ્રી રહેલ

अजीवणिस्सिय त्रि० (अजीवनिःसृत) અજીવ થકી નીકળેલુ

अजीवदव्व न० (अजीवद्रव्य) અજીવ પદાર્થ, ધર્માસ્તિકાય આદિ પ દ્રવ્ય

अजीवदिट्ठिया स्त्री० (अजीवदृष्टिका) અજીવ-ચિત્રામણઆદિ જોવાથી લાગતી ક્રિયા, દિટ્ઠિયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवदेस पु० (अजीवदेश) અજીવનો એક વિભાગ, અજીવરૂપ આખી વસ્તુનો એક કકડો

अजीवपज्जव पु० (अजीवपर्यव) અજીવના પર્યાય, અજીવના વિશેષ ધર્મ

अजीवपण्णवणा स्त्री० (अजीवप्रज्ञापना) અજીવનુ નિરૂપણ કરવુ, અજીવનુ સ્વરૂપ અને પ્રકાર બતાવવા તે

अजीवपद न० (अजीवपद) પન્નવણા સૂત્રના પાચમા પદનુ નામ

अजीवपरिणाम पु० (अजीवपरिणाम) બધન, ગતિ વગેરે અજીવના પરિણામ

अजीवपाउसिया स्त्री० (अजीवप्राद्वेषिका) અજીવ પદાર્થ-પથરા વગેરે ઉપર દ્વેષ કરવાથી લાગતી ક્રિયા-કર્મબન્ધ

अजीवपाडुच्चिया स्त्री० (अजीवप्रातीतिकी) અજીવ પ્રત્યે રાગદ્વેષ કરવાથી લાગતો કર્મબધ, પાડુચ્ચિયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवपुट्ठिया स्त्री० (अजीवस्पृष्टिका) અજીવને રાગદ્વેષે સ્પર્શ કરવાથી લાગતી ક્રિયા-કર્મ બન્ધ, પુટ્ઠિયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवप्पएस पु० (अजीवप्रदेश) અજીવ દ્રવ્યનો પ્રદેશ, અજીવદ્રવ્યનો ઝીણામા ઝીણો ભાગ-સ્કધની સાથે લાગેલ પરમાણુ

अजीवभावकरण न० (अजीवभावकरण) સ્વાભાવિકરીતે વિશ્રસાભાવે વાદળા વગેરેનું રૂપાન્તર થાય છે તે

अजीवमिस्सिया स्त्री० (अजीवमिश्रिता) સત્યમૃષાભાષાનો એક ભેદ, જ્યા ઘણા માણસો મરી ગયેલ છે થોડા જીવતા હોય ત્યા કોઇ બોલે કે " અહો આ બધા મરી ગયેલ છે " આમા કઇ સાચુ અને કઇ ખોટુ અને વળી તે અજીવ આશ્રિત માટે અજીવમિશ્રિત સત્યમૃષા

अजीवविजय पु० न० (अजीवविचय) અનતપર્યાયવાળા ધર્માસ્તિકાય આદિ અજીવ દ્રવ્યનુ ચિંતન કરવુ તે

अजीववेयारणिया स्त्री० (अजीववैदारणिका) અજીવને વિદારવાથી કે અજીવ વસ્તુ નિમિત્તે કોઇને છેતરવાથી લાગતી ક્રિયા-કર્મબન્ધ, વિદારણિયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवसामंतोवणिवाइया स्त्री० (अजीवसामन्तोपनिपातिकी) પોતાની વસ્તુના વખાણ થતા સાભળી મનમા રાજી થવાથી લાગતુ કર્મબધન, સામન્તોવણિવાઇયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवसाहत्थिया स्त्री० (अजीवस्वाहस्तिका) ખડ્ગ વગેરે લઇ પોતાને હાથે અજીવને મારતા લાગતું કર્મબન્ધન, સાહત્થિયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवाणवणिया स्त्री० (अजीवाज्ञापनिका) અજીવ પરત્વે આજ્ઞા-આદેશ કરવાથી લાગેલ કર્મબધ, આણવણિયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवाणवणिया स्त्री० (अजीवानायनी) અજીવરૂપ વસ્તુ મગાવવાથી લાગતી ક્રિયા, આનાયની ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवापच्चक्खाणकिरिया स्त्री० (अजीवाप्रत्याख्यानक्रिया) મદિરા વગેરે અજીવનુ પ્રત્યાખ્યાન નહિ કરવાથી લાગતી ક્રિયા, અપચ્ચક્ખાણ ક્રિયાનો એક ભેદ

अजीवाभिगम पु० (अजीवाभिगम) ગુણ પ્રત્યય અવધિ આદિ જ્ઞાનથી અજીવપુદ્ગલાદિનો બોધ થવો તે

अजीवारंभिया स्त्री० (अजीवारम्भिका) જીવ રહિત કલેવર નિમિત્તે આરભ કરવાથી લાગતી ક્રિયા-કર્મ બધાય તે, આરભિયા ક્રિયાનો એક ભેદ

अजुत्त त्रि० (अयुक्त) અનુચિત, અયોગ્ય (૨) યોગ્યતાનો અભાવ

अजुत्तकारि त्रि० (अयुक्तकारिन्) અયોગ્ય કાર્ય કરવાવાળો

अजुत्तरूव त्रि० (अयुक्तरूप) અનુચિત વેષવાળો

अजूरणया स्त्री० (अजीर्णता) શરીરને જીર્ણ બનાવનાર શોક ન કરવો તે

अजोग त्रि० (अयोग्य) અયોગ્ય, યોગ્ય નહિ તે

अजोग पु० (अयोग) યોગની ચપળતા રહિત શૈલેશી અવસ્થા, મન, વચન અને કાયાના વ્યાપારનો અભાવ

अजोगरूव त्रि० (अयोग्यरूप) અયોગ્ય, અઘટિત

अजोगि पु० (अयोगिन्) યોગ રહિત-મન, વચન અને કાયાના યોગ વિનાનો, ચૌદમા ગુણઠાણાવાળો જીવ તથા સિદ્ધભગવાન્

अजोगिकेवलि पु० (अयोगिकेवलिन्) ચૌદમા ગુણઠાણાવાળા શૈલેશી અવસ્થાને પામેલ કેવલી ભગવાન્

अजोगिकेवलिगुणट्ठाण न० (अयोगिकेवलिगुणस्थान) ચૌદમા ગુણઠાણાનુ નામ

अजोगिभवत्थ पु० (अयोगिभवस्थ) શૈલેશી અવસ્થાને પહોચેલ કેવલી ભગવાન્ ચૌદમા ગુણસ્થાનકવર્તી કેવલી ભગવાન્

अजोगिभवत्थकेवलि पु० (अयोगिभवस्थकेवलिन्) શૈલેશી અવસ્થાને પહોચેલ કેવલી

अजोग्ग त्रि० (अयोग्य) અનુચિત, અઘટિત

अजोणिय पु० (अयोनिक) યોનિરહિત-સિદ્ધ ભગવાન્ મુક્તાત્મા

अजोसिय त्रि० (अजुष्ट) ન સેવેલુ ન પાળેલુ

अज्ज अ० (अद्य) આજ, આજે

अज्ज त्रि० (आर्य) શ્રેષ્ટ, ઉત્તમ (૨) પુ० માનો બાપ, નાનો (૩) બાપનો બાપ દાદો (૪) ગોત્ર પ્રવર્તક ઋષિ વિશેષ, જેના ગોત્રમા શાણ્ડિલ્યના શિષ્ય જીતધરસૂરિ થયા (૫) રૈભાર પર્વતની નીચેનો એક દ્રહ

अज्जआसाढ पु० (आर्याषाढ) શ્રી વીરનિર્વાણ પછી ૨૧૪ વર્ષે, જે અવ્યક્ત દ્રષ્ટિ મત ચાલ્યુ તે અવ્યક્તવાદીના ગુરૂ શ્વેતામ્બિકા નગરીમા કાળ કરી દેવલોકે ગયા પછી પોતાના મૃતક શરીરમા પ્રવેશ કરી શિષ્યોને ભણાવ્યા જેથી શિષ્યોને આશંકા થઇ, કે આપણામા દેવતાનો પ્રવેશ કેમ ન હોય ? માટે કોઇને વદના ન કરવી આમ અવ્યક્તવાદી પથ થોડો વખત ચાલ્યો આ મતના મૂળ નિમિત્ત આર્યઆષાઢ હતા

अज्जइसिवालिय पु० (आर्यर्षिपालित) માઢરસગોત્રી આર્ય શાન્તિશ્રેણિના ચોથા શિષ્ય

अज्जइसिवालिया स्त्री०(आर्यर्षिपालिता) આર્ય ઋષિપાલિતથી નીકળેલ એક શાખા

अज्जउत्त पु० (आर्यपुत्र) ધર્મી માબાપનો પુત્ર

अज्जओभासि त्रि० (आर्यावभासिन्) આર્ય નહિ છતા આર્યની પેઠે ભાસતો, આર્યાભાસ

अज्जकराह पु० (आर्यकृष्ण) દિગમ્બર મતના સ્થાપક શિવભૂતિના ગુરૂ

अज्जकप्प त्रि० (आर्याकल्प) જે આર્યા-સાધ્વીનેજ કલ્પે સાધુને નહિ તે

अज्जकालग पु० (आर्यकालक) સ્વાતિસૂરિના શિષ્ય, શ્યામાર્ય નામના આચાર્ય

अज्जकुवेर पु० (आर्यकुवेर) આર્ય શાન્તિ સેનના શિષ્ય

अज्जकुवेरी स्त्री० (आर्यकुवेरी) આર્ય કુબેરથી નીકળેલી શાખા

अज्जग पु० (आर्यक) બાપનો બાપ, દાદો

अज्जगंग पु० (आर्यगङ्ग) એ નામના એક નિહ્નવાચાર્ય, એક વખતે આર્યગંગ નદી ઉતરતા હતા, ત્યારે પગે પાણીની ઠડક અને માથે તાપ લાગ્યો, એકી સાથે બે ક્રિયાનો અનુભવ થાય છે જે શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ છે આ ઉપરથી તેમણે પોતાનો જૂદો મત સ્થાપ્યો

अज्जघोस पु० (आर्यघोष) પાર્શ્વનાથ સ્વામીના બીજા ગણધર

अज्जचंद पु० (आर्यचन्द्र) એ નામના એક મુનિ

अज्जचंदणा स्त्री० (आर्यचन्दना) મહાવીર સ્વામીની પ્રથમ સાધ્વી, ૩૬૦૦૦ સાધ્વીમા મુખ્ય સાધ્વી

अज्जजंबू पु० (आर्य्यजम्बू) સુધર્મા સ્વામીના શિષ્ય

अज्जजक्खिणी स्त्री० (आर्य्ययक्षिणी) નેમનાથ સ્વામીની પ્રથમ શિષ્યા-સાધ્વી

अज्जजयंत पु० (आर्य्यजयन्त) આર્ય-વજ્રસેનના ત્રીજા શિષ્ય

अज्जजयती स्त्री० (आर्य्यजयन्ती) આર્યરથ નામના સ્થવિરથી નીકળેલ એક શાખા

अज्जजसभद्द पु० (आर्य्ययशोभद्र) આર્ય-શય્યમ્ભવના શિષ્ય

अज्जजाइ त्रि० (आर्यजाति) જાતિએ કરી આર્ય, આર્ય જાતિમા ઉત્પન્ન થયેલ

अज्जजीयधर पु० (आर्यजीतधर) કૌશિક ગોત્રના શાણ્ડિલ્યસૂરિના શિષ્ય, જીતધર નામના સૂરિ

अज्जजेहिल पु० (आर्य्यजेहिल) આર્યનાગના શિષ્ય

अज्जण न० (अर्जन) ભેગુ કરવુ, એકઠુ કરવુ તે

अज्जणंदिल पु० (आर्य्यनन्दिल) આર્યમંગુના શિષ્ય અને આર્યનાગહસ્તિના ગુરૂ

अज्जणक्खत्त पु० (आर्य्यनक्षत्र) આર્યભદ્રના શિષ્ય

अज्जणाइल पु० (आर्य्यनागिल) આર્ય વજ્રસેનના પ્રથમ શિષ્ય

अज्जणाइला } **अज्जणाइली** } स्त्री० (आर्य्यनागिला) આર્ય નાગિલ નામના સ્થવિરથી નીકળેલ શાખા

अज्जतावस पु० (आर्य्यतापस) આર્ય વજ્રસેનના ચોથા અંતેવાસી-શિષ્ય

अज्जतावसी स्त्री० (आर्य्यतापसी) આર્ય તાપસથી નીકળેલ શાખા

अज्जत्त त्रि० (अद्यतत्क) આધુનિક, આજકાલનો

अज्जदिएण पु० (आर्य्यदत्त) પાર્શ્વનાથના પહેલા ગણધર (२) કાશ્યપ ગોત્રી ઇન્દ્રદત્તના શિષ્ય

अज्जद्दय पु० (आर्य्यार्द्रक) મહાવીર સ્વામીના શિષ્ય આર્ય આર્દ્રકુમાર

अज्जधम्म पु० (आर्य्यधर्म) આર્યમંગુના શિષ્ય અને ભદ્રગુપ્તના ગુરૂ (२) આર્યહસ્તિના શિષ્ય

अज्जनाग पु० (आर्य्यनाग) આર્યરક્ષના શિષ્ય

अज्जनागहत्थि पु० (आर्य्यनागहस्तिन) આર્યનન્દિ લક્ષમણના શિષ્ય

अज्जपउम पु० (आर्य्यपद्म) આર્યવજ્રના બીજા શિષ્ય

अज्जपउमा स्त्री० (आर्य्यपद्मा) આર્યપદ્મથી નીકળેલ શાખા

अज्जपूसगिरि पु० (आर्य्यपुष्यगिरि) આર્યરથના શિષ્ય

अज्जपोमिल पु० (आर्य्यपोमिल) આર્ય વજ્રસેનના બીજા શિષ્ય

अज्जपोमिला स्त्री० (आर्य्यपोमिला) આર્ય પોમિલથી નીકળેલી શાખા

अज्जप्पभव पु (आर्य्यप्रभव) કાશ્યપ ગોત્રના આર્ય જમ્બૂસ્વામીના શિષ્ય

अज्जप्पभिइ अ० (अद्यप्रभृति) આજથી માંડીને

अज्जफग्गुमित्त पु० (आर्य्यफल्गुमित्र) આર્ય પુષ્યગિરના શિષ્ય અને આર્ય ધનગિરિના ગુરૂ

अज्जभद्द पु० (आर्य्यभद्र) આર્ય શિવભૂતિના શિષ્ય

अज्जभद्दबाहु पु० (आर्य्यभद्रबाहु) આર્ય યશોભદ્રના શિષ્ય

अज्जभासि त्रि० (आर्यभाषिन्) આર્યભાષા બોલનાર

अज्जम पु० (अर्य्यमन्) અર્યમા, પૂર્વાફાલ્ગુણી નક્ષત્રનો દેવતા (२) ઉત્તરાફાલ્ગુણી નક્ષત્રનો સ્વામી-દેવતા (३) न० ઉત્તરા ફાલ્ગુણી નક્ષત્ર

अज्जमगु पु० (आर्य्यमङ्गु) આર્ય સમુદ્રના શિષ્ય

अज्जमणग पु० (आर्य्यमणक) શય્યમ્ભવસૂરિના શિષ્ય અને પુત્ર
अज्जमहागिरि पु० (आर्य्यमहागिरि) આર્ય સ્થૂલભદ્રના શિષ્ય, કે જે જિનકલ્પી માફક ઉગ્ર વિહારી હતા એમણે આર્ય સુહસ્તીથી આહાર પાણી જૂદુ કરી જૂદો ગચ્છ ચલાવ્યો ત્યારથી ગચ્છની ભિન્નતા થઇ
अज्जय पु० (आर्य्यक) પિતામહ, દાદો
अज्जय त्रि० (अर्जक) ઉપાર્જન કરનાર, પેદા કરનાર (૨) એ નામનુ એક વૃક્ષ, તુલસીનુ ઝાડ
अज्जरक्ख पु० (आर्य्यरक्त) આર્ય નક્ષત્રના શિષ્ય
अज्जरक्खिय पु० (आर्य्यरक्षित) તોસલિપુત્ર આચાર્યના શિષ્ય, કે જેણે વજ્રસ્વામી પાસે નવ પૂર્વ કરતા કાઇક અધિક અભ્યાસ કર્યો હતો
अज्जरह पु० (आर्य्यरथ) આર્ય વજ્રસ્વામીના ત્રીજા શિષ્ય
अज्जरूव त्रि० (आर्यरूप) જેનો વેષ આર્ય છે તે, દેખવામા આર્ય
अज्जरोहण पु० (आर्य्यरोहण) આર્ય સુહસ્તિના શિષ્ય
अज्जल पु० (आर्य्यल) દેશ વિશેષ (૨) ત્રિ० એ દેશમા રહેનાર મનુષ્ય
अज्जव न० (आर्जव) સરલતા, માયા કપટનો અભાવ (૨) દશ શ્રમણ ધર્મમાનો ત્રીજો ધર્મ (૩) ૩૧ યોગ સગ્રહમાનો ૧૦ મો યોગ સગ્રહ (૪) સવર.
अज्जवइर पु० (आर्य्यवज्र) આર્ય સિંહગિરિના શિષ્ય
अज्जवइरसेण पु० (आर्य्यवज्रसेन) આર્ય વજ્રના શિષ્ય
अज्जवइरी स्त्री (आर्य्यवज्री) આર્ય વજ્રથી નીકળેલ શાખા
अज्जवया स्त्री० (आर्जव) સરલતા, માયા, કપટ તથા દભનો ત્યાગ, દશ શ્રમણ ધર્મમાનો ત્રીજો ધર્મ
अज्जवि अ० (अद्यापि) આજ સુધી, આજ પર્યંત
अज्जवि त्रि० (आर्जविन्) સરલ, નિષ્કપટી
अज्जविगहु पु० (आर्य्यविष्णु) આર્ય જેહિલના શિષ્ય
अज्जविय न० (आर्जव) માયા-કુટિલતાનો ત્યાગ કરવો તે, સરલતા
अज्जवुड्ढ पु० (आर्य्यवृद्ध) આર્યસમ્પલિક અને આર્યભદ્ર એ બેના શિષ્ય
अज्जवेडय न० (आर्य्यवेटक) શ્રીગુપ્તથી નીકળેલ ચારણ ગણનુ છઠ્ઠુ કુલ
अज्जसघपालक पु० (आर्य्यसघपालक) આર્ય વૃદ્ધના શિષ્ય
अज्जसंडिल पु० (आर्य्यशाण्डिल्य) આર્યધર્મના શિષ્ય
अज्जसतिसेणिश्र पु० (आर्य्यशान्तिसनक) આર્યદિન્નના શિષ્ય
अज्जसपलिय पु० (आर्य्यसम्पलिक) આર્યકાલકના શિષ્ય
अज्जसभूयविजय पु० (आर्यसम्भूतविजय) આર્ય યશોભદ્રના શિષ્ય
अज्जसमिय पु० (आर्य्यसमित) આર્ય વજ્રસ્વામીના મામા અને આર્ય સિંહગિરિના શિષ્ય
अज्जसमुद्द पु० (आर्य्यसमुद्र) શાણ્ડિલ્ય સ્વામીના શિષ્ય ઉદધિ આચાર્ય, જેનુ જઘા બળ ક્ષીણ થવાથી અપરાક્રમ મરણ થયુ હતુ
अज्जसाम पु० (आर्य्यश्याम) જેનુ બીજુ નામ કાલકાચાર્ય હતુ તે શ્યામાચાર્ય
अज्जसिंह पु० (आर्य्यसिंह) આર્ય ધર્મના શિષ્ય
अज्जसिज्जभव पु० (आर्य्यशय्यम्भव) આર્ય પ્રભવસ્વામિના શિષ્ય
अज्जसिवभूइ पु० (आर्य्यशिवभूति) આર્ય ધનગિરિના શિષ્ય

अज्जसीहगिरि पु० (आर्यसिंहगिरि) આર્ય દિન્નના શિષ્ય

अज्जसुए अ० (अद्यश्वः) આજકાલ, આજે કે કાલે

अज्जसुहत्थि पु० (आर्यसुहस्तिन्) આર્ય સ્થુલભદ્રના સ્થવિર શિષ્ય

अज्जसुहम्म पु० (आर्यसुधर्मन) મહાવીર સ્વામિના પાંચમા ગણધર, કે જેનો જન્મ બ્રાહ્મણને ત્યાં થયો હતો ૫૦ વરસની ઉમ્મરે શ્રી મહાવીર સ્વામિ પાસે દીક્ષા લીધી ૩૦ વરસ તેમની સેવા કરી વીર નિર્વાણ પછી ૧૨ વરસે કેવળજ્ઞાન ઉપજ્યું, અને ૧૦૦ વરસનું આયુષ્ય ભોગવી જંબુસ્વામિને પાટે બેસાડી નિર્વાણ પામ્યા

अज्जसेणिय पु० (आर्यश्रेणिक) આર્ય શાન્તિશ્રેણિકના બીજા શિષ્ય

अज्जसेणिया स्त्री० (आर्यश्रेणिका) આર્ય શ્રેણિકથી નીકળેલી શાખા

अज्जहत्थि पु० (आर्यहस्तिन्) આર્ય સમપાળકના શિષ્ય

अज्जा स्त्री० (आर्या) શાન્તદેવી, અંબા (૨) આર્યા, સાધ્વી (૩) આર્યાછંદ બનાવવા અને પિછાનવાની કળા, ૭૨ કળામાંની ૨૧ મી કળા (૪) આર્યા નામે માત્રા છંદ, પ્રાકૃતમાં જેને ગાથા કહે છે તે (૫) પંદરમા તીર્થંકરની પ્રથમ સાધ્વીનું નામ

अज्जाकप्प पु० (आर्याकल्प) આર્યાએ લાવેલ આહાર

अज्जिअ त्रि० (अर्जित) મેળવેલું, એકઠું કરેલું

अज्जिआ स्त्री (आर्यिका) દાદી, મા કે બાપની માતા (૨) આરજા, સાધ્વી (૩) માન્યા, પૂજ્યા

अज्जुण पु० (अर्जुन) બહુ બીજવાળું એક જાતનું વૃક્ષ, કડાયાનું ઝાડ (૨) ઘાસ વિશેષ (૩) સફેદ રંગ (૪) સફેદ સુવર્ણ (૫) ગૌતમ પુત્ર અર્જુન, કે જેના શરીરમાં ગોશાલાએ છઠીવાર પરાવર્ત પરિહાર કર્યો છે એમ તે કહેતો હતો (૬) પાંડુ રાજાનો ત્રીજો પુત્ર, અર્જુન (૭) અર્જુન નામના વૃક્ષનું પુષ્પ

अज्जुणअ पु० (अर्जुनक) રાજગૃહ નિવાસી એક માળી, કે જે યક્ષની મદદથી સાત માણસોના ખૂન કરતો હતો, પરંતુ મહાવીર પ્રભુના સમાગમથી દીક્ષા લઇ, છઠ છઠને પારણા કરી, સમતા ભાવે ૭ માસમાં કર્મ ખપાવી, સિદ્ધપદ પામ્યો

अज्जुणसुवण्ण न० (अर्जुनसुवर्ण) સફેદ સોનું

अज्जेत्त अ० (अद्येत्र) આજે, આજેજ

अज्जो पु० (हे आर्य) શ્રેષ્ઠ સંબોધન

अज्झत्थिअ न० (आध्यात्मिक) અધ્યવસાય પરિણામ

अज्झत्त न० (अध्यात्म) મન, ચિત્ત

अज्झत्थ त्रि० (अध्यात्म) મનમાં ઉત્પન્ન થયેલ સુખ, દુઃખ (૨) ન० અંતઃકરણ, ચિત્ત (૩) આત્મધ્યાન, આત્મભાવના (૪) પુ० આત્મા (૫) ન० આત્મામાં, આત્મ વિષયક (૬) મનમાં, મન સંબંધી

अज्झत्थदंड पु० (अध्यात्मदण्ड) કષાય કે આર્તધ્યાનાદિ નિમિત્તથી લાગતો કર્મબંધ, આઠમું ક્રિયાસ્થાનક

अज्झत्थदोस पु० (अध्यात्मदोष) અંદરના કષાય, ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ

अज्झत्थवत्तिअ (अध्यात्मवृत्तिक) આત્માને આશ્રી ઉત્પન્ન થયેલ ક્રોધાદિ કષાય, અથવા આર્તધ્યાનાદિ નિમિત્તે લાગતો કર્મબંધ, ક્રિયાના તેર સ્થાનકમાંનું આઠમું સ્થાનક

अज्झत्थवयण न० (अध्यात्मवचन) અધ્યાત્મ વચન, વચનના સોળ પ્રકારમાંનો સાતમો પ્રકાર

अज्झत्थसुइ स्त्री० (अध्यात्मश्रुति) ચિત્તનિરોધના ઉપાયો બતાવનાર શાસ્ત્ર

अज्झत्थिया स्त्री० (आध्यात्मिकी) કંઈ પણ કારણ વિના મનમા બળતરા ચર્યા કરવી તે, આઠમુ ક્રિયાસ્થાનક

अज्झप्प० न० (अध्यात्म) જુઓ "અજ્ઝત્થ" શબ્દ

अज्झप्पजोग पु० (अध्यात्मयोग) અધ્યાત્મ યોગ, ધર્મધ્યાન

अज्झयण न० (अध्ययन) શાસ્ત્રનુ પ્રકરણ, સૂત્રનો પેટા વિભાગ (૨) ભણવુ, અભ્યાસ કરવો તે (૩) નામ, અર્થવાચક શબ્દ

अज्झयणछक्कवग्ग पु० (अध्ययनषट्कवर्ग) ૭ અધ્યયનના સમુદાયરૂપ આવશ્યક સૂત્ર

अज्झवसाण } न० (अध्यवसान) અંત કર
अज्झवसाण } ણની વૃત્તિ, મનના પરિણામ (૨) લેશ્યા

अज्झवसाणावरणिज्ज न० (अध्यवसानावरणीय) અધ્યવસાન-ભાવ ચારિત્રને અટકાવનાર એક કર્મપ્રકૃતિ ચારિત્રમોહનીયની પ્રકૃતિવિશેષ

अज्झवसाय पु० (अध्यवसाय) મનના સૂક્ષ્મ પરિણામ, માનસિક સંકલ્પ

अज्झवसिय न० (अध्यवसित) અધ્યવસાય, મનોભાવવિશેષ (૨) त्रि० ચિન્તવેલુ

अज्झहिय त्रि० (अध्यधिक) અત્યંત, અતિશય

अज्झारोह पु० (अध्यारोह) બીજા ઝાડ ઉપર ઉગતી કામવૃક્ષ નામની લીલી વનસ્પતિ (૨) વૃક્ષવિશેષ

अज्झावणा स्त्री० (अध्यापना) ભણાવવુ તે

अज्झावय पु० (अध्यापक) ઉપાધ્યાય વિદ્યાગુરૂ

अज्झासणा स्त्री० (अध्यासन) સહન કરવુ તે, પરિસહ ખમવો તે

अज्झाहार पु० (अध्याहार) આકાંક્ષિત પદનું અનુસંધાન કરવુ તે મૂળમા ન દેખાતુ પદ બીજા સૂત્રમાથી લેવુ તે

अज्झीण न० (अक्षीण) શાસ્ત્રનુ અધ્યયન, પ્રકરણ (૨) त्रि० ક્ષય ન પામેલ, અખૂટ

अज्झुववण्ण त्रि० (अध्युपपन्न) વિષયભોગમા તન્મય બનેલો, વિષયાસક્ત

अज्झुसिअ त्रि० (अध्युषित) આશ્રિત, આશ્રયે આવેલ

अज्झेयार त्रि० (अध्येतृ) પાઠ કરનાર, ભણનાર

अज्झेसणा स्त्री० (अध्येषणा) સત્કારપૂર્વક આજ્ઞા

अज्झोयर पु० (अध्यवपूर) સાધુને માટે આધરણમા ઉમેરો કરી આહાર પાણી આદિ આપવા તે, આહારનો એક દોષ

अज्झोववज्जणा स्त्री० (अध्युपपादना) વિષય આસક્તિ

अज्झोववण्ण } त्रि० (अध्युपपन्न) વિષયમા
अज्झोववन्न } આસક્ત, મુર્છિત

अज्झोववाय पु० (अध्युपपात) ચિત્તની એકાગ્રતા, તલ્લીનતા

अझझ त्रि० (अझञ्झ) લોભ રહિત, માયા રહિત

अट्ट त्रि० (आर्त्त) શારીરિક યા માનસિક પીડાથી પીડાતો, દુખી (૨) न० દીલગીર થવુ, રૂદન કરવુ (૩) ધ્યાન વિશેષ

अट्टज्झाण न० (आर्तध्यान) આર્તધ્યાન, ચિંતા

अट्टहास पु० (अट्टहास) ઉંચા સ્વરથી હસવુ તે, ખડખડ હસવુ તે

अट्टण पु० (अट्टन) અટ્ટણ નામનો ઉજ્જેણીવાસી એક મલ્લ

अट्टण न० (अट्टन) ભ્રમણ કરવુ તે (૨) કસરત કરી શારીરિક શ્રમ લેવો તે

अट्टणसाला स्त्री (अट्टनशाला) કસરતશાળા, કસરત કરવાની જગ્યા

अट्टरूस पु० (अटरूष) અરડૂસાનું ઝાડ ગુચ્છ વનસ્પતિની એક જાત

अट्टस्सर पु० (आर्त्तस्वर) આર્તનાદ, દુ ખનો શબ્દ (૨) ત્રિ० જેનો અવાજ દુ ખથી પીડિત હોય તે

अट्टहास पु० (अट्टहास) ખડખડ કરીને હસવુ તે

अट्टालग } **अट्टालय** } पु० न० (अट्टालक) ગઢ ઉપર રહેવાનું સ્થાન, ઝરૂખો (૨) ગઢ તથા કિલ્લાના કોઠા ઉપર બાંધેલ શસ્ત્ર રાખવાનુ મકાન

अट्टि स्त्री० (आर्ति) પીડા, દુ ખ

अट्टिय त्रि० (अर्त्तित) પીડિત, દુ ખી (૨) શોકમા ડુબેલો

अट्ठ पु० (अर्थ) અર્થ, આચારાંગાદિ સૂત્રોનો ભાવ (૨) પ્રયોજન, ઉદ્દેશ્ય (૩) પદાર્થ, તત્ત્વ (૪) કામ (૫) પ્રસગ (૬) પરમાર્થ, મોક્ષ (૭) ધારણા (૮) પુ० न० ફળ, લાભ (૯) ધન, પૈસા

अट्ठ त्रि० (अष्टन्) આઠ, આઠની સખ્યા

अट्ठंग न० (अष्टाङ्ग) નવમા પૂર્વની ત્રીજી આચાર વસ્તુમાંથી નીકળેલ શુભાશુભ સૂચક નિમિત્તશાસ્ત્ર, ભૌમ, ઉત્પાત, સ્વપ્ન, આંતરિક્ષ, આગ, સ્વર, લક્ષણ અને વ્યજન એ આઠ અગવાળુ નિમિત્તશાસ્ત્ર

अट्ठंगणिमित्त न० (अष्टाङ्गनिमित्त) જુઓ " અટ્ઠંગ " શબ્દ

अट्ठंगाउवेअ पु० (अष्टाङ्गायुर्वेद) આઠ અગ સહિત આયુર્વેદ

अट्ठकण्णिय त्रि० (अष्टकर्णिक) આઠ ખુણા વાળુ

अट्ठकम्म न० (अष्टकर्मन्) આઠ કર્મ ૧લુ જ્ઞાનાવરણીય, ૨જુ દર્શનાવરણીય ૩ જુ વેદનીય, ૪ થુ મોહનીય, ૫ મુ આયુષ્ય ૬ ઠુ નામ, ૭ મુ ગોત્ર, ૮ મું અંતરાય એ આઠ કર્મ

अट्ठकर पु० (अर्थकर) પ્રધાન, મંત્રી (૨) નિમિત્ત પ્રકાશક, નિમિત્તિઓ

अट्ठकिरिया स्त्री० (अर्थक्रिया) કઇને કઇ પ્રયોજન પડયે આરંભાદિ ક્રિયા કરવી તે, ક્રિયાના તેર સ્થાનકમાનુ પહેલુ સ્થાનક

अट्ठगइ स्त्री० (अष्टगति) આઠ ગતિ, ૧ નરકગતિ, ૨ તિર્યંચ ૩ તિર્યંચ સ્ત્રી, ૪ નર, ૫ નારી ૬ દેવ, ૭ દેવી ૮ સિદ્ધગતિ

अट्ठगुण० पु० (अष्टगुण) ગીતના આઠ ગુણ, આઠ ગુણે કરી યુક્ત

अट्ठजाय त्रि० (अर्थजात) ધનાર્થી, ધનની જરૂરીયાતવાળો (૨) સયમથી ચલાયમાન થયેલ

अट्ठट्ठमिआ स्त्री० (अष्टाष्टमिका) આઠ અઠવાડીઆ અને ૨૮૮ દાતની એક ભિક્ખુ પડિમા, કે જેમા પહેલે આઠ દિવસે એક એક દાત અન્નપાણી લેવાય, પછી બીજા અષ્ટકે પ્રત્યેક દિવસે બે બે દાત, એમ દરેક અષ્ટકમા એક એક દાત વધારતા આઠમે અષ્ટકે આઠ આઠ દાત અન્નપાણી લેવાય

अट्ठट्ठाण न० (अष्टस्थान) ઠાણાગ સૂત્રનુ આઠમુ સ્થાન

अट्ठतीस स्त्री (अष्टात्रिंशत) આડત્રીસ, ૩૮

अट्ठदंसि त्रि० (अर्थदर्शिन्) અર્થવેત્તા, શાસ્ત્રના અર્થને જાણનાર

अट्ठदुग त्रि० (अर्थदुर्ग) પરિણામે ગહન, દુર્ગમ

अट्ठपडल त्रि० (अष्टपटल) આઠ પડવાળુ

अट्ठपय न० (अर्थपद) સૂક્ષ્મ બુદ્ધિથી વિચારવા યોગ્ય વાક્ય

अट्ठपिट्ठणिट्ठिया स्त्री० (अष्टपिष्टनिष्ठिता) આઠવાર પિસવાથી ઉત્પન્ન થયેલ મદિરા વિશેષ.

अट्ठफास पु० (अष्टस्पर्श) શીત, ઉષ્ણ વગેરે આઠ સ્પર્શ

अट्ठभाइया स्त्री० (अष्टभागिका) માણીના આઠમા ભાગ જેટલુ રસ માપવાનું માપ, બત્રીસ પલ પ્રમાણે રસમાન વિશેષ

अट्ठभागपलिओवम न० (अष्टभागपल्योपम) પલ્યોપમનો આઠમો ભાગ

अट्ठम त्रि० (अष्टम) આઠમુ (૨) ત્રણ ઉપવાસ, સાત ટંક ઉલ્લઘી આઠમે ટંકે આહાર લેવો તે

अट्ठमंगल न० (अष्टमङ्गल) દર્પણ, સ્વસ્તિક આદિ આઠ માગનિક પદાર્થો

अट्ठमभत्त पु० न० (अष्टमभक्त) અઠમતપ, ત્રણ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

अट्ठमभत्तिय त्रि (अष्टमभक्तिक) અટ્ઠમ તપ કરનાર, અટ્ઠમ અટ્ઠમના પારણા કરનાર

अट्ठमय पु० (अष्टमद) આઠ મદ, જાતિ, કુળ, બળ, રૂપ, તપ, શ્રુત, લાભ અને ઐશ્વર્ય એ આઠ વસ્તુ પરત્વે મદ કરવો તે

अट्ठमहापाडिहार न० (अष्टमहाप्रातिहार्य) તીર્થંકર મહારાજનો દેવતાઓ તરફથી આઠ પ્રકારે બતાવાતો પ્રભાવ, અશોકવૃક્ષ, દિવ્ય પુષ્પવૃષ્ટિ, દિવ્ય ધ્વનિ, ચામર, સિંહાસન, ભામડળ, દેવદુંદુભી અને છત્ર ઉપર છત્ર એ આઠ પ્રાતિહાર્ય

अट्ठमी स्त्री० (अष्टमी) અષ્ટમી, આઠમ

अट्ठमीपोसहिय त्रि० (अष्टमीपौषधिक) આઠમનો પોસો કરનાર

अट्ठमुत्ति पु० (अष्टमूर्ति) શિવ, મહાદેવ

अट्ठय न० (अष्टक) આઠનો જથ્થો

अट्ठया स्त्री० (अर्थता) અપેક્ષા

अट्ठरस पु० (अष्टरस) શૃગાર આદિ આઠ રસ શૃગાર, વીર, કરુણા, હાસ્ય, રૌદ્ર, ભયાનક, બીભત્સ અને અદ્ભુત એ આઠ રસ

अट्ठरत्त स्त्री० (अष्टरात्र) અઠ્ઠાવન ૫૮

अट्ठवीस स्त्री० (अष्टविंशति) આઠ અને વીસ ૨૮

अट्ठसइया स्त्री० (अर्थशतिका) સેંકડો અર્થ જેમાથી ઉઠે એવી વાણી

अट्ठसट्ठि स्त्री० (अष्टषष्टि) અડસઠ, ૬૮

अट्ठसयसिद्ध पु० (अष्टशतसिद्ध) ઋષભદેવ સ્વામી સાથે ઉત્કૃષ્ટી અવગાહનાવાળા તેમના ૧૦૮ સાધુઓ એકજ વખતે સિદ્ધ થયા તે અછેરૂ, દશ અછેરામાનુ એક અછેરૂ

अट्ठसामइय त्रि० (अष्टसामयिक) આઠ સમયમા નિષ્પન્ન થાય તે, કેવળ સમુદ્-ઘાત વગેરે, કે જે આઠ સમયમા પૂર્ણ થાય છે

अट्ठसेण पु० (अष्टसेन) વત્સગોત્રની શાખા અને તેમા જન્મેલો પુરૂષ

अट्ठसेण पु० (अर्थसेन) અર્થસેન નામનો પુરૂષ

अट्ठसोवण्णिय त्रि० (अष्टसौवर्णिक) આઠ સોનામહોર પ્રમાણ જેનુ વજન આઠ સોનામહોર જેટલુ હોય તે

अट्ठहत्तरी स्त्री० (अष्टसप्तति) અઠોતેર, ૭૮

अट्ठा स्त्री० (अष्टा) મુઠ, લોચ કરવાને કેશ મુષ્ટિમા લેવા તે

अट्ठा स्त्री० (आस्था) શ્રદ્ધા વિશ્વાસ

अट्ठाण न० (अस्थान) અસ્થાન, અનુચિત સ્થાન (૨) અયોગ્ય, ગેરવ્યાજબી

अट्ठाण न० (आस्थान) બેઠક, સભા

अट्ठाणउइ } त्रि० (अष्टानवति) અઠ્ઠાણુ, ૯૮
अट्ठाणवइ }

अट्ठाणट्ठवणा स्त्री० (अस्थानस्थापना) ઉપધિ રાખવાને અનુચિત સ્થાનમા પડિલેહણ કરેલ ઉપધિ રાખવી તે, પ્રમાદપડિલેહણાનો એક ભેદ

अट्ठाणमंडव न० (आस्थानमण्डप) બેઠકગૃહ, બેઠકનુ સ્થાન

अट्ठाणिस्स त्रि० (अस्थानिक) આધાર રહિત તે અનાધાર

अट्ठादंड पु० (अर्थदण्ड) પોતાના નુકશાન માટે કે પારકા સુખને માટે છકાયની હિંસા કરવી તે પ્રથમ ક્રિયાસ્થાનક

अट्ठादंडवत्तिय. पु० न० (अर्थदण्डप्रत्ययिक) દંડ સમાદાનના તેર ક્રિયાસ્થાનકમાનુ પ્રથમ ક્રિયાસ્થાનક, પોતાનેઅર્થે કે સ્વજનાદિના અર્થે હિંસાદિ પાપ કરવુ તે

अट्ठापय न० (अष्टापद) જુગટુ, જુગાર

अट्ठार } **अट्ठारस** } त्रि० (अष्टादशन्) આઠ+દસ, અઢાર

अट्ठारसट्ठाण न० (अष्टादशस्थान) સાધુએ સયમમા મનને સ્થિર કરવામાટે વિચારવાના ૧૮ સ્થાન, વૈરાગ્ય ભાવનાના ૧૮ વિચારસ્થાન.

अट्ठारसपावट्ठाण न० (अष्टादशपापस्थान) પ્રાણાતિપાત આદિ અઢાર પાપસ્થાન

अट्ठारसम त्रि० (अष्टादशतम) અઢારમુ, ૧૮ મુ (૨) આઠ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

अट्ठारससीलंगसहस्स (अष्टादशशीलाङ्गसहस्र) અઢાર હજાર શીલના પ્રકાર

अट्ठारससेणि स्त्री० (अष्टदशश्रेणि) પ્રજાના ૧૮ વર્ગ, અઢાર વર્ણ

अट्ठावण्ण स्त्री० (अष्टपञ्चाशत्) અઠાવન, ૫૮ ની સખ્યા

अट्ठावय पु० न० (अष्टापद) દ્યૂતક્રીડા, જુગાર (૨) ચોપટ, શેતરજની રમત (૩) શેતરજ રમવાની કળા, ૭૨ કળામાની ૧૩ મી કળા (૪) જુગારનું ચોપટ, શેતરજ વગેરેનો પટ (૫) જેના ઉપર ઋષભદેવ સ્વામી નિર્વાણ પદ પામ્યા તે પર્વત, અષ્ટાપદ પર્વત (૬) અષ્ટાપદ નામનો દ્વીપ

अट्ठावय न० (अर्थपद) અર્થશાસ્ત્ર, ધન ધાન્યાદિ ઉપાર્જન કરવાનું શાસ્ત્ર

अट्ठावयसेल पु० (अष्टापदशैल) અષ્ટાપદ નામનો પર્વત

अट्ठावीस } **अट्ठावीसइ** } स्त्री० (अष्टाविंश) (अष्टाविंशति) } વીસ અને આઠ, અઠ્યાવીશ

अट्ठावीसइम त्रि० (अष्टाविंशतितम) અઠ્યાવીસમુ (૨) न० ૧૩ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે, ૨૭ ટક ઉલઘીને ૨૮ મે ટકે આહાર લેવો તે

अट्ठासीइ स्त्री०(अष्टाशीति) ૮૮, અઠ્યાશી

अट्ठाह न० (अष्टाह) આઠ દિવસ, આઠ દિવસનો સમુદાય

अट्ठाहिय. त्रि० (अष्टाहिक) નિરતર આઠ દિવસનુ (૨) ઉત્સવ

अट्ठाहियमहिमा स्त्री० (अष्टाहिकमहिमन्) આઠ દિવસનો મહોત્સવ, અઠાઇ મહોત્સવ

अट्ठि त्रि० (अर्थिन्) પ્રયોજનવાળો, અભિલાષી

अट्ठि न० (अस्थिन्) હાડકુ, હાડ

अट्ठिअ न० (अस्थिक) ગોટલી, ફળના ઠળીઆ વગેરે

अट्ठिअग्गाम पु० (अस्थिकग्राम) વેગવતી નદીને કાંઠે આવેલુ વર્દ્ધમાનપુર નામનુ ગામ, જેનુ પ્રથમ નામ વર્દ્ધમાન હતુ

अट्ठिअप्प त्रि० (अस्थितात्मन्) જેનો આત્મા અસ્થિર છે એવો

अट्ठिकच्छभ (अस्थिकच्छप) ઘણા હાડકાવાળો કાચબો

अट्ठिकढिण त्रि० (अस्थिकठिन) કઠણ હાડવાળો

अट्ठिजुद्ध. न० (अस्थियुद्ध) હાડકાના હથિયારથી એક બીજાને પ્રહાર કરવા તે

अट्ठिज्झाम न० (अस्थिध्याम) કાળુ પડેલુ હાડકુ

अट्ठिदाम न० (अस्थिदामन्) હાડકાની માળા

अट्ठिभंजण न० (अस्थिभञ्जन) શરીરદડ, કરોડનુ હાડકુ

अट्ठिमिंजा स्त्री० (अस्थिमज्जा) હાડકાનો માવો જેમાથી વીર્ય ઉત્પન્ન થાય છે તે (૨) હાડકાની ચરબી, હાડકાનુ તત્ત્વ

अट्ठिय न० (अर्थिक) મોક્ષ સાધક (૨) त्रि० ઇચ્છા કરનાર, યાચક (૩) અર્થનુ કારણ અર્થ સબધી

अट्ठिय त्रि० (अर्थित) ઇચ્છેલુ, પ્રાર્થના કરાએલુ
अट्ठिय त्रि० (अस्थित) સ્થિર ન રહેલ, અવ્યવસ્થિત
अट्ठियकप्प पु० (अस्थितकल्प) અનવસ્થિત આચાર મર્યાદા, વચ્ચેના બાવીશ તીર્થંકરોના સાધુઓનો આચાર, કે જેનો એક સરખો નિયમ નથી અર્થાત્ તે સાધુઓ મહિનાથી વધારે રહી શકે, અતિચાર ન લાગ્યા હોય તો પડિક્રમણુ ન કરે, રાજપિંડ લે, રંગીન વસ્ત્ર મળે તો પણ વાપરે, વગેરે આચાર એક સરખો નહિ માટે તેઓનો અનવસ્થિત કલ્પ
अट्ठियगाम पु० (अस्थिकग्राम) વર્દ્ધમાનપુર શહેરનુ અપર નામ, કે જ્યા શૂલપાણી યક્ષનુ સ્થાન હતુ
अट्ठिलग्न पु० (अस्थिक) કપાસીયા, કપાસનુ બીજ
अट्ठिसुहा स्त्री० (अस्थिसुख) હાડકાની ચપી, શરીર યા શરીરના અવયવ દબાવવા તે
अट्ठुत्तर त्रि० (अष्टोत्तर) આઠે કરી અધિક, આઠ ઉપર
अड पुं० (अट्) રોમરાયની પાખવાળા પારેવા ચકના વગેરે
अड त्रि० (अष्ट) આઠની સખ્યા, ૮
अडड न० (अटट) ૮૪ લાખ અડડાગ પ્રમાણુ કાળ વિશેષ
अडडंग (अटटाङ्ग) ૮૪ લાખ ત્રુટિત પ્રમાણુ કાળ વિશેષ
अडण न० (अटन) અટન કરવુ, રખડવુ
अडतीस स्त्री० (अष्टात्रिंशत्) આડત્રીસ, ૩૮
अडनउइ स्त्री० (अष्टानवति) અઠાણુ ૯૮
अडपल्लाण न० ( ) વાહન વિશેષ
अडयाल स्त्री० (अष्टचत्वारिंशत्) અડતાળીશ ૪૮
अडयाल पु० ( ) પ્રશસા કીર્તિ
अडयालीस त्रि० (अष्टचत्वारिंशत) અડતાળીસ, ૪૮

अडवन्न स्त्री० (अष्टापञ्चाशत्) અઠાવન, ૫૮
अडवि स्त्री० (अटवी) જગલ, અટવી (૨) ભયકર જગલ, ઘોર વન
अडविजत्ता स्त्री० (अटवीयात्रा) જગલની મુસાફરી
अडवी स्त्री० (अटवी) જગલ, અટવી (૨) ભયકર જગલ, ઘોર વન
अडवीवास पु० (अटवीवास) જગલમા વસવુ તે અટવી નિવાસ
अडवीस स्त्री० (अष्टाविंशति) અઠાવીસ, ૨૮
अडसट्ठि स्त्री० (अष्टाषष्टि) ૬૮, અડસઠ
अडिल्ल पु० ( ) ચામડાની પાખ વાળો એક પક્ષી, ચમગીદડ
अडोविय त्रि० (आटोपित) ભરેલ
अड्डवियड्ड त्रि० (इतस्तत) આમતેમ, આઘુ પાછુ
अड्ढ त्रि० (आढ्य) ધન ધાન્યાદિથી પરિપૂર્ણ સમૃદ્ધિવાન્
अड्ढ न० (अर्द्ध) અર્ધ, અડધો ભાગ
अड्ढक्खेत न० (अर्द्धक्षेत्र) એક અહોરાત્ર પરિમિત ક્ષેત્ર પર્યંત ચદ્રની સાથે જોગ જોડનાર નક્ષત્ર, ઉત્તરાભાદ્રપદ, ઉત્તરાફાલ્ગુની, ઉત્તરાષાઢા, રોહિણી, પુનર્વસુ અને વિશાખા એ ૭ નક્ષત્ર
अड्ढभरह पु० (अर्द्धभरत) ભરત ક્ષેત્રનો અર્ધ ભાગ
अड्ढरत्त पु० (अर्द्धरात्र) અર્ધરાત મધ્ય રાત
अड्ढाइज्ज त्रि० (अर्द्धतृतीय) અઢી બે અને અર્દ્ધ
अड्ढाइज्जदीव पु० (अर्द्धतृतीयद्वीप) અઢીદ્વીપ જમ્બુદ્વીપ, ધાતકીખડદ્વીપ અને અર્ધપુષ્કરદ્વીપ એમ અઢી દ્વીપ
अड्ढापक्कंति स्त्री० (अर्द्धापक्रान्ति) તપનુ પ્રમાણે જઘન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ તપસ્યાના પરિમાણમા વધારો કરવો તે

अट्ठादंडवत्तिय. पु० न० (अर्थदण्डप्रत्ययिक) दंड समादानना तेर क्रियास्थानकमानु प्रथम क्रियास्थानक, पोतानेअर्थे के स्वजनादिना अर्थे हिंसादि पाप करवु ते

अट्ठापय न० (अष्टापद) जुगटु, जुगार

अट्ठार } **अट्ठारस** } त्रि० (अष्टादशन्) आठ+दस, अढार

अट्ठारसट्ठाण न० (अष्टादशस्थान) साधुए सयममा मनने स्थिर करवामाटे विचारवाना १८ स्थान, वैराग्य भावनाना १८ विचारस्थान

अट्ठारसपावट्ठाण न० (अष्टादशपापस्थान) प्राणातिपात आदि अढार पापस्थान

अट्ठारसम त्रि० (अष्टादशतम) अढारमु, १८ मु (२) आठ उपवास भेगा करवा ते

अट्ठारससीलगसहस्स (अष्टादशशीलाङ्गसहस्र) अढार हजार शीलना प्रकार

अट्ठारससेणि स्त्री० (अष्टदशश्रेणि) प्रजाना १८ वर्ग, अढार वर्ण

अट्ठावण्ण स्त्री० (अष्टपञ्चाशत्) अठावन, ५८ नी सख्या

अट्ठावय पु० न० (अष्टापद) द्यूतक्रीडा, जुगार (२) चोपट, शेतरजनी रमत (३) शेतरज रमवानी कळा, ७२ कळामानी १३ मी कळा (४) जुगारनु चोपट, शेतरज वगेरेनो पट (५) जेना उपर ऋषभदेव स्वामी निर्वाण पद पाम्या ते पर्वत, अष्टापद पर्वत (६) अष्टापद नामनो द्वीप

अट्ठावय न० (अर्थपद) अर्थशास्त्र, धन धान्यादि उपार्जन करवानु शास्त्र

अट्ठावयसेल पु० (अष्टापदशैल) अष्टापद नामनो पर्वत

अट्ठावीस } स्त्री० (अष्टाविंश) } वीस **अट्ठावीसइ** } (अष्टाविंशति) } अने आठ, अठ्यावीश

अट्ठावीसइम. त्रि० (अष्टाविंशतितम) अठ्यावीसमु (२) न० १३ उपवास भेगा करवा ते, २७ टक उल्लघीने २८ मे टके आहार लेवो ते

अट्ठासीइ स्त्री०(अष्टाशीति) ८८, अठ्यासी

अट्ठाह न० (अष्टाह) आठ दिवस, आठ दिवसनो समुदाय

अट्ठाहिय त्रि० (अष्टाहिक) निरतर आठ दिवसनु (२) उत्सव

अट्ठाहियमहिमा स्त्री० (अष्टाहिकमहिमन्) आठ दिवसनो महोत्सव, अठाई महोत्सव

अट्ठि त्रि० (अर्थिन्) प्रयोजनवाळो, अभिलाषी

अट्ठि न० (अस्थिन्) हाडकु, हाड

अट्ठिअ न० (अस्थिक) गोटली, फळना ठळीआ वगेरे

अट्ठिअग्गाम पु० (अस्थिकग्राम) वेगवती नदीने कांठे आवेलु वर्द्धमानपुर नामनुं गाम, जेनु प्रथम नाम वर्द्धमान हतु

अट्ठिअप्प त्रि० (अस्थितात्मन्) जेनो आत्मा अस्थिर छे एवो

अट्ठिकच्छभ (अस्थिकच्छप) घणा हाडकावाळो काचबो

अट्ठिकढिण त्रि० (अस्थिकठिन) कठण हाडवाळो

अट्ठिजुद्ध. न० (अस्थियुद्ध) हाडकाना हथियारथी एक बीजाने प्रहार करवा ते

अट्ठिज्झाम न० (अस्थिध्याम) काळु पडेलु हाडकु

अट्ठिदाम न० (अस्थिदामन्) हाडकानी माळा

अट्ठिभंजण न० (अस्थिभञ्जन) शरीरदड, करोडनु हाडकु

अट्ठिमिंजा स्त्री० (अस्थिमज्जा) हाडकानो मावो जेमाथी वीर्य उत्पन्न थाय छे ते (२) हाडकानी चरबी, हाडकानुं तत्त्व

अट्ठिय न० (अर्थिक) मोक्ष साधक (२) त्रि० इच्छा करनार, याचक (३) अर्थनु कारण अर्थ सबधी

अट्ठिय त्रि० (अर्थित) ઇચ્છેલુ, પ્રાર્થના કરાએલુ
अट्ठिय त्रि० (अस्थित) સ્થિર ન રહેલ, અવ્યવસ્થિત
अट्ठियकप्प पु० (अस्थितकल्प) અનવસ્થિત આચાર મર્યાદા, વચ્ચેના બાવીશ તીર્થંકરોના સાધુઓનો આચાર, કે જેનો એક સરખો નિયમ નથી અર્થાત્ તે સાધુઓ મહિનાથી વધારે રહી શકે, અતિચાર ન લાગ્યા હોય તો પડિક્કમણુ ન કરે, રાજપિંડ લે, રંગીન વસ્ત્ર મળે તો પણ વાપરે, વગેરે આચાર એક સરખો નહિ માટે તેઓનો અનવસ્થિત કલ્પ
अट्ठियगाम पु० (अस्थिकग्राम) વર્દ્ધમાનપુર શહેરનુ અપર નામ, કે જ્યા શૂલપાણી યક્ષનુ સ્થાન હતુ
अट्ठिल्लग्र पु० (अस्थिक) કપાસીયા, કપાસનુ બીજ
अट्ठिसुहा स्त्री० (अस्थिसुख) હાડકાની ચપી, શરીર યા શરીરના અવયવ દબાવવા તે
अट्ठुत्तर त्रि० (अष्टोत्तर) આઠે કરી અધિક, આઠ ઉપર
अड पुं० (अट्) રોમરાયની પાખવાળા પારેવા ચકલા વગેરે
अड त्रि० (अष्ट) આઠની સખ્યા, ૮
अडड न० (अटट) ૮૪ લાખ અટટાગ પ્રમાણ કાળ વિશેષ
अडडग (अटटाङ्ग) ૮૪ લાખ ત્રુટિત પ્રમાણ કાળ વિશેષ
अडण न० (अटन) અટન કરવુ રખડવુ
अडतीस स्त्री० (अष्टात्रिंशत्) આડત્રીસ ૩૮
अडनउइ स्त्री० (अष्टनवति) અઠ્ઠાણુ ૯૮
अडपल्लग न० ( ) વાહન વિશેષ
अडयाल स्त्री० (अष्टचत्वारिंशत्) અડતાળીશ ૪૮
अडयाल पु० ( ) પ્રશસા કીર્તિ
अडयालीस त्रि० (अष्टचत्वारिंशत्) અડતાળીસ ૪૮
अडवन्न स्त्री० (अष्टापञ्चाशत्) અઠાવન, ૫૮
अडवि स्त्री० (अटवी) જગલ, અટવી (૨) ભયકર જગલ ઘોર વન
अडविजत्ता स्त्री० (अटवीयात्रा) જગલની મુસાફરી
अडवी स्त्री० (अटवी) જગલ અટવી (૨) ભયકર જગલ, ઘોર વન
अडवीवास पु० (अटवीवास) જગલમા વસવુ તે અટવી નિવાસ
अडवीस स्त्री० (अष्टाविंशति) અઠાવીસ, ૨૮
अडसट्ठि स्त्री० (अष्टाषष्टि) ૬૮, અડસઠ
अडिल्ल पु० ( ) ચામડાની પાખ વાળો એક પક્ષી, ચમગીદડ
अडोविय त्रि० (आटोपित) ભરેલ
अड्डवियड्ड त्रि० (इतस्तत) આમતેમ, આવુ પાછુ
अड्ढ त्रि० (आढ्य) ધન ધાન્યાદિથી પરિપૂર્ણ સમૃદ્ધિવાન્
अड्ढ न० (अर्द्ध) અર્ધ, અડધો ભાગ
अड्ढक्खेत न० (अर्द्धक्षेत्र) એક અહોરાત્ર પરિમિત ક્ષેત્ર પર્યંત ચદ્રની સાથે જોગ જોડનાર નક્ષત્ર, ઉત્તરાભાદ્રપદ, ઉત્તરાફાલ્ગુની, ઉત્તરાષાઢ, રોહિણી, પુનર્વસુ અને વિશાખા એ ૭ નક્ષત્ર
अड्ढभरह पु० (अर्द्धभरत) ભરત ક્ષેત્રનો અર્ધ ભાગ
अड्ढरत्त पु० (अर्द्धरात्र) અર્ધરાત, મધ્યરાત
अड्ढाइज्ज त्रि० (अर्द्धतृतीय) અઢી, બે અને અર્ધ
अड्ढाइज्जदीव पु० (अर्द्धतृतीयद्वीप) અઢીદ્વીપ, જમ્બુદ્વીપ, ધાતકીખડદ્વીપ અને અર્ધો પુષ્કરદ્વીપ એમ અઢી દ્વીપ
अड्ढापक्कंति स्त्री० (अर्द्धापक्रान्ति) ચન્દ્ર માસે વર્ધન, બંધન અને ઉદ્ગાર... [illegible]

अड्ढोरुग पु० (अर्द्धोरुक) केड અને સાથળ ઉપર વીંટવાનું સાધ્વીનું એક ઉપગરણ, કે જે મલ્લની ચડ્ડી જેવું, અવગ્રહાનતક પટ્ટની ઉપર કેડને વીંટી લઇ સાથળ ઉપર કસથી બધાય છે

अण न० (ऋण) પાપ (૨) ક્રોધાદિ ચાર કષાય (૩) પુ૦ શબ્દ, અવાજ (૪) ગમન, ગતિ (૫) ન૦ કર્મ (૬) ત્રિ૦ ખરાબ

अण न० (ऋण) કરજ, ઋણ

अणइ अ० (अनति) અત્યંત નહિ (૨) અતિક્રમણનો અભાવ

अणइविलंबियत्त न० (अनतिविलम्बितत्व) સત્ય વચનના ૩૫ અતિશયમાંનો ૨૮ મો અતિશય, વિલંબે નહિ પણ અખંડ પ્રવાહે બોલવું તે

अणइसंधाण न० (अनतिसन्धान) અવંચન, ન છેતરવું તે

अणंग न० (अनङ्ग) વિષય સેવનના મુખ્ય-અંગ સિવાયના અંગ (૨) બનાવટી લિંગ આદિ (૩) વિષય સેવન કે હસ્તકર્મ આદિની ઇચ્છા (૪) બાર અંગસૂત્રથી ભિન્ન (૫) કામ

अणंगकीडा स्त्री० (अनङ्गक्रीडा) અનેરે અંગે કામચેષ્ટા કરવી તે, શ્રાવકના ચોથા અણુવ્રતનો ત્રીજો અતિચાર

अणंगघरिणी स्त्री० (अनङ्गगृहिणी) રતિ, કામદેવની સ્ત્રી

अणंगपडिसेविणी स्त्री० (अनङ्गप्रतिसेविनी) અનેરે અંગે વિષયસેવન કરનારી, પર પુરૂષ સાથે વ્યભિચાર સેવનારી (૨) અમર્યાદિત રીતે વિષયસેવન કરનારી

अणंगप्पविट्ठ न० (अनङ्गप्रविष्ट) અંગ બહારના સૂત્રો, ઉવવાઇ વગેરે સૂત્રો

अणंगसेणा स्त्री० (अनङ्गसेना) કૃષ્ણ વાસુદેવના વખતમાં દ્વારકાની મુખ્ય ગણિકા

अणंत त्रि० (अनन्त) અંતવગરનું, અસંખ્યાતને પણ ઉલ્લંઘી ગયેલ (૨) ન૦ કેવળ જ્ઞાન (૩) આકાશ (૪) પુ૦ ભરતક્ષેત્રના ચાલુ અવસર્પિણીના ૧૪ મા તીર્થંકર અનંતનાથ (૫) ત્રિ૦ અત્યંત, પ્રભૂત (૬) પુ૦ અનન્ત કાય, કન્દમૂલાદિ (૭) ત્રિ૦ નાશવગરનું, શાશ્વત

अणंतकाय पु (अनन्तकाय) અનંતકાય, કંદમૂલાદિ

अणंतकाल पु० (अनन्तकाल) અનંતકાળ, છેડા વગરનો કાળ

अणंतग न० (अनन्तक) આભરણવિશેષ, ભુજામાં પહેરવાનું એક ઘરેણું (૨) શાશ્વત, અવિનાશી (૩) ગણત્રીરૂપ સંખ્યા વિશેષ, જુત્તઅનંત, પરિત્તઅનંત અને અનંતાનંત એ ત્રણ અથવા એકેકના જઘન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ એમ ત્રણ ત્રણ ભેદ હોવાથી નવ ભેદમાંનો ગમે તે એક (૪) ઉનનું વસ્ત્ર, કામળ વગેરે

अणंतगुण पु० (अनन्तगुण) અનંતગણું વધારે, અનંતગણું

अणंतगुणिय त्रि० (अनन्तगुणित) અનંતગુણવધારે, અનંતગણું

अणंतघाइ पु० (अनन्तघातिन्) આત્માના મૂળ ગુણની ઘાત કરનાર-કર્મ પ્રકૃતિ, ઘાતિ કર્મની પ્રકૃતિ

अणंतचक्खु पु० (अनन्तचक्षुष्) અંત વિનાનું ચક્ષુ છે જેનું તે, કેવળજ્ઞાની

अणंतजिण पु० (अनन्तजिन) ચાલુ અવસર્પિણીના ભરતક્ષેત્રના ૧૪ મા તીર્થંકર

अणंतजीव / **अणंतजीविय** त्रि०(अनन्तजीव) અનન્તકાયિક જીવવાળી વનસ્પતિ, કંદમૂળ વગેરે સાધારણ વનસ્પતિ

अणंतणाण न० (अनन्तज्ञान) કેવળજ્ઞાન

अणंतणाणि पु० (अनन्तज्ञानिन्) અનંતજ્ઞાની, કેવળજ્ઞાની

अणंतथ. पु० (अनन्तार्थ) ઈરવત ક્ષેત્રના આવતી ચોવીસીના વીશમા તીર્થંકરનુ નામ
अणंतदंसि पु० (अनन्तदर्शिन्) કેવળ દર્શની, કેવળી તથા સિદ્ધભગવાન્
अणंतपार स्त्री० (अनन्तपार) અપાર
अणंतभाग पु० (अनन्तभाग) અનંતમો ભાગ
अणंतमिस्सिया } स्त्री० (अनन्तमिश्रिता) प्रत्येક વનસ્પતિ પાસે
अणंतमीसिया }
પડેલ અનંતકાય જોઈને એમ કહેવુ કે "આ બધુ અનંતકાયિક છે" તે સત્ય મૃષા ભાષાનો એક ભેદ
अणंतमोह त्रि० (अनन्तमोह) અંત વિનાનો મોહ જેને છે તે, મિથ્યાત્વી
अणंतय पु० (अनन्तक) રજોહરણ (૨) જમ્બૂદ્વીપના ઈરવત ક્ષેત્રના ચાલુ અવસર્પિણીના ચૌદમા તીર્થંકર (૩) અનન્ત કાય (૪) મુહપત્તિ, મુખ વસ્ત્રિકા (૫) ત્રિ० અન્તરહિત
अणंतर न० (अनन्तर) અન્તરવિના, અન્તર રહિત (૨) પછી, બાદ (૩) નજીક (૪) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દ્રષ્ટિવાદ અંગના બીજા વિભાગસૂત્રનો પાંચમો ભેદ (૫) પુ० વર્તમાન સમય
अणंतरगंठिय त्रि० (अनन्तरग्रन्थित) આંતરા વિના એક ગાંઠની સાથે બીજી, બીજીની સાથે ત્રીજી એમ ગુંથેલ
अणंतरणिग्गय त्रि० (अनन्तरनिर्गत) આંતરા વિના એકજ સમયે નીકળેલ
अणंतरपच्छाकड त्रि० (अनन्तरपश्चात्कृत) વર્તમાનની જોડેનો આગલો સમય, વર્તમાનથી પહેલાનો સમય
अणंतरपज्जत्तग पु० (अनन्तरपर्याप्तक) પહેલા સમયનો પર્યાપ્ત પર્યાપ્ત થયાનો પ્રથમ સમય
अणंतरपुरक्खड त्रि० (अनन्तरपुरस्कृत) વર્તમાનની જોડેનો પાછલો સમય બીજો સમય
अणंतरबंध पु० (अनन्तरबन्ध) આંતરા વિનાનો બંધ
अणंतरसिद्ध पु० (अनन्तरसिद्ध) પ્રકૃત સમયમા સિદ્ધ થયેલ હોય તે, પ્રથમ સમયના સિદ્ધ
अणंतरहिय त्रि० (अनन्तर्हित) સચિત્ત, જીવ સહિત
अणंतरागम न० (अनन्तरागम) તીર્થંકરે ગણધરને સંભળાવેલ આગમ, આગમનો એક ભેદ
अणंतराहार पु० (अनन्तराहार) જીવે ઉત્પન્ન થયા પછી પહેલે સમયે લીધેલો આહાર
अणंतराहारग पु० (अनन्तराहारक) જીવના પ્રદેશની છેક પાસે રહેલા પુદ્ગલનો આહાર કરનાર નરકી વગેરે જીવો (૨) ઉત્પન્ન થયા પછી પહેલે સમયે આહાર લેનાર
अणंतरोगाढ त्रि० (अनन्तरावगाढ) પ્રકૃત સમયમા આકાશ પ્રદેશને અવગાહી રહેલ
अणंतरोवणिहा स्त्री० (अनन्तरोपनिधा) અનંતર યોગસ્થાન સાથે તેના પછીના યોગ સ્થાનની માર્ગણા કરવી તે
अणंतरोववण्णग पु (अनन्तरोपपन्नक) પ્રથમ સમયમા ઉત્પન્ન થયેલ જીવ, જેને ઉપજ્યે એક સમય થયો છે તે
अणंतवत्तियाणुप्पेहा स्त्री० (अनन्तवृत्तितानुप्रेक्षा) શુક્લધ્યાનની એક ભાવના, અનંત કાળથી ભવ ભ્રમણ થાય છે તેનાથી નિવર્તવાનું ચિંતવન કરવુ તે
अणंतविजय पु० (अनन्तविजय) ભરતક્ષેત્રમા આવતી ચોવીસીમા થનાર ૨૪ મા તીર્થંકર (૨) જમ્બૂદ્વીપના ઈરવતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૨૦ મા તીર્થંકર
अणंतवीरिय पु० (अनन्तवीर्य) ભરત ક્ષેત્રના આવતી ચોવીસીના ત્રેવીસમા તીર્થંકરનુ નામ
अणंतसंसारि त्रि० (अनन्तसंसारिन्) જેને સંસારમા અનંતાભવ રખડવુ છે તે

अणंतसेण पु० (अनन्तसेन) गई अवसर्पिणीना ४ था कुलगर (२) भद्दलपुरनिवासी नाग गाथापतिनी भार्या सुलसानो पुत्र, खरी रीते वसुदेव अने देवकीनो पुत्र, के जेणे २० वरस दीक्षा पाळी १४ पूर्वनो अभ्यास कर्यो अने शत्रुंजय उपर सिद्ध थया (३) अंतगडना त्रीजा वर्गना बीजा अध्ययननु नाम

अणंतहिय. न० (अनन्तहित) मोक्ष

अणंताणंत त्रि० (अनन्तानन्त) अनंत गुण्या अनंत, अनंतानंत

अणंताणुबंधि. पु० (अनन्तानुबन्धिन्) अनंत-काळ सुधी आत्माने संसार साथे संसर्ग करावनार कषायनी चार चोकडीमानी प्रथम चोकडी

अणंताणुबंधिकोह पु० (अनन्तानुबन्धिक्रोध) अनंतभव पर्यंत रखडावनार क्रोध, के जे उत्पन्न थया पछी पर्वतनी फाटनी पेठे मरण सुधी पण भुंसाय नहि अने समकितने अटकावे ते क्रोध

अणंतिय त्रि० (अनन्तिक) पासे नहि, नजीक नहि ते (२) त्रि० अंतवगरनु, छेडा वगरनु

अणंसुवाइ पु० (अनश्रुपातिन्) मार्गनो थाक लाग्यो होय तो पण आंसु न खेरनार, घोडा वगेरे

अणकर पु० (ऋणकर) पाप करनार, चोवी-समो गौण प्राणातिपात

अणक्क पु० ( ) मलेच्छ देश विशेष (२) त्रि० मलेच्छ देशमा रहेनार

अणक्कभिएण त्रि० (अनाक्रमित) नाथ्या व गरनो, नाथेल नहि

अणक्ख पु ( ) अदेखाई, रोष (२) गुस्सो, क्रोध

अणक्खर न० (अनक्षर) अनक्षर श्रुत

अणक्खरसुय न० (अनक्षरश्रुत) अनक्षर श्रुत, श्रुतज्ञाननो एक भेद, अक्षर विना छींकवी, चपटी वगाडी माथु हलावी आदि संकेतोथी बीजानो अभिप्राय जाणवो ते

अणगाढ न० (अनागाढ) प्रबळ कारणनो अभाव

अणगार. पु० (अनगार) त्यागी, गृहवगरना साधु (२) भिक्षुक (३) भरतक्षेत्रना भवि-ष्यना पाचमा तीर्थंकरना पूर्वभवनु नाम

अणगार त्रि० (ऋणकार) करज करनार (२) दुष्ट शिष्य, अपात्र

अणगार पु (अनाकार) दर्शननो उपयोग, जेमा आकार स्पष्ट प्रतीत न थाय ते उपयोग (२) आकृति शून्य, आकार रहित

अणगारधम्म पु० (अनगारधर्म) मुनिधर्म, सर्वविरति चारित्ररूप यतिधर्म

अणगारप्पाउग्गा स्त्री० (अनाकारप्रायोग्या) बंध आश्री अनाकार उपयोगने योग्य प्रकृति

अणगारमग्ग पु० (अनगारमार्ग) उत्तराध्ययन सूत्रना ३५ मा अध्ययननु नाम, जेमा साधुनो मार्ग दर्शाववामा आव्यो छे ते

अणगारवाइ पु० (अनगारवादिन्) साधुना गुण रहित होवा छता पोताने साधु तरीके ओळखावनार, वेशमात्र धरनार शाक्यादि

अणगारसामाइय त्रि० (अनगारसामायिक) सर्वविरतिरूप सामायिक, साधुनो आचार

अणगारसीह पु० (अनगारसिंह) मुनिमा सिंह समान

अणगारसुय न० (अनगारश्रुत) सूयगडांग सूत्रना बीजा श्रुत स्कंधनु पाचमु अणगार श्रुत नामनु अध्ययन

अणगारि. पु० (अनगारिन्) साधु, यति

अणगारिय त्रि० (अनगारिक) साधु संबंधी अनुष्ठान वगेरे

अणगारिया स्त्री० (अनगारिता) સાધુપણુ, સાધુવૃત્તિ

अणग्घ. त्रि० (अनर्घ्य) અમૂલ્ય, બહુ કિમ્મતી

अणच्चतिय पु० (अनात्यन्तिक) મદદ માગનારને મૂકીને ભાગી ન જવુ, પરતુ છેવટ સુધી મદદ આપવી તે

अणच्चाविय न० (अनर्तित) પડિલેહણ કરતા પોતાને તથા વસ્ત્રને હલાવવા નહિ તે, પડિલેહણનો એક ગુણ

अणज्ज त्रि० (अन्याय्य) અન્યાય યુક્ત, અયોગ્ય

अणज्ज त्रि० (अनार्य्य) અનાર્ય, ક્રૂર (૨) ન૦ પાપકર્મ, અનાર્ય અનુષ્ઠાન

अणज्जधम्म त्रि० (अनार्य्यधर्म) અનાર્ય સ્વભાવવાળો (૨) ધર્મને નામે અનાર્ય કર્મ કરનાર

अणज्जभाव त्रि० (अनार्य्यभाव) ક્રોધાદિ દુર્ગુણ વાળો માણસ

अणज्झवसाय पु०(अनध्यवसाय) નિર્વિકલ્પજ્ઞાન, વિશેષરહિત સામાન્ય બોધ

अणट्ट त्रि० (अनार्त) આર્તધ્યાનથી રહિત

अणट्ठ त्रि० (अनर्थ) અર્થરહિત, નિરર્થક (૨) ન૦ હાનિ, નુકસાન

अणट्ठग पु० (अनर्थक) ૨૮ મો ગૌણ પરિગ્રહ

अणट्ठादंड पु० (अनर्थदण्ड) સ્વાર્થ વિના આત્માને દડવો તે, નિષ્કારણ પાપ કરવા તે

अणट्ठादंडवत्तिअ न० (अनर्थदण्डप्रत्ययिक) વગર પ્રયોજને માત્ર ક્રીડા કે વ્યસનથી જીવ હિંસાદિ પાપસ્થાન સેવવુ તે, બીજુ ક્રિયાસ્થાનક

अणट्ठादंडवेरमण न० (अनर्थदण्डविरमण) અનર્થદડથી નિવર્તવુ તે, શ્રાવકનુ આઠમુ વ્રત

अणट्ठावधिय त्रि० (अनर्थवधिक) વિના પ્રયોજને પખવાડીઆમા બે ત્રણ વાર પાન વગેરેને બધ આપનાર (સાધુ સાધ્વી)

अणण्ण त्रि० (अनन्य) અભિન્ન, અપૃથગ્ભૂત (૨) મોક્ષમાર્ગ (૩) અસાધારણ, અદ્વિતીય

अणण्णदंसि त्रि० (अनन्यदर्शिन्) યથાયોગ્ય પદાર્થ જોનાર (૨) અન્યથા જોનાર નહિ તે

अणण्णणेय त्रि० (अनन्यनेय) બીજાથી ન દોરવાય તેવો, સ્વયબુદ્ધ

अणण्णपरम पु० (अनन्यपरम) સયમ, ચારિત્ર

अणण्णमण त्रि० (अनन्यमनस्) એકાગ્ર ચિત્તવાળો, તલ્લીન

अणण्हय पु० (अनाश्रव) આશ્રવનિરોધ, નવા કર્મને આવતા અટકાવવા તે

अणण्हयकर त्रि० (अनाश्रवकर) આશ્રવ નિરોધ કરનાર, નવા કર્મને આવતા અટકાવનાર

अणतिविलंवियत्त न० (अनतिविलम्बितत्व) અતિવિલમ્બ રહિત બોલવુ તે, વચનના ૩૫ અતિશયમાનો એક

अणत्त त्रि० (ऋणार्त) ઋણી કરજદાર

अणत्त त्रि० (अत्राण) દુ ખથી ન બચાવનાર

अणत्त त्रि० (अनात्त) નહિ લેવાએલુ, નહિ સ્વીકારેલુ

अणत्तहिय त्रि० (अनात्मार्थिक) પોતાનુ કરેલ નહિ તે, અસ્વીકારેલુ

अणत्तपराण त्रि० (अनात्मप्रज्ञ) જેની બુદ્ધિ આત્મહિત કરવામા નથી લાગી તે

अणत्तवत त्रि० (अनात्मवत्) કષાયથી યુક્ત

अणत्थ अ० (अन्यत्र) બીજે સ્થળે, બીજે ઠેકાણે

अणत्थ पु० (अनर्थ) અનર્થ હેતુ એક વીસમો ગૌણ પરિગ્રહ (૨) અર્થરહિત નિષ્પ્રયોજન

अणत्थंतर न० (अनर्थान्तर) એકજ અર્થવાળો શબ્દ

अणत्थदंड पु० (अनर्थदण्ड) પ્રયોજન વિના કર્મબધનમા પડવુ તે, વિના મતલબે કર્મથી દડાવુ તે

अणत्थदंडव्वय पु० (अनर्थदण्डव्रत) વિના પ્રયોજને આત્માને દંડાવા ન દેવો તે, શ્રાવકનું આઠમું વ્રત

अणत्थमियसंकप्प त्रि (अनस्तमितसङ्कल्प) જેને દિવસમાં ખાવાનો સંકલ્પ છે તે

अणत्थवाय पु० (अनर्थवाद) નિષ્પ્રયોજન બોલવું તે

अणधारग पु० (ऋणधारक) કરજદાર, દેણદાર

अणपणिणय पु० (अणपर्णिक) કુતૂહલપ્રિય વ્યંતર દેવતાની એક જાત, વ્યંતરની સોળ જાતમાંની નવમી જાત

अणप्पगंथ त्रि० (अनर्प्यग्रन्थ) આધ્યાત્મિક ગ્રંથની માફક જેને તેને આપવા યોગ્ય નહિ તે, અર્પણ કરવા અયોગ્ય જ્ઞાનાદિ

अणप्पगंथ पु० (अतल्पग्रन्थ) બહુસત્રી

अणप्पगंथ पु० (अनात्मग्रन्थ) પરિગ્રહ રહિત, અપરિગ્રહી

अणप्पिय न० (अनर्पित) અવિશેષિત, સામાન્ય (२) त्रि० નહી આપેલું

अणप्पियणय पु० (अनर्पितनय) સર્વ વસ્તુ સામાન્યજ છે એમ નિરપેક્ષ સામાન્ય ગ્રાહી નયવિશેષ

अणभंजग पु (ऋणभञ्जक) દેણું ન આપે તે, દેવાળીઓ

अणभिक्कंत त्रि० (अनभिक्रान्त) ઉલંઘી ગયેલ નહિ, અનુલ્લંઘિત

अणभिक्कंतकिरिया स्त्री० (अनभिक्रान्तक्रिया) જેમાં બીજા કોઇ મતના ભિક્ષુ ઉતર્યા નથી એવી જગ્યા

अणभिग्गहिया स्त्री० (अनभिगृहीता) જેનો અર્થ જણાય નહિ એવી ભાષા

अणभिण्ण त्रि० (अनभिज्ञ) અજાણ, મૂર્ખ

अणरह } **अणरिह** } **अणरुह** } त्रि० (अनर्ह) અયોગ્ય, નાલાયક

अणल पु० (अनल) અગ્નિ, આગ (२) त्रि० અજોગ, નાલાયક

अणलंकिय त्रि० (अनलङ्कृत) અલંકાર વગરનો, આભૂષણાદિ રહિત

अणलंकियविभूसिय त्रि० (अनलङ्कृतविभूषित) અલંકાર અને વસ્ત્રાદિની શોભાથી રહિત

अणलक्खिय त्रि० (अलक्षित) અજાણ્યું

अणलुक्क त्रि (अनलोक्य) નજરે દેખાય તેવું, દૃષ્ટિગોચર

अणवंत पु० (ऋणवत्) દિવસનું २६ મું લોકોત્તર મુહૂર્ત્ત

अणवकखवत्ति न० (अनवकाङ्क्षवृत्ति) જેમાં પરપ્રાણની અથવા પોતાના પાપના પરિહારની અપેક્ષા રાખવામાં નથી આવતી એવા વર્તનવાળું વૈર

अणवकखवत्तिया स्त्री० (अनवकाङ्क्षप्रत्यया) પોતાની કે પરની જીંદગીની અપેક્ષા રાખ્યા વિના સાહસથી પાપ ક્રિયા થાય તે

अणवगल्ल त्रि० (अनवग्लान) ગ્લાનિ રહિત, જરા વગરનો

अणवच्च त्रि० (अनपत्य) સન્તાન રહિત, નિર્વંશ

अणवज्ज त्रि० (अनवद्य) નિર્દોષ, પાપરહિત (२) न० પાપદોષનો અભાવ

अणवज्जभासा स्त्री० (अनवद्यभाषा) દોષરહિત ભાષા, નિરવદ્ય ભાષા

अणवट्ठप्प न० (अनवस्थाप्य) દોષ માટે સાધુને આપવાના પ્રાયશ્ચિત્તનો એક પ્રકાર, જેમાં અમુક વખત સુધી સાધુને વ્રતથી બહાર રાખી તે પછી લેવામાં આવે તેવું એક પ્રાયશ્ચિત (२) त्रि० અનવસ્થાપ્ય નામે પ્રાયશ્ચિત્તને યોગ્ય

अणवट्ठिय त्रि० (अनवस्थित) અસ્થિર (२) અનિયમિત પ્રમાણવાળો, જેનું એક સરખું પ્રમાણ નથી તે

अणवट्ठियकरण न० (अनवस्थितकरण) સામાયિકનો વખત પુરો થયા પહેલા પાળવુ તે, શ્રાવકના નવમા વ્રતનો પાચમો અતિચાર

अणवट्ठियसंठाण न० (अनवस्थितसंस्थान) એક ઠેકાણે સ્થિતિ ન કરવી તે, નિરતર ગતિ કરવી તે

अणवणीयत्त न० (अनपनीतत्त्व) કારક, કાળ, વચન, લિંગ આદિ દોષથી રહિત, સત્ય વચનનો ૨૫ મો અતિશય

अणवणिणय पु० (अणपर्णिक) વ્યતર દેવોની એક જાત

अणवत्तप्पया स्त्री० (अनवत्राप्यता) અગહીનતા

अणवत्था स्त्री० (अनवस्था) અનવસ્થા દોષ, જે દલીલનો ક્યાય પણ છેડો ન આવે ત્યા અનવસ્થા દોષ ઉપસ્થિત થાય છે (૨) અવ્યવસ્થા

अणवदग्ग } **अणवयग्ग** } त्रि० (अनवदग्र) અત વગરનુ અનત (૨) અપરિમિત, નિસ્સીમ (૩) અવિનાશી

अणवरय न० (अनवरत) નિરતર, હમેશ (૨) અવિચ્છિન્ન

अणविक्खया स्त्री० (अनपेक्षा) અપેક્ષા ન રાખવી તે

अणसण न० (अनशन) હમેશને માટે કે થોડા વખતને માટે અન્નપાણીનો ત્યાગ કરવો તે, ઉપવાસ અથવા સથારો

अणह त्रि० ( ) નાશ વગરનુ ક્ષતિ રહિત

अणह त्रि० (अनघ) પાપ વગરનુ નિરવદ્ય

अणहय त्रि० (अनाहत) નવુ, વાપરેલુ નહિ તે

अणहसमग्ग त्रि० (अक्षतसमग्र) સહીસલામત માન અને કુટુબવાળો, રસ્તામા ચોરાદિ થી જેનુ ધન લુટાએલુ નથી તે

अणहिगय त्रि० (अनधिगत) અગીતાર્થી, શાસ્ત્રવેત્તા નહિ તે

अणहीण त्रि० (अनधीन) સ્વાધીન, પરતત્ર નહિ

अणहीय त्रि० (अनधीत) અભ્યાસ ન કરેલ, ન ભણેલ

अणहीयपरमत्थ पु० (अनधीतपरमार्थ) અગીતાર્થ, શાસ્ત્રવેત્તા નહિ તે

अणाइ त्रि० (अनादि) આદિ વગરનુ અનાદિ કાળથી ચાલ્યુ આવતુ (૨) નિત્ય

अणाइअ त्रि० (अज्ञातिक) કુટુબ વગરનો, એકલો

अणाइज्ज न० (अनादेय) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી માણસનુ વચન માન્ય ન થાય

अणाइज्जवयण त्रि० (अनादेयवचन) અનાદેય વચનવાળુ, જેનુ વચન કોઈપણ માન્ય ન કરે તે

अणाइणिहण त्रि० (अनादिनिधन) જેના આદિ અને અત નથી તેવુ, શાશ્વત

अणाइण्ण } **अणाइन्न** } त्रि० (अनाचीर्ण) સાધુને આચરવા યોગ્ય નહિ, ૫૨ અનાચીર્ણમાનો ગમે તે એક

अणाइय त्रि० (अणातीत) પાપને પ્રાપ્ત થયેલુ પાપી

अणाइय त्रि० (ऋणातीत) કરજવાળો, દેણદાર (૨) સસાર દુનિયા

अणाइल त्रि० (अनाविल) સ્વચ્છ (૨) પાપ રહિત

अणाइसताण पु० (अनादिसन्तान) અનાદિ પ્રવાહ, અનાદિ પરપરા

अणाइसपज्जवसिअ त्रि० (अनादिसपर्यवसित) જેની આદિ નથી પણ છેડો છે તે

अणाउ पु० (अनायुष्) આયુ કર્મ રહિત, સિદ્ધભગવાન્ (૨) જેને ફરીથી ઉત્પન્ન થવુ નથી તેવા કેવળી તીર્થંકર વગેરે

अणाउज्जिय त्रि० (अनायोगिक) ઉપયોગ રહિત અસાવધાન

अणत्थदंडव्वय पु० (अनर्थदण्डव्रत) विना प्रयोजने आत्माने दंडावा न देवो ते, श्रावकनुं आठमुं व्रत

अणत्थमियसंकप्प त्रि (अनस्तमितसङ्कल्प) जेने दिवसमां खावानो संकल्प छे ते

अणत्थवाय पु० (अनर्थवाद) निःप्रयोजन बोलवुं ते

अणधारग पु० (ऋणधारक) करजदार, देणदार

अणपरिणय पु० (अणपर्णिक) कुतूहलप्रिय व्यंतर देवतानी एक जात, व्यंतरनी सोळ जातमांनी नवमी जात

अणप्पगंथ त्रि० (अनात्मग्रन्थ) आध्यात्मिक ग्रंथनी माफक जेने तेने आपवा योग्य नहि ते, अर्पण करवा अयोग्य ज्ञानादि

अणप्पगंथ पु० (अल्पग्रन्थ) बहुसूत्री

अणप्पगंथ पु० (अनात्मग्रन्थ) परिग्रह रहित, अपरिग्रही

अणप्पिय न० (अनर्पित) अविरोपित, सामान्य (२) त्रि० नहीं आपेलुं

अणप्पियणय पु० (अनर्पितनय) सर्व वस्तु सामान्यज छे एम निरपेक्ष सामान्य ग्राही नयविशेष

अणभजग पु (ऋणभञ्जक) देणुं न आपे ते, देवाळीओ

अणभिकंत त्रि० (अनभिक्रान्त) उल्लंघी गयेल नहि, अनुल्लंघित

अणभिकंतकिरिया स्त्री० (अनभिक्रान्तक्रिया) जेमां बीजा कोइ मतना भिक्षु उतर्या नथी एवी जग्या

अणभिग्गहिया स्त्री० (अनभिगृहीता) जेना अर्थ जणाय नहि एवी भाषा

अणभिण्ण त्रि० (अनभिज्ञ) अजाण, मूर्ख

अणरह } त्रि० (अनर्ह) अयोग्य, नालायक
अणरिह }
अणरुह }

अणल पु० (अनल) अग्नि, आग (२) त्रि० अजोग, नालायक

अणलंकिय त्रि० (अनलकृत) अलंकार वगरनो, आभूषणादि रहित

अणलंकियविभूसिय. त्रि० (अनलंकृतविभूषित) अलंकार अने वस्त्रादिनी शोभाथी रहित

अणलक्खिय त्रि० (अलक्षित) अजाण्युं

अणलुक्क त्रि (अनलोक्य) नजरे देखाय तेवुं, दृष्टिगोचर

अणवत पु० (ऋणवत्) दिवसनुं २६ मुं लोकोत्तर मुहूर्त

अणवकंखवत्ति न० (अनवकाङ्क्षवृत्ति) जेमां परप्राणनी अथवा पोताना पापना परिहारनी अपेक्षा राखवामां नथी आवती एवा वर्तनवाळुं वैर

अणवकंखवत्तिया स्त्री० (अनवकाङ्क्षप्रत्यया) पोतानी के परनी जींदगीनी अपेक्षा राख्या विना साहसथी पाप क्रिया थाय ते

अणवगल्ल त्रि० (अनवग्लान) ग्लानि रहित, जरा वगरनो

अणवच्च त्रि० (अनपत्य) सन्तान रहित, निर्वंश

अणवज्ज त्रि० (अनवद्य) निर्दोष, पापरहित (२) न० पापदोषनो अभाव

अणवज्जभासा स्त्री० (अनवद्यभाषा) दोषरहित भाषा, निरवद्य भाषा

अणवट्ठप्प न० (अनवस्थाप्य) दोष माटे साधुने आपवाना प्रायश्चित्तनो एक प्रकार, जेमां अमुक वखत सुधी साधुने व्रतथी बहार राखी ते पछी लेवामां आवे तेवुं एक प्रायश्चित (२) त्रि० अनवस्थाप्य नामे प्रायश्चित्तने योग्य

अणवट्ठिय त्रि० (अनवस्थित) अस्थिर (२) अनियमित प्रमाणवाळो, जेनुं एक सरखुं प्रमाण नथी ते

अणाणुगामि न० (अनानुगामिन्) જે જગ્યાએ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયુ હોય તેજ જગ્યાએ રહે બીજી જગ્યાએ સાથે ન જાય એવુ અવધિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ

अणाणुपुव्वी स्त्री० (अनानुपूर्वी) અનુક્રમ નહી તેમ વ્યુત્ક્રમ નહિ તે

अणाणुवंधि न० (अनानुबन्धिन्) પડિલેહણ કરતા વસ્ત્રનો કોઇ પણ ભાગ નજર બ હાર ન રહે તે, અપ્રમાદ પડિલેહણનો એક પ્રકાર

अणाणुवाइ पु० (अनानुवादिन्) વાદિએ ક- હેલ હેતુનો અનુવાદ કરવાની પણ વ્યાકુળપણાને લીધે જેનામા શક્તિ નથી તે

अणातावियं त्रि० (अनातापित) જે સાધુ પોતાના વસ્ત્ર, પાત્ર વગેરે ભિનાશવાળા ઉપકરણને તડકામા ન નાખે તે

अणातीय पु० (अणातीत) સસાર સમુદ્રની પાર જનાર, સસારને ઉલ્લઘી પેલે પાર પહોચનાર જીવ

अणादि त्रि० (अनादि) પ્રવાહની અપેક્ષાએ આદિરહિત, શરૂઆત વગરનુ

अणादेज्ज न० (अनादेय) અનાદેય નામ

अणाबाह पु० (अनाबाध) સ્વાભાવિક સુખ, મોક્ષ સુખ (૨) त्रि० બાધારહિત સુખ, અબાધિત સુખ

अणाभियोगिय पु० (अनाभियोगिक) સ્વતંત્ર દેવ, જેનો કોઇ સ્વામી નથી તેવો દેવતા

अणाभोग पु० (अनाभोग) બેખબર, અ- જ્ઞાન (૨) અત્યત વિસ્મૃતિ

अणाभोगज्झाण न० (अनाभोगध्यान) અત્યત વિસ્મરણ થયાનુ ભાન આવવુ તે જેમ પ્રસનચદ્ર રાજર્ષિને વિસ્મરણ થયેલ વ્ર તની યાદગિરી થઇ

अणाभोगपडिसेवणा स्त्री० (अनाभोगप्रतिसेवना) અજાણપણે કોઇ દોષ સેવવો તે

अणाभोगवउस त्रि० (अनाभोगबकुश) અજા ણે દોષ લગાડનાર બકુશ નિયઠો

अणाभोगवत्तिया स्त्री० (अनाभोगप्रात्ययिकी) અજ્ઞાનથી ઉપયોગશૂન્યપણે કર્મ બ ધાય તે

अणाय पु० (अनात्मन्) આત્માથી ભિન્ન પદાર્થ, જડ

अणाययण न० (अनायतन) નાટકશાળા, વેશ્યાગૃહ આદિ સાધુને નહિ રહેવા યોગ્ય સ્થાન (૨) જ્યા સજ્જન પુરૂષોનો સ સર્ગ નથી એવુ સ્થાન (૩) પાસત્થા વગેરેને ઉતરવાનુ સ્થાન (૪) પશુ, ન પુસક વગેરેના રહેઠાણવાળુ સ્થાન

अणायर पु० (अनादर) તિરસ્કાર, અપમાન

अणायरण न० (अनाचरण) અનાચાર પરાબ આચરણ

अणायरणया स्त्री० (अनाचरणता) આચરવા યોગ્ય નહિ તે, માયા અને કષાયનુ પ ર્યાય નામ

अणायरिय पु० (अनार्य) આર્ય નહિ તે, ક્રૂર

अणायार त्रि० (अनाकार) જુઓ "અણાગાર" શબ્દ

अणायार पु० (अनाचार) સાધુ કે શ્રાવકના આચાર વ્યવહારનો ભગ પચ્ચખાણની હદનુ ઉલ્લઘન કરવુ તે (૨) સાધુને ન આચરવા યોગ્ય પર અનાચીર્ણમાનો ગમે તે એક

अणायारसुय न० (अनाचारश्रुत) સૂયગડાગના બીજા શ્રુતસ્કન્ધના પાચમા અધ્યયનનુ નામ, કે જેમા અનેકાતવાદનુ સમર્થન કરતા આચારનુ કેવી રીતે પાલન કરવુ અને અનાચારનો કેવી રીતે ત્યાગ કરવો તે બતાવ્યુ છે

अणायावि त्रि० (अनातापिन्) આતાપના વગેરે પરિસહ સહન ન કરનાર સાધુ શીત, ઉષ્ણ વગેરે સહન ન કરનાર

अणाउत्त त्रि० (अनायुक्त) ઉપયોગ રહિત, ઉપયોગ વિનાનો

अणाउत्तपमज्जणया स्त्री० (अनायुक्तप्रमार्जन) ઉપયોગ રહિત પુંજવાથી લાગતું કર્મબંધન

अणाउत्तादाणया स्त्री० (अनायुक्तादानता) વિના ઉપયોગે વસ્તુ લેવા મૂકવાથી લાગતુ કર્મબંધન, અણાભોગપ્રત્યયક્રિયાનો એક ભેદ

अणाउल } **अणाकुल** } त्रि० (अनाकुल) આકુળતા રહિત

अणागइ स्त्री० (अनागति) ન આવવુ તે (૨) સિદ્ધશિલા, જ્યાથી ફરી આવવુ નથી તે

अणागम पु० (अनागम) આગમ લક્ષણહીન આગમ, અપૌરૂષેય આગમ

अणागमण न० (अनागमन) સંયમ લઇને પાછા ઘેર ન આવવુ તે

अणागमणधम्मि त्रि० (अनागमनधर्मिन्) લીધેલી પ્રતિજ્ઞાનો નિર્વાહ કરનાર, સંયમ લઇને પાછા ઘેર ન જનાર

अणागय पु० (अनागत) ભવિષ્યકાળ, આવતો કાળ (૨) ન આવેલુ (૩) त्रि० ભવિષ્યમા મળવાનું, ભાવી જન્મ સબંધી (૪) न० પર્યુષણમા કરવાનું તપ કઇ કારણસર અગાઉથી કરી લેવુ તે, દસ પચ્ચખાણમાનુ એક

अणागयखेत्त न० (अनागतक्षेत्र) હવે પછી આવવાનું ક્ષેત્ર, જે ક્ષેત્રમા ગતી નથી કરી તેવુ ક્ષેત્ર

अणागयद्धा स्त्री० (अनागताद्धा) ભવિષ્યકાળ

अणागयवयण न० (अनागतवचन) ભવિષ્યકાળનું વચન, ભવિષ્યકાળ વાચક વિભક્તિપ્રત્યય

अणागलिय त्रि० (अनर्गलित) નિવારણ ન કરેલ, અટકાવેલ નહિ

अणागालिय त्रि० (अनावलित) પ્રમાણ ઉપરાતનુ, અપરિમિત (૨) નહિ જાણેલ, અલક્ષિત

अणागाढ न० (अनागाढ) સાધારણ કારણ, ગાઢ કારણ નહિ તે

अणागार त्रि० (अनाकार) આકાર રહિત, આકૃતિ શૂન્ય

अणागार न० (अनाकार) પચ્ચખાણમા દુકાળ, અટવી વગેરેની છુટ ન રાખવી તે, અનાભોગ અને સહસા એ બે સિવાય બાકીના આગાર વિનાનું પચ્ચખાણ (૨) આકાર રહિત ઉપયોગ, સામાન્યગ્રાહી દર્શનોપયોગ

अणागारोवउत्त त्रि० (अनाकारोपयुक्त) સામાન્યગ્રાહી દર્શનના ઉપયોગવાળો, દર્શનના ઉપયોગ સહિત

अणागारोवओग पु० (अनाकारोपयोग) સામાન્યગ્રાહી દર્શનનો ઉપયોગ

अणाजीव त्रि० (अनाजीव) આજીવિકા રહિત, આજીવિકાની ઇચ્છા નહિ રાખનાર (૨) નિસ્પૃહી

अणाजीवि त्रि० (अनाजीविन्) તપના ફલની ઇચ્છા વગરનો, નિસ્પૃહી

अणाढिय पु० (अनादृत) અણાઢિઅ નામે જમ્બૂદ્વીપનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (૨) કાકદી નગરીનો એક ગૃહસ્થ, કે જે સ્થવિરની પાસે દીક્ષા લઇ પહેલા દેવલોકમા અણાઢિઅ વિમાનમા બે સાગરને આઉખે ઉત્પન્ન થયો ત્યાથી ચવી મહાવિદેહમા મોક્ષ જશે (૩) न० પહેલા દેવલોકનુ "અણાઢિઅ" નામનુ વિમાન (૪) અનાદરપૂર્વક વંદના કરવી તે, વંદનાનો પહેલો દોષ

अणाढिया स्त्री० (अनादृता) જમ્બૂદ્વીપના અધિષ્ઠાતા અનાદૃત દેવતાની રાજધાની

अणाण न० (अज्ञान) અજ્ઞાન

अणाणा स्त्री० (अनाज्ञा) આજ્ઞાનો અભાવ (૨) त्रि० જેમા વીતરાગની આજ્ઞા નથી તે

अणाढुअ त्रि० (अनादृत) આમંત્રણ ન કરેલ, મુનિ આમંત્રણ વિના આહાર લેવા જાય માટે તે અનામંત્રિત

अणिइय त्रि० (अनित्य) અનિત્ય, ચિરકાળ નહિ રહેનાર

अणिइय पु० (अनियत) જેનું સ્વરૂપ નિયત નથી તે, સંસાર

अणिएय त्रि० (अनियत) અનિયમિત, અપ્રતિબદ્ધ

अणिएयचारि पु० (अनियतचारिन्) અપ્રતિબંધ વિહારી, અપ્રતિબંધપણે વિચરનાર

अणिगाल त्रि० (अनङ्गार) ઇંગાલ દોષથી રહિત

अणिंद त्रि० (अनिन्द्र) ઇંદ્ર વિનાનું

अणिंदिय पु० (अनिन्द्रिय) ઇંદ્રિય તથા તેના ઉપયોગ વિનાના સિદ્ધભગવાન્ તથા કેવલી (૨) ત્રિ० જેણે ઇન્દ્રિયપર્યાપ્તિ બાંધી નથી તે (૩) ત્રિ० જે ઇન્દ્રિયોથી જાણી શકાતા નથી તે, અતીન્દ્રિય

अणिंदिया स्त्री० (अनिन्दिता) ઉર્ધ્વલોકવાસી છઠ્ઠી દિશાકુમારી

अणिकट्ठ त्रि० (अनिकृष्ट) દ્રવ્યથી સ્થૂલ શરીરવાળો અને ભાવથી કષાયને વશ નથી કર્યા તે

अणिक्कावाइ पु० (अनेकवादिन्) પદાર્થોમાં કોઇ અપેક્ષાએ એકપણું હોવા છતાં પણ તેને ન જોતાં સર્વથા પદાર્થોનું અનેકપણું સ્થાપિત કરનાર વાદી, અક્રિયાવાદી

अणिक्खित्त त्रि० (अनिक्षिप्त) ત્યાગ કરેલ નહિ, છોડી દીધેલ નહિ (૨) અવિશ્રાન્ત, નિરન્તર

अणिगण पु० (अनग्न) અકર્મભૂમિના જુગલિયાને વસ્ત્ર પુરા પાડનાર કલ્પવૃક્ષ (૨) ત્રિ० જેઓ નગ્નાવસ્થામાં નથી, પરંતુ વસ્ત્રોથી ઢંકાયેલા છે તે

अणिगाम त्रि० (अनिकाम) પરિમિત (૨) તુચ્છ

अणिग्गह त्रि० (अनिग्रह) જેણે ઇન્દ્રિયોનો નિગ્રહ નથી કર્યો તે, અસંયતી (૨) ઉદ્ધત, સ્વચ્છંદી (૩) न० અગીયારમું ગૌણ અબ્રહ્મ સેવન

अणिच्च त्रि० (अनित्य) અનિત્ય, ક્ષણભંગુર

अणिच्चजागरिया स्त्री० (अनित्यजागरिका) સંસારનું અનિત્ય સ્વરૂપ ચિંતવવું તે

अणिच्चभावणा स्त्री० (अनित्यभावना) સંસારનું સ્વરૂપ અનિત્ય છે એવી ભાવના ભાવવી તે

अणिच्चया स्त्री० (अनित्यता) અનિત્યપણું, નશ્વરપણું

अणिच्चाणुप्पेहा स्त्री० (अनित्यानुप्रेक्षा) ધન, પુત્ર, શરીર વગેરે સર્વ અનિત્ય છે એવી ભાવના

अणिच्छिय त्रि० (अनीप्सित) ઇચ્છિત નહિ, અનિષ્ટ

अणिज्जूढ त्रि० (अनिर्यूढ) મ્હોટા ગ્રંથમાંથી સંક્ષિપ્તરૂપે ઉદ્ધાર કરેલ નહિ

अणिट्ठ त्रि० (अनिष्ट) અનિષ્ટ, અપ્રિય

अणिण्हवण न० (अनिन्हवन) જેની પાસે અભ્યાસ કર્યો હોય તેનું નામ ન છુપાવવું તે, જ્ઞાનનો પાંચમો આચાર

अणितिय त्रि० (अनित्य) અનિત્ય, ક્ષણભંગુર

अणितिय पु० (अनियत) જુઓ "અણિઇય" શબ્દ

अणित्थंत्थ त्रि० (अनित्थंस्थ) કોઇ લૌકિક પ્રકારથી ન રહેનાર, અલૌકિક પ્રકારની સ્થિતિવાળું સંઠાણ

अणित्थंत्थसंठाण न० (अनित्थंस्थसंस्थान) અનિયત સંસ્થાન સિદ્ધોનું સંઠાણ

अणिदा स्त्री० (अनिदा) અજાણપણે કરેલી હિંસા, સામા પ્રાણીને અસાવધાનતામાં મારવો તે (૨) ચિત્તનું અવ્યવસ્થિતપણું બેખબરપણું (૩) અણધાર્યું, અચોક્સપણું

अणारंभ (अनारम) જીવને ઉપદ્રવ ન કરવો તે (૨) ત્રિ૦ સાવદ્ય વ્યાપારરહિત
अणारम्भजीवि त्रि० (अनारम्भजीविन्) સર્વ આરંભથી નિવૃત્ત થએલ સાધુ, સાવદ્યાનુષ્ઠાન અને પ્રમાદ રહિત જીંદગી ગાળનાર
अणारिय त्रि० (अनार्य) ન કરવા યોગ્ય કામ કરનાર, અનાચારી (૨) અનાર્ય દેશવાસી, મ્લેચ્છ (૩) न० મ્લેચ્છને છાજતુ આચરણ, અસત્ અનુષ્ઠાન (૪) અનાર્યભૂમિ, અનાર્ય ક્ષેત્ર
अणारियट्ठाण न० (अनार्यस्थान) સાવદ્ય આરંભનું સ્થાન
अणालाव पु० (अनालाप) કુત્સિત ભાષણ, ખરાબ બોલવુ તે
अणालोक न० (अनालोक) અજ્ઞાન
अणावाय न० (अनापात) માણસની આવજાવ વિનાનુ સ્થળ, નિર્જન સ્થળ
अणाविल त्रि० (अनाविल) રાગદ્વેષરૂપી મલરહિત, સ્વચ્છ
अणाविल त्रि० (अणाविल) કરજથી મેલુ
अणावुट्ठि स्त्री० (अनावृष्टि) અનાવૃષ્ટિ, વરસાદની મોસમમા વરસાદ ન વરસે તે
अणासराण त्रि० (अनाशन) ઝેક પામે નહિ, બહુ નષ્ટ નહિ તે
अणासय त्रि० (अनाशय) મોટાઇની લાલસા વગરનો, દ્રવ્યથી સમવસરણાદિ અને ભાવથી તેના અનાકાંક્ષી તીર્થંકર (૨) ફળની આશા વિનાનો
अणासव त्रि० (अनाश्रव) કર્મબંધ રહિત (૨) पु० આશ્રવનો અભાવ (૩) पु० स्त्री० ગુરૂના વચન ઉપર લક્ષ ન આપનાર, ગુરૂનો આદેશ ન સાંભળનાર (૪) पु० न० આશ્રવના અભાવવાળા મહાવ્રતાદિ (૫) पु० અહિંસા, દયા
अणासायणा स्त्री० (अनाशातना) તીર્થંકરાદિકના ધર્મની અશાતના ન કરવી તે, દર્શન વિનયનો એક ભેદ.
अणासायणाविणय पु० (अनाशातनाविनय) જુઓ " અણાસાયણા " શબ્દ
अणासास. पु० (अनाश्वास) અવિશ્વાસ, અભરોસો
अणासिय त्रि० (अनशित) ભૂખવાળુ
अणासिय त्रि० (अनाश्रित) આશ્રયરહિત
अणासेवणा स्त्री० (अनासेवना) અતિચારાદિ ન સેવવા તે
अणाह त्रि० (अनाथ) અશરણ, અનાથ (૨) રાંક, ભિખારી (૩) पु० અનાથી મુનિ, કે જેણે શ્રેણિક રાજાને પોતે અનાથ હોવાની ખાત્રી કરાવી ધર્મ પમાડ્યો તેનું વિસ્તૃત ચરિત્ર ઉત્ત ૨૦ મા અધ્યયનમા છે
अणाहपवज्जा स्त्री० (अनाथप्रव्रज्या) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૨૦ મા અધ્યયનનુ અપરનામ
अणाहपिंड न० (अनाथपिण्ड) અનાથને માટે તૈયાર કરેલો ખોરાક
अणाहरण न० (अनाधरण) ધરી રાખવાને અશક્ત
अणाहार पु० (ऋणाधार) કરજદાર, દેણદાર
अणाहार पु० (अनाहार) આહારનો અભાવ
अणाहारग } **अणाहारय** } पु० (अनाहारक) અનાહારી જીવ, આહાર ન લેનાર જીવ
अणाहारिय त्रि० (अनाहृत) ભૂતકાળની ખાવાની ક્રિયાથી પરિણામ પામેલુ નહિ તે
अणाहिट्ठि पु० (अनाधृष्टि) વસુદેવ રાજાથી થએલ ધારિણી રાણીનો પુત્ર (૨) અંતગડ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના તેરમા અધ્યયનનું નામ
अणाहिट्ठि पु० (अनावृष्टि) જુઓ " અણાવુટ્ઠિ " શબ્દ

अणिसिद्ध त्रि० (अनिषिद्ध) સમતિ આપેલ, નિષેધ ન કરેલ (૨) સાવદ્યાનુષ્ઠાનથી નિવૃત્તિ ન પામેલ

अणिस्स त्रि० (अनिश्र) સર્વ જનથી ત્યાજ્ય, નિરાધાર

अणिस्सिय त्रि० (अनिश्रित) અનાસક્ત, આસક્તિ રહિત (૨) પ્રતિબંધ રહિત, મમતા વિનાનો (૩) અસબદ્ધ, અપ્રવૃત્ત (૪) અનાશ્રિત, કોઇની પણ સહાય ન ઇચ્છનો (૫) ન० લિંગ યા પુસ્તકની અપેક્ષા વિના થતુ જ્ઞાન, અવગ્રહ જ્ઞાનનો એક ભેદ (૬) કીર્તિ આદિની અપેક્ષા વિના વૈયાવચ્ચ વગેરે કરવી તે

अणिस्सिओवहाण न० (अनिश्रितोपधान) બીજાની સહાય વિના કરવામા આવતુ તપ, નિષ્કામ તપ

अणिह त्रि० (अनीह) ક્રોધાગ્નિથી અપીડિત, સહિષ્ણુ (૨) માયા, પ્રપચરહિત, કપટ રહિત (૩) મમતારહિત, નિસ્પૃહ

अणिह त्रि० (अनिहत) ઉપસર્ગાદિથી અપરાજીત, ઉપસર્ગથી પરાભવ ન પામેલ

अणिह त्रि० (अस्नेह) રાગદ્વેષ વગરનો સ્નેહ વગરનો

अणिहयरिउ पु० (अनिहतरिपु) ભદ્દિલપુરના રહેવાસી નાગ નામે ગાથાપતિની સ્ત્રી સુનસાનો પુત્ર

अणिहुत त्रि० (अनिभृत) ઉપશાત થયેલ નહિ, શાન્તિરહિત

अणीइ स्त्री० (अनीति) અતિવૃષ્ટિ, અનાવૃષ્ટિ આદિનો અભાવ

अणीय न० (अनीक) હાથી, ઘોડા વગેરેનુ સૈન્ય

अणीयस पु० (अणीयस्) ભદ્દિલપુરના નિવાસી નાગ નામે ગાથાપતિની ભાર્યા સુનસાએ ઉછેરેલ પુત્ર

अणीया स्त्री० (अनीका) સેના, કટક

अणीहारि } न० (अनीर्हारिम) જ્યા **अणीहारिम** } શબનુ અગ્નિસસ્કાર કરનાર ન મળે તેવે વિષમ સ્થળે પર્વતાદિની ગુફામા સથારો કરવો તે, સથારાનો એક પ્રકાર

अणु अ० (अनु) પશ્ચાત્ પછી (૨) પાસે, નજીક (૩) લઘુ, નાનુ (૪) ક્રમ, પરિપાટી (૫) અદર, માહે (૬) યોગ્ય, ઉચિત (૭) અનુકૂળ, હિતકર

अणु त्रि० (अणु) પ્રમાણમા અતિથોડુ (૨) સૂક્ષ્મ, બારીક (૩) પુ० પરમાણુ સૂક્ષ્મમા સૂક્ષ્મ પુદ્ગલાશ

अणुअ त्रि० (अनुग) અનુસરનાર

अणुअत्तअ त्रि० (अनुवर्तक) અનુકૂળ વર્તનાર

अणुआ स्त्री० (अनुगा) જુવાર, ધાન્યની એક જાત

अणुआस पु० (अनुक्राम) વિકાસ, ફલાવો

अणुइराण त्रि० (अनुचीर्ण) આવેલ

अणुइराण त्रि० (अनुकीर्ण) ભરાઇ રહેલુ, વ્યાપ્ત (૨) સરી નહિ જવુ, અપતિત

अणुइराण त्रि० (अनुद्गीर्ण) બહાર નહીં નીકળેલુ

अणुइन्न त्रि० (अनुदीर्ण) ઉદીરણા ન કરેલ

अणुओइअ त्रि० (अनुयोजित) પ્રવર્તાવેલ, ગોઠવેલ

अणुओग पु० (अनुयोग) સૂત્રનો અર્થની સાથે સબધ યોજવો તે, વ્યાખ્યા (૨) દ્રવ્યાનુયોગ, ગણિતાનુયોગ, ધર્મકથાનુયોગ અને ચરણકરણાનુયોગ એ ચારમાનો ગમે તે એક (૩) દૃષ્ટિવાદ અગનો ચોથો વિભાગ (૪) ઉપક્રમ, નિક્ષેપ અનુગમ, નય ઇત્યાદિ અનુયોગ દ્વારમાના ગમે તે એક દ્વારનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર

अणुओगदायय पु० (अनुयोगदायक) સૂત્રાર્થ આપનાર, સુધર્માસ્વામી વગેરે

अणिमिस त्रि० (अनिमिष) આખનો પલકારો માર્યા વગરનુ (૨) વનસ્પતિ વિશેષ

अणिमिसणयण पु० (अनिमिषनयन) જે આખનો પલકારો મારતા નથી તે, દેવતા

अणिमुक्ख पु० (अनिर्मोक्ष) મોક્ષનો અભાવ

अणिय न० (अनीक) સૈન્ય, લશ્કર

अणिय न० (अनृत) અસત્ય, જૂઠુ

अणिय न० ( ) ધાર, અણી

अणियट्ट पु० (अनिवर्त) મોક્ષ, મુક્તિ (૨) એ નામનો એક મોટો ગ્રહ

अणियट्टि न० (अनिवर्त्तिन्) મુક્તિ મેળવ્યા વિના નિવર્તે નહિ તેવુ ધ્યાન, શુકલ ધ્યાનનો ત્રીજો પાયો (૨) પુ૦ ૭૯ મો ગ્રહ (૩) જમ્બૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા આવતી ચોવીસીમા થનાર ૨૦ મા તીર્થંકર

अणियट्टिकरण न० (अनिवृत्तिकरण) સમકિત પ્રાપ્ત કરતી વખતે રાગદ્વેષની ગ્રંથિને ભેદનાર વિશુદ્ધ અધ્યવસાય વિશેષ, કે જે ગ્રંથિને ભેદ્યા વિના નિવર્તે નહિ તે કરણ વિશેષ, આત્માનુ વિશુદ્ધ પરિણામ

अणियट्टिबायर न० (अनिवृत्तिबादर) નવમે ગુણઠાણે વર્તતો જીવ (૨) નવમા ગુણ સ્થાનકનું નામ, આહિ કષાયોદય દસમા ગુણ સ્થાનકની અપેક્ષાએ સ્થૂલ છે વળી આ ગુણઠાણે વર્તતા ઘણા જીવોના અધ્યવસાયો પરસ્પર વ્યાવૃત્તિ પામતા નથી, માટે "અણિયટ્ટિબાયરસંપરાય" એવુ સાર્થ નામ છે

अणियण पु० (अनन) જુઓ "અણિગણ" શબ્દ

अणियत त्रि० (अनियत) નિયમિત નહિ તે, અચોક્કસ

अणियत्त त्रि० (अनिवृत्त) નિવૃત્ત નહિ થયેલ, નિવૃત્તિ ન પામેલ

अणियय त्रि० (अनियत) અપ્રતિબદ્ધ; કોઇના બંધાયેલ નહિ (૨) અનવસ્થિત, અનિશ્ચલ (૩) વસ્ત્ર આપનાર કલ્પવૃક્ષની એક જાત (૪) न० એકલા નિયતિથી નહિ પણ પાચે સમવાયિ કારણથી ઉત્પન્ન થતુ સુખ વગેરે (૫) પુરૂષાર્થથી અન્યથા થઇ શકે તેવો ભાવ, ભાવી ભાવથી ભિન્ન

अणिययचारि पु० (अनियतचारिन्) જુઓ "અણિએઅચારિ" શબ્દ

अणियाण त्रि० (अनिदान) જેણે સયમતપ વગેરેનુ ભાવી ફળ માગી નથી લીધુ તે, નિયાણુ ન કરનાર (૨) સાવદ્યાનુષ્ઠાન રહિત (૩) ભોગ અને ઋદ્ધિની પ્રાર્થના રૂપ આર્તધ્યાન વિનાનો

अणिरुद्ध त्रि० (अनिरुद्ध) કયાય પણ અટકે નહિ તેવુ (૨) પુ૦ પ્રદ્યુમ્ન કુમારથી થયેલ વૈદર્ભી રાણીનો પુત્ર, કે જે નેમનાથ પ્રભુ પાસે દીક્ષા લઇ શેત્રુંજય પર સિદ્ધ થયા

अणिरुद्धपराण पु० (अनिरुद्धप्रज्ञ) જેની બુદ્ધિ કયાય પણ સ્ખલિત ન થાય એવા, તીર્થંકર, કેવળી આદિ

अणिल पु० (अनिल) વાયુ, પવન (૨) ગઇ ચોવીસીના ભરતક્ષેત્રના એકવીસમા તીર્થંકર

अणिला स्त्री० (अनिला) બાવીશમા તીર્થંકરની પ્રથમ સાધ્વી

अणिवारिया स्त्री० (अनिवारिता) જેને સારૂ નરસુ કરતા કોઇ અટકાવનાર નથી તેવી સ્ત્રી

अणिस अ० (अनिशम्) સદૈવ, નિરંતર

अणिसट्ठ / **अणिसिट्ठ** त्रि० (अनिसृष्ट) ધણીની કે સહીયારીની અનુમતિ વિનાનુ, ઘરના મુખ્ય માણસોએ કબુલ ન કરેલુ (૨) ઘણા ભાગીદારોની સાધારણ વસ્તુમાંથી એકની પણ રજા વિના સાધુને આહારાદિ આપવાથી લાગતો એક દોષ, ૧૬ ઉદ્ગમનના દોષમાનો ૧૫ મો દોષ

अणुगामिय पु० (अनुगामिक) અન્વય વ્યતિરેકી હેતુથી થતો વસ્તુનો નિર્ણય, આનુમાનિક નિશ્ચય (૨) અકર્તવ્યરૂપ ૧૪ અસદ્ અનુષ્ઠાન (૩) ક્ષેત્રાંતરમા સાથે સાથે જનાર અવધિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ (૪) ત્રિ૦ પાછળ જનાર બીજાને અનુસરનાર (૫) ભવ પરંપરા સાથે આવતા સુખને ઉત્પન્ન કરનાર (૬) અનુચર, નોકર

अणुगामियत्ता स्त्री० (अनुगामिकता) ભવ પરંપરામા સાથે જનારૂ સાનુબંધ સુખ

अणुगिति स्त्री० (अनुकृति) અનુકરણ, નકલ

अणुगिद्ध त्रि० (अनुगृद्ध) અત્યંત આસક્ત લોલુપતાવાળો

अणुगीय त्रि० (अनुगीत) પાછળથી ગાવામા આવેલ, તીર્થંકરાદિની પાસેથી સાંભળીને પાછળથી સ્થવિરોએ સંપાદન કરેલ

अणुगुण पु० (अनुगुण) ગુણ ઉપર ગુણ કરવો તે

अणुग्गह पु० (अनुग्रह) ઉપકાર (૨) કૃપા મહેરબાની

अणुग्घाइम न० (अनुद्घातिम) ગુરૂ પ્રાયશ્ચિત્ત, મ્હોટુ તપ (૨) પુ० સ્ત્રી० ગુરૂ પ્રાયશ્ચિત્તને યોગ્ય સાધુ સાધ્વી

अणुग्घाइय पु० स्त्री० (अनुद्घातित) જેણે એવો દોષ સેવ્યો હોય કે પ્રાયશ્ચિતમા ઘટાડો કરી શકાય નહિ તે (૨) न० જેમા અનુદ્‌ઘાતિમ પ્રાયશ્ચિતનુ વર્ણન છે એના ગ્રંથના એક ભાગનુ નામ

अणुग्घाय पु० (अनुद्घात) પ્રાયશ્ચિત્તમા ઘટાડો ન થાય તે (૨) ત્રિ૦ ઉદ્‌ઘાત રહિત (૩) ન૦ નિશીથ સૂત્રનો એક ભાગ, કે જેમા અનુદ્‌ઘાતિક પ્રાયશ્ચિત્તનો વિચાર કરેલો છે

अणुग्घायण न० (अणोद्घातन) કર્મને દૂર કરવા તે, કર્મની ઘાત કરવી તે

अणुचरग त्रि० (अनुचरक) અનુચર, સેવા કરનાર

अणुचरिय न० (अनुचरित) ચારિત્રને અનુસાર (૨) ત્રિ૦ આસેવિત આચરેલ

अणुचरिया स्त्री० (अनुचरिका) ગઢ અને વસ્તિ વચ્ચેના રસ્તાની પાસે

अणुचिएण त्रि० (अनुचीर्ण) સંસર્ગમા આવેલ (૨) અનુષ્ઠાન કરાયેલ આચરેલ (૩) પરિણામ પામેલ

अणुचिय त्रि० (अनुचित) અઘટિત અયોગ્ય

अणुच्च त्रि० (अनुच्च) ઉંચુ નહિ તે

अणुच्चाकुइय त्रि० (अनुच्चाकुचिक) જેનુ આસન ગુરૂ કરતા ઉંચુ તેમજ ચલાયમાન નથી તે (૨) નીચા અથવા સ્થિર આસનવાળા

अणुजत्ता स्त्री० (अनुयात्रा) નીકળવુ તે પાછળ જવુ તે

अणुजाय त्रि० (अनुयात) સંપત્તિ અને ગુણ વગેરેથી પિતાના તુલ્ય થાય તે પુત્ર જેમકે આદિત્યયશાનો દીકરો મહાયશા રાજા (૨) સદૃશ, સરખુ (૩) પાછળ ગયેલ

अणुजाणावणा स्त्री० (अनुज्ञापना) રજા અપાવવી તે

अणुजुत्ति स्त्री० (अनुयुक्ति) યુક્તિપૂર્વક હેતુ ગર્ભિત દૃષ્ટાંત (૨) અનુકૂળ યુક્તિ ઉચિત ન્યાય

अणुजेट्ठ त्रि० (अनुज्येष्ठ) સૌથી મ્હોટા પછી ત્રીજે નંબરે જે હોય તે

अणुजोग पु० (अनुयोग) તીર્થંકર, કુલકર, ચક્રવર્તી વગેરેના અધિકાર જેમા દર્શાવ્યા હતા તે દૃષ્ટિવાદનો એક વિભાગ કે જે હાલ વિચ્છેદ થઇ ગયેલ છે

* नोट–अणान्यनेन जन्तुगण-अनुगतिक समारमित्यण कर्म, तस्यात्[illegible] घातन म०

अणुओगद्दार पु० (अनुयोगद्वार) વ્યાખ્યા કરવાના ઉપક્રમ, નિક્ષેપ, અનુગમ અને નય એ ચાર દ્વાર, વ્યાખ્યાની રીતિ

अणुओगद्दारसमास पु० (अनुयोगद्वारसमास) અનુયોગદ્વારના સમુદાયનુ જ્ઞાન;શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર

अणुओगधर पु० (अनुयोगधर) સૂત્રાર્થ ધારણ કરનાર, અનુયોગી

अणुओगसमास पु० (अनुयोगसमास) એકથી વધારે અનુયોગદ્વારોનુ જ્ઞાન થવુ તે, શ્રુત જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

अणुओगि पु० (अनुयोगिन्) સૂત્રનુ અવતરણ કરવાને પ્રશ્ન કરવામા આવે તે જેમ " चउहिं समएहिं लोगो " એ સૂત્રનુ અવતરણ કરવાને " कइहिं समएहिं ? " એમ પૂછવુ તે

अणुओगिअ त्रि० (अनुयोगिक) પ્રવ્રજ્યા લીધેલ, દીક્ષિત

अणुओयण न० (अनुयोजन) સંબંધન, જોડી દેવુ તે

अणुकंपग त्रि० (अनुकम्पक) દયા કરનાર, હિતચિંતક (૨) આત્મહિતમા પ્રવૃત્ત થનાર

अणुकंपण न० (अनुकम्पन) દુખી ઉપર અનુકંપા કરવી તે (૨) ભક્તિ, સેવા

अणुकंपय त्रि० (अनुकम्पक) ઉચિત પ્રવૃત્તિ કરનાર, સેવા કરનાર

अणुकंपा स्त्री० (अनुकम्पा) અનુકંપા, દયા (૨) ભક્તિ, પ્રેમની લાગણી

अणुकंपादाण न० (अनुकम्पादान) દયાથી દુખીને દાન દેવુ તે

अणुकंपि त्रि० (अनुकम्पिन्) અનુકંપાવાળા, દયાળુ (૨) સેવા કરનાર, ભક્ત

अणुकड्डि स्त्री० (अनुकृष्टि) અનુવર્તન કરવુ તે

अणुकहण न० (अनुकथन) અનુવાદ

अणुकूल० त्रि० (अनुकूल) અનુકૂળ, સગવડ પડતુ

अणुक्कंत त्रि० (अनुक्रान्त) અનુષ્ઠાન કરેલ, સેવન કરેલ (૨) આચરેલ.

अणुक्कंत त्रि० (अन्वाक्रान्त) અનુષ્ઠાન કરેલ, આચરેલ

अणुक्कम पु० (अनुक्रम) અનુક્રમ, પરિપાટી

अणुक्कसाइ पु० अनुत्कषायिन्, अणुकषायिन् સત્કાર આદિની ઉત્કંઠાના અભાવવાળો (૨) સ્વલ્પ કષાયી, મંદ કષાયી

अणुक्कोस पु० (अनुत्कर्ष) પોતાની બડાઇ, માનકષાય (૨) ઉત્કર્ષનો અભાવ, ઉત્કર્ષ રહિત

अणुक्कोस पु० (अनुक्रोश) દયા, કરૂણા

अणुक्खित्त त्रि० (अनुत्क्षिप्त) પાછળ ફેંકેલુ

अणुग त्रि० (अनुग) અનુસરનાર, પાછળ પાછળ જનાર

अणुगच्छणया स्त्री० (अनुगमन) સત્કાર કરવાને ગુરૂની સામા જવુ તે

अणुगम पु० (अनुगम) નિક્ષેપથી પાડેલ ભેદમાથી પ્રકરણ યા પ્રસંગને અનુકૂળ અર્થ યોજવો તે, સૂત્રના અનુકૂળ અર્થનુ કહેવુ તે (૨) પદ, પદચ્છેદ, વિગ્રહ, અન્વય વગેરે વ્યાખ્યાનના પ્રકાર

अणुगय त्रि० (अनुगत) અનુસરેલ, અનુકરણ કરેલ (૨) જણાયેલ (૩) અગાઉની માફક બરાબર ચાલ્યુ આવતુ (૪) પ્રાપ્ત થયેલ (૫) વ્યાપ્ત (૬) આશ્રિત

अणुगाम पु० (अनुग्राम) ગામાન્તર જતા વચ્ચે ગામ આવે તે, ગામ પછીનુ ગામ (૨) નાનુ ગામ (૩) શહેરની પાસેનુ ગામ

अणुगामि त्रि० (अनुगामिन्) અનુકરણ કરનાર, નકલ કરનાર (૨) જનાર (૩) અનુચર, સેવક (૪) સાધ્ય સાધક હેતુ, દોષ વગરનો હેતુ (૫) જે ઠેકાણે અવધિ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયુ હોય ત્યાંથી બીજે સ્થળે પણ આંખની માફક સાથે સાથે જાય તે, અવધિજ્ઞાનનો એક પ્રકાર

अणुगामिय पु० (अनुगामिक) અન્વય વ્યતિરેકી હેતુથી થતો વસ્તુનો નિર્ણય, આનુમાનિક નિશ્ચય (૨) અકર્તવ્યરૂપ ૧૪ અસદ્ અનુષ્ઠાન (૩) ક્ષેત્રાંતરમા સાથે સાથે જનાર અવધિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ (૪) ત્રિ० પાછળ જનાર, બીજાને અનુસરનાર (૫) ભવ પરંપરા સાથે આવતા સુખને ઉત્પન્ન કરનાર (૬) અનુચર, નોકર

अणुगामियत्ता स्त्री० (अनुगामिकता) ભવ પરંપરામા સાથે જનારૂ સાનુબંધ સુખ

अणुगिति स्त्री० (अनुकृति) અનુકરણ નકલ

अणुगिद्ध त्रि० (अनुगृद्ध) અત્યંત આસક્ત, લોલુપતાવાળો

अणुगीय त्रि० (अनुगीत) પાછળથી ગાવામા આવેલ તીર્થંકરાદિની પાસેથી સાભળીને પાછળથી સ્થવિરોએ સંપાદન કરેલ

अणुगुण पु० (अनुगुण) ગુણ ઉપર ગુણ કરવો તે

अणुग्गह पु० (अनुग्रह) ઉપકાર (૨) કૃપા, મહેરબાની

अणुग्घाइम न० (अनुद्घातिम) ગુરૂ પ્રાયશ્ચિત્ત, મ્હોટુ તપ (૨) પુ० સ્ત્રી० ગુરૂ પ્રાયશ્ચિત્તને યોગ્ય સાધુ સાધ્વી

अणुग्घाइय पु० स्त्री० (अनुद्घातिक) જેણે એવો દોષ સેવ્યો હોય કે પ્રાયશ્ચિતમા ઘટાડો કરી શકાય નહિ તે (૨) न० જેમા અનુદ્દ્ઘાતિમ પ્રાયશ્ચિતનુ વર્ણન છે એવા ગ્રંથનો એક ભાગનું નામ

अणुग्घाय पु० (अनुद्घात) પ્રાયશ્ચિત્તમા ઘટાડો ન થાય તે (૨) ત્રિ० ઉદ્ઘાત રહિત (૩) ન० નિશીથ સૂત્રનો એક ભાગ, કે જેમા અનુદ્ઘાતિક પ્રાયશ્ચિત્તનો વિચાર કરેલો છે

अणुग्घायण न० (अणोद्घातन) કર્મને દૂર કરવા તે, કર્મની ઘાત કરવી તે

अणुचरग त्रि० (अनुचरक) અનુચર સેવા કરનાર

अणुचरिय न० (अनुचरित) ચારિત્રને અનુસાર (૨) ત્રિ० આસેવિત આચરેલ

अणुचरिया स्त्री० (अनुचरिका) ગઢ અને વસ્તિ વચ્ચેના રસ્તાની પાળે

अणुचिएण त्रि० (अनुचीर्ण) સંસર્ગમા આવેલ (૨) અનુષ્ઠાન કરાયેલ આચરેલ (૩) પરિણામ પામેલ

अणुचिय त्रि० (अनुचित) અઘટિત, અયોગ્ય

अणुच्च त्रि० (अनुच्च) ઉંચુ નહિ તે

अणुच्चाकुइय त्रि० (अनुच्चाकुचिक) જેનુ આસન ગુરૂ કરતા ઉંચુ તેમજ ચલાયમાન નથી તે (૨) નીચા અથવા સ્થિર આસનવાળા

अणुजत्ता स्त्री० (अनुयात्रा) નીકળવુ તે પાછળ જવુ તે

अणुजाय त्रि० (अनुयात) સંપતિ અને ગુણ વગેરેથી પિતાના તુલ્ય થાય તે પુત્ર જેમકે આદિત્યયશાનો દીકરો મહાયશા રાજા (૨) સદૃશ સરખુ (૩) પાછળ ગયેલ

अणुजाणावणा स्त्री० (अनुज्ञापना) રજા અપાવવી તે

अणुजुत्ति स्त्री० (अनुयुक्ति) યુક્તિપૂર્વક હેતુ ગર્ભિત દૃષ્ટાંત (૨) અનુકૂળ યુક્તિ ઉચિત ન્યાય

अणुजेट्ठ त्रि० (अनुज्येष्ठ) સૌથી મ્હોટા પછી ત્રીજે નંબરે જે હોય તે

अणुजोग पु० (अनुयोग) તીર્થંકર, કુલકર, ચક્રવર્તી વગેરેના અધિકાર જેમા કથા યા હતા તે દૃષ્ટિવાદનો એક વિભાગ કે જે હાલ વિચ્છેદ થઈ ગયેલ છે

* नोट-अणत्यनेन जन्तुगण अनुगतिक ससारमित्यण कर्म, तस्यात्प्राबल्यत घातन मराघ्यातनम

अणुजोगि पु० (अनुयोगिन्) જુઓ " અણુ-ઓગિ " ૨૭૮

अणुज्जा स्त्री० (अनुया) મહાવીરસ્વામીની દીકરી પ્રિયદર્શનાનુ અપર નામ

अणुज्जु त्रि० (अनृजु) સરલ નહિ તે, કપટી સ્વભાવવાળો

अणुट्ठाइ त्रि० (अनुष्ठायिन्) અનુષ્ઠાન કરનાર

अणुट्ठाण न० (अनुष्ठान) આચાર, ક્રિયાકલાપ

अणुट्ठिय त्रि० (अनुष्ठित) આચરેલ, સેવેલ

अणुट्ठिय त्रि० (अनुत्थित) ઉઠેલ નહિ, જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના ઉદ્યોગથી રહિત

अणुणाइ (अनुनादिन्) પડછંદો પડે એવી રીતે બોલનાર, ગર્જના કરતી વાણીના બોલનાર

अणुणाइत्त न० (अनुनादित्व) પડછંદો પડે એવો અવાજ, સત્ય વચનના ૩૫ અતિશયમાનો એક

अणुणास पु० (अनुनास) નાકમાથી ગાવુ તે, ગાયનના ૭ દોષમાનો એક દોષ (૨) પુ૦ ન૦ નાકમાથી બોલાતા અનુનાસિક અક્ષરો (૩) त्रि० અનુસ્વારયુક્ત

अणुणणय त्रि० (अनुन्नत) ઉન્નત નહિ તે, ગર્વ વિનાનો (૨) નમ્રતાવાળો

अणुणणवणया } स्त्री० (अनुज्ञापना) આજ્ઞા,
अणुणणवणा } રજા (૨) અનુમોદન, સમતિ

अणुणणवणी स्त्री० (अनुज्ञापनी) મકાનની રજા માગવાની ભાષા

अणुणणा स्त्री० (अनुज्ञा) અધિકાર આપવો (૨) અનુમોદન દેવુ, સમતિ આપવી

अणुणणाय त्रि० (अनुज्ञात) આજ્ઞા આપેલ

अणुतडभेद } पु० (अनुतटभेद, अनुतटिका-
अणुतडियाभेय } भेद) ગેરડીને ચીરવાથી જેવા ઉતરે તેમ કોઇ પણ ચીજની છાલ ઉતરે તે જાતનો દ્રવ્ય ભેદ

अणुताव पु० (अनुताप) પશ્ચાત્તાપ

अणुतावअ त्रि० (अनुतापक) પશ્ચાતાપ કરનાર, ખેદ પામનાર

अणुताविया स्त्री० (अनुतापिका) પરને સતાપ ઉપજાવનાર ભાષા

अणुत्तर त्रि० (अनुत्तर) જેનાથી પ્રધાન બીજુ નથી તેવુ (૨) પુ૦ વિજય, વૈજયત આદિ પાચ અનુત્તર વિમાન (૩) અનુત્તર વિમાનવાસી દેવતા

अणुत्तरगइ पु० (अनुत्तरगति) સિદ્ધગતિને પ્રાપ્ત થયેલ

अणुत्तरग्गा स्त्री० (अनुत्तराग्र्या) ઇપત્ પ્રાગ્ભાર પૃથ્વી, આઠમી પૃથ્વી-સિદ્ધશિલા

अणुत्तरणाणि त्रि० (अनुत्तरज्ञानिन्) કેવલજ્ઞાની

अणुत्तरदंसि त्रि० (अनुत्तरदर्शिन्) કેવળ દર્શની

अणुत्तरविमाण न० (अनुत्तरविमान) વિજય, વૈજયત, જયત, અપરાજિત અને સર્વાર્થ સિદ્ધ, એ પાચ અનુત્તર વિમાન

अणुत्तरोववाइअ पु० (अनुत्तरोपपातिक) અનુત્તર વિમાનના દેવતામા ઉપજવાવાળા, અનુત્તર વિમાનના દેવતા

अणुत्तरोववाइयदसा स्त्री० (अनुत्तरोपपातिक दशा) નવમા નબરના અગસૂત્રનુ નામ, કે જેમા જે મુનિઓ અનુત્તર વિમાને ઉપજ્યા તેના ત્રણ વર્ગ છે, " અનુત્તરોવવાઇય " નામે નવમુ અગસૂત્ર

अणुदइ त्रि० (अनुदयिन्) ઉદય ન પામનાર

अणुदय पु० (अनुदय) કર્મના વિપાકોદયનો અભાવ

अणुदिराण } त्रि० (अनुदीर्ण) નજીકના ભ-
अणुदिन्न } વિષ્યમા જેની ઉદીરણા થવાની નથી એવી કર્મ પ્રકૃતિ (૨) ઉદયમા ન આવેલ

अणुदिय त्रि० (अनुदित) ઉદયમા ન આવેલ

अणुदियह अ० (अनुदिवसम्) નિત્યપ્રતિદિન

अणुदिसा स्त्री० (अनुदिशा) જાવકઅની પત્ની (૨) વિદિશા ખુણો

अणुदिन्नी स्त्री० (अनुदिशा) विदिशा, ખુણો

अणुदु पु० (अनुदु) પોતાનો વખત નહિ પોતાના સમયથી પહેલા અથવા પછી

अणुद्दिट्ठ. त्रि० (अनुद्दिष्ट) ઉદ્દેશ રહિત આહાર આદિ

अणुद्धरि पु० (अनुद्धरिन्) શુદ્ર જન્તુ કંપ-વાની એક જાત

अणुद्धुय त्रि० (अनुद्धत) તપાવીને અજ્જ કરેલ (૨) તજાયેલું નહિ તે. છોડી દીધેલું નહિ તે

अणुधम्म पु० (अनुधर्म) अनुधर्म

अणुधम्म पु० (अनुधर्म) અનુકુળ ધર્મ. નિઃ્ય ધર્મ

अणुधम्मचारि त्रि० (अनुधर्मचारिन्) तीर्थ કરોના પરૂપેલ ધર્મ પ્રમાણે ચાલનાર કિંકર ધર્મના અનુયાયી

अणुधम्मिय त्रि० (अनुधार्मिक) ધર્મોચિત, ધર્મને અનુકૂળ

अणुनाइ त्रि० (अनुनादिन्) પ્રતિધ્વનિ કરનાર

अणुन्नवणा स्त्री० (अनुज्ञापना) જુઓ "अणु-ण्णवणा" શ૦

अणुन्नाय त्रि० (अनुज्ञात) જિનસમત, રીત-ગણે આજ્ઞા આપેલ

अणुपइन्न त्रि० (अनुप्रकीर्ण) પરસ્પર ભળી ગયેલ

अणुपपराग त्रि० (अनुत्पन्न) ઉપપન નહિ થયેલ.

अणुपरियट्टणा न० (अनुपर्यटन) પરિભ્રમણ કરવું તે

अणुपरियट्टण न० (अनुपरिवर्तन) પરિવર્તન થવું ફેરફાર થઇ જવો

अणुपरिहारि पु० (अनुपरिहारिन्) પરિહાર તપવાળો જ્યાં જ્યાં જાય ત્યાં ત્યાં તેની પાછળ ફરી તેને સહાય કરનાર સાધુ

अणुपवाएत्तार त्रि० (अनुप्रवाचयितृ) शिक्षण આપનાર, ઉપાધ્યાય

अणुपविट्ठ त्रि० (अनुप्रविष्ट) પાછળ પ્રવેશ કરેલ

अणुपस्सि पु० (अनुदर्शिन्) શુભાશુભ કર્મ અને તેના પરિણામને જોવાવાળો, વિવેક

अणुपालणा स्त्री० (अनुपालना) સકટ પડે પણ લીધેલ પચ્ચખાણ બરાબર પાળવા તે

अणुपालणासुद्ध. न० (अनुपालनाशुद्ध) પચ્ચખાણનો એક ભેદ દુકાળ, અટવી વગેરે અપવાદે પણ પચ્ચખાણ બરાબર પાળવું તે

अणुपालिय त्रि० (अनुपालित) આત્મ સંયમની અનુકૂળતાપણે પાળેલું

अणुपिट्ठ न० (अनुपृष्ठ) અનુક્રમ પરિપાટી

अणुपुत्तिया स्त्री० (अनुपुत्रिका) સતતિ

अणुपुव्व न० (आनुपूर्व्य) અનુક્રમ, પરિપાટી

अणुपुव्वी स्त्री० (आनुपूर्वी) અનુક્રમ પરિપાટી

अणुपुव्वी स्त्री० (आनुपूर्वी) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ, કે જેના ઉદયથી જીવ એક ગતિમાંથી બીજી ગતિમાં સિદ્ધિ રીતે જઇ શકે તે

अणुप्पगथ पु० (अणुप्रग्रन्थ) નિર્ગ્રંથ પરિ-ગ્રહરહિત (૨) સતોષી, અલ્પપરિગ્રહવાળા

अणुप्पराग त्रि० (अनुत्पन्न) વર્તમાન સમયમાં જેનું અસ્તિત્વ નથી તે, ઉત્પન્ન ન થયેલ

अणुप्पवाय पु० (अनुप्रवाद) નવમાં પૂર્વનું નામ, વિદ્યાનુપ્રવાદ તેનું અપર નામ છે (૨) એકના કહ્યા પછી કહેવું તે, અનુવાદ

अणुप्पविट्ठ त्रि० (अनुप्रविष्ट) પ્રવેશ કરેલ પેસેલ

अणुप्पवित्ति स्त्री० (अनुप्रवृत्ति) એક પછી એક કામ કરવાની યોજના (૨) પાછળ જવાની ક્રિયા

अणुप्पसूय त्रि० (अनुप्रसूत) જન્મેલું, ઉત્પન્ન થયેલું

अणुप्पिय त्रि० (अनुप्रिय) ઇષ્ટ, અનુકૂળ

अणुवत्ति स्त्री० (अनुवृत्ति) અનુકૂળ પ્રવૃત્તિ, ગુરુનો મનોભાવ વર્તીને તેને અનુકૂળ વર્તવું તે

अणुवम त्रि० (अनुपम) અનુપમ, ઉપમા રહિત

अणुवमा स्त्री० (अनुपमा) ખાદ્યવિશેષ, મિઠાઇની એક જાત

अणुवरय त्रि० (अनुपरत) સાવદ્ય વ્યાપારથી નિવૃત્તિ નહિ પામેલ, અવિરતિ યુક્ત (૨) નિરંતર, અવિચ્છિન્ન

अणुवरयकायकिरिया स्त्री० (अनुपरतकाय क्रिया) અવિરતિપણે શરીરને વાપરવાથી લાગતું કર્મબંધન, કાયિકીક્રિયાનો એક ભેદ

अणुवरयदंड त्रि० (अनुपरतदण्ड) મન, વચન અને કાયાના દંડથી નિવૃત્ત ન થયેલ

अणुवरि अ० (अनुपरि) ઉપર નહિ તે, નીચે

अणुवलद्धि स्त्री० (अनुपलब्धि) અભાવ, અપ્રાપ્તિ

अणुवसंत त्रि० (अनुपशान्त) ઉપશાન્ત થયેલ નહિ કિન્તુ ઉદયમાં આવેલ કષાયવાળો, જેના કષાય ઉપશમ્યા નથી તે

अणुवसु त्रि० (अनुवसु) રાગવાળો રાગ સહિત (૨) સ્થવિર (૩) શ્રાવક

अणुवाइ त्रि० (अनुपातिन्) પાછળ જનાર, અનુસરનાર (૨) કરનાર

अणुवाइ त्रि० (अनुवादिन्) અનુવાદ કરનાર, બોલાયેલા અર્થને કહી બતાવનાર

अणुवाय पु० (अनुपात) અનુસાર, અનુસરવું (૨) ઇસારો (૩) સબન્ધ, સંયોગ

अणुवाय पु० (अनुवात) અનુકૂળ વાયુ (૨) અનુકૂળ પવનવાળો દેશ, જે દેશમાંથી અનુકૂળ વાયુ આવે તે

अणुवालय पु० (अनुपालक) અનુપાલક નામે ગોશાળાનો મુખ્ય શ્રાવક (૨) त्रि० રક્ષક, પરિપાલન કરનાર

अणुवासणा स्त्री० (अनुवासना) ચામડાની નળીથી ગુદા માર્ગે પેટમાં તેલવિશેષ નાખવું તે

अणुवासर अ० (अनुवासरम्) દરરોજ, પ્રતિદિન

अणुवासिअ त्रि० (अनुवासित) સરકાર વડે વાસિત કરેલ

अणुवित्ति स्त्री० (अनुवृत्ति) પ્રવૃત્તિ, ઇષ્ટ વસ્તુને પ્રાપ્ત કરવાની ક્રિયા

अणुविरइ स्त्री० (अणुविरति) દેશવિરતિ, શ્રાવકપણું

अणुविवाग पु० (अनुविपाक) કર્મનું અનુરૂપ પરિણામ

अणुवेलंधर पु० (अनुवेलन्धर) વેલન્ધર જાતિના દેવતાના અનુયાયી (હુકમ ઉઠાવનાર) નાગકુમાર

अणुवेह पु० (अनुवेध) જોડાણ, મેલાપ

अणुव्वइय त्रि० (अनुव्रतिक) અણુવ્રત સંબંધી, અણુવ્રતરૂપ

अणुव्वय न० (अणुव्रत) મહાવ્રતની અપેક્ષાએ ન્હાના વ્રતો, શ્રાવકના પ્રથમના પાંચ વ્રતો

अणुव्वयधारि त्रि० (अणुव्रतधारिन्) અણુવ્રત ધરનાર, વ્રતધારી શ્રાવક

अणुव्वयय त्रि० (अनुव्रजक) પાછળ ચાલનાર, અનુસરનાર

अणुव्वया स्त्री० (अनुव्रता) પતિવ્રતા સ્ત્રી, પતિવ્રતા ધર્મ પાળનાર સ્ત્રી

अणुव्वस त्रि० (अनुवश) વશ થયેલ, આધીન

अणुव्वाण त्रि० (अनुम्लान) કંઇક સ્નિગ્ધ અને ઘણે ભાગે કરમાયેલું

अणुसंगिय त्रि० (आनुषङ्गिक) પ્રાસંગિક, પ્રસંગે પ્રાપ્ત થયેલ

अणुसज्जणा स्त्री० (अनुसज्जना) અનુસરણ કરવું, અનુવર્તન કરવું તે

अणुसज्जित्थ त्रि० (अनुषक्त) કાળ પરંપરાથી ચાલ્યું આવેલ

अणुसट्ठि स्त्री० (अनुशास्ति) સદ્‌ગુણની સ્તુતિ (૨) શિખામણ, ભલામણ (૩) દોષ દર્શાવી શિક્ષણ આપવું તે

अणुसय पु० (अनुशय) गर्व, अहंकार (२) पश्चाताप

अणुसरण न० (अनुस्मरण) स्मरणु, चिंतवन

अणुसरण न० (अनुसरण) अनुवर्तन, पाछળ પાછળ જવું તે

अणुसरियार त्रि० (अनुस्मर्तृ) पाछળथी સ્મરણ કરનાર

अणुसार पु० (अनुसार) पाछળ જવું તે, અનુસરવું તે

अणुसार पु० (अनुस्वार) અક્ષર ઉપરનું બિન્દુ, અનુનાસિક વર્ણ

अणुसारि त्रि० (अनुसारिन्) અનુસરનાર, અનુકરણ કરનાર

अणुसासण न० (अनुशासन) શિક્ષા, શિક્ષણ (૨) ઉપદેશ આપવો તે (૩) આજ્ઞા, હુકમ

अणुसासिअ त्रि० (अनुशासित) જેને શિખામણ આપવામાં આવે તે, શિક્ષિત

अणुसिट्ठ त्रि० (अनुशिष्ट) શિખામણ આપેલ

अणुसिट्ठि स्त्री० (अनुशिष्टि) હિતકારક ઉપદેશ, બોધ

अणुसूय त्रि० (अनुस्यूत) બીજાની નેશ્રાયે રહેલ-જુ, માકડ વગેરે

अणुसेढि स्त्री० (अनुश्रेणि) લઘુશ્રેણી, આકાશ પ્રદેશપંક્તિ, તેને અભિમુખ રહીને અનુકૂળપણે ગતિ કરવી તે

अणुसोय न० (अनुस्रोतस्) નદી વગેરેનો પ્રવાહ, વેગ

अणुसोयचारि त्रि० (अनुस्रोतश्चारिन्) નદીના પ્રવાહને અનુસારે ચાલનાર માછલા વગેરે (૨) અભિગ્રહ વિશેષથી ઉપાશ્રય પાસેથી ક્રમસર ગોચરી કરનાર સાધુ

अणुस्सुय त्रि० (अनुश्रुत) અવધારેલું (૨) સાંભળેલું (૩) ન० ભારત આદિ પુરાણ

अणुस्सुय त्रि० (अनुत्सुक) ઉત્કંઠા રહિત

अणुहलुयत्त न० (अनुद्दुरत्व) દિવ્ય અને માનુષિક કામભોગમાં નિસ્પૃહતા

अणुहियासण न० (अनध्यासन) અડગ રહી સહન કરવું તે

अणुहूअ त्रि० (अनुभूत) અનુભવ કરેલ, અનુભવેલ

अणूण त्रि० (अन्यून) ઓછું નહિ તે

अणेक्क त्रि० (अनेक) એકથી વધારે

अणेक्कसिद्ध पु० (अनेकसिद्ध) એક સમયે એક કરતા વધારે સિદ્ધ થાય તે

अणेक्कावाइ त्रि० (अनेकवादिन्) ઘણા આત્માને માનનાર વાદી, અક્રિયાવાદ મતના અનુયાયી

अणेग त्रि० (अनेक) અનેક, એકથી વધારે

अणेगत त्रि० (अनेकान्त) અનિશ્ચય, એકાંત નહિ તે

अणेगतवाय पु० (अनेकान्तवाद) વસ્તુનું એકાન્ત સ્વરૂપ ન માનવું તે, અનંત ધર્મવાળી વસ્તુનું અનેકાન્તપણે પ્રતિપાદન કરવું તે

अणेगतिग } अणेगतिय } (अनेकान्तिक) સાધ્યને મુકી અન્યત્ર રહેનાર હેતુ, વ્યભિચારી હેતુ (૨) એકાન્તિક નહિ, અનિશ્ચિત

अणेगखडी स्त्री० (अनेकखण्डी) જેમાં નીકળવાને અનેક બારીઓ હોય એવી નગરી

अणेगगुण पु० (अनेकगुण) અનેકગણુ

अणेगजोगधर पु० (अनेकयोगधर) અનેક લબ્ધિના ધરનાર, અનેક લબ્ધિસંપન્ન

अणेगरूव त्रि० (अनेकरूप) અનેક પ્રકારનું, વિવિધ પ્રકારનું

अणेगरूवधुणा स्त्री० (अनेकरूपधुना) વસ્ત્રો સાથે પડિલેહણાથી અથવા ત્રણથી વધારે વખત વસ્ત્રને ધુણાવવાથી લાગતો દોષ, પડિલેહણના દોષનો એક પ્રકાર

अणेगसिद्ध पु० (अनेकसिद्ध) એક સમયે અનેક સિદ્ધ થાય તે

अणेलिस त्रि० (अनीदृश) અનન્ય સદૃશ, અનુપમ

अणेसणा स्त्री० (अनेषणा) પ્રમાદાદિ દોષ સહિત એષણા (૨) ગવેષણાનો અભાવ

अणेसणिज्ज } **अणेसणीय** } त्रि० (अनेषणीय) સાધુને ન કલ્પે તેવુ, કોઇપણ દોષથી દુષ્ટ થયેલ

अणोउया स्त्री० (अनृतुका) ઋતુકાળ વગરની સ્ત્રી, રજસ્વલા નહિ

अणोक्कंत त्रि० (अनवक्रान्त) અજિત, જેનો પરાભવ થયો નથી તે

अणोज्ज त्रि० (अनवद्य) નિર્દોષ, શુદ્ધ

अणोज्जा स्त्री० (अनवद्या) મહાવીર સ્વામિની પુત્રીનુ નામ

अणोम त्रि० (अनवम) મિથ્યાદૃષ્ટિ, અવિરતિ આદિ કર્મબંધના હેતુ જેણે દૂર કર્યા છે તે, મિથ્યાત્વ, અવિરતિ આદિ કર્મબંધ હેતુ રહિત

अणोमदंसि पु० (अनवमदर्शिन्) ન્યૂનદર્શી નહિ, ઉચ્ચ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રવાળો

अणोमाण, त्रि० (अनवमान) છુટા છુટા, વ્યાપ્ત નહિ તે

अणोमाण न० (अनवमान) સત્કાર, અનાદર નહિ તે

अणोरपार त्रि० (अनर्वाक्पार) આરપાર વગરનુ, આરપાર રહિત (૨) અતિવિસ્તીર્ણ

अणोवणिहिआ स्त्री० (अनौपनिधिकी) એકજ વસ્તુમા અનુક્રમની વરના, દ્રવ્ય આનુ પૂર્વીનો એક પ્રકાર

अणोवदग्ग त्रि० (अनवदग्र) અંત વગરનુ, અનંત

अणोवम त्रि० (अनुपम) ઉપમારહિત, તુલના રહિત

अणोवमदंसि पु० (अनुपमदर्शिन्) ઉચ્ચ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રવાન્

अणोवमा स्त्री० (अनुपमा) મિઠાઇની જાત

अणोवलेवय त्रि० (अनुपलेपक) કર્મબંધ રહિત

अणोवसखा स्त्री० (अनुपसंख्या) અજ્ઞ અવિદ્યા

अणोसिअ त्रि० (अनुषित) નિવાસ કરેલ, અવ્યવસ્થિત

अणोहंतर त्रि० (अनोघन्तर) બે પ્રકા ઓઘને નહિ તરનાર, દ્રવ્યઓઘ–નદી અને ભાવઓઘ–આઠ કર્મને ન તરન

अणोहट्टय त्रि० (अनपघट्टक) ગમે તેમ વર્ત છતા જેને હાથ પકડી રોકનાર કોઇ ન તે, નિરંકુશ

अणोहिया स्त्री० (अनोधिका) જેની અ પાણીનુ કોઇપણ સ્થાન નથી એવી અટ

अण्ण त्रि० (अन्य) પોતાથી ભિન્ન, બીજ

अण्ण न० (अर्णस्) પાણી, જલ

अण्ण न० (अन्न) ભાત વગેરે ધાન્ય, નાજ (૨) ભોજન, મોદક વગેરે ખોરા (૩) ભિક્ષા, ગોચરી

अण्णउत्थिय पु० } अन्ययूथिक } अन्यतीर्थिक } તીર્થા રી જૈન સિવાયના શાક્ય, ચરક, પરિવ્રાજ કપિલ, આજીવક, વૃદ્ધશ્રાવક વગેરે

अण्णउत्थियदेवय न० (अन्ययूथिकदैवत અન્યમતિઓએ માનેલ હરિહરાદિ દેવ

अण्णउत्थियपरिग्गहिय त्रि० (अन्ययूथिकप गृहीत) અન્ય તીર્થિઓએ ગ્રહણ કરે અન્યમતિઓએ પોતાનુ કરી લીધેલ

अण्णगिलायक पु० (अन्नग्लायक) અન્ન વિ ગ્લાનિ પામનાર સાધુ, ભુખ્યા ન રહેવાન અથવા અભિગ્રહ વિશેષથી સવારમા આહાર કરનાર સાધુ

अण्णजंभग पु० स्त्री० (अन्नजृम्भक) જભ દેવતાની દસ જાતમાની પહેલી જાત

अण्णतर त्रि० (अन्यतर) ગમે તે એક, બે માનુ કે અનેકમાનું કોઇ એક
अण्णतित्थिय पु० (अन्यतीर्थिक) અન્યમતિ, અન્યદર્શની
अण्णतित्थियपवत्ताणुओग पु० (अन्यतीर्थिकप्रवृत्तानुयोग) કપિલાદિકે પ્રવર્તાવેલુ શાસ્ત્ર, પાપશ્રુતવિશેષ
अण्णत्तभावणा स्त्री० (अन्यत्वभावना) દેહથી આત્મા જુદો છે એમ ભાવના ભાવવી તે
अण्णत्थ पु० (अनर्थ) અર્થથી વિપરીત, અનર્થ
अण्णत्थ अ० (अन्यत्र) બીજે કયાંક, સિવાય
अण्णत्थ पु० (अन्वर्थ) યથાર્થ વ્યુત્પત્તિને અનુસારે થતો અર્થ
अण्णत्थजोग पु० (अन्वर्थयोग) શબ્દ અને તેના અર્થનો વ્યુત્પત્તિ અનુસારી સબંધ
अण्णदत्तहर पु० (अन्यदत्तहर) બીજાએ બક્ષીશ કરેલી હોય તેને રસ્તામા લુટનાર
अण्णदा अ० (अन्यदा) બીજા કોઇ કાળમા
अण्णधम्मिय त्रि० (अन्यधार्मिक) ભિન્ન ધર્મવાળા
अण्णपाण न० (अन्नपान) અન્નપાણી
अण्णपुण्ण न० (अन्नपुण्य) અનુકપાભાવે ભોજન આપવાથી થતુ પુણ્ય અન્નપુણ્ય
अण्णप्पमत्त त्रि० (अन्नप्रमत्त) ખાવાનો લોલપી
अण्णभोग पु० (अन्नभोग) ખાદ્ય આદિ ભોગ્ય પદાર્થ
अण्णमण्ण त्रि० (अन्योन्य) અન્યોન્ય, પરસ્પર
अण्णमण्णकिरिया स्त्री० (अन्योन्यक्रिया) સામસામા એક બીજાના પગ પુજવા, ચોળવા, મર્દન કરવુ વગેરે
अण्णमण्णगढिय त्रि० (अन्योन्यग्रथित) પરસ્પર ગાઠથી ગુથેલુ પરસ્પર ગાઠવાળુ
अण्णमण्णगुरुयत्ता स्त्री० (अन्योन्यगुरुता) પરસ્પર ગુથવાથી થયેલ વિસ્તીર્ણતા
अण्णमण्णघडत्ता स्त्री० (अन्योन्यघटना) પરસ્પર સમુદાય રચના, પરસ્પર સબન્ધ
अण्णमण्णमणुगय त्रि० (अन्योन्यानुगत) એક બીજાને અનુકૂળપણે વળગેલ
अण्णमण्णोगाढ त्रि० (अन्योन्यावगाढ) પરસ્પર ક્ષીરનીરની પેઠે અવગાહીને રહેલ
अण्णयर त्रि० (अन्यतर) ગમે તે એક બે માનુ કે અનેકમાનુ કોઇ એક
अण्णया अ० (अन्यदा) કોઇ વખતે, કયારેક
अण्णयाकयाइ अ० (अन्यदाकदाचित्) કોઇ એક વખતે, અનિર્ધારિત સમયે
अण्णलिंग न० (अन्यलिङ्ग) અન્યલિંગ, જૈનેતર વેષ
अण्णलिंगसिद्ध पु० (अन्यलिङ्गसिद्ध) જૈન સિવાયના વેષે સિદ્ધ થાય તે
अण्णव पु० (अर्णव) સમુદ્ર (૨) સસાર
अण्णवत न० (ऋणवत्) ૨૭ મુ લોકોત્તર મુહૂર્ત્ત
अण्णवपदेस पु० (अन्यव्यपदेश) સાધુ વ્હોરવા આવ્યા હોય ત્યારે પોતાની વસ્તુને બીજાનો વ્યપદેશ કરવાથી સાધુ ન લે તેથી લાગતો બારમા વ્રતનો ત્રીજો અતિચાર
अण्णवालय पु० (अर्णपालक) એ નામનો એક અન્યતીર્થિક કાલોદાયી ઇત્યાદિમાનો એક
अण्णविहि पु० (अन्नविधि) અન્ન ઉત્પન્ન કરવાની, રાધવાની અને રાધવાની કળા
अण्णसंभोइअ त्रि० (अन्यसाम्भोगिक) અન્યગચ્છના સાધુ સાથે આહાર પાણીના વ્યવહારવાળો
अण्णहा अ० (अन्यथा) અન્યથા અગર
अण्णहाभाव पु० (अन्यथाभाव) વિપરીત ભાવ, સત્યને અસત્ય માનવુ તે
अण्णहावाइ त्रि० (अन्यथावादिन्) અસત્ય બોલનાર

अण्णाअ त्रि० (अज्ञात) અપરિચિત

अण्णाइट्ठ त्रि० (अन्वाविष्ट) દેવતાના આવેશથી પરવશ થયેલ

अण्णाएसि पु० (अज्ञातैषिन्) જાતિ, વિદ્વત્તા આદિથી અજાત થઇને આહારાદિની એષણા કરનાર પોતાનું માહાત્મ્ય ન જાણતા હોય તેના કુળમા ભિક્ષા કરનાર સાધુ

अण्णाण न० (अज्ञान) અજાણપણુ, વિપરીત બુદ્ધિ (૨) મિથ્યાજ્ઞાન, (૩) ત્રિ० જ્ઞાન રહિત, મૂર્ખ

अण्णाणकिरिया स्त्री० (अज्ञानक्रिया) અજ્ઞાનપણે કરવામા આવતી ચેષ્ટાથી લાગતું કર્મબંધન, અજ્ઞાનક્રિયાનો એક ભેદ

अण्णाणदोस पु० (अज्ञानदोष) કુશાસ્ત્રના સંસ્કારથી હિંસાદિ કૃત્યોમા ધર્મબુદ્ધિ રાખવાથી લાગતો એક દોષ, રૌદ્રધ્યાનનુ ત્રીજુ લક્ષણ

अण्णाणपरिसह पु० (अज्ञानपरीषह) અજ્ઞાન પરિસહ, અજ્ઞાન એટલે વિદ્યા ન આવડવાથી થતુ કષ્ટ સહન કરવુ તે

अण्णाणवाइ त्रि० (अज्ञानवादिन्) અજ્ઞાનનેજ શ્રેય માનનાર વાદી, જ્ઞાનમા દોષ દર્શાવી અજ્ઞાનનુ સ્થાપન કરનાર

अण्णाणसत्थ न० (अज्ञानशास्त्र) અજ્ઞાનશાસ્ત્ર, ભારત, કાવ્ય નાટકાદિ લૌકિક શાસ્ત્ર

अण्णाणि त्रि० (अज्ञानिन्) અજ્ઞાની, જાણપણાથી રહિત

अण्णाणिय पु० (अज्ञानिक) અજ્ઞાની, જ્ઞાનહીન (૨) અજ્ઞાનવાદી, અજ્ઞાનવાદના અનુયાયી

अण्णाणियवाइ पु० (अज्ञानिकवादिन्) અજ્ઞાનવાદી, જ્ઞાનમા દોષ દર્શાવી અજ્ઞાનનેજ શ્રેયરૂપ માનનાર વાદી

अण्णाय त्रि० (अन्याय्य) અન્યાયી, ન્યાય રહિત

अण्णाय त्रि० (अज्ञात) અજાણ્યુ, જાણ્યા વગરનુ

अण्णायउंछ पु० (अज्ञातोञ्छ) પરિચય કરા વિના ઉચિત ભિક્ષા-અન્ન ઉપગરણ વ સાધુએ ગવેષવા તે

अण्णायचरअ पु० (अज्ञातचरक) સ્વજાત્ય દર્શાવ્યા વિના ગવેષણા કરનાર

अण्णायपिंड पु० (अज्ञातपिण्ड) અજાણ કુળની ભિક્ષા, અન્તપ્રાન્ત ભિક્ષા

अण्णायया. स्त्री० (अज्ञातता) અજાતપ યશ કીર્તિની દરકારે તપસ્યા વગેરે પ્રકાશ ન કરવો તે

अण्णायसील त्रि० (अज्ञातशील) જેનો ભાવ પડિતો પણ ન જાણી શકે તે (૨) જેણે બ્રહ્મચર્ય અંગીકાર નથી એવો

अण्णियाउत्त पु० (अन्निकापुत्र) જયસિ નામે વણિકપુત્રની પુત્રી અન્નિકાનો દે દત્તથી થયેલ પુત્ર

अण्णुण्ण त्रि० (अन्योन्य) જુઓ " અ ણ્ણમણ્ણ " શબ્દ

अण्णेसण न० (अन्वेषण) તપાસ કરી જોવુ તે

अण्णेसणा स्त्री० (अन्वेषणा) પ્રાર્થના (૨ ગૃહસ્થથી અપાતી ભિક્ષા ગ્રહણ કરવી તે

अण्णेसि त्रि० (अन्वेषिन्) ગવેષણા કરના માગણી કરનાર

अण्णोण्ण त्रि० (अन्योन्य) જુઓ " અ ણ્ણમણ્ણ " શબ્દ

अण्णोण्णपगहियत्त न० (अन्योन्यप्रगृहीतत्व) વાક્ય વાક્યની અને પદ પદની પરસ્પર સાપેક્ષતા, સત્ય વચનના ૩૫ અતિશય માનો ૧૭ મો

अण्ह न० (अह्न) દિવસ, દિન

अण्हग } पु० (आश्रव) પાપનુ દ્વાર, કર્મ
अण्हय } આવવાનો માર્ગ (૨) હિંસાદિ કર્મબંધનુ કારણ

अण्हयकर पु० (आश्रवकर) આશ્રવ કરનાર, નવા કર્મ બાંધનાર

अगाह्यभावणा स्त्री० (आश्रवभावना) આશ્રવના અનિષ્ટ ફળનુ ચિન્તવન કરવુ તે, બાર ભાવનામાની સાતમી ભાવના

अतत्थ त्रि० (अतथ्य) અસત્ય, જૂઠુ

अतर पु० (अतर) રત્નાકર, સમુદ્ર (૨) त्रि० દુસ્તર, તરવાને અશક્ય

अतरंत त्रि० (अतरत्) રોગી, ગ્લાન (૨) અશક્ય અસહિષ્ણુ

अतरण त्रि० (अतरण-ग्लान) દુર્બલ, ગ્લાનિ પામેલ

अतव पु० न० (अतपस्) તપશ્ચર્યાનો અભાવ

अतसी स्त्री० (अतसी) વનસ્પતિવિશેષ, અલસીનો છોડ

अतह न० (अतथ) અસત્ય મિથ્યા

अतहण्णाण त्रि० (अतथाज्ञान) અયથાર્થ જાણનાર, અજ્ઞાની (૨) પ્રશ્નોત્તરને બરાબર ન જાણનાર પૃ૦૭૬ (૩) न० અયથાર્થ જ્ઞાન, અનેકાંતને એકાંતપણે જાણવુ તે

अतार त्रि० (अतार) તરવાને અશક્ય, અગાધ

अतावक्खेत्त न० (अतापक्षेत्र) તાપનુ ક્ષેત્ર નહિ તે, રાત્રિ

अति अ० (अति) ઘણુ, અતિશય

अतिउट्ट त्रि० (अतिवृत्त) પોતાના કૃત્યને ન જાણનાર

अतितिण त्रि० (अतिन्तिन) નિરાશાના કારણો હોવાથી કચવાતા છતા જેમ તેમ ન બોલનાર સાધુ (૨) કટુવચન સાભળીને પણ શાન્તિ રાખી બડબડાટ ન કરનાર

अतिकाय त्रि० (अतिकाय) જુઓ "અઇકાય" શબ્દ

अतिकंत त्रि० (अतिक्रान्त) ભૂતકાળમા થયેલ

अतिक्कम पु० (अतिक्रम) જુઓ "અઇક્કમ" શબ્દ

अतिचार पु० (अतिचार) જુઓ "અઇયાર" શબ્દ

अतिच्छिअ त्रि० (अतिक्रान्त) જુઓ "અઇચ્છિય" શબ્દ

अतितारणगिह न० (अतितानगृह) નગરના પ્રસિદ્ધ ઉંચા ઘર, કે જે નગરમા પેસતા એકદમ જણાઇ આવે

अतितेआ स्त्री० (अतितेजस्) ચૌદશની રાત્રિનુ નામ

अतित्थ न० (अतीर्थ) તીર્થંકરે તીર્થ સ્થાપ્યા પહેલાનો સમય અને તીર્થ વ્યવચ્છેદ થયા પછીનો સમય (૨) ચતુર્વિધ સઘનો અભાવ, તીર્થની અનુત્પત્તિ

अतित्थगर पु० (अतीर्थंकर) તીર્થંકર નહિ તે, તીર્થંકરની પદવી ન પામનાર કેવળી

अतित्थगरसिद्ध पु० (अतीर्थंकरसिद्ध) તીર્થંકર પદ પામ્યા વિના સિદ્ધ થયેલ, ગૌતમ સ્વામી આદિ

अतित्थसिद्ध पु० (अतीर्थसिद्ध) તીર્થંકરે સઘસ્થાપના કર્યા પહેલા અથવા તીર્થ વ્યવચ્છેદ થયા પછી સિદ્ધ થાય તે, તીર્થને અભાવે સિદ્ધ થાય તે, જેમ મરુદેવી માતા વગેરે

अतिधुत्त त्रि० (अतिधूर्त) ભારે કર્મી, મહુલ કર્મી

अतिपडुकवला स्त्री० (अतिपाण्डुकम्बला) જુઓ "અઇપડુકબલસિલા" શબ્દ

अतिपास पु० (अतिपार्श्व) જુઓ "અઇપાસ" શબ્દ

अतिप्पए अ० (अतिप्रगे) પરોઢીયે સવાર

अतिप्पणया स्त्री० (अतेपनता) પસીનો ટપકે, લાળ ઝરે, આસુ ખરે તેવા રુદનનાં કારણો દૂર કરવા તે, આસુ ઝરે તેવુ રુદન ન કરવુ તે

अतिप्पसग पु० (अतिप्रसङ्ग) જુઓ "અઇપ્પસગ" શબ્દ

अतिमंच पु० (अतिमञ्च) જુઓ "અઇમંચ" શબ્દ

अतिराउल न० (अतिरावुल) અતિ સમૃદ્ધિ વાળુ કુળ

अतिरित्त त्रि० (अतिरिक्त) જુઓ "અઇરિત્ત" શબ્દ

अतिरित्तसेज्जासणिय पु० स्त्री० (अतिरिक्त-शय्यासनिन्) મર્યાદાથી અધિક શય્યા, પાટ પાટલા વગેરે રાખનાર, અસમાધિનુ ચોથુ સ્થાનક સેવનાર સાધુ

अतिरेग पु० (अतिरेक) જુઓ "અઇરેગ" શબ્દ

अतिवाति त्रि० (अतिपातिन) જુઓ "અઇ-વાઇ" શબ્દ

अतिविज्ज त्रि० (अतिविद्य) જુઓ "અઇ વિજ્જ" શબ્દ

अतिवेलं अ० (अतिवेलम) જુઓ "અઇવેલ" શબ્દ

अतिसेस पु० (अतिशेष) જુઓ "અઇસેસ" શબ્દ

अतिहि पु० (अतिथि) અભ્યાગત, ભોજન વખતે આવેલો પ્રાહુણો (૨) જેને આવવાની તિથિ મુકરર નથી એવા સાધુ

अतिहिसंविभाग पु० (अतिथिसंविभाग) શ્રાવકના બાર વ્રત પૈકી બારમુ વ્રત, જમતી વખતે પોતાના ભોજનમાથી અમુક ભાગ અતિથિને આપવાની ભાવના ભાવવી તે

अतीत पु० (अतीत) ભૂતકાળ, ગત સમય

अतीतद्धा स्त्री० (अतीताद्धा) અનતા પુદ્દગલ પરાવર્તન પ્રમાણે, ભૂતકાળ

अतीय पु० (अतीत) ભૂતકાળ (૨) त्रि० ભૂતકાળનુ

अतीयद्धा स्त्री० (अतीताद्धा) અતીતકાળ, ભૂતકાળ

अतीयवयण न० (अतीतवचन) ભૂતકાળ વાચક પદ, જેમકે કર્યું, ખાધુ, પીધુ વગેરે

अतीरंगम त्रि० (अतीरङ्गम) કાઠે જવાને અસમર્થ, સસારને કાંઠે નહીં પહોચનાર

अतीव अ० (अतीव) અતિ, ઘણુ

अतुट्ठि स्त्री० (अतुष्टि) અસતોષ, અતૃપ્તિ

अतुल त्रि० (अतुल) જેની તુલના ન કરી શકાય એવુ અસાધારણ.

अतो अ० (अतस्) એથી, અહિંથી

अत्त त्रि० (आत्र) દુખ હરનાર, સુખ આપનાર

अत्त त्रि० (आप्त) યથાર્થદર્શી, રાગદ્વેષાદિ સર્વ દોષ રહિત (૨) જ્ઞાનાદિગુણ સપન્ન, ગુણી (૩) એકાન્ત હિતકર

अत्त त्रि० (आत्त) ગ્રહણ કરેલ, સ્વીકારેલ

अत्त त्रि० (आर्त्त) પીડિત, દુ:ખી

अत्त पु (आत्मन्) આત્મા, જીવ (૨) પોતે, જાતે (૩) સ્વભાવ, પ્રકૃતિ

अत्तग त्रि० (आत्मग) આતરિક, આત્મિક

अत्तगामि पु० (आत्मगामिन्) આત્માને પ્રાપ્ત કરવા મોક્ષ માર્ગમા ચાલનાર મુનિ, મુમુક્ષુ

अत्तछट्ठ पु० (आत्मषष्ठ) સૂયગડાંગ સૂત્રના પહેલા અધ્યયનના પહેલા ઉદ્દેશાનો પાચમો અર્થાધિકાર, કે જેમા પાચ ભૂત અને છટ્ઠો આત્માનુ નિરૂપણ છે

अत्तट्ठ पु० (आत्मार्थ) સ્વર્ગ, મોક્ષાદિક આત્માનો અર્થ (૨) પોતાની મતલબ, સ્વાર્થ

अत्तता स्त्री० (आत्मता) આત્માનુ અસ્તિત્વ, જીવની હૈયાતી (૨) પોતાના કરેલ કર્મનુ પરિણામ

अत्तत्तासंवुड त्रि० (आत्मात्मसंवृत) આત્મા વડે આત્મામા લીન થયેલ

अत्तपण्णाहइ पु० (आत्मप्रज्ञाहन्) આત્મ સબધી પ્રજ્ઞાને હણનાર, પાપ શ્રમણનુ એક લક્ષણ

अत्तपण्णेसि पु० (आत्मप्रज्ञैषिन्) આત્મ જ્ઞાનનો શોધક, આત્મહિતની ગવેષણા કરનાર જીવ

अत्तपएहह पु० (आत्मप्रश्नहन्) આત્મ સંબંધી પ્રશ્નને હણનાર, પાપ શ્રમણનું એક લક્ષણ

अत्तपन्नेसि त्रि० (आप्तप्रज्ञैषिन्) સર્વજ્ઞની ઉક્તિનું અન્વેષણ કરનાર

अत्तमइ त्रि० (आर्त्तमति) આર્તધ્યાનમાં જોડાયેલ

अत्तय पु० (आत्मज) પુત્ર, દીકરો

अत्तया स्त्री० (आत्मजा) પુત્રી, દીકરી

अत्तवंत पु० (आत्मवत्) આત્માના ઉપયોગવાળો, સાવચેત સાધુ (૨) અકષાયી આત્મા,

अत्तसपग्गहिय त्रि० (आत्मसम्प्रगृहीत) આત્મ પ્રશંસા કરનાર

अत्तसम त्रि० (आत्मसम) આત્મતુલ્ય, આત્મવત્

अत्तसमाहिय त्रि० (आत्मसमाहित) સદા સ્વઉપયોગમાં જોડાયેલ, નિર્વિકલ્પ સમાધિયુક્ત

अत्तहिय न० (आत्महित) આત્મહિત

अत्तागम पु० (आत्मागम) તીર્થંકરની અપેક્ષાએ મૂળ સૂત્રપાઠ, અત્તાગમ

अत्तुक्करिस } पु० (आत्मोत्कर्ष) અભિમાન,
अत्तुक्कोस } આત્મશ્લાઘા

अत्तुक्कोसिय त्रि० (आत्मोत्कर्षिक) ગર્વયુક્ત વાનપ્રસ્થ, અભિમાની

अत्तुवणीय पु० (आत्मोपनीत) દુરાગ્રહ કરી પોતાનો મત સ્થાપન કરવો તે પોતાના મતમાં દોષ આવે તેવી રીતે પરમતનું ઉત્થાપન કરવું તે

अत्तेय पु० (आत्रेय) આત્રેય, અત્રિઋષિના પુત્ર (૨) એક જૈન મુનિ

अत्थ न० (अस्त) આથમવું તે, ચંદ્ર, સૂર્ય વગેરેનું ક્ષેત્રાંતરમાં જવું તે

अत्थ न० (अस्त्र) તીર વગેરે ફેંકવાના હથિયાર

अत्थ अ० (अत्र) અહીં, ઇહાં

अत्थ पु० (अर्थ) ધન, દ્રવ્ય (૨) લક્ષ્મીના ખજાના રૂપ પર્વત, મેરૂ પર્વત (૩) તાત્પર્ય, મતલબ (૪) શબ્દનો અભિધેય, વાચ્યાર્થ (૫) અપેક્ષા (૬) અભિલાપ્ય પદાર્થ (૭) શબ્દાદિ પાંચ વિષય (૮) મોક્ષ, પરમાર્થ

अत्थ पु० (अस्त) મેરૂપર્વત (૨) त्रि० અવિદ્યમાન

अत्थओ अ० (अर्थतस्) અર્થની અપેક્ષાએ, અર્થરૂપે

अत्थग पु० (अस्ताङ्ग) ભરતક્ષેત્રના ગઇ ચોવીસીના પંદરમા તીર્થંકરનું નામ

अत्थगय त्रि० (अस्तङ्गत) આથમેલો, અસ્ત પામેલો

अत्थकर त्रि० (अर्थकर) ધન મેળવનાર

अत्थकामय त्रि० (अर्थकामक) દ્રવ્યની વાંછનાવાળો

अत्थक्क न० ( ) અવસર વિના, વખત વગર

अत्थग्गहण न० (अर्थग्रहण) પદાર્થનું જ્ઞાન, પદાર्थनो નિશ્ચય કરવો તે

अत्थग्घ त्रि० (अर्थघ्न) અર્થની હાનિ કરનાર

अत्थग्घ त्रि० ( ) મધ્યવર્તી

अत्थजोणि स्त्री० (अर्थयोनि) પૈસાની ઉત્પત્તિના સ્થાન, પૈસા મેળવવાના ઉપાય, જેવાકે સામ, દામ, દંડ, ભેદ વગેરે.

अत्थणघरग पु० (आस्थानगृहक) જ્યાં દેવતા સુખે બેસે એવા ઘર

अत्थणय पु० (अर्थनय) અર્થ પ્રધાનનય, નૈગમ, સંગ્રહ, વ્યવહાર અને ઋજુસૂત્ર એ ચાર નયરૂપ અર્થનો આશ્રય કરનાર (૨) શબ્દને છોડી અર્થને મુખ્ય વસ્તુમાનનારો પક્ષ

अत्थणिउर पु० (अर्थनिकुर) ૮૪ લાખ અર્થનિકુરાંગ પ્રમાણ કાળવિશેષ

अत्थणिउरग पु० (अर्थनिकुराङ्ग) ૮૪ લાખ નલિન પ્રમાણકાળ વિશેષ

अत्थत्थि त्रि० (अर्थार्थिन्) ધનનો અર્થી, ધનનો યાચક

अत्थदंड पु० (अर्थदण्ड) શરીરાદિ નિર્વાહ અર્થે કર્મબંધ થાય તે, સ્વાર્થે દંડવુ તે

अत्थधर त्रि० (अर्थधर) શાસ્ત્રનો અર્થ ધરનાર, અર્થવેત્તા

अत्थनिज्जवग्र त्रि० (अर्थनिर्यापक) નયપ્રમાણ લાગુ પાડી સૂત્રના અર્થનો નિર્વાહ કરનાર

अत्थपज्जय पु० (अर्थपर्यय) અર્થના એક દેશનું પ્રતિપાદન કરનાર પર્યાય, અર્થરૂપ પર્યાય

अत्थपय न० (अर्थपद) " ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રૌવ્યયુક્ત સત્ " ઇત્યાદિ અર્થ પ્રતિપાદકપદ

अत्थपुहुत्त न० (अर्थपृथुत्व) જીવાદિ પદાર્થના વિસ્તારરૂપ શ્રુતજ્ઞાન, સામાન્ય શ્રુતજ્ઞાન

अत्थभाव पु० (अर्थभाव) શબ્દના અર્થમા ઉપયોગ જોડવો તે

अत्थम न० (अस्तमयन) અસ્ત થઇ જવુ, અદ્રશ્ય થઇ જવુ

अत्थमण न० (अस्तमन) સૂર્યનુ આથમવુ તે, સૂર્યનુ અસ્ત થવુ તે

अत्थमय न० (अस्तमय) સૂર્ય વગેરેનુ અસ્ત થવુ તે

अत्थमास पु० (अर्थमाष) માસો, સોનુ રૂપુ તોળવાનુ ૮ રતિભારનુ એક વજન

अत्थमिओदिय त्रि० (अस्तमितोदित) જે આથમીને પાછા ઉગ્યા હોય તે, અર્થાત્ હીનકુળમા જન્મી મહત્પદ મેળવ્યુ હોય તે, જેવાકે હરકેશી મુનિ

अत्थमिय त्रि० (अस्तमित) અસ્ત પામેલ, આથમેલ (૨) ઢંકાઇગયેલ

अत्थमियात्थमिय त्रि० (अस्तमितास्तमित) આથમીને પુન આથમેલ હોય તે, અર્થાત્ હીનકુળમા ઉત્પન્ન થઇ પુન એવા દુષ્કર્મ કરે કે મરીને દુર્ગતિમા ચાલ્યો જાય—જેમ કાલસૂરિઓ કસાઇ.

अत्थरग न० (आस्तरक) આચ્છાદન, ઓછાડ

अत्थरण न० (आस्तरण) ઓછાડ (૨) બિછાનુ પથારી કરવી તે

अत्थरय त्रि० (आस्तरक) આચ્છાદન કરનાર (૨) પુ० બિછાના ઉપરનુ વસ્ત્ર

अत्थरय त्रि० (अस्तरजस्) નિર્મળ, શુદ્ધ

अत्थवाय. पु० (अर्थवाद) ગુણવર્ણન (૨) દોષનિરૂપણ (૩) ગુણવાચક શબ્દ (૪) દોષવાચક શબ્દ

अत्थवायग न० (अर्थवाचक) અર્થવાચક પદ, જેમકે વૃક્ષ છે, ઘટ છે ઇત્યાદિ

अत्थवि त्रि० (अर्थवित्) શબ્દાર્થને જાણનાર

अत्थव्वण पु० (अथर्वण) અથર્વણ નામે ચાર વેદમાનો એક વેદ

अत्थसंपया स्त्री० (अर्थसम्पदा) ધનનો વૈભવ, ધનની સંપદા

अत्थसत्थ न० (अर्थशास्त्र) અર્થશાસ્ત્ર, પૈસો કેવી રીતે વધે તેની રીત બતાવનાર શાસ્ત્ર

अत्थसार पु० (अर्थसार) પ્રધાનધન, રોકડદ્રવ્ય

अत्थसिद्ध पु० (अर्थसिद्ध) જંબુદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર બીજા તીર્થંકર (૨) પક્ષના દસમા દિવસનુ લોકોત્તર નામ (૩) ત્રિ० પુષ્કળ ધનવાન્

अत्था स्त्री० (आस्था) જિનશાસન પ્રત્યે બહુમાનપણુ, શ્રદ્ધા (૨) વિશ્વાસ

अत्थाण न० (आस्थान) } સભાગૃહ, બેઠક
अत्थाणी स्त्री० (आस्थानी) }

अत्यात्थमणपविभत्ति पु० (अस्तास्तमनप्रविभक्ति) જેમા ચદ્રમા સૂર્ય આથમવાના દશ્ય બતા વવામા આવે એવો એક નાટ્ય પ્રકાર, દેવતાના ૩૨ પ્રકારના નાટકમાનો નવમો પ્રકાર

अत्थादाण न० (अर्थादान) દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરવાના કારણરૂપ અષ્ટાંગ નિમિત્ત, આઠ પ્રકારના નિમિત્ત પ્રકાશવા તે

अत्थाभिमुह त्रि० (अर्थाभिमुख) अर्थग्रहण करवामा चतुर

अत्थाभिसंकि त्रि० (अर्थाभिशङ्किन्) धननी चाहना करनार.

अत्थालिय न० (अर्थालीक) द्रव्यने माटे जूठु बोलवु ते

अत्थावग्गह पु० (अर्थावग्रह) पदार्थोनो इंद्रियोनी साथे स्पष्ट सबध थाय ते, मति ज्ञाननो एक भेद (२) निर्विकल्पज्ञान

अत्थावत्ति स्त्री० (अर्थापत्ति) प्रत्यक्षादि प्रमाणथी जणाएल अर्थ जेना विना उपपन्न न थाय, तेना अदृष्ट अर्थनी कल्पना करवी ते अर्थापत्ति, जेम "पीनो देवदत्तो दिवा न भुंक्ते" ए वाक्यमा देवदत्तनु पुष्टपणु रात्रिभोजन विना उपपन्न नथी, तेथी रात्रिभोजननी कल्पना थाय छे ते अर्थापत्ति

अत्थावत्तिदोस पु० (अर्थापत्तिदोष) ज्या अर्थापत्तिथी अनिष्टपणानी प्राप्ती थाय त्या लागतो सूत्रनो एक दोष जेम "ब्राह्मणो न हन्तव्य" एवु सूत्र बाध्यु होय तो ब्राह्मण न मारवो त्यारे अब्राह्मणादिकने मारवानु अर्थापत्तिथी आवी पडे छे, के जे अनिष्ट छे माटे त्या अर्थापत्ति दोष छे सूत्र रचनामा ते दोष टाळवो जोइए

अत्थाह त्रि० (अस्ताघ) अगाध, घणु उंडु (२) गभीर

अत्थाहिगार पु० (अर्थाधिकार) प्रकरण वगेरेनु अभिधेय, उपक्रमनो एक भेद

अत्थि अ० (अस्ति) छे, विद्यमान (२) पु० धर्मास्तिकाय आदिना सूक्ष्म अंश-प्रदेश (३) पन्नवणा सूत्रना त्रीजा पदना एकवीसमा द्वारनु नाम, जेमा धर्मास्तिकाय आदि ७ द्रव्यनु अल्पाबहुत्व दर्शाव्यु छे

अत्थि त्रि० (अर्थिन्) धनिक, श्रीमत (२) सूत्र अने अर्थने जाणनार गुरु (३) मालिक, स्वामी

अत्थि न० (अस्थि) हाडकु

अत्थिअ त्रि० (अर्थिक) अर्थी, लालचु

अत्थिअ पु० (अस्थिक) बहु बीजवाळु वृक्ष विशेष, अगथियानु झाड (२) न० ते झाडना फल (३) हाडकु

अत्थिउद्देसय पु० (अस्त्युद्देशक) भगवतीसूत्रना २० मा शतकना बीजा उद्देशानु नाम

अत्थिकाय पु० (अस्तिकाय) प्रदेशना समूह रूप काळ सिवायना पाच द्रव्य

अत्थिक्क न० (आस्तिक्य) आस्तिकपणु, जीव, अजीव, स्वर्ग, नरकादिने मानवा ते

अत्थित्त न० (अस्तित्व) अस्तित्व, विद्यमानपणु

अत्थित्तिनय पु० (अस्तीतिनय) द्रव्यार्थिकनय

अत्थिनत्थिप्पवाय पु० (अस्तिनास्तिप्रवाद) अस्तिनास्ति नामनो चोथो पूर्व, चौद पूर्व शास्त्रमानु एक

अत्थिभाव पु० (अस्तिभाव) अस्तित्व, विद्यमानपणु (२) सत्पदार्थ, विद्यमान वस्तु

अत्थिमिज्ज न० (अस्थिमज्जा) हाडकानी मज्जा

अत्थिय त्रि० (आस्तिक) जीव, अजीव, स्वर्ग, नरक, मोक्षआदिने माननावाळो, आस्तिक

अत्थिया स्त्री० (अस्तिता) अस्तित्व, होवापणु

अत्थिर त्रि० (अस्थिर) अपरिचित (२) अटकाउ, घणो वखत चाले नहि एवु

अत्थिरणाम न० (अस्थिरनामन्) जेना उदयथी कान, आख वगेरे शरीरना अवयवो अस्थिर मळे ते नाम कर्मनी एक प्रकृति

अत्थिवाय पु० (अस्तिवाद) सत्पदार्थोनु अस्तित्व स्थापवु जेम आत्मा छे, कर्म छे, मोक्ष छे, मोक्षनो उपाय छे इत्यादि सत् पदार्थनु सत्त्व अने शशशृंग, खपुष्प आदि असत्पदार्थोनु असत्त्व स्वीकारवु ते

अत्थुग्गह पु० (अर्थावग्रह) વ્યંજનાવગ્રહ પછી અર્થનું સામાન્યપણે ગ્રહણ કરવું તે, પાચ ઇંદ્રિય અને મન સાથે પદાર્થનો વ્યક્ત સબંધ થાય તે

अत्थुग्गहण न० (अर्थावग्रहण) કરણીના ફળનો નિશ્ચય કરવો તે

अत्थुय त्रि० (आस्तृत) બિછાવેલું

अत्थेगइय त्रि० (अस्त्येकक) છે કોઇ એક, ગમે તે કોઇ એક

अत्थेगइय त्रि० (सन्त्येक) છે કેટલાએક

अत्थोग्गह पु० (अर्थावग्रह) જુઓ " અત્થુગ્ગહ " શબ્દ

अत्थोग्गहण न० (अर्थावग्रहण) જુઓ "અત્થુગ્ગહણ " શબ્દ

अत्थोवग्गह पु० (अर्थावग्रह) જુઓ " અત્થુગ્ગહ " શબ્દ

अथ अ० (अथ) પછી, પશ્ચાત્

अथव्वण पु० (अथर्वण) ચોથા વેદનું નામ

अथव्वणवेय पु० (अथर्वणवेद) જુઓ "અથવ્વણ" શબ્દ

अथिर त्रि० (अस्थिर) જુઓ " અથિર " શબ્દ

अथिरणाम न० (अस्थिरनामन्) નામ કર્મનો એક ભેદ

अदंसण न० (अदर्शन) દર્શનનો અભાવ, આંખેકરી ન જોવું તે (૨) त्रि० દૃષ્ટિવિનાનો, આંધળો (૩) થિણદ્ધિ નિદ્રાના ઉદયવાળો (૪) સમકિત વગરનો, મિથ્યાત્વી (૫) પરોક્ષ, જેને પ્રત્યક્ષ દર્શન નથી તે

अदंसिया न० (अदर्शिका) એક પ્રકારની મિષ્ટ વસ્તુ

अदक्खु त्रि० (अदृग्) અર્વાગ્ દર્શનવાળો, ટૂંકી દૃષ્ટિવાળો

अदक्खु त्रि० (अपश्य) અન્ધ, આંધળો (૨) અસર્વજ્ઞ

अदक्खु त्रि० (अदक्ष) અનિપુણ, કુશળ નહિ તે.

अदक्खुदंसण त्रि० (अदक्षदर्शन) અસર્વજ્ઞ શાસનના અનુયાયી, અન્ય દર્શની

अदत्तहर त्रि० (अदत्तहर) અણદીધું હરનાર

अदत्तहार त्रि० (अदत्तहार) ચોર

अदत्तहारि त्रि० (अदत्तहारिन्) ચોર.

अदत्तादाण न० (अदत्तादान) અદત્તાદાન, ચોરી

अदत्ताहार पु० (अदत्ताहार) દીધા વિના હરનાર, ચોર

अदब्भ त्रि० (अदभ्र) અનલ્પ, ઘણું

अदब्भवाह त्रि० (अदभ्रवाह) ઘણો બોજ ઉપાડી જનાર ઘોડા વગેરે

अदिइ पु० (अदिति) જુઓ "અદિઇ" શબ્દ

अदिज्ज त्रि० (अदेय) ન દેવા યોગ્ય (૨) જ્યા લેવા દેવા કરવાની મના કરવામ આવી હોય તેવુ નગર વગેરે

अदिट्ठ त्रि० (अदृष्ट) નહિ જોએલું, નહિ જાણેલું (૨) न० પૂર્વજન્મના કર્મ

अदिट्ठलाभिय पु० (अदृष्टलाभिक) પૂર્વે નહિ જોયેલ દાતાર આપે તોજ લેવું એવા અભિગ્રહથી ગવેષણા કરનાર (સાધુ)

अदिट्ठसेवग पु० (अदृष्टसेवक) દેશ પાર થયેલ સેવક, સ્વામિને મો ન બતાવનાર સેવક

अदिट्ठहड त्रि० (अदृष्टहृत) દીઠા વગર ગ્રહણ કરેલ

अदिण्णादाण न० (अदत्तादान) જુઓ "અદત્તાદાણ" શબ્દ

अदिण्णादाणवत्तिय पु० (अदत्तादानप्रत्ययिक) અદત્ત વસ્તુ ગ્રહણ કરવાથી આત્મા દંડાય તે, તેર ક્રિયાસ્થાનકમાનું સાતમું ક્રિયાસ્થાનક

अदिण्णादाणवेरमण न० (अदत्तादानविरमण) અદત્ત વસ્તુ લેવાનો ત્યાગ, ત્રીજું વ્રત

अदिति (अदिति) જુઓ "અઇઇ" શબ્દ
अदित्त त्रि० (अदत्त) અદિસક
अदिन्नवित्ति स्त्री० (अदत्तवृत्ति) પોતાને કે પરને અર્થે અણદીધુ લેવાની ગતિ, સાતમુ ક્રિયાસ્થાનક
अदीणवित्ति त्रि० (अदीनवृत्ति) દીનવૃત્તિ વગરનો
अदीणसत्तु पु० (अदीनशत्रु) કુરૂદેશના હસ્તિનાગપુર નગરના રાજાનુ નામ (२) બાવીશમા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (३) ચપાનગરીના જિતશત્રુ રાજાનો અદીણશત્રુ નામે યુવરાજ કુમાર
अदु अ० (अथ) પછી, પશ્ચાત् (२) અહિ
अदुक्खमसुहा स्त्री० (अदुःखमसुखा) જેમા દુ ખ નથી તેમજ સુખ નથી તેવી સ્થિતિ
अदुत्तर अ० (अथोत्तरम्) અથવા, હવે પછી (२) હમણા
अदुत्तरचाण अ० (अथोत्तरचाणं) જુઓ " અદુત્તર " શબ્દ
अदुयं अ० (अद्रुतम्) ધીમે, ઉતાવળે નહિ
अदुयत्त न० (अद्रुतत्व) સત્ય વચનના ૩૫ અતિશયમાનો ૨૭ મો અતિશય
अदुयबंधण न० (अद्रुतबन्धन) દીર્ઘકાળનુ બધન
अदुव } अ (अथवा) અથવા, યા
अदुवा }
अदूर त्रि० (अदूर) પાસેનુ નજીકનુ (२) न० પાસે, નજીક
अदूरसामंत पु० (अदूरसामन्त) અતિદૂર કે અતિ નજીક નહિ એવો ઉચિત પ્રદેશ
अद्द पु० (अर्द) આકાશ
अद्द त्रि० (आर्द्र) ભીનુ લીલુ (२) આર્દ્ર રાજાના વશજો (३) पु० આ નામના એક રાજા (४) એક પ્રસિદ્ધ રાજકુમાર કે જે પાછળથી જૈન મુનિ થયા (५) એ નામનુ એક નગર
अद्दइज्ज न० (आर्द्रकीय) સૂયગડાગ સૂત્રના બીજા શ્રુત સ્કધના છઠ્ઠા અધ્યયનનુ નામ, કે જેમા આર્દ્રકુમાર મુનિને ગોશાલા વગેરેની સાથે વાદ થયો છે તેનુ વર્ણન છે
अद्दइज्ज त्रि० (आर्द्रीय) આર્દ્રકુમાર સબન્ધી
अद्दगकुमार पु० (आर्द्रककुमार) આર્દ્રકપુરના આર્દ્રક રાજાનો આર્દ્રક નામે કુમાર, કે જેને અભયકુમારે મોકલેલ બક્ષીસ ઉપરથી જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થતા પોતાની મેળે દીક્ષા લીધી
अद्दगपुर न० (आर्द्रकपुर) એ નામનુ અનાર્ય દેશનુ પ્રાચીન નગર, કે જ્યા આર્દ્રકુમારનો જન્મ થયો હતો
अद्दमुच्छा स्त्री० (आर्द्रमूर्छा) કન્દ વિશેષ
अद्दव त्रि० (अद्रव) નહિ ગાળેલુ
अद्दा स्त्री० (आर्द्रा) આર્દ્રા નક્ષત્ર
अद्दाग } पु० (आदर्श) અરીસો, દર્પણ
अद्दाय } (२) સ્ફટિક મણિ
अद्दागपसिण पु० (आदर्शप्रश्न) પ્રશ્નવિદ્યા વિશેષ જે વિદ્યાવડે અરીસામા દેવતાનુ આહ્વાન કરી તેની મારફત જવાબ અપાવવામા આવે (२) પ્રશ્ન વ્યાકરણનુ અરીસાની પ્રશ્નવિદ્યાવાળુ આઠમુ અધ્યયન, કે જે હાલ વિચ્છેદ થઇ ગયેલ છે
अद्ध पु० (अध्वन्) માર્ગ રસ્તો
अद्ध न० (अर्द्ध) અર્ધ અરધુ
अद्धकरिस पु० (अर्द्धकर्ष) એક પલનો આઠમો ભાગ, મગધ દેશમા પ્રસિદ્ધ એક પ્રકારનો તોલ
अद्धकुडव } पु० (अर्द्धकुडव) મગધ દેશ
अद्धकुलव } પ્રસિદ્ધ ધાન્યનુ એક માપ
अद्धचंद त्रि० (अर्द्धचन्द्र) અર્ધચન્દ્રાકાર (२) ગ્રહવિશેષ (३) અર્ધચદ આકારના પગથીઆ
अद्धचक्कवाल न० (अर्द्धचक्रवाल) ગતિ વિશેષ, જેમા અર્ધ ચક્ર પડે એવી ગતિ

अद्धचक्कवाला. स्त्री० (अर्द्धचक्रवाला) અર્ધચક્રાકાર શ્રેણી

अद्धचक्कि पु० (अर्द्धचक्रिन्) ચક્રવર્તી કરતા જેની અરધી સત્તા હોય તે, વાસુદેવ

अद्धणाराय न० (अर्द्धनाराच) જેને એક પડખે મર્કટ બન્ધન અને બીજે પડખે ખીલી હોય તેવુ હાડકાનુ બધારણ, ૭ સઘયણમાનુ ચોથુ સઘયણ

अद्धतुला स्त्री० (अर्द्धतुला) પચાસ પલની અર્ધતુલા, પ્રાચીન સમયમા મગધ દેશ પ્રસિદ્ધ તોલ વિશેષ

अद्धद्ध न० (अर्द्धार्द्ध) અર્ધાનુ અર્ધ, પા ભાગ

अद्धद्धा स्त्री० (अद्धाद्धा) દિવસ યા રાત્રિનો એક ભાગ, પ્રહર વગેરે

अद्धद्धामीसय न० (अद्धाद्धामिश्रक) દિવસ રાત્રિ આશ્રી મિશ્ર ભાષા બોલવી, જેમ પહોર દિવસ ચઢ્યો હોય છતાં કહેવુ કે બપોરતો થઇ ગયા ઇત્યાદિ, સત્યમૃષા ભાષાનો એક પ્રકાર

अद्धपल न० (अर्द्धपल) બે કર્ષ પ્રમાણ, અર્ધપલ

अद्धपलियंका स्त्री० (अर्द्धपर्यङ्का) અરધી પલાઠીએ બેસવુ તે, એક પગ સાથળ ઉપર અને એક પગ જમીન ઉપર મૂકવો તે, આસનવિશેષ

अद्धपेडा स्त्री० (अर्द्धपेटा) સાધુ ગૃહસ્થના ઘરોની ચારે દિશામા ચાર પંક્તિ કલ્પી, તેમાથી બબે પંક્તિને છેડે વ્હોરે, વચમા ખાલી રાખે તે, ગોચરીની આઠ વીથી માની છઠ્ઠી વીથી

अद्धभरह पु० (अर्द्धभरत) ભરતખડનો અરધો ભાગ

अद्धभार पु० (अर्द्धभार) અર્ધો ભાર, તોલ વિશેષ

अद्धमागह न० (अर्द्धमागध) ઘર વિશેષ

अद्धमागहा. } अद्धमागही } સ્ત્રી० (अर्द्धमागधी) પ્ર... ભાષાની એક ભાષા, કે જે મહાવીર સ્વામીના વખત... મગધદેશના અર્ધ ભાગમા બોલાતી ... અને જે ભાષામા તીર્થંકરોએ ઉપ... આપ્યો છે તે ભાષા, જૈન આગમ... મૂળ ભાષા

अद्धमाणिआ स्त्री० (अर्द्धमाणिका) } अद्धमाणी स्त्री० (अर्द्धमाणी) } અ... મા... ૧૨૮ પલ પ્રમાણ

अद्धमास पु० (अर्द्धमास) અર્ધમાસ, પક્ષ

अद्धमासिय त्रि० (अर्द्धमासिक) પાક્ષિક, ... સબધી (૨) પાક્ષિકતપ, પન્દર દિવસ... ભેગા ઉપવાસ કરવા તે

अद्धरज्जिय पु० (अर्द्धराज्यक) અરધા રાજ્ય... ધણી, અર્ધ રાજ્યનો માલિક

अद्धरत्त न० (अर्द्धरात्र) મધરાત, મ... રાત્રિ

अद्धवेयाली स्त्री० (अर्द्धवैताली) વૈતા... વિદ્યાને દબાવનારી વિદ્યા

अद्धसम न० (अर्द्धसम) બે ચરણમા સરખ... અક્ષર હોય અને બે ચરણમા સરખા ... હોય તેવો છદ

अद्धसागर पु० (अद्धासागर) અદ્ધાસાગરોપમ... દશક્રોડ અદ્ધાપલ્યોપમ પરિમિત કા... વિભાગ, કાયસ્થિતિ અને કર્મસ્થિતિ... આ સાગરોપમનો ઉપયોગ થાય છે

अद्धहार पु० (अर्द्धहार) નવસરો હાર, ગળામ... પહેરવાનુ આભરણ વિશેષ

अद्धहारभद्द पु० (अर्द्धहारभद्र) અર્દ્ધહાર દ્વીપન... અધિપતિ દેવતા

अद्धहारमहाभद्द पु० (अर्द्धहारमहाभद्र) અર્ધહા... દ્વીપનો અધિપતિ દેવતા

अद्धहारमहावर पु० (अर्द्धहारमहावर) અર્દ્ધહા... સમુદ્ર અને અર્દ્ધહારવર સમુદ્રનો અધિપ... દેવતા

अद्धहारवर पु० (अर्द्धहारवर) અર્ધહાર સમુદ્રનો અધિનાયક દેવતા (૨) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર

अद्धहारवरभद्द पु० (अर्द्धहारवरभद्र) અર્ધહારવર દ્વીપનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

अद्धहारवरमहावर पु० (अर्द्धहारवरमहावर) અર્ધહારવર સમુદ્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

अद्धहारवरवर पु० (अर्द्धहारवरवर) અર્ધહારવર સમુદ્રનો અધિપતિ દેવતા

अद्धहारोभास पु० (अर्द्धहारावभाग) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર

अद्धहारोभासभद्द पु० (अर्द्धहारावभासभद्र) અર્ધહારાવભાસ દ્વીપનો અધિપતિ દેવતા

अद्धहारोभासमहाभद्द पु० (अर्द्धहारावभाग महाभद्र) અર્દ્ધહારાવભાસ દ્વીપનો અધિપતિ દેવતા

अद्धहारोभासमहावर पु० (अर्द्धहारावभास-महावर) અર્ધહારાવભાસ સમુદ્રનો અધિપતિ દેવતા

अद्धहारोभासवर पु० (अर्द्धहारावभासवर) અર્ધહારાવભાસ સમુદ્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

अद्धा स्त्री० (अध्वन्) માર્ગ, રસ્તો

अद्धा स्त्री० (अद्धा) ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળ (૨) કાળ આશ્રી મિશ્ર વચન બોલવુ, જેમ રાત છતા કોઈને કહેવુ કે " ઉઠ ઉઠ દિવસ ઉગી ગયો " મિશ્ર ભાષાનો નવમો પ્રકાર (૩) સંકેત (૪) લબ્ધિ, શક્તિ

अद्धाउय पु० न० (अद्धायुष्) કાળપ્રધાન આયુષ્ય, મનુષ્ય અને તિર્યંચનુ આયુષ્ય કાળ પ્રધાન છે, એટલે કે એક ભવ થયા પછી પણ કોઈને પુન તેજ ભવ પ્રાપ્ત થતા મનુષ્ય કે તિર્યંચનુ આયુષ્ય ફેરી ભોગવાય છે

अद्धाकाळ पु० (अद्धाकाल) સૂર્યક્રિયાવાળો અઢી દ્વીપમા વર્તતો કાળ

अद्धाछेअ पु० (अद्धाच्छेद) કર્મની સ્થિતિરૂપ કાળનો ઉચ્છેદ, સ્થિતિઘાત

अद्धाढय पु० (अर्द्धाढक) એક પ્રકારનુ પરિમાણ, આઢકનો અર્ધો ભાગ

अद्धाण न० (अध्वान) પ્રયાણ કરવુ તે, મુસાફરી કરવી તે

अद्धाण पु० (अध्वन्) માર્ગ, રસ્તો

अद्धापच्चक्खाण न० (अद्धाप्रत्याख्यान) કાળની મર્યાદા બાધી પચ્ચખાણ કરવા તે, પચ્ચખાણનો દસમો પ્રકાર

अद्धापलिय } **अद्धापल्ल** } न० (अद्धापल्य) એક જોજનનો લાબો, પહોળો અને ઉડો કુવો વાળાગ્રથી ભરેલો હોય, તેમાથી સો સો વરસે એક વાળાગ્ર કાઢતા જેટલા વખતમા ખાલી થાય તેટલો વખત

अद्धामीसय न० (अद्धामिश्रक) } **अद्धामीसिया** स्त्री० (अद्धामिश्रिता) } કાળઆશ્રી સત્ય મૃષાભાષાનો એક પ્રકાર, જેમકે દિવસ હોય છતા "ઉતાવળ કરો રાત પડી ગઈ" એમ કહેવુ તે

अद्धासमय पु० (अद्धासमय) કાળનો ઝીણામા ઝીણો અંશ (૨) વસ્તુનુ પરિવર્તન કરનાર એક દ્રવ્ય, છ દ્રવ્યમાનુ કાળ નામે એક દ્રવ્ય

अद्धिइ स्त्री० (अधृति) અધીરાઈ, ધીરજનો અભાવ

अद्धुट्ठ त्रि० (अर्द्धचतुष्क) સાડા ત્રણ

अद्धुव त्रि० (अध्रुव) અનિશ્ચિત, અસ્થિર

अद्धुवबंधिणी स्त्री० (अध्रुवबंधिनी) જે યુગલ પ્રકૃતિમાથી એકનો બધ થતા બીજીનો બધ ન થાય તે, જેમ હાસ્ય અને રતિનો બધ થતા શોક અને અરતિનો બધ ન થાય તે

अद्‌धुवसंतकम्म न० (अध्रुवसत्कर्मन् (અધ્રુવ સત્તાવાળા કર્મ, જે કદાચ બધાય કદાચ ન બધાય એવી કર્મ પ્રકૃતિ

अनासन्न त्रि० (अनासन्न) નજીક નહિ તે, દૂરવર્તી

अनिअट्टिवायर पु० (अनिवृत्तिबादर) કષાયના અષ્ટકને ખપાવવાના આરભથી અને નપુસક વેદના ઉપશમથી માડી બાદર લોભને ખપાવે કે ઉપશમાવે ત્યા સુધીની સ્થિતિમા નવમે ગુણઠાણે વર્તતો જીવ

अनिक्खित्त त्रि० (अनिक्षिप्त) નિરતર, ખાચો પાડયા વિના

अनिगिण पु० (अनग्न) કલ્પવૃક્ષની દસમી જાત, નગ્નપણાને ટાળવા વસ્ત્રાદિક આપનાર કલ્પવૃક્ષ

अनिच्च त्रि० (अनित्य) અનિત્ય, અસ્થિર

अनिज्जूढ त्रि० (अनिर्यूट) જૂદુ કલ્પેલુ છતા જુદુ વહેંચી નહિ આપેલુ

अनिट्ठ त्रि० (अनिष्ट) ઇષ્ટ નહિ તે, અશુભ

अनिद्दा स्त्री० (अनिदा) જુઓ " અણિદા " શબ્દ

अनिमित्ती स्त्री० (अनिमित्ती) લિપિ વિશેષ

अनियट्ट पु० (अनिवर्त्त) જ્યાથી ફરી નિવર્તવાનુ નથી તે, મોક્ષ

अनियट्ट त्रि० (अनिवृत्त) નિવૃત્તિ પામેલ નહિ

अनियट्टि न० (अनिवर्तिन्) જુઓ " અણિયટ્ટિ " શબ્દ

अनियट्टिबायर पु० (अनिवृत्तिबादर) જુઓ " અણિયટ્ટિબાયર " શબ્દ

अनियट्टीकरण न० (अनिवर्त्तीकरण) જુઓ " અણિયટ્ટિકરણ " શબ્દ

अनिययवित्ति त्रि० (अनियतवृत्ति) અપ્રતિબદ્ધપણે વિહાર કરનાર

अनिया स्त्री० (अनिदा)જુઓ " અણિદા " શબ્દ

अनिरुद्ध पु० (अनिरुद्ध) પ્રદ્યુમ્ન કુમારની વૈદર્ભી રાણીનો પુત્ર (૨) અતગડ સૂત્રના ચોથા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનું નામ

अनिल पु० (अनिल) પવન, વાયુ (૨) ભરતક્ષેત્રના ગઇ ચોવીશીના સત્તરમા તીર્થંકરનુ નામ

अनिला स्त्री० (अनिला) ૨૧ મા તીર્થંકર મુનિસુવ્રત સ્વામીની પ્રથમ સાધ્વીનુ નામ

अनिव्वुड त्रि० (अनिवृत्त) અચિત્ત થયેલ નહિ, સચિત્ત

अनिहत त्रि० (अनिहत) નિરુપક્રમ આયુષ્યવાળો, જેનુ આયુષ્ય કોઇથી હણાય નહિ એવો

अनीअ न० (अनीक) સૈન્ય, લશ્કર

अनीआहिवइ पु (अनीकाधिपति) સેનાનો નાયક

अनीसा स्त्री० (अनिश्रा) બીજાની અપેક્ષાનો અભાવ

अनीहारिम न० (अनिर्हारिम) જુઓ "અણીહારિમ " શબ્દ

अनुभूय त्रि० (अनुभूत) અનુભવેલુ, પરિચયમા આવેલુ

अनुरत्त त्रि० (अनुरक्त) અનુરાગી, પ્રેમી

अनुलोम त्रि० (अनुलोम) જુઓ " અણુલોભ " શબ્દ

अन्न न० (अन्न) અનાજ, દાણા

अन्न त्रि० (अन्यत्) જુઓ "અણ્ણ" શબ્દ

अन्नउत्थिय त्रि० (अन्ययूथिक) જુઓ "અણ્ણઉત્થિય " શબ્દ

अन्नजीविय त्रि० (अन्नजीवित) અન્નને આધારે જીવનાર

अन्नतर त्रि० (अन्यतर) જુઓ "અણ્ણયર" શબ્દ

अन्नतित्थि त्रि० (अन्यतीर्थिन्) અન્યતીર્થી, જૈનેતર મતાવલબી

अन्नतित्थिदेव पु० (अन्यतीर्थिदेव) અન્યમતના દેવ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, પ્રભૃતિ

अन्नत्त न० (अन्यत्व) અન્યત્વ ભાવના, સકળ સબધી વસ્તુત પોતાથી જુદા છે એમ ચિન્તવવુ તે

अन्नत्थ अ० (अन्यत्र) जुओ " अण्णत्थ " शब्द

अन्नमन्न. त्रि० (अन्योन्य) जुओ " अण्णमण्ण " शब्द

अन्नया अ० (अन्यदा) जुओ "अण्णया" शब्द

अन्नयाकयाइ अ० (अन्यदाकदाचित्) जुओ " अण्णयाकयाइ " शब्द.

अन्नलिंग पुं० न० (अन्यलिङ्ग) अन्यदर्शनीनो वेष

अन्नव पुं० (अर्णव) समुद्र, दरीयो

अन्नवेलचरग पुं० (अन्यवेलाचरक) भोजननी वेळा वीताव्यांने भिक्षा करवानो अभिग्रह धरनार साधु

अन्नहा अ० (अन्यथा) जुओ "अण्णहा" शब्द

अन्नहिं अ० (अन्यत्र) बीजे स्थळे

अन्नाइट्ठ त्रि० (अन्वाविष्ट) आक्रान्त

अन्नागय त्रि० (अन्वागत) युक्त, जोडायेल

अन्नाण न० (अज्ञान) जुओ " अण्णाण " शब्द

अन्नाणपरिसह पुं० (अज्ञानपरिषह) ज्ञानना अभावे थतुं कष्ट सहन करवुं ते

अन्नाणि त्रि० (अज्ञानिन्) जुओ "अण्णाणि" शब्द

अन्नाणिय त्रि० (अज्ञानिक) सम्यग्ज्ञान रहित, अज्ञानी (२) अज्ञाननेज श्रेय माननार वादी, के जेना ६७ प्रकार छे

अन्नाणियवाइ त्रि० (अज्ञानिकवादिन्) "अज्ञानथीज श्रेय थाय छे, ज्ञानमां तकरारो थाय छे, पुरेपुरुं ज्ञान कोइने थतुं नथी, अधुरा ज्ञानथी अनेक मतो थाय छे माटे ज्ञान मेळववुं नहि" एम माननार एक वादी

अन्नाय त्रि० (अज्ञात) अपरिचित, अविदित

अन्निआपुत्त पुं० (अर्णिकापुत्र) एक प्राचीन धर्माचार्यनुं नाम

अन्निय त्रि० (अन्वित) युक्त, सहित

अन्नुन्न त्रि० (अन्योन्य) जुओ "अण्णुण्ण" शब्द

अन्नेसअ त्रि० (अन्वेषक) तपास करनार

अन्नेसण न० (अन्वेषण) गवेषवुं, तपासवुं

अन्नेसणा स्त्री० (अन्वेषणा) जुओ "अण्णेसणा" शब्द

अन्नेसि त्रि० (अन्वेषिन्) जुओ "अण्णेसि" शब्द

अन्नोन्न. त्रि० (अन्योन्य) जुओ " अण्णोण्ण " शब्द

अन्नोन्नप्पवेस पुं० (अन्योन्यप्रवेश) एक बीजानो शृंखलाबंध संबंध

अपअ त्रि० (अपद) पग वगरनुं गति विनाना झाड वगेरे

अपइट्ठाण पुं० (अप्रतिष्ठान) मोक्ष, मुक्ति (२) सातमी नरकना पांच नरकावासामांनो मध्यवर्ति एक नरकावासो

अपइट्ठिय त्रि० (अप्रतिष्ठित) प्रतिष्ठान रहित, निमित्त विना स्वभावे उद्भवेल (२) प्रतिबंध रहित, अशरीरी

अपइण्णपसरियत्त न० (अप्रकीर्णप्रसृतत्व) जेमां असंबद्धपणुं अने अति विस्तार नथी एवी वाणी तीर्थंकरनी वाणीना ३५ अतिशयमांनो एक

अपउल्ल त्रि० (अपक्व) पाकेलुं नहि, काचुं

अपएस त्रि० (अप्रदेश) प्रदेशरहित, अवयव विनानुं

अपंडिय त्रि० (अपण्डित) मूर्ख, अजाण

अपक्क त्रि० (अपक्व) अग्नि आदिथी पुरेपुरुं पाकेल नहि, काचुं

अपक्कोसहिभक्खणया स्त्री० (अपक्वौषधिभक्षण) अग्नि आदि उपर पकाव्या विनानुं अनाज खावुं ते, श्रावकना सातमा व्रतनो प्रथम अतिचार

अपक्खग्गाहि त्रि० (अपक्षग्राहिन्) अपक्षपाती

अपक्खेवग त्रि० (अप्रक्षेपक) માર્ગની વચ્ચે જેનુ દ્રવ્ય ખરચાઇ ગયુ હોય તે

अपगड. त्रि० (अपगण्ड) નિર્દોષ, દોષરહિત (૨) ન० પાણીના ફીણ

अपचय पु० (अपचय) પડતી સ્થિતિ, હીનતા

अपच्चक्खाण पु० न० (अप्रत्याख्यान) પચ્ચખાણનો અભાવ (૨) દેશ વિરતિ પરિણામને અટકાવનાર કષાય, અપચ્ચખાણાવરણીય કષાયની ચોકડી

अपच्चक्खाणकसाय पु० (अप्रत्याख्यानकषाय) જેના ઉદયથી દેશ વિરતિ પરિણામ ન આવે, એની કષાયની ચોકડી

अपच्चक्खाणकिरिया स्त्री० (अप्रत्याख्यानक्रिया) પચ્ચખાણ ન કરવાથી લાગતી ક્રિયા, અપચ્ચખાણ ક્રિયા

अपच्चक्खाणकोह पु० (अप्रत्याख्यानक्रोध) જે ક્રોધ ઉત્પન્ન થયા પછી તળાવની ફાટ પેઠે એક વરસ સુધી ભુસાય નહિ, અને કોઇપણ પચ્ચખાણ આવવા દે નહિ તે, અપચ્ચખાણાવરણીય ક્રોધ

अपच्चक्खाणिया स्त्री० (अप्रत्याख्यानिका) અપચ્ચખાણ નિમિત્તે લાગતી ક્રિયા,

अपच्चय पु० (अप्रत्यय) અસત્યનુ એક નામ (૨) અવિશ્વાસ (૩) અદત્તાદાનનુ સત્તરમુ નામ

अपच्चयकारग त्रि० (अप्रत्ययकारक) વિશ્વાસ ઘાતી, ભરોસો તોડનાર

अपच्छण्ण त्रि० (अप्रच्छन्न) ગુપ્ત નહિ, પ્રગટ

अपच्छाणुताबि त्रि० (अपश्चातापिन्) અપરાધ આલોચીને પશ્ચાતાપ ન કરનાર, ગુરૂની સમીપે દોષની આલોચના કરી રાજી થનાર

अपच्छिम त्रि० (अपश्चिम) સૌથી છેલ્લુ, અન્ત સમયનુ

अपच्छिममारणंतियसंलेहणा स्त्री० (अपश्चिममारणान्तिकसंलेखना) મરણ સમયે કષાયને ઉપશમાવી દેહની મૂર્ચ્છા ટાળી કરવામા આવતો સથારો.

अपज्जग त्रि० (अपर्याप्तक) અપર્યાપ્તો, જેણે આહારાદિ છ પર્યાપ્તિમાની પર્યાપ્તિ પુરી નથી કરી તે

अपज्जत्त त्रि० (अपर्याप्त) નામ કર્મના ઉદયથી આહારાદિ પર્યાપ્તિ બાંધીને પુરી કરી ન હોય તે, તે બે પ્રકારના હોય, જે પોતાની જાતિ યોગ્ય પર્યાપ્તિ પૂર્ણ કર્યા વિના મરણ પામે તે લબ્ધિ અપર્યાપ્તો, અને જેણે હજી પર્યાપ્તિ પૂર્ણ કરી નથી પણ અવશ્ય પૂર્ણ કરી પર્યાપ્તો થશે તે કરણ અપર્યાપ્તો (૨) અપૂર્ણ, પૂર્ણ નહિ તે

अपज्जत्तणाम न० (अपर्याप्तनामन्) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ, કે જેના ઉદયથી જીવ પોતાને યોગ્ય પર્યાપ્તિ પૂર્ણ કરવામા સમર્થ થતો નથી

अपज्जत्ति स्त्री० (अपर्याप्ति) પર્યાપ્તિની અપૂર્ણતા, પોતાના સ્થાન યોગ્ય પર્યાપ્તિ બાંધી પૂર્ણ કરી ન હોય તે

अपज्जवसिय त्रि० (अपर्यवसित) જેનો છેડો નથી તે, અનત (૨) નાશ રહિત

अपडिकम्म न० (अप्रतिकर्मन्) જેમા શરીર સરકાર, શરીર ચેષ્ટા વગેરે કાંઇ ન થઇ શકે તેવો સથારાનો એક પ્રકાર, પાદોપગમન સથારાનો એક ભેદ

अपडिग्गहा स्त्री० (अपतद्ग्रहा) જે બધાતી કર્મ પ્રકૃતિમા બીજી પ્રકૃતિના દલિયાનુ સક્રમણ ન થાય તે પ્રકૃતિ ત્યારે 'અપતદ્ગ્રહા' કહેવાય, જેમ-સજ્વલન કષાયની ચોકડીની એક સમય ઉણી ત્રણ આવલિકાની સ્થિતિ શેષ રહે ત્યારે તે 'અપતદ્ગ્રહા' કહેવાય

अपडिगण त्रि० (अप्रतिज्ञ) નિયાણુ ન કરનાર, કરણીનુ ફળ માગી ન લેનાર (૨)

ક્રોધાદિના આવેશમા ' અમુકને મારીશ, અમુકનુ અનિષ્ટ કરીશ ' ઇત્યાદિ પ્રતિજ્ઞા ન કરનાર (૩) રાગદ્વેષ રહિત

अपडिबद्ध त्रि० (अप्रतिबद्ध) વિષયભોગ કે સ્થાનના પ્રતિબંધથી રહિત

अपडिलेहणासील त्रि० (अप्रतिलेखनशील) જેને જોઇને ચાલવાની ટેવ નથી તે

अपडिलोमया स्त्री० (अप्रतिलोमता) અનુકૂળતા

अपडिवाइ त्रि० (अप्रतिपातिन्) અપડિવાઇ, આવ્યુ જાય નહિ તેવુ ક્ષાયિક સમકિત, કેવળજ્ઞાન વગેરે (૨) न० કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય ત્યા સુધી રહેનારાળુ અવધિજ્ઞાન

अपढम त्रि० (अप्रथम) પ્રથમતારહિત, અનાદિ (૨) પહેલુ નહિ, બીજુ, ત્રીજુવગેરે

अपढमसमय पु० (अप्रथमसमय) પ્રથમ સમય નહિ, બીજો, ત્રીજો સમય વગેરે

अपढमसिद्ध पु० (अप्रथमसिद्ध) સિદ્ધપણાના બીજા, ત્રીજા આદિ સમયમા વર્તમાન સિદ્ધભગવાન્ જેને સિદ્ધ થયાને એકથી વધારે સમય થયા છે તે

अपत्त त्रि० (अपात्र) અયોગ્ય, લાયક નહિ તે

अपत्त त्रि० (अप्राप्त) પામેલ નહિ પ્રાપ્ત ન કરેલ

अपत्तकारि न० (अप्राप्तकारिन्) સ્વવિષય સાથે સબધ પામ્યા વિના વિષયને ગ્રહણ કરનાર ઇંદ્રિયો આખ અને મન (૨) त्रि० વસ્તુને સ્પર્શ કર્યા વિના દૂરથી જ્ઞાન ઉત્પન્ન કરનાર

अपत्तजात त्रि० (अपत्रजात) જેને પાખો નથી આવી એવુ પક્ષીનુ બચ્ચુ

अपत्तजोवणा स्त्री० (अप्राप्तयौवना) યૌવન અવસ્થાને ન પ્રાપ્ત થયેલ સ્ત્રી કુમારિકા

अपत्तविसय न० (अप्राप्तविषय) અપ્રાપ્યકારી ઇંદ્રિય જે ઇંદ્રિય વિષયને પામ્યા વિના વિષયને ગ્રહણ કરે તે આખ અને મન

अपत्ति स्त्री० (अप्राप्ति) અપ્રાપ્તિ

अपत्तिग त्रि० (अप्रीतिक) પ્રીતિ વગરનુ

अपत्तिय त्रि० (अपात्रिक) પાત્રરહિત, જેને કાઇ આધાર નથી તે

अपत्थ त्रि० (अपथ्य) અપથ્ય, શરીરની પ્રકૃતિથી પ્રતિકૂલ (૨) न० અપથ્ય ભોજન

अपत्थपत्थिय त्रि० (अपथ्यप्रार्थित) અનિષ્ટને ઇચ્છનાર

अपत्थिय त्रि० (अप्रार्थित) ન ઇચ્છેલુ, ન માગેલુ

अपत्थियपत्थिय त्रि० (अप्रार्थितप्रार्थक) જેને કોઇ ન ઇચ્છે તે મરણ, તેને ઇચ્છનાર, મોતનો અભિલાષી

अपद पु० (अपद) મુક્ત આત્મા, સિદ્ધ ભગવાન્ (૨) દાડિમ, આબો, બીજોરા વગેરે ઝાડ (૩) સૂત્રનો એક દોષ

अपद्दार न० (अपद्वार) નગરની ખાળ વગેરે, દુષ્ટમાર્ગ

अपमज्जिय त्रि० (अप्रमार्जित) રજોહરણ આદિથી પુજેલુ નહિ, પ્રમાર્જન ન કરેલ

अपमज्जियचारि पु० (अप्रमार्जितचारिन्) પુજ્યા વિનાના સ્થાનમા બેસનાર, ચાલનાર, પરઠનાર સાધુ અસમાધિનુ બીજુ સ્થાનક સેવનાર

अपमत्त त्रि० (अप्रमत्त) મદ, વિષય, કષાય, નિદ્રા, વિકથા આદિ પ્રમાદ વગરનો, અપ્રમાદી (૨) સાવધાન, ઉપયોગવાળો

अपमत्तसंजय पु० (अप्रमत्तसंयत) સાતમે ગુણઠાણે વર્તતો જીવ અપ્રમાદી સાધુ

अपमत्तसजयगुणट्ठाण न० (अप्रमत्तसयतगुणस्थान) અપ્રમત્તસયત નામે સાતમુ ગુણગણુ

अपमाण न० (अप्रमाण) પ્રમાણથી ભિન્ન, પ્રામાણ્ય રહિત (૨) પ્રમાણ ઉપરાત આહાર કરવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ, આહારનો બીજો દોષ (૩) त्रि० વિશેષ, અધિક

अपमाणभोइ त्रि० (अप्रमाणभोजिन्) બત્રીશ કવળથી વધારે આહાર કરનાર

अपमाय पु० (अप्रमाद) પ્રમાદનો અભાવ, બત્રીશ યોગસગ્રહમાંનો ૨૬ મો યોગ સગ્રહ (૨) સાવધાની

अपमायपडिलेहा स्त्री० (अप्रमादप्रतिलेखा) પ્રમાદ વર્જીને પડિલેહણ કરવુ તે "અણુચ્ચાવિય " ઇત્યાદિ ૭ પ્રકારે પડિલેહણ કરવુ તે

अपमेय त्रि० (अप्रमेय) પ્રમાણ ગ્રાહ્ય નહિ, જેનુ માપ ન થઇ શકે તે

अपर त्रि० (अपर) અન્ય, પૂર્વે કહેલ હોય તેનાથી જુદુ (૨) પશ્ચિમ વિભાગ

अपरक्कम त्रि० (अपराक्रम) સામર્થ્યહીન, જેનુ જઘાબળ ક્ષીણ થયુ છે તે

अपराइय पु० (अपराजित) આવતી ચોવીસીના છટ્ઠા પ્રતિવાસુદેવનુ નામ (૨) આઠમા બળદેવના ત્રીજા પૂર્વ ભવનુ નામ (૩) પાચ અનુત્તર વિમાન પૈકી ચોથા અનુત્તર વિમાનનુ નામ (૪) અનુત્તર વિમાનના દેવતા (૫) જબુદ્વીપના કોટના ઉત્તર દિશાના દરવાજાનુ નામ (૬) ૮૮ મહાગ્રહમાંનો ૭૨ મો મહાગ્રહ (૭) લવણ સમુદ્ર, ધાતકીખડદ્વીપ, કાલોદધિ સમુદ્ર અને પુષ્કરોદ સમુદ્રના એક દરવાજાનુ નામ (૮) ઋષભદેવ સ્વામીના ૬૩ મા પુત્રનુ નામ (૯) મેરૂની ઉત્તરે રૂચક પર્વતનુ એક ફૂટ (૧૦) ૧૮મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થનુ નામ (૧૧) त्रि० પરાજય નહિ પામેલ, અજિત

अपराइया स्त्री० (अपराजिता) મહાવપ્રા વિજયની મુખ્ય રાજધાની (૨) વપ્રકાવતી વિજયની રાજધાની (૩) દશમની રાત્રિનુ નામ (૪) અજનગિરિની ઉત્તર તરફની વાવડીનુ નામ (૫) અગારક મહાગ્રહની અગ્રમહિષી (૬) બધા મહાગ્રહની ચોથી અગ્રમહિષી (૭) રૂચક પર્વતવાસી આઠમી દિશા કુમારિકા (૮) બળદેવ અને વાસુદેવની માતાનુ નામ (૯) આઠમા ચદ્રપ્રભ તીર્થંકર દીક્ષા લેતી વખતે જે પાલખીમા બેઠા હતા તે પાલખીનુ નામ

अपराजित पु० (अपराजित) જુઓ " અપરાઇય " શબ્દ

अपराजिता स्त्री० (अपराजिता) જુઓ "અપરાઇયા" શબ્દ

अपराजिय. पु० (अपराजित) જુઓ " અપરાઇય " શબ્દ

अपराजिया स्त्री० (अपराजिता) જુઓ " અપરાઇયા " શબ્દ

अपराह पु० (अपराध) ગુન્હો, અપરાધ

अपरिकम्म त्रि० (अपरिकर्मन्) જુઓ "અપડિકમ્મ" શબ્દ

अपरिखेदित्त न० (अपरिखेदितत्व) અનાયાસે ઉત્પત્તિરૂપ ૩૪ મો વચનાતિશય

अपरिग्गह त्रि० (अपरिग्रह) નિષ્પરિગ્રહી, જેની પાસે ધર્મના ઉપગરણ વિના કાઇ પરિગ્રહ નથી તે (૨) ધન ધાન્યાદિ પરિગ્રહથી રહિત (૩) મમતા રહિત

अपरिग्गहिया स्त्री० (अपरिगृहीता) વેશ્યા, અનાથ સ્ત્રી (૨) વિધવા (૩) દાસી

अपरिग्गहियागमण न० (अपरिगृहीतागमन) અપરણેત સ્ત્રીની સાથે મૈથુન સેવવુ તે, શ્રાવકના ચોથા વ્રતનો બીજો અતિચાર

अपरिणय न० (अपरिणत) જે વસ્તુ પુરેપુરી અચિત્ત ન થઇ હોય તે વસ્તુ લેવાથી મુનિને લાગતો એષણા દોષ, એષણાના દશ દોષમાંનો આઠમો દોષ (૨) त्रि० રસ, રૂધિરરૂપે પરિણામ ન પામેલ ખોરાક

अपरिणाम पु० (अपरिणाम) ત્રણ પ્રકારના શિષ્ય પૈકી પ્રથમ પ્રકારનો શિષ્ય, અલ્પ બુદ્ધિવાળો અને જિન વચનના રહસ્યનો અજાણ શિષ્ય

अपरितत्जोगि त्रि० (अपरितान्तयोगिन्) કંટાળા વિના સમાધિવાળો અવિશ્રાન્ત સંયમવાળો

अपरित्त पुं० (अपरीत) અનંત જીવ વચ્ચે એક સાધારણ શરીરવાળો જીવ (૨) અનંત કાળ સુધી સંસારમાં પરિભ્રમણ કરનાર જીવ, અનંત સંસારી જીવ (૩) ત્રિ૦ અપરિમિત, અનંત

अपरियत्त त्रि० (अपरिवृत्त) જે કર્મપ્રકૃતિ પોતાના બંધ કે ઉદય વખતે બીજી પ્રકૃતિનો બંધ અટકાવે નહિ તે, અપરાવર્તમાન કર્મપ્રકૃતિ

अपरिसाडि पुं० (अपरिशाटि) ખાતા ખાતા નીચે એંઠ ન વેરવી તે

अपरिसेस त्रि० (अपरिशेष) નિઃશેષ સર્વ

अपरिसेसिय त्रि० (अपरिशेषित) જેમાં કાંઇ શેષ રહ્યું નથી તે, પૂરેપૂરૂં

अपरिस्सव पुं० (अपरिश्रव) કર્મબંધના ઉપાદાન કારણનો અભાવ

अपरिस्साविं त्रि० (अपरिस्राविन्) જેમાંથી પાણી ઝરી ન જાય તેવા તુંબડા વગેરે, ન ઝરનાર (૨) કર્મબન્ધ રહિત, જેનો કર્મ પ્રવાહ આવતો અટકયો છે તે (૩) શિષ્યે આલોચેલ પોતાના દોષ બીજા કોઇની પાસે પણ ન પ્રકાશનાર ગુરૂ, સાગર જેવા ગંભીર પેટવાળા આચાર્ય વગેરે

अपरिहारिय पुं० (अपरिहारिक) મૂળ ગુણ દોષ અને ઉત્તર ગુણદોષનો ત્યાગ કરનાર નહિ, પાસત્થો (૨) અન્યતીર્થી ગૃહસ્થ

अपलिउज्जिय त्रि० (अपरियोगिक) ચારે બાજુના જ્ઞાનવાળો નહિ, વિશાળ જ્ઞાન રહિત

अपवग्ग पुं० (अपवर्ग) મોક્ષ

अपवडय पुं० (अपवटक) તવો, તાવડી

अपवरक पुं० (अपवरक) ઓરડો કોઠો

अपसत्थकायविणय पुं० (अप्रशस्तकायविनय) દુષ્ટ કાર્યથી કાયાને રોકવી તે, અશુભ કાર્યમાં શરીરને ન પ્રવર્તાવવું તે

अपसिण पुं० (अप्रश्न) પ્રશ્ન પૂછ્યા વિના વિધિપૂર્વક વિદ્યા કે મંત્રના જપના માત્રથી શુભાશુભ ફળ કહી શકાય તે

अपसु पुं० (अपशु) ગાય, ભેંસ, ઘોડા વગેરે જેની પાસે નથી તે, સાધુ

अपहय त्रि० (अपहृत) હણાયેલ, ઝપટેલ

अपहिट्ठ त्रि० (अपहृष्ट) 'संपदि यस्य न हर्षो' સંપત્તિ મળ્યે ફુલાઇ ન જનાર, શુભ વસ્તુ મળવાથી રાજી ન થનાર

अपाण० न० (अपान) ગુદા (૨) પાણી જેવી હડી પીવાની વસ્તુ (૪) પુ૦ ન૦ અપાન વાયુ (૪) ત્રિ૦ જલવર્જિત, નિર્જલ

अपाणग } त्रि० (अपानक) પાણી વિનાનું
अपाणय } (૨) દાહને શમાવનાર પાણી જેવા શીતળ સ્થાણીપાનક આદિ પદાર્થ, કે જે ગોશાળાને સંમત હતા (૩) જેમાં દૂધ, કાવો, રાબડી, પાણી વગેરેનો ત્યાગ કરવામાં આવે એવા ઉપવાસ વગેરે

अपादाण न० (अपादान) કારકવિશેષ કે જેમાં પાંચમી વિભક્તિ આવે છે

अपार त्रि० (अपार) તીર વિનાનું, જેનો છેડો નથી તે

अपारसंसार पुं० (अपारसंसार) જેનો પાર નથી એવો સંસાર

अपाव त्रि० (अपाप) પાપરહિત સર્વથા શુદ્ધ (૨) ન૦ પુણ્ય

अपावय पुं० (अपापक) શુભ ચિંતવનરૂપ પ્રશસ્ત મનોવિનય (૨) પાપ વિનાની વાણી બોલવા રૂપ વાણી વિનય (૩) સર્વથા કર્મકલંક રહિત

अपावा स्त्री० (अपापा) જયાં મહાવીર સ્વામી નિર્વાણ પદ પામ્યા તે નગરી હસ્તીપાલ રાજાની રાજધાની

अपुट्ठ त्रि० (अपृष्ट) જેને પૂછ્યુ નથી તે, પૂછવામા ન આવેલ

अपुट्ठलाभिअ पु० (अपृष्टलाभिक) 'શુ આપુ ?' એમ પૂછ્યા વિના ભિક્ષા આપે તે લેવી એવો અભિગ્રહ ધરનાર સાધુ

अपुट्ठवागरण न० (अपृष्टव्याकरण) પૂછવામા ન આવ્યુ હોય છતા પ્રતિપાદન કરવુ તે

अपुण अ० (अपुन) ફરી નહિ

अपुणच्चव पु० (अपुनश्च्यव) દેવતામાથી ચવીને ફરી તેમા ઉત્પન્ન ન થવુ તે, ફરીને મરવાનો અભાવ

अपुणबंधग / अपुणवधय त्रि० (अपुनर्बन्धक) જેણે રાગ દ્વેષની મજબૂત ગાઠ ભેદી છે એવા, મોહનીયની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ફરી ન બાધનાર

अपुणब्भव त्रि० (अपुनर्भव) જેને ફરીને જન્મ નથી કરવો તે, પુનર્જન્મ રહિત (૨) મુક્તિપ્રદ

अपुणरुत्त त्रि० (अपुनरुक्त) પુનરુક્તિ દોષરહિત

अपुणागम त्रि० (अपुनरागम) જ્યાથી ફરી જન્મ ધારણ નથી કરવો તે, મોક્ષ

अपुणोच्चय पु० (अपुनश्च्यव) ફરીને મરવાનો અભાવ, અમરપણુ

अपुण्ण त्रि० (अपुण्य) પુણ્યહીન, બેનશીબ (૨) તીવ્ર અસાતા વેદનીયના ઉદયવાળો (૩) અનાર્ય, પાપાચરણી (૪) न० પાપ

अपुण्ण त्रि० (अपूर्ण) અધુરુ, અપૂર્ણ મનોરથવાળો

अपुत्त त्रि० (अपुत्र) પુત્ર વિનાનો, દીકરા વિનાનો

अपुम न० (अपुम्) નપુસક, પુરૂષાતન વગરનું

अपुरिस्त पु० (अपुरुष) નપુસક, પુરૂષત્વનો અભાવ

अपुरिसवाय पु० (अपुरुषवाद) નપુસકવાદ, કોઇના ઉપર નપુસકપણાનો આરોપ મૂકવો તે

अपुव्व त्रि० (अपूर्व) નવીન, વિલક્ષણ (૨) પૂર્વે ન અનુભવેલ અપૂર્વકરણ, ત્રણ કરણમાનુ એક

अपुव्वकरण त्रि० (अपूर्वकरण) સ્થિતિઘાત, રસઘાત, ગુણશ્રેણિ, ગુણસક્રમ અને અન્ય સ્થિતિ બધ એ પાચની પહેલીવાર નિષ્પત્તિ કરનાર જીવ, આઠમે ગુણઠાણે નિરૂક્ત પાચ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરનાર જીવ (૨) न० જે પરિણામથી સ્થિતિઘાત, રસઘાતાદિ અપૂર્વ અર્થની એકજ સમયે સાથે સાથે નિષ્પત્તિ થાય તે પરિણામ વિશેષ, સમકિત આદિને અનુકૂળ ભવ્ય જીવના વિશુદ્ધતર પરિણામ વિશેષ (૩) આઠમુ ગુણસ્થાનક

अपुव्वणाण न० (अपूर्वज्ञान) અપૂર્વજ્ઞાન, નવુ નવુ જ્ઞાન

अपुव्वणाणगहण. न० (अपूर्वज्ञानग्रहण) નિરન્તર અપૂર્વ અપૂર્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવુ તે, તીર્થંકર નામ કર્મ ઉપાર્જવાના વીશ સ્થાનકમાનુ ૧૮ મુ સ્થાનક

अपुहत्त त्रि० (अपृथक्त्व) નિરતર સયમયોગમા વર્તનાર

अपूइवयण न० (अपूतिवचन) બોલ્યુ પાળે તેવા ઉત્તમ પુરૂષોનુ વચન, નિરર્થક જાય તેવુ વચન નહિ

अपूप पु० न० / अपूय (अपूप) પુરી, માલપુઆ

अपूरिअ त्रि० (अपूरित) અપૂર્ણ, અધુરૂં

अपूह पु० (अपोह) અવાય, નિશ્ચય

अपेज्ज त्रि० (अपेय) મદિરા વગેરે અપેય પદાર્થ

अपेहय त्रि० (अपेक्षक) અપેક્ષા કરનાર

अपोग्गल पु० (अपुद्गल) કર્મપુદ્ગળ રહિત, સિદ્ધ ભગવાન્

अपोरिसिय / अपोरिसीय / अपोरुसिय त्रि० (अपौरुषिक) પુરૂષ પ્રમાણથી અધિક ઊંડુ, અગાધ

अपोरिसीय त्रि० (अपौरुषेय) માણસનું બનાવેલું નહિ તે, નિત્ય

अपोह पु० (अपोह) નિશ્ચયજ્ઞાન, મતિજ્ઞાનનો ત્રીજો ભેદ (૨) પૃથગ્ભાન, ભિન્નતા (૩) વિપક્ષની કુયુક્તિઓનો ત્યાગ કરવાને વિશેષ વિચાર કરવો તે, બુદ્ધિનો છઠ્ઠો ગુણ (૪) પડિલેહણનો એક પ્રકાર

अप्प त्रि० (अल्प) થોડું, જરા (૨) અભાવ, નહિ

अप्प पु० (आत्मन्) આત્મા, જીવ (૨) સ્વયં, પોતે (૩) દેહ, શરીર (૪) સ્વભાવ, સ્વરૂપ

अप्पइट्ठाण पु० (अप्रतिष्ठान) જુઓ " અપઇટ્ઠાણ " શબ્દ

अप्पइट्ठिय त्रि० (अप्रतिष्ठित) જુઓ "અપઇટ્ઠિય" શબ્દ

अप्पइण्णपसरियत्त न० (अप्रकीर्णप्रसृतत्व) જુઓ " અપઇણ્ણપસરિયત્ત " શબ્દ

अप्पउलिअ त्रि० (अप्रज्वलित) અપક્વ, બરાબર રંધાયેલ નહિ

अप्पकंप त्रि० (अप्रकम्प) અડગ, અચળ

अप्पकम्म त्रि० (अल्पकर्मन्) હળવા કર્મી, જેને થોડા કર્મ ભોગવવાના છે તે

अप्पकम्मपच्चायाय त्रि० (अल्पकर्मप्रत्यायात) ભોગવતા કે ખપાવતા થોડા કર્મો બાકી રહ્યા તેથી ફરી મનુષ્ય યોનિમા જન્મેલ, થોડા કર્મો સાથે મનુષ્યરૂપે જન્મેલ

अप्पकालिय त्रि० (अल्पकालिक) થોડો વખત રહેનાર, થોડા કાળનું

अप्पच्चक्खाण न० (अप्रत्याख्यान) જુઓ " અપચ્ચક્ખાણ " શબ્દ

अपच्चक्खाणवत्तिया स्त्री० (अप्रत्याख्यान प्रत्यया) પચ્ચખાણ ન કરવાથી લાગતી ક્રિયા

अप्पजूहिअ त्रि० (   ) પાકીને તૈયાર થયેલ રંધાઇ રહેલ

अप्पजोग. पु० (अल्पयोग) જઘન્યયોગ-મનઆદિનો વ્યાપાર

अप्पज्जोइ पु० (आत्मज्योतिष्) જ્ઞાનસ્વરૂપ

अप्पडिकम्म न० (अप्रतिकर्मन्) જુઓ "અપડિકમ્મ" શબ્દ (૨) ત્રિ० સસ્કારરહિત

अप्पडिकुट्ठ त्रि० (अप्रतिकुष्ट) અનિવારિત, રોકી ન શકાય તેવું

अप्पडिन्न त्रि० (अप्रतिज्ञ) જુઓ " અપડિણ્ણ " શબ્દ

अप्पडिम. त्रि० (अप्रतिम) હદ વગરનું

अप्पडिरूव त्रि० (अप्रतिरूप) જેની બરોબર બીજું રૂપ નથી તે

अप्पडिवाइ त्रि० (अप्रतिपातिन्) જુઓ " અપડિવાઇ " શબ્દ

अप्पडिहय त्रि० (अप्रतिहत) પ્રતિઘાતરહિત, અખંડિત (૨) ક્યાંય પણ સ્ખલના પામેલ નહિ (૩) કોઇ અટકાવી ન શકે કે કોઇ તેનું ઉલ્લંઘન ન કરી શકે તેવું

अप्पडिहयगइ त्रि० (अप्रतिहतगति) અપ્રતિબંધ વિહારી

अप्पड्ढिय त्रि० (अल्पर्द्धिक) થોડી રિદ્ધિવાળા, અલ્પ વૈભવી

अप्पण न० (अर्पण) અર્પણ કરવું તે, ભેટ આપવી તે (૨) મુખ્ય રૂપથી પ્રતિપાદન થઇ શકે તે

अप्पण पु० (आत्मन्) આત્મા, પોતે (૨) જીવ, ચેતન (૩) દેહ, શરીર (૪) સ્વભાવ, સ્વરૂપ

अप्पणट्ठ पु० (आत्मार्थ) સ્વાર્થ, પોતાનું પ્રયોજન

अप्पणिचिय } त्रि० (आत्मीय) આત્મસંબંધી, પોતાનું
अप्पणिज्जिय }

अप्पतरबंध पु० (अल्पतरबन्ध)અત્યંત થોડો કર્મબંધ જ્યારે આઠ પ્રકૃતિનો બંધક થઇને સાતનો બંધક થાય ત્યારે પ્રથમ ઘણો થોડો બંધ હોય

अप्पत्त त्रि० (अप्राप्त) न प्राप्त थयेल
अप्पत्त त्रि० (अपत्र) पाखथी रहित
अप्पत्तकारि. त्रि० (अप्राप्तकारिन्) जुओ "अपत्तकारि" १७८
अप्पत्तिय न० (अप्रीतिक) अप्रीति, द्वेष (२) प्रेमनो अभाव (३) क्रोध, गुस्सो (४) मानसिक पीडा
अप्पतिट्ठाण न० (अप्रतिष्ठान) जुओ "अ-प्पइट्ठाण" १७८
अप्पत्तिय पु० (अप्रत्यय) अविश्वास (२) दुष्ट ध्यान
अप्पत्थ. त्रि० (अप्रार्थ्य) प्रार्थना करवाने ला-यक नहि ते, चाहवा योग्य नहि ते
अप्पत्थण न० (अप्रार्थन) अनिच्छा, अप्रेम
अप्पत्थिय त्रि० (अप्रार्थित) जुओ "अ-पत्थिय" १७८
अप्पदुट्ठ त्रि० (अप्रद्विष्ट) जेना पर द्वेष नथी तेवु, प्रीतिकर
अप्पपाण त्रि० (अल्पप्राण) प्राणरहित, ज्या कोइपण प्राणी नथी तेवा उपाश्रय वगेरे
अप्पपुण्ण त्रि० (अल्पपुण्य) पुण्यहीन, पापी
अप्पबहु त्रि० (अल्पबहु) ओछुवत्तु, घणु थोडु
अप्पबहुअ न० (अल्पबहुक)
अप्पबहुता स्त्री० (अल्पबहुता)
अप्पबहुत्त न० (अल्पबहुत्व) } ओच्छा-वत्तापणु, सरखा मणी करता कोण केटलु वधु ओछु छे ते बतावनु ते
अप्पभक्खि. त्रि० (अल्पभक्षिन्) अल्पाहारी, मिताहारी
अप्पभार त्रि० (अल्पभार) जेनु मूल्य घणु छता भार थोडो होय ते, थोडा वजनवाळु
अप्पभासि त्रि० (अल्पभासिन्) मितभाषी, विकथा आदिथी रहित
अप्पमत्त त्रि० (अप्रमत्त) जुओ "अपमत्त" १७८
अप्पमत्तसंजय पु० (अप्रमत्तसंयत) सर्वथा प्रमादरहित साधु, सातमे गुणठाणे वर्ततो जीव
अप्पमहग्घ त्रि० (अल्पमहार्घ) जेनो भार थोडो अने किम्मत घणी होय तेवु
अप्परय त्रि० (अल्परजस्) कर्मरजरहित, अल्पकर्मी
अप्परय त्रि० (अल्परत) क्रीडारहित अनुत्तर विमानना देवता वगेरे
अप्परिच्चत्त त्रि० (अपरित्यक्त) नहि तजायेलु, नहि मूकाएलु
अप्परिसाडिय न० (अपरिशाटित) भोज्य पदार्थनु नीचे खरवु न थाय ते, अथवा चावता चावता 'बच बच' एवो अवाज न करवो ते
अप्पलीण त्रि० (अप्रलीन) असबद्ध, अनासक्त
अप्पलेवडा स्त्री० (अल्पलेपकृता) जेथी वासण न खरडाय तेवा चणा, वटाणा वगेरेनी भिक्षा लेवी ते, एषणानो एक प्रकार
अप्पलेवा स्त्री० (अल्पलेपा) जेनाथी पात्र खरडाय नहि एवा चणा, पहुवा वगेरे आहार लेवानी प्रतिज्ञा करवी ते, पिंडेषणानो चोथो प्रकार
अप्पलोभ
अप्पलोह } पु० (अल्पलोभ) लोभ घटाडवो या न करवो ते, भाव उणोदरीनो एक प्रकार
अप्पवस त्रि० (आत्मवश) स्वतंत्र, परवश नहि
अप्पवह पु० (आत्मवध) आत्मघात, आपघात
अप्पवाइ पु० (आत्मवादिन्) 'पुरुष एवेद सर्वं' जे कंइ देखाय छे ते सर्व आत्मा सिवाय बीजु कांइ नथी आम एकान्त आत्म तत्त्वने प्रतिपादन करनार वादी, अद्वैतवादी
अप्पसत्तिय त्रि० (अल्पसात्त्विक) अल्प सत्त्ववाळा

अप्पसागारिय त्रि० (अल्पसागारिक) द्रव्यादिकथी रहित

अप्पसुअ त्रि० (अल्पश्रुत) शास्त्रनो अजाण, अल्पज्ञ

अप्पहिट्ठ त्रि० (अप्रहृष्ट) समभावी, सुख दुःखमा समभाव राखनार

अप्पहिय त्रि० (अप्रथित) अप्रसिद्ध, अविस्तृत

अप्पाउड पु० (अप्रावृत) वस्त्र न पहेरवानो अभिग्रह धरनार, वस्त्र परत्वे अभिग्रह विशेष धारी मुनि (२) अनाच्छादित, नग्न वा दिगम्बर

अप्पाउरण पु० (अप्रावरण) वस्त्र न पहेरवानो अभिग्रह धरनार वस्त्र विना रहेवु एवी प्रतिज्ञा लेनार मुनि

अप्पाण पु० (आत्मन्) आत्मा, जीव

अप्पाणरक्खि त्रि० (आत्मरक्षिन्) पापथी के दुर्गतिथी आत्माने बचावनार, आत्मानी रक्षा करनार

अप्पाबहुअ / **अप्पाबहुग** / **अप्पाबहुत्त** न० (अल्पबहुत्व) बे वस्तुनी सरखामणीमा परस्पर ओछावत्तापणु कहेवु ते, मुकाबलामा न्युनाधिकता बताववी ते

अप्पाभिणिवेस पु० (आत्माभिनिवेश) पुत्र, कलत्रादिकमा पोतापणानो आग्रह, जे स्वाभाविक रीते पोताना नथी तेने विषे आग्रहपूर्वक ममत्व राखवु ते

अप्पावय त्रि० (अप्रावृत) ढांकेल नहि, बंध न करेल (२) वस्त्ररहित, नग्न

अप्पावयदुवार पु० (अप्रावृतद्वार) दृढ समकित वाळो श्रावक, के जेणे घरना द्वार खुल्ला मूकया छे एटला माटे के कोइपण दुःखी, लाचार सहाय लेवाने आवे अथवा कोइ पण वादी वाद करवाने आवे तो तेनो उत्तर आपवाने समर्थ छे

अप्पाहणि पु० ( ) संदेशो समाचार

अप्पाहित त्रि० ( ) संदेशो मोकलेल

अप्पिणिच्चिय त्रि० (आत्मीय) स्वकीय, पोतानु

अप्पिय त्रि० (अर्पित) अर्पण करेल, हवाले करेल (२) विशेषने मुख्यता आपेल, विशिष्ट करेल (३) पु० पर्यायार्थिक नय

अप्पिय त्रि० (अप्रिय) अनिष्ट, अरुचिकर (१) न० मननु दुःख, चित्तनी शंका

अप्पियकारिणी स्त्री० (अप्रियकारिणी) अनिष्ट समाचारवाळी भाषा, सामाने अप्रिय लागे तेवी बोली

अप्पियववहार पु० (अर्पितव्यवहार) 'आ ज्ञाता आनु ज्ञान' इत्यादि वचनरूपे वक्ताए स्थापित करेल व्यवहार

अप्पियाणप्पिय न० (अर्पितानर्पित) द्रव्य सामान्य अने विशेष उभय रूप छे एम प्रतिपादन करवु ते, द्रव्यानुयोगनो एक प्रकार

अप्पीइ स्त्री० (अप्रीति) अप्रीति, अरुचि

अप्पीकय त्रि० (आत्मीकृत) आत्मप्रदेश साथे एकता पामेल, आत्मा साथे बंधायेल

अप्पुट्ठ त्रि० (अपृष्ट) नहि पूछेलु

अप्पुत्थाइ त्रि० (अल्पोत्थायिन्) प्रयोजन छता पण वारंवार उठबेस करवानो जेनो स्वभाव नथी ते

अप्पेगइय त्रि० (अप्येकक) कोइ एक, गमे ते एक

अप्पोलभ पु० (आप्तोपालम्भ) अविधिए चालता शिष्यने ठेकाणे लाववाने गुरुए आपेल दृष्टांत, युक्ति अने ठपका साथे शिखामण

अप्पोल्ल त्रि० ( ) पोल विनानु नक्कर

अप्पोस्सुय त्रि० (आत्मोत्सुक) आत्म प्रशंसा करनार

अप्फालण न० (आस्फालन) हाथे करी थापोटा मारवा, थापडवु ते (२) भंभा, ढोरभ वगेरे वाजित्रनु वगाडवु

अप्पत्त त्रि० (अप्राप्त) न प्राप्त थयेल
अप्पत्त त्रि० (अपत्र) पांखथी रहित
अप्पत्तकारि त्रि० (अप्राप्तकारिन्) जुओ "अपत्तकारि" २७८
अप्पत्तिय न० (अप्रीतिक) अप्रीति, द्वेष (२) प्रेमनो अभाव (३) क्रोध, गुस्सो (४) मानसिक पीडा
अप्पतिट्ठाण न० (अप्रतिष्ठान) जुओ "अप्पइट्ठाण" २७८
अप्पत्तिय पु० (अप्रत्यय) अविश्वास (२) दुष्ट ध्यान
अप्पत्थ त्रि० (अप्रार्थ्य) प्रार्थना करवाने लायक नहि ते, चाहवा योग्य नहि ते
अप्पत्थण न० (अप्रार्थन) अनिच्छा, अप्रेम
अप्पत्थिय त्रि० (अप्रार्थित) जुओ "अपत्थिय" २७८
अप्पदुट्ठ त्रि० (अप्रद्विष्ट) जेना पर द्वेष नथी तेवु, प्रीतिकर
अप्पपाण त्रि० (अल्पप्राण) प्राणरहित, ज्यां कोइपण प्राणी नथी तेवा उपाश्रय वगेरे
अप्पपुराण त्रि० (अल्पपुण्य) पुण्यहीन, पापी
अप्पबहु त्रि० (अल्पबहु) ओछुवत्तु, घणु थोडु
अप्पबहुअ न० (अल्पबहुक), अप्पबहुता स्त्री० (अल्पबहुता), अप्पबहुत्त न० (अल्पबहुत्व) } ओछा वत्तापणु, सरखा मणी करता कोण केटलु वधु ओछु छे ते बताववु ते
अप्पभक्खि० त्रि० (अल्पभक्षिन्) अल्पाहारी, मिताहारी
अप्पभार त्रि० (अल्पभार) जेनु मूल्य घणु छता भार थोडो होय ते, थोडा वजनवाळु
अप्पभासि त्रि० (अल्पभाषिन्) मितभाषी, विकथा आदिथी रहित
अप्पमत्त त्रि० (अप्रमत्त) जुओ "अपमत्त" २७८
अप्पमत्तसजय. पु० (अप्रमत्तसंयत) सर्वथा प्रमादरहित साधु, सातमे गुणठाणे वर्ततो जीव
अप्पमहग्घ त्रि० (अल्पमहार्घ) जेनो भार थोडो अने किम्मत घणी होय तेवु
अप्परय त्रि० (अल्परजस्) कर्मरजरहित, अल्पकर्मी
अप्परय. त्रि० (अल्परत) क्रीडारहित अनुत्तर विमानना देवता वगेरे
अप्परिचत्त त्रि० (अपरित्यक्त) नहि तजाएलु, नहि मूकाएलु
अप्परिसाडिय. न० (अपरिशाटित) भोज्य पदार्थनुं नीचे खरवु न थाय ते, अथवा चावता चावता 'बच बच' एवो अवाज न करवो ते
अप्पलीण त्रि० (अप्रलीन) असंबद्ध, अनासक्त
अप्पलेवडा स्त्री० (अल्पलेपकृता) जेथी वासण न खरडाय तेवा चणा, वटाणा वगेरेनी भिक्षा लेवी ते, एषणानो एक प्रकार
अप्पलेवा स्त्री० (अल्पलेपा) जेनाथी पात्र खरडाय नहि एवा चणा, पहुंवा वगेरे आहार लेवानी प्रतिज्ञा करवी ते, पिंडेषणानो चोथो प्रकार
अप्पलोभ, अप्पलोह } पु० (अल्पलोभ) लोभ घटाडवो या न करवो ते, भाव उणोदरीनो एक प्रकार
अप्पवस त्रि० (आत्मवश) स्वतंत्र, परवश नहि
अप्पवह पु० (आत्मवध) आत्मघात, आपघात
अप्पवाइ पु० (आत्मवादिन्) 'पुरुष एवेद सव' जे कंइ देखाय छे ते सर्व आत्मा सिवाय बीजु कांइ नथी आम एकज आत्म तत्त्वने प्रतिपादन करनार वादी, अद्वैतवादी
अप्पसत्तिय त्रि० (अल्पसात्त्विक) अल्प सत्त्ववाळा

अवाहणिया स्त्री० (अबाधोनिका) અબાધાકાળે ઊણી કર્મ સ્થિતિ

अवितिज्ज } त्रि० (अद्वितीय) બીજુ કોઇ **अवीय** } સાથે નહિ, એકાકી

अवुद्ध त्रि० (अबुद्ध) તત્ત્વને ન જાણનાર, અવિવેકી (૨) અજ્ઞાન, મૂર્ખ

अवुद्धिय } त्रि० (अबुद्धिक) બુદ્ધિરહિત, **अबुद्धीय** } તત્ત્વજ્ઞાન ન જાણનાર

अवुध } त्रि० (अबुध) અજાણ, બુદ્ધિરહિત **अबुह** }

अवोहि त्रि० (अबोधि) બોધરહિત, અજ્ઞાન (૨) સ્ત્રી૦ જૈનધર્મની અપ્રાપ્તિ (૩) ન૦ મિથ્યાજ્ઞાન

अवोहिकलुस त्रि० (अबोधिकलुष) મિથ્યાદૃષ્ટિ, અજ્ઞાની

अवोहिवीय न० (अबोधिबीज) સમ્યગ્ માર્ગના અભાવનુ કારણ, અજ્ઞાનનુ બીજ

अवोहिय त्रि० (अबोधिक) બોધરહિત, અજ્ઞાની (૨) ધર્મપ્રાપ્તિમા ભંગાણ પાડનાર

अवोहिया स्त्री० (अबोधिता) અબોધિ, સન્માર્ગની અપ્રાપ્તિ

अब्भ. न० (अभ्र) આકાશ (૨) મેઘ

अब्भंग पु० (अभ्यङ्ग) } તેલ આદિથી **अब्भंगण** न० (अभ्यञ्जन) } મર્દનકરવુ તે

अब्भंगावय त्रि० (अभ्यङ्गकारक) તેલ ચોળનાર, મર્દન કરનાર

अब्भंगिप्पलुय } त्रि० (अभ्यक्त) તેલ આદિથી **अब्भंगिय** } મર્દન કરેલ

अब्भंतर त्रि० (अभ्यन्तर) અંદર, માંહે

अब्भंतरग } त्रि० (आभ्यन्तरक) આંતરિક, **अब्भंतरय** } નજીકનુ

अब्भंतरठावणिज्ज पु० (अभ्यन्तरस्थापनीय) અંગત નોકર, અંગત માણસ

अब्भंतरतव पु० (अभ्यन्तरतपस्) આંતરિક તપ, મોક્ષના અંતરંગ હેતુભૂત પ્રાયશ્ચિત્ત આદિ ૭ પ્રકારનુ તપ

अब्भंतरपरिसा स्त्री० (अभ्यन्तरपरिषद्) સમિતિ નામે દેવેંદ્રની આંતરિક સભા, મિત્ર આદિ સમાન માણસોની સભા

अब्भंतरपाणीय त्रि० (अभ्यन्तरपानीय) જેના પડમા પાણી છે એવા ચોરપલ્લી આદિ સ્થળ

अब्भंतरपुक्खर पु० (अभ्यन्तरपुष्कर) પુષ્કર દ્વીપનો અંદરનો ભાગ

अब्भंतरपुक्खरद्ध न० (अभ्यन्तरपुष्करार्द्ध) માનુષોત્તર પર્વતની અંદરનો પુષ્કર દ્વીપનો અર્દ્ધ ભાગ, અઢી દ્વીપ અંતર્ગત પુષ્કરાર્દ્ધ દ્વીપ

अब्भंतरवास पु० (अभ्यन्तरवास) આન્તરિક નિવાસ સ્થાન, અંદરનો વાસ

अब्भंतरसंवुक्का स्त्री० (अभ्यन्तरशम्बुका) ગામની અંદરથી શંખના આવર્તનની માફક ગોચરી કરતા બહાર નીકળવુ અથવા બહારથી તેની રીતે ગોચરી કરતા અંદર આવવુ તે, ગોચરીનો એક પ્રકાર

अब्भंतरसगडुद्धिया स्त्री० (अभ्यन्तरशकटोद्धिका) પગના બે અંગુઠા ભેગા અને પાની પહોળી કરી કાઉસગ્ગ કરવો તે, કાઉસગ્ગનો એક દોષ

अब्भंतरिय त्रि० (आभ्यन्तरिक) અંદરનો, અંદર રહેનાર

अब्भक्खइज्ज त्रि० (अभ्याख्यान) કોઇના ઉપર ખોટો આરોપ મૂકવો તે, ચોર ન હોય તેને ચોર કહી દોષારોપણ કરવુ તે

अब्भक्खाण न० (अभ्याख्यान) કોઇના ઉપર પ્રગટ રીતે ખોટુ આળ ચડાવવુ તે, જૂઠો દોષ દેવો તે

अब्भणुण्णा स्त्री० (अभ्यनुज्ञा) કર્તવ્યાનુષ્ઠાનની અનુમતિ દેવી તે અનુષ્ઠાન વિષયક આજ્ઞા

अब्भणुण्णाय त्रि० (अभ्यनुज्ञात) કર્તવ્યરૂપે આજ્ઞા આપેલ, કર્તવ્યરૂપે અનુમત

अप्फुडिय त्रि० (अस्फुटित) ફુટેલ નહિ, અખંડ (૨) સર્વ વિરાધનાનો ત્યાગ કરવાથી અતિચાર રહિત કરેલ, અખંડ રાખેલ

अप्फुडियदंत त्रि० (अस्फुटितदन्त) જર્જરિત કે વેખાવાળા દાંતવાળો નહિ મજબૂત દાંતવાળો

अप्फुराण } त्रि० (आपूर्ण) પૂર્ણ, ભરાઇ
अप्फुन्न } ગયેલું

अप्फोडिय } त्रि० (आस्फोटित) હાથના
अप्फोलिय } થાપોટા મારેલું, આસ્ફાલિત (૨) न० આસ્ફાલન, પછાડવું

अप्फोया स्त्री० ( ) એ નામની એક વેલ, વનસ્પતિ વિશેષ

अप्फोव त्रि० ( ) વૃક્ષ, ગુચ્છ, ગુલ્મ, લતા વગેરેથી વ્યાપ્ત, ગીચ ઝાડીવાળો (૨) નિબિડ, ગહન

अप्फोवमण्डव पु० ( ) નાગરવેલ, અમરવેલ અને દ્રાક્ષ આદિ ઘટ્ટ લતાઓથી વીંટાયેલ મંડપ

अफल त्रि० (अफल) નિષ્ફળ, નિરર્થક

अफाय पु० ( ) વનસ્પતિ વિશેષ

अफास त्रि० (अस्पर्श) સ્પર્શરહિત, સ્પર્શ વિનાનું (૨) ખરાબ સ્પર્શવાળું

अफासुय त्रि० (अप्रासुक) સજીવ, સચિત્ત (૨) અગ્રાહ્ય

अफुडिअ त्रि० (अस्फुटित) સર્વ વિરાધના રહિત, અખણ્ડિત

अफुसमाणगइ पु० (अस्पृशद्गति) અંતરાલના આકાશ પ્રદેશને સ્પર્શ્યા વિના ઉર્ધ્વગતિ કરનાર જીવ, સિદ્ધભગવાન્

अबंध पु० (अबन्ध) કર્મના બંધનો અભાવ

अबंधग त्रि० (अबन्धक) કર્મને ન બાંધનાર

अबंधगट्टि स्त्री० (अबन्धस्थिति) કર્મનો બંધ ન હોય તે વખતની સ્થિતિ.

अबंधव त्रि० (अबान्धव) બંધુજન રહિત, અનાથ

अबंभ न० (अब्रह्म) અબ્રહ્મચર્ય, મૈથુન

अबभवज्जण न० (अब्रह्मवर्जन) મૈથુન સેવનનો ત્યાગ કરવો તે, શ્રાવકની પડિમા

अबज्झमाणी स्त्री० (अबध्यमाना) }
अबज्झा (अबध्या) }
થાય પણ બંધ ન થાય તેની સમકિત મોહનીય, મિશ્રમોહનીય વગેરે કર્મ પ્રકૃ

अबज्झा स्त्री० (अबाध्या) ગંધિલા વિજય મુખ્ય રાજધાની (૨) અયોધ્યાનગ

अबद्ध न० (अबद्ध) પદ્યબંધ રહિત ગ્રંથ

अबद्धिय पु० (अबद्धिक) 'જીવ અને કર્મ બંધ થતો નથી પણ સ્પર્શ થાય છે એમ માનનાર એક નિન્હવ, ગો માહિલના અનુયાયી

अबल त्रि० (अबल) બળરહિત, દુર્બળ

अबहिम्मण. त्रि० (अबहिर्मनस्) મનને ... ત્યાં ભટકાવનાર નહિ, ધર્મિષ્ઠ

अबहिल्लेस } त्रि० (अबहिर्लेश्य) સંયમ
अबहिल्लेस्स } મનોગુપ્ત રાખના
નિરંતર આત્મસંયમમાં રમી રહે (૨) સંયત

अबहुवाइ } त्रि० (अबहुवादिन्) વધા
अबहुवादि } નહિ બોલનાર

अबहुसंपन्न त्रि० (अबहुसम्पन्न) ઘણાને ન દર્શાવેલ

अबाधा स्त्री० } (अबाधा) અબાધાકાળ
अबाह पु० } કર્મના બંધ અને ઉદ
अबाहा स्त्री० } વચ્ચેનો કાળ (૨) બે પ્રદે કે બે વસ્તુ વચ્ચેનું વ્યવધાન, અન્તર (૩) આક્રમણનો અભાવ, પીડા કરવી તે

अबाहाकाल पु० (अबाधाकाल) કર્મના બ અને કર્મના ઉદય વચ્ચેનો કાળ

अब्भुज्जय त्रि० (अभ्युद्यत) ज्यधना भाडेल ७र्हिगत (२) ઉદ્યમયુક્ત, ઉદ્યત વિહારી (૩) તૈયાર

अब्भुज्जयमरण न० (अभ्युद्यतमरण) જિન કલ્પી આદિ અભ્યુદ્યત વિહારીનુ પાદો પગમનાદિ રીતે થતુ મરણ

अब्भुट्ठाण न० (अभ्युत्थान) ગુર્વાદિક પાસે આવે ત્યારે ઉઠી ઉભા થવુ તે, દસ પ્રકારની સામાચારીમાનો નવમો પ્રકાર

अब्भुट्ठिय त्रि० (अभ्युत्थित) ઉદ્યત થયેલ, સન્માન કરવા અર્થે ઉભા થયેલ

अब्भुट्ठेत्तार त्रि० (अभ्युत्थातृ) ગુર્વાદિકની સન્મુખ જનાર

अब्भुग्गय त्रि० (अभ्युद्गत) ઉન્નત બહાર નીકળેલ

अब्भुदय पु० (अभ्युदय) ઉદય ચડતી

अब्भुय पु० (अद्भुत) કોઇપણ અપૂર્વ વસ્તુ જોવાથી કે સાભળવાથી આશ્ચર્યરૂપ રસ ઉત્પન્ન થાય તે, નવ રસમાનો એક રસ (૨) ત્રિ० આશ્ચર્યજનક

अब्भुवगम पु० (अभ्युपगम) અંગીકાર સ્વી કાર કરવો તે

अब्भुवगय त्रि० (अभ्युपगत) પ્રાપ્ત થયેલ, સામે આવેલ

अब्भोवगमिय त्रि० (आभ्युपगमिक) પોતાની ઇચ્છાથી સ્વીકારેલ

अब्भोवगमिया स्त्री० (आभ्युपगमिकी) પોતાની ઇચ્છાથી સ્વીકારેલ શિરોલુચન, ભૂમિશ યન, બ્રહ્મચર્ય, ઉપવાસ વગેરે ચારિત્રના કષ્ટથી થતી વેદના

अभग्गसेण पु० (अभग्नसेन) વિજયનામે ચો- રના સેનાપતિનો પુત્ર, કે જે પુરિમતાલ નગરને ઇશાન ખૂણે આવેલી સાલાટવી નામે ચોરપલ્લીમા પાચમો ચોરની સાથે રહેતો હતો

अभक्ख त्रि० (अभक्ष्य) ખાવા યોગ્ય નહિ, ભક્ષણ કરવા યોગ્ય નહિ

अभग्ग त्रि० (अभग्न) ભાગેલ નહિ, અખડ (૨) न० વિપાક સૂત્રના પ્રથમ શ્રુત સ્ક- ધના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ (૩) पु० આ નામનો એક ચોર

अभङ्गप्पवेस त्रि० (अभटप्रवेश) " જ્યા અ- મુક વખત માટે કોઇ પણ ગૃહસ્થને ઘેર કોઇ હુકમ લઇ જાય નહિ" એમ મનાઇ કરવામા આવી છે તેવુ નગર વગેરે

अभत्त न० (अभक्त) અન્નનો ત્યાગ, ઉપવાસ

अभत्तट्ठ पु० (अभक्तार्थ) ભોજનનો ત્યાગ કરવાના પચ્ચખાણ, ઉપવાસ

अभत्ति स्त्री० (अभक्ति) ભક્તિનો અભાવ (૨) त्रि० ભક્તિરહિત ભક્તિ વિનાનો

अभय न० (अभय) નિર્ભયપણુ (૨) पु० શ્રેણિક રાજાની નદા રાણીનો પુત્ર અભય કુમાર (૩) અનુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના દસમા અધ્યયનનુ નામ (૪) પ્રાણિ રક્ષા, સયમ (૫) જીવિત, મરણનો અભાવ (૬) त्रि० ભયરહિત

अभयकर पु० (अभयङ्कर) સર્વે જીવને પોતે અભયદાન આપી બીજાની પાસે અભય અપાવનાર* મહાત્મા (૨) त्रि० અભય આપનાર, અહિંસક

अभयकरा स्त्री० (अभयङ्करा) ૧૭ મા તીર્થંકર પ્રવ્રજ્યા લેતી વખતે જે પાલખીમા બેઠા હતા તે પાલખીનુ નામ

अभयकुमार पु० (अभयकुमार) શ્રેણિક રાજાનો પુત્ર અભયકુમાર

अभयणंदा स्त्री० (अभयनन्दा) નદા રાણીનો પુત્ર, બુદ્ધિનિધાન અભયકુમાર

अभयदाण न० (अभयदान) જીવિતદાન, કોઇને ભયમાથી છોડાવવુ તે

अभयप्पदाण न० (अभयप्रदान) જીંદગી બચાવવી તે

अब्भत्थ त्रि० (अभ्यस्त) અભ્યાસ કરેલ, વારંવાર આવૃત્તિ કરેલ (૨) ગુણાકાર કરેલ, ગુણેલ

अब्भत्थणा स्त्री० (अभ्यर्थना) આગ્રહથી નહિ પણ તેની ઇચ્છાપૂર્વક કાર્ય કરવાનુ કહેવુ તે

अब्भत्थिय त्रि० (अभ्यर्थित) પ્રાર્થના કરેલ (૨) સત્કાર કરેલ

अब्भपडल न० (अभ्रपटल) અભ્રક, સચિત્ત કઠિન પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૨) વાદળનો સમૂહ

अब्भय पु० (अभ्रक) અબરખ

अब्भरुक्ख पु० (अभ्रवृक्ष) ઝાડને આકારે પરિણમેલ વાદળ

अब्भवद्दलय. न० (अभ्रवार्दलक) પાણીવાળા વાદળા

अब्भवहार पु० (अभ्यवहार) ભોજન, ખોરાક

अब्भवालुया स्त्री० (अभ्रवालुका) અભ્રકથી મિશ્રિત થયેલી રેતી, કઠણ બાદર પૃથ્વીનો એક પ્રકાર

अब्भसंघट्ट. पु० (अभ्रसंघट्ट) વાદળાની ઘટા

अब्भसंज्झा स्त्री० (अभ्रसन्ध्या) સંધ્યા સમયે રંગ બેરંગી વાદળ દેખાય છે તે

अब्भसथड न० (अभ्रसंस्तृत) વાદળથી આકાશનુ છવાઇ જવુ તે

अब्भहिय त्रि० (अभ्यधिक) વિશેષ, વધારે

अब्भागमित, अब्भागमिय, अब्भागय त्रि० (अभ्यागत) સન્મુખ આવેલો (૨) પુ० આગન્તુક, અતિથિ

अब्भावगासिय न० (अभ्रावकाशिक) ઝાડથી છવાયેલી અગાશી

अब्भास पु० (अभ्यास) અભ્યાસ કરવો, વારંવાર આવૃત્તિ કરવી (૨) સમીપ, નજદીક (૩) આદત, ટેવ

अब्भासकरण न० (अभ्यासकरण) ધર્મથી પતિત થયેલ પાસત્થાદિને પુન ધર્મમા સ્થાપન કરી તેની સાથે આહાર પાણીનો વ્યવહાર કરવો તે; સભોગનો એક પ્રકાર

अब्भासगुण पु० (अभ्यासगुण) પૂર્વના અભ્યાસજન્ય સંસ્કારથી ઉત્પન્ન થયેલ ગુણ, જેમ બાળક જન્મતા શીખવ્યા વિનાજ સ્તનપાન કરે છે તે

अब्भासवत्तिय न० (अभ्यासवर्तित्व) (अभ्यासप्रीतिक) ગુરૂ આદિની પાસે બેસવામા પ્રીતિ રાખવી તે, લોકોપચાર વિનયનો એક પ્રકાર

अब्भासवित्ति स्त्री० (अभ्यासवृत्ति) નરેન્દ્ર આદિની પાસે બેસવુ તે

अब्भासासण न० (अभ्यासासन) પાસે બેસવુ તે

अब्भाहय त्रि० (अभ्याहत) દુ ખથી હણાયેલ

अब्भिंग पु० (अभ्यङ्ग) જુઓ " અબ્ભગ " શબ્દ

अब्भिंगिय त्रि० (अभ्यङ्गित) જુઓ "અબ્ભગિય" શબ્દ

अब्भितर त्रि० (अभ्यन्तर) જુઓ "અબ્ભતર " શબ્દ

अब्भिंतर त्रि० (आभ्यन्तर) અંદરનુ, આંતરિક (૨) પુ० ન० આંતરિક તપ, પ્રાયશ્ચિત્ત, વિનય, વૈયાવૃત્ય, સ્વાધ્યાય, ધ્યાન અને કાર્યોત્સર્ગ એ ૭ પ્રકારનુ અભ્યન્તર તપ

अब्भितरदुवार न० (आभ्यन्तरद्वार) અંદરનું બારણુ

अब्भिंतरसंबुका स्त्री० (आभ्यन्तरशाम्बूका) જુઓ " અબ્ભતરસબુક્કા " શબ્દ

अब्भितरिय त्रि० (आभ्यन्तरिक) પ્રાયશ્ચિત આદિ ૭ પ્રકારનુ આંતરિક તપ

अब्भुग्गम पु० (अभ्युद्गम) ઉદય, ઉન્નતિ

अब्भुग्गय त्रि० (अभ्रोद्गत) આકાશમા પહોચે તેટલુ ઉંચુ, ઉન્નત

अब्भुग्गय त्रि० (अभ्युद्गत) ચારેકોરથી બહાર નીકળેલ, ઉગી આવેલ (૨) જોનારને રમણીય લાગે તેવી રીતે રહેલ (૩) ઉપાડેલ, ઉચકી લીધેલ

अब्भुज्जय त्रि० (अभ्युद्यत) તૈયાર થયેલ, ઉદ્યમવંત (२) ઉદ્યમયુક્ત, ઉદ્યત વિહારી (३) તૈયાર

अब्भुज्जयमरण न० (अभ्युद्यतमरण) જિન કલ્પી આદિ અભ્યુદ્યત વિહારીનું પાદો પગમનાદિ રીતે થતું મરણ

अब्भुट्ठाण न० (अभ्युत्थान) ગુર્વાદિક પાસે આવે ત્યારે ઉઠી ઉભા થવું તે, દસ પ્રકારની સામાચારીમાંનો નવમો પ્રકાર

अब्भुट्ठिय त्रि० (अभ्युत्थित) ઉદ્યત થયેલ, સન્માન કરવા અર્થે ઉભા થયેલ

अब्भुट्ठेत्तार त्रि० (अभ्युत्थातृ) ગુર્વાદિકની સન્મુખ જનાર

अब्भुणणय त्रि० (अभ्युन्नत) ઉન્નત બહાર નીકળેલ

अब्भुदय पु० (अभ्युदय) ઉદય, ચડતી

अब्भुय पुं० (अद्भुत) કોઈપણ અપૂર્વ વસ્તુ જોવાથી કે સાંભળવાથી આશ્ચર્યરૂપ રસ ઉત્પન્ન થાય તે, નવ રસમાંનો એક રસ (२) त्रि० આશ્ચર્યજનક

अब्भुवगम पु० (अभ्युपगम) અંગીકાર સ્વીકાર કરવો તે

अब्भुवगय त्रि० (अभ्युपगत) પ્રાપ્ત થયેલ, સામે આવેલ

अब्भोवगमिय त्रि० (आभ्युपगमिक) પોતાની ઇચ્છાથી સ્વીકારેલ

अब्भोवगमिया स्त्री० (आभ्युपगमिकी) પોતાની ઇચ્છાથી સ્વીકારેલ શિરોલુંચન, ભૂમિશયન, બ્રહ્મચર્ય, ઉપવાસ વગેરે ચારિત્રના કષ્ટથી થતી વેદના

अभग्गसेण पु० (अभग्नसेन) વિજયનામે ચોરના સેનાપતિનો પુત્ર, કે જે પુરિમતાલ નગરને ઇશાન ખૂણે આવેલી સાલાટવી નામે ચોરપલ્લીમાં પાંચસો ચોરની સાથે રહેતો હતો

अभक्ख त्रि० (अभक्ष्य) ખાવા યોગ્ય નહિ, ભક્ષણ કરવા યોગ્ય નહિ

अभग्ग त्रि० (अभग्न) ભાંગેલ નહિ, અખંડ (२) न० વિપાક સૂત્રના પ્રથમ શ્રુત સ્કંધના ત્રીજા અધ્યયનનું નામ (३) पु० આ નામનો એક ચોર

अभडप्पवेस त्रि० (अभटप्रवेश) "જયાં અમુક વખત માટે કોઇ પણ ગૃહસ્થને ઘેર કોઇ હુકમ લઇ જાય નહિ" એમ મનાઇ કરવામાં આવી છે તેવું નગર વગેરે

अभत्त न० (अभक्त) અન્નનો ત્યાગ, ઉપવાસ

अभत्तट्ठ पु० (अभक्तार्थ) ભોજનનો ત્યાગ કરવાના પચ્ચખાણ, ઉપવાસ

अभत्ति स्त्री० (अभक्ति) ભક્તિનો અભાવ (२) त्रि० ભક્તિરહિત ભક્તિ વિનાનો

अभय न० (अभय) નિર્ભયપણું (२) पु० શ્રેણિક રાજાની નંદા રાણીનો પુત્ર અભય કુમાર (३) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના દસમા અધ્યયનનું નામ (४) પ્રાણિ રક્ષા, સંયમ (५) જીવિત મરણનો અભાવ (६) त्रि० ભયરહિત

अभयंकर पु० (अभयङ्कर) સર્વે જીવને પોતે અભયદાન આપી બીજાની પાસે અભય અપાવનાર મહાત્મા (२) त्रि० અભય આપનાર, અહિંસક

अभयंकरा स्त्री० (अभयङ्करा) १७ मा તીર્થંકર પ્રવ્રજ્યા લેતી વખતે જે પાલખીમાં બેઠા હતા તે પાલખીનું નામ

अभयकुमार पु० (अभयकुमार) શ્રેણિક રાજાનો પુત્ર અભયકુમાર

अभयणंदा स्त्री० (अभयनन्दा) નંદા રાણીનો પુત્ર બુદ્ધિનિધાન અભયકુમાર

अभयदाण न० (अभयदान) જીવિતદાન, કોઇને ભયમાંથી છોડાવવું તે

अभयप्पदाण न० (अभयप्रदान) જીંદગી બચાવવી તે

अभया स्त्री० (अभया) હરડે (૨) દધિવાહન રાજાની અભયા નામે એક રાણી
अभयारिट्ठ न० (अभयारिष्ट) મદ્ય વિશેષ
अभवत्थ पु० (अभवस्थ) સંસારમા ન ફરનાર, સિદ્ધભગવાન્
अभवसिद्धि पु० (अभव्यसिद्धि) સિદ્ધિ પામવાને અયોગ્ય, અભવ્ય જીવ
अभविय } पु० (अभव्य) સિદ્ધિ મેળવવાને **अभव्व** } અયોગ્ય, અભવ્ય જીવ (૨) त्रि० અસુંદર, અચારૂ
अभाव पु० (अभाव) કુત્સિતભાવ, નિન્દ્ય ભાવ (૨) અભાવ, નિષેધ (૩) અસમ્ભવ (૪) અશુભ પરિણામ
अभावित त्रि० (अभावित) બોધ ન પામેલ
अभाविय त्रि० (अभावित) સમજવાને યોગ્ય નહિ, અનુભવ રહિત (૨) અયોગ્ય, અનુચિત
अभावुग त्रि० (अभावुक) બીજી વસ્તુનો યોગ પામીને પણ તેના ગુણમા પરિણત ન થતા પોતાના સ્વરૂપમાજ અવસ્થિત રહે તે, જેના પર બીજાના સગની અસર થતી નથી તે
अभास पु० (अवभास) પ્રભા, આભાસ
अभासग } त्रि० (अभाषक) ભાષા પર્યાપ્તિ **अभासय** } વિનાનો, નહિ બોલનાર (૨) જેને બોલવાની શક્તિ ઉત્પન્ન થઇ નથી તેવો (૩) पु० એકેન્દ્રિય જીવ (૪) મુક્ત આત્મા, સિદ્ધ
अभासा स्त्री० (अभाषा) મૃષા અને સત્ય-મૃષા એ બે પ્રકારની ભાષા, ખોટુ અથવા મિશ્ર બોલવુ તે
अभासिय त्रि० (अभासिक) અગ્નિ આદિ પ્રકાશ વિનાના પદાર્થ
अभि अ० (अभि) સન્મુખ, સામુ (૨) ઉલ્લંઘન, અતિક્રમણ (૩) અત્યંત, વધારે (૪) લક્ષ્ય (૫) પ્રતિકૂલ (૬) નિરર્થક
अभिआवरण त्रि० (अभ्यापन्न) સન્મુખ આવેલ
अभिइ न० (अभिजित्) અભિજ નામે નક્ષત્ર (૨) વીતભય નગરના ઉદાયન રાજાનો પુત્ર અભિજીત કુમાર
अभिओग पु० (अभियोग) દબાણ, બળાત્કાર (૨) આજ્ઞા, હુકમ (૩) મંત્ર, જંત્ર વગેરેથી વશીકરણનો પ્રયોગ કરવો તે, જેથી આભિયોગિક જાતના હલકા દેવતામા ઉત્પન્ન થવુ પડે તેની ભાવના (૪) પરાભવ (૫) ગર્વ, અભિમાન
अभिओगपरणत्ति स्त्री० (अभियोगप्रज्ञप्ति) વિદ્યા વિશેષ
अभिओगिय पु० स्त्री० (अभियोगिक) તાબેદાર દેવતા
अभिओगी स्त्री० (आभियोगी) આભિયોગિક દેવતામા ઉત્પન્ન થવુ પડે તેવી ભાવના, મંત્ર જંત્ર, વશીકરણ આદિ પ્રયોગ
अभियोयण न० (अभियोजन) જુઓ " અભિઓગ " શબ્દ
अभिकंखा स्त्री० (अभिकाङ्क्षा) અભિલાષા, ઇચ્છા
अभिकंखि } त्रि० (अभिकाङ्क्षिन्) આકાંક્ષા **अभिकंखिर** } રાખનાર, ઇચ્છા કરનાર
अभिक्कंत त्रि० (अभिक्रान्त) જુવાની ઉલ્લંઘી ગયેલ, મોતની નજીક આવેલ (૨) પગ ભવ પામેલ, (૩) ચેતન રહિત (૪) પ્રવૃત્ત થયેલ
अभिक्कंतकिरिया स्त्री० (अभिक्रान्तक्रिया) ચરક આદિ પંથના સાધુઓએ ન સેવેલી જગ્યા, જે મકાનમા બીજા કોઇ મતના ત્યાગીઓ ઉતર્યા ન હોય તે મકાન
अभिक्कंतकूरकम्म त्रि० (अभिक्रान्तक्रूरकर्मन्) હિંસાદિ ક્રિયામા પ્રવૃત્ત થયેલ
अभिक्कम पु० (अभिक्रम) ઉલ્લંઘન (૨) પ્રારમ્ભ (૩) સન્મુખ ગમન (૪) ગતિ

अभिक्कमण न० (अभिक्रमण) સન્મુખ જવુ, સામા આવવુ તે

अभिक्खणं अ० (अभीक्ष्णम्) નિરતર, વારવાર

अभिक्खणाणाणोवओग पु० (अभीक्ष्णज्ञानोपयोग) વારવાર જ્ઞાનમા ઉપયોગ લગાડવો તે, તીર્થંકર નામ ગોત્ર બાધવાના ૨૦ પ્રકારમાનો એક

अभिक्खा स्त्री० (अभिख्या) નામ, સત્તા

अभिक्खालाभिय पु० (अभिक्षालाभिक) ગોચરી સબધી અભિગ્રહ વિશેષ ધરનાર સાધુ

अभिगच्छणया स्त्री० (अभिगमन) સન્મુખ જવુ તે

अभिगम पु० (अभिगम) સન્મુખ જવુ, સામા જવુ (૨) ઉપદેશ સાભળવાથી થતો બોધ, સમકિતનો એક પ્રકાર (૩) સાધુઓની પાસે જતા ઉપાશ્રયની હદમા દાખલ થતી વખતે શ્રાવકોએ સચિત્ત વસ્તુનો ત્યાગ કરવો, પહેરેલ વસ્ત્રો મર્યાદામા રાખવા, ખભા ઉપર ખેસનો ઉત્તરાસગ કરવો, બે હાથ જોડી અજલિ બાધવી અને મનની વૃત્તિઓ એકાગ્ર કરવી, એ પાચ નિયમ સાચવવા તે, શ્રાવકના પાચ અભિગમન (૪) આદર માન, સત્કાર

अभिगमण न० } (अभिगमन) સન્મુખ જવુ, નજીક જવુ
अभिगमणया स्त्री० }

अभिगमणिज्ज त्रि० (अभिगमनीय) ચાલીને સામે જવા યોગ્ય

अभिगमरुइ स्त्री० (अभिगमरुचि) ઉપદેશ સાભળી થયેલ તત્વરૂચિ, સમકિતનો એક પ્રકાર

अभिगमसम्मदंसण न० (अभिगमसम्यग्दर्शन) નવ તત્વની પરિક્ષાપૂર્વક સમકિત પ્રાપ્ત થાય તે, નવ તત્વની સમજણ પૂર્વકનુ સમ્યક્ત્વ

अभिगय त्रि० (अभिगत) જાણેલુ, સમજેલુ (૨) પ્રાપ્ત કરેલુ, સન્મુખ આવેલુ

अभिगहिअ न० (अभिग्रहिक) ગુણ અવગુણ જાણ્યા વિના કુમતનો આગ્રહ કરવો તે, મિથ્યાત્વનો એક પ્રકાર

अभिग्गह पु० (अभिग्रह) આહારાદિ વહોરવામા ટૂકી મર્યાદા બાધવી તે, અમુક વેશ કે રગનો માણસ અમુક સ્થિતિમા આપે તોજ લેવુ ઇત્યાદિ નિયમ ધારવો તે (૨) સ્ત્રી० જેનો અર્થ બરાબર સમજી શકાય તેવી ભાષા (૩) પુ० ગ્રહણ કરવુ, હાથમા લેવુ (૪) આગ્રહ, હઠ

अभिग्गहिय त्रि० (अभिग्रहिक) કુમતની હઠ કરનાર, દુરાગ્રહી (૨) ન० કુમતની હઠ કરવી તે, અભિગ્રહિક નામે મિથ્યાત્વ (૩) સ્ત્રી० જેનો અર્થ સ્પષ્ટ સમજી શકાય તેવી ભાષા

अभिग्गहिय त्रि० (अभिगृहीत) જે બાબતનો અભિગ્રહ લીધેલ હોય તે (૨) ન० અવધારણ, નિશ્ચય

अभिघाय (अभिघात) લાકડી વગેરેથી પ્રહાર મારવા તે, ગોફણ વગેરેથી ગોળા ફેકવા તે (૨) મારફટ, હિંસા

अभिचंद पु० (अभिचन्द्र) અધકવૃષ્ણિ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૨) અતગડ સૂત્રના બીજા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનુ નામ (૩) દિવસના છઠ્ઠા મુહૂર્તનુ નામ (૪) ચાલુ અવસર્પિણીમા ભરત ક્ષેત્રના પદરમાના દસમા અને સાતમાના ચોથા કુલગરનુ નામ (૫) મહાબલ રાજાનો એક અભિચદ નામથી પ્રસિદ્ધ મિત્ર

अभिजयंत न० (अभिजयन्त) માણવગણથી નીકળેલ કુળનુ નામ

अभिजस न० (अभियशस्) આ નામનુ એક જૈન સાધુઓનુ કુળ, એક આચાર્યનો પરિવાર

अभियोग. पु० (अभियोग) આભિયોગિક દેવતા, ચાકર દેવતા

अभियोगिअ. त्रि० (आभियोगिक) હુકમ ઉઠાવનાર, તાબેદાર

अभिरक्खअ त्रि० (अभिरक्षक) રક્ષા કરનાર

अभिराम त्रि० (अभिराम) રમણીય, સુન્દર

अभिरुइय. त्रि० (अभिरुचित) રુચિગયેલું, મનપસંદ પડેલું,

अभिरूव (अभिरूप) ક્ષણે ક્ષણે નવું નવું દેખાય તેવું સુંદર, મનોહર

अभिरूवा स्त्री० (अभिरूपा) મધ્યમ ગ્રામની સાતમી મૂર્ચ્છના

अभिरोहिय त्रि० (अभिरोहित) રોકાઇ ગયેલ, રોકવામાં આવેલ

अभिलप्प त्रि० (अभिलाप्य) વાણીથી જેનું કથન થઇ શકે તેવું, નિર્વચનીય

अभिलसणिज्ज त्रि० (अभिलषणीय) ઇચ્છવા યોગ્ય, અભિલાષ કરવા યોગ્ય

अभिलाअ } पु० (अभिलाप) શબ્દ,
अभिलाव } ધ્વનિ (૨) સભાપણુ, કથન કરવું (૩) શબ્દ સંદર્ભ, સૂત્રપાઠ

अभिलावपुरिस पु (अभिलापपुरुष) નરજાતિના શબ્દ, જેમ ઘટ, પટ ઇત્યાદિ

अभिलास पु० (अभिलाष) ઇચ્છા, પ્રાર્થના

अभिलोयण न० (अभिलोचन) જ્યાં ઉભા રહેવાથી દૂરની વસ્તુ દેખી શકાય તેવું સ્થાન

अभिवदण न० (अभिवन्दन) નમસ્કાર, સ્તુતિ

अभिवन्दय त्रि० (अभिवन्दक) પ્રણામ કરનાર

अभिवदिअ त्रि० (अभिवन्दित) જેને વંદન કરેલ હોય તે

अभिवड्ढिय त्रि० (अभिवर्द्धित) અધિકમાસ, એકત્રીશ દિવસ અને એકસો ચોવીસીયા ૧૨૧ ભાગનો મહીનો (૨) અધિક માસવાળું વરસ, જે વરસમાં ૧૩ ચાન્દ્ર માસ હોય તે, ૩૮૩ દિવસ અને ૪૪/૬૨ ભાગનું વરસ

अभिवयण पु० न० (अभिवचन) પર્યાય શબ્દ, એ ને એ અર્થનો બીજો શબ્દ, જેમ ઘટ, કળશ ઇત્યાદિ

अभिवादण } न० (अभिवादन) વચનથી
अभिवायण } સ્તુતિ કરવી (૨) મસ્તક નમાવી ચરણ સ્પર્શ કરવો તે, પ્રણામ

अभिवाहरणा स्त्री० (अभिव्याहरणा) ગુરુ શિષ્યની ઉક્તિ પ્રત્યુક્તિ, સંવાદ

अभिवाहार पु० (अभिव्याहार) કાલિક શ્રુત પરત્વે શિષ્ય ગુરુનો સંવાદ, પ્રશ્નોત્તર

अभिवुड्ढि पु० (अभिवृद्धि) વધારો (૨) ઉત્તરભાદ્રપદ નક્ષત્ર

अभिव्वजण न० (अभिव्यञ्जन) પ્રાદુર્ભાવ

अभिसका स्त्री० (अभिशङ्का) આશંકા, સંશય (૨) સંદેહ

अभिसंकि त्रि० (अभिशङ्किन्) શંકા રાખનાર, સંદેહ કરનાર (૨) બીરૂ, ડરનાર

अभिस्संग पु० (अभिष्वङ्ग) ભાવરાગ, દ્રવ્યાદિ પ્રતિબંધ (૨) આસક્તિ

अभिसजाय. त्रि० (अभिसञ्जात) કલલ અવસ્થામાંથી પેશીરૂપે બનેલ

अभिसंधारण न० (अभिसंधारण) પર્યાલોચન, વિચારણા

अभिसधिज न० (अभिसन्धिज) બુદ્ધિ કે ઇરાદાપૂર્વક કરવામાં આવતી ક્રિયારૂપે પરિણમનાર વીર્ય, વીર્યનો એક પ્રકાર

अभिसधिय त्रि० (अभिसहित) ગ્રહણ કરેલ

अभिसंवुद्ध त्रि० (अभिसम्बुद्ध) વિજ્ઞાન મેળવેલ, બોધ પામેલ

अभिसभूय त्रि० (अभिसम्भूत) પ્રાદુર્ભાવ પામેલ, પ્રગટ થયેલ (૨) વીર્ય અને રુધિરના મિશ્રણથી કલલ રૂપે થયેલ

अभिसवुड्ढ त्रि० (अभिसवृद्ध) પ્રસૂતી પામી વધવા માંડેલ, જન્મ પામી ઉછરવા પામેલ

अभिसमण्णागय त्रि० (अभिसमन्वागत) સન્મુખ રહેલ ઇષ્ટાનિષ્ટ પદાર્થોનુ અવધારણ કરી શબ્દાનુસારે જણાયેલ, શબ્દ સ્વરૂપ સમજીને અવધારણ કરેલ (૨) મળેલ, સન્મુખ આવેલ (૩) ન૦ બાધ્યા પછી સર્વ તરફથી ઉદયાવલિકામા આવેલ, વિપાક ચખાડવાને સન્મુખ થયેલ

अभिसमागम पु० (अभिसमागम) અર્થાભિમુખપણે, સશય રહિત, મર્યાદા સહિત જ્ઞાન, અર્થાત્ અર્થવિષયક સશયરહિત મર્યાદાપૂર્વક જ્ઞાન, (૨) સન્મુખ ગમન (૩) પ્રાપ્તિ (૪) નિર્ણય

अभिसमागय त्रि० (अभिसमागत) સન્મુખ આવેલ

अभिसरण न० (अभिसरण) સન્મુખ જવુ તે, સામા જવુ તે

अभिसेक त्रि० (अभिषेक्य) અભિષેક કરવા યોગ્ય, મુખ્ય

अभिसेज्जा स्त्री० (अभिशय्या) અભિનૈષેધિકીમા દિવસની કે રાત્રિની સઝાય કરી રાતવાસો રહી સવારમા મુનિ જે જગાએ આવે તે જગ્યા

अभिसेय पु (अभिषेक) સર્વ ઔષધિસહકૃત તીર્થના પવિત્ર જળથી મંત્રોચ્ચારપૂર્વક રાજ્ય આદિ પદવીનુ આરોપણ કરવાને મસ્તક ઉપર સિંચન કરવુ તે, રાજ્યાભિષેકની ક્રિયા (૨) સ્નાન મહોત્સવ, સ્નાન (૩) અભિષેક કરવાનુ સ્થાન

अभिसेयसिला स्त्री० (अभिषेकशिला) મેરૂ પર્વતના પડગવન ઉપર આવેલી ચાર અભિષેક શિલા, કે જેના ઉપર ઇદ્રો તીર્થંકર મહારાજનો અભિષેક કરે છે

अभिस्सग पु० (अभिष्वङ्ग) જુઓ " અભિસગ " શબ્દ

अभिहड त्रि० (अभिहृत) સન્મુખ આણેલુ સામે લઇ આવેલ (૨) ન૦ સાધુને માટે ઘેરથી કે દુકાનેથી ઉપાશ્રયમા લઇ આવેલ આહારાદિ આપવાથી સાધુને લાગતો દોષ, ઉદ્ગમનના ૧૬ દોષમાનો ૧૧ મો દોષ

अभिहणण न० (अभिहनन) સન્મુખ આવતાને હણવુ તે, સામે લાતો મારવી તે

अभिहय त्रि० (अभिहत) પગથી દબાવેલ, લાત મારેલ

अभिहाण न० (अभिधान) નામ, સજ્ઞા

अभिहिय त्रि० (अभिहित) ઉક્ત, કહેલ

अभिहेअ पु० (अभिधेय) વાચ્ય, પદાર્થ

अभीइ पु० (अभिजित्) જુઓ "અભિઇ" શબ્દ

अभीय त्रि० (अभीत)
अभीरु (अभीरु) } નીડર, સાત પ્રકારના ભય વિનાનો (૨) મધ્યમ ગ્રામની એક મૂર્ચ્છના

अभूय त्रि० (अभूत) અસદ્ભૂત, ન બનેલુ

अभूयाभिसंकण पु० (अभूताभिशङ्कन) ભૂતોને ભય ન આપનાર, જેનાથી પ્રાણીઓ બીએ નહિ તે

अभेज्ज त्रि० (अभेद्य) ન ભેદી શકાય તેવુ ઘણુ મજબૂત

अभेज्झा स्त्री० (अभिध्या) લોભ, લોલુપતા

अभेरु त्रि० (अभीरु) નિર્ભય, નિડર

अमंगल न० (अमङ्गल) અમગલ, અનિષ્ટ

अमग्ग पु० (अमार्ग) મિથ્યાત્વ કષાય આદિ અમાર્ગ

अमग्घाय पु० (अमाघात) ચોરી ન કરવી તે, કોઇને મારવુ નહિ તે

अमच्च पु० (अमात्य) પ્રધાન, મત્રી

अमज्झ त्रि० (अमध्य) મધ્ય વિનાનુ જેમા બે ભાગ ન થઇ શકે તેવુ (૨) પરમાણુ

अमण न० (अमन) જાણવુ તે આતરિક નિર્ણય (૨) અત, અવસાન

अमण
अमणक्ख } त्रि० (अमनस्) (अमनस्क) અપ્રીતિકર અનિષ્ટ (૨) અસની મનરહિત (૩) વિચાર શૂન્ય

अमणाम त्रि० (अमनमाप) (अमनाम) (अमनोम) મનને ગમે ન થાય તે વગેરે મનને અપ્રિય લાગે તેવું (૨) અનિષ્ટ

अमणाम त्रि० (अमनाम) પીડાકારક દુ:ખ ઉપાદક

अमत न० (अमृत) સુધા, અમૃત (૨) ક્ષીરોદધિ સમુદ્રનુ જળ

अमति स्त्री० (अमति) દુર્મતિ, દુર્બુદ્ધિ

अमत्त न० (अमत्र) પાત્ર, ભાજન

अमम त्रि० (अमम) કોઇપણ વસ્તુ ઉપર જેને મારાપણું નથી તે નિસ્પૃહી (૨) જમ્બુદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા આવતી ચોવીશીમા થનાર બારમા તીર્થંકર (૩) દિવસના ૨૫ મા મુહૂર્તનુ નામ (૪) દેવકુરુ ઉત્તરકુરુના જુગલિયા મનુષ્યની એક જાત

अमममणा स्त्री० (अमन्मना) અસ્ખલિત વાણી, જેમા અટકાવ નહિ તેવી વાણી

अमय त्रि० (अमत) અસમ્મત અમાન્ય

अमय न० (अमृत) જુઓ " અમત " શબ્દ

अमयघोस पु० (अमृतघोष) કાકંદી નગરીનો એક પ્રાચીન રાજા, કે જે સંજમ લઇ પરમ પદ પામ્યો હતો

अमयफल न० (अमृतफल) અમૃતોપમ ફલ, અતિ સ્વાદિષ્ટ ફલ

अमयमेह पु० (अमृतमेघ) ભરત આદિ ક્ષેત્રમા ઉત્સર્પિણીનો બીજો આરો બેસતા સાત દિવસ સુધી ચોથો વરસાદ વરસે તેનુ નામ

अमयरस पु० (अमृतरस) અમૃતરસ

अमयवल्ली स्त्री० (अमृतवल्ली) અમરવેલ

अमयवास पु० (अमृतवर्षा) તીર્થંકરના જન્મ આદિ પ્રસંગે દેવતા વૃષ્ટિ કરે તે, સુધાવૃષ્ટિ

अमर. पु० (अमर) દેવતા, દેવ (૨) મુક્ત આત્મા, સિદ્ધભગવાન્ (૩) ઋષભદેવ સ્વામીના તેરમા પુત્રનુ નામ

अमरकका स्त्री० (अमरकङ्का) દ્રૌપદીનુ હરણ કરનાર ધાતકી ખંડના પદ્મોત્તર રાજાની મુખ્ય રાજધાની

अमरजिअ पु० (अमरजीव) અમર કુમારનો જીવ, કે જે આવતી ચોવીશીમા તેવીસમા અનંતવીર્ય નામે તીર્થંકર થશે

अमरवइ पु० (अमरपति) જ્ઞાત વંશનો એક કુમાર, કે જેણે મલ્લીનાથ પ્રભુ સાથે પ્રવ્રજ્યા લીધી હતી

अमरसामि पु० (अमरस्वामिन्) ઇંદ્ર

अमरसेण पु० (अमरसेन) જ્ઞાતવંશનો એક કુમાર, કે જેણે મલ્લીનાથ પ્રભુની સાથે પ્રવ્રજ્યા લીધી હતી

अमरिस पु० (अमर्ष) ઇર્ષ્યા અસૂયા (૨) કોપ, રોષ (૩) મહાકદાગ્રહ

अमरिसण त्रि० (अमर्षण) અપરાધ સહન નહિ કરનાર, અપરાધી ઉપર ક્ષમા ન રાખનાર (૨) ક્રોધી (૩) સહિષ્ણુ, ક્ષમાશીલ

अमरिसण त्रि० (अमसृण) ઉદ્યમી ઉદ્યોગી

अमल त्रि० (अमल) નિર્મળ સ્વચ્છ (૨) પુ० સિદ્ધભગવાન્ (૩) ઋષભદેવસ્વામીના સાતમા પુત્રનુ નામ

अमला स्त्री० (अमला) શક્રેન્દ્રની પાચમી અગ્રમહિષીનુ નામ

अमवस्सा स्त्री० (अमावस्या) અમાવાસ, કૃષ્ણ પક્ષનો છેલ્લો દિવસ

अमाइ त्रि० (अमायिन्) માયારહિત, સરલ (૨) નિષ્કપટી

अमाइल्ल त्रि० (अमायाविन) માયારહિત

अमाघाय पु० (अमाघात) જુઓ " અમઆઘાય " શબ્દ

अमाण त्रि० (अमान) માન રહિત નમ્ર
अमाय त्रि० (अमाय) માયા રહિત, સરલ
अमायि त्रि० (अमायिन्) જુઓ "અમાય" શબ્દ
अमायिसम्मद्दिट्ठि पु० (अमायिसम्यग्दृष्टि) માયા રહિત સમ્યગ્દૃષ્ટિવાળો જીવ, કુટિલતા રહિત સમકિતી
अमावस्सा स्त्री० (अमावस्या) } અમાવાસ
अमावासा (अमावास्या) } કૃષ્ણપક્ષનો છેલ્લો દિવસ
अमिज्ज न० (अमेय) જેમાં વસ્તુ માપીને આપવાની અમુક સમય માટે જ્યાં મનાઈ કરવામાં આવી છે એવું નગર વગેરે (૨) ત્રિ૦ માપ ન થઈ શકે તેવું અસંખ્ય
अमिज्झ न० (अमेध्य) વિષ્ટા અશુચિ વસ્તુ
अमिज्झरस पु० (अमेध्यरस) પ્રવાહી વિષ્ટા, અશુચિ રસ
अमित्त न० (अमित्र) અહિત કરનાર દુશ્મન
अमिय पु० (अमृत) જેનો મરવાનો ધર્મ નથી તે, સિદ્ધભગવાન્ (૨) ન૦ અમૃત, સુધા
अमिय त्रि० (अमित) અપરિમિત અસંખ્ય (૨) પરિમાણરહિત, અનંત (૩) દક્ષિણ તરફના દિશાકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર
अमियगइ पु० (अमितगति) દક્ષિણ દિશાના દિશાકુમાર જાતિના દેવતાનો ઇન્દ્ર ભવનપતિના ૨૦ ઇન્દ્રમાંનો એક
अमियणाणि पु० (अमितज्ञानिन्) અનંતજ્ઞાની, સર્વજ્ઞ (૨) ઐરવતક્ષેત્રના એક તીર્થંકર દેવનું નામ
अमियमेह पु० (अमृतमेघ) જુઓ "અમયમેહ" શબ્દ
अमियवाहण पु० (अमितवाहन) ઉત્તર દિશાના દિશાકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર ભવનપતિના ૨૦ ઇન્દ્રમાંનો એક
अमियासणिय पु० (अमिताशनिक) વારંવાર ખોરાકનું ભોજન કરનાર, ઉપભોગ કરનાર
अमिल न० (अमिल) અમિલ દેશની બનાવટનું વસ્ત્ર, ઉનનું વસ્ત્ર (૨) પુ૦ ઘેટો
अमिलक्खु पु० (म्लेच्छ) મ્લેચ્છ, ભાષા ન જાણનાર, અનાર્ય
अमिला स्त्री० (अमिला) ૨૨ મા તીર્થંકરની પ્રથમ શિષ્યાનું નામ
अमिलाय त्रि० (अम्लान) ન કરમાયેલ
अमिलिय त्रि० (अमिलित) એક સૂત્રમાં બીજાં સૂત્રો મળી ન ગયેલું તે, મિલિત દોષ જેમાં નથી એવું
अमुइअ त्रि० (अस्मृत) સ્મૃતિમાં નહિ આવેલું
अमुइ त्रि० (अमोचिन्) લીધેલ કામને ન છોડનાર
अमुग त्रि० (अमुक) અમુક ગમે તે કોઈ એક
अमुणियमणव्व त्रि० (अमुणितमन्तव्य) જેની મર્યાદા જાણવામાં નથી તે અપરિમિત
अमुत्त त्रि० (अमुक्त) સંસારથી મુક્ત નથી થયો તે સંસારી
अमुत्त त्रि० (अमूर्त) અમૂર્ત વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ રહિત ધર્માસ્તિકાય વગેરે
अमुदग्ग } न० (अमुदग्र) અતીન્દ્રિય મિથ્યા
अमुयग्ग } જ્ઞાન વિશેષ જેમ દેવતાનું પુદ્ગલ રહિત શરીર જોઈને એમ માને કે જીવનું શરીર પુદ્ગલનું બનેલું નથી ઇત્યાદિ
अमुय त्रि० (अमुक) જુઓ "અમુગ" શબ્દ
अमुय त्रि० (अस्मृत) સ્મૃતિમાં નહિ આવેલ
अमुसा स्त्री० (अमृषा) સત્યવચન
अमुह त्रि० (अमुख) નિરુત્તર જવાબ ન આપી શકે તે
अमूढ त्रि० (अमूढ) મૂઢ નહિ તે તત્ત્વને જાણનાર (૨) ચતુર વિચક્ષણ

अमूढदिट्ठि स्त्री० (अमूढदृष्टि) અન્યદર્શનની ધામધુમ તરફ મોહ વગરની દૃષ્ટિ, સમકિતના આઠ આચારમાંનો ચોથો આચાર (૨) અવિચલિત બુદ્ધિ

अमूढलक्ख त्रि० (अमूढलक्ष्य) વસ્તુના સ્વરૂપને યથાર્થ જાણનાર

अमूढहत्थ त्रि० (अमूढहस्त) હાથની કળામાં હોશિયાર, હસ્તકળા કુશળ

अमूढ त्रि० (अमूढ) જુઓ " અમૂઢ " શબ્દ

अमेज्ज त्रि० (अमेय) જુઓ " અમિજ્જ " શબ્દ

अमेज्झ त्रि० (अमेध्य) અપવિત્ર

अमोसलि न० (अमुसलि) પડિલેહણ કરતા વસ્ત્રને સાંબેલાની માફક ઉંચુ નીચુ કરી ઉપર કે નીચે જમીનને ન અડાડવુ તે પડિલેહણનો એક ગુણ

अमोह त्रि० (अमोघ) અવન્ધ્ય, સફલ (૨) પુ૦ કોઇ વખતે સૂર્યના બિંબની નીચે કિરણોના વિકારથી ગાડાની ઉધને આકારે કાળી કે બીજા રંગની રેખા દેખાય છે તે (૩) વાદળા વગરની વિજળી (૪) એક યક્ષનું નામ

अमोह त्रि० (अमोह) મોહ રહિત (૨) જમ્બુદ્વીપના રુચક પર્વતનુ એક ફૂટ

अमोहण त्रि० (अमोहन) મુગ્ધ કરનાર

अमोहदंसि [illegible]) જોનાર [illegible] વિરોધ (૩) ઉદ્યાન

अमोहा स्त्री [illegible] સુદર્શન

अम्मड पु० (अम्[illegible] ન્યાગી, કે જે[illegible] સનમાં તીર્થંકર[illegible]

अम्मताय पु० (अ[illegible] પિતા

अम्मधाई स्त्री० (म[illegible]

अम्मया स्त्री० (अ[illegible] પાયમાં વાસુદે[illegible]

अम्मा. स्त्री० (अम्[illegible]

अम्मापिउ / अम्मापिति. / अम्मापियर } पु[illegible]

अम्मापेइय त्रि० [illegible] સબંધી

अम्ह त्रि० (अस्मद्[illegible]

अम्हारिस त्रि० ([illegible]

अय पु० (अज) [illegible] હાતા દેવતા ([illegible] મહાગ્રહનું નામ

अय पु० (अय) [illegible] પ્રાપ્તિ (૩) અ[illegible]

अय न० (अयस्) [illegible]

अयतिय त्रि० (अय[illegible] મુદ્રા નથી એવે[illegible]

[illegible] पु० ([illegible] વાનો [illegible] त्रि० [illegible]

अयकोट्ठय न० (अयःकोष्ठक) लोढुं तपाववानी भट्ठी

अयगर पुं० (अजगर) बकराने पण गळी जनार सर्पनी एक जात

अयगोल पुं० (अयगोल) लोढानो गोळो

अयण० पुं० (अयन) सूर्य अथवा चन्द्रने मकरथी धनार सुध के जे राशिना मांडवेथी आवता मांडवे आवी एक आवृत्ति पुरी करे तेटलो वखत (२) १० गमन (३) प्राप्ति, लाभ (४) ना०, निर्णय (५) वि० प्राप्त करनार

अयण न० (अदन) अहार कागथी निकतर उत्पन्न थवामां प्रवर्तेलुं, हमेशां रहेनारुं

अयण न० (अदन) अन्न, खोराक

अयत्त० वि० (अयत्न) जयणा विनानुं यतना रहित

अयर पुं० न० (अतर) सागरोपमरूप का-ळपरिमाण विशेष

अयल पुं० (अचल) अंधक वृष्णिना पुत्र छठ्ठा दशार्ह (२) अतगड सूत्रना पहेला वर्गना छठ्ठा अध्ययननुं नाम (३) प्रथम बलदेवनुं नाम (४) वि० निश्चल, स्थिर

अयलभाउ पुं० (अचलभ्रातृ) जुओ "अय लभाय" शब्द

अयला स्त्री० (अचला) जुओ "अचला" शब्द

अयवीहि स्त्री० (अजवीथि) हस्त, चित्रा, स्वाति, विशाखा अने अनुराधा ए पांच नक्षत्रनी गतिनुं नाम

अयस न० (अयशस्) अपयश, अपकीर्ति

अयसी स्त्री० (अतसी) अळसी, एक जातनुं तेलवाळुं धान्य (२) अळसीनो छोड

अयहारि वि० (अयोहारिन्) सोनुरूपुं वगेरेने पडतुं मूकी लोढानेज उपाडनार लोह-वाणियो

अया स्त्री० (अजा) बकरी

अयाकिवाणिज्ज पुं० (अजाकृपाणीय) न्याय विशेष, बकरीना गळापर जेम अणधारी छरी आवी पडे छे तेम अणधार्युं आवी पडेलुं कार्य

अयाणग वि० (अज्ञायक) अज्ञ, अजाणनार

अयार पुं० (अकार) "अ" अक्षर

अयारणिज्ज वि० (अयापनीय) जेनाथी कार्य न सरे तेवुं प्रयोजन पुरतुं नहि

अयारय पुं० (अजाव्रज) बकरीनो वाडो

अयावयट्ठ वि० (अयावदर्थ) अपरिपूर्ण जोइए तेटलुं नहि

अयुत न० (अयुत) जुओ "अउअ" शब्द

अयो न० (अयस्) लोढुं लोह

अयोकवल्ल न० (अयस्कान्त) तवो, लोढी

अयोघण न० (अयोघन) लोढुं कुटवानो घण

अयोमुह पुं० (अयोमुख) लवण समुद्रमां वायव्य खुणामां पांचसो जोजन उपर आवेल एक अंतरद्वीप, ५६ अंतरद्वीप मानो ११ मो अंतरद्वीप (२) वि० अयोमुख अंतरद्वीपमां रहेनार मनुष्य

अर पुं० (अर) चालु अवसर्पिणीमां भरत क्षेत्रना सातमा चक्रवर्ती अने अढारमा तीर्थंकर (२) न० धरी, पैडानुं वचलुं लाकडुं

अरअ पुं० (अरजस्) ८८ महाग्रहमानो ७० मो महाग्रह

अरअ न० (अरत) पांचमा ब्रह्मदेवलोकनो अरत नामे एक पाथडो (२) वि० रागरहित, प्रीति विनानो

अरइ स्त्री० (अरति) संयममां उद्वेग, ज्ञान, दर्शन, चारित्र, तप अने वीर्य ए पांच आचारमां बेचेनी (२) साधुना बावीश परिषहमांनो एक परिषह (३) इष्ट वियोग के अनिष्ट संयोगथी थतुं मान सिक दुःख

अरइकम्म न० (अरतिकर्मन्) जेना उदयथी जीवने संयम वगेरेमां अरति उत्पन्न

अमूढदिट्ठि स्त्री० (अमूढदृष्टि) અન્યદર્શનની ધામધુમ તરફ મોહ વગરની દૃષ્ટિ, સમકિતના આઠ આચારમાનો ચોથો આચાર (२) અવિચલિત બુદ્ધિ

अमूढलक्ख त्रि० (अमूढलक्ष्य) વસ્તુના સ્વરૂપને યથાર્થ જાણનાર

अमूढहत्थ त्रि० (अमूढहस्त) હાથની કળામા હોશિયાર, હસ્તકળા કુશળ

अमूह त्रि० (अमूढ) જુઓ " અમૂઢ " શબ્દ

अमेज्ज त्रि० (अमेय) જુઓ " અમિજ્જ" શબ્દ

अमेज्झ त्रि० (अमेध्य) અપવિત્ર

अमोसलि न० (अमुसलि) પડિલેહણ કરતા વસ્ત્રને સાંબેલાની માફક ઉંચુ નીચુ કરી ઉપર કે નીચે જમીનને ન અડાડવુ તે પડિલેહણનો એક ગુણ

अमोह त्रि० (अमोघ) અનવ્ય, સફલ (२) पु० કોઇ વખતે સૂર્યના બિંબની નીચે કિરણોના વિકારથી ગાડાની ઉંધને આકારે કાળી કે બીજા રંગની રેખા દેખાય છે તે (३) વાદળા વગરની વિજળી (४) એક યક્ષનુ નામ

अमोह त्रि० (अमोह) મોહ રહિત (२) पु० જમ્બૂદ્વીપના રૂચક પર્વતનુ એક કૂટ

अमोहण त्रि० (अमोहन) મુગ્ધ નહિ કરનાર

अमोहदंसि त्रि० (अमोघदर्शिन) યથાર્થ જોનાર (२) पु० યક્ષ વિશેષ (३) न० ઉદ્યાન વિશેષ

अमोहा स्त्री० (अमोघा) જમ્બૂ સુદર્શનાનુ અપર નામ (२) પશ્ચિમ દિશાના અંજનક પર્વતની દક્ષિણ તરફની એક વાવડીનુ નામ

अम्म स्त्री० (अम्बा) માતા, મા

अम्मगा स्त्री० (अम्बा) માતા, મા

अम्मड पु० (अम्बड) એ નામનો એક સન્યાસી, કે જેણે મહાવીર સ્વામીના શાસનમા તીર્થંકરનામ ગોત્ર ઉપાર્જન કર્યુ

अम्मताय. पु० (अम्बातात) મા બાપ, માતા પિતા

अम्मधाई स्त्री० (अम्बाधात्री) ધાવમાતા, ધાઇ

अम्मया स्त्री० (अम्बिका) માતા, મા (२) પાચમા વાસુદેવની માતાનુ નામ

अम्मा स्त्री० (अम्बा) માતા, મા

अम्मापिउ / **अम्मापिति** / **अम्मापियर** पु० (अम्बापितृ) માતાપિતા, માબાપ

अम्मापेइय त्रि० (अम्बापैतृक) માતાપિતા સબધી

अम्ह त्रि० (अस्मद्) હુ, પોતે

अम्हारिस त्रि० (अस्मादृश) અમારા જેવા

अय पु० (अज) પૂર્વાભાદ્રપદ નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (२) બકરો (३) આઠમા મહાગ્રહનુ નામ

अय पु० (अय) ગમન, ગતિ (२) લાભ, પ્રાપ્તિ (३) અનુભવ (४) न० પુણ્ય

अय न० (अयस्) લોઢુ, ધાતુ વિશેષ

अयंतिय त्रि० (अयन्त्रित) જેના ઉપર રાજાની મુદ્રા નથી એવો સિક્કો વગેરે

अयंपुल पु० (अयपुल) અયપુલ નામે ગોશાલાનો એક સેવક

अयसंधि त्रि० (अयसन्धि) જે વખતનુ સ્વાધ્યાય, પડિલેહણ આદિ જે કામ હોય તે વખતેજ તે કામ કરનાર, વખતસર કામ કરનાર

अयकरग पु० (अजकरक) અઠ્યાસી ગ્રહમાનો ૧૭ મહાગ્રહ

अयकवल्ल न० (अयस्कपाल) લોઢાનો તવો, લોઢી

अयकुंडिया स्त्री० (अयस्कुण्डिका) લોઢાની કુંડી

अयकोट्टय न० (अयस्कोष्टक) લોઢું તપાવવાની ભટ્ટી

अयगर पु० (अजगर) બકરાને પણ ગળી જનાર, સર્પની એક જાત

अयगोल पु० (अयोगोल) લોઢાનો ગોળો

अयण० पु० (अयन) સૂર્ય અંદરને માંડલેથી બહાર જાય કે બહારના માંડલેથી અંદરના માંડલે આવી એક આવૃત્તિ પુરી કરે તેટલો વખત (२) न० ગમન (३) પ્રાપ્તિ, લાભ (४) જ્ઞાન, નિર્ણય (५) त्रि० પ્રાપ્ત કરનાર

अयण न० (अनन) અનાદિ કાળથી નિરંતર ઉત્પન્ન થવામાં પ્રવર્તેલું, હમેશાં રહેનાર

अयण न० (अदन) અન્ન, ખોરાક

अयत्त० त्रि० (अयत्न) જયણા વિનાનું, યતના રહિત

अयर पु० न० (अतर) સાગરોપમરૂપ કાળપરિમાણ વિશેષ

अयल पु० (अचल) અંધક વૃષ્ણિના પુત્ર છઠ્ઠા દશાર્હ (२) અંતગડ સૂત્રના પહેલા વર્ગના છઠ્ઠા અધ્યયનનું નામ (३) પ્રથમ બળદેવનું નામ (४) त्रि० નિશ્ચળ, સ્થિર

अयलभाउ पु० (अचलभ्रातृ) જુઓ " અચલભાય " શબ્દ

अयला स्त्री० (अचला) જુઓ " અચલા " શબ્દ

अयवीहि स्त्री० (अजवीथि) હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતિ, વિશાખા અને અનુરાધા એ પાંચ નક્ષત્રની ગતિનું નામ

अयस न० (अयशस्) અપયશ, અપકીર્તિ

अयसी स्त्री० (अतसी) અળસી, એક જાતનું તેલવાળું ધાન્ય (२) અળસીનો છોડ

अयहारि त्रि० (अयोहारिन्) સોનુંરૂપું વગેરેને પડતું મૂકી લોઢાનેજ ઉપાડનાર લોહવાણિયો

अया स्त्री० (अजा) બકરી

अयाकिवाणिज्ज पु० (अजाकृपाणीय) ન્યાય વિશેષ, બકરીના ગળાપર જેમ અણધારી છરી આવી પડે છે તેમ અણધાર્યું આવી પડેલું કાર્ય

अयाणग त्रि० (अज्ञायक) અજ્ઞ, ન જાણનાર

अयार पु० (अकार) " અ " અક્ષર

अयारणिज्ज त्रि० (अयापनीय) જેનાથી કાર્ય ન સરે તેવું, પ્રયોજન પુરતું નહિ

अयावय पु० (अजाव्रज) બકરીનો વાડો

अयावयट्ठ त्रि० (अयावदर्थ) અપરિપૂર્ણ, જોઇએ તેટલું નહિ

अयुत न० (अयुत) જુઓ "અઉઅ" શબ્દ

अयो न० (अयस्) લોઢું, લોહ

अयोकवल्ल न० (अयस्कवल्ल) તવો, લોઢી

अयोघण न० (अयोघन) લોઢું કુટવાનો ઘણ

अयोमुह पु० (अयोमुख) લવણ સમુદ્રમાં વાયવ્ય ખુણામાં પાંચસો જોજન ઉપર આવેલ એક અંતરદ્વીપ, ૫૬ અંતરદ્વીપ માંનો ૧૧ મો અંતરદ્વીપ (२) त्रि० અયોમુહ અંતરદ્વીપમાં રહેનાર મનુષ્ય

अर पु० (अर) ચાલુ અવસર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રના સાતમા ચક્રવર્તી અને અઢારમા તીર્થંકર (२) न० धरी, પૈડાનું વચલું લાકડું

अरअ पु० (अरजस्) ८८ મહાગ્રહમાંનો ૭૦ મો મહાગ્રહ

अरअ न० (अरत) પાંચમા બ્રહ્મદેવલોકનો અરત નામે એક પાથડો (२) त्रि० રાગરહિત, પ્રીતિ વિનાનો

अरइ स्त्री० (अरति) સંયમમાં ઉદ્વેગ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ અને વીર્ય એ પાંચ આચારમાં બેચેની (२) સાધુના બાવીશ પરિષહમાંનો એક પરિષહ (३) ઇષ્ટ વિયોગ કે અનિષ્ટ સંયોગથી થતું માનસિક દુઃખ

अरइकम्म न० (अरतिकर्मन्) જેના ઉદયથી જીવને સંયમ વગેરેમાં અરતિ ઉત્પન્ન

अमूढदिट्ठि स्त्री० (अमूढदृष्टि) અન્યદર્શનની ધામધુમ તરફ મોહ વગરની દષ્ટિ, સમકિતના આઠ આચારમાંનો ચોથો આચાર (૨) અવિચલિત બુદ્ધિ

अमूढलक्ख त्रि० (अमूढलक्ष्य) વસ્તુના સ્વરૂપને યથાર્થ જાણનાર

अमूढहत्थ त्रि० (अमूढहस्त) હાથની કળામાં હોશિયાર, હસ્તકળા કુશળ

अमूह त्रि० (अमूढ) જુઓ " અમૂઢ " રાળ્દ

अमेज्ज त्रि० (अमेय) જુઓ " અમિજ્જ " શળ્દ

अमेज्झ त्रि० (अमेध्य) અપવિત્ર

अमोसलि न० (अमुसलि) પડિલેહણ કરતાં વસ્ત્રને સામેનાની માફક ઉંચું નીચું કરી ઉપર કે નીચે જમીનને ન અડાડવું તે પડિલેહણનો એક ગુણ

अमोह त्रि० (अमोघ) અવન્ધ્ય, સફલ (૨) પુ० કોઇ વખતે સૂર્યના બિંબની નીચે કિરણોના વિભાગથી ગાડાની ઉંધને આકારે કાળી કે બીજા રંગની રેખા દેખાય જે તે (૩) વાદળા વગરની વિજળી (૪) એક યક્ષનું નામ

अमोह त्रि० (अमोह) મોહ રહિત (૨) પુ० જમ્બૂમદરના રૂચક પર્વતનું એક કૂટ

अमोहण त्रि० (अमोहन) મુગ્ધ નહિ કરનાર

अमोहदसि त्रि० (अमोघदर्शिन्) યથાર્થ જોનાર (૨) પુ० યક્ષ વિશેષ (૩) न० ઉદ્યાન વિશેષ

अमोहा स्त्री० (अमोघा) જમ્બૂ સુદર્શનાનું અપર નામ (૨) પશ્ચિમ દિશાના અંજનક પર્વતની દક્ષિણ તરફની એક વાવડીનું નામ

अम्म स्त्री० (अम्बा) માતા, મા

अम्मगा स्त्री० (अम्बा) માતા, મા

अम्मड पु० (अम्बड) એ નામનો એક સન્યાસી, કે જેણે મહાવીર સ્વામીના શાસનમાં તીર્થંકરનામ ગોત્ર ઉપાર્જન કર્યું

अम्मताय पु० (अम्बातात) મા બાપ, માતા પિતા

अम्मधाई स्त्री० (अम्बाधात्री) ધાવમાતા, ધાઇ

अम्मया स्त्री० (अम्बिका) માતા, મા (૨) પાંચમા વાસુદેવની માતાનું નામ

अम्मा. स्त्री० (अम्बा) માતા, મા

अम्मापिउ / **अम्मापिति** / **अम्मापियर** } पु० (अम्बापितृ) માતાપિતા; માબાપ

अम्मापेइय त्रि० (अम्बापैतृक) માતાપિતા સબંધી

अम्ह त्रि० (अस्मद्) હું, પોતે

अम्हारिस त्रि० (अस्मादृश) અમારા જેવા

अय पु० (अज) પૂર્વાભાદ્રપદ નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (૨) બકરો (૩) આઠમા મહાગ્રહનું નામ

अय पु० (अय) ગમન, ગતિ (૨) લાભ, પ્રાપ્તિ (૩) અનુભવ (૪) न० પુણ્ય

अय न० (अयस्) લોઢું, ધાતુ વિશેષ

अयंतिय त्रि० (अयन्त्रित) જેના ઉપર રાજાની મુદ્રા નથી એવો સિક્કો વગેરે

अयंपुल पु० (अयपुल) અયપુલ નામે ગોશાલાનો એક સેવક

अयसंधि त्रि० (अयसन्धि) જે વખતનું સ્વાધ્યાય, પ્રડિલેહણ આદિ જે કામ હોય તે વખતેજ તે કામ કરનાર, વખતસર કામ કરનાર

अयकरग पु० (अजकरक) અઠ્યાસી ગ્રહમાંનો ૧૭ મહાગ્રહ

अयकवल्ल न० (अयस्कवल्ल) લોઢાનો તવો લોઢી

अयकुडिया स्त्री० (अयस्कुण्डिका) લોઢાની કુંડી

अलकारिय त्रि० (अलङ्कारित) આભૂષણ વગેરેથી અલંકૃત કરેલ
अलंकारिय पु० (अलङ्कारिक) હજામ નાઇ (૨) અલંકાર, ઘરેણા
अलंकारियकम्म न० (अलङ्कारिककर्मन्) કેશ આદિ સમારવાનુ કર્મ ક્ષૌરકર્મ (૨) હજામત
अलकारियसभा } अलंकारियसहा } સ્ત્રી० (अलङ्कारिकसभा) જ્યા એવી અલકાર પહેરાય તેવુ સ્થાન આભૂષણ પહેરવાની સભા (૨) હજામત કરાવવાની જગ્યા
अलकिय त्रि० (अलङ्कृत) અલંકૃત, મુકુટ આદિથી શણગારેલ (૨) ન० અલગ અલગ સ્વરથી ગાવુ તે ગાયનનો એક ગુણ
अलव त्रि० (अलम्ब) લાબુ નહિ, ટુંકુ
अलंबुसा स्त्री० (अलम्बुषा) ઉત્તર રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી આઠમાની પહેલી દિશાકુમારિકા
अलकापुरी स्त्री० (अलकापुरी) લૌકિક શાસ્ત્ર પ્રમાણે કુબેરની નગરી
अलक्क पु० (अलक्र) વારાણસી નગરીનો રાજા
अलक्ख पु० (अलक्ष) અંતગડ સૂત્રના છઠ્ઠા વર્ગના સોળમા અધ્યયનનુ નામ (૨) મહાવીર સ્વામીના સમયમા કાશીનગરીનો એક રાજા
अलक्खण न० (अलक्षण) અપલક્ષણ (૨) ત્રિ० સારા લક્ષણ રહિત
अलक्खणया स्त्री० (अलक्षणता) અસમજસ ભાષણ યદ્વા તદ્વા બોલવુ તે
अलगापुरी स्त्री० (अलकापुरी) જુઓ " અલકાપુરી " શબ્દ
अलज्ज त्रि० (अलज्ज) નિર્લજ્જ, બેશરમ
अलत्त पु० (अलक्त) લાક્ષારસ, અલતો
अलपट्ट न० (अलपट्ट) વીંછીના પૂછડાના આકારનુ એક હથિયાર
अलभसिरी स्त्री० (अलभश्री) અલાદેવીની પૂર્વની માતા
अलमथु त्रि० (अलमस्तु) સમર્થ, શક્તિમાન્ (૨) નિષેધક, નિવારક
अलमत्थु त्रि० (अलमस्तु) બસ કરો, ન કરો એવી રીતે નિષેધ કરનાર
अलय न० (अलक) વીછીનો કાટો
अलयापुरी स्त्री० (अलकापुरी) જુઓ " અલકાપુરી " શબ્દ
अलर त्रि० (अलप) મૌનવ્રતધારી
अलस त्रि० (अलस) આળસુ, પ્રમાદી (૨) મંદ, ધીમુ (૩) પુ० અળસીઓ (૪) ઉત્તર ભરતમાનો એક દેશ
अलसय त्रि० (अलसक) વિશૂચિકા વિશેષ, ઝાડાનો એક રોગ
अलसिअ त्रि० (आलसिक) આળસુ, પ્રમાદી
अलसिरी स्त्री० (अलश्री) વારાણસી નગરીના અલ ગાથાપતિની સ્ત્રી, ધરણેન્દ્રની અલા નામની અગ્રમહિષીની પૂર્વ ભવની માતા
अलसी स्त्री० (अतसी) અલસી, ધાન્ય વિશેષ
अलहुय त्रि० (अलघुक) અત્યન્ત સૂક્ષ્મ, જેનાથી બીજો કોઇ લઘુ નથી તે
अला स्त्री० (अला) ધરણેન્દ્રની પ્રથમ અગ્ર મહિષીનુ નામ (૨) વિદ્યુત્કુમાર જાતની મોટી દેવી
अलाउ न० (अलाबु) તુબડુ
अलाउच्छेद न० (अलाबुच्छेद) તુબડુ છેદવાનુ હથિયાર
अलाउपाय न० (अलाबुपात्र) તુબડાનુ પાત્ર
अलादेवी स्त्री० (अलादेवी) જુઓ "અલા" શબ્દ
अलाबु न० (अलाबु) જુઓ ' અલાઉ " શબ્દ
अलाभपरिसह पु० (अलाभपरिषह) આહારાદિકની અપ્રાપ્તિનો પરિષહ

अरुणवडिसग पु० (अरुणावतंसक) અગીયારમા દેવલોકનુ એ નામનુ એક વિમાન

अरुणावर पु० (अरुणवर) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર

अरुणावरदीव पु० (अरुणवरद्वीप) એ નામનો એક દ્વીપ

अरुणावरभद्द पु० (अरुणवरभद्र) } અરુ-
अरुणावरमहाभद्द पु० (अरुणवरमहाभद्र) } ણવર-
દ્વીપનો અધિપતિ દેવતા

अरुणावरसमुद्द पु० (अरुणवरसमुद्र) એ નામનો એક સમુદ્ર કે જેમાથી તમસ્કાય નીકળેલ છે

अरुणवरोभास पु० (अरुणवरावभास) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર

अरुणवरोभासभद्द पु० (अरुणवरावभासभद्र) } અરુ-
अरुणवरोभासमहाभद्द पु० (अरुणवरावभासमहाभद्र) } ણવર-ભાસ
દ્વીપનો અધિપતિ દેવતા

अरुणवरोभासमहावर पु० (अरुणवरावभासमहावर) } અરુણવ-
अरुणवरोभासवर पु० (अरुणवरावभासवर) } રોભાસ સમુદ્રનો
અધિપતિ દેવતા

अरुणाभ पु० (अरुणाभ) ગહુના લાલકાન્તિવાળા પુદ્ગળ (૨) પાચમા દેવલોકનુ અરુણાભ નામનુ વિમાન

अरुणुत्तरवडिसग पु० (अरुणोत्तरावतंसक) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

अरुणोद पु० (अरुणोद) અરુણોદ નામે એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર

अरुणोदग } पु० (अरुणोदक) અરુણદ્વીપને
अरुणोदय } ફરતો અરુણોદગ નામનો સમુદ્ર

अरुणोदयसमुद्द त्रि० (अरुणोदसमुद्र) જુઓ "અરુણોદગ" શબ્દ

अरुणोववाय. पु० (अरुणोपपात) ૭૨ સૂત્રમાનુ એક કાલિક સૂત્ર, કે જેમા અરુણ દેવતાની ઉત્પત્તિ સબધી હકીકત હતી હાલ તે વિચ્છેદ થઇ ગયેલ છે

अरुय त्रि० (अरुष्) જખમ, ઘા

अरुय त्रि० (अरुज्) નીરોગી, રોગરહિત

अरुह पु० (अर्हत्) તીર્થંકર, અરિહત

अरुह त्रि० (अर्ह) યોગ્ય, લાયક

अरुह त्रि० (अरुह) જન્મ રહિત (૨) પુ० સિદ્ધભગવાન્, મુક્ત આત્મા

अरुहत पु० (अरोहत्) અરિહત ભગવાન્ (૨) ત્રિ० ઉત્પન્ન નહિ થનાર, જન્મ નહિ લેનાર

अरूव त्रि० (अरूप) રૂપ રહિત, વર્ણ રહિત

अरूवकाय पु० (अरूपकाय) ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય અને જીવાસ્તિકાય

अरूवि त्रि० (अरूपिन्) રૂપ રહિત, રૂપ વગરનુ

अरूविअजीव पु० (अरूप्यजीव) ધર્માસ્તિકાય આદિ ચાર અજીવ દ્રવ્ય

अरूविकाय पु० (अरूपिकाय) જુઓ "અરૂવકાય" શબ્દ

अरोग } त्रि० (अरोग) પીડારહિત, રોગ
अरोग्ग } રહિત

अरोस त्रि० (अरोष) ગુસ્સા રહિત (૨) પુ० એક અનેરુ દેશ (૩) તેમા રહેનારી અનેરુ જાતિ

अल त्रि० (अल) ઇષ્ટ કાર્ય કરવામા સમર્થ (૨) ન० અલાદેવીનુ સિહાસન

अल अ० (अलम्) પરિપૂર્ણ, પર્યાપ્ત (૨) સમર્થ (૩) પ્રતિષેધ નિષેધ (૪) અતિ, ઘણુ

अलंकरण त्रि० (अलङ्करण) શોભાકારક

अलंकार पु० (अलङ्कार) આભૂષણ, કેશાલકાર, માળાલંકાર, વસ્ત્રાલકાર અને આભરણાલકાર એ ચાર પ્રકારના અલકારમાનો ગમે તે એક પ્રકાર

अलंकारसभा स्त्री० (अलङ्कारसभा) ઘરેણા પહેરવાની બેઠક

अवणयण न० (अपनयन) निषेध કરવો તે દૂર કરવું તે

अवणयवयण न० (अपनयवचन) દોષ દર્શક વચન, નિન્દા વચન

अवणि स्त्री० (अवनि) પૃથ્વી, ભૂમિ

अवणीय न० (अपनीत) નિન્દા સૂચક (૨) ત્રિ० દૂર કરેલ

अवणीयचरअ त्रि० (अपनीतचरक) ક્યાંક મોકલવામા આવ્યુ હોય, એક સ્થાનેથી બીજે સ્થાને રાખવામા આવ્યુ હોય તેની ગવેષણા કરનાર, અભિગ્રહ વિશેષ ધારી

अवणोय पु० (अपनोद) દૂર કરવુ તે (૨) નહિ જવુ તે

अवण्ण त्रि० (अवर्ण) વર્ણરહિત રંગરહિત (૨) નિન્દા

अवण्णवंत त्रि० (अवर्णवत्) અવર્ણવાદ બોલનાર, નિન્દક

अवण्णवाइ त्रि० (अवर्णवादिन्) અપકીર્તિ કરનાર, નિન્દક

अवण्णवाय पु० (अवर्णवाद) અવર્ણ બોલવા તે, નિન્દા કરવી તે

अवण्णा स्त्री० (अवज्ञा) અપમાન, અનાદર (૨) તિરસ્કાર

अवण्हवण न० (अपह्नवन) ખરી વાત છુપાવવી તે

अवण्हाण न० (अवस्नान) ક્ષાર મિશ્રિત જળથી સ્નાન કરવુ તે

अवतट्ठ त्रि० (अवतष्ट) છોલીને પાતળુ કરેલુ

अवत्त पु० (अव्यक्त) આઠ વરસની અંદરનો બાળક વાચી વયનો બાળક (૨) ત્રિ० અસ્પષ્ટ

अवत्तव त्रि० (अवक्तव्य) કહેવા યોગ્ય નહિ અનિર્વચનીય

अवत्तवग न० (अवक्तव्यक) કતિ કે અકતિ શબ્દથી કહેવા યોગ્ય નહિ તે એકની સખ્યા

अवत्तवगसंचिय त्रि० (अवक्तव्यकसंचित) એક સમય એકજ ઉત્પન્ન થાય તેના નારકી વગેરે

अवत्तवबंध पु० (अवक्तव्यबन्ध) અવક્તવ્યબંધ, જે કર્મ પ્રકૃતિનો અબન્ધ થયા પછી પુનબંધ થાય તે પ્રથમ સમયે અવક્તવ્યબન્ધ કહેવાય

अवत्तवा स्त्री० (अवक्तव्या) ન કહેવા યોગ્ય ભાષા

अवत्तिय न० (अव्यक्तिक) એક જૈનાભાસ મત, નિન્હવ પ્રચલિત એક મત (૨) ત્રિ० તે નિન્હવ મતના અનુયાયી

अवत्थग न० (अपार्थक) પૂર્વાપરના સબંધ વિનાની વાક્ય રચના સૂત્રનો એક દોષ (૨) ત્રિ० નિરર્થક, વ્યર્થ

अवत्था स्त्री० (अवस्था) દશા સ્થિતિ

अवत्थाण न० (अवस्थान) સ્થિતિ, એક ઠેકાણે સ્થિર રહેવુ તે

अवत्थातिग न० (अवस्थात्रिक) છદ્મસ્થ, કેવળી અને સિદ્ધ એ ત્રણ દશા

अवत्थिय त्रि० (अवस्तृत) પસારેલ બીછાવેલ

अवत्थु त्रि० (अवस्तु) નિરર્થક, અયથાર્થ (૨) પુ० અભાવ

अवदग्ग न० (अवदग्र) અંત, છેડો

अवदल त्रि० (अवदल) દળનાર નહિ તે નકલાટી (૨) સારરહિત (૩) કાચુ

अवडहण न० (अवदहन) અમુક પ્રકારનો ડામ

अवदात त्रि० (अवदात) નિર્મળ, શુદ્ધ

अवदाय त्रि० (अवदात) ગૌર સફેદ

अवदालिय त्रि० (अवदलित) વિકસિત પ્રફુલિત

अवद्दार न० (अपद्वार) નાની બારી, બીંડી

अवदाहण न० (अवदाहन) જુઓ "અવડહણ" શબ્દ

अवद्धंस पु० (अपध्वंस) ચારિત્ર નથા તેના ફળને નિસાર બનાવનાર ભાવના, કે

अवगाह पु० (अवगाह) અવગાહના, ક્ષેત્ર સ્પર્શના (૨) અવકાશ

अवगाहणा स्त्री० (अवगाहना) શરીરાદિની ઉંચાઈ, શરીરાદિ જે આકાશ પ્રદેશને અવગાહીને રહેલ છે તે-આકાશ પ્રદેશનું પરિમાણ (૨) અવકાશ આપવો તે (૩) અંદર પ્રવેશ કરવો તે

अवगूढ त्रि० (अवगूढ) વ્યાપ્ત, વ્યાપેલું

अवचय पु० (अपचय) ઘટાડો, હાનિ

अवचिय त्रि० (अपचित) ઘટેલું, કૃશ થયેલું (૨) જીવ પ્રદેશ રહિત, અચિત્ત

अवचुल्ल पु० (अवचुल्ल) } ચુલાની પા
अवचुल्ली स्त्री० (अवचुल्ली) } સેનો ઓળો

अवचूलग न० (अवचूलक) ચોટલી નીચે રહે તેવી રીતે મસ્તક નમાવવું તે

अवच्च त्रि० (अवाच्य) ન કહેવા યોગ્ય, અકથનીય

अवच्च न० (अपत्य) સંતાન, પુત્રપુત્રી

अवच्चीय त्रि० (अपत्यीय) સંતાન સંબંધી પુત્ર પુત્રાદિકને લગતું

अवच्छेय पु० (अवच्छेद) વિભાગ, અંશ

अवजाय पु० (अवजात) પિતાના કરતા ઓછા ગુણવાળો પુત્ર જેમ ભરત ચક્રવર્તીનો પુત્ર આદિત્યયશા

अवज्ज न० (अवद्य) પાપ, નિન્દ્ય કર્મ (૨) त्रि० નિન્દનીય

अवज्झाण न० (अपध्यान) માઠું ધ્યાન, આર્ત્ત અને રૌદ્ર ધ્યાન

अवज्झाय त्रि० (अपध्यात) દુર્ધ્યાનનો વિષય (૨) તિરસ્કારેલું, અવગુણના કરાયેલું

अवट्ठंभ पु० (अवष्टम्भ) ભીંત, થાભલા વગેરેને ટેકો આપવો તે

अवट्ठावणा स्त्री० (अवस्थापना) મહાવ્રતનું આરોપણ કરવું તે

अवट्ठिइ स्त्री० (अवस्थिति) મર્યાદા, હદ

अवट्ठिय त्रि० (अवस्थित) સ્થિર રહેલ, વધઘટ ન થાય તેવું (૨) શાશ્વત, નાશ ન પામે તેવું (૩) पु० અપ્રતિપાતિ અવસ્થિત અવધિજ્ઞાન, યાવજ્જીવ પર્યંત રહે તેવું અવધિજ્ઞાન (૪) પ્રથમ સમયે જેટલી પ્રકૃતિ બાંધે તેટલીજ બીજે ત્રીજે આદિ સમયે બાંધે તે અવસ્થિત બંધ

अवट्ठियबंध पु० (अवस्थितबन्ध) પહેલે સમયે જેટલી પ્રકૃતિ બાંધેતેટલીજ બીજે ત્રીજે આદિ સમયે બાંધે તે, પ્રકૃતિબંધનો એક પ્રકાર

अवड पु० (अवट) કુવો

अवडिंस पु० (अवतंस) ભૂષણ.

अवडिंसकूड पु० (अवतंसकूट) મેરૂના ભદ્રશાલ વનના આઠ દિશાસ્થિત કૂટમાંનું સાતમું કૂટ

अवडिंसग } पु० (अवतंसक) મુગટ, શિખર
अवडिंसय } (૨) મેરૂ પર્વત

अवडु पु० (अवटु) ડોકનો પાછલો ભાગ

अवड्ढ त्रि० (अपार्द्ध) અર્ધું, અર્ધ (૨) न० અર્ધ દિવસ

अवड्ढखेत्त न० (अपार्द्धक्षेत्र) અર્ધ ક્ષેત્ર, પંદર મુહૂર્ત સુધી ચંદ્રની સાથે યોગ કરનાર નક્ષત્ર

अवड्ढपोग्गलपरियट्ट पु० (अपार्द्धपुद्गलपरिवर्त्त) અર્ધ પુદ્‌ગલપરાવર્તન, પુદ્‌ગલપરાવર્તન કાળવિભાગવિશેષ, તેનો અર્ધ ભાગ

अवड्ढोमोयरिया स्त्री० (अपार्द्धावमोदरिका) ઉણોદરી તપનો એક ભેદ, અર્દ્ધ ખોરાક લેવો તે

अवण न० (अवन) ગમન કરવું તે, ગતિ કરવી તે (૨) જાણવું તે

अवणद्ध त्रि० (अवनद्ध) બાંધેલું (૨) ઢાંકેલું

अवणय पु० (अपनय) દૂર કરવું તે, નિષેધ કરવો તે

अवणाय त्रि० (अवनत) નમેલું

अवणायण न० (अपनयन) निषेध करवो ते, दूर करवुं ते
अवणायवयण न० (अपनयवचन) दोष सूचक वचन, निन्दा वचन
अवणि स्त्री० (अवनि) पृथ्वी, भूमि
अवणीय न० (अपनीत) निन्दा सूचक (२) त्रि० दूर करेल
अवणीयचरअ त्रि० (अपनीतचरक) क्यांक मोकलवामां आव्युं होय, एक स्थानेथी बीजे स्थाने राखवामां आव्युं होय तेनी गवेषणा करनार अभिग्रह विशेष धारी
अवणोय पु० (अपनोद) दूर करवुं ते (२) नई जवुं ते
अवण्ण त्रि० (अवर्ण) वर्णरहित रंगरहित (२) निन्दा
अवण्णवत्त त्रि० (अवर्णवत्) अवर्णवादनो बोलनार, निन्दक
अवण्णवाइ त्रि० (अवर्णवादिन्) अपकीर्ति करनार निन्दक
अवण्णवाय पु० (अवर्णवाद) अवगुण बोलवा ते, निन्दा करवी ते
अवण्णा स्त्री० (अवज्ञा) अपमान, अनादर (२) तिरस्कार
अवण्हवण न० (अवह्नवन) खरी वात छुपाववी ते
अवण्हाण न० (अवस्नान) ... मिश्रित जळथी स्नान करवुं ते
अवतट्ठ त्रि० (अवतष्ट) छोलीने पातळु करेलु
अवत्त पु० (अव्यक्त) आठ वरसनी अंदरनो बाळक कांची वयनो बाळक (२) त्रि० अस्पष्ट
अवत्तव्व त्रि० (अवक्तव्य) कहेवा योग्य नहि अनिर्वचनीय
अवत्तव्वग न० (अवक्तव्यक) कति के अकति शब्दथी कहेवा योग्य नहि ते एकनी संख्या
अवत्तव्वगसंचिय त्रि० (अवक्तव्यकसंचित) एक समय एकज उत्पन्न थाय तेवा नारकी वगेरे
अवत्तव्वबंध पु० (अवक्तव्यबन्ध) अवक्तव्यबंध, जे कर्म प्रकृतिओ अबन्ध थया पछी पुनर्बंध थाय ते प्रथम समये अवक्तव्यबन्ध कहेवाय
अवत्तव्वा स्त्री० (अवक्तव्या) न कहेवा योग्य भाषा
अवत्तिय न० (अव्यक्तिक) एक जैनाभास मत, निन्हव प्रचलित एक मत (२) त्रि० ते निन्हव मतना अनुयायी
अवत्थग न० (अपार्थक) पूर्वापरना संबंध विनाना वाक्य रचना सूत्रनो एक दोष (२) त्रि० निरर्थक, व्यर्थ
अवत्था स्त्री० (अवस्था) दशा, स्थिति
अवत्थाण न० (अवस्थान) स्थिति एक ठेकाणे स्थिर रहेवुं ते
अवत्थातिग न० (अवस्थात्रिक) छद्मस्थ, केवली अने सिद्ध ए त्रण दशा
अवत्थिय त्रि० (अवस्तृत) पसारेल बीछावेल
अवत्थु त्रि० (अवस्तु) निरर्थक, अर्थशून्य (२) पु० अभाव
अवदग्ग न० (अवदग्र) अंत, छेडो
अवदल त्रि० (अदल) दलदार नहि ते, नकलाई (२) साररहित (३) काचुं
अवदहण न० (अपदहन) अमुक प्रकारनो डाम
अवदात त्रि० (अवदात) निर्मळ, शुद्ध
अवदाय त्रि० (अवदात) गौर सफेद
अवदालिय त्रि० (अवदलित) विकसित प्रफुल्लित
अवद्दार न० (अपद्वार) नानी बारी, छींडी
अवदाहण न० (अपदाहन) जुओ "अवदहण" शब्द
अवद्धंस पु० (अपध्वंस) चारित्र तथा तेना फळने निःसार बनावनार भावना, के

જે ભાવનાથી અસુરાદિકમા ઉત્પત્તિ થાય તે

अवद्धसि त्रि० (अपध्वंसिन्) ધ્વંસ કરનાર, નાશ કરનાર

अवघट्ट त्रि० (अवघृष्ट) ઘૃષ્ટ થયેલ

अवपुट्ट त्रि० (अवस्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ

अवबोह पु० (अवबोध) સ્મૃતિ, સ્મરણ

अवभास पु० (अवभास) દેખાવ (२) તેજ, પ્રકાશ

अवभासय त्रि० (अवभासक) જાણનાર, પદાર્થનો અવભાસ કરનાર (२) પ્રકાશક

अवम त्रि० (अवम) હીન, ઓછુ

अवमद्द पु० (अवमर्द) મર્દન કરવુ તે

अवमद्दग त्रि० (अवमर्दक) મર્દન કરનાર

अवमाण न० (अवमान) હાથ, ગજ, ફુટ વગેરેથી વસ્તુને ભરવી તે, ભરપ વિશેષ (२) पु० न० અવજ્ઞા, તિરસ્કાર

अवमाण न० (अपमान) અપમાન, અનાદર

अवमाणण न० (अवमानन) અનાદર, અવજ્ઞા

अवमाणिय त्रि० (अपमानित) અપમાન પામેલ

अवमार पु० (अपस्मार) રોગ વિશેષ, જેમા પૂર્વની હકીકતનુ વિસ્મરણ થઈ જાય એવી જાતનો એક રોગ, વાઈ

अवमारिय त्रि० (अपस्मारित) અપસ્માર રોગવાળો, વાઈના રોગવાળો

अवय न० (अवक) એક સાધારણ વનસ્પતિ, મનાળ

अवय न० (अ‍ज) કમળ, પદ્મ

अवय त्रि० (अवच) નીચુ હલકુ (२) જઘન્ય અશ્રેષ્ઠ (૩) પ્રતિકૂળ

अवयग्ग पु० (अवदग्र) અન્ત, છેડો

अवयण न० (अवचन) નિન્દ્ય વચન અ-ગોપ્ય વચન

अवयरग्ग न० (अवतरण) ઉતરવુ, નીચે આવવુ

अवयरिस पु० (अपकर्ष) હાનિ, અવનતિ (२) त्रि० અલ્પ, થોડુ

अवयव पु० (अवयव) અવયવ, અવયવિનો એક વિભાગ

अवयवि त्रि० (अवयविन्) અવયવવાળુ, જેના ભાગ પડી શકે એવુ

अवयार पु० (अपकार) અપકાર

अवयार पु० (अवतार) સમાવેશ, અન્તર્ભાવ (२) સગતિ, યોજના (३) પ્રવેશ

अवयास त्रि० (   ) ગાડો, મૂર્ખ

अवयास न० (अवकाश) આલિંગન, ભેટવુ તે

अवयासाविय त्रि० (अवकाशित) આલિંગન આપેલ

अवर त्रि० (अपर) અન્ય, બીજુ (२) પછીનુ પાછળનુ (३) પર નહિ તે, પોરુ (४) स्त्री० પશ્ચિમ દિશા

अवरकका स्त्री० (अपरकङ्का) ધાતકી ખંડના ભરતક્ષેત્રની પદ્મોત્તર રાજાની રાજધાની

अवरच्छ न० (अपरोक्ष) અસમક્ષ ચોરી કરવી તે, ચોરીનુ તોસમુ નામ

अवरराल न० (अवरराज) શાક વિશેષ

अवरराह पु० (अपराह्न) દિવસનો પાછલો ભાગ

अवररत्त पु० (अपररात्र) રાત્રિનો પાછલો ભાગ, પાછલી રાત

अवरदक्खिणा स्त्री० (अपरदक्षिणा) નૈઋત્ય ખુણો, પશ્ચિમ અને દક્ષિણ વચ્ચેની વિદિશા

अवरदारिय न० (अपरद्वारिक) પશ્ચિમ તરફ રહી ચન્દ્રની સાથે જોગ જોડનાર નક્ષત્રો

अवरदाहिण पु० (अपरदक्षिण) પશ્ચિમ અને દક્ષિણ વચ્ચેનો પ્રદેશ, નૈઋત્ય ખુણો

अवरद्ध न० (अपराद्ध) અપરાધ કરવો તે, બીજાને પીડા ઉપજાવવી તે (२) त्रि० વિનાશ કરનાર (३) અપરાધી

अवरद्धिगा स्त्री० (अपराद्धिका) ખસની ફોલ્લી

अवरद्धिय पु० (अपराद्धिक) સર્પદંસ (૨) લૂતા રોગનો ફોલ્લો

अवरमम्मवेहित्त न० (अपरमर्मवेधित्व) બીજાના મર્મ વિંધાય નહિ એવું બોલવું તે, સત્ય વચનનો ૨૦ મો અતિશય

अवररत्त पु० (अपररात्र) પાછલી રાત

अवरविदेह पु० (अपरविदेह) મેરૂથી પશ્ચિમ તરફનો મહાવિદેહ ક્ષેત્રનો અર્ધો ભાગ

अवरविदेहग्र त्रि० (अपरविदेहज) પશ્ચિમ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મેલ

अवरविदेहकूड न० (अपरविदेहकूट) નિષધ પર્વતનું આઠમું તથા નીલવંત પર્વતનું સાતમું શિખર

अवरविदेहवास पु० (अपरविदेहवर्ष) જુઓ "અવરવિદેહ" શબ્દ

अवरा स्त्री० (अपरा) નલિના વિજયની મુખ્ય નગરી (૨) પશ્ચિમ દિશા

अवराइग्रा स्त्री० (अपराजिता) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાંડાની પાંચમી વપ્રા વિજયની મુખ્ય રાજધાની

अवराजिया स्त्री० (अपराजिता) શંખવિજયની મુખ્ય નગરી

अवराह पु० न० (अपराध) અપરાધ, ગુન્હો (૨) અતિચાર વ્રત ભાંગવાની કોશીશ

अवराहपय न० (अपराधपद) ઇંદ્રિય ઉપાય આદિ

अवराहि त्रि० (अपराधिन्) ગુન્હેગાર, અપરાધી

अवरिल्ल त्रि० (अपरीय) પાશ્ચાત્ય, પશ્ચિમ તરફનું

अवरुत्तर पु० (अपरोत्तर) વાયવ્ય ખુણો, (૨) ત્રિ० વાયવ્ય ખુણામાં રહેલ

अवरुद्द पु० (अपरुद्र) નારકીના હાથપગ ભાંગનાર પરમાધામીની એક જાત

अवरुद्ध त्रि० (अवरुद्ध) વેરાયેલું

अवरोत्तर पु (अपरोत्तर) / अवरोत्तरा स्त्री० (अपरोत्तरा) } ઉત્તર અને પશ્ચિમ દિશા વચ્ચેનો પ્રદેશ, વાયવ્ય ખુણો

अवरोप्पर त्रि० (परस्पर) અન્યોન્ય

अवरोह पु० (अवरोध) અન્તઃપુર (૨) આવરણ (૩) અન્તઃપુરમાં રહેનારી સ્ત્રી (૪) સંક્ષેપ (૫) પ્રતિબંધ

अवलंब त्रि० (अवलम्ब) પગ ઉંચા અને માથું નીચું કરી લટકનાર

अवलंबण न० (अवलम्बन) વસ્તુના સામાન્ય તથા વિશેષ અંશનો અવગ્રહ (૨) આશ્રય, આધાર (૩) ઓટલો (૪) મસ્તક નમાવવું તે (૫) લટકવું

अवलंबणबाहा स्त्री० (अवलम्बनबाहु) કઠોડો, કઠેરો

अवलंबणया स्त्री० (अवलम्बन) અવગ્રહ, મતિજ્ઞાનનો એક ભેદ

अवलंबिय त्रि० (अवलम्बित) અવલંબન કરેલ (૨) લટકી રહેલ, આશ્રિત

अवलद्ध त्रि० (अपलब्ध) અપમાન પૂર્વક મળેલું, અનાદરથી પ્રાપ્ત કરેલું

अवलद्धि स्त्री० (अवलब्धि) અપ્રાપ્તિ

अवलिंब पु० (अवलिम्ब) એક દેશનું નામ (૨) જીવ અથવા પુદ્‌ગળોથી વ્યાપ્ત સ્થાન

अवलित्त त्रि० (अवलिप्त) વ્યાપ્ત

अवलिय त्रि० (अवलित) નહિ વળેલું, ઘડી પાડેલ નહિ

अवलुय न० (अवलुक) હલેસા, નાવાને ચલાવવાનું એક ઉપકરણ

अवलेहणिया स्त्री० (अवलेहनिका) વાંસની ઉપલી છાલ

अवलेहिया स्त्री० (अवलेहिका) ચાટણ

अवलेही स्त्री० (अवलेखी) વાંસની છોઇ

अवलोव पु० (अपलोप) વસ્તુના સદ્‌ભાવને છુપાવવો તે, અસત્યનું ત્રીસમું નામ

अवव न० (अवव) ૮૪ લાખ અવવાંગ પ્રમાણ કાળ વિશેષ

अववग न० (अववाङ्ग) ૮૪ લાખ અટટ પ્રમાણ કાળ વિશેષ

જે ભાવનાથી અસુરાદિકમા ઉત્પત્તિ થાય તે
अवद्धसि त्रि० (अपध्वसिन्) ધ્વંસ કરનાર, નાશ કરનાર
अवघट्ठ त्रि० (अवघृष्ट) ઘૃષ્ટ થયેલ
अवपुट्ठ त्रि० (अवस्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ
अवबोह पु० (अवबोध) સ્મૃતિ, સ્મરણ
अवभास पु० (अवभास) દેખાવ (૨) તેજ, પ્રકાશ
अवभासय त्रि० (अवभासक) જાણનાર, પદાર્થનો અવભાસ કરનાર (૨) પ્રકાશક
अवम त्रि० (अवम) હીન, ઓછુ
अवमद्द पु० (अपमर्द) મર્દન કરવુ તે
अवमद्दग त्रि० (अवमर्दक) મર્દન કરનાર
अवमाण न० (अवमान) હાથ, ગજ, ફુટ વગેરેથી વસ્તુને ભરવી તે, ભરપ વિશેષ (૨) પુ० न० અવજ્ઞા, તિરસ્કાર
अवमाण न० (अपमान) અપમાન, અનાદર
अवमाणण न० (अवमानन) અનાદર, અવજ્ઞા
अवमाणिय त्रि० (अपमानित) અપમાન પામેલ
अवमार पु० (अपस्मार) રોગ વિશેષ, જેમા પૂર્વની હકીકતનુ વિસ્મરણ થઈ જાય એવી જાતનો એક રોગ, વાઇ
अवमारिय त्रि० (अपस्मारित) અપસ્માર રોગવાળો, વાઇના રોગવાળો
अवय न० (अवक) એક સાધારણ વનસ્પતિ, સેવાળ
अवय न० (अब्ज) કમળ પદ્મ
अवय त्रि० (अवच) નીચુ હલકુ (૨) જઘન્ય અશ્રેષ્ઠ (૩) પ્રતિકૂળ
अवयग्ग पु० (अवदग्र) અન્ત, છેડો
अवयण न० (अवचन) નિન્દ્ય વચન, અયોગ્ય વચન
अवयरण न० (अवतरण) ઉતરવુ, નીચે આવવુ
अवयरिस पु० (अपकर्ष) હાનિ, અવનતિ (૨) त्रि० અલ્પ, થોડુ
अवयव पु० (अवयव) અવયવ, અવયવિનો એક વિભાગ
अवयवि त्रि० (अवयविन्) અવયવવાળુ, જેના ભાગ પડી શકે એવુ
अवयार पु० (अपकार) અપકાર
अवयार पु० (अवतार) સમાવેશ, અન્તર્ભાવ (૨) સગતિ, યોજના (૩) પ્રવેશ
अवयास त्रि० ( ) ગાડો, મૂર્ખ
अवयास न० (अवकाश) આલિંગન, ભેટવુ તે
अवयासाविय त्रि० (अवकाशित) આલિંગન આપેલ
अवर त्रि० (अपर) અન્ય, બીજુ (૨) પછીનુ પાછળનુ (૩) પર નહિ તે, પોતે (૪) સ્ત્રી० પશ્ચિમ દિશા
अवरकंका स्त्री० (अपरकङ्का) ધાતકી ખંડના ભરતક્ષેત્રની પદ્મોત્તર રાજાની રાજધાની
अवरच्छ न० (अपरोक्ष) અસમક્ષ ચોરી કરવી તે, ચોરીનુ તેરમુ નામ
अवरज्ज न० (अवराज्य) શાક વિશેષ
अवरण्ह पु० (अपराह्ण) દિવસનો પાછલો ભાગ
अवरत्त पु० (अपररात्र) રાત્રિનો પાછલો ભાગ, પાછલી રાત
अवरदक्खिणा स्त्री० (अपरदक्षिणा) નૈઋત્ય ખુણો, પશ્ચિમ અને દક્ષિણ વચ્ચેની વિદિશા
अवरदारिय न० (अपरद्वारिक) પશ્ચિમ તરફ રહી ચન્દ્રની સાથે જોગ જોડનાર નક્ષત્રો
अवरदाहिणा पु० (अपरदक्षिणा) પશ્ચિમ અને દક્ષિણ વચ્ચેનો પ્રદેશ નૈઋત્ય ખુણો
अवरद्ध न० (अपराद्ध) અપરાધ કરવો તે, બીજાને પીડા ઉપજાવવી તે (૨) त्रि० વિનાશ કરેલ (૩) અપરાધી
अवरद्धिगा स्त्री० (अपराद्धिका) ભ્રમરની કાળી

अवरद्धिय पु० (अपराद्धिक) सर्पदंश (२) लूता रोगनो फोल्लो

अवरमम्मवेहित्त न० (अपरमर्मवेधित्व) बीजाना मर्म विंधाय नहि एवुं बोलवुं ते, सत्य वचननो २० मो अतिशय

अवरराय पु० (अपररात्र) पाछली रात

अवरविदेह पु० (अपरविदेह) मेरुथी पश्चिम तरफनो महाविदेह क्षेत्रनो अर्धो भाग

अवरविदेहज्र त्रि० (अपरविदेहज) पश्चिम महाविदेह क्षेत्रमां जन्मेल

अवरविदेहकूड न० (अपरविदेहकूट) निषध पर्वतनुं आठमुं तथा नीलवंत पर्वतनुं सातमुं शिखर

अवरविदेहवास पु० (अपरविदेहवर्ष) जुओ "अवरविदेह" शब्द

अवरा स्त्री० (अपरा) नलिना विजयनी मुख्य नगरी (२) पश्चिम दिशा

अवराइआ स्त्री० (अपराजिता) पश्चिम महाविदेहना दक्षिण खाडानी पाचमी वप्रा विजयनी मुख्य राजधानी

अवराजिया स्त्री० (अपराजिता) शंखविजयनी मुख्य नगरी

अवराह पु० न० (अपराध) अपराध, गुन्हो (२) अतिचार, व्रत भागवानी कोशीश

अवराहपय न० (अपराधपद) इंद्रिय कषाय आदि

अवराहि त्रि० (अपराधिन्) गुन्हेगार अपराधी

अवरिल्ल त्रि० (अपरीय) पाश्चात्य, पश्चिम तरफनुं

अवरुत्तर पु० (अपरोत्तर) वायव्य खुणो, (२) त्रि० वायव्य खुणामां रहेल

अवरुद्द पु० (अपरुद्र) नारकीना हाथपग भागनार परमाधामीनी एक जात

अवरुद्ध त्रि० (अवरुद्ध) घेरायेलुं

अवरोत्तर पु० (अपरोत्तर) } उत्तर अने
अवरोत्तरा स्त्री० (अपरोत्तरा) } पश्चिम दिशा वच्चेनो प्रदेश, वायव्य खुणो

अवरोप्पर त्रि० (परस्पर) अन्योन्य

अवरोह पु० (अवरोध) अन्तःपुर (२) आवरण (३) अन्तःपुरमां रहेनारी स्त्री (४) संक्षेप (५) प्रतिबंध

अवलंब त्रि० (अवलम्ब) पग उंचा अने माथुं नीचुं करी लटकनार

अवलंवण न० (अवलम्बन) वस्तुना सामान्य तथा विशेष अंशनो अवग्रह (२) आश्रय, आधार (३) ओटलो (४) मस्तक नमाववुं ते (५) लटकवुं

अवलंवणवाहा स्त्री० (अवलम्बनबाहु) कठोडो, कठेरो

अवलंवणया स्त्री० (अवलम्बन) अवग्रह, मतिज्ञाननो एक भेद

अवलंविय त्रि० (अवलम्बित) अवलंबन करेल (२) लटकी रहेल, आश्रित

अवलद्ध त्रि० (अपलब्ध) अपमान पूर्वक मळेलुं, अनादरथी प्राप्त करेलुं

अवलद्धि स्त्री० (अवलब्धि) अप्राप्ति

अवलिंब पु० (अवलिम्ब) एक देशनुं नाम (२) जीव अथवा पुद्गलोथी व्याप्त स्थान

अवलित्त त्रि० (अवलिप्त) व्याप्त

अवलिय त्रि० (अवलित) *नहि वळेलुं, घडी पाडेल नहि*

अवलुय न० (अवलुक) हलेसां, नावाने चलाववानुं एक उपकरण

अवलेहणिया स्त्री० (अवलेखनिका) वासनी उपली छाल

अवलेहिया स्त्री० (अवलेहिका) चाटण

अवलेही स्त्री० (अवलेखी) वासनी छोइ

अवलोव पु० (अपलोप) वस्तुना सद्भावने छुपाववो ते, असत्यनुं त्रीजुं नाम

अवव न० (अवव) ८४ लाख अववांग प्रमाण काळ विशेष

अववंग न० (अववाङ्ग) ८४ लाख अडड प्रमाण काळ विशेष

अववक्का स्त्री० (अवपाक्या) તની, નાનો તવો

अववट्टणा स्त्री० (अपवर्तना) જે અધ્યવસાયથી કર્મની દીર્ઘ સ્થિતિ અને તીવ્ર રસમા ઘટાડો કરવામા આવે તે અધ્યવસાય વિશેષ

अववाअ पु० (अवपात) આગમન, આવવુ તે

अववाय पु० (अपवाद) નિન્દા, અવર્ણવાદ

अवविह पु० (अवविध) ગોશાળાનો એક શ્રાવક

अवस त्रि० (अवश) પરવશ, પરતન્ત્ર

अवसक्कण न० (अवष्वष्कण) પાછળ જવુ તે, પાછળ હઠવુ તે

अवसक्कि त्रि० (अवष्वष्किन्) દૂર રહેનાર, પાછા હઠનાર

अवसन्न त्रि० (अवसन्न) નિમગ્ન, તલ્લીન

अवसप्पि त्रि० (अपसर्पिन्) છોડીને ભાગી જનાર, તજનાર

अवसप्पिणी स्त्री० (अवसर्पिणी) દશ કોડાકોડિ સાગરોપમ પ્રમાણ ઉતરતો કાળ, સમયે સમયે હાનિ દર્શાવનાર ૭ આરા પરિમિત કાળ વિભાગ

अवसय त्रि० (अपमद) તુચ્છ, અધમ

अवसवस त्रि० (अपरवश) પરવશ, પરતન્ત્ર

अवसव्व न० (अपसव्य) ગ્રહની ચાલ વિશેષ

अवसह पु० (आवसथ) ઘર, આશ્રમ

अवसाण न० (अवसान) છેડો, અંત

अवसिअ त्रि० (अवसित) સમાપ્ત, પરિપૂર્ણ (૨) જ્ઞાત, જાણેલુ

अवसिद्धत पु० (अपसिद्धान्त) અસત્ય સિદ્ધાન્ત, દૂષિત સિદ્ધાન્ત

अवसेअ त्रि० (अवसेय) જાણવા યોગ્ય

अवसेस पु० (अवशेष) બાકી, શેષ (૨) ત્રિ० સર્વ, સઘળુ

अवसोहिय त्रि० (अवशोभित) શોભતુ શોભનીક

अवस्स न० (अवश्य) અવશ્ય, નક્કી

अवस्सय पु० (अवश्रय) ઓઠિંગણ આપવાનુ સાધન

अवहइ स्त्री० (अपहृति) વિનાશ

अवहट्टुलेस्स त्रि० (अपहृत्यलेश्य) જેણે લેશ્યા દૂર કરી છે તે

अवहट्टुसजम पु० (अपहृत्यसयम) ઉચ્ચારાદિ અવિધિએ પરઠવવાથી લાગતો અસજમ, અસજમના ૧૭ પ્રકારમાનો એક

अवहड त्रि० (अपहृत) લઇને બીજે મૂકેલ

अवहत्थिअ त्रि० (अपहस्तित) હાથ પકડીને બહાર કાઢી મૂકેલ

अवहरिअ. त्रि० (अपहृत) અપહાર કરેલ, લઇ લીધેલ

अवहाण न० (अवधान) સાક્ષાત્ અર્થનુ જ્ઞાન

अवहार पु० (अपहार) ગર્ભનુ અપહરણ કરવુ તે (૨) ચોરી, હરણ (૩) દૂર કરવુ તે, તજવુ તે (૪) ભાગાકાર (૫) જલચર પ્રાણી વિશેષ

अवहारण न० (अवधारण) અવધારણ કરવુ તે, નિશ્ચય કરવો તે

अवहि पु० (अवधि) અવધિજ્ઞાન, પાચ જ્ઞાનમાનુ ત્રીજુ જ્ઞાન (૨) મર્યાદા

अवहिअ त्रि० (अव्यथित) જેનુ મન દીન નથી તે

अवहिअ त्रि० (अपहृत) આકર્ષાયેલ, ખેચાયેલ (૨) અપહાર કરેલ, લઈ લીધેલ

अवहिट्ठ न० (अवहट्ठ) મૈથુન, સ્ત્રીપુરૂષ સમાગમ

अवहिय त्रि० (अवहृत) નિયમિત, ચોકસ કરાયેલ

अवहिय त्रि० (अवहित) કહેલ (૨) સાવધાન,

अवहियमण त्रि० (अवहितमनस्) સાવધાન, તલ્લીન

अवहिरिय त्रि० (अपहृत) અપહરણ કરેલ, લઇ લીધેલ
अवहीय त्रि० (अपधीक) હલકી બુદ્ધિવાળો
अवहेडिय त्रि० (अवहेठित) માથુ નીચે નમાવેલ, પીઠ સુધી ડોક નમાવેલ
अवहेरी स्त्री० (अवहेला) મજાક, હાસી (૨) તિરસ્કાર
अवाइद्ध त्रि० (अव्याविद्ध) વક્રતાથી રહિત, અવક્ર
अवाईण त्रि० (अवाचीन) અધોમુખવાળુ
अवाईण त्रि० (अवातीन) વાયુથી ન પડે એવા દૃઢ મૂળવાળુ
अवाउड त्रि० (अप्रावृत) વસ્ત્રરહિત નગ્ન (૨) ન० વસ્ત્રનો અભાવ
अवाउडअ त्रि० (अप्रावृतक) નગ્ન થઇ આતાપના લેનાર
अवाय पु० (अवाय) ઉહાપોહ કરી વસ્તુનો નિશ્ચય કરવો તે (૨) સશયરહિત નિશ્ચયાત્મકજ્ઞાન વિશેષ, મતિજ્ઞાનનો એક ભેદ
अवाय पु० (अपाय) રાગાદિથી ઉત્પન્ન થયેલ દોષ, અનર્થ (૨) ઉદાહરણ વિશેષ (૩) વિયોગ
अवायदंसि त्रि० (अपायदर्शिन्) અનર્થ વગેરે દોષ બતાવનાર, દોષદર્શી (૨) ભાવી અનર્થોને જાણનાર
अवायमइ स्त्री० (अवायमति) ઇહાથી વસ્તુનો નિશ્ચય કરવો તે, મતિજ્ઞાનનો ત્રીજો ભેદ
अवायविजय न० (अपायविचय) રાગદ્વેષ આદિ દોષનુ ચિંતવન કરવુ તે ધર્મ ધ્યાનનો પહેલો ભેદ
अवायाण न० (अपादान) બે વસ્તુમાંની એક વસ્તુ, જેનાથી જુદી પડે તે અપાદાન પાંચમી વિભક્તિનો અર્થ
अवायाणुप्पेहा स्त्री० (अपायानुप्रेक्षा) આશ્રય આદિ દોષોનુ ચિંતવન કરવુ તે શુક્લ ધ્યાનનો એક ભેદ
अवारिय त्रि० (अवारित) નિવારણ નહિ કરેલ, કોઇએ અટકાવેલ નહિ
अवाव पु० (अवाप) રસોઇ
अवावकहा स्त्री० (अवापकथा) શાક, ભાત વગેરે ભોજન સબંધી વાતચીત કરવી તે
अवि अ० (अपि) પણ (૨) સભાવના (૩) નિશ્ચય (૪) સમુચ્ચય
अवि पु० (अवि) ઘેટો
अविअ अ० (अपिच) સમુચ્ચય
अविआरि त्रि० (अविचारिन्) જે સ્થિતિમા મન વગેરે યોગોનુ પરિવર્તન નથી તે, શુક્લ ધ્યાનનો બીજો ભેદ
अविइअ त्रि० (अविदित) અજાણ્યુ નહિ જાણેલુ
अविइय त्रि० (अद्वितीय) જેની સાથે બીજો નથી તે, એકલો
अविउक्कंतिय त्रि० (अव्युत्क्रान्तिक) ઉત્પત્તિ રહિત (૨) જેમા જીવ મરી ગયા નથી તે, સચિત્ત
अविउसरण न० (अव्युत्सर्जन) તજવુ નહિ તે, પાસે રાખવુ તે
अविउसरणया स्त्री० (अव्युत्सर्जनता) અચિત્ત વસ્તુ–વસ્ત્ર વગેરેને વ્યવસ્થિત રાખવા તે, શ્રાવકના પાચ અભિગમનમાનુ બીજુ અભિગમન
अविकंप त्रि० (अविकम्प) અચળ, સ્થિર
अविकल त्रि० (अविकल) પરિપૂર્ણ ખંડિત નહિ તે
अविकारि त्रि० (अविकारिन्) જેનુ રૂપાન્તર ન થાય તે અવિકારી
अविक्खग त्रि० (अपेक्षक) ઇચ્છા કરનાર
अविक्खण न० (अपेक्षण) અપેક્ષા, પરવા
अविक्खणिज्ज त्रि० (अपेक्षणीय) અપેક્ષા કરવા યોગ્ય
अविक्खित्त त्रि० (अव्याक्षिप्त) વિક્ષેપરહિત (૨) ઉપયોગપૂર્વક ગમન કરનાર

अविक्खिय त्रि० (अवेक्षित) નજરે જોયેલુ, દૃષ્ટિગોચર કરેલુ

अविगइय त्रि० (अविकृतिक) ઘી આદિ વિકારી વસ્તુઓનો ત્યાગ કરનાર

अविगप्प पु (अविकल्प) નિશ્ચય, વિકલ્પનો અભાવ

अविगल त्रि० (अविकल) દક્ષ, ચતુર

अविगिट्ठ त्रि० (अविकृष्ट) ત્રણની અંદરનુ તપ કરનાર.

अविग्गह त्रि० (अविग्रह) સરળ, અવક્ર

अविग्गहगइ स्त्री० (अविग्रहगति) સરલગતિ, વાંક વિનાની ગતિ (૨) અકુટિલ ગતિ

अविग्घ न० (अविघ्न) નિર્વિઘ્નપણુ, અતરાયનો અભાવ

अविघुट्ठ न० (अविघुष्ट) બેસુર ન થાય તેવી રીતે ગાવુ તે, ગાયનનો એક ગુણ

अविच्चुइ. स्त्री० (अविच्युति) સ્મૃતિ, ધારણા

अविच्छिराण त्रि० (अविच्छिन्न) વિચ્છેદ ન પામેલ, અત્રુટિત (૨) જેમા પ્રતિપક્ષીનો સદેહ છેદવામા નથી આવ્યો તે

अविच्छेय पु० (अविच्छेद) વિચ્છેદનો અભાવ, નિરતરપણુ

अविजाणअ. त्रि० (अविज्ञायक) અજાણ, વિજ્ઞાનરહિત

अविज्जा स्त्री० (अविद्या) અજ્ઞાન (૨) કુશાસ્ત્ર

अविणय पु० (अविनय) બેઅદબી, અવિનય

अविणीअ त्रि० (अविनीत) અવિનયવાન્ વિનયરહિત

अविराणा स्त्री० (अविज्ञा) અજાણ્યે દોષ સેવવો તે (૨) અનુપયોગ, ધ્યાનનો અભાવ

अविराणाउवइय न० (अविज्ञोपचित) અજાણપણે કરેલ કર્મ

अविराणाय त्रि० (अविज्ञात) ન જણાયેલ, અવિદિત

अवितह त्रि० (अवितथ) સત્ય, સાચુ (૨) ન० સચ્ચાઈ

अवितिराह त्रि० (अवितृष्णा) જેને કામ ભોગની તૃષ્ણા મટી નથી તે

अवितित्त त्रि० (अवितृप्त) અતૃપ્ત

अवितिय त्रि० (अद्वितीय) જુઓ " અદ્વિતીય " શબ્દ

अविदिराण त्रि० (अविदत्त) અણદીધેલુ

अविद्धत्थ त्रि० (अविध्वस्त) જેમા જીવ નાશ પામેલ નથી તે, અચેત નહિ તે

अविप्पकट्ठ त्रि० (अविप्रकृष्ट) નજીક, દુર નહિ તે

अविप्पगड त्रि० (अविप्रकट) અપ્રકટ, છૂપુ

अविभज्ज त्रि० (अविभाज्य) જેનો વિભાગ ન થઇ શકે એવુ, અવયવ વિનાનુ

अविभाइम त्रि० (अविभागिम) ભાગ શૂન્ય, ભાગ રહિત

अविभाइय त्रि० (अविभाज्य) જુઓ " અવિભજ્જ " શબ્દ

अविभाग पु० (अविभाग) વિભાગનો અભાવ, અન્તર રહિતપણુ (૨) ત્રિ० જેના એકના બે ભાગ ન થાય તે, નિર્વિભાજ્ય

अविभागोत्तरिय त्रि० (अविभागोत्तर) રસના એકેક અશે ઉત્તરોત્તર વધતુ

अविभाव त्रि० (अविभाव्य) પરાભવ કરવા યોગ્ય નહિ

अविमण त्रि० (अविमनस्) શૂન્ય ચિત્ત વગરનુ અશૂન્ય ચિત્તવાળો (૨) ભોગાદિ વિષયમા જેનુ મન લાગેલુ છે તે

अविमुत्तया स्त्री० (अविमुक्तता) પરિગ્રહ વૃત્તિ, પરિગ્રહ રાખવો તે

अविमुत्ति स्त्री० (अविमुक्ति) લોભવૃત્તિ, લોભ કરવો તે (૨) ન મુકવુ તે

अविय (अ) (अपिच) વળી બીજું

अविय पु० (अविक) મેંઢો, ઘેટો

अवियत्त त्रि० (अव्यक्त) अस्पष्ट (२) ज्ञान अने वयमां अपरिपक्व

अवियत्त त्रि० (अप्रीतिक) अप्रीतिकारक

अवियत्तजंभग त्रि० (अव्यक्तजृम्भक) जृंभक देवतानी एक जात

अवियत्तविसोहि पु० (अप्रीतिविशोधि) प्रेम वगर विशोधि थवी ते विशोधिनो एक भेद

अवियत्तोवघाय पु० (अप्रीतिकोपघात) प्रेमना अभावने लइने विनयनो नाश

अवियाइ अ० (अपि च) वळीपण, सभावना (२) समये, अवसरे

अवियाउरी. स्त्री० (अविजनयित्री) वन्ध्या स्त्री

अवियार न० (अविचार) एक योगमांथी बीजा योगमां के अर्थमांथी व्यंजनमां जवु आववु ज्यां नथी ते शुक्लध्यानने एक प्रकार (२) निश्चेष्ट, हलन चलन विनानो संथारो (३) त्रि० विचार्या वगरनु असंगत

अविरइ } स्त्री० (अविरति) पापनी अनिवृत्ति, असजम (२) अब्रह्मचर्य (३) विरामनो अभाव
अविरति }

अविरतिवाद पु० (अविरतिवाद) मैथुन संबंधी चर्चा

अविरय त्रि० (अविरत) सावद्य जोगथी निवृत्त थयेल नहि, पाप स्थानकथी निवृत्ति पामेल नहि (२) अविरतिसम्यग्दृष्टि आदि गुणस्थान

अविरयं. अ० (अविरतम्) सतत, निरंतर

अविरयमरण न० (अविरतमरण) अव्रतीपणे मरवु ते बाळमरण

अविरयवाइ पु० (अविरतवादिन्) "अविरत छु" एम बोलनार, परिग्रह धारी

अविरयसम्मत्त पु० (अविरतसम्यक्त्व) अविरतसम्यग्दृष्टिवाळो चोथा गुणठाणावाळो जीव

अविरयसम्मद्दिट्ठि पु० (अविरतसम्यग्दृष्टि) विरति विनानो केवळ समकित दृष्टिवाळो चोथे गुणठाणे वर्ततो जीव

अविरल त्रि० (अविरल) छूटा छवाया नहि घट्ट (२) निरंतर आंतरा रहित

अविरह पु० (अविरह) विरहनो अभाव

अविरहिअ त्रि० (अविरहित) विरहरहित निरंतर

अविरुद्ध त्रि० (अविरुद्ध) पूर्वापर विरोध रहित, सगतियुक्त (२) विनयवादी देवता, मनुष्य, तिर्यंच, पशु, पक्षी वगेरे सर्वनो विनय करनार (३) पु० न० परस्पर विरोध न होय एवा राज्यना ग्रामादि (४) वडीलोनी मर्यादानु उल्लंघन न करनार

अविलंबिय त्रि० (अविलम्बित) विलम्बरहित, उतावळो

अविला स्त्री० (अविला) घेटी, गाडर

अविवच्चास त्रि० (अविपर्यास) विपर्यास रहित

अविवज्जय पु० (अविपर्यय) विपरीत बुद्धिनो अभाव (२) तत्त्वना अध्यवसायरूप समकित

अविवरिय त्रि० (अविवृत) विवरण करेलु नहि अर्थरूपे व्याख्यान न करेल

अविसंधि पु० (अविसन्धि) जेनो सांधो विघटे नहि ते, पूर्वापर विरोध आवे नहि तेवु

अविसंवाइ } त्रि० (अविसंवादिन्) विसंवादी नहि, अयथार्थ नहि
अविसंवाति }

अविसंवादणजोग पु० (अविसंवादनयोग) } यथार्थ बोलवु
अविसंवायणाजोग पु० (अविसंवादनायोग) } बोलीने फरी न जवु अने यथार्थ प्रवृत्ति करवी ते

अविसम त्रि० (अविषम) समतळ, सपाट

अव्वोच्छित्ति त्रि० (अव्यवच्छित्ति) જે ત્રુટિત ન થતા નિરંતર પ્રવાહ રૂપે ચાલ્યુ આવે તે (२) સ્ત્રી० વ્યવચ્છેદનો અભાવ
अव्वोच्छित्तिनय पु० (अव्युच्छित्तिनय) વસ્તુને કોઇને કોઇ રૂપથી સ્થાયી માનનાર પક્ષ, દ્રવ્યાર્થિક નય
अव्वोयडा स्त्री० (अव्याकृता) જુઓ "અવોગડા" શબ્દ
असइ स्त्री० (असृति) અનાજ માપવાનુ એક માપ, પસલિ
असइं अ० (असकृत्) વારંવાર, અનેકવાર
असई स्त्री० (असती) કુલટા, અસતી (२) દાસી
असईपोसण न० } **असईपोसणया** स्त्री० } (असतीपोषण) હિંસક અથવા દુકર્મી પ્રાણી વેશ્યા, દાસી આદિનુ પોષણ કરવુ તે, સાતમા વ્રતનો એક અતિચાર
असंक त्रि० (अशङ्क) નિ શંક, શંકા વગરનો
असंकि त्रि० (अशङ्किन्) શંકા નહિ કરનાર
असंकिय त्रि० (अशङ्क्य) શંકા કરવા યોગ્ય નહિ, શંકાનુ સ્થાન નહિ
असंकिलिट्ठ त्रि० (असंक्लिष्ट) દુષ્ટ નહિ, વિશુદ્ધ પરિણામવાળો
असंकिलेस पु० (असंक्लेश) સંક્લેશનો અભાવ, પરિણામની વિશુદ્ધિ
असंख त्रि० (असंख्य) સંખ્યાતીત, જેની ગણત્રી ન થઇ શકે તેવુ
असंखंस पु० (असंख्यांश) અસંખ્યાતમો ભાગ
असंखगुण त्रि० (असंख्यगुण) અસંખ્યાત ગણુ, સંખ્યાથી ગુણાય નહિ તેટલુ
असंखगुणिय त्रि० (असंख्यगुणित) અસંખ્ય ગણુ
असंखड } **असंखडि** } पु० ( ) કલહ, કજીઓ
असंखय त्रि० (असंस्कृत) સંસ્કાર થઇ શકે નહિ તેવુ, કાચના વાસણની પેઠે તૂટ્યુ કોઇપણ રીતે સંધાય નહિ તેવુ (२) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ચોથા અધ્યયનનુ નામ
असंखय त्रि० (असंख्य) સંખ્યાતીત, જેની ગણત્રી ન થઇ શકે તેટલા
असंखिज्ज त्रि० (असंख्येय) જેની સંખ્યા થઇ ન શકે એવુ, સંખ્યાને ઉલ્લઘી ગયેલુ
असंखिज्जंस पु० (असंख्येयांश) અસંખ્યાતમો ભાગ
असंखियभाग पु० (असंख्यभाग) અસંખ્યાતમો ભાગ.
असंखेज्ज त्रि० (असंख्येय) જુઓ "અસંખિજ્જ" શબ્દ
असंखेज्जइ त्रि० (असंख्येय) જુઓ "અસંખિજ્જ" શબ્દ
असंखेज्जगुण त्रि० (असंख्येयगुण) અસંખ્યાતગણુ
असंखेज्जकाल पु० (असंख्येयकाल) અસંખ્યાતો કાળ, પલ્યોપમ, સાગરોપમ, ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી વગેરે
असंग पु० (असङ्ग) પરિગ્રહ તથા કષાયની ઉપાધિ રહિત આત્મા (२) મોક્ષ (३) સિદ્ધભગવાન્ (४) त्रि० બાહ્ય અને આભ્યન્તર સંગ રહિત, અનાસક્ત
असंगह त्रि० (असंग्रह) સંગ્રહ ન કરનાર (२) पु० વિવાહનો અભાવ
असंगहरुइ त्रि० (असंग्रहरुचि) ઉપગરણ આદિનો સંચય કરવાની રૂચિ ન કરનાર, લોભવૃત્તિવાળો નહિ
असंगहिय त्रि० (असंग्रहिक) સંગ્રહ નહિ કરનાર (२) पु० નૈગમ નયનો એક ભેદ
असंगहिय त्रि० (असंगृहीत) આશ્રય વિનાનો, કોઇથી સંગ્રહ કરાયેલ નહિ
असंघयणि त्रि० (असंहननिन्) સંઘયણ વગરના, નારકી દેવતા પ્રભૃતિ

असंजम पु० (असयम) સંયમનો અભાવ, પ્રાણાતિપાત આદિ સાવદ્ય અનુષ્ઠાન (२) સંયમની વિરાધના (3) અજ્ઞાન

असजय त्रि० (असयत) જુઓ "અવિરય" શબ્દ (२) પુ૦ સાધુથી ભિન્ન, ગૃહસ્થ

असंजयपूया स्त्री० (असयतपूजा) અસંજય આદિ મિથ્યાત્વિની પૂજા, કે જે નવમા અને દસમા તીર્થંકરના આંતરામાં ચાલુ થઇ હતી, દસ અચ્છેરામાનુ એક અચ્છેરૂ

असजल पु० (असजल) ઐરવતક્ષેત્રના ચાલુ અવસર્પિણીના આઠમા તીર્થંકર

असजोगि त्रि० (असयोगिन्) સયોગરહિત (२) પુ સિદ્ધભગવાન્, મુક્તાત્મા

असठाविय त्रि० (असस्थापित) સંસ્કાર વગરનુ

असत त्रि० (असत्) અવિદ્યમાન, ખોટુ (२) અસુન્દર

असतक न० (असत्क) જૂઠ, અસત્ય (२) त्रि० અસુન્દર

असतय न० (असन्तत) રાગાદિની પ્રવૃત્તિ

असथड } **असंथडिअ** } त्रि० (असस्तृत) અશક્ત, અસમર્થ

असथुय त्रि० (असस्तुत) અસંબદ્ધ સંબદ્ધ નહિ

असदिद्ध त्रि० (असन्दिग्ध) સન્દેહ રહિત

असंदिद्धत्त न० (असन्दिग्धत्व) શ્રોતાને સંદેહ ન રહે તે, સત્ય વચનનો ११ મો અતિશય

असंदिद्धा स्त्री० (असन्दिग्धा) શંકા રહિત સ્પષ્ટ ભાષા

असदीण त्रि० (असन्दीन) પંદર દિવસ સુધી જળમાં મુસાફરી કરવી પડે એટલા છેટાનું સ્થાન સિંહલદ્વીપ આદિ (२) સમુદ્રની વેળ (ભરતી) ચઢે પણ પાણીમા ડૂબે નહિ તેવો દ્વીપ

असधिम त्रि० (असधि) સંધાન રહિત, અખણ્ડ

असंपग्गह पु० (असम्प्रग्रह) જાતિ આદિના મદનો અભાવ

असंपग्गहिय त्रि० (असप्रगृहीत) માન રહિત

असपत्त त्रि० (असम्प्राप्त) લાગેલ નહિ, વળગેલ નહિ (२) પ્રાપ્ત નહિ થયેલ, ન પહોંચેલ (3) સ્ત્રી આદિના સંગમ થયા પહેલાની કામની દશા, સ્ત્રીનુ સ્મરણ વગેરે

असंपहिट्ठ त्रि० (असम्प्रहृष्ट) બીજાને ધિક્કારવામાં હર્ષ વગરનો

असंपुडिय त्रि० (असम्पुटित) પરસ્પર ન મળેલ, ખુલ્લુ

असंपुण्ण त्रि० (असम्पूर्ण) અપૂર્ણ, સમ્પૂર્ણ નહિ

असंबद्ध त्रि० (असम्बद्ध) સમ્બન્ધ રહિત, પરિગ્રહ આદિકમાં અમૂર્છિત

असंबुद्ध त्रि० (असम्बुद्ध) તત્ત્વવેત્તા નહિ સમજણવાળો નહિ

असभत त्रि० (असम्भ्रात) ભ્રમ રહિત, ભ્રાન્તિ રહિત

असभव पु० (असम्भव) ન હોવુ, અસંભાવના

असभवि त्रि० (असम्भविन्) જેનો ક્યારે પણ સમ્ભવ ન હોય તે શૂન્ય

असंमोह त्रि० (असम्मोह) જેને દેવતા વગેરેની માયાથી મોહ લાગે નહિ તે (२) પુ० મૂઢતાનો અભાવ, શુક્લ ધ્યાનનું એક લક્ષણ

असमोहय त्रि० (असम्मोहक) ઉપયોગ શૂન્ય, અનુપયુક્ત

असंलप्प त्रि० (असलप्य) અનિર્વચનીય, વાણીગોચર ન થાય તેવુ

असंलोय पु० (असलोक) અપ્રકાશ, (२) જ્યાં માણસોનું આવવુ જવુ ન થતું હોય

તેનુ સ્થાન, ભીડરહિત સ્થાન (૩) ત્રિ૦ અપ્રકાશવાળુ, અધારાવાળુ (૪) ન૦ જ્યા દૂર રહેલ માણસની નજર ન પડે તેનુ સ્થળ

असंवन्नया स्त्री० (असम्पाता) અરસપરસ અનાબાધપણુ, અર્થાત્ એક ક્રિયા બીજી ક્રિયાને વિઘ્નરૂપ થતા ન પામે તે

असंवर पु० (असंवर) આશ્રવ, સવરનો અભાવ

असंविग्ग त्रि० (असंविग्न) શિથિલ આચારવાળા, પાસત્થા આદિ

असंविग्गपक्खिय त्रि० (असंविग्नपाक्षिक) સુસાધુની જુગુપ્સા કરનાર, પાસત્થાઆદિનો પક્ષપાતી

असंविभाग पु० (असंविभाग) સવિભાગનો અભાવ, સરખા ભાગ ન પાડવા તે

असंविभागि त्रि० (असंविभागिन्) આહારાદિકમા સરખો ભાગ ન કરનાર, બીજાની સાથે વિષમતા રાખનાર

असंवुड त्रि० (असंवृत) પાપના નિરોધરહિત, જેણે આશ્રવના દ્વાર રોક્યા નથી તે (૨) બકુશ નિયઠાનો એક પ્રકાર, લોક જાણે તેવી રીતે પ્રગટપણે દોષ લગાડી સયમને મલીન કરે તે

असंवुडबउस पु० (असंवृतबकुश) પ્રગટ રીતે દોષ લગાડનાર સાધુ

असंसइय त्रि० (असंशयित) અસદિગ્ધ

असंसट्ठ त्रि० (असंसृष्ट) બીજાના આહારમા નહિ મળેલુ (૨) નહિ ખરડાયેલ, લેપ રહિત

असंसट्ठचरय पु० स्त्री० (असंसृष्टचरक) વિના ખરડાયેલ હાથે અપાય તેજ લેવુ એવી ગવેષણા કરનાર, અભિગ્રહવિશેષ ધારી સાધુ

असंसट्ठा स्त्री० (असंसृष्टा) હાથ તથા પાત્ર ન ખરડાય તેવી રીતે ભિક્ષા લેવી તે, પિણ્ડૈષણાનો પહેલો પ્રકાર

असंसत्त त्रि० (असंसक्त) સસર્ગ રહિત, અમિલિત (૨) અનાસક્ત, આસક્તિ રહિત

असंसार पु० (असंसार) સસારનો અભાવ, મોક્ષ

असंसारसमावरण पु० (असंसारसमापन्न) સસારને ઉલ્લઘી ગયેલ જીવ, મુક્ત જીવ

असक्कय त्रि० (असत्कृत) સત્કાર રહિત

असक्कय त्रि० (असत्कृत) સત્કાર રહિત

असक्कार पु० (असत्कार) અસત્કાર, અનાદર

असक्कारित / **असक्कारिय** त्रि० (असत्कारित) અનાદર કરાયેલ, સત્કાર નહિ કરેલ

असक्किरिया स्त्री० (असत्क्रिया) ખોટી ક્રિયા, ખરાબ ચેષ્ટા

असग्गह पु० (असद्ग्रह) ખોટો આગ્રહ, દુરાગ્રહ

असग्घ त्रि० (अश्लाघ्य) શ્લાઘા ન કરવા યોગ્ય

असच्च त्रि० (असत्य) મિથ્યા, નિષ્ફળ (૨) ન૦ અસત્ય, જૂઠ

असच्चमणजोग पु० (असत्यमनोयोग) મનમા ખોટી રીતે ચિન્તવન કરવુ તે, અસદ્ભૂત કે વિપરીત પદાર્થનુ ચિંતવન કરવુ તે

असच्चमोस त्रि० (असत्यमृषा) સત્ય નહિ તેમ અસત્ય પણ નહિ તેવુ, વ્યવહાર મા।

असच्चमोसभासा स्त्री० (असत्यमृषाभाषा) સત્ય નહિ તેમ અસત્ય નહિ તેવી ભાષા, વ્યવહાર ભાષા

असच्चमोसमणजोग पु० (असत्यमृषामनोयोग) સત્ય નહિ તેમ અસત્ય પણ નહિ એવો મનનો વ્યાપાર, મનોયોગનો એક ભેદ

असच्चमोसा स्त्री० (असत्यमृषा) સત્ય નહિ તેમ અસત્ય નહિ એવી ભાષા, વ્યવહાર ભાષા

असच्चवइजोग पु० (असत्यवाग्योग) મિથ્યા વચન વ્યાપાર, વચનયોગનો એક ભેદ

असच्चवाइ त्रि० (असत्यवादिन्) અસત્ય બોલનાર

असच्चसंधत्तण न० (असत्यसन्धत्व) અસત્ય સંકેત, જૂઠું ૨૬ મું નામ

असच्चा स्त्री० (असत्या) અસત્ય ભાષા

असच्चामोस त्रि० (असत्यमृषा) જુઓ " અસચ્ચમોસ " શબ્દ

असच्चामोसभासा स्त्री० (असत्यमृषाभाषा) વ્યવહાર ભાષા

असच्चामोसमणजोय पु० (असत्यमृषामनोयोग) જુઓ " અસચ્ચમોસમણજોગ " શબ્દ

असच्चामोसमणप्पओग पु० (असत्यमृषामनःप्रयोग) જુઓ " અસચ્ચમોસમણજોગ " શબ્દ

असच्चामोसवइजोय त्रि० (असत्यमृषावाग्योग) વ્યવહાર વચનનો યોગ, વાગ્યોગનો એક ભેદ

असच्चामोसा स्त्री० (असत्यमृषा) જુઓ " અસચ્ચમોસા " શબ્દ

असज्झ त्रि० (असाध्य) અસાધ્ય, અશક્ય

असज्झाअ पु० (अस्वाध्याय) સજ્ઝાયનો અભાવ

असज्झाइअ न० (अस्वाध्यायिक) સજ્ઝાયને અટકાવનાર કારણો, લોહી પરૂ માંસ વગેરે બત્રીસ અસજ્ઝાયના કારણોમાંનું ગમે તે એક

असढ त्रि० (अशठ) શઠતારહિત સજ્જન (૨) રાગદ્વેષરહિત શુદ્ધ અંતઃકરણવાળો

असढकरण त्रि० (अशठकरण) નિષ્કપટ ભાવથી અનુષ્ઠાન કરનાર

असण न० (अशन) ભોજન, ખોરાક

असण पु० (असन) બીયકાનું ઝાડ (૨) ક્ષેપણ ફેંકવું તે

असणि पु० स्त्री० (अशनि) વજ્ર, ઇન્દ્રનું આયુધ (૨) આકાશમાંથી ખરતો અગ્નિનો કણ (૩) કરા

असणिमेह पु० (अशनिमेघ) કરાનો વરસાદ

असणी स्त्री० (अशनी) બલેન્દ્રના લોકપાળ સોમની ચોથી અગ્રમહિષી (૨) વૈરોચનેન્દ્રની ચોથી અગ્રમહિષી

असण्णि त्रि० (असंज्ञिन्) મનની સત્તા રહિત, મનોજ્ઞાનથી રહિત (૨) સમ્યગ્ દૃષ્ટિભિન્ન

असण्णिपंचिंदिय पु० (असंज्ञिपंचेन्द्रिय) અસંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય જીવ, સમુર્ચ્છિમ મનુષ્ય, સમુર્ચ્છિમ તિર્યંચ વગેરે

असण्णिभूय. त्रि० (असंज्ञीभूत) મિથ્યા દૃષ્ટિ (૨) મનરહિત તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય વગેરે

असण्णिसुय न० (असंज्ञिश्रुत) જૈનેતર શાસ્ત્ર, મિથ્યાદૃષ્ટિનું શાસ્ત્ર

असण्णिहिसंचय. पु० स्त्री० (असन्निधिसंचय) જેની પાસે વાસી ખાવાનું નથી તે, જુગલિયા

असतिं अ० (असकृत्) જુઓ " અસઇ " શબ્દ

असत्त त्रि० (अशक्त) અશક્ત સામર્થ્ય વગરનું

असत्त त्रि० (असक्त) નિસંગ, અનાસક્ત

असत्त न० (असत्त्व) અભાવ, અસત્તા (૨) પારરૂપે અવિદ્યમાનપણું, જેમ માટીનું સુવર્ણરૂપે અસત્વ, સુવર્ણનું માટીરૂપે અસત્વ

असत्थ न० (अशस्त्र) નિર્દોષ આચાર રૂપ સંજમ (૨) અગ્નિ આદિ શસ્ત્રનો અભાવ

असत्थपरिणय त्रि० (अशस्त्रपरिणत) અગ્નિ આદિ શસ્ત્રથી પરિણામ ન પામેલ સચેત વસ્તુ

असत्थाम पु० (अश्वत्थामन्) અશ્વત્થામા નામે એક યાદવ કુમાર

असद्दहण न० (अश्रद्धान) અશ્રદ્ધા, અવિશ્વાસ
असद्धेय त्रि० (अश्रद्धेय) શ્રદ્ધા કરવા યોગ્ય નહિ
असघि त्रि० (असह्निन्) જુઓ "અસણ્ણિ" ३७६
असवल त्रि० (अशबल) ૨૧ સબળા દોષથી દુર રહેનાર, ચારિત્રના અતિચાર ટાળી શુદ્ધ સંયમ પાળનાર (૨) અમિશ્રિત (૩) નિર્દોષ, પવિત્ર
असब्भ त्रि० (असभ्य) અસભ્ય, વિવેક રહિત
असब्भाव पु० (असद्भाव) આકાશ કુસુમની પેઠે અસદ્ભાવ, ન બનેલ બનાવ (૨) त्रि० અસત્ય, અયથાર્થ
असब्भावठवणा स्त्री० (असद्भावस्थापना) તે આકાર ન હોય છતા તેમાં તેની સ્થાપના કરવી તે, જેમ લાકડીનો ઘોડો બનાવી ઘોડાની કલ્પના કરવી તે
असब्भावणा स्त्री० (असद्भावना) અસત્ય ભાવના
असब्भावपज्जव पुं० (असद्भावपर्यव) પર પર્યાયની અપેક્ષાએ અસદ્રૂપ પર્યાય
असब्भावपट्ठवणा स्त्री० (असद्भावप्रस्थापना) અસત્ અર્થની કલ્પના
असब्भुय न० (असद्भूत) અસત્ય, જૂઠું
असमंजस त्रि० (असमञ्जस) અસંગત, અઘટિત
असमण पु० (अश्रमण) અસાધુ, સાધુ નહિ
असमत्त त्रि० (असमाप्त) અપૂર્ણ, અપર્યાપ્ત (૨) અસમાપ્ત વિધિ
असमत्त न० (असम्यक्त्व) અસમ્યક્, સમ્યગ્ નહિ
असमत्तदंसि त्रि० (असम्यक्त्वदर्शिन्) સમ્યગ્ દર્શી નહિ, મિથ્યાદર્શી
असमत्थ त्रि० (असमर्थ) અસમર્થ, કરડી આંખથી પણ બીમાર

असमय पु० (असमय) અસમ્યગ્ આચાર, જૂઠું ૨૫ મુ નામ
असमवाइ न० (असमवायिन्) નૈયાયિક અથવા વૈશેષિક મત પ્રસિદ્ધ કારણ વિશેષ
असमाण त्रि० (असमान) અસાધારણ, સર્વોત્કૃષ્ટ
असमाहड त्रि० (असमाहृत) અશુદ્ધ, શુદ્ધિથી રહિત (૨) સ્વીકારેલ નહિ, ગ્રહણ નહિ કરેલ
असमाहि पु० (असमाधि) અસમાધિ, ચિત્તની અસ્વસ્થતા
असमाहिट्ठाण त्रि० (असमाधिस्थान) અસમાધિના ૨૦ સ્થાનક
असमाहिमरण न० (असमाधिमरण) બાલ મરણ
असमाहिय त्रि० (असमाहित) બીભત્સ, ભૂડુ (૨) મોક્ષ માર્ગરૂપ ભાવ સમાધિથી દૂર વર્તનાર, શુભ અધ્યવસાય રહિત
असमित त्रि० (अशान्त) શાન્ત ન થયેલ
असमिति स्त्री० (असमिति) બોલવામા, ચાલવામા, વસ્તુ લેવા મુકવા કે પરઠવવામા યત્ના ન રાખવી તે, સમિતિનો અભાવ
असमित्त पु० (अश्वमित्र) ક્ષણિક વાદને માનનાર અશ્વમિત્ર નામનો ચોથો નિન્હવ
असमिय पु० (असमित) બોલવા, ચાલવા, ખાવા, પીવા વગેરેમા ઉપયોગ શૂન્ય
असमिय } अ० (असम्यक्) અયુક્ત
असमिया }
असमोहय त्रि० (असमवहत) મૃત્યુ વખતે સમુદ્ઘાત કર્યા વિના બંદુકના ભડાકાની માફક એકી સાથે જે જીવના પ્રદેશ શરીરને છોડી પરલોક તરફ પ્રયાણ કરે તે, અસમોહિયા મરણે મરનાર જીવ

असमोहयमरण न० (असमवहतमरण) જુઓ "અસમોહય" શબ્દ
असम्म त्रि० (असम्यक्) સમ્યક્ દષ્ટિ રહિત, સમકિત વિનાનો
असय अ० (अस्वयम्) પોતાના વિના
असरण त्रि० (अशरण) આધાર રહિત શરણ રહિત (૨) ન૦ જેમા શરણ-ઘર નથી તે, સયમ (૩) અશરણ ભાવના, સસારમા ધર્મ સિવાય અન્ય કોઇ શરણ નથી એમ ચિન્તવવુ તે
असरणभावणा स्त्री० (अशरणभावना) 'મરણ સમયે અરિહતદેવ સિવાય કોઇ શરણ આપે તેમ નથી ' એમ ચિતવવુ તે, બાર ભાવનામાની બીજી ભાવના
असरणाणुप्पेहा स्त्री० (अशरणानुप्रेक्षा) જીવને જિનભગવાન્ સિવાય કોઇ શરણ નથી એવી ભાવના
असरिस त्रि० (असदृश) અસમાન સમાનપણાથી રહિત
असरीर त्रि० (अशरीर) શરીર રહિત, સિદ્ધ
असरीरि पु० (अशरीरिन्) શરીરરહિત જીવ, સિદ્ધભગવાન્
असलेसा स्त्री० (अश्लेषा) અશ્લેષા નક્ષત્ર
असह पु० स्त्री० (असह) દેવકુરૂ અને ઉત્તર કુરૂ ક્ષેત્રના મનુષ્યની એક જાતિ
असहाय त्रि० (असहाय) સહાયરહિત
असहिज्ज त्रि० (असाहाय्य) સહાયની ઇચ્છા ન કરનાર
असहीण त्रि० (अस्वाधीन) પરતત્ર પરાધીન
असहु त्रि० (असह) ચારિત્રનું કષ્ટ સહન કરવાને અસમર્થ રાજકુમારાદિ સુકોમળ શરીરવાળો
असहेज्ज त्रि० (असाहाय्य) જુઓ " અસહિજ્જ " શબ્દ
असाढभूइ पु० (आषाढभूति) રાષ્ટ્રપાલ નામનું નાટક ભજવનાર એક પંડિત મુનિ કે જે વિશ્વકર્મા નટની બે પુત્રીઓ સાથે લુબ્ધ થયા હતા
असाढ पु० (आषाढ) અષાડમાસ (૨) એક જાતની ગાઠવાળી વનસ્પતિ
असाढय न० (असाढक) તૃણ વિશેષ
असाय न० (असात) વેદનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ, કે જેના ઉદયથી જીવ અસાતા પામે
असायणा पु० (आश्वायन) અશ્વ ઋષિના વશજો
असायवेयणिज्ज } न० (असातवेदनीय) वेहनीय
असायावेयणिज्ज } કર્મની એક પ્રકૃતિ, કે જેના ઉદયથી જીવ દુ ખ પામેછે
असार त्रि० (असार) સાર રહિત
असारम्भ पु० (असारम्भ) પ્રાણીના વધનો સકલ્પ ન કરવો તે પ્રાણાતિપાતના સકલ્પનો અભાવ
असावज्जा स्त्री० (असावद्या) નિર્દોષ ભાષા, પાપરહિત ભાષા
असासय त्रि० (अशाश्वत) નાશવત અનિત્ય
असाहारण त्रि० (असाधारण) સાધારણ નહિ અતુલ્ય અનુપમ
असाहारणकारण न० (असाधारणकारण) મુખ્ય કારણ, ઉપાદાન કારણ
असाहु त्रि० (असाधु) અવિનીત (૨) અભગ્ન અસુદર (૩) અનર્થકર, અનર્થહેતુ (૪) ગોશાલા આદિ કુદર્શનના સાધુ (૫) અસયતી, અવ્રતી
असि पु० (असि) ખડ્ગ, તલવાર (૨) નારકીના જીવને તલવાર વડે છેદનાર પરમાધામીની એક જાત (૩) પુ० न० તલવાર બાંધી નોકરી કરવી તે હથિયાર કર્મ
असिखेडग न० (असिखेटक) તરવાર રહિત મ્યાન

असिखेवणी स्त्री० (असिक्षेपणी) ढाल
असिचम्मपाय न० (असिचर्मपात्र) तलवार सहित म्यान
असिट्ठ त्रि० ( ) न કહેલુ
असिणाइ त्रि० (अस्नायिन्) સ્નાન નહિ કરનાર
असिणाण त्रि० (अस्नान) સ્નાન રહિત (૨) ન० સ્નાન નહિ કરવુ તે
असिणाणमहिट्ठग त्रि० (अस्नानाधिष्ठायक) જેમા સ્નાનનો પ્રતિષેધ છે એવુ અનુષ્ઠાન કરનાર
असित त्रि० (असित) પુત્ર કલત્રાદિથી અબદ્ધ
असित्थ न० (असिक्थ) પ્રવાહી આહાર, કેળીઆ વળી ન શકે એવો આહાર
असिद्ध पु० (असिद्ध) સસારી જીવ (૨) ત્રિ० અનિષ્પન્ન (૩) તર્કશાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ દુષ્ટ હેતુ
असिद्धि स्त्री० (असिद्धि) સિદ્ધિનો અભાવ, મોક્ષનો અભાવ
असिद्धिमग्ग न० (असिद्धिमार्ग) જેમા મોક્ષ માર્ગ નથી તે, મોક્ષ માર્ગથી વિપરીત અનુષ્ઠાન
असिधारव्वय न० (असिधाराव्रत) તલવારની ધારપર ચાલવા જેવુ વ્રત, અતિકઠિન વ્રત
असिधारग न० (असिधारक) જુઓ " અસિધારવ્વય " શબ્દ
असिपंजर न० (असिपञ्जर) તલવારનુ પાંજરુ, ફરતી તલવારથી બનેલુ પાંજરુ
असिपत्त न० (असिपत्र) તલવારની ધાર જેવા પાદડાવાળુ ઝાડ, શાલ્મલી નામે નરકનુ એક ઝાડ (૨) તલવારના જેવા પાદડાવાળુ શાલ્મલી નામે વૃક્ષ વિકુર્વી તેની નીચે બેસાડીને નારકીના કકડા કરનાર પરમાધામી દેવતાની એક જાત (૩) તલવાર (૪) તલવારની પનરી
असिप्पजीवि पु० (अशिल्पजीविन्) શિલ્પ આદિ ધંધો કરી જીવન ચલાવનાર નહિ, કારીગરી વગેરે સાવદ્ય વ્યાપારને તજનાર
असिय न० (अर्शस्) હરસનો રોગ
असिय त्रि० (असित) કૃષ્ણ, અશ્વેત (૨) અશુભ (૩) વિષયાદિકમા ન બંધાયેલ, અયન્ત્રિત
असिय न० (असिक) નાની તલવાર (૨) દાતરડુ
असिरयण न० (असिरत्न) ચક્રવર્તીના સાત એકેંદ્રિય રત્નમાનુ એક રત્ન, ખડ્ગ રત્ન
असिलक्खण न० (असिलक्षण) તલવારના લક્ષણ જાણવાની કળા
असिलट्ठि स्त्री० (असियष्टि) તલવારવાળી લાકડી, ગુપ્તી (૨) ખડ્ગલતા, તલવાર
असिलेसा स्त्री० (अश्लेषा) અશ્લેષા નામનુ નક્ષત્ર
असिलोअ / **असिलोग** } पु० (अश्लोक) અપયશ, અપ્રશંસા
असिव न० (अशिव) અમગલ, અશુભ (૨) વિનાશ (૩) દેવતાકૃત ઉપદ્રવ, તાવ, મરકી વગેરે
असी / **असीइ** / **असीति** } स्त्री (अशीति) ૮૦, એંશીની સખ્યા
असुइ त्रि० (अशुचि) અપવિત્ર, અશુદ્ધ (૨) ન० અપવિત્રતા, અશુદ્ધતા (૩) વિષ્ટા
असुइत्त न० (अशुचित्व) અશુચિભાવના, આ શરીર અશુચિનુ ભાજન છે, એમ ચિતવવુ તે
असुइत्तभावणा स्त्री० (अशुचित्वभावना) ' આ દેહ અશુચિમય છે ' એમ ચિતવવુ તે બાર ભાવનામાની છઠ્ઠી ભાવના
असुगणकाल पु० (अशून्यकाल) વિવક્ષિત સ્થાનમા કોઇ બહારથી નવો જીવ આવી ઉત્પન્ન ન થાય અને તેમાથી મરીને

કોઇ બહાર જાય નહિ તેટલો કાળ, અ વિરહકાળ
असुद्ध. त्रि० (अशुद्ध) અશુદ્ધ, દોષ સહિત (૨) સાવદ્યાનુષ્ઠાન કરનાર
असुभ त्रि० (अशुभ) અશુભ, અમંગલ (૨) અશુભનામકર્મ (૩) પાપકર્મ
असुभणाम न० (अशुभनामन्) અશુભ નામ કર્મ, નામ કર્મની અનિષ્ટ પ્રકૃતિ
असुभविवाग न० (अशुभविपाक) અસાતા વેદનીયાદિ રૂપે પરિણામ આપનાર કર્મ
असुभाणुप्पेहा. स्त्री० (अशुभानुप्रेक्षा) સંસારની અશુભતાનુ ચિંતવન કરવુ તે
असुमण त्रि० (असुमनस्) શુભમન વિનાનો, અપ્રસન્ન
असुय त्रि० (असुत) પુત્ર રહિત
असुय त्रि० (अश्रुत) નહિ સાંભળેલુ
असुयक्खरपरिणामा स्त्री० (अश्रुताक्षरपरिणामा) શ્રુતાનુસાર રહિત શબ્દ માત્ર પરિણામ વાળી મતિ
असुयणिस्सिय न० (अश्रुतनिश्रित) સાંભળ્યા વિના ઉત્પાતકી આદિ બુદ્ધિથી થતુ જ્ઞાન, ઉત્પાતકી, વૈનયિકી, કાર્મિકી અને પારિણામિકી એ ચાર બુદ્ધિ
असुयपुव्व त्रि० (अश्रुतपूर्व) પૂર્વે કદી નહિ સાંભળેલ
असुयवंत त्रि० (अश्रुतवत्) જ્ઞાનથી રહિત
असुर पु० (असुर) ભવનપતિ અને વાણ વ્યંતર એ બે જાતના દેવતા (૨) અસુર કુમાર દેવતા
असुरकुमार पु० (असुरकुमार) ભવનપતિ દેવતાની એક જાતિ (૨) બારમા તીર્થંકર વાસુપૂજ્યના યક્ષનુ નામ
असुरकुमारावास पु० (असुरकुमारावास) અસુરકુમાર દેવતાનુ નિવાસ સ્થાન
असुरद्दार न० (असुरद्वार) સિદ્ધાયતનનુ દક્ષિણ દ્વાર કે જ્યા અસુરો વસે છે
असुरिंद पु० (असुरेन्द्र) અસુરકુમાર દેવતાના ઇન્દ્ર, ચમરેન્દ્ર અને બલેન્દ્ર
असुह न० (असुख) દુઃખ
असुह त्रि० (अशुभ) જુઓ " અસુભ " શબ્દ
असुहगइ स्त्री० (अशुभगति) અશુભ ગતિ નરકઆદિ અશુભગતિ
असुहजोग पु० (अशुभयोग) અશુભયોગ-વ્યાપાર
असुहणाम न० (अशुभनामन्) જુઓ "અ સુભણામ " શબ્દ
असुहनवग न० (अशुभनवक) કાળો, નીલો એ બે વર્ણ, દુરભિગંધ, તીખો, કડવો એ બે રસ, ગુરૂ, ખરખરો, લુખો અને શીત એ ચાર સ્પર્શ, એ નામકર્મની નવ પ્રકૃતિઓનો સમૂહ
असूइअ त्रि० (असूचित) સૂચના નહિ કરેલ (૨) વ્યંજનાદિથીરહિત (૩) કલા-વિના આપેલુ અન્ન વગેરે
असूया स्त्री० (असूया) દ્વેષ્ટ વચન
असूरिय त्रि० (असूर्य) સૂર્યરહિત, અન્ધ કારમય (૨) પુ० નરકાવાસો
असेस त्रि० (अशेष) નિઃશેષ સમગ્ર
असेड्डिय त्रि० (असैद्धिक) સાંસારિક, મોક્ષ સંબંધી નહિ
असोग पु० (अशोक) આસોપાલવનુ ઝાડ (૨) જેની નીચે ૧૯ મા તીર્થંકર મલ્લીનાથ સ્વામીને કેવળજ્ઞાન ઉપજ્યુ તે ઝાડ (૩) ચોથા બલદેવનું ત્રીજા પૂર્વ ભવનુ નામ (૪) અશોક નામે ૭૨ મો મહાગ્રહ (૫) પાંચ વિમાનના [illegible] વનનો
(૬) [illegible]
[illegible]
(૮) એ
(૯) [illegible]

असोगजक्ख पु० (अशोकयक्ष) પ્રાચીન કાળમા વિજયપુર નગરના નન્દનવન ના મના ઉદ્યાનનો એક યક્ષ

असोगलया स्त्री० (अशोकलता) અશોક વૃક્ષને વીંટીને રહેલી લતા

असोगललिय पु० (अशोकललित) ચોથા બલદેવના પૂર્વજન્મનુ નામ

असोगवडिंसअ पु० न० } (अशोकावतंसक)
असोगवडिंसग } પહેલા દેવલોકના સૌધર્મ વિમાનની પૂર્વ દિશામા આવેલ વિમાનનુ નામ

असोगवण पु० (अशोकवन) સર્વાર્થ વિમાનના પૂર્વને દરવાજેથી ૫૦૦ જોજનને અંતરે સાડાબાર હજાર જોજન લાંબુ અને ૫૦૦ જોજન પહોળુ અશોક વૃક્ષનુ વન

असोगवणिया स्त्री० (अशोकवनिका) અશોક વૃક્ષનુ નાનુ વન

असोगसिरि पु० (अशोकश्री) ચન્દ્રગુપ્તના દીકરા બિન્દુસારનો પુત્ર અશોક મહારાજા, પાટલીપુત્ર નગરનો એક પ્રાચીન રાજા

असोगा स्त्री० (अशोका) નાગકુમાર ઇંદ્રના લોકપાલ કાલની પહેલી અગ્રમહિષી (૨) શીતળનાથ સ્વામીની શાસન દેવીનુ નામ (૩) નલિનવિજયની મુખ્ય રાજધાની

असोम्म त्रि० (असौम्य) ક્રૂર, સૌમ્ય નહિ

असोय न० (अशौच) અપવિત્રતા

असोय पु० (अशोक) જુઓ "અસોગ" શબ્દ

असोय पु० (अश्वयुज्) આસો માસ

असोयणया स्त्री० (अशोचन) શોકનો અભાવ

असोयपल्लवपविभत्ति न० (अशोकपल्लवप्रविभक्ति) જેમા અશોકના પાંદડાની રચના કરવામા આવે છે એવુ નાટક, ૩૨ નાટકમાનુ એક

असोयवडिंसय न० (अशोकावतंसक) જુઓ " અસોગવડિંસગ " શબ્દ

असोया स्त्री० (अशोका) કુમુદવિજયની મુખ્ય નગરી (૨) દસમા શીતળનાથ તીર્થંકરની શાસન દેવીનુ નામ

असोहि स्त्री० (अशोधि) અશુદ્ધિ (૨) વિરાધના

असोहिठाण न० (अशोधिस्थान) પાપકર્મ (૨) અશુદ્ધિનુ સ્થાન (૩) દુર્જનનો સંસર્ગ

अस्स त्रि० (अस्व) દ્રવ્યરહિત, નિર્ધન (૨) પુ० નિર્ગ્રંથ, સાધુ

अस्स पु० (अश्व) ઘોડો (૨) અશ્વિની નક્ષત્રનો દેવતા, અશ્વનીકુમાર (૩) એ નામના એક ઋષિ

अस्संघयणि त्रि० (असंहननिन्) સંહનન-સંઘયણ રહિત

अस्सकंता स्त्री० (अश्वक्रान्ता) મધ્યમ ગ્રામની પાંચમી મૂર્છના

अस्सकण्ण पु० (अश्वकर्ण) એ નામનો એક અંતરદ્વીપ, ૫૬ અંતરદ્વીપમાનો એક

अस्सकण्णी स्त्री० (अश्वकर्णी) ઘોડાના કાન જેવા પાંદડાવાળી વનસ્પતિ, એક જાતનો કંદ

अस्सकरण न० (अश्वकरण) જ્યા ઘોડાને બાંધવામા આવે છે તે સ્થાન, તબેલો

अस्सग्गीव पु० (अश्वग्रीव) પહેલા પ્રતિવાસુદેવનુ નામ

अस्सचोरग पु० (अश्वचोरक) ઘોડાની ચોરી કરનાર, ઘોડાનો ચોર

अस्सतर पु० (अश्वतर) એક જાતનો ઘોડો, ખચ્ચર

अस्सत्थ पु० (अश्वत्थ) પીપળો, અસુરકુમારનુ ચૈત્ય વૃક્ષ

अस्सपुरा स्त्री० (अश्वपुरी) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાંડવાની પ્રથમ વિજયની મુખ્ય રાજધાની

अस्समिअ त्रि० (अश्रमित) શ્રમ રહિત

अस्समुह पु० (अश्वमुख) આદર્શ મુખ ઉપરનો એક અન્તર દ્વીપ, ૫૬ અતરદ્વીપમાનો એક

अस्समेह पु० (अश्वमेध) આ નામનો એક યજ્ઞ, જેમા ઘોડાનુ બલિદાન આપવામા આવે તે યજ્ઞ

अस्सलेसा स्त्री० (अश्लेषा) અશ્લેષા નક્ષત્ર

अस्ससेण पु० (अश्वसेन) ૨૩ મા તીર્થંકર પાર્શ્વનાથ સ્વામીના પિતાનુ નામ (૨) ૧૪ મો ગ્રહ

अस्सादिय त्रि० (आसादित) પ્રાપ્ત કરેલુ

अस्साय न० (असात) અસાતા વેદનીયના ઉદયથી પ્રાપ્ત થયેલુ દુ ખ

अस्सायण पु० (अश्वायन) અશ્વિની નક્ષત્રનુ ગોત્ર (૨) અશ્વ ઋષિના વશજ

अस्सायणिज्ज त्रि० (आस्वादनीय) સ્વાદ લેવા યોગ્ય

अस्सावि त्रि० (आस्राविन्) છિદ્રવાળુ, જેમા પાણી આવે એવુ (૨) ઝરતુ, ટપકતુ

अस्सि स्त्री० (अस्त्रि) ખુણો

अस्सि पु० (अश्विन्) અશ્વિની નક્ષત્રનો દેવતા

अस्सिणी स्त्री० (अश्विनी) અશ્વિની નામનુ નક્ષત્ર

अस्सिय त्रि० (आश्रित) આશ્રય કરી રહેલ, કોઇને આધારે રહેલ

अस्सुय त्रि० (अश्रुत) ન સાભળેલુ

अस्सुय त्रि० (अस्मृत) યાદ નહિ કરેલ

अस्सेसा स्त्री० (अश्लेषा) અશ્લેષા નક્ષત્ર

अस्सोई स्त्री० (अश्वयुजी) આસો માસની પૂર્ણિમા તથા અમાવાસ્યા

अस्सोकंता स्त्री० (अश्वोत्क्रान्ता) મધ્યમ ગ્રામની પાચમી મૂર્છના

अह अ० (अथ) હવે, હવે પછી (૨) પ્રકરણ કે વાક્યની શરૂઆત (૩) માગલ્ય (૪) પક્ષાન્તર દેખાડવુ (૫) વિકલ્પ (૬) વિશેષ (૭) વાક્યાલંકાર (૮) પ્રશ્ન (૯) ઉત્તર (૧૦) યથાર્થતા, વાસ્તવિકતા (૧૧) પૂર્વપક્ષ

अह अ० (अधस्) નીચે, અધોભાગ (૨) અધોગતિ, નીચી ગતિ (૩) અધોલોક, પાતાલ લોક (૪) અધો દિશા

अह न० (अहन्) દિવસ દહાડો

अहक्कम न० (यथाक्रम) યથાક્રમ, ક્રમ અનુસાર

अहक्खाय न० (यथाख्यात) યથાખ્યાત નામે ચારિત્રનો પાચમો પ્રકાર

अहक्खायचरण न० (यथाख्यातचरण) } યથાખ્યાત નામે પાચમુ ચારિત્ર
अहक्खायचरित्त न० (यथाख्यातचारित्र) }

अहक्खायसजम न० (यथाख्यातसंयम) યથાખ્યાત નામે પાચમુ ચારિત્ર

अहक्खायसजय त्रि० (यथाख्यातसंयत) યથાખ્યાત ચારિત્રવાન્, અકષાય ચારિત્રી

अहच्छंद पु० (यथाच्छन्द) સૂત્ર વિરુદ્ધ આચરણ કરે અને ઉત્સૂત્ર પરૂપણા કરે તે સાધુ

अहत्त न० (अधमत्व) જઘન્યતા, જઘન્યપણું

अहत्ता अ० (अधस्तात्) નીચે

अहत्थ त्रि० (यथास्थ) યથાવસ્થિત જેવુ હોય તેવુ રહેલું

अहत्थ त्रि० (यथार्थ) યથાર્થ, બરાબર

अहत्थच्छिण्ण त्रि० (अहस्तच्छिन्न) અખડ હાથવાળો

अहप्पहाण न० (यथाप्रधान) પ્રધાનને અનુસરીને મુખ્ય વસ્તુને અનુસાર

अहम त्रि० (अधम) અધમ, નીચ

अहमंति पु० (अहमंतिन्) જાતિ આદિના અભિમાનવાળો

अहम्म पु० (अधर्म) અધર્મ સાવદ્ય અનુષ્ઠાન (૨) त्रि० અધર્મ યુક્ત (૩) ધર્મરહિત

अहम्मजीवि त्रि० (अधर्मजीविन्) અધર્મથી જીવનાર

अहम्मत्थिकाय पु० (अधर्मास्तिकाय) જુઓ " અધમ્મત્થિકાય " શબ્દ

अहम्मदाण पु० न० (अधर्मदान) ચોરાદિને દાન આપવુ તે, અધર્મ દાન

अहम्मसेवि त्रि० (अधर्मसेविन) અધર્મ સે-વનાર

अहम्मि त्रि० (अधर्मिन्) જુઓ "અધમ્મિ" શબ્દ

अहम्मिट्ठ त्रि० (अधर्मिष्ठ) જુઓ " અધમ્મિટ્ઠ " શબ્દ

अहम्मिय त्रि० (अधार्मिक) જુઓ " અધ-મ્મિય " શબ્દ

अहय त्रि० (अहत) અખંડ, ફાટેલુ તૂટેલુ નહિ (૨) નવુ, ડાઘા કુઘી વગરનું

अहर पु० (अधर) હોઠ (૨) त्रि० નીચેનો, નીચલો (૩) નીચ, અધમ

अहरगइ स्त्री० (अधरगति) અધોગતિ, નીચીગતિ

अहरिम त्रि० (अधरिम) જુઓ 'અધરિમ" શબ્દ

अहरिय त्रि० (अधरित) તિરસ્કાર કરેલ

अहरी स्त्री० (अधरी) જુઓ "અધરી"શબ્દ

अहरीलोट्ठ पु० (अधरीलोष्ट) જુઓ "અધરી-લોટ્ઠ " શબ્દ

अहरुट्ठ } **अहरोट्ठ** } पु० (अधरोष्ट) નીચેનો હોઠ

अहल त्रि० (अफल) ફળ વિનાનુ નિષ્ફળ

अहलन्द पु० न० (यथालन्द) ભિનો હાથ સુકાય તેટલા વખતથી માંડી પાચ રાત્રિ પર્યંતનો કાળ

अहलंदि पु० (यथालन्दिन्) જિનકલ્પી જેવી કઠિન ક્રિયા કરનાર

अहलोय पु० (अधोलोक) નીચેનો લોક, પાતાળ લોક

अहव अ० (अथवा) અથવા, અગર

अहवण अ० (अथवा) અથવા

अहवा अ० (अथवा) વિકલ્પ, અથવા

अहव्वण पु० (अथर्वन्) ચાર વેદમાનો ચોથો અથર્વણ વેદ

अहसुहुमअ पु० (यथासूक्ष्मक) મનમાને મનમા ક્રોધાદિ કુશીલનો સેવનાર, કષાય કુશીલ

अहस्सिर त्रि० ( ) ખરા ખોટા કારણ વગર હસવાના સ્વભાવ વાળો નહિ

अहा अ० (अधस्) નીચે, નીચી દિશા

अहा अ० (यथा) જેમ, જેવી રીતે

अहा अ० (अथ) જુઓ " અહ " શબ્દ

अहाअत्थं अ० (यथार्थम्) યથાર્થ, બરાબર

अहाइरित्त त्रि० (यथातिरिक्त) પોતાને માટે ઉપયોગ કરતા વધે તે

अहाउ न० (यथायुष्) જેટલુ આયુષ્ય બાંધ્યુ હોય તેટલું

अहाउणिव्वत्तिकाल पु० (यथायुर्निर्वृत्तिकाल) જેટલું આયુષ્ય બાંધ્યુ હોય તેટલું ભોગ-વવુ તે, બાંધેલ આયુષ્ય પુરેપુરી રીતે ભોગવવાનો સમય

अहाउय न० (यथायुष्क) જેટલું આયુષ્ય બાંધેલ હોય તે પ્રમાણે ભોગવવાનો કાળ

अहाकड त्रि० (यथाकृत) ગૃહસ્થે પોતાને માટે કરેલ આહારાદિ, આધાકર્માદિ દોષ રહિત (૨) સાધુને માટે ખાસ તૈયાર કરેલ આહારાદિ, આધાકર્મ આદિ દોષ

अहाकप्प अ० (यथाकल्पम्) કલ્પ પ્રમાણે જે ક્રિયાનો કલ્પ-વિધિ શાસ્ત્રમા બતાવેલ હોય તેને અનુસરીને, કલ્પતી રીતે

अहाकम्म न० (आधाकर्मन्) સાધુને માટે ખાસ આરંભ સમારંભ કરી નીપજાવેલ આહારાદિ, ઉદ્‌ગમનના ૧૬ દોષમાનો પહેલો દોષ

अहागड त्रि० (यथाकृत) જુઓ "અહાકડ" શબ્દ

अहाचर त्रि० (अथचर) ફરમા રહેનાર સાપ વગેરે

अहाछंद पु० (यथाच्छन्द) પોતાની મરજી મુજબ વર્તનાર, શાસ્ત્રની આજ્ઞાને આધીન ન રહેતા પોતાના અભિપ્રાય પ્રમાણે વર્તનાર સાધુ

अहाच्छंदविहारि त्रि० (यथाच्छन्दविहारिन) પોતાની મરજી મુજબ ચાલનાર, સ્વેચ્છાચારી

अहाजाय न० (यथाजात) જન્મ વખતે જેમ હાથ જોડેલ હોય તેવી રીતે હાથ જોડીને વન્દના કરી તે વન્દનાનો એક પ્રકાર

अहाणुपुव्वी स्त्री० (यथानुपूर्वी) અનુક્રમ, પરિપાટી

अहातच्च न० (यथातथ्य) સત્ય, વાસ્તવિક

अहातच्चिज्ज न० (यथातथ्यक) સૂયગડાંગ સૂત્રના તેરમા અધ્યયનનું નામ

अहातह्र अ० (यथातथ्यम्) જેમ હોય તેમ

अहापज्जत्त त्रि० (यथापर्याप्त) ઇચ્છા પુરતું પ્રાપ્ત થયેલ, જોઇએ તેટલું મળેલું

अहापडिरूव त्रि० (यथाप्रतिरूप) ઉચિત, યોગ્ય (२) યથાયોગ્ય

अहापणिहिय त्रि० (यथाप्रणिहित) યથાવસ્થિત

अहापवत्त त्रि० (यथाप्रवृत्त) અનાદિકાળથી જે સ્વભાવે વર્તે છે તે સ્વભાવે વર્તનાર, સ્વભાવાન્તરને ન પામેલ

अहापवित्त त्रि० (यथाप्रवृत्त) ચાલુ પ્રવૃત્તિમાં જેટલું જોઇએ તેટલું યથાયોગ્ય

अहापवित्ति स्त्री० (यथाप्रवृत्ति) ઉચિત પ્રવૃત્તિ

अहापवित्तिकरण न० (यथाप्रवृत्तिकरण) સમકિતને અનુકૂળ અધ્યવસાય વિશેષ

अहाबद्ध त्रि० (यथाबद्ध) જોઇએ તેવું મજબુત બાંધેલું, દૃઢ ગોઠવેલું

अहाबादर } अहाबायर } त्रि० (यथाबादर) સ્થૂળ, જાડું (२) નિસ્સાર, સાર રહિત

अहाबुइय न० (यथोक्त) જેમ કહ્યું હોય તેમ

अहाभूत त्रि० (यथाभूत) જેમ હોય તેમ, તાત્વિક

अहामग्ग न० (यथामार्ग) જ્ઞાન આદિ મોક્ષ માર્ગને અનુસરિ

अहारायणिय न० (यथारात्निक) દીક્ષામાં નાના મોટા હોય તેના અનુક્રમને અનુસાર

अहारिय न० (यथेर्य) જેમ ઇરિયા સમિતિ જળવાય તેવી રીતે

अहारिह त्रि० (यथार्ह) યથાયોગ્ય, ઉચિત

अहारीय न० (यथारीत) યથાયોગ્ય રીતિ, ચાલુ પદ્ધતિને અનુસરી (२) સ્વભાવ માફક

अहालंद पु० (यथालन्द) જેટલા વખતને માટે કહ્યું હોય તેટલો વખત, યથાલંદકાળ જઘન્ય હોય તો પાણીથી ભીનો હાથ સુકાય તેટલો વખત, ઉત્કૃષ્ટ યથાલંદકાળ પાંચ દિવસ અને મધ્યમ યથાલંદકાળ તે બેની વચ્ચેનો વખત

अहालंदिय पु० (यथालन्दिक) જુઓ "અહલંદિ" શબ્દ

अहालहुग } अहालहुय } त्रि० (यथालघुक) અતિલઘુ, અતિનાનો

अहालहुसग त्रि० (यथालघुस्वक) કંઇક નાનો અને હલકો, ન્હાનામાં ન્હાનો

अहावगास न० (यथावकाश) જેનું ઉત્પત્તિ સ્થાન હોય તે પ્રમાણે અવકાશ અનુસાર

अहावच्च पु० (यथापत्य) પુત્ર સ્થાનીય, પુત્ર સમાન

अहावच्चदेव पु० (यथापत्यदेव) પુત્ર સ્થાનીય દેવ પુત્ર સમાન દેવ

अहावरं अ० (अथापरम्) ત્યાર પછી વળી બીજું

अहाविहि न० (यथाविधि) શાસ્ત્રના ન્યાય અનુસાર, બરાબર વિધિપૂર્વક

अहासथड न० (यथासंस्तृत) જોઈએ તેવી રીતે પાથરેલ, શયનયોગ્ય

अहासथड न० (यथासंस्कृत) જેવી રીતે ઉપભોગ થઈ શકે તેવી રીતે સંસ્કાર પમાડેલું

अहासविभाग पु० (यथासंविभाग) ગૃહસ્થે જમતી વખતે પુરાકર્મ અને પશ્ચાત્કર્મ દોષ ન લાગે તેવી રીતે પોતાના ખોરાકમાંથી " અમુક ભાગ સાધુ પધારે તો વ્હોરાવું " એવી ભાવના ભાવવી તે, શ્રાવકનું બારમું વ્રત

अहासच्च न० (यथासत्य) વાસ્તવિક રીતે, બરાબર

अहासुत्त न० (यथासूत्र) સૂત્રાનુસાર, સૂત્રમાં કહ્યું છે તે પ્રમાણે

अहासुय न० (यथाश्रुत) જેવું સાંભળ્યું હોય તેવું, સાંભળ્યા પ્રમાણે

अहासुह न० (यथासुख) ઇચ્છાનુસાર, જેમ પોતાને સુખ ઉપજે તેમ કરવું તે

अहासुहुम पु० (यथासूक्ष्म) નિર્ગ્રંથનો એક પ્રકાર, સર્વ સમયવર્તિ નિર્ગ્રંથ (૨) न० જોઈએ તેવું સૂક્ષ્મ

अहासुहुमकसायकुसील पु० (यथासूक्ष्मकषायकुशील) મનથી સૂક્ષ્મ રીતે ક્રોધાદિનું સેવન કરનાર

अहासुहुमणियंठ पु० (यथासूक्ष्मनिर्ग्रन्थ) ગુણઠાણાના સર્વ સમયમાં વર્તમાન નિર્ગ્રંથ, ચરમ સમયાદિ વિશેષ ભેદરહિત સામાન્ય નિર્ગ્રંથ

अहासुहुमपुलाय पु० (यथासूक्ष्मपुलाक) મનથી જ્ઞાન આદિના અતિચાર સેવી સંયમને નિઃસાર બનાવનાર (સાધુ)

अहासुहुमबउस पु० (यथासूक्ष्मबकुश) શરીર સંબંધી કે ઉપગરણ સંબંધી કિંચિત્ દોષ લગાડનાર (સાધુ)

अहि पु० (अहि) સાપ, સર્પ

अहिआर पु० (अधिकार) અધિકાર, હોદ્દો

अहिंसया } स्त्री० (अहिंसा) હિંસાનો અભાવ, પ્રાણીના વધનો અભાવ
अहिंसा }

अहिक त्रि० (अधिक) અધિક, વિશેષ

अहिकय त्रि० (अधिकृत) જેનો અધિકાર ચાલતો હોય તે, પ્રસ્તુત

अहिकरण न० (अधिकरण) જુઓ " અધિગરણ " શબ્દ

अहिक्खेव पु० (अधिक्षेप) નિન્દા (૨) તિરસ્કાર

अहिग त्रि० (अधिक) જુઓ "અધિક" શબ્દ

अहिगम पु० (अभिगम) ઉપચાર, શ્રાવકના પાંચ અભિગમનમાંનો ગમે તે એક

अहिगम पु० (अधिगम) જુઓ " અધિગમ " શબ્દ (૨) જ્ઞાન (૩) સેવા, ભક્તિ

अहिगमण न० (अधिगमन) જ્ઞાન (૨) નિર્ણય (૩) પ્રાપ્તિ

अहिगमय त्रि० (अधिगमक) અર્થને બતાવનાર, અર્થને જાણનાર

अहिगमरुइ पु० (अधिगमरुचि) ઉપદેશ સાંભળવાથી થયેલું સમ્યક્ત્વ, સમ્યક્ત્વનો એક પ્રકાર

अहिगय न० (अधिकृत) જુઓ "અધિગય" શબ્દ

अहिगरण न० (अधिकरण) એરણ (૨) આત્મભિન્ન બાહ્ય વસ્તુ (૩) પાપજનક ક્રિયા (૪) આધાર (૫) ઉપહાર, ભેટ (૬) કલેશ, વિવાદ

अहिगरणिया स्त्री० (अधिकरणिकी) જુઓ " અધિગરણિયા " શબ્દ

अहिगरणी स्त्री० (अधिकरणी) જુઓ "અધિગરણી" શબ્દ

अहिगरणीखोडी स्त्री० (अधिकरणीगोटि) જે લાકડામાં એરણ બેસાડેલી હોય છે તે લાકડું

अहिगार पुं० (अधिकार) વ્યાપાર, પ્રવૃતિ (૨) વૈભવ, સંપતિ (૩) હક, સત્તા (૪) પ્રસ્તાવ, પ્રસંગ

अहिगारि त्रि० (अधिकारिन्) અધિકારી

अहिच्छत्ता स्त्री० (अहिच्छत्रा) જંગલ દેશની મુખ્ય નગરી

अहिच्छत्तागयरी स्त्री० (अहिच्छत्रानगरी) જુઓ " અહિચ્છત્તા " શબ્દ

अहिजाय त्रि० (अभिजात) કુલીન, ઉંચા કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલ

अहिज्जअ / **अहिज्जग** त्रि० (अध्येतृक) ભણનાર, અધ્યયન કરનાર

अहिज्झिय त्रि० (अभिध्यित) લોભ રહિત, અલુબ્ધ

अहिट्ठग त्रि० (अधिष्ठक) અધિષ્ઠાતા, વિધાયક

अहिट्ठाण न० (अधिष्ठान) બેસવું, આશ્રય કરવો તે (૨) માલિક બનવું તે

अहिट्ठिआर त्रि० (अधिष्ठातृ) અનુષ્ઠાન કરનાર

अहिट्ठिय त्रि० (अधिष्ठित) નિવાસ કરેલ, રહેલ (૨) વશ થયેલ, તાબે થયેલ (૩) આક્રાન્ત, આક્રમણ કરેલ

अहिणव त्रि० (अभिनव) નવો, નવીન ગુણવાળો

अहिणिबोह पु० (अभिनिबोध) જ્ઞાન વિશેષ, મતિજ્ઞાન (૨) મતિજ્ઞાનના આવરણનો ક્ષયોપશમ

अहितत्त त्रि० (अभितप्त) અતિ પીડાયેલો તપેલો (૨) સંતાપ પામેલો

अहिताव पु० (अभिताप) તાપ ગરમી

अहिदट्ठ न० (अहिदष्ट) સર્પદંશ

अहिनव त्रि० (अभिनव) જુઓ "અહિણવ" શબ્દ

अहिन्नाय त्रि० (अभिज्ञात) સંમત

अहिमर पु० (अभिमर) સામે રહીને મરે અથવા મારે તે

अहिय त्रि० (अधिक) અધિક, વધારે

अहिय त्रि० (अहित) અહિત કરનાર (૨) पु० અહિત અસુખ

अहियगामिणी स्त्री० (अहितगामिनी) અહિત કારી ભાષા

अहिया स्त्री० (अधिका) ભગવાન્ શ્રી નમિ નાથ સ્વામીની પ્રથમ શિષ્યા

अहियास पु० (अध्यास) પરિષહ વગેરે સારી રીતે સહન કરવા તે, ઉપસર્ગથી ચલાયમાન ન થતા ચારિત્ર બરાબર પાળવું તે

अहियासण न० (अधिकाशन) અધિક ભોજન, અજીર્ણ

अहियासण / **अहियासणया** न० (अध्यासन) સહન કરવું ખમવું તે

अहियासिय त्रि० (अध्यासित) પરિષહાદિ સહન કરેલ, ઉપસર્ગ આદિ જીતેલ (૨) न० સહન કરવું તે

अहियासिय त्रि० (अधिकासिक) વધારે નજીક કરવું, ઘણું પાસેનું

अहिरि त्रि० (अहारिन्) અનિષ્ટ, અમનોજ્ઞ

अहिरीअ त्रि० (अह्रीक) બેશરમ, નિર્લજ્જ

अहिरीमण त्रि० (अह्रीमनस्) શીત, ઉષ્ણ આદિ પરિસહ ખમવામાં લાજ ન રાખનાર

अहिलाण न० (अभिलान) મુખબન્ધન, લગામ

अहिलाव पु० (अभिलाप) શબ્દ (૨) અવાજ, ધ્વનિ

अहिलावित्थी स्त्री० (अभिलापस्त्री) શબ્દ પ્રયોગમાં સ્ત્રી, સ્ત્રી જાતિનો શબ્દ, જેમ શાલા, માલા ઇત્યાદિ

अहिलास पु० (अभिलाष) અભિલાષા ઇચ્છા

अहिलासि त्रि० (अभिलाषिन्) અભિલાષા વાળો ઇચ્છાવાળો

अहिलोय न० (अभिलोक) ઉન્નત સ્થાન

अहिलिया स्त्री० (अहल्या) અહલ્યા નામની એક સતી સ્ત્રી
अहिव पु० (अधिप) સ્વામી, અધિપતિ
अहिवइ पु० (अधिपति) જુઓ " અહિવ " શબ્દ
अहिवइजंभग पु० (अधिपतिजृम्भक) જૃંભક દેવતાનો અધિપતિ
अहिवासण न० (अधिवासन) સુગંધી વસ્તુ છાંટવી તે
अहिसंधारण न० (अभिसन्धारण) અભિપ્રાય બાંધવો તે
अहिसक्कण न० (अभिष्वष्कण) ક્રિયાના સમયને ઉલ્લંઘીને તે ક્રિયા કરવી તે (२) આસપાસ ફરવુ તે
अहिसहण न० (अभिसहन) સહન કરવુ તે
अहिसिंचण न० (अभिषिंचन) અભિષેક, ઉપરથી પાણીની ધાર સિંચવી તે
अहिसित्त त्रि० (अभिषिक्त) રાજ્યાભિષેક કરેલ
अहिसिलागा स्त्री० (अहिशलाका) એક ત રેહનો મુકુલી સર્પ
अही स्त्री० (अही) નાગણી
अहीण त्रि० (अधीन) સ્વાધીન
अहीण त्रि० (अहीन) અવિકલ, સંપૂર્ણ
अहीणाइरित्त त्रि० (अहीनातिरिक्त) હીન નહિ તેમ અધિક નહિ
अहीय त्रि० (अधीत) ભણેલ, પઠન કરેલ
अहीरग त्रि० (अहीरक) તન્તુ રહિત, જેને છેવ્યા રેસા ન પડે તે (ફળાદિ)
अहुणा अ० (अधुना) હમણા, આ ઘડીએ
अहुणाधोय त्रि० (अधुनाधौत) તત્કાળનુ ધોયલુ, જે શસ્ત્ર પરિણત ન થયુ હોય તે
अहुणाभिन्न त्रि० (अधुनाभिन्न) તત્કાળના ફુટેલ, નવા અકુર ઉગેલ
अहुणोवलित्त त्रि० (अधुनोपलिप्त) તરતનુ લીંપેલુ
अहुणोववन्न त्रि (अधुनोपपन्न) તત્કાળનો ઉત્પન્ન થયેલ
अहे अ० (अधस्) નીચે, અધો
अहे अ० (अथ) જુઓ " અહ " શબ્દ
अहेउ पु० (अहेतु) હેત્વાભાસ, અનુમિતિને ન સાધનાર હેતુ (२) त्रि० કારણરહિત, નિત્ય
अहेकम्म न० (अधःकर्मन्) જે ભોજન કરવાથી સાધુને અધોગતિમા જવુ પડે તે આધાકર્મ દોષવાળુ ભોજન
अहेकाय पु० (अधःकाय) શરીરનો નીચલો ભાગ
अहेचर त्रि० (अधश्चर) સર્પ વગેરે પ્રાણી
अहेतारग पु० (अधस्तारक) પિશાચની એક જાત
अहेदिसा स्त्री० (अधोदिश्) નીચેની દિશા
अहेभव पु० (अधोभव) રત્નપ્રભા આદિ નારકીનો ભવ
अहेलोग } पु० (अधोलोक) અધોલોક, પાતાલ લોક
अहेलोय }
अहेवाय पु० (अधोवात) અધોવાયુ, નીચી દિશાનો વાયુ
अहेवियड त्रि० (अधोविकट) ભિંત વિનાનુ સ્થાન, ખુલ્લુ સ્થાન
अहेसणिज्ज त्रि (यथैषणीय) સંસ્કાર રહિત, સુધારવા, બગાડવા વગેરે સંસ્કાર વગરનુ
अहेसत्तमा स्त्री० (अधःसप्तमी) તમતમા પ્રભા નામની સાતમી નરક
अहो अ० (अहो) આશ્ચર્ય, વિસ્મય (२) દીનતા (३) આમંત્રણ
अहो अ० (अधस्) નીચે
अहोअहो अ० (अधोधस्) નીચે નીચે
अहोकंडूयग पु० (अधःकण्डूयक) નાભિથી નીચે ખજવાળનાર તાપસનો એક વર્ગ
अहोगामि त्रि० (अधोगामिन्) દુર્ગતિમા જનાર

अहोणिस } अ० (अहर्निशम्) रात
अहोणिसि } दिवस, અહોરાત્ર
अहोदाण न० (अहोदान) આશ્ચર્યકારી દાન, ભેદક દાન
अहोदिसा स्त्री० (अधोदिशा) નીચેની દિશા, અધોદિશા
अहोनिसं अ० (अहर्निशम्) રાતદિવસ
अहोभागि त्रि० (अधोभागिन्) કમભાગી
अहोमुह त्रि० (अधोमुख) નરકાદિમા લઇ જનાર
अहोरत्त न० (अहोरात्र) રાતદિવસ
अहोरत्तिया स्त्री० (अहोरात्रिकी) } સાધુ-
अहोराइदिया स्त्री० (अहोरात्रिन्दिवा) } ની ૧૧
अहोराइया स्त्री० (अहोरात्रिकी) } મી પ
अहोराई स्त्री० (अहोरात्रिकी) } ડિમા, કે જેમા છઠ્ઠનુ તપ કરવામા આવે છે અને એક અહોરાત્ર પ્રમાણ ગામ બહાર રહી અમુક આસને કાઉસગ્ગ કરવામા આવે તે ભિક્ષુની ૧૧ મી પડિમા
अहोलोग } पु० (अधोलोक) નીચેનો
अहोलोय } લોક, પાતાળ લોક
अहोवाय पु० (अधोवात) નીચી દિશાનો વાયુ (૨) અધોવાયુ, અપાનવાયુ
अहोविहार पु० (अहोविहार) આશ્ચર્યકારક વિહાર, યથોક્ત સયમનુ અનુષ્ઠાન
अहोसिर त्रि० (अधोशिरस्) જેનુ માથુ નીચુ છે તે
अहोहि त्रि० (अधोऽवधि) } પરમ અવ
अहोहिअ त्रि० (अधोऽवधिक) } ધિજ્ઞાનવાળા કરતા ઉતરતા અવધિજ્ઞાનવાળો (૨) પુ० સ્ત્રી० નીચલા દરજ્જાનુ અવધિજ્ઞાન અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ

आ अ० (आ) મર્યાદા, હદ (૨) વાક્યાલકાર (૩) સન્મુખ (૪) થોડુ ઇષત્ જગાક (૫) વ્યાપ્તિ (૬) વિશેષતા (૭) વિસ્મય, આશ્ચર્ય
आअ पु० (आय) લાભ, પ્રાપ્તિ (૨) જેનાથી જ્ઞાન આદિની પ્રાપ્તિ થાય તે, અધ્યયન પ્રકરણ
आइ पु० (आदि) આદિ પ્રથમ, શરૂઆત (૨) નાભીથી નીચેનો ભાગ (૩) ઇત્યાદિ વગેરે (૪) સસાર (૫) સમીપ પાસે (૬) ભેદ, પ્રકાર (૭) અવયવ, અશ
आइअतियमरण न० (आत्यतिकमरण) દેહ અને જીવ અત્યત જુદા પડે તે મૃત્યુ
आइ अ० (आइ) વાક્યાલકાર
आइखिणी स्त्री० (आचक्षाणा) કર્ણપિશાચિકા વિદ્યા
आइक्खग त्रि० (आख्यायक) શુભાશુભ કહેનાર
आइक्खण न० (आख्यान) કથન, ઉપદેશ
आइक्खिय त्रि० (आचक्षित) કહેલુ, કથન કરેલ
आइक्खिया स्त्री० (आख्यायिका) વાર્તા કથા (૨) એક પ્રકારની મેલી વિદ્યા
आइगर त्रि० (आदिकर) આદિ શરૂઆતમા આચારગ આદિ શ્રુતધર્મના કરનાર, તીર્થંકર
आइच्च पु० (आदित्य) સૂર્ય સુરજ (૨) કૃષ્ણરાજીના આતરામા રહેલ અર્ચિમાલી નામના વિમાનના વાસી લોકાન્તિક દેવતા (૩) ગ્રૈવેયક વિમાનવિશેષ અને તેના દેવતા (૪) સૂર્યમાસ સાડાત્રીસ દિવસ પ્રમાણ આદિત્યમાસ
आइच्चजस पु० (आदित्ययशस्) ભરત ચક્રવર્તીનો આદિત્ય યશા નામે પુત્ર
आइच्चमास पु० (आदित्यमास) સૂર્યમાસ ૩૦॥ દિવસનો માસ
आइच्चसवच्छर पु० (आदित्यसवत्सर) ત્રણસે છાસઠ દિવસ પ્રમાણ સૌરવર્ષ

आइच्चा स्त्री० (आदित्या) सूर्यनी बीजी अग्रमहिषी
आइज्ज त्रि० (आदेय) ग्रहण करवा योग्य (२) जेनुं वचन ग्रहण करवा योग्य होय ते
आइट्ठ त्रि० (आदिष्ट) प्रेरणा करेल, आदेश करायेल
आइट्ठ त्रि० (आविष्ट) आवेशवाळो
आइट्ठि स्त्री० (आदिष्टि) धारणा
आइट्ठि स्त्री० (आत्मर्द्धि) आत्मऋद्धि, आत्मशक्ति
आइण्ण त्रि० (आचीर्ण) आचरेल
आइण्ण त्रि० (आकीर्ण) व्याप्त, संकीर्ण, खीचोखीच भरेल (२) त्रि० जाति आदिथी शुद्ध गुणवान् घोडो (३) विनयवान् पुरुष (४) आकीर्ण-जातना घोडाना दृष्टांतवाळुं ज्ञातासूत्रनुं १७ मुं अध्ययन
आइत्त त्रि० (आदीप्त) थोडुं प्रकाशित
आइत्त त्रि० (आयत्त) आधीन, वश थयेल
आइत्तार त्रि० (आदातृ) लेनार
आइद्ध० त्रि० (आदिग्ध) व्याप्त
आइन्न त्रि० (आकीर्ण) व्याप्त (२) पुं० वस्त्र आपनार कल्पवृक्ष (३) जातवान घोडो
आइन्न (त्रि० (आचीर्ण) आचरेल
आइम त्रि० (आदिम) प्रथमनुं, पहेलुं,
आइमुहुत्त न० (आदिमुहूर्त) प्रथम मुहूर्त, सूर्यउग्या पछी बे घडी सुधीनो समय
आइमोक्ख पुं० (आदिमोक्ष) आदि-संसारथी छुटकारो थवो ते
आइय त्रि० (आदृत) आदर पामेल
आइय त्रि० (आचित) व्याप्त (२) संचित, एकत्र करेलुं
आइयण न० (आदान) ग्रहण करवुं ते
आइराय पुं० (आदिराज) ऋषभदेव प्रभु के जेणे सौथी पहेला राज्यनी स्थापना करी
आइल त्रि० (आविल) मलिन, अस्वच्छ
आइल्ल } त्रि० (आदिम) पहेलुं, आदि, प्रथमनुं
आइल्लिम }
आइमसंघयण न० (आदिमसंहनन) प्रथमनुं संघयण, वज्रऋषभनाराचसंघयण
आईण त्रि० (आदीन) अत्यन्त गरीब (२) न० दुषित आहार
आईण पुं० ( ) जुओ "आइन" शब्द
आईणग न० (आजिनक) चर्ममय-चामडानुं वस्त्र विशेष के जे कमावीनेअति सुंवाळुं करेल होय छे (२) पुं० ए नामनो एक द्वीप तथा एक समुद्र
आईणभद्द पुं० (आजिनभद्र) आजीन द्वीपनो अधिपति देवता
आईणभोइ त्रि० (आदीनभोजिन्) दुःखी दीधेलो खोराक खानार
आईणमहाभद्द पुं० (आजिनमहाभद्र) आजीन द्वीपनो अधिष्ठाता देवता
आईणमहावर पुं (आजिनमहावर) आजीन समुद्र तथा आजीनवर समुद्रनो अधिपति देवता
आईणवर पुं० (आजिनवर) ए नामनो एक द्वीप तथा एक समुद्र (२) आजिन समुद्र तथा आजीनवर समुद्रनो अधिपति देवता
आईणवरभद्द पुं० (आजिनवरभद्र) }
आईणवरमहाभद्द पुं (आजिनवरमहाभद्र) }
आजीनवर द्वीपनो अधिपति देवता
आईणवरोभास पुं० (आजिनवरावभास) ए नामनो एक द्वीप तथा समुद्र
आईणवरोभासभद्द पुं० (आजिनवरावभासभद्र) } आजिनवरो भासद्वीपनो अधिपति देवता
आईणवरोभासमहाभद्द पुं० (आजिनवरावभासमहाभद्र) }

आइणवरोभासमहावर पुं० (आ-जिनवराभासमहावर) } આજિનવરા-
आइणवरोभासवर पुं० (आजिनवराभासवर) } ભાસ સમુદ્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

आइणवित्ति त्रि० (आदीनवृत्ति) અત્યન્ત દીન ભિક્ષુ માગણ વગેરે

आईय त्रि० (आतीत) વિશેષ જ્ઞાત (૨) સંસારમાં ઘુમનાર, સંસાર પ્રાપ્ત

आईरण त्रि० (आनीरण) લડાઈ જીતનાર

आउ अ० ( ) અથવા

आउ स्त्री० (अप्) પાણી (૨) અપ્મય પાણીનો જીવ (૩) પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રનો દેવતા

आउ न० (आयुष्) જેના ઉદયથી જીવ જીંદગી ભોગવે છે તે આયુષ્ય કર્મ, આઠ કર્મમાંનું પાંચમું કર્મ

आउचण न० (आकुञ्चन) અવયવ સંકોચવા તે

आउटण न० (आकुञ्चन) સંકોચન

आउटिय त्रि० (आकुञ्चित) સંકોચેલું

आउकम्म न० (आयुःकर्मन्) આઠ કર્મમાંનું ૫ મું આયુષ્ય કર્મ

आउकाइय } पुं० (अप्कायिक) પાણીના જીવ
आउकाय पुं० (अप्काय)
आउक्काइय पुं० (अप्कायिक)
अउकाय } पुं० (अप्काय)

आउक्काल पुं० (आयुकाल) મૃત્યુકાળ, મરણનો અવસર

आउक्खय पुं० (आयुक्षय) મરણ, મોત

आउक्खेम न० (आयुक्षेम) જીવન આયુષ્યનું પાલન

आउज्ज पुं० (आवर्ज) મન વચન અને કાયાનો શુભ વ્યાપાર (૨) त्रि० શુભ-પ્રવૃત્તિ કરનાર

आउज्ज त्रि० (आयोज्य) એક બીજા સાથે જોડેલ

आउज्ज पुं० (आतोद्य) વીણા આદિ વાજીંત્ર

आउज्जण न० (आवर्जन) મન, વચન અને કાયાનો શુભ વ્યાપાર

आउज्जिय पुं० (आयोगिक) ઉપયોગપૂર્વક વર્તનાર, જ્ઞાની

आउज्जियकरण } न० (आयोजिकाकरण)
आउज्जियाकरण } કેવલસમુદ્ઘાતની
आउज्जीकरण } પહેલાં કરવામાં આવતો શુભ મન, વચન, કાયાનો વ્યાપાર ક્રિયા, એક અંતર્મુહૂર્તસુધી કર્મપુદ્ગલને ઉદયાવલિકામાં નાખવારૂપ ઉદીરણા વિશેષ

आउट्ट त्रि० (आवृत्त) અમુક તરફ વળેલ (૨) વ્યવસ્થિત થએલ

आउट्ट पुं० (आकुट्ट) પ્રાણીના અવયવો છેદવા તે, હિંસા કરવી–મારવું તે

आउट्टण न० (आवर्त्तन) પાસું ફેરવવું તે (૨) અભિલાષા (૩) નિવૃત્તિ (૪) અભિમુખ હોવું, તત્પર હોવું (૫) ભ્રમણ કરવું, ફેરવું

आउट्टणया स्त्री० (आवर्त्तनता) મતિજ્ઞાનનો ભેદ જે અવાય તેનું અપર નામ (૨) જુઓ "આઉટ્ટણ" શબ્દ

आउट्टावण न० (आवर्त्तन) અભિમુખ કરવું, તત્પર કરવું

आउट्टि स्त्री० (आकुट्टि) હિંસા

आउट्टि स्त्री० (आवृत्ति) સંમુખ થઈને રહેવું તે (૨) ફરી ફરી અભ્યાસ કરવો તે, વારંવાર સ્વાધ્યાય–આવૃત્તિ કરવી તે (૩) સૂર્ય તથા ચંદ્રનું અંદરના માંડલેથી બહાર જવું, અને બહારના માંડલેથી અંદર આવવું તે

आउट्टि त्रि० (आकुट्टिन्) જાણી બુઝી હિંસા કરનાર ઇરાદાપૂર્વક પ્રાણિનું છેદન ભેદન કરનાર (૨) અકાર્ય કરનાર

आउट्टिय त्रि० (आकुट्टित) છેદેલું, વિદારેલું

आउट्टिया स्त्री० (आकुट्टिका) જાણી બુઝીને ઇરાદાપૂર્વક કરવુ તે

आउडिअ त्रि० (आकुटित) અક્ષર કોતરી નામ પાડેલ (૨) હણાયેલ, મારેલ

आउत्त त्रि० (आयुक्त) ઉપયોગ સહિત, સાવચેત (૨) રંધાઇને તૈયાર થયેલ

आउत्त त्रि० (आगुप्त) ગુપ્તિથી ગોપવેલ, રક્ષણ કરેલ (૨) સયત-સાધુની ગતિ ચેષ્ટા વગેરે (૩) સક્ષિપ્ત

आउधागार पु० (आयुधागार) આયુધશાળા, હથિયારો રાખવાની જગ્યા

आउर त्रि० (आतुर) આકુલવ્યાકુલ (૨) રોગી, પીડિત

आउरपच्चक्खाण न० (आतुरप्रत्याख्यान) ૨૯ ઉત્કાલિકસૂત્રમાનુ ૨૮ મુ આઉર પચ્ચખાણ નામે એક પઇન્નો

आउरिअ त्रि० (आतुरित) મદવાડીઓ, આતુર થયેલ

आउल त्रि० (आकुल) આકુલવ્યાકુલ, વ્યગ્ર (૨) વ્યાપ્ત, ભરેલ (૩) પુ૦ સમૂહ

आउलिय त्रि० (आकुलित) વ્યાકુલ થયેલ

आउलीकरण न० (आकुलीकरण) પ્રચુરીકરણ-ઘણુ કરવુ-વધારવુ તે, સસારને વધારવો તે

आउव्वेय पु० (आयुर्वेद) ચિકિત્સાશાસ્ત્ર, વૈદિકશાસ્ત્ર

आउस न० (आयुष्) આયુષ્ય, આવરદા

आउस पु० (आक्रोश) આક્રોશ ભરેલ વચન, કર્કશના વચન

आउस त्रि० (आयुष्मत्) દીર્ઘાયુ, ચિરંજીવી

आउसत त्रि० (आयुष्मत्) દીર્ઘાયુ, ચિરંજીવી

आउसणा-स्त्री०(आक्रोशना) આક્રોશ કરવો તે

आउस्स पु० (आक्रोश) આક્રોશ-કર્કશ વચન

आउस्सिय त्रि० (आवश्यक) જરૂરી (૨) ક્રિ વિ જરૂર, અવશ્ય

आउस्सियकरण न० (आवश्यककरण) મન, વચન ને કાયાનો શુભ વ્યાપાર (૨) મોક્ષ મેળવવાની પ્રવૃત્તિ

आउह न० (आयुध) આયુધ, શસ્ત્ર, હથીયાર

आउहघर न० (आयुधगृह) આયુધઘર, આયુધશાળા, હથીયાર રાખવાનુ સ્થાન

आउहघरिय त्रि० (आयुधगृहिक) આયુધશાળાના ઉપરી

आउहि त्रि० (आयुधिन्) હથિયાર ધારણ કરનાર, યોદ્ધો

आऊसिय त्रि० (आयूषित) પ્રવેશ કરેલ (૨) સકુચિત

आएज्ज त्रि० (आदेय) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય, માનનીય

आएज्जणाम } **आएज्जनाम** } न० (आदेयनामन्) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ, કે જેના ઉદયથી બોલેલુ વચન ગ્રહણ કરવા યોગ્ય મનાય છે

आएस त्रि० (एष्यत्) આવતુ, આવવાનુ

आएस पु० (आदेश) પ્રાહુણો, પરોણો (૨) પ્રકાર, ભેદ (૩) વિશેષ, વ્યક્તિરૂપ (૪) સૂત્ર, આગમ, શાસ્ત્ર (૫) ઉત્પાદ વ્યય અને ધ્રૌવ્ય એ ત્રિપદી, કે જે ગણધરને પ્રથમ સભળાવવામા આવે છે (૬) વ્યપદેશ, વ્યવહાર (૭) હુકમ, આજ્ઞા (૮) મત (૯) ઉપચાર, આરોપ

आएसण न० (आदेशन) કારખાનુ, શિલ્પશાળા

आएससच्चय पु० (आदेशसर्व) ઉપચારથી સર્વ, પ્રચુર અથવા પ્રધાન વસ્તુમા સર્વનો ઉપચાર કરવો તે જેમ ભોજનમા ઘી વધારે હોય તો આજ તો એકલુ ઘી જ ખાધુ આમા ઘીની પ્રધાનતાને લીધે ઘી શિવાયની વસ્તુમા પણ ઘીનો ઉપચાર કર્યો

आपसि त्रि० (आदेशिन्) આદેશ કરનાર (૨) અભિલાષી

आपसिय न० (आदेशिक) સાધુને દેવા માટે કલ્પી રાખેલ આહારાદિ, આહારનો એક દોષ

आओग पु० (आयोग) દ્રવ્ય સપાદન કરવાનો ઉપાય, ધંધો વ્યાપાર વગેરે (૨) પૈસાની આવક, વટાવ (૩) સરજામ

आओगपओग पु० (आयोगप्रयोग) દ્રવ્ય સપાદન કરવાનો ઉપાય, દ્રવ્ય વૃદ્ધિ માટે ધીરધાર કરવી તે

आओजिया स्त्री० (आयोजिका) તીન પરિણામથી કરવામા આવતી ક્રિયા કે જેનાથી સસાર સાથે સબધ વધે છે

आओज्ज पु० न० (आतोद्य) વાદ્ય, વાજિંત્ર

आओज्ज त्रि० (आयोज्य) મર્યાદાપૂર્વક જોડવા યોગ્ય

आओस पु० ( ) પરોઢિયું, સૂર્યોદય પહેલાની બે ઘડી (૨) પ્રદોષ સમય, સધ્યાકાલ

आओसणा स्त्री० (आक्रोशना) તિરસ્કાર, તરછોડવુ

आताइ त्रि० (आन्तादिन्) ખાતાપીતા બાકી રહેલ આહાર લેનાર (સાધુ)

आदोलिर त्रि० (आन्दोलिन्) કમ્પનશીલ

आकखा स्त्री० (आकाङ्क्षा) ઇચ્છા, અભિલાષા

आकखिर त्रि० (आकाङ्क्षिन्) આકાક્ષા કરનાર, આકાક્ષણ શીલ અભિલાષી

आकठ त्रि० (आकृष्ट) સામે ખેચેલ

आकड्ढ पु० (आकर्ष) સામે ખેચવુ તે

आकड्ढविकड्ढि स्त्री० (आकर्षविकृष्टि) આમ તેમ ખેચવુ તે ખેચાખેચ કરવી તે

आकणिणय त्रि० (आकर्णित) શ્રુત સાભળેલુ

आकम्हिय त्रि० (आकस्मिक) આકસ્મિક, અહેતુ કારણ વગરનુ

आकार पु० (आकार) આકૃતિ, ચહેરો, આકાર

आकास पु० न० (आकाश) ગગન, આકાશ

आकासफलोवमा स्त्री० (आकाशफलोपमा) }
आकासिआ स्त्री० (आकाशिका) } ખાદ્ય વિશેષ, ખાવાનો એક પદાર્થ

आकिइ स्त्री० (आकृति) આકાર, આકૃતિ, દેખાવ

आकिंचण न० (आकिञ्चन्य) પરિગ્રહ રહિતપણુ, સુવર્ણ આદિ પરિગ્રહનો અભાવ

आकिति स्त्री० (आकृति) આકાર, દેખાવ, આકૃતિ

आकीलवास पु० (आक्रीडावास) ગૌતમ દ્વીપમા રહેતા લવણ સમુદ્રના અધિપતિ સુસ્થિક દેવતાનો ક્રીડાવાસ.

आकुचण न० (आकुञ्चन) સકોચવુ તે, સક્ષેપ

आकुचणपट्टग न० (आकुञ्चनपट्टक) પલાંઠી કે કમર બાંધવાનુ વસ્ત્ર

आकुचिय त्रि० (आकुञ्चित) સકોચેલ

आकुट्ठ त्रि० (आकुष्ट) જેને આક્રોશ ભરેલ વચન સભળાવવામા આવે તે

आकुल त्रि० (आकुल) જુઓ "આઉલ" શબ્દ

आकूत न० }
आकूय न० } (आकूत) અભિપ્રાય આશય (૨) ૧ અભિપ્રેત-ઇચ્છિત વસ્તુ

आक्खेवण न० (आक्षेपण) આક્ષેપ કરવો તે

आगइ स्त्री० (आगति) આગમન પરભવમાથી આ ભવમાં આવવુ તે (૨) ઉત્પત્તિ

आगइगइ स्त्री० (आगतिगति) આવવુ જવુ તે, ગમનાગમન, ગત્યાગતિ

आगतगार }
आगतार } न० (आगन्त्वगार) મુસાફર-કાપડિ વગેરેને ઉતરવાનુ સ્થાન ધર્મશાળા

आगंतु त्रि० (आगन्तृ) } અતિથિ, મુ-
आगंतुग त्रि० (आगन्तुक) } સાફર

आगति स्त्री० (आकृति) આકૃતિ

आगति. स्त्री० (आगति) જુઓ "આગઇ" શબ્દ

आगम पुं० (आगम) આગમ, સિદ્ધાંત (૨) આગમપ્રમાણ, આપ્ત વાક્યથી થતું જ્ઞાન. (૩) આગમ વ્યવહાર (૪) આકાશ (૫) આગમન, આવવુ તે (૬) કેવલ, મન પર્યવ અને અવધિજ્ઞાન (૭) નવમા પૂર્વથી ચૌદ પૂર્વ સુધી

आगमण न० (आगमन) આગમન, આવવુ તે

आगमणगिह न० (आगमनगृह) ધર્મશાળા, મુસાફરખાનુ

आगमणागमणपविभत्ति न० (आगमनागमनप्रविभक्ति) જેમા ચંદ્ર આદિનુ આગમન ગમન દર્શાવવામા આવે તેવુ બત્રીશ પ્રકારના નાટકમાનું સાતમુ નાટક

आगमववहार पु० (आगमव्यवहार) નવ પૂર્વથી ચૌદ પૂર્વ સુધી જાણનાર તથા કેવલીનો વ્યવહાર–પ્રાયશ્ચિત્ત દાનાદિ વિધિ

आगमववहारि पु० (आगमव्यवहारिन्) પ્રત્યક્ષ જ્ઞાની, નવ પૂર્વી ઉપરાંત કેવલી સુધી

आगमि त्रि० (आगमिन्) આવનાર, આવવાનુ

आगमिस्स. } त्रि० (आगमिष्यत्) ભવિષ્યમા
आगमेसि } થનાર, આવતુ

आगमेसिभद्द. त्रि० (आगमिष्यभद्र) એકભવ કરી જેને મોક્ષ જવાનુ છે તે (૨) ભવિષ્યનુ કલ્યાણ

आगमेस्स त्रि० (आगमिष्यत्) આવતા કાળનુ, ભવિષ્યનું

आगय त्रि० (आगत) આવેલ (૨) પ્રાપ્ત થયેલ

आगर पु० (आकर) સોનુ રૂપુ વગેરેની ખાણ (૨) મીઠાના અગર

आगरि त्रि० (आकरिन) } ખાણનો ધણી
आगरिय त्रि० (आकरिक) } (૨) ખાણમા કામ કરનાર

आगरिस पु० (आकर्ष) આકર્ષણ, ખેચવુ તે (૨) ફરીથી ગ્રહણ કરવુ તે (૩) તેવી રીતના (ખેચવાના) પ્રયત્નથી કર્મ પુદ્ગલોનુ ગ્રહણ કરવુ તે (૪) ચારિત્રની પ્રાપ્તિ

आगलु त्रि० (आग्लान) બિમાર, માંદુ

आगहिअ त्रि० (आगृहीत) સગ્રહ કરેલુ

आगाढ त्रि० (आगाढ) કર્કશ, કઠણ, આકરૂ (૨) ગાઢુ કારણ, પ્રબલ કારણ (૩) અતિ અશક્ત

आगाढजोग पु० (आगाढयोग) ગણિયોગ, આચાર્ય યોગ વહન કરવુ તે

आगामि त्रि० (आगामिन्) ભવિષ્યમા મળનાર, પ્રાપ્ત થનાનુ

आगामिय त्रि० (अग्रामिक) ગામ શહેર વગરનુ

आगार पु० (आकार) આકૃતિ, સંસ્થાન (૨) આકાર, સિકલ, ચ્હેરો (૩) ભેદ, પ્રકાર (૪) સ્વરૂપ, વિશેષ લક્ષણ (૫) બાહ્યચેષ્ટા, આંતરિક અભિપ્રાયસૂચક આંખ મુખ હાથ વગેરેની ચેષ્ટા (૬) કાઉસગ્ગના અપવાદ–છુટ (૭) પચ્ચખાણના અપવાદ-છુટ, પચ્ચખાણમા મુકેલ આગાર

आगार न० (आगार) ઘર, સ્થાન (૨) त्रि० ગૃહસ્થ, ગૃહસ્થાશ્રમી

आगारचरित्तधम्म पु० (आगारचारित्रधर्म) સમકિતપૂર્વક બાર વ્રતરૂપ ગૃહસ્થનો ચારિત્ર ધર્મ

आगारधम्म पु० (आगारधर्म) ગૃહસ્થધર્મ

आगारवास पु० (आगारवास) ગૃહવાસ, ગૃહસ્થાશ્રમ

आगारविणय पु० (आगारविनय) ગૃહસ્થનો વિનયરૂપ ધર્મ–ગૃહસ્થ ધર્મ

આગારાવાસ પુ૦ (आगारावास) ગૃહસ્થાવાસ, ઘર સસારમા લપટાઇ રહેવુ તે

આગારિ પુ૦ (आगारिन्) ગૃહસ્થ

આગારિય ત્રિ૦ (आगारिक) ગ્રહસ્થ સબધી

આગારિય ત્રિ૦ (आकारित) બોલાવેલુ (૨) તજાએલુ

આગાલ પુ૦ (आगाल) કર્મની બીજી સ્થિતિ માથી કર્મના દલિયાને ઉદીરણા પ્રયોગે ખેચીને ઉદયમા નાખવા તે ઉદીરણાનુ અપર નામ (૨) સમાન પ્રદેશમા રહેવુ ભાવથી રહેવુ

આગાસ પુ૦ ન૦ (आकाश) આકાશ લોકા લોક વ્યાપી અનતપ્રદેશાત્મક છ દ્રવ્યમાનુ એક અમૂર્ત દ્રવ્ય, ધર્માસ્તિકાય આદિ પાચ દ્રવ્યના આધારભૂત દ્રવ્ય

આગાસગ ત્રિ૦ (आकाशक) પ્રકાશક

આગાસગય ત્રિ૦ (आकाशगत) આકાશવર્તિ, આકાશમા અધર રહેલું (૨) અતિ ઉંચુ, આકાશતલ સ્પર્શી

આગાસગામિ ત્રિ૦ (आकाशगामिन्) આકાશમા ફરનાર પ્રાણી પક્ષી વગેરે

આગાસતલ ન૦ (आकाशतल) આકાશનુ તલીયુ (૨) ગગનતલસ્પર્શી–ઉંચા મહેલ

આગાસતલગ ન૦ (आकाशतलक) અગાસી, ઝરૂખો

આગાસત્થિકાય પુ૦ (आकाशास्तिकाय) દરેક વસ્તુને અવકાશ આપનાર દ્રવ્ય, છ દ્રવ્યમાનુ ત્રીજુ દ્રવ્ય

આગાસથિગ્ગલ ન૦ ( ) શરદ ઋતુનુ સ્વચ્છ આકાશ, વાદલથી છુટુ થનુ આકાશખડ કે જે અતિ શ્યામ દેખાય છે, થિગડારૂપ આકાશ

આગાસપચમ પુ૦ (आकाशपचम) આકાશ જેમા પાચમુ છે તે, પાચ મહાભૂત પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ વાયુ, અને આકાશ

આગાસપય ન૦ (आकाशपद) દૃષ્ટિવાદાતર્ગત સિદ્ધશ્રેણિપરિકર્મનો ચોથો ભેદ

આગાસપ્પએસ પુ૦ (आकाशप्रदेश) આકાશનો અવિભાજ્ય અશ

આગાસફલિઓવમા સ્ત્રી૦ (आकाशस्फटिकोपमा) આકાશ અને સ્ફટિકના જેવી નિર્મળ એક જાતની મીઠી રસવાળી ખાદ્ય વસ્તુ

આગાસફલિહ પુ૦ (आकाशस्फटिक) અતિ સ્વચ્છ સ્ફટિક, નિર્મળ સ્ફટિક

આગાસફાલિયા સ્ત્રી૦ (आकाशफालिका) એક મિષ્ટ દ્રવ્ય

આગાસાતિવાઇ પુ૦ (आकाशातिपातिन्) આકાશમા ઉડી આકાશમાથી સુવર્ણ વૃષ્ટિ આદિ કરી દિવ્ય પ્રભાવ દર્શાવનાર

આગાસિય ત્રિ૦ (आकर्षित) આકર્ષણ કરેલ ઉપાડેલ

આગાસિય ત્રિ૦ (आकाशित) આકાશવર્તિ આકાશમા રહેલ

આગિઇ સ્ત્રી૦ (आकृति) આકૃતિ આકાર, સઠાણ

આગિઇતિગ ન૦ (आकृतित्रिक) આકૃતિ-સઠાણ ૬ સઘયણ ૭ અને જાતિ પાચ એ નામની ૧૭ પ્રકૃતિનો સમુદાય

આગિતિ સ્ત્રી૦ (आकृति) જુઓ "આગિઇ" શબ્દ

આઘ (आख्यातवत्) કહેનાર કથન કરનાર, આખ્યાન કરનાર

આઘઅજ્ઝયણ ન૦ (आख्याताध्ययन) સૂય ગડાગ સૂત્રના પહેલા શ્રુતસ્કધના ૧૦ મા સમાધિ અધ્યયનનુ અપરનામ

આઘસ ત્રિ૦ (आघर्ष) પાણી સાથે ઘસીને પીવા યોગ્ય ઔષધિ વગેરે

આઘયણ ન૦ (आघातन) વધસ્થાન

આઘવઇત્તાર ત્રિ૦ (आख्यातृ) આખ્યાન કર નાર, કથા કરનાર

આઘવણ ન૦ } **આઘવણા** સ્ત્રી૦ } (आख्यान) વ્યાખ્યાન, સામાન્ય કથન

आगंतु त्रि० (आगन्तृ) } અતિથિ, મુ
आगतुग त्रि० (आगन्तुक) } સાફર

आगति स्त्री० (आकृति) આકૃતિ

आगति॰ स्त्री० (आगति) જુઓ "આગઇ" શબ્દ

आगम पुं० (आगम) આગમ, સિદ્ધાંત (૨) આગમપ્રમાણ, આપ્ત વાકયથી થતુ જ્ઞાન (૩) આગમ વ્યવહાર (૪) આકાશ (૫) આગમન, આવવુ તે (૬) કેવલ, મન પર્યવ અને અવધિજ્ઞાન (૭) નવમા પૂર્વથી ચૌદ પૂર્વ સુધી

आगमण न० (आगमन) આગમન, આવવુ તે

आगमणगिह न० (आगमनगृह) ધર્મશાળા, મુસાફરખાનુ

आगमणागमणपविभत्ति न० (आगमनागमनप्रविभक्ति) જેમા ચદ્ર આદિનુ આગમન ગમન દર્શાવવામા આવે તેવુ બત્રીશ પ્રકારના નાટકમાનુ સાતમુ નાટક

आगमववहार पु० (आगमव्यवहार) નવ પૂર્વથી ચૌદ પૂર્વ સુધી જાણનાર તથા કેવલીનો વ્યવહાર–પ્રાયશ્ચિત્ત દાનાદિ વિધિ

आगमववहारि पु० (आगमव्यवहारिन्) પ્રત્યક્ષ જ્ઞાની, નવ પૂર્વી ઉપરાત કેવલી સુધી

आगमि त्रि० (आगमिन्) આવનાર, આવવાનુ

आगमिस्स॰ } त्रि० (आगमिष्यत्) ભવિષ્યમા
आगमेसि } થનાર, આવતુ

आगमेसिभद्द॰ त्रि० (आगमिष्यद्भद्र) એકભવ કરી જેને મોક્ષ જવાનુ છે તે (૨) ભવિષ્યનુ કલ્યાણ

आगमेस्स त्रि० (आगमिष्यत्) આવતા કાળનું, ભવિષ્યનુ

आगय त्रि० (आगत) આવેલ (૨) પ્રાપ્ત થયેલ

आगर पु० (आकर) સોનુ રૂપુ વગેરેની ખાણ (૨) મીઠાના અગર

आगरि त्रि० (आकरिन्) } ખાણનો ધણી
आगरिय त्रि० (आकरिक) } (૨) ખાણમા કામ કરનાર

आगरिस पु० (आकर्ष) આકર્ષણ; ખેચવુ તે (૨) ફરીથી ગ્રહણ કરવુ તે (૩) તેવી રીતના (ખેચવાના) પ્રયત્નથી કર્મ પુદ્ગલોનુ ગ્રહણ કરવુ તે (૪) ચારિત્રની પ્રાપ્તિ

आगलु त्रि० (आग्लान) બિમાર, માદુ

आगहिअ त्रि० (आगृहीत) સગ્રહ કરાયેલુ

आगाढ त्रि० (आगाढ) કર્કશ, કઠણ, આકર (૨) ગાઢુ કારણ, પ્રબલ કારણ (૩) અતિ અશક્ત

आगाढजोग पु० (आगाढयोग) ગણિયોગ, આચાર્ય યોગ વહન કરવુ તે

आगामि त्रि० (आगामिन्) ભવિષ્યમા મળનાર, પ્રાપ્ત થવાનુ

आगामिय त्रि० (अग्रामिक) ગામ શહેર વગરનુ

आगार पुं० (आकार) આકૃતિ, સઠાણ (૨) આકાર, સિકલ, ચ્હેરો (૩) ભેદ, પ્રકાર (૪) સ્વરૂપ, વિશેષ લક્ષણ (૫) બાહ્યચેષ્ટા, આતરિક અભિપ્રાયસૂચક આખ મુખ હાથ વગેરેની ચેષ્ટા (૬) કાઉસગ્ગના અપવાદ–છુટ (૭) પચ્ચખાણના અપવાદ-છુટ, પચ્ચખાણમા મુકેલ આગાર

आगार न० (आगार) ઘર; સ્થાન (૨) त्रि० ગૃહસ્થ, ગૃહસ્થાશ્રમી

आगारचरित्तधम्म पु० (आगारचारित्रधर्म) સમકિતપૂર્વક બાર વતરૂપ ગૃહસ્થનો ચારિત્ર ધર્મ

आगारधम्म पु० (आगारधर्म) ગૃહસ્થધર્મ

आगारवास पुं० (आगारवास) ગૃહવાસ, ગૃહસ્થાશ્રમ

आगारविणय पुं० (आगारविनय) ગૃહસ્થનો વિનયરૂપ ધર્મ–ગૃહસ્થ ધર્મ

आगारावास पु० (आगारावास) ગૃહસ્થાવાસ, ઘર સસારમા લપટાઇ રહેવુ તે

आगारि पु० (आगारिन्) ગૃહસ્થ

आगारिय त्रि० (आगारिक) ગ્રહસ્થ સબધી

आगारिय त्रि० (आकारित) બોલાવેલુ (૨) તજાએલુ

आगाल पु० (आगाल) કર્મની બીજી સ્થિતિ માથી કર્મના દળિયા ઉદીરણા પ્રયોગે ખેચીને ઉદયમા નાખવા તે, ઉદીરણાનુ અપર નામ (૨) સમાન પ્રદેશમા રહેવુ ભારથી રહેવુ

आगास पु० न० (आकाश) આકાશ, લોકા લોક વ્યાપી અનતપ્રદેશાત્મક છ દ્રવ્યમાનુ એક અમૂર્ત દ્રવ્ય, ધર્માસ્તિકાય આદિ પાચ દ્રવ્યના આધારભૂત દ્રવ્ય

आगासग त्रि० (आकाशक) પ્રકાશક

आगासगय त्रि० (आकाशगत) આકાશવર્તિ, આકાશમા અધર રહેલું (૨) અતિ ઉંચુ, આકાશતલ સ્પર્શી

आगासगामि त्रि० (आकाशगामिन्) આકાશમા ફરનાર પ્રાણી, પક્ષી વગેરે

आगासतल न० (आकाशतल) આકાશનુ તળીયુ (૨) ગગનતલસ્પર્શી–ઉંચા મહેલ

आगासतलग न० (आकाशतलक) અગાસી, ઝરૂખો

आगासत्थिकाय पु० (आकाशास्तिकाय) દરેક વસ્તુને અવકાશ આપનાર દ્રવ્ય છ દ્રવ્યમાનુ ત્રીજુ દ્રવ્ય

आगासथिग्गल न० (   ) શરદ ઋતુનુ સ્વચ્છ આકાશ, વાદલથી છુટુ થતુ આકાશખડ કે જે અતિ સ્યામ દેખાય છે, થિગડારૂપ આકાશ

आगासपचम पु० (आकाशपञ्चम) આકાશ જેમા પાચમુ છે તે, પાચ મહાભૂત પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, અને આકાશ

आगासपय न० (आकाशपद) દૃષ્ટિવાદાતર્ગત સિદ્ધશ્રેણિપરિકર્મનો ચોથો ભેદ

आगासप्पएस पु० (आकाशप्रदेश) આકાશનો અવિભાજ્ય અશ

आगासफलिओवमा स्री० (आकाशस्फटिकोपमा) આકાશ અને સ્ફટિકના જેવી નિર્મળ એક જાતની મીઠા રસવાળી ખાદ્ય વસ્તુ

आगासफलिह पु० (आकाशस्फटिक) અતિ સ્વચ્છ સ્ફટિક નિર્મળ સ્ફટિક

आगासफालिया स्री० (आकाशफालिका) એક મિષ્ટ દ્રવ્ય

आगासातिवाइ पु० (आकाशातिपातिन्) આકાશમા ઉડી આકાશમાથી સુવર્ણ વૃષ્ટિ આદિ કરી દિવ્ય પ્રભાવ દર્શાવનાર

आगासिय त्रि० (आकर्षित) આકર્ષણ કરેલ, ઉપાડેલ

आगासिय त्रि० (आकाशित) આકાશવર્તિ, આકાશમા રહેલ

आगिइ स्री० (आकृति) આકૃતિ, આકાર સસ્થાણ

आगिइतिग न० (आकृतित्रिक) આકૃતિ– સસ્થાણ ૬ સઘયણ ૭ અને જાતિ પાચ એ નામની ૧૭ પ્રકૃતિનો સમુદાય

आगिति स्री० (आकृति) જુઓ "આગિઇ" શબ્દ

आघ (आख्यातवत्) કહેનાર કથન કરનાર, આખ્યાન કરનાર

आघअज्झयण न० (आख्यातवदध्ययन) સૂય ગડાગ સૂત્રના પહેલા શ્રુતસ્કંધના ૧૦ મા સમાધિ અધ્યયનનુ અપરનામ

आघस त्रि० (आघर्ष) પાણી સાથે ઘસીને પીવા યોગ્ય ઔષધિ વગેરે

आघयण न० (आघातन) વધસ્થાન

आघवइत्तार त्रि० (आख्यातृ) આખ્યાન કરનાર, કથા કરનાર

आघवण न० }
आघवणा स्री० } (आख्यान) વ્યાખ્યાન, સામાન્ય કથન

आघविय त्रि० (आख्यात) કહેલું (૨) સ્વીકારેલ

आघाय त्रि० (आख्यात) કહેલુ

आघाय पु० (आघात) મરણ, મૃત્યુ

आघायण न० (आघातन) વધસ્થાન, ફાંસી દેવાની જગા

आघायमडल न० (आघातमण्डल) વધસ્થાન માંડલો

आचरण न० (आचरण) આચાર, અનુષ્ઠાન

आचिराण त्रि० (आचीर्ण) આચરેલ, આચરણ કરેલ

आचेलक्क न० (आचेलक्य) પરિમાણ ઉપરાંત વસ્ત્ર ન રાખવા તે, પહેલા અને છેલ્લા તીર્થંકરના સાધુઓને માટે બાંધેલી એક મર્યાદા

आच्छायण न० (आच्छादन) ઓછાડ

आच्छिदित्तार त्रि० (आच्छेत्तृ) ભગાણ પાડનાર

आजाइ स्त्री० (आयाति) પૂર્વભવમાંથી આવવું તે (૨) ભવિષ્યકાળ

आजाइ स्त्री० (आजाति) જન્મવું તે, જન્મ, ઉત્પત્તિ (૨) જાતિ, પ્રકાર (૩) આચાર, આચરણ

आजाइट्ठाण न० (आजातिस्थान) જન્મ–ઉત્પત્તિનું સ્થાન–સંસાર (૨) આજાઇટ્ઠાણ નામે દશાશ્રુત સ્કંધનું દશમું અધ્યયન

आजाइट्ठाणज्झयण न० (आजातिस्थानाध्ययन) દશાશ્રુત સ્કંધનું અપરનામ, આચાર દશા સૂત્રનું ૧૦ મુ અધ્યયન

आजीव, **आजीवग** पु० (आजीव) આજીવિકા, વૃત્તિ, રોજી (૨) આજીવિકા પુરતો દ્રવ્ય સંચય (૩) ઉપાયણના ૧૬ દોષમાંનો ચોથો દોષ, જાતિ વગેરે જણાવીને આહારાદિ લેવા તે (૪) ગોશાલાના મતનું નામ (૫) ગોશાલાના મતનો સાધુ

आजीवग पु० (आजीवक) પૈસાનો મદ (૨) સકળ ઘન

आजीवणा स्त्री० (आजीवना) આજીવિકા

आजीववित्तिया स्त्री० (आजीववृत्तिता) જાતિ કુલ આદિ જણાવીને આહાર લેવો તે, ઉપાયણાનો ચોથો દોષ

आजीवि त्रि० (आजीविन्) ગોશાલાનો શિષ્ય, ગોશાલાના મતનો અનુયાયી (૨) જે સાધુ પોતાની જાતિ કુલ શિલ્પ તપ વગેરેની પ્રશંસા કરી આહાર લે તે, પેટભરો સાધુ

आजीविय त्रि० (आजीविक) ગોશાલાનો સાધુ, ગોશાલાના મતનો અનુયાયી

आजीविया स्त्री० (आजीविका) નિર્વાહ (૨) જૈન સાધુનો ભિક્ષાનો એક દોષ

आजीवियोवासग पु०, **आजीवियोवासय** (आजीविकोपासक) ગોશાલાના મતનો શ્રાવક.

आडंबर पु० (आडम्बर) મોટું નગારૂં (૨) વાજાનો અવાજ

आडा स्त्री० (आडा) પાણીમાં તરનાર એક જાતનું પક્ષી

आडोलिय त्रि० ( ) રોકાયેલું, અટકાવેલું

आडोलिया स्त्री० (आडोलिका) નાના બાળકોને રમવાનું એક રમકડું

आडोव पु० (आटोप) વિસ્તાર

आडोविअ त्रि० (आटोपिक) આટોપ–આડંબરવાળો

आढई स्त्री० (आढकी) તુવેરનું ઝાડ, વનસ્પતિ વિશેષ

आढग पु० न० (आढक) ચાર પ્રસ્થ પ્રમાણે ધાન્ય માપ વિશેષ

आढत्त त्रि० (आरब्ध) આરંભેલું (૨) પ્રારબ્ધ

आढय पु० (आढक) ચાર પ્રસ્થ પ્રમાણે ધાન્ય માપ વિશેષ

आण पु० (आन) श्वासोश्वास (२) सख्यात आवलिका प्रमाणे कालनो एक विभाग तन्दुरस्त माणुसना एक उश्वास प्रमाणनो काल

आणअ पु० (आनत) नवमा देवलोकनुं नाम

आणंद पु० (आनन्द) आनद, हर्ष (२) एक अहोरात्रिना त्रीश मुहूर्तमाना १६ मा मुहूर्तनु नाम (३) आवती चोवीशीना छ्ठा बळदेवनु नाम (४) शीतलनाथ स्वामीना पहेला गणधर (५) भगवान् महावीर स्वामीनो अन्तेवासी एक शिष्य (६) आणंद नामे एक गृहपति के जेने घेर भगवान् महावीरस्वामीए बीजा मासखमणनु पारणु कर्यु हतु (७) गधमादन नामना वखारा पर्वतनो वसनार देव (८) भरतक्षेत्रना चालु चोवीशीना छ्ठा बळदेवनु नाम (९) वाणीज नगरनो निवासी आणंदजी श्रावक (१०) उपाशक दशासूत्रना पहेला अध्ययननु नाम (११) अणुत्तरोववाई सूत्रना ७ मा अध्ययननु नाम (१२) धरणेन्द्रना रथनी सेनानो अधिपति (१३) राजा श्रेणिकना एक पौत्रनु नाम (१४) "निरयावलीका सूत्रना एक अध्ययननु नाम

आणंदकूड न० (आनन्दकूट) गधमादन नामे वखारा पर्वतनु सातमु शिखर

आणंदजीव पु० (आनन्दजीव) आवती उत्सर्पिणीमा थनार पेढाल नामना ८ मा तीर्थंकरना पूर्व भवनु नाम, आनंदनो आत्मा

आणंदज्झयण न० (आनन्दाध्ययन) उवासगदसा सूत्रना पहेला अध्ययननु नाम (२) अणुत्तरोववाई सूत्रना ७ मा अध्ययननु नाम (३) निरयावलिका सूत्रना २ जा वर्गना नवमा अध्ययननु नाम

आणंदपुर न० (आनन्दपुर) एक नगरनु नाम

आणंदरक्खिय पु० (आनन्दरक्षित) ए नामना पार्श्वनाथना एक थिवर साधु

आणंदा स्त्री० (आनन्दा) पूर्व दिशाना रुचक पर्वत उपर वसनारी आठमानी त्रीजी दिशा कुमारिका (२) पूर्वना अजनक पर्वत उपरनी एक वावनु नाम

आणंदिय त्रि० (आनन्दित) आनद पामेल, आनदयुक्त

आणण न० (आनन) मुख, मोढु

आणत पु० (आनत) नवमा देवलोकनु नाम

आणत्त त्रि० (आज्ञप्त) आज्ञा आपेल

आणत्त न० (अन्यत्व) परस्पर भेद, भिन्नपणु, जुदाई

आणत्ति स्त्री० (आज्ञप्ति) आज्ञा, हुकम, आदेश

आणत्तिकिंकर त्रि० (आज्ञप्तिकिङ्कर) आज्ञा पालक नोकर

आणपाण पु० (आनप्राण) श्वासोश्वास प्रमाणकाळ

आणप्प त्रि० (आज्ञाप्य) जेने आज्ञा-हुकम करी शकाय ते, आज्ञा उठावनार

आणय पु० न० (आनत) नवमो देवलोक (२) नवमा देवलोकनु विमान (३) पु० नवमा देवलोकवासी देवता

आणयण न० (आनयन) बहारथी लाववु ते

आणयणप्पओग पु० (आनयनप्रयोग) दशमा व्रतनो प्रथम अतिचार

आणयदेव पु० (आनतदेव) नवमा देवलोकना देवता

आणवण न० (आज्ञापन) आदेश, प्रतिबोधन प्रवर्तन

आणवणिया स्त्री० (आज्ञापनिका) पापनो आदेश-हुकम करवाथी कर्मबंध थाय ते, २५ क्रियामानी एक

आघविय त्रि० (आख्यात) કહેલુ (૨) સ્વીકારેલ

आघाय त्रि० (आख्यात) કહેલુ

आघाय पु० (आघात) મરણ, મૃત્યુ

आघायण न० (आघातन) વધસ્થાન, ફાંસી દેવાની જગા

आघायमंडल न० (आघातमण्डल) વધસ્થાન માંડલો

आचरण न० (आचरण) આચાર, અનુષ્ઠાન

आचिरण त्रि० (आचीर्ण) આચરેલ, આ-ચરણ કરેલ

आचेलक्क न० (आचेलक्य) પરિમાણ ઉપરાંત વસ્ત્ર ન રાખવા તે, પહેલા અને છેલ્ના તીર્થંકરના સાધુઓને માટે બાંધેલી એક મર્યાદા

आच्छायण न० (आच्छादन) ઓઢાડ

आच्छिंदित्तार त्रि० (आच्छेत्तृ) ભગાણ પાડનાર

आजाइ स्त्री० (आयाति) પૂર્વભવમાંથી આવવુ તે (૨) ભવિષ્યકાળ

आजाइ स्त्री० (आजाति) જન્મવુ તે, જન્મ, ઉત્પત્તિ (૨) જાતિ, પ્રકાર (૩) આચાર, આચરણ

आजाइट्ठाण न० (आजातिस्थान) જન્મ-ઉ-ત્પત્તિ | સ્થાન-સંસાર (૨) આજાઇઠાણ નામે દશાશ્રુત સ્કંધ | દશમું અધ્યયન

आजाइट्ठाणज्झयण न० (आजातिस्थानाध्ययन) દશાશ્રુત સ્કંધનુ અપર નામ, આચાર દશા સૂત્રનુ ૧૦ મુ અધ્યયન

आजीव } **आजीवग** } पु० (आजीव) આજીવિકા, વૃત્તિ, રોજી (૨) આજી-વિકા પુરતો દ્રવ્ય સંચય (૩) ઉપાયણના ૧૬ દોષમાંનો ચોથો દોષ, જાતિ વગેરે જણાવીને આહારાદિ લેવા તે (૪) ગોશા-લાના મતનું નામ (૫) ગોશાલાના મ-તનો સાધુ

आजीवग पु० (आजीवक) પૈસાનો મદ (૨) સકળ જીવ

आजीवणा स्त्री० (आजीवना) આજીવિકા

आजीववित्तिया स्त्री० (आजीववृत्तिता) જાતિ કુલ આદિ દર્શાવીને આહાર લેવો તે, ઉપાયણાનો ચોથો દોષ

आजीवि त्रि० (आजीविन्) ગોશાલાનો શિષ્ય, ગોશાલાના મતનો અનુયાયી (૨) જે સાધુ પોતાની જાતિ કુલ શિલ્પ તપ વ ગેરેની પ્રશંસા કરી આહાર લે તે, પેટ ભરો સાધુ

आजीविय त्रि० (आजीविक) ગોશાલાનો સાધુ, ગોશાલાના મતનો અનુયાયી

आजीविया स्त्री० (आजीविका) નિર્વાહ (૨) જૈન સાધુનો ભિક્ષાનો એક દોષ

आजीवियोवासग पु० } **आजीवियोवासय** } (आजीविकोपासक) ગોશાલાના મતનો શ્રાવક.

आडंबर पु० (आडम्बर) મોટુ નગારૂ (૨) વાજાનો અવાજ

आडा स्त्री० (आटा) પાણીમાં તરનાર એક જાતનું પક્ષી

आडोलिय त्रि० ( ) રોકાયેલુ, અ-ટકાવેલુ

आडोलिया स्त्री० (आडोलिका) નાના બા ળકોને રમવાનુ એક રમકડુ

आडोव पु० (आटोप) વિસ્તાર

आडोविअ त्रि० (आटोपिक) આટોપ-આડ-બરવાળો

आढई स्त्री० (आढकी) તુવેરનુ ઝાડ, વન-સ્પતિ વિશેષ

आढग पु० न० (आढक) ચાર પ્રસ્થ પ્રમાણે ધાન્ય માપ વિશેષ

आढत्त त्रि० (आरब्ध) આરંભેલુ (૨) પ્રારબ્ધ

आढय पु० (आढक) ચાર પ્રસ્થ પ્રમાણે ધાન્ય માપ વિશેષ

आण पुं० (आन) श्वासोश्वास (२) संख्यात आवलिका प्रमाणे कालनो एक विभाग, तन्दुरस्त माणसना एक उश्वास प्रमाणनो काल

आणअ पुं० (आनत) नवमा देवलोकनु नाम

आणंद पुं० (आनन्द) आनंद, हर्ष (२) एक अहोरात्रिना त्रीश मुहूर्तमाना १६ मा मुहूर्तनु नाम (३) आवती चोवीशीना ७ मा बलदेवनु नाम (४) शीतलनाथ स्वामीना पहेला गणधर (५) भगवान् महावीर स्वामीनो अन्तेवासी एक शिष्य (६) आणंद नामे एक गृहपति के जेने घेर भगवान् महावीरस्वामीए बीजा मासखमणनु पारणु कर्यु हतु (७) गंधमादन नामना वखारा पर्वतनो वसनार देव (८) भरतक्षेत्रना चालु चोवीसीना ७ मा बळदेवनु नाम (९) वाणीज्य नगरनो निवासी आणंदजी श्रावक (१०) उपाशक दशासूत्रना पहेला अध्ययननु नाम (११) अणुत्तरोववाइ सूत्रना ७ मा अध्ययननु नाम (१२) धरणेन्द्रना रथनी सेनानो अधिपति (१३) राजा श्रेणिकना एक पौत्रनु नाम (१४) "निरयावलीका सूत्रना एक अध्ययननु नाम

आणंदकूड न० (आनन्दकूट) गंधमादन नामे वखारा पर्वतनु सातमु शिखर

आणंदजीव पुं० (आनन्दजीव) आवती उत्सर्पिणीमा थनार पेढाल नामना ९ मा तीर्थंकरना पूर्व भवनु नाम, आनंदनो आत्मा

आणंदज्झयण न० (आनन्दाध्ययन) उवासगदसा सूत्रना पहेला अध्ययननु नाम (२) अणुत्तरोववाइ सूत्रना ७ मा अध्ययननु नाम (३) निरयावलिका सूत्रना २ जा वर्गना नवमा अध्ययननु नाम

आणंदपुर न० (आनन्दपुर) एक नगरनु नाम

आणंदरक्खिय पुं० (आनन्दरक्षित) ए नामना पार्श्वनाथना एक थिवर साधु

आणंदा स्त्री० (आनन्दा) पूर्व दिशाना रुचक पर्वत उपर वसनारी आठमानी त्रीजी दिशा कुमारिका (२) पूर्वना अंजनक पर्वत उपरनी एक वावनु नाम

आणंदिय त्रि० (आनन्दित) आनंद पामेल, आनंदयुक्त

आणण न० (आनन) मुख, मोढु

आणत पुं० (आनत) नवमा देवलोकनु नाम

आणत्त त्रि० (आज्ञप्त) आज्ञा आपेल

आणत्त न० (अन्यत्व) परस्पर भेद, भिन्नपणु जुदाइ

आणत्ति स्त्री० (आज्ञप्ति) आज्ञा, हुकम आदेश

आणत्तिकिंकर त्रि० (आज्ञप्तिकिङ्कर) आज्ञा पालक नोकर

आणपाण पुं० (आनप्राण) श्वासोश्वास प्रमाणकाळ

आणप्प त्रि० (आज्ञाप्य) जेने आज्ञा-हुकम करी शकाय ते, आज्ञा उठावनार

आणय पुं० न० (आनत) नवमो देवलोक (२) नवमा देवलोकनु विमान (३) पुं० नवमा देवलोकवासी देवता

आणयण न० (आनयन) बहारथी लाववु ते

आणयणप्पओग पुं० (आनयनप्रयोग) दशमा व्रतनो प्रथम अतिचार

आणयदेव पुं० (आनतदेव) नवमा देवलोकना देवता

आणवण न० (आज्ञापन) आदेश प्रतिबोधन, प्रवर्तन

आणवणिया स्त्री० (आज्ञापनिका) पापनो आदेश-हुकम करवाथी कर्मबंध थाय ते, २५ क्रियामानी एक

आदाणभंडमत्तनिक्खेवणासमिइ स्त्री० (आदानभाण्डमात्रनिक्षेपणासमिति) ઉપગરણ આદિ યત્નાપૂર્વક લેવા મૂકવા તે, સાધુની પાચ સમિતિમાની ચોથી સમિતિ

आदाणभंडमत्तनिक्खेवणासमिय त्रि० (आदानभाण्डमात्रनिक्षेपणासमित) ભંડઉપગરણ વસ્ત્ર પાત્રાદિ જતનાથી લેનાર મુકનાર, પાચમાની ચોથી સમિતિ પાળનાર સાધુ

आदाणिज्जज्झयण न० (आदानीयाध्ययन) સૂયગડાંગ સૂત્રના પ્રથમ શ્રુતસ્કંધના ૧૫ મા અધ્યયનનુ નામ

आदाणीय त्रि० (आदानीय) આદેયવચન, જે વચન સર્વમાન્ય થાય તે

आदायार पु० (आदातृ) ગ્રહણ કરનાર, સ્વીકારનાર

आदि पु० (आदि) જુઓ "આઇ" શબ્દ

आदिकर } त्रि० (आदिकर) જુઓ "આઇગર" શબ્દ
आदिगर }

आदिच्च पु० (आदित्य) જુઓ "આઇચ્ચ" શબ્દ

आदिज्ज त्रि० (आदेय) જુઓ "આએજ્જ" શબ્દ

आदिट्ठ त्रि० (आदिष्ट) જુઓ "આઇટ્ઠ" શબ્દ

आदिल्ल त्रि० (आदिम) જુઓ "આઇલ્લ" શબ્દ

आदी स्त्री० (आदी) ગંગામા મળતી એક નદી

आदीण त्रि० (आदीन) જુઓ "આઇણ" શબ્દ

आदीणभोइ त्रि० (आदीनभोजिन्) દૂષિત આહાર લેનાર

आदीणवित्ती पु० (आदीनवृत्ति) જુઓ "આઇણવિત્તિ" શબ્દ

आदीणिय त्रि० (आदीनिक) અત્યત ગરીબ સબધી

आदेज्ज त्रि० (आदेय) જુઓ "આએજ્જ" શબ્દ

आदेस पु० (आदेश) જુઓ "આએસ" શબ્દ

आधा स्त्री० (आधा) ખાસ સાધુનેમાટે આહારાદિ બનાવવા તે

आधाकम्म न० (आधाकर्मन्) ખાસ સાધુને માટે બનાવેલ આહારાદિ લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

आधार पु० (आधार) આધાર-આશ્રય, ટેકો (૨) આકાશ

आधारणिज्ज त्रि० (आधारणीय) ધારણ કરવાને યોગ્ય

आधि पु० (आधि) માનસિક પીડા

आधुणिय पु० (आधुनिक) અઠ્યાશી ગ્રહ માનો પાચમો મહાગ્રહ

आधोधिय पु० (आधोवधिक) અમુક જગાએજ રહે એવુ અવધિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાનનો એક પ્રકાર

आनद पु० (आनद) જબુદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રમા થનાર આઠમા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ

आनय पु० न० (आनत) જુઓ "આણય" શબ્દ

आनामिय त्रि० (आनामित) જુઓ "આણામિય" શબ્દ

आपण पु० (आपण) દુકાન, હાટ (૨) શેરી

आपाइय त्रि० (आपादित) પેદા થયેલ, ઉત્પન્ન કરેલ

आपुच्छण न० (आप्रच्छन) પુછવુ તે, પ્રશ્ન કરવો તે

आपुच्छणा स्त्री० (आप्रच्छना) પુછવુ તે, પ્રશ્ન કરવો તે (૨) વિનયપૂર્વક ગુરૂપાસે આજ્ઞા માગવી તે, દસ સામાચારીમાનો ૩ જો પ્રકાર

आपुच्छणिज्ज त्रि० (आप्रच्छनीय) પુછવા યોગ્ય

आपुराग त्रि० (आपूर्ण) પુરૂ ભરેલ
आपूर त्रि० (आपूर) પૂરનાર
आपूरिय त्रि० (आपूरित) મર્યાદાપર્યંત પૂર્ણ ભરાયેલું
आपूविय त्रि० (आपूपिक) પુરી કે માલપુવા બનાવનાર
आफालित्तार त्रि० (आस्फालयितृ) વગાડનાર
आबाहा स्त्री० (आबाधा) પીડા (૨) અન્તર (૩) અલ્પ બાધા
आभंकर पु० (आभङ्कर) એ નામનો ૮૮ ગ્રહમાનો ૬૮ મો ગ્રહ (૨) ત્રીજા દેવ લોકના એક વિમાનનું નામ
आभक्खाण न० (अभ्याख्यान) ખોટો આ રોપ મુકવો, કલંક ચડાવવું તે
आभट्ठ त्रि० (आभाषित) બોલાવેલ
आभरण न० (आभरण) ઘરેણાં, અલંકાર, આભૂષણ (૨) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર
आभा स्त्री० (आभा) કાન્તિ તેજ, પ્રભા (૨) આકાર, છબી
आभाकर पु० (आभाकर) એ નામનું ત્રીજા દેવલોકનું એક વિમાન
आभाग पु० (आभाग) પડિલેહણનું અપર-નામ
आभागि त्रि० (आभागिन्) ભાગીદાર હિસ્સેદાર (૨) ભોક્તા
आभासिय पु० (आभाषिक) એ નામનો ૫૬ અંતરદ્વીપમાનો એક (૨) તે અન્તરદ્વીપમા રહેનાર મનુષ્ય (૩) પુ० એ નામનો એક દેશ (૪) તે દેશમા રહેનાર મનુષ્ય, મ્લેચ્છની એક જાત
आभासियदीव पु० (आभाषिकद्वीप) લવણ સમુદ્રમા ચુલ્લહિમવંત પર્વતની દાઢા ઉપર રહેલો એ નામનો એક દ્વીપ
आभासी स्त्री० (आभाषी) આભાષિક દ્વીપની રહેવાસી સ્ત્રી

आभिओग पु० (आभियोग्य) આભિયોગિક જાતના દેવતા (૨) નોકરપણું સેવકભાવ (૩) નોકર, સેવક
आभिओगपरणत्ति स्त्री० (आभियोग्यप्रज्ञप्ति) વિદ્યાધરની એક વિદ્યા
आभिओगसेढि स्त्री० (आभियोग्यश्रेणि) વૈતાઢ્ય પર્વત ઉપર વિદ્યાધરની શ્રેણીથી ૧૦ જોજન ઉચે અભિયોગી દેવતાને રહેવાની જગ્યા
आभिओगा स्त्री० (आभियोगा) વિદ્યાધરની એક વિદ્યા
आभिओगिय त्रि० (आभियोगिक) નોકર દેવતાની એક જાત (૨) વિદ્યા, મંત્ર, વશીકરણ, આદિ અભિયોગ કર્મ કરનાર સાધુ
आभिओगिय त्रि० (आभियोगित) વશીકરણ આદિથી સંસ્કારાયેલ
आभिओगियदेव पु० (आभियोगिकदेव) અભિયોગ જાતિના નીચા દેવતા
आभिओग्ग पु० (आभियोग्य) જુઓ " આભિઓગ " શબ્દ
आभिग्गहिय त्रि० (आभिग्रहिक) અભિગ્રહથી કાયોત્સર્ગાદિ કરનાર (૨) અભિગ્રહ ધારણ કરીને કાઉસગ્ગ વગેરે કરવા તે
आभिणिबोहिय न० (आभिनिबोधिक) મતિ જ્ઞાન, મન અને ઇંદ્રિયથી થતું જ્ઞાન, જ્ઞાનના પાંચ પ્રકારમાનો પહેલો પ્રકાર
आभिणिबोहियणाण पु० (आभिनिबोधिकज्ञान) જુઓ " આભિણિબોહિય " શબ્દ
आभिणिबोहियणाणावरण न० (आभिनिबोधिकज्ञानावरण) મતિજ્ઞાનાવરણીય મતિ જ્ઞાનને દબાવનાર કર્મ
आभिणिबोहियणाणावरणिज्ज न० (आभिनिबोधिकज्ञानावरणीय) મતિજ્ઞાનાવરણીય કર્મ, મતિજ્ઞાનને અટકાવનાર જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

आयंभर } त्रि० (आत्मम्भरि) સ્વાર્થી,
आयंभरि } પોતાનુજ પોષણ કરનાર

आयंस } पु० (आदर्श) અરીસો, દર્પણ
आयंसग } (२) બળદની ડોકનું એક આભરણ

आयंसमंडल न० (आदर्शमण्डल) અરીસાને આકારે મડન-ગુચ્છળો વાળનાર સર્પની એક જાત (२) મંડળાકારે ગોઠવેલ અરીસા

आयंसमुह पु० (आदर्शमुख) લવણ સમુદ્રમાં અગ્નિખુણા તરફ રહેલ આયસમુખ નામનો એક અન્તરદ્વીપ (२) त्रि० તે દ્વીપમાં રહેનાર

आयंसलिवि स्त्री० (आदर्शलिपि) १८ જાતની લિપિમાંની એક લિપિ

आयकाय पु० (आयकाय) વનસ્પતિ વિશેષ

आयग त्रि० (आजक) બકરીના વાળનું બનાવેલ વસ્ત્ર

आयगुत्त त्रि० (आत्मगुप्त) મન વચન અને કાયાએ કરી આત્માને પાપથી ગોપવનાર, આત્મરક્ષક, જીતેન્દ્રિય

आयछट्ठ पु० (आत्मषष्ठ) આત્મા જેમાં છઠ્ઠો છે એવા પાંચ ભૂત

आयजस न० (आत्मयशस्) આત્માના યશરૂપ સંયમ

आयजोगि त्रि० (आत्मयोगिन्) } સ્વ ધર્મ
आयट्ठि त्रि० (आत्मार्थिन्) } ધ્યાનમાં નિમગ્ન, મુમુક્ષુ

आयत त्रि० (आयत) લાંબુ દીર્ઘ (२) पु० મોક્ષ, મુક્તિ (३) त्रि० ખેંચેલ (४) पु० દીર્ઘાકાર સંસ્થાન

आयतचक्खु त्रि० (आयतचक्षुष) દીર્ઘદર્શી

आयतट्ठ पु० (आयतार्थ) મોક્ષ, મુક્તિ

आयतट्ठिअ पु० (आयतार्थिक) લાંબા વખતથી મોક્ષની અભિલાષાવાળો

आयतण न० (आयतन) સ્થાન, આશ્રય નિવાસસ્થાન (२) દેહર, દેવાલય (३) રાજાની બાજુનો ઓરડો (४) કર્મનું ઉપાદાન કારણ (५) પ્રગટ કરવુ, પ્રશ્નનો ખુલાસો કરવો તે (६) વધસ્થાન (७) નિર્ણય નિશ્ચય

आयतत्त न० (आत्मतत्त्व) પરમ પદાર્થ, જ્ઞાનાદિ ત્રણ રત્ન

आयतसंठाण न० (आयतसंस्थान) દીર્ઘાકાર, લાકડીની પેઠે લંબાઈવાળો આકાર-સંઠાણ, પાંચ સંઠાણમાંનુ એક

आयति स्त्री० (आयति) જુઓ "આયઇ" શબ્દ

आयत्त त्रि० (आयत्त) મિશ્રિત કરેલુ, એકઠુ કરેલુ

आयन्नण न० (आकर्णन) શ્રવણ કરવુ તે

आयप्पवाय न० (आत्मप्रवाद) એ નામનો એક પૂર્વ-શ્રુત વિશેષ, ચૌદ પૂર્વમાંનો એક

आयभाव पु० (आत्मभाव) મિથ્યાત્વ વિષય ગૃદ્ધિપણું વગેરે (२) સ્વ-પોતાનો અભિપ્રાય-મત (३) આત્મ સ્વરૂપ

आयमण न० (आचमन) મળ ત્યાગ કર્યા પછી જળથી શુદ્ધિ કરવી તે, લેપ રહિતપણું

आयमिणी स्त्री० (आयमिनी) વિદ્યા વિશેષ

आयय त्रि० (आयत) જુઓ " આયત " શબ્દ

आययगंतुपच्चागया स्त्री० (आयतगत्वाप्रत्यागता) કોઇ સાધુ એક શેરીમાં સીધા આગળ જઇ પાછા વળતા ગોચરી કરે તે, ભિક્ષાનો એક પ્રકારનો અભિગ્રહ

आययण न० (आयतन) જુઓ " આયતણ " શબ્દ

आययणसेवणा स्त्री० (आयतनसेवना) સાધુ પ્રભૃતિની સેવના કરવી તે, સમક્તિનુ ત્રીજુ ભૂષણ

आययसंठाण न० (आयतसंस्थान) લાકડીના જેવો લાંબો આકાર-સંઠાણ

आयर पु० (आदर) જુઓ " આદર " શબ્દ

आयरक्ख त्रि० (आत्मरक्ष) અંગરક્ષક, આત્મરક્ષક

आयरक्खदेव पु० (आत्मरक्षदेव) આત્મ રક્ષક દેવતા

आयरण न० (आचरण) અનુષ્ઠાન કરવું તે

आयरण न० } (आदरण) માયા-કપટ
आयरणया स्त्री० } વિશેષથી કોઈપણ વસ્તુનો સ્વીકાર કરવો તે

आयरिय त्रि० (आचर्य) આચરવા યોગ્ય

आयरिय पु० (आचारिक) આચાર સંબંધી તત્ત્વ

आयरिय त्रि० (आचरित) આચરેલું

आयरिय पु० (आचार्य) આચાર્ય, સાધુ સમુદાયના નાયક (૨) તીર્થંકર (૩) ગુરૂ

आयरिय त्रि० (आर्य) પૂજ્ય, પવિત્ર (૨) न० તત્ત્વ (૩) पु० આર્યજાતિ, પાપ નહિ કરનાર મનુષ્ય

आयरियखेत्त न० (आर्यक्षेत्र) આર્યક્ષેત્ર

आयरियभासिय न० (आचार्यभाषित) પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂત્રનું ચોથું અધ્યયન

आयरियविप्पडिवत्ति स्त्री० (आचार्यविप्रतिपत्ति) બંધદશા સૂત્રનું પાંચમું અધ્યયન

आयरिस पु० (आदर्श) અરીસો, દર્પણ, આઇનો

आयव पु० (आतप) જુઓ " આતવ " શબ્દ

आयवत त्रि० (आत्मवत) આત્મજ્ઞાનવાળો

आयवणाम न० (आतपनामन्) નામ કર્મનો એક ભેદ

आयवत्त न० (आतपत्र) છત્ર, છત્રી

आयववत न० (आतपवत्) અહોરાતના ૨૪ મા મુહૂર્તનું નામ

आयवा स्त्री० (आतपा) આતપા નામની સૂર્યની એક અગ્રમહિષી (૨) આ નામનું " જ્ઞાતાધર્મકથા " સૂત્રનું એક અધ્યયન

आयवि त्रि० (आत्मवित्) આત્મજ્ઞાની

आयवेयावच्चकर त्रि० (आत्मवैयावृत्यकर) આળસુ (૨) વિસંભોગિક-સાધુ સમુદાયથી ભિન્ન

आयस त्रि० (आयस) લોહમય, લોહ સંબંધી

आयसवेयणीय पु० (आत्मसंवेदनीय) દ્રવ્ય ઉપસર્ગનો એક પ્રકાર, પોતાનાજ કારણથી શરીર કે સંયમની ઉપઘાત-પીડા થાય તે

आयसरीरअणवकखवत्तिया स्त्री० (आत्म शरीरानवकाङ्क्षाप्रत्यया) અણવકંખવત્તિયા ક્રિયાનો એક ભેદ, પોતાના શરીરનો નાશ થાય તેવા કર્મ કરવાથી લાગતી ક્રિયા

आयसी स्त्री० (आयसी) લોઢાની કોશ

आयहम्म त्रि० (आत्मघात्य) આત્માની ઘાત કરનાર

आयाअ त्रि० (आयात) આવેલું

आयाइ स्त्री० (आयाति) જુઓ ' આજાઇ " શબ્દ

आयाइट्ठाण न० (आयातिस्थान) સંસાર જગત્ (૨) " આચારાંગ " સૂત્રના એક અધ્યયનનું નામ

आयाण पु० न० (आदान) લેવું ગ્રહણ કરવું સ્વીકારવું તે (૨) ભોજન રાખ વાનું સ્થાન (૩) નાક (૪) પરિગ્રહ (૫) ઉપયોગપૂર્વક વસ્તુ લેવું મૂકવું, આયાણભ મત્તનિખેવણા સમિતિ પાંચ સમિતિમાંની ચોથી સમિતિ (૬) કર્મનું ઉપાદાન કારણ (૭) જ્ઞાનાવરણી યાદિ આઠ પ્રકારના કર્મ (૮) અઢાર પાપસ્થાન હિંસાદિ આશ્રવસ્થાન (૯) સમ્યગ્ જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર (૧૦) મોક્ષ (૧૧) શ્રાવકનું પ્રથમ વ્રત ગ્રહણ કરવું તે (૧૨) ઇન્દ્રિય, શ્રોત્ર આદિ પાંચ ઇન્દ્રિયો (૧૩) રમણીય, રમ્ય (૧૪) સંયમ (૧૫) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય વસ્તુ (૧૬) કારણ હેતુ (૧૭) આદિ પ્રથમ

आयाणपय न० (आदानपद) અધ્યયન કે શ્રુતસ્કંધનુ આદિપદ-શરૂઆતનુ વાક્ય-જેમ 'ધમ્મોમંગલં'

आयाणभंडमत्तणिक्खेवणासमिइ स्त्री० (आदानभाण्डमात्रनिक्षेपणासमिति) જુઓ "આદાણભંડમત્તણિખેવણાસમિઇ" શબ્દ

आयाणभंडमत्तनिक्खिवणासमिय त्रि० (आदानभाण्डमात्रनिक्षेपणासमित) જુઓ "આદાનભંડમત્તણિખેવણાસમિય" શબ્દ

आयाणभय पु० (आदानभय) આદાન-દ્રવ્ય સબંધી ભય, સાત ભયમાનુ એક

आयाणवत त्रि० (आदानवत्) આદાન-જ્ઞાન-દર્શન અને ચારિત્ર્યવાળો

आयणसोय न० (आदानस्रोतस्) દુષ્ટ ઇંદ્રિયરૂપસ્રોત-કર્મ આવવાનુ દ્વાર ઇંદ્રિયનો દુષ્ટ-ઉપયોગરૂપ આશ્રવ

आयाणिज्ज त्रि० (आदानीय) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય (૨) શ્રુત, શાસ્ત્ર (૩) કર્મ (૪) સયમ, સયમાનુષ્ઠાન (૫) મોક્ષ

आयाणीय त्रि० (आदानीय) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય, ગ્રાહ્ય

आयाणुकंपय त्रि० (आत्मानुकम्पक) આત્મહિત કરવામા પ્રવૃત્ત, પ્રત્યેકબુદ્ધ અથવા જિનકલ્પી

आयाम न० (आचाम्ल) આયંબિલ તપ

आयाम न० (आचाम) ઓસામણ, ચોખા આદિનુ પાણી

आयाम पु (आयाम) } લંબાઈ, **आयामणया** स्त्री० (आयामनता) } લાંબપણુ

आयामविक्खंभ पु० न० (आयामविष्कम्भ) લંબાઇ પહોળાઇ

आयार पु० (आकार) આકૃતિ, આકાર

आयार पु० (आचार) જ્ઞાનાદિ આચાર (૨) વ્યવહાર, વિધિ માર્ગ (૩) વર્તન, ચારિત્ર્ય (૪) આચારાગસૂત્ર, ૧૨ અગમાનુ પહેલુ અગસૂત્ર (૫) નિપુણ શિષ્ય

आयारंग न० (आचाराङ्ग) ૧૨ અગસૂત્રમાનુ પ્રથમ અગસૂત્ર

आयारंगचूला स्त्री० (आचाराङ्गचूडा) આચારાગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધનો પાછલો ભાગ

आयारकप्प न० (आचारकल्प) નિશીથ સૂત્રનુ અપરનામ

आयारक्खग पु० (आत्मरक्षक) જુઓ "આયરક્ખ" શબ્દ

आयारक्खेवणी स्त्री० (आचाराक्षेपणी) સાભળનારને આચાર-અનુષ્ઠાન તરફ ખેચનારી કથા, કથાનો એક પ્રકાર

आयारग्ग न० (आचाराग्र) આચારાગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધનો આગલો ભાગ

आयारचूला स्त्री० (आचारचूला) } આ- **आयारचूलिया** स्त्री० (आचारचूलिका) } ચારાગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધની ચૂલિકા

आयारणिज्जुत्ति स्त्री० (आचारनिर्युक्ति) આચારાગ સૂત્રની નિર્યુક્તિ

आयारतेण त्रि० (आचारस्तेन) આચારનો ચોર, અણાચારી છતા પોતાને આચારી કહેવડાવનાર

आयारदसा स्त्री० (आचारदशा) આચાર દશા નામનું સૂત્ર

आयारपकप्प पु० (आचारप्रकल्प) નિસીથના ત્રણ અધ્યયન સહિત આચાગ્ગ સૂત્રના ૨૫ અધ્યયન

आयारपणिहि पु० (आचारप्रणिधि) આચાર પ્રતિપાદન કરનાર દશવૈકાલિક સૂત્રનુ ૮ મુ અધ્યયન

आयारपत्त त्रि० (आचारप्राप्त) બ્રહ્મચર્ય વ્રત આદિ આચારવાળો

आयारभंडग पु० (आचारभाण्डक) પાત્રા, પાટ, રજોહરણ આદિ ઉપકરણ, જ્ઞાનાદિના સાધન

आयारवत्थु न० (आचारवस्तु) નવમા પૂર્વના ત્રીજા પ્રકરણનુ નામ

आयारविणय पु० (आचारविनय) विनय पूर्वक आचार पाळवो ते, विनयनो एक प्रकार

आयारसमाहि पु० (आचारसमाधि) आचार-रूप समाधि, समाधिनो एक प्रकार

आयारोवगय त्रि० (आचारोपगत) १४ मो योगसंग्रह, आचार विशिष्ट पाळवो ते

आयाव पु० (आताप) असुरकुमार जातना देवतानी एक जात

आयावअ त्रि० } (आतापक) आतापना
आयावग त्रि० } लेनार सूर्यनी सन्मुख दृष्टि राखी सूर्यनो ताप सहेनार

आयावण न० (आतापन) आतापना, टाढ तडको सहन करवु ते

आयावणभूमि स्त्री० (आतापनभूमि) आतापना लेवानी जग्या

आयावणा स्त्री० (आतापना) आतापना लेवी

आयावादि त्रि० (आत्मवादिन्) आत्माना यथार्थ स्वरूपने स्वीकारनार, आस्तिक

आयावाय पु० (आत्मवाद) आत्मवाद, पोताना सिद्धांतनो वाद, स्वसिद्धांत स्थापन

आयावि त्रि० (आतापिन्) आतापना लेनार

आयास पु० (आयास) चित्तनो खेद (२) १८ लिपिमांनी १५ मी लिपि (३) परिग्रह, असंतोष

आयासलिवि स्त्री० (आयासलिपि) १८ लिपिमांनी १५ मी लिपि

आयाहिण अ० (आदक्षिणम्) दक्षिण तरफथी माडी, जमणी तरफथी शरू करीने

आयाहिणपयाहिणा स्त्री० (आदक्षिणप्रदक्षिणा) जमणी तरफथी शरू करीने फरी जमणी तरफ सुधी आवर्तन करवु ते

आयु न० (आयुष्) आयुष्य

आयोग पु० (आयोग) धननी आवक

आर पु० (आर) आलोक (२) संसार, जीवलोक (३) गृहस्थपणु (४) चोथी नरकनो एक नरकावासो (५) त्रि० अगाउ

आरओ अ० (आरतस्) आलोक (२) पहेला अर्वाग् आधार (३) शरू करी

आरंभ पु० (आरम्भ) पापकारी व्यापार, आरंभ समारंभ (२) त्रि० जेनो आरंभ थाय तेवा जीव

आरंभकहा स्त्री० (आरम्भकथा) भोजनादिकमा थता आरंभ समारंभना वखाण करवा ते

आरंभग त्रि० (आरम्भक) आरंभ करनार (२) हिंसक, पापकर्म करनार

आरंभज त्रि० (आरम्भज) सावद्यक्रियाना अनुष्ठानथी उत्पन्न थयेल

आरंभजीवि त्रि० (आरम्भजीविन्) आरंभ-सावद्यक्रियाथी आजीविका चलावनार (गृहस्थ)

आरंभपरिणाय त्रि० (आरम्भपरिज्ञात) श्रावकनी आठमी पडिमा आदरनार श्रावक के जे आठ महीना सुधी पोते आरंभ समारंभ करे नहि

आरंभय त्रि० (आरम्भज) जुओ "आरंभज" शब्द

आरंभवज्जय त्रि० (आरम्भवर्जक) आरंभ-पापना व्यापारनो त्याग करनार, श्रावकनी आठमी पडिमा सेवनार

आरंभविणय पु० (आरम्भविनय) आरंभनो अभाव

आरंभसमारंभ पु० (आरम्भसमारम्भ) आरंभ समारंभ, पापना व्यापारथी जीवनी घात करवी ते

आरंभि त्रि० (आरम्भिन्) पापनो आरंभ करनार

आरंभिया स्त्री० (आरम्भिकी) पापना व्यापारथी लागती क्रिया

आरक्ख त्रि० (आरक्ष) } રાજાના આત્મ-
आरक्खग त्रि० (आरक्षक) } રક્ષક (૨) પુ૦ ઉગ્રવેશ (૩) ત્રિ૦ તે વશમા ઉત્પન્ન થયેલ

आरक्खिय पु० (आरक्षिक) કોટવાળ

आरग पु० (आरक) ચક્રનો આરો, પૈડાનો આરો

आरगय त्रि० (आरगत) ઇંદ્રિયોની સમીપ આવેલ, ઇન્દ્રિય ગોચર થયેલ

आरटिय पु० (आरटित) આક્રન્દન કરવુ તે

आरण पु० (आरण) ૧૧ મો દેવલોક (૨) તે દેવલોકના વાસી દેવતા (૩) ન૦ બુમ પાડવી તે, આરડવુ તે

आरणग पु० (आरणक) ૧૧ મો દેવલોક

आरणणग त्रि० (आरण्यक) } અરણ્ય-વ-
आरणणय त्रि० } નમા જઇ
आरणिणय त्रि० } વસનાર, વાનપ્રસ્થ

आरत त्रि० (आरत) નિવૃત્તિ પામેલ, ઉપરત-વિરામ પામેલ (૨) અત્યન્ત અનુરક્ત

आरद्ध त्रि० (आरब्ध) આરંભ કરેલ

आरन्निय त्रि० (आरण्यक) જુઓ " આરણ્ણિય " શબ્દ

आरब पु० (आरब) ઉત્તર ભરતમાનો આરબ નામે એક દેશ, અર્બસ્થાન (૨) અરબસ્તાનના રહેવાસી મનુષ્ય, આરબ

आरबग पु० (आरबक) આરબ, આરબ દેશનો રહેવાસી

आरबी स्त्री० (आरबी) અર્બસ્તાનમા જન્મેલ દાસી

आरभड न० (आरभट) ૩૨ નાટકમાનું ૨૮ મુ નાટક

आरभडभसोल न० (आरभटभसोल) ૩૨ નાટકમાનુ ૩૦ મુ નાટક

आरभडा स्त्री० (आरभटा) પડિલેહણ કરતી વખતે વસ્ત્ર ઉતાવળે લેતા મુકતા કે જોતા લાગતો એક દોષ, પાડલેહણનો એક દોષ

आरभिय न० (आरभित) નાટ્યની વિધિનો એક પ્રકાર

आरय त्रि० (आरत) નિવૃત્તિ પામેલ (૨) ગયેલ, દૂર થયેલ

आरव पु० (आराव) શબ્દ, અવાજ

आरसिय न० (आरसित) બરાડા પાડેલ, આરડેલ

आरा स्त्री० (आरा) આરા-ગાડી વિગેરેના પૈડાના મધ્ય ભાગમા જે લાકડા ગોઠવેલા હોય છે તે (૨) આર, બળદને મારવાની લોઢાની અણીવાળી લાકડી, હથીયાર વિશેષ

आरा अ० (आरात्) પાસે, નજીક (૨) પૂર્વ ભાગ

आराभाग पु० (आराद्भाग) પૂર્વનો ભાગ, પાસેનો ભાગ

आराम पु० (आराम) ઉપવન, બાગ, સ્ત્રીપુરૂષોને આરામ લેવાનો મંડપ (૨) ત્રિ૦ આરામ કરનાર-આપનાર

आरामिय पु० (आरामिक) આરામ-બાગનુ રક્ષણ કરનાર માળી

आराहअ पु० (आराधक) આરાધક, સયમ આદિનો પાળનાર

आराहग त्रि० (आराधक) જ્ઞાનાદિકનો આરાધક (૨) મોક્ષનો સાધક

आराहण न० (आराधन) આરાધન, સેવન

आराहणय पु (आराधनक) સથારો

आराहणया स्त्री० (आराधना) સથારો, (૨) શ્રુત-શાસ્ત્રનુ સમ્યક્ પ્રકારે આરાધન-આસેવન

आराहणा स्त्री० (आराधना) મોક્ષ માર્ગરૂપ જ્ઞાન આદિની સેવા

आराहणी स्त्री० (आराधनी) જેનાથી મોક્ષ માર્ગની આરાધના કરાય એવી ભાષા, દ્રવ્ય ભાષાનો એક પ્રકાર

आराहिय त्रि० (आराधित) આરાધના કરેલ
आरिट्ठ पु० (आरिष्ट) મડપગોનની શાખા (૨) તે શાખામાનો પુરૂષ
आरिय त्रि० (आस्वरित) બોનાવેલ
आरिय त्रि० (आर्य) જ્ઞાની તીર્થંકર (૨) પવિત્ર વિશુદ્ધ, શ્રેષ્ઠ, નિષ્પાપ (૩) આર્ય દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ, શ્રેષ્ઠ મનુષ્ય (૪) પુ० મોક્ષ માર્ગ (૫) આર્ય દેશ જુઓ " અજ્જ " શબ્દ
आरियदंसि त्रि० (आर्यदर्शिन्) ન્યાય દષ્ટિવાળો, ન્યાય દષ્ટિએ જોનાર
आरियपन्न त्रि० (आर्यप्रज्ञ) પ્રશસનીય બુદ્ધિવાળો, શાસ્ત્રીય જ્ઞાનવાન્
आरुग्ग न० (आरोग्य) નિરોગીપણુ, આરોગ્ય
आरुसिय त्रि० (आरुष्ट) ક્રોધી થયેલ
आरुहण न० (आरोहण) સ્વાર થવુ, ચડવુ
आरुढ त्रि० (आरूढ) ઉપર ચડેલ, આશ્રિને રહેલ (૨) પ્રાપ્ત થયેલ, ઉત્પન્ન થયેલ, ઉગેલ
आरेण अ० (आरेण) નજીક, પાસે (૨) આતરફ, આ કાંઠે (૩) હાલનુ (૪) પ્રારભકર
आरोग न० (आरोग्य) નિરોગીપણુ તન દુરસ્તિ (૨) ત્રિ० રોગરહિત, નિરોગી
आरोप्प पु० (आरोप्य) બુદ્ધ શાસ્ત્રમા કહેલ એક દેવતાની જાત
आरोवणा स्त्री० (आरोपणा) આરોપણા-એક અપરાધનુ પ્રાયશ્ચિત્ત કરતા પુન તેજ અપરાધ બીજીવાર કર્યો તેનુ પ્રાયશ્ચિત પ્રથમ પ્રાયશ્ચિતના ઉમેરવુ-આરોપવુ તે (૨) પ્રરૂપણા વ્યાખ્યાનો એક પ્રકાર (૩) પ્રશ્ન
आरोस पु० (आरोष) એ નામનો એક દેશ (૨) તે દેશવાસી મ્લેચ્છની એક જાત
आरोह पु० (आरोह) શરીરની ઉંચાઇ
आरोहग त्रि० (आरोहक) હાથીની સ્વારી કરનાર (૨) હસ્તિપાલક
आरोहपरिणाह पु० (आरोहपरिणाह) શરીરની ઉંચાઇ જેટલી બે ભુજાની પહોળાઇ હોય તે આરોહપરિણાહ
आलइअ त्रि० (आलयिक) ગૃહી, આશ્રયવાળા (૨) અલકાર શાસ્ત્રના જાણનાર (૩) અલકાર સબધી (૪) અલકાર યોગ્ય
आलइय त्रि० (आलगित) યથાયોગ્ય સ્થાને પહેરેલ
आलंकारिग त्रि० (आलङ्कारिक) જ્યા અલકાર-ઘરેણા પ્હેરવામા આવે તે સ્થાન
आलंकारियसभा स्त्री० (आलङ्कारिकसभा) અલકાર પહેરવાની સભા
आलंद पु० (आलन्द) પાણીથી ભીનો-લીલો હાથ સુકાય તેટલા વખતથી માડી ૫ રાત દિવસ સુધીનો કાળ
आलंदिअ त्रि० (आलन्दिक) ઉપર કહેલા સમયનુ ઉલ્લઘન ન કરનાર
आलंब पु० (आलम्ब) આધાર, આલમ્બન
आलंबण न० (आलम्बन) } આધાર,
आलंबणा स्त्री० (आलम्बना) } આશ્રય, ટેકો (૨) ઇર્યાસમિતિનુ આલબન-જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર (૩) કારણ પ્રયોજન
आलभिय न० (आलम्भिक) એક શહેરનુ નામ (૨) ભગવતી સૂત્રના અગીયારમા શતકના બારમા ઉદ્દેશાનુ નામ
आलभिया स्त्री० (आलम्भिका) આલભિકા નામની એક નગરી
आलक्क पु० (अलर्क) હડકાયો કુતરો
आलभिया स्त्री० (आलभिका) એ નામની એક નગરી
आलय पु० न० (आलय) રહેવાનુ સ્થાન ઘર
आलवण न० (आलपन) બોલવુ વાતચિત કરવી
आलसिय त्रि० (आलसित) આળસુ મદ

आलस्स न० (आलस्य) આળસ; પ્રમાદ.

आलाव. पु० (आलाप) થોડુ બોલવું તે, આલાપ કરવો તે (૨) શરૂઆતનું ભાષણ. (૩) એકવાર બોલાએલું

आलावश्र } पु० (आलापक) આલાવો, आलावग } એક સબંધવાળા વાક્યોનો સમૂહ (૨) ગ્રંથનો થોડો ભાગ, પૅરેગ્રાફ

आलावण न० (आलापन) પરસ્પર બે વસ્તુ મળવાથી થતો બંધ

आलावणबंध पु० (आलापनबन्ध) પરસ્પર બે વસ્તુ ભેગી થવાથી થતો બંધ, જેમ ખડની ભારી અને દોરડું એ બેનો બંધ

आलि पु० (आलि) એક જાતની વનસ્પતિ

आलिंग पु० (आलिङ्ग) મુરજ-માદલ નામનું વાજીંત્ર (૨) આલિંગ-સાધુનો વેષ

आलिंगण न० (आलिङ्गन) આલિંગન, થોડો સ્પર્શ કરવો તે

आलिंगणवट्टि स्त्री० (आलिङ्गनवृत्ति) શરીર પ્રમાણે લાંબુ ઓશીકું.

आलिंगणिया स्त्री० (आलिङ्गनिका) શરીર પ્રમાણે લાંબુ ઓસીકુ

आलिंगपुक्खर न० (आलिङ्गपुष्कर) મુરજ-માદલ વાજીંત્રનું મોઢું.

आलिंगिणी स्त्री० (आलिंगिनी) ઘુંટણ અને કોણી નીચે રાખવાનો ચાકળો

आलिघर न० (आलिगृह) આલિ નામની વનસ્પતિ વિશેષનું બનાવેલ ઘર-મંડપ

आलित्त त्रि० (आलित) નાવાને ચલાવવાના હલેસાં

आलित्त त्रि० (आदीप्त) સર્વ તરફથી જ્વલિત-બળી રહેલ

आलिद्ध त्रि० (आश्लिष्ट) આલિંગન કરાયેલ

आलिद्ध त्रि० (आदिग्ध) લાગેલ, જોડેલ

आलिसंदग पु० (आलिसन्दक) } ધાન્ય आलिसिंदग पु० (आलिसिन्दक) } વિશેષ, ચોળા (૨) અળસિ

आलीण त्रि० (आलीन) ઇંદ્રિયનિગ્રહરૂપ મર્યાદામાં તલ્લીન (૨) આશ્રિત (૩) થોડું લાગેલ-વળગેલ (૪) આલિંગન કરેલ, ભેટેલ

आलीणगुत्त त्रि० (आलीनगुप्त) જેણે ઇંદ્રિયોનો નિગ્રહ કરી ગોપવી રાખી તે, જિતેંદ્રિય

आलीयग } त्रि० (आदीपक) આગ લગાआलीवक } ડનાર, અગ્નિ સળગાવનાર आलीवग }

आलीवण न० (आदीपन) રોશની કરવી તે

आलीवित त्रि० (आदीप्त) અગ્નિમાં બાળેલ

आलु पु० न० (आलु) બટાટા, કંદ વિશેષ

आलुई स्त्री० (आलुकी) એક જાતની વેલ

आलुंप त्रि० (आलुम्प) હિંસા, ચોરી, મારી વગેરે અકૃત્ય સેવનાર, છીનવી લેનાર

आलुग } पु० न० (आलु) સાધારણ વन आलुय } સ્પતિ વિશેષ, બટાટા

आलुयवग्ग पु० (आलुकवर्ग) આલુ-બટાટા સબંધી ભગવતી સૂત્રના ૨૩ મા શતકનો બીજો વર્ગ

आलेवण न० (आलेपन) થોડું લેપન

आलोअ पु० (आलोक) વિલોકન, સારી રીતે જોવું તે (૨) પૃથ્વીનો સરખો ભાગ, સમ ભૂભાગ. (૩) ગવાક્ષ આદિ પ્રકાશનું સ્થાન (૪) જગત્ સંસાર (૫) જ્ઞાન (૬) પ્રકાશ (૭) રૂપી પદાર્થ

आलोइत्तार त्रि० (आलोकितृ) જોનાર, અવલોકન કરનાર

आलोइय त्रि० (आलोकित) નિરીક્ષણ કરેલ

आलोइय त्रि० (आलोचित) આલોચન કરેલ, નિવેદન કરેલ

आलोक } पु० (आलोक) જુઓ " આआलोग } લોઅ " શબ્દ

आलोय पु० (आलोक) અવલોકન, નિરીક્ષણ દર્શન, દેખવું તે (૨) દીવાનો પ્રકાશ

आलोयण न० (आलोकन) દર્શન

आलोयण न० (आलोचन)
आलोयणया. स्त्री०
आलोयणा स्त्री० (आलोचना) } શિષ્યે ગુરૂ પાસે પોતાના દોષનુ આલોચન કરવુ-નિવેદન કરવુ તે

आलोयणारिह न० (आलोचनार्ह) ગુરૂ પાસે નિવેદન કરવાથી જે પાપની શુદ્ધિ-નિવારણ થાય તે આલોચના યોગ્ય પાપ (૨) આલોચના યોગ્ય પ્રાયશ્ચિત્ત

आलोयदरिसणिज्ज त्रि० (आलोकदर्शनीय) જે દષ્ટિગોચર થતા ઉંચામા ઉંચુ દેખાય તે

आलोयभायण न० (आलोकभाजन) જેમા પ્રકાશ પડે એવુ ભાજન

आलोविय त्रि० (आलोपित) આચ્છાદન કરેલ

आव पु० (आप) લાભ, નફો

आवइ स्त्री० (आपद्) આપત્તિ–દુઃખ, વિપત્તિ

आवंतिअज्झयण न० (आवन्त्यध्ययन) આચારાગના પ્રથમ શ્રુતસ્કધના પાચમા અધ્યયનનુ નામ

आवंती त्रि० (यावत्) જેટલા

आवकह न० (यावत्कथम्)
आवकहा स्त्री० (यावत्कथा) } જાવ જીવ સુધી, જીદગી પર્યન્ત

आवकहिय त्रि० (यावत्कथिक) યાવજ્જીવ સુધીનુ હમેશનુ, ઘણા વખતનુ

आवगा स्त्री (आपगा) નદી

आवज्जग त्रि० (आवर्जक) પ્રસન્ન કરનાર

आवज्जण न० (आवर्जन) કેવળીનો ઉપયોગ (૨) માનસિક વ્યાપાર શેષ રહેલા કર્મનો ઉદયાવલિકામા પ્રક્ષેપ કરવાનો વ્યાપાર–ક્રિયા

आवज्जीकरण न० (आवर्जीकरण) જુઓ "આવજ્જણ" શબ્દ

आवट्ट पु० (आवर्त्त) સમુદ્રાદિકમા ચક્રાકારે ઘુમરી ખાતુ પાણી દેખાય તે (૨) રખડવુ, પરિભ્રમણ કરવુ તે (૩) મોહપાશ, ભૂલવણી (૪) સસાર (૫) સસારના કારણરૂપ વિષયના શબ્દાદિક ગુણ (૬) ઉત્કટ મોહના ઉદયથી વિષયની પ્રાર્થના કરવી તે (૭) ફરીફરીને ઉત્પન્ન થવુ તે (૮) મહાઘોષનામે સ્તનિત કુમારના ઇદ્રના લોકપાલનુ નામ (૯) જબુદ્વીપમાનો એક દીર્ઘ વૈતાઢ્ય પર્વત (૧૦) એક ખરીવાળા સ્થળચર તિર્યંચ પચેદ્રિયની એક જાત (૧૧) અહોરાત્રના ૨૫ મા મુહૂર્તનુ નામ (૧૨) આવર્ત નામનુ એક વિમાન (૧૩) જબૂદ્વીપના મેરૂની પૂર્વે સીતા મહાનદીની ઉત્તરે આવર્ત નામની એક વિજય (૧૪) આવર્તનામે ૩૨ નાટકમાનુ એક નાટક (૧૫) મણિનુ એક લક્ષણ

आवट्टकूड न० (आवर्त्तकूट) મહા વિદેહમાના નલિનકૂટ નામે વખારા પર્વતનુ એ નામનુ એક શિખર

आवड पु० (आपात) કિરાત દેશના ભિલ્લની એક જાત

आवडण न० (आपतन) ભાગવુ કકડા કરવા

आवडिय त्रि० (आपतित) ચારે તરફથી આવી પડેલુ, લાગેલુ

आवण पु० (आपण) હાટ, દુકાન (૨) બજાર

आवण्ण त्रि० (आपन्न) પ્રાપ્ત થયેલ આશ્રીને રહેલ (૨) ઉત્પન્ન થયેલ

आवण्णसत्ता स्त्री० (आपन्नसत्त्वा) ગર્ભવતી, સગર્ભા સ્ત્રી

आवत्त पु० (आवर्त्त) જુઓ "આવટ્ટ" શબ્દ

आवत्तकूड न० (आवर्तकूट) નલિનકૂટ નામે વક્ખારા પર્વતના ચાર કૂટમાનું ત્રીજુ કૂટ–શિખર

आवत्तण न० (आवर्त्तन) ઉલાડવુ ચાલવુ
आवत्तणपेढिया स्री० (आवर्त्तनपीठिका) જેમા ભોગલ રહે તે સ્થાન
आवत्ता स्री० (आवर्त्ता) આવર્તા નામની એક વિજય
आवत्ति स्री० (आपत्ति) પ્રાપ્તિ (૨) ઉત્પત્તિ (૩) દોષ પ્રસગ (૪) દુ ખ
आवन्न त्रि० (आपन्न) પ્રાપ્ત થયેલ
आवया स्री० (आपद्) આફત–આપત્તિ, સકટ
आवर त्रि० (अपर) બીજુ
आवरण न० (आवरण) કવચ, બખતર (૨) ઢાલ (૩) ઢાકવુ તે, ઢાકણ (૪) મજિઠ આદિ દ્રવ્ય (૫) સર્વ વિરતિ અથવા દેશ વિરતિરૂપ પચ્ચખાણને અટકાવનાર કષાય મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ (૬) જ્ઞાન આદિ શક્તિને આવરનાર–ઢાકનાર જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મ
आवरणावरणपविभत्ति न० (आवरणावरण प्रविभक्ति) ૩૨ પ્રકારના નાટકમાનુ એક
आवरणिज्ज त्रि० (आवरणीय) આત્માની જ્ઞાનાદિ શક્તિને આવરનાર જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મ
आवरणी स्री० (आवरणी) આવરણકારી વિદ્યા
आवरिअ त्रि० (आवृत) ઢાકેલ, આચ્છાદન કરેલ
आवरिसण न० (आवर्षण) સુગધિ પાણીનો છટકાવ કરવો
आवलण न० (आवलन) અગ મરડવુ તે
आवलि स्री० (आवलि) હાર, પક્તિ, લાઈન
आवलियपविभत्ति न० (आवलिकाप्रविभक्ति) નાટ્યવિધિ વિશેષ
आवलिया स्री० (आवलिका) અસખ્યાત સમય પ્રમાણે એક કાળ વિભાગ, એક શ્વાસોશ્વાસનો સખ્યાતમો ભાગ (૨) શ્રેણિ, પક્તિ
आवसह पु० (आवसथ) મકાન, ઘર, રહેઠાણ (૨) તાપસનો આશ્રમ, મઠ
आवसहिय पु० (आवसथिक) આશ્રમ–ઝુપડીમા રહેનાર, સન્યાસી (૨) ગૃહસ્થ
आवसिय / **आवस्सग** / **आवस्सय** त्रि० (आवश्यक) અવશ્યનુ, જરૂરી (૨) न० સાધુ અને શ્રાવકને બે વખત અવશ્ય કરવાની ક્રિયા, પ્રતિક્રમણ (૩) તે ક્રિયા પ્રતિપાદક આવશ્યક નામનુ સૂત્ર (૪) આધાર
आवस्सयकरण न० (आवश्यककरण) કેવળી સમુદ્ઘાત કર્યા પહેલા કેવળીને અવશ્ય કરવા યોગ્ય વ્યાપાર
आवस्सयसुयखंध न० (आवश्यकश्रुतस्कंध) એ નામનુ એક સૂત્ર
आवस्सया स्री० / **आवस्सिया** स्री० (आवश्यकी) સાધુએ અવશ્યકામ પડયે બ્હાર જતી વખતે "આવસ્સહિ" શબ્દ બોલવો તે, સામાચારીનો એક પ્રકાર
आवह त्रि० (आवह) ધારણ કરનાર
आवाग पु० (आपाक) નિભાડો
आवाड पु० (आपात) ઉત્તર ભરતમાની કિરાત નામે ભિલ્લની એક જાત
आवाय पु० (आपाक) નિભાડો
आवाय पु० (आपात) આવજાવ, માણસોનુ ગમનાગમન (૨) પ્રથમ મેળાપ
आवायभद्द पु (आपातभद्र) પ્રથમ મેળાપમા બોલવા ચાલવા વિગેરેમા સુખ આપનાર
आवायकहा स्री० (आवापकथा) ભોજન સબધી કથા કરવી તે
आवास पु० (आवास) મહેલ, હવેલી (૨) શરીર (૩) આવાસ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર (૪) નરકાવાસ
आवासग पु० (आवश्यक) જુઓ " આવસ્સય " શબ્દ

आवासपज्जय पु० (आवासपर्वत) नागराजनो आवास पर्वत

आवासय पु० (आवासक) पक्षिनुं घर, माळो (२) न० नित्य कर्म (३) आ श्यक

आवासय न० (आवश्यक) आवश्यक कर्तव्य

आवाह पु० (आवाह) विवाह पहेलां तांबूल देवानो उत्सव (२) नवपरणित वहुवरने प्रथम घेर लाववा ते

आवाहण न० (आह्वान) आमंत्रण देवुं, बोलाववुं

आवि अ० (चापि) संभावना (२) समुच्चय, पण

आवि अ० (आविस्) प्रगट, जाहेर

आविअ त्रि० (आविच) अविच देशमां उत्पन्न थयेल

आविई स्त्री० (आविची) अवीच देशमां उत्पन्न थयेल स्त्री

आविकम्म न० (आविष्कर्मन्) खुल्लुं-प्रगट काम (२) उत्पत्ति (३) अभिव्यक्ति

आविट्ठ त्रि० (आविष्ट) युक्त थयेल, जोडायेल (२) अधिष्ठित

आविद्ध त्रि० (आविद्ध) पहेरेलुं धारण करेलुं (२) वींटेलुं, यथोचित बांधेलुं

आविब्भाव पु० (आविर्भाव) प्रगट थवुं, प्रादुर्भाव थवो

आविब्भूय त्रि० (आविर्भूत) पेदा थयेल (२) प्रगट थयेल

आविल त्रि० (आविल) आकुळ (२) कलुषित, डोळुं

आवीइमरण न० (आवीचिमरण) समये समये आयुष्यना दळनो अपचय थाय ते आयुष्य समये समये ओछुं थाय ते

आवीइसमिणाय न० (आवीचिमरण) आवीचि नामनुं मरण

आवीकम्म न० (आविष्कर्मन्) जुओ "आविकम्म" शब्द

आवुत्त त्रि० (अयुक्त) नहि कहेल, वगर कहेल

आवेढिय त्रि० (आवेष्टित) चारे तरफथी वींटेल (२) एक वार वींटेल

आस पु० स्त्री० (आश) भोजन

आस पु० (आस) फेंकवुं

आस न० (आस्य) मुख, मों

आस पु० (अश्व) घोडो, अश्व (२) अश्विनी नक्षत्रनो अधिष्ठाता देवता (३) अश्वदेवताथी उपलक्षित अश्विनी नक्षत्र (४) मन, चित्त

आसग पु० (आसङ्ग) रोग

आसदय न० (आसन्दक) एक जातनुं आसन

आसदिया स्त्री० (आसन्दिका) } एक जातनुं
आसंदी स्त्री (आसन्दी) }
आसन, माची (२) लाकडीनुं माचडुं

आससइय त्रि० (आमशयित) जेमां संदेह नथी तेवुं

आससप्पओग पु० (आशंसाप्रयोग) आशंसा-अभिलाषा करवी ते

आससा स्त्री० (आशंसा) कामभोग मेळववानी इच्छा -अभिलाषा

आससि त्रि० (आशंसिन्) अभिलाषी

आसकण्ण पु० (अश्वकर्ण) लवण समुद्रमांना ५६ अंतरद्वीपमांनो अश्वकर्ण नामनो एक अंतरद्वीप (२) त्रि० ते द्वीपना रहेवासी

आसकरण न० (अश्वकरण) घोडाने कळा शीखववानी जग्या

आसकिसोर पु० (अश्वकिशोर) जातवान घोडानुं बच्चुं वछेरुं

आसकिसोरी स्त्री० (अश्वकिशोरी) जातवान वछेरी

आसग पु० (आस्यग) रीछ
आसग्गीव पु० (अश्वग्रीव) भरतक्षेत्रना चालु अवसर्पिणीना पहेला प्रतिवासुदेवनु नाम
आसज्जुद्ध न० (अश्वयुद्ध) घोडानु युद्ध
आसज्ज न० (आसन) क्रिया विशेष
आसण न० (आसन) आसन, बेठक, सिंहासन भद्रासन मयूरासन वगेरे (२) आसनवाळी बेसवु ते (३) शय्या
आसण्ण त्रि० (आसन्न) नजीक, पासे
आसत्त त्रि० (आसक्त) भूमिमा लागेल, उपरथी नीचेना भाग साथे लागेल
आसत्ति स्त्री० (आसक्ति) परिग्रह आदिमा गृद्धि
आसत्तोसत्त त्रि० (आसक्तोत्सक्त) उपरना भागथी नीचेना भागने लागेल
आसत्थ त्रि० (आश्वस्त) आराम लीधेल, स्वस्थ
आसत्थ पु० (अश्वत्थ) पीपळो
आसधर त्रि० (अश्वधर) घोडावाळो, सोदागर
आसन न० (आसन) जुओ "आसण" शब्द
आसन्न त्रि० (आसन्न) जुओ "आसण्ण" शब्द
आसन्नभव पु० (आसन्नभव्य) थोडा वखतमा मोक्ष जवा योग्य भव्य जीव
आसपुरा स्त्री० (अश्वपुरा) पद्मविजयनी मुख्य नगरी
आसपोसय त्रि० (अश्वपोषक) घोडानो पोषनार, सोदागर
आसप्पमद्दय त्रि० (अश्वप्रमर्दक) घोडाने कळा शीखवनार
आसम पु० (आश्रम) आश्रम, तापस लोकोने रहेवानी जग्या (२) चार आश्रम पैकी एक आश्रम (३) तीर्थस्थान
आसमक्खिया स्त्री० (अश्वमक्षिका) घोडानी माख, बगा (२) चार इन्द्रियवाळा जीवनी जात
आसमट्ट पु० (अश्वमृष्ट) घोडाना समारनारा
आसमद्दय } पु० (अश्वमर्दक) घोडाने मर्दन करनार
आसमद्दग }
आसमपय न० (आश्रमपद) ए नामनो एक बाग
आसमित्त पु० (अश्वमित्र) अश्वमित्राचार्य नामना चोथा निन्हव के जेणे दरेक पदार्थ क्षणे क्षणे नाश पामे छे एम स्थापन कर्यु
आसमुह पु० (अश्वमुख) लवण समुद्रमा डाढा उपर जता विदिशामा रहेल अश्वमुख नामनो एक अंतरद्वीप (२) ते द्वीपमा रहेनार मनुष्य
आसय पु (आश्रय) आलय, स्थान, मकान (२) सेववा योग्य (३) आश्रय, आधार
आसय पु० (आशय) चित्तवृत्ति, परिणाम (२) अभिप्राय
आसय पु० (आशक) खानार
आसरयण न० (अश्वरत्न) अश्वरत्न, चक्रवर्तिना चौद रत्नमानु एक रत्न
आसरह पु० (अश्वरथ) घोडागाडी, जेमा घोडा जोडाय एवो रथ
आसराय पु० (अश्वराजन्) अश्वराज, उत्तम घोडो
आसरुह } पु० (अश्वरुह) घोडेस्वार.
आसरोह }
आसल त्रि० (आशल) स्वाद लेवा योग्य, खावा योग्य
आसव पु० (आसव) दारु, मदीरा, मद्य, शराब
आसव पु० (आश्रव) जीवरूप तळावमा कर्मरूप पाणीने आववानु गरनाळु, कर्म

આવવાનુ દ્વાર, મિથ્યાત્વ અવિરતિ પ્રમાદ કષાય અને અશુભયોગ એ પાચ માનુ ગમે તે એક (૨) ત્રિ૰ શ્રોતા, ગુરૂ વચન સાભળનાર

आसवर } पु० (अश्ववार) અસ્વાર,
आसवार } ઘોડેસ્વાર

आसवाहणिया स्त्री० (अश्ववाहनिका) ઘોડાની સ્વારી, અશ્વક્રીડા

आसवोद्गा स्त्री० (आसवोदका) ભીંજ પાણીની નાવ

आससण न० (आशसन) હિસા પ્રાણીનો વિનાશ

आससा स्त्री० (आशसा) ઇચ્છા–આકાક્ષા, આશા

आससेण पु० (अश्वसेन) કાશીના રાજાનુ નામ (૨) ચાલુ અવસર્પિણીના ચોથા ચક્રવર્તીના પિતા (૩) ૨૩ મા તીર્થંકર પાર્શ્વનાથના પિતાનુ નામ

आसा स्त्री० (आशा) ઇચ્છા, અભિલાષા (૨) ભોગની આકાક્ષા (૩) ઉત્તર રૂચક પર્વત પર રહેનારી એક દેવીનુ નામ

आसाइय त्रि० (आसादित) પ્રાપ્ત થયેલ

आसाढ पु० (आषाढ) અષાડ મહિનો (૨) તૃણવિશેષ (૩) આષાઢાચાર્ય નામના ત્રીજા નિહ્નવ કે જેણે દરેક વસ્તુ અવ્યક્ત–સન્દિગ્ધ છે, એટલે કોનામા સાધુતા છે અને કોનામા નહિ તેનો નિશ્ચય ન થઇ શકવાથી કોઇને પગે લાગવુ નહિ એમ સ્થાપન કર્યું

आसाढभूइ पु० (आषाढभूति) જુઓ "અસાડભૂઇ" શબ્દ

आसाढा स्त्री० (आषाढा) એ નામનુ નક્ષત્ર, પૂર્વાષાઢા અને ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર

आसाढायरिय पु० (आषाढाचार्य) આષાઢ નામના ત્રિજા નિન્હવ આચાર્ય

आसाढी स्त्री० (आषाढी) અષાડમાસની પૂર્ણિમા

आसादण न० (आसादन) મેળવવુ ગ્રહણ કરવુ

आसादणता स्त्री० (आशातना) અવિનય આશાતના

आसादिय त्रि० (आसादित) પ્રાપ્ત કરેલ

आसादेत्तार त्रि० (आस्वादयितृ) સ્વાદ લેનાર

आसामर पु० (आशामर) સાતમા વાસુદેવ અથવા બળદેવના પૂર્વભવના ધર્મગુરૂનુ નામ

आसाय पु० (आस्वाद) સ્વાદ, રસ

आसायण न० (आस्वादन) આસ્વાદન, રસ લેવો તે

आसायण न० (आसादन) ગ્રહણ કરવુ, મેળવવુ

आसायण न० (आशातन) અનન્તાનુબન્ધી કષાયનુ વેદન (૨) અપમાન, તિરસ્કાર

आसायणा स्त्री० (आशातना) આશાતના, વિનય મર્યાદાનુ ઉલ્લઘન

आसायणिज्ज त्रि० (आस्वादनीय) સ્વાદ લેવા યોગ્ય, ચાખવા યોગ્ય

आसालय न० (आशालक) જેના ઉપર સુઇ શકાય કે બેસીને આરામ લઇ શકાય તેવુ એક આસન

आसालिया स्त्री० (आशालिका) એ જાતને સર્પ કે જે ૫ ૨ કર્મભૂમિમા ચક્રવર્તીની સેના નીચે પૃથ્વીમા સમુર્છિમપણે અ તર્મુહૂર્તને આઉખે ઉત્પન્ન થાય છે

आसाविणी स्त्री० (आश्राविणी) છિદ્રવાળી નાવા, જેમાં પાણી આવે એવી નાવ

आसास पु० (आश्वास) આશ્વાસન (૨) વિશ્રામનુ સ્થાન, થાક લેવાની જગ્યા (૩) એક દ્વીપનુ નામ

आसासग पु० (आशासक) એક જાતનુ વૃક્ષ

आहातच न० (याथातथ्य) જે વસ્તુ જેવી હોય તેવીજ કહેવી તે, યથાર્થ સત્ય

आहातहिम्र न० (याथातथ्य) યાથાતથિક-સત્યનાત જેમા પ્રતિપાદન કરી છે તે સૂયગડાંગ સૂત્રના ૧૩ મા અધ્યયનનું નામ્

आहार पु० (आधार) આધાર, આશ્રય, અવલમ્બન, ટેકો (૨) આકાશ

आहार पु० (आहार) આહાર, ખોરાક

आहारइत्तार त्रि० (आहर्तृ) આહાર કરનાર, ખાનાર

आहारग न० (आहारक) આહારક શરીર, પાચ શરીરમાનુ ત્રીજુ શરીર (૨) ત્રિ० આહાર કરનાર, ખાનપાન વગેરે કરનાર (૩) પુ० આહારક શરીરની લબ્ધિવાળા સાધુ (૪) આહારક સમુદ્ઘાત, આહારક શરીરમા આત્માના પ્રદેશ વિસ્તારવા તે

आहारगंगोपागणाम न० (आहारकाङ्गोपाङ्गनामन) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી આહારક શરીરના અંગોપાગ પ્રાપ્ત થાય

आहारगजुगल न० (आहारकयुगल) આહારક શરીર અને આહારક અંગોપાગ એ બે નામકર્મની પ્રકૃતિની જોડ

आहारगणाम न० (आहारकनामन्) જેના ઉદયથી આહારક શરીર મળે એવી નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ

आहारगमीसा स्त्री० (आहारकमिश्रा) આહારક મિશ્રયોગ, આહારક શરીર બનાવતી વખતે ઉદારિક આદિ શરીરની સાથે મિશ્રણ થાય તે વખતનો યોગ-શારીરિક વ્યાપાર

आहारगलद्धि स्त्री० (आहारकलब्धि) આહારક શરીર બનાવવાની લબ્ધિ-શક્તિ

आहारगवग्गणा स्त्री० (आहारकवर्गणा) આહારક શરીરની રચનામા ઉપયોગી થાય તેવા પુદ્ગલનો જત્થો

आहारगसमुग्घाय पु० (आहारकसमुद्घात) આહારક શરીર બનાવવા માટે આત્માના પ્રદેશ શરીરથી બહાર કાઢવા તે

आहारगसरीर न० (आहारकशरीर) આહારક શરીર

आहारगसरीरकायप्पओग पु० (आहारकशरीरकायप्रयोग) આહારક શરીર રચીને તે શરીરથી પ્રવૃત્તિ કરવી તે, આહારક શરીરનો વ્યાપાર

आहारगसरीरि पु० (आहारकशरीरिन्) આહારક શરીરવાળો (જીવ)

आहारगुत्त त्रि० (आहारगुप्त) આહાર પરત્વે મન વચન અને કાયાને પાપથી ગોપવી રાખનાર

आहारण न० (उदाहरण) દૃષ્ટાંત

आहारपज्जत्ति स्त्री० (आहारपर्याप्ति) જે શક્તિથી આહાર લઇને શરીરરૂપે પરિણામ પમાડી શકાય તે શક્તિની પૂર્ણતા

आहारपरिण्णा स्त्री० (आहारपरिज्ञा) સૂયગડાગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધના ત્રીજા અધ્યયનનું નામ

आहारपोसह पु० (आहारपोषध) એક અહોરાત્ર સુધી ચારે આહારનો ત્યાગ કરવો તે

आहारय न० (आहारक) ૫ શરીરમાનુ એક શરીર કે જે ૧૪ પૂર્વધારી લબ્ધિવાળા સાધુ બનાવી શકે

आहारसपज्जण न० (आहारसंपत्ति) આહારની સંપત્-રસને ઉત્પન્ન કરનાર બીજુ

आहारसण्णा } **आहारसन्ना** } स्त्री० (आहारसंज्ञा) આહાર લેવાની સંજ્ઞા-ઇચ્છા

आहारसमुग्घाय पु० (आहारसमुद्घात) આહારક શરીર બનાવતી વખતે જીવ પ્રદેશનુ ઉદારિક શરીરથી બહાર નીકળવુ અને પ્રકૃત પ્રકૃતિનુ ભોગવટો કરી નિર્જરવુ તે

आहारित त्रि० (आहारित) આહાર ગ્રહણ કરેલ ભક્ષણ કરેલ

आहारित्तार त्रि० (आहारयितृ) આહાર કરનાર (૨) ગ્રહણ કરનાર

आहारिम त्रि० (आहार्य) પાણી સાથે ઉતારવા યોગ્ય, ખાદ્ય ઔષધ-ચૂર્ણ વગેરે

आहारिय त्रि० (आहारित) જુઓ ' આહારિત " શબ્દ

आहारुद्देसअ पु० (आहारोद्देशक) 'પન્નવણા' સૂત્રના પ્રથમ ઉદ્દેશાનુ નામ

आहारेत्तार त्रि० (आहारयितृ) આહાર કરનાર

आहालंदिअ पु० (यथालन्दिक) ઉત્કૃષ્ટ આચારી એક પ્રકારના જૈન સાધુ

आहावणा स्त्री० (आभावना) ધારણા, સંકલ્પ, ઉદ્દેશ

आहासिय पु० (आभासिक) એ નામનો એક અન્તર્દ્વીપ (૨) त्रि० તેમા વસનાર મનુષ્ય

आहिअ त्रि० (आहृत) આદરથી ગ્રહણ કરેલ

आहिअग्गि पु० (आहिताग्नि) અગ્નિને સ્થાપન કરનાર બ્રાહ્મણ અગ્નિહોત્રી

आहिंडअ } त्रि० (आहिण्डक) ભ્રમણશીલ,
आहिंडग } મુસાફર

आहिंडिअ त्रि० (आहिण्डित) મોકલેલ

आहिक्क न० (आधिक्य) અધિકપણુ વિશેષપણુ

आहिगरणिया स्त्री० (आधिकरणिकी) હળ, ઉખલ, ખડ્ગ વગેરે અધિકરણ મેળવવાથી લાગતી ક્રિયા

आहिय त्रि० (आख्यात) કહેલુ પ્રતિપાદન કરેલુ

आहिय त्रि० (आहित) ધરેલ, આગળ મુકેલ (૨) સમ્પૂર્ણ હિતકર

आहियविसेसत्त न० (आहितविशेषत्व) સત્ય વચનનો એક અતિશય

आहीर पु० (आभीर) દેશ વિશેષ (૨) આહીર નામની હલકી જાત

आहुइ त्रि० (आहोतृ) દાતા ત્યાગી

आहुइ स्त्री० (आहुति) અગ્નિમા ઘી તલ જવ વગેરે હોમવા તે

आहुणिज्ज त्रि० (आह्वानीय) આહ્વાન કરવા યોગ્ય (૨) હોમવા યોગ્ય

आहुणिय पु० (आधुनिक) ૮૮ ગ્રહમાનો ૫ મો ગ્રહ (૨) त्रि० આજકાલનુ નવીન

आहुय त्रि० (आहूत) બોલાવેલ

आहेण न० ( ) વિવાહ થયા પછી વરે ત્યા કન્યાને તેડી જમાડે તે

आहेय त्रि० (आधेय) આધારમા રહેવા યોગ્ય વસ્તુ

आहेरी स्त्री० (आभीरी) આહિરણ ભરવાડણ, ગોવાલણ

आहेवच्च न० (आधिपत्य) અધિપતિપણુ નાયકપણુ સ્વામીપણુ

आहेवण न० (आक्षेपण) શહેરને ઘેરો ઘાલવો-થાપો મારવો તે (૨) ક્ષોભ ઉત્પન્ન કરવો તે

आहोइअ त्रि० (आभोगिक) જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

आहोहिय पु० (आधोऽवधिक) નિયમિત ક્ષેત્રમા રહેનાર અવધિ જ્ઞાન (૨) નિયત ક્ષેત્રોને અવધિજ્ઞાનથી દેખનાર

इंदाउह न० (इन्द्रायुध) ઇંદ્ર ધનુષ્ય
इंदाणी स्त्री० (इन्द्राणी) ઇન્દ્રાણી, ઇન્દ્રની અગ્રમહિષી
इंदिय पु० न० (इन्द्रिय) આત્માના ચિન્હ અને ઇન્દ્રિય જ્ઞાનના સાધનભૂત આંખ, કાન, નાક, જીભ અને ત્વચા—એ પાંચ ઇંદ્રિય (૨) પન્નવણા સૂત્રના પંદરમા પદનું નામ (૩) પન્નવણાના ત્રીજા પદના ત્રીજા દ્વારનું નામ (૪) અંગ, શરીરના અવયવ
इंदियअवाय पु० (इन्द्रियापाय) ઇન્દ્રિયોથી ઉત્પન્ન થતું વસ્તુઓનું નિશ્ચયાત્મક જ્ઞાન
इंदियउद्देस पु० (इन्द्रियोद्देश) પન્નવણા સૂત્રના પંદરમા પદના પ્રથમ ઉદ્દેશાનું નામ
इंदियओगाहणा स्त्री० (इन्द्रियावग्रहणा) એક પ્રકારનું ઇન્દ્રિયોદ્વારા ઉત્પન્ન થતું જ્ઞાન
इंदियचउक्क न० (इन्द्रियचतुष्क) મન અને ચક્ષુ શિવાયની ચાર ઇન્દ્રિયો, કાન, નાક, ઘ્રાણ, અને સ્પર્શ ઇન્દ્રિય
इंदियट्ठाण न० (इन्द्रियस्थान) ઇન્દ્રિયોનું ઉપાદાન કારણ
इंदियणिव्वत्तणा स्त्री० (इन्द्रियनिर्वर्त्तना) ઇંદ્રિયોના આકારની નિષ્પત્તિ
इंदियत्थ पु० (इन्द्रियार्थ) ઇન્દ્રિયોથી જાણવા યોગ્ય વસ્તુ, રૂપ, રસ, ગંધ વગેરે
इंदियपज्जत्ति स्त्री० (इन्द्रियपर्याप्ति) ઇંદ્રિયની સંપૂર્ણતા, ઇંદ્રિયપર્યાપ્તિ બાંધીને પુરી કરવી તે
इंदियपडिसंलीणता स्त्री० (इन्द्रियप्रतिसंलीनता) ઇંદ્રિયોને વશ કરવી તે
इंदियपय न० (इन्द्रियपद) પન્નવણા સૂત્રનું ૧૫ મું પદ
इंदियमणोणिमित्त न० (इन्द्रियमनोनिमित्त) ચક્ષુ વગેરે પાંચ ઇંદ્રિય અને મન છે નિમિત્ત જેમાં એવું જ્ઞાન, મતિશ્રુત જ્ઞાન
इंदियमणोभव न० (इन्द्रियमनोभव) ઇંદ્રિય અને મનથી ઉત્પન્ન થતું જ્ઞાન, મતિશ્રુત જ્ઞાન
इंदियलद्धि स्त्री० (इन्द्रियलब्धि) પાંચ ઇન્દ્રિયની પ્રાપ્તિ
इंदियलद्धिया स्त्री० (इन्द्रियलब्धिका) જુઓ "ઉપલો" શબ્દ
इंदियविसय पु० (इन्द्रियविषय) જુઓ "ઇંદિયત્થ" શબ્દ
इंदु पु० (इन्दु) ચન્દ્ર, ચંદ્રમા
इंदुत्तरवडिंसग पु० (इन्दोत्तरावतंसक) એ નામનું એક વિમાન
इंदुरय न० (इन्दुरक) મોટો ઉંદરો
इंदोकंत न० (इन्दुकान्त) એ નામનું એક વિમાન
इंधण न० (इन्धन) ઇંધણાં બળતણ, છાણાં લાકડાં વગેરે (૨) ઉદ્દીપન, ઉત્તેજન
इंधिय त्रि० (इन्धित) સળગાવેલ, ઉદ્દીપન કરેલ
इक्क न० ( ) પ્રવેશ, દાખલ થવું તે
इक्क त्रि० (एक) એક સંખ્યાવાચક (૨) એકલો, અદ્વિતીય
इक्कड पु० (इक्कट) ચટાઇ સાદડી બનાવવાનું કોમળ ઘાસ (૨) ઇકડની બનાવેલી ચટાઇ (૩) આ નામનું પર્વત જાતનું ઝાડ
इक्कमिक्क त्रि० (एकैक) એકેક (૨) પરસ્પર, અન્યોન્ય, એક બીજું
इक्कवीसा स्त्री० (एकविंशति) ૨૧, એકવીશ
इक्कसीइ स्त्री० (एकाशीति) એકાશી, ૮૧
इक्कार त्रि० }
इक्कारस } (एकादशन्) અગીયાર, ૧૧
इक्कारसंग पु० (एकादशाङ्ग) આચારાંગાદિ ૧૧ અંગસૂત્ર
इक्कारसी स्त्री (एकादशी) અગીઆરસ
इक्किक्क त्रि० (एकैक) એકેક, પ્રત્યેક
इक्खाग पु० (इक्ष्वाकु) ઋષભદેવ સ્વામીનો વંશ, ઇક્ષ્વાકુ કુલ (૨) કોશલ દેશ

इक्खागकुल पु० न० (इक्ष्वाकुकुल) જુઓ " ઇક્ખાગ " શબ્દ

इक्खागभूमि स्त्री० (इक्ष्वाकुभूमि) ઇક્ષ્વાકુ વંશ જ્યાં ઉત્પન્ન થયો તે ભૂમિ, અયોધ્યા

इक्खागवंश पु० (इक्ष्वाकुवंश) ઋષભદેવ સ્વામીનો વંશ

इक्खागुकुल न० (इक्ष्वाकुकुल) ઇક્ષ્વાકુ નામનું કુલ

इक्खु पु (इक्षु) શેરડી

इक्खुगंडिया स्त्री० (इक्षुगण्डिका) ગંડેરી, શેરડી (૨) શેરડીના કકડા

इक्खुघर न० (इक्षुगृह) એ નામનું એક ઉદ્યાન, બાગ

इक्खुचोयग न० ( ) શેરડીના કુચ્ચા

इक्खुडालग न० ( ) શેરડીના કકડાનો એક ભાગ

इक्खुमेरग न० (इक्षुमेरक) શેરડી

इक्खुरस पु० (इक्षुरस) શેરડીનો રસ

इक्खुवर पु० (इक्षुवर) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર

इक्खुवाड पु० (इक्षुवाट) શેરડીનો વાડ, જ્યાં શેરડી પીલાય તે સ્થાન (૨) શેરડીનું ખેતર

इक्खुवाडिया स्त्री० (इक्षुवाटिका) ઇક્ષુ-શેરડીની વાડી

इक्खुसालग न० ( ) શેરડીની લાંબી શાખા

इग त्रि० (एक) એકની સંખ્યા ૧

इगनउइ स्त्री० (एकनवति) એકાણુ ૯૧

इगयाला स्त्री० (एकचत्वारिंशत्) એકતાલીશ, ૪૧

इगवन्ना स्त्री० (एकपञ्चाशत्) એકાવન, ૫૧

इगवीसा स्त्री० (एकविंशति) ૨૧ ની સંખ્યા, એકવીશ

इगसट्ठि स्त्री० (एकषष्टि) ૬૧, એકસઠ

इगसी स्त्री० (एकाशीति) એકાશી, ૮૧

इगार त्रि० (एकादशन्) અગીયાર, ૧૧

इगिंदिय त्रि० (एकेंद्रिय) જેને એક ઇન્દ્રિય હોય તે, પૃથ્વી આદિ સ્થાવર જીવ

इगुणनउइ स्त्री० (एकोननवति) નવ્યાસી, ૮૯

इगुणवीसा स्त्री० (एकोनविंशति) ઓગણીશ, ૧૯

इगुणसट्ठि स्त्री० (एकोनषष्टि) ઓગણસાઠ, ૫૯

इगुणासी स्त्री० (एकोनाशीति) ઓગણએંસી, ૭૯

इग्ग त्रि० (एक) એકની સંખ્યા

इच्चत्थ पु० (इत्यर्थ) આ પ્રકારનો અર્થ

इच्चाइ पु० न० (इत्यादि) એઆદિ, ઇત્યાદિક

इच्चेव अ० (इत्येव) આ પ્રકારે, એવી રીતે

इच्छकार पु० (इच्छाकार) ઇચ્છાપૂર્વક ગુરૂની આજ્ઞા ઉઠાવવી-અનુષ્ઠાન કરવું તે, દશ સામાચારીમાંની એક

इच्छा स्त्री० (इच्छा) ઇચ્છા, અભિલાષા (૨) પખવાડીઆની પંદર રાત્રિઓમાંની અગ્યારમી રાત્રિ

इच्छाकाम पु० (इच्छाकाम) અપ્રાપ્ત વસ્તુની આકાંક્ષા

इच्छाकार } पु० (इच्छाकार) જુઓ
इच्छाक्कार } " ઇચ્છક્કાર" શબ્દ

इच्छाछंद त्रि० (इच्छाच्छन्द) ઇચ્છાનુકૂલ, ઇચ્છા મુજબ વર્તવું તે

इच्छापणीय त्रि० (इच्छाप्रणीत) સંસાર વધે તેવી વિષયાનુકૂલ પ્રવૃત્તિના પ્રવાહમાં ઘસડાયેલ

इच्छापरिमाण न० (इच्छापरिमाण) ઇચ્છાનું પરિમાણ-મર્યાદા બાંધવી તે, પાંચમું અણુવ્રત

इच्छामुच्छा स्त्री० (इच्छामूर्च्छा) પ્રબળ ઇચ્છા, અતિ આસક્તિ

इच्छालोभ पु० (इच्छालोभ) પ્રબળ લોભ

इच्छालोभिय त्रि० (इच्छालोभिक) મહાલોભી

इच्छालोल पु० (इच्छालोल) મહા લોભ (૨) મહા લોભી

इच्छिय त्रि० (इप्सित) प्राप्त करवानी इच्छावाळो

इच्छिय त्रि० (इच्छित) इच्छेलु

इच्छिय त्रि० (इष्ट) इच्छेलु, इष्ट, वाछित

इज्जा स्त्री० (इज्या) याग, देवपूजा

इज्जा स्त्री० ( ) मा, जननी

इज्जिस त्रि० (इज्यैष) } पूजानी अ

इज्जिसिय त्रि० (इज्यैषिक) } भिलापावाळो

इट्टगा } स्त्री० (इष्टका) इट (२) मेव,

इट्टया } खाद्य विशेष

इट्टा स्त्री० (इष्टका) इट

इट्टाल न० (इष्टाल) इटना कडका

इट्टावाय पु० (इष्टकापाक) इंट पकवानानु स्थान

इट्ठ त्रि० (इष्ट) प्रिय, व्हालु, मनगमतु (२) पूज्य

इट्ठाणिट्ठ } त्रि० (इष्टानिष्ट) कंईक इष्ट अने

इट्ठानिट्ठ } कंईक अनिष्ट, सारु नरसु

इड्डुर न० ( ) गाडु, गाडी

इड्ढ त्रि० (ऋद्ध) समृद्धिवान्

इड्ढि स्त्री० (ऋद्धि) समृद्धि, वैभव (२) आमर्श औषधि आदि लब्धि, शक्ति (३) पदवी

इड्ढिगारव न० (ऋद्धिगौरव) नरेन्द्रादिकनी तथा आचार्यनी ऋद्धिवडे अभिमान करी आत्माने भारे करवो ते

इड्ढिपत्त त्रि० (ऋद्धिप्राप्त) ऋद्धि-आमर्ष औषधि आदि जेने प्राप्त थयेल छे एवो

इड्ढिपत्तारिय पु० (ऋद्धिप्राप्तार्य) ऋद्धिने प्राप्त थयेल आर्य अरिहंत, चक्रवर्ती, बलदेव, वासुदेव, चारण मुनि अने विद्याधर

इड्ढिसिय त्रि० ( ) मागणनी एक जात

इणिह अ० (इदानीं) हमणा, अधुणा

इतल पु० (इतल) तृण विशेष

इति अ० (इति) जुओ "इइ" शब्द

इतिहास पु (इतिहास) प्राचीनकालनी हकीकत दर्शावनार इतिहास शास्त्र, पूर्व वृतान्त (२) पुराण शास्त्र

इतो अ० (इत) अहिंथी

इत्तर त्रि० (इत्वर) अल्पकालनु (२) अल्प, थोडु

इत्तरपरिग्गहा स्त्री० (इत्वरपरिग्रहा) थोडा वखतनेमाटे ग्रहण करेल वेश्यादि

इत्तरपरिग्गहिया स्त्री० (इत्वरपरिगृहीता) नानी उमरनी परणेल स्त्री (२) थोडा वखतमाटे राखेली रखात

इत्तरपरिग्गहियागमण न० (इत्वरपरिगृहीतागमन) नानी उमरनी परणेल स्त्री साथे गमन करवु-मैथुन सेववु ते, श्रावकना चोथा व्रतनो प्रथम अतिचार

इत्तरिय त्रि० (इत्वरिक) थोडा वखतनु, थोडा समयनु (२) पादोपगमन मरणनी अपेक्षाए थोडा वखतनुं इंगित मरण करवु ते (३) जवानाळु, गमनशील.

इत्तरी स्त्री० (इत्वरी) थोडा वखतमाटे राखेल वेश्या आदि

इत्ति अ० (इति) एवु, एवी रीते, आ प्रकारे

इत्तिय त्रि० (एतावत्) एटलु, एटला प्रमाणनु

इत्थ अ० (अत्र) अहिंआ, अहिं, आ ठेकाणे

इत्थं अ० (इत्थम्) एवी रीते, आ प्रकारे

इत्थत्थ त्रि० (इत्थंस्थ) लोकप्रसिद्ध आकारे रहेल, लौकिक संस्थानवाळु (२) नियमित

इत्थि स्त्री० (स्त्री) स्त्री, नारी

इत्थिआणमणी स्त्री० (स्त्र्याज्ञापनी) स्त्रीने आदेश करवानी बोलावानी भाषा

इत्थिकम्म न० (स्त्रीकर्मन्) स्त्रीने वश करवानु काम (२) हस्तकर्म वगेरे सावद्य अनुष्ठान

इत्थिकला स्त्री० (स्त्रीकला) સ્ત્રીની ચોસઠ કળા

इत्थिकहा स्त्री० (स्त्रीकथा) સ્ત્રીસબધી કથા ચાર વિકથામાની એક

इत्थिगब्भ पु० (स्त्रीगर्भ) સ્ત્રી સબધી ગર્ભ-સજીવ પુદ્ગલ પિંડ

इत्थिगुम्म न० (स्त्रीगुल्म) સ્ત્રીઓનો સમૂહ

इत्थिचोर पु० (स्त्रीचोर) સ્ત્રીના રૂપનો ચોર, પરસ્ત્રી લપટ

इत्थिणाम न० (स्त्रीनाम) જેથી સ્ત્રીરૂપે જન્મ લેવો પડે તેવી નામકર્મની એક પ્રકૃતિ

इत्थिणामगोयकम्म न० (स्त्रीनामगोत्रकर्मन्) સ્ત્રીના ગોત્રમા-જાતિમા જન્મ લેવો પડે તેવુ કર્મ

इत्थितित्थ न० (स्त्रीतीर्थ) સ્ત્રી રૂપે જન્મેલ મલ્લિનાથ તીર્થંકરનુ તીર્થ-શાસન, દશ અચ્છેરામાનુ એક

इत्थिपच्छाकड त्रि० (स्त्रीपश्चात्कृत) જેણે સ્ત્રીપણુ પાછળ કર્યું છે-ટાળ્યુ છે તે

इत्थिपण्णवणी स्त्री० (स्त्रीप्रज्ञापनी) સ્ત્રીના લક્ષણનું પ્રતિપાદન કરનાર મોહજનક ભાષા

इत्थिपडिण्णा स्त्री० (स्त्रीपरिज्ञा) સૂયગડાગ સૂત્રના ચોથા અધ્યયનનું નામ

इत्थिपरिसह पु० (स्त्रीपरिषह) સ્ત્રી સબધીનો પરિષહ કોઇ સ્ત્રી સયમથી ચળાવવા હાવભાવ કરે તો પણ ચલિત ન થવુ તે, ૨૨ પરિષહમાનો એક (૨) બ્રહ્મચર્ય

इत्थिरज्ज न० (स्त्रीराज्य) સ્ત્રીનુ રાજ્ય, સ્ત્રી જ્યા સ્વતત્રપણે વર્તે છે તે

इत्थिरयण न० (स्त्रीरत्न) ચક્રવર્તિની મુખ્ય પટ્ટરાણી, ચક્રવર્તિના ૧૪ રત્નમાનું એક

इत्थिलक्खण न० (स्त्रीलक्षण) સામુદ્રિક શાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ સ્ત્રીના લક્ષણ, ૭૨ કળા માની એક કળા (૨) એવુ પ્રતિપાદન કરનાર પાપશ્રુતનુ એક અધ્યયન

इत्थिलिंग न० (स्त्रीलिङ्ग) સ્ત્રીલિંગ, સ્ત્રીનુ શરીર

इत्थिलिंगसिद्ध पु० (स्त्रीलिङ्गसिद्ध) સ્ત્રીપણે સિદ્ધ થવુ તે, સ્ત્રી ભવમા મોક્ષ જવુ તે

इत्थिवउ स्त्री० (स्त्रीवाच्) } સ્ત્રીલિંગ પ્ર
इत्थिवयण न० (स्त्रीवचन) } તિપાદક વચન, નારી જાતિના શબ્દ, વીણા, કન્યા આદિ

इत्थिविप्पजह त्रि० (स्त्रीविप्रजह) સ્ત્રીનો પરિત્યાગ કરનાર (૨) પુ૦ સાધુ મુનિ

इत्थिविप्परियासिय न० (स्त्रीविपर्यासित) સ્વપ્નમા સ્ત્રી સાથે ભોગ ભોગવ્યા હોય તે

इत्थिवेद पु० (स्त्रीवेद) સ્ત્રીવેદ, મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ, સ્ત્રીને વિકાર થાય તે

इत्थिवेदग } पु० (स्त्रीवेदक) સ્ત્રીવેદના
इत्थिवेदय } ઉદયવાળો જીવ

इत्थिवेय पु० (स्त्रीवेद) સ્ત્રીવેદ, સ્ત્રીને પુરૂષ સાથે ભોગ ભોગવવાની ઇચ્છા થાય તે (૨) જેના ઉદયથી સ્ત્રીવેદ પ્રાપ્ત થાય એવી નોકષાય મોહનીયની એક પ્રકૃતિ (૩) સ્ત્રી ભોગ સબધી વિષયનુ પ્રતિપાદન કરનાર શાસ્ત્ર, કામશાસ્ત્ર

इत्थिवेयग पु० (स्त्रीवेदक) જુઓ " इत्थिवेदग " શબ્દ

इत्थिवेयण्ण पु० (स्त्रीवेदज्ञ) સ્ત્રીવેદ-સ્ત્રી ચરિત્રમા નિપુણ સ્ત્રીવેદ-કામશાસ્ત્રને જાણનાર

इत्थी स्त्री० (स्त्री) સ્ત્રી, નારી

इत्थीतित्थ न० (स्त्रीतीर्थ) ૧૯ મા મલ્લિનાથ તીર્થંકર સ્ત્રી રૂપે હતા તેના તીર્થ પ્રવર્તાવ્યુ તે, દશ અચ્છેરામાનુ ત્રીજુ અચ્છેરૂ

इत्थीपरिन्ना स्त्री० (स्त्रीपरिज्ञा) સૂયગડાગ સૂત્રના ચોથા અધ્યયનનુ નામ

इत्थीरयण न० (स्त्रीरत्न) જુઓ इत्थिरयण શબ્દ

इत्थीवेद } पु० (स्त्रीवेद) સ્ત્રીને થતી
इत्थीवेय } પુરૂષ સમાગમની અભિલાષા

इदाणिं अ० (इदानीं) હમણા, અહુણા

इदुर न० (इदुर) મુડલો (२) મોટી પાટ (३) ગાડી ઉપરની જાળ

इन्हिं अ० (इदानीम्) અધુના, હવે

इब्भ पु० (इभ्य) જેટલા દ્રવ્યથી અબાડી સહિત હાથી ઢકાય તેટલા દ્રવ્યવાળો ગૃહસ્થ

इब्भकुल न० (इभ्यकुल) સાહુકારનુ કુળ

इब्भजाइ स्त्री० (इभ्यजाति) આર્યજાતિ

इब्भसेट्ठि पु० (इभ्यश्रेष्ठिन्) નગરશેઠ

इभ पु० (इभ) હાથી

इम त्रि० (इदम्) આ, એ, પ્રત્યક્ષ

इमचण अ० (इमवत) એટલામા, તે ઠેર સ્થાન, એ વખતમા

इमेयारूव त्रि० (एतद्रूप) આ પ્રમર , આ પ્રમાણે

इमेरिस त्रि० (एतादृश) આ જેવુ, આ પ્રકારનુ

इय त्रि० (इत) ગયેલુ (२) પ્રાપ્ત (३) જાણેલુ

इय अ० (इति) આ પ્રકારે, એ પ્રમાણે (२) સમાપ્તિ

इयणिंह अ० (इदानीं) હમણા, હાલમા

इयर त्रि० (इतर) બીજુ, અન્ય, ભિન્ન (२) હીન, જઘન્ય

इयरत्थ अ० (इतरत्र) બીજે સ્થળે

इयरहा अ० (इतरथा) અન્યથા, નહિ તો

इयाणिं अ० (इदानीम्) હમણા, અધુના

इयाल स्री० (एकचत्वारिंशत्) એકતાલીસ, ૪૧ ની સખ્યા

इरिय त्रि० (ईरित) પ્રેરણા કરેલ

इरियज्झयण न० (ईर्याध्ययन) આચારગ સૂત્રની પ્રથમ ચૂલિકાનુ ત્રીજુ અધ્યયન

इरिया स्त्री० (ईर्या) ગમન ક્રિયા ઉપયોગ પૂર્વક ચાલવુ તે, સમિતિનો એક પ્રકાર

इरियावह पु० (ईर्यापथ) માર્ગમા જવુ (२) જવાનો માર્ગ-રસ્તો. (३) કેવળ શરીરથી થનારી ક્રિયા

इरियावहिअ त्रि० (ईर्यापथिक) તેરમુ ક્રિયા સ્થાનક, સમિતિ ગુપ્તિયુક્ત યત્નાવત સાધુને હાલતા ચાલતા આખની પાપણ હલાવતા યોગનિમિત્તે ક્રિયા લાગે તે

इरियावहिया स्त्री० (ईर्यापथिकी) ઇરિયાવહી ક્રિયા, ૧૧-૧૨ અને ૧૩ મે ગુણઠાણે ઉપશાત મોહ કે ક્ષીણ મોહવાળા સાધુને કેવલ યોગ નિમિત્તે શાતાવેદનીય કર્મ રૂપે કર્મબધ થાય તે

इरियासमिइ स्त्री० (ईर्यासमिति) ચાલવામા યત્ના રાખવી તે, પાચ સમિતિમાની પહેલી સમિતિ

इरियासमिय त्रि० (ईर्यासमित) યત્નાપૂર્વક ચાલનાર, ઇર્યા સમિતિયુક્ત

इल पु० (इल) વારાણસીના એક પ્રખ્યાત ગૃહસ્થ (२) न० ઇલાદેવીના સિહાસનનુ નામ

इलसिरी स्त्री० (इलश्री) ઇલ નામના ગૃહસ્થની સ્ત્રી

इला स्त्री० (इला) જબૂદ્વીપમાનું એક ક્ષેત્ર (२) ઇલાવર્ધનનગરની એક દેવી (३) પશ્ચિમ રૂચક પર્વત ઉપર રહેનારી એક દિશાકુમારી (४) ધરણેન્દ્રની એક અગ્રમહિષી (५) ઇલ નામના ગૃહસ્થની પુત્રી

इलाकुड न० (इलाकूट) ચૂલ હિમવત પર્વત ઉપર ઇલાદેવીના વાસવાળુ ચોથુ શિખર (२) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ નવમુ કૂટ-શિખર

इलादेवी स्त्री० (इलादेवी) પશ્ચિમ રૂચક પર્વત પર રહેનારી આઠ દિશા કુમારિકામાની પહેલી

इलापुत्त पु० (इलापुत्र) ઇલાવર્ધન નગરના રહેવાસી એક શેઠનો પુત્ર એલાચી કુમાર

इलावइ पु० (इलापति) એનાપત્ય ગોત્રનો પ્રકાશક આદિ પુરુષ

इलावडंसय न० (इलावतंसक) ઇલાદેવીનો મહેલ

इलावद्धण न० (इलावर्धन) ઇલાગી પુત્રનુ નિવાસસ્થાન ઇલાવર્ધન નગર

इलिया स्त्री० (इलिका) ઇયળ, એન શોખા વગેરે ધાન્યમા પડતો એક કીડો

इली स्त्री० (इली) કરવાન જે ધારવાળી તલવાર

इव अ० (इव) પેઠે, પરે, જેવુ, માફક

इसणा स्त्री० (इषणा) અન્વેષણા ઇષ્ટ વસ્તુમા પ્રવૃત્તિ અને અનિષ્ટ વસ્તુમા ત્યાગ બુદ્ધિ

इसि पु० (ऋषि) ઋષિ, જ્ઞાનવંત સાધુ, મુનિ (૨) ઇન્દ્રવિશેષ

इसिगणिआ स्त्री० (ऋषिगणिका) એ નામના અનાર્ય દેશમાં જ મેલ દાસી

इसिगुत्त पु० (ऋषिगुप्त) વશિષ્ટ ગોત્રના સુહસ્તિ આચાર્યના એક થિવર શિષ્ય (૨) ન૦ એ નામનુ માણવગણનુ પ્રથમ કુળ

इसिगुत्तिय न० (ऋषिगुप्तीय) એ નામનુ માણવગણથી નીકળેલ કુળ

इसिण पु० (इसिन) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ

इसिणिया स्त्री० (इसिनिका) ઇસિણ નામક અનાર્ય દેશની સ્ત્રી

इसिदत्तिय पु० (ऋषिदत्तक) ઋષિગુપ્ત થિવરથી માનવગણનુ નીકળેલ બીજુ કુળ

इसिदास पु० (ऋषिदास) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ (૨) કાકદી નગરી નિવાસી ભદ્રા સાર્થવાહીનો પુત્ર

इसिदासज्झयण न० (ऋषिदासाध्ययन) અનુત્તરોપપાતિક સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ

इसिदिण्ण पु० (ऋषिदत्त) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રના આ અવસર્પિણીના પાચમા તીર્થંકર (૨) કોટીકકાકન્દકાચાર્યના થવિર શિષ્ય

इसिपाल पु० (ऋषिपाल) પાચમા વાસુદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (૨) ઇસિવાય જાતિના વ્યતર દેવનો ઇંદ્ર

इसिपालिय पु० (ऋषिपालित) ઐરવત ક્ષેત્રના પાચમા તીર્થંકર

इसिपालिया स्त्री० (ऋषिपालिता) જૈન મુનિઓની એક શાખા

इसिभद्दपुत्त पु० (ऋषिभद्रपुत्र) આલભિકા નગરીના મુખ્ય શ્રાવક

इसिभासिय न० (ऋषिभाषित) ઋષિ ભાષિત નામનુ એક કાલિકસૂત્ર (૨) ત્રિ० ઋષિમુનિએ કહેલ ઉત્તરાધ્યયન વગેરેના અધ્યયનો (૩) પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂત્રનુ ત્રીજુ અધ્યયન

इसिभासियज्झयण न० (ऋषिभाषिताध्ययन) પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્રનુ ૩ જુ અધ્યયન

इसिया स्त्री० (इषिका) ઘાસની સળી

इसिवंस पु० (ऋषिवंश) ગણધર સિવાયના તીર્થંકરના શિષ્યોનો વંશ (૨) તે વંશનુ પ્રતિપાદન કરનાર શાસ્ત્ર સમવાયંગ વગેરે

इसिवाइ पु० (ऋषिवादिन्) વાણવ્યતરની ૧૬ જાતમાની ૧૬ મી જાત

इसिवाल पु० (ऋषिपाल) જુઓ "ઇસિપાલ" શબ્દ

इसिवालिय पु० (ऋषिपालित) ઇસિવાય જાતિના વ્યતરનો ઇંદ્ર (૨) માઢરસગોત્રી આર્યશાન્તિ સૈનિકના થિવર શિષ્ય (૩) તેના ઉપરથી નીકળેલ શાખા

इसीपब्भारा स्त्री० (ईषत्प्राग्भारा) સિદ્ધશિલા

इस्स त्रि० (एष्यत) ભવિષ્યકાળ (૨) થનાર ભાવી

इस्सर पु० (ईश्वर) દક્ષિણના ભૂતવાદી જાતના વ્યંતર દેવતાનો ઈંદ્ર (૨) માલિક, સરદાર, સામાન્ય રાજા

इस्सरवाइ पु० (ईश्वरवादिन्) ઈશ્વર જગત્ કર્તા છે એવો વાદ કરનાર

इस्सरिय न० (ऐश्वर्य) ઐશ્વર્ય, મહોટાઈ

इस्सरीकय त्रि० (इश्वरीकृत) ધનાઢ્ય નથી તેને ધનાઢ્ય બનાવેલ

इस्सा स्त्री० (ईर्ष्या) અદેખાઈ

इह } **इहइ** } **इहं** } अ० (इह) અહિંઆ, આ લોકમા

इहगय त्रि० (इहगत) અહિંઆ રહેલો

इहत्थ त्रि० (इहार्थ) આલોકના અર્થ-સુખનો અભિલાષી

इहभव पु० (इहभव) આ ભવ, આ જન્મ, મનુષ્ય જન્મ

इहभविय त्रि० (इहभविक) આ ભવ સંબંધી, આ ભવમા રહે તેવુ

इहरहा } **इहरा** } अ० (इतरथा) અન્યથા, બીજી રીતે

इहलोइय त्रि० (ऐहलौकिक) આ લોક સબંધી

इहलोग पु० (इहलोक) આલોક, આ જન્મ, મનુષ્યભવ

इहलोगभय पु० (इहलोकभय) મનુષ્ય તિર્યંચાદિકથી ઉત્પન્ન થતુ ભય, સાત ભયમાનુ એક

इहलोगवेयणवेज्ज त्रि० (इहलोकवेदनवेद्य) આ ભવમાજ વેદનાથી વેદાઇ જાય તેવુ કર્મ, અપ્રમત્ત સયતિએ ઇચ્છા વિના માત્ર કાયયોગથી બાંધેલ કર્મ

इहलोगसंवेगिणी स्त्री० (इहलोकसंवेगिनी) આ સસારનુ સ્વરૂપ જાણીને વૈરાગ્ય પમાય તેવી કથા

इहलोगासंसप्पओग पु० (इहलोकाशंसाप्रयोग) આ લોકમા હુ રાજા થાઉં ઇત્યાદિ ઇચ્છા કરવી તે, સંથારાનો પ્રથમ અતિચાર

इहलोय पु० (इहलोक) જુઓ " ઇહલોગ " શબ્દ

इहेव अ० (इहैव) અહિંજ

ईअ } **ईइ** } **ईति** } स्त्री० पु० (ईति) (૧) સ્વચક્ર ભય (૨) પરચક્ર ભય (૩) અતિ વૃષ્ટિ (૪) અનાવૃષ્ટિ (૫) ઉંદર (૬) તીડ અને (૭) શુક એ સાત ઈતિ કહેવાય છે

ईरिय त्रि० (ईरित) પ્રેરણા કરેલ, હાંકેલ, હલાવેલ (૨) કહેલ, પ્રતિપાદન કરેલ

ईरिया स्त्री० (ईर्या) જુઓ " ઇરિયા " શબ્દ

ईरियासमिइ स्त्री० (ईर्यासमिति) જુઓ " ઇરિયાસમિઇ " શબ્દ

ईस पु० (ईश) ઈશ્વર (૨) न ઐશ્વર્ય, પ્રભુતા

ईसक्खं त्रि० (ईशाख्य) ઈશ્વર-નાયક તરીકે જેની પ્રસિદ્ધિ હોય તે

ईसाणिया स्त्री० (ईशानिका) ઈશાન દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ દાસી

ईसत्थ न० (इष्वस्त्र) ધનુર્વેદ, ધનુર્વિદ્યા, થોડાનુ ઘણુ અને ઘણાનુ થોડુ લશ્કર બનાવવાની ૭૨ કળામાની એક કળા

ईसर पु० (ईश्वर) ઈશ્વર, પરમેશ્વર (૨) માલિક, ધણી-નાયક (૩) યુવરાજ (૪) સામાન્ય માંડલિક રાજા (૫) અમાત્ય, પ્રધાન (૬) શ્રીમત, શેઠ (૭) લવણ સમુદ્રની મધ્યમા ઉત્તર દિશાએ ઈશ્વર નામનો મહા પાતાલ કળશો (૮) ભૂતવાદિ જાતના વ્યંતર દેવનો ઇંદ્ર (૯) અણિમાદિ ઋદ્ધિવાળો, સમર્થ (૧૦) ચોથા તીર્થંકરના યક્ષ દેવતાનું નામ (૧૧) વેલંધર દેવોનુ રહેઠાણ

ईसरिय न० (ऐश्वर्य) ઐશ્વર્ય, મોટાઇ, સંપત્તિ

ईस्सा स्त्री० (ईर्ष्या) અદેખાઈ

ईसा स्त्री० (ईशा) ઇંદ્રાણીની અંદરની સભા (૨) વાણવ્યંતર ઇંદ્રની અભ્યંતર સભા
ईसाण पु० (ईशान) ઇશાન નામે બીજો દેવલોક (૨) એ દેવલોકના નિવાસી દેવતા (૩) ઇશાન દેવલોકનો ઇંદ્ર (૪) એક અહોરાત્રિના ૨૪ મુહૂર્તમાનું ૧૧ મુ અથવા ૧૬ મુ મુહૂર્ત (૫) ઇશાન કોણ-ખુણો (૬) પ્રભુ, સ્વામી
ईसाणकप्प पु० (ईशानकल्प) બીજો દેવલોક
ईसाणग पु० (ईशानक) બીજા ઇશાન દેવલોકવાસી દેવતા
ईसाणदेव पु० (ईशानदेव) બીજા ઇશાન દેવલોકના દેવતા
ईसाणवडिंसय पु० (ईशानावतंसक) ઇશાન દેવલોકમાનું સૌથી મોટું વિમાન, ઇશાનેન્દ્રનુ મધ્યનું વિમાન
ईसाणा स्त्री० (ऐशानी) ઇશાન ખૂણો
ईसाणिंद पु० (ईशानेन्द्र) ઇશાન દેવલોકનો ઇંદ્ર
ईसाणिया स्त्री० (ईशानिका) ઇશાન ખુણો
ईसादोष पु० (ईर्ष्यादोष) ઇર્ષ્યારૂપદોષ
ईसालु त्रि० (ईर्ष्यालु) ઇર્ષ્યાવાળો
ईसि } ईसिं } अ० (ईषत्) થોડું, અલ્પ, જરા (૨) સિદ્ધિક્ષેત્ર, મુક્તભૂમિ
ईसिंदंत त्रि० (ईषद्दान्त) થોડી શિક્ષા પામેલ હાથી
ईसिंपुरेवात } ईसिंपुरेवाय } पु० (ईषत्पुरोवात) થોડો પૂર્વ દિશાનો વાયુ
ईसिपब्भारा स्त्री० (ईषत्प्राग्भारा) } ईसिप्पभा स्त्री० (ईषत्प्रभा) } સિદ્ધશિલા, મુક્તિશિલા
ईसिमत्त त्रि० (ईषन्मत्त) યૌવનની શરૂઆતવાળો થોડો ઉન્મત્ત હાથી વગેરે
ईसी स्त्री० (ईषत्) સિદ્ધશિલાનું એક નામ
ईसीपब्भारा स्त्री० (ईषत्प्राग्भारा) જુઓ "ઇસિપબ્ભારા" શબ્દ
ईहा स्त्री० (ईक्षा) અવલોકન, તપાસીને જોવું તે
ईहा स्त्री० (ईहा) વિચારણા, આલોચના, અવગ્રહ થયા પછી તે આમ છે કે તેમ એની વિશેષ વિચારણા કરવી તે, મતિજ્ઞાનનો બીજો ભેદ (૨) મૃગ વિશેષ
ईहापोह पु० (ईहाव्यूह) ઊહાપોહ, તર્કવિતર્ક (૨) સંગ્રામ-યુદ્ધનીતિ, એક જાતની વ્યૂહ રચના
ईहामइ स्त्री० (ईहामति) ઇહારૂપમતિ-વિચારણા, મતિજ્ઞાનનો એક ભેદ
ईहामिग } ईहामिय } पु० (ईहामृग) વરૂ, નાહર (૨) નાટકનો એક પ્રકાર
ईहिय त्रि० (ईहित) ચેષ્ટા કરેલ (૨) વિચારેલ

उ.

उ अ० (उत्) विपरीत, ઉલટું (૨) અભાવ, ન હોવાપણું (૩) વિશેષ, વધારે
उ पु० (उ) ઉપયોગ રાખવો, ખ્યાલ રાખવો
उ अ० (तु) નક્કી, નિશ્ચય (૨) વિતર્ક (૩) કિન્તુ, પરન્તુ
उअर न० (उदर) પેટ, ઉદર
उअविय त्रि० ( ) ઉચ્છિષ્ટ, અ ઍઠું (એંઠું)
उआर पु० (उचार) ઉચ્ચાર કરવો તે, બોલવું તે
उइट्ट त्रि० (अपकृष्ट) દબાયેલ, અપાય પામેલ
उइण्ण त्रि० (अवतीर्ण) ભૂમિપર આવેલ અવતરેલ
उइण्ण त्रि० (उदीर्ण) ઉદય પામેલ, કર્મના ઉદયથી પ્રાપ્ત થયેલ (૨) ઉદીરણા કરી ઉદયમા લાવેલ (૩) ઉત્કટ, પ્રબળ (૪) ફળોન્મુખ (કર્મ)
उइय त्रि० (उदित) કહેલું (૨) ઉદય આવેલ
उईण त्रि० (उदीचीन) ઉત્તર પ્રદેશ સાથે સબંધ રાખનાર, ઉત્તર દિશામા ઉત્પન્ન થયેલ
उईणपाईण पु० (उदीचीनप्राचीन) પૂર્વોત્તર દિશા, ઈશાન ખુણો
उईणवाय पु० (उदीचीनवात) ઉત્તર દિશાનો વાયુ
उईरण न० (उदीरण) પ્રેરણા કરવી
उईरणया } उईरणा } स्त्री० (उदीरणा) પ્રેરણા, સમય વિના પણ પ્રયત્નથી થતો કર્મનો અનુભવ
उईरिय त्रि० (उदीरित) ઉદીરણા કરેલ, પ્રેરણા કરેલ (૨) કથન કરેલ, પ્રતિપાદન કરેલ (૩) પેદા થયેલ, કરેલ (૪) સમય વિના પણ પ્રયત્નથી ઉદયમા આવી ફળનો અનુભવ કરાવનાર (કર્મ)
उउ. पु० (ऋतु) ઋતુ, બેમાસ પ્રમાણનો એક કાળવિભાગ, હેમત શિશિર આદિ ૬ ઋતુ (૨) સ્ત્રીકુસુમ, રજોદર્શન
उउवर पु० (उदुम्बर) ઉદુમ્બરનુ ઝાડ અને તેનુ ફળ, ગુલર
उउंवरदत्त पु० (उदुम्बरदत्त) પાટલીખડ નગરના રહેનાર સાગરદત્ત સાર્થવાહનો પુત્ર (૨) પાટલીખડ નગરના ઉદ્યાન માનો એક યક્ષ
उउंवरपणग. न० (उदुम्बरपञ्चक) ૧ વડ, ૨ પીપળો, ૩ ઉદુમ્બર, ૪ પ્લક્ષ, ૫ કાકોદુમ્બરી એ પાચ વૃક્ષનો સમૂહ
उउदेवी स्त्री० (ऋतुदेवी)વસન્ત, ગ્રીષ્મ, વર્ષા, શરદ વગેરે ઋતુના નામવાળી દેવી
उउवद्ध पु० (ऋतुबद्ध) ઋતુ બદ્ધકાળ, શીયાળો અને ઉન્હાળો, ચોમાસા સિવાયનો કાળ
उउमास पु० (ऋतुमास) ઋતુમાસ, પરિપૂર્ણ ત્રીસ દિવસ પ્રમાણનો કાળ વિભાગ, કર્મમાસ
उउय त्रि० (ऋतुज) ઋતુ સબધી, મોસમનુ, કાળને ઉચિત
उउवास पु० (ऋतुवर्ष) ઋતુ બધકાળ, ચોમાસા સિવાયના આઠ માસ
उउसधि पु० स्त्री० (ऋतुसधि) એક ઋતુનો આરભ અને બીજીનો અત
उउसवच्छर पु० (ऋतुसवत्सर) ઋતુ સવત્સર, ૭ ઋતુ પ્રમાણનો કાળ
उञ्छ पु० (उञ्छ) ભિક્ષા, થોડુ થોડુ ગ્રહણ કરવુ તે
उञ्छजीविया स्त्री० (उञ्छजीविका) ઍષણા, થોડો થોડો આહાર લઇ જીવિકા ચલાવવી તે
उजायण न० (उजायन) વશિષ્ટ ગોત્રની એક શાખા (૨) તે શાખાનો પુરુષ

उंडग पु० ( ) મૂત્રપાન, માત્રુ કે ઝાડો પીવા (२) માસનો પિણ્ડો, લોચો (३) ચાનના પગો બગાડે તેટલો કાળ
उंडी સ્ત્રી० (उण्डी) પિણ્ડી, પેશી
उंडुय न० (उन्दुक) ભોજન કરવાનું સ્થાન
उंदेरिय न० ( ) રેવડી, ખાવાની એક વસ્તુ
उंदुपाणिभ्र न० ( ) ઉંડું પાણી
उंदूर / उंदिर / उंदुर पु० स्त्री० (उन्दुर) ઉંદર
उंदुरुक न० ( ) દેવના પૂજન વખતે મોઢેથી બળદના જેવો શબ્દ કરવો તે
उंबर पु० (उदुम्बर) ઉંબરાનું ઝાડ, ગુલરનું ઝાડ (२) નિર્ગ્રણુકુમાર દેવતાનું ચૈત્ય વૃક્ષ
उंबरदत्त पु० (उदुम्बरदत्त) એ નામનો યક્ષ (२) એક સાર્થવાહનો પુત્ર
उंबरपंचग / उंबरपणग न० (उदुम्बरपञ्चक) વડ, પીંપર, ઉંબર ઇત્યાદિ પાંચ વૃક્ષોના ફળ
उंबरपुप्फ न० (उदुम्बरपुष्प) ગુલરના ઝાડનું ફૂલ
उंबरि स्त्री० ( ) વનસ્પતિ વિશેષ
उंबिगा स्त्री० (उम्बिका) ઘઉં, જવ, ચોખા વગેરેની ઉમ્મડી-મંજરી
उंभरिया स्त्री० ( ) એ નામનું એક જાતનું ઝાડ
उमुय पु० (उन्मुक) એ નામના એક જાદવકુમાર
उकुरुडिया स्त्री० ( ) ઉકરડી, ઉકરડો
उक्कंचण न० ( ) શ્વીએ ચડાવવાને ઉંચે ઉચકવું તે (२) ગુણ વગરના માણસના ખોટા વખાણ કરવા તે, ખુશામત (३) ગરીબનો વધારે દંડ કરવો તે (४) કોઇને છેતરવામાં પાસે ઉભેલો ડાહ્યો માણસ જાણી જશે એમ જાણી વાતચિત બંધ રાખવી તે (५) લાંચ, રૂશ્વત
उक्कंचणदीव पु० (उत्कञ्चनदीप) મશાલ
उक्कंचणया स्त्री० ( ) મુગ્ધ જનને છેતરવા ઢોંગ કરવો તે
उक्कंठिय त्रि० (उत्कण्ठित) ઉત્કંઠાવાળો, ઉત્સુક થયેલ
उक्कंपिय त्रि० ( ) ઘોળું કરેલ
उक्कंबण न० ( ) ઘરની છત બાંધવી તે
उक्कंविय त्रि० (उत्कम्पित) વાંસની કાંબડીથી બાંધેલ
उक्कच्छिया स्त्री० (औपग्रहिकी) સાધ્વીના २५ ઉપકરણમાંનું એક ઉપકરણ, જમણી બાજુની છાતીએ કાંખ સુધી સીવેલ વગર ધારણ કરવાનું વસ્ત્ર કે જે અઢી હાથનો ચોરસ કટકો હોય છે
उक्कट्ठि स्त्री० (उत्कृष्टि) ઉત્કર્ષ
उक्कड त्रि० (उत्कटुक) પૃથ્વી ઉપર શરીર રાખીને પવિત્રતાએ બેઠેલ (२) ઊકડુ આસન
उक्कड त्रि० (उत्कट) પ્રકૃષ્ટ, ઉન્નત ઉંચુ (२) પસરેલ (३) અધિક, વધારે (४) કલુષિત ડોળું (५) બળવાન્
उक्कडुय न० (उत्कटुक) ઉકડુ આસન, ઉભડક પગે બેસવું તે
उक्कड्डग पु० (आकर्षक) ચોરને બોલાવી ચોરી કરનાર (२) ચોરને મદદ કરનાર (३) ચોરની એક જાત
उक्कत्त त्रि० (उत्कृत्त) કાપેલ ભાગ કરેલ
उक्कत्तण न० (उत्कर्तन) ખાલ ઉતારવી, ચામડી ઉતારવી તે
उक्कम पु० (उत्क्रम) પશ્ચાનુપૂર્વી ઉલટો ક્રમ
उक्कमित त्रि० (उपक्रान्त) પ્રારબ્ધયોગે પ્રાપ્ત થયેલ, (२) ક્ષીણ

उक्कर पुं० (उत्कर) સમૂહ, સઘાત (२) ત્રિ० કર રહિત

उक्करियाभेय पुं० (उत्करिकाभेद) એરંડ બીજ છાલથી અલગ થાય તેમ અલગ થવુ તે

उक्करिस पुं० (उत्कर्ष) ઉત્કર્ષ, અતિશય (२) ગર્વ, અભિમાન

उक्करुडिया स्त्री० ( ) ઉકરડો, મલીન વસ્તુનો સગ્રહ

उक्कल त्रि० (उत्कल) ચડતી કળાવાળુ, વૃદ્ધિ પામનાર (२) તેઇન્દ્રિય જીવ વિશેષ (३) ધર્મ રહિત (४) न० ચોરી

उक्कलिका स्त्री० (उत्कलिका) ઉપરા ઉપરી જવુ આવવુ તે

उक्कलिय त्रि० (उत्कलिक) એક પ્રકારનો અવ્યક્ત શબ્દ

उक्कलिया स्त्री० (उत्कलिका) વધારે નાનો સમુદાય (२) તેઇન્દ્રિય જીવ વિશેષ, કરોળીઓ (३) લહેર–તરગ (४) વાયુની માફક ચક્ર ફરવુ તે

उक्कलियावाय पुं० (उत्कलिकावात) થોડી થોડી વારને અન્તરે વાતો એક પ્રકારનો વાયુ

उक्कस पुं० (उत्कर्ष) માન, અહકાર (२) વધારેમા વધારે

उक्कसाइ त्रि० (उत्कषायिन्) સજ્વલનની ઉત્કટતાવાળો

उक्कसाइ त्रि० (उत्कषायिन्) પ્રબળ કષાયવાળો

उक्कस्स पुं० (उत्कर्ष) માન, અહકાર

उक्कस्स त्रि० (उत्कर्षवत्) માનવાળુ, અભિમાની (२) ઉત્કૃષ્ટ

उक्का स्त्री० (उल्का) મૂળ અગ્નિથી છુટા પડેલ આગના તણખા (२) નિર્ઘાત (३) આકાશમા વ્યન્તરકૃત અગ્નિ દેખાય તે (४) તેજની જ્વાળા (५) ઉલ્કાપાત, તારાનુ ખરવુ

उक्कापाय पुं० (उल्कापात) ઉલ્કાપાત, આકાશમાથી તારાઓનુ પડવુ

उक्कापाया स्त्री० (उल्कापाता) ઉલ્કાપાત–તારા ખરે તેનુ શુભાશુભ જાણવાની વિદ્યા

उक्कामुह पुं० (उल्कामुख) લવણ સમુદ્રમા આઠસો જોજન ઉપર આવેલ ઉલ્કામુખ નામનો એક અતરદ્વીપ (२) त्रि० તેમા રહેનાર મનુષ્ય (३) ગગા નદીની અધિષ્ઠાત્રી દેવીનો નિવાસ પર્વત

उक्कालिय त्रि० (उत्कालिक) ચાર અકાળ સિવાય ચારે પહોર ભણાય એવુ સૂત્ર, ઉવવાઇ આદિ ઉત્કાલિકસૂત્ર

उक्कावाय पुं० (उल्कापात) જુઓ " ઉક્કાપાય " શબ્દ

उक्कास पुं० (उत्कर्ष) અભિમાનથી પોતાની સમૃદ્ધિના વખાણ કરવા તે, મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

उक्किट्ठ त्रि० (उत्कृष्ट) ઉત્કૃષ્ટ, સર્વોત્તમ, શ્રેષ્ઠ (२) કાકડી, તુમડા, ભીંડા વગેરેને મોરીને કરેલ ઝીણા ટુકડા (३) કરજ વગેરે અમુક વખત માટે માગવુ નહિ તે

उक्किट्ठा स्त्री० (उत्कृष्टा) એક પ્રકારની દેવતાની વેગવાળી ગતિ, મનોહર ગતિ

उक्किट्ठि स्त्री० (उत्कृष्टि) આનદજનક ધ્વનિ, હર્ષનો અવાજ

उक्किण्ण त्रि० (उत्कीर्ण) ઉખેડેલુ, ખોદી કાઢેલુ (२) અત્યન્ત પ્રગટ, ખુલ્લુ (३) કોતરેલ (४) મિશ્રિત

उक्कित्त त्रि० (उत्कृत्त) ઉખેડેલ

उक्कित्तण न० (उत्कीर्तन) ચઉવિસત્થો, ચોવીસ તીર્થંકરની સ્તુતિ

उक्कित्तित त्रि० (उत्कीर्तित) કીર્તન કરેલ

उक्कुट्ट न० (उत्कुट्ट) લીલા પાનનો ભુક્કો

उक्कुट्ठ त्रि० (उत्कुष्ट) ઉત્કૃષ્ટનાદ, આનદ ધ્વનિ

उक्कुडुअ } न० (उत्कुटुक) ઉત્કુટુ આસન,
उक्कुडुग } ઉભળાશીએ બેસવાનુ આસન ઉભડક આસન

उक्कुडुया स्त्री० (उत्कुटुका) ઉભડક બેસવુ તે, પાચ પ્રકારની નિદ્રા-બેસવાની એક

उक्कुडुयासण न० (उत्कुटुकासन) ઉત્કુટુ આસન, ઉભડક પગે બેસવુ તે

उक्कुडुयासणिय त्रि० (उत्कुटुकासनिक) ઉભડક આસને બેઠેલ

उक्कुरुड पु० } ( ) ઉકરડો
उक्कुरुडिया स्त्री० }

उक्कूइय न० (उत्कूजित) મહાન્ અવ્યક્ત ધ્વનિ

उक्कूल त्रि० (उत्कूल) સન્માર્ગ અથવા ન્યાયના કૂળ-તટથી દૂર કરનાર (૨) હદ ઓળગી ગયેલ (૩) ચોરી

उक्केर पु० (उत्कर) રાશિ, સમૂહ ઢગલો (૨) વૃદ્ધિ ઉદ્વર્તન કર્મની સ્થિતિ વગે રેમા વધારો કરવો તે

उक्कोडा स्त्री० ( ) લાચ રૂશ્વત

उक्कोडिय त्रि० ( ) રૂશ્વત ખાનાર, લાચ લેનાર, લાચીઓ

उक्कोया स्त्री० (उत्कोचा) લાચ

उक्कोस पु० (उत्क्रोश) ઉંચુ મોઢુ કરી શબ્દ કરનાર પક્ષી ચાતક, બપૈયો

उक्कोस पु० (उत्कर्ष) ઉત્કૃષ્ટ, વધારેમા વધારે, વણામા ઘણુ (૨) માન અહકાર (૩) ઉત્તમ

उक्कोसिय त्रि० (उत्कृष्ट) ઉત્કૃષ્ટ, વધારેમા વધારે

उक्कोसिय पु० (उत्कोशिक) એ નામના ગોત્રના પ્રવર્તક ઋષિ (૨) न० એ નામનુ એક ગોત્ર

उक्कोसिया स्त्री० (उत्कृष्टि) ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિના

उक्ख पु० (उक्ष) સમય (૨) જૈન સાધ્વીઓને પહેરવાના વસ્ત્રનો અમુક ભાગ

उक्खंद पु० (अवस्कन्द) ઘેરો ઘાલવો, કપટથી શત્રુના સૈન્યને મારવુ તે

उक्खंभ पु० (उत्तम्भ) જોરથી રોકવુ તે

उक्खंभिय न० (उत्तम्भित) જોરથી રોકવુ-અટકાવવુ

उक्खणण न० (उत्खनन) ઉખેડવુ તે

उक्खणिय त्रि० } (उत्खात) ઉખેડેલ ખોદેલ
उक्खय त्रि० }

उक्खल पु० न० (उदूखल) ઉખલ, ખાડણી

उक्खा स्त्री० (उखा) થાળી તેનડી, હાડલી

उक्खिणण त्रि० ( ) ખરડાયેલ

उक्खित्त त्रि० (उक्षित) સિચેલ વિલેપન કરેલ

उक्खित्त त्रि० (उत्क्षिप्त) ઉંચુ કરેલ, ઉપાડેલ-ઉઠાવેલ (૨) જ્ઞાતાધર્મ કથા સૂત્રના પહેલા અધ્યયનનુ નામ (૩) ગાયનના ચાર પ્રકારમાનો એક પ્રકાર (૪) આકર્ષણ કરેલ, ખેંચેલ

उक्खित्तअ त्रि० (उत्क्षिप्तक) ગીતનો એક પ્રકાર શરૂઆતથી ચડતે સ્વરે ગાવુ તે

उक्खित्तचरअ त्रि० } (उत्क्षिप्तचरक) રાંધવાના વાસણમાથી
उक्खित्तचरग }

ખાવાના વાસણમા ગૃહસ્થે પોતાને ખાવા કાઢેલુ હોય તેજ લેવુ એવો અભિગ્રહધારી ગોચરી કરનાર

उक्खित्तणाअ न० (उत्क्षिप्तज्ञात) જેણે સસલાને ઉગારવા પગ ઉચો રાખ્યો તે ઉત્ક્ષિપ્ત મેઘકુમાર, તેનુ દૃષ્ટાંત જેમા આપવામા આવ્યુ છે તે અધ્યયન જ્ઞાતા સૂત્રનુ પ્રથમ અધ્યયન

उक्खित्तणिक्खित्तचरअ पु० (उत्क्षिप्तनिक्षिप्तचरक) રાંધવાના વાસણમાથી ખાવાના વાસણમા કાઢેલ હોય તેને બીજા વાસણમા નાખે તે લેનાર અભિગ્રહધારી મુનિ

उक्खित्तपुव्ववसहि पु० (उत्क्षिप्तपूर्वनसति) આ વસતિ-મકાનમા રહો એમ કહી સાધુને પહેલ વહેલો બતાવેલ ઉતારો

उक्खित्तय न० (उत्क्षिप्तक) ગીતનો પ્રથમ પ્રકાર

उक्खित्तविवेग पु० (उत्क्षिप्तविवेक) ભાત વગેરેમા પડેલ અણખપના દ્રવ્યને જુદુ કાઢી નાખવુ તે

उक्खिय त्रि० (उक्षित) છાટેલ

उक्खिवणा स्त्री० (उत्क्षेपणा) બહાર ફેંકવુ

उक्खेव पु० (उत्क्षेप) ઉચે ઉપાડવુ (૨) ઉચે ફેંકવુ (૩) પ્રારભવાક્ય (૪) અધિકાર, અભિધેય (૫) ઉપોદ્ઘાત, પ્રસ્તાવના

उक्खेवग त्रि० (उत्क्षेपक) ઉચે ફેકનાર, (૨) પુ० એક જાતનો પખો

उक्खेवण न० (उत्क्षेपण) ઉચે ફેંકવુ, ન્યાય દર્શન સમત પાચ કર્મ પૈકી પ્રથમ કર્મ

उक्खेवय पु० (उत्क्षेपक) પ્રસ્તાવના, ઉપોદ્ઘાત (૨) આલાવો, અધ્યાય (૩) પવન નાખવાનો વાસનો પખો (૪) ત્રિ० ફેકનાર

उग्ग न० (उग्र) ઋષભદેવ પ્રભુએ રક્ષક તરીકે નીમેલું કુળ, ઉગ્રવશ (૨) ત્રિ० ઉગ્રકુળમા ઉત્પન્ન થયેલ (૩) ઉગ્ર, પ્રધાન, બહુભારે (૪) ઉત્કટ, આકરૂ દુખે આચરી શકાય તેવુ (૫) ઉદ્યમ સહિત

उग्गकुल पुं० (उग्रकुल) ઉગ્રકુળ, જે કુળને ઋષભદેવે રક્ષક તરીકે સ્થાપ્યુ તે કુળ

उग्गतव न० (उग्रतपस्) ઉગ્રતપ, ઘણી કઠણ તપશ્ચર્યા (૨) ત્રિ० ઉગ્રતપ કરનાર

उग्गम पु० (उद्गम) સાધુને અર્થે આહારાદિ નિપજાવતા ગૃહસ્થથી લાગતા આધાકર્માદિ ૧૬ દોષ

उग्गमकोटि स्त्री० (उद्गमकोटि) ઉદ્દગમ પક્ષ, આધાકર્મ અને ઉદ્દેશિકના ત્રણ ત્રણ ભેદ-એકદર ૭ ભેદ ઉદ્દગમકોટી તરીકે ગણેલ છે

उग्गमण न० (उद्गमन) ઉગવુ તે, સૂર્યનો ઉદય

उग्गय न० (उद्गत) બહાર નીકળેલો ભાગ (૨) ત્રિ० ઉત્પન્ન થયેલ (૩) ઉગેલ, ઉદય પામેલ

उग्गयवित्तिअ त्रि० (उद्गतवृत्तिक) દિવસ ઉગ્યા પછી જેને વૃત્તિ-ખોરાક મેળવવાનુ છે તે

उग्गवई स्त्री० (उग्रवती) પડવો, છઠ, અને અગ્યારસ એ રાત્રિની ત્રણ તિથિનુ નામ

उग्गविस न० (उग्रविष) ઉત્કટ વિષ (૨) પુ० આકરા વિષવાળો સર્પ

उग्गसेण पुं० (उग्रसेन) કસના પિતા ઉગ્રસેન રાજા

उग्गह पु० (अवग्रह) મન અને ઇન્દ્રિયોની સાથે વસ્તુનો સબધ થતા પ્રથમ સામાન્ય બોધ થાય તે, મતિજ્ઞાનના ચાર પ્રકાર માનો પહેલો પ્રકાર (૨) ઉપકાર, આશ્રય (૩) આજ્ઞા, રજા, સમતિ (૪) અભિગ્રહ, નિયમ (૫) પરિગ્રહ (૬) આવાસ, નિવાસસ્થાન (૭) અતર, આતરૂ (૮) અવધારણ, નિશ્ચય (૯) સાધ્વીઓનુ એક ઉપકરણ (૧૦) યોનિદ્વાર (૧૧) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય વસ્તુ (૧૨) પોતાની માલેકીની ચીજ

उग्गहण न० (अवग्रहण) સામાન્ય અર્થનુ ગ્રહણ કરવુ-વિચારવુ (૨) સ્થાનની આજ્ઞા (૩) ઇન્દ્રિયદ્વારા ઉત્પન્ન થતુ સામાન્ય જ્ઞાન

उग्गहणंतग न० (अवग्रहानन्तक), **उग्गहपट्ट**, **उग्गहपट्टग** पु० न० (अवग्रहपट्ट, क) નાનાને આકારે સાધ્વીનુ એક વસ્ત્ર કે જેનો ગુહ્ય પ્રદેશ ઢાકવામા ઉપયોગ થાય છે, સાધ્વીના ૧૪ ઉપકરણ માનુ એક

उग्गहमइ स्त्री० (अवग्रहमति) ઇંદ્રિય અને અર્થનો સંબંધ થાય તે, મતિજ્ઞાનનો એક ભેદ

उग्गहमइसंपया स्त्री० (अवग्रहमतिसम्पद्) મતિસંપદાનો એક પ્રકાર સામાન્યપણે વસ્તુનું ગ્રહણ કરવું તે

उग्गहिय न० (अवग्रहिक) પાઢીઆરા ઉપકરણ અમુક વખત સુધી વાપરીને પાછા ધણીને સોંપવાયોગ્ય ઉપકરણ

उग्गहिय त्रि० (अवगृहीत) પીરસવા માટે ઉપાડેલું (૨) સામાન્યરૂપથી જણાવેલ

उग्गहिया स्त्री० (अवगृहीता) ગૃહસ્થને થાળી વગેરેમા પીરસેલું ભોજન સાધુએ યત્નાપૂર્વક લેવું તે, પિંડેષણાનો પાચમો પ્રકાર

उग्गाढ त्रि (उद्गाढ) સ્વસ્થ, તંદુરસ્ત

उग्गाल पु० (उद्गार) ઓડકારની સાથે અનાજ કે પાણી પેટમાંથી મોઢામાં આવે તે

उग्गाहणा स्त्री० (अवगाहना) શરીરની ઉંચાઇ

उग्गाहिम त्रि० (अवगाहिम) ઘી આદિમાં તળેલી વસ્તુ

उग्गाहिय त्रि० (उद्ग्राहित) હાથમાં લીધેલ ઉપાડેલ

उग्गिण्ण त्रि० (उद्गीर्ण) ઓકેલ, વમેલ

उग्गोवणा स्त्री० (उद्गोपना) શોધવું એષણા કરવી

उग्गोविय त्रि० (उद्गोपित) મુઝાઇ ગયેલ ભ્રાંતિમાં પડેલ (૨) ગુપ્ત કાઢેલ

उग्घर त्रि० (उद्गृह) ગૃહસ્થાશ્રમનો ત્યાગ કરનાર ઘરબાર છોડી સન્યાસ લેનાર

उग्घाअ पु० (उद्घात) ઠોકર લાગવી પ્રતિઘાત થવો તે (૨) ભાગ પાડી ન્હાનું કરવું (૩) ઉપોદ્ઘાત ભૂમિકા કે પ્રસ્તાવના (૪) ક્ષીણતા (૫) न० પ્રાયશ્ચિત વિશેષ (૬) નિશીથ સૂત્રનો એક અંશ કે જેમાં પ્રાયશ્ચિતનું વર્ણન છે

उग्घाइम न० (उद्घातिम) લઘુ પ્રાયશ્ચિત (૨) त्रि० લઘુ, નાનું

उग्घाइय त्रि० (उद्घातित) લઘુ પ્રાયશ્ચિત (૨) નાશ પામેલ

उग्घाड त्रि० (उद्घाट) થોડું ઢાંકેલુ-વાસેલું થોડું ખુલ્લું, ભોગળ ન દીધેલ

उग्घाडण न० (उद्घाटन) ઉઘાડવું, ખોલવું

उग्घाडपोरिसी स्त्री० (उद्घाटपौरुषी) પહોરનો પાછલો ભાગ, પોણો પહોર

उग्घाडिय त्रि० (उद्घाटित) ઉઘાડેલ ખુલ્લું કરેલ

उग्घाडियणाण त्रि० (उद्घाटित) કહેલ માત્ર જાણનાર

उग्घाय पु० (उद्घात) જુઓ ' ઉગ્ઘાઅ ' શબ્દ

उग्घायण न० (उद्घातन) ક્ષય-નાશ કરવો (૨) પૂજ્યસ્થાન ઉત્તમ જગા (૩) શરીરમાં જવાનો માર્ગ

उग्घुट्ठ त्रि० (उद्घुष्ट) ઘોષણા કરેલ

उग्घोसणा स्त्री० (उद्घोषणा) ઉદ્ઘોષણા-ઢંઢેરો

उग्घोसिय त्रि० ( ) ઘસેલ, માંજેલ

उच्चिय त्रि० (उचित) યોગ્ય લાયક (૨) જોડેલ, મળેલ

उच्च त्रि० (उच्च) ઉચ્ચ ઉત્તમ પૂજ્ય (૨) ઉંચા શરીર તથા ઉંચા કુળવાળો (૩) ગોત્રકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેથી ઉચ્ચગોત્ર પ્રાપ્ત થાય

उच्चत पु० ( ) ઘાતનો રંગ રતરાગ

उच्चपिय त्रि० ( ) જોરથી દબાવેલ કરેલ

उच्चगोय न० (उच्चगोत्र) ઉચ્ચ ગોત્ર નામે ગોત્ર કર્મની શુભ પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ઉચ્ચ ગોત્ર પામે

उच्चन्छंद त्रि० (उच्छन्दस्) સ્વછંદી, સ્વેચ્છાચારી

उज्जुकड त्रि० (ऋजुकृत) निष्कपट तपस्वी, सरળ સ્વભાવી

उज्जुग त्रि० (ऋजुक) દૃષ્ટિવાદના ८८ સૂત્રમાનું પહેલું સૂત્ર (२) નિષ્કપટી, સરલ

उज्जुगइ स्त्री० (ऋजुगति) સાધુ પોતાના સ્થાનથી નિકળી સિધેસિધુ ગૃહ પક્તિએ જઇ વ્હોરે, વળતા ન વ્હોરે તે, ગૌચરીના આઠ પ્રકારમાનો પહેલો પ્રકાર

उज्जुजड त्रि० (ऋजुजड) સરલ પણ જડ, તાત્પર્ય નહિ સમજનાર

उज्जुत्त त्रि० (उद्युक्त) ઉદ્યમ વાળો, ઉદ્યમી (२) સાવધાન

उज्जुदंसि त्रि० (ऋजुदर्शिन्) ઋજુભાવ મો ક્ષસાધકસયમને જોનાર, સયમાભિલાષી

उज्जुमइ स्त्री० (ऋजुमति) મન પર્યવજ્ઞાનનો એક ભેદ, સામાન્યથી મનના પર્યવોને જાણનાર જ્ઞાન (२) पु० કઇક ન્યુન (અઢીઅગુલન્યૂન) અઢીદ્વીપના સજ્ઞી પ્રાણિઓના મનોભાવને જાણનાર સાધુ

उज्जुय त्रि० (ऋजुक) સરલ, સીધો, નિષ્કપટી (२) पु० જમણો હાથ

उज्जुयार त्रि० (ऋजुकार) સયમધારી, સયમ પાલનાર

उज्जुवालिया स्त्री० (ऋजुपालिका) જભિયા ગામની બહાર વહેતી એક નદી, કે જેને કાઠે મહાવીરસ્વામીને કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયુ

उज्जुसुत्त पु० (ऋजुसूत्र) } अतीत अनागत कालरूप
अज्जुसुय पु० (ऋजुश्रुत) } वक्रना विना मात्र वर्तमानकाळ वर्ति વસ્તુનેજ જે દેખાડે, પારકી વસ્તુ નિષ્પ્રયોજન હોઇને અસત્ સમાન માને; લિંગ વચન ભિન્ન છતા એકજ પદાર્થ માને, નિક્ષેપાચાર સ્વીકારે તે, સાત નયમાનો ચોથો નય (२) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો પ્રથમ ભેદ

उज्जुहत्थ पु० (ऋजुहस्त) જમણો હાથ

उज्जेणी स्त्री० (उज्जयिनी) માલવ દેશની એક નગરીનુ નામ

उज्जोइय त्रि० (उद्योतित) પ્રકાશિત, ઝગઝગતુ

उज्जोय पु० (उद्योग) પ્રયત્ન, પરિશ્રમ

उज्जोय पु० (उद्योत) તેજ-પ્રકાશ-ઉદ્યોત, અજવાળુ (२) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી ઉષ્ણ-ગરમ નહી છતા પ્રકાશ કરનાર શરીર પ્રાપ્ત થાય જેમ ચદ્ર નક્ષત્ર રત્ન વગેરેના શરીર

उज्जोयग त्रि० (उद्योतक) ઉદ્યોત કરનાર

उज्जोयण न० (उद्योजन) જોડવુ, તૈયારી કરવી

उज्जोयणाम न० (उद्योतनामन्) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ

उज्जोविय त्रि० (उद्योतित) રત્ન આદિથી પ્રકાશિત

उज्झअ त्रि० (उज्झक) સહવિષ્ક નગરનો (२) ત્યાગ કરનાર, છોડી દેનાર

उज्झण न० (उज्झन) બહાર લઇ જવુ (२) ત્યાગ

उज्झर पु० (अवझर) પર્વતમાથી પડતો પાણીનો ઝરો, ગિરિનિર્ઝર

उज्झिय पु० (उज्झित) ઉજ્ઝિત નામે વિજયમિત્ર સાર્થવાહનો પુત્ર (२) વિપાક સૂત્રના પ્રથમ શ્રુતસ્કધના બીજા અધ્યયનનુ નામ (३) त्रि० તજેલ, ત્યાગ કરેલ (४) ભિન્ન (५) न० પરિત્યાગ

उज्झियधम्मा स्त्री० (उज्झितधर्मा) જે વસ્તુ નાખી દેવા યોગ્ય હોય, જેને કોઇ લેવા ન ઇચ્છે તેવી વસ્તુ વ્હોરવી તે, એષણાના સાત પ્રકારમાનો એક

उज्झियधम्मिय त्रि० (उज्झितधार्मिक) નાખી દેવા યોગ્ય, નિરૂપયોગી

उज्झिया स्त्री० (उज्झिका) ધનાસાર્થવાહના પુત્ર ધનપાલ સાર્થવાહની સ્ત્રી

उट्ट पु० स्त्री० (उष्ट्र) સાઢીઓ, ઊંટ
उट्टिय त्रि० (औष्ट्रिक) ઉંટના વાળનુ બનેલુ સૂત્ર, દામણી વગેરે
उट्टिया स्त्री० (उष्ट्रिका) ઉંટના આકારનુ લાંબા ગળાવાળુ વાસણ, શિરોઇ
उट्टियासमण पु० (उष्ट्रिकाश्रमण) મોટા માટીના વાસણમા બેસી તપશ્ચર્યા કરનાર, ગોશાળાના સાધુની એક જાત
उट्टी स्त्री० (उष्ट्री) ઉંટડી, સાઢણી
उट्टीवाल पु० (उष्ट्रीपाल) ઉંટડી પાળનાર
उट्ठ त्रि० (उत्थ) ઉઠેલ, ઉભા થયેલ
उट्ठ पु० (उष्ट्र) એક જાતનુ જલચર પ્રાણી
उट्ठ पु० (ओष्ठ) ઓષ્ઠ, હોઠ (૨) વામણનો કર્મ
उट्ठवण न० (उत्थापन) ઉપાડવુ ઉંચુ કરવુ તે
उट्ठा स्त्री० (उत्था) શરીરને ઉચુ કરવુ, ઉભા થવુ
उट्ठाइअ त्रि० (उत्थायिन्) ઉઠનાર
उट्ठाण न० (उत्थान) ઉભા થવુ-ઉઠવુ તે (૨) સાંભળવાને ગુરૂ પાસે જવુ તે (૩) ઉદ્યમ, યત્ન (૪) ઉત્પત્તિ (૫) આરંભ, પ્રારંભ (૬) ઉપર આવવુ બહાર નીકળવુ
उट्ठाणपरियाणिय न० (उत्थानपरियानिक) જન્મથી માંડી જીદગીના છેડા સુધીમા બનેલા દરેક બનાવનો હેવાલ, જીવન ચરિત્ર
उट्ठाणसुय पु० (उत्थानश्रुत) કાલિક સૂત્ર માનુ એક
उट्ठावण न० (उत्थापन) ઉઠાડવુ તે, ઉત્થાપના કરવી
उट्ठावण न० (उपस्थापन) સમાયિક ચારિત્રમાથી છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રનુ આરોપવુ તે
उट्ठावणंतेवासि त्रि० (उपस्थापनान्तेवासिन) પાચ મહાવ્રતની ઉપસ્થાપના કરી કરેલ શિષ્ય
उट्ठिय त्रि० (उत्थित) ઉઠેલ, ઉભો થયેલ, તૈયાર થયેલ (૨) ઉદય પામેલ, ઉગેલ (૩) ધર્માચરણ માટે તૈયાર થયેલ, પ્રવજ્યા લેવાને તૈયાર થયેલ (૪) ઉજ્જડ, વસ્તિ વગરનુ
उड्ड पु० (पुट) દડીઓ
उड्ड पु० (कूट) રાશિ, ઢગલો
उडय } पु० (उटज) તાપસનો આશ્રમ
उडव } ઝુપડુ
उडु पु० (ऋतु) વસન્ત ગ્રીષ્મ આદિ ૬ ઋતુ (૨) સ્ત્રી० કુસુમ, સ્ત્રીધર્મ
उडु न० (उडु) નક્ષત્ર
उडुवरिज्जिया स्त्री० (उडुम्बरीया) જૈન મુનિઓની એક શાખા
उडुकल्लाणिआ स्त्री० (ऋतुकल्याणिका) ચક્રવર્તીની ૩૨૦૦૦ રાણી
उडुप न० (उडुप) હોડી (૨) પુ० ચદ્રમા
उडुपज्जोसविअ न० (ऋतुपर्युषित) રતુબદ્ધકાળ-ચોમાસા શિવાયના વખતમા રહેલ-નિવાસ કરેલ
उडुबद्ध पु० (ऋतुबद्ध) જુઓ " ઉઉબદ્ધ " શબ્દ
उडुबद्धिय त्रि० (ऋतुबद्ध) શીત અને ઉષ્ણ કાળમા સાધુઓનો માસકલ્પ વિહાર
उडुव पु० न० (उडुप) નાવ, હોડી (૨) ત્રાપો
उडुवइ पु० (उडुपति) નક્ષત્રનો સ્વામી, ચદ્ર
उडुवर पु० (उडुवर) સૂર્ય
उडुवाडियगण पु० (ऋतुवाटकगण) ભદ્રયશ સ્થવિરથી નીકળેલ એક ગણ
उडुविमाण पु० (उडुविमान) સૌધર્મ દેવલોકના પહેલા પાથડામાનુ એક વિમાન
उडुखल पु० (उड्गल) ઉખલ, ખાડણી

उड्ड पु॰ (उड्र) ઉડ્ર નામનો એક અનાર્ય દેશ જેને હાલ ઉડીસા કહે છે (૨) ત્રિ॰ તે દેશના રહેવાસી
उड्डुचग पु॰ ( ) કલકલાટ
उड्डावण न॰ (उड्डायन) આકર્ષણ
उड्डाह पु॰ (उड्डाह) ઉપઘાત, નાશ, (૨) પ્રવચનની હલકાઇ કરવી તે (૩) હેલણા, ખીંસણા (૪) હાનિ, ન્યૂનતા
उड्डाहकर त्रि॰ (उड्डाहकर) હાનિ કરનાર
उड्डी स्त्री॰ (औड्डी) લિપિ વિશેષ
उड्डीण त्रि॰ (उड्डीन) આકાશમા ઉડેલ
उड्डुभडग॰ पु॰ (उड्डुभृतक) એ નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ॰ તેના રહેવાસી
उड्डुय न॰ ( ) ઓડકાર
उड्डुवाडिअ पु॰ (उड्डुवाटिक) ભગવાન્ મહાવીરના એક ગણનુ નામ
उड्ढ न॰ (ऊर्ध्व) ઉચે, ઉપર (૨) ઉર્દ્ધલોક, સ્વર્ગલોક (૩) ઉર્ધ્વ દિશા, ઉચી દિશા (૪) વમન, ઉલટી (૫) ઉત્તમ, મુખ્ય (૬) લાકડીની માફક ઉભા રહેવું (૭) ત્રિ॰ ઉચુ, ઉન્નત
उड्ढकडुयग पु॰ (ऊर्ध्वकण्डूयक) નાભિની ઉપર ખજવાળનાર, તાપસનો એક પ્રકાર
उड्ढकाय पु॰ (ऊर्ध्वकाय) કાગડો
उड्ढगामि त्रि॰ (ऊर्ध्वगामिन्) ઉપર જનાર
उड्ढगारवपरिणाम पु॰ (ऊर्ध्वगौरवपरिणाम) આયુષ્ય પરિણામનો એક પ્રકાર કે જે-નાથી જીવ ઉર્દ્ધ–ઉચી ગતિમા જાય
उड्ढचर त्रि॰ (ऊर्ध्वचर) ઉપર ચાલનાર, આકાશમા ઉડનાર
उड्ढजाणु त्रि॰ (ऊर्ध्वजानु) જાનુ ઉચી રહે તેવે આસને બેસનાર
उड्ढदिसा स्त्री॰ (ऊर्ध्वदिश्) ઉર્ધ્વ દિશા, ઉ-પલી દિશા
उड्ढदिसिपमाणाइक्कम पु॰ (ऊर्ध्वदिक्प्रमाणातिक्रम) છઠ્ઠા દિશિ વ્રતનો પ્રથમ અતિચાર
उड्ढभागि त्रि॰ (ऊर्ध्वभागिन्) આકાશમા રહેનાર
उड्ढमुइंग पु॰ (ऊर्ध्वमृदङ्ग) ઉચા મોઢાવાળો ઢોલ
उड्ढरेणु पु॰ स्त्री॰ (ऊर्ध्वरेणु) આઠ સ૬ સન્હિકા રજકણ ભેગા થવાથી બનેલ મોટો રજકણ
उड्ढलोग } **उड्ढलोय** } पु॰ (ऊर्ध्वलोक) ઉર્ધ્વલોક, સ્વર્ગલોક, લોકનો ઉપરનો ભાગ
उड्ढवाइय पु॰ (ऊर्ध्ववातिक) ઉર્ધ્વવાતિક નામનો મહાવીર સ્વામીના નવ ગણમાનો પાચમો ગણ
उड्ढवाय पु॰ (ऊर्ध्ववात) ઉર્ધ્વદિશાનો વાયુ
उड्ढा स्त्री॰ (ऊर्ध्वा) ઉર્ધ્વદિશા
उण अ॰ (पुनर्) ફરીથી, ફરી (૨) ભેદ, વિશેષ (૩) નિશ્ચય (૪) અધિકાર, પ્રસ્તાવ (૫) પક્ષાન્તર (૬) સમુચ્ચય
उणअ त्रि॰ (अवनत) નીચુ નમેલ
उणयालीस स्त्री॰ (एकोनचत्वारिंशत्) ૩૯, ઓગણચાલીસ
उणोयरिआ स्त्री॰ (ऊनोदरिका) ખોરાક ઉપધિ વગેરે જોઇએ તે કરતા ઓછા લેવા તે
उण्णइ स्त्री॰ (उन्नति) ઉન્નતિ
उण्णइय त्रि॰ (उन्नत) ઉન્નત, ઉચુ
उण्णकप्पास पु॰ (ऊर्णकार्पास) ઘેટાના વાળ, ઉન
उण्णय पु॰ (उन्नय) નીતિનો અભાવ
उण्णय त्रि॰ (उन्नत) ઉચુ ઉન્નત, આગાઢ (૨) નીકળતુ, ચડતુ (૩) ગુણવાન્ (૪) અભિમાનરૂપ મોહનીય કર્મ (૫) અ-ભિમાની
उण्णयावट्ट पु॰ (उन्नतावर्त) ઉચે આવર્તન કરવુ તે, આવર્તનનો એક પ્રકાર

उराणा स्त्री० (ऊर्णा) ઉન
उराणाम पु० (उन्नाम) ગર્વ, અહંકાર, મદ (૨) મદના પરિણામથી બંધાતુ મોહનીય કર્મ
उराणालोम पु० (ऊर्णारोमन्) ઉનના રોમ-રેસા
उरिणय त्रि० (और्णिक) ઉનનુ (૨) ઉનના બનેલ રજોહરણાદિ
उराह त्रि० (उष्ण) ગરમ, ઉનુ ઉષ્ણ (૨) પુ० ગરમી, ઉષ્ણતા, તાપ, તડકો
उराहरण न० (उष्णापन) ઉનુ કરવુ તે
उत्त त्रि० (उक्त) કહેલ
उत्त त्रि० (उप्त) વાવેલ (૨) બનાવેલ
उत्तण त्रि० (उत्तृण) જેમા ઘાસ ઉગેલુ છે તે, ઉત્પન્ન થયેલ તૃણવાળુ
उत्तत्थ त्रि० (उत्त्रस्त) ત્રાસયુક્ત, ભયભીત
उत्तम त्रि० (उत्तम) ઉત્તમ સર્વોત્કૃષ્ટ પ્રધાન (૨) સયમ ત્યાગ
उत्तम त्रि० (उत्तमस्) અજ્ઞાન રહિત
उत्तमग न० (उत्तमाङ्ग) મસ્તક માથુ
उत्तमकट्ठपत्त त्रि० (उत्तमकाष्ठाप्राप्त) ઉત્તમ અવસ્થાએ પહોચેલ ઉચી સ્થિતિને પ્રાપ્ત થયેલ
उत्तमकट्ठा स्त्री० (उत्तमकाष्ठा) પ્રકૃષ્ટ અવસ્થા, ઉત્તમ સ્થિતિ
उत्तमजोगित्त न० (उत्तमयोगित्व) અયોગી અવસ્થારૂપ સાત્વાર
उत्तमट्ठ पु० (उत्तमार्थ) ઉત્તમ પદાર્થ મોક્ષ (૨) ઉપવાસી હેતુ તે (૩ મરણ
उत्तमट्ठाण न० (उत्तमस्थान) મોક્ષસ્થાન
उत्तमणिद्दसण न० (उत्तमनिदर्शन) પ્રધાન દષ્ટાન્ત-ઉદાહરણ
उत्तमपुरिस पु० (उत्तमपुरुष) તીર્થકર ચક્રવર્તી, બલદેવ વાસુદેવ આદિ ઉત્તમ પુરૂષ

उत्तमा स्त्री० (उत्तमा) યક્ષના ઇંદ્રપૂર્ણભદ્રની ત્રીજી અગ્રમહિષી (૨) પખવાડીયાની પહેર રાત્રિમાની પહેલી રાત્રિ (૩) " णायाधम्मकहा " નુ એક અધ્યયન
उत्तर त्रि० (उत्तर) શ્રેષ્ઠ પ્રધાન, ઉત્તમ (૨) બીજુ, ઇતર, અન્ય (૩) ઉદ્દિગત (૪) ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૨૨ મા તીર્થંકર (૫) ઉતરણ ઉતરવુ તે (૬) અધિક (૭) મુખ્ય નદિ પેટા ભાગ, મૂલની શાખા (૮) ઉત્તર દિશા, ઉત્તર પ્રદેશ (૯) ઉપર (૧૦) ઉત્તર દિશામા રહેલ (૧૧) ઉનુ બનાવેલ વસ્ત્ર, કામળી વગેરે (૧૨) પુ० વર્ષા કલ્પ (૧૩) મહાગિરિના પ્રથમ શિષ્ય એક જૈન મુનિ
उत्तरग न० (उत्तरग) દરવાજા ઉપર આડુ લાકડુ સ્થાપવામા આવે છે તે
उत्तरकंचुय पु० (उत्तरकञ्चुक) એક પ્રકારનુ બખતર
उत्तरकरण न० (उत्तरकरण) શસ્ત્રાદિને પત્થર સાથે ઘસી ધારવાળુ તથા સાફ કરવુ તે (૨) વિશેષ ગુણાધાન
उत्तरकिरिया स्त्री० (उत्तरक्रिया) વૈક્રિય શરીર દ્વારા ગમન કરવુ તે
उत्तरकुरा पु० स्त्री० (उत्तरकुरु) મેરૂથી ઉતરે મહાવિદેહાન્તર્ગત જુગલિયાનુ એક ક્ષેત્ર (૨) ૨૨ મા તીર્થંકરની પ્રવજ્યા પાલખીનુ નામ
उत्तरकुरु पु० (उत्तरकुरु) એ નામનુ જુગલિયાનુ એક ક્ષેત્ર (૨) તે ક્ષેત્રના મનુષ્ય (૩) તે ક્ષેત્રના અધિષ્ઠાતા દેવનુ નામ (૪) ઉત્તરકુરૂ નામનો એક દ્રહ
उत्तरकुरुकूड न० (उत्तरकुरुकूट) માલ્યવત નામે વખારા પર્વતનુ ત્રીજુ શિખર (૨) મહાવિદેહના ગન્ધમાદન પર્વતના ચોથા શિખરનુ નામ (૩) દેવ વિશે

उत्तरकुरुज्जाण. न० (उत्तरकुरूद्यान) એ નામનું સાકેતપુર નગરની બહારનું એક ઉદ્યાન

उत्तरकुरुद्दह पु० (उत्तरकुरुद्रह) ઉત્તરકુરૂ નામનો ૨ જો દ્રહ

उत्तरकूलग पु० (उत्तरकूलग) એક જાતના વાનપ્રસ્થ-તાપસ કે જે ગંગા નદીના ઉત્તર કાંઠે રહેતા હતા

उत्तरकोडि स्त्री० (उत्तरकोटि) ગાન્ધર્વ ગ્રામની ૭ મી મૂર્છના

उत्तरगंधारा स्त्री० (उत्तरगान्धारा) ગાંધાર ગ્રામની પાંચમી મૂર્છના

उत्तरगिह न० (उत्तरगृह) ઉપરનું બીજું ઘર

उत्तरगुण पु० (उत्तरगुण) મૂળગુણની અપેક્ષાએ ઉત્તર ગુણ, સ્વાધ્યાય પિણ્ડવિશુદ્ધિ આદિ દશ પ્રકારના પચ્ચખાણ

उत्तरगुणपच्चक्खाण पु० (उत्तरगुणप्रत्याख्यान) ઉત્તર ગુણરૂપ પચ્ચક્ખાણ, પચ્ચક્ખાણનો એક પ્રકાર

उत्तरगुणलद्धि स्त्री० (उत्तरगुणलब्धि) ઉત્તરગુણ-પિણ્ડવિશુદ્ધિ આદિ તપની લબ્ધિ

उत्तरचूल न० (उत्तरचूड) }
उत्तरचूलिया स्त्री० (उत्तरचूलिका) } વંદના કરીને પછી 'મત્થએણ વંદામિ' કહેવું તે, વંદનાનો ૧૯ મો દોષ

उत्तरज्झाय पु० (उत्तराध्याय) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના વિનયાદિ છત્રીસ અધ્યયન

उत्तरड्ढ न० (उत्तरार्द्ध) ઉત્તરાર્દ્ધ, વૈતાઢ્યથી કે મેરૂથી ઉત્તર બાજુનો પ્રદેશ

उत्तरड्ढभरत पु० (उत्तरार्द्धभरत) વૈતાઢ્ય પર્વતથી ઉત્તર તરફનો ભારત પ્રદેશ

उत्तरड्ढभरहकूड पु० (उत्तरार्द्धभरतकूट) જમ્બૂદ્વીપના વૈતાઢ્ય પર્વતનું ૮ મું શિખર (૨) તેનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

उत्तरड्ढभरहा स्त्री० (उत्तरार्द्धभरता) ઉત્તરાર્દ્ધ ભરતકૂટની પાસે ઉત્તરાર્દ્ધ ભરતા નામની રાજધાની

उत्तरण न० (उत्तरण) તરીજવું પાર ઉતરવું (૨) અવતરણ, નીચે આવવું

उत्तरदारियणक्खत्त न० (उत्तरद्वारिकनक्षत्र) ઉત્તર દિશા તરફ મુખ રાખનાર નક્ષત્ર, સ્વાતિ આદિ સાત નક્ષત્ર

उत्तरदिसा स्त्री० (उत्तरदिश्) ઉત્તરદિશા

उत्तरपगइ }
उत्तरपगडि } स्त्री० (उत्तरप्रकृति) જ્ઞાનાવરણીયાદિ મૂળ આઠ કર્મના અવાન્તર ભેદ, કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ

उत्तरपच्चच्छिम }
उत्तरपच्चच्छिमिल्ल }
उत्तरपच्चत्थिम }
उत्तरपच्चत्थिमिल्ल } पु० (उत्तरपाश्चात्य) વાયવ્ય ખુણો, ઉત્તર અને પશ્ચિમ વચ્ચેનો પ્રદેશ

उत्तरपट्ट पु० (उत्तरपट्ट) પથારી ઉપર પાથરવાનું વસ્ત્ર

उत्तरपयडि स्त्री० (उत्तरप्रकृति) જુઓ "ઉત્તરપગડિ" શબ્દ

उत्तरपुरच्छिम }
उत्तरपुरच्छिमिल्ल }
उत्तरपुरत्थिम } पु० (उत्तरपौरस्त्य) ઉત્તર અને પૂર્વ દિશાની વચ્ચેનો ઈશાન કોણ

उत्तरपुन्ना स्त्री० (उत्तरपूर्णा) ઈશાન ખુણો, ઉત્તર અને પૂર્વ વચ્ચેની વિદિશા

उत्तरपोट्ठवया स्त्री० (उत्तरप्रोष्ठपदा) ઉત્તર ભાદ્રપદા નક્ષત્ર

उत्तरफग्गुणी स्त्री० (उत्तराफाल्गुनी) ઉત્તરા ફાલ્ગુની નક્ષત્ર

उत्तरवलिय पु० (उत्तरवलिय) ઉત્તર બલિય નામે એક ગણ

उत्तरवलिसह }
उत्तरवलिस्सह } पु० (उत्तरवलिस्सह) ઉત્તર બલિસ્સહ સ્થવિરથી નિકળેલ એક જાતનો ગણ, ભગવાન્ મહાવીરનો બીજો ગણ (૨) એક પ્રસિદ્ધ જૈન સાધુ

उत्तरभद्दवया स्त्री० (उत्तराभाद्रपदा) ઉત્તરા ભાદ્રપદ નક્ષત્ર

उत्तरमदा स्त्री० (उत्तरमदा) ગધાર સ્વર અન્તર્ગત એક મૂર્છના, મધ્યમ ગ્રામની પહેલી મૂર્છના

उत्तरवडिंसग न० (उत्तरावतंसक) એ નામનુ એક વિમાન

उत्तरवाय पु० (उत्तरवाद) ઉત્તરવાદ

उत्तरवेउव्विय त्रि० (उत्तरवैक्रिय) જન્મ પછી ગમે તે વખતે વૈક્રિય શક્તિથી વૈક્રિય શરીર બનાવનાર

उत्तरवेउव्विया स्त्री० (उत्तरवैक्रिया) મૂળ શરીરથી ન્હાનુ યા મ્હોટુ રૂપ બનાવવાથી પ્રાપ્ત થયેલ શરીરની અવગાહના

उत्तरसमा स्त्री० (उत्तरसमा) મધ્યમ ગ્રામની ચોથી મૂર્છના

उत्तरसाला स्त्री० (उत्तरसाला) એક જાતનુ ઘર બેસવાનુ સ્થાન-મડપ વગેરે

उत्तरा स्त्री० (उत्तरा) ઉત્તરાષાઢા આદિ નક્ષત્ર (२) મધ્યમ ગ્રામની પહેલી અને ત્રીજી મૂર્છના (૩) ઉત્તર દિશા (૪) એક દિશા કુમારી દેવી (૫) દિગમ્બર મતના આચાર્ય શિવભૂતિની બ્હેન

उत्तराकोडि स्त्री० (उत्तराकोटि) એ નામની ગધાર ગ્રામની સાતમી મૂર્છના

उत्तरज्झयण न० (उत्तराध्ययन) એ નામનુ એક મૂળ સૂત્ર, છત્રીશ અધ્યયનના સમૂહરૂપ ઉત્તરાધ્યયન નામે સૂત્ર

उत्तराफग्गुणी स्त्री० (उत्तराफाल्गुनी) એ નામનુ નક્ષત્ર

उत्तराभद्दवया स्त्री० (उत्तराभाद्रपदा) એ નામનુ નક્ષત્ર

उत्तरायण न० (उत्तरायण) સૂર્ય દક્ષિણ દિશામાથી ઉત્તર દિશામા જાય તે

उत्तरायणगय पु० (उत्तरायणगत) કર્ક સક્રાન્તિનો દિવસ (२) ઉત્તરાયણમા પ્રવેશ કરતો સૂર્ય

उत्तरायणणियट्ट पु० (उत्तरायणनिवृत्त) સૂર્ય ઉત્તરને માર્ગેથી દક્ષિણને માર્ગે જાય તે

उत्तरायया स्त्री० (उत्तरायता) ગાધાર ગ્રામની સાતમી મૂર્છના

उत्तरावग पु० (उत्तरापथक) ઉત્તરાપથ દેશનો રૂપાનો એક સિક્કો

उत्तरावह पु० (उत्तरापथ) ઉત્તર તરફનો એક દેશ

उत्तरासंग पु० (उत्तरासङ्ग) મુખ ઉપર દુપટ્ટાનુ આવર્તન કરવુ તે ઉત્તરાસણ કરવુ તે

उत्तरासमा स्त्री० (उत्तरासमा) મધ્ય ગ્રામની ચોથી મૂર્છના

उत्तरासाढा स्त्री० (उत्तराषाढा) ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર

उत्तराहुत्त न० (उत्तराभिमुख) ઉત્તર તરફ (२) त्रि० ઉત્તર સન્મુખ મુખ કરેલ

उत्तरिज्ज न० (उत्तरीय) ખભા ઉપર રાખવાનુ વસ્ત્ર-દુપટ્ટો

उत्तरिय पु० (औत्तरिक) ઉત્તરગુણ સમિતિ વગેરે (२) त्रि० પ્રધાન શ્રેષ્ઠ (૩) न० દુપટ્ટો, ખભે રાખવા વસ્ત્ર

उत्तरिल्ल त्रि० (औत्तर) ઉત્તર દિશામાનુ ઉત્તર દિશા સબધી (२) ઉત્તર દિશા યા કાળમા ઉત્પન્ન થયેલ, ઉત્તરીય

उत्तरिल्ल त्रि० (उत्तार्य) ઉતરવા યોગ્ય

उत्तरीकरण न० (उत्तरीकरण) જેની આલોચના કરી છે તેની વધારે વિશુદ્ધિ કરવા કાર્યોત્સર્ગ કરવો તે

उत्तरुट्ठ पु० (उत्तरौष्ठ) ઉપલો હોઠ

उत्तरोत्तर पु० (उत्तरोत्तर) ઉત્તરોત્તર એક બીજાથી શ્રેષ્ઠ

उत्तरोट्ठ पु० (उत्तरौष्ठ) ઉપનો હોઠ

उत्ताडण न० (उत्ताडन) એક પ્રકારનુ વાજીત્ર

उत्ताण त्रि० (उत्तान) ચત્તુપાટ, સમુ સીધુ (२) છીછરુ ઉડુ નહીં તે (૩) न० પલકારો માર્યા વિના આખ ખુલી રા

ખી તે (૪) ત્રિ૦ ચત્તા સુવાનો અભિગ્રહ ધરનાર

उत्ताणअ / उत्ताणग } त्रि० (उत्तान) ચત્તો સુનાર (૨) લાંબુ કરેલું, પસારેલું

उत्ताणिअ त्रि० (उत्तानित) ચત્તા સુવાનો અભિગ્રહ ધરનાર

उत्ताणोदुहि पुं० (उत्तानोदधि) છીછરા પાણીવાળો દરીયો

उत्तार पुं० (उत्तार) નદીનો ઉતાર, પાણીનો આરો (૨) ઉતરવું, પાર લાવવો (૩) પરિત્યાગ

उत्तारण न० (उत्तारण) ઉતરવું-પારજવું તે (૨) બહાર નીકળવું (૩) દૂર કરવું

उत्ताल त्रि० (उत्ताल) તાલ બહાર ગાવું તે, ગાયનનો એક દોષ

उत्तासइत्तार त्रि (उत्त्रासयितृ) અતિશય ત્રાસ આપનાર

उत्तासणग / उत्तासणय } त्रि० (उत्त्रासनक) ત્રાસ ઉપજાવનાર, ભય ઉત્પન્ન કરનાર

उत्तासणिज्ज त्रि० (उत्त्रासनीय) મહા ભયંકર

उत्तासिय त्रि० (उत्त्रासित) ત્રાસ આપેલ (૨) પરસ્પર મળેલ

उत्ति स्त्री० (उक्ति) વાણી વચન

उत्तिंग पुं० (उत्तिङ्ग) કીડીયારું કીડીનું દર (૨) ન૦ છિદ્ર ગાબડું (૩) પું૦ ઘાસના અગ્ર ભાગ પર રહેલું પાણીનું ટીપું (૪) બિલાડીનો ટોપ

उत्तिंगलेण न० (उत्तिङ्गलयन) કીડીયારું

उत्तिण्ण त्रि० (उत्तीर्ण) પાર ઉતરેલ

उत्तुप्पिय त्रि० ( ) સ્નિગ્ધ, ચીકણું

उत्तेइअ / उत्तेजिअ } त्रि० (उत्तेजित) ઉત્સાહવાળું, પ્રેરણાવાળું

उत्तेड पुं० ( ) ઘાસણ ઉપર જામેલ ઓસના બિંદુ

उत्थ न० (उक्थ) સ્તોત્ર વિશેષ (૨) યાગ વિશેષ

उत्थइय त्रि० / उत्थय } (अवस्तृत) ઢાંકેલું, આચ્છાદન કરેલું

उत्थूभ पुं० (उत्स्तूप) ગોભાર, ઢગલો

उत्थल न० (उत्स्थल) ધૂળનો ટેકરો

उत्थाण न० (उत्थान) ઉઠવું, ઉભા થવું (૨) બળ, પરાક્રમ

उत्थिय त्रि० (अवस्तृत) આચ્છાદન કરેલ ઢાંકેલ

उत्पुमण न० (आस्फोटन) એક પ્રકારનું કૌતક, થુ, થુ, અવાજ કરવો

उद न० (उद) પાણી, જળ

उदइ त्रि० (उदयिन्) ઉદય પામનાર

उदइअ त्रि० (औदयिक) કર્મનો ઉદય (૨) કર્મના ઉદયથી નિષ્પન્ન થએલ ભાવ, છ ભાવમાંનો એક ભાવ

उदइअभाव पुं० (औदयिकभाव) જુઓ "ઉદઇઅ" શબ્દ

उदउल्ल त्रि० (उदकार्द्र) પાણીથી ભીનુંથએલ

उदएचर त्रि० (उदचर) જળચર

उदओदर पुं० (उदकोदर) જળોદર રોગ

उदंक पुं० (उदङ्क) પાણીના એક પાત્રનું નામ

उदंचण न० (उदञ्चन) ઉપર ફેંકવું (૨) त्रि ઉંચે ફેંકનાર

उदंत पुं० (उदन्त) હકીકત, સમાચાર

उदक / उदग } पुं० न० (उदक) પાણી જળ (૨) એક જાતની વનસ્પતિ (૩) જળાશય (૪) પુ એક જૈન સાધુ (૫) આવતી ચોવીશીના સાતમા તીર્થંકર

उदगगब्भ पुं० (उदकगर्भ) પાણીનો ગર્ભ-પાણીરૂપે થનાર પુદ્ગલ પરિણામ, વાદળા

उदगजोणिय पुं० (उदकयोनिक) પાણીમાં ઉત્પન્ન થનાર જીવ

उदगणाय पुं० (उदकज्ञात) ખાઇના પાણીના દૃષ્ટાંતવાળું જ્ઞાતાસૂત્રનું ૧૨ મું અધ્યયન,

उद्गदोणि स्त्री० (उदकद्रोणि) પાણી ખેંચવાની ડોલ (૨) ન્હાની હોડી, મછવો (૩) લોહારની પાણીની કુડી કે જેમા તપેલુ લોઢુ ઠારવામા આવે છે (૪) નાનો ઘડો

उद्गपोग्गल न० (उदकपोद्गल) પાણીના પુદ્ગલનો સમૂહ, વાદળુ. (૨) વરસાદ

उद्गमच्छ पु० (उदकमत्स्य) ઇંદ્ર ધનુ'ના કટકા

उद्गमाल पु० स्त्री० (उदकमाल) ઉપરા ઉપર રહેલ પાણીની શિખા, દગમાળો

उद्गलेर पु० (उदकचार) નાના ચાલે તેટલા પાણિમા ચાલવુ, નદી ઉતરવી તે (૨) પાણીનો લેપ પાણીથી ભિજાવુ તે

उद्गवत्थि. स्त्री० (उदकवस्ति) પાણીની મસક

उद्गसभारणिज्ज त्रि० (उदकसम्भारणीय) પાણીને શુદ્ધ કરવાની વસ્તુ

उद्गसाला स्त्री० (उदकशाला) પાણીનુ પર્બ (પરબ)

उद्गसिहा स्त्री० (उदकशिखा) દરીયાની વેળ, પાણીની ભરતી ઓટ

उदगसीम पु० (उदकसीमन) એ નામનો એક વેલધર નાગરાજનો આવાસ પર્વત

उद्ग्ग त्रि० (उदग्र) ઉત્કટ, ઉન્નત, ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિવાળુ (૨) પ્રધાન મુખ્ય

उद्त्त त्रि० (उदात्त) ઉદાત્ત, પ્રધાન, શ્રેષ્ઠ (૨) અકારાદિસ્વરનો એક પ્રકાર

उद्त्ताभ पु० (उदात्ताभ) ગૈતમ ગોત્રની એક શાખા અને તેનો પુરૂષ

उदधि पु० (उदधि) સમુદ્ર

उदय पु० न० (उदक) જલ, પાણી (૨) પાણીમાની એક વનસ્પતિ (૩) પર્વગ જાતની વનસ્પતિ એક જાતનુ વૃક્ષ (૪) પુ० એ નામના એક અન્યતીર્થિ વિદ્વાન (૫) ગોશાળાના એક મુખ્ય શ્રાવકનુ નામ (૬) ઉદક નામે (અપર નામ પેઢાળ પુત્ર) એક પાર્શ્વનાથના સતાનીયા નિર્ગ્રંથ કે જેનો ગૌતમ સ્વામી સાથે સવાદ થયો હતો

उदय पु० (उदय) ઉગવુ પ્રગટ થવુ ઉદય થવો તે (૨) અભ્યુદય, ચડતી (૩) ઉપજવુ ઉત્પત્તિ (૪) જમ્બુદ્વીપના ભરતખડમા થનાર સાતમા તીર્થંકરનુ નામ (૫) જમ્બુદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રમા થનાર ત્રીજા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનુ નામ (૬) કર્મનુ વિપાકાભિમુખ થવુ તે, જ્ઞાનાવરણી યાદિ કર્મનો ઉદય - (૭) ઉદયભાવ, ભાવમાનો પ્રથમ ભાવ

उदयसीम पु० (उदकसीमन्) લવણ સમુદ્રમા ઉત્તર દિશાએ આવેલો એક આવાસ પર્વત

उदयसेण पु० (उदयसेन) વીરસેન ને શૂરસેનનો પિતા

उदयायल पु० (उदयाचल) ઉદયાચલ પર્વત

उदर न० (उदर) જઠર, પેટ

उदरवली स्त्री० (उदरावलि) કાળજુ કલેજુ

उदरि त्रि० (उदरिन्) પેટનો રોગી, જલોદર રોગવાળો

उदरिक त्रि० } (उदरिक) જલોદરના રોગવાળો
उदरिय त्रि० }

उदवाह पु० (उदवाह) જળનો ન્હાનો પ્રવાહ (૨) त्रि० પાણી લઇ જનાર

उदहि पु० (उदधि) સમુદ્ર, દરિયો (૨) ઉદધિકુમાર નામે ભવનપતિ દેવતાની એક જાત (૩) ઘનોદધિ (૪) સમુદ્ર-સાગરોપમ કાળવિભાગવિશેષ

उदहिकुमार पु० (उदधिकुमार) ઉદધિકુમાર નામે ભવનપતિ દેવતાની એક જાત

उदहिकुमारावास पु० (उदधिकुमारावास) ઉદધિકુમાર દેવતાના રહેવાના સ્થાન-ભવન

उदहिकुमारी स्त्री० (उदधिकुमारी) ઉદધિકુમાર જાતના ભવનપતિની દેવી

उदहिसरिस त्रि० (उदधिसदृश) સાગરોપમ, દસ કોડાકોડી પલ્યોપમ પ્રમાણ કાળ વિભાગ

उदाइ पु० (उदायिन्) કુંડિકાયન ગોત્રમાં જન્મેલ ઉદાયી નામનો એક માણસ કે જે ગોશાલાનો છઠ્ઠો પ્રૌઢ પરિહાર હતો (૨) કૂણિક રાજાનો ઉદાયિ નામનો એક હાથી (૩) કોણિકનો એ પુત્ર કે જેણે કોણિકના અવસાન પછી પાટલીપુત્ર નગર વસાવી ત્યાં પોતાની રાજ્યધાની સ્થાપી

उदायजीव पु० (उदायिजीव) કોણિકના પુત્ર-ઉદાયિ રાજાનો જીવ કે જે આવતી ચોવીસીમાં ત્રીજા સુપાર્શ્વ નામના તીર્થંકર થશે

उदायण पु० (उदायन) સિંધુસૌવીર દેશના વીતિભય નગરના રાજા કે જેણે દિકરાને રાજ્ય ન આપતાં કેશી નામના ભાણેજને રાજ્ય આપી મહાવીરસ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી (૨) કોશાબી નગરીના રાજા શતાનીકનો પુત્ર

उदायि पु० (उदायिन्) કોણિક મહારાજાના હાથીનું નામ

उदार त्रि० (उदार) ઉદાર, પ્રધાન, શ્રેષ્ઠ

उदारत्त न० (उदारत्व) ઉદારપણું, સત્ય વચનનો ૨૨ મો અતિશય

उदासीण त्रि० (उदासीन) રાગદ્વેષ રહિત, શાન્ત, મધ્યસ્થ (૨) ઉપેક્ષા કરનાર

उदाहड त्रि० (उदाहृत) કહેલ, દર્શાવેલ

उदाहरण न० (उदाहरण) ઉદાહરણ, દાખલો (૨) કથન, પ્રતિપાદન

उदाहरिय, **उदाहिय** त्रि० (उदाहृत) કથન કરેલ, વ્યાખ્યાન કરેલ

उदाहु अ० (उताहो) વિકલ્પ, અથવા

उदिओदिअ त्रि० (उदितोदित) આ લોક અને પરલોક બન્ને આવી ઉદય પામેલ જેમ ભરતમહારાજ

उदिण्ण त्रि० (उदीर्ण) જુઓ "ઉદિણ્ણ" શબ્દ

उदिण्णमोह त्रि० (उदीर्णमोह) ઉત્કટ મોહના ઉદયવાળો

उदित त्रि० (उदित) ઉદય થયેલ, બહાર આવેલ

उदिन्न त्रि० (उदीर्ण) જુઓ " ઉદિણ્ણ " શબ્દ

उदिय त्रि० (उदित) ઉદય પામેલ, ઉગેલ (૨) ઉન્નત (૩) ઉક્ત, કથિત

उदीची स्त्री० (उदीची) ઉત્તર દિશા

उदीण त्रि० (उदीचीन) ઉત્તર દિશામાં સબંધ રાખનાર, ઉત્તરમાં ઉત્પન્ન થયેલ

उदीणपाईणा स्त्री० (उदीचीनप्राचीना) ઈશાન ખૂણો,

उदीणवाय पु० (उदीचीनवात) ઉત્તર દિશાનો વાયુ

उदीणा स्त्री० (उदीचीना) ઉત્તર દિશા

उदीरग त्रि० (उदीरक) ઉદીરણા કરનાર (૨) પ્રતિપાદક (૩) પ્રેરક, પ્રવર્તક

उदीरण न० (उदीरणा) ઉદીરણા કરવી તે

उदीरणया स्त्री०, **उदीरणा** स्त्री० (उदीरणा) જુઓ "ઉદીરણયા" શબ્દ

उदीरय त्रि० (उदीरक) જુઓ "ઉદીરગ" શબ્દ

उदीरिय त्रि० (उदीरित) જુઓ "ઉદીરિય" શબ્દ

उदीरित्तार, **उदीरेत्तार** त्रि० (उदीरयितृ) ઉદેરનાર, પ્રેરણા કરનાર

उदु पु० (ऋतु) ઋતુ, મોસમ

उदुंबर न० (उदुम्बर) એ નામનું વિપાક સૂત્રનું આઠમું અધ્યયન

उद्दुंवरिज्जिया स्त्री० (औदुम्बरिका) ઉદ્દેહ ગણથી નીકળેલ એક શાખા
उद्दुम्भेय पु० (उद्दर्तोद्भेद) પર્વતતટ આદિમાથી પાણીનુ નિકળવુ
उद्दूहल पु० न० (उदूखल) ખાડણી ઉખલ
उद्द न० ( ) સિંધ દેશમા થતી ઉદ્ર જાતની આજીના ચામડાની બનાવટનુ વસ્ત્ર
उद्दड } पु० (उद्दण्ड) ઉંચો દંડ કરી ચાલે
उद्दडग } તે, તાપસની એક જાત
उद्दडपुर पु० (उद्दण्डपुर) ઉદ્દંડપુર નામનુ એક નગર
उद्दस पु० (उद्दंश) } ઉદ્ધાઇ, એક
उद्दसगा स्त्री० (उद्दशका) } જાતનો તેઇન્દ્રિય જીવ (૨) માકડ (૩) મધમાખી
उद्दड्ढ पु० (उद्दग्ध) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના સીમન્તકપ્રભ નામે પૂર્વ તરફના આવલિકાબધ નરકાવાસાથી ૨૦ મા નરકાવાસાનુ નામ
उद्दड्ढमज्झिम पु० (उद्दग्धमध्यम) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના સીમન્તકપ્રભનામે ઉત્તર આવલિકાબધ નરકાવાસાથી ૨૦ મા નરકાવાસાનુ નામ
उद्दड्ढावत्त पु० (उद्दग्धावर्त) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના સીમન્તક આવર્ત નામે પશ્ચિમ આવલિકાબધનરકાવાસાથી ૨૦ મોનરકાવાસો
उद्दड्ढावसिट्ठ पु० (उद्दग्धावशिष्ट) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના સીમન્તકાવર્ત નામે પશ્ચિમ આવલિકાબધ નરકાવાસાથી ૨૦ મો નરકાવાસો
उद्दरिय त्रि० (उद्दृप्त) કર્મરૂપી શત્રુને જીતવાને મગરૂર થયેલ (૨) અભિમાની
उद्दवण न० (उपद्रवण) } મારવુ ઘાત
उद्दवणा स्त्री० (उपद्रवणा) } કરવી, ઉપદ્રવ, મરણાત કષ્ટ
उद्दवित्तार त्रि० (उपद्रावितृ) ઉપદ્રવ કરનાર, દુખ આપનાર
उद्दविय त्रि० (उपद्रुत) ડરાવેલ, ઉદ્વેગ પામેલ
उद्दविया स्त्री० (उपद्रविका) મરકી
उद्दहक पु० (उद्दाहक) અટવી વગેરેનો દાહ કરનાર
उद्दाइ अ० (उताहो) અથવા
उद्दाम त्रि० (उद्दाम) ઉદ્ધત, સ્વચ્છદી
उद्दामिय त्रि० (उद्दामित) લટકી ગયેલ, લમ્બાયેલ
उद्दाल पु० (अवदाल) એ નામનુ એક જાતનુ ઝાડ (૨) રેતી વગેરેનો પોચો-ઢીલો થર (૩) અવસર્પિણી કાળનો પ્રથમ આરો
उद्दाह पु० (उद्दाह) મોટો દાહ
उद्दाहग पु० (उद्दाहक) આગ લગાડનાર
उद्दिट्ठ त्रि० (उद्दिष्ट) સામાન્યપણે ઉદ્દેશ કરેલ, કહેલ, પ્રતિપાદન કરેલ (૨) સાધુને ઉદ્દેશી બનાવેલ આહારાદિ
उद्दिट्ठकड } त्रि० (उद्दिष्टकृत) સાધુ આદિને
उद्दिट्ठकय } ઉદ્દેશીને કરેલ
उद्दिट्ठभत्त पु० (उद्दिष्टभक्त) સાધુને ઉદ્દેશીને બનાવેલ ભોજન
उद्दिट्ठभत्तपरिण्णाय त्रि० (उद्दिष्टभक्तपरिज्ञात) દશમી પડિમા આદરનાર શ્રાવક કે જે દસમાસસુધી ઉદ્દિષ્ટ ભક્તપાન એટલે પોતાને ઉદ્દેશી કરેલ ભાત પાણીનો ત્યાગ કરે
उद्दिट्ठा स्त्री० (उद्दिष्टा) અમાવાસ્ય અમાસ
उद्दित्त त्रि० (उद्दीप्त) પ્રજ્વલિત પ્રકાશમાન
उद्दिसिअ त्रि० (उद्दिष्ट) જુઓ "ઉદ્દિટ્ઠ" શબ્દ
उद्देस पु० (उद्देश) સામાન્ય આદેશ, સામાન્ય કથન (૨) બોધ, શિખામણ (૩) ક્ષેત્ર કાળ વિભાગ (૪) અધ્યયન કે શતકનો એક પેટા વિભાગ (૫) વ્યવહાર (૬) લક્ષ્ય (૭) અભિપ્રાય, મતલબ (૮) ગુરૂપ્રતિજ્ઞા ગુરૂ વચન

उद्देसण न० (उद्देशन) અગસૂત્ર આદિનુ પઠન કરવુ તે (૨) યોગ્યતા, અધિકારપણુ

उद्देसणंतेवासि त्रि० (उद्देशनान्तेवासिन्) જેને સૂત્ર મૂળ પાઠે ભણાવવામા આવ્યા હોય તે શિષ્ય

उद्देसणकाल पु० (उद्देशनकाल) વર્ગ અધ્યયન કે શતકનો એક વિભાગ, ઉદ્દેશો

उद्देसणायरिय पु० (उद्देशनाचार्य्य) આચારાગ આદિ સૂત્ર, મૂળ પાઠે ભણાવનાર

उद्देसिय त्रि० (उद्दिष्ट) સાધુએ પથારીની ગવેષણા કરનાને લેનાના અભિગ્રહમાનો એક

उद्देसिय न० (औद्देशिक) એક સાધુને ઉદ્દેશી બનાવેલ આહારાદિ બીજાઓને પણ ન ખપે એવો પહેલા અને છેલ્લા તીર્થંકરના સાધુઓનો કલ્પ (૨) ત્રિ અમુક સાધુને ઉદ્દેશીને નીપજાવેલુ આહાર પાણી, ઉદ્દેશ દોષવાળુ

उद्देहगण पु० (उद्देगण) એ નામનો મહાવીરસ્વામીનો એક ગણ, નવ ગણમાનો એક

उद्देहिगा } स्त्री० ( ) ઉધઇ, ત્રણ
उद्देहिया } ઇંદ્રિયવાળો જીવવિશેષ

उद्ध त्रि० (ऊर्ध्व) ઉચુ

उद्धअ त्रि (उद्धत) અભિમાની (૨) અતિ પ્રમત્ત

उद्धंसणा स्त्री० (उद्धर्षणा) તિરસ્કારી વચન (૨) નિન્દા (૩) હિંસા

उद्धचलणावध पु० (ऊर्ध्वचरणबन्ध) ઉચે પગ બાધનારૂપ શરીરદણ્ડ

उद्धडा स्त्री० (उध्धृता) ગૃહસ્થે પોતાના માટે રાધવાના વાસણમાથી બીજા વાસણમા કાઢયુ હોય તે ભિક્ષા લેવી તે, ચોથી પિંડૈષણા

उद्धत त्रि० (उद्धत) ઉચુ, ઉત્કટ (૨) ઉદ્ધત, સ્વેચ્છાચારી

उद्धया स्त्री० (उद्धता) દેવતાની ગતિ વિશેષ

उद्धरण न० (उद्धरण) ખેંચી કાઢવુ, બહાર કાઢવુ

उद्धरिय त्रि० (उध्धृत) ઉખેડેલ, મૂળથી કાઢી નાખેલ (૨) ધારણ કરેલ

उद्धरेणु स्त्री० (ऊर्ध्वरेणु) જુઓ "ઉર્દ્ધરેણુ" ૨૦૮

उद्धाइय त्रि० (उद्धावित) દોડી આવેલ, ઉતાવળથી આવેલ

उद्धार पु० (उद्धार) ગોશાળાના મતને અનુસાર કાળ પ્રમાણ વિશેષ (૨) અપહરણ

उद्धारपलिओवम न० (उद्धारपल्योपम) } એક
उद्धारपल्ल न० (उद्धारपल्य) } જોજનના કુવામા ઠાસોને ભરેલ વાલાગ્રમાથી સમયે સમયે એકેક વાલાગ્ર અપહરતા જેટલા વખતમા કુવો ખાલી થાય તેટલો વખત

उद्धारसमय पु० (उद्धारसमय) અઢી સાગરોપમના સમયનો સમૂહ

उद्धारसागरोवम न० (उद्धारसागरोपम) દશ કોડાકોડિ પલ્યોપમ પરિમિત કાળ વિશેષ

उद्धि स्त्री० (उद्धि) ગાડાની ઉધ

उद्धिय त्रि० (उद्धृत) ઉખેડી નાખેલ (૨) દેશ બહાર કરેલ

उद्धी स्त्री० (उद्धी) બે પગના આગના ફણા પાસે પાસે રાખી પેનીને વિસ્તારી પહોળી રાખી કાઉસગ્ગ કરવો તે, કાઉસગ્ગના ૧૯ દોષમાનો એક

उध्धुमाय त्रि० ( ) પરિપૂર્ણ, ભરેલ

उध्धुय त्रि० (उध्धुत) ઉચે ફેલાવેલ, ઉચે ફરકેલ (૨) ઉત્કટ, પ્રકૃષ્ટ (૩) ઉત્પન્ન થયેલ, ઉઠેલ (૪) પ્રકમ્પિત

उध्धुया स्त्री० (उद्धृता) આકાશમા ઉડતી ધુળના જેવી ત્વરિત ગતિ

उध्धूय त्रि० (उद्धूत) હાલેલું, કપેલું

उन्नअ त्रि० (उन्नत) ઉન્નત, માની

उन्नइय त्रि० (उन्नतिक) ઉન્નતિવાળુ
उन्नयावत्त पु० (उन्नतावर्त) ઉંચે ચડતો આવર્ત-વટોલીઓ (૨) પર્વત ઉપર જતો ફરતો માર્ગ
उन्नाम पु० (उन्नाम) માન કષાયનો પર્યાય (૨) ઉંચાઇ
उन्नामिअ त्रि० (उन्नामित) અમુક નામથી પ્રસિદ્ધિ પામેલ
उन्निय त्रि० (और्णिक) ઉનનુ બનેલુ ધાબળો વગેરે
उन्नुपित त्रि० ( ) લીનુ થયેલ, ભિન્નુ
उपएस पु० (उपदेश) ઉપદેશ
उपओग पु० (उपयोग) ઉપયોગ ધ્યાન
उपट्ट पु० (उत्पट) રાજાના વસ્ત્ર વણનાર, પટોળીયો
उपणय पु० (उपनय) ઉદાહરણ આપી સાધ્ય અને સાધનનો સબધ મેળવવો તે
उप्पुअ त्रि० (उपप्लुत) ભીનુ થયેલ, પલળી ગયેલ
उपयुत्त त्रि० (उपयुक्त) ઉપયુક્ત, ઉપયોગ સહિત
उपरि } अ० (उपरि) ઉપર, ઉચે
उपरिं }
उपविट्ठ त्रि० (उपविष्ट) બેઠેલ
उपसंत पु० (उपशान्त) ઐરવત ક્ષેત્રના વર્તમાન ચોવીશીના પંદરમા તીર્થંકરનુ નામ
उपसपया स्त्री० (उपसंपद्) જ્ઞાનાદિકને માટે બીજા ગુરૂનો આશ્રય લેવો તે
उपहाण न० (उपधान) તપ વિશેષ
उपहाणपडिमा स्त्री० (उपधानप्रतिमा) બાર ભિક્ષુની અને અગીયાર શ્રાવકની પડિમા
उपाय पु० (उपाय) ઉપાય કારણ
उपाजद्द त्रि० (उपालब्ध) ઠપકો અપાયેલ
उपेहा स्त्री० (उपेक्षा) બેદરકાર રહેવુ તે

उप्पइअ त्रि० (उत्पतित) સયમ લેતી વખતે સિંહની પેરે ઉઠેલ, સયમને ઉંચે સ્થાનકે ચડેલ-કુદકો મારેલ (૨) ઉપર આવેલ ઉપજેલ (૩) ઉંચે ઉછળેલ, ઉડેલ (૪) ન० બહાર આવવુ, ઉડવુ
उप्पइया स्त्री० (औत्पातिकी) જેથી અણદીઠુ અણસાભળ્યુ તર્કથીસુઝી આવે તેવી બુદ્ધિ, તર્કબુદ્ધિ
उप्पकडा स्त्री० (उत्प्रकथा) ચાડુ કથા
उप्पड पु० (उत्पट) તેઇંદ્રિય જીવ વિશેષ
उप्पएण त्रि० (उत्पन्न) ઉત્પન્ન થયેલ, ઉપજેલુ
उप्पतिअ त्रि० (उत्पतित) ઉંચે ચડેલ, આકાશ તરફ ગતિ કરેલ
उप्पत्ति स्त्री० (उत्पत्ति) ઉત્પત્તિ આવિર્ભાવ
उप्पत्तिया स्त्री० (औत्पातिकी) તર્ક બુદ્ધિ સ્વાભાવિક મતિ
उप्पय पु० (उत्पात) ઉંચે કુદવુ તે (૨) ઉત્પત્તિ
उप्पयण न० (उत्पतन) ઉંચે જવુ તે
उप्पयणिया स्त्री० (उत्पातनिका) } નીચેથી ઉંચે ચડાવવાની વિદ્યા
उप्पयणी स्त्री० (उत्पतनी) }
उप्पयनिवय पु० (उत्पातनिपात) ઉપર જવુ નીચે આવવુ (૨) નાટ્ય વિધિનો એક પ્રકાર
उप्पल न० (उत्पल) સૂર્ય વિકાસી કમળ, નીલ કમળ (૨) ગધ દ્રવ્ય વિશેષ (૩) દશમા દેવલોકનુ ઉત્પલ નામનુ એક વિમાન (૪) ૮૪ લાખ ઉત્પલાગ પ્રમાણ કાળ વિભાગ (૫) પુ० એ નામનો એક દ્વીપ તથા એક સમુ
उप्पलग पु० (उत्पलाङ्ग) ૮૪ લાખ હુહુ પ્રમાણ એક કાળ વિભાગ
उप्पलगुम्मा स्त्री० (उत्पलगुल्मा) જબુ વૃક્ષના અગ્નિ ખુણામા રહેલ પચાસ જોજન ઉપર આવેલ એક વાવડી

उप्पलवेंटिय पु० (उत्पलवृन्तिक) કમળના ભિંટડાની ભિક્ષા લેનાર ગોશાલાના મતનો અનુયાયી

उप्पलहत्थग पु० (उत्पलहस्तक) કમળ ફૂલ વિશેષ

उप्पला स्त्री० (उत्पला) સાવથી નગરીના રહેવાસી શખ નામના શ્રાવકની સ્ત્રી (૨) પિશાચના ઈંદ્રકાળની ત્રીજી અગ્રમહીષી (૩) જંબૂ વૃક્ષના અગ્નિ ખુણામાના વન ખંડની એક વાવડીનુ નામ (૪) હસ્તિ-નાપુર નિવાસી ભીમ નામના કસાઇની સ્ત્રી. (૫) જ્ઞાતાધર્મ કથાના એક અધ્ય-યનનું નામ

उप्पलिणीकंद पु० (उत्पलिनीकन्द) એક જાતની પાણીની વનસ્પતિ

उप्पलुज्जला स्त्री० (उत्पलोज्ज्वला) જંબુવૃક્ષના અગ્નિ ખુણાના વનખંડની એક વાવડી

उप्पलुद्देसय पु० (उत्पलोद्देशक) કમલના અધિકારવાળો ભગવતીના ૨૧ મા શત કનો એક ઉદ્દેશો

उप्पह पु० (उत्पथ) ઉન્માર્ગ, ઉવટો માર્ગ

उप्पहजाइ त्रि० (उत्पथयायिन्) ઉવટે રસ્તે જનાર, વિપથગામી

उप्पा स्त्री० (उत्पाद) ઉત્પત્તિ, પ્રાદુર્ભાવ

उप्पाइ त्रि० (उत्पादित) ઉત્પન્ન થનાર

उप्पाइत्तार त्रि० (उत्पादितृ) ઉત્પાદક, ઉત્પન્ન કરનાર

उप्पाइय त्रि० (औत्पातिक) સહજ, સ્વા-ભાવિક (૨) ન૦ ઉત્પાત કરનાર અનિષ્ટ સૂચક બનાવ, ઉલ્કાપાતાદિ ઉપદ્રવ

उप्पाडण न० (उत्पाटन) ઉખેડી નાખવુ, મૂળથી ઉખેડવુ

उप्पाडित } **उप्पाडिय** } त्रि० (उत्पाटित) ઉપાડેલ

उप्पातिया स्त्री० (उत्पातिकी) જુઓ " ઉપ્પાઇયા " શબ્દ

उप्पाय पु० न० (उत्पात) ઉડવુ, ઉંચે કુદવુ (૨) પ્રકૃતિનો વિકાર-રૂધિર વૃષ્ટિ આદિ (૩) આકાશમાથી લોહી વગેરેની વૃષ્ટિ થાય છે તેના લક્ષણસૂચક શાસ્ત્ર, ૨૯ પાપસૂત્રમાનુ એક

उप्पाय पु० (उत्पाद) વૃદ્ધિ, વધારો થવો (૨) ઉત્પત્તિ (૩) ઉત્પાદનદોષ, સાધુને પોતાથી લાગતા આહારના ધાત્રી આદિ ૧૬ દોષ (૪) ચૌદ પૂર્વમાનુ પ્રથમ ઉત્પાદ નામે પૂર્વશાસ્ત્ર

उप्पायक } **उप्पायग** } त्रि० (उत्पादक) ઉત્પન્ન કરનાર

उप्पायण न० (उत्पादन) ઉત્પન્ન કરવુ, પેદા કરવુ (૨) ઉપ્પાયણના ૧૬ દોષ

उप्पायणा स्त्री० (उत्पादना) ઉત્પન્ન કરવુ, પેદા કરવુ (૨) ધાત્રી આદિ આહારના ૧૬ દોષ કે જે સાધુને પોતા આશ્રિ લાગે છે

उप्पायपव्वय पु० (उत्पातपर्वत) સૂર્યાભવિ માનના વનખંડમાનો એક પર્વત (૨) ચમરેંદ્રને ઉપર આવવાનો પર્વત

उप्पायपुव्व न० (उत्पादपूर्व) દ્રવ્યપર્યાયના ઉત્પાદનો જેમા વર્ણન છે તે ઉત્પાદ નામે ૧૪ પૂર્વમાનો પ્રથમ પૂર્વ-શાસ્ત્ર

उप्पाया स्त्री० (उत्पाता) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

उप्पि अ० (उपरि) ઉપર, ઉંચે

उप्पिजल त्रि० (उत्पिंजल) ક્ષોભજનક, વ્યાકુળ

उप्पिच्छ त्रि० ( ) અધર સામે જ લદીથી ગાવુ તે, ગાયનનો એક દોષ

उप्पिलण न० (उत्प्लावन) શરીર ઉપર પાણી રેડવુ

उप्पीलिय त्रि० (उत्पीडित) ખેંચીને બાંધેલુ, તંગ કરેલ

उप्पुय न० (उत्प्लुत) ગાયનનો એક દોષ (૨) ત્રિ૦ ભયભીત
उप्पूर पु० (उत्पूर) પાણીનો પ્રચંડ પ્રવાહ (૨) ઘણું, ઝાઝું
उप्फालग त्रि० ( ) નઠારૂં બોલનાર, નિંદા કરનાર
उप्फिडंत पु० ( ) તીડ
उप्फुल्ल त्रि० (उत्फुल्ल) વિકસિત
उप्फेणउप्फेणिय त्रि० (उत्फेनोत्फनित) દૂધના ઉફાણની પેઠે ઉકળેલ-ક્રોધાયમાન થયેલ
उप्फेस पु० ( ) મુગટ, તાજ
उब्बधण न० (उद्बन्धन) ઉંચે શાખાદિકમાં લટકી મરવું તે
उब्बद्धय पु० (उद्बद्धक) વિદ્યા મંત્ર યંત્ર વગેરેમાં વ્હેમાયેલો કે જેણે દીક્ષા આપવાની મના કરેલ છે
उब्भट्ठ त्रि० ( ) માગેલું યાચેલું
उब्भड त्रि० (उद्भट) ખુલ્લું ઉઘાડું (૨) વિકરાળ ભયંકર
उब्भव पु० (उद्भव) ઉત્પત્તિ
उब्भसुक्क त्रि० ( ) ઝાડમાંને ઝાડમાં ઉભા ઉભા સુકાઈ ગયેલ
उब्भाम पु० (उद्भ्राम) ભિક્ષાને વાસ્તે ભ્રમણ કરવું તે (૨) ત્રિ૦ પરિભ્રમણ કરનાર
उब्भामग } पु० (उद्भ्रामक) જાર વ્યભિ-
उब्भामग } ચારી, (૨) એક જાતનો વાયુ, વટોળીઓ
उब्भामिल्ला स्त्री० (उद्भ्रामिणी) કુલટા સ્ત્રી
उब्भावणा स्त्री० (उद्भावना) પ્રગટ કરવું જાહેર કરવું, ઉત્પન્ન કરવું (૨) પ્રભાવના (૩) ઉત્પ્રેક્ષા
उब्भिज्ज त्रि० (उद्भिद्) જમીન ભેદી ફણગારૂપે બ્હાર આવનાર મેથી વિગેરે ભાજી-પાનો (૨) ખજનક આદિ જીવ
उब्भिन्न त्रि० (उद्भिन्न) સાધુને ઘી આદિ વ્હોરાવવા માટે કમાડ ઉઘાડીને કે ડાટો ઉખેડી આપવાથી લાગતો દોષ, ૧૬ ઉદ્ગમનમાંનો ૧૨ મો (૨) અંકુર આવેલ (૩) ભેદીને બહાર આવેલ (૪) ખોલેલું
उब्भिय त्रि० (उद्भिद्) ભેદીને નીકળેલ-જન્મેલ, ખજરીટ ડેડકા વગેરે
उब्भियलोण न० (उद्भिल्लवण) દરિયા પાસે ખારા પાણીથી ઉત્પન્ન થતું લવણ, દરિયાઈ મીઠું
उब्भूइया स्त्री० (ओद्भूतिकी) એ નામની કૃષ્ણ વાસુદેવની ભેરી
उब्भेइम न० (उद्भेदिम) સમુદ્ર આદિમાં ઉત્પન્ન થતું લવણ મીઠું
उभओ अ० (उभयतस्) બે બાજુએ, બે તરફ (૨) ત્રિ૦ બે
उभउओपासिं अ० (उभयत पार्श्वे) બે પડખે, બે બાજુ
उभय त्रि० (उभय) બે
उभयभाग पु० (उभयभाग) ચંદ્રને બે પડખે રહી જોગ જોડનાર નક્ષત્ર
उभयवाय पु० (उभयवात) બન્ને તરફનો વાયુ
उभयहा अ० (उभयथा) બે પ્રકારે બન્ને રીતે
उमा स्त्री० (उमा) બીજા વાસુદેવની માતાનું નામ
उमाण न० (अपमान) તિરસ્કાર અનાદર
उम्मग्ग न० (उन्मग्न) પાણીમાંથી ઉપર આવવું, તરવું
उम्मग्ग पु० (उन्मार्ग) ઉંચે આવવાનો માર્ગ, ડુબકી મારીને બહાર નીકળવાનો માર્ગ (૨) ઉવટો માર્ગ (૩) ઉન્માર્ગ દર્શક (૪) અમાર્ગ કરવું તે (૫) છિદ્ર

उम्मग्गजला स्त्री० (उन्मग्नजला) તિમિસ-ગુફાને મધ્ય ભાગે એ નામની એક નદી કે જેમાં કોઈ વસ્તુ પડે તેને ઉછાળીને બહાર ફેંકી દીએ

उम्मग्गणा स्त्री० (उन्मार्गणा) છિદ્ર, વિવર

उम्मज्ज पु० (उन्मज्जन) પાણીની અંદરથી સપાટી ઉપર આવવું તે (૨) સંસારની સપાટી-મોક્ષ ઉપર લઈ જનાર શ્રદ્ધા સંયમ વીર્ય વગેરે

उम्मज्जक } **उम्मज्जग** } पु० (उन्मज्जक) સ્નાન કરવાને એક વાર પાણીમાં પેસી તરત બહાર નીકળે તેવો તાપસ તાપસની એક જાત

उम्मज्जणिमज्जिया स्त्री० (उन्मज्जननिमज्जिका) પાણીમાંથી ઉપર આવવું અને નીચે જવું તે, ડુબકી ખાવી તે

उम्मज्जा स्त्री० (उन्मज्जा) પાણીમાં નીચેથી ઉપર આવવું તે

उम्मत्त त्रि० (उन्मत्त) ગાંડો, ઉદ્ધત (૨) ગ્રહિષ્ટ, ભૂત વગેરેના વળગાડવાળુ

उम्मत्तजला स्त्री० (उन्मत्तजला) રમ્યક વિજયની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરની નદી, મહા વિદેહની બાર અંતર નદીમાંની એક

उम्मद्दण न० (उन्मर्दन) ઉલટી રુવાંટીએ મર્દન કરવું તે

उम्मद्दिया स्त्री० (उन्मर्दिका) ઉલટી રુવાંટીએ મર્દન કરનાર દાસી

उम्माण न० (उन्मान) તોલથી પરિમાણ થાય તે, શેર મણ કર્ષ, માસા વગેરે (૨) જે તોલતા અર્ધ ભાર થાય તેવો પુરુષ ઉન્માનોપેત કહેવાય (૩) સામા ત્રાજવામાં જોખ નાખી વસ્તુને જોખવી-તોલવી તે

उम्माद पु० (उन्माद) ગાંડપણ ચિત્તવિભ્રમ (૨) અત્યન્ત કામથી ઉન્મત્ત (૩) યક્ષાદિનો આવેશ (૪) આવિર્ભૂત

उम्मादण न० (उन्मादन) કામનુ ઉદ્દીપન થાય તે

उम्माय पु० (उन्माद) જુઓ "ઉમ્માદ" શબ્દ

उम्मि पु स्त्री० (ऊर्मि) તરંગ, મોજાં, લહેર (૨) મોજાને આકારે જન સમુદાય

उम्मिमालिणी स्त्री० (ऊर्मिमालिनी) સુવપ્ર-વિજયની પૂર્વ સરહદ ઉપરની અંતર નદી

उम्मिलित } **उम्मिलिय** } त्रि० (उन्मीलित) વિકસિત, ખીલેલ, ઉઘડેલ

उम्मिलिर त्रि० (उन्मीलनशील) ખીલનાર

उम्मिसिय त्रि० (उन्मिषित) પ્રકાશિત (૨) પુ૦ આંખ મિચાઈને ઉઘડે તેટલો કાળ (૩) ન૦ વિકાસ

उम्मिस्स त्रि० (उन्मिश्र) ભેળસેળવાળુ, એકઠુ થયેલ, (૨) એષણાનો ૭ મો દોષ

उम्मीलिय त्रि० (उन्मीलित) ખીલેલ (૨) ન૦ વિકાસ

उम्मीस त्रि० (उन्मिश्र) જુઓ 'ઉમ્મિસ્સ' શબ્દ

उम्मुक्क त्रि० (उन्मुक्त) ઉંચે ફેંકેલુ (૨) સર્વથા ત્યાગ કરેલ, છોડેલ

उम्मुग्ग त्रि० (उन्मग्न) પાણીમાં તરનાર (૨) ન૦ પાણીમાં તરવુ

उम्मुग्गणिमुग्गिया स्त्री० (उन्मग्ननिमग्नता) જુઓ 'ઉમ્મજ્જણિમજ્જિયા' શબ્દ

उम्मुग्गा } **उम्मुज्जा** } स्त्री० (उन्मग्न) પાણી ઉપર આવવુ, તરવુ

उम्मुयणा स्त्री० (उन्मोचना) ત્યાગ

उम्मूलणा स्त्री० (उन्मूलना) મૂળથી ઉખેડવુ, છુટી બહાર કાઢવુ

उम्मूलिय त्रि० (उन्मूलित) જડ મૂળથી ઉખેડેલ

उम्मेस पु० (उन्मेष) આંખ મીંચીને ઉઘાડવી તે, આંખનો પલકારો

म्ह पु० स्त्री० (ऊष्मन्) ઉષ્ણતા, ગરમી (२) સંતાપ

य पु० (ऋतु) વસંત આદિ ઋતુ

य अ० (उत) અથવા

यंसि त्रि० (ओजस्विन्) ઓજસ્વી, અધિક મનોબળવાળો

यट्ट त्रि० (उद्वृत्त) નરક ગતિમાંથી બહાર નીકળેલ, મૃત

यट्ट त्रि० (अपवर्त्त) } કર્મની લાંબી
यट्टण न० (अपवर्तन) } સ્થિતિને ટુંકી કરવી તે

यर पु० (उदर) પેટ, જઠર

यरिय त्रि० (उदरिक) જળોધર રોગવાળો

र पु० न० (उरस्) વક્ષસ્થળ, છાતી (२) त्रि० સુંદર

रउरेण अ० (   ) છાતી સાથે ગ્રહણ કરવું તે, છાતી સરસો (२) સાક્ષાત્

रग पु० स्त्री० (उरग) પેટે ચાલનાર, સર્પ વગેરે

रगपरिसप्पी स्त्री० (उरगपरिसर्पिणी) નાગણ, છાતીએ ચાલતા સર્પની સ્ત્રી

रगवीहि स्त्री० (उरगवीथि) શુક્રની ઉરગ નામની વીથિ-ગતિ વિશેષ

रतव पु० (उरस्तपस्) ગોશાલાના ઉપાસકનું એક જાતનું તપ

रत्थ न० (उरस्थ) છાતીમાં પહેરવાનું આભરણ

रपरिसप्प पु० (उरपरिसर्प) છાતીથી ચાલનાર પ્રાણી સર્પ વિગેરે

रपरिसप्पिणी स्त्री० (उरपरिसर्पिणी) નાગણ, સર્પની સ્ત્રી

उरब्भ पु० स्त्री० (उरभ्र) મેઢું ઘેટું

उरब्भिय न० (उरभ्रीय) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું સાતમું અધ્યયન

उरय पु० (उरत) એક જાતનો ગુચ્છો

उरस त्रि० (औरस) પોતાનો પુત્ર

उरसप्प पु० (उरःसर्प) છાતીએ ચાલનાર તિર્યંચ, સર્પ વગેરે

उरसी स्त्री० (उरसी) એક જાતનો ગુચ્છો

उरसुत्तिया स्त्री० (उरस्सूत्रिका) છાતીમાં પહેરવાનું આભૂષણ

उरस्स त्रि० (उरस्य) છાતીનું છાતી સંબંધી (२) સંતાન, બચ્ચું (३) હાર્દિક આભ્યન્તર

उराल त्रि० (उदार) સમર્થ, શક્તિયુક્ત (२) ઉન્નત સ્વભાવવાળો (३) ઉદાર (४) પ્રધાન, શ્રેષ્ઠ (५) અતિ અદ્ભૂત (६) વિશાળ, વિસ્તારવાળું (७) न० એક જાતનું શરીર, ઉદારિક શરીર (८) त्रि० ઉદારિક શરીર સંબંધી (९) સ્થૂલ, પ્રસિદ્ધ (१०) न० પ્રધાન તપ (११) એ નામની લીલી વનસ્પતિ

उरालमिस्स पु० (उदारमिश्र) ઉદારિક મિશ્ર યોગ

उरालिअ त्रि० (औदारिक) હાડ માંસ ને રૂધિરવાળું શરીર, મનુષ્ય અને તિર્યંચનું સ્થૂલ શરીર

उरालियसरीर न० (औदारिकशरीर) જુઓ ઉપલો શબ્દ

उरिश्रा स्त्री० (उद्रिका) એક પ્રકારની લિપિ

उरू त्रि० (उरु) વિસ્તીર્ણ, વિશાળ

उरूगग पु० (   ) વનસ્પતિનો સર એક સુવાળો પદાર્થ

उरूनुवगा स्त्री० (उरूनुम्नका) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળો જીવ

उरोरुह न० (उरोरुह) સ્તન (२) જૈન સાધ્વીઓનું એક જાતનું ઉપકરણ

उरोविसुद्ध न० (उरोविशुद्ध) ગાયનની શુદ્ધિનો એક પ્રકાર

उलुग्ग त्रि० (अवरुग्ण) ગ્લાન થયેલ, દુર્બલ થયેલ

उलूअ } पु० (उलूक) धुवड, धुड (२)
उलूग } वैशेषिक दर्शनना नेता कणाद मुनि

उलूगी स्त्री० (उलूकी) એક પ્રકારની વિદ્યા (२) ધુવડની માદા

उल्ल त्रि० (आर्द्र) ભીનું, ભીનુ

उल्लंघण न० (उल्लङ्घन) ઉલ્લંઘવું, કુદી જવુ તે (२) त्रि० વિનય મર્યાદા ઉલ્લંઘનાર

उल्लंबण न० (उल्लम्बन) ઝાડની ડાળીએ લટકતુ બાંધવુ, (२) ફાંસો નાખી લટકવુ તે

उल्लंबिय त्रि० (उल्लम्बित) ઝાડમા લટકેલ

उल्लग त्रि० (आर्द्रक) આર્દ્ર, ભિનુ

उल्लगच्छ न० (आर्द्रगच्छ) કોદ્દેક ગણથી નીકળેલ એ નામનુ એક કુલ (२) કાશ્યપગોત્રથી નીકળેલ ત્રીજો ગચ્છ

उल्लण न० ( ) ઓસામણ (२) ભીનુ શરીર લુછવુ તે

उल्लणिया स्त्री० (आर्द्रयणिका) ભીના શરીરને લુછવાનુ વસ્ત્ર

उल्लविय न० (उल्लपित) કામદેવ સમ્બન્ધી વાતચીત કરવી તે, કામકથા (२) त्रि० કથિત, ઉક્ત

उल्लसिय त्रि० (उल्लसित) ઉલ્લાસ-આનંદ પામેલ

उल्लाइय त्रि० (उल्लापित) માટી છાણાદિથી લિંપેલ

उल्लाय पु० ( ) પ્રહાર, લાત (२) વક્ર વચન (३) કથન

उल्लालिय त्रि० (उल्लालित) તાડન કરેલ, ઉછાળેલ

उल्लाव पु० (उल्लाप) વાતચિત (२) કાકુ વચન બોલવુ તે (३) પ્રત્યુત્તર, જવાબ

उल्लास पु० (उल्लास) પ્રગટ કરવુ તે

उल्लिहण न० (उल्लेखन) ઉલ્લેખ કરવો તે, લખવુ તે

उल्लिहिय त्रि० (उल्लिखित) ઘસાયેલ, ઉઝરડા પાડેલ

उल्लीण त्रि० (उल्लीन) ગુપ્ત રહેલ, એકાંતમા રહેલ

उल्लुंचिय त्रि० (उल्लुञ्चित) ઉખેડેલ, ચુંટેલ

उल्लुगा स्त्री० (उल्लुका) એ નામની એક નદી

उल्लुगातीर } न० (उल्लुकातीर) ઉલ્લુગા
उल्लुयातीर } નામની નદીને કાંઠે આવેલુ એક નગર કે જેમા ગંગાચાર્ય નામના નિહ્નવ થયા હતા

उल्लूह त्रि० ( ) લુખ્ખુ, સુકુ

उल्लोइय न० (उल्लोचित) ખડી માટી વગેરેથી ભિંત વગેરેનુ લેપન કરવુ તે (२) ચંદરવો બાંધેલ, ઉલ્લોચથી શણગારેલ

उल्लोच } पु० (उल्लोच) છત (२) ચંદરવો, ઉલ્લોચ (३) त्रि० देखवा योग्य, दर्शनीय
उल्लोय }

उल्लोय पु० (उल्लोक) અગાસી, છત

उव अ० (उप) સમીપ-પાસેના અર્થમા (२) સમસ્તપણુ, સમગ્રપણુ (३) સદૃશતા, તુલ્યતા (४) એક વાર (५) ભીતર, અંદર

उवइट्ठ त्रि० (उपदिष्ट) ઉપદેશેલુ, બોધેલું

उवइय त्रि० (उपचित) યુક્ત (२) ઉન્નત (३) માંસલ, પુષ્ટ (४) पु० એક જાતનો તેઇંદ્રિય જીવ કે જે જમીનમા ઘર કરી રહે છે

उवउत्त त्रि० (उपयुक्त) ઉપયોગ સહિત (२) સાવધાન, સાવચેત

उवउत्तया स्त्री० (उपयुक्तता) ઉપયોગ, સાવચેતી

उवएस पु० (उपदेश) ઉપદેશ, બોધ (२) પ્રતિપાદન (३) શાસ્ત્ર, સિદ્ધાંત

उवएसग त्रि० (उपदेशक) ઉપદેશ-બોધ કરનાર

उवएसण } न० (उपदेशन) ઉપદેશ બોધ
उवएसणया } स्त्री० (२) ઉપદેશ આપવો
उवएसणा } તે, બીજાને કોઇ કાર્યમાં પ્રવર્તાવવું તે

उवएसय त्रि० (उपदेशक) ઉપદેશ કરનાર

उवएसरुइ स्त्री० (उपदेशरुचि) ગુરૂનો ઉપદેશ સાંભળી જાગૃત થયેલ તત્ત્વરૂચિ, રૂચિ-સમકિતનો એક પ્રકાર (२) त्रि० તેવી રૂચિવાળો

उवएसिय त्रि० (उपदेशित) ઉપદિષ્ટ

उवओग पु० (उपयोग) જીવનો જ્ઞાન દર્શન મય વ્યાપાર, ચૈતન્ય શક્તિ (૨) સાવધાની, સાવચેતી (૩) પન્નવણા સૂત્રના ૨૯ મા પદનું નામ (૪) પન્નવણા સૂત્રના ત્રીજા પદના ૧૩ મા દ્વારનું નામ

उवओगपद न० (उपयोगपद) પન્નવણાસૂત્રના ૨૯ મા પદનું નામ

उवंग पु० न० (उपाङ्ग) શરીરના અવયવના અવયવ, મુખ્ય અવયવના અવયવ, ઉપાંગ (૨) અંગસૂત્રની પાસેના ઉપાંગ સૂત્ર, ઉવવાઈ આદિ બાર ઉપાંગો

उवंगतिग न० (उपाङ्गत्रिक) ઉદારિકશરીરના અંગોપાંગ વૈક્રિયશરીરના અંગોપાંગ અને આહારક શરીરના અંગોપાંગ એ ત્રણનો સમૂહ

उवंजण न० (उपाञ्जन) ગાડીના પૈડાને ઉંગણુ દેવું-ચીકણો પદાર્થ લગાડવો તે

उवकय त्रि० (उपकृत) ઉપકાર કરાયેલ, અનુગૃહીત

उवकरण न० (उपकरण) સાધન ઉપકરણ, વસ્ત્રાદિ પરિગ્રહ (૨) બાહ્ય ઇંદ્રિય વિશેષ

उवकरणोमोयरिया स्त्री० (उपकरणावमोदरिका) ઉપકરણની ઉણોદરી

उवकासिय न० ( ) શરીરના અવયવ ગાત્ર

उवकुल न० (उपकुल) કુલ નક્ષત્રની પાસેના નક્ષત્રો, જેમકે અશ્વિનીકુલ તો ભરણી ઉપકુલ કૃત્તિકાકુલ તો રોહિણી ઉપકુલ

उवक्कंत त्रि० (उपक्रान्त) પાસે લાવેલ (૨) પ્રારબ્ધ, પ્રસ્તાવિત

उवक्कम पु० (उपक्रम) દૂર રહેલ વસ્તુને પ્રતિપાદન શૈલીથી નજીક લાવીને નિક્ષેપ યોગ્ય કરવી (૨) જેથી જીંદગીનો અંત આવે-આયુષ્ય તુટી જાય તે, (૩) અનુદિત કર્મને ઉદયમાં લાવવા તે (૪) બંધનો આરંભ-શરૂઆત (૫) ઉપાય, ઇલાજ (૬) કર્મોની પરિણતિના કારણ ભૂત જીવનો પ્રયત્ન વિશેષ (૭) જ્ઞાન, નિશ્ચય (૮) અનુવર્તન અનુકૂળપ્રવૃત્તિ (૯) સસ્કાર, પરિકર્મ

उवक्कमण न० (उपक्रमण) ઉપક્રમ કરવો, વિશેષતા કરવી

उवक्कमिय त्रि० (औपक्रमिक) આરંભમાં સબંધ રાખનાર

उवक्कमिया स्त्री० (औपक्रमिकी) રોગાદિક કારણથી થતી પીડા

उवक्कर पु० (उपस्कर) સસ્કાર, શુશ્રૂષા

उवक्काम पु० (उपक्रम) જુઓ " ઉવક્કમ " શબ્દ

उवक्कामण न० (उपक्रमण) જુઓ " ઉવક્કમણ " શબ્દ

उवक्खड त्रि० } (उपस्कृत) રાંધવાને આ
उवक्खडिय } રંભેલું રાંધેલું (૨) વઘારી સ્વાદિષ્ટ બનાવેલ, સસ્કાર પમાડેલ (૩) પુ० न० રસોઇ પકવાન

उवक्खर पु० (उपस्कर) ઘરના ઉપકરણ, ઘરવખરી (૨) હિંગ આદિ

उवक्खरसंपण्ण त्रि० (उपस्करसम्पन्न) ઉપસ્કાર-હિંગ આદિથી વઘારેલ

उवक्खाइआ स्त्री० (उपख्यायिका) ઉપકથા, પ્રાસગિક કથા

उवक्खाइत्तार त्रि० (उपख्यातृ) ખ્યાતિ-પ્રસિદ્ધિ મેળવનાર

उवग त्रि० (उपग) પાસે જનાર

उवगय. त्रि० (उपगत) પામેલ, પ્રાપ્ત થયેલ (૨) યુક્ત (૩) જ્ઞાત (૪) અન્તર્ભૂત, અન્તર્ગત

उवगयसलाहत्त न० (उपगतश्लाघत्व) ૨૪ મો સત્ય વચનનો અતિશય

उवगरण न० (उपकरण) વસ્ત્ર પાત્ર વગેરે નિર્વાહના સાધન (૨) બાહ્ય ઇન્દ્રિય વિશેષ

उवगरणदव्वोमोयरिया स्त्री० (उपकरणद्रव्यावमोदरिका) સાધુને રાખવા જોઇએ તેના કરતા પણ ઓછા ઉપકરણ રાખવા તે, દ્રવ્ય ઉણોદરીનો એક પ્રકાર

उवगरणपणिहाण न० (उपकरणप्रणिधान) લૌકિક ઉપકરણ-ગૃહાદિ અને લોકોત્તર ઉપકરણ-વસ્ત્ર પાત્રાદિ તેનુ પ્રણિધાન ઉપયોગ-પ્રવર્તન

उवगरणसजम पु० (उपकरणसयम) મહા-મુલ્યવાળા વસ્ત્રનો ત્યાગ કરી સાદા ધોળા વસ્ત્ર પહેરવા તે, સયમનો એક પ્રકાર

उवगरणसवर पु० (उपकरणसवर) સાધુએ પ્રમાણ ઉપરાત તથા અકલ્પનીય ઉપ-કરણ ન લેવા તે

उवगरणिंदिय न० (उपकरणेन्द्रिय) શબ્દાદિને જાણવામા હેતુરૂપ શક્તિ વિશેષ

उवगार पु० (उपकार) ઉપકાર

उवगारण न० (उपकारण) ઉપકાર કરવો કરાવવો તે

उवगारि त्रि० (उपकारिन्) ઉપકાર કરનાર

उवगारियलेण न० (उपकारिकालयन) પ્રાસાદમા દાખલ થવાને ઉપકારક થાય તેવો ચોતરો વગેરે, પ્રાસાદપીઠ

उवगूढ. त्रि० (उपगूढ) સસ્પૃષ્ટ, અડકેલ (૨) યુક્ત (૩) છુપાઇ રહેલ, ભરાઈ રહેલ

उवगूहण न० (उपगूहन) આલિંગન

उवगूहिअ त्रि० (उपगूढ) આલિંગન કરેલ

उवग्ग न० (उपाग्र) સમીપમા, નજિકમા

उवग्गह पु० (उपग्रह) ઉપાધિ, જેથી ભવ વધે તે (૨) અવષ્ટભ, ટેકો (૩) આજ્ઞા (૪) પુષ્ટિ, પોષણ (૫) ગ્રહણ, ઉપાદાન (૬) ઉપકરણ, સાધન

उवग्गहकम्म न० (उपग्रहकर्मन्) ભવોપગ્રાહી કર્મ, વેદનીય આયુષ્ય નામ અને ગોત્ર એ ચારમાનુ ગમે તે એક

उवग्गहिय त्रि० (औपग्रहिक) પાઢીયાર, સાધુએ થોડો વખત રાખી પાછુ ધણીને સોપી દેવા યોગ્ય વસ્તુ-ઉપધિ

उवग्गहिय त्रि० (उपगृहीत) ઉપસ્થાપન કરેલ

उवग्घाय पु० (उपोद्घात) પ્રસ્તાવ, ઉપોદ્ઘાત

उवघाइ त्रि० (उपघातिन्) ઘાત કરનાર, મારનાર

उवघाइअ त्रि० (उपघातिक) ઉપઘાત-નાશ કરનાર (૨) હિંસામા સબધ રાખનાર

उवघाइया स्त्री० (उपघातिकी) પ્રાયશ્ચિત્તનો એક પ્રકાર, ભારે પ્રાયશ્ચિત્તમાથી થોડો વખત બાદ કરી લઘુ પ્રાયશ્ચિત્ત આપવુ તે (૨) ૨૮ આચાર પ્રકલ્પમાનુ એક

उवघाय पु० (उपघात) વિનાશ, મરણ, સહાર (૨) આઘાત-શ્રોત્રાદિ ઇન્દ્રિયોને વાજીંત્ર વગેરેના શબ્દથી ધક્કો લાગે તે (૩) પિંડ શય્યા વગેરેનુ અકલ્પનિકપણુ, જેથી સાધુને આહાર શય્યા વગેરે કલ્પે નહિ તેવો દોષ

उवघायकम्म न० (उपघातकर्मन्) બીજાની ઘાત થાય તેવી ક્રિયા

उवघायणाम न० (उपघातनामन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ

उवघायणिस्सिय न० (उपघातनिश्रित) ઉપઘાત આશ્રી મૃષા-જુઠ

उवचय पु० (उपचय) પુષ્ટિ, વધારો, વૃદ્ધિ (૨) ઇંદ્રિય યોગ્ય પુદ્ગલનો સમૂહ કરી ઇંદ્રિય પર્યાપ્તિ બાંધવી તે (૩) સમૂહ (૪) શરીર

उवचरय त्रि० (उपचरक) સેનાને મિષે બીજાને ઉતારી પાડવાની તક જોનાર

उवचरिअ त्रि० (उपचरित) ઉપચાર કરેલ

उवचार पु० (उपचार) પૂજા સામગ્રી

उवचिय त्रि० (उपचित) પુષ્ટ થયેલું, વૃદ્ધિ પામેલું (૨) જીવના પ્રદેશથી વ્યાપ્ત થયેલું (૩) સહિત (૪) સ્થાપેલ, ગોઠવેલ (૫) સમારેલું કમાવેલું

उवजीवि त्रि० (उपजीविन्) આજીવિકા ચલાવનાર, ઉપકારક

उवजुत्त त्रि० (उपयुक्त) ઉપયોગ સહિત

उवजोइय त्रि० (उपज्योतिष्क) અગ્નિ પાસે રહેનાર, રસોઇઓ (૨) અગ્નિહોત્રી

उवज्जोइ त्रि० (उपज्योतिष्) જ્યોતિ-અગ્નિ-સમીપવર્તી

उवज्झय } पु० (उपाध्याय) ઉપાધ્યાય,
उवज्झाय } શાસ્ત્રનું અધ્યયન કરાવનાર (૨) સૂત્રના અધ્યાપક જૈન મુનિને આપવામાં આવતી એક પદવી

उवट्ठम पु० (उपस्तम्भ) ટેકો (૨) અનુકમ્પા કરવા

उवट्ठप्प त्रि० (उपस्थाप्य) ઉપસ્થિત કરવા યોગ્ય (૨) દીક્ષા લેવા યોગ્ય

उवट्ठवणा स्त्री० (उपस्थापना) મહાવ્રતનું આરોપણ કરવું તે

उवट्ठवणीय त्रि० (उपस्थापनीय) જુઓ "ઉવટ્ઠપ્પ" શબ્દ

उवट्ठाण न० (उपस्थान) બેઠક સભા, મંડપ (૨) સંયમ અનુષ્ઠાન

उवट्ठाणसाला स्त्री० (उपस्थानशाला) સભા મંડપ, સભાસ્થાન

उवट्ठाणिअ न० (उपस्थानिक) ભેટ, બક્ષીસ, નજરાણો

उवट्ठाणिया स्त्री० (उपस्थानिका) પાસે બેસનારી દાસી

उवट्ठावण न० (उपस्थापन) દીક્ષા લીધા પછી સાત દિવસે ચાર મહિને કે છ મહિને મહાવ્રતનું આરોપણ કરવું-મ્હોટી દીક્ષા આપવી તે, છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર આરોપવું તે

उवट्ठावणायरिअ } पु० (उपस्थापनाचार्य)
उवट्ठावणारिय } મોટી દીક્ષા આપનાર આચાર્ય-ગુરૂ

उवट्ठिय त्रि० (उपस्थित) પાસે આવેલ, હાજર થએલ (૨) આશ્રિત (૩) પ્રવ્રજ્યા લેવા તૈયાર થએલ

उवडहित्तार त्रि० (उपदाहयितृ) બાળનાર

उवणगर न० (उपनगर) શાખાનગર, શહેરની પાસેનું પરૂં

उवणत्थ त्रि० (उपन्यस्त) તૈયાર કરેલ

उवणद्ध त्रि० (उपनद्ध) વણ્યું (૨) ઘટિત યુક્ત

उवणय पु० (उपनय) પ્રકૃત વસ્તુની સાથે ઉદાહરણની ઘટના કરવી તે (૨) ભેટણું, બક્ષીસ (૩) ગુણની તારીફ પ્રશંસા (૪) ઉપસંહાર

उवणयण न० (उपनयन) કલાચાર્ય પાસે બાળકને કળા શિખવવી તે (૨) ઉપવીત સંસ્કાર જનોઇ આપવી તે

उवणयवयण न० (उपनयवचन) પ્રશંસા વચન જેમ અમુક સ્વરૂપવાન અને સુશીલ છે તે

उवणिक्खित्त त्रि० (उपनिक्षिप्त) મુકેલ વ્યવસ્થા કરેલ

उवणिग्गय त्रि० (उपनिर्गत) નીકળેલ બહાર આવેલ

उवणिमंतण न० (उपनिमन्त्रण) निमन्त्रण
उवणिविट्ठ त्रि० (उपनिविष्ट) समीप रहेल, पासे बेठेल
उवणिहि पु० स्त्री० (उपनिधि) पासे लावेल (२) रचना, निर्माण
उवणिहिआ स्त्री० (औपनिधिकी) जुदी जुदी अनेक वस्तुओना पौर्वापर्यभाव अनुक्रमनी योजना, आनुपूर्वी-अनुक्रमनो एक प्रकार
उवणिहिय त्रि० (उपनिहित) पासे स्थापेल (२) पु० विशेष नियम धारण करनार साधु
उवणीय त्रि० (उपनीत) पासे आवेल, प्राप्त थएल (२) बक्षीस आपेल, समर्पण करेल (३) प्रशंसा, तारीफ, महिमा (४) संयुक्त (५) प्रस्तावना उपसंहार वगेरेथी युक्त (६) योजना करेल
उवणीयचरअ पु० (उपनीतचरक) कयाकथी आणेल होय के बक्षीस आपी होय तेनी गवेषणा करनार, अभिग्रह विशेष धारण करनार साधु
उवणीयवयण न० (उपनीतवचन) प्रशंसा रूप वचन जेमके आ स्त्री रूपाळी छे
उवणुप्पयणी स्त्री० (अवपातोत्पतनी) आकाशमा चडवा उतरवानी विद्या
उवण्णास पु (उपन्यास) प्रस्तावना, उपोद्घात (२) दृष्टान्त विशेष
उवताव पु० (उपताप) संताप, पीडा
उवत्थड त्रि० (उपस्तृत) आसपास ढंकायेलु
उवत्थाणिअ न० (उपस्थानिक) जुओ "उवट्ठाणिअ" शब्द
उवत्थाणिया स्त्री० (उपस्थानिका) जुओ "उवट्ठाणिया" शब्द
उवत्थिय त्रि० (उपस्थित) जुओ "उवट्ठिय" शब्द
उवदंसण पु० (उपदर्शन) नीलवंत पर्वत उपरनुं नवमु शिखर (२) देखाडवु, बतावबु
उवदंसणकूड पु० (उपदर्शनकूट) नीलवंत पर्वत उपरनुं एक शिखर
उवदंसणया स्त्री० (उपदर्शन) नामनी अर्थ साथे योजना करी वस्तुनु निदर्शन करवु ते
उवदंसिय त्रि० (उपदर्शित) दर्शावेलु, जणावेलु
उवदाई स्त्री० (उदकदायिका) पाणी आपनार दासी
उवदिट्ठ त्रि० (उपदिष्ट) उपदेशेलु, दर्शावेलु
उवदेस पु० (उपदेश) उपदेश, धर्मनो बोध
उवदेसग त्रि० (उपदेशक) व्याख्यान आपनार, उपदेशक
उवदेसण न० (उपदेशन) जुओ "उवदेस" शब्द
उवदेसणया स्त्री० (उपदेशना) जुओ "उवएसणया" शब्द
उवद्दव पु० (उपद्रव) महाकष्ट, आफत
उवद्दविय त्रि० (उपद्रुत) पीडायेल, भयभीत थयेल
उवधारणया स्त्री० (उपधारणा) अर्थावग्रहनु एक नाम (२) धारण करवु
उवधारिय त्रि० (उपधारित) धारण करेल
उवनंदणभद्द पु० (उपनन्दनभद्र) आर्यसंभूति विजयना ए नामना एक शिष्य
उवनिबंधण न० (उपनिबन्धन) संबंध (२) त्रि० संबंध हेतु
उवनिहिअ त्रि० (औपनिधिक) गृहस्थ बेठो होय तेनी नजीकमा जे आहारादि होय तेनी गवेषणा करवानो अभिग्रह धरनार
उवन्नासोवणअ पु० (उपन्यासोपनय) वादिने जितवाने प्रत्युत्तर आपवो ते
उवप्पदाण / **उवप्पयाण** } न० (उपप्रदान) राजनीतिनो बीजो प्रकार, पहेला प्रकारथी दुश्मन वश न थाय तो पछी कंइक आपी-ललचावी तेने वश करवानी नीति

उववूह पु० (उपबृंह) સમાન ધર્મિઓના સદ્‌ગુણની પ્રશંસા કરી તેમના મનને ઉત્સાહિત કરવા તે

उववूहण न० (उपबृंहण) નિભાવ, રક્ષણ, વૃદ્ધિ, પોષણ

उववूहणिय त्रि० (उपबृंहणिक) વૃદ્ધિ-પુષ્ટિ કારક

उववूहा स्त्री० (उपबृंहा) ગુણી જનોના ગુણની પ્રશંસા કરવી, સમક્તિના આઠ આચારમાંનો પાંચમો આચાર

उवभुत्त त्रि० (उपभुक्त) ભોગવેલ

उवभोअ } पु० (उपभोग) ઉપભોગની વસ્તુ, જેનો વારંવાર ઉપયોગ
उवभोग } થઇ શકે તેવા સ્ત્રી વસ્ત્ર ભૂષણ વગેરે તથા એકવાર ઉપભોગ થાય તેવા ખાનપાન વગેરે

उवभोगंतराय न० (उपभोगान्तराय) અંતરાય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી વસ્ત્ર આભૂષણ વગેરેનો ઉપભોગ થઇ શકે નહિં

उवभोगपरिभोगपरिमाण न० (उपभोगपरिभोगपरिमाण) ગૃહસ્થોના સાતમા વ્રતનું નામ કે જેમાં એકવાર કે વારવાર ભોગવાય તેવી વસ્તુઓનું પરિમાણ બાંધવામાં આવે છે

उवभोग्ग } त्रि० (उपभोग्य) ઉપભોગ કરવા
उवभोज्ज } યોગ્ય

उवमा स्त्री० (उपमा) મુકાબલો, સરખામણી, ઉપમા (૨) ધારણા, માન્યતા (૩) એક ઇન્દ્રાણી (૪) એક ખાવા યોગ્ય પદાર્થ (૫) અનગાર વિશેષ (૬) "પ્રશ્ન વ્યાકરણ" સૂત્રનું એક લુપ્ત અધ્યયન

उवमाण न० (उपमान) પ્રમાણ વિશેષ

उवमिय त्रि० (उपमित) ઉપમાયુક્ત (૨) ન० ઉપમા, સરખાપણું

उवमिय त्रि० (औपमिक) જેનું કાળ પ્રમાણ ઉપમા વિના બીજાથી જાણી ન શકાય માત્ર ઉપમાથીજ જાણી શકાય તે, પલ્યોપમ સાગરોપમ વગેરે

उवयरिय त्रि० (उपचरित) ઉપચાર કરેલ

उवयाइय त्रि० (उपयाचित) પ્રાર્થના કરાયેલ, અભ્યર્થના કરાયેલ (૨) न० એક જાતની માનતા, કોઇ કામ પુરૂં કરવા વાસ્તે દેવતાની આરાધનાનો માનસિક સંકલ્પ

उवयाण न० (उपयान) પાસે જવું તે

उवयार पु० (उपचार) પૂજા સામગ્રી (૨) કારણમાં કાર્યનો અને કાર્યમાં કારણનો આરોપ કરવો તે (૩) સમૂહ, જથ્થો (૪) એક વિષયથી બીજા વિષયનું ગ્રહણ કરવું (૫) લોકવ્યવહાર

उवयार पु० (उपकार) ઉપકાર મદદ, ભેટ

उवयारण न० (उपकारण) અન્યદ્વારા ઉપકાર કરવો તે

उवयारि त्रि० (उपकारिन) ઉપકાર કરનાર

उवयारिअ पु० (औपचारिक) ઔપચારિક વિનય વિનયનો એક પ્રકાર

उवयारियलयण पु० (उपकारिकलयन) સૂર્યાભના વનખંડમાના મધ્ય ભાગનું એક ઘર -ભુવન કે જે એક લાખ જોજનનું લાંબુ પહોળું છે

उवयालि पु० (उपजालि) અંતગડ સૂત્રના ચોથા વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનું નામ (૨) વસુદેવ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૩) અણુત્તરોવવાઇના પ્રથમ વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનું નામ (૪) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર

उवयोग पु० (उपयोग) શબ્દાદિ વિષય તરફ ઇંદ્રિયની પ્રવૃત્તિ-વ્યાપાર (૨) પાંચ જ્ઞાન ત્રણ અજ્ઞાન અને ચાર દર્શન એ બારમાનું ગમે તે એક

उवरइ स्त्री० (उपरति) વિરામ, નિવૃત્તિ
उवरम पु० (उपरम) અભાવ, નિવૃત્તિ (૨) નાશ
उवरय त्रि० (उपरत) પાપથી નિવૃત્તિ પામેલ (૨) વૈરભાવ વિનાનો
उवराग } उवराय } पु० (उपराग) ગ્રહણ
उवराय पु० (उपरात्र) દિવસ
उवरि } उवरिं } अ० (उपरि) ઉપર, ઉંચે
उवरिचर त्रि० (उपरिचर) આકાશમા અધર ફરનાર
उवरिपुंछणी स्त्री० (उपरिपुञ्छिनी) સાંઢડીની જાત ઉપર ઝીણા તરણાનુ મજબુત આચ્છાદન
उवरिम त्रि० (उपरितन) ઉપરનુ, ઉપલુ
उवरिमगेवेज्जग पु० (उपरिमग्रैवेयक) ગ્રૈવેય કના નવ વિમાનમાના ઉપરના ત્રણ વિમાન (૨) ઉપરની ત્રિકના દેવતા
उवरिमगेवेज्जगकप्पातीय न० (उपरितनग्रैवेयककल्पातीत) ઉપરની ગ્રૈવેયકના કલ્પાતીત દેવતા
उवरिमगेवेज्जय पु० (उपरितनग्रैवेयक) જુઓ " ઉવરિમગેવેજ્જગ " શબ્દ
उवरिमा स्त्री० (उपरितना) નવ ગ્રૈવેયકની ત્રણ ત્રિકમાની ઉપરની ત્રિક-ત્રણ વિમાન
उवरिमाउवरिम पु० (उपरितनोपरितन) ઉપલિ ત્રિકમા ઉપર-નવમા ગ્રૈવેયકમા રહેનાર દેવતા
उवरिमामज्झिम पु० (उपरितनामध्यम) ઉપલી ત્રિકમા મધ્યમ આઠમા ગ્રૈવેયકના દેવતા
उवरिमाहिट्ठिम पु० ( ) ઉપલી ત્રિકમા અધસ્તન સાતમા ગ્રૈવેયકના દેવતા
उवरिल्ल त्रि० (उपरितन) ઉપરનુ, ઉપલુ
उवरुद्द न० (उपरुद्र) નારકીના અગોપાગ તોડી દુઃખદે તે ઉપભેદ, પરમાધામીની છઠ્ઠી જાત
उवरुवरि अ० (उपर्युपरि) એક બીજાની ઉપર
उवरोह पु० (उपरोध) દુઃખ, પીડા (૨) આગ્રહ (૩) અટકાવ, રોકાણ (૪) શહેર ઉપર ઘેરો
उवरोहि त्रि० (उपरोधिन्) અડચણ કરનાર
उवल पु० (उपल) પત્થર, પાણો
उवलंवग पु० (उपलम्बन) સાંકળીવાળો એક જાતનો દીવો
उवलभ पु० (उपलम्भ) ઇંદ્રિય જ્ઞાન સાક્ષાત્કાર (૨) સમૂહ
उवलभणा स्त्री० (उपलम्भना) ઠપકો, ઉંભો
उवलक्खण न० (उपलक्षण) પરિજ્ઞાન-ઇશારો, મુખ્ય વસ્તુનુ જ્ઞાન થવાથી ગૌણ વસ્તુનુ જ્ઞાન જેથી થાય તે
उवलद्ध त्रि० (उपलब्ध) જાણવામા આવેલ (૨) પ્રાપ્ત થએલ
उवलद्धर त्रि० (उपलब्धृ) વસ્તુનો સાક્ષાત્કાર કરનાર, વસ્તુને જાણનાર
उवलद्धि स्त्री० (उपलब्धि) જ્ઞાન, સાક્ષાત્કાર (૨) લાભ
उवललिय न० (उपललित) એક જાતની કામચેષ્ટા
उवलित्त त्रि० (उपलिप्त) છાણ વડે લિપેલ (૨) કર્મથી લિપ્ત થયેલ
उवलेव पु० (उपलेप) કર્મનો લેપ (૨) સંશ્લેષ (૩) આરોપ
उवलेवण न० (उपलेपन) છાણ વગેરેથી લિંપવુ તે
उवल्लीण त्रि० (उपलीन) સ્થિર રહેલ, સ્પષ્ટપણે રહેલ
उववज्झ त्रि० (औपवाह्य) સેનાપતિ, પ્રધાન, રાજા, વગેરેને બેસવા યોગ્ય

उववण न० (उपवन) नानु वन, वननी पासेनु वन

उववण्ण त्रि० (उपपन्न) उत्पन्न थयेल, पेदा थयेल (२) प्रेरित (३) न० उत्पत्ति, जन्म

उववत्तार त्रि० (उपपत्तृ) उत्पन्न थनार

उववत्ति स्त्री० (उपपत्ति) उत्पत्ति, उपजवु ते

उववन्न त्रि० (उपपन्न) जुओ "उववण्ण" शब्द

उववाइय त्रि० (औपपातिक) एक भवमाथी बीजा भवमा जनार (२) देवता अने नारकी जे सेज्जा अने कुभीमा उपजे छे ते (३) ओगणुनोरा उत्कालिक सूत्र मानु पायमु उववाइ (औपपातिक) नामे प्रथम उपागसूत्र

उववाइयगम न० (औपपातिकगम) औपपातिक सूत्रमा दर्शावेलु छे ते प्रमाणे

उववाय पु० (उपपात) उत्पन्न थवु, उत्पत्ति (२) उत्पत्ति-देवना अने नारकीनो जन्म थाय ते (३) विजय देवतानी सभानु नाम (४) भगवती सूत्रना एकत्रिशमा शतकनु नाम (५) उपाय, कारण (६) सेवा, भक्ति (७) समीपे-नजीकमा स्थिति करवी, पासे बेसवु

उववायकारि त्रि० (उपपातकारिन्) आचार्यादिनी पासे निवास करी तेमनो आदेश उठावनार

उववायकारिया स्त्री० (उपपातकारिका) चरण सेवनारी दासी

उववायगइ स्त्री० (उपपातगति) जीव अथवा पुद्गलने एक भव छोडीने बीजे भव ग्रहण करवो के एक स्थानेथी बीजे स्थाने जवु ते

उववायसभा स्त्री० (उपपातसभा) देवताने उपजवानी सभा

उववास पु० न० (उपवास) एक दिवस अने एक रात अन्न पाणीनो विधि पूर्वक त्याग करवो ते

उववीअ न० (उपवीत) यज्ञसूत्र, जनोइ

उववेय त्रि० (उपेत) युक्त, सहित

उवसखा स्त्री० (उपसख्या) यथायोग्य पदार्थज्ञान

उवसमिअ त्रि० (उपसहृत) स्वीकार करेल (२) उपसहार करेल

उवसत त्रि० (उपशान्त) शात वृत्तिवाळो (२) आकुळता रहित (३) क्षमावान् (४) सौन्दर्य निरीक्षण वगेरे विहारथी निवृत्ति पामेल (५) उदयमा आवेल नहि, दबायेल (६) पु० जम्बुद्वीपमा ऐरवत क्षेत्रना चालु अवसर्पिणीना पन्दरमा तीर्थंकर (७) त्रि० नष्ट, अपगत

उवसंतकसाइ पु० (उपशान्तकषायिन्) जेना क्रोध वगेरे कषाय नाश पाम्या छे ते

उवसतकसायवीयराग पु० (उपशान्तकषाय-वीतराग) जेना कषाय शान्त थया छे ते, ११ मा गुणस्थानवर्ती

उवसति स्त्री० (उपशान्ति) उपशम

उवसपज्जण न० (उपसपादन) पदवीनो स्वीकार

उवसपज्जणावत्त न० (उपसपादावर्त) उपसपज्जणसेणिआ परिकर्मनो चउदमो भेद

उवसंपज्जसेणिया स्त्री० (उपसपादनश्रेणिका) दृष्टिवादान्तर्गत परिकर्मनो एक विभाग

उवसपज्जसेणियापरिकम्म पु० (उपसपादन श्रेणिकापरिकर्मन्) दृष्टिवादना परिकर्मनो चोथो भेद

उवसंपण्ण त्रि० (उपसपन्न) उद्यत थयेल

उवसंपया स्त्री० (उपसम्पद्) ज्ञानादि सपत्ति माटे आचार्यादिकनी निश्रा स्वीकारवी ते (२) लाभ, प्राप्ति

उवसंहार पु० (उपसहार) समेटी लेवु (२) रोकवु, निरोध करवो

उवसग्ग पु० (उपसर्ग) प्र ' परि ' उप ' प्रति ' नि ' आ ' सम्, इत्यादि धातुनी आदिमा रहेनार शब्द समूह (२) कष्ट

પરિષહ (૩) દેવતાએ કરેલ ઉપદ્રવ (૪) તીર્થંકર વિચરે ત્યા સવાસો જોજનમા માર મરકી ન હોય છતા મહાવીરસ્વામિના સમવસરણમા ગોશાળાએ બે સાધુઓના ઉપર તેજુલેશ્યા મુકી ઉપસર્ગ આપ્યો તે, દશ અછેરામાનુ પહેલુ અછેરૂ

उवसग्गपरिराणा स्त्री० (उपसर्गपरिज्ञा) સૂયગડાંગ સૂત્રના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ

उवसज्जण न० (उपसर्जन) ઉપસર્ગ, ઉપદ્રવ (૨) અપ્રધાનભૂત-ગૌણરૂપ (૩) સંબંધ

उवसत्त त्रि० (उपसक्त) ગાઢ આસક્તિવાળો

उवसम पु० (उपशम) ક્ષમા, શાંતિ (૨) પખવાડીયાના પંદરમા દિવસનુ નામ (૩) અહોરાત્રના ત્રીજા મુહૂર્તમાના પંદરમા અથવા ત્રીશમા મુહૂર્તનુ નામ (૪) મોહનીયની ઉદયમા આવેલી પ્રકૃતિનો ક્ષય કરવો અને ઉદયમા આવવાની હોય તેને દબાવી દેવી-ઉદયમા આવવા ન દેવી તે

उवसमअ, **उवसमग** पु० (उपशमक) ઉપશમભાવવાળો મુનિ-ઉપશમ શ્રેણિયે ચડનાર

उवसमणा स्त्री० (उपशमना) જુઓ "ઉવસમ" શબ્દ

उवसमनिप्फराणा पु० (उपशमनिष्पन्न) જે પ્રકૃતિનો ઉપશમ કરવામા આવ્યો છે-ઉપશમની નિષ્પત્તિ થઇ ચુકી છે તે

उवसमसम्म न० (उपशमसम्यक्त्व) સમ્યક્ત્વ વિશેષ

उपसमसेढि स्त्री० (उपशमश्रेणि) અનંતાનુબંધિ આદિ પ્રકૃતિઓને શાસ્ત્રમા કહેલ ક્રમ પ્રમાણે ઉપશમાવતા ઉપશમાવતા ગુણશ્રેણિ ઉપર ચડવુ તે, આ શ્રેણિથી અગીયારમા ગુણઠાણા પર્યંત જવાય છે

उवसमि त्रि० (उपशमिन्) ઔપશમિક-ઉપશમ સમકિતવાળો

उवसमिय पु० (औपशमिक) મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિનો ઉપશમ (૨) ઉપશમ નિષ્પન્ન ઔપશમિક ભાવ (૩) ત્રિ० શાંત

उवसाम पु० (उपशम) જુઓ "ઉવસમ" શબ્દ

उवसामअ, **उवसामग** पु० (उपशमक) મોહનીયની ૨૮ પ્રકૃતિઓને સર્વથા ઉપશમાવનાર (૨) ઉપશમમા સંબંધ રાખનાર

उवसामणया, **उवसामणा** स्त्री० (उपशमना) શાન્તિ-ઉપશમવૃત્તિ

उवसामिय त्रि० (औपशमिक) ઉપશમ સંબંધી (૨) ભાવ વિશેષ (૩) સમ્યક્ત્વ વિશેષ

उवसुद्ध त्रि० (उपशुद्ध) નિર્દોષ

उवसेवण न० (उपसेवन) સેવા કરવી

उवसोभिय, **उवसोहिय** त्रि० (उपशोभित) શોભિતુ થએલુ

उवसोहिय त्रि० (उपशोधित) નિર્મળ કરેલ, શોધેલ

उवस्सय पु० (उपाश्रय) સાધુ સાધ્વીને રહેવાનુ સ્થાન, ઉપાશ્રય

उवहड त्रि० (उपहृत) વાસણમા કાઢેલ હોય તેજ વ્હોરવુ એવો અભિગ્રહ વિશેષ (૨) વાસણમા કાઢેલુ-પીરસેલુ

उवहणण न० (उपहनन) ઘાત કરવો તે (૨) નાશ કરવો તે

उवहति स्त्री० (उपहति) વ્યાઘાત-અંતર

उवहय त्रि० (उपहत) લોકોમા પરાભવ પામેલ નાશ પામેલ (૨) દૂષિત

उवहसिअ त्रि० (उपहसित) હસી કહાડેલ

उवहाण न० (उपधान) અનશન આદિ બાર પ્રકારનુ તપ (૨) કરવુ તે, વિધાન (૩) ઓશિકુ (૪) સૂત્રની વાચના ઉપર તપ કરવુ તે

उवहाणसुय न० (उपधानश्रुत) ઉપધાન શ્રુત નામનુ આચારાંગસૂત્રનુ આઠમુ અધ્યયન

उवहार पु० (उपहार) ભેટ, બક્ષીસ (૨) વિસ્તાર, ફેલાવો

उवहारिअ त्रि० (उपहारित) અવધારિત, નિર્ણીત

उवहि पु० स्त्री० (उपधि) વસ્ત્ર, ઘરેણા, ધરમાર વગેરે ઉપધિ, ઉપકરણ, સામગ્રી (૨) માયા, કપટ

उवहिय त्रि० (उपहित) અર્પણ કરેલ, પાસે મુકેલ

उवहिय त्रि० (औपधिक) માયાવડે પાપને ઢાંકનાર

उवाइक्कंत त्रि० (उपातिक्रान्त) વ્યતીત થએલ, પસાર થઇ ગએલ

उवाइय त्रि० (उपाचित) યાચેલુ ઇચ્છેલુ (૨) દેવની આરાધનાથી પ્રાપ્ત થએલ (૩) ન દેવની માનતા

उवाएज्ज } त्रि० (उपादेय) ગ્રાહ્ય, ગ્રહણ
उवाएय } કરવા યોગ્ય

उवागय त्रि० (उपागत) પ્રાપ્ત થએલ મેળવેલ

उवाचिय त्रि० (उपाचित) ભરેલ વ્યાપ્ત

उवाडिय त्रि० (उत्पाटित) ઉખેડેલ

उवाणहा स्त्री० (उपानह्) પગરખા, જોડા

उवादाण न० (उपादान) મુખ્ય કારણ (૨) ગ્રહણ, સ્વીકાર

उवादेय त्रि० (उपादेय) ઉપાદેય-આદરવા યોગ્ય વસ્તુ

उवाय पु० (अवपात) આચાર્યનો નિર્દેશ-આજ્ઞા (૨) ખાડો

उवाय पु० (उपाय) ઉપાય, સાધન (૨) યુક્તિ (૩) પ્રતિકાર

उवायण न० (उपायन) ભેટ (૨) યાચના કરવી, માગણી કરવી

उवायपव्वज्जा स्त्री० (उपायप्रव्रज्या) ગુરુની સેવા કરી દીક્ષા લેવી તે

उवायाय त्रि० (उपायात) પાસે આવેલ

उवालंभ पु० (उपालम्भ) ઠપકો આપવો તે, ઓળભો

उवास पु० (अवकाश) અવકાશ, આકાશ (૨) ઉપાશ્રય, નિવાસસ્થાન

उवासंतर न० (अवकाशान्तर) વનવા ત-નવા વગેરેની વચ્ચેનુ આકાશ, આંતરારૂપ આકાશ

उवासग त्रि (उपासक) સાધુની ઉપાસના કરનાર, ધર્મ સાંભળવાની અભિલાષા વાળા (૨) પુ० શ્રાવક, જૈન ગૃહસ્થ

उवासगदसा स्त्री० (उपासकदशा) ઉપાસક-શ્રાવકના અધિકારના દશ અધ્યયન જેમા છે એવા સાતમા અંગસૂત્રનુ નામ, ઉ-પાસકદશાસૂત્ર

उवासगपडिमा स्त्री० (उपासकप्रतिमा) ઉપાસકની-શ્રાવકની ૧૧ પડિમા

उवासय त्रि० (उपासक) ઉપાસના કરનાર, સેવક

उवासिया स्त्री० (उपासिका) સિદ્ધાંત સાંભળવાની ઇચ્છાવાળી સ્ત્રી, શ્રાવિકા

उवाहणा स्त्री० (उपानह्) પગરખુ, ખાસડુ

उवाहि पु० स्त्री० (उपाधि) ઉપાધિ, કર્મ જનિત વિશેષણ (૨) સામીપ્ય, સંનિધિ

उविअ त्रि० ( ) સત્કાર પામેલ

उविक्खअ त्रि० (उपेक्षक) ઉપેક્ષા કરનાર બેદરકાર

उविक्खा स्त्री० (उपेक्षा) ઉપેક્ષા

उवीला स्त्री० (अपपीडा) પરને પીડા ઉ-પજાવવી તે

उवेअ त्रि० (उपेत) યુક્ત સંયુક્ત, સહિત

उवेहलिय पु० ( ) કંદમૂળની એક જાત

उवेहा स्त्री० (उत्प्रेक्षा) જ્ઞાન, સમજણ (૨) કલ્પના (૩) નિશ્ચય

उवेहा स्त्री० (उपेक्षा) તિરસ્કાર, અનાદર

उवेहिअ त्रि० (उपेक्षित) ઉપેક્ષા કરેલ

उव्वट्ट त्रि (उद्वृत्त) નારકી અને દેવતાનો ભવ પુરો કરી બીજી ગતિમા ગયેલ

उव्वट्टण न० (अपवर्त्त) કર્મની સ્થિતિ ટુંકી થાય એવો જીવનો પ્રયત્ન

उव्वट्टण न० (उद्वर्तन) કર્મની ટુંકી સ્થિતિને અધ્યવસાય વિશેષથી લાંબી કરવી તે (૨) ઉલટી રૂવાટીએ મર્દન કરવુ તે (૩) પડખુ ફેરવવુ તે (૪) શરીર પરથી મેલ વગેરે દૂર કરવો તે (૫) શરીરને નિર્મળ કરનાર દ્રવ્ય (૬) એક ભવ પુરો કરી બીજા ભવમા જવુ, મરણ

उव्वट्टणा स्त्री० (उद्वर्त्तना) દેવતા અને નારકીનો ભવ પુરો કરી બ્હાર નીકળવુ તે (૨) ઉગટણા, મર્દન વિશેષ

उव्वट्टणावय त्रि० (उद्वर्तनाकारक) પીઠી કરાવનાર

उव्वट्टिय त्रि० (उद्वर्त्तित) નરક આદિનો ભવ પુરો કરી બ્હાર નીકળેલ (૨) ઉવટણુ કરેલ, પીઠી ચોળેલ (૩) પદભ્રષ્ટ થયેલ

उव्वण त्रि० (उल्वण) ઉત્કટ

उव्वत्त त्रि० (उद्वृत्त) રોગી ગિલાન કે સથારો કરનાર સાધુની વૈયાવચ્ચ કરનાર નિર્યામક સાધુનો એક વર્ગ કે જે રોગીની ઉદ્વર્તના-પાસુ ફેરવવુ વગેરે રૂપે શુશ્રુષા કરે

उव्वत्तण न० (उद्वर्तन) અધર રહેવુ, ઉર્ધ્વ વર્તન

उव्वरिय त्रि० ( ) આહારનો એક દોષ (૨) જુદુ કાઢેલ

उव्वलण न० (उद्वलन) ઉલટી રૂવાટીએ મર્દન કરવુ, મર્દન કરી મેલ ઉતારવો તે

उव्वलणा स्त्री० (उद्वलना) ઉખેડવુ

उव्विग्ग त्रि० (उद्विग्न) ઉદ્વેગ પામેલ, અશાન્ત થયેલ

उव्विद्ध त्रि० (उद्विद्ध) ઉંચુ (૨) ઉચ્છ્રિત, ઉંચુ (૩) ગહન, ગભીર

उव्विह पु० (उद्विध) ગોશાલાના મુખ્ય શ્રાવકનુ નામ

उव्विहिय त्रि० (उद्विद्ध) ઉંચે ફેકેલ

उव्वीढ त्रि० (उद्विद्ध) ઉંચુ બાણ ફેંકેલુ

उव्वीलय पु० (अपव्रीडक) આલોયણના લેનારને લજ્જા થતી હોય તે સમજાવી દૂર કરનાર

उव्वेअग्गह पु० (उद्वेगग्रह) ઉદ્વેગ ઉત્પન્ન થાય એવો રોગ

उव्वेग } उव्वेय } पु० (उद्वेग) ઉદ્વેગ, ખેદ (૨) વ્યાકુળતા

उव्वेयणअ } उव्वेयणग } त्रि० (उद्वेजनक) ઉદ્વેગ કરનાર, ઉદ્વેગજનક

उव्वेयणिय त्रि० (उद्वेजक) ઉદ્વેગકારી

उव्वेल्लिअ त्रि० (उद्वेल्लित) ઉત્સારિત, દૂર કરેલ

उव्वेह पु० (उद्वेध) જમીનમા ઉંડાઇ, ઉંડાપણુ

उव्वेहलिया स्त्री० (उद्वेधलिका) એક જાતની વનસ્પતિ

उसण्ण पु० (उत्सन्न) સયમથી થાકેલ, ભ્રષ્ટ સાધુ

उसण्ण अ० ( ) મ્હોટે ભાગે, પ્રાયે

उसण्हसण्हिआ } उसण्हसण्हिआ } स्त्री० (उच्छ्लक्ष्णश्लक्ष्णिका) અનત વ્યવહારિક પરમાણુ ભેગા થવાથી બનેલ ન્હાનામા ન્હાના સ્કધની સજ્ઞા, ઉર્ધ્વરેણુનો ૬૪ મો ભાગ

उसत्त त्रि० (उन्मत्त) ઉપર બાંધેલ

उसन्न अ० ( ) બહુલતા, પ્રાયે

उसभ पु० (ऋषभ) પ્રથમ તીર્થંકર, ઋષભદેવ સ્વામી (૨) ત્રિ૦ ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ (૩) પુ૦ પન્દરમા કુલગરનુ નામ (૪) બળદ, બેન (૫) અગીયારમા બારમા દેવલોકના ઇંદ્રનુ ચિન્હ (૬) બળદના ચિનવાળુ વસ્ત્ર અથવા આભરણ (૭) ચામડાનો પાટો (૮) ઔષધ વિશેષ

उसभकंठ पु० (ऋषभकण्ठ) એક જાતનુ રત્ન (૨) બળદની ડોક

उसभकूड पु० (ऋषभकूट) એક પર્વતનુ નામ (૨) સિંધુ કુંડની પૂર્વે ગંગા કુંડની પશ્ચિમે નીલવંત પર્વતના દક્ષિણ કાંઠે ઉત્તરાર્દ્ધ કચ્છ વિજયમાનો આઠ જોજનનો ઉંચો એક કૂટ-શિખર

उसभदत्त पु० (ऋषभदत्त) ઋષભદત્ત નામે એક બ્રાહ્મણ કે જેના ઘરમા મહાવીર સ્વામી પ્રથમ આવ્યા હતા (૨) ઉસુયાર નગરનિવાસી એક ગાથાપતિ

उसभनारायसंघयण न० (ऋषभनाराचसंहनन) જેમા હાડકાના સાંધા પાટા જેવા પદાર્થથી વિંટાયેલ અને ઉપરા ઉપરિ મર્કટ બંધથી બંધાયેલ હોય તે સંઘયણ, છ સંઘયણમાનુ બીજુ સંઘયણ

उसभपुर न० (ऋषभपुर) એ નામનુ એક નગર કે જેમા તિષ્યગુપ્ત નામે એક નિન્હવ થયા

उसभसेण पु० (ऋषभसेन) ઋષભદેવ સ્વામીના ચોરાશી હજાર સાધુઓમાના મુખ્ય સાધુ (૨) ૨૦ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ

उसभा स्त्री० (ऋषभा) શાશ્વતી ચાર પ્રતિમાઓ પૈકી પહેલી પ્રતિમાનુ નામ

उसभासण पु० न० (ऋषभासन) બળદના આકારનુ આસન

उसह पु० (ऋषभ) આદિ તીર્થંકર પહેલા તિર્થંકરનુ નામ

उसह पु० (ऋषभ) બળદ

उसहकूड पु० (ऋषभकूट) એ નામનો એક પર્વત ગંગાકૂટ અને સિંધુકૂટની વચ્ચે ચુલ્લહિમવંત પર્વતને દક્ષિણ તટે છે

उसहसेण पु० (ऋषभसेन) જુઓ " ઉસભસેણ " શબ્દ

उसा स्त्री० (उषा) ગાર, ઝાકળ (૨) પ્રભાત

उसिण पु० न० (उष्ण) ઉષ્ણસ્પર્શ, ઉષ્ણતા, ગરમી (૨) ત્રિ૦ ઉનુ ગરમ (૩) ઉષ્ણકાળ, ઉનાળો

उसिणपरिसह पु० (उष्णपरिषह) તાપ-ગરમીનો પરિષહ

उसिणफास पु० (उष्णस्पर्श) ઉષ્ણ સ્પર્શ, ગરમી, આઠ સ્પર્શમાનો એક

उसिणोदग न० (उष्णोदक) ઉનુ પાણી ગરમ પાણી

उसिणोसिण त्रि० (उष्णोष्ण) ઉનુ ઉનુ

उसिय त्रि० (उत्सृत) વ્યાપી રહેલ, ફેલાયેલ

उसिय त्रि० (उषित) નિવાસ કરેલ, રહેલ

उसीर न० (उशीर) વાળો, એક સુગંધિ દ્રવ્ય, વીરણના મૂળ

उसु पु० (इषु) બાણ, તીર, કામઠુ

उसुग पु० (इषुक) બાણને આકારે બાળકનુ એક આભરણ

उसुकारिज्ज न० (इषुकारीय) ઉત્તરાધ્યયનના ચૌદમા અધ્યયનનુ નામ જેમા ઇષુકાર રાજા કમળાવતી રાણી ભગુ પુરોહિત અને તેની સ્ત્રી તથા તેના પુત્રોનો અધિકાર છે

उसुगार पु० (इषुकार) ધાતકી ખંડમા દક્ષિણ અને ઉત્તર દિશાનો વિભાગ કરનાર એક પર્વત

उसुयार पु० (इषुकार) એ નામનુ ઇષુકાર રાજાનુ નગર (૨) ઇષુકાર નગરીનો રાજા

उसुयाल न० ( ) ઉખલ

उसूलग पु० ( ) ખાઈ

उसोवणी स्त्री० (अवस्वापिनी) सामा माणुसने गाढ निद्रा आवी जाय तेवी विद्या
उस्स पु० (उषा) ओस, हार, झाकळ
उस्सअ पु० (उच्छ्रय) उन्नति
उस्संकलिअ त्रि० (उत्सङ्कलित) तजायेल
उस्सक्कण न० (उत्ष्वष्कण) जेने माटे जे काळ निर्माण करेल छे तेने उलधीने ते कार्य करवु ते (२) उचे कुदवु
उस्सग्ग पु० (उत्सर्ग) काउस्सग्ग, कायाना व्यापारनो त्याग (२) मळमूत्रादिनो त्याग
उस्सग्गि त्रि० (उत्सर्गिन्) उत्सर्ग मार्ग तथा अपवाद मार्गने जाणनार, शास्त्रीय बारीक नियमोने समजनार
उस्सण्ण त्रि० (अवसन्न) निमग्न
उस्सण्ण अ० ( ) बहुलता, वणे भागे, प्राये
उस्सण्हसण्हिआ स्त्री० (उच्छ्लक्ष्णश्लक्ष्णिका) अनंत व्यवहारि परमाणु भेगा थवाथी बनेल स्कंधनी संज्ञा
उस्सन्न अ० ( ) जुओ "उस्सण्ण" शब्द
उस्सप्पिणी स्त्री० (उत्सर्पिणी) } चडता
उस्सप्पिणीकाल पु० (उत्सर्पिणीकाल) } छ आरा पुरा थाय तेटलो काळ, दश कोडाकोडी सागरोपम प्रमाणनो चडतो काळ
उस्सय पु० (उच्छ्रय) उन्नति, उच्चता (२) अहिंसा
उस्सयगुल न० (उच्छ्रयांगुल) त्रण प्रकारना अंगुल पैकी बीजु उत्सेधांगुल, जेनाथी अशाश्वती वस्तुनी लंबाइ पहोळाइ वगेरेनो माप थाय अथवा शरीरनी अवगाहना मपाय ते अंगुल
उस्सयण पु० (उच्छ्रयण) मान, अहंकार
उस्सव पु० (उत्सव) ईद्र आदिनो महोत्सव
उस्सवणया स्त्री० (उच्छ्रयणता) उंचु करवु ते
उस्ससण न० (उच्छ्वास) उश्वास
उस्ससिअ न० (उच्छ्वसित) उचो श्वास लीधेल
उस्सा स्त्री० (उषा) झाकळ
उस्सार पु० (उत्सार) अनेक दिवस भणवा योग्य ग्रंथनु छोट एक पण दिवस पठन करवु ते
उस्सारग त्रि० (उत्सारक) दूर करनार
उस्सारण न० (उत्सारण) दूर करवु
उस्सास पु० (उच्छ्वास) प्रज्ञापनाना सातमा पदनु नाम (२) उचो श्वास लेवो ते (३) नाम कर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीव श्वासोश्वास लइ शके छे
उस्सासग त्रि० (उच्छ्वासक) श्वासोश्वास लेनार
उस्सासनिसास पु० (उच्छ्वासनिश्वास) श्वासोश्वास लेवो ते, उचेथी नीचे ने नीचेथी उचे श्वास लेवो ते
उस्सासपअ पु० (उच्छ्वासपद) उश्वासपद, प्रज्ञापना सूत्रना सातमा पदनु नाम
उस्सासय त्रि० (उच्छ्वासक) जुओ "उस्सासग" शब्द
उस्सासविस पु० (उच्छ्वासविष) जेना श्वासमा झेर छे एवी जातिनो एक सर्प
उस्सिअ त्रि० (उच्छ्रित) उंचु करेल, उंचे उपाडेल
उस्सिचण न० (उत्सेचन) तळावादिनु पाणी उलेची बहार काढवु ते (२) छांटवु ते (३) छांटवानु साधन
उस्सिचित्तार त्रि० (उत्सेक्तृ) पाणी उलेचनार
उस्सित त्रि० (उत्सृत) उंचु करेलु.
उस्सित्त त्रि० (उत्सिक्त) उंचु फेंकेलु (२) गर्विष्ट, उद्धत
उस्सिय त्रि० (उत्सृत) फेलायेल, पसरेल (२) उंचु करेल

उस्सीस न० (उच्छीर्ष) ઓશીકુ
उस्सुश्च न० (औत्सुक्य) ઉત્કંઠાપણુ
उस्सुक्क त्रि० (उच्छुल्क) કર રહિત, જગાત રહિત
उस्सुग त्रि० (उत्सुक) ઉત્કંઠિત ઉત્સાહયુક્ત
उस्सुत्त त्रि० (उत्सूत्र) સૂત્રથી વિરૂદ્ધ સિદ્ધાન્તથી ઉલટુ
उस्सुय त्रि० (उत्सुक) ઉત્કંઠિત, ઉત્સાહવાળો (૨) પુ૦ ઉત્સુક નામના એક કુમાર
उस्सुय न० (औत्सुक्य) ઉત્સુકપણુ ઉત્કંઠા
उस्सूलग्र पु० ( ) દુશ્મનના લશ્કરને પાડવા માટે નાકેલી છુપી ખાડ, એક જાતની ખાઇ
उस्सेइम त्रि० (उत्स्वेदिम) લોટનુ ધોવણ ડાંગર વગેરેનો લોટ ઓસાવવામા આવે તે લોટવાળુ પાણી
उस्सेयण न० (उत्स्वेदन) ઓસામણનુ પાણી
उस्सेह पु० (उत्सेध) ઉંચાઇ, અવગાહના (૨) શિખર
उस्सेहंगुल पु० (उत्सेधांगुल) ઉત્સેધાગુલ આઠ જવમધ્ય પ્રમાણ એક ભરપ, આ અગુલથી નારકી તિર્યંચ વગેરે સર્વ જીવોના શરીરની અવગાહના–ઉંચાઇનુ પ્રમાણ ગણવામા આવ્યુ છે
उहर न० (उपगृह) નાનુ ઘર રહેઠાણની પાસેનુ ઘર
उहासणभिक्खा स्त्री० (अवभाषणभिक्षा) પોતાની ઓળખાણ આપીને ભિક્ષા લેવી તે

ऊ.

ऊण त्रि० (ऊन) ઉણુ ઓછુ, ન્યૂન
ऊणाइरित्तमिच्छादसण न० (ऊनातिरिक्तमिथ्यादर्शन) શરીરના પ્રમાણથી જીવને ન્હાનો અથવા મ્હોટો માનવો તે, મિથ્યાત્વનો એક પ્રકાર
ऊणिय त्रि० (ऊनित) ન્યૂન
ऊणोयरिया स्त्री० (ऊनोदरिता) હમેશના ખોરાક કરતા ઓછુ ખાવુ તે ઉણોદરી તપ
ऊरणी स्त्री० ( ) ગાડર
ऊरणीग्र पु० (और्णिक) ગાડર પાળનાર, રબારી
ऊरस त्रि० (औरस) પોતાનો પુત્ર
ऊरु पु० (ऊरु) સાથળ
ऊरुघंटा स्त्री० (ऊरुघण्टा) } સાથળ
ऊरुघंटिया स्त्री० (ऊरुघण्टिका) } ઉપર લટકતી ઘંટડી
ऊरुजाल न० (ऊरुजाल) જાન સુધી લટકતુ એક ઘરેણુ
ऊस पु० (ऊष) ખારો, લવણમિશ્ર રેતી ખારી માટી
ऊसड त्रि० (उत्सृत) ઉંચુ કરેલ
ऊसढ त्रि० (उच्छ्रित) ઋદ્ધિ સંપદા વગેરેથી ઉંચુ (૨) સારૂ રસદાર સુગંધિ ભોજન (૩) ઉછરીને મ્હોટા થઇ આવેલ (પાડા વગેરે)
ऊसढ त्रि० (उत्सृष्ट) તજેલુ, નાખી દેવાનુ
ऊसढपिंड न० (उत्सृष्टपिण्ड) નાખી દેવાનુ પિંડ–ભોજન
ऊसर न० (ऊषर) ખારી જમીન
ऊसरण न० (उत्सरण) ઉપર ચડવુ
ऊसव पु० (उत्सव) ઉત્સવ મહોત્સવ

ऊसविय त्रि० ( ) ઉંચુ કરેલ
ऊसस पु० (उच्छ्वास) ઉંચો શ્વાસ
ऊससिय न० (उच्छ्वसित) ઉંચો શ્વાસ લેવો તે
ऊसारिय त्रि० (उत्सारित) પસારેલ, વિસ્તારેલ
ऊसास पु० (उच्छ्वास) શ્વાસ ઉંચો લેવો તે (२) ગાયનનું એક ચરણ બોલતા જેટલો વખત લાગે તેટલા વખત પ્રમાણનો કાળ વિભાગ (३) મરણ
ऊसासग पु० (उच्छ्वासक) શ્વાસ લેનાર
ऊसासगणीसास पु० (उच्छ्वासनिश्वास) શ્વાસોશ્વાસ
ऊसासणाम न० (उच्छ्वासनामन्) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ શ્વાસોશ્વાસ લઇ શકે
ऊसासद्धा स्त्री० (उच्छ्वासाध्वन्) ઉચ્છ્વાસ પ્રમાણ કાળ-સમય
ऊसिय त्रि० (उच्छ्रित) ઉંચુ કરેલ (२) ઉન્નત
ऊसिय त्रि० (उत्सृत) ઉંચુ કરેલ, ઉંચુ મુકેલ (२) વ્યાપ્ત
ऊसियारी स्त्री० ( ) બીલાડી
ऊसीस न० (उच्छीर्ष) ઓશીકુ
ऊसीसमूल न० (उच्छीर्षमूल) ઓશીકાની પાસે-નીચે
ऊह पु० (ऊह) ઓઘ-સામાન્ય સંજ્ઞા, આહાર, ભય, મૈથુન અને પરિગ્રહવિષયક સંજ્ઞા-ઇચ્છા (२) તર્કવિતર્ક
ऊह न० (ऊधस्) ગાય-ભેંસ વગેરેનો આઉ, સ્તન
ऊहसण्णा स्त्री० (ओघसंज्ञा) જુઓ "ઊહ" શબ્દ

ए.

ए. अ० (ए) સંબોધન (२) વાક્યાલંકાર
ए अ० (एव) આ પ્રમાણે
एइय त्रि० (एजित) કંપિત કંપેલું, ધ્રુજેલું
एक त्रि० (एक) એક, એકલું, એકજ (२) અસહાય, નિઃસહાય (३) અન્ય, બીજુ (४) સમાન, તુલ્ય
एकंचण अ० (एकचन) એક, કોઇએક
एकचत्तालीसा स्त्री० (एकचत्वारिंशत्) એકતાલીસ
एकजडि पु० (एकजटिन्) એક જટાવાળો-પુચ્છડીવાળો ગ્રહ ૮૮ ગ્રહમાંનો એક
एकतीसा स्त्री० (एकत्रिंशत्) એકત્રિસ, ૩૧
एकराइया स्त्री० (एकरात्रिका) એક રાત્રિની બારમી ભિક્ખુ પડિમા
एकलविहार } पु० (एकाकिविहार) સાધુએ
एकल्लविहार } એકલા વિચરવું તે
एकवीसा स्त्री० (एकविंशति) એકવીશ, ૨૧
एकाणउइ स्त्री० (एकनवति) એકાણું
एकाणिय त्रि० (एकाकिन्) એકલું, સહાય વગરનું
एकारस त्रि० (एकादशन्) અગીયાર, ૧૧
एकारसंग न० (एकादशाङ्ग) આચારાંગાદિ ૧૧ અંગસૂત્ર
एकारसी स्त्री० (एकादशी) અગીયારસ
एकावली स्त्री० (एकावली) કનકાવલીના જેવું એક પ્રકારનું તપ, અનુક્રમે ચઢતા ઉતરતા તપની આવલી-સમૂહ (२) એક સેરો હાર, એક જાતનું ઘરેણું
एकासण न० (एकाशन) આખા દિવસમાં એકજ વખત ખાવાનું વ્રત લેવું તે
एकासणिअ त्रि० (एकाशनिन्) હમેશા એક વખત જમનાર
एकासीइ स्त्री० (एकाशीति) ૮૧, એક્યાશી

एक्कूणवीसा स्त्री० (एकोनविंशति) ઓગણીસ, ૧૯

एक्क त्रि० (एक) એક, અદ્વિતીય

एक्कअ त्रि० (एकक) ફક્ત એકલો, એકલ વિહારી સાધુ

एक्कगदत्ति स्त्री० (एकदत्ति) જે તપમાં એક જ દાત અન્ન પાણીની લેવાય તે

एक्कगसित्थ न० (एकसिक्थ) જે તપમાં આખો દિવસ અન્નની એક સિથ ઉપરાંત ખવાય નહી તે તપ

एक्कत्तीसा स्त्री० (एकत्रिंशत्) એકત્રીસ, ૩૧

एक्कवीसा स्त्री० (एकविंशति) એકવીસ, ૨૧

एक्कसत्तरि स्त्री० (एकसप्तति) ૭૧-એકોતેર

एक्कसरग त्रि० (एकसर्ग) એક સમાન, એક સરખુ

एक्कसाडिअ न० (एकशाटिक) વચ્ચે સાંધો ન હોય તેવું વસ્ત્ર, સાન, દુપટ્ટો

एक्कसि अ० (एकदा) કોઇ વખતે

एक्कसीइ स्त्री० (एकाशीति) એકાશી

एक्कसेस पु० (एकशेष) એક શેષ નામનો સમાસ, સમાસનો એક પ્રકાર

एक्काइ पु० (एकादि) આ નામનો એક માણ્ડલિક સૂબો

एक्काईनाम न० (इक्काइनामन्) એકાઇ નામનો રાષ્ટ્રિક

एक्कारस त्रि० (एकादशन्) અગીયાર ૧૧

एक्कारसंग न० (एकादशाङ्ग) આચારાંગાદિ ૧૧ અંગશાસ્ત્ર

एक्कारसंगि त्रि० (एकादशाङ्गिन्) આચારાંગ આદિ ૧૧ અંગના જાણનાર

एक्कारसी स्त्री० (एकादशी) એકાદશી તિથિ, અગીયારસ

एक्कावण्णा स्त्री० (एकपञ्चाशत्) એકાવન્ન, ૫૧

एक्कावादि पु० (एकवादिन्) એકજ આત્મા છે એમ માનનાર, એકવાદી

एक्कासण न० (एकाशन) એકાસણું, એક આસને બેસી દિવસમાં એકજ વખત ભોજન કરવાનું વ્રત

एक्कासी स्त्री० (एकाशीति) એકાશી, ૮૧

एक्कासीति स्त्री० (एकाशीति) જુઓ "એકાશી" શબ્દ

एक्किक्क त्रि० (एकैक)
एक्केक्किय त्रि० (ऐकैकक)
एक्केक्क त्रि० (एकैक)
} એકેએક દરેક, પ્રત્યેક

एग त्रि० (एक) જુઓ "એક" શબ્દ

एगइय त्रि० (एकक) કોઈ એક, એક એક, કેટલાએક (૨) એકાકી

एगओ अ० (एकतस्) એક તરફ

एगओखहा स्त्री० (एकतःखा) જેમાં જીવ ડાબી તરફથી પ્રવેશ કરી ડાબી બાજુયે જઇ ઉત્પન્ન થાય તે શ્રેણિ, વામશ્રેણિ-આકાશ પ્રદેશ પંક્તિ

एगओवंका स्त्री० (एकतोवक्रा) એક તરફથી વાંકી શ્રેણિ, એક વાંકવાળી શ્રેણિ આકાશ પ્રદેશ પંક્તિ

एगओवत्त पु० (एकतोवृत्त) બે ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

एगंगिय त्रि० (एकाङ्गिक) સળંગ, આખું, અખંડ

एगंचण अ० (एकचन) કોઇએક

एगंत न० (एकान्त) એકાંત સ્થળ, નિર્જન સ્થાન (૨) નક્કી, ચોક્કસ (૩) એકાંત, ફક્ત, કેવળ (૪) નિરંતર ચાલુ (૫) સર્વથા, પુરેપુરૂં

एगंतदंड पु० (एकान्तदण्ड) એકાંત-ચોક્કસ દંડાય તેવો હિંસક

एगंतदिट्ठि स्त्री० (एकान्तदृष्टि) જૈનેતર દર્શન (૨) त्रि० જૈનેતર દર્શન માનનાર વાળા (૩) स्त्री० નિશ્ચિત સમ્યક્ત્વ, નિશ્ચિત શ્રદ્ધા

एगंतदुसमा स्त्री० (एकान्तदुष्षमा) અવસર્પિણી કાળનો છઠ્ઠો અથવા ઉત્સર્પિણી કાળનો પહેલો આરો

एगंतपंडिय त्रि० (एकान्तपण्डित) એકાંત પંડિત-પાપથી નિવૃત્ત, સર્વ વિરતિ સાધુ

एगंतबाल पु० (एकान्तबाल) સર્વથા બાલ-અજ્ઞાની જીવ, મિથ્યાદષ્ટિ અને અવિરતિ

एगंतयारि त्रि० (एकान्तचारिन्) એકાન્ત-જનરહિત સ્થાનમાં વિચરનાર, એકાંતવાસી

एगतर त्रि० (एकान्तर) એકએક દિવસને આંતરે આવતા આયંબિલ ઉપવાસ વિગેરે, એકાન્તરૂ તપ (૨) અનન્તર સમય, અન્તર રહિત-એક સમય

एगतरिय त्रि० (एकान्तरित) એક એકને અંતરે આવેલ, એકાંતર (ઉપવાસ, આયંબિલ વગેરે)

एगतसुत्त न० (एकान्तसुप्त) એકાન્ત-નિશ્ચયે સુતેલ, ભાવનિદ્રા-મોહમાં ઉંઘેલ

एगतसुसमा स्त्री० (एकान्तसुषमा) અવસર્પિણી કાળનો પ્રથમ અને ઉત્સર્પિણી કાળનો છઠ્ઠો આરો

एगंतसो अ० (एकान्तश) એકાંતથી, સર્વથા

एगतिय त्रि० (एकान्तिक) " અવશ્યભાવી " માનનાર

एगखुर त्रि० (एकखुर) એક ખરીવાળા તિર્યંચપંચેંદ્રિય ઘોડા ગધેડા વિગેરે, થલચર તિર્યંચ પંચેદ્રિયનો એક ભેદ

एगगुण त्रि० (एकगुण) એકગણો, વર્ણ ગંધ આદિની સરખામણી કરતા જે બમણો ત્રણગણો ન હોય કિન્તુ એક ગણો હોય તે (૨) પુ० न० સિદ્ધસેણિઆ અને મણસ્સસેણિયા પરિકર્મનો સાતમો ભેદ અને પુટ્ઠસેણિઆદિ પાંચ પરિકર્મનો ચોથો ભેદ

एगग्ग न० (एकाग्र) ચિત્તની એકાગ્રતા, એક મુદ્દા ઉપર મનની સ્થિરતા (૨) त्रि० ચિત્તની એકાગ્રતાવાળો

एगचक्खु त्रि० (एकचक्षुष्क) શ્રુતજ્ઞાન અને અવધિજ્ઞાન રહિત માત્ર એક ચક્ષુઇન્દ્રિય રૂપ દ્રવ્ય ચક્ષુ ધરનાર (૨) એક આંખ વાળો, કાણો

एगचरिया स्त्री० (एकचर्या) એકલ વિહારી, થઈ-એકલા વિચરવું તે

एगचारि त्रि० (एकचारिन्) એકલ વિહારી, એકાકી વિચરનાર

एगच्च पु० (एकार्च) એકાવતારી પુરુષ, જેને એકવાર ફરી મનુષ્યમાં અવતાર લઈ મોક્ષે જવાનું છે તે

एगच्छत्त त्रि० (एकच्छत्र) એકજ છત્ર (૨) પૂર્ણ પ્રભુત્વવાળો

एगजंबुय पु० (एकजम्बुक) ઉમ્બુકતીર નગરીની બહારનો એ નામનો એક બગીચો

एगजडि त्रि० (एकजटिन्) જુઓ " એક જડિ " શબ્દ

एगजाय त्रि० (एकजात) એકલું, બીજા નબર વગરનું (૨) સહાય વિનાનું

एगट्ठ त्रि० (एकस्थ) એકત્રિત, એકઠું થયેલ

एगट्ठ त्रि० (एकार्थ) એક અર્થવાળો, પર્યાય શબ્દ

एगट्ठाण न० (एकस्थान) જેમાં દિવસમાં એક વખત એક ઠેકાણે બેસીનેજ ખવાય તે તપ, એકઠાણું

एगट्ठिय त्रि० (एकार्थिक) એક અર્થવાળા, સમાન અર્થવાળા

एगट्ठिय पु० (एकास्थिक) એક ગોટલીવાળું ફલકેરી વિગેરે

एगट्ठियपय न० (एकार्थिकपद) સિદ્ધસેણિઆ અને મણસ્સસેણિઆ પરિકર્મનો બીજો ભેદ (૨) त्रि० એક અર્થવાળું, સમાન અર્થવાળું

एगट्ठिया स्त्री० (एकास्थिका) नानी नाना, होडी, नरी

एगणासा स्त्री० (एकनासा) એક દિશાકુમારીનુ નામ

एगतर त्रि (एकतर) બે કે અનેકમાનો એક

एगतालीसा स्त्री० (एकचत्वारिंशत्) એક તાલીસ, ૪૧

एगतिय पु० (एकक) કોઈએક

एगत्त अ० (एकत्र) એકત્ર, એક સ્થાને, એકજ ઠેકાણે

एगत्त न० (एकत्व) એકપણુ એકલાપણુ

एगत्तवियक्क पु० (एकत्ववितर्क) એક દ્રવ્ય આશ્રી રહેલ પર્યાયોનુ અભેદરૂપે ચિંતવનુ અથવા, અનેકપર્યાયોમાના એક પર્યાયને અનન્યથી ચિંતવન કરવુ તે

एगत्ताणुप्पेहा स्त्री० (एकत्वानुप्रेक्षा) આ જીવ એકલો આવ્યો છે અને એકલો જવાનો છે એમ ચિંતવવુ તે

एगत्तीकरण न० (एकत्रीकरण) } એ-
एगत्तीभावकरण न० (एकत्रीभावकरण) } ક
ત્રપણુ કરવુ તે

एगत्थ अ० (एकत्र) એક સ્થળે, એક ઠેકાણે

एगनाणि पु० (एकज्ञानिन्) કેવળ જ્ઞાનવાળો

एगनासा स्त्री० (एकनासा) પશ્ચિમ દિશાના રૂચક પર્વત પર વસનારી આઠ દિશા કુમારિકામાની પાચમી

एगनिक्खमण न० (एकनिष्क्रमण) ગુરૂની મર્યાદામાથી વંદના વખતે એકવાર અવગ્રહથી બ્હાર નિકળવુ તે

एगपएसिया स्त्री० (एकप्रदेशिका) એક પ્રદેશની (શ્રેણી)

एगपक्ख त्रि० (एकाक्ष) નિષ્પ્રતિપક્ષ પ્રતિપક્ષ વગરનુ

एगपक्खिय त्रि० (एकपाक्षिक) એક ગુરૂના ચેલા એક પક્ષના

एगपज्जवसिय पु० (एकपर्यवसित) જે સખ્યાને ચારે ભાગતા એક બાકી રહે તે

एगपासग त्रि० (एकपार्श्वक) તપ કરવામા એકજ તરફની ભૂમિ સાથે સબંધ રાખનાર

एगभत्त न० (एकभक्त) એકાસણુ, દિવસમા એક વાર જમવુ તે

एगभविअ त्रि० (एकभविक) એક ભવને આંતરે જે રૂપે ઉત્પન્ન થવાનુ હોય તે, જેમ એક ભવ પછી શખ રૂપે ઉત્પન્ન થવુ હોય તો તે એકભવિક શખ કહેવાય

एगभूय त्रि० (एकभूत) ભેગુ કરેલ, મેળવેલ

एगमेग त्रि० (एकैक) એકેક, પ્રત્યેક, દરેક

एगय त्रि० (एकग) એકલા જનાર

एगय त्रि० (एकक) એકાકી, એકલુ

एगयर त्रि० (एकतर) બેમાનો ગમે તે એક

एगया स्त्री० (एकता) એકત્વભાવના, જીવ એકલો આવ્યો છે અને એકલો જવાનો છે એમ ચિંતવવુ તે

एगया अ० (एकदा) એકદા પ્રસ્તાવે, કોઈ પ્રસગે, કોઈ વખતે

एगराइंदिया स्त्री० (एकरात्रिंदिवा) એક રાત્રિ અને એક દિવસની ભિક્ખુપડિમા

एगराइय त्रि० (एकरात्रिक) એક રાત્રિ સબધી, એક રાતમા થનાર

एगराइया स्त्री० (एकरात्रिकी) જેમા અઠ્ઠમ તપ કરી એક રાત સ્મશાન ભૂમિમા કાઉસ્સગ કરવામા આવે છે તે બારમી ભિક્ખુપડિમા

एगराय न० (एकरात्र) એક રાત

एगलया स्त्री० (एकलता) પહેલે દિવસે ઉપવાસ, બીજે દિવસે એકાસણુ, ત્રીજે દિવસે એકસીથ ચોથે દિવસે એકઠાણુ, પાચમે દિવસે એકદાત, છઠે દિવસે નીવી, સાતમે દિવસે આયબિલ અને આઠમે દિવસે આઠકવલ એમ આઠ દિવસ સુધી

ઉપર કહ્યા પ્રમાણે તપ કરવામા આવે તે એકવતા તપ

एगल्ल त्रि० (एकक) એકાકી, એકલો

एगविहारि त्रि० (एकविहारिन्) એકલ વિહારી, એકલા વિચરનાર

एगवीसा स्त्री० (एकविंशति) એકવીશ, ૨૧

एगसट्ठि स्त्री० (एकषष्टि) એકસઠ, ૬૧

एगसरिया स्त्री० (एकसरिका) એકાવળી હાર

एगसाडिय न० (एकशाटिक) એક પનાનાણુ સાધ્યાવગરનુ વસ્ત્ર, સાડી, સેલુ

एगसाल त्रि० (एकशाल) એક માળવાલુ (ઘર), એક ભોયાણી (મેડી)

एगसिद्ध पु० (एकसिद्ध) એક સમયમા એકજ જીવ સિદ્ધ થાય તે

एगसेल पु० (एकशैल) પુષ્કલાવર્ત અને પુ'ક લાવતી વિજયની વચ્ચેનો વખારા પર્વત

एगसेलकूड पु० न० (एकशैलकूट) એકશેલ વખારા પર્વતના ચાર કૂટમાનુ બીજુ કૂટ–શિખર

एगसेस पु० (एकशेष) વ્યાકરણમા આવેલ સમાસનુ નામ

एगहा अ० (एकधा) એક પ્રકારનુ

एगाइ पु० (एकादि) એ નામનો એક ક્રૂર રાઠોડ

एगागार त्रि० (एकाकार) એકાકાર થયેલો, સરખા આકારવાળો

एगागि त्रि० (एकाकिन्) એકલો, એકાકી

एगागिय त्रि० (एकाकिन्) એકલુ

एगागी स्त्री० (एकाकिनी) એકલી સ્ત્રી

एगाणुप्पेहा स्त्री० (एकानुप्रेक्षा) હુ એકલો છુ, મારૂ કોઈ નથી, હુ કોઈનો નથી એવા પ્રકારની ભાવના

एगामोस त्रि० (एकामर्श) પડિલેહવાના વસ્ત્રનો મધ્યભાગ પકડી બે તરફના છેડાને એકી સાથે ઘસવાથી લાગતો દોષ, પડિલેહણના દોષનો એક પ્રકાર

एगायय त्रि० (एकायत) એક સાથે બધાયેલ

एगारस त्रि० (एकादशन्) જુઓ " એકારસ " શબ્દ

एगारसी स्त्री० (एकादशी) એકાદશી, અગીયારસ

एगावली स्त्री० (एकावली) મણિ જડિત હાર, એકસરો હાર

एगावलीपविभत्ति न० (एकावलीप्रविभक्ति) એકાવલિ હારની વિશેષ રચનાથી યુક્ત નાટ્ય વિશેષ, ૩૨ નાટકમાનુ એક

एगावाइ पु० (एकवादिन्) સર્વમા એક આત્મા માનનાર દર્શન, વેદાન્તદર્શન

एगासण न० (एकाशन) એક સ્થાનમા બેશીને દિવસમા એકજ વખત જમવુ તે

एगासी स्त्री० (एकाशीति) જુઓ " એકાસીઈ " શબ્દ

एगाह पु० न० (एकाह) એક દિવસ

एगाहच्च त्रि० (एकाहत्य) એક ઘાયે મારવા યોગ્ય, એક ઘાથી બે કટકા કરવા યોગ્ય

एगाहिय त्रि० (एकाहिक) એક દિવસનુ (૨) पु० એકાતરીઓ તાવ

एगिंदिय त्रि० (एकेन्द्रिय) ફક્ત એક સ્પર્શેન્દ્રિયવાળા (જીવ)

एगिंदियसय न० (एकेन्द्रियशत) એકેંદ્રિય શતક, ભગવતી સૂત્રના ૩૩ મા શતકના બીજા ઉદ્દેશાનુ નામ

एगीभूय त्रि० (एकीभूत) અનેક મળીને એક થયેલો

एगुत्तरिय त्रि० (एकोत्तरिक) એક જેનો ઉત્તર અવયવ છે તે, એકે વધતુ–જેમ– ૧૧–૨૧ વગેરે

एगूण त्रि० (एकोन) એકેઊણુ, એક ઓછુ

एगूणचत्तालीसा स्त्री० (एकोनचत्वारिंशत) ઓગણચાળીસ, ૩૯

एगूणणउइ स्त्री० (एकोननवति) नव्याभी-८९ नी सख्या

एगूणतीसइ } स्त्री० (एकोनत्रिंशत्) २९ नी
एगूणतीसा } सख्या

एगूणपएण } स्त्री० (एकोनपञ्चाशत्) ओगणपचास, ४९
एगूणपन्न }
एगूणपन्नास }
एगूणपन्ना }

एगूणवीसइ } स्त्री० (एकोनविंशति) १९ नी
एगूणवीसा } सख्या, ओगणीस

एगूणसट्ठि स्त्री० (एकोनषष्टि) ओगणसाठ, ५९

एगूणसत्तरि स्त्री० (एकोनसप्तति) ओक न्यून सीत्तेर ओगणोतेर, ६९

एगूणासी स्त्री० (एकोनाशीति) ७९, ओगणाओंसी

एगूरुई स्त्री० (एकोरुका) ओकोरुकद्वीपनी स्त्री

एगूरुय } पु० (एकोरुक) ओ नामनो ओक
एगोरुय } अंतरद्वीप, छप्पन अन्तरद्वीपमानो पहेलो (२) पु० स्त्री० ओ द्वीपमा रहेनार

एज्ज पु० (एज) वायु, पवन, वायरो

एज्ज त्रि० (एत्य) आववा योग्य

एडय पु० (एडक) ८४ लाख ओडयाग परिमित काळ विभाग

एणी स्त्री० (एणी) हरणी मृगली

एणीयार पु० (एणीचार) हरणने चारनार तथा तेनु पोषण करनार

एणेज्ज पु० (एणेय) गोशाळे पहेलो शोल परिहार कर्यो ते (२) त्रि० हरण सबधी, मृगनु

एत त्रि० (एतत्) आ ओ, पहेलु

एतावत त्रि० (एतावत्) ओटलु

एतोवम त्रि० (एतदुपम) ओनी बरोबर, ओना जेवो

एत्तिय त्रि० (इयत्) आटलु आ प्रमाणनु

एत्तो अ० (इत) आहिथी, हवे पछी (२) आ (लोक) मा

एत्तोपर अ० (अतपर) ओना पछी, ओ उपरात

एत्थ अ० (अत्र) अहा, ओ स्थळे

एत्थतरे अ० (अत्रान्तरे) ओटला वखतमा

एमाइ त्रि० (एवमादि) इत्यादि, ओ विगेरे

एमेव अ० (एवमेव) ओवीज रीते ओमज

एय त्रि० (एतत्) आ सामे रहेली चीज वगेरे

एय पु० (एज) गति, चालवु

एयण न० (एजन) कपवु ध्रुजवु

एयणा स्त्री० (एजना) गति चालवु

एयणुद्देसय पु० (एजनोद्देशक) भगवतीसूत्रना पाचमा शतकना आठमा उद्देशानु नाम

एयलई स्त्री० (एलकी) ओ- जातनी वनस्पति

एयारिस त्रि० (एतादृश) ओवु ओना जेवु

एयारूव त्रि० (एतद्रूप) ओ प्रकारनु

एयावति अ० (एतावत्) ओटला

एरंड पु० (एरण्ड) ओरडो, ओरडानु वृक्ष (२) तृण विशेष

एरडमिंजिया स्त्री० (एरण्डमिञ्जिका) ओरडानु फळ

एरडइय } पु० ( ) हडकायो कुतरो
एरडय }

एरावत न० } (ऐरावत) ओरवत
एरावय पु० } नामनु अकर्मभूमिनु ओक क्षेत्र (२) त्रि० ते क्षेत्रमा वसनार

एरवय न० (ऐरवत) मेरुथी उत्तरमा आवेलु कर्मभूमिनु भरत जेवडु छेल्लु क्षेत्र (२) त्रि० ऐरवत क्षेत्रमा वसनार (३) पु० पर्वत विशेष

एरवयकूड पु० (ऐरवतकूट) शिखरी पर्वतना ११ कूटमानु दशमु कूट-शिखर

ઉપર કહ્યા પ્રમાણે તપ કરવામાં આવે તે એકનતા તપ

एगल्ल त्रि० (एकक) એકાકી, એકલો

एगविहारि त्रि० (एकविहारिन्) એકલ વિહારી, એકલા વિચરનાર

एगवीसा स्त्री० (एकविंशति) એકવીશ, ૨૧

एगसट्ठि स्त्री० (एकषष्टि) એકસઠ, ૬૧

एगसरिया स्त्री० (एकसरिका) એકાવળી હાર

एगसाडिय न० (एकशाटिक) એક પાનાકાળુ-સાધ્યાવગરનુ વસ્ત્ર, સાડી, ખેસ

एगसाल त्रि० (एकशाल) એક માળવાળુ (ઘર), એક ભોયાળી (મેડી)

एगसिद्ध पु० (एकसिद्ध) એક સમયમા એકજ જીવ સિદ્ધ થાય તે

एगसेल पु० (एकशैल) પુષ્કલાવર્ત અને પુષ્કલાવતી વિજયની વચ્ચેનો વખાર પર્વત

एगसेलकूड पु० न० (एकशैलकूट) એકશૈલ વખાર પર્વતના ચાર કૂટમાનુ બીજુ કૂટ-શિખર

एगसेस पु० (एकशेष) વ્યાકરણમા આવેલ સમાસનુ નામ

एगहा अ० (एकधा) એક પ્રકારનુ

एगाइ पु० (एकादि) એ નામનો એક ક્રૂર રાઠોડ

एगागार त्रि० (एकाकार) એકાકાર થયેલો, સરખા આકારવાળો

एगागि त्रि० (एकाकिन्) એકલો, એકાકી

एगागिय त्रि० (एकाकिन्) એકલુ

एगागी स्त्री० (एकाकिनी) એકલી સ્ત્રી

एगाणुप्पेहा स्त्री० (एकानुप्रेक्षा) હુ એકલો છુ, મારૂ કોઈ નથી, હુ કોઇનો નથી એવા પ્રકારની ભાવના

एगामोस त्रि० (एकामर्श) પડિલેહવાના વસ્ત્રનો મધ્યભાગ પકડી બે તરફના છેડાને એકી સાથે વસવાથી લાગતો દોષ, પડિલેહણના દોષનો એક પ્રકાર

एगायय त्रि० (एकायत) એક સાથે બધાયેલ

एगारस त्रि० (एकादशन्) જુઓ "એકારસ" શબ્દ

एगारसी स्त्री० (एकादशी) એકાદશી, અગીયારસ

एगावली स्त्री० (एकावली) મણિ જડિત હાર, એકસરો હાર

एगावलीपविभत्ति न० (एकावलीप्रविभक्ति) એકાવલિ હારની વિશેષ રચનાથી યુક્ત નાટ્ય વિશેષ, ૩૨ નાટકમાનુ એક

एगावाइ पु० (एकवादिन्) સર્વમા એક આત્મા માનનાર દર્શન, વેદાન્તદર્શન

एगासण न० (एकाशन) એક સ્થાનમા બેસીને દિવસમા એકજ વખત જમવુ તે

एगासी स्त्री० (एकाशीति) જુઓ "એકાશીઈ" શબ્દ

एगाह पु० न० (एकाह) એક દિવસ

एगाहच्च त्रि० (एकाहत्य) એક ઘાયે મારવા યોગ્ય, એક ઘાથી બે કટકા કરવા યોગ્ય

एगाहिय त्रि० (एकाहिक) એક દિવસનુ (૨) पु० એકાંતરીઓ તાવ

एगिंदिय त्रि० (एकेन्द्रिय) ફક્ત એક સ્પર્શેન્દ્રિયવાળા (જીવ)

एगिंदियसय न० (एकेन्द्रियशत) એકેંદ્રિય શતક, ભગવતી સૂત્રના ૩૩ મા શતકના બીજા ઉદ્દેશાનુ નામ

एगीभूअ त्रि० (एकीभूत) અનેક મળીને એક થયેલો

एगुत्तरिय त्रि० (एकोत्तरिक) એક જેનો ઉત્તર અવયવ છે તે, એકે નવવુ-જેમ-૧૧-૨૧ વગેરે

एगूण त्रि० (एकोन) એકેઊણુ, એક ઓછુ

एगूणचत्तालीसा स्त्री० (एकोनचत्वारिंशत्) ઓગણચાળીશ, ૩૯

एगूणाणउइ स्त्री० (एकोननवति) નવ્યાસી-૮૯ ની સખ્યા

पेगूणतीसइ } **एगूणतीसा** } स्त्री० (एकोनत्रिंशत्) २९ ની સખ્યા

एगूणपएण } **एगूणपन्न** } **एगूणपन्नास** } **एगूणपन्ना** } स्त्री० (एकोनपञ्चाशत्) ઓગણુ પચાશ, ૪૯

एगूणवीसइ } **एगूणवीसा** } स्त्री० (एकोनविंशति) १९ ની સખ્યા ઓગણીસ

एगूणसट्ठि स्त्री० (एकोनषष्टि) ઓગણ-સાઠ, ૫૯

एगूणसत्तरि स्त्री० (एकोनसप्तति) એકેન્યૂન સીત્તેર, ઓગણોતેર, ૬૯

एगूणसी स्त्री० (एकोनाशीति) ૭૯, ઓગણાએંશી

एगूरुई स्त्री० (एकोरुका) એકોરૂકદ્વીપની સ્ત્રી

एगूरुय } **एगोरुय** } पु० (एकोरुक) એ નામનો એક અતરદ્વીપ, ૫૬ અતર દ્વીપમાનો પહેલો (૨) પુ० સ્ત્રી० એ દ્વીપમા રહેનાર

एज पु० (एज) વાયુ પવન વાયરો

एज्ज त्रि० (एत्य) આવવા યોગ્ય

एडय पु० (एडक) ૮૪ લાખ એડયાગ પરિમિત કાળ વિભાગ

एणी स्त्री० (एणी) હરણી મૃગલી

एणीयार पु० (एणीचार) હરણને ચારનાર તથા તેનુ પોષણ કરનાર

एणेज्ज पु० (एणेय) ગોશાળે પહેલો પ્રવૃત્તિ પરિહાર કર્યો તે (૨) ત્રિ० હરણ સબધી, મૃગનુ

एत त्रि० (एतत्) આ એ પહેનુ

एतावत त्रि० (एतावत्) એટલુ

एतोवम त्रि० (एतदुपम) એની બરોબર એના જેવો

एत्तिय त्रि० (इयत्) આટલુ આ પ્રમાણુ

एत्तो अ० (इत) આહિથી, હવે પછી (૨) આ (લોક) મા

एत्तोवर अ० (अत पर) એના પછી, એ ઉપરાત

एत्थ अ० (अत्र) અહીં, એ સ્થળે

एत्थंतरे अ० (अत्रान्तरे) એટલા વખતમા

एमाइ त्रि० (एवमादि) ઇત્યાદિ, એ વિગેરે

एमेव अ० (एवमेव) એનીજ રીતે એમજ

एय त्रि० (एतत्) આ સામે રહેલી ચીજ વગેરે

एय पु० (एज) ગતિ ચાલવુ

एयण न० (एजन) કમ્પવુ, ધ્રુજવુ

एयणा स्त्री० (एजना) ગતિ, ચાલવુ

एयणुद्देसय पु० (एजनोद्देशक) ભગવતી સૂત્રના પાચમા શતકના આઠમા ઉદ્દેશાનુ નામ

एयलई स्त्री० (एतल्ली) એક જાતની વનસ્પતિ

एयारिस त्रि० (एतादृश) એવુ એના જેવુ

एयारूव त्रि० (एतद्रूप) એ પ્રકારનુ

एयावति अ० (एतावत्) એટલા

एरंड पु० (एरण्ड) એરડો એરડાનુ વૃક્ષ (૨) તૃણ વિશેષ

एरंडमिंजिया स्त्री० (एरण्डमिञ्जिका) એરડાનુ ફળ

एरडइय } **एरडय** } पु० ( ) હડકાયો કુતરો

एरणवत न० } **एरणवय** पु० } (ऐरण्यवत्) ઐરણ્યવય નામનુ અકર્મભૂમિનુ એક ક્ષેત્ર (૨) ત્રિ० તે ક્ષેત્રમા વસનાર

एरवय न० (ऐरवत) મેરૂથી ઉત્તરમા આવેલુ કર્મભૂમિનુ ભરત જેવડુ છે તે ક્ષેત્ર (૨) ત્રિ० ઐરવત ક્ષેત્રમા વસનાર (૩) પુ० પર્વત વિશે।

एरवयकूड पु० (ऐरवतकूट) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ દશમુ કૂટ-શિખર

एरावग्ग पु० (ऐरावत) જુઓ " એરવય " ૨૭૬

एरावई स्त्री० (ऐरावती) કુણાલાનગરી પાસે વહેતી ઐરાવતી નામની નદી

एरावण पु० (ऐरावण) પ્રથમ દેવલોકના ઇન્દ્રનો હાથી, જે દેવતા હાથીનુ રૂપ લઇ ઇન્દ્રને પોતાના ઉપર બેસાડે તે (૨) શક્રેન્દ્રના હાથીના લશ્કરનો અધિપતિ (૩) એ નામે એક ગુચ્છ જાતની વનસ્પતિ (૪) ઉત્તરકુરૂક્ષેત્રમાનો એક દ્રહ કે જેની બે પાસે વીશ કચનક પર્વત છે

एरावत पु० (ऐरावत) ઐરાવત ક્ષેત્રના પ્રથમ ચક્રવર્તી (૨) ઐરાવત ક્ષેત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

एरावती स्त्री० (ऐरावती) જુઓ " એરાવઈ" ૨૭૬

एरिस त्रि० (ईदृश) એના જેવુ

एल पु० (एल) ઘેટો, મેંઢો (૨) મગની એક જાતિ

एलइज्ज न० (एलकीय) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના સાતમા અધ્યયનનું નામ

एलग पु० (एडक) ઘેટો, મેઢો

एलगा स्त्री० (एडका) ગાડર

एलमूयत्त न० (एडमूकत्व) ગાડરની પેઠે (બેબે) ન સમજી શકાય તેવુ બોલવુ તે, બોબડાપણુ

एलय पु० (एल) બકરો, મેંઢો

एला स्त्री० (एला) એલચી

एलालुय पु० न० (एलालुक) બટાટા, રતાળુ ઇત્યાદિ કદ

एलावच्च पु० (एलापत्य) મઙ્ક ગોત્રની શાખા રૂપ એક ગોત્રનું નામ (૨) ત્રિ० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ પુરૂષ

एलावच्चसगुत्त न० (एलापत्यसगोत्र) આર્ય મહાગિરિનુ ગોત્ર

एलावच्चा स्त्री० (एलापत्या) પખવાડીયાની ૧૫ રાત્રિઓમાની ત્રીજી રાતનુ નામ

एलिंघ पु० (एलिङ्घ) એક જાતનુ ધાન્ય

एलिक्ख त्रि० (ईदृक्ष) એવુ, એના જેવુ

एलुय पु० न० (एलुक) ઘરનો ઉમરો, (ઉંબરો) (૨) ડેલી

एव अ० (एव) અવધારણ, નિશ્ચય, નક્કી

एवइखुत्तो अ० (एतावत्कृत्वस्) એટલીવાર

एवइय त्रि० (इयत्) આટલુ

एव अ० (एवम्) એ પ્રકાર, પૂર્વોક્ત રીતે, પહેલા કહ્યુ તેમ.

एवंपि अ० (एवमपि) એમ પણ

एवभूत पु० } (एवभूत) જે શબ્દનો જે
एवंभूय } અર્થ થતો હોય તે અર્થ પુરેપુરી રીતે, તે વસ્તુમા જુએ ત્યારેજ તેને તે વસ્તુ કહે, એમ માનનાર એક નય, સાત નયમાનો ૭ મો નય (૨) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો ૧૬ મો ભેદ

एवतिय त्रि० (इयत्) જુઓ " એવઇય " ૨૭૬

एवमाइ त्रि० (एवमादि) ઇત્યાદિ, વગેરે

एवमेव } अ० (एवमेव) એમજ
एवामेव }

एस त्रि० (एष्यत्) આવતુ ભવિષ્યનુ-ભવિષ્યમા થવાનુ

एसकाल पु० (एष्यत्काल) આવતો કાળ

एसग त्रि० (एषक) તપાસીને જોનાર

एसज्ज न० (ऐश्वर्य) વૈભવ, સપત્તિ

एसण न० (एषण) એષણીય વસ્તુ, નિર્દોષ આહારાદિ

एसणा स्त्री० (एषणा) આહારાદિની ગવેષણામા સાધુ અને ગૃહસ્થી બન્નેથી લાગતા શકિતાદિ દસ દોષ (૨) ઉપયોગપૂર્વક આહારાદિની ગવેષણા કરવી, એષણા નામની ત્રીજી સમિતિ (૩) પ્રાપ્તિ લાભ

(४) प्रार्थना (५) निर्दोष भिक्षा (६) भिक्षानु ग्रहण करवु

एसणासमिइ स्त्री० (एषणासमिति) ४२ प्रकारना दूषण टाळी शुद्ध आहार पाणी नी गवेषणा करवी ते, पांच समितिमानी त्रीजी समिति

एसणिज्ज } **एसणिय** } त्रि० (एषणीय) मुनिने एषणा करवा योग्य, लेवु कल्पे तेवु, दोष वगरनु

एसि त्रि० (एषिन्) गवेषणा करनार तपासनार

एसिअ त्रि० (एषित) गोचरीनी विधिथी प्राप्त थयेल, (आहारादि)

एसिय पु० (एषिक) असख्यात एकेंद्रिय जीवोनी हिंसा थाय एवा आहार करता एक हाथीने मारी खावु ते श्रेय एम माननार एक तापस हाथी तापस (२) गवेषणा करनार तपास करनार (३) शिकारी (४) पाखण्डि विशेष (५) मनुष्यनी एक नीच जाति

एसिय त्रि० (एषित) गवेषणा करायेल

एस्स पु० (एष्यत्) भविष्यकाळ, भावी

एहा स्त्री० (एधा) शमी, खीजडीना काष्ठ इंधण

एहिअ त्रि० (ऐहिक) आलोकसम्बन्धी आलोकनु

ओ.

ओ अ० (ओ) पादपूर्ति

ओअंसि त्रि० (ओजस्विन्) मननी धीरज वाळो, धैर्यवान्, धीर

ओअरिअ त्रि० (औदरिक) पेट भरनार, पेट भरवानी चिंता करनार

ओअवण न० ( ) विजय, वश करवु

ओआर पु० (अवतार) अवतारण (२) प्रवेश

ओइण्ण त्रि० (अवतीर्ण) अवतरेल, उतरी आवेल

ओकार पु० (ओंकार) ॐ कारनो उच्चार करवो

ओकन्किया स्त्री० (अवकन्दिका) जुओ " उक्कन्दिया " शब्द

ओकड्ढ त्रि० (अपकृष्ट) खेची काढेल (२) न० उलटु वर्त्तन खेचवु

ओकड्डग पु० (अवकर्षक) जुओ " उक्कड्डग " शब्द

ओकड्डणा स्त्री० (अपवर्तना) अपवर्तना

ओक्कत त्रि० (अवक्रान्त) तिरस्कृत पराजित

ओगहिअ त्रि० (अवगृहीत) पीरसेल भोजनमाथी हाथमा लीधेल

ओगाढ त्रि० (अवगाढ) आकाश प्रदेशने अवगाहो–स्पर्श करीने रहेल (२) जमीनमा ऊंडु (३) आश्रित, अधिष्ठित (४) व्याप्त (५) निमग्न

ओगाढरुइ स्त्री० (अवगाढरुचि) उपदेश के शास्त्रने अवगाहवाथी उत्पन्न थती धर्मरुचि

ओगाढसेणिआपरिकम्म न० (अवगाढश्रेणिकापरिकर्मन्) दृष्टिवादना परिकर्मनो भेद

ओगाढावत्त न० (अवगाढावर्त्त) ओगाढसेणिआ परिकर्मनो १४ मो भेद

ओगास पु० (अवकाश) અવકાશ-ખુલ્લી જમીન

ओगाह पु० (अवगाह) અવગાહના, અવકાશ (૨) આકાશનું લક્ષણ

ओगाहण न० (अवगाहन) જીવ શરીર આદિ વસ્તુ જેટલા ક્ષેત્રને અવગાહી રહે એટલું ક્ષેત્ર

ओगाहणग त्रि० (अवगाहनक) અવગાહનાર

ओगाहणसेणिया स्त्री० (अवगाहनश्रेणिका) અવગાહન શ્રેણી નામે દૃષ્ટિવાદાન્તર્ગત પરિકર્મનો એક ભાગ

ओगाहणा स्त्री० (अवगाहना) શરીર આદિની ઉંચાઇ (૨) આધારભૂત આકાશ પ્રદેશ (૩) શરીર (૪) અવસ્થાન, અવસ્થિતિ

ओगाहणानामनिहत्ताउय न० (अवगाहनानाम निधत्तायुष्क) ઔદારિકાદિશરીરનામ કર્મ સાથે આયુષ્ય કર્મનો બંધ થાય તે, આયુષ્યબંધનો એક પ્રકાર

ओगाहणासठाण न० (अवगाहनासंस्थान) પ્રજ્ઞાપનાના ૨૧ મા પદનું નામ

ओगाहिम त्रि० (अवगाहिम) પકવાન, સુખડી, માલપુઆ વગેરે

ओगिराहण न० (अवग्रहण) અર્થાવગ્રહનું એક નામ

ओगिण्हणया स्त्री० (अवग्रहणता) સામાન્યજ્ઞાન વિશેષ, અર્થાવગ્રહનું એક નામ (૨) મનથી જાણવું

ओगुडिय त्रि० (अवगुण्ठित) લિપ્ત

ओगूहिय त्रि० (अवगूहित) આલિંગિત

ओग्गह पु० (अवग्रह) આજ્ઞા, સંમતિ, રજા

ओग्गहणा स्त्री० (अवग्रहणा) ઇંદ્રિયોના વિષયરૂપ પુદ્ગલોનું ગ્રહણ કરવું તે

ओग्गहिय त्रि० (अवगृहीत) અવગ્રહ જ્ઞાનથી જાણેલ (૨) આજ્ઞાથી લીધેલ (૩) ગ્રહણ કરેલ (૪) આપવા માટે ઉપાડેલ

ओग्गहिय त्रि० (अवग्रहिक) આજ્ઞાથી લેનાર

ओग्घसिय त्रि० (अवघर्षित) ઘસીને સાફ કરેલ

ओघ पु० (ओघ) પ્રવાહ (૨) સમૂહ, રાશી, જથ્થો (૩) સામાન્ય, સમુચ્ચય (૪) સંસાર (૫) અવિચ્છેદ, અવિચ્છિન્નતા

ओघसराणा स्त्री० (ओघसंज्ञा) મતિજ્ઞાનાવરણ કર્મના ક્ષયોપશમથી સામાન્ય બોધ થાય તે

ओघस्सरा स्त्री० (ओघस्वरा) ચમરચંચા રાજધાનીના દેવતાઓને સંદેશો પોંચાડનારી ઘંટા

ओघादेस पु० (ओघादेश) સામાન્ય વિવક્ષા

ओचार पु० (अवचार) ધાન્યનો લાંબો કોઠાર

ओचूलअ न० (अवचूलक) લગામ, ચોકડો

ओच्छन्न / **ओच्छइय** त्रि० (अवस्तृत) આચ્છાદન કરેલ (૨) અટકાવેલ

ओच्छराण / **ओच्छन्न** त्रि० (अवच्छन्न) ઢાંકેલ, આચ્છાદિત (૨) આક્રમણ કરેલ

ओच्छाइय त्रि० (अवच्छादित) આચ્છાદિત, ઢાંકેલ

ओच्छाहिय त्रि० (उत्साहित) ઉત્સાહવંત કરેલ, વખાણ કરી ઉત્સાહ ચડાવેલ

ओच्छिराण त्रि० (अवच्छिन्न) આચ્છાદિત

ओज न० (ओजस्) બળ, તાકાત

ओट्ठ पु० (ओष्ठ) હોઠ

ओणय त्रि० (अवनत) વાંકું વળેલું, નીચે નમેલું (૨) न० પ્રણામ

ओतार पु० (अवतार) પ્રવેશ કરવો, અન્દર ઉતરવું

ओतिराण त्रि० (अवतीर्ण) પાર ઉતરેલો પાર પામેલો

ओदइय त्रि० (औदयिक) ઉદય, કર્મવિપાક (૨) ઉદય નિષ્પન્ન (૩) કર્મોદયરૂપ ઉદય ભાવ (૪) ઉપર ઉદય, ઉપરા ઉપર

ओदग न० (ओदन) ભાત, રાંધેલ ચોખા

ओधारिणी स्त्री० (अवधारिणी) નિશ્ચય કારિણી (ભાષા)

ओनियट्ट त्रि० (अवनिवृत्त) પાછું હઠેલ

ओपत्त त्रि० ( ) કુણ્ઠિત થયેલ

ओप्पाइय त्रि० (औत्पातिक) ઉત્પાત સંબંધી

ओबद्धय त्रि० (अवबद्धक) અમુક સમય સુધી પાણીની મધ્યભૂમિમાં આવેલ, પગરણ

ओभट्ट त्रि० ( ) માગેલુ યાચેલું

ओभारणा स्त्री० (अवभारणा) ઉપહાસ હેલના, મશ્કરી

ओभास पु० (अवभास) ૬૫ મા મહાગ્રહનું નામ (૨) પ્રભા ઝાંઈ

ओभासण न० (अवभासन) પ્રકાશવું તે ઉદ્યોત થવો (૨) આવિર્ભાવ (૩) પ્રાપ્તિ

ओभासिय त्रि० (अवभाषित) યાચના કરેલ માગી લીધેલ (૨) न० યાચના પ્રાર્થના

ओभुग्ग त्रि० (अवभुग्न) વક્ર, વાંકુ

ओम त्रि० (अवम) ઉણુ, ઓછું, ન્યૂન, અધુરૂ (૨) न० દુકાળ, દુર્ભિક્ષ (૩) त्रि० અસાર, તુચ્છ (૪) લઘુ નાનું

ओमंथिय त्रि० ( ) નીચુ મસ્તક કરીને બેઠેલ

ओमच्चय त्रि० (अवमत्यय) આહારનો એક દોષ

ओमकोट्ट त्रि० (अवमकोष्ठ) ઉણોદર થોડુ ખાધેલ હોય તે

ओमचेलग त्रि० (अवमचेलक) જૂના ને મેલા કપડા પહેરનાર

ओमज्जायण पु० (अवमज्जायन) એક ઋષિનુ નામ

ओमरत्त पु० (अवमरात्र) ક્ષયતિથિ ઘટેલ તિથિ (૨) અહોરાત્ર રાતદિન

ओमराइणिअ पु० (अवमरात्निक) દીક્ષાએ નાનો (સાધુ)

ओमाण न० (अवमान) ક્ષેત્રાદિકની ભાગ્ય

ओमाण पु० (अवमान) અપમાન, માન ભંગ, અનાદર

ओमिणण न० (अवमान) પોખવું

ओमिस्स त्रि० (अवमिश्र) મિશ્રિત (૨) સમીપસ્થ (૩) न० સમીપતા

ओमुद्धग त्रि० (अवमूर्द्धक) ઉંધુ મસ્તક કરેલ

ओमुय न० (उन्मुक) અંગારો, બળતો કોલસો

ओमोय पु० (ओमोक) આભૂષણ, ઘરેણું

ओमोयर त्रि० (अवमोदर) ઓછુ ખાનાર

ओमोयरण न० (अवमोदर) ઉણોદરી તપ નિત્ય ખોરાકથી ઓછું ખાવું તે

ओमोयरिअ न० (अवमोदरिक) દુષ્કાળ, દુર્ભિક્ષ (૨) થોડું ખાવું ઉણોદરીતપ

ओमोयरिया स्त्री० (अवमोदरिका) ઉણોદરી તપ બાહ્ય તપમાનું બીજું

ओय त्रि० (ओज) એક, અસહાય (૨) મધ્યસ્થ, તટસ્થ

ओय न० (ओजस्) વિષમસંખ્યા, જેવી કે એક-ત્રણ-પાંચ વિગેરે (૨) त्रि० નિષ્કિંચન નિષ્પરિગ્રહી (૩) રાગ દ્વેષથી રહિત, કર્મમલ રહિત-શુદ્ધ (૪) पु० જીવ ઉત્પન્ન થતા વેંત પ્રથમ આહાર ગ્રહણ કરે તે, માતાનું રેતસ અને પિતાનું વીર્ય (૫) તેજ, પ્રકાશ

ओयंसि त्रि० (ओजस्विन्) મનોબળવાળું (૨) તેજસ્વી

ओयण पु० (ओदन) રાંધેલા ચોખા, ભાત

ओयरण न० (अवचरण) પાટ ફરવું પાટ હડવું

ओयरण न० (अवतरण) ઉપરથી ઉતરવું હેઠે જવું

ओयविय त्रि० ( ) પરિમિત, સત્કારિત

ओयस्सि त्रि० (ओजस्विन्) જુઓ ओयंसि शब्द

ओया स्त्री (ओजस्) શક્તિ સામર્થ્ય

ओयाय त्रि० (उपयात) પ્રાપ્ત કરેલ, પાસે આવેલ

ओयार. पु० (अवतार) સમાવેશ, અંતર્ભાવ

ओयारग त्रि० (अवतारक) ઉતારનાર, પ્રવૃત્તિ કરનાર

ओयाहार त्रि० (ओजआहार) ઓજ આહારવાળા

ओरस त्रि० (उपरस) અનુરાગી, સ્નેહથી જોડાયેલ

ओरस त्रि० (औरस) અંગજાત પુત્ર, દત્તક નહિ તે (૨) ઉરસ્ય, હૃદયોત્પન્ન

ओरस्स त्रि० (ओरस्य) છાતી સંબંધી (હિમ્મત)

ओराल त्रि० (उदार) ઉદાર, પ્રધાન (૨) સ્થૂલ, મ્હોટું (૩) ઔદારિક શરીર, પાંચ શરીરમાંનું એક

ओरालसरीर न० (उदारशरीर) ઉદારિક શરીર, પ્રધાન શરીર

ओरालिय पु० न० (औदारिक) ઉદારિક શરીર, મનુષ્ય અને તિર્યંચનું સ્થૂલ શરીર (૨) ત્રિ० ઉદારિક શરીરવાળો

ओरालियपोग्गलपरियट्ट पु० (औदारिकपुद्गलपरिवर्त) ઔદારિક પુદ્‌ગલ પરાવર્તન, લોકના તમામ પુદ્‌ગલોને એક જીવ જેટલા વખતમાં ઉદારિક શરીર રૂપે ગ્રહણ કરી પરિણમાવી પુરા કરે તેટલો વખત

ओरालियमीसग पु० (औदारिकमिश्रक) વૈક્રિય આદિ સાથે મિશ્રિત થયેલ ઉદારિક શરીર યોગ

ओरालियसरीर न० (औदारिकशरीर) ઔદારિક શરીર, હાડ માંસવાળું શરીર

ओरुहण न० (अवरोहण) નીચે ઉતરવું

ओरोह पु० (अवरोध) અંતેપુર, જનાનખાનું (૨) દરવાજાની અંદરનો અંતર કોટ

ओरोहिया स्त्री० (अवरोधिका) અંતેપુરમાં રહેનાર સ્ત્રી

ओलंब पु० (अवलम्ब) નીચે લટકવું

ओलंबणदीव पु० (अवलम्बनदीप) સાંકળથી બાંધેલો દીવો, લટકતો દીવો

ओलंबिय त्रि० (अवलम्बित) દોરડી બાંધી લટકેલ

ओलंभ पु० (उपालम्भ) ઠપકો

ओलग्ग त्रि० (अवरुग्ण) ગ્લાનિ પામેલ, બિમાર (૨) દુર્બળ

ओलित्त त्रि० (अवलिप्त) છાણ વગેરેથી લીંપી મુખ બંધ કરેલ (૨) લેપાયેલ, ખરડાયેલ

ओलुग्ग त्रि० (अवरुग्ण) માંદો, ગ્લાનિ પામેલ (૨) નાશ પામેલ

ओलुग्गसरीर त्रि० (अवरुग्णशरीर) દુબળા શરીરવાળો, માંદો

ओलोइअ त्रि० (अवलोकित) જોયેલું

ओलोय पु० (अवलोक) પ્રકાશ

ओवइणी स्त्री० (अवपातिनी) વિદ્યા વિશેષ

ओवइय पु० स्त्री० (   ) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જંતુ

ओवगारिय त्रि० (औपकारिक) ઉપકાર કરનાર

ओवग्गहिअ त्रि० (औपग्रहिक) ગચ્છમાં ધારણ, એકલાનું નહિ (૨) દંડ-લાકડી આદિ સાધુના પાટીયારા ઉપકરણ

ओवघाइय त्रि (औपघातिक) ઉપઘાત કરનાર, પીડા કરનાર

ओवचिय पु० (   ) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

ओवट्टणा स्त्री० (अपवर्तना) અપવર્તના, ભાગાકાર

ओवट्टिय त्रि० (अपवर्त्तित) અપવર્તન કરેલ, ભાગ પાડેલ

ओवड्ढि स्त्री० (अपवृद्धि) હાનિ

ओवणिहिअ त्रि० (औपनिधिक) ગૃહસ્થે સમીપે આણેલ અન્નાદિની ગવેષણા કરનાર.

ओवणिहिया स्त्री० (औपनिधिकी) અનુપૂર્વી વિશેષ, અનુક્રમ વિશેષ
ओवत्तिणी स्त्री० (अपवर्तिनी) ઉપરથી નીચે પાડવાની વિદ્યા
ओवत्तिय त्रि० (अपवर्तित) ફેરવેલ, ધુમાવેલ
ओवत्थाणिय त्रि० (औपस्थानिक) સભાનુ કામ કરનાર નોકર
ओवमिश्र त्रि० (औपमिक) ઉપમા વડે દર્શાવાય તેવુ
ओवम्म न० (औपम्य) ઉપમાન પ્રમાણ, એક વસ્તુની સરખામણીથી થતુ બીજી સદૃશ વસ્તુનુ જ્ઞાન
ओवम्मसच्च पु० (औपम्यसत्य) ઉપમા સત્ય, જેમ મ્હોટુ તળાવ જોઇ કહે કે સમુદ્ર જેવુ તળાવ છે તે ઉપમાસત્ય
ओवयण न० (अवपतन) પોખવુ ઓવારણા લેવા (૨) નીચે ઉતરવુ નીચે આવવુ
ओवयाइय त्रि० (औपपातिक) જેની ઉત્પત્તિ થાય છે તે (૨) પુ० સસારી, પ્રાણી (૩) દેવને નરક ગતિના જીવ (૪) ન० જૈનાગમ ઔપપાતિક સૂત્ર
ओवयाइयय त्रि० (औपयाचितक) માનતાથી પ્રાપ્ત કરેલ
ओवरअ पु० (अपवरक) ઓરડો
ओवसग्गिय त्रि० (औपसर्गिक) ઉપસર્ગ કરનાર (૨) પુ० પ્ર, પરા આદિ ઉપસર્ગ રૂપ શબ્દ
ओवसमिय न० (औपशमिक) ઉપશમ સમકિત
ओवहिअ० त्रि० (औपधिक) પોતાના દોષને ઢાકનાર (૨) કષાય નિમિત્તક કર્મ
ओवाडण न० (अवपाटन) વિદારવુ, ચીરવુ
ओवाडित त्रि० (अवपाटित) વિદારેલુ ચીરેલુ
ओवात } ओवाय } पु० (अवपात) પડવાનુ સ્થાન, ઠેસ લાગે તેવી ખાડાવાળી જમીન (૨) સેવા, ભક્તિ
ओवाय त्रि० (औपाय) ઉપાય સાધન સબધી
ओवायपव्वज्जा स्त्री० (अवपातप्रव्रज्या) ગુરૂ સેવા રૂપ સાધનથી લીધેલી દીક્ષા
ओवायवत त्रि० (अवपातवत्) નમ્ર, વિનયવાન્
ओविय त्रि० ( ) સરખી રીતે ગોઠવેલ, સમારેલ, જડેલ (૨) પ્રકાશિત
ओवीलग त्रि० (अवपीडक) બીજાને નિન્જ કરનાર
ओवीलय त्रि० (अवपीडक) જુઓ "ઉવ્વીલય" શબ્દ
ओवेहा स्त्री० (उपेक्षा) જુઓ "ઉવેહા" શબ્દ
ओस पु० (अवश्याय) ત્રેહ, ખારી જમીનમાથી નીકળી તરણા ઉપર જામેલ પાણીના બિન્દુ (૨) ઝાકળ, ઠાર
ओसक्कण न० (अवष्वष्कण) અમુક ક્રિયાનો જે સમય નિયમિત હોય તે પહેલા તેની શરૂઆત કરવી જેમકે ગોચરીનો મધ્યાન્હ સમય હોય છતા રાધવાને વખતે ગોચરી જવુ તે (૨) ઉત્તેજન
ओसण्ण त्रि० (अवसन्न) અવશ્ય કરવા લાયક ધર્મક્રિયા કરવામા આળસ કરનાર સયમમા ખેદ ધરનાર (૨) ખુચી ગયેલ, ફસાઇ ગયેલ
ओसण्ण० अ० ( ) પ્રાયે કરી ઘણુ કરીને
ओसण्णविहारि त्रि० (अवसन्नविहारिन्) શિથિલ આચારવાળો (૨) સ્વાધ્યાયાદિ ન કરનાર
ओसत्त त्रि० (अवसक्त) સબદ્ધ, સયુક્ત
ओसन्न पु० (अवसन्न) જુઓ "ઓસણ્ણ" શબ્દ
ओसन्नं अ० ( ) જુઓ "ઓસણ્ણ" શબ્દ

ओसप्पिणी स्त्री० (अवसर्पिणी) दश કોડા કોડી સાગરોપમ પ્રમાણે ઉતરતો એક કાળવિભાગ, ઉતરતા ૭ આરા પુરા થાય તેટલો કાળ

ओसप्पिणीकाल पु० (अवसर्पिणीकाळ) ઉતરતો કાળ, દશ કોડાકોડી સાગરોપમ પ્રમાણ કાળ વિભાગ

ओसमिअ त्रि० (उपशमित) શાન્તિ પ્રાપ્ત

ओसर पु० (अवसर) અવસર, સમય

ओसरण न० (अवसरण) સાધુઓનો સમુદાય

ओसविय त्रि० (उपशमित) શાંત થએલ, શાંત વૃત્તિવાળુ

ओसह न० (औषध) ઓસડ-સુઠ, લવીંગ, મરી, વિગેરે દવા

ओसहा स्त्री० (औषधा) પુષ્કલા વિજયની મુખ્ય રાજધાની

ओसहि स्त्री० (औषधि) ફળ પાકે ત્યાં સુધી રહેનાર વનસ્પતિ, જુવાર, બાજરો વગેરે

ओसा स्त्री० (अवश्याय) ઓસ, ત્રેહ (૨) ઝાકળ

ओसाण न० (अवसान) સમીપ, નજીક (૨) અંત, અવસાન

ओसायण न० (अवसादन) નાશ કરવો તે

ओसारिय त्रि० (अवसारित) અવલંબિત, ઉપરથી લટકેલ

ओसास पु० (उच्छ्वास) ઉંચે શ્વાસ મુકવો તે

ओसिंचित्तार त्रि० (अवसिंचयितृ) છાંટનાર

ओसित्त त्रि० (अवसिक्त) સિંચેલ

ओसिय त्रि० (अवसित) પર્યવસિત (૨) ઉપશાન્ત (૩) જીતાએલ

ओसीर न० (उशीर) જુઓ " ઉસીર " શબ્દ

ओसुय न० (औत्सुक्य) ઉત્સુકતા, ઉત્કણ્ઠા

ओसेइम न० (उत्स्वेदिम) લોટ આદિ ધોવાનુ પાણી, ધોવણ.

ओसोवणी स्त्री० (अवस्वापिनी) અવસ્વાપિની નિદ્રા, અતિગાઢ નિદ્રા

ओह पु० (ओघ) સંસારસમુદ્ર (૨) અસંયમ (૩) સંક્ષેપ (૪) સમૂહ, જથ્થો (૫) પ્રવાહ (૬) સમુચ્ચય, સામાન્ય (૭) ન० સૂત્ર, શાસ્ત્ર સંબંધી વાક્ય

ओहजलिया स्त्री० ( ) ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

ओहंतर त्रि० (ओघतर) ઓઘ-સંસાર પ્રવાહને તરનાર, સંસાર પારગામી

ओहट्ट } ओहट्टय } त्रि० (अवघट्टक) નિવારણ કરનાર, હઠાવનાર

ओहनाण न० (ओघज्ञान) ઓવિક જ્ઞાન

ओहय त्रि० (अवहत) હણેલ, વિનાશ કરેલ

ओहय त्रि० (उपहत) ઉપઘાત પ્રાપ્ત

ओहर न० (उपगृह) નાનુ ઘર

ओहरिय त्रि० (अवहृत) ઉતારેલુ, હેઠે મુકેલુ

ओहसण्णा स्त्री० (ओघसंज्ञा) સામાન્ય બોધ

ओहसुय न० (ओघश्रुत) ઉત્સર્ગશ્રુત-શાસ્ત્ર

ओहाइय त्रि० (अवहीन) ચારિત્ર-સંયમથી ભ્રષ્ટ થયેલ

ओहाडणी स्त्री० (अवघाटनी) કમાડ બંધ કરવાની ટાકી (૨) પાતળી છાલની ગુથેલી કબા સાદડી વિશેષ

ओहाडिय त्रि० (अवघाटित) બાંધેલુ

ओहाण न० (अवधान) ઉપયોગ, ધ્યાન

ओहादेस पु० (ओघादेश) સામાન્ય પ્રકાર, દ્રવ્ય સામાન્ય

ओहामिअ त्रि० ( ) તિરસ્કાર કરેલુ

ओहार पु० ( ) કાચબો

ओहारइत्तार त्रि० (अवधारयितृ) નિશ્ચયકારી ભાષા બોલનાર, અસમાધિનું ૧૧ મું સ્થાનક સેવનાર

ओहारणी स्त्री० (अवधारिणी) નિશ્ચયકારિણી ભાષા, હું આમજ કરીશ, એવી ચોક્કસ રૂપ વાણી

ओहारण न० (अवधावन) અપકીર્તિ, અવહેલના

ओहासण न० (अवभाषण) યાચના, વિશિષ્ટ ભિક્ષા

ओहासिअ त्रि० (अवभासित) ઇચ્છેલુ, પ્રાર્થનાપૂર્વક માગેલુ

ओहि पु० स्त्री० (अवधि) ઇંદ્રિયોની સહાય વિના આત્મ પ્રકાશથી રૂપી પદાર્થોનુ હદવાળુ જ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, વિકળ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનનો એક પ્રકાર (૨) પન્નવણાના તેત્રીશમા પદનુ નામ કે જેમા અવધિ જ્ઞાનનુ વર્ણન છે (૩) અવધિ હદ મર્યાદા

ओहिजलिया स्त्री० (अवधिजलिका) ચો ઇંદ્રિય જીવ વિશેષ

ओहिजिण पु० (अवधिजिन) અવધિજ્ઞાન-વાળા સાધુ

ओहिणाण न० (अवधिज्ञान) અવધિજ્ઞાન, ઇંદ્રિય અને મનના વ્યાપાર વિના માત્ર આત્મ-જ્યોતિથી અમુક હદમા પ્રત્યક્ષરીતે રૂપી પદાર્થોનુ જાણવુ, જ્ઞાનના પ્રાચ્ય પ્રકારમાનો ત્રીજો પ્રકાર

ओहिणाणि त्रि० (अवधिज्ञानिन) અવધિ જ્ઞાનવાળો જીવ

ओहिदंसण न० (अवधिदर्शन) દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવની મર્યાદાથી રૂપી પદાર્થોનુ જોવુ, જે અવધિજ્ઞાનની પહેલા થાય છે તે

ओहिदंसणावरण पु० न० (अवधिदर्शनावरण) દર્શનાવરણીય કર્મનો એક પ્રકાર કે જે અવધિ દર્શનને રોકે છે

ओहिदंसणि त्रि० (अवधिदर्शनिन्) અવધિ દર્શનવાળો જીવ

ओहिनाण न० (अवधिज्ञान) અવધિજ્ઞાન

ओहिनाणावरण न० }
ओहिनाणावरणिज्ज पु० } (अवधिज्ञानावरण) અવધિજ્ઞાનાવરણ, જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

ओहिनाणि त्रि० (अवधिज्ञानिन्) અવધિ જ્ઞાનવાળો

ओहिपद न० (अवधिपद) પન્નવણા સૂત્રના તેત્રીશમા પદનુ નામ

ओहिमरण न० (अवधिमरण) અવધિમરણ, એકવાર એક ગતિના આયુષ્યના દલિયા ભોગવી મરી, ફરી તેના દલીયા ભોગવીને મરે તે

ओहिय पु० (औधिक) સામાન્ય, અવિશેષ, સમુચ્ચય

ओहीरिअ त्रि० (अवधीरित) તિરસ્કાર કરેલ

ओहूणण न० (अवधूनन) કમ્પ (૨) ઉલ્લંઘન (૩) અપૂર્વકરણથી ભેદાએલ ગ્રંથિનો ભેદ કરવો તે

ओहूय त्रि० (अवधूत) ઉલ્લંઘન કરેલ,

क.

क त्रि० (किम्) કોણ ? શું ?

कइ त्रि० (कति) કેટલા ?

कइ पु० (कवि) કવિ

कइत्थ त्रि० (कतिथ) કેટલામું, કઈ સંખ્યાવાળું

कइय त्रि० (क्रयिक) ખરીદનાર, ગ્રાહક

कइयव न० (कैतव) કપટ

कइया अ० (कदाचित्) કોઈ વખત

कइर पु० (कदर) વાસની એક જાત

कइलास पु० (कैलास) અનુવેલંધર નામે નાગરાજ દેવતાનો આવાસ પર્વત (२) તે દેવતાની રાજધાની (३) એ નામના એક અનુવેલંધર દેવતા (४) નંદીશ્વર દ્વીપના પૂર્વાર્દ્ધનો અધિપતિ દેવતા

कइलासा स्त्री० (कैलासा) એક દેવતાની રાજધાની

कइवय त्रि० (कतिपय) કેટલા ?

कइविया स्त्री० (कैतविका) કોણિથી મણિબંધ સુધીનો હાથનો ભાગ

कइविया स्त्री० (   ) પીકદાની

कइविह त्रि० (कतिविध) કેટલા પ્રકારનું

कइहसिअ न० (कपिहसित) સ્વચ્છ આકાશમાં અચાનક વીજળીનું દર્શન (२) વાનરની પેઠે વિકૃત મુખ કરીને હસવું તે

कउह पु० न० (ककुद्) બળદની ખાંધ (२) त्रि પ્રધાન, મુખ્ય

कउहि पु० (ककुद्मत्) ખુંટીયો

कओ अ० (कुतस्) શાથી, ક્યાંથી ?

कओ अ० (क) ક્યાં, ક્યાં સ્થાનમાં

कओहिंतो अ० (कुतस्) ક્યાંથી

कक पु० (कङ्क) એક જાતનું પક્ષી

कंकड पु० (कङ्कट) કવચ, બખ્તર

कंकडइय त्रि० (कङ्कटित) કવચ જડેલ

कंकण न० (कङ्कण) કંકણ

कंकय पु० (कङ्कत) નાગબળા નામની ઔષધિ (२) સર્પની એક જાતિ (३) पु० स्त्री० વાળ ઓળવાનું સાધન, કાંકસી

ककावस पु० (कङ्कावश) ગાંઠવાળી વનસ્પતિની એક જાત

कंकिल्लि ⎫ पु० (कङ्केल्लि) આસોપાલવનું
ककेल्लि ⎭ ઝાડ, અશોક વૃક્ષ

कंकोल पु० (कङ्कोल) એક પ્રકારની વનસ્પતિ

कंखा स्त्री० (काङ्क्षा) ઇચ્છા (२) આસક્તિ, ગૃદ્ધિ

कंखापदोस पु० (काङ्क्षाप्रदोष) મિથ્યાત્વ મોહનીયનો એક પ્રકાર

कखामोहणिज्ज न० (काङ्क्षामोहनीय) જુઓ ઉપલો શબ્દ

कखि त्रि० (काङ्क्षिन्) ઇચ્છનાર

कंखिय त्रि० (काङ्क्षित) ઇચ્છેલું

कगणी स्त्री० (   ) એક જાતની વેલ, કાગની

कगु स्त्री० न० (कङ्गु) એક જાતનું ધાન્ય, કાંગ (२) એક વેલનું નામ

कगुलया स्त्री० (कङ्गुलता) એ નામની એક જાતની વેલ

कंगुलिया स्त्री० (कङ्गुलिका) લઘુનીત અથવા વડીનીત કરવી તે

कंचण न० (काञ्चन) સુવર્ણ, સોનું (२) કંચન નામનો એક પર્વત (३) કંચન પર્વતના અધિપતિ દેવતાનું નામ

कचणउर न० (काञ्चनपुर) કલિંગ દેશનું એક પ્રખ્યાત નગર

कचणकूड न० (काञ्चनकूट) કંચનકૂટ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન (२) સોમનસ વખારા પર્વતના સાત કૂટમાંનું છઠ્ઠું કૂટ–શિખર (३) રૂચક પર્વતનું એક શિખર

कंचणग पु० (काञ्चनक) નીલવંત આદિ દ્રશ દ્રહને બન્ને કાંઠે આવેલા વીશ વીશ પર્વતો, એકંદર ૨૦૦ પર્વતો એ નામના છે (૨) કાંચનક પર્વતના નિવાસી દેવતા
कंचणा स्त्री० (कञ्चना) એક પ્રખ્યાત સ્ત્રી
कचणिया स्त्री० (काञ्चनिका) રૂદ્રાક્ષની માળા (૨) કંચન પર્વતના અધિપતિ દેવતાની રાજધાનીનુ નામ
कचीमेहला स्त्री० (काञ्चीमेखला) કંદોરો
कचुइ पु० (कञ्चुकिन्) અંતેપુર રક્ષક (૨) સર્પ
कचुइअ त्रि० (कञ्चुकित) કાંચળીવાળા
कञ्चुइज्ज पु० (कञ्चुकीय) નાજર, દ્વારપાળ
कंचुग } कचुय पु० (कञ्चुक) ચોળી કચવો (૨) સર્પની કાંચળી (૩) વાળ, રોમરાજી (૪) વર્મ, કવચ
कटक } कटग } कटय पु० (कण्टक) કાંટો (૨) પ્રતિપક્ષી (૩) વીંછીનો આંકડો (૪) શલ્ય (૫) દુ:ખોત્પાદક વસ્તુ
कठ पु० (कण्ठ) કંઠ ગરદન
कठमुरय न० (कण्ठमुरज) એક જાતનુ આભૂષણ
कठमुरवी स्त्री० (कण्ठमुखी) ગળાનુ એક જાતનુ ઘરેણુ
कठमुही स्त्री० (कण्ठमुखी) માદળિયુ
कंठविसुद्ध न० (कण्ठविशुद्ध) ચોકખા કંઠથી ગાન કરવુ
कठसुत्त न० (कण्ठसूत्र) ડોકમા પહેરવાનો સોનાનો દોરો
कठाकंठि अ० (कण्ठाकण्ठि) સ્હામ સ્હામે ગળુ પકડવુ તે
कठिया स्त्री० (कण्ठिका) કંઠી (૨) કંઠ પ્રદેશ (૩) પુસ્તકનુ પુંઠુ
कड पु० न० (काण्ड) ધનુષ બાણ (૨) એક જાતની વનસ્પતી (૩) પર્વતમા કોતરેલુ ઘર (૪) અગ્યારમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૫) કર્મના સ્થિતિ સ્થાન કોનો સમૂહ
कडग पु० न० (काण्डक) ઝાડ, પાથડો, પડ (૨) બાણ (૩) સયમના સ્થાનકોનો સમુદાય
कडय पु० न० (काण्डक) કાળનો એક સૂક્ષ્મ ભાગ (૨) રાક્ષસની સભા આગળનુ ચૈત્ય વૃક્ષ
कंडरीय पु० (कण्डरीक) મૂળદેવની સહાયથી કોઇ સ્ત્રીને લઇ જનાર લુચ્ચો માણસ (૨) એ નામના એક મુનિ કે જે ઘણા વરસ દીક્ષા પાળી છેવટે પતિત થયા હતા
कडवा स्त्री० (कण्डवा) એક જાતનુ વાજીંત્ર
कडा स्त्री० (कण्डा) પર્વગ જાતિનુ એક ઝાડ
कडावेल्ली स्त्री० (काण्डवल्ली) વનસ્પતિ વિશેષ
कडिय त्रि० (कण्डित) ખાંડેલુ, છડેલુ
कडियायण न० (कण्डिकायन) વૈશાલીનગરી પાસેનુ એક ઉદ્યાન
कडिल्ल पु० (काण्डिल्य) કાણ્ડિલ્ય ગોત્ર પ્રવર્તક એક ઋષિ (૨) न० કાણ્ડિલ્ય ગોત્ર (૩) पु० स्त्री० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ
कडिलायण पु० (काण्डिल्यायन) એ નામના એક ઋષિ
कडु पु० स्त्री० (कन्दु) તવો (૨) ખસનો રોગ
कंडुइय त्रि० (कण्डूमत्) ખસવાળો
कंडुयण न० (कण्डूयन) ખણવુ ખુજલિ ચર કરવી
कडू स्त्री० पु० (कण्डू) ચર ખરજવાળ
कडुइय न० (कण्डूयित) ખરજ ચર

कंडुयग त्रि० (कण्डूयक) ખજવાળનાર
कंत त्रि० (कान्त) મનોહર, સુંદર (૨) ધૃત સમુદ્રના દેવતાનું નામ (૩) ન० કાન્તિ, પ્રભા
कंत त्रि० (क्रान्त) આક્રમણ કરેલ
कंता स्त्री० (कान्ता) સુંદરી
कंतार नं० (कान्तार) અટવી, જંગલ
कंति स्त्री० (कान्ति) કાંતિ, પ્રભા (૨) અહિંસા
कंतिल्ल त्रि० (कान्तिमत्) કાન્તિવાળો
कंतेल्ल पु० (कान्तेल्ल) મડવ ગોત્રની શાખા (૨) મડવ ગોત્રની શાખામાંનો પુરૂષ
कंथग्ग } पु० (कन्थक) જાતવાન ઘોડો
कंथग }
कंथीकय त्रि० (कन्थीकृत) કથાની માફક થીગડા મારેલ વસ્ત્ર
कंद पु (कान्द) વ્યંતર દેવોની એક જાત
कंद पु० (कन्द) કન્દમૂળ (૨) ઝાડના મૂળ અને થડની વચ્ચેનો ભાગ (૩) કમળાદિકના મૂળ ઉપરનો ગોળ ભાગ
कंदणया स्त्री० (क्रन्दन) આક્રન્દ કરવું
कंदप्प पु० (कन्दर्प) હાસ્ય ગર્ભિત મોહક ચેષ્ટા (૨) કામદેવ (૩) કુતુહલી દેવ (૪) કામદેવની ભાવના (૫) त्रि કામી, કામયુક્ત
कंदप्पिय त्रि० (कान्दर्पिक) કામચેષ્ટા—હાસ્ય મશ્કરી કરનાર ભાંડ વગેરે (૨) હાસ્ય મશ્કરી કરી આજીવિકા ચલાવનારની એક જાતિ (૩) ભાંડ જેવા કંદર્પ દેવતાની એક જાત (૪) त्रि० કામ સબંધી
कंदमूल नं० (कन्दमूल) કન્દમૂલ
कंदर नं० (कन्दर), કાણું, પર્વતની ગુફા.
कंदरा स्त्री० (कन्दरा) ગુફા
कंदल पु० (कन्दल) કેળનું ઝાડ (૨) લતા વિશેષ
कंदलग पु० (कन्दलक) એક ખરીવાળા પશુની એક જાત.
कंदली स्त्री० (कन्दली) એક જાતનો કંદ (૨) કેળનું ઝાડ (૩) લીલી વનસ્પતિ
कंदाहार पु० (कन्दाहार) કંદનો આહાર કરનાર તાપસનો એક વર્ગ
कंदिंद पु० (क्रन्देन्द्र) કન્દિત નામના દેવ નિકાયના ઇન્દ્ર
कंदिय पु० न० (क्रन्दित) વિયોગિની સ્ત્રીનું રૂદન (૨) વાણવ્યંતર દેવતાની એક જાત
कंदु पु० स्त्री० (कन्दु) લોઢાનું વાસણ, તાવડો
कंदुक पु० (कन्दुक) એક જાતની વનસ્પતિ
कंदुकुंभी स्त्री० (कन्दुकुम्भी) લોઢાની કડાઈ, તાવડી
कंदुरुक्क न० (कन्दुरुक्क) એક જાતનો ધુપનો સુગંધી પદાર્થ
कंदू स्त्री० (कन्दू) નારકીને ઉપજવાની કુંભી
कंध पु० (स्कन्ध) ખાંધ
कंप पु० (कम्प) કંપારી, ધ્રુજારો
कंपण न० (कम्पन) કંપવું, ધ્રુજવું, હલવું
कंपणवाइय त्रि० (कम्पनवातिक) કમ્પવાયુ નામના રોગવાળો
कंपिल्ल पु० न० (कम्पिल्ल) કંપિલપુર નામનું ફરૂખાબાદ જીલ્લાનું એક જુનું નગર (૨) અંતગડ સૂત્રના ૧ લા વર્ગના સાતમા અધ્યયનનું નામ (૩) અંધકવૃષ્ણિના પુત્ર સાતમા દશાર્હ
कंपिल्लपुर न० (काम्पिल्यपुर) કંપિલપુર નામે નગર
कंबल पु० न० (कम्बल) કંબલ, ધાબળો, કામળો (૨) ગાયના ગળાનું ચામડું.
कंबलकड पु० } (कम्बलकट) કામળો
कंबलकिडु न० }

कंबु पु० (कम्बु) શંખ (૨) ન૦ કંબુ નામે પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન કે જેમાં વસતા દેવોનું બાર સાગરનું આયુષ્ય છે

कंबुगीव न० (कम्बुग्रीव) કંબુગ્રીવ નામે પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

कंबू स्त्री (कम्बू) એ નામની એક સાધારણ વનસ્પતિ

कंबोय पु० (कम्बोज) કમ્બોજ દેશ, કાબુલ દેશ

कंबोय त्रि० (काम्बोज) કમ્બોજ દેશમાં જન્મેલ

कंस पु० (कंस) ૮૮ ગ્રહમાંનો ૨૨ મો ગ્રહ (૨) મથુરાનો રાજા, શ્રીકૃષ્ણનો મામો (૩) કાંસુ નામની ધાતુ

कंस न० (कांस्य) કાંસાની એક ધાતુ

कंसणाभ पु० (कंसनाभ) ત્રેવીશમા ગ્રહનું નામ

कंसताल न० (कांस्यताल) વાદ્ય વિશેષ કાંસાના ઝાંઝર

कंसपाई स्त्री० (कांस्यपात्री) કાંસાની થાળી

कंसपाय न० (कांस्यपात्र) કાંસાનું પાત્ર

कंसवएणाभ पु० (कंसवर्णाभ) અઠ્ઠાવીસમા ગ્રહનું નામ

कंसवन्न पु० (कंसवर्ण) કંસવર્ણ નામનો ગ્રહ

कंसाला स्त्री० (कंसताला) વાજાનો એક પ્રકારનો અવાજ તાન

कंसिआ स्त्री० (कंसिका) તાલ (૨) વાદ્ય વિશેષ

कंसिय पु० (कांस्यिक) કાંસાનું વાજિંત્ર (૨) કંસારા

कंसीय न० (कंसीय) કાંસાનું પાત્ર

ककारपविभत्ति पु० (ककारप्रविभक्ति) કકારની રચનાવાળું નાટક

ककुध } ककुह } पु० न० (ककुद्) બળદની ખુંધ (૨) રાજચિન્હ (૩) પર્વતની ટોચ (૪) त्रि પ્રધાન, મુખ્ય

कक्क पु० (कल्क) સુગંધી પદાર્થ, એક ઉકાળેલા દ્રવ્યનો ઉકાળો (૨) ન૦ પાપ (૩) કપટ, માયા

कक्क पु० (कर्क) બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તીના એક મહેલનું નામ

कक्कंध पु० (कर्कन्ध) ગૃહાધિષ્ઠાયક દેવ વિશેષ

कक्कुरुया स्त्री० (कल्कुरुका) દંભથી બીજાને છેતરવું તે

कक्कगुरुग न० (कल्कगुरुक) માયા, કપટ

कक्कड त्रि० (कर्कश) ખરખરૂં

कक्कड न० (कर्कट) હૃદયનો એક પ્રકારનો વાયુ

कक्कडग पु० (कर्कटक) કાકડી શાકની એક જાત

कक्कडच्छ पु० (कर्कटाक्ष) કાકડી

कक्कडय न० (कर्कटक) દોડતા ઘોડાના પેટમાં ઉછળતો વાયુ

कक्कडिया स्त्री० (कर्कटिका) કાકડી

कक्कडी स्त्री० (कर्कटी) કાકડી

कक्कणा स्त्री० (कल्कना) પાપ (૨) માયા

कक्कब पु० (कर्कब) ઉકાળેલ શેરડીનો રસ

कक्कर पु० (कर्कर) જેને ચાવતા કર કર થાય તેવી વસ્તુ (૨) કાંકરો

कक्करणया स्त्री० (कर्करणता) શય્યા ઉપધિ વગેરેમાં દોષ કહાડી બડબડાટ કરવું તે

कक्करय पु० (कर्कश) સુભિક્ષાના હેતુ શીખવવા

कक्कराइय न० (कर्करायित) દોષવાળું આચરણ (૨) દોષનું કહેવું દોષોનું પ્રગટ કરવું

कक्करी स्त्री० (कर्करी) ગાગર

कक्कस त्रि० (कर्कश) કઠિન આકરૂં (૨) પ્રખર, ચણ્ડ (૩) તીવ્ર પ્રગાઢ

कडग्र पु० (कटक) भीत
कडगर न० (कडङ्गर) ફળશૂન્ય એક જાતનુ ઘાસ
कडंब पु० (कदम्ब) એક જાતનુ વાજીંત્ર
कडक्ख पु० (कटाक्ष) કટાક્ષ
कडक्खिय त्रि० (कटाक्षित) કટાક્ષ ભરેલ
कडग पु० न० (कटक) કડણુ, કડુ (૨) સમૂહ (૩) સૈન્ય-લશ્કરનુ રહેવાનુ સ્થાન (૪) ભિતનુ મૂળ, પાયા (૫) પર્વતનો તટ, તળેટી (૬) પર્વતનો ઉપલો ભાગ (૭) પર્વતની મેખલાનો મધ્ય ભાગ (૮) પુ० આ નામનો એક દેશ
कडग्गिदाह पु० (कटाग्निदाह) વાંસની અગ્નિ વડે બાળવુ તે (૨) આગળ પાછળથી કટ નામનુ ઘાસ વીંટાળીને સળગાવી મુકવુ તે
कडच्छेज्ज न० (कटच्छेद्य) સોનાના આભૂષણ તથા પર્વતના મધ્ય ભાગને છેદવાની કળા
कडजुग न० (कृतयुग) સત્યયુગ, ૧૭૨૮૦૦૦ વર્ષનો આદિયુગ
कडजुम्म पु० (कृतयुग्म) જે સખ્યાને ચારે ભાગતા શૂન્ય શેષ રહે તે સખ્યા, જેમકે ૧૬ (૨) સમરાશિ
कडजुम्मकडजुम्म पु० न० (कृतयुग्मकृतयुग्म) ભાજ્ય સખ્યા અને લબ્ધ સખ્યા એ બનેને ચારે ભાગતા શૂન્ય શેષ રહે તે સખ્યા, જેમકે સોળની સખ્યા (૨) રાશિ વિશેષ
कडजुम्मकलिओय पु० (कृतयुग्मकल्योज) જે સખ્યાને ચારે ભાગતા એક શેષ રહે અને લબ્ધ સખ્યાને ચારે ભાગતા કઈ શેષ ન રહે તેની સખ્યા, જેમકે સત્તર (૨) રાશિ વિશેષ
कडजुम्मतेओग पु० (कृतयुग्मत्र्योज) જે સખ્યાને ચારે ભાગતા ત્રણ શેષ રહે અને લબ્ધ સખ્યાને ચારે ભાગતા કઈ શેષ ન રહે તેની સખ્યા, જેમકે ઓગણીશ (૨) રાશિ વિશેષ
कडजुम्मदावरजुम्म पु० (कृतयुग्मद्वापरयुग्म) જે સખ્યાને ચારે ભાગતા શેષ બે રહે અને લબ્ધ સખ્યાને ચારે ભાગતા કઈ શેષ ન રહે તેની સખ્યા, જેમકે અઢાર (૨) રાશિ વિશેષ
कडजोगि त्रि० (कृतयोगिन्) ગીતાર્થ, જ્ઞાની
कडणा स्त्री० (कटना) ઘરનો એક ભાગ
कडपूयणा स्त्री० (कटपूतना) કટપૂતના નામની દેવી, વ્યન્તરી વિશેષ
कडप्प पु० (कटप्र) સમૂહ
कडभू पु० (कटभू) એ નામનો એક કટ
कडय पु० न० (कटक) લશ્કર, સૈન્ય
कडय न० (कडक) દોરડી, જાર, વગેરેના સાઠા, કડબ
कडयडिय त्रि० ( ) પાછુ ફરેલ, ફેરવાઈ ગયેલ
कडवाइ पु० (कृतवादिन्) સૃષ્ટિને નૈસર્ગિક નહીં માનતા કોઈની બનાવેલી માનનાર, જગત્કર્તૃત્વવાદી
कडसक्करा स्त्री० ( ) વાંસની ખીલી-શળી
कडह पु० (कटभू) એ નામનુ એક વૃક્ષ
कडाइ पु० (कृतादि) જુઓ "કડજોગિ" શબ્દ
कडाय पु० (कृतापाम) સથારો કરનાર સાધુની સેવા ભક્તિ કરનાર કડાયા સાધુ
कडाली स्त्री० (कटालिका) ઘોડાના મ્હોંને પગ ટેકવવાને પલાણની બે બાજુએ લટકતા પેગડા (૨) ઘોડાના મોઢા પર બાંધવાનુ મુખ બધન
कडासण न० (कटासन) આસન, પથરણુ
कडाह पु० (कटाह) લોઢાનુ ઠામ, કડાઈ (૨) કાચબાની પીઠ (૩) પાસવિના દોડકા

कडि स्त्री० (कटि) કેડ, કમર (૨) વૃક્ષાદિનો મધ્ય ભાગ

कडि पु० (कटिन्) સાંઠીનાળો

कडिअ त्रि० (कटित) સાદડીથી ઢાંકેલું (૨) સાંઠીથી સુશોભિત કરેલું (૩) એક બીજામાં મેળવેલું

कडिअकडि त्रि० (कटितकटिन्) સાદડીના પટાની માફક એક બીજા સાથે મળેલ, અત્યન્ત નિબિડ

कडिण पु० ( ) નામમાં ઉત્પન્ન થતુ એક જાતનું ઘાસ કે જેથી ફુલ ગુંથાય છે

कडितड न० (कटितट) કટીતટ (૨) મધ્ય ભાગ

कडित्त न० (कटित्र) કેડ ઉપર પહેરવાનું ચામડાનું કવચ

कडिपट्टय० न० (कटिपट्टक) ધોતીઉં

कडिपत्त न० (कटिपत्र) સર્પાદિ વૃક્ષની સળી (૨) પાતળી કમર

कडिवध पु० (कटिबन्ध) કંદોરો

कडिवधण न० (कटिबन्धन) કેડે બાંધવાનું વસ્ત્ર ચરોટો

कडिभिल्ल न० ( ) શરીરના એક ભાગમાં હોનાર

कडियल न० (कटितल) કમર

कडिल्ल पु० न० (कटिल) મોટી કડાઈ (૨) ન० કટી વસ્ત્ર કમર પર પહેરવાનું વસ્ત્ર-ધોતીઉં વગેરે (૩) ઉપકરણ વિશેષ

कडिसुत्त न० (कटिसूत्र) કમ્મરપટો કંદોરો

कडु } त्रि० (कटुक) કડવું કે વાસ્તાનું
कडुअ } (૨) पु० કડવો રસ (૩) त्रि० અનિષ્ટ (૪) દારુણ ભયંકર

कडुइया स्त्री० (कटुकी) - ની તુમડીની વેલ

कडुच्छग } पु० स्त्री ( ) ધૂપનો
कडुच्छुय } કડછો ---ડી

कडुर न० ( ) એ- જાતનું ...

कडुसगंधग न० ( ) એક ભાગ સૂત્ર, એક ભાગ ઉન અને એક ભાગ કાથો એ ત્રણના મિશ્રણથી બનાવેલ રોગ

कडेवर न० (कलेवर) શરીર દેહ

कड्ड पु० (कर्ष) ખેંચવું આકર્ષણ

कड्डण न० (कर्षण) (૧) ખેંચવું (૨) ખેડવું

कड्डित } त्रि० (कृष्ट) ખેંચેલું
कड्डिय }

कड्डोकड्डा स्त्री० (कर्षापकर्षा) ખેંચાખેંચ તાણાતાણ

कढण पु० (क्वथन) કઢવું ઉકાળવું

कढिण त्रि० (कठिन) કઠોર, મજબુત (૨) વાંસની સાદડી, ચટાઇ (૩) न० તૃણ વિશેષ (૪) પર્ણ, પાંદડું

कढिय त्रि० (क्वथित) ઉકાળેલું

कण पु० (कण) કણુકી, ચોખાના ખંડિત દાણા (૨) સાતમા ગ્રહનું નામ (૩) વનસ્પતિ વિશેષ (૪) ચોખા, ભાત

कणइर पु० (कर्णिकार) કણેર નામની વનસ્પતિ

कणगर न० (कनकर) પથ્થરનું એક જાતનું હથિયાર

कणद पु० (कनन्द) કનન્દ નામના સાધુ

कणक पु० (कनक) બાણ

कणकणअ } पु० (कनकनक) નવમા ગ્રહનું
कणकणग } નામ

कणगपाणि पु० (कनकपाणि) કણુક-બાણ અથવા શાર્ઙ્ગ ધનુષ્ય જેના હાથમાં છે તે વાસુદેવ

कणकुडग पु० (कणकुण्डक) ચોખાની બનાવેલી ખાવા યોગ્ય વસ્તુ

कणग न० (कनक) સુવર્ણ, સોનું (૨) ધનદ્વીપના દેવતાનું નામ (૩) રેખા-લીટી રંગનો તેજનો ગોળો (૪) ચાર ઇંદ્રિય

વાળો એક જીવ (૫) એક જાતનું બાણ (६) એક જાતનુ વાજિંત્ર (७) ફૂલનો હાર

कणगकूड न० (कनककूट) વિદ્યુત્પ્રભ વખારા પર્વતના નવ ફૂટમાનુ પાચમુ ફૂટ–શિખર (२) પુ સુવર્ણમય શિખરવાળો પર્વત

कणगकेउ पु० (कनककेतु) અહિચ્છત્રા નગરીનો કનકકેતુ નામે રાજા (२) હસ્તિનાપુર નગરનો કનકકેતુ નામે રાજા

कणगगिरि पु० (कनकगिरि) મેરૂ પર્વત

कणगज्झय पु० (कनकध्वज) તેતીલપુર નગરના કનકરથ રાજાનો પુત્ર

कणगपुर न० (कनकपुर) કનકપુર નામે નગર

कणगप्पभा स्त्री० पु० (कनकप्रभा) ઘૃત દ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ (२) દેવી વિશેષ (३) न० જ્ઞાતા સૂત્રનું એક અધ્યયન!

कणगमाला स्त्री० (कनकमाला) એક વિદ્યાધરની પુત્રી

कणगरह पु० (कनकरथ) તેતીલપુર નગરનો કનકરથ નામનો રાજા, કે જે આવતી ચોવીસીમા પહેલા મહાપદ્મ તીર્થંકર પાસે દીક્ષા લેશે

कणगलया स्त्री० (कनकलता) કનક નામની વેલ (२) ચમરેંદ્રના લોકપાલ સોમની બીજી અગ્રમહિષી

कणगवियाणग पु० (कनकवितानक) કનક વિતાન નામનો ગ્રહ

कणगसताणग पु० (कनकसंतानक) ૮૮માનો એક ગ્રહ

कणगसताणय पु० (कनकसन्तानक) સત્તોતેરમા ગ્રહનુ નામ

कणगसत्तरि न० (कनकसप्तति) સુવર્ણની હકીકતવાળુ આગળના વખતનુ એક લૌકિક શાસ્ત્ર

कणगा स्त्री० (कनका) કનકા દેવી (२) રાક્ષસના ઇન્દ્ર ભીમની ત્રીજી અગ્રમહિષી (३) ચમરેંદ્રના લોકપાળ સોમની પહેલી અગ્રમહિષી (४) " જ્ઞાતા ધર્મ કથા " સૂત્રનુ એક અધ્યયન (५) ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

कणगावलि स्त्री० (कनकावलि) એક પ્રકારના તપનો સમૂહ કે જની સ્થાપના કનકાવલિ હારને આકારે થાય છે (२) સુવર્ણ અને મણિઓથી બનાવેલ આભૂષણ (३) पु० દ્વીપ વિશેષ (४) સમુદ્ર વિશેષ

कणगावलिपविभत्ति न० (कनकावलिप्रविभक्ति) એક જાતનુ નાટ્ય

कणगावलिभद्द पु० (कनकावलिभद्र) કનકાવલિ દ્વીપનો અધિષ્ઠાયક દેવ

कणगावलिमहाभद्द पु० (कनकावलिमहाभद्र) કનકાવલિવર સમુદ્રનો દેવતા

कणगावलिमहावर पु० (कनकावलिमहावर) કનકાવલિવર સમુદ્રનો દેવ

कणगावलिवर पु० (कनकावलिवर) આ નામનો એક દ્વીપ (२) આ નામનો એક સમુદ્ર (३) કનકાવલિવર સમુદ્રનો અધિપતિ દેવ

कणगावलिवरभद्द पु० (कनकावलिवरभद्र) કનકાવલિવર દ્વીપનો દેવ

कणगावलिवरमहाभद्द पु० (कनकावलिवर महाभद्र) કનકાવલિવર દ્વીપનો અધિપતિ દેવ

कणगावलिवरोभास पु० (कनकावलिवरावभास) આ નામનો એક દ્વીપ (२) આ નામનો એક સમુદ્ર

कणगावलिवरोभासभद्द पु० (कनकावलिवरावभासभद्र) કનકાવલિવરાવભાસ દ્વીપના અધિપતિ દેવતા

कणगावलिवरोभासमहाभद्द पु० (कनकावलिवरावभासमहाभद्र) કનકાવલિવરાવભાસ દ્વીપનો એક અધિપતિ દેવતા

कणगावलिवरोभासमहावर पु० (कनकावलि वरावभाससमहावर) કનકાવલિવરાવભાસ સમુદ્રનો અધિપતિ દેવતા

कणगावलिवरोभासवर पु० (कनकावलिवराव भासवर) કનકાવલિવરાવભાસ સમુદ્રના અધિષ્ઠાતા દેવતા

कणगावली स्त्री० (कनकावली) પાંચ વરસ નવ માસ અને અઢાર દિવસમાં થતું એક તપ કે જેની આકડામાં સ્થાપના કરતા કનકાવલિનો આકાર થાય છે (૨) ડોકમાં પહેરવાનો સોનાનો હાર

कणपूपलिया स्त्री० (कणपूपलिका) કણખીની બનાવેલી ખાવાની વસ્તુ

कणय पु० (   ) જુઓ "કણગ" શબ્દ

कणय पु० (कनक) સોનું (૨) આઠમા ગ્રહનું નામ (૩) જુઓ "કણગ" શબ્દ (૪) વૃક્ષ વિશેષ

कणयर पु० (करवीर) કણેર નામનું ગુલ્મ જાતિનું ઝાડ

कणया स्त्री० (कनका) ચમરેંદ્રના લોકપાલ સોમની કનકા નામની મુખ્ય દેવી

कणयार पु० (कणेर) કણેરનું ઝાડ

कणयाली स्त्री० (कनकाली) ઘરનો એક ભાગ

कणव पु० (कणत्र) કણવ નામનું એક જાતનું ઘાસ

कणवित्ताणग्र पु० (कणवितानक) દશમા ગ્રહનું નામ

कणवीर पु० (करवीर) કણેરનું વૃક્ષ (૨) ન० કણેરનું ફુલ

कणाद पु० (कणाद) વૈશેષિક મતના પ્રવર્તક એક ઋષિ

कणिय न० (कणित) આર્ત્તસ્વર (૨) અવાજ, ધ્વનિ

कणिक्क त्रि० (कणिक्क) એક જાતનો મચ્છ

कणिट्ठ त्रि० (कनिष्ठ) ન્હાનો લઘુ

कणिय } पु० स्त्री० (कणिका) ચો-
कणिया } ખાની કણકી (૨) આટાની કણીક

कणिया स्त्री० (क्वणिता) એક જાતની વીણા

कणियार पु० (कर्णिकार) થણિતકુમાર દેવતાનુ કણેર નામે ચૈત્ય વૃક્ષ (૨) કર્ણિકાર નામના સાધુ

कणिर त्रि० (क्वणितृ) વાગવાના સ્વભાવવાળું

कणीयस त्रि० (कनीयस्) ન્હાનો, કનિષ્ઠ

कणुग न० (कणुक) આંખમાં પડેલું કણું

कणुय न० (कणुक) કણુ, રજકણ રજ (૨) ચામડી વગેરે અવયવ

कणेर } स्त्री (करेणु) હાથણી
कणेरुया }

कण्ण पु० (कण्व) આ નામના એક ઋષિ

कण्ण पु० न० (कर्ण) કાન (૨) અંગ દેશના આ નામના એક રાજા, યુધિષ્ઠિરના ભાઈ

कण्णकला स्त्री० (कर्णकला) સૂર્ય એક માંડલેથી બીજે માંડલે જે ગતિએ જાય છે તે ગતિ

कण्णगा स्त्री० (कन्यका) કુમારિકા

कण्णतिय पु० (कर्णतिक) એક જાતનો પાંખવાળો ઉડતો ચોઇંદ્રિય જીવ

कण्णधार पु० (कर्णधार) નાવિક, નિર્યામક

कण्णपाउरण पु० (कर्णप्रावरण) લવણ સમુદ્રમાં સાતસો જોજન ઉપર આવેલ કર્ણપ્રાવરણ નામનો એક અંતરદ્વીપ (૨) તે અંતરદ્વીપમાં રહેનારા મનુષ્યો

कण्णपालि स्त्री० (कर्णपाली) કાનમાં પહેરવાની વાળી–એક આભૂષણ

कण्णपीठ न० (कर्णपीठ) કાનનું ઘરેણું

कण्णपूर न० (कर्णपूर) કાનમાં પહેરવાનું આભરણ (૨) કર્ણપૂર નામે હાથીના કાનનું આભૂષણ

कराणलोयण पु० (कर्णलोचन) અભિજિત્ નક્ષત્રના ગોત્રનું નામ

कराणवालिया स्त्री० (कर्णवालिका) કાનના ઉપરના ભાગમાં પહેરવાની વાળી

कराणवेहणग न० (कर्णवेधनक) ઉત્સવ વિશેષ, કર્ણવેધોત્સવ

कराणसक्कुली स्त्री० (कर्णशष्कुली) કાનનું છિદ્ર (૨) કાનની લંબાઈ

कराणसोहणग न० (कर्णशोधनक) કાનને ખોતરવાની સળી, કાન ખોતરણી-ચાટુડી

कराणा स्त्री० (कन्या) કન્યા, પુત્રી

कराणाचोलय न० (कन्याचोलक) એક જાતનું ધાન્ય

कराणालिय न० (कन्यालीक) કન્યાની બાબતમાં બોલાતું જૂઠ

करिणया स्त्री० (कर्णिका) ખુણો (૨) કમળનો બીજકોશ, કમળનો મધ્યભાગ (૩) એક જાતની વનસ્પતિ (૪) કાનની વાળી (૫) છત્રનો અંદરનો ભાગ

करिणयार पु० (कर्णिकार) કણેરનું ઝાડ (૨) न० કણેરનું ફુલ (૩) पु० ગોશાલાનો એક ભક્ત

कराणीरह पु० (कर्णीरथ) એક પ્રકારનો વિશિષ્ટ રથ, કે જે ખાસ ઋદ્ધિમંત માણસોને ત્યાંજ હોય તે

कराह पु० (कृष्ण) કૃષ્ણ નામે નવમા વાસુદેવ (૨) કૃષ્ણ નામના એક પરિવ્રાજક સન્યાસી (૩) અત્યંત મલિન પરિણામ (૪) પાંચમા બળદેવ વાસુદેવના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય (૫) કાળો રંગ (૬) કૃષ્ણ નામની વેલ (૭) કાળી તુળશી (૮) એક પ્રકારનો કંદ (૯) સ્ત્રી० છ લેશ્યામાંની કૃષ્ણ નામની પહેલી લેશ્યા (૧૦) નિરયાવલિકા સૂત્રના ચોથા અધ્યયનનું નામ (૧૧) દિગમ્બર મત પ્રવર્તક શિવભૂતિ મુનિના ગુરૂ

कराहओराल पु० (कृष्णोराल) એક જાતની વનસ્પતિ

कराहकन्द पु० (कृष्णकन्द) એક પ્રકારની કંદ જાતની વનસ્પતિ

कराहकरिणयार पु० (कृष्णकर्णिकार) કાળી કણેરનું વૃક્ષ

कराहकुमार पु० (कृष्णकुमार) રાજા શ્રેણિકના એક પુત્ર

कराहदीवायण पु० (कृष्णद्वैपायन) એ નામના એક બ્રાહ્મણ સન્યાસી

कराहपक्खिय पु० (कृष्णपाक्षिक) જેને અર્દ્ધ પુદ્‌ગલ પરાવર્તન કરતાં વધારે સંસારમાં પરિભ્રમણ કરવાનું હોય તે જીવ (૨) त्रि० ક્રૂર કર્મ કરનાર

कराहपरिव्वायग पु० (कृष्णपरिव्राजक) નારાયણની ભક્તિ કરનાર પરિવ્રાજક

कराहबंधुजीव पु० (कृष्णबन्धुजीव) શ્યામ પુષ્પવાળું એક જાતનું ઝાડ

कराहभूम } **कराहभोम** } पु० (कृष्णभूम) કાળી જમીન

कराहराइ स्त्री० (कृष्णराजि) પાંચમા દેવલોક ઉપર જમીનની ફાટ જેવી લોકાંતિક દેવતાના વિમાનને ફરતી કાળી રેખાઓ છે તે, કૃષ્ણરાજી (૨) ઈશાનેન્દ્રની બીજી અગ્રમહિષીનું નામ (૩) જ્ઞાતા ધર્મ કથા સૂત્રનું એક અધ્યયન

कराहराई स्त्री० (कृष्णरात्रि) કૃષ્ણરાત્રી દેવી

कराहलेसा स्त्री० (कृष्णलेश्या) કૃષ્ણલેશ્યા નામની પહેલી લેશ્યા

कराहलेस्स त्रि० (कृष्णलेश्य) કૃષ્ણલેશ્યાવાળો

कराहलेस्सा स्त्री० (कृष्णलेश्या) કૃષ્ણલેશ્યા

कराहवडिंसयविमाण न० (कृष्णावतंसकविमान) કૃષ્ણાવતંસ નામનું વિમાન

कराहवल्ली स्त्री० (कृष्णवल्ली) નાગદમની નામની વેલ

कराहवासुदेव पु० (कृष्णवासुदेव) કૃષ્ણવાસુદેવ, આ અવસર્પિણીના નવમા વાસુદેવ
कराहसप्प पु० (कृष्णसर्प) કાળો સર્પ (૨) રાહુદેવનુ નામ
कराहसिरी स्त्री० (कृष्णश्री) કૃષ્ણશ્રી નામની એક સ્ત્રી
कराहा स्त्री० (कृष्णा) ઇશાનેન્દ્રની કૃષ્ણા નામની રાણી (૨) કૃષ્ણા નામની દેવી (૩) કૃષ્ણા નામની નદી (૪) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી (૫) અંતગડ સૂત્રના આઠમા વર્ગના ચોથા અધ્યયનનુ નામ (૬) છ લેશ્યામાની પ્રથમ કૃષ્ણ લેશ્યા (૭) વિજયપુર નગરના વાસવદત્ત રાજાની રાણીનુ નામ
कराहादेवी स्त्री० (कृष्णदेवी) કૃષ્ણા દેવી
कराहुइ अ० (क्वचित्) ક્યાય પણ, કોઇ પણ સ્થાને (૨) ક્યાથી
कतर त्रि० (कतर) બે કે ઘણામાનો કયો ?
कता अ० (कदा) ક્યારે ?
कति त्रि० (कृतिन्) સુકૃતિ, સદાચારી
कति त्रि० (कति) કેટલા પ્રકારનુ
कत्तण त्रि० (कर्तन) કાપનાર, છેદનાર (૨) न० કાતરવુ કાપવુ
कत्तर न० (कर्तर) કાતરવાનુ સાધન, કાતર
कत्तरी स्त्री० (कर्त्री) કાતર કાતરણી
कत्तवीरिय पु० (कार्त्तवीर्य) ભરતના ચાલુ ચોવીસીના આઠમા ચક્રવર્તિના પિતાનુ નામ
कत्तार त्रि० (कर्तृ) કરનાર, કર્તા
कत्ति स्त्री० (कृत्ति) ચમ ચામડુ
कत्तिगी स्त्री० (कार्तिकी) કાર્તિકમાસની પુનમ
कत्तिय पु० (कार्तिक) કાર્તિકમાસ (૨) હસ્તિનાપુર નગરના રહેવાસી કાર્તિક શેઠ કે જેણે મુનિસુવ્રત પ્રભુની પાસે પોતાના એક હજાર મુનિમની સાથે દીક્ષા લીધી, દીક્ષા પાળી પહેલા દેવલોકના ઇન્દ્રપણે ઉત્પન્ન થયા (૩) જમ્બુદ્વીપના ભરતખડમા થનાર છઠ્ઠા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ (૪) કાર્તિક નામનો માણસ
कत्तियपाडिवश्र पु० (कार्त्तिकप्रतिपत्) કાર્તિક શુદ ૧૫ પછીનો પડવો તે કાર્તિક વદ ૧
कत्तिया स्त्री० (कर्त्तिका) કાતર
कत्तिया स्त्री० (कृत्तिका) કૃત્તિકાનક્ષત્ર
कत्तियारक्खिय पु० (कृत्तिकारक्षित) કૃતિકારક્ષિત નામનો પુરુષ
कत्तो अ० (कुतस्) ક્યાથી ?
कत्तोच्चय त्रि० (कुतस्त्य) ક્યાનો ?
कत्थ अ० (कुत्र) ક્યા ?
कत्थ त्रि० (कथ्य) કથા યોગ્ય (શાસ્ત્ર) (૨) કથનીય કહેવા યોગ્ય
कत्थइ अ० (कुत्रचित्) ક્યાયપણ, કોઇપણ ઠેકાણે
कद्दव न० (कदम्ब) કદમ્બનુ ઝાડ
कदलि पु० (कदली) કેળનુ ઝાડ
कदाइ अ० (कदाचित्) કદાચિત્, ક્યારેક
कदावि अ० (कदापि) ક્યારેપણ, કોઇપણ વખતે
कदुइया स्त्री० (   ) એક જાતની વેલ
कद्दम पु० (कर्दम) કીચડ, કાદવ (૨) એક નાગરાજ દેવ
कद्दमश्र पु० (कर्दमक) અનુવેલધર દેવતાના બીજા રાજાનુ નામ
कनककत त्रि० (कनकमात) સોનેરી વર્ણ સોના જેવા દેખાવનો પદાર્થ
कन्न पु० (कर्ण) જુઓ " કણ્ણ " શબ્દ
कनगा स्त्री० (कन्यका) કુમારિકા
कन्नधार पु० (कर्णधार) જુઓ " કણ્ણધાર " શબ્દ
कन्नपावरण पु० (कर्णप्रावरण) ગજરો કાનનુ ભૂષણ

कन्ना स्त्री० (कन्या) જુઓ " કણ્ણા " શબ્દ

कन्नालीय पु० न० (कन्यालीक) કન્યા આશ્રી જૂઠુ બોલવુ તે, નવ વરસની હોય અને ૧૫ વરસની છે એમ કહેવુ તે

कन्निया स्त्री० (कर्णिका) જુઓ "કણ્ણિયા" શબ્દ

कन्नीरह पु० (कर्णीरथ) એક પ્રકારનો રથ, પૈસાદારનુ એક પ્રકારનુ વાહન

कन्ह पु० (कृष्ण) જુઓ " કણ્હ " શબ્દ

कन्हसह न० (कृष्णसह) જૈન સાધુઓના કુળનુ નામ

कपिंजल पु० (कपिंजल) કપિંજલપક્ષી, ચાતક

कपित्थ न० (कपित्थ) કોઠુ, કોઠ

कपिल पु० (कपिल) ધાતકીખંડમાના ભરતખંડની ચંપાનગરીના કપિલ નામના વાસુદેવ ૨

कपिहसिय न० (कपिहसित) વાદળના દાતીયાની પેઠે વાદળા વગર આકાશમા વિજળી થાય તે

कपोत पु० (कपोत) કબુતર, પારેવુ

कप्प पु० (कल्प) કલ્પ, યોગ્ય, ઉચિત (૨) આચાર (૩) કલ્પશાસ્ત્ર, વેદધર્મની વિધિ બતાવનાર એક ધર્મ શાસ્ત્ર (૪) ઓઢવાની પછેડી, સાધુનુ એક ઉપકરણ (૫) કલ્પ નામનો દ્વીપ અને સમુદ્ર (૬) એ નામનુ આચારની મર્યાદા બતાવનાર કાલિકસૂત્ર (૭) સૌધર્મ આદિ દેવલોકોના નામવાળા દ્વીપ અને સમુદ્ર (૮) બારમો દેવલોક (૯) ત્રિ० સરખા, બરાબર (૧૦) પુ० કલ્પવૃક્ષ (૧૧) બારમા દેવલોક નિવાસી દેવ (૧૨) અધિવાસ, સ્થાન (૧૩) ત્રિ० સમર્થ, શક્તિમાન્

कप्पट्ट पु० (कल्पस्थ) બાળક

कप्पट्ठिइ स्त्री० (कल्पस्थिति) સાધુસમાચારીની સ્થિતિ-મર્યાદા

कप्पट्ठिय पु० (कल्पस्थित) કલ્પસ્થિત, સામાચારીની મર્યાદામા રહેલ મુનિ

कप्पट्ठिया स्त्री० (कल्पस्थिका) તરુણ સ્ત્રી

कप्पड पु० (कर्पट) લુગડાને વળ દઈને બનાવેલ ગોટો, જીર્ણ વસ્ત્ર

कप्पडिय पु० (कार्पटिक) કાપડી, કાવડ લઈ ભિક્ષા માગનાર (૨) કપટી, માયાવી

कप्पण न० (कल्पन) છેદવુ

कप्पणा स्त्री० (कल्पना) કલ્પના, સંભાવના

कप्पणिज्ज त्रि० (कल्पनीय) ઉદ્‌ગમાદિ દોષ રહિત, કલ્પતુ

कप्पणी स्त्री० (कल्पनी) કાતર (૨) છરી

कप्पतरु पु० (कल्पतरु) કલ્પવૃક્ષ

कप्पत्थी स्त्री० (कल्पस्त्री) દેવની સ્ત્રી, દેવી

कप्पद्दुम पु० (कल्पद्रुम) કલ્પવૃક્ષ

कप्पपायव पु० (कल्पपादप) કલ્પવૃક્ષ

कप्पर पु० (कर्पर) કપાળ, માથાની ખોપરી

कप्परुक्ख पु० (कल्पवृक्ष) કલ્પવૃક્ષ, જુગલિયા અને દેવતાને વંછિત ફળ આપનાર ઝાડ

कप्पवइ पु० (कल्पपति) કલ્પવાસી દેવતાના અધિપતિ ઇંદ્ર

कप्पवडिंसय न० (कल्पावतंसक) વિમાન વિશેષ (૨) પુ० આ નામના વિમાન વાસી દેવતા

कप्पवडिंसिआ स्त्री० (कल्पावतंसिका) એ નામનુ એક કાલિકસૂત્ર.

कप्पविमाणावास पु० (कल्पविमानावास) દેવલોકના એકદેશરૂપ વિમાનમા નિવાસ

कप्पविमाणोववत्तिया स्त्री० (कल्पविमानोपपत्तिका) જેથી દેવલોકમા ઉત્પન્ન થાય તેની આચરણા

कप्पसुत्त न० (कल्पसूत्र) શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામી વિરચિત એક જૈન ગ્રંથ

कप्पसुय न० (कल्पश्रुत) જ્ઞાન વિશેષ (૨) એ નામનો એક ગ્રંથ

कप्पाईय पु० (कल्पातीत) ગચ્છવ્યવસ્થાના નિયમને ઉલ્લંઘી ગયેલા દેવતા, નવગ્રૈવેક અને પાંચ અનુત્તર વિમાનના દેવતા

कप्पाकप्पिय न० (कल्पाकल्पिक) કલ્પ અને અકલ્પ દર્શાવનાર એક લૌકિક ધર્મશાસ્ત્ર

कप्पाग पु० (कल्पक) એક જગ્યાના ઘણા માલિકો પૈકી એકને મુખ્ય માલિક કલ્પવો તે મેરુતરીઓ

कप्पाग पु० (कल्पाक) વિધિ જાણનાર સાધુ

कप्पागभिक्खु पु० (कल्पाकभिक्षु) છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર સ્થાપવા યોગ્ય સાધુ

कप्पातीत पु० (कल्पातीत) કલ્પાતીત દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થયેલ નવગ્રૈવેકથી માંડી પાંચ અનુત્તર વિમાન સુધીના દેવતા (૨) સ્થિતિકલ્પ આદિ સાધુના આચારની મર્યાદાને ઉલ્લંઘી ગયેલ તીર્થંકર, કેવળી વગેરે

कप्पाय पु० (कल्पाय) કર, રાજાને આપવાનો ભાગ

कप्पाय न० (कल्पक) કલ્પ

कप्पास पु० (कार्पास) એક પ્રાચીન લૌકિક મત (૨) કપાસથી ઉત્પન્ન થતુ સૂત્ર

कप्पासत्थि पु० (कार्पासास्थि) ત્રણ ઇંદ્રિય વાળો એક કપાસનો જીવ

कप्पासिअ पु० (कार्पासिक) કપાસનો વેપારી (૨) એ નામનું કપાસનું બયાન આપનાર એક શાસ્ત્ર (૩) त्रि० કપાસનું બનેલું સૂતર વગેરે

कप्पासी स्त्री० (कार्पासी) કપાસમાં રહેનારૂં જીવડું

कप्पिअ त्रि० (कर्त्तित) કાપેલું, છેદેલું

कप्पिअकप्पिअ पु० (कल्पाकल्प) ઓગણત્રીશ ઉત્કાલિક સૂત્રમાંનું બીજું

कप्पिआ स्त्री० (कल्पिका) એ નામનું કાલિક સૂત્ર, નિરયાવલિકા અંતર્ગત ઉપાંગ સૂત્ર

कप्पिय त्रि० (कल्पित) સાધુને લેવા યોગ્ય, સાધુને કલ્પે તેવું (૨) ગોઠવેલું, રચેલું, સ્થાપેલું (૩) વ્યવસ્થિત (૪) છેદેલું કટકા કરેલા

कप्पूर पु० (कर्पूर) કપૂર

कप्पोवग } **कप्पोवय** } पु० (कल्पोपग) પહેલા દેવલોકથી બારમા દેવલોક સુધીના વૈમાનિક દેવતા

कप्पोववरागग पु० (कल्पोपपन्नक) જુઓ "કપ્પોવગ" શબ્દ

कप्पोववत्तिय पु० स्त्री० (कल्पोपपत्तिक) કલ્પ-બાર દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થયેલ વૈમાનિક દેવતા

कप्पोववन्नग पु० (कल्पोपपन्नक) જુઓ "કપ્પોવગ" શબ્દ

कबंध पु० (कबन्ध) માથા વિનાનું જીવતું ધડ

कब्बट्ठिगा स्त्री० ( ) પુત્રી, દીકરી

कब्बट्ठी स्त्री० ( ) નાની છોકરી

कब्बड न० (कर्बट) નાના ગઢથી વિંટાયેલું શહેર નઠારૂં શહેર (૨) હલકી વસતિનું રહેઠાણ (૩) त्रि० નઠારા શહેરના રહેવાસી

कब्बडग पु० (कर्बटक) કર્બટક નામનો ગ્રહ (૨) તે નામનો દેવ

कब्बाडभयय पु० ( ) જમીન ખોદવાનું કામ કરનાર મજુર

कब्बुर } **कब्बुरय** } पु० (कर्बुर) ગ્રહ વિશેષ (૨) ગ્રહાધિષ્ઠાયક દેવ વિશેષ

कभल्ल न० ( ) ખપ્પર ઠીબડી

कम पु० (क्रम) અનુક્રમ (૨) ચરણ પગ (૩) મર્યાદા સીમા (૪) નિયમ

कमंडलु पु० न० (कमण्डलु) કમંડલ

कमकरिया स्त्री० (क्रमकरिका) એક જાતનું વાજીત્ર

कमढग } न० (कमठक) કમંડલ, સાધ્વી
कमढय } ઓનુ એક પાત્ર (૨) સાધ્વી ઓને પહેરવાનુ એક વસ્ત્ર

कमण न० (क्रमण) આક્રમણ કરવુ

कमणिया स्त्री० (क्रमणिका) } ઉપાનહ,-
कमणी स्त्री० (क्रमणी) } પગરખા

कमल पु० (कमल) કમળ (૨) એક જાતનો હરણ, મૃગ (૩) છઠ્ઠા તીર્થંકરનુ લાંછન (૪) કમલાદેવીના પૂર્વ ભવના પિતા

कमलप्पभा स्त्री० (कमलप्रभा) પિશાચના મહારાજા કાળની બીજી અગ્રમહિષી (૨) "જ્ઞાતા ધર્મ કથા ' સૂત્રનુ એક અધ્યયન

कमलवडिंसयभवण न० (कमलावतंसकभवन) કમલાવતંસક નામે ભવન, કમલા નામની ઈંદ્રાણીનો મહેલ

कमलसिरी स्त्री० (कमलश्री) કમલશ્રી નામની રાણી, કમલા નામની ઇંદ્રાણીની પૂર્વ જન્મની માતાનુ નામ

कमला स्त्री० (कमला) પિશાચના ઇંદ્ર કાળની અગ્રમહિષી કમળા દેવી (૨) "જ્ઞાતા ધર્મ કથા " સૂત્રનુ એક અધ્યયન

कमलागर } पु० (कमलाकर) કમળોનો
कमलायर } સમૂહ (૨) સરોવર, જળાશય

कमलापीड } पु० (कमलापीड) ભરત
कमलामेल } ચક્રવર્તીનુ અશ્વ રત્ન

कमलारायहाणी स्त्री० (कमलाराजधानी) કમળા દેવીની કમળા નામે રાજધાની

कमलावई स्त्री० (कमलावती) ઈષુકાર રાજાની રાણી

कमलासीहासण न० (कमलासिंहासन) પિશાચના ઇંદ્ર કાળની મુખ્ય દેવી કમળા દેવીનુ કમળ સિંહાસન નામનુ આસન

कमसो अ० (क्रमशस्) અનુક્રમથી, ક્રમેકરી

कमा स्त्री० (कमा) કમાદેવી ધરણેન્દ્રની અગ્રમહીષીનુ નામ

कमाड न० (कपाट) કમાડ

कम्म पु० (कार्मण) કાર્મણશરીર, પાંચ શરીરમાનુ એક (૨) કાર્મણયોગ, ૧૫ યોગમાનો એક (૩) કાર્મણશરીર યોગ્ય પુદ્ગલ સ્કંધની વર્ગણા (૪) ત્રિ० કર્મ સબંધી, કર્મનિર્મિત

कम्म पु० न० (कर्मन्) ઉત્ક્ષેપણ, અવક્ષેપણ, આકુંચન, પ્રસારણ, ગમન, એ પાંચ કર્મોમાનુ ગમે તે એક કર્મ (૨) કારીગરી (૩) કામ, ધંધો (૪) આરંભ, પ્રવૃત્તિ (૫) આત્માની શક્તિને દબાવનાર જ્ઞાનાવરણાદિ આઠ કર્મ (૬) જીવ દ્વારા ગ્રહણ કરાતા અત્યંત સૂક્ષ્મ પુદ્ગલ (૭) જ્યા ચૂનો વગેરે પકાવવામા આવે છે તે સ્થાન (૮) પૂર્વ કૃતિ, ભાગ્ય

कम्मग्र पु० (कर्मज) આઠ કર્મના જથ્થા રૂપ કાર્મણ શરીર

कम्मइया स्त्री० (कर्मचिता) કામ કરતા કરતા ઉત્પન્ન થયેલી બુદ્ધિ, ચાર બુદ્ધિ માની એક

कम्मंत पु० (कर्मान्त) કર્મ બંધનનુ કારણ (૨) કારખાનુ

कम्मकर त्रि० (कर्मकर) ઘરનુ કામકાજ કરનાર નોકર

कम्मकरण न० (कर्मकरण) કર્મનુ કરણ-સાધન, જીવ વીર્ય વગેરે

कम्मकरी स्त्री० (कर्मकरी) કામગરી, દાસી

कम्मकार त्रि० (कर्मकार) કામકરનાર, દાસ

कम्मकारग्र त्रि० (कर्मकारक) કામ કરનાર, દાસ

कम्मकिब्बिस त्रि० (कर्मकिल्बिष) કર્મ ચંડાળ ખરાબ કામ કરનાર

कम्मग न० (कर्मक) કાર્મણ શરીર, કર્મ સમુદાયરૂપ દ્રવ્ય

कम्मगार पु० (कर्मकर) કારીગર, લુહાર વગેરે

कम्मजोय पु० (कामयोग) नशी रणादि व्यापार

कम्मट्ठाण न० (कर्मस्थान) कारखानु

कम्मट्ठिइ स्त्री० (कर्मस्थिति) कर्म पुद्‌गळोनो अवस्थान समय (२) त्रि० संसारी जीव

कम्मण न० (कार्मण) मननी शक्तिथी कोईने वश करवु गाडा बनाववु वगेरे (२) कार्मण शरीर

कम्मणिसेग पु० (कर्मनिषेक) एक जातनी कर्म पुद्‌गळोनी रचना

कम्मधारय पु० (कर्मधारय) कर्मधारय समास समासनो एक प्रकार

कम्मनिसेग पु० (कर्मनिषेक) अबाधाकाळ शिवायनी कर्मस्थिति, अबाधाकाळ पछी कर्मनो अनुभव थाय तेवी रीते करेली कर्मनी एक रचना-व्यवस्था

कम्मपरिसाडणा स्त्री० (कर्मपरिशाटना) कर्म पुद्‌गळोनु जीव प्रदेशोथी पृथक्करण

कम्मपुरिस पु० (कर्मपुरुष) कर्म-महारंभादि तत्प्रधान पुरुष, वासुदेव (२) कारीगर, शिल्पी वगेरे कर्मप्रधान पुरुष

कम्मप्पवाय न० (कर्मप्रवाद) कर्म संबंधी विवेचन जेमा छे ते कर्मप्रवाद नामनो आठमो पूर्व

कम्मबंध पु० (कर्मबंध) कर्मोथी आत्मानु बंधन

कम्मबीअ न० (कर्मबीज) कर्मनु बीज, रागद्वेषादि

कम्मभूमग त्रि० (कर्मभूमिक) कर्म भूमिना क्षेत्रमा रहेनार असिमसी अने कसी (तलवार, कलम अने खेती) ए त्रण कर्म उपर निर्वाह चलावनार

कम्मभूमि स्त्री० (कर्मभूमि) कर्मभूमि मनुष्यने रहेवाना पंदर क्षेत्र पांच भरत पांच ऐरवत अने पांच महाविदेह ए पंदर क्षेत्र

कम्मभूमिग त्रि० (कर्मभूमिक) } कर्मभूमि
कम्मभूमिय त्रि० (कर्मभूमिज) } मा पेदा थयेल मनुष्य

कम्ममासय न० (कर्ममाषक) पांच गुंजा (रति) चार कागणी अथवा त्रण निष्पाव प्रमाणनु वजन-माप

कम्ममूल न० (कर्ममूल) कर्मनु मूळ कारण, मिथ्यात्व, अविरति, प्रमाद, कषाय अने योग

कम्मय न० (कर्मज) कार्मणशरीर (२) त्रि० कर्मथी उत्पन्न थयेल

कम्मया त्रि० (कर्मजा) काम करता करता उपजे ते बुद्धि चार प्रकारमानी त्रीजा प्रकारनी बुद्धि

कम्मलेस्सा स्त्री० (कर्मलेश्या) नाम कर्मनी प्रकृति रूप छ लेश्या

कम्मवेयय पु० (कर्मवेदक) प्रज्ञापनाना पचीशमा पदनु नाम

कम्मसाला स्त्री० (कर्मशाला) कारखानु (२) कुंभारनु वासण बनाववानु स्थान

कम्मा स्त्री० (कर्मन्) क्रिया व्यापार

कम्माजीव त्रि (कर्माजीव) कारीगर (२) कारीगरीनु कोईपण काम बतावी भिक्षादि प्राप्त करनार साधु

कम्मादाण न० (कर्मादान) पंदर प्रकारना कर्मादान, श्रावकने न करवा योग्य कर्म-धंधो (२) कर्मोने आववानो मार्ग

कम्मायरिय पु० (कर्मार्य) कर्ममा आर्य निर्दोष व्यापार करनार

कम्मार पु० (कर्मार) लुहार

कम्मार त्रि० (कर्मकार) काम करनार, नोकर (२) कारीगर, शिल्पी

कम्मावादि पु० (कर्मवादिन्) कर्मवादी, कर्मने माननार

कम्मासरीर न० (कार्मणशरीर) कार्मणशरीर

कम्मि } त्रि० (कर्मिन्) पाप कर्म कर-
कम्मिय } नार

कम्मिया स्त्री० (कार्मिका) અભ્યાસ કરતા કરતા ઉત્પન્ન થયેલ બુદ્ધિ (૨) અવશેષ રહેલ કર્મ, કર્મઅંશ
कम्हा अ० (कस्मात्) શાથી ? કયા કારણથી ?
कय पुं० (कच) વાળ, કેશ
कय त्रि० (कृत) જુઓ " કડ " શબ્દ
कय पुं० (क्रय) ખરીદવું, લેવું
कय न० (कज) કમળ
कयअ त्रि० (कृत) કરેલ, આચરેલ
कयंगला स्त्री० (कृतङ्गला) શ્રાવસ્તી નગરીની પાસે આવેલી નગરીનું નામ
कयत पुं० (कृतान्त) દેવ, ભાગ્ય (૨) યમરાજ
कयव पुं० (कदम्ब) કદમ્બનું ઝાડ
कयवग न० (कदम्बक) કદમ્બના ઝાડના ફુલ
कयविय त्रि० (कदम्बित) અલંકૃત, વિભૂષિત
कयवुअ न० (कदम्बक) કદમ્બ વૃક્ષનું પુષ્પ
कयकज्ज त्रि० (कृतकार्य) કૃતાર્થ, સફળ મનોરથ
कयकरण त्रि० (कृतकरण) અભ્યાસી, અભ્યાસ કરનાર
कयग पुं० (कतक) નિર્મળી વૃક્ષ (૨) ન० તેનું ફળ
कयग त्रि० (कृतक) કૃત્રિમ, કરેલ (૨) પોતાની ઉત્પત્તિમાં બીજાની અપેક્ષા કરનાર (૩) પ્રયત્ન જન્ય
कयग त्रि० (क्रयक) ખરીદેલુ
कयग्घ पुं० (कृतार्ह) ભરતક્ષેત્રના ગઈ ચોવીશીના ૧૯ મા તીર્થંકર
कयट्ठ त्रि० (कृतार्थ) ભાગ્યશાળી
कयण्णु त्रि० (कृतज्ञ) કરેલા ઉપકારને જાણનાર
कयत्थ त्रि० (कृतार्थ) જેણે પોતાનું કાર્ય સિદ્ધ કર્યું છે તે, કૃતાર્થ
कयनासि त्रि० (कृतनाशिन्) કૃતઘ્ન, કરેલ ગુણનો નાશ કરનાર
कयन्नु त्रि० (कृतज्ञ) કરેલા ઉપકારને જાણનાર
कयपडिकइ स्त्री० (कृतप्रतिकृति) ગુણનો બદલો વાળવો તે લોકોપચાર વિનયનો એક પ્રકાર
कयमाल पुं० (कृतमाल) એક જાતનું ઝાડ (૨) તિમિસ્ર ગુફાનો અધિષ્ઠાયક દેવતા
कयमालय पुं० (कृतमालक) વૈતાઢ્યની તિમિસ્ર ગુફાનો સ્વામી દેવતા (૨) વૈતાઢ્યની ગુફાનું નામ (૩) મેરૂ પર્વતની પૂર્વે સીતા નદીની ઉત્તરે આઠ દીર્ઘ વૈતાઢ્યની આઠ તિમિસ્ર ગુફાના અધિપતિ દેવતા
कयर त्रि० (कतर) બે કે ઘણામાંનો કોણ-કો એક ?
कयली स्त्री० (कदली) કેળનું ઝાડ
कयवत त्रि० (कृतवत्) કરનાર
कयवम्म पुं० (कृतवर्मन्) તેરમા તીર્થંકરના પિતા
कयवर पुं० (कचवर) કચરો પુંજો (૨) વિષ્ટા
कयवरुज्झिया स्त्री० (कचवरोज्झिका) કચરાને શોધી સાફ કરી બહાર ફેંકનાર દાસી
कयवीरिय पुं० (कृतवीर्य) કાર્તવીર્યના પિતાનું નામ
कयव्वयकम्म न० (कृतव्रतकर्मन्) શ્રાવકની બીજી પડિમા
कया अ० (कदा) ક્યારે
कयाइ अ० (कदा) } કોઇ વખતે, કદાચિત (૨) વિ-
कयाई अ० (कदाचित्) } તર્ક દ્યોતક અવ્યય
कयाणग न० (क्रयाणक) કરીયાણુ
कयार पुं० ( ) કચરો

कर पु० (कर) હાથ (૨) હાથીની સુંઢ (૩) ત્રિ० કરનાર (૪) પુ० ૮૨ મા ગ્રહનુ નામ (૫) કર, વેરો (૬) કિરણ (૭) રાજાના કરની પેઠે અરિહંતના કર તરીકે માની વંદના કરે તે, વંદનાના ૩૨ દોષમાનો પચીશમો દોષ (૮) કામ ના ચોરાસી પ્રકારમાનો એક, રતિસભોગ માટે કામના આસન વગેરે વાળના તે

करअ पु० (करक) કરા જામેલુ પાણી

करज पु० (करज) કરંજ નામનુ ઝાડ

करड पु० (करण्ड) કરંડિયો

करडग } **करडय** } पु० (करण्डक) કરંડીયો, ડાબનો

करडिया स्त्री० (करण्डिका) નાનો ડબો

करडुय न० ( ) પુઠનુ હાડકુ પીઠ પાસેનુ હાડકુ

करंब पु (करम्ब) દહિ ચોખાના મિશ્રણથી બનતો એક ખાદ્ય પદાર્થ, કરંબો

करंबिय त्रि० (करम्बित) કાબરચિતરા રંગવાળો

करक पु० (करक) કરા (૨) કરવડા જેવુ એક પાત્ર, ઝારી

करकंट पु० (करकण्ड) એ નામનો એક બ્રાહ્મણ સન્યાસી

करकंडु पु० (करकण्डु) કરકંડુ નામના એક પ્રત્યેક બુદ્ધ કે જેને બળદની પલટાતી અવસ્થા જોઇ વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો હતો

करकचिय त्रि० (क्रकचित) કરવત વગેરેથી ફાડેલ

करकड त्रि० (कर्कर) કઠણ

करकडी स्त्री० (करकटी) એક જાતનુ નિન્દનીય વસ્ત્ર, જે પ્રાચીન કાળમા કામીના કેદીને પહેરાવવામા આવતુ

करकय पु० (क्रकच) લાકડા વેહેરવાનુ ઓજાર, કરવત

करकर पु० (कर्कर) ચણા પાણીમા કુળતી વખતે કરકર અવાજ કરે છે તે

करकरसुंठ पु० न० (करकरशुण्ठ) એક જાતની વનસ્પતિ

करकरिग पु० (करकरिक) કરકરિક નામનો ગ્રહ, ગ્રહાધિષ્ઠાયક દેવ વિશેષ

करकुडि पु० ( ) કામીની સજા પામેલ કેદીનુ એક વસ્ત્ર

करग पु० (करक) કરવડો એક જાતનુ વાસણ (૨) ત્રિ० કરનાર (૩) પુ० વરસાદનો કાચો ગર્ભ કરા (૪) શાનપક્ષિની એક જાત

करगय पु० (क्रकच) કરવતી, કરવત

करग्ग न० (कराग्र) હાથનો અગ્રભાગ, આગળી

करड पु० (करट) એક જાતનુ વાજીત્ર

करडी स्त्री० (करटी) એક જાતનુ વાજીત્ર

करडुयभत्त न० ( ) મરી ગયેલાની પાછળ જમણ થાય તે, મૃતક ભોજન

करण न० (करण) સાધ્યક્રિયાને સિદ્ધ કરવામા અત્યત સહાયક સાધન (૨) ઇંદ્રિય (૩) પ્રયોગ કરી બતાવવુ (૪) જ્યોતિષ શાસ્ત્રમા દર્શાવેલ બાલવ વગેરે અગીયાર કરણ (૫) કરણ–અભિગ્રહાદિ (૬) કરવુ (૭) ચારિત્ર ધર્મ (૮) પિંડવિશુદ્ધિ આદિ જૈન શાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ ૭૦ બોલનો સમૂહ (૯) પૂર્વે કોઇ વખતે નથી ઉત્પન્ન થયા તેવા અધ્યવસાય વિશેષ, અપૂર્વ કરણ (૧૦) જે અધ્યવસાયથી કર્મના બન્ધન, સક્રમણ, ઉદ્વર્તના, અપવર્તના, ઉદીરણા, ઉપશમના, નિધત્તિ અને નિકાચના થાય તે

करणया स्त्री० (करणता) અનુષ્ઠાન ક્રિયા (૨) સયમાનુષ્ઠાન

करणगीरिय न० (करणगाय) ઉત્થાન આદિ ક્રિયારૂપે પરિણામ પામેલુ વીર્ય

(६) ક્રોધ માન માયા અને લોભ (૭) વર્ણ વિશેષ, લીલા, પીળા રંગ

कसायकुसील पु० (कषायकुशील) કષાય યુક્ત સાધુ, ૭ પ્રકારના નિર્ગ્રંથમાંનો એક

कसायपद न० (कषायपद) પન્નવણા સૂત્રના ચોથા પદનું નામ

कसायमोहणिज्ज न० (कषायमोहनीय) કષાયરૂપ મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ

कसायसमुग्घाय पु० (कषायसमुद्घात) ક્રોધાદિ કષાયને ઉદયે જીવના પ્રદેશ શરીર અંદર અને બહાર નિકળવાથી નેત્ર વિકાર કે મુખ વિકારનું થવું અને કષાય મોહનીયનો ભોગવટો કરી કષાયના પુદ્ગળોને નિર્જરવા તે

कसायात पु० (कषायात्मन्) કષાયવાળો આત્મા

कसाहि पु० स्त्री० (कषाहि) એક જાતનો મુકુલિત સર્પ

कसि पु० (कृषि) ખેતી, કૃષિ કર્મ

कसिण त्रि० (कृत्स्न) પુરેપુરૂ (૨) અખંડ, ખંડિત ન થયેલ (૩) પુ० પરિપૂર્ણ સ્કંધ, મહાસ્કંધ, જેનાથી મ્હોટો બીજો સ્કંધ નથી તે

कसिण त्रि० (कृष्ण) કાળું, કાળાશવાળું

कसिणा स्त्री० (कृत्स्ना) જે પ્રાયશ્ચિત્તમાં અધિક સમાઇ શકે નહી તે, પ્રાયશ્ચિતનો એક પ્રકાર

कसेरु पु० न० (कशेरु) પાણીમાં ઉત્પન્ન થતો કસેરૂ નામનો પ્રસિદ્ધ કંદ

कसेरुग पु० (कसरुक) કસેરૂ નામની પાણીમાં ઉગતી વનસ્પતિ

कस्सई अ० (कस्यचित्) કોઇ એકનું

कह / कहं अ० (कथम्) કેમ, શા માટે રીતે ?

कहंकहा स्त्री० (कथंकथा) વિકથા, ... ઉત્પન્ન ...

कहचि अ० (कथंचित्) કોઈ પ્રકારે

कहकह पु० (कहकह) ઘણા જણનો ખુશાલીનો અવાજ

कहकहकह पु० (कहकहकह) ખુશાલીનો પોકાર

कहग पु० (कथक) કથા કરનાર

कहण न० (कथन) / **कहणा** स्त्री० (कथना) કથન

कहल्ल पु० न० ( ) ખપ્પર

कहवि अ० (कथमपि) કોઇપણ રીતે

कहा स्त्री० (कथा) કથા, વાર્તા

कहाणग न० (कथानक) કથા, વાત

कहासमुल्लाव पु० (कथासमुल्लाप) પરસ્પર વાર્તાલાપ

कहि त्रि० (कथिन) કહેનાર

कहि अ० (क्व) કયાં, કયે ઠેકાણે ?

कहिअ त्रि० (कथित) કહેલું

कहिं अ० (क्व) કયાં

कहिं अ० (कदा) કયારે

कहिंचि अ० (क्वचित्) કયાંયપણ, કોઇસ્થળે

कहित त्रि० (कथित) કહેલ

कहित्तार / कहेत्तार त्रि० (कथयितृ) કહેનાર, બોલનાર

कह्लार न० (कह्लार) સંધ્યાવિકાશી સફેદ કમળ

काइ अ० (काचित्) કોઇ, સ્ત્રીજાતિ વિશેષ પદાર્થ

काइय त्रि० (कायिक) શરીર સંબંધી, શારીરિક

काइया स्त्री० (कायिकी) શરીરના વ્યાપારથી થતી ક્રિયા, પાંચ ક્રિયામાંની એક (૨) મૂત્ર, પેશાબ

... स्त्री० (काकी ...

... न० (... ડીના ઇંડા

... ० (का... ... આ

... ના એક પ્ર...

... पु० (का...

काउवरिय पु० (काकोदुम्बरिक) વૃક્ષ વિશેષ
काउवरी स्त्री० (काकोदुम्बरी) એક જાતની ઔષધિ
काउकाम त्रि० (कर्तुकाम) કરવાની ઈચ્છાવાળુ
काउज्जुयया स्त्री० (कायर्जुकता) શરીર યોગની સરલતા, સીધાપણુ
काउड्डावण न० (कायोड्डायन) દૂર રહીને બીજાના શરીરનુ આકર્ષણ કરવુ તે
काउदर पु० (काकोदर) એક જાતનો ફેણવાળો સર્પ
काउरिस पु० (कापुरुष) કાયર, બીકણ
काउलि स्त्री० (काकोली) એક જાતની વનસ્પતિ
काउलेसा } **काउलेस्सा** } स्त्री० (कापोतलेश्या) છ લેશ્યામાની ત્રીજી કાપોત લેશ્યા
काउसग्ग पु० (कायोत्सर्ग) કાયાના વ્યાપારનો ત્યાગ, કાઉસગ્ગ કરવો તે (૨) આવશ્યક સૂત્રના પાચમા અધ્યયનનુ નામ (૩) શરીર પરના મમત્વનો ત્યાગ
काओदर पु० (काकोदर) એક જાતનો સર્પ
काओय पु० (कापोत) જુઓ "કાઉ" શબ્દ
काओली स्त्री० (काकोली) એ નામની એક વનસ્પતિ કદ વિશેષ
काओवग पु० (कायोपग) સસારી આત્મા
काची स्त्री० (काची) કાચી નામની એક નગરી
काक पु० (काक) કાગડો (૨) ગ્રહ વિશેષ (૩) ગ્રહાધિદાયક દેવ વિશેષ
काकतिश्र पु० (काकन्तिर) લોકડી
काकदग पु० (काकन्दक) } **काकदिय** पु० (काकन्दिक) } એક જૈન મહર્ષિ
काकदिया } **काकदी** } स्त्री० (काकन्दिका) જીતશત્રુ રાજાની કાકદી નામની નગરી (૨) જૈન મુનિઓની એક શાખા
काकणी स्त्री० (काकिणी) ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાનુ એક રત્ન
काकजंघा स्त्री० (काकजङ्घा) એક જાતની વનસ્પતિ
काकलि स्त्री० (काकलि) સૂક્ષ્મ ગીતિધ્વનિ
काकलि पु० स्त्री० (काकली) એક જાતની વનસ્પતિ
काग पु० (काक) કાગડો (૨) કાક નામનો ગ્રહ
कागदी स्त्री० (काकन्दी) જુઓ "કાકદી" શબ્દ
कागणि न० (काकिणी) રાજ્ય (૨) એ નામની એક વેલ (૩) ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાનુ એક કે જેથી ચક્રવર્તી તિમિસ ગુફામા પ્રકાશ કરવાને માડલા આલેખે છે
कागणिरयण न० (काकिणीरत्न) ચક્રવર્તીનુ કાકિણી નામનુ રત્ન
कागणिलक्खण न० (काकिणीलक्षण) કાકણિ રત્નને જોવાની કળા
कागणी स्त्री० (काकिणी) કોડી, સોનુ રૂપુ માપવાનુ એક વજન, સવા ચણોઠી ભારનુ માપ માસાનો ચોથો ભાગ
कागतालिज्ज न० (काकतालीय) કાકને બેસવુ ને તાલને પડવુ તેમ અનાયાસે કોઈ કાર્ય બની જાય તે ઠેકાણે વપરાતો ન્યાય
कागपिंडी स्त्री० (काकपिंडी) અગ્રપિણ્ડ
कागस्सर पु० (काकस्वर) કાગડાની પેઠે કઠોર સ્વરથી ગાવુ તે, ગાયનનો એક દોષ
कागिणी स्त्री० (काकिणी) ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાનુ એક રત્ન કે જેને ૬ તળા આઠ ખુણા અને બાર હાંસો હોય છે (૨) કોડી માસાનો ચોથો હિસ્સો
कागिणीमस न० (काकिणीमांस) કોડીને આકારે કોડી જેવડા માસના કકડા શરીરમાથી કાપવા તે

कागिणीमसखाइम न० (काकिणीमांसखादिन्) કોડી પ્રમાણે કકડા કરી પોતાનું માંસ પોતાને ખવડાવે તે

कागिणिमसखाविया त्रि० (काकिणीमांसखादितक) કોડીને આકારે માંસના કકડા કરવા તે, એક પ્રકારની શારીરિક શિક્ષા

कागी स्त्री० (काकी) કાગડી (૨) કાગડા સબંધી વિદ્યા, કાક વિદ્યા

कागोणद पु० (काकोन्द) આ નામની એક મ્લેચ્છ જાતિ

काण त्रि० (काण) } છિદ્રવાળું, કાણું (૨)
काण } એક આંખવાળો, કાણો

काणक न० (काणक) બાણ

काणग न० (काणक) ગેરડીનો એક રોગ કે જેથી તેમાં છિદ્ર છિદ્ર પડી જાય (૨) તેવા છિદ્રવાળી ગેરડી

काणग त्रि० ( ) ચોરેલું

काणण न० (कानन) પ્રકીર્ણ ઝાડોવાળું વન, જંગલ (૨) ઉપવન, બગીચો

काणिक्का स्त्री० ( ) મોટી ઈંટ

काणिय न० (काणय) કાણાપણું, મોળ રોગમાંનો એક રોગ

कादंब पु० (कादम्ब) એક જાતનો હંસ

कादूसणिया स्त्री० (कदूषणिका) તમસ્કાયના પ્રભાવથી મંદ થયેલી ચંદ્રની કાન્તિ

कापालिअ पु० (कापालिक) કાપાલિક યોગી

कापिसायण न० (कापिशायन) એક જાતની મદિરા

कापुरिस पु० (कापुरुष) કાયર પુરુષ

काम पु० (काम) મનોજ્ઞ શબ્દ અને મનોજ્ઞ રૂપ (૨) શબ્દાદિ પાંચ વિષય (૩) ઇચ્છા કામના, વાસના, અભિલાષા (૪) કામકર્દપ, મૈથુન સેવા

काम अ० (कामम) અત્યન્ત, અતિશય (૨) અવધારણ (૩) સ્વીકાર

कामग न० (कामाङ्ग) કામોત્તેજક સ્નાન વગેરે

कामकंत न० (कामकान्त) દેવ વિમાન વિશેષ

कामकम त्रि० (कामक्रम) ઇચ્છા પ્રમાણે ગતિ કરનાર, સ્વચ્છંદે ચાલનાર (૨) લાંતક નામે છઠ્ઠા દેવલોકના ઇંદ્રનું મુસાફરી વિમાન

कामकाम त्रि० (कामकाम) વિષયની ઇચ્છાવાળો

कामकूड न० (कामकूट) દેવ વિમાન વિશેષ

कामग त्रि० (कामक) અભિલાષાવાળો (૨) ચાહનાર

कामगम पु० (कामगम) ૧૧મા દેવલોકના ઇંદ્રનું વિમાન (૨) ૧૧મા દેવલોકના ઇંદ્રના યાન વિમાનનો વ્યવસ્થાપક દેવતા (૩) ત્રિ० સ્વૈરચારી

कामगुण पु० (कामगुण) કામને-વિષયને ગુણ કરનાર-ઉત્તેજન આપનાર ગુણો, શબ્દાદિ પાંચ વિષય (૨) न० મૈથુન

कामजल न० (कामजल) સ્નાન કરવાનો બાજોઠ

कामजुग पु० (कामयुग) પક્ષી વિશેષ

कामज्झय न० (कामध्वज) દેવ વિમાન વિશેષ

कामज्झया स्त्री० (कामध्वजा) કામધ્વજા નામની એક વેશ્યા

कामट्ठि त्रि० (कामार्थिन्) વિષયાભિલાષી

कामड्ढिय पु० (कामर्द्धिक) જૈન સાધુઓનો એક ગણ

कामदुहा स्त्री० (कामदुधा) જોઇએ તેટલું દૂધ પૂર્ણ કરનાર કામદુધા ગાય

कामदेव पु० (कामदेव) એ નામના એક શ્રાવક, મહાવીર સ્વામિના દશ શ્રાવકમાંના એક

कामपिपासिय त्रि० (कामपिपासक) વિષયાભિલાષી

कामप्पभ न० (कामप्रभ) દેવવિમાન વિશેષ

कामफास पु० (कामस्पर्श) ૪૭ મા ગ્રહનુ નામ

काममहावण न० (काममहावन) કાશી-વાણારસી નગરી બહારનુ એક ચૈત્ય-ઉદ્યાન

कामय पु० (कामक) કામની ઇચ્છાવાળો, કામી

कामरूवि त्रि० (कामरूपिन्) ઇચ્છાનુસાર રૂપ બનાવનાર

कामलेस्स न० (कामलेश्य) દેવ વિમાન વિશેષ

कामवराण न० (कामवर्ण) એક દેવ વિમાન

कामसमणुराण त्रि० (काममनोज्ञ) કામાન્ધ

कामसिंगार न० (कामशृङ्गार) દેવ વિમાન વિશેષ

कामसिट्ठ न० (कामशिष्ट) દેવ વિમાન વિશેષ

कामावट्ट न० (कामावर्त्त) દેવ વિમાન વિશેષ

कामासस्सा स्त्री० (कामाशसा) વિષયાભિલાષ

कामि त्रि० (कामिन्) કામની ઇચ્છાવાળો, કામી

कामिश्र त्रि० (कामिक) કામની ઇચ્છાવાળો

कामिश्रा स्त्री० (कामिका) ઇચ્છા, અભિલાષા

कामिञ्जुग पु० (कामियुग) એક તરેહના રૂવાની પાખવાળુ પક્ષી

कामिड्डि पु० (कामर्द्धि) આર્ય સુહસ્તીના શિષ્ય

कामिड्डियगण पु० (कामर्द्धिगण) કામર્ધિક નામનો મહાવીર સ્વામીના નવ ગણમાનો એક ગણ

कामिय त्रि० (कामित) ઇચ્છેલુ

कामुत्तरवडिंसग न० (कामोत्तरावतंसक) દેવ વિમાન વિશેષ

कामुय त्रि० (कामुक) કામની ઇચ્છાવાળો કામી

काय पु० ( ) પાણી ભરવાની કાવડ

काय पु० (काक) કાગડો (૨) વનસ્પતિ વિશેષ, કાળા ઉમ્બર

काय न० (काच) કાચ

काय पु० (काय) કાયા, શરીર (૨) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૩) પૃથ્વી, જળ, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિ અને ત્રસ એ ૭ કાય (૪) કાય દેશમા રહેનારાળા મનુષ્ય (૫) એ નામની વનસ્પતિ (૬) પ્રકાર ભેદ (૭) કોઇ દેશમા ઇન્દ્ર નીલમણીના રંગનો કપાસ થાય છે તે કપાસના સુતરનુ બનેલુ વસ્ત્ર (૮) ૩૬ મા ગ્રહનુ નામ (૯) પન્નવણા સૂત્રના ત્રીજા પદના ચોથા દ્વારનુ નામ (૧૦) સમૂહ

कायंदग त्रि० (काकन्दक) કાકદી નગરીમા વસનાર

कायंदी स्त्री० (काकन्दी) પ્રાચીન સમયની કાકદી નામની નગરી

कायंब न० (कदम्ब) કદમ્બનુ વૃક્ષ

कायंबग पु० (कादम्बक) કલહસ

कायक न० (कायक) વસ્ત્રની એક જાત

कायकोडिय पु० (कायकोटिक) કાવડીઓ કાવડથી ભાર ઉપાડનાર

कायगुत्त त्रि० (कायगुप्त) શરીરને વશ રાખનાર

कायगुत्ति स्त्री० (कायगुप्ति) શરીર વશ રાખવુ, જીતેન્દ્રિયતા

कायजोश्र } पु० (काययोग) શારીરિક
कायजोग } ક્રિયા

कायजोगि त्रि० (काययोगिन्) શરીરજન્ય ક્રિયાવાળો

कायट्ठिइ पु० (कायस्थिति) પૃથ્વી વગેરે કાયમા અવિચ્છિન્નપણે રહેવુ તે (૨) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના અઢારમા પદનુ નામ કે જેમા નરકાદિ જીવોનુ કાયસ્થિતિનુ વર્ણન આપેલ છે

कायणिरोह पु० (कायनिरोध) શરીરના વ્યાપારનો પરિત્યાગ.
कायतिगिच्छा स्त्री० (कायचिकित्सा) શરીરના રોગ મટાડવાનુ ચિકિત્સા દર્શાવનાર શાસ્ત્ર, આયુર્વેદનો એક ભાગ
कायपावार न० (कायप्रावार) કાય દેશમા બનેલ વસ્ત્ર
कायपुराण न० (कायपुण्य) કાયાએ સેવા કરવાથી થતુ પુણ્ય
कायवलिअ त्रि० (कायबलिक) મજબુત શરીરવાળો, કાયાના બળવાળો
कायभवत्थ त्रि० (कायभवस्थ) માતાના ગર્ભમા રહેલ
कायमत त्रि० (कायमत्) ઉંચા શરીરવાળો
कायमणि पु० (काचमणि) કાચનો કકડો
कायमाई स्त्री० (काकमाची) મીઠુ ફળ આપનારી એક વનસ્પતિ
कायय त्रि० (कायक) કાય દેશનુ બનેલુ
कायर त्रि० (कातर) કાયર, નિર્માલ્ય, નાહિમ્મત (૨) એ નામનો એક દેશ
कायरिय पु० (कातरक) ગોશાળાના મુખ્ય શ્રાવકનુ નામ
कायरिय पु० (कातर्य) દેવતા વિશેષ
कायरिया स्त्री० (कातरिका) માયા, કપટ
कायवज्ज पु० (काकवर्ज्य) એ નામનો ગ્રહ
कायवायाम पु० (कायव्यायाम) કાયયોગ, કાયાનો વ્યાપાર
कायसनेह पु० (कायसंवेध) શરીરની સ્થિતિ
कायसमाधारणया } **कायसमाहारणता** } स्त्री० (कायसमाधारणा) સયમમાર્ગ કાયાનુ પ્રવર્તન કરવુ તે
कायसमिइ स्त्री० (कायसमिति) કાયાને જતનાએ પ્રવર્તાવવી તે, કાય સમિતિ
कायसमिय त्रि० (कायसमित) યત્નપૂર્વક કાયાને પ્રવર્તાવનાર
कायसुप्पणिहाण न० (कायसुप्रणिधान) કાયાનુ સુપ્રણિધાન, કાયાને શુભ કૃત્યમા એકાગ્રતાથી રોકવી તે
कायाइक्क त्रि० (कादाचित्क). કોઇ વખતનુ
कायाग पु० (कायाक) નટ વિશેષ, બહુરૂપી
कायोवग त्रि० (कायोपग) એક કાયામાથી બીજી કાયામા જનાર
कार पु० (कार) ક્રિયા, કૃતિ, વ્યાપાર
कार पु० न० (कारा) કારાગૃહ, કેદખાનુ
कारंड पु० (कारण्ड) બતક પક્ષી
कारग त्रि० (कारक) કરનાર (૨) न० કારકસમકિત, સમકિતના દશ પ્રકારમાનો એક (૩) કરાવનાર (૪) न० કર્તા, કર્મ વગેરે વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ કારક (૫) ઉદાહરણ, દૃષ્ટાન્ત
कारण न० (कारण) કારણ, નિમિત્ત (૨) આહાર લેવાના બતાવેલા કારણ સિવાય આહાર લેવાથકી યતિને લાગતો એક દોષ (૩) પ્રયોજન (૪) અપવાદ
कारणिअ त्रि० (कारणिक) કઇપણ કારણથી નિષ્પન્ન થયેલ (૨) पु० ન્યાય કરનાર, ન્યાયાધીશ
कारभारिअ पु० (कार्यभारिक) કારભારી, દિવાન (મત્રી)
कारय न० (कारक) જુઓ "કારગ" શબ્દ
कारवाहिआ स्त्री० (कार्यवाहिका) કાર્યવહન કરનારી
कारावण न० (कारण) કરાવવુ, કરવાને પ્રેરવુ
काराविय त्रि० (कारित) કરાવેલ, બનાવેલ
कारि त्रि० (कारिन्) કરનાર, કર્તા
कारिय न० (कार्य) કાર્ય, પ્રયોજન
कारिय त्रि० (कारित) કરાવેલ, બનાવેલ
कारियलइ स्त्री (कारवल्ली) કારેલાની વેલ, કારેલી
कारिया स्त्री० (कारिका) કામ કરનારી
कारिल्लअ न० (कारिल्क) કારેલા
कारिल्ली स्त्री० (   ) કારેલાની વેલ, કારેલી.

कारीस पु० (कारीष) છાણાનો અગ્નિ
कारीसंग न० (करीषाङ्ग) જેનાથી અગ્નિ પ્રજ્વલિત કરાય તે અગ્નિ ફુંકવાનો ધમ્મો
कारुइज्ज त्रि० (कारुकीय) કારીગર સાથે સબધ રાખનાર
कारुणिय त्रि० (कारुणिक) દયાળુ, કરુણાવાન
कारुण्ण } न० (कारुण्य) કરુણા, દયા
कारुन्न }
कारेल्लय न० ( ) કારેલુ, તરકારી વિશેષ
कारोडिय पु० (कारोटिक) ભિક્ષુક વિશેષ, કાપાલિક (૨) તામ્બુલ વાહક
काल पु० (काल) સમય, વખત, અવસર (૨) સ્થિતિ (૩) પ્રાત કાળ (૪) પર્વ મા ગ્રહનુ નામ (૫) ભયાનક કાળ સ્વરૂપ (૬) વેલબ તથા પ્રભજન ઇન્દ્રના લોક પાળનુ નામ (૭) વાયુકુમાર જાતિના દેવતાના ઇન્દ્રનુ નામ (૮) જે નારકીને કડાયામા રાધે અને પોતે રગે કાળો તે કાળ નામે પરમાધામીની એક જાત (૯) ન० આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૧૦) પુ० પૂર્વ દિશામાનો કાળ નામનો સાતમી નરકનો નરકાવાસો (૧૧) ૧० જુનીને નવી અને નવી વસ્તુને જુની બનાવનાર, પર્યાયને પલટાવનાર એક દ્રવ્ય ૬ દ્રવ્ય માનુ એક દ્રવ્ય (૧૨) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનુ એક કે જેમા સર્વ કારીગરી શિલ્પ કર્મનો સમાવેશ થાય છે (૧૩) ત્રિ० કાળારગનુ (૧૪) પુ० કૃષ્ણપક્ષ (૧૫) પિશાચ જાતના વ્યતર દેવતાનો ઇન્દ્ર (૧૬) મરણ મૃત્યુ (૧૭) ન० નિરયાવલિકાના પહેલા અધ્યયનનુ નામ (૧૮) પુ० પૂર્વના લવણ સમુદ્ર કે પાતાળના અધિષ્ઠાતા દેવ (૧૯) રાજા શ્રેણિકના એક પુત્ર (૨૦) કાળ નામના એક ગૃહપતિ (૨૧) અભાવ (૨૨) પિશાચ દેવોની એક જાત (૨૩) ન० કાળી દેવીનુ સિહાસન
कालक न० (कालक) કાળા પુદ્ગલ
कालकंखि त्रि० (कालकाङ्क्षिन्) કાળ-પડિત મરણને ચાહનાર (૨) સમયની અપેક્ષા કરનાર (૩) અવસરના જાણનાર
कालकाल पु० (कालकाल) મૃત્યુ સમય
कालकूड न० (कालकूट) વિષ ઝેર
कालग त्रि० (कालक) કાળા રગનુ (૨) પુ० કાળકાચાર્ય
कालगय त्रि० (कालगत) મરણ પામેલ
कालगाहावइ पु० (कालगृहपति) કાળ નામના ગૃહપતિ-શેઠ
कालचक्क न० (कालचक्र) વીશ સાગરોપમપરિમિત સમય
कालचारि त्रि० (कालचारिन्) પોતાના ઠરાવેલ સમયે ચાલે તે
कालट्ठिइ } स्त्री० (कालस्थिति) કાળ
कालट्ठिति } પરિમિત સ્થિતિ, આયુષ્ય
कालड्ढरत्त न० (कालार्द्धरात्र) અધારીયા પક્ષની અમાસની અર્ધી રાત્રિ
कालणाण न० (कालज्ञान) કાળસબધી જ્ઞાન
कालणाणि त्रि० (कालज्ञानिन्) કાળનાની અમુક માણસનુ ક્યારે મોત થશે તે જાણનાર
कालणाणया स्त्री० (कालज्ञता) અવસર જાણવો તે, દેશકાળની ઓળખાણ
कालतुलय त्रि० (कालतुल्यक) કાળની અપેક્ષાએ બરાબર, સમાનકાળવાળો
कालधम्म पु० (कालधर्म) કાળધર્મ, મરણ
कालन्न त्रि० (कालज्ञ) કર્તવ્ય પાલનના વખતને જાણનાર ઉચિત અનુચિત સમયને જાણનાર
कालपडिलेहणया स्त्री० (कालप्रतिलेखना) કાળ-વખતનુ નિરીક્ષણ જે વખતનુ જે કામ શાસ્ત્રમા બતાવ્યુ હોય તેના પ્રમાણે વર્તન રહેવુ તે

कालपरमाणु पु० (कालपरमाणु) सूक्ष्ममा सूक्ष्मकाळ, समय

कालपरियाय पु० (कालपर्याय) मोतने व अने करवानो अनेरूनाविधि, भक्तपरि-ज्ञादि पडितमरण

कालपरिहीण न० (कालपरिहीन) विलम्ब, ढील

कालपाल पु० (कालपाल) ए नामना धरणेन्द्र अने भूतानन्दना लोकपाळ

कालपिसायकुमारिंद पु० (कालपिशाचकुमारेन्द्र) काळ नामे पिशाचोनो इन्द्र

कालपुरिस पु० (कालपुरुष) जे पुरुषने कर्मनो अनुभव करता होय ते

कालप्पभ पु० (कालप्रभ) ए नामनो एक पर्वत

कालमास पु० (कालमास) मरण समय

कालमासिणी स्त्री० (कालमासिनी) प्रसव समयने प्राप्त थयेल गर्भवती स्त्री

कालमिग पु० (कालमृग) काळा मृगनी एक जाति

कालमुह पु० (कालमुख) उत्तर भारतमानो एक देश

कालय पु० (कालक) काळोतरुं

काललोय पु० (काललोक) काळनी अपेक्षाए लोक

कालवडिंसयभवण न० (कालावतंसकभवन) काळीदेवीनुं काळावतंसक नामनु भवन

कालवण्ण पु० (कालवर्ण) काळो रंग

कालवाइ त्रि० (कालवादिन्) जगतने काळ कृत माननार

कालवाल पु० (कालपाल) धरणेन्द्रना लोकपालनु नाम

कालवासि पु० (कालवर्षिन्) समये वरसनार, चोमासामा वरसनार (मेघ)

कालसंसार पु० (कालसंसार) रातदिवस, मास, वर्ष, पल्योपम, सागरोपम पर्यंत भटकवु ते काळसंसार

कालसमय पु० (कालसमय) काळरूपी समय

कालसिरी स्त्री० (कालश्री) काळ गृहपतिनी काळश्री नामनी भार्या पत्नी

कालसोदामणि न० (कालसौदामिन) काळ नामना मुनि सिदामन

काला स्त्री० (काला) चमरेन्द्रनी काला नामनी राजधानी (२) चमरेन्द्रनी एक अग्र-महिषी (३) ए नामनी एक वेश्या

कालाइकंत पु० (कालातिक्रान्त) भुखने समये नहि पण तेने ओळंगीने मळेलो खोराक (२) काळनी जे मर्यादा स्वाधीन होय तेने ओळंगी गमेल

कालाइयार पु० (कालातिचार) काळ-आयुष्यना प्रमाणनु अतिचार-उल्लंघन करवु ते, आयुष्य तोडी नाखवु ते

कालागुरु पु० (कालागुरु) काळु अगर, सुगंधि धूपनु द्रव्य, कृष्णागर

कालाणुट्ठाइ त्रि० (कालानुष्ठायिन्) वखतसर अनुष्ठान करनार, नकामो वखत नहि गाळनार

कालाणुपुव्वी स्त्री० (कालानुपूर्वी) काळविषयक अनुपूर्वी-अनुक्रम

कालादेस पु० (कालादेश) काळनी अपेक्षा

कालाभिग्गह पु० (कालाभिग्रह) पहेले पहोरे के छेल्ले पहोरे अमुक वखते मळे तोज लेवु एम काळ संबंधी नियम धारवो ते

कालायस न० (कालायस) काळु लोढु, पोलाद, गजवेल

कालालोण न० (काललवण) कोई पर्वतमा उत्पन्न थतु काळु मीठु

कालावभास पु० (कालावभास) काळी झांई, काळी प्रभा

कालासवेसियपुत्त पु० (कालास्यवैशिकपुत्र) श्री पार्श्वनाथ प्रभुना शासनना एक साधु, पार्श्वनाथना संतानिया के जेणे स्थिवर साधुओने प्रश्नो पुछ्या हता

कालिंगी स्त्री० (कालिङ्गी) તરબુચ, તરબુચની વેલ

कालिंजर पु० (कालिंजर) એ નામનો એક પર્વત

कालिगी स्त्री० (कालिकी) સંજ્ઞા વિશેષ, ઘણા સમય પહેલા થઈ ગયેલી વસ્તુનુ પણ જેનાથી સ્મરણ થાય છે તે

कालिज्ज न० (कालेय) કાળજુ શરીરની અંદરનો એક અવયવ

कालिय त्रि० (कालिक) ગત અને દિવસના પહેલે તથા છેલ્લે પહોરે ભણાય પણ બીજે ત્રીજે પહોરે ન ભણાય તેવુ સૂત્ર, આચારાંગ આદિ કાલિક સૂત્ર (૨) કાલાંતરે મળવાનુ અનિશ્ચિત (૩) એ નામનો એક દ્વીપ-બેટ

कालियद्दीव पु० (कालिकद्वीप) કાલીય નામનો દ્વીપ

कालियपुत्त पु० (कालिकपुत्र) કાલિકપુત્ર નામે શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના શાસનના એક વિદ્વાન્ થિવર સાધુ

कालियवाय पु० (कालिकवात) પ્રચંડ વાયુ, પ્રતિકૂળવાયુ

कालियसुय न० (कालिकश्रुत) } આ
कालियाणुओग पु० (कालिकानुयोग) } ચા

રાંગાદિ, કાલે વંચાય તે સૂત્ર

कालिया स्त्री० (कालिका) કાળકાદેવી (૨) એક પ્રકારનો તોફાની પવન

काली स्त्री० (काली) અંતગડ સૂત્રના આઠમા વર્ગના પહેલા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની રાણી અને કોણિકની ઓરમાન માતા (૩) વનસ્પતિ વિશેષ કાકજંઘા (૪) કાળા રંગની સ્ત્રી. (૫) ચમરેન્દ્રની મુખ્ય દેવી (૬) અભિનંદન સ્વામિની શાસન દેવીનુ નામ

कालीदारिआ स्त्री० (कालीदारिका) કાળી કુમારી

कालीवडिंसयभवण न० (काल्यवतंसकभवन) કાળીદેવીનુ કાલાવતંસક નામે ભવન

कालुण न० (कारुण्य) દયા, કરુણા

कालुणवडिया स्त्री० (कारुण्यवृत्ति) ભીખ માગી આજીવિકા ચલાવનાર

कालुणिय त्रि० (कारुणिक) કરુણાજનક

कालेय न० (कलेय) જુઓ "કાલિજ્જ" શબ્દ

कालेयणा स्त्री० (कालैजना) કાળ આશ્રી એજના-કંપન

कालोगाहणा स्त्री० (कालावगाहना) કાળની અવગાહના ક્ષેત્ર વિસ્તારે અઢિદ્વીપ પ્રમાણ

कालोद पु० (कालोद) } ધાતકી ખ
कालोदहि पु० (कालोदधि) } ડને ફરતો

આઠ લાખ જોજન પ્રમાણનો કાળોદધિ સમુદ્ર

कालोदायि पु० (कालोदायिन्) કાલોદાયી નામના એક અન્ય દર્શની ગૃહસ્થ

कालोभास पु० (कालावभास) કાળી પ્રભા

कालोय पु० (कालोद) જુઓ "કાલોદ" શબ્દ

काव पु० (काव्य) કાવ્ય બનાવીને સમજાવનાર

काव } पु० ( ) કાવડ
कावड }

कावलिय पु० (कावलिक) કવલ આહાર

कावि अ० (कापि) કોઈપણ

काविट्ठ पु० (कापिष्ठ) કાપિષ્ઠ નામનુ એક વિમાન

काविल न० (कापिल) કપિલ શાસ્ત્ર, સાંખ્ય દર્શનનુ શાસ્ત્ર (૨) त्रि० સાંખ્ય મતના અનુયાયી

काविलिज्ज न० (कापिलिक) કપિલ મતનો એક ગ્રન્થ (૨) " ઉત્તરાધ્યયન " સૂત્રનુ આઠમુ અધ્યયન (૩) त्रि० કપિલ સંબંધી

कानिसायण पु० न० (कापिशायन) જુઓ " કવિસાયણ " શબ્દ

कावोय पु० (   ) કાવડ ફેરવી ભિક્ષા માગનાર એક વર્ગ

कावोया स्त्री० (कापोतिका) પારેવીવૃત્તિ, કબૂતરની માફક ઘણી સભાળથી આહારાદિક લેવુ તે

कास पु० (कास) ઉધરસ, ખાસી

कास पु० (काश) કાશ નામનો ગ્રહ (२) કાશ નામની વનસ્પતિનો ગુચ્છો (३) રસ (४) સસાર, જગત્

कासकस त्रि० (कामस्थ) પ્રમાદી, અસ્વસ્થ, આકુળવ્યાકુળ

कासग पु० (कर्षक) ખેડુત, ખેતી કરનાર

कासग पु० (काशक) એક જાતની વનસ્પતિ

कासण न० (कासन) ઉધરસ ખાવી, ખોખારવુ

कासमद्दग पु० (कासमर्दक) એક જાતની વનસ્પતિ

कासव पु० (काश्यप) કાશ્યપ ગોત્રીય મહાવીરસ્વામી, ચોવીશમા તીર્થંકર (२) त्रि० કાશ્યપ ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ, મુનિસુવ્રત અને નેમી સિવાયના બાવીશ તીર્થંકર ચક્રવર્તી વગેરે (३) न० એક પ્રસિદ્ધ ગોત્રનુ નામ, કાશ્યપ નામે ગોત્ર (४) पु० શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના શાસનના એક વિદ્વાન્ સાધુ (५) न० અનગડ સૂત્રના છટ્ઠા વર્ગના ચોથા અધ્યયનનુ નામ (६) पु० રાજગૃહ નિવાસી એક ગાથાપતિ (७) હજામ (८) न० ઉત્તરાફાલ્ગુણી નક્ષત્રનું ગોત્ર

कासवग पु० (काश्यपक) નાવી, હજામ

कासवगुत्त / **कासवगोत्त** पु० (काश्यपगोत्र) સિદ્ધાર્થ રાજા વગેરેનુ ગોત્ર

कासवनालिया स्त्री० (काश्यपनालिका) શ્રીપર્ણીનુ ફલ

कासवय पु० (काश्यपक) જુઓ " કાસવગ " શબ્દ

कासवज्जिया स्त्री० (काश्यपीया) જૈન મુનિઓની એક શાખા

कासवी स्त्री० (काश्यपी) પાચમા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી, કાશ્યપ ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ સ્ત્રી

कासवीरई स्त्री० (काश्यपीरति) ભગવાન્ સુમતિનાથની પ્રથમ શિષ્યા

कासाइय न० (काषायिक) નાહીને શરીર લુછવાનુ વસ્ત્ર

कासाइया / **कासाई** स्त्री० (काषायी) કષાય રગથી રગેલી સાડી, ભગવી સાડી

कासिल्ल त्रि० (कासिक) ખાસીવાળો

कासिवद्धण पु० (काशिवर्धन) આ નામનો એક રાજા, જેણે ભગવાન્ મહાવીર પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી હતી

कासिह पु० (कासिह) જળચારી મત્સ્યાહારી એક જાતનુ પક્ષી

कासी स्त्री० (काशी) કાશીપુર, વણારસી નગર (२) કાશીદેશ, આર્ય દેશમાનો એક

कासीराय पु० (काशीराज) કાશી દેશનો રાજા

काहल त्रि० (काहल) અસ્પષ્ટ, અવ્યક્ત (२) पु० न० વાદ્ય વિશેષ

काहलिया स्त्री० (काहलिका) કાહલિકા નામે એક સોનાનુ આભરણ

काहार पु० (काहार) કાવડ

काहावण पु० (कार्षापण) મુદ્રા, સિક્કો

काहिय पु० (कथिक) ગૃહસ્થને ઘેર બનાવી બનાવી કથા કહેનાર સાધુ

काहे अ० (कदा) ક્યારે ?

किइकम्म न० (कृतिकर्मन्) ગુર્વાદિકને વિધિપૂર્વક વદના કરવી તે (२) કાર્ય કરવુ

किं त्रि० (किम्) કોણ, શુ કયો ?

किकत्तव्वया स्त्री० (किंकर्तव्यता) શુ કરવાનુ છે તે જાણવુ તે

किंकम्म न० (किंकर्मन्) અતગડ સૂત્રના છઠ્ઠા વર્ગના બીજા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નિવાસી એક ગાથાપતિ

किंकर पु० (किङ्कर) દાસ, ચાકર

किंगिरिड पु० (किङ्किरीट) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

किंच अ० (किञ्च) અને, વળી

किंचण अ० (किंचन) કંઇપણ ઇંદ્ર (૨) ન० દ્રવ્ય, પરિગ્રહ

किंचि अ० (किंचित्) કિંચિત્માત્ર, ઙ્દ્ર

किंचिम्मत्त त्रि० (किंचिन्मात्र) કિંચિત્માત્ર

किंजक्क पु० (किञ्जल्क) પરાગ, પુષ્પરજ

किंतु अ० (किन्तु) પણ વિશેષતા બતાવવાને આ અવ્યય વપરાય છે

किंथुग्ग न० (किंस्तुघ्न) ૧૧ કરણમાનુ ૧૧ મુ કરણ

किंनर पु० (किन्नर) કિન્નર જાતના વ્યતર દેવતા (૨) ચમરેંદ્રના રથની સેનાનો ઉપરી (૩) એક ઇંદ્ર

किंनरकंठ पु० (किन्नरकण्ठ) એક જાતનુ રત્ન

किंनरी स्त्री० (किन्नरी) એક સ્ત્રી કે જેને લીધે યુદ્ધ થયુ હતુ

किंपाग पु० (किंपाक) કિંપાક વૃક્ષ એક ઝેરી ફળવાળુ વૃક્ષ

किंपि अ० (किमपि) કાઇક, કાઇપણ

किंपुण / **किंपुणो** अ० (किंपुनर) તેમા તો કહેવુજ શુ એવી મહત્તાવાળો નિશ્ચય દર્શાવવામા આનો ઉપયોગ થાય છે

किंपुरिस पु० (किम्पुरुष) કિંપુરૂષ દેવતા, વ્યતર દેવતાની એક જાત (૨) વૈરોચન ઇંદ્રના રથની સેનાનો અધિપતિ (૩) કિન્નર નિકાયના ઉત્તર દિશાના ઇંદ્ર

किंपुरिसकंठ पु० (किम्पुरुषकण्ठ) એક જાતનુ રત્ન

किमज्झ त्रि० (किंमध्य) અસાર, નિ સાર

किमय त्रि० (किम्मय) સ્વરૂપ કે પ્રાધાન્ય વિષયક પ્રશ્નાર્થમા વપરાતુ, આનુ શુ સ્વરૂપ છે કે આમા પ્રધાનપણે શુ છે એવા પ્રશ્નાર્થમા આ રૂપ વપરાય છે

किया अ० (किंवा) અથવા

किंसुय पु० (किंशुक) કેશુડાનુ ઝાડ, ખાખરાનુ વૃક્ષ

किंसुग्घ न० (किंस्तुघ्न) જુઓ "કિંથુગ્ગ" શબ્દ

किच्च न० (कृत्य) કૃત્ય, કાર્ય, પ્રયોજન (૨) ત્રિ० કૃતિ-વંદનાને લાયક, ગુરૂ, આચાર્ય વગેરે (૩) ન० પચન, પાચનાદિ કૃત્ય (૪) કરવા યોગ્ય (૫) પુ० ગૃહસ્થ (૬) ન० શાસ્ત્રોક્ત અનુષ્ઠાન

किचण न० ( ) ધોવુ

किच्चाकिच्च न० (कृत्याकृत्य) કૃત્યાકૃત્ય, કાર્ય અને અકાર્ય

किच्छ न० (कृच्छ्र) કષ્ટ મુશ્કેલી

किज्ज त्रि० (क्रेय) ખરીદવાને યોગ્ય

किट्ट पु० (किट्ट) લોઢાનો કાટ

किट्टकरणद्धा स्त्री० (किट्टिकरणाद्धा) સંજ્વલન લોભની પ્રથમ સ્થિતિના ત્રણ ભાગ કરીએ તેમાના બીજા ત્રિભાગની સત્તા કિટ્ટિકરણાદ્ધા છે

किट्टण न० (कीर्तन) સ્તુતિ (૨) વર્ણન, પ્રતિપાદન (૩) કથન ઉક્તિ

किट्टि स्त्री० (किट्टि) સૂક્ષ્મ

किट्टिक पु० (किट्टिक) એક જાતની વનસ્પતિ

किट्टिकर त्रि० (कीर्तिकर) કીર્તિનુ ગાન કરનાર

किट्टिय त्रि० (कीर्तित) વર્ણવેલુ, ભજવેલુ

किट्टिया स्त्री० (काट्टिका) એક જાતની સાધારણ વનસ્પતિ

किट्टिस न० (किट्टिस) બે ત્રણ જાતના વાળના મિશ્રણથી બનેલુ સૂત્ર (૨) ખોળ તથા આદિ તેલ રહિત ચૂર્ણ,

किट्टी स्त्री० (किट्टी) એક જાતની વનસ્પતિ

किट्ठ त्रि० (कृष्ट) હળથી ખેડેલ (૨) ન દેવ વિમાન

किट्ठ त्रि० (क्लिष्ट) કલેશ યુક્ત

किट्ठि पु० न० (कृष्टि) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) ન૦ ખેંચવુ, ખેડવુ

किट्ठिकूड न० (कृष्टिकूट) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठिघोस न० (कृष्टिघोष) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठिजुत्त न० (कृष्टियुक्त) એ નામનુ ત્રીજા અને ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठिज्झय न० (कृष्टिध्वज) કૃષ્ટિધ્વજ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठिप्पभ न० (कृष्टिप्रभ) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठियापत्त न० (कृष्टिकापत्र) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठियावत्त न० (कृष्ट्यावर्त्त) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठिलेस्स न० (कृष्टिलेश्य) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठिसिंग न० (कृष्टिशृंग) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठिसिट्ठ न० (कृष्टिशिष्ट) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठिसिद्ध पु० न० (कृष्टिसिद्ध) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किट्ठुत्तरवडिंसग पु० न० (कृष्ट्युत्तरावतंसक) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

किडिकिडिया स्त्री० (किटिकिटिका) દુર્બલ શરીરવાળા માણસના માસ વિનાના હાડકાનો ઉઠતા બેસતા અવાજ થાય તે

किडिभ पु० (किटिभ) કીડીઆરૂ, રાશી (૨) એક જાતનો રોગ

किड्डकर० त्रि० (क्रीडाकर) ક્રીડાકારક

किड्डा स्त्री० (क्रीडा) ક્રીડા, રમત, ગમત, રતિ, આનદ (૨) બાલ્યાવસ્થા

किड्डाविया स्त्री० (क्रीडिका) ક્રીડા કરાવનારી દાસી

किढि० त्रि० ( ) સ્થવિર, વૃદ્ધ

किढिण न० (किठिन) એક જાતનુ વાસનુ ઠામ, તાપસનુ એક ઉપકરણ, કાવડની બે બાજુના છાબડા

किढिणपडिरूवग त्रि० (किठिनप्रतिरूपक) કાવડના આકારની વસ્તુ

किढिणसंकाइय न० (किठिनसांकायिक) કાવડ

किणण न० (क्रयण) ખરીદવુ તે

किणित } न० (किणित) એક જાતનુ વાજિત્ર
किणिय }

किणिया स्त्री० (किणिका) એક જાતનુ વાજિત્ર

किएण त्रि० (कीर्ण) આકીર્ણ, વ્યાપ્ત (૨) ક્ષિપ્ત, ફેંકેલુ

किएण अ० (किम्) કયુ ? શુ ?

किणमुंड पु० (कीणमुण्ड) એક જાતનુ વાજિત્ર

किणर पु० (किन्नर) વ્યતર જાતના દેવતાની એક જાત

किणणा अ० (कथम्) કેવી રીતે

किणणाइ अ० (किंचित्) કિંચિત્

किणणु अ० (किंतु) પ્રશ્ન (૨) વિતર્ક (૩) સાદૃશ્ય (૪) સ્થાન (૫) વિકલ્પ

किराह पु० (कृष्ण) કાળો રગ (૨) त्रि० કાળા રગનુ, શ્યામ (૩) પુ૦ કૃષ્ણ નામના નવમા વાસુદેવ (૪) કૃષ્ણપક્ષ, અધારીયુ

किराहकेसर पु० (कृष्णकेसर) કાળી કેશર

किराहपडल न० (कृष्णपटल) એ નામની સાધારણ વનસ્પતિ

किण्हपडिक्ख पु० (कृष्णप्रतिपक्ष) અધારીયુ પખવાડીયુ

किण्हपत्त पु० (कृष्णपत्र) ચાર ઇદ્રિયવાળો એક જીવ

किण्हमिग पु० (कृष्णमृग) કાળીયાર મૃગ, કાળો હરણ

किण्हलेसा } **किण्हलेस्सा** } स्त्री० (कृष्णलेश्या) કૃષ્ણ લેશ્યા

किण्हसिरी स्त्री० (कृष्णश्री) છઠ્ઠા ચક્રવર્તીની કૃષ્ણશ્રી નામની સ્ત્રી

किण्हा स्त्री० (कृष्णा) મેરૂના ઉત્તરમા આવેલી રક્તા નદીમા જઇને મળતી એક નદી (૨) કૃષ્ણલેશ્યા (૩) એક જાતની વનસ્પતિ (૪) કાળી પ્રભા

किण्हाभास त्रि० (कृष्णाभास) કૃષ્ણ રગ જેવુ દેખાતુ, કાળી પ્રભા

किण्होभास पु० (कृष्णावभास) કાળીપ્રભા

कित्तण न० (कीर्त्तन) વખાણ પ્રશસા, સ્તુતિ (૨) વર્ણન, પ્રતિપાદન (૩) કથન, ઉક્તિ

कित्तवीरिअ पु० (कार्त्तवीर्य) ભરતની ગાદીએ તેજવીર્ય પછી આવેલ તેનો પુત્ર

कित्ति स्त्री० (कीर्त्ति) કીર્તિ, પ્રસિદ્ધિ, યશ (૨) કીર્તિદેવીની પ્રતિમા (૩) કીર્તિદેવી, નીલવત પર્વતના કેશરી દ્રહની અધિષ્ઠાત્રી દેવી (૪) સૌધર્મ દેવલોકની એક દેવી (૫) નીલવત પર્વતનુ શિખર

कित्ति स्त्री० (कृत्ति) ચામડાનો ચોખડો કકડો કે જે બેસવાને પાથરવામા કામ આવે તે

कित्तिअ त्रि० (कीर्त्तित) વખાણેલ

कित्तिआ स्त्री० (कृत्तिका) કૃત્તિકા નક્ષત્ર

कित्तिकूड पु० (कीर्त्तिकूट) નીલવત વખાણ પર્વતના નવ કૂટમાનુ પાચમુ કૂટ–શિખર

कित्तिम त्रि० (कृत्रिम) બનાવટી કોઇએ કરેલુ

कित्तिय त्रि० (कियत्) કેટલુ

कित्तियमित्त त्रि० (कियन्मात्र) કેટલા

किन्नर पु० (किन्नर) કિન્નર જાતના દેવતા, વ્યતર દેવતાની એક જાત (૨) ધર્મના થજીના યક્ષનુ નામ

किन्ह पु० (कृष्ण) જુઓ "કણ્હ" શબ્દ

किब्बिस त्रि० (किल्बिष) અધમ, નીચ, બીભત્સ, બીહામણુ (૨) न० કિલ્બિષ, માયાનુ પર્યાય નામ, પાપ (૩) पु० ચાણ્ડાલ સ્થાનીય દેવ જાતિ

किब्बिसत्त न० (किल्बिषत्व) અસુર ભાવ અસરપણુ

किब्बिसिय पु० (किल्बिषिक) હલકી જાતના દેવતાની જાત ચડાળ જેવા દેવતાની એક જાત (૨) બીજાને હસાડનાર, વિદૂષક (૩) ચતુર્વિધ સઘ તથા જ્ઞાનાદિનુ અવર્ણવાદ બોલનાર (સાધુ) (૪) त्रि० અધમ, નીચ (૫) પાપનુ ફળ ભોગવનાર દરિદ્ર, પાગળા વગેરે

किब्बिसियभावना स्त्री० (किल्बिषिकभावना) ગુરુનિંદા, ગુરૂદ્રોહ, વગેરે દુર્ગુણો કે જેથી કિલ્બિષિ જાતના દેવતામા ઉત્પન્ન થવુ પડે તે

किब्बिसिया स्त्री० (कैल्बिषिकी) કેવળ વેષધારી સાધુની વૃત્તિ

किमग अ० (किमङ्ग) 'કિમગપુણ' એ વિશેષાર્થ બતાવનાર વાકયમા સહયોગી તરીકે વપરાતુ અવ્યય

किमगपुण अ० (किमङ्गपुनर्) શુ કહેવુ તેમા તો કહેવુજ શુ? અથવા સામાન્ય આમ છે, વિશેષ વાતતો શુ કરવી?

किमट्ठ अ० (किमर्थम्) શા માટે

किमण त्रि० (कृपण) ગરીબ, રક દીન (૨) દરિદ્ર, નિર્ધન (૩) કાયર

किमि पु० (कृमि) એક જાતનો કીડો, કરમીયો (૨) લાખ (૩) એક જાતનુ કદ

किमिच्छिय न० (किमिच्छक) આ ચીજછે ? આ છે ? એમ ઇચ્છા પ્રમાણે માગી માગી લેવુ તે, સાધુના ૫૨ અનાચીર્ણમાનુ એક

किमिण त्रि० (कृमिमत्) કૃમિજીવયુક્ત

किमियकवल पु० (कृमिककवल) કરમીયાનો કવલ–કોળીઓ

किमिया स्त्री० (कृमिका) જઠરમા ઉત્પન્ન થતા જન્તુ, કરમિયા

किमिराग } न० (कृमिराग) કિરમજી રગ-
किमिराय } વાળુ સૂત્ર, લોહી પાઇ ઉ-ત્પન્ન થયેલ કીડાની લાળમાથી લોહીના રગવાળુ બનેલુ સૂત્ર (૨) કિરમચી રગ, એક જાતનો પાકો રગ

किमिरासि पु० (कृमिराशि) એ નામની એક વનસ્પતિ

किमु अ० (किमु) શુ ? પ્રશ્નાર્થે

किमुय अ० (किमुत) પ્રશ્ન (૨) વિકલ્પ (૩) વિતર્ક (૪) અતિશય

कियकम्म न० (कृतकर्मन्) કૃતકર્મ, વદના

किर अ० (किल) નિશ્ચય, ખરેખર

किरण पु० न० (किरण) કિરણ, તેજ, પ્રભા

किराय पु० (किरात) કિરાત નામનો એક અનાર્ય દેશ

किरिकिरिया स्त्री० (   ) ભાડ લો-કોનુ એક વાજીત્ર

किरिमेर पु० (किरिमर) એક જાતનુ સુગધી દ્રવ્ય

किरियविसाल न० (क्रियाविशाल) એ ના-મનો ચૌદ પૂર્વમાનો તેરમો પૂર્વ

किरिया स्त्री० (क्रिया) કર્મબધન હેતુ કા-યિકી આદિ પાચ ક્રિયા (૨) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના વીશમા પદનુ નામ કે જેમા કાયિકી આદિ પાચ ક્રિયાનુ વર્ણન કરેલ છે (૩) આત્મા તથા પરલોક છે એમ માનવુ તે (૪) કૃતિ, પ્રયત્ન (૫) શા-સ્રોક્ત અનુષ્ઠાન, ધર્માનુષ્ઠાન (૬) સાવદ્ય વ્યાપાર

किरियाठाण न० (क्रियास्थान) સૂયગડાગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કધના બીજા અધ્યયનનુ નામ (૨) કર્મ બધનનુ કારણ

किरियारुइ स्त्री० (क्रियारुचि) ક્રિયા–અનુ-ષ્ઠાનમા રુચિ-ઇચ્છા, સમકિતનો એક પ્રકાર

किरियावाइ } त्रि० (क्रियावादिन्) ક્રિયા-
किरियावादि } નેજ મોક્ષ સાધક માન-નાર (૨) ક્રિયાનુ–જીવાજીવાદિ પદાર્થનુ અસ્તિત્વ સ્વીકારનાર

किरियाविसालपुव्व पु० (क्रियाविशालपूर्व) ક્રિયાવિશાલ નામે તેરમો પૂર્વ

किरीड न० (किरीट) મુકુટ

किल अ० (किल) નિશ્ચય

किलजय पु० (किलिञ्जक) વાસની સુડલી

किलत त्रि० (क्लान्त) દુ ખથી પીડિત

किलाम पु० (क्लम) પીડા (૨) થાક

किलामणया स्त्री० (क्लमना) પીડા, દુ ખ

किलामिअ त्रि० (क्लमित) ગ્લાનિ પામેલુ, સુકાઇ ગયેલુ

किलिंच न० (   ) વાસની ખપાટ

किलिट्ठ त्रि० (क्लिष्ट) સક્લિષ્ટ પરિણામી રાગદ્વેષના પરિણામવાળો (૨) ક્લેશયુક્ત, દુ ખી (૩) અશુભ, દુષ્ટ

किलिएण } त्रि० (क्लिन्न) આર્દ્ર, ભિનુ
किलिन्न }

किलिस्स पु० (क्लेश) દુ ખ, ક્લેશ

किली स्त्री० (क्ली) શલાકા, સળી, ખીલી

किलेस पु० (क्लेश) ક્લેશ, દુ ખ (૨) દુ ખનુ કારણ (૩) શુભાશુભ કર્મ

किव पु० (कृप) આ નામના એક ઋષિ, કૃપાચાર્ય

किवण त्रि० (कृपण) કૃપણ, દરિદ્રી, રાક, ભિખારી (૨) ક્લીબ, કાયર

किवाण पु० न० (कृपाण) ખડગ, તલવાર

किविण त्रि० (कृपण) જુઓ "કિવણ" શબ્દ

किस त्रि० (कृश) પાતળુ દુબળુ

किसलय पु० न० (किसलय) પત્રાકુર, ટીસી, કુપળ

किसि स्त्री० (कृषि) ખેતીવાડી ખેતીકર્મ

किसोर त्रि० (किशोर) કિશોર અવસ્થાવાળો

किसोरी स्त्री० (किशोरी) કુમારી યુવતી

किह अ० (क्व) કયા ? કયે ઠેકાણે

किहं अ० (कथम्) કેમ ? કેવી રીતે

कीड पु० (कीट) જતુ, કીડો (૨) ચાર ઇદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

कीडय न० (कीटज) કીડાની લાળથી ઉત્પન્ન થતુ સૂત્ર (૨) વસ્ત્ર વિશેષ

कीडा स्त्री० (क्रीडा) જુઓ "કિડ્ડા" શબ્દ (૨) માણસની દશ દશાઓ પૈકી બીજી દશા

कीडाकारी स्त्री० (क्रीडाकारिणी) ક્રીડા કરાવનારી દાસી

कीणास पु० (कीनाश) યમરાજ

कीव न० (क्लीव) કાયર, નપુસક (૨) એક જાતનુ પક્ષી (૩) કલીબ કુમાર

कीय त्रि० (क्रीत) ખરીદેલુ વેચાતુ લીધેલુ (૨) સાધુને માટે આહારાદિ વેચાતુ લઇને આપવાથી લાગતો એક દોષ, ૧૬ ઉદ્‌ગમનમાનો આઠમો દોષ (૩) न० ક્રય, ખરીદ

कीय पु० (कीचक) વાસ

कीयकड त्रि० (क्रीतकृत) સાધુને વાસ્તે અગાઉથી વેચાતુ લઇ રાખેલ

कीयग पु० (कीचक) કીચક નામનો રાજા

कीयगड त्रि० (क्रीतकृत) જુઓ "કીયકડ" શબ્દ

कीया स्त्री० (कीका) આખની કીકી

कीर पु० (कीर) કાશ્મીર દેશ (૨) त्रि० કાશ્મીર દેશ સબધી (૩) કાશ્મીર દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ

कीरी स्त्री० (कीरी) લિપિ વિશેષ કીર દેશની લિપિ

कील पु० (कील) ખીતિ, ખીલો

कीलग पु० (कीलक) ખીલો

कीलण न० (क्रीडन) ક્રીડા, રમત

कीलणधाई स्त्री० (क्रीडनधात्री) બાળકને રમાડનાર દાઈ

कीला स्त्री० (क्रीडा) રમત

कीलावण न० (क्रीडन) રમાડવુ

कीलावणग त्रि० (क्रीडनक) ક્રીડા કરાવનાર

कीलावणधाई स्त्री० (क्रीडनधात्री) ક્રીડા કરાવનારી સ્ત્રી–ધાવમાતા

कीलिय न० (क्रीडित) ક્રીડા કરવી, રમવુ ખેલવુ

कीलिय त्रि० (कीलित) મત્રાદિકથી ખીલી મુકેલ

कीलिया स्त्री० (कीलिका) જેમા હાડકાના સાધા ખીલીથી જડેલ હોય તે સઘયણ, ૭ સઘયણમાનુ પાચમુ સઘયણ

कीलियासघयण न० (कीलिकासहनन) ૭ સઘયણમાનુ પાચમુ 'કીલિકા' સઘયણ

कीलियासघयणि त्रि० (कीलिकासहननिन्) કીલિકા સઘયણવાળો

कीव पु० (कीव) એ જાતનુ એક પક્ષી

कीस त्रि० (कीदृश) કેવુ ?

कीस त्रि० (किम्रु) કેવા સ્વભાવવાળો

कु अ० (कु) કુત્સિત, નઠારૂ (૨) કુમાર (૩) અધિક વિશેષ

कुइय त्रि० (कुचित) ખરેલુ ઝરેલુ

कुइयण पु० (कुविकर्ण) ઘણીગાયોનો ધણી ગોમડળનો અધિપતિ (૨) આ નામનો એક ગૃહપતિ

कुउअ पु न० (कुतुप) ચામડાનુ ઘી ભરવાનુ કુડલુ, કુડલી

कुओ अ० (कुतस्) ક્યાથી ?

किमिच्छिय न० (किमिच्छक) આ ચીજ છે? આ છે? એમ ઇચ્છા પ્રમાણે માગી માગી લેવુ તે, સાધુના પર અનાચીર્ણમાનુ એક

किमिण त्रि० (कृमिमत्) કૃમિજીવયુક્ત

किमियकंबल पु० (कृमिकम्बल) કરમીયાનો કંબલ-કોથળીઓ

किमिया स्त्री० (कृमिका) જઠરમા ઉત્પન્ન થતા જન્તુ, કરમિયા

किमिराग } **किमिराय** } न० (कृमिराग) કિરમજી રંગવાળુ સૂત્ર, લોહી પાઇ ઉછેરેલ કીડાની લાળમાથી લોહીના રંગવાળુ બનેલુ સૂત્ર (૨) કિરમચી રંગ, એક જાતનો પાકો રંગ

किमिरासि पु० (कृमिराशि) એ નામની એક વનસ્પતિ

किमु अ० (किमु) શુ? પ્રશ્નાર્થે

किमुय अ० (किमुत) પ્રશ્ન (૨) વિકલ્પ (૩) વિતર્ક (૪) અતિશય

कियकम्म न० (कृतकर्मन्) કૃતકર્મ, વન્દના

किर अ० (किल) નિશ્ચય, ખરેખર

किरण पु० न० (किरण) કિરણ, તેજ, પ્રભા

किराय पु० (किरात) કિરાત નામનો એક અનાર્ય દેશ

किरिकिरिया स्त्री० (   ) ભાંડ લોકોનુ એક વાજીંત્ર

किरिमेर पु० (किरिमेर) એક જાતનુ સુગંધી દ્રવ્ય

किरियविसाल न० (क्रियाविशाल) એ નામનો ચૌદ પૂર્વમાનો તેરમો પૂર્વ

किरिया स्त्री० (क्रिया) કર્મબન્ધન હેતુ કાયિકી આદિ પાંચ ક્રિયા (૨) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના વીશમા પદનુ નામ કે જેમા કાયિકી આદિ પાંચ ક્રિયાનુ વર્ણન કરેલ છે (૩) આત્મા તથા પરલોક છે એમ માનવુ તે (૪) કૃતિ, પ્રયત્ન (૫) શાસ્ત્રોક્ત અનુષ્ઠાન, ધર્માનુષ્ઠાન (૬) સાવદ્ય વ્યાપાર

किरियाठाण न० (क्रियास्थान) સૂયગડાંગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધના બીજા અધ્યયનનુ નામ (૨) કર્મ બંધનનુ કારણ

किरियारुइ स्त्री० (क्रियारुचि) ક્રિયા-અનુષ્ઠાનમા રૂચિ-ઇચ્છા, સમકિતનો એક પ્રકાર

किरियावाइ } **किरियावादि** } त्रि० (क्रियावादिन्) ક્રિયા નેજ મોક્ષ સાધક માનનાર (૨) ક્રિયાનુ-જીવાજીવાદિ પદાર્થનુ અસ્તિત્વ સ્વીકારનાર

किरियाविसालपुव्व पु० (क्रियाविशालपूर्व) ક્રિયાવિશાલ નામે તેરમો પૂર્વ

किरीड न० (किरीट) મુકુટ

किल अ० (किल) નિશ્ચય

किलजय पु० (किलिञ्जक) વાસની સુડલી

किलंत त्रि० (क्लान्त) દુ:ખથી પીડિત

किलाम पु० (क्लम) પીડા (૨) થાક

किलामणया स्त्री० (क्लमना) પીડા, દુ:ખ

किलामिय त्रि० (क्लमित) ગ્લાનિ પામેલુ, સુકાઇ ગયેલુ

किलिंच न० (   ) વાસની ખપાટ

किलिट्ठ त्रि० (क्लिष्ट) સક્લિષ્ટ પરિણામી, રાગદ્વેષના પરિણામવાળો (૨) ક્લેશયુક્ત, દુ:ખી (૩) અશુભ, દુષ્ટ

किलिण्ण } **किलिन्न** } त्रि० (क्लिन्न) આર્દ્ર, ભિન્નુ

किलिस्स पु० (क्लेश) દુ:ખ, ક્લેશ

किली स्त्री० (कीली) શલાકા, સળી, ખીલી

किलेस पु० (क्लेश) ક્લેશ, દુ:ખ (૨) દુ:ખનુ કારણ (૩) શુભાશુભ કર્મ

किव पु० (कृप) આ નામના એક ઋષિ, કૃપાચાર્ય

किवण त्रि० (कृपण) કૃપણ, દરિદ્રી, રાંક, ભિખારી (૨) કલીબ, કાયર

किराण पु० न० (कृपाण) ખડગ, તરવાર
किविण त्रि० (कृपण) જુઓ " કિવણ " શબ્દ
किस त्रि० (कृश) પાતળુ દુબળુ
किसलय पु० न० (किसलय) પત્રાંકુર, ટીશી, કુંપળ
किसि स्त्री० (कृषि) ખેતીવાડી ખેતીકર્મ
किसोर त्रि० (किशोर) કિશોર અવસ્થાવાળો
किसोरी स्त्री० (किशोरी) કુમારી યુવતી
किह अ० (क) કયા ? કયે ઠેકાણે
किह अ० (कथम्) કેમ ? કેવી રીતે
कीड पु० (कीट) જતુ કીડો (૨) ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત
कीडय न० (कीटज) કીડાની લાળથી ઉત્પન્ન થતુ સૂત્ર (૨) વસ્ત્ર વિશેષ
कीडा स्त्री० (क्रीडा) જુઓ " કિડ્ડા " શબ્દ (૨) માણુસની દશ દશાઓ પૈકી બીજી દશા
कीडाकारी स्त्री० (क्रीडाकारिणी) ક્રીડા કરાવનારી દાસી
कीणास पु० (कीनाश) યમરાજ
कीव न० (क्लीब) કાયર, નપુસક (૨) એક જાતનુ પક્ષી (૩) કલીબ કુમાર
कीय त्रि० (क्रीत) ખરીદેલુ, વેચાતુ લીધેલુ (૨) સાધુને માટે આહારાદિ વેચાતુ લઇને આપવાથી લાગતો એક દોષ, ૧૬ ઉદ્‍ગમનમાનો આઠમો દોષ (૩) ન० ક્રય, ખરીદ
कीय पु० (कीचक) વાસ
कीयकड त्रि० (क्रीतकृत) સાધુ વાસ્તે અગાઉથી વેચાતુ લઇ રાખેલ
कीयग पु० (कीचक) કીચક નામનો રાજા
कीयगड त्रि० (क्रीतकृत) જુઓ "કીયકડ" શબ્દ
कीया स्त्री० (कीका) આખની કીકી
कीर पु० (कीर) કાશ્મીર દેશ (૨) त्रि० કાશ્મીર દેશ સબધી (૩) કાશ્મીર દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ
कीरी स्त्री० (कीरी) લિપિ વિશેષ કીર દેશની લિપિ
कील पु० (कील) ખીંતિ, ખીલો
कीलग पु० (कीलक) ખીલો
कीलण न० (क्रीडन) ક્રીડા, રમ્મત
कीलणधाई स्त्री० (क्रीडनधात्री) બાળકને રમાડનાર દાઈ
कीला स्त्री० (क्रीडा) રમ્મત
कीलावण न० (क्रीडन) રમાડવુ
कीलावणग त्रि० (क्रीडनक) ક્રીડા કરાવનાર
कीलावणधाई स्त्री० (क्रीडनधात्री) ક્રીડા કરાવનારી સ્ત્રી-ધાવમાતા
कीलिय० न० (क्रीडित) ક્રીડા કરવી, રમવુ ખેલવુ
कीलिय त्रि० (कीलित) મત્રાદિકથી ખીલી મુકેલ
कीलिया स्त्री० (कीलिका) જેમા હાડકાના સાધા ખીલીથી જડેલ હોય તે સઘયણ, ૭ સઘયણમાનુ પાચમુ સઘયણ
कीलियासघयण न० (कीलिकासहनन) ૭ સઘયણમાનુ પાચમુ ' કીલિકા ' સઘયણ
कीलियासंघयणि त्रि० (कीलिकासहननिन्) કીલિકા સઘયણવાળો
कीव पु० (कीर) એ જાતનુ એક પક્ષી
कीस त्रि० (कीदृश) કેવુ ?
कीस त्रि० (किम्त्र) કેવા સ્વભાવવાળો
कु अ० (कु) કુત્સિત નગર (૨) કુમાર (૩) અધિક વિશેષ
कुइय त्रि० (कुचित) ખરેલુ ઝરેલુ
कुइयगण पु० (कुविकर्ण) ઘણીગાયોનો ધણી ગો મડળનો અધિપતિ (૨) આ નામનો એક ગૃહપતિ
कुउअ पु न० (कुतुप) ચામડાનુ ઘી ભરવાનુ કુડલુ કુડલી
कुओ अ० (कुतम्) ક્યાથી ?

कुंकण न० (   ) કોકણદ, રક્ત કમળ (૨) પુ० ચાર ઇંદ્રિયવાળો એક જીવ

कुकण पु० (कोङ्कण) દેશ વિશેષ

कुकणग्र त्रि० (कोङ्कणज) કોકણ દેશમા જન્મેલ, કોકણ દેશનો વસનાર

कुकुम न० (कुङ्कुम) કેશર (૨) કકુ

कुच पु० (क्रौञ्च) ક્રૌચ પક્ષી (૨) પાચમા તીર્થંકરનુ લાછન

कुंच पु० (क्रौञ्च) કુચ નામનો એક અનાર્ય દેશ

कुञ्चिय त्रि० (कुञ्चित) ગોળ વળેલ, કુડલા કારે થયેલ, વાકુ

कुञ्चिया स्त्री० (कुञ्चिका) કુચી

कुजर पु० (कुञ्जर) હાથી

कुजरसेणा स्त्री० (कुञ्जरसेना) બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તીની એક રાણી

कुट त्रि० (कुण्ट) નિકૃત હાથવાળો, ઠુઠો (૨) કુબડો, ઠીગણો

कुड न० (कुण्ड) કુડી (૨) જળાશય વિશેષ (૩) આજ્ઞા, આદેશ

कुडकोलिय. पु० (कुण्डकोलिक) એ નામના મહાવીર સ્વામીના એક શ્રાવક, દશ શ્રાવકમાનો એક

कुडग पु० (कुण्डक) કણસલુ

कुडधार पु० (कुण्डधार) એક જાતના દેવ

कुडधारि. त्रि० (कुण्डधारिन्) આજ્ઞાકારી

कुडपुर न० (कुण्डपुर) એ નામનુ એક ગામ

कुडमोय पु० (कुण्डमोद) હાથીના પગના આકારનુ કુડા જેવુ માટીનુ ઠામ

कुंडय पु० (कुण्डक) એક જાતનુ વાસણ, કુડો

कुंडरीय पु० (कुण्डरिक) કુડરિક નામનો એક રાજકુમાર

कुडल पु० न० (कुण्डल) કાનમા પહેરવાનુ એક આભૂષણ (૨) કુડલ નામે દશમો દ્વીપ અને દશમો સમુદ્ર (૩) દેવ વિશેષ (૪) પર્વત વિશેષ

कुडलभद्द पु० (कुण्डलभद्र) કુડલ દ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

कुडलमहाभद्द पु० (कुण्डलमहाभद्र) કુડલદ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

कुडलवर पु० (कुण्डलवर) કુડલવર નામનો દ્વીપ તથા સમુદ્ર (૨) કુડલ દ્વીપને ચારે તરફ ફરતો કુડલવર નામનો પર્વત (૩) કુડલવર સમુદ્રના અધિપતિ દેવતા

कुडलवरभद्द पु० (कुण्डलवरभद्र) કુડલવર દ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

कुडलवरमहाभद्द पु० (कुण्डलवरमहाभद्र) કુડલવર દ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

कुडलवरोभास पु० (कुण्डलवरावभास) કુડલવરોભાસ નામનો એક દ્વીપ તથા સમુદ્ર

कुडलवरोभासभद्द पु० (कुण्डलवरावभासभद्र) કુડલવરાવભાસ દ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

कुडलवरोभासमहाभद्द पु० (कुण्डलवरावभासमहाभद्र) કુડલવરાવભાસ દ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

कुंडलवरोभासमहावर पु० (कुण्डलवरावभासमहावर) કુડલવરાવભાસ સમુદ્રના દેવતાનુ નામ

कुंडलवरोभासवर पु० (कुण्डलवरावभासवर) કુડલવરાવભાસ નામે સમુદ્રના દેવતાનુ નામ

कुडला स्त्री० (कुण्डला) સુવચ્છવિજયની મુખ્ય રાજધાની

कुडलोद पु० (कुण्डलोद) કુણ્ડલોદ નામનો એક સમુદ્ર

कुडिय पु० (कुण्डिक) કમડળ

कुडिया स्त्री० (कुण्डिका) ભાજન વિશેષ, કુડી (૨) કમડળ

कुडियायणीय पु० (कुण्डिकायनीय) કુડિકાયન ગોત્રવાળો

कुत पु० (कुन्त) ભાલો

कुतग्ग न० (कुन्ताग्र) ભાલાની અણી

कुतग्गह त्रि० (कुन्तग्रह) ભાલો રાખનાર

कुंतीदेवी स्त्री० (कुन्तीदेवी) પાણ્ડુ રાજાની રાણી

कुंथु पु० (कुन्थु) કુંથુનાથ નામના ચાલુ ચોવીસીના ૧૭ મા તીર્થંકર અને છઠ્ઠા ચક્રવર્તી (૨) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળો એક જીવ, કુંથવો (૩) ચમરેન્દ્રની હાથીની સેનાનો અધિપતિ દેવ

कुंद पु० (कुन्द) પુષ્પવૃક્ષ વિશેષ (૨) न० મચકુંદનું ફુલ, મોગરાનું ફુલ (૩) કુંદ નામની વનસ્પતિ વેલ

कुदुक्क पु० (कुदुक्क) વનસ્પતિ વિશેષ

कुंदुरुक्क पु० (कुंदुरुक्क) એક જાતની સાધારણ વનસ્પતિ (૨) ચીડ-એક જાતનું સુગંધી ધૂપ દ્રવ્ય, સીનારસ

कुंभ पु० (कुम्भ) ઘડો, કળશ (૨) ૧૯ મા તિર્થંકરના પિતા (૩) ૧૮ મા અરનાથ તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનું નામ (૪) કુંભીમાં નારકીને પકાવનાર પરમાધામી (૫) કુંભ સ્વપ્ન ચૌદ સ્વપ્ન તીર્થંકર ચક્રવર્તીની માતા જુએ છે તેમાંનું એક (૬) સાઠ આઢક અથવા ૨૪૦ પ્રસ્થ પ્રમાણ માન વિશેષ

कुंभकार पु० (कुम्भकार) કુંભાર

कुंभकारकडग० न० (कुम्भकारकटक) એક પ્રાચીન નગરનું નામ જ્યાં પાનકે ખંધકના પાંચસો શિષ્યોને ઘાણીમાં પીલ્યા હતા

कुंभकारी स्त्री० (कुम्भकारी) કુંભારની સ્ત્રી કુંભારણ

कुंभग पु० (कुम्भक) મિથિલા નગરીના રાજાનું નામ

कुंभग्ग न० (कुम्भाग्र) મગધ દેશનું એક માપ

कुंभय पु० (कुम्भक) કુંભરાજા, મલ્લિનાથના પિતા

कुंभराय पु० (कुम्भराज) કુંભરાજા

कुंभार पु० (कुम्भकार) કુંભાર

कुंभारापाय पु० (कुम्भकारापाक) કુંભારનો નિભાડો

कुंभि पु० (कुम्भिन्) ઉત્કટ મોહ ।। ઉદયથી જેનું પુરૂષ ચિન્હ તથા વૃષણ કુંભ જેવડા મ્હોટા થતા હોય તે, દીક્ષાને અયોગ્ય પુરૂષમાંનો એક

कुंभिय न० (कुम्भिक) મગધદેશપ્રસિદ્ધ એક પ્રમાણ (૨) त्रि० કુંભ પ્રમાણે વડા જેવડું (૩) पु० એક જાતની વનસ્પતિ

कुंभी स्त्री० (कुम्भी) હાથીનો કુંભસ્થળ (૨) કુંડી (૩) નારકીનું ઉત્પત્તિ સ્થાન

कुंभीपाग पु० (कुम्भीपाक) કુંભી નામના પાત્રમાં પકાવવું (૨) નારકીની એક પ્રકારની યાતના

कुंभीमुह न० (कुम्भीमुख) સાંકડા મોંઢાવાળી હાંડી

कुम्म पु० (कूर्म) કાચબો

कुकम्मि त्रि० (कुकर्मिन्) કુત્સિત કામ-ધંધો કરનાર લુહાર, કુંભાર વગેરે

कुकम्म न० (कुकर्मन्) ખરાબ કામ

कुकुइअ न० (कौकुच्य) શરીરાદિની ચપળાઇ-કુચેષ્ટા

कुकुइअ त्रि० (कौकुचिक) કુચકુચ એવો અવાજ કરનાર

कुकुल पु० ( ) છાણા

कुकुस पु० ( ) ધાન્ય આદિના ફોતરાં ભૂસું કુસકા વગેરે

कुकूल पु० (कुकूल) છાણાંનો અગ્નિ

कुक्कयय न० ( ) એક જાતનું ઘરેણું

कुक्कुइअ न० (कौकुच्य) કુચેષ્ટા, કામોત્પાદક અંગ વિકાર

कुक्कुअ त्रि० (कुकून) આક્રંદ કરનાર
कुक्कुआ स्त्री० (कुचकुचा) ખરતુ, ઝરતુ
कुक्कुइअ त्रि० (कौकुचिक) ભાંડની માફક કુચેષ્ટા કરનાર, કામ ચેષ્ટા કરનાર
कुक्कुइय न० (कौकुच्य) મુખ નેત્રના વિકારવાળી ક્રિયા–ચેષ્ટા
कुक्कुड पु० (कुक्कुट) કુકડો (૨) એ નામની એક વનસ્પતિ
कुक्कुडमसय न० (कुक्कुटमासक) કુકડાનુ માસ (૨) કોળાપાક
कुक्कुडय. न० (कुक्कुटक) જુઓ "કુકડય" ૨૭૮
कुक्कुडलक्खण न० (कुक्कुटलक्षण) કુકડાના લક્ષણ જોવાની કળા
कुक्कुडवसभ पु० (कुक्कुटवृषभ) મોટો કુકડો
कुक्कुडिया स्त्री० (कुक्कुटिका) મુરઘી, કુકડી
कुक्कुडी स्त्री० (कुक्कुटी) કુકડી (૨) માયા, કપટ
कुक्कुयय न० ( ) ખુખણો, ઘુઘરો
कुक्कुर पु० (कुक्कुर) કુતરો
कुक्कुस पु० ( ) જુઓ " કકુસ " ૨૭૯
कुक्कुह पु० (कुक्कुह) ચાર ઇંદ્રિયનાળો જીવ
कुखगइ स्त्री० (कुखगति) અશુભ વિહાયસ ગતિ–ચાલવાની ગતિ
कुग्गह पु० (कुग्रह) ખોટો આગ્રહ, કદાગ્રહ
कुग्गहीय त्रि० (कुगृहीत) નઠારીરીતે ગ્રહણ કરેલુ
कुचर त्रि० (कुचर) નઠારૂ આચરણ કરનાર, ચોર, પરસ્ત્રી ગમન કરનાર વગેરે
कुचेल त्रि० (कुचेल) ખરાબ વસ્ત્રધારી, કુત્સિત કપડા પહેરનાર
कुच्च न० (कूर्च) દાતીયો, વાળ ઓળવાનુ સાધન (૨) એક જાતનુ વાસ (૩) ડાઢી
कुच्चधर पु० (कूर्चधर) ડાઢીવાળો
कुच्चग न० (कूर्चक) એ નામના રોપાનુ પાથરણુ, જેના કુચડા બને છે તે
कुच्चिय त्रि० (कूर्चिक) દાઢી મૂછવાળા
कुच्छ पु० (कुत्स) ઋષિ વિશેષ (૨) ગોત્ર વિશેષ
कुच्छग पु० (कुत्सक) એક જાતનુ ઘાસ, વનસ્પતિ
कुच्छणिज्ज त्रि० (कुत्सनीय) નિંદા કરવાને યોગ્ય, નિંદાપાત્ર
कुच्छा स्त्री० (कुत्सा) નિંદા
कुच्छि पु० स्त्री० (कुक्षि) કુખ (૨) પેટ, ગર્ભસ્થાન (૩) બે હાથ પ્રમાણ માપ, ગજ
कुच्छिकिमि पु० (कुक्षिकृमि) પેટમા ઉત્પન્ન થતા કૃમિ, બે ઇન્દ્રિયવાળા જીવ
कुच्छिधार पु० (कुक्षिधार) નાવાનો નિર્યામક, સુકાની (૨) એક પ્રકારનો વહાણનો વેપારી
कुच्छिय त्रि० (कुत्सित) ખરાબ
कुच्छिवेयणा स्त्री० (कुक्षिवेदना) પેટનો એક જાતનો રોગ
कुच्छिसूल पु० न० (कुक्षिशूल) એક પ્રકારનો રોગ
कुच्छुभरिय पु० (कौस्तुम्भरिक) એક જાતનુ વૃક્ષ
कुजअ पु० (कुजय) જેનો જય કુત્સિત–નિન્દિત છે તે, જુગારિ
कुज्ज त्रि० (कुब्ज) કુબડો, ઠીંગણો
कुज्जय पु० (कुब्जक) સેવત્તીનુ ઝાડ
कुटिल त्रि० (कुटिल) વાકુચુક, વક્ર
कुटुंब पु० (कुटुम्ब) પરિવાર
कुट्टण न० (कुट्टन) કુટવુ, મારવુ
कुट्टणा स्त्री० (कुट्टना) શારીરિક પીડા
कुट्टणी स्त्री० (कुट्टनी) સાબેલું, મૂસલ
कुट्टितिया स्त्री० (कुट्टिका) અનાજને ખાંડનારી
कुट्टिम पु० (कुट्टिम) ભૂમિતળ, ભોતગીયુ

कुट्टिय त्रि० (कुट्टित) કુટેલુ (૨) કાપેલુ
कुट्टिलअ पु० (कुट्टिलक) એ નામના એક સાધુ
कुट्ठ पु० न० (कुष्ठ) કોઠ, એક જાતનો સુગધી દ્રવ્ય (૨) કુષ્ટરોગ, કોઢ
कुट्ठ पु० (कोष्ठ) કોઠો, અનાજ ભરવાનો કોઠાર
कुट्ठबुद्धि त्रि० (कोष्ठबुद्धि) એકવાર જાણ્યા પછી નહીં ભુલનાર
कुट्ठा स्त्री० (कुष्ठ) આમલી
कुट्ठाण न० (कुस्थान) દુષ્ટ સ્થાન
कुट्ठि त्रि० (कुष्ठिन्) કોઢી
कुट्ठिआ स्त्री० (कोष्ठिका) માટીની કોઠી
कुड पु० (कुट) કાનનો રોગ
कुड पु० (कूट) પર્વત (૨) દષ્ટાત દાખલો (૩) અસત્ય (૪) એક પ્રકારનો પાશ (૫) ઘડો, કળશ (૬) હાથી વગેરેને બાધવાનુ સ્થાન
कुडंग पु० न० (कुटङ्क) ઘરનુ ઢાકણુ છાપરૂ (૨) એ નામનો એક દ્વીપ (૩) વાસનુ વન
कुडंड पु० (कुदण्ड) પાશ વિશેષ
कुडंडिम त्रि० (कुदण्डिम) લાકડી મારી છીનવી લીધેલુ દ્રવ્ય
कुडग पु० (कुटक) જુઓ " કુડ " શબ્દ
कुडभि स्त्री० (कुटभि) ન્હાની ધજા
कुडय पु० न० (कुटज) ઇન્દ્રજવનુ ઝાડ
कुडव पु० (कुडव) અનાજ ભરવાનુ એક માપ
कुडह त्रि० ( ) કદ્રૂપો, બેડોળ
कुडागार पु० (कूटागार) પર્વતના શિખરમા કોતરેલ ઘર
कुडाल पु० ( ) હળનો ઉપનો ભાગ
कुडिल त्रि० (कुटिल) વાકુચુકુ
कुडिव्वय पु० (कुटिव्रत) ઘરમા રહી ક્રોધાદિક કષાય કે અહકારનો ત્યાગ કરે તેવા પરિવ્રાજક
कुडी स्त्री० (कुटी) ઓરડી, ઝુપડી
कुडीर न० (कुटीर) ઝુપડુ, નિર્ધનનુ ઘર
कुडुंब न० (कुटुम्ब) કુટુબ પરિવાર
कुडुंबय पु० (कुस्तुम्बक) વનસ્પતિ વિશેષ (૨) કન્દ વિશેષ
कुडुंबि त्रि० (कुटुम्बिन्) સબન્ધી
कुडुंबिय त्रि० (कौटुम्बिक) કુટુમ્બી, ખાસ કુટુમ્બનો માણસ (૨) હજુરી
कुडुय पु० ( ) પર્વતની ટોચ, શીખર
कुड्ड न० (कुड्य) દીવાલ, ભીંત
कुड्डा स्त्री० (कुड्या) પાતાળ કળશાની ઠીકરી
कुढावय न० ( ) અનુગમન, પછવાડે જવુ
कुणक्क पु० (कुणक) કુણક નામની એક વનસ્પતિ
कुणाल पु० (कुणाल) કુણાલ નામનો એક દેશ (૨) કુણાલ રાજા, જેનુ બીજુ નામ સપ્રતિ રાજા હતુ
कुणाला स्त्री० (कुणाला) કુણાલા નામે ઉત્તર તરફની એક નગરી, ઉજેણી નગરીનુ બીજુ નામ કુણાલા હતુ એમ પણ ક્યાક લખેલ છે
कुणालाहिवइ पु० (कुणालाधिपति) કુણાલ દેશનો અધિપતિ
कुणि त्रि० (कुणि) હાથ અથવા પગ ન્હાનો મ્હોટો હોય એવા ગર્ભના દોષવાળો
कुणिम पु० न० (कुणप) માસ (૨) શબ, મડદુ (૩) નરકાવાસ વિશેષ (૪) શબનુ રૂધિર
कुणिय पु० (कूणिक) કૂણિકરાજા શ્રેણિકનો પુત્ર
कुणिया स्त्री० (कुणिता) જેથી એક હાથ અથવા પગ ન્હાનો મ્હોટો થઇગયો હોય તે સોળ રેગમાનો એક રોગ
कुणाहरि स्त्री० (कुहरी) કુન્હરી નામનુ કદ (૨) એ નામની એક વનસ્પતિ

कुतित्थ न० (कुतीर्थ) દોષવાળા દર્શન, કુદર્શન

कुतित्थि त्रि० (कुतीर्थिन्) } પાખંડી, અસત્યને ભજનાર, મિથ્યાત્વી
कुतित्थिय त्रि० (कुतीर्थिक) }

कुतुंब पु० (कुस्तुम्ब) એક જાતનુ વાજીંત્ર

कुतुव पु० न० (कुतुप) ડબગરના બનાવેલા ચામડાનો કુડલો

कुत्तार त्रि० (कुतार) ખરાબ તારૂ, પોતે ડુબે અને બીજાને ડુબાડે તેવો

कुत्तिआवण पु० न० (कुत्रिकापण) ત્રણ લોકમા નિપજતી દરેક ચીજ જ્યાથી વેચાતી મળી શકે તેવી મ્હોટી દુકાન

कुत्तिय न० (कुत्रिक) સ્વર્ગ, મર્ત્ય અને પાતાળ એ ત્રણ લોક (૨) ત્રણ જગતમા રહેલ પદાર્થ

कुत्थ अ० (कुत्र) ક્યા ?

कुत्थिअ त्रि० (कुत्सित) નિન્દિત, ખરાબ

कुत्थुंभ स्त्री० (कुस्तुम्बरी) ધાણાનો ગુચ્છ, કોથમરી

कुदंड पु० (कुदण्ड) એક જાતનુ બધન

कुदंडग पु० (कुदण्डक) પ્રહાર મારવાનો કોરડો

कुदंडिम न० (कुदण्ड) કુત્સિત દડ, ગુન્હા કરતા ઓછો દડ

कुदंसण न० (कुदर्शन) વિપરીત શ્રદ્ધાન, મિથ્યાત્વ દર્શન

कुदिट्ठि स्त्री० (कुदृष्टि) મિથ્યાત્વદષ્ટિ, વિપરીતદષ્ટિ

कुद्दाल पु० (कुद्दाल) કોદાળી (૨) એ નામનુ એક વૃક્ષ

कुद्ध त्रि० (क्रुद्ध) ક્રોધી, ગુસ્સે થયેલ

कुपक्ख त्रि० (कुपक्ष) નીચ પક્ષનો

कुप्प न० (कुप्य) આસન શય્યા વગેરે રાચરચીલુ ઘરવખરી

कुप्पर पु० (कूर्पर) ગાડા કે રથની પિજણી (૨) કોણી

कुप्पावयणिय न० (कुप्रावचनिक) પાખડીઓના પ્રવચનને આધારે તેઓને કરવાનુ આવશ્યક નિત્યકૃત્ય (૨) त्रि० દૂષિત સિદ્ધાન્તને અનુસરનાર

कुबेर पु० (कुबेर) એક જૈન મુનિ

कुबेरा स्त्री० (कुबेरा) જૈન સાધુ ગણની એક શાખા

कुब्बर पु० (कूबर) ધોસરી, ગાડાની ધુરી (૨) મલ્લિનાથ પ્રભુનો યક્ષ

कुभंड पु० (कुभाण्ड) એક જાતના દેવ

कुभंडिंद पु० (कुभाण्डेन्द्र) કુભાડ દેવોનો ઇંદ્ર

कुभोइ त्रि० (कुभोजिन्) દુષ્ટ ભોજન કરનાર

कुमद पु० (कुमद) સાતમા દેવલોકનુ કુમદ નામે એક વિમાન

कुमर पु० (कुमार) બાળક

कुमार पु० (कुमार) કુમાર, કુવર, અવિવાહિત (૨) ખરાબ મરણ, (૩) અસુરકુમાર આદિ દેવતા (૪) યુવરાજ, રાજ્યાર્હ પુરૂષ (૫) લોહકાર, લોહાર (૬) આશ્વિન માસ

कुमारग्गाम पु० (कुमारग्राम) એ નામનુ એક ગામ

कुमारपुत्तिय पु० (कुमारपुत्रक) એ નામના એક નિર્ગ્રંથ સાધુ

कुमारभिच्च पु० (कुमारभृत्य) આયુર્વેદ શાસ્ત્રનો એક ભાગ કે જેમા ન્હાના છોકરાઓના રોગની ચિકિત્સા બતાવી છે

कुमारवास पु० (कुमारवास) કુમાર અવસ્થામા રહેવુ તે, બ્રહ્મચર્યાશ્રમ

कुमारसमण पु० (कुमारश्रमण) કુમારાવસ્થામાથીજ દીક્ષા લીધેલ, બાળ બ્રહ્મચારી

कुमारिअ पु० (कुमारक) ખાગળ શીકારી, કસાઇ

कुमारिया स्त्री० (कुमारिका) કન્યા, કુમારિકા
कुमारी स्त्री० (कुमारी) કુમારિકા, અવિવાહિત સ્ત્રી, કન્યા
कुमुद न० (कुमुद) સફેદ કમળ, ચંદ્રવિકાસી કમળ (૨) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની મેરૂ તરફથી છઠ્ઠી વિજય (૩) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની મેરૂ તરફથી છઠ્ઠી વિજયનો રાજા (૪) આઠમા દેવલોકનું કુમુદ નામે એક વિમાન (૫) આ નામનુ એક શિખર
कुमुदकूड पु० (कुमुदकूट) ભદ્રસાલવનના આઠ દિગ્હસ્તિકૂટમાનુ પાચમુ કૂટ-શિખર
कुमुदग न० (कुमुदक) એક જાતનુ ઘાસ
कुमुदगुम्म न० (कुमुदगुल्म) આઠમા દેવલોકનુ કુમુદગુમ નામે એક વિમાન
कुमुदप्पहा स्त्री० (कुमुदप्रभा) જમ્બુવૃક્ષના ઇશાન ખુણાના વનખડમા ૫૦ જોજન ઉપર આવેલ એક વાવડી
कुमुदा स्त्री० (कुमुदा) કુમુદ નામની મહાવિદેહની એક વિજય (૨) જમ્બુ વૃક્ષના ઇશાન ખુણાના વનખડમા ૫૦ જોજન ઉપર આવેલ એક વાવડીનુ નામ
कुमुदागर पु० (कुमुदाकर) કુમુદથી ભરપુર વન
कुमुय न० (कुमुद) ચદ્રવિકાસી કમળ (૨) સફેદ ફુલ
कुमुया स्त्री० (कुमुदा) દક્ષિણ દિશાના અજનક પર્વતની કુમુદ નામની એક વાવ
कुम्म पु० (कूर्म) કાચબો (૨) કાચબાના દૃષ્ટાતવાળુ જ્ઞાતાસૂત્રનુ ચોથુ અધ્યયન (૩) કૂર્મ નામનુ એક ગ્રામ (૪) વીશમા તીર્થંકરનુ લાછન
कुम्मग्गाम पु० (कूर्मग्राम) મગધ દેશના એક ગામનુ નામ
कुम्मथल न० (कूर्मस्थल) ગડસ્થળ, ગાલ
कुम्मास पु० (कुल्माष) એક જાતનુ ધાન્ય, અડદ (૨) કળથી (૩) બાફેલા અડદ બાકળા
कुम्मुग्गाया स्त्री० (कूर्मोन्नता) કાચબાના જેવી ઉન્નતયોનિ-ઉત્પત્તિ સ્થાન કે જેમાથી અરિહંત ચક્રવર્તી બળદેવ અને વાસુદેવનો જન્મ થાય છે
कुयवा स्त्री० (   ) એ નામની એક વેલ
कुरअ पु० (कुरजम्) એ નામની એક ફૂલ વનસ્પતિ
कुरंग पु० (कुरङ्ग) હરણ, મૃગ
कुरज्ज न० (कुराज्य) ખરાબ રાજ્ય
कुरत्था स्त्री० (कुरथ्या) ન્હાની શેરી-ગલી
कुरय पु० (कुरक) એ નામની એક વનસ્પતિ
कुरर पु० (कुरर) પાણીને કિનારે રહેનાર એક જાતનુ પક્ષી કુરલ
कुररी स्त्री० (कुररी) એક જાતનુ પક્ષી, ટીટોડી
कुरल पु० (कुरल) એક જાતનુ રૂપાની પાખોવાળુ પક્ષી
कुरली स्त्री० (कुरली) ઢરચલી
कुरविंद पु० (कुरविन्द) એ નામનુ પર્વગ જાતિનુ ઝાડ
कुरा स्त्री० (कुरा) અકર્મભૂમિક્ષેત્રવિશેષ
कुराय पु० (कुराजन्) ખરાબ રાજા, સીમાડાનો રાજા
कुरिण न० (   ) મોટુ જગલ
कुरु पु० (कुरु) કુરૂ નામનો દેશ (૨) કુરૂ નામનો દ્વીપ તથા સમુદ્ર (૩) મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા આવેલ જુગલીયાના ક્ષેત્રો દેવકુરૂ અને ઉત્તર કુરૂ નામના ક્ષેત્ર (૪) પુ० સ્ત્રી० કુરૂ વંશમા ઉત્પન્ન થયેલ, કુરૂ વંશીય
कुरुराय पु० (कुरुराज) કુરૂદેશનો રાજા

कुरुअ पु० (कुरुक) माया कपाय; पर्याय वाचक नाम

कुरुकुन्द न० (कुरुकुन्द) એક જાતનુ ઘાસ

कुरुकुया स्त्री० (कुरुकुचा) સ્થંડિલે ગયા પછી આચમન લેવુ, પગ ધોવા વગેરે શૌચ-ક્રિયા કરવી તે

कुरुदत्तपुत्त पु० (कुरुदत्तपुत्र) કુરુદત્તપુત્ર નામના શ્રીમહાવીર ભગવાનના એક શિષ્ય

कुरुमई स्त्री० (कुरुमती) કુરુમતી નામની ૧૨ મા ચક્રવર્તીની સ્ત્રી

कुरुया स्त्री० (कुरुका) જુઓ " કુરુકુયા " શબ્દ

कुरुविंद पु० (कुरुविन्द) એક જાતનુ ઘાસ, નાગરમોથ (૨) કેળસ્તંભ (૩) કુટિલિંક નામનો એક પ્રકારનો જ્વારોગ

कुरुविंदावत्त पु० न० (कुरुविंदावर्त्त) એ ના મનુ એક જાતનુ ઘરેણુ

कुरूव पु० (कुरूप) ખરાબ રૂપ, કદરૂપ (૨) મોહનીય કર્મ

कुल पु० (कुल) પૂર્વજ, બાપદાદાની પર પરા, વંશ, ઓલાદ (૨) પિતાનોપક્ષ, બાપના વડીલોની પરંપરા (૩) ચાંદ્રિ કકુળ, ગણનો એક ભાગ (૪) કુળ, ગોત્ર (૫) ઘર (૬) સમુદાય, જથ્થો, સમુહ (૭) મહીનાના નામ સરખા ના મવાળા નક્ષત્રો

कुलप पु० (कुलम्प) આ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) તેમા રહેનારી જાતિ

कुलकोडि स्त्री० (कुलकोटि) કુલકોડિ, જીવની ઉત્પત્તિ સ્થાનના પ્રકાર

कुलक्ख पु० (कुलक्ष) કુરુક્ષેત્રદેશનો મનુષ્ય

कुलक्खण न० (कुलक्षण) અપલક્ષણ, ખરાબ ચિન્હ

कुलगर पु० (कुलकर) જુગલીયાનો રાજા, જુગલીયાની વ્યવસ્થા કરનાર

कुलघर न० (कुलगृह) પિતૃ ગૃહ

कुलणाम न० (कुलनामन्) કુળપરંપરાથી લેવાતુ નામ

कुलतिलग त्रि० (कुलतिलक) કુળમા શ્રેષ્ઠ

कुलत्थ त्रि० (कुलस्थ) કુલીન, ખાનદાન વશનો

कुलत्थ पु० (कुलत्थ) કળથી, એક જાતનુ ધાન્ય

कुलत्थ पु० (कुलार्थ) કુલાર્થ નામે એક અનાર્ય દેશ

कुलत्था स्त्री० (कुलस्था) કુલીન સ્ત્રી

कुलदिणयर पु० (कुलदिनकर) કુળમા શ્રેષ્ઠ

कुलदीव पु० (कुलदीप) કુળપ્રકાશક, કુળમા શ્રેષ્ઠ

कुलधम्म पु० (कुलधर्म) કુળાચાર

कुलपव्वय पु० (कुलपर्वत) પર્વતની માફક કુળનો રક્ષક

कुलपुत्त पु० (कुलपुत्र) વશરક્ષક પુત્ર

कुलमय पु० (कुलमद) કુળનુ અભિમાન

कुलय न० (कुलक) શ્લોક કે ગાથાનો સમુદાય, એક સબંધવાળી આઠ કે તેથી વધારે ગાથાનો સમૂહ (૨) ચાર મેતિકા અથવા આઠ પસલિપ્રમાણ માન વિશેષ

कुलरोग पु० (कुलरोग) આખા કુળને લાગુ પડે તેવો વ્યાધિ

कुलल पु० (कुलल) ગીધ પક્ષી (૨) સમડી (૩) બીલાડો (૪) કુરર પક્ષી

कुललय पु० (   ) પાણીનો કોગળો કરવો તે

कुलवइ पु० (कुलपति) તાપસમડળનો ઉપરી, તાપસ ગુરૂ

कुलवस पु० (कुलवंश) વશ કુળરૂપ વશ

कुलवग्ग पु० (कुलवग्य) કુળમા ઉત્પન્ન થયેલ, વશમા જન્મેલ

कुलवडिंसय पु० (कुलावतंसक) કુળભૂષણ, કુળદીપક

कुलवहू स्त्री० (कुलवधू) કુલીન સ્ત્રી, કુલાંગના
कुलविहि पु० (कुलविधि) જુઓ " કુલકોડી " શબ્દ
कुलसपएण त्रि० (कुलसम्पन्न) કુલીન, ખાનદાન કુળનો
कुलसमय पु० (कुलसमय) કુળાચાર
कुलाजीव त्रि० (कुलाजीव) પોતાના કુળની બડાઈ મારી આજીવિકા ચલાવનાર
कुलारिय पु० (कुलार्य) પિતૃપક્ષની અપેક્ષાએ આર્ય
कुलाल पु० (कुलाट) માર્જાર બિલાડો (૨) બ્રાહ્મણ વિપ્ર
कुलाल पु० (कुलाल) કુંભાર
कुलालय पु० (कुलाटक) બિલાડીની પેઠે ગૃદ્ધ થઇ ઘરોઘર ફરનાર ભિક્ષુ
कुलावकुल पु० (कुलावकुल) અભિજ શત ભિષક, આર્દ્રા અને અનુરાધા એ ચાર નક્ષત્ર
कुलिंग न० (कुलिङ्ग) કુલિંગ-શાક્ય વગેરેનો વેષ (૨) પુ૦ કીડાની એક જાત માંકડ
कुलिंगच्छाय पु० (कुलिंगच्छाय) જન્તુ વિશેષ
कुलिगाल पु० (कुलाङ्गार) કુળમાં કલંક લગાડનાર, દુરાચારી
कुलिंगि त्रि० (कुलिङ्गिन्) કુતીર્થી પાખંડી (૨) પુ૦ કીડા વગેરે ક્ષુદ્ર જન્તુ
कुलिय न० (कुलिक) કુલીંપુ (૨) હળ (૩) ત્રાટી
कुलिय न० (कुड्य) ભીંત
कुलियकड त्रि० (कुलिकीकृत) કુડાને આકારે ઢગલો કીધેલ
कुलिन्वय पु० (कुलिव्रत) એક જાતના તપસ્વી ઘરમાં રહી ક્રોધાદિ પર વિજય મેળવનાર ગૃહસ્થ
कुलीकोस पु० (कुलीकोश) શ્વેતહંસ, એક જાતનું પક્ષિ

कुल्लाग पु० (कुल्याक) મગધ દેશનું એક ગામ
कुल्लुडिया स्त्री० (कुलुडिका) ઘટિકા, ઘડી
कुवग्ग पु० (कुवग्ग) અંતગડસૂત્રના ત્રીજા વર્ગના અગીઆરમા અધ્યયનનું નામ (૨) દ્વારકાના બળદેવ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર
कुवर न० (कूवर) વહાણનો આગલો ભાગ, વહાણનો મોરચાનો ભાગ
कुवलय न० (कुवलय) કમળ (૨) નીલોત્પલ કમળ
कुविंद पु० (कुविन्द) વણકર
कुविंदवल्ली. स्त्री० (कुविन्दवल्ली) એ નામની એક વેલ
कुविय त्रि० (कुपित) કોપેલ, ગુસ્સે થયેલ
कुविय न० (कुप्य) વાસણ વગેરે ઘરવખરી
कुवियगिह पु० (कुप्यगृह) ઘરવખરી રાખવાનું ઘર
कुवियसाला स्त्री० (कुप्यशाला) જ્યાં ઘરવખરી રહે તેવું ઘર
कुविहायगइ स्त्री० (कुविहायोगति) અશુભ વિહાયો ગતિ, ઉંટીયાની માફક ખરાબ ગતિ
कुवुट्ठि स्त्री० (कुवृष्टि) ઋતુ વિનાનો વરસાદ માવઠું
कुवेज्ज पु० (कुवैद्य) ખરાબ વૈદ્ય ઉંટવૈદ
कुवेणी स्त्री० (कुवेणी) એક જાતનું હથીયાર
कुवक्कारिया स्त्री० (कुत्कारिका) એ નામની વનસ્પતિ
कुवणा स्त्री० (करण) કરવું
कुस पु० न० (कुश) દર્ભ, દાભડો
कुसघयण न० (कुसंहनन) હલકું સંઘયણ-શરીરનો બાંધો
कुसठिय त्रि० (कुसंस्थित) ખરાબ આકારે રહેલ
कुसग्ग न० (कुशाग्र) દર્ભનો આગનો તીક્ષ્ણ ભાગ

कुसण न० ( ) દહીં, ગોરસ
कुसणिय. न० ( ) દહીંમાં છાશ વગેરે મશાલા નાખીને બનાવેલ કરમ્બો
कुसत्त पु० (कुशक्त) પથારી ઉપર બિછાવવાના વસ્ત્રની એક જાત
कुसत्त पु (कुशावर्त्त) કુશાવર્ત્ત નામનો દેશ
कुसमय पु० (कुसमय) કુશાસ્ત્ર, પાખંડ મતના શાસ્ત્ર (२) त्रि० કુશાસ્ત્રના અનુયાયી
कुसल त्रि० (कुशल) નિપુણ, કુશળ (२) શુભ, સારૂ (३) न० સુખ, હિત
कुसवर पु० (कुशवर) એ નામનો એક દ્વીપ
कुसिस्स पु० (कुशिष्य) ખરાબ શિષ્ય, અવિનીત ચેલો
कुसील त्रि० (कुशील) કુત્સિત આચારી, અસદ્વર્તનવાળો, અણાચારી, દુષ્ટસ્વભાવવાળો (२) न० અણાચાર, દુષ્ટઆચાર
कुसीलपरिभासिय न० (कुशीलपरिभाषित) સુયગડાંગ સૂત્રના સાતમા અધ્યયનનુ નામ કે જેમા કુશીલ-અસદાચારી કુલિંગીનુ વર્ણન છે
कुसुंभ पु० न० (कुसुम्भ) કસુંબાનુ ઝાડ (२) એક જાતનુ ધાન્ય (३) न० કસુંબાનુ પુષ્પ કે જેનો રંગ બનાવવામા આવે છે
कुसुंभग पु० } कुसुंभय पु० } (कुसुम्भक) કસુંબો, કસુંબી રંગ (२) એક જાતનુ ધાન્ય
कुसुम न० (कुसुम) પુષ્પ, ફુલ. (२) पु० પદ્મપ્રભ પ્રભુના યક્ષનુ નામ
कुसुमकुंडल न० (कुसुमकुण्डल) ફુલના આકારનુ કાનનુ આભરણ, કાનફુલ
कुसुमदाम न० (कुसुमदामन्) ફૂલોની માળા
कुसुमनगर न० (कुसुमनगर) પાટલીપુત્રનુ અપર નામ
कुसुमपुर न० (कुसुमपुर) એ નામનુ શહેર, પાટલીપુત્ર (પટના)
कुसुमसंभव पु० (कुसुमसम्भव) વૈશાખ માસનુ લોકોત્તર નામ
कुसुमसर पु० (कुसुमशर) કામદેવ
कुसुमासव पु० (कुसुमासव) પરાગ, પુષ્પરેણુ
कुसुमित } कुसुमिय } त्रि० (कुसुमित) ફૂલવાળુ, ખીલેલું
कुसेज्जा स्त्री० (कुशय्या) દુષ્ટ શય્યા-સ્થાન
कुह पु० (कुह) વૃક્ષ
कुहअ पु० (कुहक) ઇંદ્રજાળ, કુતુહળ
कुहंड पु० (कूष्माण्ड) વ્યંતર દેવતાની એક જાત
कुहंडय पु० (कूष्माण्डक) કોહોળુ શાકની એક જાત
कुहंडिया स्त्री० (कूष्माण्डी) કોહોળાની વેલ
कुहंडी स्त्री० (कूष्माण्डी) દૂધી, તુંબડી
कुहकुह पु० (कुहकुह) કુહુ કુહુ એવો અવાજ
कुहग पु० (कुहक) કન્દ વિશેષ
कुहण न० (कुहन) એક જાતની વનસ્પતિ, ભૂમિફોડા (२) त्रि० કુહણદેશનો રહેવાસી
कुहण त्रि० (क्रोधन) ક્રોધી, ક્રોધ કરનાર
कुहणा स्त्री० (कुहना) છત્રીના આકારની વનસ્પતિ, ભૂમિફોડા
कुहम्म पु० (कुधर्म) ખોટો-પાખંડધર્મ
कुहय पु० न० (कुहक) ઇન્દ્રજાલાદિ કૌતુક
कुहर न० (कुहर) પર્વતની ગુફા
कुहाड पु० (कुठार) કુહાડો (२) ફરસી
कुहिअपूइय त्रि० (कुथितपूतिक) અત્યન્ત સડેલુ
कुहिंचिय अ० (कुत्रचित्) ક્યાંક, કોઇસ્થળે
कुहिय त्रि० (कुथित) કોહી ગએલુ, સડી ગએલુ (२) વિનષ્ટ
कुहुण पु० (कुहण) જુઓ "કુહણ" શબ્દ
कुहुव्वय पु० (कुहुव्रत) એક જાતનો કંદ
कुहेड पु० (कुहेट) } कुहेडअ पु० (कुहेटक) } ચમત્કારિક મંત્ર તંત્રાદિનુ જ્ઞાન (२) વક્રોક્તિ વિશેષ

कुहडग पु० न० (   ) અજમો

कूअण न० (कूजन) અવ્યક્ત શબ્દ (૨) ત્રિ० એવો અવાજ કરનાર

कूअणया स्त्री० (कूजनता) પીડિત સ્વરથી રડવુ તે

कूइअ न० (कूजित) પક્ષિના જેવો અવ્યક્ત શબ્દ

कूचिया स्त्री० (कूर्चिका) પરપોટો

कूजिय न० (कूजित) અવ્યક્ત ધ્વનિ

कूड पु० न० (कूट) કૂટ નામનો દ્વીપ તથા સમુદ્ર (૨) શિખર, પર્વતની ટુંક (૩) ભેદ, ગગબન (૪) કુડ કપટ (૫) તોલમા અને માપમા ન્યૂનાધિકતા રાખવી તે (૬) પાશનો, ફાસી (૭) નરક (૮) દુઃખનુ ઉત્પત્તિસ્થાન (૯) દરવાજાનો ઉપરનો ભાગ, માળ (૧૦) ત્રિ० ખોટુ, અસત્ય, ઠગારાુ (૧૧) ભ્રાન્તિજનક વસ્તુ (૧૨) પર્વતનો મધ્ય ભાગ (૧૩) મારવાનુ એક પ્રકારનુ પાષાણનુ યત્ર (૧૪) સમૂહ, ઢગલો

कूडग्गाह पु० (कूटग्राह) દગાથી જીવોને ફસાવનાર

कूडजाल न० (कूटजाल) પાશયુક્ત જાલ ફાસી

कूडतुला स्त्री० (कूटतुला) જૂઠો તોલ

कूडपास पु० (कूटपाश) મૃગલાને ફસાવવા કપટ કરીને પાશ રચવો તે (૨) न० માછલા પકડવાની જાળ

कूडप्पओग पु० (कूटप्रयोग) પ્રચ્છન્ન પાપ

कूडमाण न० (कूटमान) ખોટા માપ રાખવા તે, શ્રાવકના ત્રીજા વ્રતનો એક અતિચાર

कूडलेहकरण न० (कूटलेखकरण) ખોટો લેખ લખવો તે બીજા વ્રતનો પાચમો અતિચાર

कूडवाहि पु० (कूटवाहिन्) બેલ, બળદ

कूडसक्खिज्ज न० (कूटसाक्ष्य) ખોટી સાક્ષી પુરવી

कूडसामलि पु० (कूटशाल्मलि) નરકમા રહેલ કૂટશાલ્મલી નામનુ વૃક્ષ, (૨) આ આકારનુ એક સ્થાન કે જ્યા ગરુડ જાતિના દેવતા રહે છે

कूडसामलीपेढ पु० (कूटशाल्मलिपीठ) દેવકુરુક્ષેત્રના પશ્ચિમાર્ધને મધ્યભાગે આવેલ કૂટશાલ્મલી વૃક્ષનુ પીઠ-ઓટલો

कूडागार न० (कूटागार) શિખર બધ ઘર, શિખર ઉપરનુ દેવાલય (૨) પર્વતમા કોતરેલ ઘર (૩) હિંસાનુ સ્થાન

कूडागारसाला स्त्री० (कूटागारशाला) શિખરને આકારે શાલા-સભા-બેઠક

कूडाहच्च न० (कूटाहत्य) એક ઘા મારવાથી પર્વતથી શિખર પડે તેમ ધડ ઉપરથી માથુ ઉતરી નીચે પડે તેને યોગ્ય, એક ઘાએ શિખરની માફક નીચે પાડવા યોગ્ય

कूणग पु० (कूणक) ફળનો ગોટલો

कूणिय पु० (कूणिक) ચંપાનગરીનો રાજા

कूबर पु० (कूबर) મલ્લિનાથજીના યક્ષનુ નામ

कूम्मग पु० (कूमक) કાચબો

कूय पु० (कूप) ઘી, તેલ વગેરે રાખવાનુ પાત્ર

कूर न० (कूर) ભાત (૨) સાથવો (૩) એક જાતની વનસ્પતિ

कूर त्रि० (क्रूर) ક્રૂર ભયકર નિર્દય વાતળી

कूरगडुअ पु० (कूरगडुक) એક જૈન મહર્ષિ

कूरि त्रि० (क्रूरिन्) ક્રૂર, નિર્દય (૨) નિર્દય પરિવારવાળો

कूल न० (कूल) કાઠો, કિનારો

कूलधमग पु० (कूलध्मायक) નદીને કાઠે ઉભા રહી, શખ ધમી, રામ શબ્દ પોકારી, જમે તેવા તાપસ, તાપસની એક જાત

कूलवालग पु० (कूलवालक) આ નામના એક જૈન મુનિ

कुव न० (   ) ચોરાઇ ગયેલી વસ્તુને પાછી વાળવા વારે ચડવું તે
कुव पु० (कूप) કુવો
कूवय पु० (कूपक) કૂવાથંભ, વહાણનો મધ્ય થાંભલો, કે જ્યાં સઢ બાંધવામાઆવે છે
कूवय पु० (कूपक) આ નામના એક જૈનમુનિ
कूवर पु० न० (कूवर) વહાણનો મુખ ભાગ
कूविय त्रि० (   ) ચોરાઇ ગયેલી વસ્તુની વારે ચડનાર (२) ચોરની તપાસ કરનાર
कूहंड पु० (कूष्माण्ड) વ્યંતર દેવોની એક જાત
कूहण न० (कूहण) કૂહણ વનસ્પતિ
केअण न० (केतन) વાંકી વસ્તુ, ધનુષ્યની કમાન વગેરે
केअग } न० (केतक) ચિહ્ન, નિશાન
केअय }
केआ स्त्री० (   ) રજ્જુ, દોરડી
केइ अ० (कश्चित्) કોઇએક
केउ पु० (केतु) કેતુ નામનો ગ્રહ (२) ધ્વજા (३) ચિહ્ન, નિશાન
केउखेत्त न० (केतुक्षेत्र) વરસાદથી અન્ન ઉત્પન્ન થાય એવું ક્ષેત્ર
केउग पु० (केतुक) કેતુક નામનો લવણ સમુદ્રમાંનો દક્ષિણ તરફનો પાતાળ કળશો
केउभूय न० (केतुभूत) સિદ્ધસેણિઆ અને મણુસ્સસેણિઆપરિકર્મનો પાંચમો ભેદ અને પુટ્ઠસેણિઆદિ પાંચ પરિકર્મનો સાતમો ભેદ
केउमई स्त्री० (केतुमती) કિંનર દેવતાના ઇંદ્ર કિંનરની બીજી અગ્રમહિષી
केउय पु० (केतुक) લવણ સમુદ્રની મધ્યમાં દક્ષિણ દિશામાં રહેલ કેતુક નામનો મહા પાતાલ કળશો
केऊर पु० (केयूर) બાજુબંધ, એક આભરણ
केकई स्त्री० (कैकयी) આઠમા વાસુદેવની માતા (२) પશ્ચિમ મહાવિદેહની સલિલાવતી વિજયની વીતશોકા નગરીનું બીજું નામ
केकय पु० (केकय) કેકય નામનો એક દેશ (२) त्रि० તે દેશના રહેવાસી
केकयद्ध पु० (केकयार्द्ध) કેકય દેશનો અર્દ્ધ ભાગ, પરદેશી રાજાનો દેશ
केकाइय न० (केकायित) મોરનો શબ્દ
केकारव } पु० (केकारव) મોરનો શબ્દ
केक्कारव }
केज्ज त्रि० (क्रेय) વેચવા યોગ્ય
केतई स्त्री० (केतकी) કેતકી
केतु पु० (केतु) ૮૮ મા ગ્રહનું નામ
केतुमई स्त्री० (केतुमती) કિંનરની બીજી અગ્રમહિષીનું નામ
केदार न० (केदार) કયારો
केय न० (केतन) ગૃહ, ઘર
केयइअद्ध न० (केकयार्द्ध) કેકય દેશનો અર્ધો ભાગ
केयई स्त्री० (केतकी) કેતકીનું ઝાડ
केयकदली स्त्री० (केतकदली) એક જાતનો કંદ
केयण न० (केतन) ધનુષ્યની કમાન (२) મત્સ્યબંધન, જાળ (३) બે પ્રકારનું કેતન (१) દ્રવ્યકેતન–ચાલિની અથવા સમુદ્ર (२) ભાવકેતન–વેભેચ્છા (४) માછલી પકડવાની જાળ (५) સ્થાન, જગા
केयती पु० (केतकी) કેવડાનું વૃક્ષ
केयाघडिया स्त्री० (   ) દોરીને છેડે બાંધેલ ઘડી
केयार पु० (केदार) કયારો
केयावती अ० (केचन) કેટલાએક
केयूर पु० (केयूर) બાજુબંધ
केरिस त्रि० (कीदृश) કેવું, કેવા પ્રકારનું કેના જેવું ?

केलास पु० (केलास) અનગડસૂત્રના ૭૬ા વર્ગના સાતમા અધ્યયનનુ નામ (૨) સાકેતન નગર નિવાસી એક ગાથાપતિ (૩) રાહુના નવમા પ્રકારના પુદ્ગલનુ નામ

केलास पु० (कैलास) કૈલાસ નામનો પર્વત, મેરૂ પર્વત (૨) કુબેરના તાબાનો પર્વત (૩) લવણ સમુદ્રમા પશ્ચિમદિશાએ બેતાલીસ હજાર જોજન ઉપર આવેલ અણુવેલધર દેવોનો નિવાસ પર્વત (૪) આ નામના નાગરાજનો આવાસ પર્વત (૫) ન મટીનુ એક તરેહનુ પાત્ર

केलि स्त्री० (केलि) ક્રીડા, ખેલ રમત

केली स्त्री० (कदली) કેળાનુ વૃક્ષ કેળ

केवइय त्रि० (कियत्) કેટલુ કેટલા પ્રમાણનુ ?

केवचिर } **केवच्चिर** } **केवच्चिरेण** } अ० (कियच्चिरम्) કેટલો વખત ?

केवतिय त्रि० (कियत्) જુઓ "કેવઇઅ" શબ્દ

केवल त्रि० (केवल) સપૂર્ણ પરિપૂર્ણ (૨) એકલુ, કેવળ (૩) અમિશ્રિત, શુદ્ધ (૪) અનુપમ અદ્વિતીય (૫) અનન્ત, અન રહિત (૬) न० સર્વ શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન, કેવળ જ્ઞાન સર્વજ્ઞતા

केवलकप्प त्रि० (केवलकल्प) સપૂર્ણ કેવળ જ્ઞાનની માફક પરિપૂર્ણ

केवलणाण न० (केवलज्ञान) કેવળજ્ઞાન સપૂર્ણ-પરિપૂર્ણ જ્ઞાન

केवलणाणावरण न० (केवलज्ञानावरण) કેવળ જ્ઞાનનુ આવરણ-આચ્છાદન, જ્ઞાનાવરણીયકર્મની એક પ્રકૃતિ

केवलणाणावरणिज्ज न० (केवलज्ञानावरणीय) કેવળજ્ઞાનને દબાવનાર કર્મ જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

केवलणाणि पु० (केवलज्ञानिन्) કેવળજ્ઞાની, કેવળી તીર્થંકર અને સિદ્ધભગવાન્

केवलदसण न० (केवलदर्शन) કેવળદર્શન, સપૂર્ણ દર્શન

केवलदसणावरण न० (केवलदर्शनावरण) દર્શનાવરણીયકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ કેવળદર્શન ન પામે

केवलदसणि पु० (केवलदर्शनिन्) કેવળ દર્શની જીવ

केवलनाण न० (केवलज्ञान) જુઓ "કેવળ-ણાણ" શબ્દ

केवलनाणावरणिज्ज पु० (केवलज्ञानावरणीय) જુઓ "કેવલણાણાવરણિજ્જ" શબ્દ

केवलनाणि पु० (केवलज्ञानिन्) જુઓ 'કેવળણાણિ" શબ્દ (૨) અતીત ઉત્સર્પિણી કાળમા થયેલ પહેલા તીર્થંકર

केवलमरण न० (केवलमरण) કેવળજ્ઞાન સહિત મરણ (૨) કેવળ-અદ્વિતીય મરણ, પડિતમરણ

केवलालोअ पु० (केवलालोक) કેવળજ્ઞાન પરિપૂર્ણજ્ઞાન

केवलि त्रि० (केवलिन्) કેવળજ્ઞાની, કેવળી, તિર્થંકર અને સિદ્ધભગવાન (૨) पु० કેવળસમુદ્ઘાત-સાત સમુદ્ઘાત માની સાતમી

केवलिपक्खिय त्रि० (केवलिपाक्षिक) સ્વયબુદ્ધ (૨) જિનદેવ, તીર્થંકર

केवलिय न० (कैवल्य) કેવળસ્વરૂપ, ઘાતિ-કર્મનો વિયોગ

केवलिय त्रि० (कैवलिक) કેવળજ્ઞાની સબધી (૨) કેવળિપ્રોક્ત (૩) न० કેવળજ્ઞાન સપૂર્ણજ્ઞાન

केस पु० (क्लेश) કલેશ દુખ

केस पु० (केश) વાળ કેશ

केसत पु० (केशान्त) કેશનો પર્યંત ભાગ, માથાની ચામડી

केसभूमि स्री० (केशभूमि) કેશની ભૂમિ, માથાની ચામડી

केसर पु० न० (केशर) ફુલનો કેશર, પદ્મ વગેરે ફુલમા થતુ કેશના આકારે તતુ (૨) કપિલપુરની બહારના એક ઉદ્યાન-બગીચાનુ નામ (૩) વૃક્ષની એક જાત, બકુલનુ ઝાડ (૪) સિહની કેશવાળી

केसरि पु० (केसरिन्) કેસરી સિહ (૨) કેસરી રગનુ કપડુ (૩) કેસરિ નામનો દ્રહ, નીલવત પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ (૪) કેસરી-આવતી ચોવીસીના ચોથા પ્રતિવાસુદેવ

केसरिद्दह पु० (केसरिद्रह) જેમાથી ગીતા નદી નીકળે છે તે નીલવત પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ

केसरिया स्री० (केसरिका) } **केसरी** (केसरी) } જમીન કે હાથ પગ સાફ કરવાને સન્યાસીને રાખવાનો લુગડાનો કકડો, લાકડીએ બાધેલ રૂમાલ (૨) પાત્રા પુજવાનુ સાધન, પૂજણી

केसलोअ पु० (केशलोच) વાળનો લોચ, વાળ ખેચી લેવા તે

केसव पु० (केशव) કૃષ્ણ વાસુદેવનુ નામ (૨) અર્ધ ચક્રવર્તી રાજા

केसवाणिज्ज न० (केशवाणिज्य) કેશવાળા જીવોનો વ્યાપાર

केसवुड्ढि स्री० (केशवृद्धि) કેશ-વાળની વૃદ્ધિ કરી બતાવવાની વિદ્યા (૨) કેશ-વાળની વૃદ્ધિ

केसहत्थ पु० (केशहस्त) વેણી, અબોડો

केसि पु० (केशि) પરદેશી રાજાને સમજાવનાર પાર્શ્વપ્રભુના સતાનીયા (૨) કેશીકુમાર, ઉદાયનરાજાનો ભાણેજ (૩) કેશી વાસુદેવ

केसि त्रि० (क्लेशिन्) ક્લેશવાળો, દુખવાળો

केसिआ स्री० (केशिका) માથા ઉપર લાબા કેશ ધરનારી સ્ત્રી

केसी स्री० (केशी) સાતમા વાસુદેવની માતા (૨) કેશવાળી સ્ત્રી

केसी स्री० (कीदृशी) કેવી ? કેવા પ્રકારની ? (સ્ત્રી)

कोआसिअ त्रि० ( ) પદ્મની પેરે વિકસેલ

कोइ अ० (कश्चित्) કોઇએક

कोइल पु० स्री० (कोकिल) કોયલ

कोइलच्छय पु० (कोकिलच्छद) તેલકટક નામની એક વનસ્પતિ

कोइला स्री० (कोकिला) કોયલડી

कोउग } **कोउय** } न० (कौतुक) કુતુહલ (૨) ગર્ભાધાનાદિ સસ્કાર, મહોત્સવ વિશેષ (૩) ઉતાર કાઢવો વગેરે કૌતુક કર્મ (૪) રક્ષા, રક્ષણ (૫) મગળક્રિયા, કપાળે તિલક કરવુ તે

कोउयकम्म न० (कौतुककर्मन्) મગલ-સૌભાગ્ય માટે કપાળે તિલક કરવુ તે

कोउहल्ल न० } **कोऊहल** पु० } (कुतूहल) કૌતુકભાવ કુતુહલ (૨) અભુક્તભોગની ઇચ્છા અને ભુક્ત ભોગની સ્મૃતિ

कोऊहलिल्ल त्रि० (कौतूहलिक) કુતુહલી, મશ્કરો

कोकण पु० (कोङ्कण) એ નામનો એક દેશ

कोकणग त्रि० (कौंकणक) કોકણ દેશનો રહેવાસી

कोच पु० (क्रौञ्च) ક્રૌચ પક્ષી (૨) त्रि० ક્રૌચ દેશનો રહેવાસી

कोचवर पु० (क्रौञ्चवर) આ નામનો એક દ્વીપ

कोचवीरग पु० न० (कौञ्चवीरक) એક પ્રકારનુ વહાણ

कोचासण न० (क्रौञ्चासन) એક જાતનુ આસન

कोचिय त्रि० (कुञ्चित) સકુચિત

कोंटलत्र न० ( ) निमित्त शास्त्र संबंधी सूचना

कोंडलग पु० (कुण्डलक) એક જાતનું પક્ષી

कोंडलमेत्तग पु० (कुण्डलभित्तक) એક વ્યંતર દેવનું નામ

कोंडिया स्त्री० (कुण्डिका) જુઓ "कुंडिया" શબ્દ

कोंत पु० (कुन्त) ભાલો

कोंतिय पु० (कौन्तिक) એક જાતનું ઘાસ

कोंती स्त्री० (कुन्ती) જુઓ "कुंती" શબ્દ

कोकंतिय पु० स्त्री० ( ) કોહલુ (२) લોકડી

कोकणय न० (कोकनद) લાલ કમળ

कोकासिय त्रि० ( ) કોકાસ-લાલ કમળની પેઠે વિકસિત, પ્રફુલિત

कोकिल पु० स्त्री० (कोकिल) કોયલપક્ષી

कोकुइश्र / **कोक्कुइश्र** त्रि० (कौत्कुचिक) ભાંડની પેઠે ચેષ્ટા કરનાર

कोच्छ त्रि० (कोक्ष) ઉદર સંબંધી, ઉદર સાથે સંબંધ રાખનાર (२) न० ઉદર પ્રદેશ

कोच्छ पु० (कौत्स) એ નામનો એક ઋષિ (२) न० ગોત્ર વિશેષ (३) पु० स्त्री० કૌત્સગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ

कोच्छुभरि पु० (कुस्तुम्बरि) એક જાતનું ધાન્ય

कोज्ज पु० (कुब्ज) કુબ્જક-એક જાતનું ઝાડ (२) त्रि० જુઓ "कुज्ज" શબ્દ

कोटि पु० (कोटि) અગ્રભાગ અણી (२) કરોડ, સંખ્યા વિશેષ

कोटिल्ल पु० न० (कौटिल्य) નાનો મુદ્‌ગર

कोट्ट पु० ( ) કિલ્લો (२) પહાડનું, કુટ્ટનું

कोट्टतिया स्त्री० (कुट्टयन्तिका) તલ વગેરે પીલવાની ઘાણી

कोट्टकिरिया स्त्री० (कोट्टक्रिया) ચંડિકા, દુર્ગા વગેરે રૌદ્રસ્વરૂપ દેવી

कोट्टग पु० (कोट्टाक) સુતાર (२) લીલા ફળ સુકવવાનું સ્થાન

कोट्टण न० (कुट्टन) જુઓ "कुट्टण" શબ્દ

कोट्टणी स्त्री० ( ) કિલ્લા ઉપરની ભૂમિકા

कोट्टवीर पु० (कोट्टवीर) આ નામના એક મુનિ, આચાર્ય શિવભૂતિના શિષ્ય

कोट्टाग पु० (कोट्टाक) સુતાર

कोट्टिम पु० न० (कुट्टिम) ભોયતળીયું (२) રત્નમયભૂમિ (३) ફરસબંધીવાળી જમીન

कोट्टिमकार त्रि० (कुट्टिमकार) ભોંયતળીયાનો બનાવનાર

कोट्टिमतल न० (कुट्टिमतल) ભોંયતળીયું

कोट्टिल / **कोट्टिल्ल** पु० (कौट्टिक) મુદ્‌ગળ મોગરી

कोट्टवाणी स्त्री० (कोट्टवाणी) જૈન મુનિ ગણની એક શાખા

कोट्ठ पु० न० (कुष्ठ) જુઓ "कुट्ठ" શબ્દ

कोट्ठ पु० (कोष्ठ) કોઠો, ધાન્ય ભરવાનો કોઠાર (२) કોઠો, આંતી (३) એક જાતનું સુગંધી દ્રવ્ય, કોઠ (४) ધારણાનું એક જ્ઞાન (५) શરીરની અંદર પોલાણ વાળો અવયવ (६) ઉદ્યાન વિશેષ (७) આશ્રમ વિશેષ

कोट्ठग पु० (कोष्ठक) ગોખ, બુરજ (२) ઓરડો (३) શ્રાવસ્તી નગરી બહારનો એક બાગ

कोट्ठबुद्धि स्त्री० (कोष्ठबुद्धि) કોઠારના જેવી બુદ્ધિ કોઠામાં પડેલ ધાન્ય જેમ સડે કે બગડે નહિ તેમ મેળવેલું જ્ઞાન જીવન પર્યંત નષ્ટ થાય નહિ એવા પ્રકારની બુદ્ધિ-શક્તિ

कोट्ठय पु० (कोष्ठक) જુઓ "कोट्ठग" શબ્દ

कोट्ठागार पु० (कोष्ठागार) ધાન્યગૃહ, કોઠાર

कोट्ठि त्रि० (कुष्ठिन्) કુષ્ટ-રોગી

कोट्ठिय त्रि० (कोष्ठिक) કોઠવાળો, જેની પાસે કોઠ નામે સુગંધી દ્રવ્ય છે તે

कोट्ठिया स्त्री० (कोष्ठिका) નાનો કોઠો

कोडड पु० (कोदण्ड) ધનુષ્ય, કામઠું, બાણ

कोडंडिय न० (कुदण्ड) જુઓ "કુદંડિમ" શબ્દ

कोडव पु० (कोलम्ब) વૃક્ષની નમેલી શાખાનો અગ્રભાગ

कोडवाणी स्त्री० (कोटुम्बिनी) એ નામની એક શાખા

कोडण न० (कोट्टन) કુટવું તે

कोडाकोडि स्त्री० (कोटाकोटि) એક ક્રોડ ક્રોડ, કરોડે ગુણ્યા કરોડ

कोडाल न० (कोडाल) કોડાલ નામે એક ગોત્ર, ઋષભદત્ત બ્રાહ્મણનું ગોત્ર (૨) પુ૦ આ ગોત્રના પ્રવર્તક પુરૂષ

कोडालसगोत्त त्रि० (कोडालसगोत्र) કોડાલ ગોત્રમાં જન્મેલ, કોડાલગોત્રવાળો

कोडि स्त्री० (कोटि) કરોડ, સો લાખ (૨) ખુણો (૩) છેડો, અંત્ય પ્રદેશ (૪) હથીયારની ધાર (૫) અણિ, અગ્રભાગ (૬) ધનુષ્યની પણછ (૭) પચ્ચખાણના ભાગા, કરણ અને જોગના સંયોગથી ઉત્પન્ન થતા વિકલ્પના પ્રકાર

कोडिकोडि स्त्री० (कोटिकोटि) જુઓ "કોડાકોડિ" શબ્દ

कोडिगार पु० (कोटिकार) એક પ્રકારનો કારીગર, હથીયારની ધાર સમી કરનાર

कोडिण न० (कोटिन) કોટિન નામનું એક નગર

कोडिण्ण } न० (कौण्डिन्य) વશિષ્ઠ ગોત્રની શાખારૂપ એક ગોત્ર
कोडिन्न } (૨) પુ૦ કૌણ્ડિન્ય ગોત્રના પ્રવર્તક પુરૂષ (૩) ત્રિ૦ કૌણ્ડિન્ય ગોત્રીય (૪) પુ૦ આચાર્ય શિવભૂતિના શિષ્ય, એક જૈન મુનિ (૫) મહાગિરિસૂરિના શિષ્ય, એક જૈન મુનિ

कोडिन्ना स्त्री० (कौण्डिन्या) કૌણ્ડિન્ય ગોત્રીય સ્ત્રી

कोडिमा स्त्री० (कोटिमा) ગંધારગ્રામની સાતમી મૂર્છના

कोडिय पु० (कोटिक) એક જૈન મુનિ (૨) એક જૈનમુનિગણ

कोडियगण पु० (कोटिकगण) કોટિક નામનો મહાવીર સ્વામીનો એક ગણ

कोडिल्ल पु० (कौटिल्य) આ નામના એક ઋષિ, ચાણક્ય મુનિ

कोडिल्लय न० (कौटिल्यक) કૌટિલ્યનું અર્થ શાસ્ત્ર (૨) ચાણક્યપ્રણીત નીતિશાસ્ત્ર

कोडिसहिय न० (कोटिसहित) એક પચ્ચખાણનો છેડો બીજા પચ્ચખાણની શરૂઆતને મળતો હોય તેવું તપ

कोडी स्त्री० (कोटी) કરોડની સંખ્યા

कोडीण न० (कोडीन) કૌત્સ ગોત્રની શાખારૂપ આ નામનું એક ગોત્ર (૨) ત્રિ૦ આ ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ

कोडीदुगमिलण न० (कोटिद्विकमिलन) વ્રતના બે છેડાનું મિલાન કરવું તે એક વ્રત પુરૂ થયું કે તે પાળ્યા વિના બીજાનો આરંભ કરવો તે

कोडीमातसा स्त्री० (कोटिमातसा) ગાંધાર ગ્રામની એક મૂર્છના

कोडीवरिस न० (कोटिवर्ष) લાટ દેશનું એ નામનું એક નગર

कोडीवरिसिया स्त्री (कोटिवर्षिका) એ નામની એક જૈનમુનિગણની શાખા

कोडीसर पु० (कोटीश्वर) ધનાઢ્ય, કોટિપતિ-શાહુકાર

कोडुंवि त्रि० (कुटुम्बिन) વહોળા કુટુંબવાળો (૨) સંબંધી

कोडुंविणी स्त्री० (कौटुम्बिनी) કુટુંબની સ્ત્રી (૨) દાસી
कोडुंबिय पु० (कौटुम्बिक) કુટુંબનો નાયક (૨) સેવક, હજુરી (૩) ગામનો નાયક (૪) ત્રિ० કુટુંબમાં પેદા થયેલ
कोडुंबियपुरिस पु० (कौटुम्बिकपुरुष) કુટુંબનો માણસ, હજુરી સેવક
कोद्दूसग पु० (कोद्रपक) એક જાતનું ધાન્ય, કોદરો
कोडु न० ( ) જુઓ " કુડુ " શબ્દ
कोढ पु० (कुष्ठ) એક પ્રકારનો રોગ, કોઢ
कोढि त्रि० (कुष्ठिन्) કોઢ રોગવાળો, કોઢીયો
कोण पु० ( ) વીણા વગાડવાનો હાથો
कोण पु० न० (कोण) ખુણો
कोणाल पु० (कागाल) જીવવિશેષ
कोणालग पु० (कोनालक) એક જાતનું જળચર પક્ષી
कोणाली स्त्री० ( ) ગોષ્ઠી ગોઠ
कोणिय पु० (कोणिक) ચંપાનગરીનો રાજા, શ્રેણિક રાજાનો પુત્ર
कोतव न० (कौतव) ઉંદરના વાળનું બનાવેલું સૂત
कोत्तिय पु० (कोत्रिक) ભૂમિપર શયન કરનાર તાપસની એક જાત (૨) न० એક પ્રકારનું મધ
कोत्थ त्रि० (कौत्स) કુત્સગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ પુરૂષ શિવભુતિ વગેરે
कोत्थ पु० (कोष्ठ) કોઠો, ઉદર પ્રદેશ
कोत्थर न० ( ) ઝાડની બખોલ
कोत्थल पु० ( ) થેલો કોથળો
कोत्थलकारी स्त्री० (कोस्थलकारी) કોથળા જેવું ઘર કરનારી ભમરી
कोत्थलवाहगा स्त्री० (कोस्थलवाहिका) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત
कोत्थुभ पु० (कौस्तुभ) કોકનું આભરણ (૨) કૃષ્ણવાસુદેવનો કૌસ્તુભ નામનો મણિ
कोत्थुह पु० (कौस्तुभ) અગીયારમા તીર્થંકરના ૧ લા ગણધરનું નામ
कोथुभरच्च पु० (कोस्तुम्भवर्चस्) કોથમરી
कोदंड पु० (कादण्ड) ધનુષ્ય
कोदंडिय पु० (कुदण्ड) કુત્સિતદંડ, અયોગ્યદંડ
कोद्दूसग पु० (कोद्रपक) એક જાતનું ધાન્ય કોદરા
कोद्दव पु० (कोद्रव) કોદરા
कोद्दाल पु० (कुद्दाल) એક જાતનું વૃક્ષ (૨) કોદાળી
कोद्दालिया स्त्री० (कुद्दालिका) કુહાડી (૨) નાની કોદાળી
कोप्प त्रि० (कोप्य) અપ્રીતિકર, દ્વેષ્ય
कोप्पर पु० न० (कूर्पर) કોણી, હાથનો મધ્ય ભાગ (૨) નદીનો કિનારો
कोभग पु० (कोभक) પક્ષી વિશેષ
कोमल त्रि० (कोमल) સુકોમળ, મૃદુ (૨) એક જાતનું હરણ
कोमलिया स्त्री० (कोमलिका) સુકોમળ સ્ત્રી
कोमारभिच्च न० (कौमारभृत्य) કુમારને ક્ષીરાદિકે કેવી રીતે પોષવું તેનું વર્ણન જેમાં છે એવું શાસ્ત્ર
कोमारी स्त्री० (कौमारी) કુમાર અવસ્થામાં દીક્ષા લીધેલ સાધ્વી, બાળબ્રહ્મચારિણી
कोमुइया स्त्री० (कौमुदिका) શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવનું એક ભેરી વાજીત્ર ભેરી કૌમુદિકા
कोमुई स्त्री० (कौमुदी) કાર્તકી પૂર્ણિમા (૨) ચંદ્રપ્રભા, ચંદ્રજ્યોત્સ્ના
कोमुदियभेरी स्त्री० (कौमुदिकभेरी) કૌમુદી ઉત્સવનું એક વાજીત્ર
कोमुदिया स्त्री० (कौमुदिका) કૌમુદિકાભેરી લોકોને ખબર આપવા માટે મહોત્સવ પ્રસંગે વગાડવાની ભેરી વાજીત્ર
कोमुदी स्त्री० (कौमुदी) ચાંદની

कोयव. न० (कोयव) કોયવ દેશના વસ્ત્રની એક જાત (૨) કોયવ નામનો એક દેશ

कोयवी स्त्री० ( ) રજાઇ, ગુદડી

कोरग पु० (कोरङ्क) પક્ષી વિશેષ

कोरंट पु० (कोरण्ट) કોરંટ જાતનુ એક ઝાડ, ફુલના ગુચ્છાવાળુ એક વૃક્ષ.

कोरंटग पु० (कोरण्टक) વૃક્ષ વિશેષ (૨) न० કોરણ્ટક વૃક્ષનુ પુષ્પ (૩) એક જાતનુ પ્રાણી

कोरण न० (कोरण) કાતરવુ તે

कोरव पु० न० (कोरक) કોર, મંજરી (૨) કળિ

कोरव पु० (कौरव) કુરુવંશ (૨) તે વંશમા જન્મેલ

कोरविश्रा स्त्री० (कौरविका) પડ્જ ગ્રામની બીજી મૂર્છના

कोरव्व पु० स्त्री० (कौरव्य) કુરુવંશમા ઉત્પન્ન થયેલ (૨) કૌરવ્ય ગોત્રીય (૩) पु० બારમા ચક્રવર્તી બ્રહ્મદત્ત

कोरविया स्त्री० (कौरविका) પડ્જ ગ્રામની બીજી મૂર્છના

कोरिग पु० (कोरङ्क) એક જાતનુ પક્ષી

कोरिट पु० (कोरण्ट) એક જાતનુ ઝાડ

कोरिंटग } **कोरिंटय** } पु० (कोरण्टक) જુઓ "કોરંટગ" શબ્દ

कोरिल्लश्र त्रि० (कोरितक) કોરી ખાધેલુ

कोल पु० (कोल) ઘુણો, ઉદ્ધઇ, કીડી વગેરે (૨) બોરડીનુ વૃક્ષ (૩) ડુક્કર, ભુંડ (૪) મૂષિકના આકારનુ કાલ નામે પ્રાણી (૫) न० બોર

कोल त्रि० (कौल) બોર સંબંધી

कोलंब पु० (कोलम्ब) નમેલા ઝાડની શાખાનો અગ્રભાગ

कोलघरिय त्रि० (कोलगृहिक) કુળગૃહ અને પિતૃગૃહ સંબંધી

कोलचुरण न० (कोलचूर्ण) બોરનુ ચૂર્ણ, બોરકુટો

कोलज्जा स्त्री० ( ) ધાન્ય રાખવાની ખાણ

कोलट्ठिय न० (कोलास्थिक) બોરનો ઠળીઓ

कोलव न० (कौलव) કૌલવ નામનુ ત્રીજુ કરણ

कोलवाल पु० (कोलपाल) ધરણેન્દ્રના બીજા લોકપાળનુ અને ભૂતાનંદ ઇંદ્રના લોકપાળનુ નામ

कोलसुणग } **कोलसुणय** } पु० स्त्री० (कोलशुनक) મોટુ ડુક્કર, જંગલી ભુંડ (૨) શિકારી કુતરો

कोलाल त्रि० (कौलाल) કુંભાર સંબંધી (૨) न० માટીનુ પાત્ર

कोलालिय पु० (कोलालिक) માટીના વાસણ વેચનાર, કુંભાર

कोलावास पु० न० (कोलावास) કાષ્ટ, લાકડુ

कोलाह पु० (कोलाभ) એક જાતનો ફેણવાળો સર્પ

कोलाहल पु० (कोलाहल) શોરબકોર, ગભરાટ

कोलिश्र पु० ( ) કરોળીઓ

कोलुराण न० (कारुण्य) દયા, કરૂણા

कोलेज्जा स्त्री० ( ) નીચે ગોળ અને ઉપર ખાઇના આકારની કોઠી

कोल्ल पु० (कोल) કોળ વૃક્ષ

कोल्लाग } **कोल्लाय** } पु० (कोल्लाक) કોળાક નામનો સંનિવેશ–ગામ

कोल्लुग पु० ( ) શિયાળ (૨) શેરડી પીલવાનો ચિચોડો

कोव पु० (कोप) ક્રોધ, કોપ

कोवघर न० (कोपगृह) કોપ કરવાનુ ઘર, રીસાઇને બેસે તે સ્થાન

कोविय त्रि० (कोविद) પંડિત, હોશીઆર, કુશળ

कोस પુ० (ोग) ગાઉ, બે હજાર ધનુષ પ્ર માણ ક્ષેત્ર, કોસ

कोस પુ० (कोष) આંખનો ડોળો (२) પેશાબ કરવાનું ઠામ (૩) ગર્ભાશય, ગર્ભસ્થાન (४) ભંડાર ખજાનો (५) કમળનો ડોડો (६) તરવારની મ્યાન

कोसंब પુ० (कोशाम्र) દ્વારકા ને પાંડુ મથુરા જતા વચ્ચે આવતું એ નામનું એક વન (२) એ નામનું એક ઝાડ (૩) કોશામ્ર ઝાડનું ફળ

कोसंबिया સ્ત્રી० (कोशाम्बिका) એ નામની એક શાખા

कोसंबी સ્ત્રી० (कोशाम्बी) એ નામની એક નગરી

कोसग પુ० (कोशक) એક જાતનું ઠામ-વાસણ

कोसल પુ० (कोशल) કોશલ દેશ (२) તે દેશના રાજા (३) ત્રિ० કોશલ દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલ

कोसलग ત્રિ० (कोशलक) કોશલદેશવાસી

कोसला સ્ત્રી० (कोशला) અયોધ્યા પ્રાંત, કોશલ દેશ

कोसलिय ત્રિ० (कोशलिक) કોશલદેશમાં જન્મેલ (२) પુ० અયોધ્યા નગરીનો અધિપતિ રાજા (३) ત્રિ० કોસલ દેશ સંબંધી, અયોધ્યા સંબંધી

कोसागार પુ० (कोषागार) ભંડાર, ખજાનો

कोसिकार પુ० (कोशिकार) એક જાતનો રેશમનો કીડો

कोसिज्ज ન० (कौशेय) રેશમી વસ્ત્ર

कोसिय ન० (कौशिक) કૌશિક નામનું ગોત્ર (२) પુ० સ્ત્રી० કૌશિક ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ

कोसियार પુ० (कोशिकार) રેશમનો કીડો (२) ન० રેશમી વસ્ત્ર

कोसी સ્ત્રી० (कौशी) કોશી નામની નદી કે જે ગંગામાં મળે છે

कोसी સ્ત્રી० (कोशी) તરવારની મ્યાન

कोसेज्ज ન० (कौशेय) રેશમી વસ્ત્ર (२) તસરનું બનાવેલું વસ્ત્ર

कोह પુ० ( ) કોથળો, થેલી (२) સડવું, કોહાવું

कोह પુ० (क्रोध) ક્રોધ, રોષ, ગુસ્સો

कोहंगक પુ० (कोभङ्गक) એક જાતનું પક્ષી

कोहंड ન० (कूष्माण्ड) કહોળું દુધી

कोहण ત્રિ० (कोधन) ક્ષણે ક્ષણે તપી જનાર ક્રોધી, અસમાધિનું નવમું સ્થાનક સેવનાર

कोहपिंड પુ० (क्रोधपिण्ड) આહારનો એક દોષ

कोहमुंड ત્રિ० (क्रोधमुण्ड) ક્રોધ રહિત

कोहसण्णा સ્ત્રી० (क्रोधसंज्ञा) ક્રોધમોહ નીયના ઉદયથી ક્રોધિ મનુષ્યના મુખ નેત્ર દાન્ત વિગેરે અંગો ધ્રુજે છે તે, ક્રોધસંજ્ઞા

कोहि ત્રિ० (क्रोधिन्) ક્રોધવાળો, ક્રોધી

कोहिल्ल ત્રિ० (क्रोधिन्) ક્રોધિનો ખારીલો, ઝેરી

कखोडी સ્ત્રી० ( ) મોટું લાકડું

ख.

खं नं० (ख) આકાશ (૨) ઇંદ્રિય
खश्र नं० (क्षत) ઘા, જખમ
खइ त्रि० (क्षयिन्) ક્ષયરોગવાળો
खइअ पुं० ( ) સ્વભાવ
खइय पुं० (क्षायिक) કર્મ પ્રકૃતિનો ક્ષય કરવાથી ઉત્પન્ન થતો ભાવ, કેવલ જ્ઞાનાદિ ક્ષાયિક ભાવ (૨) ત્રિ० ક્ષય સંબંધી, કર્મક્ષયમા સબંધ રાખનાર.
खइय त्रि० (क्षपित) ખપાવેલુ, ક્ષય કરેલુ
खइय त्रि० (खचित) જડેલુ
खइय त्रि० (खादित) ખવાયેલ, ખાધેલ (૨) નં० ભોજન
खइर पुं० (खदिर) ખેરનુ વૃક્ષ
खइय पुं० ( ) જુઓ " ખઇઅ " શબ્દ
खउर पुं० नं० (खुर) ખેરના લાકડામાથી બનાવેલ તાપસનુ પાત્ર (૨) ખેર વગેરેનો ચીકણો રસ, ગુંદ
खउरकढिणय नं० (खुरकठिन) તાપસનુ એક પ્રકારનુ પાત્ર
खउरिय त्रि० (क्षुब्ध) મેલુ, ડોળુ
खओवसम पुं० (क्षयोपशम) ઉદયમા આવેલ કર્મનો ક્ષય અને ઉદયમા ન આવેલ કર્મનો ઉપશમ કરવો તે
खओवसमिश्र त्रि० (क्षयोपशमिक) ક્ષયોપશમ સંબંધી, ક્ષયોપશમ ભાવે પ્રાપ્ત થતા મતિજ્ઞાન આદિ
खजग पुं० (खञ्जन) ગાડાની ઉંજણ (૨) એક જાતનુ પક્ષી (૩) દીવાની મેસ, કાજળ
खड पुं० नं० (खण्ड) ભાગ, કટકો (૨) વનખડ (૩) ખાડ
खडग नं० (खण्डक) કચ્છવિજયના વૈતાઢ્ય ઉપરનાં નવ કૂટમાનુ ત્રીજુ કૂટ-શિખર (૨) કર્મગ્રંથિના ખડ-કકડા
खंडगपवाय पुं० (खण्डकप्रपात) જુઓ ' ખડપ્પવાયગુહા " શબ્દ
खडघडग पुं० (खण्डघटक) એક જાતનુ ભિક્ષુકનુ જળપાત્ર
खडपट्ट त्रि० (खण्डपट्ट) અપૂર્ણ લુગડાવાળો, ગરીબ (૨) ઠગ, જુગારી (૩) અન્યાયથી વ્યવહાર કરનાર
खडपडह त्रि० (खण्डपटह) ખોખરા ઢોલવાળો
खडप्पवायगुहा स्त्री० (खण्डप्रपातगुहा) વૈતાઢ્ય પર્વત વચ્ચે પૂર્વ બાજુની એક ગુફા, જેમાથી ચક્રવર્તી ઉત્તર ભરત દેશો સાધી પાછા દક્ષિણ ભરતમા વળે છે
खडप्पवायगुहाकूड पुं० (खण्डप्रपातगुहाकूट) વૈતાઢ્ય પર્વત ઉપરના નવ કૂટમાનુ બીજુ કૂટ-શિખર
खडभेय पुं० (खण्डभेद) પદાર્થનુ એક જાતનુ પૃથક્કરણ
खडमल्लय पुं० नं० (खण्डमल्लक) ભિક્ષાપાત્ર
खडरक्ख पुं० (खण्डरक्ष) દાણી, દાણ લેનાર (૨) કોટવાળ
खडसिरी स्त्री० (खण्डश्री) વિજય નામે ચોર સેનાપતિની સ્ત્રીનુ નામ
खडा स्त्री० (खण्ड) મિશ્રી, સાકર
खडाखडि अ० (खण्डशस्) ખડેખડ, કકડે કકડા
खडाभेय पुं० (खण्डभेद) કટકે કટકા ભાગવુ તે, ખડ-કકડા થાય તેવી રીતે ભેદવુ તે
खडिय पुं० (खण्डिक) શિષ્ય, વિદ્યાર્થી
खडिय त्रि० (खण्डित) ખણ્ડિત, ખાડેલ (૨) એક દેશથી ભગાયેલ, ખણ્ડિત થયેલ

खडी स्त्री० ( ) ગઢમા પાડેલી બારી, છીંડી (૨) ખાળ, નદિયેરા (૩) કિલ્લાનુ છિદ્ર

खंडुयग न० (खाडूक) ખાડના ખડ વિભાગ

खडेय पु० (षाडय) મનક, પક્ષીવિશેષ

खत त्रि० (क्षान्त) ક્ષમાવાળો (૨) પુ૦ પિતા, બાપ

खति स्त्री० (क्षान्ति) સહનશીલતા, ક્રોધનો નિગ્રહ કરવો તે, ક્ષમા

खतिखमा स्त्री० (क्षान्तिक्षमा) ક્રોધને રોકીને સહનશીલતા રાખવી તે

खतिया स्त्री० (क्षान्तिका) જનની, માતા

खद पु० (स्कन्द) કાર્તિકસ્વામી, કાર્તિકેય

खदग्गह पु० (स्कन्दग्रह) સ્કન્દ કૃત ઉપદ્રવ (૨) જ્વર વિશેષ

खदमह पु० (स्कन्दमह) કાર્તિકસ્વામિનો ઉત્સવ

खदय पु० (स्कन्दक) ખધક સન્યાસી, ગર્દભાલીના શિષ્ય કે જે શ્રી ગૌતમસ્વામીના મિત્ર હતા, જેને પિંગલનિયંઠે પ્રશ્નો પુછ્યા હતા, તે પ્રશ્નોના જવાબ ન આપી શકાયાથી મહાવીરસ્વામી પાસે જતા પ્રશ્નોના ખુલાસા મેળવી શ્રી મહાવીરસ્વામિ પાસે દીક્ષા લીધી

खदसिरी स्त्री० (स्कन्दश्री) એક ચોર સેનાપતિની સ્ત્રીનુ નામ

खदिल पु० (स्कन्दिल) સિદ્ધસૂરિના શિષ્ય, સ્કન્દિલાચાર્ય

खध पु० (स्कन्ध) બૌદ્ધમતમા રૂપ, વેદન, વિજ્ઞાન, સજ્ઞા અને સસ્કાર એ પાચને સ્કન્ધ કહેવામા આવે છે (૨) કાંધ, ખભો (૩) દ્વિપ્રદેશાદિક ઘણા પરમાણુઓ મળીને બનેલ એક જથ્થો (૪) ઝાડનુ થડ (૫) સમગ્ર વસ્તુ સપૂર્ણ પદાર્થ (૬) માના વિશેષ (૭) સ્કંધનો (૮) બે ઇન્દ્રિયવાળો એક જીવ (૯) કમના સ્કંધ

खंधकरणी स्त्री० (स्कन्धकरणी) સાધ્વીને ખભે નાખવાનુ વસ્ત્ર, સથારીઓ

खधग पु० (स्कन्दक) જુઓ "ખધ" શબ્દ

खधगरणी स्त्री० (स्कन्धकरणी) જુઓ "ખધકરણી" શબ્દ

खधदेस पु० (स्कन्धदेश) સ્કન્ધનો આખી વસ્તુનો એક ભાગ

खधप्पएस पु० (स्कन्धप्रदेश) આખી વસ્તુનો એક બારીકમા બારીક અશ

खधबीय पु० (स्कन्धबीज) ખધ-થડરૂપ બીજ જેને છે તે, થડ વાવવાથી જે થાય તે, મોગરો, ચપેલી, સલ્લકી, ધુપેડો વિગેરે

खधमत त्रि० (स्कन्धमत्) સ્કન્ધવાળો

खधार पु० (स्कन्धावार) સેનાનો પડાવ લશ્કરનુ નિવાસ સ્થાન-છાવણી

खधारमाण पु० (स्कन्धावारमान) સૈન્યને ગોઠવવાની કળા

खधावार पु० (स्कन्धावार) જુઓ "ખધાર" શબ્દ

खधि त्रि० (स्कन्धिन्) સ્કંધવાળો

खपणय न० ( ) ખાપણ, મડદા ઉપર નાખવાનુ વસ્ત્ર

खभ पु० (स्तम्भ) થાભનો થભ

खभालगण न० (स्तम्भालगन) થાભના સાથે બાધવુ તે

खकारपविभत्ति न० (खकारप्रविभक्ति) ખ અક્ષરના આકારની રચનાવાળુ નાટક ૩૨ પ્રકારના નાટકમાનુ એક

खग पु० (खग) પક્ષી

खगइ स्त्री० (खगति) ચાલ, ગતિ

खग्ग पु० न० (खड्ग) તલવાર

खग्गपुरा स्त्री० (खड्गपुरा) સુવ ગુવિજયની મુખ્ય રાજધાની

खग्गा स्त्री० (खड्गा) આવર્તાવિજયની મુખ્ય રાજધાની

खग्गि पु० (खड्गिन्) ગેંડો

खग्गी स्त्री० (खड्गी) જુઓ " ખગ્ગા " શબ્દ

खग्गूड त्रि० ( ) ખરાબ સ્વભાવવાળુ, લુચ્ચુ (૨) ધર્મહીન, નાસ્તિક (૩) નિદ્રાળુ (૪) રસલંપટ

खचिय त्रि० (खचित) જડેલુ, ખીચેલુ (૨) કેશર વિગેરેથી રગેલુ

खज्ज त्रि० (खाद्य) ખાજા વગેરે–ખાવા યોગ્ય પદાર્થ

खज्जू स्त्री० (खर्ज्ज) ખુજલી, ખરજવુ

खज्जूर पु० (खर्जूर) ખજુર, એક જાતનો મેવો

खज्जूरी स्त्री० (खर्ज्जूरी) ખજુરીનુ ઝાડ

खज्जोत } खज्जोय } पु० (खद्योत) પતગીઓ ખજુઓ

खट्ट त्रि० ( ) ખાટુ

खट्टग पु० (खट्वाङ्ग) ખાટલાના અગ–પાયા વગેરે

खट्टमेह पु० (खट्टमेघ) ખાટા પાણીનો વરસાદ

खट्टामल्ल पु० (खट्वामल्ल) બિમારીને લીધે ખાટલામાથી ઉઠી શકતા નથી તે

खड्डा स्त्री० ( ) ખાડ, ખાઇ

खड्डिआ स्त्री० (खट्टिका) ગધાર ગ્રામની બીજી મૂર્ચ્છના

खड्डुग न० } खड्डुय पु० } ( ) આગળીમા પહેરવાની વીટી, ફેરવા વગેરે ઘરેણા

खड्डुया स्त्री० ( ) આગળીના ટકોરા, આગળીથી મારવુ તે (૨) ઠોકર, આઘાત

खण पु० (क्षण) અવસર, વખત (૨) ન્હાનામા ન્હાનો (૩) સખ્યાત પ્રાણરૂપ કાળવિભાગ, મુહૂર્ત

खणग त्रि० (खनक) ખોદનાર

खणजोइ त्रि० (क्षणयोगिन्) પ્રતિક્ષણે નાશ પામનાર, ક્ષણિક

खणन्न त्रि० (क्षणज्ञ) અવસર જાણનાર

खणलव. पु० (क्षणलव) ક્ષણમાત્ર કે લવમાત્ર વૈરાગ્યભાવથી ધ્યાન કરવુ તે, તીર્થ કર નામ ગોત્ર બાધવાના વીશ પ્રકાર માનો એક

खणि स्त्री० (खनि) ખાણ

खणिय त्रि० (क्षणिक) ક્ષણભગુર

खणण त्रि० ( ) ખોદેલુ

खत न० (क्षत) ઘા, ચાદો, જખમ

खतग्ग पु० (क्षतक) રાહુના પુદ્ગળની પદર જાતમાની એક જાત

खत्त पु० (क्षत्र) ક્ષત્રિય (૨) દાસીપુત્ર, વર્ણસકર

खत्त न० ( ) છાણ જેવા રસવાળુ (૨) ખાતર પાડેલ (૩) ખાતર પાડવુ, ભીતમા બાકુ કરવુ તે

खत्तखणग पु० ( ) ભીંતમા કાણુ પાડી ચોરી કરનાર ચોર

खत्तखणण न० ( ) ખાતર પાડવુ, ચોરી કરવાને અદર દાખલ થવા ભીંતમા બાકુ પાડવુ તે

खत्तमेह पु० ( ) છાણના રસ જેવો વરસાદ

खत्तय पु० (क्षतक) રાહુદેવનુ નામ (૨) ખેતર ખોદનાર (૩) ચોર

खत्ति पु० स्त्री० (क्षत्रिन) ક્ષત્રિય જાતના મનુષ્ય

खत्तिय पु० स्त्री० (क्षत्रिय) ક્ષત્રિય જાતિ, ચાર વર્ણમાનો બીજો વર્ણ

खत्तियकुडग्गाम पु० (क्षत्रियकुण्डग्राम) ક્ષત્રિય કુડ નામે ગ્રામ જ્યા જમાલિ રહેતા હતા

खत्तियकुडपुर न० (क्षत्रियकुण्डपुर) મહાવીર સ્વામીની જન્મ ભૂમિનુ ગામ, સિદ્ધાર્થ રાજાની રાજધાની

खत्तियकुमार पु० (क्षत्रियकुमार) ક્ષત્રિય કુમાર, રાજપુત્ર

खत्तियकुल न० (क्षत्रियकुल) सामान्य क्षत्रिय तरिके ओळखातुं कुळ

खत्तियविज्ञा स्त्री० (क्षत्रियविद्या) क्षत्रियनी धनुर्विद्यादि विद्या, ४० विद्यामानी एक

खत्तियाणी स्त्री० (क्षत्रियाणी) क्षत्रियनी स्त्री

खदिरसार पु० (खदिरसार) खेरसार

खद्द } त्रि० (स्वाद्य) मनोज्ञ स्वादिष्ट,
खद्ध } रसभर

खद्ध त्रि० (   ) अधिक, प्रमाणथी वधारे (२) मोटुं (३) अ० जलदी, शिघ्र

खद्ध अ० (शीघ्रम) जलदी, उतावळे

खद्धादाणिअ त्रि० (   ) समृद्धिवाळु

खपुप्फ न० (खपुष्प) आकाशना फुलनी पेठे शून्य

खपुसा स्त्री० (   ) एक प्रकारना जोडा

खम त्रि० (क्षम) शक्तिमान्, समर्थ (२) शुभ, हितकर

खमग पु० (क्षमक) मासखमण आदि तप करनार, तपस्वी साधु

खमण पु० (क्षमण) सहनशीलता राखनार साधु (२) तप उपवास

खमय पु० (क्षमक) जुओ "खमग" शब्द

खमरिह त्रि० (क्षमार्ह) क्षमा करवाने योग्य

खमा स्त्री० (क्षमा) सहनशीलता क्षमा

खमावणया स्त्री० (क्षमापना) अपराधनी माफी मागवी-खमाववुं मिच्छामिदुक्कड लेवुं ते

खमासमण पु० (क्षमाश्रमण) क्षमाधारी साधु

खय पु० (क्षय) मूळथी उच्छेद समूळगो नाश

खयनाणि पु० (क्षयज्ञानिन्) सर्वथा आवरणना क्षयथी उत्पन्न थयेल केवळ ज्ञानवान् केवळी

खयनिप्फण्ण त्रि० (क्षयनिष्पन्न) कर्मना क्षयथी प्राप्त थयेल भाव, क्षायकभावे प्राप्त थता केवळज्ञानादि

खयर पु० (खदिर) खेरनु झाड

खयसमज न० (क्षयशमज) उदीरीत मिथ्यात्वनो क्षय अने अनुदीरितनो उपशम करवाथी उत्पन्न थतु क्षयोपशम समकित

खयिअ त्रि० (क्षायिक) जुओ "खइअ" शब्द

खर त्रि० (क्षर) नाशवंत अस्थायी

खर त्रि० (खर) कठिन, खरखरो, कर्कश तीक्ष्ण (२) न० तलनु तेल (३) त्रि० गधेडु (४) पु० राहुनु अपरनाम

खरअ पु० (   ) कामगरो, नोकर, दास

खरड त्रि० (खरण्ट) तिरस्कारक (२) अशुचि पदार्थ

खरडण न० (खरण्टन) प्रेरणा

खरडणा स्त्री० (खरण्टना) निंदा, तिरस्कार, अपमान

खरकट्ट पु० (खरकण्ट) तीक्ष्ण कांटा सरखो शीखामण देनार साधुने दुर्वचन रूप कांटाथी वींधनार श्रावक

खरकंड न० (खरकाण्ड) कठिन भाग (२) पहेली नरकनो पहेलो कांड-अंश विशेष

खरकम्मिअ त्रि० (खरकर्मिन्) खराब काम करनार (२) कोटवाळ

खरडिअ त्रि० (   ) लेप करायेल

खरण न० (   ) बोरडीनी कांटावाळी डाळी

खरपुढवी स्त्री० (खरपृथ्वी) कठिन पृथ्वी

खरफरुस त्रि० (खरपरुष) घणु कठोर

खरमुह पु० (खरमुख) खरमुख नामे एक अनार्य देश

खरमुहिया स्त्री० (खरमुखिका) वाद्य विशेष, काहला

खरमुही स्त्री० (खरमुखी) કાહલા, એક જાતનું વાજીંત્ર
खरय पु० ( ) રાહુ દેવનું એક નામ (૨) ત્રિ० કઠિન (૩) પુ० કામ કરનાર નોકર
खरसन्नय न० (खरसक्क) તલનું તેલ
खरसाविया स्त्री० (खरशाविका) લિપિ વિશેષ
खरसाहिया स्त्री० (खरसाधिका) અઢાર લિપિમાની એક
खरस्सर पु० (खरस्वर) વજ્ર જેવા કાંટાવાળા શાલ્મલી વૃક્ષ ઉપર નારકીને ચઢાવીને ગધેડાના જેવો અવાજ કાઢતા નારકીને આમતેમ ખેંચે તે પરમાધામી
खरा स्त्री० (खरा) હાથથી ચાલનાર જન્તુ વિશેષ
खरावट्ट पु० (खरावर्त्त) કઠિન ચક્રની પેઠે પાણીનું ગોળ કુંડાળુ થાય તે, વમળ
खरिश्रा स्त्री० ( ) દાસી
खरिंसुय पु० (खरिंसुक) કન્દ વિશેષ
खरोट्ठिया स्त्री० (खरोष्ट्रिका) અઢાર લિપિમાની એક
खरोट्ठी स्त्री० (खरोष्ट्री) જુઓ " ખરોટ્ટિઆ " શબ્દ
खल न० (खल) ખળાવાડ (૨) ત્રિ० લુચ્ચો, દુર્જન
खलणा स्त्री० (स्खलना) ભુલ, ત્રુટિ
खलवाड पु० (खलवाट) ખળાવાડ
खलिश्र न० (स्खलित) સ્ખલના, ભૂલ, અતિચાર (૨) ત્રિ० રીતથી સ્ખલના પામેલ
खलिण न० (खलिन) ઘોડાની લગામ, ચોકડુ (૨) નદીની ભેખડ
खलिणमट्टिया स्त्री० (खलिनमृत्तिका) ભેખડની માટી
खलीण न० (खलीन) લગામ, ચોકડુ (૨) નદીનો કિનારો
खलु अ० (खलु) અવધારણ અર્થમા અને વાક્યના અલંકાર રૂપે ખલુ શબ્દ આવે છે (૨) પુન , ફરીથી (૩) પાદપૂર્તિ
खलुश्र न० (खलुक) પગની એડી
खलुंक त्रि० (खलुङ्क) અવિનીત, ક્ષુદ્ર અને વાંકા સ્વભાવવાળો (૨) પુ० ગળીયો બળદ કે ઘોડો (૩) ડાંસ મચ્છર વિગેરે ક્ષુદ્ર જતુ
खलुंकिज्ज त्रि० ( ) ગળીયા બળદ સબધી (૨) न० ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું આ નામનું એક અધ્યયન
खलुग पु० न० ( ) ખાખરાના પાંદડાનો પડીયો (૨) જોડા, મોજડી, પગરખા
खल्लूड पु० (खल्लूट) એક જાતનો કન્દ
खवश्र त्रि० (क्षपक) કર્મોનો ક્ષય કરનાર (૨) પુ० ક્ષપકશ્રેણિગત સાધુ
खवग पु० (क्षपक) ક્ષપકશ્રેણિપ્રાપ્ત સાધુ (૨) મોહનીયને ખપાવવા રૂપ–ક્ષપક શ્રેણિ
खवगसेढि } **खवगसेणि** } स्त्री० (क्षपकश्रेणि) ક્ષપક શ્રેણિ, કર્મોને નાશ કરવાની પરિપાટી
खवगाउ पु० (क्षपकायुष्) આયુષ્યને ખપાવનાર–સૂક્ષ્મસંપરાય અને અપૂર્વ કરણ ગુણસ્થાનવાળો જીવ
खवण न० (क्षपण) કર્મનો ક્ષય કરવો તે, અમુક અંશે કર્મની નિર્જરા કરવી તે (૨) પ્રકરણ, અધ્યયન (૩) પુ० સાધુ, મુનિ
खवणा स्त्री० (क्षपणा) અધ્યયનનું અપર નામ
खवल्ल पु० (खवल्ल) એક જાતનું માછલું
खवा स्त्री० (क्षपा) રાત્રિ, રાત
खवाजल न० (क्षपाजल) હિમ
खवित } **खविय** } त्रि० (क्षपित) ખપાવેલ, નાશ કરેલ

खस पु० (खस) ખસ નામનો એક દેશ (૨ પુ० સ્રી० તે દેશના રહેનાસી
खसखासिय पु० (खसखासिक) ખસખાસિક નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનારાળા માણસો
खसर पु० ( ) ખસનો રોગ, ખસ
खइ न० (ख) આકાશ
खइचर पु० (खेचर) પક્ષી
खइचरी स्त्री० (खेचरी) પક્ષિણી
खइयर पु० स्त्री० (खचर) પક્ષી (૨) વિદ્યાધર
खइयरी स्त्री० (खचरी) પક્ષિણી (૨) વિદ્યાધરની સ્ત્રી
खाअ त्रि० (खात) ખોદેલુ (૨) न० ખોદેલુ જળાશય (૩) ઉપર વિસ્તારવાળી અને નીચે સાકડી તેમજ ઉપર અને નીચે સરખી એવી ખાઇ
खाइ स्त्री० (ख्याति) પ્રખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ
खाइअ पु० (क्षायिक) જુઓ " ખઇઅ " શબ્દ
खाइ अ० ( ) શોભાદર્શક અવ્યય
खाइया स्त्री० (खातिका) નીચે અને ઉપર સરખી ખોદેલી ખાઇ
खाइम त्रि० (खादिम) સુખડી મેવો વગેરે ખાવા લાયક પદાર્થ
खाइय त्रि० (खादित) ખવરાવેલુ, ભક્ષણ કરાવેલુ
खाइय त्रि० (ख्यात) પ્રગટ કરેલ, કહેલ
खाइय न० (क्षायक) ક્ષાયકભાવે ક્ષાયક સમકિત કેવળજ્ઞાન વગેરે
खाडखड पु० (खाडखड) એ નામનો ચોથી નરકનો એક નરકાવાસો
खाडहिल पु० ( ) જેના શરીર પર ધોળા તથા કાળા પટા હોય છે તેવુ એક પ્રાણી
खाणि स्त्री० (खानि) ખાણ
खाणिआ स्त्री० (खानिका) જુઓ "ખાણિ" શબ્દ
खाणु पु० (स्थाणु) ઝાડનુ ઠુંઠુ (૨) ખીલો, ખુટો
खाणुसमाण त्रि० (स्थाणुसमान) સુકેલ ઝાડના ઠુંઠા જેવો, પોતાની ખોટી હઠ છોડે નહિ તે ખોટો આગ્રહ કરનાર
खात त्रि (खात) ખોદેલુ (૨) न० ખાઇ
खातिआ स्त्री० (खातिका) જુઓ ' ખાઇઆ " શબ્દ
खात्त न० (खात्र) ખાતર
खात्तखणग त्रि० (खात्रखनक) ખાતર પાડનાર, ચોર,
खामण न० (क्षामण) ખમાવવુ
खामणा स्त्री० (क्षामणा) અપરાધની માફી માગવી, ખમાવવુ તે
खामिय त्रि० (क्षमित) ક્ષમા કરેલ, માફી આપેલ
खाय त्रि० (खात) ખોદેલુ
खाय त्रि० (ख्यात) પ્રખ્યાત પ્રસિદ્ધ (૨) ખાડો કુવો (૩) ખાઈ
खार त्रि० (क्षार) ખારૂ (૨) पु० જવખાર વગેરે ખારપદાર્થ (૩) વેર (૪) ખારો રસ (૫) સ્ત્રી० ખારવાળી ભૂમિ (૬) ત્રિ० ભુજપર સર્પની એક જાત (૭) पु० ક્ષરણ સચવન (૮) ભસ્મ, ખાખ
खारगालण न० (क्षारगालनक) સાજીખાર વિગેરેને ગાળવાનુ પાત્ર
खारतउसी स्त्री० (क्षारत्रपुषी) કડવી તુમડી વનસ્પતિ વિશેષ
खारतत पु० (क्षारतंत्र) વાજીકરણ શાસ્ત્ર આયુર્વેદનો એક ભાગ
खारतिल्ल न० (क्षारतैल) ખારૂ તેલ

खारदाह पु० (चारदाह) સાજીખારાદિ પ ડાનવાની જગ્યા
खारमेह पु० (चारमेघ) સાલવૃક્ષના રસ જેવા જળવાળો મેઘ-વરસાદ
खारवत्तिय त्रि० (चारपात्रिक) ખારા પાત્રમા જમાવેલ, ખારા પાત્રમા રહેલ
खारवत्तिय त्रि० (चारवर्तित) ખાર ભભરાવેલ, ખારમા નાખેલ
खारवावी स्त्री० (चारवापी) ક્ષારથી ભરેની વાવ
खारायण पु० (चारायण) મડપ ગોત્રની શાખાભૂત એક ગોત્ર (૨) તે શાખાનો પુરૂષ
खारिग्र पु० (चारिक) ખાગ્યુ મૂળા વગેરેના પાદડામા મીઠુ ભભરાવી અથાણા જેવુ બનાવવામા આવે છે તે
खारी स्त्री० (खारी) એક જાતનુ પ્રાણી
खालणिय पु० (चालणिक) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) त्रि० તે દેશના રહેવાસી
खालिय त्रि० (चालित) ધોએલુ
खावणा स्त्री० (ख्यापना) પ્રસિદ્ધિ
खाविग्रत. त्रि० (खाद्यमान) જે ખાવામા આવે છે તે
खावियग त्रि० (खादितक) જે ખવાઇ ગ ગેલુ છે તે
खास पु० (कास) ખાગીનો રોગ, ઉધરસ
खासिग्र न० (कासित) જુઓ " ખાસ " શબ્દ
खासिय पु० (खासिक) એ નામનો એક દેશ (૨) त्रि० તે દેશના રહેવાસી
खिइ स्त्री० (चिति) પૃથ્વી
खिखिणी } खिंखिणी } स्त्री० (किंकिणी) ઘુઘરી, ઘટડી
खिंसण न० (खिंसन) નિન્દા, તિરસ્કાર અપમાન
खिसणा स्त्री० (खिंसना) લોક સમક્ષ મર્મ ઉઘાડા પાડી અવજ્ઞા કરવી
खिसणिज्ज त्रि० (खिंसनीय) તિરસ્કાર કરવા યોગ્ય
खिंसा स्त्री० (खिंसा) નિંદા
खिंसिय त्रि० (खिंसित) મર્મભેદી વચનથી તિરસ્કાર કરેલ
खिक्खियंत त्रि० (खिखीयमान) ખિ'ખિ' અવાજ કરનાર
खिज्जणा स्त्री० (खिद्यना) ખેદ
खिज्जणिय त्रि० (खदनीय) ખેદ કરવાને યોગ્ય
खिज्जणिया स्त्री० (खेदनिका) ખેદ ક્રિયા, અફસોસ, મનનો ઉદ્વેગ
खिज्जिय त्रि० (खिन्न) ખેદ પામેલુ (૨) न० પ્રસ્વજન્ય રોગ
खिड्डुकर त्रि० (खलकर) ગિદગિદિયા કરનાર, ખેલ કરનાર
खिति स्त्री० (चिति) પૃથ્વી
खित्त न० (चेत्र) આકાશ પ્રદેશ (૨) આર્ય અનાર્ય દેશ (૩) દ્વિપનો એક ભાગ, ખડ-વિજય, જેમ ભરતક્ષેત્ર આદિ (૪) ખુલ્લી જમીન, ધાન્ય વાવવાની જમીન
खित्त त्रि० (चिप्त) ફેકેલુ
खित्तग्र त्रि० (चेत्रज) ક્ષેત્ર સ્ત્રીથી ઉપજેલા છોકરા
खित्तइत्त } खित्तचित्त } त्रि० (चिप्तचित्त) ભ્રાન્ત ચિત્ત, ગાડો
खित्तपाल पु० (चेत्रपाल) દેવ વિશેષ, ખેતરપાળ
खिन्न त्रि० (खिन्न) ખેદ પામેલુ
खिप्प त्रि० (चिप्र) શીઘ્ર, ત્વરાવાળુ
खिप्पं अ० (चिप्रम्) જલદી, ઉતાવળુ
खिप्पगइ पु० (चिप्रगति) દિશાકુમારના લોકપાળનુ નામ (૨) અમિતગતિ તથા અમિતવાહન ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ (૩) त्रि० શીઘ્ર ગતિવાળા

खिप्पामेव. अ० (क्षिप्रमेव) જલદીથી, તુરન્ત
खिल न० (खिल) અકૃષ્ટ ભૂમિ
खिलीकय त्रि० (खिलीकृत) ખીલી મારીને કર્મને નિકાચિત કરેલ, નિકાચિત બન્ધને બાંધેલ
खिल्लुड पु० ( ) કન્દ વિશેષ
खिल्लूह पु० ( ) વનસ્પતિ, કંદ વિશેષ
खिविय त्रि० (क्षिप्त) ફેંકેલુ
खीण त्रि० (क्षीण) ખપી ગયેલ નાશ પામેલ (૨) પુ૦ દુબળ, કૃશ (૩) બારમા ક્ષીણમોહ ગુણસ્થાનકનુ ટુંકુ નામ
खीणकसाय न० (क्षीणकषाय) બારમુ ગુણસ્થાનક કે જ્યા કષાયનો સર્વથા ક્ષય કરવામા આવે છે
खीणदुह त्रि० (क्षीणदुःख) દુઃખ રહિત
खीणमोह त्रि० (क्षीणमोह) મોહ રહિત
खीणराग त्रि० (क्षीणराग) વીતરાગ, રાગ રહિત (૨) પુ૦ તીર્થંકર દેવ
खीर न० (क्षीर) દુધ (૨) ક્ષીર નામનો પાચમો સમુદ્ર અને પાચમો દ્વીપ (૩) પુ૦ ક્ષીરવર સમુદ્રના અધિષ્ઠાયક દેવ
खीरइय त्रि० (क्षीरकित) જેમા દૂધ પેદા થયેલુ છે તે સજાત ખીર
खीरकाओली } स्त्री० (क्षीरकाकोली) એ नामनी साधारण व
खीरकाकोलि } नामनी साधारणु वनस्पति
खीरणी स्त्री० (क्षीरणी) વૃક્ષ વિશેષ
खीरदुम पु० (क्षीरद्रुम) દુધવાળા ઝાડ, થોર આકડો વિગેરે
खीरधाई स्त्री० (क्षीरधात्री) બાળકને ધવરાવનારી ધાવમાતા
खीरपूर पु० (क्षीरपूर) ઉભરાતુ દૂધ
खीरप्पभ पु० (क्षीरप्रभ) ક્ષીરવર દ્વીપના અધિપતિ દેવતા
खीरभुस पु० (क्षीरभुष) એ નામનુ પર્વગ જાતનુ એક ઝાડ
खीरमेह पु० (क्षीरमेघ) ભરતક્ષેત્રમા ઉત્સર્પિણીનો બીજો આરો બેસતા સાત દિવસ પુષ્કર સવર્ત નામનો મેઘ વરસ્યા પછી બીજો મેઘ સાત દિવસસુધી વરસે તેનુ નામ
खीरवई स्त्री० (क्षीरवती) ઘણુ દૂધ આપનારી
खीरवर पु० (क्षीरवर) દ્વીપ વિશેષ
खीरसमुद्द पु० (क्षीरसमुद्र) ક્ષીર સાગર
खीरसागर पु० (क्षीरसागर) ક્ષીર સમુદ્ર
खीरसाला स्त्री० (क्षीरशाला) દૂધની શાળા-દુકાન
खीराइय त्रि० (क्षीरकित) જેમા ક્ષીર-રસ ઉત્પન્ન થયો છે એવુ
खीरासव पु० (क्षीरास्रव) જેનુ વચન દૂધના જેવુ સાભળનારને મધુર લાગે તેવી શક્તિ-લબ્ધિવાળો માણસ
खीरिणिया स्त्री० (क्षीरिणिका) દૂધવાળી, દુઝણી
खीरिणी स्त्री० (क्षीरिणी) ચીકવાળી ઝાડની વેલ (૨) દૂધવાળી
खीरोदअ } पु० (क्षीरोदक) ક્ષીરસમુદ્ર,
खीरोदग } ક્ષીરસાગર
खीरोदा स्त्री० (क्षीरोदा) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ભાગની બીજી વિજયની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરની મહાનદી
खीरोय न० (क्षीरोद) ક્ષીરસાગર
खीरोया स्त्री० ( ) જુઓ "ખીરોદા" શબ્દ
खील पु० न० (कील) ખીલો
खीलग पु० (कीलक) જુઓ " ખીલ " શબ્દ
खीलमग्ग पु० (कीलमार्ग) માર્ગ વિશેષ, જ્યા ધૂળ વધારે હોવાથી ખીલી કે નિશાન કરવામા આવ્યુ હોય તે
खीलावण न० (क्रीडन) ક્રીડા કરવી, રમવુ

खीलावणधाई स्त्री० (क्रीडनधात्री) રમાડનાર દાઇ, ધાવમાતા
खु अ० (खु) વાકયાલંકાર (૨) નિશ્ચે
खु स्त्री० (क्षुत्) ક્ષુધા, ભૂખ
खुइ स्त्री० (क्षुति) છીંક (૨) છીંકનુ નિશાન
खुभण त्रि० (क्षोभण) ક્ષોભ-ગભરાટ ઉપજાવનાર
खुक्खु पु० (खुक्खु) દોડતા ઘોડાને "ખુક્ખુ" શબ્દ થાય છે તે
खुज्ज पु० (कुब्ज) જેના હાથ પગ મસ્તક અને ગ્રીવા-ડોક લક્ષણયુક્ત પ્રમાણોપેત હોય અને પેટ છાતી પીઠ વગેરે લક્ષણહીન હોય તે સંસ્થાનનુ નામ, છ સઠાણમાનુ ચોથુ સઠાણ (૨) ત્રિ० કુબડો (૩) ન० જે પ્રકૃતિના ઉદયથી કુબડાપણુ પ્રાપ્ત થાય તે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ
खुज्जकरणी स्त्री० (कुब्जकरणी) ખભા ઉપર રાખવાના સથારીઆ વસ્ત્રને ખભા નીચે પીઠ ઉપર એક પટાથી બાધી રાખવુ તે
खुज्जा स्त्री० (कुब्जा) કુબડી, દાસી (૨) કુબ્જદેશની દાસી (૩) ચુકદાનુ પાત્ર (થુકદાની) ધારણ કરનારી દાસી
खुज्जिया स्त्री० (कुब्जिका) બાળ રોગમાનો એક રોગ
खुडग } खुडाग } खुडिय } त्रि० (क्षुल्लक) ન્હાનુ, લઘુ હલકુ
खुड्ड त्रि० (क्षुद्र) ન્હાનો, લઘુ (૨) પુ० નાનો શિષ્ય (૩) પુ० ન० એક પ્રકારની અંગૂઠી
खुड्ड पु० (क्षौद्र) મદિરા
खुड्डखुड्डग त्रि० (क्षुद्रक्षुद्रक) ન્હાનામા ન્હાનો, બહુજ ન્હાનો
खुड्डग } खुड्डय } त्रि० (क्षुद्रक) જુઓ "ખુડ્ડ" શબ્દ
खुड्डलय पु० (क्षुद्रालय) થોડા ઝુપડાવાળુ ગામ, ન્હાનુ ગામ
खुड्डलिअ त्रि० (क्षुद्रक) નાજુક, ન્હાનુ
खुड्डाअ त्रि० (क्षुद्रक) જુઓ "ખુડગ" શબ્દ
खुड्डाखुड्डिय त्रि० (क्षुद्रक्षुद्रक) ન્હાનામા ન્હાનો
खुड्डाग त्रि० (क्षुल्लक) જુઓ "ખુડગ" શબ્દ
खुड्डागणियंठ (क्षुल्लकनैर्ग्रन्थ) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનુ છઠ્ઠુ અધ્યયન
खुड्डिआ स्त्री० (क्षुद्रिका) નહિ ખોદેલુ નાનુ તળાવ (૨) ન્હાની સાખી
खुड्डिय त्रि० (क्षुद्रक) જુઓ "ખુડિય" શબ્દ
खुड्डियाविमाणपविभत्ति स्त्री० (क्षुद्रिकाविमानप्रविभक्ति) એ નામનુ એક કાલિક સૂત્ર
खुणिय त्रि० (क्षुण्ण) ભૂમિ ઉપર ખુદેલુ
खुत्त त्रि० ( ) ખુચી ગયેલ, ડુબી ગયેલ
खुद्द त्रि० (क्षुद्र) દુષ્ટ, નીચ (૨) હલકુ, તુચ્છ (૩) લઘુ, ન્હાનુ
खुद्दाअ त्रि० (क्षुद्रक) જુઓ "ખુદ્દ" શબ્દ
खुद्दिमा स्त्री० (क्षुद्रिमा) ગાધાર ગ્રામની બીજી મૂર્ચ્છના
खुधिय त्रि० (क्षुधित) ક્ષુધાતુર, ભૂખ્યો રહેલ
खुप्पिवासा स्त्री० (क्षुत्पिपासा) ભૂખ અને તરસ
खुभिय त्रि० (क्षुभित) ક્ષોભ પામેલ, ડોળાયમાન થયેલ (૨) ન० ક્ષોભ, ખળભળાટ (૩) કલેશ, ઝઘડો
खुम्मिय त्रि० ( ) નમેલુ, કાચબાની પેઠે ઢળી ગયેલુ
खुर पु० (खुर) ઉત્તરભરતમાનો ખોરાસાન દેશ (૨) પગની ખરી

खुर पु० (क्षुर) अस्त्रो, સજીઓ
खुरदुग त्रि० (क्षुरद्विक) ગાય ભેંસ વગેરેની ચામડીમા ઉત્પન્ન થના કીટ વગેરે
खुरपत्त न० (क्षुरपत्र) છરો, અસ્ત્રો (૨) ખરપત્તો (૩) ત્રિ० છરી જેવા પાંદડા વાળુ (૪) ન० અસ્ત્રાની ધાર
खुरप्प पु० (क्षुरप्र) અસ્ત્રો (૨) ખરપો (૩) દાતરડુ
खुरमुडअ न० (क्षुरमुण्डक) હજામત કરનાર, નાવી
खुरि त्रि० (क्षुरिन्) ખરીવાળુ જાનવર
खुल्ल पु० न० (क्षुद्र) બે ઇંદ્રિયવાળા જીવ, નાના શંખના
खुलय त्रि० (क्षुल्लक) કોડી
खुव पु० (क्षुप) નાનો છોડવો
खुवग पु० ( ) ખોમો
खुह पु० ( ) અકુશાકાર (૨) અ-કુશાકાર આકાશ પ્રદેશની શ્રેણી
खुहा स्त्री० (क्षुधा) ક્ષુધા ભૂખ
खुहिअ त्रि० (क्षुभित) ક્ષોભ પામેલ, ત્રાસ પામેલ
खुहिय त्रि० (क्षुधित) ભુખેન ભુભુક્ષિત
खेअ पु० (खेद) સયમ વિરતિ (૨) શ્રાન્તિ
खेअ पु० न० (क्षेत्र) આકાશ (૨) ખેડવાની જમીન, ખેતર (૩) જમીન ભૂમિ (૪) દેશ ગામ, નગર વગેરે સ્થાન (૫) ભાર્યા, સ્ત્રી
खेचर पु० स्त्री० (खचर) જુઓ " ખયર " શબ્દ
खेज्जणा स्त्री० (खेदना) ખેદસૂચક વાણી ખેદ
खेज्जलुग न० (खाद्यक) ખાજના ખાજા
खेड न० (खेट) ગામ કરતા મ્હોટુ અને શહેર કરતા થોડી વસતિનુ સ્થાન જેને ફરતો ધૂળનો ગઢ હોય તે ખેડા (૨) આ સપાસ નદી કે પર્વત આવેલા હોય તેવુ સ્થાન (નગર)
खेडग न० (खेटक) ઢાલ
खेडण न० (कर्षण) ખેડવુ
खेडय पु० (खेटक) લાકડાની નાની પટી
खेड्ड न० (खेल) ખેલ, ૬૪ કળામાની એક
खेड्डा स्त्री० (क्रीडा) ક્રીડા, ચોપાટ ગંજીપા વગેરે રમત
खेणवाण पु० (खवाण) આકાશમાણ શસ્ત્ર વિશેષ
खेत्त न० (क्षेत्र) આકાશ, જેમા જીવાદિ પદાર્થ નિવાસ કરી શકે તે (૨) દેશ (૩) જગા, સ્થાન (૪) ઉઘાડી-ખુલ્લી જમીન, ધાન્યના ખેતર, ગામ (૫) રાહુનુ નામ (૬) પન્નવણાના બીજા પદના ચોવીસમા દ્વારનુ નામ
खेत्तकप्प पु० (क्षेत्रकल्प) દેશનો રિવાજ
खेत्तपरमाणु पु० (क्षेत्रपरमाणु) ક્ષેત્રઆશ્રી પરમાણુ આકાશ પ્રદેશને અવગાહી રહેલ પુદ્ગળ પરમાણુ
खेत्तपलिओपम न० (क्षेत्रपल्योपम) } क्षेत्र
खेत्तपलिय न० (क्षेत्रपल्य) } प प,
ક્ષેત્રઆશ્રી પલ્યોપમ પલ્યોપમનો એક પ્રકાર
खेत्तलोय पु० (क्षेत्रलोक) ક્ષેત્રરૂપલોક લોકાકાશ
खेत्तविवागा स्त्री० (क्षेत्रविपाकी) ખેત્રવિપાકી કર્મપ્રકૃતિ
खेत्ताणुपुव्वी स्त्री० (क्षेत्रानुपूर्वी) ક્ષેત્રવિષયક અનુપૂર્વી-અનુક્રમ
खेत्तादेस पु० (क्षेत्रादेश) ક્ષેત્રની અપેક્ષા
खेत्ति त्रि० (क्षेत्रिन्) ક્ષેત્રવાળો, ખેતરનો ધણી
खेत्तेजणा स्त्री० (क्षेत्रैषणा) ક્ષેત્રની અપે-ક્ષાએ કલ્પવુ તે
खेद पु० (खेद) પીડા, ખે

खेम न० (क्षेम) કલ્યાણ, ઉપદ્રવનો અભાવ. (૨) પ્રાપ્ત વસ્તુનું પરિપાલન (૩) ત્રિ૦ કુશળતા યુક્ત, હિતકર

खेमअ पुं० (क्षेमक) અંતગડસૂત્રના છઠ્ઠા વર્ગના પાંચમા અધ્યયનનું નામ (૨) કાકંદી નગરીનો રહેવાસી એક ગાથાપતિ

खेमंकर त्रि० (क्षेमङ्कर) ક્ષેમકુશળ (રક્ષા) કરનાર (૨) પું૦ એ નામનો અડસઠમો મહાગ્રહ (૩) પાંચમા કુળકરનું નામ (૪) જમ્બૂદ્વીપમાં ઐરવતક્ષેત્રમાં થનાર ચોથા કુલકર

खेमंधर पुं० (क्षेमंधर) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનાર પાંચમા કુલકર (૨) છઠ્ઠા કુલકરનું નામ (૩) ત્રિ૦ ઉપદ્રવ દૂર કરનાર

खेमकर त्रि० (क्षेमकर) સુખકારી

खेमपुरी स्त्री० (क्षेमपुरी) સુકચ્છવિજયની મુખ્ય નગરી-રાજધાની

खेमय पुं० (क्षेमक) આ નામના એક અન્તકૃદ્ જૈનમુનિ

खेमरूव त्रि० (क्षेमरूप) કલ્યાણકારક, ઉપદ્રવ રહિત

खेमलिज्जिया स्त्री० (क्षेमलिका) જૈનમુનિ ગણની એક શાખા

खेमा स्त्री० (क्षेमा) કચ્છવિજયના કચ્છ રાજાની મુખ્ય રાજધાની

खेय पुं० (खेद) ખેદ, શ્રમ (૨) કર્મને ખેદ કરાવનાર સંયમ

खेयराण } खेयन्न } त्रि० (खेदज्ञ) સંસારના ખેદને-દુઃખને જાણનાર

खेयर त्रि० (खेचर) આકાશગામી, પક્ષી (૨) વિદ્યાધર

खेरि स्त्री० ( ) નાશ

खेल्ल त्रि० (खेलक) વશાંશે ખેલ કરનાર નટ વિશેષ

खेल पुं० (श्लेष्मन्) નાક તથા મુખમાંથી ચીકણો કફ નીકળે તે, સળેખમ

खेलावणधाई स्त्री० (क्रीडाधात्री) બાળકને રમાડવાનું કામ કરનાર ધાવમાતા

खेलोसहि स्त्री० (श्लेष्मौषधि) એક પ્રકારની લબ્ધિ-શક્તિ, થુંકથી દર્દીનું દર્દ મટી જાય એવી જાતની શક્તિ

खेल्ल न० (क्रीडा) ક્રીડા, રમત

खेल्लणा स्त्री० (क्रीडा) રમત ગમત

खेल्लुड पुं० ( ) કન્દની એક જાત

खेव पुं० (क्षेप) ફેંકવું તે (૨) સ્થાપન કરવું તે

खेविय त्रि० (क्षेपित) ફેંકાવેલ

खोउदअ पुं० (क्षोदोदक) શેરડીના રસ જેવા પાણીવાળો એક સમુદ્ર

खोखुब्भमाण त्रि० (क्षोक्षुभ्यमान) અતિશય ક્ષોભ પામતું, આકુળવ્યાકુળ થતું

खोड पुं० ( ) મ્હોટું લાકડું (૨) પ્રદેશ, વિભાગ, સ્થળ (૩) પ્રસ્ફોટન, પ્રમાર્જન

खोड पुं० (स्फोट) વસ્ત્રાદિકનું પડિલેહણ કરતાં એક ભાગ જોયા પછી તેના ઉપરની રજ તરણું કે કોઈ જન્તુને ખંખેરવાને તે ભાગનું પ્રમાર્જન કરવું તે

खोडी स्त्री० ( ) મોટું લાકડું

खोणि स्त्री० (क्षोणि) પૃથ્વી

खोतवर पुं० (क्षोदवर) ક્ષોદવર નામનો દ્વીપ

खोतोद पुं० (क्षोदोद) ક્ષોદોદ નામનો સમુદ્ર

खोद पुं० (क्षोद) ચૂર્ણન, વિદારણ (૨) ઇક્ષુરસ, શેરડીનો રસ

खोदवर पुं० (क्षोदवर) એ નામનો એક દ્વીપ

खोदोअ } खोदोद } पुं० (क्षोदोद) સમુદ્ર વિશેષ, જેનું પાણી શેરડીના રસ જેવું મધુર હોય છે (૨) મધુર પાણીવાળી વાવ (૩) ન૦ મીઠું પાણી, શેરડીના રસ જેવું મધુર પાણી

खोदोदग न० (चोदोदक) શેરડીના રસ જેવુ પાણી
खोद्द न० (चोद्र) મધ
खोभ पु० (चोभ) ભય, ક્ષોભ
खोभग्ग न० (चोभग्ग) આકુળતા, વિહ્વળતા
खोभिय त्रि० (चोभित) સ્થાનથી ચલાવેલ ક્ષોભ પમાડેલ
खोम न० (चोम) સુતરાઉ કપડુ
खोमपसिण न० (चोमप्रश्न) વિદ્યા વિશેષ, જે વસ્ત્રમા દેવતાનુ આવાહન કરી શકાય છે તે
खोमिय न० (चोमिक) શણુ તથા સુતરાઉ વસ્ત્ર (૨) રેશમી વસ્ત્ર (૩) ત્રિ० શણુ સબધી
खोय पु० (चोद) શેરડી (૨) સાતમા દ્વીપ અને સાતમા સમુદ્રનુ નામ
खोरय न० ( ) એક જાતનુ ગોળ વાસણ
खोल पु० (खोल) ખોળ, તલ વગેરેનો કુચ્ચો (૨) ગુપ્તચર, જાસુસ
खोसिय त्रि० ( ) જુનુ કરી નાખેલુ
खोह पु० (चोभ) ભય, ક્ષોભ

ग.

ग त्रि० (ग) જનાર (૨) પ્રાપ્ત થનાર
गइ स्त्री० (गति) ચાલ ગમન, ધર્માસ્તિકાયનુ ખાસ લક્ષણ (૨) એક ભવમાથી બીજા ભવમા જવુ તે, ગત્યતરમા જવુ તે (૩) નિસ્તાર કરનાર આશ્રયસ્થાન શરણયોગ્ય (૪) મરીને જ્યા જવું તે ગતિચાર નરક, તિર્યંચ મનુષ્ય અને દેવતા (૫) જ્ઞાન (૬) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ નરકઆદિ ગતિમા જાય છે (૭) પન્નવણા સૂત્રના ત્રીજા પદના બીજા દ્વારનુ નામ, કે જેમા નરક આદિ ગતિ આશ્રી જીવોનુ અલ્પાબહુત્વ કહ્યુ છે
गइनाम न० (गतिनामन्) દેવાદિ ગતિનુ કારણભૂત કર્મ
गइप्पवाय पु० (गतिप्रपात) ગતિનુ નિયત પણુ (૨) એ નામનો ગ્રથનો એક ભાગ
गंग पु० (गङ्ग) મધ્યાહ્ને નદી ઉતરતા પગે ટાઢી અને માથે ગરમીનો અનુભવ થાય છે, માટે એક સમયે બે ઉપયોગ હોઇ શકે એમ સ્થાપન કરનાર ગગ નામનો પાચમો નિહ્નવ દ્વિક્રિય મતના પ્રવર્તક આચાર્ય
गंगदत्त पु० (गङ्गदत्त) નવમા વાસુદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (૨) છઠ્ઠા બળદેવ તથા વાસુદેવના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય (૩) હસ્તિનાપુરનો રહેવાસી એક ગાથાપતિ
गंगदत्ता स्त्री० (गङ्गदत्ता) એક સાર્થવાહની સ્ત્રીનુ નામ
गंगप्पवाय पु० (गङ्गाप्रपात) હિમવત પર્વત ઉપરથી નીકળતી ગગા નદીનો ધરેડો જ્યા પડે છે તે કુડ
गंगा स्त्री० (गङ्गा) ગગા નદી (૨) ગોશાળાના મત પ્રમાણે કાળ પરિમાણ વિશેષ (૩) ભીષ્મપિતામહની માતાનુ નામ
गंगाउल पु० (गङ्गाकुल) ગગા નદીને કાંઠે રહેનાર એક જાતના તાપસ
गंगाकुंड न० (गङ्गाकुण्ड) હિમવત પર્વતપર રહેલ એક કુડ કે જેમાથી ગગા નદી નીકળે છે

गंगाकुंड न० (गङ्गाकूट) હિમવંત પર્વતનું એક શિખર

गंगादीव पु० (गङ्गाद्वीप) આ નામનો એક બેટ જ્યાં ગંગાદેવીનું ભવન છે

गंगादेवी स्त्री० (गङ्गादेवी) ગંગા નદીની અધિષ્ઠાત્રી દેવી

गंगावत्त पु० (गङ्गावर्त्त) એ નામનો એક દ્રહ

गंगासय न० (गङ्गाशत) ગોશાળાના મત પ્રમાણે કાળપરિમાણ વિશેષ

गंगासागर पु० (गङ्गासागर) આ નામનું એક પ્રસિદ્ધ તીર્થ કે જ્યાં ગંગા સમુદ્રને મળે છે

गंगेय पु० (गाङ्गेय) એ નામના એક પાર્શ્વનાથના સંતાનીયા (૨) ગંગાનો પુત્ર–ભીષ્મપિતા

गंज पु० (गञ्ज) ગાજો (૨) એક પ્રકારની ખાદ્ય વસ્તુ

गंठ पु० (ग्रन्थ) પુસ્તક, શાસ્ત્ર

गंठि पु० स्त्री० (ग्रन्थि) ગાંઠ (૨) રાગદ્વેષની નિવડ ગાંઠ

गंठिआ स्त्री० (ग्रन्थिका) મોહનીય કર્મની રાગદ્વેષરૂપ ગાંઠ

गंठिग त्रि० (ग्रन्थिक) કર્મની ગાંઠ સહિત

गंठिभेय त्रि० (ग्रन्थिभेद) }
गंठिभेयग त्रि० (ग्रन्थिभेदक) } ગાંઠ છોડી ચોરી કરનાર (૨) પુ૦ ચોરની એક જાત

गंठिम न० (ग्रन्थिम) ગાંઠ દઈને ગુંથેલ માળા વગેરે (૨) ગુચ્છ જાતનું એ નામનું ઝાડ

गंठिमग न० (ग्रन्थिमक) એ નામનું ગુચ્છ જાતનું વૃક્ષ

गंठिय त्रि० (ग्रथित) ગુંથેલું, ગુંથું

गंठिल्ल }
गंठिल्ल } त्रि० (ग्रन्थिमत्) ગાંઠવાળું

गंड पु० न० (गण्ड) કપોળ ગાલ (૨) ગુમડું, કંઠમાળ, રસોળી વિગેરે (૩) ફોડો (૪) ગેંડુ (૫) ૧૧ મા તીર્થંકરનું લાંછન (૬) થાનોલો, સ્તન (૭) નાની, હજામ

गंडग पु० (गण्डक) ઢોલીઓ (૨) ઢંઢેરો પીટનાર

गंडमाणिया स्त्री० (गण्डमाणिका) દેશવિશેષ પ્રસિદ્ધ ધાન્યનું માપ

गंडलेहा स्त्री० (गण्डलेखा) ગાલપાળી, ગાલપર ચોપડેલી કસ્તુરી વગેરેની રેખા

गंडवच्छा स्त्री० (गण्डवक्षस्का) પીન–પુષ્ટ સ્તનયુક્ત છાતીવાળી સ્ત્રી

गंडवाणिया स्त्री० (गण्डपाणिका) કાનાથી નાનું વાંસનું પાત્ર, સુંડલી

गंडाग पु० (गण्डक) હજામ

गंडि पु० (गण्डि) જન્તુ વિશેષ

गंडि त्रि० (गण्डिन्) કંઠમાળના રોગવાળો

गंडिया स्त्री० (गण्डिका) સામાન્ય અર્થના અધિકારવાળી ગ્રન્થ પદ્ધતિ (૨) સોનીની એરણ (૩) શેરડીના કકડા, ગંડેરી

गंडियाणुओग पु० (गण्डिकानुयोग) દૃષ્ટિવાદ અન્તર્ગત અનુયોગનો એક વિભાગ

गंडी स्त्री० (गण्डी) સોનીની એરણ ગોઠવવાનું લાકડું (૨) ગંડી પુસ્તક, પહોળાઈમાં અને જાડાઈમાં સરખું હોય તે ગંડિ પુસ્તક (૩) કમળની કર્ણિકા

गंडीपद }
गंडीपय } पु० (गण्डीपद) ગંડી–સોનીની એરણ અથવા કમળની કર્ણિકા જેવા પગવાળા જનાવર, હાથી, ગેંડા, વિગેરે

गंडीपोत्थय पु० न० (गण्डीपुस्तक) ગંડી નામનું પુસ્તક

गंडूयलग पु० (गण्डूपद) બે ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

गंडूल पु० (गण्डोल) પેટમાં ઉત્પન્ન થતા કૃમિ

गडोवहाणय } न० (गण्डोपधानक) गाल
गडोवहाणिय } मसूरीयुं

गतार त्रि० (गन्तृ) જનાર ચાલનાર

गतिय न० (गन्तृक) તૃણ વિશેષ

गतुपच्चागया. स्त्री० (गत्वाप्रत्यागता) એક તરફ ગોચરી કરતા છેડે જઇ બીજી શ્રેણી તરફ ગોચરી કરવી તે જૈન મુનિઓની ભિક્ષાનો એક પ્રકાર

गतुमण पु० (गन्तुमनस्) જવાની ઇચ્છા વાળો અર્થાત્ અમુક સૂત્ર સમર્પણ કરોતો પછી ભણીને કે સાંભળીને જાઉં એમ બોલનાર અવિનીત શિષ્ય

गथ पु० (ग्रन्थ) કર્મનો બંધ કર્મની ગાંઠ (૨) ગ્રંથ, પુસ્તક (૩) બાહ્ય અને અભ્યન્તર પરિગ્રહ, બાહ્ય-ધન ધાન્યાદિ અને અભ્યતર-કષાયાદિ (૪) સૂયગડાંગ સૂત્રના ચૌદમા અધ્યયનનું નામ (૫) સૂત્રાર્થ શાસ્ત્રની મતનમ (૬) સ્વજન, સબંધી લોક

गथाईअ पु० (ग्रन्थातीत) પરિગ્રહરહિત જૈન મુનિ

गथि पु० स्त्री० (ग्रन्थि) ગાંઠ

गथिम त्रि० (ग्रथिम) જુઓ " गडिम " શબ્દ

गध पु (गन्ध) નાસિકા-ઘ્રાણેંદ્રિયનો વિષય સુગંધ કે દુર્ગંધ (૨) ગંધ નામનો દ્વીપ તથા સમુદ્ર (૩) આધાકર્મ આદિ ઉદ્-ગમનના દોષ (૪) ચૂર્ણ વિશેષ (૫) न० દેવ વિમાન વિશેષ (૬) त्रि० ગંધયુક્ત પદાર્થ

गधकासाइया स्त्री० (गन्धकाषायिका) સુગન્ધી કષાય રંગની સાડી

गधजुत्ति स्त्री० (गन्धयुक्ति) સુગંધિ તેલ, અત્તર વિગેરે બનાવવાની યુક્તિનું વિજ્ઞાન

गधट्टय न० (गन्धाट्टक) ગન્ધવાળા દ્રવ્યનું ચૂર્ણ

गधड्ढ त्रि० (गन्धाढ्य) ગન્ધપૂર્ણ સુગન્ધથી ભરપુર

गधण पु० (गन्धन) ગંધન જાતનો સર્પ, કે જે મૂકેલ ઝેર મંત્ર પ્રયોગથી પાછુ ચુસી લે છે

गधणाम न० (गन्धनामन्) ગન્ધના હેતુ ભૂત કર્મ વિશેષ

गधदव्व न० (गन्धद्रव्य) સુગન્ધિત વસ્તુ સુવાસિત દ્રવ્ય

गधदेवी स्त्री० (गन्धदेवी) સૌધર્મ દેવલોકની એક દેવી

गधघ्घाणि स्त्री० (गन्धघ्राणि) ગન્ધ તૃપ્તિ

गधमादण } पु० (गन्धमादन) એ નામનો
गधमायण } ઘોડાના સ્કંધને આકારે એક વખારા પર્વત (૨) તેનું શિખર

गधवट्टय न० (गन्धवर्त्तक) સુગન્ધિત લેપદ્રવ્ય

गधवट्टि स्त्री० (गन्धवर्ति) સુગંધની વાટ, અગરબતી, સુગંધમય ગુટિકા

गधवट्टिभूय त्रि० (गन्धवर्तिभूत) જેમાં ઉત્તમ સુગન્ધ હોય તેની ગુટિકા વગેરે

गधव्व पु० (गन्धर्व) ગાયનપ્રિય વ્યન્તર દેવની એક જાત (૨) એક જાતની લિપિ (૩) કુંથુનાથજીના યક્ષનું નામ (૪) ગવૈયો, ગાન કરનાર (૫) न० એક અહોરાત્રિના ત્રીસ મુહૂર્તમાનુ ૨૨ મુ મુહૂર્ત (૬) ગંધર્વવિદ્યા, નાટક, (૭) નૃત્યયુક્ત ગાન

गधव्व त्रि० (गान्धर्व) ગંધર્વસંબંધી, ગન્ધર્વ સાથે સબંધ રાખનાર

गधव्वकठ न० (गन्धर्वकण्ठ) એક જાતનું રત્ન

गधव्वघर न० (गन्धर्वगृह) સંગીતગૃહ, સંગીતશાળા

गधव्वनगर पु० (गन्धर्वनगर) આકાશમાં ગન્ધર્વ નગરને આકારે થતો વાદળાનો દેખાવ

गंधव्वलिवि स्त्री० (गन्धर्वलिपि) અઢાર લિપિમાંની એક

गंधहत्थि पु० (गन्धहस्तिन्) સુગંધિ મદ ઝરતો હાથી (૨) કૃષ્ણ વાસુદેવનો વિજય નામનો હાથી

गंधहारक } **गंधहारग** } पु० (गन्धहारक) ગંધાર દેશ (૨) त्रि० તે દેશનો નિવાસી

गंधार पु० (गान्धार) સાત સ્વરમાંનો ત્રીજો સ્વર (૨) એ નામનો એક દેશ

गंधारगाम पु० (गन्धारग्राम) નન્દી આદિ સાત મૂર્છનાનો આશ્રયભૂત શ્રુતિ સમૂહ

गंधारी स्त्री० (गान्धारी) અંતગડસૂત્રના પાંચમા વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનું નામ (૨) કૃષ્ણવાસુદેવની એક પટ્ટરાણી (૩) નમિનાથજીની દેવીનું નામ (૪) એ નામની એક વિદ્યા

गंधावइ पु० (गन्धापातिन्) એ નામનો હરિવર્ષક્ષેત્રમાંનો વાટલો વૈતાઢ્ય પર્વત

गंधावाति पु० (गन्धापातिन्) રમ્યક્વાસ ક્ષેત્રના મધ્ય ભાગમાં આવેલ એક વાટલો વૈતાઢ્ય પર્વત

गंधि त्रि० (गन्धिन्) ગન્ધવાળું

गंधिय त्रि० (गंधिक) સુવાસિત, ગન્ધવાળું (૨) કરીયાણું, ગંધીઆણું

गंधिल पु० (गन्धिल) પશ્ચિમ મહાવિદેહની ૭ મી વિજય (૨) એ વિજયનો રાજા

गंधिला स्त्री० (गन्धिला) ગન્ધિલા નામની એક વિજય

गंधिलावई स्त्री० (गन्धिलावती) પશ્ચિમ મહાવિદેહની આઠમી વિજય

गंधिलावईकूड न० (गन्धिलावतीकूट) ગંધમાદન પર્વતનું એક શિખર (૨) એ નામનું વૈતાઢ્ય પર્વતનું એક શિખર

गंधोदग } **गंधोदय** } न० (गन्धोदक) સુગન્ધિ જળ

गंभीर त्रि० (गम्भीर) સાગરપેટો ગંભીર (૨) થાગ વિનાનું (૩) ગહન, ગીચઝાડીવાળું (૪) પ્રકાશ રહિત, અંધારાવાળું (૫) पु० न० ગહન સ્થાન, ગહન પ્રદેશ (૬) पु० યદુવંશી રાજા અન્ધકવૃષ્ણિના એક પુત્રનું નામ

गंभीरपोय न० (गम्भीरपोत) એ નામનું એક નગર

गंभीरमालिणी स्त्री० (गम्भीरमालिनी) સુવલ્ગુવિજયની પૂર્વ સરહદ ઉપરની એક અન્તરનદી (૨) મહાવિદેહક્ષેત્રની એક એ નામની નગરી

गंभीरविजय पु० (गम्भीरविजय) અગાધ આશ્રય, અંધારાવાળું સ્થાન

गंभीरा स्त्री० (गम्भीरा) ચાર ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

गकारपविभत्ति पु० (गकारप्रविभक्ति) નાટકનો એક પ્રકાર, ૩૨ પ્રકારના નાટકમાંનું એક

गगण न० (गगन) આકાશ

गगणवल्लभ } **गगनवल्लह** } न० (गगनवल्लभ) વૈતાઢ્ય પર્વતની દક્ષિણ શ્રેણીનું મુખ્ય નગર

गग्ग पु० (गार्ग्य) ગાર્ગ્ય ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ ગર્ગ નામના આચાર્ય (૨) ગૌતમ ગોત્રની એક શાખા (૩) त्रि० તેમાં ઉપજેલ પુરૂષ

गग्गय } **गग्गर** } न० (गद्गद) શ્વાસ રૂંધાતા બોલવું તે, ગદ્ગદ કંઠે બોલવું તે

गच्छ पु० न० (गच्छ) સમુદાય, સમૂહ (૨) ગણ, સંઘ, સાધુસમુદાય (૩) એક આચાર્યનો પરિવાર

गच्छवास पु० (गच्छवास) સાધુ સમુદાયમા રહેવુ તે

गच्छिल्ल त्रि० (गच्छवत्) ગચ્છવાળા, ગચ્છમા રહેનાર

गजसुमाल पु० (गजसुकुमार) દેવકીજીનો ન્હાનો પુત્ર

गज्ज न० (गद्य) ગદ્યમય લેખ

गज्जफल न० ( ) ગરમ વસ્ત્ર

गज्जर पु० (गृञ्जन) ગાજર

गज्जित्तार त्रि० (गर्जितृ) ગાજનાર, ગર્જના કરનાર

गज्जिय न० (गर्जित) ગર્જના, ગાજવુ તે

गज्झ त्रि० (ग्राह्य) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય

गड्ड पु० (गर्त) ખાડો

गड्डुय न० ( ) ગાડુ

गड्डुरिगा / **गड्डुरिया** स्त्री० ( ) બકરી (૨) ઘેટી, ગાડરડી

गड्डा स्त्री० (गर्ता) મોટી ખાઈ

गड्डी स्त्री० ( ) ગાડી

गड्ढिअ त्रि० (गृद्ध) આસક્તિ પામેલ, ગૃદ્ધ થએલ

गढ पु० ( ) કિલ્લો ગઢ, દુર્ગ

गढिय त्रि० (गृद्ध) ગૃદ્ધ, આસક્ત (૨) અત્યન્ત

गढिय त्रि० (ग्रथित) ગુથેલ રચેલ

गण पु० (गण) સમુદાય, સમૂહ (૨) ગણવુ ગણના કરવી (૩) મલ્લ આદિનો સમુદાય (૪) ગચ્છ, સમાન ક્રિયાવાળા સાધુનો સમુદાય (૫) ચાન્દ્રાદિ કુલનો સમૂહ કોટિકાદિગણ

गणग पु० (गणक) જ્યોતિષ શાસ્ત્ર જાણનાર, જ્યોતિષી, જોશી

गणण न० (गणन) ગણવુ, ગણત્રી કરવી

गणणा स्त्री० (गणना) ગણતરી, એક, દસ, સો, ઇત્યાદિ ક્રમથી ગણવા

गणराय पु० (गणराज) સામન્ત રાજા (૨) સેનાપતિ

गणहर पु० (गणधर) ગણધર, તીર્થંકરના મુખ્ય શિષ્ય (૨) આચાર્યની આજ્ઞા અનુસાર સાધુ સમુદાયને લઇ મહીમ ડળમા વિચરનાર સમર્થ સાધુ

गणावच्छेइणी स्त्री० (गणावच्छेदिनी) ગચ્છની સાધ્વીઓની સાર સભાળ કરનાર સાધ્વી

गणावच्छेइय / **गणावच्छेदय** / **गणावच्छेयय** पु० (गणावच्छेदक) ગચ્છના સાધુઓની વસ્ત્રપાત્ર આહારાદિથી સાર સભાળ કરનાર સાધુ

गणि पु० (गणिन्) આચાર્ય, સૂરિ, ગચ્છના ઉપરી (૨) પરિચ્છેદ, સિદ્ધાન્ત

गणिअ त्रि० (गणक) ગણિતવેત્તા, જ્યોતિષી

गणिणी स्त्री० (गणिनी) ગણમાના મ્હોટા સાધ્વી, પ્રવર્તિની સાધ્વી

गणित न० (गणित) ગણિતકળા (૨) અકલિપિ

गणिपिडग / **गणिपिडय** न० (गणिपिटक) જિન પ્રવચન, જૈનતત્વોનો ખજાનો, આચાર્યની પેટી કે જેની અન્દર શાસ્ત્રીયતત્વો ભરનામા આવ્યા હોય તે આચારાગાદિ સૂત્ર, દ્વાદશાગી

गणिम त्रि० (गण्य) ગણિમ, એક બે ત્રણ વગેરે સખ્યાથી ગણાય તે

गणिय न० (गणित) ગણિતકળા, હિસાબની કળા (૨) त्रि० ગણેલુ, સખ્યા કરેલુ (૩) न० ગણત્રી, સખ્યા (૪) જૈન સાધુઓનુ એક કુળ

गणिय पु० (गणिक) ગણિતશાસ્ત્રના જ્ઞાતા

गणियलिवि स्त्री० (गणितलिपि) ગણિત લિપિ ૧૮ લિપિમાની એક

गणिया स्त्री० (गणिका) વેશ્યા

गणिविज्जा स्त्री० (गणिविद्या) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ વીસમુ સૂત્ર

गणेत्तिया स्त्री० ( ) सन्यासीना हाथनु आभरण, रुद्राक्षनी बनावेली हाथनी माळा
गत त्रि० (गत) गयेल (२) प्राप्त थयेल
गति स्त्री० (गति) जुओ 'गइ' शब्द
गत्त न० (गात्र) शरीर
गत्त पु० (गर्त) खाडो
गत्तग न० (गात्रक) पन्नगादिनी इस अने उपला
गत्ता स्त्री० (गर्ता) म्होटी खाई
गत्थ त्रि० (ग्रस्त) ग्रास करेल
गद्दतोय पु० (गर्दतोय) लोकान्तिक देवतानी नव जाति पैकी एक जात
गद्दभ पु० } (गर्दभ) गधेडो
गद्दह }
गद्दभय पु० (गर्दभक) गायोना वाडामा उत्पन्न थता एक जातना जन्तु
गद्दभालि पु० (गर्दभालि) गर्दभालि नामना साधु (२) खधक सन्यासिना गुरु
गद्ध पु० (गृध्र) गीध पक्षी
गन्ना स्त्री० (गणना) सख्या, गणना
गब्भ पु० (गर्भ) गर्भाशय, पेट (२) मध्य, वचलो भाग (३) रेशमनो कोगेटो (४) उत्पत्तिस्थान, जन्मस्थान
गब्भगरा स्त्री० (गर्भकरी) जेना प्रभावे गर्भ उत्पन्न थाय तेनी विद्या, ४० विद्यामानी एक
गब्भघर न० (गर्भगृह) सौथी वच्चेनो ओरडो, अन्दरनो होल (२) भोयरु
गब्भत्थ त्रि० (गर्भस्थ) गर्भमा रहेनार, गर्भथी उत्पन्न थनार मनुष्य वगेरे
गब्भवक्कंति स्त्री० (गर्भव्युत्क्रान्ति) गर्भाशयमा उत्पत्ति
गब्भवक्कंतिअ त्रि० (गर्भव्युत्क्रान्तिक) गर्भाशयमा जेनी उत्पत्ति थाय छे ते
गब्भिज्ज पु० (गर्भज) वहाणनो नोकर
गब्भिणी स्त्री० (गर्भिणी) गर्भवती स्त्री
गब्भिय त्रि० (गर्भित) गर्भित, वच्चे पोल सहित (२) अदर गर्भवाळु
गब्भिया स्त्री० (गर्भिता) गर्भवती स्त्री
गब्भिल्ल पु० (गर्भज) जुओ "गब्भिज्ज" शब्द
गभीर पु० (गभीर) १ अतगडसूत्रना पहेला वर्गना ४ था अध्ययननु नाम (२) अन्धक वृष्णिराजाना पुत्र चोथा दशार (३) उडु (४) म्होटु
गम पु० (गम) सूत्रनो आलावो (२) कथन, वर्णन (३) जवु, चालवु (४) प्रकार, भेद (५) अर्थपरिच्छेद, अर्थनी जुदी जुदी भगी, (६) व्याख्या, टीका (७) बोध, ज्ञान, समज (८) मार्ग, रस्तो
गमअ } पु० (गमक) आलावो, सरखा
गमग } पाठनो पाठयसमूह (२) वर्णन, अधिकार (३) गमनशील (४) त्रि० बोधक
गमण न० } (गमन) चालवु, जवु (२)
गमणया स्त्री० } बोध थवो, जाणवु
गमणिज्ज त्रि० (गमनीय) गमतु, रुचतु (२) उलघवा-पार पामवा योग्य (३) जाणवा योग्य, प्रकाशवा योग्य
गमणी स्त्री० (गमनी) एक जातनी आकाशमा उडवानी विद्याधरोनी विद्या
गमिय त्रि० (गमित) बोध करेल, निवेदन करेल
गमिय न० (गमिक) जेमा एक सरखा घणा पाठ होय ते बारमु दृष्टिवाद नामे अगसूत्र
गम्म त्रि० (गम्य) मेळवी शकाय तेवु, पहोची शकाय तेवु (२) गमन करवा योग्य
गय त्रि० (गत) गयेल, अदृश्य थयेल (२) प्राप्त थयेल (३) प्रवृत्त (४) रहेल (५)

प्रविष्ट (६) व्यवस्थित (७) न० गति, गमन
गय पु० (गद) रोग, बिमारी
गय पु० (गज) हाथी (२) गुरजो (३) अनगडसूत्रना त्रीजा वर्गना आठमा अध्ययननु नाम (४) वासुदेव राजानी देवकी राणीना सौथी न्हाना पुत्र (५) सातमा देवलोकना इंद्रनु चिह्न-निशानी (६) दिशाकुमार जातना देवतानु चिह्न तेना मुगटमा हाथीने आकारे निशानी होय छे ते (७) बीजा तीर्थंकरनु लाछन
गयक पु (गजाङ्क) देवोनी एक जात
गयद पु० (गजेन्द्र) हाथीमा इन्द्र समान ऐरावत हाथी
गयकराण पु० (गजकर्ण) गजकर्ण नामनो छठ्ठो अन्तर द्वीप (२) ते द्वीपमा रहेनार मनुष्य
गयकन्न पु० (गजकर्ण) ए नामनो एक अनार्य देश (२) गजकण नामनो एक अ तरद्वीप (३) त्रि० ते द्वीपमा अने ते देशमा रहेनार
गयण न० (गगन) आकाश
गयपुर न० (गजपुर) कुरु देशमानु एक प्रसिद्ध नगर, हस्तिनापुर
गयमारिणी स्त्री० (गजमारिणी) गुरुछवाळी ए नामनी वनस्पति
गयमुह पु० (गजमुख) गजमुख नामे अनार्य देश
गयवइ पु० (गजपति) गजेन्द्र श्रेष्ठ हस्ती
गयवइया } स्त्री० (गजपति) विधवा स्त्री
गयवई }
गयविलंविय पु० (गजविलम्बित) हाथीनी विशेष गतिवाळु नाटक नाटकनो एक प्रकार
गयवीही स्त्री० (गजवीथी) रोहिणी आदि नक्षत्रमा शुक्र गति करे ते गजवीथी
गयसुकुमाल पु० (गजसुकुमाल) कृष्ण महाराजना न्हाना भाई गजसुकुमाल नामथी प्रसिद्ध जैन मुनि
गया स्त्री० (गदा) कौमोदकी नामे गदा, विष्णुनु एक आयुध
गयाहर पु० (गदाधर) वासुदेव
गर पु० (गर) झेर विष
गरल न० (गरल) रहस्य (२) त्रि० अव्यक्त, अस्पष्ट
गरहणया स्त्री० } (गर्हणा) गुरुनी साक्षीए पोताना अतिचार-दोषोनी निन्दा करवी, पश्चात्ताप करवो ते
गरहणा }
गरहणिज्ज त्रि० (गर्हणीय) निन्दनीय, निन्दवा लायक
गरहा स्त्री० (गर्हा) निन्दा
गरहिअ त्रि० (गर्हित) गर्हा करेल, तिरस्कार करेल
गरहिज्जमाण त्रि० (गर्ह्यमाण) लोक समक्ष निन्दाने योग्य
गरहित } त्रि० (गर्हित) निंदेलु, गर्हा करेल
गरहिय }
गराइ न० (गरादि) दरेक मासना शुकल पक्षमा सातम अने चौदशने दिवसे तथा बीज अने दशमनी राते तेमज कृष्ण पक्षमा छठ्ठ अने तेरशने दिवसे तथा बीज अने नोमनी राते आवतु सात चरकरणमानु पाचमु करण, ११ करणमानु पाचमु करण
गरिट्ठ त्रि० (गरिष्ठ) सौथी मोटु
गरिहणा स्त्री० (गर्हणा) निन्दा
गरिहणिज्ज त्रि० (गर्हणीय) गुरु सन्मुख निंदवा योग्य
गरिहा स्त्री० (गर्हा) गुरुनी साक्षीए करेला पापनी निन्दा करवी ते
गरुई स्त्री० (गुर्वी) मोटी, भारे
गरुड पु० (गरुड) शातिनाथजीना यक्षनु नाम

गरुडासण न० (गरुडासन) ગરૂડના આકાર જેવુ આસન
गरुडोववाय पु० (गरुडोपपात) ૭૨ સૂત્રમાનુ એક
गरुय त्रि० (गुरुक) ભારે, વજનદાર
गरुल पु० (गरुड) ગરૂડ પક્ષી (૨) વાણુ વ્યતર દેવતાની એક જાત (૩) સુવર્ણ કુમાર દેવતાનુ ચિન્હ, તેના મુગટમા રહેલ ગરૂડાકાર નિશાની (૪) ભવનપતિ દેવોની એક જાત, સુવર્ણ કુમાર દેવ
गरुलकेउ पु० (गरुडकेतु) ગરૂડના ચિહ્નવાળી જેની ધ્વજા છે તે, વાસુદેવ
गरुलज्झय } गरुलद्धय } पु० (गरुडध्वज) ગરૂડપક્ષીના ચિત્રવાળી ધ્વજા (૨) કૃષ્ણ વાસુદેવ (૩) દેવ જાતિ વિશેષ, સુવર્ણ કુમાર દેવ
गरुलवूह पु० (गरुडव्यूह) ગરૂડને આકારે વ્યૂહરચના કરવાની કળા
गरुलासण न० (गरुडासन) જુઓ " ગરૂડાસણ " શબ્દ
गरुलोववाय न० (गरुडोपपात) શાસ્ત્ર વિશેષ, જેને યાદ કરવાથી ગરૂડ દેવ પ્રત્યક્ષ થાય તે
गल पु० (गल) ગળુ, કણ્ઠ, ગરદન (૨) માછલાનુ ગળુ વિંધનાર જાળની અન્દરનો કાટો
गलकंबल पु० (गलकम्बल) ગાયોને ગળે લટકતી ચામડી હોય છે તે, ગલકમ્બલ
गलच्छल्ल पु० (   ) ગળુ પકડી પાછુ હઠાવવુ
गलत्थल्ल पु० (   ) હાથથી ગળુ પકડવુ
गलि त्रि० (गलि) ગળીયો, નિયતખોટો
गलिय त्रि० (गलित) ગળી ગયેલ, પિગળી ગયેલ (૨) વરસી રહેલ
गलोई स्त्री० (गडूची) ગુલવેલ નામની વનસ્પતિ.
गल्ल पु० (गल्ल) ગાલ
गव पु० स्त्री० (गो) પશુ, જાનવર (૨) ગાય
गवक्ख पु० (गवाक्ष) ગોખ, ઝરૂખો, બારી (૨) ગવાક્ષની આકૃતિનુ રત્ન વિશેષ
गवक्खजाल न० (गवाक्षजाल) રત્નનો ઢગલો, (૨) જાળીવાળી બારી
गवच्छ पु० (   ) ઢાંકણુ, આચ્છાદન
गवच्छिय त्रि० (   ) આચ્છાદિત, ઢાંકેલ
गवत्त न० (गवात्त) ગાયનો ખોરાક, ઘાસ
गवय पु० (गवय) રોઝ, ગાય જેવો એક ચોપગો પશુ
गवर पु० (   ) એક જાતની વનસ્પતિ
गवल न० (गवल) ભેંસ કે પાડાનુ શિંગડુ
गवाणी स्त्री० (गवादनी) ગાયોને ખાવાની તથા રહેવાની જગ્યા, ગમાણ
गवालिय न० (गवालीक) ગાયની બાબતમા જુઠુ બોલવુ તે
गविट्ठ त्रि० (गवेषित) એષણા ગવેષણા દોષ રહિત શોધેલુ, ખોળેલુ
गविट्ठ त्रि० (गर्विष्ठ) અભિમાની
गवेधुआ स्त्री० (गवेधुका) જૈન મુનિ ગણની એક શાખા
गवेलग } गवेलय } पु० स्त्री० (गवेलक) ગાડર, મેંઢો (૨) ગાય અથવા મેંઢો
गवेसअ पु० (गवेषक) અન્વેષણા-શોધ કરનાર
गवेसइत्तार त्रि० (गवेषयितृ) ગવેષણા કરનાર, શોધનાર
गवेसण न० (गवेषण) વ્યતિરેક ધર્મનુ આલોચન
गवेसणया } गवेसणा } स्त्री० (गवेषणा) શોધ, તપાસ (૨) શુદ્ધ આહારની યાચના (૩) આહાર ગ્રહણ કરવો તે.

गवेसाविय त्रि० (गवेषित) બીજા પાસે તપાસાવેલ

गवेसिय त्रि० (गवेषित) શોધી-તપાસી આણેલુ

गव्व पु० (गर्व) ગર્વ, માન અહકાર

गव्विय त्रि० (गर्वित) અભિમાની

गसिय त्रि० (ग्रसित) ઘસાઇ ધએલુ

गह न० (गृह) ઘર, નિવાસસ્થાન

गह पु० (ग्रह) ૮૮ ગ્રહ, જ્યોતિષી દેવતાની ત્રીજી જાતિ (૨) ગાયનના આરંભનો આલાપ (૩) લેવુ, પકડવુ (૪) કર્મનો બન્ધ (૫) ગૃદ્ધિ, આસક્તિ

गहगज्जिय न० (ग्रहगर्जित) ગ્રહો ચળાય માન થવાની ગર્જના થાય તે

गहचरिय न० (ग्रहचरित) જ્યોતિષ શાસ્ત્રનુ જ્ઞાન

गहजुद्ध न० (ग्रहयुद्ध) બે ગ્રહોનુ એક નક્ષત્રની દક્ષિણ ઉત્તરે સમશ્રેણીમા રહેવુ તે

गहण त्रि० (गहन) નિબિડ, ઝાડીવાળુ, ગહન (૨) જેનો પાર પામી ન શકાય તેવુ (૩) નિર્જલ પ્રદેશ (૪) અન્યને છેતરવા માટે કપટ કરવુ તે

गहण न० (ग्रहण) ગ્રહણ કરવુ, સ્વીકારવુ, લેવુ (૨) त्रि० આકર્ષણ કરનાર, ખેચ નાર (૩) ગ્રાહ્ય, ગ્રહણ કરવા યોગ્ય (૪) પુ० न० અનાજ, શબ્દ (૫) ઇન્દ્રિય (૬) ચદ્રસૂર્યનો ઉપરાગ (૭) શિક્ષા વિશેષ

गहणय न० ( ) આભૂષણ-ઘરેણુ

गहणया स्त्री० (ग्रहण) ગ્રહણ કરવુ ધારવુ

गहणी स्त्री० (ग्रहणी) ઝાડાનો રોગ, અ તિસાર રોગ સગ્રહણી (૨) ગુદાશય, ગુહ્ય સ્થાન

गहदंड पु० (ग्रहदण्ड) ગ્રહોની દડની પેઠે ત્રીછી શ્રેણી

गहभिन्न न० (ग्रहभिन्न) જે નક્ષત્રની વચ્ચે થઇ ગ્રહ પસાર થાય તે નક્ષત્ર કે જેમા દીક્ષા આદિ કાર્ય કરવાથી હાનિ થાય માટે વર્જવા કહેલ છે

गहमुसल न० (ग्रहमुशल) મુશળને આકારે ગ્રહોની ઉચી શ્રેણી

गहर पु० (गृध्र) ગીધ પક્ષી

गहवइ पु० (गृहपति) ગૃહપતિ, ગૃહસ્થ

गहवइणी स्त्री० (गृहपत्नी) ઘરધણીયાણી, ગૃહસ્વામિની

गहवेह पु० (ग्रहवेध) સૂર્ય ચન્દ્રાદિ સાથે ગ્રહનો વેધ

गहसिंघाडग न० (ग्रहशृङ्गाटक) શીંગોડાના ફળની પેઠે ગ્રહોનુ રહેવુ તે (૨) ગ્રહયુગ્મ, ગ્રહનુ જોડકુ

गहिय त्रि० (गृद्ध) આસક્ત, તલ્લીન

गहिय त्रि० (गृहीत) લીધેલુ ગ્રહણ કરેલુ (૨) પકડેલુ (૩) જાણેલુ

गहिर त्रि० (गभीर) ગહેર, અગાધ

गाअ पु० (गो) બળદ

गाअ न० (गात्र) શરીર, દેહ (૨) શરીરના અવયવ

गाइअ न० (गीत) ગાયન, ગીત

गाइर पु० (गायक) ગાનાર, ગવૈયો

गाई स्त्री० (गो) ગાય

गाउ पु० (गव्यूत) ગાઉ, બે હજાર ધનુષ્ય પ્રમાણ ક્ષેત્ર

गाउय न० (गव्यूत) બે હજાર ધનુષ્ય પ-રિમિત ક્ષેત્ર ગાઉ

गागर पु० ( ) એક જાતનુ માછલુ (૨) સ્ત્રીઓને પહેરવાનો ઘાઘરો

गागरी स्त्री० (गर्गरी) પાણી ભરવાની ગાગર

गागलि पु० (गागलि) એ નામના એક જૈન મુનિ

गाढ त्रि० (गाढ) દૃઢ, મજબૂત (૨) સર્પાદિના ઝેરની તીવ્ર વેદના-મરણાત કષ્ટ (૩) અત્યત, ઘણુ

गाणंगणिश्र त्रि० (गाणगणिक) ७ मासनी अन्दर एक गणु छोडी बीजा गच्छमा दाखल थनार

गात्त न० (गात्र) शरीरना अवयवो

गाथा स्त्री० (गाथा) आर्या वगेरे छंद, श्लोक.

गाम पु० (ग्राम) गाम, वस्ती (२) प्राणि-समूह (३) संगीतशास्त्र प्रसिद्ध मूर्च्छनाना आश्रयरूप षड्जादि त्रण ग्राम (४) इन्द्रिय समूह

गामउड } पु० ( ) गामनो मुखी
गामऊड }

गामंतिय न० (ग्रामान्तिक) गामनी सीमा (२) त्रि० गामनी सीमामा रहेनार (३) जैनेतर एक विद्वान

गामकंडग } पु० (ग्रामकण्टक) इन्द्रिय स-
गामकडय } मूहरूप कांटा (२) दुर्जनोना नठारा शब्दो, गाळो देवी ते

गामधम्म पु० (ग्रामधर्म) ग्राम-इन्द्रिय समूहना धर्म-शब्द रूप रस गन्ध अने स्पर्श ए पांच विषय (२) गामडानो आचारविचार (३) विषयनी इच्छा (४) इन्द्रियोनो स्वभाव (५) विषय प्रवृत्ति, मैथुन

गामपिंडोलग पु० ( ) भीख मागी पेट भरवाने गामडानो आश्रय लेनार भीखारी

गामरक्ख पु० (ग्रामरक्ष) ग्रामनु रक्षण करनार, कोटवाळ

गामरक्खिय पु० (ग्रामरक्षक) कोटवाळ, गामेति

गामि त्रि० (गामिन्) जनार, पहोचनार

गामिश्र त्रि० (ग्रामिक) विषयाभिलाषी

गामिल्ल त्रि० (ग्रामीण) ग्रामवासी, गामडीयो

गामेयग त्रि० (ग्रामेयक) गामडानो रहीश, गामडीओ

गामेलुश्र }
गामेल्ल } त्रि० (ग्रामीण) जुओ "गामिल्ल" शब्द
गामेल्लय }

गाय पु० (गो) बळद

गाय न० (गात्र) शरीरना अवयवो

गायभेय पु० (गात्रभेद) शरीरनो नाश करी लुटनार चोरनी एक जात

गार न० (अगार) गृह, मकान

गारत्थ पु० स्त्री० (अगारस्थ) गृहस्थाश्रमी, घरबारी

गारत्थिणी स्त्री० (अगारस्था) गृहस्थनी स्त्री

गारत्थिय पु० स्त्री० (अगारस्थित) गृहस्थ, ससारी

गारव पु० न० (गौरव) गुरुपणु, मोटाइ (२) गृद्धि, आसक्ति (३) गर्व, अभिमान

गारविय त्रि० (गौरवित) गर्ववाळु गर्विष्ठ (२) लालसावाळो, अभिलाषी

गारहत्थिया स्त्री० (गार्हस्थिका) गृहस्थनी भाषा, बेटा, बाप, मामा, वगेरे शब्दोथी बाइने बोलाववु ते

गारि पु० स्त्री० (अगारिन्) ससारी, गृहस्थ

गारुड } त्रि० (गारुड) गरुड सबधी (२)
गारुल } न० शास्त्र विशेष, सर्पनु झेर उतारवाना मत्रो जेमा छे ते

गारुडिश्र त्रि० (गारुडिक) गारुडी विद्या-सर्प उतारवानी, पकडवानी विद्या जाणनार

गालण न० (गालन) गाळवु, गळवु

गालित त्रि० (गालित) गाळेलु

गाली स्त्री० (गाली) गाळ देवी ते

गाव पु० (गो) बळद

गावी स्त्री० (गो) गाय

गास पु० (ग्रास) कोळीयो, कवल

गाह पु० (गाध) थाग, तळीयु

गाह पु० (ग्राह) मगरमच्छ (२) पकडवु (३) ग्रहण करी चालनार (४) आग्रह, हठ (५) सर्पने पकडनार गारुडी

गाहग त्रि० (ग्राहक) ખરીદનાર લેનાર (૨) ગુરૂ વિદ્યા આપનાર

गाहग्ग न० (गाथाग्र) ગાથાનું પરિમાણ

गाहण न० (ग्राहण) બોધ વચન, ઉપદેશ

गाहय त्रि० (ग्राहक) જુઓ 'ગાહગ' શબ્દ

गाहवई स्त्री० (ग्राहवती) એ નામની એક નદી

गाहा स्त्री० (गाथा) પ્રાકૃત ભાષાનું પદ્ય, શ્લોક (૨) સામાન્ય પ્રાકૃતગાથા બના વવાની તથા જાણવાની કળા (૩) સૂય ગડાંગ સૂત્રના પ્રથમ શ્રુતસ્કન્ધના ૧૬ મા અધ્યયનનું નામ (૪) પ્રતિજ્ઞા, નિશ્ચય

गाहाल पु० (ग्राहाल) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જંતુની એક જાત

गाहावइ पु० (गाथापति) કુટુંબને નિભાવ નાર નાયક, કુલપતિ (૨) કોઠારનો ઉપરી, ચક્રવર્તીના ૧૪ રત્નમાનું એક (૩) એ નામના એક અન્યતીર્થિ વિદ્વાન

गाहावइ पु० (गृहपति) ઘરધણી ગૃહસ્થ

गाहावइणी स्त्री० (गृहपत्नी) ઘરધણીયાણી

गाहावइरयण न० (गाथापतिरत्न) ચક્રવર્તીના ૧૪ રત્નોમાનું એક

गाहावई स्त्री० (ग्राहवती) નદી વિશેષ (૨) દ્વીપ વિશેષ (૩) સરોવર વિશેષ, જે માથી ગ્રાહાવતી નદી નીકળી

गाहावती स्त्री० (ग्राहवती) ૨૮ હજાર ન દીઓના પરિવારે સીતા નદીમા ભળતી સુકચ્છ અને મહાકચ્છ વિજયને જુદી પાડતી એક મહા નદી

गाहावतीकुंड पु० (ग्राहवतीकुण्ड) સુકચ્છ વિજયની પૂર્વે મહાકચ્છવિજયની પશ્ચિમે નીલવંત પર્વતને દક્ષિણકાંઠે ગ્રાહવતી ન-દીનો દરેડો જેમા પડે છે તે કુંડ

गाहावतीदीव पु० (ग्राहवतीद्वीप) ગ્રાહવતી કુંડ વચ્ચેનો દ્વીપ

गाहिय त्रि० (ग्राहित) શીખાવેલ ગ્રહણ કરાવેલ

गाहीकय त्रि० (गाथीकृत) એકત્રિત, એકઠું કરેલ

गिज्झ त्रि० (ग्राह्य) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય

गिड्डियाइरमण न० (गिड्डिकादिरमण) ગેડી દડા વગેરેની રમત

गिण्हण न० } (ग्रहण) પકડવું
गिण्हणा स्त्री० }

गिद्ध त्रि० (गृद्ध) લાલચુ, આસક્ત

गिद्ध पु० (गृध्र) ગીધ, માંસાહારી પક્ષી વિશેષ

गिद्धपिट्ठ (गृध्रपृष्ठ) કોઇ જનાવરના કલે-વરમા પડી ગીધાદિકના ચુંથી ખાવાથી મરવું તે, બાર અકામમરણમાનું એક

गिद्धि स्त्री० (गृद्धि) આકાંક્ષા, આસક્તિ, આતુરતા

गिम्ह पु० (ग्रीष्म) ગરમીની મોસમ, ઉનાળો

गिम्हअ त्रि० (ग्रीष्मज) ગ્રીષ્મ ઋતુમા થયેલુ

गिरा स्त्री० (गिर्) વાણી

गिरि पु० (गिरि) પર્વત, ડુંગર પહાડ

गिरिकण्णई } स्त्री० (गिरिकर्णिका) ગિરિ-
गिरिकण्णिया } કર્ણિકા નામની એક વેલ

गिरिकण्णी } स्त्री० (गिरिकर्णी) ગિરિકર્ણિકા
गिरिकन्नी } નામની વેલ

गिरिकुमार पु० (गिरिकुमार) ચુલ્લ હિમવંત પર્વત સબંધી એક શિખરના અધિષ્ઠાતા દેવતા

गिरिजण्ण पु० (गिरियज्ञ) કોકણ દેશમા ચોમાસામા થતો એક જાતનો ઉત્સવ

गिरिपडण न० (गिरिपतन) પર્વતથી પડીને મરણ નિપજાવવું તે, એક પ્રકારનું બાળ મરણ

गिरिराय पु० (गिरिराज) પર્વતનો રાજા મેરૂ પર્વત

गिरिवर पु० (गिरिवर) શ્રેષ્ઠ પર્વત મેરૂ પર્વત

गिरिसिया. स्त्री० (गिरिसिका) એક જાતનુ વાજિંત્ર

गिला स्त्री० (ग्लानि) બિમારી, રોગ (૨) ખેદ, થાક

गिलाण त्रि० (ग्लान) ગ્લાનિ પામેલ, અશકત (૨) રોગી, દુર્બળ (૩) ઉદાસીન

गिलाणि स्त्री० (ग्लानि) ગ્લાનિ, ખેદ

गिलायय त्रि० (ग्लायक) ગ્લાનિ યુક્ત, ખેદ પામેલ

गिलासणि पु० (ग्लाशनि) ભસ્મક રોગ, ભસ્મક વ્યાધિ

गिलासि पु० स्त्री० (ग्रामिन्) એક પ્રકારની વ્યાધિ

गिलिअ त्रि० (गिलित) ગળી ગયેલ, ગળા નીચે ઉતારેલ

गिल्लि स्त्री० ( ) હાથીની અબાડી (૨) બે માણસાએ ઉપાડેલા ઝોળી-ડોળી (૩) ઉંટનુ પલાણુ

गिह न० (गृह) ઘર, મકાન

गिहकोकिलिया स्त्री० (गृहकोकिला) ગૃહગોધિકા, ઢેઢગરોળી

गिहत्थ पु० स्त्री० (गृहस्थ) ગૃહસ્થાશ્રમી ગૃહસ્થ

गिहवइ पु० स्त्री० (गृहपति) ગૃહસ્થ, ઘરધણી

गिहवास पु० (गृहवास) } ગૃહસ્થપણે રહેવુ
गिहावट्ट पु० (गृहावर्त्त) } તે

गिहि पु० (गृहिन्) ગૃહસ્થાશ્રમવર્તી, ગૃહસ્થ

गिहिलिंग न० (गृहिलिंग) ગૃહસ્થનો વેશ, સસારી જીવન

गिहेलुग पु० } (गृहेलुक) ઉંબરો, બારણા
गिहेलुय पु० } નીચેનો ભાગ

गीअत्थ त्रि० (गीतार्थ) બહુસૂત્રી

गीइ स्त्री० (गीति) ગીતિ, છન્દ વિશેષ (૨) ગાયન, ગીત

गीइय पु० (गीतिक) ગીત-કવિતા બનાવવાની વિધિ

गीत न० (गीत) ગાયન, ગીત (૨) સૂત્ર તથા અર્થને જાણનાર

गीय न० (गीत) ગીત-ગાયનકળા (૨) આગમનો જાણ (૩) त्रि० ગાના યોગ્ય (૪) કથિત, પ્રતિપાદિત

गीयजस पु० (गीतयशस्) ગન્ધર્વ જાતના વ્યન્તર દેવતાનો બીજો ઈન્દ્ર

गीयत्थ. पु० (गीतार्थ) શાસ્ત્રના અર્થને જાણનાર, બહુશ્રુત

गीयरइ पु० (गीतरति) દક્ષિણ તરફના ગન્ધર્વ દેવતાનો ઇન્દ્ર (૨) સ્ત્રી० સગીત ક્રીડા (૩) पु० ગન્ધર્વ સેનાના અધિપતિ દેવ વિશેષ (૪) त्रि० સગીતપ્રિય, ગાયનપ્રિય

गीवा स्त्री० (ग्रीवा) ડોક, ગરદન, ગળુ

गुंजा स्त्री० (गुञ्जा) ચણોઠી (૨) વાદ્ય વિશેષ (૩) પરિમાણ વિશેષ (૪) ગુંજારવ, ગુન ગુન અવાજ (૫) ગુંજારવ કરતો વાયુ

गुंजालिया स्त्री० (गुञ्जालिका) વાંકી વાવ (૨) નીક, નહેર વગેરે (૩) વાંકી નદી

गुंजावाय पु० (गुञ्जवात) શબ્દ કરતો સુસવાટા મારતો પવન

गुंजिय त्रि० (गुञ्जित) ગુંજારવ કરેલ

गुंडण न० (गुण्डन) રજથી ખરડાવુ તે

गुंडिय त्रि० (गुण्ठित) રજથી ખરડાયેલ (૨) વીંટાએલુ, ઘેરાએલુ (૩) પ્રેરાયેલુ

गुंदरुक्ख पु० (गुन्दवृक्ष) એક જાતનુ ઝાડ, ગુંદી

गुंदल न० (गुन्दल) ક્રીડા, ખેલ

गुच्छ पु० (गुच्छ) રીંગણી પ્રમુખના ગુચ્છા (૨) ગુચ્છો, શરીર વગેરે ઉપરથી રજ કે જતુને પુંજીને દૂર કરવાનુ એક સાધન-ધર્મનુ ઉપકરણ (૩) વૃક્ષની એક જાત (૪) પાદડાંનો સમૂહ

गुच्छग } पु० (गुच्छक) ઉનનો ગુચ્છો-
गुच्छय } ગોચ્છો

गुच्छिय त्रि० (गुच्छित) ગુચ્છાવાળુ

गुज्झ त्रि० (गुह्य) ગુપ્ત વાત (૨) પુ० ગુહ્યભાગ, ગુપ્તેન્દ્રિય (૩) ભવનપતિ દેવનો એક અવાન્તર ભેદ (૪) મૈથુન, સભોગ

गुज्झग पु० (गुह्यक) ભવનપતિ દેવની એક જાત (૨) ત્રિ० ગુપ્ત અદૃશ્ય

गुज्झदेस पु० (गुह्यदेश) ગુહ્ય સ્થાન

गुज्झसाला स्त्री० (गुह्यशाला) ગુપ્ત ઘર

गुट्ठ पु० (गोष्ठ) ગાયોને રહેવાનો વાડો

गुड पु० (गुड) ગોળ, શેરડીના રસથી બનેલ ખાદ્ય પદાર્થ

गुडा स्त्री० (गुडा) હાથીનુ કવચ (૨) ઘોડાનુ કવચ

गुडिअ त्रि० (गुडित) મઢી લીધેલ

गुढायारि त्रि० (गूढाचारिन्) પોતાનો દુષ્ટાચાર છુપાવનાર

गुण पु० न० (गुण) ગુણ-મૂળગુણ અને ઉત્તરગુણ, મૂળગુણ-મહાવ્રત, ઉત્તરગુણ-સમિતિ આદિ (૨) શ્રાવકના ત્રણ ગુણવ્રત, છઠ્ઠુ, સાતમુ અને આઠમુ વ્રત (૩) દ્રવ્યમા રહેલ ધર્મ, વસ્તુ સ્વભાવ (૪) શબ્દ, રૂપ, રસ, આદિ કામના ગુણ ઇન્દ્રિય વિષય (૫) ક્ષમા, વિનય, જ્ઞાન, સૌભાગ્ય, સરલતા આદિ, સદ્ગુણ (૬) સૂત્રની તાતણી દોરી (૭) ગણવુ ગુણાકાર કરવો (૮) પ્રશસા (૯) કાર્ય પ્રયોજન (૧૦) અશ, વિભાગ

गुणकार पु० (गुणाकार) ગુણાકાર-એક રકમને બીજી રકમથી ગુણવુ તે

गुणट्ठाण न० (गुणस्थान) મિથ્યાત્વ આદિ ૧૪ ગુણસ્થાન

गुणण न० (गुणन) આવૃત્તિ અર્થવિચાર

गुणपुरिस पु० (गुणपुरुष) ગુણવાન પુરૂષ

गुणरयण न० (गुणरत्न) સોળ મહિનાનુ એક તપ

गुणरयणसंवच्छर न० (गुणरत्नसंवत्सर) એ નામનુ એક તપ

गुणवेरमण न० (गुणविरमण) શ્રાવકનુ છઠ્ઠુ સાતમુ અને આઠમુ એ ગુણવ્રત

गुणव्वय न० (गुणव्रत) જુઓ, " ગુણવેરમણ " શબ્દ

गुणसंकम न० (गुणसंक्रम) અબધ્યમાન પ્રકૃતિના દલિઆને બધ્યમાન પ્રકૃતિમા પ્રતિસમય અસખ્યગુણવૃદ્ધિએ ઉમેરવા તે

गुणसंकमण पु० (गुणसंक्रमण) જુઓ "ગુણસંક્રમ શબ્દ

गुणसिल न० (गुणशील) એ નામનુ રાજગૃહ નગરી પાસેનુ એક ઉદ્યાન

गुणसेढि स्त्री० (गुणश्रेणि) ગુણાકારે પ્રદેશની રચના, જ્યા ગુણની વૃદ્ધિએ અસખ્યાતગણી નિર્જરા એકેક સમયે અધિક થાય તે ગુણશ્રેણિ

गुणि त्रि० (गुणिन्) ગુણવાળુ

गुणिज्जमाण त्रि० (गुण्यमान) ગુણાકાર કરાતુ

गुणिय त्रि० (गुणित) ગુણેલુ ગુણાકાર કરેલ (૨) પઠન કરેલ, અધ્યયન કરેલ

गुण्ण त्रि० (गुण्य) ગુણને લાયક

गुत्त न० (गोत्र) ગોત્ર અટક (૨) સાતમુ ગોત્ર કર્મ

गुत्त त्रि० (गुप्त) ગુપ્તિવન્ત મન વચન અને કાયાને પાપમા ન જવા દેતા ગોપવી રાખનાર (૨) સ્તબ્ધ વિમૂઢ બનેલ (૩) છુપાવેલ, ઢાકેલ (૪) રક્ષણ કરેલ બચાવેલ (૫) ગુપ્ત ઘર-ભોયરૂ વગેરે

गुत्तास पु० (गोत्रास) વિપાક સૂત્રનુ એ નામનુ બીજુ અધ્યયન

गुत्ति स्त्री० (गुप्ति) મન વચન અને કાયાને અશુભ પ્રવૃત્તિથી રોકી ગોપવી રાખવા તે

गुत्तिंदिय त्रि० (गुप्तेन्द्रिय) ઇન્દ્રિય નિગ્રહ કરનાર, સયમી

गुत्तिगुत्त त्रि० (गुप्तिगुप्त) મન વગેરેની નિર્દોષ પ્રવૃત્તિ કરનાર, સયતિ

गुत्तिय पु० (गौप्तिक) કોટવાળ (२) त्रि० રક્ષક, રક્ષણ કરનાર

गुत्तिसेण पु० (गुप्तिसेन) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ સોળમા તીર્થંકર

गुद पु० स्त्री० (गुद) ગુદા, ગુહ્યસ્થાન

गुप्प त्रि० (गोप्य) છુપાવવા યોગ્ય (२) न० એકાન્ત

गुप्फ पु० (गुल्फ) પગની એડી, ઘુંટી

गुमगुमत त्रि० (गुमगुमत्) } ગુમગુમાટ
गुमगुमाइय त्रि० (गुमगुमायित) } કરતો, ગુમ્ગુમ્ એવો અવાજ કરતો

गुमगुमायत त्रि० (गुमगुमायमान) ધમધમાટ કરતુ, ગણગણાટ કરતુ, મધુર શબ્દ કરતુ

गुम्म पु० न० (गुल्म) વંશજાલ નવમાલિકા આદિ, વૃક્ષની એક જાત (२) સમૂહ, પરિવાર (३) ગચ્છનો એક ભાગ, જૈન મુનિ મડળનો એક અંશ (४) સ્થાન, જગ્યા

गुम्मइअ त्रि० (गुल्मित) મૂઢ બનેલ

गुम्मि पु० (गुल्मिन्) કાનખજુરો

गुम्मिअ त्रि० ( ) મદમા રમી રહેલ, મદાન્ધ

गुम्मिय पु० (गुल्मिक) કિલ્લાનુ રક્ષણકરનાર, ચોકીદાર (२) જુઇ વગેરે ફુલઝાડ

गुरु पु० (गुरु) મોક્ષનો માર્ગ દર્શાવનાર, ગુરૂ (२) શિક્ષક, વિદ્યાદાતા (३) અધોગતિ લઇ જનાર મહાદોષ (४) માતાપિતા વગેરે વડીલ (५) જેના ઉદયથી જીવ લોઢા જેવુ ભારે શરીર પામે તે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ ( ) त्रि० ભારે, વજનદાર

गुरुकुल. न० (गुरुकुल) અભ્યાસ કરવા માટે ગુરૂસમીપે રહેવુ તે, ગુરુનુ નિવાસસ્થાન

गुरुगइ स्त्री० (गुरुगति) ગતિ વિશેષ

गुरुलहु त्रि० (गुरुलघु) એકાંત ભારે નહી અને એકાન્ત હલકુ નહી કિન્તુ એક અપેક્ષાએ ભારે અને બીજી અપેક્ષાએ હલકુ

गुल पु० (गुड) ગુડ, ગોળ

गुलइय त्रि० (गुल्मित) ગુચ્છ-ઝુંડરૂપે મળેલા ન્હાના ઝાડો

गुलगुल न० (गुलगुल) હાથીનો ગુલગુલાટ શબ્દ, ગુલ ગુલ એવો ધ્વનિ

गुलगुलत त्रि० (गुलगुलत्) ગુલગુલાટ કરતો, ગુલગુલ એવો અવાજ કરતો

गुलगुलाइय } न० (गुलगुलायित) હાથીનો
गुलगुलिय } ગુલગુલ અવાજ, હાથીની ગર્જના

गुललावणिया स्त्री० (गुडलावणिका) ગોળ પાપડી

गुलहाणी स्त्री० (गुलधाना) ગોળ મિશ્રિત ધાણા

गुलिया स्त्री० (गुलिका) ગુટિકા, દવાની ગોળી (२) સુગન્ધી દ્રવ્ય વિશેષ

गुल्ल पु० (गुड) જુઓ " ગુલ " શબ્દ

गुल्लइय त्रि० (गुल्मवत्) જુઓ "ગુલઇય" શબ્દ

गुविय त्रि० (गुप्त) વ્યાકુળ, ક્ષુબ્ધ

गुविल त्रि० (गुपिल) કુટિલ, ગહન (२) વ્યાપ્ત

गुव्विणी स्त्री० (गुर्विणी) સગર્ભા સ્ત્રી ગર્ભવતી સ્ત્રી

गुहा स्त्री० (गुहा) ગુફા

गुहिर त्रि० (गह्वर) ગભીર, ગહેર

गूढ त्रि० (गूढ) ગૂઢ, ગુપ્ત, છાનુ

गूढदंत पु० (गूढदन्त) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના ચોથા અધ્યયનનું નામ

(२) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર (૩) જમ્બૂદ્વીપના ભરતમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ત્રીજા ચક્રવર્તી (૪) લવણ સમુદ્રમા નવમો જોજન પર આ વેલ ગૂઢદન્ત નામનો એક અન્તરદ્વીપ (૫) તે અન્તરદ્વીપમા રહેનાર માણસ (૬) એક જૈન મુનિ

गुढपय न० (गूढपद) ગુપ્તપદ સાકેતિક શબ્દ

गूढसिराग न० (गूढसिराक) એક સાધારણ વનસ્પતિ

गूहण न० } (गूहन) પોતાના રૂપને
गूहणया स्त्री० } છુપાવી દેવુ તે, કપટનુ અપર નામ

गेज्ज न० (गेय) ગાવા લાયક, ગીત

गेद्ध त्रि० (गृद्ध) જુઓ "गिद्ध" શબ્દ

गेय न० (गेय) ઉત્ક્ષિપ્ત, પાદાન્ત, મન્દક અને રોચિતાવસાન એ ચાર જાતના ગીતમાનુ ગમે તે એક જાતનુ ગીત

गेरिअ पु० न० (गैरिक) ગૈરિક ધાતુ ગેરૂ લાલ રગની માટી (૨) એક જાતનુ રત્ન, મણિ

गेरुय पु० (गैरुक) ભગવા વસ્ત્ર પહેરનાર પરિવ્રાજક, સન્યાસી (૨) એક જાતનો મણિ

गेलण्ण } न० (ग्लान्य) ગ્લાનિ પામવી,
गेलन्न } મુઝાવુ (૨) રોગ, બિમારી

गेव त्रि० (ग्रैव) કઠ સબધી

गेविज्ज न० (ग्रैवेय) કઠનુ ઘરેણુ ડોકનુ આભરણ (૨) ગ્રૈવેયક નામનુ વિમાન

गेविज्जग न० (ग्रैवेयक) ગ્રૈવેયક વિમાન (૨) નવ ગ્રૈવેયકવાસી દેવ (૩) त्रि० ગ્રીવા સબધી

गेविज्जविमाण न० (ग्रैवेयकविमान) ગ્રૈવેયક દેવતાના નિવાસસ્થાન

गेवेज्ज न० (ग्रैवेय) જુઓ "ગેવિજ્જ" શબ્દ

गेवेज्जग न० } (ग्रैवेयक) જુઓ "ગેવિ
गेवेज्जय } જ્જગ" શબ્દ

गेवेज्जविमाण न० (ग्रैवेयविमान) જુઓ "ગેવિજ્જવિમાણ" શબ્દ

गेवेय न० (ग्रैवेय) કણ્ઠનુ ભૂષણ

गेह न० (गेह) ઘર, મકાન

गेहवास पु० (गेहवास) ઘરવાસ ગૃહસ્થાશ્રમ

गेहसम न० (गेहसम) વીણા વગેરે વાજીત્રાએ જે સ્વર ઉપાડયો હોય તેજ સ્વરમા ગાવુ તે

गेहागार त्रि० (गेहाकार) ઘરની પેઠે ટાઢ તડકો અને વરસાદથી બચાવનાર ઘરને આકારે પરિણત થયેલ કલ્પવૃક્ષની એક જાતિ

गेहि स्त्री० (गृद्धि) આસક્તિ, ઇચ્છા

गेहि त्रि० (गृद्ध) અતિઆસક્ત, લોલુપ

गेहि त्रि० (गहिन्) } ઘરવાળુ, ગૃહ-
गेहिअ त्रि० (गेहिक) } સ્થાશ્રમી (૨) पु० ભર્તા ધણી, પતિ

गेहिणी स्त्री० (गेहिनी) સ્ત્રી, પત્ની

गो पु० स्त्री० (गो) ગાય (૨) બળદ (૩) વાણી, વાચા

गोअम पु० (गौतम) મહાવીરસ્વામીના પ્રથમ ગણધર–ગૌતમસ્વામી (૨) ઇન્દ્રભૂતિ ગણધરનુ ગોત્ર (૩) વિચિત્ર બળદને શણગારી તેની મારફત ભિક્ષા ઉઘરાવનાર એક ભિક્ષુક વર્ગ

गोअर पु० (गोचर) આહાર લેવાની વિધિ, ગોચરી મધુકરી

गोउर न० (गोपुर) નગરનો દરવાજો

गोउल न० (गोकुल) ગાયોનો સમૂહ

गोफ पु० (गुल्फ) પગની ગાઠ એડી

गोकण्ण पु० (गोकर्ण) બે ખરીવાળો ગાયના જેવા કાનવાળો પશુ વિશેષ (૨) એ નામનો એક અન્તર્દ્વીપ (૩) તેમા રહેનાર માણસ

गोकण्णदीव पु० (गोकर्णद्वीप) લવણ સમુદ્રમા ચારસો જોજન પર ચૂલહિમવતની ડાઢા ઉપરે આવેલ ગોકર્ણ નામનો અન્તરદ્વીપ

गोग्गह पु० (गोग्रह) ગાયની ચોરી, ગાયને છીનવી લેવી તે

गोचर न० (गोचर) ગાયોને ચરવાનુ જગલ (२) પુ० ગાયોને ચરવાની રીતિ

गोचरी स्त्री० (गोचरी) ભિક્ષા, ગોચરી

गोच्छग पु० न० (गोच्छक) ગુચ્છો, પુજવાનુ એક ઉપકરણ

गोच्छय पु० (गोच्छक) વસ્ત્ર, પાત્ર, લુચ્છનાનો (ઉનનો) ગોચ્છો

गोच्छिय त्रि० (गुच्छित) ફુલના ગુચ્છાવાળુ

गोजलोया स्त्री० (गोजलौका) બે ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

गोट्ठामाहिल पु० (गोष्ठामाहिल) ગોષ્ઠામાહિલ નામના સાતમા નિહ્નવ

गोट्ठिअ } **गोट्ठिग** } पु० (गोष्ठिक) એક ગોષ્ઠી મણ્ડલીમા રહેનાર મિત્ર, ગોઠીઓ

गोट्ठिल त्रि० (गोष्ठीमत) વિટ પુરૂષોની ગોષ્ઠીમણ્ડલીમા ભાગ લેનાર, ગોઠીઓ

गोट्ठी स्त्री० (गोष्ठी) વ્યભિચારી પુરૂષોની મણ્ડલી (२) મિત્રમણ્ડલી

गोड पु० (गौड) ગૌડ દેશ (२) તે દેશમા રહેનાર

गोडी स्त्री० (गौडी) ગોળની બનાવેલી મદિરા, ગોળનો દારૂ

गोड्ड त्रि० (गौड) ગુડ સબધી, ગોળનુ બનાવેલ (२) મધુર, મીઠુ

गोण्ण त्रि० (गौण) ગુણથી બનેલુ-યથાર્થ, ગુણનિષ્પન્ન (२) અપ્રધાન, મુખ્ય નહિ તે

गोण पु० ( ) બળદ, આખલો (२) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ

गोणस पु० (गोनस) ફેણ વિનાનો સર્પ

गोणिसज्जा स्त्री० (गोनिषद्या) એક પ્રકારનુ આસન, ગાયની માફક બેસવુ તે

गोणी स्त्री० ( ) ગાય

गोण्ण न० (गौण) ગુણ નિષ્પન્ન નામ, પ્રકૃતિ પ્રત્યયના અર્થને અનુસરતુ નામ (२) त्रि० ગૌણ, મુખ્ય નહિ તે

गोतम पु० (गौतम) અતગડસૂત્રના પહેલા વર્ગના પહેલા અધ્યયનનુ નામ (२) અધકવૃષ્ણિ રાજાનો પ્રથમ પુત્ર (३) ગૌતમ ગણધર, મહાવીરસ્વામીના મુખ્ય શિષ્ય (४) રોહિણી નક્ષત્રનુ ગોત્ર (५) त्रि ગૌતમ ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ (६) न० લવણ સમુદ્રના અધિપતિ સુસ્થિત દેવતાનો એક દ્વીપ (७) પુ० ગોશાળાનો છઠ્ઠો પઉટ્ટ પરિહાર (८) નાનો બળદ (९) બળદદ્વારા ભિક્ષા માગી નિર્વાહ કરનાર એક વર્ગ

गोतित्थ न० (गोतीर्थ) તળાવમા ઉતરવાનો આરો, સપાટીથી નીચી જમીન. (२) લવણ સમુદ્ર વગેરેની એક જગા

गोत्त न० (गोत्र) વશનો મૂળ પુરૂષ, જે નામથી-અટકથી તે વશ ઓળખાતો હોય તે (२) त्रि० સર્વ આગમનો આધાર (३) न० ગોત્રકર્મ, આઠમાનુ સાતમુ કર્મ, જેના પ્રભાવથી માણસ ઉચ્ચ યા નીચ જાતિનો કહેવાય છે (४) ગોત્ર, કુળ, વશ

गोत्तास त्रि० (गोत्रास) ગાયોને ત્રાસ આપનાર (२) પુ० એક કૂટ ગ્રાહનો પુત્ર

गोथूभ पु० (गोस्तूप) લવણ સમુદ્રમા ચારે દિશાએ જબૂદ્વીપની જગતીથી બેતાળીસ હજાર જોજન ઉપરે આવેલ વેલધર દેવોને રહેવાનો પર્વત (२) ૧૧ મા શ્રેયાસ પ્રભુના પ્રથમ ગણધરનુ નામ

गोथूभा स्त्री० (गोस्तूपा) પશ્ચિમ દિશાના અજનક પર્વતની પશ્ચિમ તરફની વાવનુ

નામ (૨) શક્રેંદ્રની એક અગ્રમહિષીની રાજધાની

गोदास પુ૦ (गोदास) એ નામના મુનિ, ભદ્રબાહુ સ્વામીના પ્રથમ શિષ્ય (૨) એક જૈનમુનિગણ

गोदासगण પુ૦ (गोदासगण) મહાવીરસ્વામીના નવ ગણમાંનો એક ગણ-સાધુ સમુદાય

गोदोहिया સ્ત્રી૦ (गोदोहिका) ગાય દોહવાને જે આસને બેસાય તે આસને બેસી ધ્યાન ધરવું કે આતાપના લેવી તે આસન વિશેષ (૨) ગાયને દોહવી તે

गोधा સ્ત્રી૦ (गोधा) ગોહ, ભુજપરિસર્પની એક જાત

गोधूम પુ૦ (गोधूम) ગોધૂમ, ઘઉં

गोपुर ન૦ (गोपुर) શહેરનો દરવાજો

गोप्पय ન૦ (गोष्पद) ગાયના પગલા જેટલું, જેમાં ગાયનો પગ બુડે તેટલું ખાબોચીયું (૨) ગોપદ પરિમિત ભૂમિ

गोप्पहेलिया સ્ત્રી૦ (गोप्रहेल्या) ગાયોને ચરવા માટે થોડા ઘાસવાળી ભૂમિ

गोफ પુ૦ (गुल्फ) ઘુંટી-પગની એડી

गोफुस्सिया સ્ત્રી૦ (गोस्पर्शिका) એ નામની એક વેલ

गोबहुल પુ૦ (गोबहुल) શરવણ નામના ગામમાં રહેનાર એક બ્રાહ્મણનું નામ

गोब्बर પુ૦ (गोर्वर) મગધ દેશમાંનું એ નામનું એક ગામ

गोभत्तिय ત્રિ૦ (गोभक्तिक) ગાયની પેરે આહાર કરનાર

गोभद्द પુ૦ (गोभद्र) શાલિભદ્રના પિતાનું નામ

गोम } ત્રિ૦ (गोमत्) ગાયવાળો
गोमत }

गोमड ન૦ (गोमृत) ગાયનું કલેવર

गोमय ન૦ (गोमय) છાણ

गोमाअ } પુ૦ (गोमायु) શૃગાલ, શિયાળ
गोमाउ }

गोमाउपुत्त પુ૦ (गोमायुपुत्र) ગોમાયુપુત્ર નામના એક સાધુ

गोमाणसिया સ્ત્રી૦ (गोमानसिका) શય્યા, પથારી (૨) લાંબો ઓટલો

गोमाणसी સ્ત્રી૦ (गोमानसी) જુઓ "ગોમાણસિયા" શબ્દ

गोमि } ત્રિ૦ (गोमिन्) જુઓ "ગોમત" શબ્દ
गोमिअ }

गोमिज्जअ પુ૦ (गोमेदक) એક જાતનો મણિ સચિત્ત કઠિન પૃથ્વીનો એક ભાગ

गोमिणी સ્ત્રી૦ (गोमिनी) ગાયવાળી સ્ત્રી

गोमुत्तिया સ્ત્રી૦ (गोमुत्रिका) ચાલતી ગાય મુતરે તેને આકારે વાંકી ગોચરી કરવી તે (૨) ગાયનું મૂત્ર

गोमुत्ती સ્ત્રી૦ (गोमुत्रिका) ગાય કે બળદ મુતરે તેનો જે આકાર થાય તે

गोमुह પુ૦ (गोमुख) લવણ સમુદ્રમાં પાંચસો જોજન ઉપર ઇશાન ખુણામાં આવેલ ગોમુખ નામનો એક અન્તરદ્વીપ (૨) તે અન્તરદ્વીપમાં રહેનાર માણસ (૩) શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીના યક્ષનું નામ

गोमुहिअ ન૦ (गोमुखित) ગાયના મુખના આકારવાળી ટાન

गोमुही સ્ત્રી૦ (गोमुखी) એ નામનું એક વાજીંત્ર

गोमेज्ज પુ૦ (गोमेद) એક જાતનો મણિ

गोमेह પુ૦ (गोमेध) નેમનાથજીના યક્ષનું નામ

गोम्मिअ પુ૦ (गौल्मिक) કોટવાળ, નગર રક્ષક

गोम्हि પુ૦ (गोम्मिन्) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળો જીવ કાનખજુરો

गोय ન૦ (   ) ઉદુમ્બર વગેરેનું ફળ

गोय પુ૦ (गोत्र) સાતમું ગોત્રકર્મ જેના

ઉદયથી જીવ ઉંચ અથવા નીચ ગોત્ર પામે છે (૨) પુ૦ ન૦ ગોત્ર, વંશ, અટક (૩) મૌન ધારણ કરવું તે, વાદ્દસંયમ

गोयम पु० (गौतम) જુઓ " ગોતમ " શબ્દ

गोयमकुमार पु० (गौतमकुमार) અંધક વૃષ્ણિ રાજાનો કુમાર, દશ દશારમાંનો એક

गोयमकेसिज्ज न० (गौतमकेशीय) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું એક અધ્યયન, જેમાં ગોતમસ્વામી અને કેશિસ્વામિનો સંવાદ છે

गोयमज्जिया स्त्री० (गौतमार्यिका) જૈન મુનિઓની એક શાખા

गोयमदीव पु० (गौतमद्वीप) લવણ સમુદ્રમાં ગોતમદ્વીપ નામનો ટાપુ છે, જ્યાં સુસ્થિત નામનો લવણ સમુદ્રનો અધિપતિ રહે છે

गोयमपुत्त पु० (गौतमपुत्र) ગોતમના પુત્ર અર્જુન

गोयमसगुत्त त्रि० (गौतमसगोत्र) ગોતમ ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ

गोयर पु० (गोचर) ગોચરી, સાધુએ ગોવૃત્તિથી ભિક્ષા લેવી તે (૨) સ્થાન (૩) સન્મુખ, પ્રત્યક્ષ (૪) વિષય સંબંધી (૫) ગાયોને ચરવાની જગા

गोयरग्ग न० (गोचराग्र्य) આધા કર્માદિ દોષરહિત ભિક્ષા-ગોચરી

गोयावाय पु० (गोत्रवाद) ગોત્રના નામથી કોઇને બોલાવવું, જેમકે હે ગોતમ

गोर त्रि० (गौर) સફેદ, ઉજળું, ધોળું

गोरखर पु० (गौरखर) ગધેડાની એક જાતિ

गोरमिग पु० (गौरमृग) હરણની એક જાતિ (૨) ન૦ તે હરણના ચામડાનું બનાવેલું વસ્ત્ર

गोरव न० (गौरव) ગોરવ, મહિમા, મોટાઇ (૨) આદર, સંમાન (૩) ગમન, ગતિ

गोरस पु० न० (गोरस) દહિં, દુધ, છાસ વગેરે

गोरहग पु० (गोरथक) ત્રણ વર્ષનો નાનો વાછરડો

गोरी स्त्री० (गौरी) અંતગડસૂત્રના પાંચમા વર્ગના બીજા અધ્યયનનું નામ (૨) કૃષ્ણવાસુદેવની એક પટ્ટરાણી (૩) પાર્વતી (૪) ગોરવર્ણવાળી સ્ત્રી

गोरोयण न० (गोरोचन) ગોરૂ ચંદન

गोल त्रि० (गोल) ગોળ, લખોટો, ગોળી વગેરે (૨) કાશ્યપ ગોત્રની એક શાખા (૩) તેમાં ઉત્પન્ન થયેલ પુરૂષ (૪) કોઇ એક દેશમાં વપરાયેલ અપમાનસૂચક સંબોધન (૫) નિષ્ઠુરતા, કઠોરતા

गोलंगुल पु० (गोलांगूल) વાનર

गोलय पु० (गोलक) ગ્રોળો, ગોળપિંડો, દડો

गोलवट्ट त्रि० (गोलवृत्त) ગોળાકારે વર્તુલ

गोलव्वायण न० (गोलवायन) અનુરાધા નક્ષત્રનું ગોત્ર

गोलिकायण पु० (गोलिकायन) કોશિક ગોત્રની શાખા (૨) તે શાખામાંનો પુરૂષ

गोलियसाला स्त्री० (गोलिकशाला) ગોળ વેચવાની દુકાન (૨) ગાયોને દોહવાનું સ્થાન

गोलिया स्त्री० ( ) ગોળી, ગુટિકા (૨) મોટું કુંડું, મોટી થાળી

गोलियायण न० (गोलिकायन) જુઓ ' ગોલિકાયણ ' શબ્દ

गोलियालिङ्ग / **गोलियालिच्छ** न० (गुटिकालिञ्छ) ચુલો (૨) અગ્નિ વિશેષ

गोलुक्की पु० (गोलुकी) ગોલુકી નામનું નક્ષત્ર

गोलेहणिया स्त्री० (गोलेखनिका) ગાયોને ચરવાની જગ્યા (બીડ)

गोलोम पु० (गोलोम) છાણમાં થતા બે ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

गोल्ल न० ( ) ફળ વિશેષ

गोल्ल न० (गौल्य) ગોત્ર વિશેષ, કાશ્યપ

गोत्रनी એક શાખા (૨) ત્રિ॰ ગૌતમ ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ

गोव पु॰ (गोप) ગોવાળ

गोवइ पु॰ (गोपति) મોટો બળદ

गोवग्ग पु॰ (गोवर्ग) દશહજાર ગાયોનુ ટોળુ

गोवल्लायण न॰ (गोवल्लायन) પૂર્વાફાલ્ગુની નક્ષત્રનુ ગોત્ર

गोवाल पु॰ (गोपाल) ગોવાળિઓ, ગાયો ચારનાર

गोवालिआ स्त्री॰ (गोपालिका) ગોપાલિકા નામની આર્યા (૨) ગોપી આદિગણ

गोवाली स्त्री॰ (गोपाली) એ નામની એક વેલ

गोविअ त्रि॰ (गोपित) છુપાવેલ (૨) રક્ષણ કરાયેલ

गोविंद पु॰ (गोविन्द) વિષ્ણુ, કૃષ્ણ (૨) એક જૈન મુનિ

गोवीहि स्त्री॰ (गोवीथि) શુક્રની ગતિ વિશેષ

गोव्वइअ त्रि॰ (गोव्रतिक) ગાયનું વ્રત ગ્રહણ કરનાર

गोस पु॰ ( ) પ્રાતઃકાળ, સવાર

गोसाल } पु॰ (गोशाल) ગોશાળો, મંખલિનો પુત્ર
गोसालग }

गोसीस न॰ (गोशीर्ष) ગાયના મસ્તકમાંથી નિકળતુ ગોરોચન (૨) ગાયનુ મસ્તક,

गोह पु॰ (गोध) } ઘો, મુંગૂસ [illegible]
गोहा स्त्री॰ (गोधा) } ની એક જાત

गोहिया स्त्री॰ (गोधिका) ભાંડ લોકોનું એક જાતનુ વાજીત્ર (૨) સામાન્ય ઘો

गोही स्त्री॰ (गोही) જુઓ '[illegible]' [illegible]

गोहूम पु॰ (गोधूम) ઘઉં, ધાન્યની [illegible]

घ.

घओअ } पु॰ (घृतोद) સમુદ્ર વિશેષ જેનુ
घओद } પાણી ઘી જેવુ મીઠાશવાળુ છે

घघ त्रि॰ ( ) ગરીબ, અનાથ

घघसाला स्त्री॰ (घघशाला) અનાથાલય, ધર્મશાળા

घट पु॰ (घण्ट) } ઘંટડી, ટોકરી (૨)
घटा स्त्री॰ (घण्टा) } કાંસાની ઝાલર

घटिय पु॰ (घाण्टिक) ઘંટા વગાડી ભિક્ષા માગનાર, રાઉલિક

घटिया स्त्री॰ (घण्टिका) ઘંટડી ઘુઘરી એક જાતનુ આભરણ

घतु त्रि॰ (घातुक) મારનાર ઘાત કરનાર

घसण न॰ (घर्षण) ઘસવુ

घसिअ त्रि॰ (घर्षित) ચંદનની પેરે ઘસેલુ, લઢેલુ

घकारप्पविभत्ति पु॰न॰ ([illegible] ના આકાર જેવુ બનાવ [illegible]

घट्टग न॰ (घट्टक) [illegible]

घट्टण न॰ (घट्टन) [illegible]

घट्टणग पु॰ (घट्टनक) [illegible] તનો પથ્થર

घट्टणया } स्त्री॰ ([illegible]) [illegible]
घट्टणा } ભાર [illegible]
હણવુ (૩) [illegible]
પૃચ્છા (૫) [illegible]

घट्टिय त्रि॰ ([illegible]) [illegible]
તેની રીતે [illegible]
(૨) સ્પર્શ [illegible]

घट्ट त्रि॰ ([illegible]) [illegible]
પથ્થરની [illegible]

घाण पु० न० (घ्राण) ध्राणेन्द्रिय, नासिका
घाणारिस पु० न० (घ्राणार्शस्) नाकमा थतो मसानो रोग
घाणिंदिय न० (घ्राणेन्द्रिय) नासिका, सुंघवानी शक्ति धरावनार इंद्रिय, नाक
घात पु० (घात) मारवु (२) नरक
घातअ त्रि० (घातक) घातकरनार, मारनारु
घाति त्रि० (घातिन्) हणनार, वध करनार (२) न० चार घाती कर्म
घातिय त्रि० (घातित) हणेलु
घाय पु० (घात) वध करवो, घात करवी (२) नरक (३) ससार
घायअ } त्रि० (घातक) जुओ "घातअ"
घायक } शब्द
घायग }
घायण न० } (हनन) मारवु घात
घायणा स्त्री० } करवी
घायावण न० (घातना) घायल करावनु
घायावणा स्त्री० (घातना) मारवु, बीजा पासे मरावनु
घास पु० (ग्रास) कोळियो (२) भोजन
घास पु० (घास) तृण, घास
घासेसणा स्त्री० (ग्रासैषणा) आहार खावामा शुद्धि अशुद्धिनु पर्यालोचन करवु ते
घिअ न० (घृत) घी
घिओदअ पु० (घृतोदक) घृतोदधि समुद्र, घीना जेवा पाणीवाळो समुद्र
घिं } पु० (ग्रीष्म) गरमीनी मोसम,
घिंसु } उनाळो (२) ताप, गरमी
घिणिल्ल त्रि० (घृणावत्) दयाळु दयावान्
घिसरा स्त्री० ( ) माछली पकडवानी एक जातनी जाळ
घुट्टग पु० (घृष्टक) लिंपेल पात्रने घसवानो पथरो
घुट्ठ त्रि० (घुष्ट) उंचे स्वरे बोलाएल, उद्घोषणा करेल
घुण पु० } (घुण) घुणो, लाकडाने कोरनार जन्तु विशेष
घुणा स्त्री० }
घुणिय त्रि० (घुणित) कीडाथी विंधाएल
घुल्ला स्त्री० ( ) बे इन्द्रियवाळो जीव, शखला वगेरे
घुसिण न० (घुसृण) केसर
घूघू } पु० स्त्री० (घूक) घुवड
घूय }
घूरा स्त्री० ( ) जाघ विगेरे शरीरना अवयव
घेरोलिया स्त्री० (गृहकोकिला) गरोळी
घोड पु० (घोट) घोडो
घोडग } पु० (घोटक) एक जातनो घोडो.
घोडय }
घोडयमुह न० (घोटमुख) घोडाना लक्षणो जोवानु शास्त्र
घोडिय पु० ( ) मित्र
घोर त्रि० (घोर) घोर, भयकर, दारुण (२) जेमा जीववानो पण सशय रहे तेवु दुष्कर कृत्य
घोल पु० (घोल) दहिने कपडामा बाधी गाळीनाखवु-पाणी काढी नाखवु ते
घोलण न० (घोलन) घोलवु, अगुठा अने आगळीनती करीनी पेठे घोळवु-मसळवु
घोलवड न० (घोलवटक) दहि घोळीने तेमा वडा नाखे ते, दहिवडा
घोलित } त्रि० (घोलित) वलोवेवु, म
घोलिय } थेलु, करीनी पेठे घोळेलु
घोलिर त्रि० (घूर्णितृ) चक्रपणे फरनार, घुमनार
घोस पु० (घोष) गोकुल, गायोने रहेवानु स्थान (२) त्रीजा अने चोथा देवलोकनु एक विमान (३) स्वर, अवाज (४) उंचे नीचे के मध्यम स्वर विशेष

उच्चार, उदात्तादि स्वर बोलवा ते (५) स्तनित कुमार जातना भवनपतिनो इन्द्र (६) घोस नामनु पाचमा देवलोकनु एक विमान

घोसण न० (घोषण) } **घोसणा** स्त्री० (घोषणा) } घडानो शब्द ढंढेरो पीटा ववो ते

घोसय पु० ( ) आरसी, नानो अरिसो (२) दर्पणनु तळ (३) दर्पण रा खवानी पोडी

घोसाड पु० न० (घोषातक) गीसोडा, शाक वनस्पतिनी एक जात

घोसाडई स्त्री० (घोषातकी) गीसोडा—तुरीयानी वेल

घोसाडिया स्त्री० (घोषातकी) वनस्पति विशेष, गीसोडी

घोसालई } स्त्री ( ) शरद् ऋतुमा **घोसाली** } उत्पन्न थती एक जातनी वेल

घोसिअ त्रि० (घोषित) जाहेर करेलु, साद पडावेलो

ङ.

ङकारपविभत्ति पु० (ङकारप्रविभक्ति) ङकारना आकार जेवु नाटक विशेष

च.

च अ० (च) अने वळी (२) पादपूरण (३) अतिशय अधिक

चअ पु० (चय) जथ्थो (२) ईट विगेरेनु चणतर (३) शरीर (४) शरीरनु तजवु

चइय त्रि० (त्यक्त) छोडेलु तजेलु

चउ त्रि० (चतुर) चार चारनी सख्या

चउकन्न त्रि० (चतुष्कर्ण) चार कानने गयेल (वार्ता)

चउक्क पु० (चतुष्क) चार रस्ता भेगा थता होय ते स्थळ चोक, चोवाटो (२) चारनो समूह—जथ्थो

चउक्कणइय त्रि० (चतुष्कनयिक) चार नयथी वस्तुनो विचार करनार, जे नैगमना सामान्य अशने सग्रहमा अने विशेष अशने व्यवहारमा समावी त्रण शब्द नयने एक रूपे मानी सग्रह, व्यवहार, ऋजुसूत्र अने शब्द ए चार नय मानता हता ते

चउक्कणय पु० (चतुष्कनय) चार नयो माननार एक आजीविक मत

चउक्कर त्रि० (चतुष्कर) चार हाथवाळा चतुर्भुज

चउकोण त्रि० (चतुष्कोण) चार खुणावाळु चोरस

चउक्खुत्तो अ० (चतुष्कृत्वस्) चारवार

चउगइ स्त्री० (चतुर्गति) नरक तिर्यंच, मनुष्य अने देवता ए चार गति

चउगमण न० (चतुर्गमन) चारे दिशाए जवु ते

चउगुण त्रि० (चतुर्गुण) } ચારગણુ
चउगुणिय त्रि० (चतुर्गुणित) }
चउचत्ता स्त्री० (चतुश्चत्वारिंशत्) ચુમાનીસ, ૮૪
चउज्जामधम्म पु० (चतुर्यामधर्म) ચાર મહા વ્રતરૂપ ધર્મ, અહિંસા, સત્ય, અચૌર્ય અને અપરિગ્રહ—એ ચાર મહાવ્રતરૂપ વચ્ચેના બાવીસ તિર્થંકરોએ બનાવેલ ધર્મ
चउज्झाइया स्त्री० ( ) માપની એક જાતિ
चउट्ठाण न० (चतुःस्थान) કર્મનો ચોઠાણિઓ રસ
चउट्ठाणवडिअ त्रि० (चतुःस्थानपतित) ચાર પ્રકારનુ
चउणउइ स्त्री० (चतुर्नवति) ચોરાણુ
चउतीस } स्त्री० (चतुस्त्रिंशत्) ચોત્રીસ,
चउत्तीस } ૩૪
चउत्तीसइम } न० (चतुस्त्रिंशत्तम) સોળ
चउत्तीसम } ઉપવાસ ભેગા કરવા તે (૨) त्रि० ચોત્રીસમો, ૩૪ મો
चउत्थ त्रि० (चतुर्थ) ચોથુ, ચોથા નબરનુ (૨) પુ० न० ચોથ ભક્ત, એક ઉપવાસ
चउत्थचउत्थ पु० न० (चतुर्थचतुर्थ) એક એક ઉપવાસ
चउत्थग } पु० (चतुर्थक) ચોથીયો તાવ,
चउत्थय } ત્રણ ત્રણ દિવસને આન્તરે આવે તે તાવ
चउत्थभत्त न० (चतुर्थभक्त) ચોથ ભક્ત તપ, એક ઉપવાસ
चउत्थाहिअ पु० (चतुर्थाह्निक) ચોથે ચોથે દિવસે આવતો તાવ
चउत्थी स्त्री० (चतुर्थी) પક્ષની ચોથી તિથિ, ચોથ (૨) त्रि० ચોથા નબરનુ
चउद्दंत पु० (चतुर्दन्त) ચાર દાન્તવાળો—હાથીરત્ન, ઇન્દ્રનો ઐરાવત નામનો હાથી
चउद्दस त्रि० (चतुर्दशन्) ચૌદ, દશ અને ચાર
चउद्दसपुव्व न० (चतुर्दशपूर्व) ચૌદપૂર્વ—આગમ વિશેષ કે જે હાલ વિછિન્ન થઇ ગયેલ છે
चउद्दसपुव्वि पु० (चतुर्दशपूर्विन्) ચૌદ પૂર્વના જાણનાર (સાધુ)
चउद्दसपुव्वी स्त्री० (चतुर्दशपूर्वी) ચૌદ પૂર્વનો સમૂહ,
चउद्दसम न० (चतुर्दश) એક સાથે ૭ દિવસના ઉપવાસ કરવા તે (૨) त्रि० ચૌદમુ
चउद्दसी स्त्री० (चतुर्दशी) ચૌદશ
चउद्दिस } अ० (चतुर्दिश) પૂર્વ, પશ્ચિમ,
चउद्दिसि } ઉત્તર અને દક્ષિણ—એ ચાર દિશાઓ તરફ, ચારે દિશામા
चउनवइ स्त्री० (चतुर्नवति) ચોરાણુ, ૯૪ ની સખ્યા
चउनाण न० (चतुर्ज्ञान) ચાર પ્રકારનુ જ્ઞાન, મતિ, શ્રુત, અવધિ અને મન પર્યવ
चउपज्जवसिय त्रि० (चतुःपर्यवसित) ચાર ચારના થોક કરતા જેમા ચાર શેષ રહે તે
चउपराण } स्त्री० (चतुःपञ्चाशत्) ચોપનની
चउपन्न } સખ્યા
चउप्पइया स्त्री० (चतुष्पदिका) ચાર પગવાળા ભુજપરિસર્પની એક જાત
चउप्पई स्त्री० (चतुष्पदी) તિર્યંચ સ્ત્રી, ચોપગી
चउप्पराण } स्त्री० (चतुःपञ्चाशत्) જુઓ
चउप्पन्न } "ચઉપન" શબ્દ
चउप्पय पु० स्त्री० (चतुष्पद) ચોપગો, ચાર પગવાળા ગાય, ઘોડો, હાથી વિગેરે (૨) દરેક માસની અમાવાસ્યાને દિવસે આવતુ ચાર સ્થિર કરણમાનુ બીજુ કરણ, ૧૧ કરણમાનુ નવમુ કરણ
चउप्पाय पु० (चतुष्पाद) જુઓ 'ચઉપ્પય' શબ્દ
चउप्पाल न० (चतुष्पाल) મૂર્તાભદ્રનુ પ્ર દરણકોશ

चउप्पुड त्रि० (चतुष्पुट) ચાર પડવાળુ, ચોસર, ચોપડ

चउप्पुडिया स्त्री० (चतुष्पुटिका) ચપટી વગાડી તે

चउप्फाल त्रि० (चतुष्फाल) ચોફાળ, ચાર પડવાળુ

चउब्भाग पु० (चतुर्भाग) ચતુર્થાંશ, ચોથો ભાગ

चउभग पु० न० (चतुर्भग) ચાર પ્રકાર, ચાર વિભાગ

चउभगी स्त्री० (चतुर्भङ्गी) ચોભગી

चउभाइआ स्त्री० (चतुर्भागिका) માણીનો ચોથો ભાગ, રસ માપવાનુ માપ ६४ પળનુ એક માપ

चउमासा स्त्री० (चतुर्मासी) ચાર માસનો સમૂહ ચોમાસુ

चउमासिय न० (चातुर्मासिक) ચોમાસી તપ, ચાર માસના ઉપવાસ કરવા તે

चउमासिया स्त्री० (चातुर्मासिका) ભિક્ખુની ચોથી પડિમા કે જેમા એક માસ સુધી ચારદાત અન્નની અને ચારદાત પાણીની કલ્પે

चउमास्स न० (चतुर्मास्य) આસાઢી ૧૫ થી કાર્તકી ૧૫ સુધીનો સમય

चउम्मुह त्रि० (चतुर्मुख) ચાર મુખવાળુ જેની ચારે દિશામા દરવાજા હોય તેવો પ્રાસાદ–હવેલી

चउर त्रि० (चतुर) કુશળ, હોશીઆર

चउर त्रि० (चतुर्) ચાર ચારની સખ્યા

चउरग त्रि० (चतुरङ्ग) જેના ચાર અગ અવયવ છે તેવી વસ્તુ ધર્મના ચાર અગ–દાન, શીયળ, તપ અને ભાવ, શરણના ચાર અગ–અરિહન્ત, સિદ્ધ, સાધુ અને ધર્મ (૨) હાથી, રથ, ઘોડા અને પાયદલ એ ચાર જેના અગ છે એવી સેના–સૈન્ય

चउरगिणी स्त्री० (चतुरगिनी) ચતુરગી સેના, ચાર વિભાગવાળી

चउरत पु० (चतुरन्त) ચાર પ્રકારની ગતિ જેમા છે એવો સસાર (૨) त्रि० ચાર પર્યન્તવાળો

चउरस त्रि० (चतुरस्र) ચોરસ, ચારખુણાવાળુ

चउरग पु० (चकोरक) ચકોરપક્ષી

चउरय पु० ( ) ચોરો, ચબુતરો

चउरासी / **चउरासीइ** स्त्री० (चतुरशीति) ચોરાશી ८४

चउरिंदिय त्रि० (चतुरिन्द्रिय) સ્પર્શ, ધ્રાણ, રસના, નેત્ર, એ ચાર ઇન્દ્રિયવાળો

चउवन्न स्त्री० न० (चतुःपञ्चाशत्) ચોપન, ૫૪

चउवन्न पु० (चतुर्वर्ण) વર્ણચતુષ્ક, વર્ણ, ગધ, રસ અને સ્પર્શ–એ નામકર્મની ચાર પ્રકૃતિ

चउवीस स्त्री० न० (चतुर्विंशति) ચોવીશ, વીશ અને ચાર

चउवीसइम न० (चतुर्विंशतितम) ૧૧ ઉપવાસ (૨) त्रि० ચોવીશમુ

चउवीसत्थय / **चउवीसत्थव** न० (चतुर्विंशस्तव) બીજુ આવશ્યક સૂત્ર, લોગસ્સનો પાઠ, જેમા ૨૪ તિર્થંકરની સ્તુતિ છે

चउविह त्रि० (चतुर्विध) ચાર પ્રકારનુ

चउसट्ठि स्त्री० (चतुष्षष्टि) ચોસઠ ६४

चउसट्ठिया स्त्री० (चतुःषष्टिका) રસ તોળવાનુ–માણીના ચોસઠમા ભાગનુ માપ

चउसयरि स्त्री० (चतुःसप्तति) ચમોતેર ૭૪ ની સખ્યા

चउसरण न० (चतुश्शरण) અરિહન્ત, સિદ્ધ, સાધુ અને ધર્મ એ ચારનુ શરણુ (આશ્રય) લેવુ તે (૨) દશ પઇન્નામાના એક પઇન્ના (પુસ્તક) નુ નામ

चउसाल त्रि० (चतुःशाल) ચતુઃશાલ, ચાર ઓરડાવાળુ (ઘર)

चउसिया स्त्री० (चौकुशिका) ચોકુશ નામના દેશની સ્ત્રી

चउसिर न० (चतुःशिरस्) વન્દનામા ચાર વખત ગુરુને મસ્તક નમાડવુ તે

चओर पु० स्त्री० (चकोर) ચકોર પક્ષી

चओवचइअ त्रि० (चयोपचयिक) ન્યૂનાધિક થનારુ, ચયોપચય-હાનિવૃદ્ધિ પામનાર

चकमण न० (चक्रमण) આમતેમ ફરવુ તે (૨) બહુ ચાલવુ (૩) વારવાર ચાલવુ તે (૪) વાકુ ચાલવુ તે

चकमिअ त्रि० (चक्रमित) અતિશય ચાલેલ

चकार पु० (चकार) ચકાર, ચ અક્ષર

चगबेर पु० ( ) કથરોટ (૨) ચગેરી

चगिम पु० स्त्री० (चङ्गिमन) સુન્દરતા, સૌન્દર્ય

चगेरिआ } **चगेरी** } स्त्री० ( ) ફુલ રાખવાની છાબડી

चचल त्रि० (चचल) ચચળ, અસ્થિર, ચપળ

चचलायमाण त्रि० (चचलायमान) ચલાયમાન, ચચળ

चचु स्त्री० (चञ्चु) ચાચ

चचुच्चिय न० (चचूचित) ઘોડાની એક પ્રકારની ગતિ, ખોટી ચાલ

चचुमालइय त्रि० ( ) હર્ષથી વિકાશ પામેલ, રોમાચ થયેલ

चचुय पु० (चञ्चुक) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) તે દેશના નિવાસીમનુષ્ય

चड त्रि० (चण्ड) પ્રચણ્ડ, તીક્ષ્ણ (૨) અતિક્રોધી (૩) पु० ક્રોધ, કોપ

चडकोसिय पु० (चण्डकौशिक) એક સર્પ, જેણે ભગવાન મહાવીર સ્વામીને ડખ્યો પરિસહ આપ્યો હતો

चडरुद्द पु० (चण्डरुद्र) એ નામના એક ક્રોધી આચાર્ય

चडवाल पु० (चण्डपाल) એ નામનો એક રાજા

चडा स्त्री० (चण्डा) ચમરેન્દ્ર વગેરેની મધ્યમ પર્ષદા-સભા (૨) જેમ ક્રોધી માણસને શ્રમ ન લાગે તેમ જેમા શ્રમ ન જણાય એવી દેવતાની એક ગતિ

चंडाल पु० (चाण्डाल) નીચ જાત (૨) ભગી, ઢેડ (૩) વર્ણસકર જાતિ

चडालग न० (चन्दालक) દેવપૂજા નિમિત્તે ફુલ રાખવાનુ તાબાનુ વાસણ

चंडालिय न० (चाण्डाल्य) ચણ્ડાળના જેવુ કર્મ

चडालिय न० (चण्डालीक) ક્રોધને વશ થઈને જૂઠું બોલવુ તે

चडालिय त्रि० (चाण्डालिक) ચડાળ સબધી, ચડાળ જાતિમા ઉત્પન્ન થયેલ

चडिक्क पु० न० (चाण्डिक्य) ક્રોધ

चडिक्किय त्रि० (चाण्डिक्यित) ક્રોધ પ્રગટવાથી રૌદ્રરૂપ ધરેલ, ભયકર

चडी स्त्री० (चण्डी) એ નામની સાધારણ વનસ્પતિ (૨) ચણ્ડીદેવી

चद पु० (चन्द्र) ચન્દ્ર, ચન્દ્રમા (૨) ચન્દ્ર નામનુ ત્રીજા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) વપ્રવિજયની પૂર્વ સરહદ ઉપરનો વખારા પર્વત (૪) જ્યોતિષી દેવતાનો ઇન્દ્ર (૫) ઉત્તર કુરુક્ષેત્રમાંનો એક દ્રહ કે જેને બે પાસે કચનક પર્વત છે (૬) ચન્દ્ર નામનો દ્વીપ તથા સમુદ્ર (૭) જે વર્ષમા અધિકમાસ ન હોય તે સવત્સર (૮) ચન્દ્ર પુષ્પિકાનુ પહેલુ અધ્યયન (૯) આઠમા તીર્થંકરનુ લાછન (૧૦) રાધાવેધની પુતળીની આખનો ડોળો

चदक पु० (चन्द्रक) મોર પીછ ઉપરનો ચાદલો

चदकत न० (चन्द्रकान्त) ચન્દ્રકાન્ત નામનુ ત્રીજા દેવલોકનુ એક વિમાન

चदकंता स्त्री० (चन्द्रकान्ता) આ ઉત્સર્પિણીના બીજા કુલકરની સ્ત્રી

चदकूड न० (चन्द्रकूट) ચન્દ્રકૂટ નામનું ત્રીજા દેવલોકનું એક વિમાન (૨) પુ० રૂચક પર્વતનું એક શિખર

चदगवेज्झ पु० (चन्द्रकवेध्य) રાધાવેધ-ચક્ર ફરતી ગધા પુતળીની તરા વચ્ચેથી આંખ વિંધવી તે

चदगुत्त स्त्री० (चन्द्रगुप्त) મૌર્યવંશી ચન્દ્રગુપ્ત રાજા

चदचरिया स्त्री० (चन्द्रचर्या) ચન્દ્રની ગતિ જાણવાની વિદ્યા

चदच्छाय पु० (चन्द्रच्छाय) ચન્દ્રચ્છાય નામે અંગ દેશનો રાજા કે જેણે મલ્લિનાથ પ્રભુ સાથે દીક્ષા લીધી હતી

चंदजसा स्त्री० (चन्द्रयशस्) વિમળ વાહન કુલકરની સ્ત્રી

चदजाग पु० (चन्द्रयोग) નક્ષત્રની સાથે ચન્દ્રનો યોગ

चदज्झय न० (चन्द्रध्वज) ચન્દ્રધ્વજ નામનું ત્રીજા દેવલોકનું એક વિમાન

चदण पु० न० (चन्दन) મલયાગર, ચન્દન (૨) સુખડનું ઝાડ (૩) અક્ષ-કોડાનો જીવ (૪) ચન્દનમણિ, સચિત્તાદિ પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૫) રૂચક પર્વતનું એક શિખર

चदणकलस | **चदणघड** } पु० (चन्दनकलश) ચન્દનલિપ્ત કળશ મંગળકળશ

चदणज्जा स्त्री० (चन्दनार्या) ચોવીસમા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી, ચન્દનબાળા નામની આર્યા

चदणपेसिया स्त्री० (चन्दनपेसिका) ચંદન ઘસનારી દાસી

चदणा स्त्री० (चन्दना) ચન્દનબાળાસાધ્વી ભગવાન્ મહાવીરની પ્રથમ સાધ્વી

चदणागरी स्त्री० (चन्द्रनागरी) જૈન મુનિઓની એક શાખા

चदणी स्त्री० (चन्दनी) આચમન

चंदत्थमणपविभत्ति स्त्री० (चन्द्रास्तमनप्रविभक्ति) ચન્દ્રાસ્તની વિશેષરચનાવાળું નાટક

चददिण न० (चन्द्रदिन) ચન્દ્રનો દિવસ સોમવાર

चददीव पु० (चन्द्रद्वीप) ચન્દ્રમા નામનો દ્વીપ

चदद्ध न० (चन्द्रार्ध) અર્ધો ચન્દ્ર, આઠમનો ચંદ્ર

चदन न० (चन्दन) ચંદન

चदनागरी स्त्री० (चन्दनागरी) એ નામની એક જૈન મુનિઓની શાખા

चदपडिमा स्त्री० (चन्द्रप्रतिमा) ચન્દ્ર નામની પ્રતિમા-અભિગ્રહ કે જેમાં ચંદ્રકળાની પેઠે શુકલ પક્ષમાં દરરોજ એકેક કોળિઓ વધારતા અને કૃષ્ણ પક્ષમાં એકેક કોળીઓ ઘટાડતા અમાવાસ્યાએ એકજ કોળિઓ લેવામાં આવે તે, એક પ્રકારનું ઉણોદરી તપ

चदपण्णत्ति स्त्री० (चन्द्रप्रज्ञप्ति) જેમાં ચન્દ્ર સંબંધી વર્ણન કર્યું છે તે ચન્દ્રપ્રજ્ઞપ્તિ નામનું એક કાલિક સૂત્ર

चदपव्वय पु० (चन्द्रपर्वत) ધાતકી ખંડના મહાવિદેહમાંનો એક પર્વત (૨) એ નામનો શીતોદાનદીનો વક્ષસ્કાર પર્વત

चदप्पभ पु० (चन्द्रप्रभ) ચન્દ્રકાન્ત મણિ (૨) જાતનો દારૂ (૩) न० ચંદ્રપ્રભ નામનું ત્રીજા દેવલોકનું એક વિમાન (૪) पु० આઠમા ચંદ્રપ્રભ તીર્થંકર (૫) એક જૈન મુનિ (૬) न० ચંદ્રનું સિંહાસન

चदप्पभा स्त्री० (चन्द्रप्रभा) ચંદ્રહાસ નામની મદિરા-દારૂ (૨) ચંદ્રમાની મ્હોટી અગ્ર મહિષી (૩) ચંદ્રપ્રભાદેવી (૪) દશમા અને ચોવીશમા તીર્થંકરની પ્રવજ્યા પાલખીનું નામ

चदप्पह पु० (चन्द्रप्रभ) વર્તમાન ચોવીશીના ૮ મા તીર્થંકરનું નામ

चक्कजह पु० (चक्राति) } चक्रवर्ती राजा,
चक्कवट्टि (चक्रवर्तिन्) } सम्राट, भरतक्षेत्रना ६ खण्डनो अधिपति

चक्कवाक } पु० (चक्रवाक) चकवो पक्षी
चक्कवाग
चक्कवाय }

चक्कवाल न० (चक्रवाल) चक्राकार, समूह, मंडल (२) गाडानुं पैडुं (३) सिंहासन नीचेनो पायो (४) पु० पर्वत विशेष

चक्कवालविक्खंभ. पु० (चक्रवालविष्कम्भ) गोळ परिध, चक्राकार घेरो

चक्कवाला स्त्री० (चक्रवाला) मंडलाकारे श्रेणी, गोळ पंक्ति

चक्कवूह पु० (चक्रव्यूह) चक्राकारे व्यूह रचना करवानी कळा

चक्कहर पु० (चक्रधर) सुदर्शन चक्रने धारण करनार वासुदेव (२) ७ खंडनो स्वामी, चक्रवर्ती

चक्काउह पु० (चक्रायुध) सोळमा शान्तिनाथ तीर्थंकरना प्रथम गणधरनुं नाम

चक्काग न० (चक्रक) चक्राकार वस्तु

चक्काग पु० (चक्रवाक) चक्रवाक पक्षी

चक्कागभज्जमाण त्रि० (चक्रकभज्यमान) जे मूळ, पांदडुं, के डाळी तोडतां चक्राकारे गोळ चिन्ह थाय ते

चक्कारबद्ध न० (चाकारबद्ध) गाडुं

चक्काह पु० (चक्राभ) सोळमा तीर्थंकरना प्रथम शिष्य

चक्कि पु० (चक्रिन्) } चक्रवर्ती राजा
चक्किय पु० (चक्रिक) } (२) त्रि० चक्र नामनुं आयुध लई चालनार (३) तेली (४) कुंभार

चक्किय त्रि० (चकित) भयभीत

चक्किय पु० (चाक्रिक) चक्रथी लडनार योद्धो (२) भिक्षुकनी एक जाति

चक्कीसर पु० (चक्रीश्वर) चक्रवर्ती, सम्राट

चक्केसरी स्त्री० (चक्रेश्वरी) ऋषभदेव प्रभुनी देवीनुं नाम

चक्खु न० (चक्षुष्) चक्षु, आंख

चक्खिंदिय न० (चक्षुरिन्द्रिय) चक्षु इन्द्रिय, जोवानी शक्तिवाळी इन्द्रिय, आंख

चक्खु पु० न० (चक्षुष्) आंख (२) श्रुतज्ञान

चक्खुइंदिय न० (चक्षुरिन्द्रिय) नेत्र, आंख

चक्खुकंत पु० (चक्षुष्कान्त) कुंडळ समुद्रना देवतानुं नाम

चक्खुकंता पु० (चक्षुष्कान्ता) चालु अवसर्पिणीनां पांचमा कुलकरनी स्त्री

चक्खुदंसण (चक्षुर्दर्शन) आंखथी जोईने वस्तुनो प्रथम सामान्य बोध थाय ते

चक्खुदंसणपडिया स्त्री० (चक्षुर्दर्शनप्रतिज्ञा) आंखथी जोवानो नियम, आंखथी जोवानो संयम

चक्खुदंसणावरण न० (चक्षुर्दर्शनावरण) दर्शनावरणीय कर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीव चक्षुदर्शन (आंखथी सामान्य बोध थाय ते) न पामे

चक्खुदंसणि त्रि० (चक्षुर्दर्शनिन्) चक्षुदर्शनवाळो जीव

चक्खुदय त्रि० (चक्षुर्दय) ज्ञानरूपी आंख आपनार, ज्ञानदाता

चक्खुदरिसण न० (चक्षुर्दर्शन) जुओ "चक्खुदंसण" शब्द

चक्खुदरिसणावरण न० (चक्षुर्दर्शनावरण) जुओ "चक्खुदंसणावरण" शब्द

चक्खुपरिन्नाण न० (चक्षुःपरिज्ञान) रूपविषयक ज्ञान, आंखथी थतुं ज्ञान

चक्खुपह पु० (चक्षुष्पथ) नेत्रमार्ग, आंखनो उपयोग

चक्खुफास पु० (चक्षुःस्पर्श) दर्शन, अवलोकन

चक्खुमीय त्रि० (चक्षुर्भीत) અવલોકન જ્ઞાનથી ડરી ગયેલ

चक्खुभूय त्रि० (चक्षुर्भूत) આંખની પેઠે આધારરૂપ

चक्खुमंत पु० (चक्षुष्मत्) ચક્ષુષ્મા નામે ચાલુ અવસર્પિણીના બીજા કુલકર (२) આઠમા કુલકરનું નામ (३) त्रि० આંખવાળું

चक्खुराग पु० (रागराग) દૃષ્ટિરાગ, આંખનો પ્રેમ

चक्खुलेस त्रि० (चक्षुर्लेष) જેનામાં જ્યાં આંખનો સ્નેહ થાય-આંખ ચોંટી જાય તે

चक्खुलोलग त्रि० (चक्षुर्लोलक) આંખની ચપળતાવાળો

चक्खुल्लोयणलेस्स त्रि० (चक्षुर्लोकनलेश्य) સુન્દર રૂપવાળો

चक्खुस त्रि० (चाक्षुष) નેત્રગ્રાહ્ય પદાર્થ, આંખથી જોવા યોગ્ય

चक्खुस न० (चक्षुस्) ચક્ષુ, આંખ

चक्खुसुह पु० (चक्षुःसुख) કુંડ સમુદ્રના દેવતાનું નામ

चक्खुसुह न० (चक्षुर्सुख) આંખને આનંદ આપનારૂં

चघग पु० (चरक) ઠાટણો

चच्चर न० (चत्वर) ચાચર, ચારથી વધારે રસ્તા ભેગા થતા હોય તે સ્થળ ચકલો

चच्चरी स्त्री० (चर्चरी) હાથની તાળીનો અવાજ

चच्चसा स्त्री० ( ) એક જાતનું વાજું

चच्चा स्त्री० (चर्चा) ચન્દન વિગેરેથી લેપન કરવું તે

चच्चिय त्रि० (चर्चित) ચન્દન વગેરેનું વિલેપન કરેલ ચર્ચેલ

चज्जा स्त्री० (चर्या) પરિભાષા સંકેત (२) આચરણ, વર્તન (३) ચલન, ગમન

चट्ट पु० ( ) વિદ્યાર્થી

चट्टसाला स्त्री० (चट्टशाला) નાના છોકરાની પાઠશાળા

चडग पु० स्त्री० (चटक) ચકલો (२) ચકલી

चडगर पु० ( ) સમુદાય, સમૂહ (२) નોકર ચાકર (३) મુખ્ય લડવૈયો (४) ચડતા દેખાવ-ઠાઠ વગેરે (५) આડંબર

चडचड पु० (चटचट) ચટચટ એવો શબ્દ

चडण न० ( ) ચડવું, ઉપર બેસવું

चडवेडा स्त्री० (चपेटा) ચપેટા મારવા, પોરસ કરવો તમાચા

चडिअ त्रि० (चटित) ચઢેલું

चडुकारि } **चडुयरि** } त्रि० (चाटुकारिन्) સારૂં લાગે તેમ કરનાર મીઠાબોલો ખુશામતિયો

चडुल त्रि० (चटुल) અસ્થિર, ચપળ ચિત્તવાળું

चडुली स्त्री० (चटुला) ઘાસના પૂળાના અગ્રભાગનો અગ્નિ

चणइया स्त्री० (चणकिका) ભમર અન્ન વિશેષ

चणग पु० (चणक) ચણા, કઠોળ ધાન્યની એક જાત

चतु त्रि० (चतुर्) ચાર

चतुत्था स्त्री० (चतुर्थी) ભિક્ષુની બાર પડિમામાંની ચોથી પ્રતિમા

चत्त न० ( ) સૂતર કાંતવાની લોઢાની તરાક

चत्त त्रि० (त्यक्त) ત્યાગ કરેલ, છોડી દીધેલ

चत्ताला } **चत्तालीसा** } स्त्री० (चत्वारिंशत) ચાલીસ ४०

चपल त्रि० (चपल) ચપળ

चप्पुडिया } **चप्पुडी** } स्त्री० (चप्पुटिका) ચપટી ચપટી

चमढण न० } **चमढणा** स्त्री० } ( ) ખપ કરવું તે (२) ચાંપવું દાબી દેવું (३) લુંટી નાખવું (४) મર્દન કરવું તે

(૫) કદર્થના કરવી તે, પીડા કરવી તે (૬) નિન્દા (૭) લાત, પાટુ
चमर પુ૦ (चमर) દક્ષિણ દિશાના અસુર કુમારનો રાજા, ચમરેન્દ્ર (૨) ચમરીગાય (૩) પાંચમા તીર્થંકરના ૧ લા ગણધરનુ નામ
चमरचंच પુ૦ (चमरचंच) ચમરેન્દ્રનો રહેઠાણનો પર્વત
चमरचंचा સ્ત્રી૦ (चमरचंचा) ચમરચંચા નામે ચમરેન્દ્રની રાજધાની.
चमरी સ્ત્રી૦ (चमरी) ચમર પશુની માદા
चमरोप्पाअ પુ૦ (चमरोत्पात) ચમરેન્દ્ર શક્રેંદ્ર સાથે લડવાને ઉપર પહેલે દેવલોકે ગયો તે, દશ અચ્છેરામાનુ એક
चमस પુ૦ ન૦ (चमस) ચાટવો, કડછી (૨) ચમસ નામનો એક દેશ
चमू સ્ત્રી૦ (चमू) સેના, લશ્કર
चम्म ન૦ (चर्मन्) ચામડુ, ચામડી (૨) ચામડાની અંગુઠી
चम्मअ પુ૦ (चर्मक) ચામડાની તળી
चम्मकिड ત્રિ૦ (चर्मकिट) ચામડાથી સીવેલ
चम्मकोस પુ૦ (चर्मकोश) } ચામ
चम्मकोसिया સ્ત્રી૦ (चर्मकोशिका) } ડાની બનાવેલી થેલી (૨) એક જાતના ચામડાના જુત્તા-પગરખા
चम्मखडिय ત્રિ૦ (चर्मखण्डिक) ચામડાનાજ સર્વ ઉપકરણને રાખનાર એક ભિક્ષુકવર્ગ
चम्मग ન૦ (चर्मक) પાદુકા, સન્યાસીનુ એક ઉપકરણ (૨) ત્રિ૦ ચામડાનુ બનાવેલ, ચર્મમય
चम्मच्छेदण ન૦ (चर्मच्छेदन) ચામડુ કાપવાનુ શસ્ત્ર (૨) વાધર વિગેરેનો કકડો-પટ્ટી
चम्माढिल પુ૦ (चर्माञ्चिल) પક્ષિવિશેષ, ચામાચેડી
चम्मपक्खि પુ૦ (चर्मपक्षिन्) ચામડાની પાંખવાળા પક્ષી, છાપા, વાગુળ વગેરે ખેચર તિર્યંચ પંચેંદ્રિયનો એક ભેદ
चम्मपट्ट પુ૦ (चर्मपट्ट) ચામડાનો પટો
चम्मपाय ન૦ (चर्मपात्र) ચામડાનુ પાત્ર
चम्मरयण ન૦ (चर्मरत्न) ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાનુ એક કે જે નદી સમુદ્ર આદિ સ્થળે નાવાની (હોડીની) ગરજ સારે
चम्मरुक्ख પુ૦ (चर्मवृक्ष) ચર્મવૃક્ષ, વનસ્પતિ વિશેષ
चम्मार પુ૦ (चर्मकार) ચમાર, પગરખા બનાવનાર
चम्मिअ ત્રિ૦ (चर्मित) ચામડાથી બાંધેલ
चम्मिट्ठ } પુ૦ (चर्मेष्ट) મુદગર, કસરતનુ
चम्मेट्ठ } એક સાધન, ચામડાથી વીંટાળેલ પથ્થરવાળુ હથિયાર
चम्मेट्ठग ન૦ (चर्मेष्टक) લુહારનો લોઢુ ટીપવાનો એક ઓજાર (૨) મુદગર
चय પુ૦ (च्यव) દેવલોકમાથી ચવવુ તે
चय ન૦ (त्यजन) તજવુ, છાડવુ
चय પુ૦ (चय) શરીર, દેહ (૨) ઢગલો, સમૂહ (૩) એકઠુ હોવુ (૪) વૃદ્ધિ
चयण ન૦ (च्यवन) ચ્યવન, વૈમાનિક અને જ્યોતિષીનુ મરણ (૨) પતન, સરી જવુ
चयावचइअ ત્રિ૦ (चयापचयिक) વધતુ ઘટતુ, ન્યૂનાધિક થનાર
चर પુ૦ (चर) હાલતા, ચાલતા ત્રસજીવ
चर ત્રિ૦ (चर) } ચાલનાર, ફરનાર
चरअ ત્રિ૦ (चरक) } (૨) ભેગનાર, આચરનાર, (૩) ધાડપાડી હલ્લો કરી ભિક્ષા માગનાર વર્ગ
चरग પુ૦ (चरक) ધાડપાડી હલ્લો કરી ભિક્ષા લેનાર વર્ગ (૨) કાશ, મચ્છર વિગેરે (૩) સન્યાસીઓનો સમુદાય
चरगपरिव्वायग પુ૦ (चरकपरिव्राजक) તાપસ વિશેષ, ત્રિદંડી

चरण न० (चरण) સંયમ, ચારિત્ર (૨) ગમન, વિહાર (૩) બહુભાટ કે ચરણ (૪) ચરણ, પગ (૫ સેવન, આદર

चरणकरण न० (चरणकरण) સંયમના મૂળ અને ઉત્તર ગુણ

चरणणय पु० (चरणनय) ક્રિયાને મુખ્ય માનનારનો મત

चरणमोह पु० (चरणमोह) ચારિત્ર અટકાવનાર મોહનીય વિભાગ, ચારિત્ર મોહનીય

चरणमोहणिय. न० (चरणमोहनीय) મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ચરણ-ચારિત્ર ન પામે

चरणविहि पु० (चरणविधि) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનું ૨૭ મુ સૂત્ર

चरम त्रि० (चरम) છેલ્લુ, છેવટનુ (૨) પાચમા સુમતિનાથ તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનુ નામ (૩) જેને ફરીથી તે ભવમા આવવુ નથી તે, છેલ્લા ભવવાળો

चरमंत न० (चरमान्त) ચરમાન્ત પ્રદેશ

चरमतित्थयर पु० (चरमतीर्थंकर) છેલ્લા તીર્થંકર, મહાવીરસ્વામી

चरमनिदाहकाल पु० (चरमनिदाघकाल) ઉનાળાનો આખર વખત

चरमभवत्थ त्रि० (चरमभवस्थ) છેલ્લા ભવમા રહેલ, ચરમશરીરી

चरमवरिसारत्त न० (चरमवर्षारात्र) ચોમાસાનો આખર સમય

चरमसमय पु० (चरमसमय) છેલ્લો વખત

चरिअ न० (चरित) ચેષ્ટા, આચરણગત (૨) જન્મ ચરિત્ર જીવન વૃતાંત

चरिआ स्त्री० (चरिका) ગઢ અને શહેર વચ્ચેનો આઠ હાથ પ્રમાણે રસ્તો (૨) પરિવ્રાજક

चरित्त न० (चारित्र) સંયમ અનુષ્ઠાન, સદાચાર

चरित्तकुसील त्रि० (चारित्रकुशील) ચારિત્રને દૂષિત બનાવનાર

चरित्तपुरिस पु० (चारित्रपुरुष) ચારિત્રવાળો પુરુષ

चरित्तपुलाय पु० (चारित्रपुलाक) ચારિત્રને નિસાર બનાવનાર પુલાક લબ્ધિવંતસાધુ

चरित्तबुद्ध पु० (चारित्रबुद्ध) ચારિત્ર રૂપે બોધ પામેલ

चरित्तबोहि स्त्री० (चारित्रबोधि) ચારિત્ર રૂપે ધર્મની પ્રાપ્તિ થવી તે

चरित्तमोह पु० (चारित्रमोह) } **चरित्तमोहण** न० (चारित्रमोहन) } ચારિત્રને અટકાવનાર-રોકનાર મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ, સોળ કષાય અને નવ નોકષાય એ ૫ચીસ પ્રકૃતિ

चरित्तमोहणिज्ज } **चरित्तमोहणिय** } न० (चारित्रमोहनीय) જુઓ "ચરિત્તમોહણ" શબ્દ

चरित्तलद्धिया स्त्री० (चारित्रलब्धिका) ચારિત્રની પ્રાપ્તિ

चरित्तलोग पु० (चारित्रलोक) સામાયિકાદિ પાચ ચારિત્રરૂપ લોક

चरित्तविणय पु० (चारित्रविनय) ચારિત્રનુ સમ્યક્ પ્રકારે પાલન કરવુ તે

चरित्तविराहणा स्त्री० (चारित्रविराधना) ચારિત્રનુ ખણ્ડન કરવુ તે, વ્રતમા ભંગ પાડવો તે

चरित्ताचरित्त न० (चारित्राचारित्र) એક દેશે ચારિત્ર અને એક દેશે અચારિત્ર-અવિરતિ, વિરતાવિરતિ, શ્રાવકપણુ

चरित्तायार पु० (चारित्राचार) પાચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ એ આઠ ચારિત્રના આચાર

चरित्ताराधना स्त्री० (चारित्राराधना) ચારિત્રની આરાધના

चरितारिय पु० (चरित्रार्य) વિશુદ્ધ ચારિત્રવાળા સાધુ

चरित्तावरणिज्ज न० (चारित्रावरणीय) ચારિત્રને ટાળનાર ચારિત્ર મોહનીય કર્મ

चरित्ति पु० स्त्री० (चारित्रिन्) ચારિત્રવાળો, ચારિત્રી, સાધુ સાધ્વી

चरित्तिंद पु० (चारित्रेन्द्र) યથાખ્યાત ચારિત્રવાન્

चरिम त्रि० (चरम) અંતિમ-છેલ્લુ (२) ચરમ શરીરી જીવ (३) પન્નવણાસૂત્રના ત્રીજા પદના ચાળીસમા દ્વારનુ નામ

चरिय न० (चरित) આચરણ, વર્તન (२) त्रि० સેવિત, આશ્રિત

चरिय पु० (चरिक) વનસ્પતિ વિશેષ

चरियनिबद्ध न० (चरितनिबद्ध) ૩૨ નાટક માનુ છેલ્લુ નાટક, કે જેમા તીર્થંકરના ૭ કલ્યાણિકના ચરિત્રોનુ બયાન આપવામા આવ્યુ છે

चरिया स्त्री० (चर्या) ચાલવુ વિહાર કરવો તે (२) ઇર્યાસમિતિ (३) ચાલવાનો પરિષહ (४) ભિક્ષા, ગોચરી

चरियापरिसह पु० (चर्यापरिषह) ચાલવાનો-વિહાર કરવાનો પરિષહ

चरु पु० (चरु) હાંડી (२) સ્થાળી (३) યજ્ઞમા દેવોને બલિદાન આપવાનુ પાત્ર

चरेल्ल न० (चक्र) ભમરાળી-કાંટાની પાખોવાળુ પક્ષી

चल त्रि० (चल) ચાલતુ અસ્થિર, ચલિત

चलण न० (चलन) ચાલવુ, ગતિ, ચાલ

चलण पु० (चरण) ચરણ પગ (२) ભગવતીના પ્રથમ શતકના દશમા ઉદ્દેશાનુ નામ

चलणमालिया स्त्री० (चरणमालिका) પગનુ ઘરેણુ ઝાંઝર, તોડા, બેડી વગેરે

चलणा स्त्री० (चलना) ગતિ, ચાલવુ તે (२) કંપ, હાલવુ તે

चलणिआ स्त्री० (चलनिका) સાધ્વીનુ કટી વસ્ત્ર-ઘાઘરો (२) ચાળણી (३) પગ ડુબે તેટલો કાદવ

चलणी स्त्री० (चलनी) પગ ડુબે તેટલો કાદવ

चलाचल त्रि० (चलाचल) ચલાચલ, અસ્થિર

चलिंदिय त्रि० (चलेन्द्रिय) ઇંદ્રિય નિગ્રહ કરવામા અસમર્થ, જેની ઇંદ્રિયો કાબુમા નથી તે

चलिय त्रि० (चलित) ચલાયમાન થયેલુ (२) પ્રવૃત્ત

चव पु० (च्यव) મરણ, મોત

चवचव न० (चवचव) ચવચવ એવો અવાજ

चवण न० (च्यवन) દેવલોક વિગેરેથી ચવવુ-મરણ પામવુ, દેવતા કે નારકીનુ મરણ

चवल त्रि० (चपल) ચપળ, ચપળ, ઉતાવળુ (२) આકુળ, વ્યાકુળ.

चवला स्त्री० (चपला) દેવતાની એક પ્રકારની ગતિ (२) વીજળી, વિદ્યુત્

चवलिय न० (चवलित) ભાજન વિશેષ

चविया स्त्री० (चविका) તીખા રસવાળી એક વનસ્પતિ

चवेडा स्त्री० (चपेटा) આગલીવતી ચપટી વગાડવી તે

चसग पु० (चषक) દારૂ પીવાનો પ્યાલો

चाअ पु० (त्याग) તજવુ, છોડવુ

चाइ त्रि (त्यागिन्) ત્યાગ કરનાર, ત્યાગી, સયમી

चाइय त्रि० (शक्त) શક્તિવન્ત, સમર્થ

चाउकाल पु० (चतुष्काल) બે સધ્યા અને બે મધ્યાહ્ન એમ રાત દિવસમા ચાર વખત

चाउक्कोण त्रि० (चतुष्कोण) ચાર ખુણાવાળુ

चाउग्घट } पु० (चतुर्घंट) જેની ચારે
चाउघंट } બાજુએ ચાર દિશામા વિજયસૂચક ઘટડી બાંધેલી હોય તેવો રથ (२) त्रि० ચાર ઘટાવાળુ

चाउजातक न० (चतुर्जातक) तज, એલચી, કેશર, મરી એ ચાર વસ્તુનુ મિશ્રણ
चाउज्जाम पु० (चतुर्याम) અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય અને અપરિગ્રહ એ ચાર મહાવ્રતમા શ્રમણપણુ જેમા દર્શાવ્યુ છે તે ધર્મ, સાધુધર્મ, વચ્ચેના બાવીસ તીર્થકરોનો ધર્મ
चाउज्जामधम्म पु० (चातुर्यामधर्म) ચાર મહાવ્રતરૂપ ધર્મ
चाउत्थिय पु० (चतुर्थिक) ચોથીયો તાવ, રોગ વિશેષ
चाउद्दसिय त्रि० (चातुर्दशिक) ચૌદસને દિવસે જન્મેલ
चाउद्दसिया स्त्री० (चातुर्दशिका) } ચૌદશ,
चाउद्दसी स्त्री० (चतुर्दशी) } તિથિ વિશેષ
चाउप्पाय त्रि० (चतुष्पाद) ચિકિત્સાના ચાર પાયા વમન, વિરેચન, મર્દન અને સ્વેદન (२) વૈદ્ય, ઔષધી, દરદી અને સારવાર કરનાર માણસ (३) અજન, બન્ધન, લેપન અને મર્દન
चाउभाइया स्त्री० (चतुर्भागिका) ચોથો ભાગ
चाउम्मास न० (चातुर्मास्य) ચોમાસુ ચાતુર્માસ
चाउम्मासिय त्रि० (चातुर्मासिक) ચાતુર્માસિક, ચાર મહિનાનુ
चाउरंग न० (चतुरंग) ચાર અગ
चाउरंगिज्ज न० (चतुरङ्गीय) ઉત્તરાધ્યયનના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ (२) ચાર ભાગ સાથે સબધ રાખનાર
चाउरंगिणी स्त्री० (चतुरङ्गिणी) જુઓ "ચઉરંગિણી" શબ્દ
चाउरंत त्रि०(चतुरन्त) નારકી, તિર્યંચ, મનુષ્ય અને દેવના એ ચાર ગતિ છે અન્ત-અવયવ જેનાતે ચારગતિરૂપ ચાર અવયવ વાળો સસાર (२) ચાર દિશાના ચાર વિભાગવાળુ (३) ત્રણ તરફ સમુદ્ર અને ચોથો હિમાચલ એ ચાર જેના અન્ત પર્યન્ત ભાગ છે એવો પૃથ્વી પ્રદેશ (४) જુઓ "ચઉરંત" શબ્દ
चाउरंत पु० (चतुरन्त) ચક્રવર્તિ રાજા
चाउरक्क पु० (चतुरस्र) ખાંડ, ગોળ, સાકર, દૂધ વિગેરેથી બનાવેલ ખાદ્ય વિશેષ (२) त्रि० ચાર વાર પરિણત થયેલ
चाउरक्कगोखीर न० (चतुरस्रगोक्षीर) ચારવાર પરિણત કરેલ ગાયનુ દૂધ, કેટલીક ગાયોનુ દૂધ બીજી ગાયોને પાવુ અને તેનુ દૂધ વળી ત્રીજી ગાયોને પાવુ એમ ચાર વખત કરી ચોથી વખતનુ જે ગાયનુ દૂધ ઉત્પન્ન થાય તે
चाउत्थय पु० (चातुर्थक) ચોથિયો તાવ
चाउल पु० ( ) ચોખા ચાવલ, ભાત
चाउवण्ण } न० (चातुर्वर्ण्य) બ્રાહ્મણ,
चाउवन्न } ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર-એ ચાર વર્ણ (२) સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા, એ ચતુર્વિધ સઘ (३) त्रि० ચાર વર્ણવાળુ
चाउस्सालग } न० (चतुःशालक) ચાર
चाउस्सालय } માળવાળુ ભવન
चाटुकर त्रि० (चाटुकार) પ્રિય વચન બોલનાર
चाटुकारग त्रि० (चाटुकारक) જુઓ ચાટુકર
चाटुयार त्रि० (चाटुकार) મીઠુ-મધુરૂ બોલનાર (२) ખુશામતિયો
चाणक्क पु० (चाणक्य) પાટલીપુત્રના ચન્દ્રગુપ્ત રાજાનો મત્રી
चाणक्की स्त्री० (चाणक्यी) એ નામની એક લિપિ
चाणूर पु० (चाणूर) એ નામનો એક મલ્લ કે જેને કસની સભામા વાસુદેવે માર્યો
चामर पुं० न० (चमर) જેનાથી પવન નખાય છે તે ચામર ચમરી ગાયના વાળનુ બનાવેલું હોય છે તે

चामरा स्त्री० (चामर) ચમરી, ચામર

चामीकर } न० (चामीकर) સુવર્ણ, સોનુ
चामीयर }

चाय पु० (त्याग) ત્યાગ, અભાવ

चार पु० (चार) જાસુસ, છુપી પોલીસ (२) ચન્દ્રાદિકની ગતિ, ચાલ (૩) સૈન્યનુ માપ કરવાની કળા (૪) ભ્રમણ કરવુ, ફરવુ (૫) એ નામનુ એક વૃક્ષ (૬) ન૦ ફળ વિશેષ, મેવા વિશેષ

चारपुरिस पु० (चारपुरुष) છાની ખબર મેળવનાર, જાસુસ

चारअ } न० (चारक) કેદખાનુ, કારાગૃહ,
चारग } જેલ

चारगपालअ पु० (चारकपालक) જેલર

चारगभंड न० (चारकभाण्ड) કેદીને શિક્ષા કરવામા જે વપરાય છે તે

चारगसराह न० (चारकश्लक्ष्ण) એક જાતનુ ફળવાળુ વૃક્ષ

चारगसाला स्त्री० (चारकशाला) કેદખાનુ જેલ

चारगसोहण न० (चारकशोधन) જેનમાથી કેદિઓને છુટા કરવા તે

चारण पु० (चारण) ચારણ લબ્ધિવાળા સાધુ, જઘાચારણ અને વિદ્યાચારણ

चारणगण पु० (चारणगण) એ નામનો મહાવીરસ્વામિનો એક ગણ

चारणिआ स्त्री० (चारणिका) ગણિત વિશેષ

चारभड पु० (चारभट) સુભટ (૨) ચોર

चारि त्रि० (चारिन्) ચાલનાર, ચાલવાના સ્વભાવવાળુ

चारि स्त्री० (चारि) ચારો, વાસ

चारिआ स्त्री० (चारिका) પરિવ્રાજિકા, સાધ્વી

चारित्त न० (चारित्र) નિશ્ચયદષ્ટિએ આત્મસ્વભાવમા સ્થિરતા અને વ્યવહાર દષ્ટિએ વ્રતમાનુષ્ઠાન

चारिय त्रि० (चारित) વિજ્ઞાપિત

चारिय पु० (चारिक) જાસુસ (૨) લડવૈયો, યોદ્ધો (૩) હેરૂ, ચોર

चारी स्त्री० (चारी) ચારો, ખડ-ચાર

चारु त्रि० (चारु) સુન્દર, મનોહર (૨) હથીયાર (૩) પુ० ભરતક્ષેત્રના ચાલુ ચોવીસીના ત્રીજા તીર્થકરના પ્રથમ ગણધરનુ નામ (૪) ન० એક પ્રકારનુ શસ્ત્ર

चारुइणय पु० (चारुकिनक) } એ નામનો
चारुणय पु० (चारुणक) } એક દેશ (२) त्रि० તે દેશના નિવાસી

चारुपव्वय पु० (चारुपर्वत) એ નામનો એક પહાડ

चारुभासि त्रि० (चारुभाषिन्) મીઠુ મીઠુ બોલનાર

चारुरुह पु० (चारुरुह) ત્રીજા સંભવનાથ તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનુ નામ

चारुवस पु० (चारुवश) ચારૂવશ નામે વનસ્પતિ વિશેષ.

चारोवनन्नग त्रि० (चारोपपन्नक) ચાર ગતિ યુક્ત જ્યોતિશ્ચક્રક્ષેત્ર, તેમા ઉત્પન્ન થયેલ જ્યોતીષી દેવતા

चालअ पु० (चालक) ચાલણી

चालण न० (चालन) } સમાધાન કર-
चालणा स्त्री० (चालना) } વાન શંકા કરવી તે, પૂર્વપક્ષ (૨) સ્થાનાન્તરે લઇ જવુ તે

चालणी स्त्री० (चालनी) ધાન્ય ચાળવાની ચાળણી

चालिय त्रि० (चालित) ચલાયમાન કરેલુ, ચાલેલ

चाली स्त्री० (चाली) એક જાતનુ વાદ્ય-વાજીત્ર

चाली } स्त्री० (चत्वारिंशत्) ચાલીસ
चालीसा }

चाव पु० (चाप) ધનુષ્ય

चाविअ } चाविय } त्रि० (च्यावित) પ્રાણથી ભ્રષ્ટ કરવામા આવેલ, મારી નાખેલ

चावोण्णय पु० (चापोन्नत) અગીઆરમા દેવલોકનુ એક વિમાન

चास पु० (चाष) ચાષ પક્ષી, બપૈયો

चिअ त्रि० (चित) ઈંટ પાણા વગેરેથી ચણેલુ (૨) એકઠુ કરેલ

चिअगा स्त्री (चिता) ચિતા, ચેહ

चिअत्त न० (   ) મનનો પ્રેમ

चिआअ पु० (त्याग) પરિગ્રહનો ત્યાગ (૨) સુપાત્રમા આહારાદિક આપવા તે, દાન

चिइ स्त्री० (चिति) કાષ્ઠની ચિતા, ચેહ (૨) ચૈત્ય ચિતા ઉપર કરેલ સ્મારક ચિહ્ન

चिइकम्म न० (चितिकर्मन्) વન્દન એક પ્રકારના પ્રણામ

चिइगा स्त्री० (चितिका) જુઓ 'ચિઇ' શબ્દ

चिउर पु० (चिकुर) જેમાથી પીળો રંગ થાય તેવુ એક દ્રવ્ય-પદાર્થ

चिंचइअ त्रि० (   ) મઢેલુ શણગારેલુ

चिंचा स्त्री० (चिञ्चा) આમલીનુ વૃક્ષ (૨) ઘાસનો બનાવટી પુરુષ-ચાડુ

चिंचिणिआ स्त्री० (चिञ्चिणी) આમલીનુ વૃક્ષ

चिंतग त्रि० (चिन्तक) ચિંતવનાર, વિચારક

चिंतण न० (चिंतन) } चिंतणा स्त्री० } चिंतणिया स्त्री० (चिंतनिका) } चिंतन न० (चिंतन) } વિચારવુ, ચિંતવન કરવુ તે (૨) સ્મરણ, સ્મૃતિ

चिंतय त्रि० (चिन्तक) વિચાર કરનાર

चिंता स्त्री० (चिन्ता) ચિંતા ફિકર મનની વ્યગ્રતા (૨) ધ્યાન (૩) સ્મૃતિ, સ્મરણ

चिंताउर त्रि० (चिन्तातुर) ચિંતામા ગરક થયેલો

चिंतामणि पु० (चिन्तामणि) સર્વ ઇચ્છા પૂર્ણ કરનાર મણિ ચિન્તામણિ રત્ન

चिंतिय त्रि० (चिन्तित) ચિન્તવેલુ, યાદ કરેલ (૨) જેને ચિન્તા ઉત્પન્ન થઇ છે તે (૩) न० સ્મરણ સ્મૃતિ

चिंध न० (चिह्न) ચિહ્ન નિશાની, લક્ષણ

चिंधपट्ट पु० (चिह्नपट्ट) ચાંદ, ખાસ નિશાનીયુક્ત પટ્ટો

चिंधपुरिस० पु० (चिह्नपुरुष) દાઢી મુછ આદિ પુરુષ ચિન્હવાળો પુરુષ (૨) પુરુષનો વેશ ધારણ કરનારી સ્ત્રી વગેરે

चिक्कण त्रि० (चिक्कण) ચિકાશવાળુ સ્નિગ્ધ (૨) દુર્ભેદ્ય, દુઃખથી છૂટવા યોગ્ય

चिक्खल्ल } चिक्खिल्ल } पु० न० (चिखल्ल) કીચડ કાદવ (૨) પગ બુડે તેટલા કાદવવાળો ભાગ

चिगिच्छग त्रि० (चिकित्सक) દવા કરનાર ઇલાજ કરનાર (૨) पु० વૈદ

चिंचि पु० (चिञ्चि) ભરડેલ અનાજ

चिंचिका स्त्री० (चिञ्चिका) વાદ્ય વિશેષ

चिट्ठ अ० (भृशम्) ઘણુ અત્યન્ત

चिट्ठण न० (स्थान) ઊભા રહેવુ તે

चिट्ठणा स्त्री० (स्थान) બેઠક, સ્થિતિ

चिट्ठा स्त्री० (चेष्टा) હાથ વગેરેની ચેષ્ટા કરવી તે

चिट्ठिअ न० (चेष्टित) ચેષ્ટા સવિકાર અંગ પ્રત્યંગ મરડવા તે (૨) त्रि० ચેષ્ટા કરેલ

चिट्ठित न० (चेष्टित) જુઓ 'ચિટ્ઠિઅ' શબ્દ

चिट्ठित्तार त्रि० (स्थातृ) ઊભો રહેનાર

चिट्ठिय त्रि० (स्थित) સ્થિર રહેલ

चिडक पु० (चटक) ચકલો

चिडगा स्त्री० (चटका) ચકલી ચીડી

चिड्डि पु० (चिटिक) એક જાતનુ પક્ષી

चियाण त्रि० (चार्ण) પ્રકટ કરેલુ (૨) એકઠુ કરેલ (૩) આચરિત (૪) વિહિત કૃત

चिराण त्रि० (चैन्य) ચીન દેશમા ઉત્પન્ન થયલ

चिराह न० (चिह्न) નિશાન, ચિહ્ન

चिराहपट्ट त्रि० (चिह्नपट्ट) ચાંદ, ખાસ નિશાનીયુક્ત પટ્ટો

चिति स्त्री० (चिति) ચિતા, ઢેર

चिति स्त्री० (चैत्य) ચિતા ઉપરનુ સ્મારક

चितिय न० (चैत्य) જુઓ ' ચિતિ ' શબ્દ

चित्त न० (चित्त) ચિત્ત, અન્તઃકરણ, મન (૨) पु० ચિત્ત નામના મુનિ (૩) પરદેશી રાજાનો સારથી (૪) જીવ, ચેતન (૫) જ્ઞાન, ચેતના (૬) અભિપ્રાય, આશય (૭) ઉપયોગ, ધ્યાન

चित्त पु० न० (चैत्र) ચૈત્ર મહિનો

चित्त न० (चित्र) ચિતરામણ, છબી, ફોટો (૨) त्रि० વિચિત્ર, નાનાપ્રકારનુ (૩) पु० ચિત્તો, એક જાતની માસાહારી પશુ (૪) त्रि० આશ્ચર્યકારી, નવાઇ જેવુ (૫) पु० ચિત્ર નામનો એક પર્વત (૬) વેણુદેવ અને વેણુદાલિ ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ (૭) ભૂતાનેન્દ્રના પ્રથમ લોકપાળનુ નામ (૮) કાષ્ઠ વિશેષ (૯) त्रि० કાબર, કાબરચિતરૂ

चित्तउत्त पु० (चित्रगुप्त) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૧૬ મા તીર્થંકર

चित्तग पु० (चित्राङ्ग) રંગ બેરંગી ફુલ આપનાર કલ્પવૃક્ષ (૨) ચિત્તાની એક જાત, હિંસક પશુની એક જાત

चित्तकट्टर न० ( ) કુંડાનુ નીચલુ તળીયુ

चित्तकणगा स्त्री० (चित्रकनका) વિદિશાના રુચક પર્વત ઉપર રહેનારી ચાર દિશાકુમારિકામાની બીજી, ભગવન્તના જન્મ સમયે દીવી લઇને ઉભી રહેતી એક વિદ્યુ કુમારી

चित्तकम्म न० (चित्रकर्मन्) ચિત્રનુ (ચીતરવાનુ) કામ

चित्तकार पु० (चित्रकार) ચિત્ર કરનાર, ચિતારો

चित्तकूड पु० (चित्रकूट) કચ્છવિજયની પૂર્વ સરહદે ઉપરનો વખારા પર્વત (૨) દેવકુરુક્ષેત્રમા નિષધ પર્વતથી ૮૩૪ જોજન અને સાતીયા ચાર ભાગ ઉત્તરે સીતા નદીને પૂર્વ કાંઠે આવેલ એક પર્વત (૩) જમ્બૂદ્વીપના મેરૂથી પૂર્વ દિશામા સીતા મહાનદીના ઉત્તર કાંઠે ઉપરનો એક વખારા પર્વત

चित्तग पु० (चित्रक) ચિત્તોરો, પશુ વિશેષ

चित्तगर पु० (चित्रकर) ચિતારો, ચિત્ર કરનાર

चित्तगुत्त पु० (चित्रगुप्त) ચિત્રગુપ્ત નામે ભરતક્ષેત્રમા આવતી ચોવીસીમા થનાર ૧૬ મા તીર્થંકર

चित्तगुत्ता स्त्री० (चित्रगुप्ता) ચમરેન્દ્રના લોકપાળની ત્રીજી અગ્રમહિષી (૨) દક્ષિણ દિશાના રુચક પર્વતપર વસનારી આઠ દિશા કુમારિકામાની સાતમી

चित्तराणु त्रि० (चित्तज्ञ) મનને જાણનાર

चित्तपक्ख पु० (चित्रपक्ष) વેણુદેવ અને વેણુદાલી ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ (૨) ચાર ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

चित्तपत्तअ पु० (चित्रपत्रक) ચિત્રપત્રક, વિચિત્ર પાંખવાળો ચઉરિન્દ્રિય જીવ વિશેષ

चित्तपरिच्छेय त्रि० ( ) હલકુ, લઘુ

चित्तभित्ति स्त्री० (चित्रभित्ति) ચિત્રવાળી ભીંત (૨) સ્ત્રીની છબી

चित्तमत त्रि० (चित्तवत्) સચિત્ત, સજીવ વસ્તુ

चित्तयर पु० (चित्रकर) જુઓ "ચિત્તગર" શબ્દ

चित्तरस पु० (चित्ररस) વિચિત્ર રસના ભોજન-ખાદ્ય પદાર્થ આપનાર કલ્પવૃક્ષ
चित्तल पु० (चित्रल) જંગલી પશુ ચિત્તો (૨) ત્રિ० વિચિત્ર રંગનું કાબરચિતું
चित्तलि पु० स्त्री० (चित्रलिन्) મુકુલિ સર્પ કે જે ચિતન નામથી ઓળખાય છે
चित्तविब्भम पु० (चित्तविभ्रम) ચિત્તવિભ્રમ, ઘેલછા
चित्तसंभूइय न० (चित्तसंभूतीय) ચિત્ત અને સંભૂત નામના ચાણ્ડાલના વૃત્તાન્તવાળું ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું તેરમું અધ્યયન
चित्तसभा स्त्री० (चित्रसभा) ચિત્રવાળું ઘર
चित्ता स्त्री० (चित्रा) ચિત્રા નામનું નક્ષત્ર (૨) પહેલા દેવલોકના ઇન્દ્ર શક્રના લોકપાળ સોમની બીજી અગ્રમહિષી (૩) ભગવંતના જન્મ વખતે દીવો લઈને ઉભી રહેનાર એક વિદ્યુત્કુમારી દેવી (૪) વિદિશાના રૂચક પર્વત ઉપર રહેનારી ચાર દિશા કુમારીમાંની પહેલી
चित्ताणुग त्रि० (चित्तानुग) બીજાના (આચાર્યના) ચિત્તને અનુસરી વર્તનાર, સ્વચ્છંદી નહિ તે
चित्तामूलय पु० (चित्रमूलक) તીખા રસવાળી એક જાતની વનસ્પતિ
चित्तार त्रि० (चित्रकार) ચિતારો
चित्ति त्रि० (चित्रिन्) ચિત્રકાર ચિતારો
चित्तिय त्रि० (चित्रित) ચિતરેલું
चित्तिया स्त्री (चित्रिका) એક શિકારી પશુની માદા ચિતરી
चिच त्रि० (मार्ग) આવરેલ પાણીને (૨) જેમાં એક વખત જવાયું હોય તેવો પ્રદેશ
चिपिड त्रि० (चिपिट) ચપટું
चिप्पिडय पु० ( ) અન્ન વિશેષ
चिप्पिण पु० ( ) ક્યારાનો પ્રદેશ (૨) ક્યારા, ક્યારાવાળો પ્રદેશ

चिब्भडिया स्त्री० (चिर्भिटिका) કાકડીની વેલ (૨) માછલાની એક જાતિ
चिमिट्ठ } त्रि० (चिपिट) ચપટા નાકવાળું
चिमिढ } ચપટું
चिय त्रि० (चित) ઉપચય-વૃદ્ધિ પામેલ
चियका } स्त्री० (चिता) ચિતા, ચેહ
चियगा }
चियत्त त्रि० ( ) પ્રેમ ઉપજાવનાર, લોકપ્રિય (૨) અભિમત સમ્મત (૩) न० પ્રીતિ
चियत्त त्रि० (त्यक्त) તજેલું, છોડેલું
चिया स्त्री० (चिता) ચિતા, ચેહ
चियाग } पु० (त्याग) ત્યાગ
चियाय }
चिर न० (चिर) લાંબો વખત, ઘણો કાળ
चिरट्ठिइ } त्रि० (चिरस्थितिक) લાંબા
चिरट्ठिइय } આયુષ્યવાળા, દીર્ઘકાળ રહેનાર
चिरराय न० (चिररात्र) ઘણો વખત, લાંબો કાળ, જાવજીવ સુધી
चिराइय त्रि० (चिरातीत) ઘણો પુરાતની, બહુ પ્રાચીન
चिराइण त्रि० (चिरन्तन) પુરાતન, પ્રાચીન
चिलाइया स्त्री० (किरातिका) કિરાત દેશમાં રહેનાર સ્ત્રી
चिलाईपुत्त पु० (चिलातीपुत्र) રાજગૃહનિવાસી ધનાશા શેઠની ચિલાતી નામે દાસીનો પુત્ર, એક જૈન સાધુ
चिलातिया } स्त्री० (किरातिका) કિરાત
चिलाती } દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલ દાસી
चिलाय पु० (किरात) ધન્ના સાર્થવાહનો એક દાસ (૨) મ્લેચ્છ, ભીલની એક જાત (૩) त्रि० કિરાત દેશમાં રહેનાર
चिलिचिल्ल } त्रि० ( ) આર્દ્ર,
चिलिमिलि } ભીનું
चिलिचीत }
चिलिण त्रि० ( ) અશુચિ, અપવિત્ર

चिलिमिणी) स्त्री० ( ) पडदो, चिलिमिलिया | ढाकवानु वस्त्र (२) दोरी, चिलिमिली (दोरडी चिलिमिल्लिगा)

चिल्लग त्रि० ( ) देदीप्यमान, प्रकाशमान (२) लीन, आसक्त

चिल्लड पु० स्त्री० ( ) शिकारी पशु विशेष, चित्तो (२) कादववाळु जळाशय, नानु तळाव (३) त्रि० देदीप्यमान

चिल्लडय पु० ( ) लोकडी, एक जगनी जनावर

चिल्लणा स्त्री० (चित्रना) श्रेणिक राजानी पट्टराणीनु नाम

चिल्लय त्रि० ( ) चळकतु, देदीप्यमान

चिल्लल पु० स्त्री० ( ) जळमिश्र कादववाळु स्थान, नानु तळाव (२) त्रि० देदीप्यमान, चमकतु (३) पु० स्त्री० चितरो

चिल्लित) त्रि० ( ) सुशोभित, चिल्लिय) प्रदीप्त (२) लीन, आसक्त

चिल्ली (चिल्ली) ए नामनी लीली वनस्पति

चिहुर पु० (चिकुर) केश, वाळ

चीण पु० (चीन) चीन देश (२) त्रि० चीन देशनो रहीश (३) न्हानु, लघु

चीणसुय न० (चीनांशुक) चीन देशनी बनावट। रेशमी वस्त्र (२) चीन देशना कीडाओनी लाळथी उत्पन्न थतु सूत्र, रेशम

चीणपट्ट पुं० (चीनपट्ट) चीन देशमा थनारु एक जातनु वस्त्र

चीणपिट्ठ) पु० (चीनपिष्ट) सिन्दूर (२) चीणविट्ठ) हिंगळो

चीर न० (चीर) वस्त्र, लुगडु (२) झाडनी छालनु वस्त्र,

चीरल्ल पु० (चील्ह) चीरल, पक्षी विशेष

चीरिग) पु० (चीरिक) शेरीमा के रस्ता- चीरिय) मा पडेल चीथरानो झुरखो बनावी धारण करनार एक भिक्षुक, वर्ग (२) फाटेला कपडा पहेरनार एक जातना साधु

चीवर न० (चीवर) वस्त्र, लुगडु

चुअ त्रि० (च्युत) भ्रष्ट थयेल, पतित (२) चवेल, मरण पामेल (३) विनष्ट

चुआचुअसेणिया स्त्री० (च्युताच्युतश्रेणिका) च्युताच्युत श्रेणीगणना, दृष्टिवादान्तर्गत परिकर्मनो एक भेद

चुआचुअसेणियापरिकम्म (च्युताच्युतश्रेणिका-परिकर्मन्) दृष्टिवादान्तर्गत परिकर्मनो सातमो भेद

चुआचुआवत्त न० (च्युताच्युतावर्त) चुआचुअसेणिआ परिकर्मनो चौदमो भेद

चुचुण पु० (चुचुन) एक आर्यजाति, वैश्य जाति

चुंचुय पु० (चुञ्चुक) म्लेच्छ जातिनो एक भेद

चुढी स्त्री० ( ) नानी कुई (२) नानो अखात

चुवण न० (चुम्बन) चुम्बन, चुमी

चुक्क त्रि० ( ) सेकेलु, भुंजेलु

चुक्ख त्रि० (चोक्ष) चोख्खु, पवित्र

चुचुय पु० (चुचुक) चुचुक नामनो देश (२) त्रि० ते देशमा वसनार

चुचुया स्त्री० (चुचुका) स्तननो अग्रभाग, डीटी

चुच्चुय न० (चुचुक) स्तननी डीटी, बींटडी

चुडण न० ( ) जुदु थवु, फाटी जवु, सडी जवु

चुडलिय न० ( ) उंबाडियानी पेठे रजोहरण फेरवता वदना करवाथी लागतो दोष, वदनानो बत्रीसमो दोष

चुडिली स्त्री० ( ) उंबाडियु

चुड्डुलि स्त्री० ( ) સળગતો ખડનો પુળો

चुएण पु० न० (चूर्ण) ભૂકો, રેત (૨) એ નામનો ગુચ્છો-ગુચ્છનસ્પતિ (૩) કેશર કસ્તુરી વગેરે સુગંધિ દ્રવ્યનુ ચૂર્ણ (૪) ચમત્કારી ચૂર્ણ, મંત્રેલ ભૂકી (૫) ચુનો (૬) આટો, લોટ

चुएणकोसय न० (चूर्णकोशक) એક જાતનો ખાવાનો પદાર્થ

चुएणजुत्ति स्त्री० (चूर्णयुक्ति) અબીર, ગુલાલ વિગેરે ચૂર્ણ બનાવવાની યુક્તિ-વિજ્ઞાન ૭૨ કળામાની એક

चुएणजोय पु० (चूर्णयोग) સ્તભનાદિકર્મ ચૂર્ણયોગ

चुएणय पु० (चूर्णक) ચુનો

चुएणयपेसिया स्त्री० (चूर्णपेषिका) ચૂર્ણ પીસનારી દાસી

चुएणवास पु० (चूर्णवर्ष) ચૂર્ણ-કેશર વગેરે સુગંધ દ્રવ્યની વૃષ્ટિ

चुरिणअ त्रि० (चूर्णित) ચુરેચુરો કરેલ, ચૂર્ણ થયેલ

चुरिणआ स्त्री० (चूर्णिका) ચૂર્ણરૂપે વસ્તુનો ભેદ એક જાતનો પૃથગ્ભાગ

चुरिणगाभाग पु० (चूर्णिकाभाग) ભાગનો પણ ભાગ, અંશનો અંશ

चुरिणयाभेद पु० (चूर्णिकाभेद) વસ્તુનો ચૂર્ણ રૂપે ભેદ

चुत त्रि० (च्युत) પ્રાણરહિત બનેલુ

चुन्न पु० (चूर्ण) જાદુઇ ચૂર્ણ (૨) આટો, લોટ (૩) ચૂર્ણ ભુક્કો

चुन्नग पु० (चूर्णक) સોયરો-સુરમાદિક ચૂર્ણ

चुन्नी स्त्री० (चूर्णी) ચૂર્ણ, ભૂકો (૨) લોટ

चुप्पालय पु० ( ) વિજય નામના દેવનુ આયુધાલય-શસ્ત્રો રાખવાનુ ઘર

चुलणी स्त्री० (चुलनी) કપિલપુરના રાજાની રાણી, બ્રહ્મદત્ત નામના બારમા ચક્રવર્તી ની માતા

चुलणीपिय पु० (चुलनीपितृ) ભગવાન્ મહાવીરના એકમુખ્ય ઉપાસક

चुलसी } **चुलसीइ** } स्त्री० (चतुरशीति) ચોરાશી ૮૪

चुल्ल त्रि० ( ) ન્હાનુ, લઘુ

चुल्लग पु० ( ) ભાત, ખોરાકની એક વસ્તુ

चुल्लणीदेवी स्त्री० (चुलणीदेवी) દ્રુપદરાજાની ચુલણી નામની દેવી (રાણી)

चुल्लपिउअ पु० (चुल्लपितृक) પિતાનો નાનો ભાઇ, કાકો

चुल्लमाउ स्त्री० (चुल्लमातृ) ઓરમાન મા

चुल्लमाउया स्त्री० (चुल्लमातृका) ઓરમાન માતા (૨) કાકી

चुल्लसयग पु० (चुल्लशतक) ચુલ્લશતક નામનો મહાવીરસ્વામિનો એક શ્રાવક, દશ શ્રાવક-માનો એક

चुल्लहिमवंत पु० (चुल्लहिमवत्) ભરતક્ષેત્રની મર્યાદા બાંધનાર પર્વત, ભરત અને હેમવયને જુદુ પાડનાર (એની વચ્ચે આવેલ) પર્વત

चुल्लहिमवंतकूड (चुल्लहिमवत्कूट) ચુલ્લ હિમવત પર્વત ઉપરના અગીઆર કૂટમાનુ બીજુ કૂટ-શિખર

चुल्लहिमवंतगिरिकुमार पु० (चुल्लहिमवद्गिरि कुमार) દેવ વિશેષ જે ચુલ્લ હિમ વત્કૂટના અધિષ્ઠાતા છે

चुल्लहिमवंता स्त्री० (चुल्लहिमवती) ચુલ્લહિમ વન્તગિરિ કુમાર દેવતાની રાજધાનીનુ નામ

चुल्ली स्त्री० (चुल्ली) ચુલડી ચૂલી, ન્હાનો ચૂલો

चूडामणि पु० (चूडामणि) ચૂડામણિ, મુગટ

चूय पु० (चूत) આંબાનુ વૃક્ષ (૨) સૂર્યાભના આમ વનનો રક્ષક દેવતા (૩) એ નામની લતા

चूयगवडिंसग्र न० (चूतकावतंसक) એ નામનુ એક ઇન્દ્રનુ વિમાન

चूयवडिंसा स्त्री० (चूतावतंसा) સૌધર્મેન્દ્રની અગ્રમહિષી દેવીની રાજધાની (૨) ઇંદ્રાણી વિશેષ

चूयवण न० (चूतवन) સૂર્યાભવિમાનના ઉત્તર દરવાજેથી ૫૦૦ જોજન ઉપર આવેલ આંબાનુ એક વન કે જે સાડા બાર હજાર જોજન લાંબુ અને પાંચસો જોજન પહોળુ છે

चूया स्त्री० (चूता) સૌધર્મેન્દ્રની અગ્રમહિષીની રાજધાની (૨) શક્રેન્દ્રની એક અગ્રમહિષી

चूलणी स्त्री० (चलनी) બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તીની માતા

चूला स्त्री० (चूडा) ચોટી, શિખા, ચોટલી

चूलामणि पु० (चूडामणि) મુગટ

चूलिअग न० (चूलिकाङ्ग) ચોરાશીલાખ પ્રયુત પરિમિત કાળવિભાગ

चूलिआ स्त्री० (चूलिका) દૃષ્ટિવાદ અંગના પાંચ વિભાગમાંનો પાંચમો—છેલ્લો વિભાગ (૨) મૂળસૂત્રમાં ન બતાવેલ હકીકત સંગ્રહ કરી અંતમાં બતાવવી તે (૩) ચોરાશીલાખ ચૂલિઅંગ પ્રમાણનો કાળવિભાગ (૪) ચૂલિકા - ચોટલી, શિખર

चूलिय पु० (चूलिक) ચૂલિક દેશ (૨) त्रि० તે દેશમાં વસનાર (૩) स्त्री० न० સંખ્યા વિશેષ

चूलिया स्त्री० (चूलिका) ચૂલો, સગડી

चूलोवणयण न० (चूडोपनयन) ચોટલી ઉતારવાનો—મુણ્ડન કરાવવાનો સંસ્કાર

चे अ० (चेत्) જો

चेअ न० (चेतस्) જ્ઞાન, ચૈતન્ય (૨) મન, ચિત્ત, અંતઃકરણ

चेइय त्रि० (चेतित) કરેલુ, બનાવેલુ, ચણાવેલુ

चेइय पु० न० (चैत्य) યક્ષ વગેરે વ્યંતર દેવતાનુ આયતન-સ્થાન, દેવસ્થાન (૨) વ્યંતરના આયતનવાળો અથવા તેના વિનાનો બાગ, ઉદ્યાન, આરામ, બગીચો (૩) તીર્થંકરનુ જ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન (૪) શ્રમણ, સાધુ (૫) વ્યંતર આદિ દેવતા (૬) त्रि० ચિત્તને આનંદ ઉપજાવનાર (૭) न० કોઈ મહાપુરુષની ચેહ ઉપર કરેલુ સ્મૃતિ ચિહ્ન કે સ્મારક, અવશેષ રાખ, અસ્થિ દાઢા વગેરે (૮) જનદી, ઉતાવળુ (૯) સભાવૃક્ષ, સભાગૃહ પાસેનુ વૃક્ષ (૧૦) ચબુતરાવાળુ વૃક્ષ (૧૧) દેવોના ચિહ્ન ભૂત વૃક્ષ, જ્યાં તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય તે

चेइयखंभ पु० (चैत्यस्तम्भ) સુધર્મા સભાની વચ્ચે મણિપીઠિકા ઉપર જે સાઠ જોજન ઊંચો માણવક નામનો થંભ છે તે

चेइयथूभ पु० (चैत्यस्तूप) ચૈત્યવૃક્ષ અને પ્રેક્ષાઘરની વચ્ચે મણિપીઠિકા ઉપરનુ ચિત્તને આહ્લાદજનક સ્તૂપ

चेइयरुक्ख पु० (चैत्यवृक्ष) વાણ વ્યંતરની સુધર્માદિ સભાની આગળ મણિપીઠિકા ઉપર રત્નમય વૃક્ષ કે જેની આઠ જોજનની ઉંચાઇ છે (૨) જેની નીચે તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન થયુ હોય તે વૃક્ષ, દેવતાઓની સભાના દરેક દરવાજા આગળ મહાધ્વજા અને ચૈત્યથુભની વચ્ચેનુ વૃક્ષ (૩) જેની નીચે ચોતરો બાંધેલો હોય તે વૃક્ષ

चेट्ठा स्त्री० (चेष्टा) ક્રિયા, આચરણ (૨) પ્રયત્ન

चेट्ठिय त्रि० (चेष्टित) ચેષ્ટા કરેલુ

चेड पु० (चेट) પગ પાસ રહેનાર નોકર (૨) બાળક

चेडग पु० (चेटक) વિશાલા નગરીનો ચેટક નામનો રાજા કે જે મહાવીર પ્રભુનો પરમ ભક્ત હતો (૨) દાસ

चेडय पु० (चेटक) કુમાર, છોકરો (૨) દાસ, નોકર

चेडिया स्त्री० (चेटिका) દાસી, ચાકરડી, બાંદી

चेतिय न० (चैत्य) જુઓ ' ચેઇય ' શબ્દ

चेत्त पु० (चैत्र) ચૈત્રમાસ (૨) જૈન મુનિઓનો એક ગણ

चेत्ती स्त्री० (चैत्री) ચૈત્ર માસની પુનમ

चेदि पु० (चेदि) ચેદિ નામનો દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશના રહીશ

चेय न० (चेतस्) ચિત્ત (૨) વિજ્ઞાન (૩) જીવ, આત્મા

चेय अ० (एव) એમજ, ચોકસ

चेयण पु० (चेतन) આત્મા, જીવ (૨) ત્રિ० જ્ઞાનવાળા ચેતનવાળા

चेयणा स्त्री० (चेतना) જ્ઞાનાદિ ચેતના, ચૈતન્ય

चेयण्ण न० (चैतन्य) જીવત્વ જીવપણુ

चेया स्त्री० (चेतना) ચેતના-જ્ઞાનશક્તિ

चेल न० (चैल) વસ્ત્ર લુગડુ

चेलग न० (चेलक) સંથારીઓનુ એક ઉપકરણ

चेलगोळ न० (चेलगोल) એક જાતનુ વસ્ત્ર

चेला स्त्री० (किराता) ચિલાત (કિરાત) અનેર્ય દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ દાસી

चेल्लग त्रि० ( ) જુઓ ' ચિલ્લય " શબ્દ

चेल्लणा स्त्री० (चेल्लणा) શ્રેણિક રાજાની રાણી ચેડા રાજાની પુત્રી

चेव अ० (चैव) નિશ્ચય, અવધારણ

चेव अ० (इव) સાદ્રશ્યદ્યોતક અવ્યય

चोअअ त्रि० (चोदक) પ્રેરક, પ્રશ્નકર્તા, પૂર્વપક્ષી

चोअग पु० (चोयक) એક જાતનુ ફળ

चोअण न० (चोदन) } પ્રેરણા
चोअणा स्त्री० (चोदना) }

चोइअ त्रि० (चोदित) પ્રેરાયેલ પ્રેરણા કરેલ, પુછેલ

चोक्ख त्रि० (चोक्ष) સ્વચ્છ, પવિત્ર, સાફ

चोक्खलि त्रि० (चोक्षशील) ચોખ્ખો, શરીર વસ્ત્રાદિકને સાફસુફ રાખનાર

चोक्खा स्त्री० (चोक्षा) ચોક્ષા નામની પરિવ્રાજીકા-સન્યાસણ

चोज्ज न० (चोद्य) આશ્ચર્ય, વિસ્મય

चोज्ज न० (चौर्य) ચોરી, તસ્કરપણુ

चोडि त्रि० ( ) ગુ સૂચામણુ

चोण्ण न० ( ) કાઠ વગેરે લાવવાનુ હલકુ કામ

चोत्तीसा स्त्री० (चतुस्त्रिंशत्) ચોત્રીસ

चोद्द न० ( ) ચામડી, છાલ

चोदग त्रि० (चोदक) જુઓ " ચોઅઅ " શબ્દ

चोद्दस त्रि० (चतुर्दशन्) ચૌદ

चोद्दसम त्रि० (चतुर्दशतम) ચૌદમુ (૨) પુ० ૭ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

चोपड पु० ( ) તેલ વિગેરે ચોપડવુ તે

चोपाल पु० (चउप्पाल) સૂર્યાભદેવના આયુધાગાર-હથિયારશાળાનુ નામ

चोप्पालग न० ( ) મત્તવારણ, હાથી

चोय पु० ( ) ત્વચા, છાલ (૨) કેરી વગેરેના ગોટલા (૩) ગંધ દ્રવ્ય વિશેષ

चोयअ पु० (चायक) એક જાતનુ ફળ

चोयग त्रि० (चोदक) પ્રેરણા કરનાર પ્રશ્ન પૂછનાર (૨) સ્ત્રી० ફુલની છાબ

चोयणा स्त्री० (चोदना) પ્રેરણા ચેતવણી

चोयाल पु० ( ) ગજ ઉપર બેસવાનુ સ્થાન

चोयाला स्त्री० } (चतुश्चत्वारिंशत) ચુમા
चोयालीसा } લીસ

चोर पुं० (चोर) ચોર, હેરૂ, તસ્કર

चोरग पुं० न० (चोरक) એ નામની એક સુગન્ધિ વનસ્પતિ (२) त्रि० ચોરનાર

चोरिक्क न० (चौरिक्य) ચોરી

चोरिय त्रि० (चोरित) ચોરેલુ, ચોરી લીધેલુ

चोरिय पु० (चौरिक) માણસોને મારી ચોરી કરનાર (२) જાસુસ

चोरी स्त्री० (चोरी) ચોરી, ચોરવુ તે

चोलक न० (चोलक) ચૂડાપનયન, બાળકોનુ પ્રથમ શિરોમુડન કરાવવુ તે

चोलगपट्ट पु० (चोलकपट्ट) મુનિને નીચે પહેરવાનુ વસ્ત્ર, ચલોટો

चोलपट्ट पु० (चोलपट्ट) સાધુઓનુ કટિ વસ્ત્ર, ચલોટો

चोलोपणय न० (चुडोपनय) જુઓ 'ચોલક' શબ્દ

चोलोयणग } न० (चूलापनयन) સસ્કાર
चोलोयणय } વિશેષ, મુડન કરાવવુ તે
चोलोवणयण } (२) શિખા ધારણ, ચોટની રખાવની તે

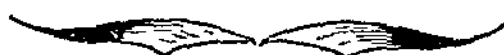
चोज्जक } पु० न० ( ) ભોજન,
चोज्जग } ખાણુ

चोज्जिय त्रि० ( ) દેદીપ્યમાન

चोवत्तरि स्त्री० (चतुःसप्तति) ચુમ્મોતેર, ७४

चोवीसा स्त्री० (चतुर्विंशति) ચોવીસ, २४

चोसट्ठि स्त्री० (चतुःषष्ठि) ચોસઠ, ६४

छ.

छ त्रि० (षष) ७, છની સખ્યા

छइ पु० (छवि) દશાયુના બાપનુ નામ

छइय त्रि० (स्थगित) ઢાકેલુ

छउम पु० न० (छद्मन्) છદ્મસ્થ અવસ્થા, સરાગ દશા (२) આત્માનુ આચ્છાદન કરનાર જ્ઞાનાવરણીયાદિ આઠ કર્મ (३) કપટ, માયા

छउमत्थ त्रि० (छद्मस्थ) અપૂર્ણ જ્ઞાનવાન્ માણસ, કેવળજ્ઞાની નહિ, રાગદ્વેષ સહિત

छउमत्थिय त्रि० (छाद्मस्थिक) છદ્મસ્થ અવસ્થામા રહેનાર

छंद पु न० (छन्दस्) ઇરાદો, મરજી, અભિપ્રાય (२) વિષયાભિલાષ (३) છન્દોનુ સ્વરૂપ બતાવનાર શાસ્ત્ર પિંગલ શાસ્ત્ર

छंदण न० (छन्दन) ખડીયાનુ ઢાકણુ

छंदणा स्त्री० (छन्दना) સાધુએ કાંઇપણ વસ્તુ ગૃહસ્થને ત્યાથી વ્હોરી લાવ્યા પછી ગુર્વાદિકને તે વસ્તુનુ આમત્રણ કરવુ- પ્રાર્થના કરવી તે, સામાચારીનો પાંચમો પ્રકાર

छंदा स्त्री० (छन्दा) દીક્ષાનો એક ભેદ બીજાના અભિપ્રાયથી દીક્ષા લીધી હોય તે

छंदाणुवत्तग त्रि० (छन्दोनुवर्तक) છન્દાને- અભિપ્રાયને અનુસરનાર, પોતાની મરજી પ્રમાણે ન ચાલના ગુરુની મરજી પ્રમાણે વર્તનાર

छंदाणुवत्ति स्त्री० (छन्दोनुवृत्ति) કોઇના છન્દાને-અભિપ્રાયને અનુસરી વર્તવુ તે

छंदोवयार त्रि० (छन्दउपचार) આચાર્ય વગેરેની ઇચ્છાનુસાર વર્તનાર તથા તેમની સેવા કરનાર

छक्क न० (षट्क) છ-૬ નો સમુદાય (૨) હાસ્યાદિ છ, હાસ્ય, રતિ, અરતિ, શોક, ભય, જુગુપ્સા

छक्कम्म न० (षट्कर्मन्) યજન, યાજન, પઠન, પાઠન, વગેરે બ્રાહ્મણના છ કર્મ

छक्काय पु० (षट्काय) પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિકાય અને ત્રસકાય–એ છ પ્રકારના જીવોનો સમુદાય

छखण्ड पु० (षट्खण्ड) છખંડ, ભરત આદિ ક્ષેત્રના ગંગા, સિંધુ અને વૈતાઢ્ય પર્વતથી પડતા છ વિભાગ

छग न० ( ) વિષ્ટા

छगण न० ( ) છાણ

छगणिया स्त्री० ( ) છાણું

छगल पु० (छगल) બોકડો (૨) ચોથા દેવલોકના ઇન્દ્રનુ ચિહ્ન (૩) સત્તરમા તીર્થંકરનુ લાંછન

छगलपुर न० (छगलपुर) એ નામનુ એક નગર

छगुण } **छग्गुण** } त्रि० (षड्गुण) છગણુ

छच त्रि० (षष्) છ, ૬

छच्चत्ताला स्त्री० (षट्चत्वारिंशत्) છેતાલિસની સંખ્યા

छच्चसट्ठि स्त्री० (षट्षष्टि) છાસઠની સંખ્યા

छज्जिया स्त्री० ( ) છાબડી ફુલ વિગેરે રાખવાની છાબ

छज्जीवणिकाय पु० (षड्जीवनिकाय) છકાય જીવોનો સમૂહ પૃથ્વી, અપ્, તેજસ, વાયુ, વનસ્પતિ અને ત્રસકાય

छज्जीवणिया स्त्री० (षड्जीवनिकाय) જેમા છકાય જીવની રક્ષાનો અધિકાર છે એવા દશવૈકાલિક સૂત્રના ચોથા અધ્યયનનુ નામ

छट्टण न० ( ) સીંચવુ, છાટવુ

छट्ठ त्रि० (षष्ठ) છઠ્ઠું, (૨) न० બે ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

छट्ठछट्ठेण अ० (षष्ठषष्ठेन) છઠ્ઠ છઠ્ઠને પારણે છઠ્ઠ તપ કરવુ તે

छट्ठक्खमण न० (षष्ठक्षमण) છઠ્ઠતપ, બે ઉપવાસ સાથે કરવા તે

छट्ठभत्त न० (षष्ठभक्त) બે ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

छट्ठभत्तिय त्रि० (षष्ठभक्तिक) લાગલાગટ બે ઉપવાસ કરનાર

छट्ठाण न० (षट्स्थान) અનંતભાગ હીનાધિક, અસંખ્યાત ભાગ હીનાધિક, સંખ્યાત ભાગ હીનાધિક, સંખ્યાતગુણહીનાધિક, અસંખ્યાતગુણહીનાધિક અને અનંતગુણહીનાધિક, એ હાનિવૃદ્ધિના છ સ્થાનકની સંજ્ઞા

छट्ठी स्त्री० (षष्ठी) છઠ્ઠી, પક્ષની છઠ્ઠી તિથિ (૨) છઠ્ઠી વિભક્તિ સંબંધવિભક્તિ (૩) છઠ્ઠી નરક, મઘા નામે છઠ્ઠી પૃથ્વી

छडछडा स्त्री० (छडच्छटा) એક પ્રકારનો અવ્યક્ત અવાજ

छडिय त्रि० ( ) ખાંડેલુ, છડેલુ

छड्डण न० (छर्दन) પરઠવવુ, તજવુ (૨) વમન, ઉલટી

छड्डावण न० (छर्दन) છોડાવવુ તજાવવુ

छड्डाविय त्रि० (छर्दित) વમન કરેલ

छड्डिय } **छड्डियलिय** } त्रि० (छर्दित) ઉલટી કરેલ વમન કરેલ (૨) વમન કરનારને હાથે વ્હોરવાથી સાધુને લાગતો એક એષણાનો દોષ

छण पु० (क्षण) વખત, અવસર (૨) હિંસા (૩) ઉત્સવ

छणण न० (क्षणन) હિંસા

छणिय त्रि० (क्षणिक) ક્ષણભંગુર (૨) पु० મહોત્સવ

छ्रगा त्रि० (छ्रन) ढांकेलु, सताडेलु, छानु (२) जनसमुदाय भणी भोजन करवु ते (३) छन्नाग्निो महात्सव (४) न० माया, कपट

छ्रगाउइ स्त्री० (पगणवति) छन्नु, ९६

छ्रगालश्र न० (पएणालव) त्रिकाष्टिक, सन्यासीनु एक उपकरण

छ्रगिग्रश्र पु० (छ्रग्निक) ए नामनो एक कसाइ

छ्रत्त न० (छत्र) छत्र, छतर (२) चंद्र वगेरेनो छत्राकारे थतो नक्षत्र साथेनो योग, छत्रयोग

छ्रत्तंतिश्रा स्त्री० (छत्रन्तिका) एक प्रकारनी सभा

छ्रत्तकार त्रि० (छत्रकार) छत्र बनावनार

छ्रत्तगाह त्रि० (छत्रग्राह) छत्रने धारण करनार

छ्रत्तधार त्रि० (छत्रधार) } छत्र धरनार
छ्रत्तधारि त्रि० (छत्रधारिन्) }

छ्रत्तपलासय न० (छत्रपलाशक) कयंगला नगरीनी बहारनो ए नामनो एक बगीचो

छ्रत्तरयग न० (छत्ररत्न) चक्रवर्तीना चौद रत्नमानु नवमु रत्न

छ्रत्तरि स्त्री० (षट्सप्तति) छोतेर, छहोंतेरनी संख्या

छ्रत्तलक्खग न० (छत्रलक्षण) छत्रना लक्षण पारखवानी एक कळा

छ्रत्ता स्त्री० (छत्रा) अनन्तकाय विशेष

छ्रत्तातिछ्रत्त न० (छत्रातिछत्र) भगवाननो एक अतिशय, भगवान माथे छत्र उपर छत्र धारण थाय ते

छ्रत्तार त्रि० (छत्रकार) छत्री बनावनार, कारीगर

छ्रत्ताह पु० (छत्राभ) एक वृक्ष के जेनी हेठे रही श्री पद्मप्रभ तीर्थंकरने केवळ ज्ञान थयु हतु

छ्रत्ति त्रि० (छत्रिन्) छत्रीवाळो, छत्रवाळो

छ्रत्तीसा स्त्री० (षट्त्रिंशत्) छत्रीस, ३६

छ्रत्तोश्र पु० (छत्रोक) छत्राकारे वर्षाद पछी तरत उगती एक वनस्पति

छ्रत्तोव पु० (छत्राप) } एक जातनु
छ्रत्तोवग पु० (छत्रोपग) } वृक्ष

छ्रत्तोह पु० (छत्रोघ) वृक्ष विशेष

छ्रद न० (छद) पाख, पींछु

छ्रद्दंत पु० (षड्दन्त) छ दांतवाळो हाथी

छ्रद्दिसि न० (षड्दिश) छ दिशा, पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण, ऊर्ध्व अने अधो ए छ दिशा

छ्रन्नउइ } स्त्री० (षगणवति) छन्नु, ९६
छ्रन्नुइ }

छ्रन्न त्रि० (छन्न) गुप्त गवेशेल (२) स्त्री० तेवी रीते गुप्त सन्देशो पहोंचाडनार एक दूती

छ्रन्नउइ स्त्री० (षगणवति) छन्नु, ९६

छ्रन्नपद } न० (छन्नपद) मायास्थान,
छ्रन्नपय } कपट

छ्रन्ना स्त्री० (छन्ना) जुओ " छन्नपद " शब्द

छ्रप्पइया स्त्री० (षट्पदिका) जु,भमरी विगेरे

छ्रप्पगगा } स्त्री० (षट्पञ्चाशत्) छप्पन, ५६
छ्रप्पना } नी संख्या

छ्रप्पय पु० (षट्पद) भमरो (२) त्रि० छ स्थानवाळु (३) छ प्रकारनु

छ्रब्बश्र } न० ( ) छाबडी (२)
छ्रब्बग } चारणी (३) आखडीओ

छ्रभाश्र पु० (षड्भाग) छट्ठो भाग

छ्रभामरी स्त्री० (षड्भ्रामरी) वीणा, सतार

छ्रम्मासिश्र त्रि० (षण्मासिक) छमासी तप, छ महिनाना उपवास करवा ते

छ्रम्मासियभत्त न० (षण्मासिकभक्त) छ मासना उपवासनु व्रत

छ्रम्मासिया स्त्री० (षण्मासिकी) भिक्षुनी छट्ठी पडिमा के जेमां एक मास पर्यन्त

૧ ગાન અન અને ૧ ાન પાણી ઉપરાન્ત ક્રમે નદિ

छम्मुह पुं० (षण्मुख) વિમનનાથજીના ય ક્ષનુ નામ

छय त्रि० (क्षत) પીડા પામેલ

छरु (त्सरु) તલવારની મુઠ, તરવારનો હાથો

छरुप्पवाय न० (त्सरुप्रवाद) તલવારની મુઠ પકડી ફેરવવાની કળા (૨) તરવારની કળા શિખવાનુ શાસ્ત્ર

छल त्रि (षट्) છ

छल न० (छल) છળ, બીજાના વચનને પોતાની ઇષ્ટ કલ્પનાવડે અસત્ય કરી બતાવવુ તે

छलंस त्रि० (षडस्र) પટ્કોણ છ ખુણાવાળુ

छलणा स्त्री० (छलना) છેતરવુ છળભેદ (૨) માયા, કપટ

छलसीअ } स्त्री० न० (षडशीति) છયાશી, **छलसीइ** } ૮૬

छलिअ त्रि० (छलित) કપટ વિગેરેથી ઠગાયેલ

छलिअ त्रि० (स्खलित) નીકળી ગયેલ ઝરી ગયેલ

छलुअ } पुं० (षडुलूक) વૈશેષિકમતના સ્થા **छलुग** } પનાર કણાદ ઋષિ

छलूय पुं० (षडुलूक) આર્ય મહાગિરિના શિષ્યનુ નામ (૨) કણાદ ઋષિ

छल्ली स्त्री० (छल्ली) ત્વચા, છિલટો છાલ

छल्लीखाअ त्रि० (छल्लीखाद) છાલને ખાનાર એક જાતનો કીડો

छवि स्त्री० (छवि) ચામડી ત્વચ (૨) શરીર (૩) કાંતિ તેજ (૪) વાલ ચો ળા વગેરે ધાન્ય (૫) અંગી રાગીરી (૬) અલંકાર વિશેષ

छवि स्त्री० (क्षपि) નાશ ક્ષય

छविखाय त्रि० (छविखाद) કુષ્ટ પ્રમુખની ચામડી ખાનાર

छविच्छेद } पुं० (छविच्छेद) હાથ, પગ, **छविच्छेय** } કાન, નાક વગેરે કાપવા તે એક જાતની દણ્ડનીતિ

छवित्ताण न० (छवित्राण) ચામડીનુ રક્ષણ કરનાર વસ્ત્ર-કામળી વિગેરે

छविपव्व न० (छविपर्वन्) જેમાં હાડકા માંસ અને ચામડી વગેરે છે તેવુ શરીર ઉ દારિક શરીર

छविह त्रि० (षड्विध) છ પ્રકારનુ

छवीइय त्रि० (छविमत्) કાંતિવાળુ

छव्वीसा स्त्री० (षड्विंशति) છવ્વીસ ૨૬

छव्विह त्रि० (षड्विध) છ પ્રકારનુ

छव्वीसा स्त्री० (षड्विंशति) છવીસ ૨૬

छसट्ठि स्त्री० (षट्षष्टि) છાસઠની સંખ્યા

छसयरि स्त्री० (षट्सप्तति) છોતેર ૭૬ની સંખ્યા

छहा अ० (षोढा) છ પ્રકારે

छाअ त्रि० ( ) ભૂખેલ

छाआ स्त्री० (छाया) છાયા, પડછાયો

छाइय त्रि० (छादित) ઢાંકેલુ

छाउमत्थ त्रि० (छाद्मस्थ) છદ્મસ્થ સબંધી

छाउमत्थिय त्रि० (छाद्मस्थिक) છદ્મસ્થ અવ સ્થામાં રહેનાર (૨) કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થવા પહેલાની અવસ્થામાં ઉત્પન્ન થયેલ

छाओवग त्रि० (छायोपग) છાયાયુક્ત, છા યાવાળુ (વૃક્ષાદિ) (૨) पुं० સેવા કરવા યોગ્ય પુરુષ

छागल त्रि० (छागल) અજ સબંધી (૨) पुं० બકરો, અજ

छागलिय पुं० (छागलिक) બકરાથી આ જીવિકા ચલાવનાર અજપાલક

छाण पुं० न० (छगण) ગાયાદિકની છાણ

छाण न० ( ) છાણ ગોબર (૨) વસ્ત્ર કપડા

छाणुज्झिया स्त्री० (छगणोज्झिका) છાણ નાખી નાખનારી છાણ ઉપાડનારી.

छेओवट्ठावणिय न० (छेदोपस्थापनीय) છેદો- પસ્થાપનીય નામે બીજું ચારિત્ર

छेज्ज त्रि० (छेद्य) છેદવા લાયક, ચારિ- ત્રનો છેદ

छेत्त न० (क्षेत्र) સ્થાન, સ્થળ

छेत्तार त्रि० (छेत्तृ) છેદનાર કાપનાર

छेद पुं० (छेद) ખંડ ટુકડો (૨) વિચ્છેદ, વિનાશ

छेदोवट्ठावण न० (छेदोपस्थापन) જુઓ " છેઓવટ્ઠાવણ " શબ્દ

छेदोवट्ठावणिय न० (छेदोपस्थापनीय) જુઓ " છેઓવટ્ઠાવણિય " શબ્દ

छेप्प न० (शेप) પુંછડું, લાંગૂલ

छेय त्रि० (छेक) અવસરનો જાણકાર, કુશળ, હોશીયાર

छेय पुं० (छेद) નિશીથ આદિ છેદસૂત્ર (૨) પ્રાયશ્ચિત વિશેષ (૩) વિચ્છેદ, અટકાયત

छेयग त्रि० (छेदक) છેદ કરનાર, કાપનાર

छेयण न० (छेदन) ખડ્ગ વિગેરેથી કાપવું તે (૨) કર્મની સ્થિતિનો ઘાત કરવો તે (૩) વિનાશ, નુકશાની (૪) ખંડ, ટુકડો (૫) કમી, ન્યૂનતા (૬) શસ્ત્ર, હથિયાર (૭) નિશ્ચયાત્મક વચન (૮) સૂક્ષ્મ અવયવ

छेयणग / **छेयणय** न० (छेदनक) બે ટુકડા કરવા તે (૨) ચામડાને છેદવાનું શસ્ત્ર

छेयायरिय पुं० (छेकाचार्य) શિલ્પાચાર્ય, કળાચાર્ય

छेयारिह न० (छेदार्ह) પ્રાયશ્ચિત વિશેષ

छेयविरालिया स्त्री० (छेदविरालिका) વન- સ્પતિ વિશેષ

छेल पुं० स्त्री० (   ) અજ, બકરો

छेलिअ न० (   ) નાદ વિશેષ (૨) સીટી વગાડવી તે

छेलिया स्त्री० (   ) છાલી, નાની બકરી

छेवट्ट / **छेवट्ठ** पुं० (सेवार्त्त) ૬ સંઘયણમાનું છઠ્ઠું સંઘયણ

छेवट्ठसंघयण न० (सेवार्त्तसंहनन) છેવટ્ઠું સંઘયણ

छेवट्ठसंघयणि त्रि० (सेवार्त्तसंहननिन्) છેવટ્ઠું સંઘયણવાળો

छोअ पुं० (छोद) છોતરાં

छोडिअ त्रि० (छोटित) છુટા કરેલ

छोडिय त्रि० (स्फोटित) ફોડેલું, વિખરેલું

छोभ त्रि० (क्षोभ्य) ક્ષોભ પામેલ, ક્ષો- ભવાળું

छोभ त्रि० (क्षोभ्य) સહાય વિનાનો, દીન, ગરીબ (૨) न० અભ્યાખ્યાન કલંક, દોષારોપ

छोभग न० (क्षोभक) આળ, કલંક

छोम पुं० न० (छद्मन्) જુઓ " છઉમ " શબ્દ

छोल्लण न० (   ) છોલવું છાલ ઉતારવી તે

ज.

ज त्रि० (ज) ઉત્પન્ન થનાર

ज त्रि० (यत्) જે

जइ पुं० (यति) યતનાવાન સાધુ, મુનિ, યતિ

जइ त्रि० (जयिन्) જય મેળવનાર

जइ अ० (यति) જેટલું

जइ अ० (यदि) જો કદિ, જોકે, જો, યદિ

जइच्छा स्त्री० (यदृच्छा) અણધાર્યું પામવું

તે, નગડાને બેસવુ અને તાડને પડવુ તે યદૃચ્છાયોગ

जइच्छावाइ पुं० (यच्छावादिन्) દરેક પદાર્થની કારણ વિના અણધારી ઉત્પત્તિ થાય છે એમ માનનાર

जइण त्रि० (जैन) જિન-તીર્થંકરે દર્શાવેલ, જિનમતની (૨) જિનદેવના ભક્ત, જિનધર્મી

जइण त्रि० (जयिन्) જિત મેળવનાર (૨) સ્ત્રી० ઘણી ઉતાવળી ગતિ

जइण त्रि० (जविन्) વેગવાન, વેગવાળુ

जइणा स्त्री० (यत्ना) એક જાતની ગતિ

जइणी स्त्री० (जविनी) વેગવાળી

जइत्त त्रि० (जैत्र) જીતનાર, વિજયી

जइत्तार पुं० (जतृ) શત્રુના સૈન્યને જીતનાર

जइय त्रि० (जयिक) જય કરનાર જિતનાર (૨) पुं० જયજય શબ્દ

जइय त्रि० (यष्ट) યાજક યજ્ઞ કરનાર

जइवा अ० (यदिवा) અથવા

जइवि अ० (यद्यपि) જોકે જો પણ

जउ न० (जतु) લાખ, જોગણી

जउणा स्त्री० (यमुना) યમુના જમના નદી

जउणावक न० (यमुनावक्र) જમુના નદીને કાંઠે એ નામનુ એક નગર

जउव्वय पुं० (यजुर्वेद) ચાર વેદમાનો એક વેદ

जओ अ० (यत) જેથી જેથી કરી, જેમાથી

ज अ० (यत्) જેથી કરીને જે કારણ માટે

जंकिंचि अ० (यत्किंचित्) જે કાંઈ

जंगम त्रि० (जङ्गम) હાલતુ ચાલતુ (૨) न० જગમ મિલ્કત (૩) पुं० હાલતા ચાલતા જીવ ત્રસજીવ

जंगल पुं० (जङ्गल) એ નામનો એક આર્યદેશ (૨) જળ વિનાનો પ્રદેશ

जंगिय न० (जाङ्गिक) કોશેટા વગેરે ત્રસ જીવના અવયવથી ઉત્પન્ન થયેલ વસ્ત્ર (૨) त्रि० જગમ વસ્તુથી સબધ રાખનાર, જગમ સબધી

जंगोल न० (जाङ्गुल) ઝેર ઉતારવાના ઉપાય બતાવનાર શાસ્ત્ર, આયુર્વેદનો એક ભાગ જેમા વિષની ચિકિત્સાનુ પ્રતિપાદન છે

जंगोली स्त्री० (जाङ्गुली) ગારૂડી વિદ્યા

जंघा स्त्री० (जङ्घा) જાંઘ, સાથળ

जंघाचर त्रि० (जङ्घाचर) પાળો, પગે ચાલનાર

जंघाचारण पुं० (जङ्घाचारण) તપ વિશેષથી પ્રાપ્ત થયેલી શક્તિવાળા ચારણ મુનિ

जंघाचारणा स्त्री० (जङ्घाचारणा) એ નામની વિદ્યા કે જેના પ્રભાવથી આકાશમા ઉચે ચડી શકાય છે

जंघासंतारिम त्रि० (जङ्घासंतार्य) જાંઘ સુધી પાણી હોય તેટલુ ઉંડુ જળાશય

जंत न० (यन्त्र) વશીકરણાદિ પ્રયોગમા વપરાતો યત્ર (૨) નિયમન, નિયત્રણ (૩) એક પ્રકારનુ રથનુ ઉપકરણ (૪) ઘાણી, ચિચોડા, કોલુ વગેરે

जंतपिल्लणकम्म } **जंतपीलणकम्म** } न० (यन्त्रपीडनकर्म) ઘાણી, ચિચોડા વગેરે ફેરવવાનો ધંધો કરવો તે, શ્રાવકના પદર કર્માદાનમાંનું બારમુ કર્માદાન, સાતમા વ્રતનો એક અતિચાર

जंतवाड पुं० (यन्त्रपाट) શેરડીનો વાડ

जंतिय त्रि० (यन्त्रित) નિયત્રિત નિયમિત કબજે કરેલ

जंतु पुं० (जन्तु) પ્રાણી જીવ (૨) કચ્છના વિતકાન નામનુ જ્ઞાતાદિ ગુણવાળુ દ્રવ્ય વગ્નનો એક પ્રકાર

जंतुग } **जंतुय** } न० (जन्तुक) એક જાતનુ ઘાસ કે જેથી ફૂલ ગુથાય છે (૨) જતુક નામના ઘાસનુ પાથરણુ

जंपग } त्रि० (जल्पक) બોલનાર
जपय }

जपाण न० (जम्पान) એક પ્રકારનુ વાહન, પાલખી વિશેષ

जपिय त्रि० (जल्पित) બોલેલ, કહેલ

जपिर त्रि० (जल्पिन्) બોલનાર

जंबवइ स्त्री० (जाम्बवती) શ્રી કૃષ્ણની એક સ્ત્રી

जवाल पु० न० (जम्बाल) કાદવ, કીચડ (૨) સેવાળ (૩) જરાયુ, ગર્ભ ઉપર વીંટાએલી ચામડી

जबु न० (जम्बु) જાબુડા (૨) જાબુડાનુ ઝાડ (૩) જમ્બુસ્વામી (૪) જમ્બુદ્વીપ

जंबुद्दीव न० (जम्बुद्वीप) જમ્બુદ્વીપ નામનુ પ્રથમ દ્વીપ

जबुद्दीवपन्नत्ति स्त्री० (जम्बूद्वीपप्रज्ञप्ति) એ નામનુ પાચમુ ઉપાગ સૂત્ર

जबुफलकालिया स्त्री० (जम्बूफलकालिका) એક જાતનો દારૂ

जबुय पु० (जम्बुक) શિઆળ (૨) જાબુનુ ફળ, જાબુડા

जबुवती स्त्री० (जम्बूवती) અતગડસૂત્રના પાચમા વર્ગના છટ્ઠા અધ્યયનનુ નામ

जबुसुदंसणा स्त्री० (जम्बुसुदर्शना) એ નામનુ ઝાડ કે જેના ઉપરથી આ દ્વીપનુ નામ જમ્બૂદ્વીપ પડ્યુ છે

जबू पु० (जम्बू) સુધર્મા સ્વામિના શિષ્ય જમ્બૂસ્વામી (૨) વૃક્ષ વિશેષ જાબુનુ ઝાડ (૩) જાબુવૃક્ષના આકારનો એક રત્નમય શાશ્વત પદાર્થ કે જે કારણથી આ દ્વીપ જમ્બૂદ્વીપ કહેવાય છે

जबूणद } न० (जाम्बूनद) સોનુ, સુવર્ણ
जबूणय }

जबूद्दीव पु० (जम्बूद्वीप) એ નામનો અ-સખ્યાત દ્વીપસમુદ્રમાંનો પ્રથમ દ્વીપ

जबूद्दीवग त्रि० (जम्बूद्वीपक) જમ્બુદ્વીપમા ઉત્પન્ન થનાર મનુષ્ય

जबूद्दीवपण्णत्ति स्त्री० (जम्बूद्वीपप्रज्ञप्ति) જેમા જમ્બુદ્વીપનુ પ્રરૂપણ કર્યું છે તે જમ્બુદ્વીપપન્નતિ નામે એક કાલિક સૂત્ર

जबूद्दीवाहिवइ पु० (जम्बूद्वीपाधिपति) જમ્બૂદ્વીપનો અધિપતિ અનાદૃત નામનો દેવતા

जंबूपल्लवपविभत्ति न० (जम्बूपल्लवप्रविभक्ति) બત્રીસ પ્રકારના નાટકમાનુ ૨૦ મુ નાટક જેમા જાબુના પાદડાનો વિભાગ દર્શાવવામા આવે છે તે

जंबूपीढ } न० (जम्बूपीठ) જમ્બુનો અધિષ્ઠાન પ્રદેશ
जबूपेढ }

जंबूफलकालिया स्त्री० (जम्बूफलकालिका) જાબુડાના જેવી કાળા રગની મદિરા

जंबूय पु० (जम्बूक) શૃગાલ, શિયાળ

जबूलय पु० न० (जम्बूलक) ચબુ, લોટી ડોકવાળુ પાણીનુ ઠામ

जबूवई स्त्री० (जम्बूवती) કૃષ્ણ વાસુદેવની છટ્ઠી પટરાણી કે જે નેમનાથ પ્રભુ પાસે દીક્ષા લઇ મોક્ષ પધાર્યા

जबूसुदंसणा स्त्री० (जम्बूसुदर्शना) સુદર્શન નામે જાબુનુ ઝાડ જેના ઉપરથી જમ્બુદ્વીપ નામ પ્રસિદ્ધ થયેલ છે

जभग पु० (जृम्भक) તિર્યગ્લોકવાસી દેવતાની એક જાત

जंभणी स्त्री० (जृम्भणी) એ નામની એક વિદ્યા

जभय पु० (जृम्भक) જુઓ "જભગ" શબ્દ

जभा स्त्री० (जृम्भा) બગાસુ

जभाइय न० (जृम्भित) બગાસુ ખાવુ

जभियगाम न० (जृम्भिकग्राम) બગાળામા પાર્શ્વનાથ પહાડની પાસે આવેલ એક ગામ કે જેની પાસે મહાવીર સ્વામીને કેવળ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયુ હતુ

जक्ख पु० (यक्ष) જક્ષ વ્યતર દેવની એક જાત (૨) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર (૩) શ્વાન, કુતરો

जक्खकद्दम पु० (यक्षकर्दम) એ નામના બે વાણીયા (૨) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર

जक्खगह पु० (यक्षग्रह) યક્ષકૃત ઉપદ્રવ

जक्खणायग पु० (यक्षनायक) યક્ષોના અધિપતિ કુબેર

जक्खदिन्ना स्त्री० (यक्षदत्ता) બાવીસમા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વીનુ નામ

जक्खभद्द पु० (यक्षभद्र) યક્ષ દ્વીપનો અધિપતિ દેવતા

जक्खमडलपविभत्ति पु० न० (यक्षमण्डलप्रविभक्ति) ૩૨ નાટકમાનુ ૧૦ મુ નાટક

जक्खमहाभद्द पु० (यक्षमहाभद्र) યક્ષ દ્વીપનો અધિપતિ દેવતા

जक्खवर पु० (यक्षवर) યક્ષ સમુદ્રનો અધિપતિ દેવતા

जक्खसिरी स्त्री० (यक्षश्री) યક્ષશ્રી નામની એક બ્રાહ્મણી

जक्खा स्त्री० (यक्षा) સ્થૂલિભદ્રની બહેન

जक्खाइट्ठ त्रि० (यक्षाविष्ट) યક્ષના આવેશ વાળુ, યક્ષાધિષ્ઠિત

जक्खादित्तय } जक्खालित्तय } न० (यक्षादीप्तक) એક દિશામા થોડે થોડે અતરે વીજળીના જેવા ભડકા દેખાય તે, ભૂત પિશાચ વગેરેના ચાળા

जक्खावेस पु० (यक्षावेश) યક્ષનો મનુષ્યના શરીરમા પ્રવેશ યક્ષકૃત આવેશ

जक्खिद पु० (यक्षेन्द्र) યક્ષોનો ઇંદ્ર (૨) અરનાથજીના યક્ષનુ નામ

जक्खिणी स्त्री० (यक्षिणी) ૨૨ મા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી

जक्खी स्त्री० (याक्षी) એક જાતની લિપિ

जक्खुत्तम पु० (यक्षोत्तम) યક્ષના ૧૩ પ્રકારમાનો છઠ્ઠો પ્રકાર

जक्खोद पु० (यक्षोद) યક્ષોદ નામનો સમુદ્ર

जग न० (यकृत्) શરીરની અંદરનો એક અવયવ, પીહા, કલેજુ

जग पु० (   ) પ્રાણી

जग पु० (जगत्) જગત, દુનિયા

जगई स्त्री० (जगती) પૃથ્વી (૨) જમ્બૂદ્વીપને ફરતો કોટ

जगईपव्वयग पु० (जगतीपर्वतक) પર્વત વિશેષ, સૂર્યાભ વનખંડમાનો એક પર્વત

जगतण न० (जगत्तृण) એ નામની એક જાતની લીલી વનસ્પતિ

जगती स्त्री० (जगती) પૃથ્વી (૨) જમ્બૂદ્વીપ આદિ ક્ષેત્રનો કોટ-કિલ્લો

जगतीपव्वय पु० (जगतीपर्वत) જુઓ "જગઈપવ્વયગ" શબ્દ

जगय न० (यकृत्) કલેજુ (૨) તે ભાગનો રોગ

जगारी स्त्री० (   ) રાજગરો એક જાતનુ ધાન્ય

जगाण न० (जागरण) જાગરણ, નિદ્રા ન લેવી તે, ઉજાગરો કરવો તે

जग्गुण त्रि० (यद्गुण) જેટલાગણુ

जघण न० (जघन) સાથળ

जघण्ण } जघण्णिय } त्रि० (जघन्य) થોડામા થોડુ, ઓછામા ઓછુ

जच्च त्रि० (जात्य) સ્વાભાવિક (૨) જાતવાન્ જાતિવંત, પ્રધાન, શ્રેષ્ઠ (૩) સજાતીય (૪) શુદ્ધ

जच्चजण न० (जात्याञ्जन) શ્રેષ્ઠ અજન (૨) ચોળવાનુ અજન, તેલ વગેરેથી મર્દિત અજન

जच्चगिणाय } त्रि० (जात्यन्वित) सारा कुळमां उत्पन्न थयेल, श्रेष्ठ जातिनुं
जच्चक्खिय }

जज्जुव्वेय पु० (यजुर्वेद) ચાર વેદમાનો બીજો વેદ બ્રાહ્મણધર્મનું મૂળ પુસ્તક

जज्जर त्रि० (जर्जर) જીર્ણ

जज्जरिय त्रि० (जर्जरित) છિદ્રવાળું, ખાખરું, જીર્ણ થયેલ

जज्जीव. न० (यावज्जीव) જીવતા સુધી

जड त्रि० (जड) જડતાવાળો, વિવેક રહિત, મૂર્ખ

जडा स्त्री० (जटा) જટા

जडि त्रि० (जटिन्) જટાધારી, જટાયુક્ત (२) पु० જટાધારી તાપસ

जडित्त न० (जटित्व) જટાધારિનો ભાવ, જટા

जडियाइलग पु० (जटितालक) ८८ ગ્રહમાનો એક ગ્રહ

जडियाल पु० (जटाल) ८८ ગ્રહમાનો એક ગ્રહ

जडिल त्रि० (जटिल) જટાધારી, જટાવાળુ (२) पु० રાહુ (३) સિંહ, કેસરી (४) જટાધારી તાપસ

जडिलय पु० (जटिलक) રાહુનું બીજું નામ

जडुल्ल पु० (जटिल) કેસરીસિંહની માફક જટાધારી એક જાતનો સાપ

जड्डु पु० (   ) હાથી

जड्डु त्रि० (जड) બોલવામા, દેખાવમા અને કાર્યમા જડ-મૂર્ખ કે જે દીક્ષા દેવા યોગ્ય નથી

जढ त्रि० (हीन) તજી દીધેલ, છોડેલ, મૂકેલ

जण पु० (जन) માણસ (२) જન-સમા ચડાના (३) त्रि० ઉત્પાદક, ઉત્પન્ન કરનાર

जणइत्तार त्रि० (जनयितृ) ઉત્પાદક, ઉત્પન્ન કરનાર.

जणग पु० स्त्री० (जनक) જનક, માતાપિતા વગેરે

जणण पु० न० (जनन) ઉત્પત્તિ

जणणी स्त्री० (जननी) માતા

जणपय पु० (जनपद) દેશ

जणय पु० (जनक) પિતા

जणवइ पु० (जनपति) લોકોનો મુખી

जणवय त्रि० (जानपद) દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલ, દેશના નિવાસી

जणवय पु० (जनपद) દેશ, રાષ્ટ્ર (२) દેશ નિવાસી, જન સમૂહ

जणवयकल्लाणिश्रा स्त्री० (जनपदकल्याणिका) ચક્રવર્તીની રાણીઓ

जणवयसच्च न० } (जनपदसत्य) દશ પ્રકારના સત્યનો પહેલો પ્રકાર, દેશ પરત્વે સત્ય
जणवयसच्चा स्त्री० }

जणवाय पु० (जनवाद) લોકવાદ, માણસોની અરસપરસ ચર્ચા

जणिय त्रि० (जनित) ઉત્પન્ન થયેલ

जणी स्त्री० (जनी) સ્ત્રી, નારી, મહિલા

जणुम्मि स्त्री० (जनोर्मि) તરંગની માફક માણસોની ભીડ

जएण पु० (यज्ञ) યજ્ઞ (२) [illegible] ઇષ્ટ દેવની પૂજા (३) શ્રાદ્ધ

जएणइ त्रि० (यज्ञिन्) યજ્ઞ કરનાર તાપસની એક જાત

जएणइज्ज न० (यज्ञीय) એ નામનુ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનુ પચીસમુ અધ્યયન (२) त्रि० યજ્ઞ સંબંધી

जएण अ० (यत्र) જે કઈ (२) જેથી, જેથી કરીને, જે માટે

जएणजाइ पु० (यज्ञयाजिन्) યજ્ઞ કરનાર

जएणदत्त पु० (यज्ञदत्त) એ નામનો એક સાધુ

जरागावाड पु० (यज्ञवाट) યજ્ઞવાડો, જ્યાં યજ્ઞ થાય તે વસ્તી-જગા

जगणोवईय न० (यज्ञोपवीत) જનોઇ, યજ્ઞોપવીત

जग्इ अ० (यस्मात्) જેથી, જેમાટે

जगइनी स्त्री० (जाह्नवी) ગંગાનદી

जति अ० (यदि) જુઓ "જઈ" શબ્દ

जति पु० (यति) સાધુ, મુનિ

जतु न० (जतु) લાખ જોગણી

जत पु० (यत्न) યત્ન, મહેનત, પ્રયાસ (२) त्रि० યત્નવત

जत्ता स्त्री० (यात्रा) પ્રયાણ, જવું (२) સયમ નિર્વાહ (३) શુભ પ્રવૃત્તિ

जत्ताभयग्ग } जत्ताभयग } पु० (यात्राभृतक) દેશાંતરમાં મુસાફરી કરતી વખતે સાથે રાખેલો નોકર

जत्तासिद्ध पु० (यात्रासिद्ध) જે બાર વખત સમુદ્રની યાત્રા કરી ક્ષેમકુશળ સહીસલામત ઘરે આવે તે યાત્રાસિદ્ધ કહેવાય

जत्तिय त्रि० (यावत्) જેટલું, જેટલા પ્રમાણનું

जत्तो अ० (यतस्) જેથી, જે પાસેથી

जत्थ अ० (यत्र) જ્યાં, જેમાં, જે સ્થળે, જે જગ્યાએ

जद्दा अ० (यदा) જ્યારે, જે વખતે

जदि अ० (यदि) જુઓ "જઈ" શબ્દ

जदिच्छा स्त्री० (यदृच्छा) સ્વતંત્રતા, સ્વેચ્છાચાર

जदिच्छिय त्रि० (यादृच्छिक) યથેચ્છ- અકસ્માત બનેલું

जदु पु० (यदु) આ નામના એક પ્રખ્યાત રાજા (२) આ નામનો એક વંશ

जदुणदण पु० (यदुनन्दन) શ્રીકૃષ્ણ

जन पु० (जन) મનુષ્ય

जनय पु० (जनक) જુઓ "જણય" શબ્દ

जनवय पु० (जनपद) દેશ ગામ

जन्न पु० (यज्ञ) જુઓ "જણ્ણ" શબ્દ

जन्नवाइ पु० (यज्ञवादिन्) યજ્ઞવાદી અશ્વમેધ દિ દ્રવ્યયજ્ઞની સ્થાપના કરનાર

जन्नोवईय न० (यज्ञोपवीत) જુઓ "જણ્ણોવઈય" શબ્દ

जन्हवी स्त्री० (जाह्नवी) જુઓ "જણ્હવી" શબ્દ

जप न० (जप) મંત્રાદિનો જાપ

जपा स्त्री० (जपा) ચીનાઇ ગુલાબનો છોડવો

जप्प पु० (जल्प) બબડવું તે, બોલવું તે

जप्पभिइ } जप्पमिइ } अ० (यत्प्रभृति) જે કાળથી જે વખતથી, જ્યારથી

जम पु० (यम) પ્રાણાતિપાત વિરતિ આદિ પાંચ મહાવ્રત (२) શક્ર તથા ઇશાન ઇંદ્રના દક્ષિણ દિશાના લોકપાળનું નામ (३) ભરણી નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (४) મૃત્યુ મોત

जमईअ न० (यदतीत) એ નામનું સૂયગડાંગસૂત્રનું ૧૫ મું અધ્યયન

जमकाइय पु० (यमकायिक) દક્ષિણ તરફના યમ જાતના દેવ, પરમાધામી દેવ

जमग पु० (यमक) દેવકુરુ ઉત્તરકુરુ ક્ષેત્રમાંના એ નામના પર્વત (२) જમગ પર્વતવાસી દેવતાનું નામ (३) પક્ષિ વિશેષ (४) દ્રહ વિશેષ

जमग } जमगसमग } अ० (यमकसमक) એકી સાથે, યુગપત્, એકી વખતે

जमगा स्त्री० (यमका) જમક દેવતાની રાજધાની

जमजन्न पु० (यमयज्ञ) અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ એ પાંચ યમ-સંયમરૂપ યજ્ઞ ભાવ યજ્ઞ

जमणिया स्त्री० (जमनिका) જમણી કાખમાં રાખવાનું સાધુનું એક ઉપકરણ

जमदग्गि पु० (यमदग्नि) એ નામના એક તાપસ, પરશુરામના પિતા

जमदग्गिपुत्त पुं० (यमदग्निपुत्र) જમદગ્નિનો પુત્ર, પરશુરામ

जमदेवकाइय पुं० (यमदेवकायिक) યમ દેવતાઓની એક જાત.

जमप्पभ पुं० (यमप्रभ) યમદેવનો એ નામનો ઉત્પાત પર્વત

जमल न० (यमल) સમશ્રેણીએ રહેલું, સરખેસરખું, જોડાજોડ રહેલું (૨) न० એ નામનું વૃક્ષ કે જેનું રૂપ કૃષ્ણ વાસુદેવના વૈરી વિદ્યાધરે ધારણ કર્યું હતું (૩) યુગ્મ, જોડું (૪) સમાન, તુલ્ય

जमलजुयल न० (यमलयुगल) સરખે સરખી જોડ, સમશ્રેણીએ રહેલ જોડલું

जमलज्जुणभंजग पुं० (यमलार्जुनभञ्जक) શ્રીકૃષ્ણ વાસુદેવ

जमलपय न० (यमलपद) આઠ આઠ આંકડાનો એકેક જથ્થો

जमलपाणि पुं० (यमलपाणि) મુઠ્ઠિ

जमलिय त्रि० (यमलित) એક દિશામાં સમશ્રેણીએ રહેલ (૨) યુગ્મ રૂપે રહેલ

जमलोइय पुं० (यमलौकिक) પરમાધામી વગેરે યમલોકવાસી દેવતા (૨) त्रि० યમલોક ૨ ાધી

जमा स्त्री० (यामी) દક્ષિણ દિશા (૨) યમલોકપાળની રાજધાની

जमालि पुं० (जमालि) એ નામના ક્ષત્રિય રાજકુમાર મહાવીરસ્વામિના જમાઈ કે જેણે પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી અને પાછળથી એક પથ ચલાવ્યો

जमिगा स्त्री० (यमिका) જમક પર્વતના દેવતાની રાજધાની

जमिय त्रि० (यमित) નિયન્ત્રિત કરેલ

जमुणा स्त्री० (यमुना) જમના નદી

जम्म पुं० न० (जन्मन्) જન્મ, ઉત્પત્તિ

जम्मतर न० (जन्मान्तर) અન્યજન્મ, પૂર્વજન્મ

जम्मण न० (जन्मन्) જન્મ, ઉત્પત્તિ

जम्मणचरिय न० (जन्मचरित्र) જન્મચરિત્ર, જીવનચરિત્ર

जम्मणचरियणिबद्ध न० (जन्मचरितनिबद्ध) તીર્થંકરના જન્માભિષેકના દેખાવવાળું નાટક, ૩૨ નાટકમાંનું એક

जम्मणभवण न० (जन्मभवन) પ્રસૂતિ ઘર

जम्मभूमि स्त्री० (जन्मभूमि) જન્મભૂમિ, માતૃભૂમિ

जम्मा स्त्री० (याम्या) દક્ષિણ દિશા

जय त्रि० (यत) ઉપયોગ રાખનાર, ખ્યાલ રાખનાર (૨) न० ખ્યાલ, સાવધાનપણું

जय पुं० (जय) શત્રુઓને જીતવા તે, વિજય (૨) એ નામના વર્તમાન અવસર્પિણીના ૧૧ મા ચક્રવર્તી (૩) એ નામની ત્રીજ આઠમ અને તેરસ એ ત્રણ તિથિઓ (૪) એ નામનો એક દેવતા (૫) ૧૩ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ

जय न० (जगत्) સંસાર, લોક, દુનિયા

जयंत पुं० (जयन्त) જમ્બૂદ્વીપના ચારદ્વાર માંનું પશ્ચિમદિશા તરફનું દ્વાર (૨) જયંત નામે પાંચ અનુત્તર વિમાનમાંનું ત્રીજું વિમાન (૩) તે વિમાનવાસી દેવતા (૪) મેરૂ પર્વતની ઉત્તર દિશાએ આવેલા રૂચકવર પર્વતના આઠ કૂટમાંનું ૭ મું કૂટ (૫) આવતી ચોવીસીમાં થનાર પ્રથમ બળદેવ (૬) વજ્રસેનસૂરિના ચાર શિષ્યમાંના ત્રીજા શિષ્યનું નામ (૭) તેનાથી નીકળેલ શાખાનું નામ (૮) એક જૈન મુનિ, જે વજ્રસેન મુનિના ત્રીજા શિષ્ય હતા

जयंती स्त्री० (जयन्ती) કોશાંબી નગરીનિવાસી જયંતી નામે મહાવીર સ્વામીની મોટી શ્રાવિકા (૨) સાતમા બળદેવની માતાનું નામ (૩) સાતમી દિશાકુમારી.

(૪) સર્વગ્રહની ચાર અગ્રમહિષીમાની ત્રીજી અગ્રમહિષીનુ નામ (૫) મહાપદ્મ વિજયની મુખ્ય રાજધાની (૬) ઉત્તર દિશાના અજન પર્વતની એક પશ્ચિમની વાવનુ નામ (૭) પખવાડીઆની પદર રાત્રિમાની ૯ મી રાત્રિનુ નામ (૮) સાતમા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનુ નામ (૯) એ નામની એક શાખા (૧૦) લતા વિશેષ

जयघोस પુ० (जयघोष) એ નામના એક મુનિ (૨) જય ધ્વનિ

जयजय પુ० (जयजय) જય થાઓ, જય થાઓ, એવો ધ્વનિ

जयण ન० (यजन) યાગ પૂજા (૨) અભયદાન

जयण ત્રિ० (जवन) વેગવાળુ વેગયુક્ત

जयण ન० (जयन) જીત, વિજય (૨) ત્રિ० જીતનાર

जयण ન० (यतन) પ્રાણીનુ રક્ષણ કરવુ (૨) યત્ન કરવો તે, ઉદ્યમ કરવો તે

जयणा સ્ત્રી० (यतना) જતના, કાર્યમા ઉપયોગ રાખવો તે

जयणा સ્ત્રી० (जयना) બધી ગતિ ઉપર જીત મેળવે એવી દેવતાની ગતિ

जयणा સ્ત્રી० (यत्ना) સમકિતમા ૬ પ્રકારની યતના-વિવેક

जयणावरणिज्ज ન० (यत्नावरणीय) જેથી પ્રયત્ન-ઉદ્યમમા અતરાય પડે તેવી કર્મની એક પ્રકૃતિ

जयद्दह પુ० (जयद्रथ) એ નામના એક રાજકુમાર, જે દુર્યોધનના બનેવી થાય

जयसधि પુ० (जयसन्धि) પુડરીક રાજાના મત્રીનુ નામ

जयसद्द પુ० (जयशब्द) વિજયસૂચક અવાજ

जया અ० (यदा) જ્યારે જે વખતે

जया સ્ત્રી० (जया) બારમા તીર્થંકર વાસુપૂજ્યની માતાનુ નામ (૨) ત્રીજ, આઠમ અને તેરસની રાત્રિનુ નામ (૩) ચોથા ચક્રવર્તીની મુખ્ય સ્ત્રી (૪) એક જાતની મિઠાઇ

जयारमयार પુ० (जकारमकार) જકાર મકારરૂપ અપશબ્દ

जर પુ० (ज्वर) તાવ (૨) ન० સતાપ

जरग ત્રિ० (जरत्क) જીર્ણ પુરાણુ

जरग } પુ० (जरद्गव) ઘરડો બળદ
जरग्गव } (૨) જરક નામનુ જનાવર

जरढ ત્રિ० (जरठ) ઘરડુ, જુનુ જીર્ણ (૨) કઠણ

जरय પુ० (जरक) પહેલી નરકના મેરૂથી દક્ષિણ તરફનો એક નરકાવાસો

जरयमज्झ પુ० (जरकमध्य) પહેલી નરકનો ઉત્તર દિશા તરફનો એક નરકાવાસો

जरयावत्त પુ० (जरकावर्त) પહેલી નરકનો પશ્ચિમ દિશા તરફનો એક મ્હોટો નરકાવાસો

जरयावसिट्ठ પુ० (जरकावशिष्ट) પહેલી નરકનો દક્ષિણ દિશા તરફનો એક મ્હોટો નરકાવાસો

जरस પુ० (जरस) એક જાતનુ જગલી પશુ

जरा સ્ત્રી० (जरा) ઘડપણ વૃદ્ધાવસ્થા

जराउअ ત્રિ० (जरायुज) જરાયુ-ઓર સાથે જન્મ પામનાર, ગર્ભાશયથી જન્મ પામતા મનુષ્ય અને પશુ

जराउज } ત્રિ० (जरायुज) જુઓ " જરાઉઅ " શબ્દ
जराउय }

जराकुमार પુ० (जराकुमार) યાદવ વશના એક કુમાર શ્રીકૃષ્ણના એક ભાઇ

जरासंध પુ० (जरासन्ध) } રાજગૃહ નગરના
जरासिंध રાજા, નવમા
जरासिंधु (जरासिन्धु) પ્રતિ વાસુદેવ

जरि ત્રિ० (ज्वरिन्) તાવવાળો

जरिअ ત્રિ० (ज्वरित) જ્વર-તાવ વગેરે રોગવાળુ

जल्ला स्त्री० (जल्ला) ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત
जल त्रि० (ज्वल) દેદીપ્યમાન, ચમકનારું
जल न० (जल) પાણી, જળ (२) જલકાન્ત તથા જલપ્રભ ઇન્દ્રના પ્રથમ લોકપાળનું નામ (३) પાણીના જીવ (४) પગીનો (५) જળસ્થાન, તળાવ વગેરે
जलइय पु० (जलकित) જલકાંત ઇન્દ્રના એક લોકપાળનું નામ
जलकंत पु० (जलकान्त) ચંદ્રકાંતમણિ, સચિત્ત કઠિન પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (२) દક્ષિણ તરફના ઉદધિકુમારના ઇંદ્રનું નામ (३) જલકાન્ત ઇન્દ્રના ત્રીજા લોકપાળનું નામ
जलकारि पु० स्त्री० (जलकारिन्) ચૌઇંદ્રિય જીવ વિશેષ
जलकिट्ट न० (जलकिट्ट) પાણીનો મેલ, સેવાળ, પીળ વગેરે
जलकीडा } स्त्री० (जलक्रीडा) પાણીમાં
जलकीला } રમાતી રમત, જળક્રીડા
जलघरिय त्रि० (जलगृहिक) પાણીની વ્યવસ્થા કરનાર, પાણી પાનાર
जलचर पु० (जलचर) પાણીમાં ઉત્પન્ન થઇ પાણીમાં રહેનાર પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ
जलचरी स्त्री० (जलचरी) પાણીમાં રહેનાર માછલી, મઘરી વગેરે, જલચર તિર્યંચની સ્ત્રી
जलचार त्रि० (जलचार) પાણીમાં ચાલનાર
जलचारिया स्त्री० (जलचारिका) ચાર ઇંદ્રિયવાળો એક જાતનો જીવ
जलज न० (जलज) પાણીમાં ઉત્પન્ન થનાર, કમળાદિ
जलजलित त्रि० (जाज्वल्यमान) દેદીપ્યમાન, ચળકતું
जलट्ठाण न० (जलस्थान) જળાશય; પાણીનું સ્થાન

जलण पु० (ज्वलन) દેદીપ્યમાન અગ્નિ, આગ, દેવતા (२) ક્રોધ, ગુસ્સો (३) त्रि० સળગાવનાર (४) पु० જ્ઞાનાદિ ગુણનો પ્રકાશ કરવો તે (५) અગ્નિકુમાર દેવતા (६) न० સળગાવવું, બાળવું
जलणकाय न० (ज्वलनकाय) તેઉકાય, અગ્નિ
जलणपक्खंदण न० (ज्वलनप्रस्कन्दन) અગ્નિમાં પડી મરી જવું તે; બાળમરણનો એક પ્રકાર
जलणप्पवेस न० (ज्वलनप्रवेश) અગ્નિની અંદર પડી બળી મરવું તે, બાળમરણનો એક પ્રકાર
जलन पु० (ज्वलन) જુઓ "જલણ" શબ્દ
जलनिहि पु० (जलनिधि) સમુદ્ર
जलपक्खंद न० (जलप्रस्कन्द) પાણીમાં ડુબી મરી જવું તે, બાળમરણનો એક પ્રકાર
जलपक्खदण न० (जलप्रस्कन्दन) જુઓ ઉપલો શબ્દ
जलपवेस न० (जलप्रवेश) જુઓ "જલપક્ખંદ" શબ્દ
जलप्पभ पु० (जलप्रभ) ઉત્તર તરફના ઉદધિકુમાર જાતિના ભવનપતિ દેવતાનો ઇંદ્ર (२) જલકાન્ત તથા જલપ્રભ ઇંદ્રના ચોથા લોકપાળનું નામ
जलप्पवेस न० (जलप्रवेश) જુઓ "જલપક્ખંદ" શબ્દ
जलप्पह पु० (जलप्रभ) જુઓ "જલપ્પભ" શબ્દ
जलमाला स्त्री० (जलमाला) ઘણું પાણી
जलय पु० (जलद) મેઘ, વરસાદ
जलय न० (जलज) કમળ
जलयर पु० स्त्री० (जलचर) પાણીમાં ઉત્પન્ન થઇ પાણીમાં રહેનાર પંચેંદ્રિય તિર્યંચ

जलयरी स्त्री० (जलचरी) જળચર તિર્યંચ પચેંદ્રિયની સ્ત્રી

जलरत्र पु० (जलरत) જળકાન્ત તથા જળપ્રભ ઇંદ્રના લોકપાળનુ નામ

जलरक्खस पु० (जलराक्षस) રાક્ષસનો પાચમો પ્રકાર

जलरमण न० (जलरमण) જળક્રીડા, જળકેલિ

जलरुह पु० न० (जलरुह) જળમા પેદા થનાર વનસ્પતિ, કમળ, શેવાળ વગેરે

जलरूप } पु० (जलरूप) ઉદધિ કુમારના
जलरूव } ઇંદ્ર જળકાન્તના બીજા લોકપાળનુ નામ

जलवासि पु० (जलवासिन्) જળની અંદર વસનાર તાપસની એક જાત (२) त्रि० પાણીમા રહેનાર

जलविच्छुय पु० (जलवृश्चिक) જળનો વિંછી, ચાર ઇંદ્રિયવાળો જીવ

जलवीरिय पु० (जलवीर्य) ચાર ઇન્દ્રિય વાળો જીવ વિશેષ (२) ઋષભદેવ સ્વામીથી તેમના વંશમા થયેલો સાતમો રાજા, ઇક્ષ્વાકુ વંશમા ઉત્પન્ન થયેલ એક પ્રખ્યાત રાજા

जलसूग पु० (जलशूक) જળકાન્ત ઇંદ્રના બીજા લોકપાળનુ નામ (२) न० શેવાળ

जलसोयवाइ पु० (जलशौचवादिन्) પાણીથી શુદ્ધિ માનનાર તાપસની એક જાત

जलहर पु० (जलधर) મેઘ, વર્ષાદ, વાદળા

जलहि पु० (जलधि) સમુદ્ર

जलाभिसेयकढिणगाय पु० (जलाभिषेककठिनगात्र) વાનપ્રસ્થ તાપસની એક જાત, જેનુ શરીર પાણીના વારંવાર સિંચનથી કઠિન થઇ ગયેલ હોય તે

जलाय पु० (जल्पाक) રાજાના ગુણ બોલનાર

जलावण न० (ज्वालन) સળગાવવુ અગ્નિ પ્રગટ કરવો

जलासय पु० न० (जलाशय) જળાશય જળના ઠેકાણા-તળાવ વગેરે

जलासयसोसण न० (जलाशयशोषण) જળાશય-તળાવ વગેરે સોસવવા તે, શ્રાવકના સાતમા વ્રતના અતિચારરૂપ ૧૫ કર્માદાનમાનુ ચૌદમુ કર્માદાન

जलिय त्रि० (ज्वलित) બળેલુ (२) ઉજ્જવળ, કાન્તિયુક્ત

जलिर त्रि० (ज्वलिर) બળનાર, બળવાના સ્વભાવવાળો

जलुगा } स्त्री० (जलौकस्) બગડેલુ લોહી
जलूया } પીનાર, જળો બેઇંદ્રિય જીવ વિશેષ (२) ચર્મ પક્ષીની એક જાત

जल्ल पु० (जल्ल) શરીર ઉપર જામેલ કઠણ મેલ (२) નટ, બજાણીઆ (३) त्रि० થોડા પ્રયત્નથી દૂર થાય તેવુ (४) જલ્લદેશ વાસી મ્લેચ્છની એક જાત (५) દોરડા ઉપર નાચનાર

जल्लपरिसह पु० (जल्लपरिषह) શરીરના મેલનો પરિષહ, ૨૨ માનો ૧૮ મો પરિષહ

जल्लरी स्त्री० (झल्लरी) ઝાલર

जल्लिय न० (जल्लक) શરીરનો મેલ

जल्लोसहि स्त्री० (जल्लौषधि) એક પ્રકારની લબ્ધિ, જેના મેલના સ્પર્શથી દર્દ મટે એવા પ્રકારની શક્તિ

जव पु० (जप) જાપ, ફરીફરીને મંત્રનો ઉચ્ચાર કરવો તે

जव पु० (यव) જવ, એક જાતનુ ધાન્ય (२) એક પ્રકારની ઔષધિ (३) આઠ જુ પ્રમાણ જવનો દાણો અંગુલનો આઠમો ભાગ (४) કન્યાને પહેરવાની એક જાતની ચોળી (५) એ નામનો એક માણસ

जव पु० (जव) ગતિ વેગ, જોસ

जवजव पु० (यवयव) એ નામનુ એક ધાન્ય

जवण पु० (जवन) वेग, शीघ्रगति

जवण न० (यापन) निर्वाह, गुजारो

जवण पु० (यवन) म्लेच्छ, यवन देश-वासी (२) ए नामनो एक अनार्य देश

जवणदीव पु० (यवनद्वीप) यवननी वसति-वाळो द्वीप

जवणा स्त्री० (यापना) शरीरनिर्वाह, जीवन-निर्वाह (२) संयमनो निभाव

जवणाणिया स्त्री० (यवनानिका) एक जातनी लिपि

जवणालिया. स्त्री० (यवनालिका) कन्याने पहेरवानी एक जातनी चोळी (२) यवन देशनी लिपि, १८ लिपिमानी एक

जवणिज्ज त्रि० (यापनीय) वखत गुजारवा योग्य (२) इंद्रियो अने मनने जीतवा ते

जवणिया स्त्री० (यवनिका) कनात, पडदो

जवणी स्त्री० (यावनी) यवननी स्त्री (२) यवननी लिपि

जवण्ण न० (यवान्न) एक जातनुं जवनुं बनावेल अन्न

जवनालिया स्त्री० (यवनालिका) जुओ "जवणालिया" शब्द

जवमज्झ पु० (यवमध्य) जवना मध्य भागपरिमित एक माप (२) जवनो मध्य भाग (३) त्रि० जवना मध्य भागना आकारवाळुं

जवमज्झचंदपडिमा स्त्री० (यवमध्यचन्द्रप्रतिमा) जव मध्यभाग जेवी चंद्रपडिमा, एटले के बे छेडे पातळी अने वच्चे पुष्ट, जेम कोई साधु शुक्ल पक्षने पडवेथी एक कोळियो आहार लई पडिमा शरु करे, पुनमे पंदर कोळिया सुधी पहोंची पछी दररोज एकेक कोळियो घटाडता वद ०)) एक कोळीयो आहार लई पडिमा पुरी करे ते

जवमज्झा स्त्री० (यवमध्या) जुओ उपलो शब्द

जववारय पु० (यववारक) जवना अंकुर, जवारा

जवस न० (यवस) कठोळ धान्य (२) घउं वगेरे धान्य

जवा स्त्री० (जपा) एक जातनी वनस्पति

जवासय पु (यवासक) वनस्पति विशेष, जवासो

जवासा पु (यवासा) राता फुलवाळुं एक जातनुं झाड

जवि त्रि० (जविन्) वेगवाळो (२) पु० घोडो

जस पु० (यशस्) यश, कीर्ति, आबरु (२) संयम, चारित्र (३) श्री पार्श्वनाथना आठमा गणधरनुं नाम (४) चौदमा तीर्थंकर श्री अनंतनाथजीना प्रथम गण-धरनुं नाम (५) विनय

जसंस पु० (यशस्विन्) महावीर स्वामिना पितानुं एक नाम

जससि त्रि० (यशस्विन्) प्रख्यात, यशस्वी, जेनी शुभ कीर्ति चोतरफ प्रसरेली होय ते (२) महावीर स्वामीना बापनुं अपर नाम

जसकर त्रि० (यश कर) सर्व दिशामां यश मेळवनार (२) ऋषभदेवस्वामीनो ए नामनो ४२ मो दीकरो

जसकित्ति स्त्री० (यश कीर्ति) जश, आबरु, प्रख्याति

जसकित्तिणाम न० (यश कीर्तिनामन्) नाम कर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीव ज्यां जाय त्यां शुभ कीर्ति मेळवे

जसघोस पु० (यशोघोष) ऐरवत क्षेत्रमां भावि त्रीजा तीर्थंकर

जसचंद पु० (यशश्चन्द्र) ए नामना एक गणी

जसद पु० (जसद) જસત, એક જાતની ધાતુ

जसधण पु० (यशोधन) એ નામનો એક રાજા

जसधर पु० (यशोधर) પખવાડીઆના પાચમા દિવસનુ નામ

जसभद्द पु० (यशोभद्र) શય્યમ્ભવસૂરીના એક શિષ્ય (૨) એ નામના એક આચાર્ય કે જે માઢરસગોત્રના આર્યસભૂતવિજયના શિષ્ય હતા (૩) પખવાડીઆના પદર દિવસમાના ચોથા દિવસનુ નામ (૪) ન० યશોભદ્રથી નીકળેલ એ નામનુ કુળ (૫) પુ० એ નામના શ્રી પાર્શ્વનાથના એક ગણધર

जसमत पु० (यशोमत्) એ નામના એક કુલગર (૨) ત્રિ० યશસ્વી, કીર્તિવાળા

जसवई } **जसवती** } स्त्री० (यशोमती) બીજા સગર ચક્રવર્તીની માતા (૨) શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીરસ્વામિની પુત્રીની પુત્રીનુ નામ (૩) ત્રીજ, આઠમ અને તેરસ એ ત્રણ રાત્રિની તિથિ

जसवाय पु० (यशोवाद) ધન્યવાદ

जसंसि त्रि० (यशस्विन्) યશવાન્ યશસ્વી

जसहर पु० (यशोधर) જમ્બૂદ્વીપના ભરત ખડમા થનાર ૧૬ મા તીર્થંકર (૨) પખવાડીઆના પદર દિવસમાનો પાચમો દિવસ (૩) ગ્રૈવેયક વિમાનનો એક પાથડો (૪) સ્ત્રી० દક્ષિણ રૂચક પર્વત ઉપરની આઠ દિશાકુમારીમાની ચોથી દિશાકુમારી (૫) પક્ષની પદર રાત્રિમાની ચોથી રાત્રિનુ નામ (૬) જમ્બૂસુદર્શના નામે વૃક્ષ (૭) ત્રિ० યશસ્વી યશવાન્

जसा स्त्री० (यशा) કૌશામ્બીના રહીશ કાસ્યપની સ્ત્રી અને કપિલની માતા (૨) ભગુ પુરોહિતની સ્ત્રી

जसो पु० (यशस्) યશ, આબરૂ, કીર્તિ

जसोचंद पु० (यशश्चन्द्र) જુઓ "જસચદ" શબ્દ

जसोद पु० (जसद) જુઓ "જસદ" શબ્દ

जसोधण पु० (यशोधन) એ નામના એક રાજા

जसोधर पु० (यशोधर) જુઓ "જસહર" શબ્દ

जसोधरा स्त्री० (यशोधरा) પદર રાત્રિમાની ચોથી રાત્રિનુ નામ (૨) દક્ષિણ રૂચક પર્વત પર રહેનારી એક દિશાકુમારી દેવી (૩) જમ્બુવૃક્ષ વિશેષ, સુદર્શના

जसोनाम न० (यशोनामन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જશ જસ પામે છે

जसोया स्त्री० (यशोदा) મહાવીરસ્વામીની સ્ત્રી (૨) કૃષ્ણવાસુદેવની પાલક માતા

जसोवई स्त्री० (यशोमती) જુઓ "જસવઈ" શબ્દ

जसोहर पु० (यशोधर) ભરતક્ષેત્રના ગઇ ચોવીસીના ૧૬ મા તીર્થંકર (૨) આવતી ચોવીસીના ભરતક્ષેત્રના ૧૯ મા તીર્થંકરનુ નામ

जसोहरा स्त्री० (यशोधरा) દક્ષિણ દિશાના રૂચક પર્વત પરની આઠ દિશાકુમારીમાની ચોથી દિશાકુમારી (૨) જબુસુદર્શનાનુ અપર નામ

जह अ० (यथा) જેમ જેવી રીતે

जहक्कम न० (यथाक्रम) ક્રમ અનુસાર ક્રમસર, અનુક્રમે

जहक्खाय न० (यथाख्यात) કષાય રહિત યથાખ્યાત નામનુ પાચમુ ચારિત્ર

जहट्ठिय न० (यथास्थित) યથાસ્થિત જેમ હોય તેમ

जहण न० (जघन) જાઘ

जहणिज्ज त्रि० (हय) त्यागना योग्य
जहण्ण त्रि० (जघन्य) ओछामा ओछु, न्हानामा न्हानु, थोडामा थोडु (२) अधम, नीच
जहण्णिय त्रि० (जघन्यक) जुओ "जहण्ण" शब्द
जहतह अ० (यथातथा) जेमतेम, आधु अवळु
जहत्थ त्रि० (यथार्थ) यथार्थ, खरेखर
जहत्थाम न० (यथास्थाम) यथाशक्ति
जहन्न त्रि० (जघन्य) जुओ "जहण्ण" शब्द
जहरिह न० (यथार्ह) यथार्थ, बराबर, खरेखर
जहसत्ति स्त्री० न० (यथाशक्ति) यथाशक्ति, शक्ति प्रमाणे.
जहा अ० (यथा) जेवी रीते, जेम, जे प्रमाणे
जहाछन्द पु० (यथाच्छन्द) स्वच्छन्द.
जहाजाय त्रि० (यथाजात) जन्मती वखतनी स्थिति जेवु, नग्न (२) जड, मूर्ख
जहाजेट्ठ न० (यथाज्येष्ठ) मोटाइना क्रमथी
जहाजोग न० (यथायोग्य) यथायोग्य, जेम घटे तेम
जहाणामय त्रि० (यथानामक) जेनो नाम निर्देश कर्यो नथी ते, कोइ एक
जहाणिसंत न० (यथानिशान्त) अवधार्या प्रमाणे, जेम धार्यु होय तेम
जहाणुपुव्वि न० (यथानुपूर्वी) क्रमसर, अनुक्रम प्रमाणे
जहातच्च न० (यथातथ्य) वास्तविक, सत्य, खरेखर
जहातह न० (याथातथ्य) सूयगडांग सूत्रनु तेरमु अध्ययन (२) वास्तविकपणु, सत्यता.
जहानाम त्रि० (यथानाम) यथा... भावना, कोइक
जहानामय त्रि० (यथानामक) जेम... दृष्टांत उपन्यास (२) वाक्य अ...
जहानाय न० (यथान्याय) यथायोग्य... रूडु, व्याजबी
जहापवत्तकरण न० (यथाप्रवृत्तकरण) अ... परिणाम विशेष
जहाफुड न० (यथास्फुट) स्पष्ट, ख...
जहाभूत } त्रि० (यथाभूत) जेवी
जहाभूय } बनेलु होय तेवी रीते, वात
जहामालिय न० (यथामालित) जेम ध... तु छे तेम
जहारिह न० (यथार्ह) यथायोग्य, जेम... तेम
जहावाइ त्रि० (यथावादिन्) खरु बोलना... योग्य कहेनार, सत्य बोलनार
जहासंख न० (यथासङ्ख्य) संख्या प्रमाणे क्रमवार
जहासत्ति स्त्री० न० (यथाशक्ति) शक्ति प्रमाणे, यथाशक्ति
जहासुह न० (यथासुख) जेम सुख पडे तेम
जहि अ० (यत्र) ज्या, जे स्थाने, ज्यापर
जहिच्छ न० (यथेच्छ) इच्छा प्रमाणे
जहिट्ठ न० (यथेष्ट) मनगमतु, इच्छानुकूळ
जहेव अ० (यथैव) जेम, जेवी रीते
जहोइय }
जहोचिय } न० (यथोचित) यथायोग्य, यथोचित
जहोचिय }
जहोवइट्ठ न० (यथोपदिष्ट) जेवी रीते कहेवामा-उपदेशमा आव्यु होय ते प्रमाणे
जह्नवी स्त्री० (जाह्नवी) गंगा नदी
जा अ० (यावत्) ज्या सुधी
जाइ. स्त्री० (जाति) जन्म, उत्पत्ति (२)

(૩) જાતિ, જાતિ ક્ષત્રિય આદિ વર્ણ (૪) માતાપક્ષ (૫) જાતનું ઝાડ પુષ્પ પ્રધાન વૃક્ષ (૬) સામાન્ય નૈયાયિકોના મત પ્રમાણે એક પ્રકારનો વ્યાપક ધર્મ, જેમ મનુષ્યનું મનુષ્યત્વ અને ગાયનું ગોત્વ (૭) મદ્ય વિશેષ

जाइ त्रि० (यायिन्) જનાર

जाइअ त्रि० (याचित) પ્રાર્થના કરેલ, યાચના કરેલ

जाइअंध पु० (जात्यन्ध) જન્મઅંધ, જન્મથીજ આંધળો

जाइआजीव पु० (जात्याजीव) જાતિ જણાવી આહાર લેનાર સાધુ

जाइआरिय पु० (जात्यार्य) જાતિએ કરી આર્ય, ક્ષત્રિયજાતિની સ્ત્રીથી ઉત્પન્ન થયેલ જાતિ, અમ્બષ્ટ, કલિંદ, વિદેહ, વિદેહગ, હરિતા અને ચુંચુણા એ ૭ આર્ય જાતિ

जाइआसीविस पु० (जात्याशीविष) જન્મથીજ ઝેરી સર્પ, વિંછી, આદિ

जाइकम्म न० (जातिकर्मन्) જન્મ સંસ્કાર

जाइच्छिय त्रि० (याद्दच्छिक) ઇચ્છા પ્રમાણે કરનાર

जाइणाम न० (जातिनामन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેથી જુદી જુદી જાતિમાં ઉત્પન્ન થાય

जाइणिबद्ध न० (जातिनिबद्ध) સૂત્રરચનાનો એક પ્રકાર ગદ્યપદ્યાદિ સૂત્ર રચના

जाइतिग न० (जातित्रिक) પાંચજાતિ, ચાર ગતિ અને બે વિહાયોગતિ એ ત્રિપુટીની અગ્યાર પ્રકૃતિનો સમુદાય

जाइथेर पु० (जातिस्थविर) સાઠથી વધારે વરસની ઉમરના સાધુ

जाइदोस पु० (जातिदोष) જાતિદોષ જન્મનો દોષ

जाइधम्मय त्रि० (जातिधर्मक) ઉત્પત્તિ સ્વભાવવાળો

जाइनाम न० (जातिनामन्) જુઓ "जाइणाम" શબ્દ

जाइपंगुल त्रि० (जातिपङ्गुल) જન્મથીજ પાંગળો-લુલો

जाइपह पु० (जातिपथ) જન્મમરણનો માર્ગ સંસાર

जाइप्पसण्णा स्त्री० (जातिप्रसन्ना) એક જાતનો દારૂ

जाइबहिर त्रि० (जातिबधिर) જન્મથીજ બહેરૂં

जाइमंत त्रि० (जातिमत्) જાતવાન્ સારી જાતનો

जाइमूअ त्रि० (जातिमूक) જન્મનો મુંગો

जाइय त्रि० (याचित) જાચેલું, માગેલું

जाइरूववडंसय पु० (जातरूपावतंसक) એ નામનું ઇશાન ઇંદ્રનું ચોથું વિમાન

जाइलिंग न० (जातिलिङ्ग) જાતિસૂચક-લિંગ-શરીર અવયવ

जाइवंझा स्त्री० (जातिवन्ध्या) જન્મથીજ વંધ્યા-વાંઝણી

जाइवर पु० (जातिवर) ઉત્તમ જાતિ

जाइसंपण्ण त्रि० (जातिसंपन्न) સંપૂર્ણ ગુણવાળી જેની માતા હોય તે માતાનો પક્ષ જેનો સારો હોય તે

जाइसर त्रि० (जातिस्मर) પૂર્વ જન્મનું સ્મરણ કરનાર (૨) पु० પૂર્વ જન્મની સ્મૃતિ

जाइसरण न० (जातिस्मरण) ગત જન્મોના બનાવોનું સ્મરણ મતિજ્ઞાનના ધારણાનો એક ભેદ

जाइसरणावरणिज्ज न० (जातिस्मरणावरणीय) જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ જાતિ સ્મરણને આવરનાર કર્મ પ્રકૃતિ

जाइस्सर त्रि० (जातिस्मर) જુઓ "जाइसर" શબ્દ

जाइहिंगुलुय पु० (जातिहिङ्गुलक) સારો હિંગળો.

जहगिज्ज त्रि० (हय) त्यागवा योग्य
जहण्ण त्रि० (जघन्य) ओछामां ओछु, न्हानामां न्हानु, थोडामां थोडु (२) अधम, नीच
जहण्णय त्रि० (जघन्यक) जुओ "जहण्ण" न्वह
जहतह अ० (यथातथा) जेमतेम, आवु अथवु
जहत्थ त्रि० (यथार्थ) यथार्थ, खरेखर
जहत्थाम. न० (यथास्थाम) यथाशक्ति
जहन्न त्रि० (जघन्य) जुओ "जहण्ण" न्वह •
जहरिह न० (यथार्ह) यथार्थ, बराबर, खरेखर
जहसत्ति स्त्री० न० (यथाशक्ति) यथाशक्ति, शक्ति प्रमाणे.
जहा अ० (यथा) जेवी रीते, जेम, जे प्रमाणे
जहाछन्द पु० (यथाच्छन्द) स्वच्छन्द
जहाजाय त्रि० (यथाजात) जन्मती वखतनी स्थिति जेवु, नग्न (२) जड, मूर्ख
जहाजेट्ठ न० (यथाज्येष्ठ) मोटाइना क्रमथी
जहाजोग न० (यथायोग्य) यथायोग्य, जेम घटे तेम
जहाणामय त्रि० (यथानामक) जेनो नाम निर्देश कर्यो नथी ते, कोइ एक
जहाणिसंत न० (यथानिशान्त) अवधार्या प्रमाणे, जेम धार्यु होय तेम
जहाणुपुव्वि न० (यथानुपूर्वी) क्रमसर, अनुक्रम प्रमाणे
जहातच्च न० (यथातथ्य) वास्तविक, सत्य, खरेखर
जहातह न० (याथातथ्य) सूयगडांग सूत्रनु तेरमु अध्ययन (२) वास्तविकपणु, सत्यता
जहानाम त्रि० (यथानाम) यथानाम, सभावना, मोटर
जहानामय त्रि० (यथानामक) जेम कोइक, दृष्टांत उपन्यास (२) वाक्य अलंकार
जहानाय न० (यथान्याय) यथायोग्य, रीत सरनु, व्याजबी
जहापवत्तकरण न० (यथाप्रवृत्तकरण) आत्मानु परिणाम विशेष
जहाफुड न० (यथास्फुट) स्पष्ट, खरेखर
जहाभूत } त्रि० (यथाभूत) जेवी रीते
जहाभूय } बनेलु होय तेवी रीते, सत्य वात
जहामालिय न० (यथामालित) जेम धार्यु कर्यु छे तेम
जहारिह न० (यथार्ह) यथायोग्य, जेम घटे तेम
जहावाइ त्रि० (यथावादिन्) ख. बोलनार, योग्य कहेनार, सत्य बोलनार
जहासख न० (यथासङ्ख्य) संख्या प्रमाणे, क्रमवार
जहासत्ति स्त्री० न० (यथाशक्ति) शक्ति प्रमाणे, यथाशक्ति
जहासुह न० (यथासुख) जेम सुख पडे तेम
जहिं अ० (यत्र) ज्यां, जे स्थाने, ज्यांपर
जहिच्छ न० (यथेच्छ) इच्छा प्रमाणे
जहेट्ठ न० (यथेष्ट) मनगमतु, इच्छानुकूळ
जहेव अ० (यथैव) जेम, जेवी रीते
जहोइय }
जहोचिय } न० (यथोचित) यथायोग्य, यथोचित
जहोचिय }
जहोवइट्ठ न० (यथोपदिष्ट) जेवी रीत कहेवामां-उपदेशवामां आव्यु होय तेप्रमाणे
जह्नवी स्त्री० (जाह्नवी) गंगा नदी
जा अ० (यावत्) ज्यां सुधी
जाइ स्त्री० (जाति) जन्म, उत्पत्ति (२) एकेन्द्रिय, बे इन्द्रिय आदि पांच जाति

(૩) જાતિ, જાતિ ક્ષત્રિય આદિ વર્ગ (૪) માતાપક્ષ (૫) જન્મનુ ઝાડ, પુષ્પ પ્રધાન વૃક્ષ ( ) આભાષ નૈયાયિકોના મત પ્રમાણે એક પ્રકારનો પાપક ધર્મ, જેમ મનુષ્યનુ મનુષ્યત્વ અને ગાયનુ ગોત્વ (૬) મદ્ય વિશેષ

जाइ त्रि० (यायिन्) જનાર

जाइअ त्रि० (याचित) પ્રાર્થના કરેલ યાચના કરેલ

जाइअंध पु० (जात्यंध) જન્મઅંધ જન્મથીજ આંધળો

जाइआजीव पु० (जात्याजीव) જાતિ જણાવી આહાર લેનાર સાધુ

जाइआरिय पु० (जात्यार्य) જાતિએ કરી આર્ય, ઇભ્યજાતિની સ્ત્રીથી ઉત્પન્ન થયેલ જાતિ, અમ્બષ્ટ, કલિંદ, વિદેહ, વિદેહગ, હરિતા અને ચુંચુણા એ છ આર્ય જાતિ

जाइआसीविस पु० (जात्याशीविष) જન્મથીજ ઝેરી, સર્પ, વિંછી, આદિ

जाइकम्म न० (जातिकर्मन्) જન્મ સંસ્કાર

जाइच्छिय त्रि० (याद्दच्छिक) ઇચ્છા પ્રમાણે કરનાર

जाइणाम न० (जातिनामन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેથી જીવ જુદી જુદી જાતિમા ઉત્પન્ન થાય

जाइणिबद्ध न० (जातिनिबद्ध) સૂત્રરચનાનો એક પ્રકાર ગદ્યપદ્યાદિ સર્વ રચના

जाइतिग न० (जातित्रिक) પાંચજાતિ, ચારગતિ અને બે વિહાયોગતિ એ વિગેરેની અગ્યાર પ્રકૃતિનો સમુદાય

जाइथेर पु० (जातिस्थविर) સાઠથી વધારે વરસની ઉંમરના સાધુ

जाइदोस पु० (जातिदोष) જાતિદોષ, જન્મનો દોષ

जाइधम्मय त्रि० (जातिधर्मक) ઉત્પત્તિ સ્વભાવવાળો

जाइनाम न० (जातिनामन्) જુઓ "जाइणाम" શબ્દ

जाइपगुल त्रि० (जातिपंगुल) જન્મથીજ પાંગળો-લુલો

जाइपह पु० (जातिपथ) જન્મમરણનો માર્ગ સંસાર

जाइप्पमाणा स्त्री० (जातिप्रसन्ना) એક જાતનો રસ

जाइबहिर त्रि० (जातिबधिर) જન્મથીજ બહેરો

जाइमंत त्रि० (जातिमत) જાતવાન્ સારી જાતનો

जाइमूअ त्रि० (जातिमूक) જન્મનો મુંગો

जाइय त्रि० (याचित) માગેલુ, માગેલુ

जाइरूववडंसय पु० (जातिरूपावतंसक) એ નામનુ ઇશાન ઇંદ્રનુ ચોથુ વિમાન

जाइलिंग न० (जातिलिङ्ग) જાતિસૂચક-લિંગ-શરીર અવયવ

जाइवंझा स्त्री० (जातिवन्ध्या) જન્મથીજ વંધ્યા-વાંઝણી

जाइवर पु० (जातिवर) ઉત્તમ જાતિ

जाइसपण्ण त्रि० (जातिसंपन्न) સંપૂર્ણ ગુણવાળી જેની માતા હોય તે માતાનો પક્ષ જેનો સારો હોય તે

जाइस्सर त्रि० (जातिस्मर) પૂર્વ જન્મનુ સ્મરણ કરનાર (૨) पु० પૂર્વ જન્મની સ્મૃતિ

जाइसरण न० (जातिस्मरण) ગત જન્મોના બનાવોનુ સ્મરણ મતિજ્ઞાનમા ધારણાનો એક ભેદ

जाइसरणावरणिज्ज न० (जातिस्मरणावरणीय) જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ જાતિ સ્મરણને આવરનાર કર્મ પ્રકૃતિ

जाइस्सर त्रि० (जातिस्मर) જુઓ "जाइसर" શબ્દ

जाइहिंगुलुय पु० (जातिहिङ्गुलक) સારો હિંગળો

जाई स्त्री० (जाति) જુઓ " જાઇ " ૨૭૯
जाईसरण न० (जातिस्मरण) જુઓ "જાઇ સરણુ" ૨૭૯
जाईसरणावरणिज्ज न० (जातिस्मरणावरणीय) જુઓ " જાઇસરણાવરણિજ્જ " ૨૭૯
जाईहिंगुलुय पु० (जातिहिङ्गुलक) જુઓ " જાઇહિંગુલુય " ૨૭૯
जाउ पु० (जायु) દવા, ઓસડ
जाउया स्त्री० (यातृका) દેરાણી
जाउल पु० (जातुल) એક પ્રકારની ગુચ્છ વનસ્પતિ
जाऊकरण न० (जातूकर्ण) એ નામનું એક ગોત્ર
जाऊकरणीय न० (जातूकर्णीय) એ નામનું એક ગોત્ર
जाबूणय न० (जाम्बूनद) એક પ્રકારનું સોનું
जाग पु० (याग) યજ્ઞ (૨) દેવપૂજા
जागर त्रि० (जागर) અસંયમરૂપ નિદ્રા વગરનો, જાગતો, નિદ્રાના અભાવવાળો (૨) પુ० જાગરણ, નિદ્રાનો ત્યાગ
जागरइत्तार त्रि० (जागरितृ) જાગનાર
जागरण न० (जागरण) જાગરણ, નિદ્રાનો ક્ષય
जागरित्तार त्रि० (जागरितृ) જાગનાર
जागरिय त्रि० (जागृत) } જાગેલ, નિદ્રા
जागरिय त्रि० (जागरिक) } રહિત
जागरिया स्त्री० (जागरिका) બાળકના જન્મ પછી છઠ્ઠી રાત્રે ઘરના માણસો રાત્રે જાગરણ કરે તે
जागरिया स्त्री० (जागर्या) ચિંતવન, વિચારણા
जाजीव अ० (यावज्जीवम) જીંદગીપર્યંત
जाण पु० न० (यान) ગાડી, ગાડા, રથ, સગ્રામ વગેરે સ્વારી (૨) વિમાન (૩) યાનપાત્ર, વહાણ
जाणग त्रि० (ज्ञायक) જાણનાર, સમજનાર
जाणगिह न० (यानगृह) રથ મુકવાનું ઘર
जाणण न० (ज्ञान) જ્ઞાન, જાણવું તે
जाणणा स्त्री० (ज्ञान) જેનાથી વસ્તુનો નિર્ણય થાય તે
जाणय त्रि० (ज्ञायक) જાણનાર, સમજનાર, (૨) પુ० પોતે જાણે નહિ છતાં પોતાને જાણકાર માનનાર બૌદ્ધાદિ
जाणय त्रि० (ज्ञायक) સમજાવનાર, જણાવનાર
जाणया स्त्री० (ज्ञान) જ્ઞાન, સમજ
जाणरह पु० (यानरथ) એક પ્રકારનો રથ
जाणवत्त न० (यानपात्र) વહાણ
जाणवय त्रि० (जानपद) દેશમાં વસતા અથવા આવેલા લોકો, દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલ
जाणविमाण त्रि० (यानविमान) દેવતાને ગમન કરવાનું-મુસાફરીના કામનું વિમાન
जाणसाला स्त्री० (यानशाला) ગાડી, રથ, વહેલ વિગેરેને રાખવાની જગ્યા-તબેલો (૨) વાહન બનાવવાનું કારખાનું
जाणसालिअ पु० (यानशालिक) ગાડા, રથ વગેરે રાખવાની યાનશાળાનો ઉપરી
जाणिअ त्रि० (ज्ञात) જાણેલ
जाणु त्रि० (ज्ञायक) જાણીને પાપની નિવૃત્તિ કરનાર, જાણનાર
जाणु न० (जानु) ઘુંટણ, ઢીંચણ
जाणुकोप्परमाया स्त्री० (जानुकूर्परमातृ) વધ્યા સ્ત્રી, વાંઝણી
जाणुपायपडिय त्रि० (जानुपादपतित) ઢીંચણીયે પડેલ
जाणुय त्रि० (ज्ञायक) શાસ્ત્રનો જાણનાર.
जाण्हई स्त्री० (जाह्नवी) ગંગા નદી
जात त्रि० (जात) જન્મેલ, ઉત્પન્ન થયેલ (૨) न० પ્રકાર
जातकम्म न० (जातकर्मन्) જન્મસંસ્કાર
जातणा स्त्री० (यातना) પીડા

जातरूव त्रि० (जातरूप) सुंदर, ચળકતુ (૨) ન૦ સોનુ (૩) જાતરૂપ-સોનાનો કાંડ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખર કાંડનો ૧૩ મો વિભાગ

जाति स्त्री० (जाति) જુઓ "જાઇ" શબ્દ

जातिकम्म न० (जातिकर्मन) જુઓ "જાઇ કમ્મ" શબ્દ

जातिपसन्न पु० स्त्री० (जातिप्रसन्न) એક જાતનો દારૂ

जातिय त्रि० (याचित) માગેલ, યાચેલ

जातिसपन्न त्रि० (जातिसंपन्न) જુઓ "જાઇ સંપણ્ણ" શબ્દ

जातिसरण न० (जातिस्मरण) જુઓ "જાઇસરણ" શબ્દ

जाम पु० (याम) મહાવ્રત સર્વથા પ્રાણા તિપાતવેરમણ આદિ મ્હોટા પાંચ વ્રત (૨) પહોર દિવસ કે રાત્રિનો ચોથો ભાગ (૩) આઠથી બત્રીસ, બત્રીસથી સાઠ અને સાઠથી વધારે ઉંમર

जामाउय पु० (जामातृक) જમાઇ

जामिल्लय पु० (यामिक) પહેરગીર, સિપાઇ

जामुणकुसुम न० (जपाकुसुम) રાતા ફુલ વાળા જપા નામે ઝાડનુ ફુલ

जाय पु० (याग) યજ્ઞ (૨) પૂજા

जाय त्रि० (जात) ઉત્પન્ન થયેલ, ઉપજેલ, જન્મેલ (૨) પુ૦ પુત્ર, દીકરો (૩) ત્રિ૦ પ્રાપ્ત થયેલ મેળવેલ (૪) ન૦ પ્રકાર, ભેદ (૫) ત્રિ૦ શુદ્ધ જાતિનો (૬) પુ૦ અંકુર (૭) ત્રિ૦ શાસ્ત્રવિધિ જાણનાર, ગીતાર્થ (૮) ન૦ ગમન ગતિ

जायकम्म न० (जातकर्मन्) પ્રસુતિ કર્મ

जायग त्रि० (याजक) યાજક, યજ્ઞ કરનાર

जायण न० (यातन) પીડા કરવી તે

जायण न० (याचन) માગવુ યાચવુ તે

जायणजीवण त्रि० (याचनजीवन) જેના જીવનનો આધાર માગવા ઉપર છે તે, ભિક્ષુક

जायणा स्त्री० (यातना) પીડા

जायणा स्त्री० (याचना) યાચના, માગણી, ભિખ માગવી તે

जायणापरिसह पु० (याचनापरिषह) ભિક્ષાનો પરિષહ, પરિષહનો એક પ્રકાર

जायणी स्त्री० (याचनी) આહારાદિકની માગણી કરવાની ભાષા

जायतेय पु० (जाततेजस्) અગ્નિ

जायनिंदुया स्त्री० (जातनिंदुता) જેનુ જ ન્મેલ બાળક તત્કાળ મરણ પામે છે અથવા મુવેલુ અવતરે છે તે માતા

जायरूव न० (जातरूप) એક જાતનુ સોનુ (૨) રૂપુ, ચાંદી (૩) ત્રિ૦ રૂપવાળુ

जायरूवकंड० पु० (जातरूपकाण्ड) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ૧૬ કાણ્ડમાનો ૧૩ મો કાણ્ડ

जायव पु० स्त्री० (यादव) યદુવંશજ, જાદવ

जायवेय पु० (जातवेदस्) અગ્નિ

जाया स्त्री० (यात्रा) યાત્રા, શરીરનિર્વાહ (૨) સંયમયાત્રા સંયમ નિર્વાહ (૩) વિહાર, પ્રવૃત્તિ

जाया स्त्री० (जाया) સ્ત્રી, ભાર્યા

जाया स्त्री० (जाता) ચમરેન્દ્ર વગેરેની બહારની સભા કે જેના સભાસદો વગર બોલાવ્યે આવે

जायाइ पु० (यायाजिन्) અવશ્ય યજ્ઞ કરનાર

जार पु० (जार) મણિનુ એક લક્ષણ

जारा स्त्री०(जारा) જળચર પ્રાણિની એક જાત

जारापविभत्ति पु० (जाराप्रविभक्ति) એક પ્રકારની નાટક વિધિ, જારા (એક જાતનુ જળચર પ્રાણી તે) ની રચનાવાળુ એક પ્રકારનુ નાટક

जारामार पु० (जारामार) જળચર પ્રાણીની એક જાત

जागमागपविभत्ति पु न० (जागमागप्रविभक्ति) જાગમાર-જાગાચાર પ્રાણીની એક જાતની રચનાવાળુ ૩૨ નાટકમાંનુ એક નાટક

जारिस त्रि० (यादृश) જેવુ જેવા પ્રકારનુ

जारु पु० (जारु) એ નામની એક સાધારણ વનસ્પતિ કંદની એક જાત

जारुकराह } पु० (जारुकृष्ण) વશિષ્ઠ
जारुकराह } ગોત્રની એક શાખા (૨) તે ગોત્રનો પુરુષ

जाल पु० (ज्वाल) જ્વાળા, અગ્નિ શિખા

जाल न० (जाल) માછલાં પકડવાની જાળ (૨) મૃગ આદિ પશુને પકડવાનો પાશ (૩) મુક્તાફળનો ગુચ્છો (૪) न० એક જાતનુ પગનુ ઘરેણુ (૫) જાળી, નાના નાના કાણાવાળી બારી (૬) સમૂહ

जालघर न० (जालघर) દેવાનંદા બ્રાહ્મણીનુ ગોત્ર

जालघरसगुत्त त्रि० (जालघरसगोत्र) જાળધર ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ

जालधरायण न० (जालन्धरायण) ગોત્ર વિશેષ

जालकडग पु० (जालकटक) છિદ્રવાળી બારીનો સમૂહ (૨) છિદ્રવાળી બારીઓથી શોભતો પ્રદેશ

जालग पु० (जालक) જાળી, બારી (૨) પગનુ એક જાતનુ આભરણ (૩) બે ઇંદ્રિય જીવ વિશેષ

जालघर न० (जालगृह) જાળીવાળુ ઘર

जालद्द न० (जालार्द्र) અર્ધ ચંદ્રાકાર નીસરણી

जालपजर पु० (जालपञ्जर) ગોખ

जालय पु० (जालक) જુઓ "જાલગ" શબ્દ

जालहर न० (जालगृह) જાળીવાળુ ઘર

जाला स्त्री० (ज्वाला) જ્વાળા-ઝાળ, અગ્નિની શિખા (૨) ૯ મા ચક્રવર્તિની માતા (૩) ચંદ્રપ્રભ સ્વામીની શાસનદેવી

जालाउ पु० (जालायुष) એક પ્રકારનો બે ઇંદ્રિય જીવ

जालि पु० (जालि) અનગડદશાના ચોથા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ (૨) વસુદેવ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૩) અણુત્તરોવવાઇદશાના પ્રથમ વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ (૪) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૫) શ્રી કૃષ્ણના એક પુત્ર, જે દીક્ષા લઇ શત્રુંજય પર મોક્ષ ગયા

जालिया स्त्री० (जालिका) જાળી, બારી

जाव अ० (यावत्) જ્યાં સુધી જ્યા લગી (૨) त्रि० જેટલુ

जाव पु० (जाप) જાપ, મન્ત્રાદિનુ ઉચ્ચારણ

जावइय त्रि० (यावत्) જેટલુ

जावई स्त्री० (जातिपत्री) ગુચ્છ વનસ્પતિનો એક પ્રકાર (૨) એક જાતનો ફળ

जावच्चण अ० (यावच्च) જેટલામાં

जावंत त्रि० (यावत्) જેટલા (૨) न० ભગવતી સૂત્રના પ્રથમ શતકના છઠ્ઠા ઉદ્દેશાનું નામ

जावताव अ० (यावत्तावत्) એક પ્રકારનુ ગણિત, સખ્યાનો એક પ્રકાર

जावग पु० (यावक) કાળક્ષેપ કરનાર હેતુ હેતુનો એક પ્રકાર

जावच्चण अ० (यावच्च) જુઓ "જાવચ્ચણ" શબ્દ

जावज्जीव स्त्री० न० (यावज्जीव) જીવે ત્યાં સુધી, જીંદગીપર્યંત

जावज्जीविय अ० (यावज्जीविकम) જ્યાંસુધી જીવ રહે ત્યાંસુધી

जावण न० (यापन) નિર્વાહ કરવો

जावतिअ त्रि० (यावत्) જેટલુ

जावती स्त्री० (जातिपत्री) જાવત્રી, એક જાતનુ વૃક્ષ

जावद्दव्व न० (यावद्द्रव्य) વસ્તુ રહે ત્યાંસુધી રહે તે

जावय त्रि० (यापक) રાગદ્વેષને જીતાડ નાર (૨) પુ० તર્કશાસ્ત્ર પ્રમાણે કાળક્ષેપક હેતુ

जावय त्रि० (ज्ञापक) જાણનાર જણાવનાર

जावसिग्र त्रि० (यावसिक) ખડના ભાર લાવનાર (૨) ધાન્યની ગુજરાન ચલાવનાર

जाविय त्रि० (यापित) ઓળંગી ગયેલ

जाम पु० (जाप) પિશાચનો એક પ્રકાર

जासुअ } पु० न० (जासुमनस) જાસુના

जासुमण } ફુલ

जासुमिण }

जासुयण }

जाहग पु० (जाहक) કાંટાવાળું એક પ્રાણી

जाहत्थ न० (याथात्थ्य) યથાર્થપણું

जाहे अ० (यदा) જ્યારે

जिअ पु० (जीव) જીવ પ્રાણી

जिअ त्रि० (जित) જીતેલ (૨) પરિચિત

जिअंती स्त्री० (जीवन्ती) એક જાતની વેલ

जिअट्ठाण न० (जीवस्थान) જીવના સ્થાનભેદ, સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિયાદિ જીવના ૧૪ ભેદ-પ્રકાર

जिअविवाग स्त्री० (जीवविपाक) જીવઆશ્રી વિપાક પામનારી કર્મપ્રકૃતિ

जिअसत्तु पु० (जितशत्रु) મહાવીર સ્વામીના વખતમાં મિથિલા નગરીનો રાજા (૨) ભગવાન્ અજિતનાથના પિતા

जिआरि पु० (जितारि) ભગવાન્ સંભવનાથના પિતા

जिइंदिय त्रि० (जितेन्द्रिय) ઇન્દ્રિયોને વશ કરનાર, જીતેન્દ્રિય

जिंघण स्त्री० (घ्राण) સુંઘવું તે

जिट्ठ त्रि० (ज्येष्ठ) મોટો (૨) ઉત્કૃષ્ટ શ્રેષ્ઠ

जिट्ठा स्त्री० (ज्येष्ठा) મોટી બહેન (૨) જેઠાણી (૩) ભગવાન મહાવીરની પુત્રી (૪) ભગવાન મહાવીરની બહેન (૫) એ નામનું એક નક્ષત્ર

जिट्ठामूल पु० (ज्येष्ठामूल) જેની પુનમે જ્યેષ્ઠા કે મૂળનક્ષત્રની સાથે ચંદ્રમા જોગ જોડે તે મહિનો, જેઠમાસ

जिड्ड न० ( ) એક જાતની રમત

जिण पु० (जिन) રાગદ્વેષને સર્વથા જીતનાર, તીર્થંકર, કેવળી આદિ જીન ભગવાન્ (૨) ચૌદ પૂર્વના જાણનાર (૩) જૈન સાધુ વિશેષ, જીનકલ્પી મુનિ (૪) અવધિજ્ઞાન આદિ અતીન્દ્રિય જ્ઞાનવાળા

जिणकप्प पु० (जिनकल्प) ઉત્કૃષ્ટ આચાર પાળનાર સાધુનો-જીનકલ્પીનો વ્યવહાર વિધિ

जिणकप्पि पु० (जिनकल्पिन) જીનકલ્પી સાધુ

जिणकप्पिय पु० (जिनकल्पिक) જીનકલ્પી સાધુ ઉત્કૃષ્ટ આચારી સાધુ

जिणदत्त पु० (जिनदत्त) ચંપાનગરી નિવાસી એક સાર્થવાહનું નામ

जिणधम्म पु० (जिनधर्म) જૈનધર્મ

जिणपडिमा स्त्री० (जिनप्रतिमा) ઋષભ, વર્ધમાન, ચંદ્રાનન અને વારિષેણ એ નામથી ઓળખાતી શાશ્વતી પ્રતિમા

जिणपालय पु० (जिनपालक) એ નામનો એક સાર્થવાહ પુત્ર

जिणभद्द पु० (जिनभद्र) આ નામના એક ગ્રંથકાર જૈન આચાર્ય

जिणमय न० (जिनमत) આ તીર્થંકરનો માર્ગ, જૈનદર્શન

जिणमुद्दा स्त्री० (जिनमुद्रा) બે પગ વચ્ચે ચાર આંગળનું અંતર રાખી સરખા ઉભા રહીને કાઉસગ્ગ કરવો તે

जिणरक्खिय पु० (जिनरक्षित) જિનરક્ષિત નામે માકંદિ સાર્થવાહનો પુત્ર

जिणयालिय पु० (जिनपालित) ચંપા ના

जागमागपविभत्ति पु न० (जागमागप्रविभक्ति) જારમાર-જળચર પ્રાણીની એક જાત-નેતી રચનાવાળુ ૩૨ નાટકમાંનુ એક નાટક

जाग्गिस त्रि० (याद्दश) જેવુ, જેવા પ્રકારનુ

जारु पु० (जारु) એ નામની એક સાધારણ વનસ્પતિ, કંદની એક જાત

जारुकराह } पु० (जारुकृष्ण) વશિષ્ઠ

जारुकराह } ગોત્રની એક શાખા (૨) તે ગોત્રનો પુરુષ

जाल पु० (ज्वाल) જ્વાળા, અગ્નિ શિખા

जाल न० (जाल) માછલાં પકડવાની જાળ (૨) મૃગ આદિ પશુને પકડવાનો પાશ (૩) મુક્તાફળનો ગુચ્છો (૪) न० એક જાતનુ પગનુ ઘરેણુ (૫) જાળી, નાના નાના કાણાવાળી બારી (૬) સમૂહ

जालधर न० (जालधर) દેવાનંદા બ્રાહ્મણીનુ ગોત્ર

जालधरसगुत्त त्रि० (जालधरसगोत्र) જાળધર ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ

जालधरायण न० (जालधरायण) ગોત્ર વિશેષ

जालकडग पु० (जालकटक) છિદ્રવાળી બારીનો સમૂહ (૨) છિદ્રવાળી બારીઓથી શોભતો પ્રદેશ

जालग पु० (जालक) જાળી, બારી (૨) પગનુ એક જાતનુ આભરણ (૩) બે ઇંદ્રિય જીવ વિશેષ

जालघर न० (जालगृह) જાળીવાળુ ઘર

जालद्ध न० (जालार्द्ध) અર્ધ ચંદ્રાકાર નીસરણી

जालपंजर पु० (जालपंजर) ગોખ

जालय पु० (जालक) જુઓ "જાલગ" શબ્દ

जालहर न० (जालगृह) જાળીયાવાળુ ઘર

जाला स्त्री० (ज्वाला) જ્વાળા-ઝાળ અગ્નિની શિખા (૨) ૯ મા ચક્રવર્તિની માતા (૩) ચન્દ્રપ્રભ સ્વામીની શાસનદેવી

जालाउ पु० (जालायुष) એક પ્રકારનો બે ઇંદ્રિય જીવ

जालि पु० (जालि) અંતગડસૂત્રના ચોથા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ (૨) વસુદેવ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૩) અનુત્તરોવવાઇસૂત્રના પ્રથમ વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ (૪) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૫) શ્રી કૃષ્ણના એક પુત્ર જે દીક્ષા લઇ શત્રુંજય પર મોક્ષ ગયા

जालिया स्त्री० (जालिका) જાળી, બારી

जाव अ० (यावत्) જ્યા સુધી, જ્યા લગી (૨) त्रि० જેટલુ

जाव पु० (जाप) જાપ, મન્ત્રાદિકનુ ઉચ્ચારણ

जावइय त्रि० (यावत्) જેટલુ

जावई स्त्री० (जातिपत्री) ગુચ્છ વનસ્પતિનો એક પ્રકાર (૨) એક જાતનો કંદ

जावचरा अ० (यावच्च) જેટલામાં

जावंत त्रि० (यावत्) જેટલા (૨) न० ભગવતી સૂત્રના પ્રથમ શતકના છઠ્ઠા ઉદ્દેશાનુ નામ

जावताव अ० (यावत्तावत्) એક પ્રકારનુ ગણિત, સંખ્યાનો એક પ્રકાર

जावग पु० (यापक) કાળક્ષેપ કરનાર હેતુ હેતુનો એક પ્રકાર

जावचरा अ० (यावत्) જુઓ "જાવચણ" શબ્દ

जावज्जीव स्त्री० न० (यावज्जीव) જીવે ત્યા સુધી, જીદગીપર્યંત

जावज्जीविय अ० (यावज्जीविकम्) જ્યાંસુધી જીવ રહે ત્યાસુધી

जावण न० (यापन) નિર્વાહ કરવો

जावतिअ त्रि० (यावत्) જેટલુ

जावत्ती स्त्री० (जातिपत्री) જાવત્રી, એક જાતનુ વૃક્ષ

जावदव्व न० (यावद्द्रव्य) વસ્તુ રહે ત્યાસુધી રહે તે

जावय त्रि० (यापक) રાગદ્વેષને જીતાવ- નાર (૨) પુ૦ તર્કશાસ્ત્ર પ્રમાણે કાળ- ક્ષેપક હેતુ

जावय त्रि० (ज्ञापक) જણાવનાર

जावसिअ त्रि० (यावसिक) ખડના ભારા લાવનાર (૨) ઘાસથી ગુજરાન ચલાવનાર

जाविय त्रि० (यापित) ઓળંગી ગયેલ

जास पु० (जाप) પિશાચનો એક પ્રકાર

जासुअ / **जासुमण** / **जासुमिण** / **जासुयण** पु० न० (जासुमनस्) જાસુના ફૂલ

जाहग पु० (जाहक) અંગે કાંટાવાળું એક પ્રાણી

जाहत्थ न० (याथात्थ्य) યથાર્થપણું

जाहे अ० (यदा) જ્યારે

जिअ पु० (जीव) જીવ, પ્રાણી

जिअ त्रि० (जित) જીતેલ (૨) પરિચિત

जिअंती स्त्री० (जीवन्ती) એક જાતની વેલ

जिअट्ठाण न० (जीवस्थान) જીવનાં સ્થાન- ભેદ, સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિયાદિ જીવના ૧૪ ભેદ- પ્રકાર

जिअविवागा स्त्री० (जीवविपाका) જીવઆશ્રી વિપાક પામનારી કર્મપ્રકૃતિ

जिअसत्तु पु० (जितशत्रु) મહાવીર સ્વા- મીના વખતમાં મિથિલા નગરીનો રાજા (૨) ભગવાન્ અજિતનાથના પિતા

जिआरि पु० (जितारि) ભગવાન્ સંભવ- નાથના પિતા

जिइंदिय त्रि० (जितेन्द्रिय) ઇન્દ્રિયોને વશ કરનાર, જીતેન્દ્રિય

जिघण स्त्री० (घ्राण) સુંઘવું તે

जिट्ठ त्रि० (ज्येष्ठ) મોટો (૨) ઉત્કૃષ્ટ શ્રેષ્ઠ

जिट्ठा स्त्री० (ज्येष्ठा) મોટી બ્હેન (૨) જેઠાણી (૩) ભગવાન્ મહાવીરની પુત્રી (૪) ભગવાન મહાવીરની બ્હેન (૫) એ નામનું એક નક્ષત્ર

जिट्ठामूल पु० (ज्येष्ठामूल) જેની પુનમે જ્યેષ્ઠા - મૂળનક્ષત્રની સાથે ચંદ્રમા જોગ જોડે તે મહિનો, જેઠમાસ

जिड्ड न० ( ) એક જાતની રમત

जिण पु० (जिन) રાગદ્વેષને સર્વથા જીત- નાર, તીર્થંકર, કેવળી આદિ, જિન ભગ- વાન્ (૨) ચૌદ પૂર્વના જાણનાર (૩) જૈન સાધુ વિશેષ, જિનકલ્પી મુનિ (૪) અવધિજ્ઞાન આદિ અતીન્દ્રિય જ્ઞાનવાળા

जिणकप्प पु० (जिनकल्प) ઉત્કૃષ્ટ આચાર પાળનાર સાધુનો-જિનકલ્પીનો વ્યવહાર વિધિ

जिणकप्पि पु० (जिनकल्पिन्) જિનકલ્પી સાધુ

जिणकप्पिय पु० (जिनकल्पिक) જિનકલ્પી સાધુ ઉત્કૃષ્ટ આચારી સાધુ

जिणदत्त पु० (जिनदत्त) ચંપાનગરી નિવાસી એક સાર્થવાહનું નામ

जिणधम्म पु० (जिनधर्म) જૈનધર્મ

जिणपडिमा स्त्री (जिनप्रतिमा) ઋષભ, વર્ધમાન, ચંદ્રાનન અને વારિષેણ એ નામથી ઓળખાતી શાશ્વતી પ્રતિમા

जिणपालय पु० (जिनपालक) એ નામનો એક સાર્થવાહ પુત્ર

जिणभद्द पु० (जिनभद्र) આ નામના એક પ્રખ્યાત જૈન આચાર્ય

जिणमय न० (जिनमत) શ્રી તીર્થંકરનો માર્ગ, જૈનદર્શન

जिणमुद्दा स्त्री० (जिनमुद्रा) બે પગ વચ્ચે ચાર આંગળનું અંતર રાખી સરખા ઉભા રહીને કાઉસગ્ગ કરવો તે

जिणरक्खिय पु० (जिनरक्षित) જિનરક્ષિત નામે માકંદિ સાર્થવાહનો પુત્ર

जिणयालिय पु (जिनपालित) ચંપાન

ગનો રહેનારી માકન્દિ સાર્થવાહનો પુત્ર
जिणसासण न० (जिनशासन) જૈનદર્શન
जिणिंद पु० (जिनेन्द्र) જિનેન્દ્ર ભગવાન્, તીર્થંકર
जिणेसर पु० (जिनेश्वर) તીર્થંકર
जिणोत्तम पु० (जिनोत्तम) તીર્થંકર
जिराण त्रि० (जीर्ण) જુનુ, જીર્ણ થયેલ (૨) વૃદ્ધ, ઘરડો
जिराणकुमारी स्त्री० (जीर्णकुमारी) વૃદ્ધા સ્ત્રી, ઘડપણ સુધી કુમારી રહેલ સ્ત્રી
जिराणासा स्त्री० (जिज्ञासा) જાણવાની ઇચ્છા
जिराणुज्जाण न० (जिर्णोद्यान) રાજગૃહ નગરીની પશ્ચિમમા આવેલુ એક ઉદ્યાન
जित त्रि० (जित) જલદી ઉપસ્થિત થાય તેવુ, યાદ આવે તેવુ (૨) જિતાયેલ
जितसत्तु पु० (जितशत्रु) એ નામનો એક રાજા
जितिंदिय त्रि० (जितन्द्रिय) જુઓ "જિઇંદિય" શબ્દ
जिन्न त्रि० (जीर्ण) જીર્ણ, જુનુ
जिब्भा स्त्री० (जिह्वा) જીભ
जिब्भागार पु० (जिह्वाकार) જીભનો આકાર બનાવનાર એક પ્રકારનો કારીગર
जिब्भिश्रा स्त्री० (जिह्विका) પાણી નીકળવાની પરનાળ (૨) જીભ
जिब्भिंदिय न० (जिह्वेन्द्रिय) રસેન્દ્રિય, રસના જીભ
जिमिय त्रि० (जिमित) ભોજન કરી લીધેલ
जिम्म } **जिम्ह** } त्रि० (जिह्म) કપટી, માયાવાળો (૨) આળસુ, મન્દ (૩) न० કપટ, માયા (૪) જીમ્હ નામનો મેઘ, એ વરસે ત્યારે પ્રાયે એક વરસ ત્રેહ ચાલે
जिय न० (जित) જીત, જય (૨) त्रि० જીતેલ, વશ કરેલ (૩) જલદી બોલી શકાય તેવુ, જલદી આવડે તેવુ (૪) पु० જીત–આચાર વ્યવહાર
जियंतग } **जियतय** } पु० न० (जीवान्तक) એ નામની એક પ્રકારની વનસ્પતિ
जियंती स्त्री० (जीवन्ती) એક જાતની વેલ
जियवंत त्रि० (जितवत्) જય મેળવેલ.
जियसत्तु पु० (जितशत्रु) અજીતનાથસ્વામીના પિતાનુ નામ (૨) વાણિજ્ય ગામનો રાજા (૩) ચંપા નગરીનો રાજા (૪) ઉજ્જયિની નગરીનો રાજા (૫) સર્વતોભદ્ર નગરના રાજાનુ નામ (૬) મિથિલા નગરીનો રાજા (૭) પાંચાળ દેશનો રાજા કે જેણે મલ્લિનાથજી સાથે દીક્ષા લીધી હતી (૮) આમલકપ્પા નગરીનો રાજા (૯) સાવર્થી નગરીનો રાજા (૧૦) વાણારસી નગરીનો રાજા (૧૧) આલભિયા નગરીનો રાજા (૧૨) પોલાસપુર નગરનો રાજા. (૧૩) त्रि० શત્રુને જીતનાર
जियसेण पु० (जितसेन) ભરતક્ષેત્રના ત્રીજા કુલકરનુ નામ
जियारि पु० (जितारि) ત્રીજા તીર્થંકર સંભવનાથના પિતાનુ નામ
जीमूत } **जीमूय** } पु (जीमूत) જીમૂત નામનો મેઘ કે જે એકવાર વરસે તો દસ વરસ સુધી પૃથ્વીમા તેનો ત્રેહ રહે
जीय पु० (जीव) જીવ (૨) જીવન, જીંદગી
जीय न० (जीत) પરંપરાથી ચાલ્યો આવતો વ્યવહાર, આચારપદ્ધતિ (૨) ફરજ, કર્તવ્ય (૩) શ્રુત (૪) મર્યાદા, સ્થિતિ, વ્યવસ્થા
जीयकप्प पु० (जीतकल्प) પૂર્વાચાર્યોની પરંપરાથી ચાલ્યો આવતો આચાર
जीयकप्पिश्र त्रि० (जीतकल्पिक) જીતકલ્પિક, પરંપરાનુસારી આચારવાળો
जीयधर त्रि० (जीतधर) એ નામના આર્યગોત્રમા થયેલ આચાર્ય, શાણ્ડિલ્યના શિષ્ય

जीरय न० (जीरक) જીરૂ (૨) એક જાતની વનસ્પતિ

जीरय पु० (जीरक) એક જાતની વનસ્પતિ

जीव पु० (जीव) આત્મા, ચૈતન્ય (૨) જીવતત્ત્વ, નવ તત્ત્વમાનુ પ્રથમ તત્ત્વ, ૭ દ્રવ્યમાનુ એક દ્રવ્ય (૩) જીવન, પ્રાણ ધારણ (૪) બળ, પરાક્રમ

जीवजीव पु० (जीवजीव) જીવનનો આધાર (૨) જીવની શક્તિ (૩) જીવન (૪) એક જાતનુ પક્ષી

जीवंजीवक } **जीवजीवग** } पु० (जीवञ्जीवक) એક જાતનુ પક્ષી, ચકોર (૨) એક જાતની વનસ્પતિ

जीवकाय पु० (जीवकाय) જીવલોક, જીવરાશિ

जीवग्गाह त्रि० (जीवग्राह) જીવતાને ગ્રહણ કરનાર

जीवघण पु० (जीवघन) જીવઘન-અસખ્યાત પ્રદેશના પિંડરૂપ

जीवट्ठाण न० (जीवस्थान) જીવસ્થાન-ગુણસ્થાન

जीवण न० (जीवन) જીવન, પ્રાણ ધારણ

जीवणिकाय पु० (जीवनिकाय) જીવરાશિ

जीवणिज्ज त्रि० (जीवनीय) જીવવા યોગ્ય

जीवतत्त न० (जीवतत्त्व) જીવતત્ત્વ, ચેતન પદાર્થ

जीवत्थिकाय पु० (जीवास्तिकाय) ચૈતન્ય-ઉપયોગ લક્ષણવાળુ ૭ દ્રવ્યમાનુ એક દ્રવ્ય (૨) જીવ સમહ જીવરાશિ

जीवदव्व न० (जीवद्रव्य) જીવદ્રવ્ય ૭ દ્રવ્યમાનુ એક

जीवदिट्ठिया स्त्री० (जीवदृष्टिका) જીવને જોવા જતા રાગદ્વેષાદિ કરવાથી લાગતી ક્રિયા

जीवपएसिय पु० (जीवप्रादेशिक) જીવના અસખ્યાત પ્રદેશમા છેલ્લા પ્રદેશમા જ જીવ માનનાર તિષ્યગુપ્ત આચાર્યનો અનુયાયી

जीवपाउसिया } **जीवपाओसिया** } स्त्री० (जीवप्राद्वेषिकी) કોઈપણ જીવ ઉપર દ્વેષ કરવાથી લાગતી ક્રિયા

जीवपाडुच्चिया स्त्री० (जीवप्रातीतिकी) જીવને આશ્રી લાગતી ક્રિયા

जीवमिस्सिया स्त्री० (जीवमिश्रिता) સત્યામૃષા ભાષાનો એક પ્રકાર, જ્યા થોડા મરી ગયા હોય અને થોડા જીવતા હોય ત્યા બધા મરી ગયા છે એમ કહેવુ તે

जीवरासि पु० (जीवराशि) જીવનો સમૂહ-જથ્થો

जीवलोय पु० (जीवलोक) જીવલોક, સસાર

जीववत त्रि० (जीवितवत्) પ્રાણી

जीवविप्पजढ त्रि० (जीवविप्रहीण) પ્રાસુક, જીવરહિત

जीवविवागा स्त्री० (जीवविपाका) જીવને વિપાક દર્શાવનાર કર્મપ્રકૃતિ, જીવવિપાકી કર્મપ્રકૃતિ

जीववुड्डिय न० (जीववृद्धिक) અનુજ્ઞા, સમતિ, અનુમતિ

जीवसाहत्थिया स्त्री० (जीवस्वाहस्तिकी) પોતાના હાથથી જીવને મારવાથી લાગતી ક્રિયા

जीवा स्त्री० (जीवा) ધનુષ્યની પણચ, દોરી (૨) ધનુષ્યાકારે ક્ષેત્રનો પણચસ્થાનીય પ્રદેશ, ભરત આદિ ક્ષેત્રના લાંબા છેડાની પહોળાઈ (૩) એક બાજુથી બીજી બાજુ સુધીની સિધી લીટી

जीवाजीव पु० (जीवाजीव) જીવ અને અજીવ પદાર્થ (૨) न० જીવ અજીવની સમજણવાળુ ઉત્તરાધ્યયનનુ ૩૬ મુ અધ્યયન

जीवाणुसासण न० (जीवानुशासन) જીવની શિક્ષા-સમજ (૨) એ નામનો એક ગ્રન્થ

जीवाभिगम पु० (जीवाभिगम) જીવની સમજ, જીવનુ જાણવુ (૨) ૧૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ જીવાભિગમ નામનુ સૂત્ર

जीवारंभिआ त्रि० (जीवारम्भिकी) જીવના આરમ્ભથી કર્મબધાય તે, ક્રિયાનો એક પ્રકાર

जीवि त्रि० (जीविन) જીવનવાળો, જીવવાવાળો (૨) પુ० પ્રાણધારક, જીવ

जीवितअ त्रि० (जीवितक) અનુકપિત જીવન, સ્થાપાન જીદગી

जीविय न० (जीवित) જીવન, જીવિતવ્ય

जीवियरसभ पु० (जीविकरसभृत्) સાધારણ બાદર વનસ્પતિ કાયનો એક પ્રકાર

जीवियरिसिका स्त्री० (जीविकरिसिका) એક પ્રકારની વનસ્પતિ

जीविया स्त्री० (जीविका) આજીવકા, વૃત્તિ

जीवियोसविय त्रि० (जीवितोत्सविक) જીવનમા ઉત્સવ તુલ્ય, જીવનોત્સવ સમાન

जीवियोसासिय त्रि० (जीविताच्छ्वासिक) જીવનને વધારનાર

जीवोद्धरण न० (जीवोद्धरण) મન્ત્ર શાસ્ત્રનો એક પ્રકાર

जीहा स्त्री० (जिह्वा) જીભ, રસેન્દ્રિય

जीहिंदिय न० (जिह्वेन्द्रिय) જીભ, રસેન્દ્રિય

जुअ न० (युग) કાળ વિશેષ

जुअ त्रि० (युत) યુક્ત, સાહિત

जुअणद्ध पु० (युगनद्ध) એક પ્રકારનો ચદ્ર અને નક્ષત્રનો યોગ

जुअल न० (युगल) જોડુ બેની જોડી

जुअलधम्म पु० (युगलधर्म) જુગલીયાનો ધર્મ, જુગલપણે ઉત્પન્ન થવુ વગેરે

जुअलिय त्रि० (युगलित) જોડાયેલ, યુગ્મરચિત

जुइ स्त्री० (द्युति) કાંતિ, તેજ, દીપ્તિ (૨) એ નામનુ નિરયાવલિકા સૂત્રના પાચમા વર્ગનુ ૬ અધ્યયન

जुइ स्त्री० (युति) યુક્તિ, જોડાણ, સયોગ

जुइमंत त्रि० (द्युतिमत) કાન્તિવાન્ તેજસ્વી (૨) न० સયમ (૩) મોક્ષ

जुंगिअ त्रि० (जुङ्गित) જાતિ, કર્મ અને શરીરથી દૂષિત હોય તે

जुगिअंग त्रि० (जुङ्गिताङ्ग) અપગ

जुंजण न० (योजन) યોજવુ, જોડવુ (૨) વ્યાપાર કરવો તે, મન, વચન અને કાયાની પ્રવૃત્તિ

जुंजणया } **जुजणा** } स्त्री० (योजना) જુઓ "ઉપનો" શબ્દ

जुजिअ त्रि० (   ) ભૂખ્યો

जुम न० (युग्म) રાશિ વિશેષ, બેકી સખ્યા, સમસખ્યા

जुग न० (युग) ચાર હાથ પરિમિત એક માપ (૨) ધોસરુ, ધોસરી (૩) ધોસરાના આકારનુ પુરુષના હાથ પગનુ લક્ષણ (૪) पु० સત્ય, દ્વાપર, ત્રેતા અને કલિ એ ચાર યુગ (૫) પાચ વર્ષ પ્રમાણનો કાળ વિભાગ (૬) એક જાતનો મત્સ્ય (૭) ગોલદેશ પ્રસિદ્ધ એક જાતનુ બે હાથ પ્રમાણનુ વાહન, પાલખી

जुगतकडभूमि स्त्री० (युगान्तकृद्भूमि) ગુરુશિષ્ય પરંપરાએ અવિચ્છિન્નપણે સસારનો અંત કરનાર જીવોની પરંપરા

जुगतकरभूमि } **जुगतगरभूमि** } स्त्री० (युगान्तकृद्भूमि) જુઓ ઉપલો શબ્દ

जुगतर न० (युगान्तर) પરિમાણ વિશેષ, ચાર હાથ જમીન

जुगतरपलोयणा स्त्री० (युगान्तरप्रलोकना) ચાલતા ચાલતા ચાર હાથ જમીન પર દૃષ્ટિ રાખવી તે

जुगंधर पु० (युगन्धर) રથ બનાવવાના ઉપયોગમા આવતુ એક જાતનુ લાકડુ

जुगणद्ध पु० (युगनद्ध) જુઓ "જુઅણદ્ધ" શબ્દ

जुगपहाण (युगप्रधान) } યુગ પ્રધાન પુરુષ
जुगप्पवर त्रि० (युगप्रवर) }
जुगप्पहाण (युगप्रधान) }

जुगबाहु पु० (युगबाहु) ૯ મા તીર્થંકરના બીજા પૂર્વભવનું નામ (૨) ત્રિ૦ લાંબા હાથવાળો, દીર્ઘબાહુ

जुगमच्छ पु० (युगमत्स्य) એક જાતનો મચ્છ

जुगल न० (युगल) જોડી જોડું (૨) પુ૦ સ્ત્રી૦ જુગલીયા

जुगलिय त्रि० (युगलित) જોડીયુક્ત

जुगव त्रि० (युगवत्) કાળના ઉપદ્રવથી રહિત ત્રીજા તથા ચોથા આરાના જન્મેલ

जुगवं } अ० (युगपत्) એકી વખતે એક
जुगवं } કાળે એક સાથે

जुगसंवच्छर पु० (युगसंवत्सर) ચંદ્ર, ચંદ્ર, અભિવર્ધિત, ચંદ્ર અને અભિવર્ધિત એ પાંચ સંવત્સર પ્રમાણ સમય, ૧૮૩૦ દિવસ પ્રમાણ યુગસંવત્સર

जुगसाला स्त्री० (युगशाला) પાલખી નાખવાની શાળા

जुग्ग त्रि० (योग्य) લાયક, ઉચિત

जुग्ग न० (युग्य) ગોલ્લ દેશમાં પ્રસિદ્ધ એક જાતની પાલખી (૨) ગોમરી (૩) ઘોમરી વહેનાર ઘોડા, બળદ વગેરે (૪) પુણ્યથી ઉડાય એવું આકાશ વિમાન

जुग्गायरिया } स्त्री० (युग्याचर्या) વાહનની
जुग्गारिया } ગતિ

जुज्ज त्रि० (योज्य) યોજના રચના કરવા યોગ્ય

जुज्झ न० (युद्ध) યુદ્ધ લડાઈ

जुज्झाइजुज्झ न० (युद्धातियुद्ध) મહા યુદ્ધ ૭૨ કળામાંની એક કળા

जुण्ण त्रि० (जीर्ण) જીર્ણ જુનું જડ

जुण्णकुमारी स्त्री० (जीर्णकुमारी) જુઓ "જિણ્ણકુમારી" શબ્દ

जुण्णिय त्रि० (जीर्णित) જીર્ણ

जुण्णुज्जाण न० (जीर्णोद्यान) જુઓ "જિણ્ણુજ્જાણ" શબ્દ

जुति स्त्री० (द्युति) કાન્તિ

जुत्त त्रि० (युक्त) યુક્ત, સહિત (૨) જોડેલ (૩) યોગ્ય (૪) અસંખ્યાત અને અનંતનો એક પ્રકાર,

जुत्त न० (योक्त्र) જોતર

जुत्ति स्त्री० (युक्ति) યુક્તિ, કળા, રીતિ (૨) મેળવણી (૩) એ નામના એક કુમાર (૪) એ નામનું વહ્નિદશાસૂત્રનું એક અધ્યયન (૫) સાધન હેતુ

जुत्तिण्ण त्रि० (युक्तिज्ञ) યુક્તિના જાણનાર

जुत्तिसुवण्ण पु० न० (युक्तिसुवर्ण) બનાવટી સોનું

जुत्तिसेण पु० (युक्तिषेण) જંબૂદ્વીપના એરવત ક્ષેત્રમાં ચાલુ અવસર્પિણીમાં થયેલ આઠમા તીર્થંકર

जुद्ध पु० (युद्ध) યુદ્ધ, લડાઈ લડવાની કળા

जुद्धाइजुद्ध न० (युद्धातियुद्ध) મહાન યુદ્ધ, યુદ્ધમાં યુદ્ધ

जुन्न त्रि० (जीर्ण) જુઓ "જુણ્ણ" શબ્દ

जुण्हा स्त्री० (ज्योत्स्ना) ચાંદની રાત

जुम्म न० (युग्म) જુગલ, જોડી બેનું જોડું (૨) પુ૦ સમરાશિ

जुम्मपएसिय त्रि० (युग्मप्रादेशिक) સમસંખ્યા-બેકી પ્રદેશથી બનેલું

जुय पु० (युग) યુગ પાંચ સંવત્સર પ્રમાણે કાળ વિભાગ (૨) બે સંખ્યાવાચક

जुयग पु० (युपक) લવણ સમુદ્રમાંના ચાર મ્હોટા પાતાળકલશામાંનો એક

जुयल न० (युगल) જોડી જોડું

जुव पु० (युवन्) યુવાન જુવાન

जुवइ स्त्री० (युवति) યુવતિ, યુવાન સ્ત્રી

जुवइजण पु० (युवतिजन) યુવતિ સ્ત્રીજન

जुवंगव पु० (युवगव) નાનો બળદ

जुवति स्त्री० (युवति) યુવતિ, જુવાન સ્ત્રી
जुवरज्ज न० (यौवराज्य) યુવરાજ તરિકે અભિષિક્ત થયેલાનુ રાજ્ય
जुवराय पु० (युवराज) ભવિષ્યનો રાજા, પાટવી કુમાર
जुवल न० (युगल) જોડી
जुवलिय त्रि० (युगलित) જોડીરૂપે રહેલ
जुवाण पु० (युवन्) જુવાન, યુવાવસ્થાને પ્રાપ્ત થયેલ
जुव्वण न० (यौवन) યુવાવસ્થા
जुसिय त्रि० (जुष्ट) પ્રસન્ન, પ્રીત
जुहिट्ठिल्ल पु० (युधिष्ठिर) હસ્તિનાપુર નગરના પાણ્ડુરાજાના મ્હોટા પુત્ર, ધર્મરાજા
जूय पु० (यूप) યજ્ઞસ્તમ્ભ (૨) એ નામનુ પુરૂષના હાથ અથવા પગનુ લક્ષણ (૩) એ નામનો પશ્ચિમ દિશાનો પાતાળ કળશો (૪) ધોસરી
जूय न० (द्यूत) જુગટુ (૨) ૭૨ કળામાની એક કળા
जूयअ न० (यूपक) શુક્લપક્ષના પ્રથમ ત્રણ દિવસની સધ્યા, ચદ્ર અને સધ્યાની પ્રભા મિશ્રિત થાય તે
जूयंकर त्रि० (द्यूतकर) } જુગારી
जूयकार (द्यूतकार) }
जूयखलय न० (द्यूतखलक) જુગાર ખેલવાનુ ઘર
जूयग पु० (यूपक) શુકલ પક્ષના પ્રથમ ત્રણ દિવસની ચદ્રની કળા અને સધ્યાનો પ્રકાશ મિશ્ર થાય તે (૨) પશ્ચિમદિશાનો એ નામનો પાતાળ કળશો
जूया स्त्री० (यूका) જુ, માથામા થતો એક જતુ (૨) ચોસઠ વાળાગ્ર અથવા આઠ લિખ પ્રમાણ એક ભરપ
जूयासेज्जायर त्रि० (यूकाशय्यातर) જુને સ્થાન આપનાર
जूरण न० (जूरण) ઝુરણા કરવી, ઝુરવુ
जूरावण न० (जरण) શરીરની જીર્ણતા થાય તે
जूरिअ त्रि० (जीर्ण) જીર્ણ થયેલ
जूव पु० (यूप) યજ્ઞસ્તભ (૨) પશ્ચિમ દિશાનો પાતાળ કળશો
जूवग } पु० (यूपक) જુઓ "જૂયગ" શબ્દ
जूवय }
जूस पु० न० (यूष) કઢી, ઓસામણ
जूसणा स्त्री० (जोषणा) સેવા, સેવના
जूसिय त्रि० (जुष्ट) સેવન કરેલ (૨) ક્ષીણ થઇ ગયેલ
जूह न० (यूथ) જૂથ, ટોળુ
जूहवइ पु० (यूथपति) } સમૂહના અધિપતિ, ટોળાના નાયક
जूहाहिवइ पु० (यूथाधिपति) }
जूहिय न० (यूथिक) જૂઇનુ ફૂલ (૨) त्रि० ટોળામા ઉત્પન્ન થયેલ
जूहिया स्त्री० (यूथिका) જૂઇ
जूही स्त्री० (यूथिका) જુઇનો વેલો (૨) જુઇનુ ફુલ
जे अ० (जे) પાદપૂરણ તથા વાક્યાન્તરમા વપરાતુ અવ્યય
जेट्ठ त्रि० (ज्येष्ठ) જ્યેષ્ઠ, મ્હોટુ, પ્રથમ ઉત્પન્ન થયેલ
जेट्ठा स्त्री० (ज्येष्ठा) મ્હોટી બ્હેન (૨) જેઠાણી (૩) જ્યેષ્ઠા નામનુ નક્ષત્ર
जेट्ठामूल पु० (ज्येष्ठामूल) જેઠ માસ, જેઠ મહિનો
जेट्ठामूलमास पु० (ज्येष्ठामूलमास) જેઠ માસ
जेट्ठामूली स्त्री० (ज्येष्ठामूली) જેઠ મહિનાની પુનમ
जेणेव अ० (यत्रैव) જ્યા, જે ભાગમા
जेमण न० (जेमन) મિષ્ટ ભોજન
जेमणग न० (जेमनक) બાળક ખાતા શીખે તે પ્રસગે સસ્કાર કરવામા આવે તે
जेमावण न० (जेमन) ભોજન કરાવવુ તે

जेमिणि पु० (जैमिनि) મીમાંસા દર્શનના સ્થાપક મુનિ

जेमिय त्रि० (जेमित) જમેલ, ભોજનકરેલ

जेयार त्रि० (जेतृ) જીતનાર, જય કરનાર

जेहिल पु० (जेहिल) એ નામના વશિષ્ઠ ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ આર્યનાગના શિષ્ય થિરમુનિ

जोअ पु० (   ) યુગલ, જોડું

जोअ पु० (योग) સયમ વ્યાપાર, ક્રિયા (૨) ચન્દ્રમાનો યોગ (૩) મન વચન અને કાયાનો વ્યાપાર

जोअग त्रि० (योतक) પ્રકાશ કરનાર (૨) न० વ્યાકરણ પ્રસિદ્ધ નિપાત વગેરે પદ

जोअण न० (योजन) જોજન, ચાર ગાઉ અથવા ચાર હજાર ગાઉ પ્રમાણ એક ક્ષેત્રનુ માપ (૨) સબધ, સયોગ

जोआवइत्तार त्रि० (योजयितृ) જોડનાર, સયુક્ત કરનાર

जोइ पु० (योगिन्) યોગમતનો અનુયાયી યોગદર્શનને જ માનનાર

जोइ पु० (ज्योतिष्) અગ્નિ, પ્રકાશ, તેજ, જ્યોતિ (૨) જ્ઞાન (૩) ગ્રહ, નક્ષત્ર, તારા, આદિ પ્રકાશક વસ્તુ (૪) જ્યોતિષી-ગ્રહાદિકના વિમાન વિશેષ (૫) જ્યોતિષ સબધી જ્ઞાનવાળુ શાસ્ત્ર (૬) न० દીવાની જ્યોત (૭) જેમાંથી અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય તેવી જાતના કલ્પવૃક્ષ (૮) त्रि० સત્કાર્ય કરવાથી ઉજ્જ્વળ સ્વભાવવાળો

जोइअंग पु० (ज्योतिरंग) જેમા જ્યોતિ-પ્રકાશ જણાય તેવા કલ્પવૃક્ષની એક જાત

जोइक्ख पु० (ज्योतिष्क) દીવાની જ્યોત

जोइय त्रि० (यौगिक) યૌગિક શબ્દ જેના પ્રકૃતિ પ્રત્યયનો અર્થ શબ્દમા ઘટે તે (૨) યોગવાળો

जोइय त्रि० (योजित) યોજેલ જોડેલ

जोइरस न० (ज्योतीरस) એક જાતનુ રત્ન

जोइस न० (ज्योतिष्) જ્યોતિષ્ ચક્ર (૨) पु०, જ્યોતિષ્ ચક્રની અદર રહેતા દેવો, સૂર્ય, ચદ્ર વગેરે (૩) જ્યોતિષ શાસ્ત્ર (૪) આકાશ

जोइस पु० (ज्योतिष) સૂર્ય, ચદ્ર આદિ દેવોની એક જાતિ (૨) त्रि० જ્યોતિષ શાસ્ત્રના જાણનાર, જ્યોતિષી

जोइसगणराय पु० (ज्योतिर्गणराज) જ્યોતિષગણ (તારા નક્ષત્ર વગેરેનો સમૂહ તે) ના રાજા, ચદ્ર અને સૂર્ય

जोइसचक्क न० (ज्योतिश्चक्र) જ્યોતિષચક્ર, સૂર્ય, ચન્દ્ર, ગ્રહ, નક્ષત્ર, તારા, વગેરેનો સમૂહ

जोइसराय पु० (ज्योतीराज) ચન્દ્ર તથા સૂર્ય

जोइसामयण न० (ज्योति शास्त्र) જ્યોતિષ શાસ્ત્ર

जोइमालय पु० (ज्योतिरालय) જ્યોતિષના સૂર્ય આદિ દેવ

जोइसिंद पु० (ज्योतिरिन्द्र) જ્યોતિષીના ઇન્દ્ર, સૂર્ય તથા ચન્દ્ર

जोइसिणा स्त्री० (ज्योत्स्ना) જ્યોત્સના, કૌમુદી ચાંદની

जोइसिणापक्ख पु० (ज्योत्स्नापक्ष) શુક્લપક્ષ

जोइसिणाभा स्त्री० (ज्योत्स्नाभा) ચન્દ્રની બીજી અગ્રમહિષીનુ નામ

जोइसिणी स्त्री० (ज्योतिषी) દેવી વિશેષ

जोइसिय पु० (ज्योतिषिक) સૂર્ય, ચન્દ્ર, ગ્રહ, નક્ષત્ર અને તારા એ પાચ જાતના દેવતા

जोइसियदेव पु० (ज्योतिषिकदेव) જ્યોતિષી દેવ ચન્દ્ર સૂર્ય વગેરે

जोइसियदेवित्थी स्त्री० (ज्योतिषिकस्त्री) જ્યોતિષના દેવતાની સ્ત્રી

जोइसियराय पु० (ज्योतिषिकराज) ચન્દ્ર (૨) સૂર્ય

जोई पु० (ज्योतिष्) જુઓ "જોઇ" શબ્દ

जोइरस न० (ज्योतीरस) એક જાતનુ રત્ન

जोईसर पु० (योगीश्वर) યોગીશ્વર, યોગીઓના ઈશ્વર

जोउक्कणिगाअ पु० (योगकर्णिक) પુર્વાભાદ્રપદ નક્ષત્રનુ ગોત્ર

जोग पु० (योग) સબંધ, મિલાપ, જોડાણ (૨) ચન્દ્રમાને નક્ષત્રનો સબંધ (૩) અપ્રાપ્ત વસ્તુની પ્રાપ્તિ (૪) યુક્તિ, ઉપાય (૫) પન્નવણાસૂત્રના સોળમા પદના પાચમા દ્વારનુ નામ (૬) વશીકરણ આદિ યોગ (૭) ચિત્તની વૃતિનો નિરોધ (૮) પડિલેહણ વગેરે શુભ વ્યાપાર-પ્રવૃત્તિ (૯) મન વચન અને કાયાનો વ્યાપાર (૧૦) સયમ

जोगंतिया स्त्री० (योगान्तिका) જે પ્રકૃતિઓનો તેરમે ગુણસ્થાણે અત આવે છે તેવી કર્મ પ્રકૃતિઓ

जोगक्खेम न० (योगक्षेम) અપ્રાપ્તની પ્રાપ્તિ અને પ્રાપ્તનુ રક્ષણ

जोगपरिणाम न० (योगपरिणाम) જીવના પરિણામનો એક પ્રકાર

जोगपरिव्वाइया स्त्री० (योगपरिव्राजिका) સમાધિવાળી પરિવ્રાજિકા-સન્યાસિની

जोगमुद्दा स्त्री० (योगमुद्रा) હાથની આગળીઓ પરસ્પર અ તરિત કરી સપુટ બનાવી, કોણિનો ભાગ ઉદર પાસે રાખી, વન્દનાનો પાઠ ઉચ્ચારતા પાચ અગ (બે ઢીંચણ, બે હાથ અને મસ્તક) નમાડવા તે

जोगरत त्रि० (योगरत) શુભ પ્રવૃત્તિવાળો (૨) યોગી સમાધિ કરનાર

जोगवाहि त्रि० (योगवाहिन्) શાસ્ત્રજ્ઞાનની આરાધનાને માટે શાસ્ત્રોક્ત તપશ્ચર્યા કરનાર (૨) સમાધિમા રહેનાર

जोगाणुयोग पु० (योगानुयोग) વશીકરણાદિ ઉપાય બતાવનાર હરમેખલાદિ શાસ્ત્ર

जोगि त्रि० (योगिन्) યોગસહિત, સયોગી

जोगिय त्रि० (योगिक) જુઓ " જોઇય " શબ્દ

जोग्ग त्रि० (योग्य) યોગ્ય, ઘટિત, ઉચિત, બરાબર, લાયક

जोग्गया स्त्री० (योग्यता) યોગ્યતા, લાયકાત

जोग्गा स्त्री० (योग्या) ગુણાકાર કરવો તે (૨) શાસ્ત્રનો અભ્યાસ (૩) ગર્ભ ધારણ કરવાને લાયક યોનિ

जोजित } **जोडिय** } त्रि० (योजित) જોડેલુ, લગાડેલુ

जोण पु० (योन) અનાર્ય દેશમાનો એક

जोणअ पु० (योनक) ઉત્તર ભરતમાનો એક દેશ

जोणि स्त्री० (योनि) યોનિ, ઉત્પત્તિ સ્થાન, સ્ત્રીનો ગુહ્યભાગ (૨) પન્નવણા સૂત્રના નવમા પદનુ નામ (૩) ગીતની એક જાત (૪) આધાર (૫) એ નામનો ભગ અપર નામધારી દેવ (૬) જેનો દેવતા ભગ છે એવુ પૂર્વાફાલ્ગુની નક્ષત્ર (૭) કારણ, હેતુ, ઉપાય

जोणिपद न० (योनिपद) યોનિના અધિકારવાળુ પન્નવણા સૂત્રનુ એક પદ

जोणिय त्रि० (यौनिक) યોનિમા ઉત્પન્ન થયેલ (૨) યોનદેશમા ઉત્પન્ન થયેલ

जोणिया स्त्री० (योनिका) યોનિ, ઉત્પત્તિ સ્થાન

जोणिया स्त्री० (यौनिका) યોન નામના અનાર્ય દેશમા જન્મેલી દાસી

जोणिविहाण न० (योनिविधान) ઉત્પત્તિશાસ્ત્ર

जोणिसल न० (योनिशल) યોનિનો એક રોગ

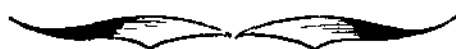
जोण्हा स्त्री० (ज्योत्स्ना) ચાદની, કૌમુદી

जोति न० (ज्योतिष) જુઓ "જોઇ" શબ્દ

जोतिय त्रि० (योजित) જોતરેલુ

जोतिरस पु० (ज्योतीरस) જ્યોતિરસકાણ્ડ, ખર કાડનો નવમો ભાગ

जोतिस न० (ज्योतिष) જ્યોતિષશાસ્ત્ર
जोतिसिय पु० (ज्योतिषिक) જુઓ "જોઇસિય" શબ્દ
जोतिसिह पु० (ज्योतिषशिख) કલ્પવૃક્ષની એક જાત કે જેમાંથી યુગલીયાને સૂર્ય જેવો પ્રકાશ મળે છે
जोत्त } न० (योक्त्र) જોતર
जोय }
जोयण न० (योजन) ચાર ગાઉ, ચાર ગાઉ પ્રમાણે ક્ષેત્ર (२) જોડવું તે
जोवण न० ( ) યન્ત્ર કરી (२) ધાન્યનું માપ
जावण न० (यौवन) યુવાવસ્થા જુવાની
जोव्वण न० (यौवन) યૌવન, યુવાવસ્થા
जोव्वणिया स्त्री० (यौवनिका) યુવાવસ્થા
जोसणा स्त्री० (जोषणा) પ્રીત (२) સેવા
जोसिआ स्त्री० (योषित) સ્ત્રી
जोसिय त्रि० (जुष्ट) સેવેલ
जोह पु० (योध) યોદ્ધો, લડવૈયો, સુભટ
जोहट्ठाण न० (योधस्थान) અંગ રચના વિશેષ લડવૈયાઓનો યુદ્ધ સમય શરીર વિન્યાસ
जोहार पु० (योधकार) યોદ્ધા, યુદ્ધ કરનાર
जोहि त्रि० (योधिन्) યુદ્ધ કરનાર
जोहिया स्त्री० (योधिका) ચર્મ ... એક જાતનું પ્રાણી

झ

झ पु (झ) ધ્યાન
झख पु० ( ) ઝખના કરવી
झझ पु० (झञ्झ) ઘોંઘાટ, ટંટો (२) ભેદ
झझा स्त्री० (झञ्झा) વ્યાકુળતા, વિહ્વળતા (२) કજીયો, તોફાન (३) માયા, કપટ (४) ક્રોધ ગુસ્સો (५) તૃષ્ણા લોભ
झझाकर पु० (झञ्झाकर) જેથી સમુદાયમાં ભેદ પડે તેવી ખટપટ કરનાર, અસમાધિનું १८ મું સ્થાનક સેવનાર
झझावाय पु० (झञ्झावात) વર્ષા સહિત વિષમ વાયુ
झझिय त्रि० (झञ्झित) ભૂખ્યો
झगि म० (झगिति) શીઘ્ર જલદી
झज्झरिय त्रि० (झर्झरित) એક જાતના વાજિત્રના અવાજવાળું
झत्ति म (झटिति) જુઓ ઝગિ શબ્દ
झय पु० (ध्वज) } ધ્વજા (२) ચોદ સ્વપ્ના-
झया स्त्री० (ध्वजा) } માનું આઠમું સ્વપ્ન
झरग पु० ( ) સ્મરણ કરનાર
झरिय त्रि० (चरित) ઝરી ગયેલ નીકળી ગયેલ
झल्लरी स्त्री० (झल्लरी) ઝાલર (२) ખંજરી એક જાતનું વાજિંત્ર (३) ડફ, ડાકું (४) ઝમઝમીયા, ઝાંઝર
झवणा स्त्री० (क्षपणा) નાશ વિનાશ (२) અધ્યયન પઠન
झविय त्रि० (क्षपित) નિર્મૂળ કરેલ, ખપાવી નાખેલ
झस पु० (झष) માછલું (२) નની માછલી
झाइ त्रि० (ध्यायिन्) } ધ્યાન કરનાર
झाउ त्रि० (ध्यातृ) } ચિન્તવન કરનાર

झाण पु० न० (ध्यान) धर्म ध्यान वगेरे, अभ्यंतर तपनो એક પ્રકાર (२) ચિત્તનુ એકાગ્રપણુ, મનની સ્થિરતા (३) મનન, સ્મૃતિ (४) ચિન્તા, વિચાર (५) દૃઢ પ્રયત્નથી મન વગેરેનો વ્યાપાર

झाणंतरिया स्त्री० (ध्यानान्तरिका) આરંભેલ ધ્યાનની સમાપ્તિ અને અપૂર્ણ ધ્યાનનો અનારંભ, બે ધ્યાનની મધ્ય અવસ્થા (२) શુકલધ્યાન વિશેષ

झाणविभत्ति स्त्री० (ध्यानविभक्ति) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાંનુ ૨૧ મુ

झाम त्रि० ( ) બળેલુ, દાઝેલુ

झामथंडिल न० (झामस्थण्डिल) બળી ગયેલ ભૂમિ

झामिय त्रि० (ध्मापित) ઓલવાયેલુ, બુઝાયેલુ

झाय त्रि० (ध्मात) બળી ગયેલ, ભસ્મીકૃત

झारी स्त्री० ( ) કીટ વિશેષ

झिगिर } झिगिरड. } पु० ( ) તેઇંદ્રિયજીવની એક જાત

झिंझिय त्रि० ( ) ભુખ્યો

झिंझिरी स्त्री० (झिंझिरी) એક જાતની વેલડી

झिमिय } झिंमिय } न० ( ) શરીરના અવયવો જકડાઇ જાય તે, સોળ રોગમાંનો એક રોગ

झिल्लिया स्त्री० (झिल्लिका) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

झिल्लिरी स्त्री० ( ) માછલા પકડવાની જાળ

झिल्ली स्त्री० (झिल्लिका) આ નામની કોઇ વનસ્પતિ

झीण त्रि० (क्षीण) ક્ષય પામેલ

झुंझित } झुंझिय } त्रि० ( ) ક્ષુધાથી પીડિત, ભુખ્યો

झुवणग न० ( ) પ્રાલમ્બ, ઝુમણુ

झुणि स्त्री० (ध्वनि) અવાજ

झुरण पु० (झुरण) ઝુરવુ, પસ્તાવુ

झुसदाह पु० (भुसदाह) ભુસાને બાળવાનુ સ્થાન

झुसिय त्रि० (जुष्ट) સેવિત, આરાધના કરાયેલ (२) તજાયેલ.

झुसिर त्रि० (शुषिर) છિદ્રવાળુ, પોલુ (२) न० છિદ્ર, પોલ (३) વાસળી આદિ સછિદ્ર વાજિંત્ર (४) આકાશ (५) વાસળી આદિ સચ્છિદ્ર વાજિંત્રનો શબ્દ (६) ખુલ્લી જમીન

झूसणा स्त्री० (जोषणा) કર્મોનો ક્ષય કરવો (२) સેવા કરવી (३) ગ્રહણ કરવુ

झूसित } झूसिय } त्रि० (जुष्ट) સેવેલુ (२) ક્ષય કરેલ, ગોપવેલ (३) સેવા કરેલ, આરાધેલ

झोड } झोडग } न० ( ) ઝાડમાંથી પત્રાદિનુ ખખેરવુ (२) પત્ર રહિત વૃક્ષ, જીર્ણ વૃક્ષ

झोलिया } झोल्लिया } स्त्री० (झोलिका) ઝોળી, કોથળી

झोस पु० ( ) દૂર કરવુ, ખસેડવુ

झोसणा स्त्री० (जोषणा) સેવા, આરાધના

झोसिय त्रि० (जुष्ट) જુઓ " झूसिय " શબ્દ

ट.

टंक पु० (टङ्क) જેના કાંઠા તુટી ગયા હોય તેવુ તળાવ (૨) પર્વતની ટોચ (૩) એક તરફથી તુટેલ પર્વત (૪) છાપેલુ નાણુ, સિક્કો, છાપ (૫) તલવાર આદિનો અગ્ર ભાગ (૬) એક જાતનુ પક્ષી
टंकण पु० (टङ्कन) ટંકણ નામનો દેશ (૨) त्रि० તે દેશના મ્લેચ્છોની એક જાત
टकारवग्गपविभत्ति पु० न० (टकारवर्गप्रविभक्ति) ૩૨ પ્રકારના નાટકમાનો એક પ્રકાર
टाल न० ( ) જેમા ગોટલી કે ઠળિયા બધાયા ન હોય તેવુ ફળ, કુમળુ ફળ
टिट्टिभी स्त्री० (टिट्टिभी) ટિટોડી
टोपिआ पु० ( ) પાઘડી, ટોપી
टोल पु० ( ) પતગીઓ (૨) તીડ
टोलगइ स्त्री० (टोलगति) ટોળ-તીડની પેઠે કુદતો કુદતો વદના કરે તે, વદનાના બત્રીશ દોષમાનો પાચમો દોષ

ठ.

ठइत त्रि० (स्थापित) સાધુ આવશે ત્યારે આપશુ એમ ધારી સ્થાપી રાખેલુ સાધુએ ટાળવા યોગ્ય ઠવણા નામના દોષવાળુ
ठइय त्रि० (स्थगित) ઢાંકેલુ
ठंडिल न० (स्थण्डिल) થડિલ-દિશાએ જવાની ભૂમિ
ठगिय त्रि० ( ) ઠગાયેલ
ठप्प त्रि० (स्थाप्य) સ્થાપવા યોગ્ય એક બાજુ મૂકી દેવા યોગ્ય (૨) વ્યવહાર કરવા યોગ્ય નહીં અસત્યવહાર્ય, લોકોના વ્યવહારમા અનુપયોગી
ठवक त्रि० (स्थापक) સ્થાપન કરનાર
ठवण न० (स्थापन) સ્થાપન કરવુ, મુકવુ
ठवणा स्त्री० (स्थापना) છવસાળી કે નિછવ વસ્તુમા તેના જેવા આકારવાળી કે ભિન્ન આકારવાળી બીજી વસ્તુની કલ્પના કરવી તે, સ્થાપના નિક્ષેપો (૨) સાધુને માટે અમુકકાળ પર્યંત સ્થાપીને રાખેલ આહારાદિ આપવાથી લાગતો એક દોષ, ૧૬ ઉદ્ગમનમાનો ૫ મો દોષ (૩) ધારણાનુ એક નામ (૪) અનુજ્ઞા, સમતિ
ठवणाकम्म न० (स्थापनाकर्मन्) પરમતનુ ઉત્થાપન કરી સ્વમતનુ સ્થાપન કરવુ તે
ठवणापुरिस पु० (स्थापनापुरुष) પુરૂષની સ્થાપના-આકૃતિ
ठवणासच्च न० (स्थापनासत्य) સ્થાપના સત્ય, છોકરાની લાકડીને ઘોડો કહેવો તે
ठवणिज्ज त्रि० (स्थापनीय) સ્થાપી રાખવા યોગ્ય, એક બાજુ મૂકી દેવા યોગ્ય
ठविय त्रि० (स्थापित) સાધુ સાધ્વીને માટે સ્થાપી રાખેલ (આહાર વગેરે)
ठविया स्त्री० (स्थापिता) આચાર્યાદિકની વૈયાવચ્ચમા વ્યાઘાત પડે તેથી કરવાનુ પ્રાયશ્ચિત વર્તમાનમા ન કરતા આગળ ઉપર કરવાનુ રાખે તે

ठाइ त्रि० (स्थायिन्) સ્થાયી, સ્થિર રહેનાર

ठाण पुं० न० (स्थान) સ્થાન, ઠેકાણુ, જગ્યા, મકાન (૨) કાઉસગ્ગ, કાયાને જરી પણ હલાવવી નહીં તે (૩) લેશ્યા કે અધ્યવસાયોનુ સ્થાન (૪) કાર્ય (૫) સ્થિતિ કરવી તે, અધર્માસ્તિકાયનુ લક્ષણ (૬) આટકાનુ સ્થાન (૭) ઉત્પત્તિસ્થાન, ઉપજવાનુ ઠેકાણુ (૬) અવકાશ, ભૂમિ પ્રદેશ (૯) શરીરને અમુક સ્થિતિમા રાખવુ તે, આસન (૧૦) પન્નવણાના બીજા પદનુ નામ (૧૧) ત્રીજુ અંગસૂત્ર કે જેમા એકથી દશ પ્રકારની વસ્તુઓનું વર્ણન છે (૧૨) સ્થિતિ પરિણામ (૧૩) સ્થિતિ રૂપ ગુણ (૧૪) યોગ-મન વચન કાવાના વ્યાપારના સ્થાનક (૧૫) ઉભા રહેવુ તે (૧૬) નિવાસ, રહેવુ તે (૧૭) કારણ, નિમિત્ત (૧૮) પ્રકાર, ભેદ (૧૯) ઠાણાંગસૂત્રના ઠાણાનુ નામ

ठाणगुण पुं० (स्थानगुण) અધર્માસ્તિકાય, સ્થિતિમા સ્હાય કરવાનો જેનો ગુણ છે તે

ठाणपद न० (स्थानपद) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના દ્વિતીય પદનુ નામ

ठाणभट्ठ त्रि० (स्थानभ्रष्ट) પોતાની જગોથી ખસેલ (૨) ચારિત્રથી ભ્રષ્ટ થયેલ

ठाणाइय त्रि० (स्थानातिग) કાઉસગ્ગને આસને બેઠેલ, કાઉસગ્ગ કરનાર

ठाणायय न० (स्थानायत) ઉંચુ સ્થાન

ठाणि त्रि० (स्थानिन्) સ્થાનસ્થિત, સ્થાનમા રહેલ

ठाणुक्कडिय } **ठाणुक्कुडुय** } त्रि० (स्थानोत्कट्टक) ઉત્કટુક આસનવાળા

ठाणुखंड. न० (स्थाणुखड) ઠુંઠા વૃક્ષનો એક ભાગ-અવયવ (૨) त्रि० ઠુંઠા વૃક્ષની પેઠે ઉંચા અને સ્થિર રહેલ, સ્તમ્ભિત શરીરવાળા

ठावग पुं० (स्थापक) પક્ષને સ્થાપનાર હેતુ

ठावइत्तार. त्रि० (स्थापयितृ) સ્થાપનાર

ठावण. न० (स्थापन) સ્થાપન કરવુ તે

ठावणाया } **ठावणा** } स्त्री० (स्थापना) જુઓ "ઠવણા" શબ્દ

ठावय त्रि० (स्थापक) સ્થાપન કરનાર

ठाविय त्रि० (स्थापित) સ્થાપન કરેલ, રાખેલ

ठिइ स्त्री० (स्थिति) આયુષ્યમાન, જીવનકાળ (૨) પન્નવણાના ચોથાપદનુ નામ (૩) જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મની સ્થિતિ-અવસ્થાન કાળ (૪) બેસવુ, સ્થિર થવુ (૫) વ્યવસ્થા, ક્રમ, મર્યાદા

ठिइकम्म न० (स्थितिकर्मन्) સ્થિતિરૂપે બધાયેલ કર્મ, કર્મની સ્થિતિ (૨) સ્થિતિ કર્મ, જન્મ સંસ્કાર

ठिइकल्लाण त्रि० (स्थितिकल्याण) કલ્યાણરૂપ ઉત્કૃષ્ટમા ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિવાળા

ठिइक्खय पुं० (स्थितिक्षय) સ્થિતિનો ક્ષય, આયુષ્યની સમાપ્તિ

ठिइनिसेग पुं० (स्थितिनिषेक) કર્મની સ્થિતિમા કર્મના દલિયા નાખવા તે

ठिइपद न० (स्थितिपद) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના ચતુર્થ પદનુ નામ

ठिइबंध पुं० (स्थितिबन्ध) કર્મની સ્થિતિનો બન્ધ, કર્મનુ કાલમાન

ठिइय त्रि० (स्थितिक) ઉભુ રહેલુ, સ્થિર થયેલુ (૨) સ્થિતિવાળો

ठिइया स्त्री० (स्थितिका) સ્થિતિ

ठिइवडिया स्त्री० (स्थितिपतिता) કુળપરંપરાથી ચાલી આવતી જન્મ મહોત્સવાદિ ક્રિયા

ठित त्रि० (स्थित) ચિત્તમા સ્થિર રહેલ.

ठिति स्त्री० (... અભાવ. સ્થિ...

ठितिमेश्र पु० (स्थितिभेद) કર્મની જે સ્થિતિ બાંધેલ હોય તેમા અધ્યવસાયાદિ બળથી ન્યૂનાધિકતા કરવી તે

ठितिय पु० (स्थितिक) ઉભો રહેનાર (૨) त्रि० સ્થિતિવાળો

ठितिवडिया स्त्री० (स्थितिपतिता) કુળક્રમાગત, કુળમા આવેલી સ્થિતિ પ્રમાણે જન્મોત્સવાદિ ક્રિયા

ठिय त्रि० (स्थित) સ્થિર રહેલ, વ્યવસ્થિત કરેલ, ઉભુ રાખેલ

ठियकप्प पु० (स्थितिकल्प) ભરત અને ઐરવત ક્ષેત્રમા પહેલા અને છેલ્લા તીર્થંકરના શાસનના સાધુઓને માટે નિયત કરેલ આચાર વ્યવસ્થા-મર્યાદા

ड.

डक पु० (   ) ડખ, વીંછી આદિનો કાંટો

डड पु० (दण्ड) દંડ

डडि पु० (दण्डिन्) દંડધારી

डडि स्त्री० (   ) શીવેલા વસ્ત્રનો કકડો

डडिखड पु० (दण्डिखण्ड) ટુકડા ટુકડા સીવીને જોડેલ વસ્ત્ર

डमण न० (दमन) દભકરી બીજાને ઠગવુ તે, (૨) એક પ્રકારનુ શસ્ત્ર

डंभणया } स्त्री० (दम्भना) ઠગાઇ (૨)
डभणा } માયા કપટ

डसण न० (दशन) ડસવુ કરડવુ

डक्क न० (दष्ट) જગમ સર્પાદિનુ ઝેર (૨) त्रि० ડખ દીધેલ

डक्का स्त्री० (ढक्का) શિવનુ વાજીં ડમરુ

डगलग पु० (   ) નાના નાના પથરા કાંકરા

डड्ढ त्रि० (दग्ध) બળી ગયેલુ ભસ્મ થયેલુ

डमर पु० न० (डमर) બે રાજાઓનો કે રાજકુમારોનો પરસ્પર વિરોધ થાય તે ઉપદ્રવ (૨) હુલ્લડ તોફાન બળવો

डमरुय न० (डमरुक) ડમરૂ નામે વાજીંત્ર.

डहण न० (दहन) બાળવુ

डहर त्रि० (   ) હલકુ, તુચ્છ, નાનુ (૨) બાળક (૩) તરુણ, યુવક

डाइणी स्त्री० (डाकिनी) ડાકણ

डाग } पु० न० (डाक) વૃક્ષની ડાળખી,
डाय } નાની ડાળ (૨) ડાભો, રાઇ વગેરેની ભાજી (૩) त्रि० સારૂ

डागिणी स्त्री० (डाकिनी) જુઓ "डाइणी" શબ્દ

डामरिय त्रि० (डामरिक) લડાઇ કરનાર

डायट्ठिई स्त्री० (डायस्थिति) જે સ્થિતિથી માંડીને તે પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિનો બન્ધ થાય ત્યા સુધીની બધી સ્થિતિઓની ડાયસ્થિતિ એવી સજ્ઞા છે

डायाल न० (   ) હવેલીનુ તળીયુ, મહેલની જમીન

डाल स्त्री० न० (   ) શાખા, ઝાડની ડાળ (૨) શાખાનો એક ભાગ, ડાખળી (૩) ફળના પતિકા, ન્હાની કકડી

डाला स्त्री० (   ) શાખા ડાળ

डाह पु० (दाह) સળગવુ દાઝવુ

डिंडिम (   ) વાદ્ય નાનો ઢોલ.

डिंव पु० न० (डिम्ब) ઉપદ્રવ, બળવો (૨) બરત્ત, વિઘ્ન (૩) વિપ્લવ, હુલ્લડ
डिंभ पु० (डिंभ) બાળક
डिंभय पु० (डिंभक) બાળક
डिंभिया स्त्री० (डिंभिका) બાલિકા, કન્યા
डिल्ली स्त्री० ( ) જળજન્તુ વિશેષ
डुंगर. पु० ( ) ડુંગર, પર્વત
डुव पु० ( ) માનત (૨) ચાડાવ (મહેનર)
डुट्ठ त्रि० (दुष्ट) દુષ્ટ, દુર્જન
डूतिपलासग्र. पु० (दूतिपलाशक) દુતિપલાશ નામે ઉદ્યાન
डेवण न० ( ) ઉલ્લંઘન, ઓલંગવુ
डोग्र पु० ( ) લાકડાનો ચાટવો
डोंगर पु० ( ) પર્વત, ચોરોને રહેવાનુ સ્થાન
डोंव. पु० ( ) ડોંબ દેશ (૨) त्रि० ડોંબ દેશ નિવાસી.
डोंविलग त्रि० (डोम्बिलक) ડોંબિલદેશ નિવાસી (૨) पु० મ્લેચ્છ દેશ વિશેષ (૩) અનાર્ય જાતિ
डोडिणी स्त्री० ( ) બ્રાહ્મણી, બ્રાહ્મણ જાતિની સ્ત્રી
डोल पु० ( ) મહુડાના ફળ (૨) જન્તુ વિશેષ
डोहल न० (दोहद) દોહલો

ढ.

ढंक पु० (ढक) ઢંક પક્ષી (૨) કાગડો (૩) કાનટોઆ (૪) કુંભાર જાતિનો એક જૈન ઉપાસક
ढंकण पु० ( ) ચાર ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત, બગાઈ
ढंकुण पु० ( ) માંકડ (૨) એક જાતનુ વાજીંત્ર
ढंकवत्थुल पु० (ढक्वास्तुल) શાક વનસ્પતિની એક જાત
ढड्डर पु० (ढड्डर) અનુકરણ શબ્દ, ભાભરો અવાજ (૨) ગહુદેવનુ નામ
ढिंक पु० (ढिङ्क) પક્ષી વિશેષ
ढिंकण } **ढिंकुण** } पु० ( ) માંકડ (૨) બગાઇ
ढेणियालग पु० (ढेणिकालक) } **ढेणियालिया** स्त्री० (ढेणिकालिका) } પક્ષિ વિશેષ, ઢેલ
ढोल पु० ( ) ઉંટ

ण.

ण अ० (न) ના, નહિ
णग्र त्रि० (नयिक) નયયુક્ત, વિશેષ અભિપ્રાયવાળા.
णई स्त्री० (नदी) નદી
णईकच्छ पु० (नदीकच्छ) નદીના કિનારા પરની ઝાડી

णईवइ पु० (नदीपति) સમુદ્ર, સાગર
णउइ स्त्री० (नवति) ૯૦, નેવુ
णउय स्त्री० न० (नवत) નેવુ, ૯૦
णउय न० (नयुत) ૮૪ લાખ નિયુતાંગ પ્રમાણ કાળવિશેષ
णउयंग न० (नयुताङ्ग) ૮૪ લાખ અયુત પ્રમાણ કાળવિશેષ
णउल पु० (नकुल) નોળીઉં (૨) ન૦ વાદ્યવિશેષ (૩) પાણ્ડુ રાજાનો દીકરો, પાચ પાંડવોમાનો સૌથી નાનો ભાઇ
णउली स्त्री० (नकुली) સર્પને વશ કરવાની વિદ્યા
ण अ० (   ) વાક્યાલંકાર
णंगर पु० (   ) લંગર, વહાણને રોકી રાખવાની દોરડી કે સાંકળ
णंगर } न० (लाङ्गल) હળ
णंगल }
णंगलई स्त्री० (नङ्गलकी) એ નામની એક સાધારણ વનસ્પતિ
णंगलिय पु० (लाङ्गलिक) સોનાનો હળ હાથમા લઇ સ્વારીમા આગળ ચાલનાર સુભટ
णंगूल } न० (लाङ्गूल) પુંછડુ
णंगोल }
णंगोलि पु० (लाङ्गूलिन्) } લાંગુલિક
णंगोलिय पु० (लाङ्गूलिक) } નામનો એક અંતરદ્વીપ, ૫૬ અંતરદ્વીપમાનો એક (૨) પુ૦ સ્ત્રી૦ તે અંતરદ્વીપમા વસનાર મનુષ્ય
णंतग न० (   ) વસ્ત્ર
णंद त्रि० (नन्द) સમૃદ્ધ (૨) પુ૦ રાજગૃહી નગરીનો નંદ મણીયાર નામનો શેઠ (૩) ૧૧ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર (૪) આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર પ્રથમ વાસુદેવ (૫) એક જાતનુ લોઢાનુ આસન (૬) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૭) બાર જાતના વાજીંત્રનો સાથે શબ્દ કરવો તે (૮) એ નામનો એક રાજકુમાર (૯) પુ૦ એ નામના એક પાટલીપુત્ર નગરના રાજા (૧૦) ભરતક્ષેત્રમા થયેલા નવમા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ
णंदकंत पु० (नन्दकान्त) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન
णंदकूड पु० (नन्दकूट) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન
णंदग पु० (नन्दक) એ નામની કૃષ્ણ વાસુદેવની તલવાર
णंदज्झय पु० (नन्दध्वज) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન
णंदण पु० (नन्दन) સમૃદ્ધિ (૨) પુત્ર (૩) ભરતક્ષેત્રના સાતમા બળદેવ (૪) મેરૂ પર્વત ઉપરનુ દેવતાઓને ક્રીડા કરવાનુ વન (૫) મલ્લિનાથ સ્વામિનો પૂર્વભવ (૬) મોસા નગરીની બહારનુ ઉદ્યાન (૭) ભરતક્ષેત્રના ભવિષ્યના સાતમા વાસુદેવ (૮) શ્રેણિકરાજાના એક પુત્ર (૯) વૃદ્ધિ
णंदणकूड पु० (नन्दनकूट) નંદનવનના નવકૂટમાનુ એક
णंदणभद्द पु० (नन्दनभद्र) માઢરસ ગોત્રના આર્ય સભૂતિવિજયના પહેલા શિષ્ય
णंदणवण न० (नन्दनवन) જમીનની સપાટીથી પાંચસો જોજન ઉંચે મેરૂ પર્વત ઉપર આવેલ એક વન (૨) વિજયપુર નગરીની પાસેનુ ઉદ્યાન
णंदणवणकूड त्रि० (नन्दनवनकूट) નંદન વનના નવ કૂટમાનુ પહેલુ કૂટ-શિખર
णंदणवन न० (नन्दनवन) જુઓ "ણંદણવણ" શબ્દ
णंदप्पभ पु० (नन्दप्रभ) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

णंदमई स्त्री० (नन्दमती) એક અન્તકૃત્ સાધ્વી

णंदमणियार पु० (नन्दमणिकार) એ નામનો એક શેઠ–સાહુકાર

णंदमाणग पु० (नन्दमानक) પક્ષીની એક જાત

णंदमित्त पु० (नन्दमित्र) ભરત ક્ષેત્રમા થનાર બીજા વાસુદેવ

णंदलेस्स पु० (नन्दलेश्य) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

णंदवण्ण पु० (नन्दवर्ण) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

णंदवद्धिणी स्त्री० (नन्दवर्द्धिनी) પૂર્વ દિશાના રુચક પર્વત ઉપર વસનારી આઠમાની ચોથી દિશાકુમારી

णंदसिंग पु० (नन्दशृङ्ग) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

णंदसिट्ठ पु० (नन्दसृष्ट) } સાતમા દેવલોકનુ એક
णंदसिद्ध पु० (नन्दसिद्ध) } વિમાન

णंदसेणिया स्त्री० (नन्दसेनिका) એક જૈન સાધ્વી

णंदा स्त्री० (नन्दा) પડવો, છઠ્ઠ અને અગીયારસ એ ત્રણ તિથિનુ નામ (૨) શીતલનાથ પ્રભુની માતાનુ નામ (૩) પૂર્વ રુચક પર્વત પર વસનારી આઠમાની બીજી દિશ કુમારી (૪) રતિકર પર્વત ઉપર ઈશાન ઇંદ્રની અગ્રમહિષીની રાજધાની (૫) અજન પર્વત ઉપરની એક વાવનુ નામ (૬) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી, અભયકુમારની માતા

णंदापुक्खरिणी } स्त्री० (नन्दापुष्करिणी)
णंदापोक्खरिणी } મેરૂથી વાયવ્ય ખુણે ૫૦ જોજન ઉપર ભદ્રસાલવનમાની ચાર વાવડીઓ (૨) સૌમનસ વનખડમાના મહેન્દ્રધ્વજ આગળની એક વાવ (૩) ચપાનગરીની બહારની એક વાવ નામ

णंदावत्त पु० (नन्दावर्त) પાચમા દેવલોકના ઇંદ્રના વિમાનનો વ્યવસ્થાપક દેવ (૨) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) નવ ખુણાવાળો સાથીઓ (૪) ચાર ઇંદ્રિયવાળો જીવ વિશેષ

णंदि पु० स्त्री० (नन्दि) આનદ, પ્રમોદ (૨) ગૌણમોહનીયકર્મ (૩) બાર પ્રકારના વાજીત્રોનો સમુદાય (૪) એક જાતનુ ઝાડ (૫) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર (૬) મતિજ્ઞાન આદિ પાચ જ્ઞાન (૭) ઇચ્છેલા અર્થની પ્રાપ્તિ (૮) મગલ (૯) સમૃદ્ધિ (૧૦) જૈન આગમ વિશેષ (૧૧) અભિલાષ; ચાહના (૧૨) ગાધાર ગ્રામની એક મૂર્છના (૧૩) એ નામના એક રાજકુમાર

णंदिअ નિ० (नन्दित) સમૃદ્ધ (૨) પુ० એ નામના એક જૈન મુનિ

णंदिआवत्त पु० (नन्द्यावर्त) નવખુણાવાળો સાથીઓ (૨) પાચમા દેવલોકના ઇંદ્રનુ વિમાન

णंदिकर } त्रि० (नन्दिकर) મગલકારક
णंदिगर }

णंदिघोस पु० (नन्दिघोष) બાર પ્રકારના વાજીત્રોનો અવાજ (૨) નન્દિના જેવો અવાજ કરનાર (૩) ન० દેવ વિમાન વિશેષ

णंदिघोसा स्त्री० (नन्दिघोषा) થણિતકુમાર દેવતાની ઘટા

णंदिचुण्णग पु० (नन्दिचूर्णक) અમુક દ્રવ્યના સયોગથી બનાવેલુ ચૂર્ણ

णंदिज्ज न० (नन्दीय) સ્થવિર આર્ય રોહણથી નિકળેલ ઉદ્દેહગણનુ પાચમુ કુળ

णंदिणीपिय पु० (नन्दिनीपितृ) સાવથી નગરીનો રહેવાસી એ નામનો ગાથાપતિ.

णंदितूर न० (नन्दितूर्य) એક સાથે વાગતા બાર પ્રકારના વાજિંત્ર

णंदिपुर न० (नन्दिपुर) શાણ્ડિલ દેશની રાજધાની

णंदिफल त्रि० (नन्दिफल) એ નામનુ વૃક્ષ (૨) એનુ પ્રતિપાદન કરનાર જ્ઞાતાસૂત્રનુ ત્રીજુ અધ્યયન

णंदिभाण न० (नन्दिभाजन) એક જાતનુ ઉપકરણ

णंदिमित्त पु० (नन्दिमित्र) મલ્લીનાથ સાથે દીક્ષા લેનાર નન્દિમિત્રકુમાર

णंदिमुइंग न० (नन्दिमृदङ्ग) એક પ્રકારનુ વાજિંત્ર

णंदिमुह पु० (नन्दिमुख) બે આંગળી પ્રમાણ શરીરધારી પક્ષી વિશેષ

णंदिया स्त्री० (नन्दिता) ગાધાર ગ્રામની પહેલી મૂર્છના

णंदियावत्त पु० (नन्द्यावर्त) નવ ખુણાવાળો સાથીઓ (૨) બ્રહ્મદેવલોકના છઠ્ઠુ મુસાફરી વિમાન (૩) એ ઇંદ્રિયવાળો જીવવિશેષ (૪) ઘોષ અને મહાઘોષ ઇંદ્રના લોકપાળનુ નામ

णंदिराय पु० (नन्दिराज) પાણ્ડવોના સમકાલીન એક રાજા

णंदिरुक्ख पु० (नन्दिवृक्ष) પીપળો, એક જાતનુ ઝાડ

णंदिवद्धण पु० (नन्दिवर्द्धन) એ નામના એક રાજકુમાર (૨) ભગવાન મહાવીરના મોટા ભાઇ (૩) પક્ષ વિશેષ

णंदिवद्धणा स्त्री० (नन्दिवर्द्धना) અંજનપર્વત ઉપરની એક વાવડી (૨) રૂચક પર્વત ઉપરની એક દિશાકુમારી

णंदिसिणा स्त्री० (नन्दिषेणा) પશ્ચિમ અંજન પર્વત ઉપરની એક વાવડી

णंदिसेण पु० (नन्दिषेण) મથુરા નગરીના દામરાજાના કુમારનુ નામ (૨) ગૌતમનો પુત્ર, નન્દિવર્ધનનો શિષ્ય (૩) ઇરવત ક્ષેત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ ચોથા તીર્થંકર

णंदिसेणा स्त्री० (नन्दिषेणा) પૂર્વ અંજન પર્વત ઉપરની એક વાવનુ નામ (૨) પૂર્વ રૂચક પર્વત ઉપર રહેનારી એક દિશાકુમારી

णंदिसेणिया स्त्री० (नन्दिषणिका) શ્રેણિક રાજાની રાણી

णंदिस्सर पु० (नन्दिस्वर) બાર પ્રકારના વાજીંત્રોનો અવાજ (૨) આઠમો નંદીશ્વર નામનો દ્વીપ

णंदिस्सरदीव पु० (नन्दीश्वरद्वीप) નન્દીશ્વર નામનો આઠમો દ્વીપ

णंदिस्सरा स्त्री० (नन्दीश्वरा) વાયુકુમાર દેવતાની ધજા

णंदी पु० स्त्री० (नन्दि) જુઓ " णंदि " શબ્દ

णंदीचुण्णग न० (नन्दिचूर्णक) જુઓ " णंदिचुण्णग " શબ્દ

णंदीमुह पु० (नन्दिमुख) પક્ષી વિશેષ

णंदीसर पु० (नन्दीश्वर) આઠમો નન્દીશ્વર દ્વીપ

णंदीसरवर पु० (नन्दीश्वरवर) એ નામનો એક દ્વીપ

णंदीसरवरोद पु० (नन्दीश्वरवरोद) એ નામનો એક સમુદ્ર

णदुत्तर पु० (नदोत्तर) ભવનપતિના ઇંદ્રના રથનો અધિપતિ

णदुत्तरा स्त्री० (नन्दोत्तरा) રતિકર પર્વત ઉપરની ઇશાનેન્દ્રની અગ્રમહિષીની રાજધાની (૨) પૂર્વઅંજન પર્વત ઉપરની એક વાવડીનુ નામ (૩) મંદર પર્વતના રિષ્ટકૂટ ઉપર વસનારી દિશાકુમારીમાની એક (૪) પૂર્વ દિશાના રૂચક પર્વત ઉપરની એક દિશાકુમારી (૫) એ નામની

श्रेणिक महाराजानी राणी (१) ए नामनी एक वाव

णंदुत्तरावडिंसग पु० (नन्दोत्तरावतंसक) सातमा देवलोकनु एक विमान

णंदोत्तरा. स्त्री० (नन्दोत्तरा) जुओ "णंदुत्तरा" शब्द

णकार पु० (णकार) 'ण' अक्षर

णक्क पु० (   ) नाक, नासिका

णक्क पु० (नक्र) एक जातनो मगर

णक्ख पु० (नख) नख

णक्खत्त पु० न० (नक्षत्र) अभिजित् वगेरे २८ नक्षत्र

णक्खत्तमंडल पु० (नक्षत्रमण्डल) नक्षत्रोने आकाशमा चालवानो रस्तो, नक्षत्रना मांडला

णक्खत्तमास पु० (नक्षत्रमास) नक्षत्रमास, २८ नक्षत्र चंद्रमा साथे जोग जोडी रहे तेटलो वखत

णक्खत्तसंवच्छर पु० (नक्षत्रसंवत्सर) ३२७ अहोरात्र अने एक अहोरात्रना ६७ भाग करीए तेवा ५१ भाग प्रमाण नक्षत्र संवत्सर

णक्खन्नग न० (   ) नख छेदवानु अने कांटा काढवानु ओजार

णक्खि त्रि० (नखिन्) सुंदर नखवाळु

णख पु० (नख) नख

णखच्छेयणग न० (नखच्छेदनक) नख हरणी-नेयणी, नरेणी

णग पु० (नग) पर्वत

णगर न० (नगर) शहेर

णगरगुत्तिय पु० (नगरगुप्तिक) कोटवाळ, दरोगो

णगरधम्म पु० (नगरधर्म) शहेरनो आचार

णगरनिद्धमण न० (नगरनिर्धमन) नगर-शहेरनु पाणी नीकळवानो मार्ग, खाळ

णगरमाण न० (नगरमान) नगर वसाववानी विधि, ७२ कळामानी ४५ मी कळा

णगररक्खिय पु० (नगररक्षक) नगरनु रक्षण करनार, कोटवाळ.

णगराय पु० (नगराज) पर्वतनो राजा, मेरु पर्वत

णगरावास पु (नगरावास) राजधानी, पाटनगर

णगरी स्त्री० (नगरी) नगरी, पुरी

णगवर पु० (नगवर) श्रेष्ठ पर्वत

णगिंद पु० (नगेन्द्र) मेरु पर्वत

णगिण } त्रि० (नग्न) निष्परिग्रही, निर्ग्रंथ
णग्ग } (२) नग्न, वस्त्र रहित

णग्गइ पु० (नग्नजित्) गंधार (कन्दहार) देशनो राजा (२) ए नामना एक क्षत्रिय राजर्षि

णग्गभाव न० (नग्नभाव) नग्नपणु, साधुपणु

णग्गोह पु० (न्यग्रोध) वडनु झाड (२) वडना आकारनु सठाण

णग्गोहपरिमंडल न० (न्यग्रोधपरिमण्डल) न्यग्रोधपरिमंडळ संठाण (२) त्रि० ते संठाणवाळु

णच्च अ० (नच) नहि

णच्च न० (नृत्य) नाचवु ते, नाच

णच्चण न० (नर्त्तन) नाच, नाचवु ते.

णच्चणसीलय पु० (नृत्यशीलक) नाचवाना स्वभाववाळो, मोर

णच्चाविय न० (नर्तित) नचाववु-हलाववु ते (२) त्रि० नाचेल

णच्चासन्न न० (नात्यासन्न) घणु पासे नहि

णच्चिय त्रि० (नर्त्तित) नाचेल

णच्चुण्ह त्रि० (नात्युष्ण) जे घणु गरम नथी ते

णट्ट पु० (नट) नाचनार, नट लोकोनी एक जात

णट्ट न० (नाट्य) नाट्य, नाटक (२) नाट्यकळा, नाटक संबंधी विज्ञान

णट्टग त्रि० (नर्तक) નૃત્ય કરનાર
णट्टमाल पु० (नर्तमाल) વૃક્ષ વિશેષ
णट्टमालय पु० (नृत्यमालक) વેતાઢ્ય પર્વતની ખંડપ્રપાત ગુફાનો સ્વામી દેવતા
णट्टवत्थु न० (नाट्यवस्तु) નાચ, નાટક આદિનું પ્રતિપાદન કરનાર શાસ્ત્ર, ૨૯ પાપશ્રુતમાનું એક
णट्टविहि (नाट्यविधि) નાટ્ય કળા, નાટક કરવાની વિધિ-રીતિ
णट्ठ त्रि० (नष्ट) નાશ પામેલ, નષ્ટ થયેલ (૨) રાતદિવસનુ ૧૭ મુ મુહૂર્ત
णट्ठवंत पु० (नष्टवत्) અહોરાત્રનુ ૨૬ મુ મુહૂર્ત
णट्ठसुइअ त्रि० (नष्टश्रुतिक) બહેરો
णड पु० (नट) નાટક કરનારની એક જાત, નટ
णडखाइता स्त्री० (नटखादिता) એક જાતની પ્રવ્રજ્યા, નાટકની માફક ધર્મશૂન્ય કથા કરીને આજીવિકા ચલાવવી તે
णडिय त्रि० (   ) પીડિત
णडी स्त्री० (नटी) નટની સ્ત્રી, નટડી (૨) નાચનાર સ્ત્રી (૩) એક જાતની લિપિ
णणंदा स्त्री० (ननान्दृ) નણદ પતિની બ્હેન
णत त्रि० (नत) નમેલ. (૨) पु० નત નામે એક વિમાન
णत्त न० (नक्त) રાત્રિ
णत्तिआ स्त्री० (नप्तृका) દીકરાની દીકરી (૨) દીકરીની દીકરી
णत्तु पु० (नप्तृ) } પૌત્ર પુત્રનો પુત્ર
णत्तुअ पु० (नप्तृक) } (૨) દૌહિત્ર પુત્રીનો પુત્ર
णत्तुआ स्त्री० (नप्तृका) જુઓ 'ણત્તિઆ' શબ્દ
णत्तुआवइ पु० (नप्तृकापति) પૌત્રીનો વર
णत्तुइणी स्त्री० (नप्तृकिनी) દીકરાના દીકરા કે દીકરીના દીકરાની વહુ
णत्तुई स्त्री० (नप्तृकी) જુઓ 'ણત્તિઆ' શબ્દ
णत्तुणिअ पु० (नप्तृक) પુત્રનો પુત્ર, પૌત્ર
णत्तुणिया स्त्री० (नप्तृका) દીકરાની દીકરી
णत्थ त्रि० (न्यस्त) સાધુને વાસ્તે સ્થાપી રાખેલ (૨) નથ, બળદની નાથ
णत्थि अ० (नास्ति) નથી
णत्थिअ त्रि० (नास्तिक) નાસ્તિક, અક્રિયાવાદી
णत्थित्त न० (नास्तित्व) નાસ્તિત્વ, અસ્તિત્વનો અભાવ
णद पु० (नद) નાદ, અવાજ
णदी स्त्री० (नदी) નદી (૨) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર
णद्दिय न० (नर्दित) બળદ વગેરેનો અવાજ
णद्ध त्रि० (नद्ध) બાંધેલ
णपुंसग न० (नपुंसक) નપુંસક, નામર્દ
णपुंसगपण्णवणी स्त्री० (नपुंसकप्रज्ञापनी) નપુંસકના લક્ષણ બતાવનારી ભાષા
णपुंसगलिंगसिद्ध पु० (नपुंसकलिङ्गसिद्ध) નપુંસકપણે સિદ્ધ થાય તે
णपुंसगवयण न० (नपुंसकवचन) નાન્યતર જાતિના શબ્દ
णपुंसगवेद पु० (नपुंसकवेद) ત્રણ વેદમાંનો એક
णपुंसगवेदग } पु० (नपुंसकवेदक) નપુંસક
णपुंसगवेदय } વેદ વાળો જીવ
णपुंसगवेय पु० (नपुंसकवेद) જુઓ "ણપુંસગવેદ" શબ્દ
णपुंसगवेयग पु० (नपुंसकवेदक) જુઓ 'ણપુંસગવેદગ' શબ્દ
णपुंसय न० (नपुंसक) જુઓ "ણપુંસગ" શબ્દ
णपुंसयवेयणिज्ज न० (नपुंसकवेदनीय) જેથી નપુંસકપણુ વેદવામા આવે તેવી એક મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ
णभ न० (नभस्) આકાશ

णमसर पु० (नमसूर) રાહુ

णमसण न० } (नमस्यन) નમસ્કાર
णमसणया स्त्री० } કરવો તે

णमसणिज्ज त्रि० (नमस्यनीय) નમસ્કાર કરવા યોગ્ય

णमसिय त्रि० (नमस्यित) નમસ્કાર કરેલ, નમેલ

णमण न० (नमन) નમન, પ્રણામ

णमणी स्त्री० (नमनी) બીજી ગૌણ આજ્ઞા

णमि पु० (नमि) ચાર પ્રત્યેકબુદ્ધમાના એક પ્રત્યેક બુદ્ધ (૨) એકવીશમા તીર્થંકરનુ નામ (૩) વૈતાઢ્યની ઉત્તરશ્રેણિમાના વિદ્યાધરનો રાજા (૪) અતગડદશા સૂત્રના પહેલા અધ્યયનમા જેનો અધિકાર છે એવા એક સાધુ

णमिपव्वज्जा स्त्री० (नमिप्रवज्या) એ નામનું ઉત્તરાધ્યયનનુ ૯ મુ અધ્યયન

णमिय त्रि० (नमित) નમ્ર

णमिया स्त्री० (नमिता) એ નામની એક સ્ત્રી (૨) જ્ઞાતાધર્મકથા સૂત્રનુ એક અધ્યયન

णमुक्कार पु० (नमस्कार) નમસ્કાર

णमुदय पु० (नमुदय) એ નામનો ગોશાળાનો એક શ્રાવક, આજીવિક મતનો એક ઉપાસક

णमो अ० (नमस्) નમસ્કાર કરવો તે

णमोकार } पु० (नमस्कार) નમસ્કાર (૨)
णमोक्कार } પચપરમેષ્ઠિમંત્ર

णय पु० (नद) જુઓ " णद " શબ્દ

णय अ० (नच) નહિ

णय त्रि० (नत) નમ્ર થયેલ, નમેલ (૨) ન० દેવ વિમાન વિશેષ

णय पु० (नय) અનેક ધર્મવાળી વસ્તુના એક ધર્મનો બોધ કરાવનાર અભિપ્રાય, નૈગમ આદિ સાતે નયમાનો ગમે તે એક. (૨) મત, દૃષ્ટિ, અપેક્ષા. (૩) ન્યાય, નીતિ (૪) વિધિ

णयगइ स्त्री० (नयगति) નૈગમ આદિ નયોએ પોતપોતાના મતનું પોષણ-સ્થાપન કરવુ તે, પરસ્પર સાપેક્ષ સર્વનયોથી પ્રમાણને બાધ ન આવે તેની રીતે વસ્તુનુ વ્યવસ્થાપન કરવુ તે

णयण न० (नयन) આખ, નેત્ર, ચક્ષુ (૨) જ્ઞાન, નિશ્ચય

णयय पु० (नवत) એક જાતનુ ઉનનુ બનાવેલુ અસ્તર

णयर न० (नगर) નગર, જ્યા હલકી વસ્તુ ઉપર કર ન હોય તેવુ શહેર

णयरगुत्तिय पु० (नगरगुप्तिक) નગર રક્ષક; કોટવાળ

णयरी स्त्री० (नगरी) નગરી, રાજધાનીનુ શહેર.

णर पु० (नर) નર, મનુષ્ય, પુરૂષ

णरकंतप्पवाय न० (नरकान्ताप्रपात) જબૂદ્વીપના મન્દર પર્વતની ઉત્તરમા આવેલી નરકાન્તા નદીનો દરોડો

णरकंता स्त्री० (नरकान्ता) રૂક્મિ પર્વતના મહાપુડરીક દ્રહમાથી દક્ષિણ તરફ નીકળેલી એક મહાનદી

णरकंताकूड न० (नरकान्ताकूट) રૂક્મિ પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ ચોથુ કૂટ-શિખર

णरग पु० (नरक) નરકાવાસો, નારકીના જીવોને રહેવાનુ સ્થાન

णरगपाल पु० (नरकपाल) નરકના રક્ષક પદર જાતના પરમાધાર્મિક

णरगविभत्ति स्त्री० (नरकविभक्ति) નરકના વિભાગ (૨) તેનુ પ્રતિપાદન કરનાર સૂયગડાગસૂત્રનુ પાચમુ અધ્યયન

णरगावास पु० (नरकावास) નરકાવાસો, નારકીનુ સ્થાન

णरगिंद पु० (नरेन्द्र) મ્હોટામા મ્હોટો નરકાવાસો

णरदेव पु० (नरदेव) ચક્રવર્તી (૨) એ નામનો ઋષભદેવ સ્વામિનો એક પુત્ર

णरय पु० (नरक) રત્નપ્રભાદિ સાત નરક

णरवइ पु० (नरपति) માણસનો સ્વામી, નાયક, રાજા

णरवरीसर पु० (नरवरेश्वर) શ્રેષ્ઠ રાજા

णरवसह पु० (नरवृषभ) ઉત્તમ પુરૂષ

णरसीह पु० (नरसिंह) પુરૂષમા સિંહ સમાન (૨) અરધા ભાગમા પુરૂષના અને અરધા ભાગમા સિંહના આકારવાળો

णराहिव पु० (नराधिप) રાજા

णरिंद पु० (नरेंद्र) રાજા, ચક્રવર્તી આદિ

णरिंदकंत न० (नरेंद्रकान्त) દેવ વિમાન વિશેષ

णरिंदवसह पु० (नरेन्द्रवृषभ) મ્હોટો રાજા

णरिंदुत्तरवडिंसग न० (नरेंद्रोत्तरावतंसक) દેવ વિમાન વિશેષ

णरीसर पु० (नरेश्वर) રાજા

णल पु० (नल) એક જાતની વનસ્પતિ (૨) નલ, વૈશ્રમણનો પ્રખ્યાત પુત્ર

णलदाम पु० (नलदामन्) એ નામનો એક વણકર

णलिण न० (नलिन) થોડુ રાતુ કમળ (૨) ૮૪ લાખ નલિનાંગ પ્રમાણનો કાળ વિભાગ (૩) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૪) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાંડનાની મેરૂ તરફથી સાતમી વિજય (૫) સાતમી વિજયનો રાજા (૬) જમ્બૂસુદર્શનની પૂર્વમા આવેલી એક વાવ

णलिणंग न० (नलिनाङ्ग) ૮૪ લાખ પદ્મ પ્રમાણનો કાળ વિભાગ

णलिणकूड पु० (नलिनकूट) સીતા મહા નદીને ઉત્તર કિનારે અને આવર્ત વિજયની પૂર્વ સરહદ ઉપરનો વખારા પર્વત

णलिणगुम्म पु० (नलिनगुल्म) શ્રેણિક રાજાની સ્ત્રી નલિનગુલ્માનો પુત્ર (૨) મહાપદ્મસ્વામીના વખતનો એક રાજા (૩) આઠમા દેવલોકનુ એ નામનુ એક વિમાન (૪) એ નામનુ એક અધ્યયન

णलिणवण न० (नलिनवन) પુષ્કલાવતી વિજયમા પુણ્ડરીક નગરીની ઉત્તર પશ્ચિમ દિશામા આવેલુ એક ઉદ્યાન

णलिणा स्त्री० (नलिना) એક વાવનુ નામ

णलिणावई स्त्री० (नलिनावती) મહા વિદેહ ક્ષેત્રની એક વિજય, એ નામનો એક પ્રદેશ

णलिणिवण न० (नलिनीवन) પદ્મલતાનુ વન

णलिणी स्त्री० (नलिनी) કમલિની, પદ્મલતા

णलिणीवण न० (नलिनीवन) એ નામનુ એક ઉદ્યાન

णव त्रि० (नव) નવીન, નવુ, તાજુ

णव त्रि० (नवन्) નવ, ૯ ની સંખ્યા

णवइ स्त्री० (नवति) નેવુની સંખ્યા, ૯૦

णवंग न० (नवाङ्ग) બે કાન, બે આંખ, બે નાસિકા (નસકોરા), જીભ, સ્પર્શ અને મન એ નવ અંગ જાગૃત થતા જુવાની પ્રગટે છે

णवणउइ स्त्री० (नवनवति) ૯૯, નવાણુ

णवणवमिया स्त्री० (नवनवमिका) નવનવદ-૮૧ દિવસનુ એક અભિગ્રહ તપ

णवणीइया स्त्री० (नवनीतिका) એક પ્રકારની વનસ્પતિ

णवणीय / **णवनीत** पु० न० (नवनीत) માખણ

णवबंभचेर न० (नवब्रह्मचर्य) નવ પ્રકારના બ્રહ્મચર્યનુ પ્રતિપાદન કરનાર

णवम त्रि० (नवम) નવમો-મી-મુ

णवमालिया स्त्री० (नवमालिका) એ નામની એક વેલ

णवमिया स्त्री० (नवमिका) કિંપુરૂષના ઇંદ્ર-સુપુરૂષની બીજી અગ્રમહિષી (૨) શક્રે-

न्द्रनी छठ्ठी अग्रमहिषी (३) मन्दर पर्वतनी पश्चिमे आवेला रुचक पर्वतना रुचकोत्तम नामना शिखर उपर वसनारी एक दिशाकुमारी (८) नवमिका देवी

णवमी स्त्री० (नवमी) नोम

णवय पु० (नवत) एक जातनु उननु कपडु

णवर } अ० (नवरम्) पण आटलु
णवरिं } विशेष, अतर, पूर्वना अतिदेश करता कइक विशेषता द्योतक

णवलग पु० (नवलक) जाळ

णविय त्रि० (नव्य) नवु

णसण न० (न्यसन) मुकवु, आरोपण करवु ते

णह न० (नभस्) आकाश

णह पु० (नख) नख (२) करज, देणु

णहच्छेदणय न० (नखच्छेदनक) नख उतारवानु हथीआर, नेरणी

णहयल न० (नभस्तल) आकाश

णहसिर न० (नखशिरस्) } नखनो आ
णहसिहा स्त्री० (नखशिखा) } गलो भाग

णहहरणी स्त्री० (नखहरणी) नख उतारवानु शस्त्र, नेरणी

णहि पु० (नखिन्) नहोरवाळा प्राणी, शिकारी प्राणीओ

णहि अ० (नहि) निषेधार्थक अव्यय, नहि

णहु अ० (नतु) नहि, निषेधार्थक अव्यय

णाअ त्रि० (ज्ञात) जाणेलु (२) न० दृष्टांत

णाइ स्त्री० (ज्ञाति) ज्ञाति, जाति, नात, (२) सजातीय माता पितादि सबधी (३) ज्ञान, बोध

णाइ त्रि० (ज्ञातिन्) जेणे सर्व पदार्थो ज्ञात—जाणेला छे ते, सर्वज्ञ

णाइ अ० (नाति) थोडु, अल्प

णाइ पु० (ज्ञाति) इक्ष्वाकु वशमा उत्पन्न थयेल क्षत्रिय विशेष.

णाइं अ० (नञ्) नहि

णाइपुत्त पु० (ज्ञातिपुत्र) } भगवान् श्री
णाइसुय पु० (ज्ञातिसुत) } महावीर

णाइय त्रि० (नादित) नाद करेल, पोकारेल (२) न० पडछदो, प्रतिध्वनि (३) अवाज, शब्द.

णाइल. पु० (नागिल) आर्य वज्रसेनना अतेवासी

णाइला } स्त्री० (नागिला) जैन मुनि-
णाइली. } ओनी एक शाखा

णाइमत त्रि० (ज्ञातिमत) स्वजातीय, नातिलो

णाग पु० (नाग) भवनपति देवोनी नागकुमार नामे एक जात (२) त्रि० नाग वशमा उत्पन्न थयेल (३) पु० हाथी (४) नागकुमार देवतानो महोत्सव (५) सर्प (६) आर्यरक्षितना शिष्य, ए नामना आचार्य (७) नागकेसर, एक जातनु झाड (८) ८ मा तीर्थंकरनु चैत्य वृक्ष (९) अमावास्यानी राते आवतु चार (ध्रुव) स्थिरकरणमानु त्रीजु करण (१०) ए नामनो एक द्वीप अने एक समुद्र (११) वप्रविजयनी पूर्व सरहद उपरनो एक वखारा पर्वत (१२) ए नामना एक गृहस्थ

णागकुमार पु० (नागकुमार) नागकुमार देवता, भवनपतिनी एक जात

णागकुमारराय पु० (नागकुमारराज) नागकुमारना राजा, धरणेद्र.

णागकुमारिंद पु० (नागकुमारेन्द्र) नाग कुमारना इद्र, धरणेद्र

णागग्गाह पु० (नागग्रह) नाग देवताना आवेशथी थयेल रोग—ज्वर वगेरे

णागजण्ण पु० (नागयज्ञ) नागपूजा, नाग देवतानो उत्सव

णागज्जुण पु० (नागार्जुन) हिमवत-आचार्यना शिष्य.

णागणिय न० (नाग्न्य) नग्नभाव, निर्ग्रंथभाव, संयम अनुष्ठान
णागदंत पु० (नागदन्त) लोगनी वाडी वळेनी खींती
णागदत्त पु० (नागदत्त) ए नामना एक राजपुत्र (२) बळराजनी स्त्री सुभगाना पुत्र
णागदत्ता स्त्री० (नागदत्ता) १६ मा तीर्थकरनी प्रवज्या पालखीनु नाम
णागद्वार न० (नागद्वार) सिद्धायतननी पश्चिम दिशामा नागकुमारना आवासनु द्वार
णागपइ पु० (नागपति) नागकुमार देवताओना राजा, नागेन्द्र
णागपरियावणिया स्त्री० (नागपरियापनिका) ए नामनु एक कालिक श्रुत
णागपव्वय पु० (नागपर्वत) जम्बूद्वीपना मदर पर्वतनी पश्चिमे शीतोदा नदीनी उत्तरे आवेलो एक पर्वत
णागपुर न० (नागपुर) हस्तिनापुर, कुरुदेशनु मुख्य नगर
णागफडा स्त्री० (नागफणा) सर्पनी फेण (२) नागकुमार देवतानु मुगटमा रहेलु चिह्न
णागबाण पु० (नागबाण) एक जातनो दिव्य (दैवी) घोडो
णागभद्द पु० (नागभद्र) नागद्वीपनो अधिपति देवता
णागभूय न० (नागभूत) आर्य रोहण स्थविरथी नीकळेल उद्देह गणनु प्रथम कुल
णागमहाभद्द पु० (नागमहाभद्र) नागद्वीपनो अधिपति देवता
णागमहावर पु० (नागमहावर) नागसमुद्रनो अधिपति देवता
णागमित्त पु० (नागमित्र) आर्यमहागिरीना एक शिष्य

णागर त्रि० (नागर) नगरमा रहेनार मनुष्य, नागरिक
णागराज पु० (नागराज) नागकुमार देवतानो राजा
णागरी स्त्री० (नागरी) नगरमा रहेनार स्त्री (२) एक जातनी लिपि, हिन्दी लिपि
णागरुक्ख पु० (नागवृक्ष) नागवृक्ष
णागलया स्त्री० (नागलता) नागलता, नागरवेल
णागवर पु० (नागवर) प्रधान हाथी, उत्तमहस्ती (२) नागसमुद्रनो अधिपति देवता (३) उत्तम सर्प
णागवीही स्त्री० (नागवीथी) शुक्रनी नव वीथीमानी एक
णागसिरी स्त्री० (नागश्री) प्रतिष्ठानपुर नगरना नागवसु शेठनी स्त्री अने नागदत्तनी माता (२) चंपा नगरीना सोम ब्राह्मणनी स्त्री के जेणे धर्मरुचि नामना तपस्वी मुनिने कडवी तुंबीनु शाक वहोराव्यु हतु
णागसुहुम न० (नागसूक्ष्म) ए नामनु एक लौकिक शास्त्र
णागहत्थि पु० (नागहस्तिन्) आर्य नन्दिन क्षमणना शिष्य
णागिंद पु० (नागेन्द्र) नागकुमारना इन्द्र
णागी स्त्री० (नागी) नागणी, सापणी
णागेंद पु० (नागेन्द्र) जुओ "णागिंद" शब्द
णागोद पु० (नागोद) ए नामनो समुद्र
णाड न० (नाट्य) जुओ "णट्ट" शब्द
णाडइज्ज त्रि० (नटकीय) नाटकना पात्र, एक्टर
णाडइणी स्त्री० (नाटकिनी) नटी, नाचनार स्त्री
णाडय न० (नाटक) नाटक (२) पु० नाटक करनार, नाच करनार

णाडीय पु० (नाडीक) વનસ્પતિ વિશેષ

णाण न० (ज्ञान) જ્ઞાન, સમજણ, બોધ (૨) આભિનિબોધિક જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મન પર્યાયજ્ઞાન અને કેવળજ્ઞાન એ પાચ પ્રકારમાનુ ગમે તે એક (૩) પન્નવણા સૂત્રના ત્રીજા પદના દશમા દ્વારનુ નામ

णाणकसायकुसील पु० (ज्ञानकषायकुशील) જ્ઞાન આશ્રિત કષાય કુસીલ

णाणकुसील त्रि० (ज्ञानकुशील) જ્ઞાનને દૂષિત બનાવનાર

णाणत्त न० (नानात्व) } નાના પ્રકાર,
णाणत्ता स्त्री० (नानाता) } નાના ભાવ, નાનાપણુ

णाणपुरिस पु० (ज्ञानपुरुष) જ્ઞાનવાન્ પુરૂષ, જ્ઞાન પ્રધાન પુરૂષ

णाणपुलाअ पु० (ज्ञानपुलाक) જ્ઞાનને નિસાર બનાવનાર પુલાક લબ્ધિવાળો સાધુ

णाणप्पओस पु० (ज्ञानप्रदोष) શ્રુત આદિ જ્ઞાનમા અથવા જ્ઞાનીમા અપ્રીતિ-દ્વેષ કરવો તે. જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બાધવાનો એક હેતુ

णाणप्पकार त्रि० (नानाप्रकार)નાના પ્રકારનુ, વિચિત્ર

णाणप्पवाय न० (ज्ञानप्रवाद) એ નામનુ પાચમુ પૂર્વશાસ્ત્ર

णाणवि त्रि० (ज्ञानवित्) જ્ઞાનવાળો

णाणविसंवायणाजोग पु० (ज्ञानविसंवादनायोग) જ્ઞાની સાથે ખોટા ઝગડા, મિથ્યા વિવાદ કરવો તે, જ્ઞાનાવરણીય બાધવાનો એક હેતુ

णाणा अ० (नाना) નાના પ્રકાર,અનેક વિધ

णाणायार पु० (ज्ञानाचार) કાળે-અવસરે ભણવુ (૨) વિનય સહિત ભણવુ (૩) બહુ માનપૂર્વક ભણવુ (૪) ઉપધાન તપ સહિત ભણવુ (૫) અનિહ્નવપણે ભણવુ (૬) શબ્દ (૭) અર્થ (૮) તદુભય-શબ્દ અને અર્થ બન્નેને ગોઠવ્યા સિવાય ભણવુ, એ આઠ જ્ઞાનોત્તેજક અનુષ્ઠાન તે જ્ઞાનાચાર

णाणावरण पु० (ज्ञानावरण) જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવામા આડે આવતુ આઠ કર્મમાનુ પહેલુ કર્મ

णाणावरणिज्ज न० (ज्ञानावरणीय) જ્ઞાન શક્તિને દબાવનાર આઠ કર્મમાનુ પહેલુ કર્મ

णाणाविह त्रि० (नानाविध) નાના પ્રકારનુ, અનેક પ્રકારનુ

णाणि त्रि० (ज्ञानिन्) જ્ઞાનિ, યથાર્થ તત્ત્વ સ્વરૂપ જાણનાર

णात पु० (ज्ञात) વંશ વિશેષ (૨) त्रि० વંશ વિશેષમા ઉત્પન્ન થયેલ (૩) पु० એ નામનુ એક આર્યકુળ કે જેમા મહાવીર સ્વામી ઉત્પન્ન થયા હતા (૪) त्रि० જ્ઞાત કુળમા ઉત્પન્ન થયેલ

णातकुमार पु० (ज्ञातकुमार) જ્ઞાત વંશના એક રાજકુવર

णातखंड न० (ज्ञातखण्ड) એ નામનુ એક વન કે જ્યા મહાવીરસ્વામીએ દીક્ષા લીધી હતી

णाति स्त्री० (ज्ञाति) સ્વજન, સબંધી

णाद पु० (नाद) ઘોષ, અવાજ

णादित } त्रि० (नादित) નાદ કરેલ, અ-
णादिय } વાજ કરેલ

णाभि पु० (नाभि) ગાડાનો એક ભાગ (૨) નાભિ, ડુટી (૩) ઋષભદેવ પ્રભુના પિતાનુ નામ, પદરમા કુલકર

णाभिरसहरणी स्त्री० (नाभिरसहरणी) નાભિની નાળ

णाम पु० (नाम) પરિણામ, ભાવ, સત્તા વિશેષ (૨) નમન.

णाम अ० (नाम) वाक्યાનકાર, પાદપૂરણ (૨) ન૦ અભિધાન, નામ (૩) સભાવના (૪) જેના યોગે શરીર, રૂપ, બાંધો, આકૃતિ, જાતિ વગેરે શારીરિક સંપત્તિ શુભ કે અશુભ પ્રાપ્ત થાય છે તે નામકર્મ (૫) આમન્ત્રણ, સંબોધન (૬) પ્રસિદ્ધિ, ખ્યાતિ (૭) અનુજ્ઞા, અનુમતિ

णाम न० (नामन्) નામ, આખ્યા, અભિધાન

णामंकिय त्रि० (नामाङ्कित) નામાંકિત, નામવાળુ

णामकम्म न० (नामकर्मन्) નામકર્મ, આઠ કર્મમાંનુ છઠ્ઠુ કર્મ

णामकरण न० (नामकरण) નામકરણ સંસ્કાર, બારમે દિવસે બાળકનુ નામ સ્થાપવુ તે

णामगुत्त } णामगोय } न० (नामगोत्र) નામ અને ગૌત્ર કર્મની પ્રકૃતિ

णामण न० (नमन) નમવુ નીચુ કરવુ

णामधिज्ज } णामधेज्ज } णामधेय } न० (नामधेय) નામ, અભિધાન

णामपुरिस पु० (नामपुरुष) નામનો પુરૂષ (૨) જેનુ નામ પુરૂષ છે તે

णामय पु० (नामक) નામ, સભાવના

णामलोग पु० (नामलोक) નામનો લોક, જેનુ નામ લોક રાખવામાં આવ્યુ હોય તે

णामवीर पु० (नामवीर) વીર એવુ નામ ધરાવનાર જીવ વા અજીવ પદાર્થ

णामसच्च न० (नामसत्य) સત્ય જેવુ નામ છે તે, નામનુ સત્ય

णामिंद पु० (नामेन्द्र) નામનો ઇન્દ્ર જેમાં ઇંદ્રના ગુણ નથી પણ કેવળ નામ જેવુ ઇંદ્ર છે તે (૨) ઇંદ્રનુ નામ

णामिय न० (नामिक) વાચક શબ્દ, પદ

णाय पु० (न्याय) ન્યાય, નીતિ (૨) ઉપપત્તિ, પ્રમાણ

णाय त्रि० (ज्ञात) જાણેલુ, સમજેલુ, (૨) ન૦ ઇક્ષ્વાકુ વંશનુ એક અવાંતર કુળ, મહાવીર સ્વામીનુ કુળ (૩) ત્રિ૦ તે વંશમાં જન્મ પામેલ (૪) ન૦ દૃષ્ટાંત (૫) જ્ઞાતા સૂત્રને અર્થ મતલબ

णाय पु० (नाद) નાદ, અવાજ, બૂમ

णायग पु० (नायक) નાયક, નેતા

णायकुमार पु० (ज्ञातकुमार) જુઓ "ણાતકુમાર" શબ્દ

णायकुल न० (ज्ञातकुल) એ નામનો એક વંશ

णायकुलचंद पु० (ज्ञातकुलचन्द्र) } णायकुलनंदण पु० (ज्ञातकुलनन्दन) } ભગવાન્ શ્રી મહાવીર

णायखंड न० (ज्ञातखण्ड) જુઓ "ણાતખંડ" શબ્દ

णायग पु० (नायक) નાયક, નેતા (૨) પ્રરૂપણા કરનાર

णायपुत्त पु० (ज्ञातपुत्र) જ્ઞાતવંશમાં ઉત્પન્ન થએલ જ્ઞાત-પ્રખ્યાત સિદ્ધાર્થરાજાના પુત્ર મહાવીરસ્વામી

णायय पु० (नायक) નાયક, નેતા

णायसंड न० (ज्ञातखण्ड) ક્ષત્રિયકુણ્ડપુરની બહારનુ ઉદ્યાન, જ્યાં મહાવીર સ્વામીએ દીક્ષા લીધી

णायसुय पु० (ज्ञातसुत) ભગવાન્ શ્રી મહાવીર

णायसुय न० (ज्ञातश्रुत) જ્ઞાતાધર્મકથા નામનો જૈન આગમ ગ્રંથ

णाया स्त्री० (ज्ञाता) જેમાં દૃષ્ટાંત સહિત અધિકાર છે એવુ જ્ઞાતા નામનુ છઠ્ઠુ અંગસૂત્ર

णायाधम्मकहा स्त्री० (ज्ञाताधर्मकथा) જેમાં દૃષ્ટાંત સહિત અધિકાર છે એવુ એ નામનુ છઠ્ઠુ અંગસૂત્ર

णारय पु० (नारद) નારદ ઋષિ (૨) સૌર્યપુર નગરના રાજા સમુદ્રવિજયનો દીકરો (૩) ગન્ધર્વના લશ્કરનો આધપતિ ગધર્વ.
णारय पु० (नारक) નરકમા ઉત્પન્ન થયેલ પ્રાણી, નરકના જીવ, નારકી
णारयपुत्त पु० (नारदपुत्र) ભગવાન્ મહાવીરસ્વામીના એક શિષ્યનુ નામ
णाराय न० (नाराच) સામસામે બે વસ્તુનો મર્કટબધ, ૭ સઘયણમાનુ ત્રીજુ સઘયણ
णारायण. पु० (नारायण) દશરથ રાજાના પુત્ર રામના ભાઇ લક્ષ્મણનુ અપર નામ
णारिकंता स्त्री० (नारीकान्ता) નીલવન પર્વતથી નીકળી ઉત્તર તરફ રમ્મકવાસ ક્ષેત્રમા વ્હેતી એક મહાનદી
णारिकंताकूड न० (नारीकान्ताकूट) નીલવત પર્વતનુ છઠ્ઠુ કૂટ
णारी स्त्री० (नारी) નારી, સ્ત્રી જાતિ
णारीकंतप्पवाय पु० (नारीकान्ताप्रपात) એ નામનો એક દ્રહ
णारीकंता स्त्री० (नारीकान्ता) જુઓ "ણારિકંતા" શબ્દ
णाल न० (नाल) કમળ આદિનો દાંડો, કદ ઉપરનો ભાગ (૨) નાળ, ડુટો.
णालदइज्ज न० (नालन्दीय) સૂયગડાગસૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કધના છઠ્ઠા અધ્યયનનુ નામ (૨) ત્રિ૦ નાલન્દા સબધી
णालंदा स्त्री० (नालन्दा) રાજગૃહ નગરનો એ નામનો એક લત્તો-મહોલ્લો
णालंदिज्ज न० (नालंदीय) નાનદીય નામે સૂયગડાગ સૂત્રનું ૨૩ મુ અધ્યયન
णालिएर पु० (नारिकेल) નાળીએરી, નાળીએરનુ ઝાડ (૨) ન૦ તેના ફળ
णालिबद्ध न० (नालबद्ध) નાળબધ-નાળી વાળાં ફુલ, જાઇ, જૂઇ, મોગરાદિ,
णालिया स्त्री० (नालिका) કમળ આદિની દાંડી, નાલિકા (૨) દ્યૂતક્રીડા (૩) કદ ગુકા નામનુ ઝાડ (૪) એ નામની વેન (૫) સમય માપવાનુ યત્ર, ઘડી.
णालियाखेड्ड न० (नालिकाखेट) દ્યુતક્રીડા વિશેષ, એક પ્રકારનો જુગાર (૨) ગ્રહોની ગતિ સમજવાને માટે ઘડી જેવી નળી બનાવવામા આવે તે (૩) કમળઆદિની નાલિકા છેદવાની કળા
णालियावद्ध न० (नालिकावद्ध) નાનિકા-દાડીવાળા ફૂલ
णाली स्त्री० (नाली) વખત માપવાની ઘડી (૨) એક જાતની વેન
णाली स्त्री० (नाडी) નાડી, સિરા, નસ
णालीय त्रि० (नालीय) નાલ સબધી
णावण न० ( ) દાન
णावा. स्त्री० (नौका) નાવ, વહાણ, જહાજ
णावापूरय. पु० ( ) અજલિ, ખોબો
णावावणियग पु० (नौवाणिज्यक) નોકા દ્વારા વ્યાપાર કરનાર
णावासतारिम न० (नौसतार्य) જ્યા વહાણ ચાલી શકે તેટલુ પાણી
णाविय पु० (नाविक) વહાણ ચલાવનાર.
णाविया स्त्री० (नौका) નોકા, વહાણ
णास पु० (नासा) નાક
णास पुं० (न्यास) સ્થાપન, થાપણ
णासा स्त्री० (नासा) નાક, નાસિકા
णासापुड पु० (नासापुट) નાકના ફોયણા, નસકોરા
णासि त्रि० (नाशिन) નાશ પામનાર, નાશવત
णासिक्कपुर न० (नासिक्यपुर) ગોદાવરી નદીના દક્ષિણે આવેલુ એ નામનુ નગર
णासियपुड न० (नासिकापुट) જુઓ "ણાસાપુડ" શબ્દ
णासियासिंघाणग न० (नासिकासिङ्घाणक) નાકનો મેલ, લીંટ ગુગા વગેરે
णाह पु० (नाथ) નાથ, ધણી

णि अ० (नि) વધારે, અધિકતા (૨) નિશ્ચય (૩) નિયમ (૪) અધોભાગ, નીચે (૫) અભિમુખપણુ, સન્મુખપણુ (૬) અલ્પપણુ લઘુપણુ

णि अ० (निर्) આ અવ્યય નીચેના અર્થમા વપરાય છે (૧) નિશ્ચય (૨) અધિકપણુ, અતિશય (૩) પ્રતિષેધ, નિષેધ (૪) બહિર્ભાવ (૫) નિર્ગમન, નિષ્ક્રમણ

णिअ त्रि० (निज) સ્વકીય, પોતાનુ

णिअइ स्त्री० (निकृति) માયા, કપટ

णिअट्ट पु० (निवृत्त) નિવૃત્તિ

णिअट्टि स्त्री० (निवृत्ति) અધ્યવસાય વિશેષ (૨) મોહરહિત અવસ્થા

णिअट्टिबादर } न० (निवृत्तिबादर) એ નામનું આઠમુ ગુણસ્થાનક (૨) પુ० આઠમા ગુણસ્થાનકમા વર્તનાર જીવ
णिअट्टिबायर }

णिअट्टिय त्रि० (निवर्त्ति) પાછળ હઠાવેલ

णिअट्टिय त्रि० (निर्वर्तित) રચેલ બનાવેલ

णिअडि स्त्री० (निकृति) માયા, કપટ

णिअडिल्ल त्रि० (निकृतिमत्) કપટી માયાવી

णिअडिल्लया स्त्री० (निकृति) ઠગાઇ, માયા

णिअल न० पु० (निगड) પગની બેડી લોઢાની સાકળ

णिअल्ल पु० (नियल्ल) ગ્રહાધિષ્ઠાયક દેવ વિશેષ

णिइय त्रि० (नित्य) નિત્ય,

णिउज्जम त्रि० (निरुद्यम) ઉદ્યમ રહિત આળસુ

णिउण त्रि० (निपुण) નિયત-નિશ્ચિત ગુણવાળુ

णिउण } त्रि० (निपुण) નિપુણ હોશિયાર (૨) સૂક્ષ્મ બુદ્ધિવાળો
णिउणिय }

णिउत्त त्रि० (नियुक्त) પ્રવૃત્ત કરેલ યોજેલ

णिउद्जीव पु० (निगोदजीव) નિગોદના જીવ

णिउय त्रि० (नियुत) મુસલમાન

णिउर पु० (निकुर) એક જાતનુ ઝાડ

णिउरंब न० (निकुरम्ब) સમૂહ (૨) પુ० વૃક્ષ વિશેષ

णिओअ पु० (नियोग) વ્યાપાર, ક્રિયા

णिओग पु० (नियोग) આજ્ઞા, હુકમ (૨) સબન્ધ, નિયોજન (૩) અનુયોગ, સૂત્રની વ્યાખ્યા (૪) ગામ (૫) ક્ષેત્ર, ભૂમિ (૬) સયમ, ત્યાગ

णिओद } पु० (निगोद) નિગોદ, સાધારણ વનસ્પતિ (૨) કુટુમ્બ
णिओय }

णिंदण न० (निन्दन) } નિન્દા કરવી (૨) પશ્ચાત્તાપ કરવો
णिंदणाया स्त्री० }
णिंदणा स्त्री० (निन्दना) }

णिंदणिज्ज त्रि० (निन्दनीय) નિન્દા કરવા યોગ્ય

णिंदा स्त्री० (निंदा) નિન્દા, હેલના

णिंदिया स्त्री० (निन्दिता) જેમા એકવાર ઘાસ વગેરે નિંદવામા આવે તે કૃષિ.

णिंदु स्त्री० (निन्दु) મૃત વત્સા સ્ત્રી, જેના છોકરા જીવતા નથી તેવી સ્ત્રી

णिंब पु० (निम्ब) લીંબડો (૨) न० લીંબોળી લીંબડાના ફળ

णिंबोलिया स्त्री० (निम्बगुलिका) લીંબોળી

णिकर पु० (निकर) સમૂહ જથ્થો

णिकरण न० (निकरण) નિશ્ચય, , નિર્ણય (૨) દુ ખ ઉત્પાદન

णिकरिय त्रि० (निकरित) ભુતરડાના સારમાથી ખેંચેલુ (૨) બધી રીતે શુદ્ધ કરેલ

णिकाइय त्रि० (निकाचित) હેતુ ઉદાહરણ આદિથી સિદ્ધ કરેલુ (૨) નિકાચિત, છુટે નહિ તેવુ (૩) વ્યવસ્થાપતિ, નિયમિત (૪) न० કર્મનુ નિબિડ બધન

णिकाम न० (निकाम) નિશ્ચય નિર્ણય (૨) અત્યત

णिकाय पु (निकाय) મોક્ષ (૨) પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિકાય

અને ત્રસકાય એ ૭ પ્રકારના જીવનો સમૂહ (૩) આવશ્યક, અવશ્ય કરવા ગોગ્ય અનુષ્ઠાન વિશેષ
णिकाय. પુ० (निकाच) નિમન્ત્રણ કરવુ, આમન્ત્રણ કરવુ
णिकायणा સ્ત્રી० (निकाचना) કરણ વિશેષ, જેમા કર્મનો નિવિડ બધ છે તે
णिकुरंव ન० (निकुरम्ब) સમૂહ (૨) કાળી-મેઘ ઘટા
णिकेय પુ० (निकेत) આવાસ, ઘર
णिक्क ત્રિ० ( ) શુદ્ધ, મેલ વગરનુ
णिक्कंकड ત્રિ० (निष्कङ्कट) નિરાવરણ, આવરણ રહિત
णिक्कंखिय ત્રિ० (निष्काङ्क्षित) અન્ય દર્શનની આકાક્ષા રહિત, પક્ષપાત રહિત (૨) ન० આકાક્ષાનો અભાવ
णिक्कंत ત્રિ० (निष्क्रान्त) ગૃહસ્થાશ્રમથી મુક્ત થયેલ, દીક્ષા લીધેલ
णिक्कंतार ત્રિ० (निष्क्रमितृ) બહાર નીકળનાર.
णिक्कंतार ત્રિ० (निष्कान्तार) જગલથી બહાર કાઢેલ
णिक्कट्ठ ત્રિ० (निष्कृष्ट) દુબળા શરીરવાળો (૨) બહાર ખેચેલ
णिक्कण ત્રિ० (निष्कण) કણ-ધાન્ય રહિત, અત્યન્ત ગરીબ
णिक्कमण ન० (निष्क्रमण) દીક્ષા, ચારિત્ર
णिक्कम्म પુ० (निष्कर्मन्) મોક્ષ (૨) સવર, કર્મનો નિરોધ
णिक्कल ત્રિ० (निष्कल) કળા રહિત
णिक्कल ત્રિ० ( ) નક્કર
णिक्कलुण ત્રિ० (निष्करुण) દયા રહિત
णिक्कवय ત્રિ० (निष्कवच) આવરણ રહિત (૨) કવચ વિનાનો
णिक्कसण ન० (निष्कसन) નિગમન
णिक्कसाय ત્રિ० (निष्कषाय) કષાય રહિત (૨) પુ० ભરતક્ષેત્રના એક ભાવી તીર્થ કર દેવ
णिक्काम ત્રિ० (निष्काम) અભિલાષા રહિત
णिक्कारण ત્રિ० (निष्कारण) } કારણ
णिक्कारणिय. ત્રિ० (निष्कारणिक) } રહિત
णिक्कासिय ત્રિ० (निष्कासित) નીકળેલ, કાઢી મુકેલ
णिक्किंचण ત્રિ० (निष्किञ्चन) નિષ્પરિગ્રહી
णिक्किरिय ત્રિ० (निष्क्रिय) ક્રિયા રહિત
णिक्किव ત્રિ० (निष्कृप) કૃપા રહિત
णिक्कोडण ન० (निष्कोटन) બન્ધન વિશેષ
णिक्कोरण ન० (निष्कोरण) પાન વગેરેનુ મોઢુ બધ કરવુ તે
णिक्खंत ત્રિ० (निष्क्रान्त) નીકળેલ (૨) સસારમાથી નીકળીને દીક્ષા લીધેલ
णिक्खम પુ० ન० (निष्क्रम) ઉપાધિ છોડી નીકળવુ-દીક્ષા લેવી તે, ગુપ્તનો એક પ્રકાર
णिक्खमण ન० (निष्क्रमण) સૂર્ય ચન્દ્રનુ તેના માડલામાથી બહાર નીકળવુ તે (૨) દીક્ષા લેવી તે (૩) ઘરમાથી બહાર નીકળવુ તે
णिक्खमणचरियणिवद्ध ન० (निष्क्रमणचरित निबद्ध) મહાવીરસ્વામી આદિ તીર્થકરના દીક્ષા મહોત્સવ વગેરે દશ્ય બતાવનાર નાટ્યવિધિ, ૩૨ નાટકમાનુ એક
णिक्खमणमहिमा પુ० સ્ત્રી० (निष्क्रमणमहिमन्) દીક્ષા મહોત્સવ
णिक्खमणाभिसेय પુ० (निष्क्रमणाभिषेक) દીક્ષાનો અભિષેક, દીક્ષાની ક્રિયા
णिक्खित्त ત્રિ० (निक्षिप्त) છોડેલ, મૂકેલ (૨) વ્યવસ્થાપન કરેલ, રાખેલ (૩) રાધવાના વાસણમા રાખેલ
णिक्खित्तचरअ ત્રિ० (निक्षिप्तचरक) રસોઇના વાસણમાથી બહાર કાઢ્યુ ન હોય તેવા આહારની ગવેષણા કરનાર

णिक्खुड पु० (निष्कुट) પર્વત વિશેષ (૨) નિ० નિષ્કંપ સ્થિર

णिक्खेव पु० (निक्षेप) રાખવું તે (૨) નામસ્થાપનાદિરૂપે નિક્ષેપ કરવો તે

णिक्खेवअ पु० (निक्षेपक) ઉપસંહાર, આનાપક (૨) રાખવું તે

णिक्खेवणया } स्त्री० (निक्षेपणा) સ્થાપના
णिक्खेवणा }

णिक्खोभ त्रि० (निःक्षोभ) ક્ષોભરહિત

णिगम पु० (निगम) વ્યાપારીઓનું નિવાસ સ્થાન (૨) વાણિઆનો સમૂહ (૩) અભિગ્રહવિશેષ (૪) વ્યાપાર (૫) નિશ્ચિત અર્થનો બોધ

णिगर पु० (निकर) સમૂહ, જથ્થો, ઢગલો

णिगरण न० (निकरण) કારણ હેતુ

णिगरित } त्रि० (निकरित) શોધન કરેલ,
णिगलिय } ગાળીને શુદ્ધ કરેલ

णिगस पु० (निकष) રેખા

णिगाम क्रि० वि० (निकाम) અતિશય, બહુ

णिगास पु० (निकर्ष) પરસ્પર મેળાપ કરવો તે

णिगिण त्रि० (नग्न) વસ્ત્ર રહિત

णिगिणिण न० (नाग्न्य) નગ્નતા નગ્નપણું

णिगिण्हित्तार त्रि० (निग्रहीतृ) નિગ્રહ કરનાર

णिगुण त्रि० (निगुण) ગુણ રહિત

णिगुरुंब न० (निकुरम्ब) જુઓ "णिउरंब" શબ્દ

णिगूढ त्रि० (निगूढ) ગુપ્ત (૨) મૌન રહેલ

णिगोय पु० (निगोद) એક શરીરમાં અનન્તા જીવ હોય તે અનન્તકાય

णिग्गअ त्रि० (निर्गत) નીકળેલ

णिग्गंथ न० (नैर्ग्रन्थ्य) નિર્ગ્રંથના સિદ્ધાન્ત-પ્રવચન (૨) નિ० નિર્ગ્રંથ સંબંધી

णिग्गंथ पु० (निर्ग्रन्थ) બાહ્યાભ્યન્તર પરિગ્રહ રહિત, નિસ્પૃહી જૈન સાધુ

णिग्गंथधम्म पु० (निर्ग्रन्थधर्म) નિર્ગ્રન્થનો ધર્મ, જૈન ધર્મ

णिग्गंथपावयण न० (निर्ग्रन्थप्रवचन) જૈન સિદ્ધાંત, જૈન આગમ

णिग्गंथी स्त्री० (निर्ग्रन्थी) સાધ્વી

णिग्गम पु० (निर्गम) નીકળવું તે (૨) ઉત્પત્તિ, જન્મ (૩) પ્રસ્થાન, પ્રયાણ

णिग्गमण न० (निर्गमन) નીકળવાનો માર્ગ.

णिग्गय त्रि० (निर्गत) નીકળેલું (૨) રહિત, અવિદ્યમાન

णिग्गह पु० (निग्रह) નિગ્રહ, કબજામાં રાખવું, નિરોધ કરવો

णिग्गहट्ठाण न० (निग्रहस्थान) વાદમાં પ્રતિવાદી જેનાથી પકડાય તે નિગ્રહ-સ્થાન

णिग्गहदोस पु० (निग्रहदोष) પરાજય સ્થાનરૂપ દોષ

णिग्गाहि त्रि० (निग्राहिन्) નિગ્રહ કરનાર

णिग्गुंडी स्त्री० (निर्गुण्डी) એક પ્રકારની ગુચ્છ વનસ્પતિ

णिग्गुण त्रि० (निर्गुण) ગુણ રહિત (૨) ગુણવાનથી રહિત

णिग्गूढ न० (निर्गूढ) સ્થિર રૂપે સ્થાપેલ

णिग्गोह पु० (न्यग्रोध) વડનું ઝાડ (૨) પહેલા તીર્થંકરનું ચૈત્ય વૃક્ષ (૩) નાભિ ઉપરના અવયવો સુંદર હોય અને તેની નીચેના સાધારણ હોય તેવું શરીરનું એક સંસ્થાન

णिग्गोहपरिमंडल न० (न्यग्रोधपरिमण्डल) વડના વૃક્ષની પેઠે નાભિ ઉપરના અવયવો સુંદર અને નીચેના બેડોળ તેવું સંસ્થાન શરીરનું એક સંસ્થાન

णिग्घट्टु पु० (निघण्टु) વૈદિક નિઘંટુ શાસ્ત્ર

णिग्घाइय त्रि० (निर्घातित) બહાર કાઢેલ (૨) સર્વથા નાશ પામેલ

णिग्घाय पु० (निर्घात) नैष्ठिय करेल वज्रनु पडवु (२) विजळीनु पडवु (३) गर्जनाना कडाका (४) झरानु वहेवु ते (५) विनाश

णिग्घायण न० (निर्घातन) हणवु, मारवु, नाश करवो

णिग्घिण त्रि० (निर्घृण) निर्दय

णिग्घोस पु० (निर्घोष) अवाज, स्वर, महाध्वनि

णिघंटु पु० (निघण्टु) ए नामनो वैदिककोष

णिघस पु० (निकष) कसोटीनो पत्थर.

णिचय पु० (निचय) समूह, जथ्थो (२) कर्मसंचय, कर्मबंध

णिचिय त्रि० (निचित) निबिड, घट्ट, गाढ

णिच्च. त्रि० (नित्य) नित्य, हमेशनु

णिच्चभत्त न० (नित्यभक्त) दररोज भोजन लेवु ते

णिच्चय पु० (निश्चय) निश्चय, चोक्कस करेल ठराव

णिच्चल त्रि० (निश्चल) स्थिर, अचळ

णिच्चलपय पु० न० (निश्चलपद) निश्चलपद, मोक्ष

णिच्चवाय पु० (नित्यवाद) पदार्थने नित्य माननारनो मत

णिच्चाणिच्च त्रि० (नित्यानित्य) नित्यानित्य

णिच्चालोग } **णिच्चालोय** } पु० (नित्यालोक) २ मो ग्रह (२) त्रि० हमेशा प्रकाशवाळो

णिच्चुज्जोअ } **णिच्चुज्जोत** } पु० (नित्योद्योत) ३ मो महाग्रह (२) त्रि० सदा प्रकाशयुक्त

णिच्चेट्ठ त्रि० (निश्चेष्ट) चेष्टारहित

णिच्चेयणग न० (निश्चेतनक) चैतन्य वगरनु शरीर, मृतदेह

णिच्चोउया स्त्री० (नित्यर्तुका) हमेशा रज-

णिच्छइय त्रि० (नैश्चयिक) निश्चय स
(२) पु० निश्चय नय, परिणाम व

णिच्छक्क त्रि० ( ) अवसरनो अ

णिच्छय पु० (निश्चय) निर्णय, निश्चय अव्यभिचारी नियम (३) मोक्ष वास्तविक पदार्थनेज माननार [illegible] र्थिक नय

णिच्छयणय. पु० (निश्चयनय) द्रव्यार्थि[illegible] निश्चयनय.

णिच्छयण्ण त्रि० (निश्चयज्ञ) निश्चयार्थ [illegible] णनार

णिच्छाय त्रि० (निश्छाय) शोभा वग[illegible] कदरूपो

णिच्छारिय त्रि० (निस्तारित) पार पहोंचा[illegible]

णिच्छिण्ण त्रि० (निस्तीर्ण) पार गये[illegible]

णिच्छिण्ण त्रि० (निच्छिन्न) जूदु क[illegible] कापेल

णिच्छिद्द त्रि० (निश्छिद्र) छिद्र रहित

णिच्छिय त्रि० (निश्चित) निश्चित-न[illegible] करेल

णिच्छीर त्रि० (निःक्षीर) क्षीर रहित

णिच्छुढ त्रि० (निःक्षिप्त) बहार नीक[illegible]

णिच्छुभणी स्त्री० (निःक्षोभणा) भर्त्स[illegible] तिरस्कार

णिच्छुभाविय त्रि० (निःक्षेपित) बहार क[illegible] मूकेल

णिच्छुहणा स्त्री० (निःक्षेपणा) बहार क[illegible] वानी आज्ञा

णिच्छूढ न० (निष्ठ्यूत) थुंकवु ते

णिच्छूढ त्रि० (निःक्षिप्त) बहार काढी मूक[illegible]

णिच्छोडणा. स्त्री० (निश्छोटना) निर्भर्त्सन[illegible] तिरस्कार

णिजुत्त त्रि० (नियुक्त) नीमेलु, जोडेलु [illegible] गोठवेलु

णिजुद्ध न० (नियुद्ध) कोइपण जातनी [illegible]

णिज्जप्प त्रि० (निर्याप्य) સત્વ રહિત (ભોજન) (૨) નિર્વાહકારક

णिज्जरण न० (निर्जरण) નિર્જરા, કર્મનુ ખરવુ

णिज्जरा स्त्री० (निर्जरा) કર્મનુ એક દેશથી ઝરવુ-ખરવુ તે, આત્માથી કર્મનુ છૂટા થવુ નવ તત્ત્વમાનુ એક

णिज्जरिय त्रि० (निर्जरित) ક્ષય કરેલ, નિર્જરા કરેલ

णिज्जवअ } **णिज्जवग** } त्रि० (निर्यापक) મ્હોટા પ્રાયશ્ચિત્તનો નિર્વાહ કરનાર (૨) નિર્વાહ કરનાર (૩) આરાધના કરનાર, આરાધક

णिज्जवणा स्त्री० (निर्यापना) પ્રાણિઓના પ્રાણને પ્રયાણ કરાવવાનુ કૃત્ય, હિંસાનુ એક નામ

णिज्जाण न० (निर्याण) જ્યાથી પાછુ આવવુ ન હોય તેવુ ગમન, મોક્ષ ગમન (૨) સ્વતત્ર ગમન (૩) મરણકાળે શરીરમાથી આત્માનુ બહાર નીકળવુ તે (૪) નગરથી બહાર નીકળવુ તે (૫) નગરમાથી નીકળવાનો રસ્તો (૬) નિસ્તાર, છેડો

णिज्जाणभूमि स्त्री० (निर्याणभूमि) જે ઠેકાણે નિર્વાણપદ મળ્યુ હોય તે ભૂમિ

णिज्जाणमग्ग पु० न० (निर्याणमार्ग) મોક્ષ માર્ગ (૨) જીવને નીકળવાનો માર્ગ (૩) નીકળવાનો રસ્તો, બહાર જવાનો માર્ગ

णिज्जाणिय त्रि० (नैर्याणिक) નિર્વાણ સબધી, નિર્ગમ સબધી

णिज्जाणियल्लेण न० (नैर्याणिकलयन) નગરમાથી નીકળવાના માર્ગમાનુ મકાન

णिज्जामग } **णिज्जामय** } पु० (निर्यामक) ખલાસી

णिज्जाय त्रि० (निर्यात) નીકળેલ

णिज्जास पु० (निर्यास) ઝાડનો રસ, ગુદર વગેરે ચીકણો પદાર્થ.

णिज्जिण्ण त्रि० (निर्जीर्ण) ક્ષીણ, ક્ષય કરેલ

णिज्जिय त्रि० (निर्जित) જીતેલુ

णिज्जीव न० (निर्जीव) સોનુ આદિ ધાતુ મારવી તે ૭૧ મી કળા (૨) त्रि० જીવરહિત

णिज्जुत्त त्रि० (निर्युक्त) ખચીત (૨) ગાથેલ

णिज्जुत्ति स्त्री० (निर्युक्ति) યુક્તિ સહિત સૂત્રના અર્થ બતાવનાર ગ્રથ વિશેષ (૨) વ્યાખ્યા, ટીકા

णिज्जूढ त्रि० (निर्यूढ) બહાર કાઢી મૂકેલ (૨) સુગર નહીં તે

णिज्जूह न० (निर्यूह) બારસાખ પાસે બહાર કાઢેલુ લાકડુ, ઘોડો (૨) ગોખ (૩) ગોખવાળુ ઘર

णिज्जूहणया } **णिज्जूहणा** } स्त्री० (निर्यूहणा) પરિત્યાગ (૨) વિરચના નિર્માણ

णिज्जोग } **णिज्जोय** } पु० (निर्योग) સેવક (૨) વસ્ત્ર પાત્રાદિ ઉપકરણ, સામગ્રી

णिज्झर पु० (निर्झर) પહાડમાથી ઝરતુ પાણી ઝરો

णिज्झाइ त्रि० (निध्यायिन्) જોનાર

णिज्झाइत्तार त्रि० (निध्यातृ) અતિચિંતા કરનાર

णिज्झोसइत्तार त्रि० (निर्झोषयितृ) પૂર્વના કરેલા કર્મને ખપાવનાર

णिट्ठवण न० (निष्ठापन) નિપજાવવુ

णिट्ठवय त्रि० (निष्ठापक) સમાપ્ત કરનાર

णिट्ठा स्त्री० (निष्ठा) કાર્યસિદ્ધિ, કાર્યસમાપ્તિ (૨) અન્ત અવસાન

णिट्ठाण न० (निष्ठान) સારા ગુણવાળુ સસ્કારેલ ભોજન

णिट्ठाणकहा स्त्री० निष्ठानकथा) એક પ્રકારની ભોજન કથા

णिग्घाय पु० (निर्घात) नेद्रिय करेल वज्रनु पडवु (२) विजळीनु पडवु (३) गर्जनाना कडाका (४) अगानु वहेवु ते (५) विनाश

णिग्घायण न० (निर्घातन) हणवु, मारवु, नाश करवो

णिग्घिण त्रि० (निर्घृण) निर्दय

णिग्घोस पु० (निर्घोष) अवाज, स्वर, महाध्वनि

णिघंटु पु० (निघण्टु) ए नामनो वैदिककोष

णिघस पु० (निकष) कसोटीनो पत्थर

णिचय. पु० (निचय) समूह; जथ्थो (२) कर्मसंचय, कर्मबंध

णिचिय त्रि० (निचित) निबिड, घट्ट, वाटु

णिच्च त्रि० (नित्य) नित्य, हमेशनु

णिच्चभत्त न० (नित्यभक्त) दररोज भोजन लेवु ते

णिच्चय. पु० (निश्चय) निश्चय, चोकस करेल ठराव

णिच्चल त्रि० (निश्चल) स्थिर, अचळ

णिच्चलपय पु० न० (निश्चलपद) निश्चलपद, मोक्ष

णिच्चवाय पु० (नित्यवाद) पदार्थने नित्य माननारनो मत

णिच्चाणिच्च त्रि० (नित्यानित्य) नित्यानित्य

णिच्चालोग } पु० (नित्यालोक) ८२ मो
णिच्चालोय { ग्रह (२) त्रि० हमेशा प्रकाशवाळा

णिच्चुज्जोअ } पु० (नित्योद्योत) ८३ मो
णिच्चुज्जोत } महाग्रह (२) त्रि० सदा प्रकाशयुक्त

णिच्चेट्ठ त्रि० (निश्चेष्ट) चेष्टारहित

णिच्चेयणय न० (निश्चेतनक) चैतन्य वगरनु शरीर, मृतदेह

णिच्चोउया स्री० (नित्यर्तुका) हमेशा रज स्वला रहेनार स्री

णिच्छइय त्रि० (नैश्चयिक) निश्चय संबंधी (२) पु० निश्चय नय, परिणाम वाद

णिच्छक्क त्रि० ( ) अवसरनो अजाण

णिच्छय पु० (निश्चय) निर्णय, निश्चय (२) अव्यभिचारी नियम (३) मोक्ष (४) वास्तविक पदार्थनेज माननार द्रव्या र्थिक नय

णिच्छयणय. पु० (निश्चयनय) द्रव्यार्थिकनय, निश्चयनय,

णिच्छयन्न त्रि० (निश्चयज्ञ) निश्चयार्थ जा णनार

णिच्छाय त्रि० (निच्छाय) शोभा वगरनो, कदरूपो

णिच्छारिय त्रि० (निस्तारित) पार पहोचाडेल

णिच्छिण्ण त्रि० (निस्तीर्ण) पार गयेल

णिच्छिण्णा त्रि० (निच्छिन्न) जूदु करेल, कापेल

णिच्छिद्द त्रि० (निश्छिद्र) छिद्र रहित

णिच्छिय त्रि० (निश्चित) निश्चित-नक्की करेल

णिच्छीर त्रि० (निःक्षीर) क्षीर रहित

णिच्छुढ त्रि० (निःक्षिप्त) बहार नीकळेल

णिच्छुभणा स्री० (निक्षोभणा) भर्त्सना, तिरस्कार

णिच्छुभाविय त्रि० (निक्षोभित) बहार काढी मूकेल

णिच्छुहणा स्री० (निक्षेपणा) बहार काढ वानी आज्ञा

णिच्छूढ न० (निष्ठ्यूत) थुकवु ते

णिच्छूढ त्रि० (निक्षिप्त) बहार काढी मूकेल

णिच्छोडणा. स्री० (निश्छोटना) निर्भर्त्सना, तिरस्कार

णिजुत्त त्रि० (नियुक्त) नियोग्य, ज्यांत्यां गोठवेलु

णिजुद्ध न० (नियुद्ध) कोईपण जातनी स लाह संधि स्वीकारवामा न आवे तेवु युद्ध

णिदाय पु० } (निदाक) ज्ञानपूर्वक
णिदाया स्त्री० } वेदना
णिदाह पु० (निदाह) અસાધારણ દાહ
णिदाह पु० (निदाघ) જેઠ માસનુ લોકોત્તર નામ (૨) તાપ, ગરમી (૩) ગરમીની મોસમ
णिद्दड्ड पु० (निर्दग्ध) સીમન્તકપ્રભ નામે નરકેન્દ્રથી પૂર્વની આવલિકામાનો ૨૧ મો નરકાવાસ (૨) ત્રિ० બાળી નાખેલ ભસ્મ કરેલ
णिद्दड्डमज्झ पु० (निर्दग्धमध्य) સીમન્તકપ્રભ નરકેન્દ્રની ઉત્તર આવલિકામાનો ૨૧ મો નરકાવાસ
णिद्दड्डावत्त पु० (निर्दग्धावर्त) સીમન્તક નરકેન્દ્રની પશ્ચિમ આવલિકામાનો ૨૧ મો નરકાવાસ
णिद्दड्डोसिट्ठ पु० (निर्दग्धावशिष्ट) સીમન્તક નરકેન્દ્રની દક્ષિણ આવલિકાનો ૨૧ મો નરકાવાસ
णिद्दय त्रि० (निर्दय) નિર્દય કરુણા રહિત
णिद्दलण न० (निर्दलन) મર્દન, વિદારણ
णिद्दा स्त्री० (निद्रा) નિદ્રા, ઉંઘ
णिद्दाणिद्दा स्त्री० (निद्रानिद्रा) ગાઢનિદ્રા
णिद्दारिय त्रि० (निर्दारित) ફાડેલ, કકડા કરેલ
णिद्दिट्ठ त्रि० (निर्दिष्ट) કહેલ દર્શાવેલ
णिद्दुद्धिया स्त्री० (निर्दुग्धिका) દૂધરહિત (ગાય વગેરે)
णिद्देस पु० (निर्देश) આજ્ઞા હુકમ (૨) લિંગ યા અર્થમાત્રનુ કથન (૩) વિશેષ બાબતનુ અભિધાન (૪) નિશ્ચયપૂર્વક કથન (૫) પ્રતિપાદન, નિરૂપણ
णिद्देसग } त्रि० (निर्देशक) નિર્દેશ કરનાર
णिद्देसय }
णिद्देसवत्ति त्रि० (निर्देशवर्तिन्) આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તનાર
णिद्दोस त्रि० (निर्दोष) નિર્દોષ, દોષરહિત
णिद्ध त्रि० (स्निग्ध) ચીકાસવાળુ ચિકણુ (૨) સ્નેહવાળુ (૩) સુંવાળુ (૪) કાન્ત તેજસ્વી (૫) ન० સ્નેહ એક પ્રકારનો રસ
णिद्धत त्रि० (निर्ध्मात) અગ્નિમા નાખી ધમેલ, તપાવેલ-વિશુદ્ધ કરેલ (૨) મળ રહિત
णिद्धधस त्रि० ( ) નિર્દય, નિષ્ઠુર
णिद्धण त्रि० (निर्धन) નિર્ધન, ગરીબ
णिद्धफास पु०(स्निग्धस्पर्श) સ્નિગ્ધસ્પર્શ, ચીકાશ
णिद्धमण न० (निर्ध्मान) તિરસ્કાર (૨) પુ० યક્ષ વિશેષ
णिद्धमण न० ( ) ખાળ, મોરી
णिद्धम्म त्रि० (निर्धर्म) ધર્મરહિત
णिद्धाडण न० (निर्घाटन) બહાર કાઢવુ તે
णिद्धारण न० (निर्धारण) ગુણ યા જાતિ આદિ લઈને સમુદાયના એક ભાગનુ પૃથક્કરણ (૨) નિશ્ચય, અવધારણ
णिद्धूय त्रि० (निर्धूत) દૂર કરેલ
णिद्धोभास त्रि० (स्निग्धावभास) સ્નિગ્ધ પણાથી ચળકતુ
णिधण न० (निधन) નાશ, પર્યવસાન, છેડો
णिधत्त न० (निधत्त) એક પ્રકારનો કર્મનો બંધ (૨) त्रि० નિબિડ ભાવથી પ્રાપ્ત થયેલ કર્મપુદ્ગળ
णिधि पु० (निधि) ભંડાર, ખજાનો
णिन्हइया स्त्री० (निन्हविका) અગાર લિપિ માની એક
णिपाइ त्रि० (निपातिन्) નીચે ઉતરી જનાર
णिपुण त्रि० (निपुण) નિપુણ, હોશીયાર ચતુર
णिप्पएस त्रि० (निष्प्रदेश) પ્રદેશ રહિત (૨) પુ० પરમાણુ

णिट्ठाभासि. स्त्री० (निष्ठाभाषिन्) નિશ્ચયપૂર્વક ભાષણ કરનાર

णिट्ठिक त्रि० (नैष्ठिक) ધર્મમા શ્રદ્ધાપૂર્વક મગ્ન રહેનાર

णिट्ठिय त्रि० (निष्ठित) સ્વકાર્ય સિદ્ધ કરેલ–પુરૂ કરેલ (૨) પુ० મોક્ષ, પરિસમાપ્તિ (૩) ત્રિ० મત્તાવાળુ, નિષ્ઠાવાળું (૪) ન० ખાત્રી, શ્રદ્ધા

णिट्ठिय त्रि० (नैष्ठिक) નિષ્ઠાવાળા

णिट्ठियट्ठ त्रि० (निष्ठितार्थ) કૃતકૃત્ય, કૃતાર્થ

णिट्ठियट्ठि त्रि० (निष्ठितार्थिन्) મુમુક્ષુ, મોક્ષના ઇચ્છનાર

णिट्ठुभय त्रि० (निष्ठीवक) થુ કનાર

णिट्ठुर त्रि० (निष्ठुर) નિષ્ઠુર, કઠોર, કઠિન

णिट्ठुवण न० (निष्ठीवन) થુક, બળખો (૨) ત્રિ० થુ કનાર, બળખા આદિ ફેકનાર

णिडल } न० (ललाट) લલાટ કપાળ
णिडाल }

णिणाय पु० (निनाद) અવાજ, ધ્વનિ

णिराण त्रि० (निम्न) નીચુ (૨) અ० નીચે, હેટે

णिराणगा स्त्री० (निम्नगा) નદી

णिराणगार त्रि० (निर्नगर) નગર બહાર કાઢેલ

णिरािणमेस त्रि० (निर्निमेष) આખના પલકારા રહિત (૨) ચેષ્ટા રહિત (૩) અનુપયોગી

णिराहइया स्त्री० (नैह्नविकी) એક પ્રકારની લિપિ

णिराहग } पु० (निह्नव) સિદ્ધાતના સત્ય
णिराहय } અર્થને ગોપવનાર, સત્યસિદ્ધાતના ઉત્થાપક, જમાલી આદિ મિથ્યાવાદી

णिराहवग त्रि० (निह्नवक) ઉત્થાપન કરનાર, છુપાવનાર

णिराहवण न० (निह्नवन) છુપાવવુ તે

णितंब पु० (नितम्ब) પર્વતની કેડ, પર્વતનો પ્રાત ભાગ (૨) સ્ત્રીની કેડનો પાછલો ભાગ

णितिउमाण न० (नित्यावमान) જ્યા સાધુ નિત્ય વહોરવા જાય તે કુળ

णितिय त्रि० (नैतिक) નિયત, નિયમિત (૨) નિત્ય પિંડ લેનાર

णितिय त्रि० (नित्य) હમેશનુ, સદાનુ

णितियवाइ त्रि० (नित्यवादिन्) પદાર્થનુ એકાતપણે નિત્યપણુ સ્થાપનાર,

णितियवास पु० (नित्यवास) હમેશ એક ઠેકાણે નિવાસ કરવો તે, સ્થિરવાસ

णितिया स्त्री० (नित्या) જમ્બૂસુદર્શનાનુ અપર નામ

णित्त न० (नेत्र) નેત્ર, આખ

णित्तल त्रि० (निस्तल) શરાણથી ન ઉતરેલ, અનિષ્પન્ન (૨) નિવૃત્તિ નહીં પામેલ'

णित्तुप्प त्रि० (   ) સ્નેહ રહિત, ઘી આદિથી વર્જિત

णित्तुस त्रि० (निस्तुष) ફોતરા રહિત, વિશુદ્ધ

णित्तेय त्रि० (निस्तेजस्) તેજ રહિત (૨) વીર્ય રહિત

णित्थरण न० (निस्तरण) પાર પામવુ

णित्थाण त्रि० (निस्थान) સ્થાનભ્રષ્ટ

णित्थार पु० (निस्तार) પાર, છેડો (૨) બચાવ, રક્ષા (૩) ઉદ્ધાર

णित्थारणा स्त्री० (निस्तारणा) પાર પામવુ તે

णित्थारिय त्रि० (निस्तारित) બચાવેલ, રક્ષણ કરેલ

णिदसण न० (निदर्शन) ઉદાહરણ (૨) નિરતર જોવુ તે

णिदा स्त्री० (निदा) હિંસા (૨) ભાનસહિત વેદના

णिदाघ पु० (निदाघ) જેઠ મહિનાનુ લોકોત્તર નામ

णिदाण न० (निदान) કારણ, હેતુ (૨) વ્રતના ફળની પ્રાપ્તિનો સકલ્પ (૩) મૂળ કારણ

णिद्दाय पु० } (निदाक) ભાનપૂર્વક
णिद्दाया स्त्री० } વેદના
णिद्दाह पु० (निदाह) અસાધારણ દાહ
णिद्दाह पु० (निदाघ) એક માસનુ લોકોત્તર નામ (२) ઘામ, બફારો (३) ગરમીની મોસમ
णिद्दड्ढ पु० (निदघ) સીમન્તકપ્રભા નામે નરકેન્દ્રથી પૂર્વની આવલિકામાનો ૨૧ મો નરકાવાસો (२) त्रि० બાળી નાખેલ ભસ્મ કરેલ
णिद्दड्ढमज्झ पु० (निर्दघमध्य) સીમન્તકપ્રભ નરકેન્દ્રની ઉત્તર આવલિકામાનો ૨૧ મો નરકાવાસો
णिद्दढावत्त पु० (निर्दघावर्त्त) સીમન્તક નરકેન્દ્રની પશ્ચિમ આવલિકામાનો ૨૧ મો નરકાવાસો
णिद्दड्ढोसिट्ठ पु० (निदघावशिष्ट) સીમન્તક નરકેન્દ્રની દક્ષિણ આવલિકાનો ૨૧ મો નરકાવાસો
णिद्दय त्रि० (निर्दय) નિર્દય, કરુણા રહિત
णिद्दलण न० (निर्दलन) મર્દન, વિદારણ
णिद्दा स्त्री० (निद्रा) નિદ્રા, ઊંઘ
णिद्दाणिद्दा स्त्री० (निद्रानिद्रा) ગાઢનિદ્રા
णिद्दारिय त्रि० (निर्दारित) ફાડેલ, કકડા કરેલ
णिद्दिट्ठ त्रि० (निर्दिष्ट) કહેલ, દર્શાવેલ
णिद्दुद्धिया स्त्री० (निर्दुग्धिका) દૂધરહિત (ગાય વગેરે)
णिद्देस पु० (निर्देश) આજ્ઞા, હુકમ (२) લિંગ યા અર્થમાત્રનુ કથન (३) વિશેષ બાબતનુ અભિધાન (४) નિશ્ચયપૂર્વક કથન (५) પ્રતિપાદન, નિરૂપણ
णिद्देसग } त्रि० (निर्देशक) નિદેશ કરનાર
णिद्देसय }
णिद्देसवत्ति त्रि० (निर्देशवर्तिन्) આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તનાર
णिद्दोस त्रि० (निर्दोष) નિર્દોષ, દોષરહિત
णिद्ध त्रि० (स्निग्ध) ચીકાસવાળુ, ચિકણુ (२) સ્નેહવાળુ (३) સુવાળુ (४) કાન્ત, તેજસ્વી (५) न० સ્નેહ એક પ્રકારનો રસ
णिद्धत त्रि० (निर्ध्मात) અગ્નિમા નાખી ધમીને તપાવેલ-વિશુદ્ધ કરેલ (२) મળ રહિત
णिद्धधस त्रि० (   ) નિર્દય, નિષ્ઠુર
णिद्धण त्रि० (निधन) નિર્ધન, ગરીબ
णिद्धफास पु०(स्निग्धस्पर्श) સ્નિગ્ધસ્પર્શ, ચીકાશ
णिद्धमण न० (निर्ध्मान) તિરસ્કાર (२) पु० યક્ષ વિશેષ
णिद्धमण न० (   ) ખાળ, મોરી
णिद्धम्म त्रि० (निधर्म) ધર્મરહિત
णिद्धाडण न० (निघाटन) બહાર કાઢવુ તે
णिद्धारण न० (निर्धारण) ગુણ યા જાતિ આદિને લઈને સમુદાયના એક ભાગનુ પૃથક્ કરણ (२) નિશ્ચય અવધારણ
णिद्धूय त्रि० (निर्धूत) દૂર કરેલ
णिद्धोभास त्रि० (स्निग्धावभास) સ્નિગ્ધ પણાથી ચળકતુ
णिधण न० (निधन) નાશ, પર્યવસાન, છેડો
णिधत्त न० (निधत्त) એક પ્રકારનો કર્મનો બંધ (२) त्रि० નિબિડ ભાવથી પ્રાપ્ત થયેલ કર્મપુદ્ગળ
णिधि पु० (निधि) ભંડાર, ખજાનો
णिण्हइया स्त्री० (निह्निविका) અઢાર લિપિ માની એક
णिपाइ त्रि० (निपातिन्) નીચે ઉતરી જનાર
णिपुण त्रि० (निपुण) નિપુણ હોશીયાર ચતુર
णिप्पएस त्रि० (निप्रदेश) પ્રદેશ રહિત (२) पु० પરમાણુ

णिप्पंक त्रि० (निष्पङ्क) ગાગ વગરનુ, કીચડ રહિત

णिप्पकप त्रि० (निष्प्रकम्प) અતિ નિશ્ચલ, સ્થિર

णिप्पगल त्रि० (निष्प्रगल) ટપકનાર, ઝરનાર

णिप्पच्चक्खाण त्रि० (निष्प्रत्याख्यान) પ્રત્યાખ્યાનરહિત

णिप्पच्चवाय त्रि० (निष्प्रत्यवाय) પ્રત્યવાય રહિત, અટકાવ રહિત (૨) નિર્વિઘ્ન

णिप्पट्ठ त्रि० (निष्पृष्ट) જેમા પુછવુ પડે નહી તેવુ સ્પષ્ટ, અસંદિગ્ધ (૨) અસ્પષ્ટ, અવ્યક્ત

णिप्पडिकम्म त्रि० (निष्प्रतिकर्मन्) સસ્કાર રહિત, મલિન

णिप्पडियार त्रि० (निष्प्रतिकार) ચિકિત્સા રહિત

णिप्पण्ण त्रि० (निष्पन्न) સિદ્ધ, નિષ્પન્ન થયેલ

णिप्पत्ति स्त्री० (निष्पत्ति) સિદ્ધિ

णिप्पभ त्रि० (निष्प्रभ) પ્રભારહિત

णिप्परिग्गह त्रि० (निष्परिग्रह) પરિગ્રહરહિત

णिप्पलिवयण त्रि० (निष्प्रतिवचन) નિરૂત્તર, ઉત્તર આપવામા અસમર્થ

णिप्पाण त्रि० (निष्प्राण) પ્રાણરહિત

णिप्पाव पु० (निष्पाव) વાલ, એક જાતનુ ધાન્ય

णिप्पिवास त्रि० (निष्पिपास) પિપાસા-લાલસા રહિત (૨) સ્નેહરહિત

णिप्पीलण न० (निष्पीडन) દબાણ દબાઈ જવુ તે

णिप्पुलाय पु० (निष्पुलाक) આવતી ઉત્સર્પિણીમા ભરતક્ષેત્રમા થનાર ૧૮ મા તીર્થંકર

णिप्फंद त्रि० (निष्पन्द) ચલન આદિ ક્રિયા રહિત, સ્થિર

णिप्फण्ण त्रि० (निष्पन्न) પૂર્ણ, ભરપુર, ભરેલુ (૨) પેદા થયેલુ, ઉપજેલુ

णिप्फाइय त्रि० (निष्पादित) નીપજાવેલ, સિદ્ધ કરેલ

णिप्फाव पु० (निष्पाव) વાલ, એક જાતનુ ધાન્ય

णिप्फेडिय त्रि० (निष्फेटित) હરણ કરેલ, લઇ લીધેલ

णिबंध पु० (निबन्ध) સબધ, સયોગ

णिबंधण न० (निबन्धन) હેતુ

णिबद्ध त्रि० (निबद्ध) ગુથેલ, બાધેલ

णिबोह पु (निबोध) ઉત્તમ જ્ઞાન (૨) અનેક પ્રકારનો બોધ

णिब्बल त्रि० (निर्बल) બળહીન, દુર્બળ.

णिब्बहिं अ० (निर्बहिस्) અત્યન્ત બહાર

णिब्बुक त्रि० ( ) નિર્મૂળ, મૂળ રહિત

णिब्भच्छण न० (निर्भर्त्सन) આક્રોશથી કટુવચન કહેવુ, ઠપકો દેવો તે

णिब्भच्छणा स्त्री० (निर्भर्त्सना) ઠપકો દેવો

णिब्भच्छिय त्रि० (निर्भर्त्सित) ઠપકો આપેલ

णिब्भय त्रि० (निर्भय) ભય રહિત

णिभ त्रि० (निभ) સદશ, સરખુ, તુલ્ય

णिभग पु० (निभङ्ग) ભાગવુ, તુટવુ તે

णिभेलण न० ( ) ઘર, સ્થાન

णिमंतणा स्त्री० (निमन्त्रणा) આમંત્રણ કરવુ (૨) પ્રાર્થના કરવી

णिमग्ग त्रि० (निमग्न) ડુબેલ, ખુંચેલ, તલ્લીન

णिमग्गजला स्त्री० (निमग्नजला) તિમિસ્ર ગુફાની અદર વહેતી નદી

णिमज्जग पु० (निमज्जक) ડુબકી મારી સ્નાન કરનાર તાપસની એક જાત

णिमज्जण न० (निमज्जन) જળમા પ્રવેશ કરવો, ડુબકી મારવી

णिमित्त पु० (निमित्त) કારણ હેતુ (૨) એક પ્રકારનુ જ્ઞાન, નિમિત્ત શાસ્ત્રથી ભૂત ભવિષ્ય જાણવુ તે (૩) જૈન સાધુઓની ભિક્ષાનો એક દોષ

णिमित्तपिंड पु० (निमित्तपिण्ड) સાધુએ ભવિષ્ય પ્રકાશી મેળવેલો પિણ્ડ-આહાર (૨) તે આહાર લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

णिमिस पु० (निमिष) આંખનો પલકારો

णिमिसिअ पु० (नैमेषिक) આંખના પલકારા જેટલો વખત

णिमेस पु० (निमेष) આંખનો પલકારો

णिम्मस त्रि० (निर्मांस) માંસ રહિત

णिम्मद्दग पु० (निर्मर्दक) ઘરધણીને મારીને ચોરી કરનાર, લુટારો (૨) त्रि० હમેશા મર્દન કરનાર

णिम्मद्दिय त्रि० (निर्मर्दित) મર્દન કરેલ દળેલ

णिम्मम त्रि० (निर्मम) મમતારહિત (૨) पु० ભારતવર્ષના એક ભાવી તીર્થંકરદેવ

णिम्मल त्रि० (निर्मल) નિર્મળ, સ્વચ્છ (૨) पु० કર્મરૂપી મેલથી વિશુદ્ધ થયેલ સિદ્ધ ભગવાન् (૩) બ્રહ્મલોકના પ્રતિમાન માનુ ચોથુ વિમાન

णिम्मवइत्तार त्रि० (निर्मापयितृ) સફળતા પર્યંત કાર્ય કરનાર કાર્યસિદ્ધિ મેળવનાર

णिम्माण न० (निर्माण) રચના બનાવટ (૨) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ

णिम्माय पु० (निर्मात) નિર્માણ કરેલ (૨) त्रि० નિપુણ કુશળ

णिम्मावित त्रि (निर्मापित) બનાવેલ રચેલ

णिम्मिय त्रि० (निर्मित) નિર્માણ કરેલ રચેલ

णिम्मियवाइ त्रि० (निर्मितवादिन्) જગત્ ઈશ્વરે બનાવેલ છે એમ બોલનાર

णिम्मिसिय त्रि० (निर्मिषित) આંખ મીચી પલકારો મારેલ

णिम्मूल त्रि० (निर्मूल) મૂળ વગરનુ

णिम्मेर त्रि० (निर्मर्याद) મર્યાદા રહિત

णिम्मोयणी स्त्री० (निर्मोचनी) સર્પની કાચળી

णिय त्रि० (निज) પોતાનુ અંગત

णियइ स्त्री० (नियति) દૈવ, ભાગ્ય (૨) ભાવીભાવ

णियइ स्त्री० (निकृति) માયા કપટ

णियइकम्म न० (निकृतिकर्मन्) માયા કરવી તે

णियइपव्वय पु० (नियतिपर्वत) એ નામનો એક પર્વત કે જ્યા વાણવ્યતર દેવો કોઈપણ વૈક્રિય શરીરના ભિન્નભિન્ન રૂપો ધારણ કરે છે

णियइय न० (नैयतिक) નિશ્ચય, અવશ્યપણુ

णियइवाइ त्रि० (नियतिवादिन्) ભાવિભાવને માનનાર

णियंटिय त्रि० (नियन्त्रित) પ્રત્યાખ્યાનનો એક પ્રકાર, ગમે તેવી મુશ્કેલી હોય છતા પચ્ચક્ખાણ ન છોડવા તે (૨) न० અવશ્ય કર્તવ્ય

णियंठ पु० (निर्ग्रन्थ) બાહ્ય અને અભ્યન્તર ગ્રન્થ-પરિગ્રહ રહિત સાધુ (૨) જિન ભગવાન् (૩) त्रि० ધનરહિત

णियंठिपुत्त पु० (निर्ग्रन्थीपुत्र) એક વિદ્યાધરનો પુત્ર, જેનુ બીજુ નામ "સત્યકિ" હતુ (૨) એક જૈન મુનિ જે ભગવાન् મહાવીરના શિષ્ય હતા

णियंठिय त्रि० (नैर्ग्रन्थिक) નિગ્રન્થ સબંધી, જિનદેવ સબંધી

णियंठी स्त्री० (निर्ग्रन्था) સાધ્વી

णियंब पु० (नितम्ब) પર્વતનો એક ભાગ પર્વત ઉપ૨નુ વસતિનુ સ્થાન (૨) કેડનો એક ભાગ થાપા

णियंसण न० (निवसन) વસ્ત્ર, પોશાક

णिप्पंक त्रि० (निष्पङ्क) गારા વગરનુ, કીચડ રહિત

णिप्पकप त्रि० (निष्प्रकम्प) અતિ નિશ્ચલ, સ્થિર

णिप्पगल त्रि० (निष्प्रगल) ટપકનાર, ઝરનાર

णिप्पच्चक्खाण त्रि० (निष्प्रत्याख्यान) પ્રત્યાખ્યાનરહિત

णिप्पच्चवाय त्रि० (निष्प्रत्यवाय) પ્રત્યવાય રહિત, અટકાવ રહિત (૨) નિર્વિઘ્ન

णिप्पट्ठ त्रि० (निष्पृष्ट) જેમા પુછવુ પડે નહી તેવુ સ્પષ્ટ, અસંદિગ્ધ (૨) અસ્પષ્ટ, અવ્યક્ત

णिप्पडिकम्म त्रि० (निष्प्रतिकर्मन्) સંસ્કાર રહિત, મલિન

णिप्पडियार त्रि० (निष्प्रतिकार) ચિકિત્સા રહિત

णिप्पराण त्रि० (निष्पन्न) સિદ્ધ, નિષ્પન્ન થયેલ

णिप्पत्ति. स्त्री० (निष्पत्ति) સિદ્ધિ

णिप्पभ त्रि० (निष्प्रभ) પ્રભારહિત

णिप्परिग्गह त्रि० (निष्परिग्रह) પરિગ્રહરહિત

णिप्पलिवयण त्रि० (निष्प्रतिवचन) નિરૂત્તર, ઉત્તર આપવામા અસમર્થ

णिप्पाण त्रि० (निष्प्राण) પ્રાણરહિત

णिप्पाव पु० (निष्पाव) વાલ, એક જાતનુ ધાન્ય

णिप्पिवास त्रि० (निष्पिपास) પિપાસા-લાલસા રહિત (૨) સ્નેહરહિત

णिप्पीलण न० (निष्पीडन) નિચોવુ, નીચોઇ જવુ તે

णिप्पुलाय पु० (निष्पुलाक) આવતી ઉત્સર્પિણીમા ભરતક્ષેત્રમા થનાર ૧૪ મા તીર્થંકર

णिप्फद त्रि० (निष्पन्द) ચલન આદિ ક્રિયા રહિત, સ્થિર

णिप्फराण. त्रि० (निष्पन्न) પૂર્ણ, ભરપૂર, ભરેલુ (૨) પેદા થયેલુ, ઉપજેલુ

णिप्फाइय त्रि० (निष्पादित) નીપજાવેલ, સિદ્ધ કરેલ

णिप्फाव पु० (निष्पाव) વાલ, એક જાતનુ ધાન્ય

णिप्फेडिय त्रि० (निष्फेटित) હરણ કરેલ, લઇ લીધેલ

णिबंध पु० (निबन्ध) સબંધ, સયોગ

णिबंधण न० (निबन्धन) હેતુ

णिबद्ध त्रि० (निबद्ध) ગુથેલ, બાંધેલ

णिबोह पु (निबोध) ઉત્તમ જ્ઞાન (૨) અનેક પ્રકારનો બોધ

णिब्बल त्रि० (निर्बल) બળહીન, દુબળ

णिब्बहिं अ० (निर्बहिस्) અત્યન્ત બહાર

णिब्बुक त्रि० ( ) નિર્મૂળ, મૂળ રહિત

णिब्भच्छण न० (निर्भर्त्सन) આક્રોશથી કટુવચન કહેવુ, ઠપકો દેવો તે

णिब्भच्छणा स्त्री० (निर्भर्त्सना) ઠપકો દેવો

णिब्भच्छिय त्रि० (निर्भर्त्सित) ઠપકો આપેલ

णिब्भय त्रि० (निर्भय) ભય રહિત

णिभ त्रि० (निभ) સદૃશ, સરખુ, તુલ્ય

णिभग पु० (निभङ्ग) ભાગવુ, તુટવુ તે

णिभेलण न० ( ) ઘર, સ્થાન

णिमतणा स्त्री० (निमन्त्रणा) આમંત્રણ કરવુ (૨) પ્રાર્થના કરવી

णिमग्ग त्रि० (निमग्न) ડુબેલ, ખુચેલ, તલ્લીન

णिमग्गजला स्त्री० (निमग्नजला) તિમિસ્ર ગુફાની અંદર વહેતી નદી

णिमज्जग पु० (निमज्जक) ડુબકી મારી સ્નાન કરનાર તાપસની એક જાત

णिमज्जण न० (निमज्जन) જળમા પ્રવેશ કરવો, ડુબકી મારવી

णिमित्त पु० (निमित्त) કારણ હેતુ (૨) એક પ્રકારનુ જ્ઞાન, નિમિત્ત શાસ્ત્રથી ભૂત ભવિષ્ય જાણવુ તે (૩) જૈન સાધુઓની ભિક્ષાનો એક દોષ

णिमित्तपिंड पु० (निमित्तपिण्ड) સાધુએ ભવિષ્ય પ્રકાશી મેળવેલો પિંડ-આહાર (૨) તે આહાર લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

णिमिस पु० (निमिष) આંખનો પલકારો

णिमिसिअ पु० (नैमेषिक) આંખના પલકારા જેટલો વખત

णिमेस पु० (निमेष) આંખનો પલકારો

णिम्मस त्रि० (निर्मांस) માંસ રહિત

णिम्मद्दग पु० (निर्मर्दक) આગનાને મારીને ચોરી કરનાર, લુટારો (૨) त्रि० હમેશા મર્દન કરનાર

णिम्मद्दिय त्रि० (निर्मर्दित) મર્દન કરેલ, ક્ષોભ

णिम्मम त्रि० (निर्मम) મમતારહિત (૨) पु० ભારતવર્ષના એક ભાવી તીર્થંકરદેવ

णिम्मल त्रि० (निर्मल) નિર્મળ, સ્વચ્છ (૨) पु० કર્મરૂપી મેલથી વિશુદ્ધ થયેલ સિદ્ધ ભગવાન્ (૩) બ્રહ્મલોકના ૭ વિમાન માનુ ચોથુ વિમાન

णिम्मवइत्तार त्रि० (निर्मापयितृ) સફળતા પર્યંત કાર્ય કરનાર કાર્યસિદ્ધિ મેળવનાર

णिम्माण न० (निर्माण) રચના બનાવટ (૨) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ

णिम्माय पु० (निर्मात) નિર્માણ કરેલ (૨) त्रि० નિપુણ કુશળ

णिम्मावित त्रि (निर्मापित) બનાવેલ રચેલ

णिम्मिय त्रि० (निर्मित) નિર્માણ કરેલ રચેલ

णिम्मियवाइ त्रि० (निर्मितवादिन्) જગત્ ઈશ્વરે બનાવેલ છે એમ બોલનાર

णिम्मिसिय त्रि० (निर्मिषित) આંખ મીચી પલકારો મારેલ

णिम्मूल त्रि० (निर्मूल) મૂળ વગરનુ

णिम्मेर त्रि० (निर्मर्याद) મર્યાદા રહિત

णिम्मोयणी स्त्री० (निर्मोकनी) સર્પની કાંચળી

णिय त्रि० (निज) પોતાનુ અંગત

णियइ स्त्री० (नियति) દૈવ, ભાગ્ય (૨) ભાવીભાવ

णियइ स्त्री० (निकृति) માયા, કપટ

णियइकम्म न० (निकृतिकर्मन्) માયા કરવી તે

णियइपव्वय पु० (नियतिपर्वत) એ નામનો એક પર્વત કે જ્યાં વાણવ્યંતર દેવો કાંડાર્થે વૈક્રિય શરીરના ભિન્નભિન્ન રૂપો ધારણ કરે છે

णियइय न० (नैयतिक) નિશ્ચય, અવશ્યપણુ

णियइवाइ त्रि० (नियतिवादिन) ભાવિભાવને માનનાર

णियंटिय त्रि० (नियन्त्रित) પ્રત્યાખ્યાનનો એક પ્રકાર ગમે તેવી મુશ્કેલી હોય છતા પચ્ચક્ખાણ ન તોડવા તે (૨) न० અવશ્ય કર્તવ્ય

णियंठ पु० (निर्ग्रन्थ) બાહ્ય અને અભ્યન્તર ગ્રન્થ-પરિગ્રહ રહિત સાધુ (૨) જિન ભગવાન્ (૩) त्रि० ધનરહિત

णियंठिपुत्त पु० (निर्ग्रन्थीपुत्र) એક વિદ્યાધરનો પુત્ર, જેનુ બીજુ નામ "સત્યકિ" હતુ (૨) એક જૈન મુનિ જે ભગવાન્ મહાવીરના શિષ્ય હતા

णियंठिय त्रि० (नैर्ग्रन्थिक) નિર્ગ્રંથ સંબંધી, જિનદેવ સંબંધી

णियंठी स्त्री० (निर्ग्रन्थी) સાધ્વી

णियंब पु० (नितम्ब) પર્વતનો એક ભાગ પર્વત ઉપરનુ વસતિનુ સ્થાન (૨) કેડનો એક ભાગ, થાપા

णियंसण न० (निवसन) વસ્ત્ર, પોશાક

णियडि स्त्री० (निकृति) માયા, કપટ કરવું તે
णियडिल्लया स्त्री० (निकृति) માયા, કપટ
णियणिय त्रि० (निजनिज) પોતપોતાનું
णियत त्रि० (नियत) શાશ્વત
णियति स्त्री० (नियति) જુઓ " ણિયઇ " શબ્દ।
णियतिपव्वय पु० (नियतिपर्वत) એ નામનો એક પર્વત
णियतिवाइअ त्रि० (नियतिवादिक) ભવિષ્ય વાદી, ભાવીભાવ હોય તેજ બને અને પુરૂષાર્થ અકિંચિત્કર છે એમ બોલનાર
णियत्त त्रि० (निवृत्त) નિવૃત્ત; નિવૃત્તિ પામેલ
णियत्त त्रि० (निकृत्त) છેદન કરેલ, કાપેલ
णियत्तण न० (निवर्त्तन) }
णियत्तणिय न० (निवर्त्तनिक) } ક્ષેત્રનુ માપ વિશેષ (૨) त्रि० નિવર્તન પરિમાણવાળુ (૩) નિવૃત્ત
णियत्थ त्रि० (निवसित) પહેરેલ, ધારણ કરેલ
णियम पु० (नियम) નિયમ, અભિગ્રહ (૨) પિંડ વિશુદ્ધિ આદિ ઉત્તર ગુણ (૩) નિશ્ચય, નક્કી, ચોક્કસ (૪) અવશ્ય ભાવના
णियमण न० (नियमन) સયમ
णियय त्रि० ( ) શાશ્વત, નિત્ય રહેનાર (૨) નિયમબદ્ધ, નિયમાનુસારી
णिययचारि त्रि० (नियतचारिन्) પ્રતિબંધ વગર વિહાર કરનાર
णिययपिंड पु० (नियतपिण्ड) હમ્મેશા એક ઘેરથી લેવામા આવતો પિંડ–આહાર
णियर पु० (निकर) સમૂહ, જથ્થો
णियल त्रि० (निगड) બંધન, બેડી
णियल्ल पु० (निगड) ૮૮ મહાગ્રહમાનો ૫૩ મો મહાગ્રહ
णियाइय त्रि० (निकाचित) જુઓ " ણિકાઇય " શબ્દ

णियाग पु० (नियाग) મોક્ષ (૨) न० "'આમન્ત્રણ' આપી ભિક્ષા આપવી તે
णियाण न० (निदान) નિયાણુ કરવુ (૨) કાર્ય કારણનો વિચાર
णियाणकड त्रि० (निदानकृत) }
णियाणकारि त्रि० (निदानकारिन्) } નિયાણુ કરનાર, કરણિના ફળની ઇચ્છા રાખનાર
णियाणमरण न० (निदानमरण) નિયાણુ બાંધીને મરવુ તે, બાળ મરણનો એક પ્રકાર.
णियाणसल्ल न० (निदानशल्य) સંપત્તિ પામવાને નિયાણુ કરવુ તે, ત્રણ શલ્યમાનુ એક
णियामग }
णियामय. } त्रि० (नियामक) નિયમમા રાખનાર
णियाय पु० (नियाग) મોક્ષ
णियावादि त्रि० (नित्यवादिन्) પદાર્થો એકાન્તે નિત્ય છે એવા મતવાળો
णियुत्त त्रि० (नियुक्त) નિયુક્ત કરેલ, જોડેલ
णियुद्ध न० (नियुद्ध) મલ્લનુ યુદ્ધ
णियोग पु० (नियोग) અનુયાગ, વ્યાપાર (૨) નિશ્ચય ચોક્કસ
णिरइ स्त्री० (निर्ऋति) રાક્ષસ (૨) મૂળ નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા
णिरइयार पु० (निरतिचार) પહેલા અને છેલ્લા તીર્થંકરના વખતમા અતિચાર લાગ્યા વિના જે સામાયિક ચારિત્ર છોડી બીજુ ચારિત્ર આરોપવામા આવે છે તે, છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રનો બીજો ભેદ (૨) त्रि० અતિચાર રહિત.
णिरंगण त्रि० (निरङ्गण) રાગરહિત, નિર્લેપ
णिरंजण त्रि० (निरञ्जन) રાગથી રહિત, મુક્ત
णिरंतर क्रि० वि० (निरन्तर) હમ્મેશા, નિરંતર
णिरंतरिय त्रि० (निरन्तरित) જગ્યાપુર અતર રહિત

णिरम्भा स्त्री० (निरम्भा) એક ઇન્દ્રાણી, વૈરોચન ઇન્દ્રની એક અગ્રમહિષી

णिरस त्रि० (निरस) રસ રહિત, અખંડ

णिरक्किय त्रि० (निराकृत) આકૃતિ વિનાનું

णिरट्ठ त्रि० (निरर्थ) } નિરર્થક, નિષ્પ્રયોજન (२) न० પ્રયોજનનો અભાવ

णिरट्ठग त्रि० (निरर्थक) }

णिरणुकंप त्रि० (निरनुकम्प) અનુકંપારહિત, નિર્દય

णिरणुक्कोस त्रि० (निरनुक्रोश) દયા રહિત

णिरणुताव त्रि० (निरनुताप) પશ્ચાત્તાપ રહિત

णिरत्थग त्रि० (निरर्थक) ફોકટ નિરર્થક

णिरभिग्गह त्रि० (निरभिग्रह) અભિગ્રહ રહિત

णिरभिराम त्रि० (निरभिराम) અસુન્દર ઉત્તમ નહિ તે

णिरभिलप्प त्रि० (निरभिलाप्य) અનિર્વચનીય, વાણીથી ન બતાવી શકાય તેવું

णिरभिस्संग त्रि० (निरभिष्वङ्ग) સંગરહિત, બાહ્યાભ્યન્તર પરિગ્રહ રહિત, નિસ્પૃહ

णिरय त्रि० (निरत) આસક્ત

णिरय त्रि० (नीरजस्) રજ રહિત, નિર્મળ

णिरय पु० (निरय) નરક પાપ ભોગવવાનું સ્થાન (२) નરકના જીવ નારકી

णिरयगइ स्त्री० (निरयगति) નરક ગતિ, ચાર ગતિમાંની એક

णिरयगामि त्रि० (निरयगामिन्) નરકમાં જનાર

णिरयगोयर पु० (निरयगोचर) નરકમાં રહેનાર જીવ નારકી

णिरयपाल पु० (निरयपाल) નરકને પાળનાર પરમાધામી

णिरयवेयणिज्ज न० (निरयवेदनीय) નરકમાં વેદવા યોગ્ય કર્મ

णिरयावलिया स्त्री० (निरयावलिका) નિરયનરકની આવલિકા-શ્રેણી પ્રતિબંધ નું રકાવાસા (२) એ નામનું એક સૂત્ર (३) નરકના જીવોને દુઃખ આપનાર પરમાધામી

णिरयावास पु० (निरयावास) નરકાવાસો

णिरवइक्ख त्रि० (निरपेक्ष) અપેક્ષા રહિત

णिरवकंखि त्रि० (निरवकाङ्क्षिन्) કાંક્ષા-ઇચ્છા રહિત

णिरवच्च त्रि० (निरपत्य) સંતાન રહિત

णिरवज्ज त्रि० (निरवद्य) નિર્દોષ

णिरवयक्ख त्रि० (निरपेक्ष) પરના પ્રાણ બચાવવામાં બેદરકાર

णिरवयव त्रि० (निरवयव) અવયવ રહિત

णिरवराहि त्रि० (निरपराधिन्) અપરાધ રહિત

णिरवलंब त्रि० (निरवलम्ब) અવલંબન રહિત, આધાર-ટેકા વગરનો

णिरवलाव त्रि० (निरपलाप) કોઇની વાત બીજાને ન કહી દેનાર

णिरवसेस त्रि० (निरवशेष) સંપૂર્ણ સમગ્ર

णिरहिगरण त्रि० (निरधिकरण) મોટા આરંભ રૂપ શસ્ત્ર વગરનો

णिरहिगरणि त्रि० (निरधिकरणिन्) અધિકરણ રહિત, શસ્ત્ર રહિત

णिराणंद त्रि० (निरानन्द) આનન્દ રહિત

णिरायंक त्रि० (निरातङ्क) રોગ રહિત

णिराबाध } त्रि० (निराबाध) હરકત રહિત
णिराबाह }

णिराभिराम त्रि० (निरभिराम) અસુન્દર

णिरामगंध त्रि० (निरामगन्ध) આમગંધ-મૂલોત્તર ગુણખંડના રૂપ દોષથી રહિત નિર્દોષ અગ્નિવાળો

णिरामिस त्रि० (निरामिष) આસક્તિ રહિત

णिरायंक त्रि० (निरातङ्क) જુઓ "णिरातंक" શબ્દ

णिरायास त्रि० (निरायास) ખેદના કારણથી રહિત પરિશ્રમ રહિત,

णिरालंवण त्रि० (निरालम्बन) આલમ્બન-આધાર રહિત
णिरावकंखि त्रि० (निराकाङ्क्षिन्) આકાંક્ષા રહિત, નિસ્પૃહા
णिरावयक्ख त्रि० (निरपेक्ष) અપેક્ષા રહિત
णिरावरण त्रि० (निरावरण) આવરણ રહિત
णिरास त्रि० (निराश) નિરાશ થયેલ (२) न० આશાનો અભાવ
णिरासव त्रि० (निराश्रव) આશ્રવ રહિત, કર્મ બન્ધનના કારણોથી રહિત
णिरिंधणया स्त्री० (निरिन्धनता) ઇંધન-બળતણનો અભાવ
णिरिक्खण न० (निरीक्षण) બારીકીથી જોવું, અવલોકન કરવું તે
णिरिक्खणा स्त्री० (निरीक्षणा) અવલોકન, પ્રતિલેખના
णिरिक्खिय त्रि० (निरीक्षित) અવલોકન કરેલ, નિરીક્ષણ કરેલ
णिरिण त्रि० (निर्ऋण) ઋણમુક્ત
णिरिति स्त्री० (निरिति) એક ગત્રીનું નામ
णिरुंभण न० (निरोधन) અટકાયત, રોકાણ, રુંધવું તે
णिरुंभा स्त्री० (निरम्भा) એ નામની એક દેવી
णिरुच्छाह त्रि० (निरुत्साह) ઉત્સાહ રહિત
णिरुज न० (नीरुज) રોગનો અભાવ, (२) त्रि० રોગ રહિત
णिरुट्ठाइ त्रि० (निरुत्थायिन) નહીં ઉઠનાર
णिरुत्त न० (निरुक्त) વેદમાં આવેલા શબ્દોની નિરૂક્તિ-વ્યુત્પત્તિ દર્શાવનાર શાસ્ત્ર (२) નિશ્ચિત ઉક્તિ
णिरुत्ति स्त्री० (निरुक्ति) વ્યુત્પત્તિ
णिरुत्तिय त्रि० (नैरुक्तिक) વ્યુત્પત્તિ પ્રમાણે જેનો અર્થ થઇ શકે તેવો શબ્દ
णिरुदर त्रि० (निरुदर) નાના પેટવાળો, સહમ્પી નહિ તે
णिरुद्ध त्रि० (निरुद्ध) રોકેલ (२) આવૃત, આચ્છાદિત (३) पु० માછલાની એક જાત
णिरुवक्कम त्रि० (निरुपक्रम) કોઈપણ નિમિત્ત મળ્યે જેનું આઉખું તુટે નહી તે, જેટલું બાંધ્યું હોય તેટલુંજ આયુષ્ય ભોગવે તે (२) મનના શોક આદિથી રહિત
णिरुवक्किट्ठ त्रि० (निरुपक्लिष्ट) સ્વગત શોક આદિ ક્લેશ રહિત, દુઃખ રહિત
णिरुवक्केस त्रि० (निरुपक्लेश) શોક આદિ ક્લેશો-બાધા રહિત.
णिरुवग्गह त्रि० (निरुपग्रह) ઉપકાર નહિ કરનાર
णिरुवचरिय त्रि० (निरुपचरित) ઉપચાર નહિ કરેલ (२) વાસ્તવિક, યથાતથ્ય
णिरुवट्ठाणि त्रि० (निरुपस्थानिन्) નિરૂદ્યમી, આળસુ
णिरुवद्दव त्रि० (निरुपद्रव) ઉપદ્રવ રહિત
णिरुवम त्रि० (निरुपम) ઉપમા રહિત
णिरुवयरिय त्रि० (निरुपचरित) જુઓ "णिरुवचरिय" શબ્દ
णिरुवलेव त्रि० (निरुपलेप) કર્મરૂપી લેપ રહિત (२) સ્નેહ વગરનો
णिरुवसग्ग पु० (निरुपसर्ग) જન્મ, મરણ આદિ ઉપસર્ગ રહિત, મોક્ષ, મુક્તિ (२) त्रि० ઉપસર્ગ રહિત
णिरुवहत } **णिरुवहय** } त्रि० (निरुपहत) રોગાદિથી નહિ હણાયેલ (२) વિકાર રહિત (३) જ્વરાદિ ઉપદ્રવ રહિત
णिरुव्विग्ग त्रि० (निरुद्विग्न) ઉદ્વેગ રહિત
णिरुस्साह त्रि० (निरुत्साह) ઉત્સાહ-ઉદ્યમ રહિત
णिरुह पु० (निरुह) નાડીમાંથી લોહી કાઢવું તે
णिरेय त्रि० (निरेज) } **णिरेयण** त्रि० (निरेजन) } નિષ્પ્રકમ્પ, નિશ્ચલ

णिरोदर त्रि० (निरुदर) નાના પેટવાળો, ઉદરના વિકાર વિનાનો
णिरोय त्रि० (नीरोग) રોગ રહિત
णिरोवयार त्रि० (निरुपकार) ઉપકારને નહીં માનનાર
णिरोह पु० (निरोध) નિરોધ, અટકાવ (૨) ઇંદ્રિયાદિનો નિગ્રહ કરવો તે
णिलय न० (निलय) ઘર
णिलयण न० (निलयन) વસ્તી, રહેઠાણ
णिलाड न० (ललाट) કપાળ મસ્તકનો આગલો ભાગ
णिलाडपट्टिया स्त्री० (ललाटपट्टिका) કપાળ ઉપર કરવામા આવતી કંકુની પટી પીળ બીજના ચંદ્ર જેવી આડ
णिलुक्क त्रि० (निर्लोक्य) ગુપ્ત
णिलुञ्छण न० (निर्लाञ्छन) નપુંસક કરવુ તે, ખુટીઆ આદિને સમારવા તે
णिलज्ज त्रि० (निर्लज्ज) લજ્જા-શરમરહિત
णिल्लालिय त्रि० (निर्लालित) પસરેલ, નીકળેલ
णिल्लेव त्रि० (निर्लेप) લેપરહિત
णिल्लेवण न० (निर्लेपन) લેપનો અભાવ, મેલનો અભાવ
णिल्लेवणकाल पु० (निर्लेपनकाल) નરકમા વિવક્ષિત સમયનો એક પણ નારકી જીવ ન હોય તે સમય
णिल्लेविअ त्रि० (निर्लेपित) લેપરહિત કરેલ (૨) તન ખૂટી ગયેલ
णिल्लेहण न० (निर्लेखन) ઉદ્વર્તન,
णिव पु० (नृप) } રાજા નરપતિ
णिवइ पु० (नृपति) }
णिवइत्तार त्रि० (निपतितृ) ઉતરનાર, પડનાર
णिवइय त्रि० (निपतित) પડેલ (૨) न० એક પ્રકારનુ ઝેર તથા ઝેર, દૃષ્ટિઝેરઆદિ
णिवउप्पय पु० (निपातोत्पात) જેમા ઉચે ચડવુ પાછુ નીચે પડવુ થાય, તેવા પ્રકારનુ એક નાટક, ૩૨ નાટકમાનુ એક
णिवट्टण न० (निवर्तन) નિવૃત્તિ, પ્રવૃત્તિનો અભાવ (૨) પાપ આવવાનો માર્ગ બધ થાય તેવુ સ્થાન
णिवडण न० (निपतन) નીચે પડવુ
णिवडिय त्रि० (निपतित) નીચે પડેલ
णिवरण पु० (निवरण) કાયોત્સર્ગ વિશેષ, જેમા ધર્મ આદિ કોઇ પ્રકારનુ ધ્યાન કરાતુ નથી તેવો કાઉસગ્ગ
णिवरणणिवरण पु० (निवरणनिवरण) જેમા આર્ત અને રૌદ્રધ્યાન કરવામા આવે છે તે કાઉસગ્ગ
णिवरणुस्सिय पु० (निवरणोच्छ्रित) કાયોત્સર્ગ વિશેષ જેમા ધર્મ ધ્યાન અને શુક્લધ્યાન કરવામા આવે છે તે કાઉસગ્ગ
णिवत्त त्रि० (निवृत्त) વીતી ગયેલ પસાર થયેલ
णिवत्ति स्त्री० (निवृत्ति) બધ થવુ અટકવુ (૨) નિષ્પત્તિ
णिवसण न० (निवसन) વસ્ત્ર
णिवाइ त्रि० (निपातिन्) નીચે પડનાર
णिवाइय } त्रि० (निपातित) નીચે પડેલ
णिवातित }
णिवातिय }
णिवाय पु० (निपात) નીચે પડવુ (૨) બેસવુ તે (૩) નિપાત, વ્યાકરણ શાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ ચ વા આદિ અવ્યય (૪) ચપટી વગાડવી તે (૫) સયોગ સબન્ધ
णिवाय त्रि० (निवात) વાયુ સચારરહિત, સ્થિર
णिवायण न० (निपातन) ખાડામા પાડવુ (૨) વ્યાકરણ પ્રસિદ્ધ શબ્દસિદ્ધિ
णिवारण न० (निवारण) નિવારણ-અટકાવવુ તે (૨) ટાઢ તાપને રોકનાર-ઘર, વસ્ત્ર વગેરે
णिवारय त्रि० (निवारक) નિવારણ કરનાર, અટકાવ કરનાર

णिरालंवण त्रि० (निरालम्बन) આલંબન-આધાર રહિત
णिरावकंखि त्रि० (निरवकाङ्क्षिन्) આકાંક્ષા રહિત, નિસ્પૃહી
णिरावयक्ख त्रि० (निरपेक्ष) અપેક્ષા રહિત
णिरावरण त्रि० (निरावरण) આવરણ રહિત
णिरास त्रि० (निराश) નિરાશ થયેલ (૨) ન૦ આશાનો અભાવ
णिरासव त्रि० (निराश्रव) આશ્રવ રહિત; કર્મ બન્ધનના કારણોથી રહિત
णिरिंधणया. स्त्री० (निरिन्धनता) ઇંધન-બળતણનો અભાવ
णिरिक्खण न० (निरीक्षण) બારીકીથી જોવું, અવલોકન કરવું તે
णिरिक्खणा स्त्री० (निरीक्षणा) અવલોકન, પ્રતિલેખના
णिरिक्खिय त्रि० (निरीक्षित) અવલોકન કરેલ, નિરીક્ષણ કરેલ
णिरिण त्रि० (निर्ऋण) ઋણમુક્ત
णिरिति स्त्री० (निरिति) એક ગાત્રનું નામ
णिरुंभण न० (निरोधन) અટકાયત, રોકાણ, રોકવું તે
णिरुंभा स्त्री० (निरुभा) એ નામની એક દેવી
णिरुच्छाह त्रि० (निरुत्साह) ઉત્સાહ રહિત
णिरुज न० (नीरुज) રોગનો અભાવ, (૨) ત્રિ૦ રોગ રહિત
णिरुट्ठाइ त्रि० (निरुत्थायिन्) નહીં ઉઠનાર
णिरुत्त. न० (निरुक्त) વેદમાં આવેલા શબ્દોની નિરૂક્તિ-વ્યુત્પત્તિ દર્શાવનાર શાસ્ત્ર (૨) નિશ્ચિત ઉક્તિ
णिरुत्ति स्त्री० (निरुक्ति) વ્યુત્પત્તિ
णिरुत्तिय त्रि० (नैरुक्तिक) વ્યુત્પત્તિ પ્રમાણે જેનો અર્થ થઇ શકે તેવો શબ્દ
णिरुदर त्रि० (निरुदर) નાના પેટવાળો સહ્ય્મી નહિ તે
णिरुद्ध त्रि० (निरुद्ध) રોકેલ (૨) આવૃત આચ્છાદિત (૩) પુ૦ મારવાની એક ગત
णिरुवक्कम त्रि० (निरुपक्रम) કંઇપણ નિમિત્ત મળ્યે જેનું આઉખું તુટે નહી તે, જેટલું બાધ્યું હોય તેટલુંજ આયુષ્ય ભોગવે તે (૨) મનના શોક આદિથી રહિત
णिरुवक्किट्ठ त्रि० (निरुपक्लिष्ट) સ્વગત શોક આદિ કલેશ રહિત, દુઃખ રહિત
णिरुवक्केस त्रि० (निरुपक्लेश) શોક આદિ કલેશો-બાધા રહિત.
णिरुवग्गह त्रि० (निरुपग्रह) ઉપકાર નહિ કરનાર
णिरुवचरिय त्रि० (निरुपचरित) ઉપચાર નહિ કરેલ (૨) વાસ્તવિક, યથાતથ્ય
णिरुवट्ठाणि. त्रि० (निरुपस्थानिन) નિરૂધમી, આળસુ
णिरुवद्दव त्रि० (निरुपद्रव) ઉપદ્રવ રહિત
णिरुवम त्रि० (निरुपम) ઉપમા રહિત
णिरुवयरिय त्रि० (निरुपचरित) જુઓ "णिरुवचरिय" શબ્દ
णिरुवलेव त्रि० (निरुपलेप) કર્મરૂપી લેપ રહિત (૨) સ્નેહ વગરનો
णिरुवसग्ग पु० (निरुपसर्ग) જન્મ, મરણ આદિ ઉપસર્ગ રહિત, મોક્ષ, મુક્તિ (૨) ત્રિ૦ ઉપસર્ગ રહિત
णिरुवहत } णिरुवहय } त्रि० (निरुपहत) રોગાદિથી નહિ હણાયેલ (૨) વિકાર રહિત (૩) જ્વરાદિ ઉપદ્રવ રહિત
णिरुव्विग्ग त्रि० (निरुद्विग्न) ઉદ્વેગ રહિત
णिरुस्साह त्रि० (निरुत्साह) ઉત્સાહ-ઉદ્યમ રહિત
णिरुह पु० (निरुह) નાડીમાંથી લોહી કાઢવું તે
णिरेय त्रि० (निरेज) } णिरेयण त्रि० (निरेजन) } નિષ્પ્રકમ્પ, નિશ્ચલ-

णिरोद्दर त्रि० (निरुदर) નાના પેટવાળો, ઉદરના વિકાર વિનાનો
णिरोय त्रि० (नीरोग) રોગ રહિત
णिरोवयार त्रि० (निरपकार) ઉપકારને નહી માનનાર
णिरोह पु० (निरोध) નિરોધ અટકાવ (૨) ઇંદ્રિયાદિનો નિગ્રહ કરવો તે
णिलय न० (निलय) ઘર
णिलयण न० (निलयन) વસ્તી રહેઠાણ
णिलाड न० (ललाट) કપાળ, મસ્તકનો આગલો ભાગ
णिलाडपट्टिया स्त्री० (ललाटपट्टिका) કપાળ ઉપર કરવામા આવતી કંકુની પટી, પીળ બીજના ચદ્ર જેવી આડ
णिलुक्क त्रि० (निलोक्य) ગુપ્ત
णिल्लंछण न० (निर्लाञ्छन) નપુસક કરવુ તે, ખુટીઆ આદિને સમારવા તે
णिल्लज्ज त्रि० (निर्लज्ज) લજ્જા–શરમરહિત
णिल्लालिय त्रि० (निर्लालित) પસરેલ નીકળેલ
णिल्लेव त्रि० (निर्लेप) લેપરહિત
णिल्लेवण न० (निर्लेपन) લેપનો અભાવ, મેલનો અભાવ
णिल्लेवणकाल पु० (निर्लेपनकाल) નરકમા વિવક્ષિત સમયનો એક પણ નારકી જીવ ન હોય તે સમય
णिल्लेविअ त्रि० (निर्लेपित) લેપરહિત કરેલ (૨) તદ્દન ખૂટી ગયેલ
णिल्लेहण न० (निर्लेखन) ઉદ્વર્તન,
णिव पु० (नृप) } રાજા નરપતિ
णिवइ पु० (नृपति) }
णिवइत्तार त्रि० (निपतितृ) ઉતરનાર, પડનાર
णिवइय त्रि० (निपतित) પડેલ (૨) न० એક પ્રકારનુ ઝેર, તયા ઝેર, દૃષ્ટિ ઝેરઆદિ
णिवउप्पय पु० (निपातोत्पात) જેમા ઉચે ચડવુ પાછુ નીચે પડવુ થાય, તેવા પ્રકારનુ એક નાટક ૩૨ નાટકમાનુ એક
णिवट्टण न० (निवर्तन) નિવૃત્તિ, પ્રવૃત્તિનો અભાવ (૨) પાપ આવવાનો માર્ગ બધ થાય તેવુ સ્થાન
णिवडण न० (निपतन) નીચે પડવુ
णिवडिय त्रि० (निपतित) નીચે પડેલ
णिवरण पु० (निषण्ण) કાયોત્સર્ગ વિશેષ જેમા ધર્મ આદિ કોઇ પ્રકારનુ ધ્યાન કરાતુ નથી તેવો કાઉસગ્ગ
णिवरणणिवरण पु० (निषण्णनिषण्ण) જેમા આર્ત અને રૌદ્રધ્યાન કરવામા આવે છે તે કાઉસગ્ગ
णिवरणुस्सिय पु० (निषण्णोत्सृत) કાયોત્સર્ગ વિશેષ, જેમા ધર્મ ધ્યાન અને શુક્લધ્યાન કરવામા આવે છે તે કાઉસગ્ગ
णिवत्त त्रि० (निवृत्त) વીતી ગયેલ પસાર થયેલ
णिवत्ति स्त्री० (निवृति) બધ થવુ અટકવુ (૨) નિષ્પત્તિ
णिवसण न० (निवसन) વસ્ત્ર
णिवाइ त्रि० (निपातिन्) નીચે પડનાર
णिवाइय } त्रि० (निपातित) નીચે પડેલ
णिवातित }
णिवातिय }
णिवाय पु० (निपात) નીચે પડવુ (૨) બેસવુ તે (૩) નિપાત વ્યાકરણ શાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ ચ વા આદિ અવ્યય (૪) ચપટી વગાડવી તે (૫) સયોગ, સબન્ધ
णिवाय त्रि० (निवात) વાયુ સચારરહિત, સ્થિર
णिवायण न० (निपातन) ખાડામા પાડવુ (૨) વ્યાકરણ પ્રસિદ્ધ શબ્દસિદ્ધિ
णिवारण न० (निवारण) નિવારણ–અટકાવવુ તે (૨) ટાઢ તાપને રોકનાર–ઘર, વસ્ત્ર વગેરે
णिवारय त्रि० (निवारक) નિવારણ કરનાર, અટકાવ કરનાર

णिवारिय त्रि० (निवारित) રોકેલ, અટકાવેલ

णिवास पु० (निवास) નિવાસ, રહેઠાણ

णिविट्ठ त्रि० (निविष्ट) મેળવેલ, પ્રાપ્ત કરેલ (२) આસક્ત

णिविट्ठकप्पट्ठिइ स्त्री० (निविष्टकल्पस्थिति) પરિહારવિશુદ્ધતપ પૂર્ણ કરનારની કલ્પ સ્થિતિ, આ તું સામાચારી વિશેષ

णिविट्ठकाइयकप्पट्ठिइ स्त्री० (निविष्टकायिककल्पस्थिति) પરિહારવિશુદ્ધ તપ કરી બહાર નીકળેલ સાધુની કલ્પસ્થિતિ

णिवित्ति स्त्री० (निवृत्ति) આરંભ વગેરે પાપથી નિવૃત થવું તે, નિવર્તન

णिविसमाणकप्पठिइ स्त्री० (निर्विशमानकल्पस्थिति) પરિહારવિશુદ્ધકલ્પ આચરનારની કલ્પસ્થિતિ

णिवुड्ढि स्त्री० (निवृद्धि) વૃદ્ધિનો અભાવ (२) ઘટવું, હાનિ થવી

णिवेइय त्रि० (निवेदित) નિવેદન કરેલ

णिवेयण न० (निवेदन) નિવેદન, જાહેર કરવું તે

णिवेस पु० (निवेश) સ્થાપન કરવું તે બેસાડવું તે (२) આવાસસ્થાન

णिवेसण न० (निवेशन) સ્થાન, બેઠક (२) એક દરવાજાવાળાં ઘણા ઘર

णिव्वट्टग त्रि० (निर्वर्तक) બનાવનાર કર્તા

णिव्वट्टण न० (निर्वर्तन) નગરમાંથી નીકળવાનો માર્ગ

णिव्वट्टिय त्रि० (निर्वर्तित) બનાવેલ, નિષ્પન્ન કરેલ

णिव्वण त्रि० (निर्व्रण) ફોલા, ચાઠા આદિ જખમ રહિત

णिव्वत त्रि० (निर्व्रत) વ્રત રહિત

णिव्वत्त त्रि० (निर्वृत्त) નિવૃત્ત, થયેલ (२) અનિક્રમણ કરેલ (३) ઉત્પન્ન થયેલ

णिव्वत्तण न० (निर्वर्तन) } ઉત્પત્તિ (२) નિ
णिव्वत्तणया स्त्री० (निर्वर्तना) } ષ્પત્તિ, સિ-
णिव्वत्तणा. } દ્ધિ (३) છુટવું, નિવૃત્તિ પામવી

णिव्वत्तणाधिकरणिया } स्त्री० (निर्वर्तनाधि-
णिव्वत्तणाहिगरणिया } करणिकी) તલવાર વગેરે અધિકરણને તદ્દન નવીન તૈયાર કરવાથી લાગતી ક્રિયા

णिव्वत्तय त्रि० (निर्वर्तक) બનાવનાર, નિષ્પન્ન કરનાર

णिव्वत्ति स्त्री० (निर्वृत्ति) વસ્તુની ઉત્પત્તિ, બનાવટ (२) નિષ્પત્તિ

णिव्वत्तिय त्रि० (निर्वर्तित) ઉત્પન્ન કરેલ, બનાવેલ, ઉપાર્જન કરેલ (२) વ્યવસ્થાપન કરેલ (३) ગોળાકાર કરેલ.

णिव्वय त्रि० (निर्व्रत) વ્રત રહિત

णिव्वयण न० (निर्वचन) ખુલાસો, જવાબ

णिव्वाघाइम त्रि० (निर्व्याघातिम) સ્વાભાવિક, કુદરતી, કોઈ વસ્તુના આવરણથી ન બનેલ

णिव्वाघाय त्रि० (निर्व्याघात) વ્યાઘાત રહિત, વિઘ્ન વિનાનું (२) न० કેવળજ્ઞાન

णिव्वाण न० (निर्वाण) મોક્ષ (२) पु० જમ્બુદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમાં આવતી ચોવીસીમાં થનાર ત્રીજા તીર્થંકર (३) न० બુઝાઈ જવું (४) त्रि० બુઝાઈ ગયેલ

णिव्वाय त्रि० (निर्वात) વાયુ રહિત

णिव्वावकहा स्त्री० (निर्वापकथा) એક જાતની ભોજન કથા

णिव्वाविय त्रि० (निर्वापित) શાન્ત કરેલ, ઠંડું પાડેલ

णिव्वासिय त्रि० (निर्वासित) કાઢી મૂકેલ

णिव्वितिगिच्छ न० (निर्विचिकित्स्य) } ધર્મ
णिव्वितिगिच्छा स्त्री० (निर्विचिकित्सा) } ફળમાં સંશયનો અભાવ

णिव्विइय } न० (निर्विकृतिक) દૂધ આદિ
णिव्विगइय } રસનો પરિત્યાગ, વિગયના પચ્ચખાણ

णिव्विट्ठ पु० (निर्विष्ट) જેણે પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્ર સેવેલ છે તે સાધુ

णिव्विट्ठकप्पठिइ स्त्री० (निर्विष्टकल्पस्थिति) પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રને પૂર્ણ કરનાર સાધુની કલ્પ સ્થિતિ

णिव्विट्ठकाइय पु० (निर्विष्टकायिक) પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રને પૂર્ણ કરીને એ ચારિત્રથી બહાર નીકળનાર સાધુ

णिव्विरण त्रि० (निर्विण्ण) ખિન્ન, ખેદયુક્ત (२) નિવૃત્ત થયેલ

णिव्विरणचारि त्रि० (निर्विण्णचारिन्) ખિન્ન થઇ ફરનાર

णिव्विरणवरा स्त्री० (निर्विण्णवरा) વિરક્ત પતિવાળી સ્ત્રી

णिव्वित्त त्रि० (निर्वृत्त) નિવૃત્તિ પામેલ પુરું થયેલ

णिव्वियतिअ न० (निर्विकृतिक) જેમાં દૂધ ઘી વગેરે વિકૃતિનો ત્યાગ કરવામાં આવે છે તે તપ, નીવી (२) त्रि० વિકારરહિત

णिव्विस त्रि० (निर्विष) વિષ-ઝેરથી રહિત

णिव्विसमाण न० (निर्विशमान) એક પ્રકારનું ચારિત્ર (२) त्रि० તે ચારિત્રને પાળનાર

णिव्विसय त्रि० (निर्विषय) વિષય અભિલાષા રહિત (२) દેશ બહાર કાઢેલ, દેશવટો આપેલ

णिव्विसिय त्रि० (निर्वासित) દેશની બહાર કરેલ

णिव्विसेस त्रि० (निर्विशेष) વિશેષ રહિત, સાધારણ

णिव्वुअ त्रि० (निर्वृत) શીતળ થયેલ (२) નિર્વાણ-મોક્ષે ગયેલ (३) पु० સ્વસ્થ આત્મા

णिव्वुइ स्त्री० (निर्वृति) મનનું સ્વસ્થપણું, સમાધિ (२) ક્ષીણ મોહાવસ્થા (३) એ નામના એક આચાર્ય કે જેના ઉપરથી નિવૃતિ શાખા નીકળી છે (४) સુખ, દુઃખની નિવૃત્તિ

णिव्वुइकर त्रि० (निवृतिकर) નિર્વાણજનક

णिव्वुक्कच्छिन्न त्रि० ( ) નિર્મૂળ કરેલ, જડમૂળથી છેદેલ

णिव्वुड त्रि० (निर्वृत) શીતળ-ઠંડુ થયેલ (२) નિર્વાણ પામેલ, મોક્ષ પામેલ

णिव्वुड्ड त्रि० (निर्ब्रुडित) ડુબી ગયેલ

णिव्वुति स्त्री० (निर्वृति) નિર્વાણ સુખ

णिव्वुय त्रि० (निवृत) સુખી સંતોષી (२) ક્રોધ વગેરે દૂર થવાથી શાંત થયેલ

णिव्वेअण न० (निर्वेदन) ખેદ, વૈરાગ્ય (२) त्रि० વૈરાગ્યજનક

णिव्वेअणी स्त्री० (निर्वेदनी) સંસારથી વિરક્ત બનાવનાર વૈરાગ્યની કથા

णिव्वेग पु० (निर्वेग) સંસારથી વિરક્તિ

णिव्वेगणी स्त्री० (निर्वेदनी) જુઓ " णिव्वेअणी " શબ્દ

णिव्वेय पु० (निर्वेद) વૈરાગ્ય સંસારથી વિરક્તતા (२) મોક્ષની અભિલાષા

णिव्वेस पु० (निर्वेश) લાભ

णिव्वोढव्व त्रि० (निर्वोढव्य) નિર્વાહયોગ્ય

णिसंत न० (निशान्त) વિશ્રામ (२) ઘર

णिसत त्रि० (निशान्त) અત્યંત શાંત પ્રકૃતિવાળો (२) સાંભળેલ (३) પ્રભાતનો વખત રાત્રિનો અંત (४) અવધારણ કરેલ

णिसंस त्रि० (नृशंस) ક્રૂર કર્મ કરનાર

णिसग्ग पु० (निसर्ग) સ્વભાવ પ્રકૃતિ (२) ત્યાગ

णिसग्गरुइ स्त्री० (निसर्गरुचि) ઉપદેશ સાંભળ્યા વગર કુદરતી રીતે થતી ધર્મ પરની શ્રદ્ધા-રુચિ

णिवारिय त्रि० (निवारित) રોકેલ, અટકાવેલ

णिवास पु० (निवास) નિવાસ, રહેઠાણ

णिविट्ठ त्रि० (निविष्ट) મેળવેલ, પ્રાપ્ત કરેલ (૨) આસક્ત

णिविट्ठकप्पट्ठिइ स्त्री० (निविष्टकल्पस्थिति) પરિહારવિશુદ્ધતપ પૂર્ણ કરનારની કલ્પ સ્થિતિ, સાધુ સામાચારી વિશેષ

णिविट्ठकाइयकप्पट्ठिइ स्त्री० (निविष्टकायिककल्पस्थिति) પરિહારવિશુદ્ધ તપ કરી બહાર નીકળેલ સાધુની કલ્પસ્થિતિ

णिवित्ति स्त्री० (निवृत्ति) આરંભ વગેરે પાપથી નિવૃત થવું તે, નિવર્તન

णिविसमाणकप्पट्ठिइ स्त्री० (निर्विशमानकल्पस्थिति) પરિહારવિશુદ્ધકલ્પ આચરનારની કલ્પસ્થિતિ

णिवुड्ढि स्त्री० (निवृद्धि) વૃદ્ધિનો અભાવ (૨) ઘટવું, હાનિ થવી

णिवेइय त्रि० (निवेदित) નિવેદન કરેલ

णिवेयण न० (निवेदन) નિવેદન, જાહેર કરવું તે

णिवेस पु० (निवेश) સ્થાપન કરવું તે બેસાડવું તે (૨) આવાસસ્થાન

णिवेसण न० (निवेशन) સ્થાન, બેઠક (૨) એક દરવાજાવાળાં ઘણાં ઘરો

णिव्वट्टग त्रि० (निर्वर्तक) બનાવનાર, કર્તા

णिव्वट्टण न० (निर्वर्तन) નગરમાંથી નીકળવાનો માર્ગ

णिव्वट्टिय त्रि० (निर्वर्तित) બનાવેલ, નિષ્પન્ન કરેલ

णिव्वण त्रि० (निर्व्रण) ફોલા, ચાઠાં આદિ જખમ રહિત

णिव्वत त्रि० (निव्रत) વ્રત રહિત,

णिव्वत्त त्रि० (निर्वृत्त) નિવૃત્ત, થયેલ (૨) અતિક્રમણ કરેલ (૩) ઉત્પન્ન થયેલ

णिव्वत्तण न० (निर्वर्तन)
णिव्वत्तणया स्त्री० (निर्वर्तना)
णिव्वत्तणा
} ઉત્પત્તિ (૨) નિષ્પત્તિ, સિદ્ધિ (૩) છૂટવું, નિવૃત્તિ પામવી

णिव्वत्तणाधिकरणिया } स्त्री० (निर्वर्तनाधिकरणिकी)
णिव्वत्तणाहिगरणिया } તલવાર વગેરે અધિકરણને તદ્દન નવીન તૈયાર કરવાથી લાગતી ક્રિયા

णिव्वत्तय त्रि० (निर्वर्तक) બનાવનાર, નિષ્પન્ન કરનાર

णिव्वत्ति स्त्री० (निर्वृत्ति) વસ્તુની ઉત્પત્તિ, બનાવટ (૨) નિષ્પત્તિ

णिव्वत्तिय त्रि० (निर्वर्तित) ઉત્પન્ન કરેલ, બનાવેલ, ઉપાર્જન કરેલ (૨) વ્યવસ્થાપન કરેલ (૩) ગોળાકાર કરેલ.

णिव्वय त्रि० (निर्व्रत) વ્રત રહિત

णिव्वयण न० (निर्वचन) ખુલાસો, જવાબ

णिव्वाघाइम त्रि० (निर्व्याघातिम) સ્વાભાવિક, કુદરતી, કોઇ વસ્તુના આવરણથી ન બનેલ

णिव्वाघाय त्रि० (निर्व्याघात) વ્યાઘાત રહિત, વિઘ્ન વિનાનું (૨) न० કેવળજ્ઞાન

णिव्वाण न० (निर्वाण) મોક્ષ (૨) पु० જમ્બૂદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમાં આવતી ચોવીશીમાં થનાર બીજા તીર્થંકર (૩) न० બૂઝાઇ જવું (૪) त्रि० બૂઝાઇ ગયેલ

णिव्वाय त्रि० (निर्वात) વાયુ રહિત

णिव्वावकहा स्त्री० (निर्वापकथा) એક જાતની ભોજન કથા

णिव्वाविय त्रि० (निर्वापित) બુઝાવેલ, ઠંડું પાડેલ

णिव्वासिय त्रि० (निर्वासित) બહાર કાઢેલ

णिव्विइगिच्छ न० (निर्विचिकित्स्य)
णिव्विइगिच्छा स्त्री० (निर्विचिकित्सा)
} આશંકાનો અભાવ

णिव्विइय } न० (निर्विकृतिक) दूध आदि
णिव्विगइय } रसनो परित्याग, विगयना पच्चखाण

णिव्विट्ठ पु० (निर्विष्ट) जेणे परिहार विशुद्ध चारित्र सेवेल छे ते साधु

णिव्विट्ठकप्पठिइ स्त्री० (निर्विष्टकल्पस्थिति) परिहार विशुद्ध चारित्रने पूर्ण करनार साधुनी कल्प स्थिति

णिव्विट्ठकाइय पु० (निर्विष्टकायिक) परिहार विशुद्ध चारित्रने पूर्ण करीने से चारित्रथी बहार नीकळनार साधु

णिव्विएण त्रि० (निर्विण्ण) खिन्न खेदयुक्त (२) निवृत्त थयेल

णिव्विएणचारि त्रि० (निर्विण्णचारिन्) खिन्न थई फरनार

णिव्विएणणरा स्त्री० (निर्विण्णनरा) विरक्त पतिवाळी स्त्री

णिव्वित्त त्रि० (निर्वृत्त) निवृत्ति पामेल, पुरु थयेल

णिव्वियतिश्च न० (निर्विकृतिक) जेमां दूध घी वगेरे विकृतिनो त्याग करवामां आवे छे ते तप, नीवी (२) त्रि० विकृतिरहित

णिव्विस त्रि० (निर्विष) विष-झेरथी रहित

णिव्विसमाण न० (निर्विशमान) एक प्रकारनुं चारित्र (२) त्रि० ते चारित्रने पाळनार

णिव्विसय त्रि० (निर्विषय) विषय अभिलाषा रहित (२) देश बहार काढेल, देशवटो आपेल

णिव्विसिय त्रि० (निर्वासित) देशनी बहार करेल

णिव्विसेस त्रि० (निर्विशेष) विशेष रहित, साधारण

णिव्वुश्च त्रि० (निर्वृत) शीतळ थयेल (२) निर्वाण-मोक्षे गयेल (३) पु० स्वस्थ आत्मा

णिव्वुइ स्त्री० (निर्वृति) मननुं स्वस्थपणुं समाधि (२) क्षीण मोहावस्था (३) से नामना एक आचार्य के जेना उपरथी निवृति शाखा नीकळी छे (४) सुख, दुःखनी निवृत्ति

णिव्वुइकर त्रि० (निर्वृतिकर) निर्वाणजनक

णिव्वुक्कच्छिण्ण त्रि० ( ) निर्मूळ करेल, जडमूळथी छेदेल

णिव्वुड त्रि० (निर्वृत) शीतळ-ठंडु थयेल (२) निर्वाण पामेल, मोक्ष पामेल

णिव्वुड्ड त्रि० (निर्ब्रुडित) डुबी गयेल

णिव्वुति स्त्री० (निर्वृति) निर्वाण सुख

णिव्वुय त्रि० (निर्वृत) सुखी, संतोषी (२) क्रोध वगेरे दूर थवाथी शांत थयेल

णिव्वेश्रण न० (निर्वेदन) खेद, वैराग्य (२) त्रि० वैराग्यजनक

णिव्वेश्रणी स्त्री० (निर्वेदनी) संसारथी विरक्त बनावनार वैराग्यनी कथा

णिव्वेग पु० (निर्वेग) संसारथी विरक्ति

णिव्वेगणी स्त्री० (निर्वेदनी) जुओ " णिव्वेअणी " शब्द

णिव्वेय पु० (निर्वेद) वैराग्य संसारथी विरक्तता (२) मोक्षनी अभिलाषा

णिव्वेस पु० (निर्वेश) लाभ

णिव्वोढव्व त्रि० (निर्वोढव्य) निर्वाहयोग्य

णिसंत न० (निशान्त) विश्राम (२) घर

णिसंत त्रि० (निशान्त) अत्यंत शांत प्रकृतिवाळो (२) सांभळेल (३) प्रभातनो वखत, रात्रिनो अंत (४) अवधारण करेल

णिसंस त्रि० (नृशंस) क्रूर कर्म करनार

णिसग्ग पु० (निसर्ग) स्वभाव प्रकृति (२) त्याग

णिसग्गरुइ स्त्री० (निसर्गरुचि) उपदेश सांभळ्या वगर कुदरती रीते थती धर्म परनी श्रद्धा-रुचि

णिसज्जा स्त्री० (निषद्या) આસન
णिसज्जिअ त्रि० (नैषधिक) પર્યંક આસને બેસનાર
णिसट्ठ त्रि० ( ) પ્રચુર, બહુ રીતે
णिसट्ठ त्रि० (निसृष्ट) નિકળેલ, તજાયેલ (૨) આપેલ (૩) મુક્ત, છુટો (૪) ફેંકેલ
णिसढ पु० (निषध) બળદ (૨) નિષધ નામે એક યાદવ કુમાર (૩) મહાવિદેહની મર્યાદા બાંધનાર મેરૂથી દક્ષિણ તરફનો નિષધ નામે પર્વત
णिसढकूड न० (निषधकूट) નિષધ પર્વતનું બીજું કૂટ-શિખર
णिसढदह पु० (निषधद्रह) મન્દર પર્વતની દક્ષિણે દેવકુરૂક્ષેત્રમાંનો મોટો દ્રહ-ઝરો
णिसएण त्रि० (निषण्ण) બેઠેલું (૨) કાઉસગ્ગનો એક ભેદ
णिसम्मभासि त्रि० (निशम्यभाषिन्) વિચારીને બોલનાર
णिसरण न० (निसरण) નીકળવું તે
णिसल्ल त्रि० (निःशल्य) માયા નિયાણું અને મિથ્યાદર્શન એ ત્રણ શલ્ય રહિત
णिसह पु० (निषध) જુઓ " ણિસઢ " શબ્દ
णिसहकूड पु० (निषधकूट) જુઓ "ણિસઢકૂડ" શબ્દ
णिसहदह पु० (निषधद्रह) દેવકુરૂના ચિત્ર વિચિત્રકૂટ પર્વતથી ૮૩૪ જોજનને સાતીયા ચાર ભાગ ઉત્તરે સીતા નદીની વચ્ચે આવેલ એક દ્રહ
णिसा स्त्री० (निशा) રાત્રિ (૨) રાત્રીના જેવા અંધકારવાળી નરકભૂમિ (૩) વાટવાનો પત્થર
णिसाय पु० (निषाद) સ્વર વિશેષ
णिसालोढ न० (निशालोष्ट) વાટવાનો પથ્થર
णिसिज्जा स्त्री० (निषद्या) આસન, બેઠક
णिसिट्ठ त्रि० (निसृष्ट) ફેંકેલ (૨) મુક્ત (૩) અનુજ્ઞાત
णिसिद्ध त्रि० (निषिद्ध) નિષેધ કરેલ, અટકાવેલ
णिसिभत्त न० (निशाभक्त) રાત્રિ ભોજન
णिसिय त्रि० (निशित) તીક્ષ્ણ, પાણીદાર, તીખી ધારવાળું
णिसिरण न० (निसर्जन) નીકળવું તે (૨) ત્યાગ
णिसिरणया } स्त्री० (निसर्जना) દાન, ત્યાગ
णिसिरणा } (૨) નીકળવું તે
णिसिरिय त्रि० (निसृष्ट) તજેલ, મુકેલ
णिसीयण न० (निषीदन) બેસવું તે
णिसीह न० (निशीथ) જૈન આગમ વિશેષ, નિશીથ સૂત્ર
णिसीहिया स्त्री० (नैषेधिकी) સ્વાધ્યાય કરવાની ભૂમિ (૨) પાપ ક્રિયાનો ત્યાગ (૩) સામાચારીનો એક પ્રકાર, વ્યાપારાન્તરનો નિષેધરૂપ આચાર
णिसीहिया स्त्री० (निशीथिका) સ્વાધ્યાય ભૂમિ, અધ્યયનસ્થાન (૨) આચારાંગ સૂત્રનું એક અધ્યયન
णिसुंभण न० (निशुम्भन) વિનાશ (૨) વિ० મારનાર
णिसुंभा स्त्री० (निशुम्भा) વૈરોચન ઇન્દ્રની પાંચમી અગ્રમહિષી
णिसेय पु० (निषेक) કર્મ પુદ્‌ગળની પ્રતિસમય અનુભાગ રચના
णिसेवग त्रि० (निषेवक) સેવનાર, આરાધનાર
णिसेविय त्रि० (निषेवित) આશ્રય કરેલ,
णिसेह पु० (निषेध) અપવાદ
णिसेहणा स्त्री० (निषेधना), નિવારણ
णिसेहिया स्त्री० (नैषेधिकी) મોક્ષગતિ
णिस्सक त्रि० (निःशङ्क) નિઃશક, ચોક્કસ

णिस्संकिम्म त्रि० (निःशङ्कित) નકા રહિત (૨) ન૦ નકાનો અભાવ
णिस्संचार त्रि० (निस्संचार) સંચાર રહિત, જે નગરમા માણસોને આવવા જવાનું બંધ હોય તે
णिस्संत त्रि० (निःशान्त) અતિશય શાંત થયેલ
णिस्संदिद्ध त्रि० (निःसंदिग्ध) સંદેહ રહિત
णिस्संदेह त्रि० (निस्सन्देह) સંદેહ રહિત
णिस्संधि त्रि० (निस्सन्धि) સાંધ-છિદ્ર રહિત
णिस्संस त्रि० (निःशंस) પ્રશંસા રહિત
णिस्संस त्रि० (नृशंस) ઘાતકી, ક્રૂર
णिस्संगाग त्रि० (निःसंज्ञ) સંજ્ઞા રહિત
णिस्संयर त्रि० (निस्संचर) કર્મને જુદા પાડનાર
णिस्सरण त्रि० (निःशरण) (निस्सरण) શરણ રહિત (૨) ન૦ બહાર નીકળવું
णिस्सल्ल त्रि० (निःशल्य) માયા, નિયાણ અને મિથ્યાદર્શન એ ત્રણ શલ્ય રહિત
णिस्ससिय न० (निःश्वसित) નીચે શ્વાસ મુકવો તે
णिस्सह त्रि० (निःसह) અનિઅશક્ત, મંદ
णिस्सा स्त्री० (निश्रा) આશ્રય આલંબન
णिस्साण न (निश्राण) અવલમ્બન
णिस्साणपय न० (निश्राणपद) અપવાદ
णिस्सार त्रि० (निःसार) સાર રહિત નિર્થક (૨) જીર્ણ પુરાણું
णिस्सारिय त्रि० (निःसारित) બહાર કાઢેલ (૨) ભ્રષ્ટ કરેલ
णिस्सावयण न० (निश्रावचन) કોઈને પ્રતિબોધ પમાડવાને તેના ગુણવાળાનું કોઈ દૃષ્ટાંત આપવું તે
णिस्सास पु० (निःश्वास) નિશ્વાસ ની ચોશ્વાસ
णिस्सिघिय न० (निःसिङ्घित) અવ્યક્ત શબ્દ વિશેષ
णिस्सिय त्रि० (निःश्रित) મેળવેલ (૨) નિશ્રયે બાંધેલ (૩) લિંગ્રમિત (૪) આશ્રિત (૫) આસક્ત થયેલ (૬) ન૦ રાગ, આહાર આદિની લોલુપતા
णिस्सिय त्रि० (निःसृत) નીકળેલ
णिस्सील त्रि० (निःशील) સારા સ્વભાવથી રહિત, દુશીલ (૨) આચાર રહિત (૩) સમાધિ-શાન્તિ રહિત (૪) શીયળ વગરનો, બ્રહ્મચર્યવ્રત રહિત (૫) મહાવ્રત કે અણુવ્રત રહિત
णिस्सेणि स्त्री० (निःश्रेणि) નિસરણી
णिस्सेयस न० (निःश्रेयस) કલ્યાણ, મગલ (૨) મોક્ષ, નિર્વાણ (૩) અભ્યુદય, ઉન્નતિ
णिस्सेयसिय त्रि० (नैःश्रेयसिक) મોક્ષાભિલાષી મુમુક્ષુ
णिस्सेस पु० (निःश्रेयस) મોક્ષ
णिस्सेस त्रि० (निःशेष) સમ્પૂર્ણ સર્વ
णिह त्रि० (निह) માયાવી (૨) ક્રોધ આદિથી પીડિત (૩) આઘાતનું ઠેકાણું યાતના સ્થાન
णिह त्रि० (स्निह) રાગી મમતવાળો (૨) ન૦ તેલ
णिहट्ट अ० ( ) છુટુ કરવું તે (૨) સ્થાપન કરવું તે
णिहण न० (निधन) વિનાશ, છેડો
णिहत्त न० (निधत्त) પરસ્પર મળેલ કર્મ પુદ્ગલોને દૃઢપણે ધારણ કરવા તે કર્મ બન્ધનો એક પ્રકાર
णिहत्तण न० (निधत्त) કર્મનું નિબિડ બન્ધન
णिहय त्रि० (निहत) હણેલ મારેલ
णिहरण न० (निस्सरण) નિગમન બહાર નીકળવું તે (૨) અપનયન
णिहस पु० (निकष) કસોટી કસોટી કાઢવાનો પત્થર
णिहा स्त्री० (निहा) માયા, કપટ

णिहाण न० (निधान) चक्रवर्तीना नव निधान (२) खजानो
णिहार पु० (निहार) शौचक्रिया
णिहारिम न० (निर्हारिम) जेना शबने बहार काढीने संस्कार करवामा आवे तेनु मरण (२) त्रि० दूर जनार
णिहि पु० (निधि) भंडार, खजानो (२) ए नामनो एक द्वीप अने एक समुद्र (३) धन आदिथी भरेलु पात्र (४) चक्रवर्ती राजानी संपत्ति विशेष, नसर्प आदि नव निधि
णिहिपइ पु० (निधिपति) भंडारी, निधाननो धणी, खजानची
णिहिरयण न० (निधिरत्न) चक्रवर्तीनु निधान-खजानो
णिही स्त्री० (निधी) अनंतकायवाळी वनस्पतिनी एक जात
णिहु स्त्री० (स्निहु) ए नामनी एक वनस्पति, कंद विशेष (२) औषधि विशेष
णिहुय त्रि० (निभृत) निश्चल थयेल, प्रवृत्ति रहित (२) अशांतवृत्तिवाळो (३) विनीत, अचपळ
णिहूअ न० ( ) अकिंचित्कर
णिहो अ० (न्यक्) नीचे
णीआगोय न० (नीचगोत्र) गोत्रकर्मनी अशुभ प्रकृति
णीइ स्त्री० (नीति) नैगम आदि नय (२) नीति, न्याय
णीच त्रि० (नीच) नीचो, हलको
णीछूढ न (निच्यूत) थुंकेलु, थूंक
णीजूह न० (निर्यूह) जुओ " णिज्जूह " शब्द
णीणिय त्रि० (निर्णीत) बहार काढेल
णीणिया स्त्री० (नीनिका) एक जातनो चार इन्द्रियवाळो जीव
णीति स्त्री० (नीति) नीति न्याय
णीम पु० (नाम) कदंबनु झाड
णीय त्रि० (नीत) लावेल, आणेल
णीय त्रि० (नित्य) नित्य, हमेश रहेनार
णीय त्रि० (नीच) नीचु, नानु, ठींगणु (२) नीच, हलका, नीचा कुळनो
णीयागोय न० (नीचगोत्र) गोत्रकर्मनी अशुभ प्रकृति, हलकु गोत्र (२) त्रि० नीच गोत्रमा उत्पन्न थयेल
णीयागोयकम्म न० (नीचगोत्रकर्मन्) गोत्रकर्मनी अशुभप्रकृति के जेना उदयथी जीव नीच गोत्र प्राप्त करे छे
णीरय त्रि० (नीरजस्) रजरहित निर्मळ (२) पु० ब्रह्मदेवलोकनो एक प्रस्तर
णीरिति पु० (नैर्ऋति) मूळ नक्षत्रनो अधिष्ठाता देवता
णीरुव्विग्ग त्रि० (निरुद्विग्न) उद्वेग रहित, चिंता रहित
णीरोग त्रि० (नीरोग) रोग रहित (२) व्याधि रहित
णील त्रि० (नील) श्याम, नीलु (२) पु० नीलो रंग (३) नीलम, एक जातनो मणि (४) छठा (५) नव मा ग्रहनु नाम ( )स्त्री० नीललेश्या, लेश्यामानी बीजी लेश्या (७) धातुभेद (८) भवनवासीनायक देव विशेष (९) पर्वत विशेष
णीलकंठ पु० (नीलकण्ठ) धरणेन्द्रनी महिष सेनानो अधिपति देवता
णीलकंठय पु० (नीलकण्ठक) मोर; मयूर
णीलकणवीर पु० (नीलकरवीर) नीलारंगनी कणेर, वृक्षनी एक जात
णीलकूड पु० (नीलकूट) नीलवंत पर्वतनु एक शिखर
णीलगुलिया स्त्री० (नीलगुलिका) एक जातनु रत्न

णीलवंधुजीव पु० (नीलबन्धुजीव) नीला रंगना पुष्पवाळु एक जातनुं झाड

णीललेस्स त्रि० (नीललेश्य) नीललेश्या वाळो जीव

णीललेस्सा स्त्री० (नीललेश्या) लेश्या मानी बीजी लेश्या अशुभ अध्यवसाय विशेष

णीलवंत पु० (नीलवत्) नीला रंगी वस्तु वाळो आवेल ए नामनो एक द्रह (२) तेना स्वामी नागकुमार देव (३) मेरु पर्वतनुं बीजुं शिखर (४) नीलवंत पर्वत महाविदेहनी उत्तर तरफनी सीमा बांधनार पर्वत (५) नीलवंत पर्वतनो अधिष्ठाता देवता

णीलवंतकूड पु० (नीलवत्कूट) नीलवंत पर्वतनुं बीजुं शिखर

णीलवंतद्दहकुमार पु० (नीलवद्ह्रदकुमार) नीलवंत द्रहनो अधिपति नागकुमार देव

णीलवंतपव्वय पु० (नीलवत्पर्वत) नीलवंत पर्वत

णीला स्त्री० (नीला) नील लेश्या (२) जंबूद्वीपना मेरुनी उत्तरे रहेली महानदीओमांनी ए नामनी एक महानदी

णीलाभास पु० (नीलाभास) ८८ मा महाग्रह

णीलासोग पु० (नीलाशोक) नीला रंगनु अशोकवृक्ष (२) ए नामनुं सुग्रीव राजानुं उद्यान

णीलासोय न० (नीलाशोक) सोगंधिका नगरीनी बहारनुं एक उद्यान

णीली स्त्री० (नीली) नीली गळी (२) गुच्छ वनस्पतिनो एक प्रकार

णीलुप्पल न० (नीलोत्पल) नीलोत्पल कमळ

णीलोभास त्रि० (नीलावभास) काळा रंगना जेवुं प्रकाशमान (२) पु० ८८ मा ग्रहनुं नाम

णीव पु० (नीप) कदंबनुं झाड (२) न० तेना फूल

णीवार पु० न० (नीवार) खेड्या वगरनी जमीनमां उगेल धान्य विशेष सामो, चोखा प्रमुति

णीसंक त्रि० (निःशङ्क) शंका रहित

णीसट्ठ त्रि० (निःसृष्ट) विमुक्त (२) प्रदत्त

णीसढ त्रि० (निःसृष्ट) छुटेल मुकेल

णीसरय त्रि० (निःसारक) निर्जरा करनार

णीससियउस्ससियसमम (निःश्वसितोच्छ्वसितसमम) श्वास लीधा मुजब गायन

णीससिय न० (निःश्वसित) नीचे श्वास मुकवो

णीसा स्त्री० ( ) ... ..

णीसास पु० न० (निःश्वास) नीचे श्वास मुकवो ते

णीसेयस न० (निःश्रेयस) निश्चित कल्याण मोक्ष

णीहडिया स्त्री० (निर्गतिका) पीरसणुं

णीहरण न० (निर्हरण) मरण संस्कार (२) नीकळवुं ते

णीहार पु० (नीहार) विष्टाओ नीहारिकाओ ...

णीहारण न० (निस्सारण) काढी मुकवुं

णीहारि त्रि० (निर्हारिन्) व्यापी जनार विस्तार पामनार (२) अवाजवाळुं

णीहारिम न० (निर्हारिम) जेना शबनुं निर्हरण-अग्निसंस्कार वगेरे मरण संस्कार थइ शके तेवे स्थळे संथारो करवो ते (२) वळी दूर सुधी पहोंचे तेवुं

णीहू स्त्री० (नाहू) कन्नी एक जात

णु अ० (नु) प्रश्न (२) वितर्क

णुक्कार पु० (नुकार) नु एवो नाद करवो ते

णुणं अ० (नूनम्) नक्की, चोक्कस (२) तर्क प्रश्न, हेतु इत्यादि अर्थमां वपरातुं अव्यय

णूम न० (नूम) गाढ અંધારું (૨) પર્વતની ગુફા વગેરે ગુપ્ત સ્થળ (૩) ઢાંકણું. (૪) માયા, કપટ (૫) કર્મ
णूमगिह न० (नूमगृह) ગીચ ઝાડીમા આવેલુ ઘર, કુંજઘર
णे अ० (णे) પાદપૂરણ
णेआइय त्रि० (नैयायिक) } ન્યાયયુક્ત, યુક્તિ પ્રયુક્તિ સહિત (૨) પુ० જેમા નિશ્ચે મુક્તિ મળે તેવો માર્ગ (૩) त्रि० ન્યાય શાસ્ત્ર જાણનાર
णेआउअ त्रि० (न्याय्य) }
णेउणिअ त्रि० (नैपुणिक) નિપુણ, ચતુર. (૨) न० અનુપ્રવાદ નામના પૂર્વ ગ્રંથની એક વસ્તુ
णेउण्ण न० (नैपुण्य) નિપુણતા, ચતુરાઇ
णेउर न० (नूपुर) પગનુ આભરણ, ઝાંઝર (૨) બે ઇન્દ્રિય જીવ વિશેષ (૩) ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત
णेग त्रि० (नैक) અનેક, બહુ
णेगम न० (नैगम) વાણીયા–વ્યાપારીઓનુ નિવાસ સ્થાન (૨) પુ० શાસ્ત્રના અર્થમા કુશળ (૩) સાત નયમાનો પહેલો નય
णेच्छइय पु० (नैश्चयिक) નિશ્ચય નય
णेतार त्रि० (नेतृ) નાયક
णेत्त पु० न० (नेत्र) આંખ (૨) નેતરૂ (૩) નેતરની છડી, સોટી
णेत्तसल्ल न० (नेत्रशल) નેત્રશળ, આંખનો કઢાપો
णेम पु० स्त्री० (नेम) જમીનથી ઉંચો નીકળતો પ્રદેશ, ભિંતની કિનારી (૨) न० મૂળ, જડ
णेमि पु० (नेमि) પૈડાનો વેરાવો, પૈડાની ધાર (૨) બાવીસમા તીર્થંકર
णेमित्तिय न० (नैमित्त) નિમિત્તશાસ્ત્ર, ૨૯ પાપશાસ્ત્રમાનુ એક
णेम्म त्रि० ( ) સમાન, સરખુ
णेम्मा स्त्री० ( ) જમીનથી નીકળતો પ્રદેશ
णेय. त्रि० (ज्ञेय) જાણવા યોગ્ય
णेयतिय त्रि० (नैयतिक) નિત્ય
णेयाउय त्रि० (नैयायिक) ન્યાયયુક્ત (૨) ન્યાયદર્શન–ગૌતમ શાસ્ત્રને જાણનાર (૩) મોક્ષમાર્ગ બતાવનાર ન્યાયયુક્ત શાસ્ત્ર
णेयार त्रि० (नेतृ) નેતા, નાયક
णेरइय पु० (नैरयिक) નરકમા રહેનાર જીવ, નારકી (૨) નરકગતિ, નરકનો ભવ–અવતાર
णेरइयावास पु० (नैरयिकावास) નરકાવાસો
णेरई स्त्री० (नैर्ऋती) નૈર્ઋતિ–રાક્ષસ જેનો દેવતા છે એવુ નક્ષત્ર, મૂળ નક્ષત્ર (૨) દક્ષિણ અને પશ્ચિમ વચ્ચેની દિશા
णेरुत्त न० (नैरुक्त) વ્યુત્પત્તિ પ્રમાણે અર્થનો વાચક શબ્દ (૨) त्रि० નિરૂક્ત શાસ્ત્રના જાણકાર
णेरुत्ति स्त्री० (नैरुक्ति) વ્યુત્પત્તિ
णेरुत्तिय त्रि० (नैरुक्तिक) વ્યુત્પત્તિ કરી શકાય તેવુ, વ્યુત્પત્તિવાળુ
णेल त्रि० (नैल) ગળીનો વિકાર
णेवत्थ न० (नेपथ्य) વેષ, પોશાક (૨) પડદો (૩) અલંકાર, આભૂષણ
णेवाइय त्रि० (नैपातिक) નિપાત નિષ્પન્ન નામ, અવ્યય આદિ
णेसज्जि त्रि० (नैषधिन) નિષદ્યા–પલાંઠી આસને બેસનાર
णेसज्जिया स्त्री० (नैषधिकी) નિષદ્યા–પલાંઠી આસને બેસનાર (સ્ત્રી)
णेसत्थिया स्त्री० (नैसृष्टिकी) પત્થર વગેરે ફેંકવાથી લાગતી ક્રિયા
णेसप्प पु० (नैसर्प) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનુ એક, જેમા ગામ, નગર આદિનું વર્ણન છે

णोसाय पु० (निषाद) निषाद नामनो स्वर, सात स्वरमानो એક
णोह पु० (स्नेह) स्नेह, राग, प्रीति (२) चिकाश
णेहुर पु० (नेहुर) એ नामनो એક अनार्य देश (२) त्रि० ते देशना मनुष्य
णो अ० (ना) नही, निषेध (२) मिश्रण (३) देश, भाग, अश
णोआगम पु० (नोआगम) आगमनो अभाव (२) आगम साथे मिश्रण (३) आगमनो એક अश (४) न० पदार्थनु अपरिज्ञान
णोइन्दिय न० (नोइन्द्रिय) ઇંદ્રિયભિન્ન અને ઇંદ્રિય સદશ, મન
णोकसाय पु० (नोकषाय) હાસ્ય, રતિ, અરતિ, ભય, શોક, જુગુપ્સા, સ્ત્રીવેદ, પુરૂષવેદ, નપુંસકવેદ એ નવ મોહનીયકર્મની પ્રકૃતિ, કષાયભિન્ન, કષાયસદશ, ઉપર્યુક્ત નવ પ્રકૃતિનો સમુદાય
णोकसायवेयणिज्ज न० (नोकषायवेदनीय) મોહનીય કર્મની હાસ્યાદિ નવ પ્રકૃતિ
णोकेवलनाण न० (नोकेवलज्ञान) અવધિ અથવા મન પર્યવજ્ઞાન
णोगुण त्रि० (नोगुण) અયથાર્થ, અનાસ્તિક
णोजीव पु० (नोजीव) અજીવ, નિર્જીવ (२) જીવનો પ્રદેશ
णोतह त्रि० (नोतथ) તેવા પ્રકારનુ નહી
णोल्लिय त्रि० (नोदित) પ્રેરણા કરેલ, જવાને સન્મુખ કરેલ
णोमल्लिया } णोमालिया } स्त्री० (नवमल्लिका) નવમાલતિ નામનુ એક ઝાડ
णोल्लिय त्रि० (नोदित) પ્રેરણા કરેલ
ण्हाण न० (स्नान) સ્નાન
ण्हविय त्रि० (स्नपित) સ્નાન કરેલ નાહેલ
ण्हाण न० (स्नान) સ્નાન કરવુ તે
ण्हाणपीढ पु० न० (स्नानपीठ) સ્નાન કરવાનો પાટલો—બાજોઠ
ण्हाणमल्लिया स्त्री० (स्नानमल्लिका) સ્નાનમા ઉપયોગી એક જાતનુ સુગંધી વૃક્ષ મોટી માલતી
ण्हाय त्रि० (स्नात) નાહેલ, સ્નાન કરેલ
ण्हारु न० } ण्हारुणी स्त्री० } (स्नायु) સ્નાયુ, નસ (२) માસ તતુ
ण्हाविया स्त्री० (स्नापिका) સ્નાન કરાવનારી દાસી
ण्हुसा स्त्री० (स्नुषा) પુત્રની વહુ છોકરાની સ્ત્રી

त.

त त्रि० (तत्) ते, पहेलु
तइ त्रि० (तति) तेटलु—ली—लो
तइ अ० (तदा) त्यारे ते वखते
तइय त्रि० (तृतीय) त्रीजो—जी—जु
तइया स्त्री० (तृतीया) त्रीज
तइया अ० (तदा) ते वखते, ते समये
तइल न० (तैल) तेल
तईय त्रि० (तृतीय) जुओ "तइय" शब्द
तईया स्त्री० (तृतीया) जुओ "तइया" शब्द
तउ न० (त्रपु) तरूओ कथीर (२) सीसु

तणहारअ पु० (तृणहारक) घास सारनार, घास वेचनार

तणु त्रि० (तनु) बारीक, सूक्ष्म (२) पु० स्त्री० देह, शरीर (३) न० अल्प, लघु परिमाण (४) छेडे सूक्ष्म होवाथी सिद्धशिलानुं एक नाम (५) शरीरनाम, नामकर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीव औदारिकादि शरीर पामे

तणुई स्त्री० (तन्वी) नाजुक अगवाळी स्त्री (२) सिद्धशिलानुं एक नाम

तणुग न० (तनुक) शरीर (२) त्रि० सूक्ष्म

तणुज पु० (तनुज) पुत्र

तणुणाम न० (तनुनामन्) शरीरनाम, नामकर्मनी एक प्रकृति

तणुतणु स्त्री० (तनुतनु) }
तणुतणुई स्त्री० (तनुतन्वी) } सिद्धशिला, मुक्तिशिला, ईषत्प्राग्भारा नामनी पृथ्वी

तणुनाम न० (तनुनामन्) शरीररूप नाम कर्मनी एक प्रकृति

तणुपज्जत्ति स्त्री० (तनुपर्याप्ति) ७ पर्याप्तिमानी बीजी शरीर नामे पर्याप्ति

तणुय त्रि० (तनुक) झीणुं, सूक्ष्म, अल्प (२) कृश्, गरीब (३) याचक (४) न० अग्रभाग (५) शरीर

तणुय त्रि० (तनुज) तनु-देहथी उत्पन्न थयेल, पुत्र पुत्री वगेरे

तणुल न० (तनुल) शारीरिक सुख

तणुवत्थुल न० (तनुवस्तुल) ए नामनी एक वनस्पति

तणुवात }
तणुवाय } पु० (तनुवात) तनवानो आधारभूत तनुवा, आकाश वायु कायनो एक भेद

तणुमोल्लिय न० (तनुमाल्लिक)मानतीनुं रत्न

तणू स्त्री० (तनू) ईषत्प्राग्भारा नामनी पृथ्वी

तणूअतरा स्त्री० (तनूतरा) }
तणूअरी स्त्री० (तनूरी) } सिद्धशिला

तणण पु० (तार्ण) }
तणणय पु० (तर्णक) } वाछरडो

तणहा स्त्री० (तृष्णा) तृष्णा, लालसा, पिपासा (२) तृषा, तरस

तत न० (तत) तानथी वागे ते, वीणा, सारंगी वगेरे (२) वच्चे पोला अने बे तरफथी चर्मादिकथी मढेल वाजिंत्रनी एक जात, ढोल, मादल वगेरे (३) त्रि० विस्तार पामेल

ततगति स्त्री० (ततगति) एक गामथी बीजे गाम जता सामे गाम न पहोंचाय त्या सुधी गतिनो विस्तार थाय ते ततगति

ततिय त्रि० (तृतीय) त्रीजे-जी-जुं

ततिया स्त्री० (तृतीया) त्रीज

ततो अ० (ततस्) त्यार पछी

तत्त न० (तत्त्व) रहस्य, सार तत्त्व (२) वस्तु, सत्पदार्थ (३) परमार्थ-यथावस्थित (जेवो छे तेवो) लोकनो स्वभाव (४) जीव, अजीव, पुण्य, पाप, आश्रव, संवर, निर्जरा, बंध अने मोक्ष ए नव तत्त्व

तत्त त्रि० (तप्त) तपेल, गरम थयेल

तत्तजला स्त्री० (तप्तजला) सुवर्णगिरिनी पश्चिम सरहद उपरनी एक अतर नदी

तत्तडिअ न० (   ) रंगेल वस्त्र

तत्तत्थ पु० (तत्त्वार्थ) परमार्थ, सारअर्थ

तत्तनिव्वुड त्रि० (तप्तनिर्वृत) तपीने अचित्त थयेल

तत्तफासुअ न० (तप्तप्रासुक) गरम करेल अचेत पाणी

तत्तवई स्त्री० (तत्त्ववती) सुघोस नगरना अर्जुन राजानी राणीनुं नाम

तत्ताणिव्वुड त्रि० (तप्तानिर्वृत) तपेल पण प्राशुक-अचेत नहीं थयेल

तत्ताणुरूवत्त न० (तत्त्वानुरूपत्व) १५ मो सत्य वचननो अतिशय तत्त्वने अनुसरी बोलवुं ते

तत्ति स्त्री० (तृप्ति) संतोष, तृप्ति
तत्ति स्त्री० (तप्ति) ताप, क्रोध (२) कार्य, प्रयोजन
तत्तिय त्रि० (तावत्) तेटलु
तत्तिल्ल त्रि० (तावत्) तेटलु
तत्तो अ० (तत) त्यार पछी
तत्थ न० (तथ्य) सत्य
तत्थ त्रि० (स्नस्त) स्नान थयेल
तत्थ त्रि० (त्रस्त) त्रास पामेल
तत्थ अ० (तत्र) त्यां ते ठेकाणे
तत्थेव अ० (तत्रैव) त्यांज
तथारूव त्रि० (तथारूप) शास्त्रमां कह्युं छे तेना प्रकारनो
तद्दवत्थ त्रि० (तदवस्थ) मूळ हतुं तेवुं ने तेवुं
तदा अ० (तदा) त्यारे, ते वखते
तदुभय त्रि० (तदुभय) ते बे
तद्धिय पु० (तद्धित) अपत्यादि अर्थ बतावनार प्रत्यय (२) तद्धित प्रत्ययनी प्राप्तिना कारणभूत अर्थ
तद्धियग्ग त्रि० (तद्धितज) तद्धितथी बनेलु
तधा अ० (तथा) ते प्रकारे
तप्प पु० न० (तप्र) तापो (२) तापाने आकारे थतुं नारकीनुं अवधिज्ञान
तप्पग्ग त्रि० (तल्पग) पथारी पर जनार, सूनार
तप्पढमया स्त्री० (तत्प्रथमता) ओनी पहेला, शरुआत
तप्पण न० (तर्पण) ओक उपकरण (२) साथवो (३) तेल आदि स्निग्ध पदार्थ
तप्पणालोडिय न० (तर्पणलोडित) पाणीथी लोदो वाळेल साथवो
तप्पभिइ अ० (तत्प्रभृति) त्यारथी मांडीने
तप्पुरिस पु० (तत्पुरुष) तत्पुरुष नामनो समास समासनो ओक प्रकार

तब्भव पु० (तद्भव) ते भव, वर्तमान भव
तब्भवजीविय न० (तद्भवजीवित) उदारिक शरीरवाळा मनुष्य अने तिर्यंचनु जीवन
तब्भवमरण न० (तद्भवमरण) तद्भव मरण जे गतिनु आयुष्य भोगवे छे तेज गतिनु फरी आयुष्य बांधी मरण पामे ते बाळमरणनो ओक प्रकार
तब्भारिय पु० (तद्भार्य) } दास
तब्भारिय (तद्भारिक) }
तब्भूम त्रि० (तद्भौम) ते भूमिमां उत्पन्न थयेल
तम पु० न० (तमस्) अंधकार, अंधारु (२) मोह (३) अज्ञान
तमकाय पु० (तमस्काय) तमस्काय के जे अरुणवर समुद्रथी निकळी पांचमा देवलोक सुधी पहोंचेल छे
तमतमग पु० (तमस्तमाग) सातमी नरकना जीव
तमतमप्पभा स्त्री० (तमस्तम प्रभा) सातमी नरक सातमी नरकनी पृथ्वीनु गोत्र
तमतमा स्त्री० (तमस्तमा) गाढ अंधकारवाळी सातमी नरक
तमतिमिर (तमस्तिमिर) अंधकार (२) अंधकारनो समूह
तमप्पभा } स्त्री० (तम प्रभा) छठी नरकनी
तमप्पहा } पृथ्वी
तमबल त्रि० (तमोबल) असदाचारी तस्कर (२) न० अज्ञाननु बळ
तमरुव न० (तमोरूप) तमस्काय अरुणवर समुद्रमाथी अंधकारमय धूमस चडे छे ते
तमस पु० न० (तमस्) अंधकार
तमस्सई स्त्री० (तमस्वती) घोर अंधकार वाळी रात्रि
तमा स्त्री० (तमा) छठी नरक पृथ्वी (२) नीची दिशानु नाम
तमाल पु० (तमाल) तमालनु झाड

तमिस न० (तमिस्र) અંધારું

तमिस्सधयार पु० (तमिस्रान्धकार) ગાઢ અંધારું

तमिसगुहा स्त्री० (तमिस्रगुफा) ક્ષ્ણનિજ્યના વૈતાઢ્ય ઉપરના નવ કૂટમાનુ છઠ્ઠુ શિખર

तमिस्स न० (तमिस्र) ગાઢ અન્ધકાર

तमिस्सगुहा स्त्री० (तमिस्रगुहा) વૈતાઢ્ય પર્વતની વચ્ચે પશ્ચિમ બાજુની એક ગુફા કે જેમા થઈ ચક્રવર્તી ઉત્તર ભરતમા દેશ સાધવા જાય છે

तमुक्काइय पु० (तमस्कायिक) તમસ્કાય કરનાર દેવ

तमुक्काय पु० (तमस्काय) અરુણવર સમુદ્રમાના પાણીના સૂક્ષ્મ પરિણામ રૂપ અન્ધકારનો સમૂહ

तमुय त्रि० (तमस्) જન્માન્ધ (૨) અત્યન્ત અજ્ઞાની

तमोकसिय त्रि० (तम:कषिक) ખરી બીનાનો ઢાંક પીછોડો કરનાર, ગુપ્ત ક્રિયા કરનાર

तम्मण त्रि० (तन्मनस्) તલ્લીન, તચ્ચિત્ત

तम्मय त्रि० (तन्मय) તન્મય, તે સ્વરૂપ (૨) તેનો વિકાર

तम्मियय } **तम्मेयय** } न० (तन्मात्रज) પાચ તન્માત્રથી ઉત્પન્ન થયેલ આકાશ આદિ પાચ મહાભૂત

तम्हा अ० (तस्मात्) તેટલા માટે

तय त्रि० (तत) વિસ્તૃત, પસારેલ (૨) न० વાદ્ય વિશેષ

तय स्त्री० (त्वच) તજ, તેજાનાની એક જાત

तयक्खाय पु० (त्वक्खाद) ઝાડની છાલ ખાનાર ઘુણો

तयणाणन्तुक पु० (तन्न्यवन्तुक) ઉપાર્જનનો એક પ્રકાર

तया अ० (तदा) ત્યાર, તે વખતે

तया स्त्री० (त्वच) તૃણ વનસ્પતિનો એક પ્રકાર (૨) ચામડી, છાલ ત્વચા

तयाणंतर न० (तदनन्तर) ત્યાર પછી

तयाणुग त्रि० (तदनुग) તેનુ અનુસરણ કરનાર

तयामंत त्रि० (त्वग्मत) ત્વચાવાળા

तयाविस पु० (त्वग्विष) ચામડી માત્રના સ્પર્શથી ઝેર ચઢે એવા સર્પની એક જાત

तयाहार पु० (त्वगाहार) ઝાડની છાલનો આહાર કરનાર વાનપ્રસ્થની એક જાત

तर पु० ( ) દહીં વગેરે ઉપર જે તર હોય તે

तर न० (तरस्) વેગ, બળ

तरंग पु० (तरङ्ग) તરંગ, મોજું, લહેર (૨) કલ્લોલ

तरंड पु० (तरण्ड) મછવો, ન્હાનુ વહાણ

तरग त्रि० (तरक) તરનાર, પાર પામનાર

तरच्छ पु० (तरक्ष) તરસ, દીપડો, વાઘની એક જાત

तरण न० (तरण) તરવુ તે, પારપામવુ (૨) નૌકા, વહાણ

तरणि स्त्री० (तरणि) નાવ, વહાણ

तरणिज्ज त्रि० (तरणीय) તરવા યોગ્ય

तरतम त्रि० (तरतम) ન્યૂનાધિક ભાવવાળો

तरमल्लि त्रि० (तरोमल्लि) વેગ ધારણ કરનાર, બળવાન્

तरमल्लिहायण त्रि० (तरमल्लिहायन) વેગથી દોડી શકે તે અવસ્થાને પ્રાપ્ત થયેલ, ઘોડા, બળદ વગેરે (૨) તરુણ, યુવાન

तरय त्रि० (तरक) તરનાર

तरल त्रि० (तरल) ચપળ

तरलिय त्रि० (तरलित) ચપળ

तरिअ त्रि० (तीर्ण) તરી ગયેલ

तरिअं अ० (त्वरितम्) શીઘ્ર જલદી.

तरियार त्रि० (तरितृ) તરનાર

तरी स्त्री० (तरी) તરવાનુ સાધન, મચ્છવો

तरु पु० (तरु) વૃક્ષ, ઝાડ (૨) વનસ્પતિકાય

तरुकाल पु० (तरुकाल) वनस्पतिकाળ, અનતકાળ
तरुण त्रि० (तरुण) યુવાન, જુવાન (२) નવીન, તાજુ
तरुणग } त्रि० (तरुणक) ન્હાનો બાળક,
तरुणग } સ્તાધિય (२) નવુ (३) કાચુ
तरुणरहस पु० न० ( ) રોગ, બિમારી
तरुणिया स्त्री० (तरुणिका) કાચી વનસ્પતિ
तरुणी स्त्री० (तरुणी) યુવાન સ્ત્રી, યુવતિ
तरुणीपडिकम्म न० (तरुणीप्रतिकर्मन) સ્ત્રીને શોભાવવાનુ વિજ્ઞાન, ૩૨ મી કળા
तरुपक्खदोलय त्रि० (तरुपक्षान्दोलक) ઝાડ ઉપરથી પડીને મરનાર, બાળમરણનો એક પ્રકાર
तरुपडण न० (तरुपतन) ઝાડ ઉપરથી પડીને મરવુ તે, બાળમરણનો એક પ્રકાર
तल पु० (तल) હાથનુ તળીઉ, હથેળી (२) મધ્યમ ખડ (३) તળીઉ, ભૂમિનુ તળુ
तल पु० (ताल) તાડ વૃક્ષ અને તેનુ ફળ (२) હાથના તાન, તાળીનો અવાજ
तल पु० (तिल) તલ, એક પ્રકારનુ ધાન્ય
तलओडा स्त्री० ( ) એ નામનો ગુચ્છો, તેવેડા
तलण न० (तलन) તળવુ ભુજવુ
तलताल पु० (तलताल) ગાયનના તાન પ્રમાણે બે હથેળીથી પાડવામા આવતા તાન (२) વાદ્ય વિશેષ
तलभगय न० (तलभङ्गक) ભુજામા પહેરવાનુ આભરણ
तलवर पु० (तलवर) રાજાએ પ્રસન્નતાથી બક્ષીસ આપેલ રત્નભૂષિત સુવર્ણપટ્ટ મસ્તકે ધરનાર સનાન ગૃહસ્થ (२) કોટવાળ (३) તળાટી
तलाग } पु० (तडाग) તળાવ સરોવર
तलाय }
तलाग पु० (तलाग) પ્રટવાળ
तलिअ त्रि० (तलित) તળેલ
तलिअ त्रि० (तलिक) જોડા-પગરખાની ઢાંકેલ પગ
तलिआ } स्त्री० (तलिका) સપાટ, મોજડી
तलिगा }
तलिण त्रि० (तलिन) પાતળુ, ઝીણુ
तलिम न० (तलिमत्) કરતાલ, વાદ્ય વિશેષ
तलिम पु० न० ( ) શય્યા, પલગ વગેરે
तलिमा स्त्री० (तलिमा) વાદ્ય વિશેષ
तलिय त्रि० (तलित) તળેલ, ભુંજેલ
तलिया स्त्री० (तलिका) એક જાતનુ વાહણ
तलुण त्रि० (तरुण) જુઓ " તરુણ " શબ્દ
तल्लअ न० (तल्लज) એક જાતનુ ખ...
तल्लेस } त्रि० (तल्लेश्य) તલ્લીન તત્પરાસક્ત
तल्लेस्स }
तव पु० न० (तपस्) જેનાથી કર્મનો ક્ષય થાય તે તપ, અનશન આદિ બાર પ્રકારના તપ, તપસ્યા
तवअ पु० (तवक) તાવડો
तवग्ग पु० (तवर्ग) त, थ, द, ध, न 'त' નો વર્ગ
तवग्गपविभत्ति न० (तवर्गप्रविभक्ति) એ નામનુ ૩૨ નાટકમાનુ ૧૮ મુ નાટક
तवचरण न० (तपश्चरण) તપનુ આચરણ કરવુ તે
तवचरणि त्रि० (तपश्चरणिन्) તપોનુષ્ઠાન કરનાર તપસ્વી
तवण पु० (तपन) રવિ સૂર્ય
तवणच्चिमालि पु० (तपनार्चिमालिन्) તાપ કરતો સૂર્ય
तवणा स्त्री० (तपना) સૂર્યનો તાપ આતાપના
तवणिज्ज न० (तपनीय) રાતુ સોનુ તપાવેલ સોનુ

तवणिज्जकूड पु० (तपनीयकूट) જમ્બૂદ્વીપના રૂચક પર્વતનુ એક કૂટ-શિખર

तवणिय त्रि० (तपनीय) તપના યોગ્ય

तवतेण त्रि० (तपस्तेन) તપ સંબંધી જુઠું બોલનાર, તપ ચોર

तवय पु० (तवक) તાવડો, કડાઇ

तवसमायारी स्त्री० (तपसामाचारी) બાર પ્રકારે તપ કરવું તે, તપનું અનુષ્ઠાન

तवसमाहि पु० (तपसमाधि) તપની સમાધિ, કેવળ નિર્જરા અર્થે સમાધિભાવે તપ કરવું તે

तवस्सि त्रि० (तपस्विन्) અનશન આદિ બાર પ્રકારે તપ કરનાર

तवायार पु० (तपआचार) બાર પ્રકારના તપનો આચાર, જેથી તપ શુદ્ધ થાય તે

तवारिह त्रि० (तपोर्ह) તપને યોગ્ય, પ્રાયશ્ચિત્તનો છઠ્ઠો પ્રકાર.

तविय त्रि० (तप्त) તપેલ, ગરમ થયેલ

तविय त्रि (तापित) તપાવેલ (૨) સતાપિત

तवोकम्म न० (तपःकर्मन्) કર્મને તપાવનાર તપકર્મ, તપોનુષ્ઠાન

तवोकम्मगंडिया स्त्री० (तपःकर्मगण्डिका) તપકર્મના અધિકારવાળું પુસ્તક

तवोधण न० (तपोधन) તપસ્વી, તપ એજ જેનુ ધન છે તે

तवोमग्गगइ स्त्री० (तपोमार्गगति) ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૩૦ મા અધ્યયનનુ નામ

तवोवण न० (तपोवन) તપોવન, તપ કરવાનુ સ્થળ

तवोवहाण न० (तपउपधान) ઉપધાન તપ

तव्वणिय पु० (   ) બૌદ્ધધર્મને માનનાર, બાદ્ધનો અનુયાયી

तव्वत्थुअ पु० (तद्वस्तुक) વાદીએ જે સાધનનો ઉપન્યાસ કર્યો હોય તેને લઈનેજ પ્રતિવાદી ઉપપત્તિપૂર્વક પ્રત્યુત્તર આપે તે

तव्वयण पु० न० (तद्वचन) વ્યુત્પત્તિ અનુસાર થતા અર્થને કહેનાર નામ-યૌગિક શબ્દ પંકજ વગેરે

तव्विह त्रि० (तद्विध) તે પ્રકારનુ

तस पु० (त्रस) દુઃખથી ત્રાસ પામી એક સ્થાનથી બીજે સ્થાને જવાની ગતિ શક્તિવાળા પ્રાણી, ત્રસ જીવ બે ઇંદ્રિય આદિ જીવ (૨) ત્રસકાય માર્ગણા (૩) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ત્રસપણુ પામે

तसकाइय त्रि० (त्रसकायिक) ત્રસકાય જીવ, જગમ પ્રાણી

तसकाय पु० न० (त्रसकाय) હાલતા ચાલતા જીવ, બે ઇંદ્રિય, તેઇંદ્રિય, ચોઇંદ્રિય અને પંચેંદ્રિય જીવ, ત્રસ સમૂહ

तसजिय पु० (त्रसजीव) ત્રસજીવ

तसण न० (त्रसन) હાલવુ ચાલવુ (૨) પલાયન

तसनाडी स्त्री० (त्रसनाडी) ત્રસ જીવોને રહેવાનો પ્રદેશ કે જે લોકની વચ્ચે એક રાજ પ્રમાણ લોકના નીચેના છેડાથી ઉપરના છેડા સુધી છે

तसनाम न० (त्रसनामन्) જેના ઉદયથી ત્રસપણુ મળે, તેની નામકર્મની એક પ્રકૃતિ

तसपाण पु० (त्रसप्राण) હાલતા ચાલતા પ્રાણી

तसरेणु पु० (त्रसरेणु) વાલાગ્રનો ૬૪ મો ભાગ, રથરેણુનો આઠમો ભાગ

तसवाइया स्त्री० (त्रसपादिका) ત્રણ ઇંદ્રિય જીવ વિશેષ

तसिय त्रि० (त्रस्त) ત્રાસ પામેલ

तह त्रि (तथ्य) યથાર્થ

तह पु० (तथ) આજ્ઞાકારક, દાસ, નોકર

तह अ० (तथा) તે પ્રકારે, તેની રીતે

तह अ० (तथा) તેમજ, તે પ્રકારે.

तहक्कार पु० (तथाकार) ગુરૂએ તત્ત્વ પ્રતિપાદન કરતી વખતે કે શાસ્ત્રનો પાઠ આપતી વખતે શિષ્ય તહત્તિ-તે તેમજ છે એમ કહે તે, સામાચારીનો આઠમો પ્રકાર

तहणाण त्रि० (तथाज्ञान) પ્રશ્ન અને ઉત્તરને જાણનાર (૨) ન० સત્યના ।

तहत्ति अ० (तथेति) તેમજ, તહેત, વચનનુ પ્રતિપાદન કરતી વખતે બોલવાનો શબ્દ

तहपि अ० (तथापि) તોપણ

तहप्पगार त्रि० (तथाप्रकार) તથા પ્રકારનુ, તેવી રીતનુ

तहा अ० (तथा) તેમજ, તેમ, વળી

तहागय पु० (तथागत) તથા-ભવભ્રમણથી ગત-નીકળેલ, ભવભ્રમણમાથી નિવૃત્ત થયેલ, અરિહંત, ગણધર વિગેરે (૨) સર્વજ્ઞ

तहाभूअ त्रि० (तथाभूत) તેવા પ્રકારનુ, યથાર્થ

तहामुत्ति स्त्री० (तथामूर्ति) સત્ય સ્વરૂપ તથારૂપ

तहारूव त्रि० (तथारूप) શાસ્ત્રમા વર્ણવ્યા છે તેવા, યથોક્ત ગુણના ધરનાર

तहारूवसाहु पु० (तथारूपसाधु) શાસ્ત્રમા બતાવેલ આચાર પાળનાર સાધુ

तहावि अ० (तथापि) તોપણ

तहाविउ त्रि० (तथाविद) નિપુણ, ચતુર (૨) પુ० સર્વજ્ઞ

तहाविह त्रि० (तथाविध) તે પ્રકારનુ

तहिं अ० (तत्र) ત્યા, તે ઠેકાણે

तहिय त्रि० (तथ्य) સત્ય, વાસ્તવિક

तहिय अ० (तत्र) ત્યા તે ઠેકાણે

तहेव अ० (तथैव) તે પ્રકારે તેમજ

ता अ० (तस्मात्) તેથી

ता अ० (तावत्) ત્યાસુધી

ताअ पु० (तात) તાત બાપ (૨) પુત્ર, વત્સ

ताइ त्रि० (तायिन्) } મોક્ષમા જનાર
ताइ त्रि० (त्रायिन्) } (૨) સ્વ અને પર ના રક્ષક, પરિપાલક

ताइ त्रि० (तापिन) તાપયુક્ત

तागंध पु० (तद्गन्ध) તેની ગંધ (૨) તે ગંધની બરોબર ગંધ

ताडण न० (ताडन) તાડન, મારવુ તે

ताण न० (त्राण) રક્ષણ કરવુ તે (૨)શરણ

ताण न० (तान) રાગ ગાવામા પલટા મારવા તે

तामरस पु० न० (तामरस) કમળ

तामलि पु० (तामलि) સ્વનામ ખ્યાત એક તાપસ

तामलित्ति स्त्री० (ताम्रलिप्ति) એ નામની બંગદેશની એક નગરી, કે જ્યા તામલિ તાપસનો જન્મ થયો હતો

तामलित्तिया स्त्री० (ताम्रलिप्तिका) ગોદાસ થિવરથી નીકળેલ ગોદાસ ગણની પ્રથમ શાખા

तामस त्रि० (तामस) અજ્ઞાન ભાવવાળો (૨) ન० અન્ધકાર

तामसबाण पु० (तामसबाण) રણસગ્રામમા અન્ધકાર ફેલાવે તેવુ બાણ

ताय पु० (तात) પિતા, બાપ

तायत्तीस स्त्री० (त्रयस्त्रिंशत्) ૩૩, તેત્રીસ

तायत्तीसग पु० (त्रायस्त्रिंशक) ઇંદ્રના પૂજ્ય સ્થાનીય ત્રાયસ્ત્રિંશક જાતિના દેવતા

तार न० (तार) ચાંદી સોનાનો તાર (૨) તીણો સ્વર અતિ ઉંચો સ્વર

तारग न० (तारक) આખની કીકી (૨) વિવેકજન્ય જ્ઞાન (૩) બીજા પ્રતિ વાસુદેવ (૪) તારા (૫) પુ० સૂર્યઆદિ નવ ગ્રહ

तारगा स्त्री० (तारका) શક્રના ઇંદ્ર પૂર્ણભદ્રની ચોથી અગ્રમહિષી (૨) નક્ષત્ર

तारण त्रि० (तरण) તારનાર પાર ઉતારનાર

तारय त्रि० (तारक) તારનાર (૨) પુ૦ બીજા પ્રતિવાસુદેવનુ નામ

तारया स्त्री० (तारका) જુઓ " તારગા " શબ્દ

तारा स्त्री० (तारा) સુગ્રીવની સ્ત્રી (૨) તારા, નક્ષત્ર (૩) આઠમા ચક્રવર્તી સુભૂમની માતા (૪) એ નામની એક મહાનદી

तारागण न० (तारागण) એ નામના એક ઋષિ

तारापह पु० (तारापथ) આકાશ, ગગન

तारावलिपविभत्ति पु० न० (तारावलिप्रविभक्ति) ૩૨ નાટકમાનુ એક નાટક

तारिश्र त्रि० (तारित) તારેલ

तारिम त्रि० (तार्य) તારવા યોગ્ય

तारिया स्त्री० (तारिका) તારિકા દેવી (૨) આખની કીકી

तारिस त्रि० (तादृश) તેના જેવો, તેના સરખો

तारुण्ण } **तारुन्न** } न० (तारुण्य) યૌવન, યુવાવસ્થા

ताल पु० (ताल) તાલ (તાડ) નુ ઝાડ (૨) તેનુ ફળ (૩) કાસાયા ઝાઝ વગેરે (૪) હાથનો તાલ ગાયનના સુરમા તાલ આપવો તે (૫) એ નામનો ગોશાળાનો મુખ્ય શ્રાવક (૬) તાળુ

तालउड न० (तालपुट) તાલપુટનામનુ ઝેર, તત્કાળ પ્રાણ જાય તેવુ ઝેર

तालजंघ त्रि० (तालजङ्घ) તાડના જેવી લાબી જાઘવાળો

तालण न० (ताडन) } **तालणा** स्त्री० (ताडना) } ચપેટા દઈ મારવુ, તાડન કરવુ

तालद्धय पु० (तालध्वज) તાલ વૃક્ષની ધ્વજાના ચિહ્નવાળા બળદેવ

तालना स्त्री० (ताडना) ટીપવુ, કુટવુ તે

तालपट्ट न० (तालपट्ट) તાડના ઝાડનો પખો

तालपलंब पु० (तालप्रलम्ब) ગોશાળાનો એક શ્રાવક (૨) તાડનુ ફળ

तालपिसाय पु० (तालपिशाच) લાબી કાયાવાળો રાક્ષસ

तालपुडविस न० (तालपुटविष) તાલપુટ ઝેર

तालपुडगविस न० (तालपुटकविष) તાળવુ માડી નાખે એવુ ઝેર

तालमूलय न० (ताडमूलक) તાડવૃક્ષના મૂળની પેઠે નીચે વિશાળ અને ઉપર સકીર્ણ એવુ એક જાતના પ્રાણિનુ ઘર

तालयर पु० (तालचर) એક મનુષ્ય જાતિ, ચારણ

तालवग्ग पु० (ताडवर्ग) તાડના અધિકાર વાળો વર્ગ-પ્રકરણ

तालविंट न० (ताडवृन्त) તાડના પાદડાનો પખો

तालसंपुड पु० (तालसंपुट) તાડના પાદડાનો પડીઓ

तालसम न० (तालसम) સરખા તાલમા ગાવુ તે (૨) त्रि० તાલ અનુસાર સ્વર

तालाचर } **तालायर** } त्रि० (तालचर) તાલોટા વગાડી નાચનાર, નૃત્યકારનો એક વર્ગ (૨) પ્રેક્ષક વિશેષ, તાલ આપનાર પ્રેક્ષક

तालायरकम्म न० (तालचरकर्मन) તાલક્રિયા, નૃત્યકર્મ

तालिय त्रि० (ताडित) તાડન કરેલ

तालियंट न० (तालवृन्त) તાડના પાદડાનો પખો

तालिस त्रि० (तादृश) તેવુ તેવા પ્રકારનુ

तालु न० (तालु) તાળવુ (૨) તાળુ, સાચવણ

तालुग्घाडणी स्त्री० (तालोद्घाटनी) તાળાને ઉઘાડવાની વિદ્યા

तालुय न० (तालुक) } **तालुया** स्त्री० (तालुका) } તાળવુ

ताव अ० (तावत्) त्यांसुधी (२) पहेलां
ताव पु० (ताप) सूर्यनो तडको (२) तपावुं ते (३) संताप, दुःख
तावइय त्रि० (तावत्) तेटलुं, तेटला प्रमाणनुं
ताव अ० (तावत्) त्यां सुधी
तावच्चं अ० (तावत्) तेटलामां
तावक्खेत्त न० (तापक्षेत्र) सूर्यनो ताप जेटला क्षेत्रमां पडे तेटलुं क्षेत्र
तावचणं अ० (तावत्) तेटलामां
तावणीय त्रि० (तापनीय) तापवा योग्य
तावतिय त्रि० (तावत्) तेटलुं
तावस पु० (तापस) तपस्वी तापस (२) मा'र गोत्रना आर्यशान्तिश्रेणीना शिष्य
तावसा स्त्री० (तापसा) जैन मुनिओनी एक शाखा
तावसी स्त्री० (तापसी) तापसी, तप करनार स्त्री
ताविच्छ पु० न० (ताविच्छ) तमाल वृक्ष
ताविय त्रि० (तापित) तपावेलुं
तास पु० (त्रास) त्रास बीक, भय
तासणअ त्रि० (त्रासनक) त्रास-आकस्मिक भय उपजावनार
तासन त्रि० (त्रासन) त्रास उपजावनार
तासि त्रि० (त्रासिन्) पोते बीहे अने बीजाने बीवरावे ते
तासिय त्रि० (त्रासित) त्रास पामेल
ताहे अ० (तदा) त्यारे ते वखते
ति अ० (इति) आ प्रकारे, आम (२) इति, संपूर्ण, समाप्ति
ति अ० (त्रि) त्रणवार
ति त्रि० (त्रि) त्रण
तिअग न० (त्रिकक) } त्रणनो समूह
तिअय न० (त्रितय) }
तिअसिंद पु० (त्रिदशेन्द्र) देवतानो अधिपति, इन्द्र

तिआल स्त्री० न० (त्रिचत्वारिंशत्) तेंतालीस, ४३
तिइंदिय पु० (त्रीन्द्रिय) त्रण इंद्रियवाळा जीव
तिइक्खा स्त्री० (तितिक्षा) क्षमा, सहिष्णुता
तिउट्ट त्रि० (त्रुट) तूटेल
तिउडग पु० (   ) धान्यनी एक जात २४ प्रकारना धान्यमानुं एक
तिउण त्रि० (त्रिगुण) त्रणगणुं
तिउत्तर त्रि० (त्र्युत्तर) त्रण उपर, त्रणथी अधिक
तिउल त्रि० (त्रितुल) मन वचन अने काया ए त्रणनी तुलना करीने जीतनार
तिऊड पु० (त्रिकूट) नलिनविजयना पश्चिम सरहद उपरनो वखारा पर्वत
तिओय न० (त्र्योजस्) विषम राशि विशेष
तिंतिणिअ न० (   ) खेदना वचन बोलवां ते, बडबड करवुं ते (२) त्रि० बडबड करनार
तिंदुक } पु० (तिन्दुक) बहु बीजवाळां फळवाळुं एक जातनुं झाड (२) वाणारसी नगरीनुं
तिंदुग }
तिंदुय }
तिन्दुकनां झाडवाळुं तिंदुक नामे उद्यान (३) सावत्थी नगरीनी बहारनुं ए नामनुं एक उद्यान (४) ११ मा तीर्थंकरनुं चैत्यवृक्ष
तिंदूस पु० (तिन्दूस) } बहु बीजवाळुं एक झाड (२) दडो
तिंदूसग }
तिंदूसय (तिन्दूसक) }
तिक पु० (त्रिक) त्रणनो समूह
तिकडुय न० (त्रिकटुक) सुंठ, मरी अने पिपर ए त्रण कटु
तिकणइय त्रि० (त्रिकनयिक) द्रव्यार्थिक पर्यायार्थिक अने उभयार्थिक एम त्रण नयनो आश्रय करनार

तिकरण त्रि० (त्रिकरण) मन વચન અને કાયા એ ત્રણ કરણ

तिकल्ल न० (त्रिकाल्य) ત્રણ કાળનો વિષય

तिकाल पु० (त्रिकाल) ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન એ ત્રણ કાળ

तिकूड पु० (त्रिकूट) જમ્બૂદ્વીપના મેરુની પૂર્વે આવેલી સીતોદા મહાનદીની દક્ષિણ દિશામાં આવેલો એક વખારા પર્વત

तिकोण त्रि० (त्रिकोण) ત્રિકોણાકાર પદાર્થ (૨) न० શીંગોડાનુ ફળ

तिक्ख त्रि० (तीक्ष्ण) તીખું તીક્ષ્ણ (૨) વેગવાન (૩) કઠોર, નિષ્ઠુર

तिक्खुत्तो अ० (त्रिकृत्वस्) ત્રણ વાર

तिग न० (त्रिक) ત્રણ રસ્તાનો સંગમ

तिगडुय न० (त्रिकटुक) સુંઠ, પીપર અને મરી—તીખા એ ત્રણ ઔષધિ

तिगरण न० (त्रिकरण) મન, વચન અને કાયા એ ત્રણ કરણ

तिगिंच्छकूड न० (तिगिच्छकूट) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ અગીઆરમુ કૂટ

तिगिंछिद्दह पु० (तिगिच्छिद्रह) નિષધ પર્વત ઉપરનો દ્રહ

तिगिच्छ पु० (तिगिच्छ) એ નામનો એક દ્રહ (૨) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

तिगिच्छ पु० (चिकित्स) ચિકિત્સા કરનાર, વૈદ

तिगिच्छग त्रि० (चिकित्सक) ચિકિત્સા કરનાર, વૈદ, હકીમ વગેરે

तिगिच्छण न० (चिकित्सन) ચિકિત્સા કરવી

तिगिच्छय न० (चैकित्स्य) ચિકિત્સા

तिगिच्छय त्रि० (चिकित्सक) ચિકિત્સા કરનાર, વૈદ્ય

तिगिच्छा स्त्री० (चिकित्सा) ચિકિત્સા, રોગ નિવારણ ઉપાય (૨) ઉપાયણના ૧૬ દોષમાનો છઠ્ઠો દોષ

तिगिच्छायण पु० (त्रिकित्सायन) જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રનુ ગોત્ર

तिगिच्छासत्थ न० (चिकित्साशास्त्र) ચિકિત્સા શાસ્ત્ર આયુર્વેદ

तिगिच्छि पु० (तिगिच्छि) શિખરી પર્વતનુ એક શિખર (૨) નિષધ પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ (૩) પુલની રજ

तिगिच्छिकूड पु० (तिगिच्छिकूट) ચમરેંદ્રનો એક ઉત્પાત પર્વત.

तिगिच्छिणयरी स्त्री० (तिगिच्छिनगरी) તિગિચ્છિ નામની નગરી

तिगिच्छिद्दह पु० (तिगिच्छिद्रह) નિષધ પર્વતની વચ્ચેનો એક દ્રહ

तिगिच्छिय. पु० (चिकित्सक) ચિકિત્સા કરનાર, વૈદ્ય

तिगिच्छिय. न० (चैकित्स्य) રોગની ચિકિત્સા, દર્દની તપાસ

तिगुण त्रि० (त्रिगुण) ત્રણગણુ (૨) દૃષ્ટિવાદાતર્ગત સિદ્ધશ્રેણિ પરિકર્મનો નવમો ભેદ

तिगुत्त त्रि० (त्रिगुप्त) મન વચન અને કાયાથી ગુપ્ત—સુરક્ષિત

तिगुत्ति स्त्री० (त्रिगुप्ति) મન વચન અને કાયાને પાપથી ગોપવવારૂપ ત્રણ ગુપ્તિ

तिघरंतरिय त्रि० (त्रिगृहान्तरिन्) ત્રણ ઘરને આંતરે ભિક્ષા લેનાર ગોશાળાના મતનો અનુયાયી

तिचक्खु पु० (त्रिचक्षु) ચક્ષુરિંદ્રિય પરમશ્રુત અને પરમ અવધિ એમ ત્રણ જ્ઞાનરૂપી ચક્ષુ ધરનાર તથા રૂપના સાધુ

तिजय पु० (त्रिजगत्) ત્રણલોક

तिट्ठाण न० (त्रिस्थान) સરખા ત્રણસ્થાન—હૃદય, કંઠ અને મસ્તક (૨) पु० કર્મનો ત્રિસ્થાણીયો રસ

तिट्ठ पु० (   ) તિક

तिण न० (तृण) ઘાસ, ખડ

तिणइय न० (त्रिनयिक) ત્રણ નયવાળુ સૂત્ર

तिणय त्रि० (त्रिनत) આદિ મધ્ય અને અવસાનમા નમેલ

तिणयण पु० (त्रिनयन) નઝર, શિવ
तिणसूय न० (तृणशूक) તૃણનો આગનો ભાગ
तिणहत्थय पुं० (तृणहस्तक) ઘાસના પૂળા
तिणिस पु० (तिनिश) વૃક્ષવિશેષ, નેતરનું ઝાડ
तिणिसलया स्त्री० (तिनिशलता) નેતરની છડી
तिण्ण त्रि० (तीर्ण) પાર પામેલ તરી ગયેલ
तिण्णाणि त्रि० (त्रिज्ञानिन्) મતિ, શ્રુત અને અવધિ એ ત્રણ જ્ઞાનવાળો
तिरिणग पु० (तीर्णक) એ નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનાર મનુષ્ય
तिराहा स्त्री० (तृष्णा) તૃષ્ણા, પિપાસા
तितिक्ख त्रि० (तितिक्षु) પરિષહ આદિ સહન કરનાર દીનતા રહિત
तितिक्खण न० (तितिक्षण) સહન કરવુ તે
तितिक्खा स्त्री० (तितिक्षा) તિતિક્ષા, પરિષહ સહન કરવા તે, સહનશીલતા
तितिक्खिय त्रि० (तितिक्षित) સહન કરેલ
तित्त त्रि० (तृप्त) તૃપ્ત સતુષ્ટ
तित्त पु० (तिक्त) તીખો રસ (૨) ત્રિ० તીખારસવાળુ તીખું (૩) તિક્તરસનામ કર્મ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ તીખો રસ પામે છે
तित्तणाम न० (तिक्तनामन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ
तित्तरसणाम न० (तिक्तरसनामन्) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ
तित्तलाउय न० (तिक्तालाबुक) કડવી તુમડી
तित्ति स्त्री० (तृप्ति) તૃપ્તિ સતોષ
तित्तिर पु० (तित्तिर) તેતર પક્ષી
तित्तिरलक्खण न० (तित्तिरलक्षण) તેતરના સ્વરૂપનુ પ્રતિપાદન કરનાર ગ્રન્થ વિશેષ

तित्तिस / **तित्तीस** स्त्री० न० (त्रयस्त्रिंशत) ૩૩ તેત્રીસની સખ્યા
तित्थ पु० (त्रिस्त्र) / **तित्थ** पु० (त्र्यर्थ) સાધુ, સાધ્વી શ્રાવક, શ્રાવિકાનો સમુદાય, જૈન સઘ
तित्थ पु० न० (तीर्थ) ગગા જમુના વગેરે લૌકિક તીર્થ (૨) સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા રૂપ સઘ-સમુદાય (૩) શાસન તીર્થંકરનુ સામ્રાજ્ય (૪) તરવાનુ સ્થાન (૫) તીર્થંકર નામ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ તીર્થંકરપણુ પામે ( ) દર્શન, મત (૭) નદી વગેરેમા ઉતરવાનો રસ્તો (૮) યાત્રાનુ સ્થાન
तित्थकर / **तित्थयर** पु० (तीर्थकर) / **तित्थकर** / **तित्थगर** पु० (तीर्थकर) ચાર તીર્થને સ્થાપનાર, તીર્થંકર (૨) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ, જેના ઉદયથી જીવ તીર્થંકર પદ પ્રાપ્ત કરે છે
तित्थगरसिद्ध पु० (तीर्थकरसिद्ध) તીર્થંકરપદ પ્રાપ્ત કરીને સિદ્ધ થનાર
तित्थनाह पु० (तीर्थनाथ) તીર્થના અધિષ્ઠાતા, તીર્થંકર
तित्थपवत्तणचरियणिबद्ध (तीर्थप्रवर्त्तनचरितनिबद्ध) ૩૨ નાટકમાનુ એક પ્રકારનુ નાટક
तित्थभेय पु० (तीर्थभेद) તીર્થમા ભેદ પાડવો તે
तित्थयर पु० (तीर्थकर) સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા, એ ચાર તીર્થ સ્થાપનાર
तित्थयरगंडिया स्त्री० (तीर्थकरगण्डिका) તીર્થંકરના ચરિત્રવાળો ગ્રથ વિભાગ
तित्थयरणामगोयकम्म न० (तीर्थकरनामगोत्रकर्मन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ તીર્થંકર નામ ગોત્ર પામે
तित्थयरसिद्ध पु० (तीर्थकरसिद्ध) તીર્થંકરપણે સિદ્ધ થનાર

तित्थसिद्ध पु० (तीर्थसिद्ध) तीर्थ स्थपाया પછી સિદ્ધ થનાર.
तित्थाहिव पु० (तीर्थाधिप) ચતુર્વિધ તીર્થના અધિપતિ, તીર્થંકર
तित्थिय त्रि० (तीर्थिक) દાર્શનિક, તે તે દર્શનના વિદ્વાન્ (૨) કોઈપણ દર્શનનો અનુયાયી
तित्थुगालिय न० (तीर्थोद्गालिक) એ નામનો એક પયન્નો, દશ પયન્નામાનું એક
तिदंड पु० (त्रिदण्ड) સન્યાસીનું એક સન્યાસનું ઉપકરણ, ત્રિદંડીના લાકડી (૨) તેને ધારણ કરનાર; સન્યાસી
तिदंडि पु० (त्रिदण्डिन्) ત્રણ દંડ ધારણ કરનાર સન્યાસી, ત્રિદંડી
तिदंडिय न० (त्रिदण्डिक) સન્યાસીને રાખવાની લાકડી, જેના યોગથી ત્રિદંડી કહેવાય છે તે
तिदिसा } स्त्री० न० (त्रिदिश्) ચાર દિશામાંની ગમે તે ત્રણ દિશા
तिदिसि }
तिदुल त्रि० (त्रिदोल) મન વચન અને કાયાને ડોલાવનાર
तिनवइ स्त्री० (त्रिनवति) ત્રાણું, ૯૩ ની સંખ્યા
तिन्न त्रि० ( ) આર્દ્ર થયેલ, પાણીથી પલળેલ
तिन्न त्रि० (तीर्ण) તરી ગયેલ, પાર પામેલ
तिन्नाण न० (त्रिज्ञान) મતિ, શ્રુત અને અવધિ એ ત્રણ જ્ઞાન
तिपच्च त्रि० (त्रिपञ्चन्) પંદર, ૧૫
तिपासिय त्रि० (त्रिपाशित) દોરાના ત્રણ વેષ્ટન-આંટાથી બાંધેલ
तिपुंज न० (त्रिपुञ्ज) શુદ્ધ અશુદ્ધ અને મિશ્ર એ ત્રણ પુદ્ગલનો સમૂહ
तिपुड त्रि० (त्रिपुट) ત્રણ પડવાળુ
तिप्पण न० } (तेपन) આંખમાંથી
तिप्पणया स्त्री० } ટીપાં પાડી રોવું (૨) દુઃખ દેવું, હિંસા કરવી
तिप्फास पु० (त्रिस्पर्श) આઠ સ્પર્શમાં ત્રણ સ્પર્શ
तिभाग पु० (त्रिभाग) તૃતીયાંશ, ત્રીજો ભાગ
तिमहुर न० (त्रिमधुर) ઘી, સાકર અને મધ
तिमासिय त्रि० (त्रिमासिक) ત્રણ માસનું ત્રણ મહિનાનું
तिमासियभत्त न० (त्रिमासिकभक्त) ત્રણ માસના ઉપવાસ
तिमासिया स्त्री० (त्रिमासिकी) ભિખુની ત્રીજી પડિમા કે જેમાં એક મહિના સુધી ત્રણ દાત અન્નની અને ત્રણ દાત પાણીની લઈ શકાય
तिमि पु० (तिमि) મોટું માછલું, મચ્છની એક જાત
तिमिंगिल पु० (तिमिङ्गिल) એ નામનો એક જાતનો મચ્છ
तिमिंगिलगिल पु० (तिमिङ्गिलगिल) એ પ્રકારનો મહાન્ મચ્છ
तिमिर न० (तिमिर) અંધકાર (૨) પર્વતની વનસ્પતિનો એક પ્રકાર
तिमिरिस पु० ( ) વૃક્ષવિશેષ
तिमिसा स्त्री० (तिमिस्रा) ભરતના વૈતાઢ્ય પર્વતની એક ગુફા કે જેમાં થઈ ચક્રવર્તી દક્ષિણ ભરતાર્દ્ધમાંથી ઉત્તરાર્દ્ધમાં જઈ શકે છે
तिमिस्सगुहा स्त्री० (तिमिस्रगुहा) જુઓ "तिमिसा" શબ્દ
तिमिस्सा स्त्री० (तिमिस्रा) જુઓ "तिमिसा" શબ્દ
तिमुह पु० (त्रिमुख) શ્રીસંભવનાથ તીર્થંકરના યક્ષનું નામ
तिय न० (त्रिक) ત્રણનો સમુદાય (૨) શરીરનો એક અવયવ, નાસાના કરોડનો એક ભાગ (૩) ત્રણ માર્ગ ભેગા થાય તે સ્થળ, ત્રિકોણ માર્ગ

तिय त्रि० (तृतीय) त्रीजु
तियस पु० (त्रिदश) देवता
तियाह पु० (त्र्याह) त्रण दिवस
तिरच्छिय त्रि० (तिरश्चीन) तिरछो
तिरयण न० (त्रिरत्न) सम्यग् ज्ञान, सम्यग् दर्शन अने सम्यक् चारित्र ए मोक्ष सा धन ३प त्रण रत्न
तिराइय त्रि० (   ) ताडन करेल
तिरासि न० (त्रिराशि) त्रैराशिक मत प्र माणे जीव, अजीव अने नोजीव एम त्रण राशि-पदार्थ समूह
तिरि त्रि० (तिर्यच्) तिर्यंच
तिरिक्ख त्रि० (तिर्यच्) तिर्यंच (२) पु० पशु पक्षी वगेरे प्राणी (३) मर्त्यलोक, मध्यलोक (४) न० मध्य वचमा
तिरिक्खगइ स्त्री० (तिर्यग्गति) तिर्यंचनी गति
तिरिक्खजंभग पु० (तिर्यग्जृम्भक) देवोनी एक जाति
तिरिक्खजोणि पु० (तीर्यग्योनि) पशु, पक्षी वगेरे तिर्यंच
तिरिक्खजोणि स्त्री० (तिर्यग्योनि) } तिर्यं
तिरिक्खजोणिणी स्त्री० (तिर्यग्योनिनी) } चणी, तिर्यंचनी स्त्री
तिरिक्खजोणिय त्रि० (तिर्यग्योनिक) तिर्यंच योनिमा उत्पन्न थयेल
तिरिक्खदिसा } स्त्री० (तिर्यग्दिश्) पूर्व
तिरिक्खदिसि } आदि दिशा
तिरिक्खपव्वय पु० (तिर्यक्पर्वत) वचमा पडेलो पर्वत, मार्गने अटकावनार पर्वत
तिरिक्खभित्ति स्त्री० (तिर्यग्भित्ति) वचली भींत
तिरिक्खवसइ स्त्री० (तिर्यग्वसति) तिर्यंच योनि
तिरिच्छ त्रि० (तिरश्चीन) तिरछु (२) तिर्यंच संबंधी
तिरिच्छिय पु० (तिर्यच्) तिर्यंच, पशु
तिरिय त्रि० (तिर्यच) पशु पक्षी वगेरे तिर्यंच (२) तिरछु (३) पु० तिरछो लोक मध्यलोक (४) स्त्री० तिर्यग् दिशा, तिरछी दिशा (५) न० मध्य
तिरियलोग } पु० (तिर्यग्लोक) अढारसो
तिरियलोय } योजन प्रमाणे तिरछो लोक (२) मर्त्यलोक, मध्यलोक
तिरीड पु० न० (त्रिरीट) त्रण शेखरवाळो मुगट
तिरीड पु० (तिरीट) लोधरनु झाड
तिरीडपट्टय न० (तिरीटपट्टक) लोध्र नामना झाडनी छालनु बनावेलु वस्त्र
तिरीडि त्रि० (किरीटिन्) मुकटधारी
तिरुत्ताहय त्रि० (त्रिरुत्ताहत) त्रणे गुणेल, त्रणगणु
तिरोभाव पु० (तिरोभाव) अन्तर्धान, छूपा रहेवु ते
तिल पु० (तिल) तल (२) ८८ ग्रहमानो ३१ मो ग्रह
तिलग पु० (तिलक) जुओ "तिलय" शब्द
तिलगकरणी स्त्री० (तिलककरणी) कपाळे तिलक करवानी सळी
तिलगरयण न० (तिलकरत्न) एक प्रकारनु तिलक
तिलपप्पडिगा } स्त्री० (तिलपर्पटिका) तलनी
तिलपप्पडिया } बनावेल एक खावानी चीज तलसांकळी
तिलपिट्ठ न० (तिलपिष्ट) तलवट
तिलपुप्फवण्ण पु० (तिलपुष्पवर्ण) ३२ मो महाग्रह
तिलभट्ट पु० (तिलभट्ट) तलनी खेती करनार एक ब्राह्मण
तिलय न० (तिलक) तिल चामडी उपर काळा रंगनो तिलना जेवो डाघ (२)

तित्थसिद्ध पु० (तीर्थसिद्ध) तीर्थ स्थपाया पछी सिद्ध थनार

तित्थाहिव पु० (तीर्थाधिप) चतुर्विध तीर्थना अधिपति, तीर्थंकर

तित्थीय त्रि० (तीर्थीय) दार्शनिक, ते ते दर्शनना विद्वान् (२) कोइपण दर्शननो अनुयायी

तित्थुग्गालिय न० (तार्थोद्गालिक) ए नामनो एक पइन्नो, दश पइन्नामानु एक

तिदण्ड पु० (त्रिदण्ड) सन्यासीनु एक जातनु उपकरण, त्रिदंडीनी लाकडी (२) तेने धारण करनार, सन्यासी

तिदण्डि पु० (त्रिदण्डिन्) त्रण दंड धारण करनार सन्यासी, त्रिदंडी

तिदण्डिय न० (त्रिदण्डिक) सन्यासीने राखवानी लाकडी, जेना योगथी त्रिदंडी कहेवाय छे ते

तिदिसा } स्त्री० न० (त्रिदिश्) चार दिशामानी गमे ते त्रण दिशा
तिदिसि }

तिदुल त्रि० (त्रिदोल) मन वचन अने कायाने डोलावनार

तिनवइ स्त्री० (त्रिनवति) त्राणु, ९३ नी सख्या

तिन्न त्रि० (   ) आर्द्र थयेल, पाणीथी पलळेल

तिन्न त्रि० (तार्ण) तरी गयेल पार पामेल

तिन्नाण न० (त्रिज्ञान) मति, श्रुत अने अवधि ए त्रण ज्ञान

तिपच्च त्रि० (त्रिपत्र्) पत्र, ३५

तिपासिय त्रि० (त्रिपाशित) दोराना त्रण वेष्टन-आटाथी बाधेल

तिपुञ्ज न० (त्रिपुञ्ज) शुद्ध अशुद्ध अने मिश्र ए त्रण पुद्गलनो समूह

तिपुड त्रि० (त्रिपुट) त्रण पडवाळु

तिप्पण न० } (तेपन) आखमाथी
तिप्पणया स्त्री० } टीपा पाडी रोवु (२) दुःख देवु किंवा करवी

तिफास पु० (त्रिस्पर्श) आठ स्पर्शमानु त्रण स्पर्श

तिभाग पु० (त्रिभाग) तृतीयांश, त्रीजो भाग

तिमहुर न० (त्रिमधुर) घी, साकर अने मध

तिमासिय त्रि० (त्रिमासिक) त्रण मासनु, त्रण महिनानु

तिमासियभत्त न० (त्रिमासिकभक्त) त्रण मासना उपवास

तिमासिया स्त्री० (त्रिमासिकी) भिखुनी त्रीजी पडिमा के जेमा एक महिना सुधी त्रण दात अन्ननी अने त्रण दात पाणीनी लइ शकाय

तिमि पु० (तिमि) मोटु माछलु, मच्छनी एक जात

तिमिगिल पु० (तिमिङ्गिल) ए नामनो एक जातनो मच्छ

तिमिगिलगिल पु० (तिमिङ्गिलगिल) ए प्रकारनो महान् मच्छ

तिमिर न० (तिमिर) अधकार (२) पर्वतनी वनस्पतिनो एक प्रकार

तिमिरिस पु० (   ) वृक्षविशेष

तिमिसा स्त्री० (तिमिस्रा) भरतना वैताढ्य पर्वतनी एक गुफा के जेमा थइ चक्रवर्ती दक्षिण भरतार्द्धमाथी उत्तरार्द्धमा जइ शके छे

तिमिस्सगुहा स्त्री० (तिमिस्रगुहा) जुओ "तिमिसा" शब्द

तिमिस्सा स्त्री० (तिमिस्रा) जुओ "तिमिसा" शब्द

तिमुह पु० (त्रिमुख) त्रीजा सभवनाथ तीर्थंकरना यक्षनु नाम

तिय न० (त्रिक) त्रणनो समुदाय (२) शरीरनो एक अवयव, वासाना करोडनो एक भाग (३) त्रण मार्ग भेगा थाय ते स्थळ, त्रिकोण मार्ग

तिय त्रि० (तृतीय) त्रीजुं
तियस पु० (त्रिदश) देवता
तियाह पु० (त्र्यह) त्रण दिवस
तिरच्छिय त्रि० (तिरश्चीन) तिरछो
तिरयण न० (त्रिरत्न) सम्यग् ज्ञान, सम्यग् दर्शन अने सम्यक चारित्र ए मोक्ष साधन रूप त्रण रत्न
तिराइय त्रि० ( ) ताडन करेल
तिरासि न० (त्रिराशि) त्रैराशिक मत प्रमाणे जीव, अजीव अने जीवाजीव एम त्रण राशि-पदार्थ समूह
तिरि त्रि० (तिर्यच्) तिर्यंच
तिरिक्ख त्रि० (तिर्यच्) तिर्यंच (२) पु० पशु पक्षी वगेरे प्राणी (३) मर्त्यलोक, मध्यलोक (४) न० मध्य, वचमां
तिरिक्खगइ स्त्री० (तिर्यग्गति) तिर्यंचनी गति
तिरिक्खजंभग पु० (तिर्यग्जृम्भक) देवोनी एक जाति
तिरिक्खजोणि पु० (तिर्यग्योनि) पशु, पक्षी वगेरे तिर्यंच
तिरिक्खजोणि स्त्री० (तिर्यग्योनि) } तिर्यंचणी,
तिरिक्खजोणिणी स्त्री० (तिर्यग्योनिका) } तिर्यंचनी स्त्री
तिरिक्खजोणिय त्रि० (तिर्यग्योनिक) तिर्यंच योनिमां उत्पन्न थयेल
तिरिक्खदिसा } स्त्री० (तिर्यग्दिश्) पूर्व
तिरिक्खदिसि } आदि दिशा
तिरिक्खपव्वय पु० (तिर्यक्पर्वत) वचमां पडेलो पर्वत, मार्गने अटकावनार पर्वत
तिरिक्खभित्ति स्त्री० (तिर्यग्भित्ति) वचली भीत
तिरिक्खवसइ स्त्री० (तिर्यग्वसति) तिर्यंच योनि
तिरिच्छ त्रि० (तिरश्चीन) तिरछुं (२) तिर्यंच संबंधी
तिरिच्छिय पु० (तिर्यच्) तिर्यंच, पशु
तिरिय त्रि० (तिर्यच) पशु पक्षी वगेरे तिर्यंच (२) तिरछुं (३) पु० तिरछो लोक, मध्यलोक (४) स्त्री० तिर्यग् दिशा, तिरछी दिशा (५) न० मध्य
तिरियलोग } पु० (तिर्यग्लोक) अढारसो
तिरियलोय } योजन प्रमाणे तिरछो लोक (२) मर्त्यलोक, मध्यलोक
तिरीड पु० न० (किरीट) त्रण शेखरवाळो मुगट
तिरीड पु० (तिरीट) लोधरनुं झाड
तिरीडपट्टय न० (तिरीटपट्टक) लोध नामना झाडनी छालनुं बनावेलुं वस्त्र
तिरीडि त्रि० (किरीटिन्) मुकुटधारी
तिरूवाहय त्रि० (त्रिगुणाहत) त्रणे गुणेल, त्रणगणुं
तिरोभाव पु० (तिरोभाव) अन्तर्धान छुपा रहेवुं ते
तिल पु० (तिल) तल (२) ८८ ग्रहमांनो ३२ मो ग्रह
तिलग पु० (तिलक) जुओ "तिलय" शब्द
तिलगकरणी स्त्री० (तिलककरणी) कपाळे तिलक करवानी सळी
तिलगरयण न० (तिलकरत्न) एक प्रकारनुं तिलक
तिलपप्पडिगा } स्त्री० (तिलपर्पटिका) तलनी
तिलपप्पडिया } बनावेल एक खावानी चीज, तलसाकळी
तिलपिट्ठ न० (तिलपिष्ट) तलवट
तिलपुप्फवण्ण पु० (तिलपुष्पवर्ण) ३२ मो महाग्रह
तिलभट्ट पु० (तिलभट्ट) तलनी खेती करनार एक ब्राह्मण
तिलय न० (तिलक) तिल चामडीमां थता काळा तलना जेवो डाघ (२)

આવ્યો, ટીલુ (૩) તિલનુ ઝાડ (૪) ૧૧ મા તીર્થંકરનુ ચૈત્ય વૃક્ષ (૫) એ નામના આવતી ચોવિશીના પ્રથમ પ્રતિ વાસુદેવ (૬) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર
तिलसगलिया સ્ત્રી० (तिलसगलिका) તલની ફળી
तिलसक्कुलिया સ્ત્રી० (तिलशष्कुलिका) તલસાંકળી
तिलागणि પુ० (तिलाग्नि) તલના ઝાડની અગ્નિ
तिलितिलय પુ० (   ) જનાવરનુ વિશેષ
तिलिम પુ० (तिलिम) વાદ્ય વિશેષ
तिलुक्क ન० (त्रैलोक्य) સ્વર્ગ, મર્ત્ય અને પાતાળ એ ત્રણ લોકવર્તી જનસમુદાય
तिलोई સ્ત્રી० (त्रिलोकी) } સ્વર્ગ મર્ત્ય
तिलोक्क ન० (त्रैलोक्य) } અને પાતા
तिलोग } પુ० (त्रिलोक) } ળ એ ત્રણ
तिलोय } } લોક
तिल्ल ન० (तैल) તેલ
तिल्लकुट्टी સ્ત્રી० (तिलकुट्टी) તલવટ
तिल्लग त्रि० (तैलक) તેલ વેચનાર
तिल्लपूय પુ० (तिलपूय) તેલપૂઆ, તેલના માલપુઆ
तिल्लमल्ली સ્ત્રી० (तिलमल्ली) તલનો ખોળ
तिवई-त्ती સ્ત્રી० (त्रिपदी) પહેલવાનની એક પ્રકારની ચાલ (૨) ઘોડા વગેરેનુ ત્રણે પગે ઉભા રહેવુ, ઘોડાની એક પ્રકારની ચાલ (૩) હાથીનુ પલાન બાંધવાની રસ્સી-દોરડી (૪) કુવાનો એક પ્રકાર (૫) ત્રણ પદોનો સમૂહ
तिवग्ग પુ० (त्रिवर्ग) ધર્મ, અર્થ અને કામ એ ત્રણ પુરૂષાર્થ
तिवट्ठ પુ० (त्रिपृष्ठ) ભરતક્ષેત્રના ભવિષ્યના નવમા વાસુદેવ
तिवरिस પુ० સ્ત્રી० (त्रिवर्ष) ત્રણ વરસની પ્રવજ્યાવાળા સાધુ સાધ્વી
तिवलि સ્ત્રી० (त्रिवलि) પેટ ઉપર ત્રણ વાટા હોય જે તે
तिवलिया સ્ત્રી० (त्रिवलिका) ક્રોધ કરતી વખતે કપાળ ઉપર ત્રણ રેખા-વિટી પડે તે (૨) પેટ ઉપર પડતા ત્રણ વાટા
तिवली સ્ત્રી० (त्रिवली) પેટ કે કપાળ ઉપર થતી ત્રણ રેખા
तिवाअ પુ० (त्रिपात) મન વચન અને કાયા એ ત્રણનુ પાડવુ
तिवायण ન० (त्रिपातन) } મન વચન
तिवायणा સ્ત્રી० (त्रिपातना) } કાયાનો નાશ કરવો, ઇંદ્રિય આયુષ્ય અને દેહ એ ત્રણનો નાશ કરવો તે (૨) પ્રાણનો અતિપાત કરવો તે
तिविट्ठ પુ० (त्रिपृष्ठ) ચાલુ ચોવીસીના પ્રથમ વાસુદેવ (૨) આવતી ચોવીસીના નવમા વાસુદેવ
तिविह त्रि० (त्रिविध) ત્રણ પ્રકારનુ
तिव्व त्रि० (तीव्र) તીક્ષ્ણ, આકરૂ, દુ:સહ (૨) ગાઢ (૩) અત્યન્ત, ગાઢ (૪) પુ० અચાનક મરણ નિપજે તેવો રોગ (૫) પુ० તીવ્રરસ, કડવો રસ
तिसंझ ન० (त्रिसन्ध्य) } પ્રાત કાળ,
तिसंझा સ્ત્રી० (त्रिसन्ध्या) } મધ્યાહ્ન અને સાંઝ એ ત્રણ સંધ્યાનો સમૂહ
तिसंधि त्रि० (त्रिसन्धि) આદિ, મધ્ય અને અન્ત છેડે સાંધાવાળુ
तिसत्तक्खुत्तो અ० (त्रिसप्तकृत्वस्) ૨૧ વાર ૨૧ વખત
तिसमुत्थ त्रि० (त्रिसमुत्थ) ધર્મ, અર્થ અને કામ એ ત્રણ વસ્તુથી બનેલ
तिसर પુ० (त्रिसर) ત્રણ સરોવાળ (૨) ત્રણ સરવાળી માળા
तिसरा સ્ત્રી० (त्रिसरा) મચ્છ બન્ધન વિ० ગેય, માછલા પકડવાની જાળ

तिसला स्त्री० (त्रिशला) ભગવાન્ મહાવીર સ્વામિની માતાનુ નામ
तिसल्ल न० (त्रिशल्य) માયા, નિયાણુ અને મિથ્યાત્વદર્શન એ ત્રણ શલ્ય
तिसा स्त्री० (तृषा) તરસ
तिसालग पु० (त्रिशालक) ત્રણ પડાળવાળુ ઘર
तिसिय त्रि० (तृषित) તૃષાતુર થયલ તૃષાયુક્ત
तिसुद्धि स्त्री० (त्रिशुद्धि) સમકિતની ત્રણ શુદ્ધિ, દેવ, ગુરૂ અને ધર્મ શિવાય બાકીની સાંસારિક વસ્તુ માત્રને તુચ્છ—નિ સાર માનવી તે
तिसूल न० (त्रिशूल) ત્રિશૂળ
तिसूलिया स्त्री० (त्रिशूलिका) નાની શૂળ (૨) નાનુ ત્રિશૂલ
तिसोवाण न० (त्रिसोपान) ત્રણ દિશામા સોપાન–પગથીયાનો સમૂહ
तिहा अ० (त्रिधा) ત્રણ પ્રકારે
तिहि पु० स्त्री० (तिथि) તિથિ, દિવસ
तिहुयण पु० (त्रिभुवन) ઉર્ધ્વ, અધો અને તિર્છો એ ત્રણ લોક
तीइल न० (तैतिल) તૈતિલ નામનુ કરણ ૧૧ કરણમાનુ એક
तीत त्रि० (अतीत) ભૂતકાળનુ ગતકાળનુ
तीतद्धा स्त्री० (अतीताद्धा) ભૂતકાળ
तीय त्रि० (तृतीय) ત્રીજુ
तीय त्रि० (अतीत) ભૂતકાળનુ ગતકાળનુ (૨) પુ० ભૂતકાળ
तीयद्धा स्त्री० (अतीताद्धा) ભૂતકાળ
तीर पु० (तीर) કાંઠો, કિનારો
तीरगम त्रि० (तीरगम) પારગામી પાર જનાર
तीरिय त्रि० (तारित) પાર ઉતારેલ (૨) સમાપ્ત પૂર્ણ કરેલ
तीस } **तीसइ** } स्त्री० (त्रिंशत्) ત્રીસ ૩૦
तीसइम त्रि० (त्रिंशत्तम) લાગલાગટ ચૌદ દિવસના ઉપવાસ
तीसगुत्त पु० (तिष्यगुप्त) તિષ્યગુપ્ત નામના બીજા નિહ્નવ કે જેણે જીવના અસંખ્યાત પ્રદેશ પૈકી છેલ્લા પ્રદેશમા જીવત્વ છે, બીજામા નહિ, એવી રીતે સ્થાપન કર્યું
तीसभद्द पु० (तिष्यभद्र) એ નામના માઢર ગોત્રના સમ્ભૂતિવિજય થિવરના શિષ્ય
तीसय पु० (तिष्यक) એ નામના ભગવાન મહાવીર સ્વામિના એક શિષ્ય
तीसयदेव पु० (तिष्यकदेव) મહાવીર સ્વામિના તિષ્યક નામના સાધુ કે જે કાળ કરીને પ્રથમ દેવલોકના સામાનિક દેવતા થયા તે
तीसा स्त्री० (त्रिंशत्) ત્રીસ ૩૦
तु अ० (तु) સમુચ્ચય (૨) અવધારણ (૩) વિશેષણ (૪) વિતર્ક પણ (૫) પાદપૂરણ (૬) તેના માટે (૭) અને, વળી (૮) ભેદ, ભિન્નતા
तुअट्टण न० (त्वग्वर्त्तन) વાંસા થકી પડખુ
तुअर पु० (तुवर) એક જાતનુ ધાન્ય, તુવેર
तुंग त्रि० (तुङ्ग) ઉચ્ચ ગુણવાળુ ઉન્નત (૨) બહાર નીકળતુ
तुंगिय पु० (तुङ्गिक) એ નામનુ ગોત્ર (૨) પુ० સ્ત્રી० તુંગિક ગોત્રી
तुंगिया स्त्री० (तुङ्गिका) એ નામની એક પ્રસિદ્ધ નગરી, કે જ્યા મહાવીરસ્વામીના ઘણા શ્રાવક વસતા હતા
तुंगियायण पु० (तुङ्गिकायन) તુંગિક ગોત્રના ઋષિ (૨) ન० એ નામનુ એક ગોત્ર
तुंड स्त्री० न० (तुण्ड) મોઢુ મુખ (૨) ચાંચ
तुंदिल त्रि० (तुन्दिल) દુંદાળો, ફાંદાળો (૨) મોટા પેટવાળો
तुंब न० (तुम्ब) તુંબડુ તુંબડી (૨) તુંબડીના સ્થાનવાળુ નાનાભૂતનુ બહુ અલ્પ

यन (३) ચક્ર અથવા પૈડાની વચ્ચેનો ગોળ અવયવ

तुंवट्टय पु० (तुम्बवर्तिन) ભયવી સ્તબ્ધ થયેલ

तुंवणाय न० (तुम्बज्ञात) તુંબડીના અધિકારવાળું જ્ઞાતાસૂત્રનું છઠ્ઠું અધ્યયન

तुंववीणा त्रि० (तुम्बवीण) તુંબડીની વીણા વગાડનાર

तुंववीणा स्त्री० (तुम्बवीणा) તુંબડીની વીણા

तुंबा स्त्री० (तुम्बा) ચમરેન્દ્ર તથા બલેન્દ્રની અભ્યંતર પરિષદ-સભા (२) સૂર્ય તથા ચંદ્રની અભ્યન્તર પરિષદ

तुंवाग न० (तुम्बाक) તુંબડી, તુંબી

तुंवी स्त्री० (तुम्बी) તુંબડીની વેલ

तुंवुरु पु० (तुम्बुरु) શ્રી સુમતિનાથ પ્રભુનો યક્ષ (२) શક્રેન્દ્રની ગન્ધર્વ સેનાનો અધિપતિ (३) ત્રીજો ગન્ધર્વ (४) વૃક્ષ વિશેષ (ટીંબરુ)

तुच्छ त्रि० (तुच्छ) નજીવું, નિસાર, અલ્પ, હલકું (२) ચોથ, નોમ અને ચઉદસ એ ત્રણ તિથી (३) શૂન્ય (४) અપૂર્ણ

तुच्छग } त्रि० (तुच्छक) ગંભીરતા વિનાનું
तुच्छय } હલકું, (२) નિર્ધન, દરિદ્રી (३) ગર્વિષ્ઠ, તોછડો

तुच्छा स्त्री० (तुच्छा) ચોથ, નોમ અને ચૌદસની તિથિનું નામ

तुच्छोसहिभक्खणया स्त्री० (तुच्छौषधिभक्षण) જેમાં નાખી દેવાનું ઘણું એવી તુચ્છ વસ્તુ ખાવી તે, સાતમા ઉપભોગ પરિભોગ વ્રતનો એક અતિચાર

तुज्ज न० (तूर्य) તૂરી, વાદ્ય વિશેષ

तुडिय न० (त्रुटित) વાદ્ય, વાજિંત્ર

तुट्टण न० (त्रोटन) વિચ્છેદ, પૃથક્કરણ

तुट्ठ त्रि० (तुष्ट) સંતુષ્ટ, સંતોષ પામેલ ખુશી થયેલ

तुट्ठि स्त्री० (तुष्टि) સંતોષ, તૃપ્તિ

तुडिय. न० (त्रुटित) તૂરી, વીણા આદિ વાજિંત્ર (२) ૮૪ લાખ ત્રુટિતાંગ પ્રમાણનો કાળ વિભાગ (३) બાજુબન્ધ, બેરખા (४) અન્તપુર (५) ચમરેન્દ્રની અભ્યન્તર પરિષદ

तुडियंग न० पु० (त्रुटिताङ्ग) ૮૪ લાખ પૂર્વનો એક ત્રુટિતાંગ (२) જેમાંથી વાજિંત્ર જેવો અવાજ નીકળે તેવા કલ્પવૃક્ષ

तुडिया स्त्री० (त्रुटिता) વાણવ્યંતર, લોકપાળ, સૂર્ય, ચન્દ્ર અને ઇંદ્રાણીની મધ્યમ સભા (२) હાથનું આભૂષણ, બાજુબંધ

तुण्णाग } त्रि० (तुन्नवाय) તુણનાર
तुण्णाय } વસ્ત્રના ફાટેલ ભાગને તુણીને સીવનાર

तुण्णिय त्रि० (तुन्नित) તણનારે તૂણીને છિદ્ર પૂરેલ, સાંધેલ

तुण्हिक्क त्रि० (तूष्णीक) મૌન ધારણ કરનાર

तुत्तग्र पु० (तोत्रक) ચાબુક, ચાબખો

तुत्त पु० (तोत्र) ચાબુક, ચાબખો

तुन्नण न० (तुन्नन) તુનવું, સાંધો કરવો તે

तुन्नाग त्रि० (तुन्नक) જુઓ "तुण्णाग" શબ્દ

तुप्प न० ( ) ઘી (२) त्रि० ઘીથી મસળેલ ઘી લગાડેલ (३) સ્નિગ્ધ સ્નેહ યુક્ત

तुप्पग त्रि० ( ) તેનથી મસળીને ઓપ ચડાવેલ

तुमतुम पु० ( ) ક્રોધકૃત મનોવિકાર વિશેષ

तुम्ह त्रि० (युष्मद्) તું, તમે, આપ

तुम्हारिस त्रि० (युष्मादृश) તમારા જેવા

तुयट्ट न० } (त्वग्वर्तन) આડે પડખે પડવું, લાંબા થઇ સૂવું
तुयट्टण }

तुयट्टावण न० (त्वग्वर्तन) પાસું ફેરવવું તે

तुयट्टिय त्रि (त्वग्वर्तित) આડે પડખે પડેલ

तुयारी स्त्री० (तुवरिका) તુરવાળ, તુવેરની દાળ
तुयावइत्ता स्त्री० (तावयित्वा) વ્યથા ઉત્પન્ન કરીને પ્રવજ્યા આપવામા આવે તે, પ્રવજ્યાનો એક પ્રકાર
तुरग पु० (तुरग) } અશ્વ, ઘોડો
तुरगम पु० (तुरङ्गम)
तुरग पु० (तुरग)
तुरगमुह पु० (तुरगमुख) અનાર્ય દેશ વિશેષ
तुरगमेंढ्ग पु० (तुरगमेढ्र) અનાર્ય દેશ વિશેષ
तुरतुगन पु० (तुरतुङ्गव) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત
तुरय पु० (तुरग) ઘોડો (૨) નીચ તીર્થ કરનુ વાહન
तुरयमुह पु० (तुरगमुख) એ નામનો અનાર્ય દેશ
तुरिय त्रि० (तुर्य) ચોથો ચોથા નમ્બરનો
तुरिय न० (तूर्य) ભેરી, મૃદંગ, કરતાલ વગેરે વાદ્ય-વાજિંત્ર
तुरिय न० (त्वरित) શીઘ્ર ત્વરિત, ઉતાવળ (૨) त्रि० ઉતાવળુ (૩) न० શીઘ્ર ગતિ
तुरियगइ पु० (त्वरितगति) અમિતગતિ તથા અમિતવાહન ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ (૨) त्रि० શીઘ્ર ગતિવાળા
तुरिया स्त्री० (त्वरिता) મન જેના વેગ વાળી દેવતાની એક પ્રકારની ગતિ
तुरुक्क न० (तुरुष्क) મેહાગસ, મેગીલોબાન
तुरुक्की स्त्री० (तुरुष्की) લિપિ વિશેષ
तुरुमणि स्त्री० (तुरुमणि) તુરૂમણિ નામની એક નગરી
तुलणा स्त्री० (तुलना) તુલના સરખામણી
तुलसी स्त्री० (तुलसी) તુલસીનુ ઝાડ (૨) ભુવન દેવતાની સભા આગળનુ ચૈત્ય વૃક્ષ
तुला स्त्री० (तुला) તુલના, સરખામણી (૨) તોળવાનુ ત્રાજવુ, કાંટો
तुलिय त्रि० (तुलित) તોળેલ
तुल्ल न० (तौल्य) માપ
तुल्ल त्रि० (तुल्य) સરખુ, બરાબર
तुवर न० (तुवर) તુવેર ધાન્ય (૨) पु० કસાયનો રસ (૩) त्रि० કાચુ કસાયલુ
तुवरी स्त्री० (तुवरी) ધાન્યની એક જાત, તુવેર
तुस पु० (तुष) ફોતરા, ભુસ્સો (૨) મઠી, કોદરા આદિ હલકુ ધાન્ય
तुसदाह न० (तुषदाह) ફોતરા બાળવાની જગ્યા
तुसार न० (तुषार) ઠરક હિમ (૨) ટાઢ
तुसारकर पु० (तुषारकर) ચન્દ્રમા
तुसिणी अ० (तूष्णीम्) મુગા રહેવુ મૌન રહેવુ
तुसिणीय त्रि० (तूष्णीक) મૌનધારી
तुसिय पु० (तुषित) લોકાન્તિક દેવતાની નવ જાતિમાની એક
तुसोदग } न० (तुषोदक) ચોખાના ભુસ્સાનુ
तुसोदय } પાણી ડાંગરનુ ધોણ
तुहग पु० (तुण्क) એક જાતનો કર
तुहिणायल पु० (तुहिनाचल) હિમાલય
तूण पु० (तूण) બાણ રાખવાનુ ભાથુ
तूणइल्ल त्रि० (तूणवत्) તૂણી નામનુ વાજીત્ર વગાડી ભિક્ષા માગનાર
तूणय न० (तूणक) તુણક નામનુ વાદ્ય વાજીત્ર
तूणा स्त्री० (तूणा) બાણ રાખવાનુ ભાથુ (૨) એ નામનુ વાજીત્ર
तूर पु० न० (तूर्य) વાદ્ય વિશેષ
तूरवइ पु० (तूर्यपति) નટોનો મુખી
तूल न० (तूल) કપાસ રૂ
तूला स्त्री० (तूली) તળાઇ, નેત્ર શય્યા

तूलिया स्त्री० (तूलिका) तळाઇ, ગાદલુ (૨) ચિત્ર આલેખવાની પીંછી

तूली स्त्री० (तूली) તળાઇ (૨) જેનુ પડિલેહણ ન થઇ શકે એવુ વસ્ત્ર

तेअग्गि त्रि० (तेजस्विन्) તેજસ્વી, શરીરના તેજવાળો

तेअय न० (तैजस) કાર્મણશરીર સહચારી સૂક્ષ્મશરીર વિશેષ

तेअस्सि त्रि० (तेजस्विन) તેજસ્વી

तेआहिअ पु० (त्र्याहिक) ત્રણ ત્રણ દિવસને આંતરે આવતો તાવ, તરીઓ તાવ

तेइंदिय पु० (त्रीन्द्रिय) શરીર, મોઢુ અને નાક એ ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવ

तेइच्छ न० (चैकित्स्य) ચિકિત્સા કરવી તે, રોગનો ઉપાય

तेइच्छा स्त्री० (चिकित्सा) ચિકિત્સા, રોગનો ઉપચાર

तेइच्छिय त्रि० (चैकित्सिक) ચિકિત્સા કરનાર (૨) પુ० વૈદ, હકીમ (૩) ન० રોગનો ઉપચાર

तेइच्छी स्त्री० (चैकित्सी) ઉપાય, ઇલાજ

तेउ त्रि० (तेजस्क) તેજવાળા

तेउ पु० (तेजस्) અગ્નિ (૨) ગરમી તાપ, બફારો (૩) તેજુલેશ્યા (૪) અગ્નિશિખ તથા અગ્નિમાણવ ઇંદ્રના પહેલા લોકપાળનુ નામ (૫) તાપ, અભિતાપ (૬) પ્રકાશ, ઉદ્યોત

तेउकंत पु० (तेजस्कान्त) અગ્નિશિખ તથા અગ્નિમાણવ ઇંદ્રના લોકપાળનુ નામ

तेउकाइय पु० (तेजस्कायिक) } અગ્નિકાય, અગ્નિના જીવ
तेउकाय पु० (तेजस्काय) }
तेउक्काइय पु० (तेजस्कायिक) }
तेउक्काय पु० (तेजस्काय) }

तेउप्पभ पु० (तेजःप्रभ) અગ્નિશિખ તથા અગ્નિમાણવ ઇંદ્રના લોકપાળનુ નામ

तेउफास पु० (तेजःस्पर्श) ગરમ સ્પર્શ

तेउलेसा स्त्री० (तेजोलेश्या) તેજુલેશ્યા, લેશ્યાનો ચોથો પ્રકાર

तेउलेस्स त्रि० (तेजोलेश्य) તેજુલેશ્યાવાળો

तेउलेस्सा स्त्री० (तेजोलेश्या) તેજુલેશ્યા

तेउसिह पु० (तेजःशिख) અગ્નિશિખ તથા અગ્નિમાણવ ઇંદ્રનો બીજો લોકપાળ

तेउसोय न० (तेजःशौच) ભસ્મ આદિથી કરાતો શૌચ

तेओअ न० } (त्र्योजस्) જે સંખ્યાને
तेओग पु० } ચારે ભાગતા ત્રણ શેષ રહે તે

तेओगकडजुम्म पु० (त्र्योजकृतयुग्म) જે સંખ્યાને ચારે ભાગતા શૂન્ય શેષ રહે અને લબ્ધાંકને ચારે ભાગતા ત્રણ શેષ રહે તે સંખ્યા

तेओगकलिओग पु० (त्र्योजकल्योजस्) જે સંખ્યાને ચારે ભાગતા એક શેષ રહે અને લબ્ધાંકને ચારે ભાગતા ત્રણ શેષ રહે તે સંખ્યા

तेओगतेओग पु० (त्र्योजस्त्र्योजस्) જે સંખ્યાને અને લબ્ધાંકને (બંનેને) ચાર ભાગતા ત્રણ શેષ રહે તે સંખ્યા

तेओगदावरजुम्म न० (त्र्योजद्वापरयुग्म) જે સંખ્યાને ચારે ભાગતા બે શેષ રહે અને લબ્ધાંકને ચારે ભાગતા ત્રણ શેષ રહે તે સંખ્યા

तेओलेस्सा स्त्री० (तेजोलेश्या) તેજુલેશ્યા

तेंदु } पु० (तिन्दुक) વૃક્ષ વિશેષ
तेंदुअ }
तेंदुग }

तेंदुसय पु० ( ) દડો

तेंबुरु पु० ( ) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

तेगिच्छ न० (चैकित्स्य) ચિકિત્સાકર્મ રોગનિવારણનો ઉપાય

तेगिच्छा स्त्री० (चिकित्सा) ચિકિત્સા રોગનો ઉપાય

तेगिच्छायण त्रि० (चिकित्सायन) ચિકિત્સ ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ

तेगिच्छिकूड पु० (तिगिञ्छिकूट) અસખ્યા તમા સમુદ્રમા એ નામનુ એક કૂટ-શિખર

तेगिच्छिद्दह पु० (चैकित्स्यद्रह) નિષધ પર્વત ઉપરના ધૃતિક દેવતાનો દ્રહ

तेगिच्छिय त्रि० (चैकित्सिक) જુઓ " તિગિચ્છિય " શબ્દ

तेगिच्छियसाला स्त्री० (चैकित्सिकशाला) દવાખાનુ, ઔષધાલય

तेज न० (तेजस्) તેજ

तेण पु० (स्तेन) ચોર તસ્કર

तेणउइ स्त्री० (त्रिनवति) ૯૩, ત્રાણુની સખ્યા

तेणार म० (तन रम्) ત્યાર પછી

तेणयबध पु० (स्तेनकबन्ध) બીજાને ખબર પડવામા ન આવે તેવી રીતે સાધવુ તે, ચોરીયોગ્યબધ

तेणाहड न० (स्तेनाऽऽहृत) ચોરી આણેલ માલ લેવો તે, શ્રાવકના ત્રીજા વ્રતનો પ્રથમ અતિચાર

तेणिक्क } न० (स्तैन्य) ચોરી અદત્ત વસ્તુનુ ગ્રહણ કરવુ તે
तेणिय }

तेणिस त्रि० (तैनिश) તણછ નામના ઝાડ સબધી

तेणेव म० (तत्रैव) ત્યા નિશ્ચે

तेयण न० (स्तैन्य) ચોરી

तेतल पु० (तेतल) નાગકુમારના ઇન્દ્રની ગધર્વ સેનાનો અધિપતિ

ततलि पु० (तेतलिन्) વૃક્ષ વિશેષ (૨) મનુષ્યની એક જાત (૩) એક મત્રીના પિતાનુ નામ (૪) ગધર્વ સેનાનો નાયક

तेतलिपुत्त पु० (तेतलिपुत्र) તેતલિપુત્ર ના મના એક સાધુ

तेतलिपुत्तकेवलि पु० (तेतलिपुत्रकेवलिन्) તેતલિપુત્ર નામના કેવળી-કેવળજ્ઞાની

तेतलिपुर न० (तेतलिपुर) એ નામનુ એક નગર

तेतलिसुय पु० (तेतलिसुत) તેતલિપુત્ર, એ નામનો તેતલીપુર નગરના રાજા કનકરથનો પ્રધાન (૨) તેતલીપુત્ર પ્રધાનના અધિકારવાળુ જ્ઞાતાસૂત્રનુ ૧૪ મુ અધ્યયન

तेतलीइअ पु० (तैतलीयक) તેતલીપુત્રના અધિકારવાળુ જ્ઞાતાસૂત્રનુ ૧૪મુ અધ્યયન

तेतिल न० (तैतिल) જુઓ " તીઇલ " શબ્દ

तेतीस स्त्री० न० (त्रयस्त्रिंशत्) તેત્રીસ, ૩૩

तेत्तिर पु० (तित्तिर) તેતર પક્ષી

तेत्तीस स्त्री० न० (त्रयस्त्रिंशत्) ૩૩, તેત્રીસ

तेपुराणमिंजिया स्त्री० (त्रिपूर्णमिञ्जिका) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

तेमासिय त्रि० (त्रैमासिक) ત્રણ માસમા થનાર

तेय न० (स्तय) ચોરી

तेय पु० (तेजस्) તેજ, કાન્તિ, પ્રકાશ (૨) તૈજસ શરીર નામ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ તૈજસ શરીર પામે (૩) તાપ સૂર્યનો તડકો (૪) આગ (૫) સાત સમુદ્ઘાતમાની પાચમી સમુદ્ઘાત

तेयअ न० (तेजस्क) ખોરાકનો રસ નિપજાવી પચાવી પરિણમાવનાર એક શરીર, પાચ શરીરમાનુ એક

तेयसि त्रि० (तेजस्विन्) તેજસ્વી

तेयग न० (तेजस्क) તૈજસ શરીર, પાચ શરીરમાનુ એક (૨) પુ० અગ્નિ (૩) તૈજસ શરીરયોગ્ય પુદ્ગલસ્કધની વર્ગણા-સમુદાય

तेयगलद्धि स्त्री० (तेजस्कलब्धि) તેજુલેશ્યા ઉત્પન્ન કરવાની લબ્ધિ-શક્તિ

तेयगसमुग्घाय पु० (तेजस्कसमुद्घात) સાત સમુદ્ઘાતમાની પાચમી સમુદ્ઘાત

तेयगसरीर न० (तेजस्कशरीर) तैजस शरीर
तेयगसरीरणाम न० (तेजस्कशरीरनामन्) नाम कर्मनी એક પ્રકૃતિ
तेयगसरीरि त्रि० (तेजस्कशरीरिन्) तैजस शरीरवाળો (જીવ)
तेयणिसग्ग न० (तेजोनिसर्ग) ભગવતીસૂત્રના ૧૫મા શતકના પહેલા ઉદ્દેશાનુ નામ
तेयलि न० (तेतलिन्) જ્ઞાતાસૂત્રનુ તેતલી પુત્રના અધિકારવાળુ ૧૪ મુ અધ્યયન (૨) દેવકુરૂ ઉત્તરકુરૂના મનુષ્યની એક જાત (૩) એક મત્રીના પિતાનુ નામ
तेयलिपुत्त पु० (तेतलिपुत्र) તેતલીપુર નગરના રાજા કનકરથનો એ નામનો પ્રધાન
तेयलिपुर न० (तेतलिपुर) જુઓ " તેતલિપુર " નગર
तेयलेस्स त्रि० (तजोलेश्य) તેજુલેસ્યાવાળો
तेयलेस्सा स्त्री० (तेजोलेश्या) તેજુલેશ્યા
तेयवीरिय पु० (तजोवीर्य) ભરતના વંશમા પાચમી પેઢીએ મહાબળનો પુત્ર
तेयसमुग्घाय पु० (तेजस्समुद्घात) તેજુલેશ્યા મુકતી વખતે જીવ પ્રદેશનુ નિસ્તરવુ અને પ્રકૃત પ્રકૃતિનું નિર્જરવુ તે
तेयसरीरि त्रि० (तजशशरीरिन्) તૈજસ શરીરવાળો
तेयस्सि त्रि० (तजस्विन्) તેજસ્વી
तेया स्त्री० (तेजस्) તૈજસ [શરીર (૨) તેરસની રાત્રિનુ નામ
तेया न० (तेजस्) જુઓ "તેઅય" શબ્દ
तेयाणुबंधि न० (स्तेयानुबन्धिन्) ચોરને મારવા સબંધિનુ રૌદ્રધ્યાન, રૌદ્રધ્યાનનો એક પ્રકાર
तयापोग्गलपरियट्ट न० (तेज पुद्गलपरिवर्त) લોકના સર્વ પુદ્ગલોને તૈજસ શરીર રૂપે જેટલા વખતમા પરીણમાવીને છોડે તેટલો વખત
तेयाल स्त्री० न० (त्रिचत्वारिंशत) ४३, તેતાળીસ
तेयालि. पु० (तयालि) એક જાતનુ ઝાડ
तेयाली स्त्री० (त्रिचत्वारिंशत) ४३, તેતાલીસ
तेयालीस स्त्री० न० (त्रिचत्वारिंशत) ४३, ત્રેતાલીસ
तेयासरीर पु० न० (तेजश्शरीर) તૈજસ શરીર
तेयासीइ स्त्री० (त्र्यशीति) ८३; ત્યાશી.
तेयाहिय पु० (त्र्याहिक) ત્રણુ દિવસને આતરે આવતો તાવ, તરીઓ તાવ
तेरस त्रि० (त्रयोदशन्) ૧૩, તેરની સખ્યા
तेरसया स्त्री० ( ) જૈન મુનિઓની એક શાખા
तेरसी स्त्री० (त्रयोदशी) પક્ષથી ૧૩ મી તિથિ, તેરસ
तेरासिय त्रि० (त्रैराशिक) જીવ અજીવ અને જીવાજીવ એમ ત્રણ રાશિનું સ્થાપન કરનાર રોહગુપ્ત આચાર્યના મતનો અનુયાયી (૨) न० મત વિશેષ
तेरिंदिय त्रि० (त्रीन्द्रिय) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવ
तेरिच्छ त्रि० (तिरश्चीन) તિર્યંચ સબધી (૨) न० તિર્યંચ પશુ પક્ષી વગેરે
तेरिच्छिय त्रि० (तैरश्चिक) તિર્યંચ સબધી, તિર્યંચનુ કરેલુ
तेरिच्छी स्त्री० (तिरश्चीना) પશુની માદા, તિર્યંચણી
तेल्ल न० (तैल) તેલ (૨) ગોત્ર વિશેષ, માડવ્ય ગોત્રની એક શાખા
तेल्लकेला स्त्री० (तैलकेला) તેલ રાખવાનુ ડાબ
तेल्लचम्म न० (तैलचर्मन्) જેના ઉપર બેસી તેલનુ મર્દન કરાય તે ચામડુ
तेलुक्क } **तेलोक्क** } पु० (त्रैलोक्य) ત્રણલોક, સ્વર્ગ મર્ત્ય અને પાતાળ એ ત્રણ લોક

तेल्ल न० (तैल) तेल

तेल्लकेला स्त्री० (तैलकेला) जुओ " तेल केला " ४७८

तेल्लग न० (तैलक) એક જાતની મદિરા

तेल्लचम्म न० (तैल्चर्मन) તેલ મર્દન કરવાને બેસવાનું આસન

तेल्लपल्ल न० (तैलपल्य) એક જાતનું સૌરાષ્ટ્ર દેશ પ્રસિદ્ધ તેલનું ઠામ

तेल्लपूय न० (तैलपूप) માલપૂઆ

तेल्लपेल्ला स्त्री० (तैलपल्य) સૌરાષ્ટ્ર દેશ પ્રસિદ્ધ મૃન્મય તેલનું ભાજન

तेवग्ग पु० (त्रिवर्ग) ધર્મ અર્થ અને કામ એ ત્રણ વર્ગ

तेवट्ठ } स्त्री० न० (त्रिषष्टि) ત્રેસઠ, ૬૩
तेवाट्ठ }

तेवरण स्त्री० न० (त्रिपञ्चाशत्) ૫૩, ત્રેપન

तेवत्तरि स्त्री० (त्रिसप्तति) ૭૩, તોતેરની સંખ્યા

तेवन्न स्त्री० न० (त्रिपञ्चाशत्) ૫૩, ત્રેપન

तेवीस स्त्री० न० (त्रयोविंशति) ૨૩, ત્રેવીસ,

तेसट्ठि स्त्री० (त्रिषष्टि) ૬૩ ત્રેસઠની સંખ્યા

तेसीति स्त्री० (त्र्यशीति) ૮૩ ત્યાશીની સંખ્યા

तेहिय त्रि० (त्र्याहिक) ત્રણ દિવસનું (૨) તરીઓ તાવ, ત્રીજે દીવસે આવે તેવો તાવ

तो अ० (तत) તેથી, તેના માટે

तोटन न० (तोदन) પીડા કરવી તે

तोडहिया स्त्री० (　　) એક પ્ર... વાજીંત્ર

तोडु पु० (　　) ચાર ઇંદ્રિયવાળા ...ની એક જાત

तोण पु० न० (तूण) બાણ રાખવાનું ભ...

तोत्त न० (तोत्र) ચાબુક

तोदग त्रि० (तोदक) વ્યથા ઉપજાવન... પીડા કરનાર

तोमर न० (तोमर) જેને ભાષામાં ગડ... અથવા સવળી કહે છે તે અસ્ત્ર ... પ્રકારનું બાણ

तोय पु० (तोद) પીડા

तोय, न० (तोय) પાણી, જળ

तोयधरा } स्त्री० (तोयधारा) એક દિ...
तोयधारा } કુમારી દેવી

तोयपिट्ठ न० (तोयपृष्ठ) પાણીની સપા...

तोरण न० (तोरण) તોરણ

तोल पु० न० (तोल) તોલ માપ વિ...

तोस पु० (तोष) પ્રેમ, સંતોષ

तोसलि पु० (तोसलिन्) તોસલિના રહેવા... એક આચાર્ય

तोसिय त्रि० (तोषित) સંતોષ પમાડે... ખુશી કરેલ

त्ति अ० (इति) સમાપ્તિ દ્યોતક અવ્યય...

त्थ त्रि० (स्थ) સ્થાઇ રહેલ સ્થિર રહે...

थ

थ अ० (थ) વાક્યાલંકાર, (૨) પાદપૂરણ

थइया स्त्री० (स्थगिका) પાન નાખવાની કોથળી પાનદાની

थंडिल } न० (स्थण्डिल) સથારો કરવા...
थंडिल्ल } યોગ્ય સ્થળ (૨) સાધુને શૌચ... જવાની જગ્યા દિશાએ જવાને ઉચિ... ભૂમિ (૩) ક્રોધ ગુસ્સો

थंव पु० (स्तम्ब) ઘાસનો જથ્થો (૨) ઝુમખો

थम पु० (स्तम्भ) અહંકાર, ગર્વ, માન (૨) થાભલો

थमण न० (स्तम्भन) થભવું (૨) અટકાવવું.

थंभणाया स्त्री० } (स्तम्भना) થોભવું (૨)
थंभणा स्त्री० } અટકાવવું

थमणी स्त्री० (स्तम्भनी) સ્તભન કરવાની વિદ્યા

थमय पु० (स्तम्भक) અરીસાની ફરામ, (ફ્રેમ) ચોગઠુ

थंभिय त्रि० (स्तम्भित) થોભાવેલ, સ્તબ્ધ કરેલ, રોકેલ

थक्क पु० ( ) પર્યાય (૨) અવસર, સમય

थक्कथक्कं अ० (स्थित्वास्थित्वा) રહી રહીને

थगण न० (स्थगन) ઢાકવુ

थगिय त्रि० (स्थगित) આચ્છાદિત, ઢકાયેલ

थण पु० (स्तन) સ્તન, થાન

थणजीविणी स्त्री० (स्तनजीविनी) દાઈ, ધાવમાતા

थणण न० (स्तनन) ગર્જના (૨) આક્રન્દ (૩) જોરથી નિશાસો મૂકવો તે

थणय न० (स्तनज) દૂધ

थणिय न० (स्तनित) ગર્જના, મેઘનો શબ્દ (૨) રતિક્રીડા સમયનો શબ્દ (૩) પુ૦ સ્તનિતકુમાર દેવતા, ભવનપતિ દેવતાની એક જાત

थणियकुमार पु० (स्तनितकुमार) ભવનપતિ દેવતાની દશમી જાત

थणियकुमारी स्त्री० (स्तनितकुमारी) સ્તનિતકુમાર દેવતાની દેવી

थद्ध त्रि० (स्तब्ध) અહંકારી, અભિમાની

थय पु० (स्तव) } સ્તોત્ર, સ્તવન
थयण न० (स्तवन) }

थरहरिय त्रि० ( ) ધ્રુજેલ, કપેલ

थल न० (स्थल) પાણી ન ભરાય તેવો ભૂમિ વિભાગ

थलचर पु० (स्थलचर) તિર્યચ પચેન્દ્રિયની એક જાત

थलचरी स्त्री० (स्थलचरी) થળચર તિર્યચની સ્ત્રી, સ્ત્રીરૂપ થળચર તિર્યચ

थलज } त्रि० (स्थलज) જમીનથી ઉત્પન્ન
थलय } થયેલ

थलयर त्रि० (स्थलचर) જુઓ "થલચર" શબ્દ

थली स्त्री० (स्थली) જમીનનો ઉંચો પ્રદેશ

थव पु० (स्तव) જુઓ "थय" શબ્દ

थवइय त्रि० (स्तवकित) ફુલ અને ગુચ્છા જેમા લાગેલ છે તે

थवण न० (स्तवन) સ્તુતિ કરવી તે

थवय पु० (स्तवक) ફુલનો ગુચ્છો

थविर त्रि० (स्थविर) પરિપક્વ-સ્થિરબુદ્ધિવાળો (૨) સ્થવિરકલ્પી-ગચ્છવાસિ સાધુ

थविरकप्प पु० (स्थविरकल्प) ગચ્છમા રહેલ આચાર્ય આદિની સામાચારી-વ્યવહાર મર્યાદા

थविरभूमि स्त्री० (स्थविरभूमि) સ્થવિરની પદવી

थाण न० (स्थान) સ્થાન, ઠેકાણુ

थाणु पु० (स्थाणु) ઝાડનુ ઠુંઠું

थाम न० (स्थामन्) બળ, સામર્થ્ય (૨) ક્રિયા, અનુષ્ઠાન

थारुगिणिया स्त्री० (स्थारुकिनिका) થારુકિન દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી દાસી

थारुणय त्रि० (थारुकिन्) એ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ

थाल पु० न० (स्थाल) પાત્ર વિશેષ, થાળ

थालइ पु० (स्थालकिन्) થાળ જેવુ એક કામ રાખનાર તાપસ, તાપસનો એક વર્ગ

थालपाग पु० (स्थालपाक) જમણવાર

थालपाणय न० (स्थालीपानक) દાહને ઉપશમાવનાર કુંભારની માટીનું પાણી
थाली स्त्री० (स्थाली) થાળી, ભાજન વિશેષ
थालीपाग पु० (स्थालीपाक) થાળા-તપેની વગેરેમાં રાંધવું તે
थावचा स्त्री० (स्थापत्या) એ નામની એક ગાથાપતિણી, ગૃહિણી
थावच्चापुत्त पु० (स्थापत्यापुत्र) થાવચ્ચા ગાથાપતણીનો દીકરો કે જેણે એક હજાર જણ સાથે દીક્ષા લીધી હતી
थावय पु० (स्थापक) સમર્થ હેતુ સ્વપક્ષ સાધનાર હેતુ
थावर पु० (स्थावर) પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને વનસ્પતિ એ પાંચ સ્થાવર. (૨) न० સ્થાવરનામ-નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ સ્થાવર પણું પામે
थावरकाय पु० (स्थावरकाय) પૃથ્વી આદિ પાંચ સ્થાવર
थासग पु० (स्थासक) અરીસો (૨) ઘોડાની પૂંઠનો અલંકાર (૩) એક જાતનું દર્પણના આકારનું પાત્ર
थासया स्त्री० (स्थासिका) આરસી, દર્પણ
थाह पु० (स्थाघ) અગાધ નહીં કિન્તુ નાસિકા પર્યંત જળ
थिमाल पु० (   ) શરદ ઋતુના આકાશનો ખંડ (૨) થિગડો (૩) ભીંતમાં પાડેલી બારી
थिज्ज न० (स्थैर्य) સ્થિરતા, ધીરજ
थिवुग पु० (स्तिबुक) પાણીનો પરપોટો
थिमिय त्रि० (स्तिमित) ભયથી રહિત નિર્ભય (૨) નિશ્ચળ, સ્થિર (૩) न० અંતગડસૂત્રના ૧ લા વર્ગના ૫ મા અધ્યયનનું નામ (૪) રાજા અન્ધક વૃષ્ણિના એક પુત્રનું નામ
थिय त्रि० (स्थित) રહેલ
थिर त्रि० (स्थिर) સ્થિર રહેલું, નિશ્ચળ (૨) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ (૩) નિષ્પન્ન, સંપન્ન
थिरणाम } **थिरनाम** } न० (स्थिरनामन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી દાંત હાડકાં આદિ અવયવોની સ્થિરતા થાય છે
थिरा स्त्री० (स्थिरा) સ્થિર-નિષ્પન્ન થયેલ વનસ્પતિ વનસ્પતિની એક અવસ્થા
थिरावलिया स्त्री० (स्थिरावलिका) ભુજપરિસર્પિણીનો એક પ્રકાર
थिरीकरण न० (स्थिरीकरण) કષ્ટથી ભી દાતા ધર્મિજનને દિલાસો આપી સ્થિર કરવો તે, સમકિતના આઠ આચારમાંનો છઠ્ઠો આચાર (૨) સ્થિર કરવું, દૃઢ કરવું
थिल्लि स्त्री० (   ) ઉંટનો પલાણ (૨) હાથીની અંબાડી (૩) યાન વિશેષ (૪) ઘોડાનો એક ઉપકરણ (૫) બે ઘોડાની ગાડી (૬) બે ખચ્ચરની ગાડી
थिहु स्त्री० (स्तिभु) સાધારણ બાદર વનસ્પતિનો એક ભેદ
थी स्त्री० (स्त्री०) સ્ત્રી, ભાર્યા
थीण त्रि० (स्त्यान) એકઠું કરેલ (૨) થીણદ્ધિનિદ્રા
थीणगिद्धि स्त्री० (स्त्यानगृद्धि) જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ એક પ્રકારની નિદ્રા
थीणद्धि स्त्री० (स्त्यानर्द्धि) જુઓ "થીણગિદ્ધિ" શબ્દ (૨) અધમ નિદ્રા વિશેષ
थीपरिन्नाा स्त्री० (स्त्रीपरिज्ञा) સ્ત્રી પરિજ્ઞા નામનું સૂયગડાંગનું ૪ થું અધ્યયન
थीलिंग न० (स्त्रीलिङ्ग) સ્ત્રી જાતિ
थीनिलोयण न० (स्त्रीविलोचन) ૧૧ કરણમાંનું ચોથું કરણ
थीवेय पु० (स्त्रीवेद) સ્ત્રીવેદ
थुइ स्त्री० (स्तुति) સ્તુતિ ગુણ ગાવા તે

थुक्कार पु० (थूत्कार) थुथु करवु ते, धिक्कारवु ते
थुड पु० (स्थुड) वनस्पतिनो स्कंधभाग
थुति स्त्री० (स्तुति) स्तववु ते, स्तुति करवी ते
थुल्ल त्रि० (स्थूल) जाडु, स्थूल
थुणा न० (स्थूणा) थाभलो
थूणा स्त्री० (स्थूणा) थाभली (२) ए नामनी पश्चिम दिशामा एक नगरी
थूणामंडव न० (स्थूणामण्डप) तम्बु, थाभली उपर करेल माडवो
थूभ पु० (स्तूप) प्रेक्षा घरना मण्डप आगळनी मणिपीठिका उपर मोळ जोजननो लाबो पहोळो अने मोळ जोजननो उचो सफेद रगनो चैत्यस्तूप (२) अवयव समुदाय रूप अवयवी (३) कुवा वगेरेनो तट-काठो (४) पगला (५) थुभ-स्मरणस्तम्भ (६) स्तूप-मृतक घर, चेती जग्याए बाधेल देरी छत्रडी वगेरे (७) शिखर (८) ढगलो
थूभकरंडग न० (स्तूपकरण्डक) रूपभपुरनी पासेनु एक उद्यान
थूभिया } **थूभियागा** } स्त्री० (स्तूपिका) लघु शिखर (२) प्रासाद उपरनी मणिमय स्तूपिका (शिखर)
थूल त्रि० (स्थूल) स्थूल, जाडु (२) म्होटु (३) पुष्ट
थूलभद्द पु० (स्थूलभद्र) आर्य सम्भूतविजयना शिष्यनु नाम
थेग पु० (स्तेक) थेग, कदनी एक जात
थेज्ज न० (स्थैर्य) धैर्य; स्थिरभाव
थेर पु० (स्थविर) ६० वरसनी उमरना वय स्थविर, वीस वरसनी दीक्षावाळो प्रव्रज्या स्थविर अने ठाणाग समवायाग वगेरेना जाणनार श्रुत स्थावर, एम त्रण प्रकारे थिवर (साधु) (२) त्रि० वृद्ध,
थेरकप्प पु० (स्थविरकल्प) १४ उप... धारी साधुओनी व्यवहार मर्यादा ... विशेष आचारनो प्रतिपादक ग्रथ
थेरकप्पट्ठिइ स्त्री० (स्थविरकल्पस्थिति) ... पतिबद्ध आचार्यादिना कल्पनी स्थि... व्यवहारमर्यादा
थेरकप्पिय पु० (स्थविरकल्पिक) स्थ... कल्पवाळा साधु, गच्छना प्रतिबध... साधु
थेरभूमि स्त्री० (स्थविरभूमि) स्थविर... वीनी योग्यता
थेरावलि स्त्री० (स्थविरावलि) स्थ... साधुओनी परिपाटी-एक पछी ए... अनुक्रमे वर्णन (२) ए नामनो ग्र... ओना चारित्रनो प्रतिपादक ग्रन्थ
थेरिया } **थेरी** } स्त्री० (स्थविरा) स्थविर सा... (२) वृद्ध स्त्री
थेरोवघाइय पु० (स्थविरोपघातिक) स्थ... आचार्य गुरु वगेरेना दोष काढी ... वात करनार, असमाधिनु छठ्ठु स्थ... सेवनार
थेव त्रि० ( ) थोडु, स्वल्प
थोअ } **थोग** } त्रि० (स्तोक) थोडु
थोत्त न० (स्तोत्र) तीर्थंकर आदिनी स्तु... स्तोत्र
थोभ पु० (स्तोभ) } **थोभय** पु० (स्तोभक) } 'च' 'व'... वगेरे पाद... अर्थे वपराता अव्ययोनो समूह
थोव त्रि० (स्तोक) थोडु (२) पु० क... एक जातनु प्रमाण
थोवअ पु० (स्तोकक) चातक पक्षी
थोवंथोव अ० (स्तोकस्तोक) थोडु थोडु
थोहरी स्त्री० (थोहरी) थोरनु झाड

दंडि त्रि० (दण्डिन्) दंड धारण करनार
दंडिआ स्त्री० (दण्डिका) नानी लाकडी, डंडीका (२) गजमुद्रा
दंडिखंड पु० (दण्डिखण्ड) दोराथी सीवेल वस्त्र, थीगडा दीधेल वस्त्र
दंडिणी स्त्री० (दण्डिनी) ए नामनी एक राजानी बे स्त्रीओ
दंडिम त्रि० (दण्डिम) दंडथी बनेल (२) न० दंडनी वसुल थयेली रकम
दंडिय पु० (दण्डिक) विरोधी राजा
दंडी स्त्री० ( ) साधेलु जुनु वस्त्र
दंत न० (दन्त्य) सुपडीनी एक जात, गुंदीत जेवो खावानो एक पदार्थ
दंत पु० (दन्त) दांत
दंत त्रि० (दान्त) इन्द्रिय दमन करेल, जितेन्द्रिय
दंतकट्ठ न० (दन्तकाष्ठ) दातण
दंतकम्म न० (दन्तकर्मन्) दांतनी कारीगरी
दंतकार पु० (दन्तकार) दांतनो कारीगर
दंतधावण न० (दन्तधावन) दांत साफ करवा ते (२) दातण
दंतनिवाय पु० (दन्तनिपात) होठमां दंत क्षत करवु ते, कामचेष्टानो एक प्रकार
दंतमणि पु० (दन्तमणि) हाथी आदिना दांतमांथी नीकळतो मणि
दंतमाल पु० (दन्तमाल) वृक्ष विशेष
दंतवक्क पु० (दान्तवाक्य) चक्रवर्ती, जेना वचन मात्रथी शत्रु दांत-दमित थाय छे ते
दंतवण न० (दन्तधावन) दातण (२) दांत साफ करवा ते
दंतवाणिज्ज पु० (दन्तवाणिज्य) दांतनो व्यापार करवो ते, भोगमां उपभोग परिभोग व्रतनो एक अतिचार
दंतसोहण न० (दन्तशोधन) दांत खोतरणी
दंतार पु० (दन्तार) दांत कोतरनार कारीगर
दंताली स्त्री० (दन्ताली) घास, पराळ वगेरे एकठु करवानु एक लाकडानु हथीयार, दताळी
दंति पु० (दन्तिन्) हाथी
दंतिंदिय त्रि० (दान्तेन्द्रिय) इन्द्रिय दमन करनार, जीतेन्द्रिय
दंतिक्क न० ( ) चोखानो आटो
दंतिया स्त्री० (दन्तिका) ए नामनु एक गुल्म जातिनु वृक्ष
दंती स्त्री० (दन्ती) ए नामनी एक वनस्पति, उदुम्बर
दंतुक्खलिय त्रि० (दन्तोत्खलित) फळ खानार तापसनो एक वर्ग
दंद न० (द्वन्द्व) रागद्वेष आदि बब्बे वस्तुनी जोड (२) द्वन्द्व नामे समास, समासनो एक प्रकार
दंभ पु० (दम्भ) डोळ, खोटो आडंबर
दंभण न० (दम्भन) डाम
दंस पु० (दर्श) दर्शन, सम्यक्त्व (२) सामान्य बोध
दंस पु० (दंश) डांस
दंसण पु० (दशन) दांत
दंसण पु० न० (दर्शन) सामान्य उपयोग, चक्षु अचक्षु अवधि अने केवळ ए चार दर्शन (२) तत्त्वार्थनु यथार्थ श्रद्धान-सद्दहणा (३) पन्नवणा सूत्रना त्रीजा पदनु नाम (४) आंख, नेत्र (५) देखवु, जोवु (६) संवेदन, वेदवु ते (७) दर्शन, दृष्टि (८) उपदेश (९) अभिप्राय
दंसणपडिणीयया स्त्री० (दर्शनप्रत्यनीकता) दर्शन-सम्यक्त्व प्रत्ये शत्रुता, दर्शनावरणीयकर्म बांधवानो एक हेतु
दंसणपडिमा स्त्री० (दर्शनप्रतिमा) श्रावके एक मास सुधी बराबर रीते सम्यक्त्वनु पालन करवु ते, श्रावकनी ११ पडिमा मांनी पहेली पडिमा

दंसणपरीसह पु० (दर्शनपरीषह) દર્શન-સમ્યક્ત્વનો પરિષહ, બાવીશ પરિષહમાંનો એક

दंसणपुरिस त्रि० (दर्शनपुरुष) સમ્યક્ત્વવાન્ પુરૂષ

दंसणपुलाय पु० (दर्शनपुलाक) દર્શનને નિઃસાર બનાવનાર પુલાક લબ્ધિવંત સાધુ

दंसणबुद्ध पु० (दर्शनबुद्ध) દર્શન મોહનીયના ક્ષયોપશમાદિથી તત્ત્વશ્રદ્ધાન-રૂચિવડે બોધ પામેલ

दंसणबोहि त्रि० (दर्शनबोधिन्) દર્શન મોહનીય કર્મના ક્ષયોપશમથી તત્ત્વ શ્રદ્ધાન પામનાર

दंसणभेयणी स्त्री० (दर्शनभेदिनी) દર્શન-સમકિતને ભેદનારી વિકથા

दंसणमोहणिज्ज न० (दर्शनमोहनीय) દર્શન-સમ્યક્ત્વમાં મુંઝાવનાર મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ, સમ્યક્ત્વમોહનીય મિથ્યાત્વમોહનીય અને મિશ્રમોહનીય એ ત્રણ પ્રકૃતિ

दंसणलोग पु० (दर्शनलोक) સમ્યક્ત્વાદિ દર્શનરૂપ લોક

दंसणवावण्णग पु० (दर्शनव्यापन्नक) જેણે દર્શન-સમ્યક્ત્વ વમ્યું છે-નિહ્નવ વગેરે

दंसणविसंवायणाजोग पु० (दर्शनविसंवादनायोग) સમકિત પરત્વે ખોટો વિખવાદ કરવો તે દર્શનાવરણીય કર્મ બાંધવાનો એક હેતુ

दंसणसावग
दंसणसावय पु० (दर्शनश्रावक) શ્રાવકની ૧૧ પડિમા પૈકી પહેલી પડિમા આદરનાર શ્રાવક કે જે એક માસ સુધી શંકાદિ રહિત નિર્મળ સમકિતનું પાલન કરે

दंसणाचार पु० (दर्शनाचार) દર્શન-સમકિતનો આઠ પ્રકારનો આચાર ૧ તત્ત્વમાં નિઃશંકપણું ૨ અતત્ત્વને ગ્રહણ કરવાની અનિચ્છા,૩ કરણીના ફળની અસંદિગ્ધતા-અસંદેહ, ૪ દષ્ટિનો અવ્યામોહ, ૫ શક્તિનું અગોપવવું, ૬ પડતાને સ્થિર કરવો, ૭ સાધર્મિ પ્રત્યે વત્સલભાવ રાખવો અને ૮ ધર્મની પ્રભાવના કરવી

दंसणाय पु० (दर्शनात्मन्) દર્શન રૂપ આત્મા આત્માનો છઠ્ઠો પ્રકાર

दंसणायार पु० (दर्शनाचार) જુઓ " દંસણાચાર " શબ્દ

दंसणावरण न० (दर्शनावरण) આત્માની દર્શન શક્તિને દબાવનાર કર્મ, કર્મના આઠ પ્રકારમાંનો બીજો પ્રકાર

दंसणावरणिज्ज न० (दर्शनावरणीय) દર્શનાવરણીય કર્મ, આઠ કર્મમાનું બીજું

दंसणि त्रि० (दर्शनिन्) દર્શની, દર્શનવાળો (૨) તત્ત્વમાં શ્રદ્ધાવાળો

दंसणिंद पु० (दर्शनेन्द्र) ક્ષાયિક સમકિતનો ધણી

दंसणिज्ज
दंसणिय त्रि० (दर्शनीय) દર્શન કરવા યોગ્ય

दंसणिया त्रि० (दर्शनिका) દર્શન, અવલોકન

दंसि त्रि० (दर्शिन्) જોનાર, અવલોકન કરનાર

दंसिय त्रि (दर्शित) દેખાડેલ

दक्ख न० (दाक्ष्य) દક્ષતા, ચાતુરી, ચાલાકી

दक्ख त्रि० (दक्ष) ચતુર બુદ્ધિવાન, નિપુણ (૨) ઉત્તર તરફના ભવનપતિ ઇંદ્રની પાયદળ સેનાનો ઉપરી

दक्खा स्त्री० (द्राक्षा) દ્રાક્ષ-દરાખ

दक्खिण पु० (दक्षिण) સર્વ સ્ત્રીઓમાં સરખો રાગ રાખનાર નાયકનો એક પ્રકાર (૨) દક્ષિણ દેશ-વિભાગ

दक्खिणकूल
दक्खिणकुल त्रि० (दक्षिणकूल) ગંગાને દક્ષિણ કાંઠે રહેનાર તાપસ તાપસની એક જાત

दक्खिणड्डभरह पु० (दक्षिणार्धभरत) દક્ષિણાર્ધભરત, ભરતક્ષેત્રનુ દક્ષિણાર્ધ

दक्खिणत्त त्रि० (दाक्षिणात्य) દક્ષિણ દિશામા રહેનાર (અસુરકુમાર આદિ)

दक्खिणा स्त्री० (दक्षिणा) દક્ષિણા, દાન

दक्खिणावह त्रि० (दक्षिणापथ) એ નામનો એક દેશ

दक्खिणिल्ल त्रि० (दाक्षिणात्य) દક્ષિણ દિશાનુ

दक्खिणेय पु० (दाक्षिणेय) દાન લેનાર

दक्खिणण } **दक्खिन्न** } न० (दाक्षिण्य) ડહાપણ, ચાતુરી, ચતુરાઇ

दक्खु त्रि० (दक्ष) ચતુર, નિપુણ

दक्खु त्रि० (दृष्ट) દેખનાર, સર્વજ્ઞ

दक्खु त्रि० (दृष्ट) જોયેલ (૨) પુ० જિનદેવ, સર્વજ્ઞ

दग न० (दक) પાણી (૨) એ નામનો ૩૩ મો ગ્રહ (૩) સ્ફટિક, ફાટક

दगगब्भ पु० (दकगर्भ) અભ્ર, વાદળા

दगतुंड पु० (दकतुण्ड) પક્ષિ વિશેષ

दगपंचवरण पु० (दकपञ्चवर्ण) ૮૮ ગ્રહમાનો ૩૪ મો ગ્રહ

दगपव्वय पु० (दकपर्वत) સૂર્યાભવાસી દેવતાઓના વનખંડમાનો સ્ફટિકમય ક્રીડા પર્વત

दगपह पु० (दकपथ) પાણી ભરવાનો માર્ગ

दगपासाय पु० (दकप्रासाद) જળમહેલ (૨) સ્ફટિક રત્નનો બનાવેલો મહેલ

दगपिप्पली स्त्री० (दकपिप्पली) એ નામની એક લીલી વનસ્પતિ

दगभवण } **दगभवन** } न० (दकभवन) પાણીઆર

दगभास पु० (दकभास) વેલંધર નાગરાજનો એક આવાસ પર્વત

दगमंचग पु० (दकमञ्चक) સ્ફટિક રત્નનોમય

दगमंडग न० (दकमण्डप) સૂર્યાભ દેવતાના વનખંડમાનો ક્રીડા મંડપ.

दगमंडव पु० (दकमण्डप) જેમા પાણી ઝરે છે એવો માંડવો (૨) સ્ફટિક રત્નનો બનાવેલો માંડવો

दगमग्ग पु० (दकमार्ग) પાણીનો માર્ગ

दगमट्टिया स्त्री० (दकमृत्तिका) સચિત્ત પાણી સહિત કાદવ, ઢીલો કીચડ (૨) પાણી અને માટીના સંયોગનુ વિજ્ઞાન, જમીન અને પાણી પીછાનવાની કળા, ૭૨ કળામાની ૧૫મી કળા

दगमल न० (दकमल) મેલ સહિત પાણી, મેલું-ગદુ પાણી

दगमालग पु० (दकमालक) સૂર્યાભ દેવતાનુ એક ક્રીડાસ્થાન

दगरक्खस पु० (दकराक्षस) જળચર વિશેષ

दगरय पु० न० (दकरजस्) પાણીનુ બિંદુ-ટીપુ

दगरयय न० (दकरजत) પાણીના શીત

दगलेव पु० (दकलेप) નાભિ પ્રમાણે પાણીમા ઉતરવુ તે

दगवरण पु० (दकवर्ण) ૩૪ મો મહાગ્રહ

दगवार पु (दकवार) નાનો ઘડો

दगवारक } **दगवारय** } पु० (दकवारक) પાણીનો નાનો ઘડો

दगवीणिया स्त्री० (दकवीणिका) પાણીનો ધોરીઓ

दगसीम पु० (दकसीमन्) મનશિલાક નામના વેલંધર નાગરાજનો આવાસ પર્વત

दगसोयरिअ पु० (दकसौकरिक) સાંખ્યમતના અનુયાયી કે જે પાણી ઢોળનારા તરીકે પ્રસિદ્ધ હતા જળના શીકારી

दगाभास पु० (दकाभास) જુઓ " દગભાસ " શબ્દ

दगोयवर पु० (दकोदर) જલકર કોડની એક જાત

दच्छ त्रि० (दक्ष) દક્ષ, ચતુર નિપુણ

दट्ठ त्रि० (दृष्ट) દેખેલ

दट्ठ त्रि० (दष्ट) ડસેલ, કરડેલ

दट्ठार त्रि० (द्रष्टृ) જોનાર, પ્રેક્ષક

दट्ठुमण त्रि० (द्रष्टुमनस्) જોવાની ઇચ્છાવાળો

दड्ढ त्रि० (दग्ध) બળેલ, દાઝેલ

दढ त्रि० (दृढ) દૃઢ, સ્થિર, નિશ્ચળ, મજબૂત (૨) સમર્થ (૩) અતિ નિબિડ, પ્રગાઢ

दढकेउ पु० (दृढकेतु) ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર ચોથા તીર્થંકરનુ નામ

दढणेमि पु० (दृढनेमि) બાવીસમા નેમનાથ તીર્થંકરના ભાઇનુ નામ

दढधणु पु० (दृढधनुष्) જંબૂદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રમા થનાર આઠમા કુલકર (૨) જંબૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર સાતમા કુલકર

दढनेमि पु० (दृढनेमि) અંતગડસૂત્રના ચોથા વર્ગના દશમા અધ્યયનનુ નામ (૨) નેમનાથ પ્રભુના ભાઇ

दढपइण्ण पु (दृढप्रतिज्ञ) સૂર્યાભ દેવતાના આવતાભવનુ નામ (૨) અંબડ સંન્યાસીના આવતા ત્રીજા ભવનુ નામ (૩) ગોશાળાના જીવનુ નામ (૪) એ નામનો એક શ્રાવક (૫) त्रि० પ્રતિજ્ઞામા દૃઢ રહેનાર

दढप्पहारि त्रि० (दृढप्रहारिन्) મજબૂત પ્રહાર કરનાર (૨) पु० એક જૈન મુનિ કે જેઓ પ્રથમ ચોરોના નાયક હતા પાછળથી દીક્ષા લઇ મોક્ષે ગયા

दढरह पु० (दृढरथ) દશમા તીર્થંકર શીતળનાથના પિતાનુ નામ (૨) એ નામના ગત અવસર્પિણીના આઠમા કુલકર

दढरहा स्त्री० (दृढरथा) વાણવ્યંતરના ઇંદ્રની પટ્ટરાણીની બાહ્ય પરિષદ્ (૨) ભવનપતિના ઇંદ્રના લોકપાળની દેવીની બાહ્ય પરિષદ્

दढाउ पु० (दृढायुष्) જંબૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા થનાર બારમા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ (૨) ભરતખંડના એક ભાવી કુલકર

दढाउल पु० (दृढाकुल) એ નામનો એક માણસ

दणुय पु० (दनुज) રાક્ષસ

दत्त त्रि० (दत्त) આપેલુ, દીધેલુ (૨) न० દાન આપવુ તે (૩) त्रि० છોડેલ સ્થાપેલ (૪) पु० ભારતવર્ષમા થઇ ગયેલ સાતમા વાસુદેવ (૫) જંબૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર પાંચમા કુલકર (૬) વિપાકસૂત્રના નવમા અધ્યયનમા ઉદાહરણ આપેલ દેવદત્તનો પિતા (૭) પુષ્પિકાસૂત્રના સાતમા અધ્યયનનુ નામ (૮) ગઇ ચોવીસીના ૮ મા તીર્થંકર

दत्ति स्त्री० (दत्ति) અન્ન કે પાણીની દાત–વાર, એક વખતમા જેટલુ દાન આપી શકાય તે

दत्तिय पु० (दत्तिक) આહાર પાણીની દાતનો અભિગ્રહ ધારણ કરનાર (સાધુ)

दत्तेसणा स्त्री० (दत्तैषणा) ઉત્પાદ આદિ એષણા દોષની તપાસ કરવી તે

दद्दर त्रि० (दर्दर) મજબૂત, દૃઢ (૨) न० વાદ્ય વિશેષ (૩) થાપો મારવો તે, ચપેટાનો એક પ્રકાર (૪) દાદરો નિસરણી (૫) पु० એક પર્વત (૬) દેડકાની માફક પગ પછાડવા (૭) વચનનો આડંબર (૮) દક્ષિણમા દર્દુર નામના પહાડ ઉપરનુ ચન્દન (૯) આઘાત પ્રહાર

दद्दरग पु० } (दर्दरक) पगथी दर दर
दद्दरय न० } એવો અવાજ કરવો તે (२) એક જાતનુ વાજિંત્ર (३) વાસણનુ મો બાંધવાનો લુગડાનો કટકો

दद्दरिया स्त्री० (दर्दरिका) વાદ્ય-વાજિંત્ર વિશેષ (२) પ્રહાર, આઘાત

दद्दु पु० (दद्रु) ધાધર, ચામડીનો એક રોગ

दद्दुर पु० (दर्दुर) દેડકો (२) એ નામનો એક પર્વત (३) રાહુનુ અપરનામ (४) ચામડાથી મોઢુ બાંધેલ કળસ (५) કુડી આદિ ભાજનનુ મુખ (६) દેડકાના ભવમાથી દદુરાવતંસક વિમાનમા ઉત્પન્ન થયેલ દેવ (७) પાચમા દેવલોકના ઇન્દ્રનુ ચિહ્ન

दद्दुरदेव पु० (दर्दुरदेव) પહેલા દેવલોકનો એક દેવતા

दद्दुरवडिंसय न० (दर्दुरावतंसक) એ નામનુ પહેલા દેવલોકનુ એક વિમાન

दद्दुरी स्त्री० (दर्दुरी) દેડકી

दद्ध त्रि० (दग्ध) બળેલ

दधि न० (दधि) દહી

दधिघण न० (दधिघन) બરાબર જામેલુ-કઠણ થયેલ દહી

दधिफोल्लई स्त्री० (दधिफोल्ली) વનસ્પતિ વિશેષ

दधिमुह न० (दधिमुख) નંદીશ્વરદ્વીપના અજન પર્વતની વાવડી વચ્ચેના પર્વતનુ નામ

दधिवण्ण पु० (दधिवर्ण) વૃક્ષ વિશેષ

दप्प पु० (दर्प) અહંકાર, ગર્વ (२) ધૃષ્ટતા

दप्पण पु० न० (दर्पण) અરીસો, આયનો (२) આઠ મગળિકમાનો એક (३) त्रि० દર્પજનક

दप्पणग न० (दर्पणक) અરીસો પકડવાનો હાથો

दप्पणिज्ज त्रि० (दर्पणीय) બળ આપી ઉત્સાહ શક્તિને પુષ્ટ કરનાર, જઠરાગ્નિ પ્રદીપ્ત કરનાર (२) न० જેથી કામ ઉત્પન્ન થાય એવુ એક પ્રકારનુ મર્દન.

दप्पिट्ठ त्रि० (दर्पिष्ठ) ગર્વી, અહંકારી

दप्पिय त्रि० (दर्पित) ગર્વિષ્ઠ

दब्भ पु० (दर्भ) દાભડો, એક જાતનુ ખડ

दब्भकुस न० (दर्भकुश) દાભડો

दब्भपुप्फ पु० (दर्भपुष्प) દર્વિકર-સર્પની એક જાત

दब्भय पु० (दर्भक) મૂળ સહિત દાભનો છોડ

दब्भसंथारग न० (दर्भसंस्तारक) દાભડાની પથારી

दब्भियायण पु० (दाभ्यायन) ચિત્રા નક્ષત્રનુ ગોત્ર

दम पु० (दम) ઇંદ્રિય દમન, બાહ્યવૃત્તિનો નિરોધ (२) દમન, નિગ્રહ

दमग त्रि० (द्रमक) રાંક, ભિખારી (२) દરિદ્રી

दमघोस पु० (दमघोष) શિશુપાળ રાજાના બાપનુ નામ, ચેદિ દેશના રાજા

दमण न० (दमन) દમન કરવુ તે, પશુ આદિને પીડવા તે (२) વૃક્ષની એક જાત

दमणग } पु० (दमनक) ફૂલની એક જાત
दमणय }

दमणा स्त्री० (दमना) એક જાતનુ ગન્ધ દ્રવ્ય

दमदंत पु० (दमदन्त) એ નામનો હસ્તિશીર્ષકપુરનો એક રાજા (२) એક જૈન મુનિ

दमि त्रि० (दमिन्) ઇંદ્રિય નિગ્રહ કરનાર, જિતેન્દ્રિય

दमिय त्रि० (दमित) દમન કરેલ, નિગ્રહ કરેલ

दमिल पु० (द्रविड) એ નામનો એક ભ-રતખંડમાનો દેશ (૨) પુ० સ્ત્રી० તે દેશના રહેવાસી

दमिला } दमिली } સ્ત્રી० (द्रविडा) દ્રવિડ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ દાસી

दमीसर पु० (दमीश्वर) જિતેંદ્રિયમા અગ્રેસર

दम्म त्रि० (दम्य) દમન કરવા યોગ્ય

दय न० (दक) પાણી જળ

दय त्रि० (दय) આપનાર

दयसीम पु० (दकसीमन्) લવણ સમુદ્રમા રહેલ એક આવાસ પર્વત

दया स्त्री० (दया) દયા કૃપા (૨) જીવ રક્ષા

दयालु त्रि० (दयालु) દયાળુ, દયાવાન

दर त्रि० ( ) અર્ધુ (૨) થોડુ

दरसणिज्ज त्रि० (दर्शनीय) દર્શન કરવા યોગ્ય

दरसिय त्रि० (दर्शित) દેખાડેલ

दरिद्द त्रि० (दरिद्र) દરિદ્ર ગરીબ, નિર્ધન

दरिय त्रि० (दृप्त) ગર્વિષ્ટ ગર્વયુક્ત

दरिय त्रि० (दीर्ण) ફાડેલ, વિદારેલ

दरिसण न० (दर्शन) સમકિત (૨) આગમ (૩) સવેદન (૪) પ્રકાશવુ પ્રગટ કરવુ (૫) વાક્ય (૬) દર્શન-મત

दरिसणावरणिज्ज } दरिसणावरणीय } न० (दर्शनावरणीय) આત્માના દર્શન ગુણનુ આચ્છાદન કરનાર આઠ કર્મમાનુ બીજુ કર્મ

दरिसणिज्ज } दरिसणिय } त्रि० (दर्शनीय) જોવા યોગ્ય

दरिसावण न० (दर्शन) દર્શન, સાક્ષાત્કાર

दरिसि त्रि० (दर्शिन्) સર્વદર્શી

दरी स्त्री० (दरी) પર્વતની ગુફા (૨) ઉંદર આદીએ કરેલી નાની ખાડ

दल न० (दल) પત્ર પાંદડા (૨) ભાગ, ખડ (૩) સમૂહ, જથ્થો (૪) કર્મના દલીયા કર્મના અણુનો જથ્થો (૫) ઉપાદાન કારણ

दलिय न० (दलिक) વિભાગ, અવયવ વિશેષ (૨) કર્મના પરમાણુ (૩) વસ્તુ-પદાર્થ

दव पु० (द्रव) ક્રીડા, ગમ્મત (૨) પાણી વગેરે પ્રવાહી (૩) વેગ (૪) સયમ, વિરતિ (૫) રસીલી ચીજ

दव पु० (दव) દાવાનળ, વનનો અગ્નિ

दवकर त्रि० (द्रवकर) હાસ્યકારક

दवकारी स्त्री० (द्रवकारिणी) હાસી-ગમ્મત કરનારી (ભાષા)

दवग्गि पु० (दवाग्नि) દાવાનળ

दवग्गिदावणया स्त्री० (दवाग्निदापन) સાતમા ઉપભોગ પરિભોગ વ્રતનો ૧૩ મો કર્માદાન રૂપ અતિચાર ઘુંગર વગેરેને સળગાવવા તે

दवण न० (द्रवन) વાહન

दवदव अ० ( ) 'દમ દમ' કરતા ચાલવુ તે

दवदवचारि त्रि० ( ) દમ દમ એવો અવાજ કરતા ઉતાવળે ચાલનાર સાધુ અસમાધિનુ પ્રથમ સ્થાન સેવનાર

दवदवस्स अ० ( ) ઉતાવળે ઉતાવળે

दवर पु० ( ) રજ્જુ દોરડુ

दवरग पु० ( ) દોરડુ

दवरिया स्त्री० ( ) નાની રસ્સી

दवसील त्रि० (द्रवशील) જલદી જલદી ભાષણ કરનાર

दविड पु० (द्रविड) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ

दविडी स्त्री० (द्राविडी) લિપિ વિશેષ

दविण न० (द्रविण) ધન, સપત્તિ

दविय त्रि० (द्रवित) ભીંજાયેલી, દ્રવયુક્ત

दविय पु० (द्रविक) સંયમી (૨) મોક્ષ જવાને યોગ્ય, ભવ્ય (૩) તૃણ આદિ દ્રવ્યસમુદાય, બીડ

दविय पु० न० (द्रव्य) દ્રવ્ય, મૂળવસ્તુ (૨) ધન, સંપત્તિ (૩) त्रि० ભવ્ય, મુક્તિને યોગ્ય (૪) સુન્દર, શુદ્ધ (૫) રાગ દ્વેષથી રહિત, વીતરાગ

दवियाणुओग पु० (द्रव्यानुयोग) પદાર્થ વિચાર

दवियात. पु० (द्रव्यात्मन्) દ્રવ્યાત્મા, આત્મદ્રવ્ય

दविल त्रि० (द्रविड) દ્રવિડ દેશવાસી (૨) पु० દેશ વિશેષ

दविसात्थिय पु० (द्रव्यस्वास्तिक) વનસ્પતિ વિશેષ

दव्व न० (द्रव्य) ગુણ અને પર્યાયનું આશ્રય ભૂત અને ભાવિ પર્યાયનું કારણ વસ્તુ-પદાર્થ, ધર્માસ્તિકાય આદિ ૬ દ્રવ્ય (૨) કર્મદળ, કર્મના દલિઆ

दव्वट्ठिय पु० (द्रव्यार्थिक) દ્રવ્યાર્થિકનય, દ્રવ્યની અપેક્ષા લગાડી વિચાર કરવો તે

दव्वत्थव पु० (द्रव्यस्तव) દ્રવ્યસ્તવ-સ્તુતિ, ભાવ વિના સ્તુતિનો ઉચ્ચાર માત્ર કરવો તે

दव्वदेव पु० (द्रव्यदेव) આવતા ભવમાં દેવપણે થનાર મનુષ્ય અને તિર્યંચ

दव्वपुरिस पु० (द्रव्यपुरुष) પુરૂષભાવ રહિત, દ્રવ્યમાત્રે કરી પુરુષ

दव्वबंध पु० (द्रव्यबन्ध) દ્રવ્યબંધ, સ્નેહ યા રજ્જુથી બાંધવું તે

दव्वमण न० (द्रव्यमनस्) કાયયોગની સહાયથી જીવે ગ્રહણ કરેલ ચિંતા-વિચારણા પ્રવૃત્તિ કરાવનાર મનોવર્ગણાનો દ્રવ્યસમૂહ

दव्वलिंग न० (द्रव्यलिङ्ग) દ્રવ્ય વ્યવહાર, બહારનો વેષ

दव्वलेस्सा स्त्री० (द्रव्यलेश्या) દ્રવ્ય લેશ્યા, કૃષ્ણાદિ ૭ લેશ્યાનું દ્રવ્ય (૨) શરીર આદિ પૌદ્ગલિક વસ્તુનો રૂપ, રંગ

दव्वलोग | **दव्वलोय** पु० (द्रव्यलोक) ધર્માસ્તિકા આદિ છએ દ્રવ્યરૂપ લોક

दव्वसंसार. पु० (द्रव्यसंसार) જીવ પુદ્ગળ રૂપ દ્રવ્યનું ભ્રમણ તે દ્રવ્ય સંસાર

दव्वसुय न० (द्रव्यश्रुत) દ્રવ્યશ્રુત, ભાવશ્રુતના કારણરૂપ શબ્દ સમૂહ, આચારાંગ આદિ શાસ્ત્ર

दव्वसोय पु० (द्रव्यशोच) શરીરશૌચ, બહારની પવિત્રતા

दव्वहलिया स्त्री० (द्रव्यहलिका) એ નામની એક વનસ્પતિ

दव्वहोमा. स्त्री० (द्रव्यहोमा) ઉચ્ચાટનાદિ નિમિત્તે મધ, ઘી, તલ વગેરે હોમવાની વિદ્યા, ૪૦ વિદ્યામાંની એક

दव्विंद पु० (द्रव्येन्द्र) જે શરીર ભવિષ્યમાં ઇંદ્રનું સામર્થ્ય મેળવનાર છે અથવા ભૂતકાળમાં જેણે મેળવ્યું છે વર્તમાનમાં ઇંદ્રભાવ રહિત છે તે શરીરને આગમની અપેક્ષાએ દ્રવ્યેંદ્ર કહેવાય

दव्विंदिय पु० (द्रव्येन्द्रिय) કાન, નાક, આંખ આદિ નિર્વૃત્તિ અને ઉપકરણ રૂપ દ્રવ્ય ઇંદ્રિય, સ્થૂલ ઇન્દ્રિય

दव्विकर पु० (दर्वीकर) એક જાતનો સર્પ

दव्वी स्त्री० (दर्वी) કડછી, ચાટવો (૨) આ નામની એક વનસ્પતિ, કોબીજ, ફુલકોબી

दव्वीअर. | **दव्वीकर** पु० (दर्वीकर) એક જાતનો સર્પ

दव्वेयणा स्त्री० (द्रव्यैजना) દ્રવ્ય પરત્વે કાંપવું તે

दव्वोगाहणा स्त्री० (द्रव्यावगाहना) દ્રવ્ય આશ્રી અવગાહના-ઉંચાઇ

दव्वोमोयरिया स्त्री० (द्रव्यावमोदरिका) ખાનપાનના કે પહેરવા ઓઢવાના દ્રવ્યો ઘટાડવા તે, દ્રવ્ય ઉણોદરીનો એક પ્રકાર

दस त्रि० (दशन्) દશ, ૧૦, દશની સખ્યા

दसअट्ठ त्रि० (दशाष्ट) ૧૮, અઢાર

दसंग पु० (दशाग) દશ જેના અગ-અવયવો છે એવુ સુખ મેળવનાર જીવ, દશાગી સુખ પ્રાપ્ત કરનાર

दसक न० (दशक) દશકો, દશનો થોક

दसकालिय न० (दशकालिक) દશવૈકાલિક નામનુ મૂળ સૂત્ર

दसगुण त्रि० (दशगुण) દશગણો

दसगुणिय त्रि० (दशगुणित) દશે ગણેલ, દશગણુ

दसट्ठ त्रि० (दशाष्ट) અઢાર, ૧૮

दसण पु० (दशन) દાત

दसण्ण पु० (दशार्ण) એ નામનો એક દેશ

दसण्णपुर न० (दशार्णपुर) એ નામનુ એક નગર

दसदसमिया स्त्री० (दशदशमिका) દશ દશક-મો દિવસનુ અભિગ્રહ-તપ, જેમા એકેક દિવસે અથવા દશ દશ દિવસે એકેક દાત અન્નપાણીની વધારતા એક દાતથી દશ દાત સુધી અન્ન પાણીની લઈ શકાય છે

दसद्ध पु० न० (दशार्द्ध) દશનુ અર્ધ પાચ ૫

दसद्धवण्ण त्रि० (दशार्द्धवर्ण) પાચ રગનુ પચરગી

दसधणु पु० (दशधनुष्) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર બીજા કુલકર (૨) ભરતક્ષેત્રની આવતી ઉત્સર્પિણીના ૧૦ મા કુલકર

दसन पु (दशन) દાત

दसन्न पु० (दशार्ण) જુઓ "દસણ્ણ" ૨૦૮

दसन्नभद्द पु० (दशार्णभद्र) દશાર્ણ દેશનો રાજા

दसपुर न० (दशपुर) દશપુર નામનુ નગર કે જેમા ગોષ્ઠામાહિલ નિહ્નવ થયા

दसपुव्वि त्रि० (दशपूर्विन्) દશ પૂર્વ-ગ્રથોના અભ્યાસી

दसम त्रि० (दशम) દશમો-મી-મુ (૨) ન० ચાર ઉપવાસ

दसमभत्त न० (दशमभक्त) ચાર ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

दसमभत्तिय पु० (दशमभक्तिक) ચાર ઉપવાસવાળો

दसमा } स्त्री० (दशमा) દશમ, પક્ષની
दसमी } ૧૦ મી તિથિ

दसमुद्दा स्त्री० (दशमुद्रा) આગળીમા પહેરવાનુ આભૂષણ

दसमुद्दियाणतक } पु० (दशमुद्रिकानन्तक)
दसमुद्दियाणतय } આગળીમા પહેરવાનુ એક આભૂષણ

दसरत्तठिइवडिया. स्त्री० (दशरात्रस्थितिपतिता) કુળાચાર પ્રમાણે દશ દિવસ સુધી પુત્ર પુત્રીનો જન્મ મહોત્સવ કરવો તે

दसरह पु० (दशरथ) ચાલુ અવસર્પિણીના આઠમા બળદેવ તથા વાસુદેવ, રામ લક્ષ્મણના પિતા દશરથ રાજા (૨) એ નામના ચાલુ અવસર્પિણીના ૯મા કુલકર (૩) એક કુમારનુ નામ (૪) વન્હિદશા સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ

दसविह त्रि० (दशविध) દશ પ્રકારનુ

दसवेयालिय न० (दशवैकालिक) એ નામનુ ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ પહેલુ

दससय न० (दशशत) હજારની સખ્યા

दसहा अ० (दशधा) દશ પ્રકારનુ

दसा स्त्री० (दशा) દશા સ્થિતિ અવસ્થા (૨) દશ પ્રકારના અધિકારવાળુ એક કાલિક સૂત્ર (૩) વસ્ત્રના અથવા ઉનના નાના ને પાતળા દોરા

दविय पु० (द्रविक) સંયમી (૨) મોક્ષ જવાને યોગ્ય, ભવ્ય (૩) તૃણ આદિ દ્રવ્યસમુદાય, ભીડ

दविय पु० न० (द्रव्य) દ્રવ્ય, મૂળવસ્તુ (૨) ધન, સંપત્તિ (૩) त्रि० ભવ્ય, મુક્તિને યોગ્ય (૪) સુન્દર, શુદ્ધ (૫) રાગ દ્વેષથી રહિત; વીતરાગ

दवियाणुओग पु० (द्रव्यानुयोग) પદાર્થ વિચાર

दवियात पु० (द्रव्यात्मन) દ્રવ્યાત્મા, આત્મદ્રવ્ય

दविल त्रि० (द्रविड) દ્રવિડ દેશવાસી (૨) पु० દેશ વિશેષ

दविसात्थिय पु० (द्रव्यस्वास्तिक) વનસ્પતિ વિશેષ

दव्व न० (द्रव्य) ગુણ અને પર્યાયનું આશ્રય ભૂત અને ભાવિ પર્યાયનું કારણ વસ્તુ-પદાર્થ, ધર્માસ્તિકાય આદિ ૬ દ્રવ્ય (૨) કર્મદળ, કર્મના દલિયા

दव्वट्टिय पु० (द्रव्यार्थिक) દ્રવ્યાર્થિકનય, દ્રવ્યની અપેક્ષા લગાડી વિચાર કરવો તે

दव्वत्थव पु० (द्रव्यस्तव) દ્રવ્યસ્તવ-સ્તુતિ, ભાવ વિના સ્તુતિનો ઉચ્ચાર માત્ર કરવો તે

दव्वदेव पु० (द्रव्यदेव) આવતા ભવમા દેવપણે થનાર મનુષ્ય અને તિર્યંચ

दव्वपुरिस पु० (द्रव्यपुरुष) પુરૂષભાવ રહિત, દ્રવ્યમાત્રે કરી પુરૂષ

दव्वबंध पु० (द्रव्यबन्ध) દ્રવ્યબંધ, સ્નેહ યા રજ્જુથી બાંધવું તે

दव्वमण न० (द्रव्यमनस्) કાયયોગની સહાયથી જીવે ગ્રહણ કરેલ ચિંતા-વિચારણા પ્રવૃતિ કરાવનાર મનોવર્ગણાનો દ્રવ્યસમૂહ

दव्वलिंग न० (द्रव्यलिङ्ग) દ્રવ્ય વ્યવહાર, બહારનો વેષ

दव्वलेस्सा स्त्री० (द्रव्यलेश्या) દ્રવ્ય લેશ્યા, કૃષ્ણાદિ ૭ લેશ્યાનું દ્રવ્ય (૨) શરીર આદિ પૌદ્‌ગલિક વસ્તુનો રૂપ, રંગ

दव्वलोग } **दव्वलोय** } पु० (द्रव्यलोक) ધર્માસ્તિકાયાદિ જીવાજીવ દ્રવ્યરૂપ લોક

दव्वसंसार पु० (द्रव्यसंसार) જીવ પુદ્‌ગળરૂપ દ્રવ્યનું ભ્રમણ તે દ્રવ્ય સંસાર

दव्वसुय न० (द्रव्यश्रुत) દ્રવ્યશ્રુત, ભાવશ્રુતના કારણરૂપ શબ્દ સમૂહ, આચારાંગ આદિ શાસ્ત્ર

दव्वसोय पु० (द्रव्यशौच) બાહ્યશૌચ, બહારની પવિત્રતા

दव्वहलिया स्त्री० (द्रव्यहलिका) એ નામની એક વનસ્પતિ

दव्वहोमा० स्त्री० (द्रव्यहोमा) ઉચ્ચાટનાદિ નિમિત્તે મધ, ઘી, તલ વગેરે હોમવાની વિદ્યા, ૪૦ વિદ્યામાની એક

दव्विंद पु० (द्रव्येन्द्र) જે શરીર ભવિષ્યમાં ઇંદ્રનું સામર્થ્ય મેળવનાર છે અથવા ભૂતકાળમાં જેણે મેળવ્યું છે વર્તમાનમાં ઇંદ્રભાવ રહિત છે તે શરીરને આગમની અપેક્ષાએ દ્રવ્યેંદ્ર કહેવાય

दव्विंदिय पु० (द्रव्येन्द्रिय) કાન, નાક, આંખ આદિ નિર્વૃત્તિ અને ઉપકરણ રૂપ દ્રવ્ય ઇંદ્રિય, સ્થૂલ ઇન્દ્રિય

दव्वियकर पु० (दर्वीकर) એક જાતનો સર્પ

दव्वी स्त्री० (दर्वी) કડછી, ચાટવો (૨) આ નામની એક વનસ્પતિ, કોળીજ, ફુલકોબી

दव्वीअर } **दव्वीकर** } पु० (दर्वीकर) એક જાતનો સર્પ

दव्वेयणा स्त्री० (द्रव्यैजना) દ્રવ્ય પરત્વે કાંપવું તે

दव्वोगाहणा स्त्री० (द्रव्यावगाहना) દ્રવ્ય આશ્રી અવગાહના-ઉંચાઈ

दव्वोमोयरिया स्त्री० (द्रव्यावमोदरिका) ખાનપાનના કે પહેરવા ઓઢવાના દ્રવ્યો ઘટાડવા તે, દ્રવ્ય ઉણોદરીનો એક પ્રકાર

दाढिगालि સ્ત્રી० (दंष्ट्रिकागलि) જેનુ પડિ લેહણ બરાબર ન થઇ શકે એવુ બ્રાહ્મણને પહેરવા યોગ્ય એક વસ્ત્ર (૨) દાઢીની પંક્તિ
दाढिया સ્ત્રી० (   ) દાઢી મુચ્છ
दाण પુ० न० (दान) દાન, ત્યાગ
दाणंतराय न० (दानान्तराय) દાન દેતા અતરાય પાડવાથી બાધેલ અતરાય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેને લીધે પોતે દાન આપી શકે નહીં
दाणमय त्रि० (दानमय) જેમા દાન દેવુ મુખ્ય ધર્મ છે તે એક પ્રકારની તેની પ્રવજ્યા
दाणव પુ० (दानव) ભવનપતિની એક જાત, દાનવ, અસુર
दाणविंद પુ० (दानवेन्द्र) ચમરેંદ્ર આદિ દાનવના ઇંદ્ર
दाणामा સ્ત્રી० (दानमयी) જેમા મુખ્ય કર્તવ્ય દાન છે એવી પ્રવજ્યા–દીક્ષા
दाणिं અ० (इदानीम्) અત્યારે, હમણા
दातार त्रि० (दातृ) દાન કરનાર, દાતાર
दान न० (दान) જુઓ "દાણ" શબ્દ
दाम न० (दामन्) ફુલની માળા (૨) દોરડુ (૩) લવણ સમુદ્રમા ઉત્તર દિશાએ ૪૨ હજાર જોજન ઉપર વેલધર દેવનો નિવાસ પર્વત
दामग न० (दामक) પગ બાધવાનુ દોરડુ ડામણ
दामड्ढि પુ० (दामार्धिन्) } શક્રેન્દ્રની વૃષભસેના નાનો અધિપતિ
दामड्ढि પુ० (दामर्द्धि) }
दामण न० (दामन्) ડામણ બધન
दामणी સ્ત્રી० (दामनी) ડામણ (૨) ૧૮ મા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વીનુ નામ (૩) દામની આકારનુ સ્ત્રીનુ એક સુલક્ષણ
दामलिवि સ્ત્રી० (दामलिपि) બ્રાહ્મી લિપિનો ૧૭ મો પ્રકાર

दामा સ્ત્રી० (दामन्) ફુલની માળા
दामिणी સ્ત્રી० (दामनी) ડામણ
दामिल પુ० (द्राविड) દ્રાવિડ દેશ
दामिललिवि સ્ત્રી० (द्राविडलिपि) દ્રાવિડ અક્ષરની લિપિ
दामिली સ્ત્રી० (द्राविडी) દ્રાવિડી વિદ્યા
दामी સ્ત્રી० (दामी) લિપિ વિશેષ
दामोयर પુ० (दामोदर) ભરતક્ષેત્રના ગઈ ચોવીસીના ૯ મા તીર્થંકર
दाय न० (दाय) દાન, દેવાનો ભાગ
दायअ त्रि० (दायक) દાતાર
दायग त्रि० (दायक) એષણાના દશ દોષ માનો છઠ્ઠો દોષ (૨) દાતાર
दायण } न० (दान) દેવુ, આપવુ
दायणा } સ્ત્રી०
दायणा સ્ત્રી० (दायना) પ્રશ્નનુ નિરાકરણ કરવુ તે
दायाद } પુ० (दायाद) ભાયાત ગોત્રીગો
दायाय } (૨) વડીલોની સપતિમા ભાગ લેનાર હકદાર
दायार પુ० (दातृ) દાતાર આપનાર
दायार त्रि० (दायार) યાચક, માગણ
दार પુ० (दार) પત્ની, સ્ત્રી
दार न० (द्वार) દરવાજો, બારણુ (૨) न० પ્રકરણ (૩) અર્થ મેળવવાનો ઉપાય
दारग પુ० (दारक) બાળક છોકરો
दारचेडी સ્ત્રી० (द्वारचेटी) બારસાખ
दारट्ठ त्रि० (द्वारस्थ) દરવાજા પાસે રહેલ (૨) પુ દરવાન
दारण न० (दारण) વિદારવુ તે
दारपिंड પુ० (द्वारपिण्ड) બારશાખ
दारभाय પુ० (द्वारभाग) દ્વારભાગ, બારણાનો ભાગ
दारय પુ० (दारक) બાળક છોકરો
दारवती સ્ત્રી० (द्वारवती) સૌરાષ્ટ્ર દેશમાની પ્રસિદ્ધ દ્વારિકા નગરી

दसाकप्पववहार पु० (दशाकल्पव्यवहार) दशाश्रुतस्कंधना दश, बृहत्कल्पना ७ अने व्यवहार सूत्रना दश अध्ययन-सर्व मळीने २७ीस अध्ययन

दसाकप्पववहारधर पु० (दशाकल्पव्यवहारधर) दशाश्रुत, बृहत्कल्प अने व्यवहार सूत्रना धरनार

दसार पु० (दशार्ह) समुद्रविजय वगेरे दश भाइ, लोकोमा अर्हु-नायक होवाथी दशार्ह कहेवाय छे (२) वासुदेव, श्रीकृष्ण (३) वासुदेवनु कुटुंब

दसारगंडिया स्त्री० (दशार्हगण्डिका) जेमा दशार्हनो अधिकार छे एवो ग्रन्थ

दसाहिय त्रि० (दशाह्निक) दश दिवस संबंधी

दसाहिया स्त्री० (दशाह्निका) दश दिवस पर्यंत थती पुत्रनी जन्मक्रिया

दसी स्त्री० (दशा) वस्त्रनो छेडो के जे भाग वण्या वगरनो होय ते

दसुग } **दसुय** } पु० (दस्युक) चोर, तस्कर

दस्सु पु० (दस्यु) चोर

दह त्रि० (दशन्) दश, १०

दह पु० (ह्रद) पाणीनो ऊंडो धरो, द्रह (२) ए नामनो एक द्वीप अने एक समुद्र (३) ए नामनी एक वेल

दहण न० (दहन) बाळवु, भस्म करवु (२) ए नामनो कृत्तिका नक्षत्रनो देवता (३) पु० अग्नि, वह्नि

दहणय त्रि० (दहनक) दाह करनार

दहफुल्लिया स्त्री० (द्रहफुल्लिका) ए नामनी एक वेल

दहवई स्त्री० } **दहवती** } (द्रहवती) महाविदेहनी बार अंतर नदीमानी एक, कच्छगावतीविजय अने आवर्त विजय वच्चेनी नदी

दहावई स्त्री० (द्रहवती) बार अंतर नदीमानी एक

दहावईकुंड न० (द्रहावतीकुण्ड) द्रहावती नदीनो कुंड

दहि न० (दधि) दही

दहिकासुय पु० (दधिकासुक) ए नामनी एक वनस्पति

दहिघण पु० (दधिघन) दहीनो पिंड, कठण जमेल दही

दहिमुह पु० (दधिमुख) एक पर्वतनु नाम (२) दधिमुख नामनो देव

दहिय त्रि० (दग्ध) तपावेल

दहिवण्ण पु० (दधिपर्ण) ए नामनु एक झाड (२) द्वीपकुमार देवतानु चैत्यवृक्ष (३) १५ मा तीर्थंकरनु चैत्यवृक्ष

दहिवासुया स्त्री० (दधिवासुका) ए नामनी एक वनस्पति

दाअ न० (दाय) कन्याने परणाव्या पछी आपवानी वस्तु, दाद, क्रियावर

दाइय पु० (दायिक) भायात, गोत्रीय, कुटुंबी

दाइय त्रि० (दर्शित) देखाडेल, बतावेल

दाई स्त्री० (दात्री) देनारी, दातार स्त्री

दाओयरिय त्रि० (दाकोदरिक) जलोदर रोगवाळो

दाकलस पु० (दककलश) पाणीनो कळशीयो

दाकुंभ पु० (दककुम्भ) पाणीनो घडो

दाडिम पु० (दाडिम) दाडमनु झाड, दाडमी (२) न० तेनु फळ, दाडम

दाढ त्रि० (दाष्ट्र) दाढथी फाडी खानार प्राणी-सिंह वगेरे

दाढा स्त्री० (दंष्ट्रा) दाढ

दाढि त्रि० (दंष्ट्रिन्) दाढवाळा (२) पु० हिंसक पशु

दाढिगालि स्त्री० (दंष्ट्रिकावलि) જેનુ પડિ લેહણ બરાબર ન થઇ શકે એવુ બ્રાહ્મણને પહેરવા ચોગ્ય એક વસ્ત્ર (૨) દાઢીની પક્તિ
दाढिया स्त्री० ( ) દાઢી મુચ્છ
दाण पु० न० (दान) દાન, ત્યાગ
दाणन्तराय न० (दानान्तराय) દાન દેતા અતરાય પાડવાથી બાધેન અનરાય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેને લીધે પોતે દાન આપી શકે નહીં
दाणमय त्रि० (दानमय) જેમા દાન દેવુ મુખ્ય ધર્મ છે તે એક પ્રકારની તેની પ્રનજ્યા
दाणव पु० (दानव) ભવનપતિની એક જાત, દાનવ, અસુર
दाणविंद पु० (दानवेन्द्र) ચમરેંદ્ર આદિ દાનવના ઈંદ્ર
दाणामा स्त्री० (दानमयी) જેમા મુખ્ય કર્તવ્ય દાન છે એવી પ્રવ્રજ્યા–દીક્ષા
दाणिं अ० (इदानीम्) અત્યારે, હમણા
दातार त्रि० (दातृ) દાન કરનાર દાતાર
दान न० (दान) જુઓ " દાણ " શબ્દ
दाम न० (दामन्) ફુલની માળા (૨) દોરડુ (૩) લવણ સમુદ્રમા ઉત્તર દિશાએ ૪૨ હજાર જોજન ઉપર વેલધર દેવનો નિવાસ પર્વત
दामग न० (दामक) પગ બાધવાનુ દોરડુ ડામણ
दामड्ढि पु० (दामार्धिन्) } શક્રેન્દ્રની વૃષભસેदामड्ढि पु० (दामर्द्धि) } નાનો અધિપતિ
दामण न० (दामन्) ડામણ બધન
दामणी स्त्री० (दामनी) ડામણ (૨) ૧૮ મા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વીનુ નામ (૩) દામની આકારનુ સ્ત્રીનુ એક સુલક્ષણ
दामलिवि स्त्री० (दामलिपि) બ્રાહ્મી લિપિનો ૧૭ મો પ્રકાર
दामा स्त्री० (दामन्) ફુલની માળા
दामिणी स्त्री० (दामनी) ડામણ
दामिल पु० (द्राविड) દ્રાવિડ દેશ
दामिललिवि स्त्री० (द्राविडलिपि) દ્રાવિડ અક્ષરની લિપિ
दामिली स्त्री० (द्राविडी) દ્રાવિડી વિદ્યા
दामी स्त्री० (दामी) લિપિ વિશેષ
दामोयर पु० (दामोदर) ભરતક્ષેત્રના ગઈ ચોવીસીના ૯ મા તીર્થંકર
दाय न० (दाय) દાન, દેવાનો ભાગ
दायअ त्रि० (दायक) દાતાર
दायग त्रि० (दायक) એષણાના દશ દોષ માનો છઠ્ઠો દોષ (૨) દાતાર
दायण } न० (दान) દેવુ, આપવુ
दायणा } स्त्री०
दायणा स्त्री० (दायना) પ્રશ્નનુ નિરાકરણ કરવુ તે
दायाद } पु० (दायाद) ભાયાત, ગોત્રીગો
दाइाय } (૨) વડીલોની સપતિમા ભાગ લેવાને હક્કદાર
दायार पु० (दातृ) દાતાર આપનાર
दायार त्रि० (दायार) યાચક, માગણ
दार पु० (दार) પત્ની સ્ત્રી
दार न० (द्वार) દરવાજો, બારણુ (૨) ન० પ્રકરણ (૩) અર્થ મેળવવાનો ઉપાય
दारग पु० (दारक) બાળક, છોકરો
दारचेडी स्त्री० (द्वारचेटी) બારસાખ
दारट्ठ त्रि० (द्वारस्थ) દરવાજા પાસે રહેલ (૨) પુ દરવાન
दारण न० (दारण) વિદારવુ તે
दारपिंड पु० (द्वारपिण्ड) બારશાખ
दारभाय पु० (द्वारभाग) દ્વારભાગ બારણાનો ભાગ
दारय पु० (दारक) બાળક, છોકરો
दारवती स्त्री० (द्वारवती) સોરાષ્ટ્ર દેશમાની પ્રસિદ્ધ દ્વારિકા નગરી

दारचिंड न० (द्वारविग) બારમાખ
दारिद्द न० (दारिद्र) દરિદ્રતા
दारिया स्त्री० (दारिका) દીકરી, પુત્રી
दारु न० (दारु) કાષ્ઠ
दारुग पु० (दारुक) વસુદેવ રાજાના એક પુત્રનુ નામ (૨) કૃષ્ણનો સારથી
दारुण त्रि० (दारुण) દારૂણ, ભયંકર, અમ્લ (૨) એક અહોરાત્રના ત્રીસ મુહૂર્તમાના પંદરમા મુહૂર્તનુ નામ
दारुपव्वय पु० (दारुपर्वत) એ નામનો એક પર્વત વિશેષ
दारुपव्वयग पु० (दारुपर્વतक) સૂર્યાભ વિમાનના વનખંડમાનો લાકડાનો બનેલ દેખાતો એક પર્વત
दारुपाय न० (दारुपात्र) લાકડાનુ બનાવેલુ પાત્ર
दारुमड्ड पु० (दारुमृत) જમ્બૂદ્વીપના ભરત ખંડમા થનાર ૨૩ મા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનુ નામ
दारुय पु० (दारुक) અંતગડસૂત્રના ત્રીજા વર્ગના બારમા અધ્યયનનુ નામ (૨) વસુદેવ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૩) લાકડુ, કાષ્ઠ (૪) કૃષ્ણ વાસુદેવના સારથિનું નામ (૪) કૃષ્ણ વાસુદેવના એક પુત્ર
दारुसकम पु० (दारुसंक्रम) લાકડાનો બનાવેલો પુલ
दालण न० (दारण) ફાડવુ, વિદારવુ તે
दालि स्त्री० (दालि) ચણા વગેરેની દાળ (૨) રેખા
दालिद्द न० (दारिद्र्य) દરિદ્રતા
दालिम पु० न० (दाडिम) દાડમડી (૨) તેનુ ફળ, દાડમ
दालियव न० (दालिकाम्ल) આમલી નાખેલ દાળ, ખાટી દાળ
दालिया स्त्री० (दालिका) દાળ
दाली स्त्री० (दाली) રાગ (૨) ફાટ, તડ
दावणा स्त्री० (दापन) અપાવવુ તે
दावद्दव पु० (दावद्रव) સમુદ્રના કાંઠા ઉપર ઉગતુ એક જાતનુ ઝાડ (૨) દાવદ્રવ નામના વૃક્ષના દૃષ્ટાંતવાળુ જ્ઞાતા સૂત્રનુ ૧૧ મુ અધ્યયન
दावर पु० (द्वापर) બે, બેની સંખ્યા (૨) ત્રીજો દ્વાપર યુગ
दावरजुम्म न० (द्वापरयुग्म) જેને ચારે ભાગતા બે શેષ રહે તે સંખ્યા, ૬, ૧૦, ૧૪, વગેરે
दावरजुम्मकडजुम्म न० (द्वापरयुग्मकृतयुग्म) જે રાશિને ચાર ભાગતા કંઈ શેષ ન રહે અને લબ્ધ સંખ્યાને ચાર ભાગતા બે શેષ રહે તે સંખ્યા
दावरजुम्मकलिओग पु० (द्वापरयुग्मकल्योज) જે રાશિને ચારે ભાગતા એક શેષ રહે અને લબ્ધ સંખ્યાને ચારે ભાગતા બે શેષ રહે તે સંખ્યા
दावरजुम्मतेओग पु० (द्वापरयुग्मत्र्योजस्) જે સંખ્યાને ચારે ભાગતા ત્રણ શેષ રહે અને લબ્ધ સંખ્યાને ચારે ભાગતા બે શેષ રહે તે સંખ્યા
दावरजुम्मदावरजुम्म न० (द्वापरयुग्मद्वापरयुग्म) જે રાશિને અને લબ્ધ સંખ્યાને ચારે ભાગતા બે શેષ રહે તે સંખ્યા
दावारग } दावारय } न० (दकवारक) ઘડો, પાણીનુ વાસણ
दाविय त्रि० (दापित) અપાવેલ
दास पु० (दास) દાસ, નોકર, ચાકર
दासचेडग } दासचेडय } पु० (दासचेटक) દાસ પુત્ર, નોકરનો છોકરો
दासचेडिआ स्त्री० (दासचेटिका) દાસ દાસી
दासचेडी स्त्री० (दासचेटी) દાસ દાસી
दासदासी स्त्री० (दासदासी) દાસ અને દાસી નોકર-ચાકર

दासवाय पु० (दासवाद) દાસનો આરોપ મૂકવો તે
दासि न० (दासि) એ નામનો એક ગુચ્છો, વનસ્પતિ વિશેષ
दासी स्त्री० (दासी) દાસી, ચાકરડી
दासीखडिया स्त्री० (दासीखर्वटिका) ગો દાસ થિવરે સ્થાપેલી ગોદાસગણની ચોથી શાખા
दासीचोर पु० (दासीचोर) દાસીને ચોરનાર
दाह पु० (दाह) દાહજ્વર બળતરીયો તાવ
दाह पु० (दाह) દાહ બળતરા (૨) રાસ્ત્ર વિશેષ
दाहग त्रि० (दाहक) બાળનાર
दाहवक्कंतिय त्रि० (दाहव्युत्क्रान्तिक) જેને દાહ ઉત્પન્ન થયેલો છે તે
दाहिण त्रि० (दक्षिण) જમણું, જમણી બાજુનું (૨) સ્ત્રી० દક્ષિણ દિશા
दाहिणगामि त्रि० (दक्षिणगामिन्) દક્ષિણ દિશા તરફનું
दाहिणड्ढ न० (दक्षिणार्द्ध) દક્ષિણાર્દ્ધ-દક્ષિણ તરફનો અર્ધ ભાગ
दाहिणड्ढभरह पु० (दक्षिणार्द्धभरत) દક્ષિણાર્દ્ધ ભરત, ભરતક્ષેત્રનો દક્ષિણ તરફનો અર્ધ ભાગ
दाहिणड्ढभरहकूड पु० (दक्षिणार्द्धभरतकूट) વૈતાઢ્ય પર્વતના નવ કૂટમાંનુ બીજુ કૂટ
दाहिणड्ढभारह पु० (दक्षिणार्द्धभारत) દક્ષિણાર્દ્ધ ભારત
दाहिणड्ढभारहवास पु० (दक्षिणार्द्धभारतवर्ष) દક્ષિણાર્દ્ધ ભારતવર્ષ-ભરતક્ષેત્ર
दाहिणदारिय न० (दक्षिणद्वारिक) અશ્વિની આદિ સાત નક્ષત્ર, દક્ષિણમુખી
दाहिणपच्चिछमा } **दाहिणपच्चत्थिमा** } स्त्री० (दक्षिणपश्चिमा) નૈર્ઋત્ય ખુણો
दाहिणपच्छिम पु० (दक्षिणपश्चिम) નૈર્ઋત્ય કોણ
दाहिणपडीण पु० (दक्षिणप्रतीचीन) દક્ષિણ પશ્ચિમનો મધ્યભાગ નૈર્ઋત્ય ખુણો
दाहिणपुरच्छिम } **दाहिणपुरच्छिमिल्ल** } पु० (दक्षिणपौरस्त्य) અગ્નિકોણ
दाहिणपुरत्थ } **दाहिणपुरत्थिम** } पु० (दक्षिणपौरस्त्य) અગ્નિકોણ
दाहिणय पु० (दक्षिणक) દક્ષિણ દેશ
दाहिणा स्त्री० (दक्षिणा) દક્ષિણ દિશા
दाहिणायण पु० (दक्षिणायन) દક્ષિણાયન સૂર્યનું દક્ષિણ દિશા તરફ જવું તે
दाहिणावत्त पु० (दक्षिणावर्त्त) જમણો શંખ, દક્ષિણાવર્ત્ત શંખ
दाहिणिल्ल त्रि० (दाक्षिणात्य) દક્ષિણ દિશામાં થનાર, દક્ષિણ દિશાનું
दाहिणिल्लपुरत्थिमिल्ल पु० (दाक्षिणात्यपौरस्त्य) અગ્નિ ખુણો
दिअंत पु० (दिगन्त) દિશાઓનો અન્ત-છેડો
दिइ स्त्री० (दृति) પાણી ભરવાની મશક
दिक्खा स्त्री० (दीक्षा) દીક્ષા સંસાર ત્યાગની ક્રિયા
दिक्खिय त्रि० (दीक्षित) દીક્ષા આપેલ
दिगिंछा स्त्री० (जिघत्सा) ભૂખ
दिगिंछापरिसह } **दिगिंछापरीसह** } पु० (जिघत्सापरिषह) ભૂખનો પરિસહ
दिगु पु० (द्विगु) દ્વિગુ સમાસ
दिग्घ त्रि० (दीर्घ) દીર્ઘ લાંબુ
दिज्ज त्रि० (देय) દેવા યોગ્ય (૨) જે દેવાનુ છે તે (૩) પુ० ન० કર વિશેષ
दिट्ठ त्रि० (दृष्ट) જોએલ દીઠેલ દેખેલ (૨) અભિમત (૩) જ્ઞાત (૪) ન० દર્શન
दिट्ठ त्रि० (दिष्ट) ફરમાવેલું કહેલું
दिट्ठंत पु० (दृष्टान्त) દષ્ટાંત દાખલો ઉદાહરણ

दारविंड न० (द्वारपिण्ड) બારસાખ
दारिद्द न० (दारिद्र) દરિદ્રતા
दारिया स्त्री० (दारिका) દીકરી, પુત્રી
दारु न० (दारु) કાષ્ઠ
दारुग पु० (दारुक) વસુદેવ રાજાના એક પુત્રનુ નામ (२) કૃષ્ણનો સારથી
दारुण त्रि० (दारुण) દારૂણ, ભયંકર, અરુણ (२) એક અહોરાત્રના ત્રીસ મુહૂર્તમાના પંદરમા મુહૂર્તનુ નામ
दारुपव्वय पु० (दारुपर्वत) એ નામનો એક પર્વત વિશેષ
दारुपव्वयग पु० (दारुपर्वतक) સુર્યાભ વિમાનના વનખંડમાંનો લાકડાનો બનેલ દેખાતો એક પર્વત
दारुपाय न० (दारुपात्र) લાકડાનુ બનાવેલુ પાત્ર
दारुमड पु० (दारुमल) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૨૩ મા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ
दारुय पु० (दारुक) અંતગડસૂત્રના ત્રીજા વર્ગના બારમા અધ્યયનુ નામ (२) વસુદેવ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (३) લાકડુ, કાષ્ઠ (४) કૃષ્ણ વાસુદેવના સારથિનુ નામ (४) કૃષ્ણ વાસુદેવના એક પુત્ર
दारुसकम पु० (दारुसंक्रम) લાકડાનો બનાવેલો પુલ
दालण न० (दारण) ફાડવુ, વિદારવુ તે
दालि स्त्री० (दालि) ચણા વગેરેની દાળ (२) રેખા
दालिद्द न० (दारिद्र्य) દરિદ્રતા
दालिम पु० न० (दाडिम) દાડમડી (२) તેનુ ફળ, દાડમ
दालियव न० (दालिकाम्ल) આમલી નાખેલ દાળ, ખાટી દાળ
दालिया स्त्री० (दालिका) દાળ
दाली स्त्री० (दाली) દાળ (२) ભાટ, તડ
दावण स्त्री० (दापन) અપાવવુ તે
दावद्दव पु० (दावद्रव) સમુદ્રના કાંઠા ઉપર ઉગતુ એક જાતનુ ઝાડ. (२) દાવદ્રવ નામના વૃક્ષના દૃષ્ટાંતવાળુ જ્ઞાતા સૂત્રનુ ૧૧ મુ અધ્યયન
दावर पु० (द्वापर) બે, બેની સખ્યા (२) ત્રીજો દ્વાપર યુગ
दावरजुम्म न० (द्वापरयुग्म) જેને ચાર ભાગતા બે શેષ રહે તે સખ્યા ૬, ૧૦, ૧૪, વગેર
दावरजुम्मकडजुम्म न० (द्वापरयुग्मकृतयुग्म) જે રાશિને ચાર ભાગતા કંઇ શેષ ન રહે અને લબ્ધ સખ્યાને ચાર ભાગતા બે શેષ રહે તે સખ્યા
दावरजुम्मकलिओग पु० (द्वापरयुग्मकल्योज)) જે રાશિને ચારે ભાગતા એક શેષ રહે અને લબ્ધ સખ્યાને ચારે ભાગતા બે શેષ રહે તે સખ્યા
दावरजुम्मतेओग पु० (द्वापरयुग्मत्र्योजस) જે સખ્યાને ચારે ભાગતા ત્રણ શેષ રહે અને લબ્ધ સખ્યાને ચારે ભાગતા બે શેષ રહે તે સખ્યા
दावरजुम्मदावरजुम्म न० (द्वापरयुग्मद्वापरयुग्म) જે રાશિને અને લબ્ધ સખ્યાને ચારે ભાગતા બે શેષ રહે તે સખ્યા
दावारग } दावारय } न० (दकवारक) ઘડો, પાણીનુ વાસણ
दावाविय त्रि० (दापित) અપાવેલ
दास पु० (दास) દાસ, નોકર, ચાકર
दासचेडग } दासचेडय } पु० (दासचेटक) દાસ પુત્ર, નોકરનો છોકરો
दासचेडिआ स्त्री० (दासचेटिका) દાસ દાસી
दासचेडी स्त्री० (दासचेटी) દાસ દાસી
दासदासी स्त्री० (दासदासी) દાસ અને દાસી નોકર-ચાકર

दासवाय पु० (दासवाद) દાસનો આરોપ ચડાવવો તે

दासि न० (दासि) એ નામનો એક ગુચ્છો, વનસ્પતિ વિશેષ

दासी स्त्री० (दासी) દાસી, ચાકરડી

दासीखव्वडिया स्त्री० (दासीखर्वटिका) ગોદાસ થિવરે કાઢેલી ગોદાસગણની ચોથી શાખા

दासीचार पु० (दासीचार) દાસીને ચોરનાર.

दाह पु० (दाह) દાહ-બળતરા, બળતરીયો તાવ

दाह पु० (दाह) દાહ, બળતરા (૨) શસ્ત્ર વિશેષ

दाहग त्रि० (दाहक) બાળનાર

दाहवक्कंतिय त्रि० (दाहव्युत्क्रान्तिक) જેને દાહ ઉત્પન્ન થયેલો છે તે

दाहिण त्रि० (दक्षिण) જમણું જમણી બાજુનું (૨) स्त्री० દક્ષિણ દિશા

दाहिणगामि त्रि० (दक्षिणगामिन्) દક્ષિણ દિશા તરફનું

दाहिणड्ढ न० (दक्षिणार्द्ध) દક્ષિણાર્દ્ધ-દક્ષિણ તરફનો અર્ધ ભાગ

दाहिणड्ढभरह पु० (दक्षिणार्द्धभरत) દક્ષિણાર્દ્ધ ભરત, ભરતક્ષેત્રનો દક્ષિણ તરફનો અર્ધ ભાગ

दाहिणड्ढभरहकूड पु० (दक्षिणार्द्धभरतकूट) વૈતાઢ્ય પર્વતના નવ કૂટમાનું બીજુ કૂટ

दाहिणड्ढभारह पु० (दक्षिणार्द्धभारत) દક્ષિણાર્દ્ધ ભારત

दाहिणड्ढभारहवास पु० (दक्षिणार्द्धभारतवर्ष) દક્ષિણાર્દ્ધ ભારતવર્ષ-ભરતક્ષેત્ર

दाहिणदारिय न० (दक्षिणद्वारिक) અશ્વિની આદિ સાત નક્ષત્ર, દક્ષિણમુખી

दाहिणपच्चिक्कमा / **दाहिणपच्चत्थिमा** स्त्री० (दक्षिणपश्चिमा) નૈર્ઋત્ય ખુણો

दाहिणपच्चिक्कम पु० (दक्षिणपश्चिम) નૈર્ઋત્ય કોણ

दाहिणपडीण पु० (दक्षिणप्रतीचीन) દક્ષિણ પશ્ચિમનો મધ્યભાગ, નૈર્ઋત્ય ખુણો

दाहिणपुरच्छिम / **दाहिणपुरच्छिमिल्ल** पु० (दक्षिणपौरस्त्य) અગ્નિકોણ

दाहिणपुरत्थ / **दाहिणपुरत्थिम** पु० (दक्षिणपौरस्त्य) અગ્નિકોણ

दाहिणाय पु० (दक्षिणक) દક્ષિણ દેશ

दाहिणा स्त्री० (दक्षिणा) દક્ષિણ દિશા

दाहिणायण पु० (दक्षिणायन) દક્ષિણાયન સૂર્યનું દક્ષિણ દિશા તરફ જવું તે

दाहिणावत्त पु० (दक्षिणावर्त्त) જમણો શંખ, દક્ષિણાવર્ત્ત શંખ

दाहिणिल्ल त्रि० (दाक्षिणात्य) દક્ષિણ દિશામાં થનાર દક્ષિણ દિશાનું

दाहिणिल्लपुरत्थिमिल्ल पु० (दाक्षिणात्यपौरस्त्य) અગ્નિ ખુણો

दिअंत पु० (दिगन्त) દિશાઓનો અન્ત-છેડો

दिइ स्त्री० (दृति) પાણી ભરવાની મશક

दिक्खा स्त्री० (दीक्षा) દીક્ષા, સંસાર ત્યાગની ક્રિયા

दिक्खिय त्रि० (दीक्षित) દીક્ષા આપેલ

दिगिंछा स्त्री० (जिघत्सा) ભૂખ

दिगिंछापरिसह / **दिगिंछापरीसह** पु० (जिघत्सापरिसह) ભૂખનો પારસહ

दिगु पु० (द्विगु) દ્વિગુ સમાસ

दिग्घ त्रि० (दीर्घ) દીર્ઘ લાંબુ

दिज्ज त्रि० (देय) દેવા યોગ્ય (૨) જે દેવાનું છે તે (૩) પુ० ન० કર વિશેષ

दिट्ठ त्रि० (दृष्ट) જોએલ, દીઠેલ દેખેલ (૨) અભિમત (૩) જ્ઞાત (૪) ન० દર્શન

दिट्ठ त्रि० (दिष्ट) ફરમાવેલું, કહેલું

दिट्ठंत पु० (दृष्टान्त) દૃષ્ટાંત દાખલો, ઉદાહરણ

दिट्ठंतिय त्रि० (दार्ष्टान्तिक) અભિનયના ચાર પ્રકારમાનો પહેલો પ્રકાર, જેનાપર ઉદાહરણ આપનામા આવ્યુ હોય તે

दिट्ठपाढि त्रि० (दृष्टपाठिन्) ચરક, સુશ્રુત આદિના જાણનાર

दिट्ठलाभिय त्रि० (दृष्टलाभिक) દીઠેલા અને પરિચિત દાતાર પાસેથી દીઠેની વ સ્તુની ગવેષણા કરનાર

दिट्ठसाहम्म न० (दृष्टसाधर्म्य) એક વસ્તુ જોઇ તેના ઉપરથી તેના જેવી વસ્તુનુ જ્ઞાન થાય તે, અનુમાનનો એક પ્રકાર

दिट्ठि स्त्री० (दृष्टि) દૃષ્ટિ, નજર (૨) જ્ઞાન, સમજણ (૩) મત, પક્ષ, દર્શન (૪) સમ્યગ્ દૃષ્ટિ (૫) આખ, નેત્ર (૬) બુદ્ધિ, મતિ (૭) વિવેક, વિચાર

दिट्ठिजुद्ध न० (दृष्टियुद्ध) દૃષ્ટિયુદ્ધ—આખથી યુદ્ધ કરવુ તે

दिट्ठिम्त त्रि० (दृष्टिमत्) સુદૃષ્ટિવાળા, સમકિતી

दिट्ठिमोह पु० (दृष्टिमोह) દર્શન મોહનીય

दिट्ठिया स्त्री० (दृष्टिका) જોવાથી કર્મ બધાય તે, ૨૫ ક્રિયામાની એક (૨) નજર, જોવુ તે

दिट्ठियाउवएसा स्त्री० (दृष्टिवादोपदेशिका) સમ્યક્ત્વ દૃષ્ટિરૂપ સજ્ઞા, સજ્ઞાનો ત્રીજો પ્રકાર

दिट्ठिवाय पु० (दृष्टिवाद) બારમુ અગસૂત્ર

दिट्ठिविपरियास पु० (दृष्टिविपर्यास) દૃષ્ટિનો વિપર્યાસભ્રાતિ, મિત્રને શત્રુ અને શત્રુને મિત્ર તરીકે જોવુ તે

दिट्ठिविपरियासदंड पु० } **दिट्ठिविपरियासियादंड** } (दृष्टिविपर्यासदण्ड) ભ્રાતિથી મિત્રને દુશ્મન માની લઈ તેની ઘાત કરવાથી લાગતી ક્રિયા, તેરમાનુ પાચમુ ક્રિયા સ્થાનક

दिट्ठिविपरियासियादंडवत्तिय पु० (दृष्टिविपर्यासदण्डप्रत्ययिक) પાચમુ ક્રિયા સ્થાનક, મિત્રને દુશ્મન માની તેનો વધ કરવો તે

दिट्ठिविवज्जास पु० (दृष्टिविपर्यास) ભ્રાતિથી એકને બદલે બીજાને મારનાથી લાગતી ક્રિયા, ક્રિયાના તેર સ્થાનકો પૈકી એક

दिट्ठिविस पु० (दृष्टिविष) જેની દૃષ્ટિ માત્રમા ઝેર હોય એવો સર્પ

दिट्ठिविसभावणा स्त्री० (दृष्टिविषभावना) એ નામનુ એક કાલિક સૂત્ર

दिट्ठिसंचाल पु० (दृष्टिसचार) જરી જરી આખ હલાવવી તે

दिट्ठिसूल पु० (दृष्टिशूल) આખનુ શૂળ

दिण पु० न० (दिन) દિવસ

दिणकय पु (दिनकृत) સૂર્ય

दिणकर पु० (दिनकर) સૂર્ય

दिणनाह पु० (दिननाथ) સૂર્ય

दिणयर पु० (दिनकर) સૂર્ય

दिण्ण त्रि० (दत्त) આપેલુ, દીધેલુ (૨) પુ ૨૧મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ (૩) આઠમા ચદ્રપ્રભ તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનુ નામ (૪) ૧૪ મા શ્રેયાસનાથ સ્વામીના ત્રીજા પૂર્વ ભવનુ નામ (૫) અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર રહેનાર એ નામનો એક તાપસ (૬) ૨૩ મા પાર્શ્વનાથ પ્રભુના પ્રથમ ગણધર (૭) ત્રિ નિવેશિત, સ્થાપિત

दिण्णपहु पु० (दत्तप्रभु) આઠમા તીર્થંકરના પહેલા ગણધર

दित्त त्रि० (दीप्त) પ્રકાશિત, જાજ્વલ્યમાન (૨) દીપ્તિમાન, તેજસ્વી (૩) પ્રચડ, તીક્ષ્ણ (૪) ઉજ્જ્વળ (૫) પુષ્ટ (૬) પ્રસિદ્ધ (૭) મારનાર

दित्त त्रि० (दृप्त) કામથી ઉદ્દીપ્ત (૨) ગર્વિષ્ટ, અહકારી (૩) ભૂત પિશાચ વગેરેના આવેશવાળુ (૪) હાનિકારક

दित्तइत्त त्रि० (दृप्तचित्त) गर्विष्ठ, हर्षघेलो
दित्ति स्त्री० (दीप्ति) शोभा, कांति, प्रकाश
दित्ति स्त्री० (दृप्ति) काम (२) अहंकार
दिनयर पु० (दिनकर) सूर्य
दिन्न त्रि० (दत्त) जुओ "दिण्ण" शब्द
दिन्नअ त्रि० (दत्तक) खोळे बेसाडेल, दत्तक लीधेल
दिय पु० (द्विज) सारा संस्कारवाळो ब्राह्मण (२) पक्षी
दियर पु० (देवर) पतिनो नानो भाई, देर
दियराउ अ० (दिवारात्र) रात दिवस
दियस } पु० (दिवस) दिवस
दियह }
दिया अ० (दिवा) दिवसे
दियाबंभयारि पु० (दिवाब्रह्मचारिन्) श्रावकनी पांचमी पडिमा आदरनार के जे पांच मास सुधी दिवसे ब्रह्मचर्य पाळे
दियालोक पु० (देवलोक) देवलोक, स्वर्ग
दिलिवेढय पु० (दिलिवेष्टक) एक जातनो जळचर पंचेंद्रिय जीव
दिली पु० (दिली) एक जातनो जळचर पंचेंद्रिय जीव
दिव न० (दिव्) स्वर्ग
दिवड्ढ त्रि० (द्व्यपार्द्ध) दोढ, एकने अरधो
दिवस पु० (दिवस) दिवस, दहाडो
दिवसपुहुत्त न० (दिवसपृथक्त्व) बेथी नव दिवस सुधीनो समय
दिवसभयअ पु० (दिवसभृतक) दाडीओ, मजूर
दिवसिय त्रि० (दैवसिक) दिवसमां थनार दिवस संबंधी
दिवा अ० (दिवा) दिवसे
दिवाकर पु० (दिवाकर) सूर्य
दिवाकरकूड पु० (दिवाकरकूट) जंबूद्वीपना मन्दरनी दक्षिणे आवेल रुचक पर्वतनुं आठमुं कूट-शिखर
दिवागर पु० (दिवाकर) जुओ "दिवाकर" शब्द
दिवाबंभयारि पु० (दिवाब्रह्मचारिन्) दिवसे ब्रह्मचर्य पाळनार, पांचमी पडिमाधारी श्रावक
दिवायर पु० (दिवाकर) सूर्य
दिव्व त्रि० (दिव्य) उत्तम श्रेष्ठ (२) दिव्य, स्वर्गीय (३) प्रधान, मुख्य (४) देवता संबंधी (५) मुकुली सर्पनी एक जात (६) देवताई, देवाधिष्ठित
दिव्व न० (दैव) भाग्य, नसीब
दिव्वाग पु० (दिव्याक) मुकुलि सर्पनी एक जात
दिसा स्त्री० (दिश्) पूर्व आदि दश दिशा (२) दिशाकुमार देवता, भवनपति देवनी एक जात (३) ए नामनुं दशमा देवलोकनुं एक विमान
दिसाइ पु० (दिशादि) दिशा विदिशानी शरूआत ज्यांथी थाय छे ते मेरु पर्वत
दिसाकुमार पु० (दिशाकुमार) ए नामना भवनपति देवतानी एक जात
दिसाकुमारिआ } स्त्री० (दिशाकुमारिका) दिशाओनी अधिष्ठात्री भवनपति जातनी देवी
दिसाकुमारिका }
दिसाकुमारी }
के जे तीर्थंकरनो जन्म महोत्सव करवा सौथी प्रथम आवे छे
दिसाचक्कवाल न० (दिक्चक्रवाल) एक प्रकारनुं तप (२) दिशाओनो समूह
दिसाचर त्रि० (दिक्चर) दिशाचर, जुदी जुदी दिशाओमां फरनार, शुभाशुभ फळ प्रकाशक
दिसाणुवाय पु० (दिगनुपात) दिशानुं अनुसरण
दिशादाह पु० (दिग्दाह) दिशाओ बळती देखाय ते, अधर अग्निनी ज्वाळा देखाय ते (२) दिशाओ दाझती देखाय तेनुं शुभाशुभ जाणवानी विद्या

दिसादि पु० (दिगादि) मेरु पर्वत

दिसापोक्खि पु० (दिक्प्रोक्षिन्) चारे दिशा तरफ पाणी छांटी फळ फुलादिक ले એવા તાપસની એક જાત

दिसाभाग पु० (दिग्भाग) દિગ્ભાગ

दिसामोह पु० (दिङ्मोह) દિશાનો મોહ, દિગ્મૂઢતા

दिसायत्तिय त्रि० (दिग्यात्रिक) દેશાન્તરમા ગમન કરનાર

दिसावगासिय न० (दिगवकाशिक) } શ્રાવ
दिसाव्वय न० (दिग्व्रत) } કના

બાર વ્રતમાનુ દશમુ-દશાની વિશેષ મર્યાદા બાધવાનુ વ્રત

दिसासोवत्थिअ पु० (दिशासौवस्तिक) દિશાઓમા પાણી છાંટી આહાર લેનાર તાપસનો એક વર્ગ (૨) જબુદ્વીપના રૂચક પર્વતનુ આઠમુ શિખર (૩) સ્વસ્તિક વિશેષ (૪) ન૦ દેવ વિમાન

दिसासोवत्थिआसण न० (दिक्सौवस्तिकाऽऽसन) એ નામનુ એક આસન

दिसाहत्थि पु० (दिग्हस्तिन्) } ભદ્ર-
दिसाहत्थिकूड पु० (दिग्हस्तिकूट) } સાલ

વનનુ એક કૂટ (૨) દિશામાં રહેલા હાથીના આકારવાળા શિખર વિશેષ, પદ્મોત્તર, નીલવન્ત, સુહસ્તી, અજનગિરિ, કુમુદ, પલાશ, અવતસ, રોચનગિરિ

दिसि स्त्री० (दिश्) દિશા (૨) દિશાકુમાર દેવતા (૩) પન્નવણા સૂત્રના પહેલા પદના ત્રીજા દ્વારનુ નામ

दिसिचक्क पु० (दिक्चक्र) દિશાચક્ર

दिसिदाह पु० (दिग्दाह) જુઓ " दिसादाह " શબ્દ

दिसिव्वय न० (दिग्व्रत) શ્રાવકનુ છઠ્ઠુ વ્રત

दिसी स्त्री० (दिश) દિશા

दिसोदिसिं अ० (दिशिदिशि) ચારે દિશાએ

दीण त्रि० (दीन) ગરીબ, રાક, નિર્ધન (૨) હીન, ન્યૂન (૩) શોકાતુર.

दीणार पु० (दीनार) સોના મહોર, સીક્કો

दीनारमालिया स्त्री० (दीनारमालिका) એ નામનુ એક આભૂષણ, મોહનમાળા

दीव पु० (द्वीप) બેટ, દ્વીપ (૨) દ્વીપ કુમાર નામે ભવનપતિ દેવની એક જાત (૩) દીપડો

दीव पु० (दीप) દીવો (૨) જેમાથી દીપક સમાન જ્યોતિ નીકળે તેવા કલ્પવૃક્ષ

दीवग पु० (दीपाग) એ નામનુ એક કલ્પવૃક્ષ, જેમાથી દીવા સરખી જ્યોતિ પ્રગટે એવુ એક જાતનુ કલ્પવૃક્ષ

दीवकुमार पु० (द्वीपकुमार) ભવનપતિ દેવતાની છઠ્ઠી જાત

दीवकुमारी स्त्री० (द्वीपकुमारी) દ્વીપકુમાર દેવની દેવી

दीवकुमारुद्देसय न० (द्वीपकुमारोद्देशक) ભગવતીના સોળમા શતકના ૧૦ મા ઉદ્દેશાનુ નામ

दीवग न० (दीपक) દીવો (૨) એ નામનુ એક જાતનુ સમકિત

दीवचंपय न० (दीपचम्पक) દીવાનુ ઢાંકણુ

दीवण न० (दीपन) } પ્રકાશ કરવો
दीवणा स्त्री० (दीपना) }

दीवणिज्ज त्रि० (दीपनीय) જઠરાગ્નિને વધારનાર, (ખોરાક) (૨) શોભાયમાન, દેદીપ્યમાન

दीवय पु० (द्वीपक) દીપડો, ચિત્તો

दीवर पु० (दीवर) એ નામની એક જાતની વનસ્પતિ

दीवसमुद्देस न० (द्वीपसमुद्रोद्देश) એ નામનો જીવાભિગમ સૂત્રનો એક ઉદ્દેશો

दीवसागरपन्नत्ति स्त्री० (द्वीपसागरप्रज्ञप्ति) જેમા દ્વીપસાગરનો અધિકાર છે એવુ એક કાલિકસૂત્ર

दीवसिह पु० (दीपशिख) કલ્પવૃક્ષની એક જાત
दीवसिहा स्त्री० (दीपशिखा) બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તીની સ્ત્રીનુ નામ
दीवायण पु० (द्वापायन) એ નામના એક મહર્ષિ (૨) ભરતખડમા થનાર વીસમા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ
दीविग पु० (द्वीपिक) ચિત્તો
दीविच्चग } त्रि० (द्वैप्य) દ્વીપ સબધી
दीविच्चय } દ્વીપમા ઉત્પન્ન થયેલ
दीविय पु० (द्वीपक) દીપડો, ચિત્તો
दीविय त्रि० (दीप्त) પ્રકાશિત
दीवियग्गह त्रि० (दीपिकाग्राह) દીવીને ગ્રહણ કરનાર, મસાલ પકડનાર
दीविया स्त्री० ( ) વાઘના પાજરામા રાખેલુ તિતિરપક્ષી
दीविया स्त्री० (दीपिका) દીવી, મશાલ
दीह त्रि० (दीर्घ) લાબુ વિશાળ
दीहकालिगी स्त्री० (दीर्घकालिकी) ઘણા ગતકાળની સ્મૃતિ અને ભાવિ વસ્તુની વિચારણારૂપ સજ્ઞા
दीहकालोवएसिया स्त्री० (दीर्घकालोपदेशिका) અતીત અને અનાગત વસ્તુ વિષયક જ્ઞાનવાળી સજ્ઞા, સજ્ઞાનો પ્રથમ પ્રકાર
दीहणिव पु० (दीर्घनृप) કમ્પિલપુરનો એક રાજા
दीहदत पु० (दीर्घदंत) અણુત્તરોપપાતિક સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના છઠ્ઠા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૨) જમ્બૂદ્વીપના ભરતમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૧૦ મા તીર્થંકર (૩) એક જૈન મુનિ
दीहदसा स्त्री० (दीर्घदशा) એ નામનો એક ગ્રન્થ
दीहपास पु० (दीर्घपार्श्व) ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર ૧૬મા તીર્થંકર
दीहपुट्ठ पु० (दीर्घपृष्ठ) સર્પ (૨) યવ રાજાનો એક મન્ત્રી
दीहबाहु पु० (दीर्घबाहु) આવતી ચોવીસીના ત્રીજા વાસુદેવ (૨) આઠમા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ
दीहभद्द पु० (दीर्घभद्र) સભૂતિવિજયના શિષ્ય
दीहमद्ध त्रि० (दीर्घाद्ध) દીર્ઘકાળથી જાણીતુ
दीहर त्रि० (दीर्घ) લાબુ મોટુ
दीहलोगसत्थ न० (दीर्घलोकशास्त्र) અગ્નિ
दीहलोय पु० (दीर्घलोक) વનસ્પતિકાય
दीहवेयड्ढ पु० (दीर्घवैताढ्य) લાબો વૈતાઢ્ય પર્વત
दीहसेण पु० (दीर्घसेन) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૩) ઐરવતક્ષેત્રના વર્તમાન ચોવીસીના આઠમા તીર્થંકરનુ નામ
दीहासण न० (दीर्घासन) શય્યા, પથારી
दीहिया स्त्री० (दीर्घिका) પાણીની નીક ધોરીઓ (૨) નહેર (૩) લાબી વાવ
दु स्त्री० (द्रु) સત્તા, સામાન્ય
दु अ० (दुर्) અભાવ (૨) ખરાબ, બુરૂ (૩) મુશ્કેલી (૪) નિન્દા
दु त्रि० (द्वि) બે, ૨
दुअणुअ पु० (द्व्यणुक) બે પરમાણુઓનો સ્કધ
दुआइक्ख त्रि० (दुराख्येय) દુ ખે કહેવાય એવુ
दुआर न० (द्वार) બારણુ
दुआराह त्रि० (दुराराध) જેનુ આરાધન મુશ્કેલીથી થઇ શકે તે
दुआरिआ स्त्री० (द्वारिका) નાનુ બારણુ બારી (૨) ગુપ્ત દ્વાર
दुआवत्त न० (द्व्यावर्त) દૃષ્ટિવાદનુ અચ્છિન્નછેદનયવાળુ મોળમુ સૂત્ર

दुइय त्रि० (द्वितीय) બીજું
दुओणय न० (द्व्यवनत) ગુરૂને વંદના કરતા બેનાર મસ્તક નમાડવું તે, 'ઇચ્છામિ-ખમાસમણો' એ પાઠમાં 'અણુજાણહ' એ પદ બોલી આજ્ઞા માગતાં મસ્તક નમાડવું તે
दुदुभग } पु० (दुन्दुभक) ૮૮ પૈકી ૧૮મા
दुदुभय } મહાગ્રહનું નામ
दुदुभि } पु० (दुन्दुभि) મોટું નગારૂં,
दुदुहि } એક જાતનું વાજિંત્ર
दुविल पु० (दुम्विल) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ
दुकराण पु० (द्विकर्ण) વનસ્પતિ વિશેષ
दुकुल्ल न० } (दुकूल) વૃક્ષ વિશેષ (૨)
दुकूल पु० } ત્રિ૦ દુકૂલ વૃક્ષની છાલનું બનાવેલ વસ્ત્ર આદિ
दुक्कड न० (दुष्कृत) પાપ, દુષ્કૃત્ય
दुक्कडि त्रि० (दुष्कृतिन्) નારકી, મહાપાપી
दुक्कय न० (दुष्कृत) પાપકર્મ
दुक्कर त्रि० (दुष्कर) દુષ્કર, મુશ્કેલ, અઘરૂં, કરવાને અશક્ય
दुक्काल पु० (दुष्काल) અકાળ, દુર્ભિક્ષ
दुक्ख न० (दुःख) દુઃખ, કષ્ટ, ક્લેશ (૨) ત્રિ૦ દુઃખ આપનાર (૩) ન૦ અસાતા વેદનીય કર્મ (૪) ભગવતીસૂત્રના પ્રથમ શતકના બીજા ઉદ્દેશાનું નામ (૫) શારીરિક અને માનસિક દુઃખ
दुक्खण न० (दुःखन) જુઓ "દુઃખ" શબ્દ
दुक्खणत्ता } स्त्री० ( ) દુઃખરૂપ
दुक्खणया } પરિણામ
दुक्खम त्रि० (दुःक्षम) અસમર્થ (૨) અશક્ય
दुक्खा स्त्री० (दुःखा) બીજાની પ્રેરણાથી ઉત્પન્ન થએલી અસાતા વેદના—પીડા
दुक्खासिया स्त्री० (दुःखासिका) વેદના, પીડા
दुक्खि त्रि० (दुःखिन्) દુઃખી
दुक्खिय त्रि० (दुःखित) દુઃખ પામેલ, દુઃખી થએલ
दुक्खुत्तर त्रि० (दुःखोत्तार) મુશ્કેલીથી પાર પામવા યોગ્ય
दुक्खुत्तो अ० (द्विकृत्वस्) બે વાર
दुखुर त्रि० (द्विखुर) જેને બે ખરી હોય તે ગાય ભેંસ વગેરે
दुग न० (द्विक) બે
दुगंध पु० (दुर्गन्ध) દુર્ગંધ, ખરાબવાસ (૨) ત્રિ૦ ખરાબ ગંધવાળું (૩) દુરભિગંધ નામની નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ દુર્ગંધ પામે છે
दुगुंछग त्रि० (जुगुप्सक) જુગુપ્સા કરનાર
दुगुंछणा स्त्री० (जुगुप्सा) નિન્દનીય વસ્તુ જોવાથી થતી ઘૃણા
दुगुंछणिज्ज त्रि० (जुगुप्सनीय) જુગુપ્સા કરવા યોગ્ય
दुगुंछा स्त्री० (जुगुप्सा) દુર્ગન્ધવાળી વસ્તુ તરફ જોતાં આવતો અણગમો (૨, મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેનાથી ઘૃણા થાય
दुगुंछि त्रि० (जुगुप्सिन्) જુગુપ્સા કરનાર
दुगुंछिय त्रि० (जुगुप्सित) ઘૃણિત વસ્તુ, નિન્દ્ય
दुगुण त्रि० (द्विगुण) બમણું (૨) દષ્ટિવાદ અન્તર્ગતસિદ્ધશ્રેણીયા અને મણુસ્સશ્રેણીયા પરિકર્મનો આઠમો ભેદ અને પુટ્ઠસેણી આદિ પાંચ પરિકર્મનો પાંચમો ભેદ
दुगुल्ल } न० (दुकूल) જુઓ 'દુકૂલ'
दुगूल } શબ્દ
दुगोत्ता स्त्री० (द्विगोत्रा) એ નામની એક વેલ
दुग्ग पु० (दुर्ग) વિષમ પ્રદેશ, દુર્ગમ સ્થાન (૨) પુ૦ ન૦ કિલ્લો, કોટ (૩) કષ્ટ, દુઃખ

दुग्ग न० ( ) કષ્ટ, દુખ
दुग्गअ त्रि० (दुर्गत) દરિદ્રી, ધનહીન, ઉપકાર વગેરેથી રહિત
दुग्गअ पु० (दुग्क) દુષ્ટ બળદ
दुग्गइ स्त्री० (दुर्गति) નરક તિર્યંચ આદિ દુર્ગતિ (૨) વિપત્તિ (૩) દુર્દશા (૪) દરિદ્રતા
दुग्गंध पु० (दुर्गन्ध) ખરાબ ગન્ધ (૨) ત્રિ૦ દુર્ગન્ધવાળુ
दुग्गंधि त्रि० (दुर्गन्धिन्) દુર્ગંધવાળુ, નઠારૂ
दुग्गत त्रि० (दुर्गत) દરિદ્ર, ભિખારી
दुग्गम त्रि० (दुर्गम) દુખે સમજાય-જણાય એવુ
दुग्गा स्त्री० (दुर्गा) દુર્ગાદેવી
दुग्गास पु० (दुर्ग्रास) જેમા પ્રયાસથી ખાવાનુ મળતુ હોય તે, દુર્ભિક્ષ
दुग्गिज्झ } त्रि० (दुर्ग्राह्य) મુશ્કેલીથી ગ્રહણ
दुग्गेज्झ } થઇ શકે-જાણી શકાય તેવુ
दुग्घट्ट त्रि० (दुर्घट्ट) જેનુ મુશ્કેલીથી આચ્છાદન કરી શકાય તે
दुग्घास पु० (दुर्ग्रास) દુર્ભિક્ષ, દુકાળ
दुघण पु० (दुघण) ઘણ, લુહારનુ એક ઓજાર
दुघरंतरिय पु० (द्विगृहान्तरिक) એક ઘેર ભિક્ષા લઇ વચ્ચે બે ઘર છોડી ત્રીજેથી ભિક્ષા લેનાર અભિગ્રહ ધરનાર સાધુ-ગોશાળાના અનુયાયી
दुचक्क त्रि० (द्विचक्र) જેને બે પૈડા હોય તેવુ વાહન
दुचिण्ण त्रि० (दुश्चीर्ण) દુષ્ટ રીતે કરેલુ કામ
दुच्च त्रि० (द्वितीय) બીજુ.
दुच्चय त्रि० (दुस्त्यज) દુખેથી ઠોડાય તેવુ
दुच्चर त्रि० (दुश्चर) મુશ્કેલીથી ચનાય તેવુ સ્થાન (૨) મુશ્કેલીથી આચરવા યોગ્ય
दुच्चरित न० } (दुश्चरित) ખરાબ આચરણ
दुच्चरिय } નઠારી ચાલચલગત
दुच्चिण्ण न० (दुश्चीर्ण) દુષ્ટ ભાવથી કરેલ કાર્ય-હિંસા આદિ (૨) દુષ્ટ આચરણ (૩) ભેગી કરેલી દુષ્ટ વસ્તુ
दुजडि पु० (द्विजटिन्) દ્વિજટી નામનો ગ્રહ, ૮૮ મહાગ્રહમાનો એક
दुज्जंत पु० (दुर्यन्त) એ નામના એક આચાર્ય
दुज्जण पु० (दुर्जन) ખરાબ મનુષ્ય
दुज्जय त्रि० (दुर्जय) દુખેથી જીતાય તેવુ
दुज्जाय त्रि० (दुर्यात) દુખેથી જવાય તે
दुज्जीव पु० (दुर्जीव) દુષ્ટ જીવ (૨) न० આજીવિકાની મુશ્કેલી
दुज्जोसअ त्रि० (दुर्जुष्य) મુશ્કેલીથી ખપાવા યોગ્ય
दुज्जोहण पु० (दुर्योधन) ધૃતરાષ્ટ્રનો મોટો પુત્ર, દુર્યોધન
दुज्झ त्रि० (दोह्य) દોહવા યોગ્ય
दुज्झाअ त्रि० (दुर्ध्यात) રૂદ્રધ્યાન આદિ દુષ્ટ ધ્યાન ધરેલ
दुज्झोसय त्रि० (दुर्जोष) જેની સેના કષ્ટથી થઇ શકે એવા
दुज्झोसय त्रि० (दुःक्षर) જેનો મુશ્કેલીથી નાશ થઇ શકે એવુ
दुज्झोसिय त्रि० (दुर्जोषित) દુખ પામેલ
दुज्झोसिय त्रि० (दुःक्षारित) કષ્ટથી નાશ પામેલ
दुट्ठ त्रि० (द्विष्ट) દ્વેષવાળા
दुट्ठ त्रि० (दुष्ट) દુષ્ટ, ખરાબ
दुट्ठाण न० (दुःस्थान) ખરાબ સ્થાન, ડાસ મચ્છર વગેરે ક્ષુદ્ર જન્તુવાળુ સ્થાન
दुट्ठाणय न० (द्विस्थानक) એ નામનુ ઠાણાંગસૂત્રનુ બીજુ ઠાણુ
दुट्ठाणरस पु० (द्विस्थानरस) બેઠાણીઓ રસ પચ્ચખાણાવરણીય કષાયને યોગે કર્મમા જે રસ પડે તે
दुट्ठासण न० (दुरासन) અભિમાની આસન, પગ ઉપર પગ ચઢાવી બેસવુ તે

दुट्ठ त्रि० (दुष्ट) दुष्ट, अयोग्य

दुट्ठुपडिच्छिय त्रि० (दुष्प्रतीच्छित) दुष्ट-नालायकने ज्ञान आपेलु होय ते, ज्ञाननो एक अतिचार.

दुएणाम न० (दुर्नामन्) दुष्ट स्वभावनाळु नाम (२) अपकीर्ति. (३) दुष्ट नाम (४) गर्व

दुगिणक्कम त्रि० (दुर्निष्क्रम) ज्या दु खथी नीकळवानु होय ते

दुगिणसीहिया स्त्री० (दुर्निषद्या) दु खरूप स्वाध्याय भूमि

दुत न० (द्रुत) उतावळे उतावळे गावु ते, गायननो एक दोष (२) जलदी, उतावळ (३) नाट्यविधि विशेष

दुतविलंवित न० (द्रुतविलम्बित) एक प्रकारनो नाटकविधि

दुतितिक्ख त्रि० (दुस्तितिक्ष) दु खथी सहन थाय तेवु

दुत्तर त्रि० (दुस्तर) दु खे तरी शकाय ते

दुत्तार त्रि० (दुस्तार) मुश्केलीथी तरी शकाय ते

दुत्तितिक्ख त्रि० (दुस्तितिक्ष) जे मुश्केलीथी सहन थाय ते

दुत्तोस त्रि० (दुस्तोष) मुश्केलीथी संतोष पामनार

दुत्तोसअ पु० (दुस्तोषक) आहारादिकथी असंतुष्ट (साधु) मुश्केलीथी प्रसन्न थाय ते

दुत्थ त्रि० (दुःस्थ) दुर्गत, दु स्थित

दुद्दंत त्रि० (दुर्दान्त) जेनु मुश्केलीथी दमन थई शके ते

दुद्दसण त्रि० (दुर्दर्शन) जेनु रूप अगम्य होय ते

दुद्दम त्रि० (दुर्दम) जेनु दु खथी दमन थाय ते

दुद्दिट्ठ त्रि० (दुर्दृष्ट) दुष्ट दर्शनवाळा

दुद्दिण न० (दुर्दिन) धूणीया वादळना घेरावाथी सूर्य न देखाता अंधारा जेवु लागे ते

दुद्ध न० (दुग्ध) दुग्ध, दूध

दुद्धजाइ स्त्री० (दुग्धजाति) मदिरा विशेष, जेनो स्वाद दुधना जेवो छे ते

दुद्धट्टी स्त्री० (दुग्धाटी) बळी, प्रसव वखतना दुधने पकवी बनाववामा आवे छे ते

दुद्धया. स्त्री० (दुग्धदा) दूध आपनारी (गाय स्त्री वगेरे)

दुद्धर त्रि० (दुर्धर) दु खेधरी-पकडी शकाय ते (२) गहन

दुद्धरिस त्रि० (दुर्धर्ष) पासे न जई शकाय तेवु, जेने ताबे करवानी हाम न भीडाय तेवु, उग्र

दुद्धवलेही स्त्री० ( ) दुधनी तर, मलाई

दुद्धसाडी. स्त्री० ( ) दुधमा चोखानी कणकी नाखी राधवामा आवे ते, खीर

दुद्धा स्त्री० (दुग्धा) दोयेली गाय, भेंस आदि

दुनउइ स्त्री० (द्विनवति) बाणु, ९२ नी संख्या

दुन्नय पु० (दुर्नय) दुष्ट नीति

दुन्निवोह त्रि० (दुर्निबोध) जे प्रयासथी जाणी शकाय (२) दुर्लभ

दुन्निय न० (दुर्नीत) दुष्कृत्यथी संचित थयेल अशुभ कर्म

दुन्निरिक्ख त्रि० (दुर्निरीक्ष्य) दु खे जोई शकाय तेवु

दुन्निसन्न त्रि० (दुर्निषण्ण) दुष्ट रीते बेठेल

दुप पु० (द्विप) हाथी

दुपउत्तकाय पु० (दुःप्रयुक्तकाय) इष्ट विषयनी प्राप्तिथी सुखी थता अने अनिष्ट विषयनी प्राप्तिथी दु ख वेदता दु प्रणिहित प्रमत्त संयतिनी कायानो व्यापार

दुपएस त्रि० (द्विप्रदेश) બે અવયવવાળા (૨) પુ૦ દ્વયણુક

दुपक्क त्रि० (दुष्पक्व) દુષ્ટ રીતે પકવેલું

दुपक्ख पु० (दुष्पक्ष) દુષ્ટ પક્ષ

दुपक्ख न० (द्विपक्ष) બે પક્ષ (૨) ત્રિ० બે પક્ષવાળા

दुपच्चक्खाइ त्रि० (दुष्प्रत्याख्यायिन्) દુષ્ટ રીતે-અવિધિએ પ્રત્યાખ્યાન-પચ્ચખાણ કરનાર

दुपच्चक्खाय त्रि० (दुष्प्रत्याख्यात) અવિધિએ પચ્ચખાણ કરેલ

दुपडिग्गह न० (द्विप्रतिग्रह) દષ્ટિવાદનું એક સૂત્ર

दुपडियाणंद पु० (दुष्प्रत्यानन्द) માઠું કરી રાજી થનાર, દુષ્કૃત્યમાં આનંદ માનનાર

दुपडोआर त्रि० (द्विपदावतार) }
दुपडोयार त्रि० (द्विप्रत्यवतार) } બે સ્થાનમાં જેનો સમાવેશ થઇ શકે તે

दुपद }
दुपय } त्रि० (द्विपद) બે પગવાળા (૨) पु० મનુષ્ય (૩) न० ગાડું

दुपय पु० (द्रुप०) કાંપિલ્યપુરના એક રાજા

दुपरिचय त्रि० (दुष्परित्यज) દુ:ખેથી છોડાય તે

दुपवेस पु० (द्विप्रवेश) વંદના કરતાં અવગ્રહમાં ગુરૂની મર્યાદામાં બે વખત પ્રવેશ કરવો તે

दुपस्स त्रि० (दुर्दर्श) મુશ્કેલીથી જોવાય તે

दुप्पअ त्रि० (दुष्पद) ઢોચકું, સ્થિર ન રહે તેવું વાંકું વળી જાય તેવું

दुप्पउत्त त्रि० (दुष्प्रयुक्त) ખોટી રીતે ઉપયોગ કરેલ (૨) ખોટી રીતે ઉપયોગ કરનાર

दुप्पउलिय त्रि० (दुष्प्रज्वलित) દુષ્ટ રીતે પાકેલ

दुप्पउलिओसहिभक्खणया (दुष्प्रज्वलितौषधिभक्षणता) દુષ્ટ રીતે પાકેલ અન્નનું ભક્ષણ કરવું તે સાતમા વ્રતનો એક અતિચાર

दुप्पओग पु० (दुष्प्रयोग) દુરૂપયોગ

दुप्पच्चक्खाय त्रि० (दुष्प्रत्याख्यात) દુષ્ટ રીતે-અવિધિએ પચ્ચખાણ કરેલ

दुप्पडिक्कंत त्रि० (दुष्प्रतिक्रान्त) મુશ્કેલીથી જેનું આક્રમણ થાય તેવું દુર્જેય

दुप्पडिग्गह पु० (दुष्प्रतिग्रह) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દષ્ટિવાદ અંગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો વીસમો ભેદ

दुप्पडिवूहग त्रि० (दुष्प्रतिबृंहक) વધારી શકાય નહિ તેવું

दुप्पडियाणंद त्रि० (दुष्प्रत्यानन्द) ઉપકારનો બદલો વાળવો પડશે એવા ભયથી તેના ઉપકારમાં દોષ દર્શાવી નારાજી બતાવનાર, મુશ્કેલીથી રીઝે તેવો

दुप्पडियार त्रि० (दुष्प्रतिकार) જેનો સહેલાઇથી પ્રતિકાર-પ્રત્યુપકાર ન થઇ શકે તે

दुप्पडिलेहग त्रि० (दुष्प्रतिलेखक) જે દષ્ટિગોચર ન થઇ શકે તેવું જેનું પડિલેહણ ન થઇ શકે તેવું

दुप्पडिलेहणा स्त्री० (दुष्प्रतिलेखना) અવિધિએ પડિલેહણ કરવું તે

दुप्पडिलेहिय त्रि० (दुष्प्रतिलेख्य), જેનું પડિલેહણ બરાબર ન થઇ શકે તે.

दुप्पणिहाण न० (दुष्प्रणिधान) હિંસા આદિ દુષ્કૃત્યમાં પ્રણિધાન-ચિત્તની એકાગ્રતા

दुप्पणोल्लिय त्रि० (दुष्प्रणोद्य) દુ:ખે-મુશ્કેલીથી પ્રેરણા કરવા યોગ્ય

दुप्पतर त्रि० (दुष्तर) જે તરી ન શકાય તે

दुप्पघंस त्रि० (दुष्प्रधर्ष) દુર્જય

दुप्पमज्जणा स्त्री० (दुष्प्रमार्जना) દુષ્ટ રીતે-અવિધિએ પ્રમાર્જન કરવું તે.

दुट्ठ अ० (दुष्ट) दुष्ट, अयोग्य
दुट्ठपडिच्छिय त्रि० (दुष्प्रतीच्छित) दुष्ट-नालायकने ज्ञान आपेलु होय ते, ज्ञाननो एक अतिचार,
दुणाम न० (दुर्नामन्) दुष्ट स्वभाववाळु नाम (२) अपकीर्ति (३) दुष्ट नाम (४) गर्व
दुणिक्कम त्रि० (दुर्निष्क्रम) ज्या दु खथी नीकळवानु होय ते
दुणिसीहिया स्त्री० (दुर्निषद्या) दु खरूप स्वाध्याय भूमि
दुत न० (द्रुत) उतावळे उतावळे गातु ते, गायननो एक दोष (२) जलदी, उतावळ (३) नाटकविधि विशेष
दुतविलंवित न० (द्रुतविलम्बित) एक प्रकारनो नाटकविधि
दुतितिक्ख त्रि० (दुस्तितिक्ष) दु खथी सहन थाय तेवु
दुत्तर त्रि० (दुस्तर) दु खे तरी शकाय ते
दुत्तार त्रि० (दुस्तार) मुश्केलीथी तरी शकाय ते
दुत्तितिक्ख त्रि० (दुस्तितिक्ष) जे मुश्केलीथी सहन थाय ते
दुत्तोस त्रि० (दुस्तोष) मुश्केलीथी संतोष पामनार
दुत्तोसअ पु० (दुस्तोषक) आहारादिकथी असंतुष्ट (साधु) मुश्केलीथी प्रसन्न थाय ते
दुत्थ त्रि० (दुस्थ) दुर्गत, दु स्थित
दुद्दंत त्रि० (दुर्दान्त) जेनु मुश्केलीथी दमन थई शके ते
दुद्दसण त्रि० (दुर्दर्शन) जेनु रूप खराब होय ते
दुद्दम त्रि० (दुर्दम) जेनु दु खथी दमन थाय ते
दुद्दिट्ठ त्रि० (दुर्दृष्ट) दुष्ट दर्शनवाळा
दुद्दिण न० (दुर्दिन) घणीया वादळना भेगवाथी सूर्य न देखाता अंधारा जेवु लागे ते.
दुद्ध न० (दुग्ध) दुग्ध, दूध
दुद्धजाइ स्त्री० (दुग्धजाति) मदिरा विशेष, जेनो स्वाद दुधना जेवो छे ते
दुद्धट्टी स्त्री० (दुग्धाही) बळी, प्रसव वखतना दुधने पकवी बनाववामा आवे छे ते
दुद्धया स्त्री० (दुग्धदा) दूध आपनारी (गाय भेंस वगेरे)
दुद्धर त्रि० (दुर्धर) दु खेधरी-पकडी शकाय ते (२) गहन
दुद्धरिस त्रि० (दुर्धर्ष) पासे न जई शकाय तेवु, जेने ताबे करवानी हाम न भीडाय तेवु, उग्र.
दुद्धवलेही स्त्री० ( ) दुधनी तर, मलाई
दुद्धसाडी स्त्री० ( ) दुधमा चोखानी कणकी नाखी रांधवामा आवे ते, खीर
दुद्धा स्त्री० (दुग्धा) दोयेली गाय, भेंस आदि
दुनउइ स्त्री० (द्विनवति) बाणु ९२ नी संख्या
दुन्नय पु० (दुर्नय) दुष्ट नीति
दुन्निवोह त्रि० (दुर्निवोध) जे प्रयासथी जाणी शकाय (२) दुर्लभ
दुन्निय न० (दुर्नीत) दुष्कृत्यथी संचित थयेल अशुभ कर्म
दुन्निरिक्ख त्रि० (दुर्निरीक्ष्य) दु खे जोई शकाय तेवु
दुन्निसन्न त्रि० (दुर्निषण्ण) दुष्ट रीते बेठेल
दुप पु० (द्विप) हाथी
दुपउत्तकाय पु० (दु प्रयुक्तकाय) इष्ट विषयनी प्राप्तिथी सुखी थता अने अनिष्ट विषयनी प्राप्तिथी दु ख वेदता दु प्रणिहित प्रमत्त संयतिनी कायानो व्यापार

दुमपुप्फिया (द्रुमपुष्पिका) દશ વૈકાલિક સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ

दुमसेण पु० (द्रुमसेन) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનુ નામ (२) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (३) નવમા બળદેવ વાસુદેવના પૂર્વ ભવના ધર્માચાર્ય

दुमिय त्रि० ( ) ધોળુ કરેલ

दुमुह पु० (द्विमुख) એ નામના એક યાદવ કુમાર

दुम्मइ स्त्री० (दुर्मति) દુર્મતિ (२) ત્રિ દુષ્ટ બુદ્ધિવાળો

दुम्मण त्रि० (दुर्मनस्) ઇષ્ટ વિયોગાદિથી જેનુ મન ખિન્ન થયેલુ હોય તે (२) દીનતાયુક્ત (३) દ્વેષયુક્ત

दुम्मणिय न० (दौर्मनस्य) દુષ્ટ મનોભાવ, ઉદ્વેગ

दुम्महिला स्त्री० (दुर्महिला) દુષ્ટ સ્ત્રી

दुम्मुह पु० (दुर्मुख) અંતગડસૂત્રના ત્રીજા વર્ગના દશમા અધ્યયનનુ નામ (२) દ્વારકાના બળદેવ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (३) દુર્મુખ નામની પ્રત્યેક બુદ્ધ કે જેને ઇન્દ્રસ્તમ્ભની પલટાતી અવસ્થા ઉપરથી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો હતો

दुम्मेह त्रि० (दुर्मेधस्) દુર્બુદ્ધિવાળો

दुय न० (द्रुत) બત્રીસ પ્રકારના નાટકમાના બાવીશમા પ્રકારના નાટકનુ નામ (२) ઉતાવળુ ગાવુ તે, ગાયનનો એક દોષ (३) ત્રિ વેગવાળુ

दुय म० (द्रुतम्) જલદી ઉતાવળથી

दुयविलंबिय पु० न० (द्रुतविलम्बित) બત્રીસ નાટકમાનુ ચોવીશમુ નાટક (२) છંદ વિશેષ (३) અભિનય વિશેષ

दुयावत्त (द्विरावर्त्त) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અંગના બીજા વિભાગસૂત્રનો સત્તરમો ભેદ

दुरइक्कम त्रि० (दुरतिक्रम) દુર્લંઘ્ય, મુશ્કેલીથી ઓળગી શકાય એવુ

दुरंत त्रि० (दुरन्त) નઠારા પરિણામવાળુ

दुरक्ख त्रि० (दूरक्ष) મુશ્કેલીથી બચાવી શકાય તેવુ

दुरणुचर त्रि० (दुरनुचर) દુઃખે આચરણ કરી શકાય તેવુ મુશ્કેલીભર્યું

दुरणुणेय त्रि० (दुरनुनेय) માઠા સ્વભાવવાળો

दुरणुपाल त्रि० (दुरनुपाल) દુઃખેથી પાળી શકાય તેવુ

दुरतिक्कमणिज्ज त्रि० (दुरतिक्रमणीय) દુઃખે ઉલ્લંઘન થઈ શકે તેવુ

दुरप्प त्रि० (दुरात्मन्) દુષ્ટાત્મા, ખરાબ સ્વભાવવાળુ

दुरभिगंध त्रि० (दुरभिगन्ध) દુર્ગંધી, ખરાબ વાસવાળુ (२) પુ० દુર્ગંધ, ખરાબ ગંધ

दुरभिगम त्रि० (दुरभिगम) જ્યા દુઃખથી પહોચી શકાય તેવુ

दुरवगाह त्रि० (दुरवगाह) દુઃખે પ્રવેશ કરી શકાય તેવુ

दुरस त्रि० (दूरस) ખરાબ રસવાળુ રસહીન

दुरहि पु० (दुरभि) દુરભિગંધ નામકર્મ કે જેના ઉદયથી જીવ દુર્ગંધ પામે

दुरहिगम त्रि० (दुरधिगम) દુર્બોધ, મુશ્કેલીથી સમજાય તેવુ

दुरहिट्ठिय त्रि० (दुरधिष्ठेय) મુશ્કેલીથી સિદ્ધ થઈ શકે તેવુ દુરારાધ્ય

दुरहियास त्रि० (दुरतिसह) દુઃખે કરી સહન થાય તેવુ

दुराराह त्रि० (दुराराध) દુઃખે કરી આરાધી શકાય તેવુ

दुरारोह त्रि० (दुरारोह) મુશ્કેલીથી ચઢી શકાય તેવુ

दुरालोइय त्रि० (दुरालोकित) બેદરકારીથી જોયેલુ.

दुप्पमज्जिय त्रि० (दुष्प्रमार्जित) દુષ્ટ રીતે-અવિધિએ પ્રમાર્જન કરેલ

दुप्पमज्जियचारि त्रि० (दुष्प्रमार्जितचारिन्) અવિધિએ-દુષ્ટ રીતે પુંજીને ચાલનાર, અસમાધિના ત્રીજા સ્થાનકનો સેવનાર (સાધુ)

दुप्पय पु० (द्विपद) જુઓ "દુપય" શબ્દ

दुप्पयार पु० (दुष्प्रचार) ચોરી વિગેરે માઠો આચાર, અન્યાય

दुप्परक्कंत. त्रि० (दुष्पराक्रान्त) જેના ઉપર મુશ્કેલીથી પરાક્રમ થઇ શકે તેવુ

दुप्पवेस त्रि० (दुष्प्रवेश) જેમા ઘણી મુશ્કેલીએ પ્રવેશ થઇ શકે તેવુ

दुप्पसह पु० (दुष्प्रसह) એ નામના એક આચાર્ય કે જે પાંચમા આરાને છેડે થવાના છે

दुप्पस्स त्रि० (दुर्दर्श) મુશ્કેલીથી દેખાય તે

दुप्पहंस त्रि० (दुष्प्रध्वस्य) કઠિનતાથી નાશ કરાય તે

दुप्पहंस त्रि० (दुष्प्रधृष्य) અજેય, દુર્જય

दुप्पिच्छ त्रि० (दुष्प्रेक्ष्य) કઠિનતાથી દેખાય તે

दुप्पूरअ त्रि० (दुष्पूरक) જે કઠિનતાથી ભરી શકાય તે

दुप्फरिस / **दुप्फास** / **दुफास** त्रि० (दु स्पर्श) જેનો સ્પર્શ ખરાબ છે તે

दुफास त्रि० (द्विस्पर्श) સ્નિગ્ધ અને શીત આદિ અવિરુદ્ધ બે સ્પર્શોથી યુક્ત

दुब्बद्ध त्रि० (दुर्बद्ध) ખરાબ રીતે બાંધેલ

दुब्बल त्रि० (दुर्बल) બળહીણુ

दुब्बलिय त्रि० (दुर्बलिक) દુર્બળ

दुब्बलियापूसमित्त पु० (दुर्बलिकापुष्यमित्र) એ નામના એક જૈન આચાર્ય

दुब्भगणाम न० (दुर्भगनामन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી ઉપકાર કરનાર લોકોને અપ્રિય થાય છે

दुब्भगाकरा स्त्री० (दुर्भगाकरा) જેથી સૌભાગી માણસ દુર્ભાગી બને તેવી વિદ્યા, ૪૦ વિદ્યામાની એક

दुब्भासिय न० (दुर्भाषित) ખરાબ વચન

दुब्भि त्रि० (दुरभि) દુર્ગંધી (૨) અશુભ, અનિષ્ઠ

दुब्भिक्ख न० (दुर्भिक्ष) જે દેશ યા કાળમા ભિક્ષા ન મળતી હોય તેવો દેશ યા કાળ (૨) ભિક્ષાનો અભાવ (૩) દુષ્કાળ.

दुब्भिक्खभत्त न० (दुर्भिक्षभक्त) દુકાળના વખતમા ભૂખે મરતા ગરીબોને ખોરાક અપાય તે

दुब्भिगंध पु० (दुरभिगन्ध) દુર્ગંધ (૨) त्रि० દુર્ગંધવાળુ

दुब्भिसद्द पु० (दुरभिशब्द) અશુભ શબ્દ

दुब्भूअ त्रि० (दुर्भूत) દુરાચારી, નિન્દ્ય (૨) પુ० ન० નુકસાન કરનાર જન્તુ

दुब्भूइ स्त्री० (दुर्भूति) અમગળ

दुब्भेय त्रि० (दुर्भेद) દુ ખથી ભેદવાલાયક

दुभग न० (दुर्भग) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ દુર્ભાગી બને છે (૨) त्रि० દુર્ભાગી

दुभग त्रि० (दौर्भाग्य) દુર્ભાગી

दुभाग त्रि० (द्विभाग) બીજો ભાગ, અર્ધું

दुभागकढिअ त्रि० (द्विभागक्वथित) બે ભાગે ઉકાળેલુ, શેરનુ અધશેર રહે તેની રીતે ઉકાળેલ, બેઠાણીઓ રસ

दुम पु० (द्रुम) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના સાતમા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૩) વૃક્ષ, ઝાડ (૪) ચમરેંદ્રના પાયદળ લશ્કરનો અધિપતિ (૫) દ્રુમ નામનુ આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન

दुमण न० ( ) ધોળુ કરવુ તે

दुमपत्त न० (द्रुमपत्र) વૃક્ષનુ પાદડુ (૨) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનુ એક અધ્યયન.

दुव्वीस स्त्री० न० (द्वाविंशति) બાવીસ

दुव्वय त्रि० (दुर्व्रत) નઠારા આચરણ કરનાર, માઠા વ્રત આચરનાર (૨) વ્રત રહિત (૩) ન० દુષ્ટ નિયમ

दुव्वन्न त्रि० (दुर्वर्ण) ખરાબ દેખાવવાળુ

दुव्वयण न० (दुर्वचन) ખરાબ વચન

दुव्वसु त्रि० (दुर्वसु) વસુ–ભવ્ય–મોક્ષ જવાને યોગ્ય, દુષ્ટ–વસુ અર્થાત્ અભવ્ય

दुव्वह त्रि० (दुर्वह) દુ ખેથી વહન કરવા યોગ્ય

दुव्वा स्त्री० (दूर्वा) ધ્રો, વનસ્પતિ વિશેષ

दुव्वाइ त्रि० (दुर्वादिन्) ખરાબ બોલનાર, અપ્રિયવક્તા

दुव्विजाणय त्रि० (दुर्विज्ञेय) દુ ખથી જાણી શકાય તેવુ જાણવાને અશક્ય

दुव्विणाणाय त्रि० (दुर्विज्ञात) ખોટી રીતે જાણેલ

दुव्विभव्व त्रि० (दुर्विभाव्य) } દુર્લક્ષ્ય જે મુ-
दुव्विभाव त्रि० (दुर्विभाव) } શ્કેલીથી જોઈ શકાય તે

दुव्वियड त्रि० (दुर्विवृत) વસ્ત્ર વિનાનો,નગ્ન

दुव्वियड्ढ त्रि० (दुर्विदग्ध) દાધારીંગો, અર્ધદગ્ધ (૨) અનિશ્ચિત, જ્ઞાનનુ જુઠુ અભિમાન કરનાર

दुव्विसह त्रि० (दुर्विषह) મુશ્કેલીથી સહન કરવુ તે

दुव्विसोज्झ त्रि० (दुर्विशोध्य) દુ ખે શુદ્ધ કરી શકાય તેવુ

दुव्विहिय त्रि० (दुर्विहित) અપયશવાળો

दुव्वुट्ठि स्त्री० (दुर्वृष्टि) ખરાબ વૃષ્ટિ, માવઠુ

दुसचार त्रि० (दुःसंचार) મુશ્કેલીથી ચાલી શકાય તેવુ

दुसण्णप्प त्रि० (दुःसंज्ञाप्य) દુ ખે કરી સમજાવવા યોગ્ય, દુર્બોધ્ય

दुसम पु० (दुःषम) અવસર્પિણી કાળનો પાચમો આરો અને ઉત્સર્પિણી કાળનો બીજો આરો

दुसमदुसमा स्त्री० (दुष्षमदुष्षमा) અવસર્પિણીનો છઠ્ઠો આરો અને ઉત્સર્પિણી કાળનો પહેલો આરો

दुसमदुसमाअ त्रि० (दुष्षमदुष्षमाज) જેમા એકાંત દુ ખમા દુ ખ છે એવા આરામા જન્મેલ

दुसमसुसमा स्त्री० (दुष्षमसुषमा) ઉત્સર્પિણીના ત્રીજા અને અવસર્પિણીના ચોથા આરાનુ નામ, જેમા દુ ખ ઘણુ અને સુખ થોડુ હોય એવો કાળ

दुसमाअ त्रि० (दुष्षमज) જેમા એકલુ દુ ખ છે એવા આરામા જન્મેલ

दुस्सबोह त्रि० (दुःसबोध) દુ ખે કરી બોધ પમાડી શકાય તેવો

दुस्समदुस्समाकाल पु० (दुष्षमदुष्षमाकाल) અવસર્પિણીનો છઠ્ઠો આરો અને ઉત્સર્પિણીનો પહેલો આરો, ૨૧૦૦૦ વર્ષના પરિમાણવાળો કાળ

दुस्समसुसमाकाल पु० (दुष्षमसुषमाकाल) અવસર્પિણી કાળનો ચોથો આરો અને ઉત્સર્પિણીકાળનો ત્રીજો આરો, ૪૨૦૦૦ વર્ષ ઉણો એક કોટાકોટિ સાગરોપમ પરિમિત સમય

दुस्समाओद्देसय पु० (दुष्षमोद्देशक) ભગવતી સૂત્રના એક ઉદ્દેશાનુ નામ

दुस्समाकाल पु० (दुष्षमाकाल) અવસર્પિણીકાળના પાચમા આરાનુ અને ઉત્સર્પિણીના બીજા આરાનુ નામ

दुस्सर पु० (दुःस्वर) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ કઠોર સ્વર પામે

दुस्सल त्रि० (दुःशल) અવિનીત

दुस्सह त्रि० (दुःसह) } મુશ્કેલીથી સ-
दुस्साहिय त्रि० (दुस्सोढ) } હન થાય તેવુ

दुस्साहड त्रि० (दुःसंहृत) દુ ખે કરી મેળવેલુ

दुरासय त्रि० (दुरासद) દુર્લભ (૨) દુર્જય (૩) દુઃસહ

दुरासय पु० (दुराश्रय) જેનો મુશ્કેલીથી આશ્રય થઇ શકે તે, અતિ પ્રચણ્ડ પ્રકૃતિવાળો

दुरासय त्रि० (दुराशय) ઉંડા આશયવાળો, જેનો સામાન્ય બુદ્ધિથી થાહ (પાર) લઇ શકાય નહિ તે (૨) અત્યન્ત દુઃખથી પણ સહન ન થાય તેવું

दुरिय न० (दुरित) પાપ

दुरुक्क त्रि० ( ) થોડું થોડું પીસેલું, નહીં પીસેલ

दुरुत्त त्रि० (द्विरुक्त) બે વખત ઉચ્ચાર કરેલું, પુનરૂક્ત

दुरुत्तर त्रि० (दुरुत्तर) દુઃખે કરી તરી શકાય તેવું, દુસ્તર, દુર્લંઘ્ય

दुरुद्धर त्रि० (दुरुद्धर) દુઃખે નીકળે તેવો, બહુ મુશ્કેલીથી જેનો ઉદ્ધાર થઇ શકે તેવો

दुरुस्सास पु० (दुरुच्छ्वास) દુષ્ટ ઉશ્વાસ, દુર્વિચાર

दुरूढ त्रि० (आरूढ) આરૂઢ થયેલો, ચઢેલો

दुरूय } दुरूव } न० (दूरूप) બેડોળ રૂપ

दुरूव त्रि० (द्विरूप) બેરૂપ, બેની સંખ્યા

दुरूवसंभव त्रि० (दुरूपसम्भव) દુરૂપ-પંચેન્દ્રિયના મળમૂત્રાદિને વિષે ઉત્પન્ન થતા જીવ

दुरोवणीअ त्रि० (दुरुपनीत) દુષ્ટ રીતે-અસંગતપણે ઉપનય મેળવવો તે, સાધ્યને અનુપયોગી ઉદાહરણ આપવું તે

दुलह त्रि० (दुर्लभ) દુર્લભ

दुलंघ त्रि० (दुर्लंघ्य) દુઃખે કરી ઉલ્લંઘાય એવું

दुलभ त्रि० (दुर्लभ) દુર્લભ, દુઃખે મળે તેવું

दुलभबोहिय त्रि० (दुर्लभबोधिक) મુશ્કેલીથી બોધ પામે તેવો

दुल्लह त्रि० (दुर्लभ) જુઓ "દુલ્લભ" શબ્દ

दुवण न० (दावन) ઉપતાપ, પીડન

दुवण्ण } दुवन्न } पु० (दुर्वर्ण) ખરાબ રંગ (૨) त्रि० ખરાબ રંગવાળું

दुवय पु० (द्रुपद) દ્રુપદ નામનો પાંચાળ દેશનો રાજા, દ્રૌપદીનો પિતા

दुवयण न० (द्विवचन) દ્વિવચન, બેની સંખ્યા બતાવનાર પ્રત્યય

दुवाम त्रि० (दुर्वाम्य) અતિ મુશ્કેલીથી વમવા-તજવા યોગ્ય

दुवार न० (द्वार) દ્વાર, બારણું, દરવાજો

दुवारबाहा स्त्री० (द्वारबाहा) દ્વાર ભાગ

दुवारवयण न० (द्वारवदन) દરવાજાના કમાડ

दुवारा स्त्री० (द्वारा) બારણું, નાની બારી

दुवारिय पु० (दौवारिक) દ્વારપાળ, દરવાન

दुवारिया स्त्री० (द्वारिका) નાની બારી

दुवालस त्रि० (द्वादशन्) બાર, ૧૨

दुवालसंग स्त्री० न० (द्वादशाङ्गी) આચારાંગ આદિ બાર અંગ સૂત્રો

दुवालसंगि त्रि० (द्वादशाङ्गिन्) બાર અંગ સૂત્રો (શાસ્ત્ર)ના ધરનાર, અંગ શાસ્ત્રવેત્તા

दुवालसम त्रि० (द्वादश) બારમો (૨) न० પાંચ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

दुवालसावत्त पु० (द्वादशावर्त्त) ઇચ્છામિ ખમાસમણાની વન્દનામાં બાર આવર્તન આપવા તે

दुविचिंतिअ त्रि० (दुर्विचिन्तित) દુષ્ટ ચિંતવના કરેલ

दुविट्ठ पु० (द्विपृष्ठ) આવતી ચોવીસીના ભરતક્ષેત્રના આઠમા વાસુદેવ (૨) ચાલુ ચોવીસીના બીજા વાસુદેવ

दुविध } दुविह } त्रि० (द्विविध) બે પ્રકારનું

दुविभज्ज त्रि० (दुर्विभज्य) જેના વિભાગ કરવા કઠણ છે તે

देवलोग पु० (देवलोक) દેવલોક, દેવોને રહેવાનું સ્થાન, સ્વર્ગ (२) દેવજાતિ

देवलोय पु० (देवलोक) દેવલોક

देववर पु० (देववर) દેવસમૂહનો અધિપતિ દેવતા

देववरवहू स्त्री० (देववरवधू) દેવતાની અગ્ર મહિષી-મુખ્ય દેવી, દેવાંગના

देववूह पु० (देवव्यूह) દેવતાના સંગ્રામની રચનારૂપ તમસ્કાયનું એક નામ

देवसण्णत्ति स्त्री० (देवसंज्ञप्ति) દેવકૃત પ્રતિબોધ (२) દેવતાઓના પ્રતિબોધથી લીધેલી દીક્ષા

देवसण्णिवाय पु० (देवसंनिपात) દેવસમાગમ (२) દેવસમૂહ (३) દેવોની ભીડ

देवसमुद्द पु० (देवसमुद्र) એ નામનો એક સમુદ્ર

देवसम्म पु० (देवशर्मन्) જમ્બૂદ્વીપના એરવત ક્ષેત્રમાં ચાલુ અવસર્પિણીમાં થયેલ ૧૧ મા તીર્થંકર (२) ગૌતમસ્વામીએ પ્રતિબોધેલ એ નામનો એક બ્રાહ્મણ

देवसयणिज्ज पु० न० (देवशयनीय) દેવતાની સેજ

देवसिअ त्रि० (दैवसिक) દિવસ સંબંધી દિવસને લગતું

देवसेण पु० (देवसेन) અંતગડસૂત્રના ત્રીજા વર્ગના પાંચમા અધ્યયનનું નામ. (२) ભદ્દિલપુર નિવાસી નાગ ગાથાપતિની પત્ની સુલસાના પુત્ર (३) એરવતક્ષેત્રના વર્તમાન ચોવીશીના તીર્થંકરનું નામ (४) ગોશાળાના ભાવી જન્મનું એક નામ (५) ભગવાન્ નેમિનાથના એક શિષ્ય એક અન્તગડ મુનિ

देवसोमाइ स्त्री० (देवसद्गति) દેવરૂપ સદ્ગતિ

देवस्सुय पु० (देवश्रुत) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમાં થનાર છઠ્ઠા તીર્થંકરનું નામ

देवाणंद पु० (देवानन्द) એરવત ક્ષેત્રમાં આવતી ઉત્સર્પિણીમાં થનાર ૨૪ મા તીર્થંકર

देवाणंदा स्त्री० (देवानन्दा) બ્રાહ્મણકુંડ ગામ નગરના ઋષભદત્ત બ્રાહ્મણની સ્ત્રી અને મહાવીર સ્વામીની પ્રથમ ગર્ભધારણ કરનારી માતા (२) પખવાડીયાની પંદરમી રાત્રિ

देवाणुपुव्वी स्त्री० (देवानुपूर्वी) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ સિધે સિધુ-દેવતાની ગતિમાં જાય

देवाणुप्पिय त्रि० (देवानुप्रिय) ભદ્ર, મહાશય, મહાનુભાવ, દેવ સરખો પ્રિય દેવના જેવો વહાલો (કોમળ સંબોધન)

देवातिदेव पु० (देवातिदेव) દેવોના પણ દેવ, તીર્થંકર

देवाधिदेव पु० (देवाधिदेव) તીર્થંકર

देवानंदा स्त्री० (देवानन्दा) જુઓ "देवाणंदा" શબ્દ

देवारण्ण न० (देवारण्य) દેવતાને જંગલ જેવું સ્થાન તમસ્કાય

देवाहिदेव पु० (देवाधिदेव) ૧૮ દોષ રહિત તીર્થંકર

देवाहिव पु० (देवाधिप) દેવતાનો અધિપતિ, ઇંદ્ર

देवाहिवइ पु० (देवाधिपति) ઇ.

देविंद पु० (देवेन्द्र) દેવતાનો ઇંદ્ર

देविंदत्थय पु० (देवेन्द्रस्तव) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાંનું ૧૩ મું સૂત્ર

देविंदोववाय न० (देवेन्द्रोपपात) એ નામનું એક કાલિક સૂત્ર

देविड्ढि स्त्री० (देवर्द्धि) દેવનો વૈભવ (२) पु० એક સુપ્રસિદ્ધ જૈન આચાર્ય

देवित्थी स्त्री० (देवस्त्री) દેવતાની સ્ત્રી દેવી

देवी स्त्री० (देवी) દેવી દેવાંગના (२) રાજાની મુખ્ય રાણી, પટ્ટરાણી (३) સાતમા ચક્રવર્તીની માતા (४) ૧૦ મા

देवगइ स्त्री० (देवगति) દેવની ગતિ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ.
देवगणिया. स्त्री० (देवगणिका) અપ્સરા
देवगुत्त पु० (देवगुप्त) એ નામના એક બ્રાહ્મણ અન્યતીર્થી
देवच्छदग } पु० (देवच्छन्दक) દેવછંદો,
देवच्छंदय } જમીનથી બે ત્રણ હાથ ઉંચો ઓટલો, દેવમૂર્તિને બેસાડવાનો ઓટલો
देवजस पु० (देवयशस्) એક જૈન મુનિ.
देवजिण पु० (देवजिन) ભાગવર્ષમા થનાર ૨૨ મા તીર્થંકર
देवड्ढ त्रि० (द्व्यपार्द्ध) દોઢ
देवणिकाय पु० (देवनिकाय) દેવનિકાય, સમાન ધર્મવાળા દેવોનો સમૂહ
देवतमस न० (देवतमस्) દેવતાને અંધકાર રૂપ તમસ્કાય, એક પ્રકારનો અન્ધકાર.
देवता. स्त्री० (देवता) દેવ
देवती स्त्री० (देवकी) કૃષ્ણ વાસુદેવની માતા
देवदत्त पु० (देवदत्त) એક પુરૂષનુ નામ.
देवदत्ता स्त्री० (देवदत्ता) ચંપા નગરીની રહેવાસી એક ગણિકા-વેશ્યા (૨) વિપાક સૂત્રનુ એ નામનુ નવમુ અધ્યયન
देवदार न० (देवद्वार) અંજનગિરિના સિદ્ધાયતનની પૂર્વ દિશામા આવેલુ દ્વાર
देवदारु पु० (देवदारु) વૃક્ષ વિશેષ
देवदाली स्त्री० (देवदाली) બહુ જીવવાળી એ નામની એક લતા, રોહિણી
देवदिराण. पु० (देवदत्त) ધન શેઠનો તેની સ્ત્રી ભદ્રાથી ઉત્પન્ન થયેલ પુત્ર
देवद्दीव पु० (देवद्वीप) એ નામનો એક દ્વીપ
देवदुदुभि } पु० (देवदुन्दुभि) દેવ દુદુંભિ,
देवदुंदुहि } વાદ્ય વિશેષ
देवदूस न० (देवदूष्य) દિવ્ય વસ્ત્ર, દેવતાના વસ્ત્ર
देवन्नु पु० (दैवज्ञ) જ્યોતિષી
देवपडिक्खोभ पु० (देवप्रतिक्षोभ) દેવતાને ક્ષોભ પમાડનાર તમસ્કાય
देवपवेसणाय पु० (देवप्रवेशनक) દેવગતિમા પ્રવેશ કરનાર જીવ
देवपव्वय पु० (देवपर्वत) એ નામનો સિતોદા નદીના કિનારા ઉપરનો એક વખાર પર્વત (૨) પશ્ચિમ વનખંડની વેદિકાની પૂર્વ આવેલા પર્વતનુ એક
देवफलिक्खोभा स्त्री० (देवपरिक्षोभा) દેવતાને ક્ષોભ પમાડનાર રૂપ કૃષ્ણરાજીનુ એક નામ
देवफलिह पु० (देवपरिघ) દેવને ભોગળ રૂપ તમસ્કાય
देवफलिहा स्त्री० (देवपरिघा) આઠ કૃષ્ણ રાજીમાની એક
देवभद्द पु० (देवभद्र) દેવદ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ
देवमहाभद्द पु० (देवमहाभद्र) દેવદ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ
देवमहावर पु० (देवमहावर) દેવસમુદ્રનો અધિપતિ દેવતા
देवय न० (दैवत) દેવ, દેવતા (૨) त्रि० દેવસ્વરૂપ, દેવસંબંધી
देवया स्त्री० (देवता) દેવ, દેવતા
देवर पु० (देवर) દીયર, પતિનો નાનો ભાઈ
देवरइ पु० (देवरति) દેવરતિ નામે એક રાજા
देवरराण न० (देवारण्य) દેવતાનુ અરણ્ય-જંગલ, તમસ્કાય
देवरमण न० (देवरमण) સૌભાંજની નગરીની બહારનુ એક ઉદ્યાન
देवराज } पु० (देवराज) દેવતાનો રાજા,
देवराय } ઇન્દ્ર
देवल पु० (देवल) એ નામના એક અન્યતીર્થી ઋષિ

देसिभासा स्त्री० (देशीभाषा) જુદા જુદા દેશની ભાષા
देसिय पु० (देशक) ઉપદેશ કરનાર, કથન કરનાર ગુરૂ (૨) ભાગદાર
देसिय त्रि० (देशित) દેખાડેલ (૨) ઉપદેશેલ, પ્રતિપાદન કરેલ (૩) મોટા ક્ષેત્રમા વિસ્તાર પામેલ
देसिय त्रि० (दैवसिक) દિવસ સબધી
देसिल्लग त्रि० (दैशिक) દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ, દેશ સબધી
देसी स्त्री० (देश्या) દેશમા જન્મેલી, દેશની
देसी स्त्री० (देशी) દેશી (ભાષા)
देसीभासा स्त्री० (देशीभाषा) અત્યન્ત પ્રાચીન પ્રાકૃત ભાષાનો એક ભેદ
देसूण त्रि० (देशोन) થોડુ કમી
देह त्रि० (दैह) શરીરના ચિન્હ મસ તિલ વગેરે
देह पु० (देह) દેહ, શરીર (૨) એક જાતના પિશાચનુ નામ
देहवलिया स्त्री० (देहवलिका) ભિક્ષાવૃત્તિ
देहत्थ त्रि० (देहस्थ) શરીરમા રહેનાર
देहि पु० (देहिन्) દેહધારી, આત્મા, જીવ
दोकिरिय पु० स्त्री० (द्विक्रिय) એક સમયે એક જીવ બે ક્રિયા વેદે એવી રીતે સ્થાપન કરનાર ગગાચાર્યના મતના અનુયાયી
दोक्खर पु० (द्वयक्षर) નપુસક
दोगच्च न० (दौर्गत्य) દરિદ્રતા, દુર્દશા
दोगिद्धिदसा स्त्री० (द्विगृद्धिदशा) એ નામનો એક શ્રુત વિભાગ
दोगुच्छि त्रि० (जुगुप्सिन्) જુગુપ્સા-ઘૃણા કરનાર
दोगुदग पु० (दोगुदक) ઘણી ક્રીડા કરનાર દેવતાની એક જાત
दोगइ स्त्री० (दुर्गति) ખરાબ ગતિ નરક આદિ ગતિ
दोच्च त्रि० (द्वितीय) બીજો-જી-જુ
दोच्च न० (दौत्य) દૂતપણુ
दोच्चग न० (द्वितीयाङ्ग) બીજુ અગ (૨) રાધેલુ શાક (૩) કઢી
दोज्झ त्रि० (दोह्य) દોહવા યોગ્ય
दोण पु० (द्रोण) ચાર આઢકનુ માપ (૨) દ્રોણકુમાર (૩) પાણ્ડવોના ગુરૂ-દ્રોણાચાર્ય
दोणमुह न० (द्रोणमुख) બદર કાંઠો
दोणमेह पु० (द्रोणमेघ) જેટલા વખતમા પાણીના બિંદુથી મોટી ગાગર ભરાય તે પ્રમાણનો વરસાદ
दोणसूरि पु० (द्रोणसूरि) અણહિલપુરપટ્ટન નગરના એક આચાર્ય
दोणिअ पु० (द्रोणिक) જળથી ભરેલી મોટી કુડીમા પુરૂષ પ્રવેશ કરે ને એક દ્રોણપાણી તેમાથી બહાર નીકળે તેટલા વજનવાળો પુરૂષ
दोणी स्त्री० (द्रोणी) નૌકા, નાવ (૨) પાણીનુ મોટુ કુડુ
दोतिप्पभा स्त्री० (ज्योतिप्रभा) ચક્રની અગ્રમહિષીનુ નામ
दोधार त्रि० (द्विधार) બે ધારવાળુ
दोफग्गुणी. स्त्री० (द्विफल्गुनी) પૂર્વાફાલ્ગુની અને ઉત્તરાફાલ્ગુની એ બે નક્ષત્ર
दोबल्ल न० (दौर्बल्य) દુર્બળપણુ
दोभग्ग न० (दौर्भाग्य) દુર્ભાગ્ય
दोमणसिय त्रि० (दौर्मनस्यिक) ખિન્ન, શોકગ્રસ્ત
दोमणस्स न० (दौर्मनस्य) નાસીપાસી,ચિંતા
दोमासिय त्रि० (द्विमासिक) બે માસનુ (૨) બે મહીનાના સાથે ઉપવાસ કરવા તે, દ્વિમાસિક તપ
दोमासिया स्त्री० (द्विमासिका) ભિક્ખુની બાર પડિમામાની બીજી પડિમા-અભિગ્રહ, આમા એક માસ સુધી બેદાત અન્ન અને બેદાત પાણી લઇ શકાય.

चक्रवर्ती हरिषेणनी स्त्री (२७) (५) १८ मा तीर्थंकरनी माता.

देवुक्कलिया स्त्री० (देवोत्कलिका) देवोनी ठठ-भीड

देवुद्देसय पु० (देवोद्देशक) जीवाभिगम सूत्रनो एक उद्देशो

देवेंदोववाअ न० (देवेन्द्रोपपात) ७२ सूत्र मानु एक कालिक सूत्र

देवेसर पु० (देवेश्वर) ઇન્દ્ર

देवोद पु० (देवोद) ए नामनो एक समुद्र

देवोववाअ पु० (देवोपपात) जम्बूद्वीपना भरतखंडमा थनार २३ मा तीर्थंकर

देस पु० (द्वेष) द्वेष, शत्रुता

देस त्रि० (द्वेष्य) द्वेष करवा योग्य

देस पु० (देश) देश, जनपद (२) १०० हाथ मापेली जमीनने देश कहे छे (३) प्रदेश, जग्या, स्थान (४) देशविरति गुणस्थानक (५) वस्तुनो एक भाग, अंश, हिस्सो, प्रदेश (६) देशकाळ, जमानो (७) स्थूळ, म्होटु म्होटु (८) अवसर

देसआरक्खिय त्रि० (देशारक्षित) देशनो अधिकारी

देसआराहय पु० (देशाराधक) एक देशनो आराधक, सर्वथा आराधक नही.

देसकाल पु० (देशकाल) देशकाळ, शुभाशुभ कार्यनो निश्चय करेल समय

देसकालणणया स्त्री० (देशकालज्ञता) देशकाळने जाणवु ते

देसकालवइत्ता स्त्री० (देशकालव्यतीतत्व) तीर्थंकरनी वाणीनो १४ मो अतिशय

देसग त्रि० (देशक) उपदेश करनार

देसग. पु० (दर्शक) दर्शक, दर्शावनार

देसघाइ त्रि० (देशघातिन्) देशघाती, आत्मानो एक देशनी घात करनार कर्म प्रकृति.

देसचरित्त न० (देशचारित्र) देशविरति, श्रावकपणु

देसजइ पु० (देशयति) श्रावक, एक देशथी यति जेवो (२) देशविरति, स्थूळ पापनी निवृत्ति

देसण न० (देशन) उपदेश, शिक्षा

देसण न० (द्वेषण) द्वेष करवो ते

देसणा. स्त्री० (देशना) देशना उपदेश, धर्मोपदेश.

देसबंध पु० (देशबंध) एक देशे बंध थाय ते.

देसबंधग / **देसबंधय** पु० (देशबन्धक) देशथी बंध करनार सर्व बंधक नहीं

देसय त्रि० (देशक) देशना आपनार, उपदेशक

देसराग न० (देशराग) कोई देशमा प्रसिद्ध एक वस्त्रनी जात

देसविरअ त्रि० (देशविरत) एक देशे पापथी निवृत्ति पामेल, श्रावक

देसविरइ स्त्री० (देशविरति) एक देशे पापथी निवृत्ति पामवी ते, श्रावकपणु, अणुव्रत स्वीकारवाना परिणाम

देसविरत त्रि० (देशविरत) जुओ " देसविरअ" शब्द

देसविराहय त्रि० (देशविराधक) एक देशे विराधना करनार

देसावगास पु० (देशावकाश) जेमा देश-क्षेत्र-भूमिनी हद बांधवामा आवे छे ते, श्रावकनु दशमु व्रत

देसावगासिय न० (देशावकाशिक) दिशाओ अने द्रव्यनी मर्यादा रूप श्रावकनु दशमु व्रत

देसाहिवइ पु० (देशाधिपति) देशनो अधिपति, देशनो राजा

देसि त्रि० (देशिन्) देशमा जन्मेल

देसिगणि. पु० (देशिगणिन्) ए नामना एक आचार्य.

धणगोव पु० (धनगोप) राजगृहनगर निवासी धन्य सार्थवाहनो त्रीजो पुत्र

धणड्ड पु० (धनाढ्य) ए नामना एक जैन मुनि

धणदत्त पु० (धनदत्त) त्रीजा वासुदेवना त्रीजा पूर्वभवनु नाम (२) ए नामनो एक सार्थवाह

धणदेव पु० (धनदेव) धन्य सार्थवाहनो बीजो पुत्र

धणपाल पु० (धनपाल) धन्य सार्थवाहनो पहेलो पुत्र

धणय पु० (धनद) वैश्रमण, कुबेर भडारी

धणरक्खिय पु० (धनरक्षित) धन्य सार्थवाहनो चोथो पुत्र

धणवइ पु० (धनपति) वैश्रमण, कुबेर भडारी (२) एक राजकुमार

धणवत त्रि० (धनवत्) धनवान् श्रीमत

धणवति पु० (धनपति) कुबेर, धननो अधिष्ठायक देवता

धणवह पु० (धनवह) ए नामना एक राजा

धणसत्थवाह पु० (धनसार्थवाह) राजगृह नगरनिवासी धन नामे एक सार्थवाह

धणसिरी स्त्री० (धनश्री) एक वाणीयानी स्त्री

धणसेट्ठि पु० (धनश्रेष्ठिन्) राजगृह नगरनो रहेनासी धन नामे एक शेठ

धणावह त्रि० (धनावह) ए नामना एक राजा

धणि पु० (ध्वनि) शब्द, ध्वनि, अवाज

धणि स्त्री० (घ्राणि) असतोष, लोभीप्रकृति (२) तृप्ति, सतोष

धणिक त्रि० (धनिक) धनवान

धणिट्ठा स्त्री० (धनिष्ठा) ए नामनु एक नक्षत्र

धणिय त्रि० (धनिक) धनवान् (२) धणी, मालीक, स्वामी

धणिय त्रि० (   ) मजबूत, कठिन, दृढ

धणिय अ० (   ) अतिशय, घणुज

धणु न० (धनुष्) धनुष, तीरकामठु (२) चार हाथनु माप, वाम (३) पु० धनु ष्यनती नारकीओने दुःख आपनार परमाधामी

धणुक न० (धनुष्क) जुओ "धणु" शब्द

धणुग्गह पु० (धनुर्ग्रह) धनुर्वा, एक प्रकारनो वायुनो रोग

धणुद्धय पु० (धनुर्ध्वज) ए नामनो राजा के जे आवती चोवीसीमा पहेला महापद्म तीर्थंकर पासे दीक्षा लेशे

धणुपिट्ठ } **धणुपुट्ठ** } पु० (धनुःपृष्ठ) धनुष्यनी पीठ- कमान (२) धनुष्यनी पीठना आकारनु क्षेत्र

धणुवेय पु० (धनुर्वेद) बाण छोडवानी विद्यानो ग्रथ, पाचमो वेद

धणुह न० (धनुष्) धनुष्य

धण्ण त्रि० (धन्य) सन्माननु पात्र, आदरणीय, भाग्यशाळी (२) एक सार्थवाहनु नाम (३) ए नामना एक जैन मुनि (४) "अनुत्तरोपपातिकदशा" सूत्रनु एक अध्ययन (५) यक्ष विशेष

धण्ण न० (धान्य) २४ प्रकारनु धान्य, अनाज, दाणो

धण्णतरि पु० (धन्वन्तरि) कनकरथ राजानो एक वैद

धत्त पु० (   ) वनस्पति विशेष

धत्तरट्ठ पु० (धृतराष्ट्र) काळा मुख अने पगवाळो एक जातनो हस

धन्न त्रि० (धन्य) धन्यवादने लायक (२) न० अणुत्तरोववाई सूत्रना त्रीजा वर्गना प्रथम अध्ययननु नाम (३) पु० काकदी नगरीनिवासी भद्रासार्थवाहीना पुत्र

धन्न न० (धान्य) अनाज, धान्य

धन्नणिहि पु० स्त्री० (धान्यनिधि) धान्य राखवानु घर, कोठार

धन्नपुंजिय न० (पुञ्जितधान्य) एकठु करेलु अनाज

दोमिली. स्त्री० (द्राविली) એક પ્રકારની બ્રાહ્મીલિપિ
दोर पु० (दोर) દોરો, તાતણો
दोरूयय न० (द्विरूपक) બે, બેનો આકડો
दोला स्त्री० (दोला) ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત
दोव पु० (दोत्र) એક પ્રકારની અનાર્ય જાતિ
दोवई } स्त्री० (द्रौपदी) દ્રૌપદી
दोवती }
दोवारंग पु० (द्वाराङ्ग) અરિસાનો હાથો
दोवारिअ } पु० (दौवारिक) દ્વારપાળ, દરવાન
दोवारिय }
दोस पु० (दोष) દોષ, અવગુણ, દૂષણ
दोस पु० (द्वेष) દ્વેષ, ક્રોધનો પર્યાય, અપ્રીતિ
दोसऊरिया स्त्री० (दोषपूरिका) ૧૮ લિપિમાની એક
दोसण्णु पु० (दोषज्ञ) દોષને જાણનાર
दोसपूरिया स्त्री० (दोषपूरिका) જુઓ "દોષઊરિયા" શબ્દ
दोसवत्तिया स्त्री० (दोषप्रत्ययिका) અપ્રીતિકારક ક્રિયા, દ્વેષથી ઉત્પન્ન થતી ક્રિયા.
दोसा स्त्री० (दोषा) ૧૮ લિપિમાની એક
दोसिण न० ( ) ટાઢુ-રાતવાસી અન્ન
दोसिणा स्त्री० (ज्योत्स्ना) જ્યોત્સ્ના, કાંતિ, તેજ, ચંદ્રલેશ્યા
दोसिणाभा स्त्री० (ज्योत्स्नाभा) જ્યોતિષીના ઇંદ્ર-ચંદ્ર તથા સૂર્યની બીજી અગ્રમહિષી.
दोसिय त्रि० (दौष्यिक) કાપડીઓ, કાપડનો વ્યાપારી.
दोसियसाला स्त्री० (दौष्यिकशाला) કાપડ વેચવાની જગ્યા, કાપડની દુકાન
दोसिल्ल त्रि० (दोषवत्) દોષવાળુ
दोसीण न० ( ) વાસી-ટાઢુ અન્ન
दोह पु० (द्रोह) કપટ, વેર બુદ્ધિ રાખી અપકાર કરવો તે
दोहग्ग न० (दौर्भाग्य) દુર્ભાગ્ય
दोहट्टि पु० (दोहट्टि) એ નામનુ એક ગામ
दोहण न० (दोहन) દુધ દોહવાનુ વાસણ
दोहल न० (दोहद) ગર્ભવતી સ્ત્રીને બીજે ત્રીજે મહિને ગર્ભના જીવના ભવિષ્ય પ્રમાણે સારી માઠી ઇચ્છા-આતુરતા થાય તે

ध.

धंत त्रि० (ध्मात) અગ્નિઆદિથી તપાવીને શોધેલુ, નિર્મળ કરેલું
धगधगाइअ त्रि० (धगधगायित) ધગ્ ધગ્ અવાજવાળુ
धट्ठज्जुणण पु० (धृष्टद्युम्न) દ્રુપદ રાજાનો પુત્ર, એક રાજકુમાર
धण न० (धन) દ્રવ્ય, લક્ષ્મી, સંપત્તિ (૨) ૨૩ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ (૩) એ નામનો એક શેઠ (૪) ધન્ય સાર્થવાહનો એક પુત્ર
धणंजय पु० (धनंजय) ઉત્તરા ભાદ્રપદ નક્ષત્રનુ ગોત્ર (૨) પખવાડીઆના ન દિવસ-નોમનુ નામ (૩) એ એક શેઠ
धणंतरि पु० (धन्वन्तरि) ધન્વંતરી
धणगिरि पु० (धनगिरि) એક મા આર્ય ફલ્ગુમિત્રના શિષ્ય
धणगुत्त पु० (धनगु) ગ ગિરિ આચા

धम्ममित्त पु० (धर्ममित्र) छट्ठा तीर्थंकरना त्रीजा पूर्वभवनु नाम

धम्मरुइ पु० (धर्मरुचि) धर्ममा प्रेम, स मकितनो एक प्रकार (२) ए नामना एक साधु (३) त्रि० धर्ममा रुचिवाळा

धम्मरुक्ख पु० (धर्मवृक्ष) ए नामनु वलय जातिनु एक वृक्ष

धम्मवि } त्रि० (धर्मवित्) धर्मना जाण
धम्मविउ } कार

धम्मविरति पु० (धर्मविरति) ए नामना एक साधु

धम्मसण्णा } स्त्री० (धर्मसंज्ञा) धर्मे पर
धम्मसन्ना } विश्वास, (२) धर्मबुद्धि

धम्मसील त्रि० (धर्मशील) धार्मिक

धम्मसीह पु० (धर्मसिंह) सुबुद्धि मत्रीनो मित्र एक राजा (२) चोथा तीर्थंकरना त्रीजा पूर्वभवनु नाम (३) एक साधुनु नाम (४) १५ मा तीर्थंकरने प्रथम भिक्षा आपनार गृहस्थ

धम्मसेण पु० (धर्मसेन) सातमा बळदेवना त्रीजा पूर्वभवनु नाम

धम्मा स्त्री० (धम्मा) ए नामनी एक स्त्री

धम्मायरिय पु० (धर्माचार्य) धर्मना आचार्य, धर्म पाळनार तथा पळावनार साधु

धम्मावाय पु० (धर्मवाद) धर्म चर्चा (२) बारमो जैन अगग्रथ

धम्माविअ त्रि० (ध्मापित) धमणथी ऊनु करेल (२) धम्माथी धमेल

धम्मिट्ठ त्रि० (धर्मेष्ट) धर्मप्रिय

धाम्मट्ठ त्रि० (धर्मिष्ठ) धर्ममा तत्पर, धर्मनी ऊडी लागणीवाळो, धर्म प्रेमी

धम्मिय त्रि० (धार्मिक) धर्माचरणी धर्मवान् (२) धर्म सबधी

धम्मिल्ल पु० (धम्मिल) केशबध, वेणी, अबोडो (२) ए नामना एक जैन मुनि

धम्मीसर पु० (धर्मेश्वर) भरतक्षेत्रमा थई गयेल गई चोवीसीना २० मा तीर्थंकरनु नाम

धय पु० (ध्वज) } धजा, वावटो
धया स्त्री० (ध्वजा) }

धर त्रि० (धर) धारण करनार, धारी राखनार (२) जम्बूद्वीपना ऐरवत क्षेत्रमा चालु अवसर्पिणीमा थयेल २० मा तीर्थंकर (३) छट्ठा तीर्थंकरना पिता (४) ए नामनो मथुरा नगरीनो राजा

धरण पु० (धरण) दक्षिण दिशाना नागकुमारोनो इन्द्र, धरणेन्द्र (२) धरणेन्द्रनो मित्र (३) अतगडसूत्रना बीजा वर्गना छट्ठा अध्ययननु नाम (४) अ धक वृष्णि राजानी धारणी राणीनो पुत्र

धरण न० ( ) लाघणु करवी

धरणप्पभ पु० (धरणप्रभ) धरणेन्द्रनो उत्पात पर्वत

धरणा स्त्री० (धरणा) धरणेन्द्रनी धरणा नामे राजधानी

धरणि स्त्री० (धरणि) पृथ्वी, धरा, भूमि (२) बारमा तीर्थंकरनी मुख्य साध्वी (३) अरनाथजीनी शासन देवीनु नाम

धरणिधरा स्त्री० (धरणिधरा) तेरमा तीर्थंकरनी मुख्य साध्वी

धरणिरायहाणी स्त्री० (धरणिराजधानी) ए नामनी एक राजधानी

धरणोववाअ पु० (धरणोपपात) ए नामनु एक कालिक सूत्र

धरा स्त्री० (धरा) तेरमा तीर्थंकरनी मुख्य साध्वीनु नाम (२) पृथ्वी

धरिम न० (धरिम) त्राजवाथी तोळीने वेचा शकाय तेवी वस्तु (२) करजु करज

धरिय त्रि० (धारित) धारण करेलु

धरिय त्रि० ( ) ढाकेलु

धरिसण स्त्री० (धर्षण) बनाई घटना

धन्नविक्खित्त न० (विक्षिप्तधान्य) वेरेलु अनाज

धन्नविरल्लिय न० (विरल्लितधान्य) પવનથી એકઠુ કરેલુ અનાજ

धन्नसकड्ढिय न० (सकर्षितधान्य) ખેતરમાથી કાપીને ખળામા આણેલુ ધાન્ય

धन्ना स्त्री० (धन्या) એ નામની એક સ્ત્રી

धन्नावह पु० (धन्नावह) એ નામનો એક રાજા

धमग त्रि० (ध्मायक) ધમનાર

धमण न० (धमन) વાયુ પૂરવો તે (૨) ધમણ

धमणी स्त्री० (धमनी) નાડી, નસ

धमाससार पु० (धमाससार) એક પ્રકારની વનસ્પતિ, ધમાસો

धम्म पु० न० (धर्म) દુર્ગતિમા પડતા ધરી રાખનાર જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રરૂપ ધર્મ, દયા, ક્ષમા, સદાચાર આદિ આત્મ શ્રેયની સામગ્રી (૨) વસ્તુનો સ્વભાવ (૩) દશવૈકાલિક સૂત્રના પહેલા અધ્યયનનુ નામ (૪) સૂયગડાંગ સૂત્રના નવમા અધ્યયનનુ નામ (૫) જીવનો પર્યાય (૬) ૧૫ મા તીર્થંકરનુ નામ (૭) દરેક વસ્તુને ગતિ આપનાર અરૂપી દ્રવ્ય, ધર્માસ્તિકાય (૮) પુણ્ય, સુકૃત (૯) એ નામના એક જૈન મુનિ (૧૦) આચાર, વ્યવહાર

धम्म त्रि० (धर्म्य) ધર્મયુક્ત ધમને લાયક

धम्मकंखिय त्रि० (धर्मकाङ्क्षित) ધર્મની ચાહનાવાળો

धम्मकहा स्त्री० (धर्मकथा) ધર્મની ચર્ચા, ધર્મોપદેશ, ધર્મપ્રધાન જ્ઞાન ગીત વગેરે સંબંધી કથા

धम्मकहि त्रि० (धर्मकथिन्) ધર્મકથા કહેનાર, ધર્મના ઉપદેશક

धम्मक्खाइ त्रि० (धर्माख्यायिन्) ધર્મ પ્રતિપાદક

धम्मक्खाइ त्रि० (धर्मख्याति) ધર્મની ખ્યાતિવાળા, ધર્માત્મા

धम्मघोस. पु० (धर्मघोष) એ નામના એક સ્થવિર સાધુ

धम्मचक्क. न० (धर्मचक्र) ધર્મને પ્રકાશ કરનારૂ ધર્મચક્ર તીર્થંકરની આગળ ચાલે તે ચક્ર, તીર્થંકરના ૩૪ અતિશયમાનો ૨૧ મો અતિશય

धम्मजस पु० (धर्मयशस्) એ નામના એક જૈન મુનિ

धम्मजागरिया स्त्री० (धर्मजागर्या) ધર્મને માટે જાગરણ કરવુ તે (૨) કુળધર્મ પ્રમાણે બાળકના જન્મને છઠે દિવસે જાગરણ થાય છે તે

धम्मजीवि त्रि० (धर्मजीविन्) સંયમમા જીવન ગાળનાર

धम्मज्झय पु० (धर्मध्वज) જબુદ્વીપના એરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમાં થનાર પાચમા તીર્થંકર (૨) ઇન્દ્રધ્વજ, ધર્મદ્યોતકધ્વજ

धम्मज्झाण न० (धर्मध्यान) આજ્ઞાવિચયાદિ રૂપ ધર્મચિંતન, ધર્મવિચારમા તલ્લીનતા, ચાર પ્રકારના ધ્યાનમાનુ એક

धम्मण न० (ध्मान) ફુક મારવી, વાયુ પુરવો તે

धम्मतित्थयर पु० (धर्मतीर्थंकर) જીનભગવાન્

धम्मत्थकामज्झयण न० (धर्मार्थकामाध्ययन) ધર્માર્થકામ એ ત્રિવર્ગ સબધી દશવૈકાલિકસૂત્રનુ છઠુ અધ્યયન

धम्मत्थिकाय पु० (धर्मास्तिकाय) એ પ્રકારનુ લોકવ્યાપી દ્રવ્ય કે જે ગતિને ગતિમા સહાય કરે છે

धम्मदय त्रि० (धर्मदय) ધર્મની પ્રાપ્તિ કરાવનાર, ધર્મદેશક

धम्मदेव पु० (धर्मदेव) ધર્મમા દેવ સમાન, સાધુ, મુનિ

नाम (४) सद्गुणधारी-सद्गुणी स्त्री (५) रूपी राजानी राणीनु नाम (६) चंपा नगरीना जितशत्रु राजानी राणीनु नाम

धावण न० (धावन) दोडवु भागवु

धावणग्र पु० (धावनक) दूत, दोडनार सेवक

धाहा स्त्री० (　　) अनाज पोमर

धिइ स्त्री० (धृति) धीरज, चित्तनी स्वस्थता (२) धृतिदेवी, निषध पर्वतना तिगिच्छद्रहनी अधिष्ठात्री देवी (३) धृति देवीनी प्रतिमा-मूर्त्ति (४) धारणा, स्मृति (५) अहिंसा (६) रक्षण, अवस्थान

धिक्कय त्रि० (धिक्कृत) धिक्कारेल (२) न० धिक्कार तिरस्कार

धिक्कार पु० (धिक्कार) धिक्कार तिरस्कार (२) अगियारमाथी पंदरमा कुलकरना समयमा वपराती दंडनीति धिक्कारनी शिक्षा

धिज्ज न० (धैर्य) धीरज, धैर्य

धिज्ज त्रि० (ध्येय) ध्यान करवा योग्य चिन्तनीय

धिज्जाइय पु० स्त्री० (धिग्जातिक) ब्राह्मण

धिज्जीविय न० (धिग्जीवित) धिक्कारपात्र जीवन

धिति स्त्री० (धृति) धीरज (२) निषध पर्वतना तिगिच्छद्रहनी अधिष्ठात्री देवी

धितिकूड पु० (धृतिकूट) निषध पर्वतना नवकूटमानु छठु कूट-शिखर

धितिधर } धितिहर } पु० (धृतिधर) अंतगडसूत्रना छठा वर्गना छठा अध्ययननु नाम (२) काकंदी नगरी निवासी एक गाथापति

धिद्धिकार पु० (धिग्धिक्कार) धिक् शब्दथी अतिशय तिरस्कार करवो ते

धिद्धी अ० (धिग्धिक्) धिक्कारवाची शब्द

धिरत्थु अ० (धिगस्तु) धिक्कार हो

धी स्त्री० (धी) धी, बुद्धि

धीमन त्रि० (धीमत्) बुद्धिवाळु

धीर त्रि० (धीर) गभीर, धीर (२) विवेकी, विद्वान् (३) सहिष्णु (४) पु० परमात्मा जिनदेव (५) गणधर देव

धुणण न० (धूनन) कंपावनु, हलावनु

धुणण त्रि० (वाप्य) दूर करवा योग्य (२) न० पाप (३) कर्म

धुत त्रि० (धूत) दूर करेल (२) आचारांग सूत्रनु छट्ठु अध्ययन (३) आठ प्रमाणना कर्म

धुत्त त्रि० (धूर्त) धुतारो ठग

धुम्म पु० (धूम) धुमाडो

धुय त्रि० (धुत) कंपावेलु, हलावेलु (२) न० संयमनु अनुष्ठान (३) मोक्ष (४) त्रि० तजेलु (५) न० कर्म

धुय पु० (ध्रुव) संयम

धुर पु० (धुर) ए नामनो ४६ मो ग्रह

धुरा स्त्री० (धुरा) रथ आदिनी धोसरी (२) भार जवाबदारी

धुरी स्त्री० (धुरी) धरी, धोसरी

धुव त्रि० (ध्रुव) निश्चल, स्थिर शाश्वत (२) पु० नक्की काळ जे वखते जे कार्य करवानु होय ते समय (३) न० मोक्ष अने तेना साधन (४) अवश्य भावी (५) निश्चित नियत (६) मोक्ष मुक्ति (७) संयम इन्द्रियादि निग्रह (८) संसार (९) अत्यन्त, अतिशय

धुवउदइ त्रि० (ध्रुवोदयिन्) जेनो उदय विच्छिन्न नथी थतो एवी कर्म प्रकृति

धुवउदया स्त्री० (ध्रुवोदया) ध्रुवोदयी प्रकृति

धुवउदीरणा स्त्री० (ध्रुवोदीरणा) अवश्यभावी उदीरणा

धुवं अ० (ध्रुवम्) चोक्कस, अचळपणे

घरिसणा स्त्री० (घर्षणा) વચનથી તરછોડવું, ધિક્કારવું

धव पु० (धव) એ નામનું એક વૃક્ષ, ધાવડીનું ઝાડ (૨) પતિ, સ્વામી

धवल त्रि० (धवल) ધોળું, સફેદ, શ્વેત

धस पु० (धस्) 'ધસ' એવો અનાજ,

धाय. } पु० (धातृ) દક્ષિણ તરફના પાતાળ
धाइ } પાણુય જાતના વ્યંતર દેવતાનો ઇન્દ્ર

धायइसंड पु० (धातकीषण्ड) ધાતકીખંડ નામે બીજો દ્વીપ

धाई स्त्री० (धात्री) ધાવમાતા (૨) ધાવનું કામ કરીને પ્રાપ્ત કરેલ ભિક્ષા

धाईपिंड पु० (धात्रीपिण्ड) ધાત્રાની પેઠે બાળકને રમાડી-બોલાવીને ભિક્ષા લેવી તે, ભિક્ષાનો એક દોષ

धाउ पु० (धातु) સોનું રૂપું વિગેરે ધાતુ (૨) ગેરૂ વગેરે જાતની માટી-પથ્થર (૨) શરીરની અંદરના વાત, પિત્ત, કફ વગેરે ધાતુઓ (૪) ક્રિયાવાચક શબ્દ, ક્રિયાપદ (૫) પૃથ્વી, જળ, તેજ અને વાયુ એ ચાર મહાભૂત

धाउअ त्रि० (धातुज) ધાતુથી બનેલું ના તુનાળું (૨) નામ, શબ્દ

धाडण न० (धाडन) પ્રેરણા (૨) નાશ

धाती स्त्री० (धात्री) ધાવમાતા

धातु पु० (धातु) ક્રિયાવાચક શબ્દ, ક્રિયાપદ (૨) ખનિજ પદાર્થ, ધાતુ

धाम न० (धामन्) બળ, તેજ

धाय न० (घ्रात) સુભિક્ષ, સુકાળ (૨) તૃપ્ત, સંતુષ્ટ

धायई स्त्री० (धातकी) લવણ સમુદ્રને ફરતો ધાતકીના ઝાડથી ઓળખાતો બીજો દ્વીપ (૨) એક પ્રકારનું વૃક્ષ

धायईखंड पु० (धातकीखण्ड) એ નામનો એક દ્વીપ

धायईरुक्ख पु० (धातकीवृक्ष) આમળાનું ઝાડ, જેની નીચે ૨૩ મા તીર્થંકરને કેવળ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું હતું

धायईसंड पु० (धातकीषण्ड) જુઓ "ધાતકીખંડ" શબ્દ

धारग त्रि० (धारक) ધારણ કરનાર

धारण न० (धारण) ધારણ કરવાની અવસ્થા (૨) ગ્રહણ (૩) સ્મરણ (૪) પરિધાન (૫) અવલમ્બન

धारणा स्त्री० (धारणा) મતિ જ્ઞાનનો એક પ્રકાર, સ્મૃતિ, ધારણા (૨) ધારણા નામનો વ્યવહાર (૩) જેના ઉપર આડ સર રહે છે તે થાભલી (૪) મનની સ્થિરતા

धारणाववहार पु० (धारणाव्यवहार) વ્યવહાર વિશેષ

धारणिज्ज त्रि० (धारणीय) ધારણ કરવા યોગ્ય

धारणी स्त्री० (धारणी) ૧૧ મા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી (૨) અંધકવૃષ્ણિ રાજાની રાણી (૩) શિવ રાજાની એ નામની રાણી (૪) શ્રેણિક મહારાજાની રાણી (૫) ધારણ કરનારી

धारय त्रि० (धारक) ધારણ કરનાર

धारा स्त्री० (धारा) શસ્ત્રાદિની ધાર (૨) દુધ, પાણી, તેલ વિગેરેની ધાર-છેડ

धारावारिय त्रि० (धारावारिक) જ્યાં ધારાથી પાણી પડતું હોય તે-ફુવારો વગેરે

धारावारियलेण पु० (धारावारिकलयन) ફુવારાવાળું ઘર

धाराहय त्रि० (धाराहत) વરસાદથી છંટાયેલ

धारि त्रि० (धारिन्) ધારણ કરનાર

धारिआ स्त्री० (धारिका) ધારણ કરનારી

धारिणी स्त्री० (धारिणी) મિથિલાના જિતશત્રુ રાજાની રાણી (૨) કોણિક રાજાની રાણીનું નામ (૩) બળદેવની રાણીનું

धूवकडुच्छुय पु० (धूपकडुच्छुक) ધૂપનો કડછો

धूवघडिआ स्त्री० (धूपघटिका) ધૂપ રાખવાનુ ભાજન

धूवघडी स्त्री० (धूपघ्नी) જેમા ધૂપ ઉખેવવામા આવે તે

धूवण न० } **धूवणया** स्त्री० } (धूपन) રોગ નિવૃત્તિ માટે ધૂપમા વપરાતો સુગન્ધિયુક્ત પદાર્થ (२) ધૂપ દેવો તે

धूविय त्रि० (धूपित) ધૂપાવેલુ, ધૂપ દીધેલુ

धेज्ज न० (धैर्य) ધૈર્ય, ધીરજ

धेणु स्त्री० (धेनु) ગાય, ધેનુ.

धेय त्रि० (धेय) ધારણ કરવા યોગ્ય

धेय त्रि० (ध्येय) ધ્યાન કરવા યોગ્ય

धेवत } **धेवय** } पु० (धैवत) નાભીથી ઉઠેલો વાયુ, ગાત ને ઓષ્ઠ સ્થાનમા જે અવાજ ધારણ કરે તે સ્વર સાતમાનો એ સ્વર

धोअण न० (धावन) ધોવુ, સાફ કરવુ

धोत } **धोय** } त्रि० (धौत) ધોયેલુ સાફ કરેલુ

धोयण न० (धावन) ધોવુ સાફ કરવુ

धोयपोत्ती स्त्री० (धौतपोतिका) બ્રાહ્મણને પહેરવાનુ વસ્ત્ર

धोरण न० ( ) ચાલવાની ચતુરાઈ

धोरणी स्त्री० (धारणी) જળની નિરન્તર ચાલતી ધારા, ધોરીઓ

धोरुगिणी स्त्री० (धोरुकिनिका) દેશ વિશેષમા ઉત્પન્ન થયેલ દાસી

धोरेय त्रि० (धौरेय) બોજો વહન કરનાર—બળવાળા બળદ વગેરે

धोवण न० (धावन) ધોવુ સાફ કરવુ

न.

न अ० (न) નહીં, ના, નિષેધાર્થક અવ્યય

नइ स्त्री० (नदी) નદી,—ગગા યમુના સિન્ધુ ઇત્યાદિ (२) નદી નામે એક દ્વીપ અને સમુદ્ર

नउइ } **नउति** } स्त्री० (नवति) નેવુ

नउय पु० (नयुत) ८४ લાખ નયુતાગ પ્રમાણે કાળ વિભાગ

नउयंग पु० (नयुताङ्ग) ८४ લાખ અયુત પરિમિત કાળ વિભાગ

नउल पु० (नकुल) નોળીયો

नउली स्त्री० (नकुली) નોળીઆની માદા. નકુલ સબધી વિદ્યા

न अ० (नु)

नगल पु० (

नगुलि त्रि०

नंद पु० (नन्द) આવતી ચોવીશીના પ્રથમ વાસુદેવ (२) આનન્દ, પ્રસન્નતા (३) લોચનુ આસન (४) નવનન્દ

नंदग पु० (नन्दक) નન્દક નામનુ વાસુદેવનુ ખડ્ગ—તલવાર

नंदण त्रि० (नन्दन) આનન્દ ઉપજાવનાર (२) पु० पुत्र (३) ભરતક્ષેત્રના ચાલુ ચોવીશીના ચોવીસમા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (४) દેવતાઓને રમવાનુ આનન્દ કરવાનુ સ્થાન મેરુપર્વત ઉપર આવેલુ નન્દનવન (५) આવતી ચોવીશીના સાતમા બળદેવનુ નામ (६) એ-તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ

(नन्दन) સમુનિવિજયના

धुवकम्मिअ पु० (ध्रुवकर्मिक) નિત્યકર્મચારી લુહારાદિ જાતિ

धुवचारि त्रि० (ध्रुवचारिन्) મુમુક્ષુ, મોક્ષના અભિલાષી

धुवण न० (धावन) ધોવુ સાફ કરવુ

धुवणिग्गह पु० (ध्रुवनिग्रह) આવશ્યક, અનુષ્ઠાન વિશેષ

धुवपगडि स्त्री० (ध्रुवप्रकृति) પાચ જ્ઞાના વરણ, નવ દર્શનાવરણ, મિથ્યાત્વમોહ નીય, સોળકષાય, ભય, જુગુપ્સા, તૈજસ, કામણ, વર્ણાદિ ચાર, અગુરુલઘુ, ઉપ ઘાત, નિર્માણ, પાચ અતરાય, એ ૪૭ પ્રકૃતિ અવિચ્છિન્ન હોય તે માટે ધ્રુવ પ્રકૃતિ કહેવાય છે

धुवबंध पु० (ध्रुवबन्ध) } जे પ્રકૃતિબધ
धुवबंधी स्त्री० (ध्रुवबन्धिनी) } હેતુ મળે અવશ્ય બધાય તેને સ્થાને બીજી પ્રકૃતિ ન બધાય તે ધ્રુવબધી (પ્રકૃતિ)

धुवमग्ग पु० (ध्रुवमार्ग) મોક્ષમાર્ગ

धुवराहु पु० (ध्रुवराहु) ચન્દ્રની સાથે રહે નાર નિત્ય રાહુ

धुववण्ण पु० (ध्रुववर्ण) સયમ (૨) મોક્ષ (૩) શાશ્વત યશ

धुवसकम पु० (ध्रुवसक्रम) ધ્રુવસત્તાવાળી પ્રકૃતિનુ સક્રમણ-સજાતીય પ્રકૃત્યન્તરમા પ્રવેશ

धुवसतकम्मिगा स्त्री० (ध्रुवसत्कर्मिका) કર્મની ૧૫૮ ઉત્તર પ્રકૃતિમા નરકદ્વીક, મનુ જદ્વિક, દેવદ્વિક, વૈક્રિયસપ્તક, આહારક સપ્તક, તીર્થંકરનામ, સમ્યક્ત્વમોહનીય, સમામિથ્યાત્વમોહનીય, ઉચ્ચગોત્ર, ચાર આયુષ્ય, એ અઠ્ઠાવીસ પ્રકૃતિ અ ધ્રુવસત્તાની, બાકીની ૧૩૦ પ્રકૃતિ ધ્રુવ- સત્તાની છે

धुवसत्ता स्त्री० (ध्रुवसत्ता) ધ્રુવસત્તા, જેની સત્તા જીવને સર્વદા હોય પરતુ ભવપ્રત્યયા દિક કારણિક ન હોય તે

धुवसीलया. स्त्री० (ध्रुवशीलता) ૧૮ સહસ્ર શીલાગ રથને ધારણ કરવા તે

धुवसुन्न त्रि० (ध्रुवशून्य) શાશ્વત શૂન્ય એ- ટલે જે કોઇ પણ કાળે અસ્તિત્વમા ન આવે એવી દ્રવ્ય વર્ગણા

धुव्व अ० (ध्रुवम्) નિશ્ચળ, સ્થિર, નિત્ય

धूत त्रि० (धूत) પૂર્વે બાધેલ કર્મ

धूता स्त्री० (दुहितृ) પુત્રી, કન્યા

धूम पु० (धूम) ધુમાડો (૨) ધુમાડાની માફક સયમને મલિન કરનાર આહારનો એક દોષ (૩) દ્વેષ, અપ્રીતિ

धूमकेउ पु० (धूमकेतु) ધુમકેતુ નામનો ૮૮ મો ગ્રહ (૨) વહ્નિ, અગ્નિ

धूमण न० (धूमन) ધૂમપાન

धूमप्पभा } स्त्री० (धूमप्रभा) પાચમી ન-
धूमप्पहा } રક, જ્યા ધુમાડા જેવો પ્રકાશ હોય છે

धूमवट्टि स्त्री० (धूमवर्त्ति) ધુમાડાની વાટ, ધુમાડાના ગોટા

धूमसिहा स्त्री० (धूमशिखा) ધુમાડાનો આ ગળો ભાગ

धूमाभा स्त्री० (धूमाभा) એ નામની પાચમી નરક ભૂમિ

धूमिय न० (धूमित) અગર વગેરે સુગધી પદાર્થનો ધુપ દેવો તે

धूमिया स्त्री० (धूमिका) ધુવર

धूम्म पु० (धूम्र) ધુમાડો

धूय त्रि० (धूत) દૂર કરેલ

धूयरा स्त्री० (दुहितृ) પુત્રી (૨) પુત્રીની પુત્રી

धूया स्त्री० (दुहितृ) દીકરી, કન્યા, પુત્રી

धूलि स्त्री० (धूलि) ધૂળ, રજ

धूलिया स्त्री० (धूलिका) ધૂળિ

धूली स्त्री० (धूलि) ધૂળ, રજ

धूव पु० (धूप) ધુપ, સુગન્ધી દ્રવ્ય વિશેષ

नंदी पु० स्त्री० (नन्दी) ૪૬ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૧૧ મુ સૂત્ર, નંદીનામે મૂળ સૂત્ર (૨) લોભનો પર્યાયવાચક શબ્દ (૩) ગન્ધાર ગ્રામની પહેલા મૂર્ચ્છના (૪) આઠમા દ્વીપ અને સમુદ્રનુ નામ (૫) પોઠિયો, આખલો, સાંઢ (૬) હર્ષ, આનંદ (૭) મતિશ્રુત અવધિ મન પર્યવ અને કેવળ એ પાંચ જ્ઞાન

नंदीचुन्नग न० (नन्दिचूर्णक) હોઠ રંગવાનુ એક ચૂર્ણ

नंदीभाण न० (नन्दिभाजन) પાત્ર વિશેષ

नंदीमुयग पु० (नन्दीमृदङ्ग) એક જાતનુ મૃદંગ-માદલ

नंदीमुह पु० (नन्दीमुख) એક જાતનુ પક્ષી

नंदीसर पु० (नन्दीश्वर) એક દ્વીપનુ નામ

नंदीसरदीव पु० (नन्दीश्वरद्वीप) નંદીશ્વર નામનો આઠમો દ્વીપ

नंदीसरवर पु० (नन्दीश्वरवर) એ નામનો દ્વીપ

नंदुत्तरा स्त्री० (नन्दोत्तरा) પૂર્વ તરફના અંજનગિરિ પર્વતની પૂર્વબાજુની પુષ્કરિણી વાવનુ નામ

नंदोत्तरा स्त्री० (नन्दोत्तरा) અંતગડસૂત્રના સાતમા વર્ગના બીજા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની નંદોત્તરા નામની રાણી

नकुल पु० (नकुल) નોળીયો

नक्क पु० (नासिका) નાક, ઘ્રાણેંદ્રિય

नक्कच्छिन्न त्रि० (नासिकाच्छिन्न) નાક છેદાયલો, નકટો

नक्ख पु० (नख) નખ

नक्खत्त न० (नक्षत्र) જ્યોતિ શાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ ૨૮ નક્ષત્ર

नख पु० (नख) નખ

नग पु० (नग) પર્વત, પહાડ

नगर न० (नगर) નગર શહેર

नगरगुत्तिय पु० (नगरगुप्तिक) નગરની રક્ષા કરનાર કોટવાળ, ફોજદાર વિગેરે

नगरी स्त्री० (नगरी) નગરી, નગર

नगिण } त्रि० (नग्न) વસ્ત્ર રહિત, નાગો
नग्ग }

नग्ग न० (नाग्न्य) નગ્નપણુ, નિરૂપાધિપણુ

नग्गभाव पु० (नग्नभाव) નગ્નવૃત્તિ, સાધુવૃત્તિ

नग्गोह पु० (न्यग्रोध) વડનુ ઝાડ

नच्चण न० (नर्तन) નાચવુ, ગાનતાન કરવુ

नच्चणी स्त्री० (नर्तकी) નાચ કરનારી, નટી

नच्चिर त्रि० (नर्तनशाल) નાચનાર

नजुतग पु० (नयुताङ्ग) ચોરાશી લાખ અજુતપરિમિત કાળવિભાગ

नट्ट न० (नाट्य) ૩૨ પ્રકારના નાટક પ્રયોગ, નૃત્યગાનાદિ (૨) નાટ્યકળા (૩) त्रि० નાટક કરનાર, નાટકીઆ

नट्टग त्रि० (नर्तक) નાચ કરનાર

नट्टमालअ पु० (नृत्तमालक) વૈતાઢ્યની ખંડપ્રપાત ગુફાનો અધિપતિ દેવતા

नट्टय त्रि० (नर्तक) નાચનાર

नट्टसाला स्त्री० (नाट्यशाला) નાટકશાળા

नट्टिया स्त्री० (नर्तकी) નાચ કરનાર સ્ત્રી

नट्ठ त्रि० (नष्ट) નષ્ટ થયેલ, નાશ પામેલ (૨) દિવસના ત્રીસ મુહૂર્તમાના સત્તરમા મુહૂર્તનુ નામ

नट्ठवत पु० (नष्टवत्) એ નામનુ ૨૬ મુ મુહૂર્ત

नड पु० (नट) નટ, નાટકીઆ

नडिअ त्रि० ( ) વિડંબિત ખેદ પમાડેલ

नण अ० (ननु) શંકાસૂચક અવ્યય

नत्तमाल पु० (नक्तमाल) વૃક્ષ વિશેષ, ખજુરી

नत्तु पु० (नप्तृ) દોહિતરો

नत्तुआ स्त्री० (नप्तृका) પૌત્રી, દીકરાની કે દીકરીની દીકરી

नंदणवण न० (नन्दनवन) મેરૂ પર્વત ઉપર આવેલો એ નામનો બગીચો, દેવતાઓનુ ક્રીડાસ્થાન

नंदमित्त पु० (नन्दमित्र) આવતી ચોવીસીના બીજા વાસુદેવનુ નામ

नंदवती स्त्री० (नन्दवती) અનગડસુત્રના સાતમા વર્ગના બીજા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની રાણી

नंदसेणिया स्त्री० (नन्दसेनिका) અતગડ સૂત્રના સાતમા વર્ગના ચોથા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની રાણી

नंदा स्त्री० (नन्दा) અતગડસૂત્રના સાતમા વર્ગના પહેલા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની રાણી (૩) એકમ, છટ્ટ, અને અગીયારસ એ ત્રણ તિથિઓનુ નામ (૪) ૧૦ મા તીર્થંકરની માતા (૫) અજનગિરિની દક્ષિણ તરફની પુષ્કરિણી વાવનુ નામ

नंदाचपापविभत्ति पु० न० (नन्दाचम्पाप्रविभक्ति) ૩૨ પ્રકારના નાટકમાનુ એક

नंदापविभत्ति पु० न० (नन्दाप्रविभक्ति) એ નામે નાટ્ય વિધિ

नंदावत्त पु० न० (नन्दावर्त्त) એક જાતનો સાથીઓ (૨) ચાર ઈન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત (૩) દૃષ્ટિવાદાતર્ગત સિદ્ધ સેણિયા પરિકર્મનો ૧૩ મો ભેદ (૪) સિદ્ધ સેણિયા અને મણુસ્સ સેણિયા પરિકર્મનો તેરમો અને પુટ્ઠ સેણિઆદિ પાચ પરિકર્મનો દશમો ભેદ (૫) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો ૧૨ મો ભેદ (૬) અઢારમા તીર્થંકરનુ લાછન

नंदि पु० न० (नन्दि) નદીસૂત્ર (૨) નદી વાજિંત્રનો શબ્દ (૩) રમતગમત, પ્રમોદ, હર્ષ

नंदिआवत्त पु० (नन्द्यावर्त्त) એ નામનુ માનમા મહાશુક્ર દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) એક તેઇન્દ્રિયનુ નામ

नंदिघोस पु० (नन्दिघोष) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) બાર પ્રકારના વાજિંત્રનો અવાજ

नंदिणीपिउ पु० (नन्दिनीपितृ) મહાવીર સ્વામિના દશ શ્રાવકમાના એક

नंदिपुर न० (नन्दिपुर) સાડિલ્ય દેશનુ પ્રસિદ્ધ નગર

नंदिफल न० (नन्दिफल) નદિફળના દૃષ્ટાત વાળુ જ્ઞાતાનુ ૧૫ મુ અધ્યયન

नंदिमाणग पु० (नन्दिमानक) એક જાતનુ પક્ષી

नंदिय पु० (नन्दिक) નદીસૂત્ર, નદીસિદ્ધાન્ત

नंदिय त्रि० (नन्दित) આનન્દયુક્ત (૨) સમૃદ્ધિવાન્

नंदिलक्खमण पु० (नन्दिलक्ष्मण) એ નામનો મગુસ્વામિનો એક શિષ્ય

नंदिवद्धण पु० (नन्दिवर्धन) મહાવીર સ્વામીના મોટાભાઇનુ નામ

नंदिवद्धणा स्त्री० (नन्दिवर्धना) અજનગિરિ પર્વતની ઉત્તરદિશાની પુષ્કરિણી વાવડીનુ નામ

नंदिसेण पु० (नन्दिसेन) જમ્બૂદ્વીપના એરવત ક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ ચોથા તીર્થંકર (૨) વિપાકસૂત્રનુ નદિષેણ નામનુ છટ્ઠુ અધ્યયન

नंदिसेणा स्त्री० (नन्दिसेना) પશ્ચિમ તરફના અજનગિરિ પર્વતની પૂર્વ બાજુની પુષ્કરિણી વાવનુ નામ

नंदिस्सर पु० (नन्दीश्वर) નદીશ્વર નામનો આઠમો દ્વીપ

नंदिस्सरवर पु० (नन्दीश्वरवर) એ નામનો દ્વીપ અને સમુદ્ર

नराहिव पु० (नराधिप) नरोनो अधिप, नृप, राजा
नरिंद पु० (नरेन्द्र) नरेन्द्र, राजा (२) ए नामनु पांचमा देवलोकनु एक विमान
नरिंदकंत पु० (नरेन्द्रकान्त) ए नामनु पांचमा देवलोकनु एक विमान
नरिंदुत्तरवडिंसग पु० (नरेन्द्रोत्तरावतंसक) ए नामनु पांचमा देवलोकनु एक विमान
नरेसर पु० (नरेश्वर) नरेश्वर, चक्रवर्ती
नल पु० (नल) तृण विशेष, नळ, बरू
नलकूबर पु० (नलकूबर) वैश्रमण देवनो पुत्र समान एक देव, अतिनानित्यवान एक देव
नलिण पु० न० (नलिन) कमळ (२) ८४ लाख नलिनांगपरिमित काळविभाग (३) ए नामनु आठमा देवलोकनु एक विमान
नलिणंग पु० (नलिनाङ्ग) चोराशी लाख पउमांगपरिमित काळ विभाग
नलिणगुम्म पु० (नलिनगुल्म) आठमा देवलोकनु एक विमान
नलिणा स्त्री० (नलिना) नलिना नामनी महाविदेहनी एक विजय (२) जम्बूवृक्षना अग्निखुणाना वनखंडनी एक वावडीनु नाम
नलिणावई स्त्री० (नलिनावती) महाविदेहनी एक विजय
नलिणी स्त्री० (नलिनी) कमलिनी
नलिन पु० (नलिन) नलिन राजा के जे आवती चोवीसीना प्रथम तीर्थंकर महापद्मनी सामे दीक्षा लेशे
नलिनगुम्म पु० (नलिनगुल्म) जुओ "नलिणगुम्म" शब्द
नलिय न० (नलित) एक जातनी वनस्पति
नव त्रि० (नवन्) नवनी संख्या
नव त्रि० (नव) नवु, रूपाळु, नूतन
नवग न० (नवक) नवनो समूह
नवणीय न० (नवनीत) माखण
नवतय न० (नवतक) ऊननु वस्त्र विशेष
नवनवइ स्त्री० (नवनवति) नवाणु, ९९ नी संख्या
नवनवमिया स्त्री० (नवनवमिका) ८१ दिवसोमा थती ४०५ दातनी एक भिक्षु पडिमा—अभिग्रह विशेष
नवनीअ न० (नवनीत) माखण
नवनीया स्त्री० (नवनीका) गुच्छ जातनु एक झाड
नवमल्लइ पु० (नवमल्लकिन्) नव मल्लवंशना थेडा राजाना पक्षना राजा के जे महावीरस्वामीना परमभक्त हता
नवमा स्त्री० (नवमी) नवमी, नोम
नवमालिआ स्त्री० (नवमालिका) नवमालिकानी वेल
नवमिया स्त्री० (नवमिका) पश्चिम दिशाना रुचक पर्वत पर वसनारी आठ दिशाकुमारीमानी छट्ठी (२) सौधर्मेन्द्रनी नीजी अग्रमहिषी (३) सत्पुरुषेंद्रनी बीजी अग्रमहिषी
नवयअ पु० (नवतक) ऊननु वस्त्र विशेष
नवर अ० ( ) विशेषतासूचक अव्यय
नवरि अ० ( ) केवळ, मात्र
नवलेच्छइ पु० (नवलेच्छकिन्) नव लेच्छकि जातिना राजा
नवि अ० (नैव) नहीं, निषेधसूचक शब्द.
नविय त्रि० (नव्य) नूतन, नवु
नस्सर त्रि० (नश्वर) नाश थनार
नह न० (नभस्) आकाश
नह पु० (नख) नख
नहच्छेयणअ न० (नखच्छेदनक) नखने छेदनार नेरणी
नहर पु० (नखर) नख

नत्तुई स्त्री० (नप्तृका) જુઓ "નત્તુઆ" ૪૭૮

नत्थ त्रि० (न्यस्त) ગળેલુ (૨) છોડેલુ,તજેલુ

नत्था स्त्री० (नस्ता) બળદ વગેરેને નાકમા બાધેલ દોરડી, નાથ

नत्थि अ० (नास्ति) નથી, છે નહિ

नद पु० (नद) શબ્દ, નાદ, ધ્વનિ

नदी स्त्री० (नदी) નદી

नपु न० (नपुंस) નપુંસકવેદ

नपुंस न० (नपुंस्) નપુંસક વેદ, જેમા સ્ત્રી અને પુરુષ બનેના લક્ષણ હોય તે

नपुंसक } न० (नपुंसक) નપુંસક, નામર્દ
नपुंसग }

नपुंसगवयण न० (नपुंसकवचन) નપુંસક વચન, નાન્યતરજાતિ વાચક પ્રત્યય

नपुंसगवेदग पु० (नपुंसकवेदक) નપુંસક વેદ, ત્રણ વેદમાનો એક

नपुंसगवेय पु० (नपुंसकवेद) નપુંસક વેદ, ત્રણ વેદમાનો એક

नभ न० (नभस्) આકાશ

नमंसण न० (नमन) નમન કરવુ

नमंसणिज्ज त्रि० (नमस्य) નમસ્કાર કરવા યોગ્ય

नमंसिय त्रि० (नमस्य) નમવા યોગ્ય

नमि पु० (नमि) મિથિલા નગરીનો રાજા (૨) ચાલુ અવસર્પિણીના ૨૧ મા તીર્થંકરનુ નામ

नमिर त्रि० (नम्र) નમ્ર, વિનયી

नमुक्कार पु० (नमस्कार) નમસ્કાર

नमुक्कारसिया स्त्री० (नमस्कारसीमा) નમસ્કાર ગણી પાળે નહીં ત્યા સુધી સવારના પહોરમા બે ઘડી સુધી ચઉવિહારના પચ્ચક્ખાણ કરવા તે

नमुदय पु० (नमुदक) એ નામનો એક આજીવિક મતનો ઉપાસક

नमो अ० (नमस्) નમસ્કાર હો

नमोक्कार पु०(नमस्कार) પ્રણામ, નમસ્કાર

नमोक्कारपुन्न न० (नमस्कारपुण्य) નમન કરવાથી થતુ પુણ્ય

नय त्रि० (नत) નમ્ર થયેલ, નત

नय अ० (नच) નહિ

नय पु० (नय) એક વસ્તુના અનેક ધર્મમાથી એક ધર્મને મુખ્ય રાખી અન્યને ગૌણ રાખી વિચાર કરવો તે, જૂદી જૂદી અપેક્ષાએ પદાર્થને જોવાની અને સમજવાની દૃષ્ટિ (૨) ન્યાય (૩) શાસ્ત્ર (૪) મત

नयण न० (नयन) નયન, આખ (૨) લઈ જવુ, દોરી જવુ

नयर न० (नगर) નગર, કર વિનાનુ ગામ

नयरी स्त्री० (नगरी) નગરી, શહેર

नर पु० (नर) મનુષ્ય, પુરુષ (૨) મનુષ્ય ગતિનામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ

नरक पु० (नरक) નરક

नरकंता स्त्री० (नरकान्ता) રમ્યકવાસ ક્ષેત્રની પૂર્વ તરફ લવણ સમુદ્રમા ભળતી એ નામની એક મોટી નદી

नरग पु० (नरक) નરક, નરકાવાસ

नरगपालग पु० (नरकपालक) નારકીઓને કર્મનુ ફળ આપનાર પરમાધામી

नरदेव पु० (नरदेव) ચક્રવર્તી

नरय पु० (नरक) નારકીઓનુ નિવાસ સ્થાન, રત્નપ્રભા આદિ સાત નરક, પાતાળ લોક

नरयविभत्ति स्त्री० (नरकविभक्ति) સૂયગડાંગના પાચમા અધ્યયનનું નામ

नरवइ } पु० (नरपति) નૃપતિ, રાજા
नरवति }

नरवेअ पु० (नरवेद) પુરુષવેદ

नराणुपुव्वी स्त्री० (नरानुपूर्वी) મનુષ્યની અનુપૂર્વી, નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જે જીવને બીજી ગતિમાથી મનુષ્યની ગતિમા સિધેસિધુ લઇ આવે

नाणविसवाद्णजोग पु० (ज्ञानविसंवादनयोग) જ્ઞાનયોગને વિષમભાવે પ્રવર્તાવવા તે, જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બાંધવાનો એક હેતુ

नाणवि त्रि० (ज्ञानवित्) જ્ઞાનવાન્ યથાર્થ પણે પદાર્થને જાણનાર

नाणा अ० (नाना) અનેકરૂપે, વિવિધપ્રકારે

नाणायार पु० (ज्ञानाचार) કાળે ભણવું, વિનયસહિત ભણવું વગેરે આઠ પ્રકારનો જ્ઞાનનો આચાર

नाणावरण न० (ज्ञानावरण) જ્ઞાનાવરણીય કર્મ

नाणावरणिज्ज न० (ज्ञानावरणीय) જ્ઞાનને ઢાંકનાર કર્મ

नाणि त्रि० (ज्ञानिन्) જ્ઞાનવાન્ જ્ઞાની

नाति स्त्री० (ज्ञाति) જ્ઞાતિનો માણસ

नाभि पु० (नाभि) નાભિ, ડુંટી (૨) શ્રી ઋષભદેવના પિતા, નાભિરાજા (૩) પૈડાની નાભિ-તુંબ

नाम न० (नामन्) નામ, અભિધાન, સંજ્ઞા (૨) આઠ કર્મોમાનું છઠ્ઠું કર્મ (૩) કોમળ આમંત્રણરૂપ (૪) ગુણ હોય કે ન હોય જ્યાં અમુક ગુણદર્શક નામ પાડવું તે, નામનિક્ષેપ

नाम अ० (नामन्) નામે, નામવાળો (૨) સંભાવનાર્થમાં વપરાતું અવ્યય

नामकम्म न० (नामकर्मन्) નામકર્મ, કર્મના આઠ પ્રકારમાંનો છઠ્ઠો પ્રકાર

नामकरण न० (नामकरण) એ નામનો એક સંસ્કાર કે જેમાં નામ પાડવાની ક્રિયા કરવામાં આવે છે

नामधिज्ज / **नामधेज्ज** / **नामधेय** न० (नामधेय) નામ, નામની સ્થાપના

नामय अ० (नामक) સંભાવના અર્થે વપરાતું અવ્યય

नामिय त्रि० (नामित) નમાવેલું

नामुद्दय पु० (नामोदक) એ નામના એક અન્યતીર્થિ વિદ્વાન્ (૨) ગોશાળાનો એક શ્રાવક

नाय त्रि० (ज्ञात) જાણેલું, સમજાયેલ (૨) न० ઉદાહરણ દૃષ્ટાંત (૩) पु० મહાવીર સ્વામીનો વંશ, જ્ઞાત નામનું કુળ (૪) છઠ્ઠા અંગસૂત્રનું નામ (૫) કર્મનો નેતા, આત્મા (૬) જ્ઞાતિ, નાત

नायअ पु० (ज्ञातज) જ્ઞાતકુળમાં ઉત્પન્ન થયેલ મહાવીરસ્વામી (૨) त्रि० નાતનો, જ્ઞાતિનો

नायकुल न० (ज्ञातकुल) એક પ્રખ્યાત ક્ષત્રિય કુળ (૨) પિતૃકુળ

नायग त्रि० (नायक) નાયક, સ્વામી

नायपुत्त पु० (ज्ञातपुत्र) જ્ઞાત નામે કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલ શ્રી વર્ધમાનસ્વામી

नायसंड न० (ज्ञातषण्ड) મહાવીરસ્વામીએ જે વનમાં દીક્ષા લીધી તે વનનું નામ

नायाधम्मकहा स्त्री० (ज्ञाताधर्मकथा) જ્ઞાતા ધર્મકથા એ નામનું ધર્મકથારૂપ છઠ્ઠું અંગસૂત્ર

नायार पु० (ज्ञातृ) જાણનાર, આત્મા

नारंग न० (नारङ्ग) નારંગીફળ

नारय पु० (नारक) નરકનો જીવ

नारय पु० (नारद) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમાં થનાર ૨૧ મા તીર્થંકરના પૂર્વભવનું નામ

नाराय पु० (नाराच) બાણ (૨) મર્કટબંધ એક જાતનું હાડનું બંધારણ

नारायण पु० (नारायण) લક્ષ્મણ અપર નામક નારાયણ નામના વાસુદેવ

नारायसंघयण न० (नाराचसंहनन) એક પ્રકારનું શરીરનું બંધારણ

नारिय त्रि० (अनार्य) મ્લેચ્છ અનાર્ય

नारी स्त्री० (नारी) નારી, સ્ત્રી

नारीकंता स्त्री० (नारीकान्ता) રમ્યકવાસ ક્ષેત્રની એક નદી, નીલવંત પર્વતના કે-

नहि त्रि० (नखिन्) नખ-નહોરવાળુ જાનવર
नहु अ० (नैव) નહીં
नाअ पु० (न्याय) સન્માર્ગ, મુમુક્ષુજનોનો આચાર (૨) પદાર્થનુ સ્વરૂપ જણાવનાર ન્યાય-કાંટો (૩) त्रि० યોગ્ય, ઉચિત (૪) न० આવશ્યકસૂત્રનુ પર્યાયવાચક નામ
नाइ अ० (नैव) નહીં, નિષેધાર્થક અવ્યય
नाइ स्त्री० (ज्ञाति) જ્ઞાતિ, કુટુંબ
नाइअ त्रि० (नादित) નાદ, અવાજ (૨) ગીતાદિ
नाग पु० (नाग) સર્પ (૨) હાથી (૩) નાગકુમાર, ભવનપતિ દેવતાની એક જાત (૪) અનીયસાદિ ૭ ભાઇનો પિતા, સુલસાનો પતિ (૫) ૧૧ કરણમાનુ એક કરણ (૬) અજન પર્વતના સિદ્ધાયતનના ત્રીજા દ્વારનુ નામ (૭) નાગદ્વારના અધિપતિ દેવનુ નામ (૮) એ નામનો એક ઝાડવો, નાગકેસર
नागकुमार पु० (नागकुमार) ભવનપતિ દેવતાની એક જાત
नागकुमारी स्त्री० (नागकुमारी) નાગકુમારની દેવી
नागदंत पु० (नागदन्त) હાથીના દાતના આકારવાળી ખીંતી
नागपरियावणिया स्त्री० (नागपरियापनिका) ૭૨ સૂત્રમાનુ એક
नागपरियावलिया स्त्री० (नागपर्यावलिका) એ નામનુ એક કાલિકસૂત્ર
नागपव्वअ पु० (नागपर्वत) એ નામનો સીતોદા નદીને કિનારે આવેલો એક પર્વત
नागपाण पु० (नागप्राण) એક જાતનુ બાણ, જે છુટ્યા પછી નાગની પેઠે મનુષ્યને પાશરૂપે વીંટાઇ શરીરમા પ્રવેશ કરે છે તે
नागमंडलपविभत्ति पु० (नागमण्डलप्रविभक्ति) નાગમંડળની વિશેષ રચનાયુક્ત નાટક
नागमित्त पु० (नागमित्र) આર્ય મહાગિરિના શિષ્ય
नागरपविभत्ति पु० (नागरप्रविभक्ति) નગર સબંધી વિશેષ રચનાવાળુ નાટક
नागरुक्ख पु० (नागवृक्ष) મહોરગદેવની સભા આગળનુ વૃક્ષ (૨) નાગકેસરનુ ઝાડ
नागलया स्त्री० (नागलता) તાંબુલની વેલ, નાગરવેલ
नागवीहि स्त्री० (नागवीथि) શુક્રગ્રહની ગતિ વિશેષ
नाडइज्ज त्रि० (नाटकीय) નાટક સબંધી (૨) નાટકના પાત્ર
नाडग } न० (नाटक) બત્રીશ પ્રકારના
नाडय } નાટક (૨) નાટ્યશાસ્ત્ર
नाडिया स्त्री० (नाडिका) ૨૪ મિનિટ પ્રમાણકાળ, ઘડી
नाण न० (ज्ञान) જ્ઞાન, સમજણ, બોધ
नाणंतराय पु० (ज्ञानान्तराय) જ્ઞાનમા અતરાય પાડવી, જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બાધવાનો એક હેતુ
नाणट्ठ त्रि० (नानार्थ) અનેક અર્થવાળુ
नाणत्त न० (नानात्व) વિવિધપણુ
नाणनिण्हवणया स्त्री० (ज्ञाननिह्नव) જ્ઞાની જ્ઞાન આપનારનો ઉપકાર ન માનવો તે, જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બાધવાનો એક હેતુ
नाणपडिणीयया स्त्री० (ज्ञानप्रत्यनीकता) જ્ઞાનથી પ્રતિકૂળ વર્તવુ તે, જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બાધવાનો એક હેતુ
नाणप्पओस पु० (ज्ञानप्रदोष) જ્ઞાને ઉપર દ્વેષ રાખવો તે, જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બાધવાનો એક હેતુ
नाणप्पवाय पु० (ज्ञानप्रवाद) જેમા જ્ઞાન વિષયક વિચાર છે તે પાચમો પૂર્વ
नाणप्पवायपुव्व पु० (ज्ञानप्रवादपूर्व) જ્ઞાનપ્રવાદ નામે ચઉદ પૂર્વમાનો એક પૂર્વ-શાસ્ત્ર

नाणविसंवायणजोग पु० (ज्ञानविसंवादनयोग) જ્ઞાનયોગને વિષમભાવે પ્રવર્તાવવા તે, જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બાંધવાનો એક હેતુ

नाणवि त्रि० (ज्ञानवित्) જ્ઞાનવાન્ યથાર્થ પણે પદાર્થને જાણનાર

नाणा अ० (नाना) અનેકરૂપે, વિવિધપ્રકારે

नाणायार पु० (नानाचार) કાળે ભણવુ, વિનયસહિત ભણવુ વગેરે આઠ પ્રકારનો જ્ઞાનનો આચાર

नाणावरण न० (ज्ञानावरण) જ્ઞાનાવરણીય કર્મ

नाणावरणिज्ज न० (ज्ञानावरणीय) જ્ઞાનને ઢાંકનાર કર્મ

नाणि त्रि० (ज्ञानिन्) જ્ઞાનવાન્ જ્ઞાની

नाति स्त्री० (ज्ञाति) જ્ઞાતિનો માણસ

नाभि पु० (नाभि) નાભિ, ડુંટી (૨) શ્રી ઋષભદેવના પિતા, નાભિરાજા (૩) પૈડાની નાભિ-તુબ

नाम न० (नामन्) નામ, અભિધાન, સંજ્ઞા (૨) આઠ કર્મોમાનુ છઠ્ઠુ કર્મ (૩) કોમળ આમંત્રણરૂપ (૪) ગુણ હોય કે ન હોય છતા અમુક ગુણદર્શક નામ પાડવુ તે નામનિક્ષેપ

नाम अ० (नामन्) નામે, નામવાળો (૨) સભાવનાર્થમા વપરાતુ અવ્યય

नामकम्म न० (नामकर्मन्) નામકર્મ, કર્મના આઠ પ્રકારમાનો છઠ્ઠો પ્રકાર

नामकरण न० (नामकरण) એ નામનો એક સસ્કાર કે જેમા નામ પાડવાની ક્રિયા કરવામા આવે છે

नामधिज्ज }
नामधेज्ज } न० (नामधेय) નામ નામની સ્થાપના
नामधेय }

नामय अ० (नामक) સભાવના અર્થે વપરાતુ અવ્યય

नामिय त्रि० (नामित) નમાવેલુ

नामुद्दय पु० (नामोदक) એ નામના એક અન્યતીર્થિ વિદ્વાન્ (૨) ગોશાળાનો એક શ્રાવક

नाय त्रि० (ज्ञात) જાણેલુ, સમજાયેલ (૨) न० ઉદાહરણ, દૃષ્ટાંત (૩) पु० મહાવીર સ્વામીનો વંશ, જ્ઞાત નામનુ કુળ (૪) છઠ્ઠા અંગસૂત્રનુ નામ (૫) કર્મનો નેતા, આત્મા (૬) જ્ઞાતિ, નાત

नायअ पु० (ज्ञातज) જ્ઞાતકુળમા ઉત્પન્ન થયેલ મહાવીરસ્વામી (૨) त्रि० નાતનો, જ્ઞાતિનો

नायकुल न० (ज्ञातकुल) એક પ્રખ્યાત ક્ષત્રિય કુળ (૨) પિતૃકુળ

नायग त्रि० (नायक) નાયક, સ્વામી

नायपुत्त पु० (ज्ञातपुत्र) જ્ઞાત નામે કુળમા ઉત્પન્ન થયેલ શ્રી વર્ધમાનસ્વામી

नायसंड न० (ज्ञातषण्ड) મહાવીરસ્વામીએ જે વનમા દીક્ષા લીધી તે વનનુ નામ

नायाधम्मकहा स्त्री० (ज्ञाताधर्मकथा) જ્ઞાતા ધર્મકથા એ નામનુ ધર્મકથારૂપ છઠ્ઠુ અંગસૂત્ર

नायार पु० (ज्ञातृ) જાણનાર, આત્મા

नारंग न० (नारङ्ग) નારંગીફળ

नारय पु० (नारक) નરકનો જીવ

नारय पु० (नारद) જબૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૨૧ મા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ

नाराय पु० (नाराच) બાણ (૨) મર્કટબંધ એક જાતનુ હાડનુ બંધારણ

नारायण पु० (नारायण) લક્ષ્મણ અપર નામક નારાયણ નામના વાસુદેવ

नारायसंघयण न० (नाराचसंहनन) એક પ્રકારનુ શરીરનુ બંધારણ

नारिय त्रि० (अनार्य) અનાર્ય, અનાર્ય

नारी स्त्री० (नारी) નારી, સ્ત્રી

नारीकंता स्त्री० (नारीकान्ता) રમ્યક્વાસ ક્ષેત્રની એક નદી, નીલવંત પર્વતના કે-

શરી દ્રહના ઉત્તર તોરણેથી નીકળી રમ્ય ક્નાસ ક્ષેત્રમા વ્હેતી એક મહાનદી

नारीकूड पु० (नारीकूट) નીલવત પર્વતના નવકૂટમાનુ છઠ્ઠુ કૂટ-શિખર.

नाल पु० (नाल) કમળનો દાંડો (૨) પાણી જવાનો રસ્તો, પરનાળ

नालंदइज्ज न० (नालदीय) સૂયગડાગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધના સાતમા અધ્યયનનુ નામ

नालग न० (नालक) લસણની દાંડલી

नालिएर पु० (नालिकेर) એ નામનો એક દ્વીપ (૨) નાળીએર

नालिएरी स्त्री० (नालिकेरी) નાળિએરનુ ઝાડ

नालिंदा स्त्री० (नालिन्दा) રાજગૃહીની એક શેરી, નાલંદા પાડો

नालिया स्त्री० (नालिका) માપવાનુ એક સાધન, ધનુષ્ય, ચાર હાથ પ્રમાણ માપ (૨) કાળ માપવાનુ એક સાધન, ઘડી (૩) શરીર કરતા ચાર આગળ વધારે લાંબી લાકડી (૪) દ્યૂતની સર્વ કળા (૫) વાસની નળી (૬) વનસ્પતિ વિશેષ

नाली स्त्री० (नाडी) ઘટિકા, ઘડી

नावण न० (स्नान) સ્નાન કરવુ તે

नावा स्त्री० (नौ) નાવ, હોડી, નૌકા

नावापुड पु० (नौपुट) નાવના આકારે કરેલ હથેળીનો આકાર, ખોબો

नावाबंध पु० (नौबन्ध) હોડીની પેઠે બંધ દેવો-સાધવુ તે.

नाविअ पु० (नाविक) નાવ ચલાવનાર, ખલાસી.

नास पु० (न्यास) થાપણ, નિક્ષેપ

नास पु० (नाश) નાશ, વિનાશ

नासग त्रि० (नाशक) નાશ કરનાર

नासण न० (नाशन) નાશ કરવો તે (૨) પલાયન, નાશી જવુ તે.

नासणा स्त्री० (नाशन) વિનાશ

नासा स्त्री० (नासा) નાસિકા, નાક

नासि त्रि० (नाशिन्) નાશવત

नासिका स्त्री० (नासिका) નાસિકા, નાક

नासिय त्रि० (नष्ट) નષ્ટ થયેલ

नासिया स्त्री० (नासिका) નાક

नाह पु० (नाथ) સ્વામી, માલિક, નાયક

नाहि स्त्री० (नाभि) ડુંટી

नाहिय पु० (नास्तिक) નાસ્તિક

नाहियवाद पु० (नास्तिकवाद) નાસ્તિકવાદ

नाहियवादि त्रि० (नास्तिकवादिन्) નાસ્તિકવાદિ, નાસ્તિક મતવાળો

निअंब पु० (नितम्ब) પર્વતનો ઉપરનો ભાગ

निअट्टि न० (निवृत्ति) આઠમુ નિયટ્ટિબાદર ગુણસ્થાનક

निअम पु० (नियम) નિશ્ચય, નક્કી

निअमिअ त्रि० (नियमित) નિર્માણ કરેલ, રચેલ

निअय त्रि० (नियत) નિત્ય, શાશ્વત, સ્થિર

निअलिअ त्रि० (निगडित) બંધનથી બાંધેલ

निइअ त्रि० (नित्य) નિત્ય, સ્થિર (૨) न० દરરોજ, અતિદિન

निउण त्रि० (निपुण) ચતુર, પ્રવીણ, ડાહ્યો

निउत्त त्रि० (नियुक्त) ગોઠવેલ, યોજેલ

निउय पु० (निगोद) નિગોદીઆ જીવનુ શરીર

निउरंब न० (निकुरम्ब) સમૂહ; જથ્થો

निओग पु० (नियोग) આજ્ઞા, હુકમ (૨) નિયમ (૩) વ્યાપાર

निओय पु० (निगोद) અનંતકાય જીવ

निओयग पु० (निगोदक) નિગોદીયા જીવનું શરીર

निंदणाया } **निंदणा** } स्त्री० (निन्दना) આત્માની સાક્ષિયે પોતાના દોષોની નિન્દા કરી પશ્ચાતાપ કરવો તે

निंदा स्त्री० (निन्दा) નિન્દા
निंदुय त्रि० (निंदुत) જન્મતા મરેલ, મૃત જન્મેલ
निंब पु० (निम्ब) લીંબડો
निंबअ पु० (निम्बक) એ નામનો માણસ
निंबकरय पु० (निम्बकरन) એ નામનુ એક ઝાડ
निकर पु० (निकर) સમૂહ
निकरण न० } (निकरण) કોઇને પણ
निकरणया स्त्री० } શારીરિક મા માનસિક દુખ ઉત્પન્ન કરવુ તે (२) કારણ
निकरणा स्त्री० (निकरण) નિર્ણય, નિશ્ચય
निकस पु० (निकष) સોનુ ઘસવાની કસોટી
निकसाअ पु० (निष्कषाय) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર १३ મા તીર્થકર
निकाअ पु० (निकाय) સમૂહ જથ્થો
निकाइय त्रि० (निकाचित) નિર્યુક્તિ હેતુ ઉદાહરણાદિદ્વારા વ્યવસ્થાપિત કરેલ (२) અત્યતગાઢ અધ્યવસાય વડે બાંધેલ કર્મ કે જે ફળરૂપે ભોગવ્યા વિના નાશ થાય નહિં તે
निकाइया स्त्री० (निकाचना) કર્મનો નિકાચનબંધ-
निकाम न० (निकाम) અત્યન્ત, અતિશય (२) નિશ્ચય
निकामचारि त्रि० (निकामचारिन्) આધાકર્માદિ નિમિત્તે અત્યન્ત ફરનાર
निकायणा स्त्री० (निकाचना) આઠમાનુ કોઇપણ કરણ પ્રવર્તી ન શકે એવી અવસ્થામા કર્મને સ્થાપવા તે.
निकेय न० (निकेत) આશ્રય સ્થાન, ઉપાશ્રય
निक्क त्रि० ( ) નિર્મળ
निक्कंकड त्रि० (निष्कङ्कट) કંટક રહિત, વિઘ્ન રહિત.
निक्कंखिय त्रि० (निष्काङ्क्षित) આકાક્ષા-અભિલાષા વિનાનુ
निक्कंटक त्रि० (निष्कण्टक) અડચણ-વિઘ્નરહિત
निक्कंप त्रि० (निष्कम्प) અચળ, સ્થિર
निक्कम न० (निष्कर्मन्) કર્મરહિત-મોક્ષ
निक्कमदंसि त्रि० (निष्कर्मदर्शिन्) સર્વ કર્મરહિત-આત્માને જોનાર આત્મજ્ઞ
निक्कमण न० (निष्क्रमण) નીકળવુ
निक्कल त्रि० (निष्कल) કળાહીન
निक्कसाय पु० (निष्कषाय) જુઓ "निकसाय" શબ્દ
निक्कारण न० (निष्कारण) કારણ વિના
निक्किट्ठ त्रि० (निकृष्ट) અધમ, નીચ
निक्किरिअ त्रि० (निष्क्रिय) ક્રિયારહિત અક્રિય
निक्किविया स्त्री० (निष्कृपता) નિર્દયતા
निक्खंत त्रि० (निष्क्रान्त) નીકળેલ, બહાર આવેલ, સસારથી ભાગેલ, દીક્ષિત થયેલ
निक्खम पु० (निष्क्रम) નીકળવુ તે, દીક્ષા લેવી તે
निक्खमण त्रि० (निष्क्रमण) ચાલી નીકળવુ સસાર છોડી દીક્ષા લેવી
निक्खमाभिसेअ पु० (निष्क्रमाभिषेक) દીક્ષામહોત્સવ
निक्खित्त त्रि० (निक्षिप्त) મુકેલ, રાખેલ (२) એષણાના દશ દોષમાનો ત્રીજો દોષ, જે સચિત્ત વસ્તુ ઉપર રાખેલી વસ્તુ લેવાથી લાગે છે
निक्खित्तचरय पु० (निक्षिप्तचरक) રાધવાના વાસણમાથી બહાર કાઢેલ હોય તેજ લેવુ એવો અભિગ્રહ કરનાર
निक्खित्तसत्य पु० (निक्षिप्तशस्त्र) એ રવત ક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ બારમા તીર્થંકર

निक्खित्त पु० (निक्षेप) ન્યાપ્ય કરવું, મૂકવું
निक्खिवण न० (निक्षेपन) મૂકવું, કંકવું
निक्खुड पु० (निष्कुट) ઘરની પાસેનું વન (૨) ગોખ વગેરે સ્થાન (૩) ભરત આદિ ક્ષેત્રનો એક વિભાગ, ખંડ
निक्खेव पु० (निक्षेप) થાપણ રાખેલું ધન (૨) નિક્ષેપ, કર્મક્રિયાનો નિક્ષેપ કરવો તે (૩) શબ્દાર્થ વ્યાપાર, નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને ભાવ, એ ચાર પ્રકારના નિક્ષેપ (૪) અનુયોગદ્વાર સૂત્રનો બીજો ભેદ (૫) મૂકવું તે
निक्खेवन्न पु० (निक्षेपक) નિગમન, ઉપસંહાર
निक्खेवण न० } (निक्षेपण) મૂકવું, **निक्खेवणया** स्त्री० } ગણવું
निक्खेवणा स्त्री० (निक्षेपणा) સ્થાપન કરવું તે, ગણવું, મૂકવું તે
निगम पु० (निगम) વ્યાપારીઓનું નિવાસ સ્થાન (૨) વૈશ્ય, વ્યાપારી
निगर पु० (निकर) સમૂહ, જથ્થો
निगरित त्रि० (निकरित) સંગૃહીત કરેલ
निगरिय त्रि० (निगरित) શોધિત, ગાળીને શુદ્ધ કરેલ
निगाइन्न पु० (निकाचित) ભોગવ્યા વિના બીજી રીતે છૂટે નહીં તેવો મજબૂત કર્મ બંધ
निगाम न० (निकाम) અત્યંત, ઘણું, અતિ શય, હદ ઉપરાંત
निगिट्ठ त्रि० (निकृष्ट) અધમ, નીચ
निगिण त्रि० (नग्न) નગ્ન, નાગો
निगुंज पु० (निकुञ्ज) લતાનો માંડવો
निगूढ त्रि० (निगूढ) ગુપ્ત, નહીં દેખાય તેવું
निगूहिय त्रि० (निगूहित) ઢાંકેલું, છુપાવેલું
निगोय पु० (निगोद) અનંતકાય જીવ.
निग्गअ त्रि० (निर्गत) નીકળેલ, દૂર થયેલ
निग्गइ पु० (निर्गति) એ નામના એક પ્રત્યેક બુદ્ધ કે જેને આંબાની પત્રાવલી રચના જોઈ વૈરાગ્ય થયો હતો
निग्गंथ पु० (निर्ग्रन्थ) પરિગ્રહની અથવા રાગ દ્વેષની ગ્રંથિ-ગાંઠ રહિત સાધુ
निग्गंथ त्रि० (नैर्ग्रन्थ) નિર્ગ્રંથ સંબંધી (ધર્મ, પ્રવચન, વગેરે)
निग्गंथी स्त्री० (निर्ग्रन्थी) સાધ્વી, આર્યા
निग्गत त्रि० (निर्गत) નીકળેલું, દૂર થયેલું
निग्गम पु० (निर्गम) નીકળવું તે
निग्गमण न० (निर्गमन) નીકળવું તે
निग्गमन न० (निर्गमन) ઉત્પત્તિ
निग्गय त्रि० (निर्गत) જુઓ 'निग्गत' શબ્દ
निग्गह पु० (निग्रह) દંડ, શિક્ષા, દમન (૨) પરાજય, વાદીને યુક્તિ વડાથી પકડવો તે
निग्गहट्ठाण न० (निग्रहस्थान) એક પ્રકારનું વાદિને પરાજય કરવાનું સ્થાન, વચન ચાતુરી
निग्गुण त्रि० (निर्गुण) ગુણ વિનાનો, મૂર્ખ
निग्गुण्ण त्रि० (नैर्गुण्य) ગુણહીનતા
निग्गोह पु० (न्यग्रोध) નિગ્ગોહપરિમંડળ સંઠાણ (૨) વડનું ઝાડ
निग्गोहमंडल न० (न्यग्रोधमण्डल) જેના નાભિ ઉપરનો ભાગ શાસ્ત્રમાં કહેલા પ્રમાણ જેવું હોય તે, ૭ સંઠાણમાનું એક
निग्घाडण न० (निघाटन) કાઢવું, બહાર કરવું, બહિષ્કાર કરવો તે
निग्घाय पु० (निर्घात) કર્મનો નાશ (૨) ગર્જનાનો કડાકો
निग्घायण न० (निर्घातन) મારવું, નાશ કરવો તે
निग्घिण त्रि० (निर्घृण) નિર્દય, ઘાતકી
निग्घोस पु० (निर्घोष) અવાજ, શબ્દ.

निघंटु पुं० (निघंटु) એ નામનો વૈદકનો ગ્રન્થ
निघस पुं० (निकष) કસ, કસોટી
निचय पुं० (निचय) સમૂહ, જથ્થો (२) કર્મદલની રચના
निचिय त्रि० (निचित) પુષ્ટ મજબૂત, નિવડ
निच्च त्रि० (नित्य) નિત્ય, સ્થિર, અવિનાશી (२) અ० નિરંતર હમેશા, સદા
निच्च अ० (नित्यम्) નિત્ય, હમેશા
निच्चभत्तिय पुं० (नित्यभक्तिक) હમેશા એક વખત ખાનાર સાધુ
निच्चमंडिया स्त्री० (नित्यमण्डिता) જંબૂસુ દર્શનાનું અપર નામ
निच्चल त्रि० (निश्चल) સ્થિર, મજબૂત
निच्चालोग पुं० (नित्यालोक) નિત્યાલોક નામનો ગ્રહ
निच्चिट्ठ त्रि० (निश्चेष्ट) ચેષ્ટારહિત
निच्चुज्जोय पुं० (नित्योद्योत) એ નામનો ગ્રહ
निच्चेट्ठ त्रि० (निश्चेष्ट) જુઓ "નિચ્ચિટ્ઠ" શબ્દ
निच्चोयग त्रि० (नित्योदक) જેમા હમેશ પાણી રહેતુ હોય તે, અગાધ જળવાળુ
निच्छइअ त्रि० (नैश्चयिक) નિશ્ચયનયથી વાત કહેનાર, પરમાર્થ દષ્ટિવાળો
निच्छय पुं० (निश्चय) નિશ્ચય, દૃઢ વિચાર (२) નિશ્ચયનય
निच्छयनय पुं० (निश्चयनय) નિશ્ચયનય, વસ્તુને પરમાર્થથી જોવાની દષ્ટિ
निच्छाया स्त्री० (निच्छाया) છાયા રહિત
निच्छिण्ण त्रि० (निच्छिन्न) બીજાથી જુદુ કરેલ
निच्छिण्ण त्रि० (निस्तीर्ण) તરી પાર પામેલ
निच्छिद्द त्रि० (निश्छिद्र) જેમા છિદ્ર ન હોય તે
निच्छिय त्रि० (निश्चित) નિશ્ચય કરેલ
निच्छीर त्रि० (निःक्षीर) દૂધરહિત
निच्छुढ त्रि० ( ) કાઢી નાખેલુ (२) વિખેરેલુ
निच्छुभ पुं० (निष्क्षोभ) બહિષ્કાર કરવો
निच्छुभण न० (निक्षोभण) સમુદાયમાથી દૂર કરવો, બહિષ્કાર કરવો
निच्छुय त्रि० (निश्छुत) સુખ સમાધિયુક્ત
निच्छूढ न० (निष्ठ्यूत) થુકેલુ
निच्छोडणा स्त्री० (निच्छोटना) હલકાઈ કરવી
निच्छोडिअ त्रि० (निच्छोटित) લુછી નાખેલુ
निज त्रि० (निज) પોતાનુ
निज्जुत्त त्रि० (नियुक्त) બરાબર ગોઠવેલુ
निज्झरण न० (निर्झरण) ઝરણુ
निज्जरणा स्त्री (निर्जरणा) કર્મની નિર્જરા
निज्जरा स्त्री० (निर्जरा) એક દેશથી કર્મને દૂર કરવા તે નવ તત્ત્વમાનુ સાતમુ તત્ત્વ
निज्जरिय त्रि० (निर्जरित) નિર્જરા કરેલ
निज्जवग पुं० (निर्यापक) સથારાનો નિર્વાહ કરાવનાર સથારો કરેલો હોય તેને સદુપદેશથી દૃઢ કરનાર
निज्जवणा स्त्री० (निर्यापना) નિગમન રૂપે પ્રરૂપણા જેમ ધૂમ હોવાથી અગ્નિની સ્થાપના કરવી તે
निज्जवय पुं० (निर्यापक) સર્વ પાલન કરી શકે એવા પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત આપનાર
निज्जाण न० (निर्याण) રાજા વગેરેને નીકળવાનો માર્ગ (२) કર્મથી છુટવુ તે, સંસારથી નીકળવુ તે
निज्जामय } त्रि० (नियामक) મુખ્ય ખલાસી (२) સથારો કરનારની
निज्जावग } પરિચર્યા-સેવા કરનાર સાધુ
निज्जावियार त्रि० (निर्यापयितृ) નિર્વાહ કરનાર પાર પહોંચાડનાર
निज्जिन्न त्रि० (निर्जीर्ण) દૂર કરેલ નિર્જરેલુ
निज्जिय त्रि० (निर्जित) જીતેલ

निज्जीव पु० (निर्जीव) જીવ ન હોય તેની પેઠે નિશ્ચેષ્ટ બની મુવેના જેવો દેખાવ કરવાની કળા

निज्जुत्ति स्त्री० (निर्युक्ति) સૂત્રના અર્થની વિશેષરૂપે યુક્તિ લગાડી ઘટના કરવી તે, નિક્ષેપ, ઉપોદ્ઘાત અને સૂત્રસ્પર્શિક એમ ત્રણ પ્રકારની નિર્યુક્તિ (૨) સૂત્રના અર્થની યુક્તિ દર્શાવનાર વાક્ય વા ગ્રંથ

निज्जूढ त्रि० (निर्यूढ) શાસ્ત્રમાંથી સાગરા તારવી કાઢેલ (૨) અમનોજ્ઞ

निज्जूहण न० (निर्यूहण) ગચ્છ બહાર મુકવું તે

निज्जूहणा स्त्री० (निर्यूहणा) વિશેષ રચના (૨) નક્કી કરવું

निज्जोग } **निज्जोय** } पु० (निर्योग) ઉપકરણ (૨) જોડવું તે

निज्झर पु० (निर्झर) પાણીના ઝરણું, પ્રવાહ

निज्झाइ त्रि० (निध्यायिन्) વારંવાર જોનાની ટેવવાળું

निज्झाइत्तार त्रि० (निध्यातृ) ધ્યાન કરનાર, એકાગ્રપણે ચિંતવન કરનાર

निज्झोसइत्तार त्रि० (निर्झोषयितृ) કર્મનો ક્ષય કરનાર

निट्ठविअ त्रि० (निष्ठापित) દૂર કરેલ, ક્ષય કરેલ

निट्ठा स्त्री० (निष्ठा) ભક્તિ (૨) સિદ્ધિ, સમાપ્તિ (૩) નિશ્ચયકારી ભાષા

निट्ठाण न० (निष्ठान) દહિં વગેરે ખાદ્ય વસ્તુ

निट्ठाण त्रि० (निःस्थान) સ્થાનરહિત

निट्ठाभासि त्रि० (निष्ठाभाषिन्) નિશ્ચયકારી વચન બોલનાર

निट्ठिक त्रि० (नैष्ठिक) ધર્મની પરાકાષ્ઠાયુક્ત

निट्ठिय त्रि० (निष्ठित) નિષ્ઠા પામેલ, સમાપ્ત કરેલ (૨) સિદ્ધ કરેલ નિપજાવેલ (૩) સારી રીતે રંધાયેલું

निट्ठीवण न० (निष्ठीवन) થુંકવું

निट्ठुर त्रि० (निष्ठुर) ધીઠાઈ કરનાર, ક્રૂર

निडाल न० (ललाट) ભાલ, કપાળ

निण्ण त्रि० (निम्न) નીચું, ગંભીર, ઉંડું

निण्हग } **निण्हय** } **निण्हव** } पु० (निह्नव) જૈન દર્શનથી અધિક અથવા વિપરીત વદનાર, સત્ય વાતને છુપાવનાર, નિહ્નવ

नितिक त्रि० (नैत्यिक) નિત્યનું, રોજનું

नित्त न० (नेत्र) નેત્ર, આંખ

नित्तुस त्रि० (निस्तुष) નિર્મળ, ફોતરા વિનાનું

नितेज } **नितेय** } त्रि० (निस्तेजस्) તેજ વિનાનું, ઝાંખું

नित्थारणा स्त्री० (निस्तारणा) ધારેલ કામને પાર પાડવું તે

नित्थारिय त्रि० (निस्तारित) કાઢેલું, બહાર કરેલું

निदसण न० (निदर्शन) ઉદાહરણ, દૃષ્ટાંત.

निदरिसिअ त्रि० (निदर्शित) દેખાડેલું, બતાવેલું

निदरिसण न० (निदर्शन) દાખલો, દૃષ્ટાંત

निदा स्त्री० (निदा) અણજાણપૂર્વક વેદના વેદવી તે

निदाण न० (निदान) કારણ, મૂળ

निदाह पु० (निदाघ) ઉનાળો

निद्दय त्रि० (निर्दय) દયા વિનાનો

निद्दा स्त्री० (निद्रा) નિદ્રા, ઉંઘ (૨) દર્શનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

निद्दानिद्दा स्त्री० (निद्रानिद्रा) ગાઢ નિદ્રા, દર્શનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

निद्दारित त्रि० (निदारित) ફાડેલ, વિદારેલ

निद्दिट्ठ त्रि० (निर्दिष्ट) કહેલું, બતાવેલું (૨) पु० પહેલી નરકનો મેરૂથી દક્ષિણ તરફનો એક નરકાવાસો

निदुक्ख त्रि० (निर्दुःख) દુઃખરહિત.

निद्देस पु० (निर्देश) निर्देश आज्ञा (२) બતાવવું
निद्देसवत्ति त्रि० (निर्देशवर्तिन्) આજ્ઞાકારી, તાબેદાર
निद्दोस त्रि० (निर्दोष) દોષરહિત શુદ્ધ, નિર્મળ
निद्ध त्रि० (स्निग्ध) ચિકણું ચિકાશવાળુ (२) पु० સ્નેહ, ચિકાશ
निद्धत त्रि० (निध्मात) અગ્નિમા નાખી ગાળેલ
निद्धमण पु० (निर्धमन) ગરનાળુ ખાળ, મોરી
निद्धया स्त्री० (स्निग्धता) સ્નિગ્ધતા, ચીકાશ
निद्धूम त्रि० (निर्धूम) ધુમાડા વગરનુ
निद्धूय त्रि० (निर्धूत) દૂર કરેલ
निद्धोय त्रि० (निर्धौत) ધોઈ નાખેલ
निधण न० (निधन) મૃત્યુ, અવસાન
निधत्त न० (निधत्त) ઉદ્વર્તન અને અપવર્તન સિવાય કોઈ કરણથી ફેરફાર ન થાય એવી રીતે કર્મને બાંધવુ તે કર્મના બંધનો એક પ્રકાર
निनाद पु० (निनाद) શબ્દ
निन्न त्रि० (निम्न) નીચુ
निन्नगा स्त्री० (निम्नगा) નદી
निन्नय पु० (निर्णय) નિશ્ચય, સંશયનો અભાવ
निन्नया स्त्री० (निम्नगा) નદી
निन्हवण न० (निह्नव) ગોપવવુ છુપાવવુ
निपच्चक्खाण त्रि० (निष्प्रत्याख्यान) જેને કોઈ જાતનુ પચ્ચક્ખાણ-ત્યાગ નથી તે
निपातिणी स्त्री० (निपातिना) સન્મુખ પડતી
निपुण त्रि० (निपुण) ચતુર નિપુણ
निपूर पु० (निपूर) નદીવૃક્ષ પીપળની એક જાત

निप्पंक त्रि० (निष्पङ्क) કાદવ - કાંપ વિનાનુ શુદ્ધ
निप्पकंप त्रि० (निष्प्रकम्प) નિશ્ચળ, સ્થિર
निप्पगल त्रि० (निष्प्रगल) બીલકુલ ન ટપકે તેવુ
निप्पच्चक्खाण (निष्प्रत्याख्यान) પ્રત્યાખ્યાનથી રહિત
निप्पच्चवाय त्रि० (निष्प्रत्यवाय) વિઘ્ન રહિત
निप्पट्ठ त्रि० (निष्पृष्ट) જેમા ફરી પુછવાનુ ન રહે તેવુ, અતિસ્પષ્ટ
निप्पडिकम्म त्रि० (निष्प्रतिकर्मन्) પ્રતિકર્મ-સંભાળ-સારવાર-ચિકિત્સા વિનાનુ
निप्पडियार त्रि० (निष्प्रतिकार) પ્રતિકાર-ઉપાય રહિત
निप्पडिवयण त्रि० (निष्प्रतिवचन) જે ઉત્તર ન આપી શકે તે
निप्पत्ति स्त्री० (निष्पत्ति) સિદ્ધિ
निप्पन्न त्रि० (निष्पन्न) તૈયાર થયેલુ, બનાવેલુ
निप्परिग्गह त्रि० (निष्परिग्रह) પરિગ્રહ રહિત
निप्पाण त्रि० (निष्प्राण) પ્રાણથી રહિત મરેલ
निप्पाव न० (निष्पाव) ધાન્ય વિશેષ ચોળા
निप्पाविय त्रि० (निष्प्रापित) તૈયાર કરેલુ
निप्पिट्ठ त्रि० (निष्पिष्ट) સારી રીતે વાટેલુ
निप्पिवास त्रि० (निष्पिपास) પિપાસા-તૃષ્ણા રહિત નિષ્કામ, નિસ્પૃહી
निप्पिह त्रि० (निस्पृह) નિસ્પૃહ ઇચ્છા રહિત
निप्पुलाग पु० (निष्पुलाक) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૧૪મા તીર્થંકરનુ નામ
निप्फंद त्रि० (निष्पन्द) અગના ફરકવા વિનાનો હલનચલનાદિ ક્રિયારહિત
निप्फण्ण त्रि० (निष्पन्न) ઉત્પન્ન થયેલ
निप्फत्ति स्त्री० (निष्पत्ति) ઉત્પત્તિ

निप्फन्न त्रि० (निष्पन्न) तैयार थयेल

निप्फाइय त्रि० (निष्पादित) ઉત્પન્ન કરેલ

निप्फायग त्रि० (निष्पादक) બનાવનાર, ઉત્પન્ન કરનાર

निप्फाव पु० (निष्पाव) ધાન્ય વિશેષ, વાલ (૨) માસાના ત્રીજા ભાગ જેવડો એક તોલ

निप्फेडण न० (निष्फाटन) હેગનગતિ

निबंध पु० (निबन्ध) નિશ્ચય (૨) આગ્રહ

निबद्ध त्रि० (निबद्ध) બાંધેલુ, રચેલુ, ગોઠવેલુ

निबंध पु० (निर्बन्ध) આગ્રહ

निब्बुड्ड त्रि० (निर्ब्रूडित) પાણીમા ડુબેલ

निब्भच्छणा स्त्री० (निर्भर्त्सना) ઠપકો, તિરસ્કાર

निब्भजण न० (निर्भजन) પુરી પકવાન વગેરે તળી લીધા પછી અવશેષ રહેલ બળેલ ઘી, દગ્ધ ઘૃત

निब्भच्छण न० (निर्भर्त्सन) તિરસ્કાર કરવો, ઠપકો

निब्भय त्रि० (निर्भय) ભયરહિત ભયવિનાનુ

निब्भर त्रि० (निर्भर) વ્યાપ્ત

निभ त्रि० (निभ) સમાન, તુલ્ય, બરાબર

निमंतण न० (निमन्त्रण) } નિમંત્રણ,
निमंतणा स्त्री० (निमन्त्रणा) } આમંત્રણ, નોતરુ

निमंतिअ त्रि० (निमन्त्रित) નિમંત્રણ કરેલ, નોતરેલ

निमग्ग त्रि० (निमग्न) ડૂબેલ

निमग्गजला स्त्री० (निमग्नजला) તિમિસ ગુફાને મધ્યભાગે આવેલી એક નદી કે જેના પાણીમા કલેવર વગેરે પડતી વસ્તુ ડૂબી જાય છે

निमज्जक त्रि० (निमज्जक) સ્નાન કરતા પાણીમા બખત ચારી થોડો વખત પડી રહેનાર તાપસ, તાપસની એક જાત

निमित्त न० (निमित्त) કારણ, હેતુ શુભાશુભસૂચક નિમિત્તશાસ્ત્ર, શુ... આદિ ચિહ્નથી શુભાશુભ જાણવી ક...

निमित्तपिंड पु० (निमित्तपिण्ड) નિમિત્ત ... ખીને ભિક્ષા લેવામા આવે તે

निमित्तवाइ त्रि० (निमित्तवादिन्) સૃષ્ટિ... નિમિત્તરૂપે ઇશ્વરને માનનાર

निमित्तिअ पु० (नैमित्तिक) નિમિત્ત શાસ્ત્ર... ભૂત ભવિષ્ય જાણનાર

निमिस न० (निमेष) આંખનો પલકારો

निमीलिय त्रि० (निमीलित) આંખ મી... કરેલ, આંખ મીચેલ

निम्मंस त्रि० (निर्मांस) માંસ રહિત, દુબળુ

निम्मगामिणी स्त्री० (निम्नगामिनी) નદી

निम्मच्छिय त्रि० (निर्मक्षिक) માખી ... હોય તેવુ એકાન્ત સ્થાન

निम्मद्दग त्रि० (निर्मर्दक) મર્દન કરનાર

निम्मद्दव त्रि० (निर्मार्दव) મૃદુપણાથી રહિત, કઠણ

निम्मम त्रि० (निर्मम) મમતા-આસક્તિ રહિત (૨) જમ્બુદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૧૫ મા તીર્થંકરનુ નામ

निम्मल त्रि० (निर्मल) મળરહિત, શુદ્ધ (૨) પાંચમા દેવલોકમાનો નિર્મળ નામનો એક પાથડો

निम्मल्ल न० (निर्माल्य) દેવપૂજનમા અર્પણ કરેલ પુષ્પાદિ

निम्मवइत्तार त्रि० (निर्मापयितृ) બનાવનાર, ધાન્ય આદિ નીપજાવનાર

निम्मवण न० (निर्मापन) બનાવવુ, નિપજાવવુ

निम्मविय त्रि० (निर्मापित) બનાવેલ

निम्महिय त्रि० (निर्मथित) મન્થન કરેલ

निम्मा स्त्री० (   ) નદી ઉપરનો ભાગ

निम्माअ त्रि० (निर्माय) માયા-કપટ રહિત

निम्माण पु० (निमाण) એ નામની એક કર્મપ્રકૃતિ જેના ઉદયથી જીવ પોતપોતાની જાતિના અનુસાર અંગપ્રત્યંગોની બનાવટ થઈ જાય છે

निम्मात } त्रि० (निमात) બનાવેલ (૨)
निम्माय } નિષ્ણાત, નિપુણ

निम्मिय त्रि० (निर्मित) બનાવેલુ, કરેલુ

निम्मेर त्रि० (निर्मर्याद) મર્યાદા વિનાનુ

निम्मलित त्रि० (निर्मिलित) પેટથી બહાર કાઢેલ

निम्मोय न० (निर्मोक) સાપની કાચળી

निम्मोयणी स्त्री० (निर्मोचनी) સર્પની કાચળી

निय त्रि० (नीच) હલકુ નીચ

निय त्रि० (निज) પોતાનુ આત્મીય

नियइ स्त्री० (निकृति-नियति) માયા કપટ (૨) ભાવી બનતી ઘટના

नियइपव्वय पु० (नियतिपर्वत) સુર્યાભ વિમાનના વનખંડમાનો એક પર્વત કે જ્યા દેવતા નિત્ય મૂળરૂપે તેમજ વૈક્રિય વગેરે ક્રીડા કરે છે

नियंटिय त्रि० (नियन्त्रित) પચ્ચક્ખાણના દશ પ્રકારમાંનો એક નિયત સમયે કરવાનુ તપ કારણવશ ન બનતા કાળાન્તરે કરવાની પ્રતિજ્ઞા લેવી તે

नियंटियपच्चक्खाण न० (नियन्त्रितप्रत्याख्यान) જુઓ ઉપરનો શબ્દ

नियंठ पु० (निर्ग्रन्थ) પરિગ્રહ ન રાખનાર સાધુ

नियंठीपुत्त पु० (निर्ग्रन्थीपुत्र) મહાવીર સ્વામીનો એક શિષ્ય

नियंतिय त्रि० (नियन्त्रित) સ્વાધીન કરેલ નિયમમા રાખેલ

नियंब त्रि० (नितम्ब) પર્વતનુ શિખર

नियंसण न० (निवसन) પહેરવાનુ વસ્ત્ર

नियंसणी स्त्री० (निवसनी) સાધ્વીને કેડથી માંડી અર્ધ જાંઘ સુધી પહેરવાનુ વસ્ત્ર

नियट्टि स्त्री० (निवृत्ति) નિયટ્ટિ બાદર નામે આઠમુ ગુણસ્થાનક

नियड न० (निकट) સમીપ પાસે નજીક

नियड पु० (निगड) નિગડ હાથકડી

नियडि स्त्री० (निकृति) ગૂઢ કપટ માયા

नियडिय त्रि० (निगडित) બાંધેલુ જકડેલુ

नियडिल्ल त्रि० (निकृतिमत) કપટ માયા કરનાર

नियडिल्लया स्त्री० (निकृति) માયા કપટ

नियति स्त्री० (निकृति) કપટ

नियतिभाव पु० (नियतिभाव) નિત્યપાય

नियत्त त्रि० (निवृत्त) નિવૃત્તિ પામેલ

नियत्तण न० (निवर्तन) નિવર્તન, અટકાવવુ (૨) જમીનનુ એક માપ-ભરપ

नियत्तणिय त्रि० (निवर्तनिक) નિવર્તન-જમીન માપવાનુ એક પ્રાચીન સાધન, તત્પરિમિત, નિવર્તન પ્રમાણે

नियत्ति स्त्री० (निवृत्ति) નિવૃત્તિ નિવૃત્ત થવુ, પાછા વળવુ

नियत्तिय त्रि० (निवृत्त) નિવૃત્તિ પામેલ

नियत्थ त्रि० (न्यस्त) છોડલુ મૂકેલુ

नियत्थ त्रि० (निवसित) પહેરેલુ ઓઢેલ

नियम पु० (नियम) વ્રત, તપશ્ચર્યાદિ નિયમ ટેક અભિગ્રહ (૨) અનવસ્થપણ વ્યાપ્તિ (૩) નિયમ, કાયદો

नियमण न० (नियमन) ગોઠવણ, વ્યવસ્થા

नियय त्रि० (नियत) નિયમસર (૨) કાયમનુ, શાશ્વત, હમેશાનુ (૩) નિશ્ચિત નક્કી કરેલ

नियर पु० (निकर) સમૂહ

नियल पु० (निगड) બેડી જંજીર પગે બાંધવાની સાંકળ

नियल्ल पु० (नियल) એ નામનો ગ્રહ

नियसिय त्रि० (निवसित) ધારણ કરેલ

निया स्त्री० (निजा) આળીશુકને કરવાના આવતી હિંસા

नियाइग्ग त्रि० (नियाचन) મજબૂત, દઢ
नियाग न० (नित्यक) જે આમનાગ કરે ત્યાથી ભિક્ષા લેવી તે, નિત્યપિંડ
नियाग पु० (नियाग) મોક્ષ, મુક્તિ
नियाग्ग न० (निदान) કારણ, હેતુ (૨) તપના ફળની અગાઉથી માગણી કરવી તે, નિયાણુ, ત્રણ શલ્યમાનુ એક
नियाग्गमरग्ग न० (निदानमरण) ભોગ વગે રેની માગણી કરી મૃત્યુ પામવુ તે
नियाग्गसल्ल न० (निदानशल्य) ઇન્દ્રાદિકની પત્નીને માટે સકામ તપ કરવુ તે, આત્માના નિકાશમાર્ગમા શલ્ય-વિ ।
नियाय पु० (नियाग) મોક્ષમાર્ગ
नियुद्ध न० (नियुद्ध) મ્હોટુ યુદ્ધ કરવાની કળા
नियोग पु० (नियोग) નિયોગ, અવશ્યભાવ, નક્કી
निरइ पु० (निर्ऋति) મૂળનક્ષત્રનો સ્વામી
निरइयार त्रि० (निरतिचार) અતિચાર-દોષ-રહિત (વ્રતાદિ)
निरओवग त्रि० (निरयोपग) નરકાદિ દુર્ગતિમા ફરનાર
निरकुस त्रि० (निरङ्कुश) નિરકુશ, સ્વતત્ર, સ્વચ્છંદી
निरगग्ग त्रि० (निरङ्गण) રાગરાગરહિત, સ્વચ્છ, શુદ્ધ
निरगग्गया स्त्री० (निरङ्गणता) રાગદ્વેષનો અભાવ
निरजग्ग } निरजन } त्रि० (निरजन) અજન-ગધ રહિત, રાગદ્વેષ રહિત
निरतर न० (निरन्तर) હમેશ, પ્રતિક્ષણ
निरतरिय त्रि० (निरन्तरित) સાધ ? વિનાનુ
निरभा स्त्री० (निरम्भा) વૈરો ચતુર્થી અગ્રમહિષી.
निरक्य } निरकिय } त्रि) દૂર

निरट्ठ त्रि० (निरर्थ) અર્થ-પ્રયોજન વિના નિરર્થક
निरट्ठग त्रि० (निरर्थक) અર્થ વિના નકામુ
निरग्गुकप त्रि० (निरनुकम्प) દયા વિના નિર્દય, ક્રૂર મનનુ
निरग्गुतावि त्रि० (निरनुतापिन्) પશ્ચાત્તાપ કરનાર
निरतियार त्रि० (निरतिचार) ગના કાક્ષા અતિચાર દોષ રહિત
निरतिसय त्रि० (निरतिशय) કેવળજ્ઞાનાદિ અતિશય રહિત
निरत्थय त्रि० (निरर्थक) અર્થ વિનાનુ નકામુ
निरभिस्सग त्रि० (निरभिष्वङ्ग) નિસ્પૃહ ઇચ્છા વિનાનો
निरय त्रि० (नीरजस्) રજ વિનાનુ
निरय त्रि० (निरत) કાર્યમા તત્પર (૨) પુ० પાચમા દેવલોકનો નિરત નામનો પાથડો
निरय पु० (निरय) નરક
निरयगइ स्त्री० (निरयगति) નરકની ગતિ
निरयवाल पु० (निरयपाल) નરકને પાળનાર, પરમાધામી દેવ
निरयविभत्ति स्त्री० (निरयविभक्ति) એ નામનુ સૂયગડાગસૂત્રનુ પાચમુ અધ્યયન
निरयाणुपुव्वी स्त्री० (निरयानुपूर्वी) નરકાનુપૂર્વી નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ
निरयावलिया स्त्री० (निरयावलिका) એ નામનુ એક કાલિકસૂત્ર
[illegible] नाम [illegible] (निरयावास) નરકનો નિવાસ
[illegible]) આકાક્ષા-ઇ

निरवयक्ख त्रि० (निरपेक्ष) આકાંક્ષાથી રહિત

निरवसेस त्रि० (निरवशेष) સકલ, સંપૂર્ણ

निरवाय त्रि० (निरपाय) દોષરહિત, વિઘ્ન વિનાનુ

निरविक्ख } त्रि० (निरपेक्ष) કોઈ પણ
निरवेक्ख } જાતની અપેક્ષા વિનાનો

निरवेक्खा स्त्री० (निरपेक्षा) નિસ્પૃહા ઇચ્છા નહિ તે

निरसण न० (निरशन) ભોજનનો અભાવ

निरस्साय त्रि० (निरास्वाद) સ્વાદ વિનાનુ, મોળુ ફીક

निरहंकार त्रि० (निरहङ्कार) અહંકાર રહિત, નિરભિમાની

निरहिगरण त्रि० (निरधिकरण) મ્હોટા આરંભ વિનાનુ

निराउअ त्रि० (निरायुष्) આયુષ્ય વિનાનુ આયુષ્ય કર્મનો ક્ષય કરેલ

निरागरण पु० (निराकरण) ખુલાસો, નિરાકરણ

निरागार त्रि० (निराकार) આકાર રહિત

निरातंक त्रि० (निरातङ्क) નીરોગી

निरामगंध त्रि० (निरामगन्ध) આમગન્ધ-મૂળોત્તર ગુણની ખણ્ડના દોષથી રહિત

निरामय त्रि० (निरामय) રોગ-પીડાથી રહિત

निरामिस त्रि० (निरामिष) વિષયરૂપ આમિષથી રહિત વિષય વાસનાથી નિવૃત્ત થએલ

निरायंक त्रि० (निरातङ्क) રોગ વિનાનુ નીરોગી

निरायव त्रि० (निरातप) તડકાથી રહિત

निरारंभ त्रि० (निरारम्भ) આરંભ-પાપક્રિયા ન કરનાર

निरालंबण न० (निरालम्बन) આલોક અને પરલોકની આશંસાથી રહિત નિષ્કામ (૨) આલંબન-આધાર વિનાનુ

निरालय त्रि० (निरालय) ઘર વિનાનો રહેઠાણની જગ્યા વિનાનો

निरालोय त्रि० (निरालोक) પ્રકાશથી રહિત

निरावकंखि त्रि० (निरवकाङ्क्षिन्) આશા-ધારણાથી રહિત નિસ્પૃહ

निरावरण त्रि० (निरावरण) આવરણ-કર્મ રહિત, ઉઘાડુ ખુલ્લુ

निरास त्रि० (निराश) આશાથી રહિત

निरासंस त्रि० (निराशंस) આલોક અને પરલોકની આશંસા-ઇચ્છા રહિત

निरासव त्रि० (निराश्रव) આશ્રવ વિનાનુ પાપરહિત

निरिंधण त्रि० (निरिन्धन) ઇન્ધન રહિત

निरिक्खणा (निरीक्षणा) પડિલેહણ જોવુ-તપાસવુ તે

निरिक्खिअ त्रि० (निरीक्षित) જોયેલુ ન પામેલુ

निरिया स्त्री० (निरिका) કર્મ વિશેષ

निरुअ त्रि० (नीरुज्) રોગ વિનાનુ

निरुइ स्त्री० (निर्ऋति) મૂળ નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

निरुंभण न० (निरुन्धन) રોકવુ અટકાવવુ તે

निरुच्चार त्रि० (निरुच्चार) જેનો પુરીષોત્સર્ગ-મળ ત્યાગ કરવાનો માર્ગ બંધ હોય તે

निरुच्छाह त्रि० (निरुत्साह) ઉત્સાહથી રહિત

निरुज त्रि० (नीरुज्) રોગ વિનાનુ

निरुजसिह पु० (नीरुजशिख) આઠ ઉપવાસ અને પારણે આયંબિલરૂપ તપનો એક પ્રકાર

निरुट्ठाइ त्रि० (निरुत्थायिन्) વારંવાર ઉઠબેસ ન કરનાર

निरुत्त न० (निरुक्त) નિરુક્તશાસ્ત્ર, નામની વ્યુત્પત્તિ દર્શાવનાર શાસ્ત્ર

निरुत्ति स्त्री० (निरुक्ति) વ્યુત્પત્તિ, વિગ્રહ

निरुत्तिअ त्रि० (निरुक्तित) વ્યુત્પત્તિથી બનેલુ

निरुद्ध त्रि० (निरुद्ध) આચ્છાદિત કરેલ (૨) ઠકૂ, અલ્પ (૩) જળચર જીવ વિશેષ
निरुवहअ त्रि० (निरुपहत) રોગાદિથી હ ણાયેલ નહી
निरुवकंखि त्रि० (निरवकाङ्क्षिन्) આકાંક્ષા રહિત
निरुवक्कम त्रि० (निरुपक्रम) ઉપક્રમ રહિત
निरुवकिट्ठ त्रि० (निरुपक्लिष्ट) રોગાદિથી રહિત
निरुवगारि त्रि० (निरुपकारिन्) ઉપકાર ન કરનાર
निरुवचय त्रि० (निरुपचय) ઉપચય-વૃદ્ધિ રહિત
निरुवचरित त्रि० (निरुपचरित) કલ્પનામા ન આવે તેવુ, ઉપચાર રહિત
निरुवट्ठाण त्रि० (निरुपस्थान) સર્વજ્ઞ પ્રણીત સદાચાર-અનુષ્ઠાન રહિત
निरुवम त्रि० (निरुपम) અતિ સુંદર, અનુપમ
निरुवलेव त्रि० (निरुपलेप) નિર્લેપ લેપ રહિત
निरुवसग्ग त्रि० (निरुपसर्ग) ઉપસર્ગ રહિત, નિરૂપદ્રવ
निरुवहय त्रि० (निरुपहत) ઉપદ્રવ રોગરહિત
निरुविअ त्रि० (निरूपित) નિરૂપણ કરેલ
निरेअ त्रि० (निरेज) કંપ-ગમનાગમન રહિત
निरेयण न० (निरेजन) કંપનો અભાવ, નિશ્ચલપણુ
निरोयअ त्रि० (नीरोगक) રોગ રહિત, નીરોગી
निरोव पु० ( ) આજ્ઞા, હુકમ
निरोह पु० (निरोध) અટકાવ, રોકાણ (૨) તાપ, ગરમી (૩) અઘોર કર્મનો ક્ષય
निलय पु० (निलय) ઘર
निलाड न० (ललाट) કપાળ
निल्लंछण न० (निर्लाञ्छन) ગોધના પાડા વ ગેરે સમારવા તે
निल्लज्ज त्रि० (निर्लज्ज) લજ્જાહીન
निल्लालिय त्रि० (निर्लालित) લપ લપ કરતુ બહાર નીકળેલ
निल्लेव त्रि० (निर्लेप) લેપથી રહિત
निल्लेवण न० (निर्लेपन) લેપન ન કરવુ તે
निल्लेवा स्त्री० (निर्लेपिका) જેનો લેપ ન લાગે એવા વાલ ચણા વગેરે લેવા તે, ગોચરીનો એક પ્રકાર
निव पु० (नृप) નૃપ, રાજા
निवइ पु० (नृपति) રાજા
निवट्टिय त्रि० (निर्वर्तित) નીપજેલ, તૈયાર થયેલ
निवडण न० (निपतन) પડવુ
निवडिअ त्रि० (निपतित) પડી ગયેલ
निवण्ण त्रि० (निष्पन्न) તૈયાર થયેલુ
निवति पु० (नृपति) રાજા, પ્રજાપાલક
निवत्त त्रि० (निवृत्त) ઉત્પન્ન થયેલ
निवत्तण न० (निवर्तन) રોગસ્થાનોનો ઢંક વિશેષ
निवत्तिअ त्रि० (निवर्तित) નિપજેલ, નિષ્પન્ન થયેલ
निवन्न त्रि० (निर्वर्ण) વર્ણ-રંગથી રહિત
निवय पु० (निपात) ઉપરથી પડવુ તે
निवसण न० (निवसन) વસ્ત્ર, કપડા
निवाइ त्रि० (निपातिन्) નીચે પડનાર
निवाइय } त्रि० (निपातित) ઉપરથી
निवाडित } નીચે પાડેલુ
निवात पु० (निपात) ચ, વા, અપ ઇત્યાદિ અવ્યય સમૂહ (૨) પડવુ, નીચે સરકવુ તે
निवाय त्रि० (निवात) પવન વિનાનો પ્રદેશ
निवायण न० (निपातन) જુઓ "નિવાય" શબ્દ

निवारण न० (निवारण) निवारवु पाछु वाळवु ते

निवारणा स्त्री० (निवारणा) रोकाण, अटकायत

निवास पु० (निवास) रहेठाण, स्थान, वसवु

निविट्ठ त्रि० (निविष्ट) आसक्त (२) मेळवेल (३) छीनना प्रदेश (४) तीव्र अनुभावथी उत्पन्न थयेल, कर्मनो रहेलो अंश (५) बेठेलु स्थित थयेलु, स्थापन करेलु

निवित्तिअ त्रि० (निवृत्तिक) सदा निवृत्त थई तप करनार

निवुद्ध त्रि० (निवृष्ट) वृष्टि करेल

निवेइय त्रि० (निवेदित) निवेदन करेल, जणावेल

निवेदणा स्त्री० (निवेदना) नवेद्य देवतानी पासे उपहार तरीके अर्पण करवामा आवे ते

निवेयण न० (निवेदन) निवेदन, जणाववु

निवेस पु० (निवेश) उतारो वगेरे, रहेठाण (२) लाभ, फायदो (३) स्थापन जोडाण

निवेसण न० (निवेशन) एक बारणेथी जवाय आवाय तेवा बे त्रण घरनी खडकी

निवेसिय त्रि० (निवेशित) स्थापन करेल, राखेल

निव्वइअ त्रि० ( ) उपरथी पडवाथी जेवु परिणाम आवे ते

निव्वट्टिय त्रि० (निर्वर्तित) करेल

निव्वण त्रि० (निर्व्रण) छिद्ररहित, अक्षत (२) निरतिचार दोषरहित

निव्वत्त त्रि० (निर्वृत्त) पडेलु

निव्वत्तणा स्त्री० (निर्वर्तना) उत्पन्न करवु ते

निव्वत्तणाहिगरण न० (निर्वर्तनाधिकरण) नवा शस्त्रादि बनाववाथी लागती क्रिया

निव्वत्तय त्रि० (निर्वर्तक) उत्पन्न करनार

निव्वत्ति स्त्री० (निर्वृत्ति) उत्पत्ति

निव्वत्तिय त्रि० (निर्वर्तित) बनावेलु, करेलु

निव्वयण त्रि० (निर्वचन) वचनरहित, मुगो

निव्वहण न० (निर्वहन) पूर्वापर संगति लगाडी शास्त्रीय अर्थनो निर्वाह करवो ते, आख्यान संपदानो एक प्रकार

निव्वाअ त्रि० (निर्वात) वायुरहित स्थान

निव्वाघाइम त्रि० (निर्व्याघातिम) जेने कई पण विघ्न न होय ते

निव्वाघाय त्रि० (निर्व्याघात) व्याघात-पीडाविघ्नथी रहित

निव्वाण न० (निर्वाण) मोक्ष, मुक्ति

निव्वाणगामि पु० (निर्वाणगामिन्) ऐरवत क्षेत्रमा भावि १७ मा तीर्थंकर

निव्वाणि पु० (निर्वाणिन्) गत चोवीशीमा भरतक्षेत्रमा थयेल बीजा तीर्थंकरनु नाम

निव्वाणी स्त्री० (निर्वाणी) सोळमा तीर्थंकर शांतिनाथनी शासनदेवी (२) समाधि

निव्वावअ त्रि० (निर्वापक) अग्नि आदिने ओलवनार

निव्वावकहा स्त्री० (निर्वापकथा) निर्वापपकवान्न विगेरेनी कथा

निव्वावार त्रि० (निर्व्यापार) व्यापार-आरंभ रहित

निव्वाविय त्रि० (निर्वापित) शांत करेल बुझावेल

निव्वाहण न० (निर्वाहण) निर्वाह करवो

निव्विइअ त्रि० (निर्विकृतिक) घृतादि विकृतिने तजनार नीविनप करनार

निव्विगइय न० (निर्विकृतिक) नीवि नामनु तप, जेमा दूध वगेरे विगयनो त्याग करवामा आवे छे तेवु तप

निव्विगप्प त्रि० (निर्विकल्प) विकल्परहित

निव्विगार त्रि० (निर्विकार) विकाररहित एक ज रहेनार

निव्विग्घ न० (निर्विघ्न) વિઘ્નનો અભાવ
निव्विज्ज त्रि० (निर्विद्य) વિદ્યા વિનાનો, મૂર્ખ
निव्विट्ठ त्रि० (निर्विष्ट) ભોગવેલુ
निव्विट्ठकाइय त्रि० (निर्विष्टकायिक) પરિહાર વિશુદ્ધચારિત્રને પૂર્ણ કરનાર
निव्विण्ण त्रि० (निर्विण्ण) ખિન્ન થયેલ, ઉદાસ બનેલ
निव्वितिगिच्छ त्रि० (निर्विचिकित्स्य) કર્મના ફળમા સદેહ ન કરનાર
निव्वितिगिच्छा स्त्री० (निर्विचिकित्सा) સશયનો અભાવ
निव्वित्ति स्त्री० (निर्वृत्ति) નિષ્પત્તિ, સિદ્ધિ
निव्विन्न त्रि० (निर्विण्ण) નિર્વેદ-વૈરાગ્ય પામેલ
निव्वियार त्रि० (निर्विकार) વિકારરહિત, શુદ્ધ
निव्विसय त्रि० (निर्विशक) ઉપભોગ કરનાર
निव्विसय पु० (निर्विषय) દેશપારની શિક્ષા (२) त्रि० ન જાણી શકાય એવુ
निव्विसेस त्रि० (निर्विशेष) વિશેષતા રહિત, સામાન્યરૂપ
निव्वुअ त्रि० (निर्वृत) નિર્વાણપદ પામેલ
निव्वुइ स्त्री० (निर्वृति) છુટકારો, મોક્ષ
निव्वुइकरी स्त्री० (निर्वृतिकरी) १८ મા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનુ નામ
निव्वुड त्रि० (निर्वृत) નિર્વાણપદ પામેલ
निव्वुड्ड त्रि० (निर्बुडित) ડુબી ગયેલ
निव्वुड्ढि स्त्री० (निर्वृद्धि) અપચય હાની
निव्वुति स्त्री० (निर्वृति) મોક્ષસુખ
निव्वेग } **निव्वेय** } पु० (निर्वेद) સસારથી વિરક્ત થવુ તે, વૈરાગ્ય
निव्वेयण त्रि० (निर्वेदन) સાતા અસાતારૂપી વેદના વિનાનો
निव्वोदग न० (नीवोदक) નેવાનુ પાણી
निस्सत त्रि० (निशमित) સાભળેલ

निसंत पु० (निशान्त) નિશા-રાત્રિનુ અવસાન, પ્રાતઃકાળ (२) न० સપૂર્ણતા
निसग्ग पु० (निसर्ग) સ્વભાવ (२) ગુરુનો ઉપદેશ સાભળ્યા વિના પૂર્વસસ્કારથી સમ્યક્ત્વ ઉપજે તે, સમ્યક્ત્વનો એક પ્રકાર
निसग्गरुइ स्त्री० (निसर्गरुचि) સહજ રૂચિ-શ્રદ્ધા, કોઇનો ઉપદેશ સાભળ્યા વિના પોતાની મેળે ધર્મરૂચિ થાય તે
निसज्जा स्त्री० (निषद्या) બેસવાનુ સ્થાન (२) રજોહરણની દાડી ઉપર વસ્ત્રનુ વેષ્ટન, નેસથીઓ (३) ઉપાશ્રય (४) ગોદડ, આસન
निसट्ठ त्रि० ( ) ઘણુ, વધારે
निसट्ठ त्रि० (निसृष्ट) દીધેલ, આપેલ (२) ફેકેલ
निसढ पु० (निषध) હરિવાસક્ષેત્ર અને મહાવિદેહ ક્ષેત્રની વચ્ચે આવેલ એક પર્વત, નિષધ નામનો પર્વત (२) એ નામનો એક યાદવકુમાર, કૃષ્ણ મહારાજનો પુત્ર
निसण्ण त्रि० (निषण्ण) બેઠેલ (२) નિવૃત્તિ પામેલ, નિવૃત્ત
निसन्न त्रि० (निषण्ण) બેઠેલુ, સ્થિર થયેલુ
निसम्मभासि त्रि० (निशम्यभाषिन) વિચારીને બોલનાર
निसह पु० (निषध) મહાવિદેહની સીમા કરનાર એક પર્વત
निसा स्त्री० (निशा) રાત્રિ (२) શિલા, પત્થર
निसाअ पु० (निषाद) સાત સ્વરમાનો છેલ્લો સ્વર
निसाइयार पु० (निशातिचार) રાત્રે જે અતિચાર-દોષ લાગ્યા હોય તે
निसापाहाण न० (निशापाषाण) ઉપરવટો આદિ દળવાશિલા.

निसामण न० (निशमन) સાંભળવું
निसामिअ त्रि० (निशमित) સાંભળેલ
निसाय त्रि० (निशात) તીક્ષ્ણ
निसाय पु० (निषाद) સાતમો નિષાદ નામનો સ્વર
निसायर त्रि० (निशाचर) રાક્ષસ, પિશાચ વગેરે
निसालोढ पु० (निशालोष्ट) શિલાપુત્ર, પીસવાનો પત્થર
निसावसाण न० (निशावसान) રાત્રિનું અવસાન, પ્રાતઃકાળ
निसिजागरण न० (निशाजागरण) રાત્રે જાગવું તે
निसिज्जा स्त्री० (निषद्या) જુઓ "निसज्जा" શબ્દ
निसिट्ठ त्रि० (निसृष्ट) દૂર કરેલ
निसिद्ध त्रि० (निषिद्ध) નિષેધ કરેલ
निसिभत्त न० (निशाभक्त) રાત્રિનું ભોજન
निसिय त्रि० (निशित) તીક્ષ્ણ
निसिय त्रि० (न्यस्त) રાખેલ
निसियर त्रि० (निशिचर) ચોર (२) રાક્ષસાદિ
निसिरण न० (निसर्जन) નીકળવું તે
निसीइत्तार त्रि० (निषीदयितृ) બેસનાર
निसीदण } **निसीयण** } न० (निषीदन) બેસવું તે
निसीयावण न० (निषादन) બેસાડવું
निसीह पु० (निशीथ) મધ્યરાત (२) એ નામનું એક કાલિકસૂત્ર
निसीहिगा स्त्री० (नैषेधिकी) ધર્મસ્થાનક જતા સંસારના કર્મનો નિષેધ સૂચવનાર નિશીહિ શબ્દ બોલવો તે સામાચારીનો એક પ્રકાર
निसीहिया स्त्री० (नैषधिका) બેઠક (२) બેસવાનો પરિષદ (३) પાપકાર્ય નિરોધવાને નિસીહિ શબ્દ કહેવો તે (४) સ્વાધ્યાયનું સ્થાન
निसुंभ पु० (निशुम्भ) પાંચમા પ્રતિવાસુદેવ
निसूरण त्रि० (निषूदन) મારનાર, નાશક
निसेवणिज्ज त्रि० (निषेवणीय) સેવા કરવા યોગ્ય
निस्संक त्रि० (निश्शङ्क) શંકા રહિત
निस्संकिय त्रि० (निःशङ्कित) શંકા વિનાનો (२) દેવ ગુરુ ધર્મપ્રત્યે શંકાનો અભાવ સમકિતના આઠ આચારમાંનો પ્રથમ આચાર
निस्संग त्रि० (निःसङ्ग) સંગરહિત, એકલો
निस्संद पु० (निष्यन्द) સાર, રસ (२) તત્ત્વરૂપ પદાર્થ
निस्संस त्रि० (नृशंस) ઘાતકી, ક્રૂર
निस्संसइय त्रि० (निःसंशयिक) શંકાથી રહિત
निस्सकड त्रि० (निश्राकृत) કોઈની નેશ્રાએ-અપેક્ષા રાખી કરેલ
निस्सन्न त्रि० (निषण्ण) બેઠેલ
निस्सल्ल त्रि० (निःशल्य) માયા આદિ ત્રણ શલ્યથી રહિત
निस्सा स्त्री० (निश्रा) નિશ્રા આધાર, અવલંબન આશ્રય
निस्सामन्नता स्त्री० (निःसामान्यता) સામાન્યતાનો અભાવ
निस्साय पु० (निश्राय) નિશ્રાય-નેશ્રા
निस्सार त्रि० (निःसार) સારવિનાનું ખાલી
निस्सारिय त्रि० (निःसारित) બહાર કાઢેલું
निस्सास पु० (निःश्वास) નિશ્વાસ શ્વાસ લેવો તે
निस्सासय त्रि० (निःश्वासक) નીચે શ્વાસ લેનાર
निस्सिंघिय न० (निःसिंघित) વા અથવા નાકનું તે
निस्सिय त्रि० (निश्रित) આશ્રિત રહેલ (२) અવગ્રહાદિ ચતુષ્ટય (३) વસ્તુને અન્યથારૂપે ગ્રહણ કરવું તે

निव्विग्घ न० (निर्विघ्न) વિઘ્નનો અભાવ
निव्विज्ज त्रि० (निर्विद्य) વિદ્યા વિનાનો, મૂર્ખ
निव्विट्ठ त्रि० (निर्विष्ट) ભોગવેલું
निव्विट्ठकाइय त्रि० (निर्विष्टकायिक) પરિહાર વિશુદ્ધચારિત્રને પૂર્ણ કરનાર
निव्विगण त्रि० (निर्विण्ण) ખિન્ન થયેલ, ઉદાસ થયેલ
निव्वितिगिच्छ त्रि० (निर्विचिकित्स्य) કર્મના ફળમાં સંદેહ ન કરનાર
निव्वितिगिच्छा स्त्री० (निर्विचिकित्सा) સંશયનો અભાવ
निव्वित्ति स्त्री० (निर्वृत्ति) નિષ્પત્તિ, સિદ્ધિ
निव्विन्न त्रि० (निर्विण्ण) નિર્વેદ-વૈરાગ્ય પામેલ
निव्वियार त्रि० (निर्विकार) વિકારરહિત, શુદ્ધ
निव्विसय त्रि० (निर्वेशक) ઉપભોગ કરનાર
निव्विसय पु० (निर्विषय) દેશપારની શિક્ષા (૨) ત્રિ૦ ન જાણી શકાય એવું
निव्विसेस त्रि० (निर्विशेष) વિશેષતા રહિત, સામાન્યરૂપ
निव्वुअ त्रि० (निर्वृत) નિર્વાણપદ પામેલ
निव्वुइ स्त्री० (निर्वृति) છુટકારો મોક્ષ
निव्वुइकरी स्त्री० (निर्वृतिकरी) ૧૮ મા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનું નામ
निव्वुड त्रि० (निर्वृत) નિર્વાણપદ પામેલ
निव्वुड्ड त्रि० (निब्रुडित) ડુબી ગયેલ
निव्वुड्ढि स्त्री० (निर्वृद्धि) અપચય હાની
निव्वुति स्त्री० (निर्वृति) મોક્ષસુખ
निव्वेग } **निव्वेय** } पु० (निर्वेद) સંસારથી વિરક્ત થવું તે, વૈરાગ્ય
निव्वेयण त्रि० (निर्वेदन) સાતા અસાતારૂપી વેદના વિનાનો
निव्वोदग न० (नीव्रोदक) નેવાનું પાણી
निसंत त्रि० (निशमित) સાંભળેલ
निसंत पु० (निशान्त) નિશા-રાત્રિનું અવસાન, પ્રાતઃકાળ (૨) ન૦ સંપૂર્ણતા
निसग्ग पु० (निसर्ग) સ્વભાવ (૨) ગુરુનો ઉપદેશ સાંભળ્યા વિના પૂર્વસંસ્કારથી સમ્યક્ત્વ ઉપજે તે, સમ્યક્ત્વનો એક પ્રકાર
निसग्गरुइ स्त्री० (निसर्गरुचि) સહજ રુચિ-શ્રદ્ધા, કોઈનો ઉપદેશ સાંભળ્યા વિના પોતાની મેળે ધર્મરુચિ થાય તે
निसज्जा स्त्री० (निषद्या) બેસવાનું સ્થાન (૨) રજોહરણની દાંડી ઉપર વસ્ત્રનું વેષ્ટન, નેસથીઓ (૩) ઉપાશ્રય (૪) બેઠક, આસન।
निसट्ट त्रि० ( ) ઘણું, વધારે
निसट्ठ त्रि० (निसृष्ट) દીધેલ, આપેલ (૨) [illegible]
निसढ पु० (निषध) હરિવાસક્ષેત્ર અને મહાવિદેહ ક્ષેત્રની વચ્ચે આવેલ એક પર્વત, નિષધ નામનો પર્વત (૨) એ નામનો એક યાદવકુમાર કૃષ્ણ મહારાજનો પુત્ર
निसगण त्रि० (निषण्ण) બેઠેલ (૨) નિવૃત્તિ પામેલ, નિવૃત્ત
निसन्न त्रि० (निषण्ण) બેઠેલું, સ્થિર થયેલું
निसम्मभासि त्रि० (निशम्यभाषिन) વિચારીને બોલનાર
निसह पु० (निषध) મહાવિદેહની સીમા કરનાર એક પર્વત
निसा स्त्री० (निशा) રાત્રિ (૨) શિલા પત્થર
निसाअ पु० (निषाद) સાત સ્વરમાંનો છેલ્લો સ્વર
निसाइयार पु० (निशातिचार) રાત્રે જે અતિચાર-દોષ લાગ્યા હોય તે
निसापाहाण न० (निशापाषाण) ઉપરવટો આદિ દલનશિલા.

निसामण न० (निशमन) સાભળવુ

निसामित्र त्रि० (निशमित) સાભળેલ

निसाय त्रि० (निशात) તીક્ષ્ણ

निसाय पु० (निषाद) સાતમો નિષાદ નામનો સ્વર

निसायर त्रि० (निशाचर) રાક્ષસ, પિશાચ વગેરે

निसालोढ पु० (निशालोष्ट) શિલાપુત્ર, પીસવાનો પત્થર

निसावसाण न० (निशावसान) રાત્રિનુ અવસાન પ્રાત કાળ

निसिजागरण न० (निशाजागरण) રાત્રે જાગવુ તે

निसिज्जा स्त्री० (निषद्या) જુઓ "निसज्जा" શબ્દ

निसिट्ठ त्रि० (निसृष्ट) દૂર કરેલ

निसिद्ध त्रि० (निषिद्ध) નિષેધ કરેલ

निसिभत्त न० (निशाभक्त) રાત્રિનુ ભોજન

निसिय त्रि० (निशित) તીક્ષ્ણ

निसिय त्रि० (न्यस्त) રાખેલ

निसियर त्रि० (निशिचर) ચોર (૨) રાક્ષસાદિ

निसिरण न० (निसर्जन) નીકળવુ તે

निसीइत्तार त्रि० (निषीदयितृ) બેસનાર

निसीदण } न० (निषीदन) બેસવુ તે
निसीयण }

निसीयावण न० (निषादन) બેસાડવુ

निसीह पु० (निशीथ) મધ્યરાત (૨) એ નામનુ એક કાલિકસૂત્ર

निसीहिगा स्त्री० (नैषधिकी) ધર્મસ્થાનકે જતા અસારના કર્મોનો નિષેધ સૂચવનાર નિસીહિ શબ્દ બોલવો તે સામાચારીનો એક પ્રકાર

निसीहिया स्त्री० (नैषधिका) એક (૨) બેસવાનો પરિસદ (૩) પાપકાર્ય નિષેધવાને નિસીહિ શબ્દ કહેવો તે (૪) સ્વાધ્યાયનુ સ્થાન

निसुंभ पु० (निशुम्भ) પાચમા પ્રતિવાસુદેવ

निसूरण त्रि० (निषूदन) મારનાર, નાશક

निसेवणिज्ज त्रि० (निषेवणीय) સેવા કરવા યોગ્ય

निस्संक त्रि० (निश्शङ्क) શકા રહિત

निस्संकिय त्रि० (निःशङ्कित) શકા વિનાનો (૨) દેવ ગુરુ ધર્મપ્રત્યે શકાનો અભાવ સમ્યક્તિના આઠ આચારમાનો પ્રથમ આચાર

निस्संग त्रि० (निःसङ्ग) સગરહિત એકલો

निस्संद पु० (निष्यन्द) સાર, રસ (૨) તત્ત્વરૂપ પદાર્થ

निस्संस त्रि० (नृशंस) ઘાતકી, ક્રૂર

निस्संसइय त्रि० (निःसंशयिक) શકાથી રહિત

निस्सकड त्रि० (निश्राकृत) કાઇની નેશ્રાએ-અપેક્ષા રાખી કરેલ

निस्सन्न त्रि० (निषण्ण) બેઠેલ

निस्सल्ल त्रि० (निःशल्य) માયા આદિ ત્રણ શલ્યથી રહિત

निस्सा स्त्री० (निश्रा) નિશ્રા આધાર અવલબન આશ્રય

निस्सामन्नता स्त्री० (निःसामान्यता) સામાન્યતાનો અભાવ

निस्साय पु० (निश्राय) નિશ્રાય-નેશ્રા

निस्सार त्रि० (निःसार) સારવિનાનુ ખાલી

निस्सारिय त्रि० (निःसारित) બહાર કાઢેલુ

निस्सास पु० (निःश्वास) નિશ્વાસ શ્વાસ લેવો તે

निस्सासय त्रि० (निःश्वासक) નીચે શ્વાસ લેનાર

निस्सिंचिय न० (निःसिञ्चित) વાસણનુ પાણી સીંચવુ તે

निस्सिय त्रि० (निःश्रित) આશ્રિત રહેલ (૨) અવગ્રહાદિ ચતુષ્ટય (૩) વસ્તુને અન્યથારૂપે ગ્રહણ કરવુ તે

निव्विग्घ न० (निर्विघ्न) વિઘ્નનો અભાવ
निव्विज्ज त्रि० (निर्विद्य) વિદ્યા વિનાનો, મૂર્ખ
निव्विट्ठ त्रि० (निर्विष्ट) ભોગવેલુ
निव्विट्ठकाइय त्रि० (निर्विष्टकायिक) પરિહાર વિશુદ્ધચારિત્રને પૂર્ણ કરનાર
निव्विराण त्रि० (निर्विण्ण) ખિન્ન થયલ, ઉદાસ બનેલ
निव्वितिगिन्छ त्रि० (निर्विचिकित्स्य) કર્મના ફળમાં સદેહ ન કરનાર
निव्वितिगिच्छा स्त्री० (निर्विचिकित्सा) સશય નો અભાવ
निव्वित्ति स्त्री० (निर्वृत्ति) નિષ્પત્તિ, સિદ્ધિ
निव्विन्न त्रि० (निर्विण्ण) નિર્વેદ-વૈરાગ્ય પામેલ
निव्वियार त्रि० (निर्विकार) વિકારરહિત, શુદ્ધ
निव्विस्सय त्रि० (निर्वेशक) ઉપભોગ કરનાર
निव्विसय पु० (निर्विषय) દેશપારની શિક્ષા (२) त्रि० न જાણી શકાય એવુ
निव्विसेस त्रि० (निर्विशेष) વિશેષતા રહિત, સામાન્યરૂપ
निव्वुअ त्रि० (निर्वृत) નિર્વાણપદ પામેલ
निव्वुइ स्त्री० (निर्वृति) છુટકારો, મોક્ષ
निव्वुइकरी स्त्री० (निर्वृतिकरी) १८ मा તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનુ નામ
निव्वुड त्रि० (निर्वृत) નિર્વાણપદ પામેલ
निव्वुड्ड त्रि० (निर्बुडित) ડુબી ગયેલ
निव्वुड्डि स्त्री० (निर्वृद्धि) અપચય હાની
निव्वुति स्त्री० (निर्वृति) મોક્ષસુખ
निव्वेग } पु० (निर्वेद) સમારથી વિરક્ત
निव्वेय } થવુ તે, વૈરાગ્ય
निव्वेयण त्रि० (निर्वेदन) શાતા અશાતારૂપી વેદના વિનાનો
निव्वोदग न० (नीव्रोदक) નેવાનુ પાણી
निस्सित त्रि० (निश्रित) આશ્રિત

निसंत पु० (निशान्त) નિશા-રાત્રિનુ અવસાન, પ્રાતઃકાળ (२) न० સપૂર્ણતા
निसग्ग पु० (निसर्ग) સ્વભાવ (२) ગુરુનો ઉપદેશ સાભળ્યા વિના પૂર્વસસ્કારથી સમ્યક્ત્વ ઉપજે તે, સમ્યક્ત્વનો એક પ્રકાર
निसग्गरुइ स्त्री० (निसर्गरुचि) સહજ રુચિ-શ્રદ્ધા, કોઇનો ઉપદેશ સાભળ્યા વિના પોતાની મેળે ધર્મરુચિ થાય તે
निसज्जा स्त्री० (निषद्या) બેસવાનુ સ્થાન (२) રજોહરણની દાડી ઉપર ઉનનુ વેષ્ટન, નેસથીઓ (३) ઉપાશ્રય (४) એક આસન
निसट्ठ त्रि० ( ) ઘણુ, વધારે
निसट्ठ त्रि० (निसृष्ट) દીધેલ, આપેલ (२) કઢેલ
निसढ पु० (निषध) હરિવાસક્ષેત્ર અને મહાવિદેહ ક્ષેત્રની વચ્ચે આવેલ એક પર્વત, નિષધ નામનો પર્વત (२) એ નામનો એક યાદવકુમાર, કૃષ્ણ મહારાજનો પુત્ર
निसराण त्रि० (निषण्ण) બેઠેલ (२) નિવૃત્તિ પામેલ, નિવૃત્ત
निसन्न त्रि० (निषण्ण) બેઠેલુ, સ્થિર થયેલુ
निसम्मभासि त्रि० (निशम्यभाषिन्) વિચારીને બોલનાર
निसह पु० (निषध) મહાવિદેહની સીમા કરનાર એક પર્વત
निसा स्त्री० (निशा) રાત્રિ (२) શિલા પત્થર
निसाअ पु० (निषाद) સાત સ્વરમાનો છેલ્લો સ્વર
निसाइयार पु० (निशातिचार) રાત્રે જે અતિચાર-દોષ લાગ્યા હોય તે
निसापाहाण न० (निशापाषाण) ઉપરવટો આદિ વાટવાની શિલા.

नीलवत पु० (नीलवत्) मेरुथी उत्तर तरफनो वर्षधर पर्वत महा विदेहनी उत्तर सरहद उपरनो पर्वत

नीला स्त्री० (नीला) ए नामनी नदी (२) नील लेश्या, नीलारंगना कर्मस्कंधना योगथी थता जीवना तेवा परिणाम

नीलाभास पु० (नालाभास) ए नामनो ग्रह, ८८ ग्रहमानो एक

नीलि पु० (नीलिन्) नील नेमाळ

नीलीरस पु० (नीलीरस) गळीनो रंग

नीलुप्पल न० (नीलोत्पल) नील कमळ (२) एकवीसमा तीर्थंकरनु लांछन

नीव पु० (नीव) वृक्ष विशेष

नीवार पु० (नीवार) खड धान्यनी एक जात, एक जातनु धान्य

नीसंक त्रि० (निशङ्क) शका रहित

नीसंद पु० (निष्यन्द) सार तत्व (२) रसना टीपा (३) परसेवो, पसीनो

नीससिश्र न० (निश्वसित) नीचो श्वास मुकवो ते

नीसा स्त्री० (निश्रा) निश्रा अपेक्षा आश्रय

नीसास पु० (निश्वास) नीचो श्वास, निसासो

नीसेस न० (निश्रेयस) कल्याण

नीसेस त्रि० (निशेष) समस्त सपूर्ण

नीहड त्रि० (निर्हृत) बहार काढेल

नीहरण न० (निर्हरण) अग्निसस्कार

नीहार पु० (निर्हार) देहचिंता, वडीनीत

नीहारि पु० (निहारि) जे सथारो पूर्ण थया पछी शरीरनु निहरण न थाय तेवी जग्याए सथारो करवो ते, सथारानो एक प्रकार

नीहारिम न० (निहारिम) मृत्यु पछी अग्नि सस्कार थइ शके तेवी जग्याए सथारो करवो ते सथारानो एक प्रकार

नीहास त्रि० (निर्हास) हास्य विनानु ठपकारनु

नु अ० (नु) वितर्क अर्थमा वपरातो अव्यय

नूण त्रि० (न्यून) न्यून, ओछु

नूणं अ० (नूनम्) खरेखर नक्की

नूम पु० न० (नूम) कर्म (२) माया, सत्यने छुपाववु ते

नूमगिह न० (निम्नगृह) नीचेनु भोयतळीआनु घर

नेश्राइय त्रि० (नैयायिक) न्याय अनुसार चालनार

निउणिय न० (नैपुणिक) अनुप्रवाद पूर्वनो अमुक भाग

नेउर न० (नूपुर) झाझर

नेगम पु० (नैगम) एक वस्तुने सामान्य विशेष वगेरे अनेक रीते जुदी पाडनार नय, सात नयमानो प्रथम नय (२) ज्या वैश्य रहेता होय तेवु स्थान-गाम

नेगुरण न० (नैर्गुण्य) निर्गुणपणु, गुणनो अभाव

नेग्गथ त्रि० (नैर्ग्रन्थ्य) निर्ग्रंथ-अर्हत् सबधी

नेच्छइय त्रि० (नैश्चयिक) निश्चय दृष्टिए विचार करनार

नेच्छइयनय पु० (नैश्चयिकनय) निश्चयात्मक दृष्टि निश्चयनय

नेतार त्रि० (नेतृ) नायक अग्रेसर

नेत्त न० (नेत्र) आख नयन

नेम न० (नियम) काम

नेमि पु० (नेमि) श्री नेमिनाथ २२ मा तीर्थंकर (२) पैडानो घेरावो

नेमिजंतकम्म न० (नमियन्त्रकर्मन्) गाडाना पैडाने करतो लोढानो पाटो

नेमित्तिश्र त्रि० (नैमित्तिक) निमित्तने जाणनार, जोतिषी.

निस्सील त्रि० (नि शील) શીલ-સદાચારથી રહિત

निस्सुह त्रि० (नि सुख) સુખ રહિત, દુઃખી

निस्सेणि स्त्री० (नि श्रेणि) નીસરણી.

निस्सेयस न० (नि श्रेयस) કલ્યાણ, મોક્ષ

निस्सेयसिय त्रि० (नि श्रेयसिक) મોક્ષ-કલ્યાણને ઇચ્છનાર

निस्सेस न० (नि श्रेयस) કલ્યાણ

निस्सेस त्रि० (नि शेष) સમસ્ત, બધું

निस्सोणिय त्रि० (नि शोणित) રૂધિર વિનાનું

निह न० (निह) નાસીને મારવાનું સ્થાન (૨) પુ० રાગી, સ્નેહવાન્ (૩) માયાવી, કપટી

निहुअ त्रि० (निभृत) નિશ્ચલ, સ્થિર, શાન્ત

निहण न० (निधन) મરણ, મૃત્યુ

निहत्त स्त्री० (नित्त) ઉદ્વર્તના અને અપવર્તના સિવાય બાકીના ૭ કરણો પ્રવર્તી ન શકે એવી અવસ્થામાં કર્મને સ્થાપવા તે

निहत्ति न० (निधत्ति) જુઓ ' નિહત્ત " શબ્દ

निहय त्रि० (निहत) મરેલ, હણેલ

निहा स्त्री० (निभानिहा) કાન્તિ, પ્રભા (૨) માયા, કપટ

निहाण न० (निधान) ભંડાર, ખજાનો (૨) સમૂહ

निहार पु० (निहार) મળ ત્યાગ

निहि पु० (निधि) રાશ, ખજાનો

निहिय त्रि० (निहित) મૂકેલું, ધારણ કરેલું

निहुअ त्रि० (निभृत) શાન્ત, સ્થિર કરેલ, વિરમી ગયેલ

निहुत्थिभगा स्त्री० (निहुत्थिभगा) એ નામની એક વનસ્પતિ

निहुय त्रि० ( ) કંઇપણ ન કરનાર, નિરૂપયોગી

नीइ स्त्री० (नीति) નીતિ, વ્યવહારિ...

नीणिय त्रि० ( ) બહાર કાઢે...

नीत त्रि० (नीत) કહેલું, કથન કરેલું

नीति स्त्री० (नीति) ન્યાય.

नीम पु० (नीप) ઝાડ વિશેષ.

नीय त्रि० (नीत) લઇ જવામાં આવે...

नीय त्रि० (नीच) નીચું, હલકું (૨) ... હલકું (૩) નીચ ગોત્ર, ગોત્ર ક... એક પ્રકૃતિ

नीयगमा स्त्री० (नीचगमा) નીચની ... જનારી (સ્ત્રી)

नीयगोय न० (नीचगोत्र) એ નામની ... કર્મ પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ... કુળ પામે છે

नीया स्त्री० (नीचा) ચાર ઇંદ્રિયવાળા ... વની એક જાત

नीयागोय न० (नीचगोत्र) હલકું કુળ ... ગોત્ર કર્મની એક પ્રકૃતિ

नीयावत्ति } त्रि० (नीचवर्तिन्) નીચે ... સને બેસનાર, નમ્ર ...
नीयाविति } ભાવવાળો

नीर न० (नीर) પાણી

नीरय त्रि० (नीरजस्) રજ-ધુળ વિનાનું

नील त्रि० (नील) નીલ રંગવાળું, લી... (૨) न० નીલવર્ણ નામે નામ કર્મ... એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ની... રંગ પામે છે

नीलकंठ पु० (नीलकण्ठ) ધરણેન્દ્રના પાડા... લશ્કરનો અધિપતિ

नीलकूड पु० (नीलकूट) નીલવંત પર્વત... નવ ફૂટમાંનું બીજું શિખર

नीलमिग } पु० (नीलमृग) નીલા વર્ણ...
नीलमिय } મૃગ

नीललेसा } स्त्री० (नीललेश्या) ની...
नीललेस्सा } વર્ણના કર્મ પુદ્ગલને યો... થતા આત્માના મલિન પરિણામ,

नीलवंत पु० (नीलवत्) मेरुथी उत्तर त रफनो नपनर पर्वत महा विदेहथी उत्तर सरहद उपरनो पर्वत

नीला स्त्री० (नीला) ए नामनी नदी (२) नील लेश्या, नीलारगना कर्मस्कंधना योगथी थता जीवना तेवा परिणाम

नीलाभास पु० (नीलाभास) ए नामनो ग्रह ८८ ग्रहमानो एक

नीलि पु० (नीलिन्) नील, गेवाळ

नीलीरस पु० (नीलीरस) गळीनो रंग

नीलुप्पल न० (नीलोत्पल) नील कमळ (२) एकवीशमा तीर्थंकरनु लाछन

नीव पु० (नीव) वृक्ष विशेष

नीवार पु० (नीवार) खड धान्यनी एक जात, एक जातनु धान्य

नीसंक त्रि० (निःशङ्क) शका रहित

नीसंद पु० (निःष्यन्द) सार तत्त्व (२) रसना टीपा (३) परसेवो, पसीनो

नीससिअ न० (निःश्वसित) नीचो श्वास मुकवो ते

नीसा स्त्री० (निश्रा) निश्रा अपेक्षा आश्रय

नीसास पु० (निःश्वास) नीचो श्वास, निसासो

नीसेस न० (निःश्रेयस) कल्याण

नीसेस त्रि० (निःशेष) समस्त सपूर्ण

नीहड त्रि० (निर्हृत) बहार काढेल

नीहरण न० (निर्हरण) अग्निसस्कार

नीहार पु० (निहार) देहचिंता, वडीनीत

नीहारि पु० (निहारि) जे सथारो पूरा थया पछी शरीरनु निहरण न थाय तेवी जग्याए सथारो करवो ते, सथारानो एक प्रकार

नीहारिम न० (निर्हारिम) मृत्यु पछी अग्नि सस्कार थइ शके तेवी जग्याए सथारो करवो ते सथारानो एक प्रकार

नीहास त्रि० (निर्हास) हास्य विनानु हर्ष वगरनु

नु अ० (नु) वितर्क अर्थमा वपरातो अव्यय

नूण त्रि० (न्यून) न्यून ओछु

नूण अ० (नूनम्) खरेखर नक्की

नूम पु० न० (नूम) कर्म (२) माया, सत्यने छुपाववु ते

नूमगिह न० (निम्नगृह) नीचेनु भोयतळी आनु घर

नेआइय त्रि० (नैयायिक) न्याय अनुसार चालनार

निउणिय न० (नैपुणिक) अनुप्रवाद पूर्वनो अमुक भाग

नेउर न० (नूपुर) झाझर

नेगम पु० (नैगम) एक वस्तुने सामान्य विशेष वगेरे अनेक रीते जुदी पाडनार नय, सात नयमानो प्रथम नय (२) ज्या वैश्य रहेता होय तेवु स्थान-गाम

नेगुण्ण न० (नैर्गुण्य) निर्गुणपणु, गुणनो अभाव

नेगंथ त्रि० (नैर्ग्रन्थ्य) निर्ग्रंथ-अर्हत् स बधी

नेच्छइय त्रि० (नैश्चयिक) निश्चय दृष्टिए विचार करनार

नेच्छइयनय पु० (नैश्चयिकनय) निश्चयात्मक दृष्टि निश्चयनय

नेतार त्रि० (नेतृ) नायक अग्रेसर

नेत्त न० (नेत्र) आख नयन

नेम न० (नियम) काम

नेमि पु० (नेमि) श्री नेमिनाथ २२ मा तीर्थंकर (२) पैडानो घेरावो

नेमित्तकम्म न० (नैमित्तकर्मन्) शाळाना पैडाने करतो लोढानो पाटो

नेमित्तिअ त्रि० (नैमित्तिक) निमित्तने जाण नार, ज्योतिषी.

नेमीसर पु० (नेमीश्वर) ભરતક્ષેત્રના ગત ચોવીશીના ૧૬ મા તીર્થંકર

नेम्म न० ( ) મળધન, મુડી

नेम्मा स्री० (नेमा) જગતીની વેદિકાનો ઉપરનો ભાગ

नेय त्रि० (ज्ञेय) જાણવા યોગ્ય

नेयाउय पु० (नैयायिक) ન્યાય સંપન્ન

नेयार त्रि० (नेतृ) અગ્રેસર, નાયક

नेरइय त्रि० (नैरयिक) નરકમા રહેનાર જીવ

नेरई स्री० (नैर्ऋती) નૈઋત્ય ખુણાની દિશા

नेरुत्त पु० (नैरुक्त) શબ્દના સ્વરૂપને જાણનાર

नेल पु० (नैल) નીલીનો વિકાર, નીલરગ

नेलश्र पु० (नेलक) કાશી નગરીનો પ્રાચીન સિક્કો

नेलवंत पु० (नीलवत्) એક પર્વતનુ નામ

नेवत्थ न० (नेपथ्य) પોષાક, વેષ

नेव्वाण न० (निर्वाण) મોક્ષ

नेसग्गिय त्रि० (नैसर्गिक) સ્વાભાવિક

नेसज्जिश्र त्रि० (नैषधिक) પલાઠીવાળી બેસનાર

नेसप्प पु० (नैसर्प) ચક્રવર્તીના નવનિધાનમાનુ એક કે જેમા ગ્રામ નગરાદિનો સમાવેશ થાય છે

नेह पु० (स्नेह) સ્નેહ, રાગ, પ્રીતિ (૨) ઘી તેલ આદિ ચીકાશવાળો પદાર્થ (૩) કર્મ પુદ્ગલમા પડતો રસ

नेहुर पु० (नेहुर) એ નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનાર

नो श्र० (नो) નિષેધાર્થક અવ્યય

नोइंदिय पु० न० (नोइन्द्रिय) કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શન યુક્ત જીવ કે જેને ઇંદ્રિયોનુ પ્રયોજન નથી રહ્યુ (૨) મન

नोकसाश्र पु० (नोकषाय) } હાસ્ય, રતિ,
नोकसायज न० (नोकषायज) } અરતિ, ભય, શોક, દુગચ્છા, સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ, નપુંસકવેદ એ નવ પ્રકૃતિનો સમુદાય

नोपज्जत्तगनोश्रपज्जत्तग न० (नोपर्याप्ताऽपर्याप्त) પર્યાપ્ત નહિ તેમ અપર્યાપ્ત નહિ એવા સિદ્ધ ભગવાન્

नोपरित्तनोश्रपरित्त पु० (नोपरित्तापरित्त) સિદ્ધ ભગવાન્

नोभवसिद्धिश्रनोश्रभवसिद्धिश्र पु० (नभवसिद्धिकाऽभवसिद्धिक) ભવ્ય નહીં તેમ અભવ્ય નહીં એવા જીવ, સિદ્ધ ભગવાન્

नोभिउर त्रि० (नोभिदुर) ભેદાય નહિ તેવુ

नोमालिया स्री० (नवमालिका) સુગધી ફૂલવાળુ નેવર નામનુ વૃક્ષ

नोसजयनोश्रसजय पु० (नसयताऽसयत) જેને સયમ કે અસયમ નથી એવા સિદ્ધ ભગવાન્

नोसन्निणनोश्रसन्निण पु० (नोसज्ञ्यसज्ञिन्) સની નહીં તેમ અસની નહીં એવા સિદ્ધ ભગવાન્

नोसद्द पु० (नोशब्द) નકાર વાચક શબ્દ

नोसन्निनोश्रसन्नि पु० (नोसज्ञ्यसज्ञिन्) સની પણા કે અસનીપણા રહિત, સિદ્ધ ભગવાન્

नोसम्मावादि त्रि० (नोसम्यग्वादिन) સમ્યગ્વાદી ન હોય તે, મિથ્યાદષ્ટિ

नोसुहुमनोबादर पु० (नोसूक्ष्मबादर) સૂક્ષ્મ કે બાદરપણા રહિત, સિદ્ધ ભગવાન્

न्हवण न० (स्नपन) ન્હાવુ, સ્નાન કરવુ તે

प.

प अ० (प्र) પ્રારમ્ભ (૨) શુરૂથી ગયેલ નાશ પામેલ

पअ पु० न० (पद) પગ (૨) વાકયનો અંગ

पअ न० (पयस्) દુધ

पअलिअ त्रि० (प्रचलित) ચાલેલુ કમ્પેલુ

पइ अ० (प्रति) સ્હામે, ઉલટુ

पइ पु० (पति) સ્વામી અધિપતિ

पइक्खण न० (प्रतिक्षण) ક્ષણે ક્ષણે દરેક ક્ષણે

पइट्ठ त्रि० (प्रकृष्ट) શ્રેષ્ઠ પ્રધાન, ઉત્તમ

पइट्ठ त्रि० (प्रविष्ट) અન્દર પેઠેલુ

पइट्ठ पु० (प्रतिष्ठ) આઠમા તીર્થંકરના પિતાનુ નામ

पइट्ठा स्त्री० (प्रतिष्ठा) આધાર (૨) સંસાર પરિભ્રમણથી નિવૃત્તિરૂપ અવસ્થાન (૩) સ્થાપના (૪) આશ્રય, આધાર

पइट्ठाण न० (प्रतिष्ठान) અવસ્થાન સ્થિતિ આધાર (૨) પાયો, ભીંત સીડી વિગેરેનુ મૂળ

पइट्ठावअ त्रि० (प्रतिष्ठापक) વ્યવસ્થા કરનાર વ્યવસ્થાપક

पइट्ठावण न० (प्रतिष्ठापन) સ્થાપન કરવુ પ્રતિષ્ઠા કરવી તે

पइट्ठिय त्रि० (प्रतिष्ठित) પ્રતિષ્ઠા પામેલ, સ્થિતિ કરેલ (૨) ભાદરવા મહિનાનુ લોકોત્તર નામ (૩) વ્યવસ્થિત

पइण्ण त्रि० (प्रकीर्ण) ફેલાયેલુ વિખરાયેલુ (૨) વિસ્તારેલુ (૩) न० ગ્રંથ વિશેષ

पइण्णग न० (प्रकीर्णक) પ્રકીર્ણક, છુટક શાસ્ત્ર, પયન્ના

पइण्णा स्त्री० (प्रतिज्ञा) પ્રતિજ્ઞા ટેક (૨) પચ્ચક્ખાણ (૩) નિષ્ઠા શ્રદ્ધા (૪) નિયમ

पइदिण न० (प्रतिदिन) દરરોજ હમેશા

पइद्धि त्रि० (प्रतिदिग्ध) વિલિપ્ત

पइदियह न० (प्रतिदिवस) દરરોજ હમેશા

पइद्दार न० (प्रतिद्वार) દ્વાર દ્વાર પ્રત્યે

पइन्न त्रि० (प्रतीर्ण) જન્મથી પાળેલુ

पइन्न त्रि० (प्रकीर्ण) જુઓ "પઇણ્ણ" શબ્દ

पइन्नतव न० (प्रकीर्णतपस्) શ્રેણિ અને અનુક્રમ વિના છુટક જવમધ્ય, જવચન્દ્ર-પ્રતિમા વગેરે યથાશક્તિ કરવામા આવતુ તપ

पइन्नवाइ त्रि० (प्रकीर्णवादिन्) અસંબદ્ધ બોલનાર

पइन्ना स्त्री० (प्रतिज्ञा) પ્રતિજ્ઞા, સંકલ્પ

पइभय न० (प्रतिभय) સ્હામોભય ભયનો પડઘો

पइमारुय पु० (प्रतिमारुत) પ્રતિકૂળ વાયુ-પવન

पइरिक्क त्रि० (प्रतिरिक्त) એકાંતવાળુ સ્ત્રી પશુ વગેરે વસતિ વિનાનુ (સ્થાન) (૨) ઘણ વધારે (૩) નિતાન્ત અત્યંત

पइल पु० (पदिक) બારમા અઙ્ગનુ નામ (૨) त्रि० જેને ગળીનો રોગ થયો હોય તે

पइवत्थु न० (प्रतिवस्तु) દરેક વસ્તુ

पइवाइ त्रि० (प्रतिवादिन्) પ્રતિપક્ષી પ્રતિવાદી

पइविसिट्ठ त्रि० (प्रतिविशिष्ट) વિશિષ્ટ, વિશેષ યુક્ત

पइविसेस पु० (प्रतिविशेष) ભિન્નતા ભેદ તારતમ્ય

पइव्वया स्त्री० (पतिव्रता) પતિવ્રતાધર્મ પાળનારી સ્ત્રી

पइसमय न० (प्रतिसमय) દરેક સમયે, સદા

पईअ त्रि० (प्रतीत) વિજ્ઞાત (૨) પ્રસિદ્ધ,

पईग त्रि० (प्राचीन) પશ્ચિમ દિશાનું

पईव पु० (प्रदीप) દીપક; દીવો. (૨) પ્રદીપકુમાર ભવનપતિ દેવતાની એક જાત

पउअ पु० (प्रयुत) ચોરાશીલાખ પ્રયુતાંગ પ્રમાણે એક કાળ વિભાગ

पउअंग पु० (प्रयुतांग) ચોરાશીલાખ અયુતનો એક પ્રયુતાંગ કાળનું એક માપ

पउंजणया. } स्त्री० (प्रयोजना) પ્રયોગ
पउंजणा }

पउंजित्तार त्रि० (प्रयोक्तृ) પ્રવૃત્તિ કરનાર

पउंजित्तार त्रि० (प्रयोजयितृ) પ્રવૃત્તિ કરાવનાર

पउंज्ज त्रि० (प्रयोज्य) પ્રેરણા કરવા યોગ્ય યોજવા લાયક

पउट्ट पु० (परिवर्त) પરિવર્તન; એક શરીરમાંથી બીજા શરીરમાં પ્રવેશ કરવો તે

पउट्ठ पु० (प्रकोष्ठ) હાથનો પોંચો; કોણીથી પોંચા સુધીનો ભાગ

पउण त्रि० (प्रगुण) પ્રકૃષ્ટ; શ્રેષ્ઠ ગુણવાળું

पउत न० (प्रयुत) જુઓ " પઉઅ " શબ્દ

पउत्त त्रि० (प्रयुक्त) જોડેલું; યોજેલું (૨) અજમાવેલું (૩) न० પ્રયોગ

पउत्त त्रि० (प्रवृत्त) જેણે પ્રવૃત્તિ કરેલી હોય તે

पउत्ति स्त्री० (प्रयुक्ति) પ્રયુક્તિ, પ્રગટ વાત

पउत्ति त्रि० (प्रवृत्ति) પ્રવર્તન

पउत्तिवाउय त्रि० (प्रवृत्तिव्यापृत) કાર્ય કરવામાં લાગેલ

पउत्थ त्रि० (प्रोषित) [illegible] ગયેલ, રીસાઈને ભાગી ગયેલ [illegible]

पउत्थवइया स्त्री० ([illegible] [illegible] પતિ-ધણી પરદેશ [illegible]

[illegible] (प्रौक्तिक) [illegible] (૩)

पउम न० (पद्म) સૂર્યવિકાસી કમળ (૨) પદ્મ નામનો દ્વીપ અને સમુદ્ર (૩) પદ્મ નામની વેદીકા, જે દ્વીપ સમુદ્રોની ચારે તરફ હોય છે (૪) ચોરાશી લાખ ઉત્પલ કાળનો એક પદ્માંગ, એવા ૮૪ લાખ પદ્માંગનો એક પદ્મ, કાળનું એક માપ (૫) રમ્યકવાસ ક્ષેત્રના વૈતાઢ્ય પર્વતનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (૬) પદ્મનામનો રાજા કે જે આવતી ચોવિશીના પ્રથમ તીર્થંકર મહાપદ્મની પાસે દીક્ષા લેશે (૭) જંબૂદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રમાં આવતી ઉત્સર્પિણીમાં થનાર આઠમા ચક્રવર્તી (૮) પાંચમા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર (૯) આવતી ચોવીસીના આઠમા બળદેવનું નામ (૧૦) સાતમા દેવલોકનું પદ્મ નામે વિમાન (૧૧) આઠમા દેવલોકનું એક વિમાન (૧૨) ગન્ધ દ્રવ્ય વિશેષ (૧૩) સુધર્મા સભાનું એક સિંહાસન (૧૪) દક્ષિણ રૂચક પર્વતનું એક શિખર (૧૫) શ્રેણિક મહારાજાના એક પૌત્ર (૧૬) એ નામનો દ્રહ

पउमंग न० (पद्माङ्ग) ૮૪ લાખ ઉત્પલનો એક પદ્માંગ કાળનું એક માપ

पउमग पु० (पद्मक) કેસર

पउमगुम्म पु० (पद्मगुल्म) પદ્મગુલ્મ નામે રાજા કે જે આવતી ચોવીશીના પહેલા તીર્થંકર-મહાપદ્મની પાસે દીક્ષા લેશે (૨) न० એ નામનું એક વિમાન (૩) શ્રેણિક મહારાજના એક પૌત્ર

[illegible] पु० (पद्मनाभ) ધાતકીખંડની અમરકંકા રાજધાનીનો રાજા, દ્રૌપદીને ઉપાડી ગયો હતો, [illegible] તેના એક માંડલિક રાજાનું

[illegible] [illegible]ન પર્વત

पउमद्धय पु० (पद्मध्वज) पद्मध्वज नामनो राजा के जे आवती चोवीसीना पहेला महापद्म तीर्थंकर पासे दीक्षा लेशे

पउमनाह पु० (पद्मनाभ) भरत क्षेत्रमा आवती चोवीसीना पहेला तीर्थंकरनु नाम

पउमप्पह पु० (पद्मप्रभ) छट्ठा तीर्थंकरनु नाम

पउमप्पहा स्त्री० (पद्मप्रभा) जम्बूवृक्षना ईशान खुणाना वनमा पचास जोजन उपर आवेली एक पुष्करिणी वावनु नाम

पउमभद्द पु० (पद्मभद्र) ए नामनो श्रेणिक महाराजनो एक पौत्र

पउमराय पु० (पद्मराज) धातकी खंडनी अमरकंकानगरीनो एक राजा, जेणे द्रौपदीनु हरण कर्यु हतु

पउमराय पु० (पद्मराग) लाल रंगनो मणि

पउमरुक्ख पु० (पद्मवृक्ष) उत्तर कुरु क्षेत्रमा रहेलु एक वृक्ष

पउमलया स्त्री० (पद्मलता) कमलिनी, पद्मिनी (२) कमळना आकारवाळी वेल

पउमवडिंसयविमाण न० (पद्मावतंसकविमान) ए नामनु विमान

पउमवरवेइया स्त्री० (पद्मवरवेदिका) वनखण्ड श्रेणी वगेरेनी सीमा उपरनी वडी (२) कमळोनी श्रेष्ठ वेदिका

पउमवूह पु० (पद्मव्यूह) सैन्यनी पद्माकार रचना

पउमसर न० (पद्मसरस्) कमळयुक्त सरोवर कमळवाळु तळाव

पउमसिरी स्त्री० (पद्मश्री) पद्मश्री–आठमा चक्रवर्तीनी स्त्री (रत्न)

पउमसीहासण न० (पद्मसिंहासन) पद्म नामे सिंहासन

पउमसेण पु० (पद्मसेन) राजा श्रेणिकना एक पौत्रनु नाम, जेणे महावीरस्वामी पासे दीक्षा लीधी हती

पउमा स्त्री० (पद्मा) पद्मादेवी (२) राक्षसना इन्द्र भीमनी पहेली अग्रमहिषी (३) वनस्पति विशेष (४) पद्मावती नामे वीसमा तीर्थंकरनी माता (५) चोदमा तीर्थंकरनी मुख्य साध्वी (६) जम्बूद्वीपना जम्बूवृक्षना ईशान खुणाना वनमा पचास जोजन उपर आवेली एक वावनु नाम (७) ए नामनी शाखा (८) सौधर्म देवलोकना इन्द्रनी एक अग्रमहिषी

पउमावई स्त्री० (पद्मावती) अनगडसूत्रना पांचमा वर्गना प्रथम अध्ययननु नाम (२) कृष्ण महाराजनी एक पट्टराणी (३) पश्चिम दिशाना रुचक पर्वत पर वसनारी आठ दिशा कुमारीमानी चोथी (४) कोणिक राजानी पट्टराणी (५) महापद्मराजानी पद्मावती देवी (६) राक्षसना भीमेन्द्रनी बीजी अग्रमहिषी (७) उदायन राजानी देवीनु नाम (८) कनकरथ राजानी देवी (९) महाबाल राजानी पट्टराणी (१०) हिरण्यनाभ राजानी पुत्री (११) प्रतिबुद्ध राजानी राणी (१२) पार्श्वनाथजीनी शासन देवीनु नाम (१३) वीसमा तीर्थंकरनी माता (१४) चंपाना राजा दधिवाहननी राणीनु नाम (१५) नासिकना पुत्र कनकुमारनी पत्नीनु नाम (१६) महाबल राजानी राणीनु नाम (१७) रम्यविजयनी राजधानी

पउमासण न० (पद्मासन) ए नामनु एक आसन पद्मासने बेसवु ते

पउमिणी स्त्री० (पद्मिनी) कमलिनी वोणी पोयणी

पउमुत्तर पु० (पद्मोत्तर) ९ मा चक्रवर्तीना पिता

पउमुत्तरकूड पु० (पद्मोत्तरकूट) भद्रशालवनना आठ दिग्हस्ति कूटमानु पहेलु कूट-शिखर

पईण त्रि० (प्रतीचीन) પશ્ચિમ દિશાનુ

पईव पु० (प्रदीप) દીપક દીવો. (२) પ્રદીપકુમાર ભવનપતિ દેવતાની એક જાત

पउअ पु० (प्रयुत) ચોરાશીલાખ પ્રયુતાંગ પ્રમાણે એક કાળ વિભાગ

पउअग पु० (प्रयुताङ्ग) ચોરાસીલાખ અયુતનો એક પ્રયુતાંગ, કાળનુ એક માપ

पउजणया } **पउजणा** स्त्री० (प्रयोजना) પ્રયોગ

पउजित्तार त्रि० (प्रयोक्तृ) પ્રવૃત્તિ કરનાર

पउजित्तार त्रि० (प्रयोजयितृ) પ્રવૃત્તિ કરાવનાર

पउज्ज त्रि० (प्रयोज्य) પ્રેરણા કરવા યોગ્ય, યોજવા લાયક

पउट्ट पु० (परिवर्त्त) પરિવર્તન એક શરીરમાંથી બીજા શરીરમા પ્રવેશ કરવો તે

पउट्ठ पु० (प्रकोष्ठ) હાથનો પોચો કોણીથી પોચા સુધીનો ભાગ

पउण त्रि० (प्रगुण) પ્રકૃષ્ટ, શ્રેષ્ઠ ગુણવાળુ

पउत न० (प्रयुत) જુઓ " પઉઅ " શબ્દ

पउत्त त्रि० (प्रयुक्त) જોડેલુ, યોજેલુ (२) અજમાવેલુ (३) न० પ્રયોગ

पउत्त त्रि० (प्रवृत्त) જેણે પ્રવૃત્તિ કરી છે તે

पउत्ति स्त्री० (प्रयुक्ति) પ્રયુક્તિ, પ્રગટ વાત

पउत्ति त्रि० (प्रवृत्ति) પ્રવર્તન

पउत्तिवाउय त्रि० (प्रवृत्तिव्यापृत) નાર્ય કરવામા લાગેલ

पउत्थ त्रि० (प्रोषित) ક્રોધથી નાસ થયેલ, રીસાઇને ભાગી ગયેલ

पउत्थवइया स्त्री० (प्रोषितपतिका) જેનો પતિ-ધણી પરદેશ ગયો છે તેવી વિયોગિની સ્ત્રી

पउप्पय पु० (प्रणप्तृ) વંશપરંપરા (२) શિષ્યના શિષ્ય (३) પ્રપૌત્ર, પરપોતરો

पउम न० (पद्म) સૂર્યવિકાસી કમળ (२) પદ્મ નામનો દ્વીપ અને સમુદ્ર (३) પદ્મ નામની વેદીકા, જે દ્વીપ સમુદ્રોની ચારે તરફ હોય છે (४) ચોરાશી લાખ ઉત્પલ કાળનો એક પદ્માંગ, એવા ૮૪ લાખ પદ્માંગનો એક પદ્મ, કાળનુ એક માપ (५) રમ્યકવાસ ક્ષેત્રના વૈતાઢ્ય પર્વતનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (६) પદ્મનામનો રાજા કે જે આવતી ચોવિસીના પ્રથમ તીર્થંકર મહાપદ્મની પાસે દીક્ષા લેશે (७) જમ્બૂદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર આઠમા ચક્રવર્તી (८) પાચમા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર (९) આવતી ચોવીસીના આઠમા બળદેવનુ નામ (१०) સાતમા દેવલોકનુ પદ્મ નામે વિમાન (११) આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન (१२) ગન્ધ દ્રવ્ય વિશેષ (१३) સુધર્મા સભાનુ એક સિંહાસન (१४) દક્ષિણ રૂચક પર્વતનુ એક શિખર (१५) શ્રેણિક મહારાજના એક પૌત્ર (१६) એ નામનો દ્રહ

पउमग न० (पद्माङ्ग) ૮૪ લાખ ઉત્પલનો એક પદ્માંગ, કાળનુ એક માપ

पउमग पु० (पद्मक) કેસર

पउमगुम्म पु० (पद्मगुल्म) પદ્મગુલ્મ નામે રાજા કે જે આવતી ચોવીસીના પહેલા તીર્થંકર-મહાપદ્મની પાસે દીક્ષા લેશે (२) न० એ નામનુ એક વિમાન (३) શ્રેણિક મહારાજના એક પૌત્ર

पउमणाभ } **पउमणाह** पु० (पद्मनाभ) ધાતકીખંડની અમરકંકા રાજધાનીનો રાજા, કે જે દ્રૌપદીને ઉપાડી ગયો હતો, કપિલ વાસુદેવના એક માંડલિક રાજાનુ નામ

पउमद्दह पु० (पद्मद्रह) ચુલ્લહિમવન્ત પર્વત ઉપરનો પદ્મ નામે એક દ્રહ

पउमद्धय पु० (पद्मध्वज) પદ્મધ્વજ નામનો રાજા કે જે આવતી ચોવીસીના પહેલા મહાપદ્મ તીર્થંકર પાસે દીક્ષા લેશે

पउमनाह पु० (पद्मनाभ) ભરત ક્ષેત્રમાં આવતી ચોવીસીના પહેલા તીર્થંકરનું નામ

पउमप्पह पु० (पद्मप्रभ) છઠ્ઠા તીર્થંકરનું નામ

पउमप्पहा स्त्री० (पद्मप्रभा) જમ્બૂવૃક્ષના ઇશાન ખુણાના વનમાં પચાસ જોજન ઉપર આવેલી એક પુષ્કરિણી વાવનું નામ

पउमभद्द पु० (पद्मभद्र) એ નામનો શ્રેણિક મહારાજનો એક પૌત્ર

पउमराय पु० (पद्मराज) ધાતકી ખંડની અમરકંકાનગરીનો એક રાજા, જેણે દ્રૌપદીનું હરણ કર્યું હતું

पउमराय पु० (पद्मराग) લાલ રંગનો મણિ

पउमरुक्ख पु० (पद्मवृक्ष) ઉત્તર કુ ક્ષેત્રમાં રહેલું એક વૃક્ષ

पउमलया स्त्री० (पद्मलता) કમલિની, પદ્મિની (૨) કમળના આકારવાળી વેલ

पउमवडिंसयविमाण न० (पद्मावतंसकविमान) એ નામનું વિમાન

पउमवरवेइया स्त्री० (पद्मवरवेदिका) વનખંડ શ્રેણી વગેરેની સીમા ઉપરની વાડી (૨) કમળોની શ્રેષ્ઠ વેદિકા

पउमवूह पु० (पद्मव्यूह) સૈન્યની પદ્માકાર રચના

पउमसर न० (पद्मसरस्) કમળયુક્ત સરોવર કમળવાળું તળાવ

पउमसिरी स्त्री० (पद्मश्री) પદ્મશ્રી-આઠમા ચક્રવર્તીની સ્ત્રી (રત્ન)

पउमसीहासण न० (पद्मसिंहासन) પદ્મ નામે સિંહાસન

पउमसेण पुं० (पद्मसेन) રાજા શ્રેણિકના એક પૌત્રનું નામ, જેણે મહાવીરસ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી હતી

पउमा स्त्री० (पद्मा) પદ્માદેવી (૨) રાક્ષસના ઇન્દ્ર ભીમની પહેલી અગ્રમહિષી (૩) વનસ્પતિ વિશેષ (૪) પદ્માવતી નામે વીસમા તીર્થંકરની માતા (૫) ચૌદમા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી (૬) જંબુદ્વીપના જમ્બૂવૃક્ષના ઇશાન ખુણાના વનમાં પચાસ જોજન ઉપર આવેલી એક વાવનું નામ (૭) એ નામની શાખા (૮) સૌધર્મ દેવલોકના ઇન્દ્રની એક અગ્રમહિષી

पउमावई स्त्री० (पद्मावती) અનગડસૂત્રના પાંચમા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનું નામ (૨) કૃષ્ણ મહારાજની એક પટ્ટરાણી (૩) પશ્ચિમ દિશાના રૂચક પર્વત પર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાંની ચોથી (૪) શ્રેણિક રાજાની પટરાણી (૫) મહાપદ્મરાજાની પદ્માવતી દેવી (૬) રાક્ષસના ભીમેન્દ્રની બીજી અગ્રમહિષી (૭) ઉદાયન રાજાની દેવીનું નામ (૮) કનકરથ રાજાની દેવી (૯) મહારાજા ગેવકની પટરાણી (૧૦) હિરણ્યનાભ રાજાની પુત્રી (૧૧) પ્રતિબુદ્ધ રાજાની રાણી (૧૨) પાર્શ્વનાથજીની શાસન દેવીનું નામ (૧૩) વીશમા તીર્થંકરની માતા (૧૪) ચંપાના રાજા દધિવાહનની રાણીનું નામ (૧૫) શ્રેણિકના પુત્ર કાલકુમારની પત્નીનું નામ (૧૬) મહાબળ રાજાની રાણીનું નામ (૧૭) રમ્યવિજયની રાજધાની

पउमासण न० (पद्मासन) એ નામનું એક આસન, પદ્માસને બેસવું તે

पउमिणी स्त्री० (पद्मिनी) કમલિની ધોળી પોયણી

पउमुत्तर पु० (पद्मोत्तर) ૯ મા ચક્રવર્તીના પિતા

पउमुत्तरकूड पु (पद्मोत्तरकूट) ભદ્રશાલવનના સાત શિખરમાંના પ્રમાણ પહેલું કૂટ-શિખર

पउमुत्तरा स्त्री० (पद्मोत्तरा) એક જાતની સીધુ (२) એક જાતની સાકર

पउमुप्पल न० (पद्मोत्पल) પદ્મકમળ

पउर त्रि० (प्रचुर) પ્રચુર, ઘણું, વિપુલ

पउर त्रि० (पौर) નગરની, નગરમાં રહેનાર

पउल पु० न० (पौल) ધાન્યવિશેષ

पउलण न० (प्रपतन) ઘણા ઊંચેથી નીચે પડવું તે (२) પાક પડવું તે

पउलिय त्रि० (प्रज्वलित) અગ્નિ ઉપર પાકેલ (२) બળી ગયેલું

पउस पु० (प्रद्युम्न) પઉમ નામનો દેશ (२) त्रि० પઉમ દેશમાં રહેનાર

पउस पु० (प्रद्वेष) દ્વેષ, ક્રોધ

पउस्सिया स्त्री० (प्रद्युम्निका) પઉમ દેશમાં જન્મેલી સ્ત્રી

पए अ० (प्रगे) સવારમાં, પ્રભાતમાં (२) પૂર્વ, પહેલાં

पएणियार पु० (प्रणीतार) વ્યાઘ્રની એક જાતિ

पएस पु० (प्रदेश) જેના બે વિભાગ થઈ શકે નહિ, એવો વસ્તુનો સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ અંશ (२) જીવના અસંખ્યાત પ્રદેશમાંના છેલ્લા પ્રદેશમાં જીવ સત્તા માનનાર એક નિહ્નવ (३) જમીનનો વિભાગ (४) ગામસ્થાન (५) કર્મનો પ્રદેશ બન્ધ

पएसअ त्रि० (प्रदेशक) પ્રકૃષ્ટ ઉપદેશ કરનાર, સારી રીતે દેખાડનાર

पएसकम्म न० (प्रदेशकर्मन्) કર્મ પ્રદેશનો આત્મ પ્રદેશની સાથે ક્ષીર નીરવત્ સંબન્ધ થાય તે

पएसग्ग न० (प्रदेशाग्र) કર્મોના દળનું પરિમાણ

पएसघण न० (प्रदेशघन) પ્રદેશ ઘન, નિબિડ-નક્કર પ્રદેશરૂપે આત્માની સ્થિતિ થાય તે, સિદ્ધ જીવોનું અવસ્થાન

पएसच्छेयण न० (प्रदेशच्छेदन) પ્રદેશરૂપે બુદ્ધિથી વિભાગ કરવો તે

पएसबंध पु० (प्रदेशबन्ध) પ્રદેશરૂપ કર્મનો બન્ધ

पएससंकम पु० (प्रदेशसंक्रम) કર્મ પ્રદેશનું સંક્રમણ, કર્મ દળિયાને ભિન્ન સ્વભાવવાળા દળિયામાં નાખવા તે

पएसि पु० (प्रदेशिन्) શ્વેતંબિકા નગરીનો રાજા કે જેને કેશી સ્વામીએ પ્રતિબોધ પમાડ્યો હતો

पएसिणी स्त्री० (प्रदेशिनी) પહેલી આંગળી અંગૂઠા પાસેની આંગળી, તર્જની

पएसिय त्रि० (प्रदेशित) પ્રદેશવાળો

पओअ पु० (पयोद) વાદળું

पओअ पु० (प्रतोद) ચાબુક, પરોણો

पओअण न० (प्रयोजन) પ્રયોજન, નિમિત્ત કારણ, હેતુ

पओग पु० (प्रयोग) ઉપાય, સાધન (२) હીલચાલ, વ્યાપાર, પ્રવૃત્તિ (३) પ્રજ્ઞાપનાના સોળમા પદનું નામ (४) મન, વચન, કાયાના યોગદ્વારા પુદ્ગલનું ગ્રહણ કરવું તે

पओगकरण न० (प्रयोगकरण) જીવના વ્યાપારથી કરવું તે

पओगकिरिया स्त्री० (प्रयोगक्रिया) મન આદિની ચેષ્ટા

पओगपद पु० (प्रयोगपद) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના સોળમા પદનું નામ

पओगबंध पु० (प्रयोगबन्ध) જીવના પ્રયોગથી -વ્યાપારથી થતો બન્ધ

पओगमइ स्त्री० (प्रयोगमति) વાદવિવાદ પ્રસંગે મતિનો તર્કરૂપે ઉપયોગ કરવો તે

पओगमइसंपया स्त्री० (प्रयोगमतिसम्पद्) વાદવિવાદ પ્રસંગે મતિની સ્ફૂર્તિ થાય તે, આચાર્યની ચોસઠ સંપદામાંની એક

पओगमरण न० (प्रयोगमरण) નિયાણું કરી મરવું તે

पओगसंपया स्त्री० (प्रयोगसंपद्) પ્રકૃષ્ટયાગરૂપ સંપત્ સંપત્તિ

पओत्त न (प्रतोत्र) ચાબુક (૨) લાકડી

पओत्तधर पु० (प्रतोत्रधर) બળદ ગાડી હાંકનાર

पओद पु० (प्रतोद) ચાબુક (૨) લાકડી

पओप्पय पु० (प्रपौत्रिक) જુઓ "પઉપ્પય" શબ્દ

पओल पु० (पटोल) પરવર

पओली स्त्री० (प्रतोली) નગરની અંદરનો રસ્તો

पओस पु० (प्रद्वेष) દ્વેષ, ઈર્ષ્યા

पओस पु० (प्रदोष) રાત્રિનો પહેલો ભાગ, સાંજનો સમય

पओहर पु० (पयोधर) સ્તન, વાદળો

पक पु० न० (पङ्क) કાદવ કીચડ, ગારો (૨) પાપ

पकप्पभा } **पंकप्पहा** } स्त्री० (पङ्कप्रभा) ચોથી નરક

पकबहुल त्रि० (पङ्कबहुल) ઘણા કાદવવાળું (૨) ઘણા પાપવાળું (૩) પુ० રત્નપ્રભાના ત્રણ કાણ્ડમાંનો બીજો કાણ્ડ, જ્યાં ઘણો કાદવ છે

पकय न० (पङ्कज) કમળ

पकवई स्त्री० (पङ्कवती) પંકવતી નામની નદી, મહાવિદેહની બાર અંતર નદીમાંની એક

पका स्त्री० (पङ्का) ચોથી નરકનું નામ

पकाभा स्त्री० (पङ्काभा) ચોથી નરકનું નામ

पकायतण न० (पङ्कायतन) કાદવવાળી જગા

पकावती स्त्री० (पङ्कावती) મંગલાવર્ત વિજયની પૂર્વ સરહદ ઉપરની નદી

पकावतीकुड पु० (पङ्कावतीकुण्ड) જેમાં પંકાવતી નદીનો ધોધ પડે છે તે કુંડ

पकावतीदीव पु० (पङ्कावतीद्वीप) પંકાવતી નદીના કુંડમાંનો દ્વીપ

पकिय त्रि० (पङ्कित) કાદવવાળું

पख पु० स्त्री० (पक्ष) પાખ, પક્ષ

पखासण न० (पक्षासन) બે પડખે ઉંચું અને વચમાં ઢળતું આસન

पखि पु० स्त्री० (पक्षिन्) પક્ષી

पगण न० (प्राङ्गण) ઘરનું આંગણું

पगु त्रि० (पङ्गु) પાંગળો, પગ વિનાનો

पगुल त्रि० (पङ्गुल) પાંગળો પગ વિનાનો લંગડો (૨) પક્ષિ વિશેષ

पच त्रि० (पञ्चन्) પાંચ પાંચની સંખ્યા

पचग न० (पञ्चाङ्ग) બે હાથ, બે પગ અને મસ્તક એ પાંચ અંગ

पचगुलि पु० (पञ्चाङ्गुलि) હાથનો પંજો (૨) હાથ

पचगुलिआ स्त्री० (पञ्चाङ्गुलिका) એ નામની વેલ-લતા

पचगुलितल न० (पञ्चाङ्गुलितल) હાથનો પંજો (૨) હાથથી પાડેલો થાપો

पचकत्तिय पु० (पञ्चकृत्तिक) ભગવાન્ કુંથુનાથ સ્વામી, જેમના પાંચે કલ્યાણિક કૃત્તિકા નક્ષત્રમાં થયા હતા

पचग न० (पञ्चक) પાંચનો સમૂહ

पचग्गिताव पु० (पञ्चाग्निताप) ચાર તરફ અગ્નિ અને ઉપર સૂર્યનો તાપ તે પંચાગ્નિ તાપ

पचचित्त पु० (पञ्चचित्र) છઠ્ઠા તીર્થંકર શ્રી પદ્મપ્રભ સ્વામી, જેમના પાંચે કલ્યાણિક શ્રી ચિત્રા નક્ષત્રમાં થયા હતા

पचजण्ण पु० (पाञ्चजन्य) કૃષ્ણ વાસુદેવનો પાંચજન્ય નામનો શંખ

पचजम पु० (पञ्चयम) અહિંસા, સત્ય, અદત્તાદાન, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ એ પાંચ યમ વ્રત

पउमुत्तरा स्त्री० (पद्मोत्तरा) એક જાતની મીઠાઈ (२) એક જાતની સાકર

पउमुप्पल न० (पद्मोत्पल) પદ્મકમળ

पउर त्रि० (प्रचुर) પ્રચુર, ઘણુ વિશેષ

पउर त्रि० (पौर) શહેરી, નગરમા રહેનાર

पउल पु० न० (पाल) વનસ્પતિ વિશેષ

पउलण न० (प्रज्वलन) પાના વગરે સેકવા તે (२) પાક, પકવવુ તે

पउलिय त्रि० (प्रज्वलित) અગ્નિ ઉપર પાકેલ (२) બળી ગયલુ

पउस पु० (प्रकुश) પઉસ નામનો દેશ (२) त्रि० પઉસ દેશમા રહેનાર

पउस पु० (प्रद्वेष) રોષ, દ્વેષ

पउसिया स्त्री० (प्रकुशिका) પઉસ દેશમા જન્મેલી દાસી

पए अ० (प्रगे) સવારમા, પ્રભાતમા (२) પૂર્વ, પહેલા

पएणियार पु० (प्रणीचार) વ્યાઘ્રની એક જાતિ

पएस पु० (प्रदेश) જેના બે વિભાગ થઇ શકે નહિ, એવો વસ્તુનો સૂક્ષ્મમા સૂક્ષ્મ અંશ (२) જીવના અસખ્યાત પ્રદેશમાના છેલ્લા પ્રદેશમા જીવ સત્તા માનનાર એક નિહ્નવ (३) જમીનનો વિભાગ (४) ગામસ્થાન (५) કર્મનો પ્રદેશ બન્ધ

पएसग्ग त्रि० (प्रदेशक) પ્રકૃષ્ટ ઉપદેશ કરનાર, સારી રીતે દેખાડનાર

पएसकम्म न० (प्रदेशकर्मन्) કર્મ પ્રદેશનો આત્મ પ્રદેશની સાથે ક્ષીર નીરવત્ સબંધ થાય તે

पएसग्ग न० (प्रदेशाग्र) કર્મના દળનુ પરિમાણ

पएसघण न० (प्रदेशघन) પ્રદેશ ઘન, નિબિડ દળદાર પ્રદેશરૂપે આત્માની સ્થિતિ થાય તે સિદ્ધ જીવોનુ સસ્થાન

पएसच्छेयण न० (प्रदेशच्छेदन) પ્રદેશરૂપે બુદ્ધિથી વિભાગ કરવો તે

पएसबंध पु० (प्रदेशबन्ध) પ્રદેશરૂપે કર્મનો બન્ધ

पएससंकम पु० (प्रदेशसंक्रम) કર્મ પ્રદેશનુ સક્રમણ, કર્મ દલિયાને ભિન્ન સ્વભાવવાળા દલિયામા નાખવા તે

पएसि पु० (प्रदेशिन) અર્ધકેકય દેશનો રાજા કે જેને કેશી સ્વામીએ પ્રતિબોધ પમાડયો હતો

पएसिणी स्त्री० (प्रदेशिनी) પહેલી આગળી અગુઠા પાસેની આગળી, તર્જની

पएसिय त्रि० (प्रदेशिक) પ્રદેશવાળો

पओअ पु० (पयोद) વાદળુ

पओअ पु० (प्रतोद) ચાબુક, આરડો

पओअण न० (प्रयोजन) પ્રયોજન, નિમિત્ત, કારણ, હેતુ

पओग पु० (प्रयोग) ઉપાય, સાધન (२) હીલચાલ, વ્યાપાર, પ્રવૃત્તિ (३) પ્રજ્ઞાપનાના સોળમા પદનુ નામ (४) મન, વચન, કાયાના યોગદ્વારા પુદ્ગલનુ ગ્રહણ કરવુ તે

पओगकरण न० (प्रयोगकरण) જીવના વ્યાપારથી કરવુ તે

पओगकिरिया स्त्री० (प्रयोगक्रिया) મન આદિની ચેષ્ટા

पओगपद पु० (प्रयोगपद) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના સોળમા પદનુ નામ

पओगबंध पु० (प्रयोगबन्ध) જીવના પ્રયોગથી વ્યાપારથી થતો બન્ધ

पओगमइ स्त्री० (प्रयोगमति) વાદવિવાદ પ્રસગે મતિનો તર્કરૂપે ઉપયોગ કરવો તે

पओगमइसंपया स्त्री० (प्रयोगमतिसम्पद्) વાદવિવાદ પ્રસગે મતિની સ્ફૂર્તિ થાય તે, આચાર્યની આઠ સપદામાની એક

पओगमरण न० (प्रयोगमरण) નિયાણુ કરી મરવુ તે
पओगसपया स्त्री० (प्रयोगसम्पद्) પ્રકૃષ્ટયોગરૂપ સંપત્, સંપત્તિ
पओत्त न (प्रतोत्र) ચાબુક (૨) નાડી
पओत्तधर पु० (प्रतोत्रधर) બળદ ગાડી હાંકનાર
पओद पु० (प्रतोद) ચાબુક (૨) લાકડી
पओप्पय पु० (प्रपौत्रिक) જુઓ "પઉપ્પય" શબ્દ
पओल पु० (पटोल) પરવર
पओली स्त्री० (प्रतोली) નગરની અંદરનો રસ્તો
पओस पु० (प्रद्वेष) દ્વેષ, ઇર્ષ્યા
पओस पु० (प्रदोष) રાત્રિનો પહેલો ભાગ સાંજનો સમય
पओहर पु० (पयोधर) સ્તન થાંદોરો
पक पु० न० (पङ्क) કાદવ, કીચડ, ગારો (૨) પાપ
पकप्पभा } स्त्री० (पङ्कप्रभा) ચોથી નરક
पंकप्पहा }
पकबहुल त्रि० (पङ्कबहुल) ઘણા કાદવવાળુ (૨) ઘણા પાપવાળુ (૩) પુ० રત્ન પ્રભાના ત્રણ કાણ્ડમાનો બીજો કાણ્ડ, જ્યાં ઘણો કાદવ છે
पंकय न० (पङ्कज) કમળ
पकवई स्त्री० (पङ्कवती) પંકવતી નામની નદી મહાવિદેહની બાર અંતર નદીમાંની એક
पका स्त्री० (पङ्का) ચોથી નરકનું નામ
पकाभा स्त्री० (पङ्काभा) ચોથી નરકનુ નામ
पकायण न० (पङ्कायतन) કાદવવાળી જગ્યા
पकावती स्त्री० (पङ्कावती) મહાવિદેહ વિજયની પૂર્વે મેરુ ઉપરની નદી
पकावतीकुड पु० (पङ्कावतीकुण्ड) જેમાં પંકાવતી નદીનો દરો પડે છે તે કુંડ
पकावतीदीव पु० (पङ्कावतीद्वीप) પંકાવતી નદીના કુંડમાનો દ્વીપ
पकिय त्रि० (पङ्कित) કાદવવાળુ
पख पु० स्त्री० (पक्ष) પાંખ, પક્ષ
पखासण न० (पक्षासन) બે પડખે ઉંચુ અને વચમાં ઢળતું આસન
पखि पु० स्त्री० (पक्षिन्) પક્ષી
पगण न० (प्राङ्गण) ઘરનું આંગણુ
पगु त्रि० (पङ्गु) પાંગળો, પગ વિનાનો
पगुल त्रि० (पङ्गुल) પાંગળો, પગ વિનાનો, લંગડો (૨) પક્ષિ વિશેષ
पच त्रि० (पञ्चन्) પાંચ, પાંચની સંખ્યા
पचग न० (पञ्चाङ्ग) બે હાથ, બે પગ અને મસ્તક એ પાંચ અંગ
पचगुलि पु० (पञ्चाङ्गुलि) હાથનો પંજો (૨) હાથ
पचगुलिआ स्त्री० (पञ्चाङ्गुलिका) એ નામની વેલ-લતા
पचगुलितल न० (पञ्चाङ्गुलितल) હાથનો પંજો (૨) હાથથી પાડેલો થાપો
पचकत्तिय पु० (पञ्चकृत्तिक) ભગવાન્ કુંથુ નાથ સ્વામી, જેમના પાંચે કલ્યાણિક કૃત્તિકા નક્ષત્રમાં થયા હતા
पचग न० (पञ्चक) પાંચનો સમૂહ
पचग्गिताव पु० (पञ्चाग्नितापं) ચાર તરફ અગ્નિ અને ઉપર સૂર્યનો તાપ તે પંચાગ્નિ તાપ
पचचित्त पु० (पञ्चचित्र) છઠ્ઠા તીર્થંકર શ્રી પદ્મપ્રભ સ્વામી, જેમના પાંચે કલ્યાણિક ચિત્રા નક્ષત્રમાં થયા હતા
पचजण्ण पु० (पाञ्चजन्य) કૃષ્ણ વાસુદેવનો પાંચજન્ય નામનો શંખ
पचजम पु० (पञ्चयम) અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ એ પાંચ યમ વ્રત

पंचजाम पु० (पञ्चयाम) અહિંસાદિ પાચ યામ-મહાવ્રત (૨) ત્રિ૦ જેમા એ પાચે મહાવ્રતનુ નિરૂપણ કરેલુ છે તે

पचणियम पु० (पञ्चनियम) શૌચ, સન્તોષ, તપ, સ્વાધ્યાય અને ઇશ્વર પ્રણિધાન-એ પાચ નિયમ

पचतणु स्त्री० (पञ्चतनु) ઉદારિક આદિ પાચ શરીર

पचत्त न० (पञ्चत्व) મરણ, મૃત્યુ

पचत्थिकाय पु० (पञ्चास्तिकाय) પાચ અસ્તિકાય દ્રવ્ય, ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય, પુદ્ગલાસ્તિકાય, જીવાસ્તિકાય, એ પાચ અસ્તિકાય દ્રવ્ય

पचदस त्रि० (पञ्चदश) પદર

पचदिव्व न० (पञ्चदिव्य) વસુધારા-સોના મ્હોરની વૃષ્ટિ, પાચવર્ણા ફૂલની વૃષ્ટિ, વસ્ત્રની વૃષ્ટિ, આકાશમા દેવ દુદુભિ અને અહોદાન મહાદાન એવો ધ્વનિ એ પાચ દિવ્ય

पचधाई स्त्री० (पञ्चधात्री) ક્ષીરધાત્રી, મજ્જણધાત્રી, મણ્ડનધાત્રી, અંકધાત્રી, ક્રીલાવણધાત્રી એ પાચ ધાત્રમાતા

पचनउइ स्त्री० (पञ्चनवति) પચાણું, ૯૫

पंचनियंठ पु० (पञ्चनिर्ग्रन्थ) પુલાક, બકુશ, કષાય કુશીલ, નિર્ગ્રંથ, સ્નાતક, એ પાચ નિર્ગ્રંથ

पचपण्डव पु० (पञ्चपाण्डव) યુધિષ્ઠિર, ભીમ, અર્જુન, નકુળ અને સહદેવ એ પાચ પાણ્ડવો

पचपरमेट्ठिमन पु० (पञ्चपरमेष्टिमन्त्र) પચપરમેષ્ઠી મન 'નમોઅરિહંતાણં' વગેરે પાચ પદ

पचपुल पु० न० (पञ्चपुल) મત્સ્ય બન્ધન વિશેષ, માછલા પકડવાની જાળ

पच्चपुव्वासाढ पु० (पञ्चपूर्वाषाढ) દશમા તીર્થંકર શ્રી શીતળનાથ સ્વામી, તેમના પાચે કલ્યાણિક પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રમા થયા હતા

पंचपूस पु० (पञ्चपुष्य) પદરમા તીર્થંકર શ્રી ધર્મનાથ સ્વામી, જેના પાચ કલ્યાણિક પુષ્ય નક્ષત્રમા થયા હતા

पंचभूयवाइ त्रि० (पञ्चभूतवादिन्) આત્મા આદિ પદાર્થને નહી માનતા કેવળ પાચ મહાભૂતોને માનનાર, નાસ્તિક

पचम त्रि० (पञ्चम) પાચમુ (૨) પુ૦ નાભિથી ઉઠેલ વાયુ નાસિકા સ્થાનમા જે ખાસ ધ્વનિ ધારણ કરે તે, સાત સ્વરમાંનો પાચમો સ્વર

पचमहभूतिअ त्रि० (पञ्चमहाभौतिक) પાચ મહાભૂત શિવાય જુદો આત્મા નથી એમ માનનાર નાસ્તિક વિશેષ

पचमहव्वइय त्रि० (पञ्चमहाव्रतिक) પાચ મહાવ્રત ધારણ કરનાર

पंचमहव्वय न० (पचमहाव्रत) અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, અપરિગ્રહ એ પાચ મહાવ્રત

पचमहाभूय न० (पञ्चमहाभूत) પૃથ્વી, જળ, અગ્નિ, વાયુ, આકાશ એ પાચ પદાર્થ

पचमहावीर पु० (पञ्चमहावीर) બળદેવ પ્રમુખ પાચ મહાવીર-મહા સુભટ

पचमासिया स्त्री० (पञ्चमासिकी) ભિક્ખુની પાચમી પડિમા કે જેમા એક માસ પર્યન્ત અન્ન પાણીની પાચ પાચ દાત કલ્પે

पचमिआ स्त्री० (पञ्चमिका) પાચમી, પાચમા નગરની

पचमी स्त्री० (पञ्चमी) પાચમી તિથિ, પાચમ (૨) પાચમી અપાદાન વિભક્તિ

पचमुट्ठिय न० (पाञ्चमौष्टिक) માથાની ચાર બાજુએ ચાર અને એક વચ્ચે એમ પાચ મુષ્ટિ-ચપટીથી લોચ કરવો તે (૨) ત્રિ૦ પાચ મુષ્ટિમા આવે તેટલુ

पचय न० (पञ्चक) પચક, પાચનો સમૂહ

पचरस पु० (पञ्चरस) તિકખો, કડવો, ક-સાયલો, ખાટો અને મીઠો એ પાચ રસ
पंचरूविय त्रि० (पञ्चरूपिक) પાચ પ્રકારના વર્ણવાળા
पचलोइया स्त्री० (पचलोकिका) ભુજપરિ સર્પ વિશેષ, હાથથી ચાલનાર ભુજપરિ સર્પની એક જાતિ
पचवराण त्रि० (पचवर्ण) પચરંગી
पंचवराणा स्त्री० (पचवर्णा) ચૌદમા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનુ નામ
पचवन्न पु० (पचवर्ण) કાળો, લીલો, રાતો, પીળો અને ધોળો એ પાચવર્ણ-રંગ
पचवाइया स्त्री० (पचवादिका) પચવેઈ-જીવ વિશેષ
पचसट्ठि स्त्री० (पचषष्ठि) પાસઠ, ૬૫
पचसत्तरि स्त्री० (पचसप्तति) પચોતેર
पचसिक्खिअ त्रि० (पचशिक्षित) પ્રાણાતિપાતવિરમણાદિ પાચ મહાવ્રતરૂપ શિક્ષાથી શિક્ષિત થયેલ
पचसिह त्रि० (पचशिख) પચશિખ-જેના બાળમાંનાળા ઉતારવામા આવ્યા નથી તે
पचसीइ स्त्री० (पचाशीति) પચાસી, ૮૫
पचसुराण न० (पञ्चशून्य) પાચ પ્રાણિવધસ્થાન
पचसेल पु० (पचशैल), **पचसेलग** पु०, **पचसेलय** पु० (पचशैलक) લવણો દધિમા રહેલ અને પાચ પર્વતોમા વિભુષિત એક નાનો દ્વીપ
पचहत्तरि स्त्री० (पचसप्तति) પચોતેર
पचहत्थुत्तर पु० (पचहस्तोत्तर) ભગવાન્ મહાવીરસ્વામી જેના પાચ કલ્યાણિક ઉત્તરા ફાગુની નક્ષત્રમા થયા હતા
पचाणउअ स्त्री० न० (पचनवत) પચાણુ ૯૫
पचाणउइ स्त्री० (पचनवति) પચાણુ
पचाणण पु० (पचानन) સિંહ, વાઘ
पचाणुव्वइय त्रि० (पचाणुव्रतिक) હિંસા, અસત્ય, ચોરી મૈથુન અને પરિગ્રહના આશિક ત્યાગવાળા
पचाल पु० (पाञ्चाल) પચાળદેશ, આર્ય દેશમાનો નવમો
पचालिया स्त्री० (पाचालिका) દ્રુપદ રાજાની દીકરી, દ્રૌપદી
पचास स्त्री० (पञ्चाशत्) પચાસ
पचासव पु० (पचाश्रव) પ્રાણાતિપાત, મૃષાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન અને પરિગ્રહ એ પાચ આશ્રવ-કર્મ આવવાનાં દ્વાર
पचासीइ स्त्री० (पचाशीति) પચ્યાશી, ૮૫
पचिदिय त्रि० (पचेंद्रिय) જેને આખ, કાન, નાક, જિહ્વા અને શરીર એ પાચ ઇન્દ્રિય હોય તે (૨) न० આખ, નાક, કાન, જીભ અને સ્પર્શ એ પાચ ઇંદ્રિય
पचिदियतिरिक्खजोणिय त्रि० (पचेन्द्रियतिर्यग्योनिक) તિર્યંચ પચેંદ્રિય જીવ
पजर न० (पञ्जर) પીંજરૂં, પાંજરૂ
पजरदीव पु० (पजरदीप) ફાનસ સહિત દીવો
पजलि पु० स्त्री० (प्राञ्जलि) કરપુટ અંજલિ ખોબો
पजलिउड पु० (प्राञ्जलिपुट) બે હાથ જોડી મસ્તકે લગાડવા તે
पजलिकड त्रि० (कृतप्राञ्जलि) જેણે પ્રણામ કરવાને હાથ જોડેલા છે તે
पडअ पु० (पण्डक) નામર્દ નપુંસક
पडग (२) न० મેરૂ પર્વતની ચુલિકા-શિખર ઉપ નુ વન (૩) પાખડ પાપ
पडगवण न० (पाण्डुकवन) મેરૂના શિખર ઉપ નુ વન
पडव पुं० (पाण्डव) પાંડુ રાજાના પુત્રો, પાચ પાંડવો

पडिच्च न० (पाण्डित्य) પંડિતાઈ

पंडिय त्रि० (पण्डित) પંડિત, ડાહ્યો, વિચક્ષણ (૨) પુ० સર્વ વિરતિ, શ્રમણ, સાધુ

पंडियमरण न० (पण्डितमरण) પંડિતમાન સહિત સમાધિ પરિણામે મરણ થાય તે.

पंडियमाण त्रि० (पण्डितमान्य) } પંડિત
पंडियमाणि त्रि० (पण्डितमानिन्) } નહિ છતાં પોતાને પંડિત તરીકે માનનાર, દુર્વિદગ્ધ

पंडियवीरिय न० (पण्डितवीर्य) પંડિતવીર્ય, જ્ઞાનસહિત શક્તિ, સાધુનું આત્મબળ

पंडिया स्त्री० (पण्डिता) વિદુષી-ભણેલી સ્ત્રી (૨) પાપથી સર્વથા નિવૃત્ત થયેલ (સાધ્વી)

पंडु त्रि० (पाण्डु) ફીકું, સફેદ, પડી ગયેલું (૨) પુ० પાંડુ નામનો રોગ (૩) શિલાવિશેષ

पंडुअ पु० (पाण्डुक) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાંનું એક

पंडुइय त्रि० (पाण्डुकित) શ્વેત રંગનું બનાવેલ

पंडुकंबलसिला स्त्री० (पाण्डुकम्बलशिला) } મેરૂ
पंडुकंबला स्त्री० (पाण्डुकम्बला) } ની ચૂલિકાની દક્ષિણે પંડગ વનને દક્ષિણ છેડે અર્ધ ચંદ્રાકારે પાંચસો જોજનની લાંબી અને અઢીસો જોજનની પહોળી મેરૂ પર્વત ઉપરની એક શિલા

पंडुभद्द पु० (पाण्डुभद्र) સંભૂતિવિજયના શિષ્ય

पंडुमत्तिया स्त्री० (पाण्डुमृत्तिका) કંઈ પીળી અને કંઈ સફેદ માટી

पंडुमहुरा स्त्री० (पाण्डुमथुरा) કૃષ્ણ વાસુદેવ તરફથી દેશવટો મળ્યા બાદ પાંડવોએ દક્ષિણ સમુદ્રને કાંઠે વસાવેલી એક નગરી, પાંડવોની રાજધાની

पंडुर त्रि० (पाण्डुर) ધોળું, શ્વેત, સફેદ (૨) પુ० ધોળોરંગ

पंडुरंग पु० (पाण्डुराङ्ग) એ નામના દક્ષિણમાં થયેલ એક પરિવ્રાજક

पंडुरतल न० (पाण्डुरतल) જેનું ભોંયતળીયું સફેદ હોય તેવું ઘર

पंडुराय पु० (पाण्डुराजन्) પાંડુરાજા

पंडुरिय त्रि० (पाण्डुरित) પાંડુર વર્ણવાળું બનાવેલ

पंडुरोग पु० (पाण्डुरोग) પાંડુરોગ, જેથી શરીર ફીકું થઈ જાય તેવો એક રોગ

पंडुवद्धणिया स्त्री० (पाण्डुवर्द्धनिका) એ નામની શાખા

पंडुसिला स्त्री० (पाण्डुशिला) મેરૂ પર્વતની ચૂલિકાની પૂર્વ દિશે અર્ધ ચન્દ્રાકારે પાંચસો જોજનની લાંબી અને અઢીસો જોજન પહોળી એવી એક અભિષેક શિલા

पंडुसेण पु० (पाडुसेन) પાંડુસેન નામે પાંડવ કુમાર

पंत त्रि० (प्रान्त) તુચ્છ, નઠારું, ખરાબ, હલકું, રસ વિનાનું (૨) જમતા બાકી રહેલ ખોરાક (૩) ધર્મ ભ્રષ્ટ થયેલ (૪) ન० ખરાબ લક્ષણ (૫) અપશબ્દ, ગાળ (૬) ત્રિ० અન્તવર્તી, અન્તિમ (૭) ઇન્દ્રિય પ્રતિકૂળ (૮) દરિદ્ર, નિર્ધન (૯) જીર્ણ, ફાટયું તુટયું (૧૦) વ્યાપન, વિનષ્ટ

पंतकुल न० (प्रान्तकुल) અધર્મ-નીચ કુળ, હલકી જાતિ

पंतचरअ त्रि० (प्रान्तचरक) તુચ્છ કે વધેલા આહારની ગવેષણા કરનાર, અભિગ્રહ વિશેષ ધારી સાધુ-તપસ્વી

पंतजीवि त्रि० (प्रान्तजीविन्) તુચ્છ આહાર કરી જીવનાર

पंतावण न० (प्रताडन) ચાબુકથી મારવું તે

पंताहार त्रि० (प्रान्ताहार) લખું સૂકું ખાનાર

पंति स्त्री० (पङ्क्ति) પંક્તિ, શ્રેણી, હાર

पंथ पु० (पथिन्) રસ્તો, માર્ગ

पंथकुट्टण पु० (पान्थकुट्टन) રાહ રસ્તે લુટનાર

पथकोट्ट त्रि० (पान्थकुट्ट) વાટપાડુ, રસ્તે લુટનાર

पथग पु० (पाथक) પથકનામે રોલક ગણાના એક મત્રી (૨) એક જૈન મુનિ

पथदास पु० (पान्थदास) ધના શેઠનો પથ નામનો દાસ

पथय पु० (पन्थक) જુઓ "પથગ" શબ્દ

पथिय पु० (पथिक) વટેમાર્ગુ મુસાફર

पंसु पु० (पांसु) ધૂળ, રેતી

पंसुखार पु० (पांशुक्षार) લવણ, મીઠુ

पंसुपिसाय पु० स्त्री० (पांशुपिशाच) ધૂળના લેપથી પિશાચ જેવો દેખાય તે

पंसुलिया स्त्री० (पार्शुका) પાસળી

पंसुवुट्ठि स्त्री० (पांशुवृष्टि) ધૂળની વૃષ્ટિ ઉપરથી શુભાશુભ જાણવાની વિદ્યા (૨) ધૂળની વૃષ્ટિ

पकंथक पु० (प्रकन्थक) ઉત્તમ જાતનો એક ઘોડો, ઘોડાની એક ઉત્તમ જાત

पकंप पु० (प्रकम्प) ધ્રુજારો

पकंपिय त्रि० (प्रकम्पित) પ્રકંપયુક્ત

पकट्ठ त्रि० (प्रकृष्ट) પ્રકર્ષયુક્ત

पकप्पिय त्रि० (प्रकल्पित) કલ્પેલુ બનાવેલુ (૨) न० પૂર્વોપાર્જિત દ્રવ્ય

पकप्प पु० (प्रकल्प) ઉત્કૃષ્ટ આચાર ઉત્તમ આચરણ (૨) એ નામનુ આચારાંગ સૂત્રનુ એક અધ્યયન (૩) વ્યવસ્થાપન

पकप्पगथ पु० (प्रकल्पग्रन्थ) 'નિશીથ' સૂત્ર

पकरण न० } (प्रकरण) પ્રકૃષ્ટપણે
पकरणया स्त्री० } કરવુ રચવુ

पकाम त्रि० (प्रकाम) અતિશય, ઘણુ (૨) पु० પ્રકૃષ્ટ અભિલાષ

पकिराण } त्रि० (प्रकीर्ण) વિખરેલુ,
पकिन्न } વેરેલુ

पकुव्वय त्रि० (प्रकारक) પ્રાયશ્ચિત્ત વડે અત્યંત શુદ્ધિ મેળવનાર

पक्क त्रि० (पक्व) પકવેલ, પાકેલ ગયેલ

पक्कण पु० (पक्वण) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) त्रि० તે દેશમા રહેનાર

पक्कणिय त्रि० (पक्वणिक) પક્કણદેશવાસી

पक्कणी स्त्री० (पक्वणी) પકણ નામના અનાર્ય દેશમા જન્મેલી દાસી

पक्कम न० (प्रक्रम) પરાક્રમ ઉદ્યોગ, પ્રયોગ કરવો તે

पक्कमणी स्त्री० (प्रकामणी) દેશ જાણવાની વિદ્યા

पक्काम त्रि० (पक्वाम) થોડુ કાચુ અને થોડુ પાકુ કાચુ પાકુ

पक्किट्टगा स्त्री० (पक्वेष्टका) પાકી ઇટ

पक्कीलिय त्रि० (प्रकीलित) ક્રીડા કરેલ

पक्ख पु० (पक्ष) પખવાડીયુ, પંદર દિવસ (૨) પાર્શ્વ, પડખુ બાજુ (૩) પક્ષ વર્ગ (૪) પાખ, પીછુ (૫) स्त्री० ઘરની છત (છાપ) ની પાખ (૬) હેતુ અને સાધ્યનો આશ્રય અનુમિતિનુ એક અગ

पक्खअ पु० (पक्षक) પંખો, વિંજણો

पक्खओ अ० (पक्षतस्) પડખે, જોડાજોડ

पक्खंद पु० (प्रस्कन्द) ગતિ કરતી જતુ (૨) કુદી પડી મરવુ તે

पक्खंदोलग पु० (पक्ष्यान्दोलक) પક્ષીઓનો હિંચકો

पक्खग त्रि० (पक्षग) એક પખવાડીયુ રહેનાર પખવાડીયાની સ્થિતિવાળુ

पक्खपिंड पु० न० (पक्षपिंड) આસન વિશેષ

पक्खवाहा स्त्री० (पक्षबाहु) ઘરની પાખમા આડસરનો બહાર નીકળતો ભાગ

पक्खरा स्त्री० ( ) અશ્વ સેના

पक्खलिय त्रि० (प्रस्खलित) સ્ખલિત થયેલુ, પડેલુ

पच्चक्खाय त्रि० (प्रत्याख्यात) નિયમ લીધેલુ, પ્રતિજ્ઞા કરેલી, ત્યાગ કરેલુ

पच्चक्खायय त्रि० (प्रत्याख्यायक) ત્યાગ કરનાર

पच्चक्खि पु० (प्रत्यक्षिन) પ્રત્યક્ષ-કેવળ જ્ઞાનને ધરનાર, કેવળી

पच्चच्छिम पु० (पश्चिम) પશ્ચિમદિશા

पच्चच्छिमदिसा स्त्री० (पश्चिमदिशा) પશ્ચિમ (આથમણી) દિશા

पच्चच्छिमा स्त्री० (पश्चिमा) પશ્ચિમદિશા

पच्चच्छिमिल्ल त्रि० (पाश्चात्य) પશ્ચિમ દિશા સબંધી, પશ્ચિમનુ

पच्चच्छिमुत्तरा स्त्री० (पश्चिमोत्तरा) વાયવ્ય ખુણો, પશ્ચિમ અને ઉત્તરની વચ્ચેનો ખુણો

पच्चड्डिया स्त्री० (प्रत्यड्डिका) મલ લોકોનુ એક પ્રકારનુ કરણ

पच्चत्थिग त्रि० (प्रत्यर्थिक) પ્રતિપક્ષી, દુશ્મન

पच्चत्थिम त्रि० (पश्चिम) પશ્ચિમ વિભાગનુ (२) न० પશ્ચિમ દિશા

पच्चत्थिमा स्त्री० (पश्चिमा) પશ્ચિમદિશા

पच्चत्थिमिल्ल त्रि० (पाश्चात्य) પશ્ચિમદિશા તરફનુ, પશ્ચિમનુ

पच्चत्थिमुत्तरा स्त्री० (पश्चिमोत्तरा) પશ્ચિમ અને ઉત્તર દિશા વચ્ચેનો ખુણો, વાયવ્ય ખુણો

पच्चप्पुय त्रि० (प्रत्याप्लुत) ભીંજાવેલુ (२) છાંટેલુ

पच्चप्पण न० (प्रत्यर्पण) સમર્પણ, પાછુ સોંપી દેવુ તે (२) નિવેદન કરવુ જણાવવુ તે

पच्चब्भास पु० (प्रत्याभ्यास) નિગમન, પ્રત્યુચ્ચારણ

पच्चय पु० (प्रत्यय) વિશ્વાસ, ભરૂસો (२) હેતુ, કારણ, નિમિત્ત (३) વિભક્તિ વગેરે પ્રત્યય (४) પ્રતીતિ, બોધ (५) નિર્ણય, નિશ્ચય (६) શપથ (७) જ્ઞાનનુ કારણ

पच्चवत्थाण न० (प्रत्यवस्थान) શંકાનુ સમાધાન કરવુ તે (२) પ્રતિવચન, ખંડન

पच्चवाय पु० (प्रत्यवाय) દોષ ગેરલાભ (२) વિઘ્ન, અન્તરાય

पच्चा स्त्री० (पत्या) લોકપાળ તથા ચન્દ્ર સૂર્યની બાહ્ય પરિષદ્-સભા (२) એક જાતનુ ઘાસ

पच्चाउट्टणया न० (प्रत्यावर्तन) પાછુ ફરવુ, આવર્તન કરવુ

पच्चागइ स्त्री० (प्रत्यागति) ગોચરીની નવ વીથિમાંની બીજી વીથિ, જતા એક પંક્તિમાં ભિક્ષા લઇ વળતાં બીજી પંક્તિમાં ભિક્ષા લે તે

पच्चागय त्रि० (प्रत्यागत) પાછુ આવેલ (२) न० પ્રત્યાગમન

पच्चाजाय त्रि० (प्रत्याजात) ઉત્પન્ન થયેલ, જન્મેલ

पच्चापिच्चिय न० ( ) પચ્ચજ નામના ઘાસને કુટીને બનાવેલુ રજોહરણ

पच्चामित्त पु० न० (प्रत्यमित्र) પડોશનો દુશ્મન, સીમાડાનો પ્રતિપક્ષી (२) પ્રથમ મિત્ર થઇ પછી દુશ્મન થયેલ હોય તે

पच्चायग त्रि० (प्रत्यायक) } જણાવનાર
पच्चायण त्रि० (प्रत्यायन) }

पच्चायाइ स्त्री० (प्रत्याजाति) ઉત્પત્તિ, જન્મ ગ્રહણ

पच्चायाय त्रि० (प्रत्याजात) જન્મ પામેલ, અવતરેલ (२) न० પુનર્જન્મ.

पच्चावड्ड } पु० (प्रत्यावर्त्त) આવર્તનની સામે આવર્તન, ચક્ર સામે ચક્ર
पच्चावड }

पच्चावरण्ह पु० (प्रत्यापराह्ण) મધ્યાહ્ન પછીનો સમય, ત્રીજો પહોર

पच्चासन्न त्रि० (प्रत्यासन्न) સમીપમાં ગયેલ

पच्चासि त्रि० (प्रत्याशिन्) બીજાનાર ખાનાર

पच्चुगच्छणया स्त्री० (प्रत्युद्गमनता) અભિમુખ ગમન

पच्चुत्तर पु० (प्रत्युत्तर) ઉત્તર જવાબ

पच्चुत्थय } त्रि० (प्रत्यवस्तृत) વસ્ત્રથી
पच्चुत्थुय } ઢાંકેલુ, બિછાવેલુ

पच्चुप्पएण त्रि० (प्रत्युत्पन्न) વર્તમાનકાળનુ, ચાલતા સમયનુ (૨) ઋજુસૂત્રનામનો નય, સાત નયમાનો એક

पच्चुरस न० (प्रत्युरस) છાતી સ્હામે, સન્મુખ

पच्चुवगार } पु० (प्रत्युपकार) ઉપકારને
पच्चुवयार } બદલે ઉપકાર

पच्चूस न० (प्रत्यूष) પ્રાતઃકાળ, પરોઢીઉં

पच्चोणि न० ( ) સન્મુખ આગમન, સામૈયુ કરવુ તે

पच्चोणियत्त त्रि० (प्रत्यवनिवृत्त) ઉંચે જઇ પાછુ નીચે પડેલ

पच्चोयड न० (प्रत्यवतट) નદીના કાંઠા પાસેની ભેખડ (૨) त्रि० ઢાંકેલ

पच्छ त्रि० (पथ्य) હિતકારક, હિતકારી

पच्छग्र पु० (प्रच्छद) પછેડી ઓછાડ

पच्छण न० } (प्रतक्षण) થોડી થોડી
पच्छणा स्त्री० } ચામડી તાછવી-છેદવી તે

पच्छराण त्रि० (प्रच्छन्न) ગુપ્ત છાનુ

पच्छराणपइ पु० (प्रच्छन्नपति) જાર ઉપપતિ

पच्छद्ध त्रि० (पश्चार्द्ध) ઉત્તરાર્ધ પાછલો અર્ધભાગ

पच्छन्न त्रि० (प्रछन्न) ગુપ્ત નજરે ન દેખાય એવુ

पच्छय पु० (प्रच्छद) વસ્ત્ર વિશેષ પછેડી

पच्छवत्थुक्क न० (पश्चाद्वास्तुक) પાછલુ ઘર

पच्छा भ० (पश्चात्) પછી, પાછળથી (૨) પશ્ચિમ દિશા

पच्छाइय त्रि० (प्रच्छादित) ઢાંકેલુ

पच्छाकड त्रि० (पश्चात्कृत) નિરાકરણ કરેલુ (૨) સાધુનો વેષ ઉતારી ગૃહસ્થ બનેલ (૩) પસાર થયેલ અતીત થયેલ

पच्छाकम्म न० (पश्चात्कर्मन्) સાધુ સાધ્વીને આહાર વ્હોરાવી તે નિમિત્તે સચેત પાણીથી વાસણ વગેરે ધોવા તે, પશ્ચાત્કર્મદોષ, આહાર સંબંધી એક દોષ

पच्छाग पु० (प्रच्छादक) પછેડી બદન ઉપર ઓઢવાનુ વસ્ત્ર, સાધુના ચૌદ ઉપગરણમાનુ એક

पच्छाणुताव पु० (पश्चादनुताप) પસ્તાવો, પશ્ચાત્તાપ

पच्छाणुपुव्वी स्त्री० (पश्चादनुपूर्वी) પાછળથી-છેવેથી અનુક્રમ ગણવો તે

पच्छाताव पु० (पश्चात्ताप) પસ્તાવો અનુતાપ

पच्छाताविय त्रि० (पश्चात्तापिक) પશ્ચાતાપ કરનાર

पच्छादण न० (प्रच्छादन) ઢાંકવુ તે

पच्छानिवाइ त्रि० (पश्चान्निपातिन्) પાછળથી સરી પડનાર ચારિત્ર લીધા પછી તેને છોડી દેનાર

पच्छापुर भ० (पश्चात्पुरस्) આગળ પાછળ

पच्छाभाग पु (पश्चाद्भाग) પાછલો હિસ્સો

पच्छायण न० (प्रच्छादन) છ ઉપગ્રહ એક આચ્છાદનનુ પડ

पच्छायणा स्त्री० (प्रच्छादना) } ચાદર
पच्छायणी स्त्री० (प्रच्छादनी) } પછેડી

पच्छायाव पु० (पश्चात्ताप) પશ્ચાત્તાપ પસ્તાવો

पच्छावाय पु० (पश्चाद्वात) પશ્ચિમનો અનુકૂળ વાયુ

पच्छावि भ० (पश्चादपि) પછી પણ પાછળથી પણ

पच्छासंखडि स्त्री० (पश्चात्संस्कृति) પાછળના સંસ્કાર

पच्छासंथव पु० (पश्चात्संस्तव) પાછળથી પરિચિત થયેલના ગુણોનો સંસ્તવ-કીર્તન કરવું તે (૨) ભિક્ષાનો એક દોષ

पच्छासंथुय त्रि० (पश्चात्संस्तुत) પાછળથી પરિચિત થયેલ, સ્ત્રી, સાસુ, સસરા વગેરે

पच्छित्त न० (प्रायश्चित्त) જેથી પાપનો નાશ થાય તેવું તપ

पच्छिम त्रि० (पश्चिम) પાછલું, પાછળનું (૨) અન્તિમ (૩) न० પશ્ચિમ દિશા

पच्छिमकाल पु० (पश्चिमकाल) પાછલો વખત, સંલેખણાનો સમય, અન્તકાળ

पच्छिमद्ध न० (पश्चिमार्ध) ઉત્તરાર્ધ, ઉત્તરનો અરધો ભાગ

पच्छिमसंलेहणा स्त्री० (पश्चिमसंलेखना) છેલ્લા વખતની સંલેખના, અંત વખતે કષાયાદિને ટાળવા તે

पच्छिमिल्ल त्रि० (पाश्चात्य) પાછળથી ઉત્પન્ન થયેલું, પાછળનું

पच्छिया स्त्री० (   ) વાંસની છાબડી, ચંગેરી

पच्छेकम्म त्रि० (पाश्चात्य) પાછળનું

पच्छोववण्णग } त्रि० (पश्चादुपपन्न) પાછળથી ઉત्પन्न થયેલ
पच्छोववन्नक }

पजपावण न० (प्रजननकारण) બાળક બોલતા શીખે તે વખતે સંસ્કાર કરવામાં આવે તે

पजपिय न० (प्रजल्पित) બોલવું તે, ભાષણ

पजण त्रि० (प्रजन) ઉત્પન્ન કરનાર

पजणण न० (प्रजनन) પુરુષ ચિહ્ન જનનેન્દ્રિય

पजीवण न० (प्रजीवन) ઉત્કૃષ્ટ જીવિકા સારી રીતે જીવન નિર્વાહ થાય તેટલું કર્મ

पजुन पु० (प्रयुत) ૮૪ લાખ પ્રયુતાંગ પરિમિતમાન

पजुनंग पु० (प्रयुताङ्ग) ૮૪ લાખ અયુતાંગ પરિમિતકાળ

पज्ज न० (पद्य) પદ્ય, વૃત્ત, છંદોબદ્ધ

पज्ज न० (पाद्य) પગ ધોવાનું પાણી

पज्जअ पु० (पर्याय) સર્વત લાભ, પ્રાપ્તિ (૨) પરિપાટી, સમય, પ્રસ્તાવ

पज्जंत पु० (पर्यंत) અન્ત-છેડો

पज्जंतअ त्रि० (पर्यन्तक) છેવટનું, છેલ્લું

पज्जग पु० (प्रार्यक) પિતામહનો પિતા, પરદાદો

पज्जण न० (पायन) પાવું તે, પાન કરાવવું તે

पज्जण्ण पु० (पर्जन्य) વરસાદ, વાદળાં

पज्जत्त पु० (पर्याप्त) જેણે આહાર આદિ પર્યાપ્તિ બાંધીને પુરી કરી છે તેવો જીવ (૨) સંપૂર્ણ, પુરૂં (૩) પન્નવણાસૂત્રના ત્રીજા પદના સત્તરમા દ્વારનું નામ

पज्जत्तनाम न० (पर्याप्तनामन्) પર્યાપ્તિ નામ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ

पज्जत्तसंखेज्ज त्रि० (पर्याप्तसंख्येय) સંખ્યાત વર્ષના આયુષ્યવાળો પર્યાપ્ત જીવ

पज्जत्ति स्त्री० (पर्याप्ति) સંપૂર્ણતા, છ પ્રકારની પર્યાપ્તિ (૨) શક્તિ, સામર્થ્ય

पज्जत्तिया स्त्री० (पर्याप्तिका) જેનું સ્વરૂપ સારી રીતે સમજવામાં આવે તેવી ભાષા

पज्जन्न पु० (पर्जन्य) મેઘ વિશેષ, જે એક વખત વરસે તો દશહજાર વર્ષ સુધી જમીનમાં ચિકાશ રહે તે મેઘ

पज्जय पु० (प्रार्यक) પ્રપિતામહ, બાપનો દાદો

पज्जय पु० (पर्याय) લબ્ધિ અપર્યાપ્ત સૂક્ષ્મ નિગોદ જીવને ઉત્પત્તિ સમયે જે મતિશ્રુત અજ્ઞાનનો અંશ હોય તેને બીજે સમયે જે વૃદ્ધિ થાય તે પર્યાયશ્રુત

पज्जयसमास पु० (पर्यायसमास) પર્યાયશ્રુતનો સમુદાય

पज्जयण न० (पर्ययन) सर्वत वस्तु परि च्छेदरूप ज्ञान (२) निश्चय अवधारण
पज्जरय पु० (प्रजरक) पहेली नरकनो मेरुथी दक्षिण तरफनो नरकावासो
पज्जरयमज्झ पु० (प्रजरकमध्य) એક नरकावासो
पज्जरयावट्ट पु० (प्रजरकावर्त) नरकावास विशेष
पज्जरयावसिट्ठ पु० (प्रजरकावशिष्ट) એક नरकावासो
पज्जलण न० (प्रज्वलन) वधारे सળगवु
पज्जलिय त्रि० (प्रज्वलित) सળगी उठेलु (२) जागृत थयेलु
पज्जव पु० (पर्यव) द्रव्य अने गुणनु रूपान्तर थवु, એક अवस्थामाथी बीजी अवस्थामा जवु ते (२) परिच्छेद निर्णय (३) विशेषता, व्यक्तित्व (४) पर्याय-એક वस्तुना भिन्न २ नामो, એકार्थवाचक भिन्न भिन्न शब्दो
पज्जवक्खर न० (पर्यवाक्षर) सर्व आकाश प्रदेशने अनन्तगुणा करीએ એટલા એક એક आकाश प्रदेशना अगुरुलघु पर्याय छे ते 'पज्जवक्खर'
पज्जवजाय त्रि० (पर्यवजात) ज्ञान प्राप्त
पज्जवट्ठिय त्रि० (पर्यवस्थित) अवस्थाએ पहोचेलु पार पामेलु
पज्जवण न० (पर्यवन) सर्वथा वेदवु-जाणवु ते (२) परिच्छेद निश्चय
पज्जवनय पु० (पर्यवनय) पर्यायास्तिक (पर्यायना विषय करनार) नय
पज्जवलीढ त्रि० (पर्यवलीढ) अवस्थान्तर रूप पर्यायथी व्याप्त पुरातनी, जुदु थयेलु
पज्जवसाण न० (पर्यवसान) छेडो, अन्त
पज्जवसिय त्रि० (पर्यवसित) अन्तवाળु छेडावाળु (२) शेष रहेल बाकी वधेल (३) न० अवसान, अन्त
पज्जाय पु० (पर्याय) समान अर्थ, જેમ घट, कળश वगेरे (२) अनुक्रम (३) वस्तुनी उत्तरोत्तर अवस्था रूपांतर (४) साधुपणु, श्रावकपणु वगेरे अवस्था
पज्जायवोच्छेय पु० (पर्यायव्यवच्छेद) अनुक्रमे साधुपणाना पर्यायनो विच्छेद करवो ते प्रायश्चित्तनो એક प्रकार
पज्जिया स्त्री० (प्रार्यिका) बापनी के मानी मोटीमा
पज्जुदास पु० (पर्युदास) निषेध प्रतिषेध
पज्जुन्न पु० (प्रद्युम्न) कृष्ण वासुदेवनी रुक्मणी राणीनो पुत्र (२) अतगडसूत्रना चोथा वर्गना छट्ठा अध्ययननु नाम (३) प्रद्युम्न नामनो मेघ के जे એક वखत वरसे तो तेनो એક हजार वरस सुधी रेह चाले
पज्जुवट्ठिय त्रि० (पर्युपस्थित) उद्यत थयेल, तैयार थयेल
पज्जुवासण न० (पर्युपासन) सेवा, भक्ति
पज्जुवासणया } स्त्री० (पर्युपासना) सेवा
पज्जुवासणा } भक्ति करवी ते
पज्जुवासणिज्ज } त्रि० (पर्युपासनीय) पर्यु
पज्जुवासणिय } पासना-सेवा भक्ति करवा योग्य
पज्जुसण न० (पर्युषण) वर्षाकाળमा साधुએ એક स्थाने निवास करवो ते
पज्जुसणाकप्प पु० (पर्युषणाकल्प) पर्युषणाकल्प वर्षाकाળमा साधुએ એક स्थानके निवास करवो, सवत्सरी प्रतिक्रमण करवु, लोच करवो, वस्त्रादिक भोगववा नही वगेरे
पज्जोतित त्रि० (प्रद्योतित) प्रगट करेल
पज्जोय पु० (प्रद्योत) उद्योत प्रकाश (२) छट्ठा तीर्थकरना १ला गणधर
पज्जोयगर त्रि० (प्रद्योतकर) प्रकाश करनार, तेज आपनार

पज्जोसवण न० (पर्युषण) } પર્યુષણ
पज्जोसवणा स्त्री० (पर्युषणा) } પર્વ.
આષાઢી પાખીના પડવાથી ૪૯ કે ૫૦ મો દિવસ (૨) એક સ્થાનમા ચોમાસુ વ્યતીત કરવુ તે

पज्जोसवणाकप्प पु० (पर्युषणाकल्प) જુઓ "પજ્જુસણુકપ્પ" શબ્દ

पज्जोसविय त्रि० (पर्युषित) પજ્જુસણુ કલ્પ, પર્યુષણમા કરવાનુ વિધાન કરેલ-આચરેલ

पज्झर पु० (प्रक्षर) પ્રવાહ વિશેષ

पज्झाय न० (प्रध्यात) પ્રિયજનનુ અતિશય ચિન્તન કરવુ તે (૨) ત્રિ૦ ચિન્તિત

पट पु० (पट) વસ્ત્ર, લુગડુ

पट्ट पु० (पट्ट) દુપટ્ટો, પછેડી (૨) ધાતુના પતરા (૩) સાધ્વીનુ એક ઉપકરણ, અવગ્રહાનન્તકને ધરી રાખવા માટે સાધ્વીની કેડ ઉપર બાધવાનો પટ્ટો (૪) કીડાની લાળનુ સૂત્ર (૫) કવચ ઉપર બાધવાનો પટ્ટો (૬) લેખની તખતી (૭) પટસૂત્રના બનેલ પટોળા

पट्टइल्ल पु० (पट्टवत्) પટેલ, ગામનો મુખી

पट्टसुय पु० (पट्टांशुक) અગુચ્છો શરીર લુછવાનો રુમાલ

पट्टकार पु० (पट्टकार) શાળવી, વણકર.

पट्टग पु० (पट्टक) પાટ, આસન વિશેષ

पट्टण न० (पत्तन) મોટુ શહેર. (૨) રત્નભૂમિ, સ્થાન વિશેષ

पट्टय न० (पट्टक) ન્હાવાનો પાટલો

पट्टिया स्त्री० (पट्टिका) લાકડાની પટ્ટી-પાટલી (૨) ધનુષની પટ્ટી

पट्टिस पु० (पट्टिश) નાળ, એક જાતનુ અસ્ત્ર

पट्टी स्त्री० (पट्टी) ધનુર્યષ્ટિ (૨) હાથ પરની પટ્ટી

पट्ठ त्रि० (स्पृष्ट) જેનો સ્પર્શ કરેલો છે તે

पट्ठ त्रि० (पृष्ट) જેને પૂછેલ છે તે (૨) ન૦ પ્રશ્ન, સવાલ (૩) ત્રિ૦ અગ્રેસર (૪) પ્રધાન, મુખી

पट्ठ न० (पृष्ट) પીઠ, વાસાનો ભાગ

पट्ठवअ त्रि० (प्रस्थापक) સ્થાપન કરનાર (૨) અવધિજ્ઞાનનો પ્રારભ કરનાર

पट्ठवग पु० (प्रस्थापक) પ્રસ્થાપના કરનાર (૨) પ્રવર્તક

पट्ठवण न० (प्रस्थापन) આરભ (૨) પ્રકૃષ્ટ સ્થાપન

पट्ठवणा स्त्री० (प्रस्थापना) કલ્પના

पट्ठविय त्रि० (प्रस्थापित) સ્થાપેલુ, કરવા માડેલુ

पट्ठविया स्त्री० (प्रस्थापिता) અપરાધનુ પ્રાયશ્ચિત શરૂ કરવુ તે, આરોપણા પ્રાયશ્ચિત્તનો એક પ્રકાર

पट्ठिमंस न० (पृष्ठमांस) પીઠનુ માસ (૨) વિષ્ટા

पट्ठिय त्रि० (प्रस्थित) પ્રયાણ કરેલ

पट्ठीवंस पु० (पृष्ठीवंश) આડસર

पड पु० (पट) વસ્ત્ર, લુગડુ

पडंगा स्त्री० ( ) છડી, લાકડી

पडकारक पु० (पटकारक) લુગડુ વણનારો, વણકર

पडग पु० (पटक) પટ, વસ્ત્ર

पडगार पु० (पटकार) તન્તુવાય, કપડુ વણનાર

पडण न० (पतन) પડી જવુ, પડવુ

पडल न० (पटल) પટલ, સમૂહ, જથ્થો (૨) પડ, થડ (૩) ગુચ્છ (૪) પડલો, ગોચરી વખતે પાત્રા ઢાકવાનુ એક વસ્ત્ર ખડ

पडलग स्त्री० न० (पटलक) ફુલ વગેરે ઢાકવાનો પડવો, આચ્છાદન વસ્ત્ર (૨) પોટલી

पडसाडग } पु० (पटशाटक) नीचे पहेरवानु वस्त्र, घोतीयु (२) दुपट्टो
पडसाडय }

पडसाडया } स्त्री० (पटशाटिका) साडी, पछेडी
पडसाडिया }

पडह पु० (पटह) मोटो ढोल

पडाग पु० (पताक) } ध्वजा वावटो (२) चिह्नवाळो पटो (३) एक जातनो सर्प
पडागा स्त्री० (पताका) }

पडागाइपडागा स्त्री० (पताकातिपताका) उपरा उपरी ध्वजा, ध्वजा उपर ध्वजा (२) मच्छनी एक जात

पडि अ० (प्रति) दरेक (२) प्रत्ये (३) प्रतिपक्षी, विपरीत (४) विशेष, विशिष्टता (५) व्याप्ति (६) पछी (७) सन्मुखपणु (८) प्रतिदान, बदलो (९) प्रतिषेध, निषेध (१०) स्वभाव (११) अधिकता, अतिशय (१२) नानापणु, लघुता (१३) श्लाघा प्रशस्तता (१४) आप्रनिकता वर्तमानता (१५) निरर्थक

पडि त्रि० (पटिन्) पटवाळु, वस्त्रवाळु

पडिएक्क न० (प्रत्येक) दरेक, प्रत्येक

पडिंसुआ स्त्री० (प्रतिश्रुत) प्रतिध्वनि प्रतिशब्द

पडिकट्टय त्रि० (प्रतिस्पर्धक) प्रतिस्पर्धी

पडिकत्तार त्रि० (प्रतिकर्तृ) इलाज करनार

पडिकप्पिअ त्रि० (प्रतिकल्पित) सज्ज करेल तैयार करेल

पडिकम्म न० (प्रतिकर्मन्) सकलनादि गणित (२) वैदु–चिकित्सा

पडिकय त्रि० (प्रतिकृत) जेनो बदलो आपवामा आवेल छे ते (२) न० प्रतिकार बदलो

पडिकिरिया स्त्री० (प्रतिक्रिया) प्रतिकार बदलो

पडिकुक्कुड पु० (प्रतिकुक्कुट) प्रतिपक्षी कुकडो

पडिकुट्ठ } त्रि० (प्रतिकुष्ट) समाजनो तिरस्कार पामेल निषिद्ध, निंद्य
पडिकुट्ठिल्लग }

पडिकूल त्रि० (प्रतिकूल) उलटु विपरीत (२) अनिष्ट

पडिकोह पु० (प्रतिक्रोध) क्रोधनी सामे क्रोध करवो

पडिक्क न० (प्रत्यक) प्रत्येक दरेक

पडिक्कंत त्रि० (प्रतिक्रान्त) प्रतिक्रमण करेल, पापथी पाछो वळेल

पडिक्कम पु० (प्रतिक्रम) शरीरनी विभूषा आदि क्रिया

पडिक्कमण न० (प्रतिक्रमण) } प्रतिक्रमण करवु, पापनी आलोचना, दोष निवारण (२) निवृत्ति, व्यावर्तन (३) प्रमादने वश थवाथी शुभ योग मूकी अशुभ योगपर चड्या पछी पाछा शुभ योग पर चडवु ते
पडिक्कमणा स्त्री० (प्रतिक्रमण) }

पडिक्खित्त त्रि० (परिक्षिप्त) विस्तारित

पडिगय त्रि० (प्रतिगत) पाछु गयेलु

पडिगाहग त्रि० (प्रतिग्राहक) ग्रहण करनार

पडिग्गह न० (प्रतिग्रह) उपरथी पडती वस्तुने ग्रहण करनार साधुना पात्र, पातरा (२) सिद्ध सेणिआ अने मणुस्स सेणिआ परिकर्मनो ११ मा भेद अने पुट्ठ सेणिआदि पांच परिकर्मनो आठमो भेद

पडिग्गहधारि त्रि० (प्रतिग्रहधारिन्) पातरा राखनार

पडिगाहिअ त्रि० (प्रतिगृहीत) ग्रहण करेल

पडिघाअ पु० (प्रतिघात) विनाश (२) प्रतिबन्ध निरोध (३) निराकरण

पडिचंद पु० (प्रतिचन्द्र) सामसामे बे चंद्र देखाय ते, जे उत्पात आदिनु कारण छे

पडिचरग पु० (प्रतिचरक) जासूस चर पुरुष

पडिमाण न० (प्रतिमान) प्रतिमान पैमा वगेरेथी वस्तुनी किंमत करवी ते (२) जेनाथी सुवर्ण वगेरेनो तोल थाय छे ते रति, मासा इत्यादि माप

पडिमुछणा स्त्री० (प्रतिमुच्छना) निषेध, निवारण

पडिमोयग त्रि० (प्रतिमोचक) मुक्त करनार, छोडावनार

पडिय त्रि० (पतित) पडेलु

पडियरग पु० (प्रतिचारक) सेवा करनार, वैयावच्च करनार

पडियरण न० (प्रतिचरण) }
पडियरणा स्त्री० (प्रतिचरणा) } निरूपण करवु, आलोचना करवी ते (२) सेवा, शुश्रूषा (३) प्रतिक्रमण (४) सत्कार्यमा प्रवृत्ति

पडिया. स्त्री० (प्रतिज्ञा) टेक, धारणा, प्रतिज्ञा

पडिया. स्त्री० (पटिका) गळाने ढांकवानु वस्त्र

पडियाइक्खिय त्रि० (प्रत्याख्यात) पच्चखाण करेल, त्याग करेल

पडियाखित्त त्रि० (प्रत्याक्षिप्त) निषेध करेलु

पडियागय त्रि० (प्रत्यागत) पाछा आवेल

पडियाणग }
पडियाणिय } न० (पट्यानक) घोडाना पलाणनी नीचेनु वस्त्र, पडघी (२) थिगडु

पडियार पु० (प्रतिकार) पूर्वकर्मनो बदलो (२) उपाय (३) शोध

पडियार पु० (प्रतिचार) अंगचेष्टा (२) प्रतिचार, सेवा

पडियारग पु० (प्रतिचारक) सेवकवर्ग

पडियारिया स्त्री० (प्रतिचारिका) दासी

पडिरह पु० (प्रतिरथ) रथनी सामो रथ

पडिरूव त्रि० (प्रतिरूप) सुन्दर देखावनाळु, जोनारने क्षणे क्षणे नवु लागे तेवु (२) प्रतिबिम्ब पडे तेवी स्वच्छ वस्तु (३) भळतो आकार (४) उत्तर तरफना भूतदेवताना बीजा इन्द्रनु नाम (५) माता अने पिता बन्नेना कुळने लायक (६) श्रेष्ठ पद्धति, जुना वखतथी चालती आवती रीत (७) नमुनो

पडिरूवग } न० (प्रतिरूपक) प्रतिबिम्ब
पडिरूवय } (२) त्रि० नमुनो, तेना जेवु

पडिरूवा. स्त्री० (प्रतिरूपा) चालु अवसर्पिणीना चोथा कुलकरनी स्त्री

पडिलभ पु० (प्रतिलम्भ) प्राप्ति, आहार विगेरेनो लाभ

पडिलद्ध त्रि० (प्रतिलब्ध) मेळवेल प्राप्त करेल

पडिलाभिय त्रि० (प्रतिलाभित) आहार पाणी व्होरावेल, साधुमुनिने निर्दोष आहारादि आपेल

पडिलेहण न० (प्रतिलेखन) }
पडिलेहणा स्त्री० (प्रतिलेखना) } निरीक्षण, तपास

पडिलेहणिया स्त्री० (प्रतिलेखनिका) जुओ " पडिलेहण " शब्द

पडिलेहय त्रि० (प्रतिलेखक) निरीक्षक, जोनार

पडिलेहा स्त्री० (प्रतिलेखा) जुओ ' पडिलेहण ' शब्द

पडिलेहिय त्रि० (प्रतिलेखित) पडिलेहण करेल

पडिलोम त्रि० (प्रतिलोम) विरुद्ध प्रतिकूळ उलटु

पडिवंस पु० (प्रतिवंश) नाना वास

पडिवंसग पु० (प्रतिवंशक) पाञ्जरानी वच्चे फरती गोठवेली वासनी कांबडी (२) उभा वास उपर आडा गोठवेल वास

पडिवक्ख पु० (प्रतिपक्ष) सामोपक्ष, प्रतिपक्ष विरोधीपक्ष

पडिवज्जिय त्रि० (प्रतिपन्न) अंगीकार करेल स्वीकारेल

पडिवडिय त्रि० (प्रतिपतित) આવી ગયેલ

पडिवण्ण त्रि० (प्रतिपन्न) પ્રાપ્ત થયેલું (૨) આશ્રિત (૩) સ્વીકૃત

पडिवत्ति स्त्री० (प्रतिपत्ति) પ્રણામ-વન્દના આદિ વિનયવિધિ, સેવાભક્તિ (૨) અંગીકાર, સ્વીકાર (૩) દ્રવ્યાદિક પદાર્થ પરત્વે મતાન્તર (૪) અનુભવથી થતી પ્રતીતિ-નિશ્ચય (૫) કરણી કૃત્ય (૬) પ્રકાર, ભેદ (૭) જીવાદિદ્વાર, પ્રકરણ (૮) ઉપપત્તિ, યુક્તિઘટના (૯) પ્રાપ્તિ, લાભ (૧૦) અભિગ્રહ વિશેષ (૧૧) પરિપાટી, ક્રમ

पडिवत्तिअ पु० (प्रतिपत्तिक) સમ્યક્ત્વથી પડીને વળી બીજીવાર સમ્યક્ત્વ પામનાર જીવ

पडिवत्तिसमास पु० न० (प्रतिपत्तिसमास) શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર, ગતિ આદિ બે ચાર દ્વારથી થતું જીવાદિ પદાર્થનું જ્ઞાન

पडिवन्न त्रि० (प्रतिपन्न) સ્વીકારેલ અંગીકાર કરેલ (૨) પ્રાપ્ત થયેલ, પામેલ

पडिवया स्त्री० (प्रतिपद्) પડવો, એકમ

पडिवह पु० (प्रतिपथ) આડો રસ્તો, ઉલટો માર્ગ

पडिवा स्त्री० (प्रतिपद्) પડવો, એકમ

पडिवाअ पु० (प्रतिपात) અવધિ જ્ઞાનનો વધારો થાય તે

पडिवाइ त्रि० (प्रतिपातिन्) પડવાના સ્વભાવવાળું આવીને જતું રહે તેવું (૨) પુ० न० અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ

पडिवाय पु० (प्रतिपात) નાશ, ધ્વંસ

पडिवाय पु० (प्रतिपाद) પડવાયો, પલંગ આદિના પાયા નીચે રાખવાનો લાકડાનો કકડો

पडिवासुदेव पु० (प्रतिवासुदेव) જે ત્રણ ખંડનું રાજ્ય કરતા વાસુદેવને હાથે મરે ને તેનું રાજ્ય વાસુદેવ કરે તે પ્રતિવાસુદેવ

पडिविज्जा स्त्री० (प्रतिविद्या) વિદ્યાની સ્હામે વિદ્યા, મારણ, મોહન, વગેરેની સ્હામે તેવી વિદ્યા ચલાવવી તે

पडिवित्थर पु० (प्रतिविस्तर) વિસ્તાર

पडिविरइ स्त्री० (प्रतिविरति) નિવૃત્તિ

पडिविरय त्रि० (प्रतिविरत) સાવદ્ય યોગથી નિવૃત્ત થયેલ

पडिविसज्जिय त्रि० (प्रतिविसर्जित) વિદાય કરેલ, વિસર્જન કરેલ

पडिविसेस त्रि० (प्रतिविशेष) વિશેષ, અધિક

पडिवुत्तया स्त्री० (प्रत्युक्तता) પ્રત્યુત્તર

पडिवूह न० (प्रतिव्यूह) શત્રુની સ્હામે લશ્કર ગોઠવવાની કળા

पडिसंत त्रि० (प्रतिशान्त) શાંત થએલ, વિશ્રાન્ત

पडिसंलीण त्रि० (प्रतिसंलीन) ઇન્દ્રિયોને નિયમમાં રાખી એકાન્તમાં રહેતું, ઇન્દ્રિયાદિકનો નિગ્રહ કરનાર

पडिसंलीणया स्त्री० (प्रतिसंलीनता) પ્રતિસંલીન તપ ઇન્દ્રિયના વિષયો અને કષાયોનો લય કરવો તે

पडिससाहणया स्त्री० (प्रतिससाधना) પછવાડે ચાલવું, ઉલંઘીને ન જવું તે

पडिसडिय त्रि० (प्रतिशटित) ખરી પડેલું

पडिसत्तु पु० (प्रतिशत्रु) પ્રતિપક્ષી દુશ્મન

पडिसाडण न० (प्रतिशाटन) પરિશાટન નામનું કરણ, ઔદારિક શરીરને છોડતા છેલ્લા સમયમાં સર્વથા તે પુદ્ગળોનો ત્યાગ કરવો તે

पडिसारणा स्त्री० (प्रतिस्मारणा) બીજાના મતની નિન્દા કરવી તે

पडिसाहरणा स्त्री० (प्रतिसंहरण) સંકેલી લેવું પાછું ખેંચી લેવું (૨) વિનાશ

पडिसिद्ध त्रि० (प्रतिषिद्ध) નિષેધ કરેલું, નિવારિત

पडिसिविणय पु० (प्रतिस्वप्नक) એક સ્વપ્નનું વિરોધી બીજું સ્વપ્ન, સ્વપ્નાનું પ્રતિકૂળ સ્વપ્નું

पडिसीसक } न० (प्रतिशीर्षक) શિરનું
पडिसीसय } પ્રતિરૂપ શિર

पडिसुइ पु० (प्रतिश्रुति) જમ્બૂદ્વીપના એરવતક્ષેત્રમાં આગામિ ઉત્સર્પિણીમાં થનાર ૯ મા કુલકર

पडिसुणण न० (प्रतिश्रवण) નિમન્ત્રણનો સ્વીકાર

पडिसुणित्तार त्रि० (प्रतिश्रोतृ) સાભળનાર

पडिसुण्ण त्रि० (प्रतिशून्य) ખાલી, શૂન્ય

पडिसुति पु० (प्रतिश्रुति) જુઓ " પડિસુઇ " શબ્દ

पडिसुय पु० न० (प्रतिश्रुत) પ્રતિધ્વનિ, પડઘો (૨) ત્રિ० સાભળેલું. (૩) न० અગીકાર, સ્વીકાર

पडिसुया स्त्री० (प्रतिश्रुता) પ્રવ્રજ્યા વિશેષ, એક પ્રકારની દીક્ષા

पडिसुया स्त्री० (प्रतिश्रुत) પ્રતિશબ્દ, પ્રતિધ્વનિ

पडिसूर पु० (प्रतिसूर्य) સૂર્યની સામે બીજો સૂર્ય દેખાય તે, સૂર્ય પ્રતિબિમ્બ (૨) ઇન્દ્ર ધનુષ

पडिसेग पु० (प्रतिषेक) નાકની અંદરનું આવરણ (૨) નખની નીચેનો ભાગ

पडिसेज्जा स्त्री० (प्रतिशय्या) ઉત્તર શય્યા

पडिसेय पु० (प्रतिषेक) નખની નીચેનો ભાગ

पडिसेवण न० (प्रतिषेवण) નિષિદ્ધ વસ્તુનું સેવન કરવું તે

पडिसेवणा स्त्री० (प्रतिषेवणा) દોષનું સેવન, સયમમાં દોષ લગાડવો તે

पडिसेवणाकुसील पु० (प्रतिषेवणाकुशील) દોષ લગાડવાથી થયેલ કુશીલ, નિયઠાનો એક પ્રકાર

पडिसेवय पु० (प्रतिषेवक) સયમનો વિરાધક, દોષનું સેવન કરનાર (૨) પ્રતિકૂળ સેવા કરનાર

पडिसेवा स्त्री० (प्रतिषेवा) આધાકર્મી આહારાદિનું સેવન કરવાથી દોષ લાગે તે, સયમની વિરાધના

पडिसेवि त्रि० (प्रतिषेविन्) દોષનો સેવનાર

पडिसेविय त्रि० (प्रतिषेवित) શાસ્ત્ર નિષિદ્ધ વસ્તુનું સેવન કરેલ

पडिसेवित्तार त्रि० (प्रतिषेवितृ) પ્રતિષેધવાળી વસ્તુની સેવા કરનાર

पडिसेह पु० (प्रतिषेध) નિષેધ, મનાઈ

पडिसेहअ त्रि० (प्रतिषेधक) પ્રતિષેધ કરનાર, રોકનાર

पडिसेहण न० (प्रतिषेधन) નિષેધ, નિવારણ

पडिसेहिय त्रि० (प्रतिषेधित) પ્રતિષેધ કરેલ, મનાઈ કરેલ

पडिसोय न० (प्रतिश्रोत्र) કાનની સમુખ

पडिसोय पु० (प्रतिस्रोतस्) સ્હામું પૂર, પ્રવાહની સ્હામે

पडिस्सय पु० (प्रतिश्रय) ઉપાશ્રય

पडिस्सुअ त्रि० (प्रतिश्रुत) સ્વીકારેલું, કબૂલ કરેલું

पडिस्सुया स्त्री० (प्रतिश्रुता) જુઓ "પડિસુયા " શબ્દ

पडिहट्टु अ० (प्रतिहृत्य) અર્પણ કરીને

पडिहणण न० } (प्रतिहनन) અટકાવવું
पडिहणणा स्त्री० } તે, નિષેધ

पडिहत्थ त्रि० (प्रतिहस्त) પરિપૂર્ણ, ભરેલું, ઘણુંજ

पडिहय त्रि० (प्रतिहत) પાછા હઠાવેલ, સ્ખલના પમાડેલ

पडिहाण न० (प्रतिभान) પ્રતિભા, બુદ્ધિ વિશેષ

पडिहाण न० (प्रणिधान) चित्तनी એકાગ્રતા
पडिहाणवत त्रि० (प्रतिभानवत्) પ્રતિભા-ઉત્પાતની આદિ બુદ્ધિવાળો
पडिहाणवत त्रि० (प्रणिधानवत्) એકાગ્ર-ચિત્તવાળુ
पडिहाय पु० (प्रतिघात) પ્રતિઘાત પ્રતિબન્ધ, અટકાયત
पडिहार पु० (प्रतिहार) દ્વારપાલ
पडिहारिया स्त्री० (प्रतिहारिका) દાસી
पडीण पु० स्त्री० (प्रतीचीन) પશ્ચિમ પ્રદેશ, પશ્ચિમ દિશા (२) त्रि० પશ્ચિમ દિશાથી સંબંધ રાખનાર
पडीणवाय पु० (प्रतीचीनवात) પશ્ચિમનો વાયુ
पडीणा स्त्री० (प्रतीची) પશ્ચિમ દિશા
पडु त्रि० (पटु) હુશીયાર, ચતુર, ચાલાક
पडुक्खेव पु० (प्रत्युत्क्षेप) ઢોલક, કાસા વગેરે ગાયન ઉપયોગી વાદ્યનો શબ્દ (२) નાચનારીના પગનો ઠમકો
पडुच्च अ० (प्रतीत्य) આશ્રય પરત્વે (२) અપેક્ષા પરત્વે (३) અધિકાર પરત્વે
पडुच्चसच्चा स्त्री० (प्रतीत्यसत्या) સત્ય વચનનો એક ભેદ અપેક્ષા કૃત સત્ય વચન
पडुप्पण्ण } **पडुप्पन्न** } त्रि० (प्रत्युत्पन्न) વિદ્યમાન, વર્તમાન કાળનુ (२) ઉત્પન્ન થયેલ, જાત (३) ગુણાકાર કરેલ (४) પ્રાપ્ત કરેલ, મેળવેલ (५) पु० વર્તમાનકાળ
पडुप्पवाइय त्रि० (प्रत्युत्पवादित) વાજીંત્ર વગાડેલ
पडोआर पु० (प्रत्युपचार) પ્રતિકૂળ ઉપચાર
पडोच्छन्न त्रि० (प्रत्यवच्छन्न) ઢંકાએલુ
पडोयार पु० (प्रत्यवतार) સમવતાર સમાવેશ કરવો, લાગુ પાડવુ (२) આવિર્ભાવ (३) પાત્રના ઉપકરણ (४) સ્વરૂપ (५) ઘનોદધિ વિગેરેનુ વલય.
पडोयार पु० (पदावतार) કોઇ વસ્તુના પદ્મા નિયોગને લીધે કરેલ અવતરણ
पडोयार पु ( ) પરિકર
पडोयार पु० (प्रत्युपचार) પ્રતિકૂળ ઉપચાર-ઉપાય
पडोल पु० (पटोल) પરવરનો ગુચ્છો
पडोला स्त्री० (पटोला) પરવરની વેલ
पड्डुत्थी स्त्री० ( ) ભેસ
पड्डिया स्त्री० ( ) નાની ભેસ, પાડી (२) નાની ગાય, વાછરડી
पढग त्रि० (पाठक) ભણનાર, શીખનાર
पढण न० (पठन) પાઠ, અભ્યાસ
पढण न० (पठन) પઠન કરવુ, ભણવુ
पढम त्रि० (प्रथम) પહેલુ, પ્રથમનુ (२) પ્રધાન, મુખ્ય
पढमकरण न० (प्रथमकरण) ત્રણકરણ પૈકી યથાપ્રવૃત્તિનામનુ પ્રથમ કરણ
पढमकसाय पु० (प्रथमकषाय) પ્રથમ કષાય, અનન્તાનુબંધી કષાય
पढमसरय पु० (प्रथमशरद्) માગશર મહિનો
पढमा स्त्री (प्रथमा) પહેલી તિથિ, પડવો (२ પહેલી વિભક્તિ
पढमालिया स्त्री० (प्रथमालिका) પ્રથમ ભોજન
पढमिल्ल त्रि० (प्राथमिक) પહેલાનુ આદ્ય
पढिअ त्रि० (पठित) ભણેલુ
पण न० (पण) એ નામનુ નવમા દેવલોકનુ એક વિમાન
पण त्रि० (पञ्चन्) પાંચ, સંખ્યાવાચક શબ્દ
पणइणी स्त्री० (प्रणयिनी) પ્રેમાળ સ્ત્રી વલ્લભા
पणग त्रि० (पञ्चक) પાંચ
पणग पु० (पनक) ફુગી, લીલફુલ, ઝારી (२) ઢીલોકાદવ-કીચડ
पणगमट्टिया } **पणगमत्तिया** } स्त्री० (पनकमृत्तिका) નદી આદિમા પાણીનુ પૂર

उतरी गया पछी नीचे चीकणी माटी पडी रहे ते
पणच्चिय त्रि० (प्रनर्तित) नृत्य करेल
पणट्ठ त्रि० (प्रणष्ट) नाश पामेलुं
पणट्ठसंधि पु० (प्रणष्टसन्धि) जेना पादडानी वचली साधानी दाडी देखाती नथी एवी एक जातनी वनस्पति
पणतालीसा स्त्री० (पञ्चचत्वारिंशत्) पिसतालीस, ४५
पणतीसा स्त्री० (पञ्चत्रिंशत्) पात्रीस, ३५
पणत्ति स्त्री० (प्रज्ञप्ति) धर्मनाथजीनी शासन देवीनुं नाम
पणद्ध त्रि० (प्रणद्ध) परिगत.
पणनिद्दा स्त्री० (पञ्चनिद्रा) निद्रा, निद्रानिद्रा, प्रचला, प्रचला प्रचला अने थिणद्धि निद्रा ए पांच निद्रा
पणपणिअ पु० (पञ्चप्राज्ञिक) कुतुहल प्रिय व्यन्तर देवनी एक जात
पणपन्न स्त्री० न० (पञ्चपञ्चाशत्) पंचावन, ५५
पणपन्निय पु० (पञ्चप्राज्ञिक) वाणव्यंतर देवतानी १६ जातमांनी दशमी जात
पणमिय त्रि० (प्रणत) नमेलुं, नीचे वळी गयेलुं
पणय पु० (पनक) लील फुल, फुग (२) शेवाळ (३) चीकणो कादव
पणय त्रि० (प्रणत) अतिनम्र, विनीत (२) नम्र
पणय पु० (प्रणय) स्नेह, प्रेम
पणयंजलि पु० (प्रणयाञ्जलि) प्रणय-प्रेमपूर्वक अंजलि-हाथ जोडवा ते
पणयखिज्जिय न० (प्रणयखेदित) प्रणय-स्नेह छतां खेद रोष दर्शाववो ते
पणयाल } **पणयालीस** } स्त्री० न० (पञ्चचत्वारिंशत्) पिसतालीस, ४५ नी संख्या
पणरस त्रि० (पञ्चदश) पंदर
पणरसिआ स्त्री० (पञ्चदशी) पूनम
पणव पु० (पणव) भाण्ड लोकोनुं वाजिंत्र, ढोल
पणवण्ण स्त्री० न० (पञ्चपञ्चाशत्) पंचावन, ५५
पणवणिय पु० (पञ्चप्राज्ञिक) जुओ "पणपणिअ" शब्द
पणवन्न त्रि० (पञ्चवर्ण) पंचरंगी, पांच रंगवाळुं
पणवीसा स्त्री० (पञ्चविंशति) पचीश, २५
पणस पु० (पनस) फणसनुं वृक्ष-झाड
पणसट्ठि स्त्री० (पञ्चषष्ठि) पांसठ, ६५
पणसीइ स्त्री० (पञ्चाशीति) पच्यासी
पणाम पु० (प्रणाम) प्रणाम, नमस्कार
पणामय त्रि० (प्रणामक) दुर्गति तरफ नमाडनार शब्दादि पांच विषय
पणायक } **पणायग** } त्रि० (प्रणायक) नायक, दोरनार
पणालिआ स्त्री० (प्रणालिका) परम्परा
पणाली पु० (प्रणाली) शरीर जेवडी उंची लाकडी
पणासिअ त्रि० (प्रणाशित) नाश करेलुं
पणिंदिअ पु० (पञ्चेन्द्रिय) पांच इंद्रियवाळा जीव
पणिज्जण न० (प्रणयन) (वध्य भूमि तरफ) लइ जवुं ते
पणिधि पु० स्त्री० (प्रणिधि) माया, छळ
पणिय त्रि० (प्रणीत) सरस, रसदार (२) मनोहर
पणिय न० (पण्य) व्यापार, सोदो, क्रय विक्रय (२) व्यापारनी वस्तु करियाणुं
पणियगिह न० (पण्यगृह) करीयाणानुं घर, दुकान
पणियभंडग न० (पण्यभाण्डक) घी तेल विगेरे माल

पणियभूमि स्त्री० (प्रणीतभूमि) મનોજ્ઞ ભૂમિ

पणियभूमि स्त्री० (पणितभूमि) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ, જ્યાં મહાવીર પ્રભુ એક ચોમાસુ રહ્યા હતા (૨) વિક્રેય વસ્તુ રાખવાનું સ્થાન

पणियसाला स्त्री० (पण्यशाला) કરીયાણાનુ હાટ-દુકાન

पणिवइय त्रि० (प्रणिपतित) નમેલુ

पणिवाय पु० (प्रणिपात) દંડવત્પ્રણામ

पणिहाण न० (प्रणिधान) મન વગેરે યોગોની એકાગ્રતા, અવધાન (૨) પ્રયોગ, વ્યાપાર (૩) અભિલાષા, કામના

पणिहि पु० स्त्री० (प्रणिधि) મનની વિશિષ્ટ એકાગ્રતા (૨) માયા, કપટ (૩) પુ૦ જાસૂસ, દૂત

पणिहिम त्रि० (प्रणिधिक) વેષ બદલાવી કપટ-માયા કરનાર

पणिहिय त्रि० (प्रणिहित) અસન્માર્ગથી હઠીને સન્માર્ગમા વ્યવસ્થિત થયેલ

पणीत त्रि० (प्रणीत) કહેલુ, રચેલુ

पणीय त्रि० (प्रणीत) પ્રરૂપેલુ, પ્રકાશેલુ, રચેલુ (૨) રસભર, જેમા ઘી વિગેરેના બિન્દુ ટપકે તેવુ રસદાર (૩) પ્રકર્ષે કરી દોરવાયેલ (૪) મનોજ્ઞ સુન્દર (૫) સમ્યગ્ આચરિત

पणीयरस त्रि० (प्रणीतरस) સરસ આહાર

पणुन्न त्रि० (प्रणुन्न) પ્રેરણા કરેલ, પ્રેરાયેલ

पणुवीस स्त्री० (पञ्चविंश) પચીશ, ૨૫

पणोल्ली स्त्री० (प्रणोदी) તાજણાની લાકડી

पणोल्लण न० (प्रणोदन) પ્રેરણા

पणोल्लय त्रि० (प्रणोदक) પ્રેરક

पणोल्लि त्रि० (प्रणोदिन्) પ્રેરણા કરનાર (૨) પુ૦ બળદ વગેરેને હાંકવાની લાકડી

पणोल्लिय त्रि० (प्रणोदित) પ્રેરણા કરેલ

पण्ण पु० (प्राज्ञ) ડાહ્યો બુદ્ધિમાન (૨) त्रि० પ્રાજ્ઞસબધી

पण्ण न० (पण्य) વાણિજ્ય (૨) ક્રયવિક્રયની વસ્તુ

पण्ण त्रि० (पन्न) પાત્ર

पण्णग पु० (पन्नग) સર્પ નાગ

पण्णट्ठि स्त्री० (पञ्चषष्टि) પાસઠ, ૬૫

पण्णत्त त्रि० (प्रज्ञप्त) કહેલુ, પરૂપેલુ

पण्णत्ति स्त्री० (प्रज्ञप्ति) નિરૂપણ, પરૂપણા ઉપદેશ (૨) પાંચમુ અગસૂત્ર, ભગવતી સૂત્ર (૩) જમ્બુદ્વીપ પન્નત્તિ વગેરે સૂત્રો

पण्णत्तिक्खेवणी स्त्री० (प्रज्ञप्त्याक्षेपणी) પ્રજ્ઞપ્તિ-સદિગ્ધ માણસને મધુર વચને કરી બોધ આપવારૂપ આક્ષેપક કથા (૨) જમ્બૂદ્વીપપન્નતિ વગેરે પન્નતિસૂત્રનુ કથારૂપે વાચન

पण्णरस त्रि० (पञ्चदशन्) પન્દર, ૧૫

पण्णरसी स्त्री० (पञ्चदशी) પૂનમ

पण्णवग त्रि० (प्रज्ञापक) જણાવનાર ગુરૂ (૨) પ્રરૂપક, પ્રતિપાદક

पण्णवण न० (प्रज्ञापन) પ્રતિપાદન કરવુ (૨) શાસ્ત્ર, સિદ્ધાન્ત

पण्णवणा स्त्री० (प्रज्ञापना) પ્રરૂપણા, નિરૂપણ (૨) ૧૨ ઉપાગ પૈકી ચોથુ ઉપાગસૂત્ર, ૨૯ ઉત્કાલિકસૂત્રમાનુ ૮ મુ (૩) વિનતિ, અરજ

पण्णवणापद न० (प्रज्ञापनापद) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રનુ પદ-પ્રકરણ

पण्णवणिज्ज त्रि० (प्रज्ञापनीय) જણાવવા યોગ્ય

पण्णवणी स्त्री० (प्रज्ञापनी) વિનયવાન્ શિષ્યને ઉપદેશ દેવામા વપરાતી ભાષા અર્થ બોધક ભાષા

पण्णविय त्रि० (प्रज्ञापित) સામાન્યથી કહેલુ, પ્રતિપાદન કરેલુ

पण्णवीस स्त्री० (पञ्चविंश) પચીશ, ૨૫

पण्णवेत्तार त्रि० (प्रज्ञापयितृ) પ્રરૂપણુ કરનાર, પ્રતિપાદન કરનાર

ઉતરી ગયા પછી નીચે ચીકણી માટી પડી રહે તે
पणच्चिय त्रि० (प्रनर्तित) નૃત્ય કરેલ
पणट्ठ. त्रि० (प्रणष्ट) નાશ પામેલુ
पणट्ठसंधि पु० (प्रणष्टसंधि) જેના પાદડાની વચલી સાધાની કાડી દેખાતી નથી એવી એક જાતની વનસ્પતિ
पणतालीसा स्त्री० (पञ्चचत्वारिंशत्) પિસતાલીસ, ૪૫
पणतीसा स्त्री० (पञ्चत्रिंशत्) પાત્રીશ, ૩૫
पणत्ति स्त्री० (प्रज्ञप्ति) ધર્મનાથજીની શાસન દેવીનુ નામ
पणद्ध त्रि० (प्रणद्ध) પરિગત.
पणनिद्दा स्त्री० (पञ्चनिद्रा) નિદ્રા, નિદ્રાનિદ્રા, પ્રચલા, પ્રચલા પ્રચલા અને થિણદ્ધિ નિદ્રા એ પાચ નિદ્રા
पणपणिआअ पु० (पञ्चप्रज्ञप्तिक) કુતૂહલ પ્રિય વ્યન્તર દેવની એક જાત
पणपन्न स्त्री० न० (पञ्चपञ्चाशत्) પચાવન, ૫૫
पणपन्निय पु० (पञ्चप्रज्ञप्तिक) વાણવ્યતર દેવતાની ૧૬ જાતમાની દશમી જાત
पणमिय त्रि० (प्रणत) નમેલુ, નીચે વળી ગયેલુ
पणय पु० (पनक) લીલ ફુલ, ફુગ (૨) શેવાળ (૩) ચીકણો કાદવ
पणय त्रि० (प्रणत) અતિનમ્ર, વિનીત (૨) પ્રાપ્ત
पणय पु० (प्रणय) સ્નેહ, પ્રેમ
पणयंजलि पु० (प्रणयाञ्जलि) પ્રણય-પ્રેમપૂર્વક અન્જલિ-હાથ જોડવા તે
पणयखिज्जिय न० (प्रणयखेदित) પ્રણય-સ્નેહ છતા ખેદ રોષ દર્શાવવો તે
पणयाल } स्त्री० न० (पञ्चचत्वारिंशत्)
पणयालीस } પિસતાળીસ, ૪૫ ની સખ્યા
पणरस त्रि० (पञ्चदश) પદર
पणरसिआ स्त्री० (पञ्चदशी) પૂનમ
पणव पु० (पणव) ભાણ્ડ લોકોનુ વાજીત્ર, ઢોલ
पणवण्ण स्त्री० न० (पञ्चपञ्चाशत्) પચાવન, ૫૫
पणवण्णिआय पु० (पञ्चप्रज्ञप्तिक) જુઓ "પણ પણ્ણિઅ" શબ્દ
पणवन्न त्रि० (पञ्चवर्ण) પચરગી, પાચ રગવાળુ
पणवीसा स्त्री० (पञ्चविंशति) પચીશ, ૨૫
पणस पु० (पनस) ફણસનુ વૃક્ષ-ઝાડ
पणसट्ठि स्त्री० (पञ्चषष्टि) પાસઠ, ૬૫
पणसीइ स्त्री० (पञ्चाशीति) પચ્યાશી
पणाम पु० (प्रणाम) પ્રણામ, નમસ્કાર
पणामय त्रि० (प्रणामक) દુર્ગતિ તરફ નમાડનાર શબ્દાદિ પાચ વિષય
पणायक } त्रि० (प्रणायक) નાયક, દોરનાર
पणायग }
पणालिआ स्त्री० (प्रणालिका) પરમ્પરા
पणाली पु० (प्रणाली) શરીર જેવડી ઉંચી લાકડી
पणासिअ त्रि० (प्रणाशित) નાશ કરેલુ
पणिंदिअ पु० (पञ्चेन्द्रिय) પાચ ઇન્દ્રિયવાળા જીવ
पणिज्जण न० (प्रणयन) (વધ્ય ભૂમિ તરફ) લઇ જવુ તે
पणिधि पु० स्त्री० (प्रणिधि) માયા, છળ
पणिय त्रि० (प्रणीत) સરસ, રસદાર (૨) મનોહર
पणिय न० (पण्य) વ્યાપાર, સોદો, ક્રય વિક્રય (૨) વ્યાપારની વસ્તુ કરિયાણુ
पणियगिह. न० (पण्यगृह) કરીયાણાનુ ઘર, દુકાન
पणियभंडग न० (पण्यभाण्डक) ઘી તેલ વિગેરે માલ

पत्तल न० (पत्तल) પાપણ
पत्तल त्रि० (पत्रल) પાદડાવાળુ
पत्तविच्छुय पु० (पत्रवृश्चिक) જીવ વિશેષ, ચાર ઇન્દ્રિય જીવની એક જાત, વીંછી
पत्तसगडिया स्त्री० (पत्रशकटिका) પાદડાથી ભરેલી ગાડી
पत्तहार पु० (पत्रहार) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત
पत्ताबंध पु० (पात्रबन्ध) પાતરા બાધવાનો ચોસાર વસ્ત્રખડ-ઝોળી
पत्तामोड न० (पत्रामोट) ડાળીને નાગી નીચે નમાડી ચુટેન પાદડા
पत्ताहार पु० (पत्राहार) પાદડા પર નિર્વાહ કરનાર વાનપ્રસ્થ
पत्ताहारग पु० (पत्राहारक) પાદડાનો જીવડો, તેઇન્દ્રિય જીવ વિશેષ
पत्तिअ न० (प्रीतिक) પ્રીતિ ઉપજાવનાર વચન (२) પ્રેમ પ્રીતિ
पत्तिइय त्रि० (प्रत्ययित) પ્રતીતિ ભરેલુ, વિશ્વાસજનક
पत्तिय पु० न० (प्रत्यय) નિમિત્ત, કારણ, હેતુ (२) વિશ્વાસ
पत्तिय त्रि० (प्रतीत) પ્રસિદ્ધ પ્રખ્યાત (२) પ્રતીતિ રાખેન
पत्तिय त्रि० (पत्रित) પાદડાવાળુ
पत्ती स्त्री० (पत्नी) સ્ત્રી, પત્ની, ધણીયાણી
पत्ती स्त्री० (पात्री) પાત્રી, પ્યાલો
पत्तेग न० (प्रत्येक) નામ કર્મની આઠ પ્રત્યેક પ્રકૃતિ, ઉપરાત નામ વગેરે (२) એકની તરફ
पत्तेगतणु त्रि० (प्रत्येकतनु) પ્રત્યેક શરીરી જેને એક જીવદીઠ એક શરીર હોય તે
पत्तेय न० (प्रत्येक) દરેક એકેએક (२) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ પ્રત્યેક શરીર-એક જીવ દીઠ એક શરીર પામેછે (३) પ્રત્યેક વનસ્પતિ વગેરે
पत्तेयबुद्ध पु० (प्रत्येकबुद्ध) પ્રત્યેક બુદ્ધ કોઈ વસ્તુના નિમિત્તથી જેને બોધ થયો હોય તે કરકડુ આદિ મહાપુરૂષ
पत्तेयबुद्धसिद्ध पु० (प्रत्येकबुद्धसिद्ध) પ્રત્યેક બુદ્ધ થઇને મોક્ષ ગયા હોય તે સિદ્ધના પ૨ ભેદમાનો એક ભેદ
पत्तेयसरीर न० (प्रत्येकशरीर) }
पत्तेयसरीरनाम न० (प्रत्येकशरीरनामन्) } પ્રત્યેક શરીર, જીવ જીવદીઠ એકેક શરીર
पत्तोवग्ग पु० (पत्रोपग) ઘણા પાદડાવાળુ ઝાડ
पत्थ पु० (प्रार्थ) પ્રાર્થના
पत्थ त्रि० (पथ्य) હિતકાર, પ્રકૃતિને માફક આવે તેવુ
पत्थ पु० (प्रस्थ) પાથો, બત્રીશ પસલી પ્રમાણનો એક માપ (२) શિખર, ટોચ
पत्थड पु० (प्रस्तट) પાથડો, પડ (२) ભવનની વચ્ચેનો અતરાળ ભાગ
पत्थड त्रि० (प्रस्तृत) પાથરેલુ ફેલાયેલુ
पत्थणया } स्त्री० (प्रार्थना) માગણી,
पत्थणा } યાચના કરવી તે (२) લોભનુ પર્યાય નામ
पत्थणिज्ज त्रि० (प्रार्थनीय) પ્રાર્થના કરવા યોગ્ય
पत्थय त्रि० (प्रार्थक) પ્રાર્થના કરનાર, માગી લેનાર
पत्थयण न० (पथ्यदन) ભાતુ, ટીમણુ નાસ્તો
पत्थर पु० (प्रस्तर) પાષાણ પથ્થર
पत्थाण न० (प्रस्थान) ગમન, યાત્રા
पत्थार पु० (प्रस्तार) વસ્ત્રનો એક વિભાગ (२) પ્રાયશ્ચિત રચના વિશેષ (३) નાશ, મરણ
पत्थाव पु० (प्रस्ताव) સમ્બન્ધ વિષય (२) અવસર
पत्थिय त्रि० (प्रार्थित) પ્રાર્થના કરેલુ ઇચ્છેલુ

णा स्त्री० (प्रज्ञा) બુદ્ધિ (૨) વિવેક જ્ઞાન, સમજણ

णा स्त्री० (पञ्चाशत्) પચાશ

णाण न० (प्रज्ञान) સદસદ્ વિવેક (૨) સમ્યગ્જ્ઞાન (૩) આગમ

णापरिसह पु० (प्रज्ञापरिषह) બુદ્ધિનો ગર્વ ન કરવો (૨) બુદ્ધિની મંદતાનો ખેદ ન કરવો (૩) પ્રજ્ઞા–બુદ્ધિની મન્દતાનો પરિષહ

णास स्त्री० (पञ्चाशत) પચાસ, ૫૦

ह पु० (प्रश्न) પ્રશ્ન, સવાલ

ह्नव पु० (प्रस्रव) ટપકવુ, ઝરવુ (૨) સ્તનધારા

ह्नव पु० (प्रह्नव) એ નામનો એક અનાર્યદેશ (૨) त्रि० તે દેશનો રહેવાસી

ह्नवण न० (प्रस्रवण) ઝરવુ, ટપકવુ

ह्नवण न० (प्रज्ञापन) જણાવવુ તે, નિ-રૂપણ

ह्नविआ स्त्री० (प्रह्नविका) પ્રહ્નવ દેશમા જન્મેલી દાસી

ह्नावागरण न० (प्रश्नव्याकरण) પ્રશ્ન વ્યાકરણ નામનુ દશમુ અગસૂત્ર

ह्न पु० स्त्री० (पार्ष्णि) પગની પાની

ह्निया स्त्री० (पार्ष्णिका) પગની પાની

गवीहिया स्त्री० (पतङ्गवीथिका) પતંગીયાની ગતિ પ્રમાણે અનિયમિતપણે ક્રમ-વિના ગૌચરી કરવી તે, ગૌચરીનો એક પ્રકાર

णु त्रि० (प्रतनु) ઝીણુ, પાતળુ, સૂક્ષ્મ

रग पु० (प्रतरक) સોના રૂપાને જંતરડામા ખેચી બનાવેલ ઝીણા તાર

ति पु० (पति) ભર્તા, સ્વામી, ધણી

तिक्कंत त्रि० (प्रतिक्रान्त) પ્રવેશ કરેલ

तिट्ठा स्त्री० (प्रतिष्ठा) આદર, ખ્યાતિ, પ્રતિષ્ઠા

पतिट्ठाण न० (प्रतिष्ठान) ત્રાણ શરણ, રક્ષણ કાર્ય

पतिट्ठिय. त्रि० (प्रतिष्ठित) પ્રતિષ્ઠા પામેલુ

पतिराण त्रि० (प्रतीर्ण) પાર પહોચેલ.

पतिराणा स्त्री० (प्रतिज्ञा) પ્રતિજ્ઞા, ટેક

पतिबोहण पु० (प्रतिबोधन) જ્ઞાન દેવુ, જગાડવુ તે

पतिभयकर त्रि० (प्रतिभयङ्कर) મ્હોટો ભય ઉત્પન્ન કરે તેવુ

पतिभाग पु० (प्रतिभाग) સમાન, પ્રતિરૂપ

पतिरिक्क त्रि० (प्रतिरिक्त) ખાલી, શૂન્ય

पतुराण न० (प्रतुन्न) ઝાડની છાલના વસ્ત્રની એક જાત

पत्त न० (पत्र) પાદડુ, પાન (૨) પાખ (૩) પુસ્તકના પૃષ્ટ–પાના

पत्त त्रि० (प्राप्त) પામેલુ, પ્રાપ્ત કરેલ

पत्त न० (पात्र) પાત્ર, વાસણ (૨) પાત્ર, ગુણવાન્, સુપાત્ર (૩) પાત્ર, નાટકનો ખેલ ભજવનાર, એક્ટર

पत्तअ त्रि० (पत्रक) ગેય–ગીતનો એક પ્રકાર (૨) न० પાતરૂ, પાદડુ

पत्तइय त्रि० (पत्रित) જેમા નાના પાદડા આવ્યા છે તે (૨) કઠણ પાંદડાવાળુ

पत्तकालग पु० (पत्रकालक) આનભિકા નગરીની બહારનો એક ચૈત્ય

पत्तच्छेज्ज न० (पत्रच्छेद्य) બાણથી પાદડુ વિધવાની કળા

पत्तच्छेज्जक त्रि० (पत्रच्छेद्यक) ઝાડના પાદડા જમીન ઉપર પાડનારનુ કામ

पत्तट्ट त्रि० (प्राप्तार्थ) અતિકુશળ

पत्तपुड पु० (पत्रपुट) પાદડાનો દડીયો, દુનો

पत्तविंटिय पु० (पत्रवृन्तक) પાદડાને આશ્રી રહેનાર ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

पत्तय न० (पत्रक) એક પ્રકારનુ ગેય

पत्तरक पु० (प्रतरक) આભરણ વિશેષ.

पन्ना स्त्री० (प्रज्ञा) માણસની દશ દશાઓ પૈકી પાંચમી દશા, ૪૧ થી ૫૦ વર્ષ સુધીની માણસની સમજણવાળી અવસ્થા (૨) બુદ્ધિ, ડહાપણ

पन्नाण न० (प्रज्ञान) પદાર્થનું સ્વરૂપ સારી રીતે જાણવું તે (૨) પ્રકૃષ્ટ જ્ઞાન (૩) આગમ, શાસ્ત્ર

पन्नास स्त्री० (पञ्चाशत्) પચાસ, ૫૦

पन्हुय. पु० (प्रस्रव) થાનમાંથી ઉભરાતું દૂધ, હર્ષથી માતાને દૂધનો પાનો ચઢે તે

पपंच पु० (प्रपञ्च) આડમ્બર, ડોળ (૨) ઠગાઇ

पपुत्त पु० (प्रपौत्र) પરપોતરો, પુત્રના પુત્રનો પુત્ર (૨) પોતાનો પુત્ર

पप्पग पु० (पर्पक) એક જાતનું ઘાસ, વનસ્પતિ વિશેષ

पप्पड पु० स्त्री० (पर्पट) પાપડ

पप्पडमोदय पु० (पर्पटमोदक) મિષ્ટાન્ન વિશેષ, મગદળ અને અડદીઆ

पप्पडिया स्त्री० (पर्पटिका) પાપડ, વડી વગેરે ખાદ્ય પદાર્થો

पप्पुय. त्रि० (प्रप्लुत) ભીંજાએલ

पप्फड पु० (पर्पट) પાપડ

पप्फुय त्रि० (प्रप्लुत) વિકાસ પામેલ (૨) વહેતું, ટપકતું

पप्फुल्ल त्रि० (प्रफुल्ल) વિકસ્વિત, ખીલેલ

पप्फोडण न० (प्रस्फोटन) વિસ્તારવું (૨) ઝાપટવું

पप्फोडणा } पप्फोडणी } स्त्री० (प्रस्फोटना) પડિલેહણ વખતે વસ્ત્રને ઝાપટવું તે, પડિલેહણના એક દોષનું નામ

पबंध पु० (प्रबन्ध) નિરંતર વિકથા કરવી તે, સ્ત્રીકથા, ભત્તકથા, દેશકથા અને રાજકથા એ ચાર વિકથાની પ્રવૃત્તિ (૨) રચના, નિર્માણ

पबंधण न० (प्रबन्धन) પ્રબન્ધ કરવો, વ્યવસ્થા કરવી

पबाहा स्त्री० (प्रबाधा) વિશેષ પીડા, પ્રકૃષ્ટ બાધા

पबोहय त्रि० (प्रबोधक) પ્રબોધ કરનાર

पब्भ त्रि० (प्रह्व) નમ્ર

पब्भट्ठ त्रि० (प्रभ्रष्ट) ભ્રષ્ટ, પતિત થયેલ

पब्भार पु० (प्राग्भार) પર્વતનો કંઇક નમી ગયેલો ભાગ-શિખર (૨) સમૂહ (૩) એક જાતનો કારીગર

पब्भारगअ त्रि० (प्राग्भारगत) નમેલું

पब्भारा स्त्री० (प्राग्भारा) માણસની દશ દશાઓમાંની આઠમી દશા (૨) પુરૂષની ૭૦ થી ૮૦ વર્ષ સુધીની અવસ્થા

पभ पु० (प्रभ) હરિકાન્ત અને હરિસહ ઇન્દ્રના લોકપાળનું નામ (૨) પ્રભા, કાંતિ (૩) त्रि० સમાન, તુલ્ય

पभंकर पु० (प्रभङ्कर) પ્રભંકર નામે ત્રીજા દેવલોકનું એક વિમાન (૨) એ નામનું પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન (૩) લોકાન્તિક દેવતાનું એક વિમાન (૪) એ નામનો એક ગ્રહ

पभकर पु० (प्रभाकर) તેજ આપનાર, પ્રકાશ કરનાર

पभंकरा स्त्री० (प्रभंकरा) જ્યોતિષીના ઇન્દ્ર ચન્દ્રમા તથા સૂર્યની ચોથી અગ્રમહિષીનું નામ (૨) કચ્છગાવતી વિજયની મુખ્ય રાજધાની–નગરી

पभंगुर त्रि० (प्रभङ्गुर) ક્ષણમાં નાશ પામે તેવું ક્ષણભંગુર

पभंजण पु० (प्रभञ्जन) પ્રભંજન નામે વાયુ કુમાર જાતિના દેવતાનો ઇન્દ્ર (૨) પાતાળ કળશાના અધિષ્ઠાતા એક દેવનું નામ

पभकंत पु० (प्रभकान्त) જુઓ "પભંકર"

पत्थिय त्रि० (प्रस्थित) વિદાય થયેલું
पत्थिया स्त्री० (प्रस्थिका) છાબડી, ટોપલી
पत्थियापिडग्र पु० (प्रस्थिकापिटक) કાનડની એ બાજુની વાસની છાબડી–ટોપલી
पत्थिव पु० (पार्थिव) રાજા
पत्थुय त्रि० (प्रस्तुत) ચાલુ, ચાલતુ (૨) પ્રાપ્ત, લબ્ધ
पथ पु० (पथिन्) માર્ગ, રસ્તો
पथिय पु० (पथिक) મુસાફર
पद न० (पद) પદ, વાક્યનું એક અંગ, શબ્દ (૨) જીવ અજીવ આદિ પદાર્થ (૩) જીવાદિ પદાર્થના વર્ણનવાળુ પ્રકરણ–અધ્યાય (૪) પગ (૫) સ્થાન, ઠેકાણુ
पदंसिय त्रि० (प्रदर्शित) દેખાડેલુ
पदत्थ पु० (पदार्थ) જીવાદિ પદાર્થ, તત્ત્વ
पदबद्ध त्रि० (पदबद्ध) વિશિષ્ટ પદ રચનાથી રચેલ
पदमग्ग पु० (पदमार्ग) પગ રસ્તો
पदसम न० (पदसम) જે પદ જે સ્વરમાં ગાવુ જોઇએ તેજ સ્વરમાં ગાવુ તે
पदाण न० (प्रदान) આપવુ, દેવુ તે
पदायग त्रि० (प्रदायक) દેનાર
पदाहिणा स्त्री० (प्रदक्षिणा) પ્રદક્ષિણા કરવી તે
पदिद्ध त्रि० (प्रदिग्ध) ચોપડેલ, ભભરાવેલ
पदिसा स्त्री० (प्रदिश्) વિદિશા, અગ્નિ, નૈર્ઋતિ વગેરે ખુણા
पदीव पु० (प्रदीप) દીવો
पदीवग पु० (प्रदीपक) મ્હોટો દીવો, મસાલ
पदुग्ग पु० (प्रदुर्ग) કોટ, કિલ્લો, ગઢ
पदुट्ठ त्रि० (प्रदुष्ट) દૂષિત, દ્વેષયુક્ત
पदूमिय त्रि० (प्रदावित) અત્યન્ત પીડિત
पदेस पु० (प्रदेश) સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ અંશ, પ્રદેશ, અવિભાગી અંશ (૨) જગ્યા, સ્થાન
पदेसिग्र त्रि० (प्रदेशित) બતાવેલ, દર્શાવેલ
पदेसिय त्रि० (प्रदेशिक) પ્રદેશવાળો, પ્રદેશના સમૂહથી બનેલ સ્કંધ વગેરે
पदोस पु० {(प्रदोष) (प्रद्वेष)} દ્વેષ, ખાર, દોષ (૨) પ્રાતઃકાળ અને સાયંકાળ
पद्धइ स्त्री० (पद्धति) પંક્તિ, શ્રેણી (૨) માર્ગ, રસ્તો
पद्धंस पु० (प्रध्वंस) ધ્વંસ, નાશ
पद्धंसाभाव पु० (प्रध्वंसाभाव) વસ્તુનો ધ્વંસ થવાથી થતો અભાવ
पधूविय त्रि० (प्रधूपित) ધૂપથી સુવાસિત કરેલુ
पन्न त्रि० (प्रज्ञ) જુઓ "પણ્ણ" શબ્દ
पन्न त्रि० (प्राज्ञ) પ્રજ્ઞાવાન્, પંડિત (૨) ત્રિ० પ્રજ્ઞા સંબંધી
पन्नग पु० (पन्नग) સર્પ
पन्नत्त त्रि० (प्रज्ञप्त) કહેલુ, ફરમાવેલું
पन्नत्तरि स्त्री० (पञ्चसप्तति) પંચોતેર, ૭૫
पन्नत्तार त्रि० (प्रज्ञापयितृ) પ્રરૂપણા કરનાર
पन्नत्ति स्त्री० (प्रज्ञप्ति) જણાવવુ તે, નિરૂપણ
पन्नरस त्रि० (पञ्चदशन्) પન્દર, ૧૫
पन्नरसी स्त्री० (पञ्चदशी) પુનમ, પંદરમી તિથિ
पन्नवग पु० (प्रज्ञापक) પ્રશ્નનો ખુલાસો કરનાર–આચાર્ય
पन्नवणा स्त्री० (प्रज्ञापना) એ નામનુ એક ઉપાંગ સૂત્ર–આગમ (૨) નિરૂપણ કરવુ, કહેવુ
पन्नवणी स्त्री० (प्रज्ञापना) શિષ્યવર્ગને ઉપદેશ દેવો તે, ઉપદેશ આપવાની ભાષા, ભાષાનો એક પ્રકાર
पन्नविश्र त्रि० (प्रज्ञापित) જણાવેલુ, સમજાવેલુ
पन्नवीस स्त्री० (पञ्चविंशति) પચ્ચીસ, ૨૫
पन्नहत्तरि स्त्री० (पञ्चसप्तति) પંચોતેર, ૭૫

पमाइ त्रि० (प्रमादिन्) આળસુ બેદરકાર
पमाण न० (प्रमाण) પ્રત્યક્ષ પરોક્ષ આદિ પ્રમાણ (૨) માન, હદ (૩) આહારની મર્યાદા (૪) હેતુ, કારણ (૫) ન્યાય શાસ્ત્ર (૬) યથાર્થ જ્ઞાન, સત્ય જ્ઞાન (૭) સખ્યા (૮) માપ, પરિમાણ
पमाणगुल पु० (प्रमाणागुल) પ્રમાણાગુલ, મહાવીરસ્વામિની એક હજાર આત્માગુલ પ્રમાણ ભરપ
पमाणकाल पु० (प्रमाणकाल) માસ, ઋતુ, અયન, શતવપ, પલ્યોપમ વગેરે નક્કી કરેલ પ્રમાણરૂપ કાળ
पमाणपक्ख पु० (प्रमाणपक्ष) પ્રમાણરૂપ પખવાડિયુ, અજવાળીયુ અને અધારીયુ
पमाणसंवच्छर पु० (प्रमाणसवत्सर) નક્ષત્ર સવત્સર, ચન્દ્રસવત્સર, ઋતુસવત્સર, આદિત્ય સવત્સર અને અભિવર્ધિત સવત્સર એ પાચ સવત્સરનો સમુદાય
पमाद } **पमाय** } पु० (प्रमाद) મદ, વિષય, કષાય, નિદ્રા અને વિકથા એ પાચ પ્રમાદ (૨) પ્રમાદ, ગફલત, આશ્રવનુ ત્રીજુ સ્થાન
पमायप्पमाय न० (प्रमादाप्रमाद) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૧૦ મુ સૂત્ર
पमार पु० (प्रमार) મરણનો પ્રારભ (૨) નઠારી રીતે મારવુ તે
पमिलाण त्रि० (प्रम्लान) અતિશય કરમાઇ ગયેલ.
पमुइय त्रि० (प्रमुदित) ખુશાલીયુક્ત, ખુશી થયેલ
पमुक्ख त्रि० (प्रमुख्य) અગ્રેસર
पमुह त्रि० (प्रमुख) આગેવાન (૨) पु० પ્રમુખ નામનો ૪૯ મો ગ્રહ
पमुहर त्रि (प्रमुखर) } **पमुहरि** त्रि० (प्रमुखरिन्) } વાચાળ ઘણુ બોલનાર

पमेइल पु० (प्रमेदस्विन्) ઘણા મેદવાળુ, જાડુ
पमोक्ख पु० (प्रमोक्ष) ઉત્તરપક્ષ, જવાબ (૨) મોક્ષ, કર્મથી છુટકારો
पमोक्खण न० (प्रमोचन) પરિત્યાગ
पमोद } **पमोय** } पु० (प्रमोद) મહોત્સવ, આનદ
पम्ह पु० न० (पक्ष्मन्) કમળનો તતુ, પદ્મકેશર (૨) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) પુલ, લુગડાની ફુમ (૪) છેડો (૫) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની મેરૂ તરફથી પહેલી વિજય (૬) એ વિજયનો રાજા
पम्हकंत पु० (पद्मकान्त) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
पम्हकूड पु० (पद्मकूट) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) સીતા મહા નદીના ઉતર કાઠા ઉપરનો એક વખારા પર્વત (૩) વિદ્યુત્પ્રભ વખારાપર્વત ઉપરના નવ ફૂટમાનુ ચોથુ ફૂટ–શિખર
पम्हगंध पु० (पद्मगन्ध) દેવકુરૂ ઉત્તરકુરૂ ક્ષેત્રના માણસોની એક જાત (૨) પદ્મના જેવી ગન્ધ (૩) त्रि० કમળના જેવી ગન્ધવાળુ
पम्हगावई स्त्री० (पद्मकावती) એ નામની મહાવિદેહની એક વિજય
पम्हज्झय पु० (पद्मध्वज) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
पम्हुट्ठ त्रि० (प्रस्मृत) ભૂલી ગયેલ (૨) પડી ગયેલ
पम्हुप्पभ पु० (पद्मप्रभ) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
पम्हल त्रि० (पक्ष्मल) પુમ્ભવાળુ રુવાટાવાળુ વસ્ત્ર વિશેષ
पम्हलेस्स पु० (पद्मलेश्य) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पभणिय त्रि० (प्रभणित) કહેલું
पभव पु० (प्रभव) ઉત્પતિ, કારણ (२) પ્રભવસ્વામી
पभा स्त्री० (प्रभा) કાન્તિ, જ્યોતિ, તેજ
पभाइय त्रि० (प्राभातिक) પ્રાત કાળ સમ્બન્ધી, સવારનુ
पभाकर पु० (प्रभाकर) એ નામનુ ત્રીજા દેવલોકનુ એક વિમાન
पभाय न० (प्रभात) પ્રભાત, પ્રાત કાળ
पभार पु० (प्रभार) પ્રકૃષ્ટ ભાર
पभाव पु० (प्रभाव) મહિમા, પ્રતાપ
पभावई स्त्री० (प्रभावती) ઓગણીશમા તીર્થંકરની માતાનુ નામ (૨) બળરાજાની રાણીનુ નામ (૩) ઉદાયન રાજાની દેવીનુ નામ
पभावणा स्त्री० (प्रभावना) શાસન ઉન્નતિના જે જે કારણો હોય તેનુ પ્રવર્તન કરવુ તે; સમકિતના આઠ આચારમાંનો છેલ્લો આચાર
पभास पु० (प्रभास) બારમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) લવણ સમુદ્ર અને સિંધુ નદીના સંગમસ્થાને પ્રભાસ નામે દેવનાના આવાસરૂપ એક તીર્થ કે જ્યાં ચક્રવર્તી અઠ્ઠમ તપ કરે (૩) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન (૪) મહાવીર પ્રભુના એક ગણધરનુ નામ (૫) ઐરવતવર્ષ ક્ષેત્રના દત્તવૈતાઢ્યનો અધિષ્ઠાતા દેવતા
पभासतित्थकुमार पु० (प्रभासतीर्थकुमार) પ્રભાસતીર્થનો અધિપતિ દેવતા
पभासा स्त्री० (प्रभाषा) અહિંસા દયા
पभासिय त्रि० (प्रभाषित) ઉક્ત, કથિત
पभिइ } **पभित्ति** } अ० (प्रभृति) શરૂઆત, આદિ, વગેરે
पभीय. त्रि० (प्रभीत) બહુ બીધેલ, ભય પામેલ
पभु. पु० (प्रभु) સમર્થ, દેવાધિદેવ, તીર્થંકર (૨) સ્વામી
पभूत त्रि० (प्रभूत) ઉદ્ભવેલ, ઉત્પન્ન થયેલ (૨) અતિશય, ઘણુ (૩) પ્રમાદાદિનુ પરિણામ, અતીત અનાગતાદિ વિષયક કર્મ પરિણામ
पभेय पु० (प्रभेद) પ્રકાર, ભેદ
पमइल त्रि० (प्रमलिन) અતિમલિન.
पमक्खिय त्रि० (प्रम्रक्षित) વિલિપ્ત
पमज्जण न० (प्रमार्जन) પૂંજવુ સાફ કરવુ
पमज्जणया } **पमज्जणा** } स्त्री० (प्रमार्जन) પૂંજવુ, શુદ્ધ કરવુ, માર્જન કરવુ (२) વાસીદુ વાળવુ તે
पमज्जणिया } **पमज्जणी** } स्त्री० (प्रमार्जनी) કચરો કાઢવાનુ ઝાડુ સાવરણી
पमज्जिय त्रि० (प्रमार्जित) સાફ કરેલ
पमत्त त्रि० (प्रमत्त) પ્રમાદયુક્ત, પ્રમાદી (૨) પ્રમત્તસયતિ, છઠ્ઠા ગુણઠાણાવાળો
पमत्तविरत त्रि० (प्रमत्तविरत) પ્રમત્તસયતિ, છઠ્ઠા ગુણઠાણાવાળો
पमत्तसजय पु० (प्रमत्तसंयत) જેને કંઈક પ્રમાદ રહેલો છે તેવા છઠ્ઠા ગુણસ્થાનવર્તી સાધુ પ્રમાદી સાધુ
पमद्दवण न० (प्रमदवन) મહાપદ્મ નામના યુવરાજનુ પ્રમદવન નામે એક ઉદ્યાન
पमद्दा स्त्री (प्रमदा) જુવાનસ્ત્રી, ઉત્તમસ્ત્રી
पमद्द पु० (प्रमर्द) મર્દન મર્દન
पमद्दण न० (प्रमर्दन) મર્દન કરવુ (२) પરાજય કરવો (૩) ઓછુ કરવુ. (४) નાશ કરવો
पमद्दि त्रि० (प्रमर्दिन्) મર્દન કરનાર, પીડનાર
पमयवण न० (प्रमदवन) સેતવીપુર નગરની બહારનુ એક વન
पमया स्त्री० (प्रमदा) જુઓ. " પમદા " ३७६

पयणगसाला त्रि० (पचनकशाला) રસોઇ ખાનુ રસોડુ

पयणु त्रि० (प्रतनु) સૂક્ષ્મ, પાતળુ

पयत त्रि० (प्रयत) પ્રવૃત્ત થયેલ

पयति स्त्री० (प्रकृति) પ્રકૃતિ, સ્વભાવ

पयत्त पु० (प्रयत्न) પુરૂષાર્થ, મહેનત, પ્રયત્ન (૨) કંઠ તાલુ વગેરે સ્થાનનો વ્યાપાર

पयत्त त्रि० (प्रवृत्त) કામમા લાગેલુ, ઉદ્યમવત

पयत्त न० (पदात्त) ગેયના ચાર પ્રકાર માનો બીજો પ્રકાર, પાદલબ્ધ-ચરણબદ્ધ ગીત

पयत्त त्रि० (प्रदत्त) આપેલ (૨) અનુજ્ઞાત, સમત

पयत्ताय न० (पदन्नात) ગીત વિશેષ

पयत्थ पु० (पदार्थ) વસ્તુ (૨) શબ્દનુ પ્રતિપાદ્ય (૩) તત્ત્વ

पयपास पु० (पदपाश) જાળ આદિ બન્ધન

पयबद्ध य० (पदबद्ध) છન્દોબદ્ધ કાવ્ય

पयमग्ग पु० (पदमार्ग) પગ રસ્તો

पयय पु० (पतग) વાણવ્યન્તર દેવોની એક જાતિ (૨) પતગ દેવોના દક્ષિણ દિશાનો ઇન્દ્ર

पययवइ पु० (पतगपति) પતગ દેવોના ઉત્તર દિશાનો ઇન્દ્ર

पयर पु० न० (प्रतर) આકાશ પ્રદેશની લાબી અને પ્હોળી પંક્તિ (૨) થર, પડ (૩) પતરૂ

पयर पु० (प्रकर) સમૂહ

पयरआयत न० (प्रतरायत) પ્રતરરૂપે આયત સંઠાણ

पयरग पु० (प्रतरग) એક જાતનો સોનાનો દાગીનો (૨) ઘોડાનો શણગાર (૩) પત્ર, પાખડી

पयरतव पु० न० (प्रतरतपस्) તપ વિશેષ, શ્રેણીને શ્રેણી ગુણી કરતા પ્રતર થાય, દાખલા તરીકે ચાર કોષ્ટકની શ્રેણી હોય તો ૧૬ કોષ્ટકનુ પ્રતર થાય જેમકે ક્રમથી

૧	૨	૩	૪
૨	૩	૪	૧
૩	૪	૧	૨
૪	૧	૨	૩

એક બે ત્રણ ચાર વગેરે અહીં બતાવ્યા પ્રમાણે ઉપવાસ કરવા તે પ્રતરતપ

पयरपरिमंडल न० (प्रतरपरिमंडल) પ્રતરરૂપે પરિમણ્ડલ સસ્થાન

पयरभेद पु० (प्रतरभेद) પ્રતરરૂપેભેદ, કોઇ વસ્તુને ભેદતા તેના પડ ઉખડે તે

पयररज्जु पु० (प्रतररज्जु) જેની લબાઇ તથા પ્હોળાઈ હોય અને જાડાઇ ન હોય તે રાજપરિમાણ

पयरवट्ट न० (प्रतरवृत्त) પ્રતરરૂપવૃત્ત-વાટલો સંઠાણ

पयला स्त्री० (प्रचला) દર્શનાવરણીયની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી બેઠા બેઠા પણ નિદ્રા આવે તે નિદ્રાનો એક પ્રકાર

पयलाइय पु० (प्रचलायिक) સર્પની એક જાત

पयलापयला स्त्री० (प्रचलाप्रचला) બળદની પેઠે ચાલતા ચાલતા ઉંઘ આવે તે, દર્શના-વરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

पयलिय त्रि० (प्रगलित) ઝરેલું

पयलिय त्रि० (प्रचलित) ચલાયમાન થએલ, સ્ખલિત

पयलिय त्रि० (प्रदलित) નાશ કરેલુ, ચૂર્ણ કરેલું

पयविग्गह पु० (पदविग्रह) પદવિચ્છેદ

पयविभाग पु० (पदविभाग) પદવિભાગ નામે સામાચારી સામાચારીનો એક પ્રકાર

पयवियार पु० (पदविचार) પગે ચાલવુ તે

पयसमास न० (पदसमास)

पम्हलेस्सा स्त्री० (पद्मलेश्या) કમળગર્ભ જેવા સફેદ પુદ્‌ગલના સસર્ગથી થતા આત્માના ઉજ્વળ પરિણામ, પદ્મલેશ્યા, ૭ લેશ્યા-માની પાચમી લેશ્યા

पम्हवराण पु० (पद्मवर्ण) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पम्हसिंग पु० (पद्मशृङ्ग) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पम्हसिद्ध पु० (पद्मसिद्ध) પાચમા દેવ-લોકનુ એક વિમાન

पम्हा स्त्री० (पद्मा) પદ્મા નામની મહા વિદેહની એક વિજય. (૨) ૭ લેશ્યામાની પાચમી લેશ્યા

पम्हाण त्रि० (प्रम्लान) ગ્લાનિ પામેલ, કરમાયેલ

पम्हावई स्त्री० (पद्मावती) મહાવિદેહની સીતા મહાનદીને જમણે કાઠે આવેલી રમ્યગા વિજયની પદ્માવતી નામની મુખ્ય નગરી (૨) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડવાની ચોથી વિજય (૩) પર્વત વિશેષ

पम्हावत्त न० (पद्मावर्त) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पम्हुट्ठ त्रि० (प्रस्मृत) ભૂલાઇ ગયેલુ

पम्हुत्तरवडिंसग न० (पद्मोत्तरावतंसक) એ નામે પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पम्हुसण न० (अपस्मरण) ભૂલી જવુ તે

पय पु० (प्रज) પ્રાણી, જન્તુ

पय. पु० न० (पद) પગ, પગલુ (૨) પદ, વિભક્તિ સહિત નામ (૩) ભાગો, પ્રકાર (૪) સ્થાન, સયમના સ્થાનક (૫) પદનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર (૬) શ્લોક કે ગાથાનુ એક ચરણ (૭) નિમિત્ત, કારણ (૮) ફૂટ, જાળ વિશેષ

पय न० (पयस्) દુધ (૨) પાણી

पय. त्रि० (प्रद) આપનાર, દેનાર

पयअ त्रि० (प्रयत) પ્રયત્નવાન્ (૨) સોપયોગી, ઉપયોગ-લક્ષ્યસહિત (૩) વ્યન્તર દેવની એક જાત

पयइ स्त्री० (प्रकृति) વાત પિત્તાદિ પ્રકૃતિ (૨) કર્મપ્રકૃતિ, કર્મનો સ્વભાવ

पयइंद पु० (पतगेन्द्र) વાણવ્યન્તર જાતીય દેવોના ઇન્દ્ર

पयग पु० (पतग) પતગીયો, ઉડતા જતુની એક જાત (૨) પતગ નામે વ્યન્તર દેવ-તાની એક જાત

पयगवीहिया. स्त्री० (पतगवीथिका) } જુઓ

पयगवीही स्त्री० (पतङ्गवीथी) } " प-तगवीहिया " શબ્દ

पयंड त्रि० (प्रचण्ड) પ્રચડ, ભયકર

पयंपिय त्रि० (प्रजल्पित) કહેલુ (૨) न० કથન, ઉક્તિ (૩) બકવાદ

पयंपिर त्रि० (प्रजल्पितृ) કહેનાર

पयक्खिणा स्त्री० (प्रदक्षिणा) પ્રદક્ષિણા દેવી તે

पयखेम न० (पदक्षेम) શિવ, કલ્યાણ

पयग न० (पदक) પદક, રત્નાવલિ તપની સ્થાપના–આકૃતિનો એક અવયવ

पयगवइ पु० (पतगपति) પતગ જાતના વ્યન્તર દેવતાનો બીજો ઇન્દ્ર

पयछुरु न० ( ) માછલાને બાધવાની એક જાતની જાળ

पयट्ट त्रि० (प्रवृत्त) પ્રવર્તેલુ

पयट्टअ त्रि० (प्रवर्तक) પ્રકર્ષ પ્રવૃત્તિ કરનાર

पयट्टिय त्रि० (प्रवृत्त) પ્રવૃત્ત થયેલ

पयड त्रि० (प्रकट) પ્રત્યક્ષ, પ્રગટ, સ્પષ્ટ

पयडि स्त्री० (प्रकृति) કર્મનો સ્વભાવ, કર્મની પ્રકૃતિ

पयडिय त्रि० (प्रकटित) પ્રગટ કરેલું

पयडिय त्रि० (प्रपतित) ભ્રષ્ટ થયેલ

पयण न० (पचन) રાધવુ તે

पयण न० (पतन) પતન, પડવુ તે

पयणग. न० (पचनक) તપેલુ, રાધવાનુ વાસણ.

परपरगंठिया स्त्री० (परम्परग्रन्थिका) એક પછી એક એમ અનુક્રમે ગાંઠે વાળવી તે

परंपरगय त्रि० (परम्परागत) ગુણસ્થાનકની પરંપરાએ ઉપર ચડના સંસારનો પાર પામેલ

परपरपज्जत्तग त्रि० (परम्परपर्याप्तक) જેને પર્યાપ્તિ પૂર્ણ કર્યે અનેક સમય થયા છે તે

परपरप्परूढ त्रि० (परम्परप्ररूढ) પરંપરાગથી આવેલુ

पंरपरबंध पु० (परम्परबन्ध) જે બંધને એકથી વધારે સમય થયા છે તે

परपरसिद्ध पु० (परम्परसिद्ध) જેને સિદ્ધ થયે એકથી વધારે સમય થઇ ગયા હોય તે

परपरा स्त्री० (परम्परा) એક પછી એક, અવિચ્છિન્ન પ્રવાહ (૨) નિરન્તરતા (૩) અન્તર

परपरागम पु० (परम्परागम) ગણધરોના શિષ્યોની અપેક્ષાએ આગમ પરંપરાગમ કહેવાય ગણધરોએ પોતાના શિષ્યોને આગમ સમજાવ્યા તે

परपराघात पु० (परम्पराघात) ઉપરાઉપરિ પ્રહાર મારવા તે

परपराहारग पु० (परम्पराहारक) બીજા ત્રીજા આદિ સમયમા આહાર કરનાર જીવ

परपरोगाढग त्रि० (परम्परावगाढक) બે કરતા વધારે સમયથી આકાશ પ્રદેશને અવગાહી રહેલ

परपरोववण्णग त्रि० (परम्परोपपन्नक) બે સમયથી વધારે વખતમા ઉત્પન્ન થયેલ

परम्भर त्रि० (परम्भर) } પારકાનુ પોષણ
परम्भरि त्रि० (परम्भरि) } કરનાર

परमुह त्रि० (पराङ्मुख) વિમુખ विरुद्ध, પ્રતિપક્ષી

परंमुहि त्रि० (पराङ्मुखिन्)

परकीय }
परकेर } त्रि० (परकीय) પારકુ, બીજાનુ
परक्क }

परक्कंत न० (पराक्रान्त) ઉદ્યમ, પરાક્રમ (૨) અનુષ્ઠાન

परक्कम पु० न० (पराक्रम) કર્મરૂપ દુશ્મનને જીતવાનુ સામર્થ્ય, પરાક્રમ (૨) ઉત્સાહ પ્રયત્ન (૩) શત્રુનો નાશ કરવાની શક્તિ

परग न० (परक) બગી એક જાતનુ ધાન્ય (૨) ઘાસની બનાવેલી છાબ (૩) ઘાસનુ પથરણુ ચટાઈ (૪) ભાજન વિશેષ

परग्घ त्रि० (परार्घ्य) ઘણી કિમ્મતવાળુ, કિમ્મતી, મોંઘુ

परच्छंद } पु० (परच्छन्द) પારકાનો અ-
परछंद } ભિપ્રાય બીજાનો આશય

परज्झ त्रि० ( ) પરવશ પરતંત્ર, પરાધીન (૨) पु० न० પરતન્ત્રતા, પરાધીનતા

परट्ठा स्त्री० (परार्थ) બીજાને માટે

परतंत त्रि० (परतन्त्र) પરાધીન

परतत्ति स्त्री० (परतप्ति) નિન્દા, પારકી તત્થા

परतित्थिय त्रि० (परतीर्थिक) અન્યદર્શની, જૈનેતર

परत्थ अ० (परत्र) બીજેસ્થળે પરલોકમા

परपरिवाइ } पु० (परपरिवाद) પારકી
परपरिवाय } નિન્દા કરવી તે

परपुट्ठ पु० (परपुष्ट) કોયલ

परब्भाहय पु० (पराभ्याहत) પરાભવ-તિરસ્કાર પામેલુ

परभव पु० (परभव) બીજો ભવ, જન્માન્તર

परभविय त्रि० (परभविक) પરભવમા-જન્માંતરમા સાથે આવનાર

त्रि० (परम) ઉત્કૃષ્ટ (૨) શ્રેષ્ઠ (૩) મુક્તિ (૪) त्रि० અત્યર્થ,

એકથી વધારે પદોનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર
पया સ્ત્રી० (प्रजा) રૈયત, પ્રજા (૨) સતતિ, પરિવાર (૩) સતાનવાળી સ્ત્રી
पयाण न० (प्रतान) વિસ્તારપૂર્વક સ્વપ્ન દર્શન, સ્વપ્નના પાચ પ્રકારમાનો બીજો પ્રકાર
पयाण न० (प्रदान) આપવુ, સોપવુ
पयाण न० (प्रयाण) જવુ, પ્રયાણ કરવુ
पयाणुसारि त्रि० (पदानुसारिन्) એક પદ ઉપરથી અનેક પદોનુ અનુસધાન કરવાની શક્તિવાળુ
पयाणुसारिणी स्त्री० (पदानुसारिणी) બુદ્ધિ વિશેષ, એક પદના શ્રવણ કરવાથી બીજા અશ્રુત પદોને જોડવાની બુદ્ધિ
पयात } त्रि० (प्रजात) પ્રસવ થયેલ, જન્મ
पयाय } પામેલ
पयाय त्रि० (प्रयात) ચાલેલ, વિસ્તરેલ.
पयायार त्रि० (प्रदातृ) વધો ઉદાર, દાતા
पयार पु० (प्रचार) પ્રવર્તન, પ્રવૃત્તિ
पयार पु० (प्रकार) પ્રકાર, રીતિ, ભેદ
पयारण न० (प्रतारण) ઠગાઇ, છેતરવુ તે
पयाव पु० (प्रताप) પ્રતાપ, તેજ
पयावइ पु० (प्रजापति) ૧૯ મા મુહૂર્તનુ નામ (૨) રોહિણી નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (૩) કૃત્તિકા નક્ષત્રનો સ્વામી દેવતા (૪) પહેલા વાસુદેવ અને બળદેવના પિતાનું નામ
पयावण न० (प्रतापन) તપાવવુ
पयावण न० (पाचन) બીજા પાસે રસોઇ કરાવવી તે
पयास. पु० (प्रकाश) પ્રકાશ, અજવાળુ (૨) પ્રગટ, ખુલ્લુ
पयास पु० (प्रयास) પ્રયત્ન, ઉદ્યમ
पयासणिज्ज त्रि० (प्रकाशनीय) પ્રકાશ કરવા યોગ્ય
पयासय त्रि० (प्रकाशक) પ્રકાશ કરનાર
पयासिय त्रि० (प्रकाशित) પ્રકાશિત થયેલ
पयाहिण त्रि० (प्रदक्षिण) જમણી તરફનુ, જમણી બાજુએ વળતું
पयाहिणा स्त्री० (प्रदक्षिणा) પ્રદક્ષિણા, ફરતુ આવર્તન દેવુ તે
पयोग पु० (प्रयोग) ઉપાય, સાધન (૨) જીવનો વ્યાપાર (૩) વાદવિવાદ કરવો તે
पयोधर पु० (पयोधर) સ્તન
पयोयण न० (प्रयोजन) કારણ, વ્યાપાર
पयोहर पु० (पयोधर) જુઓ "પયોધર" શબ્દ
पर त्रि० (पर) અન્ય, બીજુ, પોતાસિવાયનુ, પારકુ (૨) पु० શત્રુ, દુશ્મન (૩) ઉપરાત, વધારે (૪) પરલોક (૫) મોક્ષ (૬) ઉત્કૃષ્ટ (૭) તત્પર, સાવધાન (૮) न० એક જાતનુ ઘાસ
पर अ० (परम्) વળી, પણ
परंगमण न० (परंगमन) બીજાની મદદથી નાના બાળક ચાલે તે (૨) બાળકની તેવી શક્તિનો આવિર્ભાવ થાય તે સમયે જે ઉત્સવાદિ સસ્કાર કરવામા આવે છે તે
परंतम त्रि० (परतमस्) અ ચપર ક્રોધ કરનાર (૨) અન્ય વિષયથી અજ્ઞાત રાખનાર
परंतम त्रि० (परतम) પારકા ઉપર ક્રોધ કરનાર, બીજાને હેરાન કરનાર
परंदम त्रि० (परंदम) બીજાનુ દમન કરનાર, બીજા ઉપર સત્તા ચલાવનાર (૨) બીજાને શાન્ત કરનાર (૩) અશ્વ આદિને શીખવનાર
परंपर पु० (परम्पर) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદઅગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો છઠ્ઠો ભેદ (૨) પરમ્પરા, દ્વિતીયાદિ સમય પ્રવાહ (૩) त्रि० ભિન્નભિન્ન.

परपरगठिया स्त्री० (परम्परग्रथिका) એક પછી એક એમ અનુક્રમે ગ ઠે વાળવી તે

परंपरगय त्रि० (परम्परागत) ગુણસ્થાનકની પરપરાએ ઉપર ચડતા મસારનો પાર પામેલ

परपरपज्जत्तग त्रि० (परम्परपर्याप्तक) જેને પર્યાપ્તિ પૂર્ણ કર્યે અનેક સમય થયા છે તે

परपरप्पहृढ त्रि० (परम्परप्ररूढ) પરપરાથી આવેલુ

परंपरबंध पु० (परम्परबन्ध) જે બધને એકથી વધારે સમય થયા છે તે

परंपरसिद्ध पु० (परम्परसिद्ध) જેને સિદ્ધ થયે એકથી વધારે સમય થઇ ગયા હોય તે

परपरा स्त्री० (परम्परा) એક પછી એક, અવિચ્છિન્ન પ્રવાહ (२) નિરન્તરતા (३) અન્તર

परपरागम पु० (परम्परागम) ગણધરોના શિષ્યોની અપેક્ષાએ આગમ પરપરાગમ કહેવાય ગણધરોએ પોતાના શિષ્યોને આગમ સભળાવ્યા તે

परपराघात पु० (परम्पराघात) ઉપરાઉપરિ પ્રહાર મારવા તે

परपराहारग पु० (परम्पराहारक) બીજા ત્રીજા આદિ સમયમા આહાર કરનાર જીવ

परपरोगाढग त्रि० (परम्परावगाढक) બે કરતા વધારે સમયથી આકાશ પ્રદેશને અવગાહી રહેલ

परपरोववण्णग त्रि० (परम्परोत्पन्नक) બે સમયથી વધારે વખતમા ઉત્પન્ન થયેલ

परभर त्रि० (परम्भर) } પારકાનુ પોષણ કરનાર
परभरि त्रि० (परम्भरि) }

परमुह त्रि० (पराङ्मुख) વિમુખ વિરુદ્ધ, પ્રતિપક્ષી

परमुहि त्रि० (पराङ्मुखिन्) વિપરીત, વિમુખ

परकीय } त्रि० (परकीय) પારકુ, બીજાનુ
परकेर }
परक्क }

परक्कंत न० (पराक्रान्त) ઉદ્યમ, પરાક્રમ (२) અનુષ્ઠાન

परक्कम पु० न० (पराक्रम) કર્મરૂપ દુશ્મનને જીતવાનુ સામર્થ્ય, પરાક્રમ (२) ઉત્સાહ, પ્રયત્ન (३) શત્રુનો નાશ કરવાની શક્તિ

परग न० (परक) બીજી એક જાતનુ ધાન્ય (२) ઘાસની ઝપડી, છાપ (३) ઘાસનુ પથરણુ ચટાઈ (४) ભાજન વિશેષ

परग्घ त्रि० (परार्घ) ઘણી કિમ્મતવાળુ, કિમ્મતી મોઘુ

परच्छंद } पु० (परच्छन्द) પારકાનો અભિપ્રાય બીજાનો આશય
परछंद }

परज्झ त्रि० ( ) પરવશ પરતત્ર, પરાધીન (२) पु० न० પરતન્ત્રતા પરાધીનતા

परट्ठा स्त्री० (परार्थ) બીજાને માટે

परतंत त्रि० (परतन्त्र) પરાધીન

परतत्ति स्त्री० (परतप्ति) નિન્દા, પારકી તપ્તા

परतित्थिय त्रि० (परतीर्थिक) અન્યદર્શની જૈનેતર

परत्थ अ० (परत्र) બીજેસ્થળે પરલોકમા

परपरिवाद } पु० (परपरिवाद) પારકી નિન્દા કરવી તે
परपरिवाय }

परपुट्ठ पु० (परपुष्ट) કોયલ

परब्भाहय पु० (पराभ्याहत) પરાભવ-તિરસ્કાર પામેલુ

परभव पु० (परभव) બીજો ભવ, જન્માન્તર

परभविय त्रि० (परभविक) પરભવમા-જન્માતરમા સાથે આવનાર

परम त्रि० (परम) ઉત્કૃષ્ટ (२) શ્રેષ્ઠ (३) पु० મોક્ષ, મુક્તિ (४) त्रि० અત્યર્થ

અત્યન્ત (૫) પ્રધાન, મુખ્ય (૬) પુ૦ સયમ, ચારિત્ર (૭) ન૦ સુખ
रमट्ठ पु० (परमार्थ) મોક્ષ, મુક્તિ (૨) સત્ય પદાર્થ (૩) સયમ ચારિત્ર
रमराण न० (परमान्न) દુધપાક, ખીર
रमत्थ पु० (परमार्थ) પરમતત્ત્વ, જીવાદિ નવ તત્ત્વ (૨) પરમાર્થ, પરોપકાર
रमप्प पु० (परमात्मन्) પરમાત્મા, ઇશ્વર
रमसोमणस्सिय त्रि० (परमसौमनस्यित) સતોષી
रमहंस पु० (परमहंस) પરમહસ, સ ન્યાસી, પરિવ્રાજકનો એક પ્રકાર
रमाउ न० (परमायुष) જીદગીનો સમય, ઉમર
रमाणु पु० (परमाणु) ખન્ધથી છુટો પડેલો પુદ્ગલનો નિર્વિભાજ્ય અશ કે જેના બે ભાગ થઇ શકે નહિ
रमाणुपोग्गल पु० (परमाणुपुद्गल) પુદ્ગલનો ઘણો સૂક્ષ્મમા સૂક્ષ્મ ભાગ
रमायत त्रि० (परमायत) પરમ=ઉત્કૃષ્ટ, આયત=દીર્ઘ, પરમાયત=મોક્ષ
रमावतीगणा स्त्री० (परमावतीगणा) સાત અવન્તી ગણાપરિમિત એક પરમાવતી ગણા, ગોશાલાને મતે કાલમાન વિશેષ
रमाहम्म पु० (परमाधर्म) } નારકીના
रमाहम्मि पु० (परमाधर्मिन्) } જીવોને
रमाहम्मिय पु० (परमाधार्मिक) } શિક્ષા આપનાર એક દેવતાનો વર્ગ, પરમાધામી દેવ
परमाहोहिय त्रि० (परमाधोवधिक) પરમ અવધિજ્ઞાનવાળા
परम्मुह त्रि० (पराङ्मुख) વિમુખ
परय न० (परक) અતિશય
परलोइअ त्रि० (पारलौकिक) પરલોક સમ્બન્ધી, પારલૌકિક
परलोग } पु० (परलोक) પરલોક, જ-
परलोय } ન્માન્તર
परवग्घ. पु० (परव्याघ्र) મ્હોટા વાઘના ચામડાનુ બનેલ વસ્ત્ર વિશેષ
परवस त्रि० (परवश) પરાધીન, પરવશ.
परवाइ पु० (परवादिन्) બીજા દર્શનવાળા
परवाय पु० (परवाद) અન્યદર્શન, ભિન્ન મત
परविवाहकरण. न० (परविवाहकरण) બીજાનો વિવાહ કરવો તે, ચોથા વ્રતનો એક અતિચાર
परसंतग } त्रि० (परसत्क) પારકુ,
परसंतिग } બીજાનુ
परसु पु० (परशु) કુહાડો, ફરશી નામનુ હથીયાર
परस्सर पु० स्त्री० (पराशर) ગેડુ, પચેંદ્રિય તિર્યંચની એક જાત
परहत्थ पु० (परहस्त) પારકો-બીજાનો હાથ
परहम्मिय पु० (परमाधार्मिक) અમ, અબરીસ વગેરે પન્દર જાતના પરમાધામી દેવતા
परहुत } पु० (परभृत) કોયલ
परहुय }
परा अ० (परा) અત્યન્ત
परा स्त्री० (परा) તૃણ વિશેષ
पराइअ त्रि० (पराजित) પરાજય પામેલ, હારેલ
पराघाय पु० (पराघात) વાસના વિશેષ (૨) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ પોતે આઘાત ન પામે અને બીજા તેને જોતા વેંતજ દબાઇ જાય તે
पराघायनाम. न० (पराघातनामन्) પરાઘાત નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ.
पराजिणित्तार त्रि० (पराजेतृ) પરાજય કરનાર
पराजिय त्रि० (पराजित) હારેલું
पराभव पु० (पराभव) પરાભવ, પરાજય, તિરસ્કાર

परामिश्रोग न० (पराभियोग) પરતંત્રતા
पराभूश्र त्रि० (पराभूत) પરાભવ પામેલ
परामुट्ठ त्रि० (परामृष्ट) પરામર્શ કરેલ (૨) સ્પર્શ કરેલ
पराय } **परायग** } त्रि० (परकीय) પરાયુ, બીજાનુ, પારકુ
परायण त्रि० (परायण) તત્પર, સાવધાન
परासर पु० (पाराशर) પરાશર નામના બ્રાહ્મણ સન્યાસી
परि श्र० (परि) પુન પુન , ફરીફરીને
परि श्र० (प्रति) જુઓ " પડિ" શબ્દ
परिश्रच्छिश्र त्रि० (परिकच्छित) પહેરેલ, ધારણ કરેલ
परिश्रट्टश्र त्रि० (परिवर्त्तक) પ્રવર્તક, અ ભ્રેસર (૨) પરિભ્રમણ કરનાર
परिश्रट्टणा स्त्री० (परिवर्त्तना) સૂત્રાર્થનુ પર્યાલોચન કરવુ, ચોવણા અચોવણા, ચર્ચા કરવી
परिश्रडण न० (पर्यटन) પરિભ્રમણ, રખડપટી
परिश्ररवध पु० (परिकरबन्ध) કમ્મર કસીને બાધવી
परिश्राश्रतगडभूमि स्त्री० (पर्यायान्तकृद्भूमि) તીર્થંકરની કેવળી અવસ્થા દરમ્યાન અતગડ-મોક્ષગામી જીવોની પરપરાની મર્યાદા
परिश्राग } **परिश्राय** } पु० (पर्याय) અવસ્થા દશા
परिश्राल पु० (परिवार) પરિવાર દાસદાસી અને સમ્બન્ધિજન
परिश्रावण न० (परितापन) દુ ખ ઉપજાવવુ
परिउड त्रि० (परिवृत) ઘેરાએલુ વીંટાએલુ
परिएस पु० (परिवेष) મડળ સૂર્ય કે ચન્દ્રને ફરતુ કુડાળુ થાય તે
परिकच्छिश्र त्रि० (परिकच्छित) પહેરેલુ ધારણ કરેલુ
परिकट्ठलिय त्रि० (परिकर्षित) પીડા કરેલ
परिकप्पिय त्रि० (परिकल्पित) તૈયાર કરેલુ શણગારેલુ (૨) જોડેલુ (૩) કાપેલુ
परिकम्म } **परिकम्मण** } न० (परिकर्मन्) અગ સસ્કાર શરીર સુશ્રૂષા (૨) વસ્તુ સસ્કાર, વસ્તુમા કઇ પણ વિશેષતા ઉત્પન્ન કરવી તે (૩) રોગનો ઉપાય, ચિકિત્સા (૪) બારમા દષ્ટિવાદઅગના પાચ વિભાગમાનો પ્રથમવિભાગ (૫) અભ્યાસ
परिकम्मिय त्रि० (परिकर्मित) શરીર સ સ્કાર કરેલ
परिकर पु० (परिकर) કડ બાધવી તે
परिकलिय त्रि० (परिकलित) અલકૃત
परिकहा स्त्री० (परिकथा) વિકથા
परिकहिय त्रि० (परिकथित) કહેલુ
परिकयण त्रि० (परिकीर्ण) ચારે બાજુથી ઘેરાએલ, વ્યાપ્ત
परिकिन्त त्रि० (परिक्लान्त) ગ્લાનિ પામેલ, થાકી ગયેલ
परिकिलेस पु० (परिक्लेश) ક્લેશ પામવો, દુ ખ પામવુ તે
परिकुठिय त्रि० (परिकुण्ठित) થાકી ગયેલ બુદ્ધિવાળો, જડ જેવો
परिकुविय त्रि० (परिकुपित) કોપેલુ
परिकन्त त्रि० (परिक्रान्त) સયમ સબધી પરાક્રમ-ઉદ્યમ કરેલ
परिकम पु० (परिक्रम) ફલોત્પાદક પુરૂષાર્થ પરાક્રમ
परिकमिय त्रि० (परिक्रमित) પરાક્રમ કરેલુ
परिक्खण न० (परीक्षण) પરીક્ષા કરવી જોવુ
परिक्खभासि त्रि० (परीक्ष्यभाषिन्) વિચારીને બોલનાર
परिक्खय पु० (परिक्षय) સર્વ પ્રકારે ક્ષય
परिक्खा स्त्री० (परीक्षा) તપાસ

परिक्खित्त त्रि० (परिक्षिप्त) घेरायेलुं, मिटायेलु

परिक्खेव पु० (परिक्षेप) परिधि, घेरावो (२) नगरने फरतो खाई

परिक्खेवि त्रि० (परिक्षेपिन्) गुर्वादिकनो तिरस्कार करनार

परिखा. स्त्री० (परिखा) खाई

परिगय त्रि० (परिगत) व्याप्त

परिगलण न० (परिगालन) पाणी, दुध विगेरे गळवु ते

परिगुणण न० (परिगुणन) स्वाध्याय, शास्त्र विचार

परिग्गह पु० (परिग्रह) जमीन, घरबार, सोनुं, रुपु वगेरे द्रव्य तथा ते द्रव्य उपर आसक्ति–मुर्च्छा राखवी ते, पाचमु पाप स्थानक

परिग्गहवेरमण न० (परिग्रहविरमण) परिग्रहथी निवृत्ति

परिग्गहसरणा }
परिग्गहसन्ना } स्त्री० (परिग्रहसंज्ञा) तृष्णा, धननी वासना, चार सज्ञामानी एक

परिग्गहिय त्रि० (परिगृहीत) स्वीकारेल, ग्रहण करेल

परिग्गहिया स्त्री० (परिग्रहिकी) परिग्रहनी क्रिया, परिग्रह राखवाथी लागती क्रिया

परिघट्टिय त्रि० (परिघट्टित) हणायेल

परिघट्ट त्रि० (परिघृष्ट) खूब घसेलु

परिघासिय त्रि० (परिघर्षित) खरडायेलु, लेपायेलु

परिघोलण न० (परिघोलन) विचार

परिचारग त्रि० (परिचारक) व्यभिचारी.

परिचारणा स्त्री० (परिचारणा) प्रज्ञापना सूत्रना एक पदनु नाम (२) मैथुन प्रवृत्ति

परिचिय त्रि० (परिचित) परिचय–समागममा आवेल, ओळखीतु

परिचत्त त्रि० (परित्यक्त) तजेलुं, छोडेलु.

परिचाइ त्रि० (परित्यागिन्) त्याग करनार.

परिचाग }
परिचाय. } पु० (परित्याग) त्याग, परिहार

परिच्छश्र पु० (परीक्षक) परीक्षा करनार कुशळ.

परिच्छरण त्रि० (परिच्छन्न) ढकायेलु

परिच्छा स्त्री० (परीक्षा) विचारणा, परीक्षा करवी

परिच्छिरण त्रि० (परिच्छिन्न) निर्णीत, निश्चित

परिच्छेश्र त्रि० (परिच्छेक) लघु, नानुं, हलकु

परिच्छेज्ज त्रि० (परिच्छेद्य) परखीने वेचाय तेतु

परिच्छेय पु० (परिच्छेद) जुदु पाडवु (२) निर्णय

परिच्छोय त्रि० (परिस्तोक) थोडु, अल्प

परिजण पु० (परिजन) सम्बन्धि माणसो, परिवार, दासदासी वगेरे

परिजवण न० (परिजपन) जाप, मन्त्रादिने फरी फरी बोलवा ते

परिजाण न० (परिज्ञान) जाणवु ते, सपूर्ण माहिती मेळववी ते

परिजिश्र त्रि० (परिजित) सर्वथा जीतायेलुं

परिजित. }
परिजिय } त्रि० (परिचित) तरत उपस्थित थाय तेवु परिचित

परिजुरण }
परिजुन्न } त्रि० (परिजीर्ण) जुनु थयेलु, घसायेल (२) दुर्बळ

परिजुन्ना स्त्री० (परिजीर्णा) प्रव्रज्या विशेष, गरीबाईना कारणे लीधेली दीक्षा

परिजुसिय न० (पर्युषित) रातनामो रहेवुते

परिजूरिय त्रि० (परिजीर्ण) अतिजीर्ण

परिज्जश्र पु० ( ) राहुना पुद्गळना पदर प्रकारमानो एक

परिसुसियसपन्न त्रि० (पर्युषितसन्न) रातवासी राखवाथी निपजेल–दहि वगेरे

परिमूसिय त्रि० (परिजुषित) મેલા કરેલ (૨) પ્રીત (૩) પરિક્ષીણ.

परिट्ठवण न० (परिस्थापन) આગમને અનુસારે સમ્યક્ પ્રકારે પરઠવવુ તે

परिट्ठावण न० (परिष्ठापन) પરઠવવુ, ત્યાગ કરવો તે

परिट्ठावणिया स्त्री० (परिष्ठापनिका) પરઠવવાની-નાખી દેવાની વિધિ

परिट्ठाविय त्रि० (परिष्ठापित) પરઠાવેલુ

परिणइ स्त्री० (परिणति) પરિણામ

परिणतार त्रि० (परिणन्तृ) પરિણામને પ્રાપ્ત કરનાર

परिणत त्रि० (परिणत) વૃદ્ધિ પામેલુ, પરિણામ પામેલ

परिणद्ध त्रि० (परिणद्ध) વિંટાયલુ ઘેરાયલુ

परिणय त्रि० (परिणत) પરિણામ પામેલ

परिणयवय त्रि० (परिणतवयस्) પરિપક્વ અવસ્થાવાળો

परिणयवायणा स्त्री० (परिणतवाचना) બીજી પરિણત નામે વાચના, એકવાર આપેલ પાઠ પરિણામ પામ્યા પછી-આવડ્યા પછી બીજી વાચણી આપવી તે

परिणयापरिणय पु० (परिणतापरिणत) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ-સૂત્રનો બીજો ભેદ

परिणाम पु० (परिणाम) અવસ્થાન્તર, રૂપાંતર ફળ (૨) છેવટનો નિર્ણય (૩) ભાવ, મનની સ્થિતિ (૪) પારિણામિક ભાવ ૭ ભાવમાનો એક

परिणामय त्रि० (परिणामक) પરિણત કરનાર

परिणामिय त्रि० (पारिणामिक) પરિણત-પરિપક્વ થયેલુ, પરિણામવાળુ (૨) પુ० પરિણામ. (૩) ભાવ વિશેષ

परिणामिया स्त्री० (पारिणामिका) અવસ્થાને અનુસાર ઉત્પન્ન થતી બુદ્ધિ, બુદ્ધિ વિશેષ

परिणाह पु० (परिणाह) પરિધિ, ઘેરાવો, વિસ્તાર

परिणिंदिया स्त्री० (परिनिंदिता) જેમા વારવાર ઘાસ નીંદવામા આવે તેની કૃષિ

परिणिट्ठा स्त्री० (परिनिष्ठा) પરિનિષ્ઠા પરિપૂર્ણતા

परिणिट्ठाण न० (परिनिष्ठान) અવસાન, છેડો

परिणिट्ठिय त्रि० (परिनिष्ठित) પરાકાષ્ઠાએ પહોચેલ, પૂર્ણતા મેળવેલ

परिणिवय पु० (परिनिपात) ત્રિશુ કુહ્તુ

परिणिव्वाण न० (परिनिर्वाण) સર્વથા દુ ખ નો લય મોક્ષ

परिणिव्वुअ } **परिणिव्वुड** } त्रि० (परिनिर्वृत) સર્વ પ્રકારના દુ ખથી તદ્દન નિવૃત્તિ પામેલ, મોક્ષ પામેલ

परिण्ण त्रि० (परिज्ञ) જ્ઞાતા જાણકાર

परिण्णा स्त्री० (परिज्ञा) સમજણ, જ્ઞાન (૨) સમજણપૂર્વક ત્યાગ-પચ્ચખાણ (૩) વિવેક (૪) પર્યાલોચન, વિચાર

परिण्णाय त्रि० (परिज्ञात) પ્રતિજ્ઞા કરેલ (૨) સમજીને ત્યાગ કરેલ

परितंत त्रि० (परितान्त) થાકી ગયેલુ, સર્વથા ખિન્ન થયેલ

परितप्पण न० (परितपन) પરિતાપ-દુ ખ પામવુ

परितलिअ त्रि० (परितलित) તેલમા તળેલુ

परित्ताण न० (परित्राण) રક્ષણ (૨) પાશ બધન

परिताव पु० (परिताप) પીડા સન્તાપ (૨) બફારો અકળામણ

परितावणाया स्त्री० (परितपन) પરિતાપ, પીડા

परितावणिया स्त्री० (परितापनिका) બીજાને પરિતાપ-દુ ખ ઉપજાવવાથી લાગતી ક્રિયા

परिताविय त्रि० (परितापित) પરિતાપ-પીડા પામેલુ (૨) તળેલુ

परितास પુ० (परित्रास) અકસ્માત થનારો ભય

परितोस પુ० (परितोष) સન્તોષ, આનન્દ

परित्त ત્રિ० (परीत) સખ્યાત, ગણત્રીમા આવે તે, પરિમિત (૨) પરસ્પર નિરપેક્ષ, ભિન્નભિન્ન (૩) પ્રત્યેક વનસ્પતિ (૪) પન્નવણાસૂત્રના ત્રીજા પદના સોળમા દ્વારનુ નામ (૫) શુકલપક્ષી, અલ્પસસારી (૬) ભ્રષ્ટ, રહિત (૭) અલ્પ, થોડુ (૮) એક જીવવાળા

परित्तजीव પુ० (परीतजीव) પ્રત્યેક શરીરી જીવ, જીવદીઠ એકેક શરીરવાળા જીવ

परित्तससार પુ० (परीतससार) જેને થોડોજ કાળ સસારમા પરિભ્રમણ કરવાનુ હોય તે, અલ્પસસારી

परित्तससारि ત્રિ० (परीतससारिन्) અલ્પ સસારી

परित्ताण ન० (परित्राण) ચારે તરફનુ રક્ષણ, શરણ

परित्ताणतय ન० (परीतानन्तक) અનન્તના નવ ભેદમાનો એક

परित्तासंखेज्जय પુ० (परीतासख्येयक) અ સખ્યાતના નવ ભેદમાનો એક

परित्तास પુ० (परित्रास) ત્રાસ, ખેદ

परित्थोम ન० (परिस्तोम) મસ્તક (૨) ત્રિ० વક્ર

परिद्दाह પુ० (परिदाह) બળતરા, બફારો

परिदेवणया સ્ત્રી० (परिदेवना) જેની તેની આગળ દુ ખ પ્રકાશવુ-રોદણા રોવા તે

परिदेविय ન० (परिदेवित) પ્રલાપ કરવો

परिनिट्ठिय ત્રિ० (परिनिष्ठित) નિષ્ઠા પામેલ પુરૂ થયેલ

परिनिव्वाण પુ० (परिनिर्वाण) દુ ખનો સર્વથા નાશ, મોક્ષ

परिनिव्वाणमग्ग પુ० (परिनिर्वाणमार्ग) નિર્વાણનો માર્ગ, મોક્ષમાર્ગ.

परिनिव्वुड / **परिनिव्वुय** ત્રિ० (परिनिर्वृत) સકલ સતાપ રહિત, નિર્વાણ પદ પામેલ (૨) શાન્ત, ઠડુ

परिन्न ત્રિ० (परिज्ञ) વિશેષ જાણનાર

परिन्ना સ્ત્રી० (परिज्ञा) પ્રત્યાખ્યાન, ત્યાગ

परिन्नाय ત્રિ० (परिज्ञात) સમજણપૂર્વક પચ્ચખાણ કરેલ

परिपाग પુ० (परिपाक) ફળ

परिपिंडिय, ત્રિ० (परिपिण्डित) એકત્ર થયેલ, એકઠુ થયેલ

परिपिरिया સ્ત્રી० ( ) વાદ્ય વિશેષ

परिपिहिय ત્રિ० (परिपिहित) ઢાકેલુ

परिपीलिय ત્રિ० (परिपीडित) પીડા પામેલુ

परिपुच्छणया સ્ત્રી० (प्रतिपृच्छना) ગુરૂને પ્રશ્નાદિ પુછવા તે

परिपुण्ण ત્રિ० (परिपूर्ण) સપૂર્ણ

परिपूणग પુ० (परिपूणक) સુઘરીનો માળો

परिपूय ત્રિ० (परिपुत) વસ્ત્રથી ગળેલુ, છાણેલુ

परिपेरत પુ० (परिपर्यन्त) ચારે બાજુ

परिप्फुड ત્રિ० (परिस्फोटक) નાશક, વિનાશ કરનાર

परिफासिय / **परिफोसिय** ત્રિ० (परिस्पृष्ट) ચોતરફથી સ્પર્શ પામેલ

परिबूहणता સ્ત્રી० (परिबृहण) વૃદ્ધિ આબાદી

परिब्भट्ठ ત્રિ० (परिभ्रष्ट) ભ્રષ્ટ થયેલ

परिभव પુ० (परिभव) અપમાન, પરાજય (૨) તિરસ્કાર

परिभवणा સ્ત્રી० (परिभवन) પરાભવ

परिभवणिज्ज ત્રિ० (परिभवनीय) તિરસ્કાર પામવા લાયક

परिभाइय ત્રિ० (परिभाजित) વિભક્ત કરેલ

परभायतिया, સ્ત્રી० (परिभाजयतिका) પર્વના દિવસોમા સ્વજનવર્ગમા ખાજા મિઠાઇ વગેરે ભાગ પાડુ વહેંચી આપનાર સ્ત્રી

परिभायण न० (परिभाजना) ભાગ પાડી વહેંચવુ

परिभावणीय त्रि० (परिभावनीय) વિચારવા યોગ્ય

परिभासग त्रि० (परिभाषक) સ્હામુ બોલનાર, ગુરૂની સ્હામે થનાર

परिभासा स्त्री० (परिभाषा) સાંકેતિકભાષા (૨) એ નામની દંડનીતિ અપરાધીને શિક્ષા કરવાની ભાષા

परिभासि त्रि० (परिभाषिन्) પરિભવ કર્તા

परिभुंजणया स्त्री० (परिभोजना) પરિભોગ

परिभुत्त त्रि० (परिभुक्त) ભોગવેલ

परिभूय त्रि० (परिभूत) તિરસ્કાર પામેલુ

परिभोग पु० (परिभोग) ભોગવટો, ઉપભોગ (૨) વારવાર ભોગવટો કરવો તે (૩) જેનો વારવાર ઉપયોગ કરી શકાય તે વસ્ત્રાદિ (૪) જેનો એક વખતજ ઉપયોગ થાય તેવા આહાર, પાન આદિ

परिमंडण न० (परिमण्डन) અલંકરણ

परिमंडल पु० (परिमण्डल) વલયાકાર, બંગડીના જેવો આકાર પાંચ સંઠાણ માનું એક

परिमंडलसंठाण न० (परिमण्डलसंस्थान) વલય-બલોયાની આકૃતિ, પાંચ સંઠાણ-માનુ એક

परिमंडिय त्रि० (परिमण्डित) અલંકૃત શણગારેલુ

परिमट्ठ त्रि० (परिमृष्ट) માર્જીત શોધિત

परिमद्दण } न० (परिमर्दन) ચોળવુ, મસળવુ
परिमद्दन }

परिमल पु० (परिमल) સુગન્ધ, સુવાસ

परिमाण न० (परिमाण) માપ, માન (૨) સખ્યા, ગણત્રી

परिमाणवत न० (परिमाणव्रत) પરિમાણવાળુ પચ્ચખાણ, દશ પ્રકારના પચ્ચખાણ માનુ એક

परिमास पु० (परिमर्श) સ્પર્શ

परिमास पु० (   ) વહાણનુ એક જાતનુ લાકડુ

परिमित } त्रि० (परिमित) માપેલ, પરિચ્છિન્ન
परिमिय }

परिमुक्क त्रि० (परिमुक्त) છોડેલુ, મુકેલુ

परिमोक्ख पु० (परिमोक्ष) પરિત્યાગ (૨) મોક્ષ મુક્તિ

परिमोयण न० (परिमोचन) મોક્ષ, છુટકારો

परियंत पु० (पर्यन्त) છેડો અન્ત પ્રદેશ

परियट्ट पु० (परिवर्त्त) પરિવર્તન, બદલવુ તે (૨) સમયનુ પરિમાણ વિશેષ, અનન્ત ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી કાળ

परियट्टण न० (परिवर्तन) બદલ બદલ કરવુ (૨) દ્વિગુણ ત્રિગુણ આદિ ઉપકરણ

परियट्टणया स्त्री० } (परिवर्त्तना) ભમવુ, ભટકવુ (૨) મનન કરવુ, ઉહાપોહ-વિચારણા કરવી તે (૩) પડખુ ફેરવવુ
परियट्टणा स्त्री० }

परियट्टयागह पु० (परिवृत्तकग्रह) રાજાના શરીર ઉપરથી ઉતરેલા વસ્ત્ર તથા આભરણ લેનાર

परियट्टिअ पु० (परिवर्त्तित) સાધુ નિમિત્તે આહારાદિનો અદલો બદલો કરી આપવાથી લાગતો એક દોષ, સોળ ઉદ્ગમન દોષમાનો ૧૦ મો દોષ

परियडण न० (पर्यटन) ભટકવુ અટન કરવુ તે

परियड्ढिय त्रि० (परिकृष्ट) ખેંચાએલુ

परियड्ढिय त्रि० (पर्याढ्यक) પરિપૂર્ણ

परियण पु० (परिजन) દાસ પુરૂપ નોકર વર્ગ

परियत्त पु० (परिवर्त्त) ચક્ર, પૈડુ

परियर पु० (परिकर) બેડ, કેડ ઉપર તાણીને વસ્ત્ર બાંધવુ તે

परियरिय त्रि० (परिकरित) યુક્ત

परियस्सओ. अ० (परिपार्श्वतस्) પડખે, પાસે, સમીપે

परियाअ पु० (पर्याय) રૂપાન્તર, બીજી અવસ્થા (૨) દીક્ષારૂપપર્યાય, શ્રમણ પણુ, સાધુનો ભાવ

परियाइअ त्रि० (पर्यात्त) સંપૂર્ણપણે ગ્રહણ કરાયેલ

परियाइणया स्त्री० (पर्यादान) ચો તરફથી ગ્રહણ કરવુ તે

परियाग पु० (पर्याय) પર્યાય, મનોગતભાવ (૨) પર્યાય, દશા. (૩) પ્રવ્રજ્યા, શ્રમણપણુ

परियाग पु० (परिपाक) ફળ, પરિણામ

परियागय त्रि० (पर्यागत) વ્યાપેલુ

परियाण न० (परित्राण) રક્ષણ

परियाण न० (परियान) ગમન (૨) વાહન (૩) અવતરણ

परियाणिअ पु० न० (परियानिक) યાન, વાહન (૨) એ નામનુ એક વિમાન

परियाणिय त्रि० (परित्राणित) રક્ષણવાળુ (૨) न० રક્ષણ-શરણના સ્થાન

परियात त्रि० (परियात) પામેલ

परियाय पु० (पर्याय) દીક્ષા આદિ અવસ્થા (૨) અભિપ્રાય, મત (૩) બ્રહ્મચર્ય (૪) તીર્થંકર અને કેવળ જ્ઞાનની ઉત્પત્તિનો સમય

परियायतगडभूमि स्त्री० (पर्यायान्तकृद्भूमि) તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન રૂપ પર્યાય ઉત્પન્ન થયા પછી નિરવચ્છિન્નપણે સાધુ પરંપરા મોક્ષ જાય ત્યા સુધીની કાળ મર્યાદા

परियायथेर पु० (पर्यायस्थविर) વીસ વર્ષ ઉપરાંતની દીક્ષાવાળા સાધુ પ્રવ્રજ્યાએ સ્થવિર

परियार पु० (परिचार) શબ્દાદિ વિષયોનો ઉપભોગ કરવો તે, વિષય વિકાર, મૈથુન સેવન (૨) ખડ્ગકોશ, મ્યાન

परियार पु० (परिवार) પરિવાર, કુટુંબ

परियारअ त्रि० (परिचारक) માંદા માણસની ચાકરી કરનાર, સારવાર કરનાર (૨) વિષય સેવન કરનાર

परियारणया } स्त्री० (परिचारणा) मैथुन
परियारणा } સેવન, વિષય ભોગ

परियाल पु० (परिवार) પોતાની પાછળ ચાલનાર દાસ દાસી વગેરે

परियाव पु० (परिताप) સંતાપ, પીડા, વેદના

परियावज्जण न० (पर्यापादन) કોહાઈ જવુ, સડવુ, બગડવુ તે

परियावज्जणा स्त्री० (पर्यापादन) આસેવન

परियावणया स्त्री० (परितापना) કોઈને દુ ખ દેવુ તે

परियावणिया स्त्री० (परियापनिका) કાળાન્તર સુધીની અવસ્થા, સ્થિતિ

परियावण्ण त्रि० (पर्यापन्न) વિસ્મૃત થયેલુ (૨) તજેલુ (૩) ખુબ પાકેલુ (૪) વ્યાપ્ત (૫) પૂર્ણ

परियावन्न त्रि० (पर्यापन्न) એક પરિણામને છોડી બીજા પરિણામને પામેલ

परियावसह पु० (पर्यावसथ) ભિક્ષુકોનો મઠ

परियाविय त्रि० (परितापित) પરિતાપના-દુ ખ ઉપજાવેલ

परिरक्खिय त्रि० (परिरक्षित) રક્ષણ કરેલ, સાચવેલ

परिरय पु० (परिरय) ઘેરાવો (૨) વેગ (૩) ફેરનો માર્ગ, આડો રસ્તો

परिली स्त्री० ( ) વાદ્ય વિશેષ

परिलोयण न० (परिलोचन) અવલોકન, નિરીક્ષણ

परिवइत्तार त्रि० (प्रविवक्तृ) ગમન કરનાર

परिवंदण न० (परिवन्दन) પ્રશંસા, સ્તુતિ

परिवज्जण न० (परिवर्जन) તજવુ, છોડવુ

परिवज्जिय त्रि० (परिवर्जित) वर्जित करेलुं, तजेलुं

परिवट्टण न० (परिवर्त्त) वारंवार शरीरनु उद्वर्तन करवुं (२) गुणाकाररूपे वृद्धि

परिवडिय त्रि० (परिपतित) पडेलुं, भ्रष्ट थयेलुं

परिवड्डय त्रि० (परिवर्धक) वृद्धि करनार

परिवड्डिय त्रि० (परिवर्धित) वधेल, वृद्धि पामेल

परिवत्त पु० (परिवर्त्त) आवर्त, भमरी

परिवत्ति स्त्री० (परिवृत्ति) परिवर्तन, अदलबदल

परिवत्तिय त्रि० (परिवर्तित) बदलाएलुं

परिवत्थिय त्रि० (परिवस्त्रित) वींटाएलुं, ढंकाएलुं

परिवसण न० (परिवसन) निवास, रहेठाण

परिवसिय त्रि० (पर्युषित) सुखपूर्वक रहेल

परिवाअ पु० (परिवाद) अपवाद, निन्दा

परिवाइणी स्त्री० (परिवादिनी) तंत्री, वीणा

परिवाटी } **परिवाडी** } स्त्री० (परिपाटी) अनुक्रम, परिपाटी, रीति, पद्धति व्यवस्था (२) तपनी श्रेणी, तपनु गणित करवाने बनावेल यंत्र के कोष्टकनी सिधि पंक्ति (३) जमणवार, जमवा बेठेल माणसोनी पंक्ति

परिवादिणी } **परिवायणी** } स्त्री० (परिवादिनी) सात तारवाळी वीणा

परिवार पु० (परिवार) कुटुम्ब कबीलो, स्वजन

परिवारण न० (परिवारण) रोकवुं (२) निराकरण

परिवारिय त्रि० (परिवारित) घेराएलुं वींटाएलुं व्याप्त (२) परिवारवाळुं

परिवाविया स्त्री० (परिवापिता) वावेलुं उखेडी पाछुं रोपवाथी उगे ते-शाली वगेरेनी कृषि (२) दीक्षा विशेष, फरीथी महाव्रतो धारण करवा ते

परिविच्छिन्न त्रि० (परिविच्छिन्न) सर्वथा भिन्न

परिवित्ति स्त्री० (परिवृत्ति) जुओ "परिवत्ति" शब्द

परिविद्धत्थ त्रि० (परिविध्वस्त) विनाश पामेल, ध्वंस पामेल

परिविसिट्ठ त्रि० (परिविशिष्ट) विशिष्ट युक्त

परिवुड त्रि० (परिवृत) व्याप्त, वींटाएल घेराएल

परिवुड्ड त्रि० (परिवृद्ध) पुष्ट, वृद्धि पामेल, बळवान्

परिवुड्डि स्त्री० (परिवृद्धि) वधारो, वृद्धि

परिवुसिअ त्रि० (पर्युषित) संयममां उद्यतविहारी, संयमतत्पर (२) वसेल, निवास करेल

परिवूढ त्रि० (परिवूढ) समर्थ, शक्तिवान्

परिवूढ त्रि० (परिवृढ) स्थूळ

परिवेढिय त्रि० (परिवेष्टित) चारे तरफ वींटाएल

परिवेस पु० (परिवेष) चंद्र सूर्यने फरतुं कुंडाळुं थाय छे ते

परिवेसंतिया स्त्री० (परिवेषयन्तिका) घरना माणसोने पीरसनारी-जमाडनारी स्त्री

परिवेसण न० (परिवेषण) पीरसवुं ते

परिव्वाइया स्त्री० (परिव्राजिका) संन्यासण

परिव्वायअ } **परिव्वायग** } पु० (परिव्राजक) संन्यासी परिव्राजक

परिव्वायय त्रि० (पारिव्राजक) संन्यासी संबंधी

परिसंकिय त्रि० (परिशङ्कित) बीधेलो भयभीत थयेल

परिसंखा स्त्री० (परिसंख्या) मर्यादा, हद (२) ज्ञान

परिसंठिय त्रि० (परिसंस्थित) सारी रीते स्थिर रहेल

परिसंत त्रि० (प्रश्रिान्त) थाકી ગયેલું
परिसभित्तार त्रि० (परिभेतृ) ભેદ પાડનાર
परिसक्किर त्रि० (परिष्वक्किर) વિસ્તાર પામવાના સ્વભાવવાળુ (૨) ગમન કરનાર
परिसडित } त्रि० (परिशटित) સડી ગયેલ,
परिसडिय } પડી ગયેલ
परिसप्प पु० (परिसर्प) પેટભર કે છાતી ભર ચાલનાર પ્રાણી, સર્પાદિ
परिसप्पिणी स्त्री० (परिसर्पिणी) છાતીભર ચાલનાર તિર્યચણી, નાગણ વગેરે
परिसमापिय त्रि० (परिसमापित) પરિપૂર્ણ કરેલ
परिसर पु० (परिसर) અષ્ટાપદ, જનાવર (૨) શહેરની પાસેનુ કે સામેનુ સ્થાન
परिसह पु० (परिषह) ઉપસર્ગ, ભૂખ તરસ વગેરે બાવીસ પરિષહ સહન કરવા તે
परिसा स्त्री० (परिषद्) પ્રખદા, સભા (૨) પરિવાર
परिसाइ त्रि० (परिशाटिन्) જેમાથી સહેજસાજ પાણી ઝરતુ હોય એવુ કાચુ
परिसाड पु० (परिशाट) વિનાશ કરવો તે (૨) પાડવુ, પટકવુ
परिसाडण न० (परिशाटन) ગર્ભપાત કરવો, ગર્ભનુ પાડવુ
परिसाडणिया स्त्री० (प्रशाटनिका) રસ્તામા વેરાતુ-ઢોળાતુ હોય તેની રીતે આહારાદિ લઇ આવવા તે
परिसाडि स्त्री० (परिशाट) વેરાતુ, ઢોળાતુ
परिसामंत पु० (परिसमन्त) પર્યન્તવર્તિ પ્રદેશ, અતભાગ (૨) ચારેતરફ
परिसामिय त्रि० (परिश्यामित) કાળુ થયેલુ
परिसासिय त्रि० (पर्युषित) વાસી રાખેલ
परिसिट्ठ त्रि० (परिशिष्ट) બાકી રહેલુ, વધારાનુ
परिसित्त त्रि० (परिषिक्त) સીંચેલ (૨) ૧૦ પરિષેક, સેચન, છાટવુ તે
परिसिल्ल त्रि० (परिषद्वत्) પરિષદ્‌વાળા
परिसीसक न० (परिशीर्षक) આટા વગેરેથી બનાવેલો માથાનો આકાર
परिसुक्क त्रि० (परिशुष्क) સુકેલુ
परिसुण्ण त्रि० (परिशून्य) સર્વથા શૂન્ય
परिसुद्ध त्रि० (परिशुद्ध) શુદ્ધ, નિર્દોષ
परिसेय पु० (परिषेक) પાણી છાટવુ તે
परिसेस पु० (परिशेष) બાકી રહેલ, અવશેષ
परिसेसिय त्रि० (परिशेषित) બાકી રહેલ
परिसोसिय त्रि० (परिशोषित) સુકવી નાખેલુ
परिसोहिय त्रि० (परिशोधित) વિશેષ શોધેલુ
परिस्संत त्रि० (परिश्रान्त) અતિશય થાકેલ, શ્રમિત થયેલ
परिस्सम पु० (परिश्रम) પરિશ્રમ, થાક
परिस्सव पु० (परिश्रव) કર્મ તજવાના સ્થાન, કર્મ છોડવાના હેતુ (૨) આસ્રવ, કર્મબધનુ કારણ
परिस्सावि त्रि० (परिस्राविन्) કર્મબધ કરનાર
परिह पु० (परिघ) અર્ગલા, ભોગળ
परिहत्थ त्रि० ( ) હુશીયાર, નિપુણ (૨) ઘણુ, ઝાઝુ (૩) ભરેલુ, ભરપુર
परिहरण न० (परिहरण) } દૂર કરવુ
परिहरणा स्त्री० (परिहरणा) } (૨) પરિભોગ
परिहरिय त्रि० (परिहृत) તજેલુ, છોડેલુ
परहा स्त्री० (परिखा) નીચે સાકડી અને ઉપર પહોળી ખોદેલી ખાઇ
परिहाण न० (परिधान) વસ્ત્રાદિક પહેરવા તે, પોષાક
परिहाणि स्त्री० (परिहाणि) હાનિ, ઘટાડો
परिहार पु० (परिहार) માસ લઘુમાસાદિ પ્રાયશ્ચિત તપવિશેષ (૨) ત્યજવુ તે, ત્યાગ (૩) પરિભોગ
परिहारग त्रि० (परिहारक) પાપકર્મને દૂર કરનાર

परिहारविसुद्ध न० (परिहारविशुद्ध) પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્ર, ચારિત્રના પાંચ પ્રકાર માંનો ત્રીજો પ્રકાર
परिहारविसुद्धि पु० (परिहारविशुद्धिन्) પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રવાન્ સાધુ
परिहारविसुद्धिय न० (परिहारविशुद्धिक) પરિહારવિશુદ્ધ તપવિશિષ્ટ ચારિત્ર, પાંચ ચારિત્રમાંનું ત્રીજું ચારિત્ર
परिहारि त्रि० (परिहारिन्) પરિહાર કરનાર
परिहारिय पु० (पारिहारिक) દોષનો પરિહાર કરી શુદ્ધ આહાર લેનાર સાધુ (૨) ત્રિ० પરિત્યાગ કરનાર
परिहारिय त्रि० (परिहार्य) પરિહરવા-તજવા યોગ્ય
परिहास पु० (परिहास) હાસ્ય, મશ્કરી
परिहासणा स्त्री० (परिभाषणा) ઉપાલમ્ભ
परिहि पु० (परिधि) ઘેરાવો
परिहिय त्रि० (परिहित) ધારણ કરેલું, પહેરેલું
परिहीण } त्रि० (परिहीन) રહિત, હીન
परिहीन } (૨) કમ ન્યૂન, (૩) ન० હ્રાસ, અપચય
परिहेरग न० (परिहार्यक) આભૂષણ વિશેષ
परीसह पु० (परिषह) સાધુઓએ સહન કરવાનું ભૂખ તરસ વગેરેનું કષ્ટ
परुक्ख न० (परोक्ष) ઇન્દ્રિઓની સહાયતાથી થતું જ્ઞાન, પરોક્ષજ્ઞાન
परुण्ण त्रि० (प्ररुदित) રોએલું, રુદન કરેલ
परुस त्रि० (परुष) કઠિન, કર્કશ
परूढ त्रि० (प्ररूढ) ઉગેલું વધેલું
परूवणया } स्त्री० (प्ररूपणा) પ્રરૂપણા
परूवणा } કરવી
परूविय त्रि० (प्ररूपित) નિરૂપણ કરેલ
परेज्जं न० ( ) પરમ દિવસે
परोइय न० (प्ररोदित) રુદન કરવું
परोक्ख न० (परोक्ष) ઇન્દ્રિય અને મનની સહાયથી જે જ્ઞાન થાય તે, પરોક્ષજ્ઞાન, પ્રત્યક્ષ નહીં તે
परोप्पर त्रि० (परस्पर) અન્યોન્ય
परोहड न० ( ) અગાશનું બેયરૂ
पल न० (पल) એક પ્રકારનું વજન, ચાર તોલા (૨) દશમા દેવલોકનું એક વિમાન, (૩) માસ
पलंघण न० (प्रलङ्घन) ઉલ્લંઘન
पलंडु पु० (पलाण्डु) ડુંગળી, પ્યાજ
पलंब पु० (प्रलम्ब) લુમ્બ, લટકતા ફળોનો ઝુમખો (૨) કણુસલો (૩) ત્રિ० દીર્ઘ, લાંબુ (૪) ન० ફળ (૫) પડિલેહવાના વસ્ત્રોના ખુણા લમાવવાથી-ખેંચવાથી લાગતો દોષ, પડિલેહણના દોષનો એક પ્રકાર (૬) મહાશુક્ર દેવલોકનું એક વિમાન (૭) ઝુમણું એક જાતનું ઘરેણું (૮) પ્રલમ્બ નામે આઠમું મુહૂર્ત (૯) પ્રલમ્બ નામનો ગ્રહ (૧૦) રૂચક પર્વતનું એક શિખર
पलंबसुत्त न० (प्रलम्बसूत्र) ઝુમણું
पलंबिय त्रि० (प्रलम्बित) લટકાવેલ
पलंबिर त्रि० (प्रलम्बशील) ઘણું લાંબુ
पलज्जण त्रि० (प्ररञ्जन) રંજન થયેલ, અનુરાગવાળો
पलल न० (पलल) તલનો છુંદો, તલવટ
पललिय न० (प्रललित) વિશેષ ક્રીડા
पलवण न० (प्लवन) ઉછળવું તે
पलविय न० (प्रलपित) અર્થરહિત બકવું તે
पलसइआ स्त्री० (पलशतिका) એકસો પળની એક તુલા
पलाइय त्रि० (पलायित) ભાગી ગયેલ
पलाण } न० (पलायन) નાશી જવું તે
पलायण }
पलाल न० (पलाल) પરાળ ઘઉં વગેરેનો ભુસ્સો

पलालग न० (पलालक) પરાળનુ પાથરણુ
पलालपीढय पु० (पलालपीठक) પરાળની બેઠક
पलाव पु० (प्रलाप) નિરર્થક બોલવુ તે
पलावय त्रि० (प्रलापक) પ્રલાપ-બકવાદ કરનાર
पलावि त्रि० (प्रलापिन्) પ્રલાપ-બડબડાટ કરનાર
पलास पुं० (पलाश) ખાખરાનુ ઝાડ (૨) દિશાકુમાર દેવતાનુ ચૈત્યવૃક્ષ. (૩) પલાશ નામનો દેવતા (૪) પત્ર, પાદડુ.
पलासअ पु० (पलाशक) ખાખરાને નામે પાડેલુ કોઈનુ નામ.
पलासकूड न० (पलाशकूट) ભદ્રસાલ વનના આઠ દિગ્હસ્ત કૂટમાનુ છઠ્ઠુ કૂટ-શિખર.
पलासग पु० (पलाशक) માત્રીયો, માતરૂ-લઘુનીત કરવાનુ ભાજન
पलासिया स्त्री० (पलाशिका) છાલની બનાવેલી લાકડી
पलिअंक पु० (पल्यङ्क) પલગ
पलिउंचग त्रि० (परिकुञ्चक) બીજાને છેતરનાર
पलिउंचण न० (परिकुञ्चन) માયા, કપટ
पलिउंचणाया स्त्री० } (परिकुञ्चना) સાચી
पलिउंचणा. स्त्री० } વાતને છુપાવવી તે (૨) માયા (૩) પ્રાયશ્ચિત વિશેષ
पलिउज्झिय त्रि० (परियोगिक) વિશેષ જાણનાર, વિશેષજ્ઞ
पलिओच्छन्न त्रि० (पलितावच्छन्न) } કુક-
पलिओच्छिन्न त्रि० (पर्यवच्छिन्न) } र्मी
पलिओच्छूढ त्रि० (पर्यवक्षिप्त) પ્રસારિત
पलिओवम न० (पल्योपम) એક જોજન (ચાર ગાઉ) નો લાબો પહોળો કુવો બારીક વાળાગ્રથી ઠાંસી ઠાંસીને ભર્યા પછી સો સો વરસે એકેક ખણ્ડ કઢાડતાં જેટલા વખતમા કુવો તદ્દન ખાલી થાય તેટલો વખત, કુવાની ઉપમાએ ગણાતો કાળ
पलिकुंचणाया स्त्री० (परिकुञ्चना) માયા
पलिक्खीण त्रि० (परिक्षीण) ક્ષય પામેલ
पलिगोव पु० (परिगोप) કીચડ, કાદવ (૨) લોભ (૩) આસક્તિ
पलिच्छन्न त्रि० (परिच्छन्न) ઢાકેલુ
पलिच्छिन्न. त्रि० (परिच्छिन्न) માપેલુ, હદ-વાળુ (૨) પરિવાર યુક્ત
पलिणग. पु० (प्रलीनक) પીંજરૂ
पलित न० (पलित) સફેદ વાળ, ધોળો કેશ
पलितोवम पु० (पल्योपम) જુઓ " પલિઓવમ " શબ્દ
पलित्त त्रि० (प्रदीप्त) દીપાયમાન, બળતુ.
पलिपाग पु० (परिपाक) પરિપાક, નિષ્પત્તિ
पलिबाहर } त्रि० (परिबाह्य) હમેશા બહાર
पलिबाहिर } રહેનાર
पलिभाग पु० (प्रतिभाग) ભાગનો ભાગ, અશનો અશ (૨) ઉપલો ભાગ, સપાટી
पलिभागि त्रि० (परिभागिन्) સદૃશ, સરખુ
पलिमथ पु० (परिमन्थ) હાનિ નુકશાન (૨) વિઘ્ન, અતરાય (૩) વિનાશ (૪) સ્વાધ્યાય વ્યાઘાત
पलिमथग पु० (परिमन्थक) કાળા ચણા
पलिमथु त्रि० (परिमथु) પ્રતિપક્ષી, ઘાતક
पलिमोडअ पु० (परिमोटक) વાસની ગાઠ ઉપરનો ચક્રાકાર ભાગ
पलिय न० (पलित) નિન્દનીય કર્મ, અશુભ કૃત્ય (૨) જ્ઞાનાવરણીયાદિ આઠ કર્મ (૩) ધોળા કેશ (૪) રોગ (૫) કર્મ, કામ (૬) અનુષ્ઠાન
पलिय न० (पल्य) જુઓ "પલિઓવમ" શબ્દ
पलियक पु० (पर्यङ्क) પલગ (૨) ખાટલો (૩) પલાઠી વાળવી (૪) પદ્માસન

पलिअंका स्त्री० (पर्यङ्क) પનાઠીનાગી બેસવુ, પદ્માસન

पलियत पु० (पर्यन्त) અન, છેડો (२) સીમાડા ઉપર આવેલ પ્રદેશ (૩) ત્રિ० અવસાનવાળુ, અન્તવાળુ

पलियट्ट पु० (परिवर्त) અનતીઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણી પરિમિતકાળ વિશેષ, પુદ્ગળપરાવર્તન

पलियट्ठाण } न० (परितस्थान) કર્મસ્થાન,
पलियठाण } કારખાનુ

पलियस्सओ अ० (परिपार्श्वतस्) પાસે, આજુબાજુ

पलीण त्रि० (प्रलीन) અવિનીત (२) સ-બદ્ધ

पलीमथ पु० (पलिमन्थ) સયમનું વિઘ્ન

पलीवग त्रि० (प्रदीपक) સળગનારૂં

पलीवण न० (प्रदीपन) સળગવુ બળવુ

पलेवण न० (प्रलेपन) પ્રલેપ

पलुट्ट त्रि० (पर्यस्त) વ્યાપ્ત ભરપુર

पलोइ त्रि० (प्रलोकिन्) અવલોકન કરનાર, જોનાર

पलोयण न० (प्रलोकन) } જોવુ તે
पलोयणा स्त्री० (प्रलोकना) }

पल्ल पु० (पल्य) પાલો, પાલાને આકારે કુવો (२) ધાન્ય રાખવાનો કોઠો, કોઠાર (૩) પલ્યોપમ, કાળમાન વિશેષ

पल्लंक } पु० (पल्यङ्क) પલગ
पल्लग }

पल्लंघण न० (प्रलघन) ઓળગવુ

पल्लग पु० (पल्लक) પાલો, લાટ દેશ પ્રસિદ્ધ અનાજ માપવાનુ પાત્ર (२) ભવનપતિના અવધિજ્ઞાનનો આકાર

पल्लट्ट पु० ( ) પર્વત વિશેષ

पल्लल न० (पल्वल) નાનુ તળાવ તલાવડી

पल्लव पु० (पल्लव) નવા પાદડા

पल्लय पु० (पर्यय) જુઓ " પજ્જવ "

पल्लविय त्रि० (पल्लवित) નવપલ્લવ, નવા અકુરવાળુ

पल्लविया स्त्री० (पह्लविका) પહ્લવ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી દાસી

पल्ली स्त्री० (पल्ली) ચોરોને રહેવાનુ સ્થાન

पल्लीण त्रि० (प्रलीन) લીન થયેલુ

पल्लोय पु० ( ) બે ઇન્દ્રિય જીવ વિશેષ

पल्हत्थ त्रि० (पर्यस्त) મુકેલ, રાખેલ (२) ફેકેલ

पल्हत्थिया स्त्री० (पर्यस्तिका) આસન વિશેષ, પલાંઠી, વસ્ત્રથી કે ભુજાથી બન્ને ઘુંટણ બાધવા તે

पल्हव पु० (पह्लव) પહ્લવ નામનો એક દેશ (२) त्रि० તે દેશના રહીશ

पल्हवि पु० (पह्लवि) હાથીની પીઠ ઉપર નાખવાની ઝુલ

पल्हविया स्त्री० (पह्लविका) પહ્લવ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી દાસી

पल्हाअ पु० (प्रह्लाद) આવતી ચોવીસીના પાચમા પ્રતિવાસુદેવ (२) આનદ

पल्हायण न० (प्रह्लादन) ખુશી થવુ

पल्हायणिज्ज त्रि० (प्रह्लादनीय) હર્ષ ઉપ-જાવે તેવુ

पवंगम पु० (प्लवगम) વાનર

पवंच पु० (प्रपञ्च) પ્રપચ વિસ્તાર (२) વિકલ્પ, ભેદ (૩) કપટ (૪) કુટિલતા (૫) સસાર

पवंचण न० (प्रपञ्चन) ઠગવુ તે

पवंचा स्त्री० (प्रपञ्चा) માણસની દશ દ-શાઓ પૈકી સાતમી દશા, ૬૧ થી ૭૦ વરસ સુધીની અવસ્થા કે જેમા શરી-રબળ ઘટતા મનનો પ્રપચ વધે છે

पवंपुल पु० न० ( ) એક જાતની માછલા પકડવાની જાળ

पलालग न० (पलालक) પરાળનું પાથરણું

पलालपीढय पु० (पलालपीठक) પરાળની બેઠક

पलाव पु० (प्रलाप) નિરર્થક બોલવુ તે

पलावय त्रि० (प्रलापक) પ્રલાપ-બકવાદ કરનાર

पलावि त्रि० (प्रलापिन्) પ્રલાપ-બડબડાટ કરનાર

पलास. पुं० (पलाश) ખાખરાનું ઝાડ (૨) દિશાકુમાર દેવતાનુ ચૈત્યવૃક્ષ (૩) પલાશ નામનો દેવતા. (૪) પત્ર, પાદડુ.

पलासअ पु० (पलाशक) ખાખરાને નામે પાડેલુ કોઈનુ નામ

पलासकूड न० (पलाशकूट) ભદ્રસાલ વનના આઠ દિગ્હસ્ત કૂટમાનુ ત્રુ કૂટ-શિખર.

पलासग पु० (पलाशक) માત્રીયો, માતરૂ-લઘુનીત કરવાનુ ભાજન

पलासिया स्त्री० (पलाशिका) છાલની બનાવેલી લાકડી.

पलिअंक पु० (पल्यङ्क) પલગ

पलिउंचग त्रि० (परिकुञ्चक) બીજાને છેતરનાર

पलिउंचण न० (परिकुञ्चन) માયા, કપટ

पलिउंचणाया स्त्री० } (परिकुञ्चना) સાચી
पलिउंचणा स्त्री० } વાતને છુપાવવી તે (૨) માયા (૩) પ્રાયશ્ચિત વિશેષ

पलिउज्जिय त्रि० (परियौगिक) વિશેષ જાણનાર, નિશેષજ્ઞ

पलिओउच्छन्न त्रि० (पलितावच्छन्न) } ઢંકા-
पलिओच्छिन्न त्रि० (पर्यवच्छिन्न) } યેલું

पलिओछूढ त्रि० (पर्यवक्षिप्त) પ્રસારિત

पलिओवम न० (पल्योपम) એક જોજન (ચાર ગાઉ) નો લાબો પહોળો કુવો બારીક વાળાગ્રથી ઠાસી ઠાસીને ભર્યા પછી સો સો વરસે એકેક ખણ્ડ કહાડતાં જેટલા વખતમા કુવો તદ્દન ખાલી થાય તેટલો વખત, કુવાની ઉપમાએ ગણાતો કાળ

पलिकुंचणाया स्त्री० (परिकुञ्चना) માયા

पलिक्खीण त्रि० (परिक्षीण) ક્ષય પામેલ

पलिगोव पु० (परिगोप) કીચડ, કાદવ (૨) લોભ (૩) આસક્તિ

पलिच्छण्ण त्रि० (परिच्छन्न) ઢાકેલું

पलिच्छिन्न त्रि० (परिच्छिन्न) માપેલુ, હદ વાળુ (૨) પરિવાર યુક્ત

पलिणग पु० (प्रलीनक) પીંજરૂ

पलित न० (पलित) સફેદ વાળ, ધોળો કેશ

पलितोवम पु० (पल्योपम) જુઓ " પલિઓવમ " શબ્દ

पलित्त त्रि० (प्रदीप्त) દીપાયમાન, બળતું

पलिपाग पु० (परिपाक) પરિપાક, નિષ્પત્તિ

पलिबाहर } त्रि० (परिबाह्य) હમેશા બહાર
पलिबाहिर } રહેનાર

पलिभाग पु० (प्रतिभाग) ભાગનો ભાગ, અંશનો અંશ (૨) ઉપલો ભાગ, સપાટી

पलिभागि त्रि० (परिभागिन्) સદૃશ, સરખુ

पलिमथ पु० (परिमन्थ) હાનિ નુકશાન (૨) વિઘ્ન, અંતરાય (૩) વિનાશ (૪) સ્વાધ્યાય વ્યાઘાત

पलिमथग पु० (परिमन्थक) કાળા ચણા

पलिमथु त्रि० (परिमथु) પ્રતિપક્ષી, ઘાતક

पलिमोडअ पु० (परिमोटक) વાસની ગાંઠ ઉપરનો ચક્રાકાર ભાગ

पलिय न० (पलित) નિન્દનીય કર્મ, અશુભ કૃત્ય (૨) જ્ઞાનાવરણીયાદિ આઠ કર્મ (૩) ધોળા કેશ (૪) રોગ (૫) કર્મ, કામ (૬) અનુષ્ઠાન

पलिय न० (पल्य) જુઓ "પલિઓવમ" શબ્દ

पलियंक पु० (पर्यङ्क) પલંગ (૨) ખાટલો (૩) પલાઠી વાળવી (૪) પદ્માસન

पलिअंका स्त्री० (पर्यङ्का) પનાઠીવાળી બેસવુ, પદ્માસન
पलिअंत पु० (पर्यन्त) અન, છેડો (२) સીમાડા ઉપર આવેલ પ્રદેશ (३) त्रि० અવસાનવાળુ, અન્તવાળુ
पलिअट्ट पु० (परिवर्त्त) અનતીઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણી પરિમિતકાળ વિશેષ, પુદ્ગળપરાવર્તન
पलिअट्ठाण }
पलिअठाण } न० (परितस्थान) કર્મસ્થાન, કારખાનુ
पलिअस्सओ अ० (परिपार्श्वतस्) પાસે, આજુબાજુ
पलीण त्रि० (प्रलीन) અતિલીન (२) સંબદ્ધ
पलीमथ पु० (पलिमन्थ) સયમનુ વિઘ્ન
पलीवग त्रि० (प्रदीपक) બાળનાર
पलीवण न० (प्रदीपन) સળગવુ બળવુ
प ुपण न० (प्रलोपन) પ્રલેપ
पलुट्ट त्रि० (पर्यस्त) વ્યાપ્ત ભરપુર
पलोइ त्रि० (प्रलोकिन्) અવલોકન કરનાર, જોનાર
पलोयण न० (प्रलोकन) }
पलोयणा स्त्री० (प्रलोकना) } જોવુ તે
पल्ल पु० (पल्य) પાલો, પાલાને આકારે કુવો (२) ધાન્ય રાખવાનો કોઠો, કોઠાર (३) પલ્યોપમ, કાળમાન વિશેષ
पल्लक }
पल्लग } पु० (पल्यङ्क) પલગ
पल्लंघण न० (प्रलङ्घन) ઓળગવુ
पल्लग पु० (पल्लक) પાલો, લાટ દેશ પ્રસિદ્ધ અનાજ માપવાનુ પાત્ર (२) ભવનપતિના અવધિજ્ઞાનનો આકાર
पल्लट्ट पु० (　　) પર્વત વિશેષ
पल्लल न० (पल्वल) નાનુ તળાવ, તળાવડી
पल्लव पु० (पल्लव) નવા પાદડા
पल्लव पु० (पर्यव) જુઓ "પજ્જવ"
पल्लविय त्रि० (पल्लवित) નવપલ્લવ, નવા અકુરવાળુ
पल्लविया स्त्री० (पह्लविका) પહ્લવ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી દાસી
पल्ली स्त्री० (पल्ली) ચોરોને રહેવાનુ સ્થાન
पल्लीण त्रि० (प्रलीन) લીન થયેલુ
पल्लोय पु० (　　) બે ઇન્દ્રિય જીવ વિશેષ
पल्हत्थ त्रि० (पर्यस्त) મુકેલ, રાખેલ (२) ફેકેલ
पल्हत्थिया स्त्री० (पर्यस्तिका) આસન વિશેષ, પલાઠી, વસ્ત્રથી કે હાથથી બન્ને ઘુઠણ બાધવા તે
पल्हव पु० (पह्लव) પહ્લવ નામનો એક દેશ (२) त्रि० તે દેશના રહીશ
पल्हवि पु० (पह्लवि) હાથીની પીઠ ઉપર નાખવાની ઝુલ
पल्हविया स्त्री० (पह्लविका) પહ્લવ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી દાસી
पल्हाय पु० (प्रह्लाद) આવતી ચોવીસીના પાચમા પ્રતિવાસુદેવ (२) આનદ
पल्हायण न० (प्रह्लादन) ખુશી થવુ
पल्हायणिज्ज त्रि० (प्रह्लादनीय) હર્ષ ઉપજાવે તેવુ
पवंगम पु० (प्लवगम) વાનર
पवंच पु० (प्रपञ्च) પ્રપચ વિસ્તાર (२) વિકલ્પ, ભેદ (३) કલેશ (४) કુટિલતા (५) સસાર
पवंचण न० (प्रपञ्चन) ઠગવુ તે
पवंचा स्त्री० (प्रपञ्चा) માણસની દશ દશાઓ પૈકી સાતમી દશા, ૬૧ થી ૭૦ વરસ સુધીની અવસ્થા કે જેમા શરીરબળ ઘટતા મનનો પ્રપંચ વધે છે
पवपुल पु० न० (　　) એક જાતની માછલા પકડવાની જાળ

पलालग न० (पलालक) પરાળનુ પાથરણું
पलालपीढय पु० (पलालपीठक) પરાળની બેઠક
पलाव पु० (प्रलाप) નિરર્થક બોલવુ તે
पलावय त्रि० (प्रलापक) પ્રલાપ-બકવાદ કરનાર
पलावि त्रि० (प्रलापिन्) પ્રલાપ-બડબડાટ કરનાર
पलास पु० (पलाश) ખાખરાનું ઝાડ (૨) દિશાકુમાર દેવતાનુ ચૈત્યવૃક્ષ (૩) પલાશ નામનો દેવતા (૪) પત્ર, પાદડુ
पलासअ पु० (पलाशक) ખાખરાને નામે પાડેલુ કોઈનુ નામ
पलासकूड न० (पलाशकूट) ભદ્રસાલ વનના આઠ દિગ્હસ્તિ કૂટમાનુ એક કૂટ-શિખર.
पलासग पु० (पलाशक) માત્રીયો, માતરૂ-લઘુનીત કરવાનુ ભાજન
पलासिया स्त्री० (पलाशिका) છાલની બનાવેલી લાકડી
पलिअंक पु० (पल्यङ्क) પલગ
पलिउंचग त्रि० (परिकुञ्चक) બીજાને છેતરનાર
पलिउंचण न० (परिकुञ्चन) માયા, કપટ
पलिउंचणाया स्त्री० } (परिकुञ्चना) સાચી
पलिउंचणा स्त्री० } વાતને છુપાવવી તે (૨) માયા (૩) પ્રાયશ્ચિત વિશેષ
पलिउज्जिय त्रि० (परियोगिक) વિશેષ જાણનાર, વિશેષજ્ઞ
पलिओच्छन्न त्रि० (पलितावच्छन्न) } કુકર્મી
पलिओच्छिन्न त्रि० (पर्यवच्छिन्न) }
पलिओछूढ त्रि० (पर्यवक्षिप्त) પ્રસારિત
पलिओवम न० (पल्योपम) એક જોજન (ચાર ગાઉ) નો લાબો પહોળો કુવો બારીક વાળાગ્રથી ઠાસી ઠાસીને ભર્યા પછી સો સો વરસે એકેક ખણ્ડ કઢાડતાં જેટલા વખતમાં કુવો તદ્દન ખાલી થાય તેટલો વખત, કુવાની ઉપમાએ ગણાતો કાળ
पलिकुंचणया स्त्री० (परिकुञ्चना) માયા
पलिक्खीण त्रि० (परिक्षीण) ક્ષય પામેલ
पलिगोव पु० (परिगोप) કીચડ, કાદવ (૨) લોભ (૩) આસક્તિ
पलिच्छन्न त्रि० (परिच्छन्न) ઢાકેલું
पलिच्छिन्न त्रि० (परिच्छिन्न) માપેલુ, હદવાળુ (૨) પરિવાર યુક્ત
पलिणग पु० (प्रलीनक) પીંજરૂ
पलित न० (पलित) સફેદ વાળ, ધોળો કેશ
पलितोवम पु० (पल्योपम) જુઓ "પલિઓવમ" શબ્દ
पलित्त त्रि० (प्रदीप्त) દીપાયમાન, બળતુ
पलिपाग पु० (परिपाक) પરિપાક, નિષ્પત્તિ
पलिबाहर } त्रि० (परिबाह्य) હમેશા બહાર
पलिबाहिर } રહેનાર
पलिभाग पु० (प्रतिभाग) ભાગનો ભાગ, અશનો અશ (૨) ઉપલો ભાગ, સપાટી
पलिभागि त्रि० (परिभागिन्) સદશ, સરખુ
पलिमंथ पु० (परिमन्थ) હાનિ નુકશાન (૨) વિઘ્ન, અતરાય (૩) વિનાશ. (૪) સ્વાધ્યાય વ્યાઘાત
पलिमंथग पु० (परिमन्थक) કાળા ચણા
पलिमंथु त्रि० (परिमथु) પ્રતિપક્ષી, ઘાતક
पलिमोडअ पु० (परिमोटक) વાસની ગાઠ ઉપરનો ચક્રાકાર ભાગ
पलिय न० (पलित) નિન્દનીય કર્મ, અશુભ કૃત્ય (૨) જ્ઞાનાવરણીયાદિ આઠ કર્મ (૩) ધોળા કેશ (૪) રોગ (૫) કર્મ, કામ (૬) અનુષ્ઠાન
पलिय न० (पल्य) જુઓ "પલિઓવમ" શબ્દ
पलियंक पु० (पर्यङ्क) પલગ (૨) ખાટલો (૩) પલાઠી વાળવી (૪) પદ્માસન

पवाय पु० (प्रपात) પાણીનો દરેડો (૨) પતન
पवायअ पु० (प्रवाचक) શાસ્ત્રનું પ્રવચન-વ્યાખ્યાન કરનાર, અધ્યાપક
पवायणा स्त्री० (प्रवाचना) પઠન, અધ્યયન
पवायद्दह पु० (प्रपातद्रह) પર્વત ઉપરનું સરોવર જ્યાંથી નદી નીકળતી હોય તે
पवाल पु० (प्रवाल) પરવાળું, એક જાતનું ઝવેરાત (૨) કોમળ પાદડું, પાદડાની ટીસી (૩) મુગો
पवास पु० (प्रवास) પ્રવાસ, મુસાફરી
पवासिय त्रि० (प्रवासित) પરદેશ ગયેલું, પ્રવાસ કરેલ
पवासिय. त्रि० (प्रवृष्ट) વરસેલ
पवाह पु० (प्रवाह) પાણીનો પ્રવાહ
पविइरण त्रि० (प्रविकीर्ण) વ્યાપ્ત (૨) વિક્ષિપ્ત, નિરસ્ત
पविइरण त्रि० (प्रवितीर्ण) આપેલ
पविचरिय त्रि० (प्रविचरित) ગતિદ્વારા સર્વત્ર વ્યાપ્ત થયેલ
पविज्जल त्रि० (प्रविज्वल) કીચડવાળું રુધિરાદિથી વ્યાપ્ત (૨) પ્રજ્વલિત
पविट्ठ त्रि० (प्रविष्ट) સમાઇ ગયેલ અંતર્ભૂત દાખલ થયેલ
पवितक्किय न० (प्रवितर्कित) તર્ક, વિચાર આશ ।
पवित्त त्रि० (पवित्र) વિશુદ્ધ પવિત્ર
पवित्त त्रि० (प्रवृत्त) કાર્ય કરવા પ્રવર્તેલું
पवित्तय. न० (पवित्रक) ત્રાંબાની વીંટી, પવિત્રી
पवित्ति पु० (प्रवर्तिन्) સાધુઓને વૈયાવચ્ચ આદિ કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ કરાવનાર સાધુ, પ્રવર્તક પદવી ધારી મુનિ
पवित्ति स्त्री० (प्रवृत्ति) પ્રવૃત્તિ, વીતચાલ, સમાચાર
पवित्तिणी स्त्री० (प्रवर्तिनी) સાધ્વીઓને સંયમમાં પ્રવર્તાવનાર સાધ્વી, પ્રવર્તિની સાધ્વી
पवित्थर पु० (प्रविस्तर) ઘરવખરી, પરિગ્રહ (૨) વિસ્તાર
पवित्थरिअ त्रि० (प्रविस्तीर्ण) ફેલાયેલું, વિસ્તાર પામેલું
पविद्ध त्रि० (प्रविद्ध) વ્યવસ્થા વિના વંદના કરવી તે, વંદનાના ૩૨ દોષમાંનો ત્રીજો દોષ
पविद्धत्थ त्रि० (प्रविध्वस्त) ધ્વંસ પામેલ, નષ્ટ થયેલ
पविभत्त त्रि० (प्रविभक्त) જુદુંજુદું કરેલું, વહેંચેલું
पविभत्ति स्त्री० (प्रविभक्ति) } વિભાગ,
पविभाग पु० (प्रविभाग) } પૃથક્કરણ
पविमोयण न० (प्रविमोचन) મુકવું, રાખવું (૨) પરિત્યાગ
पवियक्किय न० (प्रवितर्कित) વિકલ્પ, વિતર્ક
पवियक्खण त्रि० (प्रविचक्षण) પ્રવીણ, હુશીયાર
पवियार पु० (प्रविचार) મૈથુન
पवियारण न० (प्रविचारण) હરવું ફરવું (૨) પન્નવણાસૂત્રના ૩૪ મા પદનું નામ કે જેમાં પ્રવિચારણા-વિષયસેવનનું વર્ણન છે
पवियासिय त्रि० (प्रविकासित) ખીલેલું
पविरल त्रि० (प्रविरल) થોડું (૨) સાંતર
पविरल्लिय त्रि० ( ) વિસ્તારવાળું
पविलीण त्रि० (प्रविलीन) લીન થયેલું, ગળેલું
पविसण न० (प्रवेशन) દાખલ થવું તે
पविसिट्ठ त्रि० (प्रविशिष्ट) બીજા કરતાં વધારે, વિશેષતાવાળું
पविसिय त्रि० (प्रवेशित) અન્દર દાખલ કરેલું.

पवक } पु० (प्लवक) વાનરની પેઠે કુ-
पवग } દનાર (૨) તરનાર (૩) પુ૦ પક્ષી (૪) સુવર્ણકુમાર જાતના દેવતા

पवग्गपविभत्ति पु० (पवर्गप्रविभक्ति) ૩૨ નાટકમાનુ એક

पवडण न० (प्रपतन) પડી જવુ, અધ પાત

पवडणया स्त्री० (प्रपतना) પડવુ

पवड्ढण न० (प्रवर्धन) વૃદ્ધિ હેતુ, વૃદ્ધિકારક

पवण न० (प्लवन) કુદવુ. (૨) તરવુ

पवण पु० (पवन) પવન, વાયુ (૨) પવનકુમાર, ભવનપતિની એક જાત

पवणकिच्च पु (प्लवनकृत्य) નૌકા, વહાણ

पवण्ण त्रि० (प्रपन्न) પામેલુ

पवत्त त्रि० (प्रवृत्त) પ્રવૃત્ત થયેલ (૨) બીજાઓને જ્ઞાનાદિકમા પ્રવર્તાવનાર

पवत्तण न० (प्रवर्त्तन) પ્રવૃત્તિ, ઉદ્યમ (૨) ત્રિ૦ પ્રવૃત્તિવાળા

पवत्तय पु० (प्रवर्त्तक) પ્રવર્તાવનાર, પ્રવૃત્તિ કરાવનાર (૨) દીર્ઘસ્વરથી આરભાય તેવો એક રાગ

पवत्ति स्त्री० (प्रवृत्ति) વૃતાન્ત, હીલચાલ (૨) પ્રવર્તન

पवत्ति पु० (प्रवर्त्तिन्) સાધુઓને સયમ પ્રવૃત્તિમા જોડનાર, પ્રવર્તક

पवत्तिणी स्त्री० (प्रवर्तिनी) પ્રવૃત્તિ કરાવનાર સાધ્વી

पवत्तिय त्रि० (प्रवर्त्तित) પ્રવૃત્ત કરેલ

पवत्तिवाउय त्रि० (प्रवृत्तिव्यापृत) પ્રવૃત્તિમા લાગેલ

पवत्थ न० (प्रवस्त्र) આસન ઉપર બિછા વેલુ વસ્ત્ર, ઓછાડ, ચાદર

पवन पु० (पवन) જુઓ "પવણ" શબ્દ

पवन्न त्रि० (प्रपन्न) પ્રાપ્ત થયેલ, મેળવેલ

पवय त्रि० (प्लवक) કુદનાર.

पवयण न० (प्रवचन) આગમ, શાસ્ત્ર, સર્વજ્ઞ વચન, (આચારાગાદિ સૂત્રો-સિદ્ધાન્ત) (૨) જૈનસઘ (૩) આગમજ્ઞાન.

पवयणदेवी स्त्री० (प्रवचनदेवी) શ્રુતદેવી, શાસનદેવી

पवयणमाया स्त्री० (प्रवचनमातृ) આચારાગાદિ સૂત્રના આધારભૂત સઘની માતા, આઠ પ્રવચન માતા, પાચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ

पवयणसार पु० (प्रवचनसार) સિદ્ધાન્તનો સાર, આગમ રહસ્ય.

पवर त्रि० (प्रवर) શ્રેષ્ઠ, પ્રધાન

पवरा स्त्री० (प्रवरा) વાસુપૂજ્ય પ્રભુની શાસન દેવીનુ નામ

पवह पु० (प्रवाह) નદીનો પ્રવાહ, વહેણ

पवह त्रि० (प्रवह) વહેનાર (૨) ટપકનાર, ચૂનાર

पवहण पु० न० (प्रवहण) જહાજ, વહાણ (૨) ગાડી આદિ વાહન

पवा स्त्री० (प्रपा) જળાશય (૨) પાણીનું પર્વ (૩) પાણીનો પીઆવો

पवाअ पु० (प्रवाद) આચાર્ય-ગુરૂને ઉપદેશ (૨) છલ, મિષ (૩) બુરાઇ

पवाइ त्रि० (प्रवादिन्) વાદવિવાદ કરનાર (૨) દાર્શનિક

पवाइअ त्रि० (प्रवादित) વગાડેલુ, બજાવેલુ

पवाइय पु० (प्रवादुक) પ્રતિવાદી (૨) પરધર્મી

पवात पु० (प्रपात) ઠેસ વાગે ને પડી જવાય તેવુ સ્થાન

पवादि त्रि० (प्रवादिन्) અન્યતીર્થી, જૈનધર્મની સામે વાદ કરનાર

पवाय पु० (प्रवाद) પરપરા પ્રાપ્ત ઉપદેશ (૨) મત, દર્શન

पवाय पु० (प्रवात) વિશેષ પવન (૨) ત્રિ૦ પવનવાળુ સ્થાન (૩) પવન રહિત

पवाय पु० (प्रपात) પાણીનો દરેડો (૨) પતન

पवायअ पु० (प्रवाचक) શાસ્ત્રનું પ્રવચન-વ્યાખ્યાન કરનાર, અધ્યાપક

पवायणा स्त्री० (प्रवाचना) પઠન, અધ્યયન

पवायद्दह पु० (प्रपातद्रह) પર્વત ઉપરનું સરોવર જ્યાંથી નદી નીકળતી હોય તે

पवाल पु० (प्रवाल) પરવાળુ, એક જાતનું ઝવેરાત (૨) કોમળ પાંદડુ, પાંદડાની ટીશી (૩) મુંગો

पवास पु० (प्रवास) પ્રવાસ, મુસાફરી

पवासिय त्रि० (प्रवासित) પરદેશ ગયેલુ, પ્રવાસ કરેલ

पवासिय त्रि० (प्रवृष्ट) વરસેલ

पवाह पु० (प्रवाह) પાણીનો પ્રવાહ

पविइराग त्रि० (प्रविकीर्ण) વ્યાપ્ત (૨) વિક્ષિપ્ત, નિરસ્ત

पविइराग त्रि० (प्रवितीर्ण) આપેલ

पविचरिय त्रि० (प्रविचरित) ગતિદ્વારા સર્વત્ર વ્યાપ્ત થયેલ

पविज्जल त्रि० (प्रविज्वल) કીચડવાળુ રૂધિરાદિથી વ્યાપ્ત (૨) પ્રજ્વલિત

पविट्ठ त्रि० (प्रविष्ट) સમાઇ ગયેલ, અંતર્ભૂત, દાખલ થયેલ

पवितक्किय न० (प्रवितर्कित) તર્ક, વિચાર આશંકા

पवित्त त्रि० (पवित्र) વિશુદ્ધ, પવિત્ર

पवित्त त्रि० (प्रवृत्त) કાર્ય કરવા પ્રવર્તેલુ

पवित्तय न० (पवित्रक) ત્રાંબાની વીંટી, પવિત્રી

पवित्ति पु० (प्रवर्तिन्) સાધુઓને વૈયાવચ્ચ આદિ કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ કરાવનાર સાધુ, પ્રવર્તક પદવી ધારી મુનિ

पवित्ति स्त्री० (प्रवृत्ति) પ્રવૃત્તિ હીલચાલ, સમાચાર

पवित्तिणी स्त्री० (प्रवर्तिनी) સાધ્વીઓને સંયમમાં પ્રવર્તાવનાર સાધ્વી, પ્રવર્તિની સાધ્વી

पवित्थर पु० (प्रविस्तर) ઘરવખરી, પરિગ્રહ (૨) વિસ્તાર

पवित्थरिअ त्रि० (प्रविस्तीर्ण) ફેલાયેલુ, વિસ્તાર પામેલુ

पविद्ध त्रि० (प्रविद्ध) વ્યવસ્થા વિના વંદના કરવી તે, વંદનાના ૩૨ દોષમાંનો ત્રીજો દોષ

पविद्धत्थ त्रि० (प्रविध्वस्त) ધ્વંસ પામેલ, નષ્ટ થયેલ

पविभत्त त्रि० (प्रविभक्त) મુકરર કરેલુ, વહેંચેલુ

पविभत्ति स्त्री० (प्रविभक्ति) } विભાગ,
पविभाग पु० (प्रविभाग) } પૃથક્કરણ

पविमोयण न० (प्रविमोचन) મુકવુ, રાખવુ (૨) પરિત્યાગ

पवियक्किय न० (प्रवितर्कित) વિકલ્પ, વિતર્ક

पवियक्खण त्रि० (प्रविचक्षण) પ્રવીણ, હુશીયાર

पवियार पु० (प्रविचार) મૈથુન

पवियारण न० (प्रविचारण) હરવુ ફરવુ (૨) પન્નવણાસૂત્રના ૩૪ મા પદનુ નામ કે જેમાં પ્રવિચારણા-વિષયસેવનનું વર્ણન છે

पवियासिय त्रि० (प्रविकाशित) ખીલેલુ

पविरल त्रि० (प्रविरल) થોડુ (૨) સાન્તર

पविरल्लिय त्रि० ( ) વિસ્તારવાળુ

पविलीण त्रि० (प्रविलीन) લીન થયેલુ, ગળેલુ

पविसण न० (प्रवेशन) દાખલ થવુ તે

पविसिट्ठ त्रि० (प्रविशिष्ट) બીજા કરતાં વધારે, વિશેષતાવાળુ

पविसिय त्रि० (प्रवेशित) અંદર દાખલ કરેલું.

पविसियंगी स्त्री० (प्रवेशितागी) જેના અંગમાં દેવતાનો પ્રવેશ છે તેવી સ્ત્રી
पवीइअ त्रि० (प्रवीजित) વીંજેલું, હવાને આધારે બનાવેલ
पवीण त्रि० (प्रवीण) ચતુર, બુદ્ધિમાન્.
पवीणया. स्त्री० (प्रवीणता) ચતુરાઇ
पवूढ त्रि० (प्रव्यूढ) નીકળેલું
पवेइय त्रि० (प्रवेदित) જણાવેલ, નિવેદન કરેલ, દર્શાવેલ (૨) ભેટ કરેલ
पवेविय त्रि० (प्रवेपित) કંપાયમાન થયેલ, ધ્રુજેલ
पवेस पु० (प्रवेश) પ્રવેશ કરવો
पवेसअ त्रि० (प्रवेशक) પ્રવેશ કરનાર
पवेसण पु० न० (प्रवेशन) પ્રવેશ કરવો (૨) વિજાતીય જન્માન્તરમાં ઉત્પત્તિ, વિજાતીય યોનિમાં પ્રવેશ
पवेसि त्रि० (प्रवेशिन्) પ્રવેશ કરનાર
पव्व पु० न० (पर्व) વાંસ, ગેંડી આદિની ગાંઠ (૨) તહેવારનો દીવસ (૩) પક્ષ, પખવાડીયું (૪) પરવડી, પાણીનું પર્વ (૫) પર્વતની મેખળા (૬) કોણી, ઘુંટણ વગેરે હાડકાનો સાંધો (૭) આંગળીનો વેઢો
पव्वइय त्रि० (प्रव्रजित) પ્રવ્રજ્યા–દીક્ષા લીધેલ
पव्वग पु० (पर्वग) અઢાર છિદ્રવાળું વાદ્ય વિશેષ
पव्वग पु० न० (पर्वक) ગાંઠવાળી વનસ્પતિ (૨) વાદ્ય વિશેષ
पव्वज्जा स्त्री० (प्रव्रज्या) દીક્ષા, પ્રવ્રજ્યા (૨) ગમન, ગતિ
पव्वणी स्त्री० (पार्वणी) પર્વતિથી
पव्वत पु० (पर्वत) પર્વત, પહાડ
पव्वति पु० (पर्वतिन्) કાશ્યપ ગોત્રની શાખાનો પુરુષ
पव्वय पु० न० (पर्वत) પહાડ, ડુંગર, પર્વત
पव्वयअ. पु० (पर्वक) બીજા વાસુદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનું નામ
पव्वयविदुग्ग पु० न० (पर्वतविदुर्ग) પહાડવાળો પ્રદેશ
पव्वराहु पु० (पर्वराहु) સૂર્ય તથા ચન્દ્રનું ગ્રહણ કરનાર એક ગ્રહ
पव्वहण न० (प्रव्यथन) ભય ઉત્પન્ન કરવો, વ્યથા કરવી
पव्वहिय त्रि० (प्रव्यथित) પ્રબળ વ્યથા–પીડા પામેલ, દુઃખી થયેલ
पव्वा स्त्री० (पर्वा) સૂર્યની બાહ્ય પરિષદ્
पव्वाइया स्त्री० (प्रव्राजिका) તપસ્વિની સ્ત્રી, સન્યાસણ
पव्वाण / **पव्वात** / **पव्वाय** त्रि० (प्रम्लान) કરમાએલું, જરા સુકાએલું
पव्वावणा स्त्री० (प्रव्राजना) દીક્ષા આપવી તે
पव्वाविय त्रि० (प्रव्राजित) પ્રવ્રજ્યા આપેલ, દીક્ષિત કરેલ
पव्वीसग पु० (पव्वीसक) વાદ્ય વિશેષ
पसइ स्त्री० (प्रसृति) હથેળીમાં માય તેટલું માન, પસલી
पसंग पु० न० (प्रसङ्ग) અવસર, તક (૨) સંગતિ, સમ્બન્ધ (૩) મૈથુન
पसंत त्रि० (प्रशान्त) શાંત, ઉપશમેલ (૨) पु० શાન્ત રસ
पसंधण न० (प्रसन्धन) સતતપણે પ્રવર્તવું
पसंस पु० (प्रशंस्य) લોભ (૨) त्रि० પ્રશંસાપાત્ર
पसंसण न० (प्रशंसन) પ્રશંસા કરવી તે
पसंसणिज्ज त्रि० (प्रशंसनीय) પ્રશંસા કરવા યોગ્ય
पसंसा स्त्री० (प्रशंसा) પ્રશંસા, વખાણ, શ્લાઘા
पसंसिअ त्रि० (प्रशंसित) વખાણ કરેલ, સ્તુતિ કરેલ

पसढ त्रि० (प्रशठ) शठ, अति लुच्चो. (२) जोरावरीथी मेळवेलु

पसण्ण न० (प्रसन्न) मद्य विशेष (२) त्रि० सुंदर, स्वच्छ, निर्मळ

पसत्त त्रि० (प्रसक्त) प्रसंगथी प्राप्त थयेलु (२) दु खथी पीडायेल

पसत्थ त्रि० (प्रशस्त) श्रेष्ठ, प्रशसा करवा योग्य (२) वखणायेल, प्रशसा पामेल

पसत्थार त्रि० (प्रशास्तृ) धर्मशास्त्र भणनार, पाठ करनार (२) गणितना अध्यापक (३) प्रधान मत्री

पसन्न त्रि० (प्रसन्न) स्वच्छ, निर्मळ (२) हर्ष पामेल

पसन्ना स्त्री० (प्रसन्ना) एक जातनी मदिरा

पसप्पग त्रि० (प्रसर्पक) देशान्तरमा जनार मुसाफरी करनार

पसम पु० (प्रश्रम) विशेष महेनत खेद

पसम पु० (प्रशम) शाति

पसमण न० (प्रशमन) दमानु शान्तकरवु

पसय पु० ( ) मृग विशेष (२) मृगनु बच्चु

पसर पु० (प्रसर) प्रसर विस्तार

पसर पु० (प्रसर) सहेजे थतानाजु हरण

पसरिय त्रि० (प्रसृत) विस्तार पामेल, पसरेल

पसव पु० (प्रसव) उत्पत्ति जन्म

पसवकाल पु० (प्रसवकाल) प्रसूतिनो समय

पसवण न० (प्रसवन) प्रसूति, जन्म

पसाय पु० (प्रसाद) महेरबानी कृपा

पसायण न० (प्रसादन) खुशी करवु

पसारण न० (प्रसारण) विस्तार करवा रूप क्रिया न्यायशास्त्र समत पाच कर्ममानु त्रीजु कर्म

पसारिय त्रि० (प्रसारित) पसारेल फेलावेल

पसाहण न० (प्रसाधन) शृगारना साधन, आभूषण वगेरे

पसाहणघर न० (प्रसाधनगृह) अलकार प हेरवा उतारवानु घर

पसाहा स्त्री० (प्रशाखा) शाखामाथी नीकळेल शाखा, डाळी

पसाहिय त्रि० (प्रसाधित) अलकृत करेल

पसाहिया स्त्री० (प्रसाधिका) शृगार करवा वाळी

पसिढिल न० (प्रशिथिल) पडिलेहवाना वस्त्रादिक मजबूत रीते न पकडवाथी लागतो दोष पडिलेहणना दोषनो एक प्रकार (२) त्रि० शिथिल, ढीलु

पसिण पु० न० (प्रश्न) प्रश्न, सवाल (२) मन्त्रविद्या विशेष, दर्पण आदिमा देव तानु आव्हान

पसिणापसिण पु० (प्रश्नाप्रश्न) पूछनारने तेमज नहि पूछनारने मन्त्रविद्यानाबळथी शुभाशुभ कहेवु ते

पसिद्ध त्रि० (प्रसिद्ध) जाहेर, प्रख्यात

पसिद्धि स्त्री० (प्रसिद्धि) प्रसिद्धि (२) शकानु समाधान

पसिस्स पु० (प्रशिष्य) शिष्यनो शिष्य

पसु पु० (पशु) गाय, भेंस वगेरे पशु (२) अज, बकरो

पसुजाइ स्त्री० (पशुजाति) जानवरोनी जात

पसुत्त त्रि० (प्रसुप्त) सुतेलु

पसुभूय त्रि० (पशुभूत) पशु तुल्य

पसुवइ पु० (पशुपति) शिव महादेव

पसूइ } **पसूति** } स्त्री० (प्रसूति) प्रसव उत्पत्ति (२) कोढ विशेष

पसूय त्रि० (प्रसूत) प्रसव पामेल जन्मेल

पसेणइ पु० (प्रसेनजित्) अनगड सूत्रना १ ला वर्गना नवमा अध्ययननुं नाम (२) अधक वृष्णिना पुत्र नवमा दशार्ह (३) बारमा कुलगरनु नाम (४) प्रसेनजित् नामे चालु अवसर्पिणीना पाचमा कुलकर

पसेणि स्त्री० (प्रश्रेणि) ઉપવર્ગ, છીપા, ધાચી, મોચી, ગાછા, સઈ, લુહાર, ભિસાન, સરાણીયા, નાવી એ નવ જાતનો કારીગર વર્ગ (૨) પંક્તિમાથી નીકળેલ પંક્તિ

पसेवय पु० (प्रसेवक) હજામની કોથળી

पस्स पु० (प्रश्न) જુઓ "પસિણ" શબ્દ

पस्सास पु० (प्रश्वास) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો ૨૧ મો ભેદ

पस्सि पु० (पदर्शिन्) જોનાર, મતિજ્ઞાન ૧ મતિઅજ્ઞાન ૨ અચક્ષુદર્શન ૩ એ ત્રણ ઉપયોગ સિવાય બાકીના નવ ઉપયોગવાળો જીવ

पह पु० (पथिन्) રસ્તો, માર્ગ

पहंकरा स्त्री० (प्रभङ्करा) પ્રભંકરા નામની દેવી

पहंजण पु० (प्रभञ्जन) પ્રભજન નામના એક ઇન્દ્ર

पहकर पु० (प्रकर) સમૂહ, જથ્થો

पहट्ठ त्रि० (प्रहृष्ट) આનન્દ પામેલ

पहणिय } त्रि० (प्रहत) મારવામા આવેલ
पहय. }

पहर पु० (प्रहर) પહોર

पहरण न० (प्रहरण) આયુધ, શસ્ત્ર

पहरणरयण न० (प्रहरणरत्न) શસ્ત્રરત્ન, શ્રેષ્ઠ હથીયાર

पहराइया स्त्री० (पभराजिका) એક તરેહની લિપિ, ૧૮ લિપિમાની એક

पहराय पु० (प्रभराज) ભરત ક્ષેત્રના છઠ્ઠા પ્રતિવાસુદેવ

पहव पु० (प्रभव) ઉત્પત્તિ સ્થાન

पहवीकरण. न० (प्रह्वीकरण) અનમ્રને નમ્ર બનાવનાર

पहसिय त्रि० (प्रहसित) હસેલુ, ખુશી થયેલુ (૨) न० હાસ્ય

पहसिर त्रि० (प्रहसनशील) હસમુખો

पहा स्त्री० (प्रथा) ખ્યાતિ.

पहा स्त्री० (प्रभा) કાન્તિ, તેજ

पहाण. न० (प्रहाण) નાશ, હાનિ

पहाण त्रि० (प्रधान) શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ, મુખ્ય (૨) સાખ્યમતાભિમત પ્રકૃતિ, સત્ત્વ, રજસ્ અને તમસ્‌ની સામ્યાવસ્થા

पहाणवंत त्रि० (प्रधानवत्) સયમી, સમાધિવાળો

पहाणि स्त्री० (प्रहाणि) વિનાશ

पहाय न० (प्रभात) પ્રાત કાળ

पहाया स्त्री० (प्रभाता) વનસ્પતિ વિશેષ

पहार पु० (प्रहार) પ્રહાર, માર, ઘા

पहाराइया. स्त्री० (प्रभारातिका) અઢાર લિપિમાની સાતમી લિપિ

पहारेत्तार त्रि० (प्रधारयितृ) ચિન્તન કરનાર

पहाव पु० (प्रभाव) પરાક્રમ, માહાત્મ્ય

पहाविय त्रि० (प्रधावित) દોડેલ, દોટ કાઢેલ

पहास पु० (प्रभास) પ્રભાસનામના શ્રી મહાવીરસ્વામિના અગીયારમા ગણધર

पहिंसय त्रि० (प्रहिंसक) હિંસા કરનાર

पहिट्ठ त्रि० (प्रहृष्ट) ખુશી થયેલ

पहिय त्रि० (प्रथित) વિસ્તાર પામેલ (૨) પ્રસિદ્ધ

पहिय त्रि० (पथिक) મુસાફર

पहिय त्रि० (प्रहित) મોકલેલુ

पहीण. त्रि० (प्रहीन) નષ્ટ થયેલ, હાનિ પામેલ, રહિત

पहु त्रि० (प्रभु) સમર્થ, શક્તિમાન્, સ્વામી

पहुनंद पु० (प्रभुनन्द) દશમા તીર્થંકરના ૧ લા ગણધરનુ નામ

पहेण न० (प्रहेण) લાણુ, ખાવાની વસ્તુ સબધીને ઘેર આપવી તે (૨) વિવાહ પછી કન્યાના બાપને ઘેર ભોજન થાય તે, ગોરન

पहेरक पु० (प्रहेरक) આભરણ વિશેષ

पहेलिया स्त्री० (प्रहेलिका) ગુપ્ત આશયવાળુ પદ્ય (૨) તેના પદ્ય બનાવવાની કળા
पहोलिर त्रि० (प्रघूर्णक) નિસ્માસા ઘેરાતી આખવાળો
पाइ त्रि० (पातिन्) પડનાર, ભ્રષ્ટ થનાર
पाइअ त्रि० (पायित) પીવરાવેલુ
पाइक पु० (पदाति) પેદલ
पाइन्न न० (प्राचीन्य) પ્રાચીન્ય નામનુ ગોત્ર
पाइम त्रि० (पात्य) પડવા યોગ્ય
पाइम त्रि० (पाक्य) પકાવવાને યોગ્ય (૨) કાળ પ્રાપ્ત, મૃત
पाइया स्त्री० (पादिका) પગ
पाई स्त्री० (पात्री) ન્હાનુ પાત્ર, પાતરી
पाई स्त्री० (प्राची) પૂર્વદિશા
पाईण त्रि० (प्राचीन) પૂર્વ દિશા સબધી (૨) ન૦ ગોત્ર વિશેષ (૩) પુ૦ સ્ત્રી૦ તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ
पाईणा स्त्री० (प्राचीना) પૂર્વદિશા
पाउ पु० (पायु) ગુદા
पाउआ स्त्री० (पादुका) લાકડાની ચાખડી
पाउ अ० (प्रादुस्) પ્રકાશ, પ્રગટ
पाउछण न० (पादप्रोञ्छन) રજોહરણ
पाउकरण न० (प्रादुष्करण) પ્રગટ કરવુ તે
पाउकाम त्रि० (पातुकाम) પીવાની ઇચ્છાવાળો
पाउक्कर त्रि० (प्रादुष्कर) પ્રગટ કરનાર
पाउक्खालय न० (पादक्षालक) જ્યા ગયા પછી પગ ધોવા પડે તે જગ્યા, પાયખાનુ
पाउगरण न० (प्रादुष्करण) અધારામાથી અજવાળે લાવેલો આહાર
पाउग्ग त्रि० (प्रायोग्य) ગ્રહણ કરવાને યોગ્ય
पाउग्गहण न० (पादग्रहण) પગે લાગવુ તે, વદન
पाउड त्रि० (प्रावृत) ઢાકેલુ (૨) ન૦ વસ્ત્ર
पाउप्पभा स्त्री० (प्रादुःप्रभा) પ્રાત કાળની કાતિ
पाउप्पभाय त्रि० (प्रादुःप्रभात) જેમા પ્રગટ પણે પ્રભા દેખાય તેવો સમય, સવાર
पाउब्भवण स्त्री० (प्रादुर्भवन) પ્રગટ થવુ
पाउब्भाव पु० (प्रादुर्भाव) પ્રગટ થવુ
पाउब्भूय त्रि० (प्रादुर्भूत) પ્રગટ થએલ બહાર આવેલ
पाउय त्रि० (प्रावृत) લપેટેલુ, ઓઢેલુ
पाउयर पु० (प्रादुष्कर) પ્રાદુષ્કરણ નામનો આહારનો એક દોષ, અધારામા પડેલ વસ્તુ દીવો પ્રગટાવી સાધુને આપવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ
पाउया स्त्री० (पादुका) પાવડી, ચાખડી
पाउरण न० (प्रावरण) આચ્છાદન, દુપટ્ટો, વસ્ત્ર
पाउलु न० (पादुका) પાદુકા, ચાખડી
पाउव न० (पाद्य) પગ ધોવાનુ પાણી
पाउवगम पु० } (पादोपगमन) વૃક્ષની
पाउवगमण न० } શાખાની માફક નિશ્ચેષ્ટ થઇ સ્વસ્થપણે અડગ રહી સમાધિ મરણ કરવુ તે, સથારાનો એક પ્રકાર
पाउवदाइया स्त्री० (पाद्योपदायिका) } પગ
पाउवदाई (पाद्योपदात्री) } ધોવાનુ પાણી આપનાર દાસી
पाउस पु० (प्रावृष) ચોમાસુ, વર્ષાઋતુ
पाउसिय त्रि० (प्रातिवेश्मिक) પડોસી
पाउसिया० स्त्री० (प्राद्वेषिकी) મત્સરથી– અદેખાઇથી લાગતી ક્રિયા
पाउसिया स्त्री० (प्रावृष्) જુઓ "પાઉસ" શબ્દ
पाए अ० (प्रायस्) ઘણુ કરીને (૨) અહીંથી શરૂ કરીને
पाएण अ० (प्रायेण) ઘણુ કરીને
पाओ अ० (प्रात) સવારનો પહોર
पाओअर न० (प्रादुष्कर) દીવાનો પ્રકાશ કરીને સાધુને આહારાદિ આપવાની

લાગેલો એ દેષ, ભોગ ઉદ્દગમમાંનો ચાતમો દોષ.
पाओकरण न० (प्राप्तकरण) પ્રગટ કરવું
पाओग. त्रि० (प्रायोग्य) ઉચિત યોગ્ય
पाओउगमण न० (पादोपगमन) જુઓ "पा ઉવગમણ" શબ્દ
पाओवगय त्रि० (पादोपगत) દાણાપાણીના ત્યાગ કરી ઝાડની પેઠે સ્થિર રહેવાની સ્થિતિને પ્રાપ્ત થયેલ
पाओसिया स्त्री० (प्राद्वेषिकी) દ્વેષ કરવાથી લાગતી ક્રિયા
पाउक्किय त्रि० (पाण्डुकित) પીળા રંગનું કરેલું
पांडुसुय पु० (पाण्डुश्रुत) અભિનયનો એક ભેદ
पातुलिया स्त्री० (पत्तुलिका) પાંસળી, પેટની ઉપર બન્ને બાજુએ કમાન પેઠે વળેલ હાડકાની શ્રેણી
पाक पु० (पाक) પકવવું, રાંધવું તે
पाकसासण पु० (पाकशासन) પાક નામના શત્રુને વશ કરનાર, ઇન્દ્ર
पाखिकायण पु० (पक्षिकायन) કૌશિક ગોત્રની શાખા (२) ત્રિ० તે શાખામાં ઉત્પન્ન થયેલ
पाग पु० (पाक) રાંધવું, પકવવું
पागइअ त्रि० (प्राकृतिक) સાધારણ પ્રજા વર્ગનો માણસ
पागट्टि त्रि० (प्रवर्तिन्) પ્રવર્તક
पागड त्रि० (प्रकट) સ્પષ્ટ ખુલ્લું (२) સ્ત્રી० દૂતીનો એક ભેદ કે જે જાહેર રીતે સંદેશો પહોંચાડે
पागडण न० (प्रकटन) જાહેર કરવું તે
पागडिय त्रि० (प्रकटित) સ્પષ્ટ થયેલ
पागड्ढि त्रि० (प्रकर्षिन्) આકર્ષનાર (२) પ્રવર્તક
पागभ न० (प्रागल्भ्य) બડાઈ
पागब्भि त्रि० (प्रगल्भिन्) ધીટ, બડાઈ મારનાર
पागय त्रि० (प्राकृत) પ્રાચીન, પુરાતની (२) સ્વાભાવિક, સ્વાભાવિક (३) આર્ય દેશની પ્રાચીન લોકભાષા
पागयजण पु० (प्राकृतजन) સાધારણ મનુષ્ય
पागसासण पु० (पाकशासन) ઇન્દ્ર
पागसासणी स्त्री० (पाकशासनी) ઇન્દ્રજાળ વિદ્યા
पागार पु० (प्राकार) કોટ કિલ્લો
पागास पु० (प्रकाश) પ્રકાશ
पाजावच्च पु० (प्राजापत्य) વનસ્પતિના અધિષ્ઠાતા દેવ (२) વનસ્પતિ
पाड पु० (पठ) પાઠ, કર્મનું પર્યાય વાચક નામ ભણ પાઠ
पाडीण पु० (पाठीन) એક જાતનું માછલું
पाडण न० (पतन) નીચાણ કરવો
पाडय पु० (पाटक) મહોલ્લો, શેરી
पाडल त्रि० (पाटल) લાલ, રાતું (२) न० રાતા ગુલાબનું વૃક્ષ (३) ગુલાબનું ફુલ (४) બારમા તીર્થંકરનું ચૈત્યવૃક્ષ
पाडला स्त्री० (पाटला) એ નામનું વૃક્ષ
पाडलिपुत्त न० (पाटलिपुत्र) પટણા નામનું શહેર
पाडलिसंड न० (पाटलिषण्ड) પાટલીખંડ નામે એક નગર
पाडिअेक्क न० (प्रत्येक) જુદું જુદું, પ્રત્યેક, દરેક
पाडिक्कअ न० (प्रत्येक) પ્રત્યેક, દરેક
पाडित त्रि० (पातित) પાડી નાખેલ
पाडिपह न० (प्रतिपथ) અભિમુખ, સામુ
पाडिय त्रि० (पातित) પાડેલું, ખંડિત કરેલ
पाडियंतिय न० (प्रात्यन्तिक) અભિનયના ચાર પ્રકારમાંનો બીજો પ્રકાર
पाडियक्क न० (प्रत्येक) દરેક, એકેક
पाडिया स्त्री० (पाटिका) ઉત્તરીય વસ્ત્ર, સાડી

पाडिवन्न पु० (प्रतिपद्) } पडवो એમ
पाडिवया स्त्री० (प्रतिपद्) }

पाडिहारिअ त्रि० (प्रातिहारिक) साधुथी अमुक वखत गणी साधु गृहस्थने अपाय तेवु पाछीआरु

पाडिहेर पु० न० (प्रातिहार्य) तीर्थंकरोना प्रभाव तीर्थंकरनी जे त्यां देवताओ अशोक वृक्ष, पुष्पवृष्टि वगेरे चमत्कारिक देखाव करे ते

पाडुच्चिया स्त्री (प्रातीतिका) बहारनी वस्तुनो आश्रय करनारी लागती क्रिया-कर्मबंध

पाढ पु० (पाठ) पाठ अभ्यास (२) એ नामनो એक देश (३) अध्यापन शिक्षा

पाढग } त्रि० (पाठक) राजाने वखाणी
पाढय } कहेनार (२) अभ्यासी (३) अध्यापक

पाढव त्रि० (पार्थिव) पृथ्वी सम्बन्धी पृथ्वी उपरनु

पाढा स्त्री० (पाठा) वनस्पति विशेष

पाढि त्रि० (पाठिन्) पाठ करनार

पाण पु० (प्राणिन्) प्राणी, जीव, सत्त्व

पाण पु० न० (प्राण) श्वासोश्वास प्रमाण काळ (२) पांच इंद्रिय, त्रण बळ, श्वासोश्वास अने आयुष्य-એ दश प्राणमांनो गमे ते એक (३) जन्तु प्राणी जीव

पाण पु० स्त्री० ( ) चंडाल

पाण न० (पान) पाणी (२) पेयपदार्थ पीवानी वस्तु (३) એक जातनी वनस्पति

पाणअ } न० (पानक) दाखी वगेरे पीवानो
पाणग } पदार्थ

पाणघर न० (पानगृह) मद्यशाळा दारु पीठु

पाणघरिणीआ स्त्री० (पानगृहिणीका) पाणीनी व्यवस्था करनारी-पाणी भरनारी दासी

पाणभग पु० (प्राणभक्ष) जगतो सारु नरसु करनार देव, जंभकदेवनी એक जात

पाणत पु० (प्राणत) दशमा देवलोकनु प्राणत नामे विमान

पाणपुन्न न० (पानपुण्य) अनुकंपाथी तरस्याने पाणी आपवाथी थतु पुण्य, पुण्यना नव प्रकारमांना એक

पाणप्पिअ पु० (प्राणप्रिय) पति, प्राणथी वहालो

पाणय पु० (प्राणत) प्राणत नामे दशमो देवलोक (२) ते देवलोकमां रहेनार देव (३) १० मा देवलोकनो इन्द्र

पाणय न० (पानक) पीवानी वस्तु

पाणयग त्रि० (प्राणतक) प्राणत देवलोक सबंधी

पाणवह पु० (प्राणवध) हिंसा

पाणविवरियासिया स्त्री० (पानविपर्यासिता) पाणीनो विपर्यास थयो होय ते

पाणविहि पु० (पानविधि) शरीरने अनुकूळ के प्रतिकूळ, भारे के हलकु पाणी जाणवानी कळा

पाणसाला स्त्री० (पानशाला) पाणीयारु

पाणसुहुम न० (प्राणसूक्ष्म) सूक्ष्म जन्तु

पाणह स्त्री (उपानह) खासडु पगरखु

पाणाइवाय पु० (प्राणातिपात) प्राणीनो वध करवो ते, जीवहिंसा

पाणाइवायकिरिया स्त्री० (प्राणातिपातक्रिया) प्राणीनो नाश करवाथी लागती क्रिया

पाणाइवायविरमण न० (प्राणातिपात विरमण) जीवहिंसाथी निवर्तवु ते, अहिंसा नामे प्रथम व्रत

पाणाउ पु० न० (प्राणायुष्) प्राणायु नामे बारमो पूर्व, जेमां प्राणी अने आयुष्यनु वर्णन छतु

पाणातिवात पु० (प्राणातिपात) जीवहिंसा,

पाणाम पु० (प्राण) नीचे श्वास मुकवो ते, नि श्वास

पाणामा. स्त्री० (प्राणामी) प्राणामिकी प्रव्रज्या के जेमा दरेकने प्रणाम करवो ए मुख्य धर्म छे

पाणि पु० (प्राणिन्) प्राणीवर्ग

पाणि पु० (पाणि) हाथ

पाणि न० (पानीय) पाणी, जळ (२) एक जातनी पाणीमा थती वेल-वनस्पति विशेष

पाणिग्गहण न० (पाणिग्रहण) पाणि ग्रहण करवु, विवाह संस्कार

पाणितल. न० (पाणितल) हथेळी

पाणिपडिग्गाहि पु० (पाणिप्रतिग्रहिन्) कर पात्रमा भिक्षा लेनार साधु, जिनकल्पी

पाणिय न० (पानीय) जळ, पाणी

पाणियघरिय त्रि० (पानीयगृहिक) पाणी पानार, पाणीयारानी व्यवस्था करनार

पाणियघरिया स्त्री० (पानीयगृहिका) पाणीयारी, पाणी भरनारी

पाणी स्त्री० (पानी) ए नामनी एक वेल

पाणु पु० न० (प्राण) तन्दुरस्त माणसना एक श्वासोश्वास प्रमाणनो काळ, संख्यानी आवलिका प्रमाणनो एक काळ विभाग

पाणुत्तिंग न० (प्राणोत्तिंग) कीडीआरु, कथवा विगेरे सूक्ष्म जीवो

पात न० (पात्र) पातरु, भाजन

पातग पु० (पातक) पाप

पातबंधण न० (पात्रबंधन) जैन मुनिओनु एक उपकरण, पातरा बाधवानु एक वस्त्र

पातरास पु० (प्रातराश) सवारनु खाणु, सीरामण

पाताल पु० (पाताल) समुद्र

पाती स्त्री० (पात्री) हानु पात्र, प्याली

पातो. अ० (प्रातर्) प्रात काळ

पाद पु० (पाद) पग

पादकेसरिया स्त्री० (पादकेशरिका) पुजणी, गुच्छो

पादपीठ पु० (पादपीठ) पग राखवानो बाजोठ

पादसम त्रि० (पादसम) गेय विशेष

पादुया स्त्री० (पादुका) चाखडी

पादोट्ठपय न० (पादोग्गद) दृष्टिवादान्तर्गत सिद्धश्रेणि परिकर्मनो त्रीजो भेद

पादोसिय. त्रि० (प्रादोषिक) सवारनुं

पाभाइय त्रि० (प्राभातिक) प्रभातकाळनु

पामन्न न० (प्रामाण्य) प्रत्यक्षादि प्रमाणमा रहेलु प्रमाणपणु

पामर त्रि० (पामर) नीच, तुच्छ

पामरजण पु० (पामरजन) नीच माणस

पामिच्च न० (प्रामित्य) साधुने माटे उछीनु लई व्होरावतु ते, उद्गमनना १६ दोषमानो नवमो दोष

पामुक्ख त्रि० (प्रमुख्य) मुख्य, अग्रणी

पामूल न० (पादमूल) चरण समीपनीजग्या

पामोक्ख त्रि० (प्रमुख्य) प्रमुख, मुखी, अग्रेसर

पाय पु० (पाद) पग, चरण (२) श्लोक के गाथानो चोथो भाग, पद (३) पलग, पाट वगेरेनो पायो

पाय न० (पात्र) पात्र पातरा

पाय अ० (प्रायस्) घणु करीने

पाय पु० (पात) पडवु

पाय अ० (प्रायस्) घणु करीने

पाय अ० (प्रातर्) प्रात काळ, प्रभात

पायजलि पु० (पातञ्जलि) पतञ्जलि मुनिनु बनावेल पुस्तक

पायकचणिआ स्त्री० (पादकाचनिका) पग धोवा माटेनी सोनानी पात्री

पायकंबल पु० न० (पादकम्बल) पाथरणु, पगे पाथरवानो कामळो

पायकेसरिया स्त्री० (पात्रकेसरिका) પાત્રાને પુંજવાની પુંજણી, વસ્ત્રખંડ

पायखज्ज त्रि० (पाक्खाद्य) રાંધીને ખાવા યોગ્ય

पायगहण न० (पाग्महण) પાયવંદન, નમસ્કાર

पायचउत्थ त्रि० (पात्रचतुर्थ) ત્રણ વસ્ત્ર અને ચોથુ પાત્ર ધરનાર

पायचार पु० (पादचार) પગે પાળાચાલવુતે

पायछिंपणग न० (पादछिन्नक) પગ છેદનાની સજા

पायच्छित्त पु० न० (प्रायश्चित्त) પાપનો પશ્ચાત્તાપ, ગુન્હા-અપરાધની શુદ્ધિ માટે ઠરાવેલ તપ વગેરે

पायजाल न० (पादजाल) આભરણ વિશેષ

पायट्ठवण न० (पात्रस्थापन) પાત્રાની નીચે મુકવાનુ એક ચોખડુ કપડુ

पायड त्रि० (प्रकट) પ્રગટ, ખુલ્લુ

पायड त्रि० (प्रावृत) આચ્છાદિત

पायण न० (पायन) પાન કરાવવુ પાવુ

पायणेउर न० (पादनूपुर) પગમા પહેરવાની ઝાંઝર વિગેરે

पायतल न० (पादतल) પગનુ તળીયુ

पायत्त न० (पादात) પદાતિ-પાયદળ લશ્કરનો સમૂહ

पायत्ताणिय न० (पादातानीक) પાયદળ સૈન્ય

पायद्दद्दर न० (पाददर्दर) પગે કરી જમીનને ચપેટા મારવા તે

पायनिज्जोग पु० (पात्रनिर्योग) પાત્રાની સામગ્રી, જૈન સાધુઓના ઉપકરણ જેવા કે-પાત્ર, પાત્રબન્ધ, પાત્ર સ્થાપન, પાત્ર કેશરિકા, પટલ, રજોહરણ અને ગુચ્છો વગેરે

पायपडण न० (पादपतन) પગમા પડવુ, નમવુ

पायपडिमा स्त्री० (पात्रप्रतिमा) પાત્રા સબધે પ્રતિમા-અભિગ્રહ વિશેષ

पायपडिलेहणिया स्त्री० (पा प्रतिलेखनिका) એક વેંત અને ચાર આગળનો પાત્રા પુંજવાનો વસ્ત્રનો કકડો

पायपडिलेहणी स्त्री० (पात्रप्रतिलेखिनी) પાત્ર પુંજવાનુ એક ઉપગરણ, કેસરિઓ, પુંજણી

पायपालव पु० (पादप्रलम्ब) પગ સુધી લટકતુ આભરણ વિશેષ ઝુમણુ

पायपीढ न० (पादपीठ) બાજોઠ, પગ રાખવાનુ આસન

पायपुंछण न० (पादप्रोञ्छन) પગની રજ લુછવાનુ રજોહરણ

पायबंधण न० (पात्रबन्धन) પાત્રા બાધવાની કે રાખવાની ઝોળી

पायमूल न० (पादमूल) પર્વતની તળેટી (२) પગ પાસે, હજૂરમા, સેવામા

पायय त्रि० (प्राकृत) પ્રાકૃત, સાધારણ (२) સ્ત્રી० પ્રાકૃત ભાષા, લોક ભાષા

पाययजण पु० (प्राकृतजन) સામાન્ય પુરૂષ

पायया स्त्री० (प्राकृता) પ્રાકૃત ભાષા

पायया स्त्री० (पादुका) ચાખડી પાદુકા

पायरास पु० (प्रातराश) સીરામણી, સવારનુ જમણ

पायरेणु स्त्री० (पादरेणु) પગની ધૂળ રજ

पायलेहणिया स्त्री० (पादलेखनिका) પગ સાફ કરવાનુ એક કાષ્ટમય સાધન

पायव पु० (पादप) વૃક્ષ, ઝાડ

पायवंदण न० (पादवन्दन) પગે લાગવુ

पायवंदय त्रि० (पादवन्दक) ઢીંચણ પર બેસી નીચા વળી વંદન કરનાર

पायवडिया स्त्री० (पादपतिका) પ્રણામ વિશેષ

पायविहार पु० (पादविहार) પગે વિહાર કરવો તે

पायवीढ न० (पादपीठ) જુઓ "पायपीढ" શબ્દ

पायस पु० न० (पायस) ખીર, દૂધપાક

पायसज्जय पु० (पादसंयत) કાચબાની પેઠે પગને પાપથી ગોપવી સંયમમા રાખનાર મુનિ

पायसाहम्म न० (पादसाधर्म्य) એક ભાગની સમાનપણ, એક અંશે સમાનધર્મ

पायसीसग पु० (पादशीर्षक) પલંગ, ખાટ વગેરેનો પાયાનો ઉપરનો ભાગ

पायसो अ० (प्रायशस्) ઘણુ કરીને

पायहंस पु० (पादहंस) એક જાતનો હંસ

पायार पु० (प्राकार) કિલ્લો

पायाल पु० (पाताल) લવણ સમુદ્રમા આવેલ પાતાળ કળશા (૨) પાતાળલોક, અધોલોક

पायालकलस पु० (पातालकलश) લવણ સમુદ્રમાના પાતાળ કળશા

पायावच्च पु० (प्राजापत्य) પ્રાજાપત્ય નામે અહોરાત્રનુ ત્રીજુ મુહૂર્ત

पायाहिणा स्त्री० (प्रदक्षिणा) પ્રદક્ષિણા કરવી, ચોતરફ ફરી વળવુ તે

पायु पु० (पायु) ગુદા, અપાનપ્રદેશ

पार पु० न० (पार) છેડો અંત, કાંઠો (૨) પરલોક, આગામી જન્મ (૩) ન૨કાદિ જન્મ (૪) મોક્ષ

पारगम त्रि० (पारगत) પાર પામનાર (૨) ન૦ પાર ગમન

पारंचि त्रि० (पाराञ्चिन्) સર્વોત્કૃષ્ટ દશમુ પ્રાયશ્ચિત કરનાર

पारंचिय त्रि० (पाराञ्चिक) }
पारंचिय त्रि० (पाराञ्चित) } પારંચિય નામે દશમુ પ્રાયશ્ચિત્ત, સાધુને ગૃહસ્થનો વેષ પહેરાવી અમુક વખત રાખવો તે (૨) ન० તપ વિશેષ, સર્વોત્કૃષ્ટ પ્રાયશ્ચિત્ત

पारंभ पु० (प्रारम्भ) આરંભ, શરૂઆત

पारग त्रि० (पारग) પાર પામનાર, છેડો લાવનાર

पारगमन न० (पारगमन) પાર પામવુ તે

पारगय त्रि० (पारगत) પાર પામેલ

पारगामि त्रि० (पारगामिन्) પાર પામનાર

पारण न० (पारण) ઉપવાસાદિ પૂર્ણ થયા પછી ખાવુ તે, પારણુ

पारणा स्त्री० (पारणा) વ્રતનું પારણ કરવુ તે

पारंत न० (पारान्त) પર્યંતપણુ

पारत्त त्रि० (पारत्र) પરલોક સંબંધિ, પારલૌકિક

पारदारिय त्रि० (पारदारिक) પરસ્ત્રી સેવનાર વ્યભિચારી

पारद्ध न० (प्रारब्ध) ભાગ્ય, નસીબ

पारद्धिय त्रि० (पारर्द्धिक) પારધી, શિકારી

पारलोइय त्रि० (पारलौकिक) પરલોક સંબંધી

पारय त्रि० (पारग) પારગામી

पारविउ त्रि० (पारविद्) આરપારને જાણનાર

पारस पु० (पारस) પારસ નામનો અનાર્ય દેશ (૨) त्रि० પારસ દેશનો રહીશ

पारसी स्त्री० (पारसी) પારસ નામના અનાર્ય દેશમા જન્મેલી દાસી (૨) લિપિ વિશેષ, ફારસી લિપિ

पाराभोग त्रि० (पाराभोग) સમાપ્તનો પાર પમાડનાર

पारायण न० (पारायण) પાર પામવુ તે

पारावत } पु० (पारावत) પારેવો (૨)
पारावय } વૃક્ષ વિશેષ

परासर पु० (पाराशर) એ નામના એક ઋષિ કે જેણે પારાશર સ્મૃતિ બનાવી છે (૨) વનનુ જાનવર (૩) ન० ગોત્ર વિશેષ, જે વશિષ્ઠ ગોત્રની એક શાખા છે (૪) त्रि० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ

पारिग्गहिया स्त्री० (पारिग्रहिकी) પરિગ્રહ-ધન, ધાન્યાદિકની મમતાથી લાગતી ક્રિયા

पारिङ्गिज्ज न० (पारिञ्छेय) परीक्षाथी वेचाती वस्तु–सोनु हीरा, मणि वगेरे

पारिजागिय. न० (पारियानिक) क्रीडा निमित्ते वपरातो रथ

पारिजाय पु० (परिजात) पारिजात नामनु देवोनु वृक्ष, कल्पवृक्ष

पारिट्ठावणिया स्त्री० (परिष्ठापनिकी) झाडो पेसाब वगेरे शास्त्रोक्त विधिपूर्वक परठववा–नाखवा ते पांचमी समिति

पारिणामिय पु० (पारिणामिक) द्रव्यनु परिणमवु अथवा परिणामथी निष्पन्न पारिणामिक भाव, छ भावमानो एक

पारिणामिया स्त्री० (परिणामिकी) पाकी उमरे उत्पन्न थती बुद्धि, बुद्धिनो एक प्रकार

पारितावणिया स्त्री० (पारितापनिकी) परने दुःख–पीडा उपजाववाथी लागती क्रिया–कर्मबंध

पारितोसिय न० (पारितोषिक) इनाम, बक्षीश

पारिप्पव पु० (पारिप्लव) एक जातनु पक्षी

पारिय त्रि० (पारित) पारेलु समाप्त करेलु

पारियट्टिय पु० (परिवर्तित) परिवर्तित नामनो दोष साधुने माटे कोई वस्तु अदलबदल करी, ठीकठाक तैयार राखी होय, ते लेवाथी साधुने लागतो एक आहारनो दोष

पारियत्त न० (परिवृत्त) चक्र–पैडानो वेगवो

पारियावणिया स्त्री० (पारितापनिका) जुओ "पारितावणिया" शब्द

पारिवासण न० (परिवासन) वासी नाखवु

पारिवासिय त्रि० (परिवासित) पहेला पहोरनु (२) गतदिननु गइकालनु वासी

पारिसाडणिया स्त्री० (परिशाटनिकी) परित्यागथी थतो कर्मबन्ध

पारिहत्थिय त्रि० (पारिहस्तिक) स्वभावमां कुशल

पारिहारिय त्रि० (पारिहारिक) जेना घरनी भिक्षा साधुए तजवी जोइए ते, सेज्जातरीओ वगेरे (२) प्रायश्चित्तने योग्य, गुन्हेगार

पारिहासय न० (पारिहासक) फल विशेष

पारी स्त्री० ( ) भाजन विशेष

पारेवई स्त्री० (पारावती) पारेवी, कबूतरनी मादा

पारेवत } पु० (पारावत) कबूतर पारेवो
पारेवय } (२) पारेवाना रंग जेवु खाटा रसवाळु एक फळ (३) वृक्ष विशेष

पाल त्रि० (पाल) पाळनार रक्षण करनार (२) न० आभूषण विशेष

पालक्क न० (पालक्क्य) ए नामनी शाक करवानी भाजी

पालगा स्त्री० (पालक्या) एक जातनु फळ

पालंब पु० (प्रालम्ब) गळामां पहेरवानी लाम्बी माळा, झुमणु

पालक न० (पालक) पहेला देवलोकना इन्द्रनु मुसाफरी विमान

पालक्का स्त्री० (पालक्या) ए नामनी प्रसिद्ध नीली वनस्पति

पालणा स्त्री० (पालना) रक्षा करवी ते पालना करवी ते, पालन

पालणी स्त्री० (पालनी) पालन करनारी, रक्षण करनारी, (स्त्री)

पालन न० (पालन) पालन रक्षण

पालय पु० (पालक) शक्रेंद्रना विमाननो व्यवस्थापक देव (२) शक्रेन्द्रनु विमान (३) त्रि० पालन करनार

पालि स्त्री० (पालि) तळाव आदिने फरती पाळ

पालिजातय पु० (पारिजातक) वृक्ष विशेष

पायचीढ न० (पादपीठ) જુઓ "પાયપીઢ" શબ્દ

पायस पु० न० (पायस) ખીર, દુધપાક

पायसजय पु० (पादसंयत) કાચબાની પેઠે પગને પાપથી ગોપની સંયમમા રાખનાર મુનિ

पायसाहम्म न० (पादसाधर्म्य) એક ભાગથી સમાનપણુ, એક અંગે સમાનધર્મ

पायसीसग पु० (पादशीर्षक) પલગ, કબાટ વગેરેનો પાયાનો ઉપરનો ભાગ

पायसो अ० (प्रायशस्) ઘણુ કરીને

पायहंस पु० (पादहंस) એક જાતનો હંસ

पायार पु० (प्राकार) કિલ્લો

पायाल पु० (पाताल) લવણ સમુદ્રમા આવેલ પાતાળ કળશા (२) પાતાળલોક, અધોલોક

पायालकलस पु० (पातालकलश) લવણ સમુદ્રમાના પાતાળ કળશા

पायावच्च पु० (प्राजापत्य) પ્રાજાપત્ય નામે અહોરાત્રનુ ચોત્રીસમુ મુહૂર્ત

पायाहिणा स्त्री० (प्रदक्षिणा) પ્રદક્ષિણા કરવી ચોતરફ ફરી વળવુ તે

पायु पु० (पायु) ગુદ, અપાનપ્રદેશ

पार पु० न० (पार) છેડો અંત, કાંઠો (२) પરલોક, આગામી જન્મ (३) નરકાદિ જન્મ (४) મોક્ષ

पारगम त्रि० (पारंगत) પાર પામનાર (२) न० પાર ગમન

पारचि त्रि० (पाराञ्चिन्) સર્વોત્કૃષ્ટ દશમુ પ્રાયશ્ચિત કરનાર

पारंचिय त्रि० (पाराञ्चिक) } પારચિય નામે
पारंचिय त्रि० (पाराञ्चित) } દશમુ પ્રાયશ્ચિત્ત, સાધુને ગૃહસ્થનો વેષ પહેરાવી અમુક વખત રાખવો તે (२) न० તપ વિશેષ, સર્વોત્કૃષ્ટ પ્રાયશ્ચિત્ત

पारंभ पु० (प्रारंभ) આરંભ, શરૂઆત

पारग त्रि० (पारग) પાર પામનાર, છેડો લેનાર

पारगमन न० (पारगमन) પાર પામવુ તે

पारगय त्रि० (पारगत) પાર પામેલ

पारगामि त्रि० (पारगामिन्) પાર પામનાર

पारण न० (पारण) ઉપવાસાદિ પૂર્ણ થયા પછી ખાવુ તે, પારણુ

पारणा स्त्री० (पारणा) વ્રતનુ પારણુ કરવુ તે

पारतत न० (पारतन्त्र्य) પરતંત્રપણુ

पारत्त त्रि० (पारत्र) પરલોક સંબંધિ, પારલૌકિક

पारदारिय त्रि० (पारदारिक) પરસ્ત્રી સેવનાર વ્યભિચારી

पारद्ध न० (प्रारब्ध) ભાગ્ય, નસીબ

पारद्धिय त्रि० (पापर्द्धिक) પારધી શિકારી

पारलोइय त्रि० (पारलौकिक) પરલોક સબંધી

पारय त्रि० (पारग) પારગામી

पारविउ त्रि० (पारविद्) આરપારને જાણનાર

पारस पु० (पारस) પારસ નામનો અનાર્ય દેશ (२) त्रि० પારસ દેશનો રહીશ

पारसी स्त्री० (पारसी) પારસ નામના અનાર્ય દેશમા જન્મેલી દાસી (२) લિપિ વિશેષ, ફારસી લિપિ

पाराभोग त्रि० (पाराभोग) સમુદ્રનો પાર પમાડનાર

पारायण न० (पारायण) પાર પામવુ તે

पारावत } पु० (पारावत) પારેવો (२)
पारावय } વૃક્ષ વિશેષ

पारासर पु० (पाराशर) એ નામના એક ઋષિ કે જેણે પારાશર સ્મૃતિ બનાવી છે (२) વનનુ જાનવર (३) न० ગોત્ર વિશેષ, જે વશિષ્ઠ ગોત્રની એક શાખા છે (४) त्रि० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ

पारिग्गहिया स्त्री० (पारिग्रहिकी) પરિગ્રહ—ધન, ધાન્યાદિકની મમતાથી લાગતી ક્રિયા.

पावावल्ली स्त्री० (पापवल्ली) એ નામનીએક વેલ

पाविट्ठ त्रि० (पापिष्ठ) પાપી

पाविय त्रि० (प्राप्त) પ્રાપ્ત કરેલ, મેળવેલ

पाविया स्त्री० (पापिका) પાપાચરણવાળી સ્ત્રી

पावेस त्रि० (प्रावेश्य) રાજસભાદિમા પહેરવા યોગ્ય વસ્ત્ર

पावेस पु० (प्रावेश) વસ્ત્રની બન્ને તરફ લટકતા કળા

पास पु० (पाश) એ નામનો દેશ (२) त्रि० તે દેશમા રહેનાર

पास पु० (पार्श्व) ત્રેવીશમા તીર્થંકરનુ નામ (૨) ન૦ પાસે નજીક, પડખે (૩) પડખુ પાસુ

पास पु० (पाश) પાસનો, બન્ધન, શસ્ત્ર વિશેષ

पासओ अ० (पार्श्वतस्) પડખે, નજીક

पासंगिय त्रि० (प्रासङ्गिक) પ્રસંગોપાત્ત

पासंड पु० (पाषण्ड) ધર્મને નામે ચાલતો ઢોંગ મિથ્યાદર્શન (२) त्रि० પાખંડી, નાસ્તિક (૩) ન૦ વ્રત

पासंडत्थ पु० (पाषण्डस्थ) પાખંડી, કુમતિ

पासंडि त्रि० (पाषण्डिन्) ખોટો મત ચલાવનાર

पासंदण न० (प्रस्यन्दन) ઝરવુ ટપકવુ

पासक न० (पाशक) પાશા નાખવાની કળા

पासग पु० (पाशक) ફાંસી (२) પાસા, જુગાર ખેલવાનુ સાધન

पासग पु० (दर्शक) સર્વજ્ઞ તીર્થંકર (૨) त्रि० દેખાડનાર

पासग्गाह पु० (पाशग्राह) પાશનો લઇ ચાલનાર

पासण न० (दर्शन) દર્શન દેખવુ

पासणया } स्त्री० (दर्शन) દેખવુ જોવુ
पासणा }

पासणिय त्रि० (प्राश्निक) શુભાશુભ પ્રશ્નોના ફળાફળ કહેનાર (૨) પ્રશ્ન કરનાર

पासत्थ त्रि० (पाशस्थ) પાશ-કર્મબંધમા રહેનાર સાધુ સાધુપણાથી પતિત

पासत्थ त्रि० (पार्श्वस्थ) પાસત્થો, આચાર ભ્રષ્ટ

पासत्थविहारि त्रि० (पार्श्वस्थविहारिन्) ચારિત્રથી ભ્રષ્ટ થવાય તેવુ અનુષ્ઠાન કરનાર

पासबंधण न० (पाशबन्धन) પાશનાનુ બન્ધન

पासवण न० (प्रस्रवण) પેશાબ

पासवणया स्त्री० ( ) જુઓ " પાસણા " શબ્દ

पासवणापद न० ( ) પન્નવણા સૂત્રના ત્રીશમા પદનુ નામ

पासाइय त्रि० (प्रासादीय) મનને પ્રસન્ન કરનાર

पासाण पु० (पाषाण) પથ્થર

पासाणपूर न० (पाषाणपूर) પથ્થરનુ પૂર (૨) વનસ્પતિ વિશેષ

पासाद पु० (प्रासाद) હવેલી, મહેલ

पासादीय त्रि० (प्रासादीय) ચિત્તને પ્રસન્ન કરનાર

पासामिय पु० (पाशमृग) એ નામનો એક પક્ષી

पासाय पु० (प्रासाद) મહેલ, ભવન હવેલી

पासायवडिंसय पु० (प्रासादावतंसक) દેવતાને રહેવાનો મહેલ

पासावच्चिज्ज पु० (पार्श्वापत्यीय) ૨૩ મા પાર્શ્વનાથ ભગવાનના અનુયાયી-શિષ્ય, પ્રશિષ્ય વગેરે

पासित त्रि० (पाशित) પાશ-બંધનમા સ્થાપેલો

पासिय त्रि० (दृश्य) દર્શનીય, જોય

पासिय त्रि० (पाशिक) પાશમા રમનાર

पासिय पु० (पाशित) ફાંસી વિશેષ

पालित्त पु० (पादलिप्त) એ નામના એક જૈન આચાર્ય.

पालिय पु० (पालित) એ નામનો એક વ્યાપારી શ્રાવક (૨) त्रि० પાળેલુ, બચાવેલુ

पालिया स्त्री० (पालिका) વનસ્પતિ વિશેષ

पालियाअ पु० (पारिजात) પારિજાત વૃક્ષ

पालियायय पु० (पारिजातक) જુઓ "पालियाअ" શબ્દ

पाली स्त्री० (पाली) પલ્યોપમ પ્રમાણ કાળ વિભાગ (૨) પાણી રોકવાનો બન્ધ, પાળ

पालुक्किमिय पु० (पालुकृमिक) કરમીયા, જન્તુ વિશેષ

पाव. पु० न० (पाप) અશુભ કૃત્યથી બધાતું અશુભ કર્મ, પાપ નવ તત્ત્વમાનુ ચોથુ તત્ત્વ, (૨) દુષ્કૃત્ય, અશુભ કૃત્ય, જીવહિંસાદિ (૩) त्रि० પાપી, અધર્મી (૪) અશુભ

पावंस त्रि० (पापीयस्) પાપી, પાપ કરનાર

पावकम्म न० (पापकर्मन्) અશુભ કર્મ

पावकिरिया स्त्री० (पापक्रिया) પાપકારી ક્રિયા

पावग पु० (पावक) અગ્નિ

पावजीवि त्रि० (पापजीविन्) પાપથી જીવનાર

पावण त्रि० (पावन) પવિત્ર

पावण न० (प्लावन) પરઠવવુ, નાખી દેવુ

पावण न० (प्रापण) મેળવવુ

पावणिय पु० (प्रावचनिक) પ્રવચન વાચનાર આચાર્ય

पावदिट्ठि त्रि० (पापदृष्टि) અશુભ દૃષ્ટિવાળો, છિદ્રગ્રાહી.

पावधम्म पु० (पापधर्म) સાવદ્ય કાર્ય

पावपयडि स्त्री० (पापप्रकृति) પાપની ૮૨ પ્રકૃતિ

पावफलविवाग पु० (पापफलविपाक) વિપાક સૂત્રનો દુ ખવિપાક રૂપ એક વિભાગ-પ્રથમ શ્રુતસ્કંધ (૨) પાપફળનો વિપાક

पावय. त्रि० (प्रावृत) ઢંકાએલ, આચ્છાદિત

पावय पु० (पावक) અગ્નિ.

पावय पु० (प्रापक) પ્રાપ્ત કરાવનાર

पावयण न० (प्रवचन) આગમ, સિદ્ધાન્ત, જૈનશાસન

पावयणि त्रि० (प्रवचनिन्) સિદ્ધાંતનુ પ્રતિપાદન કરનાર, તીર્થંકર ગણધર વગેરે

पावयणिय त्रि० (प्रावचनिक) આગમવેત્તા, યુગ પ્રધાન આચાર્ય

पावर न० (प्रावर) રોમવાળુ વસ્ત્ર (૨) મ્હોટો કામળો

पावरण पु० (प्रावरण) વસ્ત્ર વિશેષ, દુપટ્ટો

पावलोग पु० (पापलोक) નરક આદિ દુર્ગતિ

पावसअ. त्रि० (प्रावृषेज) ચોમાસામા જન્મેલ

पावसउण पु० (पापशकुन) શિકારી પક્ષી, પાપી પક્ષી

पावसमण पु० (पापश्रमण) દોષી-પાપી સાધુ

पावसियालग पु० (पापशृगालक) પાપ શીયાળિયો

पावसुमिण पु० न० (पापस्वप्न) ખરાબ સ્વપ્નુ

पावसुय न० (पापश्रुत) અધર્મિ-નાખડીનુ શાસ્ત્ર

पावहियय न० (पापहृदय) પાપમય હૃદય, દુષ્ટ અન્ત કરણ

पावा स्त्री० (पापा) શૂરસેન દેશમા પ્રસિદ્ધ નગરી (૨) પાપણી સ્ત્રી

पावाइ / पावाइय } त्रि० (प्रवादिन्) વાદ કરનાર, વાદી

पावाइय त्रि० (प्रवादित) વગાડેલ

पावाउय / पावादुय } त्रि० (प्रवादुक) વાદી, વાદ કરનાર, પૂર્વપક્ષી

पावार पु० (प्रावार) વસ્ત્ર વિશેષ, દુપટ્ટો

पावावल्ली स्त्री० (पापवल्ली) એ નામની એક વેલ
पाविट्ठ त्रि० (पापिष्ठ) પાપી
पाविय त्रि० (प्राप्त) પ્રાપ્ત કરેલ, મેળવેલ
पाविया स्त्री० (पापिका) પાપાચરણવાળી સ્ત્રી
पावेस त्रि० (प्रावेश्य) રાજસભાદિમા પહેરવા યોગ્ય વસ્ત્ર
पावेस पु० (प्रावेश) વસ્ત્રની બન્ને તરફ લટકતા ફળા
पास पु० (पाष) એ નામનો દેશ (૨) त्रि० તે દેશમા રહેનાર
पास पु० (पार्श्व) ત્રેવીશમા તીર્થંકરનુ નામ (૨) न० પાસે, નજીક, પડખે (૩) પડખુ પાસુ
पास पु० (पाश) પાસનો, બન્ધન, શસ્ત્ર વિશેષ
पासओ अ० (पार्श्वतस्) પડખે, નજીક
पासंगिय त्रि० (प्रासंगिक) પ્રસંગોપાત્ત
पासंड पु० (पाषंड) ધર્મને નામે ચાલતો ઢોંગ મિથ્યાદર્શન (૨) त्रि० પાખંડી, નાસ્તિક (૩) न० મત
पासंडत्थ पु० (पाषण्डस्थ) પાખંડી કુમતિ
पासंडि त्रि० (पाषण्डिन्) ખોટો મત ચલાવનાર
पासंदण न० (प्रस्यन्दन) ઝરવુ, ટપકવુ
पासक न० (पाशक) પાશા ઢાળવાની કળા
पासग पु० (पाशक) ફાસી (૨) પાસા, જુગાર ખેલવાનુ સાધન
पासग पु० (दर्शक) સર્વજ્ઞ તીર્થંકર (૨) त्रि० દેખાડનાર
पासग्गाह पु० (पाशग्राह) પાશનો લઈ ચાલનાર
पासण न० (दर्शन) દર્શન, દેખવુ
पासणया } **पासणा** } स्त्री० (दर्शन) દેખવુ જોવુ

पासणिय त्रि० (प्राश्निक) શુભાશુભ પ્રશ્નોના ફળાફળ કહેનાર (૨) પ્રશ્ન કરનાર
पासत्थ त्रि० (पाशस्थ) પાશ–કર્મબંધમા રહેનાર સાધુ, સાધુપણાથી પતિત
पासत्थ त्रि० (पार्श्वस्थ) પાસત્થો, આચાર ભ્રષ્ટ
पासत्थविहारि त्रि० (पार्श्वस्थविहारिन्) આચારથી ભ્રષ્ટ થવાય તેવુ અનુષ્ઠાન કરનાર
पासबंधण न० (पाशबन्धन) પાશનાનુ બન્ધન
पासवण न० (प्रस्रवण) પેશાબ
पासवणया स्त्री० (   ) જુઓ " પાસણા " શબ્દ
पासवणापद न० (   ) પન્નવણા સૂત્રના ત્રીશમા પદનુ નામ
पासाईय त्रि० (प्रासादीय) મનને પ્રસન્ન કરનાર
पासाण पु० (पाषाण) પથ્થર
पासाणघर न० (पाषाणगृह) પથ્થરનુ ઘર (૨) વનસ્પતિ વિશેષ
पासाद पु० (प्रासाद) હવેલી, મહેલ
पासादीय त्रि० (प्रासादीय) ચિત્તને પ્રસન્ન કરનાર
पासामिग पु० (पाशमृग) એ નામનો એક યક્ષ
पासाय पु० (प्रासाद) મહેલ, ભવન, હવેલી
पासायवडिंसय पु० (प्रासादावतंसक) દેવતાને રહેવાનો મહેલ
पासावच्चिज्ज पु० (पार्श्वापत्याय) ૨૩ મા પાર્શ્વનાથ ભગવાનના અનુયાયી-શિષ્ય, પ્રશિષ્ય વગેરે
पासित त्रि० (पाशित) પાશ-બંધના સ્થાનો
पासिय त्रि० (दृश्य) દર્શનીય, જોય
पासिय त्रि० (पाशिक) પાશમા ફસાવનાર
पासिय पु० (पाशित) ફળ વિશેષ

पासिल्ल } त्रि० (पार्श्विक) પડખાભર
पासिल्लय } સુનાર (૨) પાસે રહેનાર
पासुत्त त्रि० (प्रसुप्त) સુનેલો, ઉંઘી ગયેલો
पाहणा स्त्री० (उपानह्) જૂતી, મોજડી
पाहण्ण } न० (प्राधान्य) મુખ્યતા, પ્રધા-
पाहन्न } નપણુ
पाहाण पु० (पाषाण) પથ્થર
पाहुड पु० (प्राभृत) અધ્યયન અને શતકની માફક પૂર્વનુ એક પ્રકરણ, અધ્યાય (૨) ઉપહાર, ભેટ. (૩) કલેશ, ક્રોધ
पाहुडपाहुड न० (प्राभृतप्राभृत) પ્રકરણમા પ્રકરણ હોય તે પ્રાભૃતપ્રાભૃતનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર
पाहुडपाहुडसमास पु० (प्राभृतप्राभृतसमास) એકથી વધારે પાહુડાપાહુડાનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર
पाहुडसमास पु० (प्राभृतसमास) એકથી વધારે પાહુડાનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર
पाहुडिया स्त्री० (प्राभृतिका) નજરાણુ, ભેટ (૨) ન્હાનો અધ્યાય (૩) સાધુને પ્રાહુણા તરીકે માની બક્ષીસ તરીકે આહારાદિક આપનાથી લાગતો એક દોષ
पाहुण पु० (प्राघूर्ण) મેમાન, પ્રાહુણો
पाहुणग पु० (प्राघूर्णक) મેમાન, અભ્યાગત, પ્રાહુણો
पाहुणिय पु० (प्राघूर्णिक) છઠ્ઠા ગ્રહનુ નામ
पाहुणिज्ज त्रि० (पाहुणीय) પ્રકર્ષે કરી આહ્વાન કરવા યોગ્ય
पाहेज्ज पु० (पाथेय) ભાતુ
पाहेणग न० (प्रहेणक) લાડુ વિગેરેનુ લ્હાણુ
पाहेय न० (पाथेय) મુસાફરીમા ખાવાનુ ભોજન, ભાતુ
पि अ० (अपि) પણ, વળી (૨)

पिअंगु पु० (प्रियगु) પ્રિયગુ, ગજપીપર (૨) સ્ત્રી એક સ્ત્રીનુ નામ
पिआमह पु० (पितामह) દાદો, બાપનો બાપ
पिइ पु० (पितृ) પિતા, બાપ (૨) પિતૃ-દેવતા, અશ્લેષા નક્ષત્રનો સ્વામી
पिइपज्जय पु० (पितृप्रार्यक) બાપ દાદા, વડવા, પૂર્વજો
पिइय त्रि० (पैतृक) પિતાનુ પિતા સબધી
पिउ पु० (पितृ) બાપ
पिउच्छा } स्त्री० (पितृष्वसृ) ફોઇ, બાપની
पिउत्था } બ્હેન
पिउपज्जय पु० (पितृप्रार्यक) જુઓ "पिइ पज्जय" શબ્દ
पिउमद्द पु० (पिचुमद) લીબડાનુ ઝાડ
पिउवण न० (पितृवन) સ્મશાન
पिउसेणकण्हा स्त्री० (पितृसेनकृष्णा) અતગડ સૂત્રના આઠમા વર્ગના નવમા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી
पिउस्सियपति पु० (पितृष्वसृपति) ફુવો
पिउस्सिया स्त्री० (पितृष्वसृ) બાપની બ્હેન, ફોઇ
पिकार पु० (अपिकार) અપિકાર, અપિ શબ્દ
पिंग पु० (पिङ्ग) ચાતક પક્ષી (૨) વર્ણ-રગ વિશેષ
पिंगच्छ त्रि० (पिंगाक्ष) પીળા નેત્રવાળુ
पिंगल पु० (पिंगल) પીળો રગ (૨) त्रि० કપિલ રગનુ (૩) પિગળ નામનો ગ્રહ (૪) પિંગળ નામનો શ્રાવક, કે જેણે ખધક સન્યાસીને પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા (૫) જીન વિશેષ (૬) ચક્રવર્તિનો એક ભડાર
पि[illegible] त्रि० (पिंगलाक्ष) માજરી આ-[illegible] (૨) पु० એક પક્ષી

पिंगलय पु० (पिङ्गलक) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનું એક કે જેમાં સર્વ પ્રકારના આભૂષણોનો સમાવેશ થાય છે (૨) શબ્દના પુદ્ગળનો એક ભેદ

पिंगलायण न० (पिङ्गलायन) ગોત્ર વિશેષ, કૌત્સગોત્રની એક શાખા (૨) પુ૦ સ્ત્રી૦ તે ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલ

पिंगायण पु० (पिंगायन) કુત્સગોત્રની શાખા (૨) ત્રિ૦ તે શાખામાં જન્મેલ (૩) ન૦ મઘા નક્ષત્રનું ગોત્ર

पिंगुल पु० (पिङ्गुल) પક્ષી વિશેષ

पिंजण न० (पिञ्जन) પીંજવું

पिंजर पु० (पिञ्जर) પીતરક્તવર્ણ (૨) તે વર્ણવાળું

पिंड पु० (पिण्ड) પિંડો (૨) વનસ્પતિ વિશેષ, કન્દની એક જાત (૩) સંચય, પરિગ્રહ (૪) ખોરાક, મોદકાદિ આહાર (૫) કોળીયો (૬) શરીર

पिंडअ पु० (पिण्डक) પગે ચોંટતા કીચડના પિંડા વળે તેટલો કાદવ, મધ્યમ કીચડ (૨) મોદકાદિ ખોરાકનો પિંડો (૩) સંગ્રહ (૪) સમુદાય

पिंडगुड पु० } (पिण्डगुड) ભિના તથા
पिंडगुला स्त्री० } રવાનો ગોળ, કઠણ ગોળ

पिंडणा स्त्री० (पिण्डना) ખાંડ વગેરે ખાદ્ય પદાર્થોનું સામાન્ય મિશ્રણ (૨) સમૂહ

पिंडत्थ पु० (पिण्डार्थ) પદ સમુદાયનો અર્થ, વાક્યાર્થ

पिंडनिज्जुत्ति स्त्री० (पिण्डनिर्युक्ति) જેમાં પિંડ એટલે આહારના ગુણદોષ સમ્બન્ધી વિવેચન છે તે પુસ્તક

पिंडनियर पु० (पिण्डनिकर) પિંડનો જથ્થો, પિતૃપિણ્ડ શ્રાદ્ધનું ભોજન

पिंडपगइ स्त्री० (पिण्डप्रकृति) અવાન્તર ભેદવાળી કર્મપ્રકૃતિ-જેમ નામકર્મની ગતિ જાતિ આદિ પ્રકૃતિ

पिंडमह पु० (पिण्डमह) પિતૃપિંડ-શ્રાદ્ધનો મહોત્સવ

पिंडलग न० ( ) પુષ્પની છાબડી

पिंडवद्धण पु० (पिण्डवर्द्धन) આહારની વૃદ્ધિ

पिंडवद्धावण न० (पिण्डवर्द्धन) બાળકના ખોરાકની વૃદ્ધિ થાય તે પ્રસંગે સત્કાર કરવામાં આવે તે

पिंडवात } पु० (पिण्डपात) ભિક્ષા, ગોચરી
पिंडवाय }

पिंडसेणकयाहा स्त्री० (पिण्डसेनकृष्णा) રાજા શ્રેણિકની એક પત્ની

पिंडहलिद्दा स्त्री० (पिण्डहरिद्रा) પિંડરૂપ હળદર

पिंडालु पु० (पिण्डालु) કન્દ વિશેષ, પિંડાળુ

पिंडि स्त्री० (पिंडि) કકડો (૨) ઝુમખો

पिंडिआ स्त्री० (पिण्डिका) છિપ્પર

पिंडित त्रि० (पिण्डित) સંચય કરેલું

पिंडिम त्रि० (पिण्डिम) પિણ્ડ-જથ્થારૂપ

पिंडिय त्रि० (पिण्डित) ભેળું થયેલું એકઠું કરેલું

पिंडी स्त्री० (पिण्डी) ઝુમખો (૨) ગોળો વર્તુળાકાર વસ્તુ

पिंडेसणा स्त्री० (पिण्डैषणा) પિણ્ડૈષણા નામનું આચારાંગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધનું પ્રથમ અધ્યયન (૨) પિંડ-આહારની એષણા-દોષાદોષ નિરીક્ષણ

पिंडेसिय त्रि० (पिण्डैषिक) ભિક્ષામાટે ફરનાર

पिंडोलअ } पु० (पिण्डोलगक) ભિક્ષા
पिंडोलग } ઉપર નિર્વાહ ચલાવનાર, ભિક્ષુક

पिसुअ. पु० (पिशुक) ચાંચડ

पिच्छ न० (पिच्छ) પિચ્છુ પાંખ મોર પીંછી

पिच्छअ पु० (पिच्छक) પાંખ (૨) પક્ષી

पिच्छण न० (प्रेक्षण) જોવું, દેખવું

पासिल्ल } त्रि० (पार्श्विक) પડખાભર
पासिल्लय } સુનાર (૨) પાસે રહેનાર
पासुत्त त्रि० (प्रसुप्त) સુતેલો, ઉંઘી ગયેલો
पाहणा स्त्री० (उपानह्) જૂતી, મોજડી
पाहराग } न० (प्राधान्य) મુખ્યતા, પ્રધા-
पाहन्न } નપણુ
पाहाण पु० (पाषाण) પથ્થર
पाहुड पु० (प्राभृत) અધ્યયન અને શતકની માફક પૂર્વનુ એક પ્રકરણ, અધ્યાય (૨) ઉપહાર, ભેટ (૩) કલેશ, ક્રોધ
पाहुडपाहुड न० (प्राभृतप्राभृत) પ્રકરણમા પ્રકરણ હોય તે પ્રાભૃતપ્રાભૃતનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર
पाहुडपाहुडसमास पु० (प्राभृतप्राभृतसमास) એકથી વધારે પાહુડાપાહુડાનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર
पाहुडसमास पु० (प्राभृतसमास) એકથી વધારે પાહુડાનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર
पाहुडिया स्त्री० (प्राभृतिका) નજરાણુ, ભેટ (૨) ન્હાનો અધ્યાય (૩) સાધુને પ્રાહુણા તરીકે માની બક્ષીસ તરીકે આહારાદિક આપનાથી લાગતો એક દોષ
पाहुण पु० (प्राघूर्ण) મેમાન, પ્રાહુણો
पाहुणग पु० (प्राघूर्णक) મેમાન, અભ્યાગત, પ્રાહુણો
पाहुणिय पु० (प्राघूर्णिक) છટ્ઠા ગ્રહનુ નામ
पाहुणिज्ज त्रि० (पाहुणीय) પ્રકર્ષે કરી આહ્વાન કરવા યોગ્ય
पाहेज्ज पु० (पाथेय) ભાતુ
पाहेणग न० (प्रहेणक) લાડુ વિગેરેનુ લ્હાણુ
पाहेय न० (पाथेय) મુસાફરીમા ખાવાનુ ભોજન, ભાતુ
पि अ० (अपि) પણ, વળી (૨) સભાવના
पिअंगु पु० (प्रियगु) પ્રિયગુ, ગજપીપર (૨) સ્ત્રી એક સ્ત્રીનુ નામ
पिआमह पु० (पितामह) દાદો, બાપનો બાપ
पिइ पु० (पितृ) પિતા, બાપ (૨) પિતૃ-દેવતા, અશ્લેષા નક્ષત્રનો સ્વામી
पिइपज्जय पु० (पितृप्रार्यक) બાપ દાદા, વડના, પૂર્વજો
पिइय त्रि० (पैतृक) પિતાનુ પિતા સબધી
पिउ पु० (पितृ) બાપ
पिउच्छा } स्त्री० (पितृष्वसृ) ફોઇ, બાપની
पिउत्था } બહેન
पिउपज्जय पु० (पितृप्रार्यक) જુઓ "પિઇ પજ્જય" શબ્દ
पिउमद पु० (पिचुमद) લીબડાનુ ઝાડ
पिउवण न० (पितृवन) સ્મશાન
पिउसेणकण्हा स्त्री० (पितृसेनकृष्णा) અતગડ સૂત્રના આઠમા વર્ગના નવમા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી
पिउस्सियपति पु० (पितृष्वसृपति) ફુવો
पिउस्सिया स्त्री० (पितृष्वसृ) બાપની બ્હેન, ફોઇ
पिकार पु० (अपिकार) અપિકાર, અપિ શબ્દ
पिंग पु० (पिङ्ग) ચાતક પક્ષી (૨) વર્ણ-રગ વિશેષ
पिंगच्छ त्रि० (पिंगाक्ष) પીળા નેત્રવાળુ
पिंगल पु० (पिंगल) પીળો રગ (૨) त्रि० કપિલ રગનુ (૩) પિગળ નામનો ગ્રહ (૪) પિગળ નામનો શ્રાવક, કે જેણે ખધક સન્યાસીને પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા (૫) જીવ વિશેષ (૬) ચક્રવર્તીનો એક ભડાર
पिंगलक्ख त्रि० (पिंगलाक्ष) માજરી આ-ખવાળુ (૨) पु० એક પક્ષી

पिंगलय पु० (पिंगलक) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનુ એક કે જેમા સર્વ પ્રકારના આભૂષણોનો સમાવેશ થાય છે (૨) રાહુના પુદ્‌ગળનો એક ભેદ

पिंगलायण न० (पिङ्गलायन) ગોત્ર વિશેષ, કૌત્સગોત્રની એક શાખા (૨) પુ० સ્ત્રી० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ

पिंगायण पु० (पिंगायन) કુત્સગોત્રની શાખા (૨) ત્રિ० તે શાખામા જન્મેલ (૩) ન० મઘા નક્ષત્રનુ ગોત્ર

पिंगुल पु० (पिङ्गुल) પક્ષી વિશેષ

पिंजण न० (पिञ्जन) પીંજવુ

पिंजर पु० (पिञ्जर) પીતરક્તવર્ણ (૨) તે વર્ણવાળુ

पिंड पु० (पिण्ड) પિંડો (૨) વનસ્પતિ વિશેષ, કન્દની એક જાત (૩) સચય, પરિગ્રહ (૪) ખોરાક મોદકાદિ આહાર (૫) કોળીયો (૬) શરીર

पिंडअ पु० (पिण्डक) પગે ચોટતા કીચડના પિંડા વળે તેટલો કાદવ મધ્યમ કીચડ (૨) મોદકાદિ ખોરાકનો પિંડો (૩) સગ્રહ (૪) સમુદાય

पिंडगुड पु० } (पिण्डगुड) ભિના તથા
पिंडगुला स्त्री० } રવાનો ગોળ, કઠણ ગોળ

पिंडणा स्त्री० (पिण्डना) ખાડ વગેરે ખાદ્ય પદાર્થોનુ સામાન્ય મિશ્રણ (૨) સમૂહ

पिंडत्थ पु० (पिण्डार्थ) પદ સમુદાયનો અર્થ, વાક્યાર્થ

पिंडनिज्जुत्ति स्त्री० (पिण्डनिर्युक्ति) જેમા પિં० એટલે આહારના ગુણદોષ સમ્બન્ધી વિવેચન છે તે પુસ્તક

पिंडनियर पु० (पिण्डनिकर) પિંડનો જથ્થો, પિતૃપિણ્ડ, શ્રાદ્ધનુ ભોજન

पिंडपगइ स्त्री० (पिण्डप्रकृति) અવાન્તર ભેદવાળી કર્મપ્રકૃતિ-જેમ નામકર્મની ગતિ જાતિ આદિ પ્રકૃતિ

पिंडमह पु० (पिण्डमह) પિતૃપિંડ-શ્રાદ્ધનો મહોત્સવ

पिंडलग न० (   ) પુષ્પની છાબડી

पिंडवद्धण पु० (पिण्डवर्द्धन) આહારની વૃદ્ધિ

पिंडवद्धावण न० (पिण्डवर्द्धन) બાળકના ખોરાકની વૃદ્ધિ થાય તે પ્રસગે સસ્કાર કરવામા આવે તે

पिंडवात } पु० (पिण्डपात) ભિક્ષા, ગોચરી
पिंडवाय }

पिंडसेणकण्हा स्त्री० (पिण्डसेनकृष्णा) રાજા શ્રેણિકની એક પત્ની

पिंडहलिद्दा स्त्री० (पिण्डहरिद्रा) પિંડરૂપ હળદર

पिंडालु पु० (पिण्डालु) કન્દ વિશેષ, પિંડાળુ

पिंडि स्त्री० (पिंडि) કકડો (૨) ગુમખો

पिंडिआ स्त्री० (पिण्डिका) છિપ્પર

पिंडित त्रि० (पिण्डित) સચય કરેલુ

पिंडिम त्रि० (पिण्डिम) પિણ્ડ-જથ્થારૂપ

पिंडिय त्रि० (पिण्डित) ભેગુ થયેલુ, એકઠુ કરેલુ

पिंडी स्त्री० (पिण्डी) ગુચ્છો (૨) ગોળો વર્તુળાકાર વસ્તુ

पिंडेसणा स्त्री० (पिण्डैषणा) પિણ્ડૈષણા નામનુ આચારાગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કધનુ પ્રથમ અધ્યયન (૨) પિંડ-આહારની એષણા-દોષાદોષ નિરીક્ષણ

पिंडेसिय त्रि० (पिण्डैषिक) ભિક્ષામાટે ફરનાર

पिंडोलअ } पु० (पिण्डोलगक) ભિક્ષા
पिंडोलग } ઉપર નિર્વાહ ચલાવનાર, ભિક્ષુક

पिंसुअ. पु० (पिंशुक) ચાચડ

पिच्छ न० (पिच्छ) પિચ્છુ પાખ મોરપીછી

पिच्छअ पु० (पिच्छक) પાખ (૨) પક્ષી

पिच्छण न० (प्रेक्षण) જોવુ, દેખવુ

पिच्छणिज्ज त्रि० (प्रेक्षणीय) જોવા યોગ્ય
पिच्छाघर न० (प्रेक्षागृह) પ્રેક્ષકોને બેસવાનું સ્થાન
पिच्छि पु० (पिच्छिन्) મોરપીંછ ધરનાર એક પ્રાચીન અન્યતીર્થિ વર્ગ
पिज्ज पु० न० (प्रेमन्) પ્રેમ, સ્નેહ
पिटक पु० (पिटक) પેટી, મંજૂષ
पिट्ट न० (पेट) પેટ
पिट्टण न० (पिट्टन) પિટ્ટણા પીટવા તે (૨) માગું
पिट्टण न० (पीडन) પીડા, ક્લેશ
पिट्टावण न० (पिट्टन) બીજાની પાસે પિટ્ટણા પીટાવવા તે
पिट्ठ पु० न० (पिष्ट) લોટ, પીસેલી વસ્તુ
पिट्ठ न० (पृष्ठ) પુઠ (૨) પૃષ્ઠ, પીઠ
पिट्ठओ अ० (पृष्ठतस्) પછવાડેથી, પુઠે, પીઠ તરફ
पिट्ठंत न० (पृष्ठान्त) અપાનદ્વાર
पिट्ठकरण्डय पु० (पृष्ठकरण्डक) બરડાનું હાડકું
पिट्ठनिप्फन्न त्रि० (पिष्टनिष्पन्न) ચઉ, કોદરા, ચાવલ વગેરે ધાન્ય તથા દરાખ આદિના રસથી નિષ્પન્न-તૈયાર થયેલ, ગોળનો એક પ્રકાર
पिट्ठचपा स्त्री० (पृष्ठचंपा) એ નામની એક નગરી
पिट्ठतो अ० (पृष्ठतस्) પાછળથી
पिट्ठि न० (पृष्ठ) વાંસાનો ભાગ
पिट्ठिकरण्डग पु० (पृष्ठकरण्डक) પાંસળી
पिट्ठिमंस न० (पृष्ठमांस) પુઠનું માંસ–નિંદા (૨) પાછળથી કોઇની નિન્દા કરવી તે, ચાડી
पिट्ठिमंसि त्रि० (पृष्ठमांसिन्) પાછળી નિન્દા કરી પરના મર્મ ઉઘાડા પાડનાર
पिट्ठिमंसिअ त्रि० (पृष्ठमांसिक) અસમાધિનું દશમું સ્થાનક સેવનાર, નિન્દા કરનાર
पिट्ठिमाउया स्त्री० (पृष्ठमातृका) એક અનુત્તર વિમાન ગામિની સ્ત્રી
पिट्ठिवडिंसिया स्त्री० (पृष्ठावतंसिका) કાનક
पिट्ठी स्त्री० (पैष्टी) આટાનો બનાવેલો દારૂ
पिड पु० (पिट) પેટી, પટારો
पिडअ न० (पिटक) ટોપલી (૨) બે ચન્દ્ર તથા બે સૂર્યનું જોડલું
पिडग पु० (पिटक) પેટી, મંજૂષા (૨) નેતરનો કરંડીયો
पिढर पु० न० (पिठर) પેણી, હાંલી, તપેલી
पिणद्ध त्रि० (पिनद्ध) ઢાંકેલું (૨)પહેરેલું
पित पु० (पितृ) મઘા નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવ, (૨) પિતા
पितपिंड पु० (पितृपिण्ड) પિતૃને પિંડ દેવાની ક્રિયા, શ્રાદ્ધ આદિ
पिति पु० (पितृ) પિતા, બાપ (૨) મઘા નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા
पित्त पु० न० (पित्त) એક પ્રકારની શરીરની પીળી ધાતુ, પિત્ત, પિત્તોડું
पित्तज्जर पु० (पित्तज्वर) પિત્તજ્વર, પિત્તનો તાવ
पित्तधारिणी स्त्री० (पित्तधारिणी) પિત્તને ધારણ કરનારી નાડી-નસ
पित्तिज्ज पु० (पितृव्य) કાકો
पित्तिय पु० (पैत्तिक) પિત્તની વ્યાધિ, ગરમીનો રોગ
पित्तिय पु० (पितृव्य) કાકો, બાપનો ભાઇ
पिधाण न० (पिधान) ઢાંકણું
पिन्नाअ } पिन्नाग } पु० (पिण्याक) તલ વગેરેનો ખોળ
पिपालिगा } पिपीलिया } स्त्री० (पिपीलिका) કીડી
पिप्परी स्त्री० (पिप्पली) ગજપીપર (૨) પીપરનું ઝાડ
पिप्पल पु० (पिप्पल) ન્હાનો અસ્તરો

पिप्पलग्र पु० (पिप्पलक) કાટો કાઢવાનો શીપાયો (૨) અસ્તરો
पिप्पलग न० (पिप्पलक) પીપળાના પાદડાનુ પાથરણુ (૨) કાતર
पिप्पलि स्त्री० (पिप्पलि) પીપર, ઔષધિ વિશેષ
पिप्पलिया स्त्री० (पिप्पलिका) પિપર, વૃક્ષની એક જાત
पिप्पली स्त्री० (पिप्पली) પિપર
पिप्पिया स्त्री० ( ) દાતનો મેલ
पिप्पीसग न० (पिप्पीसक) એક જાતનુ વાજિત્ર
पिम्म न० (प्रेमन्) પ્રેમ, પ્રીતિ, સ્નેહ
पिय त्रि० (प्रिय) હ્રદયને ગમે તેવુ પ્રિય (૨) પુ० વલ્લભ, પતિ
पियग्र पु० (प्रियक) અસનનુ ઝાડ
पियकर पु० (प्रियकर) પ્રિય કરનાર હિતેચ્છુ
पियगल पु० (प्रियङ्गल) ચાર ઇન્દ્રિયવાળો એક જીવ
पियगु पु० (प्रियङ्गु) એક જાતનુ ફુલવાળુ વૃક્ષ કે જેની નીચે પાચમા તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન ઉપજ્યુ
पियवाइ त्रि० (प्रियवादिन्) પ્રિય–મીઠુ બોલનાર
पियकारिणी स्त्री० (प्रियकारिणी) ભગવાન્ મહાવીરની માતાનુ નામ, ત્રિશલાદેવી
पियगथ पु० (प्रियग्रन्थ) એક પ્રાચીન જૈન મુનિ આચાર્ય સુસ્થિતના એક શિષ્ય
पियण न० (पान) પીવુ, પાન કરવુ
पियदसण त्रि० (प्रियदर्शन) જેનુ દર્શન પ્રિય છે તે સુન્દર દેખાવવાળુ (૨) પુ० મેરૂ પર્વત (૩) દેવ વિશેષ
पियदसणा स्त्री० (प्रियदर्शना) શ્રી મહાવીર સ્વામીની પુત્રીનુ નામ
पियदेव पु० (पितृदेव) પિતારૂપી દેવ પિતૃદેવ
पियधम्म त्रि० (प्रियधर्मन्) ધર્મની શ્રદ્ધાવાળો
पियमित्त पु० (प्रियमित्र) ત્રીજા વાસુદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ
पियय पु० (प्रियक) વૃક્ષ વિશેષ વિજયસાર નામનુ ઝાડ
पियर पु० (पितृ) પિતા
पियसेण पु० (प्रियसेन) પ્રિયસેન નામનો એક રાજા
पिया स्त्री० (प्रिया) ભાર્યા સ્ત્રી
पियाउय त्रि० (प्रियायुष्क) જીવિત પ્રિય
पियामह पु० (पितामह) દાદો
पियाल पु० (प्रियाल) રાયણનુ વૃક્ષ કે જેની નીચે ચોથા તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન થયુ (૨) રાયણનુ ફળ, રાયણ
पिरिपिरिया स्त्री० ( ) પિરિપિરિ શબ્દ કરતી વાસની નળી એક જાતનુ વાજીત્ર
पिरिली स्त्री० (पिरिली) એ નામનો વનસ્પતિનો ગુચ્છો (૨) વાદ્ય વિશેષ
पिलखु पु० (प्लक्ष) પિપળો વૃક્ષની એક જાત
पिलक पु० (पिलक) કીટ વિશેષ
पिलक्खु पु० (प्लक्ष) પીપળો વૃક્ષની એક જાત
पिलग पु० (पिलक) પક્ષી વિશેષ
पिलय पु० (पिलक) કીટ વિશેષ
पिलाग न० (पिटक) પાકેલ ગુમડુ ફોલ્લો
पिलिहा स्त्री० (प्लीहा) તરી શરીરની અંદરનો એક ભાગ
पिलुखु } **पिलुक्ख** } पु० (प्लक्ष) પિપરનુ વૃક્ષ પીપળો
पिल्लण न० (प्रेरण) પ્રેરણા કરવી તે
पिल्लणा स्त्री० (प्रेरणा) પ્રેરવુ, પ્રેરણાકરવી
पिल्लिग्र त्रि० (प्रेरित) પ્રેરણા કરેલ
पिव अ० (इव) ઉપમાવાચક તરીકે વપરાતુ અવ્યય

पुंडरीयगुम्म पु० (पुण्डरीकगुल्म) આઠમા દેવલોકનું એક વિમાન

पुंडरीयजुवराय पु (पुण्डरीकयुवराज) પુંડરીક નામનો યુવરાજ

पुंडरीयद्दह पु० (पुण्डरीकह्रद) જેમાંથી સુવર્ણકૂલા નદી નીકળી તે શીખરી પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ

पुंडरीयपव्वय. पु० (पुण्डरीकपर्वत) એ નામનો પર્વત, શેત્રુંજો

पुंडरीयमहारिसि पु० (पुण्डरीकमहर्षि) પુંડરીક નામના મુનિ

पुंवउ पु० न० (पुंवचस्) પુંલિંગ શબ્દ

पुंवेअ } पु० (पुंवेद) પુરૂષવેદ
पुंवेद }

पुंस पु० (पुंस्) પુરૂષવેદ, જેના ઉદયથી સ્ત્રીની અભિલાષા થાય તે

पुंसकोइलग पु० (पुंस्कोकिल) નર કોયલ

पुक्कली स्त्री० (पौक्कली) પુષ્કળ દેશમાં જન્મેલી સ્ત્રી

पुक्खर न० (पुष्कर) કમળ (૨) માદલ વગેરે વાજીંત્ર ઉપર મઢેલું ચામડું (૩) કમળવાળું તળાવ (૪) કાળોદધિને ફરતો ત્રીજા નંબરનો પુષ્કર દ્વીપ અને તેને ફરતો ત્રીજો પુષ્કર સમુદ્ર

पुक्खरकण्णिया स्त्री० (पुष्करकर्णिका) કમળનો મધ્ય ભાગ

पुक्खरगय न० (पुष्करगत) વાજીં વગાડવાની કળા.

पुक्खरद्ध न० (पुष्करार्द्ध) ત્રીજા પુષ્કર દ્વીપનો અર્દ્ધ ભાગ, અર્દ્ધ પુષ્કર દ્વીપ

पुक्खरवर पु० (पुष्करवर) એ નામનો ત્રીજો દ્વીપ (૨) પુષ્કરવર સમુદ્ર

पुक्खरसारिया स्त्री० (पुष्करसारिका) એક જાતની લિપિ, અઢાર લિપિમાની એક

पुक्खरिणी स्त्री० (पुष्करिणी) વર્તુલ—ગોળ આકારે તથા જેમાં કમળ થતાં હોય એવું જળાશય, કમળવાળી વાવ

पुक्खरोद } पु० (पुष्करोद) સમુદ્ર વિશેષ
पुक्खरोय }

पुक्खल पु० (पुष्कर) કમળ, પદ્મ (૨) પદ્મકેસર

पुक्खल पु० (पुष्कल) પ્રદેશ વિશેષ, એક વિજય (૨) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ. (૩) પુ० સ્ત્રી० તે દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલ (૪) સંપૂર્ણ, પરિપૂર્ણ

पुक्खलच्छिभग } पु० न० ( ) પાણીમાં થતી એક જાતની વનસ્પતિ
पुक्खलच्छिभय. }

पुक्खलविभङ्ग न० (पुष्करविभाग) પદ્મ કંદ

पुक्खलसंवट्टग्र पु० (पुष्कलसंवर्तक) એ નામનો મહામેઘ, ઉત્સર્પિણી કાળમાં બીજાને આરે બેસતાં જે વરસાદ વરસે છે તે

पुक्खला स्त्री० (पुष्कला) પુષ્કલાવતી નામની મહાવિદેહની એક વિજય

पुक्खलावई } स्त्री० (पुष्कलावती) એ નામની મહાવિદેહની એક વિજય
पुक्खलावती }

पुक्खलावट्टय पु० (पुष्कलावर्तक) એક પ્રકારનો મેઘ

पुक्खलावत्त पु० (पुष्कलावर्त) પંકાવતી નદીની પૂર્વે અને એકશેલ વખારા પર્વતની પશ્ચિમે બન્નેની વચ્ચેનો ક્ષેત્રવિભાગ, મહાવિદેહાન્તર્ગત એક વિજય

पुक्खलावत्तकूड पु० (पुष्कलावर्तकूट) એક શૈલ વખારા પર્વતના ચાર કૂટમાનું ત્રીજું કૂટ—શિખર

पुक्खाप्फोडिय न० ( ) શરીરની ચામડી ઉતારવી તે

पुग्गल पु० (पुद्गल) વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શવાળું પુદ્ગળ નામનું એક મૂર્ત દ્રવ્ય, છ દ્રવ્યમાંનું એક (૨) ગર્ભ, ફળનો સુંવાળો મધ્યભાગ (૩) લોકના સર્વ પુદ્ગળો એક જીવ જેટલા વખતમાં

ભોગવી લ્યે તેટલો કાળ, પુદ્ગળ પરાવર્ત નામે કાળ વિભાગ

पुग्गलद्ध न० (पुद्गलार्द्ध) અર્દ્ધ પુદ્ગળ પરાવર્તન

पुग्गलपरियट्ट न० (पुद्गलपरिवर्त) સર્વ પુદ્ગળોનુ પરિવર્તન જેટલા કાળમા એક જીવ કરીલ્યે તેટલો કાળ, અનતકાળ ચક્રપરિમિત એક કાળ વિભાગ

पुग्गलविवागी स्त्री० (पुद्गलविपाकी) પુદ્ગળના યોગથી વિપાક પામનારી કર્મની છત્રીશ પ્રકૃતિઓ

पुचड त्रि० (   ) પોચુ ઢીલુ

पुच्छ न० (पुच्छ) પુછડુ પુછડી

पुच्छग त्रि० (पृच्छक) પૂછનાર

पुच्छणा स्त्री० (पृच्छना) પ્રશ્નાદિ પૂછવા તે

पुच्छणी स्त्री० (पृच्छनी) પ્રશ્નાદિ પૂછવાની ભાષા (૨) છત, છાજુ

पुच्छा स्त्री० (पृच्छा) પુચ્છા કરવી, પૂછવુ

पुच्छिय त्रि० (पृष्ट) પૂછેલુ, પ્રશ્ન કરેલુ

पुज्ज त्रि० (पूज्य) પૂજવા યોગ્ય, પૂજનીય

पुट्ठ त्रि० (पुष्ट) માતો, શરીરે ભરેલો પુષ્ટ

पुट्ठ त्रि० (स्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ, ફરસેલ (૨) न० સ્પર્શ

पुट्ठ त्रि० (पृष्ट) પૂછેલ

पुट्ठलाभिय पु० (पृष्टलाभिक) હે સાધો ! "આપને શુ આપુ" એમ પૂછનાર દાતાર આપે તોજ લેવુ એવા અભિગ્રહથી ગવેષણા કરનાર (૨) "નિર્દોષ છે કે સદોષ છે," એમ પૂછી પૂછીને આહાર લેનાર (સાધુ)

पुट्ठवया स्त्री० (प्रौष्ठपदा) પૂર્વાભાદ્રપદ તથા ઉત્તરાભાદ્રપદા નક્ષત્રનુ નામ

पुट्ठवागरणि पु० (पृष्टव्याकरणिन्) પ્રશ્નોનો ઉત્તર દેનાર

पुट्ठसेणिआ स्त्री० (पृष्टश्रेणिका) પૃષ્ટ શ્રેણીની ગણના, દૃષ્ટિવાદાન્તર્ગત પરિકમનો એક ભાગ

पुट्ठसेणिआपरिकम्म न० (पृष्टश्रेणिकापरिकर्मन्) દૃષ્ટિવાદના પરિકમનો ત્રીજો ભેદ

पुट्ठापुट्ठ न० (पृष्ठापृष्ठ) વિચ્છેદ ગયેલા બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો ૧૪ મો ભેદ

पुट्ठावत्त न० (पृष्टावर्त्त) પુટ્ઠસેણિઆ પરિકમનો ૧૪ મો ભેદ

पुट्ठि स्त्री० (पुष्टि) પુષ્ટિ, મજબુતાઈ

पुट्ठि स्त्री० (पृष्टि) પૃચ્છા, પ્રશ્ન

पुट्ठि स्त्री० (स्पृष्टि) સ્પર્શ

पुट्ठिआ स्त्री० (स्पृष्टिका) સ્પર્શ કરવાથી લાગતો કર્મબધ

पुट्ठिआ स्त्री० (पृष्टिका) કુયુક્તિથી પ્રશ્ન કરતા લાગતી પાપ ક્રિયા

पुट्ठिमाइ पु० (पुष्टिमायिन्) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના સાતમા અધ્યયનનુ નામ (૨) કાકદી નગરી નિવાસી ભદ્રા-સાર્થવાહીનો પુત્ર

पुड पु० न० (पुट) છીપનુ સપુટ (૨) પડો (૩) એક જાતનુ ઔષધિ પકાવવાનુ પાત્ર

पुडई स्त्री० (पुटिका) એ નામનો ગુચ્છો, એનથી

पुडग पु० न० (पुटक) નાકના નસકોરા

पुडपाग } पु० (पुटपाक) અમુક રસનો
पुडपाय } પુટ આપી અગ્નિમા પકવેલ ઔષધિ

पुडपुडी स्त्री० (पुटपुटी) અગુઠો તથા આ ગળીથી ચપટી વગાડવી તે

पुडभेयण न० (पुटभेदन) નાના દેશોમાથી આવેલ (કરીયાણુ) જ્યા વેચાય તે, નગર

पुडय न० (पुटक) એક પાત્રમા પાડેલ જુદા જુદા ખાના-ખડ (૨) નાકના નસકોરા

पुढवी स्त्री० (पृथिवी) પૃથ્વી, ભૂમિ, જમીન, રત્નપ્રભા વગેરે આઠ પૃથ્વી (૨) ઇશાનેન્દ્રના લોકપાળ સોમની પહેલી અગ્ર મહિષી (૩) ભગવતીસૂત્રના પહેલા શતકના પાચમા ઉદ્દેશાનુ નામ (૪) ભગવતીના બીજા શતકના બીજા ઉદ્દેશાનુ નામ

पुढवीकाइय. पु० (पृथ्वीकायिक) પૃથ્વીમા ઉત્પન્ન થયેલ જીવ

पुढवीकाय त्रि० (पृथ्वीकाय) પૃથ્વીના જીવોનુ શરીર, સચિત્ત પૃથ્વી

पुढवीकाल. पु० (पृथ्वीकाल) એક જીવ પૃથ્વીમા નિરંતરપણે જેટલો વખત રહે તેટલો કાળ, અસખ્યાત ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીપરિમિત કાળ

पुढवीवडंसग न० (पृथ्व्यवतंसक) એ નામનો એક બગીચો

पुढवीसत्थ न० (पृथिवीशस्त्र) પૃથ્વી રૂપ શસ્ત્ર (૨) પૃથ્વીનુ શસ્ત્ર, હળ કોદાળી વગેરે

पुढवीसिरी स्त्री० (पृथ्वीश्री) એક સ્ત્રીનુ નામ

पुढवीसिला स्त्री० (पृथ्वीशिला) શિલા રૂપે લાબો પહોળો પૃથ્વીનો પ્રદેશ

पुढवीसिलापट्टय पु० (पृथ्वीशिलापट्टक) પૃથ્વીની શિલારૂપ પાટ

पुढीभूय त्रि० (पृथग्भूत) જુદુ થયેલુ

पुढो अ० (पृथक्) અનેક (૨) મ્હોટુ, વિસ્તારવાળુ (૩) અલગ, ભિન્ન

पुढोछंद त्रि० (पृथक्छन्द) ઉલટા અભિપ્રાય વાળુ

पुढोजण पु० (पृथग्जन) સાધારણ લોક

पुढोजिय पु० (पृथग्जीव) વિભિન્ન પ્રાણી

पुढोवम त्रि० (पृथिव्युपम) પૃથ્વીની પેઠે બધુ સહન કરનાર

पुढोवेमाय त्रि० (पृथग्वैमात्र) અનેક પ્રકારનુ, બહુ વિધ

पुण अ० (पुनर्) વારંવાર, ફરી, વળી (૨) ભેદ વિશેષ (૩) અવધારણ, નિશ્ચય (૪) અધિકાર, પ્રસ્તાવ (૫) સમુચ્ચય

पुणब्भव पु० (पुनर्भव) ફરી જન્મ લેવો તે, પુનર્જન્મ

पुणरवि अ० (पुनरपि) વળીપણ, ફરીનેપણ

पुणरुत्त न० (पुनरुक्त) પુનરૂક્તિ દોષ, ફરીથી કહેવુ તે

पुणव्वसु पु० (पुनर्वसु) પુનર્વસુનામનુ નક્ષત્ર (૨) દશમા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ (૩) આઠમા વાસુદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ

पुणाइ अ० (पुनर्) વળી, ફરી

पुणो अ० (पुनर्) ફરીથી, બીજીવાર

पुण्ण पु० न० (पुण्य) શુભકરણીથી સચિત થતુ શુભ કર્મ કે જેનુ પરિણામ જીવને સુખરૂપ આવે છે, નવતત્ત્વમાનુ ત્રીજુ તત્ત્વ (૨) ત્રિ૦ પુણ્યથી પામવા યોગ્ય (૩) ન૦ પવિત્ર, ઉત્તમ, પુણ્યશાળી

पुण्ण त्रि० (पूर्ण) સમ્પૂર્ણ, સમસ્ત (૨) દક્ષિણ તરફના દ્વીપ કુમારોનો ઇન્દ્ર (૩) ન૦ સ્વરની અવળી કળાયુક્ત ગાવુ તે,ગાયનનો એક ગુણ

पुण्णउच्छंग त्रि० (पूर्णोत्संग) નાના પ્રકારના માલથી ભરેલ

पुण्णओभासि त्रि० (पूर्णावभासिन्) પૂર્ણ નહીં છતા પૂર્ણ ભરેલો છે એમ દેખાય તે

पुण्णघोस पु० (पूर्णघोष) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૧૧ મા તીર્થંકર

पुण्णभद्द पु० (पूर्णभद्र) એક યક્ષદેવતાનુ નામ (૨) વાણવ્યતર જાતિના યક્ષદેવતાનો ઇન્દ્ર (૩) ઇક્ષુ સમુદ્રના અધિપતિ દેવતાનુ નામ (૪) અંતગડસૂત્રના છઠ્ઠા વર્ગના ૧૧ મા અધ્યયનનુ નામ (૫)

वाणिज्यगामनिवासी એક ગૃહસ્થ (૬) ચંપાનગરીની બહારનુ એક ઉદ્યાન (૭) સભૂતિવિજયના શિષ્યનુ નામ (૮) પુપ્ફિઆસૂત્રનુ પાચમુ અધ્યયન

पुराणभद्दकूड पु० (पूर्णभद्रकूट) વૈતાઢ્ય પર્વત ઉપરના નવ કૂટમાનુ છઠુ શિખર (૨) માલવત પર્વતના નવ કૂટમાનુ આઠમુ કૂટ–શિખર

पुराणभद्दचेइय न० (पूर्णभद्रचैत्य) ચપા નગરી બહારનુ પૂર્ણભદ્ર નામે ઉદ્યાન

पुराणमासिणी } **पुराणमासी** } स्त्री० (पौर्णमासी) પૂનેમ

पुराणरक्ख पु० (पूर्णरक्ष) પૂર્ણરક્ષ નામે એક દેવતા

पुराणसरूव त्रि० (पूर्णस्वरूप) પૂર્ણસ્વરૂપ, સપૂર્ણ

पुराणसेण पु० (पूर्णसेन) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના તેરમા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની ધારણી દેવીનો પુત્ર

पुराणा स्त्री० (पूर्णा) યક્ષના ઇંદ્ર પૂર્ણભદ્રની અગ્રમહિષી (૨) પાચમ, દશમ અને પુનમ અથવા અમાવાસ્ય એ ત્રણ પૂર્ણ તિથિ

पुराणाग पु० (पुनाग) એ નામનુ એક વૃક્ષ

पुरिणमा स्त्री० (पूर्णिमा) પૂનેમ

पुत्त पु० (पुत्र) પુત્ર, દીકરો

पुत्तजीवग } **पुत्तजीवय** } पु० (पुत्रजीवक) છ્યાપોત્તા નામનુ એક વૃક્ષ કે જેનો ઉપભોગ સતાનની ઉત્પત્તિ માટે કરવામા આવે છે (૨) न० તેનુ બીજ

पुत्तलिया स्त्री० (पुत्तलिका) પુતળી

पुत्ता स्त्री० (पुत्री) દીકરી પુત્રી

पुत्ताणुपुत्तिय त्रि० (पौत्रानुपुत्रिक) પુત્ર પોત્રાદિને યોગ્ય

पुत्तिआ स्त्री० (पुत्रिका) દીકરી

पुत्तिया स्त्री० (पोत्तिका) ચોઇદ્રિય જીવ વિશેષ (૨) મુહપત્તિ, મુખવસ્ત્રિકા

पुत्ती स्त्री० (पोत्तिका) મુહપત્તિ, મોપની

पुत्ती स्त्री० (पुत्री) પુત્રી, કન્યા

पुत्थ पु० (पुस्त) પુતળી, ઢીંગલી

पुत्थकम्म न० (पुस्तकर्मन्) ઢીંગલી બનાવવાનુ કર્મ

पुत्थय } **पुत्थिय** } न० (पुस्तक) પુસ્તક ગ્રથ

पुत्थियग्गह त्रि० (पुस्तकग्रह) પુસ્તકને ગ્રહણ કરનાર પુસ્તક હાથમા લઇ ચાલનાર

पुन्न पु० (पूर्ण) દ્વીપકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર (૨) त्रि० પરિપૂર્ણ

पुन्न न० (पुण्य) સુકૃત, શુભ કર્મ

पुन्नघोस पु० (पुण्यघोष) ઐરવત ક્ષેત્રમા ભાવિ બીજા તીર્થંકર

पुन्नपत्तिया स्त्री० (पुण्यप्रत्यया) જૈન મુનિઓની એક શાખા

पुन्नप्पयडि स्त्री० (पुण्यप्रकृति) પુણ્ય–શુભ કર્મની ૪૨ પ્રકૃતિ

पुन्नभद्द पु० (पूर्णभद्र) જુઓ "પુણ્ણભદ્દ" શબ્દ

पुन्नमासी स्त्री० (पौर्णमासा) પૂર્ણિમા

पुन्नाग पु० (पुन्नाग) વૃક્ષની એક જાત

पुन्निमा स्त्री० (पूर्णिमा) પૂર્ણિમા

पुप्फ न० (पुष्प) ફુલ (૨) ઇશાનેન્દ્રના મુસાફરી વિમાનનો વ્યવસ્થાપક દેવતા (૩) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૪) શુભ વર્ણ અને શુભ ગધથી યુક્ત (૫) ૮૮ મો ગ્રહ

पुप्फअ } **पुप्फक** } पु० (पुष्पक) ઇશાનેન્દ્રનુ મુસાફરીવિમાન

पुप्फकंत न० (पुष्पकान्त) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फकरंडय पु० (पुष्पकरण्डक) હસ્તિશીર્ષ નગરનુ એક ઉદ્યાન

पुप्फकेउ पु० (पुष्पकेतु) જમ્બુદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર સાતમા તીર્થંકર (૨) પુષ્પકેતુ નામનો એક ગ્રહ

पुप्फग न० (पुष्पक) વાસણનુ તળીયુ (૨) પુષ્પ, ફૂલ

पुप्फचूला स्त्री० (पुष्पचूला) ૨૩ મા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી (૨) સુબાહુકુમારની મુખ્ય સ્ત્રીનુ નામ (૩) એ નામની એક સ્ત્રી

पुप्फचूलिया स्त्री० (पुष्पचूलिका) એ નામનુ એક કાલિકસૂત્ર, અગીયારમુ ઉપાંગસૂત્ર

पुप्फजंभग पु० (पुष्पजृंभक) જભકા દેવતાની એક જાત

पुप्फज्झय पु० (पुष्पध्वज) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फणंदि पु० (पुष्पनन्दिन्) એક રાજાનુ નામ

पुप्फदंत पु० (पुष्पदन्त) પુષ્પદન્ત નામે વર્તમાન ચોવીશીના નવમા તીર્થંકર (૨) ઇશાનેન્દ્રના હાથીના સૈન્યનો આધપતિ (૩) ક્ષીરવરદ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

पुप्फधारिणी स्त्री० (पुष्पधारिणी) પુષ્પોને ધારણ કરનારી દાસી

पुप्फपूरय न० (पुष्पपूरक) ફૂલનો બનાવેલ શિખર

पुप्फप्पभ पु० (पुष्पप्रभ) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फमाला स्त्री० (पुष्पमाला) ઉર્ધ્વલોકમા રહેનારી એક દિશાકુમારી દેવી

पुप्फय न० (पुष्पक) દેવવિમાનવિશેષ, ઇશાનેન્દ્રનુ એક પારિયાનિક વિમાન (૨) પુષ્પ, ફૂલ (૩) કપાળનુ એક જાતનુ પુષ્પાકાર આભૂષણ

पुप्फलेस पु० (पुष्पलेश्य) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फवई स्त्री० (पुष्पवती) કિંપુરૂષના ઇન્દ્ર સુપુરૂષની અગ્રમહિષી (૨) એ નામની તુગીયા નગરીનો બગીચો

पुप्फवण्ण पु० (पुष्पवर्ण) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फवती स्त्री० (पुष्पवती) વીશમા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી

पुप्फविंटिय पु० (पुष्पवृन्तक) ત્રણ ઇન્દ્રિય વાળા જીવની એક જાત

पुप्फसिंग पु० (पुष्पशृंग) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फसिद्ध पु० (पुष्पसिद्ध) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન,

पुप्फसुहुम न० (पुष्पसूक्ष्म) પુષ્પસૂક્ષ્મ, વડ, ઉંમરો વગેરેના ફૂલ

पुप्फा स्त्री० (पुष्पा) શિખાસુધી ભરેલ પુષ્પની ચગેરી કે જેને આકારે નવગ્રૈવેયકવાસી દેવોનુ અવધિજ્ઞાન છે

पुप्फावत्त पु० (पुष्पावर्त) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फिआ स्त्री० (पुष्पिका) એ નામનુ એક કાલિકસૂત્ર, દશમુ ઉપાંગ સૂત્ર

पुप्फिय त्रि० (पुष्पित) ફુલવાળુ, ફુલેલુ

पुप्फुत्तर न० (पुष्पोत्तर) દ્રવ્ય વિશેષ, એક જાતની સાકર (૨) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फुत्तरा स्त्री० (पुष्पोत्तरा) એક જાતની મીઠાઇ

पुप्फुत्तरवडिंसग पु० न० (पुष्पोत्तरावतंसक) દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

पुप्फोत्तरा स्त्री० (पुष्पोत्तरा) જુઓ "પુપ્ફુત્તરા" શબ્દ

पुप्फोदय न० (पुष्पोदक) [illegible] મિશ્રિત જળ

पुप्फोवय त्रि० (पुष्पोपग) ફૂલ આવે તેવુ

पुम પુ० (पुम्) પુરૂષ, માણસ (૨) પુરૂષ વેદ, પુરૂષનો વિષયવિકાર

पुमआणमणी સ્ત્રી० (पुमाज्ञापनी) ભાષા વિશેષ, પુરૂષને આજ્ઞા કરનારી ભાષા

पुमपन्नवणी સ્ત્રી० (पुम्प्रज्ञापनी) પુરૂષના લક્ષણનુ પ્રતિપાદન કરનારી ભાષા

पुमवयण ન० (पुंवचन) પુંલિંગ શબ્દનુ ઉચ્ચારણ

पुयण પુ० ( ) હાથીના જેવુ ગોળ પગવાળુ એક પશુ

पुयली સ્ત્રી० ( ) પુરૂષ ચિહ્ન

पुयावइत्ता અ० (प्लावयित्वा) બીજી જ ગ્યાએ નસાડીને પૂજા મહત્ત્વ દેખાડીને દીક્ષા આપવી તે, દીક્ષાનો એક પ્રકાર

पुर ન० (पुर) નગર, શહેર

पुरओ અ० (पुरतस्) આગળ, સમક્ષ (૨) પ્રથમ, પહેલા

पुर અ० (पुरस्) સમક્ષ આગળ

पुरगम ત્રિ० (पुरोगम) આગળ ચાલનાર, અગ્રેસર

पुरदर પુ० (पुरन्दर) પહેલા દેવલોકનો ઇન્દ્ર

पुरक्कार પુ० (पुरस्कार) આગળ કરવુ, મુખ્યતા આપવી (૨) આદર, સન્માન

पुरक्खड ત્રિ० (पुरस्कृत) આગળ કરેલુ

पुरक्खाय ત્રિ० (पुराख्यात) પૂર્વે કહેલુ

पुरच्छिम ન० (पौरस्त्य) પૂર્વ પૂર્વપ્રદેશ

पुरच्छिमा ત્રિ० (पूर्वा) પૂર્વ દિશા

पुरच्छिमिल्ल સ્ત્રી० (पौरस्त्य) પૂર્વ સમ્બન્ધી

पुरत्था અ० (पुरस्तात्) આગળ, પાસે (૨) પૂર્વ દિશાએ

पुरत्थाभिमुह ત્રિ० (पुरस्तादभिमुख) પૂર્વ દિશાની સન્મુખ બેસનાર

पुरत्थिम ત્રિ० (पौरस्त्य) પૂર્વ દિશા સમ્બન્ધી (૨) ન० પૂર્વ દિશા

पुरत्थिमदाहिणा સ્ત્રી० (पौरस्त्यदक्षिण) પૂર્વ અને દક્ષિણ દિશા, અગ્નિખુણો

पुरत्थिमा સ્ત્રી० (पौरस्त्या) પૂર્વદિશા

पुरत्थिमिल्ल ત્રિ० (पौरस्त्य) પૂર્વદિશાસબધી પૂર્વ દિશામા રહેલ

पुरवर પુ० (पुरवर) શ્રેષ્ઠ નગર

पुरवरी સ્ત્રી० (पुरवरी) નગરી

पुरा અ० (पुरा) પૂર્વકાળે, આગળ, પહેલા

पुराकड ત્રિ० (पुराकृत) પૂર્વ ભવમા કરેલ, બાધેલ, આગળ સચય કરેલ

पुराकम्म ન० (पुराकर्मन्) સાધુ સાધ્વી આવ્યા પહેલા સાધુનિમિત્તે હાથ, વાસણ સચિત્ત પાણીથી ધોવા વગેરે આરભ કરવો તે

पुराण ત્રિ० (पुराण) જુનુ, પ્રાચીન, પુરાતન (૨) ન० ભાગવત વગેરે પુરાણ શાસ્ત્ર

पुरिम ત્રિ० (पूर्व) આગળનુ પહેલાનુ, પૂવકાળનુ

पुरिमड्ढ ન० (पूर्वार्द्ध) દિવસના પહેલા બે પહોર (૨) દિવસના પ્રથમ બેપહોર સુધી આહારના પચ્ચખાણ કરવા તે

पुरिमड्ढिअ પુ० (पूर्वार्धिक) પુરિમડ્ઢ તપ કરનાર, પહેલા બે પહોર સુધીના પચ્ચખાણ કરનાર

पुरिमताल ન० (पुरिमताल) એક શહેરનુ નામ કે જેની બહાર ઋષભદેવ પ્રભુને કેવળજ્ઞાન થયુ

पुरिमा સ્ત્રી० (पुरिमा) પ્રસ્ફોટક, પડિલેહણમા વસ્ત્રને જરીક ઝાટકવુ તે

पुरिल्ल ત્રિ० (पुरातन) આગળ થયેલા, પુરાતની

पुरिस પુ० ન० (पुरुष) પુરૂષ, માણસ (૨) સર્વ ઉપાધિ રહિત શુદ્ધ આત્મા, ઇશ્વર (૩) પુરૂષવેદ, મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી પુરૂષને સ્ત્રી સાથેના ભોગની ઇચ્છા થાય છે

पुरिसइज्ज न० (पुरुषीय) ઉત્તરાધ્યયનના છઠ્ઠા અધ્યયનનુ અપર નામ

पुरिसकारिय न० (पुरुषकार्य) પુરૂષકાર, પરાક્રમ

पुरिसक्कार पु० (पुरुषकार) પુરૂષાભિમાન, મરદાઇ (૨) પુરૂષત્વનુ અભિમાન

पुरिसक्कारपरक्कम पु० (पुरुषकारपराक्रम) મર્દાનગી ભરેલ પરાક્રમ–બહાદુરી

पुरिसत्थ पु० (पुरुषार्थ) પુરૂષાર્થ, મનુષ્ય-પણાનુ પ્રયોજન

पुरिसपुंडरीअ पु० (पुरुषपुण्डरीक) છઠ્ઠા વાસુદેવનુ નામ

पुरिसयार पु० (पुरुषकार) જુઓ "પુરિસક્કાર" શબ્દ

पुरिसलक्खण न० (पुरुषलक्षण) પુરૂષનુ લક્ષણ જાણવાની કળા

पुरिसलिंग न० (पुम्पलिङ्ग) પુરૂષનુ ચિહ્ન

पुरिसलिंगसिद्ध पु० (पुरुषलिङ्गसिद्ध) પુરૂષ લિંગે સિદ્ધ થયેલ

पुरिसवयण न० (पुरुषवचन) પુલિંગ નરજાતિ

पुरिसवरगंधहत्थि पु० (पुरुषवरगन्धहस्तिन्) પુરૂષોમા શ્રેષ્ઠ ગંધહસ્તી તુલ્ય (૨) તીર્થંકર મહારાજ

पुरिसवरपुंडरीय पु० (पुरुषवरपुण्डरीक) પુરૂષોમા શ્રેષ્ઠ પદ્મ સમાન (૨) જિનદેવ

पुरिसविजय पु० (पुरुषविचय) જ્ઞાન વિશેષ

पुरिसवेद पु० (पुरुषवेद) પુરૂષવેદનામે મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

पुरिसवेदग } **पुरिसवेदय** } पु० (पुरुषवेदक) પુરૂષવેદી જીવ

पुरिसवेय पु० (पुरुषवेद) જુઓ "પુરિસવેદ" શબ્દ

पुरिसवेयग } **पुरिसवेयय** } पु० (पुरुषवेदक) પુરૂષવેદી જીવ

पुरिससीह पु० (पुरुषसिंह) પુરૂષોમા સિંહ સમાન (૨) પુરૂષ સિંહ નામે પાંચમા વાસુદેવ

पुरिससेण पु० (पुरुषसेन) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના ચોથા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૩) અંતગડસૂત્રના ચોથા વર્ગના ચોથા અધ્યયનનુ નામ (૪) વાસુદેવ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર

पुरिसादाणीय त्रि० (पुरुषादानीय) જેનુ વચન સર્વ પુરૂષો માન્ય કરે તે, માનનીય

पुरिसुत्तम पु० (पुरुषोत्तम) પુરૂષોમા ઉત્તમ-શ્રેષ્ઠ (૨) પુરૂષોત્તમ નામના ચોથા વાસુદેવ

पुरीस पु० न० (पुरीष) વિષ્ટા

पुरुस पु० (पुरुष) પુરૂષ, નર

पुरुसनेवत्थिया स्त्री० (पुरुषनेपथ्या) પુરૂષનો વેષ–પોશાક ધારણ કરેલી સ્ત્રી

पुरे अ० (पुरस्) પ્રથમનુ, પૂર્વ જન્મનુ

पुरेकड न० (पुरस्कृत) પૂર્વજન્મમા કરેલ કર્મ

पुरेकम्म न० (पुरःकर्मन्) સાધુને આહાર વહોરાવ્યા પહેલા સચેત પાણીથી હાથ કે વાસણ ધોવે તેથી લાગતુ કર્મ

पुरेक्कार पु० (पुरस्कार) સન્માન, આદર

पुरेक्खड त्रि० (पुरस्कृत) આગળ કરેલુ

पुरेवाय पु० (पुरोवात) પૂર્વ દિશાનો પવન (૨) સ્નેહ વાયુ

पुरेसखडि स्त्री० (पुरस्संस्कृति) એક પ્રકારનો જમણવાર કરવો તે

पुरेसथव पु० (पुरःसंस्तव) દાન દીધા પહેલા દાતાર આગળ પોતાના વખાણ કરવામા આવે તે એવા હેતુથી કે દાતાર સારી રીતે આપે

पुरेसथुय त्रि० (पुरःसंस्तुत) પૂર્વના પરિચિત મા, બાપ, ભાઇ, બ્હેન વગેરે (૨) સ્વપક્ષના સગા

पुरोअ } **पुरोग** } त्रि० (पुरोग) અગ્રેસર

पुरोंवग पु० (पुरोपक) वृक्ष विशेष
पुरोहड न० (पुरोहृत) આગળનુ બારણુ (૨) દરવાજાનો અગ્ર ભાગ
पुरोहिय पु० (पुरोहित) રાજાનો ગોર પાઠક (૨) પુરોહિત, શાંતિકર્મકારી, ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાંનો એક
पुरोहियरयण न० (पुरोहितरत्न) ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નોમાનુ પુરોહિત નામે ચોથુ પંચેંદ્રિય રત્ન
पुल पु० (पुल) નાનો કાટલો
पुल त्रि० (पुल) ઉન્નત
पुलग्र पु० (पुलक) પુલકમણિ, સચિત્ત કઠિન પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૨) જળચર જન્તુ વિશેષ
पुलग्रकंड पु० न० (पुलककाण्ड) રત્નપ્રભા નરક પૃથ્વીનો એક કાણ્ડ
पुलइय त्रि० (पुलकित) રોમાચ થએલ
पुलपुल न० ( ) નિરતર, હમેશા (૨) ત્રિ० પ્રભૂત, ઘણુ
पुलक पु० न० (पुलक) રત્ન વિશેષ
पुलग पु० (पुलक) રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો સાતમો પુલકકાણ્ડ (૨) એક જાતનુ રત્ન (૩) એક જાતનુ જળચર પ્રાણી
पुलय पु० (पुलक) રોમાચ, રોમહર્ષ, (૨) એક જાતનો મણિ
पुला स्त्री० (पुरा) પાણીમા ઉત્પન્ન થતા પોરા, બે ઇંદ્રિય જીવની એક જાત
पुलाकिमि पु० (पुराक्रमि) ગુદામા ઉત્પન્ન થનાર કૃમિ બે ઇંદ્રિય જીવની એકજાત
पुलाकिमिय पु० (पुराक्रमिक) બે ઇન્દ્રિય જીવ વિશેષ
पुलाग पु० न० (पुलाक) વાલ, ચણા વગેરે નિ સાર ધાન્ય (૨) પુલાક નિયંઠો નિયઠાના છ પ્રકારમાનો એક (૩) લસણ આદિ દુર્ગંધી પદાર્થો (૪) દુષ્ટ રસવાળા દ્રવ્ય
पुलाय पु० (पुलाक) ભુસ્સો, ધાન્યના ફોતરા (૨) પુલાક લબ્ધિવાન્ સાધુ જેનુ ચારિત્ર ભુસા જેવુ નિસ્સાર-દોષ સહિત હોય છે
पुलिंद पु० (पुलिन्द) પુલિન્દ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનાર
पुलिंदी स्त्री० (पुलिंदी) પુલિદ નામના અનાર્ય દેશમા જન્મેલી દાસી
पुलिण न० (पुलिन) કાંઠો, તીર, તટ
पुलिय न० (पुलित) ઘોડાની એક પ્રકારની ગતિ
पुलुय पु० (पुलक) જલચર પ્રાણીની એક જાત
पुव्व त्रि० (पूर्व) દેશ અને કાળની અપેક્ષાએ પહેલાનુ અગાઉનુ (૨) પૂર્વ તરફનુ (૩) પુ० પૂર્વ દિગ્વિભાગ (૪) ચોરાશી લાખ પૂર્વાંગ અથવા સીત્તેર લાખ છપન્ન હજાર કરોડ વરસ પ્રમાણનો એક કાળ વિભાગ, ૭૦૫૬૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ વરસ પ્રમાણે એક પૂર્વ (૪) પૂર્વ શાસ્ત્ર, ચૌદ પૂર્વમાનુ ગમે તે એક (૫) દ્વન્દ્વ વરનદુ આદિ જોડુ (૬) કારણ હેતુ
पुव्व श्र० (पूर्वम्) પ્રથમ પહેલુ
पुव्वग पु० न० (पूर्वाङ्ग) ચોરાશીલાખ વર્ષનો એક પૂર્વાંગ કાળવિભાગ વિશેષ (૨) પખવાડીઆના પહેલા દિનસનુ નામ, પ્રતિપદા
पुव्वकम्म न० (पूर्वकर्मन्) પૂર્વજન્મમા કરેલ કર્મ
पुव्वकालिय त्रि० (पूर्वकालिक) પૂર્વકાળનુ પૂર્વકાળ સાથે સબધ રાખનાર
पुव्वगय त्रि० (पूर्वगत) ઉત્પાદાદિ ૧૪ પૂર્વ કે જે હાલ વિચ્છેદ થઇ ગયેલ છે દૃષ્ટિવાદ સૂત્રનો એક વિભાગ
पुव्वराह पु० (पूर्वाह्ण) દિવસના આગલા બે પહોર

पुव्वतव पु० (पूर्वतपस्) પૂર્વકોટિનુ-સરાગ અવસ્થાનુ તપ, વીતરાગ અવસ્થા પહેલાનું તપ

पुव्वदक्खिण पु० (पूर्वदक्षिण) પૂર્વ અને દક્ષિણ, અગ્નિખુણો

पुव्वदारिय त्रि० (पूर्वद्वारिक) પૂર્વ દિશામા રહી ચદ્ર સાથે જોગ જોડનાર કલ્યાણકારી નક્ષત્ર

पुव्वदिसा स्त्री० (पूर्वदिशा) પૂર્વદિશા

पुव्वद्ध न० (पूर्वार्द्ध) પૂર્વાર્ધ, પહેલો અરધો ભાગ

पुव्वधर पु० (पूर्वधर) ચૌદ પૂર્વને ધારણ કરનાર, પૂર્વના ભણનાર

पुव्वप्पयोग पु० (पूर्वप्रयोग) પૂર્વ કાળનો પ્રયત્ન

पुव्वभद्दवया स्त्री० (पूर्वाभाद्रपदा) પૂર્વાભાદ્રપદ નક્ષત્ર

पुव्वभव पु० (पूर्वभव) ગત જન્મ, અતીત જન્મ

पुव्वरत्त पु० (पूर्वरात्र) રાત્રિનો પૂર્વ ભાગ

पुव्वरत्तावरत्त न० (पूर्वरात्रापररात्र) મધ્યરાત્રી, અરધી રાત

पुव्ववत न० (पूर्ववत्) પૂર્વકાલીન ચિહ્નથી-લિંગથી સાધ્યનુ જ્ઞાન થાય તે, અનુમાનનો એક પ્રકાર

पुव्वविउ पु० (पूर्वविद्) પૂર્વના જાણનાર, પૂર્વધર-ચૌદપૂર્વી

पुव्वविदेह न० (पूर्वविदेह) જમ્બૂદ્વીપના મધ્યક્ષેત્ર મહાવિદેહનો પૂર્વાર્ધ, મેરૂથી પૂર્વ તરફનો વિભાગ

पुव्वविदेहज त्रि० (पूर्वविदेहज) પૂર્વ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા જન્મેલ

पुव्वविदेहकूड पु० (पूर्वविदेहकूट) નિષધ પર્વતના નવ કૂટમાનુ ચોથુ કૂટ-શિખર (૨) નીલવત પર્વતના નવ કૂટમાનુ ત્રીજુ કૂટ-શિખર

पुव्वविदेहवास पु० (पूर्वविदेहवर्ष) પૂર્વ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર

पुव्वसंगइय) त्रि० (पूर्वसगतिक) પહેલાને
पुव्वसंगतिय) સગી, બાલ્યાવસ્થાને મિત્ર

पुव्वसंजम पु० (पूर्वसंयम) સરાગસયમ, વીતરાગ સયમની પૂર્વાવસ્થા

पुव्वसमास पु० (पूर्वसमास) એકથી વધારે પૂર્વનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર

पुव्वसिज्जातरी स्त्री० (पूर्वशय्यातरा) સાધુઓને ઉપાશ્રયમા રહેવાને પહેલી આજ્ઞા આપનાર સ્ત્રી

पुव्वसूरि पु० (पूर्वसूरि) પૂર્વાચાર્ય, પ્રાચીન આચાર્ય

पुव्वा स्त्री० (पूर्वा) પૂર્વાષાઢા, પૂર્વાફાલ્ગુની તથા પૂર્વાભાદ્રપદ નક્ષત્ર

पुव्वाणुपुव्विं अ० (पूर्वानुपूर्वम्) અનુક્રમે

पुव्वाणुपुव्वी स्त्री० (पूर्वानुपूर्वी) અનુક્રમ, પરિપાટી

पुव्वाफग्गुणी स्त्री० (पूर्वाफाल्गुनी) પૂર્વાફાલ્ગુની નક્ષત્ર

पुव्वाभद्दवया स्त्री० (पूर्वाभाद्रपदा) પૂર્વાભાદ્રપદા નક્ષત્ર

पुव्वासाढा स्त्री० (पूर्वाषाढा) પૂર્વાષાઢા નક્ષત્ર,

पुव्वि त्रि० (पूर्विन्) પૂર્વને જાણનાર

पुव्विं अ० (पूर्वम्) પ્રથમ, શરૂઆતમા

पुव्विल्ल त्रि० (पूर्व) પહેલાનુ, આગળનુ

पुव्विसंथव पु० (पूर्वसंस्तव) જૈન મુનિની ભિક્ષાનો એક દોષ ભિક્ષાપ્રાપ્તિ અર્થે પ્રથમ કાઇક વખાણ કરવા તે

पुव्वी स्त्री० (पूर्वी) અનુપૂર્વી નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જે જીવને એક ગતિમાથી બીજી ગતિમા સીધી રીતે લઇ જાય છે

पुव्वोत्तरा स्त्री० (पूर्वोत्तरा) ઇશાન ખુણો

पुस्स पु० (पुष्य) પુષ્ય નામનુ નક્ષત્ર

(२) नवमा तीर्थंकरने प्रथम भिक्षा आपनार

पुस्समाणर पु० (पुष्यमानव) બન્દિજન, મગલ પાઠક (૨) વખાણ કરનાર, ભાટ, ચારણ આદિ

पुस्सायण पु० (पुष्यायन) રેવતી નક્ષત્રનુ ગોત્ર

पुहई स्त्री० (पृथ्वी) પૃથ્વી, ભૂમિ

पुहत्त } **पुहत्तिय** } न० (पृथक्त्व) બેથી માડી નવ સુધીની સખ્યા (૨) ભેદ, છૂટાપણુ (૩) બહુપણુ (૪) ત્રિ० ભિન્ન, અલગ

पुहवी स्त्री० (पृथ्वी) પૃથ્વી ભૂમિ (૨) પશ્ચિમ દિશાના રૂચક પર્વતપર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાની ત્રીજી (૩) સાતમા તીર્થંકરની માતા (૪) ત્રીજા વાસુદેવની માતા

पुहवीसिलापट्टय न० (पृथ्वीशिलापट्टक) પૃથ્વીમયશિલાનુ પટ્ટક, પાટને આકારે મ્હોટી પૃથ્વીની શિલા

पुहुत्त न० (पृथक्त्व) જુઓ "પુહત્ત" શબ્દ

पुहुत्तवियक्क पु० (पृथक्त्ववितर्क) શુક્લધ્યાનનો પહેલો ભેદ, એક દ્રવ્ય આશ્રી રહેલ પર્યાયોનો ભેદ-જુદાપણુ ચિન્તવવુ તે

पूअण न० (पूजन) પૂજા, અર્ચન

पूअणा स्त्री० (पूजना) પૂજન

पूइ स्त्री० (पूति) દુર્ગન્ધ સડો (૨) પરૂ રસી (૩) જેમા આધાકર્મીની સીથ ભળી હોય તેવો આહાર લેવાથી લાગતો એક દોષ

पूइअ त्रि० (पूजित) પૂજાયેલુ પૂજા પામેલ

पूइकड त्रि० (पूतिकृत) આધાકર્મી આહારના અશવાળુ

पूइकम्म पु० (पूतिकर्मन्) આધાકર્મિ આહારના અશમાત્ર સાધુએ આહારમા ટાળવાના દોષમાનો એક દોષ

पूइय त्रि० (पूतिक) સડેલુ, દુર્ગન્ધવાળુ (૨) અપવિત્ર, અશુદ્ધ

पूइय त्रि० (पूजित) સત્કાર કરાએલુ, પૂજેલુ

पूइयालुग न० (पूत्यालुक) પાણીમા થનારી એક જાતની વનસ્પતિ

पूई स्त्री० (पूति) એ નામનુ એક વૃક્ષ, એકાસ્થિક વૃક્ષની એક જાતિ

पूग पु० (पूग) સોપારીનુ ઝાડ

पूजग त्रि० (पूजक) પૂજનાર, પૂજારી

पूजिय त्रि० (पूजित) પૂજેલુ, માનેલુ, માનનીય

पूति स्त्री० (पूति) દુર્ગંધ, બદબો

पूतिकम्म न० (पूतिकर्मन्) જુઓ "પુઇકમ્મ" શબ્દ

पूतिय न० (पूतिक) ફળ વિશેષ

पूतिया स्त्री० (पूतिका) રસવિકાર, રસનુ બગડવુ (૨) પરૂ, રસી

पूप पु० (अपूप) પુડલા, માલપુવા

पूय त्रि० (पूत) પવિત્ર શુદ્ધ થયેલ (૨) સુપડા આદિથી સાફ કરેલ

पूय न० (पूय) પરૂ રસી

पूय पु० (अपूप) પુરી, માલપુવા વગેરે

पूयअ त्रि० (पूजक) પૂજા-સેવા કરનાર

पूयण न० (पूजन) પૂજન

पूयणा स्त्री० (पूजना) કામવિભૂષા, કામોદ્દીપક શણગાર (૨) સેવા, પૂજા

पूयणा स्त्री० (पूतना) એ નામની એક શાકિની કે જે પોતાના જુવાન પુત્ર ઉપર આસક્ત થઇ હતી (૨) કૃષ્ણની વેરણ એક વિદ્યાધરી, માસી પૂતના (૩) ગાડરડી, ઘેટી

पूयणिअ न० (पूतनिक) વાસણ વગેરેનુ તળીયુ

पूयणिज्ज त्रि० (पूजनीय) પૂજવા યોગ્ય

पूयफल न० (पूगफल) સોપારી

पूयफली स्त्री० (पूगफली) સોપારીનુ ઝાડ

पुव्वतव पु० (पूर्वतपस्) પૂર્વકોટિનુ-સરાગ અવસ્થાનુ તપ, વીતરાગ અવસ્થા પહેલાનુ તપ

पुव्वदक्खिण पु० (पूर्वदक्षिण) પૂર્વ અને દક્ષિણ, અગ્નિખુણો

पुव्वदारिय त्रि० (पूर्वद्वारिक) પૂર્વ દિશામા રહી ચદ્ર સાથે જોગ જોડનાર કલ્યાણકારી નક્ષત્ર

पुव्वदिसा स्त्री० (पूर्वदिशा) પૂર્વદિશા

पुव्वद्ध न० (पूर्वार्द्ध) પૂર્વાર્ધ, પહેલો અરધો ભાગ

पुव्वधर पु० (पूर्वधर) ચૌદ પૂર્વને ધારણ કરનાર, પૂર્વના ભણનાર

पुव्वप्पयोग पु० (पूर्वप्रयोग) પૂર્વ કાળનો પ્રયત્ન

पुव्वभद्दवया स्त्री० (पूर्वाभाद्रपदा) પૂર્વાભાદ્રપદ નક્ષત્ર

पुव्वभव पु० (पूर्वभव) ગત જન્મ, અતીત જન્મ

पुव्वरत्त पु० (पूर्वरात्र) રાત્રિનો પૂર્વ ભાગ

पुव्वरत्तावरत्त न० (पूर्वरात्रापररात्र) મધ્યરાત્રી, અરધી રાત

पुव्ववत न० (पूर्ववत्) પૂર્વકાલીન ચિહ્નથી-લિંગથી સાધ્યનુ જ્ઞાન થાય તે, અનુમાનનો એક પ્રકાર

पुव्वविउ पु० (पूर्वविद्) પૂર્વના જાણનાર, પૂર્વધર-ચૌદપૂર્વી

पुव्वविदेह न० (पूर्वविदेह) જમ્બૂદ્વીપના મધ્યક્ષેત્ર મહાવિદેહનો પૂર્વાર્ધ, મેરૂથી પૂર્વ તરફનો વિભાગ

पुव्वविदेहग्र त्रि० (पूर्वविदेहज) પૂર્વ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા જન્મેલ

पुव्वविदेहकूड पु० (पूर्वविदेहकूट) નિષધ પર્વતના નવ કૂટમાનુ ચોથુ કૂટ-શિખર (૨) નીલવત પર્વતના નવ કૂટમાનુ ત્રીજુ કૂટ-શિખર

पुव्वविदेहवास पु० (पूर्वविदेहवर्ष) પૂર્વ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર

पुव्वसंगइय } **पुव्वसगतिय** } त्रि० (पूर्वसंगतिक) પહેલાનો સગી, બાલ્યાવસ્થાનો મિત્ર

पुव्वसंजम पु० (पूर्वसंयम) સરાગસયમ, વીતરાગ સયમની પૂર્વાવસ્થા

पुव्वसमास पु० (पूर्वसमास) એકથી વધારે પૂર્વનુ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક પ્રકાર

पुव्वसिज्जातरी स्त्री० (पूर्वशय्यातरा) સાધુઓને ઉપાશ્રયમા રહેવાને પહેલી આજ્ઞા આપનાર સ્ત્રી

पुव्वसूरि पु० (पूर्वसूरि) પૂર્વાચાર્ય, પ્રાચીન આચાર્ય

पुव्वा स्त्री० (पूर्वा) પૂર્વાષાઢા, પૂર્વાફાલ્ગુની તથા પૂર્વાભાદ્રપદ નક્ષત્ર

पुव्वाणुपुव्विं अ० (पूर्वानुपूर्वम्) અનુક્રમે

पुव्वाणुपुव्वी स्त्री० (पूर्वानुपूर्वी) અનુક્રમ, પરિપાટી

पुव्वाफग्गुणी स्त्री० (पूर्वाफाल्गुनी) પૂર્વાફાલ્ગુની નક્ષત્ર

पुव्वाभद्दवया स्त्री० (पूर्वाभाद्रपदा) પૂર્વાભાદ્રપદા નક્ષત્ર

पुव्वासाढा स्त्री० (पूर्वाषाढा) પૂર્વાષાઢા નક્ષત્ર

पुव्वि त्रि० (पूर्विन्) પૂર્વને જાણનાર

पुव्विं अ० (पूर्वम्) પ્રથમ, શરૂઆતમા

पुव्विल्ल त्रि० (पूर्व) પહેલાનુ, આગળનુ

पुव्विसंथव पु० (पूर्वसंस्तव) જૈન મુનિની ભિક્ષાનો એક દોષ, ભિક્ષાપ્રાપ્તિ અર્થે પ્રથમ કાઇક વખાણ કરવા તે

पुव्वी स्त्री० (पूर्वी) અનુપૂર્વી નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જે જીવને એક ગતિમાથી બીજી ગતિમા સીધી રીતે લઇ જાય છે

पुव्वोत्तरा स्त्री० (पूर्वोत्तरा) ઇશાન ખુણો

पुस्स पु० (पुष्य) પુષ્ય નામનુ નક્ષત્ર

पेज्ज पु० न० (प्रेमन्) પ્રેમ, સ્નેહ, રાગ
पेज्जदसि त्रि० (प्रेमदर्शिन्) અનુરાગી
पेज्जवत्तिया स्त्री० (प्रेमप्रत्तिका) પ્રેમનિમિત્તક મૂર્ચ્છા, માયા કપટાદિ લોભથી ધનાદિકની મૂર્ચ્છા
पेज्जा स्त्री० (पेया) એક પ્રકારની પીવાની વસ્તુ
पेट न० (पेट) પેટ, ઉદર
पेटवेयणा स्त्री० (पेटवेदना) પેટપીડ, પેટનો દુખાવો
पेडा स्त्री० (पेडा) પેટી (૨) કોઇ સાધુ ગોચરીને માટે પેટીને આકારે અભિગ્રહ ધારણ કરે એટલે કે પેટીને આકારે ચારે દિશામા ચારે ખુણે ગોચરી કરે તે, ભિક્ષાના અભિગ્રહનો એક પ્રકાર
पेडी स्त्री० (पेडा) પેટી, મજૂસ
पेढ न० (पीठ) બાજોઠ (૨) ઓટલો
पेढाल पु० (पेढाल) પેઢાળ નામે ભાવિ આઠમા તીર્થંકર (૨) न० એક ઉદ્યાન
पेढालपुत्त पु० (पेढालपुत्र) પેઢાળ નામના વિદ્યાધરનો પુત્ર (૨) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનુ નામ (૩) કાકદી નગરી નિવાસી ભદ્રાસાર્થ વાહીના પુત્ર (૪) ભરતખડના આઠમા ભાવી તીર્થંકર (૫) ભગવાન્ પાર્શ્વનાથના સતાનમા ઉત્પન્ન થયેલ એક જૈન મુનિ
पेढिया स्त्री० (पीठिका) માચી, માચડી (૨) પોલી ચોતરો, પ્લાટફાર્મ (૩) જ્યા ઇન્દ્રકીલિકા-કમાડ અટકાવવાનુ સાધન રહેતુ હોય તે સ્થાન
पेढी स्त्री० (पीठिका) પીઢીયુ
पेणी स्त्री० (प्रैणी) હરિણીનો એક પ્રકાર
पेम पु० न० (प्रेमन्) આસક્તિ, પ્રીતિ
पेयकाइय पु० (प्रेतकायिक) વ્યતર દેવતાની એક જાત
पेयदेवयकाइय पु० (प्रेतदेवताकायिक) શક્રેન્દ્રના લોકપાળ જમની આજ્ઞા માનનાર દેવતાની એક જાત (૨) પ્રેત દેવતાનુ, પ્રેત સબધી
पेया स्त्री० (पेया) મ્હોટી કાહલી, વાદ્ય વિશેષ
पेयाल न० ( ) વિચાર (૨) પ્રમાણ, માપ (૩) સાર, રહસ્ય (૪) પ્રધાન, મુખ્ય
पेयालणा स्त्री० ( ) પ્રમાણ કરવુ માપવુ
पेयालुय त्रि० ( ) વિચારિત
पेरन्त न० (पर्यन्त) છેડો, અન્ત
पेरण न० (प्रेरण) પ્રેરણા (૨) ઠપકો
पेलव त्रि० (पेलव) મૃદુ, કોમળ (૨) પાતળુ, કૃશ (૩) સૂક્ષ્મ, લઘુ
पेलु स्त्री० (पेलु) રૂની પૂણી
पेलुकरण न० (पेलुकरण) પૂણી બનાવવાનુ એક સાધન, સળી આદિ
पेलुगा स्त्री० (पीलुका) એ નામની વનસ્પતિ, પીલુ
पेलुअ पु० (प्रेरक) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના ચોથા અધ્યયનનુ નામ (૨) કાકદી નગરી નિવાસી ભદ્રાસાર્થ વાહીના પુત્ર
पेलण न० (प्रेरण) પ્રેરણા કરવી, કામ કરાવવુ
पेल्लय पु० (पेल्लक) ભગવાન્ મહાવીરની પાસે દીક્ષા લઇ અનુત્તર વિમાનમા ઉત્પન્ન થયેલ એક જૈન મુનિ
पेल्लिय त्रि० (प्रेरित) ધકેલાયેલુ
पेस न० (पैस) સિધ દેશમાના પેસ જાતના સૂક્ષ્મ ચામડીવાળા પશુના ચામડાની બનાવટનુ વસ્ત્ર
पेस पु० (पेश) સિન્ધ દેશમા થતી એક પશુ જાતિ

पूयलिया स्त्री० (पूपिका) પુડલા
पूया स्त्री० (पूजा) પૂજા, પૂજન, વસ્ત્રપાત્રાદિ વગેરેથી સત્કાર કરવો તે
पूर पु० (पूर) નદીનો વધેલ પ્રવાહ (૨) સમૂહ
पूरग त्रि० (पूरक) પૂરનાર, ભરનાર
पूरण पु० (पूरण) એ નામનો એક ગૃહસ્થ (૨) યદુવંશી રાજા અન્ધકવૃષ્ણિના એક પુત્ર
पूरण पु० (पूरण) ચમરેંદ્રના પૂર્વભવનું નામ (૨) સલિલાવતી વિજયની વીતશોકા નગરીના બળરાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર (૩) અંતગડ સૂત્રના બીજા વર્ગના સાતમા અધ્યયનનું નામ (૪) અંધકવૃષ્ણિ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર (૫) પૂર્ણ કરવું, પાર ઉતારવું
पूरय पु० (पूरक) દૂધનો ઉફાળો
पूरिअ त्रि० (पूरित) સમ્પૂર્ણ કરેલ
पूरिम त्रि० (पूरिम) કંઈ વસ્તુની પૂરણી કરીને બનાવેલ-માટી, ધાતુના પુતળા વગેરે (૨) વાંસની સળીમાં ફૂલ પરોવીને બનાવેલ
पूरिमा स्त्री० (पूरिमा) એ નામની ગાન્ધાર ગ્રામની ત્રીજી મૂર્ચ્છના
पूव पु० (पूप) માલપુવા, પુડલા વગેરે
पूवलिया स्त्री० (पूपिका) એક પ્રકારનો ખાવાનો પદાર્થ, પોઆ
पूस पु० (पूषन्) પૂષા દેવતા, રેવતી નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવ
पूस पु० (पुष्य) જુઓ " પુસ્સ " શબ્દ
पूसगिरि पु० (पुष्यगिरि) એ નામના એક જૈન મુનિ
पूसनंद } पु० (पुष्यनन्द) પુષ્યનંદ નામે
पूसनंदि } (पुष्यनन्दि) એક યુવરાજ
पूसफली स्त्री० (पुष्यफली) કુષ્માંડ-કોહલાની વેલડી
पूसमाणग पु० (पुष्यमानक) જ્યોતિષીદેવતા વિશેષ, એ નામના ગ્રહાધિષ્ઠાયક દેવ
पूसमाणव पु० (पुष्यमानव) મણિનું એક જાતનું લક્ષણ (૨) મંગલપાઠક, ભાટ ચારણ વગેરે
पूसमित्त पु० (पुष्यमित्र) આર્યરક્ષિતસૂરિના પુષ્યમિત્ર નામના શિષ્ય
पूसमित्तिय न० (पुष्यमित्त्रीय) એ નામનું જૈન મુનિઓનું એક કુળ
पूसा स्त्री० (पुष्या) મહાવીર સ્વામીના છટ્ઠા કુંડકોલિય શ્રાવકની સ્ત્રીનું નામ
पूह पु० (अपोह) વિચાર, મીમાંસા
पेअअ पु० (पेचक) હાથીની પુંછડીનો મૂળ ભાગ
पेइय त्रि० (पैतृक) પિતા સંબંધી
पेक्खणय न० (प्रेक्षणक) ખેલ, તમાશો
पेक्खणा स्त्री० (प्रेक्षणा) પડિલેહણનો પર્યાય શબ્દ, નિરીક્ષણ, અવલોકન
पेच्च अ० (प्रेत्य) મરીને જન્માંતરમાં જવું તે, પરભવ
पेच्चभव पु० (प्रेत्यभव) મરીને જન્મવું, બીજો અવતાર, પુનર્જન્મ
पेच्चभाविअ त्रि० (प्रेत्यभाविक) જન્માન્તર સંબંધી
पेच्छणा स्त्री० (प्रेक्षणा) જોવું તે, નિરીક્ષણ
पेच्छणाघर न० (प्रेक्षणागृह) જેમાં બેસી વનના કે નાટકના દૃશ્યો જોઈ શકાય તેવું ઘર, પ્રેક્ષાઘર
पेच्छणिज्ज त्रि० (प्रेक्षणीय) જોવા યોગ્ય
पेच्छा स्त्री० (प्रेक्षा) જોવું, નિરીક્ષણ કરવું
पेच्छाघर न० (प्रेक्षागृह) મુખમણ્ડપ આગળની પટશાળ, પ્રેક્ષાઘર, નાટક વગેરે જોવાનું સ્થાન
पेज्ज त्रि० (पेयस्) અતિશય પ્રિય, વહાલું
पेज्ज न० (पेय) પીવા લાયક-દૂધ વગેરે પદાર્થ

पोक्खलल पु० (पुष्कर) કમળ (२) પદ્મ કેશર

पोक्खलविभंग पु० (पुष्करविभङ्ग) પદ્મકન્દ

पोक्खलावतीकूड पु० (पुष्कलावतीकूट) એક શૈલ વખારા પર્વતના ચાર કૂટમાનુ એક કૂટ-શિખર

पोक्खलि पु० (पुष्कलिन्) શ્રાવસ્તિ નગરીનો રહીશ એક શ્રાવક, શખજી શ્રાવકનો જોડીદાર

पोक्खिरण पु० (प्रोक्षिन्) પાણી છાટી ફળ ફૂલ ખાનાર તાપસનો એક વર્ગ

पोग्गल पु० न० (पुद्गल) રૂપ, રસ, ગન્ધ અને સ્પર્શ યુક્ત મૂર્ત દ્રવ્ય, છ દ્રવ્યમાનુ એક દ્રવ્ય (२) આત્મા, જીવ (३) માસ (४) પુદ્ગળ નામના પરિવ્રાજક કે જે આનભિકા નગરીની બાહેર રહેતા હતા

पोग्गलत्थिकाअ पु० (पुद्गलास्तिकाय) વર્ણ, ગધ, રસ અને સ્પર્શવાળુ છ દ્રવ્યમાનુ એક દ્રવ્ય

पोग्गलपरियट्ट पु० (पुद्गलपरिवर्त) અનન્ત અવસર્પિણી અને અનન્ત ઉત્સર્પિણી પ્રમાણે એક કાળ વિભાગ (२) પર માણુનો સયોગ અને વિયોગ

पोग्गलविवागि त्रि० (पुद्गलविपाकिन्) પુદ્ગલના નિમિત્તે વિપાક પામનાર

पोग्गलि त्रि० (पुद्गलिन्) પુદ્ગળોને ભોગવનાર

पोग्गलिय त्रि० (पौद्गलिक) પુદ્ગળસમ્બન્ધી

पोच्चड त्रि० ( ) સાર વિનાનુ (२) મલિન (३) વ્યાપ્ત, લીન થયેલ

पोट्ट न० ( ) પેટ ઉદર, જઠર

पोट्टलिआ स्त्री० (पोट्टलिका) પોટલી ગાઠડી

पोट्टसारणी स्त्री० (पोट्टसारिणी) અતિસારનો રોગ

पोट्टसाल पु० (पोट्टसाल) પોટ્ટશાલનામનો એક પરિવ્રાજક

पोट्टिल पु० (पोट्टिल) ભગવાન્ મહાવીર સ્વામીના છટ્ઠા પૂર્વભવનુ નામ (२) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખડમા થનાર નવમા તીર્થંકર (३) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખડમા થનાર ચોથા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ (४) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના નવમા અધ્યયનનુ નામ (५) કાકદી નગરી નિવાસી ભદ્રા સાર્થવાહીના પુત્ર (६) ભગવાન્ મહાવીરના સમયમા તીર્થંકર ગોત્ર બાધનાર જૈન મુનિ

पोट्टिलदेव पु० (पोट्टिलदेव) પોટ્ટિલ નામનો દેવ કે જે પૂર્વભવે તેતલી પ્રધાનની સ્ત્રી પોટ્ટિલા રૂપે હતો

पोट्टिला स्त्री० (पोट्टिला) તેતલીપુત્ર મત્રીની સ્ત્રીનુ નામ

पोट्ठवई स्त्री० (प्रोष्ठपदी) ભાદરવા મહિનાની પુનેમ

पोट्ठवया स्त्री० (प्रोष्ठपदा) ભાદ્રપદ નક્ષત્ર

पोडइल न० ( ) એક જાતની પ વૈતની વનસ્પતિ

पोढ त्रि० (प्रौढ) પીઢ, પાકી ઉમ્મરનુ

पोत पु० (पोत) પક્ષીનુ બચ્ચુ (२) વહાણ, જહાજ

पोतअ पु० (पोतज) ચર્મથી વિંટાઇને ઉત્પન્ન થાય તે, હાથી વગેરે પોતજ પ્રાણી

पोतग न० (पोतक) તાડપત્ર વગેરેને સાધીને બનાવેલુ વસ્ત્ર

पोतज त्रि० (पोतज) જુઓ 'પોતઅ" શબ્દ

पोत्त न० (पोत) લુગડુ કપડુ

पोत्त पु० (पौत्र) દીકરાનો દીકરો

पोत्तअ न० (पोतक) સુતરાઉ કપડુ

पोत्तिय त्रि० (पौतिक) વસ્ત્રધારી વાનપ્રસ્થ (२) पु० તાપસની એક જાત

पोत्तिय न० (पौतिक) વસ્ત્ર સુતરાઉ કપડા

पेस पु० स्त्री० (प्रेष्य) નોકર, ચાકર
पेसण न० (प्रेषण) મોકલવુ
पेसण न० (पिषण) પીસવુ તે
पेसण न० (   ) કાર્ય, પ્રયોજન
पेसणकारिया स्त्री० (पेषणकारिका) ચન્દન વગેરે પીસનારી-ઘસનારી દાસી
पेसणकारी स्त्री० (प्रेषणकारिणी) સંદેશો પહોચાડનારી દાસી
पेसपरिन्नाअ त्रि० (प्रेष्यपरिज्ञात) શ્રાવકની નવમી પડિમા આદરનાર શ્રાવક કે જે નવ માસ સુધી નોકરની પાસે પણ આરંભ કે કામકાજ કરાવે નહિ
पेसल त्रि० (पेशल) મનોજ્ઞ, સુંદર (૨) ન० પેસલ નામના પશુના ઝીણા રૂવાની બનાવટનુ વસ્ત્ર
पेसवण न० (प्रेषण) મોકલવુ
पेसारंभ पु० (प्रेष्यारंभ) ચાકર પાસે આરંભ કરાવવો તે
पेसिय त्रि० (प्रेषित) મોકલેલ
पेसिया स्त्री० (पेषिका) દળનારી, પીસનારી
पेसिया स्त्री० (पेशिका) ગેરડી વિગેરેની કાતળી, ચીર (૨) ખંડ, ટુકડા
पेसी स्त्री० (पेशी) માંસની પેશી-કકડો (૨) ગર્ભની ત્રીજા અઠવાડીઆની સ્થિતિ, પાણીના પરપોટામાથી ગોટલાની માફક માંસ પિંડ રૂપે ગર્ભનો આકાર બધાય તે
पेसुण्ण } **पेसुन्न** } न० (पैशुन्य) ચાડી, ચુગલી
पेस्स पु० (प्रेष्य) નોકર, ચાકર, સેવક
पेहण न० (प्रेक्षण) જોવુ, દેખવુ
पेहणया स्त्री० (पिधान) ઢાંકવુ
पेहणिज्ज त्रि० (प्रेक्षणीय) દેખવા યોગ્ય
पेहा स्त्री० (प्रेक्षा) અનુભવથી વિચાર કરવો તે (૨) આસન શય્યાદિક જોઇ પુજીને વાપરવા તે, સંયમના ૧૭ પ્રકાર માંનો એક (૩) હોઠ હલાવતા કાઉસગ્ગ કરવો તે, કાઉસગ્ગનો ૧૯ મો દોષ (૪) બુદ્ધિ, મતિ (૫) ચિન્તન (૬) નિરીક્ષણ
पेहि त्रि० (प्रेक्षिन्) નિરીક્ષણ
पेहिय न० (प्रेक्षित) કટાક્ષભરી રીતે જોવુ તે
पेहुण न० (बर्हिण) મોરના પીંછા, મોરપીંછ
पोइय त्रि० (पोतित) નિમગ્ન, ડુબેલુ (૨) સ્પન્દિત
पोई पु० (पोती) પોઇ, વનસ્પતિ વિશેષ
पोंड न० (पोण्ड) વિકાસ ન પામેલુ કમળ
पोंडग पु० (पोण्टक) વનસ્પતિ વિશેષ
पोंडरी स्त्री० (पौण्ड्री) જમ્બુદ્વીપના મેરૂની ઉત્તર રૂચક પર રહેનારી એક દિશાકુમારી દેવી
पोंडरीकिणी स्त्री० (पुण्डरीकिणी) દક્ષિણ દિશાના અંજનક પર્વતની પુણ્ડરીકિણી નામની વાવ (૨) એ નામની એક નગરી
पोंडरीय पु० (पुण्डरीक) સૂયગડાંગસૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કન્ધના પહેલા અધ્યયનનુ નામ (૨) પીંછાની પાંખોવાળુ પક્ષી (૩) ધોળુ કમળ (૪) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૫) કુંડરીક અને પુણ્ડરીકના અધિકારવાળુ જ્ઞાતાસુત્રનુ ૧૯ મુ અધ્યયન
पोंडवद्धणिया स्त्री० (पुण्ड्रवर्धनिका) જૈન મુનિ ગણની એક શાખા
पोक्क त्रि० (   ) આગલા ભાગમા ઉન્નત અને વચ્ચમા નમેલી એવી નાસિકા
पोक्कण पु० (पोकण) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) त्रि० તે દેશમા રહેનાર
पोक्खर न० (पुष्कर) કમળ (૨) કમળ જેવુ એક વાજીત્ર (૩) તે વાજીત્ર વગાડવાની કળા
पोक्खरिणी स्त्री० (पुष्करिणी) કમળવાળી વાવ (૨) કમળની વેલ

पोल } त्रि० ( ) ખાલી, શૂન્ય,
पोलड } પોલુ

पोलग्गह पु० ( ) એ નામનો કન્દ

पोस पु० (पोस) મળદ્વાર, પુઠનો ભાગ, અપાન પ્રદેશ (૨) લિંગ, ઉપસ્થ

पोस पु० (पौष) પોસ મહિનો (૨) પોષક, પુષ્ટિકારક

पोसअ पु० (पोसक) જનનેન્દ્રિય, ઉપસ્થ

पोसग त्रि० (पोषक) પુષ્ટિકારક (૨) પાલન કર્તા

पोसण न० (पोसन) અપાન, ગુદા

पोसण न० (पोषण) પોષણ કરવુ તે (૨) પુષ્ટિ (૩) त्रि० પોષણકર્તા

पोसणया स्त्री० (पोषण) પોષણ કરવુ (૨) ભરણપોષણ

पोसय न० (पोसक) જુઓ " पोस " શબ્દ

पोसह पु० न० (पोषध) શ્રાવકનુ અગીયારમુ વ્રત-પોષો

पोसहपडिमा स्त्री० (पोषधप्रतिमा) શ્રાવકની ચોથી પડિમા

पोसहसाला स्त्री० (पोषधशाला) પોષધક્રિયા કરવાની શાળા-સ્થાન

पोसहिय त्रि० (पोषधिक) પૌષધ કરનાર

पोसहोववासनिरअ त्रि० (पोषधोपवासनिरत) શ્રાવકની ચોથી પડિમા ધરનાર શ્રાવક કે જે પાછની ત્રણ પડિમા સહિત આઠમ વગેરે પર્વને દિને ચાર મહિના સુધી પોષધ કરે

पोसिय त्रि० (पोषित) પાળીપોષી ઉછેરેલ

पोसी स्त्री० (पोषी) પોષમાસની પુનેમ

पोह पु० ( ) છાણનો પોદળો

पोहत्त न० (पृथुत्व) જાડાપણુ વિસ્તાર

पोहत्तिय न० (पृथक्त्व) અનેકપણુ (૨) પૃથક્ત્વ સબધી

फ.

फंदन न० (स्पन्दन) ચલન, ચાલવુ

फंदिय त्रि० (स्पन्दित) થોડુક ચાલેલ, ચેષ્ટા કરેલ

फग्गु स्त्री० (फल्गु) બીજા તીર્થંકરની પ્રથમ સાધ્વી

फग्गुण पु० (फाल्गुन) ફાગણ મહિનો

फग्गुणी स्त्री० (फाल्गुनी) પૂર્વાફાલ્ગુની તથા ઉત્તરાફાલ્ગુની નક્ષત્ર (૨) ફાગણ મહિનાની પુનેમ (૩) સાલિણીપિયા નામના શ્રાવકની સ્ત્રી

फग्गुमित्त पु० (फल्गुमित्र) એક મુનિનુ નામ

फग्गुरक्खिय पु० (फल्गुरक्षित) એ નામના એક જૈન મુનિ

फडा स्त्री० (फटा) સાપની ફેણ

फडाडोव पु० (फटाटोप) ફેણ વિસ્તારવી તે ફેણ ચડાવવી તે

फड्ड न० (फड्डक) આત્માની જ્ઞાન જ્યોતિને બહાર નિકળવાનુ સ્થાન (૨) કાદવનો પિંડો

फड्डग } पु० (स्पर्धक) આકાશ પ્રદેશની
फड्डय } એક શ્રેણિના અસખ્યાતમા ભાગ જેટલી વર્ગણાનો એક સ્પર્દ્ધક થાય છે (૨) કટકો, કકડો

फड्डाफड्डि अ० (फड्डाफड्डि) ગુ મનો એક ભાગ ફડુક, એક ગણાવચ્છેદકની સરદારી

पोत्तिया स्त्री० ( ) ચાર ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

पोत्तिया स्त्री० (पौत्तिका) મોહપત્તિ, મુખ વસ્ત્રિકા

पोत्ती स्त्री० (पोती) ઓઢવાની સાડી, ધોતી (૨) નાનુ વસ્ત્ર, લુગડાનો ટુકડો

पोत्तुल्लय पु० स्त्री० (पुत्तलिका) પહેરવાનુ વસ્ત્ર

पोत्थ पु० न० (पुस्त) વસ્ત્ર (૨) પુસ્તક (૩) તાડપત્ર (૪) લેપ્યકર્મ, માટી વગેરેથી બનાવેલ પુતળા વગેરે

पोत्थकम्म न० (पुस्तकर्मन्) વસ્ત્ર તથા પુસ્તકની બનાવટ

पोत्थकार त्रि० (पुस्तकार) પુસ્તકના શિલ્પ ઉપર જીવિકા ચલાવનાર.

पोत्थग } न० (पुस्तक) પુસ્તક, પોથી,
पोत्थय } ચોપડી

पोत्थयग्गाह त्रि० (पुस्तकग्राह) પુસ્તક ધરનાર

पोत्थरयण न० (पुस्तकरत्न) સૂર્યાભદેવતાનુ રત્નસમાન એક પુસ્તક કે જેમા દેવનીતિ-દેવતાના કુળધર્મ સબધી બ્યાન છે

पोत्था स्त्री० (प्रोत्था) મૂળોત્પત્તિ

पोत्थार पु० (पुस्तकार) લેખક, લહીયો

पोम्म न० (पद्म) કમળ

पोय पु० (पोत) વહાણ (૨) મનુષ્ય, પશુ, પક્ષી આદિનુ બચ્ચુ (૩) न० વસ્ત્ર

पोयग पु० (पोतक) બચ્ચુ

पोयणपुर न० (पोतनपुर) એ નામનુ એક પ્રાચીન શહેર

पोयय त्रि० (पोतज) જુઓ "પોતઅ" શબ્દ

पोयय पु० (पोतक) જુઓ "પોય" શબ્દ

पोया स्त्री० (पोया) વાદ્ય વિશેષ

पोयाई स्त्री० (पोताकी) પક્ષિણી (૨) પક્ષી સબન્ધી વિદ્યા

पोयाल पु० (पोतकक) મૃગ આદિનુ બચ્ચુ

पोर पु० न० (पर्वन्) ગાઠ, વેઢો (૨) શેરડી વગેરે

पोरग पु० न० (पर्वक) શેરડી વગેરેનો સાઠો

पोरपरिग्गह त्रि० (पर्वपरिग्रह) અગુઠાનો પર્વ અને પ્રદેશિની આગળીનુ કુણ્ડાળુ કરીએ તેમા બરાબર સમાઇ જાય તેટલુ

पोरबीय त्रि० (पर्वबीज) ગાઠ વાવવાથી ઉગે તે, શેરડી વગેરે

पोराण त्रि० (पुराण) જુનુ, પુરાતન

पोराणिय त्रि० (पौराणिक) ઘણાકાળનુ, પ્રાચીન

पोरिसिअ पु० न० (पौरुषिक) પોરસી-પ્રહર સબધી પચ્ચખાણ, પોરસી ચોવિહાર

पोरिसी स्त्री० (पौरुषी) પહોર, દિવસ અથવા રાત્રિનો ચોથો ભાગ (૨) त्रि० પુરૂષ પ્રમાણે લાબુ (૩) પુરૂષની છાયા (૪) એક પહોરના ચોવિહારના પચ્ચખાણ કરના તે

पोरिसीमंडल न० (पौरुषीमण्डल) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૧૭ મુ

पोरिसीय त्रि० (पौरुषिक) પુરૂષ પ્રમાણ, પુરૂષ પરિમિત

पोरुस न० (पौरुष) પદાતિ-પાળાનો સમૂહ (૨) ચાકર (૩) અત્યન્ત વૃદ્ધ પુરૂષ

पोरेकच्च न० (पौरकृत्य) નગર-શહેરનુ રક્ષણ કરવાની કળા

पोरेवच्च न० (पौरपत्य) નગરનુ અધિપતિ પણુ, અગ્રેસરપણુ

पोलास न० (पोलास) પોલાસપુર નગર

पोलासपुर न० (पोलासपुर) જ્યા દેવકીજીનો જન્મ થયો હતો તે નગર

पोलासाढ न० (पोलाषाढ) શ્વેતવિકા નગરીનુ એક ચૈત્ય

पोलिंदी स्त्री० (पुलिन्दी) એક જાતની લિપિ

पोल्ल } त्रि० ( ) ખાલી, શૂન્ય,
पोल्लड } પોલુ

पोल्लरइ पु० ( ) એ નામનો કન્દ

पोस पु० (पोस) મળદ્વાર, પુદનો ભાગ, અપાન પ્રદેશ (૨) લિંગ, ઉપસ્થ

पास पु० (पोष) પોસ મહિનો (૨) પોષક, પુષ્ટિકારક

पोसअ पु० (पोसक) જનનેન્દ્રિય, ઉપસ્થ

पोसग त्रि० (पोषक) પુષ્ટિકારક (૨) પાલન કર્તા

पोसण न० (पोसन) અપાન, ગુદા

पोसण न० (पोषण) પોષણ કરવુ તે (૨) પુષ્ટિ (૩) त्रि० પોષણકર્તા

पोसणया स्त्री० (पोषण) પોષણ કરવુ (૨) ભરણપોષણ

पोसय न० (पोसक) જુઓ " પોસ " શબ્દ

पोसह पु० न० (पौषध) શ્રાવકનુ અગીયારમુ વ્રત–પોષો

पोसहपडिमा स्त्री० (पौषधप्रतिमा) શ્રાવકની ચોથી પડિમા

पोसहसाला स्त्री० (पौषधशाला) પોષધક્રિયા કરવાની શાળા–સ્થાન

पोसहिय त्रि० (पौषधिक) પૌષધ કરનાર

पोसहोववासनिरअ त्रि० (पौषधोपवासनिरत) શ્રાવકની ચોથી પડિમા ધરનાર શ્રાવક કે જે પાછની ત્રણ પડિમા સહિત આઠમ વગેરે પર્વને દિને ચાર મહિના સુધી પોષધ કરે

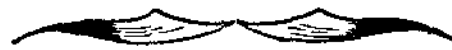
पोसिय त्रि० (पोषित) પાળીપોષી ઉછેરેલ

पोसी स्त्री० (पौषी) પોષમાસની પુનેમ

पोह पु० ( ) છાણનો પોદળો

पोहत्त न० (पृथुत्व) જાડાપણુ, વિસ્તાર

पोहत्तिय न० (पृथक्त्व) અનેકપણુ (૨) પૃથક્ત્વ સબધી

फ.

फंदन न० (स्पन्दन) ચલન, ચાલવુ

फंदिय त्रि० (स्पन्दित) થોડુક ચાલેલ, ચેષ્ટા કરેલ

फग्गु स्त्री० (फल्गु) બીજા તીર્થંકરની પ્રથમ સાધ્વી

फग्गुण पु० (फाल्गुन) ફાગણ મહિનો

फग्गुणी स्त्री० (फाल्गुनी) પૂર્વાફાલ્ગુની તથા ઉત્તરાફાલ્ગુની નક્ષત્ર (૨) ફાગણ મહિનાની પુનેમ (૩) સાલિણીપિયા નામના શ્રાવકની સ્ત્રી

फग्गुमित्त पु० (फल्गुमित्र) એક મુનિનુ નામ

फग्गुरक्खिय पु० (फल्गुरक्षित) એ નામના એક જૈન મુનિ

फडा स्त्री० (फटा) સાપની ફેણ

फडाडोव पु० (फटाटोप) ફેણ વિસ્તારવી તે, ફેણ ચડાવવી તે

फड्ड न० (फड्डक) આત્માની જ્ઞાન જ્યોતિને બહાર નિકળવાનુ સ્થાન (૨) કાદવનો પિડો

फड्डग } पु० (स्पर्धक) આકાશ પ્રદેશની
फड्डय } એક શ્રેણિના અસખ્યાતમા ભાગ જેટલી વર્ગણાનો એક સ્પર્દ્ધક થાય છે (૨) કટકો કકડો

फड्डाफड्डि अ० (फड्डाफड्डि) ગુચ્છનો એક ભાગ ફડુક, એક ગણાવચ્છેદકની સરદારી

નીચે રહેલા સાધુઓ ભેગા થઇને મડળીમા ગોઠવાઇ રહે તે
फण पु० (फण) સર્પની ફેણ
फणग पु० (फणक) કાસકી, ફણી
फणज्जुय पु० (   ) વનસ્પતિ વિશેષ
फणस पु० (पनस) ફનસનુ ઝાડ (૨) ફનસનુ ફળ
फणा स्त्री० (फणा) સર્પની ફેણ
फणि पु० (फणिन्) સર્પ (૨) તેવીસમા તીર્થંકરનુ લાછન–ચિહ્ન
फणिंद पु० (फणीन्द्र) ફેણવાળો સર્પ
फणिवइ पु० (फणिपति) શેષનાગ
फणिह पु० (फणिह) માથાના વાળ ઓળવાનુ સાધન, કાગસી
फणुज्जय पु० (फणोद्यत) એ નામની એક હરિત વનસ્પતિ
फणेज्जा स्त्री० (फणेज्जा) વનસ્પતિ વિશેષ
फरय न० (फलक) ઢાલ
फरसु पु० (परशु) ફરસી, કોદાળી
फरसुराम पु० (परशुराम) પરશુરામ નામના એક ઋષિ
फरिस पु० (स्पर्श) સ્પર્શ
फरिसण न० (स्पर्शन) સ્પર્શેન્દ્રિય
फरिहा स्त्री० (परिखा) ખાઇ
फरुस त्रि० (परुष) કર્કશ, કઠિન (૨) पु० કઠિનસ્પર્શ (૩) न० નિષ્ઠુર ભાષણ, કઠોર વચન
फरुस पु० (परुष) } કુભાર
फरुसग पु० (परुषक) }
फरुसिया स्त्री० (परुषता) કર્કશતા, નિષ્ઠુરતા
फल पु० न० (फल) વૃક્ષાદિના ફળ (૨) પરિણામ (૩) કોઇપણ વસ્તુની પ્રાપ્તિ (૪) કાર્ય (૫) સારાશ (૬) અગ્રભાગ
फलग पु० (फलक) પાટીયુ (૨) પટ્ટો (૩) અરિસાનો કાચ (૪) શસ્ત્ર વિશેષ, ઢાલ (૫) પથગ
फलजंभग पु० (फलजृम्भक) ફળજભકા, જભકા દેવતાની એક જાત
फलविंटिय पु० (फलवृन्तक) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત
फलय न० (फलक) પાટીયુ (૨) ઢાલ
फलह न० (फलक) મોટુ પાટીયું
फलासव पु० (फलासव) મદ્ય વિશેષ
फलिय न० (स्फटिक) સ્ફટિક મણિ, એક જાતનો પારદર્શક પત્થર
फलिय पु० (फलित) ફળોથી યુક્ત, ફળેલુ
फलियरयण न० (स्फटिकरत्न) સ્ફટિક રત્ન
फलिह न० (फलिह) પાટીયુ, લાકડાની તખ્તી
फलिह पु० (परिघ) ભોગળ, બારણુ અટકાવવાનો દાડો (૨) સ્ફટિક જેવુ સ્વચ્છ અત કરણ
फलिह न० (फलक) પાટીયુ, બાકડો
फलिह पु० (स्फटिक) સ્ફટિક નામનુ રત્ન, કઠિન પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૨) આકાશ (૩) સ્ફટિકના જેવુ નિર્મળ અન્ત કરણ (૪) નાસ્તો વગેરે (૫) રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો એક સ્ફટિકમય કાણ્ડ
फलिहकुड पु० (स्फटिककूट) ગધમાદન પર્વતના સાત કૂટમાનુ પાચમુ કૂટ–શિખર
फलिहवडसय पु० (स्फटिकावतंसक) એ નામનુ ઇશાન દેવલોકના ઇન્દ્રનું એક વિમાન
फलिहा स्त्री० (परिघा) અર્ગલા, આગળીઓ
फलिहा स्त्री० (परिखा) ખાઇ
फलोवय त्रि० (फलोपग) ફળ સહિત
फल्ल त्रि० (फल्य) સુતરના કપડા
फाइ स्त्री० (स्फाति) વૃદ્ધિ, વધારો (૨) કીર્તિ, પ્રસિદ્ધિ
फाइकय त्रि० (स्फीतीकृत) ફેલાયેલ, પ્રસિદ્ધ થયેલ

फागुण पु० (फाल्गुन) फाल्गुन मास
फाडिअ त्रि० (स्फाटित) } ફાટેલુ, ચી-
(पाटित) } રેલું
फाणिय पु० न० (फाणित) ઢીલો ગોળ (२) કવાથ, ઉકાળેલો રસ
फाय त्रि० (स्फीत) ઋદ્ધ (२) વિસ્તીર્ણ (३) ખ્યાત
फारुसिय न० (पारुष्य) મર્મભેદક વાકય, કઠોર ભાષા
फाल पु० न० (फाल) પાટીયુ (२) એક જાતની લોઢાની લાંબી કોશ
फालण न० (स्फालन) ફોડવુ કાપવુ, ચીરવુ
फालिय पु० (स्फाटिक) સ્ફટિક રત્ન
फालिय त्रि० (स्फाटित) ફાડેલુ, ચીરેલુ
फालिय न० (फालिक) વસ્ત્રનુ ફાળ, પનાપને ટુકડો (२) ફલાલીન, એક પ્રકારનુ વસ્ત્ર
फालिह पु० (स्फाटिक) સ્ફટિક રત્ન વિશેષ
फास पु० न० (स्पर्श) સ્પર્શ, અડકવુ તે (२) સ્પર્શ ત્વગિન્દ્રિયનો વિષય, શીત, ઉષ્ણ, સ્નિગ્ધ, લુક્ષ, કર્કશ, કોમળ, લઘુ ગુરૂ, એ આઠ સ્પર્શ (३) દશ મશકાદિનો પરિસહ (४) સ્પર્શેન્દ્રિયના વિષયનો ક્ષયોપશમ (५) ગુરૂ શિષ્યનો સબધ (६) સ્પર્શ નામનો ગ્રહ (७) શરીરની ચામડી (८) દુ ખનુ આવવુ તે, (९) શબ્દ આદિ વિષય
फासअ त्रि० (स्पर्शक) સ્પર્શ-અનુષ્ઠાન કરનાર, સેવના કરનાર
फासण न० (स्पर्शन) સ્પર્શ ઇંદ્રિય પાચ ઇંદ્રિયમાની એક
फासणया } स्त्री० (स्पर्शना) સ્પર્શ ક્રિયા
फासणा }
फासनाम न० (स्पर्शनामन्) સ્પર્શ નામ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ
फासपरिणाम त्रि० (स्पर्शपरिणाम) કઠિનનુ કોમળ થવુ અને કોમળનુ કઠિન થવુ તે, સ્પર્શનુ પરિણમવુ
फासपरियारग पु० (स्पर्शपरिचारक) સ્પર્શ માત્રથી વિષય સેવન કરી વિકાર શમાવનાર
फासपरियारणा स्त्री० (स्पर्शपरिचारणा) સ્પર્શથી મૈથુન સેવવુ તે
फासिंदिय न० (स्पर्शेन्द्रिय) સ્પર્શન્દ્રિય, શીતઉષ્ણ જાણવાની શક્તિવાળી ત્વગિન્દ્રિય
फासिय त्रि० (स्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ
फासिय त्रि० (स्पर्शिक) સ્પર્શ કરનાર
फासु त्रि० (प्रासु) } જીવરહિત, અચેત
फासुग त्रि० (प्रासुक) } નિર્દોષ
फासुय त्रि० (प्रासुक) }
फिट्टा स्त्री० ( ) માર્ગ, રસ્તો
फिडिअ त्रि० ( ) છુટુ પડેલ (२) ભૂલુ પડેલ, ભ્રષ્ટ થયેલ, પતિત
फिप्फिस न० ( ) ફેફસા
फुफुमा स्त्री० ( ) અડાયાનો અગ્નિ
फुक्कणास } त्रि० (फोक्कनास) જેના
फुक्नास } નાકની ટોચ લાંબી અને ઉંચી હોય તે, લાંબા અને ઉંચા નાકવાળો
फुक्किय त्रि० (फूत्कृत) ફુતકારા કરેલ
फुग्गफुग्ग त्रि० ( ) અલગ અલગ-છુટા છુટા રોમવાળો
फुटित } त्रि० (स्फुटित) ફાટેલુ, ચીરાઇ
फुट्ट } ગયેલુ (२) વિનષ્ટ
फुड० त्रि० (स्फुट) સ્ફુટ, પ્રગટ (२) ઉઘડેલુ, વિકસેલુ (३) સૂત્રથી સ્પષ્ટ કહેવાયેલું હોય તે (४) પુ० વ્યક્ત શબ્દ
फुड त्रि० (स्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ, અડેલ (२) સુખાદિ ભોગવેલ
फुडण न० (स्फुटन) ફુટવુ ચીરાવુ
फुडा स्त्री० (स्फुटा) મહોરગના ઇન્દ્ર અતિકાયની ચોથી અગ્રમહિષી

नीचे रहेला साधुओ भेगा थइने मंडळीमा गोठवाइ रहे ते

फण पु० (फण) सर्पनी फेण

फणग पु० (फणक) कांसकी, फणी

फणज्जुय पु० ( ) वनस्पति विशेष

फणस पु० (पनस) फनसनु झाड (२) फनसनुं फळ

फणा स्त्री० (फणा) सर्पनी फेण

फणि पु० (फणिन्) सर्प (२) तेवीसमा तीर्थंकरनु लाछन–चिह्न

फणिंद पु० (फणीन्द्र) फेणवाळो सर्प

फणिवइ पु० (फणिपति) शेषनाग

फणिह पु० (फणिह) माथाना वाळ ओळवानु साधन, डागमी

फणुज्जय पु० (फणोयत) ए नामनी एक हरित वनस्पति

फणोज्जा स्त्री० (फणेज्जा) वनस्पति विशेष

फरय न० (फलक) ढाल

फरसु पु० (परशु) फरसी, कोदाळी

फरसुराम पु० (परशुराम) परशुराम नामना एक ऋषि

फरिस पु० (स्पर्श) स्पर्श

फरिसण न० (स्पर्शन) स्पर्शेन्द्रिय

फरिहा स्त्री० (परिखा) खाइ

फरुस त्रि० (परुष) कर्कश, कठिन (२) पु० कठिनस्पर्श (३) न० निष्ठुर भाषण, कठोर वचन

फरुस पु० (परुष) }
फरुसग पु० (परुषक) } कुभार

फरुसिया स्त्री० (परुषता) कर्कशता, निष्ठुरता

फल पु० न० (फल) वृक्षादिना फळ (२) परिणाम (३) कइपण वस्तुनी प्राप्ति (४) कार्य (५) सारांश (६) अग्रभाग

फलग पु० (फलक) पाटीयु (२) पट्टो (३) अरिसानो काच (४) शस्त्र विशेष, ढाल (५) पलग

फलजंभग पु० (फलजृम्भक) फळजभका, जभका देवतानी एक जात

फलविंटिय पु० (फलवृन्तक) त्रणु इन्द्रियवाळा जीवनी एक जात

फलय. न० (फलक) पाटीयु (२) ढाल

फलह न० (फलक) मोटु पाटीयु

फलासव पु० (फलासव) मद्य विशेष

फलिय न० (स्फटिक) स्फटिक मणि, एक जातनो पारदर्शक पत्थर

फलिय पु० (फलित) फळोथी युक्त, फळेलु

फलियरयण न० (स्फटिकरत्न) स्फटिक रत्न

फलिह न० (फलिह) पाटीयु, लाकडानी तख्ती

फलिह पु० (परिघ) भोगळ, बारणु अटकाववानो दांडो (२) स्फटिक जेवु स्वच्छ अंत करण

फलिह न० (फलक) पाटीयु, बाकडो

फलिह पु० (स्फटिक) स्फटिक नामनु रत्न, कठिन पृथ्वीनो एक प्रकार (२) आकाश (३) स्फटिकना जेवु निर्मळ अन्त करण (४) नास्तो वगेरे (५) रत्नप्रभा पृथ्वीनो एक स्फटिकमय काण्ड

फलिहकूड पु० (स्फटिककूट) गंधमादन पर्वतना सात कूटमानु पाचमु कूट–शिखर

फलिहवडेंसय पु० (स्फटिकावतंसक) ए नामनु ईशान देवलोकना इन्द्रनु एक विमान

फलिहा स्त्री० (परिघा) अर्गला, आगळीओ

फलिहा स्त्री० (परिखा) खाइ

फलोवय त्रि० (फलोपग) फळ सहित

फल्ल त्रि० (फल्य) सुतरना कपडा

फाइ स्त्री० (स्फाति) वृद्धि, वधारो (२) कीर्ति, प्रसिद्धि

फाईकय त्रि० (स्फीतीकृत) फेलायेल, प्रसिद्ध थयेल

फागुण पु० (फाल्गुन) ફાલ્ગુન માસ
फाडिश्र त्रि० (स्फाटित) (पाटित) } ફાટેલું, ચીરેલું
फाणिय पु० न० (फाणित) ઢીલો ગોળ (૨) કવાથ, ઉકાળેલો રસ
फाय त्रि० (स्फीत) ગ્રદ્ધ (૨) વિસ્તીર્ણ (૩) ખ્યાત
फारुसिय न० (पारुष्य) મર્મભેદક વાક્ય, કઠોર ભાષા
फाल पु० न० (फाल) પાટીનું (૨) એક જાતની લોઢાની લાંબી કોશ
फालण न० (स्फाटन) ફોડવું કાપવું, ચીરવું
फालिय पु० (स्फाटिक) સ્ફટિક રત્ન
फालिय त्रि० (स्फाटित) ફાડેલું, ચીરેલું
फालिय न० (फालिक) વસ્ત્રનું ફાળ, પનાપનો ટુકડો (૨) ફલાલીન, એક પ્રકારનું વસ્ત્ર
फालिह पु० (स्फाटिक) સ્ફટિક રત્ન વિશેષ
फास पु० न० (स्पर्श) સ્પર્શ, અડકવું તે (૨) સ્પર્શ, ત્વગિન્દ્રિયનો વિષય, શીત, ઉષ્ણ, સ્નિગ્ધ, લુક્ષ, કર્કશ, કોમળ, લઘુ, ગુરૂ, એ આઠ સ્પર્શ (૩) દશ મશકાદિનો પરિસહ (૪) સ્પર્શેન્દ્રિયના વિષયનો ક્ષયોપશમ (૫) ગુરૂ શિષ્યનો સબંધ (૬) સ્પર્શ નામનો ગ્રહ (૭) શરીરની ચામડી (૮) દુ ખનુ આવવું તે, (૯) શબ્દ આદિ વિષય
फासश्र त्रि० (स्पर्शक) સ્પર્શ-અનુષ્ઠાન કરનાર, સેવના કરનાર
फासण न० (स्पर्शन) સ્પર્શ ઇંદ્રિય, પાંચ ઇંદ્રિયમાની એક
फासणाया } फासणा } स्त्री० (स्पर्शना) સ્પર્શ ક્રિયા
फासनाम न० (स्पर्शनामन्) સ્પર્શ નામ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ
फासपरिणाम त्रि० (स्पर्शपरिणाम) કઠિનનું કોમળ થવું અને કોમળનું કઠિન થવું તે, સ્પર્શનું પરિણમવું
फासपरियारग पु० (स्पर्शपरिचारक) સ્પર્શ માત્રથી વિષય સેવન કરી વિકાર શમાવનાર
फासपरियारणा स्त्री० (स्पर्शपरिचारणा) સ્પર્શથી મૈથુન સેવવું તે
फासिंदिय न० (स्पर्शेन्द्रिय) સ્પર્શેન્દ્રિય, શીતઉષ્ણ જાણવાની શક્તિવાળી ત્વગિન્દ્રિય
फासिय त्रि० (स्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ
फासिय त्रि० (स्पर्शिक) સ્પર્શ કરનાર
फासु त्रि० (प्रासु) } फासुग त्रि० (प्रासुक) } फासुय त्रि० (प्रासुक) } જીવરહિત, અચેત નિર્દોષ
फिट्टा स्त्री० ( ) માર્ગ, રસ્તો
फिडिश्र त्रि० ( ) છુટું પડેલ (૨) ભૂલું પડેલ, ભ્રષ્ટ થયેલ, પતિત
फिप्फिस न० ( ) ફેફસાં
फुफुमा स्त्री० ( ) અડાયાનો અગ્નિ
फुक्कणास } फुक्कनास } त्रि० (फोक्कनास) જેના નાકની ટોચ લાંબી અને ઉંચી હોય તે, લાંબા અને ઉંચા નાકવાળો
फुक्किय त्रि० (फूत्कृत) ફુતકારા કરેલ
फुग्गफुग्ग त्रि० ( ) અલગ અલગ-છુટા છુટા રોમવાળો
फुटित } फुट्ट } त्रि० (स्फुटित) ફાટેલું, ચીરાઇ ગયેલું (૨) વિનષ્ટ
फुड० त्रि० (स्फुट) સ્ફુટ, પ્રકટ (૨) ઉઘડેલું, વિકસેલું (૩) સૂત્રથી સ્પષ્ટ કહેવાયેલું હોય તે (૪) પુ૦ વ્યક્ત શબ્દ
फुड त्रि० (स्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ અડેલ (૨) સુખાદિ ભોગવેલ
फुडण न० (स्फुटन) ફુટવું ચીરાવું
फुडा स्त्री० (स्फुटा) મહોરગના ઇન્દ્ર અતિકાયની ચોથી અગ્રમહિષી

फुडा स्त्री० (फटा) સાપની ફેણ
फुडाइया स्त्री० ((स्फुटीकना) એક દેવીનુ નામ
फुडिय. त्रि० (स्फुटित) ફાટેલ, ફુટેલ
फुर पु० (स्फुर) શસ્ત્ર વિશેષ
फुरण न० (स्फुरण) ફરકવુ
फुल्ल त्रि० (फुल्ल) ઉઘડેલુ, ખીલેલુ
फुल्लग पु० (फुल्लक) સીસફૂલ, ફૂલની આકૃતિવાળુ કપાળનુ ઘરેણુ
फुल्लया स्त्री० (फुल्ला) એક જાતની વેલ
फुल्लिंग पु० (स्फुलिंग) અગ્નિના તણખા
फुल्लिय त्रि० (फुल्लित) વિકસિત
फुस पु० (स्पर्श) સ્પર્શ, અડકવુ તે
फुसण न० (स्पर्शन) સ્પર્શ કરવો
फुसणा स्त्री० (स्पर्शना) સ્પર્શ કરવો
फुसाविय्र त्रि० (स्पर्शित) સ્પર્શાયેલ, અડેલ
फुसिय पु० न० (पृषत्) છાંટા
फुसिय न० (स्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ
फुसिया स्त्री० (पृषत्) જળ બિન્દુ (२) એક જાતની વેલ
फेडण न० (स्फेटन) પડવુ
फेडणा स्त्री० (स्फेटना) ફાડીતોડી નાખવુ
फेडिय्र त्रि० (स्फेटित) ફાડી નાખેલ, ચીરી નાખેલ
फेण पु० (फेन) ફીણ
फेणमालिणी स्त्री० (फेनमालिनी) મહાવિદેહના વપ્રાવતી વિજયની પૂર્વ સરહદ ઉપરની મહાનદી
फेल्लाडाजाय पु० ( ) ધાન્યની નીચેનો ભાગ
फोड पु० (स्फोट) ફોલ્લા (२) त्रि० ભક્ષક
फोडण न०(स्फोटन) ભૂમિ આદિ ફોડવી તે (२) દાળ શાક આદિને વઘાર આપવોતે
फोडि स्त्री० (स्फोटि) પૃથ્વી ફોડવી-ખોદવી તે
फोडीकम्म न० (स्फोटनकर्मन्) ભૂમિ આદિને ખોદવાનો વ્યાપાર કરવો તે, પદર કર્માદાનમાનો એક
फोफल न० (पूगफल) સોપારી
फोफस न० (फोफस) શરીરનો એક અવયવ, ફેફસુ
फोल्लई स्त्री० (फोल्की) એ નામની એક વેલ

ब.

बउल पु० (बकुल) બકુલવૃક્ષ, બોલસરી-વરગોલીનુ ઝાડ કે જેની નીચે ૨૧ મા તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન ઉપજ્યુ હતુ (२) न० બકુલનુ ફૂલ
बउस पु० (बकुश) શરીર તથા ઉપકરણની શોભા કરતા મૂળ ગુણદોષ લગાડી ચારિત્રને મલીન કરનાર સાધુ (२) એ નામનો એક દેશ (३) त्रि० બકુશ દેશનો રહેવાસી
बउसिया स्त्री० (बकुशिका) બકુશ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી દાસી
बदिग्गहण न० (बदिग्रहण) કોઇને લુંટીને કેદ કરવો તે
बध पु० (बन्ध) બાધવુ (२) જીવ પ્રદેશ અને કર્મ પુદ્ગળનો ક્ષીર નીરની પેઠે

थने। सम्बंध, नव तत्त्वमानु आठमु तत्त्व (३) पन्नवणाना त्रीजा पदना पच्ची समा द्वारनु नाम (४) संयोग (५) बेडी आदिनु बंधन (६) लेप

बंधग्र } त्रि० (बन्धक) बांधनार, कर्म
बंधग } बन्ध करनार

बंधद्वितिउद्देस पु० (बन्धस्थित्युद्देश) पन्नवणासूत्रना एक उद्देशानु नाम

बंधण न० (बन्धन) बंधन, बंध (२) शरीरनु बन्धारण (३) जन्म मरण (४) नानानु बन्धन (५) औदारिक, वैक्रिय आदि पांच शरीरना पुद्गलोनु जोडाण-मेळ (६) ज्ञानावरणीय आदि आठ कर्मनु बन्धन (७) फळनु बींटडु (८) आठ कर्म अने तेना हेतुओ (९) जेथी कर्मने। बन्ध थाय ते अध्यवसाय, आठ करण मानु एक

बंधणनाम न० (बन्धननामन्) बन्धन नामे नामकर्मनी एक प्रकृति

बंधणया स्त्री० (बन्धन) बन्धन

बंधन न० (बंधन) बांधवु ते

बंधय त्रि० (बन्धक) कर्म बांधनार

बंधव पु० (बान्धव) सहोदर भाई (२) भायात

बंधाविय त्रि० (बन्धित) बन्धावेल

बंधिसय न० (बन्धिशत) भगवती सूत्रना २६ मा शतकनु नाम

बंधीसा स्त्री० ( ) वाद्यविशेष, वाजु

बंधु पु० (बन्धु) भ्राता, भाई

बंधुजीवग पु० (बन्धुजीवक) बपोरीयानु झाड (२) वर्षाऋतुमा थतो लाल सुनाळी चामडीवाळो जीवडो, मेममोलो

बंधुद्देस पु० (बन्धोद्देशक) पन्नवणासूत्रना चोविशमा पदना एक उद्देशानु नाम

बंधुमती स्त्री० (बन्धुमती) अर्जुनमाळीनी स्त्रीनु नाम (२) मल्लिनाथ तीर्थंकरनी मुख्य साध्वीनु नाम

बंधुय पु० (बन्धुक) बन्धुकदेश (२) त्रि० ते देशना रहेवासी

बंधुर त्रि० (बन्धुर) सुंदर रमणीक

बन्धुमती स्त्री० (बन्धुमती) १९ मा तीर्थंकरनी मुख्य साध्वी

बंधुसिरी स्त्री० (बंधुश्री) एक राणीनु नाम

बंभ न० पु० (ब्रह्मन्) ब्रह्मचर्य (२) अभिजित नक्षत्रनो अधिष्ठाता देवता (३) पांचमो देवलोक (४) पांचमा देवलोकनो स्वामी-इंद्र (५) बीजा बळदेव वासुदेवनो पिता (६) वर्तमान अवसर्पिणीना बारमा चक्रवर्ती (७) मोक्ष (८) दिवस रातना त्रीस मुहूर्तमानु नवमु मुहूर्त (९) ब्रह्मदत्त चक्रवर्तीना एक महेलनु नाम (१०) ज्ञानस्वरूप आत्मानु आश्रयस्थान होवाथी सिद्धशिलानु बीजु नाम (११) १२ मा चक्रवर्तीना पिता (१२) ब्रह्मनामनु एक छट्ठा देवलोकनु विमान (१३) ब्रह्मा विधाता (१४) शान्तिनाथजीना यक्षनु नाम (१५) एक जैन मुनिनु नाम (१६) सिद्धशिला (१७) सत्य अनुष्ठान (१८) निर्विकल्प सुख

बंभंड पु० न० (ब्रह्माण्ड) जगत्

बंभकंत पु० (ब्रह्मकान्त) ए नामनु एक छट्ठा देवलोकनु विमान

बंभकूड पु० (ब्रह्मकूट) ए नामनु छट्ठा देवलोकनु एक विमान (२) महाकच्छ विजयनी पूर्वे अने कच्छगावई विजयनी पश्चिमे आवेलो एक वखारा पर्वत

बंभगुत्ति स्त्री० (ब्रह्मगुप्ति) ब्रह्मचर्यनु रक्षण (२) ब्रह्मचर्यनु रक्षण करवाने किल्लानी पेरे बांधवामा आवेली नव वाड

बंभचारि त्रि० (ब्रह्मचारिन्) ब्रह्मचर्य धारण करनार (२) पु० पार्श्वनाथना ए नामना एक गणधर

फुडा स्त्री० (फटा) સાપની ફેણ.
फुडाइया स्त्री० (स्फुटीदत्ता) એક દેવીનુ નામ
फुडिय० त्रि० (स्फुटित) ફાટેલ, ફુટેલ.
फुर पु० (स्फुर) શસ્ત્ર વિશેષ
फुरण न० (स्फुरण) ફરકવુ
फुल्ल त्रि० (फुल्ल) ઉઘડેલુ, ખીલેલુ
फुल्लग पु० (फुल्लक) શીસફૂલ, ફુલની આકૃતિવાળુ કપાળનુ ઘરેણુ
फुल्लया स्त्री० (फुल्ला) એક જાતની વેલ
फुल्लिंग पु० (स्फुलिंग) અગ્નિના તણખા
फुल्लिय त्रि० (फुल्लित) વિકસિત.
फुस पु० (स्पर्श) સ્પર્શ, અડકવુ તે
फुसण न० (स्पर्शन) સ્પર્શ કરવો
फुसणा स्त्री० (स्पर्शना) સ્પર્શ કરવો
फुसाविअ त्रि० (स्पर्शित) સ્પર્શાવેલ, અડેલ
फुसिय पु० न० (पृषत्) છાંટા
फुसिय न० (स्पृष्ट) સ્પર્શ કરેલ
फुसिया स्त्री० (पृषत्) જળ બિન્દુ (૨) એક જાતની વેલ
फेडण न० (स्फेटन) પાડવુ
फेडणा स्त्री० (स्फटना) ફાડીતોડી નાખવુ
फेडिअ त्रि० (स्फेटित) ફાડી નાખેલ, ચીરી નાખેલ
फेण पु० (फेन) ફીણ
फेणमालिणी स्त्री० (फेनमालिनी) મહાવિદેહના નપ્રાવતી વિજયની પૂર્વ સરહદ ઉપરની મહાનદી
फेल्लडाजाय पु० ( ) ધાન્યની નીચેનો ભાગ
फोड पु० (स्फोट) ફાટવા (૨) त्रि० ભક્ષક
फोडण न०(स्फोटन) ભૂમિ આદિ ફોડવી તે (૨) દાળ શાક આદિને વઘાર આપવોતે
फोडि स्त्री० (स्फोटि) પૃથ્વી ફોડવી-ખોદવી તે
फोडीकम्म न० (स्फोटककर्मन्) ભૂમિ આદિને ખોદવાનો વ્યાપાર કરવો તે, પંદર કર્માદાનમાનો એક
फोफल न० (पूगफल) સોપારી
फोफस न० (फोफस) શરીરનો એક અવયવ, ફેફસું
फोउई स्त्री० (फोउई) એ નામની એક વેલ

ब.

बउल पु० (बकुल) બકુલવૃક્ષ, બોનસરી-વરશોલીનુ ઝાડ કે જેની નીચે ૨૧ મા તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન ઉપજ્યુ હતુ (૨) न० બકુલનુ ફૂલ
बउस पु० (बकुश) શરીર તથા ઉપકરણની શોભા કરતા મૂળ ગુણદોષ લગાડી ચારિત્રને મલીન કરનાર સાધુ (૨) એ નામનો એક દેશ (૩) त्रि० બકુશ દેશનો રહેવાસી
बउसिया स्त्री० (बकुशिका) બકુશ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી દાસી
बंदिग्गहण न० (बंदिग्रहण) કોઇને લુંટીને કેદ કરવો તે
बंध पु० (बन्ध) બાધવુ (૨) જીવ પ્રદેશ અને કર્મ પુદ્‌ગળનો ક્ષીર નીરની પેઠે

वज्झ त्रि० (बाह्य) બાહ્યવસ્તુ, બહારની વસ્તુ (૨) બહારનુ બીજાઓ જાણે તેની રીતનુ
वज्झ न० (बन्ध) બંધનુ કારણ, પાશલો વાધુરાદિકનુ બંધન
वज्झ त्रि० (बद्ध) બંધાયેલ
वज्झंतय त्रि० (बध्यमान) બધ્યમાન કર્મ પુદ્ગળ, વર્તમાન કાળમા બંધાતા કર્મ
वज्झिअायण न० (वात्स्यायन) પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રનુ ગોત્ર
वडिस न० (वडिश) માછલાને વિંધવાને માટે વપરાતો લોહનો સળીઓ
वडुअ पु० (बटुक) નાન્હો છોકરો, બ્રહ્મચારી
वत्तीस स्त्री० न० (द्वात्रिंशत्) બત્રીસ
वत्तीसइवद्ध } न० (द्वात्रिंशद्बद्धक) બત્રીશ
वत्तीसइद्धय } પ્રકારનું, બત્રીશ પ્રકારે રચાએલ
वत्तीसइम त्रि० (द्वात्रिंशत्तम) બત્રીસમુ (૨) ન० ૫૬૨ દિનસના લાગલાગટ ઉપવાસ
वत्तीसिया स्त्री० (द्वात्रिंशिका) માણીના બત્રીશમા ભાગનુ એક ધાન્ય માપવાનુ માપ
वत्थि पु० (बस्ति) નાભિની નીચેનો એક અંદરનો શરીર અવયવ, પેડુ (૨) છત્રનો મધ્યભાગ (૩) પાણીની મશક
वत्थिकम्म न० (बस्तिकर्मन्) નખ તથા બગલના રોમ-કેશ સમારવા તે (૨) યોગની એક શારીરિક ક્રિયા કે જેથી શરીરના અંદરના અવયવો સાફ કરાય છે
वद्दर न० (बदर) બોર
वद्ध त्रि० (बद्ध) બંધાયેલ (૨) જીવ પ્રદેશની સાથે બંધાયેલ કર્મ (૩) ગદ્યપદ્ય રૂપે રચાયેલ સૂત્ર
वद्धफल त्रि० (बद्धफल) ફળવાળુ
वद्धीसक पु० (बद्धीसक) વાદ્ય વિશેષ
वद्धेल्लग } त्रि० (बद्ध) કોઈની સાથે
वद्धेल्लय } સમ્બન્ધ કરેલ (૨) ગ્રહણ કરેલ
वप्प पु० ( ) પિતા, બાપ
वप्फ पु० न० (बाष्प) વરાળ, બાફ
वब्वर पु० (बर्बर) બર્બર દેશ (૨) ત્રિ० બબર દેશ નિવાસી
वब्बरिया स्त्री० (बार्बरिका) બર્બર દેશની દાસી
वब्बरी स्त्री० (बार्बरी) બર્બર દેશમા ઉત્પન્ન થયેલી સ્ત્રી
वम्ह पु० (ब्रह्मन्) ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રનો સ્વામી દેવતા (૨) નવમા મુહૂર્તનુ નામ
वम्हकूड पु० (ब्रह्मकूट) બ્રહ્મકૂટ વખારા પર્વતના ચાર કૂટમાનુ બીજુ કૂટ-શિખર
वयर पु० (बदर) બોર
वरग पु० (बरक) બટી, ધાન્ય વિશેષ
वरट्ट पु० (बरट) બટી, ધાન્યની એક જાત
वरहि } पु० (बर्हिन्) મોર
वरहिण }
वरुड पु० ( ) સાદડી, સુડલા, છાબડી, સુથીયા, સુપડા, ઇત્યાદિ બનાવનાર
वल न० (बल) શરીરની શક્તિ, તાકાત, સામર્થ્ય (૨) સેના (૩) માનસિક શક્તિ (૪) એ નામનો વીતશોકા નગરીનો રાજા (૫) હરકેશી મુનિનુ અપર નામ (૬) નન્દનવનના બળકૂટમા વસનાર દેવ અને તેની રાજધાની (૭) ઉપચય, વધારો (૮) હસ્તિનાગપુરનો રાજા (૯) બળ નામનો એક રાજર્ષિ (૧૦) આત્મિક શક્તિ (૧૧) ન० પુષ્પિકા સૂત્રના નવમા અધ્યયનનુ નામ
वलकूड न० (बलकूट) નન્દન વનના નવ કૂટમાનુ નવમુ કૂટ-શિખર
वलयाण त्रि० (बलज्ञ) પોતાની શક્તિ જાણનાર

बंभचेर पु० न० (ब्रह्मचर्य) બ્રહ્મચર્ય, વિષય ત્યાગ (૨) સયમ અનુષ્ઠાન (૩) જીનેન્દ્રનુ શાસન, જીન પ્રવચન

बंभचेरगुत्ति स्त्री० (ब्रह्मचर्यगुप्ति) બ્રહ્મચર્યના રક્ષણ માટે યોજાયથી નવ ગુપ્તિ–વાડ

बंभचेरवास पु० (ब्रह्मचर्यवास) બ્રહ્મચર્યમા રહેવુ તે, બ્રહ્મચર્યનુ પાલન

बंभजोग पु० (ब्रह्मयोग) બ્રહ્મચર્ય ધારણ કરવુ તે

बंभज्भय पु० (ब्रह्मध्वज) એ નામનુ છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

बंभण पु० (ब्राह्मण) બ્રાહ્મણ, ચાર વર્ણમાનો એક વર્ણ

बंभणय त्रि० (ब्राह्मणक) બ્રાહ્મણ સબધી

बंभदत्त पु० (ब्रह्मदत्त) બ્રહ્મદત્ત નામના બારમા ચક્રવર્તી (૨) બીજા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર

बंभदीवग पु० (ब्रह्मदीपक) રેવતીનક્ષત્ર આચાર્યના શિષ્યનુ નામ

बंभदीविश्रा स्त्री० (ब्रह्मदीपिका) એ નામની એક શાખા

बंभप्पभ पु० (ब्रह्मप्रभ) બ્રહ્મપ્રભ નામનુ છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

बंभबन्धु पु० (ब्रह्मबन्धु) ષટ્કર્મરહિત માત્ર જન્મનો બ્રાહ્મણ

बंभयारि पु० स्त्री० (ब्रह्मचारिन्) બ્રહ્મચર્ય પાળનાર (૨) બ્રહ્મચારી નામના પાર્શ્વનાથના એક ગણધર

बंभलिज्ज न० (ब्रह्मलीय) એક જૈન મુનિ કુળ

बंभलेस्स पु० (ब्रह्मलेश्य) એ નામનુ છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

बंभलोग पु० (ब्रह्मलोक) પાચમા દેવલોકનુ નામ (૨) પાચમા દેવલોકમા રહેનાર દેવ

बंभलोगवडिंसग पु० (ब्रह्मलोकावतंसक) બ્રહ્મલોકાવતસક નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

बंभलोय पु० (ब्रह्मलोक) બ્રહ્મલોક નામે પાચમો દેવલોક

बंभलोयकप्प पु० (ब्रह्मलोककल्प) પાચમા દેવલોકનુ નામ

बंभवडिंसश्र पु० (ब्रह्मावतंसक) સકલ લોકનો મુકુટ રૂપ હોવાથી સિદ્ધ શિલાનુ નામ

बंभवराण पु० (ब्रह्मवर्ण) એ નામનુ છઠ્ઠા દેવલોકનુ વિમાન

बंभवि त्रि० (ब्रह्मविद्) આત્મજ્ઞાની

बंभसिंग पु० (ब्रह्मशृङ्ग) એ નામનુ છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

बंभसिद्ध पु० (ब्रह्मसिद्ध) એ નામનુ છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

बंभसोश्र न० (ब्रह्मशौच) બ્રહ્મચર્યથી થતી પવિત્રતા

बंभावती पु० (ब्रह्मावती) રમ્યક વિજયની મુખ્ય રાજધાની

बंभावत्त पु० (ब्रह्मावर्त्त) એ નામનુ છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

बंभि } **बंभी** } स्त्री० (ब्राह्मी) બ્રાહ્મી લિપિ (૨) ઋષભદેવ પ્રભુની પુત્રી કે જેને પ્રભુએ બ્રાહ્મી લિપિ શીખવી હતી

बंभुत्तरवडिंसग पु० (ब्रह्मोत्तरावतंसक) એ નામનુ છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

बक पु० (बक) બગલો

बकुलश्र पु० (बकुलक) બકુલ વૃક્ષના નામે કોઇ માણસનુ પાડેલુ નામ

बकुसी स्त्री० (बकुशी) બકુશ દેશની ઉત્પન્ન થયેલી દાસી

बग पु० (बक) બગલો

बगिश्र त्रि० (बकीय) બગલા સબધી

बगी स्त्री० (बकी) બગલી.

वहल पु० (वहल) એ નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ૦ જાડુ, ઘટ્ટ (૩) દઢ, મજબૂત (૪) સખત, કઠણ

वहलिय } त्रि० (वहलिक) બહલ દેશનો वासी
वहलिय }

वहली स्त्री० (वहली) બહલદેશમા જન્મેન દાસી (૨) બહલદેશની સ્ત્રી

वहस्सइ पु० (वृहस्पति) એ નામનો એક ગ્રહ ગુરુનામે ગ્રહ (૨) બહસ્પતિ નામે દેવતા (૩) પુનર્વસુ નક્ષત્રનો અધિપતિ દેવતા (૪) વિપાકસૂત્રનુ એક અધ્યયન

वहस्सइचरिया स्त्री० (वृहस्पतिचर्या) બૃહસ્પતિની ચાલ જાણવાની વિદ્યા

वहस्सइदत्त पु० (वृहस्पतिदत्त) એક બ્રાહ્મણ પુરોહિત પુત્ર (૨) વિપાક સૂત્રનુ એક અધ્યયન

वहि }
वहिश्रा } अ० (वहिस्) બહાર, બાહેર
वहि }

वहिट्ठ न० (वहि स्थ) મૈથુન સેવન, અબ્રહ્મચર્ય

वहिट्ठाण न० (वहि स्थान) વિષય સેવન

वहिद्ध न० (वहिरध्वन्) મૈથુન, સ્ત્રી સમાગમ

वहिद्धा अ० ( ) બહાર (૨) મૈથુન, સ્ત્રી સંભોગ

वहिपोग्गलपक्खेव पु० (वहि पुद्गलप्रक्षेप) ઉપાશ્રયની બહાર કાંકરો વગેરે પુદ્ગળ ફેંકી કઇ લાવવાનુ કહેવુ તે દશમા વ્રતનો એક અતિચાર

वहिया अ० (वहिस्) બાહેર બહાર

वहिर त्रि० (वधिर) બહેરો શ્રવણ શક્તિહીન

वहिलेस त्रि० (वहिर्लेश्य) સયમથી મહારની લેશ્યાવાળો અસંયમવૃત્તિવાળો

वहु त्रि० (वहु) ઘણુ અધિક

वहुई स्त्री० (वह्वी) ઘણી

वहुजण पु० (वहुजन) અનેક લોક (૨) ન० આલોચનાનો એક પ્રકાર

वहुदक पु० (वहूदक) જેઓ ગામમા એક રાત અને શહેરમા પાચ રાત રહે અને જે મળે તેના ઉપર સંતુષ્ટ રહે એવા સન્યાસી

वहुदेसिय त्रि० (वहुदेश्य) થોડુ વધારે

वहुनड पु० (वहुनट) નટની માફક અનેક વેશ ધારણ કરનાર

वहुपुत्तिय न० (वहुपुत्रिक) એ નામનુ નિરયાવલિકા સૂત્રનુ એક અધ્યયન (૨) વિશાખા નગરીની બહારનુ એક ઉદ્યાન

वहुपुत्तिया स्त्री० (वहुपुत्रिका) પૂર્ણભદ્ર યક્ષેન્દ્રની અગ્રમહિષી (૨) સૌધર્મ દેવલોકની એક દેવી

वहुभगिय पु० (वहुभगिक) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો ત્રીજો ભેદ

वहुमित्तपुत्त पु० (वहुमित्रपुत्र) મથુરા નગરીના શ્રીદામરાજાના સુબંધુ નામે અમાત્યનો પુત્ર

वहुमोल्ल त्रि० (वहुमूल्य) ઘણી કિમ્મતવાળુ, બહુમૂલ્ય

वहुरय न० (वहुरत) જમાલિનો મત (૨) ત્રિ૦ વસ્તુ એક સમયમા પુરી થતી નથી પણ ઘણા લાંબા કાળે થાય છે એમ માનનાર (૩) ત્રિ૦ અત્યન્ત આસક્ત

वहुरय न० (वहुरजस्) એક પ્રકારનુ ખાવાનુ ચવેણુ

वहुरव त्रि० (वहुरव) વરાગ્ની

वहुरिया स्त्री० ( ) ઝાડુ

वहुरूवा स्त्री० (वहुरूपा) ભૂતના ઈંદ્ર સુરૂપની અગ્રમહિષી

वहुल त्रि० (वहुल) વધારે, ઘણુ (૨) કૃષ્ણપક્ષ અંધારિયુ (૩) વ્યાપ્ત (૪)

बलदेव पु० (बलदेव) કૃષ્ણ વાસુદેવના મ્હોટા ભાઈ (૨) જંબુદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૧૪ મા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ
बलद्द पु० (बलीवर्द) બળદ
बलन्न. त्रि० (बलज्ञ) બલાબલ જાણનાર
बलभत्त पु० (बलभक्त) દેવને માટે ભોજનનુ બળિદાન
बलभद्द पु० (बलभद्र) આવતી ચોવીસીના આતમા વાસુદેવ (૨) મહાબળ રાજાનો પુત્ર (૩) એ નામનો રાજા
बलभद्दकुमार पु० (बलभद्रकुमार) બળભદ્ર કુમાર
बलमित्त पु० (बलमित्र) એક કુમાર
बलवत त्रि० (बलवत्) બળવાન્ (૨) સૈન્યયુક્ત (૩) પુ० આઠમા મુહૂર્તનુ નામ
बलवग्ग त्रि० (बलवर्क) બળવાન
बलवाउय त्रि० (बलव्यापृत) સૈન્યમા લાગી ગયેલ
बलवीरिय न० (बलवीर्य) બળવીર્ય, પુરુષાકાર
बलसिरी पु० (बलश्री) મૃગારાણી અને બળભદ્ર રાજાનો પુત્ર કે જે મૃગાપુત્ર નામથી પ્રસિદ્ધ છે
बलहरण पु० (बलहरण) મોભ
बला स्त्री० (बला) માણુસની દશ દશાઓ પૈકી ચોથી દશા, ૩૧ થી ૪૦ વર્ષ સુધીની ભરજુવાનીની અવસ્થા કે જેમા શરીરનુ બળ ખીલી નીકળે છે
बला अ० (बलात्) બળાત્કારથી
बलाका स्त्री० (बलाका) બગલી
बलाग पु० (बलाक) બગલો
बलागा स्त्री० (बलाका) બગલી, પક્ષી વિશેષ
बलाय त्रि० (बलवत्) સયમથી પતિત થતા મરણ નિપજે તે, બાળમરણમાનુ એક
बलायमरण न० (बलवन्मरण) જુઓ "બલાય" શબ્દ

बलाया. स्त्री० (बलाका) બગલી
बलायालोय पु० (बलाकालोक) મ્લેચ્છ લોકોનો એક દેશ
बलाहक / बलाहग / बलाहय पु० (बलाहक) મેઘ (૨) બગલો
बलाहिका स्त्री० (बलाहिका) ઉર્ધ્વલોકમા આઠ દિશા કુમારીમાની છેલ્લી (૨) નન્દનવનના વજ્રકૂટમા વસનારી દેવી અને તેની રાજધાની
बलि पु० (बलिन्) ઉત્તર દિશાના અસુરકુમારોનો ઇન્દ્ર (૨) દેવતાને બલિ કર્મમા અપાતી ભેટ
बलि पु० (बलि) એ નામના છઠ્ઠા પ્રતિવાસુદેવ
बलिकम्म न० (बलिकर्मन्) શરીરની સ્ફૂર્તિને માટે તેલાદિથી મર્દન કરવુ તે (૨) દેવતાને નિમિત્તે અપાય તે (૩) ગૃહદેવતાનુ પૂજન
बलिचचा स्त्री० (बलिचचा) એ નામની બલીન્દ્રની રાજધાની
बलिपिंड पु० (बलिपिण्ड) બલિકર્મ માટે કરેલ પિંડ-દ્રવ્ય વિશેષ
बलिपेढ पु० (बलिपीठ) મૂર્તિાભની બલિકર્મ કરવાની બેઠક
बलिय त्रि० (बलिक) બળવાન, શક્તિવાળુ (૨) પ્રાણવાળુ
बलियसरीर न० (बलिकशरीर) બલિષ્ટ શરીર
बलिसार पु० (बलिसार) ઉત્તરદિશાના અસુર કુમારનો ઇંદ્ર
बलिस्सह पु० (बलिस्सह) મહાગિરિના શિષ્યનુ નામ
बलीवद्द पु० (बलीवर्द) બળદ, બેલ
बव न० (बव) ૧૧ કરણમાનુ પહેલુ કરણ

वारवई } स्त्री० (द्वारवती) દ્વારિકાનગરી
वारवती }

वारस त्रि० (द्वादशन्) બાર

वारसभत्त पु० (द्वादशभक्त) અગીયાર ટંક વીતાવી બારમે ટંકે જમવું તે, પાંચ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

वारसभिक्खुपडिमा स्त्री० (द्वादशभिक्षुप्रतिमा) ભિક્ખુ-સાધુની બાર પડિમા, અભિગ્રહ વિશેષ

वारसम त्रि० (द्वादश) બારમું, બારમા નંબરનું (२) પાંચ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

वारसय न० (द्वादशक) બારનો સમૂહ

वारसाह न० (द्वादशाह) બારમો દિવસ (२) જન્મથી બારમે દિવસે થતો ઉત્સવ

वारसी स्त्री० (द्वादशी) બારસ

वाल पु० (वाल) બાળક, બચ્ચું (२) મિથ્યાત્વી, અજ્ઞાની (३) લઘુ, ન્હાનું (४) નવીન (५) કોમળ (६) ભગવતી સૂત્રના પ્રથમ શતકના આઠમા ઉદ્દેશાનું નામ (७) અસંયત સંયમ રહિત

वाल न० (वाल्य) બાળપણું મૂર્ખતા

वालकाल पु० (बालकाल) બાલ્ય અવસ્થા

वालग पु० (व्यालक) સર્પ

वालगवी स्त्री० (बालगो) વાછડી

वालघाय त्रि० (वालघात) બાળહત્યા કરનાર

वालचंद पु० (वालचन्द्र) બીજનો ચન્દ્ર

वालजण पु० (बालजन) અજ્ઞાની

वालतव पु० (बालतपस्) બાળ ભાવે કરાતું તપ, અજ્ઞાન કષ્ટ

वालतवस्सि त्रि० (बालतपस्विन्) અજ્ઞાન કષ્ટ કરનાર, બાળભાવે તપ કરનાર તાપસ વગેરે

वालतवोकम्म न० (बालतप-कर्मन्) અજ્ઞાન કષ્ટ મિથ્યાત્વયુક્ત તપોનુષ્ઠાન

वालपंडिअ } त्रि० (बालपण्डित) દેશવિરતિ
वालपंडित } શ્રાવક પાપથી કંઇક નિવર્તેલ અને કંઇક ન નિવર્તેલ, કંઇક બાળભાવ અને કંઇક પંડિતભાવ યુક્ત

वालपंडितमरण न० (बालपण्डितमरण) બાળ પંડિતભાવ-દેશવિરતિપણામાં થયેલું મરણ

वालभाव पु० (बालभाव) બાલ્યાવસ્થા, બાળચેષ્ટા

वालमरण न० (बालमरण) અજ્ઞાન મરણ બાળભાવે અજ્ઞાન દશામાં હાયવોય કરતા મરણ પામવું તે, અવિરત દશાનું મરણ

वालय पु० (बालक) જુઓ "બાલ" શબ્દ

वालव न० (बालव) ११ કરણમાંનું બીજું કરણ

वालवियण पु० स्त्री० (बालव्यजन) ચામર

वालवीरिय न० (बालवीर्य) બાળભાવ સહિત વીર્ય-શક્તિ

वाला स्त्री० (बाला) સો વરસના માણસની દશ દશાઓમાંની પ્રથમ દશા કે જેમાં સંસારની માયા કે સંકલ્પ હોતા નથી (२) કુમારી

वालि त्रि० (वालिन्) સુંદર કેશવાળા

वालिय न० (वाल्य) બાળભાવ અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ (२) બાલ્ય અવસ્થા

वालिया स्त्री० (बालता) બાળપણું (२) મૂર્ખતા

वालिया स्त्री० (बालिका) કન્યા છોડી

वालिस त्रि० (बालिश) મૂર્ખ, અવિવેકી

वावट्ठ } स्त्री० न० (द्वाषष्टि) બાસઠની
वावट्ठि } સંખ્યા

वावण्ण स्त्री० न० (द्विपञ्चाशत्) બાવન

वावत्तरि स्त्री० (द्वासप्तति) બોતેર, ७२

वावत्तरिकला स्त्री० (द्वासप्ततिकला) પુરુષોની ७२ કળા

वावन्न स्त्री० न० (द्विपञ्चाशत्) બાવન

वावीस स्त्री० न० (द्वाविंशति) બાવીસ

वावीसइम न० (द्वाविंशतितम) એકવીસ ટંક ઉલ્લંઘીને બાવીસમે ટંકે આહાર લેવો તે દશ ઉપવાસની સંજ્ઞા

२४ मा तीर्थंकरने प्रथम भिक्षा आपनार गृहस्थ (५) विच्छेद गयेल बारमा दृष्टिवाद अगना बीजा विभागसूत्रनो १३ मो भेद

बहुलपक्ख पु० (बहुलपक्ष) कृष्णुपक्ष, अंधारीयु

बहुला स्त्री० (बहुला) श्री महावीरस्वामीना चुलशतक नामना श्रावकनी स्त्रीनु नाम

बहुवत्तव्व न० (बहुवक्तव्य) प्रज्ञापना सूत्रना त्रीजा पदनु नाम के जेमा जीवोना अल्पाबहुत्वनु वर्णन छे

बहुवयण न० (बहुवचन) बहुवचन बोधक प्रत्यय

बहुव्वीहि पु० (बहुव्रीहि) बहुव्रीहि समास

बहुसच्च न० (बहुसत्य) दशमा मुहूर्तनु नाम

बहुसालय न० (बहुशालक) ब्राह्मणकुंड नगरनी बहार आवेलु ए नामनु एक उद्यान

बहुस्सुईकय त्रि० (बहुश्रुतीकृत) बहुशास्त्र भणावेल, बहुश्रुत–गीतार्थ बनावेल

बहुस्सुय त्रि० (बहुश्रुत) विद्वान्, घणा शास्त्रोने जाणनार

बहेलग पु० (बिभीतक) बेहडानु वृक्ष

बाउसिय पु० (बाकुशिक) शरीरनी शोभा करवामा आसक्त थइ चारित्रने मलीन करनार बकुश निर्यंठो (२) त्रि० बकुश नियंठा सबंधी

बाउसिया स्त्री० (बकुशिका) "बकुश" चारित्रवाळी

बाढक्कार न० (बाढाङ्कार) निश्चयकारी बोलवु ते, स्वीकार सूचक वचन

बाण पु० (बाण) वृक्ष विशेष (२) तीर, बाण

बाणउअ } **बाणउइ** } स्त्री० (द्वानवति) बाणु, ९२

बाणारसी स्त्री० (बाणारसी) बनारस, काशी

बादर त्रि० (बादर) स्थूल, मोटु (२) पु० नामकर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीवने सूक्ष्म शरीरनी अपेक्षाए मोटु शरीर मळे ते (३) बादर एकेंद्रियादि जीव (४) म्होटो दोष, स्थूल दोष

बादरआउ स्त्री० (बादराप्) बादर पाणी

बादरनिओद पु० (बादरनिगोद) बादर निगोद–साधारण वनस्पति

बादरपुढविकाय पु० (बादरपृथ्वीकाय) बादर पृथ्वीना जीव

बादरबोंदिकलेवर पु० (बादरबोन्दिकलेवर) ए नामे गोसाळाने अभिमत काळ विशेष

बायर त्रि० (बादर) स्थूळ, दृष्टिगोचर थाय तेवु, म्होटु

बायरतेउक्काइय पु० (बादरतेजस्कायिक) बादर अग्निना जीव

बायरनाम (बादरनामन्) बादरनाम, नामकर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीव बादर शरीर पामे

बायरपवण पु० (बादरपवन) बादर–स्थूळ वायु

बायरपुढवी स्त्री० (बादरपृथ्वी) बादर पृथ्वी

बायरवणस्सइक्काइ पु० (बादरवनस्पतिकायिन्) बादर वनस्पति कायिक जीव

बायरवाउक्काइय पु० (बादरवायुकायिक) बादर वायुकायना जीव

बायरसंपराय पु० (बादरसंपराय) नवमा गुणठाणानु नाम

बायाल } **बायालीस** } स्त्री० न० (द्वाचत्वारिंशत्) बेतालीस

बार त्रि० (द्वादशन्) बारनी संख्या, १२

बारगा स्त्री० (द्वारका) सोराष्ट्र देशमा आवेली श्रीकृष्णनी राजधानी, द्वारका नगरी

बारवई } स्त्री० (द्वारवती) દ્વારિકાનગરી
बारवती }

बारस त्रि० (द्वादशन्) બાર

बारसभत्त पु० (द्वादशभक्त) અગીઆર ટંક પીતાવી બારમે ટંકે જમવું તે, પાંચ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

बारसभिक्खुपडिमा स्त्री० (द्वादशभिक्षुप्रतिमा) ભિક્ખુ–સાધુની બાર પડિમા, અભિગ્રહ વિશેષ

बारसम त्रि० (द्वादश) બારમું, બારમા નબરનું (૨) પાંચ ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

बारसय न० (द्वादशक) બારનો સમૂહ

बारसाह न० (द्वादशाह) બારમો દિવસ (૨) જન્મથી બારમે દિવસે થતો ઉત્સવ

बारसी स्त्री० (द्वादशी) બારસ

बाल पु० (बाल) બાળક, બચ્ચું (૨) મિથ્યાત્વી, અજ્ઞાની (૩) લઘુ, ન્હાનું (૪) નવીન (૫) કોમળ (૬) ભગવતી સૂત્રના પ્રથમ શતકના આઠમા ઉદ્દેશાનું નામ (૭) અસયત, સયમ રહિત

बाल न० (बाल्य) બાળપણું મૂર્ખતા

बालकाल पु० (बालकाल) બાલ્ય અવસ્થા

बालग पु० (व्यालक) સર્પ

बालगवी स्त्री० (बालगो) વાછડી

बालघाय त्रि० (बालघात) બાળહત્યા કરનાર

बालचंद पु० (बालचन्द्र) બીજનો ચન્દ્ર

बालजण पु० (बालजन) અજ્ઞાની

बालतव पु० (बालतपस्) બાળ ભાવે કરાતું તપ, અજ્ઞાન કષ્ટ

बालतवस्सि त्रि० (बालतपस्विन्) અજ્ઞાન કષ્ટ કરનાર, બાળભાવે તપ કરનાર તાપસ વગેરે

बालतवोकम्म न० (बालतपःकर्मन्) અજ્ઞાન કષ્ટ મિથ્યાત્વયુક્ત તપોનુષ્ઠાન

बालपंडिअ } त्रि० (बालपंडित) દેશવિરતિ
बालपंडित } શ્રાવક, પાપથી કંઈક નિવર્તેલ અને કંઈક ન નિવર્તેલ, કંઈક બાળભાવ અને કંઈક પડિતભાવ યુક્ત

बालपंडितमरण न० (बालपण्डितमरण) બાળ પડિતભાવ–દેશવિરતિપણામા થયેલું મરણ

बालभाव पु० (बालभाव) બાલ્યાવસ્થા, બાળચેષ્ટા

बालमरण न० (बालमरण) અજ્ઞાન મરણ, બાળભાવે અજ્ઞાન દશામા હાયવોય કરતા મરણ પામવું તે, અવિરત દશાનું મરણ

बालय पु० (बालक) જુઓ "બાલ" શબ્દ

बालव न० (बालव) ૧૧ કરણમાનું બીજું કરણ

बालवियण पु० स्त्री० (बालव्यजन) ચામર

बालवीरिय न० (बालवीर्य) બાળભાવ સહિત વીર્ય–શક્તિ

बाला स्त्री० (बाला) સો વરસના માણસની દશ દશાઓમાની પ્રથમ દશા કે જેમા સસારની માયા કે સબંધ હોતા નથી (૨) કુમારી

बालि त्रि० (बालिन्) સુંદર કેશવાળો

बालिय न० (बाल्य) બાળભાવ, અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ (૨) બાલ્ય અવસ્થા

बालिया स्त्री० (बालता) બાળપણું (૨) મૂર્ખતા

बालिया स्त्री० (बालिका) કન્યા, છોડી

बालिस त्रि० (बालिश) મૂર્ખ, અવિવેકી

बावट्ठ } स्त्री० न० (द्वाषष्टि) બાસઠની
बावट्ठि } સખ્યા

बावण्ण स्त्री० न० (द्विपञ्चाशत्) બાવન

बावत्तरि स्त्री० (द्वासप्तति) બોતેર, ૭૨

बावत्तरिकला स्त्री० (द्वासप्ततिकला) પુરૂષોની ૭૨ કળા

बावन्न स्त्री० न० (द्विपञ्चाशत्) બાવન

बावीस स्त्री० न० (द्वाविंशति) બાવીસ

बावीसइम न० (द्वाविंशतितम) એકવીસ ટંક ઉપવાસ કરીને બાવીસમે ટંકે આહાર લેવો તે દશ ઉપવાસની સજ્ઞા

वासट्ठि स्त्री० (द्वाषष्ठि) બાસઠ
वासीइ स्त्री० (द्व्यशीति) બાસી,
वाह न० (वाष्प) આસુ (૨) વરાળ (૩) હાથ, ભુજા
वाहण न० (बाधन) બાધ કરવો તે, પીડા કરવી તે
वाहणा स्त्री० (बाधना) પીડા
वाहल्ल न० (बाहल्य) જાડાઈ, દળ (૨) મોટાઇ
वाहा स्त्री० (बाहु) દરવાજા ઉપર વાળેલ તાક (૨) બાહુ, ભુજા (૩) પાસુ, પાર્શ્વભાગ (૪) ભરત આદિ ક્ષેત્રની ભુજા (૫) બાજુ, દિશા
वाहा स्त्री० (बाधा) પીડા
वाहि अ० (बहिर्) બહાર
वाहिज्ज न० (बाधिर्य) બહેરાપણુ
वाहिया स्त्री० (वाहिका) જુઓ"બાહા" શબ્દ
वाहिर त्रि० (बाह्य) બહારનુ, દેખીતુ (૨) બાહ્ય અવધિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાનને એક પ્રકાર
वाहिर अ० (बहिस्) બહાર.
वाहिरग त्रि० (बहिरंग) બહારનુ (૨) આત્માની સાથે હમેંશાનો સબધ રાખનારનહીં
वाहिरपेसणकारिया स्त्री० (बाह्यप्रेषणकारिका) ઘર બહારનુ કાર્ય કરનારી સ્ત્રી
वाहिरप्पवाही स्त्री० (बाह्यप्रवाही) બહાર વ્હેતી
वाहिरिग } त्रि० (बाह्यक) બાહેરનુ
वाहिरिय }
वाहिरिया स्त्री० (बाहिरिका) બહાર (૨) પરૂ, નગરથી જૂદો પડેલો પાસેનો વસતિવાળો પ્રદેશ (૩) બહારનુ કામ કરનારી દાસી (૪) બહારની સભા
वाहिरिल्ल त्रि० (बाह्य) બહારનુ
वाहिम्बुका स्त्री० (बाह्यशम्बूका) ગોચરીની આઠમી વીથિ, બહારના ભાગમાથી શખ ॥ આવર્તની પેઠે ફરતા અદરના ભાગમા આવી ગોચરી કરવામા આવે તે
वाहु पु० स्त्री० (बाहु) ભુજા, હાથ
वाहुअ पु० (बाहुक) એ નામના એક તપસ્વી
वाहुवलि पु० (बाहुबलिन्) ભરત ચક્રવર્તીના નાના ભાઇનુ નામ
वाहुया स्त्री० (बाहुजा) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત
वाहुलेर न० (बाहुलेय) કાળો વાછડો
वाहुल्ल न० (बाहुल्य) આધિક્ય, ઘણે ભાગે, પ્રાયશ બહુલતા
वि त्रि० (द्वि) બે
वि } त्रि० (द्वितीय) બીજુ
विअ }
विअ न० (द्विक) બેનો સમુદાય
विआल स्त्री० न० (द्विचत्वारिंशत्) બેતાલીસ, ૪૨
विइय त्रि० (द्वितीय) બીજુ
विंट न० (वृन्त) ફૂલની દાડી, ડીંટડુ, બિંટડુ
विंटिआ स्त्री० (विण्टिका) પોટલી
विंदिय त्रि० (द्वीन्द्रिय) ચામડી ને જીભ એ બે ઇન્દ્રિયોવાળા
विंदु पु० न० (बिन्दु) બિંદુ, ટીપુ, ટપકુ
विंदुसार पु० (बिंदुसार) મૌર્યવંશી ચન્દ્રગુપ્તનો પુત્ર બિંદુસાર રાજા (૨) બિંદુસાર નામે ચૌદમો પૂર્વ
विंब न० (बिम्ब) પ્રતિબિંબ, પ્રતિછાયા (૨) લાકડાનુ કે લોહનુ બનાવેલ બિંબ (૩) સ્ત્રી પુરૂષના આકાર અને અવયવ શૂન્ય બાળક જન્મે તે
विंबफल न० (बिम्बफल) ગોળા, શાકની એક જાત
विंबोट्ठी स्त्री० (बिम्बोष्ठी) જેના હોઠ બિંબફળ-ગોળા જેવા લાલ હોય તેવી સ્ત્રી
विंमल त्रि० (विह्वल) આકુળ વ્યાકુળ

विंहणिज्ज त्रि० (बृंहणीय) धातुने पुष्ट કરनार-ભોજન મર્દન વગેરે

विचक्खु त्रि० (द्विचक्षु) ચક્ષુ ઇન્દ્રિય અને અવધિ જ્ઞાન એમ બે ચક્ષુ ધરનાર (દેવતા)

विट्ठ त्रि० (विष्ट) બેઠેલુ

विड न० (विड) વડાગરૂ મીઠુ

वितिय त्रि० (द्वितीय) બીજુ, બીજા નબરનુ

विन्ना स्त्री० (विन्ना) એ નામની નદી, બેના નદી

विब्बोअण न० ( ) ઓશીકુ

विब्बोइय न० (विब्बोकित) સ્ત્રીની શૃગાર ચેષ્ટાનો એક ભેદ

विब्बोय पु० (बिब्बोक) અભિમાન (૨) અનાદર, તિરસ્કાર

विराल पु० (बिडाल) બિલાડો, મીંદડુ

विरालिय न० (विरालिक) કદની એક જાત

विरालिया स्त्री० (बिडालिका) } બિલાડી
विराली स्त्री० (बिडाली) } (૨) ભુજપરિસર્પ વિશેષ, ભુજાથી ચાલનાર પ્રાણી

विल न० (बिल) ખાણ (૨) પર્વતની ગુફા (૩) ગગા અને સિન્ધુની પાસે વૈતાઢ્યને બે પડખે છત્રીસ છત્રીસ બિલ છે તે (૪) ખાબોચીયુ પાણીનો ખાડો (૫) રાફડો, સર્પ કે ઉંદરને રહેવાનુ દર (૬) કૂવો

विलकोलीकारक त्रि० (बिलकोलीकारक) બીજાને મોહમા નાખવા વાસ્તે ઉનટા વચનો બોલનાર

विललोण न० (बिललवण) ખાણથી ઉત્પન્ન થયેલુ મીઠુ

विल्ल पु० (बिल्व) બિલ્વનુ ઝાડ (૨) न० બિલ્વનુ ફળ

विल्लल पु० (बिल्वल) અનાર્યદેશ વિશેષ (૨) તે દેશમા રહેનાર મનુષ્ય જાતિ

विल्लियालक पु० (त्रिश्यालक) એક જાતનુ વાસ, તૃણવનસ્પતિ વિશેષ

विस न० (बिस) કદમૂળ (૨) કમળ આદિના નાળના તન્તુ, મૃણાલ

विसट्ठि स्त्री० (द्वाषष्टि) બાસઠ, ૬૨

विसत्तरि स्त्री० } (द्वासप्तति) બહોતેર, ૭૨
विसयरि } ની સખ્યા

विहप्पति पु० } (बृहस्पति) બહસ્પતિ ગ્રહ
विहस्सति }

वीज न० (बीज) બીજ

वीभच्छ त्रि० } (बीभत्स) જુગુપ્સિત ઘૃણા-
वीभत्थ } સુગ ઉત્પન્ન થાય તેવુ

वीय त्रि० (द्वितीय) બીજુ

वीय न० (बीज) બીજ, દાણા (૨) વીર્ય, શરીરનો એક ધાતુ (૩) હેતુ, કારણ (૪) ધર્મનુ બીજ-મૂળ કારણ, સમકિત

वीयवीयग पु० (बीजबीजक) પક્ષી વિશેષ

वीयपूर न० (बीजपूर) બીજોરાનુ ફળ

वीयविंटिय पु० (बीजवेष्टित) બીજમા રહેનાર ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

वीयबुद्धि त्रि० (बीजबुद्धि) જેમ એક બીજમાથી અનેક બીજ ઉત્પન્ન થઈ શકે છે તેમ એક અર્થવાળા પદથી અનેક અર્થને અનુસરનાર, અઠ્ઠાવીસ લબ્ધિમાની એક લબ્ધિવાળા

वीयरुइ स्त्री० (बीजरुचि) અનેક અર્થ બો ધક એક પદ સાભળીને થયેલ તત્ત્વરૂચિ, સમકિતના દશ પ્રકારમાનો એક (૨) त्रि० તેવી રૂચિવાળો

वीयरुह त्रि० (बीजरुह) બી વાવવાથી ઉગે તેવા વૃક્ષાદિ

वीयरुहा स्त्री० (बीजरुहा) બીજરૂહ નામની સાધારણ વનસ્પતિ

वीयवावन्न पु० (बीजव्यापन्न) વિકલેન્દ્રિય જીવ વિશેષ

वीयसुहुम न० (बीजसूक्ष्म) છાલનો આગલો ભાગ

वीया स्त्री० (द्वितीया) બીજ, તિથિ વિશેષ

वीहण त्रि० (भीषण) ભય ઉપજાવનાર

वीहणकर त्रि० (भयङ्कर) ભયકારક, ભયંકર

वीहणग } त्रि० (भीषणक) ભયજનક
वीहणय. }

वुइय त्रि० (उक्त) કહેલું, બોલેલ

वुंदि स्त्री० ( ) શરીર, દેહ

वुक्कस न० (बुक्कस) અડદ મગ વિગેરે કઠોળ ધાન્યની છાલ.

वुक्कस पु० ( ) નિષાદ પિતા અને અબષ્ઠી માતા, તેનાથી ઉત્પન્ન થયેલ એક જાત (२) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ

वुक्कास पु० ( ) વણકર, કપડા વણનાર

वुड्ड त्रि० (वृडित) પાણીમા ડુબી ગયેલ

वुद्ध त्रि० (बुद्ध) બોધ પામેલ, વિચારવાન્ પંડિત (२) પુ० કેવળજ્ઞાન પામેલ આત્મા (३) બુદ્ધમતના પ્રથમ આચાર્ય, શાક્યમુનિ (४) ત્રિ० જાગૃત, બોધ પામેલ (५) પુ० તીર્થંકર (६) આચાર્ય, સૂરિ

वुद्धपुत्त पु० (बुद्धपुत्र) આચાર્યના શિષ્ય

वुद्धमाणि त्रि० (बुद्धमानिन्) પોતાને પંડિત માનનાર

वुद्धि स्त्री० (बुद्धि) બુદ્ધિ, મતિ (२) અવાયનું એક નામ (३) રૂકિમ પર્વત ઉપરના મહાપુંડરીક દ્રહની અધિષ્ઠાત્રી દેવી (४) દેવ પ્રતિમા વિશેષ (५) અહિંસા, દયા.

वुद्धिकूड पु० (बुद्धिकूट) રૂપી પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનું પાંચમું કૂટ-શિખર

वुद्धिल्ल त्रि० (बुद्धिल) પોતે અજ્ઞ હોઇને બીજાની બુદ્ધિએ ચાલનાર, મૂર્ખ

वुध पु० (बुध) એ નામનો એક ગ્રહ

वुब्बुय पु० (बुद्बुद) પરપોટા (२) ગર્ભના બીજા અઠવાડિયાની અવસ્થા

वुय त्रि० (वक्तृ) બોલનાર

वुस न० (बुस) ફોતરા, ભુસ્સો

वुसि स्त्री० (वृषि) મુનિનું આસન

वुसिमंत त्रि० (वश्यवत्) (वृषिमत्) } ઇન્દ્રિય વશ કરનાર, સંયમી

वुह त्रि० (बुध) વિદ્વાન્, પંડિત, ડાહ્યો (२) પુ० બુધ નામનો ગ્રહ

वूर पु० (बूर) વનસ્પતિ વિશેષ (२) રુવાળા દ્રવ્યની એક જાત (३) બુરી, જાર બાજરાના ફોતરા

वेइंदिय पु० (द्वीन्द्रिय) જેને કાયા અને જીભ એ બે ઇન્દ્રિય હોય એવા જીવ

वेइंदियकाय पु० (द्वीन्द्रियकाय) બે ઇન્દ્રિય વાળા જીવની કાય-ભવસમૂહ

वेंट न० (वृन्त) દીંટીયું, ડિંટડું

वेदोणिय त्रि० (द्विद्रोणिक) બે દ્રોણ પ્રમાણ

वेन्ना स्त्री० (वेन्ना) એ નામની એક નદી

वेया स्त्री० (वेदा) એ નામની એક લતા-વેલ

वेयाहिअ } पु० स्त्री० (द्व्याहिक) બે
वेहिअ } આતરિયો તાવ (२) ત્રિ० બે દિવસનું

वेहिम त्रि० (द्वैधिक) બે ભાગ કરવા યોગ્ય

वोड न० ( ) કપાસના જીંડવા

वोडियसाला स्त्री० (वोंडिकशाला) કપાસ વેંચવાની શાળા-દુકાન

वोंदि स्त्री० ( ) શરીર, દેહ

वोंदिधर त्रि० (वोंदिधर) શરીરધારી, દેહ ધરનાર

वोंदिया स्त्री० ( ) શાખા

वोक्कस पु० (बुक्कस) વર્ણસંકર, બ્રાહ્મણથી શુદ્રામા ઉત્પન્ન થયેલ અથવા શુદ્રથી વૈશ્યાદિમા ઉત્પન્ન થયેલ

वोक्कसालिय पु० ( ) તન્તુવાય
वोड त्रि० ( ) જેનુ મસ્તક મુંડેલ હોય તે
वोड्डाण पु० ( ) એ નામની હરિત વનસ્પતિ
वोडिय पु० (बोटिक) દિગમ્બર જૈન સમ્પ્રદાય (૨) ત્રિ० તે સમ્પ્રદાયના અનુયાયી
वोडिय त्रि० ( ) લોચ કરેલ
वोधण न० (बोधन) ઉપદેશ, શિક્ષાવચન
वोधि स्त्री० (बोधि) સમ્યગ્દર્શન. (૨) ધર્મપ્રાપ્તિ
वोर न० (बदर) બોર, બદરીફળ
वोरी स्त्री० (बदरी) બોરડી
वोरु न० (बदर) બદરીફળ, બોર
वोरुट्ठी स्त्री० (बूरोष्ट्री) રૂ વગેરે ભરવાની બોરી
वोल पु० (बोल) બોલચાલ, કોલાહલ, ઘોઘાટ, ગડબડાટ હલચલ
वोलग पु० न० (ब्रोड) ડૂબવુ (૨) ખેચવુ
वोलिंदिलिवि स्त्री० (बोलन्दिलिपि) ૧૮ લિપિમાની એક
वोलित्तार पु० (ब्रुडितृ) ડૂબાડનાર
वोह पु० (बोध) બોધ, જાણવુ, ઉપદેશ (૨) સૂત્રનો ધર્મ-સ્વભાવ
वोहण न० } (बोधन) જગાડવુ (૨) જ
वोहणा स्त्री० } ણાવવુ
वोहय त्रि० (बोधक) બોધ આપનાર, ઉપદેશ આપનાર (૨) જગાડનાર
वोहि स्त्री० (बोधि) સમ્યક્ત્વ, સુદૃષ્ટિ (૨) ધર્મપ્રાપ્તિ (૩) અહિંસા, અનુકમ્પા, દયા
वोहित्थ न० ( ) વહાણ
वोहिदुल्लहा स्त्री० (बोधिदुर्लभा) બોધિ બીજના દુર્લભપણાની ભાવના
वोहिय त्रि० (बोधित) જણાવેલ, બોધ પમાડેલ (૨) વિકસિત
व्भिन त्रि० (भित्) ભેદન કરનાર, નાશ કરનાર

भ.

भइ स्त्री० (भृति) પગાર, આજીવિકા, વૃત્તિ
भइणी स्त्री० (भगिनी) બહેન
भइभत्त न० (भृतभक्त) ભૃતિ-રોજી-મુસારા તરીકેનુ ભોજન
भइय पु० (भृत्य) સેવક, નોકર
भइय त्रि० (भक्त) ભાગ કરેલ (૨) ખંડિત
भइय त्रि० (भाज्य) વિકલ્પથી હોવુ, અચોક્કસ હોવુ
भइरव पु० (भैरव) દેવ વિશેષ
भग पु० (भङ्ग) વિભાગ કરી વસ્તુનો ભેદ બતાવવો તે, ભાગો, પ્રસ્તાવ, વિકલ્પ (૨) નાશ (૩) ખંડ, ટુકડો કટકો (૪) એ નામનો એક આર્ય દેશ
भग पु० (भृङ्ग) ભ્રમર ભમરો
भगा स्त्री० (भङ्गा) વનસ્પતિ વિશેષ
भगिय न० (भाङ्गिक) શણનુ લુગડુ, શણીયુ વસ્ત્ર (૨) કીડાની લાળથી બનેલુ વસ્ત્ર
भगी त्रि० (भङ्गी) ભંગજાળ, ભાંગાનો સમૂહ (૨) એક તીખા રસવાળી વનસ્પતિ, સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત
भगुर त्रि० (भङ्गुर) ભાગનારૂ તુટી જનારૂ, વિનશ્વર

भंक्षा स्त्री० ((भस्त्रा) धमण
भंजग पु० (भञ्जक) એક પ્રકારનુ વૃક્ષ (२) त्रि० ભાગનાર
भंजण न० (भञ्जन) ભાગવુ (२) વિનાશ
भंजणा स्त्री० (भञ्जना) ભગ, ભાગવુ તે
भंड पु० (भाण्ड) એ નામનો એક દેશ (२) त्रि० તે દેશમા રહેનાર (૩) ભાડ, બહુરૂપી
भंड पु० (भाण्ड) માટીના ઠામવાસણ (२) વેચવાની ચીજો, માલ (૩) કરિયાણુ, દ્રવ્યસામગ્રી (૪) આભરણ, અલકાર વિશેષ (૫) પૂજાના ઉપગરણ (૬) ગૃહ, સ્થાન
भंडकरंडग पु० (भाण्डकरण्डक) દાગીનાનો કરડીઓ–ડાબલો.
भंडक्किया स्त्री० (भाण्डक्रिया) ભાડચેષ્ટા કરવી તે
भंडग पु० (भाण्डक) માટીના વાસણ (२) આભરણ, ઘરેણુ (૩) રજોહરણ આદિ સાધુની ઉપધિ (૪) સન્યાસીઓનુ એક ઉપકરણ
भंडण न० (भण्डन) દરડાથી યુદ્ધ કરવુ (२) ગાળદેવી, વઢવુ, ભાડવુ (૩) ક્રોધનો પર્યાય (૪) ડાભવાનુ શસ્ત્ર
भंडवाल त्रि० (भाण्डपाल) સરસામાન સાચવનાર
भंडवेयालिय पु० (भाण्डवैचारिक) કરિયાણાનો વ્યાપાર કરનાર
भंडागार पु० (भाण्डागार) ભડાર કોઠાર
भंडागारि पु० स्त्री० (भाण्डागारिन्) ભડારી, ભડારનો અધ્યક્ષ
भंडागारिणिया } स्त्री० (भाण्डागारिका)
भंडागारिणी } કોઠારની રક્ષા કરનાર સ્ત્રી
भंडार पु० (भाण्डकार) એક પ્રકારનો કારીગર
भंडार पु० (भाण्डागार) ભડાર ખજાનો
भंडारिय पु० (भाण्डागारिक) ખજાનચી, ભડારી.
भंडिया स्त्री० (भाण्डिका) થાળી
भंडिया स्त्री० ( ) ગાડી.
भंडीर न० (भण्डीर) ભડીર નામનુ ઉદ્યાન
भंडीरवडिंसय न० (भण्डीरावतंसक) મથુરા નગરીનુ એક ઉદ્યાન
भंत पु० (भदन्त) પૂજ્ય, માનનીય, ભગવાન્ (२) કલ્યાણકારક. (૩) સુખકારક
भंत त्रि० (भजत्) સેવા કરતો
भंत त्रि० (भात्) ચમકતો, પ્રકાશતો
भंत त्रि० (भवान्त) ભવનો અત કરનાર, મોક્ષનુ કારણ
भंत त्रि० (भयान्त) ભયનાશક
भंत न० (भ्रान्त) ભ્રાંતિપૂર્વક ચેષ્ટા, ૩૨ નાટકમાનુ એક (२) त्रि० અનવસ્થિત.
भंतिय पु० (भ्रान्तिक) વનસ્પતિ વિશેષ
भंभसार पु० (भम्भसार) શ્રેણિક રાજાનુ અપર નામ
भंभा पु० (भम्भा) વાદ્ય વિશેષ, ઢક્કા (२) ભો ભોનો અવાજ
भंभाभूय पु० (भम्भाभूत) ભાભા એ પ્રકારનો શબ્દ
भंसण न० (भ्रंशन) પડવુ, સરકવુ
भंसि त्रि० (भ्रंशिन्) પડનાર, નાશ પામનાર
भक्ख त्रि० (भक्ष्य) ભક્ષણ કરવા યોગ્ય વસ્તુ
भक्खण न० } (भक्षण) ખાવુ, ભક्षણ કરવુ
भक्खणया स्त्री० }
भक्खर पु० (भास्कर) સૂર્ય.
भक्खरास पु० (भास्वराभ) ગૌતમ ગોત્રની શાખા અને તેનો પુરુષ
भक्खि त्रि० (भक्षिन्) ભક્ષણ કરનાર ખાનાર
भक्खित त्रि० (भक्षित) ખાધેલું, ભક્ષણ કરેલ

भग पु० न० (भग) પૂર્વાફાલ્ગુની નક્ષત્રનો દેવતા (૨) યોનિ, પ્રાણિનુ ઉત્પત્તિ સ્થાન (૩) ઐશ્વર્ય (૪) રૂપ (૫) શ્રી (૬) યશ, કીર્તિ (૭) ધર્મ (૮) પ્રયત્ન (૯) સૂર્ય (૧૦) માહાત્મ્ય (૧૧) વૈરાગ્ય (૧૨) મોક્ષ (૧૩) વીર્ય (૧૪) ઇચ્છા (૧૫) ગુદા અથવા અંડકોશના બીજાનુ સ્થાન

भगदर पु० (भगदर) ભગદર નામનો રોગ

भगदरिय त्रि० (भगन्दरिक) ભગદર રોગવાળો

भगवई स्त्री० (भगवती) ઐશ્વર્યાદિ ગુણ-સમ્પન્ન સ્ત્રી વિશેષ (૨) ભગવતી સૂત્ર, પાચમુ અગસૂત્ર (૩) ભગવાનની વાણી (૪) વિદ્યા

भगवंत पु० (भगवत्) ઐશ્વર્યાદિ ગુણયુક્ત, ભગવાન્

भगवती स्त्री० (भगवती) જુઓ "ભગવઈ" શબ્દ

भगिणी स्त्री० (भगिनी) ભગિની, બહેન

भगिणीवइ पु० (भगिनीपति) બહેનનો પતિ, બનેવી

भग्ग त्रि० (भग्न) ભાગેલુ, તુટેલુ

भग्गइ पु० (भर्गजित) એ નામના એક રાજર્ષિ, ક્ષત્રિય સન્યાસી

भग्गय त्रि० (भग्नक) પરાઙ્મુખ થયેલ, ભાગેલ

भग्गवेस पु० (भार्गवेश्मन्) ભરણીનક્ષત્રનુ ગોત્ર

भज्ज त्रि० (भाज्य) ભજનાએ-વિકલ્પે હોવા યોગ્ય

भज्जण न० (भ्रज्जन) ભુજવુ, શેકવુ

भज्जणअ न० (भ्रज्जनक) ભુજવાનુ વાસણ

भज्जा स्त्री० (भार्या) સ્ત્રી પત્ની

भज्जिम त्रि० (भ्रज्य) શેકવા લાયક

भज्जिय त्रि० (भ्रज्जित) શેકેલ

भज्जिया स्त्री० (भर्जिका) ભાજી

भट पु० (भट) યોદ્ધો, સુભટ

भट्ट पु० (भट) દેશ વિશેષ પ્રસિદ્ધ પ્રશસ્ત સબોધન

भट्टारग } पु० (भट्टारक) પૂજ્ય, પૂજનીય
भट्टारय }

भट्टि पु० (भर्तृ) ભરતાર, પોષણ કરનાર (૨) શેઠ

भट्ठ पु० (भ्राष्ट्र) શેકવાનુ સ્થાન, ભાડો

भट्ठ त्रि० (भ्रष्ट) પડી ગયેલુ, ભ્રષ્ટ થયેલુ

भट्ठि स्त्री० (   ) રેતી કે કચરા વિ-નાનો માગ

भड पु० (भट) યોદ્ધો, લડવૈયો (૨) ચર, જાસુસ

भडक्खइत्ता स्त्री० (भटखादिता) સુભટની માફક બળ દેખાડી જ્યા આહારાદિ મેળવવામા આવે તે પ્રવ્રજ્યા

भडग पु० (भटक) અનાર્ય દેશ વિશેષ (૨) તે દેશમા રહેનાર એક મ્લેચ્છ જાતિ

भणग त्रि० (भणक) ભણનાર, પ્રતિપાદન કરનાર

भणिइ स्त्री० (भणिति) કથન, બોલચાલ

भणित त्रि० (भणित) કહેલ, બોલેલ (૨) મન્મથને ઉદ્દીપિત કરનાર રતિવેળાનો શબ્દ

भणिय त्रि० (भणित) કહેલુ કથન કરેલુ

भणिर त्रि० (भणनशील) બોલનાર

भति स्त्री० (भृति) રોજી, આજીવિકા, નોકરી, મજુરી

भतिय न० (भृतिक) એ નામનુ પવગ જાતિનુ વૃક્ષ

भत्त पु० न० (भक्त) ભોજન, રાંધેલુ અન્ન (૨) ભક્ત પૂજારી

भत्तकहा स्त्री० (भक्तकथा) ભોજન સબધી વાત

भत्तघर न० (भक्तगृह) ભોજનશાળા, રસોડુ

भंझा स्त्री० ((भम्रा) धमण
भजग पु० (भञ्जक) એક પ્રકારનુ વૃક્ષ (૨) ત્રિ० ભાગનાર
भजण न० (भञ्जन) ભાગવુ (૨) વિનાશ
भजणा स्त्री० (भञ्जना) ભગ, ભાગવુ તે
भड पु० (भण्ड) એ નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનાર (૩) ભાડ, બહુરૂપી
भंड पु० (भाण्ड) માટીના ઠામવાસણ (૨) વેચવાની ચીજો, માલ (૩) કરિયાણુ, દ્રવ્યસામગ્રી (૪) આભરણ, અલકાર વિશેષ (૫) પૂજાના ઉપગરણ (૬) ગૃહ, સ્થાન
भंडकरडग पु० (भाण्डकरण्डक) દાગીનાનો કરડીઓ–ડાબલો
भंडक्किया स्त्री० (भाण्डक्रिया) ભાડચેષ્ટા કરવી તે
भडग पु० (भाण्डक) માટીના વાસણ (૨) આભરણ, ઘરેણુ (૩) રજોહરણ આદિ સાધુની ઉપધિ (૪) સન્યાસીઓનુ એક ઉપકરણ
भडण न० (भण्डन) દણ્ડાથી યુદ્ધ કરવુ (૨) ગાળદેવી, વઢવુ, ભાડવુ (૩) ક્રોધનો પર્યાય (૪) ડાભવાનુ શસ્ત્ર
भंडवाल त्रि० (भाण्डपाल) સરસામાન સાચવનાર
भंडवेयालिय पु० (भाण्डवैचारिक) કરિયાણાનો વ્યાપાર કરનાર
भडागार पु० (भाण्डागार) ભડાર કોઠાર
भंडागारि पु० स्त्री० (भाण्डागारिन्) ભડારી, ભડારનો અધ્યક્ષ
भडागारिणिया } स्त्री० (भाण्डागारिका) कोठारनी रक्षा करनार स्त्री
भडागारिणी }
भडार पु० (भाण्डकार) એક પ્રકારનો કારીગર
भडार पु० (भाण्डागार) ભડાર, ખજાનો
भंडारिय. पु० (भाण्डागारिक) ખજાનચી, ભડારી
भडिया स्त्री० (भाण्डिका), થાળી
भंडिया स्त्री० (   ) ગાડી
भडीर न० (भडीर) ભડીર નામનુ ઉદ્યાન
भडीरवडिसय न० (भण्डीरावतमक) મથુરા નગરીનુ એક ઉદ્યાન
भत पु० (भदन्त) પૂજ્ય, માનનીય, ભગવાન્ (૨) કલ્યાણકારક (૩) સુખકારક.
भत त्रि० (भजत्) સેવા કરતો
भंत त्रि० (भात्) ચમકતો, પ્રકાશતો
भत त्रि० (भवान्त) ભવનો અત કરનાર, મોક્ષનુ કારણ
भंत त्रि० (भयान्त) ભયનાશક
भत न० (भ्रान्त) ભ્રાતિપૂર્વક ચેષ્ટા, ૩૨ નાટકમાનુ એક (૨) ત્રિ० અનવસ્થિત
भतिय पु० (भ्रान्तिक) વનસ્પતિ વિશેષ
भंभसार पु० (भम्भसार) શ્રેણિક રાજાનુ અપર નામ
भभा पु० (भभा) વાદ્ય વિશેષ, ઢક્કા (૨) ભો ભોનો અવાજ
भभाभूय पु० (भभाभूत) ભાભા એ પ્રકારનો શબ્દ
भसण न० (भ्रशन) પડવુ, સરકવુ
भसि त्रि० (भ्रशिन्) પડનાર, નાશ પામનાર
भक्ख त्रि० (भक्ष्य) ભક્ષણ કરવા યોગ્ય વસ્તુ
भक्खण न० } (भक्षण) ખાવુ, ભક્ષણ કરવુ
भक्खणया स्त्री० }
भक्खर पु० (भास्कर) સૂર્ય
भक्खराभ पु० (भास्कराभ) ગૌતમ ગોત્રની શાખા અને તેનો પુરૂષ
भक्खि त्रि० (भक्षिन्) ભક્ષણ કરનાર, ખાનાર
भक्खित त्रि० (भक्षित) ખાધેલુ, ભક્ષણ કરેલ

भग पु० न० (भग) पूर्वाफाल्गुनी नक्षत्रनो देवता (२) योनि, प्राणिनु उत्पत्ति स्थान (३) ऐश्वर्य (४) रूप (५) श्री (६) यश, कीर्ति (७) धर्म (८) प्रयत्न (९) सूर्य (१०) माहात्म्य (११) वैराग्य (१२) मोक्ष (१३) वीर्य (१४) इच्छा (१५) गुदा अथवा अंडकोशना बीजनु स्थान

भगद्दर पु० (भगदर) भगदर नामनो रोग

भगदरिय त्रि० (भगदरिक) भगदर रोगवाळो

भगवई स्त्री० (भगवती) ऐश्वर्यादि गुणसम्पन्न स्त्री विशेष (२) भगवती सूत्र, पांचमु अगसूत्र (३) भगवाननी वाणी (४) विद्या

भगवंत पु० (भगवत्) ऐश्वर्यादि गुणयुक्त, भगवान्

भगवती स्त्री० (भगवती) जुओ "भगवई" शब्द

भगिणी स्त्री० (भगिनी) भगिनी, बहेन

भगिणीवइ पु० (भगिनीपति) बहेननो पति, बनेवी

भग्ग त्रि० (भग्न) भागेलु, तुटेलु

भग्गइ पु० (भर्गजित) ए नामना एक राजर्षि, क्षत्रिय सन्यासी

भग्गय त्रि० (भग्नक) पराङ्मुख थयेल, भागेल

भग्गवेस पु० (भार्गवेश्मन्) भरणीनक्षत्रनु गोत्र

भज्ज त्रि० (भाज्य) भजनाए-विकल्पे होवा योग्य

भज्जण न० (भ्रज्जन) भुजवु, शेकवु

भज्जणग न० (भ्रज्जनक) भुजवानु वासण

भज्जा स्त्री० (भार्या) स्त्री, पत्नी

भज्जिम त्रि० (भ्रज्य) शेकवा लायक

भज्जिय त्रि० (भ्रज्जित) शेकेल

भज्जिया स्त्री० (भर्जिका) भाजी

भट्ट पु० (भट) योद्धो, सुभट

भट्ट पु० (भट्ट) देश विशेष प्रसिद्ध प्रशस्त सबोधन

भट्टारग } पु० (भट्टारक) पूज्य, पूजनीय
भट्टारय }

भट्टि पु० (भर्तृ) भरतार, पोषण करनार (२) शेठ

भट्ठ पु० (भ्राष्ट्र) शेकवानु स्थान, भाठो

भट्ठ त्रि० (भ्रष्ट) पडी गयेलु, भ्रष्ट थयेलु

भट्ठि स्त्री० ( ) रेती के कचरा विनानो मार्ग

भड पु० (भट) योद्धो, लडवैयो (२) चर, जासुस

भडक्खइत्ता स्त्री० (भटखादिता) सुभटनी माफक बळ देखाडी ज्या आहारादि मेळववामा आवे ते प्रव्रज्या

भडग पु० (भटक) अनार्य देश विशेष (२) ते देशमा रहेनार एक म्लेच्छ जाति

भणग त्रि० (भणक) भणनार, प्रतिपादन करनार

भणिइ स्त्री० (भणिति) कथन, बोलचाल

भणित त्रि० (भणित) कहेल, बोलेल (२) मन्मथने उद्दीपित करनार रतिवेळानो शब्द

भणिय त्रि० (भणित) कहेलु कथन करेलु

भणिर त्रि० (भणनशील) बोलनार

भति स्त्री० (भृति) रोजी, आजीविका, नोकरी, मजुरी

भतिय न० (भृतिक) ए नामनु पलंग जातिनु वृक्ष

भत्त पु० न० (भक्त) भोजन रांधेलु अन्न (२) भक्त पूजारी

भत्तकहा स्त्री० (भक्तकथा) भोजन सबधी वात

भत्तघर न० (भक्तगृह) भोजनशाळा, रसोडु

भत्तपइन्ना स्त्री० (भक्तप्रतिज्ञा) ભોજનના પચ્ચખાણ, સંથારાનો એક પ્રકાર (૨) જેમા ભક્ત પ્રતિજ્ઞાનો અધિકાર છે એવા એક પઇન્ના-શાસ્ત્રનુ નામ

भत्तपच्चक्खाण न० (भक्तप्रत्याख्यान) હલન ચલન ક્રિયાને ન તજતા કેવળ ભોજનાદિનો ત્યાગ કરવો તે, સંથારાનો એક પ્રકાર

भत्तपच्चक्खाणमरण (भक्तप्रत्याख्यानमरण) સંથારો કરી સમાધિભાવે મરવુ તે, પંડિત મરણનો એક પ્રકાર

भत्तपरिन्नाय पु० (भक्तपरित्याग) ભોજન-ખાનપાનનો ત્યાગ, સંથારો કરવો તે

भत्तपरिण्णा स्त्री०, **भत्तपरिन्ना** (भक्तपरिज्ञा) ભોજનાદિની પરિજ્ઞા-પચ્ચખાણ કરવા તે, અનશન-સંથારો

भत्तपाण न० (भक्तपान) ભાતપાણી, અન્નજળ

भत्तपाणोमोयरिया स्त्री० (भक्तपानावमोदरिका) આહાર ઓછો કરવો તે, હમેશના પ્રમાણથી થોડુ ખાવુ તે, ઉણોદરી તપનો એક પ્રકાર

भत्तया स्त्री० (भर्तृका) સ્વામીવાળી, સધવા, જેનો ધણી હોય એવી સ્ત્રી

भत्तवेयण न० (भक्तवेतन) રોજી તરિકે અન્નપાનાદિનુ વેતન અપાય તે

भत्तवेळा स्त्री० (भक्तवेला) ભોજન સમય

भत्तसाला स्त्री० (भक्तशाला) રસોડુ, ભોજનગૃહ

भत्तार पु० (भर्तृ) પતિ, સ્વામી, નાથ

भत्ति स्त्री० (भक्ति) રચના (૨) ચિત્ર વિશેષ, ભાત (૩) ભક્તિ, પૂજ્યભાવથી સેવા સત્કાર કરવો તે (૪) અનેક પ્રકારે વિભાગ કરવો તે (૫) એકાગ્ર વૃત્તિ

भत्तिघर न० (भक्तिगृह) ઘર વિશેષ

भत्तिचित्त न० (भक्तिचित्र) નાના પ્રકારના ચિત્રામણની ભાતથી ચિત્રિત

भत्तिज्ज पु० (भ्रातृव्य) ભત્રીજો, ભાઇનો દીકરો

भत्तोस पु० न० (भक्तोष) ગેહુંના ધઉં ચણા વિગેરે

भत्थिय त्रि० (भस्त्रित) અગ્નિથી બાળી ભસ્મ કરવુ તે

भद्द न० (भद्र) કલ્યાણ, મંગલ, શ્રેય (૨) ધૈર્યાદિ ગુણયુક્ત ભદ્ર જાતિનો ઉત્તમ હાથી (૩) આવતી ચોવીસીના ત્રીજા બળદેવ (૪) બીજ, સાતમ અને બારસ એ ત્રણ તિથિ, ભદ્રાતિથી (૫) એ નામનુ મહાશુક્ર દેવલોકનુ એક વિમાન (૬) વનસ્પતિ વિશેષ, કંદની એક જાત (૭) સૂર્યભદ્ર તથા સૂર્યદ્વીપના દેવતાનુ નામ (૮) ધનુષ્ય (૯) ભદ્ર નામનુ એક તપ (૧૦) આવતી ચોવીસીના ભરતક્ષેત્રના ચોવિશમા તીર્થંકર (૧૧) સંભૂતિવિજયના શિષ્ય (૧૨) त्रि० સારી જાતિનુ, ઉત્તમ, સુન્દર, ભલું, સારૂ (૧૩) સરલ સ્વભાવી, ભદ્રિક (૧૪) न० ભદ્રાસન

भद्दं अ० (भद्र) કલ્યાણ, આશીર્વાદરૂપ

भद्दत पु० ( ) ભગવાન્, પૂજ્ય, શ્રીમાન્

भद्दग त्रि० (भद्रक) સારો, ગુણવાન્, ભદ્રિક

भद्दगुत्त पु० (भद्रगुप्त) એ નામના એક જૈન આચાર્ય

भद्दगुत्तिय न० (भद्रगुप्तिक) એ નામનુ એક જૈન મુનિકુળ

भद्दजस पु० (भद्रयशस्) એ નામના પાર્શ્વનાથના એક ગણધર (૨) આર્યસુહસ્તિના શિષ્ય

भद्दजिण पु० (भद्रजिन) ભરતક્ષેત્રના ભાવી ચોવીસમા તીર્થંકર

भद्दणादि पु० (भद्रनदि) અભયપુરના ધનાવહ રાજાના એક કુમારનુ નામ

भद्दपडिमा स्त्री० (भद्रप्रतिमा) બે દિવસના કાઉસગ્ગનુ એક તપ

भद्दवाहु पु० (भद्रबाहु) યશોભદ્રના શિષ્ય, કલ્પસૂત્ર તથા નિર્યુક્તિ આદિ ગ્રન્થના કર્તા, ભદ્રબાહુ સ્વામી

भद्दमण त्रि० (भद्रमनस्) ભદ્ર હાથીના જેવુ જેનુ ધૈર્યવાળુ મન હોય તે

भद्दमुत्था स्त्री० (भद्रमुस्ता) નાગરમોથ સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત

भद्दय त्रि० (भद्रक) ભદ્રવૃત્તિવાળો, સરળ, ભદ્રિક (૨) ગુરૂની શિક્ષાથી ઇન્દ્રિયોને નિયમમા રાખનાર (૩) પુ० સારો શબ્દ (૪) ભદ્રકકુમાર નામે એક યુવરાજ

भद्दया स्त्री० (भद्रता) સરલતા

भद्दलपुर न० (भद्दलपुर) એ નામનુ જિતશત્રુ રાજાનુ નગર

भद्दलय त्रि० (भद्रक) ભદ્ર પ્રકૃતિવાળો

भद्दवय पु० (भाद्रपद) ભાદરવો મહિનો

भद्दवया स्त्री० (भाद्रपदा) પૂર્વા ભાદ્રપદ અને ઉત્તરા ભાદ્રપદ એ બે નક્ષત્ર

भद्दसाल न० (भद्रशाल) મેરૂ પર્વતની તળાટીમા આવેલુ ભદ્રશાળ વન

भद्दसेण पु० (भद्रसेन) અસુરકુમારના ઇન્દ્ર ધરણેન્દ્રની સેનાનો આધપતિ (૨) એ નામના એક શેઠ

भद्दा स्त्री० (भद्रा) એ નામની કોશલ રાજાની પુત્રી (૨) પ્રથમ બળદેવની માતા (૩) દક્ષિણ દિશાના અંજનક પર્વતની પૂર્વ તરફની ભદ્રા નામની વાવ (૪) પૂર્વાદિ દિશામા ચાર ચાર પ્રહર સુધી કાઉસગ્ગ કરવાની પ્રતિજ્ઞા લેવી તે (૫) એ નામની એક સ્ત્રી (૬) જમ્બૂ સુદર્શનાનુ એક નામ (૭) કાકદી નગર વાસી ધન્ના અણગારની માતા (૮) નુમનિ રાજાની ભાર્યા (૯) ત્રીજા ચક્રવર્તીની માતા (૧૦) ગોશાળાની માતાનુ નામ (૧૧) બીજા ચક્રવર્તીની સ્ત્રી (૧૨) બીજ, સાતમ અને બારસ એ ત્રણ તિથિ (૧૩) ધન્નાસાર્થવાહની સ્ત્રી (૧૪) અંતગડ સૂત્રના સાતમા વર્ગના નવમા અધ્યયનનુ નામ (૧૫) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની રાણી (૧૬) પશ્ચિમ દિશાના રૂચક પર્વતપર વસનારી આઠ દિશાકુમારીઓમાની સાતમી (૧૭) કામદેવજી શ્રાવકની સ્ત્રીનુ નામ (૧૮) મહાવીર સ્વામીના ત્રીજા શ્રાવક ચુલણીપિયાની ભાર્યાનુ નામ (૧૯) કલાદ સોનીની સ્ત્રી (૨૦) તેતલિપુત્રની માતા (૨૧) જિનદત્તસાર્થવાહની સ્ત્રી (૨૨) સાગરદત્તની ધર્મપત્ની (૨૩) દરાખ, દ્રાક્ષ (૨૪) અહિંસા, દયા (૨૫) રાજા શ્રેણિકની એક પત્ની

भद्दासण न० (भद्रासन) એક પ્રકારનુ આસન (૨) આઠ મગલિક પૈકી પાચમુ

भद्दिज्जिया स्त्री० (भद्रिया) જૈન મુનિઓની એક શાખા

भद्दिया स्त्री० (भद्रिका) ભદ્રવાળી, કલ્યાણી (૨) ભદ્રિકા નામની એક નગરી

भद्दिलपुर न० (भद्दिलपुर) મલય દેશનુ એક મુખ્ય નગર

भद्दुत्तरपडिमा स्त्री० (भद्रोत्तरप्रतिमा) એ નામનુ એક તપ

भद्दुत्तरवर्डिसग न० (भद्रोत्तरावतंसक) મહા શુક્ર દેવલોકનુ એક વિમાન

भम्म त्रि० ( ) લેવા યોગ્ય

भम पु० (भ्रम) ચક્કાવો, ભમવુ તે

भमण न० (भ्रमण) ભમવુ રખડવુ

भमर पु० (भ्रमर) ભ્રમર, ભમરો

भमरटेंटा स्त्री० ( ) જમવાની માફક અખિલ આમન્ત્રણ

भमररुअ पु० (भ्रमररुत) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ
भमरिल्ली स्त्री० (भ्रमरी) ભમરી
भमरी स्त्री० (भ्रमरी) વાદ્ય વિશેષ
भमली स्त्री० (भ्रमरी) ચકરી
भमाड पु० (भ्रम) ભ્રમણ, ઘૂમવુ
भमास पु० (भमाष) વનસ્પતિ વિશેષ
भमि स्त्री० (भ्रमि) પાણીમા ચક્રાકાર કુડાળા થાય તે (૨) ચિત્તભ્રમ કરવાની શક્તિ
भमिर त्रि० (भ्रमिर) ફરનાર, ભ્રમણ કરનાર. (૨) ભમરો
भमुआ } **भमुहा** } **भमुही** } स्त्री० (भ्रू) ભમ્મર, ભવા
भय न० (भय) ભય, ડર, ત્રાસ, બીક (૨) મોહનીયની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ચારિત્રમા ભય પામે
भयअ पु० (भृतक) ચાકર, નોકર
भयंकर त्रि० (भयकर) ભય કરનાર (૨) પુ૦ પ્રાણીનો વધ, હિંસા
भयत पु० (भदन्त) મહાનુભાવ, શ્રેષ્ઠ, પૂજ્ય, ગુરૂ
भयतार पु० (भयत्रातृ) ભયથી બચાવનાર, ભગવાન્
भयक } **भयग** } पु० (भृतक) પેટવડીઓ નોકર
भयण न० (भजन) લોભ, આશા, તૃષ્ણા
भयणा स्त्री० (भजना) વિકલ્પ, કથચિત્ હોય કથચિત્ ન હોય તે
भयणिज्ज त्रि० (भजनीय) વિકલ્પે હોવા યોગ્ય
भयवत पु० (भगवत्) ભગવાન્ પૂજ્ય, ઐશ્વર્યવાન્
भयसरणा स्त्री० (भयसज्ञा) ભયની મના-લાગણી, ચાર સનામાની એક
भयाणीय त्रि० (भयानीत) ભય લાવનાર, ભયાનક
भयालि पु० (भयालि) જબૂદ્વીપના ભરતખડમા થનાર ૧૯ મા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનુ નામ
भयावह त्रि० (भयावह) ભય દેનાર, ભયકર
भर पु० न० (भर) ભાર, બોજો, સામાન (૨) વિનયની પ્રવૃત્તિરૂપ આચાર (૩) સમૂહ (૪) લાકડા વગેરેનો ભારો
भरअ त्रि० (भरक) ભાર ભરનાર
भरण न० (भरण) પૂરવુ, ભરવુ
भरणी स्त्री० (भरणी) એ નામનુ નક્ષત્ર
भरह पु० (भरत) ભરતક્ષેત્ર, ભારતવર્ષ (૨) ભરત નામના પ્રથમ ચક્રવર્તી, ઋષભદેવના પુત્ર (૩) આવતી ઉત્સર્પિણીના પ્રથમ ચક્રવર્તીનુ નામ
भरहकुड पु० (भरतकूट) ચુલ્લહિમવત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનુ ત્રીજુ કૂટ-શિખર
भरहराय पु०(भरतराज) ભરતક્ષેત્રનો રાજા, ચક્રવર્તી
भरहवास न० (भारतवर्ष) ભારતવર્ષ, ભરતક્ષેત્ર
भरिम त्रि० (भरिम) ભરીને બનાવેલ
भरिय त्रि० (भृत) ભરેલુ, પૂર્ણ કરેલુ
भरु पु० (भरु) એ નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ૦ તે દેશમા રહેનાર
भल्ल पु० (भल्ल) ભાલુ, અણીયાળુ એક શસ્ત્ર
भल्लकी स्त्री० (भल्ली) રીંછડી
भल्लाय पु० (भल्लात) વનસ્પતિ વિશેષ
भल्लिअ पु० (भल्लि) વિષય વધારનારી કોઈ એક દશા
भल्लिया स्त्री० (भद्रता) ભલાઈ, સારાપણુ
भव पु० (भव) સસાર, જન્મ મરણ (૨) પન્નવણા સૂત્રના તૃતીય પદના વીસમા

દ્વારનુ નામ (૩) સસારનુ કારણ (૪) નરકાદિ યોનિ (૫) ન૦ દેવવિમાન વિશેષ

भवत પુ૦ (भवत्) આપ, તમે

भवतर ન૦ (भवान्तर) જન્માન્તર

भवट्ठिइ સ્ત્રી૦ (भवस्थिति) દેવ આદિ યોનિમા ઉત્પત્તિના કાળની મર્યાદા

भवण ન૦ (भवन) ઘર, મહેલ, પ્રાસાદ (૨) ભવનપતિ દેવતાના નિવાસસ્થાન, ભવનપતિના ભવન (૩) સત્તા

भवणगिह ન૦ (भवनगृह) ભોયરૂ

भवणरुक्ख પુ૦ (भवनवृत्त) ભવનરૂપે પરિણામ પામે તેવા કલ્પવૃક્ષ

भवणवइ પુ૦ (भवनपति) ભવનપતિ જાતના દેવતા

भवणवडिंसग ન૦ (भवनावतंसक) મુખ્ય ભવન, રાજ્યભવન

भवणवासि પુ૦ (भवनवासिन्) ભવનપતિ દેવતા, ભવનમા રહેનાર દેવતા

भवत्थ ત્રિ૦ (भवस्थ) સસારમા રહેલ

भवधारणिज्ज પુ૦ (भवधारणीय) ભવના છેડા સુધી–આયુષ્ય પૂરૂ થતા સુધી ધારણ કરી શકાય તે શરીર, મૂળ શરીર

भवधारणिया સ્ત્રી૦ (भवधारणिका) નારકી દેવતાના ભવસમ્બન્ધથી પ્રાપ્ત થયેલ વૈક્રેય શરીરની મૂળ અવગાહના

भवन ન૦ (भवन) થવુ, બનવુ

भवपच्चइ ન૦ (भवप्रत्ययिन्) દેવતા તથા નારકીના ભવને યોગે ઉત્પન્ન થતુ અવધિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ

भवपच्चइअ ન૦ (भवप्रत्ययिक) જુઓ ઉપનો શબ્દ

भवविवागा સ્ત્રી૦ (भवविपाका) ભવને નિમિત્તે ઉદયમા આવી વિપાક આપે તેવી કર્મપ્રકૃતિ

भवसिद्धिय ત્રિ૦ (भव्यसिद्धिक) સસારથી મોક્ષ પામનાર જીવ, સિદ્ધિ પામવાને યોગ્ય જીવ

भविय પુ૦ (भव्य) મોક્ષ જવાને યોગ્ય જીવ, ભવિ જીવ (૨) થવાનુ ભવિષ્યમા થવા યોગ્ય

भविय ત્રિ૦ (भविक) સિદ્ધ થવાને યોગ્ય

भवियजन પુ૦ (भविकजन) ભવ્ય જન

भवियदव्व ન૦ (भविकद्रव्य) જીવને મરીને જે ગતિમા જવાનુ હોય તે ગતિની અપેક્ષાએ તે જીવ ભવિયદવ્વ કહેવાય

भवियव्वया સ્ત્રી૦ (भवितव्यता) ભાવી, ભવિષ્ય

भवियसरीर પુ૦ (भविकशरीर) આવશ્યક આદિ શાસ્ત્ર જાણતો નથી પણ ભવિષ્યમા જાણશે એવા પુરૂષનુ શરીર

भविस्स ત્રિ૦ (भविष्यत्) ભવિષ્ય કાળમા થનાર

भव्व ત્રિ૦ (भव्य) યોગ્ય, ઉત્તમ (૨) મોક્ષ પામવાને લાયક (૩) ભાવી, થવાનુ

भव्वा સ્ત્રી૦ (भव्या) દ્રાક્ષ, દરાખ

भसेल પુ૦ ( ) શાળના કણુશાની અણી–રૂવાલ

भसोल ન૦ (भसोल) નાટકની એક વિધિ

भाअ પુ૦ (भाग) ભાગ, પ્રદેશ, હિસ્સો

भाइ પુ૦ (भ्रातृ) ભાઇ, બન્ધુ સહોદર

भाइणिज्ज પુ૦ સ્ત્રી૦ } (भागिनेय) ભાણેજ, બ્હેનનો દીકરો
भाइणेज्ज }

भाइल्ल ત્રિ૦ (भागिक) ભાગ લેનાર, ભાગીદાર

भाउ પુ૦ (भ्रातृ) ભાઇ, સહોદર

भाउज्जा સ્ત્રી૦ } (भ्रातृजाया) ભાભી, ભાઇની વહુ
भाउज्जाइया }

भाग પુ૦ (भाग) ભાગ, હિસ્સો (૨) પ્રભાવ (૩) પૂજા, ભજન

भमरुअ पु० (भ्रमरस्त) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ
भमरिल्ली स्त्री० (भ्रमरी) ભમરી
भमरी स्त्री० (भ्रमरी) વાદ્ય વિશેષ
भमली स्त्री० (भ्रमरी) ચકરી
भमाड पु० (भ्रम) ભ્રમણ, ઘૂમવુ
भमास पु० (भमाष) વનસ્પતિ વિશેષ
भमि स्त्री० (भ्रमि) પાણીમા ચક્રાકાર કુડાળા થાય તે (૨) ચિત્તભ્રમ કરવાની શક્તિ
भमिर त्रि० (भ्रमिर) ફરનાર, ભ્રમણ કરનાર (૨) ભમરો
भमुआ } **भमुहा** } **भमुही** } स्त्री० (भ्रू) ભમ્મર, ભવા
भय. न० (भय) ભય, ડર, ત્રાસ, બીક (૨) મોહનીયની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ચારિત્રમા ભય પામે
भयअ पु० (भृतक) ચાકર, નોકર
भयकर त्रि० (भयकर) ભય કરનાર (૨) પુ० પ્રાણીનો વધ, હિસા
भयत पु० (भदन्त) મહાનુભાવ, શ્રેષ્ઠ, પૂજ્ય, ગુરૂ
भयतार पु० (भयत्रातृ) ભયથી બચાવનાર, ભગવાન્
भयक } **भयग** } पु० (भतक) પેટનડીઓ નોકર
भयण न० (भजन) લોભ, આશા, તૃષ્ણા
भयणा स्त्री० (भजना) વિકલ્પ, કથચિત્ હોય કથચિત્ ન હોય તે
भयणिज्ज त्रि० (भजनीय) વિકલ્પે હોવા યોગ્ય
भयवत पु० (भगवत्) ભગવાન્ પૂજ્ય, ઐશ્વર્યવાન્
भयसरणा स्त्री० (भयसज्ञा) ભયની સજ્ઞા—લાગણી, ચાર સજ્ઞામાની એક
भयाणीय त्रि० (भयानीत) ભય લાવનાર, ભયાનક.
भयालि पु० (भयालि) જબૂદ્વીપના ભરતખડમા થનાર ૧૯ મા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનુ નામ
भयावह त्रि० (भयावह) ભય દેનાર, ભયકર
भर पु० न० (भर) ભાર, બોજો, સામાન (૨) વિનયની પ્રવૃત્તિરૂપ આચાર (૩) સમૂહ (૪) લાકડા વગેરેનો ભારો
भरअ त्रि० (भरक) ભાર ભરનાર
भरण न० (भरण) પૂરવુ, ભરવુ
भरणी स्त्री० (भरणी) એ નામનુ નક્ષત્ર
भरह पु० (भरत) ભરતક્ષેત્ર, ભારતવર્ષ (૨) ભરત નામના પ્રથમ ચક્રવર્તી, ઋષભદેવના પુત્ર (૩) આવતી ઉત્સર્પિણીના પ્રથમ ચક્રવર્તીનુ નામ
भरहकुड पु० (भरतकूट) ચુલ્લહિમવત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનું ત્રીજુ કૂટ–શિખર
भरहराय पु०(भरतराज) ભરતક્ષેત્રનો રાજા, ચક્રવર્તી
भरहवास न० (भारतवर्ष) ભારતવર્ષ, ભરતક્ષેત્ર
भरिम त्रि० (भरिम) ભરીને બનાવેલ
भरिय त्रि० (भृत) ભરેલું, પૂર્ણ કરેલુ
भरु पु० (भरु) એ નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનાર.
भल्ल पु० (भल्ल) ભાલું, અણીયાળુ એક શસ્ત્ર
भल्लकी स्त्री० (भल्की) રીંછડી
भल्लाय पु० (भल्लात) વનસ્પતિ વિશેષ
भल्लिअ पु० (भल्लिक) વિષય વધારનારી કોઈ એક દવા
भलिया स्त्री० (भद्रता) ભલાઇ, સારાપણુ
भव पु० (भव) સસાર, જન્મ મરણ (૨) પન્નવણા સૂત્રના તૃતીય પદના બીજામા

દ્વારનુ નામ (૩) સસારનુ કારણ (૪) નરકાદિ યોનિ (૫) ન૦ દેવવિમાન વિશેષ
भवत पु० (भवत्) આપ, તમે
भवतर न० (भवान्तर) જન્માન્તર
भवट्ठिइ स्त्री० (भवस्थिति) દેવ આદિ યોનિમા ઉત્પત્તિના કાળની મર્યાદા
भवण न० (भवन) ઘર, મહેલ, પ્રાસાદ (૨) ભવનપતિ દેવતાના નિવાસસ્થાન, ભવનપતિના ભવન (૩) સત્તા
भवणगिह न० (भवनगृह) ભોયરૂ
भवणरुक्ख पु० (भवनवृक्ष) ભવનરૂપે પરિણામ પામે તેવા કલ્પવૃક્ષ
भवणवइ पु० (भवनपति) ભવનપતિ જાતના દેવતા
भवणवडिंसग न० (भवनावतंसक) મુખ્ય ભવન, રાજ્યભવન
भवणवासि पु० (भवनवासिन्) ભવનપતિ દેવતા, ભવનમા રહેનાર દેવતા
भवत्थ त्रि० (भवस्थ) સસારમા રહેલ
भवधारणिज्ज पु० (भवधारणीय) ભવના છેડા સુધી—આયુષ્ય પૂરૂ થતા સુધી ધારણ કરી શકાય તે શરીર મૂળ શરીર
भवधारणिया स्त्री० (भवधारणिका) નારકી દેવતાના ભવસમ્બન્ધથી પ્રાપ્ત થયેલ વૈક્રેય શરીરની મૂળ અવગાહના
भवन न० (भवन) થવુ, બનવુ
भवपच्चइ न० (भवप्रत्ययिन्) દેવતા તથા નારકીના ભવને યોગે ઉત્પન્ન થતુ અવધિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ
भवपच्चइअ न० (भवप्रत्ययिक) જુઓ ઉપલો શબ્દ
भवविवागा स्त्री० (भवविपाका) ભવને નિમિત્તે ઉદયમા આવી વિપાક આપે તેવી કર્મપ્રકૃતિ
भवसिद्धिय त्रि० (भव्यसिद्धिक) સસારથી મોક્ષ પામનાર જીવ, સિદ્ધિ પામવાને યોગ્ય જીવ
भविय पु० (भव्य) મોક્ષ જવાને યોગ્ય જીવ, ભવિ જીવ (૨) થવાનુ, ભવિષ્યમા થવા યોગ્ય
भविय त्रि० (भविक) સિદ્ધ થવાને યોગ્ય
भवियजन पु० (भविकजन) ભવ્ય જન
भवियदव्व न० (भविकद्रव्य) જીવને મરીને જે ગતિમા જવાનુ હોય તે ગતિની અપેક્ષાએ તે જીવ ભવિયદવ્વ કહેવાય
भवियव्वया स्त्री० (भवितव्यता) ભાવી, ભવિષ્ય
भवियसरीर पु० (भविकशरीर) આવશ્યક આદિ શાસ્ત્ર જાણતો નથી પણ ભવિષ્યમા જાણશે એના પુરૂષનુ શરીર
भविस्स त्रि० (भविष्यत्) ભવિષ્ય કાળમા થનાર
भव्व त्रि० (भव्य) યોગ્ય, ઉત્તમ (૨) મોક્ષ પામવાને લાયક (૩) ભાવી, થવાનુ
भव्वा स्त्री० (भव्या) દ્રાક્ષ, દરાખ
भसेल्ल पु० ( ) શાળના કણશલાની અણી—રૂછાલ
भसोल न० (भसोल) નાટકની એક વિધિ
भाअ पु० (भाग) ભાગ પ્રદેશ, હિસ્સો
भाइ पु० (भ्रातृ) ભાઇ, બન્ધુ સહોદર
भाइणिज्ज पु० स्त्री० / **भाइणेज्ज** } (भागिनेय) ભાણેજ, બ્હેનનો દીકરો
भाइल्ल त्रि० (भागिक) ભાગ લેનાર ભાગીદાર
भाउ पु० (भ्रातृ) ભાઇ સહોદર
भाउज्जा स्त्री० / **भाउज्जाइया** } (भ्रातृजाया) ભાભી, ભાઇની વહુ
भाग पु० (भाग) ભાગ, હિસ્સો (૨) પ્રભાવ (૩) પૂજા, ભજન

भागवय न० (भागवत) એ નામનો એક પુરાણ ગ્રન્થ, ભાગવત પુરાણ

भाडय न० (भाटक) } ભાડુ, મુસારો
भाडि स्त्री० (भाटि) }

भाडीकम्म. न० (भाटीकर्मन) પશુ આદિથી ભાડાનુ કામ કરવુ તે, પન્ર કર્માદાન-માનુ એક

भाण न० (भाजन) વાસણ, પાત્ર

भाणु पु० (भानु) ૧૫ મા તીર્થંકરના પિતાનુ નામ,

भाणुमित्त पु० (भानुमित्र) ભાનુમિત્ર કુમાર

भामडल न० (भामण्डल) તીર્થંકરના મસ્તકમા અમ્બોડાના ભાગમા ભડકાલાર પ્રકાશ હોય તે

भामग त्रि० (भ्रामक) ભમાવનાર, ફેરવનાર

भामरी स्त्री० (भ्रामरी) વાદ્ય વિશેષ, વીણા

भामिय त्रि० (भ्रामित) ભમાવેલ, ફેરવેલ

भाय पु० (भ्रातृ) ભાઇ, બન્ધુ

भाय पु० (भाग) ભાગ, પ્રદેશ

भायण पु० न० (भाजन) પાત્ર, વાસણ

भायर पु० (भातृ) ભાઇ

भार. पु० (भार) ભાર, બોજો (૨) પરિગ્રહ, ધન ધાન્યાદિનો સગ્રહ

भारंड पु० (भारण्ड) ભારડ પક્ષી

भारग पु० (भारक) વજન વિશેષ

भारद्दाय } पु० (भारद्वाज) ગૌતમ ગોત્રની
भारद्दाय } શાખા અને તેમા ઉત્પન્ન થયેલ પુરૂષ (૨) એક પક્ષી (૩) મૃગ શિરનક્ષત્રનુ ગોત્ર

भारह. न० (भारत) ભારતવર્ષ, ભરતક્ષેત્ર (૨) મહાભારત નામ (૩) ભ ત (૪) તવર્ષ

ભા

भारहवास. न० (भारतवर्ष) ભારતવર્ષ, ભરતક્ષેત્ર

भारहिय त्रि० (भारतीय) ભરતમા ઉત્પન્ન થયેલ, ભરત સબધી

भारिय त्रि० (भारिक) ભારે, ભારવાળા, ગુરૂ

भारिया स्त्री० (भार्या) સ્ત્રી, નારી, વહુ

भारुंड पु० (भारुण्ड) ભારડપક્ષી, બે મુખ અને એક શરીરવાળુ પક્ષી

भाल न० (भाल) કપાળ

भालयल न० (भालतल) કપાળતલ, લલાટ

भालुकी स्त्री० (भालुकी) શીયાળણી

भाव पु० (भाव) વસ્તુ, પદાર્થ (૨) અભિપ્રાય, ચિત્તવૃત્તિ, વિચાર (૩) જીવની દશા, અવસ્થા (૪) સયમ સ્થાનાદિરૂપ વિશુદ્ધ પરિણામ (૫) ૮૭ મા ગ્રહનુ નામ (૬) રૂપ, રસ, ગન્ધ, સ્પર્શ, આદિ ગુણ (૭) મોહ (૮) અનુભાગ, કર્મનો રસ (૯) યોગનુ પરિણામ (૧૦) વસ્તુનો ગુણ, પર્યાય, વસ્તુ ધર્મ (૧૧) અશ, ભાગ (૧૨) ઉદય, ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ક્ષાયક, પારિણામિક અને સનિપાતિક એ ૭ ભાવ (૧૩) અત કરણનો ભાવ, લાગણી, ઇચ્છા (૧૪) ચિત્તવિકાર, માનસ વિકૃતિ (૧૫) જન્મ, ઉત્પત્તિ (૧૬) પારમાર્થિક પદાર્થ, વિવક્ષિત ક્રિયાનો અનુભવ કરનારી વસ્તુ (૧૭) સ્વભાવ, સ્વરૂપ (૧૮) ભવન, સત્તા (૧૯) જ્ઞાન, ઉપયોગ (૨૦) વિધિ, કર્તવ્યોપદેશ (૨૧) આત્મા

भावकाल पु० (भावकाल) ઉદયિકાદિ ૭ ભાવોની સ્થિતિ

भावकूड न० (भावकूट) સયમરૂપ ભાવને બા પાશરૂપ આધાકર્મઆદિ આ

વસ્તુ) એ નામનો અદ્ય

भावक्खर न० (भावाक्षर) અંતઃકરણમાં રહેલ અકરાદિ અક્ષરનું જ્ઞાન
भावखंध पु० (भावस्कन्ध) આગમથી ભાવ સ્કંધ તે આવશ્યક શ્રુતસ્કંધરૂપ પદાર્થ અને તેના ઉપયોગરૂપ પરિણામ
भावजयाण पु० (भावयज्ञ) ભાવયજ્ઞ, દુષ્ટ ભાવની આહુતી આપવી તે
भावण न० (भावन) ભાવવું તે
भावणा स्त्री० (भावना) ચિત્તવૃત્તિ, પૂર્વ સંસ્કારનું સ્ફુરણ, વાસના (૨) સંસારનું અનિત્યાદિ સ્વરૂપ ચિંતવવું તે (૩) પાંચ મહાવ્રતની પચીસ ભાવના
भावणीय त्रि० (भावनीय) ભાવના કરવા લાયક
भावत्थ पु० (भावार्थ) તાત્પર્ય, મતલબ
भावदेव पु० (भावदेव) ચાર પ્રકારના દેવતા, ભવનપતિ, વાણવ્યન્તર, જ્યોતિષી અને વૈમાનિક
भावन्न त्रि० (भावज्ञ) અભિપ્રાય જાણનાર
भावपाण पु० (भावप्राण) જ્ઞાન આદિ આત્માના અન્તરંગ ગુણ
भाववध पु० (भावबन्ध) મિથ્યાત્વઆદિ ભાવ કર્મોનો બન્ધ
भावमण न० (भावमनस्) ચિંતન કે જ્ઞાન- રૂપ ભાવ મન
भावलय न० (भावलय) તીર્થંકરને અંબોડાને ઠેકાણે પ્રકાશ મંડળ હોય તે, ભામંડળ
भावलिंग न० (भावलिंग) ભાવસંયમ પરિણામ સહિત લિંગ
भावलेस्सा स्त्री० (भावलेश्या) અધ્યવસાય કે પરિણામ રૂપ લેશ્યા
भावलोय पु० (भावलोक) ભાવથી લોક, લોકના ભાવ
भावविउस्सग्ग पु० (भावव्युत्सर्ग) ભાવ— કષાયાદિનો પરિત્યાગ
भावसंधक त्रि० (भावसंधिक) જીવને મોક્ષ સાથે સાંધનાર
भावसंसार पु० (भावसंसार) ઉદય વગેરે ભાવરૂપે કર્મનું પરિણામ
भावसच्च न० (भावसत्य) શુદ્ધ અંતરાત્મા, પરમાર્થ સંબંધી વિચાર
भावसुत न० } (भावश्रुत) લબ્ધ્યક્ષરરૂપ
भावसुय } શ્રુતજ્ઞાનનો ઉપયોગ
भावाभिग्गह पु० (भावाभिग्रह) માન કરતો, હસતો, અમુક ચેષ્ટા કરતો માણસ આપે તોજ વ્હોરવું એમ ભાવ સંબંધી અભિગ્રહ-નિયમ ધારવો તે
भावि त्रि० (भाविन्) થનાર
भाविंदिय न० (भावेन्द्रिय) જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી જીવને ઉત્પન્ન થયેલ શબ્દાદિ ગ્રહણ કરવાની શક્તિ, લબ્ધિ ઉપયોગરૂપ ભાવઇંદ્રિય
भाविणी स्त्री० (भाविनी) ભાવના કર- વાવાળી
भावितत्थी स्त्री० (भावितार्थी) એ નામની એક નદી
भाविय पु० (भाविक) સાતમા દેવલોકનું એક વિમાન
भाविय त्रि० (भावित) વિચારેલું, ભાવના ભાવેલું (૨) સંસ્કાર પામેલ વાસિત થયેલ (૩) શુદ્ધ, નિર્દોષ
भावियप्प } पु० (भावितात्मन्) શુદ્ધ
भावियप्प } આત્મા (૨) એક અહોરાત્રના ત્રીશ મુહૂર્તમાંના તેરમા મુહૂર્તનું નામ
भावियप्पा त्रि० (भावितात्मा) ભગવાન્ ધર્મનાથની મુખ્ય સાધ્વી
भाविर त्रि० (भविन्) થનાર નીપજનાર
भाडुअ पु० (भाटुक) બનેવી બેનનો વ-
भाडुग त्रि० (भाटुक) બીજાનો યોગ પામી તેના ગુણમાં પરિણત થઇ જાય તે

भावोमोदरिया स्त्री० (भावावमोदरिका) મનના વિકારોને રોકવારૂપ ભાવની ઉણોદરી કરવી તે

भावोहि पु० (भावावधि) ક્ષયોપશમ ભાવે ઉત્પન્ન થઇ ઉત્પાદિ ભાવને જોનાર અવધિ જ્ઞાન

भास न० (भाष्य) ભાષ્ય-વિવરણ

भास पु० (भास) તેજ, પ્રકાશ, ચમક, ઝળક (૨) પક્ષી વિશેષ

भास न० (भस्मन्) રાખ, ભસ્મ (૨) પુ० ભસ્મ નામનો ૨૯ મો ગ્રહ

भासग पु० (भाषक) ભાષા પર્યાપ્તિ-બોલવાની શક્તિવાળો જીવ (૨) પન્નવણા સૂત્રના ત્રીજા પદના પદરમા દ્વારનુ નામ (૩) त्रि० વક્તા, પ્રતિપાદક

भासण न० (भासन) ચમક, પ્રકાશ

भासणया } **भासणा.** } स्त्री० (भाषणा) કથન, પ્રતિપાદન

भासय पु० (भाषक) બોલનાર, ભાષા શક્તિવાળો

भासरासि पु० (भासराशि) પ્રકાશનો સમૂહ, સૂર્ય

भासरासि पु० (भस्मराशि) ભસ્મરાશિ નામનો ૩૦ મો ગ્રહ (૨) રાખનો ઢગલો

भासवत त्रि० (भाषावत्) ભાષાના ગુણ દોષોને જાણનાર

भासा स्त्री० (भाषा) ભાષા, બોલી (૨) ભાષાયોગ્ય પુદ્ગળસ્કંધની વર્ગણા-સમુદાય (૩) ઉપયોગ અને યતનાપૂર્વક બોલવુ તે, ભાષા સમિતિ (૪) પન્નવણા સૂત્રના ૧૧ મા પદનું નામ

भासाजड्ड त्रि० (भाषाजड) બોલવાની શક્તિ રહિત, મૂંગો

भासापज्जत्ति स्त्री० (भाषापर्याप्ति) પુદ્ગળોને ભાષાના રૂપમાં પરિણત કરવાની શક્તિ

भासापद. न० (भाषापद) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રનુ ૧૧ મુ ભાષાપદ

भासाविजय पु० (भाषाविचय) ભાષાનો નિર્ણય (૨) દૃષ્ટિવાદ, બારમો જૈન અગ ગ્રન્થ

भासासमिइ } **भासासमिति** } स्त्री० (भाषासमिति) વિચારી યતનાપૂર્વક બોલવુ તે

भासासमिय त्रि० (भाषासमित) ભાષા સમિતિયુક્ત

भासि त्रि० (भाषिन्) બોલનાર, કહેનાર

भासिय त्रि० (भाषित) બોલેલુ, કહેલુ (૨) न० બોલવુ, કહેવુ તે

भासिल्ल त्रि० (भाषावत्) ભાષાયુક્ત, વાણીયુક્ત

भासुर त्रि० (भासुर) દેદીપ્યમાન, તેજસ્વી (૨) ભાસુર નામે ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

भि त्रि० (भित्) જુઓ " भिंद " શબ્દ

भिउडि स्त्री० (भ्रुकुटि) ભ્રકુટિ, ભમ્મર (૨) નમિનાથજીના યક્ષનુ નામ

भिउर त्रि० (भिदुर) પોતાની મેળે ભેદાય તેવુ, નાશવત

भिउव्व पु० (भार्गव) ભૃગુઋષિના શિષ્ય

भिंग पु० (भृङ्ग) ભમર, ભમરો (૨) જુગલીયાને વાસણ આપનાર કલ્પ વૃક્ષની એક જાત (૩) પક્ષી વિશેષ (૪) કીટ વિશેષ (૫) કોયલા

भिंगणिभा स्त्री० (भृङ्गनिभा) જબુવૃક્ષના વનખડની એક વાવડીનુ નામ

भिंगप्पभा स्त्री० (भृङ्गप्रभा) જંબુવૃક્ષના નૈઋત્ય ખુણાના વનખડની એક વાવડીનુ નામ

भिंगा स्त्री० (भृङ्गा) જમ્બુવૃક્ષના નૈઋત્ય ખુણાના વનખડની એક વાવડીનુ નામ

भिंगार पु० (भृङ्गार) ઝારી, સોનાનો કળશ (૨) પક્ષી વિશેષ

भिगिरीडि पु० (भृङ्गिरीटि) એક ચોઇન્દ્રિય જીવ ભૃગરીટ
भिगु पु० (भृगु) પાણી સૂકાઇ ગયા પછી તળાવમા પોપડા બધાય તે
भिजा स्त्री० ( ) અભ્યગાન, માનિશ
भिंडमालिया स्त्री० (भिण्डमालिका) ભીંડીની માળા
भिंडिमाल } **भिंडिवाल** } पु० (भिण्डिपाल) શસ્ત્ર વિશેષ, છરો
भिंभसार } **भिंभिसार** } पु० (बिम्बिसार) શ્રેણિક રાજાનુ અપર નામ
भिंभी स्त्री० (भिम्भी) વાદ્ય વિશેષ ઢોલકુ
भिक्ख न० (भैक्ष) ભિક્ષા, ભીખ (૨) ભિક્ષા સમૂહ
भिक्खकाल पु० (भिक्षाकाल) ભિક્ષાકાળ, ગોચરીનો સમય
भिक्खलाभिय पु० (भिक्षालाभिक) અનાદર પૂર્વક તુચ્છવસ્તુ મળે તે લેવી એવો અભિગ્રહ ધરી ગવેષણા કરનાર સાધુ
भिक्खवित्ति स्त्री० (भिक्षावृत्ति) ભીખ માગીને ગુજરાન ચલાવવુ તે
भिक्खा स्त्री० (भिक्षा) ભિક્ષા, ગોચરી
भिक्खाअ पु० } **भिक्खाक** } **भिक्खाग** } (भिक्षाक) ભિક્ષુ, સાધુ (૨) ભિખારી
भिक्खायर त्रि० (भिक्षाचर) ભીખારી, માગી ખાનાર
भिक्खायरिया स्त्री० (भिक्षाचर्या) ભિક્ષા માગવી, ગોચરી કરવી
भिक्खायरी स्त्री० (भिक्षाचरी) ભિક્ષા લેવા જવુ તે ગોચરી
भिक्खालाभिय पु० (भिक्षालाभिक) ભિક્ષુક વિશેષ
भिक्खु पु० स्त्री० (भिक्षु) ભિક્ષુક, સાધુ, મુનિ
भिक्खुचरिया स्त्री० (भिक्षुचर्या) ભિક્ષુકની ચર્યા, સાધુ સમાચારી
भिक्खुणी स्त्री० (भिक्षुकी) સાધ્વી, આર્યા
भिक्खुधम्म पु० (भिक्षुधर्म) ક્ષમા, નિર્લોભતા, ઋજુતા, આદિ દશ પ્રકારનો યતિ ધર્મ
भिक्खुपडिमा स्त्री० (भिक्षुप्रतिमा) ભિક્ષુ-સાધુની બાર પડિમા-અભિગ્રહ વિશેષ
भिक्खुपडिया स्त्री० (भिक्षुप्रतिज्ञा) સાધુનો ઉદ્દેશ, સાધુનુ નિમિત્ત
भिक्खुय पु० (भिक्षुक) સાધુ ભિક્ષુક
भिक्खोड पु० (भिक्षोण्ड) ભિક્ષાના આધારે રહેનાર બૌદ્ધ વગેરે અન્યદર્શની સાધુ (૨) ભિખારી
भिगु पु० (भृगु) પહાડની ટોચ (૨) ફાટ, ચીરો
भिगुडि स्त्री० (भृकुटि) ભ્રકુટિ
भिगुपडण न० (भृगुपतन) પર્વતની ટોચ ઉપરથી પડી મરવુ તે, ભેરવ ઝંપાપાત, બાળ મરણનો એક પ્રકાર
भिच्च पु० (भृत्य) સેવક, નોકર (૨) त्रि० સારી રીતે પોષણ કરનાર (૩) પોષણીય
भिच्छुंड त्रि० (भिक्षोण्ड) જુઓ " ભિક્ખોડ " શબ્દ
भिज्ज न० (भेद्य) કર વિશેષ, દંડ વિશેષ
भिज्जा स्त्री० (भिध्या) લોભ (૨) મળેલા પદાર્થોમા અત્યન્ત આસક્તિ
भिज्झिय त्रि० (अभिध्यित) લોભાવે તેવુ સુંદર
भिणासि पु० ( ) પક્ષી વિશેષ
भिराण न० (भिन्न) ભેદાયેલ, ફાટેલ
भिराणा स्त्री० (भिन्ना) ખાની સુધી
भितअ } **भितग** } पु० (भृतक) સેવક નોકર ચાકર
भिति स्त्री० (भृति) આજીવિકા ગુજરાન
भित्त न० ( ) નદીની ભેખડ (૨) અડધીયુ ફળાદિનો અર્દ્ધ ભાગ

भित्तग } न० ( ) અડધીયુ, અડધુ
भित्तय } કાપેલ. (૨) કકડો
भित्तार त्रि० (भेत्तृ) ભેદનાર
भित्ति स्त्री० (भित्ति) ભીંત, દીવાલ
भित्तिगुलिया स्त्री० (भित्तिगुटिका) ઓટલો, ચોતરો
भित्तिय पु० (भित्तिक) ભિત્તિ દેશવાસી
भित्तिल न० (भित्तिल) એ નામનુ દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન
भिन्न त्रि० (भिन्न) ભેદાયેલ, ફાટી ગયેલ (૨) ભિન્ન, જૂદુ (૩) પ્રસ્ફુટિત (૪) વિલક્ષણ (૫) પરિત્યક્ત (૬) ઓછુ, ન્યૂન
भिन्नमुहुत्त न० (भिन्नमुहूर्त) અંતર્મુહૂર્ત, ન્યૂનમુહૂર્ત
भियग पु० (भृतक) નોકર, ચાકર
भियघाय पु० (भेदघात) સૂર્યના બે માંડલા વચ્ચેનુ અંતર અર્થાત્ એક માંડલેથી બીજે માંડલે જવાનો માર્ગ
भिलिंग पु० (भिलिङ्ग) મસૂર, ધાન્યની એક જાત
भिलिंज पु० ( ) અભ્યંગન
भिलुग पु० (भिल्लक) ભિલ્લ, આહેડી, શિકારી
भिलुगा स्त्री० (भिदुका) જમીનની ફાટ, કાળી જમીનમા શીયાળામા ચીરા પડે છે તે
भिलुय न० (भिदुक) જુઓ "ભિલુગા" શબ્દ
भिल्ल पु० (भिल्ल) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ
भिल्लाय पु० (भिल्लातक) ભિલામાનુ વૃક્ષ
भिस न० (बिस) કમળતન્તુ, કમળનો કંદ (૨) ખાવાનો એક પદાર્થ (૩) આસન વિશેષ
भिसं अ० (भृशम्) અતિશય, ઘણુ
भिसकंद पु० (बिसकन्द) શકરપારા, મિષ્ટ વિશેષ
भिसरा स्त्री० ( ) માછલા પકડવાની એક જાતની જાળ
भिसिग न० } (बृशिका) યોગીનુ એક
भिसिया स्त्री० } આસન
भिसोल न० ( ) નૃત્ય વિશેષ
भी स्त्री० (भी) ભય (૨) त्रि० ડરનાર, ભીરૂ, બીકણ
भीम त्रि० (भीम) ભયંકર, ડરાવનાર (૨) पु० દક્ષિણ તરફના રાક્ષસ જાતના વ્યંતર દેવોનો ઇન્દ્ર (૩) રૌદ્ર આચાર-અનુષ્ઠાન (૪) ભરતખંડના ભાવી સાતમા પ્રતિવાસુદેવ (૫) હસ્તીનાપુરના એક રાજપુરૂષ
भीमसेण पु० (भीमसेन) એ નામના ગત અવસર્પિણીના છઠ્ઠા કુલકર (૨) આવતી ચોવીસીના સાતમા પ્રતિવાસુદેવ (૩) ભીમસેન નામનો એક કુમાર
भीमासुर न० (भीमासुर) એ નામનુ એક શાસ્ત્ર
भीमासुरुक्क न० (भीमासुरोक्त) ભીમાસુરનુ એક પ્રાચીન શાસ્ત્ર
भीय त्रि० (भीत) ભય પામેલ
भीरु त्रि० (भीरु) ડરપોક, બીકણ ભયભીત
भीसग पु० (भीष्मक) ભીષ્મક નામના રાજા
भीसण त्रि० (भीषण) ભયંકર
भुअईसर पु० (भुजगेश्वर) નાગરાજ, મોટો સર્પ
भुअंग पु० (भुजङ्ग) સર્પ
भुअग त्रि० (भोजक) પૂજક, સેવાકારક
भुअग पु० (भुजग) એક દેવ જાતિ, નાગકુમાર દેવ—(૨) ભોગી, વિલાસી
[illegible]) વ્યંતરદેવની જાત

भुअगवई स्त्री० (भुजगवती) } એક ઈન્દ્રા-
भुअगा स्त्री० (भुजगा) } ણી, અગ્નિકાય નામના મહોરગેન્દ્રની એક અગ્રમહિષી

भुअपरिसप्प पु० स्त्री० (भुजपरिसर्प) ભુજાથી ગતિ કરનાર પ્રાણી, ગોહ, ઉંદર, ખિસકોલી વગેરે તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય

भुअमोअग पु० (भुजमोचक) સર્પના વિષને ઉતારવાનુ એક રત્ન–મણિ

भुजण न० } (भोजन) જમણુ, ભોજન
भुजणा स्त्री० }

भुंजिय न० (भर्जित) અર્ધ શેકેલુ, પોંક વિગેરે

भुजिर त्रि० (भोजनशील) ભોગવનાર

भुमल पु० (भुमल) મદિરાનુ પાત્ર

भुक्ख त्रि० (भुक्त–बुभुक्षित) ભૂખથી દુર્બળ થયેલ, શુષ્ક દેહવાળો

भुक्खा स्त्री० (बुभुक्षा) ભૂખ, ક્ષુધા

भुग्ग त्रि० (भुग्न) ભાગેલુ, નમી ગયેલુ

भुग्गभग्ग त्रि० (भुग्नभग्न) અત્યત વાકુ

भुजग पु० (भुजङ्ग) નાગ, સર્પ

भुजगम पु० (भुजगम) સર્પ

भुज्ज त्रि० (भोज्य) કલ્પનીય, સાધુને ભોગવવા યોગ્ય

भुज्ज पु० (भूर्ज) વૃક્ષ વિશેષ (૨) न० તે વૃક્ષની છાલ

भुज्ज त्रि० (भूयस्) પ્રભૂત, ઘણુ

भुज्जतर } त्रि० (भूयस्तर) ઘણુજ, અત્યત
भुज्जयर }

भुज्जिय त्रि० (भृम) શેકેલુ ધાન્ય (૨) पु० ધાણા, શેકેલા જવ

भुज्जो अ० (भूयस्) વધારે, ઘણુ, અત્યત (૨) પુન , બીજી વાર

भुज्जोभुज्जो अ० (भूयोभूयम्) વારવાર, પુન પુન

भुत्त त्रि० (भुक्त) ભોગવેલ, ખાધેલ (૨) સેવિત (૩) અનુભૂત (૪) न० ભક્ષણ, ભોજન (૫) વિષ વિશેષ

भुत्तुत्तर न० (भुक्तोत्तर) ખાધા પછી, ભોજન સમય પછી

भुमगा } स्त्री० (भ्रू) ભ્રકુટી
भुमया }

भुय पु० (भुज) ભુજ, બાહુ, હાથ

भुयग पु० (भुजङ्ग) સર્પ, નાગ

भुयग पु० (भुजग) સર્પ, નાગ, (૨) સર્પને રમાડનાર ગારુડી

भुयगपरिसप्पसमुच्छिम त्रि० (भुजगपरिसर्प सम्मूर्च्छिम) ભુજાબળથી ચાલનાર નોળીયા વગેરે તિર્યંચ

भुयगपरिसप्पी स्त्री० (भुजगपरिसर्पिणी) ભુજાથી ચાલનાર તિર્યંચપચેંદ્રિયની સ્ત્રી જાતિ

भुयगवइ पु० (भुजगपति) મહોરગ જાતના વાણવ્યતર દેવતા

भुयगवई स्त्री० (भुजगवती) મહોરગના ઇન્દ્ર અતિકાયની બીજી અગ્રમહિષી

भुयगा स्त्री० (भुजगा) મહોરગના ઇન્દ્ર અતિકાયની પ્રથમ અગ્રમહિષી

भुयपरिसप्प पु० (भुजपरिसर्प) ભુજાથી ચાલનાર તિર્યંચ પચેંદ્રિયની એક જાત, ઉંદર, ખિસકોલી વગેરે

भुयमोयग पु० (भुजमोचक) નીલા રંગના રત્નની એક જાત, ભુજમોચક મણિ

भुयसप्प त्रि० (भुजसर्प) નોળીયુ, ઘો વગેરે, તિર્યંચ પચેંદ્રિયની એક જાત

भुया स्त्री० (भुजा) ભુજા, બાહુ

भुरुडिय (   ) ધૂળ ભરેલુ, મેલુ

भुल्ल त्रि० (   ) ભ્રષ્ટ થયેલ, ભૂલો પડેલ

भुवण न० (भुवन) લોક, જગત્

भित्तग } न० ( ) અડધીયુ, અડધુ
भित्तय. } કાપેલ (૨) કકડો.
भित्तार त्रि० (भेत्तृ) ભેદનાર
भित्ति स्त्री० (भित्ति) ભીંત, દીવાલ
भित्तिगुलिया स्त्री० (भित्तिगुटिका) ઓટલો, ચોતરો
भित्तिय पु० (भित्तिक) ભિત્તિ દેશવાસી
भित्तिल न० (भित्तिल) એ નામનુ દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન
भिन्न त्रि० (भिन्न) ભેદાયેલ, ફાટી ગયેલ (૨) ભિન્ન, જૂદુ (૩) પ્રસ્ફુટિત (૪) વિલક્ષણ (૫) પરિત્યક્ત (૬) ઓછુ, ન્યૂન
भिन्नमुहुत्त न० (भिन्नमुहूर्त) અંતર્મુહૂર્ત, ન્યૂનમુહૂર્ત
भियग पु० (भृतक) નોકર, ચાકર
भियग्घाय पु० (भेदघात) સૂર્યના બે માડલા વચ્ચેનુ અંતર અર્થાત્ એક માંડલેથી બીજે માંડલે જવાનો માર્ગ
भिलिंग पु० (भिलिङ्ग) મસૂર, ધાન્યની એક જાત
भिलिंज पु० ( ) અભ્યંગન
भिलुग पु० (भिल्लक) ભિલ્લ, આહેડી, શિકારી
भिलुगा स्त्री० (भिदुरा) જમીનની ફાટ, કાળી જમીનમા શીયાળામા ચીરા પડે છે તે
भिलुय न० (भिदुक) જુઓ "ભિલુગા" શબ્દ
भिल्ल पु० (भिल्ल) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ
भिल्लाय पु० (भिल्लातक) ભિલામાનું વૃક્ષ
भिस न० (बिस) કમળતન્તુ કમળનો કંદ (૨) ખાવાનો એક પદાર્થ (૩) આસન વિશેષ
भिस अ० (भृशम्) અતિશય, ઘણુ
'भिसकंद पु० (बिसकन्द) શકરપારા, મિષ્ટાન્ન વિશેષ
भिसरा स्त्री० ( ) માછલા પકડવાની એક જાતની જાળ
भिसिग न० } (बृशिका) યોગીનુ એક
भिसिया स्त्री० } આસન
भिसोल. न० ( ) નૃત્ય વિશેષ.
भी स्त्री० (भी) ભય (૨) त्रि० ડરનાર, ભીરૂ, બીકણ
भीम त्रि० (भीम) ભયકર, ડરાવનાર (૨) પુ० દક્ષિણ તરફના રાક્ષસ જાતના વ્યતર દેવોનો ઇન્દ્ર (૩) રૌદ્ર આચાર-અનુષ્ઠાન (૪) ભરતખંડના ભાવી સાતમા પ્રતિવાસુદેવ (૫) હસ્તીનાપુરના એક રાજપુરૂષ
भीमसेण पु० (भीमसेन) એ નામના ગત અવસર્પિણીના છઠ્ઠા કુલકર (૨) આવતી ચોવીસીના સાતમા પ્રતિવાસુદેવ (૩) ભીમસેન નામનો એક કુમાર
भीमासुर न० (भीमासुर) એ નામનુ એક શાસ્ત્ર
भीमासुरुक्क न० (भीमासुरोक्त) ભીમાસુરનુ એક પ્રાચીન શાસ્ત્ર
भीय त्रि० (भीत) ભય પામેલ
भीरु त्रि० (भीरु) ડરપોક, બીકણ, ભયભીત
भीसग पु० (भीष्मक) ભીષ્મક નામના રાજા
भीसण त्रि० (भीषण) ભયકર
भुअईसर पु० (भुजगेश्वर) નાગરાજ, મોટો સર્પ
भुअंग पु० (भुजङ्ग) સર્પ
भुअग त्रि० (भोजक) પૂજક, સેવાકારક
भुअग पु० (भुजग) એક દેવ જાતિ, નાગકુમાર દેવ (૨) ભોગી, વિલાસી
भुअगवइ पु० (भुजगपति) વ્યતરદેવની મહોરગ નાગની એક જાત

भुअगवई स्त्री० (भुजगवती) } એક ઈન્દ્રાણી, અ
भुअगा स्त्री० (भुजगा) } નિકાય નામના મહોરગેન્દ્રની એક અગ્રમહિષી

भुअपरिसप्प पु० स्त्री० (भुजपरिसर्प) ભુજાથી ગતિ કરનાર પ્રાણી, ગોહ, ઉંદર, ખિસકોલી વગેરે તિર્યંચ પંચેંદ્રિય

भुअमोअग पु० (भुजमोचक) સર્પના વિષને ઉતારવાનું એક રત્ન–મણિ

भुंजण न० } (भोजन) જમણ, ભોજન
भुजणा स्त्री० }

भुंजिय न० (भर्जित) અર્ધ શેકેલું, પોંક વિગેરે

भुजिर त्रि० (भोजनशील) ભોગવનાર

भुभल पु० (भुमल) મદિરાનું પાત્र

भुक्ख त्रि० (भुक्त-बुभुक्षित) ભૂખથી દુર્બળ થયેલ, શુષ્ક દેહવાળો

भुक्खा स्त्री० (बुभुक्षा) ભૂખ, ક્ષુધા

भुग्ग त्रि० (भुग्न) ભાગેલું, નમી ગયેલું

भुग्गभग्ग त्रि० (भुग्नभग्न) અત્યંત વાંકુ

भुजग पु० (भुजङ्ग) નાગ સર્પ

भुजगम पु० (भुजगम) સર્પ

भुज्ज त्रि० (भोज्य) કલ્પનીય, સાધુને ભોગવવા યોગ્ય

भुज्ज पु० (भूर्ज) વૃક્ષ વિશેષ (२) न० તે વૃક્ષની છાલ

भुज्ज त्रि० (भूयस्) પ્રભૂત, ઘણું

भुज्जतर } त्रि० (भूयस्तर) ઘણુંજ, અત્યંત
भुज्जयर }

भुज्जिय त्रि० (भुग्न) શેકેલું ધાન્ય (२) पु० ધાણા શેકેલા જવ

भुज्जो अ० (भूयस्) વધારે ઘણું, અત્યંત (२) પુન, બીજી વાર

भुज्जोभुज्जो अ० (भूयोभूयस्) વારવાર, પુન પુન

भुत्त त्रि० (भुक्त) ભોગવેલ, ખાધેલ (२) સેવિત. (३) અનુભૂત (४) न० ભક્ષણ, ભોજન (५) વિષ વિશેષ

भुत्तुत्तर न० (भुक्तोत्तर) ખાધા પછી, ભોજન સમય પછી

भुमगा } स्त्री० (भ्रू) ભ્રકુટી
भुमया }

भुय पु० (भुज) ભુજ, બાહુ, હાથ

भुयग पु० (भुजङ्ग) સર્પ, નાગ

भुयग पु० (भुजग) સર્પ, નાગ, (२) સર્પને રમાડનાર ગારૂડી

भुयगपरिसप्पसमुच्छिम त्रि० (भुजगपरिसर्पसमूर्च्छिम) ભુજાબળથી ચાલનાર નોળીયા વગેરે તિર્યંચ

भुयगपरिसप्पी स्त्री० (भुजगपरिसर्पिणी) ભુજાથી ચાલનાર તિર્યંચપચેંદ્રિયની સ્ત્રી જાતિ

भुयगवइ पु० (भुजगपति) મહોરગ જાતના વાણવ્યંતર દેવતા

भुयगवई स्त्री० (भुजगवती) મહોરગના ઇન્દ્ર અતિકાયની બીજી અગ્રમહિષી

भुयगा स्त्री० (भुजगा) મહોરગના ઇન્દ્ર અતિકાયની પ્રથમ અગ્રમહિષી

भुयपरिसप्प पु० (भुजपरिसर्प) ભુજાથી ચાલનાર તિર્યંચ પંચેંદ્રિયની એક જાત, ઉંદર, ખિસકોલી વગેરે

भुयमोयग पु० (भुजमोचक) નીલા રંગના રત્નની એક જાત, ભુજમોચક મણિ

भुयसप्प त्रि० (भुजसर्प) નોળીયું, ઘો વગેરે, તિર્યંચ પંચેંદ્રિયની એક જાત

भुया स्त्री० (भुजा) ભુજા, બાહુ

भुरुडिय ( ) ધૂળ ભરેલું, મેલું

भुल्ल त्रि० ( ) ભ્રષ્ટ થયેલ, ભૂલો પડેલ

भुवण न० (भुवन) લોક, જગત

भित्तग } न० ( ) અડધીયુ, અડધુ
भित्तय } કાપેલ (૨) ટુકડો
भित्तार त्रि० (भेत्तृ) ભેદનાર
भित्ति स्त्री० (भित्ति) ભીંત, દીવાલ
भित्तिगुलिया स्त्री० (भित्तिगुटिका) ઓટલો, ચોતરો
भित्तिय पु० (भित्तिक) ભિત્તિ દેશવાસી
भित्तिल न० (भित्तिल) એ નામનુ દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન
भिन्न त्रि० (भिन्न) ભેદાયેલ, ફાટી ગયેલ (૨) ભિન્ન, જૂદુ (૩) પ્રસ્ફુટિત (૪) વિલક્ષણ (૫) પરિત્યક્ત (૬) ઓછુ, ન્યૂન
भिन्नमुहुत्त न० (भिन्नमुहूर्त) અંતર્મુહૂર્ત, ન્યૂનમુહૂર્ત
भियग पु० (भृतक) નોકર, ચાકર
भियग्घाय पु० (भेदघात) સૂર્યના બે માણ્ડલા વચ્ચેનુ અંતર અર્થાત્ એક માંડલેથી બીજે માંડલે જવાનો માર્ગ
भिलिंग पु० (भिलिङ्ग) મસૂર, ધાન્યની એક જાત
भिलिंज पु० ( ) અભ્યંગન
भिलुग पु० (भिल्लक) ભિલ્લ, આહેડી, શિકારી
भिलुगा स्त्री० (भिदुका) જમીનની ફાટ, ડાગી જમીનમા શીયાળામા ચીરા પડે છે તે
भिलुय न० (भिदुक) જુઓ "ભિલુગા" શબ્દ
भिल्ल पु० (भिल्ल) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ
भिल्लाय पु० (भिल्लातक) ભિલામાનુ વૃક્ષ
भिस न० (बिस) કમળતન્તુ કમળનો કંદ (૨) ખાવાનો એક પદાર્થ (૩) આસન વિશેષ
भिस अ० (भृशम्) અતિશય, ઘણુ
भिसकंद पु० (बिसकन्द) શકરપારા, મિષ્ટાન્ન વિશેષ
भिसरा स्त्री० ( ) માછલા પકડવાની એક જાતની જાળ
भिसिग. न० } (बृशिका) યોગીનુ એક
भिसिया स्त्री० } આસન
भिसोल. न० ( ) નૃત્ય વિશેષ
भी. स्त्री० (भी) ભય (૨) त्रि० ડરનાર, બીકુ, બીકણુ
भीम त्रि० (भीम) ભયંકર, ડરાવનાર (૨) पु० દક્ષિણ તરફના રાક્ષસ જાતના વ્યંતર દેવોનો ઇન્દ્ર (૩) રૌદ્ર આચાર-અનુષ્ઠાન (૪) ભરતખંડના ભાવી સાતમા પ્રતિવાસુદેવ (૫) હસ્તીનાપુરના એક રાજપુરુષ
भीमसेण पु० (भीमसेन) એ નામના ગત અવસર્પિણીના છઠ્ઠા કુલકર (૨) આવતી ચોવીસીના સાતમા પ્રતિવાસુદેવ (૩) ભીમસેન નામનો એક કુમાર
भीमासुर न० (भीमासुर) એ નામનુ એક શાસ્ત્ર
भीमासुरुक्क न० (भीमासुरोक्त) ભીમાસુરનુ એક પ્રાચીન શાસ્ત્ર
भीय. त्रि० (भीत) ભય પામેલ
भीरु त्रि० (भीरु) ડરપોક, બીકણુ, ભયભીત
भीसग पु० (भीष्मक) ભીષ્મક નામના રાજા
भीसण त्रि० (भीषण) ભયંકર
भुअईसर पु० (भुजगेश्वर) નાગરાજ, મોટો સર્પ
भुअग पु० (भुजङ्ग) સર્પ
भुअग त्रि० (भोजक) પૂજક, સેવાકારક
भुअग पु० (भुजग) એક દેવ જાતિ, નાગકુમાર દેવ (૨) ભોગી, વિલાસી
भुअगवइ पु० (भुजगपति) વ્યંતરદેવની મહોરગ નાગની એક જાત

भुअगवई स्त्री० (भुजगवती) } એક ઈન્દ્રા-
भुअगा स्त्री० (भुजगा) } ણી, અ-
નિકાય નામના મહોરગેન્દ્રની એક અગ્ર-
મહિષી

भुअपरिसप्प पु० स्त्री० (भुजपरिसर्प) ભુજાથી ગતિ કરનાર પ્રાણી, ગોહ, ઉંદર, ખિસકોલી વગેરે તિર્યંચ પચેંદ્રિય

भुअमोअग पु० (भुजमोचक) સર્પના વિષને ઉતારનાનુ એક રત્ન–મણિ

भुंजण न० } (भोजन) જમણુ, ભોજન
भुंजणा स्त्री० }

भुंजिय न० (भर्जित) અર્ધ રોકેલુ, પોક વિગેરે

भुजिर त्रि० (भोजनशील) ભોગવનાર

भुभल पु० (भुभल) મદિરાનુ પાત્ર

भुक्ख त्रि० (भुक्त–बुभुक्षित) ભૂખથી દુર્બળ થયેલ, શુષ્ક દેહવાળો

भुक्खा स्त्री० (बुभुक्षा) ભૂખ, ક્ષુધા

भुग्ग त्रि० (भुग्न) ભાગેલુ, નમી ગયેલુ

भुग्गभग्ग त्रि० (भुग्नभग्न) અત્યત વાંકુ

भुजग पु० (भुजङ्ग) નાગ, સર્પ

भुजगम पु० (भुजगम) સર્પ

भुज्ज त्रि० (भोज्य) કલ્પનીય સાધુને ભોગવવા યોગ્ય

भुज्ज पु० (भूर्ज) વૃક્ષ વિશેષ (૨) ન० તે વૃક્ષની છાલ

भुज्ज त्रि० (भूयस्) પ્રભૂત, ઘણુ

भुज्जतर } त्रि० (भूयस्तर) ઘણુજ, અત્યત
भुज्जयर }

भुज्जिय त्रि० (भुग्न) શેકેલુ ધાન્ય (૨) પુ० ધાણા શેકેલા જવ

भुज्जो अ० (भूयस्) વધારે ઘણુ, અત્યત (૨) પુન , બીજી વાર

भुज्जोभुज्जो अ० (भूयोभूयस्) વારવાર પુન પુન

भुत्त त्रि० (भुक्त) ભોગવેલ, ખાધેલ (૨) સેવિત (૩) અનુભૂત (૪) ન० ભક્ષણ, ભોજન (૫) વિષ વિશેષ

भुत्तुत्तर न० (भुक्तोत्तर) ખાધા પછી, ભોજન સમય પછી

भुमगा } स्त्री० (भ्रू) ભ્રકુટી
भुमया }

भुय पु० (भुज) ભુજ, બાહુ, હાથ

भुयग पु० (भुजङ्ग) સર્પ, નાગ

भुयग पु० (भुजग) સર્પ, નાગ, (૨) સર્પને રમાડનાર ગારૂડી

भुयगपरिसप्पसमुच्छिम त्रि० (भुजगपरिसर्प समूर्च्छिम) ભુજાબળથી ચાલનાર નોળીયા વગેરે તિર્યંચ

भुयगपरिसप्पी स्त्री० (भुजगपरिसर्पिणी) ભુજાથી ચાલનાર તિર્યંચપચેંદ્રિયની સ્ત્રી જાતિ

भुयगवइ पु० (भुजगपति) મહોરગ જાતના વાણવ્યતર દેવતા

भुयगवई स्त्री० (भुजगवती) મહોરગના ઇન્દ્ર અતિકાયની બીજી અગ્રમહિષી

भुयगा स्त्री० (भुजगा) મહોરગના ઇન્દ્ર અતિકાયની પ્રથમ અગ્રમહિષી

भुयपरिसप्प पुं० (भुजपरिसर्प) ભુજાથી ચાલનાર તિર્યંચ પચેંદ્રિયની એક જાત ઉંદર, ખિસકોલી વગેરે

भुयमोयग पु० (भुजमोचक) નીલા રગના રત્નની એક જાત, ભુજમોચક મણિ

भुयसप्प त्रि० (भुजसर्प) નોળીયુ, ઘો વગેરે, તિર્યંચ પચેંદ્રિયની એક જાત

भुया स्त्री० (भुजा) ભુજા, બાહુ

भुरुडिय ( ) ધગ ભરેલુ મેલુ

भुल्ल त्रि० ( ) ભ્રષ્ટ થયેલ, ભુલો પડેલ

भुवण न० (भुवन) લોક, જગત્

भुवणवइ पु० (भुवनपति) દેવતાની એક જાત, ભવનપતિ દેવતા

भुस पु० (बुस) તૃણ વિશેષ, ભુસ્સો

भू स्त्री० (भू) પૃથ્વી

भूइ स्त्री० (भूति) સંપત્તિ (૨) રાખ, ભસ્મ (૩) વૃદ્ધિ (૪) જીવરક્ષા

भूइकम्म न० (भूतिकर्मन्) રાખની ચપટી આપવી, દોરા ધાગા કરી આપવા તે, આભિયોગી ભાવનાનો એક પ્રકાર (૨) મંત્રાદિકથી પવિત્ર કરેલ વસ્તુ

भूइकम्मिय त्रि० (भूतिकर्म्मिक) મંત્રથી દોરા ધાગા કરી આપે તે

भूइट्ठ त्रि० (भूयिष्ठ) અત્યંત, ઘણુ

भूइपण्ण } **भूइपन्न** } त्रि० (भूतिप्रज्ञ) જીવરક્ષાની બુદ્ધિવાળો (૨) જ્ઞાનની વૃદ્ધિવાળો, અનન્ત જ્ઞાની

भुक्खेव पु० (भ्रूक्षेप) ભ્રૂક્ષેપ, સંકેત, ઇશારો

भूगर अ० (भूयस्कार) ભૂયસ્કારબંધ, કર્મબંધનો એક પ્રકાર, એક બંધે અનેક કર્મનું બાંધવું તે

भूत पु० (भूत) પ્રાણી, જીવ (૨) વનસ્પતિકાયના જીવ (૩) ભૂત નામનો દ્વીપ અને સમુદ્ર

भूतण न० (भूतृण) તૃણ વિશેષ, ઘાસ

भूतिय त्रि० (भौतिक) પાંચ ભૂતથી બનેલ, પાંચ ભૂત સમ્બન્ધી

भूतोद्र पु० (भूतोद) એ નામનો સમુદ્ર

भूमह पु० (भूमहस्) ભૂમહાન્ નામનું ૨૧ મુ મુહૂર્ત

भूमि स्त्री० (भूमि) પૃથિવી (૨) કાળ, વખત (૩) સ્થળ, જગ્યા

भूमिआ स्त्री० (भूमिका) પૃથ્વી, સ્થાન

भूमिकंप पु० (भूमिकम्प) ધરતીકંપ

भूमिघर न० (भूमिगृह) ભોંયરું, ગુફા

भूमिचर पु० (भूमिचर) જમીન ઉપર ચાલનાર પશુ, થલચર તિર્યંચ

भूमिदेव पु० (भूमिदेव) બ્રાહ્મણ

भूमिभाग पु० (भूमिभाग) ભૂમિનો પ્રદેશ, સ્થાન

भूमिरुहा पु० (भूमिरुहा) ભૂફોડા, વનસ્પતિ વિશેષ

भूमिसप्पि त्रि० (भूमिसर्पिन्) ભૂમિમાં નિસ્તરનાર

भूमिसेज्जा स्त्री० (भूमिशय्या) પૃથ્વીની શય્યા, જમીન ઉપર સુવુ-પથારી કરવી તે

भूय पु० (भूत) પ્રાણી, જીવ (૨) ભૂત કાળ, વ્યતીત સમય (૩) વનસ્પતિ અને તેમાં રહેલ જીવ વિશેષ (૪) ભૂતદેવતા, વ્યંતર દેવતાની એક જાત (૫) ભૂત દ્વીપ અને ભૂતસમુદ્ર (૬) ભૂતેન્દ્ર નામે નાગકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર (૭) त्रि० સમાન, તદ્રૂપ, તેના જેવું (૮) નિશ્ચિત સ્થાનમાં રહેલ પદાર્થ (૯) પ્રાપ્ત, લબ્ધ (૧૦) વાસ્તવિક, યથાર્થ (૧૧) વિદ્યમાન (૧૨) न० પ્રકૃત્યર્થ (૧૩) વૃક્ષ, ઝાડ

भूयक्कार त्रि० (भूयस्कार) જુઓ "ભૂગર" શબ્દ

भूयग्गह पु० (भूतग्रह) ભૂતનો વળગાડ

भूयगाम पु० (भूतग्राम) જીવ સમૂહ

भूयणग्र स्त्री० (भूतृणक) એ નામની એક વનસ્પતિ.

भूयत्थ पु० (भूतार्थ) યથાર્થ જ્ઞાન, સાચી વાત

भूयदिन्न पु० (भूतदत्त) નાગાર્જુન આચાર્યના શિષ્યનું નામ

भूयदिन्ना स्त्री० (भूतदत्ता) અંતગડ સૂત્રના આઠમા વર્ગના તેરમા અધ્યયનનું નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની ભૂયદિન્ના નામે રાણી (૩) સ્થૂલિભદ્રની બહેન

भूयमडलपविभत्ति पु० (भूतमडलप्रविभक्ति) ભૂતમડળની વિશેષ રચનાયુક્ત નાટક, નાટકના ૩૨ પ્રકારમાનો એક
भूयरुक्ख पु० (भूतवृक्ष) બીજડાનુ ઝાડ
भूयरूय न० (भूतरूप) જે ફળમા ગોટલી બધાઇ નથી તે
भूयलिवि स्त्री० (भूतलिपि) લિપિ વિશેષ
भूयवर्डिसा स्त्री० (भूतावतसा) એક ઇન્દ્રાણી
भूयवाइ पु० (भूतवादिन्) વ્યતરોની મોળ જાતિમાની એક જાત
भूयवाय पु० (भूतवाद) દષ્ટિવાદ નામે બા રમા અગસૂત્રનુ અપર નામ (૨) યથાર્થ વાદ
भूयविज्जा स्त्री० (भूतविद्या) ભૂત વિગેરેને કાઢનાની વિદ્યા, મન્ત્રાદિ પ્રયોગ
भूयवेज्ज पु० (भूतवैद्य) ભૂતને કાઢનાર વૈદ્ય
भूयसिरी स्त्री० (भूतश्री) એ નામની એક બ્રાહ્મણી
भूया स्त्री० (भूता) સ્થુનિભદ્રની બહેન (૨) સુદર્શન ગાથાપતિની દીકરી (૩) ઇન્દ્રાણીની એક રાજધાની
भूयाणद पु० (भूतानन्द) દક્ષિણ દિશાના નાગકુમારનો ઇન્દ્ર (૨) કોણિક મહારાજા નો એક હાથી
भूयावाअ पु० (भूतवाद) સદ્ભૂત વસ્તુનો વાદ
भूवइ पु० (भूपति) રાજા, ભૂપતિ
भूसण न० (भूषण) ભૂષણ, દાગીનો, ઘરેણુ
भूसा स्त्री० (भूषा) શોભા દીપ્તિ
भूसितगी स्त्री० (भूषिताङ्गी) ભૂષિત થયેલી સ્ત્રી
भूसिय पु० (भूषित) શોભાયમાન
भूसियग त्रि० (भूषिताङ्ग) જેનુ અગ ભૂષિત હોય તે
भूसियगी स्त्री० (भूषिताङ्गी) આભૂષણથી ભૂષિત થયેલ સ્ત્રી
भे अ० (भोस्) સબોધન, આમન્ત્રણસૂચક અવ્યય
भेउर त्रि० (भिदुर) છિન્નભિન્ન થનાર તુટીફુટી જનાર
भडी स्त्री० (भिंडी) એ નામનુ વૃક્ષ, ભીંડી
भेत्तार पु० (भेत्तृ) ભેદન કરનાર, તોડી ફોડી નાખનાર
भेद पु० (भेद) ભેદ, પ્રકાર (૨) જુદુ પડવુ, ખડિત થવુ
भेदिय त्रि० (भेदित) જૂદુ પાડેલુ
भेय पु० (भेद) ભેદ, જૂદાઇ, નોખુ પાડવુ (૨) રાજનીતિના ચાર ભેદમાનો એક ભેદ, દુશ્મનના પક્ષમા ભેદ પાડી તેનુ બળ તોડવુ તે
भेयकर त्रि० (भेदकर) વિચ્છેદકર્ત્તા
भेयग त्रि० (भेदक) ભેદકારક
भेयण न० (भेदन) ફાડવુ, તોડવુ (૨) કર્મપ્રકૃતિના રસનો ઘાત કરવો તે
भेयणी स्त्री० (भेदनी) ભેદનારી, ભાગનારી
भेरव त्रि० (भैरव) ભયકર, ડરાવનાર (૨) પુ० રાક્ષસ આદિ ભયકર પ્રાણી
भेरि स्त्री० (भेरि) } એક પ્રકારનુ વાજીં,
भेरी स्त्री० (भेरी) } નગારૂ
भेरुताल पु० } (भेरुताल) વૃક્ષ વિશેષ
भेरुयाल }
भेल पु० (भेल) મડુગોત્રની શાખા (૨) તે શાખાનો પુરૂષ
भेसग पु० (भीष्मक) રૂક્મિણીના પિતા, કૌણ્ડિન્યનગરના એક રાજા
भेसज्ज न० (भैषज) ઔષધિ, દવા
भेसज्ज न० (भैषज्य) ઔષધિ દવા
भेसण त्रि० (भीषण) ભયકર ડરામણુ (૨) न० ડરવુ બીવુ
भेसणा स्त्री० (भीषणा) બીક દેખાડવી

मंकार पुं० (मकार) મકાર, મ શબ્દ (૨) "મા" અવ્યય

मंकुण पुं० (मत्कुण) હાથીના જેના ગોળ પગવાળા પશુની એક જાત (૨) માકડ

मंख पुं० (मङ्ख) પેટીની અંદર પાટીયામા ગોઠવેલા ચિત્રોને કાચદ્વારા દેખાડી આજીવિકા ચલાવનાર એક જાતના ભિક્ષુક, મખલિલોક (૨) ગોશાળાના પિતાનુ નામ

मंखलि पुं० (मङ्खलि) ચિત્રની પેટી બનાવી આજીવિકા ચલાવનાર, ગોશાળાનો પિતા

मंखलिपुत्त पुं० (मङ्खलिपुत्र) મખલિનો પુત્ર ગોશાળો, આજીવક મતનો પ્રવર્તક એક સાધુ

मंग पुं० (म) ધર્મ

मंगरिया स्त्री० ( ) વાદ્ય વિશેષ

मंगल न० (मङ्गल) મગળ, કલ્યાણ (૨) માગલિક પદાર્થ દ્રો, સરસવ, ચન્દન, અક્ષત વગેરે (૩) મગળાચરણનો પાઠ, નમસ્કાર મત્ર (૪) નાટકનો એક પ્રકાર, ૩૨ માનુ પ્રથમ નાટક (૫) વિઘ્નક્ષય (૬) વિઘ્નક્ષયનુ કારણ (૭) ઇષ્ટાર્થ સિદ્ધિ

मंगला स्त्री० (मङ्गला) પાચમા તીર્થંકરની માતા

मंगलावइ पुं०(मङ्गलापतिन्) સૌમનસ પર્વતનુ એક કૂટ

मंगलावती स्त्री० (मङ्गलावती) પૂર્વમહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડનાની પૂર્વ તરફથી આઠમી વિજય

मंगलावतीकूड पुं० (मङ्गलावतीकूट) સોમનસ વખારા પર્વતના સાત કૂટમાનુ ત્રીજુ કૂટ

मंगलावत्त पुं० (मङ्गलावर्त) નલિનકૂટ વખારા પર્વતની પૂર્વે અને પકાવતી નદીની પશ્ચિમે બન્નેની વચ્ચેનો ક્ષેત્ર વિભાગ, મહાવિદેહાતર્ગત એક વિજય (૨) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) દેવ વિશેષ

मंगलावत्तकूड पुं० (मङ्गलावर्तकूट) નલિનકૂટ વખારા પર્વતના ચાર કૂટમાનુ ચોથુ કૂટ-શિખર

मंगलावत्ता स्त्री० (मङ्गलावर्त्ता) જુઓ "મગલાવત્ત" શબ્દ

मंगल्ल न० (माङ्गल्य) માગળિક, મગળ

मंगी स्त्री० (मङ्गी) ષડ્જગ્રામની પ્રથમ મૂર્છના

मंगु पुं० (मङ्गु) બગલો, રણકાગડો (૨) આર્યમગુ નામના જૈન આચાર્ય

मंगुल त्रि० ( ) અસુદર, અસમજસ

मंगुस पुं० (मङ्गुस) ભુજપરિસર્પની એક જાત

मंच पुं० (मञ्च) ખાટલો, ઢોલિયો, માચડો, ઉંચી બેઠક

मंचाइमंच पुं० (मञ्चातिमञ्च) જે યોગમા સૂર્ય, ચન્દ્ર અને નક્ષત્રની સ્થિતિ માચા ઉપર ગોઠવેલ માચાના આકારની હોય તે યોગ (૨) રસ્તા ઉપર માણસોને બેસવાને માચડા ઉપર માચડો બાધી ગોઠવેલ બેઠક

मंचाउत्त त्रि० (मञ्चागुप्त) માચામા ગોપવી રાખેલ

मंजरी स्त्री० (मञ्जरी) આબાનો મોર, મજરી

मंजिआ स्त्री० (मञ्जिका) મોરપિચ્છના વચ્ચે રહેલુ ચન્દ્રક-ધોળો ચાદલો

मंजिट्ठा स्त्री० (मञ्जिष्ठा) મજીઠ, રગવામા વપરાતો એક લાલ પદાર્થ

मंजिट्ठिय पुं० (माञ्जिष्ठिक) મજીઠનો રગ

मंजु त्रि० (मञ्जु) સુન્દર, મનોજ્ઞ (૨) પ્રિય, ઇષ્ટ

मंजुघोसा स्त्री० (मञ्जुघोषा) દિશાકુમાર દેવતાની ઘટા

मज्जुल त्रि० (मञ्जुल) सुन्दर, मनोहर (२) कोमळ

मज्जुस्सरा स्त्री० (मञ्जुस्वरा) अग्निकुमार देवतानी घंटा (२) त्रि० मधुर अवाज वाळु

मजूसा स्त्री० (मञ्जूषा) मंगळावर्ता विज यनी मुख्य नगरी (२) पटारो, पेटी

मड पु० न० (मण्ड) सार, तत्त्व (२) रस

मडग पु० (मण्डक) माडा, मालपुवा, रोटली विगेरे (२) त्रि० विभूषक, शोभावनार

मडण न० (मण्डन) अलंकार, घरेणु (२) पोशाक, शणगार

मडणधाई स्त्री० (मण्डनधात्री) बाळकने पोशाक पहेरावनार स्त्री, पांच धाव माताभानी एक

मडन न० (मण्डन) शणगार, घरेणु

मडब पु० (मण्डप) जेनाथी अढी गाउ दूर गामडा होय तेवु स्थळ

मडल न० (मण्डल) चन्द्र सूर्यनु मडळ, माडलु (२) सूर्यनु विमान, सूर्यनु बिंब (३) वासुदेव बळदेवनी जोडी (४) चार गतिना मडळरूप ससार (५) गोळ कुडाळु (६) गाम के शहेरनी आजुबाजु फरतो प्रदेश, गामनो सीमाडो (७) मल्लने खुशालीमा मळेल जमीन (८) देश (९) अरीसानो काच-काप के जेमा प्रतिबिंब देखाय ते

मडलग्ग पु० (मण्डलक) बार मासा अथवा साठ रति प्रमाणनु एक वजन

मडलग्ग पु० (मण्डलाग्र) तलवार,

मडलघाय पु० (मण्डलघात) मडळाकार जमीन बनाववा माटे वृक्षादिनु उखेडवु

मडलपविभत्ति स्त्री० (मण्डलप्रविभक्ति) मडळनी विशेष रचना युक्त एक नाटक ३२ माचु "नाटक

मडलप्पवेस पु० (मण्डलप्रवेश) २९ उत्का लिक सूत्रमानु १९ मु

मडलरोग पु० (मण्डलरोग) मडळ-देशनो रोग

मडलवति पु० (मण्डलपति) देशनो धणी, राजा

मडलवाय पु० (मण्डलवात) मडळाकारे वातो वायु

मडलि पु० (मण्डलिन्) एक प्रकारनो मुकुलि सर्प (२) कुत्सगोत्रनी एक शाखा (३) ते शाखामानो पुरुष (४) मांडलिक राजा

मडलिक पु० (माण्डलिक) मानुषोत्तर पर्वत

मडलिबध पु० (मण्डलिबन्ध) एक प्रकारनी दडनीति, अमुक क्षेत्रनी मर्यादा बहार अपराधीने जवा न देवो ते (२) मडळ-सप्रदायनु बधारण-व्यवस्था

मडलिभोग पु० (मडलिभोग) साधुनी मडळीमा बेसी भोजन करवु ते

मडलिय पु० (माण्डलिक) मडलेश्वर राजा (२) कोटनी माफक चारे तरफ फरतो चक्राकार पर्वत

मडलियराय पु० (माण्डलिकराज) मांडलिक राजा

मडलियावाय पु० (माण्डलिकवात) मडळ रूपे भमतो वायु, चकावो खानो वायु

मडली स्त्री० (मण्डली) मडळी, समुदाय

मडव पु० (मडप) वेलोथी वींटायेल माडवो (२) जेनाथी अढी गाउ दूर गामडा होय तेवु स्थळ गाम विशेष

मंडव न० (माण्डव्य) गोत्र विशेष (२) पु० स्त्री० ते गोत्रमा जन्मेल

मडविय त्रि० (माण्डविक) मडपबद्ध कार्य करनार

मडव्वायण पु० (माण्डव्यायन) अश्लेषा नक्ष त्रनु गोत्र

मंडावणधाई स्त्री० (मण्डनधात्री) બાળકને શણગારનાર દાસી

मंडावय पु० (मण्डक) આભરણ પહેરાવનાર

मंडितपुत्त पु० (मण्डितपुत्र) એ નામના વીરપ્રભુના એક ગણધર

मंडिपाहुडिया स्त्री० (मण्डिप्राभृतिका) માંડા અથવા કોઇ વસ્તુનો અગ્ર ભાગ કોઇને માટે તૈયાર કરેલ હોય તે સાધુએ લીધુ હોય તે, ભિક્ષાનો એક દોષ

मंडिय न० (मण्डिक) વાદ્ય વિશેષ

मंडिय त्रि० (मण्डित) ભૂષિત, શણગારેલ (૨) મહાવીર સ્વામીના છઠ્ઠા ગણધરનુ નામ (૩) ગોશાળાનો ત્રીજો પઉટ્ટ પરિહાર

मंडियकुच्छ पु० (मण्डिकुक्ष) } राज
मंडियकुच्छि पु० न० (मण्डियकुक्षि) } गृह
નગરીની બહાર મંડિયકુક્ષિ નામનુ ચૈત્ય-ઉદ્યાન

मंडियपुत्त पु० (मण्डितपुत्र) મહાવીર સ્વામીના એક ગણધર

मंडुक पु० (मण्डूक) દેડકો

मंडुकप्पुत पु० (मण्डूकप्लुत) ગ્રહની સાથે મંડુકગતિ સમાન થતો ચન્દ્રાદિનો યોગ

मंडुक्क पु० (मण्डूक) નન્દમણિયારનો જીવ મરીને દેડકો થયો, તેના અધિકારવાળુ જ્ઞાતાસૂત્રનુ ૧૩ મુ અધ્યયન (૨) દેડકો

मंडुक्किया स्त्री० (मण्डूकिका) શાકની એક જાત

मंडुक्की स्त्री० (मण्डूकी) વનસ્પતિ વિશેષ

मंडुय पु० (मण्डूक) સેલક રાજાનો પુત્ર (૨) રાજગૃહી નિવાસી એક શ્રાવક (૩) દેડકો

न० (मण्डूस) એક પ્રકારનુ અનાજ

मंत (मन्त्र) ... , મ ...

[illegible]

...યણાના ૧૬ દોષમાનો એક દોષ (૪) ગુપ્ત વાતચિત, ખાનગી વાતચિત

मंतचुण्ण न० (मन्त्रचूर्ण) મન્ત્રથી મન્ત્રેલુ ચૂર્ણ ભસ્માદિ.

मंतजंभग पु० (मन्त्रजृम्भक) એક દેવ જાતિ

मंतजोय पु० (मन्त्रयोग) મન્ત્રનો પ્રયોગ

मंतप्पयोग पु० (मन्त्रप्रयोग) મન્ત્રનો પ્રયોગ

मंतसाल न० स्त्री० (मन्त्रशाला) મંત્ર સાધનાનુ સ્થાન

मंताणुजोग पु० (मन्त्रानुयोग) મંત્રતંત્ર વિગેરેનુ સૂચક શાસ્ત્ર, મન્ત્રશાસ્ત્ર, ૨૯ પાપસૂત્રમાનુ એક

मंतार त्रि० (मन्तृ) માનનાર, મનન કરનાર (૨) પુ० પ્રાણી, જીવ

मंति पु० (मन्त्रिन्) મન્ત્રી, અમાત્ય, સલાહકાર

मंथ पु० (मन्थ) મન્થાનદંડ, રવઇયો (૨) કેવળ સમુદ્દ્ઘાત ક્રિયામા આત્માના પ્રદેશ શરીર બહાર કાઢી મન્થાનાકારે લોકાન્ત પર્યંત વિસ્તારવા તે

मंथर त्रि० (मन्थर) ધીમુ, મંદ

मंथाण पु० (मन्थान) રવઇયો

मंथु पु० (मन्थु) બોર વગેરે ફળનો ભુકો (૨) દહિંને વસ્ત્રમા બાંધી પાણીનો ભાગ કાઢી નાખતા શેષ સત્ત્વ રહે તે

मंद न० (मान्द्य) મૂર્ખતા, બેવકુફી

मंद त्रि० (मन्द) મંદબુદ્ધિવાળો, સુબુદ્ધિ વિનાનો (૨) ધીમુ, ઢંડા સ્વભાવનુ (૩) અલ્પ, થોડુ (૪) પુ० મંદ જાતનો હાથી, ધૈર્યાદિ ગુણહીન હાથી (૫) ગાનનો એક પ્રકાર, (૬) त्रि० રોગી

मंदअ पु० (मन्दक) ગીતનો એક પ્રકાર, જેમા મધ્ય ભાગે મૂર્ચ્છના ગુણ સાથે ... થાય તેની જાતનુ ગેય-ગીત

स्त्री० (मन्दपुण्यिका) એ નામની દેવી

मदकुमारय पु० (मन्दकुमारक) न्हानोबाळक
मदकुमारिया स्त्री० (मन्दकुमारिका) बालिका, न्हानी कन्या
मदर पु० (मन्दर) मन्दर, मेरु पर्वत (२) मन्दर नामनो द्वीप अने ए नामनो समुद्र (३) तेरमा विमळनाथ तीर्थंकरना प्रथम गणधर (४) मन्दर पर्वतना अधिष्ठायक देव
मदरकूड पु० (मन्दरकूट) नंदनवनना नव कूटमानु बीजु कूट-शिखर
मदरगिरि पु० (मन्दरगिरि) मेरु पर्वत
मदरचूलिया स्त्री० (मन्दरचूलिका) मेरु पर्वतनु शिखर
मदरपव्वय पु० (मन्दरपर्वत) मेरु पर्वत
मदा स्त्री० (मन्दा) मनुष्यनी दश दशाओमानी त्रीजी दशा २१ थी ३० वरस सुधीनी अवस्था के जेमा विषयवासनाना बळथी विवेकनी मन्दता थाय छे
मदाइय न० (मन्दायित) मध्य भागमा मूर्च्छनादिगुणयुक्त गेयनो एक प्रकार
मदाय पु० (मदाय) मन्द स्वरथी गवाय ते राग
मदार पु० (मदार) पारिजातकनु वृक्ष (२) मन्दार वृक्षनु फूल
मदारयणी स्त्री० (मन्दरत्ना) मध्यमग्रामनी बीजी मूर्च्छना
मदिय त्रि० (मान्दिक) मन्दतावाळो, मंद
मदिर न० (मन्दिर) घर, मन्दिर (२) ए नामनो द्वीप अने समुद्र (३) मेरु पर्वत
मदुय पु० (मन्दुक) जळजन्तु विशेष
मधादण पु० (मन्धादन) मेंढो, घेटो
मस पु० न० (मास) मास
मसचक्खु त्रि० (मासचक्षुस्) चर्मचक्षु ज्ञानचक्षु रहित चामडानी आंखवाळो
मसल त्रि० (मासल) मासथी भरेलु पुष्ट
मसवुड्ढि स्त्री० (मासवृद्धि) मासनी वृद्धि करी बतावनानी विद्या
मससुह त्रि० (मासमुख) मासने सुख आपनार
मसाणुसारि पु० (मासानुसारिन्) मासमा व्याप्त थवाथी झेर चडे ते
मसी स्त्री० (मासी) गन्धद्रव्य विशेष, जटामासी
मसु पु० न० (श्मश्रु) दाढीमूछ
मकर पु० (मकर) मगरमच्छ (२) पवन कुमार जातना देवतानु चिन्ह-मकराकार निशानी
मकरज्झय पु० (मकरध्वज) कामदेव
मकरासण न० (मकरासन) मगरना आकारनु आसन
मकायि पु० (मकायिन्) अतगडसूत्रना छठ्ठा वर्गना प्रथम अध्ययननु नाम (२) राजगृह निवासी ए नामनो एक गाथापति
मक्कड पु० (मर्कट) करोळीओ (२) करोळीआनु स्थान पड (३) वादरो, मर्कट
मक्कडबध पु० (मर्कटबन्ध) मर्कटबध, हाडकाना साधाना बधनो एक प्रकार
मक्कडासताणग न० (मर्कटसन्तानक) करोळीयानी जाळ
मक्कार पु० (माकार) निषेध अर्थवाची दंडनीति, अपराधीने " मा " ए शब्द सभळाववानी शिक्षा बीजा अने चोथा कुलकरना वखतमा थती ते
मक्कोडग पु० (मर्कोटक) मकोडा
मक्खिय त्रि० (म्रक्षित) चोपडेल ममळेल (२) जे वस्तु सचित्त पृथ्वी आदिथी लपटायेली होय ते लेवाथी मुनिने लागतो दोष एषणाना दश दोषमानो बीजो दोष.
मगइय त्रि० ( ) हाथमा आवेल

मगदंतिया स्त्री० (मगदन्तिका) કમળ વિશેષ (૨) માલતી, મોગરાનુ ફૂલ
मगर पु० (मकर) મગર, મગરમચ્છ
मगरंडपविभत्ति पु० (मकराण्डप्रविभक्ति) મકરાંડની વિશેષ રચનાથી યુક્ત નાટક, નાટકનો એક પ્રકાર
मगरासण न० (मकरासन) મકરના ચિન્હ-વાળુ આસન
मगरिया स्त्री० (मकरिका) આભરણ વિશેષ (૨) વાદ્ય વિશેષ
मगसिर स्त्री० न० (मृगशिरस) નક્ષત્ર વિશેષ
मगस्सिरकीड पु० (मृगशीर्षकीट) ચાર ઇન્દ્રિયવાળો એક જીવ
मगह पु० (मगध) મગધ દેશ
मगहवरच्छ पु० (मगधवराक्ष) આભરણ વિશેષ
मगुंद पु० (मुकुन्द) વાજિત્ર વિશેષ
मग्ग पु० (मुद्ग) ધાન્ય વિશેષ, મગ
मग्ग पु० (मार्ग) માર્ગ, રસ્તો (૨) સાધન, મોક્ષમાર્ગ (૩) આકાશ (૪) સૂયગડાંગના અગીયારમા અધ્યયનનુ નામ (૫) પ્રવચનનુ પર્યાયવાચક નામ મોક્ષમાર્ગ (૬) આવશ્યક (પ્રતિક્રમણ) નુ પર્યાયવાચક નામ (૭) પથ, મત
मग्गश्रो अ० ( ) પાછળથી, પછવાડે
मग्गण न० (मार्गण) તપાસ, શોધ, રસ્તો કાઢવો (૨) અન્વયધર્મનુ શોધન, જેમ પાણી જોઇએ તો તેના સહચારિ ધર્મની તપાસ કરવી તે (૩) માર્ગ, રસ્તો (૪) પડિલેહણનો પર્યાય શબ્દ
मग्गणया स्त्री० (मार्गणा) ઇહા, ઉહાપોહ
मग्गणा स्त्री० (मार्गणा) વિચાર કરવો, તપાસ કરવી, (૨) કારણ કાર્ય વિચાર પૂર્વક અન્વય ધર્મનુ આલોચન
मग्गण्णु त्रि० (मार्गज्ञ) માર્ગને જાણનાર
मग्गत्थ त्रि० (मार्गस्थ) માર્ગમા રહેલ (૨) સોળથી વધારે વરસની ઉમ્મરવાળા

मग्गदत्त पु० (मार्गदत्त) ઐરવત ક્ષેત્રના વર્તમાન ૨૩ મા તીર્થંકર
मग्गर त्रि० (मद्गुर) એ દેશમા રહેનાર મનુષ્ય
मग्गविउ त्रि० (मार्गवित्) માર્ગના જાણકાર
मग्गसिर पु० (मार्गशिर) માર્ગશીર્ષ માસ, માગશર મહિનો
मग्गसिरी स्त्री० (मार्गशिरी) માગશર માસની પુનમ
मग्गिय त्रि० (मार्गित) તપાસેલુ
मग्गिर त्रि० (मार्गयितृ) તપાસ કરનાર
मग्गिल्ल अ० ( ) પાછલુ, પાછળનુ
मग्गी स्त्री० (मङ्गी) ષડ્જ ગ્રામની પહેલી મૂર્ચ્છના
मग्गु पु० (मद्गु) દ્રોણકાગડા, બગલો
मघ पु० (मघ) મેઘ
मघवत पु० (मघवत्) પહેલા દેવલોકના ઇન્દ્રનુ નામ (૨) મઘવા નામના ત્રીજા ચક્રવર્તી
मघा स्त्री० (मघा) છઠ્ઠી નરકનુ નામ (૨) કૃષ્ણરાજીનુ નામ
मच्च / **मच्चिय** } पु० (मर्त्य) મનુષ્ય, માનવ
मच्चु पु० (मृत्यु) મૃત્યુ, મરણ
मच्चुगंगा स्त्री० (मृत्युगङ्गा) સાત આદીણ ગંગા પરિમિત કાળવિભાગ, ગોશાળાના મત પ્રમાણે માનેલ એક કાળ વિભાગ
मच्चुसामण्ण त्रि० (मृत्युसामान्य) મૃત્યુને સાધારણ, જેમા મૃત્યુનો હિસ્સો-ભાગ હોય તે
मच्चुसाहिय त्रि० (मृत्युसाध्य) મૃત્યુને વશ
मच्छ पु० (मत्स्य) માછલુ (૨) રાહુનુ એક નામ (૩) આઠ માંગલિકમાનુ સાતમુ માંગલિક
मच्छंडापविभत्ति पु० (मत्स्याण्डप्रविभक्ति) મત્સ્યાંડની વિશેષ રચનાથી યુક્ત નાટક, ૩૨ નાટકમાનુ એક

मच्छडिया स्त्री० (मत्स्याण्डिका) ખાંડ, મિસરી

मच्छडी स्त्री० (मत्स्यण्डी) સાકર, સાકરી ખાંડ

मच्छखल न० (मत्स्यखल) માછલા સુકવવાનુ સ્થાન

मच्छबंध त्रि० (मत्स्यबन्ध) માછલાને બાંધનાર-પકડનાર

मच्छबंधिअ त्रि० (मत्स्यबन्धिक) મત્સ્ય બાંધનાર-પકડનાર

मच्छर पु० (मात्सर्य) દ્વેષ, અદેખાઈ

मच्छरि त्रि० (मत्सरिन्) બીજાની સંપત્તિ ન દેખી શકે તેવો ઇર્ષાળુ (૨) અહંકારી

मच्छरिय त्रि० (मत्सरित) મત્સરી અભિમાની

माच्छरी स्त्री० (मत्स्या) માછલી

मच्छिय त्रि० (मात्स्यिक) મચ્છીમાર, ધીવર

मच्छिया स्त्री० (मक्षिका) મક્ષિકા, માખ (૨) મધમાખી, મ્હોટી માખી

मच्छी स्त्री० (मक्षिका) માખ

मच्छी स्त्री० (मत्स्या) માછલી

मच्छुव्वत्त न० (मत्स्योद्वृत्त) માછલાની પેઠે સરકી સરકી ઉઠયા વિના વંદના કરે તે, વંદનના આઠમો દોષ

मज्ज न० (मद्य) મદિરા, દારૂ, મહાવિગય

मज्जग त्रि० (माद्यक) મદ્ય સંબંધી

मज्जण न० (मज्जन) સ્નાન

मज्जण न० (मार्जन) શુદ્ધિ

मज्जणघर न० (मज्जनगृह) સ્નાન કરવાનુ ઘર

मज्जणधाई स्त्री० (मज्जनधात्री) બાળકને સ્નાન કરાવનારી ધાવમાતા, પાંચ ધાવમાની એક

मज्जणिअ त्रि० (मज्जनिक) સ્નાન કર્યા પછી પ્હેરવા ઓઢવાના વસ્ત્રાદિ

मज्जन न (मज्जन) સ્નાન

मज्जपाणग } न० (मद्यपानक) મદિરાપાન
मज्जपाणय }

मज्जाया स्त्री० (मर्यादा) મર્યાદા, હદ, વ્યવસ્થા

मज्जार पु० (मार्जार) બિલાડો, બીંદડુ (૨) એ નામની એક વનસ્પતિ, અજ્જરનુ ઝાડ

मज्जारकडय त्रि० (मार्जारकृत) વાયુરોગની શાન્તિને માટે મજ્જાર વનસ્પતિનુ બનાવેલ ઓસડ

मज्जारय पु० (मार्जारक) વનસ્પતિ વિશેષ

मज्जारी स्त्री० (मार्जारी) બિલાડી

मज्जाविय त्रि० ( ) નવરાવનાર

मज्जावीय त्रि० (मद्यपीत) જેણે મદ્યપાન કરેલુ છે તે

मज्जिय त्रि० (मज्जित) સ્નાન કરેલ

मज्जिर त्रि० (मज्जितृ) સ્નાન કરનાર

मज्झ न० (मध्य) મધ્યભાગ વચ્ચે (૨) त्रि० વચ્ચેનુ વચલુ (૩) મધ્યભાગમાં રહેલ પેટ

मज्झंतिय न० (मध्यान्तिक) દિનનો મધ્ય ભાગ, મધ્યાહ્નકાળ

मज्झमज्झेण अ० (मध्यमध्येन) મધ્યોમધ્ય વચ્ચોવચ્ચ

मज्झआर पु० (मध्यकार) મધ્ય ભાગ

मज्झगय त्रि० (मध्यगत) મધ્યમાં રહેલ (૨) पु० અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ

मज्झचारि त्रि० (मध्यचारिन्) મધ્ય-પાણીના પ્રવાહાદિમાં ચાલનાર

मज्झट्ठ पु० (मध्यस्थ) લોભ

मज्झण्ह पु० न० (मध्याह्न) બપોર, મધ્ય દિવસ

मज्झत्थ त्रि० (मध्यस्थ) મધ્યસ્થ રીતે પક્ષપાત રહિત કાર્ય કરનાર

मज्झदेस पु० (मध्यदेश) મધ્યદેશ

मज्झप्पदेस पु० (मध्यप्रदेश) ધર્માસ્તિકાયના મધ્ય આઠ પ્રદેશ

मज्झभाग पु० (मध्यभाग) वचलो भाग

मज्झम त्रि० (मध्यम) मध्यम, उत्कृष्ट नही तेम जघन्य नहीं ते

मज्झयार न० (मध्यकार) मध्य भाग

मज्झलोगनाभि पु० (मध्यलोकनाभि) लोकना मध्य भागमा नाभिरूपे रहेल मेरु पर्वत

मज्झिम त्रि० (मध्यम) मध्यम, वच्चेनु (२) मध्यम नामनो सात स्वरमानो चोथो स्वर

मज्झिमखंड पु० (मध्यमखण्ड) वचलो खड

मज्झिमगाम पु० (मध्यमग्राम) उत्तर आदि सात मूर्च्छनानो आश्रय श्रुति समुदाय

मज्झिमगेवेज्जग पु० (मध्यमग्रैवेयक) नवग्रैवेयकनी त्रण त्रिकमानी मध्यम त्रिकना देवता (२) स्त्री० नव ग्रैवेयकमाना मध्यना त्रण विमान-चोथु, पाचमु अने छठ्ठु

मज्झिमगेवेज्जगकप्पातीय पु० (मध्यमग्रैवेयककल्पातीत) मध्यम त्रिकना कल्पातीत जातिना ग्रैवेयक देवता

मज्झिमपुरिस. पु० (मध्यमपुरुष) साधारण मनुष्य

मज्झिमा स्त्री० (मध्यमा) वचली आगळी (२) ए नामनी एक जैन मुनिनी शाखा

मज्झिमाउवरिम पु० (मध्यमोपरिम) मध्यम त्रिकना त्रण विमानोमाना उपरना विमानमा रहेनार देवता (२) स्त्री० नव ग्रैवेयकमानु छठ्ठु ग्रैवेयक विमान

मज्झिमामज्झिम पु० (मध्यममध्यम) मध्यम त्रिकमानी मध्यम-पाचमी ग्रैवेयकमा रहेनार देवता (२) स्त्री० नव ग्रैवेयकमानु पाचमु ग्रैवेयक विमान.

मज्झिमाहिट्ठिम पु० स्त्री० (मध्यमाधस्तात्) मध्यम-त्रिकमानी प्रथम-चोथी ग्रैवेयकमा रहेनार देवता (२) स्त्री० नव ग्रैवेयकमानु चोथु ग्रैवेयक विमान

मज्झिमिया स्त्री० (मध्यमिका) मध्यमा

मज्झिमिल्ल त्रि० (मध्यम) मध्यम, वच्चेनु

मज्झे अ० (मध्ये) विषे, समभ्यर्थबोधक अव्यय

मट्टि स्त्री० (मृत्तिका) धूळ, माटी

मट्टिया स्त्री० (मृत्तिका) धूळ, माटी, रज

मट्ठ त्रि० (मृष्ट) घसीने साफ करेल, पालीस करेल (२) मनोहर, सुन्दर, सारु, रमणीय

मड त्रि० (मृत) मरेलु, विनाश पामेलु (२) न० मडदु, कलेवर

मडंब पु० न० (मडम्ब) जेनी चारे बाजु अढी अढी योजनमा कोई वसति न होय तेवु गाम के नगर

मडग त्रि० (मृतक) मरी गयेल

मडगगिह न० (मृतकगृह) कबरस्थान (२) श्मशान

मडगथंडिल पु० (मृतकस्थण्डिल) मृतक बाळवानी जगा, श्मशान

मडगथूभिय न० (मृतकस्तूपिका) मृतकनी चिताने ठेकाणे पगला वगेरे करवामा आवे ते

मडगवच्च न० (मृतकवर्चस्) मृतकना हाडकां वगेरेनो ढगलो

मडप्प पु० (मृतात्मन्) अहकार, अभिमान

मडयचेइय न० (मृतकचैत्य) मृतकनु स्मरण चिह्न

मडयडाह पु० (मृतकदाह) चिता, चेह

मडयथूभिया स्त्री० (मृतकस्तूपिका) मृतक स्थानपर बनावेल नानो स्तभ

मडाइ त्रि० (मृतादिन्) प्रासुक-निर्जीव पदार्थ खानार

मडाग न० (मृतक) ए नामनी वनस्पति

मड्डुय पु० (मड्डुक) जीव विशेष, बगलो

मढ पु० (मठ) મઠ, મન્દિર, મકાન (૨) એ નામનો એક દેશ (૩) ત્રિ૦ મઠ દેશમા રહેનાર

मण पु० न० (मनस्) મન, અન્ત કરણ, ચિત્ત (૨) વિશેષ ઉપયોગ

मणअगुत्ति स्त्री० (मनोऽगुप्ति) પાપથી મનને ન ગોપવવુ-બચાવવુ તે, પાપમા મનને જોડવુ તે

मणग पु० (मनक) એક જૈન બાળ મુનિ, મહર્ષિ શય્યભવસૂરિના પુત્ર અને શિષ્ય

मणगुत्त त्रि० (मनोगुप्त) જેનુ મન પાપથી ગુપ્ત હોય તે

मणगुत्ति स्त्री० (मनोगुप्ति) મનની પાપાદિથી ગુપ્તિ-રક્ષા, મનોનિગ્રહ

मणगुलिआ स्त्री० (　　) ચોતરો, બેસવાનો ઓટલો

मणजीविय. त्रि० (मनजीविक) મનને આત્મા માનનાર

मणजोग पु० (मनोयोग) સહકારી કારણ ભૂત મન સાથે જીવનો યોગ તે મનોયોગ

मणजोगि त्रि० (मनोयोगिन्) મનના યોગ-વ્યાપારવાળો

मणण न० (मनन) મનન કરવુ, વિચાર કરવો

मणदंड पु० (मनोदण्ड) મનથી દુષ્ટ વિચાર કરી આત્માને કર્મથી દડવો તે

मणदुक्कड न० (मनोदुष्कृत) મનથી કરેલુ પાપ

मणदुप्पणिहाण न० (मनोदुष्प्रणिधान) મનથી દુષ્ટ ધ્યાન ધરવુ, દુષ્ટ ચિંતવના કરવી તે

मणनाण न० (मनोज्ञान) મન પર્યવ જ્ઞાન, સજ્ઞીના મનના પર્યાયો જાણવાની શક્તિ, પાચ જ્ઞાનમાનુ ચોથુ જ્ઞાન

मणनाणि पु० (मनोज्ञानिन्) મન પર્યવ જ્ઞાની

मणपज्जत्ति स्त्री० (मनःपर्याप्ति) મનની પર્યાપ્તિ-સપૂર્ણતા, પુદ્‌ગળોને મનના સ્વરૂપમા પરિણત કરવાની શક્તિ

मणपज्जव पु० (मनःपर्यव) મન પર્યવ નામે ચોથુ જ્ઞાન, બીજાના મનની વાત જાણનાર જ્ઞાન

मणपज्जवणाण न० (मनःपर्यवज्ञान) મનના પર્યવનુ જ્ઞાન, મન પર્યવ નામે ચોથુ જ્ઞાન

मणपज्जवणाणावरणिज्ज न० (मनःपर्यवज्ञानावरणीय) મન પર્યવ જ્ઞાનને ઢાકનાર કર્મ પ્રકૃતિ જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

मणपज्जवणाणि पु० (मनःपर्यवज्ञानिन्) મન-પર્યવ જ્ઞાનવાળો

मणपज्जवनाण न० (मनःपर्यवज्ञान) મનપર્યવ જ્ઞાન

मणपज्जवनाणावरण न० (मनःपर्यवज्ञानावरण) મન પર્યવ જ્ઞાનને આવરનાર એક કર્મ પ્રકૃતિ

मणपज्जवनाणावरणिज्ज न० (मनःपर्यवज्ञानावरणीय) મનપર્યવ જ્ઞાનને ઢાકનાર એક કર્મપ્રકૃતિ

मणपज्जवनाणि पु० (मनःपर्यवज्ञानिन्) મન પર્યવ જ્ઞાનને ધારણ કરનાર.

मणपज्जवि त्रि० (मनःपर्यविन्) મન પર્યવ જ્ઞાન-વાળા

मणपरिकम्म पु० (मनःपरिकर्मन्) મનનો નિગ્રહ

मणपरिचारग त्रि० (मनःपरिचारक) પરસ્પર મને મન મેળવી વિષય તૃપ્તિ કરનાર

मणपरियारणा स्त्री० (मनःपरिचारणा) મને મન મેળવી વિષય તૃપ્તિ કરવી તે

मणपसिणविज्जा स्त्री० (मनःप्रश्नविद्या) મનના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવાની વિદ્યા

मणपुग्गलपरियट्ट न० (मनःपुद्‌गलपरिवर्त्त) એક જીવ લોકના સર્વ પુદ્‌ગળો મનરૂપે જેટલા કાળમા પરિણમાવી લ્યે તેટલો કાળ

मणपुन्न न० (मनःपुण्य) શુભ મન પ્રવર્તાવાથી થતુ પુણ્ય

मणप्पत्रोग पु० (मन प्रयोग) મનનો પ્રયોગ-વ્યાપાર, મનની પ્રવૃત્તિ

मणप्पत्रोस पु० (मन प्रदोष) મનમા દ્વેષ રાખી વંદના કરે તે, વંદનાનો નવમો દોષ

मणप्पणिहाण न० (मन प्रणिधान) મનનુ પ્રણિધાન-રોકવુ તે, મનની એકાગ્રતા

मणप्पहास पु० (मन प्रहास) અન્ત કરણની પ્રફુલ્લતા

मणबंधण. त्रि० (मनोबन्धन) મનનુ બંધન, મનને ખેંચનાર-લલચાવનાર

मणबलिश्र त्रि० (मनोबलिक) મનોબળવાળો

मणमीसापरिणाय न० (मनोमिश्रपरिणत) મિશ્ર પ્રયોગ પરિણામ પામેલ મન

मणय श्र० (मनाक्) થોડુ, અલ્પ

मणयोगि. त्रि० (मनोयोगिन्) મનની ચેષ્ટાવાળો

मणविणय पु० (मनोविनय) મનથી વિનય કરવો તે

मणविप्परियासिया स्त्री० (मनोविपर्यासिका) મન વિપરીતપણે વર્ત્યું હોય તે

मणस न० (मनस्) મન, અન્ત કરણ, ચિત્ત (૨) મનોયોગ, મનનો વ્યાપાર

मणसमरणाहरणया स्त्री० (मन समन्वाहरणता) મનથી પાપોની નિવૃત્તિ કરવી, મનને સારી રીતે એકાગ્ર કરવુ તે

मणसमाधारणया स्त्री० (मन समाधारणा) મનની સારી રીતે આગમોક્ત મર્યાદાથી ધારણા કરવી-વ્યવસ્થા કરવી તે

मणसमिइ स्त्री० (मन समिति) મનનો સંયમ

मणसमिय त्रि० (मनःसमित) જેનુ મન સમ્યક્ પ્રવૃત્તિમા જોડાયુ હોય તે

मणसाइय त्रि० (मनःस्वादित) મનને સ્વાદિષ્ટ લાગે તેવુ, મનગમતુ

मणसिला स्त्री० (मन शिला) એક પ્રકારની મદિરા

मणसीकय त्रि० (मनसिकृत) ચિંતિત

मणसुप्पणिहाण न० (मन सुप्रणिधान) મનને સારી રીતે વશમા રાખવુ

मणहर त्रि० (मनोहर) સુન્દર, રમણીય

मणहारि त्रि० (मनोहारिन्) મનને હરણ કરનાર

मणा श्र० (मनाक्) થોડુ, સ્વલ્પ, જરા, કિંચિત્

मणाभिराम त्रि० (मनोभिराम) મનોહર

मणाम त्रि० (मनआप) મનગમતુ, વારંવાર જેની ઇચ્છા થાય તેવુ, ન ભૂલાય તેવુ

मणि पु० (मणि) ચન્દ્રકાન્તાદિ મણિ, રત્ન, જવાહીર વિગેરે

मणिश्रंग पु० (मण्यङ्ग) જુગલિયાને આભરણ આપનાર કલ્પવૃક્ષ

मणिश्रार पु० (मणिकार) ઝવેરી, રત્નોનો વ્યાપારી

मणिकंचण पु० (मणिकञ्चन) રૂકિમ પર્વત ઉપરનુ એક શિખર

मणिकंचनकूड पु० (मणिकञ्चनकूट) રૂપી પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ આઠમુ કૂટ-શિખર

मणिकम्म न० (मणिकर्मन्) મણિનુ કામ, મણિને કોતરવી, ઘસવી, વગેરે કામ, જડીયા પચ્ચીગરનુ કામ

मणिकोट्टिम पु० (मणिकुट्टिम) મણિ જડિત ભૂ તળીઉં

मणिचइया स्त्री० (मणिचयिता) નગરી વિશેષ

मणिजालग न० (मणिजालक) મણિની જારી, એક પ્રકારનુ આભૂષણ

मणिपेढिया स्त्री० (मणिपीठिका) મણિ જડિત બેસવાની ચોકી, મણિનો ઓટલો, મણિમય આસન

मणिभद्द पु० (मणिभद्र) એ નામનો એક યક્ષ (૨) સમ્ભૂતિવિજયના શિષ્ય

मणिमय त्रि० (मणिमय) મણિનું બનેલું, મણિથી ભરેલું
मणिमेहला स्त्री० (मणिमेखला) મણિની મેખલા-કંદોરો
मणियार पु० (मणिकार) જુઓ "મણિઆર" શબ્દ
मणिरयण न० (मणिरत्न) ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાંનું એક
मणिलक्खण न० (मणिलक्षण) મણિના શુભાશુભ લક્ષણ
मणिवइया स्त्री० (मणितिका) એ નામનું નગર
मणिवट्टक पु० (मणिवृत्तक) મણિનો વાટકો, મણિનું પાન
मणिसिला स्त्री० (मणिशिला) મણિની શિલા વિશેષ
मणु पु० (मनु) બીજા દેવલોકનું એક વિમાન (२) મનુસ્મૃતિ નામના પ્રસિદ્ધ ધર્મ ગ્રંથના રચનાર
मणुई स्त्री० (मनुजी) મનુષ્યની સ્ત્રી, માનુષી,
मणुज पु० (मनुज) મનુષ્ય
मणुण्ण } त्रि० (मनोज्ञ) રમણીય, સુંદર, મનગમતું
मणुन्न }
मणुय पु० (मनुज) મનુષ્ય (२) त्रि० મનુષ્ય સંબંધી
मणुस्स पु० (मनुष्य) મનુષ્ય માણસ
मणुस्सक्खेत्त न० (मनुष्यक्षेत्र) મનુષ્યનું ક્ષેત્ર-ઉત્પત્તિ સ્થાન અઢી દ્વીપ
मणुस्सगइया स्त्री० (मनुष्यगतिका) મનુષ્યની ગતિ
मणुस्सलोग पु० (मनुष्यलोक) મનુષ્ય લોક
मणुस्ससेणिया स्त्री० (मनुष्यश्रेणिका) મનુષ્ય શ્રેણીની ગણના દૃષ્ટિવાદાન્તગત પરિકર્મનો એક વિભાગ
मणुस्ससेणियापरिकम्म न० (मनुष्यश्रेणिका परिकर्मन्) દૃષ્ટિવાદના પરિકર્મનો બીજો ભેદ
मणुस्सावत्त पु० (मनुष्यावर्त्त) મનુસ્સસેણિયા પરિકર્મનો ૧૪ મો ભેદ
मणुस्सिंद पु० (मनुष्येन्द्र) મનુષ્યોનો ઇન્દ્ર, ચક્રવર્તી
मणुस्सी स्त्री० (मानुषी) નારી, સ્ત્રીજાતિ
मणूस पु० (मनुष्य) મનુષ્ય
मणो न० (मनस्) મન, ચિત્ત
मणोगम पुं० (मनोगम) સાતમા દેવલોકના ઇન્દ્રનું વિમાન
मणोगुत्ति स्त्री० (मनोगुप्ति) મનને પાપથી રોકી રાખવું તે
मणोगुलिया स्त्री० (मनोगुलिका) બેઠક, પીઠિકા
मणोजोग पु० (मनोयोग) મનનો વ્યાપાર
मणोजोग्ग त्रि० (मनोयोग्य) મનને યોગ્ય, મનગમતું
मणोज्ज पु० (मनोज्ञ) ગુચ્છ વનસ્પતિ વિશેષ
मणोदव्व न० (मनोद्रव्य) મનનું દ્રવ્ય
मणोदव्ववग्गणा स्त्री० (मनोद्रव्यवर्गणा) મનના દ્રવ્યની વર્ગણા-સમૂહ
मणोमय त्रि० (मनोमय) માનસિક
मणोमाणसिय न० (मनोमानसिक) મનમાં રહેલું-માનસિક દુઃખ
मणोरम त्रि० (मनोरम) સુંદર, મનોહર (२) न० પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન (३) पु० આઠમા દેવલોકના ઇન્દ્રના યાન વિમાનનો ઉપરિ દેવતા (४) રૂચક દ્વીપના દેવતાનું નામ (५) પખવાડિયાના બીજા દિવસનું નામ (६) મિથિલાનું એક ચૈત્ય
मणोरमा स्त्री० (मनोरमा) સુંદરી (२) १८ મા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનું નામ
मणोरह पु० (मनोरथ) મનની ઇચ્છા, મનની કલ્પના
मणोवावार पु० (मनोव्यापार) મનનો વ્યાપાર મનની પ્રવૃત્તિ

मणोसिलअ पु० (मनशिलक) वेलंधर देवताना चोथा राजानु नाम

मणोसिला स्त्री० (मनशिला) एक प्रकारनो धातु, मणसील

मणोहर त्रि० (मनोहर) सुंदर, सारु, रुडु, मनने आकर्षण करे तेवु

मणोहरा स्त्री० (मनोहरा) २०मा तीर्थंकरनी प्रव्रज्या पालखीनु नाम

मणोहार पु० (मनोहार) पखवाडीयाना त्रीजा दिवसनु नाम

मत त्रि० (मृत) मरेल, मरण पामेल

मति स्त्री० (मति) बुद्धि, मति

मतिअरणाण न० (मत्यज्ञान) मति अज्ञान, त्रण अज्ञानमानु एक

मतिअरणाणि त्रि० (मत्यज्ञानिन्) मति अज्ञानवाळु

मतिय पु० (मतिक) समार, कृषिसाधन विशेष

मत्त न० (अमत्र) वासण, भाजन

मत्त त्रि० (मत्त) मत्त, उन्मत्त, अभिमानी (२) न० मद्य, दारु

मत्तग पु० (मत्ताङ्ग) एक प्रकारनु कल्पवृक्ष के जे जुगलीआने मीठा मधुर रस आपे छे

मत्तगयविलसिय न० (मत्तगजविलसित) मत्त हाथीना विलासवाळु नाटक, नाटकना ३२ प्रकारमानो एक

मत्तजला स्त्री० (मत्तजला) महाविदेहनी बार अंतर्दीमानी एक नदी

मत्तहयविलसित न० (मत्तहयविलसित) मदोन्मत्त घोडानी चालवाळु नाटक, ३२ प्रकारना नाटकमानु एक

मत्ता स्त्री० (मात्रा) द्रव्यनु परिमाण, अर्थ मर्यादा (२) ह्रस्व, दीर्घ विगेरे स्वरनी मात्रा

मत्तिया स्त्री० (मृत्तिका) माटी, धूळ, रज

मत्तियावई स्त्री० (मृत्तिकावती) दशार्ण देशनी प्रसिद्ध नगरी

मत्थग } न० (मस्तक) मस्तक
मत्थय }

मत्थयधोय त्रि० (धौतमस्तक) दासपणाथी मुक्त

मत्थुलिंग } न० (मस्तुलुङ्ग) माथानु भेजु
मत्थुलुङ्ग } (२) माथामाथी नीकळतो एक जातनो चीकणो पदार्थ

मद पु० (मद) गर्व, अभिमान

मदण पु० (मदन) मेनापक्षी (२) कामदेव, विषयविकार

मदणा स्त्री० (मदना) शक्रेन्द्रना सोमलोकपाळनी बीजी अग्रमहिषी (२) वैरोचनेन्द्रनी पाचमी अग्रमहिषीनु नाम

मदणिज्ज त्रि० (मदनीय) मद उत्पन्न करनार, कामोत्तेजक

मदन पु० (मदन) मदन, कामदेव

मद्दअ } त्रि० (मर्दक) मर्दन करनार
मद्दग }

मद्दण न० (मर्दन) मर्दन, मालेस (२) छुंदी कचरी नाखवु

मद्दल पु० (मर्दल) एक जातनु वाद्य, मादल

मद्दव न० (मार्दव) कोमळता, निरभिमान वृत्ति (२) विनय, नम्रता

मद्दवि त्रि० (मार्दविन्) } नम्र, विनीत
मद्दविय त्रि० (मार्दविक) }

मद्दुग पु० (मद्गुक) पक्षी विशेष, बगलो

मद्दुय पु० (मद्दुक) ए नामनो एक श्रमणोपासक-श्रावक

मधु न० (मधु) मध

मधुकेटय पु० (मधुकैटभ) चोथा प्रतिवासुदेवनु नाम

मधुमास पु० (मधुमास) चैत्र मास

मधुर त्रि० (मधुर) मधुर, मीठु (२) कर्णप्रिय

मधुसित्थगोल पु० (मधुसिक्थगोल) મધનો મધપૂડો (૨) મધનો ગોળો

मनुअ पु० (मनुज) મનુષ્ય

मनुस्स पु० (मनुष्य) મનુષ્ય

मनुस्सलोग पु० (मनुष्यलोक) મનુષ્યલોક, અઢીદ્વીપ

मन्ना स्त्री० (मनन) મનન કરવું, વિચાર કરવો (૨) મતિ, બુદ્ધિ

मन्ना स्त्री० (मान्या) અભ્યુપગમ, સ્વીકાર

मन्निय त्रि० (मत) વિચાર કરેલ

ममक्कार पु० (ममत्कार) મમતા, મારૂં મારૂં કરવું તે

ममत्त न० (ममत्व) મમતા, મારાપણું

ममया स्त्री० (ममता) મમતા

ममाइ त्रि० (ममत्विन्) મમત્વવાળો, મારૂં મારૂં કરનાર

ममाउ त्रि० (   ) જેના પર મમતા રાખેલી છે તે

मम्म न० (मर्मन्) મર્મસ્થાન, ગુપ્તસ્થાન (૨) કોઈની ગુપ્ત વાત-છાની વાત (૩) મરણના કારણભૂત વચન આદિ

मम्मण पु० (मम्मण) અત્યન્ત લોભી મમ્મણ નામનો વણિક

मम्मण न० (मन्मन) બાળકના મ, મ, એવા અસ્પષ્ટ શબ્દ

मम्मणपजंपिय न० (मन्मनप्रजल्पित) મ મ એવો શબ્દ કરવો તે

मम्मय त्रि० (मर्मग) મર્મભેદક, માર્મિક

मम्मह पु० (मन्मथ) કામદેવ

मय पु० (मृग) મૃગ હરણ

मय त्रि० (मृत) મરેલ, મૃતક, મડદું

मय पु० न० (मद) મદ દર્પ અહંકાર (૨) હાથીના ગંડસ્થળમાંથી ઝરતો પ્રવાહી પદાર્થ

मय पु० (मत) આપ્ત પુરૂષે માન્ય કરેલ સિદ્ધાંત (૨) त्रि० માનેલું સ્વીકારેલું (૩) न० મનન, જ્ઞાન

मयगा स्त्री० (मृतगङ्गा) મૃતગંગા નદી

मयकिच्च न० (मृतकृत्य) મૃતકનું કાર્ય, અગ્નિસંસ્કારાદિ

मयग न० (मृतक) મુડદું, શબ

मयच्छी स्त्री० (मृगाची) મૃગના જેવી આંખવાળી સ્ત્રી

मयण पु० (मदन) કામદેવ (૨) મીણ (૩) त्रि० મદકારક, માદક

मयणमंजरी स्त्री० (मदनमञ्जरी) શ્રીશેખર રાજાના વંશની કોઈ કન્યા

मयणसलागा } **मयणसलाया** } स्त्री० (मदनशलाका) મેના

मयणसाल पु० } **मयणसाला** स्त्री० } (मदनशाल) પક્ષી વિશેષ, મેના (૨) કબર

मयणा स्त्री० (मदना) પહેલા દેવલોકના ઇન્દ્ર-શક્રના લોકપાલ સોમની બીજી અગ્રમહિષી

मयणिज्ज त्रि० (मदनीय) કામોદ્દીપક વસ્તુ

मयर पु० (मकर) મત્સ્ય વિશેષ મઘર

मयरंद पु० (मकरन्द) પુષ્પરજ (૨) કમળ (૩) ભમર

मयरज्झय } **मयरद्धय** } पु० (मकरध्वज) કામદેવ

मयहरग त्रि० (महत्तरक) દાસદાસી

मयहरय त्रि० (महत्तरक) સહુથી મોટો

मयहरिया स्त्री० (महत्तरिका) મુખ્ય સાધ્વી

मयालि पु० (मयालि) અંતગડ સૂત્રના ચોથા વર્ગના બીજા અધ્યયનનું નામ (૨) વસુદેવ રાજાની ધારિણી દેવીનો પુત્ર (૩) અણુત્તરોવવાઈ સૂત્રના પહેલા વર્ગના બીજા અધ્યયનનું નામ (૪) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર

मयाहिव पु० (मृगाधिप) સિંહ

मयिंद पु० (मृगेन्द्र) મૃગેન્દ્ર, સિંહ

मयूर पु० (मयूर) મોરલો, મોરપક્ષી
मयूरासण न० (मयूरासन) આસન વિશેષ
मयूरी स्त्री० (मयूरी) મોરની, ઢેલ
मरकत न० } (मरक्त) એક જાતનુ રત્ન,
मरकय } મરકત મણિ
मरगय }
मरण पु० न० (मरण) મરણ, મૃત્યુ, મોત
मरणांतिय त्रि० (मरणांतिक) મૃત્યુ પાસે આવે ત્યારે કરનાનુ
मरणविभत्ति स्त्री० (मरणविभक्ति) ૨૯ ઉ-ત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૨૭ મુ સૂત્ર
मरहट्ठ पु० (महाराष्ट्र) મહારાષ્ટ્ર દેશ (૨) ત્રિ૦ તે દેશના રહેનારી મરાઠા
मरीइ पु० स्त्री० } (मरीचि) કિરણ
मरीचि }
मरीचिया स्त्री० (मरीचिका) કિરણ
मरु पु० (मरु) મારવાડ, જળ વિનાની ભૂમિ, મરૂ ભૂમિ (૨) ત્રિ૦ તે દેશના રહીશ
मरुअ पु० (मरुक) મરવો, ખડ ધાન્યની એક જાત
मरुअ पु० ( ) બ્રાહ્મણ
मरुआ स्त्री० (मरुता) રાજા શ્રેણિકની એક પત્ની
मरुइणी स्त्री० (मरुकिणी) બ્રાહ્મણની સ્ત્રી, બ્રાહ્મણી
मरुग पु० (मरुक) મરૂદેશ (૨) ત્રિ૦ મરૂદેશ નિવાસી
मरुत्ता न० स्त्री० (मरुत्ता) અંતગડ સૂત્રના સાતમા વર્ગના પાચમા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની મરૂતા નામે રાણી
मरुत्थल न० (मरुस्थल) નિર્જળ પ્રદેશ, મારવાડ
मरुदेव पु० (मरुदेव) ભરતક્ષેત્રના ચાલુ અવસર્પિણીના તેરમા કુલકરનુ નામ. (૨) ભરતક્ષેત્રના ચાલુ અવસર્પિણીના છઠ્ઠા કુલકરનુ નામ (૩) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ ૧૮ મા તીર્થંકર
मरुदेवा स्त्री० (मरुदेवा) ઋષભદેવ સ્વામીની માતા (૨) અંતગડ સૂત્રના સાતમા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનુ નામ (૩) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની મરૂદેવા નામે રાણી
मरुदेवी स्त्री० (मरुदेवी) પ્રથમ તીર્થંકરની માતા
मरुपडण न० (मरुपतन) મરૂ દેશમા પડવુ તે, નિર્જલ પ્રદેશમા જઈ મરવુ તે, બાળ મરણનો એક પ્રકાર
मरुप्पवाय पु० (मरुप्रपात) નિર્જલ પ્રદેશમા પડી મરવુ તે, બાળ મરણનો એક પ્રકાર
मरुय त्रि० (मरुज) મરૂ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ
मरुय पु० (मरुत्) મરૂત દેવતા, લોકાન્તિક દેવતાની એક જાત
मरुय पु० (मरुव) મરવાનુ ફૂલ (૨) મરવાનો છોડવો.
मरुयवसभ पु० (मरुद्वृषभ) ઇન્દ્ર
मरुया स्त्री० (मरुत्) તકમરીયા.
मल पु० (मल) મેલ (૨) વિષ્ટા (૩) આઠ પ્રકારના કર્મ (૪) ઉદારિક શરીર
मलण न० (मर्दन) મર્દન કરવુ, મસળવુ
मलय पु० (मलय) મલય પર્વત, મલયાચળ (૨) શ્રીખંડ, ચન્દન વૃક્ષ (૩) આર્યદેશમાનો પંદરમો દેશ (૪) ત્રિ૦ મલય દેશમા રહેનાર મનુષ્ય (૫) ન૦ મલબાર દેશના સૂત્રનુ બનેલ વસ્ત્ર
मलयय न० (मलयज) મલયદેશની બનાવટનુ વસ્ત્ર
मलिण त्रि० (मलिन) મલિન, મેલુ
मलिय त्रि० (मृदित) મસળેલ (૨) માનભગ્ન થયેલ પુરૂષ

मल्ल पु० (मल्ल) મલ્લ, પહેલવાન, કુસ્તી કરનાર

मल्ल न० (माल्य) ફૂલની માળા (૨) ગુથેલ પુષ્પાદિ, માળા યોગ્ય ફૂલ (૩) એક દેવ વિમાન

मल्ल न० (मल) શરીરનો મેલ

मल्लइ पु० (मल्लकिन्) મલ્લિવંશમા ઉત્પન્ન થયેલ રાજા

मल्लकच्छा स्त्री० (मल्लकच्छा) મલ્લનો કચ્છોટો-લંગોટ

मल्लकिट्ट पु० (माल्यकिट्ट) ૧૧ મા દેવલોકનુ એક વિમાન

मल्लग पु० (मल्लक) શરાવલો, કોડીયુ, શરાપાન

मल्लजुद्ध न० (मल्लयुद्ध) મલ્લકુસ્તી

मल्लदाम न० (माल्यदामन्) પુષ્પની માળા

मल्लदास पु० (मल्लदास) એ નામનો એક મનુષ્ય

मल्लदिराण पु० (मल्लदत्त) મલ્લદત્ત કુમાર, કુંભરાજાનો પુત્ર, મલ્લિનાથજીનો ન્હાનો ભાઇ

मल्लदिराणय पु० (मल्लदत्तक) કુંભરાજાનો પુત્ર

मल्लदिन्न पु० (मल्लदत्त) એ નામનો એક મનુષ્ય

मल्लदेव पु० (मल्लदेव) મલ્લદેવ નામે મલ્લનો રાજા

मल्लधम्म पु० (मल्लधर्म) એ નામનો કોઇ કુસ્તીબાજ-મલ્લ

मल्लय पु० (मल्लक) સરાવળો

मल्लरक्खिश्र पु० (मल्लरक्षित) એ નામનો એક માણસ

मल्लराम पु० (मल्लराम) ગોશાળાનો બીજો પ્રૌઢ પરિહાર-શરીર પરિવર્તન

मल्लसम्म पु० (मल्लशर्मन्) એ નામનો એક મલ્લ

मल्लसेण पु० (मल्लसेन) એ નામનો એક મલ્લ

मल्लि स्त्री० (मल्लि) ઓગણીસમા તીર્થંકર, મલ્લિનાથ ભગવાન (૨) ન० મલ્લિકુંવરીના દૃષ્ટાંતવાળુ જ્ઞાતાસૂત્રનુ આઠમુ અધ્યયન (૩) ૨૦ મા તીર્થંકરના પહેલા ગણધર

मल्लि नि० (मल्लिन्) ધરનાર, રાખનાર

मल्लिय नि० (मृत) મરી ગયેલ

मल्लिया स्त्री० (मल्लिका) માલતી, લતા વિશેષ

मविय नि० (मापित) માપેલુ

मस पु० (मष) ચામડી ઉપર બંધાયલી ન્હાની ન્હાની ગાંઠ

मसग पु० (मशक) મચ્છર

मसमस ग्र० ( ) જલદી

मसय पु० (मशक) મચ્છર

मसाण न० (श्मशान) પ્રેતભૂમિ, સ્મશાન, મસાણ

मसार पु० (मसार) ઇંદ્ર નીલમણિ (૨) કસોટીનો પત્થર

मसारगल्ल पु० (मसारगल्ल) એક પ્રકારનુ રત્ન (૨) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખરકાંડનો પાંચમો વિભાગ કે જે મસારગલ્લ રત્નમય છે

मसि स्त्री० (मषि) શાહી (૨) મસી કાજળ

मसिहार पु० (मसिहार) ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક વિશેષ

मसिण नि० (मसृण) સુંવાળુ, લપસણુ નિસ્તુ

मसी स्त्री० (मषी) મસી શાહી

मसूर पु० न० (मसूर) મસૂર, કઠોળ ધાન્યની એક જાત (૨) રોમરાયની પાંખવાળા પક્ષીની એક જાત

मसूरग पु० (मसूरक) ગાંનમસૂરીઆ, ઓશીકુ

मसूरचंद पु० (मसूरचन्द्र) મસૂરની દાળ

मह त्रि० (महत्) મહાન્, મ્હોટું, વિશાળ (૨) મહા પુરૂષ, મ્હોટા પુરૂષ

मह पु० न० (मह) ઓચ્છવ, મહોત્સવ

महइमहालय त्रि० (महातिमहत्) અતિ વિશાળ, મ્હોટામા મ્હોટું

महइमहालिया स्त्री० (महातिमहती) અતિ મ્હોટી

महई स्त्री० (महती) મ્હોટી, વિશાળ

महत त्रि० (महत्) મ્હોટું, વિશાળ

महती स्त्री० (महती) મ્હોટી

महग्गह पु० (महाग्रह) મ્હોટા ગ્રહ, ભૌમાદિ ૮૮ મહાગ્રહ

महग्घ त्रि० (महार्घ) વધારે મૂલ્યવાળુ, મોઘુ

महचंद पु० (महाचन्द्र) એ નામનો એક કુમાર (૨) એક રાજા

महच्च न० (माहत्य) મહત્વ (૨) ત્રિ૦ મહત્વવાળુ

महच्च त्रि० (महार्च्य) મ્હોટાને પણ પૂજ્ય, સારી રીતે પૂજના યોગ્ય

महच्चपरिसा स्त्री० (महार्च्यपरिषद्) ઉત્તમ માનનીય સભા

महच्छेरय न० (महाश्चर्य) ઘણુ આશ્ચર્ય, મહત્ આશ્ચર્ય

महज्जुइ स्त्री० (महाद्युति) ઘણી કાંતિ

महड्ढिय त्रि० (महर्द्धिक) ઘણી સપત્તિવાળો, મ્હોટી ઋદ્ધિવાળો

महण त्रि० (मथन) મથન કરનાર, મથનાર (૨) મારનાર

महण्णव पु० (महार्णव) મ્હોટો સમુદ્ર

महतिमहालय त्रि० (महातिमहत्) મહા વિસ્તારવાળુ, મ્હોટામા મ્હોટુ

महती स्त्री० (महती) શતતન્ત્રી વીણા, સો તારવાળી વીણા

महत्तर त्रि० (महत्तर) વડીલ, ગુરૂજન (૨) અંતેપુર રક્ષક (૩) નાયક, પ્રધાન

महत्तरागार पु० (महत्तरागार) મ્હોટેરાના કહેવાથી કરવુ પડે તેનો પચ્ચક્ખાણમા ગખેલ આગાર

महत्तरिया स्त्री० (महत्तरिका) મુખ્ય-વડીલ સ્ત્રી, મ્હોટી દેવી (૨) આઠ દિશાકુમારીઓમાની એક

महत्थ पु० (महार्थ) મ્હોટો અર્થ, વિશાળ તત્ત્વ (૨) મહત્ પ્રયોજન (૩) ત્રિ૦ કીંમતી, મોઘુ

महद्दि स्त्री० (महार्द्रि) મોટી યાચના (૨) પરિગ્રહ

महद्दुम पु० (महाद्रुम) વૈરોચન ઇન્દ્રના પદાતિ સૈન્યનો અધિપતિ

महपउम पु० (महापद्म) નવ નિધાનમાનુ એક નિધાન કે જેમા સર્વ પ્રકારના વસ્ત્રોની હકીકત હોય છે

महप्प पु० (महात्मन्) મહાન્ આત્મા, મહાત્મા

महप्पभ न० (महाप्रभ) એ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

महब्बल पु० (महाबल) મહાબળ નામે રોહિડ નગરનો રાજા (૨) આવતી ચોવીસીના છટ્ઠા વાસુદેવ (૩) એ નામનો એક મોટો રાજા (૪) બળરાજાનો પુત્ર, સુદર્શન શેઠનો જીવ મહાબળકુમાર (૫) ત્રિ૦ અતિ બળવાન્

महब्भय त्रि० (महद्भय) મોટા ભયવાળુ

महब्भूय न० (महाभूत) પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ, એ પાચ મહાભૂત

महय त्रि० (महत्क) મ્હોટુ, વિશાળ

महयर त्रि० (महत्तर) વડીલ, મ્હોટા.

महया स्त्री० (महती) મ્હોટી, વિશાળ

महड्ढिय त्रि० (महर्द्धिक) [illegible] [illegible] मोटी ऋद्धि-[illegible]

[illegible] पुं० ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] पुं० ([illegible]) [illegible]

[illegible] त्रि० ([illegible]) [illegible]

महल्ल त्रि० (महत्) मोटुं विशाळ (२) मोटा [illegible]

महल्लग त्रि० (महत्क) मोटुं विशाळ (२) पुं० मोटो [illegible]

महल्लिय त्रि० (महत्) मोटुं, विशाळ

महल्लिया स्त्री० (महती) मोटी [illegible]

महल्लियामोयपडिमा स्त्री० (महतीमोकप्रतिमा) [illegible] प्रतिमामांनी एक

महल्लियाविमाणपविभत्ति० स्त्री० (महतीविमानप्रविभक्ति) ए नामनुं एक कालिक सूत्र

महव्वीरिय पुं० (महावीर्य) भरत क्षेत्रना [illegible] [illegible] १७ मा तीर्थंकर

महव्वइय त्रि० (महाव्रतिक) पांच महाव्रत धारी

महव्वय न० (महाव्रत) साधुना पांच महाव्रत, अहिंसादि पांच यम, श्रावकना अणुव्रतनी अपेक्षाए महान् व्रत

महसिव पुं० (महाशिव) छट्ठा बलदेव तथा वासुदेवना पितानुं नाम

महसेण पुं० (महासेन) ८ मा तीर्थंकरना पिता (२) [illegible] [illegible] बळवान यादवोना प्रमुख-अग्रेसर (३) [illegible] एक आगळ पडतो राजा (४) न० वन विशेष

महा स्त्री० (मघा) मघा नामनुं नक्षत्र

महा त्रि० (महत्) मोटुं

महाअग्गसागर पुं० (महाग्रसागर) अरुणवर समुद्रना अधिपति देवतानुं नाम

महाओघस्सरा स्त्री० (महौघस्वरा) बलेन्द्रनी सभामांनी एक घंटा

महाअज्झयण न० (महाध्ययन) मोटुं अध्ययन

महाइंदिय पुं० ([illegible]) [illegible] देवतानी एक जात

महाकच्छ पुं० (महाकच्छ) नीलवंत पर्वतनी दक्षिणे सीता महानदीनी उत्तरे चित्रकूट पर्वतनी पश्चिमे अने ग्रहावती नदीनी पूर्वे महाविदेहान्तर्गत क्षेत्र विशेष (२) देव विशेष

महाकच्छकूड पुं० (महाकच्छकूट) [illegible] पर्वतना चार कूटमांनुं त्रीजुं कूट-शिखर

महाकच्छा स्त्री० (महाकच्छा) महोरगना इन्द्रनी त्रीजी अग्रमहिषी. (२) महाविदेहनी ३२ विजयमांनी एक विजय

महाकण्ह पुं० (महाकृष्ण) निरयावलिका सूत्रना छट्ठा अध्ययननुं नाम (२) राजा श्रेणिकना एक पुत्र

महाकण्हा स्त्री० (महाकृष्णा) अंतगड सूत्रना आठमा वर्गना छट्ठा अध्ययननुं नाम (२) श्रेणिक राजानी एक राणी

महाकप्प पुं० (महाकल्प) गोशालाना मतने अनुसारे त्रण लाख सत्तर? परिमित काळ विभाग

महाकप्पसुअ न० (महाकल्पसूत्र) २९ उत्कालिक सूत्रमांनुं चोथुं

महाकम्म त्रि० (महाकर्मन्) जेना कर्म घणा होय ते

महाकाय त्रि० (महाकाय) जेनुं शरीर मोटुं होय ते (२) वाणव्यंतर देवतानी सातमी जात (३) उत्तर तरफना महोरग जातना वाणव्यंतर देवतानो इन्द्र

महाकाल पुं० (महाकाल) उत्तर तरफना पिशाच जातना व्यंतर देवतानो इंद्र (२) सातमी नरकनो दक्षिण दिशामां रहेल बीजो नरकावासो (३) परमाधामीना

मसूरच्चद. पु० (मसूरचन्द्र) મસુરની દાળ

मह त्रि० (मह्त्) મહાન્, મ્હોટુ, વિશાળ (૨) મહા પુરૂષ, મ્હોટા પુરૂષ

मह. पु० न० (मह) ઓચ્છવ, મહોત્સવ

महइमहालय त्रि० (महातिमहत्) અતિ વિશાળ, મ્હોટામા મ્હોટુ

महइमहालिया स्त्री० (महातिमहती) અતિ મ્હોટી

महई स्त्री० (महती) મ્હોટી, વિશાળ

महत त्रि० (महत्) મ્હોટુ, વિશાળ

महती स्त्री० (महती) મ્હોટી

महग्गह पु० (महाग्रह) મ્હોટા ગ્રહ, ભૌમાદિ ૮૮ મહાગ્રહ

महग्घ त्रि० (महार्घ) વધારે મૂલ્યવાળુ, મોઘુ

महचंद पु० (महाचन्द्र) એ નામનો એક કુમાર (૨) એક રાજા

महच्च न० (माहत्य) મહત્વ (૨) त्रि० મહત્વવાળુ

महच्च त्रि० (महार्च्य) મ્હોટાને પણ પૂજ્ય, સારી રીતે પૂજવા યોગ્ય

महच्चपरिसा स्त्री० (महाच्च्यपरिषद्) ઉત્તમ માનનીય સભા

महच्छेरय न० (महाश्चर्य) ઘણુ આશ્ચર્ય, મહત્ આશ્ચર્ય

महज्जुइ स्त्री० (महाद्युति) ઘણી કાંતિ

महड्ढिय त्रि० (महर्द्धिक) ઘણી સંપત્તિવાળો, મ્હોટી ઋદ્ધિવાળો

महण त्रि० (मथन) મથન કરનાર, મથનાર (૨) મારનાર

महण्णव पु० (महार्णव) મ્હોટા સમુદ્ર

महतिमहालय त्रि० (महातिमहत्) મહા વિસ્તારવાળુ, મ્હોટામા મ્હોટુ

महती स्त्री० (महती) શતતંત્રી વીણા, સો તારવાળી વીણા

महत्तर त्रि० (महत्तर) વડીલ, ગુરૂજન (૨) અંતેપુર રક્ષક (૩) નાયક, પ્રધાન

महत्तरागार. पु० (महत्तरागार) મ્હોટેરાના કહેવાથી કરવુ પડે તેનો પચ્ચક્ખાણમા રાખેલ આગાર

महत्तरिया स्त्री० (महत्तरिका) મુખ્ય-વડીલ સ્ત્રી, મ્હોટી દેવી (૨) આઠ દિશાકુમારી ઓમાની એક

महत्थ पु० (महार्थ) મ્હોટા અર્થ, વિશાળ તત્વ (૨) મહત્ પ્રયોજન (૩) त्रि० કીમતી, મોઘુ

महद्दि स्त्री० (महाद्रि) મોટી યાચના (૨) પરિગ્રહ

महद्दुम पु० (महाद्रुम) વૈરોચન ઇન્દ્રના પદાતિ સૈન્યનો અધિપતિ

महपउम पु० (महापद्म) નવ નિધાનમાનુ એક નિધાન કે જેમા સર્વ પ્રકારના વસ્ત્રોની હકીકત હોય છે

महप्प पु० (महात्मन्) મહાન્ આત્મા, મહાત્મા

महप्पभ न० (महाप्रभ) એ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

महब्बल पु० (महाबल) મહાબળ નામે રોહિડ નગરનો રાજા (૨) આવતી ચોવીશીના છઠ્ઠા વાસુદેવ (૩) એ નામનો એક મોટો રાજા (૪) બળરાજાનો પુત્ર, સુદર્શન શેઠનો જીવ મહાબળકુમાર (૫) त्रि० અતિ બળવાન્

महब्भय त्रि० (महद्भय) મોટા ભયવાળુ

महब्भूय न० (महाभूत) પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ, એ પાંચ મહાભુત

महय त्रि० (महत्क) મ્હોટુ, વિશાળ

महयर त्रि० (महत्तर) વડીલ, મ્હોટા.

महया स्त्री० (महती) મ્હોટી, વિશાળ

महानुभव न० (महानुभाव) [illegible] [illegible]

महार्णिपातक न० ([illegible]) [illegible] [illegible] (२) पु० [illegible] नाम

महात्म न० ([illegible]) [illegible]

महात्मनता स्त्री० ([illegible]) [illegible]

महात्मिक पु० ([illegible]) [illegible] [illegible]

महानिद्रिया स्त्री० ([illegible]) [illegible] [illegible] लागी

महानिर्जरा स्त्री० ([illegible]) [illegible] [illegible] करनारी [illegible]

महानिज्जरा स्त्री० (महानिर्जरा) कर्मनी मोटी निर्जरा, घणा कर्मानो क्षय करवो ते

महानीत न० ([illegible]) एक जातनो [illegible] [illegible] (२) त्रि० [illegible] [illegible]

महाणुभाग त्रि० } (महानुभाग) अत्यन्त
महाणुभाय } भाग्यवान् पुण्यशाली

महाणुभाव त्रि० (महानुभाव) महा प्रभा [illegible] तेजस्वी

महातमप्पहा स्त्री० (महातमःप्रभा) सातमी नरक

महातीरा स्त्री० (महातीरा) ए नामनी एक नदी के जे मेरुनी उत्तरे रक्ता नदीने मळे छे

महादङ्क्य पु० (महादण्डक) महान् विस्ता [illegible] वर्णन (२) पन्नवणाना त्रीजा पदना सत्तावीसमा द्वारनुं नाम

महादामड्ढि पु० (महादामर्धि) } ईशानेन्द्रनी
महादामड्ढि पु० (महादामर्द्धि) }
[illegible] सेनानो अधिपति

महादुत्तर त्रि० (महादुस्तर) [illegible] कठण, न थई शके तेवु

महादुक्ख न० (महादुःख) अत्यन्त दुःख

महादुम पु० (महाद्रुम) मोटु वृक्ष (२) [illegible] [illegible] एक विमान (३) [illegible] [illegible] सेनानो अधिपति

महादुमसेण पु० (महाद्रुमसेन) अणुत्तरो [illegible] सूत्रना बीजा वर्गना नवमा अध्ययनुं नाम (२) श्रेणिक राजानी धारणी राणीनो पुत्र

महाधणु पु० (महाधनुस्) बळदेवना एक पुत्र

महानंदियावत्त पु० (महानन्दिकावर्त) अनित कुमारना [illegible] नुं नाम

महानलिण पु० (महानलिन) सातमा देवलोकनुं एक विमान

महानिज्जर त्रि० (महानिर्जर) कर्मनी घणी निर्जरा करनार

महानिज्जरा स्त्री० (महानिर्जरा) अत्यन्त कर्मोनो क्षय घणा कर्मनी निर्जरा

महानिज्जामय पु० (महानिर्यामक) मोटा कर्णधार

महानिनाद } त्रि० (महानिनाद) प्रख्यात,
महानिनाय } प्रसिद्ध

महानिमित्त न० (महानिमित्त) अष्टांग निमित्त शास्त्र (२) मोटु निमित्त कारण

महानिरय पु० (महानिरय) विशाळ नरक- नरकावासो

महानिसीह न० (महानिशीथ) ए नामनुं एक कालिक सूत्र-शास्त्र

महानिहि पु० (महानिधि) चक्रवर्तीनु मोटु निधान के जेनी नव जोजननी लंबाई पहोळाई छे अने जेमा चक्रवर्तीनी सर्व संपत्तिनो समावेश थाय छे

महानीला स्त्री० (महानीला) महानीला नामनी एक नदी के जे मेरुनी उत्तरे रक्ता नदीने मळे छे

એક જાત (૪) આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૫) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનુ એક નિધાન કે જેમા ધાતુની ખાણ સબધી હકીકત છે (૬) વિલબ તથા પ્રભજન ઇંદ્રના લોકપાળનુ નામ (૭) વાયુકુમાર જાતિના ઇદ્રનુ નામ (૮) દ્વારિકાની બહારનુ એક સ્મશાન (૯) ૮૮ માનો ૫૭ મો ગ્રહ (૧૦) નિરયાવલિકાના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ (૧૧) રાજા શ્રેણિકના એક પુત્ર (૧૨) દક્ષિણ લવણસમુદ્રના દેવ

महाकालग પુ० (महाकालक) એ નામનો એક ગ્રહ

महाकालिंद પુ० (महाकालेन्द्र) વ્યતર જાતિનો ઇદ્ર, ઉત્તરના પિશાચ દેવોનો ઇન્દ્ર

महाकाली સ્ત્રી० (महाकाली) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી (૨) અતગડ સૂત્રના આઠમા વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ (૩) સુમતિનાથજીની દેવીનુ નામ

महाकिराहा સ્ત્રી० (महाकृष्णा) એ નામની એક નદી કે જે મેરુના ઉત્તરે રક્તા નદીને મળે છે

महाकिरिअ ત્રિ० (महाक्रिय) જેની ક્રિયા મોટી હોય તે, મ્હોટી ક્રિયા કરનાર

महाकुंडल પુ० (महाकुण्डल) એ નામનો એક સમુદ્ર

महाकुंडलवर પુ० (महाकुण्डलवर) મહાકુડલ સમુદ્રનો અધિપતિ દેવતા

महाकुमुद ન० (महाकुमुद) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महाकुल ત્રિ० (महाकुल) પ્રશસ્ત કુળમા ઉત્પન્ન થયેલ

महागंगा સ્ત્રી० (महागङ्गा) સાત ગગાઓની એક મહાગગા, ગોશાળાના મતાનુસાર એક કાળવિભાગ

महागिरि પુ० (महागिरि) કૌડિન્યના શિષ્ય મહાગિરિ નામના એક નિહ્નવ (૨) સ્થૂલિભદ્રના દશ પૂર્વધારી એક શિષ્ય (૩) મેરૂ પર્વત

महागोव પુ० (महागोप) મહાન્ રક્ષક (૨) તીર્થંકર દેવ

महागह પુ० (महाग्रह) મહાગ્રહ, અંગારાદિ ૮૮ મહાગ્રહ

महाघोस પુ० (महाघोष) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૧૨ મા તીર્થંકર (૨) ન० પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન (૪) પુ० ગઇ ઉત્સર્પિણીના સાતમા કુલકર (૫) ઉત્તર તરફના સ્તનિતકુમાર જાતના ભવનપતિ દેવતાનો ઇન્દ્ર (૬) નાસી જતા નારકીને મ્હોટી બૂમ પાડી રોકી રાખનાર પરમાધામીની પદરમી જાત

महाघोसा સ્ત્રી० (महाघोषा) ઇશાનેંદ્રઆદિની ઘટાનુ નામ

महाचंद પુ० (महाचन्द्र) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૮ મા તીર્થંકર

महाजक्ख પુ० (महायक्ष) બીજા તીર્થંકર અજિતનાથજીના યક્ષનુ નામ

महाजण પુ० (महाजन) ઘણા માણસોનો સમુદાય, મહાજન

महाजस પુ० (महायशस्) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમા થનાર ચોથા તીર્થંકર (૨) આદિત્યયશાની ગાદીએ આવેલ મહાયશ (૩) ત્રિ० મહાયશસ્વી

महाजाइ સ્ત્રી० (महाजाति) ગુલ્મ જાતના વૃક્ષની એક જાત

महाजाण ન० (महायान) મોટુ વાહન (૨) ચારિત્ર, સયમ (૩) પુ० મોક્ષ, મુક્તિ

महाजुम्म ન० (महायुग्म) રાશિ વિશેષ, એક પ્રકારની સખ્યા

महाजुम्मसय न० (महायुग्मशत) ભગવતી સૂત્રનુ ૪૦ મુ શતક

महाणन्दियावत्त न० (महानन्दिकावर्त) મહાશુક્ર દેવલોકનુ એક વિમાન (२) पु० વોષ તથા મહાઘોષ ઇંદ્રના લોકપાળનુ નામ

महाणस न० (महानस) રસોડુ

महाणसाला स्त्री० (महानसशाला) રસોડુ, ભોજનગૃહ

महाणसिअ पु० (महानसिक) રસોઇઓ, રાંધનાર

महाणसिणिया स्त्री० (महानसिनिका) રસોડામા કામ કરનાર દાસી, રસોઇઆણી

महाणसिणी स्त्री० (महानसिनी) રાંધનારી, ભોજનશાળામા કાર્ય કરનારી દાસી

महाणिज्जरा स्त्री० (महानिर्जरा) કર્મની મ્હોટી નિર્જરા, ઘણા કર્મોનો ક્ષય કરવો તે

महाणील न० (महानील) એક જાતનો મણિ, નીલમ (२) त्रि० અતિ નીલવર્ણવાળા

महाणुभाग त्रि० } (महानुभाग) અત્યન્ત
महाणुभाय } ભાગ્યવાન્ પુણ્યશાળી

महाणुभाव त्रि० (महानुभाव) મહા [illegible] યશસ્વી, તેજસ્વી

महातमप्पहा स्त्री० (महातम प्रभा) [illegible] નરક

महातीरा स्त्री० (महातीरा) એ નામની [illegible] નદી કે જે મેરની ઉત્તરે [illegible] મળે છે

महादण्डय पु० (महादण्डक) મહાન્ [illegible] મ્હાટુ વર્ણન (२) પન્ન [illegible] પના સત્તાવીસમા દાંડનું [illegible]

महादामड्ढि पु० (महादाम [illegible]) }
महादामड्ढि पु० (म[illegible]र्द्धि) } [illegible] ઋભ સેનાનો અધિપતિ

महादुत्तर त्रि० (म[illegible]) [illegible] ન થઈ શકે તેવુ

महादुक्ख न० (म[illegible]) [illegible]

महादुम पु० (म[illegible]) [illegible] આ'મા દેવલોકનુ એક વિમાન [illegible] વૈરોચનના [illegible]

महादुमसेण पु० ([illegible]) [illegible]

महानइ पु० ([illegible]) [illegible] પુત્ર

[illegible]

महापउम पु० (महापद्म) महा हिमवत पर्वत ઉપરનો એક દ્રહ (૨) પુષ્કલાવતી વિજયનો પુંડરિકિણી નગરીનો એ નામનો એક રાજા (૩) વર્તમાન અવસર્પિણીના નવમા ચક્રવતી (૪) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનુ પાંચમુ નિધાન કે જેમા સર્વ જાતના વસ્ત્રોની નિષ્પત્તિ થાય છે (૫) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર પ્રથમ તીર્થંકર (૬) ગોશાળાના ભાવી અવતારનુ નામ (૭) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૮) રાજા શ્રેણિકના એક પૌત્ર (૯) વૃક્ષ વિશેષ

महापउमद्दह पु० (महापद्मद्रह) મહા હિમવત પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ

महापउमा स्त्री० (महापद्मा) રાજા શ્રેણિકની એક પુત્રવધૂ

महापञ्चक्खाण न० (महाप्रत्याख्यान) ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૨૯ મુ સૂત્ર

महापज्जवसाण न० (महापर्यवसान) કર્મનો અત્યત ક્ષય, કર્મનો સર્વથા છેડો લેવો તે

महापट्टण न० (महापत्तन) મોટુ શહેર

महापण्ण त्रि० (महाप्रज्ञ) જેની પ્રજ્ઞા ઘણી વિશાળ હોય તે

महापण्णवणा स्त्री० (महाप्रज्ञापना) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૯ મુ સૂત્ર

महापत्थाण न० (महाप्रस्थान) મહાન્ પ્રસ્થાન, દીર્ઘયાત્રા

महापन्न त्रि० (महाप्रज्ञ) વિશાળ પ્રજ્ઞા-બુદ્ધિવાળો

महापभ न० (महाप्रभ) એક દેવ વિમાન

महापम्ह पु० (महापद्म) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખંડનાની એક વિજય (૨) તે વિજયનો રાજા

महापम्हा स्त्री० (महापद्मा) જુઓ " મહાપમ્હ " શબ્દ

महापरिण्णा स्त्री० (महापरिज्ञा) આચારાગ સૂત્રના પ્રથમ શ્રુતસ્કધનુ નવમુ અધ્યયન

महापह पु० (महापथ) મ્હોટો રસ્તો, રાજમાર્ગ

महापाण न० (महाप्राण) પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महापायाल पु० (महापाताल) લવણ સમુદ્રમાના પાતાલકલશા કે જે એક લાખ જોજનના ઉંડા છે

महापालि स्त्री० (महापालि) સાગરોપમ પરિમિત ભવ સ્થિતિ

महापावा स्त्री० (महापापा) મહાપાતકી સ્ત્રી

महापिउ पु० (महापितृ) બાપના મ્હોટા ભાઇ, ભાઇજી

महापुंख न० (महापुङ्ख) પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન કે જેના દેવતાનુ આયુષ્ય ૧૦ સાગરોપમ છે

महापुंड न० (महापुण्ड्र) પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महापुंडरीय पु० (महापुण्डरीक) રૂક્મિ પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ (૨) न० શ્વેત કમળ (૩) पु० ગ્રહ વિશેષ

महापुंडरीयद्दह पु० (महापुण्डरीकद्रह) રૂપી પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ

महापुरा स्त्री० (महापुरी) મહાપદ્માવિજયની મુખ્ય નગરી-રાજધાની

महापुरिस पु० (महापुरुष) મહાત્મા પુરુષ (૨) કિંપુરિસ જાતિના વ્યતર દેવતાના ઇંદ્રનુ નામ

महापोंडरीय न० (महापौण्डरीक) સાતમા દેવલોકનું એક વિમાન (૨) શ્વેત કમળ

महाबल त्रि० (महाबल) અત્યત બળવાન, મહા પરાક્રમી (૨) पु० જમ્બૂદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૨૩ મા તીર્થંકર (૩) ભરતની ગાદીએ અતિબળ પછી આવેલ પુરૂષ (૪) એક કુમાર (૫) મલ્લિનાથના પૂર્વ ભવનુ નામ (૬) ભરતક્ષેત્રના ભાવી છઠ્ઠા વાસુદેવ

महाबाहु पु० (महाबाहु) આવતી ચોવીસીના ચોથા વાસુદેવ (૨) પશ્ચિમ મહાવિદેહ-ક્ષેત્રના એક વાસુદેવ

महाभद्द पु० (महाभद्र) મહાશુક્ર દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) એ નામનુ એક તપ

महाभद्दपडिमा स्त्री० (महाभद्रप्रतिमा) વ્રત વિશેષ, કાઉસગ્ગ ધ્યાનનુ એક વ્રત

महाभद्दा स्त्री० (महाभद्रा) પૂર્વ આદિ દરેક દિશામા એકેક અહોરાત્ર કાઉસગ્ગ કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરવી તે, ચાર પડિમામાની ત્રીજી પડિમા

महाभाग त्रि० (महाभाग) મ્હોટા ભાગ્યવાળો, લોકપૂજ્ય, શ્રેષ્ઠ

महाभागा स्त्री० (महाभागा) એ નામની એક નદી કે જે મેરૂની ઉત્તરે રક્તાવતી નદીને મળે છે

महाभीम पु० (महाभीम) ઉત્તર તરફના રાક્ષસ દેવતાઓનો ઈંદ્ર (૨) આવતી ચોવીસીના આઠમા પ્રતિવાસુદેવ

महाभीमसेण पु० (महाभीमसेन) એક કુલગરનુ નામ

महाभोया स्त्री० (महाभोगा) એક મહાનદી

महामति पु० (महामन्त्रिन्) મુખ્યમંત્રી વડો પ્રધાન (૨) હાથી સૈન્યના અધ્યક્ષ

महामरुता } स्त्री० (महामरुता) અંતગડ
महामरुया } સૂત્રના સાતમા વર્ગના સાતમા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની એક રાણી

महामाउय त्रि० (महामातृक) ખાનદાન માતાના દીકરા

महामाउया स्त्री० (महामातृका) માની મ્હોટી બ્હેન (૨) મોટીમા

महामाढर पु० (महामाढर) ઈશાનેન્દ્રની રથ સેનાનો અધિપતિ

महामाणस पु० (महामानस) ૮૪ લાખ મહાકલ્પોનો એક મહામાનસ ગોશાળાના મતાનુસાર એક કાળ વિભાગ

महामोह पु० (महामोह) ભારે મોહકર્મ મહા મોહનીય

महायस त्रि० (महायशस्) મહાયશસ્વી (૨) પુ० અતીત ઉત્સર્પિણીના ચોથા તીર્થંકર

महारंभ पु० (महारम्भ) મોટો આરંભ

महारह त्रि० (महारथ) મોટા રથવાળો (૨) પુ० કૃષ્ણ વાસુદેવ

महाराय पु० (महाराज) મોટો રાજા (૨) લોકપાળ દેવ

महारिह त्रि० (महार्ह) કિંમતી

महारोरुअ पु० (महारोरुक) સાતમી નરકનો ચોથો નરકાવાસો

महालंजर पु० (महालञ्जर) પાણીનો મોટો ઘડો

महालय पु० न० (महालय) ઉત્સવોનુ સ્થાન (૨) મોટુ સ્થાન (૩) त्रि० મોટા શરીરવાળુ

महालय त्रि० (महत्) મોટુ વિશાળ

महालया स्त्री० } (महती) મોટી, વિશાળ
महालिया }

महालोहिअक्ख पु० (महालोहिताक्ष) વૈરોચન ઇંદ્રના પાડા લશ્કરનો અધિપતિ

महावच्छ पु० (महावत्स) પૂર્વ મહાવિદેહની દક્ષિણ ખાડવાની પૂર્વ તરફથી ત્રીજી વિજય (૨) તે વિજયનો રાજા

महावच्छा स्त्री० (महावत्सा) મહાવત્સા નામની એક વિજય

महावप्प पु० (महावप्र) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાડવાની સીતોદા મુખવન તરફથી ત્રીજી વિજય (૨) તે વિજયનો રાજા

महावप्पा स्त्री० (महावप्रा) જુઓ " મહાવપ્પ " શબ્દ

महावाउ पु० (महावायु) ઈશાનેન્દ્રના ઘોડેસ્વાર લશ્કરનો અધિપતિ

महावाय पु० (महावात) ઘોરવાયુ, તોફાની પવન

महापउम पु० (महापद्म) મહા હિમવત પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ (૨) પુષ્કલાવતી વિજયની પુંડરિકિણી નગરીનો એ નામનો એક રાજા (૩) વર્તમાન અવસર્પિણીના નવમા ચક્રવર્તી (૪) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનુ પાચમુ નિધાન કે જેમા સર્વ જાતના વસ્ત્રોની નિષ્પત્તિ થાય છે (૫) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર પ્રથમ તીર્થંકર (૬) ગોશાળાના ભાવી અવતારનુ નામ (૭) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૮) રાજા શ્રેણિકના એક પૌત્ર (૯) વૃક્ષ વિશેષ

महापउमद्दह पु० (महापद्मद्रह) મહા હિમવત પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ

महापउमा स्त्री० (महापद्मा) રાજા શ્રેણિકની એક પુત્રવધૂ

महापञ्चक्खाण न० (महाप्रत्याख्यान) ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૨૯ મુ સૂત્ર

महापज्जवसाण न० (महापर्यवसान) કર્મનો અત્યત ક્ષય, કર્મનો સર્વથા છેડો લેવો તે

महापट्टण न० (महापत्तन) મોટુ શહેર

महापण्ण त्रि० (महाप्रज्ञ) જેની પ્રજ્ઞા ઘણી વિશાળ હોય તે

महापण्णवणा स्त्री० (महाप्रज्ञापना) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૯ મુ સૂત્ર

महापत्थाण न० (महाप्रस्थान) મહાન્ પ્રસ્થાન, દીર્ઘયાત્રા

महापन्न त्रि० (महाप्रज्ञ) વિશાળ પ્રજ્ઞા-બુદ્ધિવાળો

महापभ न० (महाप्रभ) એક દેવ વિમાન

महापम्ह पु० (महापक्ष्म) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડનાની એક વિજય (૨) તે વિજયનો રાજા

महापम्हा स्त्री० (महापक्ष्मा) જુઓ " મહાપમ્હ " શબ્દ

महापरिण्णा स्त्री० (महापरिज्ञा) આચારાગ સૂત્રના પ્રથમ શ્રુતસ્કંધનુ નવમુ અધ્યયન

महापह पु० (महापथ) મ્હોટો રસ્તો, રાજમાર્ગ

महापाण न० (महाप्राण) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महापायाल पु० (महापाताल) લવણ સમુદ્રમાના પાતાલકળશા કે જે એક લાખ જોજનના ઊંડા છે

महापालि स्त्री० (महापालि) સાગરોપમ પરિમિત ભવ સ્થિતિ

महापावा स्त्री० (महापापा) મહાપાતકી સ્ત્રી

महापिउ पु० (महापितृ) બાપના મ્હોટા ભાઇ, ભાઇજી

महापुख न० (महापुख) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન કે જેના દેવતાનુ આયુષ્ય ૧૨ સાગરોપમ છે

महापुंड न० (महापुण्ड्र) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महापुंडरीय पु० (महापुण्डरीक) રૂકિમ પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ (૨) न० શ્વેત કમળ (૩) पु० ગ્રહ વિશેષ

महापुंडरीयद्दह पु० (महापुण्डरीकद्रह) રૂપી પર્વત ઉપરનો એક દ્રહ

महापुरा स्त्री० (महापुरी) મહાપદ્માવિજયની મુખ્ય નગરી-રાજધાની

महापुरिस पु० (महापुरुष) મહાત્મા પુરુષ (૨) કિંપુરિસ જાતિના વ્યતર દેવતાના ઇંદ્રનુ નામ

महापोंडरीय न० (महापौण्डरीक) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) શ્વેત કમળ

महाबल त्रि० (महाबल) અત્યત બળવાન, મહા પરાક્રમી (૨) पु० જમ્બૂદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૨૩ મા તીર્થંકર (૩) ભરતની ગાદીએ અતિબળ પછી આવેલ પુરુષ (૪) એક કુમાર (૫) મલ્લિનાથના પૂર્વ ભવનુ નામ (૬) ભરતક્ષેત્રના ભાવી છઠ્ઠા વાસુદેવ

महाबाहु पु० (महाबाहु) આવતી ચોવીસીના ચોથા વાસુદેવ (૨) પશ્ચિમ મહાવિદેહ-ક્ષેત્રના એક વાસુદેવ

महाभद्द पु० (महाभद्र) મહાશુક્ર દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) એ નામનુ એક તપ

महाभद्दपडिमा स्त्री० (महाभद्रप्रतिमा) વ્રત વિશેષ, કાઉસગ્ગ ધ્યાનનુ એક વ્રત

महाभद्दा स्त्री० (महाभद्रा) પૂર્વ આદિ દરેક દિશામા અકેક અહોરાત્ર કાઉસગ્ગ કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરવી તે, ચાર પડિમામાની ત્રીજી પડિમા

महाभाग त्रि० (महाभाग) મ્હોટા ભાગ્યવાળો, લોકપૂજ્ય, શ્રેષ્ઠ

महाभागा स्त्री० (महाभागा) એ નામની એક નદી કે જે મેરૂની ઉત્તરે રક્તવતી નદીને મળે છે

महाभीम पु० (महाभीम) ઉત્તર તરફના રાક્ષસ દેવતાઓનો ઈંદ્ર (૨) આવતી ચોવીસીના આઠમા પ્રતિવાસુદેવ

महाभीमसेण पु० (महाभीमसेन) એક કુલગરનુ નામ

महाभोया स्त्री० (महाभोगा) એક મહાનદી

महामंति पु० (महामन्त्रिन्) મુખ્યમંત્રી, વડો પ્રધાન (૨) હાથી સૈન્યનો અધ્યક્ષ

महामरुत्ता } स्त्री० (महामरुत्ता) અંતગડ
महामरुया } સૂત્રના સાતમા વર્ગના સાતમા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની એક રાણી

महामाउय त्रि० (महामातृक) ખાનદાન માતાના દીકરા

महामाउया स्त्री० (महामातृका) માની મ્હોટી બ્હેન (૨) મોટીમા

महामाढर पु० (महामाठर) ઈશાનેન્દ્રની રથ સેનાનો અધિપતિ

महामाणस पु० (महामानस) ૮૪ લાખ મહાકલ્પોનો એક મહામાનસ ગોશાળાના મતાનુસાર એક કાળ વિભાગ

महामोह पु० (महामोह) ભારે મોહકર્મ મહા મોહનીય

महायस त्रि० (महायशस्) મહાયશસ્વી (૨) પુ० અતીત ઉત્સર્પિણીના ચોથા તીર્થંકર

महारंभ पु० (महारम्भ) મોટો આરંભ

महारह त्रि० (महारथ) મોટા રથવાળો (૨) પુ० કૃષ્ણ વાસુદેવ

महाराय पु० (महाराज) મોટો રાજા (૨) લોકપાળ દેવ

महारिह त्रि० (महार्ह) કિંમતી

महारोरुय पु० (महारोरुक) સાતમી નરકનો ચોથો નરકાવાસો

महालंजर पु० (महालञ्जर) પાણીનો મોટો ઘડો

महालय पु० न० (महालय) ઉત્સવોનુ સ્થાન (૨) મોટુ સ્થાન (૩) त्रि० મોટા શરીરવાળુ

महालय त्रि० (महत्) મોટુ વિશાળ

महालया स्त्री० } (महती) મોટી, વિશાળ
महालिया }

महालोहियक्ख पु० (महालोहिताक्ष) વૈરોચન ઇંદ્રના પાડા લશ્કરનો અધિપતિ

महावच्छ पु० (महावत्स) પૂર્વ મહાવિદેહની દક્ષિણ ખાડવાની પૂર્વ તરફથી ત્રીજી વિજય (૨) તે વિજયનો રાજા

महावच्छा स्त्री० (महावत्सा) મહાવત્સા નામની એક વિજય

महावप्प पु० (महावप्र) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાડવાની સીતોદા મુખવન તરફથી ત્રીજી વિજય (૨) તે વિજયનો રાજા

महावप्पा स्त्री० (महावप्रा) જુઓ " મહાવપ્પ " શબ્દ

महावाउ पु० (महावायु) ઈશાનેન્દ્રના ઘોડેસ્વાર લશ્કરનો અધિપતિ

महावाय पु० (महावात) ઘોરવાયુ તોફાની પવન

महाविगइ स्त्री० (महाविकृति) મધુ, માસ, મદ્ય, માખણ આદિ વિકારજનક વસ્તુ

महाविजयपुप्फोत्तरवडिंसय पु० (महाविजय पुष्पोत्तरावतंसक) એ નામનુ દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન કે જ્યા મહાવીર સ્વામી પૂર્વભવમા દેવતા રૂપે હતા

महाविजया स्त्री० (महाविजया) મિષ્ટાન્ન વિશેષ, મીઠાઇની એક જાત

महाविदेह पु० (महाविदेह) મહાવિદેહ નામે કર્મભમિનું એક ક્ષેત્ર કે જ્યા સદા ચોથા આરા જેવો અવસ્થિતકાળ છે (૨) त्रि० મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા રહેનાર મનુષ્ય

महाविदेहवास पु० (महाविदेहवर्ष) મહાવિદેહ ક્ષેત્ર

महाविमाण न० (महाविमान) મ્હોટુ વિમાન. (૨) ચાર લોકપાળના વિમાનોનુ નામ

महावीर. पु० (महावीर) ભગવાન્ મહાવીર સ્વામી, ચોવીસમા તીર્થંકર (૨) મોટો શૂરવીર, કષાયાદિ દોષને જીતનાર

महावीरत्थुइ स्त्री० (महावीरस्तुति) મહાવીરની સ્તુતિ જેમા છે એવુ સૂયગડાગ સૂત્રનુ છઠ્ઠુ અધ્યયન

महावीहि स्त्री० (महावीथि) મ્હોટો માર્ગ (૨) મોક્ષ માર્ગ

महावेयणा स्त्री० (महावेदना) અતિશય દુઃખ

महाव्वय न० (महाव्रत) જુઓ "મહવ્વય" ૨૦૬

महासउणि स्त्री० (महाशकुनि) એક વિદ્યાધરની સ્ત્રી

महासग्ग पु० (महासर्ग) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महासड्ढि त्रि० (महाश्रद्धिन्) મોટી શ્રદ્ધાવાળો

महासयग पु० (महाशतक) શ્રી મહાવીર સ્વામીના દશ શ્રાવકમાના આઠમા શ્રાવક

महासामाण न० (महासामान) એક દેવ વિમાન

महासामाणियविमान न० (महासामानिकविमान) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महासिलाकंटय पु० (महाशिलाकण्टक) ચેડા રાજાની સ્હામે કોણિક રાજાના બચાવ માટે ચમરેંદ્ર અને શક્રેંદ્ર તરફથી યોજવામા આવેલ એ નામનો એક સગ્રામ

महासीह पु० (महासिंह) એક રાજા, છઠ્ઠા વાસુદેવના પિતા

महासीहनिक्कीलिय न० (महासिंहनिक्रीडित) એ નામનુ એક તપ કે જે ચાર પરિપાટીદ્વારા ૭ વર્ષ, બે માસ અને બાર દિવસે પૂર્ણ થાય છે

महासीहसेण पु० (महासिंहसेन) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના ૧૨ મા અધ્યયનનુ નામ. (૨) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર

महासुक्क पु० (महाशुक्र) સાતમો દેવલોક (૨) સાતમા દેવલોકનો ઇંદ્ર (૩) સાતમા દેવલોકમા રહેનાર દેવતા (૪) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महासुक्क पु० (महाशुक्र) અતિ ઉજ્વળ સૂર્ય અને ચન્દ્ર

महासुक्ककप्प पु० (महाशुक्रकल्प) સાતમો દેવલોક

महासुक्कय त्रि० (महाशुक्रक) સાતમા દેવલોકના ઇન્દ્ર સબધી

महासुमिण पु० } **महासुविण** } (महास्वप्न) મ્હોટા સ્વપ્ન, તીર્થંકર વગેરેની માતા સિંહ વગેરેના સ્વપ્ન જુએ છે તે

महासुव्वय पु० (महासुव्रत) એ નામનો એક શ્રાવક

महासुव्वया स्त्री० (महासुव्रता) ભગવાન્ નેમિનાથની એક શ્રાવિકા

महासेअ पु० (महाश्वेत) ઉત્તર તરફના કોહડ જાતિના વ્યતર દેવતાનો ઇંદ્ર

महासेण पु० (महासेन) ગત અવસર્પિણીના સાતમા કુલકર (૨) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૧૫ મા તીર્થંકર (૩) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના બીજા અધ્યયનનુ નામ (૪) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર (૫) ઐરવતક્ષેત્રના ભાવી ૧૦ મા તીર્થંકર (૬) ૫૬ હજાર બળવાન્ વીરોના નાયક મહાસેન કુમાર (૭) ન૦ એક વન

महासेणकरह पु० (महासेनकृष्ण) નિરયાવલિકાસૂત્રના દશમા અધ્યયનનુ નામ

महासेणकरहा स्त्री० (महासेनकृष्णा) અંતગડસૂત્રના આઠમા વર્ગના દશમા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી

महासेय पु० (महाश्वेत) ઉત્તર તરફના કુષ્માડ જાતના વ્યતર દેવતાનો ઇંદ્ર

महासोदाम पु० (महासौदामन्) વૈરોચન ઇંદ્રના ઘોડેસ્વાર લશ્કરનો અધિપતિ

महाहरि पु० (महाहरि) ૧૦ મા ચક્રવર્તીના પિતા

महाहिमवत पु० (महाहिमवत्) મહાહિમવત નામનો હેમવય ક્ષેત્રની સરહદ ઉપરનો વર્ષધર પર્વત

महाहिमवतकूड पु० (महाहिमवत्कूट) મહાહિમવત પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ બીજુ કૂટ-શિખર

महिंद पु० (महेन्द्र) સાતમા મુહૂર્તનુ નામ (૨) એક પર્વત (૩) રોહિણી, જ્યેષ્ઠા આદિ નક્ષત્રમા થયેલ ઉત્પાત કે જે વર્ષાની શુભ નિશાની છે (૪) ન૦ છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન (૫) પુ૦ ઐરવતક્ષેત્રના ભાવી પદરમા તીર્થંકર (૬) ત્રિ૦ ઘણુ મોટુ

महिंदकत न० (महेन्द्रकान्त) છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

महिंदज्भय पु० (महेन्द्रध्वज) એક હજાર યોજનની ઉંચી ઇંદ્રધ્વજા (૨) ન૦ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

महिंदुत्तरवडिंसग न० (महेन्द्रोत्तरावतसक) છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

महिच्छ त्रि० (महेच्छ) મહત્વાકાક્ષી

महिट्ठ त्रि० ( ) છાશ છાટીને સસ્કારિત કરેલુ

महित त्रि० (महित) સ્તુતિ કરેલ (૨) પૂજન કરેલ

महित्थ पु० (महीस्थ) એક પ્રકારનો ગુચ્છ

महिम पु० (महिमन्) મહોત્સવ, મહિમા

महिय त्रि० (मथित) મથન કરેલ, કચરી નાખેલ

महिय त्रि० (महित) વિભૂષિત, સુશોભિત (૨) પૂજિત (૩) ન૦ બારમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૪) પૂજા, સત્કાર

महिया स्त्री० (महिका) ઝાકળ ધુવર

महिला स्त्री० (महिला) સ્ત્રી નારી

महिलाथूभ पु० (महिलास्तूप) } કૂવા વગેરેનો કાંઠો
महिलिया स्त्री० (महिलिका) }

महिलिया स्त्री० (महिला) નારી, સ્ત્રી

महिस पु० (महिष) પાડો (૨) બીજા દેવલોકના ઇન્દ્રનુ ચિહ્ન (૩) બારમા તીર્થંકરનુ લાછન

महिसिश्र त्रि० (महिषिक) ભેંસ અને પાડાને પાળનાર

महिसी स्त्री० (महिषी) ભેંસ (૨) રાણી, પટ્ટરાણી

महिस्सर पु० (महेश्वर) એક ઇન્દ્ર ભૂતવાદિ દેવોનો ઉત્તર દિશાનો ઇન્દ્ર

मही स्त्री० (मही) પૃથિવી, ધરતી (૨) એક નદી

महीधर पु० (महीधर) પર્વત, પહાડ

महीपइ पु० (महीपति) મહીપતિ રાજા

महीपाल पु० (महीपाल) पृथ्वीनुं पालन करनार, राजा
महीरुह पु० (महीरुह) वृक्ष, झाड
महीहर. पु० (महीधर) पर्वत
महु न० (मधु) मध (२) मदिरा, दारु, नगाय (३) मधुप्रमेह, मीठा पेशाबनो रोग (४) ब्रह्मदत्त नामे बारमा चक्रवर्तीना एक महेलनुं नाम (५) साधारण वनस्पतिनी एक जात (६) त्रि० मधुर
महुअरी स्त्री० (मधुकरी) भमरी (२) गोचरी
महुआसव पु० (मध्वास्रव) जेनुं वचन मधनी माफक सर्वथा दोषोपशमक अने आल्हादजनक होय ते, लब्धि विशेष धारक
महुकर पु० (मधुकर) भ्रमर, भमरो
महुकरी स्त्री० (मधुकरी) भमरी
महुकोसअ पु० (मधुकोषक) मधनोकोष, मधपुडो
महुगार पु० (मधुकार) भमरो
महुगुलिया स्त्री० (मधुगुटिका) एक जातनी गोळी
महुमेरअ पु० (मधुमैरक) मदिरा विशेष
महुमेहण न० (मधुमेहन) मधु प्रमेह नामनो रोग
महुमेहणि त्रि० (मधुमेहनिन्) } मधना
महुमहि पु० (मधुमेहिन्) } जेवा मीठा पेसाबवाळो—मधुप्रमेहनो रोगी
महुयर पु० (मधुकर) भमरो
महुयरविति स्त्री० (मधुकरवृत्ति) मधुकर वृत्ति, साधुए भमरानी माफक निर्दोष वृत्तिए आहार लेवो ते
महुर त्रि० (मधुर) मीठुं, स्वादवाळुं (२) कर्णप्रिय (३) पु० गायननो एक ... गाव कायलनी पेठे ... एनामनो ... ते देशमां र

महुरतण न० (मधुरतृण) शतपुष्पानुं वृक्ष, पर्वग वनस्पतिनी एक जात
महुररसा स्त्री० (मधुररसा) साधारण वनस्पतिनी एक जात, मधुपर्णिका, गडुची
महुरस्सरा स्त्री० (मधुरस्वरा) द्वीपकुमार देवतानी घंटा
महुरा स्त्री० } (मथुरा) मथुरा नगरी
महुरी स्त्री० }
महुसिंगी स्त्री० (मधुशृङ्गी) ए नामनुं एक कंद, साधारण वनस्पतिनी एक जात
महुसित्थ पु० (मधुसिक्थ) मीण (२) मात्र पगना तळीया भीना थाय तेटलो कादव
महुस्सव } पु० (महोत्सव) महान् उत्सव,
महूसव } जलसो, मेलावडो
महेसक्ख. पु० (महेशाख्य) महेश्वर, स्वामी, महान् ऐश्वर्यवान्
महेसर पु० (महेश्वर) उत्तर तरफना भूतवादी जातना व्यंतर देवतानो इंद्र
महेसरदत्त पु० (महेश्वरदत्त) एक पुरोहित
महेसि पु० (महर्षि)) मोटा ऋषि, महामुनि (२) तीर्थंकर
महेस्सर पु० (महेश्वर) उत्तर तरफना भूतवादि जातना व्यंतर देवताओनो इंद्र
महेस्सरदत्त पु० (महेश्वरदत्त) ए नामनो एक माणस
महेस्सरी स्त्री० (माहेश्वरी) विन्ध्याचळ पासेनी एक नगरी
महोरग पु० (महोरग) वाणव्यंतर देवतानी एक जात (२) एक प्रकारनो सर्प
महोरगकंठ पु० (महोरगकण्ठ) रत्ननी एक जात
महोरगपविभत्ति पु० (महोरगप्रविभक्ति) महासर्पनी विशेष रचनायुक्त एक नाटक, ३२ प्रकारना नाटकमानुं एक
महोरगी स्त्री० (महोरगी) मोटी सर्पिणी, नागणी

मा अ० (मा) નિષેધાર્થક અવ્યય, નહીં
माइ स्त्री० (मातृ) માતા, જનની, મા
माइ त्रि० (मायिन्) માયાવી, કપટી, લુચ્ચો
माइट्ठाण न० (मातृस्थान) માયા, કપટ
माइय त्रि० (मात्रिक) રીંછના વાળવાળુ (૨) માયાવી, કપટી
माइय त्रि० (मात्रिक) પ્રમાણપૂર્વક, હદમા રહેલ માનોપેત
माइय त्रि० (   ) જેમા મોર મજરી આવેલ હોય તે (૨) વધારે વાળવાળુ
माइल्ल त्रि० (मायिन्) કપટી, માયાવી
माइवाह पु० स्त्री० (मातृवाह) લાકડામા રહેનાર ઘુણો, ઉધાઇ વગેરે
माउ स्त्री० (मातृ) માતા, જનની, મા
माउअ पु० न० (मातृक) અકાર આદિ બેતાળીશ અક્ષર
माउगापय न० (मातृकापद) સિદ્ધ શ્રેણિઆ અને મણુસ્સ સેણિઆ પરિકર્મનો પ્રથમ ભેદ
माउग्गाम पु० (मातृग्राम) સ્ત્રી વર્ગ
माउया स्त्री० (मातृका) માતા, મા, જનની (૨) મૂળ–થોભા–ઉતરા (૩) માતૃકા પદ મૂળાક્ષર (૪) સખી, સાહેલી
माउयापद न० (मातृकापद) મૂળાક્ષર, અ કારથી હકાર સુધી (૨) સિધ્ધશ્રેણિ પરિકર્મનો એક ભેદ
माउल पु० (मातुल) માતાનો ભાઇ મામો
माउलिंग पु० (मातुलिङ्ग) બીજોરાનુ વૃક્ષ (૨) न० બીજોરૂ (૩) ખરબુજ કા લિગુ, તરબૂચ
माउलिंगी स्त्री० (मातुलिङ्गिका) બીજોરાનો ગુચ્છ
माउस्सिया स्त्री० (मातृष्वस) માતાની બ્હેન, માસી
माउस्सियापति पु० (मातृष्वसृपति) માસીનો પતિ, મામો
माकन्दियपुत्त पु० (माकन्दिकपुत्र) ભગવાન્ મહાવીર સ્વામીના એક શિષ્ય
मागंदि न० (मार्कन्दिन्) માકદીના પુત્ર જિનરક્ષ અને જિનપાળકના અધિકારવાળુ જ્ઞાતાસૂત્રનુ નવમુ અધ્યયન
मागंदियदारय पु० (माकन्दिकदारक) માકદિકના પુત્ર જિનરક્ષ અને જિનપાળ
मागध पु० (मागध) લવણ સમુદ્રમા રહેલુ તીર્થ વિશેષ
मागह त्रि० (मागध) મગધ દેશમા રહેનાર (૨) पु० શ્રીમતોની સ્તુતિ કરનારા ભાટ ચારણ વિગેરે (૩) न० સમુદ્ર અને ગગા નદીના સગમને ઠેકાણે આવેલુ માગધ નામે એક તીર્થ
मागहअ त्रि० (मागधक) મગધદેશ સબધી મગધ દેશનુ
मागहतित्थ न० (मागधतीर्थ) ગગા નદીને લવણ સમુદ્રના સગમ વિભાગમા આવેલુ એક તીર્થ
मागहतित्थकुमार पु० (मागधतीर्थकुमार) માગધ નામના તીર્થનો અધિપતિ દેવતા
मागहपत्थ पु० (मागधप्रस्थ) મગધદેશ પ્રસિદ્ધ પાથો, ધાન્ય માપ વિશેષ
मागहिय त्रि० (मागधिक) મગધ દેશનુ મગધ દેશ સબધી
मागहिया स्त्री० (मागधिका) મગધ દેશની ભાષા (૨) મગધ દેશની ગાથા બનાવવાની અને જાણવાની કળા
माघवई स्त्री० (माघवती) આઠ કૃષ્ણરાજી માની એક (૨) સાતમી નરકનુ નામ
माघवती स्त्री० (माघवती) સાતમી નરકનુ નામ
माडंविय पु० (माडम्बिक) જેની આસપાસ નજીકમા નગરાદિ નથી તે મડબ અને

તેનો અધિપતિ માડમ્બિક (૨) મડળની વ્યવસ્થા કરનાર-શેઠ (૩) માડનીઓ સુ ગીવાળો, જકાત લેનાર

माढर. પુ॰ (माठर) સભૂતવિજયના ગોત્રનુ નામ (૨) માઠરશાસ્ત્ર, સોળતત્ત્વ સ્થાપક ન્યાયશાસ્ત્ર (૩) શક્રેન્દ્રના રથની સેનાનો અધિપતિ

माढरी સ્ત્રી॰ (माठरी) એક પ્રકારની વનસ્પતિ

माढी સ્ત્રી॰ (माठी) કવચ, બખ્તર

माण પુ॰ ન॰ (मान) ધાન્યાદિને માપવાનુ સાધન-પાલી, માપ વગેરે (૨) શરીરનુ શાસ્ત્રોક્ત પ્રમાણ, પાણીથી ભરેલ કુડમા માણસને બેસાડતા એક દ્રોણ પાણી બહાર નીકળે તો તે પુરૂપ માનોપેત કહેવાય. (૩) આદર, સત્કાર, પૂજા, (૪) પ્રત્યક્ષાદિ પ્રમાણ કે જેનાથી વસ્તુનુ જ્ઞાન થઇ શકે (૫) સખ્યારૂપ પરિમાણ (૬) અહકાર, અભિમાન, ગર્વ (૭) અહ-કાર કરી આહાર લેવો તે, ઉપાયણાના ૧૬ દોષમાનો આઠમો દોષ

माणकसाइ ત્રિ॰ (मानकषायिन्) અહકાર રૂપી કષાયવાળુ

माणकसाय પુ॰ (मानकषाय) અહકાર રૂપ કષાય

माणण ન॰ (मानन) સત્કાર પૂજા, આદરમાન

माणणिज्ज ત્રિ॰ (माननीय) માનવા યોગ્ય

माणपिंड પુ॰ (मानपिण्ड) કોઇ સાધુ અ-ભિમાન કરી અમુક ઇચ્છિત આહાર લઈ આવે તે માનપિણ્ડ, ઉપાયણાનો આ ઠમો દોષ

माणव પુ॰ (मानव) મનુષ્ય (૨) જીવનુ એક નામ (૩) ભગવાન્ મહાવીરનો એક ગણ

माणवइया સ્ત્રી॰ (मानवती) એ નામની એક નગરી

माणवग પુ॰ (माणवक) એ નામનો ગ્રહ (૨) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનુ એક કે જેમા હથીઆર વગેરે યુદ્ધની સામગ્રી તથા માનુષ્ય રૂપ, મણિ, મોતી વગેરે સપ-ત્તિનો સગ્રહ અને તેની ઉત્પત્તિની હકી-કત હોય છે (૩) સૌધર્મ દેવલોકનો એક ચૈત્ય સ્તભ

माणवगण પુ॰ (मानवगण) એ નામનો મહાવીર સ્વામીનો એક ગણ

माणवत्तिय પુ॰ (मानप्रत्ययिक) જાતિ કુળ આદિના મદથી લાગતી ક્રિયા, નવમુ ક્રિયાસ્થાનક

माणवय પુ॰ (माणवक) ૪૬ મા ગ્રહનુ નામ (૨) એક શાશ્વત અને દિવ્ય ચૈત્ય સ્તભનુ નામ (૩) બાળક

माणवयचेइय પુ॰ (माणवकचैत्य) સુધર્મા સભામાનો એક સ્તભ કે જેમા અર્હતની દાઢા રહે છે

माणवी સ્ત્રી॰ (मानवी) મનુષ્યણી, સ્ત્રી

माणस ન॰ (मानस) મન (૨) ત્રિ॰ મ-નમા ઉત્પન્ન થતુ, મન સબધી (૩) પુ॰ માન સરોવર

माणसिय ત્રિ॰ (मानसिक) મન સબધી, માનસિક.

माणावाइ ત્રિ॰ (मानवादिन्) અહકારી

माणि ત્રિ॰ (मानिन्) અભિમાની (૨) ક ચ્છવિજયના વૈતાઢ્ય ઉપરના નવ કૂટમાનુ ચોથુ કૂટ.

माणिक्क ન॰ (माणिक्य) ઝવાહીર, માણેક

माणिभद्द પુ॰ (माणिभद्र) છઠ્ઠા સમુદ્રના અ-ધિપતિ દેવતાનુ નામ (૨) પુષ્પિકાસૂત્રનુ ૭મુ અધ્યયન (૩) મિથિલા નગરીની બહારનુ એક ચૈત્ય-ઉદ્યાન (૪) ઉત્તર તરફના યક્ષ જાતિના વ્યતર દેવતાઓનો ઇન્દ્ર

माणिभद्दकूड પુ॰ (माणिभद्रकूट) વૈતાઢ્ય પ-ર્વત ઉપરના નવ કૂટમાનું ચોથુ કૂટ.

माणिय त्रि० (मानित) માન આપેલ, સ્વાગતાદિ સત્કાર કરેલ

माणिन् त्रि० (मानिन्) અહંકારી

माणुम्माण पु० (मानोन्मान) માપ અને તોલ

माणुम्माणिय न० (मानोन्मानिक) માન ઉન્માન કરવાનુ સ્થાન

माणुम्माणियट्ठाण न० (मानोन्मानिकस्थान) તોલ માપનુ સ્થાન (૨) ઘોડા દોડાવવાની જગા

माणुस त्रि० (मानुष) મનુષ્ય સબધી

माणुसुत्तर पु० (मानुषोत्तर) માનુષોત્તર પર્વત કે જે પુષ્કરાર્દ્ધને ફરતો છે અને અઢીદ્વીપની સીમા જણાવે છે (૨) ન० એ નામનુ એક વિમાન

माणुसोत्तर पु० (मानुषोत्तर) એ નામનુ બીજા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) માનુષોત્તર નામે અઢીદ્વીપને ફરતો પર્વત

माणुस्स त्रि० (मानुष्य) મનુષ્યસબધી

मातग पु० (मातङ्ग) હાથી (૨) ચડાળ

माता स्त्री० (मातृ) માતા, જનની

मातुलिंग न० (मातुलिङ्ग) બીજોરાનુ વૃક્ષ

मान त्रि० (मान्य) માનનીય

मान पु० (मान) ગર્વ, અભિમાન

मानवत्तिअ पु० (मानप्रत्यय) અભિમાન વડે અન્યને હણવુ તે, નવમુ ક્રિયાસ્થાનક

मानि त्रि० (मानिन्) માનનારુ

मामअ त्रि० (मामक) મારૂ મારૂ કરનાર મમતાવાળો

मामग त्रि० (मामक) મારૂ મત્સબધી (૨) સાધુને પોતાને ઘેર આવવાની મનાઇ કરનાર (૩) પુ० મામો માતાનો ભાઈ (૪) ત્રિ० મમતાવાળો

मामाय त्रि० (मामाक) મા ' ' મા ' બોલનાર નિવારક

मामिया } **मामी** } स्त्री० (　) મામી, મામાની સ્ત્રી

माय त्रि० (मात) સમાઈ ગયેલ

माय न० (मात्र) સફળતા સપૂર્ણતા (૨) અવધારણ

मायग पु० (मातग) સાતમા તીર્થંકર સુપાર્શ્વનાથજીના યક્ષનુ નામ (૨) શ્રી મહાવીર પ્રભુના યક્ષનુ નામ

मायजण पु० (मात्राञ्जन) રમણીયવિજયની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરનો વખારા પર્વત

मायड पु० (मार्तण्ड) સૂર્ય

मायंदि पु० (माकन्दिन्) ચપા નગરીનો માકદી નામનો સાર્થવાહ

मायंदिय पु० (माकन्दिक) માકન્દિક પુત્ર નામના એક જૈન મુનિ

मायण्ण } **मायन्न** } त्रि० (मात्राज्ञ) આહારાદિની માત્રાને-પરિમાણને જાણનાર

मायरा } **माया** } स्त्री० (मातृ) મા માતા

माया स्त्री० (मात्रा) પરિમાણ, મર્યાદા પ્રમાણ (૨) થોડુ અલ્પ

माया स्त्री० (माया) કપટ, છળ, લુચ્ચાઇ (૨) જગતમા બીજાના મતમા મનાયેલી સસાર ઉત્પન્ન કરનાર શક્તિ (૩) માયા કપટ કરી આહાર લેવો તે, ઉપાયણાના ૧૬ દોષમાનો ૧૪ મો દોષ

मायाकसाइ त्रि० (मायाकषायिन्) માયારૂપ કષાયવાળો

मायामोस पु० न० } **मायामोसा** स्त्री० } (मायामृषा) કપટ સહિત જુઠ, ૧૭ મુ પાપસ્થાનક

मायावत्तिय पु० (मायाप्रत्यय) } **मायावत्तिया** स्त्री० (मायाप्रत्यया) } અગીયારમુ ક્રિયાસ્થાનક, માયા કપટથી લાગતી ક્રિયા

मायावि त्रि० (मायाविन्) માયાવી કપટી

मायाविच्चि स्त्री (मायावृत्ति) ચિતવવુ કઈ, બોલવુ કઇ અને કરવુ કઈ તે, ૧૧ મુ ક્રિયાસ્થાનક
मायासल्ल न० (मायाशल्य) માયારૂપી શલ્ય, ત્રણ શલ્યમાનુ એક
मायि त्रि० (मायिन्) માયાવી, કપટી
मायिमिच्छद्दिट्ठि त्रि० (मायिमिथ्यादृष्टि) કપટસહિત મિથ્યાદૃષ્ટિવાળો
मार पु० (मार) મૃત્યુ, મરણ, નાશ (૨) કામદેવ, મદન (૩) અસાર (૪) ચોથી નરકનો એક નરકાવાસો (૫) મણિનુ એક લક્ષણ (૬) યમ (૭) ત્રિ० મારનાર
मारअ त्रि० } मारग } (मारक) મારનાર, ઘાતકી
मारण न० (मारण) મારવુ, નાશ કરવો
मारणंतिय त्रि० (मारणान्तिक) મરણના અન્તમા થતુ, મૃત્યુ વખતે કરવામા આવતુ (૨) પુ० મરણસમયનુ દુ ખ (૩) મૃત્યુ વખતે જીવના પ્રદેશ શરીર બ્હાર નીકળે તે, સાત સમુદ્‌ઘાતમાની ત્રીજી મારણાંતિક સમુદ્‌ઘાત
मारणंतियकम्म न० (मारणान्तिककर्मन्) મરણને છેડે વેદાતા ભવોપગ્રાહિ કર્મ
मारणंतियसमुग्घाय पु० (मारणान्तिकसमुद्घात) મરણ પ્રસગે જીવ પ્રદેશનુ શરીરથી બહાર નીકળવુ અને આયુષ્ય કર્મનુ નિર્જરવુ તે
मारणय त्रि० (मारणक) મારનાર, હિંસક
मारणया } मारणा } स्त्री० (मारणा) માર મારવો તે
मारा स्त्री० (मारा) પ્રાણીવધનુ સ્થાન
मारापविभत्ति स्त्री० (माराप्रविभक्ति) માર જાગચર વિશેષની રચના યુક્ત નાટકવિધિ, નાટકના ૩૨ પ્રકારમાનો એક
मारि स्त्री० (मारि) મહામારી, મરકી, પ્લેગ
मारिणी स्त्री० (मारिणी) એ નામનો ગુચ્છ, વનસ્પતિની એક જાત
मारी. स्त्री० (मारी) મહામારી, પ્લેગ, મરકી
मारुय पु० (मारुत) પવન, હવા (૨) સવર્તક નામનો વાયરો
माल पु० (माल) માળ, મેડી, મજલો (૨) વનસ્પતિ વિશેષ (૩) માચી, આસન વિશેષ
मालई स्त्री० (मालती) માલતી, પુષ્પલતા
मालंकार पु० (मालङ्कार) વૈરોચન ઇંદ્રના હાથી સૈન્યનો અધિપતિ
मालग पु० (मालक) પ્રાસાદ વિશેષ
मालणिया स्त्री० (मालनीया) કિરણ
मालमउड न० (मालामुकुट) માળા સહિત મુગટ
मालव पु० (मालव) એ નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનાર
मालवअ त्रि० (मालवज) માલવ દેશમા જન્મેલ મનુષ્ય
मालवंत पु० (माल्यवत्) માલ્યવત નામે એક પર્વત (૨) હિરણ્યવય ક્ષેત્રના મધ્ય ભાગમાનો વાટલો વૈતાઢ્ય પર્વત (૩) મેરૂ પર્વતને વાયુ ખુણે આવેલ માલવત નામનો એક વખારા પર્વત (૪) ઉત્તર કુરૂ ક્ષેત્રમાનો એક દ્રહ કે જેની બે બાજુએ ૨૦ કંચન પર્વત છે
मालवंतकूड. पु० (माल्यवत्कूट) માલવંત પર્વતના નવ કૂટમાનુ બીજુ કૂટ
मालवंतपरियाग } मालवंतपरियाय } पु० (माल्यवत्पर्याय) એ નામનો એક પર્વત
मालविणी स्त्री० (मालविनी) લિપિ વિશેષ
माला स्त्री० (माला) ફૂલ વગેરેની માળા (૨) પંક્તિ હાર (૩) સમૂહ. (૪) વહાણ ઉપરનો માળ-મજલો
मालाकारिया स्त्री० (मालाकारिका) માળા બનાવનાર, માળણ

मालागार पु० (मालाकार) માળા બનાવનાર, માળી

मालि पु० (मालिन्) એક પ્રકારનો સર્પ, ફેણ વગરનો સર્પ (૨) શ્રેણિ, પંક્તિ (૩) વનસ્પતિ વિશેષ (૪) માળવીનું વૃક્ષ કે જેની નીચે નવમા તીર્થંકરને જ્ઞાન ઉપજ્યું

मालिघर न० (मालिगृह) માનિઘર, મંડપ વિશેષ

मालिज्ज न० (मालीय) એક જૈન મુનિ કુળ

मालिणी स्त्री० (मालिनी) શોભિતી

मालिय त्रि० (मालिक) મેડાવાળુ ઘર (૨) તૃણ વિશેષ

मालिय त्रि० (मालित) ધારણ કરેલ

मालिया स्त्री० (मालिका) પગનુ આભરણ, અગુરીયા (૨) માળા

मालुगा स्त्री० (मालुका) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

मालुय पु० (मालुक) એક ઠડીયાવાળા વૃક્ષની એક જાત

मालुया स्त्री० (मालुका) વેનડી, લતા (૨) એક જાતની લતા (૩) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

मालोहड त्रि० (मालावहृत) માળ ઉપરથી આણેલુ (૨) પુ० ગૃહસ્થ માળ ઉપરથી કોઇ ચીજ ઉતારી આણી સાધુને વ્હોરાવે તે, આહારનો એક દોષ, ઉદ્‌ગમનના ૧૬ દોષમાનો તેરમો દોષ

मास पु० (मास) મહિનો (૨) સોનારૂપાને માપવાનુ સાધન, માસો પાચરતિ પરિમિત એક વજન (૩) પર્ણગજાતિનુ વૃક્ષ (૪) સમય, કાળ

मास पु० (माष) અડદ, એક પ્રકારનુ ધાન્ય (૨) અનાર્યદેશ-વિશેષ

मासमासेणं अ० (मासमासेन) મહિનો મહિનો, મહિના ઉપર મહિનો

मासकप्प पु० (मासकल्प) શેષકાળ, સાધુએ ચોમાસા સિવાય એક ગામમા એક માસ ઉપરાત ન રહેવુ એવો નિયમ

मासक्खमण न० (मासक्षमण) એક માસનુ તપ, એક મહિનાના ઉપવાસ કરવા તે

मासतुस पु० (माषतुष) માષતુષ નામના એક મુનિ

मासद्ध पु० न० (मासार्द्ध) માસનો અર્ધ ભાગ, ૧૫ દિવસ (૨) પખવાડીઆના ઉપવાસ કરવા તે

मासपण्णी स्त्री० (मासपर्णी) એક પ્રકારની સાધારણ વનસ્પતિ, માષાણી

मासपरिवट्टा स्त्री० (मासपरिवृत्ता) ભગ દેશની રાજધાની

मासपूरिया स्त्री० (मासपूरिका) એક જૈન મુનિની શાખા

मासाण न० ( ) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો સાતમો ભેદ

मासवल्ली स्त्री० (मासावल्ली) એક પ્રકારની વેલ

मासिय त्रि० (मासिक) એક માસ સબધી, મહિનાનુ

मासियभत्त पु० न० (मासिकभक्त) મહિનાના ઉપવાસ કરવા તે

मासिया स्त्री० (मासिकी) ભિક્ખુ-સાધુની બાર પડિમામાની પહેલી પડિમા જેમા એક માસ સુધી એક દાત અન્ન અને એક દાત પાણી ઉપરાત વધારે આહાર લેવાય નહીં (૨) એક માસની સલેખણા-સથારો

माह पु० (माघ) માઘ મહિનો

माहण पु० (ब्राह्मण) બ્રાહ્મણ (૨) કોઇને પણ ન હણો એવો ઉપદેશ કરનાર સાધુ (૩) ન હણો એ ઉપદેશને અનુસરનાર શ્રાવક (૪) વિપાકસૂત્રનુ એ નામનું પાચમું અધ્યયન (૫) ત્રિ० અહિંસક

माहणकुंड न० (ब्राह्मणकुंड.) બ્રાહ્મણકુંડ

माहणकुंड. न० (ब्राह्मणकुंड) બ્રાહ્મણકુંડ નામનુ એક નગર

माहणकुंडगाम पु० (ब्राह्मणकुण्डग्राम) એ નામનુ એક નગર

माहणकुंडपुर. न० (ब्राह्मणकुण्डपुर) બ્રાહ્મણની વસ્તીનું એક શહેર કે જેમા મહાવીર સ્વામીના પ્રથમ પિતા ઋષભદત્ત બ્રાહ્મણ અને દેવાનંદા બ્રાહ્મણી રહેતા હતા

माहणी स्त्री० (ब्राह्मणी) બ્રાહ્મણની સ્ત્રી

माहप्प. पु० न० (माहात्म्य) માહાત્મ્ય, પ્રભાવ, મહિમા

माहल पु० (माहल) ચોઇંદ્રિય જીવની એક જાત

माहिंद पु० (माहेन्द्र) ચોથા દેવલોકનું નામ (૨) ચોથા દેવલોકનો ઇંદ્ર (૩) ચોથા દેવલોકના દેવતા (૪) એક અહો રાત્રના ત્રીશ મુહૂર્તમાના સાતમા મુહૂર્તનુ નામ (૫) પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન (૬) ૧૪ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વ ભવનું નામ (૭) સાતમા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર

माहिंदकप्प पु० (माहेन्द्रकल्प) ચોથા દેવલોકનું નામ

माही स्त्री० (माघी) માઘ માસની [illegible]

माहुर त्रि० (माथुर) મથુરા નગ[illegible] [illegible]રાનુ

माहुर [illegible] મેવો (૨) [illegible] રસ [illegible]

माहेसरी [illegible]) એક [illegible]

मिउ. स्त्री [illegible] ધળ

मिउ त्रि० [illegible] નાજુ[illegible]

मिउकालुं[illegible]) [illegible] તથા દય[illegible] નનો શો[illegible]

मिंजा. स्त्री० (मिज्जा) મીંજ, અંદરનું સત્ત્વ. (૨) બીજ. (૩) શરીરની અંદરનો અવયવ.

मिंजिया स्त्री० (मिञ्जिका) પદાર્થની અંદરનો ભાગ

मिंठ पु० ( ) હાથીનો માવત (૨) ત્રિ० માઠું, અનિષ્ટ

मिंढ पु० (मेढ्र) મેંઢો, ઘેટો

मिंढयमुह पुं० (मेढ्रकमुख) એ નામનો એક અનાર્યદેશ

मिंढविसाणा. स्त्री० (मेढ्रविषाणा) મેંઢાના શીંગડા જેવી શિંગવાળી વનસ્પતિ, આવળ.

मिंढियगाम. पु० (मैण्ढिकग्राम) એ નામનુ એક નગર જ્યા રેવતી ગાથાપતણી વસતી હતી

मिग पु० (मृग) હરિણ, મૃગ (૨) પહેલા દેવલોકના ઇન્દ્રનુ ચિહ્ન

मिगचारिया स्त्री० (मृगचर्या) હરિણની માફક વનના એકાન્ત પ્રદેશમા નિરૂપાધિકપણે ભવિષ્યની ચિંતા કર્યા વિના રહેવુ તે

मिगतण्हा. स्त्री० (मृगतृष्णा) ઉનાળામા મારવાડભૂમિમા દૂરથી પાણી જેવુ દેખાય તે

मिगलुद्दय पु० (मृगलुब्धक) મૃગના માસનું ભક્ષણ કરનાર તાપસ, તાપસનો એક વર્ગ

[illegible]इ पु० [illegible] સિંહ.

[illegible]ण न० [illegible] રહેલી રાજાની મે[illegible]

[illegible]मिया [illegible] ખુશાનું એક વન

[illegible]ंकी. [illegible]

न०

न०

न

मिगावई } स्त्री० (मृगावती) કોશામ્બી
मिगावती } નગરીના રાજાની પટ્ટરાણીનું નામ

मिगाहिव पु० (मृगाधिप) સિંહ

मिगी स्त्री० (मृगी) મૃગલી, હરણી (૨) એક પ્રકારની વિદ્યા

मिच्छ पु० (म्लेच्छ) અનાર્ય, ભિન્ન, મ્લેચ્છ

मिच्छ त्रि० (मिथ्या) મિથ્યાત્વી, મિથ્યાદૃષ્ટિ, સત્યપર વિશ્વાસ નહિ રાખનાર (૨) મિથ્યાત્વ, વિપરીત માન્યતા (૩) મિથ્યાત્વ નામે મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ (૪) મિથ્યાત્વ નામે પ્રથમ ગુણ સ્થાન (૫) ન૦ અસત્ય વચન

मिच्छकार पु० (मिथ्याकार) સાધુને કંઇ પણ દોષ લાગે ત્યારે મિચ્છામિદુક્કડ લેવુ તે, સામાચારીનો સાતમો પ્રકાર

मिच्छजाइ स्त्री० (मिथ्याजाति) અનાર્યજાતિ

मिच्छत्त न० (मिथ्यात्व) મિથ્યાત્વ મોહનીયના ઉદયથી વિપરીત શ્રદ્ધા–માન્યતા થાય તે (૨) વિનાશિપણુ, ખોટાપણુ (૩) સત્ય ધર્મનો અવિશ્વાસ

मिच्छत्तकिरिया स्त्री० (मिथ्यात्वक्रिया) વિપરીત શ્રદ્ધાનરૂપ જીવ વ્યાપાર, મિથ્યાત્વથી લાગતી ક્રિયા–કર્મબંધ

मिच्छत्तमोहणिय न० (मिथ्यात्वमोहनीय) દર્શન મોહનીયની એક પ્રકૃતિ કે જે ચોઠાણીયા રસવાળી અશુદ્ધ દળિયારૂપ હોય છે

मिच्छत्तवेअग त्रि० (मिथ्यात्ववेदक) મિથ્યાત્વ વેદનાર, મિથ્યાદૃષ્ટિ

मिच्छदंसण न० (मिथ्यादर्शन) મિથ્યાત્વ દર્શન, અસન્માન્યતા

मिच्छदिट्ठि त्रि० (मिथ्यादृष्टि) મિથ્યાદૃષ્ટિ, ખોટી માન્યતાવાળો

मिच्छपिय न० (म्लेच्छप्रिय) લસણ.

मिच्छा अ० (मिथ्या) અસત્ય, ખોટુ (૨) વિપરીત (૩) નિષ્ફળ (૪) મિથ્યાત્વ, વિપરીત શ્રદ્ધાન

मिच्छाकार पु० (मिथ्याकार) મિચ્છામિ દુક્કડ લેવુ તે

मिच्छादंड पु० (मिथ्यादण्ड) નિષ્પ્રયોજન આત્મા દંડાય તે

मिच्छादंसण न० (मिथ्यादर्शन) અતત્ત્વમા તત્ત્વનુ જ્ઞાન, વિપરીત બુદ્ધિ

मिच्छादंसणवत्तिया स्त्री० (मिथ्यादर्शनप्रत्यया) અસત્ય દર્શન સેવવાથી કર્મબંધ થાય તે

मिच्छादंसणसल्ल न० (मिथ्यादर्शनशल्य) વારંવાર મિથ્યા દર્શનથી અન્તઃકરણમા શલ્ય સમાન દુઃખ દે તે, ૧૮ મુ પાપ સ્થાનક

मिच्छादिट्ठि त्रि० (मिथ्यादृष्टि) મિથ્યાદૃષ્ટિ, વિપરીત દૃષ્ટિવાળો મિથ્યાત્વી

मिच्छादिट्ठिय त्रि० (मिथ्यादृष्टिक) જેની દૃષ્ટિ મિથ્યાત્વ યુક્ત હોય તે

मिच्छानाण न० (मिथ्याज्ञान) અસત્યજ્ઞાન, અજ્ઞાન

मिच्छासुय न० (मिथ्याश्रुत) અસત્ય શાસ્ત્ર, મિથ્યાદૃષ્ટિ પ્રણીત શાસ્ત્ર.

मित त्रि० (मित) પ્રમાણપૂર્વક થયેલુ હોય તે, પરિમિત, મર્યાદિત

मित त्रि० (मृत) મરી ગયેલ

मितपिंड पु० (मृतपिण्ड) મૃતકની પાછળ ત્રીજે કે નવમે દિવસે શ્મશાનમા પિંડ અર્પણ કરવામા આવે તે

मितवादि त्रि० (मितवादिन्) જીવ અંગુઠાના પર્વ સમાન છે એવા મતવાળો

मित्त पु० न० (मित्र) મિત્ર, દોસ્ત (૨) અનુરાધા નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (૩) નવ નિધાનમાનુ એક (૪) ત્રીજા મુહૂર્તનું નામ.

माहणकुंड. न० (ब्राह्मणकुंड) બ્રાહ્મણકુંડ
माहणकुंड. न० (ब्राह्मणकुंड) બ્રાહ્મણકુંડ નામનુ એક નગર
माहणकुंडगाम पु० (ब्राह्मणकुण्डग्राम) એ નામનુ એક નગર
माहणकुंडपुर. न० (ब्राह्मणकुण्डपुर) બ્રાહ્મણની વસ્તીનુ એક શહેર કે જેમા મહાવીર સ્વામીના પ્રથમ પિતા ઋષભદત્ત બ્રાહ્મણ અને દેવાનંદા બ્રાહ્મણી રહેતા હતા
माहणी स्त्री० (ब्राह्मणी) બ્રાહ્મણની સ્ત્રી
माहप्प. पु० न० (माहात्म्य) માહાત્મ્ય, પ્રભાવ, મહિમા
माहल पु० (माहल) ચોઇંદ્રિય જીવની એક જાત
माहिंद पु० (माहेन्द्र) ચોથા દેવલોકનુ નામ (૨) ચોથા દેવલોકનો ઇંદ્ર (૩) ચોથા દેવલોકના દેવતા (૪) એક અહો રાત્રના ત્રીશ મુહૂર્તમાના સાતમા મુહૂર્તનુ નામ (૫) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૬) ૧૪ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વ ભવનુ નામ (૭) સાતમા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર.
माहिंदकप्प पु० (माहेन्द्रकल्प) ચોથા દેવલોકનુ નામ
माही स्त्री० (माघी) માઘ માસની પૂર્ણિમા
माहुर त्रि० (माथुर) મથુરા નગરીમાં ઉત્પન્ન થયેલ, મથુરાનુ
माहुर न० (माधुर) મેવો (૨) त्रि० મધુર રસવાળુ
माहेसरी स्त्री० (माहेश्वरी) એક પ્રકારની લિપિ
मिउ स्त्री० (मृद्) માટી, ધૂળ
मिउ त्रि० (मृदु) કોમળ, સુંવાળુ
मिउकालुणिया स्त्री० (मृदुकारुणिका) કોમળ તથા દયા ઉપજે એવી કથા, ઇષ્ટ જનનો શોક
मिंजा स्त्री० (मिञ्जा) મીંજ; અંદરનુ સત્વ. (૨) બીજ. (૩) શરીરની અંદરનો અવયવ
मिंजिया स्त्री० (मिञ्जिका) પદાર્થની અંદરનો ભાગ
मिंठ पु० ( ) હાથીનો માવત (૨) त्रि० માઠુ, અનિષ્ટ
मिंढ पु० (मेढ्र) મેંઢો, ઘેટો.
मिंढयमुह पु० (मेढ्रकमुख) એ નામનો એક અનાર્યદેશ
मिंढविसाणा स्त्री० (मेढ्रविषाणा) મેંઢાના શીંગડા જેવી શિંગવાળી વનસ્પતિ, આવળ
मिंढियगाम पु० (मेण्ढिकग्राम) એ નામનું એક નગર જ્યા રેવતી ગાથાપતણી વસતી હતી
मिग पु० (मृग) હરિણ, મૃગ (૨) પહેલા દેવલોકના ઇન્દ્રનુ ચિહ્ન
मिगचारिया स्त्री० (मृगचर्या) હરિણની માફક વનના એકાન્ત પ્રદેશમા નિરુપાધિકપણે ભવિષ્યની ચિંતા કર્યા વિના રહેવુ તે
मिगतराहा. स्त्री० (मृगतृष्णा) ઉનાળામા ખારભૂમિમા દૂરથી પાણી જેવુ દેખાય તે
मिगलुद्धय पु० (मृगलुब्धक) મૃગના માંસનુ ભક્ષણ કરનાર તાપસ, તાપસનો એક વર્ગ
मिगवइ पु० (मृगपति) સિંહ
मिगवण न० (मृगवन) પરદેશી રાજાની સેયવિયા નગરીના ઇશાનખુણાનુ એક વન
मिगवालुंकी स्त्री० (मृगवालुङ्की) કડવા ફળવાળી એક વનસ્પતિ
मिगव्व न० (मृगव्य) શિકાર
मिगसिर न० (मृगशिरस्) એ નામનુ નક્ષત્ર.
मिगसीस न० (मृगशीर्ष) હરણનું મસ્તક
मिगाली स्त्री० (मृगाली) જંબૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૧૮ મા તીર્થંકરના પૂર્વભવનું નામ

मिलक्खु पु० न० (म्लेच्छ) અનાર્ય, મ્લેચ્છ

मिलगा न० (मिलन) મળવુ, ભેટવુ

मिलान त्रि० (म्लान) સુકાઇ ગયેલ, કરમાઇ ગયેલ

मिलिक्खु पु० (म्लेच्छ) અનાર્ય, મ્લેચ્છ

मिलिय त्रि० (मिलित) મળેલુ

मिलेच्छ पु० (म्लेच्छ) અનાર્ય

मिल्लेव पु० (मृल्लेप) માટીનો લેપ

मिव अ० (इव) સમાન અર્થમા વપરાતુ ઉપમા વાચી અવ્યય

मिसोल पु० ( ) નાટ્યનો એક ભેદ

मिस्स त्रि० (मिश्र) મળેલ, મિશ્રણ થએલ (૨) न० ત્રીજુ મિશ્ર ગુણસ્થાનક

मिस्सकाल पु० (मिश्रकाल) મિશ્રકાળ, અમુક ગતિમા અમુક સમયે જીવ સમૂહ હોય તેમાથી થોડા નીકળી ગયા હોય અને થોડા બીજા નવા ઉપજ્યા હોય તે મિશ્રકાળ

मिस्सकेसी स्त्री० (मिश्रकेशी) ઉત્તર દિશાના રૂચક પર્વતપર વસનારી આઠ દિશાકુમારી માની બીજી

मिस्सजाइय न० (मिश्रजातिक) સાધુ અને ગૃહસ્થ બન્ને માટે બનાવેલ આહારાદિ લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

मिस्सिय त्रि० (मिश्रित) પરસ્પર મળી ગયેલુ

मिहिला स्त्री० (मिथिला) એ નામની પ્રસિદ્ધ વિદેહ દેશની નગરી

मिहु अ० (मिथस्) પરસ્પર

मिहुण न० (मिथुन) જોડી, જોડુ (૨) સ્ત્રી અને પુરૂષની જોડ

मिहो अ० (मिथस्) પરસ્પર અન્યોન્ય

मीण पु० (मीन) માછલું

मीणगा स्त्री० (मेनका) વૈરોચનેંદ્રની પ્રથમ અગ્રમહિષી

मीस त्रि० (मिश्र) પરસ્પર મળી ગયેલુ, ભેળસેળ (૨) મિશ્રસ્કધ-લશ્કર વિગેરે (૩) અનુગામી અને અનાનુગામીરૂપ મિશ્ર અવધિજ્ઞાન (૪) ત્રીજુ મિશ્ર ગુણસ્થાન (૫) મિશ્ર મોહનીય, દર્શન મોહનીયની એક પ્રકૃતિ (૬) મિશ્રયોગ, ઉદારિકાદિ બે શરીરનો સાથે વ્યાપાર

मीसकाल पु० (मिश्रकाल) જુઓ "मिस्सकाल" શબ્દ

मीसजाय पु० (मिश्रजात) જુઓ "मिस्सजाइय" શબ્દ

मीसवइप्पओग पु० (मिश्रवाक्प्रयोग) મિશ્ર વચન યોગ, સત્ય અસત્ય મિશ્રિત વચન વ્યાપાર

मीसापरिणय त्रि० (मिश्रपरिणत) મિશ્રભાવે પરિણત પુદ્ગળ, જે પુદ્ગળ જીવે લઇને છોડયા છે તે જ્યા સુધી અન્ય ભાવને પામ્યા ન હોય ત્યા સુધી મિશ્ર પરિણત.

मीसिय त्रि० (मिश्रित) પરસ્પર મળી ગયેલુ

मीसीकय त्रि० (मिश्रीकृत) મિશ્ર કરેલ

मीसीभाव पु० (मिश्रीभाव) ભેળસેળ, એકત્રપણુ.

मुअंग पु० (मृदङ्ग) મૃદંગ, ઢોલક

मुअग्ग पु० ( ) મિથ્યાજ્ઞાન

मुइ त्रि० (मोचिन्) છોડનાર

मुइअ त्रि० ( ) યોનિશુદ્ધ, નિર્દોષ માતાવાળો

मुइअ त्रि० (मुदित) પ્રસન્ન; ખુશી થએલ

मुइंग पु० (मृदङ्ग) ઢોલક, તબલા (૨) બાર દેવલોકના દેવતાના અવધિજ્ઞાનનો આકાર

मुइंगपुक्खर पु० न० (मृदङ्गपुष्कर) મૃદંગનો ઉપરનો ભાગ

मुइंगलिया स्त्री० ( ) કીડી, મંકોડી

मुइंगा स्त्री० ( ) કીડી.

मित्तकेसी स्त्री० (मित्रकेशी) રૂચક પર્વતપર રહેનારી એક દિશાકુમારી દેવી.
मित्तगा स्त्री० (मित्रका) બલીંદ્રના લોકપાળ સોમની અગ્રમહિષી
मित्तणंदि पु० (मित्रनन्दिन्) એક રાજાનુ નામ
मित्तदाम पु० मित्रदामन्) ગઇ ઉત્સર્પિણી કાળના પ્રથમ કુલકરનુ નામ
मित्तदोसवत्तिय नं० (मित्रदोषप्रत्ययिक) મિત્રાદિ સંબંધી જનનો થોડો અપરાધ થતા તેને ભારે શિક્ષા કરવાથી લાગતી ક્રિયા, દશમુ ક્રિયાસ્થાનક
मित्तनिहि पु (मित्रनिधि) મિત્ર નામે નિધાન
मित्तवाहण पु० (मित्रवाहन) આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર પ્રથમ કુલકરનુ નામ
मित्तसिरी पु० (मित्रश्री) એ નામનો એક શ્રાવક
मित्ता स्त्री० (मात्रा) પરિમાણ
मित्तिअ न० (मैत्रेय) વત્સગોત્રની શાખા (૨) त्रि० તે શાખામા જન્મેલ
मित्ती स्त्री० (मैत्री) મિત્રતા, દોસ્તી
मिदुर त्रि० (मेदुर) સ્નિગ્ધ, ચીકણુ (૨) કોમળ, લિસ્સુ.
मिप्पिंड पुं० (मृत्पिण्ड) માટીનો પીંડો
मिम्मय त्रि० (मृन्मय) માટીનુ
मिय पु० (मृग) હરિણ, મૃગલો (૨) વનસ્પતિ વિશેષ (૩) શરીરે કૃશ અને બીકણુ મૃગ જાતનો હાથી (૪) પામર, અજ્ઞ, પશુ
मिय त्रि० (मृत) મરેલ
मिय त्रि० (मित) પરિમિત, મર્યાદિત, માનોપેત, નિયમિત
मियंक पु० (मृगाङ्क) મૃગના ચિન્હવાળુ ચદ્રનુ વિમાન
मियग त्रि० (मृतक) મરેલ, જીવરહિત થયેલ
मियगंध त्रि० (मृगगन्ध) મૃગમદ-કસ્તુરી જેવી ગધવાળુ (૨) દેવકુરૂ ઉત્તરકુરૂના મનુષ્યોની એક જાત
मियग्गाम पु० (मृगाग्राम) એ નામનું એક ગામ
मियचक्क न० (मृगचक्र) જગલના પ્રાણીઓ ગામમા-વસતિમા આવે તેનુ ફળ જાણવાની વિદ્યા
मियलोमिअ न० (मृगलोमिक) મૃગના વાળનુ બનાવેલ સૂત્ર
मियवण न० (मृगवन) વીતીભય નગરીની બહાર ઇશાન ખુણામા આવેલ એ નામનુ એક ઉદ્યાન
मियवाइ त्रि० (मितवादिन्) આત્મા આદિ પદાર્થોને પરિમિત માનનાર
मियवाहण पु० (मृगवाहन) આગામી ઉત્સર્પિણીમા થનાર પ્રથમ કુલકર
मियवीहि स्त्री० (मृगवीथि) શુક્ર ગ્રહની એક પ્રકારની ગતિ
मियसिर न० (मृगशिरस्) એ નામનુ એક નક્ષત્ર
मिया स्त्री० (मृगा) બલભદ્ર રાજાની રાણી, મૃગાપુત્રની માતા (૨) એક રાજાની રાણી, મૃગાલોઢીઆની મા
मियाउत्त पु० (मृगापुत्र) મગારાણીનો પુત્ર
मियापुत्त पु० (मृगापुत्र) બલભદ્ર રાજાનો કુમાર, જેનુ અપર નામ બલશ્રી હતું અને ઘણા વૈરાગ્યથી જેણે દીક્ષા લીધી હતી (૨) વિપાક સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ
मियावई स्त्री० (मृगावती) પ્રથમ વાસુદેવની માતા (૨) રાજા શતાનીકની પટ્ટરાણીનુ નામ
मिरिय पु० न० (मिरिच) મરી, તિક્ખાનું ઝાડ. (૨) મરચાં

मिलक्खु पु० न० (म्लेच्छ) અનાર્ય, મ્લેચ્છ

मिलण न० (मिलन) મળવું, ભેટવું

मिलान त्रि० (म्लान) સુકાઇ ગયેલ, કરમાઇ ગયેલ

मिलिक्खु पु० (म्लेच्छ) અનાર્ય, મ્લેચ્છ

मिलिय त्रि० (मिलित) મળેલું

मिलेच्छ पु० (म्लेच्छ) અનાર્ય

मिलेव पु० (मृलेप) માટીનો લેપ

मिव अ० (इव) સમાન અર્થમા વપરાતું ઉપમા વાચી અવ્યય

मिसोल पु० ( ) નાટ્યનો એક ભેદ

मिस्स त्रि० (मिश्र) મળેલ, મિશ્રણ થએલ (૨) न० ત્રીજું મિશ્ર ગુણસ્થાનક

मिस्सकाल पु० (मिश्रकाल) મિશ્રકાળ, અમુક ગતિમા અમુક સમયે જીવ સમૂહ હોય તેમાથી થોડા નીકળી ગયા હોય અને થોડા બીજા નવા ઉપજ્યા હોય તે મિશ્રકાળ

मिस्सकेसी स्त्री० (मिश्रकेशी) ઉત્તર દિશાના રૂચક પર્વતપર વસનારી આઠ દિશાકુમારી માની બીજી

मिस्सजाइय न० (मिश्रजातिक) સાધુ અને ગૃહસ્થ બન્ને માટે બનાવેલ આહારાદિ લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

मिस्सिय त्रि० (मिश्रित) પરસ્પર મળી ગયેલું

मिहिला स्त्री० (मिथिला) એ નામની પ્રસિદ્ધ વિદેહ દેશની નગરી

मिहु अ० (मिथस्) પરસ્પર

मिहुण न० (मिथुन) જોડી, જોડલું (૨) સ્ત્રી અને પુરૂષની જોડ

मिहो अ० (मिथस्) પરસ્પર, અન્યોન્ય

मीण पु० (मीन) માછલું

मीणगा स्त्री० (मेनका) વૈરોચનેંદ્રની પ્રથમ અગ્રમહિષી

मीस त्रि० (मिश्र) પરસ્પર મળી ગયેલું, ભેળસેળ (૨) મિશ્રસ્કંધ-લશ્કર વિગેરે (૩) અનુગામી અને અનાનુગામીરૂપ મિશ્ર અવધિજ્ઞાન (૪) ત્રીજું મિશ્ર ગુણસ્થાન (૫) મિશ્ર મોહનીય, દર્શન મોહનીયની એક પ્રકૃતિ (૬) મિશ્રયોગ ઉદારિકાદિ બે શરીરનો સાથે વ્યાપાર

मीसकाल पु० (मिश्रकाल) જુઓ "મિસ્સકાલ" શબ્દ

मीसजाय पु० (मिश्रजात) જુઓ "મિસ્સજાઇય" શબ્દ

मीसवइप्पओग पु० (मिश्रवाक्प्रयोग) મિશ્ર વચન યોગ, સત્ય અસત્ય મિશ્રિત વચન વ્યાપાર

मीसापरिणय त्रि० (मिश्रपरिणत) મિશ્રભાવે પરિણત પુદ્ગળ, જે પુદ્ગળ જીવે લઇને છોડયા છે તે જ્યા સુધી અન્ય ભાવને પામ્યા ન હોય ત્યા સુધી મિશ્ર પરિણત.

मीसिय त्रि० (मिश्रित) પરસ્પર મળી ગયેલું

मीसीकय त्रि० (मिश्रीकृत) મિશ્ર કરેલ

मीसीभाव पु० (मिश्रीभाव) ભેળસેળ, એકત્રપણું

मुअंग पु० (मृदङ्ग) મૃદંગ, ઢોલક

मुअग्ग पु० ( ) મિથ્યાજ્ઞાન

मुइ त्रि० (मोचिन्) છોડનાર

मुइअ त्रि० ( ) યોનિશુદ્ધ; નિર્દોષ માતાવાળો

मुइअ त्रि० (मुदित) પ્રસન્ન, ખુશી થએલ

मुइंग पु० (मृदङ्ग) ઢોલક, તબલા (૨) બાર દેવલોકના દેવતાના અવધિજ્ઞાનનો આકાર

मुइंगपुक्खर पु० न० (मृदङ्गपुष्कर) મૃદંગનો ઉપરનો ભાગ

मुइंगलिया स्त्री० ( ) કીડી, મકોડી

मुइंगा स्त्री० ( ) કીડી.

मित्तकेसी स्त्री० (मित्रकेशी) रुचक पर्वतपर रहेनारी એક દિશાકુમારી દેવી.

मित्तगा स्त्री० (मित्रगा) બલીંદ્રના લોકપાળ સોમની અગ્રમહિષી

मित्तणंदि पु० (मित्रनन्दिन्) એક રાજાનુ નામ

मित्तदाम पु० मित्रदामन्) ગઇ ઉત્સર્પિણી કાળના પ્રથમ કુલકરનું નામ

मित्तदोसवत्तिय नं० (मित्रदोषप्रत्ययिक) મિત્રાદિ સંબંધી જનનો થોડો અપરાધ થતા તેને ભારે શિક્ષા કરવાથી લાગતી ક્રિયા, દશમુ ક્રિયાસ્થાનક

मित्तनिहि पु (मित्रनिधि) મિત્ર નામે નિધાન

मित्तवाहण. पु० (मित्रवाहन) આવતી ઉત્સ પિણીમા થનાર પ્રથમ કુલકરનુ નામ

मित्तसिरी पु० (मित्रश्री) એ નામનો એક શ્રાવક

मित्ता स्त्री० (मात्रा) પરિમાણ

मित्तिअ न० (मैत्रेय) વત્સગોત્રની શાખા (२) त्रि० તે શાખામા જન્મેલ

मित्ती स्त्री० (मैत्री) મિત્રતા, દોસ્તી

मिदुर त्रि० (मेदुर) સ્નિગ્ધ, ચીકણુ (२) કોમળ, લિસ્સુ.

मिप्पिंड पुं० (मृत्पिण्ड) માટીનો પીંડો

मिम्मय त्रि० (मृन्मय) માટીનુ

मिय पु० (मृग) હરિણ, મૃગલો (२) વનસ્પતિ વિશેષ (३) શરીરે કૃશ અને બીકણ મૃગ જાતનો હાથી (४) પામર, અજ્ઞ, પશુ

मिय त्रि० (मृत) મરેલ

मिय त्रि० (मित) પરિમિત, મર્યાદિત, માનોપેત, નિયમિત

मियंक पुं० (मृगाङ्क) મૃગના ચિન્હવાળુ ચન્દ્રનુ વિમાન

मियग त्रि० (मृतक) મરેલું, જીવરહિત થ ગેલ

मियगंध त्रि० (मृगगन्ध) મૃગમદ-કસ્તુરી જેવી ગંધવાળુ (२) દેવકુરૂ ઉત્તરકુરૂના મનુષ્યોની એક જાત

मियग्गाम पु० (मृगाग्राम) એ નામનું એક ગામ

मियचक्क न० (मृगचक्र) જગતના પ્રાણીઓ ગામમા-વસતિમા આવે તેનુ ફળ જાણવાની વિદ્યા

मियलोमिअ न० (मृगलोमिक) મૃગના વાળનુ બનાવેલ સૂત્ર

मियवण न० (मृगवन) વીતીભય નગરીની બહાર ઇશાન ખુણામા આવેલ એ નામનુ એક ઉદ્યાન

मियवाइ त्रि० (मितवादिन्) આત્મા આદિ પદાર્થોને પરિમિત માનનાર

मियवाहण पु० (मृगवाहन) આગામી ઉત્સ-પિણીમા થનાર પ્રથમ કુલકર

मियवीहि स्त्री० (मृगवीथि) શુક્ર ગ્રહની એક પ્રકારની ગતિ.

मियसिर न० (मृगशिरस्) એ નામનુ એક નક્ષત્ર

मिया स्त्री० (मृगा) બલભદ્ર રાજાની રાણી, મૃગાપુત્રની માતા (२) એક રાજાની રાણી, મૃગાલોઢીઆની મા

मियाउत्त पु० (मृगापुत्र) મગારાણીનો પુત્ર

मियापुत्त पु० (मृगापुत्र) બલભદ્ર રાજાનો કુમાર, જેનુ અપર નામ બલશ્રી હતુ અને ઘણા વૈરાગ્યથી જેણે દીક્ષા લીધી હતી (२) વિપાક સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ

मियावई स्त्री० (मृगावती) પ્રથમ વાસુદેવની માતા. (२) રાજા શતાનીકની પટ્ટરાણીનુ નામ

मिरिय पु० न० (मिरिच) મરી, તિક્ખાનુ ઝાડ (२) મરચા

मिलक्खु पु० न० (म्लेच्छ) અનાર્ય, મ્લેચ્છ
मिलण न० (मिलन) મળવુ, ભેટવુ
मिलान त्रि० (म्लान) સુકાઇ ગયેલ, કરમાઇ ગયેલ
मिलिक्खु पुं० (म्लेच्छ) અનાર્ય, મ્લેચ્છ
मिलिय त्रि० (मिलित) મળેલું
मिलेच्छ पु० (म्लेच्छ) અનાર્ય
मिल्लेव पु० (मृल्लेप) માટીનો લેપ
मिव अ० (इव) સમાન અર્થમા વપરાતુ ઉપમા વાચી અવ્યય
मिसोल पु० ( ) નાટ્યનો એક ભેદ
मिस्स त्रि० (मिश्र) મળેલ, મિશ્રણ થએલ (૨) न० ત્રીજુ મિશ્ર ગુણસ્થાનક
मिस्सकाल पु० (मिश्रकाल) મિશ્રકાળ, અમુક ગતિમા અમુક સમયે જીવ સમૂહ હોય તેમાથી થોડા નીકળી ગયા હોય અને થોડા બીજા નવા ઉપજ્યા હોય તે મિશ્રકાળ
मिस्सकेसी स्त्री० (मिश्रकेशी) ઉત્તર દિશાના રૂચક પર્વતપર વસનારી આઠ દિશાકુમારી માની બીજી
मिस्सजाइय न० (मिश्रजातिक) સાધુ અને ગૃહસ્થ બન્ને માટે બનાવેલ આહારાદિ લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ
मिस्सिय त्रि० (मिश्रित) પરસ્પર મળી ગયેલુ
मिहिला स्त्री० (मिथिला) એ નામની પ્રસિદ્ધ વિદેહ દેશની નગરી
मिहु अ० (मिथस्) પરસ્પર
मिहुण न० (मिथुन) જોડી, જોડલુ (૨) સ્ત્રી અને પુરૂષની જોડ
मिहो अ० (मिथस्) પરસ્પર, અન્યોન્ય
मीण पु० (मीन) માછલું
मीणगा स्त्री० (मेनका) વૈરોચનેંદ્રની પ્રથમ અગ્રમહિષી
मीस त्रि० (मिश्र) પરસ્પર મળી ગયેલું, ભેળસેળ (૨) મિશ્રસ્કંધ-લશ્કર વિગેરે (૩) અનુગામી અને અનાનુગામીરૂપ મિશ્ર અવધિજ્ઞાન (૪) ત્રીજુ મિશ્ર ગુણસ્થાન (૫) મિશ્ર મોહનીય, દર્શન મોહનીયની એક પ્રકૃતિ (૬) મિશ્રયોગ ઉદારિકાદિ બે શરીરનો સાથે વ્યાપાર
मीसकाल पु० (मिश्रकाल) જુઓ "મિસ્સકાલ" શબ્દ
मीसजाय पु० (मिश्रजात) જુઓ "મિસ્સજાઇય" શબ્દ
मीसवइप्पश्रोग पु० (मिश्रवाक्प्रयोग) મિશ્રવચન યોગ, સત્ય અસત્ય મિશ્રિત વચન વ્યાપાર
मीसापरिणय त्रि० (मिश्रपरिणत) મિશ્રભાવે પરિણત પુદ્ગળ, જે પુદ્ગળ જીવે લઇને છોડયા છે તે જ્યા સુધી અન્ય ભાવને પામ્યા ન હોય ત્યા સુધી મિશ્ર પરિણત.
मीसिय त्रि० (मिश्रित) પરસ્પર મળી ગયેલુ
मीसीकय त्रि० (मिश्रीकृत) મિશ્ર કરેલ
मीसीभाव पु० (मिश्रीभाव) ભેળસેળ, એકત્રપણુ
मुश्रग पु० (मृदङ्ग) મૃદંગ, ઢોલક
मुश्रग्ग पु० ( ) મિથ્યાજ્ઞાન
मुइ त्रि० (मोचिन्) છોડનાર
मुइश्र त्रि० ( ) યોનિશુદ્ધ, નિર્દોષ માતાવાળો
मुइश्र त्रि० (मुदित) પ્રસન્ન, ખુશી થએલ
मुइंग पु० (मृदङ्ग) ઢોલક, તબલા (૨) બાર દેવલોકના દેવતાના અવધિજ્ઞાનનો આકાર
मुइंगपुक्खर पु० न० (मृदङ्गपुष्कर) મૃદંગનો ઉપરનો ભાગ
मुइंगलिया स्त्री० ( ) કીડી, મંકોડી
मुइंगा स्त्री० ( ) કીડી.

मुउल त्रि० (मुकुल) અલ્પ વિકસ્વર, થોડુ ખીલેલુ

मुंज पु० न० (मुञ्ज) એક પ્રકારનું ઘાસ.

मुजइ न० (मौञ्जकिन्) ગોત્ર વિશેષ. (૨) પુ० સ્ત્રી० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ

मुंजकार. त्रि० (मुञ्जकार) મુંજ ઘાસની દોરડી બનાવનાર

मुंजपाउयार. पुं० (मुञ्जपादुकार) મુંજ નામના ઘાસની પાદુકા, ચટાઇ, દોરડી વગેરે કારીગરી કરનાર.

मुंजपिच्चिय त्रि० (मुञ्जपिच्चित) કુટીને પિંજ્યા જેવુ બનાવેલ મુંજનુ રજોહરણ

मुंड. पु० न० (मुण्ड) દ્રવ્યથી મસ્તકનો લોચ કરી, ભાવથી પરિગ્રહનો ત્યાગ કરી દીક્ષા લેવી તે, દીક્ષિત થવુ તે (૨) ખુંટો, પશુને બાંધવાનો ખીલો (૩) त्रि० કુંઠિત, અતીક્ષ્ણ

मुडकुडुबि पु० (मुण्डकुटुम्बिन्) બૌદ્ધમતના સાધુ

मुडण न० (मुण्डन) મુંડન, મુંડાવવુ

मुंडपरसु. पु० (मुण्डपरशु) તીક્ષ્ણ કુહાડો

मुडाविय त्रि० (मुण्डित) મુંડાવેલો

मुडि त्रि० (मुण्डिन्) માથે મુંડો કરનાર, મુણ્ડન કરનાર

मुंडिअ त्रि० (मुण्डित) મુંડાવેલ

मुडिया न० (मुण्डत्व) મુંડપણુ, મસ્તક મુંડાવનારનો ભાવ

मुकुल न० (मुकुल) થોડુ ઉઘડેલ, થોડી ખીલેલ કળી (૨) વનસ્પતિ વિશેષ

मुक्क. त्रि० (मुक्त) છોડી દિધેલ, છુટી ગયેલ, મુકાએલ (૨) પુ० કર્મથી છુટેલ, મુક્તાત્મા, સિદ્ધ

मुक्कपक्खः त्रि० (मुक्तपक्ष) મુક્ત-ખુલ્લી પાંખવાળો

मुक्कमउड पु० (मुक्तमुकुट) બે હાથે ઉચો કરેલ મુગટ, બે હાથની ઉંચાઇનું પરિમાણ

मुक्कलाण ( ) સ્વતન્ત્ર, સ્વાધીન

मुक्कावली स्त्री० (मुक्तावली) મુક્તાવલી હાર

मुक्केल्लग त्रि० } (मुक्त) છવે લઇને મુ-
मुक्केल्लय. } કેલ, છવે જન્માતરમા તજેલ

मुक्ख पु० (मोक्ष) મોક્ષ, કર્મથી સર્વથા છુટકારો, નવ તત્ત્વમાનુ નવમુ તત્ત્વ

मुख. न० (मुख) મુખ, મો (૨) વાજીત્રની એક જાત (૩) ગાડીનુ ઢાકણુ

मुखवीणिय त्रि० (मुखवैणिक) મુખથી વીણા જેવો શબ્દ કરનાર

मुगुंद. पु० (मुकुन्द) દિવ્ય વાજિત્ર (૨) બળદેવ. (૩) વિષ્ણુ

मुगुसा स्त्री० ( ) ભુજપરિસર્પની એક જાત, છછુંદર

मुगुसिया स्त्री० ( ) છછુંદર

मुग्ग पु० (मुद्ग) મગ, એક પ્રકારનુ ધાન્ય.

मुग्गपराणी स्त्री० (मुद्गपर्णी) વનસ્પતિ વિશેષ, સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત

मुग्गर पु० (मुद्गर) હથોડા જેવુ એક પ્રકારનુ આયુધ (૨) વૃક્ષ વિશેષ

मुग्गल्ल पु० (मुद्गल) ચિત્રકુટ પર્વતનુ નામ

मुच्छणा स्त्री० (मूर्च्छना) જેથી રાગ વ્યાપ્ત થાય અને શ્રોતા મૂર્ચ્છિત થાય તેવી સ્વરની ક્રમથી આરોહ અવરોહ રીતિ, ગાયનનુ એક અંગ

मुच्छा स्त्री० (मूर्च्छा) મૂર્છા, બેશુદ્ધિ (૨) વસ્તુને રક્ષા કરવાની ચિંતા (૩) અવાજની મધુરતા, મૂર્ચ્છના (૪) પ્રીતિ, ગૃદ્ધિ, આસક્તિ (૫) લોભ; મમતાનો પર્યાય.

मुच्छिय त्रि० (मूर्च्छित) મૂર્ચ્છિત થએલ, આસક્ત થએલ

मुट्ठ त्रि० (मृष्ट) ચોરાએલુ.

मुट्ठि पु० स्त्री० (मुष्टि) મુઠ્ઠી, મુઠ

मुट्ठिय. त्रि० (मौष्टिक) મુઠ્ઠીથી લડનાર, મુષ્ટિ

મલ્લાદિ (૨) ન્હાનો ઘણ, લુહારનુ એક સાધન (૩) એ નામના દેશમા રહેનાર (૪) એક મલ્લ કે જેને બળદેવે મારો હતો (૫) મુષ્ટિ સબધી

मुडमाल पु० ( ) માઢમેડી

मुणाल पु० न० (मृणाल) કમળની નાળ, કમળની ડાડલી (૨) પદ્મકેશર, કમળતતુ

मुणालिया स्त्री० (मृणालिका) કમળની નાળ (૨) કમળતતુ, પદ્મકેશર

मुणि पु० (मुनि) મુનિ, ઋષિ, સાધુ

मुणित } त्रि० (ज्ञात) જાણેલુ
मुणिय }

मुणिवेजयत पु० (मुनिवैजयन्त) મુનિ પ્રધાન, શ્રેષ્ઠ મુનિ

मुणिसुव्वग्र पु० (मुनिसुव्रत) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખડના ચાલુ ચોવીસીના વીશમા તીર્થંકરનુ નામ (૨) આવતી ચોવીસીના ૧૧ મા તીર્થંકર

मुत्त. त्रि० (मुक्त) છૂટેલ, સ્વતત્ર થયેલ, કર્મબધનથી મુક્ત થયેલ

मुत्त. न० (मूत्र) મૂત્ર, પેશાબ

मुत्त त्रि० (मूर्त) મૂર્તિમાન્ સાકાર

मुत्ता स्त्री० (मुक्ता) મોતી

मुत्ताजाल न० (मुक्ताजाल) મોતીના સમૂહથી બનેલ આભરણ વિશેષ

मुत्तादाम न० (मुक्तादामन्) મોતીની માળા, મોતીનો હાર

मुत्तालय पु० (मुक्तालय) સિદ્ધશિલાનુ નામ

मुत्तावलि स्त्री० (मुक्तावलि) મુક્તાવલી હાર (૨) તપ વિશેષ

मुत्तावलिपविभत्ति पु० (मुक्तावलिप्रविभक्ति) મુક્તાવલિની વિશેષ રચનાથી યુક્ત નાટક

मुत्तावलिहार पु० (मुक्तावलिहार) મુક્તાવલી હાર

मुत्तावली स्त्री० (मुक्तावली) મોતીનો હાર

मुत्तावेयालिय त्रि० (मुक्तावैचारिक) મોતીનો વ્યાપારી ઝવેરી

मुत्तासुत्ति स्त्री० (मुक्ताशुक्ति) બન્ને હાથનો સપુટ કરી લલાટ પ્રદેશે લગાડવા તે, મુદ્રાનો એક પ્રકાર

मुत्ति त्रि० (मूत्रिन्) બહુમૂત્ર રોગવાળો

मुत्ति स्त्री० (मूर्त्ति) આકાર, આકૃતિ (૨) શરીર, દેહ (૩) મૂર્ત પદાર્થ, આકાર વાળી વસ્તુ

मुत्ति स्त्री० (मुक्ति) મોક્ષ, કર્મબધથી છૂટકારો (૨) સિદ્ધશિલા (૩) નિર્લોભતા, તૃષ્ણાનો અભાવ (૪) નિસ્સગતા

मुत्तिय न० (मौक्तिक) મોતી

मुत्तोली. स्त्री० (मुत्तोली) નીચે ઉપર સાકડી અને વચમા થોડી પહોળી કોઠી, ધાન્ય ભરવાનુ સાધન

मुदग्ग पु० ( ) અવગાહના ક્ષેત્રની અદરના અને બહારના પુદ્ગળ લઇ વૈક્રિય શરીર બનાવનાર જીવ

मुदा स्त्री० (मुद्) હર્ષ, ખુશી

मुदागर त्रि० (मुत्कर) હર્ષજનક

मुदित त्रि० (मुदित) હર્ષિત

मुदुग पु० ( ) જળજન્તુની એક જાતિ.

मुद्दग पु० (मुद्रक) એ નામનો ગુચ્છ

मुद्दया स्त्री० (मुद्रिका) વીંટી, મુદ્રિકા

मुद्दा स्त्री० (मुद्रा) વીંટી, અગુઠી (૨) સિક્કો, નામાક્ષર યુક્ત છાપ (૩) સોના રૂપાનુ નાણુ (૪) એક પ્રકારની યોગ મુદ્રા

मुद्दिय त्रि० (मुद्रित) છાપેલ, મુદ્રાકિત કરેલ (૨) છાણ માટીનો લેપ કરી મુદ્રિત બધથી બાધેલુ

मुद्दियबध पु० (मुद्रितबन्ध) ભાગી ગયેલ પાત્રાદિકને સામસામે દોરાનો બધ દેવો તે, તુટેલુ જોડવુ તે

मुद्दिया स्त्री० (मुद्रिका) વીંટી, અગુઠી (૨) મહોર છાપ બધ કરી સીલ મારવુ તે

मुद्दिया स्त्री० (मृद्वीका) દ્રાક્ષ ધરાખ (૨) દ્રાક્ષની લેપ

मुउल त्रि० (मुकुल) અલ્પ વિકસ્વર, થોડુ ખીલેલુ
मुंज. पु० न० (मुञ्ज) એક પ્રકારનું ઘાસ.
मुजइ न० (मौञ्जकिन्) ગોત્ર વિશેષ. (૨) પુ० સ્ત્રી० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ
मुजकार. त्रि० (मुञ्जकार) મુજ ઘાસની દોરડી બનાવનાર
मुजपाउयार पु० (मुञ्जपादुकार) મુજ નામના ઘાસની પાદુકા, ચટાઇ, દોરડી વગેરે કારીગરી કરનાર.
मुंजपिच्चिय त्रि० (मुञ्जपिच्छित) કુટ્ટીને પિચ્છા-જેવુ બનાવેલ મુજનુ રજોહરણ
मुंड पु० न० (मुण्ड) દ્રવ્યથી મસ્તકનો લોચ કરી, ભાવથી પરિગ્રહનો ત્યાગ કરી દીક્ષા લેવી તે; દીક્ષિત થવુ તે (૨) ખુટો. પશુને બાધવાનો ખાલો (૩) ત્રિ० કુઠિત, અતીક્ષ્ણ
मुंडकुडुंबि पु० (मुण्डकुटुम्बिन्) બૌદ્ધમતના સાધુ
मुंडण न० (मुण्डन) મુડન, મુડાવવુ
मुंडपरसु पु० (मुण्डपरशु) તીક્ષ્ણ કુહાડો
मुडाविय त्रि० (मुण्डित) મુડાવેલો
मुंडि त्रि० (मुण्डिन्) માથે મુડો કરનાર, મુણ્ડન કરનાર
मुंडिअ त्रि० (मुण्डित) મુડાવેલ
मुडिया न० (मुण्डत्व) મુડપણુ, મસ્તક મુડાવનારનો ભાવ
मुकुल न० (मुकुल) થોડુ ઉઘડેલ, થોડી ખીલેલ કળી (૨) વનસ્પતિ વિશેષ
मुक्क. त्रि० (मुक्त) છોડી દિધેલ, છુટી ગયેલ, મુકાએલ (૨) પુ० કર્મથી છુટેલ, મુક્તાત્મા, સિદ્ધ
मुक्कपक्ख. त्रि० (मुक्तपक्ष) મુક્ત-ખુલ્લી પાખવાળો
मुक्कमउड पु० (मुक्तमुकुट) બે હાથે ઉચો કરેલ મુગટ; બે હાથની ઉચાઇનુ પરિમાણ
मुक्कलणा ( ) સ્વતન્ત્ર, સ્વાધીન
मुक्कावली स्त्री० (मुक्तावली) મુક્તાવલી હાર
मुक्केल्लग त्रि० } (मुक्त) છવે લઇને મુકેલ, છવે જન્માતરમા તજેલ
मुक्केल्लय. }
मुक्ख पु० (मोक्ष) મોક્ષ, કર્મથી સર્વથા છુટકારો, નવ તત્ત્વમાનુ નવમુ તત્ત્વ
मुख न० (मुख) મુખ, મો (૨) વાજીત્રની એક જાત (૩) ગાડીનુ ઢાકણુ
मुखवीणिय त्रि० (मुखवैणिक) મુખથી વીણા જેવો શબ્દ કરનાર
मुगुंद. पु० (मुकुन्द) દિવ્ય વાજિત્ર (૨) બળદેવ (૩) વિષ્ણુ
मुगुसा स्त्री० ( ) ભુજપરિસર્પની એક જાત, છછુદર
मुगुंसिया स्त्री० ( ) છછુદર
मुग्ग पु० (मुद्ग) મગ, એક પ્રકારનુ ધાન્ય
मुग्गपराणी स्त्री० (मुद्गपर्णी) વનસ્પતિ વિશેષ, સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત
मुग्गर पु० (मुद्गर) હથોડા જેવુ એક પ્રકારનુ આયુધ. (૨) વૃક્ષ વિશેષ
मुग्गल्ल पु० (मुद्गल) ચિત્રકુટ પર્વતનુ નામ
मुच्छणा स्त्री० (मूर्च्छना) જેથી રાગ-વ્યાપ્ત થાય અને શ્રોતા મૂર્ચ્છિત થાય તેવી સ્વરની ક્રમથી આરોહ અવરોહ રીતિ, ગાયનનુ એક અગ
मुच्छा स्त्री० (मूर्च्छा) મૂર્છા, બેશુદ્ધિ (૨) વસ્તુને રક્ષા કરવાની ચિંતા (૩) અવાજની મધુરતા, મૂર્ચ્છના (૪) પ્રીતિ, ગૃદ્ધિ, આસક્તિ (૫) લોભ, મમતાનો પર્યાય.
मुच्छिय त्रि० (मूर्च्छित) મૂર્ચ્છિત-થએલ, આસક્ત થએલ
मुट्ठ त्रि० (मृष्ट) ચોરાએલુ
मुट्ठि पु० स्त्री० (मुष्टि) મુઠ્ઠી, મુઠ
मुट्ठिय त्रि० (मौष्टिक) મુઠ્ઠીથી લડનાર, મુષ્ટિ

मुहफुल्लग्र पु० (मुखपुष्पक) મુખના શણગાર રૂપ સોનાનું ફુલ
मुहभंडग न० (मुखभाण्डक) મુખનું આભરણ
मुहमंगलिग्र त्रि० (मुखमाङ्गलिक) મુખે મંગળ શબ્દ બોલનાર ચારણ ભાટ આદિ (२) ખુશામત કરનાર
मुहमंडव पु० (मुखमण्डप) દેવાલય કે ઘર આગળનો ચોક
मुहमक्कडिया स्त्री० (मुखमर्कटिका) મર્કટની પેઠે મુખનો વારવાર વિચિત્ર વિકાર કરવો તે, મો મચકોડવું તે
मुहरि त्रि० (मुखरिन्) બહુ બોલકો, વાચાળ
मुहल त्रि० (मुखर) બહુ બોલકો, વાચાળ
मुहवयण पु० (मुखवर्णन) મુખે કરી અન્ય તીર્થિઓનું વર્ણન કરવું-વખાણ કરવા તે
मुहवास पु० (मुखवास) તાંબુલ, સોપારી, એલચી વિગેરે
मुहा म० (मुधा) ખોટું વ્યર્થ, નિષ્ફળ (२) નિર્દોષ વૃત્તિ, પ્રાસુક ભિક્ષા
मुहाजीवि त्रि० (मुधाजीविन्) નિર્દોષ-પ્રાસુક ભિક્ષા ઉપર જીવન વ્યતીત કરનાર
मुहादाइ त्रि० (मुधादायिन्) નિર્દોષ-પ્રાસુક આહાર આપનાર
मुहालद्ध त्रि० (मुधालब्ध) નિષ્કામ વૃત્તિએ મળેલ
मुहियाए म० (मुधा) વ્યર્થ
मुहुमुहु म० (मुहुर्मुहुम्) વારવાર, પુનઃ પુનઃ
मुहुत्त न० (मुहूत) બે ઘડી ૭૭ લવ અથવા ૩૭૭૩ શ્વાસોશ્વાસ પરિમિત કાળ વિભાગ (२) શુભ વેળા (३) અંતઘડી, મોતનો વખત
मुहुरुग पु० (मुहुरुग) તૃણ વિશેષ
मूइग्र त्रि० (मूकित) મૂગો કરેલ
मूढ त्रि० (मूढ) મૂર્ખ, અજાણ, બેભાન
मूण न० (मौन) બોલવું નહિ તે, ચૂપકીદી
मूय त्रि० (मूक) મૂઢ, મુગો (२) પું० બોબડાની પેઠે હુંકાર કરતો કાઉસગ્ગ કરે તે, કાઉસગ્ગનો ૧૬ મો દોષ (३) મુગાની પેઠે પાઠનો ઉચ્ચાર ન કરતા વંદના કરે તે, વંદનાનો ત્રીશમો દોષ
मूयग पु० (मूकक) મેવાડ દેશમાં થતું એક પ્રકારનું ઘાસ
मूरग त्रि० (   ) ભાંગનાર, ચૂરો કરનાર
मूल न० (मूल) મૂળ, આદિ, પ્રથમ, મુખ્ય, અસલ (२) જડ, મૂળીયું (३) મૂળા, કંદ વિશેષ (४) બીજ (५) દશ પ્રાયશ્ચિત્તમાંનું આઠમું પ્રાયશ્ચિત્ત (६) થડ (७) મૂળ વિદ્યા, દેવી વગેરેના જપ (८) રોકડી રકમ, મુડી (९) મૂળ નામે નક્ષત્ર (१०) વશીકરણાદિ મૂળકર્મ (११) પાયો, શરૂઆત, પ્રારંભ (१२) સમીપ, નિકટ (१३) મહાવ્રતનો મોટો દોષ લાગતાં ફરીને મહાવ્રત આરોપવું તે, મૂળગુણ દોષ (१४) વર્ગમૂળ, ઘનમૂળ વગેરે ગણિતનો એક પ્રકાર (१५) નિબન્ધન, કારણ
मूलक न० (मूलक) શાક વિશેષ, મૂળા
मूलकम्म न० (मूलकर्मन्) ગર્ભપાતનાદિ કાર્ય કરી આહાર મેળવવો તે આહારનો એક દોષ (२) વશીકરણ કરી આહારાદિ લેવો તે, ઉપાયણાનો ૧૬ મો દોષ
मूलग पु० (मूलक) મૂળા કંદની એક જાત (२) બીજ (३) આદિ કારણ
मूलगत्तिग्रा स्त्री० (मूलकर्तिका) મુળાની કાતરી
मूलगुण पु० (मूलगुण) પાંચ મહાવ્રત
मूलच्छेज्ज त्रि० (मूलछेद्य) મૂળ નામના પ્રાયશ્ચિત્તથી નાશ થવા યોગ્ય
मूलट्ठाण न० (मूलस्थान) સંસારનું મૂળ કારણ કષાય, તેનું સ્થાન-દેશાણ

मुद्दियासार पु० (मृद्वीकासार) દ્રાક્ષાનો રસ, મદિરા

मुद्ध त्रि० (मुग्ध) મૂઢ, અજ્ઞાત, મોહિત (૨) સુન્દર, રૂપાળુ

मुद्ध पु० (मूर्द्धन) મસ્તક, માથુ.

मुद्धगा स्त्री० (मुग्धिका) બાળા, મુગ્ધા

मुद्धय पु० (मुर्द्धज) કેશ, બાલ

मुद्धसूल न० (मूर्द्धशूल) માથાનો એક જાતનો રોગ

मुद्धागय त्रि० (मुर्द्धगत) મસ્તકે ધારણ કરેલ

मुद्धाण पुं० (मूर्द्धन्) મસ્તક, માથુ

मुद्धाभिसित्त पु०
मुद्धाहिसित्त त्रि० } (मुर्द्धाभिषिक्त) રાજાનો અભિષેક થયેલ

मुम्मुय त्रि० (मूकमूक) અતિશય મુગો, અસ્પષ્ટ બોલનાર

मुम्मुर पु० (मुर्मुर) અર્ધ બુઝાએલ અગ્નિનો તણખો

मुम्मुही स्त्री० (मुन्मुखी) મનુષ્યની દશ દશાઓમાની નવમી દશા

मुय त्रि० (स्मृत) યાદકરેલ

मुय त्रि० (मृत) મરી ગયેલ

मुयग पु० (मृदङ्ग) મૃદંગ, ઢોલક

मुयंगलिया स्त्री० (मृतङ्गलिका) કીડી

मुयण न० (मोचन) છોડવુ

मुरज पुं०
मुरय } (मुरज) મ્હોટો તબલો, ઢોલક, મૃદંગ

मुरव पुं० (मुरज) ઢોલક, મૃદંગ (૨) અગ વિશેષ, ગલઘંટિકા

मुरवि स्त्री० (मुरवि) આભરણ વિશેષ

मुरिय पु० (मौर्य) મૌર્યવંશ

मुरुंड पु० (मुरुण्ड) મુરૂડ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનાર (૩) પાદલિપ્તસૂરિએ પ્રતિબોધ પમાડેલ એક મધ્યકાલીન રાજાનું નામ

मुरुंडी. स्त्री० (मुरुण्डी) મુરૂડ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ દાસી

मुल्ल पु० न० (मूल्य) મૂલ્ય, કિમ્મત

मुसंढि पु० स्त्री० (मुसण्ढि) વનસ્પતિ વિશેષ, સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત (૨) એક પ્રકારનુ આયુધ

मुसल पु० न० (मुशल) સાબેલુ, મુશળ (૨) એક પ્રકારનુ આયુધ, ડાંગ, સોટો (૩) ચાર હાથ પ્રમાણે એક ભરપ

मुसलपाणि पु० (मुशलपाणि) જેના હાથમા મુશળ આયુધ છે તે, બળદેવ ।

मुसलि स्त्री० (मौशली) વસ્ત્ર પડિલેહણનો એક દોષ

मुसा अ० (मृषा) ખોટુ, અસત્ય

मुसावाइ त्रि० (मृषावादिन्) ખોટુ બોલનાર

मुसावाद पु०
मुसावाय पु० } (मृषावाद) ખોટો વાદ, ખોટુ બોલવુ તે

मुसावायवत्तिय पु० (मृषावादप्रत्यय) અસત્ય બોલી બીજાને છેતરવુ તે, છઠ્ઠ ક્રિયાસ્થાનક

मुसाविय त्रि० (मोषित) ચોરી કરેલ.

मुसुंढि पु० स्त्री० ( ) સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત.

मुह न० (मुख) મુખ, મોઢુ (૨) ઉપાય

मुहणंतक न० (मुखानन्तक) મુખનુ વસ્ત્ર, મુહપતિ

मुहतूरय न० (मुखतूर्य) મુખથી વગાડવાનું વાજુ

मुहधोवणीय न० (मुखधावनिक) મુખ ધોવાનુ સાધન, પાત્ર વિશેષ

मुहपत्ती स्त्री० (मुखपत्री) મુહપત્તી, મુખ વસ્ત્રિકા

मुहपोत्ति स्त्री० (मुखपोति) મુખે બાંધવાનુ કપડુ, મુહપત્તિ

मुहपोत्तिया स्त्री० (मुखपोत्तिका) મુખ વસ્ત્રિકા–મુખે બાંધવાનું એક વેંત ને ચાર આગુલનું વસ્ત્ર, મુહપત્તિ

मूलणाय. पु० (मूलनय) નૈગમ આદિ સાત નય

मूलदत्ता स्त्री० (मूलदत्ता) અંતગડ સૂત્રના પાંચમા વર્ગના દશમા અધ્યયનનું નામ (२) કૃષ્ણ વાસુદેવના પુત્ર સાબકુમારની સ્ત્રી

मूलदेवी स्त्री० (मूलदेवी) લિપિ વિશેષ

मूलपगइ } **मूलपगडि** } स्त्री० (मूलप्रकृति) કર્મની મૂળ પ્રકૃતિ-જ્ઞાનાવરણીયાદિ આઠ

मूलपढमाणुओग } **मूलपढमाणुओग.** } पु० (मूलप्रथमानुयोग) દૃષ્ટિવાદ અંતર્ગત અનુયોગનો એક વિભાગ કે જેમાં તીર્થંકરનું વર્ણન હતું

मूलबीय पु० (मूलबीज) એક જાતની વનસ્પતિ કે જેનું મૂળ રોપવાથી ઉગે તે, જાઇ વગેરે

मूलय न० (मूलक) મુળા, કંદની એક જાત

मूलवेणी स्त्री० (मूलवेणी) ઘરના મોભવરા, છાપરાનો મૂળ આધાર

मूलसिरी स्त्री० (मूलश्री) અંતગડ સૂત્રના પાંચમા વર્ગના નવમા અધ્યયનનું નામ (२) કૃષ્ણ વાસુદેવના પુત્ર સાબકુમારની પત્ની

मूला स्त्री० (मूल) મૂળ નક્ષત્ર

मूलाहार पु० (मूलाहार) ઝાડના મૂળીયાનો આહાર કરનાર-તાપસનો એક વર્ગ

मूलिय त्रि० (मौलिक) મૂળ સબંધી, (२) न० મૂળગી મુડી, મૂળ ધન

मूस पु० (मूष) ઉંદર (२) અનાજની એક જાત

मूसग पु० (मूषक) ઉંદર

मूसगी स्त्री० (मूषकी) ઉંદરી વિષ્ટા

मूसय पु० (मूषक) ઉંદર

मूसा स्त्री० (मूषा) સોનું રૂપું ગાળવાની સોનીની કુલડી, મૂસ (२) ઉંદર

मूसिया स्त्री० (मूषिका) ઉંદરડી

मूसियार पु० (मूषीकार) સોની

मूसियारि पु० (मूषकारि) માર્જાર, બિલાડો

मेअज्ज पु० (मेतार्य) મહાવીરસ્વામીના દશમા ગણધરનું નામ

मेइणी स्त्री० (मेदिनी) પૃથ્વી

मेंढ पु० (मेण्ढ्र) ઘેટું

मेंढगमुह पु० (मेण्ढ्रकमुख) લવણ સમુદ્રમાં પાંચસો જોજન ઉપર નૈઋત્ય ખુણામાં આવેલ એ નામનો એક દ્વીપ, છપ્પન અંતરદ્વીપમાંનો એક

मेंढविसाणा स्त्री० (मेढ्रविषाणा) વનસ્પતિ વિશેષ, મેંઢાસિંગી

मेघ पु० (मेघ) મેઘ, વાદળ

मेघंकरा स्त्री० (मेघङ्करा) ઉર્દ્ધલોકવાસી આઠ દિશાકુમારીમાંની પહેલી

मेघमालिणी स्त्री० (मेघमालिनी) ઉર્દ્ધલોકવાસી આઠ દિશાકુમારીમાંની ચોથી (२) નન્દનવનના હેમવય કૂટમાં વસનારી દેવી (३) મેઘમાલિની દેવીની રાજધાની

मेघमुणि पु० (मेघमुनि) એ નામના એક મુનિ, શ્રેણિક રાજાના પુત્ર મેઘકુમાર કે જેણે મહાવીર સ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી હતી

मेघवई } **मेघवती** } स्त्री० (मेघवती) ઉર્દ્ધલોકવાસી આઠ દિશાકુમારીમાંની બીજી (२) નંદનવનના મંદરકૂટની અધિષ્ઠાત્રી દેવી (३) મેઘવતી દેવીની રાજધાની

मेघस्सरा स्त्री० (मेघस्वरा) ધરણેન્દ્રની સભાની ઘંટા

मेच्छ पु० (म्लेच्छ) યવન, અનાર્ય

मेच्छजाइ स्त्री० (म्लेच्छजाति) મ્લેચ્છ જાત

मेज्ज त्रि० (मेय) જે પદાર્થ માપના યોગ્ય હોય તે

मेढक न० (मेथक) ઘોડા, બળદ, ગાય આદિને બાંધવાનું સ્થાન-ગમાણ (२) ખાટકનો નાનો ખાડો

मेढमुह पुं० (मेढ्रमुख) छपन्न अंतरद्वीपमानो दशमो अंतरद्वीप (२) त्रि० ते अंतरद्वीपना मनुष्यो

मेढि पुं० (मेथि) बळद वगेरेने बांधवानो खीलो-खुटो (२) कवच विशेष (३) थांभली, स्तंभ

मेत्ता स्त्री० (मात्रा) परिमाण, मर्यादा

मेत्ती स्त्री० (मैत्री) मैत्री भावना, बीजानुं हित करवानी विचारणा

मेद्द पुं० नं० (मेदस्) चरबी

मेय त्रि० (मेय) मापीने वेंचवा लायक, प्रमेय. (२) जाणवा योग्य

मेय पुं० (मेद) चरबी (२) मेद नामे एक देश (३) त्रि० मेद देश निवासी, एक अनार्य मनुष्य जाति

मेयज्ज पुं० (मेतार्य) ए नामना एक मुनि (२) वीर प्रभुना १०मा गणधर (३) उदकपेढालपुत्र मुनिनुं गोत्र (४) त्रि० ते गोत्रमां जन्मेल

मेयणी स्त्री० (मेदिनी) पृथिवी

मेयन्न त्रि० (मेयज्ञ) तत्त्वज्ञानी, पंडित, जीव वगेरे नव तत्त्वने जाणनार

मेर पुं० ( ) मुंज, तृण विशेष

मेरग पुं० (मेरक) मदिरा, दारु (२) शेरडीना सांठानो अग्र भाग

मेरय पुं० (मेरक) एक जातनी मदिरा (२) त्रीजा प्रतिवासुदेवनुं नाम

मेरा स्त्री० (मेरा) १० मा चक्रवर्तीनी माता

मेरा स्त्री० (मर्यादा) मर्यादा, सरहद, सीमा

मेरु पुं० (मेरु) मेरुपर्वत

मेरुत्ताल पुं० (मेरुताल) ताडवृक्ष विशेष

मेरुप्पभ पुं० (मेरुप्रभ) ए नामनो एक हाथी के जे मरीने मेघकुमार थयो

मेरुयाल पुं० (मेरुताल) ए नामनुं वृक्ष

मेलग पुं० (मेलक) मणि विशेष

मेलण नं० (मेलन) मळवुं, भेगा थवुं

मेलय पुं० (मेलक) गोखरु, बळदना मस्तकनो गोहरो

मेलिअ त्रि० (मिलित) मळेल, एकत्र थयेल

मेलिमद पुं० (मौलिमद) एक प्रकारनो फणवाळो सर्प

मेल्लय पुं० (माल्यक) शिखर

मेस पुं० (मेष) घेटो

मेसर पुं० (मेसर) एक प्रकारनुं रुवाडां वाळुं पक्षी

मेह पुं० (मेघ) मेघ वादळ (२) अंतगडसूत्रना छठ्ठा वर्गना चौदमा अध्ययननुं नाम (३) राजगृहनिवासी एक गृहस्थ (४) श्रेणिक राजाना पुत्र (५) पांचमा तीर्थंकरना पिता (६) सिंचन करवुं, धार करवी (७) एक जैन साधु

मेहंकरा स्त्री० (मेघङ्करा) ऊर्ध्वलोकवासिनी एक दिशाकुमारी

मेहकुमार पुं० (मेघकुमार) श्रेणिक राजानो पुत्र (२) वरसाद वरसावनार देवता

मेहगणि पुं० (मेघगणिन्) मेघगणी, आर्य सुहस्तिना शिष्य

मेहण नं० (मेहन) झरवुं टपकवुं (२) प्रस्रवण, मूत्र

मेहणि त्रि० (मेहनिन्) झरनार

मेहमालिणी स्त्री० (मेघमालिनी) जुओ "मेघमालिणी" शब्द.

मेहमुह पुं० (मेघमुख) सिंधु नदीनी अधिष्ठात्री देवीनुं निवास स्थान (२) छपन्न अंतरद्वीपमानो एक (३) आपात जातना किरातना कुळदेव, नागकुमार देव विशेष (४) चालीसमा अन्तरद्वीपमां रहेनार मनुष्य

मेहरह पुं० (मेघरथ) १६ मा तीर्थंकरना पूर्वभवनुं नाम

मेहराइ स्त्री० (मेघराजि) આઠ કૃષ્ણરાજીમાંની એક
मेहराय पु० (मेघराज) મેઘરાજા
मेहला. स्त्री० (मेखला) કટિસૂત્ર, કંદોરો.
मेहलादाम न० (मेखलादामन्) કટિસૂત્ર, કંદોરો
मेहलिज्जिया स्त्री० (मेखलिया) એક જૈન મુનિની શાખા
मेहवई स्त्री० (मेघवती) જુઓ "મેઘવતી" શબ્દ
मेहसिरी स्त्री० (मेघश्री) એ નામની એક સ્ત્રી
मेहा स्त्री० (मेधा) મેધા, બુદ્ધિ, મતિ (૨) ચમરેન્દ્રની મુખ્ય દેવી
मेहावि त्रि० (मेधाविन्) મેધાવી, પંડિત, પ્રાજ્ઞ, ધારણા શક્તિમાન્
मेहि त्रि० (मेहिन्) પ્રસ્રવણ કરનાર
मेहिय न० (मेहिक) એક જૈન મુનિ કુળ
मेहिल पु० (मेघिल) એ નામના એક સ્થવિર સાધુ, પાર્શ્વનાથ ભગવાનના સંતાનીયા કે જેણે તુંગીયા નગરીના શ્રાવકોના પ્રશ્નોના જવાબ આપ્યા હતા
मेहुण न० (मैथुन) મિથુન કર્મ, પાપનું ચોથું સ્થાનક, અબ્રહ્મચર્ય
मेहुणिय. पु० ( ) મામાનો દીકરો
मोअअ त्रि०
मोअग } (मोचक) કર્મથી છોડાવનાર
मोक्कलि पु० (मोक्लि) વનસ્પતિ વિશેષ
मोक्ख पु० (मोक्ष) મોક્ષ, કર્મબંધથી છુટકારો (૨) એક જાતનું ઘાસ
मोगरी स्त्री० ( ) મોગરો, મોગરાની વેલ
मोग्गर पु० (मुद्गर) એક જાતનું આયુધ, કસરતનું સાધન (૨) સુગંધ જાતનું એક ઝાડ, મોગરો
मोग्गरपाणि पु० (मुद्गरपाणि) જેના હાથમાં મુદ્ગર નામનું આયુધ છે એવો એક
मोग्गलायण त्रि० (मौद्गलायन) કુત્સગોત્ર જન્મેલ (૨) न० અભિજિત્ નક્ષ[त्र] ગોત્ર
मोच्च पु० (मोच) લઘુનીત, પ્રસ્ર[ાવ] પેશાબ
मोडग त्रि० (मोटक) મોડનાર
मोडणा स्त्री० (मोटना) તોડવું, ભાંગવું
मोडिय त्रि० (मोटित) ભાંગેલું, મોડેલું
मोढरि. स्त्री० (मोटरि) વનસ્પતિ વિશેષ
मोण न० (मौन) મૌનવ્રત, બોલવું ન[હ] તે, ચૂપ બેસવું (૨) મુનિપણું, સંયમવ્રત
मोणचरअ त्रि० (मौनचरक) મૌન રાખીને આહાર વિહારાદિક ક્રિયા કરનાર, વાણીના સંયમવાળા
मोणपय न० (मौनपद) મુનિપદ, સંયમ, સાધુપણું
मोत्तिय न० (मौक्तिक) મોતી
मोत्तिया. स्त्री० (मौक्तिका) મોતીની છીપ
मोत्था स्त्री० (मुस्ता) નાગરમોથ, સુગંધિ દ્રવ્યની એક જાત
मोदाल पु० (मोदाल) વૃક્ષ વિશેષ
मोय पु० (मोद) મોદ નામનો એક દેવતા
मोय पु० (मोक) માતરું, પેશાબ, મૂત્ર
मोयअ त्रि० (मोचक) બીજાને કર્માદિ બંધનથી છોડાવનાર
मोयई स्त्री० (मोचकी) એક ઠળિયાવાળા વૃક્ષની એક જાત
मोयक पु
मोयग पु० } (मोदक) લાડુ, મોદક
मोयग त्रि० (मोचक) કર્મથી છોડાવનાર
मोयण न० (मोचन) મૂકવું, છોડવું (૨) મુકાવવું, છોડાવવું (૩) વંદનાનો ૩૧ મો દોષ, વેઠ તરીકે વંદના કરે તે
मोयणा स्त्री० (मोचना) મુક્તિ, છૂટકારો
मोयपडिमा स्त्री० (मोकप्रतिमा) લઘુનીત

मोयय पु० (मोदक) લાડુ

मोया स्त्री० (मोका) એ નામની મહાવીર સ્વામીના સમયની એક નગરી

मोर पु० (मयूर) મોર

मोरग न० (मयूरक) મોરના પીંછાનુ પાથરણુ (૨) त्रि० મોરના પીંછાવાળુ

मोरिय पु० (मौर्य) મહાવીર સ્વામીના સાતમા ગણધર

मोरियपुत्त पु० (मौर्यपुत्र) મહાવીર સ્વામીના સાતમા ગણધરનુ નામ

मोरी स्त्री० (मायूरी) મોરની વિદ્યા

मोलि पु० (मौलि) મુગટ

मोलिकड पु० (मौलीकृत) શ્રાવકની છટ્ઠી પડિમા કે જેમા છ માસસુધી ધોતીઆની કાછડી વાળવાનો પ્રતિબધ કરવામા આવે છે

मोल्ल न० (मूल्य) મૂલ્ય, કિમ્મત

मोल्लगुरुय त्रि० (मूल्यगुरुक) મૂલ્યમા વધારે, ભારે કિમ્મતનુ

मोस पु० (मोष) મોષ નામનો એક દેશ (૨) त्रि० તે દેશમા રહેનાર

मोस पु० न० (मृषा) અસત્ય, જૂઠુ, ખોટુ

मोसपचइअ पु० (मृषाप्रत्ययिक) સ્વાર્થ માટે જુઠુ બોલવાથી લાગતી ક્રિયા, ક્રિયાનુ છઠ્ઠુ સ્થાનક

मोसलि स्त्री० (मोशलि) ખાડની વખતે સાખેલુ જેમ ઉચુ નીચુ જાય છે, તેવી રીતે પડિલેહણ કરતા લુગડાના છેડાને એકદમ ઉચુ નીચુ કરવુ તે મોશલિ ક્રિયા, પડિલેહણનો એક દોષ

मोसा अ० (मृषा) અસત્ય, ખોટુ (૨) અસત્ય મનોયોગને ગોપવવો તે, ગુપ્તિનો એક પ્રકાર

मोसावत्तिअ पु० (मृषाप्रत्ययिक) અસત્ય બોલવાથી લાગતી ક્રિયા, ૧૭મુ ક્રિયાસ્થાનક

मोह त्रि० (मोघ) નિષ્ફળ, વ્યર્થ

मोह पु० (मोह) મૂઢતા, અજ્ઞાનતા, અવિવેક, રાગાધતા (૨) મોહનીયકર્મ, આઠમાનુ ચોથુ કર્મ કે જેના ઉદયથી જીવને રાગ, દ્વેષ, કષાય, વિષયવિકાર અને મિથ્યાત્વ થાય છે

मोहण त्रि० (मोहन) મોહ ઉપજાવનાર (૨) न० મૈથુન, રતિક્રિયા

मोहणकरा स्त्री० (मोहनकरी) જેથી લોકોને વ્યામોહ ઉપજે તેવી વિદ્યા ૪૦ વિદ્યામાની એક

मोहणघर न० (मोहनगृह) મોહનઘર, સુદર ઘર

मोहणिज्ज } **मोहणीय** } न० (मोहनीय) મોહનીયકર્મ, સત્નુ ભાન ભુલાવનાર આઠ કર્મોમાનુ ચોથુ કર્મ (૨) त्रि० મોહજનક

मोहपयइ } **मोहपयडि** } स्त्री० (मोहप्रकृति) મોહનીય કર્મની ૨૮ પ્રકૃતિ

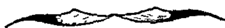
मोहर त्रि० (मौखर) બકવાદી, વાચાળ, બહુબોલો

मोहर न० (मौखर्य) દાતારની કીર્તિ કરી આહાર લેવાથી લાગતો એક દોષ (૨) त्रि० વાચાળપણાથી પોતાને પુત્રવત્ મનાવનાર

मोहरिअ त्रि० (मौखरिक) અસમજભાષી જેમતેમ બોલનાર બહુબોલો

मोहरिअ न० (मौखर्य) બકવાદ, બહુબોલાપણુ

मोहिय त्रि० (मोहित) મોહી પડેલ, મુઝાએલ (૨) न० મૈથુન રતિક્રિયા

य.

य अ० (च) અને, વળી

यत त्रि० (यत) પ્રયત્નશીલ, ઉદ્યોગી

यत्तिय त्रि० (यात्रिक) યાત્રામા-મુસાફરીમા ઉપયોગી (૨) યાત્રા કરનાર

यम पु० (यम) ભરણી નક્ષત્રનો સ્વામી યમ નામે દેવતા

यव पु० (यव) જવ ધાન્ય.

यस न० (यशस्) યશ, કીર્તિ (૨) યશોભદ્ર, પાર્શ્વનાથના એક ગણધરનુ નામ

यावइअ त्रि० (यावत्क) જેટલા

र.

रइ स्त्री० (रति) રતિક્રીડા, વિષયાસક્તિ, પ્રીતિ (૨) રતિ નામની મોહનીયકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી પાપમા રતિ-ખુશાલી ઉત્પન્ન થાય છે (૩) છઠ્ઠા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વીનુ નામ

रइअर } पु० (रतिकर) રતિકર નામે એક
रइकर } પર્વત

रइप्पभा स्त्री० (रतिप्रभा) } કિન્નરના ઇન્દ્રની
रइप्पिया स्त्री० (रतिप्रिया) } ચોથી અગ્રમહિષી

रइय त्रि० (रचित) બનાવેલુ, કરેલુ (૨) ચુરમુ વિગેરે છુટી વસ્તુના ખાસ સાધુ માટે લાડુ બનાવી રાખવા તે, આહારનો એક દોષ

रइय त्रि० (रञ्जित) રંગેલુ

रइय. त्रि० (रतिद) સુખ દેનાર, આનન્દ આપનાર

रइल्ल त्रि० (रजोवत्) ધૂળવાળુ, મેલુ

रइसेणा स्त्री० (रतिसेना) કિન્નરના ઇન્દ્રની ત્રીજી અગ્રમહિષી

रउद्द त्रि० (रौद्र) ભયકર

रउस्सला स्त्री० (रजस्वला) રજસ્વલા સ્ત્રી, ઋતુધર્મમા આવેલ સ્ત્રી

रंग पु० (रङ्ग) રંગસ્થળ, નાટ્યભૂમિ

रंगट्ठाण न० (रङ्गस्थान) નાચ ઘર, નાટ્યશાળા

रंगण पु० (रङ्गण) રાગસહિત જીવ

रंजित त्रि० } (रञ्जित) રંગેલુ
रंजिय त्रि० }

रंधंतिया स्त्री० (राधन्तिका) રાંધનારી સ્ત્રી, રસોઇઆણી

रंधण न० (रन्धन) રાંધવાનુ ઘર, રસોડુ (૨) રાંધવુ, રસોઇ કરવી

रंभा स्त्री० (रम्भा) વૈરોચન ઇન્દ્રની ત્રીજી અગ્રમહિષી

रक्ख त्रि० (रक्ष) રક્ષણ કરનાર, રખેવાળ (૨) પુ० એક જૈન મુનિ

रक्ख पु० न० (रक्षस्) રાક્ષસ

रक्खण न० (रक्षण) સાચવવુ, રક્ષણ કરવુ

रक्खय त्रि० (रक्षक) રક્ષણ કરનાર

रक्खस पु० (राक्षस) રાક્ષસ, વ્યંતર દેવતાની એક જાત (૨) રાક્ષસ નામનુ ત્રીશમુ મુહૂર્ત

रक्खसमडलपविभत्ति स्त्री० (राक्षसमण्डल प्रविभक्ति) રાક્ષસ મંડળની વિશેષ રચના

रक्खसी स्त्री० (राक्षसी) રાક્ષસી, રાક્ષસની સ્ત્રી (૨) એ નામની એક લિપિ

रक्खा स्त्री० (रक्षा) રક્ષા, રક્ષણ, બચાવ (૨) રાખ, ભસ્મ

रक्खिय त्रि० (रक्षित) રક્ષા કરેલ, બચાવેલ, સભાળેલ (૨) પુ૦ આર્યસુહસ્તીના શિષ્ય

रक्खियज्ज पु० (रक्षितार्य) આર્યરક્ષિત નામના આચાર્ય

रक्खिया स्त्री० (रक्षिता) રક્ષા કરનારી ધનગોપની સ્ત્રી (૨) ૧૮ મા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી

रगसग न० (रगसिक) એક પ્રકારનુ વાજિંત્ર

रचित त्रि० (रचित) બનાવેલુ, રચેલુ

रजत न० (रजत) રૂપુ, ચાદી

रजतकूड पु० (रजतकूट) નન્દનવનના નવ કૂટમાનુ પાચમુ કૂટ-શિખર

रज्ज न० (राज्य) રાજ્ય, રાજતન, સામ્રાજ્ય

रज्जसिरी स्त्री० (राज्यश्री) રાજ્યલક્ષ્મી

रज्जसुक्क न० (राज्यशुल्क) રાજ્યનો કર, વેરો વિગેરે

रज्जु स्त्री० (रज्जु) રજ્જુ, દોરી (૨) જેથી લોક મપાય છે તે, ક્ષેત્ર વિભાગનો એક પ્રકાર (૩) રજ્જુગણિત, ક્ષેત્રગણિત

रज्जुगसभा स्त्री० (रज्जुकसभा) હસ્તિપાળ રાજાની એક જુની દાનશાળા (૨) લેખક ગૃહ

रट्ठ पु० (राष्ट्र) રાષ્ટ્ર દેશ

रट्ठकूड पु० (राष्ट्रकूट) રાષ્ટ્રકૂટ-રાઠોડ, એક રાજાના વંશનુ નામ

रट्ठधम्म पु० (राष्ट्रधर्म) દેશાચાર રાષ્ટ્રધર્મ

रट्ठवाल पु० (राष्ट्रपाल) ભરત ચક્રવર્તીના ચરિત્રગર્ભિત એક નાટક કે જે પ્રાચીન કાળમા આષાઢભૂતિએ રચ્યુ અને ભજવ્યુ હતુ, પાછળથી તેનો નાશ કરવામા આવ્યો હતો

रट्ठिय पु० (राष्ट्रिक) સુબો

रडण न० (रटन) બૂમ પાડવી, બરાડવુ

रडिय न० (रटित) રોવાનો શબ્દ, રોવુ, ચીસ

रण पु० न० (रण) સગ્રામ, લડાઇ

रणसीस न० (रणशीर्ष) રણનો મોખરો

रण्ण न० (अरण्य) અરણ્ય, જગલ, વન

रति स्त्री० (रति) પ્રીતિ, આસક્તિ (૨) મોહનીયકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી ભોગમા આસક્તિ થાય છે (૩) રતિ ક્રીડા, મૈથુન

रतिकर पु० (रतिकर) નદીશ્વર દ્વીપમાનો એક પર્વત

रत्त त्रि० (रक्त) રગેલુ, રગવાળુ (૨) પ્રેમી, અનુરાગી (૩) ત્રિ૦ સર્વ પ્રકારની ઢકાયેલ (૪) પુ૦ ગાયનનો એક ગુણ (૫) ત્રિ૦ લાલ, રાતુ (૬) પુ૦ આનદ, પ્રેમ (૭) લાલરગ

रत्त न० (रात्र) રાત્રિ, રાત

रत्त न० (रत्न) રત્ન

रत्तकंबलसिला स्त्री० (रक्तकम्बलशिला) પડગવનને ઉત્તર છેડે અર્દ્ધ ચદ્રાકારે પાચસો જોજનની લાબી અને અઢીસો યોજનની પહોળી એક અભિષેક શિલા કે જેના ઉપર ઇરવત ક્ષેત્રના તીર્થંકરોનો અભિષેક કરવામા આવે છે

रत्तकंबला स्त्री० (रक्तकम्बला) એ નામની મેરૂના શિખર ઉપરની એક શિલા કે જ્યા તીર્થંકરનો જન્માભિષેક થાય છે

रत्तचंदण न० (रक्तचन्दन) લાલચન્દન, રતાજલી

रत्तपड पु० (रक्तपट) લાલ કપડુ પહેરનાર પરિવ્રાજક-સન્યાસી

रत्तपाल पु० (रक्तपाल) એ નામનો એક યક્ષ

रत्तप्पवाय पु० (रक्तप्रपात) દ્રહ વિશેષ

रत्तरयण न० (रक्तरत्न) પદ્મરાગમણિ, લાલ રત્ન

रत्तवई } **रत्तवती** } स्त्री० (रक्तवती) એ નામની એક રાણી (૨) એરવત ક્ષેત્રની પશ્ચિમના સમુદ્રમા મળતી એક નદી

रत्तसिला स्त्री० (रक्तशिला) મદર ચૂલિકાથી પશ્ચિમે પડગવનને પશ્ચિમને છેડે અર્ધ ચન્દ્રાકારે પાચસો યોજનની લાબી અને અઢીસો યોજનની પહોળી એક અભિષેક શિલા કે જેના ઉપર પશ્ચિમ મહાવિદેહના તીર્થંકરોનો જન્માભિષેક કરવામા આવે છે

रत्तसुभद्दा स्त्री० (रक्तसुभद्रा) કૃષ્ણ મહારાજની ભગિની, અર્જુનની સ્ત્રી, અભિમન્યુની માતા

रत्ता स्त्री० (रक्ता) શિખરી પર્વત ઉપરથી નિકળતી ઐરવત ક્ષેત્રની એક મ્હોટી નદી

रत्ताकूड पु० (रक्ताकूट) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ છઠ્ઠુ કૂટ–શિખર

रत्तावई स्त्री० (रक्तावती) શિખરી પર્વત માથી નિકળી દક્ષિણ તરફ જતી ઐરવતક્ષેત્રની એક મહા નદી

रत्तावईकूड पु० (रक्तावतीकूट) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ આઠમુ કૂટ–શિખર

रत्तावईप्पवाय पु० (रक्तावतीप्रपात) દ્રહ વિશેષ

रत्तासोग पु० (रक्ताशोक) લાલ અશોકનુ ઝાડ

रत्ति स्त्री० (रात्रि) રાત્રિ, રાત

रत्तुप्पल न० (रक्तोत्पल) લાલ કમળ

रत्था स्त्री० (रथ्या) ગલી, શેરી

रत्थरेणु पु० (रथरेणु) આઠ ત્રસરેણુ ભેગા થવાથી બનેલ સ્કધ, રથ ચાલવાથી જે રજકણ ઉડે છે તે

रद्ध. त्रि० (राद्ध) રાધેલુ

रन्न न० (अरण्य) વન જગલ

रप्पुअ पु० (रप्पुक) ડીડીયારાનો રોગ

रमण न० (रमण) રમત, ક્રીડા, ગમ્મત (૨) પુ૦ સ્વામી, ભર્તા, પતિ

रमणिज्ज त्रि० (रमणीय) રમણીય, સુન્દર, દેખાવડુ (૨) न० રમણીય નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) સાતમી વિજયનો મુખ્ય રાજા

रमणिज्जा स्त्री० (रमणीया) રમણીયા નામની પૂર્વ મહાવિદેહની સાતમી વિજય

रमणी स्त्री० (रमणी) સ્ત્રી

रमणीय त्रि० (रमणीय) ઘણુ મનોહર

रमिअ त्रि० (रत) તત્પર, રમેલ, વિચરેલ (૨) न० રમણ, ક્રીડા

रम्म त्रि० (रम्य) રમ્ય, સુદર, મનોહર (૨) પુ૦ રમ્યાવિજયનો મુખ્ય રાજા (૩) न० રમ્ય નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

रम्मअ पु० } **रम्मग** न० } (रम्यक) નીલવત અને રૂપી પર્વત વચ્ચેનો ક્ષેત્ર વિભાગ, જુગલિયાનુ એક ક્ષેત્ર (૨) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) પૂર્વ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની છઠ્ઠી વિજયનો રાજા

रम्मगकूड पु० (रम्यककूट) રૂપી પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ ત્રીજુ કૂટ (૨) નીલવત પર્વતના નવ કૂટમાનુ આઠમુ કૂટ

रम्मगवास पु० (रम्यकवास) એ નામનુ એક જુગલીયાનુ ક્ષેત્ર (૨) રમ્યકવાસ ક્ષેત્રમા જન્મેલ જુગલીયા

रम्मगवासय त्रि० (रम्यकवर्षज) રમ્યકવાસ ક્ષેત્રમા જન્મેલ

रम्मगा स्त्री० (रम्यका) રમ્યકા નામની પૂર્વ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની છઠ્ઠી વિજય

रम्मय पु० (रम्यक) જુગલીયાનુ એક ક્ષેત્ર

रम्मयवरिस न० (रम्यकवर्ष) એ નામનુ એક જુગલિયાનુ ક્ષેત્ર કે જે રૂકિમ અને નીલવંત પર્વતની વચ્ચે આવેલુ છે

रम्मा स्त्री० (रम्या) એ નામની પૂર્વ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાંડવાની પાંચમી વિજય

रय त्रि० (रत) પ્રીતિથી રમનાર, આસક્ત, તત્પર (૨) ન૦ રતિકર્મ, મૈથુન

रय न० (रजस्) ઝીણી ધૂળ, રજ (૨) જ્ઞાનાવરણીય આદિ આઠ કર્મ (૩) કર્મ રૂપ રજ-મેલ

रयउग्घाय पु० (रजउद्घात) રજોવૃષ્ટિ, રજ ચડવાથી થતુ અંધકાર-અંધી, ૩૨ અસઝાયમાંની એક

रयण पु० न० (रत्न) રત્ન, માણિક્ય (૨) રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો પ્રથમકાંડ (૩) રત્ન નામના દ્વીપ અને સમુદ્ર (૪) શ્રેષ્ઠ, સ્વજાતિમા ઉત્તમ (૫) પર્વત વિશેષનુ એક કૂટ

रयण न० (रञ्जन) વસ્ત્રાદિકને રંગવા-રંગ લગાડવો તે

रयणकंड पु० (रत्नकाण्ड) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખરકાંડનો પ્રથમ વિભાગ

रयणद्दीव } **रयणद्दीव** } पु० (रत्नद्वीप) લવણ સમુદ્રમાંનો એ નામનો એક દ્વીપ

रयणनिहि पु० (रत्ननिधि) રત્નાકર, રત્નનો ખજાનો, સમુદ્ર

रयणपुढवी स्त्री० (रत्नपृथिवी) રત્નપ્રભા નામની પહેલી નરક ભૂમિ

रयणप्पभा } **रयणप्पहा** } स्त्री० (रत्नप्रभा) રત્નપ્રભા નામે પ્રથમ નરકની પૃથ્વી (૨) રાક્ષસના ઇન્દ્ર ભીમની ચોથી અગ્રમહિષી

रयणवडंसय न० (रत्नवतंसक) ઈશાન ઈન્દ્રના ત્રીજા વિમાનનુ નામ

रयणसंचय स्त्री० (रत्नसंचय) માનુષોત્તર પર્વતના એક શિખરનુ નામ

रयणसंचया स्त्री० (रत्नसंचया) મંગલાવતી વિજયની મુખ્ય રાજધાની (૨) ઇશાનેન્દ્રની ચોથી અગ્રમહિષીની રાજધાની

रयणसिरी स्त्री० (रत्नश्री) એ નામની એક સ્ત્રી

रयणा स्त्री० (रचना) રચના, બનાવટ, શિલ્પ વિશેષ

रयणा स्त्री० (रत्ना) ઇશાનેન્દ્રની અગ્રમહિષીની એક રાજધાની (૨) પહેલી નરકનુ નામ

रयणागर पु० (रत्नाकर) સમુદ્ર, દરીયો

रयणाभा स्त्री० (रत्नाभा) રત્નપ્રભા નામે પ્રથમ નરકની પૃથ્વી

रयणायर पु० (रत्नाकर) સમુદ્ર

रयणावली स्त्री० (रत्नावली) રત્નનો હાર (૨) પાંચ વર્સ, બે મહીના અને અઠ્ઠાવીસ દિવસોમા થતુ એક પ્રકારનુ તપ

रयणावलीपविभत्ति पु० (रत्नावलिप्रविभक्ति) રત્નાવલીની વિશેષ રચનાથી યુક્ત નાટ્ય વિશેષ

रयणि स्त्री० (रत्नि) મુઠ્ઠી હાથ

रयणि स्त्री० (रजनि) રાત્રિ

रयणिकर पु० (रजनिकर) ચંદ્રમા

रयणिक्खित्त न० (रजनिक्षेत्र) સૂર્યની ગેરહાજરીનુ ક્ષેત્ર

रयणिगर पु० (रजनिकर) ચન્દ્રમા

रयणिनाह पु० (रजनिनाथ) ચન્દ્રમા

रयणिमुह न० (रजनिमुख) પ્રભાત સવાર

रयणियर पु० (रजनिकर) ચન્દ્રમા

रयणी स्त्री० (रत्ना) ષડ્જ ગ્રામની ચોથી મૂર્છના (૨) રત્નાદેવી

रयणी स्त्री० (रजनी) રાત્રિ (૨) ઈશાનેન્દ્રના લોકપાલ સોમની બીજી અગ્રમહિષી (૩) ચમરેન્દ્રની મુખ્ય દેવી (૪) પુ૦

એ નામનો એક ગૃહસ્થ કે જે આમલકપ્પા નગરીમા રહેતો હતો (૫) આ મધ્યમગ્રામની એક મૂર્ચ્છના (૬) પડ્જ ગ્રામની એક મૂર્ચ્છના

रयणीयर પુ૦ (रजनीकर) ચન્દ્ર

रयणुच्चय પુ૦ (रत्नोच्चय) રત્નસમૂહ રૂપ મેરૂ પર્વત (૨) માનુષોત્તરનામા પર્વતનો એક શિખર

रयणोच्चया સ્ત્રી૦ (रत्नोच्चया) ઇશાનેન્દ્રની અગ્રમહિષીની રાજધાની

रयणोज्जाल ન૦ (रत्नोज्जाल) આભરણ વિશેષ

रयत ન૦ (रजत) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખર કાંડનો બારમો ભાગ (૨) રૂપુ, ચાદી (૩) રત્નની એક જાત

रयतगिरि પુ૦ (रजतगिरि) પર્વત વિશેષ

रयतामय ત્રિ૦ (रजतामय) ચાદીનુ બનાવેલ

रयत्ताण ન૦ (रजस्त्राण) રજની રક્ષા કરનાર, ઓઘાડ (૨) પાત્રનુ વેઠન

रयय ન૦ (रजत) રૂપુ, ચાદી

रययकूड પુ૦ (रजतकूट) માલવત પર્વતના નવ કૂટમાનુ છઠ્ઠુ કૂટ-શિખર

रयस्सल ત્રિ૦ (रजस्वल) રજવાળુ, મેલુ

रयस्सला સ્ત્રી૦ (रजस्वला) રજોવૃષ્ટિથી અધકારમય થયેલી દિશા

रयहरण પુ૦ (रजोहरण) ઓઘો, રજોહરણ, જૈન મુનિઓનુ પ્રસિદ્ધ ચિન્હરૂપ ઉપગરણ

रव પુ૦ (रव) શબ્દ, નાદ, અવાજ

रवि પુ૦ (रवि) સૂર્ય

रविगय ન૦ (रविगत) સૂર્ય જે નક્ષત્રમા હોય તે નક્ષત્ર

रविमित्त પુ૦ (रविमित्र) ઐરવતક્ષેત્રના ભાવી ૧૧ મા તીર્થંકર

रविय ત્રિ૦ ( ) ભીંનુ કરેલ, ભીંજાવેલ

रविहोरा સ્ત્રી૦ (रविहोरा) રવિ લગ્ન, સૂર્ય લગ્ન

रस પુ૦ ન૦ (रस) રસ, સ્વાદ, જીભનો વિષય, પુદ્ગળનો એક ગુણ, તિક્તાદિ પાચ રસમાનો ગમે તે એક (૨) ત્રિ૦ રસયુક્ત પદાર્થ-ઘૃતાદિ (૩) અતરાત્માના અનુભવથી થતો આનદ (૪) લેશ્યાનો રસ (૫) રસના ઇન્દ્રિયના વિષયનો ક્ષયોપશમ (૬) અધ્યવસાય વિશેષથી કર્મપુદ્ગળમા પડતો અનુભાગ રૂપ રસ (૭) રસ નામની નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ પાચ રસમાનો ગમે તે રસ પામે છે (૮) મદિરા, દારૂ (૯) શૃગાર આદિ નવ રસ (૧૦) મદ્ય આદિ દ્રવ પદાર્થ

रसग ત્રિ૦ (रसग) પાચ પ્રકારના રસને જાણનાર પચેન્દ્રિય જીવ વિશેષ, સજ્ઞી-પચેન્દ્રિય

रसगारव ન૦ (रसगौरव) મધુરાદિ રસના સ્વાદનો ગર્વ કરીને આત્માને ભારે કરવો તે, ત્રણ ગારવમાનુ એક

रसज પુ૦ (रसज) રસ બગડવાથી ઉત્પન્ન થયેલ જતુ

रसण ન૦ (रसन) }
रसणा સ્ત્રી૦ (रसना) } રસનેન્દ્રિય, જીભ

रसदेवी સ્ત્રી૦ (रसदेवी) પુષ્પચૂલા સૂત્રના દશ અધ્યયનમાનુ ૯ મુ અધ્યયન

रसनाम ન૦ (रसनामन्) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ શુભ અશુભ રસ પામે છે

रसन्नु ત્રિ૦ (रसज्ञ) રસને જાણનાર

रसपरिच्चाय પુ૦ (रसपरित्याग) રસનો પરિત્યાગ, દૂધ, દહીં આદિ વિગયનો ત્યાગ કરવો તે, ૭ બાહ્ય તપમાનુ એક

रसबंध પુ૦ (रसबन्ध) રસબધ, કર્મનો અનુભાગરૂપે બધ થાય તે

रसमाण न० (रसमान) રસ-ઘૃતાદિ માપ વાનુ માન, પળી, પાવળુ વગેરે

रसमेह पु० (रसमेघ) ભરતાદિ ક્ષેત્રમા ઉત્સર્પિણીનો બીજો આરો બેસતા સાત દિવસ સુધી પાચમો વરસાદ વરસે છે તે કે જે દરેક વનસ્પતિમા રસ ઉત્પન્ન કરે છે

रसय पु० (रसज) રસના વિકારથી ઉત્પન્ન થતા જતુ, રમીયા જીવ

रसवई स्त्री० (रसवती) રસોઈ

रसहरणी स्त्री० (रसहरणी) જેનાથી ગર્ભમા રસ લેવાય તે-નાભિનાળ

रसायण न० (रसायन) પુષ્ટિકારક ઔષધિ (૨) સોનુ, રૂપુ, પારો વગેરે ધાતુ માર વાના ઉપાય દર્શાવનાર શાસ્ત્ર, આયુ ર્વેદનો એક પ્રકાર

रसालु पु० (रसालु) એક ખાદ્ય પદાર્થ કે જે ઘી, મધ, દહીં, મરી અને ખાડ કે ગોળ, એટલા પદાર્થો એકઠા કરવાથી બને છે

रसिय न० (रसित) શબ્દ, અવાજ (૨) મેઘ ગર્જના (૩) આનદ (૪) त्रि० રસદાર, રસવાળુ, મધુર, સ્વાદિષ્ટ

रसिय त्रि० (रसिक) પિપાસાવાળો, રસિક

रसिया स्त्री० (रसिका) રસી, પરૂ

रसेसि त्रि० (रसैषिन्) રસપાન કરવાની ઇચ્છાવાળો, પિપાસુ

रसोदग न० (रसोदक) જેથી સર્વ વસ્તુઓ પાકે એવુ પુષ્કરવર સમુદ્રનુ પાણી

रस्सि पु० स्त्री० (रश्मि) કિરણ

रह पु० न० (रहस्) એકાન્ત (૨) त्रि० ગુપ્ત, છાનુ

रह पु० न० (रथ) રથ સગ્રામ, એક પ્રકારની ગાડી, સેનાનુ એક અગ (૨) એ નામના એક જૈન મહર્ષિ

रहकार पु० (रथकार) રથ બનાવનાર, સુતાર

रहचरिया स्त्री० (रथचर्या) રથચર્યા, રથક્રીડા

रहनेउरचक्कवाल न० (रथनूपुरचक्रवाल) વૈતાઢ્યની ઉત્તરશ્રેણીમા વિદ્યાધરનુ મુખ્ય નગર

रहनेमि पु० (रथनेमि) ભગવાન નેમીનાથના ભાઈ

रहनेमिज्ज न० (रथनेमीय) ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનુ બાવીશમુ અધ્યયન

रहपयाय त्रि० (रथप्रयात) રથે ચાલતુ, રથની મુસાફરી કરનાર

रहभूमि स्त्री० (रहोभूमि) એકાન્તની ભૂમિ

रहमुसल पु० (रथमुसल) ચેડારાજા ને કોણિક રાજાની લડાઇમા કોણિકના બચાવ માટે ચમરેન્દ્ર અને શક્રેન્દ્રે યોજેલ રથમુશલ નામનો સગ્રામ કે જેમા ૯૬ લાખ માણસોની ખુવારી થઇ હતી

रहरेणु पु० (रथरेणु) રથરેણુ, રથ ચાલતા રજકણ ઉડે તે, આઠ ત્રસરેણુ પરિમિત સ્કધ

रहवाय पु० (रथवात) રથ ચાલવાથી પવન સાથે ઉડતી રજ

रहस पु० (रभस) રોગ

रहसा अ० (रभसा) એકદમ, તુરત વેગથી

रहस्स त्रि० (ह्रस्व) લઘુ, થોડુ, ટુકુ (૨) એક માત્રાવાળા સ્વર

रहस्स न० (रहस्य) ગુપ્તવાત, છાની બાબત (૨) તત્ત્વ તાત્પર્ય (૩) અપવાદ સ્થાન

रहस्सकड त्रि०
रहस्सकय } (रहस्यकृत) ગુપ્ત રીતે કરેલુ

रहस्सदूसण न० (रहस्यदूषण) ગુપ્ત વાત પ્રકાશવી તે, કોઇનુ છિદ્ર ઉઘાડવુ તે બીજા વ્રતનો બીજો અતિચાર

रहस्समंत त्रि० (ह्रस्वान्त) ઠીંગણો, વામન, કુબડો

रहस्ससाला. स्त्री० (रहस्यशाला) छानी वात करवानी शाळा, એકાન્ત ઘર

रहस्सिय. त्रि० (राहस्यिक) અત્યંત ગુપ્ત.

रहि त्रि० (रथिन्) રથવાળો

रहिअ त्रि० (रथिक) રથવાળો

रहिय त्रि० (रहित) રહિત, વગરનુ, શૂન્ય

रहो अ० (रहस्) એકાન્ત, નિર્જન (૨) ગુપ્ત, છાનુ

रहोकम्म न० (रहःकर्मन्) એકાન્ત કર્મ, છાનુ કામ

रहोपत्त त्रि० (रहःप्राप्त) એકાન્તમા પ્રાપ્ત થયેલ

राइ स्त्री० (राजि) પંક્તિ, હાર (૨) ત રડ, ફાટ, રેખા (૩) રાઇ, ધાન્ય વિશેષ

राइ स्त्री० (रात्रि) રાત્રિ, રાત (૨) ઈશાનેન્દ્રના લોકપાળ સોમની બીજી અગ્ર મહિષી (૩) ચમરેન્દ્રની અગ્રમહિષી (૪) આમલકપ્પા નગરીના ગાથાપતિની પુત્રી (૫) એ નામનો આમલકપ્પા નગરી નિવાસી એક ગાથાપતિ

राइअ त्रि० (रात्रिक) રાત્રિ સબંધી

राइदिय न० (रात्रिदिन) }
राइदिय अ० (रात्रिदिव) } રાત દિવસ
राइदिवा अ० (रात्रिदिवा) }

राइणिअ त्रि० (राजन्य) રાજવંશી, રાજાનો સબંધી (૨) રાજાના જેવા વૈભવવાળો, શ્રીમંત

राइणिअ त्रि० (रात्निक) દીક્ષામા મ્હોટા હોય તે, જ્ઞાનાદિ ગુણે કરી અધિક

राइण्ण } पु० (राजन्य) ઋષભદેવ પ્રભુએ
राइन्न } મિત્ર સ્થાને સ્થાપેલ વંશ, ક્ષત્રિય (૨) त्रि० તે વંશમા ઉત્પન્ન થયેલ

राइपत्ती स्त्री० (राजपत्नी) રાજાની સ્ત્રી, રાણી

राइभत्त न० (रात्रिभक्त) રાત્રિભોજન, રાત્રે ખાવુ તે

राइभोयण न० (रात्रिभोजन) રાત્રિભોજન, રાતે ખાવુ તે

राइय न० (रात्रिक) રાત્રિ, રાત (૨) त्रि० રાત્રિ સબંધી

राईसर पु० (राजेश्वर) રાજાઓના સ્વામી, સમર્થ રાજા, માંડલિક રાજા (૨) યુવરાજ

राईसिरी स्त्री० (राजश्री) આમલકપ્પાના ગાથાપતિની ભાર્યા

राउल पु० न० (राजकुल) રાજાનુ કુળ

राओ अ० (रात्रौ) રાતે, રાત્રિના ભાગમા

राओवराय अ० (रात्र्योपरात्र) અહર્નિશ, રાત દહાડો

राग पु० (राग) વિષયમા આસક્તિ, સ્નેહ, અનુરાગ (૨) રંગ, વર્ણ (૩) રાગ, સ્વર, ગાન

रागद्दोस पु० (रागद्वेष) રાગ અને દ્વેષ

रागबन्धण न० (रागबन्धन) રાગરૂપી બન્ધન, પ્રેમથી બંધાવુ તે.

रागमडल न० (रागमण्डल) સારિગમ પધની આદિ સ્વર મંડળ

रागि त्रि० (रागिन्) રાગવાળુ, સરાગી

राज पु० (राजन्) રાજા, ભૂપતિ

राजदुवारिअ त्रि० (राजदौवारिक) રાજદ્વારે ધારણ કરવા યોગ્ય

राजरुक्ख पु० (राजवृक्ष) ગરમાળાનુ ઝાડ

राढामणि पु० (राढामणि) મણિ જેવો દેખાતો કાચનો કકડો

राति स्त्री० (रात्रि) રાત્રિ, રાત

रातिणिय त्रि० (रत्नाधिक) જેણે પ્રથમ પ્રવ્રજ્યા લીધી હોય તે

रातिणियपरिभासि पु० (रात्निकपरिभाषिन्) આચાર્યાદિ વડીલની સ્હામે બોલનાર, અસમાધિનુ પાચમુ સ્થાનક સેવનાર

राम पु० (राम) બલભદ્ર, કૃષ્ણ વાસુદેવના ભાઈ (૨) જમદગ્નિનો પુત્ર પરશુરામ (૩) એ નામનો એક દેશ (૪) ત્રિ० તે દેશમાં રહેનાર (૫) પુ० એ નામના એક સન્યાસી

रामकराह न० (रामकृष्ण) નિરયાવલિકા સૂત્રના આઠમા અધ્યયનનું નામ

रामकराहा स्त्री० (रामकृष्णा) અંતગડસૂત્રના આઠમા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનું નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી.

रामगुत्त पु० (रामगुप्त) એ નામનો એક તાપસ

रामपुत्त पु० (रामपुत्र) અણુત્તરોવવાઈ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના પાંચમા અધ્યયનનું નામ (૨) કાકંદી નગરી નિવાસી ભદ્રા સાર્થવાહીનો પુત્ર

रामरक्खिया स्त्री० (रामरक्षिता) ઈશાનેન્દ્રની ચોથી અગ્રમહિષીનું નામ

रामा स्त्री० (रामा) રામાદેવી (૨) સ્ત્રી, ભાર્યા (૩) ૯ મા તીર્થંકરની માતા (૪) ઈશાનેન્દ્રની ત્રીજી અગ્રમહિષીનું નામ

रामायण न० (रामायण) રામચંદ્રજીના ચરિત્રાત્મક પ્રસિદ્ધ કાવ્ય

राय पु० न० (रात्र) રાત્રિ

राय पु० (राजन्) રાજા, ભૂપતિ

राय पु० (राग) સ્નેહ, પ્રેમ

रायंस पु० (राजांस) ક્ષયનો વ્યાધિ

रायंसि पु० (राजांसिन्) ક્ષયરોગી, સોળ મ્હોટા રોગમાંના એક રોગવાળો

रायकहा स्त्री० (राजकथा) રાજ સંબંધી કથા, ચાર વિકથામાંની એક

रायकुल न० (राजकुल) રાજાનું કુળ, રાજવંશ

रायगिह न० (राजगृह) મગધ દેશનું સુપ્રસિદ્ધ નગર

रायग्गल पु० (राजार्गल) એ નામનો એક ગ્રહ

रायणिय पु० (रत्नाधिक) જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રમાં જે મોટો હોય તે, દીક્ષામાં જે વૃદ્ધ હોય તે

रायणिय त्रि० (राजन्य) રાજન્યની, રાજન્ય કુળમાં જન્મેલ

रायण्ण पु० (राजन्य) રાજન્યકુળ, શ્રી આદિનાથે મિત્રસ્થાને સ્થાપેલું કુળ (૨) ત્રિ० તે કુળમાં જન્મેલ

रायधम्म पु० (राजधर्म) રાજધર્મ રાજનીતિ

रायन्न पु० (राजन्य) જુઓ "રાયણ્ણ" શબ્દ

रायपत्ती स्त्री० (राजपत्नी) રાજાની રાણી

रायपरियट्ट पु० (राजपरिवर्त) રાજપરિવર્તન, રાજ્યક્રાંતિ

रायपह पु० (राजपथ) રાજ રસ્તો

रायपिंड पु० न० (राजपिण्ड) ખાસ રાજાને માટે તૈયાર થએલ પિંડ-આહાર

रायपुत्त पु० (राजपुत्र) રાજપુત્ર, રાજકુમાર

रायप्पसेणिअ / **रायप्पसेणिज्ज** / **रायप्पसेणीय** } न० (राजप्रश्नीय) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાંનું બીજું સૂત્ર

रायमई स्त्री० (राजमती) ઉગ્રસેન રાજાની પુત્રી

रायमग्ग पु० (राजमार्ग) રાજમાર્ગ સડક, ધોરી રસ્તો

रायमास पु० (राजमाष) એક પ્રકારના અડદ

रायरिसि पु० (राजर्षि) રાજ્ય છોડી દીક્ષા લીધેલ

रायरुक्ख पु० (राजवृक्ष) રાયણ, રાણનું વૃક્ષ

रायलच्छी स्त्री० (राजलक्ष्मी) રાજલક્ષ્મી

रायललिअ पु० (राजललित) નવમા બળદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનું નામ

रहस्ससाला. स्त्री० (रहस्यशाला) छानी वात कहवानी शाळा, એકાન્ત ઘર

रहस्सिय. त्रि० (राहस्यिक) अत्यन्त ગુપ્ત

रहि त्रि० (रथिन्) રથવાળો

रहिअ त्रि० (रथिक) રથવાળો

रहिय त्रि० (रहित) रहित, वगरनुं, शून्य

रहो अ० (रहस्) એકાન્ત, નિર્જન (२) ગુપ્ત, છાનુ

रहोकम्म न० (रहःकर्मन्) એકાન્ત કર્મ, છાનુ કામ

रहोपत्त त्रि० (रहःप्राप्त) એકાન્તમા પ્રાપ્ત થયેલ

राइ स्त्री० (राजि) પંક્તિ, હાર (२) તરડ, ફાટ, રેખા (३) રાઇ, ધાન્ય વિશેષ

राइ स्त्री० (रात्रि) રાત્રિ, રાત (२) ઈશાનેન્દ્રના લોકપાળ સોમની બીજી અગ્ર મહિષી (३) ચમરેન્દ્રની અગ્રમહિષી (४) આમલકપ્પા નગરીના રાઇગાથાપતિની પુત્રી (५) એ નામનો આમલકપ્પા નગરી નિવાસી એક ગાથાપતિ

राइअ त्रि० (रात्रिक) રાત્રિ સબંધી

राइंदिय न० (रात्रिंदिव) } રાત દિનસ
राइंदिय अ० (रात्रिंदिव) }
राइंदिवा अ० (रात्रिंदिवा) }

राइणिअ त्रि० (राजन्य) રાજવંશી, રાજાનો સબંધી (२) રાજાના જેવા વૈભવવાળો, શ્રીમત

राइणिअ त्रि० (रात्निक) દીક્ષામા મ્હોટા હોય તે, જ્ઞાનાદિ ગુણે કરી અધિક

राइएण } पुं० (राजन्य) ઋષભદેવ પ્રભુએ
राइन्न } મિત્ર સ્થાને સ્થાપેલ વંશ, ક્ષત્રિય (२) त्रि० તે વંશમા ઉત્પન્ન થએલ

राइपत्ती स्त्री० (राजपत्नी) રાજાની સ્ત્રી, રાણી

राइभत्त न० (रात्रिभक्त) રાત્રિભોજન, રાત્રે ખાવુ તે

राइभोयण न० (रात्रिभोजन) રાત્રિભોજન, રાતે ખાવુ તે

राइय न० (रात्रिक) રાત્રિ; રાત (२) त्रि० રાત્રિ સબંધી

राईसर पुं० (राजेश्वर) રાજાઓના સ્વામી, મહર્ધિક રાજા, માંડલિક રાજા (२) યુવરાજ

राईसिरी स्त्री० (राजश्री) આમલકપ્પાના રાઇગાથાપતિની ભાર્યા

राउल पुं० न० (राजकुल) રાજાનુ કુળ

राओ. अ० (रात्रौ) રાતે, રાત્રિના ભાગમા

राओवराय अ० (रात्र्योपरात्र) અહર્નિશ, રાત દહાડો

राग पुं० (राग) વિષયમા આસક્તિ, સ્નેહ, અનુરાગ (२) રંગ, વર્ણ (३) રાગ, સ્વર, ગાન

रागद्दोस पुं० (रागद्वेष) રાગ અને દ્વેષ

रागबन्धण न० (रागबन्धन) રાગરૂપી બન્ધન, પ્રેમથી બધાવું તે

रागमंडल न० (रागमण्डल) સારિગમ પધની આદિ સ્વર મડળ

रागि त्रि० (रागिन्) રાગવાળુ, સરાગી

राज पुं० (राजन्) રાજા, ભૂપતિ

राजदुवारिअ त्रि० (राजदौवारिक) રાજદ્વારે ધારણ કરવા યોગ્ય

राजरुक्ख पुं० (राजवृक्ष) ગરમાળાનુ ઝાડ

राढामणि पुं० (राढामणि) મણિ જેવો દેખાતો કાચનો કકડો

राति स्त्री० (रात्रि) રાત્રિ, રાત

रातिणिय त्रि० (रत्नाधिक) જેણે પ્રથમ પ્રવ્રજ્યા લીધી હોય તે

रातिणियपरिभासि पुं० (रात्निकपरिभाषिन्) આચાર્યાદિ વડીલની મ્હામે બોલનાર, અસમાધિનું પાચમુ સ્થાનક સેવનાર

राम पु० (राम) બલભદ્ર, કૃષ્ણ વાસુદેવના ભાઇ (२) જમદગ્નિનો પુત્ર પરશુરામ (૩) એ નામનો એક દેશ (૪) ત્રિ૦ તે દેશમા રહેનાર (૫) પુ૦ એ નામના એક સન્યાસી

रामकराह न० (रामकृष्ण) નિરયાવલિકા સૂત્રના આઠમા અધ્યયનનુ નામ

रामकराहा स्त्री० (रामकृष्णा) અંતગડસૂત્રના આઠમા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી

रामगुत्त पु० (रामगुप्त) એ નામનો એક તાપસ

रामपुत्त पु० (रामपुत्र) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના પાચમા અધ્યયનનુ નામ (૨) કાકદી નગરી નિવાસી ભદ્રા સાર્થવાહીનો પુત્ર

रामरक्खिया स्त्री० (रामरक्षिता) ઇશાનેન્દ્રની ચોથી અગ્રમહિષીનુ નામ

रामा स्त्री० (रामा) રામાદેવી (૨) સ્ત્રી, ભાર્યા (૩) ૯ મા તીર્થંકરની માતા (૪) ઇશાનેન્દ્રની ત્રીજી અગ્રમહિષીનુ નામ

रामायण न० (रामायण) રામચન્દ્રજીના ચરિતાત્મક પ્રસિદ્ધ કાવ્ય

राय पु० न० (रात्र) રાત્રિ

राय पु० (राजन्) રાજા, ભૂપતિ

राय पु० (राग) સ્નેહ, પ્રેમ

रायस पु० (राजाम) ક્ષયનો વ્યાધિ

रायसि पु० (राजासिन्) ક્ષયરોગી, સોળ મ્હોટા રોગમાના એક રોગવાળો

रायकहा स्त्री० (राजकथा) રાજ સબધી કથા, ચાર વિકથામાની એક

रायकुल न० (राजकुल) રાજાનુ કુળ, રાજવશ

रायगिह न० (राजगृह) મગધ દેશનુ સુપ્રસિદ્ધ નગર

रायगल पु० (राजागल) એ નામનો એક અઢ

रायणिय पु० (रत्नात्रिक) જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રમા જે મોટો હોય તે, દીક્ષામા જે વૃદ્ધ હોય તે

रायणिय त्रि० (राजन्य) રાજવશી, રાજન્ય કુળમા જન્મેલ

रायराण पु० (राजन्य) રાજન્યકુળ, શ્રી આદિનાથે મિત્રસ્થાને સ્થાપેલુ કુળ (૨) ત્રિ० તે કુળમા જન્મેલ

रायधम्म पु० (राजधर्म) રાજધર્મ, રાજનીતિ

रायन्न पु० (राजन्य) જુઓ " રાયણ્ણ " શબ્દ

रायपत्ती स्त्री० (राजपत्नी) રાજાની રાણી

रायपरियट्ट पु० (राजपरिवर्त्त) રાજ્યપરિવર્તન, રાજ્યક્રાંતિ

रायपह पु० (राजपथ) રાજ રસ્તો

रायपिंड पु० न० (राजपिण्ड) ખાસ રાજાને માટે તૈયાર થએલ પિંડ-આહાર

रायपुत्त पु० (राजपुत्र) રાજપુત્ર રાજકુમાર

रायप्पसेणिअ / **रायप्पसेणिज्ज** / **रायप्पसेणीय** न० (राजप्रश्नीय) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ બીજુ સૂત્ર

रायमई स्त्री० (राजमती) ઉગ્રસેન રાજાની પુત્રી

रायमग्ग पु० (राजमार्ग) રાજમાર્ગ સડક, ધોરી રસ્તો

रायमास पु० (राजमाष) એક પ્રકારના અડદ

रायरिसि पु० (राजर्षि) રાજ્ય છોડી દીક્ષા લીધેલ

रायरुक्ख पु० (राजवृक्ष) રાયણ, રાણનુ વૃક્ષ

रायलच्छी स्त्री० (राजलक्ष्मी) રાજ્યલક્ષ્મી

रायललिम्र पु० (राजललित) નવમા બળદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનું નામ

रायलेहा स्त्री० (राजरेखा) ગોભતી કળા
रायवसिय त्रि० (राजवशिक) રાજવંશમા ઉત્પન્ન થયેલ, રાજવંશી
रायवर पु० (राजवर) પ્રધાન રાજા, શ્રેષ્ઠ રાજા, ચક્રવર્તી
रायवल्ली स्त्री० (राजवल्ली) સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત
रायवेट्ठि स्त्री० (राजवेष्टि) રાજાની વેઠ
रायसद्दूल पु० (राजशार्दूल) ચક્રવર્તી રાજા, શ્રેષ્ઠ રાજા
रायसिरी स्त्री० (राजश्री) રાજ લક્ષ્મી (૨) એ નામની ચમરેન્દ્રની અગ્રમહિષી, ગઈ ભવની પૂર્વભવની માતા
रायहंस पु० (राजहंस) હંસ પક્ષીની એક જાત
रायहाणी स्त्री० (राजधानी) રાજધાની, તખ્ત શહેર, પાટનગર
रायाराम पु० (राजाराम) એ નામના એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક
रायाराय पु० (राजाराज) એ નામના એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક, રાજર્ષિ
राल पु० न० (राल) એ નામનુ એક ધાન્ય
रावण पु० (रावण) ૮ મા પ્રતિવાસુદેવનુ નામ (૨) ગુલ્મ વિશેષ
रासग त्रि० (रासक) રાસડા ગાનાર
रासि पु० स्त्री० (राशि) સમૂહ, ઢગલો (૨) મેષ, વૃષ આદિ ૧૨ રાશિ (૩) કર્મ વિશેષ (૪) ગણિતવિશેષ, ત્રિરાશિ, પંચરાશિ વગેરે
रासिकड त्रि० (राशीकृत) ઢગલો કરેલ
रासिबद्ध न० (राशिबद्ध) દૃષ્ટિવાદાન્તર્ગત સિદ્ધ શ્રેણી પરિકર્મનો છઠ્ઠો ભેદ
रासीजुम्म न० (राशियुग्म) સમગરાશિવિશેષ
रासीजुम्मकडजुम्म न० (राशियुग्मकृतयुग्म) જે રાશિમાથી ચાર ચાર બાદ કરતા અંતે ચાર વધે તે સખ્યા
रासीजुम्मकलिओग पु० (राशियुग्मकल्योज) જે રાશિમાથી ચાર ચારના થોક કાઢતા અંતે એક વધે તે રાશિ-સખ્યા
रासीजुम्मतेओग पु० (राशियुग्मत्र्योज) જે રાશિમાથી ચાર ચાર કાઢતા ત્રણ વધે તે સખ્યા
रासीजुम्मदावरजुम्म न० (राशियुग्मद्वापरयुग्म) જે રાશિમાથી ચાર ચાર કાઢતા બે વધે તે સખ્યા
रासीजुम्मसय न० (राशियुग्मशत) ભગવતી સૂત્રના ૪૧ મા શતકનુ નામ
राहावेह पु० (राधावेध) ઉપર ટાંગેલી પુતળીની આંખને બાણથી વિંધવી તે
राहावेहग त्रि० (राधावेधक) રાધાવેધ સાધનાર, પુતળીને વિંધનાર
राहु पु० (राहु) રાહુ નામનો ગ્રહ
राहुगय न० (राहुगत) રાહુ ચંદ્ર અથવા સૂર્યને આવરે તે સમય, ગ્રહણ વેળા
राहुहय न० (राहुहत) જે નક્ષત્રમા ગ્રહણ થયેલ હોય તે નક્ષત્ર
रिउ त्रि० (ऋजु) સરળ, સીધુ
रिउ स्त्री० (ऋच्) ઋચા
रिउ पु० (रिपु) રિપુ, શત્રુ
रिउ पु० (ऋतु) વસંત ગ્રીષ્મ વિગેરે ઋતુ (૨) સ્ત્રીને ઋતુધર્મ આવે તે
रिउकाल पु० (ऋतुकाल) સ્ત્રીને ઋતુ આવવાનો સમય
रिउमइ स्त्री० (ऋजुमति) મન પર્યવ જ્ઞાનનો પ્રથમ ભેદ
रिउमास पु० (ऋतुमास) બરાબર ત્રીશ દિવસનો માસ
रिउव्वेद / **रिउव्वेय** पु० (ऋग्वेद) પ્રસિદ્ધ ધર્મગ્રન્થ, ચાર વેદમાનો એક વેદ
रिउसुत्त पु० (ऋजुसूत्र) નય વિશેષ
रिंगिअ न० (रिङ्गित) ઘોળાતા સ્વરે ગાવુતે
रिंछोलि स्त्री० (   ) પંક્તિ, હાર

रिक्ख न० (ऋक्ष) નક્ષત્ર
रिगिसगिगा स्त्री० (रिगिसङ्गिका) વાદ્યવિશેષ
रिज्जु स्त्री० (ऋच्) જુઓ " રિઉ " શબ્દ
रिज्जु त्रि० (ऋजु) જુઓ " રિઉ " શબ્દ
रिट्ठ त्रि० (अरिष्ट) રત્નવિશેષ (૨) વનસ્પતિ વિશેષ (૩) એક વિમાનનો પ્રસ્તર (૪) લોકાન્તિક દેવ વિશેષ, દેવતાની એક જાત (૫) જમ્બૂદ્વીપના ભરતમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર બારમા ચક્રવર્તી (૬) કાકાદિ પક્ષી (૭) વિલબ તથા પ્રભજન ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ (૮) પુ० ન० ફળ વિશેષ, અરીઠા
रिट्ठकंड पु० (रिष्टकाण्ड) ખરકાણ્ડનો સોળમો વિભાગ
रिट्ठग न० (रिष्टक) અરીઠાનુ ફૂલ (૨) પુ० દ્રોણ કાગડો (૩) ન० રત્ન વિશેષ
रिट्ठनेमि पु० (अरिष्टनेमि) નેમિનાથજીનુ અપર નામ
रिट्ठपुरा स्त्री० (रिष्टपुरी) કચ્છગાવતી વિજયની મુખ્ય નગરી
रिट्ठय न० (रिष्टक) એક જાતનુ રત્ન
रिट्ठविमाणपत्थड पु० (रिष्टविमानप्रस्तर) બ્રહ્મલોકના ત્રીજા પ્રસ્તરમા આવેલ કૃષ્ણરાજી વિમાનનો ત્રીજો પ્રસ્તર
रिट्ठा स्त्री० (रिष्टा) પાચમી નરકનુ નામ (૨) મહાકચ્છા વિજયની મુખ્ય નગરી
रिट्ठाभ पु० न० (रिष्टाभ) રિષ્ટાનામક વૃક્ષની મદિરા (૨) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક લોકાતિક વિમાન
रिट्ठि पु० (रिष्टि) આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન
रिण न० (ऋण) દેવુ, કરજ
रिते अ० (ऋते) વિના, સિવાય રહિત
रित्त त्रि० (रिक्त) ખાલી ખાલી (૨) તુચ્છ અભાવ
रिद्द त्रि० (ऋद्ध) સમૃદ્ધિવાળુ ઐશ્વર્યયુક્ત

रिद्धि स्त्री० (ऋद्धि) સમૃદ્ધિ, ધન, પૈસો
रिभित } **रिभिय** } न० (रिभित) સ્વરઘોલન, ફકમા સ્વરની ખરાટી પડે તે (૨) નાટકનો એક ભેદ, ૩૨ નાટકમાનુ ૨૬ મુ નાટક
रिय न० (ऋत) ગમન (૨) સત્ય
रिया स्त्री० (ईर्या) ઇર્યાસમિતિ, યતના પૂર્વક ચાલવુ તે
रिवु पु० (रिपु) શત્રુ, રિપુ
रिसभ पु० (ऋषभ) સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત (૨) સાત સ્વરમાનો બીજો સ્વર (૩) ૨૮ મુ મુહૂર્ત
रिसभा स्त्री० (ऋषभा) ઋષભ નામની શાશ્વતી પ્રતિમા
रिसह पु० (ऋषभ) સાત સ્વરમાનો બીજો સ્વર (૨) ૨૮ મુ મુહૂર્ત (૩) ચામડાનો પાટો (૪) શ્રી ઋષભદેવ સ્વામી, ચાલુ ચોવીસીના પ્રથમ તીર્થંકર
रिसहनाराय न० (ऋषभनाराच) જે હાડ બધારણમા મર્કટબધ અને ઉપર પાટો હોય તે, છ સઘયણમાનુ બીજુ (૨) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ઋષભનારાચ સઘયણ પામે
रिसि पु० (ऋषि) ઋષિ, મુનિ, મહાત્મા
रीढा स्त्री० (रीढा) દેવના મશ્કરી
रीया स्त्री० न० (ईर्या) જુઓ " રિયા " શબ્દ
रीरिय न० (रीरिक) પિત્તળ
रुअ न० (रुत) કપાસ, રૂ (૨) શબ્દ કરવો તે
रुअक पु० (रुचक) દિશાકુમારીના નિવાસ સ્થાનરૂપ એક પર્વત
रुअग पु० (रुचक) અગીયારમા દ્વીપ અને ૧૧ મા સમુદ્રનુ નામ (૨) મણિ પ્રભા

रुअगकूड पुं० (रुचककूट) નન્દનવનના નવ કૂટમાનું છઠ્ઠું શિખર (૨) નિષધ પર્વતના નવ કૂટમાનું નવમું કૂટ

रुअगप्पभ न० (रुचकप्रभ) મહાહિમવન્ત પર્વતનું એક શિખર

रुअगवर पुं० (रुचकवर) એ નામનો એક પર્વત (૨) એ નામનો એક સમુદ્ર (૩) રૂચકવર સમુદ્રના એક અધિષ્ઠાયક દેવ

रुइ स्त्री० (रुचि) લાગણી, ઈચ્છા (૨) શ્રદ્ધા, ધર્મપ્રેમ

रुइय न० (रुदित) રતિક્રીડા સમયે માનિની સ્ત્રીનો રતિ કલહાદિ શબ્દ (૨) ગીતની એક સમાન રૂપવાળી જાત

रुइर त्रि० (रुचिर) સુન્દર, સરસ, મનગમતું

रुइल त्रि० (रुचिर) સુંદર, મનોહર (૨) પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન (૩) દશમા દેવલોકનું વીશ સાગરોપમની સ્થિતિવાળું એક વિમાન

रुइल्ल न० (रुचिर) એક દેવવિમાન

रुइलकंत न० (रुचिरकान्त) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइलकूड न० (रुचिरकूट) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइलज्झय पुं० (रुचिरध्वज) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइलप्पभ पुं० (रुचिरप्रभ) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइललेस्स पुं० (रुचिरलेश्य) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइलवण्ण न० (रुचिरवर्ण) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइलसिंग पुं० (रुचिरशृङ्ग) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइलसिद्ध पुं० (रुचिरसिद्ध) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइलावत्त पुं० (रुचिरावर्त) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન

रुइलुत्तरवडिंसग. पुं० (रुचिरोत्तरावतंसक) એ નામનું પાચમા દેવલોકનું એક વિમાન.

रुटणा स्त्री० (रटना) રોવાના જેવો શબ્દ (૨) અવજ્ઞા, અપમાન

रुटणिया स्त्री० (रटनिका) રોવાની ક્રિયા

रुंद त्रि० ( ) વિસ્તીર્ણ, વિશાળ

रुंघंतिया स्त्री० (रुन्धन्तिका) ચોખા વિગેરે ધાન્યના ફોતરા કાઢનારી

रुपण न० (रोपण) રોપવું, વાવવું

रुभण न० (रोधन) રોકવું, અટકાવવું

रुक्ख न० (रुक्ष) લુખું, લુખેસ્વરે ગવાતું (૨) રૂક્ષસ્પર્શનામકર્મ કે જેના ઉદયથી જીવ રાખ જેવું લુખું શરીર પામે

रुक्ख पुं० न० (वृक्ष) વૃક્ષ, ઝાડ (૨) સયમ, વિરતિ

रुक्खमूलिअ पुं० (वृक्षमूलिक) વૃક્ષના મૂળમા રહેનાર તાપસનો એક વર્ગ

रुट्ठ त्रि० (रुष्ट) ગુસ્સે થયેલ, ક્રોધે ભરાયેલ

रुयण न० (रुदित) રૂદન કરવું, આસુ ખેરવા

रुत्त त्रि० (रुष्ट) ગુસ્સે થયેલ

रुद्द त्रि० (रुद्र) ભયંકર કાર્ય કરનાર, ભીષણ સ્વભાવવાળું, (૨) પુ० ન० રૌદ્રધ્યાન, પરનું અનિષ્ટ ચિંતવવું તે, ક્રૂર કાર્ય કરવું તે (૩) રૂદ્રની પ્રતિમા (૪) શિવનો મહોત્સવ (૫) પ્રથમ મુહૂર્તનું નામ (૬) ચોથા બળદેવ તથા ચોથા વાસુદેવના પિતા (૭) આર્દ્રા નક્ષત્રનો સ્વામી દેવતા (૮) રૂદ્રદેવ, શંકર; મહાદેવ (૯) પંદર પરમાધામી પૈકી પાચમા પરમાધામી

रुद्दज्झाण न० (रुद्रध्यान) રૂદ્રધ્યાન, પરનું અનિષ્ટ ચિંતવનું, ક્રૂરતા ગણવી તે, ચાર ધ્યાનમાનું એક

रुद्ध त्रि० (रुद्ध) રોકેલ, અ...

रुधिर न० (रुधिर) લોહી, રક્ત
रुप्प न० (रूप्य) ચાદી, રૂપુ (૨) ૮૮ ગ્રહમાના ૨૭ મા ગ્રહનુ નામ
रुप्प त्रि० (रौप्य) ચાદીનુ
रुप्पकूलप्पवाय पु० (रूप्यकूलप्रपात) દ્રહ વિશેષ
रुप्पकूला स्त्री० (रूप्यकूला) રૂકિમ પર્વતના મહાપુડરીક દ્રહના ઉત્તર તોરણે થઇ હિરણ્યવય ક્ષેત્રમા વહેતી એક નદી (૨) એક દેવી (૩) પુ૦ રૂકિમ પર્વતનુ એક કૂટ
रुप्पकूलाकूड पु० (रूप्यकूलाकूट) રૂપી પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ છઠ્ઠુ કૂટ
रुप्पसुगंध पु० (रूप्यसुगंध) વનસ્પતિ વિશેષ
रुप्पाभास पु० (रूप्याभास) રૂપાભાસ નામનો એક ગ્રહ
रुप्पि पु० (रुक्मिन्) મેરૂની ઉત્તરે એરણ્યવત ક્ષેત્રની મર્યાદા કરનાર રૂકિમ પર્વત (૨) કોડીન નગરનો રાજા (૩) કુણાલ દેશનો રાજા (૪) એ નામનો એક ગ્રહ (૫) ૧૭ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વ ભવનુ નામ (૬) દેવ વિશેષ (૭) રૂકિમ પર્વતનુ એક કૂટ
रुप्पिकूड पु० (रुक्मिकूट) રૂકિમ પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ બીજુ કૂટ
रुप्पिणी स्त्री० (रुक्मिणी) અતગડ સૂત્રના પાચમા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવની માનીતી રાણી
रुय न० (रुत) કપાસ, રૂ (૨) રૂનુ બનાવેલ વસ્ત્ર (૩) પક્ષીનો શબ્દ
रुय पु० (रुय) એક લોકપાળ
रुयइंद पु० (रुचेन्द्र) રૂચકેન્દ્ર નામનો ઉત્પાત પર્વત, અસુરકુમાર દેવતાને વિશ્રાન્તિ લેવાનો પર્વત
रुयकंत पु० (रुपकान्त) પૂર્ણભદ્ર અને વિશિષ્ટ નામના ઇન્દ્રના એક લોકપાળ
रुयकंता स्त्री० (रुपकान्ता) ભૂતાનન્દ નામના ઇન્દ્રની એક અગ્રમહિષી
रुयग पु० (रुचक) મણિ, રત્ન (૨) ગ્રીવાનુ એક સુન્દર આભૂષણ (૩) त्रि० પ્રીતિકારક, મનોહર (૪) રૂચક નામનો એક દ્વીપ (૫) નિષધ પર્વતનુ એક શિખર (૬) મેરૂના મધ્ય ભાગમા આવેલ આઠ રૂચક પ્રદેશ કે જ્યાથી દિશાઓની શરૂઆત થાય છે
रुयगवडिंसअ न० (रुचकावतंसक) એ નામનુ એક ભવન
रुयगवर पु० (रुचकवर) એ નામનો એક દ્વીપ તથા સમુદ્ર (૨) રૂચકવર સમુદ્રના દેવતાનુ નામ (૩) રૂચક દ્વીપને ફરતો રૂચકવર નામનો પર્વત
रुयगवरदीव पु० (रुचकवरद्वीप) ૧૩ મો રૂચકવર દ્વીપ
रुयगवरभद्द पु० (रुचकवरभद्र) રૂચકવર દ્વીપના દેવતાનુ નામ
रुयगवरमहावर पु० (रुचकवरमहावर) રૂચકવર સમુદ્રના દેવતાનુ નામ
रुयगवरोद पु० (रुचकवरोद) રૂચકવરોદ નામનો સમુદ્ર
रुयगवरोभास पु० (रुचकवरावभास) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર
रुयगवरोभासभद्द पु० (रुचकवरावभासभद्र) રૂચકવરાવભાસ નામા દ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ
रुयगवरोभासमहाभद्द पु० (रुचकवरावभासमहाभद्र) એ નામનો રૂચકવરોભાસ દ્વીપનો દેવતા
रुयगवरोभासमहावर पु० (रुचकवरावभासमहावर) રૂચકવરાવભાસ સમુદ્રના દેવતાનુ નામ
रुयगवरोभासवर पु० (रुचकवरावभासवर) રૂચકવરાવભાસ સમુદ્રના અધિપતિ દેવતાનુ નામ,

रुयगावई स्त्री० (रुचकावती) એક ઇન્દ્રાણી
रुयगिंद पु० (रुचकेन्द्र) ચમરેન્દ્રનો રૂચકેન્દ નામનો ઉત્પાત પર્વત (૨) રત્ન વિશેષ
रुयगोद पु० (रुचकोद) સમુદ્ર વિશેષ
रुयय पु० (रुचक) મેરૂના મધ્ય ભાગમાના આઠ રૂચક પ્રદેશ (૨) રૂચક નામનો દ્વીપ તથા સમુદ્ર (૩) રૂચક નામના તેરમા દ્વીપમા પ્રાકારને આકારે ૮૫ હજાર યોજનની ઉંચાઇનો મંડળરૂપે રહેલો પર્વત
रुयरिभिय पु० (रुतरिभित) પક્ષીઓનો મનોહર શબ્દ
रुरु पु० (रुरु) મૃગની એક જાત (૨) વનસ્પતિ વિશેષ (૩) અનાર્ય દેશ વિશે૧
रुह त्रि० (रुह) ફરી ઉત્પન્ન થનાર, પુનર્જન્મ લેનાર
रुहा स्त्री० (रुहा) વનસ્પતિ વિશેષ
रुहिर न० (रुधिर) રૂધિર, રક્ત, લોહી
रुहिरवुट्ठि स्त्री० (रुधिरवृष्टि) લોહીની વૃષ્ટિનુ શુભાશુભ જાણવાની વિદ્યા
रुअगावई स्त्री० (रुचकावती) મધ્યમ રૂચક ઉપર વસનારી એક દિશાકુમારી
रूआदेवी स्त्री० (रूपादेवी) એ નામની એક દેવી, ભૂતાનેન્દ્રની અગ્રમહિષી
रूआसिआ स्त्री० (रूपासिका) મધ્યરૂચક પર્વત ઉપર વસનારી એ નામની એક દિશાકુમારી
रूढ त्रि० (रूढ) ઘણા કાળથી પ્રસિદ્ધ થયેલ (૨) ઉગી નિકળેલ, અંકુર અવસ્થાને પામેલ
रूढा स्त्री० (रूढा) બીજની ઉત્પત્તિરૂપ અંકુરાવસ્થા
रूप पु० न० (रूप) રૂપ, સૌંદર્ય
रूपि पु० (रुक्मिन्) રમ્યકવાસ ક્ષેત્ર અને ઐરણ્યવય ક્ષેત્રનો જુદુ પાડી મર્યાદા બાંધનાર વર્ષધર પર્વત

रूय. पु० (रूप) દ્વીપકુમારના ઇન્દ્ર પૂર્ણ તથા વશિષ્ટના લોકપાળનુ નામ
रूयंस पु० (रूपांश) પૂર્ણ તથા વશિષ્ટ ઇંદ્રના લોકપાળનુ નામ
रूयंसा स्त्री० (रूपांशा) ભૂતાનેન્દ્રની દ્વિતીયા અગ્રમહિષીનુ નામ (૨) એક દિશાકુમારી દેવી
रूयकंत पु० (रूपकान्त) પૂર્ણ તથા વશિષ્ટ ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ
रूयकंता स्त्री० (रूपकान्ता) રૂપકાન્તા દેવી (૨) ભૂતાનેન્દ્રની પાચમી અગ્રમહિષી
रूयग पु० (रूपक) એક ગૃહસ્થ (૨) રૂપા દેવીનુ સિંહાસન
रूयगवडिसय न० (रूपकावतंसक) રૂપાદેવીનુ ભવન
रूयगसिंहासण न० (रूपकसिंहासन) રૂપક નામનુ સિંહાસન
रूयगसिरी स्त्री० (रूपकश्री) રૂપકશ્રી નામની સ્ત્રી
रूयगावई स्त्री० (रूपकावती) ભૂતાનેન્દ્રની ત્રીજી અગ્રમહિષી
रूयगाहावइ पु० (रूपगाथापति) રૂપ નામનો ગાથાપતિ-ગૃહસ્થ
रूयप्पभ पु० (रूपप्रभ) દ્વીપકુમારના ઇન્દ્ર પૂર્ણ તથા વશિષ્ટના લોકપાળનુ નામ
रूयप्पभा स्त्री० (रूपप्रभा) ભૂતાનેન્દ્રની છઠ્ઠી અગ્રમહિષીનુ નામ (૨) એક દિશાકુમારી દેવી
रूयवई स्त्री० (रूपवती) સુરૂપેન્દ્રની રૂપવતી નામની અગ્રમહિષી
रूयसीह पु० (रूपसिंह) દ્વીપકુમારના ઇન્દ્ર પૂર્ણ તથા વશિષ્ટના લોકપાળનુ નામ
रूया स्त्री० (रूपा) ભૂતાનેન્દ્રની પ્રથમ અગ્રમહિષીનુ નામ (૨) રૂપ ગાથાપતિની કન્યાનુ નામ

रूयार पु० (रूअकार) રૂપ આલેખનાર, ચિતારો
रूयावई स्त्री० (रूपवती) એક દિશાકુમારી દેવી
रूव पु० न० (रूप) રૂપ, વર્ણ, કાન્તિ (૨) શરીરનો દેખાવ (૩) મૂર્તવસ્તુ, રૂપી પદાર્થ (૪) રૂપ પરાવર્તનની કળા (૫) સ્વરૂપ (૬) એક (૭) સ્વભાવ
रूवधर त्रि० (रूपधर) બાહ્યનિગ્ર-સ્ત્રે કરણાદિરૂપ ધારણ કરનાર, વેષધારી
रूवसा स्त्री० (रूपाशा) મધ્યમરૂચક પર્વત ઉપર વસનારી ચાર દિશાકુમારીમાંની બીજી
रूवग पु० न० (रूपक) આકૃતિ, ચિત્ર, પ્રતિબિંબ (૨) સોનુરૂપુ
रूवग पुं० (रूप्यक) રૂપીયો, સિક્કો
रूवगय त्रि० (रूपगत) મૂર્તદ્રવ્ય, રૂપી પદાર્થ
रूवगावती स्त्री० (रूपकावती) મધ્યમરૂચક પર્વત ઉપર વસનારી ચાર દિશાકુમારીઓમાંની ચોથી
रूवतेण पु० (रूपस्तेन) રૂપનો ચોર, ગુણ ન હોય છતા ગુણનો દેખાવ કરે તે
रूवपरियारग पु० (रूपपरिचारक) રૂપને જોવા માત્રથી વિષયતૃપ્તિ કરનાર
रूवपरियारणा स्त्री० (रूपपरिचारणा) રૂપ જોઈને વિષયતૃપ્તિ કરવી તે
रूववई स्त्री० (रूपवती) રૂપાળી સ્ત્રી (૨) રૂપવતી દેવી (૩) ભૂતના ઇન્દ્ર સુરૂપની અગ્રમહિષી (૪) એક દિશાકુમારી મહત્તરિકા
रूवा स्त्री० (रूपा) મધ્યમરૂચક પર્વત ઉપર રહેનારી ચાર દિશાકુમારીઓમાંની પહેલી
रूवावई स्त्री० (रूपावती) એ નામની અર્હત ભગવાનની નાળ કાપનારી એક દિશાકુમારી
रूवि त्रि० (रूपिन्) રૂપવાળુ, રૂપી પદાર્થ (૨) ગુરુ૦ વિશેષ
रूविदव्व न० (रूपिद्रव्य) રૂપવાળુ દ્રવ્ય, રૂપી પદાર્થ
रूवी स्त्री० (रूपिणी) રૂપવાળી સ્ત્રી (૨) ધોળો આકડો
रेकार पु० (रकार) રે–અરે એવા તિરસ્કારનુ વચન
रेणा स्त्री० (रेणा) સ્થૂલિભદ્રની બહેન, એક જૈન સાધ્વી
रेणु पु० स्त्री० (रेणु) ધૂળ, રજ, રેતી
रेणुया स्त्री० (रेणुका) એ નામની એક સાધારણ વનસ્પતિ (૨) ઔષધિ વિશેષ
रेयग पु० (रेचक) સગીતાનુસાર સ્વરની ગતિ વિશેષ
रेवइय न० (रैवतिक) એ નામનુ એક ઉદ્યાન
रेवई स्त्री० (रेवती) બળદેવની રાણી (૨) એક નક્ષત્રનુ નામ (૩) રેવતી ગાથા પાતણી કે જેણીએ મહાવીર સ્વામીને બીજોરાપાક ઉત્કૃષ્ટ ભાવે વ્હોરાવવાથી તીર્થંકર નામગોત્ર ઉપાર્જન કર્યુ (૪) મહાવીરસ્વામીના દશ શ્રાવકમાના આઠમા મહાશતક શ્રાવકની સ્ત્રી
रेवतग पु० (रैवतक) ગિરનાર પર્વત
रेवती स्त्री० (रेवती) જુઓ "રેવઈ" શબ્દ
रेवतीनक्खत्त न० (रेवतीनक्षत्र) આર્યનાગ હસ્તિના શિષ્યનુ નામ
रेवय पु० (रैवत) ધૈવત નામે સાત સ્વર માંનો છઠ્ઠો સ્વર (૨) સોરઠમા આવેલ ગિરનાર પર્વત
रेवयपव्वय पु (रैवतपर्वत) ગિરનાર પર્વત
रेहा स्त्री० (रेखा) લીટી, પંક્તિ

रोश्रणागिरिकूड पु० (रोचनगिरिकूट) भद्रसाल वनना आठ दिग्हस्ति कूटमानुं आठमु कूट
रोइय त्रि० (रोचित) रुचेलु, सारु लागेलु
रोइयावसाण न० (रोचितावसान) गीतना चार प्रकारमानो अन्तिम प्रकार
रोग पु० (रोग) रोग, व्याधि (२) रोगनो परिषह
रोगि त्रि० (रोगिन्) रोगी, व्याधिपीडित
रोगिणिया स्त्री० (रोगिणिका) रोगना कारणथी लीधेली दीक्षा
रोज्झ पु० ( ) रोझ नामनु जगली पशु
रोट्ट पु० न० (लोट्ट) लोट, चोखा वगेरेनो आटो
रोद्द पु० (रौद्र) नव रसमानो एक रौद्र रस, क्रोध प्रकृतिवाळो एक रस, (२) प्रथम मुहूर्तनु नाम (३) त्रीजा बळदेवना पितानु नाम (४) त्रि० दारुण, भयकर (५) न० ध्यान विशेष
रोद्दज्झाण न० (रौद्रध्यान) अन्य जीवोने मारवानो विचार करवो ते, रुद्रध्यान
रोम पु० न० (रोमन्) रोम, रुवाडा, बाल, केश (२) रोम नामनो एक देश (३) त्रि० ते देशमा रहेनार
रोमंच पु० (रोमाञ्च) रोमाच, रोमराजी
रोमक पु० (रोमक) उत्तर भरतमानो एक अनार्य देश (२) त्रि० ते देशमा रहेनार
रोमकूव पु० (रोमकूप) रोमराजि, वाळनु छिद्र
रोमराइ स्त्री० (रोमराजि) रोमनी पक्ति
रोमालोण न० (रुमालवण) खाणथी उत्पन्न थतु मीठु
रोमाहार पु० (रोमाहार) रोमगळथी हवा वगेरेमाथी आहार लेवो ते

रोय पु० (रोग) ज्वरादि व्याधि, रोग
रोयग न० (रोचक) रोचक नामनु समकित के जेमा अनुष्ठान प्रत्ये श्रद्धा मात्र रहे पण अनुष्ठान थई शके नहि
रोर पु० (रोर) चोथी नरकनो एक नरकावासो (२) त्रि० दारुण, भयकर
रोरुश्र पु० (रोरुक) सातमा नरकनो एक नरकावासो (२) चोथी नरकभूमिनो एक नरकावासो
रोविंदश्र पु० (रोविंदक) गीतनो एक प्रकार
रोविय त्रि० (रोपित) रोपेलु, वावेलु
रोस पु० (रोष) रोष, क्रोध
रोसण न० (रोषण) रुसणु, क्रोधे भरावु
रोसि त्रि० (रोषिन्) क्रोधी, क्रोध करनार
रोह पु० (रोध) घेरो घालवो
रोह पु० (रोह) ए नामना एक मुनि, (२) गोशाळानो चोथो प्रौढ परिहार
रोहगुत्त पु० (रोहगुप्त) रोहगुप्त नामे श्री गुप्ताचार्यना शिष्य (२) आर्य सुहस्तीना शिष्य (३) आर्य महागिरिना शिष्य
रोहण न० (रोहण) उत्पत्ति
रोहिअसदीव पु० (रोहितांशद्वीप) रोहितांश प्रपातकुडनी वच्चेनो द्वीप
रोहिअसप्पवायकुंड पु० (रोहितांशप्रपातकुंड) रोहितांश नदीनो जेमा धरेडो पडे छे ते कुड
रोहिअसा स्त्री० (रोहितांशा) क्षुल्लहिमवतना पद्मद्रहना उत्तर दिशामाथी नीकळी हेमवय क्षेत्रमा थइ लवण समुद्रने मळती एक नदी
रोहिअदीव पु० (रोहिताद्वीप) रोहिता-प्रपात कुडनी वच्चेनो द्वीप
रोहिअप्पयायकुंड पु० (रोहिताप्रपातकुंड) जेमा रोहिता नदीनो धरेडो पडे छे ते कुड

रोहिआ स्त्री० (रोहिता) રોહિતા નદી જે હેમવય ક્ષેત્રમા પૂર્વે તરફ લવણ સમુદ્રને મળે છે તે
रोहिडग न० (रोहितक) રોહિતક નામનુ એક નગર.
रोहिणिदास पु० (रोहिणीदास) રોહિણીદાસ નામે કોઇ માણસ
रोहिणिदिन्न पु० (रोहिणीदत्त) એ નામનો એક પુરૂષ
रोहिणिदेव पु० (रोहिणीदेव) એ નામનો એક માણસ
रोहिणिय पु० (रौहिणेय) રોહિણી નક્ષત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ (२) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત
रोहिणिया स्त्री० (रोहिणिका) ધનશેઠના ચોથા દીકરા–ધનરક્ષિતની વહુનુ નામ
रोहिणिरक्खिअ पु० (रोहिणीरक्षित) એ નામનો કોઇ પુરૂષ
रोहिणिसम्म पु० (रोहिणीशमन्) એ નામનો કોઇ પુરૂષ
रोहिणिसेण पु० (रोहिणासेन) એ નામનો પુરૂષ
रोहिणी स्त्री० (रोहिणी) કિંપુરૂષના ઇન્દ્ર-સુપુરૂષની પહેલી અગ્રમહિષી (२) પહેલા દેવલોકના ઇન્દ્ર શક્રના લોકપાળની પહેલી અગ્રમહિષી (३) સૌધર્મના ઇન્દ્રની ચોથી અગ્રમહિષી (४) એક દેવી (५) નવમા બળદેવની માતાનુ નામ (६) એક જાતની કડવી ધાન (७) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખડમા થનાર ૧૫ મા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનુ નામ (८) એ નામનુ નક્ષત્ર (९) ધનરક્ષિતની સ્ત્રીનુ નામ (१०) રોહિણીના દૃષ્ટાતવાળુ જ્ઞાતાસૂત્રનુ સાતમુ અધ્યયન
रोहिय न० पु० (रोहित) તૃણ વિશેષ (२) એક જાતનુ માછલુ (३) એક દ્વીપ (४) त्रि० રૂઝાઇ ગયેલુ (५) પ્રગટ થયેલ
रोहियंस न० (रोहितांश) એ નામની એક પર્વગ વનસ્પતિ (२) पु० એ નામનો એક દ્વીપ
रोहियंसकूड पु० (रोहितांशकूट) ચુલ્લહિમવત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનુ ૭ મુ કૂટ
रोहियंसा स्त्री० (रोहितांशा) એ નામની એક નદી
रोहियंसापवाय पु० (रोहितांशाप्रपात) એ નામનો એક દ્રહ
रोहियकूड पु० (रोहितकूट) મહાહિમવત પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ ચોથુ કૂટ
रोहियग न० (रोहितक) જુઓ "રોહિડગ" શબ્દ
रोहियप्पवाय पु० (रोहिताप्रपात) એ નામનો એક દ્રહ
रोहिया स्त्री० (रोहिता) મહાહિમવત પર્વતના મહાપદ્મ દ્રહમાથી નીકળતી એક નદી

ल

लइणी स्त्री० (   ) વતા વેલ
लइय त्रि० (लग्नि) લાગેલુ, ચોટેલુ (२) પહેરેલુ ધારણ કરેલુ
लउड पु० (लकुट) લાકડી, લાકડુ, દડો
लउडया स्त्री० (लकुटिका) લાકડી

लउडसाइ त्रि० (लकुटशायिन्) લકુટાસને સુનાર, પગની પેની અને મસ્તક જમીનને લગાડી બાકીનુ શરીર ચત્તુ અધર રાખી સુનાર

लउय पु० (लकुच) એ નામનુ બહુબીજવાળુ એક વૃક્ષ

लउस पु० (लकुश) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) ત્રિ૦ તે દેશમા રહેનાર

लउसिया स्त्री० (लकुशिका) લકુશ નામના અનાર્ય દેશમા જન્મેલ દાસી

लख पु० स्त्री० (लङ्ख) વાસ ઉપર ચઢનાર નટલોક, વાસ ઉપર ચઢી ખેલ કરનાર

लखिया स्त्री० (लङ्खिका) વાસ ઉપર ચઢતી વખતે નટડી ઢીંચણ સુધી લાબી ચડ્ડી પહેરે છે તે

लगलिय त्रि० (लाङ्गलिक) કંઠમા સોનાનો હળ ધરનાર

लंगल न० (लाङ्गूल) પુચ્છ (૨) એક પ્રકારનુ પુચ્છડાવાળુ માછલુ

लघण } **लघन** } न० (लङ्घन) ઉલ્લંઘન કરવુ

लचन न० (लाञ्चन) } **लचा** स्त्री० (लञ्चा) } લાચ, રૂશવત

लछ पु० (लञ्छ) ચોરોની એક જાતિ

लछण न० (लाञ्छन) નિશાની, ચિહ્ન

लछिय त्रि० (लाञ्छित) લાછન લાગેલુ (૨) છાણ વગેરેથી લિપીને મોઢુ જડેલુ

लतक } **लंतग** } **लतय** } पु० (लान्तक) છઠ્ઠો દેવલોક (૨) છઠ્ઠા દેવલોકના દેવતા (૩) છઠ્ઠા દેવલોકનો ઇન્દ્ર (૪) એ નામનુ એક વિમાન

लंद पु० न० (लन्द) કાળ, સમય

लब पु० (लम्ब) આલંબન, ટેકો (૨) त्रि० લાબુ, દીર્ઘ

लबण न० (लम्बन) કનલ, કોળિયો

लबिगा स्त्री० (लम्बिका) પડછભ

लबिय त्रि० (लम्बित) લાબુ કરેલુ (૨) पु० ઝાડની શાખામા લટકવાનો અભિગ્રહ ધરનાર વાનપ્રસ્થનો એક વર્ગ

लबुत्तर पु० स्त्री० (लम्बोत्तर) નાભિથી ઉપર અને ઘુટણથી ઉચે ચોલપટ્ટ પહેરી કાઉસગ્ગ કરનાથી લાગતો કાઉસગ્ગનો આઠમો દોષ

लबूसग न० (लम्बूसक) માળાનુ ઝુમખુ (૨) આભૂષણ વિશેષ

लबोट्ठ त्रि० (लम्बोष्ठ) લાબા હોઠવાળો

लबोदर पु० (लम्बोदर) જેનુ લાબુ ઉદર હોય તે, ગણેશ

लभ पु० (लाभ) લાભ, પ્રાપ્તિ

लक्ख न० (लक्ष्य) નિશાન, લક્ષ્ય (૨) લક્ષણ કરવા યોગ્ય, જ્ઞાનાદિ (૩) મિસ, બહાનુ

लक्ख न० (लक्ष) લાખની સખ્યા

लक्खण पु० (लक्ष्मण) દશરથ રાજાના પુત્ર

लक्खण पु० न० (लक्षण) સ્વસ્તિકાદિ શરીરના શુભાશુભ લક્ષણ (૨) ચિહ્ન, લિંગ (૩) શુભાશુભ લક્ષણ જાણવાનુ શાસ્ત્ર, અષ્ટાગનિમિત્ત શાસ્ત્રમાનુ એક, સામુદ્રિક શાસ્ત્ર (૪) છત્રચામરાદિના લક્ષણ (૫) ઉપયોગ (૬) શબ્દની વ્યુત્પત્તિ (૭) અસાધારણ ધર્મ, અતિવ્યાપ્તિ, અવ્યાપ્તિ, અસભવ, એ ત્રણ દોષરહિત લક્ષણ (૮) મનુષ્ય, પશુ વગેરેના શુભાશુભ લક્ષણ જાણવાની કળા

लक्खणा स्त्री० (लक्ष्मणा) શ્રી કૃષ્ણની એક પટ્ટરાણી (૨) અતગડસૂત્રના પાચમા વર્ગના ચોથા અધ્યયનનુ નામ (૩) ૮ મા તીર્થંકરની માતા

लक्खपाग पु० (लक्षपाक) લાખ રૂપીયાના ખર્ચથી થતો એક જાતનો પાક

लक्खवाणिज्ज न० (लाक्षावाणिज्य) લાખનો વ્યાપાર કરવો તે પન્નર કર્માદાનમાનુ એક

लक्खा स्त्री० (लाक्षा) લાખ

लगड न० (लगड) વાંકુ લાકડુ

लगडसायि त्रि० (लगण्डशायिन्) વાંકા લાકડાની પેરે આસનવાળી સુનાર

लगड पु० (लकुट) લાકડી, મોટો

लगडसाइ त्रि० (लकुटशायिन्) લાકડીની પેરે માથુ અને પગની પેની જમીન ઉપર મુકી રોપભાગ અધર રાખી સુનાર

लगडसाइया स्त्री० (लकुटशायिनी) લાકડીની પેરે નકુટાસને સુનાર સ્ત્રી

लगडाइय त्रि० (लकुटायतिक) લાકડીની પેરે લાંબા થઈ સુનાર

लग्ग त्रि० (लग्न) લાગેલ, ચોટેલ (૨) મેષ, વૃષાદિ બાર લગ્ન

लघुपरक्कम पु० (लघुपराक्रम) ઈશાનેન્દ્રના પાયદળ લશ્કરનો અધિપતિ

लच्छण न० (लक्षण) ચિહ્ન

लच्छी स्त्री० (लक्ष्मी) લક્ષ્મીદેવી (૨) સુંદરતા, શોભા (૩) સંપત્તિ, ધન (૪) ચૂલહિમવંત પર્વતના પુંડરીક દ્રહની અધિષ્ઠાત્રી દેવી

लच्छीकूड पु० (लक्ष्मीकूट) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ સાતમુ કૂટ-શિખર

लच्छीमई स्त्री० (लक्ष्मीमती) છઠ્ઠા વાસુદેવની માતા (૨) ૧૧ મા ચક્રવર્તીની સ્ત્રી (રત્ન)

लच्छीवई स्त्री० (लक्ष्मीवती) દક્ષિણ દિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી આઠમાની પાંચમી દિશાકુમારી

लज्जणिज्ज } त्रि० (लज्जनीय) શરમાય
लज्जणिय } તેવુ

लज्जा स्त्री० (लज्जा) લાજ; શરમ (૨) સંયમ

लज्जालु त्रि० (लज्जालु) લજ્જાળુ,શરમાળ

लज्जावण त्रि० (लज्जन) શરમાળ કરનાર

लज्जाविय } त्रि० (लज्जित) શરમાયેલ
लज्जिय }

लज्जु त्रि० (लज्जालु) શરમાળ, લજ્જાળુ

लज्जु त्रि० (ऋजु) સંયમવાન્ (૨) સરળ

लज्जु स्त्री० (रज्जु) રસ્સી, દોરી (૨) त्रि० સરળ, સીધુ

लट्ठ त्रि० (लष्ट) સુંદર, રમણીય (૨) શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ (૩) न० કસુંબો

लट्ठदंत पु० (लष्टदन्त) લવણ સમુદ્રમા નવમો યોજન ઉપર આવેલ એક અંતરદ્વીપ (૨) त्रि० એ દ્વીપના મનુષ્ય (૩) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના સાતમા અધ્યયનનુ નામ (૪) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર

लट्ठि स्त्री० (यष्टि) લાકડી મોટી (૨) સંન્યાસીનુ એક ઉપકરણ

लट्ठिग्गाह त्रि० } (यष्टिग्राह) રાજાની
लट्ठिग्गाह } સ્વારીમા લાકડી લઈ ચાલનાર

लट्ठिया स्त्री० (यष्टिका) લાકડી

लडह त्रि० ( ) સુંદર, મનોહર

लड्डुग पु० (लड्डुक) લાડવા મોદક

लण्ह त्रि० (श्लक्ष्ण) ઘુટીને પાલીસ કરેલુ કોમળ

लता स्त्री० (लता) લતા વેલ

लतिआ स्त्री० (लतिका) વેલડી

लत्ता स्त्री० ( ) લાત મારવી

लत्तिया स्त्री० (लत्तिका) લાત પાટુ (૨) કાંશિયા, મંજીરા

लद्ध त्रि० (लब्ध) મેળવેલુ, પ્રાપ્ત કરેલુ

लद्धबाहु पु० (लब्धबाहु) દશમા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ

लद्धि स्त्री० (लब्धि) वीर्यान्तरायना क्षय के क्षयोपशमथी प्राप्त थती शक्ति (२) श्रुतज्ञानना आवरणनो क्षयोपशम (३) प्राप्ति, लाभ, मळवु (४) अहिंसा (५) योग्यता

लद्धिअक्खर न० (लब्ध्यक्षर) शब्दार्थना पर्यालोचनथी थतु श्रुतज्ञान, उपयोग-रूप भावश्रुतनो एक प्रकार

लद्धिया स्त्री० (लब्धिका) प्राप्ति

लप्पसिया स्त्री० ( ) लापसी

लय पु० (लय) वीणा वगाडना अंगुलीमा राखातु एक साधन (२) संबंध, आ-श्रय, मेळाप

लयण न० (लयन) तिरोभाव, लीन थवु ते (२) घर (३) पर्वतनी गुफा, भोयरु

लयसम पु० (लयसम) लय, वीणाना रागने अनुसारे गावु ते

लया स्त्री० (लता) लता, वेलडी (२) प्र-कार, भेद, (३) छडी, लाकडी

लयाघर न० (लतागृह) लतानु बनेलु घर, लतामंडप

लयाजुद्ध न० (लतायुद्ध) लताओथी युद्ध करवानी कळा

ललणा स्त्री० (ललना) रमण करावनारी स्त्री

ललाड न० (ललाट) कपाळ

ललिअ न० ( ) पासा प्रमुखथी चोपाट वगेरे रमवु ते, लीला, गम्मत

ललिइंदिय पु० (ललितेन्द्रिय) गर्भश्रीमत-राजपुत्रादिक

ललिय त्रि० (ललित) सुंदर, रमणीय (२) न० पांचमा बळदेवना त्रीजा पू-र्वभवनु नाम (३) अंग विन्यास विशेष (४) प्रसन्नता, प्रसाद (५) त्रि० अभि लषित

ललियमित्त पु० (ललितमित्र) सातमा वासुदेवना त्रीजा पूर्वभवनु नाम

ललिया स्त्री० (ललिता) राजगृह नगर-मानी ७ माणसोनी एक गोठी-मंडळीनु नाम

लल्ल त्रि० (लल्ल) अव्यक्त शब्द

लल्लक त्रि० ( ) भयंकर

लल्लिरी स्त्री० ( ) एक जातनी माछला पकडवानी जाळ

लव त्रि० (लप) बोलनार, बकवाद करनार

लव पु० (लव) सात स्तोक अथवा ४९ श्वासोश्वास प्रमाण एक काळविभाग (२) दाननु फळ कहेवु ते (३) आठ प्रकारना कर्म (४) एक वृक्ष

लवइय त्रि० (लवकित) नवा पादडावाळु पल्लवित थयेलु

लवंग पु० न० (लवंग) लवंगनु वृक्ष, फूल तथा फळ

लवण न० (लवन) छेदवु, कापवु

लवण पु० (लवण) ए नामनो जम्बू-द्वीपने फरतो एक समुद्र (२) मीठु, निमक (३) त्रि० खारु

लवणसमुद्द पु० (लवणसमुद्र) लवण ना मनो समुद्र

लवणोदअ पु० (लवणोदक) लवण समुद्र

लवय पु० (लवक) केळनु झाड (२) बिन्दु लेश, अंश

लवसत्तम पु० (लवसप्तम) मनुष्यना भ वमा सात लवनु आयुष्य ओछु होवाथी थोडा कर्म अवशेष रहे छे ते भोगववा माटे अनुत्तरविमानमा उत्पन्न थाय छे ते देवता, सर्वोत्तम देवजाति

लवालव पु० (लवालव) दरेक वखते सा-वधान रही सामाचारीनु अनुष्ठान करवु ते

लवावसंकि त्रि० (लवापशङ्किन्) कर्मनो अ-पनाप करनार, नास्तिक
लविय त्रि० (लपित) कहेलु, बोलेलु
लसण न० (लशुन) कन्द विशेष, लसण
लहरि स्त्री० (लहरि) मोजु, लहेर, तरग
लहु त्रि० (लघु) लघु, न्हानु, हलकु (२) ह्रस्व (३) जघन्य, थोडामा थोडु (४) न० जलदी, तुरत
लहुइय त्रि० (लघुकृत) न्हानु करेल
लहुकम्म त्रि० (लघुकर्मन्) थोडा कर्मवाळो, हळुकर्मी
लहुकरण न० (लघुकरण) जेना करणो साधनभूत अवयवो नाजुक रीते गति वाळा होय तेवु यान-वाहन (२) दक्षता, चातुरी
लहुपरक्कम पु० (लघुपराक्रम) ईशानेन्द्रना पायदळ लश्करना अधिपतिनु नाम
लहुफास पु० (लघुस्पर्श) हलको स्पर्श, आठ स्पर्शमानो एक
लहुभूय त्रि० (लघुभूत) हलकु थयेलु (२) मोक्ष (३) संयम
लहुया स्त्री० (लघुजा) त्रण इन्द्रियवाळा जीवनी एक जात
लहुसीहनिक्कीलिय न० (लघुसिंहनिक्रीडित) ए नामनु एक तप के जेमा १५४ उपवास अने ३३ पारणा आवे छे, छ मास अने सात दिवसे ते पुरु थाय छे
लहुस्सग } लहुस्सय } त्रि० (लघुस्वक) तुच्छ, अल्प, थोडु
लहुहत्थ न० (लघुहस्त) हलको हाथ
लाअ न० (लेपन) लींपवु
लाइम त्रि० (लव्य) कापवा योग्य (२) रोपवा योग्य
लाइय न० (   ) छाण माटी वगेरेथी लींपवु
लाउ पु० (अलाबु) तुम्बु
लाउल्लोइय त्रि० (लिप्तोपचित) लीपीने उल्लेख आपेल
लाघव न० (लाघव) हलकापणु, लघुता-नम्रता, निरभिमान वृत्ति
लाघवया स्त्री० (लाघव) निरभिमान वृत्ति, निरुपाधिकपणु, उपाधिनी न्यूनता, लघुता
लाघवि त्रि० (लाघविन्) लघुतावाळो
लाघविय न० (लाघविक) लघुता, लाघव
लाघविया स्त्री० (लाघव) जुओ "लाघवया" शब्द
लाडी स्त्री० (लाटी) लिपि विशेष
लाढ त्रि० (   ) प्रसिद्ध, श्रेष्ठ, प्रख्यात (२) सारु के नरसु जे मळे तेना उपर गुजरान चलावनार, आत्म निग्रही
लाढ पु० (लाट) ए नामनो एक आर्यदेश
लाभ पु० (लाभ) लाभ प्राप्ति
लाभतराय पु० (लाभान्तराय) जेना उदयथी जीव छतेजोगे पण लाभ न मेळवी शके एवी एक अतराय कर्मनी प्रकृति
लाभिय त्रि० (लाभिक) लाभवाळु
लाम त्रि० (ललाम) सुन्दर
लाय त्रि० (लात) ग्रहण करेल (२) स्थापित
लायएण } लायन्न } न० (लावण्य) सुंदरता
लालप्पण न० } लालप्पणया स्त्री० } (लालपन) अतिशय आलापन-बकवाद
लालस त्रि० (लालस) लालचु
लाला स्त्री० (लाला) मुखनी लाळ (२) घटानी अदर रहेलु लोलक
लालिय त्रि० (लालित) लालनपालन करेल

लद्धि स्त्री० (लब्धि) वीर्यान्तरायना क्षय के क्षयोपशमथी प्राप्त थती शक्ति (२) श्रुतज्ञानना आवरणनो क्षयोपशम (३) प्राप्ति, लाभ, फायदो (४) अहिंसा (५) योग्यता

लद्धिअक्खर न० (लब्ध्यक्षर) शब्दार्थना पर्यालोचनथी थतु श्रुतज्ञान, उपयोग-रूप भावश्रुतनो एक प्रकार

लद्धिया स्त्री० (लब्धिका) प्राप्ति

लप्पसिया स्त्री० ( ) लापसी

लय पु० (लय) वीणा नगाडना अगुलीमा रखातु एक साधन (२) सबध, आश्रय, मेळाप

लयण न० (लयन) तिरोभाव, लीन थवु ते (२) घर (३) पर्वतनी गुफा, भोयरु

लयसम पु० (लयसम) लय, वीणाना रागने अनुसारे गावु ते

लया स्त्री० (लता) लता, वेलडी (२) प्रकार, भेद, (३) छडी, लाकडी

लयाघर न० (लतागृह) लतानु बनेलु घर, लतामडप

लयाजुद्ध न० (लतायुद्ध) लताओथी युद्ध करवानी कळा

ललणा स्त्री० (ललना) रमणु करावनारी स्त्री

ललाड न० (ललाट) कपाळ

ललिअ न० ( ) पासा प्रमुखथी चोपाट वगेरे रमवु ते, लीला, गम्मत

ललिइन्दिय पु० (ललितेन्द्रिय) गर्भश्रीमत-राजपुत्रादिक

ललिय त्रि० (ललित) सुदर, रमणीय (२) न० पाचमा बळदेवना त्रीजा पूर्वभवनु नाम (३) अग विन्यास विशेष (४) प्रसन्नता, प्रसाद (५) नि० अभिलषित

ललियमित्त पु० (ललितमित्र) सातमा वासुदेवना त्रीजा पूर्वभवनु नाम

ललिया स्त्री० (ललिता) राजगृह नगर मानी ७ माणसोनी एक गोठी-मडळीनु नाम

लल्ल त्रि० (लल) अव्यक्त शब्द

लल्लक त्रि० ( ) भयकर

लल्लिरी स्त्री० ( ) एक जातनी माछला पकडवानी जाळ

लव त्रि० (लप) बोलनार, बकवाद करनार

लव पु० (लव) सात स्तोक अथवा ४९ श्वासोश्वास प्रमाण एक काळविभाग (२) दाननु फळ कहेवु ते (३) आठ प्रकारना कर्म (४) एक वृक्ष

लवइय त्रि० (लवकित) नवा पादडावाळु पल्लवित थएलु

लवग पु० न० (लवग) लवगनु वृक्ष, फूल तथा फळ

लवण न० (लवन) छेदवु, कापवु

लवण पु० (लवण) ए नामनो जम्बूद्वीपने फरतो एक समुद्र (२) मीठु, निमक (३) त्रि० खारु

लवणसमुद्द पु० (लवणसमुद्र) लवण नामनो समुद्र

लवणोदअ पु० (लवणोदक) लवणु समुद्र

लवय पु० (लवक) केळ) झाड (२) बिन्दु लेश, अश

लवसत्तम पु० (लवसप्तम) मनुष्यना भवमा सात लवनु आयुष्य ओछु होवाथी थोडा कर्म अवशेष रहे छे ते भोगववा माटे अनुत्तरविमानमा उत्पन्न थाय छे ते देवता, सर्वोत्तम देवजाति

लवालव पु० (लवालव) दरेक वखते सावधान रही सामाचारीनु अनुष्ठान करवु ते

लवायमंकि त्रि० (लपन्तापिन्) કર્મનો અપલાપ કરનાર, નાસ્તિક

लविय. त्रि० (लपित) કહેલું, બોલેલું

लसुण न० (लशुन) કંદ વિશેષ, લસણ

लहरि स्त्री० (लहरि) મોજું, લહેર, તરંગ

लहु त्रि० (लघु) લઘુ, ન્હાનું, હલકું (२) હ્રસ્વ (३) જલદી, થોડામાં થોડું (४) न० જલદી, તુરત.

लहुइय त्रि० (लघुकृत) ન્હાનું કરેલ

लहुकम्म त्रि० (लघुकर्मन्) થોડા કર્મવાળો, હળુકર્મી

लहुकरण न० (लघुकरण) જેના કરણો સાધનભૂત અવયવો નાજુક શીઘ્ર ગતિવાળા હોય તેનું યાન-વાહન (२) દક્ષતા, ચાતુરી

लहुपरक्कम पु० (लघुपराक्रम) ઇશાનેન્દ્રના પાયદળ લશ્કરના અધિપતિનું નામ

लहुफास पु० (लघुस्पर्श) હલકો સ્પર્શ, આઠ સ્પર્શમાંનો એક

लहुभूय त्रि० (लघुभूत) હલકું થયેલું (२) મોક્ષ (३) સંયમ

लहुया स्त्री० (लघुजा) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

लहुसीहनिक्कीलिय न० (लघुसिंहनिष्क्रीडित) એ નામનું એક તપ કે જેમાં ૧૫૪ ઉપવાસ અને ૩૩ પારણાં આવે છે, ૭ માસ અને સાત દિવસે તે પુરૂં થાય છે

लहुस्सग / लहुस्सय त्रि० (लघुस्वक) તુચ્છ, અલ્પ, થોડું

लहुहत्थ न० (लघुहस्त) હલકો હાથ

लाइअ न० (लेपन) લીંપવું

लाइम त्रि० (लव्य) કાપવા યોગ્ય (२) રોપવા યોગ્ય

लाइय न० ( ) છાણ માટી વગેરેથી લીંપવું

लाउ पु० (अलाबु) તુંબડું

लाउल्लोइय त्रि० (लिप्तोल्लोचित) લીંપીને ઉલ્લેચ બાંધેલ

लाघव न० (लाघव) હલકાપણું લઘુતા-નમ્રતા, નિરભિમાન વૃત્તિ

लाघवया स्त्री० (लाघव) નિરભિમાન વૃત્તિ, નિરૂપાધિકપણું, ઉપાધિની ન્યૂનતા, લઘુતા

लाघवि त्रि० (लाघविन्) લઘુતાવાળો

लाघविय न० (लाघविक) લઘુતા લાઘવ

लाघविया स्त्री० (लाघव) જુઓ "લાઘવયા" શબ્દ

लाडी स्त्री० (लाटी) લિપિ વિશેષ

लाढ त्रि० ( ) પ્રસિદ્ધ શ્રેષ્ઠ, પ્રખ્યાત (२) સારૂં કે નરસું જે મળે તેના ઉપર ગુજરાન ચલાવનાર, આત્મનિગ્રહી

लाढ पु० (लाट) એ નામનો એક આર્યદેશ

लाभ पु० (लाभ) લાભ, પ્રાપ્તિ

लाभंतराय पु० (लाभान्तराय) જેના ઉદયથી જીવ છતે જોગે પણ લાભ ન મેળવી શકે એવી એક અંતરાય કર્મની પ્રકૃતિ

लाभिय त्रि० (लाभिक) લાભવાળું

लाम त्रि० (ललाम) સુંદર

लाय त्रि० (लात) ગ્રહણ કરેલ (२) સ્થાપિત

लायण्ण / लायन्न न० (लावण्य) સુંદરતા

लालप्पण न० / लालप्पणया स्त्री० (लालपन) અતિશય આલાપન-બકવાદ

लालस त्रि० (लालस) લાલચુ

लाला स्त्री० (लाला) મુખની લાળ (२) ઘટાની અંદર રહેલું લોલક

लालिय त्रि० (लालित) લાલનપાલન કરેલ

लावक } पु० (लावक) લાવરી પક્ષી
लावग } (૨) ત્રિ० છેદનાર, કાપનાર
लावणिय त्रि० (लावणिक) લવણવાળું
लावराण न० (लावण्य) સુંદરતા, ખૂબસૂરતી (૨) ચતુરાઈ
लावय पु० (लावक) લાવરી પક્ષી
लावलोग पु० (लावलोक) એ નામનો એક દેશ
लाविया स्त्री० ( ) લાવણ્ય
लासक } पु० (लासक) રાસડા ગાનાર
लासग } (૨) નૃત્યના પોકારો કરનાર, ભાણ્ડ
लासय पु० (लासक) લાશક નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમાં રહેનાર
लासिया स्त्री० (लासिका) લાસક દેશમાં જન્મેલ દાસી
लाह पु० (लाभ) લાભ, પ્રાપ્તિ
लाहव न० (लाघव) લઘુતા
लिंग न० (लिङ्ग) ચિહ્ન, વેષ (૨) સાધન, હેતુ (૩) સ્ત્રી, પુરુષ આદિ જાતિ (૪) પુરુષ ચિહ્ન
लिंगकसायकुसील पु० (लिङ्गकषायकुशील) કષાયકુશીળ નિર્ગ્રંથનો એક પ્રકાર, લિંગ-બાહ્યાચારમાં દૂષણ લગાડનાર કષાયકુશીલ
लिंगकुसील त्रि० (लिङ्गकुशील) લિંગ-વેષને દૂષિત કરનાર
लिंगधारि त्रि० (लिङ्गधारिन्) લિંગધારી, વેષ ધરનાર
लिंगपडिरूवणाकुसील पु० (लिङ्गप्रतिरूपणाकुशील) લિંગનો વિરાધક, લિંગ-વેષ વાળ કરી આજીવિકા કરનાર સાધુ
लिंगपुलाय पु० (लिङ्गपुलाक) વિના કારણે સાધુનો વેષ બદલી સંયમને મલીન કરનાર સાધુ
लिंगाजीव पु० (लिङ्गाजीव) વેષધારી સાધુ
लिंगि पु० (लिङ्गिन्) લિંગ-હેતુથી સાધ્ય, જીવ (૨) હેતુથી સાધ્ય, અગ્નિ વગેરે (૩) સાધુના વેષને ધારણ કરનાર
लिंगिय त्रि० (लैङ्गिक) હેતુ વ્યાપ્ય, સાધ્ય
लिंछ न० ( ) ચુલાનો આશ્રય (૨) અગ્નિ વિશેષ
लिंड न० ( ) લીંડું, હાથી આદિની વિષ્ઠા (૨) સેવાળવાળું પાણી (૩) બાણ (૪) ત્રિ० તીક્ષ્ણ
लिंपण न० (लेपन) લીંપવું, લેપ કરવો
लिंब पु० (लिम्ब) ઘેટાના બચ્ચાની ઉન સહિત ચામડી
लिक्खय न० (लग्नक) ઘર સબંધી કાગળ પત્ર લખવા તે
लिक्खा स्त्री० (लिक्षा) લીખ, માથામાં પડતું એક જન્તુ (૨) આઠ વાળાગ્ર પ્રમાણ સ્કંધ
लिच्च त्रि० ( ) કોમળ, સુંવાળું
लिच्चक पु० ( ) અગ્નિ
लिच्छा स्त्री० (लिप्सा) લાભ મેળવવાની ઇચ્છા
लिच्छु त्रि० (लिप्सु) લાભ મેળવવા ઇચ્છનાર
लिट्टु पु० (लेष्टु) ઢેફું
लित्त त्रि० (लिप्त) લીંપેલ, વીંટાળેલ (૨) न० એષણાના દશ દોષમાંનો નવમો દોષ
लिप्प त्रि० (लेप्य) લીંપવા યોગ્ય ચીકણો પદાર્થ
लिवि स्त्री० (लिपि) } લિપિ, અક્ષરોની
लिवी स्त्री० (लिपी) } નિયત આકૃતિ
लिव्व त्रि० ( ) નમ્ર સ્વભાવવાળો
लिव्वासरा पु० (लिप्यासन) ખડીઓ
लिहण न० (लेहन) ચાટવું તે
लिहिय त्रि० (लिखित) લખેલું

लीण त्रि० (लीन) લીન થએલ, મગ્ન થએલ

लीला स्त्री० (लीला) રમણ, ક્રીડા, આનન્દ

लीहा स्त्री० (रेखा) હાથ પગની રેખા

लुंचिअ त्रि० (लुंचित) લુચન કરેલ, લોચ કરેલ

लुंपण न० (लुम्पन) } લોપ કરવો, વિ
लुपणा स्त्री० (लोपना) } નાશ કરવો

लुपित्तार त्रि० (लोप्तृ) લોપ કરનાર

लुक्क त्रि० (लोक्य) પ્રગટ, ખુલ્લુ

लुक्क त्रि० (लुंचित) લોચ કરેલ, કેશરહિત

लुक्ख त्रि० (रूक्ष) લુખુ, શુષ્ક, રસહીન, (૨) પુ० લુખો સ્પર્શ આઠ સ્પર્શમાનો એક

लुक्खफास पु० (रूक्षस्पर्श) લુખો સ્પર્શ

लुक्खा स्त्री० (रूक्षा) રાખ, ભસ્મ

लुक्खि त्रि० (रूक्षिन्) લુખા સ્વભાવવાળુ સ્નેહરહિત

लुग्ग त्रि० (रुग्ण) રોગી, દુખી

लुत्त त्रि० (लुप्त) લોપાએલ, નષ્ટ થયેલ (૨) લોચ કરેલ

लुद्ध न० (लोध्र) સુગંધિ દ્રવ્ય વિશેષ

लुद्ध त्रि० (लुब्ध) લોભી (૨) લોલુપ, લમ્પટ (૩) પુ० વ્યાધ (૪) ન० લોભ

लुद्धग पु० (लुब्धक) શિકારી

लुलिय त्रि० (लुलित) મસળાયેલ, ચક થયેલ (૨) વ્યતીત થયેલ

लुणअ पु० (लूणक) લુણી નામની અનંતકાય વનસ્પતિ

लूया स्त्री० (लूता) કરોળિયો (૨) એક જાતનો રોગ કરોળિયો

लूसअ } त्रि० (लूषक) } હિંસક હિંસા
लूसग } } કરનાર (૨)
लूसण त्रि० (लूषण) } વિનાશક (૩) ક્રૂર, નિર્દય (૪) ભક્ષક (૫) દૂષિત કરનાર (૬) વિરાધક આજ્ઞા નહીં માનનાર (૭) પુ० હેતુ વિશેષ, બીજાનો છેદનાર હેતુ

लूसणया स्त्री० (लूषण) લુટવુ તે

लूसिय त्रि० (लूषित) લુંટ કરેલ

लूह त्रि० (रूक्ष) લુખુ, (૨) પુ० સંયમ (૩) ત્રિ० દ્રવ્ય અને ભાવ સ્નેહથી વર્જિત

लूहचरअ त्रि० (रूक्षचरक) લુખા આહારની એષણા કરનાર (સાધુ)

लूहजीवि त्रि० (रूक्षजीविन्) લુખુ ખાઈ જીવનાર

लूहवित्ति त्रि० (रूक्षवृत्ति) અનાસક્ત વૃત્તિ વાળા (૨) સ્ત્રી० એક પ્રકારની સંયમ વૃત્તિ

लूहिअ त्रि० (रूक्षित) લુછેલુ લુછી નાખેલુ

लेख पु० (लेख) લેખ લખવાની ક્રિયા

लेच्छइ त्रि० (लिप्सुक) અતિ આશાવાળો વણિક વ્યાપારી

लेच्छइ त्रि० (लच्छकि) ક્ષત્રિય વંશમાં ઉત્પન્ન થયેલ ક્ષત્રિય વિશેષ (૨) એક પ્રસિદ્ધ રાજવંશ

लेच्छागिय त्रि० ( ) ખરડાયેલ

लेज्झ त्रि० (लेह्य) ચાટવા યોગ્ય મધ વગેરે

लेट्ठु पु० (लेष्टु) ઢેફુ ઈંટ

लेण न० (लयन) પર્વતમાં કોતરેલ ઘર (૨) રહેવાની જગા–ધર્મશાળા (૩) જન્તુગૃહ

लेणजभग पु० (लयनजृम्भक) જૃંભક દેવતાની એક જાત

लेणपुन्न न० (लयनपुण्य) મુસાફરોને રહેવા માટે મકાન આપવાથી થતુ પુણ્ય, પુણ્યના નવ પ્રકારમાનો એક

लेणविहि पु० स्त्री० (लयनविधि) કળા વિશેષ

लेपण न० (लेपन) લિંપવુ તે

प त्रि० (लेप्य) લિંપવા યોગ્ય પદાર્થ, છાણ વગેરે

पकार त्रि० } (लेप्यकार) લેપન કરનાર
पार पु० } એક પ્રકારનો કારીગર

टु पु० (लेष्टु) ઢેફુ, કાંકરો, ઈંટ

प पु० (लेप) લેપ, ખરડ (૨) નાભિ સુધી ઉંડુ નદી વગેરેનુ પાણી (૩) રાજગૃહ નગરના નાલંદા પાડાનો રહીશ એ નામનો મહાવીર સ્વામીનો એક શ્રાવક

पकड त्रि० (लेपकृत) જેથી પાત્ર લેપાય–ખરડાય તેવો પદાર્થ–દૂધ, દહીં, ઘી વગેરે

पण न० (लेपन) લેપન કરવુ, ચોપડવુ

वालेव पु० (लेपालेप) થોડા કે વધારે લેપવાળી વસ્તુનો લેપ લાગે તે

स पु० (लेश) થોડુ, લવલેશ

स पु० (श्लेष) સંબન્ધ, મળવુ તે, મેળાપ

सण न० (श्लेषण) આલિંગન દેવુ (૨) સંબન્ધ, મેળાપ

सणाया स्त्री० (श्लेषणा) આલિંગન દેવુ, ભેટવુ (૨) કુબડાની માફક વાંકા થઈ ચાલવુ તે (૩) સંધિવા, હાથપગના સાંધા રહી જાય તેવો વાયુ

सणा स्त्री० (श्लेषणा) ચીકાશ કે જેથી એક પદાર્થ બીજા સાથે ચોંટી જાય

सणाबंध पु० (श्लेषणाबंध) ચીકાશથી બે પદાર્થો પરસ્પર ચોંટી જાય તે

सणी स्त्री० (श्लेषणी) જેથી સામો માણસ આસન સાથે ચોંટી જાય તેવી વિદ્યા

लेसा स्त्री० (लेश्या) કૃષ્ણાદિ દ્રવ્યને યોગે થતા જીવના અધ્યવસાય વિશેષ, કૃષ્ણ, નીલ, કાપોત, તેજુ, પદ્મ અને શુકલ, એ ૬ લેશ્યામાંની ગમે તે એક (૨) પ્રભા, કાન્તિ, તેજ (૩) સુંદરતા (૪) પન્નવણા સૂત્રના ત્રીજા પદનું આઠમુ દ્વાર (૫) મનોવૃત્તિ, મનના પરિણામ (૬) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના સત્તરમા પદનુ નામ

लेसिय त्रि० (लेशित) મળેલ

लेस्सा स्त्री० (लेश्या) જુઓ " લેસા " શબ્દ

लेस्सापय न० (लेश्यापद) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના ૧૭ મા પદનુ નામ

लेस्सुद्देसश्र पु० (लेश्योद्देशक) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના ૧૭ મા પદના ચોથા ઉદ્દેશાનુ નામ

लेह पु० (लेख) લેખન વિદ્યા, લખવાની કળા (૨) લેખ, નિબંધ, કાગળ

लेहड त्रि० ( ) પરિપૂર્ણ, સંપૂર્ણ

लेहा स्त्री० (रेखा) રેખા, લીંટી

लेहायरिय पु० (लेखाचार्य) લખતા શિખવનાર, પ્રથમ શિક્ષક

लेहिणी स्त्री० (लेखिनी) લેખણ, કલમ

लेहिया स्त्री० (लेखिका) રજવાડાનો ઇતિહાસ આલેખનારી દાસી

लोइय त्रि० (लौकिक) લોક પ્રસિદ્ધ, લોક સંબંધી, લૌકિક–વ્યાવહારિક (૨) લોક પ્રસિદ્ધ ભારત, રામાયણાદિ શાસ્ત્ર (૩) લૌકિક ભાવાવશ્યક, સવારે ભારતનુ વાંચન અને બપોર પછી રામાયણનુ વાચન તે આગમથી લૌકિક ભાવાવશ્યક

लोइयकरणी· स्त्री० (लौकिककरणि) લૌકિક ક્રિયા, સંસારી કાર્ય

लोउत्तर त्रि० (लोकोत्तर) લોકની સામાન્ય મર્યાદાથી બહારનુ, લોકશ્રેષ્ઠ, અસાધારણ

लोउत्तरिय न० (लोकोत्तरिक) જૈન શાસ્ત્રની રીતિ પ્રમાણે કરવામાં આવતુ આવશ્યક પ્રતિક્રમણ, નોઆગમથી લોકોત્તરિક ભાવાવશ્યક (૨) त्रि० લોકોત્તર શાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ, જૈન આગમ સંમત

लोक पु० (लोक) ૭ દ્રવ્યના સમૂહરૂપ સંસાર, જગત્

लोअनालि स्त्री० (लोकनाडि) લોકનાળ અ પૂર્ણ ચૌદ રાજપ્રમિત લોક, સમગ્ર લોક

लोअपडिपूरण पु० (लोकप्रतिपूरण) સિદ્ધશિલાનુ નામ

लोअबिंदुसार पु० (लोकबिन्दुसार) ચૌદમા પૂર્વ (શાસ્ત્ર) નુ નામ

लोकायत पु० (लोकायत) ચાર્વાક, નાસ્તિક (૨) ચાર્વાકનુ શાસ્ત્ર, નાસ્તિક દર્શન

लोअ त्रि० (लोक्य) જોવા યોગ્ય દેખવા જેવુ

लोग पु० (लोक) ભૂમંડલ જગત (૨) ૭મા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) પૃથ્વીકાય, અપકાય, વગેરે છકાય (૪) મનુષ્યલોક, જનસમાજ (૫) લોકશાસ્ત્ર અર્થશાસ્ત્રાદિ

लोगंतिय पु० (लोकान्तिक) લોકાંતિક જાતના દેવલોક કે જે તીર્થંકરને દીક્ષા લેવાની સૂચના કરવા આવે છે

लोगंधकार } पु० (लोकान्धकार) લોકના
लोगंधयार } અન્ધકારરૂપ તમસ્કાય

लोगकंत पुं० (लोककान्त) ૭મા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगकूट पु० (लोककूट) ૭મા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगग्ग पु० (लोकाग्र) લોકનો અગ્રભાગ

लोगग्गचूलिआ स्त्री० (लोकाग्रचूलिका) સિદ્ધશિલાનું નામ મુક્તિસ્થાન

लोगजत्ता स्त्री० (लोकयात्रा) લોકમર્યાદા, લોક રિવાજ, શિષ્ટાચાર

लोगट्ठिइ स्त्री० (लोकस्थिति) લોક વ્યવસ્થા

लोगतमिस्स न० (लोकतमिस्र) લોકના અન્ધકારરૂપ–તમસ્કાય

लोगदव्व न० (लोकद्रव्य) લોકના દ્રવ્ય–ધર્માસ્તિકાયાદિ ૭ દ્રવ્ય, જીવ, અજીવ આદિ પદાર્થનો સમૂહ

लोगनालि स्त्री० (लोकनालि) કન્યાના કચુકને આકાર લોકનાળ

लोगपरिपूरणा स्त्री० (लोकपरिपूरणा) ઇષત્પ્રાગ્ભારા પૃથ્વી, મુક્તિસ્થાન

लोगपाल पु० (लोकपाल) ઇન્દ્રના સામાનિકની ચાર દિશાના રક્ષક ચાર લોકપાલ, સોમ, યમ, વરુણ અને વૈશ્રવણ, એ ચાર લોકપાલ

लोगप्पभ पु० (लोकप्रभ) ૭મા દેવલોકનું એક વિમાન

लोगबिंदुसार पु० (लोकबिंदुसार) લોકમા સાર–બિંદુરૂપ ચૌદમો પૂર્વ–શાસ્ત્ર, ચૌદમા પૂર્વનુ નામ

लोगमज्झावसाणिय त्रि० (लोकमध्यावसानिक) અભિનયના ચાર પ્રકારમાનો એક

लोगमत्थय न० (लोकमस्तक) લોકનુ મસ્તક–અગ્રભાગ

लोगमुणि पु० (लोकमुनि) લોકમા ગણાતા મુનિ, શુક પરિવ્રાજક વગેરે

लोगरूव पु० (लोकरूप) ૭મા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगलेस्स पु० (लोकलेश्य) ૭મા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगवण्ण पु० (लोकवर्ण) ૭મા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगवाय पु० (लोकवाद) પાખંડી લોકોનો વાદ–માન્યતા

लोगविजअ पु० (लोकविजय) એ નામનુ આચારાંગ સૂત્રનુ બીજુ અધ્યયન

लोगविपस्सि त्रि० (लोकविदर्शिन्) લોકોના સુખ દુ ખને જાણનાર

लोगसण्णा } स्त्री० (लोकसंज्ञा) મતિજ્ઞા-
लोगसन्ना } નાવરણ કર્મના ક્ષયોપશમથી વિશેષાવબોધ રૂપ જ્ઞાન (૨) લોકની સંજ્ઞા, કામવાસના, લોકૈષણા

लोगम्मिग पु० (लोकशृङ्ग) પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगम्मिट्ठ न० (लोकसृष्ट) પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન.

लोगम्मिद्ध पु० (लोकसिद्ध) પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगहिय पु० (लोकहित) બીજા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगागास पु० न० (लोकाकाश) લોક સબંધી આકાશ

लोगायय पु० (लोकायत) ચાર્વાકનો એક ગ્રંથ-પુસ્તક, નાસ્તિક પ્રણીત શાસ્ત્ર

लोगालोग पु० न० (लोकालोक) લોક અને અલોક બન્ને, પરિપૂર્ણ આકાશ ક્ષેત્ર

लोगावत्त पु० (लोकावर्त) એ નામનુ પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोगिग त्रि० (लौकिक) સામાન્ય લોક સબંધી

लोगुत्तर त्रि० (लोकोत्तर) લૌકિક હદની બહારનુ, શાસ્ત્રીય

लोगुत्तरवडिंसग पु० (लोकोत्तरावतंसक) પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

लोट्ट } लोट्टय } पु० ( ) ન્હાનો હાથી

लोट्टिया स्त्री० ( ) નાની હાથણી

लोट्टिय त्रि० (लोठित) ડોળુ કરેલ

लोढ पु० ( ) કમળકંદ (૨) ઉપરવટણો

लोढण न० ( ) લોઢવું, ચરખામા નાખવુ તે

लोढणी स्त्री० ( ) ચરખો

लोण न० (लवण) મીઠુ

लोणरुक्ख स्त्री० (लवणवृक्ष) લવણ નામનુ ઝાડ

लोद्ध पु० (लोध्र) લોધ્ર વૃક્ષ

लोभ पु० (लोभ) લોભ, તૃષ્ણા, ધનપિપાસા (૨) લોભથી આહાર લેવો તે, ઉત્પાદનાના ૧૬ દોષમાનો ૧૦મો દોષ

लोभणिज्ज त्रि० (लोभनीय) લલચાવનાર, મોહક

लोभवत्तिअ पु० (लोभप्रत्यय) લોભ નિમિત્તે લાગતી ક્રિયા-કર્મબંધ, બારમુ ક્રિયાસ્થાનક

लोभसण्णा स्त्री० (लोभसंज्ञा) લોભની વાસના (૨) લોભવેદનીયના ઉદયથી અપ્રાપ્ત સચિત્તાદિ દ્રવ્યની યાચના

लोभि त्रि० (लोभिन्) લોભયુક્ત

लोम न० (लोमन्) રૂવાડા, રોમરાજી

लोमपक्खि पु० (लोमपक्षिन्) જેને રૂવાડાની પાંખો હોય તે પક્ષી, ચકલા, પારેવા વગેરે

लोमहत्थ पु० (लोमहस्त) પીંછાની પુંજણી

लोमहरिस पु० (लोमहर्ष) હર્ષને લીધે રોમાંચ ઉભા થાય છે તે

लोमहार पु० (लोमहार) માણસને મારી-પ્રાણ લઇ લુટનાર-ચોર વિશેષ

लोमावहार पु० (लोमापहार) બીજાના પ્રાણ લઇ લુટનાર

लोमाहार पु० (लोमाहार) રોમરાયથી આહાર લેવો તે

लोय पु० (लोच) કેશ ઉખેડવા તે, લોચ કરવો તે

लोय पु० (लोक) ધર્માસ્તિકાય આદિ દ્રવ્યોના આધારભૂત આકાશક્ષેત્ર સંસાર, જગત્, ૧૪રાજપ્રમાણ લોક (૨) જનસમૂહ (૩) જીવ અજીવ આદિ દ્રવ્ય (૪) સમય, આવલિકા આદિ કાળ (૫) ગુણ, પર્યાય અને ધર્મ

लोयग्ग पु० (लोचक) રસયુક્ત ખોરાકનો ભુક્કો, ચુરમુ

लोयंतिअ पु० (लोकान्तिक) લોકાંતિક દેવતા

लोयग्ग पु० (लोकाग्र) લોકના અગ્રભાગ રૂપ સિદ્ધશિલા, મુક્તિસ્થાન
लोयग्गथूभिया स्त्री० (लोकाग्रस्तूपिका) સિદ્ધશિલાનું એક નામ
लोयग्गपडिबुद्ध पु० (लोकाग्रप्रतिबुद्ध) લોકના અગ્રભાગમાં-સિદ્ધશિલામાં પ્રતિષ્ઠા પામેલ સિદ્ધ ભગવાન્
लोयग्गपडिबुज्झणा स्त्री० (लोकाग्रप्रतिबोधना) સિદ્ધશિલાનું નામ
लोयट्ठिइ स्त्री० (लोकस्थिति) લોકમર્યાદા
लोयण न० (लोचन) નેત્ર, આંખ
लोयण न० (लुञ्चन) લોચ કરવો તે
लोयण न० (लोकन) દેખવું અવલોકન કરવું
लोयनाभि पु० (लोकनाभि) લોકની નાભિ રૂપ મેરુ પર્વત
लोयागास पु० (लोकाकाश) લોકનું આકાશ
लोयाणी स्त्री० (लोयाणी) એક પ્રકારની સાધારણ વનસ્પતિ
लोयालोय पु० (लोकालोक) લોક અને અલોક
लोयावादि त्रि० (लोकवादिन्) લોકનું અસ્તિત્વ સ્થાપનાર
लोल त्रि० (लोल) ચચળ, ચપળ (૨) લુબ્ધ, આસક્ત (૩) પહેલી નરકનો એક નરકાવાસો (૪) જમીન ઉપર અથવા હાથમાં પડિલેહણા વસ્ત્રને હલાવવાથી લાગતો દોષ, પડિલેહણના દોષનો એક પ્રકાર
लोलण न० (लोटन) હલાવવું ધકેલવું
लोलमज्झ पु० (लोलमध्य) નરકાવાસ વિશેષ
लोलया स्त्री० (लोलता) લંપટતા
लोलसिट्ठ पु० (लोलशिष्ट) નરકાવાસ વિશેષ
लोलावत्त पु० (लोलावर्त) નરકાવાસ વિશે।
लोलिक्क न० (लौल्य) લોલત્વ (૨) ચપલતા (૩) લંપટતા
लोलिय त्रि० (लुठित) હલાવેલ ડોહળું કરેલ.
लोलुय त्रि० (लोलुप) લુબ્ધ, ગૃદ્ધ (૨) પુ० પહેલી નરકનો મેરુથી દક્ષિણ તરફનો એક નરકાવાસો
लोलुयच्चुय पु० (लोलुयाच्युत) રત્નપ્રભા નરકનું એક નરક સ્થાન
लोलुव त्रि० (लोलुप) ખાઉ લંપટ
लोव पु० (लोप) વિનાશ, નાશ
लोह पु० (लोभ) લોભ સહયપ્રકૃતિ
लोह पु० न० (लोह) લોઢું
लोहजंघ पु० (लोहजंघ) આવતી ચોવીશીના બીજા પ્રતિવાસુદેવ
लोहणंद पु० (लोभनन्द) એ નામનો એક માણસ
लोहागार पु० (लोहागार) લોઢાની શાળા, લુહારની કોઢ
लोहार पु० (लोहकार) લુહાર
लोहि त्रि० (लोभिन्) લોભી લાલચુ
लोहिच्च त्रि० (लौहित्य) કૌશિક ગોત્રમાં જન્મેલ (૨) સ્ત્રી० કૌશિક ગોત્રની એક શાખા (૩) પુ० ભૂતદિન્નાચાર્યના એક શિષ્ય
लोहिच्चायण पु० (लौहित्यायन) આ। ન ક્ષત્રનું ગોત્ર
लोहिणी स्त्री० ( ) એક જાતની કંદ સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત
लोहित त्रि० (लोहित) લાલ રંગનું
लोहितक पु० (लोहितक) ૮૮ ગ્રહમાંનો એક ગ્રહ
लोहितक्ख पु (लोहिताक्ष) મણિની એક જાત (૨) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખરકાંડનો ચોથો ભાગ [illegible]

लोहिय त्रि० (लोहित) रक्त, લાલ રંગનું (૨) પુ० લાલ રંગ, રક્તવર્ણ (૩) न० રૂધિર, લોહી (૪) ગોત્ર વિશેષ, જે કૌશિક ગોત્રની એક શાખા છે

लोहियक्ख पु० (लोहिताक्ष) રત્ન વિશેષ (૨) એ નામનો ૮૮ ગ્રહમાંનો એક ગ્રહ (૩) ચમરેન્દ્રના પાડાના સૈન્યનો આધપતિ

लोहियक्खकंड पु० (लोहिताक्षकाण्ड) લોહિતાક્ષ રત્નમય કાણ્ડ-રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો એક ભાગ

लोहियक्खकूड पु० (लोहिताक्षकूट) ગંધમાદન પર્વતના સાત શિખરમાંનું છઠ્ઠું શિખર

लोहियगंगा स्त्री० (लोहितगङ्गा) સાત મૃત્યુ ગંગાપરિમિત કાળવિભાગ

लोहिल्ल त्रि० (लोभिन्) લોભિયો.

लोही स्त्री० (लोही) લોઢી, તવો, પકવવાનું એક સાધન

लोही स्त्री० (लोही) કન્દની એક જાત.

ल्हसण } पु० (लशुन) લસણ
ल्हसुण }

ल्हासिय पु० (ल्हासिक) એક અનાર્ય મનુષ્ય જાતિ

ल्हासिया स्त्री० (ल्हासिका) લ્હાસિક દેશની દાસી

व.

व अ० (वा) વિકલ્પ, સમુચ્ચય

व अ० (इव) ઉપમાવાચક અવ્યય

वअ पु० (व्यय) વિનાશ (૨) ખપી જવું, ખરચાઈ જવું

वअ न० (वचस्) વચન

वइ स्त्री० (वृति) વાડ, વડી (૨) વિસ્તાર

वइ त्रि० (व्रतिन्) વ્રતધારી

वइ स्त्री० (वाच्) વાણી, વચનવ્યાપાર

वइउल पु० (व्याल) એક જાતનો સર્પ

वइक्कंत त्रि० (व्यतिक्रान्त) વીતી ગયેલ, પસાર થયેલ

वइक्कम पु० (व्यतिक्रम) વ્રતની મર્યાદા તોડવાની સામગ્રી મેળવવી કે કોશીશ કરવી તે (૨) ક્રમનું ઉલ્લંઘન, વ્યુત્ક્રમ

वइचित्त न० (वैचित्र्य) વિચિત્રપણું

वइजोग पु० (वाग्योग) વચનયોગ, વાણી વ્યાપાર

वइत्तार त्रि० (वक्तृ) કહેનાર

वइदुप्पणिहाण न० (वाग्दुष्प्रणिधान) વચનની દુષ્ટ પ્રવૃત્તિ

वइदेहि पु० (वैदेहिन्) વિદેહ દેશનો રાજા

वइधम्म न० (वैधर्म्य) વિષમતા, વિજાતીયતા, વિરૂદ્ધતા

वइपओग पु० (वाक्प्रयोग) વાણીનો પ્રયોગ-વ્યાપાર, વચનપ્રવૃત્તિ

वइपडिसंलीणया स्त्री० (वाक्प्रतिसंलीनता) વચનપ્રવૃત્તિ અટકાવવી તે

वइपणिहाण न० (वाक्प्रणिधान) વચનનું પ્રણિધાન-પ્રવૃત્તિ

वइपुग्गलपरियट्ट पु० (वाक्पुद्गलपरिवर्त) એક જીવ લોકના તમામ પુદ્‌ગળ વચનરૂપે જેટલા વખતમાં પરિણમાવી લે તેટલો વખત, કાળનો એક પ્રકાર

वइमिस्स त्रि० (व्यतिमिश्र) એકઠું, એકત્ર થયેલ

वइय पु० (व्रज) ગોકુળ

वइयर पु० (व्यतिकर) સમાચાર, ગૂઢ રહસ્ય (૨) આનન્દદાયક શબ્દ

वइया स्त्री० (व्रजिका) નેસ, રબારીને રહેવાનુ સ્થાન, લઘુ ગોકુળ

वइया स्त्री० (पतिका) પતિવાળી, સધવા સ્ત્રી

वइर पु० (वैर) વેર, દુશ્મનાઇ

वइर न० (वज्र) વજ્રનામનુ ઇન્દ્રનુ આયુધ (૨) હીરો, સચિત્ત ખરપૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૩) કીનિકા, ખીલી (૪) રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો બીજો કાંડ કે જે હીરામય છે (૫) આર્યવજ્રસ્વામી નામના આચાર્ય (૬) એ નામે પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન કે જ્યા દેવોનુ ૧૩ સાગરનુ આયુષ્ય છે

वइरकंत पु० (वज्रकान्त) એ નામે પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरकूड पु० (वज्रकूट) નન્દન વનના નવ કૂટમાનુ આઠમુ કૂટ–શિખર (૨) એ નામે છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरजघ पु० (वज्रजघ) એ નામના આવતી ચોવીસીના ત્રીજા પ્રતિવાસુદેવ

वइरणाभ पु० (वज्रनाभ) પહેલા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ

वइरप्पभ पु० (वज्रप्रभ) એ નામે પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरमज्झा स्त्री० (वज्रमध्या) શુક્લપક્ષ અને કૃષ્ણપક્ષના ચદ્રની હાનિ વૃદ્ધિ પ્રમાણે આહારના કોળિયાની વધઘટ કરવાનો અભિગ્રહ લેવો તે, વજ્રના મધ્યભાગ જેવી આકૃતિવાળા તપ વિશેષનુ નામ

वइररयण न० (वज्ररत्न) વજ્રરૂપી રત્ન હીરો

वइररिसि पु० (वज्रर्षि) વજ્ર નામના મુનિ

वइररूव पु० (वज्ररूप) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरलेस्स पु० (वज्रलेश्य) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरवण्ण पु० (वज्रवर्ण) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरसिंग पु० (वज्रशृंग) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरसेण पु० (वज्रसेन) વજ્રસેન નામના મુનિ

वइराड पु० (वैराट) વત્સ દેશમા એ નામનુ પ્રસિદ્ધ નગર

वइरावत्त पु० (वज्रावर्त) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरित्त त्रि० (व्यतिरिक्त) જૂદુ ભિન્ન

वइरुत्तरवडिंसग पु० (वज्रोत्तरावतंसक) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वइरेग पु० (व्यतिरेक) હેતુને અભાવે સાધ્યના અભાવનો નિશ્ચય

वइरोट्टा स्त्री० (वैरोट्या) મલ્લિનાથજીની દેવીનુ નામ

वइरोयण पु० (वैरोचन) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) અગ્નિ (૩) ઉત્તરદિશાના અસુરકુમારનો ઇંદ્ર

वइरोयणराय पु० (वैरोचनराज) વૈરોચન નામે અસુરકુમારનો ઇન્દ્ર

वइरोयणिंद पु० (वैरोचनेन्द्र) વૈરોચન નામે ઉત્તર દિશાના અસુરકુમારનો ઇન્દ્ર

वइरोसभणाराय पु० (वज्रर्षभनाराच) જે શરીરના બધારણમા હાડકાના સાધા મર્કટબધથી બધાએલ હોય, તેના ઉપર નાગચ એટલે પાટો અને વચ્ચે વજ્ર-ખીલી મારેલી હોય તે સઘયણ, છ સઘયણમાનુ પ્રથમ સઘયણ

वइरोसभणारायसघयण न० (वज्रर्षभनाराचसहनन) જુઓ "ઉપલો" શબ્દ

वइविणय पु० (वाग्विनय) વચનનો વિનય સારા વચનો બોલવા તે

लोहिय त्रि० (लोहित) રક્ત, લાલ રંગનુ (૨) પુ૦ લાલ રંગ, રક્તવર્ણ (૩) ન૦ રૂધિર, લોહી (૪) ગોત્ર વિશેષ, જે કૌશિક ગોત્રની એક શાખા છે

लोहियक्ख पु० (लोहिताक्ष) રત્ન વિશેષ (૨) એ નામનો ૮૮ ગ્રહમાનો એક ગ્રહ (૩) ચમરેન્દ્રના પાડાના સૈન્યનો અધિપતિ

लोहियक्खकंड पु० (लोहिताक्षकाण्ड) લોહિતાક્ષ રત્નમય કાણ્ડ-રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો એક ભાગ

लोहियक्खकूड पु० (लोहिताक्षकूट) ગંધમાદન પર્વતના સાત શિખરમાનુ છઠ્ઠુ શિખર

लोहियगंगा. स्त्री० (लोहितगङ्गा) સાત મહા ગંગાપરિમિત કાળવિભાગ

लोहिल्ल त्रि० (लोभिन्) લોભિયો

लोही स्त्री० (लोही) લોઢી, તવો, પકવવાનુ એક સાધન

लोही स्त्री० (लोही) કન્દની એક જાત

ल्हसण } पु० (लशुन) લસણ
ल्हसुण }

ल्हासिय पु० (ल्हासिक) એક અનાર્ય મનુષ્ય જાતિ

ल्हासिया स्त्री० (ल्हासिका) લ્હાસિક દેશની દાસી

व.

व अ० (वा) વિકલ્પ, સમુચ્ચય

व अ० (इव) ઉપમાવાચક અવ્યય

वअ पु० (व्यय) વિનાશ (૨) ખપી જવુ, ખરચાઇ જવુ

वअ न० (वचस्) વચન

वइ स्त्री० (वृति) વાડ, વાડી (૨) વિસ્તાર

वइ त्रि० (व्रतिन्) વ્રતધારી

वइ स्त्री० (वाच्) વાણી, વચનવ્યાપાર

वइउल पु० (व्याल) એક જાતનો સર્પ

वइकंत त्रि० (व्यतिक्रान्त) વીતી ગયેલ, પસાર થયેલ

वइक्कम पु० (व्यतिक्रम) વ્રતની મર્યાદા તોડવાની સામગ્રી મેળવવી કે કોશીશ કરવી તે (૨) ક્રમનુ ઉલ્લંઘન, વ્યુત્ક્રમ

वइचित्त न० (वैचित्र्य) વિચિત્રપણુ

वइजोग पु० (वाग्योग) વચનયોગ, વાણી વ્યાપાર

वइत्तार त्रि० (वदितृ) કહેનાર

वइदुप्पणिहाण न० (वाग्दुष्प्रणिधान) વચનની દુષ્ટ પ્રવૃત્તિ

वइदेहि पु० (वैदेहिन्) વિદેહ દેશનો રાજા.

वइधम्म न० (वैधर्म्य) વિષમતા, વિજાતીયતા, વિરૂદ્ધતા

वइपओग पु० (वाक्प्रयोग) વાણીનો પ્રયોગ વ્યાપાર, વચનપ્રવૃત્તિ

वइपडिसंलीणया स्त्री० (वाक्प्रतिसंलीनता) વચનપ્રવૃત્તિ અટકાવવી તે

वइपणिहाण न० (वाक्प्रणिधान) વચનનુ પ્રણિધાન-પ્રવૃત્તિ

वइपुग्गलपरियट्ट पु० (वाक्पुद्गलपरिवर्त्त) એક જીવ લોકના તમામ પુદ્ગળ વચનરૂપે જેટલા વખતમા પરિણમાવી લે તેટલો વખત, કાળનો એક પ્રકાર

वइमिस्स त्रि० (व्यतिमिश्र) એકઠુ, એકત્ર થયેલ

वइय पु० (व्रज) ગોકુળ

શિષ્યાદિનો ક્રમ (૨) વાસનુ ઝાડ, વાસડો, વગા (૩) વગાડવાની વાસળી
वसग्ग પુ० (व्यसन) વ્યામોહક હેતુ
वसकरिल्ल પુ० (वराकेल्लुक) વાસકારેનડા વનસ્પતિ વિશેષ
वसकवेलुया સ્ત્રી० (वराकवेलुका) વળાને બે પડખે તિરછા સ્થાપેલ વાસ
वसग પુ० (वराक) વાસની સળી (૨) માલવરા ઉપરની આડી
वसवग्ग પુ० (वशवर्ग) જેમા વશ-વાસડાનો અધિકાર છે એવા ભગવતી સૂત્રના ૨૧, ૨૨, ૨૩ મા શતકની અંદર આવેલ વર્ગ
वसवेणु ન० (वांवेणु) વાસળી
वसा સ્ત્રી० (वशा) બીજી નરકનુ નામ
वसाणिय પુ० ( ) સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત
वसीकलका સ્ત્રી० ન० (वशीकलका) વાસડાના સમૂહની વાડ, વશજાળમય વાડ
वसीणहिया સ્ત્રી० (वशीनखिता) કુણી વનસ્પતિની એક જાત
वसीपत्ता સ્ત્રી० (वशीपत्रा) વાસના બે પાદડા ભેગા કરવાથી થતા આકારવાળી યોનિ, સ્ત્રીની યોનિનો એક પ્રકાર
वसीमुह પુ० (वशीमुख) બે ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત
वसीमूल ન० (वशीमूल) વરના બાણાની બહારનો ઓટલો-ચોતરો (૨) નેતર તૃણ વિશેષ
वसीवत्तिया સ્ત્રી० (वशीपत्रिका) વાસની પાતરા જેવી યોનિ કે જેમા સામાન્ય તિર્યંચમનુષ્યોની ઉત્પત્તિ થાય છે
वक्क ત્રિ० (वक्र) વાકુ
वक्क ન० (वाक्य) શબ્દ સમૂહ વાક્ય
वक्कंत ત્રિ० (अवक्रान्त) ઉત્પન્ન થયેલ
वक्कंति સ્ત્રી० (अवक्रान्ति) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના પાચમા પદનુ નામ (૨) ઉત્પત્તિ
वक्कंतिपय પુ० (अवक्रान्तिपद) ની પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના એક પદનુ નામ
वक्कंतिय ત્રિ० (अवक्रान्तिक) ઉત્પન્ન થનાર (૨) ન० પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના છઠ્ઠા પદનુ નામ
वक्ककर ત્રિ० (वाक्यकर) આચાર્યોની આજ્ઞા પાળનાર
वक्कगय ત્રિ० (वाक्यगत) વાક્યગત વાક્યનો મતલબ
वक्कल ન० (वल्कल) વૃક્ષની છાલનુ વસ્ત્ર
वक्कलबंध પુ० (वल्कलबन्ध) વલ્કલ-ઝાડની છાલનો બંધ
वक्कलवासि ત્રિ० (वल्कलवासिन्) વલ્કલ પહેરનાર, ઝાડની છાલના વસ્ત્ર પહેરનાર
वक्कलि ત્રિ० (वल्कलिन्) ઝાડની છાલ પહેરનાર
वक्ख ન० (वक्षस्) હૃદય, છાતી
वक्खमाण ત્રિ० (वक्ष्यमाण) આગળ કહેવામા આવનાર
वक्खा સ્ત્રી० (व्याख्या) અર્થની રચના, અર્થ કરવાની રીતિ
वक्खाण ન० (व्याख्यान) ઉપદેશ
वक्खार પુ० (वक्षस्कार) દેવકુરૂ, ઉત્તરકુરૂક્ષેત્રને ઘેરનાર વખારા પર્વત (૨) વખારા પર્વતના નામવાળા દ્વીપ અને સમુદ્ર
वक्खारक પુ० (वक्षारक) વક્ષારક નામનો દ્વીપ અને સમુદ્ર
वक्खारपव्वय પુ० (वक्षस्कारपर्वत) ઘોડાના ખંધને આકારે રહેલ વખારા પર્વત
वक्खित्त ત્રિ० (व्याक्षिप्त) વ્યગ્ર, વ્યાકુળ
वक्खेय ત્રિ० (व्याख्येय) વ્યાખ્યાન કરવા યોગ્ય
वग પુ० (वृक) વાઘરૂ વરૂ
वगडा સ્ત્રી० ( ) પર્વત ઉપરનો ગઢ (૨) વાડ (૩) ચોક, આગણુ

वइसदेव पु० (वैश्वदेव) અગ્નિદેવ

वइसमाहरणया स्त्री० (वाक्‌समाहरण) વાણીને વશ કરવી તે, વચનના અશુભ વ્યાપારનો નિરોધ કરવો તે

वइसाह पु० (वैशाख) વૈશાખ મહિનો

वइसाही स्त्री० (वैशाखी) વૈશાખ મહિનાની પુનેમ

वइसेसिय न० (वैशेषिक) કણાદનુ વૈશેષિક દર્શન (૨) વૈશેષિક દર્શનનુ મુખ્ય શાસ્ત્ર (૩) વિશેષરૂપ લક્ષણ

वइस्स त्रि० (द्वेष्य) દ્વેષ કરવા યોગ્ય

वइस्स पु० (वैश्य) વૈશ્ય, વણિક

वईमय न० (वाङ्मय) વચનમય, શાસ્ત્ર

वऊ पु० न० (वाच्) } વાણી, વચન
वओ पु० न० (वचस्) }

वओमय न० (वचोमय) શાસ્ત્ર

वक त्रि० (वक्र) વાંકુ, કુટિલ (૨) પુ૦ અસયમ

वग पु० (वग) બગાળ દેશ

वग्गचूलिया स्त्री० (वर्गचूलिका) ૭૨ સૂત્રમાનુ એક

वचण न० } (वचन) ઠગાઈ, છેતરવુ તે
वचणया स्त्री० }

वचिअ त्रि० (वचित) છેતરાએલુ, ઠગાએલુ

वछा स्त्री० (वाञ्छा) ઇચ્છા, અભિલાષા

वजण न० (व्यञ्जन) શુભાશુભસૂચક શરીરનુ ચિહ્ન, મસા, તિલ વગેરે (૨) શાક, રાઈતુ, ચટણી, અથાણુ વિગેરે (૩) ક થી હ સુધીના અક્ષર (૪) ઘી, તેલ (૫) નીર્યરૂપ પુદ્‌ગળનો સમહ (૬) શબ્દાદિ વિષયરૂપે પરિણત પુદ્‌ગળ સમૂહ (૭) ઇંદ્રિયો અને શબ્દાદિ પુદ્‌ગળનો પરસ્પર સબધ (૮) મસા, તિલ વગેરેના શુભાશુભ ફળ દર્શાવનાર શાસ્ત્ર, અષ્ટાગ નિમિત્તમાનુ એક

वंजणक्खर न० (व्यञ्जनाक्षर) જેનાથી અર્થ જણાય છે-પ્રકટ થાય છે તે, દ્રવ્યાક્ષર, વર્ણમાળા

वजणसुद्धि पु० (व्यञ्जनशुद्धि) સાત નયપૈકી છઠ્ઠો સમભિરૂઢ નામનો શુદ્ધ નય

वजणावग्गह पु० (व्यञ्जनावग्रह) વિષય અને ઇન્દ્રિયનો પ્રાથમિક સમ્બન્ધ અને તે સમ્બન્ધથી થતો અવ્યક્ત બોધ, મતિજ્ઞાનનો એક પ્રકાર

वंजिय त्रि० (व्यञ्जित) સ્પષ્ટ કરેલ, વ્યક્ત કરેલ

वजुल पु० (वञ्जुल) વજુલ નામનુ એક વૃક્ષ (૨) ઉદધિકુમાર દેવતાનુ ચૈત્યવૃક્ષ (૩) પક્ષી વિશેષ

वझ त्रि० (वन्ध्य) નિષ્ફળ, વાંઝિયુ

वझा स्त्री० (वन्ध्या) વાંઝણી સ્ત્રી

वट न० (वृन्त) ડીંટ, બિંટુ

वठ त्रि० (वण्ठ) વધી ગયેલ, ધીટી ગયેલ

वत त्रि० (वान्त) વમન કરેલુ, ઓકેલુ. (૨) તજી દીધેલ

वतर पु० (व्यन्तर) વ્યતર દેવતા, દેવતાની ચાર જાતમાની એક જાત

वतार त्रि० (वमितृ) વમન કરનાર

वतासव न० (वान्तास्रव) વમનનુ દ્વાર, ઉલટી થવી તે

वद न० (वृन्द) સમૂહ, ટોળુ

वदण न० (वन्दन) વન્દના, સ્તુતિ (૨) ત્રીજુ આવશ્યક, છ આવશ્યકમાનુ ત્રીજુ

वदणया स्त्री० } (वन्दना) સ્તુતિ કરવી, નમવુ
वदण }

वदणिज्ज त्रि० (वन्दनीय) વન્દન કરવા યોગ્ય

वदिय त्रि० (वन्दित) વન્દન કરેલુ

वव पु० (वन्ध्य) બીજા ગ્રહનુ નામ

वस पु० (वंश) વંશ-કુળ એક મૂળ પુરુષથી ઉત્તરોત્તર ચાલેલો પુત્ર, પૌત્ર,

वच्चास पु० (व्यत्यास) भ्रांति એક વસ્તુને અન્ય રૂપે ગ્રહણ કરવી તે

वच्चीसग पु० (वच्चीसक) વાદ્ય વિશેષ

वच्छ न० (वक्षस्) વક્ષ સ્થળ, છાતી

वच्छ पु० (वत्स) વત્સ નામનો એક આર્યદેશ (૨) દિકરો (૩) પૂર્વ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડવાની સીતાસુખ વન પાસેની પહેલી વિજય (૪) વચ્છવિજયનો રાજા (૫) ગાયનો વાછડો (૬) त्रि० વહાલુ પ્રેમાસ્પદ

वच्छ पु० (वृक्ष) વૃક્ષ ઝાડ

वच्छ पु० (वात्स्य) વત્સનો પુત્ર

वच्छग पु० (वत्सक) નાનો વાછરડો

वच्छगावई स्त्री० (वत्सकावती) વચ્છગાવતી નામની મહાવિદેહની એક વિજય

वच्छमित्ता स्त्री० (वत्समित्रा) ઉર્ધ્વલોકવાસી આઠ દિશાકુમારીમાંની છઠ્ઠી (૨) નન્દનવનના રૂચક કૂટમાં વસનારી દેવી (૩) વત્સમિત્રા દેવીની રાજધાની

वच्छर पु० (वत्सर) વરસ સાલ

वच्छल त्रि० (वत्सल) વ્હાલુ પ્રિય, ઉપકાર કરનાર

वच्छल न० (वात्सल्य) સેવા ભક્તિ સત્કાર કરવો

वच्छलया स्त्री० (वत्सलता) સેવા ભક્તિ

वच्छल्ल न० (वात्सल्य) સાધર્મીજનોની સેવા ભક્તિ કરવી, સાધર્મી પ્રત્યે વત્સ-પુત્રના જેવો ભાવ રાખવો તે સમકિતના આઠ આચારમાંનો સાતમો આચાર

वच्छा स्त्री० (वत्सा) વચ્છા નામની મહાવિદેહની એક વિજય

वच्छावई स्त्री० (वत्सावती) પૂર્વ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની પૂર્વ તરફથી ચોથી વિજય

वज्ज न० (वद्य) વાજીંત્ર વાજું

वज्ज न० (वज्र) વજ્ર નામનું ઇન્દ્રનું આયુધ (૨) વજ્ર જેવી કઠણ ખીલી (૩) વજ્ર નામનું પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન (૪) એ નામનો કંદ (૫) પંદરમા તીર્થંકરનું લાંછન (૬) त्रि० નક્કર, કઠણ

वज्ज त्रि० (वर्ज्य) તજવાલાયક વર્જિત, વિનાનું, રહિત

वज्ज न० (अवद्य) પાપ

वज्ज त्रि० (वर्य) શ્રેષ્ઠ, પ્રધાન

वज्जग त्रि० (वर्जक) તજનાર વર્જનાર

वज्जकंत पु० (वज्रकान्त) એ નામે પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

वज्जकंद पु० (वज्रकन्द) દેશ વિશેષ પ્રસિદ્ધ કંદ

वज्जकत्तण न० (वज्रकर्तन) શરીરની ચામડી ઉતારવી તે

वज्जकूड पु० (वज्रकूट) એ નામનું પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

वज्जण न० } **वज्जणा** स्त्री० } (वर्जन) તજદેવું છોડી દેવું

वज्जणाभ } **वज्जणाह** } पु० (वज्रनाभ) અભિનંદન તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનું નામ

वज्जणिज्ज त्रि० (वर्जनीय) તજવા યોગ્ય

वज्जपाणि पु० (वज्रपाणि) જેના હાથમાં વજ્ર નામનું આયુધ છે તે

वज्जप्पभ पु० (वज्रप्रभ) એ નામે પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

वज्जमज्झ न० (वज्रमध्य) એક માસપરિમિત ચાંદ્રાયણ તપ વિશેષ

वज्जय त्रि० (वर्जक) વર્જનાર તજનાર

वज्जरिसहनाराय न० (वज्रर्षभनाराच) ઉપરથી ખીલા સહિત બંધ બાંધ્યા જાય તો પણ જે સાંધો છૂટો ન પડે તેવા પ્રકારનો બાંધો ૭ સંઘયણમાંનું પ્રથમ સંઘયણ

वज्जरूव पु० (वज्ररूप) એ નામે પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

वग्ग पु० (वर्ग) શાસ્ત્રનો એક વિભાગ, પ્રકરણ, અધ્યાય (૨) પશુ વિશેષ (૩) સમૂહ, સજાતીય સમુદાય (૪) અમુક રાશિને તેટલા ગુણો કરવો, જેમ ૨ નો વર્ગ ૪, ત્રણનો વર્ગ નવ (૫) વર્ગ, પ્રકાર

वग्ग त्रि० (व्यग्र) વ્યાકુળ

वग्ग न० (वल्क) વલ્કલ વસ્ત્ર, ઝાડની છાલના વસ્ત્ર

वग्गचूलिश्रा स्त्री० (वर्गचूलिका) એ નામનું એક કાલિક સૂત્ર

वग्गण न० (वल्गन) ઉછળવું, કુદવું

वग्गणा स्त्री० (वर्गणा) સજાતીય વસ્તુનો સમુદાય

वग्गतव पु० (वर्गतपस्) શ્રેણીના ધનને ધનગુણો કરતા વર્ગ થાય તેટલા કોષ્ટક-પરિમિત તપ કરવું તે

वग्गमूल न० (वर्गमूल) વર્ગનો મૂળ, જેનો વર્ગ કરવામાં આવ્યો હોય તે, જેમ ૨૫૬ નુ વર્ગમૂળ ૧૬

वग्गवग्गतव पु० (वर्गवर्गतपस्) વર્ગને વર્ગગુણો કરતા વર્ગવર્ગ થાય તેટલા કોષ્ટક પ્રમાણનુ તપ તે વર્ગવર્ગ તપ

वग्गसीह पु० (वर्गसिंह) ૧૭ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ

वग्गिश्र त्रि० (वर्गित) વર્ગ કરેલ, તેને તેટલાએ ગુણેલ

वग्गु पु० (वग्गु) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાણ્ડવાની સીતોદા મુખવન તરફથી પાચમી વિજય (૨) પુ० એ વિજયનો રાજા (૩) ઉત્તર દિશામા વૈશ્રવણ લોકપાળના વિમાનનુ નામ

वग्गुरा स्त्री० (वागुरा) મૃગબન્ધન, પાશલો (૨) સમુદાય

वग्गुरिय पु० (वागुरिक) પાશ બાધનાર શિકારી.

वग्गुलि स्त्री० (वग्गुलि) ખોરાકમા માખી જવાથી થતો રોગ (૨) ચકવાગોળ નામનુ પક્ષી કે જે ઝાડ ઉપર ઉંધે માથે લટકે છે

वग्गू स्त्री० (वाचा) વાણી, વચન

वग्घ पु० (व्याघ्र) વાઘ

वग्घमुह पु० (व्याघ्रमुख) લવણ સમુદ્રમા છસો જોજન ઉપર આવેલ વ્યાઘ્રમુખ નામનો એક અતરદ્વીપ (૨) त्रि० તે અતરદ્વીપમા રહેનાર

वग्घाडिया स्त्री० (व्याघ्राटिका) અત્યન્ત ઉપહાસ, મશ્કરી

वग्घारिय त्रि० ( ) વિસ્તારેલુ, લાંબુ કરેલુ

वग्घावच्च पु० (व्याघ्रापत्य) વશિષ્ટગોત્રની શાખા (૨) તે શાખાનો પુરૂષ (૩) ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રનુ ગોત્ર

वग्घी स्त्री० (व्याघ्री) વાઘણ (૨) વાઘ સબધી વિદ્યા

वच न० (वचस्) વચન

वच्च त्रि० (वाच्य) કહેવા યોગ્ય

वच्च न० (वर्त्यम्) ઢોલીયાની પાટી, ખાટલાનુ વાણુ

वच्च न० (वर्च) જગલ જવાની ક્રિયા (૨) વિષ્ઠા, મળ (૩) શક્તિ, તેજ

वच्चसि त्रि० (वर्चस्विन्) પ્રભાવશાળી, વચનના સૌભાગ્યવાળો

वच्चकूव पु० (वर्चकूप) ખાળ, ગટર

वच्चग पु० (वचक) એક જાતનુ વાજીત્ર

वच्चघर न० (वर्चोगृह) પાયખાનુ, જાજરૂ

वच्चय पु० (व्यत्यय) ફેરફાર, અદલબદલ

वच्चामेलिय पु० (व्यत्याम्रेडित) એક અર્થવાળા જૂદાજૂદા સૂત્રપાઠોને એક ઠેકાણે ભેળવીને ઉચ્ચારવા તે

वच्चाविप्पत्र न० (वत्वविप्पक) વલ્કલ-તૃણ વિશેષને કુટીને બનાવેલ (રજોહરણ)

वच्चास पु० (व्यत्यास) भ्रांति, એક વસ્તુને અન્ય રૂપે ગ્રહણ કરવી તે

वच्चीसग पु० (वच्चीसक) વાદ્ય વિશેષ

वच्छ न० (वक्षस्) વક્ષ સ્થળ, છાતી

वच्छ पु० (वत्स) વત્સ નામનો એક આર્યદેશ (૨) દિકરો (૩) પૂર્વ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડવાની સીતામુખ વન પાસેની પહેલી વિજય (૪) વચ્છવિજયનો રાજા (૫) ગાયનો વાછડો (૬) ત્રિ० વહાલું, પ્રેમાસ્પદ

वच्छ पु० (वृक्ष) વૃક્ષ, ઝાડ

वच्छ पु० (वात्स्य) વત્સનો પુત્ર

वच्छग पु० (वत्सक) નાનો વાછરડો

वच्छगावई स्त्री० (वत्सकावती) વચ્છગાવતી નામની મહાવિદેહની એક વિજય

वच्छमित्ता स्त्री० (वत्समित्रा) ઉર્ધ્વલોકવાસી આઠ દિશાકુમારીમાંની છઠી (૨) નન્દનવનના રૂચક કૂટમાં વસનારી દેવી (૩) વત્સમિત્રા દેવીની રાજધાની

वच्छर पु० (वत्सर) વરસ, સાલ

वच्छल त्रि० (वत्सल) વ્હાલું પ્રિય ઉપકાર કરનાર

वच्छल न० (वात्सल्य) સેવા ભક્તિ સત્કાર કરવો

वच्छलया स्त्री० (वत्सलता) સેવા, ભક્તિ

वच्छल्ल न० (वात्सल्य) સાધર્મીજનોની સેવા ભક્તિ કરવી, સાધર્મી પ્રત્યે વત્સ-પુત્રના જેવો ભાવ રાખવો તે સમક્તિના આઠ આચારમાંનો સાતમો આચાર

वच्छा स्त्री० (वत्सा) વચ્છા નામની મહાવિદેહની એક વિજય

वच्छावई स्त्री० (वत्सावती) પૂર્વ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની પૂર્વ તરફથી ચોથી વિજય

वज्ज न० (वद्य) વાજીંત્ર વાજું

वज्ज न० (वज्र) વજ્ર નામનું ઇન્દ્રનું આયુધ (૨) વજ્ર જેવી કઠણ ખીલી (૩) વજ્ર નામનું પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન (૪) એ નામનો કંદ (૫) પન્દરમા તીર્થંકરનું લાંછન (૬) ત્રિ० નક્કર, કઠણ

वज्ज त्रि० (वर्ज्य) તજવાલાયક વર્જિત, વિનાનું, રહિત

वज्ज न० (अवद्य) પાપ

वज्ज त्रि० (वर्य) શ્રેષ્ઠ, પ્રધાન

वज्जअ त्रि० (वर्जक) તજનાર વર્જનાર

वज्जकंत पु० (वज्रकान्त) એ નામે પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

वज्जकंद पु० (वज्रकन्द) દેશ વિશેષ પ્રસિદ્ધ કંદ

वज्जकत्तण न० (वज्रकर्तन) શરીરની ચામડી ઉતારવી તે

वज्जकूड पु० (वज्रकूट) એ નામનું પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

वज्जण न० } (वर्जन) તજીદેવું છોડી
वज्जणा स्त्री० } દેવું

वज्जणाभ } पु० (वज्रनाभ) અભિનન્દન
वज्जणाह } તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનું નામ

वज्जणिज्ज त्रि० (वर्जनीय) તજવા યોગ્ય

वज्जपाणि पु० (वज्रपाणि) જેના હાથમાં વજ્ર નામનું આયુધ છે તે

वज्जप्पभ पु० (वज्रप्रभ) એ નામે પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

वज्जमज्झ न० (वज्रमध्य) એક માસપરિમિત ચાંદ્રાયણ તપ વિશેષ

वज्जय त्रि० (वर्जक) વર્જનાર, તજનાર

वज्जरिसहनाराय न० (वज्रर्षभनाराच) ઉપરથી ખીલા સહિત બંધ બાંધ્યો હોય તો પણ જે સાંધો છુટો ન પડે તેવા પ્રકારનો બાંધો છ સંઘયણમાંનું પ્રથમ સંઘયણ

वज्जरूव पु० (वज्ररूप) એ નામે પાંચમા દેવલોકનું એક વિમાન

वज्जलेस्स पु० (वज्रलेश्य) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
वज्जवगण पु० (वज्रवर्ण) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
वज्जसिंग पु० (वज्रशृंग) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
वज्जसिद्ध पु० (वज्रसिद्ध) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
वज्जावत्त पु० (वज्रावर्त) એ નામે પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
वज्जि पु० (वज्रिन्) વજ્રવાળો, પહેલા દેવલોકનો ઇન્દ્ર (૨) વજ્જિ દેશ
वज्जिय त्रि० (वर्जित) રહિત
वज्जुत्तरवडिंसग पु० (वज्रोत्तरावतंसक) એ નામે પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન
वज्झ त्रि० (वध्य) વધ કરવા યોગ્ય
वज्झ पु० (वध्र) વાધર (૨) ચામડાની પાટી
वज्झकार पु० (वध्रकार) વાધર અથવા ચામડાની પાટીનો બનાવનાર
वज्झमाला स्त्री० (वध्यमाला) કોઇને ફાસી દેતી વખતે પ્હેરાવવામા આવતી કણેરની માળા
वज्झा स्त्री० (वध्या) હત્યા–વિનાશ
वज्झियायण पु० (वध्र्यायन) પૂર્વાષાઢાનક્ષત્રનુ ગોત્ર
वट्ट न० (वर्त्मन्) માર્ગ રસ્તો
वट्ट त्रि० (वृत्त) વર્તુળ, ગોળાકાર, દડા જેવુ (૨) પુ० ન० લાડવા કે દડા જેવી આકૃતિ, પાચ સંસ્થાનમાનુ એક (૩) ભોજ્ય પદાર્થ, વડા (૪) વાટકો, પાત્ર વિશેષ (૫) વાટલા–ગોળ પર્વત
वट्टंत पु० (वर्त्तमान) વર્તમાનકાળ
वट्टक पु० (वर्तक) વાટકો, ભાજન (૨) પક્ષી વિશેષ, બટેર.
वट्टखुर त्रि० (वृत्तखुर) ગોળ ખરીવાળા જાનવર, અશ્વાદિ
वट्टखेड्ड पु० (वृत्तखेड) દડે રમવાની કળા
वट्टग पु० (वर्तक) જુઓ "वट्टक" શબ્દ
वट्टमग्ग पु० (वृत्तमार्ग) પથ, માર્ગ (૨) ઉપાદાન કર્મ
वट्टमाण त्रि० (वर्तमान) વર્તમાન, વિદ્યમાન
वट्टय पु० (वर्तक) બટેરો એક જાતનુ પક્ષી (૨) લાખ આદિની ગોળી
वट्टय न० (पट्टक) પટ્ટો
वट्टया स्त्री० (वर्तका) લાખની ગોળી, રમવાની લખોટી
वट्टवेयड्ढ पु० (वृत्तवैताढ्य) વાટલો વૈતાઢ્ય પર્વત
वट्टावर पु० (वर्त्तकवर) ઉપરવટણો, ગોળ પથરો
वट्टि स्त्री० (वर्ति) દીવાની વાટ
वट्टिज्जमाणचरअ त्रि० (वर्त्यमानचरक) કોઇને પીરસેલુ હોય તેજ લેવુ એવા અભિગ્રહવી આહારની ગવેષણા કરનાર
वट्टिय त्रि० (वर्तित) વળેલ, ગોળ થયેલ
वड पु० (वट) વડનુ ઝાડ (૨) પવનકુમાર દેવતાનુ ચૈત્ય વૃક્ષ (૩) યક્ષની સુધર્મા સભા આગળનુ ચૈત્ય વૃક્ષ (૪) માળાની એક જાત
वडंसय पु० (अवतंसक) મુગટ (૨) મુગટ જેવુ વિમાન
वडग पु० (वटक) વડા, ખાદ્ય પદાર્થની એક જાત (૨) વસ્ત્ર વિશેષ
वडगर पु० (वटकर) એક જાતનો મચ્છ
वडभ त्रि० (वडभ) ખુધા, જેને છાતીમા પીઠમા ખુધ નીકળી હોય તે
वडभी स्त्री० (वडभी) ખુધી નારી
वडवा स्त्री० (वडवा) ઘોડી
वडवामुह पु० (वडवामुख) લવણ સમુદ્રની

નચ્ચોવચ્ચ પૂર્વ દિશામાનો એ નામનો એક પાતાળ કળશો

वडहिया સ્ત્રી० (वडभिका) જુઓ "વડભી" શબ્દ

वडार પુ० (वण्टक) ભાગ, વહેંચણી વિસ્એ

वडिंस પુ० (अवतंस) કાનનુ ભૂષણ

वडिंसक પુ० } (अवतंसक) મુગટ તાજ
वडिंसग } (૨) કાનનુ એક ભૂષણ
वडिंसय } (૩) દેવતાઓના ભૂષણ રૂપ વિમાનોના નામને અંતે જોડાતો શબ્દ જેમકે અમોગવડિંસએ, સત્તવન્નવડિંસએ ઇત્યાદિ

वडिंसा સ્ત્રી० (अवतंसा) કિન્નરના ઇન્દ્રની પહેલી અગ્રમહિષી

वडिय ત્રિ० (पतित) પડેલુ

वडिया સ્ત્રી० (प्रतिज्ञा) પ્રતિજ્ઞા, નિયમ (૨) નિમિત્ત કારણ

वडी સ્ત્રી० (वटी) વડી, ચણાના લોટની બનાવેલ લચપીઓ

वड्ढइ પુ० (वर्धकि) સુતાર (૨) ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાનુ એક

वड्ढइरयण ન० (वर्धकिरत्न) સુતારનુ કામ કરનાર ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાનુ ત્રીજુ રત્ન

वड्ढकुमारी સ્ત્રી० (वृद्धकुमारी) ઉમ્મરે મ્હોટી છતા પરણેલ ન હોય તે

वड्ढण ત્રિ० (वर्धन) વધારનાર

वड्ढपरिणाम પુ० (वृद्धपरिणाम) વિશુદ્ધભાવ, વધતા-ચ્હડતા પરિણામ

वड्ढमाण ન० (वर्धमान) અવધિજ્ઞાનનો એક ભેદ કે જે ઉત્પન્ન થયા પછી વૃદ્ધિ પામતો જાય

वड्ढावय ત્રિ० (वर्द्धक) વૃદ્ધિ કરનાર વધારનાર

वड्ढि સ્ત્રી० (वृद्धि) ઉપજ, આવક, વધારો

वड्ढिय ત્રિ० (वर्धित) વૃદ્ધિ પામેલુ, વધેલુ

वण પુ० (व्रण) વણ, જખમ, ઘા (૨) અતિચાર, વ્રતમા પડેલુ છિદ્ર (૩) ફોડકી, ગુમડુ

वण ન० (वन) વન, એકજ જાતના વૃક્ષનો સમૂહ (૨) વાણવ્યન્તર દેવ (૩) વનસ્પતિ (૪) લાકડા, ઇંધણા

वणकम्म ન० (वनकर्मन्) વન કપાવી વાડ કાનો વ્યાપાર કરવો તે પદર કર્માદાનમાનુ એક

वणकरेणु પુ० સ્ત્રી० (वनकरेणु) જગલનો હાથી

वणखंड પુ० (वनखण्ड) જુદી જુદી જાતના ઝાડો જ્યા હોય તે સ્થળ

वणचर પુ० (वनचर) વનમા ફરનાર,ભીલ

वणचारि પુ० (वनचारिन्) વાણવ્યતર દેવતાની એક જાત

वणण ન० (वनन) વાછડાને પોતાની માતાથી વિખુટો પાડી બીજી ગાયની સાથે રાખવો તે

वणदव પુ० (वनदव) વનનો અગ્નિ

वणद्ध ત્રિ० (अवनद्ध) બાંધેલુ

वणपालिया સ્ત્રી० (वनपालिका) વનનુ પોષણ કરનારી માલણ

वणप्फइ પુ० (वनस्पति) વૃક્ષાદિક વનસ્પતિ

वणप्फइकाइय પુ० (वनस्पतिकायिक)વનસ્પતિ કાયના જીવ

वणमयूरी સ્ત્રી० (वनमयूरी) વનની મોરલી-ઢેલ

वणमहत्तरग ત્રિ० (वनमहत्तरक) વનનો અધિપતિ વનમા વડેરો

वणमाल પુ० (वनमाल) એ નામે બારમા દેવલોકનુ એક વિમાન

वणमाला સ્ત્રી० (वनमाला) કંઠથી દીંચણ સુધીની લાબી માળા આભરણ વિશેષ

वणय ન० (वणक) પગક દેવ

वणयर पुं० (वनचर) वनमा फरनार, भी ल आदि

वणलया. स्त्री० (वनलता) એક જાતની વેલડી, વનલતા (૨) નાટકનો એક પ્રકાર, બત્રીશ પ્રકારમાના ત્રીજા પ્રકારનુ નાટક

वणविदुग्ग पुं० (वनविदुर्ग) વનની દુર્ગમ જગ્યા (૨) અનેક જાતના વૃક્ષોનો સમૂહ

वणविरोहि पुं० (वनविरोधिन्) આષાઢ મહિનાનુ લોકોત્તર નામ

वणसंड नं० (वनखण्ड) જુઓ "વણખડ" શબ્દ

वणस्सइ स्त्री० (वनस्पति) લિલોતરી, વનસ્પતિ

वणस्सइकाइय पुं० (वनस्पतिकायिक) વનસ્પતિકાયમા ઉત્પન્ન થયેલ જીવ, તૃણ, વૃક્ષ વગેરેના જીવ

वणस्सइकाय पुं० (वनस्पतिकाय) વનસ્પતિ કાય, તૃણ, લતા, ઝાડ વગેરે

वणस्सइकाल पुं० (वनस्पतिकाल) વનસ્પતિમા એક જીવ વધારેમા વધારે વખત રહે તેટલો કાળ, અનત કાળ

वणि त्रि० (व्रणिन्) જખમી

वणि पुं० (वणिज्) વ્યાપારી

वणिय पुं० (वणिज्) વાણીયો, વ્યાપારી (૨) વણિજ નામનુ કરણ, ૧૧ કરણમાનુ એક

वणिया स्त्री० (वनिता) ભાર્યા, સ્ત્રી

वणिया स्त्री० (वनिका) ન્હાનુ વન

वणीमग पुं० } (वनीपक) યાચક, ભિક્ષુ
वणीमय } શ્રમણ, બ્રાહ્મણ, કૃપણ, અતિથિ અને શ્વાન, એ પાચમાનો ગમે તે એક (૨) ઉપાયણાના ૧૬ દોષમાનો પાચમો દોષ, દીનપણુ દેખાડી ભિક્ષા લેવી તે (૩) નીચ જાતિ

वराण पुं० (वर्ण) રગ, કાળો, નીલો, રાતો પીળો અને ધોળો, એ પાચમાનો ગમે તે એક (૨) અબીર ગુલાલ (૩) સૌન્દર્ય, રૂપ (૪) કીર્તિ, યશ (૫) કકારાદિ વ્યજન અક્ષર, વર્ણમાળા (૬) વર્ણ નામ કર્મ (૭) ચદન (૮) વર્ણન કરવુ

वराण त्रि० (वर्ण्य) વર્ણન કરવા યોગ્ય

वराणअ पुं० (वर्णक) વર્ણન કરવુ

वराणओ अ० (वर्णतस्) વર્ણ–રગઆશ્રી

वराणग पुं० (वर्णक) કકુ, ચદન, વગેરે વિલેપન દ્રવ્ય (૨) અભ્યગન કરવુ, પીઠી ચોળવી તે

वराणगपेसिया स्त्री० (वर्णकपेषिका) ચન્દન પીસનારી દાસી

वराणणाम नं० (वर्णनामन्) વર્ણ નામ, નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ જૂદા જૂદા વર્ણ–રગ પામે છે

वराणय पुं० (वर्णक) ચદન

वराणवज्भ (वर्णवध्य) શુભ વર્ણ રહિત–અશુભ કર્મ

वराणवाअ पुं० (वर्णवाद) વખાણ

वराणवाइ त्रि० (वर्णवादिन्) આચાર્યાદિના ગુણગ્રામ કરનાર

वराणवास पुं० (वर्णवास) વર્ણન વિશેષ

वराणसंजलणया स्त्री० } (वर्णसंज्वलन) आ-
वराणसंजलणा } ચાર્યના કે ધર્મના ગુણ દીપાવવા તે

वरिणय त्रि० (वर्णित) વર્ણન કરાયેલ

वरिणया स्त्री० (वर्णिका) પીળી માટી, મગમાટી

वरिह पुं० (वृष्णि) યાદવ, યાદવકુળ

वरिह पुं० (वह्नि) લોકાન્તિક દેવતાની એક જાત

वरिहदसा स्त्री० (वह्निदशा) એ નામનુ એક કાલિક સૂત્ર

वति स्त्री० (वृति) કાંટાની વાડ

वतिरित्त त्रि० (व्यतिरिक्त) જૂદુ, અલગ (૨) અધિક, ઉપરાત

वत्त न० (वत्र) દોરાને આપેલ વળ

वत्त त्रि० (व्याप्त) વ્યાપેલુ

वत्त त्रि० (वृत्त) થયેલુ, બનેલુ

वत्त न० (व्यक्त) અક્ષર અને સ્વરને સ્ફુટ કરી ગાવુ તે, ગાયનનો એક ગુણ (૨) ત્રિ० સ્પષ્ટ, પ્રગટ

वत्तण न० (वर्त्तन) ફેરવવુ પાઠ કરવો

वत्तणा स्त्री० (वर्तना) જુના પદાર્થોને નવા અને નવાને જુના કરનારૂપે વર્તવુ તે, કાળનુ એક લક્ષણ

वत्तणी स्त्री० (वर्त्तनी) માર્ગ રસ્તો

वत्तमाणपय पु० (वर्तमानपद) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ-સૂત્રનો ૧૮ મો ભેદ

वत्तव्वया स्त्री० (वक्तव्यता) વક્તવ્ય, કથન વિષય, કથન પરિપાટી

वत्ता स्त्री० (वार्ता) વાર્તા, વાતચિત

वत्तार त्रि० (वक्तृ) બોલનાર વક્તા

वत्ति स्त्री० (वर्ति) અગ વિલેપન કરવા યોગ્ય સુગધી વસ્તુ

वत्ति स्त्री० (व्यक्ति) એક માણસ, સમુદાય કે જાતિનો એક અગ

वत्ति स्त्री० (वर्तिन्) વર્તનાર

वत्ति स्त्री० (वर्ति) વાટ, નીવેટ

वत्तिय पु० (प्रत्यय) ધારણ કરવુ (૨) હેતુ નિમિત્ત

वत्तिय त्रि० (वर्तित) વૃત્ત-ગોળ થયેલ (૨) ઉથલાવેલ

वत्तिय न० (वार्तिक) વાર્તિક, સૂત્રની પૂરણીરૂપ ટુકા વાક્ય

वत्तिया स्त्री० (वृत्ति) પ્રવર્તન, વર્તવુ તે (૨) વૃત્તિ, નીતિ

वत्तिया स्त्री० (वृत्तिका) વૃત્તિ, આ-જીવિકા

वत्थ पु० (वत्स) વત્સ નામનુ મૂળ ગોત્ર (૨) ત્રિ० તે ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલ પુરૂષ-શય્યભવાદિ (૩) વાછરડો (૪) બાળક, બચ્ચુ

वत्थ न० (वस्त्र) કપડુ, વસ્ત્ર (૨) વસ્ત્ર નામે દ્વીપ તથા સમુદ્ર

वत्थजंभग पु० (वस्त्रजृम्भक) વસ્ત્રને સારૂ કે ખરાબ કરનાર દેવ, જભકા દેવતાની એક જાત

वत्थधर त्रि० (वस्त्रधर) વસ્ત્ર ધરનાર

वत्थधारि त्रि० (वस्त्रधारिन्) વસ્ત્ર ધરણ કરનાર-પહેરનાર

वत्थविहि पु० (वस्त्रविधि) વસ્ત્ર સીવવા, ધોવા અને પહેરવાની કળા

वत्थाणी स्त्री० (वत्थाणी) એ નામની વેલ

वत्थिअ त्रि० (वास्त्रिक) વસ્ત્ર વણનાર, કપડા બનાવનાર

वत्थु न० (वस्तु) વસ્તુ ચીજ, પદાર્થ (૨) પૂર્વનુ પ્રકરણ વિશેષ-અધ્યયન વિશેષ

वत्थु न० (वास्तु) ઘર, મકાન (૨) શાકની એક જાત

वत्थुनिवेसण न० (वस्तुनिवेशन) અમુક પાત્રમા અમુક વસ્તુ આટલે અશે સમાશે એમ માની તેમા તે વસ્તુ નાખવાની કળા

वत्थुल न० (वस्तुल) વથુવા નામની શાક વનસ્પતિ

वत्थुविज्जा स्त्री० (वास्तुविद्या) ઘર, હાટ, વગેરેની કેવી રીતે ગોઠવણ કરવી તેનુ જ્ઞાન, વાસ્તુક વિદ્યા, ૭૨ કળામાની એક

वत्थुसमास पु० (वस्तुसमास) વસ્તુ સમાસ શ્રુત, અર્થાત્ બે ચાર વસ્તુઓનુ-પૂર્વના પ્રકરણોનુ જ્ઞાન, શ્રુત જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

वद्दलअ पु० } (वार्दलक) વાદળ, મેઘ
वद्दलग पु० }

वद्दलिया स्त्री० (वार्दलिका) ખરાબ દિવસ, તોફાની દિવસ, દુર્દિન

वद्दलियाभत्त न० (वार्दलिकाभक्त) તોફાની વરસાદ વખતે રાંકને આપવાનું ભોજન

वद्ध न० (वर्ध्र) ચામડાની વાધર (૨) ચર્મ ખંડ

वद्धइ न० (वार्धकि) વાર્ધકિ રત્ન, ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાનું એક

वद्धइरयण न० (वार्धकिरत्न) જુઓ " વ દ્ધઇ " શબ્દ

वद्धण त्रि० (वर्द्धन) વધારનાર

वद्धणिअ पु० (वार्धनिक) ભાજન વિશેષ

वद्धमाण पु० (वर्धमान) ચોવીશમા તીર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામી (૨) સરાવલો (૩) સ્તનિતકુમાર દેવતાનું ચિહ્ન, તેના મુગટમા રહેલ સગવલાને આકારે નિશાની (૪) ખભે પુરૂષને ઉપાડી સ્વારીમા આગળ ચાલનાર (૫) એક જાતનું અવધિજ્ઞાન

वद्धमाणअ. पु० } **वद्धमाणक** **वद्धमाणग** (वर्धमानक) ખભે માણસ બેસાડી સ્વારીમા આગળ ચાલનાર (૨) ૬૦ મા મહાગ્રહનું નામ (૩) સરાવલુ, કોડિયુ (૪) આઠ મગનિકમાનો એક

वद्धमाणगिह न० (वर्धमानगृह) વાસ્તુ શાસ્ત્રની વિધિથી બંધાવેલુ ઘર

वद्धमाणनाम न० (वर्द्धमाननाम) વર્ધમાન આમિન નામનું મહાતપ

वद्धमाणपुर पु० (वर्धमानपुर) વર્ધમાનપુર નામે એક શહેર

वद्धमाणसामि पु० (वर्धमानस्वामिन्) ચોવીશમા તીર્થંકર શ્રી મહાવીરસ્વામીનું અપર નામ

वद्धमाणा स्त्री० (वर्धमाना) વર્ધમાન નામે શાશ્વતી જિન પ્રતિમા

वद्धाविअ त्रि० (वर्धापित) વધાઇ આપેલ

वध पु० (वध) હણવું, નાશ કરવો

वधअ त्रि० (वधक) વધ કરનાર, ખુની

वधूया स्त्री० (वधूका) સ્ત્રી, વહુ

वन्न पु० (वर्ण) રંગ, શરીરની કાન્તિ (૨) વર્ણ, અકારાદિ અક્ષર (૩) આસક્ત, રક્ત (૪) વર્ણનામ નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ (૫) વર્ણન, ગુણગ્રામ

वन्नग पु० (वर्णक) અબીર ગુલાલ વગેરે

वन्नड्ढ त्रि० (वर्णाढ्य) સુન્દર વર્ણવાળુ, રંગભર્યુ

वन्नय पु० (वर्णक) એક જાતનું ચન્દન

वन्निअ त्रि० (वर्णित) વર્ણવેલુ, કહેલુ

वन्निया स्त्री० (वर्णिका) પીળી માટી

वन्हि पु० (वह्नि) લોકાન્તિક દેવતાની એક જાતિ

वपु न० (वपुस्) શરીર

वप्प न० (वप्र) ગઢ, કિલ્લો (૨) પાણીના ક્યારા (૩) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાંડવાની સીતોદા મુખવન તરફથી પહેલી વિજય (૪) તે વિજયનો રાજા (૫) મૃતગંગાને કાંઠે આવેલ એક તીર્થ

वप्पगावई स्त्री० (वप्रकावती) વપ્રકાવતી વિજય

वप्पडग पु० ( ) કાંઇ

वप्पया पु० (वप्र) ક્યારો

वप्पा स्त्री० (वप्रा) ઉધઇના ગફડાનું શિખર, ટેકરો (૨) વપ્રાવિજય (૩) વપ્રા નામે ૨૧ મા તીર્થંકરની માતા (૪) ૧૧ મા ચક્રવર્તીની માતા

वप्पावती स्त्री० (वप्रावती) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાંડવાની સીતોદામુખ વનથી ચોથી વિજય

वप्पिण पु० (वप्र) પાણીનો ક્યારો

वप्पिणी स्त्री० (वप्रिणी) ક્યારી

वप्पी स्त्री० (वप्री) જુઓ "વપ્પા" શબ્દ
वभिचार पु० (व्यभिचार) હેતુનો એક દોષ, સાધ્ય વિના હેતુનું અસ્તિત્વ
वमण न० (वमन) વમન કરવું ઉલટી કરવી તે
वम्म त्रि० (वम्य) વમન કરવા યોગ્ય
वम्म न० (वर्मन्) બખતર
वम्मधारि पु० (वर्मधारिन्) બખતર ધારણ કરનાર
वम्मिय त्रि० (वर्मित) જેણે કવચ ધારણ કરેલ છે તે
वम्मियगुडिम्र त्रि० (वर्मितगुडित) ઘોડાનો પાખર-કવચ ધારણ કરેલ
वम्मीश्र पु० (वल्मीक) રાફડો, ઉધઈની ટેકરી
वय न० (व्रत) અવિરતિને અટકાવવા પાપની નિવૃત્તિ કરવી-હદ બાંધવી તે નિયમ પચ્ચક્ખાણ, મર્યાદા, અણુવ્રત અને મહાવ્રત
वय न० (वयस्) ઉમ્મર, અવસ્થા
वय पु० (व्रज) દશ હજાર ગાયોનો એક વ્રજ, ગોકુળ
वय पु० (व्यय) ખરચ
वय न० (वचस्) વચન
वयस पु० (वयस्य) સરખી ઉમ્મરનો મિત્ર
वयगुत्त त्रि० (वचोगुप्त) જેણે સાવદ્ય વચન રોકેલ છે તે, મૌનધારી, વચન ગુપ્તિવાળો
वयगुत्ति स्त्री० (वचोगुप्ति) સાવદ્ય પ્રવૃત્તિથી વચનને રોકવું તે, વચનગુપ્તિ
वयछक्क न० (व्रतषट्क) પાંચ મહાવ્રત અને છઠ્ઠું રાત્રિભોજન વિરમણ એ છ વ્રતનો સમૂહ
वयजोग पु० (वचोयोग) વાણીનો વ્યાપાર વચનનો જોગ
वयण न० (वक्त्र) મુખ
वयण न० (वचन) વચન, વાણી
वयणगुत्ति स्त्री० (वचनगुप्ति) વચનગુપ્તિ, વચનના પાપથી આત્માનું રક્ષણ કરવું તે
वयणजोग पु० (वचनयोग) વચનયોગ
वयणसपया स्त्री० (वचनसम्पत्) વચનની સંપદા, મધુર, અનિશ્ચિત અને સ્ફુટ વચન બોલવા તે
वयणिज्ज त्रि० (वचनीय) ગહ્ય, નિન્દા કરવા યોગ્ય નિન્દિત (૨) બોલવા યોગ્ય
वयतेण पु० (वचस्तेन) વચનનો ચોર, જુઠાબોલો
वयदंड पु० (वचोदण्ड) દુષ્ટ વચન બોલી આત્માને કર્મથી દંડવો તે
वयपश्रोग पु० (वच प्रयोग) વચનનો પ્રયોગ-વ્યાપાર
वयपडिमा स्त्री० (व्रतप्रतिमा) શ્રાવકની બીજી વ્રતપ્રતિમા
वयपणिहाण न० (वच प्रणिधान) વચનનું એકાગ્રપણું
वयपुन्न न० (वच पुण्य) શુભ વચન બોલવાથી થતું પુણ્ય, પુણ્યના નવ પ્રકારમાંનો એક
वयवत्तिय त्रि० (वचोवतिक) વચનનો સાચો, દૃઢવચની, પ્રતિજ્ઞાપાલ-
वयर पु० (वज्र) ઇન્દ્રનું આયુધ (૨) હીરો ઝવેરાતની એક જાત (૩) વિદ્યુત્કુમાર દેવતાનું ચિહ્ન
वयर न० (वैर) વેર, વિરોધ
वयरकंड पु० (वज्रकाण्ड) રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો વજ્રમય કાંડ
वयरमज्झा स्त्री० (वज्रमध्या) વજ્રના મધ્યને આકારે જેનો કોષ્ટકનો આકાર થાય તેવું એક તપ
वयरसेणा स्त्री० (वज्रसेना) નંદનવનના સાતમા ચિત્રકૂટમાં વસનારી દેવી (૨) એ દેવીની રાજધાની

वद्दलिया स्त्री० (वार्दलिका) ખરાબ દિવસ, તોફાની દિવસ, દુર્દિન

वद्दलियाभत्त न० (वादलिकाभक्त) તોફાની વરસાદ વખતે રાંકાને આપવાનું ભોજન

वद्ध न० (वर्ध) ચામડાની વાધર (૨) ચર્મ ખંડ

वद्धइ न० (वार्धिकि) વાર્ધકિ રત્ન, ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાનું એક

वद्धइरयण न० (वार्धिकिरत्न) જુઓ " વદ્ધઇ " શબ્દ

वद्धण त्रि० (वर्द्धन) વધારનાર

वद्धणिअ पु० (वार्धनिक) ભાજન વિશેષ

वद्धमाण पु० (वर्धमान) ચોવીશમા તીર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામી (૨) સરાવલો (૩) સ્તનિતકુમાર દેવતાનું ચિહ્ન, તેના મુગટમા રહેલ સરાવલાને આકારે નિશાની (૪) ખભે પુરૂષને ઉપાડી સ્વારીમા આગળ ચાલનાર (૫) એક જાતનું અવધિજ્ઞાન

वद्धमाणअ, पु० } **वद्धमाणक** } **वद्धमाणग** } (वर्धमानक) ખભે માણસ બેસાડી સ્વારીમા આગળ ચાલનાર (૨) ૬૦ મા મહાગ્રહનું નામ (૩) સરાવલું, કોડિયું (૪) આઠ મંગલિકમાનો એક

वद्धमाणगिह न० (वर्धमानगृह) વાસ્તુ શાસ્ત્રની વિધિથી બંધાવેલું ઘર

वद्धमाणनाम न० (वर्द्धमाननाम) વર્ધમાન આંબિલ નામનું મહાતપ

वद्धमाणपुर पु० (वर्धमानपुर) વર્ધમાનપુર નામે એક શહેર

वद्धमाणसामि पु० (वर्धमानस्वामिन्) ચોવીશમા તીર્થંકર શ્રી મહાવીરસ્વામીનું અપર નામ

वद्धमाणा स्त्री० (वर्धमाना) વર્ધમાન નામે શાશ્વતી જિન પ્રતિમા

वद्धाविअ त्रि० (वर्धापित) વધાઇ આપેલ

वध पु० (वध) હણવું, વધ કરવો

वधअ त्रि० (वधक) વધ કરનાર, ખુની

वधूया स्त्री० (वधूका) સ્ત્રી, વહુ

वन्न पु० (वर्ण) રંગ, શરીરની કાન્તિ (૨) વર્ણ, અકારાદિ અક્ષર (૩) આસક્ત, રક્ત (૪) વર્ણનામ નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ (૫) વર્ણન, ગુણગ્રામ

वन्नग पु० (वर्णक) અબીર ગુલાબ વગેરે

वन्नड्ढ, त्रि० (वर्णाढ्य) સુન્દર વર્ણવાળું, રંગભર્યું

वन्नय पु० (वर्णक) એક જાતનું ચન્દન

वन्निअ त्रि० (वर्णित) વર્ણવેલું, કહેલું

वन्निया स्त्री० (वर्णिका) પીળી માટી

वन्हि पु० (वह्नि) લોકાન્તિક દેવતાની એક જાતિ

वपु न० (वपुस्) શરીર

वप्प न० (वप्र) ગઢ, કિલ્લો (૨) પાણીના ક્યારા (૩) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાડાની સીતોદા મુખવન તરફથી પહેલી વિજય (૪) તે વિજયનો રાજા (૫) ભૃતગંગાને કાંઠે આવેલ એક તીર્થ

वप्पगावई स्त्री० (वप्रकावती) વપ્રકાવતી વિજય

वप्पडग पु० ( ) કાષ્ઠ

वप्पण पु० (वप्र) ક્યારો

वप्पा स्त्री० (वप्रा) ઉધઈના ગફડાનું શિખર, ટેકરો (૨) વપ્રાવિજય (૩) વપ્રા નામે ૨૧ મા તીર્થંકરની માતા (૪) ૧૧ મા ચક્રવર્તીની માતા

वप्पावती स्त्री० (वप्रावती) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાડવાની સીતોદામુખ વનથી ચોથી વિજય

वप्पिण पु० (वप्र) પાણીનો ક્યારો

वप्पिणी स्त्री० (वप्रिणी) ક્યારી

वप्पी स्त्री० (वप्री) જુઓ "વપ્પા" શબ્દ
वभिचार पु० (व्यभिचार) હેતુનો એક દોષ, સાધ્ય વિના હેતુનુ અસ્તિત્વ
वमण न० (वमन) વમન કરવુ ઉલટી કરવી તે
वम्म त्रि० (वम्य) વમન કરવા યોગ્ય
वम्म न० (वमन्) બખતર
वम्मधारि पु० (वर्मधारिन्) બખતર ધારણ કરનાર
वम्मिय त्रि० (वर्मित) જેણે કવચ ધારણ કરેલ છે તે
वम्मियगुडिश्र त्रि० (वर्मितगुडित) ઘોડાનો પાખર-કવચ ધારણ કરેલ
वम्मीश्र. पु० (वल्मीक) રાફડો, ઉધઈની ટેકરી
वय न० (व्रत) અવિરતિને અટકાવવા પાપની નિવૃત્તિ કરવી-હદ બાધવી તે નિયમ, પચ્ચક્ખાણ, મર્યાદા, અણુવ્રત અને મહાવ્રત
वय न० (वयस्) ઉમ્મર, અવસ્થા
वय पु० (व्रज) દશ હજાર ગાયોનો એક વ્રજ, ગોકુળ
वय पु० (वय) સસાર
वय. न० (वचस्) વચન
वयस पु० (वयस्य) સરખી ઉમ્મરનો મિત્ર
वयगुत्त त्रि० (वचोगुप्त) જેણે સાવદ્ય વચન રોકેલ છે તે મૌનધારી, વચન ગુપ્તિવાળો
वयगुत्ति स्त्री० (वचोगुप्ति) સાવદ્ય પ્રવૃત્તિથી વચનને રોકવુ તે, વચનગુપ્તિ
वयछक्क न० (व्रतषट्क) પાચ મહાવ્રત અને છટ્ઠુ રાત્રિભોજન વિરમણ એ વ્રતનો સમૂહ
वयजोग पु० (वचोयोग) વાણીનો વ્યાપાર, વચનનો જોગ
वयण न० (वदन) મુખ
वयण न० (वचन) વચન, વાણી
वयणगुत्ति स्त्री० (वचनगुप्ति) વચનગુપ્તિ, વચનના પાપથી આત્માનુ રક્ષણ કરવુ તે
वयणजोग पु० (वचनयोग) વચનયોગ
वयणसपया स्त्री० (वचनसपत्) વચનની સપદા, મધુર, અનિશ્રિત અને સ્પષ્ટ વચન બોલવા તે
वयणिज्ज त्रि० (वचनीय) ગહ્ય, નિન્દા કરવા યોગ્ય, નિન્દિત (૨) બોલવા યોગ્ય
वयतेण पु० (वचस्तेन) વચનનો ચોર, જુઠાબોલો
वयदड पु० (वचोदण्ड) દુષ્ટ વચન બોલી આત્માને કર્મથી દડવો તે
वयपश्रोग पु० (वच प्रयोग) વચનનો પ્રયોગ-વ્યાપાર
वयपडिमा स्त्री० (व्रतप्रतिमा) શ્રાવકની બીજી વ્રતપ્રતિમા
वयपणिहाण न० (वच प्रणिधान) વચનનુ એકાગ્રપણુ
वयपुन्न न० (वच पुण्य) શુભ વચન બોલવાથી થતુ પુણ્ય, પુણ્યના નવ પ્રકારમાનો એક
वयवलिय त्रि० (वचोबलिक) વચનનો બળીયો, દઢવચની, પ્રતિજ્ઞાપાલક
वयर पु० (वज्र) ઇન્દ્રનુ આયુધ (૨) હીરો, ઝવેરાતની એક જાત (૩) વિદ્યુત્કુમાર દેવતાનુ ચિહ્ન
वयर न० (वैर) વેર, વિરોધ
वयरकड पु० (वज्रकाण्ड) રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો વજ્રમય કાડ
वयरमज्झा स्त्री० (वज्रमध्या) વજ્રના મધ્યના આકારે જેના કોષ્ટકનો આમર ભાગ તેવુ એક તપ
वयरसेणा स्त्री० (वज्रसेना) નદનવનના ગિરિચિત્રકૂટમા વસનારી દેવી, (૨) ... દેવીની રાજધાની

वयसमाधारणया स्त्री० (वचस्समाधारणा) સ્વાધ્યાય વગેરેમા વાણીનુ નિયત્રણ કરવુ તે
वयसमिइ स्त्री० (वचसमिति) વચનસમિતિ, યતના પૂર્વક બોલવુ તે
वयसमिय त्रि० (वचसमित) વચન સમિતિવાળો
वयसुपणिहाण न० (वचसुप्रणिधान) વચનનુ સારી પેઠે નિયત્રણ કરવુ તે
वयहारि पु० (व्रतधारिन्) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ છટ્ઠા તીર્થંકર
वयी स्त्री० (वाच्) વાચા, વાણી
वर त्रि० (वर) શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ (२) पु० સર્પસમુદ્રના દેવતાનુ નામ (૩) વર, પતિ
वरग पु० (वरक) મણિરત્ન જડિત પાત્ર (२) ધાન્ય વિશેષ, ચીણો, કાગ
वरगइ स्त्री० (वरगति) ઉત્તમ ગતિ, મોક્ષ ગતિ
वरण पु० (वरण) સેતુ, પાળ (२) વરવુ તે (૩) એ નામનો એક આર્યદેશ
वरत्ता स्त्री० (वरत्रा) વરત, ચામડાની રસ્સી
वरदंसण न० (वरदर्शन) શ્રેષ્ઠદર્શન કેવળ દર્શન
वरदंसि त्रि० (वरदर्शिन्) કેવળદર્શનથી દેખનાર, કેવળદર્શની
वरदत्त पु० (वरदत्त) અતગડ સૂત્રના છટ્ઠા વર્ગના નવમા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નિવાસી એક ગાથાપતિ (૩) ૨૨ મા નેમનાથ તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનુ નામ (૪) ૨૨ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ (૫) વરદત્ત કુમાર
वरदाम न० (वरदामन्) સમુદ્ર અને મહાનદીના સગમને ઠેકાણે આવેલુ વરદામ દેવતાના નિવાસરૂપ એક તીર્થસ્થાન કે જ્યા ચક્રવર્તી અઠમ તપ કરે છે
वरपुरिस पु० (वरपुरुष) શ્રેષ્ઠ પુરૂપ, વાસુદેવ
वरसिट्ठ पु० (वरसृष्ट) શક્રેન્દ્રની દક્ષિણ દિશાના લોકપાળ યમના વિમાનનુ નામ
वराड पु० (वराट) કોડી, બેઇંદ્રિય જીવ વિશેષ
वराडग्र } **वराडग.** } पु० (वराटक) કોડો, બેઇંદ્રિય જીવની એક જાત
वराय त्रि० (वराक) ગરીબ, દયાપાત્ર (૨) તપસ્વી, તપ કરનાર
वराह पु० (वराह) સુવર, ભુડ, ડુક્કર (૨) ત્રીજા દેવલોકના ઇંદ્રનુ ચિહ્ન (૩) નવમા તીર્થંકરના પહેલા ગણધર (૪) તેરમા તીર્થંકરનુ લાછન
वराही स्त्री० (वराही) ભુડણી (૨) ભુડ સબધી વિદ્યા
वरिट्ठ त्रि० (वरिष्ठ) શ્રેષ્ઠ, સુદર
वरिय त्रि० (वृत) વરેલ, પરણેલ
वरिस पु० न० (वर्ष) વરસ, સાલ
वरिसकण्ह पु० स्त्री० (वर्षकृष्ण) કાશ્યપ ગોત્રની શાખા (૨) त्रि० તે શાખામા જન્મેલ
वरिसधर पु० } **वरिसहर** } (वर्षधर) નાજર, કૃત-નપુસક
वरिसा स्त्री० (वर्षा) વર્ષા ઋતુ
वरिसारत्त न० (वर्षारात्र) ભાદરવો તથા આશ્વિન્ માસ; વર્ષા ઋતુ
वरुड पु० ( ) એક જાતનો કારીગર, ચટાઈ બનાવનાર
वरुण पु० (वरुण) શતભિષા નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (૨) પાણી (૩) ચોથા દ્વીપ અને ચોથા સમુદ્રનુ નામ (૪) વરુણ દ્વીપમા રહેનાર એક દેવતા (૫) શક્ર તથા ઇશાનેન્દ્રના પશ્ચિમ દિશાના લોક-

पाळनु नाम (६) वरुण नामे एक गाथापति (७) वरुण नामे वीसमु मुहूर्त (८) पदरमु मुहूर्त (९) लोकान्तिक देवतानी एक जात (१०) मुनिसुव्रत स्वामीना यक्षनु नाम (११) एक जातनु वृक्ष
वरुणकाइय पु० (वरुणकायिक) वरुण जातिना देव
वरुणदेवकाइय पु० (वरुणदेवकायिक) वरुण देवोनो समूह
वरुणप्पभा स्त्री० (वरुणप्रभा) वरुण द्वीपना देवतानु नाम
वरुणवर पु० (वरुणवर) ए नामनो द्वीप
वरुणा स्त्री० (वरुणा) वरुण लोकपाळनी राजधानी
वरुणोद पु० (वरुणोद) ए नामनो समुद्र
वरुणोववाअ पु० (वरुणोपपात) ए नामनु एक कालिक सूत्र
वल न० (वलन) वाळवु-मरडवु ते
वलक्ख पु० (वलक्ष) आभरण विशेष (२) टींगाडानी साकळ
वलभी स्त्री० (वलभी) वगी (२) छज्जु, छापरु
वलय न० (वलय) बलोयु चूडी, कडु (२) ससार (३) ज्या पाणी वलयने आकारे वहेतु होय ते प्रदेश (४) बलोयानी आकृति (५) वक्रता, कपट, माया (६) केतकी, केळा वगेरे के जेनी छाल गोळाकार होय छे (७) प्रत्येक नरकने फरतु धनोदधि वगेरेनु वेष्टन के जे वलयाकारे छे
वलय पु० (वलक) लाबु लाकडु (२) त्रि० वाळनार, मरडनार
वलयमरण न० (वलन्मरण) सयमथी भ्रष्ट थई-परिषहथी पराजित थई मरे ते, एक प्रकारनु बाळमरण
वलया स्त्री० (वडवा) घोडी
वलयामुह पु० (वडवामुख) लवण समुद्रमानो पूर्व दिशानो पाताळ कळशो (२) समुद्रनी आग, वडवानळ
वलयायय त्रि० (वलयायत) वलयाकार अने लाबु, लबगोळ
वलि स्त्री० (वलि) चामडीनी करचली
वलिअ न० (पलित) धोळा केश
वलित त्रि० } (वलित) वळेलु
वलिय }
वलिय पु० स्त्री० (वलिक) पेट उपर पडती त्रण करचली
वलियपविभत्ति पु० (वलिकप्रविभक्ति) आवलिनी विशेष रचनावाळु नाटक
वल्ल पु० (वल्ल) वाल, धान्य विशेष
वल्लकी स्त्री० (वल्की) वीणा
वल्लर पु० न० (वल्लर) गाढ जगल गहन प्रदेश (२) वनस्पति विशेष
वल्लरी स्त्री० (वल्लरी) वल्लरी नामनु वाजित्र
वल्लह पु० (वल्लभ) वल्लभ-प्रिय, पति (२) त्रि० प्यारु व्हालु
वल्लि स्त्री० (वल्लि) वेल, लता
वल्ली स्त्री० (वल्ली) जुओ "वल्लि" शब्द
वल्लीमूलथभ पु० (वल्लीमूलस्तम्भ) एक जातनु धान्य
ववएस पु० (व्यपदेश) कथन
ववगय त्रि० (व्यपगत) गयेलु, दूर थयेलु (२) रहित
ववणीअ त्रि० (व्यपनीत) गयेलु, दूर करेल
ववदेस पु० (व्यपदेश) व्यवहार
ववरोवण न० (व्यवरोपण) नाश
ववरोविअ पु० (व्यवरोपित) नाश करेल प्राणरहित करेल
ववस पु० (ववस) ए नामे पर्वग जातनु वृक्ष

वहअ } त्रि० (वधक) વધ કરનાર, ખુની
वहक }
वहग त्रि० (व्यथक) પીડા કરનાર
वहण न० (वहन) યાન-ગાડુ, રથ, સગ્રામ વગેરે (૨) ઉપાડવુ, લઈ જવુ (૩) યાનપાત્ર, વહાણ, નાવા વગેર
वहण न० } (वधन) મારવુ, વધ
वहणा स्त्री० } કરવો
वहावह त्रि० (वधावह) પ્રાણી વધનો રસ્તો બતાવનાર
वहित त्रि० (अवहित) અવધારી જોયલુ
वहिय त्रि० (व्यथित) શસ્ત્ર પ્રહારથી વ્યથા પામેલ
वहुवर पु० (वधूवर) વહુ અને વર, સ્ત્રી અને પતિ
वहू स्त्री० (वधू) વહુ, ધણીયાણી, પરણેલી સ્ત્રી (૨) નવોઢા સ્ત્રીની પેઠે મસ્તક નમાવી કાઉસગ્ગ કરનાથી લાગતો એક દોષ
वा अ० (वा) અથવા, યદ્વા (૨) અને, સમુચ્ચય
वाइ त्रि० (वादिन्) વાદી, વાદ કરનાર
वाइअ त्रि० (वाचिक) વચન સબધી, વાણી સબધી
वाइअ न० (वादित्र) વાજિત્ર વગાડવાની કળા
वाइगणी स्त्री० (वृन्ताकी) રીંગણી, શાક વનસ્પતિની એક જાત
वाइत्त न० (वादित्र) વાજીત્ર, તત, વિતત, ઘન અને શુષિર એ ચાર જાતના વાઘમાનુ ગમે તે એક
वाइद्ध त्रि० (व्याविद्ध) વણુ દર, (૨) વાકુ (૩) ઓછુ અધિકુ બોલવુ
वाइद्धक्खर न० (व्याविद्धाक्षर) હોય તે કરતા ઓછુ અધિકુ બોલવુ તે, જ્ઞાનનો એક અતિચાર
वाइय न० (वादित) બજાવેલુ (૨) વાજા, મૃદંગ, નગારા વગેરે
वाइय त्रि० (वातिक) વાયુના રોગવાળો (૨) પુ० વાયુનો રોગ
वाइय त्रि० (वाचित) વચાવેલ, શીખવેલ
वाइय त्रि० (वादिक) વાદ કરનાર
वाउ. पु० (वायु) વાયરો, પવન (૨) શ્વાસોચ્છ્વાસ (૩) વાયુકાયના જીવ (૪) એક અહોરાત્રના ત્રીસ મુહૂર્તમાના ચોથા મુહૂર્તનુ નામ (૫) સ્વાતિ નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (૬) શક્રેન્દ્રના ઘોડેસ્વાર લશ્કરનો અધિપતિ
वाउअ त्रि० (व्यावृत) યોજેલ, ગોઠવાયેલ
वाउकाअ पु० (वायुकाय) વાયુકાય, પવન
वाउकाइय पु० (वायुकायिक) વાયુકાયના જીવ
वाउकुमार पु० (वायुकुमार) ભવનપતિ દેવતાની નવમી જાતિ
वाउक्कलिया स्त्री० (वातोत्कलिका) ધીમે ધીમે-ઠેરી ઠેરીને વાયરો વાય તે
वाउक्काइय पु० (वायुकायिक) જુઓ "વાઉકાઇય" શબ્દ
वाउक्काय पु० (वायुकाय) જુઓ "વાઉકાઅ" શબ્દ
वाउड त्रि० (प्रावृत) ઢાંકેલુ
वाउत्तरवडिंसग पु० (वातोत्तरावतंसक) એ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન
वाउप्पवेस पु० (वायुप्रवेश) જેમાથી પવન આવે તે-ગોખ, હવાબારી
वाउब्भाम पु० (वायूद्भ्राम) વટોળીઓ,

... મહાવીર સ્વા-

वाउमंडलिया स्त्री० (वायुमण्डलिका) समुद्रना पाणीने मंडळाकारे (वमळ) करनार तोफानी पवन
वाउयाय पु० (वायुकाय) वायुकाय, पवन
वाउरिय त्रि० (वागुरिक) हरणने पासनाथी बाधनार, शिकारी, वाघरी
वाउल त्रि० (व्याकुल) आकुळ व्याकुळ
वाउलि पु० (वातलिन्) तोफानी वायु, वटोळीयो
वाउव्वा स्त्री० (   ) ए नामनो गुच्छो
वाकरण न० (व्याकरण) उत्तर, जवाब
वाकवासि पु० (वल्कवासिन्) झाडनी छालना वस्त्र पहेरनार तापसनो एक वर्ग
वाग पु० (वल्क) झाडनी त्वचा–छाल
वागय न० (वल्कज) शण आदिनी छालनु सूत्र
वागरज्जु स्त्री० (वल्करज्जु) झाडनी छालनी दोरडी
वागरण न० (व्याकरण) व्याकरणशास्त्र, भाषाना नियम दर्शावनार शास्त्र (२) प्रत्युत्तर, खुलासो जवाब
वागरणी स्त्री० (व्याकरणी) कोइए पण पूछेला अर्थनो खुलासो आपवानी भाषा
वागरिय त्रि० (व्याकृत) खुलासो करेल (२) जवाब आपेल
वागल पु० (वल्कल) वल्कल वस्त्र, झाडनी छालना वस्त्र
वागलधर त्रि० (वल्कलधर) वल्कलवस्त्रने धारण करनार
वागलवत्थ पु० (वल्कलवस्त्र) झाडनी छालना वस्त्र
वागिद्धि स्त्री० (वागृद्धि) वाणीरूप ऋद्धि
वागुरिय त्रि० (वागुरिक) वागुरा–मृगबंधन पाशवडे मृगोने बाधनार वाघरी शिकारी
वागुत्ती स्त्री० (व्याकुत्ती) ए नामनी एक वेल
वाघाइअ त्रि० (व्याघातिक) व्याघातजन्य आडखील–अंतरायथी उत्पन्न थयेल
वाघाइम न० (व्याघातवत्) सिंह, दावानळ वगेरेनो उपद्रव थाय त्यारे संथारो करवामा आवे ते
वाघात } **वाघाय** } पु० (व्याघात) व्याघात, अंतराय, आडखील
वाघायकर त्रि० (व्याघातकर) अटकायत करनार, अंतराय पाडनार
वाजीकरण पु० (वाजीकरण) वीर्य वधारवानो उपाय दर्शावनार शास्त्र
वाड पु० (वाट) वाडो लत्तो, पाडो (२) कांटानी वाड
वाडि पु० (वाटि) कांटानी वाड
वाणपत्थ पु० (वानप्रस्थ) गृहस्थाश्रम पुरो करी एकला अथवा स्त्री सहित वनमा जई ब्रह्मचर्य पाळवु अने सांसारिक कार्यथी निवृत्त थवु ते, चारमानो त्रीजो आश्रम (२) त्रि० त्रीजा आश्रममा दाखल थयेल, वनमा जई तपस्या करनार
वाणमंतर पु० (वानमंतर) त्रिछा लोकमा रहेनार देवोनी एक जात वाणव्यंतर जातिना देवता
वाणमंतरी स्त्री० (वानमन्तरी) वाणव्यंतरनी देवी वाणव्यंतरी
वाणवंतर पु० (वानव्यन्तर) वाणव्यंतर जातना देवता
वाणह पु० (उपानह्) जोडा, पगरखा ज्योडारखा
वाणारसी स्त्री० (वाराणसी) काशी, बनारस
वाणिज्ज पु० न० (वाणिज्य) व्यापार, रोजगार (२) सात चर करणमानु छट्ठु करण, ११ करणमानु छट्ठु करण

वहअ } **वहक** } त्रि० (वधक) વધ કરનાર, ખુની

वहग त्रि० (व्यथक) પીડા કરનાર

वहण न० (वहन) યાન-ગાડુ, રથ, સગ્રામ વગેરે (૨) ઉપાડવુ, લઈ જવુ (૩) યાનપાત્ર, વહાણ, નાવા વગેરે

वहण न० } **वहणा** स्त्री० } (व्यधन) મારવુ, વધ કરવો

वहावह त्रि० (वधावह) પ્રાણી વધને રસ્તો બતાવનાર

वहित त्रि० (अवहित) અવધારી જોયેલુ

वहिय त्रि० (व्यथित) શસ્ત્ર પ્રહારથી વ્યથા પામેલ

वहुवर पु० (वधूवर) વહુ અને વર, સ્ત્રી અને પતિ

वहू स्त्री० (वधू) વહુ, ધણીયાણી, પરણેલી સ્ત્રી (૨) નવોઢા સ્ત્રીની પેઠે મસ્તક નમાવી કાઉસગ્ગ કરનાથી લાગતા એક દોષ

वा अ० (वा) અથવા, યદ્વા (૨) અને, સમુચ્ચય

वाइ त्रि० (वादिन्) વાદી, વાદ કરનાર

वाइअ त्रि० (वाचिक) વચન સબધી, વાણી સબધી

वाइअ न० (वादित) વાજિત્ર વગાડવાની કળા

वाइगणी स्त्री० (वृन्ताकी) રીંગણી, શાક વનસ્પતિની એક જાત

वाइत्त न० (वादित्र) વાજીત્ર, તત, વિતત, ધન અને શુષિર એ ચાર જાતના વાઘમાનુ ગમે તે એક

वाइद्ध त्रि० (व्यादिग्ध) ધણુ દઢ, (૨) વાકુ (૩) ઓછુ અધિકુ બોલવુ

वाइद्धक्खर न० (व्यादिग्धाक्षर) હોય તે કરતા ઓછુ અધિકુ બોલવુ તે, જ્ઞાનને એક અતિચાર

वाइय न० (वादित) બજાવેલુ (૨) વાજા, મૃદગ, નગારા વગેરે

वाइय त्रि० (वातिक) વાયુના રોગવાળો (૨) पु० વાયુને રોગ

वाइय त्रि० (वाचित) વચાવેલ, શીખવેલ

वाइय त्रि० (वादिक) વાદ કરનાર

वाउ पु० (वायु) વાયરો, પવન (૨) શ્વાસોચ્છ્વાસ (૩) વાયુકાયના જીવ (૪) એક અહોરાત્રના ત્રીસ મુહૂર્તમાના ચોથા મુહૂર્તનુ નામ (૫) સ્વાતિ નક્ષત્રને અધિષ્ઠાતા દેવતા (૬) શક્રેન્દ્રના ઘોડેસ્વાર લશ્કરને અધિપતિ

वाउअ त्रि० (व्यापृत) યોજેલ, ગોઠવાયેલ

वाउकाअ पु० (वायुकाय) વાયુકાય, પવન

वाउकाइय पु० (वायुकायिक) વાયુકાયના જીવ

वाउकुमार पु० (वायुकुमार) ભવનપતિ દેવતાની નવમી જાતિ

वाउक्कलिया स्त्री० (वातोत्कलिका) ધીમે ધીમે-ઠેરી ઠેરીને વાયરો વાય તે

वाउक्काइय पु० (वायुकायिक) જુઓ "વાઉકાઇય" શબ્દ

वाउक्काय पु० (वायुकाय) જુઓ "વાઉકાઅ" શબ્દ

वाउड त्रि० (प्रावृत) ઢાકેલુ

वाउत्तरवडिंसग पु० (वातोत्तरावतंसक) એ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

वाउप्पवेस पु० (वायुप्रवेश) જેમાથી પવન આવે તે-ગોખ, હવાબારી

वाउब्भाम पु० (वायूद्भ्राम) વટોળીઓ, ઝઝાવાત

वाउभूइ पु० (वायुभूति) શ્રી મહાવીર સ્વામીના ત્રીજા ગણધરનુ નામ

वाउमडलिया स्त्री० (वायुमण्डलिका) समुद्रना पाणीने मंडळाकारे (वमळ) करनार तोफानी पवन
वाउयाय पु० (वायुकाय) वायुकाय, पवन
वाउरिय त्रि० (वागुरिक) हरणने पासलाथी बांधनार, शिकारी, वाघरी
वाउल त्रि० (व्याकुल) आकुळ व्याकुळ
वाउलि पु० (वातलिन्) तोफानी वायु, वटोळीयो
वाउल्ला स्त्री० ( ) ए नामनो गुच्छो
वाकरण न० (व्याकरण) उत्तर, जवाब
वाकवासि पु० (वल्कवासिन्) झाडनी छालना वस्त्र पहेरनार तापसनो एक वर्ग
वाग पु० (वल्क) झाडनी त्वचा-छाल
वागय न० (वल्कज) सणु आदिनी छालनु सूत्र
वागरज्जु स्त्री० (वल्करज्जु) झाडनी छालनी दोरडी
वागरण न० (व्याकरण) व्याकरणशास्त्र, भाषाना नियम दर्शावनार शास्त्र (२) प्रत्युत्तर, खुलासो, जवाब
वागरणी स्त्री० (व्याकरणी) कोइए पण पूछेला अर्थनो खुलासो आपनानी भाषा
वागरिय त्रि० (व्याकृत) खुलासो करेल (२) जवाब आपेल
वागल पु० (वल्कल) वल्कल वस्त्र, झाडनी छालना वस्त्र
वागलचर त्रि० (वल्कलधर) वल्कलवस्त्रने धारण करनार
वागलवत्थ पु० (वल्कलवस्त्र) झाडनी छालना वस्त्र
वागिद्धि स्त्री० (वागृद्धि) वाणीरूप ऋद्धि
वागुरिय त्रि० (वागुरिक) वागुरा-मृगबंधन पाशवडे मृगोने बांधनार, वाघरी शिकारी
वागुली स्त्री० (व्याकुली) ए नामनी एक वेल
वाघाइअ त्रि० (व्याघातिक) व्याघातजन्य, आडखील-अंतरायथी उत्पन्न थयेल
वाघाइम न० (व्याघातवत्) सिंह, दावानळ वगेरेनो उपद्रव थाय त्यारे संथारो करवामा आवे ते
वाघात } पु० (व्याघात) व्याघात, अंतराय, आडखील
वाघाय }
वाघायकर त्रि० (व्याघातकर) अटकायत करनार, अंतराय पाडनार
वाजीकरण पु० (वाजीकरण) वीर्य वधारवानो उपाय दर्शावनार शास्त्र
वाड पु० (वाट) वाडो, लत्तो, पाडो (२) कांटानी वाड
वाडि पु० (वाटि) कांटानी वाड
वाणपत्थ पु० (वानप्रस्थ) गृहस्थाश्रम पुरो करी एकला अथवा स्त्री सहित वनमा जई ब्रह्मचर्य पाळवु अने सांसारिक कार्यथी निवृत्त थवु ते, चारमानो त्रीजो आश्रम (२) त्रि० त्रीजा आश्रममा दाखल थयेल, वनमा जई तपस्या करनार
वाणमंतर पु० (वानमंतर) त्रिछा लोकमा रहेनार देवोनी एक जात वाणव्यंतर जातिना देवता
वाणमंतरी स्त्री० (वानमन्तरी) वाणव्यंतरनी देवी, वाणव्यंतरी
वाणवंतर पु० (वानव्यन्तर) वाणव्यंतर जातना देवता
वाणह पु० (उपानह्) जोडा पगरखा कांटारखा
वाणारसी स्त्री० (वाराणसी) काशी, बनारस
वाणिज्ज पु० न० (वाणिज्य) व्यापार, रोजगार (२) सात चर करणमानु ७ु करण, ११ करणमानु ७ु करण

वाणिय पु० (वणिज्) वाणिये, वेपारी.
वाणियग पु० (वाणिज्यक) व्यापार (२) व्यापारी, वाणीओ
वाणियगाम न० (वाणिज्यग्राम) ओ नामनु ओक प्राचीन नगर
वाणी स्त्री० (वाणी) वाणी, वचन
वात पु० (वात) वायु, पवन (२) वायु रोग
वातखंध पु० (वातस्कन्ध) वायुना स्कंध, घनवात, तनुवात वगेरे
वातपलिक्खोभा स्त्री० (वातप्रतिक्षोभा) आठ कृष्णराजीमानी ओक
वातफलिहा स्त्री० (वातपरिघा) आठ कृष्ण राजीमानी ओक
वातायण न० (वातायन) गवाक्ष, गोख
वाति न० (वाति) फळ विशेष
वातिंगणी स्त्री० (वृन्ताकी) रींगणी
वातिक / वातिय त्रि० (वातिक) वायुना रोग वाळो (२) पु० वायुनो रोग
वादकर त्रि० (वादकार) वाद विवाद करनार
वादि त्रि० (वादिन्) वादविवाद करनार
वाध पु० (व्याध) शिकारी
वानर पु० (वानर) वांदरो, वानर (२) चोथा तीर्थंकरनु लांछन
वानरिया स्त्री० (वानरी) वांदरी
वापी स्त्री० (वापी) वाव
वाबाहा स्त्री० (व्याबाधा) विशेष पीडा
वाम त्रि० (वाम) डाबु, डाबी बाजुनु (२) प्रतिकूळ, विपरीत (३) पु० चार हाथ, धनुष्य, वाम
वामवामेण अ० (वामवामेन) डाबेडाबो, प्रतिकूळमा प्रतिकूळ रीते
वामण पु० (वामन) वामन संठाण, कुब्जथी विपरीत लक्षणवाळु संठाण, छ संठाणमानु ओक (२) पार्श्वनाथजीना यक्षनु नाम (३) त्रि० वामन, ठींगणो
वामणिया स्त्री० (वामनिका) / वामणी स्त्री० (वामना) ठींगणी दासी
वामद्दण न० (व्यामर्दन) परस्पर अंगोपांगोनु मरडवु ते
वामलोकवादि पु० (वामलोकवादिन्) विपरीतपणे लोकनु स्वरूप कहेनार
वामा स्त्री० (वामा) २३ मा तीर्थंकरनी माताnu नाम
वामावत्त पु० (वामावर्त) डाबी बाजुओ आवर्तवाळो शंख, डाबो शंख
वामूढ त्रि० (व्यामूढ) विशेषेकरी मूर्ख
वाय पु० (वाद) वादविवाद, तकरार
वाय पु० (वात) वायु, पवन (२) वायु कुमार नामे भवनपति देवतानी ओक जात (३) ओ नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु ओक विमान (४) वातरोग, वायुनो रोग
वाय पु० (वल्क) झाडनी छालनु वस्त्र, वल्कल
वायकंत पु० (वातकान्त) ओ नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु ओक विमान
वायकण्ह पु० (वातकृष्ण) वत्स गोत्रनी शाखा (२) त्रि० ते शाखानो पुरुष
वायकरग पु० (वातकरक) पाणी विनानु (ठालु) करक-भाजन विशेष, ओक जातनो घडो
वायकूड पु० (वातकूट) ओ नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु ओक विमान
वायग पु० (वाचक) उपाध्याय, शास्त्रना वचावनार (२) पूर्वधर, पूर्वना जाणनार
वायजोग पु० (वाग्योग) वाणीनो योग-व्यापार
वायज्झय पु० (वातध्वज) वातध्वज नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु ओक विमान

वायण न० (वाचन) વાંચવું, કથા કરવી (૨) એક જાતની વનસ્પતિ

वायणया } **वायणा** } સ્ત્રી० (वाचना) શિષ્યને ગુરૂએ શાસ્ત્ર વંચાવવું તે, શાસ્ત્રની વાચણી, ધર્મધ્યાનનું પ્રથમ આલંબન

वायणाअन्तेवासि पु० (वाचनान्तेवासिन्) જેને અર્થ સાથે સૂત્ર ભણાવવામાં આવ્યા હોય તેવો શિષ્ય

वायणायरिय पु० (वाचनाचार्य) અર્થસહિત સૂત્ર ભણાવનાર, વાચનાચાર્ય

वायणासंपया स्त्री० (वाचनासम्पद्) વાચના-સંપદા, ઉંચું વાચન

वायनिसग्ग पु० (वातनिसर्ग) અધોવાયુ છોડવો તે

वायपरिक्खोभ पु० (वातपरिक्षोभ) જેમાં વાયુ પણ ક્ષોભ પામે માટે કૃષ્ણરાજીનું એક નામ

वायप्पभ पु० } **वायप्पह** } (वातप्रभ) એ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન

वायफलिहक्खोभ पु० (वातपरिघक्षोभ) વાયુને ભોગળની પેઠે ક્ષોભાવનાર હોવાથી તમસ્કાયનું એક નામ

वायफलिहा स्त्री० (वातपरिघा) વાયુની ખાઈરૂપ હોવાથી કૃષ્ણરાજીનું એક નામ

वायमंडलिका स्त्री० } **वायमंडलिया** } (वातमण्डलिका) વાવાઝોડું મણ્ડળાકારે વાતો વાયુ

वायय पु० (वाचक) વાચનાર કથા કરનાર

वायरासि पु० (वल्करश्मि) ઝાડની છાલની દોરડી

वायलेस्स पु० (वातलेश्य) એ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન

वायवण्ण पु० (वातवर्ण) એ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન

वायवासि त्रि० (वल्कवासिन्) વલ્કલ પહેરનાર

वायवोज्झ त्रि० (वातवाह्य) વાયુથી ઉડવા યોગ્ય

वायव्वा स्त्री० (वायव्या) વાયવ્ય ખૂણો

वायस पु० (वायस) કાગડો

वायसंजय त्रि० (वाक्संयत) વચનની યતનાવાળો, વાણીનો સંયમી

वायसपरिमंडला स्त्री० (वायसपरिमण्डला) કાક આદિ પક્ષીઓના શબ્દોનું ફલાફલ જાણવાની વિદ્યા

वायसिंग पु० (वातशृङ्ग) વાતશૃંગ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન

वायसिद्ध पु० (वातसिद्ध) વાતસિદ્ધ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન

वाया स्त्री० (वाच्) વાચા-વાણી, વચન

वायाइद्ध त्रि० (वाताविद्ध) અકાલે સુકાઇ ગયેલ

वायाम पु० (व्यायाम) કસરત, વ્યાપાર ચેષ્ટા,

वायाल त्रि० (वाचाल) વાચાળ

वायावत्त पु० (वातावर्त्त) એ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન

वायु पु० (वायु) પવન વાયરો

वायुकुमार पु० (वायुकुमार) વાયુકુમાર નામે ભવનપતિ દેવતાની એક જાત

वायुकुमारी स्त्री० (वायुकुमारी) વાયુકુમાર જાતના ભવનપતિ દેવની દેવી

वायुभूइ पु० (वायुभूति) મહાવીર પ્રભુના એક ગણધરનું નામ

वार न० (वार) વાર નામે ચોથી નરકનો નરકાવાસો (૨) વખત ટાઈમ (૩) ન્હાનો ઘડો

वारग पु० (वारग) અરિસાનો હાથો

वारंवारेण अ० (वारंवारेण) વારંવાર પુન પુન (૨) પોતપોતાનો વારો હોય ત્યારે

वारक पु० } (वारक) માટલી, માટલો
वारग } (૨) ત્રિ૦ ભૂલ અટકાવનાર, ભૂલ સુધારનાર

वारडिअ न० ( ) લાલ વસ્ત્ર

वारण पु० (वारण) હાથી (૨) ન૦ અટકાવવુ

वारय त्रि० (वारक) અશુદ્ધ પાઠ કરનારને રોકનાર

वारविलया स्त्री० (वारवनिता) વેશ્યા, રડી

वाराह पु० (वाराह) સુવિધિનાથ તીર્થકરના પ્રથમ ગણધરનુ નામ (૨) ત્રીજા બળદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ

वारि न० (वारि) પાણી, જળ

वारिज्ज पु० ( ) પરણવાની ક્રિયા, લગ્નક્રિયા

वारित्त त्रि० } (वारित) નિવારેલુ, નિષેધેલુ
वारिय }

वारिसेण पु० (वारिसेन) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ ચોવીસમા તીર્થકર (૨) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના પાચમા અધ્યયનનુ નામ (૩) શ્રેણીક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર

वारिसेणा स्त्री० (वारिषेणा) વારિષેણ નામની શાશ્વતી જિનપ્રતિમા (૨) ઉર્ધ્વલોકવાસી આઠ દિશાકુમારીમાની સાતમી (૩) એ નામની એક નદી કે જે મેરૂની ઉત્તરે રક્તવતી નદીને મળે છે

वारुण त्रि० (वारुण) આર્દ્રા, મૂળ આદિ નક્ષત્રોમા થયેલ પવન સબન્ધી ઉત્પાત કે જે આવતા વર્ષની શુભ નિશાની રૂપે મનાય છે (૨) વરૂણ સમુદ્રના દેવતાનુ નામ (૩) વારૂણ નામનો સમુદ્ર (૫) પદરમા મુહૂર્તનુ નામ

वारुणिकंत पु० (वारुणीकान्त) વરૂણ સમુદ્રના દેવતાનુ નામ.

वारुणी स्त्री० (वारुणी) નવમા તીર્થકરની મુખ્ય સાધ્વી (૨) મદિરા, દારૂ (૩) પશ્ચિમ દિશા (૪) ઉત્તર દિશાના રૂચક પર્વત પર વસનારી આઠ દિશાકુમારિકામાની ચોથી

वारुणोदअ पु० } (वारुणोदक) જેનુ પાણી
वारुणोदग न० } મદિરા સરખુ છે તે સમુદ્ર

वाल पु० (व्याल) સર્પ (૨) જગલી હિસક પ્રાણી, વાઘ વગેરે

वाल पु० न० (वाल) વાળ, કેશ (૨) કાશ્યપ ગોત્રની શાખા (૩) ત્રિ૦ તે શાખામા ઉત્પન્ન થયેલ પુરૂષ

वालग पु० (व्यालक) સર્પ

वालग पु० (वालक) સુગરીનો માળો (૨) વાળની બનાવેલી ચાળણી, ઘરણી

वालग्ग पु० न० (वालाग्र) આઠ રથરેણુ પ્રમાણે દેવકુરૂ, ઉત્તરકુરૂક્ષેત્રના જુગલીયાના વાળનો અગ્રભાગ

वालग्गपोइया स्त्री० (वालाग्रपोतिका) તળાવની અદર હવા ખાવાને બાધેલ મહેલ, હવામહેલ

वालपुच्छ पु० (वालपुच्छ) ચામર

वालबंध पु० (वालबंध) વાળ–કેશ બાધના તે, અબોડો

वालय न० (वालज) પશુઓના વાળથી ઉત્પન્ન થતુ સૂત્ર

वालवीयण न० (वालव्यजन) ચમરી, ચામર (૨) પખો (૩) મોરના પીછાનુ વીંજણુ

वालवीयणिया स्त्री० (व्यालव्यजनिका) } ચમ
वालवीयणी स्त्री० (वालव्यजनी) } રી (૨) વીંજણો

वालि पु० (वालिन्) વાળ–રૂવાટાવાળુ જાનવર

वालिहाण पु० (वालधान) વાળને ધારણ કરનાર પુચ્છ

वालु पुं० (वलु) (૧) રેતી ની માફક તેના નારકીને દુઃખ આપનાર પરમાધામીનો એક ભેદ

वालुंक न० (वालुङ्क) ચીભડુ

वालुंकी स्त्री० (वालुङ्की) કાકડી, વનસ્પતિ વિશેષ

वालुय पुं० (वालुक) ભઠ્ઠીમા રેતી જેવી તેમ નારકીને ગરમ રેતીમા પકવનાર પરમાધામીનો ભેદ (૨) રેતી વેળુ

वालुयप्पभा } स्त्री० (वालुकाप्रभा) ત્રીજી
वालुयप्पहा } નરક, ત્રીજી નરકની પૃથ્વી

वालुया स्त्री० (वालुका) વેળુ રેતી

वालुयाभा स्त्री० (वालुकाभा) વાલુકાભા નામે ત્રીજી નરકની પૃથ્વી

वावड त्रि० (व्यापृत) પ્રવૃત્ત થએલ, વ્યાપારયુક્ત

वावण्ण त्रि० (व्यापन्न) વખતે નષ્ટ થએલુ નાશ પામેલ (૨) વ્યાપ્ત થએલુ ભરેલુ (૩) સમકિતથી ભ્રષ્ટ થએલ જમાલિ આદિની પેઠે નિહ્નવ થઇ ગએલ

वावण्णसोया स्त्री० (व्यापन्नश्रोतस्) રોગથી નષ્ટ થએલ ગર્ભાશયવાળી

वावत्ति स्त्री० (व्यावृत्ति) હિંસાદિથી નિવૃત્તિ પામવી તે (૨) દુઃખની વાત (૩) ગુણનાશક મૈથુન

वावहारिअ त्रि० (व्यावहारिक) વ્યવહાર સંબંધી, વ્યવહારમા આવવા યોગ્ય

वावहारियणय पुं० (व्यावहारिकनय) વ્યવહાર નય સાત નયમાના નૈગમ, સંગ્રહ, વ્યવહાર અને ઋજુસૂત્ર એ ચાર નય

वावाइअ त्रि० (व्यापादित) નષ્ટ કરેલ

वावार पुं० (व्यापार) ઉદ્યોગ કામકાજ (૨) પ્રવૃત્તિ, ચેષ્ટા

वावि त्रि० (व्यापिन्) વ્યાપ્ત વ્યાપક

वाविति स्त्री० (व्यावृत्ति) વિનાશ, અંત

वाविद्धसोया स्त्री० (व्याविद्धश्रोतस्) વાંકી રીતે ગર્ભિત યોનિ ગર્ભાશયવાળી

वाविय त्रि० (वपित) વાવેલુ

वावियया स्त्री० (वपिता) જે એકવાર વાવ્યાથી ઉગે તે કૃષિ

वावी स्त्री० (वापी) વાવ, કૂવો

वास पुं० (वास) નિવાસ રહેઠાણ (૨) રમનુ નિવાસ કરવો (૩) ગંધ વાસ ચૂર્ણ, પુષ્પ વગેરે સુગંધી દ્રવ્ય

वास पुं० (वासस्) વસ્ત્ર કપડુ

वास पुं० न० (वर्ष) વર્ષ સાલ, સંવત્સર (૨) વરસાદ પડે તે (૩) કર્મભૂમિ અકર્મભૂમિના ભરત આદિ ક્ષેત્ર

वासंतिया स्त्री० (वासन्तिका) વાસંતી લતા, માધવી વેલ

वासंती स्त्री० (वासन्ती) વાસંતી લતા (૨) વાસંતીનુ ફૂલ

वासकाल पुं० (वर्षाकाल) ચોમાસુ વર્ષાકાળ

वासग पुं० (वासक) બેઇંદ્રિય જીવની એક જાત

वासघर न० (वासगृह) શયન ઘર (૨) ફૂલ, અત્તર વગેરેની સુગંધથી વ્યાપ્ત ઘર

वासणा स्त्री० (वासना) ભાવના સંસ્કાર

वासणिज्ज त्रि० (वासनीय) વાસવા યોગ્ય વસ્તુ

वासत्ताण न० (वर्षत्राण) વરસાદથી બચાવી શકે તેવુ વસ્ત્ર, લેધરકોટ જેવુ વસ્ત્ર

वासधर पुं० (वर्षधर) ભરત આદિ ક્ષેત્રની મર્યાદા કરનાર પર્વત (૨) વરસાદ

वासभवण न० (वासभवन) શયનઘર

वासस न० (वासस्) વસ્ત્ર લુગડુ

वाससया स्त्री० (वर्षशता) સો વર્ષની ઉંમરી

वासहर न० (वासगृह) રહેવાનુ ઘર

वासहर पुं० (वर्षधर) વર્ષ-ક્ષેત્રની સીમા બાંધનાર પર્વત (૨) વર્ષધર નામે દ્વીપ તથા સમુદ્ર

वासहरपव्वय पु० (वर्षधरपर्वत) क्षेत्रनी सीमा बांधनार पर्वत, हिमवत वगेरे
वासा स्त्री० (वर्षा) चोमासु, वर्षाऋतु (२) वृष्टि, वरसाद (३) बेइन्द्रियवाळो जीव
वासाणिय स्त्री० (वासानिक) एक जातनी वनस्पति
वासारत्त न० (वर्षारात्र) वर्षाऋतु, चोमासु
वासारत्तअ त्रि० (वर्षारात्रज) वर्षाऋतुमा उत्पन्न थयेल
वासावास पु० (वर्षावास) चोमासु, वर्षाकाळ
वासि त्रि० (वासिन्) वसनार, रहेनार
वासिइगिणिआ स्त्री० (वासिगिणिका) वासिगिणि नामना अनार्य देशमा जन्मेली दासी
वासिट्ठ पु० (वासिष्ठ) त्रिशला राणीनु गोत्र (२) पुनर्वसुनक्षत्रनु गोत्र
वासिट्ठी स्त्री० (वासिष्ठी) वसिष्ठ गोत्रमा उत्पन्न थयेली स्त्री
वासिणी स्त्री० (वासिनी) निवास करनारी, वसनारी
वासित्तार त्रि० (वर्षितृ) वरसनार, मेघ
वासिय त्रि० (वासित) सुगधी करेलु, खुशबोयुक्त बनावेलु (२) आगला दिवसनु, वासी (३) वसेल, रहेल
वासी स्त्री० (वासी) वासलो, फरशी
वासीचदणकप्प त्रि० (वासीचदनकल्प) कोइ वासलाथी छेदे अने कोई चदनथी लेप करे तो पण बन्ने तरफ समभाव राखनार
वासीमुह पु० (वासीमुख) बेइन्द्रिय जीवनी एक जात
वासीसग पु० (वासीसक) गुगळ
वासुदेव पु० (वासुदेव) वसुदेवजीना पुत्र कृष्ण वासुदेव (२) चक्रवर्ती करता अरध बळ धरनार त्रण खण्डनो राजा
वासुपुज्ज पु० (वासुपूज्य) वासुपूज्य नामना बारमा तीर्थकर
वाह पु० (वाह) भार, बोजो (२) पालखी वगेरे वाहन (३) आठसो आढक अथवा आठ उत्कृष्ट कुभप्रमाण मान विशेष (४) गाडाखेडु
वाह पु० (व्याध) शिकारी
वाहण न० (वाहन) गाडी, रथ, घोडा, वगेरे स्वारी (२) त्रीजा तीर्थंकरना त्रीजा पूर्वभवनु नाम
वाहणगमण न० (वाहनगमन) स्वारीमा बेसी जवु ते
वाहणा स्त्री० (उपानह) पगरखा, मोजडी जोडा
वाहणीय त्रि० (वाहनीय) वहन करवा योग्य, उपाडवा योग्य
वाहय पु० (वाहक) घोडानो शिक्षक, घोडाने दमनार (२) घोडेस्वार (३) पाणीनो प्रवाह
वाहरण न० (व्याहरण) बोलवु ते
वाहि पु० (व्याधि) व्याधि, पीडा, रोग
वाहिणिया स्त्री० (वाहिनिका) वाहन, पालखी वगेरे
वाहित्त त्रि० (व्याहृत) बोलावेल
वाहिम त्रि० (वाह्य) वहन करवा योग्य, गाडीमा जोडवा योग्य
वाहिय त्रि० (व्याधिक) रोगी
वि अ० (अपि) पण, समुच्चय (२) सभावना
वि त्रि० (द्वि) बे
विअ न० (द्विक) बेइद्रियजाति नामकर्म के जेना उदयथी जीव बेइद्रियपणु पामे छे
विअंतकारअ त्रि० (व्यन्तकारक) विशेषपणे कर्मनो अत करनार, अतक्रियानो करनार

विश्रट्ट त्रि० (व्यावृत्त) વ્યાવૃત્તિ પામેલ, નિવૃત્ત થયેલ
विश्रड त्रि० (विकट) વિશાળ, ગંભીર
विश्रड त्रि० (विकृत) વિકાર પામેલ, રૂપાન્તર થયેલ અચિત્ત થયેલ
विश्रडदु न० (विकृताम्बु) અચિત્ત પાણી
विश्रडभोइ त्रि० (विकटभोजिन्) વિકટ-પ્રગટ-દિવસે ભોજન કરનાર, રાત્રે નહીં ખાનાર
विश्रडावइ पु० (विकटापातिन्) હરિવાસ ક્ષેત્રનો એક વાટલો વૈતાઢ્ય પર્વત
विश्रत्त पु० (व्यक्त) મહાવીર સ્વામીના ૧૧ ગણધરમાંના એક ગણધરનું નામ
विश्रप्प पु० (विकल्प) ધાન્ય વગેરેની નીપજ
विश्ररग पु० (विदरक) ખાડો (૨) વીરડો
विश्रसिश्र त्रि० (विकसित) વિકાસ પામેલ, ખીલેલ
विश्रार पु० (विचार) જીવાદિક પદાર્થનો વિચાર (૨) ઠંડિલે જવું, જંગલ જવું
विश्रारभूमि. स्त्री० (विचारभूमि) ઠંડિલ માત્રાની ભૂમિ, જંગલ જવાની જગ્યા
विश्राल पु० (विकाल) સંધ્યાકાળ સાંજનો સમય
विश्रावत्त पु० (विदावर्त) મહાશુક્ર દેવ લોકનું વિયાવર્ત નામનું એક વિમાન (૨) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અંગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો ૧૫ મો ભેદ
विश्राहिश्र त्रि० (व्याख्यात) વ્યાખ્યા કરેલ, કથન કરેલ
विइक्कंत त्रि० (व्यतिक्रान्त) વીતી ગયેલ, ઓળગી ગયેલ
विइगिच्छा स्त्री० (विचिकित्सा) સંશય, સંદેહ
विइज्झिया स्त्री० (विदुषिका) વિદુષી પંડિતા
विइण्ण } विइन्न } त्रि० (वितीर्ण) રાજા તરફથી આપવામાં આવેલ
विइय त्रि० (विदित) જાણેલ, જાહેરાતમાં આવેલ
विइय त्रि० (द्वितीय) બીજું બીજા નંબરનું
विउ पु० (विद्वस्) વિદ્વાન્ પંડિત
विउक्कस पु० (व्युत्कर्ष) બડાઈ, અહંકાર માન
विउट्टणा स्त्री० (विकुट्टना) વિવિધ કુટ્ટન તાડનથી થએલી પીડા
विउट्ठित त्रि० (व्युत्थित) વિરૂદ્ધ ઉદ્યમ કરવાને ઉઠેલ, અન્યતીર્થિક અથવા મિથ્યાદૃષ્ટિ ગૃહસ્થ
विउट्ठिय त्रि० (व्युत्थित) રહેલ
विउण त्रि० (द्विगुण) બમણું
विउत्त त्रि० (वियुक्त) રહિત જૂદું પડેલું, વિયોગ પામેલું
विउल त्रि० विपुल) ઘણું પ્રચુર, વિસ્તીર્ણ (૨) મોક્ષસાધન (૩) મ્હોટું (૪) પુ० એ નામનો એક પર્વત
विउलमइ पु० (विपुलमति) મનપર્યવ જ્ઞાનનો એક ભેદ કે જે વિશુદ્ધતાથી અન્યના મનોગત પદાર્થોને ઘણા વિશેષણો યુક્ત જાણે
विउवसमण स्त्री० (व्युपशमन) ઉપશમાવવું
विउवात पु० (व्युत्पात) સંયમથી પતન, ભ્રષ્ટતા (૨) હિંસા
विउव्व न० (वैक्रिय) વૈક્રિય શરીર
विउव्वण न० } विउव्वणा स्त्री० } (विकरण) ઉત્તર વૈક્રિય શરીર કરવું (૨) ન્હાના મ્હોટા રૂપ બનાવવાની શક્તિ
विउव्वणिड्ढि स्त्री० (विकरणर्द्धि) એક રૂપ માંથી નાના મોટા રૂપ બનાવવાની શક્તિ, વૈક્રિયલબ્ધિ
विउव्वि त्रि० (वैक्रिय) વૈક્રિયશક્તિવન, વૈક્રિય શરીર બનાવનાર (૨) ન० વૈક્રિય શરીર

विउव्विय त्रि० (वैक्रिय) જેણે વૈક્રિય શરીર બનાવેલું છે તે (२) न० વૈક્રિય શરીર બનાવવું તે

विउव्वियसमुग्धाय पुं० (वैक्रियसमुद्घात) વૈક્રિય કે ઉત્તરવૈક્રિય શરીર બનાવતી વખતે જીવ પ્રદેશનું વિસ્તરવું (દંડાકૃતિ આકારે થવું) અને વૈક્રિય શરીરરૂપ નામ કર્મનો ભોગવટો કરી નિર્જરવું તે

विउस पुं० (विद्वस्) પંડિત, વિદ્વાન્

विउसमण न० } (व्यवशमन) ક્લેશ
विउसमणया स्त्री० } ઉપશમ કર્યો તે વિકાર ટાળવો તે

विउसमिय त्रि० (व्यपशमित) ઉપશમ પામેલ, ક્ષમાઈ ગયેલ

विउसरण न० } (व्युत्सर्जन) તજવું,
विउसरणया स्त्री० } છોડવું

विउसविय त्रि० (व्यवशमित) જુઓ "विउसमिय" શબ્દ

विउसिय त्रि० ( ) ભોગવેલ

विउस्सग्ग पुं० (व्युत्सर्ग) કાઉસગ્ગ, કાયાની તમામ પ્રવૃત્તિને રોકી સ્થિર થવું તે (२) દ્રવ્ય ઉપધિ–શરીરાદિ અને ભાવ-ઉપધિ–કષાયાદિનો ત્યાગ કરી નિસ્સંગ થવું તે

विउस्सग्गपडिमा स्त्री० (व्युत्सर्गप्रतिमा) અમુક વખત સુધી કાઉસગ્ગ કરવાની પ્રતિમા કરવી તે

विउस्सित त्रि० (व्युत्सित) અનેક રીતે પ્રબળપણે પોતાના મતથી બંધાયેલ, મતાગ્રહી

विओग पुं० (वियोग) વિયોગ, વિરહ, છુટા પડવું

विओसमित त्रि० (व्यवशमित) ... ...ल

विओसिय त्रि० (व्यवमित) ... શાંત થએલ

विंछिय पुं० (वृश्चिक) વિં...

विंझ पुं० (विन्ध्य) વિંધ્યાચળ પર્વત (२) વિન્ધ્ય નામનો પ્રધાન શિષ્ય

विंझगिरि. पुं० (विन्ध्यगिरि) વિન्ध્યાચળ પર્વત

विंझायल पुं० (विन्ध्याचल) વિન્ધ્ય નામનો પહાડ

विंट न० (वृन्त) ડીંટું, બીંટું

विंटलिअ न० ( ) નિમિત્તાદિ પ્રકાશવા તે

विंटिका स्त्री० (विण्टिका) પોટલી

विंद्र न० (वृन्द) સમૂહ, ગણ

विंधेत्तार त्रि० (व्यद्धृ) વીંધીને મારનાર, વીંધનાર

विंभल त्रि० (विह्वल) વ્યાકુળ

विंसति स्त्री० (विंशति) વીશ (२) વીશ ઉપવાસ સાથે કરવા તે

विक पुं० (विक) કોયલ

विकट्ठ त्रि० (विकृष्ट) પાછું ખેંચેલું

विकड त्रि० (विकट) ઘણા વિસ્તારવાળું

विकड्डणा स्त्री० (विकर्षणा) વિકર્ષણ–કર્મનું ઉદ્વર્તન કરવું તે, ટુંકી સ્થિતિની લાંબી અને મન્દ રસનો તીવ્ર રસ કરવો તે

विकड्डय त्रि० (विकर्षक) ખેંચનાર, આકર્ષણ કરનાર

विकत्त त्रि० (विकृत्त) કાપેલું

विकत्तअ त्रि० (विकर्तक) } કાપનાર, છેદ
विकत्तार त्रि० (विकर्तृ) } નાર

विकत्थणा स्त्री० (विकत्थना) વખાણ, પ્રશંસા

विकप्प पुं० (विकल्प) વિકલ્પ, ભેદ પ્રકાર (२) પ્રાસાદ વિશેષ

... न० (विकल्पन) છેદન

... स्त्री० (विकल्पना) કલ્પના, તર્ક

... (विकृ...) કુરૂપ, વિકાર પામેલ

विकराल त्रि० (विकराल) पिशाच जेवो बीहामणो, भयंकर
विकल त्रि० (विकल) विकळ कळाहीन
विकसिय त्रि० (विकसित) विकास पामेलु, खीलेलु
विकहा स्त्री० (विकथा) कुथली, गप्पासप्पा (२) विपरीत कथा
विकहाणुजाग पु० (विकथानुयोग) अर्थ-कामना उपाय दर्शावनार शास्त्र, वात्स्यायन, कोकशास्त्र वगेरे
विकार पु० (विकार) दोष, विकार
विकिट्ठ त्रि० (विकृष्ट) दूर रहेल, छेटानु
विकिण्ण त्रि० } (विकीर्ण) चारे तरफ
विकिन त्रि० } विखराएलु छुटुछुटु पडेलु (२) व्याप्त भरपूर भरेल
विकिरण न० (विकिरण) विखेरी नाखवु
विकुविय त्रि० (विकुर्वित) कोपेलु
विकुव्विय त्रि० ( ) वैक्रिय रूप बनावेल
विकुव्वणा स्त्री० ( ) वैक्रिय शक्तिद्वारा रचना करवी ते
विकुस पु० (विकुश) बाप, एक जातनु घास
विकोवण न० (विकोपन) फेलावो थवो, उभरावु
विकोसिय त्रि० (विकोशित) म्यान बहार करेल
विक्कंत त्रि० (विक्रान्त) पराक्रमी-बळवान् (२) प्रसिद्ध
विक्कंति स्त्री० (विक्रान्ति) पराक्रम
विक्कम पु० (विक्रम) पराक्रम पुरुषार्थ
विक्कय पु० (विक्रय) वेचवु, विक्रय करवो
विक्कियार त्रि० (विक्रेतृ) विक्रय करनार वेचनार
विक्खम पु० (विष्कम्भ) पहोळाई, विस्तार
विक्खाय त्रि० (विख्यात) प्रसिद्ध, जग जाहेर
विक्खित्त त्रि० (विक्षिप्त) विखेरेलु
विक्खित्ता स्त्री० (विक्षिप्ता) पडिलेहण करती वखते पडिलेह्या वस्त्रने पडिलेह्या वगरना वस्त्रमा फेंकी देवु ते पडिलेहणना एक दोषनु नाम
विक्खिरिय त्रि० (विकीर्ण) जुओ "विकिण्ण" शब्द
विक्खिवण न० (विक्षेपण) वींखवु (२) मिथ्यात्विने मिथ्यात्व छोडावी समकितमा स्थापवो ते, विनयनो एक प्रकार
विक्खेव पु० (विक्षेप) मुंझवु (२) फेंकवु
विक्खेवणा स्त्री० (विक्षेपण) विस्तारवु (२) निरूपण करवु ते
विक्खेवणी स्त्री० (विक्षेपणी) श्रोताने सन्मार्गमा दोरनारी चार प्रकारनी कथामानी एक
विग पु० (वृक) वरु, वाघ
विगइ स्त्री० } (विकृति) मनोविकार (२)
विगति स्त्री० } दुध दहि वगेरे विकार उत्पन्न करनार पदार्थ
विगत्तग त्रि० (विकर्तक) प्राणीओनी चामडी उतरडनार
विगप्प पु० (विकल्प) प्रकार, भेद, अनेकपणु (२) भजना, होय के न होय ते (३) व्यभिचार, हेतुनो एक दोष
विगप्पणा स्त्री० (विकल्पना) विशेष कल्पना
विगप्पिय त्रि० (विकल्पित) कल्पेलु, जोडी कहाडेलु
विगय त्रि० (विकृत) खराब, विकृत-विकार पामेल (२) विकार उत्पन्न करनार दूध दहि वगेरे विगय
विगय त्रि० (विगत) गयेल, नाश पामेल (२) विनानु रहित

विगयपक्ख पु० (विगतपक्ष) વસ્તુનો અ વસ્થાતરરૂપ વિનાશ ધર્મ

विगयसोग पु० (विगतशोक) એ નામનો એક ગ્રહ

विगयसोगा स्त्री० (विगतशोका) નલિના 'તી વિજયની મુખ્ય નગરી

विगराल त्रि० (विकराल) ભયકર

विगल पु० (विकल) વિકલેન્દ્રિય, બે ત્રણ અને ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવો

विगलिंदिय पु० (विकलेन्द्रिय) બે ઇદ્રિય, ત્રણ ઇદ્રિય અને ચાર ઇન્દ્રિયવાળા જીવો

विगहा स्त्री० (विकथा) કુથલી, ગામગપાટા

विगार पु० (विकार) વિકૃતિ, પ્રકૃતિરૂપ મહાસત્તાની પેટા ભાગ અવાન્તર સત્તા (૨) વિકાર

विगारि त्रि० (विकारिन्) વિકાર પામવાના સ્વભાવવાળુ

विगिंचण न० (विवेचन) ત્યાગ કરવો, પરઠવવુ

विगिट्ठ न० (विकृष्ट) ઉગ્રતપ (૨) કઠિન માર્ગ (૩) ત્રિ० દૂર રહેલ

विगिट्ठभत्तिय त्रि० (विकृष्टभक्तिक) ત્રણ ઉપવાસથી વધારે તપ કરનાર

विगुण त्रि० (विगुण) ગુણથી રહિત

विगुव्वणा स्त्री० ( ) વૈક્રિય શક્તિથી વૈક્રિયરૂપ બનાવવુ તે

विग्ग त्रि० (विग्न) ચિત્તની અશાતિવાળો, ઉદ્વેગ પામેલ

विग्गह पु० (विग्रह) ત્રસનાડી કે જે લોકના નીચેના છેડાથી ઉપરના છેડા સુધી એક રાજ પ્રમાણ લાબી પહોળી છે (૨) શરીર, દેહ (૩) કલહ, કજીયો (૪) મૈથુન (૫) સમાસને છુટો પાડી બનાવવો તે (૬) વક્રગતિ અર્થાત્–કાઇ જીવ એક ગતિમાથી બીજી ગતિમા જતા વાક ખાઇ વાકી ગતિએ જાય તે (૭) વક્ર–વાકો આકાર

विग्गहगइ स्त्री० (विग्रहगति) એક ગતિમાથી બીજી ગતિમા જતા જીવ રસ્તામા વાક ખાય તે

विग्गहिय त्रि० (विग्रहिक) કલહકારી (૨) સધી, સાધ (૩) શરીર (૪) સક્ષિપ્ત નાનુ

विग्घ पु० (व्याघ्र) વાઘ

विग्घ पु० (विघ्न) વિઘ્ન, અતરાય (૨) અતરાયકર્મ.

विघाय पु० (विघात) આઘાત, દુ ખ (૨) ગુણોની ઘાત કરનાર હોવાથી મૈથુનનુ એક નામ

विघुट्ठ न० (विघुष्ट) ચીસ પાડવી, ભયકર અવાજ કરવો (૨) ગુન્હાની યાદી આપી બોલાવવુ તે

विचारिय त्रि० (विचारित) વિચારેલુ

विचित्त त्रि० (विचित्र) વિચિત્ર, અદ્ભૂત (૨) અનેક પ્રકારનુ (૩) पु० વેણુદેવ અને વેણુદાલિ ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ (૪) વિચિત્ર પર્વત (૫) દક્ષિણ દિશાના સુવર્ણકુમારોના બીજા લોકપાળનુ નામ

विचित्तकूड पु० (विचित्रकूट) દેવકુરૂ ક્ષેત્રમા નિષધ પર્વતથી ૮૩૪ જોજન અને સાતીયા ચાર ભાગ ઉત્તરે સીતા નદીના પશ્ચિમ કાઠા ઉપરનો એક પર્વત

विचित्तपक्ख पु० (विचित्रपक्ष) વેણુદેવ અને વેણુદાલિ ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ

विचेल त्रि० (विचेल) વસ્ત્ર રહિત, નગ્ન

विच्छय त्रि० (विक्षत) ક્ષત–ઘાયલ થયેલ

विच्छडिय त्रि० } **विच्छड्डिय** } (विच्छर्दित) નાખી દીધેલ (૨) ભિક્ષુકોને આપેલ, દાન કરેલ

विच्छारिय त्रि० (विस्तारित) વિસ્તારેલું

विच्छिराण त्रि० (विस्तीर्ण) પહોળુ વિસ્તારવાળુ, વિશાળ
विच्छिराण त्रि० (विच्छिन्न) વિછેદ ગયેલ, નષ્ટ થએલ
विच्छिन्न त्रि० (विस्तीर्ण) જુઓ "વિચ્છિણ્ણ" શબ્દ
विच्छिन्न त्रि० (विच्छिन्न) છેદાઇ ગયેલ
विच्छु पु० (वृश्चिक) વીંછી
विच्छुक पु० } (वृश्चिक) વીંછી
विच्छुय }
विच्छुई स्त्री० (वृश्चिकी) વીંછીની વિદ્યા, વીંછી કરવાની કે ઉતારવાની વિદ્યા
विजढ त्रि० (वित्यक्त) છોડી મૂકેલ, તજી દીધેલ
विजय पु० (विचय) નિર્ણય
विजय पु० (विजय) દુશ્મન ઉપર મેળવેલી જીત (૨) વિજય નામના જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૨૧ મા તીર્થંકર (૩) એકવીસમા તીર્થંકરના પિતા (૪) આવતી ચોવીસીના બીજા બળભદ્ર (૫) ૧૧ મા ચક્રવર્તીના પિતા (૬) ૧૪ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ (૭) જમ્બૂદ્વીપનો પૂર્વ દિશાનો દરવાજો (૮) ક્ષેત્ર વિશેષ, વિજય (૯) વિજય નામે પ્રથમ અનુત્તર વિમાન (૧૦) વિજયવિમાનવાસી, પહેલા અનુત્તર વિમાનના દેવતા (૧૧) એક અહોરાત્રના ત્રીશ મુહૂર્તમાના બારમા અથવા ૧૭ મા મુહૂર્તનુ નામ (૧૨) આસો મહિનાનુ લોકોત્તર નામ (૧૩) વિજય નામે ધ્વજા (૧૪) વિજય નામનો રાજા (૧૫) મહાવીર સ્વામીના સમયમા પોલાસપુર નગરનો રાજા (૧૬) વિજય નામે રાજગૃહ નિવાસી એક ચોરસરદાર (૧૭) કૃષ્ણ વાસુદેવનો વિજય નામે એક ગંધહસ્તી–હાથી (૧૮) વિજય નામે દ્વીપ તથા સમુદ્ર (૧૯) ચન્દ્રપ્રભજીના યક્ષનુ નામ (૨૦) રાજગૃહના નાલંદા પાડામા રહેનાર એક ગૃહસ્થ (૨૧) વિજય એવો શબ્દ
विजयंत पु० (वैजयन्त) બીજુ અનુત્તર વિમાન (૨) તે અનુત્તર વિમાનના દેવતા
विजयंती स्त्री० (वैजयन्ती) અષ્ટમીની રાત્રીનુ નામ
विजयघोस पु० (विजयघोष) જયઘોષ મુનિના મોટા ભાઇ વિજયઘોષ નામે બ્રાહ્મણ
विजयचरित्र न० (विजयचरित) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અંગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો ચોથો ભેદ
विजयदूस पु० (विजयदूष्य) સિંહાસન ઉપર બાંધવાનુ વસ્ત્ર
विजयद्दार न० (विजयद्वार) વિજય નામે જમ્બૂદ્વીપનો પૂર્વનો દરવાજો
विजयपुर पु० (विजयपुर) એ નામનુ એક નગર
विजयपुरा स्त्री० (विजयपुरी) પદ્મકાવતી વિજયની મુખ્ય નગરી
विजयमहाविमाण न० (विजयमहाविमान) વિજય નામે પ્રથમ અનુત્તર વિમાન
विजयमित्त पु० (विजयमित्र) વિજયમિત્ર નામે માણસ
विजयवद्धण पु० (विजयवर्धन) નન્દિવર્ધનપુરના રાજાનુ નામ
विजयवद्धमाण पु० (विजयवर्धमान) એ નામનુ એક ગામ
विजयवेजइय त्रि० (विजयवैजयिक) અતિશય વિજય જણાવનાર
विजयवेजयंती स्त्री० (विजयवैजयन्ती) વિજયસૂચક પતાકા
विजयहत्थिरयण न० (विजयहस्तिरत्न) વિજય નામે હસ્તિરત્ન

विगयपक्ख पु० (विगतपक्ष) વસ્તુનો અવસ્થાતરરૂપ વિનાશ ધર્મ

विगयसोग पु० (विगतशोक) એ નામનો એક ગ્રહ

विगयसोगा स्त्री० (विगतशोका) નલિનાવતી વિજયની મુખ્ય નગરી

विगराल त्रि० (विकराल) ભયકર

विगल पु० (विकल) વિકલેન્દ્રિય, બે ત્રણ અને ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવો

विगलिंदिय पु० (विकलेन्द्रिय) બે ઇંદ્રિય, ત્રણ ઇંદ્રિય અને ચાર ઇન્દ્રિયવાળા જીવો

विगहा स्त्री० (विकथा) કુથલી, ગામગપાટા

विगार पु० (विकार) વિકૃતિ, પ્રકૃતિરૂપ મહાસત્તાની પેટા ભાગ અવાન્તર સત્તા (૨) વિકાર

विगारि त्रि० (विकारिन्) વિકાર પામવાના સ્વભાવવાળુ

विगिंचण न० (विवेचन) ત્યાગ કરવો, પરઠવવુ

विगिट्ठ न० (विकृष्ट) ઉગ્રતપ (૨) કઠિન માર્ગ (૩) त्रि० દૂર રહેલ

विगिट्ठभत्तिय त्रि० (विकृष्टभक्तिक) ત્રણ ઉપવાસથી વધારે તપ કરનાર

विगुण त्रि० (विगुण) ગુણથી રહિત

विगुव्वणा स्त्री० ( ) વૈક્રિય શક્તિથી વૈક્રિયરૂપ બનાવવુ તે

विग्ग त्रि० (विग्न) ચિત્તની અશાંતિવાળો, ઉદ્વેગ પામેલ

विग्गह पु० (विग्रह) ત્રસનાડી કે જે લોકના નીચેના છેડાથી ઉપરના છેડા સુધી એક રાજ પ્રમાણ લાંબી પહોળી છે (૨) શરીર, દેહ (૩) કજીઓ, કજીયો (૪) મૈથુન. (૫) સમાસને છુટો પાડી બનાવવો તે (૬) વક્રગતિ અર્થાત્–કોઇ જીવ એક ગતિમાથી બીજી ગતિમા જતા વાંક ખાઇ વાંકી ગતિએ જાય તે (૭) વક્ર–વાંકો આકાર

विग्गहगइ स्त्री० (विग्रहगति) એક ગતિમાથી બીજી ગતિમા જતા જીવ રસ્તામા વાંક ખાય તે

विग्गहिय त्रि० (विग्रहिक) કજીઆરી (૨) સધી, સાધ (૩) શરીર (૪) સંક્ષિપ્ત, નાનુ

विग्घ पु० (व्याघ्र) વાઘ

विग्घ पु० (विघ्न) વિઘ્ન, અંતરાય (૨) અંતરાયકર્મ

विघाय पु० (विघात) આઘાત, દુ:ખ (૨) ગુણોની ઘાત કરનાર હોવાથી મૈથુનનુ એક નામ

विघुट्ठ न० (विघुष्ट) ચીસ પાડવી ભયકર અવાજ કરવો (૨) ગુન્હાની યાદી આપી બોલાવવુ તે

विचारिय त्रि० (विचारित) વિચારેલુ

विचित्त त्रि० (विचित्र) વિચિત્ર, અદ્ભૂત (૨) અનેક પ્રકારનુ (૩) पु० વેણુદેવ અને વેણુદાલિ ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ (૪) વિચિત્ર પર્વત (૫) દક્ષિણ દિશાના સુવર્ણકુમારોના બીજા લોકપાળનુ નામ

विचित्तकूड पु० (विचित्रकूट) દેવકુરૂ ક્ષેત્રમા નિષધ પર્વતથી ૮૩૪ જોજન અને સાતીયા ચાર ભાગ ઉત્તરે સીતા નદીના પશ્ચિમ કાંઠા ઉપરનો એક પર્વત

विचित्तपक्ख पु० (विचित्रपक्ष) વેણુદેવ અને વેણુદાલિ ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ

विचेल त्रि० (विचेल) વસ્ત્ર રહિત, નગ્ન

विच्छअ त्रि० (विक्षत) ક્ષત–ઘાયલ થયેલ

विच्छडिअ त्रि० / **विच्छड्डिअ** (विच्छर्दित) નાખી દીધેલ (૨) ભિક્ષુને આપેલ, દાન કરેલ

विच्छारिय त्रि० (विस्तारित) વિસ્તારેલુ

विज्जुकुमारी स्त्री० (विद्युत्कुमारी) વિદ્યુતકુમાર નામે ભવનપતિની એક જાતની દેવી

विज्जुगाहावइ पु० (विद्युद्गाथापति) વિદ્યુત્ નામે એક ગૃહપતિ

विज्जुजिब्भ पु० (विद्युज्जिह्व) લવણ સમુદ્રમા દક્ષિણ દિશાએ ૪૨ હજાર જોજન ઉપર આવેલ અણુવેલધર દેવોનો એક નિવાસ પર્વત

विज्जुदंत पु० (विद्युद्दंत) વિદ્યુતદન્ત નામનો રક્તવતી નદીની અધિષ્ઠાત્રી દેવીનો નિવાસ દ્વીપ (૨) લવણુ સમુદ્રમા આઠસો જોજન પર આવેલ વિદ્યુદ્દન્ત નામનો એક અતરદ્વીપ (૩) ત્રિ૦ તે અતર દ્વીપમા રહેનાર મનુષ્ય

विज्जुप्पभ पु० (विद्युत्प्रभ) દેવકુરૂક્ષેત્રની પશ્ચિમ તરફનો એક વખારા પર્વત

विज्जुप्पभकूड पु० (विद्युत्प्रभकूट) વિદ્યુત્પ્રભ વખારા પર્વત ઉપરના નવકૂટમાનુ બીજુ કૂટ

विज्जुप्पभा स्त्री० (विद्युत्प्रभा) કર્દમક દેવની રાજધાનીનુ નામ

विज्जुमती स्त्री० (विद्युमती) એક સ્ત્રી કે જેને માટે યુદ્ધ થયુ હતુ

विज्जुमुह पु० (विद्युन्मुख) લવણ સમુદ્રમા આઠસો જોજન પર આવેલ વિદ્યુન્મુખ નામનો એક અતરદ્વીપ (૨) વિદ્યુન્મુખ નામનો રક્તા નદીની અધિષ્ઠાત્રી દેવીનો નિવાસદ્વીપ (૩)ત્રિ૦ ત્રેવીશમા અ તર-દ્વીપમા રહેનાર મનુષ્ય

विज्जुमेह पु० (विद्युन्मेघ) વિજળીવાળો મેઘ

विज्जुया स्त्री० (विद्युत्) જુઓ " વિજ્જુ " શબ્દ

विज्जुयाइत्तार त्रि० (विद्युत्कर्तृ) વિજળી કરનાર, વિજળીના જેવો પ્રકાશ કરનાર

विज्जुला स्त्री० (विद्युत्) વિજળી

विज्जुसिरी स्त्री०(विद्युच्छ्री) વિદ્યુતશ્રી નામની એક સ્ત્રી

विज्झडिय त्रि० ( ) મિશ્ર, વ્યાપ્ત

विज्झाय त्रि० (विध्मात) બુઝાઇ ગયેલ

विज्झाविय त्रि० (विध्मापित) બુઝાવી નાખેલ, શમાવી દીધેલ

विट्ठ त्रि० (विट) વેરેન

विट्ठर पु० (विष्टर) ભાજન વિશેષ

विट्ठा स्त्री० (विष्ठा) વિષ્ટા, અશુચિ

विट्ठि स्त्री० (विष्टि) ૧૧ કરણમાનુ સાતમુ કરણ

विट्ठिय त्रि० (विष्टक) સારી રીતે રહેલ

विड पु० (विट) નર્તક, નટ

विडंग पु० (विटङ्क) કપોતપાલી, પક્ષીનુ પાજરૂ

विडंबग पु० (विडम्बक) ભાડ (૨) વિદૂષક

विडंबणा स्त्री० (विडम्बना) વિટબના ઉપાધિ (૨) ઘેલછા (૩) માયા

विडंबिय त्रि० (विडंबित) વિકારયુક્ત કરેલ (૨) તિરસ્કાર કરેલ, નકલ કરેલ

विडय पु०
विडव } (विटप) મુગટનુ શિખર, શેહરો (૨) વૃક્ષ વિસ્તાર

विडिम पु० ( ) નમતી શાખાઓ વચ્ચેની ઉભી શાખા, (૨) ઝાડનો મધ્ય વિસ્તાર (૩) બકરો

विडिमा स्त्री० ( ) થડમાથી નિકળતી શાખા

विडेर न० (विडेर) પૂર્વ દિશામા ગમન કરનાર નક્ષત્ર જ્યારે પશ્ચિમ દિશાએ ગમન કરે ત્યારે તે વિડેર કહેવાય છે

विड्डा स्त्री० (व्रीडा) લજ્જા

विड्डुर पु० (वैडूर्य) વૈડૂર્ય નામનો મણિ

विणइत्तार त्रि० (विनेतृ) દૂર કરનાર (૨) વિનય પ્રતિપત્તિ કરાવનાર

विणट्ठ त्रि० (विनष्ट) નાશ પામેલુ

विजया स्त्री० (विजया) સાતમની રાત્રીનુ નામ (૨) વપ્રા વિજયની મુખ્ય નગરી. (૩) વિજયા-પાચમા બળદેવની માતા (૪) બીજા તીર્થંકરની માતા (૫) પાચમા ચક્રવર્તીની સ્ત્રી (રત્ન) (૬) પાચમા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનુ નામ (૭) મગળઆદિ અઠ્યાસી ગ્રહની અગ્રમહિષીનુ નામ (૮) પૂર્વદિશાના રૂચક પર્વતપર વસનારી આઠમાની પાચમી દશાકુમારી (૯) ઉત્તરના અજન પર્વતની એક વાવ (૧૦) વિજયા નામની ઔષધિ (૧૧) વપ્રવિજયની મુખ્ય રાજધાની (૧૨) જમ્બૂદ્વીપના વિજયદ્વારના અધિષ્ઠાતા વિજય નામે દેવનાની રાજધાની (૧૩) વિમળનાથજીની શાસન દેવીનુ નામ

विजाणिय त्रि० (विज्ञायक) જાણનાર, સમજનાર

विजिय त्रि० (विजित) જિતેલુ

विजोग पु० (वियोग) વિયોગ, વિરહ

विज्ज त्रि० (वेद्य) અનુભવ કરવા યોગ્ય, જાણવા યોગ્ય

विज्ज पु० (वैद्य) વૈદ

विज्ज पु० (   ) જળચર જીવ વિશેષ

विज्ज त्रि० (विद्वस्) વિદ્વાન, પડિત

विज्जचिंता स्त्री० (वैद्यचिन्ता) વૈદ્યવિદ્યા, વૈદ્યક શાસ્ત્રની ચિન્તા-ચિંતવન

विज्जल पु० (विजल) કાદવ .

विज्जा स्त्री० (विद्या) શાસ્ત્રીયજ્ઞાન, કળા (૨) રોગને શમાવનાર મત્રવિદ્યા (૩) દેવી અધિષ્ઠિત સાધન સહિત અક્ષર પદ્ધતિ (૪) ઉપાયણાના ૧૬ દોષમાનો બારમો દોષ (૫) સુભગાકર આદિ ૪૦ વિદ્યામાની ગમે તે એક

विज्जाचरणविणिच्छय पु० (विद्याचरणविनिश्चय) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૧૯ મુ સૂત્ર

विज्जाचारण पु० (विद्याचारण) વિદ્યાચારણ મુનિ કે જે વિદ્યાના બળથી આકાશમા ગમન કરી શકે તે

विज्जाजंभग पु० (विद्याजृम्भक) જભકા દેવતાની એક જાત

विज्जाणुप्पवाय पु० (विद्यानुप्रवाद) અનેક વિદ્યાનુ જેમા વર્ણન છે તેવો દશમો પૂર્વ-શાસ્ત્ર

विज्जाणुयोग पु० (विद्यानुयोग) રોહિણી-પ્રજ્ઞપ્તિ વગેરે વિદ્યાના સાધનરૂપ શાસ્ત્ર

विज्जापिंड पु० (विद्यापिण्ड) વિદ્યાનો પ્રયોગ બતાવી આહાર લેવો તે, ઉપાયણાના ૧૬ દોષમાનો એક

विज्जामढ पु० (विद्यामठ) વિદ્યાનો મઠ-વિદ્યાલય, પાઠશાળા

विज्जाहर पु० स्त्री० (विद्याधर) વિદ્યાવાળા મનુષ્ય, વૈતાઢ્ય પર્વત ઉપર વિદ્યાધરની શ્રેણીમા રહેનાર મનુષ્ય

विज्जाहरसेढि स्त्री० (विद्याधरश्रेणि) વૈતાઢ્ય પર્વતની ઉપર જમીનથી દશ જોજન ઉચે દક્ષિણે અને ઉત્તરે વિદ્યાધર લોકોને રહેવાનુ સ્થાન

विज्जु स्त्री० (विद्युत्) વિજળી (૨) ઇશાનેન્દ્રના લોકપાળ સોમની અગ્રમહિષી (૩) વૈરોચન ઇન્દ્રની ત્રીજી અગ્રમહિષી (૪) ચમરેન્દ્રની એક અગ્રમહિષી (૫) વિદ્યુત્કુમાર દેવતા, ભવનપતિ દેવતાની એક જાત (૬) વિદ્યુત્ નામે દેવી (૭) બલેન્દ્રના લોકપાળ સોમની ત્રીજી અગ્રમહિષી

विज्जुअंतरिय पु० (विद्युदन्तरिक) વિજળી થાય ત્યારે ભિક્ષા લેવા ન જતા વિજળીને અતરે ભિક્ષા લેનાર ગોશાળા મતનો અનુયાયી

विज्जुकुमार पु० (विद्युत्कुमार) વિદ્યુત્કુમાર, ભવનપતિ દેવની એક જાત

विन्नाअ त्रि० (विज्ञात) જાણેલુ
विन्नाण न० (विज्ञान) સમજણ, કર્ત-પા કત-પની ઓળખ
विन्नाणघण पु० (विज्ञानघन) વિજ્ઞાનમય પિંડ
विन्नायार त्रि० (विज्ञातृ) જાણનાર, પદાર્થોનો પરિચ્છેદક
विन्नास पु० (विन्यास) નિક્ષેપ, થાપણ
विन्नु त्रि० (विज्ञ) પંડિત, વિદ્વાન
विन्नेअ त्रि० (विज्ञेय) જાણવા લાયક
विपञ्ची स्त्री० (विपञ्ची) સાત તારવાળી વીણા, સતાર
विपक्खभूय त्रि० (विपक्षभूत) શત્રુરૂપ, અત્યન્ત પ્રતિકૂળ
विपडिवत्ति स्त्री० (विप्रतिपत्ति) વાંધો, વિરોધ
विपरिणय त्रि० (विपरिणत) વિરૂદ્ધ પરિણામને પામેલુ
विपरिणाम पु० (विपरिणाम) વિવિધ પરિણામ વિચિત્ર-અનેક રૂપાન્તર
विपरिणामन न० (विपरिणमन) કર્મની પરિણતિ, કર્મનો પરિપાક
विपरिणामाणुप्पेहा स्त्री० (विपरिणामानुप्रेक्षा) લોકમા દરેક વસ્તુ અશાશ્વત છે એવી ભાવના ભાવવી તે
विपरिणामिय त्रि० (विपरिणामित) વિશેષરૂપે પરિણમાવેલ
विपरियास पु० (विपर्यास) ઉલટું વિપરીતપણુ
विपमोक्ख पु० (विप्रमोक्ष) છુટુ થવુ (૨) ઉત્તર જવાબ
विपालणा स्त्री० (विपालना) આરાધના
विपुल त्रि (विपुल) બહુ ઘણુ પુષ્કળ (૨) રાજગૃહ નગર પાસેનો એક પર્વત (૩) વિપુલમતિ નામે મન પર્યવ જ્ઞાનનો એક પ્રકાર
विपुलपव्वय पु० (विपुलपर्वत) એ નામનો એક રાજગૃહનગરી બહારનો પર્વત
विपुलमइ स्त्री० (विपुलमति) મન પર્યવ-જ્ઞાનનો બીજો ભેદ, સમ્પૂર્ણ મનુષ્ય ક્ષેત્રના સસી જીવોના મનોભાવને વિશેષથી જાણનાર જ્ઞાન (૨) પુ૦ તેવી શક્તિવાળા સાધુ
विपुलवाहण पु० (विपुलवाहन) જમ્બૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૧૧ મા ચક્રવર્તી
विप्प पु० (विप्र) વિપ્ર, બ્રાહ્મણ
विप्पइन्न त्रि० (विप्रकीर्ण) વિખરેલુ છુટુ છુટુ પડેલુ
विप्पओग पु (विप्रयोग) વિયોગ વિરહ
विप्पकिण्ण त्रि० (विप्रकीर्ण) વિશેષે વેરાયેલ, ચારેતરફ પસરેલ
विप्पच्चय पु० (विप्रत्यय) અવિશ્વાસ, અભરોસો શંકા
विप्पजढ त्रि० (प्रहीन) વિરહિત તજાએલુ
विप्पजहणावत्त न० (विप्रजहनावर्त्त) વિપ્પજહણસેણિઆ પરિકર્મનો ૧૪ મો ભેદ
विप्पजहणिज्ज त्रि० (विप्रहेय) ત્યાગ કરવા યોગ્ય
विप्पजहसेणिया स्त्री० (विप्रजहच्छ्रेणिका) દૃષ્ટિવાદાન્તર્ગત પરિકર્મનો એક વિભાગ
विप्पजहसेणिआपरिकम्म न० (विप्रजहच्छ्रेणिकापरिकर्मन्) દૃષ્ટિવાદના પરિકર્મનો પાચમો ભેદ
विप्पडिघाय पु (विप्रतिघात) નાશ કરવો મારવુ
विप्पडिवण्ण } त्रि० (विप्रतिपन्न) વિરૂદ્ધ
विप्पडिवन्न } બનેલ પ્રતિપક્ષી થએલ
विप्पणट्ठ त्रि० (विप्रणष्ट) નાશ પામેલ
विप्पमुक्क त्रि० (विप्रमुक्त) પ્રકર્ષે કરી મુક્ત-મૂકાયેલ (૨) મુક્ત થયેલ, રાગ દ્વેષાદિથી છુટેલ

विरिथण त्रि० (विस्तीर्ण) विस्तारेलु
विदड पु० (विदण्ड) काख सुधी उंची लाकडी
विदसग्ग } पु० (विदशक)आज, सियाणो
विदसग }
विदब्भ पु० (विदर्भ) सातमा सुपार्श्व तीर्थंकरना प्रथम गणधरनु नाम
विदरिसण पु० (विदर्शन) विरूपाकार-विचित्र वस्तु दर्शन
विदल पु० (द्विदल) वासनी छोइ
विदालण न० (विदारण) विदारवु, चीरवु
विदालिय त्रि० (विदारित) भ्रष्ट करेलु
विदिएण त्रि० (वितत्त) दीधेलु, आपेलु
विदिएण त्रि० (विशीर्ण) चीरेलु, फाडेलु
विदित } त्रि० (विदित) जाणीतु
विदिय }
विदिसा स्त्री० (विदिशा) विदिशा, खुणो,
विदिसि स्त्री० (विदिश्) जुओ "विदिसा" २७६
विदु पु० (विद्वस्) पंडित, विद्वान्
विदुर पु० (विदुर) विदुरजी, पांडुराजाना न्हाना भाई
विदेस पु० (विदेश) परदेश
विदेह पु० (विदेह) विदेह नामनो देश (२) त्रि० विदेह देशनी रैयत (३) पु० महाविदेह क्षेत्र (४) विदेह देशनो राजा जनक (५) वेदेह नामे राजर्षि, क्षत्रिय परिव्राजक (६) त्रि० सुंदर शरीरवाळु
विदेहदिएणा स्त्री० (विदेहदत्ता) वीरप्रभुनी माता त्रिशलानु बीजु नाम
विदेहपुत्त पु० (विदेहपुत्र) कोणिक राजानु अपर नाम
विदेहय त्रि० (विदेहज) महाविदेह क्षेत्रने विषे उत्पन्न थयेल
विदेहराय पु० (विदेहराज) विदेह देशनो राजा
विदेहा स्त्री० (विदेहा) जम्बुद्वीपना मध्य भागमा रहेल जम्बूसुदर्शना वृक्षनु अपर नाम
विद्दव पु० (विद्रव) विनाश, उपद्रव
विद्दुम पु० (विद्रुम) परवाळु
विद्दुय त्रि० (विद्रुत) पराभव पामेल
विद्देस पु० (विद्वेष) मत्सर, द्वेष
विद्ध त्रि० (वृद्ध) ज्ञानादि गुणे करी स्थविर, प्रौढ, वृद्ध, अनुभवी
विद्ध त्रि० (विद्ध) विंधायेल, घायल थयेल
विद्धस पु० (विध्वंस) विनाश
विद्धसण न० (विध्वंसन) नाश पामवो, विध्वंस थवो ते
विद्धसणधम्म त्रि० (विध्वंसनधर्म) नाश पामवाना स्वभाववाळो, विनश्वर
विद्धसणय त्रि० (विध्वंसक) नाश करनार
विद्धत्थ त्रि० (विध्वस्त) शस्त्र परिणमेल, रूपान्तरने पामेल, अचित्त थएल
विद्धि स्त्री० (वृद्धि) वृद्धि, वधारो
विधाइ } पु० (विधातृ) पणपन्नी जातना
विधाय } व्यंतर देवतानो बीजो इन्द्र
विधि पु० (विधि) रीति, प्रकार
विधुय त्रि० (विधूत) कंपावेलु, हलावेलु
विधुर पु० (विधुर) अपाय, नुकशान
विधूम त्रि० (विधूम) धूमरहित
विनिहय त्रि० (विनिहत) हणाएलु, नाश पामेलु
विनिहाय पु० (विनिघात) वध, मारवु ते
विन्नग्र त्रि० (विज्ञक) शिक्षा दइने राखेलो छोकरो
विन्नत्त त्रि० (विज्ञप्त) समजावेलु
विन्नत्ति स्त्री० (विज्ञप्ति) मति, बुद्धि (२) विशेष ज्ञान, सविकल्प ज्ञान
विन्नप्प त्रि० (विज्ञप्य) विनवेवु जणावेवु
विन्नवणा स्त्री० (विज्ञापना) स्त्री जाति (२) सप्रणय प्रार्थना

विन्नाय त्रि० (विज्ञात) જાણેલુ
विन्नाण न० (विज्ञान) સમજણ, કર્તવ્યા કર્તવ્યની ઓળખ
विन्नाणघण पु० (विज्ञानघन) વિજ્ઞાનમય જિન
विन्नायार त्रि० (विज्ञातृ) જાણનાર, પદાર્થોનો પરિચ્છેદક
विन्नास पु० (विन्यास) નિક્ષેપ, થાપણ
विन्नु त्रि० (विज्ञ) પંડિત, વિદ્વાન
विन्नेय त्रि० (विज्ञेय) જાણવા લાયક
विपंची स्त्री० (विपञ्ची) સાત તારવાળી વીણા, સતાર
विपक्खभूय त्रि० (विपक्षभूत) શત્રુરૂપ, અત્યંત પ્રતિકૂળ
विपडिवत्ति स्त्री० (विप्रतिपत्ति) વાધો, વિરોધ
विपरिणय त्रि० (विपरिणत) વિરુદ્ધ પરિણામને પામેલુ
विपरिणाम पु० (विपरिणाम) વિવિધ પરિણામ વિચિત્ર-અનેક રૂપાન્તર
विपरिणामन न० (विपरिणमन) કર્મની પરિણતિ, કર્મનો પરિપાક
विपरिणामाणुप्पेहा स्त्री० (विपरिणामानुप्रेक्षा) લોકમા દરેક વસ્તુ નાશવંત છે એવી ભાવના ભાવવી તે
विपरिणामिय त्रि० (विपरिणामित) વિશેષરૂપે પરિણમાવેલ
विपरियास पु० (विपर्यास) ઉલ્ટુ વિપરીતપણુ
विपमोक्ख पु० (विप्रमोक्ष) છુટુ થવુ (૨) ઉત્તર જવાબ
विपालणा स्त्री० (विपालना) આરાધના
विपुल त्रि (विपुल) બહુ ઘણુ પુષ્કળ (૨) રાજગૃહ નગર પાસેનો એક પર્વત (૩) વિપુલમતિ નામે મન પર્યવ જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

विपुलपव्वय पु० (विपुलपर्वत) એ નામનો એક રાજગૃહનગરી બહારનો પર્વત
विपुलमइ स्त्री० (विपुलमति) મન પર્યવજ્ઞાનનો બીજો ભેદ, સમ્પૂર્ણ મનુષ્ય ક્ષેત્રના સજ્ઞી જીવોના મનોભાવને વિશેષથી જાણનાર જ્ઞાન (૨) પુ૦ તેવી શક્તિવાળા સાધુ
विपुलवाहण पु० (विपुलवाहन) જમ્બૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૧૧ મા ચક્રવર્તી
विप्प पु० (विप्र) વિપ્ર, બ્રાહ્મણ
विप्पइन्न त्रि० (विप्रकीर्ण) વિખરેલુ છુટુ છુટુ પડેલુ
विप्पओग पु (विप्रयोग) વિયોગ વિરહ
विप्पइराण त्रि० (विप्रकीर्ण) વિશેષે વેરાયેલ, ચારેતરફ પસરેલ
विप्पच्चय पु० (विप्रत्यय) અવિશ્વાસ, અભરોસો, શંકા
विप्पजढ त्रि० (विप्रहीन) વિરહિત તજાએલુ
विप्पजहणावत्त न० (विप्रहाणावर्त्त) વિપ્પજહણસેણિઆ પરિકર્મનો ૧૪ મો ભેદ
विप्पजहणिज्ज त्रि० (विप्रहेय) ત્યાગ કરવા યોગ્ય
विप्पजहसेणिया स्त्री० (विप्रजहच्छ्रेणिका) દૃષ્ટિવાદાન્તર્ગત પરિકર્મનો એક વિભાગ
विप्पजहसेणिआपरिकम्म न० (विप्रजहच्छ्रेणिकापरिकर्मन्) દૃષ્ટિવાદના પરિકર્મનો પાચમો ભેદ
विप्पडिघाय पु (विप्रतिघात) નાશ કરવો, મારવુ
विप्पडिवराण } विप्पडिवन्न } त्रि० (विप्रतिपन्न) વિરુદ્ધ બનેલ પ્રતિપક્ષી થએલ
विप्पणट्ठ त्रि० (विप्रणष्ट) નાશ પામેલ
विप्पमुक्क त्रि० (विप्रमुक्त) પ્રકર્ષે કરી મુક્ત-મુકાયેલ (૨) મુક્ત થએલ, રાગ દ્વેષાદિથી છુટેલ

विप्परद्ध त्रि० (विप्रारब्ध) માંડેલ, આરંભેલ.
विप्परिणाम पु० (विपरिणाम) વિવિધ પરિણામ, વિચિત્ર પરિણામ
विप्परिणामाणुप्पेहा स्त्री० (विपरिणामानुप्रेक्षा) શુકલધ્યાનની એક ભાવના, દરેક વસ્તુ પ્રતિક્ષણે જુદા જુદા પરિણામને પામે છે એમ ચિન્તવવું તે
विप्परियास पु० (विपर्यास) વિપરીતતા, ભ્રમ
विप्परियासिय त्रि० (विपर्यस्त) વિપરીત થયેલ
विप्पलाप पु० (विप्रलाप) બકવાદ, વ્યર્થ વાતચિત
विप्पलिउंचिय न० (विपरिकुञ्चित) વંદના કરતા વચ્ચે વિકથા કરવી તે, વંદનાનો બત્રીશમો દોષ
विप्पलुंपग त्रि० (विप्रलुम्पक) લુંટનાર, લુંટારો
विप्पवसिय त्रि० (विप्रोषित) } પરદેશ
विप्पवासिय त्रि० (विप्रवासित) } ગયેલ
विप्पसण्ण त्रि० (विप्रसन्न) વિશેષ પ્રસન્ન
विप्पहूण त्रि० (विप्रहीन) હીન, રહિત
विप्पिय त्रि० (विप्रिय) અનિષ્ટ, અપ્રિય
विप्पीति स्त्री० (विप्रीति) પ્રીતિનો નાશ, વેર
विप्पुस न० (विप्रुष्) બિન્દુ, છાંટો
विप्पेक्खिय त्रि० (विप्रेक्षित) જોયેલું
विप्पोसहि स्त्री० (विप्रुडौषधि) જેના પેશાબના એક બિન્દુથી સર્વ દર્દો મટે એવી જાતની મેળવેલી લબ્ધિ-શક્તિ, ૨૮ લબ્ધિમાંની એક
विप्फुरिय त्रि० (विस्फुरित) ખીલેલું
विफल त्रि० (विफल) ફળ રહિત, નિષ્ફળ
विफलीकरण न० (विफलीकरण) નિષ્ફળ કરવું, નકામું બનાવવું
विबाहा स्त्री० (विबाधा) વિશેષ પીડા
विबुह पु० (विबुध) દેવતા (૨) પંડિત
विबोह पु० (विबोध) વિશેષ જાગૃતિ
विबोहण न० (विबोधन) સમજાવવું, જણાવવું
विब्भंत त्रि० (विभ्रान्त) ભ્રમિત, સંશયવાળો
विब्भम पु० (विभ्रम) વિષય વિકારજન્ય મનની અવસ્થા (૨) ધર વિશેષ (૩) વિલાસ (૪) ધોખો કરવો તે
विब्भल त्रि० (विह्वल) આકુળ વ્યાકુળ
विब्भिडिय पु० (   ) એક જાતનો મચ્છ
विभंग पु० (विभङ्ग) વિચાર (૨) વિશેષ, સ્વરૂપ (૩) વિભંગ અજ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાનમાંનું ત્રીજું (૪) તૃણ વિશેષ (૫) મૈથુન, સંયમગુણવિનાશક (૬) એક જાતનું ઘાસ
विभंगणाण न० (विभङ्गज्ञान) અવધિજ્ઞાન જેવું એક વિપરીત જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાનમાંનું એક
विभंगणाणि त्रि० (विभङ्गज्ञानिन्) વિભંગ જ્ઞાનવાળો
विभजण न० (विभजन) વહેંચવું, વિભાગ કરવો
विभज्जवाय पु० (विभज्यवाद) જુદી જુદી અપેક્ષાએ જુદું જુદું પાડી બોલવું તે, સ્યાદ્વાદ
विभत्त त्रि० (विभक्त) વહેંચેલું, વિભાગ કરેલ
विभत्ति स्त्री० (विभक्ति) વિભાગ, પૃથક્કરણ (૨) નામવિભક્તિ અને ધાતુવિભક્તિ, નામ અને ધાતુને અંતે લાગતા પ્રત્યય
विभव पु० (विभव) વિભવ, સમૃદ્ધિ
विभाइअ त्रि० (विभाजित) વિભાગ કરેલ, ભાગ પાડેલ
विभाग पु० (विभाग) સંયુક્ત વસ્તુને જુદી કરવી તે, પૃથક્કરણ

विभावणा स्त्री० (विभावना) વિશેષ પ્રકાશ કરવો

विभासग पु० (विभाषक) અનુયોગાચાર્યે કરેલ વ્યાખ્યાન પ્રમાણેજ વ્યાખ્યાન કરનાર

विभासा स्त्री० (विभाषा) સૂત્રના અનંત અર્થ પૈકી કેટલાક સ્થૂલ અર્થનું કથન (૨) વિકલ્પ, બે પક્ષ, સાધારણ

विभिराण त्रि० (विभिन्न) જુદું

विभु त्रि० (विभु) સમર્થ

विभुया स्त्री० (विभुता) વ્યાપકતા

विभूइ स्त्री० } (विभूति) સમૃદ્ધિ
विभूति }

विभूसण न० (विभूषण) અલંકારાદિ

विभूसा स्त्री० (विभूषा) શરીરશોભા, શણગાર, અલંકાર (૨) હાથ પગ વગેરે ધોવા, શરીરની શુશ્રૂષા કરવી

विभूसिय त्रि० (विभूषित) વસ્ત્રાદિકની શોભા સહિત, અલંકૃત

विभेल पु० (विभेल) વિભેલ નામનો સંનિવેસ-પાડો-લત્તો

विभेलय पु० (विभीतक) બહેડાનું ઝાડ

विमउल त्रि० (विमुकुल) ખીલેલું, વિકસેલું

विमसा स्त्री० (विमर्श) વિચારણા, આલોચના ઈહા, મતિજ્ઞાનનો એક ભેદ

विमण त्रि० (विमनस्) ઉદાસીન, ચિંતાતુર

विमय पु० (विमक) પર્વંગ જાતનું ઝાડ

विमरिस त्रि० (विमर्श) વિચાર

विमल त्रि० (विमल) દોષ રહિત, શુદ્ધ, નિર્મળ (૨) પુ० વર્તમાન ચોવીસીના તેરમા તીર્થંકરનું નામ (૩) આઠમા સહસ્રાર ઇન્દ્રનું મુસાફરી વિમાન (૪) વિમળ નામનો ગ્રહ (૫) નવમા દશમા દેવલોકના ઇન્દ્રનું મુસાફરી વિમાન (૬) એ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન (૭) બારમા દેવલોકનું એક બાવીસ સાગરોપમની સ્થિતિવાળું વિમાન (૮) જમ્બૂદ્વીપના એરવત ક્ષેત્રમાં આવતી ઉત્સર્પિણીમાં થનાર ૨૧ મા તીર્થંકર (૯) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમાં થનાર ૨૨મા તીર્થંકર (૧૦) ક્ષીર સમુદ્રના દેવતાનું નામ (૧૧) નવમા દશમા દેવલોકના ઇન્દ્રના યાન વિમાનનો ઉપરિ દેવતા (૧૨) ગઈ ચોવિસીના પાંચમા તીર્થંકરનું નામ (૧૩) બીજા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનું નામ

विमलकूड पु० (विमलकूट) સોમનસ વખારા પર્વતના સાત કૂટમાંનું પાંચમું કૂટ

विमलघोस पु० (विमलघोष) વિમલઘોસ નામના ગઇ ઉત્સર્પિણીના પાંચમા કુલકર

विमलप्पभ पु० (विमलप्रभ) ક્ષીર સમુદ્રના દેવતાનું નામ

विमलवाहण पु० (विमलवाहन) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમાં થનાર દશમા ચક્રવર્તી (૨) ગોશાલાના આવતા ત્રિજા ભવનું નામ (૩) આ અવસર્પિણીના પ્રથમ કુળકરનું નામ (૪) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનાર પ્રથમ કુલકર (૫) વિમલવાહન નામનો એક રાજા (૬) સાતમા કુલગરનું નામ

विमला स्त्री० (विमला) તેરમા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનું નામ (૨) ગન્ધર્વના ઇન્દ્ર ગીતરતિની બીજી અગ્રમહિષી (૩) ધરણેન્દ્રના લોકપાલ કાલની બીજી અગ્રમહિષી (૪) ઉર્ધ્વદિશા (૫) વિમલાદેવી (૬) નિર્મલ કાન્તિ

विमाण पु० (विमान) વૈમાનિક દેવતાઓનું નિવાસસ્થાન-રહેઠાણ (૨) ઉપરે લોકમાંથી મિશ્ર લોકમાં આવતા દેવતાઓને બેસવાનું સાધન કે જે ઉત્તર વૈક્રિય શક્તિથી બનાવવામાં આવે છે (૩) વિમાનનું સ્વપ્ન, ચૌદસ્વપ્નમાંનું એક

विमाणणा न० (विमानन) અપમાન
विमाणपविभत्ति स्त्री० (विमानप्रविभक्ति) વિમાન પ્રવિભક્તિ નામે કાલિક શ્રુત વિશેષ
विमाणपुंडरीय पु० (विमानपुण्डरीक) પહેલા દેવલોકમા અભયકુમાર નામના મિત્ર દેવતાના વિમાનનુ નામ.
विमाणवासि पु० स्त्री० (विमानवासिन्) વિમાનમા રહેનાર વૈમાનિક દેવતા
विमाणावलिया स्त्री० (विमानावलिका) વિમાનાના પન્તિ-હાર, આવલિકાબદ્ધ વિમાન
विमाणावास पु (विमानावास) દેવતાના નિવાસ વિમાન-નિવાસરૂપ વિમાન
विमाणित त्रि० (विमानित) નારાજ કરેલુ
विमाय स्त्री० (विमात्र) વિષમ માત્રા, વિષમપણુ
विमिस्स त्रि० (विमिश्र) વિશેષ મિશ્ર, મળેલુ.
विमुकुल त्रि० (विमुकुल) વિકસિત ખિલેલુ
विमुक्क त्रि० (विमुक्त) મુક્ત થયેલ, બધનથી છુટેલ
विमुक्ख पु० (विमोक्ष) } ત્યાગ, મુકવુ
विमुक्खण न० (विमोक्षण) } તે (૨) કર્મથી છુટકારો, મોક્ષ (૩) त्रि० મુકાવનાર, છોડાવનાર
विमुत्त त्रि० (विमुक्त) લોભ કે મમત્વથી રહિત, મુક્ત થયેલ
विमुत्ति स्त्री० (विमुक्ति) મુક્ત, મોક્ષ (૨) છુટકારો
विमुह न० (विमुख) આકાશ
विमोइय त्रि० (विमोचित) છુટ્ટ કરેલુ મુકેલુ
विमोक्ख पु० (विमोक्ष) મુક્તિ મોક્ષ
विमोक्खण न० (विमोक्षण) છુટકારો, બધનોનો ઉચ્છેદ
विमोयग त्रि० (विमोचक) મુકાવનાર, છોડાવનાર
विमोयण न० } (विमोचन) બધનથી
विमोयणया स्त्री० } છુટવુ
विमोयतराग त्रि० (विमोचतरक) દૂર થઇ શકે તેવુ મત્ર મૂલાદિથી સાધ્ય થાય એવુ
विमोह त्रि० (विमोह) મોહથી રહિત (૨) અધકાર રહિત
विमोहण न० (विमोहन) વ્યામોહ, વિષયાસક્તિ,
विम्हय पु० (विस्मय) આશ્ચર્ય, વિસ્મય
विम्हरण न० (विस्मरण) વિસ્મૃતિ થવી, ભૂલી જવુ
विम्हावण न० (विस्मापन) વિસ્મય પમાડવો, આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન કરવુ
विम्हिय त्रि० (विस्मित) વિસ્મય પામેલ
विय त्रि० (विद्वस्) વિદ્વાન્ પડિત
वियग त्रि० (व्यङ्ग) વિકળ અગવાળુ
वियंजिय त्रि० (व्यञ्जित) વ્યક્ત કરેલ, પ્રગટ કરેલ
वियंभिय त्रि० (विजृम्भित) ખુબ ફેલાયલુ, ખુલ્લુ થએલુ
वियक्क पु० (वितर्क) તર્ક, કલ્પના, વિકલ્પ (૨) મીમાસા, વિચારણા
वियक्का स्त्री० (वितर्का) સ્વમતિ કલ્પના, કપોલ કલ્પના
वियक्खण त्रि० (विचक्षण) વિચક્ષણ, કુશળ, હુશીયાર
वियग्घ पु० (वैयाघ्र) વાઘની સતતિ
वियच्चा स्त्री० (व्यर्चा) વિગત મૃતકનુ અર્ચા શરીર, શબ, મડદુ
वियच्छेयण न० (व्यवच्छेदन) વ્યવચ્છેદ, પૃથક્કરણ
वियंजिय त्रि० (व्यक्त) પ્રગટ, ખુલ્લુ
वियट्ट त्रि० (विवृत्त) દૂર થયેલ (૨) पु० પૃથ્વીને આવર્ત્તન દઇ ઉગેલ સૂર્ય (૩) આકાશ

वियट्टछउमत्थ त्रि० (विवृत्तछद्मस्थ) છદ્મ ભાવથી દૂર થએલ છદ્મસ્થ અવસ્થા પસાર કરી કેવળી થએલ

वियट्टभोजि त्रि० (विवृत्तभोजिन्) સૂર્ય ઉગ્યા પછી આહાર કરનાર

वियड त्रि० (विकट) વિકટ, ગહન સૂક્ષ્મ બુદ્ધિથી જાણી શકાય તેવું (૨) ભયંકર (૩) વિશાળ (૪) પુ० વિકટ નામનો એક ગ્રહ (૫) એક જાતનું મદ્ય

वियड न० (विकृत) પાણી (૨) त्रि० અચિત્ત થયેલું પ્રાસુક

वियड त्रि० (विवृत) ઉઘાડું ઢાંકણ વિનાનું (૨) છુટું પડેલું (૩) પ્રગટ, સ્પષ્ટ

वियडगिह न० (विवृतगृह) ભીંત અથવા ઢાંકણ વિનાનું ઘર

वियडजाण न० (विवृतयान) ખુલ્લી ગાડી-ગાડું વીગેરે

वियडण न० (विकटन) } પોતાના દોષ પ્રકાશવા તે
वियडणा स्त्री० (विकटना) } આલોયણા

वियडभोइ त्रि० (विकटभोजिन्) પ્રકાશભોજી, દિવસ છતાં ભોજન કરનાર, રાતે ન ખાનાર

वियडा स्त्री० (विवृता) ખુલ્લી યોનિ-ઉત્પત્તિ સ્થાન કે જે વિકલેંદ્રિય તથા દેવતાઓને હોય છે

वियडावइ } पु० (विकटापतिन्) એ નામે
वियडावाइ } ઐરણ્યવય ક્ષેત્રનો વૃત્ત વૈતાઢ્ય પર્વત

वियडासय पु० न० (विकटाशय) તળાવ, જળાશય

वियडी स्त्री० (विकटी) વિરૂપકાંગી-વિભાગે (૨) અટવી

वियड्ढ त्रि० (विदग्ध) ચતુર, હુંશીઆર

वियण न० (व्यजन) વિંઝણો, પંખો

वियत त्रि० (वितत) વિસ્તારેલ, પહોળું કરેલું

वियतपक्खि पु० (विततपक्षिन्) પહોળી પાંખોવાળું પક્ષી, ખેચર તિર્યંચ પંચેંદ્રિયની એક જાત

वियत्ति स्त्री० (विकृति) વિકૃતિ વિનાશ

वियत्त त्रि० (व्यक्त) વિચારી કામ કરનાર, ગીતાર્થી, શાસ્ત્રવેત્તા (૨) શ્રી મહાવીર પ્રભુના ૧૧ ગણધરમાંના ચોથા ગણધરનું નામ

वियद्द त्रि० (विमर्द) હિંસા કરનાર, ઘાતકી, હિંસક

वियद्द पु० (व्यर्द) આકાશનું એક નામ

वियब्भ पु० (विदर्भ) સાતમા તીર્થંકરના ૧ લા ગણધર

वियम पु० (विगम) વિનાશ

वियवपक्खि पु० (विततपक्षिन्) જુઓ "વિતતપંખ" શબ્દ

वियर पु० (विवर) વિવરો (૨) ખાડો

वियरण न० (वितरण) દેવું આપવું

वियरिय त्रि० (वितीर्ण) આપેલું

वियरिय त्रि० (विचरित) વિચરેલ (૨) પ્રસિદ્ધ

वियल त्रि० (विकल) વિકલેંદ્રિય, બેઇંદ્રિય ત્રણ ઇંદ્રિય અને ચાર ઇંદ્રિયવાળા જીવ

वियलकिड्ड न० (द्विदलकृत) વાંસડાની છાલનું બનાવેલ કંડીઓ, છાબ વગેરે

वियलत्त न० (विकलत्व) અભાવ

वियलिय त्रि० (विगलित) ગળી ગયેલું, ટપકેલું

वियल्लिय त्रि० (विदलित) વિકાસ પામેલું, ખીલેલું

वियाघाय पु० (व्याघात) વિનાશ, નાશ

वियाण न० (वितान) વિસ્તાર

वियाणग } त्रि० (विज्ञायक) જાણનાર
वियाणय }

वियार पु० (विचार) વિચાર-મૂળસ્વરૂપમાં ન્યૂનાધિકતા

विपार. पु० ([illegible]) [illegible] (२) [illegible] (३) [illegible] (४) [illegible]

विपारग वि० ([illegible]) [illegible]

विपारगा वि० ([illegible]) [illegible]

विपारभूमि स्त्री० ([illegible]) [illegible]

विपात वि० ([illegible]) [illegible] (२) [illegible]

विपात पु० ([illegible]) [illegible] (२) [illegible]

विपाजाय पु० } विपाजाग. } ([illegible]) [illegible]

विपातन्नारि वि० ([illegible]) [illegible]

विपाजाया स्त्री० ([illegible]) [illegible] अपरधि.

विपायत्त पु० ([illegible]) [illegible]

वियामि[illegible]. वि० ([illegible]) [illegible], प्रेद्वित

वियाहिय वि० ([illegible]) व्याख्यान करी कथा करनार

वियाहिय. वि० ([illegible]) [illegible] करेलो

वियुत्त वि० ([illegible]) योग्य न विनानुं, अनुचित

विरग्ग पु० ([illegible]) [illegible] विमाननो ओक पाथडो (२) वि० पापथी निवृत्ति पामेल (३) [illegible]

विरग्ग पु० ([illegible]) [illegible] मा मदनुं नाम

विरइ स्त्री० (विरति) पापथी निवृत्ति, सावद्य प्रवृत्तिनो अभाव

विरइय } विरचिय } वि० (विरचित) रचेल, उत्पन्न करेल

[illegible]. [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]. [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible] (२) [illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] पु० ([illegible]) [illegible]

विरयाविरय वि० ([illegible]) [illegible]

विरल वि० ([illegible]) [illegible]

विरलकवाणिक वि० ([illegible]) [illegible]

विरली. स्त्री० ([illegible]) [illegible]

विरलिय वि० ([illegible]) [illegible] (२) [illegible]

विरस वि० (विरस) रस वगरनुं, [illegible] (२) न० नीरस आहार [illegible]

विरसजीवि वि० ([illegible]) नीरस [illegible] आहार करी जीवनार

विरसमेह पु० ([illegible]) विरुद्ध रसवाळो मेघ

विरह पु० (विरह) वियोग, विरह (२) निर्जन स्थळ, ओकांत स्थळ

विरहिय वि० (विरहित) रहित, विनानुं, अभाववाळुं, [illegible]

विरहियसयपरिग्ग न० (विरहितशयनीय) खाली शयन-पथारी

विराइत } त्रि० (विराजित) શોભિત, **विराइर** } શોભાયમાન

विराग पु० (विराग) વૈરાગ્ય, ઉદાસીનતા

विरागता } स्त्री० (विरागता) વૈરાગ્ય નિ **विरागया** } મગ્નતા

विराड पु० (विराट) વિરાટ નગર

विरालिआ स्त्री० (विरालिका) પન્નાશક ૬ સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત

विराली स्त्री० (विराली) એ નામની એક વેલ (૨) એ નામનો કન્દ, સાધારણ વનસ્પતિની એક જાત

विराहग } त्रि० (विराधक) જ્ઞાન દર્શન **विराहग** } ચારિત્રને દૂષિત કરનાર (૨) મારનાર

विराहण न० (विराधन) } જ્ઞાન દર્શન **विराहणा** स्त्री० (विराधना) } અને ચારિત્રની વિરાધના ખંડન આજ્ઞાભંગ (૨) હિંસા (૩) મૈથુન સયમ વિરાધના

विराहणी स्त्री० (विराधिनी) જેથી મોક્ષમાર્ગની વિરાધના-ખંડના થાય તેવી ભાષા

विराहि पु० (विराधिन्) સર્પની એક જાત

विराहिय त्रि० (विराधक) જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની વિરાધના-ખંડના કરનાર

विराहिय त्रि० (विराधित) વિરાધના કરેલ, વિરાધેલ, આજ્ઞા ભંગ કરેલ

विरुद्ध पु० (विरुद्ध) અક્રિયાવાદી નાસ્તિક (૨) વિરોધ કરનાર વિરોધી

विरुद्धरज्ज न० (विरुद्धराज्य) જ્યા પરસ્પર બે રાજ્યો વિરોધ હોય તે (૨) त्रि० રાજ્ય વિરુદ્ધ

विरुडा स्त्री० (विरुडा) વિરૂઢા નામની સાધારણ વનસ્પતિ

विरूव त्रि० (विरूप) વિવિધ પ્રકારનુ જુદી જુદી જાતનુ (૨) બીભત્સ

विरूवरूव त्रि० (विरूपरूप) નાના પ્રકારનુ અનેક પ્રકારનુ

विरेग पु० (विरेक) વિભાગ

विरेयण न० (विरेचन) રેચ લેવો, જુલાબ લેવો

विरोट्ट पु० (वैरोट्ट) યક્ષ વિશેષ

विरोयण पु० (विरोचन) અગ્નિ

विरोह पु० (विरोध) વિરુદ્ધભાવ, વેર

विरोहिआ स्त्री० (विरोधिता) વિરોધિપણું, વિરોધ

विलउली स्त्री० ( ) ચોરી, દારી, વગેરે ખોટા કર્મ

विलओलग पु० ( ) ધાડ પાડી મારફાડ કરી લુંટ કરનાર

विलंब न० (विलम्ब) સૂર્ય સાથે યોગ મેળવી મુક્ત થએલ નક્ષત્ર (૨) મોડુ વખતસર નહીં

विलंबग पु० (विलम्बक) વિદૂષક (૨) જીવની વિવિધ અવસ્થાઓ પસાર કરનાર

विलंबण न० (विलम्बन) લટકવુ તે

विलंबणा स्त्री० (विडम्बना) વિવર્તન, નિષ્પત્તિ

विलंबित न० } (विलम्बित) ૩૨ પ્રકાર **विलंबिय** } માના એક પ્રકારનુ નાટક

विलंबिय न० (विलम्बित) ધીમેધીમે વિલમથી ગાવુ તે, ગાયનનો એક ગુણ

विलज्जा स्त्री० (विलज्जा) લાજ, શરમ

विलज्जिय त्रि० (विलज्जित) વિશેષ શરમાયેલું

विलट्ठि स्त्री० (वियष्टि) પોતાના શરીરથી ચાર આગળ નીચી લાકડી (૨) બારણા આડી દેવાની લાકડી

विलया स्त्री० (वनिता) સ્ત્રી

विलवणया स्त्री० (विलपन) વિલાપ કરવો છાતી ફાટ રુદન કરવુ

विलवित न० } (विलपित) રુદનનો શબ્દ **विलविय** }

विलसिय त्रि० (विलसित) વિલાસ યુક્ત (૨) न० નેત્રચેષ્ટા, કટાક્ષ

वियार पुं० (विचार) तर्क वितर्क करवा ते (२) वडीशंका, झाडानी हाजत (३) फरवु, विहार करवो (४) आज्ञा-हुकम
वियारण त्रि० (विदारण) चीरनारु, फाडनारु
वियारण त्रि० (वितारण) दान देनार
वियारभूमि स्त्री० (विचारभूमि) जंगल जवानी भूमि, स्थंडिले जवानी जगा
वियाल त्रि० (व्याल) दुष्ट, मदोन्मत्त (२) पुं० सर्प, वाघ वगेरे हिंसक प्राणी
वियाल पुं० (विकाल) अकाळ, सन्ध्याकाळ (२) रात्रि
विआलग पुं० } (विकालक) ओगन्त ग्रहनु नाम
वियालग. }
वियालचारि त्रि० (विकालचारिन्) अकाळे फरनार
वियालणा स्त्री० (विचारणा) अर्थनु पर्यालोचन-विशेष विचार, निश्चयनी पूर्व अवस्था
वियावत्त पुं० (व्यावर्त) येप तथा महाघेप ईन्द्रना लोकपालनु नाम
वियासित त्रि० (विकासित) विकासयुक्त, प्रफुल्लित
वियाहिअ त्रि० (व्याख्यायक) व्याख्याता कर्ता कथा करनार
वियाहिय त्रि० (व्याख्यात) विशेष खुलासो करेलो
वियुत्त त्रि० (वियुक्त) योग्यता विनानु, अनुचित
विरअ पुं० (विरत) पांचमा देवलोकना विमाननो एक पाथडो (२) त्रि० पापथी निवृत्ति पामेल (३) छठ्ठ गुणस्थानक
विरअ पुं० (विरजस्) ७२ मा ग्रहनु नाम
विरइ स्त्री० (विरति) पापथी निवृत्ति, सावद्य प्रवृत्तिनो अभाव
विरइय } त्रि० (विरचित) रचेल, उत्पन्न
विरचिय } करेल

विरत त्रि० (विरत) निवृत्ति पामेल
विरति स्त्री० (विरति) पापथी सर्वथा निवृत्ति, सर्व विरति
विरत्त त्रि० (विरक्त) विरक्त, वैरागी (२) अनेक रंगवाळु
विरमण न० (विरमण) त्याग
विरय त्रि० (विरत) पापथी निवृत्त थएल, आरंभ समारंभ तजी दीधेल
विरयण न० (विरचन) रचना करवी
विरयसम्मादिट्ठि पुं० (विरतसम्यग्दृष्टि) एकदेशथी विरति सहित सम्यग् दृष्टिवाळो, पांचमे गुणठाणे वर्ततो जीव
विरयाविरय त्रि० (विरताविरत) पापथी कंईक निवर्तेल अने कंईक न निवर्तेल, पांचमा गुणस्थानवर्ती श्रावक
विरल त्रि० (विरल) थोडु थोडु छुटु छुटु
विरलकच्चोरिक त्रि० (विरलकचौरक) विश्वास बेसाडी चोरी करनार
विरली स्त्री० (विरली) चोइन्द्रिय जीवनी एक जात
विरल्लिय त्रि० ( ) उपणेलु, कचरो उडाडी साफ करेलु (२) विखेरी नाखेल, विस्तारेल
विरस त्रि० (विरस) रस वगरनु, तुच्छ (२) न० चीस पाडवी ते, भयंकर शब्द
विरसजीवि त्रि० (विरसजीविन्) रसहीन जुना धान्यनो आहार करी जीवनार
विरसमेह पुं० (विरसमेघ) विरुद्ध रसवाळो वरसाद
विरह पुं० (विरह) वियोग, विरह (२) निर्जन स्थळ, एकांत स्थळ
विरहिय त्रि० (विरहित) रहित, विनानु, अभाववाळु, शून्य
विरहियसयणिज्ज न० (विरहितशयनीय) खाली शयन-पथारी

विराइत } त्रि० (विराजित) शोलित, विराइर } शोभायमान

विराग पु० (विराग) वैराग्य, उदासीनता

विरागता } स्त्री० (विरागता) वैराग्य निरागया } सगता

विराड पु० (विराट) विराट नगर

विरालिआ स्त्री० (विरालिका) पलाशकंद साधारण वनस्पतिनी एक जात

विराली स्त्री० (विराला) ए नामनी एक वेल (२) ए नामनो कन्द, साधारण वनस्पतिनी एक जात

विराहअ } त्रि० (विराधक) ज्ञान दर्शन विराहग } चारित्रने दूषित करनार (२) मारनार

विराहण न० (विराधन) } ज्ञान दर्शन विराहणा स्त्री० (विराधना) } अने चारित्रनी विराधना, व्रतखंडन आज्ञाभंग (२) हिंसा (३) मैथुन संयम विराधना

विराहणी स्त्री० (विराधिनी) जेथी मोक्षमार्गनी विराधना-खंडना थाय तेवी भाषा

विराहि पु० (विराधित्) सर्पनी एक जात

विराहिय त्रि० (विराधक) ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनी विराधना-खंडना करनार

विराहिय त्रि० (विराधित) विराधना करेल, विराधेल आज्ञा भंग करेल

विरुद्ध पु० (विरुद्ध) अक्रियावादी नास्तिक (२) विरोध करनार विरोधी

विरुद्धरज्ज न० (विरुद्धराज्य) ज्यां परस्पर बे राज्यने विरोध होय ते (२) त्रि० राज्य विरुद्ध

विरुहा स्त्री० (विरुहा) विरुहा नामनी साधारण वनस्पति

विरुव त्रि० (विरूप) विविध प्रकारनु जुदी जुदी जातनु (२) बीभत्स

विरूवरूव त्रि० (विरूपरूप) नाना प्रकारनु अनेक प्रकारनु

विरेग पु० (विरेक) विभाग

विरेयण न० (विरेचन) रेच लेवो, जुलाब लेवो

विरोट्ट पु० (वैरोट्ट) यक्ष विशेष

विरोयण पु० (विरोचन) अग्नि

विरोह पु० (विरोध) विरुद्धभाव वेर

विरोहिया स्त्री० (विरोधिता) विरोधिपणु, विरोध

विलउज्जी स्त्री० (   ) चोरी, दारी, वगेरे खोटा कम

विलओलग पु० (   ) धाड पाडी मारफाड करी लुट करनार

विलंब न० (विलंब) सूर्य साथे योग मेळवी मुक्त थएल नक्षत्र (२) मोडु वखतसर नहीं

विलंबग पु० (विडम्बक) विदूषक (२) जीवनी विविध अवस्थाओ पसार करनार

विलंबण न० (विलम्बन) लटकवु ते

विलंबणा स्त्री० (विडम्बना) निवर्तन, निष्पत्ति

विलंबित न० } (विलम्बित) ३२ प्रकार विलंबिय } माना एक प्रकारनु नाटक

विलंबिय न० (विलम्बित) धीमेधीमे विलंबथी गावु ते, गायननो एक गुण

विलज्जा स्त्री० (विलज्जा) लाज, शरम

विलज्जिय त्रि० (विलज्जित) विशेष शरमायेलु

विलट्ठि स्त्री० (वियष्टि) पोताना शरीरथी चार आंगळ नीची लाकडी (२) बारणा आडी देवानी लाकडी

विलया स्त्री० (वनिता) स्त्री

विलवणया स्त्री० (विलपन) विलाप करवो, छाती फाट रुदन करवु

विलवित न० } (विलपित) रुदननो शब्द विलविय }

विलसिय त्रि० (विलसित) विलास युक्त (२) न० नेत्रचेष्टा, कटाक्ष

विसंधिकप्प पु० (विसंधिकल्प) ५७ मा ગ્રહનું નામ

विसंभोइय त्रि० (विसंभोगिक) જેની સાથે આહારાદિ લેવા દેવાનો વ્યવહાર તોડી નાખ્યો હોય તે

विसंवादणाजोग पु० (विसंवादनयोग) ખોટી તકરાર કરવી તે, વિતંડાવાદ

विसग्ग पु० (विसर्ग) ત્યાગ, વિસર્જન કરવું

विसज्जणया स्त्री० (विसर्जन) વિસર્જન કરવું, રજા આપવી

विसज्जित } **विसज्जिय** } त्रि० (विसर्जित) વિસર્જન કરેલ, વિદાય કરેલ

विसट्ट त्रि० (   ) વિકસેલું (२) त्रि० વિસ્તાર પામેલ

विसट्टमाण त्रि० (   ) વિકાસ પામતું

विसट्ठ त्रि० (विशिष्ट) વિશેષ રીતિથી બનેલું

विसण्ण त्रि० (विषण्ण) વિષય નિમગ્ન, મશગુલ, પાપમાં તત્પર થએલ

विसद त्रि० (विशद) નિર્મળ, સ્પષ્ટ

विसन्न त्रि० (विषण्ण) કામ ભોગમાં ખુચી ગયેલ (२) ખેદ પામેલ, થાકેલ (३) पु० અસંયમ

विसन्नपसि त्रि० (विषण्णएषिन्) વિષન્ન-અસંયમ, એષિન્-ઈચ્છનાર, અસંયમને ઈચ્છનાર

विसपओग पु० (विषप्रयोग) વિષ-ઝેરનો પ્રયોગ, ઝેર આપવું તે

विसभक्खण न० (विषभक्षण) ઝેરનું ભક્ષણ કરવું તે, ઝેર ખાઈ મરણ પામે તે, બાળ મરણનો એક પ્રકાર

विसम त्रि० (विषम) વસમું, ઉંચુંનીચું, ખડબચડું (२) ગહન, કઠિન (३) ચારે પદના અક્ષર સરખા ન હોય કિન્તુ ઓછા વત્તા હોય તે છંદ (४) पु० અસંયમ (५) न० અસંયત (६) पु० કર્મબન્ધ, સંસાર (७) એકીસંખ્યા (८) આકાશ (९) સમ-એક સરખું નહીં, વિષમ-ઓછું અધિકું

विसमचारि त्रि० (विषमचारिन्) જે નક્ષત્રો મહિનાના નામવાળા નથી તે નક્ષત્ર, જેમકે ધનિષ્ઠા, ભરણી, વગેરે

विसमपाय पु० (विषमपाद) ઘોડાની પેઠે એક પગ વાંકો રાખી કાઉસગ્ગ કરે તે, કાઉસગ્ગનો એક દોષ

विसमेह पु० (विषमेघ) ઝેર જેવો વરસાદ

विसय त्रि० (विशद) ચોખ્ખું, નિર્મળ, સ્પષ્ટ

विसय पु० (विषय) ઇન્દ્રિયોના વિષય-શબ્દ, રૂપ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ (२) વિષય-હદ, સીમા (३) હકીકત, બાબત (४) શક્તિ (५) કામવિકાર, કામવાસના (६) ઘટાદિ જ્ઞેય પદાર્થ (७) દેશ (८) વિષય, ગોચર

विसरा स्त्री० (विसरा) એક પ્રકારની માછલાને પકડવાની જાળ

विसरिस त्रि० (विसदृश) સાદૃશ્ય રહિત, વિલક્ષણ

विसरीर त्रि० (द्विशरीर) એક પ્રકૃત શરીર અને બીજું જન્માન્તરમાં એક શરીર પામીને મોક્ષે જનાર, એકાવતારી

विसल्लकरणी स्त्री० (विशल्यकरणी) શલ્ય કાઢવાની વિદ્યા

विसल्लीकरण न० (विशल्यकरण) આત્માને શલ્ય રહિત બનાવવો તે

विसवाणिज्ज न० (विषवाणिज्य) ઝેરનો વ્યાપાર કરવો તે, પંદર કર્માદાનમાંનો એક

विसहर पु० (विषधर) સર્પ

विसाण न० (विषाण) શિંગડું (२) હાથી-દાંત

विसाणि पु० (विषाणिन्) ગેંડો

विसाद पु० (विषाद) ખેદ, ઉદ્વેગ

विसाय पु० (विसात) એ નામનુ દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

विसाय पु० (विषाद) ખેદ પરિશ્રમ

विसारण न० (विसारण) વિખેરવુ, વિખેરી નાખવુ

विसारय त्रि० (विशारद) કુશળ, હુશીયાર

विसाल त्रि० (विशाल) પહોળુ વિસ્તીર્ણ, મોટુ (૨) ઉત્તર તરફના કલ્પિત જાતના વ્યન્તરદેવતાનો બીજો ઇન્દ્ર (૩) વિશાળ નામનો ૭૫ મો ગ્રહ (૪) એ નામે આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન

विसालग पु० न० (द्विशालक) બે માળ વાળુ ઘર

विसाला स्त्री० (विशाला) દક્ષિણ દિશાના અંજનક પર્વતની વિશાલા નામની વાવ (૨) ત્રેવીશમા તીર્થંકરની પ્રવજ્યા પાલખીનુ નામ (૩) જમ્બૂ સુદર્શનાનુ એક નામ (૪) એ નામની એક નગરી

विसालिस त्रि० (विपश्य) વિવિધ, વિચિત્ર, ભિન્ન ભિન્ન

विसाहगणि पु० (विशाखगणिन्) વિશાખ નામના આચાર્ય

विसाहा स्त्री० (विशाखा) વિશાખા નામનુ નક્ષત્ર (૨) વિશાખા નામની નગરી

विसिट्ठ त्रि० (विशिष्ट) વિશેષતાયુક્ત, ગુણી, ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ (૨) ઉત્તરના દ્વીપ કુમારોનો ઇન્દ્ર

विसिह पु० (विशिख) બાણ શર

विसील त्रि० (विशील) નઠારા આચરણ વાળો, શીલરહિત

विसु अ० (विष्वक्) ચોતરફ

विसुज्झ त्रि० (विशोध्य) શોધવા યોગ્ય, શોધન કરવા લાયક

विसुज्झमाण पु० (विशुध्यमान) ઉપશમશ્રેણિ કે ક્ષપક શ્રેણિએ ચડતો જીવ

विसुज्झमाणग्र पु० (विशुध्यमानक) ઉપશમ શ્રેણિ કે ક્ષપકશ્રેણિએ ચડતા સાધુનો સયમ

विसुत्तिया स्त्री० (विस्रोतसिका) સયમરૂપ ધાન્યને સુકાવનાર મનોવિકાર, અપધ્યાન

विसुद्ध त्रि० (विशुद्ध) નિષ્કલંક નિર્મળ (૨) અજ્ઞાન રહિત (૩) પાચમા દેવલોકનો એક પાથડો

विसुद्धमाणय पु० (विशुध्यमानक) ક્ષપક શ્રેણિવાળા મુનિ

विसुद्धि स्त्री० (विशुद्धि) કર્મની નિર્જરા, અમુક અશે કર્મનુ ખપાવવુ (૨) શુદ્ધિ નિર્મળતા

विसूइया स्त्री० (विसूचिका) અજીરણ-ઝાડાનો રોગ (કોલેરો)

विसल्लिय त्रि० (विशल्य) ચામડી ઉતારેલ (૨) સૂજી ગયેલ

विसहिय पु० ( ) એ નામનુ બારમા દેવલોકનુ એક વિમાન

विसेढि स्त्री० (विश्रेणि) વિષમશ્રેણિ, વિદિશાની શ્રેણિ (૨) त्रि० વિષમશ્રેણિમા રહી શબ્દ ગ્રહણ કરનાર

विसेस पु० (विशेष) તફાવત બતાવનાર અસાધારણ ગુણ ખાસ લક્ષણ (૨) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના પાચમા પદનુ નામ (૩) ન્યાયશાસ્ત્ર સમત વિશેષ નામનો એક પદાર્થ (૪) પ્રકાર (૫) ઘણુ, બહુ (૬) વિષય તથા વિષયના ગુણો (૭) ભેદ, તફાવત

विसेसदिट्ठ न० (विशेषदृष्ट) વિશેષરૂપે પૂર્વે દેખેલ વસ્તુ ઉપરથી અનુમાન કરવુ તે, અનુમાનનો એક પ્રકાર

विसेसिय त्रि० (विशेषित) નિર્ધારણ કરેલુ વિશેષરૂપે ચોક્કસ કરેલુ

विसोग त्रि० (विशोक) દિલગીરી રહિત

विसोत्तिया स्त्री० (विस्रोतिका) शंका, संशय (२) अपध्यान

विसोहण न० (विशोधन) शोधवु, तपास करवी

विसोहि स्त्री० (विशोधि) आत्म शुद्धि, निर्मळता (२) विशुद्धिहेतु आवश्यक प्रतिक्रमण (३) आहारादिना दोषनो अभाव

विसोहिय पु० (विशोधित) शुद्ध थयेल मार्ग, मोक्षमार्ग (२) त्रि० शुद्ध करेल

विसोहिया स्त्री० (विशोधिका) विशुद्धि करनारी

विस्स पु० (विश्व) उत्तराषाढा नक्षत्रनो अधिष्ठाता देवता

विस्स पु० (विस्र) आमगंध, ખगખगंध

विस्सभ पु० (विश्रम्भ) विश्वास

विस्सभघाइ त्रि० (विस्रम्भघातिन्) विश्वास घात करनार

विस्सभया स्त्री० (विश्रम्भ) विश्वास, भरोसो

विस्सभर पु० (विश्वभर) जन्तु विशेष

विस्संभरा स्त्री० (विश्वभरा) छिपकली, एक जातनु प्राणी

विस्सभिय त्रि० (विस्रम्भित) विश्वासमा रहेलु, विश्वासु

विस्सनंदि पु० (विश्वनंदिन्) प्रथम बळदेवना त्रीजा पूर्वभवनु नाम

विस्सभूइ पु० (विश्वभूति) ए नामनो एक माणस के जेनो द्वेषने लीधे नाश थयो हतो (२) प्रथम वासुदेवना त्रीजा पूर्वभवनु नाम

विस्सर पु० (विस्वर) आर्तस्वर, दीनस्वर (२) त्रि० आर्तस्वरे रोनार

विस्सरूव त्रि० (विश्वरूप) नाना प्रकारनु

विस्सवाइगण पु० (विश्ववादिगण) विश्ववादी नामनो महावीर प्रभुनो एक गण

विस्ससा अ० (विस्रसा) स्वभाव, प्रकृति

विस्ससेण पु० (विश्वसेन) विश्वसेन नामे अहोरात्रनु तेरमु अथवा अढारमु मुहूर्त (२) सोळमा तीर्थंकरना पिता (३) ओगणीसमा तीर्थंकरने प्रथम भिक्षा आपनार गृहस्थ (४) पांचमा चक्रवर्तीना पिता

विस्साम पु० (विश्राम) थाक उतारवो, विसामो खावो

विस्सामण न० (विश्रामण) पगचंपी करवी

विस्सायणिज्ज त्रि० (विस्वादनीय) स्वाद करवाने-चाखवाने योग्य

विस्सास पु० (विश्वास) विश्वास, भरोसो

विस्सासिय त्रि० (वैश्वासिक) विश्वासने योग्य

विस्सुय त्रि० (विश्रुत) विख्यात, प्रसिद्ध

विस्सेणि स्त्री० (विश्रेणि) विपरीत श्रेणी, श्रेणीना भानथी रहित

विह न० (विभ) आकाश

विह न० ( ) अटवीनो लांबो मार्ग, रण मेदान, जेने उल्लंघता एकथी वधारे दिवस लागे तेवो मार्ग

विहग पु० ( ) विभाग, खंड

विहगम पु० (विहगम) पक्षी

विहग पु० (विहग) पक्षी

विहगगइ स्त्री० (विहगगति) विहायोगति नामे नामकर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीव चालवानी शुभ-हाथीना सरखी अने अशुभ-गधेडाना सरखी गति पामे छे

विहगगइपव्वज्जा स्त्री० (विहगगतिप्रव्रज्या) दरिद्रताथी लीधेली दीक्षा, सगा वहालानु पोषण न थवाथी दीक्षा लीधी होय ते

विहडिय त्रि० (विघटित) जुदु पडेलु, उखेडेलु (२) नीचे पाडेलु

विहत्त त्रि० (विभक्त) विभाग करेल

विहत्थि स्त्री० (वितस्ति) બાર આંગળનું માપ, વેંત
विहम्म त्रि० (विधर्मन्) વિરુદ્ધ ધર્મવાળો
विहम्मणा स्त्री० (विहनना) કદર્થના
विहय त्रि० (विहत) નાશ પામેલું હણાયેલું
विहरण न० (विहरण) વિહાર કરવો, વિચરવું
विहरिअ त्रि० (विहृत) સેવન કરેલ, આચરેલ
विहल त्रि० (विफल) નિષ્ફળ, ફળ રહિત
विहल्ल पु० (विहल्ल) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના આઠમા અધ્યયનનું નામ (२) શ્રેણિક રાજાની ચેલણા રાણીનો પુત્ર
विहव पु० (विभव) ધન, સમ્પત્તિ
विहवा स्त્રી० (विधवा) રાંડેલ સ્ત્રી, પતિ વિનાની સ્ત્રી, વિધવા
विहसिय न० (विहसित) થોડું હસેલું, મન્દસ્મિત કરેલ
विहस्सइ पु० (बृहस्पति) પુષ્ય નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા
विहा स्त्री० (विधा) ભેદ, પ્રકાર
विहा अ० (वृथा) વૃથા, ફોગટ
विहाअ पु० (विघात) વિનાશ
विहाडग त्रि० (विघाटक) ચૂર્ણ કરનાર, ચગદી નાખનાર
विहाडिय त्रि० (विघाटित) ઉઘાડેલું, ખુલ્લું કરેલું
विहाण न० (विधान) પ્રકાર, ભેદ (२) અવસ્થા વિશેષ આંધળાપણું, બ્હેરાપણું વગેરે (३) કરવું તે
विहायगइ स्त्री० (विहायोगति) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ચાલવાની ગતિ પામે છે
विहायस पु० (विहायस्) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના નવમા અધ્યયનનું નામ (२) શ્રેણિક રાજાની ચેલણારાણીનો પુત્ર

विहायार पु० (विधातृ) કર્તા
विहार पु० (विहार) ક્રીડા, ગમ્મત (२) બુદ્ધના ભિક્ષુકોનો મઠ (३) વિચરવું, એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે જવું (४) સ્વાધ્યાય (५) શહેર બહારની વસ્તિ (६) મળત્યાગ કરવાની જગ્યા—સ્થાન (७) વિશેષ અનુષ્ઠાન, ભગવત્ કથિત માર્ગમાં પરાક્રમ બતાવવું તે (८) આચાર મર્યાદા
विहारकप्प पु० (विहारकल्प) २९ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનું २६ મું
विहारचार पु० (विहारचार) પગે પાળા ચાલવું તે
विहारभूमि स्त्री० (विहारभूमि) સ્વાધ્યાય કરવાની ભૂમિ, સજ્ઝાય કરવાની જગ્યા (२) ક્રીડા કરવાની ભૂમિ, બગીચા વગેરે
विहारि त्रि० (विहारिन्) વિહાર કરનાર
विहावण न० (विभावन) ચિંતવન, વિચારવું તે
विहास न० (विहायस्) આકાશ
विहि पु० (विधि) વિધિ, રીતિ, પદ્ધતિ (२) પ્રકાર, ભેદ (३) શાસ્ત્રોક્ત મર્યાદા, આજ્ઞા (४) ઉપાય (५) નિરૂપણ, કથન
विहिंसग त्रि० (विहिंसक) હિંસા કરનાર, ઘાતકી, ખુની
विहिंसा स्त्री० (विहिंसा) જીવ હિંસા, પ્રાણીવધ
विहिण्णु त्रि० (विधिज्ञ) વિધિને જાણનાર
विहिय त्रि० (विहित) વિધાન કરેલું (२) રચેલું બનાવેલું
विहीण त्रि० (विहीन) રહિત
विहीणक्खर न० (विहीनाक्षर) સૂત્રના અક્ષર ઓછા બોલવા તે, જ્ઞાનનો એક અતિચાર
विहुण न० (विधुवन) પંખો, વીંજણો
विहुय त्रि० (विधूत) ઉડેલું (२) દૂર કરેલ
विहुयण न० (विधुवन) વીંજણો

विसोत्तिया स्त्री० (विस्रोतिका) શંકા, સંશય (૨) અપધ્યાન

विसोहण न० (विशोधन) શોધવું, તપાસ કરવી

विसोहि स्त्री० (विशोधि) આત્મ શુદ્ધિ, નિર્મળતા (૨) વિશુદ્ધિહેતુ આવશ્યક પ્રતિક્રમણ (૩) આહારાદિના દોષનો અભાવ

विसोहिय पु० (विशोधित) શુદ્ધ થયેલ માર્ગ, મોક્ષમાર્ગ (૨) ત્રિ० શુદ્ધ કરેલ

विसोहिया स्त्री० (विशोधिका) વિશુદ્ધિ કરનારી

विस्स पु० (विश्व) ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

विस्स पु० (विस्र) આમગંધ, ખરાબગંધ

विस्सभ पु० (विश्रम्भ) વિશ્વાસ

विस्संभघाइ त्रि० (विश्रम्भघातिन्) વિશ્વાસ ઘાત કરનાર

विस्संभया स्त्री० (विश्रम्भ) વિશ્વાસ, ભરોસો

विस्सभर पु० (विश्वभर) જન્તુ વિશેષ

विस्संभरा स्त्री० (विश्वभरा) છિપકલી, એક જાતનું પ્રાણી

विस्संभिय त्रि० (विश्रम्भित) વિશ્વાસમાં રહેલ, વિશ્વાસુ

विस्सनंदि पु० (विश्वनन्दिन्) પ્રથમ બળદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનું નામ.

विस्सभूइ पु० (विश्वभूति) એ નામનો એક માણસ કે જેનો દ્વેષને લીધે નાશ થયો હતો (૨) પ્રથમ વાસુદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનું નામ

विस्सर पु० (विस्वर) આર્તસ્વર, દીનસ્વર (૨) ત્રિ० આર્તસ્વરે રોનાર

विस्सरूव त्रि० (विश्वरूप) નાના પ્રકારનું

विस्सवाइगण पु० (विश्ववादिगण) વિશ્વવાદી નામનો મહાવીર પ્રભુનો એક ગણ

विस्ससा स्त्री० (विस्रसा) સ્વભાવ, પ્રકૃતિ

विस्ससेण पु० (विश्वसेन) વિશ્વસેન નામે અહોરાત્રનું તેરમું અથવા અઢારમું મુહૂર્ત. (૨) સોળમા તીર્થંકરના પિતા (૩) ઓગણીસમા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ (૪) પાંચમા ચક્રવર્તીના પિતા

विस्साम पु० (विश्राम) થાક ઉતારવો, વિસામો ખાવો

विस्सामण न० (विश्रामण) પગચંપી કરવી

विस्सायणिज्ज त्रि० (विस्वादनीय) સ્વાદ કરવાને-ચાખવાને યોગ્ય

विस्सास पु० (विश्वास) વિશ્વાસ, ભરોસો

विस्सासिय त्रि० (वैश्वासिक) વિશ્વાસને યોગ્ય

विस्सुय त्रि० (विश्रुत) વિખ્યાત, પ્રસિદ્ધ.

विस्सेणि स्त्री० (विश्रेणि) વિપરીત શ્રેણી, શ્રેણીના ભાવથી રહિત

विह न० (विभ) આકાશ

विह न० ( ) અટવીનો લાંબો માર્ગ, રણ મેદાન, જેને ઉલ્લંઘતા એકથી વધારે દિવસ લાગે તેવો માર્ગ

विहग पु० ( ) વિભાગ, ખંડ

विहगम पु० (विहगम) પક્ષી

विहग पु० (विहग) પક્ષી

विहगगइ स्त्री० (विहगगति) વિહાયોગતિ નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ચાલવાની શુભ-હાથીના સરખી અને અશુભ-ગધેડાના સરખી ગતિ પામે છે

विहगगइपव्वज्जा स्त्री० (विहगगतिप्रव्रज्या) દરિદ્રતાથી લીધેલી દીક્ષા, સગા વહાલાનું પોષણ ન થવાથી દીક્ષા લીધી હોય તે

विहडिय त्रि० (विघटित) જુદું પડેલ, ઉખડેલું (૨) નીચે પાડેલ

विहत्त त्रि० (विभक्त) વિભાગ કરેલ

विहत्थि स्त्री० (वितस्ति) બાર આગળનુ માપ, વેંત

विहम्म त्रि० (विधर्मन्) વિરૂદ્ધ ધર્મવાળો

विहम्मणा स्त्री० (विहनना) કદર્થના

विहय त्रि० (विहत) નાશ પામેલુ, હણાયલુ

विहरण न० (विहरण) વિહાર કરવો, વિચરવુ

विहरित्र त्रि० (विहृत) સેવન કરેલ આચરેલ

विहल त्रि० (विफल) નિષ્ફળ, ફળ રહિત

विहल्ल पु० (विहल्ल) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના આઠમા અધ્યયનનુ નામ (२) શ્રેણિક રાજાની ચેલણા રાણીનો પુત્ર

विहव पु० (विभव) ધન, સમ્પતિ

विहवा स्त्री० (विधवा) રંડેલ સ્ત્રી, પતિ વિનાની સ્ત્રી, વિધવા

विहसिय न० (विहसित) થોડુ હસેલુ, મન્દસ્મિત કરેલ

विहस्सइ पु० (बृहस्पति) પુષ્ય નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

विहा स्त्री० (विधा) ભેદ પ્રકાર

विहा अ० (वृथा) વૃથા, ફોગટ

विहाअ पु० (विघात) વિનાશ

विहाडग त्रि० (विघाटक) ચૂર્ણ કરનાર, ચગદી નાખનાર

विहाडिय त्रि० (विघाटित) ઉઘાડેલુ, ખુલ્લુ કરેલુ

विहाण न० (विधान) પ્રકાર, ભેદ (२) અવસ્થા વિશેષ આંધળાપણુ, બ્હેરાપણુ વગેરે (३) કરવુ તે

विहायगइ स्त्री० (विहायोगति) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ચાલવાની ગતિ પામે છે

विहायस पु० (विहायस्) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના નવમા અધ્યયનનુ નામ (२)શ્રેણિક રાજાની ચેલણારાણીનો પુત્ર

विहायार पु० (विधातृ) કર્તા

विहार पु० (विहार) ક્રીડા, ગમ્મત (२) બુદ્ધના ભિક્ષુકોનો મઠ (३) વિચરવુ, એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે જવુ (४) સ્વાધ્યાય (५) શહેર બહારની વસ્તિ (६) મળત્યાગ કરવાની જગ્યા—સ્થાન (७) વિશેષ અનુષ્ઠાન, ભગવત્ કથિત માર્ગમા પરાક્રમ બતાવવુ તે (८) આચાર મર્યાદા

विहारकप्प पु० (विहारकल्प) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૨૬ મુ

विहारचार पु० (विहारचार) પગે પાળા ચાલવુ તે

विहारभूमि स्त्री० (विहारभूमि) સ્વાધ્યાય કરવાની ભૂમિ, સજ્ઝાય કરવાની જગ્યા (२) ક્રીડા કરવાની ભૂમિ બગીચા વગેરે

विहारि त्रि० (विहारिन्) વિહાર કરનાર

विहावण न० (विभावन) ચિંતવન, વિચારવુ તે

विहास न० (विहायस्) આકાશ

विहि पु० (विधि) વિધિ, રીતિ, પદ્ધતિ (२) પ્રકાર, ભેદ (३) શાસ્ત્રોક્ત મર્યાદા, આજ્ઞા (४) ઉપાય (५) નિરૂપણ, કથન

विहिंसग त्रि० (विहिंसक) હિંસા કરનાર, ઘાતકી, ખુની

विहिंसा स्त्री० (विहिंसा) જીવ હિંસા, પ્રાણીવધ

विहिण्णु त्रि० (विधिज्ञ) વિધિને જાણનાર

विहिय त्रि० (विहित) વિધાન કરેલુ (२) રચેલુ બનાવેલુ

विहीण त्रि० (विहीन) રહિત

विहीणक्खर न० (विहीनाक्षर) સૂત્રના અક્ષર ઓછા બોલવા તે જ્ઞાનનો એક અતિચાર

विहुण न० (विधुवन) પંખો, વીંજણો

विहुय त्रि० (विधूत) ઉડેલુ (२) દૂર કરેલ

विहुयण न० (विधुवन) વીંજણો

विसोत्तिया स्त्री० (विस्रोतिका) शंका, संशय (२) अपध्यान

विसोहण न० (विशोधन) शोधवुं, तपास करवी

विसोहि स्त्री० (विशोधि) आत्म शुद्धि, निर्मळता (२) विशुद्धिहेतु आवश्यक प्रतिक्रमण (३) आहारादिना दोषनो अभाव

विसोहिय पु० (विशोधित) शुद्ध थयेल मार्ग, मोक्षमार्ग (२) त्रि० शुद्ध करेल

विसोहिया स्त्री० (विशोधिका) विशुद्धि करनारी

विस्स पु० (विश्व) उत्तराषाढा नक्षत्रनो अधिष्ठाता देवता

विस्स पु० (विस्र) आमगंध, खराबगंध

विस्संभ पु० (विश्रम्भ) विश्वास

विस्संभघाइ त्रि० (विश्रम्भघातिन्) विश्वास घात करनार

विस्संभया स्त्री० (विश्रम्भ) विश्वास, भरोसो

विस्संभर पु० (विश्वम्भर) जन्तु विशेष

विस्संभरा स्त्री० (विश्वम्भरा) छिपकली, एक जातनुं प्राणी

विस्संभिय त्रि० (विश्रम्भित) विश्वासमां रहेलुं, विश्वासु

विस्सनंदि पु० (विश्वनन्दिन्) प्रथम बळदेवना त्रीजा पूर्वभवनुं नाम

विस्सभूइ पु० (विश्वभूति) ए नामनो एक माणुस के जेनो द्वेषने लीधे नाश थयो हतो (२) प्रथम वासुदेवना त्रीजा पूर्वभवनुं नाम

विस्सर पु० (विस्वर) आर्त्तस्वर, दीनस्वर (२) त्रि० आर्तस्वरे रोनार

विस्सरूव त्रि० (विश्वरूप) नाना प्रकारनुं

विस्सवाइगण पु० (विश्ववादिगण) विश्ववादी नामनो महावीर प्रभुनो एक गण

विस्ससा अ० (विस्रसा) स्वभाव, प्रकृति

विस्ससेण पु० (विश्वसेन) विश्वसेन नामे अहोरात्रनुं तेरमुं अथवा अढारमुं मुहूर्त (२) सोळमा तीर्थंकरना पिता (३) ओगणीसमा तीर्थंकरने प्रथम भिक्षा आपनार गृहस्थ (४) पांचमा चक्रवर्तीना पिता

विस्साम पु० (विश्राम) थाक उतारवो, विसामो खावो

विस्सामण न० (विश्रामण) पगचंपी करवी

विस्सायणिज्ज त्रि० (विस्वादनीय) स्वाद करवाने-चाखवाने योग्य

विस्सास पु० (विश्वास) विश्वास, भरोसो

विस्सासिय त्रि० (वैश्वासिक) विश्वासने योग्य

विस्सुय त्रि० (विश्रुत) विख्यात, प्रसिद्ध

विस्सेणि स्त्री० (विश्रेणि) विपरीत श्रेणी, श्रेणीना भानथी रहित

विह न० (विह) आकाश

विह न० ( ) अटवीनो लांबो मार्ग, रण मेदान, जेने उल्लंघतां एकथी वधारे दिवस लागे तेवो मार्ग

विहग पु० ( ) विभाग, खंड

विहगम पु० (विहगम) पक्षी

विहग पु० (विहग) पक्षी

विहगगइ स्त्री० (विहगगति) विहायोगति नामे नामकर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीव चालवानी शुभ-हाथीना सरखी अने अशुभ-गधेडाना सरखी गति पामे छे

विहगगइपव्वज्जा स्त्री० (विहगगतिप्रव्रज्या) दरिद्रताथी लीधेली दीक्षा, सगा वहालानुं पोषण न थवाथी दीक्षा लीधी होय ते

विहडिय त्रि० (विघटित) जुदुं पडेलुं, उखेडेलुं (२) नीचे पाडेलुं

विहत्त त्रि० (विभक्त) विभाग करेल

विहत्थि स्त्री० (वितस्ति) બાર આંગળનું માપ, વેંત

विहम्म त्रि० (विधर्मन्) વિરૂદ્ધ ધર્મવાળો

विहम्मणा स्त्री० (विहनना) કદર્થના

विहय त्रि० (विहत) નાશ પામેલું હણાયલું

विहरण न० (विहरण) વિહાર કરવો, વિચરવું

विहरिअ त्रि० (विहृत) સેવન કરેલ, આચરેન

विहल त्रि० (विफल) નિષ્ફળ, ફળ રહિત

विहल्ल पु० (विहल्ल) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના આઠમા અધ્યયનનું નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની વેલણા રાણીનો પુત્ર

विहव पु० (विभव) ધન, સમ્પત્તિ

विहवा स्त्री० (विधवा) રાંડેલ સ્ત્રી, પતિ વિનાની સ્ત્રી, વિધવા

विहसिय न० (विहसित) થોડું હસેલું, મન્દસ્મિત કરેલ

विहस्सइ पु० (बृहस्पति) પુષ્ય નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

विहा स्त्री० (विधा) ભેદ પ્રકાશ

विहा अ० (वृथा) વૃથા, ફોગટ

विहाअ पु० (विघात) વિનાશ

विहाडग त्रि० (विघाटक) ચૂર્ણ કરનાર, ચગદી નાખનાર

विहाडिय त्रि० (विघाटित) ઉઘાડેલું, ખુલ્લું કરેલું

विहाण न० (विधान) પ્રકાશ, ભેદ (૨) અવસ્થા વિશેષ, આંધળાપણું, બ્હેરાપણું વગેરે (૩) કરવું તે

विहायगइ स्त्री० (विहायोगति) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ચાલવાની ગતિ પામે છે

विहायस पु० (विहायस्) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના નવમા અધ્યયનનું નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની વેલણા રાણીનો પુત્ર

विहायार पु० (विधातृ) કર્તા

विहार पु० (विहार) ક્રીડા, ગમ્મત (૨) બુદ્ધના ભિક્ષુકોનો મઠ (૩) વિચરવું, એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે જવું (૪) સ્વાધ્યાય (૫) શહેર બહારની વસ્તિ (૬) મળત્યાગ કરવાની જગ્યા-સ્થાન (૭) વિશેષ અનુષ્ઠાન, ભગવત્ કથિત માર્ગમાં પરાક્રમ બતાવવું તે (૮) આચાર મર્યાદા

विहारकप्प पु० (विहारकल्प) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાંનું ૨૬ મું

विहारचार पु० (विहारचार) પગે પાળા ચાલવું તે

विहारभूमि स्त्री० (विहारभूमि) સ્વાધ્યાય કરવાની ભૂમિ, સજ્ઝાય કરવાની જગ્યા (૨) ક્રીડા કરવાની ભૂમિ, બગીચા વગેરે

विहारि त्रि० (विहारिन्) વિહાર કરનાર

विहावण न० (विभावन) ચિંતવન, વિચારવું તે

विहास न० (विहायस्) આકાશ

विहि पु० (विधि) વિધિ, રીતિ, પદ્ધતિ (૨) પ્રકાર, ભેદ (૩) શાસ્ત્રોક્ત મર્યાદા, આજ્ઞા (૪) ઉપાય (૫) નિરૂપણ, કથન

विहिंसग त्रि० (विहिंसक) હિંસા કરનાર, ઘાતકી, ખુની

विहिंसा स्त्री० (विहिंसा) જીવ હિંસા, પ્રાણીવધ

विहिण्णु त्रि० (विधिज्ञ) વિધિને જાણનાર

विहिय त्रि० (विहित) વિધાન કરેલું (૨) રચેલું, બનાવેલું

विहीण त्रि० (विहीन) રહિત

विहीणक्खर न० (विहीनाक्षर) સૂત્રના અક્ષર ઓછા બોલવા તે, જ્ઞાનનો એક અતિચાર

विहुण न० (विधुवन) પંખો, વીંજણો

विहुय त्रि० (विधूत) ઉડેલું (૨) દૂર કરેલ

विहुयण न० (विधुवन) વીંજણો

विहुर पु० (विधुर) प्रिय જનનો વિયોગી
विहुरिय त्रि० (विधुरित) વિખાઇ ગયેલુ
विहूण त्रि० (विहीन) રહિત, વિનાનુ
विहूणय न० (विधूनक) વીજણો, પંખો
विहूय त्रि० (विधूत) સમ્યક્ પ્રકારે પાળેલ, આચરેલ
विहेय त्रि० (विधेय) કરવા–આચરવા યોગ્ય
विहेलग न० (बिभीतक) એક જાતનુ ફળ, બહેડા
वीइ पु० स्त्री० (वीचि) તરંગ, મોજા (२) કષાયવાળુ (३) આકાશ
वीइक्कंत त्रि० (व्यतिक्रान्त) પસાર થયેલુ, અતીત થયેલુ
वीइय त्रि० (वीजित) ચમરથી વીંજેલુ
वीचि पु० स्त्री० (वीचि) તરંગ, લહેર (२) તરંગાકારે રેખા
वीचिदव्व न० (वीचिद्रव्य) એક આદિ પ્રદેશે ન્યૂન આહાર
वीजिय त्रि० (वीजित) વીંજેલ, ચમરી કરેલ
वीणा स्त्री० (वीणा) વીણા, વીણા નામનુ વાજીંત્ર
वीत त्रि० (वीत) તજેલ, છોડેલ
वीतधूम त्रि० (वीतधूम) ધૂમદોષ રહિત
वीतराग पु० (वीतराग) રાગદ્વેષ રહિત, જિન ભગવાન્
वीतसोग पु० (वीतशोक) ७३ મા ગ્રહનુ નામ
वीतसोया स्त्री० (वीतशोका) સલિલાવતી વિજયની મુખ્ય રાજધાની
वीतिंगाल त्रि० (वीताङ्गार) અંગાર દોષથી રહિત
वीतिभय न० (वीतिभय) સિંધુ સૌવીર દેશનુ મુખ્ય નગર
वीमस पु० } (विमर्श) પરીક્ષા (२)
वीमसा स्त्री० } ઇર્ષ્યા (३) વિચારણા, ઇહા
वीय त्रि० (वीत) રહિત, વિનાનુ
वीयग पु० (वीयक) વૃક્ષ વિશેષ
वीयण न० (वीजन) પંખો
वीयणपत्त न० (वीजनपत्र) પવન નાખવાનુ સાધન, વીંજણો
वीयणी स्त्री० (वीजनी) નાનો વીંજણો પંખો
वीयभय न० (वीतभय) સિન્ધુ દેશમાનુ એક પ્રસિદ્ધ નગર
वीयराग पु० (वीतराग) રાગ દ્વેષ રહિત કેવળી ભગવાન્ તીર્થંકર
वीयरागछउमत्थ पु० (वीतरागछद्मस्थ) ઉપશાન્તમોહનીય ગુણસ્થાન તથા ક્ષીણ-મોહનીય ગુણસ્થાનવર્તી જીવ, અગીયારમે અને બારમે ગુણઠાણે વર્તનાર
वीयरागसुत्र न० (वीतरागसुत्र) २९ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ २४ મુ
वीयराय पु० (वीतराग) રાગદ્વેષ રહિત, જિન ભગવાન્
वीयरायसजय. पु० (वीतरागसंयत) ઉપશાન્ત કષાયવાળા તથા ક્ષીણ કષાયવાળા સાધુ
वीयसोग. पु० (वीतशोक) અરુણદ્વીપના દેવતાનુ નામ
वीयसोगा स्त्री० (वीतशोका) એ નામની પશ્ચિમ મહાવિદેહમાની સલિલાવતી વિજયની રાજધાની
वीयसोया स्त्री० (वीतशोका) સલિલાવતી વિજયમાની એ નામની નગરી
वीर पु० (वीर) કોઇ પણ વસ્તુમા અતિશય ઉત્સાહ રાખવો તે, નવ રસમાનો એક રસ (२) એ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન (३) ચોવીશમા તીર્થંકર, શ્રી મહાવીર સ્વામી (४) સુભટ, યોદ્ધો, શૂરવીર
वीरकंत न० (वीरकान्त) એ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

वीरकगह न० (वीरकृष्ण) नि पावलिका सूत्रना आठमा अध्ययननु नाम

वीरकगहमित्त पु० (वीरकृष्णमित्र) वीरपुर नगरनो राजा

वीरकगहा स्त्री० (वीरकृष्णा) अनगडसूत्रना आठमा वर्गना आठमा अध्ययननु नाम (२) श्रेणिक राजानी एक राणी

वीरकूड न० (वीरकूट) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरगत न० (वीरगत) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरजाय त्रि० (वीरयात) जे मार्गे वीर पुरुषो गया होय ते मार्ग

वीरजिण पु० (वीरजिन) चोवीशमा तीर्थंकर श्री महावीर स्वामी

वीरज्झय न० (वीरध्वज) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरण पु० (वीरण) घासनी एक जात

वीरणथम पु० (वीरणस्तम्भ) घासनी एक जात

वीरत्थुइ स्त्री० (वीरस्तुति) सूयगडाग सूत्रना छठ्ठा अध्ययननु नाम

वीरपुर न० (वीरपुर) ए नामनु एक नगर

वीरप्पभ न० (वीरप्रभ) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरभद्द पु० (वीरभद्र) वीरभद्र नामना पार्श्वनाथ प्रभुना एक गणधर

वीरवगण न० (वीरवर्ण) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरवलय पु० (वीरवलय) वीरता सूचक हाथनु एक आभरण

वीरसिंग न० (वीरशृङ्ग) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरसिद्ध न० (वीरसिद्ध) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरसुणिआ स्त्री० (वीरशुनिका) बहु भयकर कुतरी

वीरसेण पु० (वीरसेन) अनगडसूत्रना चोथा वर्गना पाचमा अध्ययननु नाम (२) वसुदेव राजानी धारणी राणीनो पुत्र (३) कृष्ण वासुदेवना २१ हजार वीर व्रतधारी सुभटना प्रमुख-अग्रेसर

वीरसेणा स्त्री० (वीरसेना) एक राणीनु नाम

वीरसेणिय न० (वीरसैनिक) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरावत्त न० (वीरावर्त) वीरावर्त नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीरासण न० (वीरासन) वीर पुरुषने छाजे तेवु एक आसन

वीरासणिअ त्रि० (वीरासनिक) वीरासने बेसनार

वीरिअ न० (वीर्य) जीवनु सामर्थ्य, आत्मशक्ति (२) ए नामना पार्श्वनाथना एक गणधर (३) सूयगडाग सूत्रना आठमा अध्ययननु नाम (४) चौद पूर्वमाना त्रीजा पूर्वनु नाम (५) वीर्यान्तराय नामनी अतराय कर्मनी एक प्रकृति (६) उत्साह

वीरियतराय पु० (वीर्यान्तराय) अतराय कर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीवनी शक्तिनी फोरवणी थई शके नहि

वीरियात पु० (वीर्यात्मन्) वीर्य-सामर्थ्यरूप आत्मा-वीर्यात्मा आत्माना आठ प्रकारमानो एक

वीरियायार पु० (वीर्याचार) वीर्याचार ज्ञानादि मोक्ष साधन सपादनमा वीर्य फोरववु ते

वीरुणी स्त्री० (वीरुणा) असखननु ज्ञान, पर्वग वनस्पतिनी एक जात

वीरुत्तरवडिंसग न० (वीरोत्तरावतंसक) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

वीस त्रि० (त्रिश्र) ખરડાયેલ
वीस स्त्री० } (त्रिंशति) વીશ, સખ્યા
वीसइ } વિશેષ
वीसंभ पु० (विस्रम्भ) વિશ્વાસ
वीसभघायग त्रि० (विस्रम्भघातक) વિશ્વાસ ઘાતી
वीसतिम पु० (विंशतितम) નવ ઉપવાસ સાથે કરવા તે (२) त्रि० વીશમુ
वीसत्थ पु० (विश्वस्त) પરિશ્રમ દૂર કરેલ, સ્વસ્થ થએલ (२) વિશ્વાસ પામેલ, વિશ્વાસપાત્ર બનેલ
वीसरण न० (विस्मरण) ભૂલી જવુ
वीसरणालु त्रि० (विस्मरणवत्) ભૂલકણુ
वीससा अ० (विस्रसा) સ્વભાવ, કુદરત
विससापरिणय त्रि० (विस्रसापरिणत) જીવના વ્યાપાર વિના કુદરતી રીતે બનેલ-જેમ સધ્યા, ઇંદ્રધનુષ્ય વગેરે
वीससाबंध पु० (विस्रसाबन्ध) સ્વાભાવિક બધ
वीससाय त्रि० (विस्रसाज) પોતાના સ્વભાવથીજ પરિણામ પામેલ જેમ વાદળ, સધ્યા વગેરે
वीससेण पु० (विश्वसेन) ચક્રવર્તી, સાર્વભૌમ. (२) १७ મા મુહૂર્તનુ નામ
वीसा स्त्री० (विस्रा) દુર્ગન્ધ, બદબો
वीसास पु० (विश्वास) વિશ્વાસ, ભરોસો
वीसु अ० (विष्वक्) ચારે તરફ, સર્વ બાજુએ
वीसुनाणि पु० (विष्वग्ज्ञानिन्) વિશ્વરૂ જ્ઞાન વાળા સાધુ તથા શ્રાવકો
वीहि पु० (व्रीहि) ડાગર, ચોખા
वीहि स्त्री० (वीथि) શેરી, ગલી (२) માર્ગ, રસ્તો (३) શ્રેણિ, પક્તિ
वुइय त्रि० (उक्त) કહેલુ
वुक्कत त्रि० (व्युत्क्रान्त) મૂળ સ્થાનથી ચલિત થયેલ, સ્થાન પલટાયેલ (२) ભ્રષ્ટ થયેલ
वुक्कंति स्त्री० (व्युत्क्रान्ति) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના છઠ્ઠા પદનુ નામ
वुक्कम पु० (व्युत्क्रम) ઉંચા થવુ, વધવુ
वुग्गह पु० (विग्रह) કજીયો, તકરાર (२) મિથ્યાભિનિવેશ, દુરાગ્રહ
वुग्गाहिअ त्रि० (व्युद्ग्राहित) વિપરીત-ખોટી પકડ કરેલ, દુરાગ્રહી
वुग्गाहणा स्त्री० (व्युद्ग्राहणा) અવળુ સમ જાવવુ
वुच्च त्रि० (वाच्य) કહેવા યોગ્ય
वुच्छिन्न त्रि० (व्युच्छिन्न) તુટી ગયેલુ
वुच्छेय पु० (व्युच्छेद) વિચ્છેદ, વિનાશ
वुच्छेयण न० (व्युच्छेदन) પરિહાર-ત્યાગ કરવો તે
वुट्ठ त्रि० (वृष्ट) વરસેલ
वुट्ठि स्त्री० (वृष्टि) વૃષ્ટિ, વરસવુ તે (२) વરસાદ
वुट्ठिकाइय पु० (वृष्टिकायिक) વૃષ્ટિ કરનાર દેવતાની એક જાત
वुट्ठिकाय पु० (वृष्टिकाय) વરસાદ, મેઘ
वुड्ढ पु० (वृद्ध) વૃદ્ધાવસ્થામા તાપસની પ્રવ્રજ્યા લેનાર, વાનપ્રસ્થ (२) त्रि० વૃદ્ધ, ઘરડો (३) વધેલો, વૃદ્ધિ પામેલ
वुड्ढभाव पु० (वृद्धभाव) વૃદ્ધાવસ્થા, બુઢાપો
वुड्ढसावय पु० (वृद्धश्रावक) ભરતના સમયમા શ્રાવકો છળથી બ્રાહ્મણ થયા માટે બ્રાહ્મણનુ નામ
वुड्ढा स्त्री० (वृद्धा) વૃદ્ધ સ્ત્રી, ડોશી
वुड्ढावास पु० (वृद्धावास) બુઢાપો, વૃદ્ધાવસ્થા
वुड्ढि स्त्री० (वृद्धि) વધવુ, વૃદ્ધિ પામવી, મ્હોટા થવુ
वुड्ढिया स्त्री० (वृद्धिका) બુઢી, વૃદ્ધા
वुत्त त्रि० (उक्त) કહેલુ, કથન કરેલુ
वुत्ताणुभासत्र त्रि० (उक्तानुभाषक) બોલ્યા પ્રમાણે બોલનાર, નકલ માત્ર કરનાર

वुग्गराइय त्रि० (व्युग्रहित) પંચમહાવ્રતરૂપ રત્ને કરી અધિક, સદાચારી, ઉત્તમ, મેક
वुसिम त्रि० (व्युषित) વિવિધ પ્રકારે દશ પ્રકારની સમાચારીમા વમેલે
वुसिमत त्रि० (वश्यवत्) જેની ઇંદ્રિયે પોતાને વશ છે તે, ઇંદ્રિય નિગ્રહી
वूढ त्रि० (व्यूढ) વહન કરેલ (૨) તણાઈ ગયેલ
वूह पु० (व्यूह) વ્યૂહ રચના કરવાની કળા, સૈન્ય ગોઠવવાની કળા (૨) સમૂહ, ટોળો (૩) નિશ્ચય (૪) ઉત્થાપન, ખંડન
वेअ पु० (वेद) હિંદુ ધર્મનું મુખ્ય શાસ્ત્ર, ચાર વેદ (૨) આગમ, શાસ્ત્ર
वेअड्ढ पु० (वैताढ्य) કચ્છવિજયના વૈતાઢ્ય ઉપરના નવ ફૂટમાનું પાચમું ફૂટ (૨) વૈતાઢ્ય નામનો પર્વત
वेअणीय न० (वेदनीय) ત્રીજુ વેદનીય કર્મ જેના ઉદયથી જીવને સાતાઅસાતા– સુખ દુઃખ મળે છે તે કર્મ
वेअरणी स्त्री० (वैतरणी) નરકની એક નદી (૨) પુ૦ તે વૈતરણી નદીમા નારકીને તરાવનાર પરમાધામી
वेआवच्चकरण न० (वैयावृत्त्यकरण) વૃદ્ધ, જ્ઞાન અને ગુરુ આદિકને આહાર, ઉપધિ વગેરે આપી, અગવડ દૂર કરી, સહાય આપવી તે
वेइ त्रि० (वेदिन्) વેદનાર
वेइअ त्रि० (वैदिक) વેદ સબન્ધી
वेइय त्रि० (व्यजित) વિશેષ કપેન
वेइय अ० ( ) જલ્દી શીઘ
वेइय. त्रि० (वेदित) જાણેલું સમજેલું (૨) અનુભવેલ, ભોગવેલ
वेइया स्त्री० (वेदिका) ઓટલો ચોતરો (૨) પડિલેહણ કરતા હાથ ઢીંચણ વગેરે જે ઠેકાણે રાખવા જોઇએ, તે ઠેકાણે ન રાખતા, આઘા પાછા રાખી પડિલેહણ કરવું તે પડિલેહણના ૭ દોષમાનો છઠ્ઠો દોષ (૩) વડી કોટડી, ફરતી જમીન (૪) વેદિકા નામે વદનાનો એક દોષ
वेइयावद्ध न० (वेदिकावद्ध) વેદિકાની પેરે બે ઢિંચણ ઉપર હાથ રાખી વદના કરવાથી લાગતો વદનાનો એક દોષ
वेउव्वि त्रि० (वैकुर्विन्) બેરોગ, વિકુર્વણરૂપ કરનાર (૨) વૈક્રિય શક્તિથી અનેક રૂપ બનાવનાર
वेउव्विय पु० न० (वैक्रिय) વૈક્રિય શરીર (૨) વૈક્રિય શરીર બનાવવાની શક્તિ (૩) વૈક્રિયસમુદ્ઘાત સાત સમુદ્ઘાતમાની એક (૪) વૈક્રિય પુદ્ગળપરાવર્તન, લોકના સર્વ પુદ્ગળો વક્રિય શરીર રૂપે પરિણમાવતા જેટલો વખત લાગે તેટલો કાળ (૫) ત્રિ૦ વૈક્રિય શક્તિથી વૈક્રિય રૂપ બનાવનાર
वेउव्वियमीस पु० न० (वैक्रियमिश्र) વૈક્રિય મિશ્રકાયયોગ
वेउव्वियसमुग्घाअ पु० (वैक्रियसमुद्घात) વૈક્રિય રૂપ બનાવતા આત્મપ્રદેશનું દંડ પ્રકારે અભિસરણ થાય તે
वेउव्वियसरीर न० (वैक्रियशरीर) વૈક્રિય શરીર, પાચ શરીરમાંનું એક કે જે નારકી દેવતાને નિયમે હોય અને મનુષ્ય તિર્યંચમા કોઇ એકને હોય
वेउव्वियसरीरि त्रि० (वैक्रियशरीरिन्) વૈક્રિય શરીરવાળો જીવ
वेंट न० (वृन्त) પુષ્પનું બન્ધન બિટડુ
वेंटल न० (वेन्टल) શુભ કે અશુભ નિમિત્ત પ્રકાશવું તે
वेंटिआ स्त्री० (वेष्टिका) પોટલી પોટકું
वेंभल त्रि० (विह्वल) વ્યાકુળ, વિહ્વળ

वेकच्छ पु० (वैकक्ष) ઉત્તરાસગ (૨) શરીરના જે ભાગમા જનોઇ રહે તે ભાગ

वेकच्छिया स्त्री० (वैकक्षिका) સાધ્વીના ૨૫ ઉપગરણમાનુ એક

वेकुथु पु० (वैकुथु) ચમરેન્દ્રના હાથીના સૈન્યનો ઉપરી

वेग पु० (वेग) ઉતાવલી ગતિ (૨) ઝાડા પેશાબની હાજત

वेगच्छ पु० (वैकक्ष) જુઓ "વેકચ્છ" શબ્દ

वेगच्छिया स्त्री० (वैकक्षिका) જુઓ "વેકચ્છિયા" શબ્દ

वेगिया स्त्री० (वैगिकी) વેગવાળી ગતિ, ગતિ વિશેષ

वेचित्त न० (वैचित्र्य) વિચિત્રપણુ

वेच्च न० (व्यूत) ખાટલા ભરવાનુ વાણ (૨) ઢોલીયા ભરવાની પાટી

वेजयंत पु० (वैजयन्त) એ નામનુ બીજુ અનુત્તર વિમાન (૨) વૈજયન્ત વિમાન વાસી દેવતા, બીજા અનુત્તર વિમાનના દેવતા (૩) વિજયસૂચક પતાકા–ધ્વજા (૪) જમ્બૂદ્વીપના દક્ષિણદ્વારનુ નામ

वेजयंतिय न० (वैजयन्तिक) વારા ફરતી ઉપયોગમા લેવાનુ પાત્ર

वेजयंती स्त्री० (वैजयन्ती) જેની બે બાજુએ ન્હાની ન્હાની ધ્વજા હોય તેવી ધ્વજા (૨) મગલ આદિ અઠયાસી મોટા ગ્રહની બીજી અગ્રમહિષીનુ નામ (૩) સુવપ્રા વિજયની મુખ્ય નગરી (૪) છઠ્ઠા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનુ નામ (૫) છઠ્ઠા બળદેવની માતાનુ નામ (૬) ઉત્તરના અજન પર્વતની વાવનુ નામ (૭) પખવાડીઆની પદર રાત્રિઓમાની આઠમી (૮) પૂર્વદિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી આઠમાની છઠી દિશાકુમારી

वेज्ज पु० (वैद्य) વૈદ્ય, દવા કરનાર

वेज्जग न० (वैद्यक) વૈદક સબધી જ્ઞાન (૨) વૈદક, વૈદુ

वेज्झल त्रि० (विह्वल) આકુળ વ્યાકુળ

वेडस पु० (वेतस) વેતસ વૃક્ષ, બરનુ ઝાડ

वेढ पु० (वेष्ट) વિંટવુ, વેષ્ટન (૨) त्रि० એક જાતનુ છદ, વૃત્ત વિશેષ (૩) એક અર્થ પ્રતિપાદક વચન સકલના (૪) વર્ણન

वेढग पु० (वेष्टक) એક જાતનુ જળચર પ્રાણી

वेढणग पु० (वेष्टनक) ઉત્તરી, આભરણની એક જાત

वेढिम. त्रि० (वेष्टिम) કપડા ફૂલ વગેરેને વીંટીને બનાવેલ દડો વગેરે

वेढिमा स्त्री० (वेष्टिमा) વેડમી રોટલી જેવો એક ખાદ્ય પદાર્થ

वेढिय त्रि० (वेष्टित) વીંટેલુ, લપેટેલુ

वेणइ त्रि० (वैनयिन्) વિનયવાળુ

वेणइय त्रि० (वैनयिक) વિનયવાદી, ડાગડો કુતરો ઉચ નીચ સર્વ કોઇને નમવામાજ શ્રેય માનનાર (૨) न० વિનયનુ ફળ, કર્મક્ષય વગેરે

वेणइयवाइ त्रि० (वैनयिकवादिन्) વિનયવાદી, વિનયથીજ મુક્તિ છે એમ માનનાર

वेणइया स्त्री० (वैनयिकी) ગુર્વાદિનો વિનય કરવાથી ખીલેલી બુદ્ધિ, ચાર પ્રકારની બુદ્ધિમાની એક

वेणतिया स्त्री० (वचनतिका) અઢાર લિપિમાની એક

वेणा स्त्री० (वेना) સ્થૂળીભદ્રની બહેન

वेणि स्त्री० (वेणि) ચોટલો

वेणु पु० (वेणु) વાસ, વૃક્ષની એક જાત (૨) વાસળી

वेणुदंड पु० (वेणुदण्ड) વાસનો દાડો

वेणुदालि पु० (वेणुदालि) ઉત્તર દિશાના સુવર્ણકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર

वेणुदेव पुं० (वेणुदेव) દક્ષિણ તરફના સુવર્ણકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર

वेणुपलासिआ स्त्री० (वेणुपलाशिका) વાસની પપુડી, પીપી

वेणुफल न० (वेणुफल) નામનુ કાર્ય-કરડીયો વગેરે

वेणुयाणुजात पुं० (वेणुकानुयात) જે યોગમા ચદ્ર સૂર્ય અને નક્ષત્રની સ્થિતિ વાસને આકારે થાય છે તે

वेणुलया स्त्री० (वेणुलता) વાસની લતા

वेणुसलाइया स्त्री० (वेणुशलाकिका) વાસની સાવરણી

वेणुसूइया स्त्री० (वेणुसूचिका) નામની સો

वेतस पुं० (वेतस) } જેની હેઠે ૨૨
वेतसी स्त्री० (वेतसी) } મા તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન ઉપન્યુ તે, નેતર-બરૂનુ ઝાડ

वेतालिय पुं० (वैतालिक) પરમાધામી વૈક્રિય શક્તિવડે ઉચો પર્વત મનાવે તે (૨) સૂયગડાગ સૂત્રનુ વૈતાલિક નામે બીજુ અધ્યયન

वेताली स्त्री० (वैताली) જે મત્રના જાપથી અચેતન કાષ્ઠાદિ ચેતનવત્ દેખાય તેવી વિદ્યા (૨) સમુદ્ર કિનારો

वेति स्त्री० (वेदि) વેદિકા

वेत्त पुं० (वेत्र) નેતરની છડી સોટી (૨) નેતર, બરૂનુ ઝાડ

वेत्तदंड पुं० (वेत्रदण्ड) નેતરની લાકડી

वेत्तपास पुं० (वेत्रपाश) નેતરની જાળ, પાશનો

वेत्तपीढय पुं० (वेत्रपीठक) નેતરના બાજોઠ વગેરે

वेत्तलया स्त्री० (वेत्रलता) નેતરની છડી, નેતરની કાબ

वेद पुं० (वेद) ઋગવેદ વગેરે ચાર વેદ (૨) સુખ દુ ખ જાણવાથી જીવનુ એક નામ (૩) મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવને વિષય વિકાર ઉત્પન્ન થાય છે

वेदग त्रि० (वेदक) વેદનાર, ભોગવનાર (૨) પુ० એક પ્રકારની આર્ય જાતિ

वेदण न० (वेदन) વેદવુ ભોગવવુ તે

वेदणा स्त्री० (वेदना) પીડા (૨) સાતા અસાતા સુખ દુ ખનો અનુભવ-ભોગવટો (૩) સાત સમુદ્ઘાતમાની પહેલો સમુદ્ઘાત, જેમા વેદનીય કર્મની નિર્જરા થાય છે

वेदणासमुग्घाय पुं० (वेदनासमुद्घात) વેદના સમુદ્ઘાત સાત સમુદ્ઘાતમાની એક

वेदणिज्ज न० (वेदनीय) વેદનીય કર્મ

वेदपुरिस पुं० (वेदपुरुष) પુરૂષ વેદનો અનુભવ કરનાર પુરૂષ

वेदब्भी स्त्री० (वैदर्भी) કૃષ્ણ વાસુદેવના પુત્ર પ્રદ્યુમ્નની પત્ની, અનિરૂદ્ધની માતા

वेदि स्त्री० (वेदि) વેદિકા, ઓટલી

वेदिया स्त्री० (वेदिका) વેદિકા ઓટલો (૨) વડી, કોટડી

वेध पुं० (वेध) ભાલા વગેરેથી વિંધવુ તે

वेफल्ल न० (वैफल्य) નિરર્થકતા વ્યર્થપણુ

वेभार पुं० (वैभार) વૈભાર નામનો રાજગૃહ નગર પાસેનો એક પર્વત

वेमेल पुं० (विमेल) વેભેલ નામનો સનિવેશ-નેસડો

वेम पुं० (वेमन्) વણવાનુ એક સાધન

वेमणस्स न० (वैमनस्य) દૈન્ય, દીનતા

वेमाणिणी स्त्री० (वैमानिकी) વૈમાનિક જાતની દેવી

वेमाणिय पुं० (वैमानिक) વૈમાનિક જાતના દેવતા, બાર દેવલોક, નવ ગ્રૈવેયક અને પાચ અનુત્તર વિમાનના દેવતા

वेमाणियउद्देस पुं० (वैमानिकोद्देश) જીવાભિગમ સૂત્રના એક ઉદ્દેશાનુ નામ

वेकच्छ पु० (वैकक्ष) ઉત્તરાસગ (૨) શરીરના જે ભાગમા જનોઇ રહે તે ભાગ

वेकच्छिया स्त्री० (वैकक्षिका) સાધ્વીના ૨૫ ઉપગરણમાનુ એક

वेकुथु पु० (वैकुथु) ચમરેન્દ્રના હાથીના સૈન્યનો ઉપરી

वेग पु० (वेग) ઉતાવલી ગતિ (૨) ઝાડા પેશાબની હાજત

वेगच्छ पु० (वैकक्ष) જુઓ "વેકચ્છ" શબ્દ

वेगच्छिया स्त्री० (वैकक्षिका) જુઓ "વેકચ્છિયા" શબ્દ

वेगिया स्त्री० (वैगिकी) વેગવાળી ગતિ, ગતિ વિશેષ

वेचित्त न० (वैचित्र्य) વિચિત્રપણુ

वेच्च न० (व्यूत) ખાટલા ભરવાનુ વાણ (૨) ઢોલીયા ભરવાની પાટી

वेजयंत पु० (वैजयन्त) એ નામનુ બીજુ અનુત્તર વિમાન (૨) વૈજયન્ત વિમાનવાસી દેવતા, બીજા અનુત્તર વિમાનના દેવતા (૩) વિજયસૂચક પતાકા–ધ્વજા (૪) જમ્બૂદ્વીપના દક્ષિણદ્વારનુ નામ

वेजयंतिय न० (वैजयन्तिक) વારા કરતી ઉપયોગમા લેવાનુ પાન

वेजयंती स्त्री० (वैजयन्ती) જેની બે બાજુએ ન્હાની ન્હાની ધ્વજા હોય તેવી ધ્વજા (૨) મગલ આદિ અઠયાસી મોટા ગ્રહની બીજી અગ્રમહિષીનુ નામ (૩) સુવપ્રા વિજયની મુખ્ય નગરી (૪) છઠ્ઠા તીર્થંકરની પ્રવજ્યા પાલખીનુ નામ (૫) છઠ્ઠા બળદેવની માતાનુ નામ (૬) ઉત્તરના અંજન પર્વતની વાવનુ નામ (૭) પખવાડીઆની પદર રાત્રિઓમાની આઠમી (૮) પૂર્વદિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી આઠમાની છઠ્ઠી દિશાકુમારી

वेज्ज पु० (वैद्य) વૈદ્ય, દવા કરનાર

वेज्जग न० (वैद्यक) વૈદ્યક સબધી જ્ઞાન (૨) વૈદ્યક, વૈદુ

वेज्झल त्रि० (विह्वल) આકુળ વ્યાકુળ

वेडस पु० (वेतस) વેતસ વૃક્ષ, બરૂનુ ઝાડ

वेढ पु० (वेष्ट) વિંટવુ, વેષ્ટન (૨) त्रि० એક જાતનુ છદ, વૃત્ત વિશેષ (૩) એક અર્થ પ્રતિપાદક વચન સકલના (૪) વર્ણન

वेढग पु० (वेष्टक) એક જાતનુ જળચર પ્રાણી

वेढणग पु० (वेष्टनक) ઉત્તરી, આભરણની એક જાત

वेढिम त्रि० (वेष्टिम) કપડા ફૂલ વગેરેને વીંટીને બનાવેલ દડો વગેરે

वेढिमा स्त्री० (वेष्टिमा) વેડમી, રોટલી જેવો એક ખાદ્ય પદાર્થ

वेढिय त्रि० (वेष्टित) વીંટેલુ, લપેટેલુ

वेणइ त्रि० (वैनयिन्) વિનયવાળુ

वेणइय त्रि० (वैनयिक) વિનયવાદી, ડાગડો કુતરો ઉંચ નીચ સર્વ કોઇને નમવામાજ શ્રેય માનનાર (૨) न० વિનયનુ ફળ, કર્મક્ષય વગેરે

वेणइयवाइ त्रि० (वैनयिकवादिन्) વિનયવાદી, વિનયથીજ મુક્તિ છે એમ માનનાર

वेणइया स्त्री० (वैनयिकी) ગુર્વાદિનો વિનય કરવાથી ખીલેલી બુદ્ધિ, ચાર પ્રકારની બુદ્ધિમાની એક

वेणतिया स्त्री० (वचननिका) અઢાર લિપિમાની એક

वेणा स्त्री० (वेना) સ્થૂળીભદ્રની બહેન

वेणि स्त्री० (वेणि) ચોટલો

वेणु पु० (वेणु) વાસ, વૃક્ષની એક જાત (૨) વાસળી

वेणुदंड पु० (वेणुदंड) વાસનો દાડો

वेणुदालि पु० (वेणुदालि) ઉત્તર દિશાના સુવર્ણકુમાર દેવતાનો ઇન્દ્ર

वेयालिय न० (वैतालिक) સૂયગડાંગ સૂત્રના બીજા અધ્યયનનુ નામ

वेयालिय न० (वैकालिक) સધ્યાકાળ (૨) પાછલો પહોર

वेयालिया स्त्री० (वैतालिका) એક જાતની વીણા

वेयावच्च } न० (वैयावृत्य) આહારાદિક
वेयावडिय } આપીને ગુરૂઆદિકની વૈયાવચ્ચ-ભક્તિ કરવી તે

वेर न० (वैर) શત્રુતા, દુશ્મનાવટ વૈરભાવ (૨) કર્મબંધ (૩) જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મ (૪) પુરાણા વૈરનો ઉપદ્રવ, વૈરનો બદલો (૫) વૈર હેતુ, મૈથુન

वेरग्ग न० (वैराग्य) વૈરાગ્ય, સસારથી ઉદાસીનતા

वेरज्ज न० (वैराज्य) રાજ્યમા અદર અદરનો વિરોધ

वेरत्तिय पु० (वैरात्रिक) સવારની સધ્યાનો સમય

वेरमण न० (विरमण) નિવૃત્તિ પામવી, અટકવુ (૨) શ્રાવકનુ નવમુ વ્રત, સાવદ્ય યોગની નિવૃત્તિરૂપ સામાયિક વ્રત

वेराणुबंधि त्रि० (वैरानुबन्धिन्) વૈરભાવનુ બન્ધન કરનાર, વેર બાધનાર

वेरि त्रि० (वैरिन्) દુશ્મન, શત્રુ

वेरुलिय पु० (वैडूर्य) વૈડૂર્યમણિ સચિત્તકઠિન પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૨) મહા હિમવત પર્વત ઉપરનુ એક શિખર (૩) રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ખરકાંડનો ત્રીજો વિભાગ

वेरुलियकूड पु० न० (वैडूर्यकूट) મહા હિમવત પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ આઠમુ શિખર

वेरुलियमणि पु० (वैडूर्यमणि) વૈડૂર્યમણિ

वेलधर पु० (वेलन्धर) લવણ સમુદ્રની વેળને ધરનાર નાગકુમાર જાતના દેવતા

वेलधरोववाय पु० (वेलन्धरोपपात) ૭૨ સૂત્રમાનુ એક કાલિક સૂત્ર

वेलंब पु० (वैलम्ब) વાયુકુમાર જાતના ભવનપતિ દેવતાનો ઇંદ્ર (૨) પાતાળ કળશના અધિષ્ઠાતા એક દેવનુ નામ

वेलंबग } पु० (विडम्बक) વિદૂષક, નાના
वेलंबय } પ્રકારના વેષ ધારણ કરી લોકોને હસાડનાર, ભાંડ

वेलणय पु० (व्रीडनक) લજ્જા ઉત્પન્ન થાય એવી વસ્તુ જોવાથી અથવા સાંભળવાથી જે રસ ઉત્પન્ન થાય તે

वेलवासि पु० (वेलावासिन्) નદી કાંઠે કે દરીયા કિનારે રહેનાર તાપસનો એક વર્ગ

वेला स्त्री० (वेला) સમુદ્રમા થતી જળની હાનિ વૃદ્ધિ, ભરતી ઓટ (૨) સમય, વખત, અવસર (૩) સીમા, મર્યાદા (૪) વેલડી, લતા

वेलु पु० (वेणु) વાસ પર્વગ જાતનુ એક વૃક્ષ

वेलुग न० (बिल्वक) બિલ્લીનુ ફળ

वेलोइय त्रि० (वेलोचित) પાકવાના સમયને ઉચિત બનેલ

वेल्ल पु० (वेत्र) ચેષ્ટા વિશેષ

वेल्ल पु० (वल्ली) વેલડી લતા

वेवइ स्त्री० (वेपति) વાયુથી શરીરમા કમ્પારી આવે તે રોગ કપના

वेविय त्रि० (वेपित) કપેલુ, ધ્રુજેલુ

वेस पु० (वेष) પોષાક, પહેરવેશ (૨) વૈશ્ય દેવતાનુ મદિર

वेस त्रि० (द्वेष्य) દ્વેષ કરવા યોગ્ય

वेसण न० (वेसन) ધાણા, જીરૂ, મીઠુ, વગેરે મસાલો

वेसत्थी स्त्री० (वेश्यास्त्री) વેશ્યા સ્ત્રી

वेसमण पु० (वैश्रवण) કુબેર ભંડારી, ઉત્તર દિશાનો લોકપાળ (૨) કુબેર ભંડારીની પ્રાતમા (૩) વેસમણદેવનો મહોત્સવ (૪) વેસમણમિશ્ર, યજ્ઞના નાયક (૫) અહોરાત્રના ૧૪ મા અથવા ૧૯ મા

वेमाणियदेव पु० (वैमानिकदेव) वैमानिक देवता

वेमाणियावास. पु० (वैमानिकावास) वैमानिक देवोने रहेवानु स्थान, विमान

वेमाय न० (वैमात्र) विषममात्रा, ओछु आधकु, सरखे सरखु नहीं

वेमाया स्त्री० (वैमात्रा) विचित्र, विविध (२) एक सरखो काळ नहीं, विषमकाळ, ओछोवत्तो वखत

वेय पु० (वेद) ऋगवेद आदि धर्मशास्त्र (२) स्त्री आदिवेद-विषय विकार (३) पन्नवणाना त्रीजा पदना छट्टा द्वारनु नाम (४) श्रुतज्ञान (५) आचारागादि सूत्र (६) कर्मनु वेदवु-परिणाम भोगववु

वेयंत न० (वेदान्त) वेदनु रहस्य, वेदांत शास्त्र

वेयकाल पु० (वेदकाल) कर्म वेदवानो-भोगववानो वखत, कर्मवेदन काळ

वेयग न० (वेदक) वेदक सम्यक्त्व

वेयगसम्मद्दिट्ठि त्रि० (वेदकसम्यग्दृष्टि) वेदक सम्यक्त्व दृष्टिवाळो

वेयच्छ पु० (वेकच्छ) जुओ "वेकच्छ" शब्द

वेयच्छिएणय न० (वेदच्छिन्नक) वेदनु-पुरुष चिह्नादिनु छेदवु

वेयड्ढ पु० (वैताढ्य) वैताढ्य पर्वत

वेयड्ढकूड पु० न० (वैताढ्यकूट) वैताढ्य पर्वत उपरना नव कूटमानु पाचमु कूट

वेयड्ढगिरि पु० (वैताढ्यगिरि) वैताढ्य गिरि-पर्वत

वेयण न० (वेतन) पगार, मासिक

वेयण न० (वेदन) अनुभववु, भोगववु

वेयणा स्त्री० (वेदना) वेदना, पीडा, दुःख (२) शुभ अशुभ कर्मनु वेदवु-अनुभववु ते (३) प्रज्ञापना सूत्रना पात्रिसमा पदनु नाम

वेयणापद न० (वेदनापद) पन्नवणा सूत्रना पात्रिसमा पदनु नाम

वेयणासमुग्घाय पु० (वेदनासमुद्घात) रोगादिकनी पीडाथी आत्म प्रदेशनु विस्तरवु अने वेदनीय कर्मनु निर्जरवु ते

वेयणिज्ज न० } (वेदनीय) त्रीजु वेदनीय
वेयणिय } कर्म (२) वेदवा योग्य-मोहनीय वगेरे कर्म

वेयद्दिआ. स्त्री० (वितर्दिका) वेदिका

वेयबंधअ पु० (वेदबन्धक) प्रज्ञापना सूत्रना छवीशमा पदनु नाम

वेयय न० (वेदक) दर्शन घातक सात प्रकृतिनो क्षय करता छेल्ले समये उत्पन्न थतु सम्यक्त्व, वेदक समकित, पाच समकितमानु एक

वेयरणी स्त्री० (वैतरणी) वैतरणी नामनी नरकनी एक नदी (२) वैतरणी नदी विकुर्वनार परमाधामी, पदर परमाधामीमानो एक

वेयवाअ पु० (वेदवाद) वेदनु कथन, वेदनी मान्यता

वेयवि त्रि० (वेदविद्) } आचारागादि
वेयविउ } आगमना जाणनार (२) ऋगवेद आदि चार वेदना भणनार (३) वेद-श्रुतिनो जाणनार

वेयवेयक पु० (वेदवेदक) प्रज्ञापना सूत्रना सतावीसमा पदनु नाम

वेयाणुवीइ स्त्री० (वेदानुवीचि) विषयाभिलाषा

वेयारणिया स्त्री० (वैदारणिका) विदारण करवाथी के छेदवाथी जे कर्म बधाय ते, विदारणीया क्रिया

वेयारिअ त्रि० ( ) ठगायलु

वेयाल पु० (वैताल) वेताल, पिशाच, भूतोनो सरदार

वेयालिय न० (विदारण) विदारवानी क्रिया (२) त्रि० कर्म विदारनार

वोहिम त्रि० (वेधिक) वींधीने-छेदीने परोवेल माळा वगेरे

वोंडय न० (बोण्डज) बोंडना छेदनाथी उत्पन्न थतु सूत्र

वोक्त पु० (व्युत्क्रान्त) जेनी ज्वाळा दाझनी उपर जती होय तेवो अग्नि

वोक्सिय त्रि० (व्यपसृष्ट) दूर थयेल

वोक्रा स्त्री० (बुक्रा) वाद्य विशेष

वोगड त्रि० (व्याकृत) गुरुमुखे जाणेलु

वोगडा स्त्री० (व्याकृता) शुद्ध अक्षर अने शुद्ध-स्पष्ट अर्थवाळी भाषा

वोघत्थ त्रि० (विपर्यस्त) विपरीत, प्रतिकूळ

वोच्छित्ति स्त्री० (व्यवच्छित्ति) विच्छेद थवो, विरह पडवो ते

वोच्छिण्ण } त्रि० (व्यवच्छिन्न) विच्छेद
वोच्छिन्न } थइ गयेल

वोच्छेद } पु० (व्यवच्छेद) विच्छेद
वोच्छेय } विनाश

वोज्झ त्रि० (वाह्य) वहन करवा योग्य

वोदाण न० (व्यवदान) तप, तपश्या (२) पूर्व कर्मनो अपगम-विनाश

वोम न० (व्योमन्) आकाश

वोयड त्रि० (व्याकृत) प्रगट अर्थवाळा शब्द

वोरमण न० (व्युपरमण) जीवने प्राणथी रहित करवो ते, हिंसा

वोलीण त्रि० (   ) गयेलु पसार थयेलु (२) पु० वननो अग्नि, दावानळ

वोसट्ठ त्रि० (व्युत्सृष्ट) तजी दीधेल, त्याग करेल (२) आत्म प्रमाण

वोसिरण न० (व्युत्सर्जन) तजवु, वोसराववु

वोहित्थ न० (   ) नौका जहाज

व्व अ० (इव) जेम, पेठे

स.

स त्रि० (स्व) पोतानु आपणु

स अ० (सह) साथे, सहित

सअ न० (शत) सो शत सख्यावाचक

सअ त्रि० (स्वक) पोतानु

सअल न० (शकल) खड टुकडो भाग

सआ अ० (सदा) हमेश, निरतर

सइ स्त्री० (स्मृति) स्मृति, याददास्त, स्मरण

सइ स्त्री० (सति) मान विशेष पर्वनो अधभाग

सइअ अ० (सकृत्) एक वखत, एकवार

सइ अ० (सदा) सदा, नित्य

सइ अ० (सकृत्) एकवार

सइय त्रि० (शतिक) शत परिमाणु १०० परिमित

सइर न० (स्वैर) स्वच्छदपणु, इच्छा माफक

सइरि त्रि० (स्वैरिन्) स्वेच्छाचारी

सई स्त्री० (सती) पतिव्रता स्त्री

सईणा स्त्री० (   ) तुवेरी, तुवेर

सउण पु० (शकुन) पक्षी (२) शुभ अ-शुभसूचक चिह्न

सउणरुत } न० (शकुनरुत) पक्षीनो शब्द
सउणरुय } (२) पक्षीओना शब्द उपरथी सुकाळ दुष्काळ, शुभ अशुभ जाणवानी कळा

सउणा स्त्री० (शकुना) कृष्णने मारनार मामी शकुना

सउणि पु० (शकुनि) पक्षी (२) कृष्ण

મુહૂર્તનુ નામ (૬) ૮૨૭ વિજયના વૈતાઢ્ય ઉપરના નવ કૂટમાનુ આઠમુ કૂટ-શિખર

वेसमणकाइय પુ૦ (वैश्रवणकायिक) વૈશ્રમણ જાતિના દેવોનો સમૂહ

वेसमणकूड પુ૦ ન૦ (वैश्रवणकूट) હિમવત પર્વત ઉપરનુ ૧૧ મુ કૂટ-શિખર (૨) વૈતાઢ્ય પર્વતના નવ કૂટમાનુ નવમુ કૂટ (૩) મહાવચ્છ વિજયની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરનો વખારા પર્વત

वेसमणदास પુ૦ (वैश्रवणदास) કુણાળા નગરીનો એક રાજા

वेसमणदेवकाइय પુ૦ (वैश्रवणदेवकायिक) વૈશ્રવણ જાતિના દેવોનો સમૂહ

वेसमणभद्द પુ૦ (वैश्रवणभद्र) એક સાધુનુ નામ

वेसमणा સ્ત્રી૦ (वैश्रवणा) વૈશ્રવણ લોકપાળની-વૈશ્રમણા નામે રાજધાની

वेसमणोववाअ પુ૦ (वैश्रवणोपपात) એ નામનુ એક કાલિક સૂત્ર, ૭૨ સૂત્રમાનુ એક

वेसर પુ૦ (वेसर) પક્ષિ વિશેષ

वेसल ત્રિ૦ (वृषल) અધમ, નીચ

वेसा સ્ત્રી૦ (वेश्या) વેશ્યા, છીનાળ સ્ત્રી

वेसाणरवीहि સ્ત્રી૦ (वैश्वानरवीथि) શુક્રની ગતિ વિશેષ

वेसाणिय પુ૦ (वैषाणिक) વૈષાણિક નામનો એક અતરદ્વીપ (૨) ત્રિ૦ તે દ્વીપમા રહેનાર

वेसालिय પુ૦ (वैशालिक) વિશાલા નગરીમા જન્મેલ વૈશાલી-ત્રિસલા ક્ષત્રિયાણીના પુત્ર શ્રી મહાવીર સ્વામી (૨) ત્રિ૦ વિશાળ શરીરવાળો (૩) પુ૦ વિશાળ-સમુદ્રમા ઉત્પન્ન થયેલ વૈશાલિક નામનો દ્વીપ

वेसाली સ્ત્રી૦ (वैशाली) ચેડા રાજાની મુખ્ય નગરી

वेसासिय ત્રિ૦ (वैश्वासिक) વિશ્વાસપાત્ર, ભરોસો રાખવા લાયક

वेसाह ન૦ (वैशाख) બાણ ફેકવાનુ આસન

वेसाही સ્ત્રી૦ (वैशाखी) વૈશાખ માસની પૂર્ણિમા

वेसिय ન૦ (वैशिक) એ નામનુ જુના વખતનુ એક લૌકિક શાસ્ત્ર

वेसिय ત્રિ૦ (वेषिक) વેષ-બાહ્યલિંગ માત્રથી પ્રાપ્ત થયેલુ

वेसिय પુ૦ (वैश्य) વણિક્, વ્યાપારી, ચાર વર્ણમાનો એક વર્ણ

वेसिय ત્રિ૦ (व्येषित) વિશેષ એષણાથી શુદ્ધ કરી લીધેલ

वेसिया સ્ત્રી૦ (वेश्या) વારાંગના

वेसियायण પુ૦ (वैश्यायन) વૈશ્યાયન નામના બાળતપસ્વી

वेस्स પુ૦ (वैश्य) વૈશ્ય, ચાર વર્ણમાનો એક

वेस्सा સ્ત્રી૦ (वेश्या) વેશ્યા, વારાંગના

वेह પુ૦ (वेध) વિંધવુ, છિદ્ર પાડવુ તે (૨) વિંધ, છિદ્ર

वेहम्म ન૦ (वैधर्म्य) વિષમતા, સમાનપણુ નહિ

वेहल्ल પુ૦ (वेहल्ल) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના દશમા અધ્યયનનુ નામ (૨) કાકદીનિવાસી ભદ્રાસાર્થવાહીનો પુત્ર

वेहव्व ન૦ (वैधव्य) વિધવાપણુ, રડાપો

वेहाणस ન૦ (वहायस) ગળાફાસો ખાઇ મરવુ તે, બાળ મરણમાનુ એક (૨) સ્વામી દેવાની જગ્યા

वेहाणसिअ ત્રિ૦ (वैहायसिक) ગળાફાસો ખાઇ બાળ મરણે મરનાર

वेहास ન૦ (विहायस्) આકાશ (૨) અંતરાળે, વચ્ચે

वेहिम ત્રિ૦ (द्वैधिक) બે ભાગ કરવા યોગ્ય, કકડા કરવા યોગ્ય

वेहिम त्रि० (वैधिक) वींधीने-छेदीने परोवेल माळा वगेरे
वोडय न० (वोण्डज) वोणना छोडवाथी उत्पन्न थतुं सूत्र
वोक्त पु० (व्युत्क्रान्त) जेनी ज्वाळा हाडनी उपर जती होय तेवो अग्नि
वोक्सिय त्रि० (व्यपकृष्ट) दूर थयेल
वोक्का स्त्री० (बुक्का) वाद्य विशेष
वोगड त्रि० (व्याकृत) गुरुमुखे जाणेलुं
वोगडा स्त्री० (व्याकृता) शुद्ध अक्षर अने शुद्ध-स्पष्ट अर्थवाळी भाषा
वोचत्थ त्रि० (विपर्यस्त) विपरीत, प्रतिकूळ
वोच्छित्ति स्त्री० (व्यवच्छित्ति) विच्छेद थवो, विरह पडवो ते
वोच्छिण्ण } त्रि० (व्यवच्छिन्न) विच्छेद
वोच्छिन्न } थई गएल
वोच्छेद } पु० (व्यवच्छेद) विच्छेद,
वोच्छेय } विनाश
वोज्झ त्रि० (वाह्य) वहन करवा योग्य
वोदाण न० (व्यवदान) तप, तपश्चा (२) पूर्व कर्मनो अपगम-विनाश
वोम न० (व्योमन्) आकाश
वोयड त्रि० (व्याकृत) प्रगट अर्थवाळा शब्द
वोरमण न० (व्युपरमण) जीवने प्राणथी रहित करवो ते, हिंसा
वोलीण त्रि० ( ) गएलुं पसार थयेलुं (२) पु० वननो अग्नि, दावानळ
वोसट्ठ त्रि० (व्युत्सृष्ट) तजी दीधेल, त्याग करेल (२) आत्म प्रमाण
वोसिरण न० (व्युत्सर्जन) तजवुं, वोसरावबुं
वोहित्थ न० ( ) मोटा जहाज
व्व अ० (इव) जेम, पेठे

स.

स त्रि० (स्व) पोतानुं आपणुं
स अ० (सह) साथे सहित
सअ न० (शत) सो शत संख्यावाचक
सअ त्रि० (स्वक) पोतानुं
सअल न० (शकल) खंड टुकडो भाग
सआ अ० (सदा) हमेश निरंतर
सइ स्त्री० (स्मृति) स्मृति याददास्त स्मरण
सइ स्त्री० (सृति) मान विशेष पसलिनो अर्धभाग
सइअ अ० (सकृत्) एक वखत एकवार
सइ अ० (सदा) सदा, नित्य
सइ अ० (सकृत्) एकवार
सइय त्रि० (शतिक) शत परिमाणुं १०० परिमित
सइर न० (स्वैर) स्वच्छंदपणुं, इच्छा माफक
सइरि त्रि० (स्वैरिन्) स्वेच्छाचारी
सई स्त्री० (सती) पतिव्रता स्त्री
सईणा स्त्री० ( ) तुवेरी, तुवेर
सउण पु० (शकुन) पक्षी (२) शुभ अ-शुभसूचक चिह्न
सउणरुत } न० (शकुनरुत) पक्षीनो शब्द
सउणरुय } (२) पक्षीओना शब्द उपरथी सुकाळ दुष्काळ, शुभ अशुभ जाणवानी कळा
सउणा स्त्री० (शकुना) कृष्णने मारनार मासी शकुना
सउणि पु० (शकुनि) पक्षी (२) कृष्ण

પક્ષની ચતુર્દશીની રાત્રિમા આવતુ ચાર સ્થિરકરણમાનુ પ્રથમ કરણ, અગિયાર-માનુ આઠમુ કરણ (૩) વેદના અતિ-શય ઉદયથી ચડલાની પેઠે અસન્ત કામાતુર હોય તે, દીક્ષા આપવાને અયોગ્યમાનો એક

सप्परा स्त्री० (सर्पेरा) એ નામની એક દિશા કુમારિકા

सं अ० (सम्) સમ્યક્ અર્થદ્યોતક ઉપસર્ગ

संकंत त्रि० (संक्रांत) પ્રવેશ કરેલ

संकंति स्त्री० (संक्रान्ति) સંક્રામણ

संकट त्रि० (संकट) સાંકડુ, તંગ, સંકડાશ-વાળુ

संकड न० (संकट) દુ:ખ (૨) त्रि० વ્યાપ્ત, ભરેલ, સંકડાશવાળુ (૩) યુક્ત, સહિત

संकडुक्कड न० (संकटोत्कट) આભરણ વિશેષ

संकड्डिय त्रि० (संकर्षित) ખેંચી લાવેલ

संकण न० (शङ्कन) શંકા કરવી

संकणिज्ज त्रि० (शङ्कनीय) શંકા કરવા યોગ્ય

संकप्प (संकल्प) વિચાર, મનોભાવ, ઇચ્છા (૨) ઉદ્દેશ (૩) મૈથુનનુ એક અંગ (૪) રાગાદિ અધ્યવસાય

संकम पु० (संक्रम) આગળ પાછળ કરવુ, ઉપરથી નીચે આવવુ (૨) વિષમ સ્થળથી ઉત્તરવાનો માર્ગ (૩) બધાતી કર્મ પ્રકૃતિના રસમા પ્રકૃત્યતરનુ વીર્ય વિશેષથી પરિણમાવવુ

संकमण न० (संक्रमण) એક વર્ણનથી બીજા વર્ણન પર જવુ (૨) આક્રમણ કરવુ, ઘેરવુ (૨) ચારિત્ર (૩) જેથી કર્મની એક પ્રકૃતિનો બીજી પ્રકૃતિમા સંક્રમ–પ્રવેશ થાય તે અધ્યવસાય

संकर पु० (सङ्कर) ઘણી વસ્તુઓનો એક બીજાથી મેળ થઇ જવો તે, મિશ્રણ (૨) ધૂળનો ઢગલો, ઉકરડો (૩) પરિગ્રહ, સ્વીકાર

संकरिसण पु० (सङ्कर्षण) આવતી ચોવી-સીના ૯ મા બળદેવનુ નામ

संकल पु० }
संकला स्त्री० } (शृङ्खला) સાંકળ

संकलिअ त्रि० (सङ्कलित) સંકલનાવાળો કરેલ, એકઠા કરેલ

संकलिया स्त्री० (शृङ्खलिका) સાંકળ (૨) એક બીજાને કહે, બીજો ત્રીજાને કહે એમ સાંકળની કડીની પેઠે પરંપરા ચાલે તે, ગાડરીયો પ્રવાહ

संकहा स्त्री० (सङ्कथा) સારી વાતચીત

संका स्त्री० (शङ्का) આશંકા, શંકા

संकामण न० (संक्रामण) સૂર્ય વગેરે ગ્રહોનુ એક રાશિમાથી બીજી રાશિમા જવુ તે

संकामणा स्त्री० (सङ्क्रमण) ઉત્પત્તિ

संकामणी स्त्री० (सङ्क्रामिणी) સંક્રામણી વિદ્યા

संकामिय त्रि० (सङ्क्रामित) એક સ્થિતિ-માથી બીજી સ્થિતિમા આણેલ

संकास त्रि० (सङ्काश) સમાન, સદૃશ, બરાબર

संकि त्रि० (शङ्किन्) શંકા કરનાર

संकिट्ठ त्रि० (सङ्कृष्ट) ખેડાયેલ

संकिण्ण त्रि० (सङ्कीर्ण) વ્યાપ્ત, ખીચોખીચ ભરેલ (૨) न० સ્વપક્ષ અને પરપક્ષની વ્યાકુળતા (૩) पु० ભદ્ર જાતિના મિશ્રગુણવાળો હાથી

संकिन्न त्रि० (सङ्कीर्ण) ભરેલ

संकिय त्रि० (शङ्कित) શંકા રાખનાર, વ્હેમ ધરનાર જ્યા આધાકર્માદિ દોષની શંકા છે તે આહારાદિ લેવાથી લાગતો દોષ, એષણાના દશ દોષમાનો પહેલો દોષ (૩) શંકાસ્થાન ભયાસ્પદ, શંકા યુક્ત

संकिलिट्ठ त्रि० (संक्लिष्ट) અશુદ્ધ, મલિન (૨) આસક્ત થયેલ (૩) ક્લેશ પામેલ

संकिलिस्समाणय पु० (संक्लिश्यमानक) ઉપશમશ્રેણીથી નીચે ઉતરતો ૧૧ મા ગુણસ્થાને રહેલો જીવ

संकिलेस पु० (संक्लेश) કલહ, ક્લેશ (૨) ક્લિષ્ટ–અધમ પરિણામ

संकु पु० (शङ्कु) ઝાડનું ઠુંઠું (૨) નાનો ખીલો

संकुइअ } संकुचिय } त्रि० (सङ्कुचित) સંકોચાયેલ (૨) ન० શરીર સંકોચવું તે

संकुडण न० (सङ्कुटन) સાંકડું કરવું

संकुडिअ } संकुडिय } त्रि० (सङ्कुटित) વાંકું વળેલું, વક્ર થયેલ

संकुल त्रि० (सङ्कुल) વ્યાપ્ત, ખીચોખીચ ભરેલ (૨) સાંકડમાં આવેલું

संकुलियकन्न पु० (शष्कुलितकर्ण) સંકુલિકકર્ણ નામે એક અંતરદ્વીપ (૨) તે અંતરદ્વીપના મનુષ્યો

संकुलिया स्त्री० (शष्कुलिका) તલની ઝાડી

संकुली स्त्री० (शष्कुली) તલસાંકળી

संकुलीकन्न पु० (शष्कुलीकर्ण) જુઓ "સંકુલિયકન્ન" શબ્દ

संकेय पु० (सङ्केत) મનનો ભાવ પ્રકટ કરવા ઇસારો કરવો તે (૨) કોઈને મળવા માટે નિયત કરેલું સ્થાન

संकेस पु० (सङ्क्लेश) મલિનતા, અશુદ્ધિ

संकोअ पु० (सङ्कोच) સાંકડું કરવું ટુંકું કરવું

संकोडिय त्रि० (सङ्कुटित) ભેગું થયેલું સંકોચેલું

संकोय पु० (सङ्कोच) સંકેલવું સંકોચવું

संकोयण न० (सङ्कोचन) સંકોચવું

संख पु० (शङ्ख) શંખ (૨) વેલંધર દેવરાજનો નિવાસ પર્વત (૩) વેલંધર દેવતાના ત્રીજા રાજાનું નામ (૪) કાશી દેશનો એક પ્રાચીન રાજા (૫) શ્રાવસ્તી નગરીનો એક શ્રાવક (૬) એ નામનો એક મહાગ્રહ (૭) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાંનું છેલ્લું નિધાન, કે જેમાં સર્વ વાજિંત્ર કાવ્ય નાટક વગેરેનો સમાવેશ થાય છે (૮) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની મેરૂ તરફની પાંચમી વિજય (૯) રાજા તરફથી મળેલ શિલાલેખ, પટો (૧૦) જંબૂદ્વીપના ભરતખંડમાં થનાર સાતમા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનું નામ (૧૧) બાવીશમા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વ ભવનું નામ (૧૨) બાવીશમા તીર્થંકરનું લાંછન (૧૩) આંખ પાસેનું કપાળનું હાડકું

संख पु० (शाङ्ख) શંખનો શબ્દ

संख न० (साङ्ख्य) સાંખ્ય મત (૨) ત્રિ० સાંખ્ય મતને માનનાર

संख त्रि० (सङ्ख्य) સંખ્યા કરવા લાયક, ગણના થઈ શકે તેવું સંખ્યાન

संखअ पु० (सङ्क्षय) સંપૂર્ણ વસ્તુનો નાશ

संखगुण त्रि० (सङ्ख्यगुण) સંખ્યાતગણું

संखड न० ( ) કજીઓ તકરાર

संखडि स्त्री० ( ) જમણવાર, જ્ઞાતિભોજન વગેરે (૨) ભોજન નિપજાવવાનું સ્થાન (૩) વિવાદનો પ્રસંગ

संखणग पु० (शङ्खक) ન્હાનો શંખ

संखणाभ पु० (शङ्खनाभ) ૮૮ માંના ૨૦ મા ગ્રહનું નામ

संखतम त्रि० (सङ्ख्यतम) સંખ્યાતમું

संखधमग त्रि० (शङ्खध्मापक) શંખ ફુંકી જમનાર તાપસની એક જાત

संखभाग पु० (सङ्ख्यभाग) સંખ્યાતમો ભાગ

संखमाल पु० (शङ्खमाल) વૃક્ષ વિશેષ

संखय त्रि० (संस्कृत) તાત્ત્વિક શુદ્ધિ વિના ઉપર ઉપરથી જ સંસ્કાર પામેલ (૨)

પક્ષની ચતુર્દશીની રાત્રિમા આવતુ ચાર સ્થિરકરણમાનુ પ્રથમ કરણ, અગિયારમાનુ આઠમું કરણ (૩) વેદના અતિશય ઉદયથી ચકનાની પેઠે અસન્ન કામાતુર હોય તે, દીક્ષા આપવાને અયોગ્યમાનો એક

सपरा સ્ત્રી० (शतेरा) એ નામની એક દિશાકુમારિકા

स अ० (सम्) સમ્યક્ અર્થદ્યોતક ઉપસર્ગ

सक्कत त्रि० (सक्रान्त) પ્રવેશ કરેલ

संकति स्त्री० (सक्रान्ति) સક્રાન્ત

सकट त्रि० (सङ्कट) સાકડુ, તગ, સકડાશવાળુ

सकड न० (सङ्कट) દુખ (૨) त्रि० વ્યાપ્ત, ભરેલ, સકડાશવાળુ (૩) યુક્ત, સહિત

सकडुक्कड न० (सङ्कटोत्कट) આભરણ વિશેષ

सकड्डिय त्रि० (सकर्षित) ખેચી લાવેલ

सकण न० (शङ्कन) શકા કરવી

सकणिज्ज त्रि० (शङ्कनीय) શકા કરવા યોગ્ય

सकप्प (सङ्कल्प) વિચાર, મનોભાવ, ઇચ્છા (૨) ઉદ્દેશ (૩) મૈથુન, એક રાગ (૪) રાગાદિ અધ્યવસાય

सकम पु० (सक्रम) આગળ પાછળ કરવુ, ઉપરથી નીચે આવવુ (૨) વિષમ સ્થળથી ઉતરવાનો માર્ગ (૩) અઘાતી કર્મ પ્રકૃતિના રસમા પ્રકૃત્યતરનુ વીર્ય વિશેષથી પરિણમાવવુ

सकमण न० (सक्रमण) એક વર્ણથી બીજા વર્ણ પર જવુ (૨) આક્રમણ કરવુ, ઘેરવુ (૨) ચારિત્ર (૩) જેથી કર્મની એક પ્રકૃતિનો બીજી પ્રકૃતિમા સક્રમ-પ્રવેશ થાય તે અધ્યવસાય

सकर पु० (सङ्कर) ઘણી વસ્તુઓનો એક બીજાથી મેળ થઇ જવો તે, મિશ્રણ (૨) ધૂળનો ઢગલો, ઉકરડો (૩) પરિગ્રહ, સ્વીકાર

सकरिसगा पु० (सङ्कर्षण) આવતી ચોવીશીના ૯ મા બળદેવનું નામ

सकल पु० } (शृङ्खला) સાકળ
सकला स्त्री० }

संकलिअ त्रि० (सङ्कलित) સકલિત કરેલ, એકમા ટગલ

संकलिया स्त्री० (शृङ्खलिका) સાકળ (૨) એક બીજાને કહે, બીજો ત્રીજાને કહે એમ સાકળની કડીની પેઠે પરપરા ચાલે તે, ગાડરીયો પ્રવાહ

संकहा स्त्री० (सङ्कथा) સારી વાતચીત

सका स्त्री० (शङ्का) આશકા, શકા

सकामण न० (सक्रामण) સૂર્ય વગેરે ગ્રહોનું એક રાશિમાથી બીજી રાશિમા જવુ તે

सकामणा स्त्री० (सङ्क्रमण) ઉત્પત્તિ

सकामणी स्त्री० (सङ्क्रामिणी) સક્રામણી વિદ્યા

सकामिय त्रि० (सङ्क्रामित) એક સ્થિતિમાથી બીજી સ્થિતિમા આણેલ

सकास त्रि० (सङ्काश) સમાન, સદશ, બરાબર

संकि त्रि० (शङ्किन्) શકા કરનાર

सकिट्ठ त्रि० (सङ्कृष्ट) ખેડાયેલ

सकिण्ण त्रि० (सङ्कीर्ण) વ્યાપ્ત, ખીચોખીચ ભરેલ (૨) न० સ્વપક્ષ અને પરપક્ષની વ્યાકુળતા (૩) पु० ભદ્ર જાતિના મિશ્રગુણવાળો હાથી

सकिन्न त्रि० (सङ्कीर्ण) ભરેલ

सकिय त्रि० (शङ्कित) શકા રાખનાર, વ્હેમ ધરનાર જ્યા આધાકર્માદિ દોષની શકા છે તે આહારાદિ લેવાથી લાગતો દોષ, એષણાના દશ દોષમાનો પહેલો દોષ (૩) શકાસ્થાન, ભયાસ્પદ, શકા યુક્ત

संकिलिट्ठ त्रि० (संक्लिष्ट) અશુદ્ધ, મલિન (૨) આશક્ત થયેલ (૩) ક્લેશ પામેલ

संकिलिस्समाणय पु० (संक्लिश्यमानक) ઉપશમશ્રેણીથી નીચે ઉતરતો ૧૧ મા ગુણસ્થાને રહેવો જીવ

संकिलेस. पु० (संक्लेश) કલહ, કલેશ (૨) ક્લિષ્ટ-અધમ પરિણામ

संकु पु० (शङ्कु) ગાડનુ ઠુંઠુ (૨) નાનો ખીલો

संकुइअ } त्रि० (सङ्कुचित) સંકોચાયેલ
संकुचिय } (૨) न० શરીર સંકોચવુ તે

संकुडण न० (सङ्कुचन) સાંકડુ કરવુ

संकुडिअ } त्रि० (सङ्कुटित) વાંકુ વળેલુ,
संकुडिय } વક્ર થયેલ

संकुल त्रि० (सङ्कुल) વ્યાપ્ત, ખીચોખીચ ભરેલ (૨) સાંકડમાં આવેલુ

संकुलियकन्न पु० (शष्कुलिकर्ण) સંકુલિક કર્ણ નામે એક અંતરદ્વીપ (૨) તે અંતરદ્વીપના મનુષ્યો

संकुलिया स्त्री० (शष्कुलिका) તલની કોડી

संकुनी स्त्री० (शष्कुली) તલસાંકળી

संकुलीकन्न पु० (शष्कुलीकर्ण) જુઓ "સંકુલિયકન્ન" શબ્દ

संकेय पु० (सङ्केत) મનનો ભાવ પ્રકટ કરવા ઇસારો કરવો તે (૨) કોઇને મળવા માટે નિયત કરેલુ સ્થાન

संकेस पु० (सङ्क्लेश) મલિનતા, અશુદ્ધિ

संकोअ पु० (सङ्कोच) સાંકડુ કરવુ ટુંકુ કરવુ

संकोडिय त्रि० (सङ्कुटित) ભેગુ થયેલુ સંકોચેલુ

संकोय पु० (सङ्कोच) સંકેલવુ સંકોચવુ

संकोयण न० (सङ्कोचन) સંકોચવુ

संख पु० (शङ्ख) શંખ (૨) વેલંધર દેવરાજનો નિવાસ પર્વત (૩) વેલંધર દેવતાના ત્રીજા રાજાનું નામ (૪) કાશી દેશનો એક પ્રાચીન રાજા (૫) શ્રાવસ્તી નગરીનો એક શ્રાવક (૬) એ નામનો એક મહાગ્રહ (૭) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાંનુ છેલ્લુ નિધાન, કે જેમાં સર્વ વાજિંત્ર કાવ્ય નાટક વગેરેનો સમાવેશ થાય છે (૮) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડવાની મેરૂ તરફની પાંચમી વિજય (૯) રાજા તરફથી મળેલ શિલાલેખ, પટ્ટો (૧૦) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમાં થનાર સાતમા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનુ નામ (૧૧) બાવીશમા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વ ભવનુ નામ (૧૨) બાવીશમા તીર્થંકરનુ લાંછન (૧૩) આંખ પાસેનુ કપાળનુ હાડકુ

संख पु० (शाङ्ख) શંખનો શબ્દ

संख न० (साङ्ख्य) સાંખ્ય મત (૨) त्रि० સાંખ્ય મતને માનનાર

संख त्रि० (सङ्ख्य) સંખ્યા કરવા લાયક, ગણના થઇ શકે તેવુ સંખ્યાત

संखअ पु० (सङ्क्षय) સંપૂર્ણ વસ્તુનો નાશ

संखगुण त्रि० (सङ्ख्यगुण) સંખ્યાતગણુ

संखड न० ( ) કજીઓ તકરાર

संखडि स्त्री० ( ) જમણવાર, જ્ઞાતિભોજન વગેરે (૨) ભોજન નિપજાવવાનુ સ્થાન (૩) વિવાદનો પ્રસંગ

संखणग पु० (शङ्खनक) હાનો શંખ

संखणाभ पु० (शङ्खनाभ) ૮૮ માંના ૨૦ મા ગ્રહનુ નામ

संखतम त्रि० (सङ्ख्यतम) સંખ્યાતમુ

संखधमग त्रि० (शङ्खध्मापक) શંખ ફુંકી જમનાર તાપસની એક જાત

संखभाग पु० (सङ्ख्यभाग) સંખ્યાતમો ભાગ

संखमाल पु० (शङ्खमाल) વૃક્ષ વિશેષ

संखय त्रि० (संस्कृत) તાત્વિક શુદ્ધિ વિના ઉપર ઉપરથી જ સંસ્કાર પામેલ (૨)

संस्कृत भाषानेज प्रधान मानी प्राकृत आदि बीजी भाषाने ઉત્થાપનાર
संखय त्रि० (सम्कार्य) સંસ્કાર કરવાને-સાધનાને શક્ય
संखवण न० (शङ्खवन) આલભિકા નગરીની બહારનું એક વન
संखवणणाभ पु० (शङ्खवर्णाभ) ૨૭ મા મહાગ્રહનું નામ
संखवन्न पु० (शखवर्ण) એ નામનો એક ગ્રહ
संखवन्नाभ पु० (शङ्खवर्णाभ) એ નામનો એક ગ્રહ
संखवाल पु० (शङ्खपाल) ધરણેંદ્ર અને ભૂતાનંદ ઇંદ્રના લોકપાળનું નામ
संखवालय पु० (शङ्खपालक) શંખપાલક નામે એક દેવ (૨) ગોશાળાના મુખ્ય શ્રાવકનું નામ
संखसमय पु० (साख्यसमय) સાંખ્ય સમય-મત, સાંખ્ય દર્શન
संखा स्त्री० (शङ्खा) શંખ દેવતાની રાજધાની (૨) મહાવિદેહની એક વિજય
संखा स्त्री० (सङ्ख्या) સંખ્યા, ગણત્રી, ગણના (૨) વ્યવસ્થા (૩) પ્રજ્ઞા, બુદ્ધિ
संखाअ त्रि० (सख्यात) સંખ્યાવાળું
संखाईय त्रि० (सख्यातीत) અસંખ્ય, જેની ગણત્રી થઇ ન શકે તેટલા
संखाण न० (सङ्ख्यान) ગણિત શાસ્ત્ર (૨) બુદ્ધિ, મતિ
संखातीय त्रि० (सख्यातीत) જુઓ "અ-ખાઇય" શબ્દ
संखादत्तिय पु० (सङ्ख्यादत्तिक) સાધુના પાત્રમાં ધાર તુટ્યા વિના એકવાર જે ભિક્ષા પડે તે દાત કહેવાય, તે દાતની સંખ્યાનું પરિમાણ બાંધીને ભિક્ષા લેનાર સાધુ
संखायण पु० (शाङ्खायन) શ્રવણ નક્ષત્રનું ગોત્ર.
संखायत्तिअ पु० (सङ्ख्यादत्तिक) જુઓ "સંખાદત્તિય" શબ્દ
संखार त्रि० (शङ्खकार) શંખનું કામ કરનાર કારીગર
संखालग त्रि० (शङ्खक) આંખ પાસેનું કપાળનું હાડકું શંખ કહેવાય છે તે શંખવાળું
संखावत्ता स्त्री० (शङ्खावर्ता) ચક્રવર્તીની સ્ત્રી રત્નની યોનિ કે જે શંખાકારે હોય
संखिअ त्रि० (शाङ्खिक) ચંદનવાળા શંખને હાથમાં લઇ સ્વારીમાં આગળ ચાલનાર
संखिआ स्त्री० (शङ्खिका) નાની શંખની
संखिज्ज त्रि० (सङ्ख्येय) સંખ્યા-ગણના થઇ શકે તેટલું
संखिज्जइम पु० (सङ्ख्येयतम) સંખ્યાતમો ભાગ
संखित्त त्रि० (सङ्क्षिप्त) સંકુચિત, સંક્ષેપવાળું
संखिय त्रि० (शाखिक) શંખ વગાડનાર
संखीण त्रि० (सक्षीण) સર્વથા ક્ષય કરેલ
संखुद्ध त्रि० (सङ्क्षुब्ध) દુઃખિત
संखेज्ज त्रि० (सङ्ख्येय) સંખ્યા કરવા યોગ્ય
संखेज्जइगुण त्रि० (सङ्ख्येयगुण) સંખ્યાત ગુણ
संखेज्जइभाग पु० (सङ्ख्येयभाग) સંખ્યાતમો ભાગ
संखेज्जगुण त्रि० (सङ्ख्यातगुण) સંખ્યાત ગણુ
संखेव पु० (सङ्क्षेप) સંક્ષેપ-શાસ્ત્રના ટુંકા અર્થમાં રૂચિ, દશ પ્રકારની રૂચિમાંની એક (૨) સ્વલ્પ, ટુંકાણ
संखेवरुइ स्त्री० (सङ्क्षेपरुचि) શાસ્ત્રના સંક્ષિપ્ત અર્થમાં રૂચિ થાય તે, સમકિતનો એક પ્રકાર (૨) त्रि० થોડામાં રૂચિવાળો

संखोभ } पु० (सक्षोभ) સગ્રામ, લડાઇ
संखोह } (૨) સક્ષોભ, ગભરાટ
संग पु० (शार्ङ्ग) ધનુષ્ય
संग न० (शृङ्ग) શીંગડુ
संग पु० (सङ्ग) સગ, સ્વજનનો સબધ (૨) આઠ પ્રકારના કર્મ
संगइ स्त्री० (सङ्गति) સગતિ, સોબત
संगइअ त्रि० (सङ्गतिक) મિત્ર, દોસ્ત, સાથી, સોબતી (૨) સગતિ-નિયતિ-ભાવીભાવ, તજ્જન્ય, ભાવીભાવ અનુસાર થતુ
संगइग त्रि० (स्वाङ्गिक) પોતે વાપરેલુ
संगंथ पु० (सम्मन्थ) સગાના સગા, સબધી પરપરા
संगत त्रि० (सङ्गत) એક બીજા સાથે સારીરીતે મળેલુ (૨) ન० પ્રેમથી જતુ તે, સગતિ
संगतिय त्रि० (सङ्गतिक) સગતવાળો, મિત્ર
संगम पु० (सङ्गम) નદીઓને મળવાનુ સ્થાન (૨) મહાવીર સ્વામીને ઉપસર્ગ કરનાર એક દેવ (૩) સમાગમ, મેળાપ
संगय त्रि० (सङ्गत) સુશ્લિષ્ટ યુક્ત, બધ બેસતુ (૨) ન० મેળ, સગતિ, જોડાણ (૩) ત્રિ० સમર્થ શક્ત
संगलिया स्त्री० (सङ्गलिका) ફળી, શિગ
संगह पु० (सङ्ग्रह) સગ્રહ કરવો, એકઠુ કરવુ (૨) સક્ષેપ (૩) વિશેષને ગૌણ રાખી સામાન્યનેજ મુખ્યતા આપનાર દૃષ્ટિ, સગ્રહનય
संगहगाहा स्त्री० (सङ्ग्रहगाथा) ઘણા અર્થનો ટુકામા સમાવેશ કરનાર ગાથા
संगहणी स्त्री० (सङ्ग्रहणी) અર્થનો સગ્રહ કરનાર-ગાથા પ્રભૃતિ
संगहनय पु० (सङ्ग्रहनय) સામાન્ય અશ ગ્રાહી સગ્રહનય
संगहपरिन्ना स्त्री० (सङ्ग्रहपरिज्ञा) શિષ્ય ઉપગરણ વગેરે સગ્રહની સમજણ, સગ્રહ પરિજ્ઞા નામે આઠમી ગણિસપદા
संगहिणी स्त्री० (सङ्ग्रहिणी) સગ્રહવાળી ગાથા પ્રભૃતિ
संगहिय त्रि० (सङ्गृहीत) સગ્રહ કરેલ
संगाम पु० (सङ्ग्राम) યુદ્ધ, લડાઇ
संगामिय त्रि० (साङ्ग्रामिक) યુદ્ધ સબધી
संगामिया स्त्री० (साङ्ग्रामिका) યુદ્ધ સમયે સામતો વગેરેને ખબર આપવા વગાડવામા આવતી ભેરી
संगार पु० (सङ्गार) સકેત, મનનો ભાવ પ્રગટ કરવાની ચેષ્ટા (૨) મળવાનુ શુભ સ્થાન
संगारपव्वज्जा स्त्री० (सङ्गारप्रव्रज्या) તુ દીક્ષા લે તો હુ પણ લઉં એમ કબુલાત આપીને લેવાની દીક્ષા
संगाहिय त्रि० (सङ्ग्राहक) સગ્રહ કરનાર
संगिया स्त्री० (सङ्गिता) સ્વલ્પ સગ-પરિગ્રહાદિ સબધ વાસના
संगुणिअ त्रि० (सङ्गुणित) ગુણેલ
संगुप्फ न० (सङ्गोप) છુપાવવુ ગોપવવુ
संगोल्लि पु० ( ) સમુદાય, જથ્થો
संगोल्लिआ स्त्री० ( ) સમુદાય
संगोवंग त्रि० } (साङ्गोपाङ्ग) અગ અને
संगोवंग } ઉપાગ સહિત
संगोवग त्रि० (सङ्गोपक) રક્ષણ કરનાર
संगोवित्तार त्रि० (सङ्गोपयितृ) છુપાવનાર
संगोविय त्रि० (सङ्गोपित) ઢાંકેલ, છુપાવેલ
संघ पु० (सङ्घ) સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા, એ ચાર તીર્થનો સમુદાય (૨) જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર એ ત્રણ ગુણનો સઘાત-સમૂહ (૩) પ્રવચન
संघट्ट पु० (सङ्घट्ट) સઘટ્ટો, ઘસારો (૨) સ્પર્શ (૩) અર્ધજાધ સુધીનુ નદીનુ પાણી (૪) એક જાતની વેલ

संघट्टण य० (सघन) સંઘટ્ટો, ઘસારો, સ્પર્શ

संघट्टित्तार त्रि० (सङ्घट्टयितृ) ઘસારો–સ્પર્શ કરનાર

संघट्टिय त्रि० (संघटित) ઘસારો કરેલ, સ્પર્શ કરેલ

संघडण न० (सङ्घटन) એકઠું થવું

संघपालिअ पु० (संघपालित) એક સાધુનું નામ

संघयण न० (संहनन) શરીરના હાડ વગેરેનું બંધારણ–બાંધો

संघयणि त्रि० (संहननिन्) સંઘયણવાળો, શરીરના હાડના બંધારણ યુક્ત

संघरिस पु० (संघर्ष) ઘર્ષણ, ઘસારો

संघाअ पु० (सङ्घात) સમૂહ, અનંત પરમાણુઓના એકઠા થવાથી બનેલો સ્કંધ (૨) નાશ

संघाइम त्रि० (सङ्घातिम) નાની નાની અનેક વસ્તુને એકઠી કરી બનાવેલી વસ્તુ, જેવી કે ચોળી, કાચળી, ફુલની માળા (૨) ચિત્ર વિશેષ

संघाइय त्रि० (संघातित) એક બીજાની સાથે અથડાવી મારેલ

संघाड पु० (सङ्घाट) બેની જોડી, જોડલું (૨) ધનાવહ શેઠની કથાવાળું જ્ઞાતા સૂત્રનું બીજું અધ્યયન

संघाडअ } पु० (सङ्घाटक) જોડલું, સંઘાડો,
संघाडग } બેની જોડ

संघाडग } पु० (शृङ्गाटक) સિંઘોડાને
संघाडय } આકારે ત્રણ રસ્તા ભેગા થાય તેવો માર્ગ

संघाडि स्त्री० (सङ्घाटि) પછેડી

संघाडि त्रि० (सङ्घाटिन्) ખલકો–ઝભો પહેરનાર

संघाडिअ पु० (सङ्घाटिक) શુભ કાર્યમાં સહાય કરનાર મિત્ર

संघाडी स्त्री० (सङ्घाटी) ઓઢવાની પછેડી

संघात पु० (सङ्घात) સમૂહ

संघातिम त्रि० (सङ्घातिम) જુઓ "संघाइम" શબ્દ

संघाय पु० (सङ्घात) સંયોગ, જોડાણ, સંબંધ (૨) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ઔદારિકાદિ શરીરના બંધારણને માટે પુદ્ગળો એકઠા કરે (૩) અભેદ, એકી ભાવ (૪) શરીરનું સંકોચાઈ જવું (૫) ગતિઆદિ ચૌદ દ્વારમાંના ગમે તે એક દ્વારનું જ્ઞાન, શ્રુત જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

संघायण न० (सङ्घातन) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ ઔદારિક આદિ શરીર યોગ્ય પુદ્ગળોને એકઠા કરે તે

संघायसमास न० (संघातसमास) ઘણા દ્વારનું જ્ઞાન, શ્રુત જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

संचय पु० (सचय) સમૂહ

संचार पु० (संचार) સંચરવું, થોડી ગતિ કરવી

संचारसम पु० (संचारसम) વીણાના તારને આંગળીનો જે પ્રમાણે સંચાર થાય તે પ્રમાણે ગાવું તે

संचारिम त्रि० (संचारिम) હાલતું ચાલતું

संचारिय त्रि० (संचारित) આમ તેમ ગતિ કરેલ, સંચાર કરેલ

संचाल पु० (संचल) ગતિ

संचालिय त्रि० (संचालित) ચલાવેલું

संचिंतणया स्त्री० (संचिंतना) વિચારણા, મનન

संचिट्ठण न० } (संस्थान) સારી રીતે
संचिट्ठणा स्त्री० } સ્થિત કરવી

संचिय त्रि० (संचित) એકઠું કરેલું

संचुण्णिय त्रि० (संचूर्णित) તોડી નાખેલ, ચૂરો કરી નાખેલ

संछण्ण } त्रि० (संछन्न) ઢાંકેલું
संछन्न. }

संछुभणा स्त्री० (संक्षोभणा) સર્વથા અપવર્તન કરીને પલ્યોપમના અસખ્યાતમા ભાગ પ્રમાણ છેલ્લા ખડમા પ્રક્ષેપ કરવો તે

संछोभग त्रि० (संक्षोभक) ચરમ ખડમા ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ સક્રમ કરનાર

संजई स्त्री० (संयता) સાધ્વી, આર્યા

संजणश्र / **संजणग** त्रि० (संजनक) ઉત્પન્ન કરનાર

संजणण त्रि० (संजनन) ઉત્પન્ન કરનાર

संजणिय त्रि० (संजनित) પ્રગટ થયેલ, ઉત્પન્ન થયેલ

संजत्तग पु० (सांयात्रिक) દરીયાની યાત્રા-મુસાફરી કરનાર, વ્હાણવટી

संजत्ता स्त्री० (संयात्रा) યાત્રા, મુસાફરી

संजत्ताणावा स्त्री० (संयात्रानौ) દેશાન્તરમા મુસાફરી કરવા લાયક નાના-વ્હાણ

संजम पु० (संयम) ૧૭ પ્રકારનો સયમ ઇંદ્રિયો મન વગેરેને કાબુમા રાખીને પૃથ્વી આદિ જીવોનુ રક્ષણ કરવુ તે (૨) પન્નવણા સૂત્રના બત્રીશમા પદનુ નામ

संजमसामाचारी स्त्री० (संयमसामाचारी) સત્તર પ્રકારના સયમની સામાચારી-પ્રણાલિકા

संजमसेढि स्त्री० (संयमश्रेणि) સયમના ગુણની શ્રેણી

संजय पु० (संजय) ગર્દભાલિના શિષ્ય સજય નામના રાજર્ષિ

संजय पु० (संयत) સયમધારી, સાધુ

संजयासंजय त्रि० (संयतासंयत) પચમગુણ સ્થાનવર્તિ શ્રાવક

संजलण पु० न० (संज्वलन) યથાખ્યાત ચારિત્રને રોકનાર, વધારેમાં વધારે પદર દિવસની સ્થિતિવાળા કષાયની ચોકડી (૨) त्रि० તામસસ્વભાવથી ક્ષણે ક્ષણે બળતરા કરનાર-ક્રોધી ઉકાળનાર (૩) न० ગુણ વર્ણન, ગુણ પ્રદીપન (૪) पु० નિરતર રોષ રાખીને અસમાધિનુ આઠમુ સ્થાનક સેવનાર જીવ

संजलणकोह पु० (संज्वलनक्रोध) સજ્વલનનો ક્રોધ

संजलणलोह पु० (संज्वलनलोभ) સજ્વલનનો લોભ

संजलणा स्त्री० (संज्वलन) સજ્વલનનો કષાય

संजाय त्रि० (संजात) ઉત્પન્ન થયેલ

संजीवणी स्त्री० (संजीविनी) નરક ભૂમિ કે જ્યા નારકીઓને ખડખડ કરી કાપવામા આવે તોપણ જીવતા રહે છે તે

संजुत्त त्रि० (संयुक्त) પરસ્પર જોડાયેલ, મળી ગયેલ

संजुयाहिगरण न० (संयुताधिकरण) કાર્ય કરવાને યોગ્ય યત્ર શસ્ત્રાદિક તૈયાર રાખવા તે, આઠમા વ્રતનો ચોથો અતિચાર

संजूह पु० (संयूथ) સમુદાય, સમૂહ (૨) સક્ષેપ, સામાન્ય (૩) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો આઠમો ભેદ

संजोइश्र त्रि० (संयोजित) પરસ્પર જોડાયેલ

संजोएत्तार त्रि० (संयोजयितृ) પરસ્પર મેળ કરાવનાર

संजोग पु० (संयोग) પરસ્પર મેળ, જોડાણ (૨) સ્ત્રી પુત્રાદિ સાથે મમત્વયુક્ત સબધ (૩) માતા પિતાદિ કુટુબીજનના સબધરૂપ દ્રવ્યસયોગ અને કષાયાદિના સબધરૂપ ભાવસયોગ (૪) આહાર લેતી વખતે સ્વાદને માટે જુદી જુદી વસ્તુઓનો યોગ કરવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

संजोगि त्रि० (संयोगिन्) સયોગવાળુ

संजोयण न० / **संजोयणा** स्त्री० (संयोजन) હિંસાકારી વસ્તુઓનો જોગ મેળવી રાખવો, જેમકે ધનુષ્ય હોય તો તીર લાવીને તૈયાર રાખવુ તે (૨) સ્વાદ

ઉત્પન્ન કરવા માટે વિવિધ રસોની યોજના કરવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ (૩) અનતાનુબધી કષાય

संजोयणाहिगरणिया સ્ત્રી० (संयोजनाधि करणिकी) તૈયાર થયેલ તલવાર વગેરે અધિકરણના અગોને યોજી રાખવાથી લાગતી ક્રિયા, ક્રિયાનો એક પ્રકાર

संज्भप्पभ પુ० (सध्याप्रभ) સોમ લોકપાળનુ એ નામનુ એક વિમાન

सज्भा સ્ત્રી० (सध्या) સધ્યાકાળ, સાજ (૨) પ્રાત કાળે તેમજ સધ્યાકાળે આકાશમા થતો રગબેરગી દેખાવ

सज्भाकाल પુ० (सध्याकाल) સધ્યા સમય

सज्भाराग પુ० (सध्याराग) સધ્યાનો રગ

संठप ત્રિ० (सस्थाप्य) સ્થાપન કરવાયોગ્ય

सठवण ન० (सस्थापन) સ્થાપન કરવુ તે

संठवित } **संठविय** } ત્રિ० (सस्थापित) સ્થાપન કરેલ

संठाण ન० (सस्थान) આકૃતિ, આકાર, પરિમડળ, વટ્ટ, ત્ર્યસ, ચઉરસ અને આયત એમાનુ ગમે તે એક (૨) મૃગશીર્ષ નક્ષત્રનુ નામ

संठाणविजअ } **सठाणविजय** } પુ० (सस्थानविचय) લોક, દ્વીપ, સમુદ્ર, દિશા વગેરેની આકૃતિનુ ચિંતવન કરવુ તે, ધર્મ ધ્યાનનો એક પ્રકાર

सठिअ ત્રિ० (सस्थित) સારી રીતે સ્થિર રહેલ (૨) સારા આકારવાળો

सठिइ સ્ત્રી० (सस्थिति) સ્થિતિ, રહેવાપણુ (૨) અસ્તિત્વ

सठित } **सठिय** } ત્રિ० (सस्थित) રહેલું

सड ન० (षण्ड) ખડ, વિભાગ (૨) કમળ વગેરેનો સમૂહ

संडास પુ० (सन्दशक) સાણસો (૨) સાથળના સાધા

सडासग પુ० (सन्दशक) સાણસી (૨) ચીપીઓ (૩) અગુઠાનો અગ્રભાગ

संडासतुड પુ० (सन्दशतुण्ड) સાણસી જેવા મુખવાળુ એક પક્ષી

संडासय પુ० (सन्दशक) સાણસો

संडिभ ન० (सडिम्भ) બાળકને રમવાનું સ્થાન

संडिल्ल પુ० (शाण्डिल्य) આર્ય દેશોમાનો ૧૪ મો દેશ (૨) કાશ્યપ ગોત્રની એક શાખા, (૩) ત્રિ० તે શાખામા જન્મેલ (૪) પુ० શ્યામાર્યના એક શિષ્યનુ નામ

सडेय પુ० (षण्डेय) સાઢડો, સાઢ

सडेवअ પુ० ( ) પત્થર વગેરેના પગા

संढ પુ० (षण्ड) નપુસક

सणद्ध ત્રિ० (सन्द्ध) તૈયાર, તત્પર

सणिभ ત્રિ० (सनिभ) સદશ, સમાન, સરીખુ

संणिवाइय પુ० (सन्निपातिक) સનિપાત રોગ, ત્રિદોષ

संणिविट्ठ ત્રિ० (सन्निविष्ट) રહેલ, બેઠેલ (૨) પુ० મહોલ્લો, ગલી

संणिवेस પુ० (सनिवेश) નેસડો, નાનુ ગામ, ભરવાડ વગેરેનો મહોલ્લો

सत ત્રિ० (श्रान्त) શ્રાન્ત, થાકેલુ

सत ત્રિ० (शान्त) શાન્ત (૨) પુ० ઉપશાતમોહનામે ૧૧ મુ ગુણસ્થાનક

सत ત્રિ० (सत्) વિદ્યમાન (૨) ખરૂ, સત્ય (૩) સારૂ (૪) કર્મની સત્તા (૫) સ્વરૂપ

सतइ સ્ત્રી० (सन्तति) સતાન (૨) પરપરા, પ્રવાહ

सतच्छण ન० (सन्तक्षण) ત્રાછવુ, છોડા ઉતારવા

सतठाण ન० (सत्स्थान) સત્તાના સ્થાનક

सतत्त ત્રિ० (सतप्त) તપેલ, કટાળેલ

सतपय न० (सत्पद) વિદ્યમાન વસ્તુ વાચક પદ (૨) છતી વસ્તુ
सतय त्रि० (सन्तत) વ્યાપ્ત
सतरुत्तर न० (सान्तरोत्तर) કોઇ કોઇ વખતે ઓઢવાનુ વસ્ત્ર (૨) અંતર-વચ્ચેના તીર્થંકરોની અપેક્ષાએ ઉત્તર-વિશેષ (૩) ઉપર ઉનનુ અને અંદર સુતરનુ કપડુ ઓઢેલ
सतसार त्रि० (सत्सार) દુનિયામા રહેલી વસ્તુઓમા ઉત્તમ વસ્તુ, પ્રધાન ધન
सता स्त्री० (सत्ता) કર્મની સત્તા
सता स्त्री० (शान्ता) સુપાર્શ્વનાથજીની દેવીનુ નામ
सताण पु० (सन्तान) સમૂહ (૨) એક બીજાની અપેક્ષાએ વિશેષ જ્ઞાનની પ્રવૃત્તિ (૩) કરોળીયાની જાળ (૪) સતતિ, પરિવાર
सताण न० (सन्त्राण) રક્ષણ (૨) પુ० રક્ષક
सताणि त्रि० (सन्तानिन्) કર્મ સતતિ-કર્મની પરપરાવાળો
सतान पु० (सन्तान) પ્રવાહ, પરપરા (૨) કરોળીયાની જાળ
सताव पु० (सन्ताप) સતાપ, દુ ખ
सतावणी स्त्री० (सन्तापिनी) નારકીઓને સતાપ ઉપજાવનારી કુભી
संति स्त्री० (शान्ति) ઉપદ્રવ વિનાની સ્થિતિ, શાન્તિ (૨) કષાયનો ઉપશમ (૩) અહિંસા (૪) નિર્વાણ, મોક્ષ (૫) વર્તમાન અવસર્પિણીના સોળમા તીર્થંકર અને પાચમા ચક્રવર્તી
सतिकम्म न० (शान्तिकर्मन्) શાન્તિ માટે કરાતુ કર્મ, વિવાહ આદિ પ્રસગે શાન્તિને અર્થે બોલાતો પાઠ
सतिन्न त्रि० (सतीर्ण) સસારનો પાર પામેલ મુક્ત (૨) પુ० સિદ્ધભગવાન્
सतिय त्रि० (सत्क) સબધી, ધણીઆતુ, માલિકીવાળુ
सतुट्ठ त्रि० (सन्तुष्ट) સતોષ પામેલ
संतोस पु० (सतोष) સતોષ
सतोसि त्रि० (सतोषिन्) સતોષી, નિર્લોભી
सथड त्रि० (सस्तृत) પથરાયેલુ (૨) ભાગ-હિસ્સાવાળુ, ભાગયુક્ત (૩) પૂર્વનો સબધ છુટ્યા વગરનો (૪) વિસ્તાર યુક્ત (૫) न० વિસ્તર
सथडिअ त्रि० ( ) સમર્થ
सथर पु० (सस्तर) નિર્વાહ કરવો, પાર પાડવુ
सथव पु० (सस्तव) પ્રશસા, તારીફ (૨) અતિપરિચય, મેળ, સબધ (૩) સાધુએ આગળ પાછળની ઓળખાણ આપી આહારાદિ લેવો તે, ઉપાયણાના ૧૬ દોષમાનો ૧૧ મો દોષ
सथवण न० (सस्तवन) સ્તુતિ
सथवय त्रि० (सस्तवक) સ્તુતિ-પ્રશસા કરનાર
सथार पु० (सस्तार) અઢી હાથ પ્રમાણ શય્યા-બિછાનુ દાભડા કે કામળની પથારી
सथारग पु० (सस्तारक) પથારી (૨) એ નામનો દશ પઇન્નામાનો એક પઇન્નો
सथुय त्रि० (सस्तुत) સ્તુતિ કરાયેલ (૨) પરિચિત, જાણિતો
सथोभ पु० (सस्तोभ) અદલો બદલો, અશાતા વેદનીયાદિ કર્મને શાતાવેદનીયાદિમા સક્રમણ-પ્રવેશ કરાવવો તે
सदट्ठ त्रि० (सदष्ट) દશ કરેલ, કરડેલ
सदण पु० (स्यन्दन) રથ (૨) ઝરવુ, વહેવુ ટપકવુ (૩) ગઇ ચોવીશીના ૨૩ મા તીર્થંકર
सदमाणिया स्त्री० (स्यन्दमानिका) } પુરુષના
सदमाणी स्त्री० (स्यन्दमाना) } જેટલી લાબી પાલખી

संदाव पु० ( ) समुदाय
संदिट्ठ त्रि० (संदिष्ट) આજ્ઞા કરાયેલું
संदिद्ध त्रि० (संदिग्ध) સંશયવાળું, સંદેહયુક્ત
संदेस पु० (सन्देश) આજ્ઞા, સંદેશ
संदेह पु० (संदेह) સંશય, સંદેહ
संदोह पु० (सन्दोह) સમૂહ
संधण न० (संधान) ભૂલનું અનુસંધાન કરવું તે
संधणा स्त्री० (सन्धना) સાંધો દેવો
संधाण न० (संधान) સાંધો કરવો
संधारिय त्रि० (संधारित) ધારણ કરેલ
संधि स्त्री० (सन्धि) બે વસ્તુનું જોડાણ, મેળ, સાંધો (૨) સંધિ, ચોરે દીવાલમાં પાડેલ બાકું (૩) જ્ઞાનાવરણીય આદિ આઠ કર્મનો વિવર-હેતુ (૪) ઘુંટણ વગેરે અવયવોના સાંધા (૫) અક્ષરોનું જોડાણ, સ્વરસંધિ કે વ્યંજન સંધિ
संधिछेदय, संधिछेयग, संधिछेयय त्रि० (सन्धिच्छेदक) ખાતર પાડનાર, ચોરી કરનાર
संधिय त्रि० (संधित) સાંધેલ, જોડેલ
संधिवाल त्रि० (सन्धिपाल) રાજના સીમાડાનું રક્ષણ કરનાર
संनियोग पु० (संनियोग) સારી રીતે પ્રવર્તન
संनिकेय न० (संनिकेत) સ્થાન, ગૃહ
संनिक्खित्त त्रि० (संनिक्षिप्त) વ્યવસ્થાપૂર્વક રાખેલું, ગોઠવેલું
संनिगास त्रि० (संनिकाश) સમાન, તુલ્ય (૨) પુ૦ બે, ત્રણ વગેરેનો સંયોગ
संनिचय पु० (सन्निचय) સમૂહ, જથ્થો
संनिचिअ त्रि० (संनिचित) ઠાંસી ઠાંસીને ભરેલ (૨) એકઠું કરેલ
संनिज्झ न० (सांनिध्य) સમીપપણું
संनिट्ठिय त्रि० (संनिष्ठित) પ્રાપ્ત કરેલ, મેળવેલ
संनिपडिय. त्रि० (संनिपतित) મળેલ, પ્રાપ્ત થયેલ
संनिभ त्रि० (संनिभ) તુલ્ય, સમાન, સરખું
संनियट्ट त्रि० (संनिवृत्त) પાછું વળેલું
संनिवडिय. त्रि० (संनिपतित) પડેલ
संनिवाइय पु० (संनिपातिक) ત્રિદોષ, વાત પિત્ત કફનો પ્રકોપ (૨) ઔદયિકાદિ અનેક ભાવોના સંયોગથી નિષ્પન્ન થયેલ ભાવ, સાન્નિપાતિક ભાવ
संनिवाय पु० (संनिपात) મેળાવડો, અનેક સ્થાનેથી ઉતરી ભેગું થવું.
संनिविट्ठ त्रि० (संनिविष्ट) બેઠેલું (૨) ઉતારો કરેલ (૩) યુક્ત
संनिवेस पु० (संनिवेश) રસ્તામાં નિવાસ કરવો તે, છાવણી (૨) ભરવાડ રબારીને વસવાનું સ્થાન-નેસડો
संनिसण्ण त्रि० (संनिषण्ण) બેઠેલું
संनिसिज्जा स्त्री० (संनिषद्या) બેસવાનું સ્થાન, બેઠક
संनिह त्रि० (संनिभ) સમાન, સરખું
संनिहाण न० (संनिधान) અધિકરણ, આધાર
संनिहि पु० (संनिधि) સંગ્રહ, સંચય, રાત્રે ઘી દૂધ વગેરે વસ્તુનું રાખવું તે (૨) કષાય સંચય
संनिहिअ पु० (संनिधिक) અણપન્ની જાતના વ્યંતર દેવતાનો ઇંદ્ર
संनिहिय त्रि० (संनिहित) અત્યંત પાસે રહેલું
संपइ अ० (सम्प्रति) આ સમયે, હમણાં, વર્તમાન સમય (૨) પુ૦ ગઇ ચોવીશીના ૨૪ મા તીર્થંકર
संपइण्ण त्रि० (सम्प्रकीर्ण) વ્યાપ્ત, પરિપૂર્ણ
संपउत्त त्रि० (सम्प्रयुक्त) સારી રીતે પ્રયોગમાં મૂકેલું, લાગેલું, યોજેલું
संपओग पु० (सम्प्रयोग) સંસર્ગ (૨)

प्राप्ति, મેળાપ (૩) વ્યાપાર, ઉદ્યોગ
संपक्क પુ० (सम्पर्क) સ્પર્શ, સમ્ર્ગ
संपक्खाल પુ० (सम्प्रक्षाल) માટી વગેરે શરીરે ઘસીને સ્નાન કરે તેના તાપસની એક જાત
संपक्खालग ત્રિ० (सम्प्रक्षालक) માટીને ઘસી ઘસી સ્નાન કરનાર
संपक्खित्त ત્રિ० (सम्प्रक्षिप्त) નાખેલ
संपगाढ ત્રિ० (सम्प्रगाढ) અતિગાઢ, મજબૂત (૨) આસક્ત (૩) સ્થિતિ કરેલ (૪) વ્યાપ્ત
संपट्ठिय ત્રિ० (सम्प्रस्थित) ગયેલ, પ્રયાણ કરેલ
संपडिवत्ति સ્ત્રી० (सम्प्रतिपत्ति) પોતાના આશયનો સ્વીકાર
संपडिवाअ પુ० (सम्प्रनिपात) પ્રણામ, નમસ્કાર
संपडिवाइअ ત્રિ० (सम्प्रतिपादित) સ્થાપન કરેલુ
संपणादिय ત્રિ० (सम्प्रणादित) કાનને મધુર લાગે એવો શબ્દ
संपण्ण ત્રિ० (सम्पन्न) યુક્ત, સહિત
संपत्त ત્રિ० (सम्प्राप्त) પામેલ પ્રાપ્ત કરેલ
संपत्ति સ્ત્રી० (सम्पत्ति) ધન, સંપદા, ઋદ્ધિ (૨) સામર્થ્ય
संपत्ति સ્ત્રી० (सम्प्राप्ति) મેળ, સંગમ, પ્રાપ્તિ (૨) આગમન
संपत्थिय ત્રિ० (सम्प्रस्थित) ચાલેલુ પ્રયાણ કરેલ, નાકળી ચુકેલ (૨) ગોઠવેલ, રહેલ
संपदायग ત્રિ० (सम्प्रदायक) ચોરોને અન્નાદિ આપીને સહાય કરનાર
संपधूमिय ત્રિ० (सम्प्रधूमित) ધૂપ વગેરે વડે સુગંધિ કરેલ
संपन्न ત્રિ० (सम्पन्न) યુક્ત, સહિત
संपन्न ત્રિ० (सम्प्रज्ञ) જાણનાર
संपमज्जिअ ત્રિ० (सम्प्रमार्जित) સારી રીતે સાફ કરેલ
संपय અ० (साम्प्रतम्) આ વખતે હમણા
संपया સ્ત્રી० (सम्पद्) લક્ષ્મી સંપત્તિ (૨) વાક્ય પુરૂ થતા વિરામ લેવો તે
संपयाण ન० (सम्प्रदान) દાનનુ પાત્ર, જેને દેવામા આવે તે (૧) છ કારકમાનુ ચોથુ કારક
संपयोग પુ० (सम्प्रयोग) સારી રીતે કરાતો ઉદ્યોગ
संपराइय ત્રિ० (साम्परायिक) કષાય નિમિત્તે લાગતા આઠ પ્રકારના કર્મ
संपराइयबंध પુ० (साम्परायिकबन्ध) કષાય નિમિત્તક કર્મબન્ધ
संपराइया સ્ત્રી (साम्परायिकी) સંપરાય-કષાય, તેથી લાગતી ક્રિયા-કર્મપરિણતિ, કષાય નિમિત્તક કર્મપરિણામ
संपराय પુ० (सम्पराय) કષાય, ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ (૨) સંસાર-જગત્ પર્યવરૂપ લોક (૩) લડાઇ, યુદ્ધ, સંગ્રામ, કજીયો
संपरिउड ત્રિ० (सम्परिवृत) પરિવારથી વીંટાએલ-ઘેરાયેલ
संपरिक्खित्त ત્રિ० (सम्परिक्षिप्त) વીંટાયેલ, વ્યાપ્ત
संपरिवुड ત્રિ० (सम्परिवृत) અનેક પરિવારથી વીંટાયેલ
संपलग्ग ત્રિ० (सम्प्रलग्न) કોઈપણ કાર્યમા જોડાયેલ લાગેલ
संपललिअ ત્રિ० (सम्प्रललित) ક્રીડાયુક્ત
संपलित्त ત્રિ० (सम्प्रदीप्त) પ્રચંડ થયેલ
संपलियंक પુ० (सम्पर्यङ्क) પલાંઠી (૨) આસન વિશેષ, પદ્માસન
संपविट्ठ ત્રિ० (सम्प्रविष्ट) દાખલ થયેલ
संपसारअ ત્રિ० (सम्प्रसारक) સુકાળ, દુષ્કાળ, સંતુ, મેઘ, વિગેરે કથાનો પ્રસાર કરનાર (સાધુ)

संपसारण. न० (सम्प्रसारण) પર્યાલોચન, વિચારણા

संपसारिय त्रि० (सम्प्रसारिक) હું કહું તેમ કરો એમ કહેનાર

संपाअ पु० (सम्पात) સમાગમ, મેળાપ

संपाइम त्रि० (सम्पातिम) ઉડીને પડનાર જંતુઓ, પતંગીયા વગેરે.

संपाओ अ० ( ) પ્રાત:કાળે

संपागड त्रि० (सम्प्रकट) પ્રસિદ્ધ, ખુલ્લું

संपागडपडिसेवि. त्रि० (सम्प्रकटप्रतिसेविन्) પ્રસિદ્ધ રીતે દોષ સેવનાર, બકુશ નિયંઠો

संपातिम त्रि० (सम्पातिन्) થોડું થોડું ઉડી ગતિ કરનાર-માખી, ભમરા પતંગીયા વિગેરે ઉડતા પ્રાણી

संपाय पु० (सम्पात) પતન, પડવું તે

संपावण न० (सम्प्रापण) પ્રાપ્ત કરવું

संपिंडण न० (सम्पिण्डन) અનેક ખાદ્ય વસ્તુઓનો સંયોગ

संपिंडिय त्रि० (सम्पिण्डित) એકત્ર થયેલ

संपिणद्ध त्रि० (सम्पिनद्ध) બાંધેલું, વીંટેલું (૨) નિકાચેલ (૩) પ્રાપ્ત (૪) સારી રીતે ઢાંકેલ.

संपीला स्त्री० (सम्पीडा) દુ:ખ, બાધા

संपुच्छण न० } (सम्प्रच्छन) ક્ષેમકુશળ
संपुच्छणा स्त्री० } પૂછવું તે

संपुच्छणी स्त्री० (सम्प्रोञ्छिनी) ઝાડુ, સાવરણી

संपुच्छिया स्त्री० (सम्प्रोञ्छिका) પગ વગેરે લુંછનાર મસી

संपुड पु० (सम्पुट) એક પ્રકારનું કાષ્ઠનું યંત્ર કે જેમાં ચોરને નાખી પીડા દેવામાં આવે તે

संपुडग पु० (सम्पुटक) } જેની બે બાજુએ પાટલી
संपुडफलग न० (सम्पुटफलक) }
હોય અને જેનો આકાર વ્યાપારીના નામાના ચોપડા જેવો હોય તે પુસ્તક

संपुण्ण } त्रि० (सम्पूर्ण) સંપૂર્ણ, આખું,
संपुन्न } બધું.

संपेसण. न० (सम्प्रेषण) મોકલવું

संपेसिय. त्रि० (सम्प्रेषित) મોકલેલું

संपेहा स्त्री० (सम्प्रेक्षा) વિચાર, પર્યાલોચન

संफरिसण न० } (सम्स्पर्श) અડકવું,
संफासण } સ્પર્શ કરવો તે (૨) આરાધન, સેવા

संब पु० (साम्ब) અંતગડ સૂત્રના ચોથા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનું નામ (૨) કૃષ્ણ મહારાજની જાંબુવતી રાણીનો પુત્ર (૩) ૧૭ મા કુંથુનાથ તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનું નામ (૪) વજ્ર

संबंध पु० (सम्बन्ध) સંબંધ, સંયોગ

संबंधि त्रि० (सम्बन्धिन्) સંબંધી, સગા વ્હાલા

संबद्ध त्रि० (सम्बद्ध) જોડાએલ

संबर पु० (सम्बर) જેના શીંગડામાંથી બીજા શીંગડા ફૂટે છે તે, સાબર

संबलिया स्त्री० (शाल्मलिका) એ નામનું વૃક્ષ

संबाह पु० (सम्बाध) પર્વત આદિ વિષમ સ્થાનોમાં ધાન્ય સંગ્રહવાના સ્થાન (૨) મેળો ભરાય તેવું સ્થાન, ગીચ વસ્તી વાળું સ્થાન (૩) સાર્થવાહના મ્હોટા સાર્થને ઉતરવાનું સ્થાન, છાવણી (૪) પર્વત ઉપરનું કે પર્વતની આસપાસનું ગામ કે નગર

संबाहण न० (सम्बाधन) } હાથ પગ
संबाहणा स्त्री० (सम्बाधना) } ચંપાવવા, ચંપી કરાવવી તે

संबाहय पु० (सम्बाधक) ચંપી કરનાર

संबाहा स्त्री० (सम्बाधा) પીડા

संबाहिय त्रि० (सम्बाधित) ચંપી કરેલ

संबुक्क पु० (शाम्बुक्य) એક પ્રકારનો શંખ

संबुक्कावट्ट पु० (शम्बूकावर्त) ભમરા ભમરીના દર

सबुक्कावट्टा स्त्री० (सम्बुक्कावर्त्ता) कोइ साधु शंखुक-शंखना आवर्त्तननी पेठे प्रथम वच्चेना घेरथी भिक्षा लइ आवर्त्तननी पेठेफरी गोचरी करे ते भिक्षाना अभिग्रहनो एक प्रकार

सबुद्ध त्रि० (सम्बुद्ध) सम्यक् तत्त्वने जाणनार, विद्वान बोध पामेल

सबोहण न० (सम्बोधन) संबोधन आमंत्रणु (२) सारीरीते बोध आपवो ते

सबोहि पु० (सम्बोधि) सम्यक् धर्मनी प्राप्ति (२) सुदृष्टि सम्यग् दृष्टि

सबोहिश्र त्रि० (सम्बोधित) बोलावेल, आमंत्रित

समत त्रि० (सम्भ्रान्त) भयभीत थयेल, भय पामेल

समग्ग त्रि० (सम्भग्न) भागी गयेल

समम पु० (सम्भ्रम) व्याकुळता, भ्रम अधीराइ (२) शोभा

समरण न० (सम्मरण) संभारवु-याद करवु ते

समरणीय त्रि० (सम्मरणीय) स्मरण करवा योग्य

समव पु० (सम्भव) उत्पत्ति (२) सम्भव, संभावना (३) श्री संभवनाथ नामना चालु चोविसीना त्रीजा तीर्थंकर.

समार पु० (सम्भार) समूह जथ्थो (२) परिग्रह भारभूत वस्तु (३) विपाकोदय थता कर्मनु अवश्य थतु वेदन

समारकड त्रि० (सम्भारकृत) जथ्थारूपे करेल, एकत्र करेल

समारिय त्रि० (सम्भारित) याद करावेलु संभारेल

समियण त्रि० (सम्भिन्न) कईक ओछु (२) व्याप्त (३) संपूर्ण (४) २८ लब्धिमानी छट्ठी लब्धि के जेमा एक इंद्रियथी बीजी इंद्रियना विषयो जाणी शकाय

संभिण्णसोतार } पु० (सम्भिन्नश्रोतृ) शरीरना सर्व अवयवोथी
संभिन्नसोयार } जे सांभळी शके तेवी लब्धिवाळो, पांचे इंद्रियोना विषयोने एक इंद्रियथी ग्रहण करी शकनार

संभिय पु० (सैम्भिक) ... नी व्याधि, ... विकार

संभिय त्रि० (सम्भृत) भरेल, पुष्ट थयेल (२) संस्कारेलु (३) उद्धृत-अन्दरथी बहार काढेल

संभूइ स्त्री० (सम्भूति) संभव

संभूतिविजय पु० (सम्भूतिविजय) ए नामना एक साधु

संभूय त्रि० (सम्भूत) उत्पन्न थयेलु (२) प्रथम बळदेव तथा वासुदेवना पूर्व भवना धर्माचार्य (३) ए नामनो एक मनुष्य (४) यशोभद्रना शिष्य, संभूतविजय

संभूयविजय पु० (सम्भूतविजय) यशोभद्रना शिष्य

संभोइय त्रि० (सम्भोगिक) एक समाचारी वाळा साधु, जेनी साथे आहारादि थइ शके ते

संभोग पु० (सम्भोग) उपभोग, एक बीजा साथे भोजनादिनो व्यवहार,

संभोगपच्चक्खाण पु० न० (सम्भोगप्रत्याख्यान) जिनकल्पीपणु के एकलविहारीपणु अंगीकार करी मांडली साथेना एकत्र भोजनादिनो परिहार करवो ते

संभोगवत्तिया स्त्री० (सम्भोगप्रत्यया) समान समाचारीवाळा साथे आहारादि सम्भोग करवाना निमित्तवाळी (क्रिया)

संभोगिश्र त्रि० (सम्भोगिक) एक समाचारी वाळा साधु, साधु, पाणी पात्रना ... व्यवहारवाळा

समइ स्त्री० (सम्मति) સારી મતિ, સારી બુદ્ધિ

सम अ० (सम्यक्) સમ્યક્દર્શન અને સમ્યક્ જ્ઞાન

समग्ग पु० (सन्मार्ग) મોક્ષમાર્ગ

समज्ज पु० (सम्मार्ज) સમાર્જન, ચોકખુ કરવુ તે

समज्जग त्रि० (सम्मार्जक) વારવાર સ્નાન કરનાર

समज्जणा न० (समार्जन) સાવરણી વગેરેથી સાફ કરવુ તે

समज्जित } त्रि० (सम्मार्जित) વાસીદુ
समज्जिय } વાળી સાફ કરેલ

समज्जिया स्त्री० (सम्मार्जिता) વાસીદુ વાળનાર સ્ત્રી

संमट्ठ त्रि० (सम्मृष्ट) કાન સુધી ભરેલ (૨) સાફ કરેલ

समत त्रि० (समत) સમતિ આપવા યોગ્ય

समत्त न० (सम्यक्त्व) સમ્યગ્ દર્શન, સમકિત

समत्तदंसि त्रि० (सम्यक्त्वदर्शिन्) પરમાર્થ દૃષ્ટિવાળો (૨) રાગદ્વેષ રહિત

समत्तमोहणिय न० (सम्यक्त्वमोहनीय) મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેમાથી મિથ્યાત્વની કાળાશ મટી જતા, તે શુદ્ધ થઇ સમત્તમોહનીય રૂપે બને છે, તેના ઉદયથી ક્ષાયક સમકિત શિવાય બીજા સમકિત પ્રગટે છે

संमद्दा स्त्री० (सम्मर्दा) વસ્ત્રને પહોળુ કર્યા વિના ઘડ સહિત પડિલેહણ કરવુ તે, મસળીને પડિલેહણ કરવુ તે, પડિલેહણનો એક દોષ

समद्दिअ त्रि० (समर्दित) મસળેલ

संमय त्रि० (सम्मत) ઇષ્ટ, અભિમત

समाणणिज्ज त्रि० (सम्माननीय) સન્માન-સત્કાર કરવા યોગ્ય

समाणिय त्रि० (सम्मानित) માનેલુ, આદરપૂર્વક સ્વીકારેલુ

समिसिभाव पु (सम्मिश्रीभाव) ભેળસેળ

समुच्छिम त्रि० (सम्मूर्च्छिम) માતા પિતાના સયોગ વિના ઉત્પન્ન થયેલુ

संमुच्छिय त्रि० (सम्मूर्च्छित) મર્છિત થયેલ

संमुत पु० (सम्मुत) માડપગોત્રની શાખા (૨) ત્રિ० તે શાખામા જન્મેલ

संमुह न० (सन्मुख) સમીપે (૨) સ્હામે, સન્મુખ.

समुही स्त्री० (सम्मुखी) ૮૧ થી ૯૦ વરસ સુધીની માણસની અવસ્થા કે જે મોતને સન્મુખ રહે છે

समूढ त्रि० (सम्मूढ) અતિમૂઢ બનેલ

समेल न० (सम्मेल) મીજમાની, ગોઠ

समोह पु० (सम्मोह) } નઠારા દેવ-
समोहा स्त्री० (समोहा) } વિશેષની ભાવના

सयम पु० (सयम) જુઓ "સજમ" શબ્દ

संयोजणा पु० (सयोजन) અનન્તાનુબંધી કષાય

सयोजणा स्त्री० (सयोजना) સયોજન, સાથે જોડી દેવુ તે

सयोजणापायच्छित्त न० (सयोजनाप्रायश्चित्त) અનેક જાતીય અતિચારોને મેળવીએકત્ર કરી પ્રાયશ્ચિત દેવુ તે

संयोयणा स्त्री० (सयोजना) મિશ્રિત કરવુ તે

सरभ पु० (सरम्भ) હિંસાદિ સબધી માનસિક વાચિક અને કાયિક સૂક્ષ્મ વ્યાપાર, હિંસાદિ સકલ્પ આદિ

सरक्खग त्रि० (सरक्षक) રક્ષા કરનાર

सरक्खण न० (सरक्षण) રક્ષણ, પાલન

सरक्खणपरिग्गह पु (सरक्षणपरिग्रह) ષટ્કાયના જીવોની રક્ષાને માટે પરિગ્રહ-વસ્ત્રાદિ ઉપકરણ રાખવા તે

सरक्खणा स्त्री० (सरक्षणा) પરિગ્રહ (૨) માયા.

संरक्खणाणुबंधि त्रि० (संरक्षणानुबन्धिन्) परिग्रह निमित्ते जुदु बोलवु ते, रौद्र ध्यानने। એક પ્રકાર

संरक्खिय त्रि० (संरक्षित) જેની રક્ષા કરી હોય તે

संरुट्ठ त्रि० (संरुष्ट) રોષવાળો, ક્રોધ ભર્યો

संरोह पु० (संरोध) નિરોધ, નિગ્રહ

संलग्गिरी स्त्री० ( ) પરસ્પર હાથ પકડીને ચાલવુ તે

संलाव पु० (संलाप) સકામ પ્રેમપૂર્ક પરસ્પર સભાષણ કરવુ તે

संलिहण न० (संलेखन) કષાયને પાતળા પાડવા તે, સંલેખના કરવી તે

संलिहिय त्रि० (संलिखित) સલેખણા કરેલ

संलीण त्रि० (संलीन) તત્પર આસક્ત

संलीणया स्त्री० (संलीनता) ઇંદ્રિય મન વિગેરેનો નિરોધ કરવો તે

संलेहणा स्त्री० (संलेखना) શારીરિક અને માનસિક તપથી કષાયાદિનો નાશ કરવો, તપ વિશેષ ( ) અનશન સથારો

संलेहणासुय पु० (संलेखनाश्रुत) ૨૯ ઉત્કાલિક સૂત્રમાનુ ૨૫ મુ સૂત્ર

संलेहा स्त्री० (संलेखना) સલેખણા, કષાય આદિને પાતળા પાડવા તે

संलोअ पु० (संलोक) દર્શન દેખવુ તે

संलोयणिज्ज त्रि० (संलोकनीय) જોવા લાયક રૂપવંત

संलोग पु० (संलोक) જોવુ, નિહાળવુ

संवच्छर पु० (संवत्सर) વર્ષ, સંવત્સર

संवच्छरपडिलेहण न० (संवत्सरप्रतिलेखन) વર્ષગાંઠનો સત્કાર

संवच्छरिअ त्रि (संवत्सरिक) એક વરસનુ

संवट्ट पु० (संवर्त) ભયભીત થયેલ માણસોને સતાવાનુ ગુપ્ત સ્થાન

संवट्टअ पु० (संवर्तक) વટોળીયો, તોફાની વાયુ

संवट्टक } पु० (संवर्तक) પાંચમા આરાને
संवट्टग } છેડે દરેક કૃત્રિમ વસ્તુઓનો સંહાર કરનાર વાયુ સંહારકારક વાયુ

संवट्टगवाय पु० (संवर्तकवात) જુઓ " संवट्टक " શબ્દ

संवट्टण न० (संवर्तन) અલ્પ સ્થિતિ (२) માર્ગોનુ મળવુ

संवट्टय पु० (संवर्तक) તોફાની પવન

संवट्टयवाय पु० (संवर्तकवात) ભયંકર વાવાઝોડુ

संवड्डिय त्रि० (संवर्धित) વધેલુ

संवत्त त्रि० (संवृत्त) ગોળાકાર

संवर पु० (संवर) કર્મના દ્વારને બંધ કરવા તે, નવ તત્ત્વમાનુ છઠુ સંવર તત્ત્વ (२) ચોથા તીર્થંકરના પિતાનુ નામ (३) આચ્છાદન ઢાંકણ (४) જબૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ૧૮ મા તીર્થંકર (५) સંવર ભાવના, બાર ભાવનામાની એક (६) મન, વચન અને કાયાનુ નિયમન કરવુ તે

संवरण न० (संवरण) આશ્રવના પચ્ચખાણ કરવા તે

संवरणी स्त्री० (संवरणी) એક જાતની વિદ્યા

संवरदार न० (संवरद्वार) પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધનુ નામ

संवरिय त्रि० (संवृत) ઢાંકેલુ

संवलिय त्रि० (संवलित) વ્યાપ્ત (२) વીંટેલુ

संववहार पु० (संव्यवहार) સારી રીતે થતો વ્યવહાર (२) ઇંદ્રિય પ્રત્યક્ષ

संववहारपच्चक्ख न० (संव्यवहारप्रत्यक्ष) પાંચ ઇંદ્રિય અને મનથી વસ્તુનો સાક્ષાત્કાર થાય તે

संवहण न० (संवहन) ઉપાડવુ વહન કરવુ

संवाय पु० (संवाद) સંવાદ, ચર્ચા
संवास पु० (संवास) એક સાથે નિવાસ, સહવાસ
संवाहणिय त्रि० (संवाहनिक) ખેતીના ઉપયોગમાં વપરાતા ગાડી ગાડા વગેરે
संविग्ग त्रि० (संविग्न) મુમુક્ષુ સંવેગી (२) વ્યાપ્ત, આકુળ
संविग्गविहारि त्रि० (संविग्नविहारिन्) મુક્તિનું અનુષ્ઠાન કરનાર
संवित्ति स्त्री० (संवित्ति) જ્ઞાન
संविद्ध त्रि० (संविद्ध) ખુદેલું, કચરેલું, પરિચિત કરેલું
संविभइत्तार त्रि० (संविभक्तृ) વસ્ત્રાદિનો વિભાગ કરનાર
संविभाग पु० (संविभाग) સારી રીતે વિધિ સહિત વિભાગ કરવો તે, સમવિભાગ
संविल्लिय त्रि० (संवेल्लित) ગોળ વળેલ
संविह पु० (संविज्ञ) ગોશાળાના એક મુખ્ય શ્રાવકનું નામ
संवीत त्रि० (संवीत) હણાયેલ (२) વ્યાપ્ત
संवुअ त्रि० (संवृत) ઢાંકેલું, છુપાવેલું
संवुड त्रि० (संवृत) ઢાંકેલું, આચ્છાદિત, ગુપ્ત (२) સંવર સહિત, આશ્રવ નિરોધ કરનાર (३) સર્વ પ્રકારે ઇંદ્રિય અને મનના કર્મમાર્ગને રોકનાર (४) સાંકડી યોનિ-ઉત્પત્તિ સ્થાન કે જે એકેંદ્રિય અને નારકીને હોય તે (५) વસ્ત્ર પહેરેલું
संवुडचारि त्रि० (संवृतचारिन्) સંવરમાં વિચરનાર, સંયમી
संवुडबउस त्रि० (संवृतबकुश) છાનો દોષ લગાડનાર બકુશ નિયંઠાનો એક પ્રકાર
संवुडवियडा स्त्री० (संवृतविवृता) ગર્ભજ તિર્યંચ અને ગર્ભજ મનુષ્યની યોનિ
संवुडासंवुड त्रि० (संवृतासंवृत) કંઇક પાપથી નિવર્તેલ અને કંઇક ન નિવર્તેલ, દેશ વિરતિ શ્રાવક
संवुड्ढ त्रि० (संवृद्ध) વધેલું, ઉછરેલું
संवुत्त त्रि० (संवृत्त) ઉત્પન્ન થયેલું
संवुय त्रि० (संवृत) ઢંકાયેલ
संवूढ त्रि० (संवोढ) ઘસડાતા ઘસડાતા આની પહોંચેલ
संवेअणी स्त्री० (संवेगिनी) સંવેગ-મોક્ષની અભિલાષાને વધારનારી ધર્મ કથા
संवेग पु० (संवेग) વૈરાગ્ય ભાવ (२) મોક્ષની અભિલાષા (३) વિષયોથી નિવૃત્તિ
संवेगणी स्त्री० (संवेगिनी) સાંભળનારને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થાય એવી કથા
संवेल्लित } **संवेल्लिय** } त्रि० (संवेल्लित) વાંકુ વળેલું (२) છાનું, છુપાવેલ (३) એકઠું કરેલું
संवेह पु० (संवेध) ભવ આદિની સ્થિતિ
संसइ त्रि० (संशयिन्) સંશયવાળો, શંકાશીલ
संसइअ त्रि० (सांशयिक) સંશયવાળો
संसग्ग पु० } **संसग्गि** } (संसर्ग) સંબંધ મિલાપ (२) મૈથુન
संसग्गि त्रि० (संसर्गिन्) સંબંધ-પરિચયવાળું
संसग्गिय त्रि० (सांसर्गिक) સંસર્ગ-પરિચયવાળું
संसग्गी स्त्री० (संसर्ग) સંગ, સોબત
संसट्ठ त्रि० (संसृष्ट) ચોંટેલ, લિપ્ત થએલું
संसट्ठकप्पिय त्रि० (संसृष्टकल्पिक) ખરડેલ હાથે ભિક્ષા આપે તે લેવાના સંકલ્પવાળો
संसट्ठचरअ त्रि० (संसृष्टचरक) ખરડાયેલ હાથે આપવામાં આવે તેજ લેવું એવી ધારણાથી ગવેષણા કરનાર
संसट्ठपिंड पु० (संसृष्टपिण्ड) ખાતાં ખાતાં વધેલો પિંડ-ખોરાક
संसत्त त्रि० (संसक्त) આસક્ત, લીન (२) ચોંટેલ, લાગેલ (३) पु० શીકારી કુતરો

संसत्त[illegible] त्रि० ([illegible]) [illegible] [illegible]

संसत्त[illegible] न० ([illegible]) [illegible]

संसत्त[illegible] त्रि० ([illegible]) [illegible]

ससरक्ख न० ([illegible]) [illegible]

ससद्द पु० ([illegible]) [illegible]

संसप्पग पु० (संसर्पक) [illegible] (૨) ઢિચાગ

ससमत्त न० ([illegible]) [illegible]

ससय पु० ([illegible]) [illegible]

संसयकरणी स्त्री० ([illegible]) સશય કરનારી ભાષા [illegible]

संसर पु० ([illegible]) [illegible]

संसार पु० (संसार) [illegible]

संसारपडिग्गह पु० ([illegible]) [illegible] પડિમાનો [illegible] (૨) પુરાવૃત્તિ આદિ પાગ પડિકમણો [illegible]

संसारसंचिट्ठणकाल पु० (संसारसंस्थानकाल) સમાદ્રની [illegible] રહેવાનો સમય, નરક તિર્યંચ મનુષ્ય અને દેવતા એ ચાર ગતિ રૂપ સસારમા જન્મ મરણ કરવાનો [illegible]

संसारा स्त्री० ([illegible]) [illegible] ડોડી

संसाराणुप्पेहा स्त्री० (संसारानुप्रेक्षा) સસાર [illegible] ઉ દુ ખ રૂપ છે તેમા જીવ ભટક્યા કરે છે એમ વિચાર કરવો તે, બાર ભાવનામાની એક

संसारिय त्रि० (सांसारिक) સસારમા રહેનાર જીવ (૨) સહાયક, સહાય કરનાર

संसारिय त्रि० (संसारित) સસારગ કરેલ ચલાવેલ

संसाहिय न० ([illegible]) પ્રમાર કરવા યોગ્ય, [illegible]

संसिट्ठ त्रि० (संसृष्ट) [illegible]

संसिय त्रि० (संश्रित) આશ્રયમા રહેલ

संसुद्ध त्रि० (संशुद्ध) શુદ્ધ ચોખ્ખુ

संसेइम न० (संस्वेदिम) તિલ વિગેરે [illegible] પાણી (૨) જેમા [illegible] વગેરે [illegible] આવે છે [illegible] આવે તે પાણી (૩) સ્વેદ-પરસેવાથી ઉત્પન્ન થતા જન્તુ, જુ, માકડ વગેરે

संसेयग न० ([illegible]) કથરોટ વગેરેના [illegible] પાણી

संसेयय, त्रि० (संस्वेदज) પરસેવાથી ઉત્પન્ન થનાર જન્તુ જૂ, માકડ વગેરે

संसेसिय त्रि० ([illegible]) કર્મ સશ્લેષ-[illegible], કર્મ બધન કારક

संसोधण न० (संशोधन) સારી રીતે શોધન કરવુ તે

संसोधित त्रि० (संशोधित) સારી રીતે શોધેલુ

संसोहण न० (संशोधन) વિરેચન-રેચ લેવો તે, શોધન કરવુ તે

संहरण न० (संहरण) એક સ્થાનેથી બીજે સ્થાને લઇ જવુ તે, એક કુક્ષિએથી લઇ બીજી કુક્ષિએ મુકવુ તે

सहिय त्रि० (सहित) મળેલુ, એકત્રિત થયેલુ

सक पु० (शक) શક નામનો એક દેશ (૨) ત્રિ० તે દેશમા રહેનાર

सक त्रि० (स्वक) પોતાનુ આપણુ

सकस त्रि० (सकाम्य) કાસ્ય નામના દ્રવ્ય પરિમાણ સહિત

सकज्ज न० (स्वकार्य) પોતાનુ કાર્ય

सकम्म न० (स्वकर्मन्) પોતાનુ કર્મ

सकम्म त्रि० (सकर्मन्) કર્મસહિત

सकम्मवीरिय न० (सकर्मवीर्य) બાળ વીર્ય, કર્મ લાગે તેવુ સામર્થ્ય

सकय त्रि० (स्वकृत) પોતે કરેલુ

सकल न० (शकल) ટુકડો, ખડ

सकल त्रि० (सकल) સમસ્ત, આખુ, બધુ, સમગ્ર

सकसाइ त्रि० (सकषायिन्) કષાય-ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, સહિત

सकहा स्त्री० (सक्थि) દાઢ

सकहा स्त्री० (सक्थ) સન્યાસીઓનુ એક ઉપકરણ

सकाइय त्रि० (सकायिक) કાયા-શરીર સહિત જીવ

सकाम त्रि० (सकाम) સકામ-ઇચ્છા યોગ્ય

सकाममरण न० (सकाममरण) પડિત ભાવે સમાધિ પરિણામે થતુ મરણ

सकुंत पु० (शकुन्त) પક્ષી

सकुणिया स्त्री० (शकुनिका) પખિણી, પક્ષીની માદા

सकोरंट पु० (सकोरंट) વૃક્ષ વિશેષ

सक्क पु० (शाक्य) બુદ્ધનો સાધુ

सक्क त्रि० (शक्य) થવા યોગ્ય, થઇ શકે તેવુ

सक्क त्रि० (शक्त) શક્તિવાળો, સમર્થ

सक्क पु० (शक्र) પ્રથમ દેવલોકનો ઇદ્ર

सक्कत्थय } न० (शक्रस्तव) શક્રસ્તવ,
सक्कत्थव } નમોત્થુણનો પાઠ

सक्कदूय पु० (शक्रदूत) પહેલા દેવલોકના ઇદ્રનો દૂત, હરિણગમેષી દેવતા

सक्कय त्रि० (सस्कृत) સસ્કારેલું, સ્વાદિષ્ટ કરેલું

सक्कया स्त्री० (सस्कृता) સસ્કૃત ભાષા, સસ્કાર પામેલી ભાષા

सक्कर पु० (शर्कर) કાકરા

सक्करप्पभा } स्त्री० (शर्करप्रभा) સાત
सक्करप्पहा } નરકમાની બીજી નરક

सक्करा स्त्री० (शर्करा) સાકર (૨) કાકરા વાળી જમીન, (૩) કાકરા

सक्कराभ. पु० (शर्कराभ) ગોતમ ગોત્રની શાખા (૨) त्रि० તે શાખામા જન્મેલ

सक्कराभा स्त्री० (शर्करभा) બીજી નરકની ભૂમિ

सक्का स्त्री० (शका) ધરણેંદ્રની બીજી અગ્ર મહિષીનુ નામ

सक्कार पु० (सत्कार) આદર, સત્કાર

सक्कारण न० (सत्कारण) વસ્ત્રાદિના લાભ રૂપ સત્કાર

सक्कारणिज्ज त्रि० (सत्करणीय) સત્કાર કરવા યોગ્ય

सक्कारपुरक्कार पु० (सत्कारपुरस्कार) સત્કાર રૂપે અપાતો પુરસ્કાર-ઇનામ-ભેટ, આદર બહુમાન

सक्कारपुरक्कारपरिसह पु० (सत्कारपुरस्कार परिषह) આદરપૂર્વક સન્માનનો પરિષહ, સાધુના બાવીશ પરિષહમાનો એક

सक्कारिय त्रि० (सत्कारित) જેનો સત્કાર કર્યો હોય તે

सक्किय त्रि० (सत्कृत) સત્કાર કરેલ, આદરમાન આપેલ

सक्कुलि स्त्री० (शष्कुलि) જલેબી (૨) તલસાકળી

सक्कुलिकण्ण } पु० (शष्कुलिकर्ण) લવણ
सक्कुलीकण्ण } સમુદ્રમા જતા ચારસો જોજન પર આવેલો શષ્કુલિકર્ણ નામનો એક અતરદ્વીપ (૨) તે અતરદ્વીપના મનુષ્ય

सक्ख न० (सख्य) મિત્રતા, દોસ્તી

सक्ख न० (साक्ष्य) સાક્ષી (૨) त्रि० સાક્ષી આપનાર

सगड न० (शकट) [illegible]

सगडिय वि० (शाकटिक) [illegible]

सगण वि० (सगण) [illegible]

सगण पु० (स्वगण) [illegible]

सगाड न० (शकट) [illegible] (२) [illegible]

सगार [illegible] वि० ([illegible]) [illegible]

सगडमद्दिया स्त्री० ([illegible]) [illegible] नाम [illegible]

सगडमुह न० ([illegible]) [illegible]

सगडव्वूह पु० ([illegible]) [illegible]

सगडिया स्त्री० (शकटिका) ગાડી

सगडी स्त्री० (शकटी) ગાડી

सगडुद्धिपविभत्ति पु० (शकटोद्धिप्रविभक्ति) [illegible] ૩૨ નાટકમાંનું એક

सगर पु० (सगर) વર્તમાન અવસર્પિણીના બીજા ચક્રવર્તી

सगव्व वि० (सगर्व) સગર્વ [illegible]

सगल न० (शकल) ટુકડો કકડો

सगास वि० (सकाश) સમાન, સરખું (२) न० સમીપ પાસે

सग्ग पु० (स्वर्ग) દેવલોક

सग्गइ स्त्री० (सद्गति) સારી ગતિ

सग्गह वि० (सग्रह) મંગળ, શનિ, આદિ ક્રૂર ગ્રહવાળા આવેલ નક્ષત્ર કે જેમાં કાર્ય કરવાથી પરાજય થાય તે

सग्गाह पु० (सद्ग्राह) સદ્ભાવ વસ્તુનું ગ્રહણ કરવું તે સમ્યક્ત્વ

सग्गीय त्रि० (स्वर्गीय) સ્વર્ગ સંબંધી

स[illegible] वि० ([illegible]) [illegible]

सचित्त वि० (सचित्त) [illegible]

सचित्त वि० (सचित्त) [illegible] વાળું

सचित्ताचित्तदव्व न० ([illegible]) [illegible] સચિત્ત [illegible] પ્રમાણ [illegible]

सचित्तपरिमाण वि० ([illegible]) [illegible] સચિત્ત [illegible]

सचित्तविहाण न० ([illegible]) સચિત્ત [illegible] સચિત્ત વસ્તુ [illegible] તે [illegible]

सचिह्व वि० (सचिह्न) [illegible]

सजल वि० (सजल) જળ સહિત, જળધારી

सच्च न० (सत्य) [illegible], યથાર્થ [illegible] (२) वि० [illegible] યથાર્થ (३) पु० સંયમ (४) [illegible] (५) स्त्री० [illegible]

सच्चइ पु० (सत्यकि) જંબૂદ્વીપના [illegible] ૧૨ મા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનું નામ

सच्चनेमि पु० (सत्यनेमि) અંતગડ સૂત્રના ચોથા વર્ગના નવમા અધ્યયનનું નામ (२) સમુદ્રવિજય રાજાની શિવારાણીના પુત્ર-નેમિનાથના ભાઈ

सच्चपभा स्त्री० (सत्यप्रभा) કૃષ્ણવાસુદેવની એક રાણી

सच्चपवाय पु० (सत्यप्रवाद) સત્યપ્રવાદ નામનું ૧૪ પૂર્વમાંનું છઠ્ઠું પૂર્વ શાસ્ત્ર

सच्चप्पवायपुव्व पु० (सत्यप्रवादपूर्व) ચૌદ પૂર્વમાંના છઠ્ઠા પૂર્વનું નામ

सच्चभामा स्त्री० (सत्यभामा) અંતગડસૂત્રના પાંચમા વર્ગના સાતમા અધ્યયનનું નામ (२) કૃષ્ણ વાસુદેવની એક રાણી

सच्चमणजोय पु० (सत्यमनोयोग) } साचा
सच्चमणप्पओग पु० (सत्यमन प्रयोग) } मननो
योग-व्यापार, ૫૬૨ योगमानो એક

सच्चमोस पु० (सत्यमृषा) सत्य-असत्य मिश्रित व्यवहार

सच्चमोसमणप्पओग पु० (सत्यमृषामन प्रयोग) साचा अने ખોટાથી મિશ્રિત મનનો પ્રયોગ-વ્યાપાર, ૫૬૨ ગોગમાનો એક

सच्चवइजोय पु० (सत्यवाग्योग) } साची
सच्चवइप्पओग पु० (सत्यवाक्प्रयोग) } वाणीनो
યોગ-વ્યાપાર, સત્ય વચનયોગ, ૫૬૨ જોગમાનો એક

सच्चवयणाइसेस पु० (सत्यवचनातिशेष) तीर्थंકરની વાણીના ૩૫ અતિશયો

सच्चवाइ त्रि० (सत्यवादिन्) सत्यवादी, सत्य બોલનાર

सच्चसेण पु० (सत्यसेन) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૧૩ મા તિર્થંકર

सच्चा स्त्री० (सत्या) सत्यभाषा (૨) सत्य मनोयोग विषयक गुप्ति

सच्चामोस पु० (सत्यमृषा) કંઇક સાચુ અને કંઇક ખોટુ, એનુ મિશ્રણ

सच्चामोसभासा स्त्री० (सत्यमृषाभाषा) मिश्र भाषा

सच्चामोसमणजोय पु० (सत्यमृषामनोयोग) मिश्र मननो व्यापार, मिश्र मनोयोग, ૫૬૨ યોગમાનો એક

सच्चामोसवइजोग पु० (सत्यमृषावाग्योग) साची ખોટી વાણીનો વ્યાપાર, મિશ્ર વચનયોગ, ૫૬૨ યોગમાનો એક

सच्चामोसा स्त्री० (सत्यमृषा) કંઇક સત્ય અને કંઇક જૂઠ, મિશ્રભાષા

सच्चित्त त्रि० (सचित) सजीव, सचित्त

सच्छ त्रि० (स्वच्छ) पवित्र निर्मळ (૨) पु० वृक्षनी એક જાત

सच्छंद त्रि० (स्वच्छन्द) ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તનાર, સ્વચ્છંદી, મનમોજી (૨) પુ० પોતાનો અભિપ્રાય, પોતાની મતિ પ્રમાણે વર્તન

सच्छिर पु० (सच्छिरस्) એક પ્રકારનો મચ્છ

सजोइ त्रि० (सयोगिन्) योग सहित, સજોગી

सजोग त्रि० (सयोग) સજોગી, મન વચન કાયાના યોગ સહિત.

सजोगि न० (सयोगिन्) સયોગી નામે-૧૩ મુ ગુણસ્થાનક

सजोगिभवत्थकेवलि पु० (सयोगिभवस्थकेवलिन्) યોગ સહિત ભવસ્થ કેવળી, તેરમા ગુણસ્થાનકવર્તી કેવળજ્ઞાની

सज्ज त्रि० (सज्ज) तैयार थयेलु

सज्ज अ० (सद्य) तत्काળ, ते समय

सज्ज पु० (षड्ज) सात स्वरमानो प्रथम स्वर

सज्ज पु० (सर्ज) शालवृक्ष

सज्जक्खार न० (सर्जक्षार) साजीखार

सज्जगाम पु० (षड्जग्राम) मगी आदि सात मूर्छनानो आश्रय स्वर समूह.

सज्जज्जुण पु० (सर्जार्जुन) सફેદ वृक्ष विशेष

सज्जण त्रि० (सज्जन) सारो माणस, सज्जन

सज्जपुढवी स्त्री० (सद्य पृथिवी) तत्काળ ખોદેલ પૃથ્વી, ખાણની માટી

सज्जा स्त्री० (शय्या) शय्या, शयन (૨) ઘઉંની એક જાત

सज्जिय त्रि० (सज्जित) तैयार કરેલ

सज्जियाखार पु० (सर्जिकाक्षार) साजीखार

सज्जीव पु० (सजीव) मृतप्रायने જીવતા કરવાની કળા, મંત્ર આદિ પ્રયોગ (૨) त्रि० ચઢાવેલી દોરી સહિત (ધનુષ્ય વગેરે)

सज्जो अ० (सद्यस्) तत्काળ, જલદી

सज्झ त्रि० (साध्य) सिद्ध કરવા યોગ્ય

सज्झाय पुं० (स्वाध्याय) સ્વાધ્યાય શાસ્ત્રનુ વાંચનાનું વાચન

सज्झिजग पुं० ( ) ભાઇ

सज्झिनगा स्त्री० ( ) બ્હેન

सट्ट न० (शाठ्य) શઠતા

सट्ट न० (सृष्ट) બારમા મુહૂર્તનુ નામ

सट्ठाण न० (स्वस्थान) પોતાનુ સ્થાન, ઘર

सट्ठि स्त्री० (षष्टि) ૬૦, સાઠ

सट्ठिग न० (षष्टिक) સાઠી ચોખા ચોખાની એક જાત

सट्ठितत न० (षष्टितंत्र) કપિલ મુનિ કૃત એક શાસ્ત્ર

सट्ठिभत्त पुं० (षष्टिभक्त) ગજના બે વખતના ભોજન પ્રમાણે ગણતા ત્રીશ દિવસના સાઠ ભક્ત, એક માસના ઉપવાસ કરવા તે, માસખમણ

सट्ठिभाय पुं० (षष्टिभाग) એક અખંડ વસ્તુના સાઠ ભાગ કરીએ તેમાનો એક ભાગ

सठ त्रि० (शठ) ધૂર્ત

सडंगवि त्रि० (षडङ्गविद्) વેદના ૬ અંગો વ્યાકરણ, શિક્ષા, કલ્પ, છંદ, નિરૂક્ત અને જ્યોતિષને જાણનાર

सडण न०(शटन) સડી જવુ તે

सडिय त्रि० (शटित) સડેલુ

सड्ढ पुं० (श्राद्ध) શ્રદ્ધાવાન્-શ્રાવક (૨) પિતૃતર્પણ શ્રાદ્ધ

सड्ढइ पुं० (श्रद्धावत्) શ્રદ્ધા રાખનાર તાપસની એક જાત

सड्ढग त्रि० (श्राद्धक) શ્રદ્ધાળુ, શ્રાવક

सड्ढा स्त्री० (श्रद्धा) શ્રદ્ધા તત્વરૂચિ

सड्ढि त्रि० (श्रद्धावत्) શ્રદ્ધાળુ શ્રાવક

सड्ढिय त्रि० (श्रद्धेय) શ્રદ્ધા રાખવા યોગ્ય વિશ્વાસપાત્ર

सड्ढी स्त्री० (श्राद्धी) શ્રાવિકા

सढ त्रि० (शठ) શઠ, લુચ્ચો, ધૂર્ત

सण पुं० (शण) સણ એક પ્રકારનો છોડવો (૨) એક જાતનુ ધાન્ય સણ નામે ધાન્ય (૩) સણનુ ફૂલ

सणंकुमार पुं० (सनत्कुमार) સનત્કુમાર નામનો ત્રીજો દેવલોક (૨) વર્તમાન અવસર્પિણીના ચોથા ચક્રવર્તી (૩) ત્રીજા સનત્કુમાર નામના દેવલોકમા રહેનાર દેવતા (૪) ત્રીજા દેવલોકનો ઇંદ્ર

सणंकुमारवडिंसग पुं० (सनत्कुमारावतंसक) એ નામનુ ત્રીજા દેવલોકનુ એક વિમાન

सणप्पद / सणप्फय / सणप्पद त्रि० (सनखपद) નખવાળા જાનવરો-સિંહ વરૂ, વગેરે

सणाण न० (स्नान) સ્નાન, નાવણુ

सणातण त्रि० (सनातन) નિત્ય રહેનાર શાશ્વત

सणाहा स्त्री० (सनाथा) ધણીયાતી સ્ત્રી, સધવા

सणिअ अ० (शनैस्) ધીમે ધીમે

सणिंचर पुं० (शनैश्चर) એ નામનો એક ગ્રહ

सणिचरसंवच्छर पुं० (शनैश्चरसंवत्सर) ૨૮ નક્ષત્ર જેટલા વખતમા શનિશ્ચર ભોગવી લ્યે તેટલો સમય ત્રીશ વર્ષ પરિમિત શનિશ્ચર નામે સંવત્સર-વર્ષ

सणिचारि त्रि० (शनैश्चारिन्) ધીમે ધીમે ચાલનાર શનિશ્ચર ગ્રહ

सणिचारि त्रि० (शनैश्चारिन्) દેવકુરૂ ઉત્તરકુરૂના મનુષ્યોની એક જાતિ (૨) અવસર્પિણીકાળના પહેલા આરાના જુગલીયાની ૭ જાતિમાની છઠ્ઠી જાત

सणिच्चर / सणिच्छर पुं० (शनैश्चर) એ નામનો એક ગ્રહ ૮૮ ગ્રહમાનો એક ગ્રહ

सणिच्छरसंवच्छर पु० (शनैश्चरसंवत्सर) જુઓ " સણિચ્ચરસંવચ્છર " ૭૦૬

सणिद्ध त्रि० (स्निग्ध) ચીકણુ

सणण त्रि० (सन्न) ખચી ગયેલ

सणणक्खर न० (संज्ञाक्षर) અ, આ, ક, ખ, ઇત્યાદિ આકારૂપ અક્ષર

सणणद्ध त्रि० (सन्नद्ध) તૈયાર થયેલ, કવચ બંધ થયેલ

सणणद्धबद्ध त्रि० (सन्नद्धबद्ध) કવચ વગેરે પ્હેરી લડાઇને માટે તૈયાર થયેલ

सणणय त्रि० (सन्नत) સારી રીતે નમેલુ

सणणवण न० } (सन्नापन) જણાવવુ
सणणवणा स्त्री० }

सणणा स्त्री० (संज्ञा) અર્થાવગ્રહ, મતિજ્ઞાનનો એક ભેદ (૨) શ્રદ્ધા (૩) લાગણી મનોવૃત્તિ (૪) ભૂતવસ્તુનુ સ્મરણ અને ભવિષ્યની વિચારણા (૫) આહારાદિ મેળવવાની ઇચ્છા, આહારાદિ ચાર સંજ્ઞા (૬) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના આઠમા પદનુ નામ (૭) સંકેત, નામ

सणणाइपट्ट न० (सन्नाहपट्ट) કવચનો પટ્ટો

सणणाहिया स्त्री० (सन्नाहिका) સંગ્રામનુ વાજુ ભેરી

सणिण त्रि० (संज्ञिन्) સંજ્ઞાવાળા પ્રાણી, મન સહિત પાંચ ઇંદ્રિયવાળા પ્રાણી (૨) પણ્ણવણાના ત્રીજા પદના ૧૯ મા દ્વારનુ નામ (૩) પન્નવણાના ૩૧ મા પદનું નામ (૪) પુ० શ્રાવક (૫) અવધિજ્ઞાનવાળા કે જાતિસ્મરણ જ્ઞાનવાળા સાધુ

सणिणकास त्रि० (सन्निकाश) સમાન, સરખુ

सणिणक्खित्त त्रि० (सन्निक्षिप्त) એકઠુ કરેલુ

सणिणगास त्रि० (सन्निकाश) સમાન, સરખુ તુલ્ય

सणिणगास पु० (सन्निकर्ष) સમીપતા સંબંધ

सणिणघट्टिय त्रि० (सन्निघट्टित) લગાવેલ, જોઇંટ કરેલ

सणिणचिय त्रि० (सन्निचित) ઠાંસી ઠાંસીને ભરેલુ

सणिणणाण न० (संज्ञिज्ञान) જાતિ મરણ જ્ઞાન, સંનીપચેં દ્રયના પૂર્વભવોનુ જેમા સ્મરણ થાય તેવુ જ્ઞાન

सणिणणाय पु० (सन्निनाद) પડછાયો, પડઘો

सणिणपंचिंदिय पु० (संज्ञिपंचेन्द्रिय) સંજ્ઞી પચેંદ્રય જીવ

सणिणपुव्व पु० (सन्निपूर्व) પૂર્વના સંજ્ઞીના ભવનુ જ્ઞાન, જાતિસ્મરણ જ્ઞાન

सणिणभ त्रि (सन्निभ) સમાન તુલ્ય

सणिणभूय त्रि० (संज्ञीभूत) સમ્યગ્ દૃષ્ટિ (૨) સંજ્ઞીરૂપે ઉત્પન્ન થયેલ

सणिणमणुस्स पु० (संज्ञिमनुष्य) સંજ્ઞી મનુષ્ય, ગર્ભજ મનુષ્ય

सणिणय त्रि० (संज्ञित) સંજ્ઞા પામેલ

सणिणरुद्ध त्रि० (सन्निरुद्ध) રોકેલ, અટકાવેલ

सणिणवइय } त्रि० (सन्निपतित) પડી ગયેલુ
सणिणवडिय }

सणिणवाइ त्रि० (सन्निपातिन्) સંનિપાત-અક્ષરોનો પરસ્પર સંબંધ-તેને જાણનાર

सणिणवाइय त्रि० (सन्निपातिक) સંનિપાત રોગવાળો (૨) પુ० અનેક ભાવોના જોડાણથી-સંયોગથી નીપજતા અસંયોગા, દ્વિકસંયોગાદિકના ૨૬ ભાગા, ૭ ભાવ માનો સાંનિપાતિક નામે છઠ્ઠો ભાવ

सणिणवाय पु० (सन्निपात) સંયોગ, જોડાણી

सणिणविट्ठ त्रि० (सन्निविष्ट) સ્થિર થયેલ (૨) न० પાડો, લત્તો, વસ્તિનો એક ભાગ

सणिणवेस पु० (सन्निवेश) નાનુ ગામ (૨) આહિરનો નેહડો

सगिणमरण त्रि० (सन्निपाण) મારી નીતે એકેવુ

सगिणसय न (सन्निशत) ભગવતી સૂત્રનુ સનિ નામે એક શતક

सगिणसुय न० (सन्निश्रुत) મન સજ્ઞાવાળા જીવનુ શ્રુત જ્ઞાન

सगिणह त्रि० (सन्निभ) સમાન, તુલ્ય

सगिणहाण न० (सन्निधान) આધાર, અધિકરણ

सगिणहि पु० (सन्निधि) ઘી વગેરે સ્નિગ્ધ વસ્તુઓ

सगिणहिय न० (सन्निहित) પાસે નજદીક સમીપ (૨) પુ૦ દક્ષિણ તરફના અનપન્નિય દેવતાનો ઇન્દ્ર

सगणीभूय त्रि० (सज्ञीभूत) સજ્ઞી રૂપ થયેલ

सगह त्रि० (श्लक्ष्ण) કોમળ ચીકણુ સુવાળુ (૨) કોમળ પૃથિવીના જીવ (૩) એક પ્રકારનો મત્સ્ય (૪) એ નામનુ એક વૃક્ષ (૫) સૂક્ષ્મ ઝીણુ

सगहकरणी स्त्री० (श्लक्ष्णकरणी) પીસવાની શિલા ખરલ

सगहसगिहया स्त्री० (श्लक्ष्णश्लक्ष्णिका) ઉર્ધ્વરેણુનો આઠમો ભાગ ઉસન્ન સન્હિયા કરતા આઠગણો મ્હોટો સ્કધ

सगहा स्त्री० (श्लक्ष्णा) એક જાતની વનસ્પતિ

सत न० (शत) શત સખ્યા ૧૦૦, સો

सतश्र पु० (शतक) જમ્બૂદ્વીપના ભરત ખડમા થનાર ૧૦ મા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનુ નામ

सतजय पु० (शतजय) પક્ષના તેરમા દિવસનુ નામ તેરસનુ નામ

सतत त्रि० (स्वतन्त्र) સ્વતત્ર સ્વાધીન

सतकित्ति पु० (शतकीर्ति) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખડમા થનાર ૧૦ મા તીર્થંકર

सतत्त व० (स्वतत्त्व) આત્મસ્વરૂપ, આત્મ તત્ત્વ

सतदुवार न० (शतद्वार) એ નામનુ એક નગર

सतपच्चु पु० (शतपत्त) એક પ્રકારનો રૂવાડાવાળો જીવ

सतपत्त न० (शतपत्र) સો પાખડીવાળુ કમળ

सतपुप्फी स्त्री० (शतपुष्पी) વનસ્પતિની એક જાત, સુવા

सतपोर पु० (शतपर्व) સોપર્વ-ગાઠવાળી વનસ્પતિ ગેરડી

सतभिसज्ञा स्त्री० (शतभिषज्) એ નામનુ એક નક્ષત્ર શતભિષક

सतर न० (सतर) વૃક્ષની એક જાત

सतरिसभ पु० (शतऋषभ) ૨૧ મુ મુહૂર્ત

सतवाइय पु० (शतवाचिक) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

सतसहस्स न० (शतसहस्र) સો હજાર એક લાખ

सति स्त्री० (स्मृति) યાદગિરી સ્મરણ

सतिर अ० (स्वैरम्) સ્વઇચ્છા પ્રમાણે મરજી મુજબ

सतीण पु० (सतीन) એક પ્રકારનુ ધાન્ય તુવેર

सतेरा स्त्री० (शतेरा) વિદિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી દિશાકુમારિકા માની એક

सतो अ० (स्वतस्) પોતે

सत्त न० (सत्त्व) પૃથ્વ્યાદિ ચાર સ્થાવર (૨) સામાન્ય જીવ પ્રાણી (૩) ઉત્સાહ, હોશ (૪) પરાક્રમ બળ

सत्त त्रि० (सक्त) આસક્ત, તન્મય થએલ (૨) અહોરાત્રના બીજા મુહૂર્તનુ નામ

सत्त त्रि० (सप्तन्) સાત સખ્યાવાચક શબ્દ

सणिच्छरसंवच्छर पु० (शनैश्चरसंवत्सर) જુઓ " સણિચ્છરસંવચ્છર " શબ્દ
सणिद्ध त्रि० (स्निग्ध) ચીકણુ
सण्ण त्रि० (मग्न) ખચી ગયેલ
सण्णक्खर न० (सज्ञाक्षर) અ, આ, ક, ખ, ઇત્યાદિ આકારરૂપ અક્ષર
सण्णद्ध त्रि० (सन्नद्ध) તૈયાર થયેલ, કવચ બધ થયેલ
सण्णद्धवद्ध त्रि० (सन्नद्धवद्ध) કવચ વગેરે પહેરી લડાઇને માટે તૈયાર થયેલ
सण्णय त्रि० (सन्नत) સારી રીતે નમેલુ
सण्णवण न० } (सज्ञापन) જણાવવુ
सण्णवणा स्त्री० }
सण्णा स्त्री० (सज्ञा) અર્થાવગ્રહ, મતિજ્ઞાનનો એક ભેદ (૨) શ્રદ્ધા (૩) લાગણી, મનોવૃત્તિ (૪) ભૂતવસ્તુનુ સ્મરણ અને ભવિષ્યની વિચારણા (૫) આહારાદિ મેળવવાની ઇચ્છા, આહારાદિ ચાર સજ્ઞા (૬) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના આઠમા પદનુ નામ (૭) સકેત નામ
सण्णापट्ट न० (सन्नापट्ट) કવચનો પટ્ટો
सण्णाहिया स्त्री० (सन्नाहिका) સગ્રામનુ વાજુ, ભેરી
सण्णि त्रि० (सज्ञिन्) સજ્ઞાવાળા પ્રાણી, મન સહિત પાચ ઇંદ્રિયવાળા પ્રાણી (૨) પન્નવણાના ત્રીજા પદના ૧૯ મા દ્વારનુ નામ (૩) પન્નવણાના ૩૧ મા પદનુ નામ (૪) પુ० શ્રાવક (૫) અવધિજ્ઞાનવાળા કે જાતિસ્મરણ જ્ઞાનવાળા સાધુ
सण्णिकास त्रि० (सन्निकाश) સમાન, સરખુ
सण्णिक्खित्त त्रि० (सन्निक्षिप्त) એકઠુ કરેલુ
सण्णिगास त्रि० (सन्निकाश) સમાન, સરખુ, તુલ્ય
सण्णिगास पु० (सन्निकर्ष) સમીપતા, સબધ
सण्णिजडिय त्रि० (सन्निजटित) લગાવેલ, જોઇટ કરેલ
सण्णिचिय त्रि० (सन्निचित) ઠાસી ઠાસીને ભરેલુ
सण्णिणाण न० (सज्ञिज्ञान) જાતિસ્મરણ જ્ઞાન, સજ્ઞીપચેંદ્રિયના પૂર્વભવોનુ જેમા સ્મરણ થાય તેવુ જ્ઞાન
सण्णिणाय पु० (सन्निनाद) પડછદો, પડઘો
सण्णिपचिंदिय पु० (सज्ञिपचेन्द्रिय) સજ્ઞી પચેંદ્રિય જીવ
सण्णिपुव्व पु० (सज्ञिपूर्व) પૂર્વના સજ્ઞીના ભવનુ જ્ઞાન, જાતિસ્મરણ જ્ઞાન
सण्णिभ त्रि (सन्निभ) સમાન તુલ્ય
सण्णिभूय त्रि० (सज्ञीभूत) સમ્યગ્દૃષ્ટિ (૨) સજ્ઞીરૂપે ઉત્પન્ન થયેલ
सण्णिमणुस्स पु० (सज्ञिमनुष्य) સજ્ઞી મનુષ્ય, ગર્ભજ મનુષ્ય
सण्णिय त्रि० (सज्ञित) સજ્ઞા પામેલ
सण्णिरुद्ध त्रि० (सन्निरुद्ध) રોકેલ અટકાવેલ
सण्णिवइय } त्रि० (सन्निपतित) પડી ગયેલુ
सण्णिवडिय }
सण्णिवाइ त्रि० (सन्निपातिन्) સનિપાત-અક્ષરોનો પરસ્પર સબધ-તેને જાણનાર
सण्णिवाइय त्रि० (सन्निपातिक) સનિપાત રોગવાળો (૨) પુ० અનેક ભાવોના જોડાણથી-સયોગથી નીપજતા અસયોગી દ્વિ-સયોગાદિકના ૨૬ ભાગા, ૭ ભાવ માંનો સાનિપાતિક નામે છઠ્ઠો ભાવ
सण्णिवाय पु० (सन्निपात) સયોગ, જોડણી
सण्णिविट्ठ त्रि० (सन्निविष्ट) સ્થિર થયેલ (૨) न० પાડો, લત્તો, વસ્તિનો એક ભાગ
सण्णिवेस पु० (सन्निवेश) નાનુ ગામ (૨) આહિરનો નેહડો

सगिणसगण त्रि० (सगिगण) सारी रीते ओछु

सगिणसय न० (सगिगत) भगवती सूत्रनुं अति नामे ओक शतक

सगिणसुय न० (सगिगत) मन सञ्ज्ञावाळा जीवनु श्रुत ज्ञान

सगिणह त्रि० (सन्निभ) समान तुल्य

सगिणहाण न० (सन्निधान) आधार अधिकरण

सगिणहि पु० (सन्निधि) घी वगेरे स्निग्ध वस्तुओ

सगिणहिय न० (सन्निहित) पासे नजदीक समीप (२) पु० दक्षिण तरफना अनर्पनिय देवतानो इंद्र

सणीभूय त्रि० (सगीभूत) सरी रूप थयेल

सण्ह त्रि० (श्लक्ष्ण) कोमळ चीकणु सुंवाळु (२) कोमळ पृथिवीना जीव (३) ओक प्रकारनो मत्स्य (४) ओ नामनु ओक वृक्ष (५) सूक्ष्म झीणु

सण्हकरणी स्त्री० (श्लक्ष्णकरणी) पीसवानी शिला पथ्थर

सण्हसण्हिया स्त्री० (श्लक्ष्णश्लक्ष्णिका) उर्ध्वरेणुनो आठमो भाग उत्श्लक्ष्ण सन्हिया करता आठगणो म्होटो स्कंध

सण्हा स्त्री० (श्लक्ष्णा) ओक जातनी वनस्पति

सत न० (शत) शत सख्या १००, सो

सतग्ग पु० (शतक) जम्बूद्वीपना भरत खंडमा थनार १० मा तीर्थंकरना पूर्व भवनु नाम

सतजय पु० (शतजय) पक्षना तेरमा दिवसनु नाम तेरसनु नाम

सतत त्रि० (स्वतन्त्र) स्वतन्त्र स्वाधीन

सतकित्ति पु० (शतकीर्ति) जम्बूद्वीपना भरतखंडमा थनार १० मा तीर्थंकर

सतत्त न० (स्वतत्त्व) आत्मस्वरूप आत्म तत्त्व

सतदुवार न० (शतद्वार) ओ नामनु ओक नगर

सतपक्क पु० (शतपक्व) ओक प्रकारनो ३ आडानाळो जीव

सतपत्त न० (शतपत्र) सो पाखडीवाळु कमळ

सतपुप्फी स्त्री० (शतपुष्पी) वनस्पतिनी ओक जात, सुवा

सतपोर पु० (शतपर्व) सोपर्व-गाठवाळी वनस्पति शेरडी

सतभिसया स्त्री० (शतभिषज्) ओ नामनु ओक नक्षत्र शतभिषक

सतर न० (सतर) वृक्षनी ओक जात

सतरिसभ पु० (शतऋषभ) २१ मु मुहूर्त

सतवाइय पु० (शतवाचिक) त्रण इंद्रियवाळा जीवनी ओक जात

सतसहस्स न० (शतसहस्र) सो हजार ओक लाख

सति स्त्री० (स्मृति) यादगिरी स्मरण

सतिर अ० (स्वैरम्) स्वइच्छा प्रमाणे मरजी मुजब

सतीण पु० (सतीन) ओक प्रकारनु धान्य-तुवर

सतेरा स्त्री० (शतेरा) विदिशाना रुचक पर्वत उपर वसनारी दिशाकुमारिका मानी ओक

सतो अ० (स्वतस्) पोते

सत्त न० (सत्त्व) पृथ्व्यादि चार स्थावर (२) सामान्य जीव प्राणी (३) उत्साह होश (४) पराक्रम बळ

सत्त त्रि० (सक्त) आसक्त, तन्मय थयेल (२) अहोरात्रना बीजा मुहूर्तनु नाम

सत्त त्रि० (सप्तन्) सात सख्यावाचक शब्द

सण्णिचक्करसंवच्छर पु० (शनैश्चरसंवत्सर) જુઓ "સણિચરસંવચ્છર" શબ્દ
सण्णिद्ध त्रि० (स्निग्ध) ચીકણું
सण्ण त्रि० (मग्न) ખૂંચી ગયેલ
सण्णक्खर न० (सञ्ज्ञाक्षर) અ, આ, ક, ખ, ઇત્યાદિ આકારરૂપ અક્ષર
सण्णद्ध त्रि० (सन्नद्ध) તૈયાર થયેલ, કવચ-બદ્ધ થયેલ
सण्णद्धबद्ध त्रि० (सन्नद्धबद्ध) કવચ વગેરે પહેરી લડાઇને માટે તૈયાર થયેલ
सण्णय त्रि० (सन्नत) સારી રીતે નમેલું
सण्णवणा न० } (सञ्ज्ञापन) જણાવવું
सण्णवणा स्त्री० }
सण्णा स्त्री० (सञ्ज्ञा) અર્થાવગ્રહ, મતિજ્ઞાનનો એક ભેદ (२) શ્રદ્ધા (३) લાગણી, મનોવૃત્તિ (४) ભૂતવસ્તુનું સ્મરણ અને ભવિષ્યની વિચારણા (५) આહારાદિ મેળવવાની ઇચ્છા, આહારાદિ ચાર સંજ્ઞા (६) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના આઠમા પદનું નામ (७) સંકેત નામ
सण्णापट्ट न० (सञ्ज्ञापट्ट) કમ્મરનો પટ્ટો
सण्णाहिया स्त्री० (सञ्ज्ञाहिका) સગામનું વાજું ભેરી
सण्णि त्रि० (सञ्ज्ञिन्) સંજ્ઞાવાળો પ્રાણી, મન સહિત પાંચ ઇંદ્રિયવાળો પ્રાણી (२) પન્નવણાના ત્રીજા પદના ૧૯ મા દ્વારનું નામ (३) પન્નવણાના ૩૧ મા પદનું નામ (४) પુ० શ્રાવક (५) અવધિજ્ઞાનવાળો કે જાતિસ્મરણ જ્ઞાનવાળો સાધુ
सण्णिकास त्रि० (सन्निकाश) સમાન, સરખું
सण्णिक्खित्त त्रि० (सन्निक्षिप्त) એકઠું કરેલું
सण्णिगास त्रि० (सन्निकाश) સમાન, સરખું તુલ્ય
सण्णिगास पु० (सन्निकर्ष) સમીપતા, સબંધ
सण्णिचइय त्रि० (सन्निचयित) ભેગાવેલ જોઇએ કરેલ
सण्णिचित्त त्रि० (सन्निचित) ઠાંસી ઠાંસીને ભરેલું
सण्णिणाण न० (सञ्ज्ञिज्ञान) જાતિસ્મરણ જ્ઞાન, સંજ્ઞીપંચેંદ્રિયના પૂર્વભવોનું જેમાં સ્મરણ થાય તેવું જ્ઞાન
सण्णिणाय पु० (सन्निनाद) પડઘો, પડછો
सण्णिपंचिंदिय पु० (सञ्ज्ञिपञ्चेन्द्रिय) સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય જીવ
सण्णिपुव्व पु० (सञ्ज्ञिपूर्व) પૂર્વના સંજ્ઞીના ભવનું જ્ઞાન, જાતિસ્મરણ જ્ઞાન
सण्णिभ त्रि (सन्निभ) સમાન તુલ્ય
सण्णिभूय त्रि० (सञ्ज्ञीभूत) સમ્યગ્દૃષ્ટિ (२) સંજ્ઞીરૂપે ઉત્પન્ન થયેલ
सण्णिमणुस्स पु० (सञ्ज्ञिमनुष्य) સંજ્ઞી મનુષ્ય, ગર્ભજ મનુષ્ય
सण्णिय त्रि० (सञ्ज्ञित) સંજ્ઞા પામેલ
सण्णिरुद्ध त्रि० (सन्निरुद्ध) રોકેલ, અટકાવેલ
सण्णिवइय } त्रि० (सन्निपतित) પડી
सण्णिवडिय } ગયેલું
सण्णिवाइ त्रि० (सन्निपातिन्) સનિપાત-અક્ષરોનો પરસ્પર સંબંધ-તેને જાણનાર
सण्णिवाइय त्रि० (सान्निपातिक) સંનિપાત રોગવાળો (२) પુ० અનેક ભાવોના જોડાણથી-સંયોગથી નીપજતા અસંયોગી, દ્વિકસંયોગાદિકના ૨૬ ભાંગા, છ ભાવમાંનો સાંનિપાતિક નામે છઠ્ઠો ભાવ
सण्णिवाय पु० (सन्निपात) સંયોગ, જોડણી
सण्णिविट्ठ त्रि० (सन्निविष्ट) સ્થિર થયેલ (२) न० પાડો લત્તો, વસ્તિનો એક ભાગ
सण्णिवेस पु० (सन्निवेश) નાનું ગામ (२) આદિરનો નેહડો

सणिणसगण त्रि० (सन्निपाण) સારી રીતે બેઠેલુ

सणिणसय न० (सन्निरात) ભગવતી સૂત્રનુ સનિ નામે એક શતક

सणिणसुय न० (सन्निश्रुत) મન સત્તાવાળા જીવનુ શ્રુત જ્ઞાન

सणिणह त्रि० (सन्निभ) સમાન, તુલ્ય

सणिणहाण न० (सन्निधान) આધાર, અધિકરણ

सणिणहि पु० (सन्निधि) ઘી વગેરે સ્નિગ્ધ વસ્તુઓ

सणिणहिय न० (सन्निहित) પાસે નજદીક સમીપ (२) પુ૦ દક્ષિણ તરફના અણપન્નિય દેવતાનો ઇન્દ્ર

सणणीभूय त्रि० (सन्नीभूत) સન્ની રૂપ થયેલ

सण्ह त्रि० (श्लक्ष्ण) કોમળ ચીકણુ સુવાળુ (२) કોમળ પૃથિવીના જીવ (३) એક પ્રકારનો મત્સ્ય (४) એ નામનુ એક વૃક્ષ (५) સૂક્ષ્મ ઝીણુ

सण्हकरणी स्त्री० (श्लक्ष्णकरणी) પીસવાની શિલા ખરલ

सण्हसण्हिया स्त्री० (श्लक्ष्णश्लक्ष्णिका) ઉર્ધ્વરેણુનો આઠમો ભાગ ઉસન્હ સન્હિયા કરતા આઠગણો મ્હોટો સ્કંધ

सण्हा स्त्री० (श्लक्ष्णा) એક જાતની વનસ્પતિ

सत न० (शत) શત સંખ્યા १००, સો

सतग्ग पु० (शतक) જંબૂદ્વીપના ભરત ખંડમા થનાર १० મા તીર્થંકરના પૂર્વ ભવનુ નામ

सतजय पु० (शतञ्जय) પક્ષના તેરમા દિવસનુ નામ તેરસનુ નામ

सतत त्रि० (स्वतन्त्र) સ્વતંત્ર સ્વાધીન

सतकित्ति पु० (शतकीर्ति) જંબૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર १० મા તીર્થંકર

सतत्त व० (स्वतत्त्व) આત્મસ્વરૂપ, આત્મ તત્ત્વ

सतदुवार न० (शतद्वार) એ નામનુ એક નગર

सतपक्क पु० (शतपक्ष) એક પ્રકારનો રૂંવાડાવાળો જીવ

सतपत्त न० (शतपत्र) સો પાંખડીવાળુ કમળ

सतपुप्फी स्त्री० (शतपुष्पा) વનસ્પતિની એક જાત, સુવા

सतपोर पु० (शतपर्व) સોપર્વ-ગાંઠવાળી વનસ્પતિ, ગેરડી

सतभिसद्दा स्त्री० (शतभिषज्) એ નામનુ એક નક્ષત્ર શતભિષક

सतर न० (सतर) વૃક્ષની એક જાત

सतरिसभ पु० (शतऋषभ) २१ મુ મુહૂર્ત

सतवाइय पु० (शतवाचिक) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

सतसहस्स न० (शतसहस्र) સો હજાર એક લાખ

सति स्त्री० (स्मृति) યાદગિરી સ્મરણ

सतिर म० (स्वैरम्) સ્વઇચ્છા પ્રમાણે, મરજી મુજબ

सतीण पु० (सतीन) એક પ્રકારનુ ધાન્ય તુવર

सतेरा स्त्री० (शतरा) વિદિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી દિશાકુમારિકા માની એક

सतो म० (स्वतम्) પોતે

सत्त न० (सत्त्व) પૃથ્વી આદિ ચાર સ્થાવર (२) સામાન્ય જીવ, પ્રાણી (३) ઉત્સાહ હોંશ (४) પરાક્રમ બળ

सत्त त्रि० (सक्त) આસક્ત, તન્મય થએલ (२) અહોરાત્રના બીજા મુહૂર્તનુ નામ

सत्त त्रि० (सप्तन्) સાત સંખ્યાવાચક શબ્દ

सद्धा स्त्री० (श्रद्धा) तत्त्वरुचि, तत्त्वनिश्चय, श्रद्धा आस्था (२) प्रीति, भक्ति (३) ઇચ્છા, અભિલાષા

सद्धाण न० (श्रद्धान) સમ્યગ્ દર્શન (२) પ્રતીતિ વિશ્વાસ

सद्धि अ० (सार्धम्) સાથે, સગાથે જોડે

सद्धेय त्रि० (श्रद्धेय) શ્રદ્ધા કરવા યોગ્ય

सनप्फय त्रि० (सनखपद) નહોરાળા પગવાળા જાનવર, સિંહ વિગેરે

सन्न त्रि० (सज्ञ) સારી રીતે જાણનાર

सन्न त्रि० (सन्न) મગ્ન થયેલ, ખુચી ગયેલ (२) આસક્ત

सन्नत त्रि० (सन्नत) જુઓ "સરણ્ય" શબ્દ

सन्नद्ध त्रि० (सनद्ध) બખતર આદિ બાંધેલ

सन्नद्धबद्ध त्रि० (सनद्धबद्ध) કવચ પ્હેરી તૈયાર થયેલ

सन्ना स्त्री० (संज्ञा) આહાર, ભય, મૈથુન અને પરિગ્રહ વિષેની લાગણી (२) મતિજ્ઞાન વિશેષ, સમજણ (३) માન્યતા, શ્રદ્ધા (४) સંકેત, નામ (५) હાજત, શૌચની શંકા

सन्नाक्खर न० (संज्ञाक्षर) બ્રાહ્મ્યઆદિ લિપિ ગત અકારાદિ અક્ષર, દ્રવ્યશ્રુતનો એક ભેદ

सन्नाय त्रि० (स्वज्ञात) પોતાના સગા વ્હાલા

सन्नि त्रि० (संज्ञिन्) મનવાળા પંચેદ્રિય જીવ (२) શ્રાવક

सन्निअ त्रि० (संज्ञित) સંજ્ઞાવાળુ

सन्निकास त्रि० (सन्निकाश) સમાન સરખુ

सन्निक्खित्त त्रि० (संनिक्षिप्त) દાટેલુ, મુકેલુ

सन्निगास त्रि० (संनिकाश) સમાન, તુલ્ય

सन्निचय पु० (सन्निचय) ધાન્યાદિનો સંગ્રહ

सन्निज्झ न० (सान्निध्य) સમીપતા

सन्निधान न० (सन्निधान) વસ્ત્રાદિ વ્યવસ્થા પૂર્વક રાખવા તે

सन्निनाअ पु० (सन्निनाद) પ્રતિશબ્દ, પડઘો

सन्निनाण न० (संज्ञिज्ञान) જાતિસ્મરણ જ્ઞાન, જેના બળથી સંજ્ઞી પંચેદ્રિયના લગોલગ નવસો ભવનુ સ્મરણ થાય તે જ્ઞાન

सन्निपज्जत्त त्रि० (संज्ञिपर्याप्त) જેણે પર્યાપ્તિ બાંધી પુરી કરી છે એવો સંજ્ઞી

सन्निपाय पु० (संनिपात) એકઠુ કરવુ (२) સમૂહ

सन्निभ त्रि० (सन्निभ) સમાન સરખુ

सन्नियट्टचारि त्रि० (सन्निवृत्तचारिन्) નિષિદ્ધ ઘરની ભિક્ષાને ત્યજી દેનાર (સાધુ)

सन्निर न० (सन्नीर) શાક પાંદડુ

सन्निरुद्ध त्रि० (संरुद्ध) રોકવામા આવેલ, અટકાવેલ, સંકેલેલ

सन्निवडिअ त्रि० (सन्निपतित) પડેલુ

सन्निवाअ पु० (संनिपात) સંનિપાતભાવ, ઉદયિકાદિ ભાવોનો સંયોગ

सन्निवाइय त्रि० (सांनिपातिक) વાત, પિત્ત અને કફના વિકારથી થતો વ્યાધિ, ત્રિદોષ

सन्निवात पु० (सन्निपात) એકત્ર સંયોગ

सन्निविट्ठ त्रि० (संनिविष्ट) સારી રીતે બેઠેલુ

सन्निवेस पु० (सन्निवेश) યાત્રાળુઓને સુસામગ્રીમા રહેવાનુ સ્થાન-ધર્મશાળા વગેરે (२) ભરવાડને જંગલમા રહેવાનુ સ્થાન-નેસડો

सन्निसण्ण } **सन्निसन्न** } त्रि० (संनिषण्ण) બેઠેલુ નિવાસ કરેલુ

सन्निह त्रि० (सन्निभ) તુલ્ય, સમાન

सन्निहाण पु० (संनिधान) આધાર

सन्निहि पु० (संनिधि) સંગ્રહ સંચય

सन्निहिय त्रि० (संनिहित) નજીકનુ

सपक्ख न० (सपक्ष) પડખે, જોડાજોડ, બાજુએ

सपक्ख पु० (स्वपक्ष) પોતાનો પક્ષ, સજાતીય વર્ગ

सपक्खश्रो श्र० (सापक्षतस्) જોડાજોડ, બરાબર રીતે

सपक्खि श्र० (सपक्ष) એક વસ્તુની સામે બીજી વસ્તુ એવી રીતે સન્મુખ રહે કે બેના પક્ષ-પડખા બરાબર સમકક્ષામા આવે ત્યા આ શબ્દ વપરાય

सपक्खिसपडिदिर्सि श्र० (सापक्षसप्रतिदिश्) જ્યા બે વસ્તુની સામસામે દિશા વિદિશા સમાન-એક સરખી થાય ત્યા આ શબ્દ વપરાય

सपज्जवसिय त्रि० (सपर्यवसित) વિનાશવાળુ, અવસાન સહિત, છેડા સહિત

सपडिक्कम न० (सप्रतिक्रम) ભત્તપચ્ચક્ખાણ સથારાનો એક પ્રકાર કે જેમા ઉઠ બેસ થઈ શકે, શરીર હલાવી ચલાવી શકાય, તેવુ અનશન વ્રત

सपडिक्कमण पु० (सप्रतिक्रमण) પ્રતિક્રમણ સહિત કલ્પ-અર્થાત્ મહાવીરસ્વામીના સાધુને અવશ્ય બે વખત પ્રતિક્રમણ કરવુજ જોઈએ, તેથી તેનો કલ્પ-ધર્મ સપ્રતિક્રમણ કહેવાય

सपडिदिर्सि श्र० (सप्रतिदिश्) એક વસ્તુની સામે બીજી વસ્તુ એવી કક્ષામા આવે કે બેની પ્રતિદિશા સમાન-સરખી થાય તે

सपत्तिय त्रि० (सपात्रिक) પાત્ર-આધાર સહિત કોઈને પણ આધારે રહેલ

सपरिकम्म त्रि० (सपरिकर्मन्) પરિકર્મ-હલન ચલનાદિ ચેષ્ટા-તે સહિત, સથારાનો એક પ્રકાર (૨) પરિકર્મ-સાધુના મૂળગુણની ઘાતરૂપ દોષ, તેણે કરી સહિત

सपाहुडिय त्रि० (सप्राभृतिक) પ્રાહુણાને માટે જેમ મકાન સાફસુફ કરી લિંપ-વામા આવે તેમ સાધુને માટે નિપણ ગુપણ કરવામા આવે તે પાહુડિયા દોષ, તે સહિત

सपिंडरस पु० (सपिण्डरस) ખજૂર વગેરે રસમય પદાર્થ

सपुव्वावर त्रि० (सपूर्वापर) પહેલા તથા છેલ્લા સહિત

सपोग्गल त्रि० (सपुद्गल) કર્મ પુદ્ગળ સહિત, સંસારી જીવ

सप्प पु० (सर्प) સાપ, નાગ (૨) અશ્લેષા નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા, નાગ દેવતા

सप्पडिकम्म त्रि० (सप्रतिकर्मन्) જુઓ "સપડિકમ્મ" શબ્દ

सप्पसुगंधा स्त्री० (सर्पसुगन्धा) એ નામની સાધારણ વનસ્પતિ

सप्पह पु० (सत्पथ) સન્માર્ગ, સત્પુરૂષો જે માર્ગે ચાલ્યા હોય તે માર્ગ

सप्पि न० (सर्पिस्) ઘી, ઘૃત

सप्पिश्रासव } पु० (सर्पिराश्रव) ઘૃત
सप्पियासव } સમાન મધુર વચનની લબ્ધિવાળા સાધુ

सप्पिसल्लग त्रि० (सपिशाचक) પિશાચના આવેશવાળો

सप्पी स्त्री० (सर्पिणी) નાગણ

सप्पुरिस पु० (सत्पुरुष) મહાપુરૂષ, સજ્જન (૨) દક્ષિણ તરફના કિંપુરૂષ દેવતાનો ઇન્દ્ર

सफल त्रि० (सफल) સફળ, સાર્થક

सबर पु० (शबर) એ નામનો એક અનેરૂ દેશ (૨) त्रि० શબર દેશમા રહેનાર

सबरिया स्त्री० (शबरिका) } શબર દેશમા
सबरी स्त्री० (शबरी) } જન્મેલી દાસી

सबल पु० (शबल) ચારિત્રને દૂષિત બના વનાર એકવીસ જાતના શબલ દોષો જેવાકે ૧ હસ્તકર્મ, ૨ મૈથુન, ૩ રાત્રિ ભોજન, ઇત્યાદિ (૨) ચોથી જાતના પરમાધામી (૩) त्रि० કાબરૂ મેલુ, ઝાંખુ (૪) અતિચાર સહિત, દોષવાળુ

सब्बल पु० (शब्बल) ભાલો, શસ્ત્રની એક જાત

सब्भाव पु० (सद्भाव) સારો ભાવ (૨) જિનેશ્વરે કહેલ પ્રવચન તત્ત્વ (૩) અસ્તિત્વ, હયાતી (૪) સત્ય આકાર, વસ્તુના મૂળ આકાર જેવો આકાર (૫) સદ્ભૂત-વિદ્યમાન પદાર્થ

सब्भावठवणा સ્ત્રી० (सद्भावस्थापना) વસ્તુનો વાસ્તવિક આકાર, વસ્તુના મૂળ આકાર જેવો આકાર

सब्भावपच्चक्खाण पु० (सद्भावप्रत्याख्यान) સમારંભનો સર્વથા ત્યાગ, સર્વ સંવર રૂપ શૈલેશી અવસ્થા

सब्भितर न० } (साभ्यन्तर) અંદર,
सब्भितरिय न० } બાહ્ય

सब्भूय त्रि० (सद्भूत) યથાર્થ, સત્ય

सभा स्त्री० (सभा) મેળાવડો, પરિષદ, સભા. (૨) વ્યાખ્યાનશાળા, કથાગૃહ

सभाव पु० (स्वभाव) પ્રકૃતિ, સ્વભાવ

सभावसंपन्न त्रि० (स्वभावसम्पन्न) કુદરતી રીતે પાકે તે દરાખ વગેરે

सम त्रि० (सम) બરાબર, સરખું, ઉંચુ નીચુ નહિ તે (૨) જેના ચારે ચરણમા સરખા અક્ષરો હોય તેવુ પદ્ય (૩) બરાબર તાલ સહિત ગાવું તે, ગાયનના આઠ ગુણમાનો એક ગુણ (૪) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

सम पु० (श्रम) પરિશ્રમ, થાક

समइक्कंत त्रि० (समतिक्रान्त) સારી રીતે પાર પામેલ

समइय त्रि० (सामयिक) એક સમયની સ્થિતિવાળો

समइय न० (सामायिक) સાવદ્ય યોગની નિવૃત્તિ રૂપ સામાયિક ચારિત્ર

सम अ० (समम्) સાથે

समतओ अ० (समततस्) } સર્વ બાજુએ,
समता अ० (समन्तात्) } ચારે તરફ

समक्खाय त्रि० (समाख्यात) કહેલુ

समगं अ० (समकम्) એકીસાથે, યુગપત્

समग्ग त्रि० (समग्र) સમસ્ત, સઘળું, આખુ

समचउरंस न० (समचतुरस्र) પલાંઠીવાળી બેસતા શરીરની ઉંચાઇ અને પહોળાઇ સરખી થાય, ચારે ખુણા સરખા પડે તે સંસ્થાન-આકૃતિનુ નામ, ૭ સંઠાણમાંનું પ્રથમ સંઠાણ

समचउरंससंठाण न० (समचतुरस्रसंस्थान) જુઓ "ઉપલો" શબ્દ

समचारि त्रि० (समचारिन्) મહિનાના નામ સરખા નામવાળા નક્ષત્રો જેવા કે અશ્વિની, કૃત્તિકા, મૃગશિર, ઇત્યાદિ

समच्चण न० (समर्चन) પૂજા, અર્ચન

समज्जिय त्रि० (समर्जित) સમર્જન કરેલુ, ભેગુ કરેલુ

समज्झ त्रि० (समध्य) વચલા ભાગ સહિત, મધ્યભાગ સહિત

समट्ठ त्रि० (समर्थ) સમર્થ, શક્તિસંપન્ન (૨) યુક્ત, ઉચિત, ઘટિત

समड्ढिय त्रि० (समर्द्धिक) તુલ્ય ઋદ્ધિવાળા-(દેવ વગેરે)

समण पु० (श्रमण) મુનિ, નિર્ગ્રંથ, સર્વ પાપદોષથી રહિત સાધુ (૨) ભગવાન્ મહાવીર સ્વામીનુ ઉપનામ (૩) શાક્યાદિ બૌદ્ધ વગેરેના સાધુ (૪) તપશ્ચર્યા કરવામા ઉદ્યત, તપ વગેરે કષ્ટ સહનાર (૫) નિર્ગ્રંથ, શાક્ય, તાપસ, ગેરૂક અને આજીવક એ પાંચમાનો ગમે તે એક. (૬) પાખંડી લોક

समणधम्म पु० (श्रमणधर्म) ખંતિ, મુત્તિ વગેરે દશ પ્રકારનો મુનિધર્મ

समणभूअ त्रि० (श्रमणभूत) શ્રાવકની અગીયારમી પડિમા આદરનાર શ્રાવક કે જે ૧૧ માસ સુધી સાધુની માફક વર્તે

समणसंघ पु० (श्रमणसंघ) साधु समुदाय
समणाउस पु० (श्रमणायुष्मन्) आयुष्यमत श्रमण-साधु, हे आउखावाળા साधु ! (એ સંબોધનમા આ શબ્દ વપ રાય છે
समणी स्त्री (श्रमणी) साध्वी, आर्या
समणुचिन्न त्रि० (समनुचीर्ण) આચરેલુ, વર્તમાનમા મુકેલુ
समणुन्न त्रि० (समनुज्ञ) સમ્યક્ અનુજ્ઞા-અનુમોદન-સમતિ આપનાર (૨) મુનિ પાસે બોધ પામેલ, પ્રવ્રજ્યાને યોગ્ય (૩) ઉદ્યુક્તવિહારી (૪) સાંભોગિક, જેની સાથે સાધુને આહાર પાણીનો વ્યવહાર હોય તે (૫) લોકસમત, લોકમાન્ય
समणुन्ना स्त्री० (समनुज्ञा) સ્વાભાવિક ગુણ યુક્ત પુરૂષને યોગ્ય પદવી દેવી તે
समणुबद्ध त्रि० (समनुबद्ध) નિરતર બધાયેલ
समणुभाव पु० (समनुभाव) પરિણામ, કાર્યબળ
समणुन्नगण पु० (समनुगत) સમ્યક્ પ્રકારે પામેલ-ધારણ કરેલ
समणुस्सय पु० (समनूच्छ्रय) વૃદ્ધિ પામેલ પુદ્ગલ
समणोवासग } पु० (श्रमणोपासक) સાધુની
समणोवासय } સેવા ભક્તિ કરનાર, શ્રાવક
समणोवासिया स्त्री० (श्रमणोपासिका) સાધુની સેવા-ભક્તિ કરનારી શ્રાવિકા
समण्णय पु० (समन्वय) યોગ્યરીતે ઘટના કરવી, અન્વય કરવો
समण्णागत्र त्रि० (समन्वागत) યુક્ત, પ્રાપ્ત
समण्णित्र त्रि० (समन्वित) સારી રીતે સબધમા આવેલ
समतल न० (समतल) સરખી સપાટી
समतलपइया स्त्री० (समतलपदिका) ભૂમિ ઉપર બન્ને પગ સરખા રાખવા તે
समताल न० (समताल) સરખો તાલ આપવાની કળા
समतिक्कत त्रि० (समतिक्रान्त) ઉલ્લધી ગયેલ
समत्त त्रि० (समाप्त) પુરૂ, સમાપ્ત
समत्त त्रि० (समस्त) સર્વ, સઘળુ
समत्ति स्त्री० (समाप्ति) પરિપૂર્ણતા
समत्थ त्रि० (समर्थ) સમર્થ, શક્તિવાન
समदिट्ठि त्रि० (समदृष्टि) સમ દૃષ્ટિવાળો
समन्नागय त्रि० (समन्वागत) સયમ અનુષ્ઠાનયુક્ત
समन्नित त्रि० (समन्वित) યુક્ત, સહિત
समपायपुया स्त्री० (समपादपुता) બે પગ તથા ઘગડા જમીનને લગાડી બેસવુ તે, એક પ્રકારનુ આસન
समप्पभ पु० (समप्रभ) ત્રીજા ચોથા દેવ લોકનુ એક વિમાન
समप्पिय त्रि० (समर्पित) અર્પણ કરેલુ
समभर त्रि० (समभर) પરિપૂર્ણ ભરેલ
समभाविय त्रि० (समभावित) શુદ્ધ અન્તઃકરણવાળુ, સમભાવિત થયેલ
समभिश्रावराण त्रि० (समभ्यापन्न) પ્રાપ્ત થયેલ, પાસે આવેલ
समभिरूढ पु० (समभिरूढ) સાત નયમાનો છઠ્ઠો નય, લિંગ પર્યાય અને વચનના ભેદથી અર્થભેદ માનનાર એક દૃષ્ટિ (૨) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગસૂત્રનો ૧૯ મો ભેદ
समभिलोइय त्रि० (समभिलोकित) સમ્યક્ પ્રકારથી અવલોકન કરેલ
समभिलोय पु० (समभिलोक) અવલોકન કરવુ, જોવુ
समय पु० (समय) ક્ષણ, કાળનો હાનામા ન્હાનો અશ (૨) સમય, વખત કાળ (૩) સિધ્ધાન્ત, પ્રવચન આગમ (૪) ભાગા, વિકલ્પ કરવાની વ્યવસ્થા (૫)

सबल पु० (शबल) भाले, शस्त्रनी એક જાત

सब्भाव पु० (सद्भाव) સારો ભાવ (૨) જિનેશ્વરે કહેલ પ્રવચન તત્ત્વ (૩) અસ્તિત્વ, હયાતી (૪) સત્ય આકાર, વસ્તુના મૂળ આકાર જેવો આકાર (૫) સદ્ભૂત-વિદ્યમાન પદાર્થ

सब्भावठवणा स्त्री० (सद्भावस्थापना) વસ્તુનો વાસ્તવિક આકાર, વસ્તુના મૂળ આકાર જેવો આકાર

सब्भावपच्चक्खाण पु० (सद्भावप्रत्याख्यान) સંસારનો સર્વથા ત્યાગ, સર્વ સંવર રૂપ શૈલેશી અવસ્થા.

सब्भितर न० } (साभ्यन्तर) અંદર,
सब्भितरिय न० } માંહ્ય

सब्भूय त्रि० (सद्भूत) યથાર્થ, સત્ય

सभा स्त्री० (सभा) મેળાવડો, પરિષદ, સભા (૨) વ્યાખ્યાનશાળા, કથાગૃહ

सभाव पु० (स्वभाव) પ્રકૃતિ, સ્વભાવ

सभावसंपन्न. त्रि० (स्वभावसंपन्न) કુદરતી રીતે પાકે તે દરાખ વગેરે

सम त्रि० (सम) બરાબર, સરખું, ઉંચું નીચું નહિ તે (૨) જેના ચારે ચરણમાં સરખા અક્ષરો હોય તેવું પદ્ય (૩) બરાબર તાલ સહિત ગાવું તે, ગાયનના આઠ ગુણમાંનો એક ગુણ (૪) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન

सम पु० (श्रम) પરિશ્રમ, થાક

समइक्कंत त्रि० (समतिक्रान्त) સારી રીતે પાર પામેલ

समइय. त्रि० (सामयिक) એક સમયની સ્થિતિવાળો

समइय न० (सामायिक) સાવદ્ય યોગની નિવૃત્તિ રૂપ સામાયિક ચારિત્ર

सम अ० (समम्) સાથે

समतओ अ० (समन्ततस्) } સર્વ બાજુએ,
समता अ० (समन्तात्) } ચારે તરફ

समक्खाय त्रि० (समाख्यात) કહેલું

समगं अ० (समकम्) એકીસાથે, યુગપત

समग्ग त्रि० (समग्र) સમસ્ત, સર્વ, આખું

समचउरंस न० (समचतुरस्र) પલાંઠીવાળી બેસના શરીરની ઉંચાઇ અને પહોળાઇ સરખી થાય, ચારે ખુણા સરખા પડે તે સંસ્થાન-આકૃતિનું નામ, ૭ સંઠાણમાંનું પ્રથમ સંઠાણ

समचउरंससंठाण न० (समचतुरस्रसंस्थान) જુઓ "ઉપલો" શબ્દ

समचारि त्रि० (समचारिन्) મહિનાના નામ સરખા નામવાળા નક્ષત્રો જેવા કે અશ્વિની, કૃત્તિકા, મૃગશિર, ઇત્યાદિ

समच्चण न० (समर्चन) પૂજા, અર્ચન

समज्जिय त्रि० (समर्जित) સમર્જન કરેલું, ભેગું કરેલું

समज्झ त्रि० (समध्य) વચલા ભાગ સહિત, મધ્યભાગ સહિત

समट्ठ त्रि० (समर्थ) સમર્થ, શક્તિસંપન્ન (૨) યુક્ત, ઉચિત, ઘટિત

समड्ढिय त्रि० (समर्द्धिक) તુલ્ય ઋદ્ધિવાળા-(દેવ વગેરે)

समण पु० (श्रमण) મુનિ, નિર્ગ્રંથ, સર્વ પાપદોષથી રહિત સાધુ (૨) ભગવાન્ મહાવીર સ્વામીનું ઉપનામ (૩) શાક્યાદિ બૌદ્ધ વગેરેના સાધુ (૪) તપશ્ચર્યા કરવામાં ઉદ્યત, તપ વગેરે કષ્ટ સહનાર (૫) નિર્ગ્રંથ, શાક્ય, તાપસ, ગેરૂક અને આજીવક એ પાંચમાંનો ગમે તે એક-(૬) પાખંડી લોક

समणधम्म पु० (श्रमणधर्म) ખંતિ, મુત્તિ વગેરે દશ પ્રકારનો મુનિધર્મ

समणभूअ त्रि० (श्रमणभूत) શ્રાવકની અગીયારમી પડિમા આદરનાર શ્રાવક કે જે ૧૧ માસ સુધી સાધુની માફક વર્તે

समामेर अ० (समभेर) એકજ વખતે
समाय पु० (समग्गल) તુ પકાળ
समाय पु० (समाज) સમુદાય
समायान न० (समादान) ગ્રહણ કરવુ, સ્વીકારવુ
समायार पु० (समाचार) આચરણ, અનુષ્ઠાન
समायारअ त्रि० (समाचारक) આચરણ કરનાર
समायारी स्त्री० (समाचारी) દશ પ્રકારની સાધુ સમાચારી (૨) શિષ્ટ પુરૂષોએ સારીરીતે આચારમા મુકેલ ક્રિયા
समारम्भ पु० (समारम्भ) મન વચન અને કાયાથી પરને દુ ખ ઉપજાવવુ તે
समारयणा स्त्री० (समारचना) સુધારવુ તે
समारूढ त्रि० (समारूढ) સારીરીતે આરૂઢ થયેલો
समालिहण न० (समालेखन) લેપ કરવો, ચોપડવુ
समालोयण न० (समालोचन) વિચારણા, નિરીક્ષણ
समावडिअ त्रि० (समापतित) આવી પડેલુ, જોડાયેલુ, બધાયેલુ
समावण्ण } समावन्न } त्रि० (समापन्न) પ્રાપ્ત થયેલ, પામેલ
समास पु० (समास) સક્ષેપ, ટુકાણુ (૨) બેથી વધારે પદોનુ પરસ્પર જોડાણુ (૩) સામાયિક
समासीण त्रि० (समासीन) સારીરીતે બેઠેલ
समाहत } समाहय } त्रि० (समाहत) હણેલુ, મારેલુ
समाहरणया स्त्री० (समाहरण) અકુશળ મન વચન આદિનો નિરોધ કરવો તે
समाहाण न० (समाधान) વિષય વિકારની નિવૃત્તિ, સ્વાસ્થ્ય
समाहारा स्त्री० (समाहारा) દક્ષિણ દિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાની પહેલી દિશાકુમારી (૨) પખવાડીઆની પદર રાત્રિમાની બારમી રાત્રિનુ નામ
समाहि पु० (समाधि) સમાધિ, ચિત્તનુ સ્વાસ્થ્ય-સ્થિરતા, અત કરણની એકાગ્રતા, યોગનુ એક અંગ (૨) સૂયગડાગ સૂત્રનુ ૧૦ મુ અધ્યયન (૩) જબૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા થનાર ૧૭ મા તીર્થંકર (૪) ધર્મપ્રાપ્તિ (૫) જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર આદિ મોક્ષમાર્ગ
समाहिनाम न० (समाधिनामन्) સૂયગડાગ સૂત્રના દશમા અધ્યયનનુ નામ
समाहिय त्रि० (समाहित) સમાધિ પામેલ, સ્વસ્થ થયેલ, શાન્ત થયેલ
समाहियच्च त्रि० (समाहितार्चे) શાન્ત જ્વાળા વાળો
समिइ स्त्री० (समिति) ગમન આદિ ક્રિયામા યતના રાખવી તે, ઇર્યા આદિ પાચ સમિતિ (૨) મળવુ, એકત્ર થવુ (૩) સામગ્રી
समिइमा स्त्री० (समितिमा) દહિં અથવા દુધની તર (૨) એક જાતનો ખાદ્ય પદાર્થ
समिक्खा स्त्री० (समीक्षा) તત્ત્વ વિચારણા
समिति स्त्री० (समिति) ગમન, ભાષણ આદિ ક્રિયામા ઉપયોગ રાખવો તે, ઇર્યા આદિ પાચ સમિતિમાની ગમે તે એક (૨) ઋદ્ધિ
समिद्ध त्रि० (समृद्ध) સમૃદ્ધિવાન, ધન ધાન્ય આદિથી પરિપૂર્ણ
समिद्धि स्त्री० (समृद्धि) ધનધાન્યાદિ વિભૂતિ
समिय त्रि० (समित) ચાલવામા, બોલવામા, ગવેષણા કરવામા, વસ્તુને લેવા મુકવામા અને પરઠવવામા ઉપયોગ રાખી યતના

સયમ, સદાચાર (૬) અદ્ધા સમય–કાળ-દ્રવ્ય, ૭ દ્રવ્યમાનુ એક દ્રવ્ય (૭) ના-સ્તિક વગેરેના મતનુ ખણ્ડન જેમા છે તે સૂયગડાગ સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનનુ નામ (૮) સામાયિકવ્રત, શ્રાવકનુ નવમુ વ્રત

समय अ० (ममकम्) યુગપત્, એકી સાથે

समयक्खित्त न० / **समयक्खित्तिय** पु० / **समयक्खेत्त** न० (समयक्षेत्र) અઢી દ્વીપ પ્રમાણ મનુષ્ય ક્ષેત્ર

समयन्न त्रि० (समयज्ञ) સ્વસિદ્ધાત અને પરસિદ્ધાતને જાણનાર.

समयप्पवाय पु० (समयप्रवाद) એ નામનો આઠમો પુર્વ

समया स्त्री० (समता) સમભાવ, સમતા

समर पु० (समर) સગ્રામ, યુધ્ધ (૨) નીચ માણસોનુ નિવાસસ્થાન

समरइत्तार त्रि० (स्म) સભારનાર, સ્મરણ કરનાર

समरणीय त्रि० (स्मरणीय) સ્મરણ કરવા યોગ્ય

समलिहिय त्रि० (समलिखित) સરખી પક્તિમા આલેખેલ

समवगूढ त्रि० (समवगड) વિંટાયેલુ, ઘેરાયેલુ

समवसढ त्रि० (समवसृत) બીરાજમાન થયેલ, પધારેલ

समवसरण न० (समवसरण) .જિનેશ્વરની દેશનાભૂમિ

समवाइ न० (समवायिन्) સમવાયિ કારણ, ઉપાદાન કારણ, જેમ ઘડાનુ કારણ માટી

समवाय पु० (समवाय) અગીયાર અગ-માનુ ૪ થુ સમવાયાગ સૂત્ર (૨) વેપારી વગેરેનો સમુદાય (૩) ઇન્દ્ર

समवायमह न० (समवायमहस्) ઇદ્ર મહોત્સવ

समसीसिया स्त्री० ( ) સ્પર્ધા, ચડસાચડસી

समसेणि स्त्री० (समश्रेणि) સરખી પંક્તિ, હારબધ

समहिट्ठिअ त्रि० (समधिष्ठक) કારભારી, અધિકારી, અધિષ્ઠાતા

समहिय त्रि० (समधिक) અધિક, વધારે

समा स्त्री० (समा) આરો, સમય વિશેષ

समाअ पु० (समाय) સામાયિક

समाइट्ठ त्रि० (समादिष्ट) ફરમાવેલ

समाइण्ण त्रि० (समाकीर्ण) વ્યાપ્ત, આકુળ વ્યાકુળ

समाउत्त त्रि० (समायुक्त) સહિત, યુક્ત, વિશિષ્ટ

समाउल त्रि० (समाकुल) વ્યાકુળ

समाएस पु० (समादेश) અમુક આહાર સાધુને આપવા માટે કલ્પી રાખવો તે, આહારનો એક દોષ

समाकरिसण न० (समाकर्षण) ખેંચવુ

समाकाल पु० (समयकाल) ૭ આરાની પ્રવૃત્તિરૂપ કાળ

समागम पु० (समागम) સમાગમ, મેળાપ

समागय त्रि० (समागत) આવેલ

समाचार पु० (समाचार) આચરણ, અનુષ્ઠાન

समाण त्रि० (सत्) છતુ, વિદ્યમાન

समाण त्रि० (समान) સરખુ, તુલ્ય (૨) અણુપન્ની જાતના વ્યતર દેવતાનો બીજો ઇદ્ર (૩) આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૪) ચાલવાની શકિત ક્ષીણ થવાથી એક ઠેકાણે સ્થિર વાસ રહેનાર સાધુ

समाणइत्तार त्रि० (समानेतृ) અનુષ્ઠાન કરનાર

समादाण न० (समादान) અગીકાર કરવુ તે

समादेय त्रि० (समादेय) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય

समाधाण न० (समाधान) સમાધાન કરવુ

समाधि पु० (समाधि) મનની સ્વસ્થતા (૨) શ્રુતચારિત્રરૂપધર્મ

समानीय त्रि० (समानीत) સમ્યક્ પ્રકારે આણેલું

समामेव अ० (सममेव) એકજ વખતે
समाय पु० (समकाल) તુલ્યકાળ
समाय पु० (समाज) સમુદાય
समायान न० (समादान) ગ્રહણ કરવુ, સ્વીકારવુ
समायार पु० (समाचार) આચરણ, અનુષ્ઠાન.
समायारञ्च त्रि० (समाचारक) આચરણ કરનાર
समायारी स्त्री० (समाचारी) દશ પ્રકારની સાધુ સમાચારી (૨) શિષ્ટ પુરૂષોએ સારીરીતે આચારમા મુકેલ ક્રિયા
समारम्भ पु० (समारम्भ) મન વચન અને કાયાથી પરને દુ ખ ઉપજાવવુ તે
समारचणा स्त्री० (समारचना) સુધારવુ તે
समारूढ त्रि० (समारूढ) સારીરીતે આરૂઢ થયેલો
समालिहण न० (समालेखन) લેપ કરવો, ચોપડવુ
समालोयण न० (समालोचन) વિચારણા, નિરીક્ષણ
समावडिञ्च त्रि० (समापतित) આવી પડેલુ, જોડાયેલુ, બધાયેલુ
समावण्ण } **समावन्न** } त्रि० (समापन्न) પ્રાપ્ત થયેલ, પામેલ
समास पु० (समास) સક્ષેપ, ટુકાણુ (૨) બેથી વધારે પદોનુ પરસ્પર જોડાણ (૩) સામાયિક
समासीण त्रि० (समासीन) સારીરીતે બેઠેલ
समाहत } **समाहय** } त्रि० (समाहत) હણેલુ, મારેલુ
समाहरणया स्त्री० (समाहरण) અકુશળ મન વચન આદિનો નિરોધ કરવો તે
समाहाण न० (समाधान) વિષય વિકારની નિવૃત્તિ, સ્વાસ્થ્ય
समाहारा स्त्री० (समाहारा) દક્ષિણ દિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાની પહેલી દિશાકુમારી (૨) પખવાડીઆની પદર રાત્રિમાની બારમી રાત્રિનુ નામ
समाहि पु० (समाधि) સમાધિ, ચિત્તનું સ્વાસ્થ્ય-સ્થિરતા, અત કરણની એકાગ્રતા, યોગનુ એક અગ (૨) સૂયગડાગ સૂત્રનુ ૧૦ મુ અધ્યયન (૩) જબૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા થનાર ૧૭ મા તીર્થકર (૪) ધર્મપ્રાપ્તિ (૫) જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર આદિ મોક્ષમાર્ગ
समाहिनाम न० (समाधिनामन्) સૂયગડાગ સૂત્રના દશમા અધ્યયનનુ નામ
समाहिय त्रि० (समाहित) સમાધિ પામેલ, સ્વસ્થ થયેલ, શાન્ત થયેલ
समाहियञ्च त्रि० (समाहितार्चि) શાન્ત જ્વાળા-વાળો
समिइ स्त्री० (समिति) ગમન આદિ ક્રિયામા યતના રાખવી તે, ઇર્યા આદિ પાચ સમિતિ (૨) મળવુ, એકત્ર થવુ (૩) સામગ્રી
समिइमा स्त्री० (समितिमा) દહિ અથવા દુધની તર (૨) એક જાતનો ખાદ્ય પદાર્થ
समिक्खा स्त्री० (समीक्षा) તત્ત્વ વિચારણા
समिति स्त्री० (समिति) ગમન, ભાષણ આદિ ક્રિયામા ઉપયોગ રાખવો તે, ઇર્યા આદિ પાચ સમિતિમાની ગમે તે એક (૨) ઋદ્ધિ
समिद्ध त्रि० (समृद्ध) સમૃદ્ધિવાન, ધન ધાન્ય આદિથી પરિપૂર્ણ
समिद्धि स्त्री० (समृद्धि) ધનધાન્યાદિ વિભૂતિ
समिय त्रि० (समित) ચાલવામા, બોલવામા, ગવેષણા કરવામા, વસ્તુને લેવા મુકવામા અને પરઠવવામા ઉપયોગ રાખી યતના

સયમ, સદાચાર (૬) અદ્ધા સમય-કાળ-દ્રવ્ય, ૭ દ્રવ્યમાનુ એક દ્રવ્ય (૭) નાસ્તિક વગેરેના મતનુ ખણ્ડન જેમા છે તે સૂયગડાગ સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનનું નામ (૮) સામાયકવ્રત, શ્રાવકનું નવમુ વ્રત

समय अ० (समकम्) યુગપત્, એકી સાથે

समयक्खित्त न० } (समयक्षेत्र) અઢી
समयक्खित्तिय पु० } દ્વીપ પ્રમાણ મનુષ્ય
समयक्खेत्त न० } ક્ષેત્ર

समयन्न त्रि० (समयज्ञ) સ્વસિદ્ધાત અને પરસિદ્ધાતને જાણનાર

समयप्पवाय पु० (समयप्रवाद) એ નામનો આઠમો પૂર્વ

समया स्त्री० (समता) સમભાવ, સમતા

समर पु० (समर) સગ્રામ, યુધ્ધ (૨) નીચ માણસોનું નિવાસસ્થાન

समरइत्तार त्रि० (स्म) સભારનાર, સ્મરણ કરનાર

समरणीय त्रि० (स्मरणीय) સ્મરણ કરવા યોગ્ય

समलिहिय त्रि० (समलिखित) સરખી પક્તિમા આલેખેલ

समवगूढ त्रि० (समवगढ) વિંટાયેલુ, ઘેરાયેલુ

समवसढ त्रि० (समवसृत) બીરાજમાન થયેલ, પધારેલ

समवसरण न० (समवसरण) .જિનેશ્વરની દેશનાભૂમિ

समवाइ न० (समवायिन्) સમવાયિ કારણ, ઉપાદાન કારણ, જેમ ઘડાનુ કારણ માટી

समवाय पु० (समवाय) અગીયાર અગમાનુ ૪ થુ સમવાયાગ સૂત્ર (૨) વેપારી વગેરેનો સમુદાય (૩) ઇન્દ્ર

समवायमह न० (समवायमहम्) ઇદ્ર મહોત્સવ

समसीसिया स्त्री० ( ) સ્પર્ધા, ચડસાચડસી

समसेणि. स्त्री० (समश्रेणि) સરખી પક્તિ, હારબધ.

समहिट्ठिअ त्रि० (समधिष्ठित) કારભારી, અધિકારી, અધિષ્ઠાતા

समहिय त्रि० (समधिक) અધિક, વધારે

समा स्त्री० (समा) આરો, સમય વિશેષ

समाअ पु० (समाय) સામાયિક

समाइट्ठ त्रि० (समादिष्ट) ફરમાવેલ

समाइण्ण त्रि० (समाकीर्ण) વ્યાપ્ત, આકુળ વ્યાકુળ

समाउत्त त्रि० (समायुक्त) સહિત, યુક્ત, વિશિષ્ટ

समाउल त्रि० (समाकुल) વ્યાકુળ

समाएस पु० (समादेश) અમુક આહાર સાધુને આપવા માટે કલ્પી રાખવો તે, આહારનો એક દોષ

समाकरिसण न० (समाकर्षण) ખેંચવુ

समाकाल पु० (समयकाल) ૭ આરાની પ્રવૃત્તિરૂપ કાળ

समागम पु० (समागम) સમાગમ, મેળાપ

समागय त्रि० (समागत) આવેલ

समाचार पु० (समाचार) આચરણ, અનુષ્ઠાન

समाण त्रि० (सत्) છતુ, વિદ્યમાન

समाण त्रि० (समान) સરખુ, તુલ્ય (૨) અણપન્ની જાતના વ્યતર દેવતાનો બીજો ઇદ્ર (૩) આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૪) ચાલવાની શક્તિ ક્ષીણ થવાથી એક ઠેકાણે સ્થિર વાસ રહેનાર સાધુ

समाणइत्तार त्रि० (समानेतृ) અનુષ્ઠાન કરનાર

समादाण न० (समादान) અગીકાર કરવુ તે

समादेय त्रि० (समादेय) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય

समाधाण न० (समाधान) સમાધાન કરવુ

समाधि पु० (समाधि) મનની સ્વસ્થતા (૨) શ્રુતચારિત્રરૂપધર્મ

समानीय त्रि० (समानीत) સમ્યક્ પ્રકારે આણેલુ

समामेव अ० (सममेव) એકજ વખતે
समाय पु० (समकाल) તુ૫કાળ
समाय पु० (समाज) સમુદાય
समायान न० (समादान) ગ્રહણ કરવુ, સ્વીકારવુ
समायार पु० (समाचार) આચરણ, અનુષ્ઠાન
समायारअ त्रि० (समाचारक) આચરણ કરનાર
समायारी स्त्री० (समाचारी) દશ પ્રકારની સાધુ સમાચારી (૨) શિષ્ટ પુરૂષોએ સારીરીતે આચારમા મુકેલ ક્રિયા
समारभ पु० (समारम्भ) મન વચન અને કાયાથી પરને દુ ખ ઉપજાવવુ તે
समारचणा स्त्री० (समारचना) સુધારવુ તે
समारूढ त्रि० (समारूढ) સારીરીતે આરૂઢ થયેલો
समालिहण न० (समालेखन) લેપ કરવો, ચોપડવુ
समालोयण न० (समालोचन) વિચારણા, નિરીક્ષણ
समावडिअ त्रि० (समापतित) આવી પડેલુ, જોડાયેલુ, બધાયેલુ
समावरण } त्रि० (समापन्न) પ્રાપ્ત થયેલ,
समावन्न } પામેલ
समास पु० (समास) સક્ષેપ, ટુકાણ (૨) બેથી વધારે પદોનુ પરસ્પર જોડાણ (૩) સામાયિક
समासीण त्रि० (समासीन) સારીરીતે બેઠેલ
समाहत } त्रि० (समाहत) હણેલુ, મારેલુ
समाहय }
समाहरणया स्त्री० (समाहरण) અકુશળ મન વચન આદિનો નિરોધ કરવો તે
समाहाण न० (समाधान) વિષય વિકારની નિવૃત્તિ, સ્વાસ્થ્ય
समाहारा स्त्री० (समाहारा) દક્ષિણ દિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાની પહેલી દિશાકુમારી (૨) પખવાડીઆની પદર રાત્રિમાની બારમી રાત્રિનુ નામ
समाहि पु० (समाधि) સમાધિ, ચિત્તનુ સ્વાસ્થ્ય-સ્થિરતા, અત કરણની એકાગ્રતા, યોગનુ એક અગ (૨) સૂયગડાગ સૂત્રનુ ૧૦ મુ અધ્યયન (૩) જબૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા થનાર ૧૭ મા તીર્થંકર (૪) ધર્મપ્રાપ્તિ (૫) જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર આદિ મોક્ષમાર્ગ
समाहिनाम न० (समाधिनामन्) સૂયગડાગ સૂત્રના દશમા અધ્યયનનુ નામ
समाहिय त्रि० (समाहित) સમાધિ પામેલ, સ્વસ્થ થયેલ, શાન્ત થયેલ
समाहियच्च त्रि० (समाहितार्चि) શાન્ત જ્વાળા-વાળો
समिइ स्त्री० (समिति) ગમન આદિ ક્રિયામા યતના રાખવી તે, ઇર્યા આદિ પાચ સમિતિ (૨) મળવુ, એકત્ર થવુ (૩) સામગ્રી
समिइमा स्त्री० (समितिमा) દહિં અથવા દુધની તર (૨) એક જાતનો ખાદ્ય પદાર્થ
समिक्खा स्त्री० (समीक्षा) તત્ત્વ વિચારણા
समिति स्त्री० (समिति) ગમન, ભાષણ આદિ ક્રિયામા ઉપયોગ રાખવો તે, ઇર્યા આદિ પાચ સમિતિમાની ગમે તે એક (૨) ઋદ્ધિ
समिद्ध त्रि० (समृद्ध) સમૃદ્ધિવાન, ધન ધાન્ય આદિથી પરિપૂર્ણ
समिद्धि स्त्री० (समृद्धि) ધનધાન્યાદિ વિભૂતિ
समिय त्रि० (समित) ચાલવામા, બોલવામા, ગવેષણા કરવામા, વસ્તુને લેવા મુકવામા અને પરઠવવામા ઉપયોગ રાખી યતના

थी नतनार, पांच समितियुक्त (२) प्रमाणुवाळो, परिमित (३) शांत थयेल, अहंकारनो त्याग करेल (४) सम्यक् प्रकारे प्राप्त थयेल (५) सरखा अवयववाळो (६) न० निरंतर, हमेशा, सर्वकाळ

समिय त्रि० (सम्यक्) सम्यक्, सारु, श्रेष्ठ

समिय त्रि० (शमित) उपशमावेलु

समिय स्त्री० (समिर्) इन्धणा (२) लोट दही वगेरे यज्ञोपयोगी द्रव्यो

समियदसण त्रि० (सम्यग्दर्शन) सम्यग् दृष्टिवाळो, सम्यक् दर्शनवाळो

समिया स्त्री० (समिता) चमरेन्द्र वगेरेनी अन्दरनी सभा के जेना सभासदो तेडाव्या आवे

समिया अ० (सम्यक्) सारीपेठे, सारीरीते

समिया स्त्री० (शमिता) समता, साम्यभाव (२) उपशम भाव

समिला स्त्री० (समिला) धोसरीमा जोतर बाधवानो लाकडानो खीलो, समोल

समिहा स्त्री० (समिध्) अश्वत्थ आदि वृक्षनी प्रतिशाखाना कटका, समिध-हवनने योग्य सामग्री

समी स्त्री० (शमी) खीजडानु झाड; दशेराने दिवसे पूजातु वृक्ष

समीकत त्रि० (समीकृत) सरखु करेल

समीकरण न० (समीकरण) विषम होय तेने समु करवु ते

समीरिअ त्रि० (समीरित) प्रेरणा करेल

समीव न० (समीप) समीपे, पासे

समीवीकरण न० (समीपीकरण) दूर होय तेने पासे लाववु

समीसिय त्रि० (समिश्रित) मिश्रणु युक्त

समीहिय त्रि० (समीहित) इच्छेलु, कल्पेलु

समुआण न० (समुदान) उचित भिक्षा लेवी ते

समुइय त्रि० (समुदित) प्रगट थयेल

समुक्कड पु० (समुत्कृष्ट) उत्कृष्ट पदवी उपर स्थपायेल

समुक्किट्ठ त्रि० (समुत्कृष्ट) उन्नति पामेल, धनाढ्य बनेल

समुक्कित्तणया स्त्री० (समुत्कीर्तन) नाम मात्रथी वस्तुनु प्रतिपादन करवु

समुक्खित्त त्रि० (समुत्क्षिप्त) फेकेलु

समुग्ग पु० (समुद्ग) डाबडो, डब्बो

समुग्गपक्खि पु० (समुद्गपक्षिन्) समुग्गपक्षि–डाबडानी पेठे पांख बंध करीने आकाशमा उडनारु पक्षी, खेचर तिर्यंच पंचेंद्रियनो एक भेद, के जे अढि द्वीपनी बहार छे

समुग्गय पु० (समुद्गक) डाबलो (२) बारणामा जडेल उभा अने आडा लाकडाना सधाणथी वच्चे पडेला चोगठा (३) चणीआरा

समुग्घाय पु० (समुद्घात) एकीसाथे प्रबळपणे जीव प्रदेशथी कर्म पुद्गळने उदीरणादिकथी आकर्षी, भोगवी झाटकवा–खंखेरवा ते, वेदना वगेरेथी जीवना प्रदेशने बहार फेलाववा ते, वेदना आदि सात समुद्घात (२) प्रज्ञापना सूत्रना छत्रीशमा पदनु नाम

समुचिय त्रि० (समुचित) सुखमा उत्पन्न थयेल

समुच्चय पु० (समुच्चय) समुच्चय, समुदाय

समुच्चयबंध पु० (समुच्चयबन्ध) ढगलारूपे बंध, कोइ वस्तुनो उंचो ढगलो करवो ते

समुच्छ्य पु० (समुच्छ्रय) उदारिकादि शरीर

समुच्छलिअ त्रि० (समुच्छलित) उछळेल, उल्लास पामेल

समुच्छिन्नकिरिअ त्रि० (समुच्छिन्नक्रिय) जे स्थितिमा–मनयोग, वचनयोग अने काय

होय, એ ગાગે યોગની નિવૃત્તિ થઇ હો તે શુક્લધ્યાનનો ચોથો પાયો

समुच्छिन्न त्रि० (समुच्छिन्न) મૂળ વિના છેદાઈ ગએલ ઉખડી ગએલ (૨) અચિત વાયુ

समुच्छिन्न त्रि० (समुच्छिन्न) ઉખડેલુ

समुच्छेय पुं० (समुच्छेद) સમૂળ વિનાશ

समुच्छेयवादि त्रि० (समुच्छेदवादिन्) ક્ષણિક વાદને માનનાર ક્ષણિકવાદી

समुज्झन पुं० (समुज्झन) ઉદ્વેગ

समुज्जय त्रि० (समुद्यत) સારી પેઠે તૈયાર થયેલ

समुज्जाअ त्रि० (समुद्यात) નિકળેલ

समुज्जीय त्रि० (समुद्गत) સમ્યક્ ઉદયને પ્રાપ્ત થયેલ

समुज्जिय त्रि० (समुज्ज्वलित) ઊંચી દીપેલ ઘણી દીપેલુ

समुट्ठाइ त्रि० (समुत्थायिन्) ઉઠી-તૈયાર થનાર

समुट्ठाण न० (समुत्थान) નિમિત્ત કારણ

समुट्ठाणसुअ न० (समुत्थानश्रुत) ૭૨ સૂત્રમાનુ એક

समुट्ठिय त्रि० (समुत्थित) અપ્રમાદિ અનુષ્ઠાન કરવા તૈયાર થયેલ, યથોક્ત ચારિત્ર માટે તૈયાર થયેલ (૨) ઉત્પન્ન થયેલ

समुत्तइअ त्रि० (समुत्तर्कित) ગર્વિત થયેલ ગર્વ કરેલ

समुत्तिण्ण त्रि० (समुत्तीर्ण) તરીને પાર પામેલ

समुत्थ त्रि० (समुत्थ) ઉત્પન્ન થયેલ

समुत्थाण न० (समुत्थान) પવનનુ વાવુ

समुत्थाण न० (समुत्थान) કોઈ પણ વસ્તુને ભાગી સ્થિતિએ પહોંચાડવા માટે પ્રથમથી તે વસ્તુમાં યોગ્યતા લાવવી તે

समुत्थिय त्रि० (समुत्थित) ઉત્પન્ન થયેલ

समुग्ग } पुं० (समुद्ग) સંપુટ ડબ્બો
समुग्गय }

समुग्घाय पुं० न० (समुद्घात) ઉદય નહિ આવેલ કર્મ પુદ્ગલની ઉદેરી-ક્રિયા

समुग्घायकम्म पुं० (समुद्घातक) સમુદ્ઘાત ક્રિયાથી વૃત્તિ કરનાર

समुग्घाइय त्रि० (समुद्घातिक) ધરેલ સમુદ્ઘાતની ક્રિયા કરેલી હોય તે.

समुग्घायसेढी स्त्री० (समुद्घातश्रेणी) સમુદ્ઘાતને એક ક્રમવાળી શ્રેણી-કુક્ષિ

समुदाचार पुं० (समुदाचार) સદાચાર

समुदिय त्रि० (समुदित) સમૂહરૂપે મળેલ

समुद्द पुं० (समुद्र) લવણ આદિ સમુદ્ર (૨) આઠમા બળદેવ વાસુદેવના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય (૩) અન્તગડસૂત્રના પહેલા વર્ગના બીજા અધ્યયનનુ નામ. (૪) અંધકવૃષ્ણિ રાજાનો પુત્ર બીજો દશાર. (૫) અન્તગડ સૂત્રના બીજા વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનુ નામ (૬) અંધકવૃષ્ણિ રાજાની ધારણી રાણીના પુત્ર

समुद्ददत्त पुं० (समुद्रदत्त) ત્રીજા વાસુદેવના ત્રીજા પૂર્વ ભવનુ નામ (૨) એ નામનો એક માણસ.

समुद्दपाल पुं० (समुद्रपाल) પાલિત નામે વાણીઆનો પુત્ર

समुद्दलिक्ख पुं० (समुद्रलिक्ष) સમુદ્રમા ઉત્પન્ન થનાર એક જન્તુ બે ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

समुद्दवायस पुं० (समुद्रवायस) જળ કાગડો, સમુદ્રના કિનારા કાગપક્ષી

समुद्दविजय पुं० (समुद्रविजय) વસુદેવના મોટા ભાઈ; દશ દશારમાના સૌથી મોટા દશાર્હ દ્વારકાના રાજા નેમનાથ પ્રભુના પિતા (૨) ત્રીજા ચક્રવર્તીના પિતા

समुद्दाय पुं० न० (समुद्राय) જુઓ "સમાણુ" શબ્દ

समुद्देस पु० (समुद्देश) ગુરૂએ શિષ્યને આપેલ વાચના. (૨) ભોજન

समुद्देसणकाल पु० (समुद्देशनकाल) પાઠન વાચનાનો વખત

समुद्देसिय न० (समुद्देशिक) પાખડીઓને દેવા માટે બનાવેલ આહાર લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

समुद्धय त्रि० (समुद्धत) બળતુ

समुद्धिअ त्रि० (समुद्धृत) સારી રીતે ઉદ્ધાર કરેલ

समुद्धुय त्रि० (समुध्दूत) ઉડેલ

समुन्नय त्रि० (समुन्नत) ઉંચુ

समुपविट्ठ त्रि० (समुपविष्ट) સારી રીતે પાસે પાસે એક આસને બેઠેલ

समुप्पयण } त्रि० (समुत्पन्न) ઉત્પન્ન થયેલુ
समुप्पन्न }

समुप्पयण न० (समुत्पतन) ઉપર ઉડવુ

समुप्पाय पु० (समुत्पाद) પ્રાદુર્ભાવ, ઉત્પત્તિ

समुप्पेह त्रि० (समुत्प्रेक्ष्य) વિચારવા યોગ્ય

समुप्पेहा स्त्री० (समुत्प्रेक्षा) સારો વિચાર

समुब्भव पु० (समुद्भव) ઉત્પન્ન થવુ

समुब्भूय त्रि० (समुद्भूत) ઉત્પન્ન થયેલ, પેદા થયેલ

समुयाण न० (समुदान) સામુદાણી-ઘર સમુદાયમાથી મેળવેલી ભિક્ષા

समुयार पु० (समुदाचार) આચાર, આચરણ, પ્રવર્તન

समुल्लालिय त्रि० (समुल्लालित) લીલાપૂર્વક ઉનાળેલ, ઉછાળેલ

समुल्लाव पु० (समुल्लाप) પ્રેમપૂર્વક વાર્તાલાપ

समुवज्जिय त्रि० (समुपार्जित) મેળવેલુ, પેદા કરેલુ

समुवट्ठिय त्रि० (समुपस्थित) આવી પહોચેલ, આવેલ

समुवागय त्रि० (समुपागत) એકઠા થએલ

समुस्सअ पु० (समुच्छ्रय) શરીર સપત્તિ, પુદ્‌ગળસઘાત (૨) કર્મનો ઉપચય-વૃદ્ધિ

समुस्ससिअ त्रि० (समुच्छ्वसित) વિકસેલુ

समुस्सिय } त्रि० (समुच्छ्रित) ખરડેલ
समूसिय } (૨) ઉંચુ કરેલ

समूसुअ त्रि० (समुत्सुक) ઉત્કંઠિત

समूह पु० (समूह) સઘાત, જથ્થો, સમુદાય

समेय त्रि० (समेत) સહિત, મિશ્ર

समोआर पु० (समवतार) એક વસ્તુનો બીજી વસ્તુમા સમાવેશ કરવો તે.

समोइण्ण त्रि० (समवतीर्ण) ઉતરી આવેલ, આવી પહોચેલ

समोक्कंता• स्त्री० (समवक्रान्ता) મધ્યમ ગ્રામની પાચમી મૂર્ચ્છના

समोगाढ त्रि० (समवगाढ) પ્રવિષ્ટ, પેઠેલુ (૨) આવેલ

समोच्छन्न त्रि० (समवच्छन्न) ઢકાયેલ

समोवइय त्रि० } (समवपतित) આકાશમાથી
समोवडिय त्रि० } નીચે પડેલ

समोसढ त्रि० (समवसृत) ઉચિત સ્થાનમા ઉતરેલ, ઉતારો કરેલ, બિરાજમાન થયેલ

समोसरण न० (समवसरण) સૂયગડાગ સૂત્રના બારમા અધ્યયનનુ નામ (૨) જૈનેતર દર્શનીઓની માન્યતાઓનો સમાગમ, મેળો (૩) વિશ્રામ (૪) તીર્થંકરની પર્ષદા-ધરામણી અને બાર જાતની પ્રખદાનુ મળવુ (૫) ઘણા સાધુઓ ભેગા થઇ બેસે તે, મેળો, સમેલન (૬) ભગવાન્ બિરાજતા હોય ત્યા દેવતાએ કરેલી સિંહાસન વગેરેની રચના (૭) વર્ષાકાળ, વર્ષાઋતુ

समोसरिय त्रि० (समवसृत) જુઓ "समोसढ" શબ્દ

समोहणा स्त्री० (समवहनन) સમુદ્‌ઘાત

समोहय त्रि० (समवहत) વિસ્તારેલુ, સમુદ્‌ઘાત કરેલ

समोहयामरण न० (समवहतमरण) બંદુકના ભડાકાની માફક મરણ સમયે જીવનુ એકદમ નીકળી જવુ તે

सम्म न० (सम्यक्) સમકિતમોહનીયકર્મ, મોહનીયકર્મની એક પ્રકૃતિ (૨) સમકિત નામે સામાયિક (૩) સમ્યક્ત્વ, સમકિત (૪) અવિરતિ સમ્યગ્ દૃષ્ટિ નામનુ ચોથુ ગુણઠાણુ (૫) સમ્યગ્ દૃષ્ટિ જીવ

सम्म अ० (सम्यक्) સારીરીતે, બરાબર

सम्मग त्रि० (सम्यग) સમ્યગ્ દૃષ્ટિ, સમકિતી

सम्मग्ग पु० (सन्मार्ग) સત્સમાર્ગ, શુદ્ધ-માર્ગ (૨) મોક્ષ માર્ગ

सम्मज्जक / **सम्मज्जग** पु० (सम्मज्जक) સ્નાન કરતા વારંવાર પાણીમા પેસી બ્હાર નીકળે તેવા તાપસ, તાપસની એક જાત

सम्मज्जिय त्रि० (समार्जित) શુદ્ધ કરેલુ, સાફ કરેલુ

सम्मट्ठ त्रि० (सम्मृष्ट) ઝાડીઝુડી સાફ કરેલુ, કચરો કહાડી વાળેલુ (૨) કાન સુધી પૂરેલુ, ભરેલુ

सम्मत त्रि० (सम्मत) અભિમત, માનેલુ

सम्मत्त न० (सम्यक्त्व) તત્ત્વજ્ઞાન પૂર્વક તત્ત્વશ્રદ્ધાન, સમ્યગ્દૃષ્ટિ, સમકિત (૨) સમ્યક્ત્વ નામનુ આચારાગનુ ચોથુ અધ્યયન (૩) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના ૧૯ મા પદનુ નામ (૪) પ્રજ્ઞાપનાના ત્રીજા પદના નવમા દ્વારનુ નામ

सम्मत्तकिरिया स्त्री० (सम्यक्त्वक्रिया) સમ્યક્ત્વ સહિત ક્રિયા (૨) તત્ત્વશ્રદ્ધાન-સદ્દહણારૂપ જીવ-વ્યાપાર

सम्मत्तपओग पु० (सम्यक्त्वप्रयोग) સમ્યક્ત્વાદિ સહિત મનનો વ્યાપાર

सम्मत्तपज्जव पु० (सम्यक्त्वपर्यव) સમ્યક્ત્વના પર્યાય-પરિણામ વિશેષ

सम्मत्तपरिग्गहिय त्रि० (सम्यक्त्वपरिगृहीत) સમ્યક્ત્વથી સમદૃષ્ટિ જીવે સ્વીકારેલ

सम्मद्दंसण न० (सम्यग्दर्शन) યથાર્થદર્શન, સમકિતદર્શન

सम्मद्दंसणपज्जव पु० (सम्यग्दर्शनपर्यव) સમકિતદૃષ્ટિના પર્યાય-ભાવ

सम्मदिट्ठि त्रि० (सम्यग्दृष्टि) સમ્યગ્દર્શન-વાળો સમકિતદૃષ્ટિવાળો, જીવ વગેરે પદાર્થોને યથાર્થ જોઇ

सम्मामिच्छादिट्ठिय पु० (सम्यग्मिथ्यादृष्टिक) મિશ્રદૃષ્ટિવાળો, સમકિત અને મિથ્યાત્વના મિશ્રણવાળો

सम्मय त्रि० (सम्मत) ઘણા માણસોએ માન્ય કરેલુ

सम्मसुअ न० (सम्यक्श्रुत) યથાર્થશ્રુત-શાસ્ત્ર, જિનપ્રવચન

सम्माण न० (सन्मान) સત્કાર કરવો

सम्माणणिज्ज त्रि० (सम्माननीय) સન્માન-બહુમાન કરવા યોગ્ય

सम्माणिय त्रि० (सन्मानित) સન્માન આપેલ

सम्मामिच्छ त्रि० (सम्यग्मिथ्या) કંઇક યથાર્થ અને કંઇક અયથાર્થ દૃષ્ટિ (મિશ્ર દૃષ્ટિ) વાળો

सम्मामिच्छत्त न० (सम्यग्मिथ्यात्व) મિશ્રપણુ

सम्मामिच्छत्तमोहणीय न० (सम्यग्मिथ्यात्व मोहनीय) દર્શન મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જે શુદ્ધાશુદ્ધ-મિશ્ર દળિયા રૂપ હોય છે

सम्मामिच्छद्दंसण न० (सम्यग्मिथ्यादर्शन) કંઇક સમકિત અને કંઇક મિથ્યાત્વ અર્થાત્ મિશ્રદર્શન

सम्मामिच्छदिट्ठि त्रि० (सम्यग्मिथ्यादृष्टि) કંઇક સમ્યક્ અને કંઇક મિથ્યા દૃષ્ટિવાળો ત્રીજે ગુણઠાણે વર્તતો જીવ

समुद्देस पु० (समुद्देश) ગુરૂએ શિષ્યને આપેલ વાચના (૨) ભોજન

समुद्देसणकाल पु० (समुद्देशनकाल) પાઠન વાચનાનો વખત

समुद्देसिय न० (समुद्देशिक) પાખંડીઓને દેવા માટે બનાવેલ આહાર લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

समुद्धय त्रि० (समुद्धत) બળતુ

समुद्धिश्र त्रि० (समुद्धृत) સારી રીતે ઉદ્ધાર કરેલ

समुद्धुय त्रि० (समुध्धूत) ઉડેલ

समुन्नय त्रि० (समुन्नत) ઉંચુ

समुपविट्ठ त्रि० (समुपविष्ट) સારી રીતે પાસે પાસે એક આસને બેઠેલ

समुप्पयाण } **समुप्पन्न** } त्रि० (समुत्पन्न) ઉત્પન્ન થયેલુ

समुप्पयण न० (समुत्पतन) ઉપર ઉડવુ

समुप्पाय पु० (समुत्पाद) પ્રાદુર્ભાવ, ઉત્પત્તિ

समुप्पेह त्रि० (समुत्प्रेक्ष्य) વિચારવા યોગ્ય

समुप्पेहा स्त्री० (समुत्प्रेक्षा) સારો વિચાર

समुब्भव पु० (समुद्भव) ઉત્પન્ન થવુ

समुब्भूय त्रि० (समुद्भूत) ઉત્પન્ન થયેલ, પેદા થયેલ

समुयाण न० (समुदान) સામુદાણી-ઘર સમુદાયમાંથી મેળવેલી ભિક્ષા

समुयार पु० (समुदाचार) આચાર, આચરણ, પ્રવર્તન

समुल्लालिय त्रि० (समुल्लालित) લીલાપૂર્વક ઉછાળેલ, ઉચ્છાળેલ

समुल्लाव पु० (समुल्लाप) પ્રેમપૂર્વક વાર્તાલાપ

समुवज्जिय त्रि० (समुपार्जित) મેળવેલુ, પેદા કરેલુ

समुवट्ठिय त्रि० (समुपस्थित) આવી પહોચેલ, આવેલ

समुवागय त्रि० (समुपागत) એકઠા થએલ

समुस्सश्र पु० (समुच्छ्रय) શરીર સપત્તિ, પુદ્ગળસઘાત (૨) કર્મનો ઉપચય-વૃદ્ધિ

समुस्ससिश्र त्रि० (समुच्छ्वसित) વિકસેલુ

समुस्सिय } **समूसिय** } त्रि० (समुच्छ्रित) ખરડેલ (૨) ઉંચુ કરેલ

समूसुश्र त्रि० (समुत्सुक) ઉત્કણ્ઠિત

समूह पु० (समूह) સઘાત, જથ્થો, સમુદાય

समेय त्रि० (समेत) સહિત, મિશ્ર

समोआर पु० (समवतार) એક વસ્તુનો બીજી વસ્તુમા સમાવેશ કરવો તે.

समोइण्ण त्रि० (समवतीर्ण) ઉતરી આવેલ, આવી પહોચેલ

समोक्कंता. स्त्री० (समवक्रान्ता) મધ્યમ ગ્રામની પાચમી મૂર્ચ્છના

समोगाढ त्रि० (समवगाढ) પ્રવિષ્ટ, પેઠેલુ (૨) આવેલ

समोच्छन्न त्रि० (समवच्छन्न) ઢકાયેલ

समोवइय त्रि० } **समोवडिय** त्रि० } (समवपतित) આકાશમાથી નીચે પડેલ

समोसढ त्रि० (समवसृत) ઉચિત સ્થાનમા ઉતરેલ, ઉતારો કરેલ, બિરાજમાન થયેલ

समोसरण न० (समवसरण) સૂયગડાગ સૂત્રના બારમા અધ્યયનનુ નામ (૨) જૈનેતર દર્શનીઓની માન્યતાઓનો સમાગમ, મેળો (૩) વિશ્રામ (૪) તીર્થંકરની પધરામણી અને બાર જાતની પ્રખદાનુ મળવુ (૫) ઘણા સાધુઓ ભેગા થઈ બેસે તે, મેળો, સંમેલન (૬) ભગવાન્ બિરાજતા હોય ત્યા દેવતાએ કરેલી સિંહાસન વગેરેની રચના (૭) વર્ષાકાળ, વર્ષાઋતુ

समोसरिय त्रि० (समवसृत) જુઓ "સમોસઢ" શબ્દ

समोहणा स्त्री० (समवहनन) સમુદ્ઘાત

समोहय त्रि० (समवहत) વિસ્તારેલુ, સમુદ્ઘાત કરેલ

समोहयामरण न० (समवहनमरण) બદુકના ભડાકાની માફક મરણ સમયે જીવનુ એકદમ નીકળી જવુ તે

सम्म न० (सम्यक्) સમકિતમોહનીયકર્મ, મોહનીયકર્મની એક પ્રકૃતિ (૨) સમકિત નામે સામાયિક (૩) સમ્યક્ત્વ, સમકિત (૪) અવિરતિ સમ્યગ્ દષ્ટિ નામનુ ચોથુ ગુણઠાણુ (૫) સમ્યગ્ દષ્ટિ જીવ

सम्म अ० (सम्यक्) સારીરીતે, બરાબર

सम्मग त्रि० (सम्यग) સમ્યગ્ દષ્ટિ, સમકિતી

सम्मग्ग पु० (सन्मार्ग) સત્યમાર્ગ, શુદ્ધ–માર્ગ (૨) મોક્ષ માર્ગ

सम्मज्जक / **सम्मज्जग** पु० (सम्मज्जक) સ્નાન કરતા વારવાર પાણીમા પેસી બ્હાર નીકળે તેવા તાપસ, તાપસની એક જાત

सम्मज्जिय त्रि० (समार्जित) શુદ્ધ કરેલુ, સાફ કરેલુ

सम्मट्ठ त्रि० (समृष्ट) ઝાડીઝુડી સાફ કરેલુ, કચરો કહાડી વાળેલુ (૨) કાન સુધી પૂરેલુ, ભરેલુ

सम्मत त्रि० (सम्मत) અભિમત, માનેલુ

सम्मत्त न० (सम्यक्त्व) તત્ત્વજ્ઞાન પૂર્વક તત્ત્વશ્રદ્ધાન, સમ્યગ્દષ્ટિ, સમકિત (૨) સમ્યક્ત્વ નામનુ આચારાગનુ ચોથુ અધ્યયન (૩) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના ૧૯ મા પદનુ નામ (૪) પ્રજ્ઞાપનાના ત્રીજા પદના નવમા દ્વારનુ નામ

सम्मत्तकिरिया स्त्री० (सम्यक्त्वक्रिया) સમ્યક્ત્વ સહિત ક્રિયા (૨) તત્ત્વશ્રદ્ધાન–સદ્દહણારૂપ જીવવ્યાપાર

सम्मत्तपओग पु० (सम्यक्त्वप्रयोग) સમ્યક્ત્વાદિ સહિત મનનો વ્યાપાર

सम्मत्तपज्जव पु० (सम्यक्त्वपर्यव) સમ્યક્ત્વના પર્યાય–પરિણામ વિશેષ

सम्मत्तपरिग्गहिय त्रि० (सम्यक्त्वपरिगृहीत) સમ્યક્ત્વથી સમદષ્ટિ જીવે સ્વીકારેલ

सम्मद्दसण न० (सम्यग्दर्शन) યથાર્થદર્શન, સમકિતદર્શન

सम्मद्दसणपज्जव पु० (सम्यग्दर्शनपर्यव) સમકિતદષ્ટિના પર્યાય–ભાવ

सम्मदिट्ठि त्रि० (सम्यग्दृष्टि) સમ્યગ્દર્શનવાળો, સમકિતદષ્ટિવાળો, જીવ વગેરે પદાર્થોને યથાર્થ જોઇ

सम्मामिच्छादिट्ठिय पु० (सम्यङ्मिथ्यादृष्टिक) મિશ્રદષ્ટિવાળો, સમકિત અને મિથ્યાત્વના મિશ્રણવાળો

सम्मय त्रि० (सम्मत) ઘણા માણસોએ માન્ય કરેલુ

सम्मसुअ न० (सम्यक्श्रुत) યથાર્થશ્રુત–શાસ્ત્ર, જિનપ્રવચન

सम्माण न० (सन्मान) સત્કાર કરવો

सम्माणणिज्ज त्रि० (सन्माननीय) સન્માન–બહુમાન કરવા યોગ્ય

सम्माणिय त्रि० (सन्मानित) સન્માન આપેલ

सम्मामिच्छ त्रि० (सम्यङ्मिथ्या) કઇંક યથાર્થ અને કઇંક અયથાર્થ દષ્ટિ (મિશ્ર દષ્ટિ) વાળો

सम्मामिच्छत्त न० (सम्यङ्मिथ्यात्व) મિશ્રપણુ

सम्मामिच्छत्तमोहणीय न० (सम्यङ्मिथ्यात्व मोहनीय) દર્શન મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જે શુદ્ધાશુદ્ધ–મિશ્ર દલિયા રૂપ હોય છે

सम्मामिच्छदसण न० (सम्यङमिथ्यादर्शन) કઇંક સમકિત અને કઇંક મિથ્યાત્વ અર્થાત્ મિશ્રદર્શન

सम्मामिच्छदिट्ठि त्रि० (सम्यग्मिथ्यादृष्टि) કઇંક સમ્યક્ અને કઇંક મિથ્યા દષ્ટિવાળો ત્રીજે ગુણઠાણે વર્તતો જીવ

समुद्देस पु० (समुद्देश) ગુરૂએ શિષ્યને આપેલ વાચના. (૨) ભોજન

समुद्देसणकाल पु० (समुद्देशनकाल) પાઠન વાચનાનો વખત

समुद्देसिय न० (समुद्देशिक) પાખંડીઓને દેવા માટે બનાવેલ આહાર લેવાથી સાધુને લાગતો એક દોષ

समुद्धय त्रि० (समुद्धत) બળતુ

समुद्धिअ त्रि० (समुद्धृत) સારી રીતે ઉદ્ધાર કરેલ

समुद्धुय त्रि० (समुध्धूत) ઉડેલ

समुन्नय त्रि० (समुन्नत) ઉંચુ

समुपविट्ठ त्रि० (समुपविष्ट) સારી રીતે પાસે પાસે એક આસને બેઠેલ

समुप्पण्ण } **समुप्पन्न** } त्रि० (समुत्पन्न) ઉત્પન્ન થયેલુ

समुप्पयण न० (समुत्पतन) ઉપર ઉડવુ

समुप्पाय पु० (समुत्पाद) પ્રાદુર્ભાવ, ઉત્પત્તિ

समुप्पेह त्रि० (समुत्प्रेक्ष्य) વિચારના યોગ્ય

समुप्पेहा स्त्री० (समुत्प्रेक्षा) સારો વિચાર

समुब्भव पु० (समुद्भव) ઉત્પન્ન થવુ

समुब्भूय त्रि० (समुद्भूत) ઉત્પન્ન થયેલ, પેદા થયેલ

समुयाण न० (समुदान) સામુદાણી–ઘર સમુદાયમાંથી મેળવેલી ભિક્ષા

समुयार पु० (समुदाचार) આચાર, આચરણ, પ્રવર્તન

समुल्लालिय त्रि० (समुल्लालित) લીલાપૂર્વક ઉલાળેલ, ઉચ્છાળેલ

समुल्लाव पु० (समुल्लाप) પ્રેમપૂર્વક વાર્તાલાપ

समुवज्जिय त्रि० (समुपार्जित) મેળવેલુ, પેદા કરેલું

समुवट्ठिय त्रि० (समुपस्थित) આવી પહોચેલ, આવેલ

समुवागय त्रि० (समुपागत) એકઠા થએલ

समुस्सअ पु० (समुच्छ्रय) શરીર સંપત્તિ, પુદ્ગળસંઘાત (૨) કર્મનો ઉપચય–વૃદ્ધિ

समुस्ससिअ त्रि० (समुच्छ्वसित) વિકસેલુ

समुस्सिय } **समूसिय** } त्रि० (समुच्छ्रित) ખરડેલ (૨) ઉંચુ કરેલ

समूसुअ त्रि० (समुत्सुक) ઉત્કંઠિત

समूह पु० (समूह) સંઘાત, જથ્થો, સમુદાય

समेय त्रि० (समेत) સહિત, મિશ્ર

समोआर पु० (समवतार) એક વસ્તુનો બીજી વસ્તુમાં સમાવેશ કરવો તે

समोइण्ण त्रि० (समवतीर्ण) ઉતરી આવેલ, આવી પહોચેલ

समोक्कंता स्त्री० (समवक्रान्ता) મધ્યમ ગ્રામની પાંચમી મૂર્છના

समोगाढ त्रि० (समवगाढ) પ્રવિષ્ટ, પેઠેલુ (૨) આવેલ

समोच्छन्न त्रि० (समवच्छन्न) ઢંકાયેલ

समोवइय त्रि० } **समोवडिय** त्रि० } (समवपतित) આકાશમાંથી નીચે પડેલ

समोसढ त्रि० (समवसृत) ઉચિત સ્થાનમાં ઉતરેલ, ઉતારો કરેલ, બિરાજમાન થયેલ

समोसरण न० (समवसरण) સૂયગડાંગ સૂત્રના બારમા અધ્યયનનુ નામ (૨) જૈનેતર દર્શનીઓની માન્યતાઓનો સમાગમ, મેળો (૩) વિશ્રામ (૪) તીર્થંકરની પધરામણી અને બાર જાતની પ્રખદાનુ મળવુ (૫) ઘણા સાધુઓ ભેગા થઇ બેસે તે, મેળો, સંમેલન (૬) ભગવાન્ બિરાજતા હોય ત્યાં દેવતાએ કરેલી સિંહાસન વગેરેની રચના (૭) વર્ષાકાળ, વર્ષાઋતુ

समोसरिय त्रि० (समवसृत) જુઓ "સમોસઢ" શબ્દ

समोहणा स्त्री० (समवहनन) સમુદ્ઘાત

समोहय त्रि० (समवहत) વિસ્તારેલું, સમુદ્ઘાત કરેલ

समोहयामरण न० (समवहतमरण) બંદુકના ભડાકાની માફક મરણ સમયે જીવનું એકદમ નીકળી જવું તે

सम्म न० (सम्यक्) સમકિતમોહનીયકર્મ, મોહનીયકર્મની એક પ્રકૃતિ (૨) સમકિત નામે સામાયિક (૩) સમ્યક્ત્વ, સમકિત (૪) અવિરતિ સમ્યગ્ દૃષ્ટિ નામનું ચોથું ગુણઠાણું (૫) સમ્યગ્ દૃષ્ટિ જીવ

सम्म अ० (सम्यक्) સારીરીતે, બરાબર

सम्मग त्रि० (सम्यग्) સમ્યગ્ દૃષ્ટિ, સમકિતી

सम्मग्ग पु० (सन्मार्ग) સતમાર્ગ, શુદ્ધ-માર્ગ (૨) મોક્ષ માર્ગ

सम्मज्जक / **सम्मज्जग** पु० (सम्मज्जक) સ્નાન કરતા વારંવાર પાણીમાં પેસી બ્હાર નીકળે તેવા તાપસ, તાપસની એક જાત

सम्मज्जिय त्रि० (समार्जित) શુદ્ધ કરેલું, સાફ કરેલું

सम्मट्ठ त्रि० (समृष्ट) ઝાડીઝુડી સાફ કરેલું કચરો કહાડી વાળેલું (૨) કાન સુધી પૂરેલું, ભરેલું

सम्मत त्रि० (सम्मत) અભિમત, માનેલું

सम्मत्त न० (सम्यक्त्व) તત્વજ્ઞાન પૂર્વક તત્વશ્રદ્ધાન સમ્યગ્ દૃષ્ટિ, સમકિત (૨) સમ્યક્ત્વ નામનું આચારાંગનું ચોથું અધ્યયન (૩) પ્રજ્ઞાપના સૂત્રના ૧૯ મા પદનું નામ (૪) પ્રજ્ઞાપનાના ત્રીજા પદના નવમા દ્વારનું નામ

सम्मत्तकिरिया स्त्री० (सम्यक्त्वक्रिया) સમ્યક્ત્વ સહિત ક્રિયા (૨) તત્વશ્રદ્ધાન-સદ્દહણારૂપ જીવવ્યાપાર

सम्मत्तपओग पु० (सम्यक्त्वप्रयोग) સમ્યક્ત્વાદિ સહિત મનનો વ્યાપાર

सम्मत्तपज्जव पु० (सम्यक्त्वपर्यव) સમ્યક્ત્વના પર્યાય-પરિણામ વિશેષ

सम्मत्तपरिग्गहिय त्रि० (सम्यक्त्वपरिगृहीत) સમ્યક્ત્વથી સમદૃષ્ટિ જીવે સ્વીકારેલ

सम्मद्दसण न० (सम्यग्दर्शन) યથાર્થદર્શન, સમકિતદર્શન

सम्मद्दसणपज्जव पु० (सम्यग्दर्शनपर्यव) સમકિતદૃષ્ટિના પર્યાય-ભાવ

सम्मदिट्ठि त्रि० (सम्यग्दृष्टि) સમ્યગ્દર્શન-વાળો, સમકિતદૃષ્ટિવાળો, જીવ વગેરે પદાર્થોને યથાર્થ જોઇ

सम्ममिच्छादिट्ठिय पु० (सम्यङ्मिथ्यादृष्टिक) મિશ્રદૃષ્ટિવાળો, સમકિત અને મિથ્યાત્વના મિશ્રણવાળો

सम्मय त्रि० (सम्मत) ઘણા માણસોએ માન્ય કરેલું

सम्मसुअ न० (सम्यक्श्रुत) યથાર્થશ્રુત-શાસ્ત્ર, જિનપ્રવચન

सम्माण न० (सम्मान) સત્કાર કરવો

सम्माणणिज्ज त्रि० (सन्माननीय) સન્માન-બહુમાન કરવા યોગ્ય

सम्माणिय त्रि० (सन्मानित) સન્માન આપેલ

सम्मामिच्छ त्रि० (सम्यङ्मिथ्या) કંઇક યથાર્થ અને કંઇક અયથાર્થ દૃષ્ટિ (મિશ્ર દૃષ્ટિ) વાળો

सम्मामिच्छत्त न० (सम्यङ्मिथ्यात्व) મિશ્રપણું

सम्मामिच्छत्तमोहणीय न० (सम्यङ्मिथ्यात्व मोहनीय) દર્શન મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જે શુદ્ધાશુદ્ધ-મિશ્ર દલિયા રૂપ હોય છે

सम्मामिच्छदंसण न० (सम्यङ्मिथ्यादर्शन) કંઇક સમકિત અને કંઇક મિથ્યાત્વ અર્થાત્ મિશ્રદર્શન

सम्मामिच्छदिट्ठि त्रि० (सम्यङ्मिथ्यादृष्टि) કંઇક સમ્યક્ અને કંઇક મિથ્યા દૃષ્ટિવાળો ત્રીજે ગુણઠાણે વર્તતો જીવ

सम्मावाइ } त्रि० (सम्यग्वादिन्) यथार्थ-
सम्मावादि } साइ-બોલનાર

सम्मेयपव्वय पु० (सम्मेतपर्वत) सम्मेद नामनो पर्वत, समेतशिखर पर्वत

सम्मेयसेल पु० (सम्मेतशैल) सम्मेतशिखर पर्वत

सम्मोहत्ता स्त्री० (समोहना) देव विशेषपणु

सय पु० (सत्क) सत्पुरुष (२) त्रि० सत्-विद्यमान, अस्तित्ववाળु

सय न० (शत) सो-१०० (२) न० એક જાતની વનસ્પતિ (૩) પુ० ભગવતીજી સૂત્રના અધ્યાયોનુ નામ, શતક

सय त्रि० (स्वक) પોતાનુ

सय अ० (सकृत्) એકવાર

सय अ० (स्वयम्) પોતે, જાતે

सयजअ पु० (शतजय) પખવાડીયાના તેરમા દિવસનુ નામ

सयजल पु० (स्वयजल) ગઇ અવસર્પિણીના પ્રથમ કુળકરનુ નામ (૨) ઐરવત ક્ષેત્રના વર્તમાન ચોવીસીના ૧૪ મા તીર્થંકર (૩) શક્રેન્દ્રના લોકપાલ-વરૂણના વિમાનનુ નામ

सयजलकूड पु० (शतजलकूट) વિદ્યુત્પ્રભ વખારા પર્વતના નવ કૂટમાનુ આઠમુ કૂટ-શિખર

सयपभ पु० (स्वयप्रभ) પોતાની મેળે પ્રકાશતો મેરૂ પર્વત (૨) સ્વયપ્રભ નામનો એક ગ્રહ (૩) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ચોથા તીર્થંકર (૪) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ચોથા કુલકર (૫) સ્વયપ્રભ નામે ગઇ ઉત્સર્પિણીના ચોથા કુલકર

सयबुद्ध त्रि० (स्वयबुद्ध) ગુરૂના યોગ વિના પોતાની મેળે બોધ પામેલ

सयबुद्धसिद्ध पु० (स्वयबुद्धसिद्ध) પોતાની મેળે બોધ પામી સિદ્ધ થયેલ

सयभू पु० (स्वयभू) વિષ્ણુ, (૨) ત્રીજા વાસુદેવનુ નામ (૩) બ્રહ્મા (૪) જીવ કે જે પોતાની મેળે ઉત્પન્ન થાય છે (૫) સ્વયભૂ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન (૬) સ્વયભૂરમણ સમુદ્ર, ત્રિચ્છાલોકના અસખ્યાત સમુદ્રમાનો છેલ્લો સમુદ્ર

सयंभूरमण पु० (स्वयम्भूरमण) એ નામનો છેલ્લામા છેલ્લો દ્વીપ અને સમુદ્ર (૨) એ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

सयभूरमणभद्द पु० (स्वयभूरमणभद्र) સ્વયભૂરમણ દ્વીપના દેવતાનુ નામ

सयभूरमणमहाभद्द पु० (स्वयभूरमणमहाभद्र) સ્વયભૂરમણ દ્વીપના દેવતાનુ નામ

सयभूरमणमहावर पु० (स्वयभूरमणमहावर) સ્વયભૂરમણ સમુદ્રના દેવતાનુ નામ

सयंभूरमणवर पु० (स्वयभूरमणवर) સ્વયભૂરમણ સમુદ્રના દેવતાનુ નામ

सयवर पु० (स्वयवर) પોતાની મેળે કન્યાએ વર પસદ કરવો તે

सयवरमडव न० (स्वयवरमडप) કન્યાને પોતાની મેળે વર વરવાને બોલાવેલ મિજમાનોને બેસવાનુ સ્થાન-માંડવો

सयवस त्रि० (स्वयवश) સ્વાધીન

सयंवाइ पु० (स्वयवादिन्) એ નામનુ ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

सयस पु० (शताश) સોમો ભાગ

सयसबुद्ध त्रि० (स्वयसबुद्ध) જુઓ " સયબુદ્ધ શબ્દ

सयकित्ति पु० (शतकीर्ति) આવતી ચોવીસીના દશમા તીર્થંકરનુ નામ

सयकेउ पु० (शतकेतु) શક્રેન્દ્રનુ અપર નામ

सयक्कउ पु० (शतक्रतु) શક્રેંદ્રનુ અપર નામ

सयग पु० (शतक) એ નામના એક શ્રાવક કે જેનો જીવ આવતી ચોવીશીમા દશમા

तीर्थंकर थशे ते (२) सो गाथानो समूह

सयग्गसो पु० (शताग्रशस्र) सेंकडो वार

सयग्गह पु० (स्वयग्रह) साधुએ पोताने हाथे आहारआदि लेवाथी लागतो दोष

सयग्घी स्त्री० (शतघ्नी) એकी साथे सो माणसने मारे तेवी शिला अथवा तोप

सयच्छया स्त्री० (शतच्छदा) फुल विशेष

सयच्छिद्द त्रि० (शतच्छिद्र) सो छिद्रवाळु, फुटेलु तुटेलु

सयज्झिया स्त्री० (   ) पडोशमा रहेनारी, पडोसण

सयण पु० (स्वजन) स्वजन, पित्राई, भायात, सगासमधी, कुटुबी

सयण न० (सद्म) गृह, मकान

सयण न० (शयन) शय्या, सेज्ज, पलग (२) सुवु–निद्रा करवी ते

सयणजंभग पु० (शयनजृम्भक) जभका देवतानी એक जात

सयणपुन्न न० (शयनपुण्य) शय्या, आसन, वगेरे आपवाथी थतु पुण्य

सयणविहि पु० (शयनविधि) शयननी विधि, शय्या बनाववानी तथा तेनो उपयोग करवानी कळा

सयणिज्ज } न० (शयनीय) पथारी, सेज्ज
सयणीअ }

सयदुवार न० (शतद्वार) એ नामनु એक नगर के ज्या आवती चोवीसीना बारमा अमम नामना तीर्थंकरनो जन्म थशे

सयद्दु न० (शतद्रु) એक जातनु वाजित्र

सयधणु पु० (शतधनुष्) जम्बुद्वीपना એरवत क्षेत्रमा आगामी उत्सर्पिणीमा थनार आठमा कुळकरनु नाम

सयपत्त न० (शतपत्र) कमळ (२) सो पाखडीवाळु कमळनु फूल

सयपाग पु० (शतपाक) એकसो औषधी नाखी पकवेल तेल

सयपुप्फ पु० (शतपुष्प) वनस्पति विशेष

सयभिसया स्त्री० (शतभिषज्) शततारिका नक्षत्र

सयमेव अ० (स्वयमेव) पोते, आपोआप

सयय न० (सतत) निरतर हमेशा

सयरह पु० (शतरथ) गत अवसर्पिणीना दशमा कुळकरनु नाम

सयराह अ० (सत्वरम्) जलदी, उतावळे (२) युगपत्, એकीसाथे

सयरिसह न० (शतर्षभ) २३ मा मुहूर्तनु नाम

सयरी स्त्री० (शतावरी) शतावरी नामे बहुबीजवाळी वनस्पतिनी એक जात

सयल त्रि० (सकल) बधु, सम्पूर्ण समग्र

सयवत्त न० (शतपत्र) जुओ "सयपत्त" शब्द

सयवसह पु० (शतवृषभ) अहोरात्रना त्रेवीशमा मुहूर्तनु नाम

सयस अ० (शतशस्) सेंकडो, अपरिमित

सयसहस्स न० (शतसहस्र) એक लाख

सयसाहस्सिय त्रि० (शतसाहस्रिक) એक लाख परिमित

सयसाहस्सी स्त्री० (शतसाहस्री) सो हजार એक लाख

सया अ० (सदा) सदा, हमेशा

सयाउ पु० (शतायुष्) એरवत क्षेत्रना वर्तमान चोवीशीना ९ मा तीर्थंकर

सयाउय पु० (शतायुष्क) शतायु नामे अतीत अवसर्पिणी काळना बीजा कुळकर

सयाणीय पु० (शतानीक) कौशाम्बी नगरीना राजानु नाम

सयाय त्रि० (स्वकीय) पोतानु

सयालि पु० (शतालि) એक गृहस्थ के जे भावी १९ मा तीर्थंकर थशे

सयासव त्रि० (मदाश्रव) છિદ્રવાળુ
सय्यभव पु० (शय्यभव) શય્યંભવ સ્વામી
सर पु० (स्वर) કંઠ, અવાજ, ધ્વનિ (૨) સ્વરવિદ્યા-સ્વર ઉપરથી શુભાશુભનુ જ્ઞાન થાય તે (૩) કાકસ્વરાદિ લક્ષણશાસ્ત્ર (૪) અ આ ઇત્યાદિ સ્વરાક્ષર (૫) સા-રિ-ગ-મ-પ-ધ-નિ, એ સાત સ્વર (૬) સ્વર નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ
सर न० (सरम्) સરોવર, મ્હોટુ તળાવ, જળાશય
सर पु० (शर) બાણ, તીર (૨) મુજ, વનસ્પતિની એક જાત
सरई स्त्री० (सरकी) મદિરા
सरऊ स्त्री० (सरयू) સરયૂ નદી
सरब पु० (शरम्भ) ભુજપર તિર્યંચ પચેન્દ્રિયની એક જાત
सरक पु० (सरक) મેરો, ખાવાની એક વસ્તુ
सरक्ख त्रि० (सरजस्क) સચિત્તરજ-ધૂળ સહિત (૨) ભૂત પિશાચાદિ (૩) શૈવ, શિવધર્મને માનનાર
सरग पु० (शरक) શર જાતના ઘાસનો બનેલ સૂપડો (૨) બાણને આકારે લાકડાનો કકડો (૩) શરડુકો કે જેની સાથે અરણી વસવાથી અગ્નિ થાય (૪) મરાનલો, ભાજન વિશેષ
सरगय न० (स्वरगत) સ્વર ઓળખવાની કળા, સગીતકળા
सरड पु० (शरट) કાકિડો
सरडी स्त्री० (शरटी) કાકિડી
सरडु त्रि० ( ) કોમળ, મૃદુ
सरडुय न० ( ) કાચુ કોમળ ફળ, જેમા ઠળીયો બધાણો ન હોય તેવુ
सरण न० (शरण) શરણ, આધાર, આશ્રય (૨) ઘાસનું ઝુંપડુ
सरण त्रि० (शरण्य) શરણે આવનારનુ રક્ષણ કરનાર
सरण न० (स्मरण) સ્મરણ, યાદદાસ્તી
सरण पु० (स्वरण) અર્થનુ પ્રતિપાદન
सरणि स्त्री० (सरणि) પક્તિ
सरत पु० (शरद्) શરદ ઋતુ
सरत्थभ पु० (सरस्तम) સરકડો, વનસ્પતિ વિશેષ
सरद् पु० (शरद्) જુઓ "સરત" શબ્દ
सरदग्ग त्रि० (शरदज) શરદ ઋતુમા ઉત્પન્ન થયેલ
सरदकाल पु० (शरत्काल) શરત્કાળ, શરદ ઋતુનો સમય
सरन्न त्रि० (शरण्य) રક્ષક, શરણ આપનાર
सरपत्त न० (शरपत्र) ધનુષ
सरपाय पु० (शरपात) શર-બાણ છોડવાનુ સાધન, ધનુષ
सरप्पमाण न० (सर प्रमाण) પરમાવતીગગા પ્રમાણ નદીમાથી સો સો વર્ષે વેળુનો એક એક કણ કાઢતા વેળુ ખલાસ કરતા જેટલો વખત લાગે તેટલો સમય, ગોશાળાભિમત કાલવિભાગ
सरभ पु० (शरभ) આઠ પગવાળુ જગલનુ એક પ્રાણી, અષ્ટાપદ (૨) ગેંડુ
सरभस त्रि० (सरभस) સહર્ષ, હર્ષયુક્ત
सरय पु० (शरद्) શરદ્ઋતુ
सरय पु० (शरक) શગીયો (૨) કાષ્ઠ વિશેષ કે જેની સાથે અરણીનુ લાકડુ વસવાથી અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય છે
सरया स्त्री० (शरद्) શરદ્ઋતુ
सररुह न० (सरोरुह) કમળ
सरल पु० (सरल) દેવદારનુ વૃક્ષ (૨) (૨) ત્રિ० સરલ, ઋજુ, સીધુ, પાસરૂ
सरव पु० ( ) ભુજપરિ સર્પ વિશેષ, ભુજપર તિર્યંચપચેંદ્રિયની એક જાત.

सरवण पु० (शरवन) એ નામનો એક સન્નિવેશ-ગામડું

सरस त्रि० (सरस) રસવાળું, તાજું

सरसर न० (सरःसरस्) હારબંધ આવેલા ઘણા તળાવો, તળાવોની હાર

सरसरस्स अ० (सरसरस्य) સરસર એવો અવાજ કરીને

सरसव पु० (सर्षप) સરસવ, એક જાતનું તેલવાળું ધાન્ય (૨) સરસીયું તેલ

सरसी स्त्री० (सरसी) તલાવડી

सरस्सई स्त्री० (सरस्वती) વાણી વચન વિલાસ (૨) ગન્ધર્વના ઇન્દ્ર ગીતરતિની ચોથી અગ્રમહિષી (૩) સરસ્વતી દેવી

सराग त्रि० (सराग) રાગ સહિત, સરાગી

सरागछउमत्थ पु० (सरागछद्मस्थ) સરાગી છદ્મસ્થ દશમા ગુણઠાણાવાળા જીવ

सरागसंजम पु० (सरागसंयम) સરાગી સંયમ

सरागसंजय पु० (सरागसंयत) સરાગી સંયત સાધુ, સરાગી સાધુ

सराव पु० (शराव) કોડીયું રામપાત્ર

सरासण न० (शरासन) ધનુષ્ય

सरासणपट्टिया स्त्री० (शरासनपट्टिका) ધનુષ્ય બાંધવાની પટ્ટી

सरिच्छ त्रि० (सदृक्ष) સમાન સરખું

सरित्तय त्रि० (सदृक्त्वच्) સરખી ચામડીવાળું

सरिय त्रि० (स्मृत) યાદ કરેલું

सरिया स्त्री० (सरित्) નદી

सरिव्वय त्रि० (सदृग्वयस्) સમાન વય સરખા ઉંમરવાળું

सरिस त्रि० (सदृश) [illegible]

सरिसव पु० (सर्षप) [illegible] (૨) [illegible] (૩) [illegible]

सरिसिरिय पु० ([illegible]) [illegible]

सरीर न० (शरीर) ઉદારિક, વૈક્રિય, આહારક, તેજસ અને કાર્મણ, એ પાંચ શરીર (૨) કાયયોગ-કાયાનો વ્યાપાર (૩) પન્નવણાસૂત્રના બારમા પદનું નામ

सरीरचलणा स्त्री० (शरीरचलना) શરીરનું ચાલવું; શરીર યોગ્ય પુદ્ગળનું શરીરરૂપે પરિણમવાનો વ્યાપાર

सरीरचिंता स्त्री० (शरीरचिन्ता) શરીર ચિંતા, મળમૂત્રની હાજત

सरीरपच्चक्खाण पु० (शरीरप्रत्याख्यान) ઉદારિક આદિ શરીરનો ત્યાગ

सरीरपज्जत्ति स्त्री० (शरीरपर्याप्ति) શરીર પર્યાપ્તિ, છ પર્યાપ્તિમાંની બીજી

सरीरपद न० (शरीरपद) પન્નવણા સૂત્રના બારમા પદનું નામ

सरीरपरिमाह पु० (शरीरपरिणाह) [illegible] પ્રમાણના શરીરરૂપ પરિગ્રહ

सरीरबंध पु० (शरीरबन्ध) [illegible] સમુદ્ઘાત કરી શરીરનું [illegible] થવું તે

सरीरबाउसिया स्त्री० ([illegible]) [illegible] કરવી

सरीरभेय पु० (शरीरभेद) શરીરનું ભેદવું [illegible]

सरीरवज्झ [illegible] ([illegible]) [illegible]

सरीरविप्पमुक्क [illegible] ([illegible]) [illegible]

सरीर[illegible] ([illegible]) [illegible]

सरीर[illegible] ([illegible]) [illegible]

सरीर[illegible] ([illegible]) [illegible]

सरीरोगाहणा स्त्री० (शरीरावगाहना) शरीरनी अवगाहना-ઉંચાઇ

सरीसिव पु० (सरीसृप) છાતીથી ચાલનાર સર્પાદિ

सरूव त्रि० (सरूप) રૂપ-રંગ સહિત (२) સમાન, સરખુ, સરખા દેખાવવાળુ

सरूव न० (स्वरूप) મૂળરૂપ, લક્ષણ

सरूवा स्त्री० (सरूपा) ચાલુ અવસર્પિણીના ત્રીજા કુળકરની સ્ત્રી

सरूवि त्रि० (सरूपिन्) વર્ણ, ગધ, રસ, સ્પર્શ, વગેરે પુદ્દગળગુણ સહિત, સસારી જીવ

सललिश्र त्रि० (सललित) લીલાયુક્ત, મનને હરણ કરે એવુ, મનોહર

सलहणिज्ज त्रि० (श्लाघनीय) પ્રશસાને લાયક

सलागा स्त्री० (शलाका) સળી (२) એક જાતનુ રૂનાડાની પાખોવાળુ પક્ષી (३) સરસવના દાણા (४) સખ્યાની ગણત્રી માટે સરસવના દાણા ભરવાને કલ્પવામા આવેલ પાલો

सलाहणिज्ज त्रि० (श्लाघनीय) પ્રશસા કરવા યોગ્ય

सलिंग पु० (स्वलिंग) રજોહરણ મુખ વસ્ત્રિકાદિ સાધુનુ ચિહ્ન, જૈનદર્શનના સાધુનો વેષ

सलिंगसिद्ध पु० (स्वलिंगसिद्ध) સ્વલિંગ-જૈનના વેષમા સિદ્ધ થયેલ

सलिंगि पु० स्त्री० (स्वलिंगिन्) રજોહરણ આદિ વેષના ધારણ કરનાર જૈન દર્શનના સાધુ સાધ્વી

सलिट्ठ त्रि० (श्लिष्ट) મનોહર

सलिल न० (सलिल) જળ, પાણી

सलिला स्त्री० (सलिला) નદી

सलिलावति पु० (सलिलापति) પશ્ચિમ મહાવિદેહમાની સલિલાવતી વિજયનો રાજા

सलिलावई } **सलिलावती** } स्त्री० (सलिलावती) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડવાની મેરૂ તરફથી આઠમી વિજય

सलेस्स त्रि० (सलेश्य) કૃષ્ણ, નીલ, આદિ લેશ્યાવાળો, લેશ્યાસહિત

सल्ल न० (शल्य) માયા, નિયાણુ અને મિથ્યાત્વ, એ ત્રણ શલ્ય (२) કાટો (३) ભાલો (४) શકુ (५) ઝાડો, પેશાબ અને અધોવા, એ ત્રણ શલ્ય (६) કામભોગ રૂપ શલ્ય-પાપ (७) દુ ખદાયક અશુભ કર્મ (८) એક પ્રકારનો ભુજપરિસર્પ

सल्लइय त्रि० (शल्यकित) સુકાઇ ગયેલ પાદડાવાળુ

सल्लई स्त्री० (शल्लकी) શાલેડુ, ધુપેડો, એક જાતનુ ઝાડ

सल्लगत्तण त्रि० (शल्यकर्त्तन) માયા, નિયાણુ, મિથ્યાત્વરૂપી શલ્ય-કર્મને છેદનાર

सल्लहत्ता स्त्री० (शल्यहत्या) બાણ, કાટા, વગેરે કઢાડવાની ક્રિયા દર્શાવનાર શાસ્ત્ર, આયુર્વેદનો એક ભાગ

सल्लुद्धरण न० (शल्योद्धरण) શલ્ય કાઢવુ તે (२) આલોયણ, કરેલા પાપનુ પ્રાયશ્ચિત્ત

सवण न० (श्रवण) કાન (२) શ્રવણ નક્ષત્ર (३) શ્રવણ કરવુ, સાભળવુ તે

सवणया स्त्री० (श्रवण) સાભળવુ (२) અર્થાવગ્રહનુ એક નામ

सवत्त पु० (सपत्न) શત્રુ, વિરોધી

सवत्तिया स्त्री० (सपत्निका) } **सवत्ती** स्त्री० (सपत्नी) } શોક્ય, સપત્ની

सवन्न त्रि० (सवर्ण) સમાન વર્ણવાળુ, એક વર્ણવાળુ

सवह पु० (शपथ) સોગાન, સમ

सविश्रारि पु० न० (सविचारिन्) શબ્દથી અર્થમા અને અર્થથી શબ્દમા મન વગેરે યોગોને ગેડવાનો વ્યાપાર જેમા ચાલે તે, શુકલધ્યાનનો પહેલો ભેદ.

सविज्ज त्रि० (सविद्य) પરલોકોપકારિણી વિદ્યા સહિત

सविट्ठा स्त्री० (श्रविष्ठा) ધનિષ્ઠા નક્ષત્રનુ નામ

सविय पु० (सवितृ) હસ્ત નક્ષત્રનો અધિષ્ઠાતા દેવતા

सवियार त्रि० (सविचार) વિચાર-મન, વચન અને કાયાના વ્યાપાર સહિત, સચેષ્ટ. (૨) વ્યભિચાર દોષયુક્ત

सविलिय त्रि० (सव्रीड) લજ્જા સહિત

सविसाण न० (सविषाण) હાથી દાતની માફક બે તરફ ઓઠિંગણવાળુ આસન વિશેષ

सविसेस त्रि० (सविशेष) વિશેષ-ઉત્તરોત્તર ગુણ પ્રતિપત્તિ યુક્ત (૨) કંઈક વધારે, થોડુ અધિક

सवेद } **सवेय** } त्रि० (सवेद) સ્ત્રી વેદ, પુરૂષ વેદ, નપુસક વેદ, એ ત્રણ વેદ માના ગમે તે એક વેદ સહિત, સવેદી સવિકારી

सव्व पु० (सव्य) વૃક્ષ વિશેષ

सव्व त्रि० (सर्व) સર્વ, બધુ, સઘળુ, સપૂર્ણ

सव्वओ अ० (सर्वतस्) સર્વ પ્રકારે, (૨) ચારેતરફથી, સર્વ બાજુથી (૩) હમેશા, સર્વકાળ

सव्वओभद्द पु० (सर्वतोभद्र) એ નામે મહાશુક્ર દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) અગીયારમા બારમા દેવલોકના ઇંદ્રનુ વિમાન (૩) ૧૧ મા ૧૨ મા દેવલોકના ઇંદ્રના યાન વિમાનનો ઉપરી દેવ (૪) વિચ્છેદ ગયેલ બારમા દૃષ્ટિવાદ અગના બીજા વિભાગ સૂત્રનો વીસમો ભેદ (૫) ચાર પડિમામાની ચોથી તપનો એક પ્રકાર (૬) એક નગરનુ નામ (૭) ઇશાન ઇન્દ્રના યમ લોકપાલના વિમાનનું નામ

सव्वग न० (सर्वाङ्ग) શરીરના સર્વ અવયવો, સપૂર્ણ શરીર

सव्वगिय त्रि० (सर्वाङ्गीण) સર્વ શરીરમા રહેનાર

सव्वगुमा स्त्री० ( ) માયા, કપટ

सव्वति अ० (सर्वतस्) જુઓ "સવ્વઓ" શબ્દ

सव्वकाम पु० (सर्वकाम) સર્વકામ નામે વેશમણ અનુયાયી એક દેવવર્ગ (૨) સર્વકામના પૂરનાર સર્વ રસયુક્ત ભોજન (૩) સર્વ પ્રકારના કામભોગ

सव्वकामसमिद्ध पु० (सर्वकामसमृद्ध) પખવાડીયાના છઠ્ઠા દિવસનુ નામ

सव्वकामिय त्रि० (सर्वकामिक) સર્વ કામના પૂરનાર, છ રસ સહિત

सव्वकाल न० (सर्वकाल) સર્વદા, હમેશ

सव्वक्खरसन्निवाइ त्रि० (सर्वाक्षरसन्निपातिन्) સર્વ અક્ષરોની સધિ જાણનાર, શબ્દાનુશાસનવેત્તા

सव्वग त्रि० (सर्वग) } **सव्वगय** त्रि० (सर्वगत) } સર્વત્ર વ્યાપક

सव्वग्ग न० (सर्वाग्र) સર્વ પરિમાણ

सव्वघाइ त्रि० (सर्वघातिन्) આત્માની સર્વાંશે ઘાત કરનાર (કર્મપ્રકૃતિ)

सव्वजस पु० (सर्वयशस्) સર્વયશ નામે એક દેવવર્ગ

सव्वज्जुय पु० (सर्वजुक) સયમ, સંદમ

सव्वट्ठ पु० (सर्वार्थ) સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાન, પાચમુ અનુત્તરવિમાન (૨) એક અહોરાત્રના ત્રીશ મુહૂર્તમાના ઓગણત્રીશમા મુહૂર્તનુ નામ

सव्वट्ठसिद्ध पु० (सर्वार्थसिद्ध) સર્વાર્થસિદ્ધ નામે પાચમા અનુત્તર વિમાનના દેવતા (૨) સર્વાર્થસિદ્ધ નામે પાચમુ અનુત્તર વિમાન (૩) સર્વાર્થસિદ્ધ નામે ૨૮ મુ મુહૂર્ત (૪) ઐરવતક્ષેત્રમા ભાવી ... તીર્થંકર

सव्वट्ठसिद्धगदेव पु० (सर्वार्थसिद्धकदेव) सर्वार्थसिद्ध विमानना देवता

सव्वट्ठसिद्धविमाण पु० (सर्वार्थसिद्धविमान) सर्वार्थसिद्ध विमान

सव्वट्ठसिद्धा स्त्री० (सर्वार्थसिद्धा) चोथ, नोम, अने चौदस, ए त्रण रात्रि तिथि

सव्वट्ठसिद्धि स्त्री० (सर्वार्थसिद्धि) सर्वार्थसिद्ध नामे महा विमान

सव्वणाणावरणिज्ज न० (सर्वज्ञानावरणीय) सर्वथा ज्ञानने ढांकी देनार कर्मप्रकृति, केवळज्ञानावरणीय

सव्वण्णु त्रि० (सर्वज्ञ) सर्वज्ञ, सर्व वस्तुने जाणनार

सव्वतो अ० (सर्वतस्) सर्व बाजुए, चारे तरफ

सव्वतोभद्दपडिमा स्त्री० (सर्वतोभद्रप्रतिमा)
सव्वतोभद्दा स्त्री० (सर्वतोभद्रा) दश दिशामा अनुक्रमे एकेक अहोरात्र काउसग्ग करवानी प्रतिज्ञा करवी ते, चार पडिमामानी एक

सव्वत्ता स्त्री० (सर्वता) सर्वस्वरूप, पूर्ण स्वरूप

सव्वत्तु पु० (सर्वर्तु) वसंतादि छ ऋतु

सव्वत्थ अ० (सर्वत्र) सर्वत्र, बधे स्थळे, दरेक जगाए, दरेक विषयमा

सव्वत्थ पु० (सर्वार्थ) सर्वार्थ, रुचकद्वीपना देवतानु नाम

सव्वत्थोव त्रि० (सर्वस्तोक) सर्वथी थोडु

सव्वदंसि
सव्वदरसि
सव्वदरिसि त्रि० (सर्वदर्शिन्) सर्व पदार्थने केवळ दर्शनथी जोनार

सव्वद्धा स्त्री० (सर्वाद्धा) भूत, भविष्य अने वर्तमान ए त्रणे काळ, सर्वकाळ, हमेशा

सव्वन्नु त्रि० (सर्वज्ञ) सर्ववेत्ता, सर्व पदार्थने जाणनार, केवळी

सव्वपरिण्णाचारि त्रि० (सर्वपरिज्ञाचारिन्) उत्कृष्ट ज्ञान अने सर्व वरूप चारित्र युक्त

सव्वपाणभूयजीवसत्तसुहावहा स्त्री० (सर्वप्राणिभूतजीवसत्त्वसुखावहा) सर्व प्राणी भूत जीव सत्त्वने सुख आपनार, सिद्धशिला

सव्वप्प पु० न० (सर्वात्मन्) संपूर्ण स्वरूप

सव्वप्पग पु० (सर्वात्मक) लोभ

सव्वप्पगुण पु० (सर्वाल्पगुण) बीजा सर्व परमाणु करता अल्प-थोडा गुण-रस विभागवाळो परमाणु

सव्वप्पजीविय न० (सर्वाल्पजीवित) सर्वथी थोडामा थोडु आयुष्य

सव्वप्पणाया अ० (सर्वात्मना) आत्माना सर्व प्रदेशे (२) सर्वांशे, संपूर्णपणे

सव्वप्पभा स्त्री० (सर्वप्रभा) उत्तर दिशाना रुचक पर्वतपर वसनारी आठ दिशा कुमारीमानी छट्ठी

सव्वप्पाहारय त्रि० (सर्वाल्पाहारक) बधाथी थोडा आहारवाळो

सव्वबंध पु० (सर्वबन्ध) प्रथम समयमा औदारिक आदि शरीरोनो बंध थाय छे ते

सव्वबंधग
सव्वबंधय त्रि० (सर्वबन्धक) सर्वबंध करनार

सव्वब्भंतर
सव्वब्भितर त्रि० (सर्वाभ्यन्तर) सर्वथी अंदरनु

सव्वभक्खि त्रि० (सर्वभक्षिन्) सर्व खानार

सव्वभद्दा स्त्री० (सर्वभद्रा) ३९२ उपवास अने ४९ पारणावाळु एक तप

सव्वमहाहारग त्रि० (सर्वमहाहारक) सर्वथी वधारे आहार करनार

सव्वरयण पु० (सर्वरत्न) चक्रवर्तीना नव निधानमानु एक, के जेमा सर्व जातना रत्नो उत्पन्न थवानी हकीकत छे

सव्वरयणाअ पु० (सर्वरत्नक) એ નામનુ માનુષોત્તર પર્વતનુ એક શિખર

सव्वरयणा स्त्री० (सर्वरत्ना) ઇશાનેંદ્રની ત્રીજી અગ્રમહીષીની રાજધાની

सव्वराइणिअ त्रि० (सर्वरात्निक) દીક્ષામા સૌથી મ્હોટા હોય તે

सव्वलोग } पु० (सर्वलोक) સર્વલોક,
सव्वलोय } સમસ્ત-આખો લોક

सव्वविरइ स्त्री० (सर्वविरति) સર્વથા પાપની નિવૃત્તિ, સર્વ વિરતિ સયમ

सव्वविराहय त्रि० (सर्वविराधक) સર્વ પ્રકારે વિરાધના કરનાર

सव्ववय न० (सर्वव्रत) સર્વવ્રત નામનુ સામાયિક

सव्वसगाइअ त्रि० (सर्वसंगातीत) સર્વ સંગથી વિરક્ત થએલ

सव्वसगावगय त्रि० (सर्वसंगापगत) દ્રવ્ય અને ભાવથી સગ રહિત

सव्वसच्छोभ पु० (सर्वसंक्षोभ) ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ સક્રમ

सव्वसजय त्रि० (सर्वसंयत) નિરતર યત્ન કરનાર, સર્વથા સંજમી

सव्वसपया स्त्री० (सर्वसंपद्) એ નામની એક દેવી

सव्वसाहणणावध पु० (सर्वसंहननबंध) સર્વ પ્રકારથી સહનન-અવયવોના સઘાતરૂપ બધ

सव्वसिद्धा स्त्री० (सर्वसिद्धा) ચોથ, નોમ અને ચોદશની રાત્રીનુ નામ

सव्वसो अ० (सर्वशस्) સર્વથા, સર્વ પ્રકારે

सव्वसोक्खा स्त्री० (सर्वसौख्या) એ નામની એક દેવી

सव्वाण पु० (सव्यान) એ નામનો એક દેવવર્ગ

सव्वाणद पु० (सर्वानंद) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર સોળમા તીર્થંકર

सव्वाणुभूइ पु० (सर्वानुभूति) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર પાચમા તીર્થંકરનુ નામ (૨) સર્વાનુભૂતિ નામે મહાવીર સ્વામીના એક શિષ્ય

सव्वावति अ० (सर्वत्र) સર્વત્ર, સર્વ ઠેકાણે, સર્વ પ્રકારે, તૃતીયા, ષષ્ઠી, સપ્તમી આદિ વિભક્તિના અર્થમા વપરાતો અવ્યય

सव्वेय पु० (सर्वेज) સર્વાંગે કપવુ તે

सव्वोउय } पु० (सर्वर्तुक) બધી ઋતુનો
सव्वोतुय } ગુણ આપનાર બગીચો

सव्वोसहि पु० (सर्वौषधि) જેનુ સર્વ (નખ, કેશ વગેરે) ઔષધરૂપ છે એવી લબ્ધિવાળા મુનિ

सस पु० (शश) સસલુ

ससंक पु० (शशाङ्क) ચંદ્રમા

ससक्ख त्रि० (ससाक्ष्य) કેવળીની સાક્ષી સહિત

ससण पु० (श्वसन) હાથીની સુંઢ

ससत्ता स्त्री० (ससत्त्वा) સગર્ભા ગર્ભવતી

ससमय पु० (स्वसमय) સ્વસિદ્ધાંત, જૈન દર્શન

ससरक्ख त्रि० (सरजस्क) રજવાળુ રજથી ખરડાયેલુ

ससरीरि त्रि० (सशरीरिन्) શરીર સહિત, દેહધારી

ससहर पु० (शशधर) ચન્દ્રમા

ससा स्त्री० (स्वसृ) બ્હેન, ભગિની

ससि पु० (शशिन्) ચ દ્રમા (૨) ચદ્રપ્રભ નામે આઠમા તીર્થંકર (૩) ચદ્રના ચિહ્નવાળુ આભરણ

ससिणिद्ध त्रि० (सस्निग्ध) સચિત્ત જળ કે સચિત્ત પાણીથી ખરડાયેલ

ससिहार पु० (शशिहार) એ નામના એક રાજર્ષિ-ક્ષત્રિયસન્યાસી

ससुर पु० (श्वशुर) સસરો

सव्वट्ठसिद्धगदेव पु० (सर्वार्थसिद्धकदेव) સર્વાર્થ સિદ્ધ વિમાનના દેવતા

सव्वट्ठसिद्धविमाण पु० (सर्वार्थसिद्धविमान) સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાન

सव्वट्ठसिद्धा स्त्री० (सर्वार्थसिद्धा) ચોથ, નોમ, અને ચૌદસ, એ ત્રણ રાત્રિ તિથિ

सव्वट्ठसिद्धि स्त्री० (सर्वार्थसिद्धि) સર્વાર્થસિદ્ધ નામે મહા વિમાન

सव्वणाणावरणिज्ज न० (सर्वज्ञानावरणीय) સર્વથા જ્ઞાનને ઢાંકી દેનાર કર્મપ્રકૃતિ, કેવળજ્ઞાનાવરણીય

सव्वण्णु त्रि० (सर्वज्ञ) સર્વજ્ઞ, સર્વ વસ્તુને જાણનાર

सव्वतो अ० (सर्वतस्) સર્વ બાજુએ, ચારે તરફ

सव्वतोभद्दपडिमा स्त्री० (सर्वतोभद्रप्रतिमा)
सव्वतोभद्दा स्त्री० (सर्वतोभद्रा) } દશ દિશામા અનુક્રમે એકેક અહોરાત્ર કાઉસગ્ગ કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરવી તે, ચાર પડિમા માની એક

सव्वत्ता स्त्री० (सर्वता) સર્વસ્વરૂપ, પૂર્ણ સ્વરૂપ

सव्वत्तु पु० (सर्वर्तु) વસતાદિ છ ઋતુ

सव्वत्थ अ० (सर्वत्र) સર્વત્ર, બધે સ્થળે, દરેક જગાએ, દરેક વિષયમા

सव्वत्थ पु० (सर्वार्थ) સર્વાર્થ, રૂચકદ્વીપના દેવતાનુ નામ

सव्वत्थोव त्रि० (सर्वस्तोक) સર્વથી થોડુ

सव्वदंसि
सव्वदरिसि
सव्वदरिसि } त्रि० (सर्वदर्शिन्) સર્વ પદાર્થોને કેવળ દર્શનથી જોનાર

सव्वद्धा स्त्री० (सर्वाद्धा) ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન એ ત્રણે કાળ, સર્વકાળ, હમેશા

सव्वन्नु त्रि० (सर्वज्ञ) સર્વવેત્તા, સર્વ પદાર્થને જાણનાર, કેવળી

सव्वपरिन्नाचारि त्रि० (सर्वपरिज्ञाचारिन्) ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાન અને સર્વ વરૂપ ચારિત્ર યુક્ત

सव्वपाणभूयजीवसत्तसुहावहा स्त्री० (सर्वप्राणिभूतजीवसत्त्वसुखावहा) સર્વ પ્રાણી ભૂત જીવ સત્ત્વને સુખ આપનાર, સિદ્ધશિલા

सव्वप्प पु० न० (सर्वात्मन्) સપૂર્ણ સ્વરૂપ

सव्वप्पग पु० (सर्वात्मक) લોભ

सव्वप्पगुण पु० (सर्वाल्पगुण) બીજા સર્વ પરમાણુ કરતા અલ્પ-થોડા ગુણ-રસ વિભાગવાળો પરમાણુ

सव्वप्पजीविय न० (सर्वाल्पजीवित) સર્વથી થોડામા થોડુ આયુષ્ય

सव्वप्पणाया अ० (सर्वात्मना) આત્માના સર્વ પ્રદેશે (૨) સર્વાશે, સપૂર્ણપણે

सव्वप्पभा स्त्री० (सर्वप्रभा) ઉત્તર દિશાના રૂચક પર્વતપર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાની છઠ્ઠી

सव्वप्पाहारय त्रि० (सर्वाल्पाहारक) બધાથી થોડા આહારવાળો

सव्वबंध पु० (सर्वबन्ध) પ્રથમ સમયમા ઔદારિક આદિ શરીરોનો બધ થાય છે તે

सव्वबंधग
सव्वबंधय } त्रि० (सर्वबन्धक) સર્વબધ કરનાર

सव्वब्भंतर
सव्वब्भिंतर } त्रि० (सर्वाभ्यन्तर) સર્વથી અન્દરનુ

सव्वभक्खि त्रि० (सर्वभक्षिन्) મધુ ખાનાર

सव्वभद्दा स्त्री० (सर्वभद्रा) ૩૯૨ ઉપવાસ અને ૪૯ પારણાવાળુ એક તપ

सव्वमहाहारग त्रि० (सर्वमहाहारक) સર્વથી વધારે આહાર કરનાર

सव्वरयण पु० (सर्वरत्न) ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાનુ એક, કે જેમા સર્વ જાતના રત્નો ઉત્પન્ન થવાની હકીકત છે

सव्वरयणाअ पु० (सर्वरत्नक) એ નામનુ માનુષોત્તર પર્વતનુ એક શિખર

सव्वरयणा स्त्री० (सर्वरत्ना) ઇશાનેદ્રની ત્રીજી અગ્રમહીષીની રાજધાની

सव्वराइणिअ त्रि० (सर्वरात्निक) દીક્ષામા સૌથી મ્હોટા હોય તે

सव्वलोग } सव्वलोय } पु० (सर्वलोक) સર્વલોક, સમસ્ત-આખો લોક

सव्वविरइ स्त्री० (सर्वविरति) સર્વથા પાપની નિવૃત્તિ, સર્વ વિરતિ સયમ

सव्वविराहय त्रि० (सर्वविराधक) સર્વ પ્રકારે વિરાધના કરનાર

सव्ववय न० (सर्वव्रत) સર્વવ્રત નામનુ સામાયિક

सव्वसगाइअ त्रि० (सर्वसगातीत) સર્વ સગથી વિરક્ત થએલ

सव्वसगावगय त्रि० (सर्वसगापगत) દ્રવ્ય અને ભાવથી સગ રહિત

सव्वसच्छोभ पु० (सर्वसच्छोभ) ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ સક્રમ

सव्वसंजय त्रि० (सर्वसयत) નિરતર યત્ન કરનાર, સર્વથા સજમી

सव्वसपया स्त्री० (सर्वसपद्) એ નામની એક દેવી

सव्वसाहणणावध पु० (सर्वसहननबन्ध) સર્વ પ્રકારથી સહનન-અવયવોના સઘાતરૂપ બધ

सव्वसिद्धा स्त्री० (सर्वसिद्धा) ચોથ, નોમ અને ચાૈદશની રાત્રીનુ નામ

सव्वसो अ० (सर्वशस्) સર્વથા, સર્વ પ્રકારે

सव्वसोक्खा स्त्री० (सर्वसौख्या) એ નામની એક દેવી

सव्वाण पु० (सव्यान) એ નામનો એક દેવવર્ગ

सव्वाणद पु० (सर्वानद) જમ્બુદ્વીપના એરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર સોળમા તીર્થંકર

सव्वाणुभूइ पु० (सर्वानुभूति) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખડમા થનાર પાચમા તીર્થંકરનુ નામ (૨) સર્વાનુભૂતિ નામે મહાવીર સ્વામીના એક શિષ્ય

सव्वात्ति अ० (सर्वत्र) સર્વત્ર, સવ ઠેકાણે, સર્વ પ્રકારે, તૃતીયા, ષષ્ઠી, સપ્તમી આદિ વિભક્તિના અર્થમા વપરાતો અવ્યય

सव्वेय पु० (सर्वज) સર્વાંગે કપવુ તે

सव्वोउय } सव्वोत्तुय } पु० (सर्वर्तुक) બધી ઋતુનો ગુણ આપનાર બગીચો

सव्वोसहि पु० (सर्वौषधि) જેનુ સર્વ (નખ, કેશ વગેરે) ઔષધરૂપ છે એવી લબ્ધિવાળા મુનિ

सस पु० (शश) સસલુ

ससक पु० (शशाङ्क) ચન્દ્રમા

ससक्ख त्रि० (ससाक्ष्य) કેવળીની સાક્ષી સહિત

ससण पु० (श्वसन) હાથીની સુઢ

ससत्ता स्त्री० (ससत्वा) સગર્ભા ગર્ભવતી

ससमय पु० (स्वसमय) સ્વસિદ્ધાત, જૈન દર્શન

ससरक्ख त्रि० (सरजस्क) રજવાળુ રજથી ખરડાયેલુ

ससरीरि त्रि० (सशरीरिन्) શરીર સહિત, દેહધારી

ससहर पु० (शशधर) ચન્દ્રમા

ससा स्त्री० (स्वसृ) બ્હેન ભગિની

ससि पु० (शशिन्) ચન્દ્રમા (૨) ચદ્રપ્રભ નામે આઠમા તીર્થંકર (૩) ચદ્રના ચિહ્નવાળુ આભરણ

ससिणिद्ध त्रि० (सस्निग्ध) સચિત્ત રજ કે સચિત્ત પાણીથી ખરડાયેલ

ससिहार पु० (शशिगार) એ નામના એક રાજર્ષિ-ક્ષત્રિયસન્યાસી

ससुर पु० (श्वशुर) સસરો

ससुरकुल न० (श्वशुरकुल) સાસરીયા, સાસરાનો પક્ષ

सरस न० (सस्य) શાલિ, વ્રીહિ, વગેરે ધાન્ય, બીયા

सस्सामिवायण न० (स्वस्वामिवादन) સ્વ-સ્વામીભાવસબધ, પોતાનો અને સ્વામિનો સબધ બતાવવો તે

सस्सिरीय त्रि० (सश्रीक) શોભાવાળુ, શોભિતુ, શોભાયમાન

सह अ (सह) સાથે, સઘાતે

सह त्रि० (सह) સહનશીલતાવાળો, સમર્થ

सह पु० (सखि) મિત્ર, સખા

सह न० (सहस्) બળ

सहकार पु० (सहकार) આબાનુ વૃક્ષ

सहकारि त्रि० (सहकारिन्) સ્હાયકર્તા, સ્હાયક

सहगय त्रि० (सहगत) સાથે પ્રાપ્ત થયેલ, સહચારી

सहज त्रि० (सहज) સ્વાભાવિક

सहजाय त्रि० (सहजात) સાથે ઉત્પન્ન થયેલ, એક સમયે જન્મેલ

सहण न० (सहन) સહન કરવુ તે

सहत्थ पु० (स्वहस्त) પોતાનો હાથ

सहत्थपाणाइवायकिरिया स्त्री० (स्वहस्तप्राणातिपातक्रिया) પોતાને હાથે પોતાની યા પરની હિસા કરવી તે, ક્રિયાનો એક અનાન્તર પ્રકાર

सहत्थपारियावणिया स्त्री० (स्वहस्तपरितापनिका) પોતાના હાથથી પોતાના શરીરને અથવા પારકાના શરીરને દુ ખ દેવુ તે, ક્રિયાનો એક પ્રકાર

सहदारदरिसि त्रि० (सहदारदर्शिन्) એકજ વખતે સાથે સાથે પરણનાર બે જણ

सहदेव पु० (सहदेव) જરાસધનો પુત્ર, રાજગૃહ નગરનો યુવરાજ–સહદેવ કુમાર

सहदेवी स्त्री० (सहदवी) ૪ થા ચક્રવર્તીની માતા

सहपसुकीलिय त्रि० (सहपांसुक्रीडित) સાથે સાથે ધૂળમા રમેલ

सहभुज्ज न० (सहभोज्य) સાથે ભોજન કરવુ તે

सहमित्त त्रि० (सहमित्र) મિત્રની સાથે, મિત્ર સહિત

सहयरी स्त्री० (सहचरी) સખી, સાહેલી (૨) ઢેલ, મયૂરી

सहल त्रि० (सफल) સફળ, ફળસહિત

सहवड्ढिय त्रि० (सहवर्धित) સાથે સાથે વૃદ્ધિ પામેલ

सहवासिय त्रि० (सहवासिक) પડોશી, સાથે સાથે રહેનાર

सहसंबुद्ध त्रि० (सहसंबुद्ध) ગુરૂનો ઉપદેશ સાભળ્યા વિના કે કોઇ વસ્તુ જોયા વિના પોતાની મેળે જ્ઞાન પામેલો

सहसंमइ स्त्री० (सहसंमति) સહજમતિ જાતિસ્મરણ આદિ જ્ઞાન

सहसक्कार पु० (सहसाकार) અકસ્માત્–અચાનક ક્રિયા થાય તે, પ્રતિસેવનાના દશ પ્રકારમાનો એક

सहसब्भक्खाणया न० (सहसाभ्याख्यान) વિચાર કર્યા વિના બોલવુ તે, બીજા વ્રતનો પ્રથમ અતિચાર

सहसा अ० (सहसा) એકદમ, વગર વિચાર્યુ, ઓચિંતુ

सहसाकार त्रि० (सहसाकार) પૂર્વાપરનો વિચાર કર્યા વગર એકદમ કાર્ય કરનાર સાહસિક

सहस्स न० (सहस्र) હજાર

सहस्सतरिय त्रि० (सहस्रान्तरित) હજારમો ભાગ

सहस्सववण पु० (सहस्राम्रवन) પાડુમથુરા નગરી બ્હારનુ એક ઉદ્યાન (૨) કાકદી

નગરી બહારનું એક ઉદ્યાન (૩) મિથિના નગરીની બહારનો એક આંબાનો બગીચો (૪) હસ્તિનાગપુર નગરની બહારનો આમાનો બગીચો (૫) ગિરનાર ઉપરનું એક વન

सहस्सक्ख પુ૦ (सहस्राक्ष) હજાર નેત્રવાળો પહેલા દેવલોકનો ઇન્દ્ર

सहस्सगुणिय त्रि० (सहस्रगुणित) હજારગણું

सहस्सगसो अ० (सहस्राग्रशस्) હજારોનું પરિમાણ, હજારોની સંખ્યામાં

सहस्सजोधि त्रि० (सहस्रयोधिन्) હજારો યોદ્ધા સાથે લડાઇ કરનાર

सहस्सपत्त न० (सहस्रपत्र) હજાર પાંખડી-વાળું કમળ

सहस्सपाग पु० (सहस्रपाक) હજાર ઔષધિઓથી બનાવેલું તેલ

सहस्सपुहत्त न० (सहस्रपृथक्त्व) જુદા જુદા હજાર બે હજારથી નવ હજાર

सहस्सबद्ध त्रि० (सहस्रबद्ध) હજાર હજારને થોકે બાંધેલ

सहस्सरस्सि पु० (सहस्ररश्मि) હજાર કિરણવાળો સૂર્ય

सहस्सलंभा स्त्री० (सहस्रलभ्या) હજાર સોનામહોર આપવાથી મળે તેવી સ્ત્રી

सहस्सवत्त न० (सहस्रपत्र) જુઓ "સહસ્સપત્ત" શબ્દ

सहस्साणीय पु० (सहस्रानीक) કૌશામ્બી નગરીનો એ નામનો રાજા

सहस्सार पु० (सहस्रार) આઠમો દેવલોક, આઠમું સ્વર્ગ, વૈમાનિક દેવોની આઠમી ભૂમિકા (૨) આઠમા દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થયેલ દેવતા (૩) આઠમા દેવલોકનો ઇન્દ્ર

सहस्सारकप्प पु० (सहस्रारकल्प) આઠમા દેવલોકનું નામ

सहस्सारवडिंसग पु० (सहस्रारावतंसक) એ નામે આઠમા દેવલોકનું એક વિમાન

सहस्सुद्दाह पु० (सहस्रोद्दाह) વિપાકસૂત્રના નવમા અધ્યયનનું સાર્થક નામ

सहा स्त्री० (सभा) સભા, સમાજ

सहा पु० (श्लाघा) પ્રશંસા

सहाय पु० (सहाय) સહાય કરનાર, મિત્ર સહચારી (૨) સહાય, મદદ

सहाव पु० (स्वभाव) સ્વભાવ પ્રકૃતિ, સ્વરૂપ

सहाविअ त्रि० (स्वाभाविक) સ્વાભાવિક, કુદરતી

सहि पु० (सखिन्) સખા, મિત્ર, દોસ્ત

सहिण न० (श्लक्ष्ण) સૂક્ષ્મ-ઝીણા વસ્ત્ર

सहित पु० (सहित) તેરમા ગ્રહનું નામ (૨) ન૦ સાથેસાથે

सहिय त्रि० (सहित) સહિત, યુક્ત (૨) એકઠા થએલ (૩) સહન કરેલ (૪) સાથે ઉત્પન્ન થયેલ (૫) પુ૦ એ નામનો એક ગ્રહ

सही स्त्री० (सखी) બ્હેનપણી સહીયર

सहीवाय पु० (सखीवाद) 'હે સખે' એવા સંબોધનથી કોઇને બોલાવવું તે

सहु पु० (सह) સમર્થ, શક્તિવાળો

सहोदर } **सहोयर** } पु० (सहोदर) એક ઉદરમાંથી જન્મેલ, ભાઇ

साइ स्त्री० (स्वाति) સ્વાતિ નક્ષત્ર (૨ પુ૦ સ્વાતિ નામનો હેમવયના વૈતાઢ્ય પર્વતનો અધિષ્ઠાતા દેવતા (૩) બલિસ્સહનો શિષ્ય

साइ पु० (साति) કપટથી સારા માલમાં હલકો માલ મેળવી દેવો તે

साइ न० (सादि) ૭ સંઠાણમાંનું બીજું સંઠાણ નાભિ નીચેની આકૃતિ સુંદર-પ્રમાણ સહિત હોય તે (૨) त्रि० આદિ સહિત, જેની કોઇ પણ કાળે [illegible] હોય તે

साइ त्रि० (सादिन्) સવાર ઘોડેસ્વાર

साइअ त्रि० (सादिक) જેનો પ્રારંભ છે તેવું, શરૂઆતવાળું, ઉત્પત્તિવાળું (૨) ન० નાભિની નીચેના સઘળા અવયવો પ્રમાણોપેત હોય અને નાભિ ઉપરના ન્યૂનાધિક હોય તે-સાદિ સંસ્થાન

साइज्जण न० (स्वादन) પ્રેમબંધન

साइणी स्त्री० (शायिनी) માણસની ૯૧ થી ૧૦૦ વરસ સુધીની છેલ્લી અવસ્થા કે જે શાયિનીની માફક મનુષ્ય જીવનનું ભક્ષ કરી જાય છે

साइबुद्ध पु० (स्वातिबुद्ध) આવતી ચોવીશીના ચોવીશમા તીર્થંકરના પૂર્વભવનું નામ

साइम त्रि० (स्वादिम) મુખવાસ, સોપારી, એલચી વગેરે

साइय. त्रि० (सादिक) આદિસહિત, (૨) ન० આદિ સહિત શ્રુતજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાનનો એક ભેદ.

साइयंकार पु० (सत्यंकार) ખાત્રી, પુરાવો

साइयार पु० (सातिचार) છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રનો પ્રથમભેદ, જેમા અતિચારો લાગતા દીક્ષાપર્યાયનો છેદ થાય છે

साइरेग त्रि० (सातिरेक) કંઈક વિશેષ, થોડું વધારે

साउ त्रि० (स्वादु) સ્વાદિષ્ટ, સ્વાદવાળું

साउग त्रि० (स्वादुक) જ્યાંથી સ્વાદિષ્ટ ભોજન મળે તેવું કુળ

साउणिय त्रि० (शाकुनिक) પક્ષીનો શિકારી

साउय त्रि० (सायुष्क) આયુષ્ય-આવરદા સહિત, સંસારસ્થ જીવ

साएअग न० (साकेतन) કૈલાસમુનિ વગેરે અંતગડ કેવળીની જન્મભૂમીનું નગર

साएय न० (साकेत) કોશલ દેશનું પ્રસિદ્ધ નગર, વિનીતા-અયોધ્યાનું અપરનામ (૨) એ નામની હરિત વનસ્પતિ

साकारोवउत्त त्रि० (साकारोपयुक्त) જ્ઞાનના ઉપયોગવાળો

साकेतपुर न० (साकेतपुर) સાકેતપુર નામનું નગર

साखा पु० (शाखा) ઝાડની ડાળ

साग पु० (शाक) શાગનું ઝાડ (૨) તરકારી, શાક

सागड न० (शाकट) ગાડાનો સમૂહ

सागडवूह पु० (शाकटव्यूह) ગાડાને આકારે લશ્કરની ગોઠવણી, વ્યૂહરચનાવિશેષ

सागडिअ त्रि० (शाकटिक) ગાડી હાંકનાર, ગાડાખેડુ

सागणिय. त्रि० (साग्निक) અગ્નિવાળું, અગ્નિ સહિત

सागय न० (स्वागत) આવનારને આવકાર દેવો તે, સન્માન

सागर पु० (सागर) સમુદ્ર, દરીયો (૨) સાતમા બળદેવ તથા વાસુદેવના પૂર્વ ભવના ધર્માચાર્ય (૩) દશ કોડાકોડી પલ્યોપમ પ્રમાણનો કાળવિભાગ કે જેને સાગરોપમ-દરીયાની ઉપમા આપવામા આવે છે (૪) એ નામનું બીજા દેવલોકનું એક વિમાન (૫) અંતગડ સૂત્રના ૧ લા વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનનું નામ (૬) અંધકવૃષ્ણિના પુત્ર ત્રીજા દશાર (૭) અંતગડ સૂત્રના બીજા વર્ગના બીજા અધ્યયનનું નામ (૮) અંધક વૃષ્ણિની રાણી ધારણીનો પુત્ર (૯) સાગરદત્ત નામે જિનદત્તનો પુત્ર (૧૦) એક જાતનો મચ્છ (૧૧) સાગરનું સ્વપ્ન, ૧૪ સ્વપ્નમાનું એક

सागरगमा स्त्री० (सागरगमा) સમુદ્રને મળનારી (નદી)

सागरकंत पु० (सागरकान्त) એ નામનું બીજા દેવલોકનું એક વિમાન

सागरकूड पु० (सागरकूट) माल्यवंत पर्वतना नव कूटमांनु पांचमुं कूट

सागरचित्तकूड पु० (सागरचित्तकूट) नंदन वनना नव कूटमांनु सातमुं कूट

सागरदत्त पु० (सागरदत्त) चंपा नगरीनो ए नामनो सार्थवाह (२) त्रीजा बळदेवना त्रीजा पूर्वभवनुं नाम

सागरदत्ता स्त्री० (सागरदत्ता) १५ मा तीर्थंकरनी प्रव्रज्या पालखीनुं नाम

सागरनागरपविभत्ति पु० (सागरनागरप्रविभक्ति) सागर तथा नगर संबंधी विशिष्ट रचनावाळु नाटक, ३२ प्रकारना नाटकमांनु एक

सागरपविभत्ति पु० (सागरप्रविभक्ति) समुद्रना आकार वगेरे वाळु नाटक, ३२ प्रकारना नाटकमांनु एक

सागरवर पु० (सागरवर) महासमुद्र

सागरोवम न० (सागरोपम) दश कोडाकोडी पल्योपम प्रमाणे काळनो एक विभाग

सागार त्रि० (सागार) आगार-मोकळ सहित, छुटछाटवाळु

सागार न० (साकार) वस्तुनु विशेष रूपथी ग्रहण करनार ज्ञान विकल्प सहित जाणवुं ते (२) त्रि० आगार-छुटछाट सहित तप-पच्चक्खाण वगेरे (३) आचार्य वगेरेनी निश्रा

सागारकड त्रि० (साकारकृत) आचार्यनी नेश्राए करेलु (२) गृहस्थ थइ करी राखेल

सागारभत्त पु० (साकारभक्त) सागारी संथारो

सागारि त्रि० (सागारिन्) गृहस्थ

सागारिगा स्त्री० (सागारिका) शैय्यातरी, साधुने उपाश्रयनी आज्ञा आपनारी स्त्री

सागारिय पु० (सागारिक) गृहस्थ, घरधणी, श्रावक (२) साधुने रहेवाने स्थाननी अनुज्ञा आपनार गृहस्थ शेज्यातरीओ (३) मैथुन, स्त्रीसंभोग

सागेय पु० (साकेत) अयोध्या नगरीनुं नाम

सागेयणगर न० (साकेतनगर) साकेतपुर, अयोध्या

साट पु० (शाट) नाश (२) वस्त्र दुपट्टो

साडग्र } न० (शाटक) साडवो, उत्तरीय
साडग } वस्त्र

साडिया स्त्री० (शाटिका) साडी, उत्तरीय वस्त्र केड उपर पहेरवानु वस्त्र

साडिल्ल पु० (शाटक) साडी, रेशमी धोती

साडी स्त्री० (शाटी) साडवो, पछेडी

साडीकम्म न० (शाटिकर्मन्) वस्तुनो सोड करी व्यापार करवो ते, १५ कर्मादानमांनु एक

साडोल्लय न० (शाटक) उत्तरीय वस्त्र, साडवो, साडी

साण पु० (श्वन्) कुतरो, श्वान

साण पु० (शान) शाननामना एक साधु

साण न० (श्मशान) श्मशान, मसाण

साण न० (श्वान) कुतराओनु टोळु

साणग्र न० (शानक) } शणनुं बनेलु वस्त्र
साणिग्र न० (शानिक) }

साणी स्त्री० (शुनी) कुतरी

साणुपाग्र पु० (सानुपाद) दिवसनी छेल्ली बे घडी, संध्यावेळा

साणुबीय न० (सानुबीज) जे बीजमां उत्पादक शक्ति (योनि) नो नाश थयो नथी ते बी

साणुवाय पु० (सानुवाद) ज्यां बोलनारना शब्दोनो पडघो पडे तेवु स्थळ

सातमोक्ख न० (शातमोक्ष्य) सुखशांति

साता स्त्री० (साता) सुखरूप वेदना

सातागोरव न० (सातागौरव) सुखनो गौरव-अहंकार

सातावेदग त्रि० (शातवेदक) सુખ ભોગવનાર, પ્રત્યેક શરીરી જીવ
साति स्त्री० (स्वाति) સ્વાતી નામનુ નક્ષત્ર.
सात पु० (　　) અવિશ્વાસ
सातिजोग पु० (सातियोग) માયાનુ પર્યાય નામ, સારી વસ્તુમા નબળી વસ્તુ મેળવીને ગ્રાહકને છેતરવુ તે
सातिज्जणया स्त्री० (स्वादन) ભોગવટો, ભોગવવુ
सातिरेग त्रि० (सातिरेक) જુઓ "સાઇરેગ" શબ્દ
सादड़ी स्त्री० (सादडी) કન્દ વિશેષ
सादि स्त्री० (स्वाति) સ્વાતિ નક્ષત્ર
सादि त्रि० (सादि) આદિ સહિત, પ્રારભવાળુ (૨) જેનો નાભિ નીચેનો ભાગ પ્રમાણોપેત તથા સુન્દર અને ઉપરનો બેડોળ હોય એહવુ શરીરનુ સઠાણ, ૭ સઠાણમાનુ ત્રીજુ સઠાણ
सादीणगगा स्त्री० (सादीणगङ्गा) સાત મહા ગગા પરિમિત ગોશાલા મતાનુસાર કાળ વિભાગ
सादु त्रि० (स्वादु) સ્વાદિષ્ટ
सादेव्व न० (सादेव्य) સાનિધ્યતા, સાહાય્ય (૨) દેવતાપ્રાતિહાર્ય-દેવતાકૃત દિવ્ય દેખાવ
साधारण न० (साधारण) સાધારણ શરીર, અનત આત્માઓના નિવાસવાળુ નિગોદનુ શરીર,-સાધારણ-અનતકાય વનસ્પતિ
साधारणसरीर न० (साधारणशरीर) નિગોદનુ શરીર
साधु पु० (साधु) મોક્ષમાર્ગસાધક, સાધુ
साभरग पु० (साभरक) એક જાતનુ ચલણ, સિક્કો
साभाविय त्रि० (स्वाभाविक) સ્વભાવથી થનાર
साभास त्रि० (साभास) આભાસ સહિત, વસ્તુત, અસત્ય છતા સત્ય જેવુ દેખાય તે.
साम पु० (श्याम) નારકીના હાથ પગ બાધી નીચે નાખનાર શ્યામ રગનો પરમાધામી, પદર જાતના પરમાધામીમાના ત્રીજી જાતના પરમાધામી (૨) न० આકાશ (૩) त्रि० શ્યામ-કાળા રગવાળુ, કાળુ (૪) સામ દેશમા ઉત્પન્ન થયેલ વસ્ત્ર
साम न० (सामन्) રાજનીતિનો એક પ્રકાર
साम न० (साम) ગુચ્છ જાતની વનસ્પતિ
सामइय त्रि० (सामयिक) સમય-સાખ્યાદિકના સિદ્ધાન્ત સબધી, સમયને લગતુ (૨) न० અતીન્દ્રિય જીવનો પર્યાય, અવધિજ્ઞાનનો વિષય (૩) पु० સકેતથી વ્યવહાર કરનાર વિદ્વાનો-શાસ્ત્રવેત્તા
सामत पु० (समन्त) પાસે, નજીક
सामतोवणिवाइया स्त्री० (सामतोपनिपातिका) પાપના કાર્યને જોવા મળેલા ઘણા લોકોના પાપમય પરિણામથી એકી સાથે થતી કર્મબધક્રિયા, ક્રિયાનો એક પ્રકાર
सामतोवणिवायय न० (सामन्तोपनिपातक) અભિનયના ચાર પ્રકારમાનો ત્રીજો પ્રકાર
सामकोट्ठ पु० (श्यामकोष्ठ) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ ૨૧ મા તીર્થંકર
सामग न० (श्यामाक) જેમા સામા નામનુ ધાન્ય થાય છે તે, એક જાતનુ ઘાસ
सामग्गिय न० (सामग्र्य) સામગ્રી, સાહિત્ય
सामज्ज पु० (श्यामार्य) સ્વાતિસ્વામીના શિષ્ય
सामण्णिय न० (श्रामण्य) શ્રમણપણુ, સાધુતા
सामणेर पु० (श्रामणि) શ્રમણ-સાધુના શિષ્ય, નવ દીક્ષિત સાધુ

सामयण न० (श्रामण्य) શ્રમણપણુ, સાધુતા, ચારિત્ર

सामयण न० (सामान्य) વસ્તુનો સામાન્ય અંશ (૨) ત્રિ० સાધારણ

सामत्थ न० (सामर्थ्य) શક્તિ, સામર્થ્ય

सामत्थण न० (समर्थन) વિચાર કરવો સમર્થન કરવું

सामन्न न० (श्रामण्य) જુઓ "સામણ્ણ" ૨૭૬

सामन्न न० (सामान्य) જુઓ "સામણ્ણ" ૨૭૬

सामन्नदिट्ठ न० (सामान्यदृष्ट) સામાન્યથી પૂર્વે દીઠેલ વસ્તુ ઉપરથી અનુમાન કરવું તે, અનુમાનનો એક પ્રકાર

सामल त्रि० (श्यामल) કાળુ

सामलपक्ख पु० (श्यामलपक्ष) અંધારીયુ, કૃષ્ણપક્ષ

सामलया स्त्री० (श्यामलता) એ નામની કોઈ લતા-વેલ

सामलि पु० (शाल्मलि) શેમલા-મોચરસનુ ઝાડ (૨) દેવકુરૂ ક્ષેત્રમાંનુ સુવર્ણ કુમાર દેવતાને ક્રીડા કરવાનુ વૃક્ષ (૩) વત્સ ગોત્રની શાખા અને તેનો પુરૂષ.

सामलेर पु० (शावलेय) કાબરચીતરો બળદ

सामवेय पु० (सामवेद) ચાર વેદમાંનો એક

सामहत्थि पु० (श्यामहस्तिन्) ભગવાન મહાવીર સ્વામીના એક શિષ્યનુ નામ

सामा स्त्री० (श्यामा) શ્યામ વર્ણની સ્ત્રી (૨) સોળ વર્ષની સ્ત્રી (૩) રાની (૪) પ્રિયંગુ, સામો, એક જાતનુ અનાજ (૫) ૧૩ મા તીર્થંકરની માતા (૬) ત્રીજા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી (૭) પહેલા દેવલોકના ઇંદ્ર-શક્રના લોકપાળ સોમની અગ્રમહીષી

सामाअ पु० (सामाय) સામાયિક શ્રાવકનુ નવમુ વ્રત

सामाअ पु० (श्यामाक) ધાન્ય વિશેષ

सामाइय त्रि० (सामाजिक) જનસમૂહ સબંધી

सामाइय न० (सामायिक) સામાયક ચારિત્ર, ચારિત્રના પાંચ પ્રકારમાંનો પ્રથમ પ્રકાર, સર્વ સાવદ્યયોગની નિવૃત્તિ કરવી તે (૨) શ્રાવકનુ નવમુ વ્રત, દેશવિરતિરૂપ સામાયિક ચારિત્ર (૩) સામાયિકશ્રુત-આચારાંગાદિ (૪) આવશ્યક સૂત્રનુ પ્રથમ અધ્યયન (૫) દ્રવ્યલેશ્યાવડે ઉત્પન્ન થયેલ પરિણામ-અધ્યવસાય

सामाइयकड त्रि० (सामायिककृत) શ્રાવકની ત્રીજી પડિમા આદરનાર શ્રાવક કે જે ત્રણ મહિના સુધી દરરોજ બે વખત નિરતિચાર સામાયિક કરે

सामाइयचरित्त न० (सामायिकचरित्र) સામાયિક ચારિત્ર, પાંચ પ્રકારના ચારિત્રમાંનુ પ્રથમ ચારિત્ર

सामाइयसंजम पु० (सामायिकसंयम) સામાયિક ચારિત્ર, સંયમયુક્ત આચાર

सामाइयसंजय त्रि० (सामायिकसंयत) સામાયક ચારિત્રવાળો

सामाग पु० (श्यामाक) એ નામનો એક ગાથાપતિ

सामाण पु० (सामान) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सामाणिय त्रि० (सामानिक) સામાનિક દેવતા ઇન્દ્રના સમાન દરજ્જાવાળા દેવતા

सामाय पु० (श्यामाक) સામો, ધાન્ય વિશેષ

सामायारी स्त्री० (सामाचारी)સાધુનુ કર્તવ્ય મુનિનો આચાર (૨) પરસ્પર મેળાપ

सामास पु० (श्यामाश) સાંજનુ ભોજન, વાળુ

सामासिग्र त्रि० (समासिक) સમાસથી બનેલુ

सामि पु० (स्वामिन्) स्वामी, अधिपति, राजा, धणी, गुरु, नायक (२) भगवान् महावीरस्वामी
सामिजिण पु० (स्वामिजिन) गई चोवी-शीना ११ मा तीर्थंकर
सामुच्छेअ पु० (सामुच्छेद) क्षणिकवादी अश्वमित्रनो मत, वस्तु उत्पन्न थया पछी सर्वथा नाश पामे छे, अर्थात् क्षणेक्षणे वस्तु नाश पामे छे, एवी मान्यता
सामुच्छेइय त्रि० (सामुच्छेदिक) दरेक पदार्थनो क्षणे क्षणे उच्छेद माननार-अश्वमित्रना मतनो अनुयायी
सामुदाणिय त्रि० (सामुदानिक) मधुकरी वृत्तिथी थोडु थोडु लीधेलु, घरना समुदायथी प्राप्त थयेल
सामुद्द. न० (सामुद्र) समुद्रमा थनारु लवण, मीठु (२) त्रि० समुद्र संबंधी
सामुद्दिय त्रि० (सामुद्रिक) समुद्र संबंधी
साय न० (सात) वेदनीय कर्मनी शुभ प्रकृति के जेना उदयथी जीव शाता-सुख पामे (२) सुखशांति (३) दशमा देवलोकनु ए नामनु एक विमान
साय पु० (शाक) शाक, तरकारी
साय अ० (सायम्) सांज, सूर्यास्तकाळ
सायकार पु० (सायङ्कार) पुरावो
सायर पु० (सागर) समुद्र (२) भावी त्रीजा तीर्थंकरनु नाम
सायवादि त्रि० (शातवादिन्) सुख भोगवीए तो सुख मळे एवा मतवाळो
सायवेयणिज्ज न० (शातवेदनीय) शाता वेदनीय, वेदनीय कर्मनी शुभ प्रकृति
साया स्त्री० (शाता) सुखशांति, स्वास्थ्य (२) वेदनीय कर्मनी शुभ प्रकृति
सायाणुग त्रि० (शातानुग) सातासीळीयो, सुखार्थी
सायावेदग त्रि० (शातावेदक) सुख भोगवनार
सार पु० (सार) प्रधान-श्रेष्ठ-उत्तम वस्तु (२) तत्त्व, सागर (३) लाकडानो गर्भ. (४) रस
सारअ त्रि० (स्वारत) अप्रमादि अनुष्ठानमा प्रीति राखनार
सारअ. त्रि० (स्मारक) सभारी आपनार
सारअ त्रि० (शारद) } शरद ऋतुमा
सारइय त्रि० (शारदिक) } उत्पन्न थयेलु
सारग पु० (सारक) चार इंद्रियवाळा जीवनी एक जात
सारगी स्त्री० (सारङ्गी) सारंगी नामनु वाजु ।
सारंभ पु० (सारम्भ) आरंभ-पाप व्यापार-हिंसानो संकल्प
सारकंता स्त्री० (सारकान्ता) षड्ज ग्रामनी पाचमी मूर्च्छना
सारकल्लाण न० (सारकल्याण) ए नामनु वलय जातिनु वृक्ष
सारक्खण न० (संरक्षण) रक्षण, बचाव (२) राखवु (३) पुरवु, बंदीखानामा नाखवु
सारक्खणाणुबंधि त्रि० (संरक्षणानुबन्धिन्) विषयादिनु वा धन वगेरेनु रक्षण करवामा व्याकुळ रहेनार
सारक्खित्तार त्रि० (संरक्षितृ) रक्षण करनार
सारखाअ त्रि० (सारखाद) लाकडानो अंदरनो भाग कोतरी खानार एक जातनो कीडो
सारग त्रि० (स्मारक) स्मरण करनार, स्वाध्याय करनार
सारगल्ल पु० (सारगल्ल) एक जातनु झाड
सारज्ज न० (स्वाराज्य) स्वर्गनु राज्य
सारज्जूय न० (शारद्यूत) पासाथी जुगार रमे ते

सारण पु० (सारण) અંતગડ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનું નામ (૨) વસુદેવ રાજાની ધારણી દેવીનો પુત્ર (૩) યથોચિત કાર્યમાં પ્રવર્તવું તે (૪) સારણ નામે જાદવકુમાર

सारण न० स्मारण) સંભારી આપવું, કોઈની ભૂલ સુધારવી

सारणा स्त्री० (सारणा) હિતની પ્રવૃત્તિ કરાવવી તે

सारथि पु० (सारथि) રથ હાંકનાર

सारत्थ न० (सारथ्य) સારથિનું કામ, રથ હાંકવાનું કાર્ય

सारद त्रि० (शारद) શરદઋતુનું

सारभंड न० (सारभाण्ड) કીમતી વસ્તુ સારભૂત ચીજ

सारय त्रि० (शारद) શરદઋતુનું, શીયાળાની મોસમનું

सारय त्रि० (स्मारक) સ્મરણ કરાવી શિખવનાર ,

सारवण न० (सम्मार्जन) વાળી સાફ કરવું વાળવું

सारविय त्रि० (सम्मार्जित) સ્વચ્છ કરેલું

सारस पु० (सारस) સારસપક્ષી

सारसार त्रि० (सारसार) સારામાં સારૂં અત્યુત્તમ

सारस्सय पु० (सारस्वत) સારસ્વત નામે લોકાંતિક દેવતાની એક જાત

सारहि पु० (सारथि) રથ હાંકનાર, ડ્રાયવર (૨) આચાર્ય

सारा स्त्री० (सरा) એક પ્રકારનો ભુજપરિસર્પ

सारिक्ख न० (सदृक्ष्य) સાદૃશ્ય અનુમાન સરખે સરખી જોડીમાના એકને જોવાથી બીજાનું જ્ઞાન થાય તે (૨) त्रि० સરખું સમાન

सारीर त्रि० (शारीर) શારીરિક, શરીરમાં ઉત્પન્ન થયેલું

सारीरिय त्रि० (शारीरिक) શરીરનું શરીરને લગતું (૨) શરીરવાળો દેહી

सारूविय पु० (सारूपिक) જૈનના સાધુનો વેષ, ક્ચ્છ ન બાંધવો, શ્વેતવસ્ત્ર ધારણ કરવા, મસ્તકે મુંડ થવું વગેરે (૨) त्रि० સજાતીય, પોતાના સરખું

सारूवियकड त्रि० (सारूपिकृत) જીવે અસમાન પુદ્ગલને પોતાના શરીરરૂપે પરિણમાવી પોતા સરખું બનાવેલું

साल पु० (शाल) જેની નીચે ત્રીજા તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન થયું તે વૃક્ષ (૨) જેની હેઠે ૨૪ મા તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન થયું તે (૩) સરસડાનું ઝાડ (૪) સાગનું ઝાડ (૫) આંબાનું ઝાડ (૬) શાખા ડાળી (૭) સાલ નામનો ૭૭ મો ગ્રહ (૮) આઠમા દેવલોકનું સાલ નામનું એક વિમાન કે જેની સ્થિતિ અઢાર સાગરોપમની છે (૯) ગઢ કોટ

साल पु० (श्याल) સાળો પત્નીનો ભાઈ

सालइय त्रि० (शारदिक) શરદઋતુમાં થયેલું

सालइय न० ( ) શાક, તરકારી (૨) त्रि० રસયુક્ત

सालकायण पु० (सालकायन) કૌશિગોત્રની શાખા (૨) त्रि० તે શાખામાં જન્મેલ

सालवण त्रि० (सालम्बन) પુષ્ટ કારણવાળું (૨) આલંબન-ટેકા સહિત

सालकोट्ठय पु० (शालकोष्ठ) મેંઢિક ગામ બહારનો એ નામનો એક બગીચો

सालग पु० (सरक) કેરી વગેરેનો રસ

सालग पु० (शालाक) લાંબી શાખા

सालणय पु० ( ) તરકારી શાક

सालभंजिया स्त्री० (शालभञ्जिका) પુતળી, લાકડામા કે પાષાણમા આળેખેલી મૂર્તિ

सालस त्रि० (सालस्य) આલસ્ય સહિત, આળસુ

साला स्त्री० (शाला) સભા, બેઠક

साला स्त्री० (शाखा) ડાળી, શાખા (૨) એક પક્ષીનુ નામ

सालाग पु० (शालाक्य) સળીયે કરી ઉપચાર કરવાનુ શાસ્ત્ર, આયુર્વેદનો એક ભાગ

सालाटवी स्त्री० (शालाटवी) શાલાટવી નામે ચોરપલ્લી

सालि पु (शालि) ભાત, ડાંગર, કમોદ (૨) એક જાતનો મચ્છ

सालिंगण (सालिङ्गन) આલિંગન–શરીર સંઘટ્ટન સહિત, શરીરનો પૂર્ણ સ્પર્શ થઇ શકે તેટલુ લાંબુ

सालिभद्द पु० (शालिभद्र) શાલિભદ્ર દેવતા

सालिम त्रि० (शालिमत्) જેમા ભાત મુખ્ય ખોરાક છે તેવુ ભોજન

सालिय पु० (शालिक) વસ્ત્ર વણનાર, તુરીયો

सालिया स्त्री० (सालिका) વલય જાતનુ એક વૃક્ષ

सालिस त्रि०(सदृश) સમાન, તુલ્ય, સરખુ

सालिहीपिय पु० (सालिहीपितृ) શ્રીમહાવીર સ્વામીના દશ શ્રાવકમાના દશમા શ્રાવકનુ નામ

सालुय न० (सालूक) પાણીમા થતો કન્દ, જલજકન્દ

सालूर पु० ( ) દેડો, મેડક

साव पु० (शाप) શ્રાપ, અપકાર

साव पु० (स्वाप) નિદ્રા કરવી, સુઇ જવુ તે

सावइज्ज न० } (स्वापतेय) ઉત્તમ દ્રવ્ય;
सावएज्ज न० } ધન–દોલત

सावक } पु० (श्रावक) ધર્મશાસ્ત્રનુ શ્રવણ
सावग } કરનાર, આગાર ધર્મ પાળનાર (૨) બ્રાહ્મણ

सावगधम्म पु० (श्रावकधर्म) બારવ્રતરૂપ શ્રાવકધર્મ

सावज्ज त्रि० (सावद्य) સપાપ–પાપ સહિત, દોષવાળુ

सावज्जभासा स्त्री० (सावद्यभाषा) હિસાકારી ભાષા

सावज्जाणुमोयणी स्त्री० (सावद्यानुमोदिनी) પાપનુ અનુમોદન કરનારી ભાષા

सावण पु० (श्रावण) શ્રાવણ મહીનો

सावतिज्ज } न० (स्वापतेय) ધન, મી
सावतेय } લ્કત

सावत्थी स्त्री० (श्रावस्ती) એ નામની કુણાલા દેશની એક નગરી

सावय पु० (श्रावक) શ્રાવક

सावय पु० (श्वापद) હિંસકપ્રાણી, જગલી પશુ

सावयित्तार त्रि० (श्रावयितृ) સભળાવનાર

साविगा स्त्री० (श्राविका) આગારધર્મ–શ્રાવકધર્મ પાળનાર સ્ત્રી, શ્રાવિકા

साविट्ठी स्त्री० (श्राविष्ठा) શ્રાવણી પુનેમ

साविय त्रि० (शापित) શાપેલુ, સોગન આપેલુ

साविय त्रि० (श्रावित) સભળાવેલુ

साविया स्त्री० (श्राविका) જુઓ "साविगा" શબ્દ

सावियावुद्ध पु० (श्राविकाबुद्ध) સુલસા શ્રાવિકા પાસેથી બોધ પામેલ અમ્મડ પરિવ્રાજક

सास पु० (श्वास) શ્વાસનુ દર્દ

सासग न० (सीसक) સીસુ, ધાતુ વિશેષ

सासग पु० (सासक) પારો, સચિત્તખર–કઠિન પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૨) વૃક્ષ વિશેષ

सासग न० (शस्यक) રત્નની એક જાત

सासण न० (शासन) શાસ્ત્ર, આગમ (૨) આજ્ઞા, હુકમ (૩) જૈનશાસન જૈનદર્શન (૪) એક જાતનુ ધાન્ય

सासण पु० न० (सास्वादन) સાસ્વાદન નામનું બીજું ગુણસ્થાનક

सासन पु० न० (शासन) જુઓ "सासणु" શબ્દ

सासय त्रि० (शाश्वत) શાશ્વતુ, નિત્ય, સ્થાયી

सासय पु० (स्वाश्रय) પોતાનુ જન્મ સ્થાન-ઉત્પત્તિનુ સ્થળ

सासयवाइय त्रि० (शाश्वतवादिक) પોતાને શાશ્વત-અમર માનનાર

सासयसोक्ख न० (शाश्वतसौख्य) નિત્ય સુખ, મોક્ષસુખ

सासव पु० (सर्षप) સરસવ

सासाण न० (सास्वादन) સમકિતના અ૫ રસના આસ્વાદ સહિત જીવની સ્થિતિ, પાંચ સમકિતમાનુ પ્રથમ સાસ્વાદન સમકિત (૨) બીજા ગુણસ્થાનકનુ નામ

सासाणसम्मदिट्ठि पु० (सास्वादनसम्यग्दृष्टि) સમકિતના જરાક આસ્વાદનવાળો બીજે ગુણઠાણે વર્તતો જીવ

सासिया स्त्री० (स्वाश्रिता) અનિષ્ટ યોનિ

सासिल्ल त्रि० (श्वासवत्) શ્વાસવાળો દમીયલ

सासू स्त्री० (श्वश्रू) સાસુ

साहंजणी स्त्री० (साहंजनी) એ નામની એક નગરી

साहग त्रि० (साधक) સાધક, ઉપકારક, મળની આપનાર

साहज्ज पु० न० (साहाय्य) સાહાય્ય મદદ

साहण न० (साधन) સાધનુ સાધન કરવુ તે (૨) કહેવુ (૩) કારણ હેતુ, ઉપાય

साहणण न० (संहनन) સઘાત, એકઠુ થવુ

साहणणबंध पु० (संहननबन्ध) સઘાતરૂપે બંધ એકત્ર થવા રૂપી બંધ

साहणय त्रि० (साधनक) સાધન પુરૂ પાડનાર

साहणिय त्रि० (संहत) એકઠુ કરેલુ

साहत्थ } **साहत्थि** } पु० (स्वहस्त) પોતાનો હાથ

साहत्थिया स्त्री० (स्वाहस्तिकी) પોતાના હાથથી લાગતી પાપક્રિયા

साहम्म न० (साधर्म्य) સમાનધર્મ, સમાનતા

साहम्मि त्रि० (साधर्मिन्) સમાન ધર્મવાળુ, સાધર્મી

साहम्मिणी स्त्री० (साधर्मिणी) સમાન ધર્મવાળી સ્ત્રી

साहय त्रि० (संहत) જેનો મધ્યભાગ સક્ષિપ્ત-સંકોચાયલો હોય તેવુ, સકુચિત

साहय त्रि० (साधक) કાર્યસિદ્ધિ કરનાર

साहरण न० (संहरण) હરી જવુ, લઇ જવુ

साहरिज्जमाणचरअ त्रि० (संह्रियमाणचरक) પસારેલી વસ્તુ ફરી સકેલવામા આવે તેજ લેવી એવા અભિગ્રહથી ગવેષણા કરનાર (મુનિ)

साहरिय त्रि० (संहृत) લઇ જવામા આવેલુ, હરાયેલુ (૨) એકત્ર કરેલ (૩) વહોરવાના પાત્રમા કાઇ ન દેવા યોગ્ય વસ્તુ પડી હોય તેને અન્યત્ર ફેંકીને આપવાથી સાધુને લાગતો એષણાનો પાંચમો દોષ

साहल्ल न० (साफल्य) સફળપણુ

साहस न० (साहस) વિચાર કર્યા વિના એકદમ કઇક કાર્ય કરવુ તે

साहसिक त्रि० (साहसिक) વગર વિચાર્યુ બોલનાર, સાહસિક

साहसिक्क न० (साहसिक्य) સાહસપણુ

साहसिय त्रि० (साहसिक) સાહસિક, સાહસ ખેડનાર, વગર વિચાર્યું કામ કરનાર

साहस्सिय न० (सहस्र) સહસ્ત્ર હજાર

साहस्सी स्त्री० (सहस्र) એક હજાર

साहा अ० (स्वाहा) સ્વાહા, સમર્પણ

साहा स्त्री० (शाखा) શાખા ડાળી

साहाभग पु० (शाखाभङ्ग) પાંદડુ, નવુ પાંદડુ (૨) ઝાડની શાખાનો કકડો

साहामिग पु० (शाखामृग) વાનર

सालभजिया स्री० (शालभञ्जिका) પુતળી, લાકડામા કે પાષાણમા આળેખેલી મૂર્તિ
सालम्म त्रि० (सालम्य) આલસ્ય સહિત, આળસુ
साला स्री० (शाला) સભા, બેઠક
साला स्री० (शाखा) ડાળી, શાખા (૨) એક પક્ષીનુ નામ
सालाग पु० (शालाक्य) શગીયે કરી ઉપચાર કરવાનુ શાસ્ત્ર, આયુર્વેદનો એક ભાગ
सालाडवी स्री० (शालाटवी) શાલાટવી નામે ચોરપલ્લી
सालि पु (शालि) ભાત, ડાગર, કમોદ (૨) એક જાતનો મરચુ
सालिंगण (सालिङ्गन) આલિંગન–શરીર સઘટ્ટન સહિત, શરીરનો પૂર્ણ સ્પર્શ થઇ શકે તેટલુ લાબુ
सालिभद्द पु० (शालिभद्र) શાલિભદ્ર દેવતા
सालिम त्रि० (शालिमन्) જેમા ભાત મુખ્ય ખોરાક છે તેવુ ભોજન
सालिय पु० (शालिक) વસ્ત્ર વણનાર, તુરીયો
सालिया स्री० (सालिका) વલય જાતનુ એક વૃક્ષ
सालिस त्रि० (सदृश) સમાન, તુલ્ય, સરખુ
सालिहीपिय पु० (सालिहीपितृ) શ્રીમહાવીર સ્વામીના દશ શ્રાવકમાના દશમા શ્રાવકનુ નામ
सालुय न० (सालूक) પાણીમા થતો કન્દ, જલજકન્દ
सालूर पु० ( ) દેડો, મેડક
साव पु० (शाप) શ્રાપ, અપકાર
साव पु० (स्वाप) નિદ્રા કરવી, સુઇ જવુ તે
सावइज्ज न० } सावएज्ज न० } (स्वापतेय) ઉત્તમ દ્રવ્ય; ધન–દોલત
सावक } सावग } पु० (श्रावक) ધર્મશાસ્ત્રનુ શ્રવણ કરનાર, આગાર ધર્મ પાળનાર (૨) બ્રાહ્મણ
सावगधम्म पु० (श्रावकधर्म) બારવ્રતરૂપ શ્રાવકધર્મ
सावज्ज त्रि० (सावद्य) અવદ્ય–પાપ સહિત, દોષવાળુ
सावज्जभासा स्री० (सावद्यभाषा) હિંસાકારી ભાષા
सावज्जाणुमोयणी स्री० (सावद्यानुमोदिनी) પાપનુ અનુમોદન કરનારી ભાષા
सावण पु० (श्रावण) શ્રાવણ મહીનો
सावतिज्ज } सावतेय } न० (स्वापतेय) ધન, મીલ્કત
सावत्थी स्री० (श्रावस्ती) એ નામની કુણાલા દેશની એક નગરી
सावय पु० (श्रावक) શ્રાવક
सावय पु० (श्वापद) હિંસકપ્રાણી, જગલી પશુ
सावयित्तार त्रि० (श्रावयितृ) સભળાવનાર
साविगा स्री० (श्राविका) આગારધર્મ–શ્રાવકધર્મ પાળનાર સ્ત્રી, શ્રાવિકા
साविट्ठी स्री० (श्राविष्ठा) શ્રાવણી પુનેમ
साविय त्रि० (शापित) શાપેલુ, સોગન આપેલુ
साविय त्रि० (श्रावित) સભળાવેલુ
साविया स्री० (श्राविका) જુઓ "साविगा" શબ્દ
सावियाबुद्ध पु० (श्राविकाबुद्ध) સુલસા શ્રાવિકા પાસેથી બોધ પામેલ અમ્મડ પરિવ્રાજક
सास पु० (श्वास) શ્વાસનુ દર્દ
सासग न० (सीसक) સીસું, ધાતુ વિશેષ
सासग पु० (सासक) પારો, સચિત્તખર–કઠિન પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૨) વૃક્ષ વિશેષ
सासग न० (शस्यक) રત્નની એક જાત
सासण न० (शासन) શાસ્ત્ર, આગમ (૨) આજ્ઞા, હુકમ (૩) જૈનશાસન, જૈનદર્શન (૪) એક જાતનુ ધાન્ય

[illegible]

साग्गिया स्त्री० ([illegible]) અનિષ્ટ યોનિ

साग्गिर वि० ([illegible]) [illegible]

साग्गू स्त्री० ([illegible]) [illegible]

साइयसी स्त्री० ([illegible]) એ નામની એક નગરી

साएग वि० (साधक) સાધક, ઉપકાર[illegible] આપનાર

साहज्ज पु० न० (साहाय्य) સહાય મદદ

साहण न० (साधन) સાધવું સાધ્ય કરવું તે (૨) કહેવું (૩) કારણ હેતુ ઉપાય

साहणया न० (संहनन) સંધાન એકઠું થવું

साहणाबंध पु० (संहननबंध) સંધાનરૂપે બંધ, એકઠા થવા રૂપી બંધ

साहणय वि० (साधनक) સાધન પુરું પાડનાર

साहणिय वि० (संहत) એકઠું કરેલું

साहत्थ } पु० (स्वहस्त) પોતાનો હાથ
साहत्थि }

[illegible]

साहरिय वि० (संहृत) [illegible] (૨) એકઠા કરેલ (૩) [illegible]

साहच्च न० (साहचर्य) સહચારપણું

साहस न० (साहस) વિચાર કર્યા વિના એકદમ કોઈ કાર્ય કરવું તે

साहसिक वि० (साहसिक) વગર વિચાર્યું બોલનાર સાહસિક

साहसिक्क न० (साहसिक्य) સાહસપણું

साहसिय वि० (साहसिक) સાહસિક સાહસ ખેડનાર વગર વિચાર્યું કામ કરનાર

साहस्सिय न० (सहस्र) સહસ્ર હજાર

साहस्सी स्त्री० (सहस्र) એક હજાર

साहा अ० (स्वाहा) સ્વાહા, સમર્પણ

साहा स्त्री० (शाखा) શાખા ડાળી

साहाभंग पु० (शाखाभङ्ग) પવનનું પાં[illegible] (૨) ઝાડની શાખાનો કકડો

साहामिग पु० (शाखामृग) વાનર

साहारण न० (साधारण) સામાન્ય સાધારણ, જેમા ઘણા જીવોનો હિસ્સો હોય તેવુ (૨) અન્યોન્ય મિશ્રિત થયેલુ (૩) જેને અનત જીવો વચ્ચે એક સાધારણ શરીર પ્રાપ્ત થયેલુ છે તેવા જીવ, કન્દમૂળાદિ નિગોદ (૪) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવને અનતકાયમા ઉપજવુ પડે છે (૫) ઉપકાર

साहारणसरीर पु० (साधारणशरीर) નિગોદના જીવ, અનત જીવ વચ્ચે એક શરીરવાળા જીવ

साहारणसुहुम त्रि० (साधारणसूक्ष्म) સૂક્ષ્મ સાધારણ વનસ્પતિકાય

साहाविय त्रि० (स्वभाविक) સ્વભાવસિદ્ધ, કુદરતી, અકૃત્રિમ

साहिअ त्रि० (साम्य) બીજાના હિસ્સાવાળુ

साहिकरण } **साहिगरण** } त्रि० (साधिकरण) કલેશવાળુ (૨) શસ્ત્ર યુક્ત

साहिज्ज न० (साहाय्य) સહાય, મદદ

साहित त्रि० (साधित) સાધેલુ (૨) કહેલુ

साहित्त न० (साहित्य) શાસ્ત્રસમૂહ

साहिय त्रि० (स्वाहित) સારીરીતે પ્રાપ્ત કરેલ, ઉપલબ્ધ થયેલ

साहिय त्रि० (साधित) સાધેલુ, સિદ્ધ કરેલુ (૨) કહેલુ

साहिय त्रि० (साधिक) વિશેષ, કઈક વધારે

साहिल्ता स्त्री० (साहायकता) સહાય કરવાપણુ

साही स्त्री० ( ) ખડકી, ડેલી (૨) કાટાની વાડ

साहीण त्रि० (स्वाधीन) સ્વાધીન, પોતાને તાબે થયેલ

साहु पु० (साधु) સાધુ, મુનિ, શ્રમણ, સત્પુરૂષ (૨) त्रि० સારૂ, સુદર, શ્રેષ્ઠ

साहुणी स्त्री० (साध्वी) સાધ્વી, આર્યા

साहुली स्त्री० ( ) કપડા

सिअ त्रि० (सित) ગૃહપાશમા બધાયેલ, ગૃહસ્થાશ્રમી (૨) पु० સિતવર્ણ નામે નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવનુ શરીર શખ જેવુ ધોળુ થાય છે

सिउंठी स्त्री० (शुण्ठी) સુઠ નામે સાધારણ વનસ્પતિ

सिउदग न० (शीतोदक) ટાઢુ પાણી

सिंग न० (शृंग) શિગડુ (૨) ફગી, શીંગ (૩) શૃગી, વાદ્ય વિશેષ

सिंगक्खोड पु० (शृंगखोड) બળદરૂપે કલ્પેલ ઉપાશ્રયનો શિગડાવાળો ભાગ

सिंगबेर पु० (शृंगबेर) આદુ

सिंगमाल पु० (शृंगमाल) વૃક્ષ વિશેષ

सिंगार पु० (शृंगार) શણગાર, કપડાની યોગ્ય વ્યવસ્થા (૨) સ્ત્રીને જોઈ ઉત્પન્ન થતો રતિપ્રકર્ષ–વિષય, નવ રસમાનો એક રસ

सिंगि त्रि० (शृंगिन्) શિગડાવાળુ જનાવર

सिंगिरीटी स्त्री० (शृंगरीटी) ચોઇન્દ્રિય જીવની એક જાત

सिंघली स्त्री० (सैंहली) સિહલદ્વીપમા ઉત્પન્ન થયેલી સ્ત્રી

सिंघाडअ } **सिंघाडग** } न० (शृंगाटक) સિઘોડાનુ ફળ (૨) જ્યા સિઘોડાના ફળને આકારે ત્રણ ખુણા પડતા હોય તેવો માર્ગ, ત્રિકોણ રસ્તો (૩) ગરુડ દેવનુ એક નામ

सिंघाण न० (सिंघाण) નાકનો મેલ, લિટ

सिंचण न० (सिंचन) સિચવુ, છાટવુ, ભભરાવવુ

सिंदुधारा स्त्री० (सिंदुधारा) તુટી ગયેલ ફૂલની માળામાથી ફૂલ નીચે પડવા માડે તે

सिंदुवार पु० (सिन्दुवार) નગોડનુ વૃક્ષ

सिंदूर. [illegible]

सिंधव [illegible]

सिंधु स्त्री० (सिन्धु) [illegible] (२) [illegible] (३) [illegible] (४) सिंधु [illegible]

सिंधुसागरसमुद्र पुं० ([illegible]) [illegible] सिंधु नदी [illegible]

सिंधुकुंड पुं० ([illegible]) सिंधु नदीनो [illegible]

सिंधुकूड पुं० ([illegible]) [illegible]

सिंधुदेवी स्त्री० ([illegible]) सिंधु नदीनी अधिष्ठात्री देवी

सिंधुप्पवाय पुं० ([illegible]) सिंधुप्रपात [illegible] सिंधु [illegible]

सिंधुमयावकूड पुं० ([illegible]) [illegible] सिंधु नदीना [illegible]

सिंधुसोवीर पुं० (सिंधुसौवीर) ए नामना बे [illegible] देश [illegible] सिंधु [illegible]

सिंबली स्त्री० (शिम्बली) शींग [illegible], [illegible] (२) नरकमां [illegible] शाल्मलि नामनुं नरकनुं एक [illegible] (३) [illegible] शाल्मलि वृक्षनुं [illegible]

सिंम न० ( ) [illegible] जातनो एक [illegible]

सिंभ पुं० (श्लेष्मन्) कफ, श्लेष्म

सिंभधरणी स्त्री० (श्लेष्मधारिणी) श्लेष्मने धारण करनारी नाडीओमां २५ नसो छे ते

सिंभिय पुं० (श्लेष्मन्) जुओ " सिंभ " शब्द

सिक्कया स्त्री० ([illegible]) [illegible]

सिक्का न० } (सिक्क) [illegible]
सिक्कग }

सिक्खग पुं० (शिक्षक) शिखवनार, [illegible]

सिक्खग पुं० (शिक्षक) [illegible] मुनि [illegible]

सिक्खा स्त्री० (शिक्षा) [illegible] व्यञ्जनना [illegible] (२) [illegible] (३) [illegible] [illegible] [illegible] अने [illegible]

सिक्खाविय त्रि० (शिक्षित) शिक्षण आपेलुं

सिक्खावय न० (शिक्षाव्रत) श्रावकना बार व्रत पैकी छेल्लाथी चार [illegible]

सिक्खिय } त्रि० (शिक्षित) शीखेलुं,
सिक्खियय } अभ्यास करेलु

सिखंडि त्रि० (शिखण्डिन्) शिखाधारी, [illegible]

सिखि पुं० (शिखिन्) मयूर, मोर

सिगाल पुं० ([illegible]) शियाळियो

सिग्ग त्रि० ( ) थाकेल

सिग्घ त्रि० (शीघ्र) शीघ्र, जलदी, उतावळु

सिग्घं अ० (शीघ्रम्) उतावळथी, जलदीथी

सिग्घगमण न० (शीघ्रगमन) शीघ्रगमन नामनु वेगवाळु विमान

सिग्घा स्त्री० (श्लाघा) वखाण प्रशंसा

सिग्घा. स्त्री० (शीघ्रा) देवतानी गति विशेष

सिज्जंभव पुं० (शय्यम्भव) प्रभवस्वामीना शिष्य

सिज्जंस पुं० (श्रेयस्) भगवान महावीर स्वामीना पितानु नाम (२) पहेला

साहारण न० (साधारण) સામાન્ય સાધારણ, જેમા ઘણા જીવોનો હિસ્સો હોય તેવુ (૨) અન્યોન્ય મિશ્રિત થયેલુ (૩) જેને અનત જીવો વચ્ચે એક સાધારણ શરીર પ્રાપ્ત થયેલુ છે તેવા જીવ, કન્દમૂળાદિ નિગોદ (૪) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવને અનતકાયમા ઉપજવુ પડે છે (૫) ઉપકાર

साहारणसरीर पु० (साधारणशरीर) નિગોદના જીવ, અનત જીવ વચ્ચે એક શરીરવાળા જીવ

साहारणसुहम त्रि० (साधारणसूक्ष्म) સૂક્ષ્મ સાધારણ વનસ્પતિકાય

साहाविय त्रि० (स्वभाविक) સ્વભાવસિદ્ધ, કુદરતી, અકૃત્રિમ

साहिअ त्रि० (साध्य) બીજાના હિસ્સાવાળુ

साहिकरण } त्रि० (साधिकरण) કલેશ
साहिगरण } વાળુ (૨) શસ્ત્ર યુક્ત

साहिज्ज न० (साहाय्य) સહાય, મદદ

साहित त्रि० (साधित) સાધેલુ (૨) કહેલુ

साहित्त न० (साहित्य) શાસ્ત્રસમૂહ

साहिय त्रि० (स्वाहित) સારીરીતે પ્રાપ્ત કરેલ, ઉપલબ્ધ થયેલ

साहिय त्रि० (साधित) સાધેલુ, સિદ્ધ કરેલુ (૨) કહેલુ

साहिय त्रि० (साधिक) વિશેષ, કઈક વધારે

साहिज्जता स्त्री० (साहायकता) મદદ કરવાપણુ

साही स्त्री० ( ) ખડકી, ડેલી (૨) કાટાની વાડ

साहीण त्रि० (स्वाधीन) સ્વાધીન, પોતાને તાબે થયેલ

साहु पु० (साधु) સાધુ, મુનિ, શ્રમણ, સત્પુરુષ (૨) त्रि० સારૂ, સુન્દર, શ્રેષ્ઠ

साहुणी स्त्री० (साध्वी) સાધ્વી, આર્યા

साहुली स्त्री० ( ) કપડા

सिअ त्रि० (सित) ગૃહપાશમા બધાયેલ, ગૃહસ્થાશ્રમી (૨) पु० સિતવર્ણ નામે નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવનુ શરીર શખ જેવુ ધોળુ થાય છે

सिउंठी स्त्री० (शुण्ठी) સુઠ નામે સાધારણ વનસ્પતિ

सिउदग न० (शीतोदक) ટાઢુ પાણી

सिंग न० (शृंग) શિગડુ (૨) ફગી, શીંગ (૩) શૃગી, વાદ્ય વિશેષ

सिंगक्खोड पु० (शृंगक्षोड) બળદરૂપે કલ્પેલ ઉપાશ્રયનો શિગડાવાળો ભાગ

सिंगबेर पु० (शृंगबेर) આદુ

सिंगमाल पु० (शृंगमाल) વૃક્ષ વિશેષ

सिंगार पु० (शृंगार) શણગાર, કપડાની યોગ્ય વ્યવસ્થા (૨) સ્ત્રીને જોઈ ઉત્પન્ન થતો રતિપ્રકર્ષ-વિષય, નવ રસમાનો એક રસ

सिंगि त्रि० (शृंगिन्) શિગડાવાળુ જનાવર

सिंगिरीडी स्त्री० (शृंगरीटी) ચોઇન્દ્રિય જીવની એક જાત

सिंघली स्त्री० (सैंहली) સિહલદ્વીપમા ઉત્પન્ન થયેલી સ્ત્રી

सिंघाडग } न० (शृंगाटक) સિઘોડાનુ
सिंघाडग } ફળ (૨) જ્યા સિંગોડાના ફળને આકારે ત્રણ ખુણા પડતા હોય તેવો માર્ગ, ત્રિકોણ-રસ્તો (૩) ગરુડ દેવનુ એક નામ

सिंघाण न० (सिंघाण) નાકનો મેલ, લિટ

सिंचण न० (सिञ्चन) સિચવુ, છાટવુ, ભભરાવવુ

सिंदुधारा स्त्री० (सिन्दुधारा) તુટી ગયેલ ફૂલની માળામાથી ફૂલ નીચે પડવા માડે તે

सिंदुवार पु० (सिन्दुवार) નગોડનુ વૃક્ષ

सिद्धत्थग } पु० (सिद्धार्थक) सरसवनु फूल
सिद्धत्थय } (२) आभरण विशेष

सिद्धत्थवण न० (सिद्धार्थवन) ज्या ऋषभदेव स्वामीए दीक्षा लीधी ते उद्याननु नाम (२) सरसवनु वन

सिद्धत्था स्त्री० (सिद्धार्था) चोथा तीर्थंकरनी प्रव्रज्या पालखीनु नाम (२) चोथा तीर्थंकरनी माता

सिद्धत्थिया स्त्री० (सिद्धार्थिका) लापसी, एक जातनु मिष्टान्न

सिद्धमणोरम पु० (सिद्धमनोरम) पखवाडी आना बीजा दिवसनु नाम

सिद्धसेण पु० (सिद्धसेन) ऐरवत क्षेत्रमा भावी ९ मा तीर्थंकर

सिद्धसेणिया स्त्री० (सिद्धश्रेणिका) दृष्टिवाद अन्तर्गत सिद्धश्रेणीपरिकर्म

सिद्धसेणियापरिकम्म न० (सिद्धश्रेणिकापरिकर्मन्) दृष्टिवादना परिकर्मनो प्रथम भेद

सिद्धा स्त्री० (सिद्धा) महावीरप्रभुनी शासनदेवीनु नाम

सिद्धायतण न० (सिद्धायतन) शाश्वत देवालय

सिद्धायतणकूड पु० (सिद्धायतनकूट) वैताढ्य पर्वत उपरना नव कूटमानु एक (२) निषध पर्वतना नवकूटमानु पहेलु कूट-शिखर (३) चूलहिमवत पर्वत उपरना ११ कूटमानु पहेलु कूट-शिखर (४) शिखरी पर्वतना ११ कूटमानु पहेलु कूट (५) गधमादन पर्वतना ७ कूटमानु १ लु (६) महाहिमवत पर्वतना ८ कूटमानु १ लु कूट (७) चित्रकूट वखारा पर्वत उपरना ४ कूटमानु १ लु कूट (८) ब्रह्मकूट वखारा पर्वतना चार कूटमानु १ लु कूट (९) एकशैल वखारा पर्वतना ४ कूटमानु १ लु (१०) नलिनकूट वखारा पर्वतना ४ कूटमानु १ लु (११) विद्युत्प्रभ वखारा पर्वत उपरना ९ कूटमानु १ लु कूट (१२) माल्यवत पर्वतना नव कूटमानु पहेलु कूट-शिखर

सिद्धाययण न० (सिद्धायतन) शाश्वत देवळ-देवालय

सिद्धालय न० (सिद्धालय) सिद्धशिलानु एक नाम

सिद्धावत्त न० (सिद्धावर्त्त) सिद्धसेणिया परिकर्मनो १४ मो प्रकार

सिद्धि स्त्री० (सिद्धि) सिद्धशिला, लोकने अग्रभागे रहेल आठमी पृथ्वी (२) मुक्ति मोक्ष, सकलकर्मक्षयथी प्राप्त थती आत्मानी स्वरूप स्थिति

सिद्धिगइ स्त्री० (सिद्धिगति) सिद्धनी गति, मोक्ष गति

सिद्धिगडिया स्त्री० (सिद्धिगडिका) सिद्धिना स्वरूपनु जेमा वर्णन छे एवु एक प्रकरण

सिद्धिपह पु० (सिद्धिपथ) } मोक्षनो मार्ग
सिद्धिमग्ग पु० (सिद्धिमार्ग) }

सिद्धिसोग्गइ स्त्री० (सिद्धिसद्गति) सिद्धिरूप सद्गति

सिधु न० (सिधु) मणि विशेष

सिन्न त्रि० (शीर्ण) जुनु थयेलु

सिन्न न० (सैन्य) सेना, लश्कर

सिप न० (शिल्प) कळा, हुन्नर कारीगरी

सिप्प पु० ( ) मोतीनी छीप

सिप्पकम्म न० (शिल्पकर्मन्) शिल्पकर्म कारीगरी

सिप्पय पु० (सिप्पय) ए नामनु वृक्ष

सिप्पाजीव त्रि० (शिल्पाजीवक) कळा-कारीगरीथी जीवन निर्वाह करनार

सिप्पायरिअ पु० (शिल्पाचार्य) शिल्प-कारीगरी शिखवनार

सिप्पि त्रि० (शिल्पिन्) कारीगर, चित्रकार वगेरे

तीर्थंकरने पारणु कराचनार श्रेयांसकुमार (३) ११ मा तीर्थंकरनु नाम
सिज्जा स्त्री० (शय्या) पथारी, सेज (२) वसति, मकान, उतरवानी जग्या (३) सुवु, आडे पडखे पडवु ते
सिज्जातरी स्त्री० (शय्यातरी) साधु साध्वीने जग्यामा उतरवानी रजा आपनार स्त्री
सिज्जापरिसह पु० (शय्यापरिषह) साधुने उतरवानी जग्या न मळे तेनो परिषह
सिज्जायर पु० (शय्यातर) साधुने रहेवानी जग्या आपनार
सिज्जायरपिंड पु० (शय्यातरपिंड) साधु साध्वीने उतरवानी आज्ञा आपनारना घरनो आहार
सिज्जासथारग पु० (शय्यासंस्तारक) सेज सथारो, पथारी तथा तेना उपकरण
सिट्ठ त्रि० (शिष्ट) कहेलु, सूचवेलु (२) शिक्षा आपेल (३) उत्तम, श्रेष्ठ
सिट्ठि पु० (श्रेष्ठिन्) शेठ
सिढिल त्रि० (शिथिल) शक्तिहीन, मन्द वीर्यवाळु ढीलु
सिढिलिय त्रि० (शिथिल) शिथिल, प्रमादी
सिढिलीकय त्रि० (शिथिलीकृत) शिथिल करेलु
सिणाण न० (स्नान) न्हावु, स्नान करवु
सिणाय पु० (स्नात) घातिकर्मरूपमल धोवाथी शुद्ध थयेल, अरिहंत भगवान
सिणायग पु० (स्नातक) बुद्धना शिष्य, बोधिसत्त्व (२) षट्कर्मपरायण ब्राह्मण
सिणिद्ध त्रि० (स्निग्ध) चीकणु (२) न० लापशी वगेरे चीकासवाळी वस्तु
सिणेह पु० (स्नेह) पृथ्वीमाथी झाड जे रस खेचे ते रस (२) हीम, झाकळ वगेरे (३) आसक्ति, स्नेह, राग, प्रेम
सिणेहक पु० (स्नेहक) स्निग्धभाव
सिणेहकर त्रि० (स्नेहकर) स्नेहीजन, पुत्र कलत्रादि
सिणेहकाय पु० (स्नेहकाय) आकाशमाथी हमेशा पडतु अदृश्य पाणी, बादर अपकायनी एक जात
सिणहा स्त्री० ( ) झाकळ
सिणहालय न० (सिंहालक) सेफालु, फळ विशेष
सित त्रि० (सित) सफेद, धोळु
सित्त त्रि० (सिक्त) सिंचेलु, छांटेलु
सित्थ पु० (सिक्थ) शीथ, कणु
सिद्ध पु० (सिद्ध) सिद्ध भगवान्, मुक्तात्मा (२) तैयार थयेल, निष्पन्न (३) सिद्ध थयेलु, सिद्ध एवु नाम (४) कच्छविजयना वैताढ्य पर्वत उपरना नव कूटमानु पहेलु कूट
सिद्धत पु० (सिद्धान्त) आगम, शास्त्र (२) निर्णित अर्थ, चोक्कस वात
सिद्धकूड पु० (सिद्धकूट) रूपी पर्वत उपरना आठ कूटमानु पहेलु कूट-शिखर (२) नीलवंत पर्वतना नव कूटमानु पहेलुं कूट-शिखर (३) सोमनस वखारा पर्वतना सात कूटमानु पहेलु कूट-शिखर
सिद्धगडिया स्त्री० (सिद्धगण्डिका) जेमा सिद्ध भगवाननु विवेचन होय ते पुस्तक
सिद्धगति स्त्री० (सिद्धगति) मोक्षगति
सिद्धत्थ पु० (सिद्धार्थ) सरसव (२) २४ मा तीर्थंकरना पितानु नाम (३) जम्बूद्वीपना ऐरवत क्षेत्रमा आवती उत्सर्पिणीमा थनार दशमा तीर्थंकर (४) सिद्धार्थ नामे एक गाम (५) ए नामे दशमा देवलोकनु एक विमान (६) सिद्धार्थ नामना आचार्य (७) ऐरवत क्षेत्रमा भावी १ ला तीर्थंकर (८) सिद्धार्थ नामनु उद्यान (९) मोक्ष

सिद्धत्थग } पु० (सिद्धार्थक) सरसवनु फूल
सिद्धत्थय } (२) आभरण विशेष

सिद्धत्थवण न० (सिद्धार्थवन) ज्यां ऋषभदेव स्वामीએ દીક્ષા લીધી તે ઉદ્યાનનુ નામ (૨) સરસવનુ વન

सिद्धत्था स्त्री० (सिद्धार्था) ત્રીજા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાનખીનુ નામ (૨) ચોથા તીર્થંકરની માતા

सिद्धत्थिया स्त्री० (सिद्धार्थिका) લાપસી, એક જાતનુ મિષ્ટાન્ન

सिद्धमणोरम पु० (सिद्धमनोरम) પખવાડી આના બીજા દિવસનુ નામ

सिद्धसेण पु० (सिद्धसेन) ઐરવત ક્ષેત્રમા ભાવી ૯ મા તીર્થંકર

सिद्धसेणिया स्त्री० (सिद्धश्रेणिका) દૃષ્ટિવાદ અન્તર્ગત સિદ્ધશ્રેણીપરિકર્મ

सिद्धसेणियापरिकम्म न० (सिद्धश्रेणिकापरिकर्मन्) દૃષ્ટિવાદના પરિકર્મનો પ્રથમ ભેદ

सिद्धा स्त्री० (सिद्धा) મહાવીરપ્રભુની શાસનદેવીનુ નામ

सिद्धायतण न० (सिद्धायतन) શાશ્વત દેવાલય

सिद्धायतणकूड पु० (सिद्धायतनकूट) વૈતાઢ્ય પર્વત ઉપરના નવ કૂટમાનુ એક (૨) નિષધ પર્વતના નવકૂટમાનુ પહેલુ કૂટ–શિખર (૩) ચૂલહિમવત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનુ પહેલુ કૂટ–શિખર (૪) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ પહેલુ કૂટ (૫) ગધમાદન પર્વતના ૭ કૂટમાનુ ૧ લુ (૬) મહાહિમવત પર્વતના ૮ કૂટમાનુ ૧ લુ કૂટ (૭) ચિત્રકૂટ વખાર પર્વત ઉપરના ૪ કૂટમાનુ ૧ લુ કૂટ (૮) બ્રહ્મકૂટ વખાર પર્વતના ચાર કૂટમાનુ ૧ લુ કૂટ (૯) એકશૈલ વખાર પર્વતના ૪ કૂટમાનુ ૧ લુ (૧૦) નલિનકૂટ વખાર પર્વતના ૪ કૂટમાનુ ૧ લુ (૧૧) વિદ્યુત્પ્રભ વખારા પર્વત ઉપરના ૯ કૂટ માનુ ૧ લુ કૂટ (૧૨) માલવત પર્વતના નવ કૂટમાનુ પહેલુ કૂટ–શિખર

सिद्धायतण न० (सिद्धायतन) શાશ્વત દેવળ–દેવાલય

सिद्धालय न० (सिद्धालय) સિદ્ધશિલાનુ એક નામ

सिद्धावत्त न० (सिद्धावर्त्त) સિદ્ધસેણિયા પરિકર્મનો ૧૪ મો પ્રકાર

सिद्धि स्त्री० (सिद्धि) સિદ્ધશિલા, લોકને અગ્રભાગ રહેલ આઠમી પૃથ્વી (૨) મુક્તિ, મોક્ષ, સકલકર્મક્ષયથી પ્રાપ્ત થતી આત્માની સ્વરૂપ સ્થિતિ

सिद्धिगइ स्त्री० (सिद्धिगति) સિદ્ધની ગતિ, મોક્ષ ગતિ

सिद्धिगडिया स्त्री० (सिद्धिगडिका) સિદ્ધિના સ્વરૂપનુ જેમા વર્ણન છે એવુ એક પ્રકરણ

सिद्धिपह पु० (सिद्धिपथ) } મોક્ષનો માર્ગ
सिद्धिमग्ग पु० (सिद्धिमार्ग) }

सिद्धिसोग्गइ स्त्री० (सिद्धिसद्गति) સિદ્ધિરૂપ સદ્ગતિ

सिधु न० (सिधु) મદિરા વિશેષ

सिन्न त्रि० (शीर्ण) જુનુ થયેલુ

सिन्न न० (सैन्य) સેના, લશ્કર

सिप्प न० (शिल्प) કળા હુનર, કારીગરી

सिप्प पु० ( ) મોતીની છીપ

सिप्पकम्म न० (शिल्पकर्मन्) શિલ્પકર્મ, કારીગરી

सिप्पय पु० (शिल्पय) એ નામનુ વૃક્ષ

सिप्पाजीव त्रि० (शिल्पाजीवक) કળા–કારીગરીથી જીવન નિર્વાહ કરનાર

सिप्पायरिय पु० (शिल्पाचार्य) શિલ્પ–કારીગરી શિખવનાર

सिप्पि त्रि० (शिल्पिन्) કારીગર ચિત્રકાર વગેરે

सिप्पि पु० ( ) છીપ. બેઇંદ્રિય વાળા જીવની એક જાત (૨) ભાજન-પાત્ર વિશેષ
सिप्पिय पु० (शिल्पिक) કારીગર (૨) તૃણ વિશેષ
सिप्पिसम्पुड पु० (शुक्तिसम्पुट) છીપનુ જોડુ
सिविया स्त्री० (शिबिका) માણસ બેસી શકે તેવડી ઢાંકણવાળી પાલખી (૨) શિબિક દેવની રાજધાનીનુ નામ
सिम्ह न० (सिध्म) કોઢનો એક પ્રકાર, એક જાતનો રોગ
सिय त्रि० (सित) સ્ત્રી, પુત્ર, વગેરેથી જકડાયેલ-બંધાએલ (૨) સફેદ, ધોળુ
सिय त्रि० (श्रित) આશ્રિત, સમ્બદ્ધ
सिय त्रि० (स्वित) સારી રીતે પ્રાપ્ત થયેલુ
सिय अ० (स्यात्) કદાચિત્, કોઇ પણ એક અપેક્ષાએ
सियवालुकी स्त्री० (सितवालुकी) એ નામની એક સાધારણ વનસ્પતિ
सिया अ० (स्यात्) કદાચિત્, કોઇપણ એક અપેક્ષાએ
सियाल पु० (शृगाल) શિયાળિઓ
सियालक्खइत्ता स्त्री० (शृगालखादिता) જેમા શીયાળની માફક ગરીબ થઇ દીનતાથી ભોજન મેળવવામા આવે તેવી પ્રવ્રજ્યા
सिर न० (शिरस्) મસ્તક, માથુ (૨) ખુણો
सिरश्र पु० (शिरोज) વાળ, માથાના કેશ
सिरवत्थि स्त्री० (शिरोवस्ति) માથામા રેડવાનુ તેલ રાખવાનુ પાત્ર વિશેષ
सिरसावत्त पु० (शिरसावर्त्त) મસ્તકે આવર્તન દેવુ તે
सिरा स्त्री० (शिरा) નસ
सिरि स्त्री० (श्री) લક્ષ્મી, સંપત્તિ (૨) શોભા (૩) છઠ્ઠા ચક્રવર્તીની માતા. (૪) ચુલહિમવત પર્વતના પદ્મદ્રહની અધિષ્ઠાત્રી દેવી
सिरिउत्त पु० (श्रीपुत्र) જમ્બુદ્વીપના ભરતમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર પાચમા ચક્રવર્તી
सिरिकंत पु० (श्रीकान्त) એ નામે છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન
सिरिकंता स्त्री० (श्रीकान्ता) ચાલુ અવસર્પિણીના છઠ્ઠા કુલકરની સ્ત્રી (૨) જમ્બૂ વૃક્ષના વાયવ્ય ખુણાના વનખંડની એક વાવડીનુ નામ
सिरिकंदलग पु० (श्रीकन्दलक) એક ખરી-વાળુ પશુ
सिरिकूड पु० (श्रीकूट) ચુલહિમવત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનુ છઠ્ઠુ કૂટ
सिरिगुत्त पु० (श्रीगुप्त) આર્યસુહસ્તિના શિષ્ય, શ્રીગુપ્ત નામના આચાર્ય
सिरिघर न० (श्रीगृह) ખજાનો, ભંડાર
सिरिघरिअ त्रि० (श्रीगृहिक) ભંડારી
सिरिचंद पु० (श्रीचन्द्र) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર છઠ્ઠા તીર્થંકર (૨) એ નામના એક મુનિ
सिरिचंदा स्त्री० (श्रीचन्द्रा) જમ્બૂવૃક્ષના વાયવ્ય ખુણાના વનખંડની એક વાવડીનુ નામ
सिरिड्ढ पु० (श्रियाढ्य) આર્યમહાગિરિના શિષ્યનુ નામ
सिरिणिलया स्त्री० (श्रीनिलया) એક વાવડીનુ નામ
सिरिदाम पु० (श्रीदामन्) એ નામે અગી-યારમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) એક રાજાનુ નામ (૩) એક જાતનુ ફૂલ
सिरिधर पु० (श्रीधर) શ્રીધર નામે પાર્શ્વનાથ ભગવાનના એક ગણધર

सिरिनिजया स्त्री० (श्रीनिलया) જુઓ "સિરિણિલયા" શબ્દ

सिरिभूइ पु० (श्रीभूति) જમ્બૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમાં આવતી ઉત્સર્પિણીમાં થનાર ૭મા ચક્રવર્તી

सिरिमहिअ पु० (श्रीमहित) એ નામે ૭મા દેવલોકનું એક વિમાન

सिरिमहिता / **सिरिमहिया** स्त्री० (श्रीमहिता) જમ્બૂવૃક્ષના નાયવ્ય ખુણાના વનખંડની એક વાવડીનું નામ

सिरियगुम्म पु० (श्रीकगुल्म) ફળ અને ફૂલથી ભરપુર એક જાતનો ગુલ્મ-ગુચ્છો

सिरिया स्त्री० (श्रीका) ૧૭ મા તીર્થંકરની માતાનું નામ

सिरिली स्त्री० (श्रीली) એક જાતનો કન્દ

सिरिवच्छ पु० (श्रीवत्स) ચોથામાહેન્દ્ર દેવલોકના ઇન્દ્રનુ મુસાફરીવિમાન (૨) તે વિમાનનો વ્યવસ્થાપક દેવતા (૩) નવ ખુણાવાળો શ્રીવત્સ નામનો સાથીયો શુભચિહ્ન (૪) એ નામે અગીયારમા દેવલોકનું એક વિમાન

सिरिवच्छा स्त्री० (श्रीवत्सा) શ્રેયાંસ પ્રભુની દેવીનું નામ

सिरिसंभूआ / **सिरिसभूता** स्त्री० (श्रीसभूता) પખવાડીયાની છઠ્ઠી રાત્રીનું નામ

सिरिसोम पु० (श्रीसोम) જમ્બુદ્વીપના ભરતમાં આવતી ઉત્સર્પિણીમાં થનાર સાતમા ચક્રવર્તી

सिरिसोमनस पु० (श्रीसोमनस) એ નામનું ૭મા દેવલોકનું એક વિમાન

सिरिहर पु० (श्रीधर) પાર્શ્વનાથ પ્રભુના એક ગણધરનું નામ (૨) ભરતક્ષેત્રના ગઇ ચોવીશીના ૭ મા તીર્થંકર

सिरी स्त्री० (श्री) પોતાસપુરના વિજય રાજાની રાણી (૨) ઉત્તર દિશના રૂચક પર્વત પર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાંની સાતમી કુમારિકા (૩) ચૂલહિમવતના પદ્મદ્રહની અધિષ્ઠાત્રી દેવી (૪) તેજ, કાંતિ

सिरीवण न० (श्रीवन) ભાદ્દલપુર નગરની બહારનું એક ઉદ્યાન

सिरीवण्णी स्त्री० (श्रीपर्णी) કાયફળ, વૃક્ષની એક જાત

सिरीस पु० (शिरीष) સરસડાનું ઝાડ અને તેનું ફૂલ (૨) અગ્નિકુમાર દેવતાનુ ચૈત્યવૃક્ષ (૩) સાતમા તીર્થંકરનું ચૈત્યવૃક્ષ

सिरीसिव पु० (सरीसृप) સરી સરી પેટભર ચાલનાર સર્પાદિક

सिरोधरा स्त्री० (शिरोधरा) ગ્રીવા, ગર્દન

सिरोय पु० (शिरोज) માથાના કેશ

सिला स्त्री० (शिला) શિલા મ્હોટો પત્થર, ઢિપર (૨) રાજપટ્ટ, રાજા તરફથી મળેલ પટ્ટો કે શિલાલેખ એક જાતનું દ્રવ્ય

सिलागा स्त्री० (शलाका) શલાકા સળી, કાડી

सिलागाहत्थग पु० (शलाकाहस्तक) શળીઆની સાવરણી

सिलापट्टअ पु० (शिलापट्टक) પાટને આકારે મ્હોટો પત્થર

सिलावट्ट पु० (शिलापट्ट) સુકોમળ વસ્ત્ર વિશેષ (૨) પાટ જેવો પત્થર

सिलिंद पु० (शिलिन्द) મઠ કૂળ ધાન્યની એક જાત

सिलिंध पु० (सिलिंध्र) ભૂમિફોડા વનસ્પતિ વિશેષ

सिलिट्ठ त्रि० (श्लिष्ट) મળેલુ એકઠું થયેલુ

सिलिया स्त्री० (शलाका) સળી

सिलिवय न० / **सिलीवय** न० (श्लीपद) રગ ઉતરવાથી પગ વગેરે જાડા થઇ જાય તે રોગ સોળ રોગમાંનો એક રોગ

सिलुच्चय पु० (शिलोच्चय) શિલાઓના સમૂહરૂપ મેરૂ પર્વત

મધ્યમસમથી સાતસ્વર બરાબર નીકળે તેવી રીતે ગાવુ તે

सीमकर पु० (सीमकर) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર બીજા કુળકર (૨) ત્રીજા કુળકરનુ નામ

सीमकर त्रि० (सीमाकर) સીમા–મર્યાદાનો કરનાર

सीमतत्र पु० (सीमतक) સીમતક નામનો એક નરકાવાસો

सीमंतोवणयण न० (सीमन्तोपनयन) ગર્ભાધાનક્રિયા, સીમતસસ્કાર

सीमधर पु० (सीमधर) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આગામી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ત્રીજા કુલકર (૨) ચોથા કુલગરનુ નામ (૩) त्रि० કરેલ મર્યાદાને ધરનાર–નિભાવનાર

सीमा स्त्री० (सीमा) હદ, મર્યાદા, અવધિ

सीमागार पु० (सीमाकार) એક પ્રકારનો જળચર પ્રાણી મગરમચ્છ

सीमारक्खिय त्रि० (सीमारक्षक) મર્યાદા પાળનાર, હદનુ રક્ષણ કરનાર

सीय त्रि० (शात) ઠડુ, શીતળ, ટાઢુ (૨) पु० શીતસ્પર્શ, ઠડક (૩) ઠડી, ટાઢ (૪) શીતસ્પર્શનામ, નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ

सीयर पु० (शीकर) પાણીનુ બિંદુ, છાટા

सीयल त्रि० (शीतल) શીતળ, ઠડુ (૨) વર્તમાન ચોવીશીના દશમા તીર્થંકરનુ નામ (૩) શ્રીપુર નગરનો શીતળ નામનો રાજા

सीयलिया स्त्री० (शीतलिका) શીતળ લેશ્યા

सीयलुक्ख त्रि० (शीतरुक्ष) ઠડુ તથા લુખ્ખુ

सीयसह त्रि० (शीतसह) ટાઢ સહન કરનાર

सीयसीयर पु० (शीतशित्कार) સીત્કાર શબ્દ, હાથી વગેરેનો ભયજનક અવાજ

सीया स्त्री० (शिबिका) પાલખી

सीया स्त्री० (शीता) ઠડી (૨) શીતળ લેશ્યા

सीया स्त्री० (सीता) સીતા–રામચદ્રજીની સ્ત્રી (૨) ચોથા વાસુદેવની માતાનુ નામ (૩) સીતયોનિ

सीयामहाणई स्त्री० (शीतामहानदी) પૂર્વ મહાવિદેહમાની શીતા નામે મહાનદી

सीयायव पु० (शीतातप) ટાઢ અને તડકો

सीयाल पु० (शृगाल) શિયાળ

सीयाला स्त्री० (सप्तचत्वारिंशत्) સડતાલીસ

सीयालीसा स्त्री० (सप्तचत्वारिंशत्) જુઓ “ સીયાલા ” શબ્દ

सील न० (शील) શીલ, સદાચાર, સમાધિ (૨) સ્વભાવ, પ્રકૃતિ (૩) બ્રહ્મચર્ય (૪) ચારિત્ર

सीलई पु० (शीलजित्) એ નામના એક ક્ષત્રિયપરિવ્રાજક-રાજર્ષિ

सीलग न० (शीलाङ्ग) શીલ–શીયલનુ અગ કારણ, ચારિત્રનો અશ

सीलव्वय न० (शीलव्रत) શ્રાવકના પાચ અણુવ્રત

सीवण न० (सीवन) સીવણ, કપડા સીવવા તે

सीवन्न पु० (श्रीपर्ण) એક જાતની વનસ્પતિ, શીબલાનુ ઝાડ

सीविय त्रि० (सीवित) સીવેલુ, સાધેલુ

सीस पु० (शिष्य) શિષ્ય, ચેલો

सीस न० (शीर्ष) મુખ્ય અગ, મસ્તક, માથુ

सीस पु० (शीशक) સીસુ

सीसग न० (शीशक) સીસુ, સચિત્તખર પૃથ્વીનો એક પ્રકાર

सीसघडी स्त्री० (शीर्षघटी) માથાની ખોપરી

सीसछिण्णय न० (शीर्षच्छिनक) જેનુ મસ્તક છેદાએલ છે તે, માથુ છેદવાની સજા-શિક્ષા

सीसदुवारिय न० (शीर्षद्वारित) મસ્તકનુ ઢાંકણ, પાઘડી, ટોપી

सीसपहेलिअग न० (शीर्षप्रहेलिकाग) ૮૪ લાખ ચૂલિકા પ્રમાણનો કાળવિભાગ

सीसपहेलिआ स्त्री० (शीर्षप्रहेलिका) ૮૪ લાખ શીર્ષપહેલિકાગ પ્રમાણનો કાળ વિભાગ

सीसय पु० (शीशक) સીસુ

सीसवा स्त्री० (शिंशपा) સીસમનુ વૃક્ષ

सीसावेढ न० (शीर्षविष्ट) પાઘડી, ફેંટો

सीसिणी स्त्री० (शिष्या) શિષ્યા ચેલી

सीसोकंपिय न० (शीर्षोत्कम्पित) માથુ ધુણાવતા કાઉસગ્ગ કરે તે, કાઉસગ્ગનો ૫° મો દોષ

सीह पु० (सिंह) સિંહ, સાવજ કેસરી (૨) એ નામે સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના દશમા અધ્યયનનુ નામ (૪) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર (૫) દ્વીપકુમાર જાતના દેવતાનુ લાંછન (૬) ચોવીશમા તીર્થંકરનુ લાંછન (૭) એ નામના એક મહાવીર સ્વામીના શિષ્ય

सीह अ० (शीघ्रम्) શીઘ્ર, જલદી (૨) સ્ત્રી० શીઘ્રગતિ

सीहकंत पु० (सिंहकान्त) એ નામે સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सीहकण्ण पु० (सिंहकर्ण) અઢારમો અતર-દ્વીપ (૨) તે અતરદ્વીપમા રહેનાર મનુષ્ય

सीहकन्नी स्त्री० (सिंहकर्णी) દેશ વિશેષ પ્રસિદ્ધ કદ, કદમૂળની એક જાત

सीहकेसर पु० (सिंहकेसर) સિંહની કેસ વાળી-જટા-યાળ (૨) સિંહની કેસવાળી જેવા ખુદીના બનાવેલ લાડવા, સિંહ કેશરીઆ લાડવા

सीहक्खाइत्ता स्त्री० (सिंहखादिता) સિંહની પેઠે શૌય દેખાડી જેમા આહારાદિ મેળ-વવામા આવે તે પ્રવજ્યા

सीहगइ पु० (सिंहगति) દિશાકુમારના લોક પાળનુ નામ (૨) અમિતગતિ તથા અમિતવાહન ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ

सीहगिरि पु० (सिंहगिरि) ૨૦ મા તીર્થ-કરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (૨) એ નામનો એક સાધુ (૩) એ નામનો એક રાજા

सीहगुहा स्त्री० (सिंहगुहा) સિંહગુહા નામે ચોરપલ્લી

सीहणाय पु० (सिंहनाद) સિંહનાદ, સિંહના જેવો અવાજ-ગર્જના

सीहतर पु० (शिवयतर) ન્હાનો ભાઇ

सीहनाय पु० (सिंहनाद) જુઓ "સીહણાય" શબ્દ

सीहनिक्कीलिय न० (सिंहनिक्रीडित) સિંહની ક્રીડાની પેઠે ચડતા ઉતરતા ઉપવાસોની પરિપાટીનુ એક પ્રકારનુ તપ

सीहनिसीही स्त्री० (सिंहनिषीदन) સિંહની બેઠક (૨) ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રનો આકાર

सीहपुच्छण न० (सिंहपुच्छन) સિંહના પુચ્છ ડાની પેઠે ચામડી ઉખેડવી તે એક પ્રકારની શિક્ષા

सीहपुच्छिय त्रि० (सिंहपुच्छित) ગરદનના પાછલા ભાગની ચામડી ઉતરડી સિંહની પુછડીને આકારે બાધી લટકાવેલ

सीहपुच्छियग त्रि० (सिंहपुच्छितक) સિંહની પુછડીએ જેના અગ બાધ્યા છે તે

सीहपुर न० (सिंहपुर) સિંહપુર નગર

सीहपुरा स्त्री० (सिंहपुरा) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડનાની બીજી વિજયની મુખ્ય રાજધાની

सीहमुह पु० (सिंहमुख) લવણ સમુદ્રમા છસો જોજનપર આવેલો સિંહમુખ નામનો એક અન્તરદ્વીપ (૨) त्रि० તે અતરદ્વીપમા રહેનાર મનુષ્ય

सीहरह पु० (सिंहरथ) ૧૫ મા તીર્થંકરનુ ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ

सीहल पु० (सिंहल) સિંહલ નામનો એક દેશ (૨) त्रि० તે દેશની રૈયત

सीहललितविक्कंत पु० (सिंहललितविक्रान्त) સિંહસમાન સુદર ગતિવાળુ નાટક, ૩૨ નાટકમાનુ એક

सीहलिपासग न० (सिंहलिपाशक)' વેણી–ચોટલો બાધવાની ઉનની કાકમી (દોરો)

सीहली स्त्री० (सिंहली) સિંહલદ્વીપ–લકામા જન્મેલી દાસી

सीहविअ पु० (सिंहविद्र) એ નામે આતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सीहविक्कमगइ पु० (सिंहविक्रमगति) જુઓ " સીહગઇ " શબ્દનો ૧ લો ૨ જો અર્થ

सीहसेण पु० (सिंहसेन) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના ૧૧ મા અધ્યયનનુ નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર (૩) શ્રી અજિતનાથના પ્રથમ ગણધર (૪) ચૌદમા તીર્થંકરના પિતા (૫) ઐરવત ક્ષેત્રના વર્તમાન ૧૩ મા તીર્થંકરનુ નામ

सीहसोया स्त्री० (सिंहस्रोतस्) એ નામની મહાવિદેહની બાર અતર નદીઓમાની એક

सीहागइ स्त्री० (शीघ्रगति) ઉતાવળી ચાલ

सीहासण न० (सिंहासन) સિંહાસન, સિંહના ચિહ્ન કે ચિત્રવાળુ આસન–બેઠક

सीहु पु० (सीधु) મદિરા–દારૂ

सुअक्खाय त्रि० (स्वाख्यात) સારી રીતે કહેલુ

सुअणु त्रि० (सुतनु) સુદર શરીરવાળુ

सुअदेव पु० (श्रुतदेव) શ્રુતદેવ, ગણધર

सुअलंकिअ त्रि० (स्वलंकृत) સારી રીતે શણગારેલ

सुअहिज्जिअ त्रि० (स्वधीत) વિધિપૂર્વક ગુરૂ પાસે અધ્યયન કરેલુ

सुआइक्ख त्रि० (स्वाख्येय) સુખેથી કહી શકાય તેવુ

सुइ स्त्री० (श्रुति) શ્રવણ કરવુ, સદ્બોધ સાભળવો (૨) શ્રુતિ, વેદ (૩) ૧૬ મા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી (૪) કાન

सुइ स्त्री० (स्मृति) યાદદાસ્ત, સ્મરણશક્તિ

सुइ त्रि० (शुचि) પવિત્ર, શુદ્ધ (૨) સ્ત્રી० પવિત્રતા (૩) સત્ય, સયમ

सुइया स्त्री० (शुचिका) પવિત્રતા

सुइर अ० (सुचिरम्) લાબો વખત

सुइरज्जु पु० (शुचिरज्जु) જેમા લબાઇ જ મપાય, પહોળાઇ અને જાડાઇ નહી તેવી રીતે રાજનો માપ કરવો તે રાજના માનનો એક પ્રકાર

सुइन्त त्रि० (श्वस्तन) આવતી કાલનુ

सुउद्धर त्रि० (सूद्धर) સ્હેલાઇથી કાઢી શકાય તેવુ

सुए अ० (श्वस्) આવતી કાલે, આવતે દીવસે

सुक न० (शुल्क) કર, જકાત, દાણ

सुंगायण पु० (शृगायन) વિશાખા નક્ષત્રનુ ગોત્ર

सुंठ पु० (शुंठ) એ નામનુ પલંગ જાતિનુ વૃક્ષ (૨) તૃણ વિશેષ

सुंठकड पु० (शुण्ठकट) સુઠ–તૃણ વિશેષની સાદડી

सुंठी स्त्री० (शुण्ठी) सुंठ

सुंड न० (शाण्ड) એક જાતની મદિરા

सुंडिआ स्त्री० (शौण्डिका) આસક્ત ભાવ મૂર્છિત ભાવ

सुंदर त्रि० (सुन्दर) મનોહર રમણીય, શોભિતું (૨) પુ० ૧૩ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનું નામ

सुंदरबाहु पु० (सुन्दरबाहु) ૭ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનું નામ

सुंदरी स्त्री० (सुन्दरी) સુંદરી-ઋષભદેવ પ્રભુની પુત્રી અને તેમની મુખ્ય સાધ્વી (૨) રૂપવતી સ્ત્રી

सुंब पु० स्त्री० ( ) ઝાડની છાલની દોરડી, રાસડી (૨) વનસ્પતિ વિશેષ, વિરણ

सुंभ पु० (शुभ) ૨૧ મા તીર્થંકરના ૧ લા ગણધર (૨) શુભ નામનો એક ગૃહપતિ-ગૃહસ્થ (૩) શુભ નામનું શુભા દેવીનું સિંહાસન

सुंभसिरी स्त्री० (शुभश्री) શુભશ્રી નામે ભાર્યા-સ્ત્રી

सुंभा स्त्री० (शुभा) શુભા નામની શુભ ગાથાપતિની પુત્રી (૨) એ નામની એક દેવી

सुंभावडिंसयभवण न० (शुभावतंसकभवन) શુભ નામે ગાથાપતિનું અવતંસકરૂપ ભવન-મહેલ

सुंसुमार पु० (शिशुमार) મગર વિશેષ, મગરની એક જાત

सुंसुमारपुर न० (सुंसुमारपुर) એક પ્રસિદ્ધ નગરનું નામ

सुंसुमारी स्त्री० (शिशुमारी) મગરી

सुअ पु० (शुक) સુડો, પોપટ

सुअंत पु० (सुकान्त) ધૃત સમુદ્રના દેવતાનું નામ

सुकच्छ पु० (सुकच्छ) મહાવિદેહમાં આવેલી એક વિજય (૨) સુકચ્છ વિજયનો રાજા

सुकच्छकूड पु० (सुकच्छकूट) ચિત્રકૂટ વખારા પર્વત ઉપરના ચાર કૂટમાંનું ચોથું કૂટ

सुकच्छा स्त्री० (सुकच्छा) મહાવિદેહની એક વિજય

सुकड त्रि० (सुकृत) સારી રીતે કરેલું ગોઠવેલું (૨) न० સુકૃત્ય

सुकण्ह पु० (सुकृष्ण) નિરયાવલિકાના પાંચમા અધ્યયનનું નામ

सुकण्हा स्त्री० (सुकृष्णा) અંતગડ સૂત્રના આઠમા વર્ગના પાંચમા અધ્યયનનું નામ શ્રેણિક રાજાની એક રાણી

सुकम्म न० (सुकर्मन्) શુભ કર્મ

सुकय त्रि० (सुकृत) જુઓ "સુકડ" શબ્દ

सुकहिय त्रि० (सुकथित) સારી રીતે કથન કરેલું

सुकाल पु० (सुकाल) એ નામે આઠમા દેવલોકનું એક વિમાન (૨) નિરયાવલિકા સૂત્રના બીજા અધ્યયનનું નામ (૩) સુકાળ, સુભિક્ષ

सुकाली स्त्री० (सुकाली) અંતગડ સૂત્રના આઠમા વર્ગના બીજા અધ્યયનનું નામ (૨) શ્રેણિક રાજાની એક રાણી

सुकिट्ठि पु० (सुकृष्टि) એ નામનું ત્રીજા ચોથા દેવલોકનું એક વિમાન

सुकिल्ल त्रि० (शुक्ल) સફેદ, ધોળું

सुकुमार } त्रि० (सुकुमार) ઘણું કોમળ
सुकुमाल } નાજુક

सुकुमालिया स्त्री० (सुकुमालिका) સુકુમાલિકા નામે કન્યા દ્રૌપદીના પૂર્વ ભવનું નામ

सुकुल न० (सुकुल) સારું કુળ, ઉત્તમ કુળ

सुकुलिय न० (मुकुलित) तृण विशेष
सुकोसल पु० (सुकोशल) જમ્બુદ્વીપના ઐરવતક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર ૧૯ મા તીર્થંકર (૨) વાઘણનો પરીષહ ખમનાર એ નામના એક રાજર્ષિ
सुक्क पु० (शुक्र) શુકલધ્યાન, ઉંચામા ઉંચુ ધ્યાન (૨) સ્ત્રી૦ ૭ લેશ્યામાની છઠ્ઠી લેશ્યા (૩) ત્રિ૦ સફેદ, સ્વચ્છ, ધોળુ
सुक्क त्रि० (शुष्क) રસ વગરનુ સુકકુ, લુખ્ખુ
सुक्क न० (शुल्क) દાણ-જગાત (૨) કન્યા દાન, વિવાહ સમયનુ દાન (૩) વ્યાજ (૪) મૂલ્ય, કિમ્મત
सुक्क न० (शुक्र) વીર્ય, ધાતુ, બીજ (૨) શુક્ર નામનો ૪૨ મો ગ્રહ (૩) શુક્ર નામનુ પુષ્પિયાસૂત્રનુ ત્રીજુ અધ્યયન (૪) સાતમો દેવલોક (૫) મહાશુક્રેન્દ્ર, સાતમા દેવલોકનો ઇન્દ્ર (૬) મહાશુક્ર નામે સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન
सुक्कचरिया स्त्री० (शुक्रचर्या) શુક્રની ગતિ જાણવાની વિદ્યા
सुक्कज्झाण न० (शुक्लध्यान) આત્મપરિણતિમા એકાગ્ર થવુ તે
सुक्कधरणी स्त्री० (शुक्रधारिणी) વીર્યને ધારણ કરનારી નાડી
सुक्कपक्ख पु० (शुक्लपक्ष) શુકલપક્ષ, અજવાળીયુ
सुक्कपक्खिय त्रि० (शुक्लपाक्षिक) જેને અર્દ્ધ પુદ્ગલપરાવર્તનની અન્દર મોક્ષ જવાનુ હોય તે જીવ
सुक्कलेस्स त्रि० (शुक्ललेश्य) શુકલ લેશ્યા વાળો જીવ
सुक्कलेस्सा स्त्री० (शुक्ललेश्या) અતિ સ્વચ્છ પુદ્ગલના યોગથી થતા અતિશુદ્ધ પરિણામ, શુકલલેશ્યા.
सुक्का स्त्री० (शुक्ला) જુઓ "सुक्कलेस्सा"

सुक्काभ पु० (शुक्राभ) એ નામનુ એક લોકાન્તિક વિમાન
सुक्किल्ल त्रि० (शुक्ल) ધોળુ, સફેદ
सुक्किल्लतण पु० (शुक्लतृण) એ નામનુ પર્વગ જાતિનુ એક વૃક્ષ
सुक्किलपक्ख न० (शुक्लपक्ष) અજવાળીયુ
सुक्किलवण्ण पु० (शुक्लवर्ण) ધોળો રગ
सुक्कीअ त्रि० (सुक्रीत) સારી રીતે ખરીદેલુ
सुक्ख न० (सौख्य) સુખ, શાતા
सुक्खाय त्रि० (स्वाख्यात) સારી પેઠે કહેલ
सुख न० (सुख) સુખ, શાન્તિ, મજા
सुखगइ स्त्री० (सुखगति) હસની પેઠે શુભ વિહાયોગતિ-ચાલ
सुखचिय त्रि० (सुखचित) સારી રીતે શણગારેલ
सुखासण न० (सुखासन) સુખે બેસી શકાય તેવુ આસન
सुग पु० (शुक) સુડો, પોપટ
सुगअ त्रि० (सुगत) ધનવત, પૈસાદાર
सुगइ स्त्री० (सुगति) સારી ગતિ, સદ્ગતિ (૨) સિદ્ધિગતિ
सुगध पु० (सुगन्ध) સારી ગધ (૨) त्रि० સુગધિ પદાર્થ
सुगधि पु० (सुगन्धि) સુગન્ધ, ખુશબો
सुगधिय त्रि० (सुगधित) સુગન્ધવાળુ (૨) એક જાતનુ કમલનુ ફૂલ
सुगति स्त्री० (सुगति) સદ્ગતિ, મોક્ષ
सुगम त्रि० (सुगम) સુખેથી જઈ શકાય તેવુ, સ્હેલુ
सुगय पु० (सुगत) ગૌતમબુદ્ધનુ અપર નામ
सुगिम्हयापाडिवअ पु० (सुग्रीष्मकप्रतिपद्) ચૈત્ર માસની પુનેમ પછીનો પડવો
सुगुण पु० (सुगुण) સારાગુણો, સદ્ગુણો
सुगुरु पु० (सुगुरु) સદ્ગુરૂ, સન્માર્ગદર્શક
सुग्गइ स्त्री० (सद्गति) સદ્ગતિ, મોક્ષ

सुग्गीव पु० (सुग्रीव) નવમા તીર્થંકરના પિતા (૨) આવતી ચોવીશીના નવમા પ્રતિવાસુદેવ (૩) ભૂતાનંદ ઇંદ્રના ઘોડેસ્વાર લશ્કરનો અધિપતિ (૪) સુગ્રીવ નામનુ નગર-જ્યા મૃગાપુત્રનો જન્મ થયો હતો

सुघोस पु० (सुघोष) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૩) ગઇ ઉત્સર્પિણીના છઠ્ઠા કુલકરનુ નામ (૪) એ નામનુ એક નગર (૫) સ્ત્રી૦ પહેલા દેવલોકની એ નામની એક ઘટા

सुघोसा स्त्री० (सुघोषा) ગંધર્વના ઇન્દ્ર ગીતરતિની પહેલી અગ્રમહિષી (૨) વાદ્ય વિશેષ

सुचंद पु० (सुचन्द्र) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીના બીજા તીર્થંકર

सुचरिय पु० न० (सुचरित) પાચ મહાવ્રત બ્રહ્મચર્યાદિ નિયમ, સદાચરણ

सुचारु त्रि० (सुचारु) મનોહર

सुचिराण } त्रि० (सुचीर्ण) શુભભાવથી
सुचिन्न } આચરેલ, સુકૃત્ય

सुचिय त्रि० (शुचिक) પવિત્ર

सुचिर अ० (सुचिरम्) લાબો વખત, ઘણા કાળ સુધી

सुजया स्त्री० (सुजया) અંતગડ સૂત્રના સાતમા વર્ગના અગીયારમા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની ભાર્યા નામે રાણી

सुजसा स्त्री० (सुयशा) ૧૪ મા તીર્થંકરની માતા

सुजह त्रि० (सुहेय) સુખે તજવા યોગ્ય

सुजाया स्त्री० (सुजाता) નાગકુમારેન્દ્ર-ભૂતાનંદના લોકપાલ-કાલવાલની ત્રીજી અગ્રમહિષી (૨) જમ્બૂસુદર્શનાનુ એક નામ

सुज्ज पु० (सूर्य) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जकंत पु० (सूर्यकान्त) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जकूड पु० (सूर्यकूट) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जज्झय पु० (सूर्यध्वज) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जप्पभ पु० (सूर्यप्रभ) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जलेस्स पु० (सूर्यलेश्य) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जवराण पु० (सूर्यवर्ण) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जसिंग पु० (सूर्यशृङ्ग) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जसिद्ध पु० (सूर्यसिद्ध) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जावत्त पु० (सूर्यावर्त्त) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्जुत्तरवडिंसग पु० (सूर्योत्तरावतंसक) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुज्झाइअ त्रि० (सुध्यात) સારી રીતે અર્થ પુરસર સાભળેલુ

सुट्ठिय पु० (सुस्थित) લવણ સમુદ્રનો અધિષ્ઠાતા દેવ (૨) કોઇ પણ પ્રમાણથી બાધિત થાય નહિ તે સૂત્ર (૩) એ નામના એક આચાર્ય (૪) ત્રિ૦ નિશ્ચલ સ્થિર

सुट्ठिया स्त्री० (सुस्थिता) સુસ્થિત દેવનાની રાજધાની

सुट्ठु त्रि० (सुष्ठु) સુ ર સા. (૨) અ૦ સમ્યક્ સારી રીતે

सुट्ठुत्तरमायामा स्त्री० ([illegible]) [illegible] આનની [illegible] મૂર્છના

सुहुद्दिन्न न० (सुग्ध्दत्त) સુષ્ટુ-લાયકને જ્ઞાન ન આપવાથી લાગતો જ્ઞાનનો એક અતિચાર, ચૌદમાનો એક

सुढिय पु० (   ) ઘેટા (૨) त्रि० થાકેલુ

सुण पु० (शुन) કુતરો

सुणंद पु० (सुनंद) એ નામે સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) ૧૨ મા તીર્થકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ

सुणंदा स्त्री० (सुनंदा) નાગકુમારેંદ્ર-ભૂતાનંદના લોકપાળ કાલવાલની પહેલી અગ્રમહિષી (૨) ૩ જા ચક્રવર્તીની મુખ્ય સ્ત્રી-સ્ત્રીરત્ન

सुणक पु० (शुनक) કુતરો

सुणक्खत्त पु० (सुनक्षत्र) શ્રીમહાવીર પ્રભુના શિષ્ય, કોશલદેશના સુનક્ષત્ર નામના મુનિ

सुणक्खत्ता स्त्री० (सुनक्षत्रा) પખવાડીયાની પંદર રાત્રિઓમાની બીજી રાત્રિનુ નામ

सुणग } **सुणय** } पु० (शुनक) કુતરૂ

सुणाभ पु० (सुनाभ) પદ્મનાભ રાજાના પુત્રનુ નામ

सुणी स्त्री० (शुनी) કુતરી

सुणीहड त्रि० (सुनिर्हृत) સુખે નીકળેલ

सुगण त्रि० (शून्य) ખાલી, રહિત

सुगणकाल पु० (शून्यकाल) વિરહકાળ, વિવક્ષિત સ્થાનમા વિવક્ષિત સમયના જીવો બધાએ નિકળી ગયા હોય, તેમાનો કોઇપણ રહ્યો ન હોય તે સમય

सुगहा स्त्री० (स्नुषा) પુત્રવધૂ, દીકરાની વહુ

सुत पु० (सुत) પુત્ર, દીકરો

सुतणु पु० (सुतनु) ઉત્તમ શરીર, આહારક શરીર

सुतवस्सिअ त्रि० (सुतपस्यित) સારી રીતે કામના રહિત તપોનુષ્ઠાન કરેલ

सुतारा स्त्री० (सुतारा) સુવિધિનાથજીની દેવીનુ નામ

सुतितिक्ख त्रि० (सुतितिक्ष) સુખેથી સહન થાય તે

सुतित्थ त्रि० (सुतीर्थ) સુખે તરવાને યોગ્ય. (૨) न० સારૂ તીર્થ

सुतेअ पु० (सुतेजस्) ભરતક્ષેત્રના ગઇ ચોવીશીના ૧૦ મા તીર્થંકર

सुतेआ स्त्री० (सुतेजस्) વિદિશાના રૂચક પર્વતપર વસનાર ચાર દિશાકુમારીમાની ત્રીજી

सुतोसअ त्रि० (सुतोष्य) સંતોષ રાખનાર, સંતોષી

सुत्त त्रि० (सुप्त) ઉંઘમા પડેલ (૨) મિથ્યાત્વી, અજ્ઞાની (૩) સર્વ પ્રકારના અપર્યાપ્ત જીવ

सुत्त न० (सूत्र) શાસ્ત્ર, આગમ, પ્રવચન, શાસ્ત્રનો મૂળપાઠ (૨) થોડા અક્ષર અને ઘણા અર્થવાળુ વાક્ય (૩) સુતર, દોરો (૪) પૂર્વનો બીજો ભેદ, જે સૂત્ર તેના ૮૮ ભેદ કહ્યા છે (૫) બારમા દૃષ્ટિવાદ અંગના પાંચ વિભાગોમાનો બીજો વિભાગ

सुत्तखेड पु० (सूत्रखेटक) સૂત્ર બનાવવાની કળા

सुत्तग न० (सूत्रक) કેડનો કંદોરો, એક જાતનુ આભૂષણ (૨) સુત્તર, દોરો

सुत्तजागर त्रि० (सुप्तजागर) સૂતુ અને જાગતુ, સ્વપ્ન અવસ્થાવાળુ

सुत्तधर त्रि० (सूत्रधर) સૂત્રના ધરનાર, શાસ્ત્રપાઠક

सुत्तय पु० (सूत्रद) સૂત્ર ભણાવનાર, ઉપાધ્યાય

सुत्तरुइ स्त्री० (सूत्ररुचि) સૂત્ર-આગમ

ઉપરની શ્રદ્ધા, સૂત્ર ભણતા કે સાભળતા ધર્મરૂચિ થાય તે, સમકિતનો એક પ્રકાર

सुत्तहार પુ० (सूत्रधार) નાટકનુ મુખ્ય પાત્ર (૨) સુતાર

सुत्ताणुगम પુ० (सूत्रानुगम) સૂત્રનો અનુ-ગમ-સમ્બન્ધ

सुत्तिय પુ० (सौत्रिक) સૂત્ર બનાવવાનો તથા વેચવાનો ધંધો (૨) સુતરાઉ વસ્ત્ર

सुदसण પુ० (सुदर्शन) ૨૩ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (૨) ૧૮ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (૩) ૧૮ મા તીર્થંકરના પિતા (૪) ત્રીજા બળદેવ, વાસુદેવના ધર્માચાર્ય (૫) આ-વતી ચોવીશીના પાચમા બળદેવનુ નામ (૬) ૭ મા ચક્રવર્તીના પિતા (૭) અ તગડ સૂત્રના છઠ્ઠા વર્ગના દશમા અધ્ય યનનુ નામ (૮) વાણીયગામ નગરનો નિવાસી એક ગૃહસ્થ (૯) ધરણેન્દ્રના હાથીના લશ્કરનો અધિપતિ (૧૦) વા ણિજ્ય ગામમા રહેનાર સુદર્શન શેઠ (૧૧) રાજગૃહનિવાસી એક શાહુકાર કે જેણે અર્જુનમાળીને મહાવીરપ્રભુનો સમાગમ કરાવ્યો (૧૨) ચપા નગરીનો પ્રખ્યાત સુદર્શન શેઠ કે જેણે નવકા રની પૂર્ણ આરાધના કરી હતી (૧૩) સુદર્શન ગૃહપતિ કે જેને વેર ભગવાને ત્રીજા માસનુ પારણુ કર્યું હતુ (૧૪) એ નામનો એક ગાથાપતિ (૧૫) ચક્ર-વર્તીના ચક્રરત્નનુ નામ (૧૬) જેનુ શુભ દર્શન છે તે-મેરૂપર્વત (૧૭) સૌગંધિક નગરીનિવાસી સુદર્શન શેઠ

सुदसणा સ્ત્રી० (सुदर्शना) ૧ લા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યાપાલખીનુ નામ (૨) ધરણેન્દ્રના લોકપાળ કાળની ચોથી અગ્રમહિષી (૩) ચોથા બળદેવની માતા (૪) પશ્ચિમ દિશાના અંજનક પર્વતની સુદર્શના નામની વાવ (૫) ભગવાન્ મહાવીરસ્વામીની મ્હોટી બ્હેનનુ નામ (૬) પિશાચના મહારાજા કાળની ચોથી અગ્રમહિષી (૭) જમ્બૂદ્વીપના જમ્બૂવૃક્ષનુ અપર નામ

सुदक्खुजागरिया સ્ત્રી० (सुदर्शनजागरिका) દર્શન-સમ્યક્ત્વની શુદ્ધિ માટે જાગવુ તે

सुदरिसण પુ० (सुदर्शन) સુદર્શન નામનો એક જક્ષ

सुदरिसणा સ્ત્રી० (सुदर्शना) સુદર્શના ના મની કોઇ સ્ત્રી,

सुदाम પુ० (सुदामन्) સુદામ નામના ગત ઉત્સર્પિણીના બીજા કુલકર

सुदिट्ठ ત્રિ० (सुदृष्ट) સારી રીતે જોએલ-નિર્ણય કરેલ

सुदीह ત્રિ० (सुदीर्घ) ઘણુ લાબુ, બહુ દૂર

सुदीहदसि ત્રિ० (सुदीर्घदर्शिन्) લાબી દૃષ્ટિએ જોનાર, દીર્ઘદર્શી

सुदुत्तार ત્રિ० (सुदुस्तार) ઘણી મુશ્કેલીથી તરી શકાય તેવુ

सुद्द ત્રિ० (शूद्र) હલકા વર્ણના લોક, શૂદ્ર

सुद्ध ત્રિ० (शुद्ध) શુદ્ધ, દોષ વગરનુ નિષ્કલક, નિર્મળ (૨) અજવાળીયુ, સુદ પક્ષ (૩) સચિત્ત

सुद्धगधारा સ્ત્રી० (शुद्धगांधारा) એ નામની ગધાર ગ્રામની ચોથી મૂર્છના

सुद्धदंत પુ० (शुद्धदन्त) લવણ સમુદ્રમા નવ સો જોજન ઉપર આવેલ શુદ્ધદત નામનો એક અતરદ્વીપ (૨) ત્રિ० તે અતરદ્વીપમા રહેનાર મનુષ્ય (૩) જમ્બૂદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સ ર્પિણીમા થનાર ચોથા ચક્રવર્તી (૪) અણુત્તરોવવાઇ સૂત્રના બીજા વર્ગના પાચમા અધ્યયનનુ નામ (૫) શ્રેણિક રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર.

सुद्धदंता स्त्री० (शुद्धदन्ता) शुद्धदन्त द्वीपनी स्त्री

सुद्धप्पावेस त्रि० (शुद्धप्रावेश्य) सभामां प्रवेश करती वखते पहेरवा योग्य शुद्ध वस्त्र

सुद्धमइ पुं० (शुद्धमति) भरत क्षेत्रना गइ चोवीशीना २१ मा तीर्थंकर

सुद्धय पुं० (शुद्धक) एक जातनो ग्राह-मगर

सुद्धवियड न० (शुद्धविकट) निर्दोष-अचित्त पाणी

सुद्धसज्जा स्त्री० (शुद्धषड्जा) षड्ज ग्रामनी सातमी मूर्छना

सुद्धापाणय न० (शुद्धापानक) ७ मासनी तपस्या करनार तपस्वीने, कोइ देवता आवीने स्पर्श करे, ते स्पर्शने भलो जाणे ते शुद्धापानक कहेवाय छे

सुद्धि स्त्री० (शुद्धि) निर्मळता, शुद्धि, पवित्रता (२) समाचार, खबर

सुद्धेसणा स्त्री० (शुद्धैषणा) एषणाना दश दोष रहित आहार पाणीनी तपास करवी ते

सुद्धेसणिय त्रि० (शुद्धैषणिक) एषणा शुद्ध-४२ दोष रहित आहारनी गवे षणा करनार

सुधम्मा स्त्री० (सुधर्मा) ए नामनी देव सभा

सुधा स्त्री० (सुधा) अमृत

सुनंद पुं० (सुनन्द) जम्बूद्वीपना भरतखंडमां थनार नवमा तीर्थंकरना पूर्वभवनुं नाम (२) ए नामनो एक माणस

सुनंदा स्त्री० (सुनन्दा) पार्श्वनाथप्रभुनी मुख्य श्राविका (२) भूतानंदना चित्र लोकपाळनी अग्रमहिषी

सुनक्खत्त पुं० (सुनक्षत्र) अणुत्तरोववाइ सूत्रना त्रीजा वर्गना बीजा अध्ययननुं नाम (२) काकंदी नगरी निवासी भद्रा-सार्थवाहीनो पुत्र

सुनग पुं० (शुनक) कुतरो

सुनति त्रि० (सुनति) जेनुं अंतिम परिणाम सारुं आवे ते

सुन्न त्रि० (शून्य) खाली, रहित (२) शून्य, मींडु

सुन्नकाल पुं० (शून्यकाल) विरहकाळ

सुन्हा स्त्री० (स्नुषा) जुओ " सुण्हा " शब्द

सुपइट्ठ त्रि० (सुप्रतिष्ठ) इज्जतदार, आबरु-दार (२) अंतगड सूत्रना छठ्ठा वर्गना तेरमा अध्ययननुं नाम (३) सावत्थी नगरीनिवासी एक गृहस्थ (४) भादरवा मासनुं लोकोत्तर नाम

सुपइट्ठग न० (सुप्रतिष्ठक) सरावलो

सुपइट्ठपुर न० (सुप्रतिष्ठपुर) सुप्रतिष्ठनगर

सुपइट्ठाभ पुं० (सुप्रतिष्ठाभ) ए नामनुं पांचमा देवलोकनुं एक लोकांतिक विमान

सुपइट्ठिय त्रि० (सुप्रतिष्ठित) सारी रीते प्रतिष्ठा पामेल, मजबूत पाया उपर स्थापेलुं (२) शरावना उपर मुकेल शरावलो

सुपइण्णा स्त्री० (सुप्रतिज्ञा) दक्षिण दिशाना रुचक पर्वत पर वसनारी आठमांनी बीजी दिशाकुमारी

सुपक्क त्रि० (सुपक्व) सारी रीते पकवेलुं

सुपक्कखोयरस पुं० (सुपक्वक्षोदरस) शेर डीना रसमांथी बनेली एक प्रकारनी मदिरा

सुपच्चक्खाइ त्रि० (सुप्रत्याख्यायिन्) विधि-पूर्वक पच्चखाण करनार

सुपच्चक्खाय त्रि० (सुप्रत्याख्यात) सम्यक् प्रकारे पच्चखाण करेल

सुपच्चक्खाविय त्रि० (सुप्रत्याख्यापित) सारी रीते विधिपूर्वक पच्चखाण करावेल

सुपडिबद्ध त्रि० (सुप्रतिबद्ध) સારી રીતે સંબધમા આવેલુ

सुपडिबुद्ध पुं० (सुप्रतिबुद्ध) એ નામના એક આચાર્ય, આર્ય સુહસ્તિના શિષ્ય

सुपतिट्ठ पुं० (सुप्रतिष्ठ) સુપ્રતિષ્ઠ નામનો એક ગાથાપતિ

सुपतिट्ठक पुं० (सुप्रतिष्ठक) સગનલો

सुपम्ह पुं० (सुपद्म) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન (૨) પશ્ચિમ મહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડવાની મેરૂ તરફથી બીજી વિજય (૩) એ વિજયનો મુખ્ય રાજા

सुपम्हा स्त्री० (सुपद्मा) સુપદ્મા નામની મહાવિદેહની એક વિજય

सुपरिकम्मिय त्रि० (सुपरिकर्मित) સારી પેઠે ખેડ કરેલ-કેળવેલ

सुपरिकम्मतरय न० (सुपरिकमतरक) અગ્નિ વગેરેના પ્રયોગથી મળ શુદ્ધ કરવો તે

सुपस्स त्रि० (सुदृश्य) સુખેથી જોઇ શકાય એવુ

सुपास पुं० (सुपार्श्व) સુપાર્શ્વનાથ નામે વર્તમાન ચોવીશીના ૭ મા તીર્થંકર (૨) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર ૧૭ મા તીર્થંકર (૩) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર ત્રીજા તીર્થંકર (૪) એ નામના ગઇ ઉત્સર્પિણી કાળના ત્રીજા કુલકર (૫) જમ્બૂદ્વીપના ભરતખંડમા થનાર બીજા તીર્થંકરના પૂર્વભવનુ નામ (૬) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા ચાલુ અવસર્પિણીમા થયેલ ૧૮ મા તીર્થંકર (૭) ભગવાન્ મહાવીરસ્વામીના કાકા કે જેણે મહાવીરપ્રભુના તીર્થમા તીર્થંકરનામ ગોત્ર બાધ્યુ

सुपासनाह पुं० (सुपार्श्वनाथ) ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર ૧૮ મા તીર્થંકર

सुपीअ पुं० (सुपीत) ત્રીસ મુહૂર્તમાનુ પાચમુ મુહૂર્ત

सुपुक्ख पुं० (सुपुङ्ख) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुपुड पुं० (सुपुट) એ નામનુ પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुपुप्फ पुं० (सुपुष्प) એ નામનુ દશમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुपुरिस पुं० (सुपुरुष) કિંપુરિસ જાતના વ્યતર દેવતાનો ઇંદ્ર

सुप्प पुं० (शूर्प) સુપડુ

सुप्पडियाणद त्रि० (सुप्रत्यानन्द) સહેલાઇથી ખુશ થનાર, થોડે ઉપકારે ઘણો ગુણ માનનાર

सुप्पडियार त्रि० (सुप्रतिकार) સુખેથી ઉપાય થાય તેવુ

सुप्पणिहाण न० (सुप्रणिधान) શુભ એકાગ્રતા, મન વગેરે યોગોને શુભધ્યેયમા એકાગ્ર કરવા તે

सुप्पबुद्धा स्त्री० (सुप्रबुद्धा) જમ્બૂસુદર્શનાનુ એક નામ (૨) દક્ષિણ દિશાના રૂચક પર્વત પર વસનારી આઠમાની ત્રીજી દિશાકુમારી

सुप्पभ पुं० (सुप्रभ) છઠ્ઠા તીર્થંકર શ્રી પદ્મ પ્રભુનુ બીજુ નામ (૨) હરિકાન્ત અને હરિસહ ઇન્દ્રના લોકપાલનુ નામ (૩) સુપ્રભ નામના ચોથા બળદેવ (૪) જમ્બૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા થનાર ત્રીજા કુલકર (૫) આવતી ચોવીશીના ચોથા બળદેવ (૬) त्रि० સારી પ્રભાવાળુ

सुप्पभकत पुं० (सुप्रभकान्त) હરિકાન્ત અને હરિસહ ઇન્દ્રના લોકપાળનુ નામ

सुप्पभा स्त्री० (सुप्रभा) ધરણેન્દ્રના કાલવાન લોકપાલની ત્રીજી અગ્રમહિષી (૨) બીજા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનુ નામ (૩) ત્રીજા બળદેવની માતા

सुद्धदंता स्त्री० (शुद्धदन्ता) शुद्धदंत द्वीपनी स्त्री

सुद्धप्पावेस त्रि० (शुद्धप्रावेश्य) सभामां प्रवेश करती वखते पहेरवा योग्य शुद्ध वस्त्र

सुद्धमइ पु० (शुद्धमति) भरत क्षेत्रना गई चोवीशीना २१ मा तीर्थंकर

सुद्धय पु० (शुद्धक) एक जातनो ग्राह-मगर

सुद्धवियड न० (शुद्धविकट) निर्दोष-अचित्त पाणी

सुद्धसज्जा स्त्री० (शुद्धषड्जा) षड्ज ग्रामनी सातमी मूर्छना

सुद्धापाणय न० (शुद्धापानक) ७ मासनी तपस्या करनार तपस्वीने, कोई देवता आवीने स्पर्श करे, ते स्पर्शने भलो जाणे ते शुद्धापानक कहेवाय छे

सुद्धि स्त्री० (शुद्धि) निर्मळता, शुद्धि, पवित्रता (२) समाचार, खबर

सुद्धेसणा स्त्री० (शुद्धैषणा) एषणाना दश दोष रहित आहार पाणीनी तपास करवी ते

सुद्धेसणिय त्रि० (शुद्धैषणिक) एषणा शुद्ध-४२ दोष रहित आहारनी गवेषणा करनार

सुधम्मा स्त्री० (सुधर्मा) ए नामनी देव सभा

सुधा स्त्री० (सुधा) अमृत

सुनद पु० (सुनद) जम्बूद्वीपना भरतखंडमां थनार नवमा तीर्थंकरना पूर्वभवनुं नाम (२) ए नामनो एक माणस

सुनदा स्त्री० (सुनदा) पार्श्वनाथप्रभुनी मुख्य श्राविका (२) भूतानंदना चित्र लोकपाळनी अग्रमहिषी

सुनक्खत्त पु० (सुनक्षत्र) अणुत्तरोववाई सूत्रना त्रीजा वर्गना बीजा अध्ययननुं नाम (२) काकंदी नगरी निवासी भद्रा-सार्थवाहीनो पुत्र

सुनग पु० (शुनक) कुतरो

सुनति त्रि० (सुनति) जेनुं अंतिम परिणाम सारुं आवे ते

सुन्न त्रि० (शून्य) खाली, रहित (२) शून्य, मींडुं

सुन्नकाल पु० (शून्यकाल) निरहकाळ

सुन्हा स्त्री० (स्नुषा) जुओ "सुण्हा" शब्द

सुपइट्ठ त्रि० (सुप्रतिष्ठ) इज्जतदार, आबरूदार (२) अंतगड सूत्रना छट्ठा वर्गना तेरमा अध्ययननुं नाम (३) श्रावस्ती नगरीनिवासी एक गृहस्थ (४) भादरवा मासनुं लोकोत्तर नाम

सुपइट्ठग न० (सुप्रतिष्ठक) सराव‍ो

सुपइट्ठपुर न० (सुप्रतिष्ठपुर) सुप्रतिष्ठनगर

सुपइट्ठाभ पु० (सुप्रतिष्ठाभ) ए नामनुं पांचमा देवलोकनुं एक लोकांतिक विमान

सुपइट्ठिय त्रि० (सुप्रतिष्ठित) सारी रीते प्रतिष्ठा पामेल, मजबूत पाया उपर स्थापेलुं (२) शरावना उपर मुकेल शरावलो

सुपइण्णा स्त्री० (सुप्रतिज्ञा) दक्षिण दिशाना रुचक पर्वत पर रहेनारी आठमांनी बीजी दिशाकुमारी

सुपक्क त्रि० (सुपक्व) सारी रीते पकवेलुं

सुपक्कखोतरस पु० (सुपक्वक्षोदरस) शेरडीना रसमांथी बनेली एक प्रकारनी मदिरा

सुपच्चक्खाइ त्रि० (सुप्रत्याख्यायिन्) विधि-पूर्वक पच्चखाण करनार

सुपच्चक्खाय त्रि० (सुप्रत्याख्यात) सम्यक् प्रकारे पच्चखाण करेल

सुपच्चक्खावित त्रि० (सुप्रत्याख्यापित) सारी रीते विधिपूर्वक पच्चखाण करावेल

सुभवयण पु० न० (शुभवर्ण) પહેલા દેવ લોકનું એક વિમાન
सुभा स्त्री० (शुभा) રમણીયા વિજયની મુખ્ય નગરી (૨) વૈરાચન ઇન્દ્રની અગ્રમહિષીનુ નામ
सुभिक्ख पु० (सुभिक्ष) સુકાળ, સુભિક્ષ
सुभूम पु० (सुभूम) સુભૂમ નામના આઠમા ચક્રવર્તી (૨) જમ્બૂદ્વીપના ભરતમા થનાર બીજા કુલકર
सुभूमिभाग पु० (सुभूमिभाग)ચમ્પાનગરીની બહાર આવેલો એ નામનો એક બગીચો (૨) શૈલકપુરની બહારનો એક બગીચો (૩) રાજગૃહનગરની બહારનો એક બગીચો
सुभोगा स्त्री० (सुभोगा) અધોલોકવાસિની આઠ દિશાકુમારિકામાની ત્રીજી દિશા-કુમારી
सुभोम पु० (सुभोम) એ નામના એક કુલકર (૨) બારમા તીર્થંકરના ૧ લા ગણધર
सुमइ पु० (सुमति) સુમતિનાથ નામના ૫ મા તીર્થંકર (૨) ગઇ ચોવીશીના ૧૩ મા તીર્થંકર (૩) સ્ત્રી० સારી બુદ્ધિ
सुमइराय पु० (सुमतिराज) સુમતિ નામના એક રાજા
सुमगल पु० (सुमगल) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર પ્રથમ તીર્થંકર (૨) સુમગળ નામે અણગાર, ગોશાળાના ભાવીજન્મનુ નામ (૩) ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર ૫ મા તીર્થંકર
सुमगला स्त्री० (सुमगला) ભરત નામે પ્રથમ ચક્રવર્તીની માતા
सुमण त्रि० (सुमनस्) સારા મનવાળો, આનદી (૨) પુષ્પ, ફુલ (૩) ઇશાનેન્દ્રના સોમલોકપાળનુ એક વિમાન (૪) નદીશ્વર સમુદ્રના દેવનુ નામ (૫) રૂચક સમુદ્રના દેવનુ નામ
सुमणदामा स्त्री० (सुमनोदामन्) ફુલની માળા
सुमणभद्द पु० (सुमनोभद्र) અતગડસૂત્રના છઠ્ઠા વર્ગના બારમા અધ્યયનનુ નામ (૨) સાવર્થી નગરી નિવાસી એક ગૃહસ્થ (૩) અરૂણ સમુદ્રના દેવતાનુ નામ (૪) સભૂતિવિજયના શિષ્ય
सुमणसा स्त्री० (सुमनस्) એ નામની એક વેલ
सुमणा स्त्री० (सुमनस्) નાગકુમારેન્દ્ર ભૂતાનન્દના લોકપાળ કાળવાળની ચોથી અગ્રમહિષી (૨) જમ્બૂદ્વીપના પ્રમાણ જેટલી સુમના નામની શક્રેન્દ્રની અગ્રમહિષીની રાજધાની (૩) ૮ મા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી (૪) અતગડ સૂત્રના સાતમા વર્ગના બારમા અધ્યયનનુ નામ (૫) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની એક રાણી (૬) મનને હરનારી હોવાથી જમ્બૂસુદર્શનાનુ પડેલુ નામ
सुमति पु० (सुमति) શ્રી સુમતિનાથ નામના ૫ મા તીર્થંકર (૨) પહેલા કુલગરનુ નામ
सुमधु न० (सुमधु) સુમધુ નામે એક જાતની વનસ્પતિ
सुमरुता स्त्री० (सुमरुता) અતગડસૂત્રના સાતમા વર્ગના છઠ્ઠા અધ્યયનનુ નામ (૨) રાજગૃહનગરના શ્રેણિક રાજાની એક રાણી
सुमहग्घ त्रि० (सुमहार्घ) ઘણુ કીમતી, ઘણુ મોઘુ
सुमालिया स्त्री० (सुकुमालिका) સુકુમાલિકા નામે એક કન્યા, દ્રૌપદીના પૂર્વભવનુ નામ
सुमिण न० (स्वप्न) સ્વપ્ન (૨) સ્વપ્નનુ શુભાશુભ ફળ દર્શાવનાર શાસ્ત્ર, ૨૯

सुप्पसिद्धा स्त्री० (सुप्रसिद्धा) ચોથા તીર્થંકરની પ્રવ્રજ્યા પાલખીનુ નામ.

सुफणी स्त्री० (सुफणी) રાંધવાની હાંડી, તપેલા

सुबंधु पु० (सुबन्धु) બીજા બળદેવના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (२) જમ્બૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમા થનાર આતમા કુળકર

सुबंभ पु० (सुब्रह्मन्) એ નામનુ ૭મા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुबाहु स्त्री० (सुबाहु) રૂપ્પી રાજાની કુવરી

सुबीय पु० (सुबीज) ત્રીશ મુહૂર્તમાના પાચમા મુહૂર્તનુ નામ

सुबुद्धि पु० (सुबुद्धि) પ્રતિબુદ્ધ રાજાનો એ નામનો મત્રી-પ્રધાન (२) જિતશત્રુ રાજાનો મત્રી

सुब्भ त्रि० (शुभ) સારૂ, ઉજ્જવળ

सुब्भि त्रि० (सुरभि) સુગંધી (२) મનોજ્ઞ

सुभ त्रि० (शुभ) સારૂ, શુભ, પવિત્ર (२) પહેલા દેવલોકનુ એક વિમાન (३) ૨૧ મા તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનુ નામ (४) પાર્શ્વનાથપ્રભુના એક ગણધરનુ નામ (५) સૂર્યનુ નામ (६) શુભ નામે નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી શરીરના અવયવો શુભ મળે છે

सुभअ त्रि० (सुभग) ભાગ્યશાળી

सुभकंत न० (शुभकान्त) જેની સારી કાંતિ છે તેવુ પહેલા દેવલોકનું એક વિમાન

सुभग त्रि० (सुभग) ભાગ્યશાળી, સુંદર, મનોહર (२) કમળ વિશેષ (३) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત (४) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ સૌભાગ્ય પામે

सुभगंध पु० (शुभगन्ध) પહેલા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुभगा स्त्री० (सुभगा) ભૂતના ઇન્દ્ર સુરૂપની ચોથી અગ્રમહિષી (२) એ નામની વેલ

सुभगाकरा स्त्री० (सुभगकरी) જેથી દુર્ભાગી માણસ સુભાગી થાય તેવી એક વિદ્યા, ૪૦ વિદ્યામાની એક

सुभघोस पु० (शुभघोष) શુભઘોષ નામે પાર્શ્વનાથ પ્રભુના એક ગણધર

सुभणाम न० (शुभनामन्) શુભનામકર્મ, નામકર્મની શુભ પ્રકૃતિ.

सुभद्द पु० (सुभद्र) બીજા બળદેવ તથા વાસુદેવના પૂર્વ ભવના ધર્માચાર્ય (२) અરૂણ સમુદ્રના દેવતાનુ નામ (३) એ નામે મહાશુક્ર દેવલોકનુ એક વિમાન. (४) એ નામનો એક ગૃહસ્થ

सुभद्दा स्त्री० (सुभद्रा) બલીન્દ્રના લોકપાળ સોમની બીજી અગ્રમહિષી (२) વૈરોચન ઇન્દ્રની બીજી અગ્રમહિષી (३) ઋષભદેવ પ્રભુની મુખ્ય શ્રાવિકા (४) કાઉસ્સગ કરવાની એક પડિમા, ચાર પડિમામાની બીજી પડિમા (५) પ્રથમ ચક્રવર્તીની સ્ત્રી (રત્ન) (६) બીજા બળદેવની માતાનુ નામ (७) નાગકુમારેંદ્ર ભૂતાનંદના લોકપાળ કાળવાળની બીજી અગ્રમહિષી (८) કોણિક રાજાની પટ્ટરાણી (९) અતગડ સૂત્રના આતમા વર્ગના દશમા અધ્યયનનુ નામ (१०) રાજગૃહ નગરના શ્રેણિક રાજાની રાણી (११) સુભદ્રા નામની એક સ્ત્રી

सुभनाम पु० (शुभनामन्) સ્વસ્તિક શ્રી વત્સાદિ શુભનામ (२) નામકર્મની શુભ પ્રકૃતિ

सुभफास पु० (शुभस्पर्श) એ નામનું પહેલા દેવલોકનુ એક વિમાન (२) મૃદુ આદિ શુભ સ્પર્શ

सुभलेस्स पु० न० (शुभलेश्य) પહેલા દેવલોકનુ એક વિમાન.

सुयनाणि त्रि० (श्रुतज्ञानिन्) શાસ્ત્રના જ્ઞાન-વાળો

सुयनिस्सिअ त्रि० (श्रुतनिश्रित) શ્રુત નિ-શ્રિત-સાભળેલ, અનુભવેલ હોય તે આશ્રી થતુ જ્ઞાન, શ્રુત જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

सुयपरिग्गह पु० (श्रुतपरिग्रह) સૂત્રનો પરિગ્રહ કરવો તે, શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવો તે

सुयपरिव्वायग पु० (शुकपरिव्राजक) શુકદેવ નામના સન્યાસી

सुयरेंदा स्त्री० (श्रुतरन्ता) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

सुयवेय पु० (श्रुतवेद) પર્ગ એક જાતની વનસ્પતિ

सुयसपराग त्रि० (श्रुतसम्पन्न) શ્રુતજ્ઞાન વિશારદ

सुयसपया स्त्री० (श्रुतसम्पद्) શાસ્ત્રજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મી, શાસ્ત્રનુ ઉંચુ જ્ઞાન

सुयसमत्त त्रि० (श्रुतसमाप्त) જેણે સપૂર્ણ શ્રુતનો અભ્યાસ કર્યો છે તે, ચૌદ પૂર્વનો જાણનાર

सुयसमाहि पु० (श्रुतसमाधि) શ્રુતજ્ઞાનરૂપ સમાધિ, શ્રુતજ્ઞાનમા લીન થવુ તે

सुयसागर पु० (श्रुतसागर) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર નવમા તીર્થંકર

सुयसुरा स्त्री० (श्रुतसुरा) એ નામની દેવી

सुयहर त्रि० (श्रुतधर) શાસ્ત્રના ધરનાર, શ્રુતજ્ઞાની

सुया स्त्री० (सुता) દીકરી

सुयाल पु० (सुकाल) સુભિક્ષ, સુકાળ, વૃદ્ધિ અને છતનો સમય

सुर पु० (सुर) દેવ, વૈમાનિક દેવતા (૨) અરિહંત દેવ (૩) દેવગતિરૂપ નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ

सुरइय त्रि० (सुरचित) સારી રીતે રચેલું

सुरकुमार पु० (सुरकुमार) વાસુપૂજ્ય પ્રભુના યક્ષનુ નામ

सुरगोव पु० (सुरगोप) ચોમાસામા થતો લાલ રગનો કીડો, ઇન્દ્રગોપ

सुरट्ठ पु० (सौराष्ट्र) કાઠીયાવાડ અતર્ગત-સોરઠ દેશ, આર્ય દેશોમાનો એક

सुरट्ठजणवय पु० (सौराष्ट्रजनपद) સોરઠ દેશ

सुरणुचर त्रि० (स्वनुचर) સુખે પાળી શકાય તેવું

सुरति न० (सुरति) રતિ ઉપજાવનાર (નાટક)

सुरत्त त्रि० (सुरक्त) અતિરક્ત-લાલ થયેલ

सुरप्पिअ पु० (सुरप्रिय) એ નામના એક યક્ષનુ સ્થાન-મંદિર

सुरभि त्रि० (सुरभि) સુગધિ ખુશબોદાર (૨) પુ० સુજણા નામની વનસ્પતિ

सुरम्म त्रि० (सुरम्य) મનોહર, સુન્દર, રમણીય

सुरय न० (सुरत) સભોગ

सुरलोअ पु० (सुरलोक) દેવલોક

सुरवइ पु० (सुरपति) દેવોનો સ્વામી, ઇન્દ્ર

सुरवर पु० (सुरवर) વર-શ્રેષ્ઠ દેવતા

सुरस पु० (सुरस) સારો રસ-સ્વાદ

सुरहि त्रि० (सुरभि) જુઓ "સુરભિ" શબ્દ

सुरा स्त्री० (सुरा) મદિરા દારૂ

सुरादेव पु० (सुरादेव) મહાવીર સ્વામીના દશ શ્રાવકમાનો એક

सुरादेवी स्त्री० (सुरादेवी) પશ્ચિમ દિશાના રૂચક પર્વત પર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાની ત્રીજી

सुरादेवीकूड पु० (सुरादेवीकूट) ચૂલ હિમવત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનુ નવમુ કૂટ-શિખર (૨) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ પાચમુ કૂટ

पापसूत्रमानु એક (૩) સ્વપ્ન શાસ્ત્રાનુસાર સ્વપ્નનુ શુભાશુભ ફળ કહેવુ તે

सुमिणपाढग पु० (स्वप्नपाठक) સ્વપ્નશાસ્ત્ર વેત્તા, સ્વપ્નશાસ્ત્રનો અભ્યાસી

सुमिणसत्थ न० (स्वप्नशास्त्र) સ્વપ્નશાસ્ત્ર

सुमित्त पु० (सुमित्र) ૫ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (૨) ૨૦ મા તીર્થંકરના પિતા (૩) ૧૬ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ (૪) સુમિત્રકુમાર

सुमित्तविजय पु० (सुमित्रविजय) બીજા ચક્રવર્તીના પિતા

सुमुइ पु० (सुमृति) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર દશમા કુલકર

सुमुह पु० (सुमुख) અંતગડસૂત્રના બીજા વર્ગના નવમા અધ્યયનનુ નામ (૨) દ્વારિકાનગરીના બળદેવ રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર (૩) એ નામના એક જાદવકુમાર

सुमेघा स्त्री० (सुमेघा) ઉર્ધ્વલોકવાસી આઠ દિશાકુમારીમાની ત્રીજી

सुमेरुप्पभ पु० (सुमेरुप्रभ) સુમેરૂપ્રભ નામે હાથીઓનો રાજા, મેઘકુમારના જીવનો પાછલો ભવ

सुमेहा स्त्री० (सुमेघा) નન્દનવનના નિષધ કૂટની અધિષ્ઠાત્રી દેવી (૨) સુમેઘા દેવીની રાજધાની

सुय पु० (शुक) સુડો, પોપટ (૨) સુકદેવ સન્યાસી

सुय पु० (सुत) પુત્ર, દીકરો

सुय त्रि० (स्मृत) સભારેલુ

सुय त्रि० (श्रुत) સાભળેલુ શ્રવણ કરેલ (૨) न० વ્યાકરણ, જ્યોતિષ, વૈદક, વગેરે શાસ્ત્ર (૩) સૂત્ર, આગમ, પ્રવચન, ધર્મશાસ્ત્ર (૪) શ્રુતજ્ઞાન, પાચ જ્ઞાનમાનુ બીજુ જ્ઞાન (૫) શ્રુતવ્યવહાર, શાસ્ત્રની મર્યાદા પ્રમાણે ચાલવુ તે, પાચ વ્યવહાર માનો એક

सुयअण्णाण न० (श्रुताज्ञान) શ્રુતઅજ્ઞાન, ત્રણ પ્રકારના અજ્ઞાનમાનો બીજો પ્રકાર

सुयअण्णाणि त्रि० (श्रुताज्ञानिन) શ્રુતઅજ્ઞાન વાળો

सुयअनाण न० (श्रुताज्ञान) જુઓ " સુય-અણ્ણાણ " શબ્દ

सुयकेवलि पु० (श्रुतकेवलिन्) શ્રુતકેવળી, પરિપૂર્ણ શાસ્ત્રના ધરનાર

सुयक्खंध पु० (श्रुतस्कन्ध) સૂત્રનો એક મુખ્યભાગ, અધ્યયનનો સમુદાય

सुयक्खर न० (श्रुताक्षर) અકાર વગેરે સૂત્રના અક્ષરો

सुयक्खाय पु० (श्रुताख्यात) શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ ધર્મ, વીતરાગપ્રણીત ધર્મ

सुयगड पु० (सूत्रकृत) બીજુ અંગસૂત્ર કે જેમા સ્વસમય અને પરસમયનુ નિરૂપણ છે

सुयण न० (स्वपन) શયન, સુવુ તે

सुयणाण न० (श्रुतज्ञान) સાભળવાથી થતુ શાસ્ત્રનુ જ્ઞાન, પાચ જ્ઞાનમાનુ બીજુ શ્રુતજ્ઞાન

सुयथेर (श्रुतस्थविर) ઠાણાંગ, સમવાયાંગ વગેરે સિદ્ધાતના જાણનાર સાધુ, સૂત્ર જ્ઞાનમા વૃદ્ધ–અનુભવી

सुयदेवया स्त्री० (श्रुतदेवता) શ્રુતદેવતા, સરસ્વતી

सुयदेवी स्त्री० (श्रुतदेवी) સરસ્વતી

सुयधम्म पु० (श्रुतधर्म) શ્રુતધર્મ, જ્ઞાન દર્શનરૂપ ધર્મ

सुयनाण न० (श्रुतज्ञान) જુઓ "સુયણાણ" શબ્દ

सुयनाणावरण } न० (श्रुतज्ञानावरण)
सुयनाणावरणिज्ज } શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય

શ્રુતજ્ઞાનને ઢાંકનાર જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

सुयनाणि. त्रि० (श्रुतज्ञानिन्) શાસ્ત્રના જ્ઞાન-વાળો

सुयनिस्सिश्र त्रि० (श्रुतनिश्रित) શ્રુત નિ-શ્રિત–સાંભળેલ, અનુભવેલ હોય તે આશ્રી થતુ જ્ઞાન, શ્રુત જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

सुयपरिग्गह पु० (श्रुतपरिग्रह) સૂત્રનો પરિગ્રહ કરવો તે, શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવો તે

सुयपरिव्वायग पु० (शुकपरिव्राजक) શુકદેવ નામના સન્યાસી

सुयरेंद्रा स्त्री० (श्रुतमन्ता) ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

सुयवेय पु० (श्रुतवेद) પર્વગ એક જાતની વનસ્પતિ

सुयसपवण त्रि० (श्रुतमपन) શ્રુતજ્ઞાન વિશારદ

सुयसपया स्त्री० (श्रुतसम्पद्) શાસ્ત્રજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મી, શાસ્ત્રનુ ઉંચુ જ્ઞાન

सुयसमत्त त्रि० (श्रुतसमाप्त) જેણે સપૂર્ણ શ્રુતનો અભ્યાસ કર્યો છે તે, ચૌદ પૂર્વનો જાણનાર

सुयसमाहि पु० (श्रुतसमाधि) શ્રુતજ્ઞાનરૂપ સમાધિ, શ્રુતજ્ઞાનમા લીન થવુ તે

सुयसागर पु० (श्रुतसागर) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર નવમા તીર્થંકર

सुयसुरा स्त्री० (श्रुतसुरा) એ નામની દેવી

सुयहर त्रि० (श्रुतधर) શાસ્ત્રના ધરનાર, શ્રુતજ્ઞાની

सुया स्त्री० (सुता) દીકરી

सुयाल पु० (सुकाल) સુભિક્ષ, સુકાળ, વૃદ્ધિ અને જનો સમય

सुर पु० (सुर) દેવ, વૈમાનિક દેવતા (૨) અરિહત દેવ (૩) દેવગતિરૂપ નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ

सुरइय त्रि० (सुरचित) સારી રીતે રચેલુ

सुरकुमार पु० (सुरकुमार) વાસુપૂજ્ય પ્રભુના યક્ષનુ નામ

सुरगोव पु० (सुरगोप) ચોમાસામા થતો લાલ રંગનો કીડો, ઇન્દ્રગોપ

सुरट्ठ पु० (सौराष्ट्र) કાઠીયાવાડ અતર્ગત–સોરઠ દેશ, આર્ય દેશોમાનો એક

सुरट्ठजणवय पु० (सौराष्ट्रजनपद) સોરઠ દેશ

सुरणुचर त्रि० (स्वनुचर) સુખે પાળી શકાય તેવુ

सुरति न० (सुरति) રતિ ઉપજાવનાર (નાટક)

सुरत्त त्रि० (सुरक्त) અતિરક્ત–લાલ થયેલ

सुरप्पिश्र पु० (सुरप्रिय) એ નામના એક યક્ષનુ સ્થાન–મદિર

सुरभि त्रि० (सुरभि) સુગધિ, ખુશબોદાર (૨) પુ૦ સુજણા નામની વનસ્પતિ

सुरम्म त्रि० (सुरम्य) મનોહર, સુન્દર, રમણીય

सुरय न० (सुरत) સભોગ

सुरलोश्र पु० (सुरलोक) દેવલોક

सुरवइ पु० (सुरपति) દેવોનો સ્વામી, ઇંદ્ર

सुरवर पु० (सुरवर) વર–શ્રેષ્ઠ દેવતા

सुरस पु० (सुरस) સારો રસ–સ્વાદ

सुरहि त्रि० (सुरभि) જુઓ "સુરભિ" શબ્દ

सुरा स्त्री० (सुरा) મદિરા, દારૂ

सुरादेव पु० (सुरादेव) મહાવીર સ્વામીના દશ શ્રાવકમાનો એક

सुरादेवी स्त्री० (सुरादेवी) પશ્ચિમ દિશાના રૂચક પર્વત પર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાની બીજી

सुरादेवीकूड पु० (सुरादेवीकूट) ચૂલ હિમ વત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનુ નવમુ કૂટ–શિખર (૨) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ પાચમુ કૂટ

पापसूत्रमानु એક (૩) સ્વપ્ન શાસ્ત્રાનુસાર સ્વપ્નનુ શુભાશુભ ફળ કહેવુ તે

सुमिणपाढग पु० (स्वप्नपाठक) સ્વપ્નશાસ્ત્ર વેત્તા, સ્વપ્નશાસ્ત્રનો અભ્યાસી

सुमिणसत्थ न० (स्वप्नशास्त्र) સ્વપ્નશાસ્ત્ર

सुमित्त पु० (सुमित्र) ૫ મા તીર્થંકરના ત્રીજા પૂર્વભવનુ નામ (૨) ૨૦ મા તીર્થંકરના પિતા (૩) ૧૬ મા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થ (૪) સુમિત્રકુમાર

सुमित्तविजय पु० (सुमित्रविजय) બીજા ચક્રવર્તીના પિતા

सुमुइ पु० (सुमति) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા થનાર દશમા કુલકર

सुमुह पु० (सुमुख) અતગડસૂત્રના બીજા વર્ગના નવમા અધ્યયનનુ નામ (૨) દ્વારિકાનગરીના બળદેવ રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર (૩) એ નામના એક જાદવકુમાર

सुमेघा स्त्री० (सुमेघा) ઉર્ધ્વલોકવાસી આઠ દિશાકુમારીમાની ત્રીજી

सुमेरुप्पभ पु० (सुमेरुप्रभ) સુમેરૂપ્રભ નામે હાથીઓનો રાજા, મેઘકુમારના જીવનો પાછલો ભવ

सुमेहा स्त्री० (सुमेधा) નન્દનવનના નિષધ કૂટની અધિષ્ઠાત્રી દેવી (૨) સુમેધા દેવીની રાજધાની

सुय पु० (शुक) સુડો, પોપટ (૨) શુકદેવ સન્યાસી

सुय पु० (सुत) પુત્ર, દીકરો

सुय त्रि० (स्मृत) સભારેલુ

सुय त्रि० (स्रुत) સાભળેલુ, શ્રવણ કરેલ (૨) न० વ્યાકરણ, જ્યોતિષ, વૈદક, વગેરે શાસ્ત્ર (૩) સૂત્ર, આગમ, પ્રવચન, ધર્મશાસ્ત્ર (૪) શ્રુતજ્ઞાન, પાચ જ્ઞાનમાનુ બીજુ જ્ઞાન (૫) શ્રુતવ્યવહાર, શાસ્ત્રની મર્યાદા પ્રમાણે ચાલવુ તે, પાચ વ્યવહારમાનો એક

सुयअणाण न० (श्रुताज्ञान) શ્રુતઅજ્ઞાન, ત્રણ પ્રકારના અજ્ઞાનમાનો બીજો પ્રકાર

सुयअणाणि त्रि० (श्रुताज्ञानिन्) શ્રુતઅજ્ઞાન વાળો

सुयअनाण न० (श्रुताज्ञान) જુઓ " સુયઅણાણ " શબ્દ

सुयकेवलि पु० (श्रुतकेवलिन्) શ્રુતકેવળી, પરિપૂર્ણ શાસ્ત્રના ધરનાર

सुयक्खध पु० (श्रुतस्कन्ध) સૂત્રનો એક મુખ્યભાગ, અધ્યયનનો સમુદાય

सुयक्खर न० (श्रुताक्षर) અકાર વગેરે સૂત્રના અક્ષરો

सुयक्खाय पु० (‌ुतख्यात) શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ ધર્મ, વીતરાગપ્રણીત ધર્મ

सुयगड पु० (सूत्रकृत) બીજુ અંગસૂત્ર કે જેમા સ્વસમય અને પરસમયનુ નિરૂપણ છે

सुयण न० (स्वपन) શયન, સુવુ તે

सुयणाण न० (‌तज्ञान) સાભળવાથી થતુ શાસ્ત્રનુ જ્ઞાન, પાચ જ્ઞાનમાનુ બીજુ શ્રુતજ્ઞાન

सुयथेर (श्रुतस्थविर) ઠાણાગ, સમવાયાગ વગેરે સિદ્ધાતના જાણનાર સાધુ, સૂત્ર જ્ઞાનમા વૃદ્ધ–અનુભવી

सुयदेवया स्त्री० (श्रुतदेवता) શ્રુતદેવતા, સરસ્વતી

सुयदेवी स्त्री० (श्रुतदेवी) સરસ્વતી

सुयधम्म पु० (श्रुतधर्म) શ્રુતધર્મ, જ્ઞાન દર્શનરૂપ ધર્મ

सुयनाण न० (श्रुतज्ञान) જુઓ "સુયણાણ" શબ્દ

सुयनाणावरण } **सुयनाणावरणिज्ज** } न० (श्रुतज्ञानावरण) શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય શ્રુતજ્ઞાનને રોકનાર જ્ઞાનાવરણીય કર્મની એક પ્રકૃતિ

सुयनाणि त्रि० (श्रुतज्ञानिन्) શાસ્ત્રના જ્ઞાન-વાળો.

सुयनिस्सिअ त्रि० (श्रुतनिश्रित) શ્રુત નિ-શ્રિત-સાંભળેલ, અનુભવેલ હોય તે આશ્રી થતુ જ્ઞાન, શ્રુત જ્ઞાનનો એક પ્રકાર

सुयपरिग्गह पु० (श्रुतपरिग्रह) સૂત્રનો પરિગ્રહ કરવો તે, શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવો તે

सुयपरिव्वायग पु० (शुकपरिव्राजक) શુકદેવ નામના સન્યાસી

सुयवेंदा स्त्री० (श्रुतवृन्दा) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

सुयवेय पु० (श्रुतवेद) પર્વગ એક જાતની વનસ્પતિ

सुयसपराण त्रि० (श्रुतपरायण) શ્રુતજ્ઞાન વિશારદ

सुयसपया स्त्री० (श्रुतसम्पद्) શાસ્ત્રજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મી, શાસ્ત્રનુ ઉંચુ જ્ઞાન

सुयसमत्त त्रि० (श्रुतसमाप्त) જેણે સંપૂર્ણ શ્રુતનો અભ્યાસ કર્યો છે તે, ચૌદ પૂર્વનો જાણનાર

सुयसमाहि पु० (श्रुतसमाधि) શ્રુતજ્ઞાનરૂપ સમાધિ, શ્રુતજ્ઞાનમા લીન થવુ તે

सुयसागर पु० (श्रुतसागर) જમ્બૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમા આવતી ઉત્સર્પિણીમા થનાર નવમા તીર્થંકર

सुयसुरा स्त्री० (श्रुतसुरा) એ નામની દેવી

सुयहर त्रि० (श्रुतधर) શાસ્ત્રના ધરનાર, શ્રુતજ્ઞાની

सुया स्त्री० (सुता) દીકરી

सुयाल पु० (सुकाल) સુભિક્ષ, સુકાળ, વૃદ્ધિ અને છતનો સમય

सुर पु० (सुर) દેવ, વૈમાનિક દેવતા (૨) અરિહંત દેવ (૩) દેવગતિરૂપ નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ

सुरइय त्रि० (सुरचित) સારી રીતે રચેલુ

सुरकुमार पु० (सुरकुमार) વાસુપૂજ્ય પ્રભુના યક્ષનુ નામ

सुरगोव पु० (सुरगोप) ચોમાસામા થતો લાલ રંગનો કીડો, ઇન્દ્રગોપ

सुरट्ठ पु० (सौराष्ट्र) કાઠીયાવાડ અંતર્ગત-સોરઠ દેશ, આર્ય દેશોમાનો એક

सुरट्ठजणवय पु० (सौराष्ट्रजनपद) સોરઠ દેશ

सुरणुचर त्रि० (स्वनुचर) સુખે પાળી શકાય તેવુ

सुरति न० (सुरति) રતિ ઉપજાવનાર (નાટક)

सुरत्त त्रि० (सुरक्त) અતિરક્ત-લાલ થયેલ

सुरप्पिअ पु० (सुरप्रिय) એ નામના એક યક્ષનુ સ્થાન-મંદિર

सुरभि त्रि० (सुरभि) સુગંધિ, ખુશબોદાર (૨) પુ૦ સુજણા નામની વનસ્પતિ

सुरम्म त्रि० (सुरम्य) મનોહર સુન્દર, રમણીય

सुरय न० (सुरत) સંભોગ

सुरलोअ पु० (सुरलोक) દેવલોક

सुरवइ पु० (सुरपति) દેવોનો સ્વામી, ઇન્દ્ર

सुरवर पु० (सुरवर) વર-શ્રેષ્ઠ દેવતા

सुरस पु० (सुरस) સારો રસ-સ્વાદ

सुरहि त्रि० (सुरभि) જુઓ "સુરભિ" શબ્દ

सुरा स्त्री० (सुरा) મદિરા, દારૂ

सुरादेव पु० (सुरादेव) મહાવીર સ્વામીના દશ શ્રાવકમાનો એક

सुरादेवी स्त्री० (सुरादेवी) પશ્ચિમ દિશાના રૂચક પર્વત પર વસનારી આઠ દિશા કુમારીમાની બીજી

सुरादेवीकूड पु० (सुरादेवीकूट) ચૂલ હિમવંત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનુ નવમુ કૂટ-શિખર (૨) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ પાંચમુ કૂટ

सुरालय पु० (सुरालय) દેવતાઓનુ સ્થાન, સ્વર્ગ

सुरिंद पु० (सुरेन्द्र) દેવતાઓનો ઇન્દ્ર

सुरिंददत्त पु० (सुरेन्द्रदत्त) ત્રીજા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર

सुरुट्ठ त्रि० (सुरुष्ट) ક્રોધાયમાન થએલ

सुरुता स्त्री० (सुरुता) એ નામની દેવી

सुरूव त्रि० (सुरूप) સુંદર રૂપવાળો, શરીરે દેખાવડો (૨) દક્ષિણ તરફના ભૂત જાતના વ્યંતર દેવતાના ઇન્દ્રનુ નામ

सुरूवा स्त्री० (सुरूपा) ભૂતના ઇન્દ્ર-સુરૂપની ત્રીજી અગ્રમહિષી (૨) મધ્યમરૂચક પર્વતની ચાર દિશાકુમારિકામાની ત્રીજી (૩) એક સ્ત્રી કે જેને લીધે યુદ્ધ થયુ હતુ

सुलभ त्रि० (सुलभ) સહેલાઇથી મળે તેવુ

सुलभबोहि त्रि० (सुलभबोधि) સુલભબોધિ, સહેલાઇથી બોધ પામે તેવો

सुललिय त्रि० (सुललित) અત્યંત કોમળ (૨) न० સ્વરની ઘોલના કરતા આલાપ સાથે ગાવુ તે, ગાયનના આઠ ગુણમાનો એક ગુણ

सुलसा स्त्री० (सुलसा) અનીયસાદિ છ ભાઇને (દેવકીના પુત્રોને) ઉછેરનાર નાગ ગાથાપતિની પત્ની (૨) રાજગૃહ નિવાસી અંબડને સમજાવનારી સુલસા શ્રાવિકા (૩) દશમા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વી

सुलह त्रि० (सुलभ) જુઓ "સુલભ" શબ્દ

सुलहबोहि त्रि० (सुलभबोधि) જુઓ "સુલભબોહિ" શબ્દ

सुलूहवित्ति त्रि० (सुरूक्षवृत्ति) વિગય અને સ્નેહને તજવાથી જેની લુખી વૃત્તિ છે તે

सुलोग पु० (सुलोक) છઠ્ઠા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुवइर पु० (सुवज्र) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुवक्कसुद्धि न० (सुवाक्यशुद्धि) દશવૈકાલિક સૂત્રના સાતમા અધ્યયનનુ નામ

सुवग्गु पु० (सुवल्गु) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાડાની શીતોદા મુખવનથી છઠ્ઠી વિજય (૨) એ વિજયનો રાજા (૩) ઇશાન ઇન્દ્રના વૈશ્રમણ લોકપાળના વિમાનનુ નામ

सुवच्छ पु० (सुवत्स) સુવચ્છા વિજયનો રાજા

सुवच्छा स्त्री० (सुवत्सा) પૂર્વમહાવિદેહના દક્ષિણ ખાડાની પૂર્વ તરફથી બીજી વિજય (૨) ઉર્દ્ધલોકવાસી આઠ દિશાકુમારિકામાની પાચમી (૩) નંદનવનના રજતકૂટમા વસનારી એક દેવી (૪) સુવચ્છા દેવીની રાજધાની

सुवज्ज पु० (सुवज्र) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुवराण पु० (सुपर्ण) ગરૂડ પક્ષી

सुवराण न० (सुवर्ण) સુવર્ણ, સોનુ સચિત્ત ખર પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૨) સુવર્ણ કુમાર દેવતા, ભવનપતિ દેવતાની એક જાત (૩) સોળ માસા અથવા ૮૦ રતિ પ્રમાણનુ વજન, સોના મ્હોર (૪) અંજન પર્વતના સિદ્ધાયતનના ચોથા દ્વારનુ નામ (૫) સુવર્ણદ્વારના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

सुवराणगुलिया स्त्री० (सुवर्णगुलिका) સિંધુ સૌવીરના ઉદાયન રાજાની પ્રભાવતી રાણીની દાસી

सुवराणकुमार पु० (सुवर्णकुमार) સુવર્ણ કુમાર દેવતા, ભવનપતિ દેવતાની એક જાત

सुवराणकुमारी स्त्री० (सुवर्णकुमारी) સુવર્ણકુમાર દેવતાની દેવી, ભવનપતિ દેવતાની એક જાત

सुवराणकूला स्री० (सुवर्णकूला) એરણ્યવય ક્ષેત્રની પૂર્વ તરફ લવણ સમુદ્રમા ભળતી એક મહાનદી

सुवराणकूलाकुड पु० (सुवर्णकूलाकूट) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ ચોથુ કૂટ–શિખર

सुवराणगार पु० (सुवर्णकार) સોની

सुवराणगारभिसिया स्री० (सुवर्णकारनिमिका) સોનીનુ ઉપકરણ–એરણ આદિ

सुवराणजुत्ति स्री० (सुवर्णयुक्ति) સોનુ બનાવવાની, શોધવાની અને પરખવાની કળા

सुयराणजूहिया स्री० (सुवर्णयूथिका) પીળા ફૂલવાળી એક વનસ્પતિ

सुवराणपाग पु० (सुवर्णपाक) સોનુ પકવવાની કળા

सुवराणमास पु० (सुवर्णमाष) એક માસો સોનુ, સોનુ તોળવાનુ એક વજન

सुवराणसुत्त न० (सुवर्णसूत्र) સોનાનો દોરો

सुवराणहरणा स्री० (   ) ઉંઘમા થતો નસકોરાનો અવાજ, ઘોરાડવુ તે ઘોર

सुवत्थ पु० (सुवत्स) દક્ષિણના કનિત જાતના વ્યતર દેવતાનો ઇન્દ્ર

सुवन्न न० (सुवर्ण) જુઓ " સુવણ્ણ " શબ્દ

सुवन्नकुमार पु० (सुवर्णकुमार) જુઓ "સુવણ્ણકુમાર" શબ્દ

सुवन्नजुत्ति स्री० (सुवर्णयुक्ति) જુઓ "સુવણ્ણજુત્તિ" શબ્દ

सुवन्नजूहिया स्री० (सुवर्णयूथिका) જુઓ "સુવણ્ણ જૂહિયા" શબ્દ

सुवप्प पु० (सुवप्र) સુવપ્રા વિજયનો રાજા

सुवप्पा स्री० (सुवप्रा) પશ્ચિમ મહાવિદેહના ઉત્તર ખાડાની શીતોદા નદીથી બીજી વિજય

सुवाय पु० (सुवात) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुवासव पु० (सुवासव) એક કુમારનુ નામ

सुविक्कम पु० (सुविक्रम) ભૂતાનદ ઇન્દ્રના હાથીના લશ્કરનો અધિપતિ

सुविण पु० न० (स्वप्न)સ્વપ્ન, સુપનુ (૨) જેમા સ્વપ્નના શુભાશુભ ફળ દર્શાવ્યા છે એવુ એક શાસ્ત્ર, અષ્ટાગ નિમિત્ત અતર્ગત સ્વપ્નશાસ્ત્ર

सुविणअ } **सुविणग** } पु० (स्वप्नक) સારા નરસા સ્વપ્ન સબધી નિમિત્ત

सुविणगविज्जा स्री० (स्वप्नकविद्या) સ્વપ્નાની વિદ્યા, સ્વપ્નાના શુભાશુભ ફળ જાણવાની વિદ્યા

सुविणभावणा स्री० (स्वप्नभावना) એ નામનુ એક શાસ્ત્ર

सुविधि पु० (सुविधि) શ્રી સુવિધિનાથ, વર્તમાન ચોવીશીના નવમા તીર્થંકરનુ નામ

सुविर त्रि० (शयालु) ઉંઘણસી, નિદ્રાળુ

सुविहि पु० न० (सुविधि) ચાલુ ચોવીશીના નવમા તીર્થંકરનુ નામ (૨) સારૂ અનુષ્ઠાન સારી વિધિ

सुवीअ न० (सुवीत) અહોરાત્રના પાચમા મુહૂર્તનુ નામ

सुवीर पु० (सुवीर) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुवुट्ठि स्री० (सुवृष्टि) સારી વૃષ્ટિ–વરસાદ

सुव्वत } **सुव्वय** } त्रि० (सुव्रत) સારી રીતે વ્રત નિયમ પાળનાર સારા વ્રતવાળો (૨) पु० છઠ્ઠા પદ્મપ્રભ તીર્થંકરના પ્રથમ ગણધરનુ નામ (૩) જમ્બૂદ્વીપના ઇરવત ક્ષેત્રમા આવતી ચોવીશીમા થવાના ૧૮ મા તીર્થંકરનુ નામ (૪) એ નામનો એક ગ્રહ, ૮૮ માંનો ૭૮ મો મહાગ્રહ (૫) સુવ્રત નામનો દિવસ (૬) સુવ્રત નામે પા

थनाथना એક મુખ્ય શ્રાવક (७) २१ मा મુનિસુવ્રત નામના તીર્થંકર

सुव्वया स्त्री॰ (सुव्रता) १५ मा તીર્થંકરની માતા (२) સારા વ્રતવાળા–સાધ્વી–આર્યા

सुसण्णप्प त्रि॰ (सुसंज्ञाप्य) સુખે સમજે તે

सुसमदुस्समा स्त्री॰ (सुषमदुष्षमा) જેમા સુખ ઘણુ અને દુખ થોડુ એવો આરો, અવસર્પિણીનો ત્રીજો અને ઉત્સર્પિણીનો ચોથો આરો

सुसमदुस्समाश्र त्रि॰ (सुषमदुष्षमाज) સુખ ઘણુ અને દુખ થોડુ એવા આરામા જન્મેલ

सुसमसुसमा स्त्री॰ (सुषमसुषमा) અવસર્પિણી કાળના પહેલા આરાનુ અને ઉત્સર્પિણી કાળના છઠ્ઠા આરાનુ નામ

सुसमसुसमाश्र त्रि॰ (सुषमसुषमाज) એકાંત સુખમા સુખ હોય તે સુસમસુસમ આરામા–પ્રથમ આરામા જન્મેલ

सुसमा स्त्री॰ (सुषमा) સુષમા નામે એક શેઠની પુત્રી (२) અવસર્પિણીનો બીજો આરો અને ઉત્સર્પિણીનો પાચમો આરો

सुसमाश्र त्रि॰ (सुषमाज) સુખમય આરામા જન્મેલ

सुसमाह्य न॰ (सुसमाकीय) સુસમા નામે ધનાવહ શેઠની પુત્રીના દૃષ્ટાંતવાળુ જ્ઞાતા સૂત્રનુ અઢારમુ અધ્યયન

सुसमापलिभाग पु॰ (सुषमाप्रतिभाग) સુસમા–બીજા આરાના કાળ જેવો, હરિવર્ષ ક્ષેત્રમા સદાય બીજા આરા જેવો કાળ છે તે

सुसमारिया स्त्री॰ (सुसमारिका) વાદ્ય વિશેષ

सुसमाहिय त्रि॰ (सुसमाहित) સારી રીતે સમાધિ યુક્ત, શુદ્ધ ભાવમા સ્થિર થયેલ

सुसमाहिय त्रि॰ (सुसमाहृत) સારી રીતે ગ્રહણ કરેલ

सुसागय न॰ (सुस्वागत) ભલે પધાર્યા, ભલુ આગમન

सुसागर पु॰ (सुसागर) બીજા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुसाण पु॰ न॰ (श्मशान) મસાણ, પ્રેત ભૂમિ

सुसामाण पु॰ (सुसामान्य) સાતમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुसाल पु॰ (सुशाल) આઠમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुसिर त्रि॰ (शुषिर) સછિદ્ર, પોલુ (२) न॰ વાસળી, પાવો વગેરે સછિદ્ર પોલુ વાજિંત્ર (३) આઠમા દેવલોકનુ સુસિર નામે એક વિમાન

सुसिलिट्ठ त्रि॰ (सुश्लिष्ट) સાથે સાથ સારી રીતે મળેલ (२) સુંદર, મનોહર

सुसीमा स्त्री॰ (सुसीमा) છઠ્ઠા પદ્મપ્રભુ તીર્થંકરની માતાનુ નામ (२) વચ્છ વિજયની મુખ્ય રાજધાની (३) કૃષ્ણ વાસુદેવની એક રાણી (४) અંતગડ સૂત્રના પાચમા વર્ગના પાચમા અધ્યયનનુ નામ

सुसुज्ज पु॰ (सुसूर्य) પાચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुसुमार पु॰ (सुसुमार) જળચર તિર્યંચની એક જાત

सुसुरकुल न॰ (श्वशुरकुल) સસરાનુ કુળ, સાસરે

सुसूर पु॰ (सुशूर) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुसूसग त्रि॰ (शुश्रूषक) શુશ્રૂષા–સેવા ભક્તિ કરનાર

सुसेण पु॰ (सुषेण) ભરત ચક્રવર્તીના સેના પતિનુ નામ

सुसेणा स्त्री० (सुषेणा) એ નામની એક નદી કે જે મેરૂની ઉત્તરે રક્તવતી નદીમાં મળે છે

सुस्सर पु० (सुस्वर) નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી અવાજ સારો પામે (૨) પાંચમા દેવલોકનુ એક વિમાન

सुस्सरा स्त्री० (सुस्वरा) સૂરિયાભ વિમાનની ઘટા (૨) ઉદધિકુમાર દેવતાની ઘટા (૩) ગંધર્વના ઇંદ્ર-ગીતરતિની ત્રીજી અગ્રમહિષી (૪) એ નામની એક દેવી

सुस्सूसक त्रि० (शुश्रूषक) સુશ્રૂષા-સેવા ભક્તિ કરનાર

सुस्सूसणाया } सुस्सूसणा } स्त्री० (शुश्रूषणा) ગુરૂસેવા, ગુરૂભક્તિ (૨) સાંભળવાની ઇચ્છા

सुस्सूसणाविणय पु० (शुश्रूषणाविनय) ગુરૂ આદિની સેવા કરવી તે દર્શનવિનયનો એક પ્રકાર

सुस्सूसा स्त्री० (शुश्रूषा) જુઓ "સુસ્સૂસણા" શબ્દ

सुह पु० (सुहृद्) મિત્ર, બાંધવ

सुह त्रि० (शुभ) સારૂં શુભ, રૂડુ સુખદાયક

सुह न० (सुख) સુખ, આનંદ મંગળ, ક્ષેમકુશળ (૨) त्रि० સુખકર, આનંદદાયક (૩) શુદ્ધ દૃષ્ટિવાળો જીતેંદ્રિય

सुहम त्रि० (सूक्ष्म) સુંદર, સૂક્ષ્મ

सुहं अ० (सुखम्) અનાયાસે સહેલાઈથી

सुहसुहेण अ० (सुखेनसुखेन) સુખે સુખે, સુખપૂર્વક ખેદ કે શ્રમ ન લાગે તેવી રીતે.

सुहकाम त्रि० (सुखकाम) સુખને ચાહનાર સુખનો કામી

सुहड्ढि त्रि० (सुखार्थिन्) સુખનો અભિલાષી સુખાર્થી

सुहड पु० (सुभट) સુભટ [illegible]

सुहणामा स्त्री० (शुभनामा) પાંચમ, દશમ અને પુનેમ તથા અમાવાસ્યાની રાત્રીનુ નામ

सुहणुपाल त्रि० (सुखानुपाल) સુખે પાળી શકાય એવુ

सुहत्थि पु० (सुहस्तिन्) ગંધહસ્તી (૨) સ્થૂલિભદ્રના બીજા શિષ્યનુ નામ. (૩) સુહસ્તિનામના એક પરિવ્રાજક-સંન્યાસી (૪) પુરૂષમાં શ્રેષ્ઠ હસ્તિ સમાન

सुहत्थिकूड पु० (सुहस्तिकूट) [illegible] વનના આઠ [illegible] કૂટ

सुहदम्मण त्रि० ([illegible]) [illegible] શકાય એવુ

सुहनाम न० (शुभनामन्) [illegible] નામ કર્મ, ઉદય [illegible]

सुहम्म पु० ([illegible]) [illegible] પાંચમા [illegible] બારમા [illegible] ગણધર નુ નામ (૨) [illegible]

सुहम्मा स्त्री० ([illegible]) ઇંદ્રની સભા [illegible] સમરચંદ્ર [illegible] સુર્યાભ [illegible] દેવતાની [illegible]

सुहय त्रि० [illegible]

सुहय त्रि० [illegible]

सुहयर त्रि० [illegible]

सुहर त्रि० [illegible]

सुह[illegible]

सुहसंकम पु० (सुखसंक्रम) सुखेथी संक्रमण-प्रवेश थाय ते

सुहसज्झ त्रि० (सुखसाध्य) सुखे साधी सकाय एवुं, सहेलाइथी बने तेवुं, सुसाध्य

सुहसाअ पु० (सुखशाय) आत्मिकसुख-रूप सेजमा शयन करवुं ते, मननी तद्दन निराकुळ स्थितिमां रहेवुं ते

सुहसायक त्रि० (सुखशायक) सुख शय्यामां सुनार

सुहसेज्जा स्त्री० (सुखशय्या) सुखनी शय्या, सुखनी पथारी

सुहा स्त्री० (सुख) सातारूप वेदना

सुहा स्त्री० (सुधा) अमृत (२) चुनो

सुहाकम्मंत न० (सुधाकर्मान्त) चुनानुं कारखानुं

सुहाभिगम्म त्रि० (सुखाभिगम्य) सुखे सेववा लायक

सुहावह पु० (सुखावह) शीतोदा नदीना पश्चिम किनारानो एक पर्वत (२) नलिन विजयनी पश्चिम सरहद उपरनो वखारा पर्वत (३) सुखनो प्रवाह, सुख परंपरा (४) त्रि० सुखकर, सुखदायक

सुहावहा स्त्री० (सुखावहा) शीतोदा महानदीने जमणे कांठे आवेली ए नामनी एक नगरी

सुहावास पु० (सुखावास) सुखरूप आवास-स्थान विशेष, सुखस्थान

सुहासण न (सुखासन) सुखपूर्वक आसन-बेठक, सुखे बेसाय तेवुं आसन

सुहासिय त्रि० (सुभाषित) सुष्ठु-यथार्थपणे भाषित-कहेलुं

सुहि त्रि० (सुखिन्) सुखी, पुण्यशाळी, आनंदी

सुहि पु० (सुहृद्) मित्र, सहृदयी, प्रेमी

सुहिय त्रि० (सुखित) सुख भोगवनार, सुखी

सुहिरण्णिया स्त्री० (सुहिरण्यका) पीळा फुलवाळी एक वनस्पति

सुहुत्तर त्रि० (सुखोत्तर) सुखे सुखे उतराय-पार पहोंचाय तेवुं

सुहुम त्रि० (सूक्ष्म) झीणुं, बारीक, स्थूळ नजरे न देखाय तेवुं (२) केवळी शिवायनी नजरे देखाय नहीं, हण्या हणाय नहीं, तेवा सूक्ष्म एकेंद्रिय जीव के जे आखा लोकमां रहेला छे (३) नाम कर्मनी एक प्रकृति के जेना उदयथी जीव सूक्ष्म एकेंद्रियपणुं पामे (४) पन्नवणा ना त्रीजा पदना १८ मा द्वारनुं नाम (५) जम्बूद्वीपना भरतक्षेत्रमां आगामी उत्सर्पिणीमां थनार छट्ठा कुलकरनुं नाम (६) अल्प, थोडुं

सुहुमकाय पु० (सूक्ष्मकाय) सूक्ष्मकायना-संपातिम जीवोना रक्षणने माटे मुखपर राखवाना वस्त्रादि

सुहुमकिरिअ पु० (सूक्ष्मक्रिय) तेरमा गुण स्थानमां शुक्लध्यानने त्रीजे पाये वर्तमान जीव, के जेने मात्र सूक्ष्म क्रिया होय छे

सुहुमकुसील त्रि० (सूक्ष्मकुशील) प्रमादी, प्रमादनो आश्रय करनार

सुहुमणिओय } **सुहुमणिगोय** } पु० (सूक्ष्मनिगोद) सूक्ष्म निगोद-साधारणवनस्पति

सुहुमतस पु० (सूक्ष्मत्रस) सूक्ष्मत्रस-अग्नि अने वायु

सुहुमतेउक्काइय पु० (सूक्ष्मतेजस्कायिक) सूक्ष्मअग्नि कायना जीव

सुहुमनिओद } **सुहुमनिगोय** } पु० (सूक्ष्मनिगोद) सूक्ष्म निगोद-साधारणवनस्पतिनो जीव

सुहुमपुलाअ पु० (सूक्ष्मपुलाक) मानसिक दोष लगाडनार पुलाक लब्धिवंत साधु

सुहुमवउस पु० (सूक्ष्मबकुश) નિયતપ્રમાદી, સહજ શરીરાદિની વિભૂષા કરનાર સાધુ

सुहुमवोदिकलेवर पु० न० (सूक्ष्मबोन्दिकलेवर) ગોશાલાના મતમા ૫ પોપમ જેવી કાળ ગણત્રીની એક સંજ્ઞા

सुहुमवणस्सइकाइय पु० (सूक्ष्मवनस्पतिकायिक) સૂક્ષ્મ વનસ્પતિકાયના જીવ

सुहुमवाउकाइय पु० (सूक्ष्मवायुकायिक) સૂક્ષ્મ વાયુકાયના જીવ

सुहुमसंपराय न० (सूक्ष्मसंपराय) જેમા અતિ થોડો કષાય રહે છે એવુ સૂક્ષ્મસંપરાય નામનુ પાચ ચારિત્રમાનુ ચોથુ ચારિત્ર (૨) એ નામનુ દશમુ ગુણસ્થાનક

सुहुमसराग पु० (सूक्ष्मसराग) સૂક્ષ્મસંપરાય ગુણસ્થાનવાળો

सुहुय त्रि० (सुहुत) સારીરીતે હોમેલ

सुहेसि त्रि० (सुखैषिन्) સુખને। અભિલાષી, સુખકાક્ષી

सुहोत्तार त्रि० (सुखोत्तार) સુખે ઉતરી શકાય તેવુ

सुहोवभोग त्रि० (सुखोपभोग्य) સુખે કરી ભોગવવા યોગ્ય

सूइआ स्त्री० (सूतिका) નવ પ્રસૂતા (ગાય વગેરે)

सूइकम्म न० (सूतिकर्मन्) સુવાવડની ક્રિયા, પ્રસૂતિકર્મ

सूइय त्रि० (सूचित) સૂચના કરેલ, સૂચવેલ (૨) ધાન્યના ફોતરા વગેરે દૂર કરેલ

सूइय त्रि० (सूपिक) દાળ, દહિ વગેરેથી આર્દ્ર-મિશ્ર કરેલ (ભાત વગેરે)

सूई स्त्री० (सूची) સોય (૨) ખીલી, સુઇ (૩) આકાશના એક પ્રદેશની શ્રેણી

सूईमुह त्रि० (सूचीमुख) સોય જેવા અણી દાર મુખવાળુ પ્રાણી, સુગ્રી વગેરે

सूण पु० (सून) પાપનુ સ્થાન, ખાડણી, ઘંટી, ચૂલો, પાણીયારૂ, સાવરણી એ પાચ સ્થાન

सूणा स्त्री० (सूना) વધ્યભૂમિ, જ્યા માણસોને મારવામા આવતા હોય તે ભૂમિ

सूणिय न० (शून्य) સોજાનો રોગ

सूद पु० (सूद) રસોઇ, પાક (૨) શાક વિશેષ

सूप } **सूय** } पु० (सूप) મગ, ચણા વગેરેની દાળ

सूय त्रि० (शून) સોજાવાળુ સૂજેલુ

सूयग त्रि० (सूचक) ચાડીઓ, ચુગલખોર

सूयगड न० (सूत्रकृत) સૂયગડાગ નામે બીજુ અગસૂત્ર

सूयर पु० (शूकर) સુવર, ડુક્કર

सूयरिय पु० (शौकरिक) સુવરને મારનાર, શીકારી

सूयरी स्त्री० (शूकरी) ભુંડણી

सूयलि पु० (सूयलि) એ નામનો એક દેશ (૨) त्रि० તે દેશમા રહેનાર

सूया स्त्री० (स्रुच) સરવો, અગ્નિમા ઘી રેડવાનો ચાટવો

सूया स्त्री० (सूता) અસ્ફુટ વચન

सूयार पु० (सूदकार) રસોઇયો

सूर पु० (शूर) શૂરો, બહાદૂર, પરાક્રમી, સુભટ, શૂરવીર (૨) દાનેશ્વરી, દાનશૂર

सूर पु० (सूर) સૂરજ, દિવાકર (૨) જ્યોતિષી દેવતાનો બીજો ઇંદ્ર (૩) મહાવિદેહની પૂર્વ સરહદ ઉપરનો વખારા પર્વત (૪) સૂર્યના ચિહ્નવાળુ આભરણ (૫) સૂર્ય નામે દ્વીપ અને સમુદ્ર (૬) ૧૭ મા તીર્થંકર અથવા છઠ્ઠા ચક્રવર્તી કુંથુનાથના પિતા (૭) ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન (૮) પુષ્પિકા સૂત્રના બીજા અધ્યયનનુ નામ

सूरकंत पु० (सूरकान्त) सूर्यकान्तमणि, सचित्त कठिन पृथ्वीना ३६ प्रकारमानो छेल्लो प्रकार (२) सूरकान्त नामे त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

सूरकूड. पु० (सूरकूट) त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

सूरचरिया स्त्री० (सूरचर्या) सूर्यनी चाल जाणवानी विद्या

सूरज्झय पु० (सूरध्वज) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

सूरण पु० (सूरण) सूरण, एक जातनो कंद

सूरत्थमणपविभत्ति पु० न० (सूरास्तमनप्रविभक्ति) जेमा सूर्य आथमवानो देखाव बताववामा आवे एवु ३२ नाटकमानु एक

सूरदेव पु० (सूरदेव) जम्बूद्वीपना भरत क्षेत्रमा थनार बीजा तीर्थंकरनु नाम

सूरपन्नत्ति स्त्री० (सूरप्रज्ञप्ति) जेमा सूर्य संबंधी विवेचन छे, तेवु एक कालिक सूत्र

सूरपरिवेस पु० (सूरपरिवेष) सूर्यनी आस पासनु कुंडाळु

सूरपव्वय पु० (सूरपर्वत) ए नामनो एक वखारा पर्वत (२) धातकीखंडना महाविदेहमानो एक पर्वत

सूरप्पभ पु० (सूरप्रभ) ए नामनु त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान (२) ए नामनु सूरप्रभा देवीनु एक सिंहासन

सूरप्पभा स्त्री० (सूरप्रभा) ज्योतिषीना-इन्द्र सूर्यनी पहेली अग्रमहिषी

सूरप्पमाणभोजि त्रि० (सूरप्रमाणभोजिन्) सूर्य उग्याथी आथम्या सुधी खा-खा करनार, असमाधिनु १९ मु स्थानक

सूरप्पहा स्त्री० (सूरप्रभा) ११ मा तीर्थंकरनी प्रव्रज्या पालखीनु नाम (२) सूर्यप्रभा नामे एक गृहस्थ (३) सूर्यप्रभा नामे एक कन्या

सूरमंडलपविभत्ति न० (सूरमण्डलप्रविभक्ति) जेमा सूर्यना मांडलानो विभाग दर्शाववामा आवे एवु ३२ नाटकमानु एक

सूरमल्लिया स्त्री० (सूरमल्लिका) एक जातनी मालती

सूरलेस्स पु० (सूरलेश्य) ए नामे त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

सूरवण्ण. पु० (सूरवर्ण) ए नामे त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

सूरवरोभास. पु० (सूरवरावभास) ए नामनो एक द्वीप अने एक समुद्र

सूरवरोभासोदग पु० (सूरवरावभासोदक) ए नामनो एक द्वीप अने एक समुद्र

सूरवल्ली स्त्री० (सूरवल्ली) ए नामनी एक लता-वेल

सूरसिंग पु० (सूरशृङ्ग) ए नामे त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान

सूरसिद्ध पु० (सूरसिद्ध) ए नामे त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान.

सूरसिरी स्त्री० (सूरश्री) सातमा चक्रवर्तीनी स्त्री (रत्न) नु नाम

सूरसेण पु० (शूरसेन) जम्बूद्वीपना ऐरवत क्षेत्रमा आवती उत्सर्पिणीमा थनार १४ मा तीर्थंकर (२) ए नामनो बावीशमो आर्यदेश

सूरागमणपविभत्ति पु० (सूरागमनप्रविभक्ति) जेमा सूर्यनु आगमन बतावाय एवु ३२ नाटकमानु छठ्ठु नाटक

सूराभ पु० (सूराभ) ए नामे पांचमा देवलोकनु एक विमान (२) ए नामे एक लोकांतिक विमान

सूरावत्त पु० (सूरावर्त) ए नामे त्रीजा चोथा देवलोकनु एक विमान.

सूरावरणपविभत्ति पु० (सूरावरणप्रविभक्ति) સૂર્ય ઉપર વાદળ આવવાનો દેખાવ આપનાર ૩૨ નાટકમાનુ એક નાટક

सूरावलिपविभत्ति पु० (सूरावलिप्रविभक्ति) સૂર્યની પંક્તિ દર્શાવનાર ૩૨ નાટકમાનુ એક

सूरिअ पु० (सूर्य) સુરજ, દિનાકર (૨) (સૌરિક) વિપાક સૂત્રનુ સાતમુ અધ્યયન

सूरिआवत्त पु० (सूर्यावर्त) સૂર્ય જેને આવર્તન કરે છે તે મેરૂ પર્વત

सूरिआवरण पु० (सूर्यावरण) સૂર્ય જેને આવરે છે– ઘેરે છે તે, મેરૂપર્વત

सूरिय पु० (सूर्य) જુઓ " સૂરિઅ " શબ્દ

सूरियकंत पु० (सूर्यकान्त) પરદેશી રાજાનો પુત્ર (૨) સૂર્યકાંતમણિ

सूरियकंता स्त्री० (सूर्यकान्ता) પરદેશી રાજાની રાણી

सूरियाभ पु० (सूर्याभ) પરદેશી રાજાનો જીવ (૨) પહેલા દેવલોકનુ એક વિમાન કે જેમા પરદેશી રાજા ઉત્પન્ન થયા

सूरुत्तरवडिंसग पु० (सूरोत्तरावतंसक) એ નામે ત્રીજા ચોથા દેવલોકનુ એક વિમાન

सूरोद पु० (सूरोद) એ નામનો એક દ્વીપ અને એક સમુદ્ર

सूरोवराग पु० (सूरोपराग) સૂર્યગ્રહણ

सूल न० (शूल) શૂળી, ફાંસી (૨) ત્રિશૂળ એક જાતનુ હથિયાર (૩) શૂળનામે રોગ, હૃદયશૂળ ઇત્યાદિ

सूलपाणि पु० (शूलपाणि) જેના હાથમા ત્રિશૂળ આયુધ છે તે, બીજા દેવલોકનો ઇંદ્ર

सूला स्त्री० (शूला) સાળી શૂળી ફાંસી

सूलाइय त्रि० (शूलाचित) શૂળીએ ચઢાવેલ ફાંસીએ લટકાવેલ

सूलातिग न० (शूलातिग) શૂળીએ ચડાવવાની સજા, ફાંસીની શિક્ષા

सूली स्त्री० (शूला) શૂળી

सूव पु० (सूप) દાળ (૨) રસોઇઓ

सूसर पु० (सुस्वर) સુસ્વરનામ, નામ કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ મધુર કંઠ પામે (૨) त्रि० સારા સ્વરવાળુ

सूसरा स्त्री० (सुस्वरा) સારા સ્વરવાળી એક ઘંટા

से अ० (अथ) પ્રકરણ કે વાક્યની શરૂઆતમા મંગલ અર્થે વપરાતો શબ્દ (૨) અનંતર, પછી (૩) પ્રશ્નાર્થ (૪) અધિકાર, પ્રસ્તાવ

सेअ पु० (स्वेद) પસીનો, પરસેવો

सेअ पु० (सेक) પાણિનુ સિંચવુ

सेअ पु० (श्वेत) કોટક જાતના વ્યંતર દેવતાનો ઇંદ્ર

सेअ न० (श्रेयस्) કલ્યાણ, હિત શુભ, શ્રેય (૨) અહોરાત્રના ૨૦ મુહૂર્તમાના બીજા મુહૂર્તનુ નામ

सेअ त्रि० (सैज) એજન–કંપન સહિત, સકંપ

सेअस पु० (श्रेयस्) માગસર મહિનાનુ લોકોત્તર નામ

सेअमाल पु० ([illegible]) એક જાતનુ [illegible]

सेअर त्रि० (सेतर) ઇતર–પ્રતિપક્ષ સહિત

सेइआ स्त्री० (सेतिका) બેપસલિ પ્રમાણ ધોબો

सेउ पु० (सेतु) પાજ પુલ (૨) માર્ગ રસ્તો (૩) આમલકપ્પા નગરીના એક રાજાનું નામ

सेउय त्रि० (सेतुक) સિંચનાર પાણિ કે નાળ (૨) [illegible]

सेगाल त्रि० ([illegible]) [illegible] સહિત

सेचीका स्त्री० (सेचीका) કર્મની જે સ્થિતિઓમા ભેદની કલ્પના થઇ શકે તે સેચીકા કહેવાય છે

सेज्जस पु० (श्रेयास) ચાલુ ચોવીશીના ૧૧ મા તીર્થંકરનુ નામ (૨). ઋષભદેવ સ્વામીના મુખ્ય શ્રમણોપાસકનુ નામ (૩) માગસર માસનુ લોકોત્તર નામ

सेज्जपडिमा स्त्री० (शय्याप्रतिमा) સેજા સબધી અભિગ્રહ ધારણ કરવો તે

सेज्जा स्त्री० (शय्या) વસ્તી, સાધુને રહેવા યોગ્ય મકાન (૨) સેજા-પાટ પલગ વગેરે (૩) પથારી, પગ પસારી સુઇ શકાય તેવુ બિછાનુ

सेज्जाअ पु० (शय्याक) એ નામની એક કુહન વનસ્પતિ

सेज्जाकारिया स्त्री० (शय्याकारिका) બિછાનુ પાથરનાર સ્ત્રી

सेज्जाभंड न० (शय्याभाण्ड) સન્યાસીના બિછાનાનુ એક ઉપકરણ

सेज्जायर पु० (शय्यातर) સાધુને રહેવાનુ સ્થાન આપનાર, સેજ્જાતરીયો

सेज्जावइ पु० (शय्यापति) શય્યા-મકાનનો માલેક

सेज्जासंथार पु० (शय्यासस्तार) પથારી પાથરવી તે

सेट्ठ त्रि० (श्रेष्ठ) શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ

सेट्ठि पु० (श्रेष्ठिन्) જેને રાજા તરફથી શ્રીદેવતાના ચિહ્નવાળો પટો આપવામા આવ્યો હોય તે, નગરશેઠ (૨) શાહુકાર

सेडिय पु० (सेटिक) પર્વગ જાતની એક વનસ્પતિ, એક જાતનુ ઘાસ

सेडिया स्त्री० (सेटिका) સફેદ માટી ખડી-એડીમાટી

सेडी स्त्री० (सेटी) રોમરાયની પાખવાળો એક પક્ષી

सेढि स्त्री० (श्रेणि) પક્તિ, હાર, શ્રેણિ (૨) આકાશના પ્રદેશની લાબી પક્તિ, આકાશ પ્રદેશ શ્રેણિ (૩) ઉપશમ અથવા ક્ષપક શ્રેણિમાની ગમે તે એક

सेढितव न० (श्रेणितपस्) એક ઉપવાસથી માડી, ક્રમે ક્રમે શ્રેણીપૂર્વક વધારતા, ૭ માસ સુધીનુ તપ કરવુ તે

सेढिया स्त्री० (सेटिका) જુઓ "એડિયા" શબ્દ

सेण पु० (श्येन) સિચાણો, એક જાતનો પક્ષી (૨) ચૌદમા તીર્થંકરનુ લાછન

सेणा स्त्री० (सेना) લશ્કર, સૈન્ય, (૨) ત્રીજા સભવનાથ તીર્થંકરની માતાનુ નામ (૩) સ્થૂલિભદ્રની એક બ્હેન

सेणावइ पु० (सेनापति) લશ્કરનો અધિપતિ, સેનાનો સરદાર (૨) ચક્રવર્તીના ૧૪ રત્નમાનુ પ્રથમ સેનાપતિ રત્ન

सेणावइणी स्त्री० (सेनापत्नी) સેનાપતિની સ્ત્રી

सेणावइरयण न० (सेनापतिरत्न) ચક્રવર્તીનુ સેનાપતિ રત્ન, ચૌદ રત્નમાંનુ એક

सेणावच्च न० (सेनापत्य) સેનાપતિપણુ, લશ્કરનુ ઉપરીપણુ

सेणावति पु० (सेनापति) જુઓ "સેણાવઇ" શબ્દ

सेणि स्त्री० (श्रेणि) પક્તિ, હાર (૨) વર્ગ, જ્ઞાતિ, કુભકારઆદિ અઢાર પ્રકારની શ્રેણી (૩) નિસરણી

सेणिप्पसेणि स्त्री० (श्रेणिप्रश्रेणि) વર્ગ ઉપવર્ગ, જ્ઞાતિ ઉપજ્ઞાતિ

सेणिय पु० (श्रेणिक) એ નામનો મગધ દેશનો મહાવીર પ્રભુના વખતનો એક રાજા

सेण्ण न० (सैन्य) લશ્કર, સેના.

सेत त्रि० (श्वेत) સફેદ, ધોળુ (૨)દિનસના બીજા મુહૂર્તનુ નામ
सेतिया स्त्री० (सेतिका) જુઓ "સેઇયા" શબ્દ
सेतु पु० (सेतु) જુઓ "સેઉ" શબ્દ
सेत्त त्रि० (समाप्त) સમાપ્ત, સપૂર્ણ
सेत्तुञ्ज पु० (शत्रुञ्जय) શેત્રુંજો પર્વત
सेद त्रि० (श्वेत) જુઓ "સેત" શબ્દ
सेनावच्च न० (सेनापत्य) જુઓ "સેણાવચ્ચ" શબ્દ
सेन्न न० (सैन्य) જુઓ "સેણ" શબ્દ
सेफ न० (शेफस्) જનનેંદ્રિય, પુરૂષ ચિહ્ન
सेय पु० (स्वेद) પસીનો, પરસેવો
सेय पु० ( ) કાદવ, કીચડ
सेय त्रि० (सैज) એજ–કપ સહિત, ધ્રુજતુ
सेय पु० (श्वेत) સફેદ રગ (૨) त्रि० ધોળુ સફેદ–રગવાળુ (૩) દક્ષિણદિશાના કુષ્માડ દેવતાઓના ઇન્દ્રનુ નામ
सेय न० (श्रेयस्) કલ્યાણ, શુભ, હિત, શ્રેય (૨) પુ० ચોથા બળદેવ વાસુદેવના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય
सेयकर पु० (श्रेयस्कर) ૬૬ મા મહાગ્રહનુ નામ
सेयकार त्रि० (श्रेयस्कार) શ્રેયસ્કર, કલ્યાણ કારક
सेयविया स्त्री० (श्वेताम्बिका) પ્રાચીન સમયમા અર્ધકૈકય દેશની મુખ્ય રાજધાની
सेयस त्रि० (श्रेयस्य) અતિ પ્રશસનીય, શ્રેયસ્કર
सेयसा स्त्री० (श्रेयासा) એક વિદ્યુત્કુમારી દેવી
सेयकठ पु० (श्वेतकण्ठ) ભૂતાનદ ઇન્દ્રની મહિષ સેનાનો અધિપતિ દેવતા
सेयकाल पु० (एष्यत्काल) આવતો કાળ, ભવિષ્યકાળ
सेयण न० (स्वेदन) રોગની શાતિ માટે સાત પ્રકારના ધાન્યની પોટલી બાધવી તે
सेयण न० (सेचन) પાણીનુ સિચવુ
सेयणवह न० (सेचनपथ) પાણી સિંચીને કાઢવાનો રસ્તો, પાણીની નીક
सेयणगधहत्थि पु० (सेचनगन्धहस्ति) સિચાનક નામે ગધહસ્તી
सेयणय पु० (सेचनक) સિચાનક નામનો હાથી
सेयभद्द पु० (श्वेतभद्र) ચદ્રોત્તર ઉદ્યાનમાનો એક યક્ષ
सेयर त्रि० (सेतर) પ્રતિપક્ષી સહિત
सेयवर त्रि० (श्वेतवर) ઘણુ ઉજળ, અતિ સફેદ
सेयविय त्रि० ( ) સેવવાયોગ્ય વ્રત પચ્ચક્ખાણ સયમ અનુષ્ઠાન
सेयविया स्त्री० (श्वेतविका) અર્ધકૈકય દેશની રાજધાનીનુ નગર
सेया स्त्री० (श्रेयसी) અત્યત શ્રેષ્ઠ, કલ્યાણ કારી (સ્ત્રી)
सेयाल पु० (एष्यत्काल) આગામી કાળ, ભવિષ્યકાળ
सेयापीय त्रि० (श्वेतपीत) સફેદ અને પીળુ
सेयासोय पु० (श्वेताशोक) કનકપુર નગરની બ્હારનુ એક ઉદ્યાન
सेरिय पु० (सैरिक) એ નામે ગુ મ જાતનુ એક વૃક્ષ
सेलुताल पु० (सेलुताल) તાડ વૃક્ષની એક જાત
सेल पु० (शैल) પર્વત, પહાડ, ડુગર (૨) શિલા, પથ્થર (૩) પથ્થરમા કોતરેલ ઘર.

सेलअ. पु० (शैलक) शैलकपुर नगरनो राजा (२) शैलक राजर्षिना दृष्टांतवाळु- ज्ञाताभूत्रनु पांचमु अध्ययन
सेलकम्म न० (शैलकर्मन्)पत्थर कोतरवानु काम
सेलकार. पु० (शैलकार) छोहारो, सुनारो- -सुनो बनावनार
सेलग पु० न० (शैलक) शैलकपुर नगरनो राजा (२) ए नामनो रत्नद्वीपनो एक यक्ष (३) स्त्री० शैलक राजानी राजधानी
सेलगजक्ख. पु० (शैलकयक्ष) शेलग नामे रत्नद्वीपनो एक यक्ष
सेलगपुर न० (लकपुर) शेलग राजानुं तख्त शहेर
सेलद्ध पु० न० (शैलार्द्ध) अर्ध पर्वतना आकारनु घर
सेलपाल. पु० (शैलपाल) धरणेंद्रना अने भूतानंद इंद्रना त्रीजा लोकपाळनु नाम
सेलमालग पु० (शैलमालक) एक जातनु झाड
सेलय पु० (शैलक) जुओ "सेलअ" शब्द
सेलयजक्ख पु० (शैलकयक्ष) जुओ "सेलग-जक्ख" शब्द
सेलयपुर पु० न० (शलकपुर) जुओ 'सेलग पुर" शब्द
सेलयय पु० (शलायत) वत्सगोत्रनी शाखा अने तेनो पुरुष
सेलयराय पु० (शैलकराज) शेलकपुर नगरनो शेलक नामे राजा
सेलयरायरिसि पु० (शैलकराजर्षि) शेलक नामे राजर्षि
सेलवाल पु० (शैलपाल) जुओ "सेलपाळ" शब्द.
सेलवालय पु० (शैलपालक) ए नामना एक अन्यतीर्थी विद्वान
सेला स्त्री० (ला) त्रीजी नरकनुं नाम
सेलु पु० (शेलु) बलगम उत्पन्न करनार एक जातनु झाड
सेलेस पु० (शलेश) मेरु पर्वत.
सेलेसी स्त्री० (लेशी) मेरु पर्वतना जेवी निश्चळ अवस्था के जे चौदमे गुणठाणे मन, वचन अने काय योगनो सर्वथा निरोध कर्या पछी पांच ह्रस्व स्वर उच्चार मात्र काळ प्रमाणे प्राप्त थाय छे ते
सेलोदाइ पु (शैलोदायिन्) शेलोदायी नामना एक अन्यतीर्थी विद्वान
सेल्ल पु० (शैल्य) नदी देशनो राजा
सेल्लई स्त्री० (शेल्लकी) एक जातनी लता-वेलडी.
सेल्लार पु० (शिलाकार) कडीयो (२) सुनारो
सेल्लि स्त्री० ( ) रज्जु, दोरडी (२) लगाम
सेल्लग पु० (शल्याक) प्राणीनी एक जात के जेना चामडानु कवच बनाववामा आवतु
सेवअ पु० (सेवक) सेवा करनार, सेवक
सेवं अ० (तदेव) अक्षरे अक्षर स्वीकारवामा वपरातो शब्द, आप कहो छो ते अक्षरे अक्षर सत्य छे, तेमज छे
सेवग पु० (सेवक) सेवा करनार
सेवट्टसंघयण न० (सेवार्त्तसंहनन) जेमां बंधन कंइ नथी, केवळ संयोग मात्रथी हाड जोडायेल छे एवु संघयण-शरीरनुं बंधारण, ७ संघयणमानु छेल्लुं संघयण
सेवणया } स्त्री० (सेवन) सेवा, पर्यु-
सेवणा } पासना, भक्ति
सेवणिज्ज वि० (सेवनीय) सेवा करवायोग्य
सेवय पु० (सेवक) सेवक, नोकर
सेवा स्त्री० (सेवा) सेवा, भक्ति (२) शक्रेंद्रनी एक अग्रमहिषीनुं नाम

सेवाल पु० (शैवाल) લીન, સેવાળ (૨) ગુચ્છ જાતિના વૃક્ષની એક જાત
सेवालभक्खि पु० (शैवालभक्षिन्) સેવાળનુ ભક્ષણ કરી જીવન ગાળનાર તાપસનો એક વર્ગ
सेवि त्रि० (सेविन्) સેવનાર, સેવા કરનાર
सेवित्तार त्रि० (सेवितृ) સેવા કરનાર, સેવનાર
सेविय त्रि० (सेवित) સેવન કરેલ, સેવેલ
सेव्व त्रि० (सेव्य) સેવવાયોગ્ય, સ્વામી
सेस त्रि० (शेष) શેષ, બચેલુ, બાકી વધેલુ, અવશિષ્ટ
सेसतरा स्त्री० (शेषान्तर) સ્થિવરની આજ્ઞા વિના જેટલા દિવસ રહેવાનુ બન્યુ હોય તેટલા દિવસની સજા
सेसदविया स्त्री० (शेषद्रव्या) લેપ નામના ગાથાપતિની ઉદકશાળા—પાણીના પરબનુ નામ કે જેની અદર ઘરને ઉપયોગી તમામ પદાર્થોનો સંગ્રહ રહેતો
सेसमई स्त्री० (शेषवती) સાતમા વાસુ દેવની માતાનુ નામ
सेसवई स्त्री० (शेषवती) દક્ષિણ દિશાના રુચકપર્વત ઉપર વસનારી આઠ દિશા કુમારિકામાની છઠ્ઠી દિશાકુમારિકા (૨) એક જાતની લતા—વેલડી (૩) વીરપ્રભુની દીકરીની દીકરીનુ નામ
सेसवत न० (शेषवत्) કાર્યથી કારણનુ, કારણથી કાર્યનુ, ગુણથી ગુણીનુ, અવ યવથી અવયવીનુ અને આશ્રયથી આ શ્રયીનુ જે અનુમાન થાય છે તે, અનુમા નનો એક પ્રકાર
सेसावसेस त्रि० (शेषावशेष) શેષનો પણ શેષ, વધેલામાથી પણ વધેલુ, અતપ્રાત
सेसिय त्रि० (शेषिक) બાકીનુ
सेह पु० (सेधक) શેમરાયની પાખનાળા પક્ષીની એક જાત
सेह पु० स्त्री० (शैक्ष्य) નવદીક્ષિત શિષ્ય, લઘુમુનિ, ન્હાનો સાધુ
सेहतर पु० स्त्री० (शैक्ष्यतर) અતિશય લઘુમુનિ, જેને છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર આરોપવામા નથી આવ્યુ તે
सेहनिप्फेडिया स्त्री० (शैक्ष्यनिष्फेटिका) શિષ્ય સબધી ચોરી, માતાપિતાની આજ્ઞા વિના કોઈને દીક્ષા દેવી તે
सेहभूमि स्त्री० (शैक्ष्यभूमि) નવદીક્ષિતને છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર આરોપવાનો સમય
सेहर पु० (शेखर) શિખર, મુગટ (૨) શિખા, ટોચ
सेहवेयावच्च न० (शैक्ष्यवैयावृत्य) નવદીક્ષિત મુનિની વૈયાવચ્ચ—સેવાભક્તિ કરવી તે
सेहाविय त्रि० (शिक्षयित) પડિલેહણ આદિ ક્રિયા કલાપ શિખવેલ
सेहिय त्रि० (सैद्धिक) સિદ્ધિ—મોક્ષ સબધી—(સુખ)
सेही स्त्री० (सेधा) સાહુડી, સેઢી, કાટાવાળુ એક પ્રાણી
सेहोवट्ठावणा स्त्री० (शैक्ष्योपस्थापना) નવ દીક્ષિતને છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર આરો- પવુ તે
सोइअ न० (शोचित) શોક, દિલગીરી
सोइंदिय न० (श्रोत्रेन्द्रिय) કર્ણેન્દ્રિય, કાન
सोउग्गह पु० (श्रोत्रावग्रह) શ્રોત્રેન્દ્રિયનો અવગ્રહ, શ્રોત્રેન્દ્રિયવડે થતુ પ્રાથમિક જ્ઞાન
सोंड पु० (शुण्ड) સુડવાળો મગરમચ્છ
सोंडा स्त्री० (शुण्डा) સુંઢ
सोंडिय पु० (शौण्डिक) અગ્નિનુ એક ભાજન
सोंडीर त्रि० (शौण्डीर) શૂર, ગભીર, ચતુર
सोक्ख न० (सौख्य) સુખ, મજા, આનદ
सोग पु० (शोक) દિલગીરી, અફસોસ (૨) મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે

જેના ઉદયથી ઇષ્ટ વસ્તુનો વિયોગ થતા જીવ રૂદન, ઝુરણા વગેરે કરે

सोगंधिय पु० न० (सौगन्धिक) સુગંધ વાળુ સંધ્યાવિકાશી કમળની એક જાત (૨) મણિરત્નની એક જાત, સચિત્ત કઠિન પૃથ્વીનો એક પ્રકાર (૩) રત્ન પ્રભા પૃથ્વીમા રહેલુ સાગંધિક નામનુ કાંડ, ખરકાંડનો આઠમો ભાગ (૪) સ્ત્રી૦ એ નામની એક નગરી (૫) પોતાની ઇન્દ્રિયમા સુગન્ધ માની તેને સુંઘે એવો એક જાતનો નપુંસક

सोगमल्ल न० (सौकुमार्य) સુકુમાળપણુ, કોમળતા

सोगइ स्त्री० (सद्गति) સારીગતિ, ઉચ્ચ-ગતિ

सोडियसाला स्त्री० (सोटिंतशाला) સુખડી વેચવાની દુકાન

सोणंद पु० (सुनन्द) ત્રિદંડી–સન્યાસીનુ એક ઉપકરણ, ત્રિકાષ્ઠિકા, ત્રિદંડ

सोणि स्त्री० (श्रोणि) કેડ, કમ્મર

सोणिंद न० (   ) સાબેલાની મુઠ

सोणिचक्क न० (श्रोणिचक्र) કમ્મરનો ઘેરાવો

सोणिय पु० न० (शोणित) રૂધિર, લોહી, ખુન

सोणियप्पवाहि त्रि० (शोणितप्रवाहिन्) લોહીના પ્રવાહવાળુ, લોહી ઝરતુ

सोणियाणुसारि त्रि० (शोणितानुसारिन्) લોહીમા પસરી ઝેરનુ પરિણામ આપે તે

सोणियासव त्रि० (शोणिताश्रव) જેમાથી લોહી વહ્યા કરે તે, લોહી ઝરતુ

सोणिसुत्त न० (श्रोणिसूत्र) કંદોરો

सोणी स्त्री० (श्रोणी) તરવારની મુઠ

सोत पु० (श्रोत्र) કાન, કર્ણેન્દ્રિય

सोत न० (स्रोतस्) છિદ્ર

सोतामणी स्त्री० (सौदामनी) વિદિશાના રૂચક પર્વત ઉપર વસનારી ચાર દિશા-કુમારિકામાની ચોથી દિશાકુમારી

सोत्तिमई स्त्री० (शुक्तिमती) ચેદી દેશના શિશુપાળ રાજાની રાજધાની

सोत्तिय पु० (श्रोत्रिय) વેદ જાણનાર બ્રાહ્મણ

सोत्तिय त्रि० (सौत्रिक) સુતરાઉ કાપડ વગેરે, સુતરનુ (૨) સુતરીયો, સુતરનો વ્યાપારી

सोत्तियमई स्त्री० (शौक्तिकावती) જુઓ "સોત્તિમઇ" શબ્દ

सोत्तियसाला स्त्री० (सौत्रिकशाला) સુતરી-યાની દુકાન

सोत्तिया स्त्री० (शौक्तिका) છીપ, બે ઇંદ્રિય જીવની એક જાત

सोत्थिय पु० न० (स्वस्तिक) સાથીયો, આઠ મંગળિકમાનો એક (૨) ૮૮ ગ્રહમાનો ૫૮ મો મહાગ્રહ (૩) એ નામની એક હરિત વનસ્પતિ

सोदामणी स्त्री० (सौदामिनी) વિદ્યુત, વિજળી (૨) ધરણેંદ્રની ચોથી અગ્રમહિ-ષીનુ નામ

सोदामि पु० (सौदामिन्) ચમરેંદ્રના ઘોડે સ્વાર લશ્કરનો અધિપતિ

सोधम्म पु० (सौधर्म) પહેલા દેવલોકનુ નામ

सोधम्मकप्प पु० (सौधर्मकल्प) સૌધર્મ નામે પહેલો દેવલોક

सोभग्ग न० (सौभाग्य) ‌ભાગ્ય

सोभण न० (शोभन) શુભ, સારૂ, ભલુ

सोभा स्त्री० (शोभा) શોભા, કીર્તિ, આબરૂ

सोभिय त्रि० (शोभित) સુશોભિત, શોભા યુક્ત

सोम पु० (सोम) ચન્દ્રમા, ચન્દ્ર (૨) ૮૮ ગ્રહમાનો ૧૨ મો મહાગ્રહ (૩) શક્રેંદ્ર

અને ઇશાનેન્દ્રના પૂર્વ દિશાના લોકપાળનુ નામ (૪) ત્રીજા વાસુદેવ અને બળ દેવના પિતાનુ નામ (૫) ૨૩ મા તીર્થંકર પાર્શ્વનાથના એક ગણધરનુ નામ (૬) સોમનામનો એક બ્રાહ્મણ (૭) મૃગશિર નક્ષત્રનો અધિનાના દેવતા

सोम त्रि० (सौम्य) મનોહર, આહ્‌લાદકારી (૨) શીતળ ચ્હેરાવાળો, સ્નેહાળ, શાંત

सोमगल पु० (सौमगल) બેઇંદ્રિયવાળા જીવની એક જાત

सोमकाइय पु० (सौमकायिक) સોમ દેવતાનો પરિવાર, સોમકાયિક દેવતા

सोमचंद पु० (सोमचन्द्र) જમ્બૂદ્વીપના ભરતત ક્ષેત્રના ચાલુ અવસર્પિણીના સાતમા તીર્થંકર

सोमणस पु० (सौमनस) રૂચક સમુદ્રના અધિપતિ દેવતાનુ નામ (૨) નંદીશ્વર સમુદ્રના અધિપતિ દેવતાનુ નામ (૩) ત્રીજા દેવલોકના ઇંદ્ર સનત્કુમારનુ મુસાફરી વિમાન (૪) સનત્કુમાર ઇંદ્રના યાન વિમાનનો અધિપતિ દેવતા (૫) મેરૂ પર્વતની મેખલા ઉપરનુ એક વન (૬) પખવાડીઆના આઠમા દિવસનુ નામ (૭) મગળાવતી વિજયની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરનો વખારા પર્વત

सोमणसकूड पु० (सौमनसकूट) સોમનસ નામના વખારા પર્વતના સાત કૂટમાનુ બીજુ કૂટ-શિખર

सोमणसा स्त्री० (सौमनसा) શક્રેંદ્રની અગ્રમહિષીની રાજધાની (૨) પખવાડી યાની પાચમી રાત્રિનુ નામ (૩) જમ્બૂ સુદર્શના વૃક્ષનુ અપરનામ

सोमणस्सिय त्रि० (सौमनस्यित) મનની પ્રસન્નતા યુક્ત, પ્રસન્નમનવાળો

सोमदत्त पु० (सोमदत्त) આઠમા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનાર ગૃહસ્થનુ નામ (૨) સોમદત્ત નામનો એક બ્રાહ્મણ (૩) એ નામના એક સાધુ

सोमदेव पु० (सोमदेव) સોમનામે શક્રેંદ્રનો એક લોકપાળ (૨) છઠ્ઠા તીર્થંકરને પ્રથમ ભિક્ષા આપનારનુ નામ

सोमदेवकाइय पु० (सोमदेवकायिक) સોમ લોકપાળના સામાનિક દેવતાનો પરિવાર

सोमनस पु० (सौमनस्य) પખવાડીઆના આઠમા દિવસનુ નામ

सोमभि पु० (सोमभित्) કુત્સગોત્રની શાખા (૨) त्रि० તે શાખામા જન્મેલ

सोमभूइ पु० (सोमभूति) એ નામનો એક બ્રાહ્મણ

सोमया स्त्री० (सौम्यता) શીતળતા

सोमल पु० (सोमल) કૃષ્ણ મહારાજના સમયમા દ્વારકામા રહેનાર એક બ્રાહ્મણ

सोमसिरी स्त्री० (सोमश्री) સોમલ બ્રાહ્મણની સ્ત્રી

सोमसीहासण न० (सोमसिंहासन) સોમ લોકપાળને બેસવાનુ સિંહાસન

सोमा स्त्री० (सोमा) સાતમા તીર્થંકરની મુખ્ય સાધ્વીનુ નામ (૨) સોમ લોક-પાળની રાજધાનીનુ નામ (૩) સોમ લોકપાળની ચોથી અગ્રમહિષીનુ નામ (૪) સોમલ બ્રાહ્મણની પુત્રી કે જેનુ લગ્ન ગજસુકુમાળ સાથે થવાનુ હતુ

सोमाल त्रि० (सुकुमार) સુકોમળ

सोमालिया स्त्री० (सोमालिका) એ નામની એક નગરી

सोमिल पु० (सोमिल) વાણિજ્યગામ નગરનો રહેવાસી એક બ્રાહ્મણ કે જેણે મહાવીરસ્વામી પાસે આવી કેટલાએક પ્રશ્નો પુછ્યા હતા

सोय पु० (शोक) અફસોસ, દિલગીરી

सोय न० (श्रोत्र) કાન, શ્રવણેન્દ્રિય.

सोय न० (शौच) પવિત્રતા, નિરવદ્ય આચાર, શુદ્ધ અનુષ્ઠાન

सोय न० (स्रोतस्) છિદ્ર, બાકુ (૨) પ્રવાહ, વહેન (૩) કર્મનો પ્રવાહ, આશ્રવ (૪) વિષયોમા ઇંદ્રિયની પ્રવૃત્તિ (૫) રાગ, દ્વેષની ઉત્પત્તિ

सोयकारि त्रि० (श्रोत्रकारिन्) ગુર્વાદિકના વચન કાને ધરનાર, આજ્ઞાકારી

सोयण न० (शोचन) શોક, દિલગીરી

सोयबल न० (श्रोत्रबल) સાભળવાની શક્તિ, શ્રવણેંદ્રિયનું સામર્થ્ય

सोयमूल पु० (शौचमूल) શૌચ–પવિત્રતા છે મૂળ જેનું એવો ધર્મ, પરિવ્રાજકનો ધર્મ

सोयर } **सोयरिय** } पु० स्त्री० (सोदर) સહોદર, એક ઉદરમાથી જન્મેલ ભાઇ કે બ્હેન

सोयरिय पु० (शौकरिक) સુવરનો શીકાર કરનાર, શીકારી

सोयविय न० (शौच) પવિત્રતા

सोयामणी स्त्री० (सौदामिनी) વિદ્યુત્કુમારી એક દેવી કે જે ભગવતના જન્મ મહોત્સવ વખતે દીવો લઇ ઉભી રહે છે (૨) વિજળી

सोयार त्रि० (श्रोतृ) શ્રોતા, સાભળનાર

सोयावणया स्त्री० (शोचन) શોચ કરાવવો, ઝુરણા કરાવવી

सोरग न० (सोरक) સોર નામના ઘાસનુ પાથરણું

सोरट्ठअ. त्रि० (सौराष्ट्रज) સોરઠ દેશમા જન્મેલ, સોરઠી

सोरट्ठिया स्त्री० (सोराष्ट्रिका) ફટકડી, તુરી માટી

सोरिय न० (सौरिक) એ નામનુ કુશાવર્ત દેશનુ મુખ્ય નગર

सोरियदत्त पु० (सौरिस्दत्त) એ નામનો એક માછી

सोरियपुर न० (शौर्यपुर) એ નામનું નગર, મથુરા

सोरियवडिंसग न० (शौर्यावतंसक) એ નામનુ એક વન ઉદ્યાન

सोलस त्रि० (षोडश) સોળ, ૧૬ ની સખ્યા

सोलसभत्त न० (षोडशभक्त) સાત ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

सोलसम त्रि० (षोडश) સોળમુ, સોળમા નબરનુ (૨) न० સાત ઉપવાસ ભેગા કરવા તે

सोलसरोगायक पु० (षोडशरोगातङ्क) સોળ પ્રકારના રોગ

सोलसिया स्त्री० (षोडशिका) માણીના સોળમા ભાગ જેટલું રસ માપવાનુ એક માપ, સોળમીયુ

सोल्ल न० (शूल्य) માસના સોલા, શના ઉપર પકવેલું માસ

सोल्लिय त्रि० (शूल्य) પકાવેલ, સોલ્લુ કરેલ (૧) न० પકાનવાનુ વાસણ

सोवक्कमाउय त्रि० (सोपक्रमायुष्क) આયુષ્યનો કાલ આવી પહોચ્યા પહેલા કોઇ નિમિત્તથી જેનુ આયુષ્ય પુરૂ થઇ જાય તે સોપક્રમ આયુવાળા કહેવાય

सोवच्चल न० (सौवर्चल) સચળ, મીઠાની એક જાત

सोवणिअ त्रि० (शौवनिक) શિકારી કુતરા વડે શિકાર કરનાર

सोवणी स्त्री० (स्वापिनी) સામા માણસને નિદ્રામા નાખી દેવાની એક વિદ્યા

सोवण्णिय त्रि० (सौवर्णिक) સોનાનુ બનેલુ, સુવર્ણ સબધી

सोवत्थिय पु० (स्वस्तिक) ચાર ખુણાવાળો સાથીઓ (૨) સ્વસ્તિ સ્વસ્તિ એવા માગલિક શબ્દો બોની આશીર્વાદ આપનાર ભાટ ચારણ

ह.

हं अ० (हा) ક્રોધવાચક અવ્યય (૨) આશ્ચર્ય વાચક (૩) નિક્ષેપના અર્થમા વપરાતુ અવ્યય (૪) આમન્ત્રણવાચક અવ્યય

हंकार पु० (हङ्कार) હ એવો શબ્દ

हडिया स्त्री० (हण्डिका) હાડલુ

हंता अ० (हन्त) આશ્ચર્ય તથા ખેદવાચી શબ્દ (૨) હા, કહેલ વાતનો સ્વીકાર કરવો તે

हंतार त्रि० (हन्तृ) મારનાર

हंद अ० (हन्त) આશ્ચર્ય તથા હર્ષસૂચક અવ્યય

हंदि अ० (हहो) આમન્ત્રણ-સબોધનાર્થક અવ્યય

हंभो अ० (भोस्) ગુસ્સામા સબોધનાર્થ અવ્યય

हंस पु० (हंस) હંસપક્ષી (૨) ધોબી (૩) પતંગીઓ, એક પ્રકારનો ચઉરિંદ્રિય જીવ (૪) એક પ્રકારના સન્યાસી

हंसगब्भ पु० (हंसगर्भ) એક પ્રકારનુ કોમળ વસ્ત્ર (૨) રત્ન વિશેષ (૩) હંસ ગર્ભ રત્નથી ખચિત-ખરકાણ્ડનો એક વિભાગ

हंसस्सरा स्त्री० (हंसस्वरा) સુવર્ણકુમાર દેવતાની ઘટા

हंसावलिपविभत्ति पु० (हंसावलिप्रविभक्ति) હંસની વિશેષ રચનાયુક્ત એક પ્રકારનુ નાટ્ય

हंसासण न० (हंसासन) હંસના ચિહ્નવાળુ આસન

हक्कार पु० (हक्कार) જુગલીયાના વખતની એક પ્રકારની દણ્ડનીતિ, ગુન્હેગારને હા એવો શબ્દ કહી શિક્ષા કરવી તે

हक्खा स्त्री० ( ) ડાકો

हट्ठ त्रि० (हृष्ट) પ્રસન્ન, ખુશી થએલ

हड पु० (हड) પાણીમા થતી એક જાતની વનસ્પતિ (૨) સેવાળ

हड त्रि० (हृत) હરાયેલુ, લઇ જવાયેલુ

हड पु० (हठ) હઠ, આગ્રહ

हडप्फ पु० ( ) વસ્તુ રાખવાની પેટી-હડફો

हडि स्त्री० ( ) હેડ કેદીને બાધવાનુ સાધન

हड्डि न० ( ) હાડકુ

हढ पु० (हट) એક પ્રકારની વનસ્પતિ

हणु पु० (हनु) હડપચી, દાઢી

हत त्रि० (हत) હણેલ, મારેલ

हत्थ पु० (हस्त) હાથ

हत्थंदु पु० (हस्तान्दु) હાથકડી, દસકલા

हत्थकम्म न० (हस्तकर्मन्) સૃષ્ટિવિરૂદ્ધ કર્મ, હાથથી વીર્ય સ્ખલન કરવુ તે

हत्थग पु० (हस्तक) સાવરણી (૨) પુજણી (૩) હાથ

हत्थच्छिण्णग न० (हस्तच्छिन्नक) } હાથ છેદવાની સજા
हत्थच्छेयण न० (हस्तच्छेदन) }

हत्थतरक पु० (हस्ततरक) વહાણનો સઢ

हत्थमाल पु० (हस्तमाल) હાથનું એક આભરણ

हत्थय न० (हस्तक) પુંજણી (૨) સાવરણી (૩) હાથ

हत्थरुह पु० (हस्तरुह) નખ

हत्थसंगेल्लिय न० (हस्तसंग) પરસ્પર હાથ સાથે હાથ મેળવવો તે

हत्थसंजय त्रि० (हस्तसंयत) હાથને સંયમમાં રાખનાર, હાથની યતના રાખનાર

हत्थि पु० (हस्तिन्) હાથી

हत्थिकरण पु० (हस्तिकर्ण) લવણ સમુદ્રમાં સાતસો યોજન ઉપરનો એ નામનો એક દ્વીપ છપન્ન અંતરદ્વીપમાંનો એક (२) त्रि० તે દ્વીપમાં રહેનાર

हत्थिकप्प न० (हस्तिकल्प) એ નામનો એક નગર

हत्थिग्ग त्रि० (हस्तमग्र) હસ્ત અગ્રણી

हत्थिजाम न० (हस्तियाम) રાજગૃહના નાલંદા પાડાના ઈશાન ખુણાનું એક વન

हत्थिणपुर न० } (हस्तिनापुर) એ નામનું
हत्थिणाउर } એક નગર
हत्थिणापुर }

हत्थिणी स्त्री० (हस्तिनी) હાથણી

हत्थितावस पु० (हस्तितापस) અનાજ કે વનસ્પતિના અસંખ્ય જીવોનો આરંભ કરી અન્નનું ભોજન કરવા કરતા એકજ હાથીને મારી ઘણા દિવસ સુધી તેના માંસનું ભોજન કરવામાં થોડું પાપ છે એમ માનનાર તાપસની એક જાત

हत्थिप पु० (हस्तिप) અંકુશ

हत्थिपिप्पली स्त्री० (हस्तिपिप्पली) એક પ્રકારની ઔષધી, ગજપિપર

हत्थिमद्द त्रि० (हस्तिमर्द) હાથીને દમનાર હાથીનો મદ ઉતારનાર

हत्थिमुह पु० (हस्तिमुख) લવણ સમુદ્રમાં છસો જોજન ઉપર આવેલ એક અંતરદ્વીપ, ૫૬ અંતરદ્વીપમાંનો એક (२) તે અંતરદ્વીપમાં રહેનાર

हत्थिराय पु० (हस्तिराज) હાથીનો રાજા, મ્હોટો હાથી

हत्थिवाउअ पु० (हस्तिव्यापृत) હાથીની વ્યવસ્થા કરનાર, માવત

हत्थिवाल पु० (हस्तिपाल) હસ્તિપાળ નામે પાવાપુરીનો રાજા

हत्थिसीस न० (हस्तिशीर्ष) હસ્તિનાપુર નગરનું અપર નામ

हत्थिसोंड पु० (हस्तिशुण्ड) ત્રણ ઇન્દ્રિય વાળા જીવની એક જાત

हत्थुत्तरा स्त्री० (हस्तोत्तरा) જેના પછી હસ્ત નક્ષત્ર છે તે ઉત્તરાફાલ્ગુની નક્ષત્ર

हद पु० (ह्रद) દ્રહ નદીમાં ઉંડા પાણીનું સ્થાન

हद्धी अ० (हाधिक्) ધિક્કારાર્થ અવ્યય

हम्मिअ न० (हर्म्य) હવેલી, બંગલો પ્રાસાદ

हय त्रि० (हत) હણાયેલ, નાશ પામેલ

हय पु० (हय) ઘોડો

हयकंठ पु० (हयकण्ठ) એક જાતનું રત્ન (२) ઘોડાનો કંઠ

हयकरण पु० (हयकर्ण) છપન્ન અંતરદ્વીપમાંનો એક અંતરદ્વીપ (२) त्रि० તે અંતરદ્વીપમાં રહેનાર મનુષ્ય (३) पु० એ નામનો એક અનાર્ય દેશ (४) त्रि० તે દેશમાં રહેનાર

हयजोहि त्रि० (हययोधिन्) ઘોડાથી લડનાર

हयपोंडरीय पु० (हयपौण्डरीक) પક્ષિની એક જાત

हयमुह पु० (हयमुख) હયમુખ નામે એક અનાર્ય દેશ

हयविलंबिय न० (हयविलम्बित) ઘોડાની ગતિ બતાવનાર નાટકનો એક પ્રકાર.

हयवीहि स्त्री० (हयवीथि) कृत्तिका, भरणि, स्वाति, એ ત્રણ નક્ષત્રમા શુક્રની ગતિ થાય તે

हयसाला. स्त्री० (हयशाला) અશ્વશાળા, ઘોડાર

हयहेसिय न० (हयहेषित) ઘોડાનો હણહણાટ શબ્દ

हर त्रि० (हर) ગત દિવસ (૨) વ્યાધિ વિશેષ

हर न० (गृह) ઘર

हरण न० (हरण) હરણ કરવુ યોગ્ય

हरतणु पु० (हरतनु) ભેજવાળી જમીનમા અવારના પહોરમા ઘાસની અણીપર પાણીનુ બિન્દુ જામે તે (૨) એ નામની એક સાધારણ વનસ્પતિ

हरय पु० (हृद) દ્રહ

हरहरा स्त्री० (हरहरा) ભિક્ષાકાળ સૂચવનાર શબ્દ

हरि स्त्री० (हरित) નિષધ પર્વતના તિગિચ્છ દ્રહના દક્ષિણ તોરણથી નિકળી હરિવાસ ક્ષેત્રની પૂર્વ બાજુએ વહેતી એક મહા નદી (૨) પુ० હરો રગ લીલો વર્ણ (૩) ત્રિ० લીલા રગનુ

हरि पु० (हरि) એ નામનો ૮૮ માનો ૩૯ મો મહાગ્રહ (૨) વિદ્યુત્કુમાર દેવતાનો ઇંદ્ર (૩) વખારા પર્વતનુ એક શિખર (૪) સિંહ (૫) વાસુદેવ (૬) પહેલા દેવલોકનો ઇન્દ્ર

हरिआल पु० (हरिताल) હડતાલ

हरिआलिआ स्त्री० (हरितालिका) દુર્વા ઘાસ

हरिएस पु० (हरिकेश) હરિકેશ નામના મુનિ કે જે ચણ્ડાલ કુળમા જન્મ પામ્યા છતા વૈરાગ્ય ભાવથી દીક્ષા ધારણ કરી મહાતપસ્વી અને પ્રભાવિક મુનિ થયા

हरिकंत पु० (हरिकान्त) દક્ષિણ દિશાના વિદ્યુત્કુમારોનો ઇન્દ્ર

हरिकंतदीव पु० (हरिकान्तद्वीप) હરિકાન્તા પ્રપાત કુંડની વચ્ચેનો દ્વીપ

हरिकंतापवायकुंड पु० (हरिकान्ताप्रपातकुण्ड) હરિકંતા નદીનો ધોધ જેમા પડે છે તે કુંડ

हरिकंता स्त्री० (हरिकान्ता) હરિવાસ ક્ષેત્રની પશ્ચિમ તરફ લવણ સમુદ્રમા મળતી એક નદી

हरिकंताकूड पु० (हरिकान्ताकूट) મહાહિમવત પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાનુ છઠ્ઠુ શિખર

हरिकन्न पु० (हरिकर्ण) એ નામનો એક અતરદ્વીપ, છપ્પન અતરદ્વીપમાનો એક (૨) ત્રિ० તે અતરદ્વીપમા રહેનાર

हरिकुल न० (हरिकुल) હરિવંશ, યદુવંશ

हरिकूड पु० (हरिकूट) નિષધ પર્વતના નવ કૂટમાનુ પાચમુ કૂટ (૨) માલ્યવત પર્વતના નવ કૂટમાનુ નવમુ કૂટ (૩) મહાહિમવત પર્વતના આઠ કૂટમાનુ પાચમુ કૂટ (૪) વિદ્યુત્પ્રભ-વખારા પર્વતના નવ કૂટમાનુ નવમુ કૂટ-શિખર

हरिचंदण पु० न० (हरिचन्दन) અન્તગડ સૂત્રના છઠ્ઠા વર્ગના આઠમા અધ્યયનનુ નામ (૨) સાકેતનગર નિવાસી એક ગાથાપતિ

हरिडय पु० (हरितक) હરડાનુ વૃક્ષ

हरिण पु० (हरिण) હરણ (૨) સોળમા તીર્થંકરનુ લાછન

हरिणेगमेसि पु० (हरिणैगमैषिन्) શક્રેન્દ્રની પાયદળ સેનાનો અધિપતિ, ઇન્દ્રનો સદેશો લઈ કામ કરનાર એક દેવતા

हरित त्रि० (हरित) લીલુ

हरितकंड न० (हरितकाण्ड) લીલા થડવાળી વનસ્પતિ

हरितग पु० (हरितक) એક જાતની વનસ્પતિ. હરડે.
हरितालिय. न० (हरितालिक) હરતાલ.
हरिद्दीव पु० (हरिद्वीप) હરિપ્રધાન કુળની વસ્તીવાળો એક દ્વીપ
हरिप्पवायकुंड. पु० (हरित्प्रपातकुण्ड) હરિ નદીનો કુંડ
हरिमंथ पु० (हरिमन्थ) કાળા ચણા
हरिमिक्का स्त्री० (हरिमेका) એક વનસ્પતિ.
हरिय त्रि० (हरित) લીલું ઘાસ (२) न० લીલી વનસ્પતિ (३) स्त्री० એક પ્રકારની આર્ય જાતિ. (४) पु० લીલો રંગ
हरियकाय पुं० (हरितकाय) વનસ્પતિકાય.
हरियग पु० (हरितक) હરડે (२) ભાજીપાલા (३) લીલી વનસ્પતિ અને તેની હરી જાતી પ્રજા
हरियपत्तणी स्त्री० (हरितपर्णी) લીલા પાનવાળી શાકભાજી
हरियर न० (हरितर) ભાજીપાલા
हरिया स्त्री० (हरिता) ષડ્જ ગ્રામની ત્રીજી [illegible] મૂર્છના. (२) એક નદી (३) હરિતવર્ણ સમાન લતા
हरियाल पु० }
हरियालिय } (हरिताल) હરતાલ
हरियालिया स्त्री० (हरितालिका) દુર્વા ધ્રોખડ ઘાસ
हरिरुह पु० (हरितरुह) લીલા ઉગવાળી રેતી—ઝાડવું
हरिवंस पु० (हरिवंश) નેમિનાથ પ્રભુનો વંશ યદુવંશ.
हरिवस्सि न० }
हरिवास पु० } (हरिवर्ष) હેમવત અને મહાવિદેહની વચ્ચેનું જુગલિયાનું એક ક્ષેત્ર
हरिवासकूड पु० (हरिवर्षकूट) મહાહિમવંત પર્વત ઉપરના આઠ કૂટમાંનું સાતમું કૂટ (२) નિષધ [illegible] કૂટ
हरिवाहण पु० ([illegible]) [illegible]
हरिस पु० (हर्ष) હર્ષ [illegible]
हरिसिय त्रि० (हर्षित) [illegible]
हरिसेण पु० (हरिषेण) [illegible] ચક્રવર્તી
हरिस्सह. पु० ([illegible]) [illegible] વિદ્યુત્કુમાર [illegible] એક ઇન્દ્ર
हरी स्त्री० (ह्री) [illegible]
हरेणुक पु० (हरेणुक) [illegible]
हल न० (हल) [illegible] સાધન
हलधर पु० (हलधर)
हलपाणि पु० (हलपाणि)
हलहर पु० (हलधर) } [illegible] બળદેવ
हलि स्त्री० (हलिक) [illegible]
हलि पु० (हलिन्) એક પ્રકારનો [illegible]
हलिद्द. त्रि० (हरिद्र) [illegible] હળદરીઓ (२) पु० એક પ્રકારનો [illegible]
हलिद्दा स्त्री० (हरिद्रा) હળદર
हलिदुइ पु० (हलिदुय) એક [illegible] પક્ષી
हव पु० (हव) [illegible] (२) [illegible] પુત્ર
हव्व न० (हव्य) હોમ કરવું
हव्व न० (हव्य) હોમવાનું દ્રવ્ય
हव्वं अ० ( ) જલદી
हव्ववाह पु० (हव्यवाह) અગ્નિ
हसण न० (हसन) હસવું હાંસી કરવી
हसाविय त्रि० (हासित) હસાવેલ

हसित } त्रि० (हसित) હમેલ (૨) ન૦
हसिय } હસવુ તે

हस्स त्रि० (ह्रस्व) નાનુ, થોડુ, અલ્પ

हाडहडा स्त्री० (हाडहडा) એક પ્રકારનુ પ્રાયશ્ચિત્ત, લઘુ કે ગુરૂ જે પ્રાયશ્ચિત તત્કાળ આપવામા આવે તે

हाण पु० (हायन) વર્ષ, સાલ, સવત

हाणि स्त्री० } (हानि) હાનિ, ખરાબી
हानि } (૨) મનુષ્યની દશ દશામાની ૫૦ થી ૬૦ વરસની છઠ્ઠી દશા

हायण न० (हायन) સવત્સર, વર્ષ

हायमाणक पु० (हायमानक) ઉત્પન્ન થતી વખતે જેવુ હોય તેનાથી ઘટતુ જતુ હોય તે અવધિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાનનો એક પ્રકાર

हायमाणपरिणाम पु० (हायमानपरिणाम) ઉતરતા પરિણામ, ઘટતા જતા પરિણામ

हार पु० (हार) હાર, ડોકમા પહેરવાનુ ઘરેણુ (૨) त्रि० લઇ જનાર (૩) पु० એ નામનો એક દ્વીપ તથા સમુદ્ર

हारपुड न० (हारपुट) લોખડ, પોલાદ

हारभद्द पु० (हारभद्र) } હારદ્વીપના
हारमहाभद्द पु० (हारमहाभद्र) } અધિપતિ દેવતાનુ નામ

हारमहावर पु० (हारमहावर) હાર સમુદ્ર અને હારવર સમુદ્રના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

हारवर पु० (हारवर) હાર સમુદ્ર અને હારવર સમુદ્રના અધિપતિ દેવતાનુ નામ (૨) હારવર નામે એક દ્વીપ તથા સમુદ્ર

हारवरभद्द पु० (हारवरभद्र) } હારવર
हारवरमहाभद्द पु० (हारवरमहाभद्र) } દ્વીપના અધિપતિ દેવતાનુ નામ

हारवरोभास पु० (हारवरावभास) એ નામનો એક દ્વીપ તથા એક સમુદ્ર

हारि त्रि० (हारिन्) હરણ કરનાર

हारिआयण न० (हारितायन) એ નામનુ એક ગોત્ર

हारिगा स्त्री० (हारिका) લઇ જનારી

हारितक पु० (हारितक) વથુલાની ભાજી, શાકની એક જાત

हारिय पु० (हारित) કુત્સ ગોત્રની શાખારૂપ હરિત નામનુ એક ગોત્ર, (૨) त्रि० તે શાખામા જન્મેલ

हारीस पु० (हारीश) એ નામનો એક અનાર્ય દેશ (૨) त्रि० તે દેશમા રહેનાર

हालाहल न० (हालाहल) વિષ, તીવ્રઝેર (૨) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત

हालाहला स्त्री० (हालाहला) શ્રાવસ્તી નગરીમા રહેતી ગોશાળાની ઉપાસિકા, હાલાહલા નામની એક કુભારણ

हालिद्द त्रि० (हारिद्र) પીળા રગવાળુ (૨) पु० પીળો રગ

हालिद्दा स्त्री० (हारिद्रा) હળદર

हालिय त्रि० (हालिक) હળવાળો

हाव पु० (हाव) મુખવિકાર

हावभाव पु० (हावभाव) મુખવિકારાદિ ચેષ્ટા

हास पु० (ह्रास) ઘટવુ, ઓછુ થવુ

हास पु० (हास) હસવુ (૨) હાસી, મશ્કરી (૩) મોહનીય કર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ હાસીવાળો સ્વભાવ પામે છે (૪) નવ રસમાનો એક રસ (૫) દક્ષિણના મહાક્રન્દિત જાતના વાણવ્યતર દેવતાનો ઇન્દ્ર

हासकर त्रि० (हासकर) હાસ્ય કરનાર

हासरइ पु० (हासरति) ઉત્તરના મહા ક્રન્દિત જાતના વ્યંતર દેવોનો ઇન્દ્ર (૨) હાસ્ય અને રતિ, મોહનીયકર્મની બે પ્રકૃતિ

हासा स्त्री० (हास्या) ઉત્તર દિશાના રુચક પર્વત પર વસનારી આઠ દિશાકુમારિકામાની પાચમી

हाहा अ० (हहा) એક જનક શબ્દ

हाहाभूय त्रि० (हाहाभूत) હાહાકારૂપ થયેલ એક પામેલ

हिंगु न० (हिङ्गु) હીંગ, વઘારણી

हिंगुरुक्ख पु० (हिङ्गुवृक्ष) હિંગનુ ઝાડ

हिंगुल } **हिंगुलु** } पु० (हिङ्गुल) હીંગળો

हिंगोल पु० (हिङ्गोल) મૃત ભોજન (૨) યક્ષાદિ યાત્રા નિમિત્તનુ ભોજન

हिंडग त्रि० (हिण्डक) હીંડનાર, ભમનાર

हिंडय पु० (हिण्डक) ચારે ગતિમા ભ્રમણ કરવાથી પડેલુ જીવનુ એક નામ

हिंडिमाल न० (भिण्डिमाल) આયુધ વિશેષ

हिंडिय न० (हिण्डित) ફરવુ, ભમવુ

हिंस त्रि० (हिंस्र) હિસા કરનાર

हिंसग त्रि० (हिंसक) હિસા કરનાર

हिंसा स्त्री० (हिंसा) હિસા, કોઇને પીડા કરવી તે

हिंसाणुवधि पु० (हिंसानुबन्धिन्) હિસાની સાથે નિરતર સબધ રાખનાર ચિત્તવૃત્તિ, રૌદ્રધ્યાનનો એક પ્રકાર

हिंसादड पु० (हिंसादण्ड) હિસાથી આત્મા દડાય તે

हिंसादडवत्तिअ त्रि० (हिंसादण्डप्रत्ययिक) ભૂતકાળમા નુકશાન કર્યુ છે કે ભવિષ્યમા કરશે એમ ધારી તેને હણવુ તે ત્રીજુ ક્રિયાસ્થાનક

हिज्जो अ० (ह्यस्) આવતી કાલ, આવતે દિવસ

हिट्ठ त्रि० (हृष्ट) પ્રસન્ન થએલ

हिट्ठा अ० ( ) નીચે, હેઠે

हिट्ठि अ० ( ) નીચે

हिट्ठिम त्रि० ( ) નીચેનુ હેઠેનુ હેઠલુ

हिट्ठिमाउवरिम पु० ( ) નીચેની ત્રિકમા ત્રીજા ગ્રૈવેયક વિમાનમા રહેનાર દેવતા (૨) સ્ત્રી० નવ ગ્રૈવેયકમાનુ ત્રીજુ ગ્રૈવેયક વિમાન

हिट्ठिमामज्झिम पु० ( ) નીચેની ત્રિકમા મધ્યમ ગ્રૈવેયક વિમાનમા રહેનાર દેવતા (૨) સ્ત્રી० નવ ગ્રૈવેયકમાનુ બીજુ ગ્રૈવેયક વિમાન

हिट्ठिमाहिट्ठिम पु० ( ) નીચેની ત્રિકમા પ્રથમ ગ્રૈવેયક વિમાનમા રહેનાર દેવતા (૨) સ્ત્રી० નવ ગ્રૈવેયકમાનુ પ્રથમ ગ્રૈવેયક વિમાન

हिट्ठिल्ल त्रि० ( ) નીચેનુ હેઠલુ

हित न० (हित) હિત, લાભ

हिम न० (हिम) બરફ, હિમ

हिमवत पु० (हिमवत्) ભરતક્ષેત્રની મર્યાદા કરનાર એ નામનો એક પર્વત (૨) હેમવય નામનુ જુગલીયાનુ એક ક્ષેત્ર (૩) અતગડસૂત્રના બીજા વર્ગના ચોથા અધ્યયનનુ નામ (૪) અધક વૃષ્ણિ રાજાની ધારણી રાણીનો પુત્ર (૫) સ્કન્દિલાચાર્યનો એક શિષ્ય

हिय त्रि० (हृत) હરણ કરેલુ

हिय न० (हित) હિત લાભ (૨) શ્રેય, કલ્યાણ

हिय न० (हृद्) હૃદય

हियय न० (हृदय) હૃદય

हिययगम त्रि० (हृदयगम) મનોહર

हिययगमणिज्ज } त्रि० (हृदयगमनीय) હૃદ-
हिययगमणीय } યને ગમે તેવુ
हियसूल न० (हृदयशूल) હૃદયશૂળ એક જાતનો રોગ
हिरराण न० (हिरराय) હિરણ્ય, રૂપુ (૨) સોનુ
हिरराणजुत्ति स्त्री० (हिरण्ययुक्ति) સોનું, રૂપું શોધવાની કળા
हिरराणपाग पु० (हिरण्यपाक) હિરણ્ય-ચાંદી, સોનું ગાળવાની કળા
हिरराणमास पु० (हिरण्यमाष) સોનું તોળવાનું સાધન, માસો
हिरराणवय पु० (हिरण्यवत्) જુગલીયાના ૭ ક્ષેત્રમાનું એક ક્ષેત્ર
हिरराणवयकूड पु० (हिरण्यवत्कूट) શિખરી પર્વતના ૧૧ કૂટમાનુ ત્રીજુ કૂટ
हिरि त्रि० (हारिन्) મનને હરનાર
हिरि स्त्री० (ह्री) લજ્જા, શરમ (૨) મહાહિમવત પર્વતના મહાપદ્મદ્રહની અધિષ્ઠાત્રી દેવી
हिरिमण न० (ह्रीमनस्) લજ્જાળુ મન, શરમાળ મન
हिरिली स्त्री० (हिरिली) કંદની એક જાત
हिरिम्मित त्रि० (ह्रीमन्त) લાજ નિમિત્તે ...
हिरिसत्त न० (ह्रीसत्व) લાજસહિત સત્ત્વ
हिरी स्त्री० (ह्री) લજ્જા, શરમ, લાજ (૨) મહાહિમવત પર્વતની અધિષ્ઠાત્રી દેવી (૩) કિંપુરૂષના ઇન્દ્ર-સત્પુરૂષની અગ્રમહિષી (૪) ઉત્તર દિશાના રૂચક પર્વતપર વસનારી આઠ દિશાકુમારિકામાની આઠમી
हिल्लिया स्त्री० (हिल्लिका) ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા જીવની એક જાત
हिल्लीरी स्त्री० (हिल्लीरी) એક પ્રકારની જાળ
ही स्त्री० (ह्री) લજ્જા, શરમ
ही अ० (ही) અતિશય હર્ષદ્યોતક અવ્યય
हीण त्रि० (हीन) હીન, નીચ (૨) રહિત, ઓછું.
हीणक्खर न० (हीनाक्षर) હીન-ઓછા અક્ષર બોલવા તે, જ્ઞાનના ૧૪ અતિચારમાનો એક
हीणपुराण त्रि० (हीनपुण्य) પુણ્યહીન, દુર્ભાગી
हीयमाण न० (हीयमान) જુઓ " હાયમાણક " શબ્દ
हीर पु० (हीर) ફાસ, ખપાટની ન્હાના અણીવાળી કકડી (૨) કોઇ વનસ્પતિને ભાગતા વિષમ છેદ થાય તે (૩) હીરો
हीरग्र पु० (हीरक) કુત્સિત તૃણ પ્રમુખ
हीलणा स्त्री० (हेलना) અપમાન, નિન્દા
हीलणिज्ज त्रि० (हेलनीय) હેલના કરવા યોગ્ય
हीला स्त्री० (हेला) અપમાન, તિરસ્કાર
हीलिय त्रि० (हेलित) હેલના-નિંદા કરેલ
हु अ० (हु) નિશ્ચયાર્થ બોધક અવ્યય
हुग्र त्रि० (हुत) અગ્નિમા હોમેલુ
हुग्रवह पु० (हुतवह) અગ્નિ
हुग्रासण पु० (हुताशन) અગ્નિ
हुड त्रि० (हुण्ड) બેડોળ, નાના પ્રકારની આકૃતિવાળો (૨) न० નાના પ્રકારનુ શરીરનુ સંસ્થાન-આકાર, ૭ સંઠાણમાનુ છઠ્ઠુ
हुडसंठाण न० (हुण्डसंस्थान) કુત્સિત સંસ્થાન, શરીરનો બેડોળ આકાર (૨) નામકર્મની એક પ્રકૃતિ કે જેના ઉદયથી જીવ હુંડ સંઠાણ પામે

हुवउट्ठ पु० ( ) એક કમંડળ રાખનાર તપસ્વીની એક જાત
हुडुक्का स्त्री० (हुडुक्का) વાદ્ય વિશેષ
हुड्ड पु० ( ) શરત બકવી તે, હોડ
हुणण न० (हवन) હોમ
हुत त्रि० (हुत) હવન કરેલ
हुतवह पु० (हुतवह) અગ્નિ
हुयासण पु० (हुताशन) અગ્નિ
हुरत्था अ० ( ) બહાર
हुलिय अ० ( ) શીઘ્ર જલદી
हूण पु० (हूण) એ નામનો એક દેશ (२) त्रि० તે દેશના રહેનારી
हूहूय पु० (हूहूक) ૮૪ લાખ હૂહૂઅંગ પ્રમાણ કાળ વિભાગ
हूहूयग पु० (हूहूकाङ्ग) ૮૪ લાખ અવવ પરિમિત કાળ વિભાગ
हे अ० (हे) સંબોધનાર્થ આમન્ત્રણાર્થ
हेउ पु० (हेतु) હેતુ કારણ નિમિત્ત સમર્થ
हेउय त्रि० (हेतुक) હેતુવાળુ કારણવાળુ
हेउवाय पु० (हेतुवाद) હેતુવાદ, કાર્ય-કારણવાદ
हेज्ज त्रि० (हार्य) આકર્ષણ કરવાયોગ્ય
हेट्ठ अ० ( ) નીચે, હેઠળ
हेट्ठओ अ० ( ) નીચે, હેઠે
हेट्ठा अ० ( ) નીચે, હેઠળ
हेट्ठावणि पु० ( ) મહારાષ્ટ્ર દેશ (२) त्रि० તે દેશમાં રહેનાર
हेट्ठि अ० ( ) નીચે
हेट्ठिम त्रि० ( ) નીચેનુ
हेट्ठिल्ल त्रि० ( ) નીચેનુ હેઠળનુ
हेडि त्रि० (हडिन्) પીડા ઉપજાવનાર દુઃખદાયક
हेतु पु० (हेतु) કારણ નિમિત્ત, હેતુ
हेहा अ० (हना) આમન્ત્રણાર્થ અવ્યય

हेम न० (हेमन्) સોનુ
हेमन पु० (हेमन्त) હેમન્ત ઋતુ, શીત કાળ
हेमनअ त्रि० (हेमन्तज) હેમન્ત ઋતુમાં થયેલ
हेमतिय त्रि० (हैमन्तिक) હેમન્ત ઋતુ સમ્બન્ધી
हेमग पु० (हेमक) હિમ-બરફનુ પડવુ
हेमजालग न० (हेमजालक) એક પ્રકારનુ આભરણ
हेमवत न० (हिमवत्) કારણ માસનુ જોતિષનુ નામ
हेमवत न० (हैमवत) જુગલીનુ એક ક્ષેત્ર (२) त्रि० તે ક્ષેત્રમાં રહેનાર
हेमवतकूड पु० (हैमवतकूट) ચૂલહિમવંત પર્વત ઉપરના ૧૧ કૂટમાનુ ચોથુ કૂટ-શિખર
हेमवय पु० (हैमवत) હૈમવતનામનુ હિમવંત અને મહાહિમવંત એ બે પર્વતની વચ્ચેનુ જુગલીઆનુ પ્રથમ ક્ષેત્ર (२) त्रि० હૈમવય ક્ષેત્રમાં રહેનાર
हेमवयकूड पु० (हैमवतकूट) નન્દનવનના નવકૂટમાનુ ચોથુ કૂટ-શિખર (२) મહા હિમવંત પર્વતના આઠ કૂટમાનુ ત્રીજુ કૂટ-શિખર
हेमसुत्तय न० (हेमसूत्र) સોનાનુ સૂત્ર-કંદોરો
हेय त्रि० (हेय) તજવાયોગ્ય
हेरण्णवय पु० (हैरण्यवत) રુપી અને શિખરી પર્વત વચ્ચેનુ એક જુગલીયાનુ ક્ષેત્ર (२) એ ક્ષેત્રને અધિપતિ દેવતા (३) त्रि० તે ક્ષેત્રમાં રહેનાર મનુષ્ય
हेरण्णवयकूड पु० (हैरण्यवतकूट) રુપી પર્વતના આઠ કૂટમાનુ સાતમુ કૂટ
हेल्याल पु० (हेताल) વૃક્ષ વિશેષ

हेसिय न० (हेषित) ઘોડાનો હણહણાટ
होट्ठ पु० (मोष्ठ) હોઠ
होढ न० ( ) ચોરેલો મુદ્દામાલ, ચોરેલું ધન
होत्तिय त्रि० (होत्रिक) અગ્નિહોત્ર કર-નાર (૨) પુ० હવન કરનાર તાપસની એક જાત (૩) ઘાસની એક જાત
होम पु० (होम) હોમ, હવન
होरंभ. पु० स्त्री० (होरम्भ) વાદ્ય વિશેષ
होरा स्त्री० (होरा) લગ્ન (૨) ચોઘડીયા
होल पु० (होल) અપમાનસૂચક સંબોધન
होलावाय पु० (होलावद) હોલા એવા અપમાનજનક સંબોધનથી કોઈને બોલાવવું તે

अथ ग्रन्थप्रशस्तिः

वर्षे द्वन्द्वगजाङ्कभूपरिमिते मासेऽश्वयुज्युत्तमे ।
पक्षेऽच्छे दशमीतिथौ रविदिने श्रीमोरबीपत्तने ॥
पूज्यस्वामिगुलाबचन्द्रविदुषः शिष्येण रत्नेन्दुना ।
श्रीजैनागमशब्दसङ्ग्रह इति ग्रन्थोऽरचि श्रेयसे ॥ १ ॥

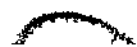
इति श्रीलोकागच्छान्तर्गतलिंबडीसम्प्रदायमुकुटमणिपूज्यपादश्रीगुलाबचन्द्रजि स्वामिचरणाम्बुजत्चचरीकमुनिश्रीरत्नचन्द्रविरचितजैनागमशब्द सङ्ग्रहाभिधकोष समाप्त ॐ शान्ति ! शान्ति !! शान्ति !!!

શુદ્ધિ પત્રક.

પષ્ટાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩	૧	૨	अहमुत्तग	अइमुत्तग
૧૧	૨	૩૨	अतोलित्तय	अतोलित्तय
૨૦	૧	૩૦	પદ્ગલ	પુદ્ગલ
૨૨	૨	૮	अर्ध	अर्घ
૨૩	૨	૧૪	अचिवृत्त	अचिरवृत्त
૩૪	૧	૨૭	अष्टाङ्गयुर्वेद	अष्टाङ्गायुर्वेद
૩૭	૨	૩૨	अद्धतृतीयद्वीप	अर्द्धतृतीयद्वीप
૪૦	૨	૩૨	સૂયડાગ	સૂયગડાગ
૪૭	૧	૨૫	પદોર્થોમા	પદાર્થોમા
૫૧	૦	નોટ	मणोघ्घातनम्	अणोद्घातनम्
૫૩	૨	૨૧	સિદ્ધિ	સીધી
૬૧	૨	૩	ભબ્દ	શબ્દ
૬૨	૨	૨૮	કમનુ	કર્મનુ
૭૫	૨	૩૧	अपमत	अपमत्त
૯૧	૧	૩૬	अभिघ्हत	अभिहृत
૯૨	૨	૨૯	શકેન્દ્ર	શક્રેન્દ્ર
૯૩	૧	૩૧	એરવતક્ષેત્રના	ઐરવતક્ષેત્રના
૯૪	૧	૩૪	અક	એક
૯૪	૨	૭	मम्वाधात्री	अम्बाधात्री
૯૪	૨	૨૯	પ્રડિલેહણુ	પડિલેહણુ
૯૪	૨	૩૩	૧૭ મહાગ્રહ	૧૭ મો મહાગ્રહ
૧૧૩	૧	૫	असजय	असजय
૧૧૯	૨	૨	असुरेन्द्र	असुरेन्द्र
૧૨૩	૧	૧૯	સૂયડાગ	સયગડાગ
૧૨૪	૧	૧૬	यथाश्रुत	यथाश्रुत
૧૨૭	૧	૨૬	कहोविहार	अहोविहार
૧૨૭	૨	૧	आइच्चसनच्छर	आइच्चसंवच्छर
૧૨૭	૨	૩૬	"	"

પૃષ્ઠાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૨૭	૨	૨૬	अदित्य	आदित्य
૧૨૮	૧	૩૬	સાથી	સૌથી
૧૨૮	૨	૩	અદિતુ	આદિતુ
૧૨૮	૨	૧૫	आजिनभइ	आजनभद्द
૧૩૨	૧	૨૯	आगमिष्यभद्र	आगमिष्यद्भद्र
૧૩૫	૧	૭	आणद्	आणद
૧૩૮	૧	૧	आद्दाणभउमत्त-	आद्दाणभंडमत्त-
૧૩૮	૧	૨	"	"
૧૩૮	૧	૩૮	आद्दीणवित्ती	आद्दीणवित्ति
૧૪૦	૧	૨૩	अभोगवउस	आभोगवउस
૧૪૧	૧	૧	आमेल	आमेल
૧૪૦	૧	૧૬	વપસ્પાત	વનસ્પતિ
૧૪૩		[illegible]	આલસુ	આલસુ
૧૪૪	૧	૧૫	आर्थणसोय	आयाणसोय
૧૪૬	૧	૪	ઉગ્રવેશ	ઉગ્રવશ
૧૪૭	૨	૧૭	મુકાય	સુકાય
૧૪૮	૨	૧૮	आलु	आलुक
૧૪૯	૧	૩૬	प्रवल्लीकरण	आवल्लीकरण
૧૪૯	૨	૧૧	વૈતાઢ્ય	વૈતાઢ્ય
૧૪૯	૨	૨૦	अवट्टकुड	आवट्टकुड
૧૫૧	૧	૧૨	आह्लान	आह्वान
૧૫૩	૨	૨૮	જાતને	જાતના
૧૬૦	૨	૪	इद्रियलद्धिया	इंदियलद्धिया
૧૬૬	૧	૨૫	रहलोग	इहलोग
૧૬૬	૨	૧૭	न ઐશ્વર્ય	ન૦ ઐશ્વર્ય
૧૭૨	૨	૩૦	દૃષ્ટાંત	દષ્ટાંત
૧૭૩	૧	૧૩	अवगहीता	अवगृहीता
૧૭૬	૧	૨૬	ડે	ડિ
૧૭૬	૧	૨૯	अज्जुसुय	उज्जुसुय
૧૮૧	૧	૨૭	ઉત્તરાધ્યચન	ઉત્તરાધ્યયન
૧૮૨	૨	૩૩	પુદ્ગ !	પુદ્ગલ
૧૮૩	૧	૩૦	ગૅત્તમ	ગૌતમ
૧૮૫	૨	૨૪	उदिष्ट	उद्दिष्ट
૧૯૪	૨	૧૮	उपगहीत	उपगृहीत

પૃષ્ટાંક	કૉલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ
૨૦૧	૧	૧૯	ગ્રહણ	ગ્રહણ
૨૦૨	૨	૩૪	સજ્ઞા	સંજ્ઞા
૨૦૩	૨	૮	ગાર	ઠાર
૨૦૮	૧	૩	અથના	અથવા
૨૧૬	૧	૧૬	ઐદારિક	ઉદારિક
૨૨૦	૧	૩૧	क्क	क्र
૨૩૦	૨	૧૩	પુદ્ગન	પુદ્ગલ
૨૩૧	૧	૩	અવર્પિણીના	અવસર્પિણીના
૨૫૩	૨	૧૩	અસરપણ	અસુરપણ
૨૫૪	૨	૨૯	ભિન્નુ	ભીનુ
૨૫૬	૧	૨૭	कुडधारि	कुडधारि
૨૫૭	૧	૧૧	कुद	कुद
૨૬૪	૨	૪	कुग्नुमशर	कुसुमशर
૨૬૪	૨	૭	कुमुमिय	कुसुमिय
૨૬૫	૧	૧	कुइडग	कुहेडग
૨૬૫	૧	૨	,,	,,
૨૭૨	૨	૫	ઠડીઓ	ઠળીઓ
૨૭૯	૧	૨૪	खाइया	खाइआ
૨૮૪	૧	૧૨	જમ્મદ્રીપમા	જમ્બુદ્રીપના
૨૯૩	૧	૮	ધએલુ	ગએલુ
૨૯૫	૧	૧૧	જુતસ્કન્ધના	શ્રુતસ્કન્ધના
૨૯૫	૧	૨૦	गाहावइणी	गाहावइणी
૨૯૯	૧	૨૫	પરિવાજક	પરિવ્રાજક
૩૦૭	૧	૧	घीसण	घासण
૩૦૮	૨	૧૦	घतुर्दशी	चतुर्दशी
૩૧૧	૧	૧	चदकता	चदकता
૩૧૧	૧	૧૭	चद्रयरास्	चद्रयशस्
૩૧૫	૧	૨૮	चमनिदाघकाल	चरमनिदाघकाल
૩૧૭	૨	૧	चरितारिय	चरित्तारिय
૩૧૭	૨	૩૭	,,	,,
૩૨૪	૨	૪	ભિક્ષુક, વર્ગ	ભિક્ષુકવર્ગ
૩૨૮	૨	૧૬	च्युताचुतावर्त	च्युताच्युतावर्त
૩૨૬	૨	૨૫	चत्यवृत्त	चैत्यवृक्ष
૩૩૦	૧	૭	पपणालक	पणालक

પૃષ્ટાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ
૩૩૧	૨	૩૧	બક્રારાથી	બકરાથી
૩૩૨	૧	૨૬	છારિયભૂય	છારિયભૂઅ
૩૪૦	૨	૧	जयति	जयती
૩૪૨	૧	૧૬	ज्ञलकारि	जलकारि
૩૪૨	૧	૨૦	ज्ञलक्रीडा	जलक्रीडा
૩૪૭	૨	૧૩	जातिभूक	जातिमूक
૩૪૯	૧	૨૪	કુલ	ફૂલ
૩૪૯	૨	૨૧	અગ્નિ	અગ્નિ
૩૭૪	૧	૪	શ્રતજ્ઞાન	શ્રુતજ્ઞાન
૩૭૫	૨	૮	અથ	અર્થ–
૩૭૭	૨	૩૨	વ્યવસ્થાપતિ	વ્યવસ્થાપિત
૩૭૯	૨	૩૦	णिग्गोहपरिमडज	णिग्गोहपरिमडल
૩૮૩	૧	૧૨	णिदड्डुमज्क	णिदड्डुमज्क
૩૮૫	૨	૩૧	નિગ્રન્થ	નિર્ગ્રન્થ
૩૮૯	૧	૧૫	પીળ	પીળ,
૩૯૨	૨	૨૩	આચારગ	આચારગ
૩૯૮	૧	૨૮	તાતવાળાા વજિંત્ર	તાતનાળા વાજીંત્ર
૪૦૦	૧	૨	तृणाहारक	तृणाहारक
૪૦૨	૧	૨	तस्मातू	तस्मात्
૪૦૩	૨	૯	નાન	વાદ્ય
૪૦૮	૨	૨૮	તથા રૂપના	તથારૂપના
૪૧૧	૧	૨૧	त्तीर्यग्योनि	तिर्यग्योनि
૪૧૨	૧	૩૧	પલાન	પલાણુ
૪૧૨	૨	૩૪	ત્રણુ સરોહાર	ત્રણુસરો હાર
૪૧૭	૧	૩૦	ततलि	तेतलि
૪૨૦	૧	૨૪	ગર્જના	ગર્જનાગ
૪૨૪	૧	૩૩	ઊવભોગ	ઉવભોર्धभरत
૪૨૬	૧	૨	दक्षिणाधर्मरत	दक्षिणा
૪૨૭	૨	૧૧	આવેલુ	આપેલુ
૪૨૭	૨	૨૨	ધાર	ધાર
૪૩૧	૧	૧૨	ગણેલ	ગુણેલ
૪૩૩	૧	૯	અતરાય	અતરાય
૪૩૩	૨	૩૨	બારશાખ	બારસાખ
૪૩૬	૧	૨૮	અગસૂત્ર	અગસૂત્ર

પૃષ્ઠાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪૩૬	૧	૩૦	શત્ર	શત્રુ
૪૩૮	૧	૨	द्िचादि	दिशादि
૪૩૯	૨	૩૧	हुम्रार	दुम्रार
૪૪૦	૧	૩૭	हुक्खासिया	दुक्खासिया
૪૪૦	૨	૧૭	ધણા	ગણા
૪૪૨	૨	૧૬	ઉર્જય	દુર્જય
૪૪૪	૧	૩૪	જન	જૈન
૪૪૫	૧	૨૩	નામની	નામના
૪૫૩	૨	૨૮	दौर्भनस्यिक	दौर्मनस्यिक
૪૫૮	૨	૩૭	ણીનુ	રાણીનુ
૪૫૯	૧	૧	थावणा	धावणा
૪૫૯	૨	૩૩	નવોદયી	નુવોદયી
૪૬૯	૨	૧	निक्खितसत्य	निक्खित्तसत्थ
૪૭૧	૧	૨૦	नित्योम्रोत	नित्योद्योत
૪૭૧	૨	૧	निज्जिव	निज्जिय
૪૭૧	૨	૧૬	નિજરા	નિર્જરા
૪૭૨	૧	૨૪	निर्ओपयित्	निर्क्षेपयितृ
૪૭૩	૧	૩૪	निपतिनी	निपातिनी
૪૭૪	૧	૩૦	निमान	निमग्न
૪૭૭	૨	૨૭	नीरुन्	नीरुज्
૪૮૦	૧	૩૦	निवृद्धि	निर्वृद्धि
૪૮૨	૧	૨૪	निभानिहा	निभा-निहा
૪૮૨	૧	૩૦	निहिन	निहित
૪૮૮	૨	૩૫	प्रयोगभतिसम्पद्	प्रयोगमतिसम्पद्
૪૯૧	૨	૧૦	દોપદી	દ્રોપદી
૪૯૩	૧	૧	पयकोट्ट	पयकोट्ट
૪૯૩	૧	૮	જુઆ	જુએ
૪૯૫	૨	૨૨	શ્રતસ્કધના	શ્રુતસ્કધના
૪૯૬	૨	૩૨	पत्यावर्त	प्रत्यावर्त
૪૯૭	૨	૧	पच्छासखडि	पच्छासखडि
૪૯૯	૧	૧૭	વિશેષના	વિશેષના
૫૦૧	૧	૨૨	पडि	पडि
૫૦૧	૨	૩૪	पड्डिचर	पडिचर
૫૦૩	૧	૧૦	प्रतिमच्छना	प्रतिपृच्छना

પૃષ્ટાંક	કૉનમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૫૧૦	૧	૧૭	प्ररननन	प्रन्नयण
૫૧૨	૨	૭	पद्धृति	पद्धति
૫૧૮	૧	૧	परपरगाठिया	परंपरगाठिया
૫૨૨	૨	૧૫	परिच्छेन्न	परिच्छेय
૫૨૭	૧	૨૬	सिध्धि	ગીધી
૫૨૮	૧	૨૬	प्ररिशाटनिका	परिशाटनिका
૫૨૮	૨	૨	पारिपिढत्	परिपढत्
૫૨૯	૧	૧	परिहारविशुद्ध	परिहारविसुद्ध
૫૨૯	૧	૨	,,	,,
૫૨૯	૧	૫	परिहागविशुद्धिन्	परिहारविशुद्धिन्
૫૩૦	૧	૨૨	पजिश्रक	पलिश्रक
૫૩૬	૧	૧૨	पदर्शिन्	प्रदर्शिन्
૫૩૮	૧	૩૭	प्रागलभ्य	प्रागल्भ्य
૫૪૦	૧	૩૧	જન	જૈન
૫૪૭	૧	૧૪	(२)	(२) त्रि०
૫૫૯	૧	૧	ચાદ	ચૌદ
૫૬૧	૧	૨૩	पुहुत्तदियक्क	पुहुत्तवियक्क
૫૬૨	૨	૩૫	पेयस्	प्रेयस्
૫૬૬	૨	૧	पोलदी	पोलिंदी
૫૭૨	૨	૫	वभलोय	वभलोय
૫૭૭	૨	૨૮	ब्रह्मोत्तरावतसक	ब्रह्मोत्तरावतसक
૫૭૯	૨	૧૧	બહસ્પતિ	બૃહસ્પતિ
૫૮૦	૨	૪	चव	ब्रुन
૫૮૮	૧	૧૪	મડલાલાર	મડલાલાર
૫૯૫	૨	૨૯	મડુગોત્રની	મડુગોત્રની
૫૯૬	૧	૧૧	(२)	(२) નિ૦
૫૯૮	૧	૧૬	(म)	(मग)
૬૦૩	૧	૨૪	વદનના	વદનાનો
૬૨૫	૧	૨૦	ઠડીયાવાગા	ઠળીયાવાળા
૬૨૬	૧	૩૩	ધળ	ગુળ
૬૨૮	૨	૨૬	મગારાણીનો	મૃગ રાણીનો
૬૪૨	૧	૮	પર્વતનો	પર્વતનુ
૬૪૮	૨	૧૦	रंत्रतिया	रुधतिया
૬૭૩	૨	૯	જભડા	જભડા

પૃષ્ઠાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૬૭૪	૧	૬	वर्ध्रि	वध्रि
૬૭૪	૨	૩	वघ	वध
૬૮૦	૨	૩૫	ઝઝાવાત	ઝંઝાવાત
૬૮૪	૧	૧૦	રડી	રડી
૬૯૦	૨	૧૧	विम्घ	विग्घ
૬૯૦	૨	૩૦	विचित्तयक्ख	विचित्तपक्ख
૬૯૦	૨	૩૪	विच्छुद्दित	विच्छर्दित
૬૯૨	૧	૫	તીથકર	તીર્થંકર
૬૯૨	૧	૧૧	દશાકુમારી	દિશાકુમારી
૬૯૨	૨	૩૬	નિદ્યત્કુમાર	વિદ્યુત્કુમાર
૬૯૪	૧	૨૮	विाणउत्त	विणिउत्त
૬૯૫	૧	૨૬	वियथ	वितथ
૬૯૬	૧	૨૮	વેદેહ	વૈદેહ
૬૯૬	૨	૯	विढ	विद्ध
૬૯૬	૨	૧૧	"	"
૬૯૭	૧	૯	િ ક્ષેપ	નિક્ષેપ
૬૯૭	૧	૨૪	विपर् णामानुप्रेक्षा	विपरिणामानुप्रेक्षा
૬૯૭	૨	૨૭	विप्रजहच्छ्र-	विप्रजहच्छ्रे-
૬૯૯	૧	૨૭	चिमनस	विमनस्
૭૦૦	૧	૧૭	स्तीо	स्त्रीо
૭૦૦	૧	૧૭	विमान्	विमात्र
૭૦૦	૧	૨૧	विभुक्कल	विमुकुल
૭૦૦	૨	૭	શકે	શકે
૭૦૦	૨	૧૧	विग्हय	विग्हय
૭૦૨	૧	૮	સ્થડિયે	સ્થડિલે
૭૦૨	૧	૨૨	विकासवद्	विकासवत्
૭૦૩	૧	૨૭	विरद्ध (विरुद्र)	विरुद्ध (विरुद्ध)
૭૦૩	૧	૩૬	નાના	નાના
૭૦૪	૧	૨૧	નિર્ગં થ	નિર્ગ્રન્થ
૭૦૭	૧	૩૩	विप्वक्‌	विष्वक्
૭૦૭	૨	૭	(विसुद्ध)	(विशुद्ध)
૭૦૭	૨	૧૬	કોલેરા	કોલેરા
૭૧૦	૧	૨૪	नीतधूम	नीतधूम
૭૧૧	૨	૩૪	ખસખસનું	ખસખસનો

પૃષ્ઠાંક	કોલમાંક.	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૭૧૩	૧	૧૨	ટાળો	ટાળુ
૭૧૩	૧	૩૦	वेदिक	वैदिक
૭૧૩	૨	૧૭	वक्रिय	वैक्रिय
૭૧૪	૨	૨૯	वेगातिया	वेगातिया
૭૧૫	૧	૧૪	स्तो	सोय
૭૧૫	૧	૨૨	वेताजी	वैताजी
૭૧૫	૨	૨૯	वैमनस्प	वैमनम्य
૭૧૫	૨	૩૩	ગૈવેયક	ગ્રૈવેયક
૭૧૬	૨	૨૫	ઋગવેદ	ઋગ્વેદ
૭૧૭	૧	૩૪	વડૂર્યમણિ	વૈડૂર્યમણિ
૭૧૭	૨	૧૨	કિત્રારે	કિનારે
૭૧૭	૨	૨૫	કપવા	કપ વા
૭૧૭	૨	૨૯	દેપ	દેપ
૭૧૮	૨	૨૭	રડાપો	રડાપો
૭૧૯	૧	૨૯	અધભાગ	અર્ધભાગ
૭૨૦	૨	૧૯	सद्दकामिणी	सक्कामिणी
૭૨૨	૨	૨૮	स्रव्येयमाग	सङ्ख्येयभाग
૭૨૩	૧	૨૪	જોડાણ્	જોડાણ
૭૨૩	૧	૩૪	प्रभति	प्रभृति
૭૨૩	૧	૩૫	स्प्रग्रहनय	सद्ग्रहनय
૭૨૪	૨	૨૭	સચાર	સચાર
૭૨૪	૨	૩૭	सम्कृन	सम्कृम
૭૨૫	૧	૩૨	शञ्ज्वलन	संज्वलन
૭૨૫	૨	૩૫	सजायणा	सजोयणा
૭૨૭	૧	૧૭	સતાપ	સતાપ
૭૨૯	૨	૧૪	सपराइयवध	सपराइयवध
૭૨૯	૨	૧૬	सपराइया	सपराइया
૭૨૯	૨	૩૦	જોડાગેલ લાગેલ	જોડાગેલ-લાગેલ
૭૩૦	૨	૧૩	તીથંકરના	તીર્થંકરના
૭૩૧	૨	૪	सम्भिम्रश्रोतृ	सम्भिन्नश्रोतृ
૭૩૧	૨	૫	सभिन्नसोयार	सभिन्नसोयार
૭૩૧	૨	૯	संभिय	सभिम
૭૩૧	૨	૧૨	બહર	બહાર
૭૩૨	૨	૨૮	स्वरभ	सरभ

પૃષ્ટાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૭૩૩	૧	૧૧	सजाव	सजाव
૭૩૩	૧	૩૩	संचच्कूरिअ	सवच्चूरिअ
૭૩૪	૧	૩૦	સયમી	સયમી
૭૩૪	૨	૨૩	ससगिन्	मसगिन्
૭૩૪	૨	૩૪	પિડ	પિડ
૭૩૬	૧	૧	सकम्मनीरिय	सकम्मनीरिय
૭૩૬	૧	૨	"	"
૭૩૬	૨	૮	शर्क्करा	शर्करा
૭૩૬	૨	૬	ગોતમ	ગૌતમ
૭૩૮	૧	૨	सत्यमनोयोग	सत्यमनोयोग
૭૩૮	૧	૭	सचमोसमण-	सच्चमोसमण-
૭૩૮	૧	૧૫	અતિશયા	અતિશય
૭૩૯	૨	૧૭	નવણ	ન્હાનણ
૭૪૦	૧	૫	ખચી	ખુચી
૭૪૦	૧	૧૦	सन्नद्धवद्ध	सन्नद्धवद्ध
૭૪૦	૨	૧૩	પચેંદ્રય	પચેંદ્રિય
૭૪૨	૨	૩૧	સાથવાનો, ભુક્કો	સાથનાનો ભુક્કો
૭૪૩	૨	૧૭	श्रद्धान	श्रद्धान
૭૪૪	૧	૩૬	ધા યાદનો	ધાન્યાદિનો
૭૪૫	૨	૧૦	सप्प	सप्प
૭૪૬	૧	૧૫	सभितर	सब्भिंतर
૭૪૬	૧	૨૯	श्रम	श्रम
૭૪૬	૨	૧	समणभुम्र	समणभूम्र
૭૪૭	૨	૧૩	समन्वित	समन्वित
૭૫૦	૧	૧૧	सम्यगदर्शन	सम्यग्दर्शन
૭૫૧	૧	૧૧	समुचम	समुच्चम
૭૫૨	૨	૧૬	समरगाड	समरगाढ
૭૫૩	૨	૧	सम्मामिन्द्रत्तमाहणीय	सम्मामिच्छद्दिट्ठि
૭૫૩	૨	૮	सम्यगदृष्टि	सम्यग्दृष्टि
૭૫૩	૨	૧૦	જૈઇ	જૈનાઽ
૭૫૩	૨	૨૮	सयदमिथ्यात्व	सम्यङ्मिथ्यात्व
૭૫૪	૧	૧	सम्मराइ	समाराइ
૭૫૫	૨	૧	सयाजि	सयाजि
૭૫૫	૨	૨૨	शतरास	सतत

પૃષ્ટાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૭૫૬	૧	૨૫	સૂપડો	સૂપડુ
૭૫૮	૧	૨૮	स्वलिंगसिद्ध	स्वलिंगसिद्ध
૭૬૦	૨	૨૭	सत्त्वम्भतर	सत्त्व भतर
૭૬૧	૨	૩૧	ચદ્રના	ચન્દ્રના
૭૬૩	૧	૧૬	આષાધ	ઔષધિ
૭૬૪	૧	૧૩	साहुवुद्ध	साहुवुद्ध
૭૬૪	૨	૨૬	અધકવૃષ્ણિના	અંધકવૃષ્ણિના
૭૬૬	૧	૬	सात	साति
૭૬૭	૨	૧	समासिग्र	सामासिग्र
૭૬૭	૨	૧૦	ઉત્પન્ન	ઉત્પન્ન
૭૬૮	૧	૩૫	સાતાભીણીગો	શાતારીગીયો
૭૬૯	૧	૫	સારણુ	મારણુ
૭૬૯	૧	૩૪	साद्दय	माद्दय
૭૬૯	૨	૬	सारुविथ	सारुविय
૭૭૦	૨	૨૧	सविट्ठी	साविट्ठी
૭૭૪	૧	૩૦	ષટ્કર્મરાયણ	ષટ્કર્મપરાયણ
૭૭૫	૨	૪	કૂટ	કૂટ
૭૭૬	૨	૧૦	જ મવૃક્ષ	જંબૂવૃક્ષ
૭૭૭	૨	૧૮	શિલાલેખએક	શિલાલેખ,
૭૭૯	૧	૧૮	કટ	કૂટ
૭૭૯	૧	૨૦	शीतामुखवन	शीतामुखवन
૭૭૯	૧	૨૩	सप्तचत्वारिंशत्	सप्तचत्वारिंशत्
૭૭૯	૧	૨૬	शीतीभूत	शीतीभूत
૭૭૯	૨	૧૯	शीतस्पश	शीतस्पर्श
૭૮૨	૨	૨૧	सूच्चिरम्	सुच्चिरम्
૭૮૩	૧	૧૭	शुम	शुभ
૭૮૩	૨	૧૬	શ્રેણિક	શ્રેણિક
૭૮૪	૧	૧૧	शुक्ल	शुल्क
૭૮૪	૧	૧૨	વિવાહ	વિવાહ
૭૮૫	૧	૧૭	અરવત	ઐરવત
૭૮૫	૧	૨૧	બ્રહ્મચર્યાદિ	બ્રહ્મચર્યાદિ
૭૮૭	૨	૮	सुदशनजागरिका	सुदर्शनजागरिका
૭૮૭	૨	૧૦	सुदशन	सुदर्शन
૭૮૮	૧	૧૩	પકડ	પકૂજ

પૃષ્ઠાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૭૯૧	૧	૯	જંબદ્વીપના	જમ્બૂદ્વીપના
૭૯૨	૨	૪	શ્રતઅજ્ઞાન	શ્રુતઅજ્ઞાન
૭૯૨	૨	૧૬	ुतख्यात	श्रुतख्यात
૭૯૨	૨	૨૨	ुतज्ञान	श्रुतज्ञान
૭૯૨	૨	૩૧	श्रतधर्म	श्रुतधर्म
૭૯૩	૧	૧૪	એક જાતની	જાતની એક
૭૯૩	૧	૧૬	ुतसपन्न	श्रुतसपन्न
૭૯૩	૧	૨૫	श्रतसागर	श्रुतसागर
૭૯૪	૨	૧૫	નદનવનના	નંદનવનના
*૭૯૪	૨	૨૯	सुवर्णगुलिका	सुवर्णगुलिका
૭૯૫	૧	૧૩	सुवरणजूहिया	सुवरणजूहिया
૭૯૫	૨	૨૧	सुविहि	सुविहि
૭૯૬	૨	૩૪	शुश्रपक	शुश्रूपक
૭૯૭	૧	૧૩	शुश्रपक	शुश्रूपक
૭૯૭	૧	૧૫	शुश्रपणा	शुश्रूपणा
૭૯૭	૧	૧૮	शुश्रपणाविनय	शुश्रूपणाविनय
૭૯૭	૧	૨૧	शुश्रपा	शुश्रूपा
૭૯૮	૨	૬	ઉત્તરાથ	ઉત્તરાપ
૭૯૮	૨	૨૭	सुडुमणिश्रोय	सुहुमणिश्रोय
૮૦૦	૨	૨૯	प्रतिमक्ति	प्रतिभक्ति
૮૦૨	૨	૨૪	मेनापत्य	सेनापत्य
૮૦૪	૧	૭	शलकार	शलकार
૮૦૪	૧	૧૪	लकपुर	शैलकपुर
૮૦૪	૧	૧૬	शेलार्द्ध	शैलार्द्ध
૮૦૪	૧	૨	शलकपुर	शैलकपुर
૮૦૪	૧	૨૮	शलायत	शैलायत
૮૦૪	૨	૨	ला	शैला
૮૦૪	૨	૫	शलेश	शैलेश
૮૦૪	૨		ले ी	शैलेशी
૮૦૪	૨	૭	અવસ્થા	અવસ્થા
૮૦૫	૧	૨૧	पवती	शैपवती
૮૦૫	૧	૩૫	शेपिक	शैपिक
૮૦૫	૨	૨	न्य	शैन्य
૮૦૫	૨	૨૭	मो दिय	मोइन्दिय

પૃષ્ટાંક	કોલમાંક	પંક્તિ	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ
૮૦૫	૨	૩૦	गड	शोगड
૮૦૬	૧	૮	सागंधिक	सौगधिक
૮૦૬	૨	૩૦	ભાગ્ય	સૌભાગ્ય
૮૦૮	૧	૩૩	सोराष्ट्रिका	सौराष्ट्रिका
૮૦૯	૧	૫	વિ ત્પ્રભ	વિદ્યુત્પ્રભ
૮૧૧	૧	૧૨	हात्यकप्प	हत्थिकप्प
૮૧૫	૨	૨૧	हिडिल	हिड्डिल

